SACRORUM
CONCILIORUM
NOVA
ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUADRAGESIMUS OCTAVUS

SYNODI OCCIDENTALES, 1860-1867.

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUIUS

IOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798 PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA ET DEO FAVENTE ABSOLUTA

CURANTIBUS

Illmo et Rmo D. D. LUDOVICO PETIT

ARCHIEPISCOPO ATHENARUM

E CONGREGATIONE AUGUSTINIANORUM AB ASSUMPTIONE

ET

IOANNE BAPTISTA MARTIN

SACERDOTE, PROFESSORE IN CATHOLICA UNIVERSITATE LUGDUNENSI.

TOMUS QUADRAGESIMUS OCTAVUS
SYNODI OCCIDENTALES, 1860-1867.

ALMA COLLEGE
263.4
LIBRARY
M3+8
Alma, California

PARISIIS

MDCCCCXV.

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLAE.

9485

BX
825
S3
1901
N.48

INDEX CHRONOLOGICUS.

Anno Christi		Anno Christi	
1860	ianuarii 19. — Concilium provinciale Neo-Eboracense II in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 1	1862	iulio. — Syn. dioec. Sancti-Francisci in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 403
1860	ianuarii 20. — Concilium provinciale Baltimorense in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 13	1862	Syn. dioec. Nivernensis in Gallia 403
1860	ianuarii 22. — Concilium provinciale Neo-Aurelianense II in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 17	1862	Syn. dioec. Aeduensis VII in Gallia 403
1860	aprilis 21-maii 17. — Concilium provinciale Coloniense in Germania 25	1862	Syn. dioec. Ambianensis in Gallia 403
1860	maii 27-9. — Syn. dioec. Balneoregiensis I in Italia 165	1862	Syn. dioec. Buffalensis XII in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 403
1860	iulii 9. — Syn. dioec. Pictaviensis VII in Gallia 167	1862	Syn. dioec. Sancti-Dionysii in insula La Réunion 403
1860	iulii 23. — Syn. dioec. Signina in Italia 167	1863	martii 19. — Statuta dioecesis Mimatensis in Gallia 403
1860	augusti 8. — Syn. dioec. Molinensis VIII in Gallia 167	1863	maii 14-21. — Concilium provinciale Quebecense III in Canada 405
1860	augusti 23. — Syn. dioec. Aeduensis V in Gallia 167	1863	maii 24-iulii 19. — Concilium provinciale Quitense I in America meridionali 427
1860	septembris 1. — Syn. dioec. Augustae Praetoriae in Italia 167	1863	maio. — Syn. dioec. Baltimorensis in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 487
1860	septembris 9. — Concilium provinciale Pragense V in Bohemia 167	1863	iunii 28-30. — Syn. dioec. Verulana in Italia 487
1860	septembris 24-8. — Syn. dioec. Strigoniensis in Hungaria 355	1863	augusti 25. — Syn. dioec. Pictaviensis IX in Italia 487
1860	Syn. dioec. Buffalensis X in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 355	1863	septembris 1-3. — Syn. dioec. Budvicensis in Bohemia 487
1860	Syn. dioec. Catalaunensis in Gallia 355	1863	septembris 1-2. — Syn. dioec. Pragensis in Bohemia 489
1861	aprilis 29-maii 4. — Concilium provinciale Cincinnatense III in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 355	1863	septembris 1-3. — Syn. dioec. Quinque Ecclesiensis in Hungaria 489
1861	iunii 2. — Concilium provinciale Neo-Eboracense III in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 383	1863	septembris 8-20. — Concilium provinciale Colocense in Hungaria 489
1861	iulii 2-4. — Syn. dioec. Bellunensis in Italia 399	1863	septembris 12-4. — Syn. dioec. Bituricensis in Gallia 599
1861	iulii 25. — Statuta dioecesis Burdigalensis in Gallia 399	1863	septembris 14-6. — Syn. dioec. Nivernensis III in Gallia 599
1861	augusti 31. — Syn. dioec. Remensis in Gallia 401	1863	septembris 16-8. — Syn. dioec. Ebroicensis in Gallia 599
1861	septembris 16-9. — Syn. dioec. Nivernensis I in Gallia 401	1863	septembris 22-4. — Syn. dioec. Andegavensis in Gallia 599
1861	septembris 23-7. — Syn. dioec. Sancti-Dionysii IV in insula La Réunion 401	1863	septembris 23-4. — Syn. dioec. Aeduensis VIII in Gallia 599
1861	septembris 24-6. — Syn. dioec. Andegavensis II in Gallia 401	1863	septembris 26-8. — Syn. dioec. Gratianopolitana in Gallia 599
1861	Syn. dioec. Buffalensis XI in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 401	1863	septembris 26-8. — Syn. dioec. Nemausensis in Gallia 601
1862	iunii 8. — Conventus episcoporum Romanus 401	1863	Syn. dioec. Buffalensis XIII in Statibus Foederatis Americae septentrionalis 601
1862	iulii 8. — Syn. dioec. Pictaviensis VIII in Gallia 403	1863	Statuta dioecesis Meldensis in Gallia 601
		1863	Statuta dioecesis Sancti-Dionysii in insula La Réunion 601
		1863	Syn. dioec. Torontina II in Canada 601
		1864	iulii 11. — Syn. dioec. Pictaviensis X in Gallia 601

Anno Christi		
1864	iulii 21. — Conventus Bambergensis episcoporum	603
1864	septembris 19-21. — Syn. dioec. Nivernensis IV in Gallia	615
1864	septembris 21-2. — Syn. dioec. Aeduensis IX in Gallia	615
1864	Statuta dioecesis Imae-Telluris in insula Guadelupensi	615
1864	Syn. dioec. Buffalensis XIV in Statibus Foederatis Americae septentrionalis	617
1864	Syn. dioec. Buffalensis XV in Statibus Foederatis Americae septentrionalis	617
1865	februarii 2. — Statuta dioecesis Rhedonensis in Gallia	617
1865	maii 24. — Syn. dioec. Baltimorensis VI in Statibus Foederatis Americae septentrionalis	617
1865	iulii 10. — Syn. dioec. Pictaviensis XI in Gallia	617
1865	iulii 18-9. — Conventus episcoporum Passaviensis in Bavaria	617
1865	augusti 3. — Syn. dioec. Molinensis IX in Gallia	619
1865	septembris 16-8. — Syn. dioec. Turonensis in Gallia	621
1865	septembris 18-20. — Syn. dioec. Nivernensis V in Gallia	621
1865	septembris 24-octobris 4. — Conc. Ultrajectense in Batavia	621
1865	Syn. dioec. Buffalensis XVI in Foederatis Statibus Americae septentrionalis	803
1865	Syn. dioec. Molinensis IX in Gallia	803
1865	Syn. dioec. Veneta in Italia	803
1866	augusti 10. — Syn. dioec. Molinensis X in Gallia	803
1866	augusti 23. — Syn. dioec. Pictaviensis XII in Gallia	805
1866	septembris 8-10. — Syn. dioec. Bituricensis II in Gallia	805
1866	septembris 14. — Conc. Armenorum	805
1866	septembris 19-21. — Syn. dioec. Remensis in Gallia	815
1866	octobris 7-21. — Conc. plenarium Baltimorense II	815
1866	decembris 1. — Statuta dioecesis Divionensis in Gallia	1069
1866	decembris 8. — Statuta dioecesis Nanceiensis in Gallia	1069
1866	Statuta dioecesis Aeduensis in Gallia	1071
1866	Collectio conciliorum Scotiae, edita a Robertson	1071
1867	ianuarii 13. — Conc. Portus Hispaniae II in insula Trinidad	1071
1867	iunii 29. — Conventus episcoporum qui Romae in natalitia post saecula XVIII, redeunte die apostolorum Petri et Pauli, canonizationem beati Iosaphat aliorumque sanctorum celebraverunt	1081-1084
1867	iulii 23. — Syn. dioec. Pictaviensis XIII in Gallia	1083
1867	augusti 9. — Syn. dioec. Molinensis XI in Gallia	1083
1867	septembris 13. — Syn. dioec. Cameracensis in Gallia	1083
1867	septembris 28-octobris 1. — Syn. dioec. Namurcensis in Belgio	1085
1867	Syn. dioec. Buscoducensis I in Batavia	1085
1867	Syn. dioec. Gerundensis in Hispania	1085
1867	Syn. dioec. Paderbornensis in Germania	1085

INDEX TOPOGRAPHICUS.

Aeduensis V in Gallia dioec. syn., 1860 augusti 23 167
Id. VII, 1862 403
Id. VIII, 1863 septembris 23-4 599
Id. IX, 1864 septembris 21-2 615
Id. dioecesis statuta, 1866 1071
Ambianensis in Gallia dioec. syn., 1862 403
Andegavensis II in Gallia dioec. syn., 1861 septembris 24-6 401
Id., 1863 septembris 22-4 599
Armenorum concilium, 1866 septembris 14 805
Augustae Praetoriae in Italia dioec. syn., 1860 septembris 1 167
Balneoregiensis I in Italia dioec. syn., 1860 maii 27-9 165
Baltimorense in Statibus Foederatis Americae septentrionalis concilium, 1860 ianuarii 22 13
Id. II concilium plenarium, 1866 octobris 7-21 817
Baltimorensis in Statibus Foederatis Americae septentrionalis dioec. syn., 1863 maio 487
Id. VI, 1865 maii 24 617
Bambergensis episcoporum conventus, 1864 iulii 21 603
Bellunensis in Italia dioec. syn., 1861 iulii 2-4 399
Bituricensis in Gallia dioec. syn., 1863 septembris 12-4 599
Id. II, 1866 septembris 8-10 805
Budvicensis in Bohemia dioec. syn., 1863 septembris 1-3 487
Buffalensis X in Statibus Foederatis Americae septentrionalis dioec. syn., 1860 355
Id. XI, 1861 401
Id. XII, 1862 403
Id. XIII, 1863 601
Id. XIV, 1864 617
Id. XV, 1864 617
Burdigalensis in Gallia dioecesis statuta, 1861 iulii 25 399
Buscoducensis I in Batavia dioec. syn., 1867 1085
Cameracensis in Gallia dioec. syn., 1867 septembris 13 1083
Catalaunensis in Gallia dioec. syn., 1860 355
Cincinnatense III in Statibus Foederatis Americae septentrionalis conc., 1861 aprilis 29-maii 4 355
Coloniense in Germania conc. prov., 1860 aprilis 29-maii 17 25
Colocense in Hungaria conc. prov., 1863 septembris 8-20 489
Divionensis in Gallia dioecesis statuta, 1866 decembris 1 1069
Ebroicensis in Gallia dioec. syn., 1863 septembris 16-8 599
Gerundensis in Hispania dioec. syn., 1867 1085
Gratianopolitana in Gallia dioec. syn., 1863 septembris 26-8 599
Imae-Telluris in insula Guadalupensi dioecesis statuta, 1864 615
Meldensis in Gallia dioecesis statuta, 1863 601
Mimatensis in Gallia dioecesis statuta, 1863 martii 19 403
Molinensis VIII in Gallia dioec. syn., 1860 augusti 8 167
Id. IX, 1865 augusti 3 619 et 803
Id. X, 1866 augusti 10 803
Id. XI, 1867 augusti 9 1083
Namurcensis in Belgio dioec. syn., 1867 septembris 28-octobris 1 1085
Nanceiensis in Gallia dioecesis statuta, 1866 decembris 8 1069
Nemausensis in Gallia dioec. syn., 1863 septembris 26-8 601
Neo-Aurelianense II in Statibus Foederatis Americae septentrionalis conc., 1860 ianuarii 22 17
Neo-Eboracense II in Statibus Foederatis Americae septentrionalis conc., 1860 ianuarii 19 1
Id. III, 1861 iunii 2 383
Nivernensis I in Gallia dioec. syn., 1861 septembris 16-9 401
Id. II, 1862 403
Id. III, 1863 septembris 14-6 599
Id. IV, 1864 septembris 19-21 615
Id. V, 1865 septembris 18-20 621
Paderbornensis in Germania dioec. syn., 1867 1085
Passaviensis in Bavaria episcoporum conventus, 1865 iulii 18-9 617
Pictaviensis VII in Gallia dioec. syn., 1860 iulii 9 167
Id. VIII, 1862 iulii 8 403
Id. IX, 1863 augusti 25 487
Id. X, 1864 iulii 11 601
Id. XI, 1865 iulii 10 617
Id. XII, 1866 augusti 23 805
Id. XIII, 1867 iulii 23 1083
Portus Hispaniae II in insula Trinidad conc., 1867 ianuarii 13 1071
Pragense V in Bohemia conc. prov., 1860 septembris 9 167
Pragensis in Bohemia dioec. syn., 1863 septembris 1-2 489
Quebecense III in Canada conc. prov., 1863 maii 14-21 405
Quinque Ecclesiensis in Hungaria dioec. syn., 1863 septembris 1-3 489
Quitense I in America meridionali conc. prov., 1863 maii 24-iulii 19 427
Remensis in Gallia dioec. syn., 1861 augusti 31 401
Id., 1866 septembris 19-21 815

Rhedonensis in Gallia dioecesis statuta, 1865 februarii 2 617

Romanus conventus episcoporum, 1862 iunii 8 401

Id. qui hic in natalitia post saecula XVIII, redeunte die apostolorum Petri et Pauli, canonizationem beati Iosaphat aliorumque sanctorum celebraverunt, 1867 iunii 29 1081-84

Sancti-Dionysii IV in insula La Réunion dioec. syn., 1861 septembris 23-7 401

Id., 1862 403

Id. dioecesis statuta, 1863 601

Sancti-Francisci in Statibus Foederatis Americae septentrionalis dioec. syn., 1862 iulio 403

Signina in Italia dioec. syn., 1860 iulii 23 167

Strigoniensis in Hungaria dioec. syn., 1860 septembris 24-8 355

Torontina II in Canada dioec. syn., 1863 601

Turonensis in Gallia dioec. syn., 1865 septembris 16-8 621

Ultraiectense in Batavia conc. prov., 1865 septembris 24-octobris 4 621

Veneta in Italia dioec. syn., 1865 803

Verulana in Italia dioec. syn., 1863 iunii 28-30 487

SACRORUM
CONCILIORUM
NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUADRAGESIMUS OCTAVUS.

1860 ianuarii 19. — CONCILIUM PROVINCIALE NEO-EBORACENSE II.

Concilium provinciale II Neo-Eboracense in Statibus Foederatis Americae septentrionalis, celebratum die 19 ianuarii 1860, praeside Ioanne Hughes, archiepiscopo Neo-Eboracensi.

Bibliographia:

1) L'arcivescovo ed i vescovi suffraganei della provincia ecclesiastica di Nuova York, radunati in concilio provinciale. *[Titulus secundus:]* The archbishop and the suffragan bishops of the ecclesiastical province of New York, assembled in provincial council. Sine loco nec typ. nec anno (1860), in 8°, 49 p. — Firenze, Bibl. naz.

Epistola pastoralis cum textu anglico et versione italica, sub data: „New-York, 19 january 1860."

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J. e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 271-90.

THE
ARCHBISHOP AND SUFFRAGAN BISHOPS
of the ecclesiastical province of New York, assembled in provincial council.

To our dearly beloved brethren of the clergy, and faithful children of the laity, health and benediction through our lord Jesus Christ.

At the close of our council we are impelled, dearly beloved brethren, as well by sincere affection as by duty, to address to you some words of exhortation and encouragement. Your fidelity to your bishops and your pastors in co-operating with every purpose of good, not merely for the present, but for the future of our holy religion in this country, is worthy of all praise.

We exhort you, dearly beloved brethren, to persevere in this, and to leave an example for those who are to succeed us.

The education of catholic youth in a catholic manner, to which we have so often called your attention, should be still the object of your anxious care. Wherever it is possible, whether in city or town, or rural district, let the catholic priest and catholic parents organize catholic schools for the training of youth. We would also exhort the reverend clergy to superintend from time to time, by personal inspection, the progress and working of these schools, and not leave them altogether to the direction of the teacher, however worthy of confidence he may be.

The providing of priests for the perpetuation of the holy ministry in this country, is a subject which also has engaged our attention and awakened our solicitude. In earlier days true men of God from France, Ireland, Germany, and other countries of Europe, priests of the martyr-spirit, came most willing to spend and to be spent, for the salvation of souls. Their toils and their sacrifices, under our own first bishop and archbishop Carroll, laid on the soil of this great republic the foundations of the Church. Their name and their memory demand, in justice, our reverence and our love.

More recently, and even up to the present time, our ecclesiastical students, the recruits of the sanctuary, have come, in a great measure, from the same sources, but we cannot look to the zeal of other countries for the perpetuation of our clergy.

The time seems to have arrived when we must depend on ourselves for the supply of the priesthood, by which this great work is to be continued.

We therefore exhort christian parents to cherish in their children signs of vocation to the priesthood, and we exhort you, beloved brethren of the clergy, to encourage this spirit in the families of your respective congregations. It is the greatest honor that God can confer on christian parents, that a child of theirs should grow up to be a holy priest to minister at his altar.

An additional motive for fostering this truly catholic movement at the present moment, is the opening of the American college in Rome, expressly designated for this purpose. The buildings, including a beautiful chapel, are the magnificent donation of our most holy father, pope Pius IX, to his children in the United States. It has been already opened, and apart from its ecclesiastical purposes, its national character tends to place us and our fellow-citizens on an equality with other nations who have similar institutions in the Eternal City. In that college the American, whether he be a catholic or not, will have a kind of right, or at least recognition, so that he shall not feel himself a stranger in the city of all nations.

Already, some efforts have been made among ourselves to commence and sustain the great work. But nothing has been done on our part corresponding with the magnificent charity of our holy father, who from his private resources has bestowed both a palace and a church upon his children in this country. We earnestly recommend to the zeal

and generosity of the faithful, this most important institution.

Dearly beloved brethren: We have in our councils [1] added scarcely any thing to the legislation that has heretofore been enacted, in the councils of Baltimore, or in our own. We exhort you, brethren of the clergy, to be familiar with the statutes of these councils. Many young priests have been introduced into the sacred ministry since they were enacted. We beseech them, and all others, to make themselves thoroughly acquainted with these regulations of discipline proposed by the bishops and confirmed by the holy see. The healthfulness of ecclesiastical discipline does not depend so much on the multiplication of enactments as on the conscientious observance, as far as possible, of what has been already enacted. We ourselves, on a calm review of all that has been enacted by our predecessors, cannot discover any thing which we should wish to be changed. Be faithful, therefore, beloved brethren of the clergy, in adhering to these rules.

What has just been said will explain the fact that in our present council we have scarcely added a single rule, or recommended a single new statute. The principal business that has been transacted in our present meeting, has had reference to the question of erecting a new episcopal see within the limits of the present diocese of Albany, and of providing, so far as depends upon us, for the appointment of its first bishop.

Whatever has been deemed important to be communicated to you in addition to what has been said already, will be found at the close of this letter.

In the meantime, a question has been brought to our notice which interests not only our own dioceses or province, but the whole catholic church.

Between you, dearly beloved brethren, and the prelates whom God has been pleased to place over you, there ought not to be, nor is there any concealment.

The present position of the sovereign pontiff is such as to awaken our anxious solicitude. The enemies of religion having exhausted their malice in various assaults against the church during the last two or three hundred years, and having been disappointed in the results of their attacks upon her faith, have now concentrated their hostility against her supreme head, Pius IX, successor of Saint Peter and vicar of Christ upon earth. They do not profess to deprive him of his supreme spiritual authority; for, in that attempt, they know they could not succeed. But it is proposed to diminish, if not altogether to destroy, his temporal power, and, as we understand their language, to give him back to us and two hundred millions of catholics over the globe a most respectably sustained pensioner and prisoner in Rome, with an extent of territory so limited that nothing shall be found therein except peace and happiness.

This programme of political intentions is shadowed forth in a recent publication, which the newspapers ascribe to no less a personage than the emperor of the French.

We do not believe that it is his production. To admit it as such would, in our judgment, be a libel on his catholic feelings and on his great intellect. In this document it is stated, „that the temporal authority exercised by the sovereign pontiff is essential to the welfare of the catholic church.“ This is true; and the pope has this temporal authority. The question then to be asked of the author of the pamphlet is simply this: If such authority is essential to the catholic church, as you admit, why do you propose to take it away? For the pamphlet adds, „that whilst the temporal power of the pope is necessary and legitimate, it is incompatible with a state of any extent.“ The temporal power of the pope is essential — first proposition. But that same power must be limited to a state without any extent — second proposition! The emperor of the French is not the man to fall into such a contradiction.

The document goes on to say, „that France has not run the risk of a great war — gained four victories — lost 50,000 men — spent 300,000,000 francs, with a view that Austria might on the morrow of peace resume in the peninsula the domination she exercised on the eve of her defeat.“

Who would imagine that the pope's sovereignty is to be reduced to a temporal state without any extent?

The remaining portion of this document is not less vague, but is less self-contradictory than what we have just cited. It refers apparently to the deliberations of a future congress — that congress is soon to meet. We pray to Almighty God that He may guide its deliberations so as to promote His glory, the welfare of the catholic church, the entire and absolute independence of the holy father in the plenitude of his temporal rights as they have descended to him, and as they now stand, and the good order, peace, and happiness of the christian nations to be represented in the congress.

We know, dearly beloved brethren, that this foreshadowing of approaching evils to the church will bring affliction to your hearts as it has to ours. But we cannot separate without raising our unanimous voice in solemn protest against the violence and iujustice, as well as the unchristian policy that is now broached, in plausible language, as a mere covering for the designs of wicked men. The designs and principles declared, so far as they are intelligible to us, make it our duty to denounce, to detest and abhor them, since they imply an invasion of the sacred rights, a coercion of the will even, of the sovereign pontiff, to whose divinely derived authority and august person we proclaim ourselves devoted in life and in death.

We claim the right to give public expression to our sentiments and convictions on this subject. We are an integral portion of 200,000,000 of catholics, whose eyes are constantly turned to the see of Peter and its supreme pontiff. For us the question is not whether Austria conquers France, or France conquers Austria, in a sanguinary war, with which the holy father, a representative of the prince of peace, has had nothing to do. It is not for us to settle whether the Dukes and Duchesses of Parma, Modena, and Tuscany shall ever return to the government of their states or not. Theirs are but the dynasties of families, and it is for others to contend whether one family or another shall occupy their place. We wish, of course, that in all things the laws of iustice may prevail. But there is a territory in which we have a supreme interest. It is called the states of the church. We belong to the church. The pope of Rome is our supreme spiritual head. We wish to have access to him on soil where he shall be free. We claim the privilege of approaching the eternal city, where he and his predecessors have reigned and ruled from time immemorial. The moment we tread its

[1] Putamus scriptum fuisse a patribus council, numero singulari; apparet enim hic agi tantum de praesente concilio.

soil we feel that we have entered on ground which A is and ought to be common to the same two hundred millions of our fellow catholics. We claim the right and the privilege to pass from any ship of any nation, by the port of Ancona on the Adriatic, or Civita Vecchia on the Mediterranean, or by any other port in the papal states, to consult our holy father without let or hindrance on matters appertaining to religion, and feel at the same time that we are in the states of the church, and therefore not on a foreign soil.

In proclaiming, therefore, our solemn protest against any invasion of the temporal rights of the pope, we do not consider ourselves as interfering in a question that is foreign to us. But we do so by virtue of a double right: one is, the right of giving free expression to our convictions; and the other is, the interest which, in common with all catholics, we claim to possess in the integrity of B the states of the church.

It is well known in this country, as in others, that the catholic hierarchy and priesthood exercise their influence not for revolution or for any disturbance of social order. They exercise it for the purpose of sustaining order, and when occasion requires, of soothing asperities that may grow up, even among the children of the church, on purely human questions. And this influence is extended, as far as possible, to other members of the community who may not profess our holy faith, but who may be influenced by the voice and example of catholic teachers. But when the question presented to us touches the rights of our holy father as a temporal sovereign — when it is proposed to meddle with the temporalities of the states of the church, then we feel as if a wound was about to be inflicted on the apple of our eye. C

In this country the government treats us, as it does all citizens, without favor, without prejudice, without partiality. It does not claim nor wish to interfere with our attachment to our supreme spiritual head. And if an attempt should be made to destroy the sovereignty of the holy father, or diminish its extent, it is our right, as free American citizens, as well as prelates of the church of God, to protest and to resist. We are members of the holy Roman catholic church. An attack on the states of the church, we are free to declare beforehand, shall be considered as an attack upon us and upon our rights.

Before entering yet further on this question, we are impelled to give public utterance to the consolation with which we have witnessed the apostolic firmness of our holy father, in resisting every species of physical or diplomatic coercion D that has been attempted to compel his acquiescence in the new schemes that are submitted to his consideration. If those who counsel him are sovereigns, so is he, much more. As pope, he understands thoroughly the obligations of his supreme position. As Pius IX, we know his great and generous heart — for him a prison or a cavern can have no terrors. His predecessors have been made familiar with such habitations. He is not less worthy of his rank than they were. He ought not to be threatened. If he should be threatened, we, in our own name and in the name of our people, indeed, if we might use such language, in the name of the whole catholic church, feel the insult as one personal to every member of Christ's mystical body on the earth.

Nor can we pass from this topic without proclaiming our thanks and gratitude to those noble prelates of France and of other countries in Europe, who have spoken out fearlessly on this important topic. We are persuaded that they have said nothing which could give reasonable offence to the governments under which they live. We congratulate them; we admire them; and if words of ours were necessary for such a purpose, we would encourage them to persevere; for, when the bishops and priests, but above all, the sovereign pontiff on earth, shall be deprived of the liberty of speech, and the right of independence necessary, not merely to vindicate the dogmas of the faith, but also to be heard on questions of eternal justice, albeit relating to this earth, then indeed, the consummation of ages cannot be remote.

The temporal authority of the pope is one of these questions. His title as it stands to-day, is beyond all dispute the most legitimate that can be put forward by any sovereign in Europe — or in the world. Trace history backwards, and you will find that no rival claimant has ever appeared — that no dynasty has ever been displaced or sent into exile by him or his predecessors — that his title is confirmed by centuries — that it has been ratified by the consent of all the nations of christendom — that no protest has ever been recorded in the archives of the human race, against its validity. But some perhaps will inquire into the origin of this title. We answer that the origin does not appear on human record. All we know is, that after the conversion of Constantine the Great, the seat of empire was transferred from Rome to Byzantium. During the immediate subsequent ages the emperor and his successors withdrew not only their presence, but also their protection, from the people of Italy. The people ceased not to invoke the aid of the emperor in periods of trial and of desolation, of famine, pestilence, and invasion by barbarous nations. To their appeal no answer came, nor any aid. In these trying circumstances the people raised their hands to the sovereign pontiff, calling upon him to be their temporal saviour, as well as their father. Neither were they disappointed. In famine he supplied, as far as possible, their wants. In pestilence he was among them as their comforter. At the approach of cruel invasion he went forth from the Eternal city bareheaded, to meet the barbarian leader — to offer his own person for the sacrifice — but to plead for the safety of the people. In this act of charity, it is well known that his pleading and his influence became, on more than one occasion, a shield of protection for their otherwise abandoned nation.

Many writers assert that Constantine the Great conferred upon him by written document, a certain species of political right to govern what was then, or soon after, called the Duchy of Rome. Other writers, with erudition quite as respectable, deny the truth of this statement, of a donation, by the first christian emperor. We do not enter into this question, for it appears to us of very slight importance. All we know is, that the temporal authority of the emperors from Constantine the Great, ceased to be exercised in what is now called the states of the church, but especially in that portion which was more immediately connected with the imperial city of Rome. It was not usurped by the holy father. It was rather forced upon him by the wishes and clamor of a neglected and ungoverned people. It was a „res derelicta". But at all events, in the origin of the temporal power of the pope, he was the chosen ruler of the Italian

people, within the limits of what afterwards became his civil jurisdiction.

Popular history states that at a subsequent period Pepin and Charlemagne of France made him a donation of this same territory, with additional grants of extension as to its surface and population. There is certainly some truth connected with this statement. But we do not understand it in the sense which the phraseology of our popular history would seem to indicate. Our understanding is, that Pepin and Charlemagne did make some additional concessions, increasing the extent of the pope's temporal dominion. They may indeed have signed their names to documents confirming the right of the sovereign pontiff to exercise civil dominion in the states of the church. But the merit of their conduct on that occasion consists in the fact that they reverenced and strengthened in the supreme sovereign of the church a title with which he was already invested. They were catholic princes. They could have taken away from the pope his temporal dominion. But instead of doing so, they confirmed it, and for this their memory has been precious and gratefully cherished by catholics everywhere.

Now, if such be the character and the validity of the title by which the sovereign pontiff rules as a temporal prince, can it be taken away by violence, either on the part of his subjects, or of the sovereigns of other states? Certainly not without injustice.

During the late troubles in northern Italy, no power declared war against the states of the church. But it appears that by a process quite unworthy of catholic rulers, treason has been encouraged, discontent propagated, and a spirit of rebellion fomented among the people of what is called the Romagna.

If some general or statesman had been appointed to guide the progress of this treachery towards the holy father, there would be a system developed. But military authority declined to direct the revolution, and declined still more to restrain or regulate its progress; and now we are told, forsooth, that the people of the Romagna are in open rebellion against the authority of the sovereign pontiff. We are not told who is to be their future sovereign. If there should be such a sovereign, he will probably administer to them loyalty and contentment at the point of the bayonet, and then they will no doubt profess to be happy.

Many of us have travelled through Italy and are well acquainted with the condition of things in the papal states. It is well known that, for a period of forty years and more, there have been two governments in the states of the church. One, the open, mild, paternal government of the holy see. This was on the surface of the soil. The other was a subterranean government, organized and supported by arch conspirators. Its decrees were never published, but its secret enactments were carried into execution, ever and anon, by the prompt use of deadly weapons. Thus, as we are convinced, the free sentiment of the people in the states of the church has been, by the necessity of the case, stifled and repressed. Those who loved the government of the holy father did not dare to say so openly. That would have compromised their temporal interest, perhaps their lives, and thus there is no country in the world in which the sincerity of political sentiment, whatever it may be, has been so artistically concealed, as by the people of the Roman states. Are they in favor of the carbonari? As a people they have not said so. Are they in favor of the more recent conspirators? They have not, as a people, so declared themselves. Are they in favor of the pontifical government as a people, or taking them one by one? The answer to this question might be a shrug of the shoulders. They are afraid of the subterranean cabinet, and the terrible edicts which it has the means to execute in secresy and in blood.

We do not admit, therefore, the plea which is put forward as a pretext for depriving our holy father of the temporal government of his states. Or, if we do admit it, we trace its existence to the agency, in part, of the very powers who now make it a plea for the rapine which, from the outset, it was in their mind to perpetrate.

Take away the fear inspired by the subterranean governments, which has so long kept Italy in a state of fermentation, and the people of the Romagna will be perfectly contented under the mild government of the sovereign pontiff.

As to the question of what is called political expediency in the present programme, it implies neither more nor less than physical force or diplomatic sophistry to be employed against the holy father.

It is said that if Louis Napoleon should withdraw his troops from Rome, neither the government nor the life of the holy father would be safe. This may be true, but we are sorry that such language was ever employed. It implies that the pope is already in bondage — it implies an insult to all catholics. It is a menace, as well as an indignity. We do not look to the emperor of France, or the emperor of Austria, or any prince, for the safety of God's church, and its supreme head on earth. These her divine founder will protect and sustain by the infinite resources of His ever-watchful providence. And if princes are weary of the glorious privilege which God has conferred on them, of protecting the sovereign pontiff, let them abdicate any such pretensions. Let them not, however, spring upon catholic christendom, without notice, a policy so cruel, so unjust as that which they seem to meditate.

Let them make known to christendom that they have ceased to protect the head of the church; let them allow ten years for the catholic peoples to provide the means of sustaining and defending the holy father in all his rights, and it will be strange indeed if the subjects shall not, during that period, be in a condition to carry on a duty which the sovereigns have neglected, or betrayed.

We and our people have watched the astonishing success with which the present emperor of the French has governed the mighty nation, at the head of which providence has placed him. He has had, and still has, our best wishes; but if he should touch the states of the church, his act will be the bad end of a good beginning. He need not go outside of his family archives for lessons on this subject. His great uncle, in his matchless human wisdom, once arranged the affairs of Italy. There was even a king of Rome — but he never reigned.

The unnecessary quarrel which that same victorious emperor fixed upon the sovereign pontiff, was the beginning of his end, with the melancholy circumstances of which memory and history have made us all familiar. From the moment of this unhappy quarrel, the protection of God and the sympathies of men seemed to ebb simultaneously from that astounding genius, until at last he was caught as an eagle; his pinions were crushed and

broken, and even then, the dread of his mighty intellect was such that he was confined on a desolate rock of the ocean, where he closed his earthly career.

The policy shadowed forth in the document to which we have referred, is said in the newspapers to be in entire accordance with the views of the British cabinet. It appears that the ministers of England acknowledge the legitimacy of revolution, partly because it is the origin of their present national condition, and the source of their individual authority and importance in carrying on the government. They quote not only their own case, but the case of other nations on the continent which have become what they are, through the instrumentality of revolution; and by way of appearing to be consistent with themselves, they proclaim the right of revolution, or rather as it might be called, from their present application of the principle, the right of insurrection, even though brought about, and fomented chiefly by influences from without. Coming from the British cabinet, this is a novel, and beyond all question, a dangerous doctrine. It points out a key in the organism of governments which, if touched with the slightest pressure of the pope's little finger, would convulse provinces, kingdoms, and empires. That the holy father, however, should touch that keynote is not to be thought of for a moment. For it must be observed that all countries which have passed to their present form of government by the way of revolution, our own free republic included, are anxious that the last revolution should be the finality of insurrection within their borders, and they are always most prompt to repress any attempt to repeat the experiment. Hence, every established government must regard the principle enunciated by the present British cabinet as a mischievous and scandalous one. Establish this principle, and the very ends of government would be defeated — a stable government would be no longer possible. Of course, however, they do not intend that it should apply to any portion of the British empire. Indeed, one might ask, can this be the same Great Britain which spent millions of money, and sacrificed thousands of lives, to crush the practical application of this principle, when these United States, then only British colonies, attempted to put in practice the doctrine now proclaimed by the official authority of British rulers? Is this the same Great Britain that sacrificed men's lives and millions of their property to crush out the results of French revolution, and which, at the bayonet's point, imposed upon the French people, then maddened and misled like the people of the Romagna, a dynasty which they had rejected? Is this the same Great Britain that made the Irish patriots of '98 familiar with the triangle of torture and the scaffold of death, for no crime except that of attempting to put into practice the principles which it now promulgates? Is this the same Great Britain which crushed the Canadian people in the year 1838, for their attempts to carry out what is now considered to be a legitimate principle of human government? Is this the same Great Britain which authorized the tying at the cannon's mouth of patriots and princes in Hindoostan, to be shot in fragments through the air, because they had attempted in the name of their own country to have a government compatible with their own will, and in strict conformity with the rules which Downing street now proclaims as legitimate, or at least applicable to the relations between his Holiness the Pope and his revolting subjects in the Romagna? But even later, it is but yesterday, so to speak, that the people of the Ionian Islands claimed in the most respectful manner the privilege of annexing themselves to the government of Greece and this identical government refused it. Still inconsistent or hypocritical as they must be, they declare forsooth, that rebellion and revolution are to be encouraged in the states of the church.

The race of public men of former times, great for evil as they might have been for good, seems to have passed away and given place to a generation who have inherited their policy without having inherited their candor.

Having touched on this part of the subject, it is impossible for us to forget what has happened to France, the brave and unconquerable France — what has happened to the crushed and bleeding Poland — what has happened to the long-persecuted and still suffering Ireland. And if temporal governments have had in regard to these and other nations their own way, they should understand that their success has resulted more from catholic conscience than from cowardice of any kind. But let England pause. She is by no means omnipotent. Let her not overtax her real power by the ambiguity or duplicity of annunciations to the world authorizing principles which, if applied, might lead to the overthrow of her own greatness. If catholics everywhere submit reverentially to the civil government under which they live, if they do this under the dominion of Turkey, of Russia, of England, of France, indeed of any country, it is to be accounted for, in the first place, because government must exist, because a change of dynasty does not necessarily imply an improvement in civil administration, but above all, because God has given us a rule of conduct, in the exercise of which conscience sometimes forbids what courage might inspire.

How then can the British cabinet legitimatize rebellion, and proclaim it in the ears of the people of the Romagna?

But it is said, as already intimated, that the people are discontented with their government, and that if the pope wishes to continue their sovereign, it will be necessary to make many reforms in the civil administration of his states. And this doctrine is preached by princes and politicians, who, in their own countries, govern to a great extent, not so much by reforms as by standing armies. Who is there on the earth that can have the effrontery to call on Pius IX to make reforms? Of all princes in modern times, he went forth first and farthest, almost immediately after his election, in the way of granting reforms to his people.

We know much of his great and generous heart; and if reforms are necessary, we are sure that they will be granted. But let there be no dictation on the subject by any sovereign or statesman on the earth. It is unnecessary, and it would be insulting. It would imply that the sovereign pontiff is already in bondage. Above all other things, moral and political freedom are necessary to the exercise of his functions. Whatever may happen in the mysterious providence of God in connection with this complicated question, we shall submit to. But let no external coercion be used to force the will of the holy father.

As a guaranty of the independence necessary to the holy father, it is true we have declarations of catholic loyalty from more than one of those who are now undermining his throne. Promises

indicate intentions only, and are by no means A equivalent to the power of fulfilling them. Still we know that when the princes that now live shall have been removed — nay, perhaps swept out, even as a housemaid would brush away the cobwebs from the corner of a chamber, the pope will still live, and he will live hard by the tombs of Saint Peter and Saint Paul in the Eternal city.

The principles, dear brethren, in regard to the pope's temporal rule, which we have endeavoured to recall to your minds in this our pastoral letter, are no novelties. They are supported by such strong, convincing authority, that they may be regarded as axioms. The catholic princes and peoples of Europe have often heard them from the lips of divines and statesmen, men of the acutest intellects, who had fully considered all the bearings of the subject.

The holy father, when he retired from Rome, B or in his retreat to Gaeta, used the following words:

Among the motives which incline me to take this step, the most important one is, to have full liberty in the exercise of the supreme power of the holy see, which, under the present circumstances, the catholic world might naturally conclude was no longer free in our hands [1].

Napoleon the First uses this language:

That institution which maintains the unity of faith, in other words, the papacy, the guardian of catholic unity, is an admirable institution. It is said, by way of reproach, that the pope is a foreign power. It is true; and let us thank heaven that it is so. The pope does not live in Paris, and it is well; nor in Madrid, nor Vienna, and for that reason we support his spiritual authority. At C Vienna or Madrid they would say the same. Do you imagine that if he were at Paris the Austrians or Spaniards would submit to his decrees? It is very fortunate, therefore, that he does not live out of his own country, nor among rival nations, but in old Rome, far from the emperors of Austria, far from the kings of France or Spain, holding the balance between catholic sovereigns, leaning a little towards the strongest, but rising against him if he should become an oppressor. Centuries have been spent in making the Papacy what it is, and they have been well spent. For the government of souls it is the best, the most beneficent institution that could be devised. And this belief is not the result of devotion, but of reason [2].

Bossuet uses the following language in regard to this subject:

We know that the Roman pontiffs possessed, by right as valid as any earthly power, lands, prerogatives, and sovereignty. We know still more that these possessions, inasmuch as they were dedicated to God, are sacred, and they cannot be invaded without sacrilege. The apostolic see possesses the sovereignty of Rome and the pontifical states, in order that it may exercise its spiritual power over all the world more freely in security and in peace. We congratulate not only the apostolic see but the universal church on this, and we wish, with all the ardor of our soul, that this sacred pontificate remain forever intact [1].

Bossuet again says:

God, who would that this church, the common B mother of all kingdoms, should in course of time be independent of every temporal power, and that the see with which all the faithful were to be in communion should at last be placed above the partialities caused by conflicting interests and national jealousies, according to the foundation laid by Pepin and Charlemagne. By a happy continuance of their liberality the church, independent in her chief of all earthly authorities, was in a condition to exercise more freely for the common good, and under the common protection of christian kings, its celestial power of governing souls and holding in its hand the balance; even in the midst of empires frequently at enmity with each other, it preserves unity throughout the christian body, sometimes by inflexible decrees and sometimes by wise regulations [2].

Dearly beloved, it is our duty to urge these C truths upon your attention at a time when the father of lies is unusually active in spreading his falsehoods and his misrepresentations; when men of sin, angels of darkness, exhibit themselves as angels of light, talk of virtue which they never practised, and of liberty, which on their lips means but licentiousness, or the liberty to despoil and oppress.

It is also our duty to urge you to pray for the visible head of God's church. It is our duty to pray with you for him.

The chalice of bitterness which is pressed to the lips of Pius IX may not pass away in consequence of even our prayers, for God has His own method of protecting the church and governing the world. But at all events, it may bring some consolation to the heart of our revered most holy father, to know that even his distant children on D these shores sympathize with him in his present afflictions.

---

[1] Fra le cause che ci hanno indotto a quaesto passo, Dio sa quanto doloroso al nostro cuore, una di grandissima importanza è quella di aver la piena libertà nell' esercizio della suprema potestà della santa sede, quale esercizio potrebbe con fondamento dubitare l'orbe cattolico, che nelle attuali circostanze ci venisse impedito.

[2] „L'institution qui maintient l'unité de la foi, c'est-à-dire le pape, gardien de l'unité catholique, est une institution admirable. On reproche à ce chef d'être un souverain étranger. Ce chef est étranger, en effet, et il faut en remercier le ciel. Le pape est hors de Paris, et cela est bien; il n'est ni à Madrid ni à Vienne, et c'est pourquoi nous supportons son autorité spirituelle. A Vienne et à Madrid, on est fondé à en dire autant. Croit-on que, s'il était à Paris, les Viennois, les Espagnols consentiraient à recevoir ses décisions? On est donc trop heureux qu'il réside hors de chez soi, et qu'en résidant hors de chez soi, il ne réside pas chez des rivaux, qu'il habite dans cette vieille Rome, loin de la main des empereurs d'Allemagne, loin de celle des rois de France ou des rois d'Espagne, tenant la balance entre les souverains catholiques, penchant toujours un peu vers le plus fort et se relevant bientôt si le plus fort devient oppresseur. Ce sont les siècles qui ont fait cela, et ils l'ont bien fait. Pour le gouvernement des âmes, c'est la meilleure, la plus bienfaisante institution qu'on puisse imaginer. Je ne soutiens pas ces choses par entêtement de dévot, mais par raison."

Thiers, histoire du consulat, l. XII.

[1] Def. declar. gall., p. I, l. I, sect. I, c. 16.

[2] „Dieu qui voulait que cette église, la mère commune de tous les royaumes, dans la suite ne fût dépendante d'aucun royaume dans le temporel, et que le siége où tous les fidèles doivent garder l'unité, à la fin fût mis au-dessus des partialités que les divers intérêts et les jalousies d'état pourraient causer, jeta les fondements de ce grand dessein par Pepin et par Charlemagne. C'est par une heureuse suite de leur libéralité que l'église, indépendante dans son chef de toutes les puissances temporelles, se voit en état d'exercer plus librement, pour le bien commun et sous la commune protection des rois chrétiens, cette puissance céleste de régir les âmes; et que, tenant en main la balance droite au milieu de tant d'empires souvent ennemis, elle entretient l'unité dans tout le corps, tantôt par d'inflexibles decrets, et tantôt par de sages tempéraments." (Sermon sur l'unité de l'église.)

We know, indeed, that He who has said: *„Thou art Peter, and upon this rock I will build my church, and the gates of hell shall not prevail against it,“* [1] will ever be with that holy church *„all days, even to the consummation of the world“* [2]. Let us, then, not fear whilst the storm rages round the bark of Peter. The Lord will awake, in his own good time, and command *„a great calm“* [3]. Still, we should pray, but in particular, so live as to make our prayers acceptable to God. In Saint Peter's own words, we conclude by saying to you, as we invoke every blessing upon you: *„Dearly beloved, think not strange the burning heat which is to try you, as if some new thing happened to you. But if you partake of the suffering of Christ, rejoice that when His glory shall be revealed, you may also be glad with exceeding joy. If you be reproached for the name of Christ, you shall be blessed: for that which is of the honor, glory and power of God, and that which is His spirit resteth upon you. But let none of you suffer as a murderer, or a thief, or a railer, or a coveter of other men's things. But if as a christian, let him not be ashamed, but let him glorify God in this name* [4]. *But the God of all grace, who hath called us unto His eternal glory in Christ Jesus, after you have suffered a little, will Himself perfect you, and confirm you, and establish you.“*

To Him be glory and empire forever and ever, amen [5].

Given at New-York this 19th day of January, the year of our Lord 1860.

† John Hughes, archbishop of New-York, state of New-York.

† John McCloskey, bishop of Albany, state of New-York.

† John Bernard-Fitzpatrick, bishop of Boston, state of Massachusetts.

† John Timon, bishop of Buffalo, state of New-York.

† John Loughlin, bishop of Brooklyn, state of New-York.

† James-Roosevelt Bayley, bishof of Newark, state of New-Jersey.

† Louis de Goesbriand, bishop of Burlington, state of Vermont.

† David-William Bacon (per procuratorem), bishop of Portland, state of Maine.

† Francis-Patrick McFarland, bishop of Hartford, state of Connecticut.

[1] Matth. XVI, 18.
[2] Ib. XXVIII, 20.
[3] Ib. VIII, 26.
[4] I Petr. 4, 12-6.
[5] Ib. V, 10-1.

1860 ianuarii 22. — CONCILIUM PROVINCIALE BALTIMORENSE.

Concilium provinciale Baltimorense, celebratum die 22 mensis ianuarii anni 1860, sub Francisco Patricio Kenrick, archiepiscopo Baltimorensi.

Bibliographia:

Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 1203-8.

LITTERAE PASTORALES CONVENTUS EPISCOPORUM PROVINCIAE BALTIMORENSIS.

The archbishop of Baltimore, and the prelates of the ecclesiastical province of Baltimore, to the clergy and faithful of their charge: grace unto you, and peace be multiplied.

Venerable brethren of the clergy, and beloved brethren of the laity.

The pressing wants of some churches of our province deprived of their pastors have induced us to assemble for mutual consultation, in order to recommend to our holy father, the bishop of Rome, and head on earth of the catholic church, worthy priests whom he may appoint to fill the vacant sees. The occasion seems opportune to give public expression to our sentiments of devoted attachment to the see of the apostle Peter, and to the illustrious pontiff who now occupies it. We necessarily recognize it as the source of ecclesiastical jurisdiction, the centre of unity, the rock upon which Christ our Lord built His church, and against which the gates of hell cannot prevail. The civil principality, popularly styled the patrimony of Saint Peter, or the states of the church, is not indeed of the same sacred and inviolable character, not being of divine institution, but rather an accidental appendage of the holy see. Its origin is traced to the munificence of the faithful, the devotedness of christian princes, and the gratitude of a people whom the bishop of Rome protected, rescued and made free [1]. It dates from a very remote period, although it did not at once take the character of sovereignity, which it has borne for above a thousand years. Divine providence manifestly favored the rise and progress of these states, and wonderfully maintained them, whilst kingdoms and empires of apparent strength have been overthrown. In the early ages, when the faithful were persecuted, and sought refuge in the catacombs, or fled to the wilderness, their chief bishop shared their lot, without losing anything of the reverence due to his office by the lowliness of his condition; but since christians enjoy honor, and even sit on thrones, it is meet that their earthly head should appear with some degree of splendor calculated to command the attention of such as may not be influenced by the sublime considerations of faith. The dominions of the pope are so limited that his power cannot inspire fear; yet they are large enough to secure his independence in the government of the church, which is the main point to be provided for. The founders of our national institutions desired a small district to be set apart for the general government, that its action might be free, without dependence on any state influence, or prejudice to state rights. The Roman principality serves in like manner for the exercise of the papal authority, without the control of any local power, which might constrain or impede it. Whatever attempts may still be made by rival princes to exercise an undue influence on the pontiff by intrigue or intimidation, cannot have the disastrous results which must almost necessarily flow from a government hindering or constraining his action. Besides, the details of ecclesiastical administration demand a large number of officers, counsellors and clerks, with no small expenditure,

[1] „Their temporal dominion is now confirmed by the reverence of a thousand yars, and their noblest title is the free choice of a people whom they had redeemed from slavery.“ Gibbon, *Decline and fall of the Roman Empire*, ch. 49, A, D 728.

which may be impracticable, if the bishop of Rome has not an ample revenue from the territory in which he presides. He uses these means with admirable generosity for objects connected with the interests of the whole church, by fostering religious institutions, colleges of learning, missionary training schools, and every variety of charitable asylums, extending even his gifts to distant nations. His states are held by him in trust for the church at large, which enjoys the benefits of his care and economy. It is not, then, a matter of surprise that this civil principality, which during so many centuries has been attached to the holy see, should be regarded as something sacred, so that it is deemed sacrilege to sever what divine providence has united. The highest ecclesiastical censures are incurred by those who usurp any portion of that territory so long set apart for religious objects. Yet we have witnessed the withdrawal of a flourishing province from the obedience of the pontiff, brought about by various artifices of foreign emissaries, and by manifest fraud and violence. We do not at all believe it to have been the free act of the inhabitants, whom we regard rather as the victims or dupes of corrupt and designing men, than the authors or willing abettors of the revolution. Malcontents, no doubt, were found in considerable number among them, since secret societies were active in spreading revolutionary principles; but property holders, and the intelligent and virtuous citizens, with the peasantry, were averse to revolt, which necessarily brings with it a train of calamities.

Brethren, we are, as you know, sincerely attached to the free institutions under which we live, and ready to sacrifice life itself in their support; but we are from principle opposed to all disturbance of established order on vain and false pretexts. We have had opportunities of knowing the government of the Roman states, and feel that it compares advantageously with that of various other countries. The forms of government are not indeed those which are popular in our age, but christian principle moderates and directs them, the divine law being always had in view with the ecclesiastical law which is adapted to the religious profession of the citizens. Municipal privileges were ample at all times in the Roman states, and were increased by the liberality of the present pontiff. Individual liberty is respected: property is safe: justice is sure: taxes are light: military conscription is unknown. In all these respects the Roman government has the advantage of many others professedly liberal. If the concessions, spontaneously made by the holy father at the commencement of his reign, had not been abused to effect a revolution, there can be no doubt that the condition of his subjects would have been still further improved. The revolted province is now burdened with enormous taxes, the citizens are forced into military service, and the clergy dissatisfied with the new order of things, are visited with severe penalties, imprisoned or driven into banishment. We mention these things, not that we deem it necessary to extol by way of contrast the late government, since, as catholics, we have no concern with it, but to correct false impressions in justice to a clement and liberal pontiff.

We owe no allegiance to any authority but the government under which we live; but we are subject, in the things which appertain to God, to the bishop of Rome, as successor of Saint Peter, the prince of the apostles. To him Christ our Lord gave the keys of the kingdom of heaven, with the power of binding and loosing. He commissioned him to feed His lambs and sheep, thus placing him over His flock, that there might be one fold under one shepherd. For his faith Christ prayed, that it may not fail. Continue then, brethren, steadfast in your attachment to the apostolic see, as obedient children of the church, and, after the example of the first christians, who prayed for Peter when he was imprisoned by Herod, pray for our holy father, that he may be rescued from the power of his enemies. Their object is doubtless to strip him of all his dominions, and make him a mere dependent on the civil government, or a victim and martyr: but the devices of the impious are vain, whilst the divine counsels cannot be defeated. In His own good time God will come to the aid of His servant. The tiara may be torn from his head, and he may be cast into a dungeon, but he will come forth full of majesty, as his predecessor, the seventh Pius, came forth in triumph, and was welcomed by his devoted people.

A duty devolves upon us, in consequence of the loss of the revolted province, the revenues of which had enabled the pontiff to meet the expenses of his ecclesiastical administration. In the reduced state of his finances, we should supply our portion towards the support of our chief bishop, who governs the universal church with a view to the spiritual interests of all. Special considerations render this duty more strictly obligatory. We owe a large debt to the holy see, which has so faithfully and constantly provided for our spiritual wants with unbounded generosity. Many of our youth have been gratuitously educated at Rome, and liberally supplied with means for their return to their country to labor in the missions: and volunteers of other countries have been trained and prepared in like manner for missionary labor among us. The American college recently opened in that city is a splendid monument of the munificence of the reigning pope. Our official relations to the holy see impose considerable expenses on it, which have all been defrayed without exacting or receiving in any way even the postage of letters or the fees of office for the transcribing of the documents. We deem it unnecessary to press these motives, as we do not doubt of your generous sympathy for the pontiff, and of your eagerness to give practical evidence of your devotion to him, so as to rival the filial attachment of catholics of various nations, displayed in the amount, as well as in the promptitude of their succors. We solicit, therefore, special donations according to the means furnished you by providence; and we appoint the first Sunday of September for a general collection in all the churches of our ecclesiastical province, that all may have an opportunity to cast their offerings, even the smallest, like the widow's mite, into the treasury of the church. *„Now this we say: he who soweth sparingly, shall also reap sparingly; and he who soweth in blessings, shall also reap of blessings: every one as he hath determined in his heart, not with sadness or of necessity: for God loveth the cheerful giver."*[1]

Brethren, it behoves us to endeavor to appease the wrath of God provoked by our sins. We should pray, that the sword of the Lord be restored to its scabbard, and that, in the exercise of his justice, he remember mercy, and cause the light of his countenance to shine upon us[2]. By humiliation

[1] II Cor. IX, 6-7.

[2] Ps. LXVI, 2.

and penance we may disarm him, and obtain the return of peace with new triumphs of religion. Let us implore him, through the merits of the great apostles Peter and Paul, by whom the church at Rome was founded, and still more through the intercession of the most holy virgin Mary, conceived without sin.

Given under our hands at Baltimore, on the 5th day of iuly, in the year of our Lord 1860.

It is the wish of the prelates, that the above adress be read in all the churches of the ecclesiastical province of Baltimore on the last sunday of august. The collections are to be forwarded to the prelate of each diocese by the respective clergymen. Collections for the pope having been already made in the dioceses of Pittsburg and Savannah, they are not included in the foregoing regulation.

1860 ianuarii 22. — CONCILIUM PROVINCIALE NEO-AURELIANENSE II.

Concilium provinciale Neo-Aurelianense II in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebratum die 22 ianuarii 1860, sub Antonio Blanc, archiepiscopo Neo-Aurelianensi.

Bibliographia:

1) Concilium Neo-Aurelianense provinciale secundum, habitum anno 1860. N. Orléans, ex typis Propagatoris catholici, 1864. In-12°, 20 p. — Washington, catholic university. P. 1-12, acta. P. 12-5, decreta et appendix.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 249-58.

ACTA CONCILII.

PRIVATA CONGREGATIO PRAEPARATORIA.

Die vigesima prima ianuarii, hora undecima ante meridiem, habita est congregatio praeparatoria in aedibus archiepiscopalibus, praesentibus illmis ac rmis dominis Antonio Blanc, archiepiscopo Neo-Aurelianensi, Ioanne Maria Odin, episcopo Galvestonensi, Andrea Byrne, episcopo Petriculano, Augustino Martin, episcopo Natchitochensi, Gulielmo Henrico Elder, episcopo Natchetensi.

Aberat illmus ac rmus dominus Ioannes Quinlan, episcopus Mobiliensis, qui propter aegritudinem nondum advenire potuit.

Huic congregationi admissi sunt: rdus dominus Napoleo Iosephus Perché, monialium Sanctae Ursulae Neo-Aureliae capellanus, promotoris functionem gerens, et rdus dominus Gilbertus Raymond, sacrae theologiae doctor, rector ecclesiae Sancti Landerici, vulgo Opelousas, functionem gerens secretarii.

Examinato procuratoris mandato, quod exhibuit admodum rdus dominus Gabriel Chalon, vicarius generalis episcopi Mobiliensis, ut episcopi sui vices gerat in concilio provinciali, episcopis placuit ut privatis congregationibus, durante episcopi sui absentia, cum voto consultativo admittatur.

In illa congregatione statuerunt insuper episcopi quod ad ordinem concilii pertinebat, nempe: prima sessio publica in ecclesia metropolitana locum habebit die vigesima secunda mensis ianuarii, in qua occurrit tertia post Epiphaniam dominica. Huic sessioni aderunt, praeter illmos ac rmos concilii patres, theologi ab eis designati, superiores religiosorum ordinum et congregationum in provincia existentium, et omnes Neo-Aureliae sacerdotes qui non fuerint aliqua legitima causa impediti: missa solemnis ab illmo ac rmo archiepiscopo celebrabitur; concio autem intra missam lingua anglica a rmo episcopo Petriculano, et post missam, lingua gallica a rdo domino Napoleone Iosepho Perché ad populum habebitur. Peracta concione, concilium aperietur iuxta formam in pontificali praescriptam.

Secunda concilii sessio locum habebit die ianuarii 26; tertia autem et ultima sessio die 29 eiusdem mensis celebrabitur.

Statuerunt insuper praesules privatas episcoporum congregationes quótidie, feria quinta excepta, hora 10 ante meridiem locum habituras; publicae autem episcoporum simul et theologorum congregationes iisdem diebus, hora 3 post meridiem convenient.

Designati postea fuerunt officiarii concilii, theologi ab episcopis selecti, nec non superiores religiosorum ordinum vel congregationum, quos ut consultores in concilio admittendos patres censuerunt; statutumque fuit theologos et superiores religiosorum ordinum in quatuor distinctas congregationes, ut quaestiones tractandae melius faciliusque solvantur, esse distribuendos, nempe: congregationem de sacramentis; congregationem de sacris ritibus; congregationem de disciplina; et congregationem de studiis ecclesiasticis.

Tandem statuerunt patres sequentes epistolas esse scribendas:

Primam, a rmo episcopo Galvestonensi, ad summum pontificem, mittendam nomine episcoporum provinciae.

Secundam, a rmo episcopo Natchitochensi, ad directores societatis de Propagatione fidei.

Tertiam, a rmo archiepiscopo Neo-Aurelianensi, ad fideles totius provinciae, quae quidem gallico sermone scribetur, et in anglicum sermonem vertetur a rmo episcopo Natchetensi.

SESSIO PRIMA.

Anno Domini 1860, die 22 mensis ianuarii, habita est in ecclesia metropolitana prima concilii sessio.

Praesentes erant:

Illmus ac rmus dominus Antonius Blanc, archiepiscopus Neo-Aurelianensis, qui concilio praefuit;

Illmus ac rmus dominus Ioannes Maria Odin, episcopus Galvestonensis;

Illmus ac rmus dominus Andreas Byrne, episcopus Petriculanus;

Illmus ac rmus dominus Augustinus Martin, episcopus Natchitochensis;

Illmus ac rmus dominus Henricus Elder, episcopus Natchetensis.

Aderant quoque:

Rdus dominus Napoleo Iosephus Perché, designatus promotor;

Rdus dominus Gilbertus Raymond, sacrae theologiae doctor, designatus secretarius;

Rdus dominus Alto Herrmann, prior ordinis Sancti Benedicti;

Rdus dominus Aloysius Curioz, superior missionum societatis Iesu;

Rdus dominus Antonius Verrina, superior congregationis Missionis;

Rdus Thaddaeus Anwander, superior congregationis Sanctissimi Redemptoris;

Admodum rdus dominus Augustinus Gaudet, superior congregationis Oblatorum Mariae immaculatae;

Rdus dominus Patritius Shiel, superior congregationis Sanctae Crucis;

Admodum rdus dominus Stephanus Rousselon, vicarius generalis, admodum rdus dominus Constantinus Maenhaut, rdus dominus I. I. Mullon, ab archiepiscopo Neo-Aurelianensi designati theologi;

Rdus dominus I. Hayden, congregationis Missionis, rdus dominus I. Anstaett, ab episcopo Galvestonensi designati theologi;

Rdus dominus I. Flanagan, rdus dominus I. Moynihan, ab episcopo Petriculano designati theologi;

Rdus dominus I. Cambiaso, societatis Iesu, rdus dominus L. Gergaud, ab episcopo Natchitochensi designati theologi;

Rdus dominus I. M. Guillou, rdus dominus C. Moynihan, ab episcopo Natchetensi designati theologi;

Admodum rdus dominus Gabriel Chalon, vicarius generalis, rdus dominus F. Gautrelet, societatis Iesu, ab episcopo Mobiliensi designati theologi.

Aderant quoque variarum civitatis parochiarum sacerdotes, ad solemnem hanc sessionem invitati.

Hora sesquinona, processerunt omnes, praecedentibus piorum laicorum sodalitatibus, et in medio ingentis populi concursus, ab aedibus archiepiscopalibus ad ecclesiam metropolitanam, ubi missa solemnis ab illmo ac rmo archiepiscopo celebrata est. Rmus episcopus Petriculanus intra missam sermone anglico, post missam autem rdus dominus Napoleo Iosephus Perché sermone gallico populum allocuti sunt, uti in praevia congregatione statutum fuerat. Apertum est postea concilium provinciale iuxta formam in pontificali praescriptam.

Placuit patribus, proponente illmo ac rmo archiepiscopo, officiales concilii in praevia congregatione designatos eligere, scilicet:

Rdum dominum Napoleonem Iosephum Perché, promotorem; rdum dominum Ioannem Cambiaso, societatis Iesu, vice-promotorem; rdum dominum Gilbertum Raymond, sacrae theologiae doctorem, secretarium; rdum dominum Iosephum Anstaett, vice-secretarium; rdum dominum Claudium Tholomier, magistrum caeremoniarum; rdum dominum Gulielmum Ryan, congregationis Missionis, adiutorem magistri caeremoniarum; rdum dominum Iosephum Anstaett et rdum dominum Dominicum Baudequin, cantores.

Postea, emissa fidei professione ab illmo ac rmo episcopo Natchetensi, qui prima vice concilio provinciali aderat, peractisque omnibus quae in pontificali praescribuntur, patres concilii necnon et sacerdotes ab ecclesia metropolitana ad aedes archiepiscopales rediere.

CONGREGATIO PRIMA PRIVATA.

Feria secunda, 23 ianuarii, habita.

Praefuit illmus ac rmus archiepiscopus; aderant illmi ac rmi episcopi supra memorati; aderat quoque illmus ac rmus episcopus Mobiliensis, qui heri post primam sessionem, melius valens, advenit; admissi fuerunt promotor et secretarius.

Statutum fuit in ea congregatione illmum ac rmum episcopum Mobiliensem professionem fidei in secunda sessione esse emissurum, in qua illmus ac rmus episcopus Natchetensis missam celebrabit, illmus ac rmus episcopus Galvestonensis et rdus dominus Napoleo Iosephus Perché populum alloquentur.

Cum nullae quaestiones a theologis fuissent discussae, recesserunt promotor et secretarius.

CONGREGATIO PRIMA PUBLICA.

Eodem die habita.

Habita est prima congregatio publica in privato rmi archiepiscopi sacello.

Adfuerunt omnes concilii patres, et insuper superiores religiosorum ordinum aut congregationum, et theologi ab episcopis designati, cum promotore et secretario.

In principio congregationis, rdus promotor, in nomine patrum concilii, notam fecit prohibitionem a concilio discedendi, nisi propter legitimam causam, a praeside concilii approbatam.

Legit quoque formulam promissionis de servando secreto, cui promissioni omnes surgendo assenserunt.

Addidit nonnullas regulas circa discussionem quaestionum in publicis congregationibus servandas.

Postea discussae sunt nonnullae ex quaestionibus in privatis theologorum congregationibus expensis.

CONGREGATIO SECUNDA PRIVATA.

Feria tertia, 24 ianuarii, habita.

Adfuere omnes patres qui heri, cum concilii officialibus.

In ea congregatione latum est decretum de candelis cereis in sacrificio missae etc. adhibendis; et renovata fuerunt decreta iam existentia contra societates secretas.

CONGREGATIO SECUNDA PUBLICA.

Eodem die habita.

Adfuerunt, ut heri, omnes concilii patres, superiores religiosorum ordinum vel congregationum, et theologi, cum officialibus concilii. Continuata est quaestionum in privatis theologorum congregationibus expensarum discussio.

CONGREGATIO TERTIA PRIVATA.

Feria quarta, 25 ianuarii, habita.

Adfuere omnes patres, ut heri, cum officialibus concilii.

In ea congregatione latum est decretum, prohibens ne sacerdotes corpora fidelium in coemeteria sectarum comitentur.

CONGREGATIO TERTIA PUBLICA.

Eodem die habita.

Continuata est publica quaestionum in privatis theologorum congregationibus expensarum discussio.

SESSIO SECUNDA.

Die 26 ianuarii, hora sesquioctava ante meridiem, celebrata est in ecclesia metropolitana, praesentibus concilii patribus, superioribus religiosorum ordinum et congregationum, atque theologis, missa solemnis defunctorum, ab illmo ac rmo episcopo Natchetensi, in qua illmus ac rmus episcopus Galvestonensis sermone anglico populum allocutus est, post missam autem rdus dominus Napoleo Iosephus Perché, sermone gallico. Peracta concione, factaque a rmo celebrante absolutione, praelati pluvialia et mitras sumpserunt, et habita est secunda concilii sessio, iuxta praescripta pontificalis Romani, praesidente illmo ac rmo episcopo Galvestonensi, loco illmi ac rmi archiepiscopi, qui propter aegritudinem huic sessioni adesse non

potuit. Professionem fidei rm̃us episcopus Mobiliensis emisit.

CONGREGATIO QUARTA PRIVATA.

Feria sexta, 27 ianuarii, habita.

Praefuit illm̃us ac rm̃us episcopus Galvestonensis, loco illm̃i ac rm̃i archiepiscopi, qui propter infirmitatem huic congregationi adesse non potuit. Aderant caeteri praesules cum officialibus.

In ea congregatione lata sunt decreta: 1. De missae celebratione, quae prohibetur, ubi nemo est praesens. 2. De missa cantanda diebus festivis non de praecepto, quando fieri potest. 3. De matrimoniis coram ministris acatholicis celebratis. 4. De pecunia mutuo vel in depositum a sacerdotibus non accipienda, sine licentia episcopi.

QUARTA ET ULTIMA CONGREGATIO PUBLICA.

Eodem die habita.

Praefuit illm̃us ac rm̃us episcopus Galvestonensis, loco illm̃i ac rm̃i archiepiscopi propter aegritudinem absentis; adfuerunt caeteri episcopi provinciae, superiores religiosorum ordinum et congregationum atque theologi, cum officialibus. Conclusa est discussio quaestionum quae fuerant examini theologorum traditae.

QUINTA ET ULTIMA CONGREGATIO PRIVATA.

Die sabbati, 28 ianuarii, habita.

Adfuit per aliquod tempus illm̃us ac rm̃us archiepiscopus, paulo melius valens; adfuerunt caeteri patres concilii, cum officialibus.

In ea congregatione lata sunt decreta: 1. De libris precum etc., approbandis, priusquam typis mandentur; 2. de proximo concilio provinciali, anno Domini 1863 habendo.

SESSIO TERTIA ET ULTIMA.

Die 29 ianuarii, hora sesquinona, habita est in ecclesia metropolitana tertia et ultima concilii sessio.

Patres concilii, superiores religiosorum ordinum, theologi, et sacerdotes variarum civitatis ecclesiarum, praecedentibus piis sodalitatibus civitatis, ab aedibus archiepiscopalibus ad ecclesiam metropolitanam processere.

Aberat, aegritudinis causa, illm̃us ac rm̃us archiepiscopus, quod maximo fuit omnibus dolori; in A eius loco praefuit illm̃us ac rm̃us episcopus Galvestonensis, qui missam solemnem celebravit. Concionem ad populum habuit intra missam sermone anglico illm̃us ac rm̃us episcopus Mobiliensis; post missam sermone gallico fideles paucis verbis allocutus est rdus dominus Napoleo Iosephus Perché.

Finita concione, habita est tertia concilii sessio, iuxta pontificalis Romani praescripta. Lectis, confirmatis et signatis decretis, absolutis acclamationibus, dataque a rm̃o celebrante solemni benedictione, omnes ab ecclesia metropolitana exierunt, ut ad aedes archiepiscopales redirent.

Statim autem ut ex ecclesia exierunt, piis fidelibus civitatis desiderantibus ardentissimam suam summo pontifici devotionem coram patribus concilii exprimere, patres ascenderunt altiorem locum, contra ecclesiam metropolitanam praeparatum; ibique, B circumstantibus innumeris fidelibus, ex omnibus immensae civitatis partibus ad hoc spectaculum mirandum congregatis, ferventissimi catholici civitatis, a concivibus suis deputati, expresserunt patribus concilii, et quidem verbis igneis, suam profundissimam atque ardentissimam erga summum pontificem devotionem, proclamaveruntque alta voce, et in suo nomine, et in nomine omnium catholicorum Foederatarum Americae septentrionalis provinciarum, protestationem, plenam summa indignatione contra nefarios sanctae sedis persecutores, et tenerrimo erga summum pontificem amore; quae quidem protestatio, omnium circumstantium plausu unanimi atque acclamationibus approbata, ad summum pontificem, ut aliquod ei solatium afferat in medio tribulationum quas experitur, erit transmittenda.

Illm̃us ac rm̃us episcopus Natchetensis, in C nomine patrum concilii, et rdus dominus Napoleo Iosephus Perché, in nomine illm̃i ac rm̃i archiepiscopi absentis, declarationi adeo gratae responderunt. Quo peracto, illm̃us ac rm̃us episcopus Galvestonensis, immensae piorum fidelium patres concilii circumdantium multitudini, resonantibus ecclesiae metropolitanae campanis, tonantibusque tormentis bellicis, in nomine summi pontificis, benedixit.

Postea patres, sacerdotesque ad concilium invitati, piaeque civitatis sodalitates, in medio immensi populorum concursus, ad aedes archiepiscopales, hymnos cantantes, rediere.

DECRETA CONCILII.

1. Patres concilii cum maximo animi dolore audierunt recentes impiorum hominum contra sanctam sedem persecutiones, considerantesque iniuriam summo pontifici illatam, sibi quoque et toti populo D christiano inferri, totis viribus protestantur coram Deo et hominibus, et in proprio et in omnium fidelium sibi commissorum nomine, contra iniustissimam spoliationem, quam nefarii homines, fide, honore, omnique gratitudinis sensu aeque destituti, in odium religionis, impie consummare conantur.

2. Ad promovendam Dei gloriam fovendamque in fidelibus pietatem, hortantur concilii patres sacerdotes curam animarum habentes, ut, festivis diebus, qui in hac provincia non sunt de praecepto, missam cantent, quantum fieri poterit.

3. Cum rubricae praescribant, et quidem sub gravi, ut candelae in missae sacrificio, sacramentorum administratione, et expositione sanctissimi sacramenti adhibitae, ex cera conficiantur, praescribunt patres concilii, ut in posterum candelae cereae, tot numero quot rubricae praescribunt, in ecclesiis adhibeantur; quod quidem decretum tribus post concilii promulgationem mensibus, ab omnibus in provincia servandum declarant. Quod si id fortasse in nonnullis locis adhuc observari nequeat, tenebuntur sacerdotes ad ordinarium recurrere, sine cuius licentia, scripto data, aliter agere prohibentur.

4. Meminerint sacerdotes qui propriae, non fidelium consulentes commoditati, nullo praesente, aut etiam sine ministro, ubi minister adesse possit, missam celebrant, id ecclesiastica lege prohiberi.

5. Moneant sacerdotes populos sibi commissos omnino prohibitum esse lege ecclesiastica ne matrimonium sive inter se, sive cum acatholicis, coram sectarum ministris contrahant; quod si id tentaverint, sciant se excommunicationem incurrere sanctae sedi reservatam.

6. Vestigiis patrum concilii Baltimorensis plenarii inhaerentes, prohibemus sub poena suspensionis, ne unquam sacerdotes corpora fidelium in sectarum coemeteria [comitentur; nec etiam in coemeteria profana, si in eodem loco reperiantur coemeteria catholica.

7. Cum nefaria secretarum societatum lues per varias huius provinciae partes in animarum destructionem magis ac magis grassetur, censuerunt patres expedire, ut renoventur decreta († omnino) contra eiusmodi societates saepius lata, hortanturque vehementer omnes sacerdotes curam animarum habentes, ut ab istis societatibus fideles sibi commissos omni zelo atque prudentia deterreant. Meminerint quoque sacerdotes neminem posse sacramentali absolutione, etiam in articulo mortis, donari, si ab eis recedere recuset. Prohibent insuper patres, ne quis sacerdos sepulturae cuiuslibet assistat, si membra alicuius societatis secretae, cum insignibus societatis externe apparentibus, sepulturae assistere tentaverint.

8. Revocamus ad memoriam sacerdotum, lege ecclesiastica prohiberi, ne libri precum, aut aliter de religione expresse tractantes, typis mandentur, priusquam fuerint ab ordinario approbati.

9. Meminerint sacerdotes qui titulo *missionis* ordinati sunt aut in dioecesim aliquam per iuramentum sunt in perpetuum cooptati, iuramentum a se praestitum violare, si missionem invito episcopo deserant, et tunc reos fieri gravis peccati, a quo absolvi nequeunt donec culpam reparaverint.

Insuper sententiae sacrae congregationis de Propaganda fide adhaerentes, statuimus sacerdotes in hoc casu contumaces suspensionis poenam ipso facto incurrere, cui subiacebunt, non obstante sua receptione in aliam dioecesim; quae receptio irrita et nulla est, donec a proprio episcopo litteras dimissorias acceperint.

10. Ut incommoda et scandala, que ex imprudenti agendi ratione oriri possent, praecaveamus, prohibemus ne sacerdotes pecunias mutuo seu in depositum accipiant sine licentia episcopi, scripto data. Si quis autem hanc licentiam ab episcopo obtinuerit, clare mutuatoribus declarare debebit, ordinarium dioeceseos nullam omnino obligationem contrahere eiusmodi debita solvendi.

11. Statuunt patres proximum concilium provinciale habendum esse dominica secunda post Epiphaniam anno Domini 1863.

† Ego Antonius, archiepiscopus Neo-Aureliae, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes Maria, episcopus Galvestonensis, definiens subscripsi.

† Ego Andreas, episcopus Petriculae, definiens subscripsi.

† Ego Augustus Maria, episcopus Natchitochensis, definiens subscripsi.

† Ego Gulielmus Henricus, episcopus Natchetensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes, episcopus Mobiliensis, definiens subscripsi.

Gilbertus Raymond, sacrae theologiae doctor, secretarius.

EPISTOLA
patrum concilii ad summum pontificem.

Beatissimo patri nostro
PIO DIVINA PROVIDENTIA PAPAE IX.

Beatissime pater.

Ad secundum provinciale concilium celebrandum, divina favente gratia, patres provinciae Neo-Aurelianensis de novo congregati sunt. Quaecumque, invocato divino Spiritu, ad gloriam Dei et salutem animarum promovendas statuenda duxerunt, sanctitati vestrae submittunt, ut, si quae in bonum religionis statuta sint, sancita infallibili apostolicae sedis auctoritate robur accipiant; si vero aliquid minus rectum irrepserit, sancti Petri gubernaculo detrimenti periculum avertatur.

Firmiter enim credimus et profitemur Christum, auctorem et consummatorem fidei nostrae, beatum Petrum elegisse pro suo vicario in terris; illi claves regni coelorum tradidit, illi soli pascendi oves et agnos curam commisit. Beatissime pater, Christi vicarius, Petri vices agis. Speciali Christi domini oratione, Petri fides deficere non potest; usque ad finem mundi, fratres in fide confirmabit. Sedes apostolica semper fuit et semper erit columna et firmamentum veritatis, mater et magistra omnium ecclesiarum. In sanctitate vestra, quam providentia semper benigna in aedificationem et exemplum nostrum in Petri principatu constituit, invenitur omnis veritas salutifera, omnis veritatis tutamentum. A capite descendunt divini influxus in membra. Cum sancta sede communicantes, communicamus cum Christo, et per manus vestras diffunditur in nos benedictio eius.

Heu! quanto dolore perstringimur, audiendo, sacrilegis manibus, armis et machinationibus, undique bellum sanctitati vestrae et apostolicae sedi inferri! Si ab hostibus externis tam impii conatus auderentur, deflendum foret! Sed o horror! mitiores sunt hostes, quam liberi rebelles! Ii ipsi, qui paucis abhinc diebus acclamabant: Benedictus qui venit in nomine Domini: nunc: Crucifige, vociferant, et cor optimi patris aterrimis machinationibus torquere conantur! Filios enutrivi, et exaltavi: ipsi autem spreverunt me! Quid, num filii parente sapientiores facti sunt? An regnum antiquissimum regimen discere debet ab illis qui mane florent et transeunt, vespere decidunt et arescunt? Num, qui totum regit orbem, impar erit propriae domui disponendae?

Attamen, dum abhorremus sacrilegos istos conatus, misericordiam Dei implorare non cessamus, ut fiat pax in virtute sua; precamur ut amoveat caecitatem et duritiam cordis a populo suo, ut obliti irarum et caedium, revertantur ad iustitiam et pacem.

Omnibus evidentissime apparet, beatissime pater, quod propter iustitiam pateris. „Tu me sequere,“ dicit Dominus Petro. Sed Petro statutum fuit Dominum sequi, ut in principatu, ita etiam in tribulatione. Sed quam incomprehensibilia sunt iudicia Dei, et investigabiles viae eius! Dum mundus triumphare videtur, vincit ecclesia. Paucis abhinc annis, sanctitas vestra Roma excedere debuit, ne facinus immanissimum committeretur; statim principes et populi christiani commoti sunt, et supremus pastor triumphanter in urbem aeternam reducitur. Cum hostis antiquus ubique spargebat errores, et fidem divinam a terris abstrahere credebatur, per definitionem et promulgationem dogmatis purissimi et immaculati conceptus gloriosae virginis Mariae, novus spiritus in mundum infunditur. Fuit laetitia in coelo, iubilus in omni terra, et maximo ecclesia illuxit triumpho. Nunc iterum omnibus viribus homines perversi invictam Petram expugnare nituntur, nec quisquam esse videtur qui e manibus eorum eripiat. Quid dicemus? Conatus isti contra ecclesiae immunitatem totius orbis christiani clamorem excitant, ita ut iam appareat, quam magna sit numero, quam firma unitate ecclesia catholica. Crux sequitur crucem, triumphus triumphum.

Patientia et fortitudo apostolica, sine armis et exercitibus nobis acquisivit praeclaras victorias, quibus laetata est ecclesia in faustissimo sanctitatis vestrae pontificatu. Accipe ergo, beatissime pater, gratias nostras, accipe fidem et devotionem nostram erga sacram unitatis sedem. Ecce filii tui de longe veniunt, in cunctis huius provinciae ecclesiis preces offerentes pro salute dilectissimi patris et condo-

lentes afflictionibus eius. Angelus, qui Petrum, A orante ecclesia, a vinculis liberavit, sanctitatem vestram quoque eripiet e manibus tribulantium. Intercessione Mariae sine labe conceptae, ad nihilum redigentur inimici eius.

Fausta inauguratio collegii Americani ineffabili gaudio et spe nos implevit. Si enim novum extruitur unitatis castellum, ubi pii et ingeniosi iuvenes regionum nostrarum ex puro fonte doctrinam salutiferam haurient, vestigia priscorum fidei et doctrinae heroum calcabunt et antiqua venerari discent. Tibi, sancte pater, gratiarum actiones reddimus, per quem tot benedictiones nobis evenerunt, et ad sanctitatis vestrae pedes provoluti, novam apostolicam benedictionem nobis nostrisque gregibus imploramus, et ex intimo corde inviolabilem sanctae sedi obedientiam, venerationem et obsequium profitemur, sanctitatis vestrae obsequentissimi filii:

† Antonius, archiepiscopus Neo-Au- B reliae.
† Ioannes-Maria, episcopus Galvestonensis.
† Andreas, episcopus Petriculae.
† Augustus Maria, episcopus Natchitonensis.
† Gulielmus-Henricus, episcopus Natchetensis.
† Ioannes, episcopus Mobiliensis.

Neo-Aureliae, die 28 ianuarii anno Domini 1860.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide, circa decretorum synodi Neo-Aurelianensis II confirmationem.

Mense ianuario superioris anni 1860, in civitate Neo-Aurelianensi, synodus provincialis habita est secunda, ab instituta ecclesiastica provincia eiusdem nominis, praesidente rdo patre domino Antonio Blanc, archiepiscopo Neo-Aureliae. Cum vero dictae synodi acta ac decreta proposita fuerint eminentissimis patribus sacrae congregationis de Propaganda fide, in generalibus comitiis mensis iulii 1860, sacra congregatio ea censuit adprobanda, dum modo tamen ad normam peculiaris instructionis quae huic inseritur decreto pauca quaedam redigantur [1].

Hanc vero sacrae congregationis sententiam cum rdus pater dominus Caietanus Bedini, archi- B episcopus Thebarum, sacrae congregationis de Propaganda fide tunc a secretis, retulisset illustrissimo *(sic)* domino nostro Pio papae IX in audientia habita die 16 septembris 1860, sanctissimus eam in omnibus adprobavit, ac praesens decretum expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, 25 iulii 1861.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

[1] Quae corrigenda erant, ad normam praedictae instructionis redacta sunt.

1860 aprilis 29 - maii 17. — CONCILIUM PROVINCIALE COLONIENSE.

Concilium provinciale Coloniense in Germania celebratum a die 29 aprilis ad diem 17 maii 1860, sub Ioanne von Geissel, archiepiscopo Coloniensi. C

Bibliographia:

1) Acta et decreta concilii provinciae Coloniensis, in civitate Coloniensi, anno Domini MDCCCLX, pontificatus Pii pp. IX decimoquarto. Coloniae, ex officina typographica Ioannis Petri Bachemii, MDCCCLXII.

In-4°, minori, 4 f.-LXXXVI-256 p. — Paris, Bibl. nat. B 3427; Paris, Saint-Sulpice; Roma, collegio Germanico; Roma, Propaganda; Roma, Vittorio Emanuele.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus quintus . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXIX, col. 231-382.

A. ACTA CONCILIO CELEBRANDO PRAEVIA.

1. Litterae, quibus licentia concilium convocandi et celebrandi a sancta sede postulatur.

Sanctissime pater.

Cunctis retro saeculis omnium semper una sententia fuit unaque vox, quae etiam a Spiritu sancto in synodo oecumenica Tridentina [1] sanctione solemni corroborata est, concilia provincialia pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque secundum canones renovandis quam D maxime salutaria esse et frugifera; sed nihilominus, iniuria temporum aliisque praepedimentis ecclesiae Dei, praecipue nostris in regionibus, multifariam obstantibus, factum est, ut synodorum provincialium celebratio per complura saecula omitteretur. Sic, ut ceteras Germaniae provincias omittam, ultimum provinciae Coloniensis concilium illud fuit, quod anno 1549 ab Adolpho, archiepiscopo Coloniensi, cum episcopis Leodiensi, Monasteriensi, Osnabrugensi, Mindensi et Trajectensi, qui tunc temporis provinciae Coloniensi adnumerabantur, coactum est. Ex eo enim tempore obstacula, e bellorum turbationibus saepe saepius exorta, et praesertim ex infaustissima et nunquam satis deploranda illa in fide discordia, quae et nunc Germaniam nostram misere dissecat, nutrita et aucta, tanta fuere et tam gravia, ut archiepiscopi succedentes, quamquam suo in ecclesiae prosperitatem et in animarum salutem studio et fervore praestantissimi, a congregandis conciliis provincialibus abstinuerint.

Nunc vero, Deo opitulante, faustiores nobis dies rediisse videntur. In dubium enim vocari nequit, rempublicam catholicam iam longiori ex tempore, ac praesertim inde ab anno 1848, conditionem meliorem, quam qua antea usa fuerat, inter nos fuisse adeptam. Religio in clero et populo nova incrementa cepit, devotio et obedientia in ecclesiam aucta est, orthodoxae fidei sanaeque doctrinae depositum sanctius custoditur et traditur, et quamquam in ordine christiano hic illic multa adhuc desiderantur, disciplina tamen ecclesiastica viget et florescit. Prae omnibus autem illud felicissimum accidit, quod funestissima ista, quae saecularis vocitatur tutela super ecclesiam, passim usque ad oppressionem exaggerata, denique ad maximam partem abrogata est, atque ecclesia cum libertate pristina sibi reddita etiam ad pristinam autonomiam, qua res suas ipsamet ordinet et interiorem vitam suam promoveat, libere reverti potest.

Quae utpote quam maxime exoptanda, et, quantocius fieri posset, exsequenda iam in conventu episcoporum Germanorum Herbipolensi, quorum deliberationibus praesidebam, altius perpensa sunt, atque ibidem omnium suffragio unanimi placuit, imprimis concilia provincialia restituenda esse, quae

[1] Sess. XXIV, cap. 2, *de ref.*

deinde synodi dioecesanae subsequerentur. Exinde nil magis mihi cordi fuit, quam ut prima, quae data esset, occasione concilium provinciale congregarem; quod vero propositum quominus pro animo exsequerer, curae et sollicitudines in administranda archidioecesi, ut notum est, amplissima innumerae et gravissimae diutius me impedierunt. Denique autem ut etiam in hoc muneris mei officio, ad quod misericordiarum Deus me indignum et infirmum vocavit, pro viribus satisfacerem, manum ad aratrum mittendam iudicavi. Eum ad finem episcopos suffraganeos autumno elapsa huc Coloniam invitavi, ubi in congregatione praeparatoria per complures dies considentes decrevimus, synodum provincialem currente anno 1860 celebrandam esse, simulque praevie rerum capita, quae in concilio accuratiori deliberationi subiicienda essent, statuimus.

Praeterea autem, ut in omnibus, quae ad concilii tam convocationem quam celebrationem spectant, iuxta sacros canones et ecclesiae ritum praescriptum progrediamur, normam et ordinem pariter humillime hic subnexum composui, qui cuncta complecti mihi videtur, quae ad negotium tam grave fauste ordiendum prospereque promovendum nec non feliciter complendum observanda erunt.

Quare nunc sanctitatem vestram summa reverentia litteris hisce devotissimis adire atque humillimas preces offerre audeo; nimirum:

1. Ut sanctitas vestra facultatem et licentiam concilium provinciale convocandi et celebrandi mihi concedere, atque

2. Normae et ordini hic apposito, in eiusdem concilii celebratione ab omnibus, qui convocandi erunt, observando, apostolicam sanctionem et approbationem elargiri dignetur; atque eandem normam approbatam — vel etiam in iis articulis, quos forte minus recte statuissem, ex sacrae congregationis decretis synodorum examinandis praepositae sapientia altiori benigne emendatam — mihi remitti iubere velit.

Deo auxiliante, spem foveo acceptissimam fore ut, facultate et approbatione apostolica obtenta, concilium suo tempore indicere possim. Nec timeo, ne bellum tristissimum, in Italia superiori nunc exortum et tantis ex causis vere lacrymandum, etiam in alias et usque ad nostras regiones extendatur ac novum impedimentum nobis offerat. Quod ut Deus misericors avertere velit, in dies singulos oramus. Ex quo enim sanctitas vestra litteras encyclicas de pace ab omnipotenti exoranda emisit, preces publicas ordinavimus, quibus populus noster frequentissimo concursu assistit. Verba paterna, quibus sanctitas vestra orbem christianum ad preces excitavit, in omnium cordibus resonuerunt. Omnes sentimus, quae et quantae sollicitudines et curae sanctissimi patris nostri animum nunc commoveant et contristent. Quare preces ardentissimas omnipotenti Deo fundere non cessamus, ut Petri cathedram in fluctibus, quos portae inferi denuo contra illam excitare conantur, inconcussam stabilire atque sanctissimum patrem nostrum amantissimum contra omnia inimicorum ecclesiae machinamenta tutum et incolumem servare velit.

Firmiter confidimus, Deum optimum maximum nostras preces exauditurum esse, nobisque simul gratia sua largiturum, ut, pace apud nos conservata, concilium, quod intendimus, celebrare liceat. Ab hoc concilio multa bona et prospera exspectamus in religionis et ecclesiae augmentum, in cleri et populi aedificationem, in animarum salutem et in divini salvatoris nostri et beatae eius matris sine labe originali conceptae gloriam. Concilii vero celebrandi progressum felicissimum speramus cum Spiritus sancti lumine a sanctissimi patris nostri apostolica benedictione, quam, sacratissimas manus humillime exosculans, mihi, coepiscopis meis ac clero et fidelibus nostris devotissime exoro.

Sanctitatis vestrae humillimus, devotissimus, obedientissimus servus

† Ioannes cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis.

Coloniae, die 6 iunii 1859.

2. Breve sanctissimi domini nostri Pii IX, quo consilium synodum provincialem celebrandi laudatur.

Dilecto filio nostro Ioanni tituli Sancti Laurentii in Viminali presbytero sanctae Romanae ecclesiae cardinali de Geissel, archiepiscopo Coloniensi.

Pius papa IX.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

Libentissimo quidem animo tuas accepimus litteras die 6 proximi mensis iunii datas, atque intimo erga nos pietatis, amoris et obsequii sensu conscriptas, ex quibus, dilecte fili noster, summa animi nostri iucunditate cognovimus, susceptum a te fuisse consilium cogendi ac celebrandi provincialem synodum, quae ob tristissimas rerum ac temporum vicissitudines pluribus abhinc saeculis istic fuit omissa. Cum enim ex huiusmodi synodis ad sacrorum canonum normam rite habitis maxima in rem catholicam bona redundent, idcirco summopere optamus, ut ipsae synodi iuxta canonicas sanctiones celebrentur. Itaque tibi, dilecte fili noster, de hoc inito consilio ex animo vehementer gratulamur, quod maiorem in modum ostendit, quo religionis studio et qua episcopali sollicitudine ac zelo praestes. Hic autem insertas nostrae concilii congregationis litteras tibi mittimus, ex quibus nosces, quae scire cupiebas. Nihil vero dubitamus, quin in hac provinciali synodo concelebranda a te, dilecte fili noster, atque a venerabilibus fratribus istius ecclesiasticae provinciae sacrorum antistitibus, Deo auxiliante, ea omnia provide sapienterque suscipiantur consilia, quae ad sanctissimae fidei nostrae depositum integrum inviolatumque custodiendum, ad salutiferam catholicae ecclesiae doctrinam tuendam et quotidie magis propagandam, ad Dei cultum augendum, ad cleri disciplinam servandam eiusque sanctam doctamque institutionem promovendam, ad christianam utriusque sexus iuventutis educationem excitandam, ad populorum mores emendandos eorumque religionem ac pietatem fovendam, ad vitiorum germina radicitus evellenda et errorum tenebras depellendas, atque ad sempiternam hominum salutem procurandam magis magisque conducere possunt. Iam vero iucundissimum nobis fuit, ex iisdem litteris agnoscere, qua cura studioque, dilecte fili noster, secundum nostra monita et vota publicas in ista tua dioecesi preces indicere haud omiseris. Namque ea profecto spe nitimur fore, ut dives in misericordia Deus, totius ecclesiae suae sanctae precibus propitius annuens, velit nos confortare et consolari in omni tribulatione nostra, utque divina sua gratia et omnipotenti virtute omnes ecclesiae suae et huius apostolicae sedis hostes illuminet eosque ad veritatis, iustitiae salutisque semitas reducat. Denique hanc etiam occasionem libentissime amplectimur, ut denuo testemur et confirmemus praecipuam, qua te prosequimur, benevolentiam. Atque huius nostrae in te propensissimae voluntatis testem et coelestium omnium munerum auspicem apostolicam benedictionem intimo cordis affectu tibi ipsi, dilecte fili noster, et gregi tuae vigilantiae commisso peramanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 30 iulii 1859, pontificatus nostri anno decimoquarto.

Pius papa IX.

3. Litterae eminentissimi cardinalis Cagiano, sacrae congregationis praefecti, de eodem argumento.

Eminentissime ac reverendissime domine observandissime.

Cum a sanctissimo domino nostro mandatum acceperim, ut eminentiae tuae litteris die 6 iunii proxime praeteriti datis rescriberem, gratissimum mihi accidit hoc erga te officio primo quoque tempore fungi. Itaque scias inprimis a sanctitate sua, cui res haec relata fuit, et ab hac ipsa sacra congregatione, Tridentini iuris interprete, maxima animi laetitia fuisse acceptum, synodum provincialem habere te decrevisse. Hoc porro consilium, quod pastoralem tuam sollicitudinem eximie commendat, mirifice probatum ac laudatum est: quoniam nullo alio huius aevi malis aptiori remedio occurri potest, quam huiusmodi conventuum, iuxta sacros canones et concilii Tridentini praescriptum, celebrationem redintegrare.

Quod vero pertinet ad ea duo scripta, quae litteris adnexuisti, primum normam exhibens et ordinem in synodi celebratione sequendum, nihil non recte, nihil non sacrorum canonum praescripto consentaneum prae se ferre compertum est. Quod vero respicit alterum rerum in synodo pertractandarum capita complectens, animadvertunt iidem patres, integrum esse antistitibus de iis, quibus malint, rebus agere, prout propriis cuiusque loci ac temporis necessitatibus magis conferre existimaverint.

Quod reliquum est, posteaquam acta concilii confecta et ab eminentia tua huic sacrae congregationi exhibita fuerint, non different eminentissimi patres, eadem iuxta sacri ordinis disciplinam expendere et recognoscere.

Haec habe nomine sacrae congregationis; ego vero singulariter impensos observantiae meae sensus ex animo profiteor eminentiae tuae, cuius manus humillime deosculor.

Eminentiae tuae humillimus et addictissimus famulus

A. M. cardinalis Cagiano, praefectus.
Q. Quaglia, secretarius.

Romae, die 29 iulii 1859.

4. Edictum convocationis concilii.

Nos Ioannes, sanctae ecclesiae Romanae sub titulo Sancti Laurentii in Viminali presbyter cardinalis de Geissel, miseratione divina et sanctae sedis apostolicae gratia archiepiscopus Coloniensis et provinciae Coloniensis metropolita, eiusdem sanctae sedis apostolicae legatus natus etc. etc.,

Reverendissimis fratribus episcopis, venerabilibus capitulis metropolitano et cathedralibus, praepositis et superioribus regularibus, ceterisque nostrae provinciae personis ecclesiasticis, quae de iure vel consuetudine consilio provinciali interesse debent, salutem in Domino.

Inter decreta praestantissima, quae patres Tridentini de orthodoxa fide et disciplina ecclesiastica, Spiritu sancto afflante, statuerunt, illud quoque quam maxime salutiferum placuit et sessione XXIV, cap. 2, *de ref.*, sancitum est, ut provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque ex sacris canonibus permissis renovarentur. Quibus vero de caussis factum sit, ut nihilominus synodorum provincialium celebratio in patria nostra per longiorem annorum seriem frustra desideraretur, sat superque notum est, cum nemo ecclesiae annalium gnarus nesciat, quae iniuria temporum, qui bellorum cruentorum tumultus saepe saepius exorti, quae scissiones et discidia rempublicam christianam hic illic perturbantia, quaeque alia praepedimenta omnigena obstiterint, quominus concilia provincialia ad res tute et feliciter deliberandas convenire possent. Tristissimis iisdem caussis quoque attribuendum est, quod metropolis et provincia Coloniensis nostra, ab antiquis temporibus fide et disciplina praecellens, quamvis olim, multitudine synodorum provincialium, quae in ipsa celebratae sunt, inter Germaniae ecclesias nulli secunda exsisteret, nihilo secius iam a tribus saeculis institutione illa saluberrima usque ad tempora nostra caruerit.

Sed post tempora illa ecclesiae diutius infensa faustiores denique dies cum aevo nostro advenisse iam censuerunt Germaniae episcopi, ad memorabilem illum conventum in urbe Herbipolensi anno 1848 congregati; atque ibidem, re gravissima altius perpensa, Tridentinorum patrum vestigiis inhaerentes inter se definierunt, saluberrimam synodorum disciplinam denuo redintegrandam esse, atque praecipue concilia provincialia, quam primum fieri posset, a metropolitis esse cogenda. Post illum autem conventum, cuius et nos partem fuisse Deo gratias maximas debemus, nihil antiquius nobis fuit, quam ut, hac etiam in parte officio nostro deesse nolentes, omni, qua par est, opera maturiorique labore cuncta ordinaremus, quae ad convocandum et rite celebrandum concilium provinciale necessaria et opportuna dignoscerentur. Quo vero maiori unitate et fiducia in opere gravissimo procederemus, rmos fratres episcopos comprovinciales nostros iam anno praeterlapso Coloniam invitavimus, qui, quae in concilio provinciali proximo instituendo proponenda et tractanda forent, praevia deliberatione nobiscum consulerent.

Quibus ita feliciter peractis et praeparatis, nunc, implorato prius Iesu Christi, divini ecclesiae sponsi, clementissimo auxilio et matris eius virginis Mariae potentissimo praesidio, praeclarorum patrum nostrorum exempla ex animo sequentes et auctoritate nostra metropolitana utentes, ad maiorem Dei omnipotentis gloriam et in honorem beatae Mariae virginis sine labe conceptae, archidioeceseos nostrae patronae primariae, nec non in ecclesiarum totius provinciae nostrae utilitatem et prosperitatem, concilium provinciale cogendum esse statuimus, quod in ecclesia nostra metropolitana Coloniensi celebrandum litteris hisce indicimus, illudque in dominicam tertiam post pascha, id est in diem 29 aprilis proxime futuri, solemniter aperiendum decernimus et convocamus.

Quamobrem reverendissimos fratres episcopos comprovinciales nostros Trevirensem, Monasteriensem et Paderbornensem, ac rmos episcopos suffraganeos, eorum auxiliares, ut ad concilium a nobis indictum termino statuto conveniant, monemus et requirimus. Advocamus quoque venerabilia capitula ecclesiae metropolitanae nostrae et ecclesiarum cathedralium Trevirensis, Monasteriensis et Paderbornensis, sicut et plurimum reverendos praepositos, rectores seminariorum et superiores regularium provinciae nostrae, eaque ac ceteras personas ecclesiasticas, quae de iure vel consuetudine synodo provinciali interesse debent, iisque, in quantum opus est, praecipimus et mandamus, ut ad concilium a nobis denuntiatum praefixo tempore compareant. Praeterea omnes et singulos monemus et adhortamur, ut concilio ipsimet intersint, nisi iusto retenti

fuerint impedimento, quod, si forte contingat, per procuratorem, sui loco missum et legitime munitum, nobis probare tenebuntur.

Ut autem omnibus innotescat, quae personae de iure vel consuetudine ad concilium convocandae sint et ei interesse teneantur, quaque ratione in eo celebrando sit procedendum, normam et ordinem peculiarem, a nobis compositum et a sancta sede apostolica, cuius summo arbitrio eum subiecimus, approbatum, in adiecto folio subiungimus, simul mandantes, ut quae in memorato ordine tum de eligendis et deputandis procuratoribus ac de adducendis theologis et canonistis, tum circa modum in concilio procedendi, deliberandi et definiendi statuta sunt, ubique observentur.

In hac vero synodo nostra provinciali, post professionem fidei ab omnibus solemniter emissam, iuvante Spiritu sancto, deliberabitur: de fide et fidei doctrina, de hierarchia ecclesiastica et eius iurisdictione, de scholis elementaribus et superioribus, de sacramentis in genere et in specie et eorum administratione; de episcopis, de capitulis, de decanis et parochis, de officio divino, de cantu ecclesiastico, de vita et conversatione clericorum, de synodo dioecesana, de beata Maria virgine, de cultu sanctorum, de ecclesiis et sacris supellectilibus, necnon de aliis disciplinam christianam spectantibus, prout nobis et concilii patribus expedire videbitur.

Magnum sane opus est, quod intendimus, quodque certo, ut feliciter succedat, benedictione coelesti maximopere indiget. Divinum autem auxilium ex uberrimo gratiarum fonte nobis non deerit, si humili spiritu sinceroque animo illud exoramus. Itaque non ignorantes, nihil nos posse, nisi in eo, qui nos confortat pater luminum, a quo omne donum et omne datum optimum descendit, preces publicas pro fausto concilii provincialis initio, progressu et exitu, a venerabili clero cum fidelibus archidioeceseos nostrae, a dominica Passionis proxime instante incipiendas et usque ad concilii finem continuandas, indiximus, atque rm̃os fratres episcopos comprovinciales nostros, ut easdem preces publicas in dioecesibus eorum curae creditis instituant, in Domino hortamur.

Oremus et orando instemus, ut magnus ovium pastor et pastorum princeps gloriosam illam promissionem et in nostra synodo adimpleat: „Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum ..., ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi."

Datum Coloniae, in aedibus nostris archiepiscopalibus, in festo sancti Matthiae apostoli, die 25 februarii anno salutis 1860.

Ioannes cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis et metropolita.

5. Norma et ordo convocationis et celebrationis concilii.

1. Concilii provincialis indicendi et convocandi ius secundum canones competit archiepiscopo metropolitae, qui igitur litteris convocatoriis omnes, qui de iure vel consuetudine synodo interesse debent, invitabit, et deliberationibus ibi instituendis praesidebit. Metropolitam in concilio incepto per tempus impeditum episcopus provinciae antiquior supplebit.

2. Ad concilium convocandi sunt atque ei interesse tenebuntur:

a) Illm̃i et rm̃i episcopi comprovinciales.

b) Rm̃i episcopi suffraganei auxiliares.

c) Venerabile capitulum ecclesiae archiepiscopalis metropolitanae Coloniensis, dignitarii et canonici capitulariter.

d) Venerabilia capitula ecclesiarum cathedralium Trevirensis, Monasteriensis et Paderbornensis, quodlibet per duos procuratores deputatos, e capitulo votis absolute maioribus eligendos.

e) Plurimum rdus praepositus ecclesiae collegiatae Aquensis, per seipsum, vel per eiusdem ecclesiae canonicum, ab ipso deputandum.

f) Admodum rdae studiorum theologicorum facultates, quae Bonnae, Monasterii et Paderbornae sunt, per procuratorem e professorum collegio electum.

g) Admodum rdi rectores seminariorum maiorum Coloniensis, Trevirensis, Monasteriensis et Paderbornensis.

h) Admodum rdi patres superiores regularium: *a)* pater praepositus provincialis societatis Iesu; *b)* pater superior provincialis ordinis Praedicatorum; *c)* pater superior provincialis congregationis Sanctissimi Redemptoris; *d)* pater superior provincialis congregationis Sancti Vincentii de Missione; *e)* pater superior provincialis ordinis Sancti Francisci de Observantia; *f)* pater superior provincialis ordinis Sancti Francisci Capucinorum; et *g)* pater superior provincialis fratrum Minorum.

i) Praeterea archiepiscopus tres vel quatuor, et episcopi comprovinciales duos viros ecclesiasticos in theologia et iure canonico versatos secum adducere curabunt, quorum consilio et adiutorio in rebus tractandis utentur.

3. In decretis definiendis episcopi ordinarii, ut patres concilii, voti decisivi iure pollent, ceteri vero omnes, qui intersunt, votum tantummodo consultativum exercent.

4. Omnes, qui ad concilium vocati sunt, statuto tempore et loco adesse tenentur; quodsi quis iusta de caussa, quae ab archiepiscopo metropolita, referentibus iudicibus synodalibus, examinanda et ratihabenda erit, se ipsum impeditum perspexerit, procuratorem, eius vices acturum et speciali mandato instructum, deputabit. Ordinariorum impeditorum procuratores votum decisivum exercebunt.

5. Ut quaestiones, quae in concilio definiendae sunt, omni diligentia examinentur, metropolita in conventu praeparatorio cum ordinariis et de eorum consilio et consensu quatuor congregationes particulares efformabit, quarum quaelibet, certum numerum procuratorum et deputatorum complectens, sub uno ex patribus praeside, eoque impedito, eius episcopo auxiliari supplente, capita ab archiepiscopo assignata praevio examini subiiciet, atque ad alteram in congregatione generali disquisitionem peragendam praeparabit.

6. Quaestiones in congregationibus particularibus examinatae una cum observationibus, quas illae proponendas esse censuerint, archiepiscopo metropolitae tradentur, qui eas congregationibus generalibus ab ipso indicendis, et quibus omnes synodales assistent, proponet, ut ibi omnium examini et voto subiiciantur.

7. De quaestionibus per congregationes generales examinatis patres denuo inter se deliberabunt, et quae statuenda et decernenda sint, denique definient.

8. Decretis eo, quo dictum est, modo praeparatis, sessio fiet, ab archiepiscopo indicenda et in ecclesia metropolitana habenda, in qua decreta et statuta quoad eam partem, quae iam absoluta fuerit, omnibus synodalibus praesentibus, publice legentur.

9. In congregationibus generalibus et sessionibus, patres concilii sedebunt et procedent secundum ordinem promotionis, salvis tamen iuribus ex ordine sedium episcopalium in bulla *De salute animarum*

enumerato forte competentibus, quibus idcirco non derogetur. Nec minus eundem promotionis ordinem suffraganei auxiliares inter se sequentur. Capitulum ecclesiae metropolitanae collegialiter sedebit et procedet post episcopos, procuratores vero aliorum capitulorum sedebunt et procedent in ordine sui respectivi episcopi, ceterique deputati, aeque ac theologi et canonistae admissi secundum ordinem supra § II, n. 6-9 enumeratum. Quodsi vicarii generales a patribus adducti fuerint, illi tam in congregationibus particularibus et generalibus, quam in sessionibus, penes suos respectivos episcopos, veluti eorum adiutores, sedebunt. Ceterum de praecedentiae quaestionibus, si quae ortae fuerint, archiepiscopus metropolita, referentibus iudicibus synodalibus, omni appellatione remota, sed absque praeiudicio, definiet.

10. In sessionibus, patres concilii mitra, baculo et pluviali insigniti cum duobus capellanis procedent, episcopi auxiliares vero, mitra et pluviali, cum uno capellano; ceteri autem omnes eo habitu chorali, qui ipsis pro qualitate ordinis convenit. In congregationibus generalibus omnes habitu chorali vestiti, in congregationibus particularibus vero veste subtalari tantum induti sedebunt.

11. In prima congregatione generali, archiepiscopus metropolita eos synodales proclamabit, qui congregationes particulares constituant, nec minus officiales designabit a concilio adhibendos et in congregatione praeparatoria cum episcopis electos, nimirum: a) iudices querelarum et excusationum quinque, b) praefectos hospitiorum tres, c) promotores duos, d) secretarios et lectores quatuor, e) notarios tres, f) caeremoniarios duos, et g) pro qualibet dioecesi testem synodalem. Quos vero in congregationibus particularibus unum vel duos a secretis episcopi, earum praesides, adhibere voluerint, ipsi designabunt.

12. Reliqua omnia, quae in concilio denuntiando et celebrando sequenda erunt, iuxta normam in pontificali Romano, part. III, *ordo ad synodum,* et in caerimoniali episcoporum, lib. I cap. 31, praescriptam, ad amussim observabuntur.

13. Concilii provincialis decreta supremo sanctae sedis apostolicae examini et iudicio submittenda sunt, atque non nisi post obtentam apostolicam approbationem poterunt publicari.

† Ioannes cardinalis de Geissel,
archiepiscopus Coloniensis et metropolita.

Coloniae, die 31 maii 1859.

6. Edictum valvis ecclesiae metropolitanae affixum.

Concilium provinciale Coloniense, per eminentissimum et reverendissimum dominum Ioannem, sanctae Romanae ecclesiae presbyterum cardinalem et archiepiscopum Coloniensem, decreto edito et promulgato indictum et convocatum, hoc anno, die 29 mensis aprilis, Deo adiuvante, in metropolitana ecclesia Coloniensi inchoabitur et celebrabitur.

De mandato:

Carolus Theodorus Dumont,
notarius apostolicus, vicarius ecclesiae metropolitanae et eminentissimi cardinalis a secretis.

Coloniae, die 20 martii 1860.

7. Ordo ad celebrandum concilium.

I.

1. Tribus vel duobus mensibus antequam tempus adveniat, quo archiepiscopus metropolita concilium provinciale habere statuerit, episcopos comprovinciales de concilio celebrando certiores reddit, eosque aeque ac capitula cathedralia ceterasque provinciae personas ecclesiasticas, quae de iure vel consuetudine concilio interesse debent, edicto publico convocat, eisque diem ac locum constituit, quo synodus habebitur. Simul preces publicas ad implorandum divinum auxilium pro optimo concilii initio, progressu et fine in omnibus dioecesis suae ecclesiis certa die incipiendas et usque ad concilii exitum continuandas praescribit, atque episcopos comprovinciales hortatur, ut similes preces in dioecesibus suis instituant. Praeterea parochos suos mandato pastorali monebit, ut fidelibus suis repetita allocutione concilii rationem ac scopum exponant, eosque ad preces exhortentur.

2. Post edictum publice emissum archiepiscopus schedulam manu notarii, apposito sigillo archiepiscopali, subscriptam et litteris grandiusculis exaratam, qua idem concilium indicitur, ad valvas ecclesiae metropolitanae mandat affigi, et episcopos invitat, ut idem in cathedralium valvis fieri curent.

3. Quatuordecim vel octo saltem ante diebus, quam concilii provincialis indicta dies venerit, archiepiscopus, nisi iam prius cum episcopis comprovincialibus de rebus in concilio statuendis deliberaverit, aliquot viros ecclesiasticos in disciplinis theologicis et in iure canonico versatos rerumque gerendarum peritia et usu praeditos, nec non pietate et sacerdotali sensu ferventes, prout expedire videbitur, apud se convocabit, quorum consilio et adiutorio decreta et statuta in synodo proponenda et deliberanda praeparabit.

4. Eodem tempore, archiepiscopus de concilio habendo communicabit cum capitulo metropolitano, cuius ex gremio tres hospitiorum praefectos deputabit, qui habitationes exteris synodalibus, durante concilio, in domibus canonicorum et parochorum atque in seminario maiori assignandas exquirant ac decernant. Iidem quoque praefecti cum capitulo curabunt, ut omnia, quae ad concilium in ecclesia metropolitana digne ac tute celebrandum necessaria fuerint, ad tempus praeparentur, inter quae imprimis sedilia et mensa cum tegimentis, scamna ceteraque comparentur utensilia, nec non septa in summo choro perficienda, quibus episcopi ceterique, qui synodum constituunt, a reliquo clero separentur, neve bonus ordo turbetur.

Praeterea, iidem praefecti cum capitulo providebunt, ut ecclesia metropolitana ad concilium celebrandum festivo et solemni ritu, modo et forma in caeremoniali episcoporum, lib. I, cap. 12 et 31, de ornatu ecclesiae praescripta, exornetur. Demum providebunt quoque, ut omnes synodales in metropolitana aut in aliis ecclesiis parochialibus quotidie missam hora ipsis opportuna celebrare possint.

5. Cum initium concilii solemne in dominicam tertiam post pascha praefixum congregationes praeparatoriae antecedant necesse sit, episcopi comprovinciales, iam sub vesperum feriae quintae praecedentis, ceteri vero synodales sub vesperum feriae sextae Coloniae adesse curabunt. Patres advenientes metropolita fraterna caritate hospitaliter in aedibus suis, durante concilio ibidem habitaturos, recipiet; reliqui synodales episcopum suffraganeum Coloniensem adibunt, qui ipsis, nisi iam prius in scriptis fecerit, habitationes ab hospitiorum praefectis definitas indicabit.

6. Feria sexta, hora matutina 9 cum media, archiepiscopus primam congregationem particularem cum patribus instituet, in qua statuta concilio proponenda iam praeparata vel praeparanda producet, et quae episcopi proponenda esse censeant, percipiet. Praeterea, ordinem in synodo procedendi variaque decreta in prima congregatione generali emittenda, nec non efformationem congregationum

particularium atque enumerationem synodalium, qui eas constituant, sicut et statutorum partem, quae a qualibet congregatione deliberanda sit, proponet atque cum patribus definiet.

7. Sequenti die, hora matutina 9 cum media, omnes synodales in aedibus archiepiscopalibus, ad metropolitam ac concilii patres solemniter salutandos, apparebunt.

8. Eodem die, hora 10, iidem synodales ad primam congregationem in aula maiori palatii archiepiscopalis habendam convenient, ubi eo ordine ac habitu sedebunt, qui in ordine dato die 31 maii 1859 praescriptus est.

II. CONGREGATIO GENERALIS PRIMA.

In prima congregatione generali sequentia observabuntur:

1. In pariete aulae maioris erigetur altare cum imagine crucifixi, inter quatuor cereos accensos, ad cuius podium metropolita et episcopi in gyro sedebunt. In mensa, cui assident, ponentur: crucifixi imago, biblia sacra, corpus iuris canonici et decreta concilii Tridentini. Metropolitae ex adverso ponetur crux archiepiscopalis.

2. Archiepiscopus congregationem precibus in pontificali *Ordo ad synodum* praescriptis inchoabit: *Adsumus, Domine* [etc. vide pontificale].

Tunc metropolita episcopos et synodales brevi allocutione ex animo salutabit.

3. Finita allocutione procuratores ad archiepiscopum accedentes procurationis documenta, quibus se a mandatariis suis muniri curaverint, recognoscenda ei exhibebunt, qui ea iudicibus synodalibus examinanda tradet.

4. Postea publicabitur decretum de silentio servando et restituendis statutis una cum decreto de ratione deliberandi, et omnes iuxta ordinem accedent archiepiscopum, fidem dantes his verbis: *Promitto sub fide sacerdotali.* Quo facto, cuilibet exemplar statutorum, quae ad sublevandam et accelerandam deliberationem typis exscripta sunt, simul cum hoc *Ordine,* qui in celebrando concilio provinciali servandus est, ab archiepiscopi secretario adstante tradetur.

5. Porro archiepiscopus mandat, ut nomina patrum ceterorumque synodalium praelegantur.

6. Deinde metropolita efformationem congregationum particularium sub uno ex episcopis praeside, ac nomina synodalium, qui unamquamque ut consultores constituant, cum assignatione illius statutorum partis, quae eorum deliberationi committitur, publicari iubet.

7. Pari modo et elenchum officialium a concilio adhibendorum, quos cum patribus iuxta ordinem datum die 31 maii 1859, § XI, designabit.

8. Praeterea nomina theologorum ac canonistarum, quos ipse, nec non quos patres sibi assistentes assumpserint, palam fieri mandat.

9. Postea archiepiscopus interrogat patres, num sciant, aliquem abesse, qui concilio interesse deberet, praesertim ex iis, qui voto decisivo pollent.

10. Quibus ita finitis, iubente archiepiscopo, decreta prius cum episcopis praeparata praelegentur, scilicet:

a) decretum *de aperiendo concilio;* b) decretum *de professione fidei emittenda;* c) decretum *de praeiudicio non afferendo;* d) decretum *de modo vivendi in concilio;* e) decretum *de non discedendo.*

11) Metropolita interrogat patres, dicens: „Reverendissimi patres, placetne vobis decreta modo praelecta, atque simul placetne vobis, ut, sicut praelecta fuerunt, in prima sessione solemni promulgentur?“ Patres respondent: „Placet.“ Quo facto archiepiscopus dicit: „Decreta modo lecta patribus placuerunt; de eorum ergo assensu illa statuimus, sicut lecta sunt, atque decernimus, ut in prima concilii sessione promulgentur.“

12. Denique archiepiscopus promulgat: „De consensu reverendissimorum patrum, statuimus et decernimus primam sessionem solemnem crastina die, quae est tertia dominica post pascha, in ecclesia metropolitana celebrandam esse, ad quam igitur omnes synodales hora 8 matutina adesse invitamus.“

13. Finitur actio ab archiepiscopo oratione sequenti: „Deus, cuius misericordiae non est numerus etc.“

Omnes prosequuntur: „Sub tuum praesidium confugimus, sancta Dei genitrix: nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed a periculis cunctis libera nos semper, virgo gloriosa et benedicta, domina nostra, mediatrix nostra, advocata nostra. Tuo filio nos reconcilia, tuo filio nos commenda, tuo filio nos repraesenta.

V. *Ora pro nobis*, etc. R. *Ut digni* etc. Oremus. *Gratiam tuam* etc. R. *Amen.*“

His peractis, omnes discedunt in pace.

14. Precibus suprapositis inchoantur et finiuntur etiam omnes aliae congregationes generales subsequentes.

15. Eadem die, hora 6 vespertina, in ecclesia metropolitana fient preces publicae coram exposito sanctissimo sacramento, quibus praemittetur sermo ad populum. Ab hora 7 ad 8, campanae totius civitatis festivo ritu pulsabuntur [1].

III. SESSIO SOLEMNIS PRIMA.

1. Dominica III post pascha, hora matutina 7 ad 8, campanae ut in summis festis pulsantur [2].

2. Hora 8, omnes synodales in ecclesia parochiali Sancti Andreae [3] ad processionem inde ad summam aedem instituendam convenient.

3. In hac processione, tam episcopi quam episcopi auxiliares, pluviali rubri coloris et insignibus convenientibus (ord., § X) utentur. Dignitarii et canonici pariter pluviali, vel etiam, ut ceteri synodales, in eo vestitu chorali procedent, qui ipsis pro ordine convenit [4].

4. Ante processionis egressum imponitur thus. Archiepiscopus dicit orationem: *Veni Sancte spiritus,* etc. V. *Emitte.* R. *Et renovabis.* Oremus. *Deus, qui corda.* R. *Amen.*

5. Finita oratione, instituitur processio ordine sequenti [5]:

Regulares omnes civitatis sub cruce, quam capellanus defert; crux capituli metropolitani, delata per subdiaconum inter duos ceroferarios; clerici seminarii cum professoribus; parochi Colonienses cum stola rubra; thuriferarii; crux archiepiscopalis, delata per subdiaconum inter duos ceroferarios; magistri caeremoniarum; notarii et secretarii concilii, qui alio ex titulo superiorem locum non occupant; theologi et canonistae eadem ratione; testes synodales eodem modo; iudices synodales eadem conditione; promotores synodales eadem conditione; provinciales regularium; praesides

[1] Ordo ad sessiones conc. prov. Ultraiect. (infra) in paucis differt, quae brevibus notis indicabimus. — *Haec nota et sequentes sunt editorum Collectionis Lacensis.*

[2] Omittitur.

[3] In sacristia ecclesiae cathedralis.

[4] Rmi episcopi accipient supra rochettum (episcopus regularis supra superpelliceum) amictum, pluviale et mitram auriphrygiatam uniformem. Praelati regulares usum infulae habentes, capient superpelliceum, pluviale et mitram simplicem; canonici ecclesiarum cathedralium superpelliceum et mozettam; clerus regularis indutus erit veste propria ordinis.

[5] Omittuntur, n. 4 et 5.

seminariorum, qui alium locum non tenent; pro- A curatores academiarum; praepositus Aquensis vel eius procurator; procuratores capitulorum cathedralium, secundum ordinem promotionis episcoporum suorum; capitulum metropolitanum capitulariter; episcopi auxiliares cum uno capellano; episcopi comprovinciales, cum duobus capellanis; presbyter archiepiscopo assistens, cum ministris vicariis; archiepiscopus, cum duobus ministris canonicis; capellani archiepiscopi [1].

6. Singuli in choro locum a caeremoniariis ipsis assignandum occupabunt, episcopi sedilia semicirculo ante altare posita, comprovinciales a dextris, auxiliares a sinistris. Ceteri synodales in stallis capituli et in medio choro, capellani post episcopum suum sedebunt, et si quis episcopus vicarium suum generalem secum adduxerit, hic pone ipsum sedebit.

7. Archiepiscopus pallio indutus missam solemnem de Spiritu sancto celebrabit. Dum ad eam B paratur, episcopi sedent cum mitris, ceteris stantibus.

8. Ante introitum missae archiepiscopus salutat cum mitra episcopos, qui cum eadem resalutant, deinde eam deponunt. Quotiescumque metropolita in missa mitram recipit vel deponit, episcopi excepta manuum lotione, idem observant.

9. Archiepiscopo *Confiteor* orante, episcopi pariter confessionem inter se bini et bini de more recitant.

10. Cum post epistolam sequentia: *Veni, sancte Spiritus* oratur, archiepiscopus in throno et episcopi in sedilibus cum mitris, ceteri loco suo genuflectunt.

11. Dum evangelium decantatur, episcopi comprovinciales baculum tenent; eo decantato, archiepiscopo et post eum omnibus episcopis evangelii liber osculandus per subdiaconum offertur. Celebrans solus incensatur.

12. Ad versiculum *Et incarnatus est* archi- C episcopus et episcopi cum mitris, canonici vero detecto capite sedentes profunde se inclinant, ceteri omnes genuflectunt utroque genu.

13. Post offertorium, incensantur episcopi per diaconum tribus duetibus, canonici metropolitani et capitulorum cathedralium procuratores duplici ductu; ceteri synodales incensantur per subdiaconum uno ductu et postremo collegium parochorum universim triplici ductu.

14. Ad *Agnus Dei* osculum pacis episcopis, canonicis metropolitanis ac capitulorum procuratoribus defertur a presbytero assistente, ceteris synodalibus per diaconum. Statuendum erit a patribus, an communionem generalem cum metropolita celebraturi sint. [Haec generalis communio non facta est.]

15. In fine missae benedictio solemnis non datur [2].

16. Finita missa, archiepiscopus, pallio et paramentis in throno depositis, accipit pluviale. Presbyter D assistens et ministri canonici deponunt paramenta et locum suum in choro, nisi alius ex titulo alio synodali eis assignatus sit, occupant, ministris vicariis tamen prope archiepiscopum remanentibus [3].

17. Metropolita cum baculo ad altare accedit, ubi ante infimum gradum paratum est faldistorium cum pulvino, super quem deposita mitra genuflectit, atque, aliis omnibus pariter genuflectentibus, incipit antiphonam *Exaudi nos, Domine, etc.*

Chorus recitat psalmum: *Salvum me fac,* etc. [Vide pontificale.]

18. Psalmo incepto, metropolita et episcopi cum mitris, et reliqui pariter tecto capite sedent.

19. Finito psalmo, omnes surgunt et archiepiscopus deposita mitra dicit orationem *Adsumus, Domine* (ut in pontificali).

20. Tunc archiepiscopus et episcopi sumunt mitram, et, omnibus procumbentibus, recitantur litaniae omnium sanctorum. Post versiculum *Ut omnibus fidelibus defunctis etc.* Metropolita surgit et, accepto baculo, super synodum benedicit dicens: *Ut hanc praesentem synodum visitare, disponere et benedicere* B *digneris,* quo facto iterum genuflectit, et litaniae ad finem deducuntur.

21. His persolutis, omnes surgunt, et metropolita, deposita mitra, prosequitur: *Oremus* (ministri non respondent: *Flectamus genua,* quia est tempus paschale). *Da quaesumus* (vide pontificale).

22. Postea metropolita ascendit altare, ubi in gradu superiori interea positum est faldistorium, in quo, deposita mitra, dorso verso ad altare sedens incensum imponit. Diaconus in loco et ritu solito cantat evangelium (ex pontificali), quo finito, evangeliorum liber osculandus per subdiaconum affertur archiepiscopo, qui deinde incensatur.

23. Metropolita, deposita mitra, cum omnibus genuflectens incipit et chorus prosequitur hymnum *Veni, creator Spiritus.*

24. Finito primo versu, omnes surgunt et stant usque ad finem hymni.

25. Hymno finito, metropolita, accepta mitra, C sedet in faldistorio et alloquitur concilium [1].

26. Post allocutionem archiepiscopus descendit et sedet in faldistorio, quod interim in medio semicirculi episcoporum positum est.

27. Primus promotor instat pro aperiendo concilio: „Eñe et rñe in Christo pater. Quoniam dies faustissima et omnibus nobis laetissima hodie advenit, ut post tria saecula in nostra provincia Coloniensi concilium provinciale potuerit celebrari, et cum nunc omnes, qui huic synodo de iure et consuetudine interesse debent, hic in Domino congregatos esse videamus: ego N. N., ab eminentia vestra auctoritate metropolitica huius concilii promotor nominatus et constitutus, insto et supplex oro, ut eminentia vestra hoc concilium nunc aperiendum decernere ac decretum de eius initio publicandum esse mandare velit."

28. Metropolita respondet: „Mandamus, ut decretum nostrum de aperienda synodo legatur." Tunc [2] tradit primo secretario decretum ex ambone praelegendum.

29. Primus secretarius ab archiepiscopo, cuius annulum osculatur, quod etiam facit, quotiescumque quid e manu metropolitae recipit, sumit decretum illudque praelecturus ambonem ascendit.

30. Post decreti lectionem, quam episcopi se-

[1] Hora 7 cum dimidia, processio e sacristia procedit; transiens inde per navem lateralem sinistram, se confert ad portam principalem ecclesiae, ubi rñus metropolita processioni se adiungit; progreditur deinde per navem lateralem dexteram ad sacellum sanctissimi sacramenti, ubi omnes consistunt, ut archiepiscopus sacra paramenta capiat, et hora tertia persolvatur, quam ipse metropolita altiori voce incipit, dicens: *Deus in adiutorium.* Archiepiscopo parato, proceditur ritu processionali in chorum ecclesiae, ubi synodales statim occupabunt loca sua, exceptis episcopis et abbatibus, qui, praecedente magistro caerimoniarum, in sacristiam se recipiunt, ibique, depositis mitris et pluvialibus, episcopi mantellettum vel mozettam induent. Redeunt deinde, ut locum in stallis occupent.

[2] Omittuntur n. 7-15.

[3] Finita missa pontificali, metropolita cum episcopis, abbatibus et ministris discedit in sacristiam, deponit paramenta missae propria usque ad tunicellam inclusive. Episcopi et abbates reassumunt mitras et pluvialia. Archiepiscopi, accepto pluviali rubeo et mitra pretiosa, baculum pastoralem manu gerens, accedit cum episcopis et abbatibus coram altari, diacono et subdiacono paratis rubeis ornamentis, ac si in missa servire deberent, ipsum hinc inde associantibus. Rñi episcopi et abbates adeunt loca in semicirculis prope altare assignata.

[1] Sermo fit ab uno e plurimum rdis dominis concionatoribus.

[2] Facta profunda inclinatione, promotor recedit ad locum.

dentes, ceteri vero stantes audiunt, alter secretarius cum uno ex notariis singulos patres adit ac eorum votum requirit dicens: „Dignetur illm̃us et rm̃us pater pronuntiare, an placeat hoc decretum de inchoanda synodo modo lectum.“ Dicto ab ipsis: „Placet,“ secretarius redit ad archiepiscopum referens: „Decretum patribus placet.“ Quo facto, metropolita promulgat: „De assensu rm̃orum patrum decernimus et declaramus, huius concilii initium faciendum atque eius initium iam esse factum.

31. Primus promotor instat pro emittenda fidei professione: „Em̃e et rm̃e in Christo pater. Cum sacrosancta synodus Tridentina sess. XXV, cap. 2, *de ref.*, sanciverit, ut singuli episcopi ac presbyteri in concilio provinciali congregati publicam fidei professionem emittant, nec non summo Romano pontifici veram obedientiam promittant et profiteantur: ego N. N., huius concilii provincialis constitutus promotor, insto atque supplex oro, ut eminentia vestra decretum de emittenda professione fidei legendum et publicandum decernere dignetur.“

32. Metropolita dicit: „Ita decernimus et mandamus.“ Primus secretarius recipit decretum, quod ex ambone praelegit. Quo facto, metropolita, stantibus ceteris, ad altare genuflexus pronuntiat professionem fidei Tridentinam (ex pontificali)[1].

33. Finita professione, archiepiscopus surgit et, in faldistorio sedens, evangeliorum librum super genua tenet. Accedunt singuli episcopi et emittunt super evangeliorum librum professionem fidei dicentes: „Ego N. episcopus N. eandem fidem profiteor iuxta formulam, quam nunc em̃us metropolita legit, atque idem spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia.“ Quibus dictis, tangunt et osculantur evangeliorum librum. Post episcopos accedunt quoque ceteri synodales terni vel quaterni atque iisdem verbis professionem fidei emittunt[2].

34. Postea primus promotor instat, ut decreta in initio concilii provincialis pro more publicanda praelegantur: „Em̃e et rm̃e in Christo pater. Secundum antiquam ecclesiae disciplinam ille semper usus observatus est, ut in initio concilii provincialis varia decreta ederentur et praelegerentur. Haec decreta sunt: decretum de non praeiudicando, decretum de modo vivendi, decretum de non discedendo, decretum de concilii officialibus[3]. Quamobrem ego N. N., huius concilii promotor, insto et ab eminentia vestra devotissime peto, ut, quemadmodum usus id exigit, haec decreta ex ambone praelegantur et promulgentur.“

35. Metropolita mandat praelectionem decretorum dicens: „Ita decernimus et mandamus.“

36. Secretarius recipit ab archiepiscopo decreta, quae ex ambone praelegit. Tunc subiungit: „Illm̃i et rm̃i patres, placentne vobis haec decreta?“ et redit ad locum suum.

37. Alter secretarius cum notario adit singulos patres, exquirens eorum consensum, quem acceptum refert archiepiscopo, qui dicit: „Decreta placuerunt patribus, ideo agendae sunt Deo gratiae.“ Patres respondent: „Deo gratias.“

38. Promotor instat pro publicando decreto de iudicibus querelarum et excusationum: „Em̃e et rm̃e pater. Cum in actione synodali iudices constituere necesse sit, quibus querelas, excusationes et controversias, si quae exorituraе sint, audire et examinare ac de iis ad patres, ut de iis decernant, referre incumbit: ego N. N., huius concilii provincialis promotor, insto atque oro, ut eminentia vestra eiusmodi iudices nominare ac decretum de eorum nominatione publicari decernat.“

39. Metropolita respondet: „Ita decernimus et ordinamus.“ Primus secretarius accipit ab archiepiscopo decretum, quod ex ambone praelegit[1].

40. Promotor instat pro vocatione patrum et aliorum, qui concilio interesse debent: „Em̃e et rm̃e in Christo pater. Cum hodie sit dominica tertia post pascha et dies 29 mensis aprilis, qua omnes ad hoc concilium provinciale indictum ac statutum legitime convocati et invitati adesse debent: ego N. N., concilii promotor, insto et requiro, ut omnes et singuli rm̃i episcopi aliique synodales nominatim vocentur.“ Archiepiscopus respondet: „Ita decernimus et mandamus.“ Secretarius ex ambone legit catalogum patrum ac omnium convocatorum.

41. Denuo promotor instat pro indictione secundae sessionis: „Em̃e et rm̃e in Christo pater. In conciliis provincialibus semper exstitit usus, ut in prima sessione dies et locus secundae sessionis indicerentur. Quare insto, ut idem quoque nunc in hoc concilio observetur.“ Metropolita respondet: „Habeatur rm̃orum patrum sententia.“ Primus secretarius ex ambone dicit: „Illm̃i et rm̃i patres. Placetne vobis, ut proxima sessio habeatur feria (x), quae erit dies (x) mensis maii, ita tamen, ut dictus terminus in congregatione generali contrahi aut prorogari libere possit, sicut rebus concilii expedire videbitur?“ Alter secretarius adit patres ad exquirendum consensum, et dicto ab omnibus: „Placet,“ factaque relatione ad metropolitam, primus secretarius accipit a metropolita decretum indictionis sessionis secundae illudque publice legit.

42. Denique promotor instat pro actis huius sessionis conficiendis[2]: „Ego N. N., huius concilii promotor, admoneo et rogo vos venerabiles huius concilii notarios constitutos, ut pro officio vestro omnes, qui in hac prima sessione adfuerunt, diligenter adnotetis, atque omnium, quae tractata et peracta sunt, accuratam ac fide dignam relationem conficiatis.“ Primus notarius respondet: „Conficiam.“

43. Deinde metropolita surgit, et altare ascendens impertitur benedictionem solemnem more consueto, episcopis sine mitra et canonicis stantibus; ceteri omnes genuflectunt.

44. Pulsantur organa. Metropolita et episcopi discedunt in sacristiam, ac, depositis ibi paramentis et acceptis mozettis, archiepiscopus cum cappa magna, redeunt in chorum, ex quo processionaliter ad portam primariam deducuntur[3].

IV.

Altera die post primam sessionem, inchoabuntur congregationes particulares, quibus e certo synodalium numero secundum ordinem datum die 31 maii 1859, § V, compositis, unus ex episcopis, vel eo impedito eius suffraganeus auxiliaris, praeerit, et quarum praevio examini, a synodalibus in habita-

[1] Praesules deponunt mitras et una cum ceteris synodalibus genuflectunt.

[2] Emissa fidei professione, sedet, imposita mitra. Singuli tunc episcopi ex ordine accedunt ad metropolitam et, genuflectentes super gradu altaris, manu tangunt librum evangeliorum dicentes: Ego N. idem spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia. Accedunt deinde bini praelati regulares; post eos ceteri synodales quaterni, omnesque praedictis verbis professionem fidei emittunt.

[3] Omittitur ultimum decretum.

[1] Omittuntur n. 38 et 39.

[2] Tandem promotor ad concilii notarium se convertens dicit: „Rogo et invito te, plurimum rdum dominum huius concilii notarium, ut eos, qui absentes fuerint a sessione notare, eorum, qui fidei professionem emiserunt, nomina scribere, et de iis quae in praesenti sessione gesta sunt instrumentum conficere velis.“ Respondet notarius: „Conficiam.“

[3] Solemnis processio per navem principalem transiens portam ecclesiae redit per navem lateralem sinistram in sacristiam.

culo praesidis habendo, omnia decreta et statuta A iam parata et ab archiepiscopo ipsis assignata subiicientur. Peracto hoc examine, episcopus praeses decreta simul cum observationibus, quas congregationis assessores proposuerint, in unum collectis archiepiscopo tradet, qui, quoties quaestiones ita deliberatas ad numerum sufficientem accrevisse censuerit, cum consensu patrum congregationem generalem indicet, ubi eadem decreta a secretariis praelecta cum propositionibus adiunctis denuo omnium synodalium deliberationi submittentur. In utriusque congregationis deliberationibus synodales sibi cordi habebunt, ut omnia diligenter et mature secum perpendant, et, si quid dubium vel mutandum vel addendum aut omittendum ipsis videatur, cuilibet secundum ordinem liberum erit, sententiam suam, addita simul desideratae mutationis ratione, aperire. Ut autem certo et genuine innotescat, quam quis sententiam emiserit, propositiones eo B modo, qui in decreto de ratione deliberandi statutus est, conscriptae praesidi vel notario exhibebuntur atque actis adnectentur.

V. SESSIO SOLEMNIS SECUNDA.

1. Hora 7 matutina, campanarum pulsus festivus, ut ad primam sessionem.

2. Hora 8, synodales convenient in sacristia ecclesiae metropolitanae, ex qua archiepiscopus cappam magnam, patres mozettam et rochettum, episcopi auxiliares mantelettum et rochettum, ceterique habitum choralem gestantes, et ordine supra titulo III, n. 5, statuto, per absides et navim ad chorum procedent, ubi archiepiscopus thronum inter duos canonicos a latere in subsellis, et reliqui omnes loca ipsis assignata, ut in prima sessione, occupabunt.

3. Missa solemnis celebratur ab antiquiori vel C ab altero ex patribus, qui, paramentis in sacristia acceptis, a presbytero assistente et ministris duobus e canonicis et duobus alteris e vicariis comitatus, chorum ingreditur.

4. Dum celebrans ad altare accedit, archiepiscopus descendit de throno et cum celebrante, qui eius partem sinistram tenet, orat introitum missae. Ceteri episcopi, ut supra titulo III, n. 9.

5. Post introitum, celebrans ascendit altare; metropolita redit ad thronum et ministrat incensum.

6. Thurificato altari, celebrans cum mitra stans in cornu epistolae incensatur triplici ductu, deinde metropolita.

7. Celebrans pergit ad faldistorium et prosequitur missam.

8. Subdiaconus post epistolam, et diaconus ante evangelium, osculantur annulum metropolitae, a quo recipiunt benedictionem. D

9. Ad evangelium et post illud decantatum, ut supra titulo III, n. 11, celebrans et archiepiscopus incensantur.

10. Ad offertorium archiepiscopus imponit incensum, et, incensato celebrante, incensantur etiam metropolita ceterique episcopi et synodales, ut supra titulo III, n. 13.

11. Celebrans dat osculum pacis presbytero assistenti, qui illud defert metropolitae, deinde episcopis et canonicis; reliquis osculum defertur a diacono.

12. In fine missae, benedictio non datur[1].

13. Post missam, metropolita et episcopi cum celebrante pergunt ad sacristiam, et pluvialibus ibi acceptis redeunt in chorum et occupant loca sua.

14. Tunc metropolita coram altari inchoat antiphonam: *Propitius esto* etc.

[1] Omittuntur n. 1-12.

Psalmus: *Deus, venerunt* etc. [vide pontificale].

15. Psalmo incepto, omnes sedent, episcopi cum mitris, ceteri capite cooperto.

16. Psalmo finito, metropolita surgit et, deposita mitra, stans versus altare dicit tres orationes. [Vide pontificale.]

17. Post haec metropolita ascendit ad planum altaris et incenso imposito stat in medio altaris, dum evangelium per diaconum cantatur. [Vide pontificale.]

18. Evangelio decantato, metropolita osculatur librum et incensatur.

19. Postea archiepiscopus cum omnibus genuflexus incipit hymnum *Veni, creator Spiritus,* ut supra titulo III, n. 23-4.

20. Finito hymno, habetur concio latina per unum ex patribus[1].

21. Post concionem[2] promotor instat pro B publicatione decretorum: „Emẽ et rmẽ in Christo pater. Cum post repetitam congregationum consultationem et rm̃orum episcoporum maturam deliberationem, Deo adiuvante, iam id obtentum sit, ut plura decreta et statuta communi assensu patrum potuerint definiri: ego N. N., huius concilii promotor, devotissime insto, ut eminentia vestra horum decretorum publicationem et promulgationem nunc in hoc concilio decernere et mandare velit.“ Metropolita respondet: „Ita decernimus et mandamus.“

22. Primus secretarius, acceptis ab archiepiscopo decretis, ascendit ambonem, ex quo decreta clara voce praelegit. Post lectam mediam eorum partem, secundus secretarius eum supplet atque praelegendo alteram partem absolvit. In fine subiungit: „Illm̃i et rm̃i patres, placentne haec omnia vobis?“

23. Alter secretarius cum notario adit singulos C patres, eorum consensum exquirens, quem acceptum metropolitae refert. Archiepiscopus dicit: „Decreta placuerunt omnibus patribus; ideo agendae sunt Deo gratiae.“ Omnes respondent: „Deo gratias!“

24. Promotor instat pro indictione tertiae sessionis, eodem modo ut supra tit. III, n. 41, et reliqua fiunt ut ibidem ordinatum est.

25. Promotor instat pro actis huius sessionis conficiendis, eodem modo ut in fine primae sessionis, et omnia ut tit. III, n. 42[3].

26. Benedictio solemnis archiepiscopi, ut tit. III, n. 43.

27. Pulsantur organa, et omnia fiunt ut tit. III, n. 44 indicatum est.

28. Eodem ordine, qui hic perscriptus est, sequentes quoque sessiones, si quae ante ultimam habendae sint, celebrantur.

VI. SESSIO SOLEMNIS ULTIMA.

1. Omnia, ut ad sessionem primam, supra tit. III a n. 1 usque ad n. 16[4].

[1] Post metropolitae allocutionen *Venerabiles fratres* [pont. Rom.] fit sermo synodalis.

[2] Absoluta concione dimittuntur omnes, qui non sunt de concilio. Post haec concilii promotor, facta profunda reverentia, metropolitam alloquitur his verbis: „Rm̃e domine, cum de concensu rm̃orum patrum illm̃a vestra dignitas benigne concedere voluerit, ut huic solemni sessioni capitulum ecclesiae cathedralis collegialiter praesens adsit, nonnulli vero eius capituli canonici non satisfecerint legi de promittendo secreto, submisse precor et insisto, decernere velis et mandare, ut decretum de servando silentio praelegatur, utque memorati canonici praescriptam sponsionem coram vobis emittant.“ Respondet archiepiscopus: „Decernimus et mandamus.“ Lecto decreto, illi, qui non emiserunt promissionem secreti, ad metropolitam accedunt dicentes: „Promitto.“

[3] V. supra nota 2, col. 40; omittuntur verba de fidei professione.

[4] Finita missa, archiepiscopus ab universo synodalium coetu comitatus, e sacristia pergit ad chorum ecclesiae, ut ibi preces

2. Post haec archiepiscopus in pulvino ante faldistorium genuflexus incipit antiphonam: *Exaudi nos Domine* etc. Sequitur psalmus: *Salvum me fac Deus* etc. Archiepiscopus dicit tres orationes. (Ex pontificali.)

3. Cantatur evangelium et omnia ut supra tit. III, n. 22.

4. Sequitur hymnus: *Veni, creator spiritus,* ut supra tit. III, n. 23 et 24.

5. Hymno finito, promotor instat pro continuanda publicatione decretorum, si quae publicanda superfuerint, ut supra tit. V, n. 21.

6. Primus secretarius accipit decreta, et, alternando cum secundo secretario, ea ex ambone praelegit. In fine subiungit, ut tit. V, n. 22.

7. Alter secretarius cum notario adit patres ad exquirendum, num decreta ipsis placeant; reliqua ut tit. V, n. 23.

8. Promotor instat pro delectu testium synodalium: „Emẽ et rmẽ in Christo pater. Antiquus mos in conciliis provincialibus observatus exigit, ut duo saltem testes synodales pro qualibet dioecesi deligantur et nominentur. Quam ob rem ego N. N., huius concilii constitutus promotor, insto et devotissime oro, ut eminentia vestra decretum de eligendis et electis testibus synodalibus promulgandum decernere dignetur."

9. Archiepiscopus dicit: „Ita decernimus et mandamus." Quo facto, secretarius accipit decretum nominationis testium, quod ex ambone promulgat.

10. Si qui ex testibus nominatis concilio intersunt, advocantur ad archiepiscopum, coram quo iuramentum, se testis synodalis munus sincere expleturos esse, super evangelium praestant[1].

11. Promotor instat pro subscriptione concilii[2]: „Emẽ et rmẽ in Christo pater. Cum post promulgationem decretorum, quae in hoc concilio, Deo adiuvante, condita sunt, quaeque omnibus patribus placuerunt, adhuc illud supersit, ut patres, antequam discedant, concilium subscribant, ego N. N., huius concilii promotor, insto et exoro, ut eminentia vestra decretorum subscriptionem faciendam decernere dignetur."

12. Archiepiscopus dicit: „Ita decernimus et mandamus." Quo facto, secretarius accipit decretum de subscribendis decretis, quod ex ambone praelegit.

13. Tunc patres secundum ordinem accedunt altare, in cuius mensa, in cornu evangelii, quatuor exemplaria omnium decretorum in unum collectorum posita sunt, quae a patribus subscribuntur[3].

14. Promotor instat pro indictione proximi concilii provincialis: „Emẽ et rmẽ pater. In conciliis provincialibus usus viguit, ut in fine ultimae sessionis tempus concilii subsequentis proximi praefigeretur atque promulgaretur. Quare ego N. N., huius concilii promotor, insto et oro, ut eminentia vestra iuxta eundem usum, tempus celebrandi concilii provincialis proximi iam nunc determinare et praefigere, ac decretum de futuri concilii termino promulgandum mandare velit."

15. Archiepiscopus respondet: „Ita decernimus et mandamus;" et secretarius accipit decretum de futuro concilio proximo, quod ex ambone praelegit.

16. Promotor instat pro fine concilio imponendo: „Cum ea omnia, quae patribus in hoc concilio deliberare et statuere placuit, Deo auxiliante, feliciter peracta et ad finem deducta sint, et pastoralis cura rmos episcopos, qui huic synodo intersunt, ad gregem ipsis creditum revocet: ego N. N., huius concilii promotor, insto et devotissime peto, ut eminentia vestra huic concilio finem imponere et decretum de concilio finiendo et finito promulgandum decernere dignetur.

17. Metropolita dicit: „Ita decernimus et mandamus," si ita rmis patribus placeat. Secretarius ascendit ambonem et dicit: „Illmi et rmi patres. Placetne vobis ad Dei omnipotentis gloriam huic concilio finem iam fieri?"

18. Secundus secretarius ad metropolitam et patres pro exquirendo consensu accedit, quem acceptum metropolitae refert, qui promulgat: „Placuit omnibus patribus: itaque decernimus huic synodo nostrae provinciali finem fieri et iam factum esse."

19. Secretarius accipit decretum de concilio finiendo, quod ex ambone promulgat[1].

20. Promotor ad notarios pro actis totius concilii conficiendis, ut tit. III, n. 42, et primus notarius respondet: „Conficiam[2]."

21. Metropolita[3] alloquitur concilium.

22. Acclamationes fiunt ex ambone, vel ex presbyterio per unum ex patribus vel theologis. Patres stabunt cum mitra, facie versa ad synodum.

23. Omnes episcopi accedunt metropolitam ad accipiendum osculum pacis, quod et inter se invicem distribuunt.

24. Metropolita intonat hymnum: *Te Deum laudamus.* Post hymnum oratio: *Nulla est* etc. (ut in pontificali).

25. Metropolita impertit benedictionem solemnem cum indulgentia plenaria.

26. Diaconus canit: *Recedamus in pace.* Omnes respondent: *In nomine Christi. Amen.*

27. Pulsantur organa; et cetera omnia ut supra tit. III, n. 44[4].

Coloniae, die 8 aprilis 1860.

† Ioannes cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis et metropolita.

B. CATALOGUS SYNODALIUM.

a) Concilii patres.

1. Emus et rmus dominus Ioannes sub titulo Sancti Laurentii in Viminali sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis et metropolita;

2. Illmus et rmus dominus Guilelmus Arnoldi, episcopus Trevirensis;

3. Illmus et rmus dominus Ioannes Georgius Müller, episcopus Monasteriensis;

4. Illmus et rmus dominus Eduardus Iacobus Wedekin, episcopus Hildesiensis, exemptus;

---

rituales recitet in pont. Rom. pro tertia synodi die praescriptas ... et allocutionem: *Venerabiles et dilectissimi fratres.*

[1] Omittuntur n. 8-10.

[2] „Illme domine, cum omnia, quae in synodo statuta et definita fuerunt, palam recitata sint, cumque rmis patribus, qui tamquam iudices synodo intervenerunt, ius sit atque officium subscribendi concilii decreta etc."

[3] Patres ... in cornu epistolae subscribunt decretis synodalibus.

[1] Promotor metropolitam his verbis compellat: „Illme ac rme domine, ex praescripto pontificalis Romani in hodierna sessione legenda sunt nomina omnium, qui synodo interesse debent. Quare humiliter rogo, illma vestra dignitas decernere dignetur, ut synodales omnes nominatim vocentur, singulique ad sua nomina respondeant: *Adsum.*"

[2] V. supra nota 3, col. 42.

[3] Archiepiscopus dimissa mitra surgit, et stans versus ad altare, dicit orationem *Nulla est* ut in pontificali. Dein benedicit solemniter omnibus. Archidiaconus stans iuxta archiepiscopum dicit alta voce: *Recedamus* etc. Acclamationes. Osculum pacis. Omnes pariter surgentes in sacristiam recedunt. Vespere: *Te Deum laudamus.* Sermo ad populum. Benedictio cum ss. sacramento.

[4] Sine subscriptione; sed additur: Invitantur synodales omnes, ut, in quantum tempus aliaeve circumstantiae ipsis permittant, convenientes in stallis chori ecclesiae, solemnitatibus iis intersint.

5. Illm̃us et rm̃us dominus Conradus Martin, episcopus Paderbornensis;

6. Illm̃us et rm̃us dominus Paulus Melchers, episcopus Osnabrugensis, exemptus;

7. Illm̃us et rm̃us dominus Henricus Foerster, princeps-episcopus Vratislaviensis, synodalis honorarius.

b) Episcopi auxiliares.

1. Rm̃us dominus Godehardus Braun, episcopus Callinicensis, suffraganeus episcopi Trevirensis, decanus ecclesiae cathedralis;

2. Rm̃us dominus Ioannes Antonius Fridericus Baudri, episcopus Arethusinus, suffraganeus archiepiscopi Coloniensis, decanus ecclesiae metropolitanae, vicarius em̃i domini cardinalis et archiepiscopi in spiritualibus generalis;

3. Rm̃us dominus Iosephus Freusberg, episcopus Sidymensis, suffraganeus episcopi Paderbornensis, praepositus ecclesiae cathedralis;

4. Rm̃us dominus Ioannes Bossmann, episcopus Diocleanus, suffraganeus episcopi Monasteriensis, canonicus capitularis ecclesiae cathedralis.

c) Canonici ecclesiae metropolitanae Coloniensis capitulares.

1. Plurimum rdus dominus Petrus Nicolaus Schweitzer, sacrae theologiae doctor, canonicus capitularis senior;

2. Plurimum rdus dominus Nicolaus München, sacrae theologiae et utriusque iuris doctor, officialis archiepiscopi, canonicus capitularis;

3. Plurimum rdus dominus Ioannes Iacobus Broix, sacrae theologiae doctor, canonicus capitularis;

4. Plurimum rdus dominus Godefriedus Strauss, poenitentiarius maior, sanctitatis suae ab intimo cubiculo, canonicus capitularis;

5. Plurimum rdus dominus Petrus Hyacinthus Trost, canonicus capitularis;

6. Plurimum rdus dominus Ioannes Guilelmus Frenken, canonicus capitularis;

7. Plurimum rdus dominus Franciscus Xaverius Dieringer, sacrae theologiae doctor, et in universitate Bonnensi professor, canonicus capitularis;

8. Plurimum rdus dominus Franciscus Michael Vill, sacrae theologiae doctor, canonicus capitularis et ecclesiae metropolitanae parochus.

d) A singulis ceteris provinciae capitulis cathedralibus canonici delegati sunt procuratores:

1. A capitulo Trevirensi: plurimum rdus dominus Franciscus Xaverius Boner, sacrae theologiae doctor, canonicus capitularis;

2. A Monasteriensi: plurimum rdus dominus Felix Fridericus Menke, ecclesiae cathedralis praepositus; plurimum rdus dominus Casparus Franciscus Krabbe, sacrae theologiae doctor, ecclesiae cathedralis decanus.

3. A Paderbornensi: plurimum rdus dominus Ioannes Peine, officialis episcopi, canonicus capitularis; plurimum rdus dominus Casparus Drobe, canonicus capitularis;

4. Ab Osnabrugensi; plurimum rdus dominus Ioannes Henricus Franksmann, canonicus capitularis.

e) Plurimum rdus dominus Henricus Guilelmus Prisac, canonicus ecclesiae collegiatae Aquensis, a plurimum rdo domino Ioanne Nicolao Hermanno Iosepho Grosman, sacrae theologiae doctore, eiusdem ecclesiae collegiatae Aquensis praeposito, deputatus.

f) A catholico-theologicis facultatibus universitatis et academiarum deputati sunt procuratores:

1. A facultate Bonnensi: admodum rdus dominus Henricus Iosephus Vogelsang, sacrae theologiae doctor et professor;

2. A facultate Monasteriensi: admodum rdus dominus Adolphus Cappenberg, sacrae theologiae doctor et professor;

3. A facultate Paderbornensi: admodum rdus dominus Henricus Oswald, sacrae theologiae doctor et professor.

g) Rectores seminariorum maiorum:

Plurimum rdus dominus Elbertus Guilelmus Westhoff, sacrae theologiae doctor, rector seminarii archiepiscopalis maioris, sanctitatis suae ab intimo cubiculo; plurimum rdus dominus Matthias Eberhard, sacrae theologiae doctor, ecclesiae cathedralis Trevirensis canonicus et seminarii episcopalis maioris rector; plurimum rdus dominus Henricus Schulte, sacrae theologiae doctor, ecclesiae cathedralis Paderbornensis canonicus et seminarii episcopalis maioris rector; plurimum rdus dominus Ioannes Guilelmus Kres, ecclesiae cathedralis Monasteriensis canonicus et seminarii episcopalis maioris rector.

h) Superiores regularium provinciales:

Admodum rdus pater Antonius Anderledy, superior provincialis societatis Iesu; admodum rdus pater Dominicus Lenz, superior provincialis ordinis Praedicatorum; admodum rdus pater Ioannes Nep. Jentsch, superior provincialis congregationis Sm̃i Redemptoris; admodum rdus pater Guilelmus Müngersdorf, superior provincialis congregationis Sancti Vincentii de Missione; admodum rdus pater Gregorius Janknecht, superior provincialis ordinis Sancti Franisci strictae observantiae; rdus pater Irenaeus Kofler, ordinis Sancti Francisci Capucinorum, ab admodum rdo patre Mauro Zwick, superiore provinciali ordinis Sancti Francisci Capucinorum, deputatus; admodum rdus pater Fidelis Dehm, superior provincialis ordinis fratrum Minorum.

C. ACTA CONGREGATIONUM GENERALIUM ET SESSIONUM.

[Excerpta.]

[Congregationes generales diebus 28 aprilis, 4, 8, 12 et 14 maii, sessiones vero diebus 29 aprilis, 6, 10 et 17 maii, secundum ordinem praestitutum et supra descriptum celebratae sunt.

In I. congregatione generali] Em̃us metropolita primum quaestionem praeliminarem proposuit circa admissionem illm̃i et rm̃i domini Henrici Foerster, principis-episcopi Vratislaviensis, exempti, qui litteris ad metropolitam datis retulerat, se quidem vehementer desiderare concilio provinciali Coloniensi interesse atque in iis, quae ad concilium provinciale spectant, omnino se unire provinciae Coloniensi; sed cum graves rationes, singularem dioeceseos suae conditionem spectantes, quominus id faceret, impedirent, se postulare, ut tamquam hospes vel synodalis extraordinarius admitteretur. Exposuit porro em̃us praeses, tres in hoc negotio occurrere quaestiones, scilicet circa admissionem, circa iura tribuenda, circa locum assignandum, quas suam sententiam exponendo et exemplo concilii Rhemensis anni 1564, ubi similis quaestio de duobus episcopis extraneis admittendis ventilata est, confirmando, patribus proposuit decidendas. Prima quaestio fuit: „Placetne patribus, admittere illm̃um et rm̃um principem-episcopum Vratislaviensem.“ Altera: „Placetne eundem rm̃um dominum ita admittere, ut possit assistere cunctis congregationibus et sessionibus atque deliberare de omnibus sententiamque suam aperire, sed sine voto decisivo?“ Tertia: „Placetne patribus, ut eidem illm̃o domino assignetur tamquam hospiti et synodali honorario locus primus post archiepiscopum praesidem?“ Rm̃i patres sin-

guli ad singulas quaestiones interrogati, propositis annuendo responderunt: „Placet.“ Edixit emus metropolita: „Placuit omnibus patribus, illmum et rmum principem-episcopum Vratislaviensem admittere tamquam hospitem et synodalem honorarium, ita ut possit assistere cunctis congregationibus et sessionibus, sed sine voto decisivo; eidemque rmo domino locus assignetur primus post archiepiscopum praesidem.“ Quibus ita pronuntiatis, commisit duobus canonicis primi ordinis capituli sui, plurimum rdo domino Schweitzer et plurimum rdo domino München, ut illmum et rmum principem-episcopum, in propinquo cubiculo decisionem rmorum patrum exspectantem, introducerent. Intrans ab emo praeside de decisione concilii certior factus, et comiter salutatus gratias agit et locum a dextris emi archiepiscopi ipsi assignatum occupat.

Deinde emus metropolita patres et synodales sequentibus fere verbis allocutus est: „Inde a primis saeculis nascentis ecclesiae concilia habita fuisse quamplurima, nec provinciam Coloniensem, tot titulis splendentem, hoc decore caruisse; postea vero iniuria temporum et incuria hominum omissa concilia provincialia per tria saecula, omissas etiam a duobus saeculis synodos dioecesanas, quarum tamen ultima, ab archiepiscopo Maximiliano Henrico anno 1660 celebrata, statutis sapientissimis saluberrimisque perenne monumentum utilitatis et sapientiae et hisce temporibus omni observatione dignum praebeat. Si vero tempora elapsa perpenderentur, incertum esse, utrum magis gaudendum sit, an dolendum, quod saeculo ultimo concilia provincialia non sint coacta, cum vix dubium sit, quin ea pro spiritu, quem punctationem Emsianam, quae dicitur, aeque ac Iosephinismum et Febronianismum prodidisse scimus, magis ad destruendam, quam ad aedificandam ecclesiam contulissent. Nunc autem feliciora tempora denique advenisse; episcopos Germaniae anno 1848 Herbipoli congregatos statuisse, synodos denuo esse celebrandas atque iuxta antiquam ecclesiae normam incipiendum esse a conciliis provincialibus, quia omnis auctoritas totumque regimen, omne quoque veritatis et gratiae ministerium in ecclesia non a membris ad caput, sed a capite in membra descendat. Coloniensis quoque provinciae episcopos in id incubuisse ideoque iteratis vicibus in hac civitate convenisse, ut de iis, quae in concilio provinciali tractanda et statuenda forent, agerent. Omnibus rebus sufficienter praeparatis, nunc diem advenisse laetissimum, diu desideratum, quo concilium provinciale inchoari possit; ideo se summo gaudio omnes ex animo salutare eosque exorare, ut consilio, eruditione, experientia patres iuvent in tanto negotio ad honorem Dei et ecclesiae incrementum peragendo.“ Finem dicendi fecit emus archiepiscopus cunctos exhortando, ut secum datorem omnium bonorum implorent, et omnibus surgentibus, ad altare versus, orationem: „Adsumus“, recitat. Finita oratione, procuratores, ad emum metropolitam accedentes, procurationis documenta exhibuerunt.

Postea publicata sunt decreta, pridie in conventu rmorum patrum particulari proposita et sancita; sunt autem sequentia:

DECRETUM

de silentio servando et statutis restituendis.

Nos Ioannes sub titulo Sancti Laurentii in Viminali sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, miseratione divina et sanctae sedis apostolicae gratia archiepiscopus Coloniensis, eiusdem sanctae sedis apostolicae legatus natus, provinciae Coloniensis metropolita etc.

Quamvis ad promovendum finem, quem concilium provinciale ex mente ecclesiae in fide firmanda, corrigendis moribus christianis ac tollendis defectibus, Deo adiuvante, assequendum sibi proposuit, omnibus ad synodum convocatis, quae de diversis rebus deliberandis sentiant, in congregationibus libere aperire concessum sit: tamen perspicuum est, quam facile haud pauca incommoda et detrimenta exinde exorirentur, si, quae in sinu concilii clausi tractata et peracta fuerint, cum aliis, qui synodo non intersunt, indiscrete et inconsiderate communicarentur. Cum enim fieri possit, ut tam in examinandis quaestionibus, quam in votis emittendis variae pro indole sententiae emergant, ac diversa diverse proferantur, quae si inter alios, cum presbyteros tum laicos extra gremium consultantium dispargerentur, non solum curiositatem inanem excitare, depravatas in ephemeridibus relationes provocare, sinistris interpretationibus ansam praebere, sed etiam inter synodales ipsos discidia et cavillationes producere possent: procul dubio omnium interesse debet, ea omnia prorsus evitare, atque fraterna caritate et concordia in id eniti, ut, quae in synodo peracta et prolata fuerint, inter synodales tantummodo innotescant, nec unquam inter alios divulgentur. Porro cum ad sublevandam examinationem et deliberationem accelerandam haud parum profuturum esse censuerimus, si de cunctis, quae in concilio tractanda sint, exemplar integrum omnibus synodalibus ad manum praesto foret: idcirco statuta omnia concilio proponenda typis exscribi curavimus, et eorum exemplar integrum cuilibet synodali tradendum esse decrevimus, ea tamen addita lege, ut ad praevenienda detrimenta et incommoda multimoda, quae facile exoritura essent, si statuta impressa cum aliis communicarentur vel etiam post concilium finitum retenta subtraherentur, quilibet synodalis ad restituendum exemplar ipsi traditum omnino obligetur. Quam ob rem perennem in synodis observatum usum sequentes, de consilio et assensu rmorum episcoporum comprovincialium nostrorum, praecipimus et declaramus, omnes ad concilium convocatos et admissos non solum ad secretum tam de rebus deliberatis et votis editis, quam de sententia peculiari, quam quis in congregationibus peculiaribus et generalibus enuntiaverit, aeque ac de ratione qua illam explicaverit, absoluta sanctitate observandum, sed etiam ad restituendum statutorum exemplar ipsis traditum gravissime et strictissime sub fide sacerdotali obligari. Dum autem obligationem hanc, qua omnes synodales obstringuntur, publicamus et fraterna caritate inculcamus, e potestate metropolitica simul subiungimus, quemcunque, qui secretum synodale violasse vel statuta subtraxisse compertus fuerit, ad iudicium iudicum synodalium vocandum ac pro demerito ex eorum consilio canonica censura esse castigandum.

De ratione deliberandi.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis etc.

„Cum in instituendis conciliis provincialibus ea ecclesiae praecipua mens sit et ratio, ut, quae ad fidem profitendam, ad sanam disciplinam sustinendam, ad excessus et abusus, si qui irrepserint, omnino tollendos atque ad unitatem et concordiam fovendam ex temporum et locorum conditione necessaria et opportuna visa fuerint, coniunctis viribus unanimique consilio deliberentur ac decernantur: cuncti ad hoc concilium convocati imprimis curae sibi habebunt, ut omni, qua pollent, scientia, eruditione et peritia aeque ac sincero animo apertaque voce patribus in rebus deliberandis consilio assistant et in decretis

condendis auxilientur. Quare declaramus, omnibus synodalibus secundum ordinem in quaestionibus examinandis libertatem plenam sententiam suam aperiendi concessam esse; sed simul meminerint, ut, quaecunque ad dilucidandam examinationem et promovendam decretorum exarationem apta et opportuna compererint, praetermissis controversiis inanibus, ac devitatis falsis vanisque aut obstinatis disceptationibus, quae magis ad laedendam, quam nutriendam unitatem perducant, omni cum caritate sedate et modeste mitissima verborum prolatione edicere studeant[1]. Praeterea, ad sustinendum in rebus deliberandis bonum ordinem, statuimus et monemus, ut, quae quis vel emendando, vel addendo, aut restringendo proponenda esse censuerit, propositione articulata, cum rationibus illam fulcientibus succincto tenore latino sermone conscripta, congregationis praesidi vel notario a secretis fungenti exhibeat. Insuper praevia deliberatione a patribus decretum est, ut tam in congregationibus particularibus, quam generalibus omnia tractentur latino sermone.

Et omnes iuxta ordinem accesserunt eñum archiepiscopum, fidem de silentio servando et statutis restituendis dantes his verbis: „Promitto sub fide sacerdotali.“ Quo facto, cuilibet exemplar statutorum, quae ad sublevandam et accelerandam deliberationem typis descripta fuerant, simul cum ordine, qui in concilio celebrando servandus sit, a secretario eñi archiepiscopi traditum est.

Exposuit dein eñus praeses: ordine dato die 31 maii 1859, a sancta sede apostolica approbato, provisum quidem fuisse, ut quatuor efformandae fuissent congregationes particulares secundum numerum episcoporum provinciae Coloniensis; sed, cum postea illñi et rñi episcopi Hildesiensis et Osnabrugensis hoc provinciale concilium, cui assisterent, sibi elegerint, atque ita numerus patrum feliciter auctus sit, se nunc proponere, ut non quatuor, sed sex congregationes particulares constituantur. Propositioni omnes rñi patres adhaeserunt, et iubente eño metropolita publicatur, sub quo episcopo praeside unaquaeque congregatio negotia sua tractatura sit, qui consultores unicuique adscripti et quae capita deliberanda commissa sint.

Congregatio particularis I. Praeses[2]: eñus dominus Ioannes cardinalis de Geissel. Illñus dominus Henricus Foerster. Praesidis vices gerens: rñus dominus Ioannes Ant. Frid. Baudri. Consultores: plurimum revdi domini Schweitzer, München, Menke, Eberhard, Cappenberg, Janknecht, Wilmers. Haec congregatio tractabit ex parte I, cap. 1 usque ad cap. 8 inclusive, et ex parte II, cap. 1 usque ad cap. 7 inclusive.

Congregatio particularis II. Praeses: illñus dominus Guilelmus Arnoldi. Praesidis vices gerens: rñus dominus Godehardus Braun. Consultores: plurimum revdi domini Krabbe, Broix, Schulte, Anderledy, Kraft, Marx. Haec congregatio tractabit ex parte I, cap. 9 usque ad cap. 13 inclusive, et ex parte II, cap. 8 usque ad cap. 13 inclusive.

Congregatio particularis III. Praeses: illñus dominus Ioannes Georgius Müller. Praesidis vices gerens: rñus dominus Ioannes Bossmann. Consultores: plurimum revdi domini Strauss, Dieringer, Peine, Reismann, Berlage, Bangen. Haec congregatio tractabit ex parte I, cap. 21 usque ad cap. 26 inclusive, et ex parte II, cap. 14 usque ad cap. 21 inclusive.

Congregatio particularis IV. Praeses: illñus dominus Eduardus Iac. Wedekin. Consultores: plurimum revdi domini Trost, Drobe, Westhoff, Kres, Koch, Jentsch, Müngersdorf. Haec congregatio tractabit ex parte I, cap. 27 usque ad cap. 32 inclusive, et ex parte II, cap. 27 usque ad cap. 31 inclusive.

Congregatio particularis V. Praeses: illñus dominus Conradus Martin. Praesidis vices gerens: rñus dominus Iosephus Freusberg. Consultores: plurimum revdi domini Frenken, Prisac, Rodehuth, Lenz, Dehm, Roh. Haec congregatio tractabit ex parte I, cap. 14-20, et ex parte II, cap. 22-26.

Congregatio particularis VI. Praeses: illñus dominus Melchers. Consultores: Plurimum revdi domini Boner, Vill, Franksmann, Vogelsang, Oswald, Kofler. Haec congregatio tractabit ex parte I, cap. 33 usque ad cap. ultimum inclusive, ex parte II, cap. 37 usque ad cap. ultimum inclusive.

Promulgantur pari modo nomina officialium a concilio adhibendorum, quos eñus praeses cum rñis patribus iuxta ordinem datum die 31 maii 1859, designaverat, nomina quoque theologorum et canonistarum, quos eñus metropolita, nec non quos patres rñi sibi assistentes assumpserant.

DECRETUM
de concilii officialibus.

Ioannes sacrae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis etc.

Quoniam in hoc concilio provinciali, cum ad actiones conciliares promovendas et rite dirigendas, tum ad decreta praelegenda et ad acta legitime conficienda, aliaque, quae ad concilii ordinem spectant, procuranda, nonnullis ministris adiuvantibus opus est, propterea quosdam officiales deligere et nominare decrevimus. Nominamus igitur et deputamus:

1. in hospitiorum praefectos iam pridem cum capitulo metropolitano nostro designatos: rñum episcopum auxiliarem ... Ioannem Antonium Fridericum Baudri, sanctitatis suae praelatum domesticum et pontificio solio assistentem; nec non ecclesiae nostrae metropolitanae canonicos plurimum revdum dominum Petrum Nicolaum Schweitzer, et plurimum revdum dominum Nicolaum München. Porro cum consensu rñorum patrum deputamus:

2. in concilii promotores: plurimum revdum dominum Petrum Nicolaum Schweitzer, et plurimum revdum dominum Ioannem Iacobum Broix;

3. in secretarios et lectores: plurimum revdum dominum Elbertum Guilelmum Westhoff in protosecretarium; admodum revdum dominum Casparum Antonium Heuser, iuris canonici doctorem et seminarii maioris nostri professorem; admodum revdum dominum Ioannem Henricum Bangen, sacrae theologiae et iuris utriusque doctorem, convictorii episcopalis Monasteriensis rectorem;

4. in concilii notarios: revdum dominum Matthiam Henricum Kirch, sacrae theologiae doctorem, parochum ad Sanctum Andream, ordinariatus nostri assessorem et notarium apostolicum: revdum dominum Carolum Theodorum Dumont, ecclesiae metropolitanae vicarium, nobis a secretis et notarium apostolicum; revdum dominum Adolphum Kolping, ecclesiae metropolitanae vicarium, officialatus nostri a secretis et notarium apostolicum; Franciscum Henricum Ruland, rñi episcopi Paderbornensis a secretis et notarium apostolicum;

5. in concilii caeremoniarios: revdum dominum Antonium Vonderbank, ecclesiae metropolitanae protovicarium, vicariatus nostri generalis a secretis; revdum dominum Guilelmum Küppers, ecclesiae metropolitanae vicarium.

Qui omnes secundum ordinationem peculiarem ipsis a nobis significandam munere suo fungentur.

[1] Trident., sess. II.

[2] Titulos hic et postea, brevitatis caussa, omisimus.

6. Theologi et canonistae ad concilium advocati sunt:

Ab eẽo metropolita: Nicolaus München; Franciscus Xaverius Dieringer; Elbertus Guilelmus Westhoff; Guilelmus Wilmers, societatis Iesu.

Ab illmo episcopo Trevirensi: Iacobus Kraft, sacrae theologiae doctor et in seminario maiori Trevirensi professor; Iacobus Marx, in seminario maiori Trevirensi professor.

Ab illmo episcopo Monasteriensi: Engelbertus Reismann, officialis episcopi Monasteriensis pro districtu Oldenburgensi, nec non canonicus honorarius ecclesiae cathedralis Monasteriensis; Antonius Berlage, sacrae theologiae doctor et in academia Monasteriensi professor; Ioannes Henricus Bangen, sacrae theologiae et iuris utriusque doctor, convictorii episcopalis Monasteriensis rector.

Ab illmo episcopo Paderbornensi: Ioannes Georgius Rodehuth, sacrae theologiae doctor et in academia Paderbornensi professor; Petrus Roh, societatis Iesu.

Ab illmo episcopo Hildesiensi: Iosephus Koch, sacrae theologiae doctor et in seminario Hildesiensi professor.

Postea eẽus archiepiscopus mandavit, ut nomina rmorum patrum et ceterorum synodalium praelegerentur; nominatim vocati, singuli responderunt: „Adsum.“ Omnes aderant praeter plurimum revdum dominum canonicum capitularem Ioannem Henricum Franksmann, procuratorem capituli Osnabrugensis, qui propediem adventurus hodiernam absentiam rite excusaverat. Eẽo praeside rmos patres interrogante, num scirent aliquem abesse, qui concilio interesse deberet, praesertim ex iis, qui voto polleant decisivo, singuli rmi patres responderunt: „Neminem scio abesse.“

Publicatur deinde sequens decretum de iudicibus querelarum et excusationum, ab eẽo metropolita cum consilio et assensu rmorum patrum nominatis.

DECRETUM

de iudicibus querelarum et excusationum.

Ioannes sacrae ecclesiae Romanae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis, etc.

Ut in concilio nostro provinciali omnia arceantur, quae unitatem et concordiam turbare aut deliberationis felicem progressum impedire aut quodammodo implicare possent, antiquum conciliorum usum sequentes aliquos querelarum et excusationum iudices constituere decrevimus, quibus procuratorum documenta examinare, ac querelas et excusationes, quae forte proferendae sint, diligenter audire exactiusque exquirere, atque pacifice componere, aut demum de omnibus una cum iudicio suo praevio ad nos referre incumbit, ut de iis cum patribus iuxta § IX. Ordinis dati die 31 maii 1859 iudicemus et definiamus. Quam ob rem cum assensu rmorum coepiscoporum nostrorum nominamus et deputamus iudices synodales: 1. protoiudicem, Nicolaum München; 2. iudices: Iacobum Marx; Antonium Berlage; Ioannem Peine; Iosephum Koch; Ioannem Henricum Franksmann.

Eẽus praeses documenta procurationis examinanda et recognoscenda iisdem tradidit.

Circa decretum de testibus synodalibus eẽus metropolita haec exposuit: se quidem duos parochos Colonienses admodum rdum dominum Petrum Christianum Schnepper et admodum revdum dominum Henricum Broix quasi testes synodales constituisse, sed testes synodales proprie dictos, qui munere suo usque ad futurum concilium provinciale fungantur, in ultima huius concilii sessione tam pro archidioecesi, quam pro singulis dioecesibus nominandos esse, qui, si huic concilio adfuerint, mox iuramentum praestare, absentes vero in manus proprii episcopi iurare tenerentur.

Quibus ita finitis, eẽo praeside iubente, lecta sunt, quae sequuntur, decreta in prima sessione solemni publicanda, de aperiendo concilio, de professione fidei emittenda, de praeiudicio non afferendo, de modo vivendi in concilio, et de non discedendo, quae omnia placuerunt patribus de more interrogatis.

DECRETUM

de aperiendo concilio.

In nomine sẽae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis etc.

Invocato Spiritus sancti divino auxilio, ac implorata Dei genitricis potentissima intercessione, ad omnipotentis Dei maiorem gloriam et in bẽae Mariae virginis sine labe originali conceptae, archidioeceseos nostrae Coloniensis patronae primariae, honorem, nec non ad laudem sancti Petri apostoli ac sanctorum Matthiae, Ludgeri, Liborii, Bernwardi et Wihonis, dioecesium provinciae nostrae patronorum, quorum suffragia ferventissime exoramus, de consilio et assensu rmorum episcoporum comprovincialium nostrorum, Guilelmi, episcopi Trevirensis, Ioannis Georgii, episcopi Monasteriensis, et Conradi, episcopi Paderbornensis, aeque ac rmorum episcoporum exemptorum, Eduardi Iacobi, episcopi Hildesiensis, et Pauli, episcopi Osnabrugensis, qui nos tamquam archiepiscopum vicinum, ut synodo nostrae interessent, elegerunt: hoc concilium provinciale Coloniense, quod auctoritate nostra metropolitica edicto de die 25 februarii huius anni indiximus et promulgavimus, ut legitime convocatum et congregatum hac ipsa die dominica tertia post Pascha, quae est 29 mensis aprilis, aperiendum esse decernimus, atque nunc iam apertum esse declaramus. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.

DECRETUM

de professione fidei emittenda.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis etc.

Cum inter omnes pastoralis officii nostri sollicitudines illa potissimum primum locum occupare debeat, ut fides catholica, quam sancta Romana ecclesia docet ac profitetur quamque et haec provincia Coloniensis, ut eiusdem matris Romanae semper fidelis filia, omnibus retro saeculis firmiter se tenere gloriata est, etiamnum incorrupta et integra in hac provincia permaneat, et omnes illam puram incontaminatamque custodiant: Nos synodi huius provincialis initium ab unanimi fidei, quam corde credimus, publica professione ducendum censemus. Quocirca sacrosancti concilii Tridentini decretis inhaerentes, professionem fidei a Pio IV, pontifice maximo, praescriptam, a nobis et rmis coepiscopis ceterisque in hoc concilio congregatis palam nunc emittendam esse decernimus.

DECRETUM

de praeiudicio non afferendo.

[Vide Mansi, XLVII, 765.]

De modo vivendi in concilio.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis etc.

Cum in memoriam nobis revocamus illud Spiritus sancti effatum, in aedificanda domo, nisi Dominus aedificaverit, in vanum nos laborare, ac frustra nos

vigilare, nisi Dominus custodierit civitatem: merito in aggrediendo opere gravissimo, quod intendimus, ad illum nobis confugiendum est, a quo omne datum optimum et omne donum perfectum descendit, ad patrem luminum, qui postulantibus sapientiam largitur affluenter et qui dat velle et perficere pro bona voluntate. Quare in hoc concilio nostro celebrando non viribus nostris exiguis confisi, sed Dei unius, cuius ministri sumus, ope atque auxilio freti, supplices ab eo deprecamur, ut mentem nostram atque animum ad ea dirigat, quae ad promovendam provinciae nostrae prosperitatem salutaria dignoscantur.

Obsecramus igitur rm̃os episcopos, fratres nostros, qui huic concilio intersunt, atque in Domino exhortamur, ut omnes, quibus Deus eos donaverit, facultates omnesque pietatis opes communi auxilio ad hoc concilium promovendum perpetuo conferant, atque praecipue salutaribus consiliis sanctisque precibus conciliarem actionem, quam Spiritu sancto auctore hodie aggressi sumus, adiuvare et sublevare studeant. Nec minus venerabiles quoque dignitates et canonicos ceterosque sacerdotes, quos nobiscum hic congregavimus, paterno amore monemus et per viscera misericordiae Dei obtestamur, ut indefesso labore ac sincero studio omnes in unum cooperantes ea omnia praestare satagant, quae ad concilii huius scopum salutiferum apta et condigna videbuntur. Praeterea cunctos, qui adsunt, synodales ex animo exhortamur et obsecramus, ut, cum omni quidém tempore populo christiano virtutum exemplo praelucere eos oporteat, tum vero maxime dum hoc concilium celebratur, officii sui memores, prout decet eos, qui in sortem Domini vocati sunt, purissimam vitam agant, singulis diebus, in quantum fieri poterit, sanctissimum missae sacrificium Deo offerant aut saltem sacrorum mysteriorum celebrationi devote intersint, atque instantissimis precibus omnium rerum largitori fusis orent pro sanctae ecclesiae nostrae unitate et libertate, pro beatissimo patre nostro Pio IX dilectissimo, pro omnibus episcopis et sacerdotibus cunctisque fidelibus christianis, atque pro huius concilii felici progressu, ut omnipotens Deus, in cuius lumine lumen videmus, mentes nostras cum ad consilia optima capienda, tum ad sancienda salutaria decreta illuminare dignetur.

Demum singulos quoque urbis Coloniensis incolas, nobis in Christo carissimos, invitamus et hortamur in Domino, ut cum perpetuo, tum imprimis huius concilii tempore vitia declinent, a malo abstineant, desideriis carnis non indulgeant, in timore Domini ambulent, pauperes sublevent, peccata confiteantur, coelesti pane se reficiant, ecclesias frequentent atque quotidie Deum misericordiarum piis precibus exorent, ut nos eorum suffragiis adiuti in hoc concilio celebrando atque in omni opere pastorali gloriae Dei et animarum saluti religiosa sollicitudine perpetuo serviamus.

DECRETUM

de non discedendo.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis etc.

Rm̃os episcopos, qui provinciali huic concilio intersunt, obsecramus et monemus, ut antequam illud absolutum sit et ex more dimissum, ex urbe Coloniensi non discedant, nisi iustam causam habeant, quam a iudicibus excusationum diligenter examinari et a nobis comprobari volumus. Quod si quis episcopus causa cognita et a nobis comprobata abeundi facultatem a nobis impetraverit, procuratorem idoneum relinquere teneatur, qui concilii decreta et constitutiones suo et ecclesiae suae nomine suscipiat et eisdem, ut moris est, subscribat. Praeterea et ceteros omnes nobiscum in concilio considentes hortamur et iubemus, ut, antequam concilio finis impositus sit, sine causa a iudicibus excusationum cognita et a nobis comprobata non discedant.

Sessio I solemnis. Pridie hora 5 vespertina, in ecclesia metropolitana, sermonem ad populum [de synodo] habuit revdus pater Petrus Roh, societatis Iesu [in ipsa sessione missa celebrata, precibus de more peractis et] hymno „*Veni creator*“ finito, em̃us archiepiscopus, accepta mitra, sedens in faldistorio, concilium allocutus est hac oratione:

Illm̃i et rm̃i domini, dilectissimi fratres!

Quam decora, quam splendida, pulchritudine et maiestate quam exornata est ecclesia catholica! Quocunque oculos intendimus, ipsa nobis offert opus Dei gloriosum, origine, operatione et perpetuitate mirificum. Deus est, qui eam condidit, qui doctrinam coelestem salutariaque remedia, sacramenta, ei commisit, ut duplice redemptionis fonte omnes omnium saeculorum mortales reficeret refectosque sibi adduceret ad vitam aeternam. Deus est, qui supra petram ecclesiam suam ita aedificavit, ut procellae omnes ipsaeque inferorum portae adversus eam non praevaleant. Deus denique est, qui ecclesiae suae unitatis signaculum et notam impressit, quique sic constitutae et firmatae promisit: „Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.“

Ecclesia vero, divinae suae missionis nunquam immemor et probe sibi conscia, se, sub uno capite constitutam, unum quoque corpus efficere in uno spiritu, seque profiteri unam fidem unumque baptisma in una vocationis spe et sub uno patre omnium: unitatem imprimis ut pretiosissimum vitae et actionis pignus summo studio servare sollicita semper fuit. Quod ut obtineret, gloriosum apostolorum exemplum secuta est, qui, cum controversia exorta fuisset, Hierosolymis ad deliberandum congregati, placitum suum ediderunt celeberrima illa voce: „Visum est Spiritui sancto et nobis.“ Eodem autem Spiritui sancto et subsequentibus post apostolos saeculis ecclesia ducta est. Quotiescunque enim de re gravi, de fide, de moribus, de sacramentis, de iurisdictione aliisque rebus ageretur, episcopi vel totius ecclesiae vel unius provinciae convenerunt, ut in conciliis sive oecumenicis sive provincialibus, quid providendum esset, communi studio et uno animo statuerent. Et in illis conciliis mirifice se comprobavit perfectissima ecclesiae unitas, spectatissima divinitus hausta sapientia summaque auctoritas. In conciliis enim ecclesia fidem professa est eamque firmavit, orthodoxam doctrinam definivit, errores reiecit, haereses proscripsit, disciplinam stabilivit, abusus repressit puramque vitam christianam ordinavit et promovit. Et mirum est, quanta sollicitudine, quo fervore, qua sapientia ecclesia, apostolorum vestigiis inhaerens, id sibi cordi habuerit. Quis enim negaverit, eiusdem Spiritus sancti afflatu factum esse, ut longo saeculorum lapsu viginti prope concilia generalia, provincialia autem ad tria fere millia celebrarentur, quae, quotquot sunt, tot quoque gloriosa testimonia de unitatis et fidei incontaminate servandae studio praebuerunt.

Profecto, Christum dominum secundum sua promissa cum ecclesia semper fuisse, octodecim saecula clara voce loquuntur! Ab apostolorum diebus descendens, quot populorum initium vidit et finem! Quot imperia et regna exorta et collapsa! Quot thronos exaltatos et ad imum deiectos! Quot

sceptra longe lateque dominantia et mox confracta! Quot gentium turmas ferreo pede terram conculcantes et modo ad nomen usque exstinctas! Quoties ecclesia totius terrae faciem mutatam vidit et inversam, ipsa sola non mutata et omnibus superstes! Ipse Dominus est, qui hanc ei gloriosam largitus est sortem, ut, dum antiquitate veneranda est, iuventute simul perpetua florescat, et, dum tanquam vera Christi sponsa pulchritudine nitet perenni, simul innumera prole mater foecunda laetetur.

Illius autem sortis tam gloriosae, quam Dominus largitus est ecclesiae universae, se tanquam eiusdem corporis membrum participem factam esse, iure merito laetatur ecclesia Coloniensis. Nam et ipsa, ex quo tempore ab apostolorum discipulis ad Rheni ripam fundata est, innumeros Deo et coelo peperit et adduxit filios. Sed hodie, cum a sororibus suffraganeis se circumdatam laeta conspiciat, id potissimum grato in Deum animo recolit, se, matris sensa secutam, conciliis celebrandis identidem ad pristinam sese renovasse iuventutem. Praeclara enim et praecellens est series conciliorum, quae in provincia Coloniensi celebrata esse annales ecclesiastici referunt, ita ut metropolis Coloniensis inter Germaniae ecclesias et in hac rẽ nulli sit secunda. Verumtamen nolite exspectare, dilectissimi fratres, me conciliorum illorum seriem, quamvis splendidissimam, esse expansurum, cum longior sit, quam ut ad enumeranda singula tempus nunc sufficiat. Silentio tamen praeterire non possum, praeter quatuor concilia Marcodurana iam ante mille amplius annos sub Pippino et Carolo Magno celebrata, illud imprimis, quod eodem Carolo Magno regnante anno 782 Coloniae congregatum refertur, quo in concilio rex potentissimus Avarorum tunc devictorum Saxonum et Normannorum legatos excepit. Neque tacere possum magnam illam synodum anno 873 coactam, cui cum Williberto, archiepiscopo Coloniensi, interfuerunt Bertolphus archiepiscopus Trevirensis et episcopi Hedolphus Monasteriensis, Luithardus Paderbornensis, Alfridus Hildesiensis et Lutbertus Osnabrugensis. Neque fas erit omittere conventum anni 1057, cui Victor II, summus pontifex, praefuit, neque celeberrimum concilium provinciale anno 1186 hic congregatum, in quo archidioecesi mandatum est, celebrare festum sancti Annonis archiepiscopi, quem tertio anno ante Sigiburgi sedis apostolicae legati, sacro corpore e tumulo levato et in altari maiori exposito, sanctorum albo insertum, populo fideli applaudente, solemniter declaraverant. Et sane rem praecipue memoratu dignam esse censeo, quod sancti Annonis canonizatio die 29 aprilis peracta est, adeoque hodiernus dies, quo in hac synodo considemus, anniversarius est illius diei, quo ante 677 annos dignissimus ille archipraesul, omnium virtutum decore conspicuus, de disciplina et libertate ecclesiastica meritissimus in sanctorum fastos relatus est. Sed parcam patientiae vestrae, dilectissimi fratres, et id tantum addere liceat, labentibus saeculis, in ecclesia Coloniensi sexaginta sex synodos dioecesanas et viginti tria celebrata esse concilia provincialia, inter quae numerantur quinque concilia nationalia, quibus omnes inclytae nationis Germanicae episcopi interfuerunt.

Posteriora quidem tempora conciliis celebrandis minus fausta fuerunt. Post ultimum concilium provinciale sub Adolpho archiepiscopo, anno 1549 celebratum, tria per hanc aedem augustissimam transierunt saecula, quorum nullum synodum huic hodiernae similem conspexit. Varia ex iniuria temporum obstiterunt impedimenta. Motus bellici auditi sunt et bellorum opiniones, armorum strepitus tubarumque clangor circumquaque personuit; et mirum non est, ubi increpuerint arma, illic obmutescere, quia non auditur, ecclesiae vocem. Verum et hominum incuria, ut minus dicamus, obstitit; notum enim satis est, apostasiam ipsam in eo iam fuisse, ut in hoc sanctuario stare et regnare fere auderet, quod vero Deus avertit.

Meliores denique dies illuxerunt, et iure merito exsultamus in Domino, qui conciliorum usum repetere benignissime nobis concessit. Uti olim patres, ita et nos hodie ecclesia eadem congregat. Eadem cum illis causa nobis, dilectissimi fratres, agitur in fide profitenda et disciplina stabilienda. Sed eundem etiam cum illis locum hodie tenemus. Sedem, quam Treviris olim Bertolphus, nunc tenet Guilelmus; sedem Hedolphi Monasterii occupat Ioannes Georgius; in sede Hildesiensi Alfridi sedet Eduardus Iacobus; pedum Luithardi Paderbornensis gerit Conradus; gregi Osnabrugensi Lutberti redditus est Paulus; in sede metropolitana Williberto successit nunc indignus Dei servus Ioannes. Eandem igitur post tot saeculorum seriem rerum faciem esse dixeris. Quae res cum in spem nos erigat, fore, ut nobis eandem cum illis ad recte consultandum benedictionem clementissimus Dominus elargiatur; maiorem tamen ingerit fiduciam promissio illa, qua Christus dominus apostolos eorumque successores prosecutus est: „Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.“ Hac promissione freti, atque potentissimo sanctorum dioecesium nostrarum patronorum suffragio adiuti, laeto alacrique animo incipiamus opus, ad quod convenimus. Ordiamur concilium. Dominus nobiscum est. Amen.

CONGREGATIO GENERALIS QUARTA.

Actum Coloniae die 12 maii 1860.

Die sabbati, quae fuit 12 maii, hora 8 et dimidia matutina, eṁo metropolita praeside, congregatio generalis quarta habita est in aula maiori aedium archiepiscopalium. Dicta oratione: *Adsumus,* relatio brevis eorum, quae in congregatione generali praecedenti acta fuerant, lecta et approbata est. Deinde expedita sunt, quae circa caput 20, primae partis dubia remanserant, expungendo citationem decreti Ludovici, episcopi Monasteriensis, quia relatio de allegata festi immaculatae conceptionis per episcopum Monasteriensem Ludovicum institutione solum verbis Hartzhemii et Schatenii, sed nullo documento publico coaevo niteretur, addendo vero antiquae nostratum erga mysterium illud fidei et devotionis argumentum, desumptum ex insigni ornatu, quem canonici ecclesiae metropolitanae iam ab antiquo gestant. Lectum deinde et deliberationi submissum caput 2, secundae partis, agens de episcopis auxiliaribus, in praecedenti congregatione praetermissum. Uberior expositio eorum, quae aliam ac propositam rm̃orum episcoporum auxiliarium ante capitulares praecedentiam suaderent, ab uno e synodalibus recitata et actis apposita est. Inter varia minoris momenti, quae praecedentiae episcoporum auxiliarium obstarent, expositio memorata urgebat locum e bulla *De salute animarum,* qui statuit: praeposituram in cathedralibus dignitatem esse maiorem post pontificalem; qua de causa igitur episcopus auxiliaris locum primum praeposito cedere deberet. Ad ea respondit eṁus praeses, decretorum sacrae rituum congregationis in calce capitis, de quo deliberatur, allegatorum sensum fusius exponendo, usum Romanae curiae indicando atque urgendo, episcopo auxiliari neque stallum denegari posse, si canonicus sit, neque praecedentiam prae cunctis capituli presbyteris, cum propter pontificalis dignitatis eminentiam ipsi ne liceat quidem primam sedem sacerdoti sponte cedere. Nec etiam allegatum locum ex bulla

De salute animarum adversari, cum in illo loco non statutum sit, praeposituram dignitatem esse maiorem post ordinarii dioecesani dignitatem, sed tantummodo generaliter post pontificalem, et idcirco episcopis auxiliaribus, qui ut episcopi dignitate pontificali gaudent, deberi praecedentiam prae dignitate praepositurae, quae quamquam dignitas, nihilominus dignitas tantummodo presbyteralis sit atque locum dignitati pontificali cedere debeat.

Lecta dein atque deliberationi modo consueto subiecta est propositio addenda capiti 3, de metropolita, quae iuxta decretum concilii Tridentini indicaret, quis negligentiam capituli metropolitani in eligendo vicario capitulari suppleat. Porro pariter recitatum et deliberatum est caput 5, secundae partis decretorum. Ad caput hoc, agens de capitulis cathedralibus, plurimum revdi domini procuratores capitulorum cathedralium, quae ipsis delenda vel etiam mutanda viderentur et desiderarentur, instrumento conscripto exposuerunt, atque praeterea omnia iura capitulorum expresse reservantes, poposcerunt ab eñio praeside et rm̃is atque illm̃is patribus, ut tenorem decreti de hac materia ferendi una cum tenore nunc proposito et observationibus atque reservatione procuratorum, antequam decreta approbationi sedis apostolicae subiicerentur, capitulis communicandum ipsis traderent; simulque petierunt, ut liceret observationum, reservationis iurium et petitionum suarum instrumentum actis addere. Quoad hoc ultimum petitum placuit patribus de more interrogatis, dictum instrumentum ad acta admittere, ut de singulis, quae in eo continentur, maturius deliberarent, salva tamen libertate rm̃orum patrum statuendi, quae ipsis secundum canones in Domino expedire viderentur. Proinde dictum instrumentum, cui etiam duo e canonicis ecclesiae metropolitanae subscripserant, actis hic insertum est:

Instrumentum procuratorum capitulorum.

Mutationes propositae ad caput 5 partis secundae de capitulis.

Mutandum: 1) Missa conventualis quotidie persolvatur et applicetur pro benefactoribus ecclesiae cathedralis, et quidem per dignitarios, canonicos et vicarios iuxta praescriptum statutorum capitularium.

Motivum: Ex iure communi missa conventualis habenda est ab omnibus beneficia choralia obtinentibus, proinde etiam a vicariis. Benedictus XIV in constitutione *Cum semper,* die 19 augusti 1744 edita, § 12, ait: „Etenim huiusmodi debitum (missa conventualis) non quidem respicit singulares aliquos benefactores, sed benefactores in genere cuiuslibet ecclesiae, cuius servitio addicti sunt, quicumque in eadem sive dignitates sive canonicatus sive mansionariatus sive beneficia choralia obtinent et missam conventualem suis respective vicibus celebrant.“ Ordo persolvendi hoc debitum praefinitur per statuta capitularia ad praescriptum bullae *De salute animarum,* sub verbis: „Onerum iis respective incumbentium supportatione.“

Mutandum: 2) Ordo missarum a canonicis et vicariis e serie tam feriis, quam diebus dominicis et festis in cathedrali celebrandarum a capitulo ordinario approbante statuatur, stricteque observandus est, ut dignitati ecclesiae primariae populique aedificationi satisfiat.

Motivum: Ad praescriptum bullae *De salute animarum.*

Mutandum: 3) Omnes sive dignitarii sive canonici sive vicarii horis canonicis in choro recitandis ac missae conventuali ad praescriptum statutorum capitularium tum ferialibus tum praecipue dominicis et festis diebus assidue intersint.

Motivum: Constitutiones priorum saeculorum circa frequentationem chori dignitarios et canonicos respiciebant, qui numero 40 aut 50 praeter chori frequentationem nil officii habebant; longe aliter res se habet nostro tempore nostrisque in regionibus; ideoque bulla *De salute animarum,* qua universa dioecesium regni Borussici constitutio nititur, praescribit, ut pro novo et circumstantiis magis accommodato archiepiscopalium et episcopalium ecclesiarum earumque chori quotidiano servitio statuta a capitulo sub inspectione et approbatione episcopi condantur. Iuxta hoc praescriptum statuta nostra condita et per approbationem episcoporum vim legis nacta sunt. Dicitur quidem in bulla: „Sancti Tridentini decretis et constitutionibus apostolicis minime adversantia;“ sed nec nostra statuta hisce constitutionibus adversantur. Si praecipitur: canonici, quantum possunt, quotidie chorum frequentabunt, et diebus dominicis et festis saltem summo sacro et vesperis omnes interesse debent: statutum huiusmodi constitutionibus generalibus non adversatur, sed modificationem solummodo continet, novis rerum circumstantiis, ut praecipit bulla, accommodatam. Quodsi ex rm̃is, qui nunc provinciae dioeceses regunt, episcopis aliquis sentiret, statuta capituli constitutionibus generalibus nimium derogare, coniunctim cum capitulo rem sanctae sedi apostolicae decidendam proponere posset. Si vero per decretum concilii provincialis constitutiones generales capitulis simpliciter inculcarentur, nullo ad statuta legitime condita habito respectu, capitula cathedralia publice accusarentur, quasi obligationibus suis hucusque minime satisfecissent.

Mutandum: 4) paragraphus: Ad ordinem sustinendum ... videtur delenda. Quod si non placuerit, solummodo dicendum esset: Capitulum aliquem praesentiarum, quem vocant, punctatorem constituet, qui absentes accurate notabit et capitulo deferet.

Motivum: Capituli est frequentationi chori invigilare, absentes notare et per subtractionem distributionum corrigere, iuxta bullam *De salute,* sub verbis: „Singulorum praesentiis et absentiis notandis.“

Mutandum: 5) in paragrapho: „Cum ecclesiae cathedrales,“ passus finalis, incipiens a verbis: „Sumptus, qui in scholam,“ delendus videtur.

Motivum: Fabrica ecclesiae cathedralis ad scholam choralem, quae toti diocesi inservit, sustentandam tantum solummodo contribuere debet, quantum officium divinum in ipsa cathedrali ex ea schola subsidium et adiumentum capit. Summa annua a capitulo determinanda erit, quia administratio fabricae capitulo competit.

Mutandum: 6) paragraphus: „Episcopi curabunt,“ videtur delenda, quia, quo casu concionator auxiliaris necessarius est, inter episcopum et capitulum conveniendum erit. Quodsi omissio non placet, in fine dicendum: „Remunerationis summam capitulum, approbante ordinario, definiet, qui concionatorem vero auxiliarem uti et theologum libere deputabit.“

Motivum uti ad n. 5.

Mutandum: 7) paragraphus: „Secundum pontificale Romanum,“ videtur delenda, quia sufficiet, uni vicariorum tanquam sacristano inspectionem sacristiae, edituorum et puerorum ministrantium committere. Sin minus placuerit, in fine ponendum erit: „Eius salarium capitulum constituet.“ Vocabitur vero et revocabitur ab eo, cui de iure et consuetudine competit nominare aedituos.

Motivum uti ad n. 5. Concilium provinciale non intendit iuri tertii derogare.

Quae cum eño et rño praesidi et illñis rñis patribus concilii provincialis summa cum reverentia proponimus, iura capitulorum hisce expresse reservamus atque humillime petimus, ut eñus rñus metropolita et illñi rñi episcopi tenorem decreti de hac materia ferendi nobiscum communicare gratiosissime velint. Partibus quippe nostris nos satisfecisse non putaverimus, nisi capitulis nostris tenorem decreti emissi et approbationi sanctae sedis apostolicae subiiciendi, una cum propositione hac et reservatione nostra atque copia capitis 5, partis secundae typis impressi, quatenus capitulorum iuribus praeiudicium parat, exhibuerimus.

Coloniae, die 12 maii 1860.

Procuratores capitulorum cathedralium:

Franciscus Boner, canonicus Trevirensis, unicus procurator capituli Trevirensis.

Fridericus Felix Menke, praepositus Monasteriensis.

Casparus Franciscus Krabbe, decanus Monasteriensis.

Ioannes Peine, canonicus ecclesiae cathedralis Paderbornensis.

Fr. Casparus Drobe, canonicus ecclesiae cathedralis Paderbonensis.

Propositioni et reservationi supradictis, in quantum iura capituli metropolitanae ecclesiae Coloniensis tangunt, accedimus: Petrus Nicolaus Schweitzer. Nicolaus München, seniores capituli metropolitani Coloniensis.

Lectum denique et deliberatum est secundae partis caput 20, agens de cantu ecclesiastico.

Capitibus omnibus supradictis recitatis et sedulo expensis, placuit patribus, hanc congregationem generalem finire, ceteraque capita discutienda ad congregationem generalem, feria secunda proxime sequenti, quae erit 14 maii, habendam, remittere. Absoluta est denique congregatio hora 12 et dimidia oratione: „Deus cuius misericordiae," et suffragio: „Sub tuum praesidium," et omnes recesserunt in pace.

Actum ut supra:

Elbertus Guilelmus Westhoff, sacrae theologiae doctor, sanctitatis suae ab intimo cubiculo, praeses seminarii archiepiscopalis, protosecretarius.

Casparus Antonius Heuser, iuris canonici doctor et professor seminarii archiepiscopalis, secretarius.

CONGREGATIO GENERALIS QUINTA ET ULTIMA.

Actum Coloniae die 14 maii 1860.

Feria secunda, quae fuit 14 maii, hora 8 et dimidia matutina, eño archiepiscopo praeside, congregatio generalis quinta, quae fuit ultima, habita est in aula maiori palatii archiepiscopalis.

Dicta oratione: „Adsumus," succincta enarratio eorum, quae in congregatione generali quarta acta fuerant, lecta et approbata est.

Recitata deinde et more consueto deliberationi omnium synodalium submissa sunt capita reliqua secundae partis decretorum, incipiendo a capite 21, post quod caput sub n. 22 interiectum, agens de ieiunii et abstinentiae praecepto, ita ut caput de scholis elementaribus, quod numero 22 erat, 23 factum sit, et pari modo sequentium quoque capitum numerus augendus.

Cum congregatio particularis quinta proposuisset, ut in decretis exprimeretur, quantum concilium provinciale exoptet, partem disciplinarum philosophicarum nec non theologiam dogmaticam et moralem latino sermone in facultatibus theologicis doceri, delegati facultatum theologicarum, rationibus, quibus ducerentur, additis, exposuerunt, se in hoc voto unanimiter consensisse: non expedire neque exsecutioni mandari posse, ut linguae latinae usus in praelectionibus theologicis quibuscumque adhibeatur, sed augendae et excolendae sermonis latini peritiae multum prodesse posse, ut exercitationes practicae de disciplinis theologicis sermone latino instituantur; ea de re iudicium sapientissimo consilio et dispositioni singulorum episcoporum relinquendum. Delegatorum preces admittens eñus praeses, consentientibus patribus, eorum expositionem et votum actis adnectendum esse iussit.

Omnibus ergo, quae supererant, capitibus mature deliberatis, eñus metropolita exponit, cum iam congregationes particulares et generales officio satisfecissent, iuxta decretum in prima congregatione promulgatum, statuta typis expressa restituenda esse, quod scopus, ob quem tradita fuerint, iam obtentus sit.

Exemplaria ergo synodalibus tradita ab ipsis secundum ordinem reddita sunt.

Addidit eñus praeses, consensu patrum desuper erogato, actionem concilii non perfici, nisi promulgatione decretorum a sede apostolica approbatorum; eousque igitur decretum de silentio observando obligare.

Transit deinde eñus archiepiscopus ad petita procuratorum capitulorum cathedralium, exponendo: instrumentum, in congregatione generali praecedenti ab eis traditum, fuisse quidem a patribus ad acta admissum, sed ea conditione, ut nullo modo protestationis loco habeatur, quae patrum libertatem in statuendis decretis impedire possit, atque tantummodo eum ad finem, ut exceptiones diligentissime examinarentur; et illud iam perfectissime factum esse. Praeterea triplicem in dicto instrumento petitionem additam fuisse: 1) ut copia decreti in statutis, quae typis impressa sunt, propositi procuratoribus capitulorum traderetur; 2) ut iisdem traderetur copia decreti de capitulis ferendi et approbationi sedis apostolicae subiiciendi; 3) ut exhiberetur similiter copia instrumenti, patribus ab iisdem traditi, eum in finem, ut, domum reversi, haec omnia cum capitulis suis communicarent. Priusquam patrum decisionem de hoc negotio exquireret, quaerendum sibi esse, num duo canonici capituli cathedralis Coloniensis suo vel capituli nomine subscripserint. Respondit plurimum revdus dominus praepositus capituli Monasteriensis, duos illos Colonienses canonicos a se rogatos, proprio nomine, non vero capituli nomine subscripsisse. Porro eñus metropolita edixit, sententiam suam de re agitata eam esse: Si praetendi vellet, non esse concilii provincialis, sed capitulorum singulorum ea ordinare, quae ad ipsa spectent, id in iure non fundari; siquidem Tridentinum sessione XXIV, cap. 12, de ref., praeter alia expresse statuisse, ut, quae ad debitum in divinis officiis regimen spectant, deque congrua in his canendi seu modulandi ratione, de certa lege in choro conveniendi et permanendi, simulque de omnibus ecclesiae ministris, quae necessaria erunt, et si qua huiusmodi, synodus provincialis pro cuiusque provinciae utilitate et moribus certam cuique formulam praescribat. Huic decreto Tridentino inhaerentes patres huius concilii, sane nil aliud velle, nisi quod pro provinciae utilitate et rerum conditione ad abusus, si qui adsint, tollendos vel praeveniendos, et ad capitulorum aestimationem augendam ubique congruum sit et bono ordini conveniat. In decreto *de capitulis cathedralibus* ab hoc concilio condendo, omnia ad amussim facta esse, quae a procuratoribus secun-

dum canones expostulari possent. Singulas decreti A paragraphos, non calamo et paucis exemplaribus conscriptas, sed ad maiorem commoditatem typis exaratas, singulis procuratoribus iam ab initio concilii esse traditas et eorum manibus per tres hebdomadas ad accuratissimam earum examinationem esse relictas, easdemque paragraphos in congregatione diligentissime esse examinatas ac cuique liberrimam, quid sentiret, aperiendi facultatem concessam fuisse. Sed ita procedendo omnia servata esse, quae a procuratoribus expostulari potuissent. Capitula ad concilium rite fuisse citata, procuratores esse auditos, eosque sententiam liberrime aperire potuisse; sed ultra ea, quae facta sint, capitulis nullum ius competere, atque idcirco triplicem procuratorum petitionem admitti non posse, quin capitulorum procuratores et capitula ipsa idem cum patribus ius, nempe ius votum decisivum in concilio emittendi, sibi arrogarent; id B autem fieri, si procuratores praetenderent, ut statuta non nisi cum eorum consensu definirentur, atque ut ipsis statutorum copia traderetur, de quibus, domum reversi, cum capitulis circa eorum adhaesionem vel reiectionem deliberarent. De hisce capitulorum praerogativis in iure nihil inveniri. Quae cum ita se haberent, per se liquere, procuratorum petitis cedi non posse, immo perspectum esse, quod patres, eiusmodi petitionibus satisfaciendo, munus suum negligerent, propriaque iura et episcopalem libertatem et auctoritatem laederent; id vero ipsis minime licere. Omnibus igitur perpensis, nec levissimam speciem iuris huic capitulorum petitioni assistere, eodemque iure etiam academias, decanos, parochos et quoscumque alios, de quorum obligationibus in concilio provinciali aliquid statuendum esset, postulare posse, ut non solum ipsorum praeviae deliberationi, sed etiam C consensui subiicerentur, ac cum ipsis communicarentur, quae rm̃i patres decernere et sanctae sedi recognoscenda subiicere vellent. Quapropter, ita em̃us praeses expositionem conclusit sententiam suam eam esse, petitionem procuratorum admitti non posse nec esse admittendam. Postea addidit, se nunc ex patribus concilii quaerere, num ipsis placeret, sententiam expositam approbare eique consentientes declarare, procuratorum petitiones admittendas non esse. Patres omnes secundum ordinem responderunt: „Placet.“ Quo facto em̃us praeses prosecutus est, se nunc ex unanimi decreto et consensu rm̃orum patrum declarare, triplex procuratorum petitum non admittendum esse neque admitti.

Deinde em̃us praeses pro sua benevolentia synodalibus omnibus de adiumento, quod patribus consilio, rerum experientia, eruditione, sapientia D attulerint, suo et patrum rm̃orum nomine gratias egit quam benignissimas, addens, concilii patres bonum ordinem et rectam disciplinam prae oculis habuisse, et quidem omni cum mansuetudine in eum finem intendisse, memores tamen gravissimae rationis coram Deo omnipotente reddendae; se sperare, largam Spiritus sancti benedictionem opus tam feliciter coeptum, tam feliciter perfecturam, ut in honorem Dei et in salutem animarum conducat.

Denique em̃us praeses de consensu rm̃orum patrum edixit, sessionem solemnem quartam celebrandam esse in ipso festo Ascensionis Domini, videlicet die 17 maii, in metropolitana ecclesia, hora 8 matutina.

Quibus omnibus finitis, congregatio haec ultima generalis absolvitur hora fere 1 post meridiem oratione: *Deus, cuius misericordiae,* et suffragio: *Sub tuum praesidium.* Et omnes recesserunt in pace.

Actum ut supra:

Elbertus Guilelmus Wasthoff, sacrae theologiae doctor, sanctitatis suae ab intimo cubiculo, praeses seminarii archiepiscopalis, protosecretarius.

Casparus Antonius Heuser, iuris canonici doctor et professor seminarii archiepiscopalis, secretarius.

[In sessione ultima haec decreta promulgata sunt:]

DECRETUM
de testibus synodalibus.

Ioannes sacrae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, etc.

Cum usus in celebrandis conciliis provincialibus postulet, ut pro qualibet provinciae dioecesi duo viri ecclesiastici, aetate moribusque graves, prudentes ac vitae et disciplinae purioris amantes, ut testes synodales eligantur et constituantur, quorum B munus est, diligenter attendere, ut constitutiones et decreta ab hoc concilio condita, postquam, obtenta apostolica recognitione, publicata fuerint, in provincia ubique exsecutioni mandentur, quibusque praeterea incumbit, de omnibus, quae ab exitu huius synodi usque ad proximum concilium provinciale ecclesiae ordini rectaeque disciplinae obstantia, quosque defectus vel abusus tam in clero, quam in populo dioecesis suae per concilium tollendos interea compererint, ad provinciae metropolitam vel iam ante futurum concilium, si id postulatum fuerit, vel postea concilio congregato sincere et veraciter referre: hinc eundem usum retinentes, duos testes synodales pro qualibet dioecesi eligere et nominare decrevimus. Nominamus igitur testes synodales:

Pro archidioecesi nostra: admodum revdum dominum Petrum Christianum Schnepper, parochum C primarium ad Sanctam Columbam, capituli parochorum Coloniensium decanum et ordinariatus nec non officialatus nostri assessorem; admodum revdum dominum Henricum Broix, parochum primarium ad Sanctam Mariam in Capitolio.

Pro dioecesi Trevirensi: admodum revdum dominum Iacobum Kraft, sacrae theologiae doctorem et in seminario maiori Trevirensi professorem; admodum revdum dominum Iacobum Marx, in seminario maiori Trevirensi professorem.

Pro dioecesi Monasteriensi: plurimum revdum dominum Ioannem Guilelmum Kres, ecclesiae cathedralis Monasteriensis canonicum et seminarii episcopalis maioris rectorem; admodum revdum dominum Antonium Berlage, sacrae theologiae doctorem et in academia Monasteriensi professorem.

Pro dioecesi Hildesiensi: plurimum revdum dominum Antonium Hagemann, ecclesiae cathedralis D Hildesiensis parochum; admodum revdum dominum Iosephum Koch, sacrae theologiae doctorem et in seminario Hildesiensi professorem.

Pro dioecesi Paderbornensi: plurimum revdum dominum Robertum Degenhardt, ecclesiae cathedralis Paderbornensis canonicum nec non eiusdem ecclesiae parochum; plurimum revdum dominum Franciscum Schumacher, sanctitatis suae ab intimo cubiculo, protonotarium apostolicum, nec non parochum et praepositum ecclesiae ad Sanctum Udalricum.

Pro dioecesi Osnabrugensi: plurimum revdum dominum Ioannem Gerardum Buss, ecclesiae cathedralis Osnabrugensis canonicum; plurimum revdum dominum Ioannem Henricum Franksmann, ecclesiae cathedralis Osnabrugensis canonicum.

Quorum qui aderant, ad em̃um archiepiscopum advocati, coram ipso iuramentum se testis synodalis munus sincere expleturos esse, super evangelium praestiterunt in hunc modum:

Ego N. N. testis synodalis ab eño et rño metropolita pro dioecesi N. N. nominatus, promitto, spondeo et iuro, amodo et postmodum, quidquid quocumque modo audivero ac certo compertum habuero, quod in exsecutione decretorum huius concilii, postquam legitime publicata fuerint, desideraretur, aeque et omnia, quae ab exitu huius synodi usque ad proximum concilium provinciale ecclesiae bono ordini sanaeque disciplinae obstantia, quosque defectus vel abusus tam in clero, quam in populo dioecesis meae per concilium tollendos cognovero, metropolitae iam ante futurum concilium, si id a me postulatum fuerit, vel postea concilio congregato sincere et veraciter me relaturum esse; sic me Deus adiuvet et haec sancta evangelia.

De ceteris autem testibus supra memorato decreto nominatis, qui absentes erant, eñus archiepiscopus mandavit, ut ipsi idem iuramentum, quod supra relatum est, in manus proprii episcopi emitterent, de quo facto postea rñi praesules metropolitam certiorem redderent.

DECRETUM
de subscribendis statutis.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, etc.

Postquam, auxiliante Deo, eo pervenimus, ut omnia, quae huic concilio deliberare, statuere ac definire placuit, nunc peracta sint et absoluta, fraterna caritate obsecramus et admonemus illños et rños patres, qui huic synodo intersunt, ut secundum nos singuli loco et ordine ad altare maius accedant et iis, quae in hoc concilio provinciali statuta et definita sunt, subscribant.

DECRETUM
de proximo concilio provinciali.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, etc.

Antiquum conciliorum provincialium morem, quo in fine ultimae sessionis tempus concilii subsequentis proximi praefigitur, sequentes, de assensu illñorum et rñorum episcoporum comprovincialium nostrorum, statuimus et decernimus, proximum subsequens concilium provinciale anno 1863 celebrandum esse, ita tamen, ut hic terminus contrahi aut prorogari libere possit, prout rerum ac temporum ratio in provincia nostra ecclesiae incremento et prosperitati conducere videbitur.

DECRETUM
de concilio finiendo.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Geissel, etc.

Cum omnia, quae hoc concilium provinciale deliberanda, statuenda et decernenda sibi proposuit, Deo adiuvante, iam peracta et ad finem deducta sint, nihilque supersit, quod deliberandum foret, praetereaque pastoralis cura rños patres, qui huic synodo intersunt, ad gregem eorum sollicitudini subditum revocet: de assensu eorundem rñorum patrum statuimus et decernimus, huic synodo nostrae nunc finem fieri et iam factum esse. Deo gratias.

Post haec eñus archipraesul hanc ad concilium habuit orationem:

Illñi et rñi patres, plurimum et admodum revdi synodales dilectissimi.

„Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi: quoniam confirmata est super nos misericordia eius, et veritas Domini manet in aeternum.“

Ita profecto est: veritas Domini manet in aeternum, et super nos confirmata etiam est misericordia eius. Exsultat cor meum in Domino. Opus, quod gravissimum erat et difficillimum, quod non sine magno labore sumus aggressi, maiori etiam continuavimus, perfectum absolutumque est. Quodnam opus? Concilium provinciale celebravimus, opus gravissimum sane satisque arduum: nec tamen arduum, si, quae a nobis tractanda erant, perpendimus. Nostrumne erat, in hoc concilio novam praedicare fidem novamque constituere ecclesiam? Minime vero. Non agebatur inter nos de veritate recens detegenda nec de construenda ecclesia aliqua aevi futuri. Revelationem non quaesivimus hucusque inauditam, doctrinam novam non tradidimus, insolita dogmata non condidimus, novos fidei articulos non excudimus. Nec disceptatum inter nos est, quos quis articulos vellet admittere, quidve credere sibi placeret. Nec nova instituimus sacramenta, neque in iis, quae instituta sunt, unum aut alterum tanquam obsoletum reiecimus. Pari modo nec novam constituimus ecclesiae disciplinam, nec novam vitae christianae praescripsimus normam. Quid ergo? Toti in eo eramus, ut, quae apostoli a domino nostro Iesu Christo edocti tradiderunt, quaeque ecclesia per ipsos fundata tot retro saeculis tenuit ac docuit, eadem et nos integre et sincere recipientes conservaremus. Itaque nil nobis antiquius erat, quam ut tot patrum vestigia secuti, eandem cum ipsis fidem profiteremur, antiquam restauraremus ecclesiae disciplinam, abusus, si qui essent, perstringeremus. Quid multa? Omnis noster labor studiumque omne eo ferebatur et fertur, ut, quae depravata sunt, convertantur, quae disrupta, consolidentur, quae infirma, sanentur et corroborentur, atque ita tam in nobis, quam in clero et populo vita catholica renovetur et augeatur.

Ecce quem in rebus definiendis et statuendis finem prae oculis habuimus, et ad quem assequendum Deus mire nobis adfuit. Cum enim probe perspectum haberemus, omne datum optimum et omne donum perfectum desursum esse, descendens a patre luminum[1]: Dei implorato auxilio opus nostrum incepimus, Deo adiuvante prosecuti sumus. Ut nauta septentrione, stella lucida, duce tutum prosequitur iter, ita et nos, stella radiante ducti, prosperum tenuimus cursum. Neque enim circumiecti sumus fluctibus in errorum gurgite vasto; neque opinionum ventis agitati, aut nebulosis hominum commentis decepti huc illuc erravimus, scopulis tandem illidendi aut syrtibus. Praelucebat videlicet nobis crux illa domini, in Romana petra erecta et in toto terrarum orbe radiis resplendens, qua duce crucis doctrinam fidemque crucifixi professi sumus. Et quo ulterius progrediebamur, eo vehementiorem in nobis sentiebamus Spiritus sancti afflatum. Nonne cor nostrum ardens erat et magis magisque incendebatur, cum veritates illas meditaremur aeternas, quibus tanquam cardinibus vertitur sancta nostra religio? Evolvebamus ante oculos nostros coelestis doctrinae thesaurum, aperiebamus sacramentorum fontem e corde Salvatoris transfosso gratiis innumeris scaturientem, expandebamus vitae christianae multiplicem disciplinam; atque in his omnibus reperiebamus verum Dei opus, veram Christi ecclesiam, quam sponsam ornatissimam gratiarumque divitiis cumulatam sanguine suo acquisivit pretiosissimo. Quae omnia intuiti et admirati laetabamur sancta laetitia, nos tantae matris esse filios, quos e Spiritu sancto et aqua peperit, coelestis doctrinae lacte nutrit, pane angelorum pascit, sinu suo ab incunabulis ad sepulchrum usque fovet et custodit, denique inter patris misericordiarum brachia salvos deponit.

[1] Iac. I, 17.

Et vero magis meditando quam docendo, magis exponendo quam definiendo, in concilio progressi sumus. Unde factum est, ut rm̃i concilii patres in omnibus, quae a nobis decreta et statuta sunt, unanimes, voce una unoque voto semper inter se convenerint et statuerint. Persuasum enim sibi habebant, eiusdem augustissimae matris se esse filios, quos unus idemque Spiritus sanctus posuit episcopos, quosque unius eiusdemque sacri ordinis chrisma unxit, unumque pacis et caritatis coniungit vinculum.

Opere nostro ita ad finem feliciter deducto, superest, ut decreta et statuta a nobis condita summo sanctae sedis apostolicae arbitrio submittamus. Ab illa enim ecclesia Romana, quam omnium ecclesiarum matrem et magistram, doctrinae et disciplinae supremam custodem ex animo veneramur, quaecunque synodus nostra provincialis statuit, examinanda sunt, ut, quae forte minus recte definita fuerint, emendentur, et quae recte statuta, recognoscantur, atque omnia a summo ecclesiae capite sancita maiorem auctoritatem adipiscantur novumque inter ecclesiam matrem et provinciam, Coloniensem unitatis et caritatis vinculum efficiant.

Iuxta canonicas sanctiones nunc vos, illm̃i et rm̃i patres, ex hoc concilio in nomine Domini dimittere meum est, quod quidem facere non possum, quin vobis gratias referam maximas. Dies vobiscum in concilio peracti iucundissimi mihi acciderunt. In omnibus enim deliberationibus, quotquot habuimus, egregiam, qua excellitis, sapientiam, prudentiam sollicitudinemque pastoralem non minus, quam augendi divini honoris et promovendae ecclesiae prosperitatis studium, ac salutis animarum procurandae zelum eximium animadvertere et admirari gratissimum mihi erat. Suscipite igitur gratias, quas vobis persolvere gestio. Revertimini nunc ad gregem curae vestrae pastorali creditum. Qui vero animarum summus episcopus ad oves pascendas vos vocavit, refundat super vos uberrimum gratiarum thesaurum in vestram gregisque vestri omnigenam salutem. Quod vobis et mihi benignissimus Deus elargiri velit per misericordiam suam.

Nec minus vos quoque, plurimum admodum reverendi synodales, qui nobiscum in hoc concilio consedistis, nunc in Domino dimittens, laetissime alloquor, vobisque omnibus, qui sincero animo zeloque eximio labores nostros conciliares promovere studuistis, gratias ago maximas. Ecclesiae nostrae gratulor ac nobis episcopis gaudeo; nam in deliberationibus, quas nobiscum mirifico zelo prosecuti estis, tot inter vos sacrae scientiae et doctrinae, eruditionis et rerum gerendarum peritiae, nec non sensus in ecclesiam propensissimi specimina animadvertimus, ut persuasum nobis fuerit, in provincia nostra praeclare se habere rem catholicam.

Denique et tibi, celsissime et rm̃e princeps-episcope, patrum ac meas gratias reddere iucundissimum mihi est. Licet vinculo provinciali exemptus apostolicae sedi immediate subsis, ac ceteroquin copiosissimis in administranda tua dioecesi vastissima negotiis retentus videreris, mirifico tamen zelo ductus, ex remotioribus regionibus huc properasti, ut sponte concilii nostri labores susciperes. Quam laeto animo in concilium patres te receperint, tibi persuasum est. Gratulamur nobis de auxilio, quo deliberationes nostras egregia tua sapientia et pastorali prudentia promovisti, quibusque ad decreta et statuta feliciter condenda haud parum contribuisti. Accipe igitur grates tibi merito oblatas cum votis, quibus te ad gregem revertentem, faustissima quaecunque precantes, ex animo prosequimur.

E concilio in pace discessuri patres statuerunt, termino, quantum fieri poterit, canonico ad alterum concilium provinciale se esse conventuros. Speramus enim fore, ut omnipotentis Dei gratia, quae concilia, tam diu intermissa, tam feliciter restaurare nobis concessit, etiam deinceps eorum seriem producere largiatur. Sed tempora vivimus difficillima. Christi sponsa undequaque impugnatur; principis apostolorum cathedra ab innumeris inimicis impetitur, atque tam gloriose in ea sedens sm̃us pater noster Pius IX angustiis et doloribus acerrimis premitur et contristatur. Oremus igitur et orando instemus, ut, intercedente bm̃a virgine Maria sine labe originali concepta, Deus optimus maximus sanctae ecclesiae et apostolicae sedis hostium conatus reprimere, pacem et concordiam donare, ac sm̃um nobisque dilectissimum patrem et dominum nostrum Pium IX in orbis christiani solatium et laetitiam, atque in ecclesiae suae salutem et gloriam incolumem semper servare dignetur.

Quis ex nobis ad futurum concilium provinciale conventurus sit, nescimus. Nam quae futura sunt, Deus solus novit. Sed id certo confidimus et speramus fore, ut omnes, hic in Domino congregati, aliquando in beatorum coetum assumpti coniungamur ante thronum Dei, cui soli sit benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio, honor et virtus et fortitudo in saecula saeculorum. Amen.

Post orationem, em̃o archiepiscopo ac ceteris rm̃is episcopis cum mitris stantibus ante infimum gradum altaris facie versa ad synodales, qui omnes surrexerunt, illm̃us et rm̃us episcopus Paderbornensis, cunctis synodalibus acclamantibus, alta voce pronuntiavit sequentes acclamationes:

Archidiaconus: Sm̃ae et individuae Trinitati laus et adoratio ab omni creatura in perpetuas aeternitates.

Responsio: Gloria laudis resonet in ore omnium Patri Filioque et Spiritui sancto ab utroque procedenti.

Archidiaconus: Deo ac domino nostro Iesu Christo adoratio et sempiterna gloria.

Responsio: Christum regem adoremus.

Archidiaconus: Bm̃ae virgini, Dei genitrici, sine originali labe conceptae, gloria et cultus devotissimus.

Responsio: Pulchra ut luna, electa ut sol. Te beatam dicunt omnes generationes. Tuo filio nos commenda. Tuo filio nos repraesenta.

Archidiaconus: Sancto Petro, apostolorum principi, sancto Iosepho, sancto Matthiae, sancto Ludgero, sancto Liborio, sancto Bernwardo, sancto Wihoni, dioecesium nostrarum patronis, omnibusque sanctis iugis veneratio et supplicatio.

Responsio: Potenti patrocinio adeste gregibus vestris, et omnia ab eis propulsate pericula.

Archidiaconus: Bm̃o patri, Pio papae nono, fidei puritatis custodi, cultus bm̃ae virginis immaculatae promotori, ecclesiasticae libertatis et beati Petri patrimonii vindici.

Responsio: Infractus in adversis animus, tutum contra omnes impetus praesidium, gloriosus de ecclesiae Deique hostibus triumphus. Amen, Amen.

Archidiaconus: Em̃o metropolitae Ioanni, sapientissimo huius concilii praesidi, conciliorum in hac provincia post tria saecula instauratori, gratiarum actio et aeterna remuneratio.

Responsio: Benignissime Deus, metropolitam nostrum multos in annos praesta incolumem, ut seminum, quae spargere eidem concessisti, laetus conspiciat fructus uberrimos.

Archidiaconus: Rm̃is episcopis, qui suam ad hoc concilium celebrandum operam contulerunt, gratiarum actio et faustus ad greges suos reditus.

Responsio: Praesta, quaesumus, Domine Deus, ut quos famuli tui in cultu divino promovendo, clero educando et regendo, fide pietateque in populo promovenda impendunt labores, salutarem sortiantur effectum, ipsisque vitam aeternam propitius redde mercedem.

Archidiaconus: Rm̃is episcopis auxiliaribus, dignitariis et canonicis, omnibusque viris ecclesiasticis, saecularibus et regularibus, qui in laborum partem adsciti sunt, salus et benedictio.

Responsio: Confirma Deus, quod operatus es in eis, et dirige gressus eorum secundum eloquium tuum.

Archidiaconus: Omnibus huius provinciae sacerdotibus salus, et plurimi cum exultatione messis manipuli.

Responsio: Adesto, Domine, famulis tuis, ut scrutentur legem tuam et custodiant illam in toto corde suo.

Archidiaconus: Populo urbis Coloniensis, fidelis semper ecclesiae Romanae filiae, gratia et pax et prosperitas.

Responsio: Copiosos gratiarum tuarum imbres, Domine, super populum tuum fidelem effunde, ut in vera fide perseveret, et innumerabilium martyrum, qui hanc urbem suo illustrarunt sanguine, vitae puritate premat vestigia, in aeternum. Amen.

Post haec em̃us archiepiscopus ascendit ad altare, singulosque episcopos ad eum accedentes amplexus est in osculo pacis, quod et ipsi inter se invicem distribuerunt. Deinde intonuit hymnum *Te Deum laudamus*, qui ab omnibus synodalibus alternantibus organis, cantatus est. Post hymnum, dicta oratione *Nulla est* etc., ut in pontificali habetur, em̃us metropolita solemnem benedictionem impertivit cum indulgentia plenaria. Quibus peractis, diaconus cantavit: *Procedamus in pace.* Et omnes responderunt: *In nomine Christi. Amen.*

Postremo em̃us archiepiscopus, depositis paramentis, et cappa magna indutus, ad portam primariam ecclesiae metropolitanae a synodalibus comitatus ibique cum ceteris rm̃is episcopis thurificatus, omnes in pace dimisit.

Et ita omnia acta esse, ut supra, testamur:
Dr. Matthias Henricus Kirch, notarius apostolicus.
Adolphus Kolping, notarius apostolicus.
Carolus Theodorus Dumont, notarius apostolicus.
Franciscus Henricus Ruland, notarius apostolicus.

D. ACTA CONCILII CELEBRATIONEM SUBSECUTA.

1. Litterae eminentissimi archiepiscopi, quibus acta et decreta concilii sanctissimo domino recognoscenda transmisit.

Sm̃e pater.

Litteris benignissimis die 30 iulii anni praeteriti datis, quibus sanctitas vestra licentiam concilii provincialis convocandi mihi concedere dignata est, omni, quo par est, fervore obsecutus sum, atque maxima laetitia nunc referre possum, nos huius provinciae Coloniensis episcopos denique post tria saecula, Deo auxiliante, eo pervenisse, ut synodum tam diu intermissam rite potuerimus celebrare. Inceptum est hoc concilium dominica III post Pascha, quae fuit 29 aprilis huius anni, et in festo Ascensionis Domini, 17 maii, feliciter finitum. Praeter provinciae suffraganeos: Trevirensem, Monasteriensem et Paderbornensem, synodo nostrae interfuerunt quoque episcopi Hildesiensis et Osnabrugensis, qui utpote exempti, secundum decretum Tridentinum sess. XXIV, cap. 2, *de ref.*, metropolitam Coloniensem vicinum sibi elegerunt. Nec minus summo nobis obtigit gaudio, quod et princeps-episcopus Vratislaviensis, pariter exemptus, quamvis eius dioecesis fere 150 milliariis Colonia distet, attamen zelo vere pastorali ductus synodum nostram adierit, ubi non quidem ut episcopus synodalis, ad mentem decreti Tridentini (quod facere variae caussae ei dissuadebant), sed nihilominus ut synodalis honorarius omnibus nostris consultationibus interfuit, atque sapientissimis suis conciliis maximo fervore et ad haud exiguum rei nostrae progressum feliciter nos adiuvit.

Quibus ita peractis nunc meum est, acta et decreta, quae in hoc concilio provinciali pro temporum et locorum conditione condenda esse existimavimus, sanctitati vestrae, summo doctrinae et disciplinae arbitro, recognoscenda et approbanda, aut, ubi opus fuerit, emendanda humillime offerre; nec minus hac occasione devotionis humillimae et obedientissimae subiectionis obtestationem, quam episcopi in concilio nostro congregati erga sanctam sedem apostolicam et erga principis apostolorum successorem, nunc eam tanta gloria occupantem, uno animo unaque voce professi sunt, ad sacratos sanctitatis vestrae pedes deponere, sanctum mihi est. Amantissimi patris ac domini nostri dolores, sollicitudines et anxietates, quibus cor eius paternum hisce tristissimis temporibus premitur, cum ipso sentientes, non cessamus cum ovibus nostris Deum omnipotentem sine intermissione exorare, ut omnes ecclesiae inimicos brachio suo fortissimo profligare, eorum conatus exsecrandos confundere, ac sanctitatis vestrae personam augustissimam dilectissimamque in omnibus et ubicunque sospitem semper et incolumem servare velit.

Ad sanctitatis vestrae pedes sacratos provolutus, mihi et coepiscopis ac gregibus nostris apostolicam exoro benedictionem.

Sanctitatis vestrae humillimus devotissimus obedientissimus servus

† Ioannes cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis et metropolita.

Coloniae, die 15 iunii 1860.

2. Responsio sanctissimi domini Pii papae IX.

Dilecto filio nostro Ioanni tituli Sancti Laurentii in Viminali presbytero sacrae Romanae ecclesiae cardinali de Geissel, archiepiscopo Coloniensi,

Pius papa IX.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem. Ex tuis obsequentissimis litteris die 15 proximi mensis iunii datis et amanter scriptis, non levi certe iucunditate novimus, dilecte fili noster, quanta cura studioque provinciale concilium (quod tribus abhinc saeculis, uti significas, minime fuerat habitum) a te et venerabilibus fratribus episcopis tuis suffraganeis sit celebratum. Ac pergratum nobis fuit, ex eisdem tuis litteris intelligere, eidem concilio praeter istius ecclesiasticae provinciae suffraganeos interfuisse etiam venerabiles fratres episcopos Hildesiensem, Osnabrugensem et Vratislaviensem. Iam vero quod attinet ad eiusdem concilii decreta et statuta, quae ex more institutoque maiorum supremo nostro et huius apostolicae sedis iudicio subiicere curasti, optime noscis, nos congregationis Tridentinis tuendis interpretandisque decretis praepositae opera uti ad huiusmodi noscenda negotia. Quocirca eidem congregationi iam in mandatis dedimus, ut eiusdem concilii provincialis acta recognoscat, ac deinde omnia accuratissime ad nos referat et congruum suo tempore tibi det responsum. Interim vero haud possumus, quin de singulari tua ac tuorum suffraganeorum pastorali

sollicitudine summopere gratulemur, qua idem concilium fuit celebratum. Ac plane non dubitamus, quin a te eisdemque venerabilibus fratribus omnia ad sacrorum canonum normam fuerint in eodem concilio exacta, et ea praesertim inita consilia, quae in hac tanta temporum perturbatione et iniquitate ad divinam nostram religionem eiusque salutiferam doctrinam tuendam, ad ecclesiasticam disciplinam sartam tectamque servandam, ad populorum pietatem morumque honestatem fovendam, ad inimicorum hominum errores profligandos ac nefarios reprimendos conatus valeant. Nihil vero nobis gratius, quam hac etiam uti occasione, ut denuo testemur et confirmemus praecipuam nostram in te benevolentiam. Cuius quoque certissimum pignus esse volumus apostolicam benedictionem, quam ex imo corde profectam tibi ipsi, dilecte fili noster, et venerabilibus fratribus tuis coepiscopis cunctisque clericis laicisque fidelibus tuae et illorum vigilantiae commissis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 19 iulii anno 1860, pontificatus nostri anno XV.

Pius papa IX.

3. Litterae eminentissimi cardinalis Caterini, sacrae congregationis concilii praefecti, de recognitione actorum et decretorum concilii.

Eme ac fme domine observandissime.

En iterum redit ad eminentiam tuam Coloniense provinciale concilium, ex praescripto Sixtinae constitutionis, incipientis *Immensa,* ab hac sacra congregatione, Tridentino iuri interpretando praeposita, expensum et recognitum. Idem ipsum prosequi me debere gaudeo amplissimis laudum praeconiis, quibus honestandum gravi suo testimonio emi patres censuerunt.

In primis immortales Deo, misericordiarum patri, gratiae sunt habendae, quod provincialium conciliorum usum, per tria et amplius saecula intermissum, tibi, eme domine, redintegrare datum fuerit. Subinde vehementer gratulandum est, quod opus hoc tam fausto ac felici exitu successerit, ut laetissima bonorum spiritualium seges optimo iure speranda sit. Sapientissime quidem duas in partes synodalia decreta divisa sunt, quarum una fidei doctrinam, ecclesiae disciplinam altera complectitur; ex hoc enim duplici fonte res sacra universa deducitur. Porro quoniam inimicus homo etiam in dominico isto agro malorum contra fidem errorum zizania superseminare connititur, provide per vos factum est, ut vestro iudicio et auctoritate sarta tecta ea dogmata servaretis, quibus periculum, qua palam, qua clam per insidias, ab inimicis crucis Christi creari cognoscebatis. Itaque praeclara a vobis, praesertim de religione et fidei fundamentis, de sma Trinitate, de ecclesia, de sacramentis, ac de ultimo alterius vitae hominum fine exposita sunt. Subinde disciplinae robur tenacius adstringere solliciti, de personis et ministeriis ecclesiasticis non sine multo consilio ac diligentia saluberrima decreta edidistis. Hinc singulos ecclesiasticae hierarchiae ordines recensuistis, et suas cuique leges praestituistis officiorumque suorum implementum inculcastis. Cum insuper praesentes populorum vestrorum necessitates apprime calleatis, idcirco de illis ecclesiastici officii partibus singulatim permulta provisa voluistis, quae, cum a clero et populo in usum deducta fuerint, uberrimas ad cleri dignitatem servandam, ad spiritualem populi salutem tuendam, ad omnis rei sacrae incrementum promovendum utilitates derivabunt.

Sed enimvero per vos veluti communis excisus est fons aquae vivae, qui largiter effluens ad agrum dominicum irrigandum, gregemque cuique vestrum concreditum a siti reficiendum abunde sufficiat. Per vos facillime intelligitis, loqui me de synodo dioecesana, in qua leges, a provinciali concilio generatim constitutas, ad proprias ovium vestrarum necessitates speciatim concinnetis oportet: ita enim spiritualis utilitas, quae a synodo provinciali exspectanda est, haud parum fructuosa torpebit, quin etiam centuplum dabit tempore suo.

Ceterum quae pauca sacra congregatio praenotanda censuit, ea ex pagella, quae hisce litteris attexitur, eminentia tua dignoscet.

Haec habe nomine sacrae congregationis; ego vero quod singulariter ad me pertinet, impensos animi mei sensus testatos velim eminentiae tuae, cui manus humillime deosculor.

Eminentiae tuae humillimus et addictissimus famulus

P. cardinalis Caterini, praefectus.

Petrus archiepiscopus Sardianus, prosecretarius.

Romae, 19 decembris 1861.

Emo cardinali archiepiscopo Coloniensi.

4. Litterae sanctissimi patris Pii papae IX de concilio Coloniensi.

Dilecto filio nostro Ioanni sacrae Romanae ecclesiae presbytero cardinali de Geissel, archiepiscopo Coloniensi ac venerabilibus fratribus eiusdem ecclesiasticae Coloniensis provinciae episcopis,

Pius papa IX.

Dilecte fili noster ac venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem. Summa illa laetitia, qua affecti fuimus, dilecte fili noster ac venerabiles fratres, ubi accepimus acta provincialis synodi a vobis tanto studio habitae, maiorem in modum est aucta, postquam eiusdem synodi acta a nostra congregatione concilii Tridentini decretis tuendis interpretandisque praeposita ex more perpensa ad nos relata fuerunt. Etenim singulari animi nostri consolatione magis magisque intelleximus, quae sit eximia vestra religio, virtus, quaeque egregia sane vestrum omnium erga nos et hanc Petri cathedram, omnium ecclesiarum matrem et magistram, fides, amor, studium et observantia. Atque etiam novimus, quo domus et gloriae Dei et animarum salutis zelo vos, dilecte fili noster ac venerabiles fratres, incensi in eodem synodico conventu, collatis inter vos consiliis, ea statuenda curaveritis, quibus in vestris dioecesibus quotidie magis sme fidei nostrae depositum integrum inviolatumque custodiatur, et catholicae ecclesiae doctrina propugnetur ac promoveatur, et cleri disciplina servetur, et populorum religio, pietas morumque honestas foveatur, excitetur, et quod aegrotum sit, sanetur, quod confractum, alligetur, quod abiectum, reducatur, et quod perierit, quaeratur. Cum autem vobis apprime notae sint nefariae ac multiplices insidiae et monstrosa opinionum portenta, quibus Dei hominumque hostes in hac tanta temporum asperitate et iniquitate omnium animos mentesque corrumpere et acerrimum catholicae ecclesiae et huic apostolicae sedi bellum inferre ac iura omnia divina et humana delere connituntur, idcirco pro spectata vestra pastorali sollicitudine in eadem synodo haud omisistis, inimicorum fraudes detegere et errores hisce praesertim infelicissimis temporibus serpentes notare, refellere et coarguere, ne tam dirae contagia pestis oves curae vestrae commissas inficiant ac perdant. Itaque, dilecte fili noster ac venerabiles fratres, nobis temperare non possumus, quin hanc vobis scribamus epistolam, qua vobis etiam atque etiam ex animo gratulamur ac maximas meritasque tribuimus laudes, quod in commemorata provinciali synodo vestram

omnem episcopalem vigilantiam explicantes, intentissimo studio ea omnia peragenda curastis, quae ad maiorem Dei gloriam eiusque sanctae ecclesiae et istarum dioecesium utilitatem pertinere posse existimastis. Nihil vero dubitamus, quin vos divino auxilio freti, pergatis maiore usque alacritate et contentione ministerium vestrum sedulo implere, catholicae ecclesiae causam eiusque iura, doctrinam strenue tueri ac defendere, et gregis curae vestrae commissi saluti et incolumitati provide sapienterque prospicere. Denique pro certo habeatis velimus, nihil nobis optatius esse, quam ut hac etiam occasione libentissime utamur, quo iterum testemur et confirmemus praecipuam, qua vos in Domino complectimur, benevolentiam. Cuius quoque certissimum pignus accipite apostolicam benedictionem, quam ex intimo corde profectam et cum omnis verae felicitatis voto coniunctam, vobis ipsis, dilecte fili noster ac venerabiles fratres, cunctisque clericis laicisque fidelibus cuiusque vestrum vigilantiae concreditis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 7 aprilis anno 1862, pontificatus nostri XVI.

Pius papa IX.

5. Litterae eminentissimi archiepiscopi metropolitae, quibus acta et decreta concilii provincialis promulgantur.

Ioannes sanctae Romanae ecclesiae sub titulo Sancti Laurentii in Viminali presbyter cardinalis de Geissel etc. etc.

Rm̃is fratribus episcopis, venerabilibus capitulis metropolitano et cathedralibus, decanis, parochis, praepositis et superioribus regularibus, ceterisque nostrae provinciae personis ecclesiasticis, laicisque fidelibus,

Salutem in Domino.

Muneris episcopalis est, gregem dominicum coelesti pascere doctrina, salutaribus dirigere praeceptis, divinorum mysteriorum dispensatione divinique cultus moderatione supernae gratiae reddere participem. Quamvis coelesti freti auxilio, ex eo quo Dei et apostolicae sedis gratia Coloniensi praesumus metropolitanae ecclesiae, variis, quae suppetebant, rationibus, totisque, quas gratiarum auctor infirmo licet, sincero tamen servo nunquam non largitur, viribus id praestare sategerimus: modum tamen efficaciorem, qui in synodorum suppeditatur usu, adhibendum cum venerabilibus nostris in episcopatu fratribus decrevimus, quamprimum impedimenta, quae episcoporum synodo olim obstabant, Deo favente, feliciter sublata, et tempora, quae efficaciora admitterent subsidia, rediisse conspeximus.

Communibus enim, qui in Dei ecclesiam omnemque revelatam religionem fiunt, incursibus communi etiam consilio iunctisque simul viribus et armis occurrendum censuimus. Cum porro in clero nostro egregio vividior ubique efflorescceret animarum zelus atque in Christi fidelium animis ferventior erga ecclesiam matrem iam se proderet amor, plurisque in dies fieri videremus, quae nullo non saeculo ecclesia ad regnum Dei in terris promovendum sancte instituit legibusque sanxit: nos cum venerabilibus fratribus provinciae nostrae episcopis in concilio congregatis, in unum quasi focum unamque flammam colligendos esse duximus eos, qui passim emicabant ardores igneaque plurimorum desideria.

In concilio provinciali celebrando imprimis testatam publice et solemniter nostram omnium voluimus cum Romana ecclesia Petrique cathedra unionem et concordiam, cum persuasissimum nobis fuerit, eo tutius nos progressuros esse, quo arctius eius fidem et doctrinam ubique profiteremur eiusque disciplinae normam sequeremur. Ea igitur duce et magistra antiquum verae fidei depositum exposuimus, ecclesiam eiusque hierarchiam divinitus institutam descripsimus, sacramentorum fontem vivificum aperuimus, sanam vitae vere clericalis et christianae disciplinam expandimus, atque errores et abusus, quos in agrum dominicum irrepsisse deprehendebamus, reiecimus et perstrinximus. Id vero quam opportunum fuerit, quamque ex omnium animis et votis egerimus, rerum demonstravit eventus, cum summa semper in deliberationibus sese prodiderit erga Romanam ecclesiam matrem observantia, summa in Petri successorem, omnium christianorum patrem et doctorem, obedientia, summum in eundem obsequium. Atque huius nostrae in sedem principem, ad quam omnes ex orbe catholico, qua late patet, tamquam centrum et unitatis originem radii convergunt, venerationis et obsequii testimonium solemnius praebere tanto consultius visum est, cum, quotquot hodie implacabili in Dei ecclesiam fremunt odio, in illam, cui superstructa est, petram saevos excitare fluctus non desistant. Ex eiusdem denique sedis apostolicae suprema auctoritate gravius etiam pondus accessurum esse censuimus iis, quae ex matura multorum deliberatione et communi pastorum definitione, ad fidem tuendam, ad salutis media rite administranda et ad disciplinam ecclesiasticam salubriter promovendam in concilio decrevimus ac statuimus.

Itaque omnia decreta, quae nobis et venerabilibus fratribus nostris huius provinciae episcopis in concilio unanimi voto condita sunt, sanctae sedis apostolicae summo arbitrio recognoscenda subiecimus, atque eadem ab illa sancta sede revisa et recognita nunc hisce vobis exhibemus, et auctoritate nostra metropolitica promulgamus.

Accipite igitur doctrinam veterem sane et catholicam, quam tutam vobis ipsis et edocendo populo in fide facem sequamini, quaque praelucente errores novos et singulares, quos inimicus homo in agro Domini superseminare connititur, eradicetis. Definitas inspicite muneris vestri partes, ubi de potestatis ambitu officiove exsequendo oritur quaestio. Oculis vestris subiecta cernite illa, quae in sacro ministerio obeundo diligentiorem requirunt curam et attentionem. Denique, ubi de conversatione clericali agitur, sacerdotalis vitae, quod exhibemus, intuemini exemplar. Quae si observantur, ut ministri Christi inveniemur et fideles mysteriorum Dei dispensatores[1].

Haec autem provincialis concilii nostri Coloniensis dum exhibemus et promulgamus decreta, simul mandamus et obsecramus in Domino, ut fideliter ab omnibus, ad quos spectat, deinceps observentur. „Obedite praepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant et non gementes: hoc enim non expedit vobis.“[2] Legum enim vel praestantissimarum quid iuvat subsidium, nisi vitae fiant regula actionumque norma! Prima autem lex, quae reliquas omnes fulciat et pervadat, illa sit, quam Spiritus sanctus in cordibus scribere et imprimere solet, divina videlicet caritas, qua diligimus, quod iubemur. Haec enim si viguerit, vigebunt et reliquae, nec solum certius observabuntur, verum et suavius. Ceterum qui custodit mandatum, custodit animam suam[3]. Quibus enim imponuntur, in eorum quoque gratiam feruntur leges, cum, quod e re communi est et totius corporis consulit saluti, id etiam in singulorum redundent com-

[1] I Cor. IV, 1.
[2] Hebr. XIII, 17.
[3] Prov. XIX, 16.

modum et membris singulis vitam conservet et vigorem. Unde „quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia“ [1].

Denique orando speremus fore, ut magnus ovium pastor in haec concilii nostri decreta uberrimos benedictionis suae coelestis fructus refundere, atque ita opus nostrum perficere velit in maiorem sui ipsius gloriam, in totius provinciae prosperitatem et in animarum salutem.

Datum Coloniae, in aedibus nostris archiepiscopalibus, in festo Translationis sanctorum trium Regum, quae est dies 23 iulii anno salutis 1862.

† Ioannes cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis et metropolita.

[1] Gal. VI, 16.

DECRETA CONCILII.

Pars prima.

DE DOCTRINA CATHOLICA.

Prooemium.

„Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.“ [1] Fides est lucerna illa, quae lucens *„in caliginoso loco* [2]“ generi humano supernam ostendit civitatem, quae peregrinantibus nobis proposita est meta itineris. Est enim *„fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium“*.[3] Fides et viam ostendit, quam oporteat ingredi, et pericula, quae sint fugienda. Fides remedia exhibet, quibus, ne quis lassus in itinere deficiat, sit utendum. Haec arctissimo nos vinculo Deo adstringit, *„in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.“* [4] Hinc a fide praedicanda apostoli olim mundi convertendi fecerunt initium. Fides a gentibus suscepta mentis tenebras discussit, idolorum aras cultu infando celebratas evertit, pacem amicitiamque inter homines sociavit, et cupiditatum fregit iugum. Fide obfirmati, cruciatus et mortem tot martyrum subiere chori [5]. Ut fidei depositum sartum tectum filiis suis transmitteret ecclesia, longa saeculorum serie tot odia subiit, tam diras persecutiones sustinuit; ipsa suo nos exemplo hortata est, ut fidem catholicam eadem sinceritate teneamus eodemque animo profiteamur.

TITULUS I.

De religione et fide generatim.

Caput I.

De Dei exsistentia, religionis fundamento.

Ea iam, proh dolor! vivimus tempora, quibus non solum revelatae doctrinae quaedam capita, sed revelationem ac religionem totam omnisque adeo religionis fundamentum impugnari et in dubium vocari cernimus. Unde pastorum vigilantia eo allaborare debet, ut non tantum contra errores singulares, sed etiam contra infidelitatem ipsam, ubi luem tam funestam diffundi intellexerint, fidelium mentes muniantur. Cum e sancti Augustini [6] sententia „omnis vitae bonae ac beatae via in vera religione sit constituta, qua unus Deus colitur et purgatissima pietate cognoscitur principium naturarum omnium, a quo universitas et inchoatur et perficitur et continetur“: hinc Deus, etsi *„lucem inhabitat inaccessibilem“* [7], tamen hanc primam, qua omnis superstruitur religio, veritatem hominibus reddidit manifestam [8]. Etenim *„invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque eius virtus et divinitas, ita ut sint inexcusabiles“* [9]. Si vero iam excusari non potest homo, cum Deum, qui non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de coelo, dans pluvias et tempora fructifera, implens cibo et laetitia corda nostra [1], non agnoscit: quanto magis reprobandus foret, si eundem Deum etiam conscientiae voce sibi loquentem nollet audire! Etenim testibus externis internum addidit Deus, cum homines ostendant *„opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus“* [2]. Neque terrere solum et ad iudicem supremum agnoscendum etiam invitos voluit adigere, sed insito quoque felicitatis desiderio bonis delectabilibus inhaerentes, ad se tamquam omnis beatitudinis fontem suavi impulsu invitat; unde fit, ut homo, postquam in bonis caducis felicitatem suam finemque frustra se quaesiturum cognovit, in Deo ipso supernae quandam praecipiat felicitatis suavitatem, fateaturque cum sancto Augustino: „Tu excitas, ut laudare te delectet, quia fecisti nos ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te [3]. Et quamvis homines non raro eo delapsi sint dementiae, ut operibus manuum suarum cultum soli Deo debitum prodigerent, tamen, repentinis casibus admoniti, ut Tertullianus [4] refert, Dei imaginem imis quasi mentis penetralibus abditam recordati, ad eum, qui solus est Deus, opis petendae gratia sese convertere solebant; unde merito idem exclamat: „O testimonium animae naturaliter christianae!“

Diffitendum non est, nimio illo, quod cernimus, rerum caducarum studio, quo mens rebus corporeis quasi mancipatur, nobilem illam veluti flammam, quae ad superna ascendit, deprimi mentisque aciem obtundi. Immo vero non sine animi horrore religionis hostes eo audaciaene an impudentiae progressos esse videmus, ut, quemadmodum gentes illa, quibus tenebantur, vitia numina quaedam esse fingebant, ita isti materiam, cui se totos manciparunt, a se ipsa exsistere ponant eiusque auctorem negent. Quemadmodum vero illos, de quibus agit apostolus [5], Deus tradidit in reprobum sensum, ita etiam effecit, ut novi huius atheismi asseclae Deum, qui *„illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum“*,[6] non alia ratione negare possint, nisi mentis lumen in se extinguendo et materiae se totos aequiparando videntes se non videre fateantur. Et vero videntes non vident, qui e mundo hoc aspectabili, summam prodente sapientiam, auctorem summe sapientem patefieri negant. Audientes non audiunt, qui populorum, esse quendam supremum dominum communi consensu testantium, voces non advertunt. Sentientes non sentiunt, qui conscientiam, quae iudicis supremi timorem licet reluctantibus incutit, non percipiunt. Intelligentes non intelligunt, qui necessariis cogitandi legibus, quibus in rebus humanis obsequuntur, tunc, cum causae primae a mundo distinctae seu Dei per-

[1] Hebr. XI, 6.
[2] II Petr. I, 19.
[3] Hebr. XI, 1.
[4] II Cor. X, 5.
[5] Hebr. XI, 36-9.
[6] *De vera relig.*, cap. 1 [opp., ed. Bened., I, 747 A].
[7] I Tim. VI, 16.
[8] Ps. LII, 1.
[9] Rom. I, 20.

[1] Act. XIV, 16.
[2] Rom. II, 15.
[3] *Confess.*, lib. I, cap. 1 [opp., ed. Bened., I, 69 A].
[4] *Apol.*, cap. 17.
[5] Rom. I, 28.
[6] Ioan. I, 9.

sonalis exsistentia eisdem legibus evincitur, vim demonstrandi denegant[1].

Impietatis, qua atheismus Deum mundi auctorem tollit, eiusdem vel maioris etiam reus est pantheismus, qui mundum ipsumque hominem facit Deum[2].

Mens porro humana non solum esse Deum, rerum omnium auctorem et finem, sed hominem, utpote a Deo, creatore suo, undequaque pendentem, etiam teneri intelligit summae in eum reverentiae, obedientiae, grati animi amorisque obligatione, qua illud constituitur vinculum, quod religionem dicimus. Unde ab apostolo rei aguntur illi qui, *„cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt.“*[3]

Caput II.

De revelatione supernaturali.

Licet Deus rebus creatis homini se aliquo modo, revelatione naturali, cognoscendum praebeat, haec tamen naturalis manifestatio non ea est, quae vel hominis naturae imbecilli, qualem conspicimus, sufficiat, vel Dei bonitati immensae plane congruat. Etenim certiore et clariore, quae ipso Dei sermone fieret, revelatione destituti homines, quamvis suis ipsi viribus e rebus creatis Deum mundi artificem cognoscere possent, reipsa tamen paucis tantum eius inesset cognitio, cum, quemadmodum loquitur doctor angelicus[4], a fructu studiosae inquisitionis, qui est veritatis inventio, alii mentis imbecillitate, rei familiaris necessitate alii, alii secordia impedirentur. Et illi ipsi quibus mentis acumen viam pandisset planiorem, nonnisi multo post tempore ad accuratiorem veritatum religiosarum cognitionem pervenissent. Difficilius demum fuisset, cavere ab erroribus innumeris, qui sensim ipsas labefactassent cognitiones certiores. Quodsi vero, quae ad Dei cultum et finem hominis ultimum aptis modis prosequendum spectant, inconcussa non polleant firmitate: manifestum est, in misera hac vita, tot laqueis irretita tempestatibusque iactata, fieri non posse, ut homo impugnationibus omnibus fortiorem se praebeat[5]. Quae quam sint vera, ipsa testatur historia, cum, quocunque demum oculos convertimus, facile detegamus, populos omnes, qui, suo confisi ingenio, primitivae revelationis callem deseruerant, in religionis negotio misere aberrasse.

Verum meliora homini Deus prospexerat benignissimus. Pro naturali enim qualicunque felicitate, qua homo per naturalem Dei cognitionem et amorem aliquando potiretur, finem ei statuerat felicitatem illam, quae e claro et immediato Dei intuitu, naturae viribus nunquam assequendo, promanaret[6]. Hinc est, quod, cum revelatio supernaturalis veritatum naturalium seu illarum, quas mens humana e naturae consideratione eruere per se potuisset, humano generi, ob maximas, de quibus dictum est, difficultates moraliter esset necessaria: iam, postquam finis ille supernaturalis ei praestitutus est, revelatio supernaturalis etiam veritatum supernaturalium, seu Dei ut gratiae auctoris, omnino necessaria erat, cum haec sola praeberet subsidia illa, quibus finis supernaturalis attingeretur[7].

„Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime ... locutus est nobis in filio, quem constituit haeredem universorum, per quem fecit et saecula.“[1] Et vero „quam multa, quam mira, quam splendida praesto sunt argumenta, quibus humana ratio luculentissime evinci omnino debet, divinam esse Christi religionem, et omne dogmatum nostrorum principium radicem desuper ex coelorum Domino accepisse, ac propterea nihil fide nostra certius, nihil securius, nihil sanctius exstare, et quod firmioribus innitatur principiis“[2]. Ad argumenta illa tam multa, tam mira, tam splendida contemplanda fidelium mentes saepe erigendae sunt, ne a revelatae et supernaturalis religionis hostibus in fraudem inducantur.

Caput III.

De revelationis plenitudine a Christo ecclesiae commissa, dupliceque consignata fonte.

Revelationis plenitudinem tanquam depositum Christus commisit ecclesiae, quam per apostolos inter omnes gentes propagari voluit[3]. Ore primum, Christi praedicantis exemplum, immo et mandatum secuti, praedicaverunt apostoli, parique ratione et ad posteros sacram doctrinam transmitti voluerunt[4]. Postea nonnulli eorum, ut et alii discipuli, Spiritu sancto inspirati, magistri res gestas et doctrinam litteris consignarunt, quamvis nullus eorum omnia, quae Christus egisset et docuisset, litteris mandandi animum gereret; id quod tum disertis verbis profitentur[5], tum modus scribendi, qui nonnulla tantum seligeret et vivae vocis subsidio indigeret[6], tum demum primorum christianorum usus, qui ad illa, quae verbis essent transmissa, imprimis provocabant, satis indicant. Etenim apostolus iam monuerat: *„Itaque, fratres, state, et tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem sive per epistolam nostram.“*[7] Quae verba explicans sanctus Chrysostomus: „Hinc,“ inquit, „patet, eos (apostolos) non omnia per epistolam tradidisse, sed multa etiam sine litteris. Eadem vero fide digna sunt tam illa, quam ista. Itaque traditionem quoque ecclesiae fide dignam putamus. Traditio est, nihil quaeras amplius.“[8] Haec porro doctrina ad nos usque transmittitur tum historia publicisque monumentis, tum ecclesiae usibus, liturgia, symbolis, tum conciliorum generalium et particularium decretis, tum vero sanctorum patrum scriptis, qui, quid primis saeculis tamquam ab apostolis traditum ecclesia crediderit, luculenter testantur uberrimeque exponunt. „Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, hoc est vere proprieque catholicum.“[9]

Apostolorum et sanctorum patrum voce edocti profitemur, veritatem revelatam contineri tum in libris divinitus inspiratis veteris et novi testamenti, tum in traditionibus non scriptis. Libros autem divinitus inspiratos cum omnibus suis partibus illos habendos esse fatemur, qui in ecclesia catholica legi consueverunt et in veteri vulgata latina editione habentur, quam ipsam veterem et vulgatam editionem pro authentica habendam esse, e concilii Tridentini decreto[10] retinemus.

Non eo fine scripturae et traditio commissae sunt ecclesiae, ut a singulis eo, quo videretur, sensu exponerentur. Non enim vanum erat illud,

[1] Propp. emiss. a s. congreg. Indicis anno 1855.
[2] Cf. infra part. I, cap. 11.
[3] Rom. I, 21.
[4] *Cont. gent.*, lib. I, cap. 4.
[5] Cf. infra part. I, cap. 17.
[6] I Ioann. III, 2.
[7] Cf. infra part. I, cap. 17.

[1] Hebr. I, 1-2.
[2] Encycl. Pii IX, data die 9 nov. 1846. Vide append.
[3] Matth. XXVIII, 18-20.
[4] II Tim. I, 13, 14, II, 2.
[5] Ioann. XXI, 25.
[6] I Cor. XI, 34.
[7] II Thess. II, 14.
[8] *Hom. 4 in ep. II ad Thess.* [opp., ed. Montfauc., XI, 532 B].
[9] Vincent. Lirin. *Common.*, cap. 2 [*Patr. lat.*, ed. Migne, L, 640].
[10] Sess. IV.

quod Christus omnes gentes docendi munus apostolis detulerat: vanum autem fuisset, si apostolorum reiecta auctoritate, revelationis monumenta arbitrio tantum suo explicare, et fidei controversias, quae nascerentur, ipsi pro auctoritate dirimere voluissent christiani. Et fidei unitas, quam Christus et apostoli tantopere commendant et inculcant, qua ratione salva esset, si suum quique in scripturis exponendis sensum sequerentur? Quomodo ecclesia sancta persisteret, si suis quique cupiditatibus, ut humana fert infirmitas, vivendi regulam e scripturis aptarent? Nonne apostolorum princeps redarguit quosdam, qui in Pauli epistolis *„quaedam difficilia intellectu ... sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem“* depravabant?[1] Unde in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium sacram scripturam ad suos sensus contorquere, et contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, aut etiam contra unanimem consensum patrum, quippe qui ecclesiae ipsius sensum testentur, interpretari nemini fas est[2]. Atque in hac regula commendanda et inculcanda animarum pastores eo diligentius versari oportet, quo magis timendum intellexerint, ne sentiendi et iudicandi libido, quam profanis in rebus tam late dominari videmus, in res etiam sacras temere transferatur.

Caput IV.

De fidei divinae necessitate.

Cum hocce tempore multi vitae aliquam probitatem sine fide, atque illam, quam honesti viri religionem dicunt, sibi sufficere perverse iactitent, summopere necessarium est, ut animarum pastores fidei ad salutem necessitatem saepe verbisque gravissimis exponant et demonstrent. Profecto si Deus ad homines loquitur, eo loquitur consilio, ut sibi fides habeatur. Nec potest is, qui fidem detrectat, non inferre iniuriam aut Dei scientiae et veracitati, dum eum erroris vel fraudis non expertem innuit, aut Dei sapientiae, dum eum absque consilio agere et loqui opinatur, aut supremo eius dominio, cui se non vult submittere; unde etiam aeternae damnationis reus pronuntiatur[3].

Quamquam autem omnes promptum gerere debent animum credendi omnia, quae Deus per ecclesiam credenda proponit: quaedam tamen non solius praecepti, sed medii etiam vim habent et absoluta necessitate explicite sunt credenda. Docet id apostolus, dum ait: *„Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.“*[4]

Ad salutem consequendam minime sufficit fides illa qualiscunque et late dicta seu Dei cognitio, quae ex testimonio creaturarum similive motivo hauritur[5]. Ad finem enim supernaturalem supernaturalia ducant oportet; fides vero e mundi visibilis testimonio seu conspectu similive argumento naturali concepta, cognitionis naturalis ambitum non excedit.

Quantam igitur dicamusne inscitiam an temeritatem prae se ferunt illi, qui fidem hominibus quidem rusticis et insciis, minime vero excultis sublimiorive praeditis ingenio necessariam dictitant![6] Fides enim necessaria est omnibus illis, quibus Deus per apostolos suos eorumque successores evangelium praedicari iussit, et quos ad finem supernaturalem per solam revelationem cognoscendum destinavit; omnibus autem finem hunc praefixit, et omnibus evangelium praedicari voluit. Omnes proinde in Deum fide supernaturali tendant necesse est. Commendanda vero et inculcanda est haec fidei ad salutem necessitas, eo vehementius, quo magis videtur esse verendum, ne ardens, quod conspicimus, bona terrena comparandi studium, plurium in dies animos a rebus coelestibus avocet, et luctuoso illo, quem indifferentismum vocant, morbo inficiat. Non improbandus quidem est ille, quo terrena comparantur, labor et industria, quamdiu intra iustos limites constringitur et in altiorem illum dirigitur finem, cuius gratia terrena omnia homini sunt concessa; vehementer autem vituperandus et reprobandus, si insanae tantum fruendi libidini subservit, aut ita totum occupat animum, ut coelestia negligantur, immo et vilipendantur.

Religionis revelatae vim et naturam minime intelligunt vaneque fidem aliquam se habere existimant nostri temporis sapientes illi, qui religionem, quasi senio langueat, scientia renovandam et perficiendam dictitant. His cum Vincentio Lirinensi respondemus: „Mirari satis nequeo tantam quorundam hominum vesaniam, tantam excaecatae mentis impietatem, tantam postremo errandi libidinem, ut contenti non sint tradita semel et accepta antiquitus credendi regula, sed nova ac nova in diem quaerant, semperque aliquid gestiant religioni addere, mutare, detrahere; quasi non coeleste dogma sit, quod semel revelatum esse sufficiat, sed terrena institutio, quae aliter perfici nisi assidua emendatione, immo potius reprehensione non possit, cum divina clament oracula: „Ne transferas terminos, quos posuerunt patres tui.“[1] Profecto temerario plane et sacrilego ausu abripiuntur, quotquot humanum quendam progressum in religionem revelatam vellent inducere, „perinde ac si ipsa religio non Dei, sed hominum opus esset, aut philosophicum aliquod inventum, quod humanis modis perfici queat[2]“. Doctrinam revelatam qui corrigere, mutare, [et] alium ei sensum, quam quem hucusque tenuit ecclesia, subiicere praesumit, ipsam revelationem opus divinum esse negat, aut ecclesiam, quae est veritatis columna, incusat erroris. Manifestum quoque est, illos, qui asserunt, posse aliquando scientiarum et imprimis philosophiae progressus exigere ut dogma aliquod alio, quam prioribus saeculis tenuit ecclesia, sensu iam intelligendum sit, fidem totam funditus evertere. Non enim firmo mentis assensu, qui ad fidem requiritur, ille potest dogma aliquod sensu nunc ab ecclesia declarato admittere, qui vereri possit aut debeat, ne philosophiae progressus alium aliquando dogmatis sensum requirat, eumque, quem nunc tuetur ecclesia, falsum fuisse ostendat.

Quodsi quis omnem in religionis scientia progressum sibi praeclusum vane queratur, audiat eundem Vincentium a tot iam saeculis eiusmodi querelas praevenientem: „Sed,“ inquit, „forsitan dicit aliquis: Nullusne ergo in ecclesia Christi profectus habebitur religionis? Habeatur plane et maximus. Sed ita tamen, ut vere profectus sit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad profectum pertinet, ut in semetipsam unaquaeque res amplificetur; ad permutationem vero, ut aliquid ex alio in aliud transvertatur. Crescat igitur oportet et multum vehementerque proficiat tam singulorum

[1] II Petr. III, 16.
[2] Cf. infra part. I, cap. 24.
[3] Marc. XVI, 16.
[4] Hebr. XI, 6; cf. infra part. I, cap. 24.
[5] Propp. damn. ab Innoc. XI [die 4 mart.] anno 1679, prop. 23 [bullar. XI, 255]. Vide append.
[6] Prop. Raimundi Lulli damn. a Greg. XI [die 26 ian.] anno 1376. Vide append.

[1] *Common.*, cap. 21, [*Patr. lat.*, ed. Migne, L, 666].
[2] Encycl. Pii IX, data die 9 nov. 1846.

quam omnium, tam unius hominis quam totius ecclesiae, aetatum ac saeculorum gradibus, intelligentia, scientia, sapientia, sed in suo duntaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia.“ [1]

Caput V.

De fidei et scientiae discrimine et amico simul consortio.

„Animae medicina, quae divina providentia et ineffabili beneficentia geritur, gradatim distincteque pulcherrima est. Distribuitur enim in auctoritatem et rationem.“ [2] Fides auctoritate nititur. Est enim fides assensus ille, quo iis, quae ab altero edicuntur, adhaeremus, non ob rei prolatae internam veritatem perspectam, sed ob loquentis auctoritatem seu peritiam veracitatemque certo nobis cognitam. Scientia autem illa tenemus, quae ratio ex interno idearum nexu vera esse perspicit. Cum igitur aliud sit, quo fides, aliud quo scientia nititur, etiam fidem, auctoritate suffultam, et scientiam, rationis intelligentia perfectam, inter se differre necesse est.

Et vero quod ad veritates religionis revelatae admittendas nos movet, non est earum interna evidentia, sed Dei revelantis auctoritas. Etenim, teste apostolo, fides est *„argumentum non apparentium“* [3]. Non e perspecta rerum propositarum interna veritate, sed ex auctoritate seu scientia et veracitate divina Christus, ut doctrinam suam homines admitterent, postulabat [4]. Unde quamvis eadem res et fide et scientia possit attingi, tamen, si quis aliqua menti humanae pervia non ideo, quia revelata sunt, sed solum propterea, quod ea perspiciat intellectu, admitteret, haec non fides esset, sed scientia.

Porro fides divina et scientia, ut semper motivo, ita persaepe differunt etiam obiecto, cum illa quoque revelentur, quae nulla humanae mentis acies intelligere potest [5]. Differunt demum principio etiam, ex quo nascuntur. Scientia enim solius mentis viribus attingi ipsa quidem potest; fides vero divina, quae ad salutem requiritur, Dei gratia excitetur oportet [6].

Quemadmodum religionem, ut e terris eam exulare faciant, rebus humanis inimicam esse impie iactitant nonnulli, ita etiam fidem divinam, ut eam deprimant, et humanam scientiam dissidere sibique opponi posse perverse asserunt, ac si, quod revelatione tanquam verum proponitur, ratio falsum esse quandoque perspiciat. Etenim cum non veritas veritati [7], sed veritati sola opponatur falsitas, nunquam, quae vera esse perspicue videt ratio, contradicent his, quae vera esse divinum testatur eloquium. Praeterea, quod lumini rationis vere contrarium est seu falsum, id ipsius etiam Dei sapientiae adversetur necesse est, cum mens humana, utpote a Deo efformata, Dei sit quodammodo discipula, et legibus ab illo sibi inditis dirigatur. Quod vero divinae sapientiae adversatur, id, utpote falsum, revelari nunquam potest. Et profecto si, quod revelatione declaratur verum, rationi unquam falsum esse posset, Deus aut vellet, ut, spreta revelatione, rationis lumini obsequeremur, et sanctus non esset, cum non exigeret illud, quod sibi debetur, obsequium; aut vellet, ut, spreto rationis lumine, revelationi haberemus fidem, et sapiens non esset, cum rationem eo solum fine largiri potuerit, ut eius dirigamur legibus.

Quinimo tam consona rationi est fides, ut illa ad hanc inducat viamque sternat. Non enim credimus, nisi ratione perspicientes, Deo esse credendum eumque esse locutum. „Itaque humana ratio ex splendidissimis ... aeque ac firmissimis argumentis clare aperteque cognoscens, Deum (christianae) fidei auctorem exsistere, ... omne eidem fidei obsequium praebeat oportet, cum pro certo habeat, a Deo traditum esse, quidquid fides ipsa hominibus credendum et agendum proponit.“ [1] Argumenta illa, quibus Deum locutum esse evincitur, quaeque motiva credibilitatis dicuntur, cum sint tam multa et tam varia, alia semper pro alia hominum conditione, aetate, indole mentisque cultura praesto sunt, ipseque puer, dum a parentibus fidem docetur, aliqua, quae ei quidem sufficiunt, haurit. Fidei enim firmitas, etsi non his quidem argumentis, conditione tantum praevia, sed ipsa Dei auctoritate primum cognita, dein etiam credita nititur, tamen requirit, ut, qui credit, ratione certo cognoscat, Deum esse locutum, nulloque dubio prudenti hac de re pulsetur [2]. Neque illud praetereundum, certitudinem hanc a gratia, qua Deus mentem adiuvat, ipsoque voluntatis imperio maiora etiam capere incrementa [3]. Atque ita fit, ut rationis usus fidem praecedat et ad eam hominem ope revelationis et gratiae conducat [4].

Dum vero fidei subservit ratio, maxima simul a fide capit emolumenta. Liberatur enim erroribus innumeris, quibus genus humanum, divina reiecta auctoritate, oppressum conspicimus. Et quamquam morales nonnullas veritates ratio etiam revelatione destituta certo demonstrare potest, id tamen eo facilius praestat, quo certiorem earundem e fide hausit cognitionem. Alias vero quasdam, etsi ipsae quoque mentis aciem non penitus effugiunt, nunquam argumentis, utpote nimis reconditas, demonstrasset ratio, nisi eas revelatio primum aperuisset. Et ita quidem ratio seu intelligentia sequitur fidem, quam alio modo praecedit [5].

Caput VI.

De rationalismo a fide excludendo.

Attamen nimium tribueretur rationi, si ad demonstrandam revelationem eiusmodi requirerentur argumenta, quae non solum omne dubium prudens excluderent, sed quae sua evidentia omnem homini potestatem, dubium quodcunque quamvis imprudens concipiendi, adimerent. Maiorem enim libertatem, quam quae argumentis eiusmodi evidentia sua nos urgentibus reliqua esset, Deus, qui insignis meriti occasionem homini praebere volebat, teste experientia, cum fide coniunxit. Si argumentis certis quidem, non tamen semper tanta, de qua dictum est, evidentia fulgentibus, in negotiis etiam gravissimis vitae communis duci solemus, neque ut alteri fidem habeamus, evidentiam illam semper exigimus: cur, ut revelationi prudenter assentiamur, alia exigeremus argumenta, praesertim cum absoluta fidei certitudo, ut diximus, alio nitatur fundamento?

Longissime vero aberrant, qui hanc homini vindicant libertatem, ut fidem divinam abiiciat aut

---

[1] *Common.*, cap. 28.

[2] S. Aug., *De vera relig.*, cap. 24, n. 45, [opp., ed. Bened., I, 763 A].

[3] Hebr. XI, 1.

[4] Ioann. III, 11, VIII, 26.

[5] Cf. infra part. I, cap. 6 et 9.

[6] Cf. ibid., cap. 27.

[7] Conc. Lateran. V, sess. VIII, [Hard. IX, 1719 E].

[1] Encycl. Pii IX, data die 9 nov. 1846.

[2] Propp. damn. ab Innoc. XI [die 2 mart.] anno 1679, prop. 21. Vide append.

[3] Prop. 19 inter easdem. Vide append.

[4] Propp. emiss. a congreg. Indicis, anno 1855. Vide append.

[5] S. Aug., *In ps. CXVIII*, serm. 18, n. 3, [opp., ed. Bened., IV, 1324 D].

suspendat, scrutaturus interim argumenta, quibus inductus sit ad credendum. Etenim credendi obligatio perpetua est, nec ullo unquam tempore ei se homo subducere debet; perpetuo etiam gratia sua Deus, ut credamus, nos movet et adiuvat, cui unquam resistere nefas est. Argumenta demum, quibus ad credendum homo inductus est, huiusmodi sunt, ut, quo magis perpenduntur, eo clariora et graviora appareant; unde consequitur, causam, cur homo, quasi illa non sufficiant, fidem suspendat, exsistere nunquam posse. Itaque sententiam, quae dubium positivum basim statuit omnis theologicae inquisitionis, iam proscriptam denuo proscribimus [1].

In aliud rationalismi genus incidunt illi, qui a religione mysteria excludunt, dum omnia, quae revelatione nobis proponuntur, ratione etiam certo demonstrari posse asserunt. Esse autem quaedam fidei mysteria, quae ratio per se nec cognoscere, nec, postquam revelata sunt, argumentis internis certis ipsa demonstrare possit, sancti patres et ecclesiae doctores, sacrae scripturae effatis innixi, passim docent, ut neminem, qui eorum opera pervolverit, latere potest. Et quidem, quod de mysteriis dicitur, non eo solum sensu accipiendum est, quo intimam rerum vel obviarum naturam non intelligi recte asserimus, sed ita etiam, ut illarum veritatum, quae religionis mysteria vocantur, ne existentiam quidem certo demonstrare seu, cur esse debeant, perspicere possimus. Namque Deum esse, et esse infinitum, ratio quidem demonstrat, quamvis modum, quo Deus sit infinitus, longe minus perspiciat, quam rerum creatarum naturam. Sed ratio sola non tantum, *quomodo* in una essentia tres sint personae divinae, sed ne hoc quidem, *esse* in una essentia tres personas divinas realiter distinctas, etiam postquam id revelatum est, suis viribus et principiis demonstrare seu, cur esse debeant, intelligere potest. Quaecunque de mysterio sanctissimae Trinitatis a patribus et theologis vere demonstrantur, illa non innituntur principiis e ratione, sed e revelatione divina petitis. Erit igitur, quemadmodum ait doctor angelicus, in mysteriis „hic modus servandus, ut ea, quae in sermonibus sacrae scripturae sunt tradita, quasi principia sumantur; et sic ea, quae occulte nobis traduntur, studeamus utcunque mente capere, a laceratione infidelium defendendo, ut tamen praesumptio perfecte cognoscendi non adsit. Probanda enim sunt huiusmodi auctoritate sacrae scripturae, non autem ratione naturali.“ [2] Qua quidem monitione posthabita qui humana ratione ac philosophia, quae, ut sanctissimus pater noster Pius IX docet, „in religionis rebus non dominari, sed ancillari omnino debent“ [3], mysteria profundissima penetrare et explicare sibi videbantur, eo aberrarunt, ut ipsa illa dogmata sacratissima, quibus velut cardinibus tota vertitur religio, depravarint.

Etsi, ut beatissimi papae Gregorii XVI verbis utamur, „superbi seu potius insipientis hominis est, fidei mysteria, quae exsuperant omnem sensum, humanis examinare ponderibus, tamen, ubi ista abest temeritas nec fides submittitur scientiae, argumentis etiam quibusdam, non quidem necessariis et evidentibus demonstrare, sed congruis tantum et quasi similitudinibus illustrare et aliquatenus manifestare mysteria ratio potest, quemadmodum sanctos patres et sanctum Augustinum prae ceteris circa sanctissimae Trinitatis myterium versatos esse videmus [1].

Nimium rationi tribuunt etiam illi, qui liberum, ut vocant, examen seu rationis usum eo usque extendere eamque a fidei iugo emancipare sibi licitum ducunt, ut in suis disputationibus non attendentes ad id, quod ecclesia hucusque docuerit, doctrinas et systemata quaecunque sibi construant, et tunc demum, postquam ecclesia ea reprobavit, quae construxerant, dissolvenda fateantur. Etsi verissimum est, obsequendum esse ecclesiae iudicio de doctrina iam prolata, tamen verissimum etiam est, non tentandum esse quidquam, quod illis, quae ecclesia adhuc docuit, sit contrarium. Etenim non solum ius et munus errores iam sparsos resecandi inest ecclesiae, sed etiam munus docendi facemque praeferendi fidelibus. Unde sequitur, incumbere his audiendi obligationem, et etiam antequam ecclesia aliquem represserit, eius esse, rationem submittere illis, quae ab ecclesia hucusque tradita esse norat.

Quae dicta sunt, non de theologicis solum, sed de philosophicis etiam placitis et systematibus sunt intelligenda. Procul dubio ecclesiae, quamvis naturales scientias non tradat, tamen, quia veritatis revelatae custos est, ius competit proscribendi doctrinas philosophicas, quae vel revelatae doctrinae contradicunt, vel ad fidem in hominum animis subvertendam ducunt. Unde consequitur, non solum recedendum esse a sententiis, quas ecclesia proscripsit, sed etiam cavendum esse, ne systemata fingantur, quae eiusdem doctrinae et menti adversentur; et reformandas esse patrum ac praestantissimorum theologiae doctorum exemplo doctrinas philosophicas, ubi veritatem revelatam quomodocunque tangunt, secundum ecclesiae doctrinam ac mentem, cum ipsius philosophiae, utpote scientiae inferioris et minus tuto fundamento suffultae ratio exigat, ut quemadmodum loquitur doctor angelicus [2], „sit ad metas fidei redigenda secundum iliud apostoli: ‚*In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.*‘“ [3] Neque illo ecclesiae de doctrinis philosophicis iudicio detrahitur quidquam veritatis naturalis indagandae studio. Non enim philosophiae usus, sed eiusdem solus abusus interdicitur [4], nec veritatem indagare, sed errorem solum eumque fidei adversantem aut ad eam labefactandam accommodatum complecti homo prohibetur. Immo potius iuvatur et provehitur ipsa philosophia, cum non exiguum sit in omni inquisitione emolumentum, nosse sententias quasdam, quae utpote certo falsae, scopulorum instar sint fugiendae.

Caput VII.

De fide externe profitenda.

Fides neganda est nunquam, ne vitae quidem proposito discrimine. Nam „*qui negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo, qui in coelis est*“ [5]. Palam etiam profitenda est, quoties honor Deo debitus vel spiritualis aliorum utilitas, ni profitearis, caperet detrimentum. Quoniam igitur „*corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*“ [6], propterea animarum pastores fideles sibi commissos moneant constanterque hortentur, ut fidem catholicam libere, ubi tulerit occasio, profiteri minime erubescant, veriti gravissimam illam redemptoris nostri comminationem: „*Qui me erubuerit*

[1] Gregor. XVI breve *Dum acerbissimas*, datum die 26 sept. 1835. Vide append.

[2] S. Thom. *Contra gent.*, lib. IV, prooem.

[3] Litterae ad emin. cardinalem archiep. Colonien., datae die 15 iunii 1857. Vide append.

[1] S. Thom. II, 2, q. 2, a. 10.

[2] In librum Boetii *de Trinit.*, quaest. 2, art. 3.

[3] II Cor. X, 5.

[4] Cf. S. Thom., l. c., ad 2.

[5] Matth. X, 33.

[6] Rom. X, 10.

et meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum.“[1] Doceant eosdem, quam iniquum foret, Deo, qui totum hominem, anima et corpore constitutum, ut creavit, ita etiam ad sempiternam beatitudinem fide viva obtinendam destinavit, impendere quidem internum mentis, negare tamen externum oris obsequium; quam turpe et improbum sit, ecclesiae catholicae fidem, tot confirmatam miraculis, tot illustratam martyrum victoriis, tot haereticorum assultibus fortiorem, tot sanctitatis exemplis gloriosam, quasi ea non ferat hominum ora et conspectum, tenebrarum latebris velle abscondere. Haec aliaque si perpenderint Christi fideles, procul dubio publico sacramentorum usu, ecclesiasticorum praeceptorum observantia aliisque religionis pietatisque exercitiis fidem suam manifestare gestient. Nos vero, quae sacrosancta Tridentina synodus[2] de orthodoxae fidei publica professione a quibusdam e formula facienda praescripsit, in nostris dioecesibus observanda esse denuo sancimus.

Caput VIII.

De fidei periculis cavendis.

Hanc fidem tam sanctam origine, tam praestantem doctrinis, meritis tam foecundam, denique ad salutem consequendam tam neccessariam, ut gregi suo illibatam conservent, animarum pastores in praecipuis sibi curis demandatum existimabunt. In operis sui partem aliquam vocabunt imprimis parentes, eosque frequenter monebunt, quanta cura et sollicitudine advigilare debeant, ut fidem catholicam aut ipsi liberos suos mature doceant, aut per alios iidem doceantur; et quam gravis criminis coram divina maiestate reos se fore existimare deberent, si, quod vel cogitare nefas, liberos suos errore mancipandos consentirent, aut iis praeceptoribus institutoribusve committerent, a quibus fidei immineret periculum.

Curabunt porro pastores, ut fideles abstineant a legendis illis libris et libellis et pravis ephemeridibus, narratiunculis, historiolis aut obscoenis schematibus impressis paginis, hodie, proh dolor! nimium per orbem sparsis et, quod magis etiam dolendum, ipsorum catholicorum pecunia nutritis et sustentatis, quibus catholica fides, etsi, quod saepe longe periculosius, tectis solum artibus ad incautas et leves mentes facilius capiendas, seducendos pusillos, impugnatur, aut ecclesiae usus legesque carpuntur, aut quae pro aeterna hominum salute ipsaque hac vita mortali praeclare gessit, narratione depravantur[3]. Nonne verendum est, ne in illo, qui eiusmodi libros aut ephemerides assidua terit manu, fides, si nondum occubuit, tamen aegrum modo trahat spiritum, cum fieri nequeat, ut is, qui matri ecclesiae sincere est addictus, aequo animo eam calumniis audiat proscindi?

Cum constet, non raro inter fideles spargi scripturarum sacrarum versiones, quae aut depravatae sint, aut ecclesiastica approbatione aut iis conditionibus careant, quas ecclesia exigere solet, ne ipsi veritatis fontes hominum culpa aut inscitia in erroris occasionem pervertantur: hinc summorum pontificum ordinationibus obtemperantes, pastores gregem sibi creditum sedulo et prudenter edoceant, istiusmodi versiones et imprimis illas, quae a societatibus biblicis offeruntur, esse respuendas. Alioquin enim dedecet, fideles aliunde, quam ab ecclesia catholica, cui soli veritas revelata simul cum eius fontibus commissa est, libros sacros accipere, immo illicitum est, obsequi illis, qui ea mente catholicis offerunt scripturas, ut ipsi, reiecta ecclesiae auctoritate, propria interpretatione, quid credere velint, inde eruant ac sibi ipsis fidem qualemcunque condant.

Ipsi vero animarum pastores omnesque, qui sacram doctrinam exponunt, summopere commendatum sibi existiment illud, quod tam sollicite monet apostolus: *„O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.“*[1] E fontibus puris illam, qua gregem pascunt, hauriant doctrinam. Sanctorum patrum et ecclesiae doctorum libris, quantum per tempus licebit, et imprimis catechismo Romano legendis sint addicti, magnamque iis exhibeant reverentiam. Inter dogmata et opiniones probe discernant, et etiam in illis, quae ab ecclesia conceptis verbis definita non sunt, ecclesiae tamen sensum, ubi de illo constare videbitur, arctissime complecti satagant. Neque tum solum, si anathematis poena intentetur, sententiam aliquam ecclesiastica auctoritate proscriptam et sibi aversandam ducant; maior enim cum in quolibet catholico, tum in ecclesiae potissimum ministro iure merito exigitur animi promptitudo. Sñi patris nostri Pii IX monitis[2] obsecuti caveant, ne qua in re violent sanam loquendi formam; memoresque sint eorum, quae gravissime monuit Augustinus: „Nobis ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quae hic significantur, impiam gignat opinionem.“[3] Etiam a doctrina praestantiorum theologorum communi non facile declinent. Cur enim nostris temporibus nonnulli in tot lapsi sunt errores, nisi quia communem theologorum doctrinam aut non noverunt aut temere deserendam duxerunt?

Verum non solum a tentationum ventis praeservandum, sed bonis etiam operibus sacramentorumque frequenti usu velut oleo nutriendum assidue fovendumque est verae fidei lumen. Quod si praestabunt fideles vitamque ad fidei regulam conabuntur instituere, non exiguam aliquando in fide servata spem reponent dicentque cum apostolo: *„Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex.“*[4]

TITULUS II.

De Deo uno personarumque Trinitate.

Caput IX.

De personarum in una divina essentia Trinitate.

Cum sñae Trinitatis mysterium totius nostrae fidei, qua Deum creatorem, redemptorem et sanctificatorem profitemur, sit fundamentum, fide prorsus illibata tenendum et profitendum esse facile conspicitur. Itaque in una simplicissima divina substantia seu essentia tres sunt personae realiter distinctae. „Firmiter credimus et simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus, . . . Pater et Filius et Spiritus sanctus: tres quidem personae, sed una essentia, substantia seu natura simplex omnino[5]. Damnat (ecclesia) Sabellium personas confundentem et ipsarum distinctionem realem penitus auferentem.“[6]

---

[1] Luc. IX, 26.

[2] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12.

[3] Synod. dioec. Tusculan. celebrata ab eño card. Cagiano anno 1858. [Mansi, *Conc.*, XLVII, 595.]

[1] I Tim. VI, 20-1.

[2] Litt. ad emin. cardinalem archiep. Colon., datae die 15 iunii 1857. Vide append.

[3] *De civ. Dei*, lib. X, cap. 23, [opp., ed. Bened., VII, 258 A].

[4] II Tim. IV, 7-8.

[5] Conc. Lat. IV, cap. 1, [Mansi XXII, 981 A].

[6] Conc. Flor., decret. pro Iacobit., [Mansi XXXI, 1736 B]. Vide append.

Quamquam personae realiter distinguuntur inter se, non tamen realiter distinguuntur ab essentia divina. „In Deo solummodo Trinitas est, non quaternitas, quia quaelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia seu natura divina.“ [1]

Unde etiam omnia essentiae divinae attributa tribus personis sunt communia. „Patris et Filii et Spiritus sancti una est divinitas, aequalis gloria, coaeterna maiestas.“ [2]

Proprium singulis personis id solum est, quo quaelibet persona constituitur, seu relationis oppositio. Omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio [3]. „Omnia, quae Patris sunt, Pater ipse unigenito Filio suo gignendo dedit, praeter esse Patrem.“ [4]

Pater a nullo, Filius a Patre aeterna generatione, Spiritus vero sanctus a Patre et Filio tanquam uno principio et unica spiratione procedit [5].

Cum Filius a Patre generatur, et Spiritus sanc- B tus ab utroque procedit, non generatur aut procedit essentia, sicut nec essentia generat vel spirat; sed una semper et eadem numero essentia a Patre communicatur Filio, et a Patre Filioquo Spiritui sancto. „Illa res (substantia, essentia seu natura divina) non est generans, neque genita, nec procedens; sed est Pater, qui generat, et Filius, qui gignitur, et Spiritus sanctus, qui procedit: ut distinctiones sint in personis, et unitas in natura.“ [6]

Propter hanc essentiae unitatem una persona in altera sine personarum confusione exsistit [7].

Nulla est in hac generatione aut processione temporis successio. „Nullus aliam aut praecedit aeternitate, aut excedit magnitudine, aut superat potestate. Aeternum quippe et sine initio est, quod Filius de Patre exstitit; et aeternum ac sine initio est, quod Spiritus sanctus de Patre Filioque procedit.“ [8] C

Atque hoc est tremendum Trinitatis mysterium, quod qui humiliter adoraverit, fiduciam aliquando hauriet ex illis, quibus pia mater ecclesia morientem supremo iudici commendat verbis: „Licet . . peccaverit, tamen Patrem et Filium et Spiritum sanctum non negavit; sed credidit et zelum Dei in se habuit, et Deum, qui fecit omnia, fideliter adoravit.“ [9]

Augustissimum hoc Trinitatis mysterium, quamvis sancti patres ecclesiaeque doctores similitudinibus ad fidelium eruditionem illustrare conati sint: tamen uno quasi ore ineffabile et incomprehensibile esse proclamant. Et iure quidem merito. Etenim cum Dei invisibilia per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciantur [10], e rebus creatis ad personarum Trinitatem pertingendum nobis esset. Id autem fieri nequit, cum actus ille, quo Deus mundum creavit, utpote tribus personis communis, unitatem quidem essentiae, non vero personarum Trini- D tatem manifestet [11]. Verum quidem est, cum personarum in Deo processiones per actus intellectus et voluntatis fieri sancti patres e scripturis colligant, dici etiam hominem, intellectu et voluntate praeditum, non solum, ut res ceterae, Trinitatis vestigium, sed etiam imaginem quandam, cum in eo sit verbum mentis conceptum et amor procedens [1]. Sed haec similitudo ad illustrandam quidem aliquatenus, nequaquam tamen ad demonstrandam aut intelligendam personarum Trinitatem valere potest, cum admodum imperfecta sit [2], et quae in nostro intellectu deprehendimus, aut non possimus omnia continuo ad intellectum transferre divinum, aut si transferenda esse videntur, quomodo transferenda sint, non intelligamus, multoque minus, si triplici mentis nostrae affectioni in Deo aliquid respondeat, hanc personarum esse Trinitatem concludere certo liceat. Caveant igitur doctores et fideles, ne in se impleatur illud: *„Qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria;“* [3] satisque sibi esse existiment, firmissima fide tenere, quod certissima veritate est revelatum.

Caput X.

De erroribus nonnullis in sanctissimae Trinitatis explicatione vitandis.

Si, quemadmodum sapienter monet doctor angelicus [4], illi, qui Trinitatem naturali ratione demonstrare nituntur, dupliciter fidei derogant, scilicet tum deprimendo eius dignitatem, qua quae rationem humanam excedunt complectitur, tum exponendo eam irrisioni infidelium, qui facile opinentur, nos ex argumentis non certis aliqua habere vera: longe gravius offendunt illi, qui non solum rationibus non certis demonstrare Trinitatem conantur, sed illis ipsis, quas temere dicunt demonstrationes, mysterium hoc sanctissimum deformant, in pravum detorquent sensum atque ita catholicam de sm̃a Trinitate doctrinam errore inficiunt.

Et hanc quidem doctrinam̃ errore inficiunt illi, qui processionem personarum e conscientiae processu repetentes dicunt, Deum ceu esse absolutum se sibi tanquam obiectum opponendo sui sibi fieri conscium, quo dein conscientiae processu constituatur Pater, Filius et Spiritus sanctus.

Etenim, ceteris omissis, cum secundum ecclesiae doctrinam Filius sit Deus verus de Deo vero, dici nequit, solum per generationem Filii Patrem acquirere illam scientiam seu cognitionem sui ipsius, quae in Deo, cui „est esse, quod sapere, et ea essentia est, quae sapientia [5], ut Deus verus sit, abesse non potest“. Si generando Filium Pater fieret sapiens seu perfecte se intelligens, potius Pater, quod praeclare evolvit sm̃us Augustinus [6], dicendus esset Deus de Filio, quod fides catholica vetat. „Nec Pater sine Filio, nec Filius aliquando exstitit sine Patre; et tamen non sicut Filius de Patre, ita Pater de Filio .... Filius ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed non de Filio.“ [7] Praeterea, cum Pater ab aeterno Filium generando suam substantiam ei dederit omniaque attributa, ac proinde sapientiam quoque et perfectam sui cognitionem, dici sane non potest, Patrem generando demum accepisse, quod ut communicare posset, habere iam debebat [8].

Pariter doctrinam catholicam errore iidem inficiunt, dum substantiam unam numero personis inesse negantes docent, aut unam substantiam ter

[1] Conc. Lat. IV, cap. 2, [Mansi XXII, 983 B].
[2] Symb. Athan.
[3] Conc. Flor., decr. pro Iacobit., [Mansi XXXI, 1736 A].
[4] Conc. Flor., decr. union. Graecorum, [Mansi XXXI, 1697 A]. Vide append.
[5] Conc. Lat. IV, cap. 1; conc. Flor., decret. union. Graecorum, [Mansi XXII, 981 A, et XXXI, 1696 E].
[6] Conc. Lat. IV, cap. 2, [Mansi XXII, 983 C].
[7] Conc. Flor., decr. pro Iacobit., [Mansi XXXI, 1736 A].
[8] Conc. Flor., decr. pro Iacobit., [Mansi, l. c.].
[9] Breviar. Rom., ordo commend. animae, orat. 4.
[10] Rom. I, 20.
[11] S. Thom. 1 p., q. 45, a. 7.

[1] Ibid.
[2] S. Aug., *de Trinit.*, lib. XV, cap. X, n. 20, [opp., ed. Bened., VIII, 980 B].
[3] Prov. XXV, 27.
[4] 1 p., q. 32, a. 1.
[5] S. Aug., *de Trinit.*, lib. XV, cap. 7, n. 12, [opp., ed. Bened., VIII, 974 E].
[6] *De Trinit.*, lib. VII, cap. 1, n. 2, [l. c. 853 B etc.].
[7] Symb. fidei conc. Tolet. XI, [Hard. III, 1020 B]. Vide append.
[8] S. Aug., *de Trinit.*, lib. XV, cap. 14, n. 23, [opp., ed. Bened., VIII, 984 D].

adesse, aut tres sibi immanentes substantias, aut tres substantialitates, aut tres substantias personales, aut tres essentias, aut substantiam ternariam adesse, aut Deum emanatione se duplicare vel triplicare, aut esse in Deo non unitatem, sed identitatem substantiae.

Error quidem inde suam ducit originem, quod qui secundum catholicam fidem personarum e persona est processus, substantiarum e substantia processus et emanatio perperam statuitur. Laeditur igitur imprimis haec concilii Lateranensis IV definitio: „Illa res (substantia, essentia seu natura divina) non est generans, neque genita, nec procedens; sed est Pater, qui generat, Filius, qui gignitur, et Spiritus sanctus, qui procedit.“ [1] Laeditur illa ecclesiae doctrina, qua substantiam inter et personam quamlibet realis distinctio negatur. „Id, quod est Pater, est Filius, et Spiritus sanctus idem omnino.“ [2] Si autem substantia in Filio generatur et in Patre generat, substantia Filii utpote generata a substantia Patris utpote generante realiter distincta sit necesse est. Laeditur summa illa simplicitas, quam substantiae divinae fides catholica vindicat. Quod enim non est unum numero, sed ternarium, non est simplex omnino. Laeditur ipsum de unitate Dei dogma. Tot enim vere adsunt dii, quot adsunt essentiae realiter distinctae.

Demum errore doctrinam catholicam inficiunt, quicunque in personarum divinarum processione veram aliquam temporis successionem inducunt, quamvis tempus in hac successione infinitum statuant [3]. Ordinem et processionem, non temporis successionem significamus, Patrem ante Filium, Patrem Filiumque ante Spiritum sanctum nominando.

Quamvis recte, consecrata iam formula, Deum unum et trinum dicamus, illud ad substantiam, hoc ad personas referendo, tamen facile rudes et incautos in fraudem impellere posset is, qui diceret, ipsum Deum in tribus personis distingui; et perperam discederet „a communi et probata in christianae doctrinae institutionibus formula, qua Deus unus quidem in tribus personis distinctis dicitur, non in tribus personis distinctus: cuius formulae commutatione hoc vi verborum subrepit erroris periculum, ut essentia divina distincta in personis putetur, quam fides catholica sic unam in personis distinctis confitetur, ut eam simul profiteatur in se prorsus indistinctam“ [4].

Quemadmodum substantiae simplicissimae unitas, ita etiam personarum realis inter se distinctio ne tollatur cavendum est. Hanc tollunt et negant illi, qui Deum ab operibus tantum, quae in mundo creando hominumque salute procuranda operatus sit, modo Patrem, modo Filium, modo Spiritum sanctum vocari sabelliano errore asserunt.

TITULUS III.

De creatione.

Caput XI.

De Deo rerum omnium uno principio contra absurdas pantheismi doctrinas.

„Patrem ... et Filium et Spiritum sanctum, unum Deum, ... esse creatorem, factorem, gubernatorem et dispositorem omnium corporalium et spiritualium, visibilium et invisibilium, corde credimus et ore confitemur .... qui .... de nihilo cuncta creavit [5].

[1] Cap. 2.
[2] Conc. Lat. IV, cap. 2, [Mansi XXII, 983 C].
[3] Conc. Flor., decr. pro Iacobit., [Mansi XXXI, 1736 A].
[4] Pius VI in const. *Auctorem fidei*, in fine. Vide append.
[5] Professio fidei praescripta Valdens. ab Innoc. III, [opp., ed. Migne, III, 289 C etc.]. Vide append.

A Pater et Filius et Spiritus sanctus non tria principia creaturae, sed unum principium.“ [1] Cum omnia, quae non exprimunt relationis oppositionem seu id, quo persona divina constituitur, tribus personis sint communia, etiam virtus creandi, quippe quae huiusmodi oppositionem non innuat, communis sit necesse est. Et vero, Deus est caussa rerum per intellectum et voluntatem. Intellectus autem et voluntas tribus personis est communis; ergo et communis est ille, quo creant, actus. Unde licet tres personae sint creantes seu creatione agant, quia tamen una eademque essentiae virtute agunt, unus tantum est creator, quo nomine essentia simul denotatur.

Alio autem modo opera, utut tribus personis communia, uni prae ceteris attribui seu appropriari solent. Licet enim inter rerum finitarum e nihilo productionem et Filii generationem ingens sit B discrimen, tamen illa huius est quaedam quantumvis exigua similitudo. Unde sicut Patri generatio Filii est propria seu soli competit, ita mundi ei attribuitur seu appropriatur creatio. Pariter Filio, quia intellectu gignitur seu est sapientia genita, illa attribuuntur, in quibus sapientia imprimis elucet, sicut Spiritui sancto, quia voluntate seu amore procedit, opera illa, in quibus Dei bonitas potissimum manifestatur.

Porro cum artifex agat per intellectum et voluntatem, etiam Pater mundum creasse legitur per verbum seu Filium, qui intellectu, et per Spiritum sanctum, qui voluntate seu amore procedit [2].

Ut fides in Deum unum adversus materialismum seu novum atheismum [3], ita fides, qua mundum creatum sive e nihilo productum esse profitemur, validissimus est adversus pantheismum clypeus: adversus illam iniquam doctrinam, quae Deum cum C mundo confundit, dum aut a Deo incipiens res e Dei substantia profluxisse et eiusdem proin cum eo esse naturae statuit; aut a rebus creatis ipsaque mente humana incipiens vim illam, quam in natura et se ipso homo experitur, facit Deum. Enimvero cum mundum e nihilo productum esse docemur, eum non e Dei substantia promanasse, et vim illam, quam in mundo experimur, finitum aliquid et caducum esse intelligimus.

Abs re non erit, si illic, ubi detestanda illa opinionum monstra subinde iam latius grassantia quacunque demum specie vel nomine etiam in gregem suum irrepere vident, pastores fidelibus caute et prudenter exponant, quam sit non impium modo, sed etiam absurdum, Deum, quem infinitum, immensum, immutabilem scripturae et symbola docent atque recta ratio intelligit, commiscere cum mundo finito, fluxo perpetuisque mutationibus ob- D noxio; quam sit sacrilegum et numinis sanctitati iustitiaeque adversum, asserere, Deum ipsum omnium scelerum in homine esse patratorem. Neque difficile erit, hominibus sanae mentis ostendere, quam non solum conscientiae testimonio damnatus, sed humanae simul societati perniciosus sit ille error, qui hominis facinora in ipsum Deum coniicere, omnesque recti ordinis perturbationes ipsius numinis quasi totidem evolutiones dicere non veretur, unde homo quodcunque demum nefarie moliens omni culpa esset eximendus. Denique non eiusdem posse esse naturae Deum et res huius mundi, ille facile perspiciet, qui norit, Deum, cum a se ipso exsistat et sit infinitus, infinitum distare ab aliis rebus quibuscunque mutationi subiectis.

[1] Conc. Flor., decr. pro Iacobit., [Mansi XXXI, 1736 B].
[2] S. Thom., 1 p., q. 45, a. 6.
[3] Cf. supra part. I, cap. 1.

A sanctis patribus et ecclesiae doctoribus, licet, A eorum tempore lue ista nondum ut nunc grassante, vocibus quandoque utantur, quas alii deinceps, in alium eas sensum trahentes, pantheismi veneno infecerunt, validissima tamen ad perniciosissimum hunc errorem impugnandum iam subministrata sunt tela. Constanter enim docent, esse divinum differre ab esse rerum creatarum, unde etiam in Dei consideratione utendum sit via remotionis, procedendumque non per differentias affirmativas, ut in rebus finitis, in quibus, quod commune est pluribus, notis positivis additis ab aliis distinguitur, sed per differentias negativas, cum nihil Deo rebusque finitis sit commune [1]. Docent, esse divinum non dici esse commune rerum omnium; Deum non contineri in eodem cum rebus creatis genere [2]. Et cum scripturae vestigiis insistentes, res esse similes Deo dicunt, diserte tamen docent, non tantum hanc similitudinem esse imperfectam, sed talem etiam, B quae sola analogia nitatur, unde etiam illa nomina, quae de Deo et rebus creatis pariter usurpantur, non quidem aequivoce adhibeantur, seu ita, ut eiusdem denominationis nulla sit ratio; nec tamen univoce seu ita, quasi id, quod iisdem nominibus designatur, eadem ratione in Deo sit et in rebus creatis; sed analogice seu per quandem habitudinem et proportionem [3]. Demum cum complura et perfectiora Deum continuo creare posse ostendunt, simul tamen docent, non posse talem unquam rerum constitui seriem, ut ad Deum usque pertingant et Deus sit summus solum gradus in eadem velut scala; sed potius nulla unquam rerum multitudine et perfectione illud, quod inter Deum et mundum interiacet quasi spatium, impleri posse [4].

Haec aliaque qui mente consideraverit, lubens fatebitur, tantum abesse, ut theologorum scholasticorum methodus caussa fuerit, cur apud scholas C hodiernas philosophia in pantheismum impingeret, ut contra, si a doctrina et methodo, quam approbante vel saltem tacente ecclesia usurparunt, non fuisset recessum, pantheismus invectus non esset [5].

Caput XII.

De Dei in rebus creandis libertate.

Deus „quando voluit, bonitate sua universas tam spirituales quam corporales condidit creaturas“ [6]. Non enim indiguit mundo, vel ut perfectionis ex eo aliquid acquireret, cum ipse in se sit perfectissimus sibique sufficiat; vel ut creandi actu vita interna exerceretur: ea enim infinitae essentiae intelligentia et amore completur. Quod si productio aliqua dicatur necessaria, haec personarum processione interna absolvitur, nec, cum sit perfectissima, productione aliqua externa perficienda est. Nec ideo Deus mundum necessario creasse D dicendus est, quod ut sui ipsius, sic etiam rei a se distinctae et quidem producendae aut productae conscius esse deberet. Nam conscientia seu scientia Dei non complenda est rei exsistentis, quae ab ipso diversa sit, cognitione, cum a rebus externis perfectionis aliquid haurire non possit. Mundi quidem ut possibilis cognitionem, quae sane abesse ab eo non poterat, ex ipsa suae essentiae, quae rerum omnium similitudines continet, et suae virtutis perfecta intelligentia habebat [7]. E bonitate est, ut Deus non possit non impertiri bona, si creat, et non possit non velle benefacere his, quae creavit; attamen bonitas non ita eum impellit, ut non possit non creare. Ut enim homini, sic etiam sibi ipsi solus Deus seu infinita ipsius essentia summum est bonum, quod semper non possit non velle seu amare. Amare autem infinitam suam essentiam seu bonitatem absolutam potest etiam sine rerum productione. „Licet Deus ex necessitate velit bonitatem suam, non tamen ex necessitate vult ea, quae vult propter bonitatem suam, quia bonitas eius potest esse sine aliis.“ [1]

Patet etiam, Deum eodem simplicissimo actu, quo se suamque bonitatem necessario vult et amat, libere velle alia. Ille enim actus cum sit infinitus, sine novo incremento ad omnia omnino sufficit et est expeditus.

Quemadmodum penes Deum erat, mundum creare aut non creare, ita penes ipsum etiam erat, hunc creare mundum aut alium [2]. Et vero, quaecunque Deum in mundo creando liberum fuisse demonstrant, eundem et liberum in hoc illove creando docent. Supremam hanc in rebus creandis libertatem si serio perpenderint christiani, amplissimas Dei bonitati, qui nulla adigente necessitate de nihilo nos produxit, agent gratias.

Non ab aeterno mundus exstitit, sed in tempore a Deo est creatus [3]. Ille quidem actus, quo mundum esse voluit, ab aeterno erat in Deo, in quem nulla cadit successio, nulla haesitatio; sed in temporis seu initio temporis sortitus est effectum.

Itaque ad fidem catholicam sartam tectam gregibus nostris conservandam, proscribimus omnem doctrinam, quae statuit, Deum non potuisse non creare mundum, vel non potuisse alium atque hunc mundum creare, sive illa quacunque demum voce C appellata necessitas repeti dicatur e Dei intelligentia, seu conscientia, sive ex Dei amore in seipsum, sive ex eius bonitate, sive demum e divina sapientia et sanctitate aliave perfectione.

Pariter proscribimus et illam doctrinam, quae mundum ab aeterno creatum esse et exstitisse asserit, quamvis hanc aeternitatem ita restringere videatur, ut Deum natura solum, non tempore mundo priorem affirmet.

Caput XIII.

De mundi creati fine.

Si id, quod Deum ad creandum impulerit, seu finis operantis quaereretur, dicendum esset, nihil Deum, quod ab eo sit distinctum, impellere potuisse, cum, utpote sibi sufficiens, nihil sibi possit appetere [4]. Cum porro Deum creasse constet, et cum, quidquid agit, ex amore bonitatis suae absolutae D eum agere pariter constet, recte dicimus, Deum bonitate sua, ut libere mundum crearet, motum esse. Hoc etiam sensu sanctus Augustinus dixit: „Quia bonus est, sumus.“ [5]

Si vero non iam, quid Deum ad creandum moverit seu finis operantis, sed id, quod Deus, cum creavit, in opere a se producto intenderit, seu finis operis quaeritur, dicendum profecto est, eum hoc intendisse et intendere adhuc, quod cum eius actione ita est coniunctum, ut ab ea separari non possit. Et primo quidem Deus dum creat, rebus boni aliquid non impertire non potest. Ipsum enim,

---

[1] S. Thom. *Contra gent.*, lib. I, cap. 14.

[2] S. Thom. *Contra gent.*, lib. I, cap. 25-6. — 1 p., q. 13, a. 5 ad 3.

[3] S. Thom., 1 p., q. 15, a 5.

[4] S. Thom. *Contra gent.*, lib. II, cap. 26.

[5] Cf. propp. emiss. a congreg. indicis, anno 1855.

[6] Conc. Flor., decret. pro Iacobit., [Mansi XXXI, 736 C].

[7] S. Thom., 1 p., q. 14, a. 5-6.

[1] S. Thom., 1 p., q. 19, a. 3 ad 2.

[2] Ps. CXXXIV, 6.

[3] Ioan. XVII, 5.

[4] S. Aug. *De divers. quaest.*, q. 28 [opp., ed. Bened., VI, 8 A]; *De Gent. cont. Manich.*, lib. I, cap. 2, n. 4 [l. c. I, 647 C].

[5] *De doct. christ.*, lib. I, cap. 32, [opp., ed. Bened., III, 16 A]; s. Thom., 1 p., q. 19, a. 4 ad 3.

quod accipiunt, esse bonum est; unde et sanctus Augustinus: „In quantum sumus, inquit, boni sumus.“ [1] Alterum vero, quod ab opere Dei abesse non poterat, erat ipsa perfectionum divinarum, potentiae imprimis, sapientiae et bonitatis manifestatio, quae, cum in Dei laudem cedat, gloria Dei externa vocatur. Deum vero perfectionum suarum agnitionem et amorem seu gloriam externam revera intendisse, dubium esse non potest, sive spectamus res effectas, quae natura sua Dei perfectiones manifestant; sive hominem, qui ratione praeditus est, ut Deum ex operibus agnoscat et amet; sive Deum ipsum, qui ut ex opere suo agnosceretur, utpote sanctus, non velle non poterat. Hinc illae tam crebrae scripturarum voces, quibus ad laudandum Deum ex operum eius magnitudine monemur.

Intime inter se connectuntur hominum felicitas et Dei gloria. Hanc enim dum homines promovent, sua augent merita suamque felicitatem; et Deus quo maiora bona hominibus largitur, eo maiora praebet suae bonitatis documenta suamque auget gloriam; unde sicuti haec ad illam, ita illa ad hanc ducit. Si tamen de utriusque finis ordine quaeritur, dicendum est, ultimum operis finem esse Dei gloriam, ad quam etiam rerum creatarum et singillatim hominis felicitas referatur [2]. Dei enim gloria, cum utpote Deum respiciens, altioris sit ordinis quam hominis felicitas, hanc sibi submissam subservientemque habeat decet [3]. Neque ex hoc existimandum est, detrahi aliquid Dei in nos bonitati. Nam bona nobis collata cum ad Dei referuntur gloriam, non minuuntur, immo quo studiosius per ea nos Dei gloriam quaerimus, eo magis ditescimus ipsi; nec Deus ita suam in mundo intendit gloriam, quasi ex ea aliquid, quod non habeat, boni acquirat, cum id solum velit, quod rectus ordo exigit [4].

TITULUS IV.

De homine.

Caput XIV.

De humani generis origine hominisque natura.

Primi parentes a Deo immediate conditi sunt [5]. Itaque scripturae sacrae fideique plane adversantem illorum declaramus sententiam, qui asserere non verentur, spontanea naturae imperfectioris in perfectiorem continuo ultimoque humanam hanc immutatione hominem, si corpus quidem spectes, prodiisse.

Adamum primum fuisse hominem ex eodemque totum genus humanum suam ducere originem, sacrae litterae testantur [6], et sanctus Paulus in Areopago disserens diserte docet [7]. Illi igitur, qui vel nesciri aiunt, unde genus humanum ortum acceperit, vel totum genus humanum ab Adamo propagatum esse negant, scripturae sacrae plane et aperte adversantur.

Homo corpore et anima ita absolvitur, ut anima eaque rationalis sit vera per se atque immediata corporis forma [8]. Cum ecclesiae sit, ea quae in scripturis sacris de hominis formatione animationeque legimus, recte interpretari: cum ex hominis natura non tantum officia, quae ei incumbunt, sed dona etiam supernaturalia, atque ipsius quoque mercedis, quae promissa nobis est, ratio intelligatur; cum solum hominis natura probe explicata etiam de Christi natura assumpta recte sentiatur, erroresque in illa describenda commissi in huius etiam doctrinam illico redundare et debeant et experientia teste soleant: hinc ecclesia, ne recta naturae humanae notio laederetur, sollicite curandum sibi existimavit. Et synodus quidem oecumenica VIII statuit [1], veteris novique testamenti effatis doceri, „unam animam rationalem et intellectualem habere hominem,“ eosque reprobat, „qui in tantum impietatis ... devenerunt, ut duas eum habere animas impudenter dogmatizare ... pertentent.“ Concilium vero Viennense [2] declarat, Dei filium „partes nostrae naturae simul unitas, ex quibus in se verus Deus exsistens fieret verus homo, humanum videlicet corpus passibile et animam intellectivam seu rationalem, ipsum corpus vere per se et essentialiter informantem assumpsisse“; simulque „doctrinam omnem seu positionem temere asserentem aut vertentem in dubium, quod substantia animae rationalis seu intellectivae vere ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam ac veritati catholicae inimicam fidei“ reiicit; et definit, „quod quisquis deinceps asserere, defendere seu tenere pertinaciter praesumpserit, quod anima rationalis seu intellectiva non sit forma corporis humani per se et essentialiter, tanquam haereticus sit censendus.“ Quem canonem etiam Leo X in concilio Lateranensi V innovavit. Neque alia ab his docuerant patres illi, qui Verbi incarnationis veritatem iam pridem ab erroribus defenderant. Sanctus Leo papa in illa, quam ad Flavianum Constantinopoleos episcopum contra Eutychis haeresin scripsit, epistola, eandem, quam sanctus Cyrillus assentiente concilio Ephesino doctrinam professus erat, hisce expressit vocibus: „Verbum caro factum est, et habitavit in nobis: hoc est, in ea carne, quam assumpsit ex homine, et quam spiritu vitae rationalis animavit.“ [3]

Cum igitur secundum conciliorum decreta anima rationalis vere ac per se sit corporis forma, et cum illorum temporum doctores gravissimi formam illud dicant principium, quo corpus vivit, sentimus, movemur et intelligimus [4], sicut et patres priores corpus humanum anima rationali animari dixerant: dubium esse nequit, e conciliorum mente, anima rationali a Deo creata ipsa omnes illas vitae nostrae operationes perfici, eamque esse veram per se atque immediatam corporis formam. Cavendum igitur est a sententia eorum, qui a sana doctrina aberrantes, praeter animam rationalem in homine aliud quoddam fingunt vitae corporalis principium, quod animam sentientem vel somaticam vocant, sive hoc vitae corporalis principium psychicum seu vegetativum etiam a corpore distinguant, sive unam eandemque cum illo substantiam esse affirment.

Deus „sua omnipotenti virtute ... utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem: angelicam videlicet et mundanam: ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu et corpore constitutam“ [5]. Inhaerentes fidei decreto, quo animam humanam spiritum, hinc substantiam natura sua a materia distinctam esse profitetur ecclesia, non possumus quin meminerimus illius gravissimae a Leone papa X in concilio Lateranensi V editae [6]

---

[1] S. Aug., l. c.
[2] Prov. XVI, 4.
[3] S. Thom., 1 p., q. 65, a. 2.
[4] S. Thom. I, 2, q. 114, a. 1 ad 2.
[5] Gen. II, 7.
[6] Gen. III, 20.
[7] Act. XVII, 26.
[8] Pius IX litt. ad emin. cardinalem archiep. Colonien., datae die 15 iunii 1857. Vide append.

[1] Act. X, can. 11, [Mansi XVI, 166 D]. Vide append.
[2] Cap. un. Clement. de summa Trinit. (I, 1). [Hard. VII, 1359 C.]
[3] Ep. ad Flavian., cap. 2, [Hard. II, 291 E]. Vide append.
[4] S. Thom., 1 p., q. 76, a. 1.
[5] Conc. Lat. IV, cap. 1, [Mansi XXII, 981 B].
[6] Sess. VII, const. *Apostolici regiminis sollicitudo,* can. 2, [Hard. IX, 1719 D]. Vide append.

sententiae, qua damnat et reprobat omnes, qui animam humanam asserunt esse mortalem aut in dubium id vocant. Etenim et nos dolentes animadvertimus, a materiae cultoribus, ut Deum, sic animam quoque humanam materiae quasi immolari, dum mentis cogitationes nihil aliud nisi materiae affectiones et cerebri materiales quasdam secretiones, ipsamque animam materialem et mortalem fingunt. Haec nimirum iam nunc est superborum poena, ut tradantur in reprobum sensum [1], seque ipsos maxima afficiant contumelia, omnes ingenii sui vires in id impendendo, ut se ne homines quidem esse probent. Haec opinionum portenta praesenserat ille, qui dixit: *„Homo, cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis."* [2] Nec vero difficile erit, vel ex rationis argumentis, christianae plebi demonstrare, qui, animam spiritualem et a corpore distinctam esse negando, alterum quasi religionis fundamentum evertunt, eos pari fere cum illis, qui Deum tollunt, poena plecti, cum et horum summa delicti sit nolentium recognoscere, quod ignorare non possunt [3]. Ut enim e rebus creatis Deum, mundi auctorem, sic etiam ex animae cogitationibus, quae materiae vim superant, rem seu substantiam materiae superiorem cogitationumque principium esse merito inferimus; et ut in suae quilibet conscientiae intimo recessu Dei notionem aliquam deprehendit, sic etiam vitae post mortem perpetuo beatae desiderio quilibet se agi, modo attendat, sentit; et sicut omnium populorum voces et templa Deum esse clamant, eorundem populorum voces et sepulchra immortalitatis persuasionem attestantur.

Caput XV.

De hominis statu primitivo.

Cum concilio Tridentino [4] docemus, primum hominem in sanctitate et iustitia fuisse constitutum. Qui status iustitiae originalis erat supernaturalis minimeque debitus naturae humanae, ac proinde Deus hominem donis supernaturalibus non instruendum condere poterat. Dona autem supernaturalia sunt illa, quibus humana natura ad altiorem ordinem elevatur, id est, perfectionem aliquam recipit, quae eius vires proindeque id, quod exigere ipsa quodammodo potest, transcendit. Non esse inane scholae commentum hanc de donis naturae superadditis sententiam, sedis apostolicae, quod de Baii doctrina tulit, scimus iudicio [5].

Supernaturalis proin dicenda est gratia illa sanctificans, qua homo adeo supra conditionem suam elevabatur, ut filius Dei esset per adoptionem fieretque idoneus, qui felicitatem illam consequeretur, quae, cum in Dei cognitione intuitiva consistat, omnem hominis facultatem naturalem transcendit.

Supernaturalis et indebita erat concupiscentiae sub rationis imperium plena subiectio, sive donum illud eximium integritatis, quo animi motus atque appetitiones ita Deus in homine temperavit, ut nunquam non parerent rationis imperio. Cum enim homo anima rationali et corpore constet, per se quidem fieri potest, ut ad corporis prae animae bonis quaerenda feratur, et, nisi freno aliquo concupiscentia coerceatur, rebellis aliquando exsistat [6].

Neque dici potest, Dei sapientiam et bonitatem exegisse, ut perfectus ille, qui in Adamo cernebatur, inferiorum cum superioribus viribus concentus in humanam naturam induceretur. „Non enim mediocria bona sunt," ait sanctus Augustinus, „non solum quod anima est, quae natura iam omne corpus praecedit, sed etiam quod facultatem habet, ut adiuvante creatore seipsam excolat, et pio studio possit omnes acquirere et capere virtutes, per quas et a difficultate cruciante et ab ignorantia caecante liberetur." [1]

Immortalitatem quoque corporis immunitatemque ab aerumnis donum fuisse supernaturale facile liquet, cum e corporis, quod dissolutioni et corruptioni est obnoxium, natura non repetatur, nec alio quocunque titulo debeatur homini. Unde sanctus Augustinus: „Mortalis, inquit, (homo) erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris." [2] Recte proin cum doctore angelico concludimus: „Poterat Deus a principio, quando hominem condidit, etiam alium hominem ex limo terrae formare, quem in conditione naturae suae relinqueret, ut scilicet mortalis et passibilis esset et pugnam concupiscentiae ad rationem sentiens, in quo nihil humanae naturae derogaretur, quia hoc ex principiis naturae consequitur; non tamen iste defectus in eo rationem culpae et poenae habuisset, quia non per voluntatem iste defectus causatus esset." [3]

Hae catholicae ecclesiae doctrinae ut a quorundam opinionibus nullum detrimentum patiantur, iuvat hic in mentem revocare sedis apostolicae iudicio damnatas Baii sententias: „Humanae naturae sublimatio et exaltatio in consortium divinae naturae debita fuit integritati primae conditionis, et proinde naturalis dicenda est et non supernaturalis [4]. Integritas primae conditionis non fuit indebita humanae naturae exaltatio, sed naturalis eius conditio [5]. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur [6]. Immortalitas primi hominis non erat gratiae beneficium, sed naturalis conditio." [7] Similiter eodem iudicio iam damnatam Quesnelli sententiam: „Gratia Adami est sequela creationis et erat debita naturae sanae et integrae." [8]

A veritate catholica illos aberrare asserimus, qui docent, Dei sapientiam et bonitatem exegisse, ut homini gratiam sanctificantem, immunitatem a concupiscentia aut immortalitatem corporis conferret; vel qui asserunt, immunitatem a concupiscentia necessario pertinere ad ipsius hominis ideam seu naturam; denique qui dona Adamo collata propterea solum supernaturalia vocanda esse dicunt, quod homini a Deo creante, et non ab homine sibi ipsi collata sint.

Caput XVI.

De Adami praevaricatione et peccato originali.

Totam salutis oeconomiam non intelligunt, qui, spreta revelatione, hominem talem, qualis a Deo conditus erat, nunc nasci perverse statuunt. Ne immensa redemptionis beneficia maximi facere ac mirari unquam cesset populus christianus, generis humani lapsus eidem secundum ecclesiae doctrinam saepe exponendus est. Itaque primus homo, cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus,

[1] Rom. I, 28.
[2] Ps. XLVIII, 13.
[3] Tertull. *Adv. gent.*, cap. 17, [opp., ed. Migne, I, 376 A].
[4] Sess. V, de peccat. origin., can. 1.
[5] S. Pius V, constit. *Ex omnibus afflictionibus*, prop. 23-4 [die 1 octobris anno 1567]. Vide append.
[6] S. Thom. I, 2, q. 82, a. 1 ad 3.

[1] *De lib. arbitr.*, lib. III, cap. 20, n. 56, [opp., ed. Bened., III, 633 A].
[2] *De Gen. ad litt.*, lib. VI, cap. 25, n. 36, [opp., ed. Bened., III, 210 D].
[3] S. Thom., *In 2 sent.*, dist. 31, q. 1, a. 2 ad 3.
[4] Prop. 21.
[5] Prop. 26.
[6] Prop. 55.
[7] Prop. 78.
[8] Prop. 35.

statim sanctitatem et iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisit non sibi soli, sed nobis etiam: et inquinatus ille per inobedientiae peccatum non tantum mortem et poenas corporis in omne genus humanum transfudit, sed et peccatum, quod est mors animae[1]. Aliena quidem erat actio Adami, si in ipso solo spectatur; nostra autem erat, quatenus tanquam caput nostrum peccavit[2]. Quapropter cum sede apostolica reiicimus hanc Baii sententiam: „Peccatum originis vere habet rationem peccati sine ulla relatione ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit.“[3] „Prout vero reatum seu habitum dicit, qui post actum peccati perdurat, et quo is, qui semel peccavit, vere peccator manet, peccatum originale est id, quod ex Adami actu in omnes est transfusum quodque baptismate tollitur. Baptismate enim tollitur totum id, quod veram et propriam peccati rationem habet.“[4]

Itaque secundum catholicam fidem peccatum originale veram et propriam rationem peccati habere et culpae reatum includere et hominem vere peccatorem constituere dicendum est. Sensu enim vero et proprio peccatores sunt illi, in quos Adam per inobedientiae peccatum non solum „mortem et poenas corporis, sed etiam peccatum, quod est mors animae“, transfudit; vere peccatores, et culpae reatui subsunt illi, qui „in remissionem peccatorum veraciter baptizantur“. Verum peccatum certe illic est, ubi reatus originalis peccati remittitur et tollitur totum id, quod veram et propriam peccati rationem habet[5].

Adami peccatum „propagatione, non imitatione, transfusum, omnibus inest unicuique proprium“[6]; ergo peccati reatus non tunc demum noster fieri dicendus est, si ipsi consentimus. Nec consensum actualem singulorum illud peccatum requirit, quod e consensu seu voluntate Adami, capitis nostri, trahit originem.

Non in concupiscentia, quae in baptizatis manet, vera et propria seu formalis peccati originalis ratio sita est. Concupiscentia est e peccato et ad peccatum ducit, attamen cum homo, quantumvis ea moveatur, modo non consentiat, non peccet, neque illa peccatum est. Gratia baptismatis elevamur quidem, destructo simul peccato, ad statum iustitiae; sed non reddit baptisma, delendo concupiscentiam, quae scilicet ad agonem relinquitur, primam integritatem, cum tamen omne id, quod veram peccati rationem habet, baptismate tolli constet. Neque dicendum est, manentem post baptisma susceptum concupiscentiam ideo iam in renatis quidem veri peccati indole vel nomine carere, quod accedente gratia proportio et debitus ordo inter animae vires restituatur et proclivitas ad peccandum cesset. Non enim semper deprehendimus in baptizatis laudatum illum rationem inter et sensualitatem ordinem, qui efficiat, ut concupiscentia non iam trahat ad peccandum. Sed etiamsi per gratiam accedentem constricta esset concupiscentia, tamen si de se peccati rationem haberet, verum non esset, quod docet ecclesia[7]: in baptismate tolli totum id, quod veram et propriam peccati rationem habet, neque illud radi tantum aut non imputari. Maneret enim peccatum seu concupiscentia, sed non iam imputaretur utpote accedente gratia; vel rasum quidem, attamen non penitus evulsum esset, videlicet gratia cohibitum.

Patet etiam, peccatum originale reponi non posse tum in displicentia divina, tum in turbato recto inter hominis partes ordine. Etenim displicentia divina peccatum constituere nequit, quod, ut verum sit peccatum, homini ipsi insit necesse est. Si vero turbatus inter hominis partes ordo, id est, concupiscentia tanquam illius displicentiae causa designatur, non id statuitur, quod sensu vero et proprio sit peccatum.

Cum Dei bonitate et iustitia non pugnare, quod bonis non debitis, eximia autem liberalitate nobis praeparatis, Adami praevaricatione nos privari permiserit, id quidem eo facilius intelligimus, cum etiam sine illis hominem condere Deus potuerit, et miseriae, quibuscum ob eandem praevaricationem nunc conflictamur, uberrima nobis, si volumus, meritorum seges exsistant. Ampliora etiam, quam Adami abstulit culpa, Christi nobis contulit redemptio; unde canit ecclesia: „O felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere redemptorem!“ Haec aliaque animarum pastores commode tunc in mentem revocabunt fidelibus, si per revelationis adversarios e peccato originali fidem impugnari senserint. Tanto autem uberius id praestabunt, quo arctius conciliorum, sanctorum patrum et praestantissimorum ecclesiae doctorum sententiis inhaerendum, et a rationis humanae, quae auctoritatis iugo se subducit, figmentis sibi cavendum existimabunt.

Caput XVII.

De peccati originalis effectibus nec restringendis nec exaggerandis.

Perversissima est quorundam sententia, quidquid sensibus blandiatur, id etiam congruere rationi, et quidquid libeat, id etiam licere. Etenim quas animi appetitiones integritatis dono Deus ita temperaverat, ut nunquam non parerent rationis imperio, iam solutae illo freno rebelles exsistunt et feruntur in vetita. Manifestum autem est, cupiditatibus tenebras offundi intellectui hominemque trahi ad multos errores, qui tanto difficilius vitantur, quo periculosioribus ei artibus illuditur a daemone. Recte igitur homo dicitur per peccatum originale spoliatus esse gratuitis, et vulneratus in naturalibus. Doctor angelicus id, quod sanctus Augustinus ignorantiae et difficultatis nomine complecti solet, uberius explicans haec docet: „Per iustitiam originalem perfecte ratio continebat inferiores animae vires, et ipsa ratio a Deo perficiebatur ei subiecta. Haec autem originalis iustitia subtracta est per peccatum primi parentis. Et ideo omnes vires animae remanent quodammodo destitutae proprio ordine, quo naturaliter ordinantur ad virtutem: et ipsa destitutio vulneratio dicitur naturae ... In quantum ergo ratio destituitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantiae; in quantum vero voluntas destituitur ordine ad bonum, est vulnus malitiae; in quantum vero irascibilis destituitur suo ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis; in quantum vero concupiscentia destituitur ordine ad delectabile moderatum ratione, est vulnus concupiscentiae.“[1]

Hinc est, quod homo lapsus iam indiget revelatione et gratia, ut veritates religionis etiam naturalis eo, quo opus est, modo, brevi tempore et sine falsitate admixta cognoscat[2], ac legem naturalem totam constanter observet.

---

[1] Conc. Trid., sess. V, can. 1 et 2.

[2] S. Aug. *De nupt. et concupisc.*, lib. II, cap. 5, n. 15; *Serm.* 165, n. 7; *In ps. CIII*, serm. 4, n. 6, [opp., ed. Bened., X, 308 C, V, 800 B, IV, 1170 E].

[3] Prop. 47.

[4] Conc. Trid., sess. V, can. 5.

[5] Ibid., can. 2, 4, 5.

[6] Ibid., can. 3.

[7] Ibid., can. 5.

[1] S. Thom. I, 2, q. 85, a. 3.

[2] S. Thom. *Contra gent.*, lib. I, cap. 4.

Ut vero cavendum est, ne cum pelagianis peccatum originale negantibus et huius temporis rationalistis hominis vires nimium efferantur, ita pariter cavendum est, ne cum novatoribus saeculi XVI eorumque asseclis, inter dona supernaturalia et naturalia non recte discernentibus, eaedem vel exstinctae dicantur vel nimium deprimantur. Errori veritas, non errori opponendus est error.

Quod imprimis ad voluntatem attinet, ea, licet ex peccato originali infirmior exstiterit, non tamen omni vi et efficacia vel libero arbitrio privata est [1]. Et quamvis non solum gratia sanctificante, sed etiam fide careat homo, non tamen omnia eius opera, ut quidam voluere, peccata sunt. Cum sede apostolica reiicimus hanc, et quascunque similes, Baii sententiam: „Omnia opera infidelium sunt peccata,“ [2] itemque hanc: „Necesse est infidelem in omni opere peccare.“ [3] Longe ab hac diversam sanctus Augustinus, peccati originalis et gratiae quantumvis strenuus assertor, tradit doctrinam, dum scribit: „Verumtamen quia non usque adeo in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint, unde merito dici possit etiam in ipsa impietate vitae suae facere aliqua legis vel sapere; si hoc est, quod dictum est, quia gentes, quae legem non habent, hoc est, legem Dei, naturaliter quae legis sunt faciunt, et quia huiusmodi homines ipsi sibi sunt lex, et scriptum opus legis habent in cordibus suis, id est, non omni modo delectum est, quod ibi per imaginem Dei, cum crearentur, impressum est: etiam sic illa differentia non perturbabitur, qua distat a vetere testamentum novum ... Nam et ipsi homines erant, et vis illa naturae inerat eis, qua legitimum aliquid anima rationalis et sentit et facit; sed pietas, quae in aliam vitam transfert beatam et aeternam, legem habet immaculatam, convertentem animas.“ [4] Si ita est, potest homo lapsus etiam solius naturae viribus quaedam opera moraliter bona seu honesta facere. Aliud tamen est totam legem naturalem, aliud eius partem posse implere [5]. Ipsa etiam Tridentina synodus gentes „per vim naturae“, cum „in eis liberum arbitrium minime exstinctum esset, viribus licet attenuatum et inclinatum“, potuisse boni aliquid facere, quod tamen non pertineat ad vitam aeternam, aperte supponit [6]. Merito igitur ab ecclesia inter alias similes haec proscripta est Quesnelli propositio: „Voluntas, quam gratia non praevenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se praecipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; est capax omnis mali, et incapax ad omne bonum.“ [7] Pariter doctrina synodi Pistoriensis de duplici amore (dominantis cupiditatis et caritatis dominantis), qua parte inter dominantem cupiditatem et caritatem dominantem nulli ponuntur affectus medii, a natura ipsa insiti suapteque natura laudabiles, qui una cum amore beatitudinis naturalique propensione ad bonum „remanserunt velut extrema lineamenta et reliquiae imaginis“ [8], perinde ac si „inter dilectionem divinam, quae nos perducit ad regnum, et dilectionem humanam illicitam, quae damnatur“, non daretur „dilectio humana licita, quae non reprehenditur“ [9], haec, inquimus, doctrina a Pio VI pontifice merito declaratur „falsa, alias damnata“ [1].

Ut voluntas bonum aliquod perficere, ita etiam intellectus hominis lapsi veritates aliquas, quae ad religionem naturalem spectant, et imprimis Dei exsistentiam, certo et e suis principiis cognoscere potest. Docet enim de gentibus loquens apostolus [2], e manifestatione naturali per res creatas Deum et sane Deum verum, a mundo distinctum, cui scilicet gratias debebant agere, cognosci posse et cognitum esse. Non de dubia aliqua et incerta cognitione sermo est: quod enim manifestum est, quod intellectu conspicitur, id vero certissimum est. Unde etiam sanctus Augustinus cum aliis sanctis patribus hanc Dei seu generatim religionis naturalis cognitionem aliquam a natura proficisci diserte docet, dum eam ex illis imaginis divinae „extremis lineamentis“, atque ex „vi illa naturae, qua legitimum aliquid anima rationalis sentit et facit“, explicat et a pietate distinguit [3]. Huc spectat confixa pridem a sede Romana Quesnelli sententia, omnem Dei cognitionem etiam naturalem, etiam in philosophis ethnicis Dei donum esse asserentis [4]. Ex illis, quae diximus hactenus, satis iam liquet, non solum vago animi sensu Dei notitiam percipi, sed demonstratione legitima seu ratiocinatione, quemadmodum et alias quasdam veritates morales, Dei exsistentiam posse probari. Unde ex animo huic assentimus sententiae: „Ratiocinatio Dei exsistentiam, animae spiritualitatem, hominis libertatem, cum certitudine probare potest.“ [5]

TITULUS V.

De Christo humani generis reparatore.

Caput XVIII.

De incarnationis causis.

Poterat quidem Deus genus humanum in Adamo lapsum non reparare ad pristinum finem supernaturalem, sed sorti sibi paratae et libere inductae suisque viribus naturali tantum auxilio adiutis committere [6]. Poterat quoque aliis humano generi, si reparare volebat, succurrere viis. Si vero, integram exigens satisfactionem, iustitiam non minus quam misericordiam manifestando, reparare volebat, nemo poterat satisfacere, nisi qui Deus simul esset et homo [7].

Itaque Verbum, secunda Trinitatis persona, in plenitudine temporis naturam suscepit humanam, tum ut omnes omnino, etiam illos, qui praecessisent, passione potissimum et morte redimeret, tum ut omnes, qui subsequerentur, non redimeret solum, sed verbo et exemplo etiam doceret, cum non redemptore solum indigerent, sed et veritatis magistro [8]. *„Verbum caro factum est, et habitavit in nobis; et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis* [9].“ Gloriam Iesu Nazareni, unigenti a Patre, viderunt homines, cum *„aperti sunt ei coeli, et vidit spiritum Dei descendentem sicut columbam et venientem super se“;* et vox audita est: *„Hic est filius meus dilectus, in quo mihi*

[1] Conc. Trid., sess. VI, *de iustif.*, can. 4, 5, 7.
[2] Prop. 25.
[3] Prop. 8, inter 31 damn. ab Alex. VIII [die 7 dec. 1690].
[4] *De spiritu et litt.*, cap. 28, n. 48 [opp., ed. Bened., X, 111 B].
[5] S. Thom. I, 2, q. 109, a. 2.
[6] Sess. VI, *de iustif.*, cap. 1.
[7] Prop. 39.
[8] S. Aug. *De spir. et litt.*, cap. 28.
[9] S. Aug. *Serm. 349, de car.*, n. 1, [opp., ed. Bened., V, 1345 D].

[1] Constit. *Auctorem fidei*, prop. 24. Vide append.
[2] Rom. I, 18-21, II, 14, 15; Sap. XIII, 9.
[3] Cf. locum supra relat. *De spir. et litt.*, cap. 28, n. 48.
[4] Clement. XI constit. *Unigenitus*, prop. 41 [die 8 sept. anno 1713]. Vide append.
[5] Prop. 2, emiss. a s. congreg. indicis anno 1855. Vide append.
[6] S. Aug. *De nat. et grat*, cap. 4 et 5 [opp., ed. Bened., X, 129 E etc.].
[7] S. Anselm. *Cur Deus homo*, lib. II, cap. 6 [opp., ed. Migne, I, 404 A].
[8] S. Leon. *Serm. 3, de nativ.* [opp., ed. Baller., I, 75].
[9] Ioann. I, 14.

complacui[1]." Viderunt hanc gloriam, quoties Iesus Christus ipse se Dei filium asserens miraculis et vaticiniis veritatem suae attestationis comprobabat. Viderunt imprimis hanc gloriam in illa a mortuis resurrectione, quam signum praecipuum, quo Dei filius comprobandus foret, praedixerat. Viderunt etiam hanc Iesu Christi tanquam unigeniti gloriam, cum apostoli eundem Deum, Dei filium, Messiam esse toti nuntiaverunt orbi, *„Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis*[2]." Viderunt denique hanc gloriam, cum ecclesia, ipsa miraculis et martyrum triumphis veritatis comprobata magistra, Iesum Nazarenum Deum, Dei filium, Patri consubstantialem professa est his symboli verbis: „Credo in Deum, patrem omnipotentem ... et in Iesum Christum filium eius unicum ... Deum de Deo ... Deum verum de Deo vero."[3] Videmus et nos hodie hanc gloriam, cum ecclesia catholica, nullis unquam contaminata erroribus, nullis per tot saecula victa persecutionum procellis, eandem Iesu Christi Dei Deique filii professionem tanquam lucidum et fulgens inter infidelitatis tenebras profert vexillum.

Cum igitur non sit in alio aliquo salus, nec aliud nomen sit sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri[4], christiani ut vivam ac sinceram in Iesum Christum redemptorem concipiant foveantque fidem et grati animi sensus, animarum pastoribus summopere allaborandum est. Et tanto id impensius procurandum existimabunt, si deismi, qui Deum unice praedicat, Iesum salvatorem ignorat, labem spargi ac vulgari alicubi senserint. Christiani nomen quomodo gerat, qui ignorat aut non adorat Christum! Nec sine causa primis saeculis ecclesia, ut sinceram in Christum Dei filium tueretur fidem, tanta vigilantia haereticorum elusit insidias, tam intrepido animo acerbas imperatorum subiit iras, crudelia passa est exilia, rapinas, carceres mortemque ipsam contempsit. Recta scilicet in Christum fide religio stat christiana.

Caput XIX.

De duabus in Christo naturis unaque persona.

Concilium Chalcedonense confitetur „unum eundemque filium et dominum nostrum Iesum Christum ... eundem perfectum in deitate, et eundem perfectum in humanitate, Deum vere et hominem vere, eundem ex anima rationabili et corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato ... unum eundemque Christum filium dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter unitionem".

Unde etiam duplex in Christo agnoscenda est voluntas, divina et humana, haec tamen non contraria illi, sed subiecta[5]. Cum porro natura utraque suam sibi propriam haberet formam et virtutem operandi, duplex etiam agnoscenda est operatio. Neque ideo, quod natura divina subiectam sibi haberet humanam et per eam operaretur, natura humana suam propriam amittebat formam et virtutem[6]. Vocamus igitur cum concilio Lateranensi celebrato anno 649 Christi operationes theandricas[7] non ob confusionem aliquam operationum seu virtutum, sed ideo, „quod divina operatio eius utitur humana, et humana eius operatio participat virtutem divinae operationis."[1]

Unde iam colligitur, alio modo in Christo, qui naturam complectitur divinam et humanam, alio modo in homine, qui anima rationali constat et corpore, de operandi principio esse loquendum. In homine enim unum est operationum principium seu una operandi virtus, quia corpus, licet diversa ab anima rationali substantia, virtutem tamen operandi ab ea accipit, cum in Christo natura humana in se suum operandi principium virtutemque haberet, nec a verbo, quasi id animae vice fungeretur, acciperet.

Una est in Christo persona et persona quidem divina, Verbum, cui humana natura unita est. „Si quis non confitetur, carni secundum hypostasin unitum Dei Patris Verbum unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul et hominem, anathema sit."[2] Natura igitur humana, quae in nobis, quia in se subsistit, est persona, in Christo, quia ad Verbum refertur eiusque hypostasi subsistit, persona non est. Verbum, facta incarnatione, quemadmodum divina, sic etiam humana natura utitur tamquam sua proindeque humanitas verbi propria esse dicenda est.

Unio haec in persona ab unione illa in natura, qua anima et corpus in homine unum sunt, aliqua re differt, alia re cum ea convenit. Differt propterea, quod anima, secus ac Verbum naturae humanae, iungitur corpori ut forma materiae et ideo vitam ei praestat unamque cum eo constituit naturam humanam. Convenit autem propterea imprimis, quod, ut unio animae cum corpore, ita et unio Verbi cum natura humana intima, immo substantialis, non accidentalis est, cum non sine Verbo operetur natura humana. Convenit etiam, quia, sicut anima corpore, praeterquam quod in eo est ut forma in materia, utitur simul ut instrumento proprio, ita Verbum natura humana, licet tamen eius non sit forma, utitur ut instrumento assumpto arctissimeque coniuncto, quod quidem vita sibi propria pollet. Id, in quo animae et corporis compositio cum Verbi et naturae humanae coniunctione convenit, significans symbolum Athanasianum dicit: „Unus omnino, non confusione substantiae, sed unitate personae. Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus." Cum persona Verbi non perficiatur a natura humana, neque hac constituatur vel ex parte, persona Verbi est simplex omnino; composita vocatur quandoque, quatenus duas complectitur naturas, per quas operatur.

Itaque, cum secundum fidem ecclesiae una sit agnoscenda in Christo persona, dogma catholicum ab illis laedi declaramus, qui ausi sunt docere, duas in Christo esse personas, alteram divinam, humanam alteram; Christum esse unum unamque personam eatenus tantum, quod persona divina, utpote nobilior quam humana, principatum seu hegemoniam habeat; ecclesiam duas in Christo personas negasse propterea quod, personae notione nondum recte constituta, duas personas dicendo perperam fuisset intellecta.

Quamvis aliud sit humana, aliud divina natura, nec proinde fas sit dicere, humanitatem esse divinitatem, non tamen alius est Deus, alius homo in Christo, sed idem Deus et idem homo. Recte igitur, de Christo agentes, scripturae sacrae patrumque loquendi modum secuti, dicimus: Deus est homo, est natus, passus; hic homo est Deus, est omni-

[1] Matth. III, 16, 17.
[2] Marc. XVI, 20.
[3] Symb. apost. et Nic.
[4] Act. IV, 12.
[5] Conc. oecum. VI (Constantin. III) [Mansi XI, 239 A].
[6] S. Leon. *Ep. dogmat. ad Flavian.*, cap. 4, [Hard. II, 294 E]. Vide append.
[7] Can. XV [Mansi X, 1155 C].

[1] S. Thom. III p., q. 19, a. 1 ad 1.
[2] Decr. conc. Ephes., can. 2, [Hard. I, 1292 E].

potens. Nec immerito canit ecclesia: „Qui te creavit, parvulum lactente nutris ubere.“ Proprietates enim utriusque naturae recte praedicantur de una eademque earum hypostasi. Quae idiomatum communicatio cum inter hominis animam et corpus non sit (non enim anima corpus vel mortalis esse dicenda est), apparet denuo, alio modo in homine corpus iunctum esse animae, atque in Christo naturam humanam Verbo.

Hinc etiam sequitur, Christum hominem, etsi liberum, peccare non potuisse. Cum enim, quae per naturam fiunt, tribuenda sint personae, si Christus peccare omnino potuisset, dicere liceret: Deus potest peccare, quod sane blasphemum foret. Immo et passionibus animae et concupiscentiis carnis molestatum eum fuisse qui dixerit, impius iudicatur ab ecclesia [1]. Nec ut voluntas sit libera, requiritur, eam eligere posse inter bonum et malum: quis enim dixerit, Deum in suis operibus ideo, quod malum eligere non possit, non esse liberum? Sufficit, si inter bonum et bonum possit eligi. Unde impii in Christum sunt illi, qui eum peccare potuisse opinantur.

Fuisse in anima Christi, praeter scientiam acquisitam, etiam scientiam infusam, immo et visionem beatorum, et quidem inde ab ortu, magno consensu docent theologi. Et sane eximium scientiarum thesaurum ei largiendum esse, praedixerat propheta [2]. Cavendum igitur est, ne quid humile vel eo indignum hac in re statuatur. Hac autem culpa sane illos non vacare iudicamus, qui docent, Christum hominem sensim sensimque, atque adeo in tentatione demum perfectam sui muneris conscientiam esse adeptum.

Caput XX.

De beata Maria, deipara, virgine perpetua, omnis labis experte.

Beata virgo Maria vere deipara est, quia Deum peperit [3]. Etenim quia unus est Christus, et quia idem, qui Deus est, secundum humanam naturam ex virgine natus est, Maria Deum peperisse dicenda est. Unde concilium Ephesinum: „Si quis non confitetur ... Dei genitricem (esse) sanctam virginem ... anathema sit.“

Maria virgo concepit, virgo peperit, virgo post partum permansit. Partum virginalem propheta stupens praedixerat [4]. Hinc illa in symbolis et liturgiis Mariae virginis perpetua appellatio, quae quo sensu intelligenda sit, sanctus Augustinus docet, dum scribit: „Quo (Christo) si vel nascente corrumperetur eius (Mariae) integritas, non iam ille de virgine nasceretur; eumque falso, quod absit, de virgine Maria natum tota confiteretur ecclesia.“ [5] In eandem rem sanctus Hieronymus: „Pulchre,“ inquit, „quidam portam clausam Mariam virginem intelligunt, quae et ante partum et post partum virgo permansit.“ [6]

Mariam his in terris nullum unquam commisisse peccatum, celebratissima sñi Augustini est sententia [7]. Communem hanc esse ecclesiae ea de re persuasionem, concilium Tridentinum diserte edicit [8].

Doctrinam de immaculata beatissimae virginis conceptione in ecclesia semper exstitisse veluti a maioribus acceptam ac revelatae doctrinae charactere insignitam, illustria venerandae antiquitatis ecclesiae orientalis et occidentalis monumenta validissime testantur. Amplissimis enim verbis sancti patres beatae virginis sanctitatem, ab omni peccati labe integritatem, eius de hoste infernali, cuius caput immaculato pede contriverit, triumphum plenissimum celebrant. Hinc illa a multis saeculis tot ecclesiae praesulum, doctorum ac pastorum in virginis immaculata conceptione celebranda consensio, cuius rei haec provincia nostra duo iam pridem praebuit documenta, alterum, cum universitas Coloniensis, anno 1494, ad eiusdem virginis immaculatam conceptionem asserendam iureiurando se obstrinxit, alterum, cum iam ab antiquis temporibus canonici capitulares ecclesiae cathedralis Coloniensis decorationem pectoralem gestant stellam auream, in cuius parte aversa beatae virginis icon conspicitur cum hac inscriptione: „Virgo sine labe concepta.“ Omne, quod superesse poterat, dubium discussum est, cum orbis catholicus laetabundus Pii IX, summi pontificis omniumque christianorum patris ac doctoris, ore hanc editam accepit sententiam: „Auctoritate domini nostri Iesu Christi, beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra declaramus, pronuntiamus et definimus, doctrinam, quae tenet, beatissimam virginem Mariam in primo instanti suae conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu salvatoris humani generis, ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem, esse a Deo revelatam, atque idcirco ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam.“ [1]

Quanta Christi fidelium gratulatione et laetitia in hac quidem provincia declaratio illa excepta sit et quos pietatis fructus protulerit, testes sunt processiones in ipsa promulgationis die solemniores, et maiore, quam ab hominum memoria contigerat, populi frequentia celebratae, platearumque ac domorum festiva exornatio ac splendidissima sub vesperam illuminatio; testes sunt alibi columnae, alibi nosocomia, alibi ecclesiae etiam in perennem rei memoriam erectae; testes sunt devotio mensis Mariani magna fidelium pietate frequentata, litanias de beata Virgine cum antiphona *Salve Regina* diebus sabbatinis decantandi consuetudo passim inducta, et confraternitas de immaculato beatae Virginis corde ad peccatores convertendos latius propagata.

Haec in beatam Virginem sine labe conceptam populi devotio ut foveatur et maiora in dies capiat incrementa, pastorum providendum est sollicitae curae. Docendus et hortandus est, ut ad Dei matrem illibatam, consolatricem afflictorum, auxilium christianorum, salutaris apud Deum intercessionis caussa in rebus adversis confugiat, integerrimamque eius puritatem, quantum humana fert conditio et fragilitas, imitari satagat; et ut viva semper privilegii illius praestantissimi, quo divinae bonitati eam exornare placuit, apud omnes vigeat memoria, in litaniis semper adiungenda est invocatio: „Sancta Maria, sine labe originali concepta, ora pro nobis!“

TITULUS VI.

De Christi ecclesia.

Caput XXI.

De ecclesiae origine perpetuaque constitutione.

Hac nostra aetate cum tanta passim vigeat libido subiectivis ut vocant placitis inhaerendi, eaque in religionis etiam, unde vel maxime exulare de-

[1] Conc. oecum. V (Constantin. II), can. 12 [Mansi IX, 383 C].
[2] Is. XI, 2-3.
[3] Luc. I, 35.
[4] Is. VII, 14.
[5] *Enchir.*, cap. 34, [opp., ed. Bened., VI, 210 A].
[6] *In Ezech.*, cap. 44, [opp., ed. Migne, V, 430 A].
[7] *De nat. et grat.*, cap. 36, n. 42, [opp., ed. Bened., X, 144 G].
[8] Sess. VI, *de iustif.*, can. 23.

[1] Pii IX constit. *Ineffabilis Deus*, data die 10 dec. 1854. Vide append.

bebat, transferatur negotium, Christi fideles, ut contra hanc pestem muniantur, sedulo sunt edocendi, eam solam religionis formam esse veram et ab omnibus amplectendam, quam ad consummationem usque saeculi duraturam Christus ipse instituit.

Christus autem his e terris discedens apostolos operis sui vicarios ecclesiae contulit praeesse pastores [1], qui salutari nuntiata doctrina, eos, qui credidissent. baptismo tinctos, redemptionis gratiae efficerent participes, arcteque inter se nexos pro potestate regerent [2]. Visibilis haec hominum eandem doctrinam profitentium, eorundem sacramentorum communione iunctorum et apostolorum eorumque successorum imperio submissorum societas est illa ecclesia, quam se instituturum esse diserte praedixerat [3].

Ecclesia igitur est novum hominum redintegratorum genus, quod a Christo ducit originem, quemadmodum homines lapsi ab Adamo. In Adamo adoptione spoliati, dum baptismate visibiliter in ecclesiam cooptamur, invisibiliter Christo per gratiam coniungimur et filii adoptivi constituimur. Neque enim ut ecclesiae externo accessu coniungamur, ad salutem sufficit; sed ut eius etiam animae per gratiam sanctificantem inseramur eaque vivamus necesse est. Cum videlicet tum iusti tum iniusti, modo baptismate suscepto Christi doctrinam profiteantur legitimisque subsint pastoribus, ad ecclesiae visibile corpus pertineant, eius tamen anima soli iusti vivunt, quippe qui soli intime Christo sint coniuncti. Hac autem ratione non duae constituuntur ecclesiae, visibilis altera, altera invisibilis, sed una eademque ecclesia visibilis corpore vivo, sicut et corpus et anima unum constituunt hominem visibilem.

Christus porro suam ipsius potestatem ita per apostolos exerceri continuarique voluit, ut quam ipse has in terras doctrinam intulerat, eam illi annuntiarent gentibus; et quos gratiarum thesauros ipse morte sua nobis meruerat, eorum illi essent dispensatores; et quam ipse domum construxerat, eam illi regerent. Non igitur e terris omnino evanuisse dicendus est, cum in ecclesia, suo quasi corpore, quod ab apostolis regeretur, inter homines perpetuo versari et vivere voluerit.

Ecclesia enim tamdiu his in terris persistet et vivet, quamdiu homines sunt, qui Christo sunt inserendi. *„Etenim non est in alio aliquo salus, nec ... aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.“* [4] Nec quomodocunque perpetuo durabit ecclesia, sed ea iugiter erit, quae a Christo est instituta; quapropter nunquam tempus erit, ut quidam somniaverunt, quo ecclesiae locum regimen civile obtinere eiusque partes suscipere possit. Christus convelli et destrui opus suum non patietur, cum promiserit fore, ut portae inferi non praevaleant adversus ecclesiam. Sed nec ipse ecclesiam dissolvet, ut aliam ei substituat, quemadmodum ecclesia successit synagogae. Hanc aliquando cessaturam prophetae saepe praedixerant; ecclesiam autem tanquam id, quod prioribus institutionibus esset praeparatum, perpetuo duraturam ea, qua synagogae succederet, forma, et ipsi innuebant et Christus aperte praedixit, promittens, se fore usque ad consummationem saeculi cum apostolis illam, quam acceperant, exercentibus potestatem [5]. Itaque ut eadem doctrina eademque sacramenta, ita eadem quoque regiminis potestas et idem proinde praesidum collegium, quod Christus discedens affatus est, perpetuo erit in ecclesia.

[1] Praefatio de apost.
[2] Matth. XXVIII, 20.
[3] Matth. XVI, 18.
[4] Act. IV, 12.
[5] Matth. XXVIII, 20.

Caput XXII.

De Romano pontifice, Petri apostolorum principis successore.

Christus ut ecclesiae, corpori suo mystico et visibili, visibile etiam, postquam hinc discessisset, caput constitueret, Simonem Petrum apostolorum creavit principem. Id ut significaret, supra Petrum se aedificaturum ecclesiam edixit [1]. Quam aedificium a fundamento, eandem a Petro, fundamento visibili, firmitatem acceptura declaratur ecclesia. Sunt quidem et reliqui apostoli, cum potestate praediti sint, ecclesiae fundamenta, attamen non tam insigni, quo Petrus, modo. Hic enim prae ceteris unum et universale constituitur fundamentum, cum ei, sicuti prae ceteris Iesum Christum Dei filium professus erat, prae ceteris praerogativa esset deferenda. Hoc quo fieret manifestius, plenam de omnibus, quae ad ecclesiam respiciunt, statuendi seu clavium potestatem Christus ei promisit [2]. Etsi clavium potestas etiam reliquis concedenda erat apostolis, eminentiori tamen modo confertur Petro, cum, quod omnibus est commune, non singularis dignitas fuisset, nec munus singulare ob singularem fidei professionem delatum. Hanc autem singularem dignitatem et potestatem reapse Christus tunc contulit in Petrum, cum, postquam e sepulchro vivus prodiit, agnos ovesque pascendi munus eidem imposuit [3]. Soli iterum Petro munus hoc tam amplum, quod et agnos et oves totumque Christi gregem, omnes denique, qui inter Christi oves referri cupiunt, omnes proin ecclesiae ordines respicit, demandari videmus, cum Petrus, an prae ceteris apostolis Christum amet interrogatus, prae ceteris etiam distinguendus declaratur. Iam etiam manifestum est, cur soli Simoni Petro Christus nomen imposuerit, quod aliquam in ecclesia significaret potestatem [4]; cur singulari modo pro Petro rogaverit, ne eius deficeret fides, et ut aliquando conversus fratres confirmaret [5].

Longum est, patrum tam graecorum quam latinorum singillatim recensere testimonia, qui modo a Petro unitatis originem repetunt [6], modo eundem caput constitutum dicunt, ut schismatis tollatur occasio [7], modo os et apostolorum principem appellant [8], modo, ubi Petrus, ibi ecclesiam esse declarant [9]. Communem fuisse apud graecos et latinos illam Christi verborum interpretationem e sancto Gregorio Magno discimus, qui apud Mauritium imperatorem de Ioanne Constantinopolitano episcopo, universalis sibi appellationem arrogante, conquerens scribit: „Cunctis evangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto et omnium apostolorum Petro principi apostolo totius ecclesiae cura commissa est.“ [10]

Petro apostolorum principi unum aliquem in principatu successisse, pronum iam est concludere, quandoquidem Christus cum illo apostolorum collegio, quemadmodum tunc erat constitutum, se perpetuo mansurum promiserat; hoc autem apostolorum collegium ita constitutum erat, ut unus in

[1] Matth. XVI, 18.
[2] Ibid. 19.
[3] Ioann. XXI, 15-7.
[4] Ioann. I, 42.
[5] Luc. XXII, 32.
[6] S. Cyprian. *De unit. eccles.*, [opp., ed. Baluz., p. 195].
[7] S. Hieron. *In Iovin.*, lib. I, n. 26, [opp., ed. Migne, II, 247 A].
[8] S. Chrysost. *Hom. 87 in Ioann.*, [opp., ed. Montf., VIII, 525 E].
[9] S. Ambros. *In ps. XL*, [opp., ed. Migne, I, 1082 A].
[10] Ep. lib. IV, ep. 32, [al. lib. V, ep. 20, opp., ed. Migne, III, 715 C].

eo gereret primatum. Petrus porro illud est ecclesiae fundamentum illeque rector, a quo firmitatem ecclesia acciperet, ut hostibus perpetuo esset superior. Semper autem aedificium indiget fundamento semperque civitas rectore. Dein cum semper his in terris ligandae et solvendae sint res gravissimae, semper etiam sit, qui amplissima illa Petro demandata in ecclesia polleat potestate, necesse est. Denique cum semper sint oves agnique pascendi semperque fratres confirmandi, non ad Petri personam munus hoc gravissimum Christus restrinxisse existimandus est. Itaque Petri aliquo successore constituto, corpus ecclesiae visibile visibili insignitum est capite, et perfectissima gaudens unitate, quae facile per orbem disiicerentur membra, colligit mutuoque inter se iungit nexu.

Romanos vero pontifices Petri, Romae pro fide interfecti, esse successores, id quidem inde ab initio constabat omnibus, unde et rerum ecclesiasticarum scriptores antiquissimi, cum Romanorum pontificum texunt seriem, a Petro incipiunt [1]. Cum enim episcopo succedat is, qui defuncti sedem eo, qui statutus est, modo occupat, Petro tanquam Romanae ecclesiae episcopo defuncto successerunt illi, qui in eius locum Romae deinceps suffecti sunt. Collatam Petro potestatem pascendi, ligandi et solvendi fratresque confirmandi in se transiisse norant inde a primis saeculis Romani pontifices. Praeclaris id sanctus Leo papa effert verbis: „Quamvis, inquit, singuli quique pastores speciali sollicitudine gregibus suis praesint sciantque se pro commissis sibi ovibus reddituros esse rationem, nobis tamen cum omnibus cura communis est, neque cuiusquam administratio non nostri laboris est portio; ut, dum ad beati apostoli Petri sedem ex toto orbe concurritur, et illa universalis ecclesiae a Domino eidem commendata dilectio etiam ex nostra dispensatione deposcitur, tanto amplius nobis instare oneris sentiamus, quanto cunctis maiora debemus.“ [2] Petrum in Romanis pontificibus vivere ac per eosdem loqui norant concilii Chalcedonensis patres omnes, qui recitata Leonis papae epistola uno ore professi sunt: „Petrus per Leonem locutus est.“ Romana ecclesia sancto Cypriano est „Petri cathedra atque ecclesia principalis, unde unitas sacerdotalis exorta est“ [3]; est ecclesiae catholicae radix et matrix, quam ut agnoscant et teneant, alios hortatur [4]. De Romana ecclesia agens sanctus Irenaeus ait: „Ad hanc ecclesiam propter potiorem principalitatem necesse est omnem convenire ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles.“ [5] Non sua solum, sed omnium sensa sanctus Bernardus pandit, cum Eugenium pontificem hisce compellat verbis: „Age indagemus adhuc diligentius, quis sis, quam geras videlicet pro tempore personam in ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum, tu haeres apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es, cui claves traditae, cui oves creditae sunt. Sunt quidem et alii coeli ianitores et gregum pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto et differentius utrumque prae ceteris nomen haereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos; tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium pastor. Unde id probem, quaeris? Ex verbo Domini.“ [1]

Itaque ad declarandam nostram in hanc sedem Romanam et illum, qui Dei providentia nunc eam gloriosissime tenet, sm̃um patrem nostrum, Pium IX, venerationem et submissionem, cum patribus Florentini oecumenici concilii profitemur, „sanctam apostolicam sedem et Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem et doctorem exsistere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.“

Agnoscimus etiam, divina providentia effectum esse, ut Romano pontifici dominium temporale obvenerit, quo certius sedis apostolicae et ecclesiae totius libertas custodiretur et expeditior esset rerum ecclesiasticarum pro omnibus omnium nationum fidelibus administratio. Agnoscimus pariter et attestamur, impiam et sacrilegam esse, quae nuper tentata est, dominii pontificii spoliationem totique orbi catholico nefaria illa audacia illatam esse iniuriam. Sed et quae sm̃o domino nostro Pio IX parata sunt opprobria, anxietates et sollicitudines, illa et nos animis nostris intime sentire eiusque dolores et nostros esse dolores palam profitemur.

Caput XXIII.

De episcopis, apostolorum successoribus.

Christus quam potestatem apostolis detulerat, eandem eorum successoribus committere voluit; subiunxit enim: *„Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* [2].“ Itaque apostoli a divino magistro edocti et Spiritu sancto muniti in universam terram profecti sunt, praedicantes ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis; atque, fidei doctrina sparsa, discipulos in evangelii ministerium assumptos et operis apostolici adiutores electos ecclesiis Deo congregatis praefecerunt [3]. Timotheum discipulum Paulus ecclesiae Ephesi fundatae episcopum instituit, Titum Cretae reliquit, ut per civitates presbyteros constitueret [4]. Seniores Ephesinis fidelibus praefectos idem Paulus admonet, ut attendant sibi et universo gregi, in quo eosdem Spiritus sanctus posuerit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo [5].

Itaque inde a suo primordio ecclesia universa episcopos „apostolis vicaria ordinatione succedere [6], habere successionem ab apostolis, et cum episcopatus successione charisma veritatis certum“ [7], Dei loco praesidere [8] credidit. Ob tantam igitur dignitatem sanctus Ignatius martyr episcopos, ecclesiarum etiam angelos appellatos, ab omnibus sequendos esse enuntiat, ut Iesus Christus secutus est Patrem [9]. Omnium denique saeculorum fidem

[1] Tertull. *De praescript.*, cap. 32, [opp., ed. Migne, II, 45 A]; s. Iren. *Adv. haer.*, lib. III, cap. 3, [opp., ed. Migne, 848 B]; s. Optat. Milev. *Adv. Parmen.*, lib. II, cap. 2 et 3, [Patr. lat., ed. Migne, XI, 947 A, etc.].

[2] S. Leon. *Serm.* 4 al. 5, cap. 2, in annivers. assumpt., [opp., ed. Baller. I, 20].

[3] *Ep.* LV, [opp. ed. Baluz., p. 86].

[4] *Ep.* XLV, [l. c., p. 59].

[5] *Adv. haer.*, lib. III, cap. 3, [opp., ed. Migne, 849 A].

[1] *De considerat.*, lib. II, cap. 8, [opp., ed. Migne, I, 751 D].

[2] Matth. XXVIII, 20.

[3] Marc. XVI, 20; Rom. XVI, 21; I Thess. III, 2.

[4] I Tim. I, 3; Tit. I, 5.

[5] Act. XX, 28.

[6] S. Cypr., *Ep.* LXIX, [opp., ed. Baluz., p. 122].

[7] S. Iren. *Adv. haer.*, lib. IV, cap. 26, al. 43, [opp., ed. Migne, 1053 C].

[8] S. Ign. *Ep. ad Magn.*, n. 6, [*Patr. gr.*, ed. Migne, V, 667 A].

[9] *Ep. ad Smyrn.*, n. 8, [ibid., 714 B].

sanciens sacrosancta Tridentina synodus declarat, episcopos in apostolorum locum successisse et positos esse a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei [1].

Episcopi igitur legitime constituti imprimis dominici gregis rectores sunt, quibus, ut praecepta rite observentur omniaque tum in cultu divino tum in vita christiana rite ordinentur, cura commissa est. Pastores sunt, qui praeeuntes gregem in bona pascua educant, contra fures et latrones luposque rapaces, sanguine etiam et vita profusa, oves tueantur [2]. Custodes sunt, qui supra muros Ierusalem excubias perpetuo agentes, quid de nocte sit, explorent et hostes in sanctam civitatem irruentes repellant. Doctores sunt, qui depositum fidei custodientes et facientes opus evangelistae, tanquam boni Iesu Christi ministri, verbis fidei et bonae doctrinae fideles nutriant, et habentes formam sanorum verborum, devitantes autem profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, sibi et suis attendant [3]. Dispensatores mysteriorum Dei sunt, qui cum ipsi confirmationis praecipue aliorumque sacramentorum charismata salutaria distribuant, tum levitas ad sanctuarii ministerium vocatos et institutos manuumque impositione et unctione sacris ordinibus initiatos, per singulas ecclesias constituant presbyteros, qui idonei sint et alios docere ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, et in aedificationem corpòris Christi [4]. Iudices sunt, quos qui audit, Deum audit, et qui spernit, Deum spernit, quibusque a Deo delatum sit officium, non solum strenue invigilandi, ut quaecunque sunt vera, iusta et sancta in ecclesia Dei observentur, sed etiam intrepide arguēndi peccantes, ut et ceteri timorem habeant et scandalum de medio tollatur [5]. Denique episcopi etiam patres sunt constituti in domo Dei et familia sanctorum, patres, inquimus, qui quotquot in Iesu Christo per evangelium geniti et ex aqua et Spiritu sancto renati sunt, paterno affectu complectantur ac foveant, debiles in bono proposito sustentent, pusillanimes consolentur, aberrantes reducant, infirmos consolident, confractos alligent, depravatos convertant, eos qui perierunt quaerant, inquietos corripiant, recalcitrantes castigent, caritatem in omnes, praesertim in egenos et miseros, foveant, atque ita ministerium suum implentes et in omnibus bonorum operum exemplum seipsos praebentes, sollicitudine indefessa in id incumbant, ut, quos Deus redemit, Deo adducant in vitam aeternam [6].

Caput XXIV.

De ecclesiae magisterio infallibili.

Ut illud, quod acceperat, fidei depositum ecclesia fideliter custodiret omnibusque gentibus veram Christi transmitteret doctrinam; ut fidei controversias, quae pro hominum ingenio orirentur, secundum veritatis rationes dirimeret; ut denique ab omnibus integrum illud, quod Christo ipsi docenti mentis obsequium debetur, tuto posset exigere: Christus promisit deditque Spiritum veritatis, qui ut quondam apostolos, ita eorum successores episcopos in omnem duceret veritatem [7], ipseque cum eisdem usque ad consummationem saeculi se fore pollicitus est [1]. Ecclesia igitur, *„columna et firmamentum veritatis,“* [2] in illis, quae ad fidem moresque spectant, errare aut ulla hominum et inferorum fraude ac violentia in errorem induci non potest [3].

Exercent autem episcopi magisterium hoc nulli obnoxium errori, quoties congregati in concilio, quid credendum sit solemniter, approbante summo pontifice, edicunt; nam concilium generale universalem ecclesiam repraesentat [4]. Exercent pariter, dum dispersi licet per orbem cum summo pontifice in doctrina conspirantes, singuli gregem suum docent; Christi enim promissio ad locum restricta non est, et a pastorum etiam dispersorum doctrina christianorum fides et ecclesiae in fide constantia pendet. Exercent demum, dum sequuntur sententia praeeuntem et pro suprema auctoritate fidei controversias dirimentem summum pontificem, cui per Petrum transmissum est munus tum confirmandi fratres, tum pascendi oves et agnos, tum fundamentum et fulcrum praebendi toti ecclesiae, ut portae inferi non praevaleant. Etenim Romana ecclesia, in qua, secundum Christi domini vocem: Tu es Petrus etc. „immaculata est semper servata religio“ [5], est „mater universorum Christi fidelium et magistra [6], et sicut (Romanus pontifex) prae ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri“ [7], ipseque est omnium christianorum pater et doctor [8], cuius in fidei quaestionibus per se irreformabile est iudicium [9].

Atque hoc ecclesiae magisterium, in rebus fidei et morum omnis expers erroris, est firmissima illa arx tutumque praesidium, ad quod fideles semper, praesertim quoties dubiis mentem pulsari senserint, ut confugiant, hortandi et assuefaciendi sunt.

Caput XXV.

De imperii ecclesiastici potestate ecclesiaeque hierarchia.

Ecclesia, solvendi et ligandi potestate a Christo domino sibi tradita, imperii accepit potestatem, qua leges ferre, ad eas observandas subditos adigere, et salutaribus etiam poenis devios et contumaces coercere possit, cui imperio qui reluctaretur, ethnici instar et publicani habendus pronuntiatur [10]. Amplissimis illis verbis: *„Sicut misit me Pater, et ego mitto vos,“* confisi, apostoli plurima pro opportunitate constituebant, modo corripiebant, modo minis et poenis urgebant [11]. Hanc vero potestatem ignorant aut nimium saltem extenuant, qui eam solum ad consilia, suasiones et hortationes, non ad poenas salutares infligendas pertinere dictitantes, incidunt in systema alias damnatum ut haereticum [12]. Imperii potestas, qua pollet ecclesia, fidelibus in mentem revocanda est identidem, quo efficacius ad eius praecepta observanda urgeantur.

---

[1] Sess. XXIII, *de sacr. ord.*, cap. 4.
[2] Ioann. X, 1-12.
[3] II Tim. I, 13-4; I Tim. IV, 6, VI, 20; Ephes. IV, 14.
[4] I Cor. IV, 1; Act. XIV, 22; Tit. I, 5; Ephes. IV, 12; Col. I, 24.
[5] Phil. IV, 8; I Cor. V, 5; I Tim. V, 20.
[6] Tit. II, 7; I Thess. V, 14; s. Hilar. *Comment. in Matth.*, cap. 27, [opp., ed. Migne, I, 1058 D]; s. Chrysost., *Hom. 59 in Ioann.*, [opp., ed. Montfauc., VIII, 352 A].
[7] Ioann. XVI, 30.
[1] Matth. XXVIII, 20.
[2] I Tim. III, 15.
[3] Cf. supra part. I, cap. 8.
[4] Martini V constit. *Inter cunctas*, art. 5, [die 8 kal. mart. anno 1418. Bull. I, 292]. Vide append.
[5] Formula fid. Hormisdae pontificis, [*Patr. lat.*, ed. Migne, LXIII, 393 B. Hard. V, 773 E].
[6] Conc. Lat. IV, cap. 5 [Hard. VII, 23].
[7] Confess. fid. Michaeli palaeologo proposita a Clemente IV [Hard. VII, 695 E]. Vide append.
[8] Conc. Flor. decret. union. Graec. [Mansi XXXI, 1697 D]. Vide append.
[9] Art. cler. Gallic. reiecti ab Innocent. XI [die 11 april. anno 1682]. Vide append.
[10] Matth. XVIII, 17.
[11] I Cor. IV, 21.
[12] Constit. Pii VI *Auctorem fidei*, prop. 4 et 5. Vide append.

Non ab imperio civili, sed a Christo, suo auctore, A ecclesia amplissimam hanc potestatem accepit. Ecclesia, tanquam societas perfecta suique iuris, cum societate civili confundi minime potest. Alia enim est ecclesiae, quae immediate a Christo instituta est, alia civitatis origo; alius ecclesiae, hominum aeternam salutem procurantis, alius civitatis est finis; aliis ecclesia, cui supernaturalia a Christo commissa sunt subsidia, aliis civitas utitur adminiculis; alia est ecclesiae, cui certa et immutabilis a Christo indita est forma, alia civitatis mutabilis est constitutio.

Quamvis autem ecclesiae et imperii potestas sit distincta, amicum tamen consortium optat ecclesia, neque res faustas et religioni et principatui ominatur „ex eorum votis, qui ecclesiam a regno separari mutuamque imperii cum sacerdotio concordiam abrumpi discupiunt“ [1].

Illorum vero sententiam, qui asserere non B verentur, ecclesiam, quae Spiritu Dei regitur, imperii potestate ita posse abuti, ut disciplinam constituat periculosam aut noxiam, cum Pio VI piae memoriae summo pontifice falsam profitemur, temerariam, ecclesiae ac Spiritui Dei iniuriosam, ad minus erroneam [2].

Non omnes christiani potestate ecclesiastica potiuntur, nec, qui potiuntur, partibus aequalibus eam tenent. Est enim in ecclesia hierarchia divinitus instituta, ad quam, praeter ceteros ecclesiasticos gradus, episcopi potissimum pertinent [3]. Et Romano quidem pontifici, ut ecclesiae capiti et fundamento visibili, episcoporum principi pastorique supremo, vera iurisdictio episcopalis competit in universam ecclesiam. Propterea ius ei inest convocandi concilia generalia, iisdem praesidendi et sua confirmatione eorum decreta sanciendi, quae dein irreformabilia sunt ex se et ante ecclesiae reli- C quae consensum. Penes ipsum est dispensare in legibus seu canonibus universalibus ecclesiae; a iudicio ecclesiastico inferiore ad eius iudicium provocare fas, ab eius autem iudicio, cum supremum sit, ad aliud provocare semper nefas est. Qui vero asserunt, summum pontificem non a Christo in persona Petri, sed ab ecclesia potestatem ministerii accepisse, haereticis adnumerandi sunt [4].

Etsi Romano pontifici episcopalis potestas competit in universam ecclesiam, reliqui tamen episcopi potestatis regendi ecclesiam, quem in finem episcopatus institutus est, sunt consortes, et Romani pontificis auctoritate assumpti, illam, quam in ordinatione potestatem acceperunt, legitime exercent [5].

Episcopi iure divino superiores sunt presbyteris [6]. Hi uti non sunt iudices in quaestionibus fidei, ita neque constituti sunt ad regendam per leges eccle- D siam, nisi quatenus ab episcopo, cui pastoralis cura, regimen et administratio ecclesiae in spiritualibus et temporalibus plenarie committitur, ad id delegantur. Sunt igitur ordinis sacramento initiati presbyteri adiutores episcoporum ad sacramenta administranda, ad cultum curandum, ad doctrinam sacram tradendam legumque executionem urgendam secundum illam iurisdictionis partem, quae ab episcopis iis fuerit commissa.

[1] Encycl. Gregor. XVI, data die 15 aug. 1832. Vide append.
[2] Constit. *Auctorem fidei*, prop. 78. Vide append.
[3] Conc. Trid., sess. XXIII, *de sacr. ord.*, cap. 4.
[4] Pius VI in constit. *Auctorem fidei*, prop. 3. Vide append.
[5] Conc. Trid., sess. XXIII, *de sacr. ord.*, cap. 4.
[6] Benedict. XIV, *De syn. dioec.*, lib. XIII, cap. 1; conc. Trid., l. c., cap. 4, et can. 6 et 7.

Caput XXVI.

Unam solam esse veram Christi ecclesiam.

Una est doctrina, quam per totum terrarum orbem disseminandam Christus apostolis commisit [1]. Una sola est ianua, qua in ecclesiam patet aditus, unum baptisma [2]. Unum solum est Christi corpus, quod est ecclesia [3], et unius solius corporis fideles sunt membra. Una est Christi sponsa, et Christus unum est ecclesiae caput invisibile [4]. Nec potest non esse una sola ecclesia, cum unum solum sit fundamentum visibile, quo singulae huius societatis partes fulciantur et inter se mutuo connectantur. Verum Christi ovile illud solum est, cuius Petrus est pastor; verum Christi invisibilis corpus visibile illud solum est, quod Petro capite visibili est insignitum. Propterea symbola, ut unum dominum Iesum Christum, sic unam profitentur ecclesiam, et sancti patres, ut unam arcam Noë, ita unam solam norunt ecclesiam [5].

Unde manifestum est, Christi doctrinae quantopere adversetur illud figmentum, veram ecclesiam e diversis sibique oppositis sectis iam nunc coalescere, vel aliquam aliquando, quam futuri temporis ecclesiam illisque, quae sunt, superiorem sibi somniant, esse coalituram, singulasque sectas verae ecclesiae diversas tantum esse formas diversosque eiusdem veritatis communis quasi rivulos. Non enim dividi potest Christus nec separari Christi tunica inconsutilis. Nec eiusdem verae ecclesiae tantum diversae formae sunt illae, quae ab hac deficiunt forma, qua Christus suam in aevum constituit ecclesiam. Neque e diversis sectis coalescere et evolvi potest ecclesia, quam integram absolutamque a Christo institutam perpetuo in terris perduraturam novimus. Neque illa fuit apostolorum C sententia, qui haereticum hominem vitandum omnesque scissiones fugiendas dixerunt; nec Christi fuit, qui illum, qui ecclesiae, sane visibili, non obtemperat, ethnici et publicani instar habendum mandat. Quis tandem ecclesiam illa, quae iam est, superiorem exstruendam dicat, nisi Christum aut nullam omnino ecclesiam instituisse aut eam, quam instituit, mancam dereliquisse existimet?

Illa autem ecclesia, quam solam Christus instituit, non alia esse potest, nisi ecclesia catholica, quae sola est una, cum eius unum sit caput, eadem auctoritas, idem magisterium ipsaque eandem ubique fidem, eadem sacramenta conservet; sola sancta, cum tot inde ab origine filiis sanctitate, miraculis etiam obsignata, florentibus claruerit; sola catholica, quod vel nomen prodit et per totum orbem diffusa demonstrat; sola apostolica, cum episcoporum cum Romano pontifice iunctorum ordo ad ipsum Petrum D ascendat.

Merito igitur cum sancto Augustino profitentur singuli: „Multa sunt ... quae in eius (catholicae ecclesiae) gremio me iustissime teneant. Tenet consensio populorum atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, caritate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad praesentem episcopatum successio sacerdotum; tenet postremo ipsum catholicae nomen, quod non sine causa inter tam multas haereses sic ista ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes haeretici se catholicos dici velint, quaerenti tamen peregrino alicui, ubi ad catholicam

[1] Matth. XXVIII, 19-20.
[2] Ephes. IV, 5.
[3] Ephes. I, 23.
[4] Ephes. V, 22-30.
[5] S. Cypr. *De unit. eccl.*, [opp., ed. Baluz., p. 195].

conveniatur, nullus haereticorum vel basilicam suam vel domum audeat ostendere.“ [1]

Nulla religioni christianae perniciosior est sententia, quam illa, quae statuit, perinde esse, quam quis eiusdem formam seu societatem religiosam amplectatur aut profiteatur. Eo enim illa valet sententia, ut aut Deo praecipienti obsequendum, aut religionem christianam revelatam esse negetur. Quocirca ne unquam fidelium mentes tam funestus occupet error, sollicite omnino prospiciendum est animarum pastoribus ecclesiaeque hac in re dogma diligenter exponendum.

Cum Christus sua ipsius apostolos instruxerit potestate ad fidem praedicandam, sacramenta administranda, homines in salutis via ducendos, et hanc in ecclesia potestatem perpetuam esse voluerit: dubium esse nequit, quin is, qui cognitae potestati se subducit ac reluctatur, in re gravissima Christo ipsi obedientiam deroget. Qui vero rebellis exsistit Deo, quam salutis spem, nisi resipiscit, habebit? Et sane Christus non ut suos agnoscere potest illos, qui ipsius doctrinam, sacramenta et mandata respuunt; aeternae potius damnationis sententiam in omnes, qui non essent credituri, pronuntiatam legimus [2]. Hinc illa gravissima sancti Ignatii martyris sententia: „Si quis schisma facientem sectatur, regni Dei haereditatem non consequitur.“ [3] Hinc illa sancti Cypriani: „Habere non iam potest Deum patrem, qui ecclesiam non habet matrem.“ [4] Quae sit ecclesiae hac de re sententia, e concilio Lateranensi IV discimus, quod profitetur: „Una est fidelium universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur.“ [5] Discimus id ex illa fidei professione, quam Innocentius III Valdensibus ad ecclesiam revertentibus praescripsit: „Corde credimus et ore confitemur unam ecclesiam non haereticorum, sed sanctam Romanam, catholicam et apostolicam, extra quam neminem salvari credimus.“ Itaque ecclesiae catholicae dogma hac doctrina contineri et per se patet et per summos pontifices identidem est declaratum [6].

Quam certo autem ecclesia pronuntiat, non esse salutem illis, qui ecclesiam veram cognitam non sequuntur, tam certo etiam Deo, qui solus singulorum corda scrutatur, iudicium de eorum, qui errant, culpa commitit.

TITULUS VII.

De gratia.

Caput XXVII.

De gratiae ad salutem necessitate.

Uti hominem sine revelationis auxilio externo veritatem salutarem cognoscere, sic sine gratiae auxilio interno revelationi, ut expedit ad salutem, consentire legemque implere posse, facile sibi persuadet humana naturae viribus nimium fidens superbia. At vero ut sine revelatione homo finem supernaturalem non potest cognoscere, ita sine gratia eundem prosequi non potest. Gratia, de qua hic agitur, est donum supernaturale, internum, creaturae intellectuali gratis ex meritis Christi a Deo concessum ad finem supernaturalem consequendum.

Genuinam et catholicam gratiae ad vitam aeternam nos ducentis notionem, quae cum alias, tum ex eiusdem contra Pelagianos et Semipelagianos assertione quam maxime est manifestata, ab illis perverti declaramus, qui gratiam non in supernaturali dono, sed potius in quacunque Dei in creaturam actione reponunt.

Ad omnes actus salutares gratia est necessaria [1]. Salutares autem actus non solum illi dicuntur, quibus homo, utpote iam iustus, vitam aeternam meretur, sed illi etiam, qui iustificationem, ad eam nos disponendo, praecedunt. Cum beatitudo, ad quam contendere debemus, sit supernaturalis, recte concluditur, etiam actiones, quibus ad eam provehimur, supernaturales esse debere. Supernaturales autem fiunt per gratiam; ergo gratia ad totam illam actionum, quibus salutem obtinemus, seriem necessaria est [2].

Non solum ad illam fidem, qua recte iam vivimus, seu ad fidem vivam, sed etiam ad illam, qua revelationi consentimus, atque adeo ad initium fidei ipsumque credulitatis affectum gratiam requiri patres Arausicani tradunt [3]. Eadem est Tridentinorum patrum sententia, qui docent [4], a gratia proficisci fidem illam, quae praecedat timorem, spem, peccati odium, vitae melioris propositum. Sententiae catholicae proin adversantur illi, qui solum ad fidem, qua recte iam vivitur, non vero ad fidem, quae iustificationem praecedit, gratiam requiri asserunt.

Non solis fidelibus, sed etiam infidelibus, illis quoque, quibus evangelium nunquam est annuntiatum, gratia confertur sufficiens, qua ad fidem et salutem pertingere possint [5]. Deus igitur ita illuminabit et movebit infideles, ut, si his motibus obsequuntur, ad fidem quocunque demum modo pertingant. Si non obsequantur, peccant Deo non obediendo legemque violando naturalem; infidelitas ipsa tamen nondum erit peccatum, cum nesciant, se resistendo illis gratiae motibus fidei beneficio privandos esse [6]. Manifestiora, quae dicta sunt, evaserunt, postquam sedes Romana has proscripsit sententias: „Pagani, Iudaei, haeretici aliique huius generis nullum omnino accipiunt a Iesu Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam et inermem sine omni gratia sufficienti [7]. Nullae dantur gratiae nisi per fidem. Fides est prima gratia et fons omnium aliarum. Extra ecclesiam nulla conceditur gratia.“ [8]

Caput XXVIII.

De iustificatione.

Secundum sacrae Tridentiae synodi [9] doctrinam iustitia est habitus quidam seu status permanens, in quem transferimur gratia sanctificante. Peccata vere per eam delentur, non tegi modo aut radi dicenda sunt. Non tamen sola peccatorum remissione absolvitur iustificatio, cum gratia etiam et caritas in corde hominis diffundatur [10]. Gratia haec non est tantum favor Dei aut sola imputatio meritorum Christi [11], sed est aliquid internum, quo renovamur, immutamur, regeneramur, unde etiam filii Dei non solum vocamur aut censemur, sed per illud, quod

---

[1] *Cont. epist. Manich.*, cap. 4, n. 5, [opp., ed. Bened. VIII, 153 B].
[2] Marc. XVI, 16; Matth. X, 14-5.
[3] *Epist. ad Philad.* [Patr. Gr., ed. Migne, V, 699 H].
[4] *De unit. eccles.* [opp., ed. Baluz., p. 195].
[5] Cap. 1 [Hard. VII, 15].
[6] Greg. XVI breve ad episc. Bavariae, datum die 27 maii 1832. Vide append.

[1] Conc. Araus. II, can. 7 [Mansi VIII, 714 A].
[2] Ioann. VI, 44.
[3] Can. 5.
[4] Sess. VI, *de iustif.*, cap. 6.
[5] I Tim. II, 3-4.
[6] Prop. Baii 68 damn. a s. Pio V [die 1 oct. anno 1567]. Vide append.
[7] Propp. damn. ab Alexand. VIII, die 7 dec. 1690, prop. 5. Vide append.
[8] Propp. damn. Quesnelli 26, 27, 29 [a Clement. XI in bulla *Unigenitus*, die 8 sept. anno 1713]. Vide append.
[9] Sess. VI, *de iustif.*, cap. 7.
[10] Ibid., can. 11.
[11] Ibid.

in nobis regeneratione factum est, filii Dei adoptivi vere sumus, cum divina adoptio alia sit ab humana. Caritas, qua renovamur, in nobis manet, nobis inhaeret per modum habitus, infusam eam accepimus et tenemus. Est enim divina qualitas in anima inhaerens ac veluti splendor quidam et lux, quae animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsasque animas pulchriores et splendidiores reddit[1]. Frequenter secundum catholicam doctrinam gratiae sanctificantis donum tam eximium fidelibus exponendum est, ut tanto impensius Christo, qui nobis eam meruit, referant grates diligentiusque eam conservare, et si amissa fuerit, recuperare satagant.

Non igitur in illa Dei erga homines benevolentia, quae concepta sit propter merita Christi, reponenda est gratia sanctificans. Dei benevolentia et Christi merita sunt quidem id, ex quo provenit nobis, non sunt ipsa gratia sanctificans. Et sane Deus propter merita Christi propenso est in omnes animo, nec tamen omnes gratia sanctificante praediti sunt.

Neque reponenda est in illis a Deo misericorde propter Christi merita homini collatis auxiliis actualibus, quibus ad actus fidei, spei et caritatis eliciendos instruatur, ut horum frequenti exercitio in illum convertatur statum, quo gratus Deo exsistat. Nam iustificatio e sancti concilii doctrina nobis confertur, non acquiritur actibus nostris. Actus enim, qui iustificationem praecedunt, cum mereri non possint iustificationem, multo minus eam possunt efficere. Gratia sanctificans homini infunditur in baptismate, non acquiritur sensim sensimque longo virtutum exercitio. Et infantes, in quibus de virtutum exercitio sermo esse non potest, nonne in baptismate iustificationis gratiam obtinent?

Longissime etiam a fide catholica aberrant, qui iustificationis partes discernentes, asserunt, peccati originalis culpam quidem pro singulis sublatam esse eo ipso, quod generatione naturali membra sint humani generis a Christo reparati, sanctificationem autem conferri baptismate. Nam e concilio Tridentino[2] novimus, in iustificatione non remitti solum peccata, sed infundi gratiam et caritatem, adeoque non separandam esse culpae remissionem et hominis sanctificationem.

Porro aberrant, dum docent, hominem ex hoc solum interne constitui iustum, quod sicut primi Adami culpam imitatione suam effecerit, sic etiam liberi arbitrii viribus Christi meritum imitatione efficiat suum. Nam gratia in baptismate collata homo vere et interne iustus constitutus iam est. Nec sola Christi imitatione eius merita fiunt nostra, sicut et Adami culpa non imitatione contrahitur, sed sicut generatione naturali Adami transfunditur culpa, ita regeneratione per baptisma Christi acquiruntur merita. Nec solis liberi arbitrii viribus Christum imitamur, cum gratia praeveniente et adiuvante opus sit.

TITULUS VIII.

De sacramentis.

Caput XXIX.

De sacramentis generatim.

Christus, quemadmodum ecclesiam instituit visibilem, quae magisterii potestate praedita suam hominibus transmitteret doctrinam, ita visibilia etiam instituit sacramenta, eaque ecclesiae, ministerii pariter potestate praeditae, commisit administranda, quibus invisibiles gratiae, passione et morte nobis promeritae, cum hominibus communicarentur. Haec enim novae legis sacramenta nec sunt mera signa ad distinguendos fideles ab infidelibus, nec signa solum sunt acceptae iam gratiae, nec ad fidem solum pietatemve externo quodam ritu nutriendam instituta sunt, sed continent atque efficiunt ex opere operato gratiam in illis, qui ea, obicem non ponentes, recipiunt. Unde differunt a veteris legis sacramentis. „Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant.“[1] Septem sunt novae legis sacramenta: baptisma, confirmatio, eucharistia, poenitentia, extrema unctio, ordo et matrimonium. Septenarius eorum numerus ecclesiae tum occidentalis tum orientalis, etiam sectarum, quae primis iam saeculis ab ecclesia defecerunt, continuo et solemni usu luculentissime comprobatur, praeterquam quod alia aperte in scripturis traduntur, alia innuuntur. Sacramenta haec aptissime diversis singulorum fidelium vitae spiritualis quasi stadiis et ecclesiae ipsius vitae conservandae respondent. „Quinque prima ad spiritualem uniuscuiusque hominis in se ipso perfectionem, duo ultima ad totius ecclesiae regimen multiplicationemque ordinata sunt.“[2] Etenim baptismo novus homo generatur; confirmatione miles constituitur et ad pericula subeunda munitur; eucharistia tanquam cibo eius vires aluntur, recreantur, augescunt; poenitentia, si peccati vulnera accepit, sanatur; extrema unctione in mortis periculo constitutus, peccati reliquiis abstergitur, alleviatur et, si expedit, redditur sanitati; ordine ecclesiae rectores et fidelium parentes spirituales constituuntur; matrimonio vitae corporalis propagatores sanctificantur, ut sancta ecclesiae succrescat soboles. „Haec omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma et persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi, quod facit ecclesia; quorum si aliquod desit, non perficitur sacramentum. Inter haec sacramenta tria sunt, baptismus, confirmatio et ordo, quae characterem, id est, spirituale quoddam signum a ceteris distinctivum, imprimunt in anima indelebile. Unde in eadem persona non reiterantur. Reliqua vero quatuor characterem non imprimunt et reiterationem admittunt.“[3] Cum igitur vita spiritualis sacramentis in nobis generetur, augeatur, reparetur, haec sane doctrinae christianae pars eximiam pastoris requirit industriam, ut, quae tam singulari nobis benignitate Christus praeparavit, omnibus in animae cedant emolumentum.

Caput XXX.

De baptismo.

„Primum omnium sacramentorum locum tenet sanctum baptisma, quod vitae spiritualis ianua est: „per ipsum enim membra Christi ac de corpore efficimur ecclesiae.“[4] Huius sacramenti materia est aqua propria et naturalis, forma illis indicatur verbis, quae leguntur apud Matthaeum[5]. Minister in necessitate est quicunque, etiam infidelis, modo facere velit quod facit ecclesia. Baptismus ad salutem est necessarius[6]. Nemo enim salvari potest, nisi qui fuerit membrum Christi. Huius autem membrum homo fit baptismo. Vita spirituali qui caret, aeternae beatitudinis non erit particeps. Ad illam autem in homine generandam vitam baptis-

[1] Catech. conc. Trid., part. II, cap. 2, n. 38.
[2] Sess. VI, can. 11.

[1] Conc. Flor. decr. pro Armenis [Mansi XXXI, 1054 C]. Vide append.
[2] Conc. Flor., l. c.
[3] Conc. Flor., l. c.
[4] Conc. Flor., l. c.
[5] Matth. XXVIII, 19.
[6] Ioann. III, 5.

mus est institutus; quae dum producitur, omnis culpa, tum originalis tum actualis, omnis quoque poena, quae culpae debetur, remittitur: „Propterea baptizatis nulla pro peccatis praeteritis iniungenda est satisfactio; sed morientes, antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum coelorum et Dei visionem perveniunt.“ [1]

Etiam parvuli baptizandi sunt, ut ecclesiae perpetuus docet usus. Nec officit, quod ipsi consensum et fidem, quae in adultis ante baptismi susceptionem requiritur, habere nondum possunt. Nam „originale (peccatum), quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti“ [2]. Divinae certe congruit bonitati, ut quam gratiam aliena opera, primi videlicet Adami culpa amiserunt, eamdem e secundi Adami voluntate alieno recuperent ministerio. Neque, ubi adoleverint, interrogandi sunt, utrum, quae patrini eorum nomine promiserunt, rata habere velint. Sicut enim e Dei voluntate omnes ad baptismum suscipiendum, ita etiam ad illa, quae e suscepto sequuntur, officia explenda tenentur.

Adulti quidem, qui a baptismo re suscipiendo impediuntur, eius tamen voto salvari possunt. Infantes vero, cum huius voti capaces non sint, a regno coelesti, id est, beatitudine supernaturali excludi, si baptismo non regenerati discedunt, fides docet. Haec porro muneris gratuiti et liberalis privatio, cum Adami praevaricatione effecta sit, damnationis et poenae rationem habet et nomen. „Poena originalis peccati est carentia visionis Dei, actualis vero poena peccati est gehennae perpetuus cruciatus.“ [3]

Caput XXXI.

De confirmatione.

Confirmationem vere esse sacramentum, tum ex ecclesiae fide usuque perpetuo, tum ex apostolorum discimus actibus [4], qui ritu sensibili gratiam collatam esse perhibent, unde Christi institutio recte concluditur. Eius minister ordinarius est solus episcopus. „Materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod odorem significat bonae famae, per episcopum benedicto.“ [5] Effectus huius sacramenti est, „quia in eo datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est apostolis in die Pentecostes, ut videlicet christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoque in fronte, ubi verecundiae sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat et praecipue crucem eius, qui Iudaeis quidem est scandalum, gentibus autem stultitia secundum apostolum; propter quod signo crucis signatur.“ [6]

Caput XXXII.

De eucharistia, sacrificio et sacramento.

Eucharistia hoc sibi proprium habet, ut sit sacrificium simul et sacramentum. Quatenus enim conficitur et ad Deum honorandum immediate refertur, sacrificium est; peracta consecratione, quatenus ad hominis refertur usum, sacramentum est.

In nova lege sacrificium quoddam fore visibile perpetuo et ubique offerendum, Deus per Malachiam prophetam [7] praedixerat; Christus vero, sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech [8], id instituit, cum in ultima coena, postquam panem et vinum in corpus suum et sanguinem convertit, apostolis, ut idem in suam memoriam facerent, mandavit. Itaque in sma eucharistia vere, realiter et substantialiter, non ut in signo, figura vel virtute tantum, Christus praesens sistitur, et quidem per transsubstantiationem, id est, conversionem totius substantiae panis in substantiam corporis et totius substantiae vini in substantiam sanguinis. Quam vere in cruce, tam vere in altari Christus offertur, et unum idemque est sacrificium hoc cum crucis sacrificio, quia non solum eadem est hostia, sed idem etiam sacerdos, Christus, qui per sacerdotum manus se offert; sola offerendi ratio est diversa, cum in cruce fuerit cruenta, incruenta sit in altari. Nihil inde crucis derogatur sacrificio, cuius meritum per hoc applicatur. Quemadmodum et sacrificium illud cruentum, ita hoc incruentum, latreuticum et eucharisticum, propitiatorium et impetratorium est sacrificium; pro vivis atque defunctis, soli quidem Deo, in honorem tamen sanctorum, pro certis etiam personis et ordinibus, qui specialem eius fructum percipiant, offerri potest [1]. Missae sacrificium cum sit adeo augustum et sanctum, religiosique cultus centrum quasi et anima, ecclesia caeremoniarum etiam maiestate, sacrae linguae usu et ipsius vocis temperatione, eiusdem dignitati consulendum convenienter censuit. Uberrimos eius in omnes et singulos fructus si sacerdotes frequenter et apte exposuerint, fiet, ut fideles, huiusmodi thesauros obtinendi cupidi, non modo praeceptum diebus dominicis et festis ei reverenter assistendi smum habeant, sed aliis etiam diebus eidem interesse satagant.

Peracta igitur mirabili illa et singulari conversione substantiae panis et vini in substantiam corporis et sanguinis, Christus in eucharistiae sacramento totus adest cum corpore et anima atque divinitate, tum sub unaquaque specie, tum facta separatione, sub singulis cuiusque speciei partibus; sed corpus quidem sub specie panis et sanguis sub vini specie ex vi verborum: ipsum autem corpus sub specie vini et sanguis sub specie panis animaque sub utraque, vi naturalis illius connexionis et concomitantiae, qua partes Christi domini, qui iam ex mortuis resurrexit non amplius moriturus, inter se copulantur; divinitas porro propter admirabilem illam eius cum corpore et anima hypostaticam unionem [2]. Cum ergo una etiam specie verum sumatur sacramentum, ecclesia Christi mandatum minime laedit, dum iustis de causis laicis et sacerdotibus non conficientibus sacramentum sub panis solum specie communionem praescribit. Porro cum Christus permaneat in smo sacramento, quamdiu species adsunt, recte sma eucharistia asservatur, ad aegrotos defertur, adoranda exponitur, solemniter circumgestatur et peculiari etiam festiva celebritate honoratur.

Smae eucharistiae fructus et plurimi sunt et praestantissimi. Etenim „huius sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur et membris eius unitur, consequens est, quod per hoc sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur: omnemque effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem sustentando, augendo, reparando et delectando, sacramentum hoc quoad vitam operatur spiritualem: in quo, ut inquit Urbanus papa, gratam salvatoris nostri recensemus memoriam, a malo

[1] Conc. Flor., l. c.
[2] Innoc. III in cap. 3, X, *de bapt.* (III, 42).
[3] Innoc. III, l. c.
[4] Act. VIII, 14-8, XIX, 6.
[5] Conc. Flor., l. c.
[6] Conc. Flor., l. c.
[7] I, 10-1.
[8] Hebr. VII, 17.

[1] Pius VI in constit. *Auctorem fidei,* prop. 30. Vide append.
[2] Conc. Trid., sess. XIII, *de euchar.,* cap. 3.

retrahimur, confortamur in bono et ad virtutum et gratiarum proficimus incrementum".[1]

Caput XXXIII.

De poenitentiae sacramento.

Christus dominus poenitentiae sacramentum tunc praecipue instituit, cum a mortuis suscitatus apostolis suis dixit: *„Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt."*[2] Dedit enim apostolis qua arbitris potestatem remittendi et retinendi peccata post baptismum commissa, ut constans ecclesiae tenet traditio, et verborum declarat vis, quibus iudicandi potestas, quae in baptismo tamquam regenerationis sacramento non exercetur, aperte exprimitur. Eadem vero ratione, qua apostoli iudices constituti sunt, poenitentibus lege divina omnium et singulorum peccatorum mortalium, quorum post baptisma sibi conscii sunt, praescribitur confessio; nam iudicium requirit causae cognitionem, quae ab alio, quam a poenitente, cum occultissima etiam peccata vel sola cogitatione commissa in iudicium veniant, repeti non potest. Quamvis vero sola peccatorum mortalium, quippe quae sola ab aeterna beatitudine excludant, ad salutem consequendam sit necessaria, utilis tamen est peccatorum etiam venialium, quae ab ea retardant, confessio.

Soli sacerdotes huius sacramenti sunt ministri. Quam enim potestatem, teste evangelio, solis apostolis Christus contulerat, eam nisi ab episcopis et presbyteris exerceri non posse, constans et perpetua habet traditio. Cum vero sententia in illos tantum, qui subditi sunt, ferri possit, praeter ordinis potestatem in sacerdote iurisdictionis quoque requiritur potestas, et irrita esset absolutio, quam sacerdos illi conferret, in quem non haberet iurisdictionem ordinariam vel delegatam. Cum praeterea iudicii ferat ratio, ut causae nonnullae iudicibus inferioribus subtrahi possint, summo pontifici et episcopis inest ius quaedam sibi peccata reservandi etiam in foro interno, ita ut sacerdotis, qui extra mortis periculum ab iisdem absolveret, irrita esset absolutio.

Quod ad contritionem attinet, ea, si caritate perfecta est, poenitentem iustificat iam ante sacramentum susceptum, non tamen sine sacramenti voto. Contritio autem imperfecta, quae concipi solet ex peccatorum gravitate, multitudine, foeditate, aeternae beatitudinis amissione, aeternae damnationis incursu, cum proposito melioris vitae et spe veniae, quamvis sit verus et utilis dolor et disponat ad gratiam recipiendam, eam tamen ante sacramentum susceptum non confert.

Cum remissa culpa non semper tota etiam poena a Deo remittatur, ut Davidis imprimis exemplum[3] docet, et cum poenitentiae minister iudicis fungatur officio, sacerdotes poenitentibus etiam satisfactionem aliquam iniungere possunt et debent. Non tamen, ut poenitentes a peccatis absolvi possint, illa satisfactionis opera iam peracta esse necesse est.

Caput XXXIV.

De indulgentiarum usu.

In satisfactione praestanda ecclesia nobis succurrit indulgentiarum usu, quae sunt temporalis poenae post remissam culpam peccatis debitae relaxatio, in foro etiam interno coram Deo valida, per satisfactionum thesauri applicationem. Cum quodlibet opus bonum non solum merendi, sed etiam satisfaciendi vim habeat, et cum Christi satisfactio superabundans sit et infinita, beatae virginis autem, sanctorum martyrum totque aliorum sanctorum opera, quamvis illis meruerint gloriam, tamen satisfaciendi vim et valorem omnem in ipsorum, si quae sint, delendis poenis non impenderint: hinc amplior ille satisfactionum cumulus iure merito ecclesiae, personae videlicet moralis, censetur esse thesaurus, utpote ab ecclesiae capite et membris comparatus. Quae cum ita sint, ecclesia seu caput eius visibile pro suorum membrorum nonnullis sive vivis sive, per modum suffragii, mortuis, cum eadem omnes societas et communio teneat, thesauri illius partem Deo offerre potest, quemadmodum et alia societas quaecunque opum suarum partem sociis aliquibus potest impendere. Amplissima enim illa clavium potestas, cum ad solvenda omnia, quae a coeli ingressu impediant, Petro concessa sit, ad poenas etiam remittendas, quippe quae etiam impediant et retardent, valere censenda est. Unde quemadmodum a Pio VI piae memoriae, ita enim a nobis tanquam „falsa, temeraria, Christi meritis iniuriosa, dudum in articulo 19 Lutheri damnata" reiicitur synodi Pistoriensis sententia asserens, indulgentiam secundum suam praecisam notionem aliud non esse, quam remissionem partis eius poenitentiae, quae per canones statuta erat peccanti; „quasi indulgentia praeter nudam remissionem poenae canonicae, non etiam valeat ad remissionem poenae temporalis pro peccatis actualibus debitae apud divinam iustitiam."[1] Proscribitur a nobis pariter tanquam „falsa, temeraria, Christi et sanctorum meritis iniuriosa, dudum in articulo 17 Lutheri damnata" illa, quae eadem synodus de thesauro male intellecto conqueritur, sententia, „quasi thesauri ecclesiae, unde papa dat indulgentias, non sint merita Christi et sanctorum."[2]

Iniungimus praeterea, ut accurate ab omnibus executioni mandentur, quae de maxime salutari christiano populo indulgentiarum usu a sacrosancta Tridentina synodo[3] salubriter constituta fuere.

Caput XXXV.

De extrema unctione.

„Quintum sacramentum est extrema unctio, cuius materia est oleum olivae per episcopum benedictum."[4] Et quidem haec per episcopum benedictio adeo est necessaria, ut non possit, etiam „in casu necessitatis, parochus ad validitatem sacramenti extremae unctionis uti . . oleo a se benedicto"[5]. Verum esse sacramentum, apud Marcum[6] quidem insinuatum, per Iacobum autem apostolum promulgatum[7], ex illis ipsis, quibus commendatur, verbis intelligimus. Praeter ritum enim sensibilem etiam sanitatis restituendae et peccatorum imprimis remissionis fit mentio, et ex gratiae promissione Christum eius esse auctorem recte concludimus. Suffragatur ecclesiae tum occidentalis tum orientalis usus perpetuus. Soli sacerdotes ministri sunt idonei. Ad effectus quod attinet huius sacramenti, „unctio delicta, si quae sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, et aegroti animam alleviat et confirmat, magnam in eo divinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus et morbi

[1] Conc. Flor., l. c.
[2] Ioann. XX, 22-3.
[3] II Reg., XII, 13 sqq.

[1] Constit. *Auctorem fidei,* prop. 40. Vide append.
[2] Ibid., prop. 41. Vide append.
[3] Sess. XXV, decret. de indulgentiis.
[4] Conc. Flor. decret. pro Armen. [Mansi, XXXI, 1058 A]. Vide append.
[5] Decret. s. inquisit. confirm. a Gregor. XVI, datum die 14 sept. 1842.
[6] Cap. VI, 13.
[7] Cap. V, 14-5.

incommoda ac labores levius fert, et tentationibus daemonis calcaneo insidiantis facilius resistit, et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animae expedierit, consequitur.“ [1]

Caput XXXVI.

De ordinis sacramento.

Cum in religione christiana visibile sit sacrificium, etiam sacerdotium visibile et ordinarium esse recte concludimus. Christus apostolos instituit sacerdotes, cum iis in ultima coena panem et vinum in corpus suum et sanguinem consecrandi potestatem dedit. Ordinem esse sacramentum, praeter alia illud etiam, quod sanctus Paulus ad Timotheum a se in sacerdotem ordinatum de gratia resuscitanda scribit, nos docet [2]. Ritus enim sensibilis, gratiae specialis et gratum facientis cum ritu coniunctio, et Christi, qui solus eam conferre poterat, institutio verum efficiunt sacramentum.

Praeter sacerdotium in ecclesia alii sunt ordines, per quos, veluti per gradus, ad illud pertingitur. Frequentia enim sunt conciliorum, patrum et historiae ecclesiasticae testimonia, quibus ordinum aliqua varietas innotescit, ut diaconorum scriptura sacra iam facit mentionem.

Caput XXXVII.

De matrimonio.

Matrimonium seu maritalis coniunctio inter legitimas personas individuam vitae consuetudinem retinens, a Christo ad dignitatem sacramenti elevatum est, prout scripturae innuunt [3], et occidentalis et orientalis ecclesiae consensus uberrime testatur. „Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus.“ [4] In lege evangelica vinculum matrimonii consummati inter fideles nulla ex causa solvi potest [5]. Unde sanctus Hieronymus: „Quamdiu,“ inquit, „vivit vir, licet adulter sit..., licet flagitiis omnibus coopertus et ab uxore propter haec scelera derelictus, maritus eius reputatur, cui alterum virum accipere non licet.“ [6] Posse tamen matrimonium quoad torum et cohabitationem solvi propter alterius adulterium, sancti patres concludunt ex illis Christi verbis, quae leguntur apud Matthaeum [7].

Matrimonium ab infidelibus legitime contractum dissolvi potest quoad vinculum, si, alterutro coniugum ad fidem converso, alter pacifice aut sine contumelia creatoris cohabitare nolit [8]. Inter fideles vero matrimonium ratum non consummatum per solemnem religionis professionem alterius coniugum dirimitur.

Ecclesia constituere potest impedimenta dirimentia. Sicut enim suprema potestas civilis in contractus civiles, ita ecclesia in contractum illum, qui ad sacramenti dignitatem elevatus est, agere potest, conditiones nonnullas statuendo, a quibus contractus valor pendeat. Non a principibus hanc potestatem accepit ecclesia. Ut enim apostoli, nulla habita legum civilium ratione, quoad matrimonii vinculum quaedam tradiderunt, ita primis iam saeculis, imperatorum non accedente consensu, statuta fuerunt impedimenta. Immo sola ecclesia hoc iure pollet. Nam matrimonium, quod inde ab initio non mere civile, sed religiosum erat, ex quo ad sacramenti dignitatem elevatum est, soli commissum est ecclesiae. Synodi Pistoriensis doctrinam, hac in re ecclesiae iuribus ipsiusque matrimonii dignitati detrahentem, ut haereticam a Pio VI piae memoriae damnatam esse novimus. Neque asseri potest, matrimonia secundum ecclesiae leges irrita, si secundum imperii civilis leges ineantur, non quidem sacramenti dignitate insigniri, veros tamen et legitimos esse contractus; „cum nemo ex catholicis,“ sñi patris Pii IX utimur verbis, „ignoret aut ignorare possit, matrimonium esse vere et proprie unum ex septem evangelicae legis sacramentis a Christo domino institutum, ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit sacramentum, atque idcirco quamlibet aliam inter christianos viri et mulieris, praeter sacramentum, coniunctionem, cuiuscunque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse, nisi turpem atque exitialem concubinatum ab ecclesia tantopere damnatum, ac proinde a coniugali foedere sacramentum separari nunquam posse, et omnino spectare ad ecclesiae potestatem, ea omnia decernere, quae ad idem matrimonium quovis modo possunt pertinere.“ [1] Ecclesia dum matrimonii indolem sacram ac religiosam strenue tuetur, optime sane meretur de familia totaque societate humana.

Iam facile etiam intelligitur, cur ad iudices ecclesiasticos spectent causae matrimoniales, illae scilicet, quae matrimonii naturam, non vero quae effectus attinent mere civiles. Quae enim religionis sunt, ecclesiae eique soli commissa esse novimus. Historia teste inde ab apostolorum tempore causae huiusmodi ab ecclesia, cuius forum vel ipsi principes christiani adibant, iudicatae sunt.

TITULUS IX.

De altera vita.

Caput XXXVIII.

De sanctorum cultu et invocatione, eorumque reliquiarum et imaginum veneratione.

Sancti, qui aeterna iam beatitudine fruuntur, et sancti angeli licite et pie a nobis coluntur. Cum honor, quo aliquem prosequimur, eius excellentiam respiciat, alius sane Deo infinito rerumque omnium conditori, alius sanctis, Dei videlicet servis et amicis, qui, quidquid iis excellentiae inest, a Deo acceperunt, honor deferendus est. Deo quem ob infinitam excellentiam tribuimus, latriae, quem beatissimae virgini Mariae, hyperduliae, quem aliis sanctis, Dei servis, ob participatam excellentiam deferimus, duliae cultus appellari solet. Sacrum sive religiosum, non mere civilem, qui viris rebus humanis praestantibus exhibetur, sanctis impendimus cultum, cum propter Deum, qui sua illis dona supernaturalia, sanctitatem et gloriam, largitus est, et ad cuius honorem illorum cultus ultimo refertur, colamus sanctos. Non solum rei ipsius ratio, sed sacrae etiam scripturae, quae hominibus sanctis in terra degentibus honorem sacrum delatum esse testantur [2], et ecclesiae imprimis usus et consuetudo antiquissima cultum hunc commendant. Quid enim in antiquitate notius, quam festa in sanctorum honorem instituta, templa et basilicae supra martyrum corpora exstructae, ethnicorum calumniae, qui sanctos a christianis coli noscerent, cultus rationem ignorarent?

Sed et sanctorum reliquias licite et pie honorari, cultu videlicet, qui ad ipsos sanctos referatur, eadem ecclesiae monumenta testantur et rerum suadet natura. Unde merito sacrosancta Tridentina synodus [3]

[1] Conc. Trid., sess. XIV, *de extr. unct.*, cap. 2.
[2] II Tim. I, 6.
[3] Ephes. V, 25-33.
[4] Conc. Flor., l. c.
[5] Luc. XVI, 18.
[6] Epist. ad Amandum [opp., ed. Migne, I, 563].
[7] Cap. V, 32.
[8] I Cor. VII, 10-1.

[1] Allocutio habita die 27 sept. 1852.
[2] IV Reg. II, 15.
[3] Sess. XXV, decret. de invocat., venerat. et reliq. sanct. et sacr. imag.

docet, „sanctorum ... martyrum et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quae viva membra fuerunt Christi et templum Spiritus sancti, ab ipso ad aeternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quae multa beneficia a Deo hominibus praestantur".

Similes ob rationes, sanctorum etiam imagines veneramur, quod licitum et pium esse, ut iam pridem synodus Nicaena II, ita Tridentina synodus solemniter declarat, dum docet: „Imagines ... Christi, deiparae Virginis et aliorum sanctorum in templis praesertim habendas et retinendas eisque debitum honorem et venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas vel virtus, propter quam sint colendae, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quae in idolis spem suam collocabant: sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quae illae repraesentant, ita ut per imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur." [1]

Cum e communione sanctorum, quam in apostolorum symbolo profitemur, ecclesia Christi non solum fideles his in terris militantes, sed, praeter animas in purgatorio poenas luentes, etiam sanctos cum Christo triumphantes complectatur, arctissimum, quo beati nobiscum iunguntur, caritatis vinculum efficit, ut pro nobis orent eorumque preces Deo, qui eiusdem corporis membra mutuo sibi vult succurrere, gratae sint et acceptae. Hinc ille perpetuus ecclesiae sanctos invocandi usus, quem sanctorum patrum scripta, conciliorum res gestae, et liturgiae antiquissimae, quae preces ad beatam virginem aliosque sanctos exhibent, miracula denique ipsa, quae ad sanctorum invocationem patrata esse, apud sanctos patres aliosque scriptores legimus, uberrime testantur. Unde et „mandat sancta synodus (Tridentina) omnibus episcopis et ceteris docendi munus curamque sustinentibus, ut, iuxta catholicae et apostolicae ecclesiae usum a primaevis christianae religionis temporibus receptum sanctorumque patrum consensionem et sacrorum conciliorum decreta, in primis de sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore et legitimo imaginum usu fideles diligenter instruant, docentes eos sanctos una cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum atque utile esse suppliciter eos invocare, et ob beneficia impetranda a Deo per filium eius Iesum Christum dominum nostrum, qui solus noster redemptor et salvator est, ad eorum orationes, opem auxiliumque confugere" [2].

Caput XXXIX.

Vitae futurae fidem facem esse vitae praesentis.

Non in hac vita remunerationi integrae locus est, sed in altera, cum paterfamilias dicet messoribus: *„Colligite . . zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum."* [3] Iuvabit, fidelium mentes crebro ad illam in altera vita sortem bonorum et malorum inaequalem contemplandam erigere, ne, dum saepenumero mali bonis, boni malis hac in terra cumulari videntur, pedes eorum moveantur [4]. Iuvabit potissimum hac nostra aetate, cum multi tantum, quae sensibus tanguntur, quaerunt, praestantioris illius sola aeternitate circumscripti finis hominis meminisse, ut, pro bonis caducis firmiora appetentes, sic transire discant per bona temporalia, ut non amittant aeterna. Illis potissimum, qui, inania felicitatis cuiusdam terrenae somnia somniantes, societatem humanam funditus eversam et novum quendam, qui sit communis prosperitatis fundamentum, rerum ordinem inductum cupiunt, iuvabit ostendere, si, quae vocantur mala, et inaequalis praesertim fortunarum conditio e mundo, quod quidem fieri iam nequit, tollerentur, omnes privandos esse vera bona comparandi opportunitate amplissima, quam miseris pauperies, fortunatis miseros iuvandi potentia praebet. Illi enim si patientes tolerant adversa, ex eorum sunt numero, qui *„euntes ibant et flebant, mittentes semina sua, venientes autem venient cum exsultatione portantes manipulos suos"* [1]. Isti autem in extremo iudicio hanc iudicis audient vocem: *„Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare ... Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis."* [2] Ita etiam fiet, ut, quae Dei perfectiones, si hanc solum intuemur vitam, obscurari videbantur, quamprimum in alteram usque prospicimus, radiato fulgeant splendore, immensa videlicet bonitas, aeterna sapientia, integerrima iustitia et sanctitas Dei ac domini nostri.

Caput XL.

De purgatorio.

Quandoquidem vero, ut innuimus, sanctorum communio, quam in symbolo profitemur, animas quoque in purgatorio degentes complectitur, ea subiicimus, quae sapientissime ab eodem Tridentino concilio hac de re constituta ac sancita sunt: „Cum catholica ecclesia," inquit concilium [3], „Spiritu sancto edocta ex sacris litteris et antiqua patrum traditione, in sacris conciliis et novissime in hac oecumenica synodo docuerit, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio iuvari, praecipit sancta synodus episcopis, ut sanam de purgatorio doctrinam, a sanctis patribus et sacris conciliis traditam, a Christi fidelibus credi, teneri, doceri et ubique praedicari diligenter studeant. Apud rudem vero plebem difficiliores ac subtiliores quaestiones, quaeque ad aedificationem non faciunt, et ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur. Incerta item vel quae specie falsi laborant, evulgari ac tractari non permittant. Ea vero, quae ad curiositatem quandam aut superstitionem spectant vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala et fidelium offendicula prohibeant. Curent autem episcopi, ut fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosynae aliaque pietatis opera, quae a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum ecclesiae instituta, pie et devote fiant, et quae pro illis ex testatorum fundationibus vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a sacerdotibus et ecclesiae ministris et aliis, qui hoc praestare tenentur, diligenter et accurate persolvantur."

Pars secunda.

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA.

Prooemium.

Cum iam in christianis omnibus regula credendi vivendi quoque debeat esse regula, multo id magis exigendum est in illis, qui non solum credendi re-

[1] Sess. XXV, l. c.
[2] Sess. XXV, l. c.
[3] Matth. XIII, 30.
[4] Ps. LXXII, 2-3.

[1] Ps. CXXV, 6.
[2] Matth. XXV, 34-40.
[3] Sess. XXV, decret. de purgatorio.

gulam perfectius norunt, sed etiam altiori gradu et loco conspicuo in ecclesia sunt constituti. Aequum enim est, ut nobiliora in corpore Christi mystico membra nobiliori etiam modo vitam, quam Christi spiritus infundit, recipiant, et ut, per quorum ministerium vita propaganda est in reliqua corporis membra, virtutem, quam ministrant, in se ipsis receptam exhibeant. Quorum porro opera quotidie nova ecclesiae succrescere debet soboles, et novis semper augmentis corpus Christi mysticum clarescere, illis non voce solum et ministerio, sed vitae etiam totius ratione pro Christo, qui coepit facere et docere, ut legatione fungantur eumque moribus etiam exprimant, satagendum est. Id vero tunc praestabunt, si muneris, quod gerunt, partes et loci, in quo sunt constituti, gradum et dignitatem recte intelligunt et frequenter prae oculis habent; si praeterea illam, qua variae muneris exercendae sunt partes, rationem non tantum tenent, sed assidue etiam, quod ea requirit, assequi, quod vetat, fugere student; si denique, cum in vita nostra etiam publica omnis vigor a gratia divina aut excitandus, aut iuvandus et sanctificandus sit, vitam suam privatam ita instituunt, ut gratiarum imber copiosus in eos eorumque ministerium descendat.

TITULUS I.

De personis ecclesiasticis.

Caput I.

De episcopis.

Quoniam, ut animadvertit sanctus Augustinus, episcopatus „nomen est operis, non honoris“ [1], qui episcopi munus, angelicis etiam humeris formidandum, in se susceperunt, quae suae sint partes, videant, ac se non sibi, sed Deo et ecclesiae vocatos esse agnoscant. Quibus igitur virtutibus se instructos praebere, quo animo in sanctuario stare debeant, serio meminerint. Etenim, ut ait apostolus, oportet episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non litigiosum, non percussorem, non turpis lucri cupidum; sed irreprehensibilem, hospitalem, benignum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, modestum, domui suae bene praepositum, iustum, sanctum, continentem, doctorem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere; atque in omnibus seipsum praebeat exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate [2]. Haec sane tanta tamque gravia sunt, ut in homine inveniri et ab homine praestari vix posse videantur. Sed cum ditissima sit Dei omnipotentis gratia, qui infirma eligit, ut fortia confundat, per quem et virtus in infirmitate perficitur: quod nostra non valet debilitas, coeleste supplebit perficietque auxilium. Hac igitur freti fiducia episcopi, omnem, quam par est, continuo operam impendent, ut, apostoli et praecepta secuti et aemulati exempla, in omni christianae virtutis opere formam se gregis exhibeant [3].

Muneris quidem, quod episcopi subeunt, partes, quas, ut recte expleant, iugi ipsos meditatione versare oportet, amplissimae sunt et gravissimae [4]. Declarat enim sancta synodus Tridentina, „praeter ceteros ecclesiasticos gradus, episcopos, qui in apostolorum locum successerunt, ad ... hierarchicum ordinem praecipue pertinere, et positos, sicut ... apostolus ait, a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei eosque presbyteris superiores esse, ac sacramentum confirmationis conferre, ministros ecclesiae ordinare, atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent.“ [1] Quaedam tamen harum partium capita veluti praecipua attentiorem meditationem, quo accuratius expleantur, sibi exposcunt.

Praecipua muneris episcoporum pars est manuum impositio. Etenim impositio manuum est ostium, per quod intrant, qui in sanctuarium vocantur [2]. Ostii huius custodes vigilantissimi apostoli fuerunt eorumque discipuli. Cum fidelium multitudo ita crevisset, ut apostoli, quin orationi et verbi divini praedicationi deessent, mensarum ministerio iam amplius non sufficerent, convocata discipulorum multitudine, proposuerunt, ut septem viri boni testimonii et pleni Spiritu sancto ac sapientia diaconi sibi adiungerentur. Et elegerunt Stephanum, virum plenum fide et Spiritu sancto et reliquos; hos statuerunt ante conspectum apostolorum, et orantes imposuerunt eis manus [3]. Unde intelligitur, quos tantum viros cooptandos censuerint. In eandem rem sanctus Paulus monet Timotheum: *„Quae audisti a me ..... haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere;“* et alio in loco: *„Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis.“* [4] Sedulo igitur curabunt episcopi, ut ad ministerium sanctum illos solos vocent adolescentes, quos omnibus, quibus opus est, animi et corporis dotibus praeditos, bono testimonio et sapientia ornatos, scientia, pietate et spiritu clericali imbutos esse maturiori examine cognoverint, quosque aliquando gregi ipsis commisso bonos vigilesque pastores et omnibus pietate castisque moribus christianae vitae exemplo futuros esse possint confidere [5]. Vehementer igitur cavendum est episcopis, ne importuna quadam erga tirones indulgentia crudelitatis se reos faciant in populum, mercenarios non pastores constituendo gregibus aut adeo lupos inducendo in ovile.

Ut autem tirones sacerdotii spiritu certius imbuantur, episcopi in eorum educationem et institutionem solerti cura intenti erunt. Cum enim adolescentium aetas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, et nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, nec sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseveret: episcopi pro modo facultatum et dioeceseos amplitudine, seminaria, in quibus certus puerorum numerus educetur et instituatur, erigere et iam erecta promovere curabunt [6]. Pari modo ad doctrinam religiosam in scholis superioribus tradendam attentius animum advertent iugiterque invigilabunt, ut discipuli, sana doctrina imbuti et religionis subsidiis muniti, vitam bene moratam catholicamque agere assuescant. Eandem et maiorem etiam animi curam in disciplinas theologicas convertent, ut scientia sacra, cuius florem nullo non tempore ecclesia quam maxime exoptavit ac promovit, nova in dies capiat incrementa; curabuntque, ut tum in theologia tum in philosophia arceantur omnia, quae doctrinae catholicae adversentur, sed

[1] *De civ. Dei*, lib. XIX, cap. 19, [opp., ed. Bened., VII, 563 D].
[2] Tit. I, 7-9, II, 7; I Tim. III, 2-4.
[3] I Petr. V, 3.
[4] Cf. part. I, cap. 23.

[1] Sess. XXIII, *de sacr. ord.*, cap. 4.
[2] Conc. prov. Colonien. anno 1536, de mun. episcop., cap. 1, [Mansi, XXXII, 1213 D].
[3] Act. VI, 6.
[4] II Tim. II, 2; I Tim. V, 22.
[5] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 14.
[6] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 18.

potius, devitatis vaniloquiis ac profanis vocum novitatibus et falsi nominis scientiae oppositionibus, iuventus vero scientiae spiritu imbuatur et ad ea, quae didicerit, exequenda incitetur. Maxima autem attentione episcopi prosequentur seminaria maiora, quibus ea, quae ad excolendos levitas incepta et peracta hucusque fuerant, perficienda sunt. Unde alumni non solum pleniori sacrae doctrinae disciplinaeque, sacramentorum, imprimis poenitentiae, rituum et caeremoniarum ac verbi divini praedicandi cognitione, sed etiam orationis ac meditationis spiritu, sincera demum in Deum sanctamque ecclesiam pietate et flagrantissimo animarum zelo imbuendi et efformandi sunt. Saepe etiam, quantum per tempus licebit, seminaria visitabunt, ut alumnos ad maiores in pietate et scientia progressus excitent, et quos accuratiori cognitione invenerint dignos, maiori cum fiducia ad sacram militiam possint admittere.

Dolendum summopere est, nullo unquam tempore acrius, quam nunc, religionem et ecclesiam impugnatam fuisse libris, ephemeridibus scriptisque innumeris, quae plena dolo venenoque mortifero per urbes et oppida vicosque ipsos sparguntur. Quamobrem vigilantissimam episcopi curam gerant admonendo, increpando nullique labori parcendo, ut a fidelibus pestifera huius furfuris opera procul arceantur. Quodsi ipsi catholici, quod absit, eiusmodi libros vel ephemerides ederent, propagarent vel quomodocunque foverent, eos, si moniti resipiscere noluerint, censuris quoque ecclesiasticis puniendos esse sciant. Adversus impietatis ac mendacii propugnatores religionis ac veritatis regnum gladio spiritus, quod est verbum Dei, acrius etiam propugnandum est, et quo studiosius inimicus homo et pseudoapostoli seminant zizania, eo solertius et constantius divini verbi seges spargenda et protegenda est, ut mendaciis veritas, perfidis hominum commentis doctrina coelestis, incredulitati fides, impietati pietas opponantur. Ne igitur Christi fideles maximeque iuventus in errorum et incredulitatis laqueos incidant, episcopi non solum pro opportunitate, nisi legitime fuerint impediti, ipsi verbum divinum exponent, sed sedulo etiam curabunt, ut illud in ecclesiis tam cathedralibus quam parochialibus ceterisque annexis statuto tempore exponatur, et doctrina christiana tum in ecclesia tum in scholis elementaribus explicetur, ne videlicet impleatur illud: *„Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis.“* [1] Quod si quis eorum, quorum est, hac in re partes suas negligat, sollicitudo pastoralis exigit, ut episcopi censuris ecclesiasticis aliisque poenis utantur [2].

Sed certius et efficacius, quam verbo, exemplo praedicatur. Quare qui sacrae militiae nomen dederunt, vita omni ex parte integra et religiosa ubique praelucere ne obliviscantur. Tamquam pastores et patres in Dei grege et familia se constitutos meminerint, qui bonos mores, obedientiam, pacem et concordiam disciplina sancta tueantur omnesque aedificent. Sed quomodo tuebuntur, quod ipsi violare non verentur, et quomodo aedificabunt, si, quod praedicando in animis construxerant, exemplo ipsi destruunt, et apud fideles eosque, qui foris sunt, in ludibrium vertunt? Quod ne eveniat, episcopi vigilantissimam impendent sollicitudinem. Idcirco curabunt non solum, ut se ipsos sobrios, castos, splendida non sectantes, cultu victuque modestos, erga egenos misericordes hospitalesque erga fratres et ubique vineae dominicae cultores indefessos exhibeant, sed etiam ut disciplinam salutarem in clero et populo promoveant. Quod ut recte fiat, prae oculis habebunt illa, quibus meminisse monentur, „se pastores, non percussores esse ... atque ita praeesse sibi subditis oportere, ut non in eis dominentur, sed illos tanquam filios et fratres diligant, elaborentque, ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa apostoli est ab eis servanda praeceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia; cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus caritas, quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, et qui correpti fuerint, emendentur, aut si resipiscere noluerint, ceteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur.“ [1]

Cum innumeris hodie populus fidelis cingatur periculis, innumerisque iuventus praecipue a via salutis seducatur insidiis, catholici, ut bonum certamen certantes ac fidem servantes ad finem usque perseverent, fortitudine indigent et constantia, quam gratiam confirmationis sacramento elargitur ecclesia. Itaque episcopis, quorum est debiles offirmare, illius sacramenti administratio praecipue cordi esse debet. Ut maior ea in re fidelibus praebeatur opportunitas, dioecesin pro eius amplitudine et confirmandorum numero ita distribuent, ut quotannis, nisi legitime impediti fuerint, congruam eius partem vel ipsi vel episcopi eorum auxiliares obeant. Nec minori sollicitudine simul visitationem dioecesanam instituent, qua quid tam in clero quam in populo quoad institutionem religiosam, sacramentorum administrationem, officium divinum aliasque vitae christianae et disciplinae partes desideretur, ipsi perspiciant et secundum concessam ipsis potestatem ea ordinandi, moderandi, puniendi et exequendi, quae illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione ac dioecesis suae utilitate necessaria videbuntur, vitiis et abusibus, quos invenerint, omni appellatione seu querela postposita, corrigendis provideant [2].

Caput II.

De episcopis suffraganeis auxiliaribus.

„Inspectis ... dioecesium Borussici regni amplitudine ac magno dioecesanorum numero, cum difficile admodum esset archiepiscopis et episcopis, confirmationis sacramentum Christi fidelibus administrare aliaque pontificalia munera sine alterius episcopi opera et auxilio exercere, hinc nos confirmantes suffraganeatus in dioecesibus regni Borussiae, in quibus constituti reperiuntur, eos in Coloniensi ac Trevirensi dioecesibus redintegramus et de novo constituimus.“ [3] Provida hac apostolica constitutione singulis dioecesium provinciae nostrae ordinariis episcopi in partibus infidelium titulares assistunt, quorum opera et auxilio in exercendis muneribus pontificalibus praesules dioecesani utantur. Proinde, cum dioecesibus nostris fidelium numerus ac rerum administrandarum copia vel maxime accreverit, hinc episcopi auxiliares semper

[1] Ierem. Thren. IV, 4.

[2] Conc. Trid., sess. V, *de ref.*, cap. 2; sess. XXIV, *de ref.*, cap. 7.

[1] Conc. Trid., sess. XIII, *de ref.*, cap. 1.

[2] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 10.

[3] Pii VII constit. *De salute animar.*, data die 16 iulii 1821. Vide append.

praesto erunt, ut eo, quo par est, libenti animo et labore omnia munera pontificalia subeant, quae ipsis episcopi dioecesani in cathedrali vel aliis dioecesis ecclesiis exercenda commiserint. Quotiescunque episcopi auxiliares diebus ab ordinario designatis, aut ceteroquin ex speciali mandato vices eius gerentes sacrum solemne vel vesperas solemnes celebrant, indumentis et insignibus pontificalibus ac faldistorio, baculo vero solum cum ordinarii licentia utentur, quod etiam in administranda confirmatione conferendisque sacris ordinibus et aliis functionibus proprie pontificalibus fiet; in reliquis vero omnibus ab insignibus et indumentis pontificalibus abstinebunt. Pariter quoque in pontificalibus celebrantes populo solemniter cum mitra et baculo benedicent, a quo tamen abstinebunt, quotiescunque sacro ordinarius paratus interfuerit, cuius tunc ut maioris est benedictionem impertire. Quando episcopi auxiliares missam solemnem vel vesperas diebus designatis aut de ordinarii mandato pontificaliter celebrant, presbyterum assistentem et duos ministros ex ecclesiae cathedralis vicariis habebunt; a celebratione missae cantatae vero et vesperarum, quae eis ex ordine sive turno in propria hebdomade incumbit, abstineant, sed alium in sui locum subrogare obligantur. In choro et ubicunque capitulum cathedrale capitulariter publice procedit, episcopi auxiliares primam stationem seu stallum et primum locum, attamen absque insignibus pontificalibus occupabunt; in sessionibus vero capituli eum numerum observent, qui eis ex praebenda ipsis collata convenit. Denique quod ad vestitum eorum dignitati convenientem spectat, tam in choro quam extra chorum ubique vestitum ordinarium, quo episcopi extra dioecesin suam et in curia Romana utuntur, id est, rochettum supra subtanam et mantellettum violacei coloris gestabunt[1].

Caput III.

De metropolita.

Dignitatem metropolitanam antiquissimam esse et ad apostolos aut apostolica usque tempora origine ascendere, e probatissimis liquet testimoniis. Namque primis iam saeculis inter episcopos eminuisse videmus quosdam, quos, cum primi episcopi provinciae, episcopi primae sedis, primae cathedrae nuncuparentur, superiorem ceteris dignitatem tenuisse haud dubium est[2]. Sed et synodus Nicaena, de episcopis metropolitanis agens, eosdem antiquitus iam institutos esse supponit, dum decernit, eorum, quae fiunt, confirmationem in unaquaque provincia a metropolitano fieri oportere[3]. Pari modo patres Antiocheni statuerunt: „Per singulas provincias episcopos singulos scire oportet, episcopum metropolitanum, qui praeest, curam et sollicitudinem totius provinciae suscepisse ... Quapropter placuit, eum et honore praecellere, et nihil ultra sine ipso reliquos episcopos agere, secundum antiquum patrum nostrorum canonem.“[4]

Varia olim fuerunt metropolitarum iura, quae tamen labentibus saeculis mutata ac denique a concilio Tridentino apostolicisque constitutionibus definita ac certis limitibus circumscripta sunt; eaque omnia haec synodus agnoscit ac veneratur.

Quorum ut aliqua tanquam praecipua memoremus, metropolitani est, singulis trienniis concilium provinciale convocare[1], eidem praesidere, illud dirigere, in eodem decreta et statuta cum consilio et assensu reliquorum eiusdem provinciae episcoporum condere, condita suo nomine cum eorundem assensu, postquam tamen ab apostolica sede recognita sunt, edere ac promulgare, denique si quid dubii in decretis promulgatis ortum fuerit, id cum consensu eorundem episcoporum solvere et explicare, salva semper sedis apostolicae auctoritate.

Metropolitani quoque est, in causis appellationum, cum episcoporum eiusdem provinciae subditi ab ordinariorum sententia ad ipsum provocant, inquirere ac cognoscere[2].

Illius porro est, sede suffraganea vacante, constituere vicarium capitularem, si sedis vacantis capitulum intra octo dies eum non elegerit; unde etiam capitulorum est, de sedis episcopalis vacatione et de vicarii capitularis electione metropolitam certiorem facere. Et si ecclesia ipsa metropolitana fuerit capitulumque, ut praefertur, negligens fuerit, tunc antiquior episcopus ex suffraganeis in metropolitana vicarium capitularem idoneum constituere potest[3]. Quapropter capitulum metropolitanum de vacatione ecclesiae metropolitanae et electione vicarii capitularis eum certiorem reddere tenetur.

Gaudet potestatis insignibus, pallio archiepiscopali, quo per totam provinciam in sacris pontificalibus ab ipso libere faciendis diebus designatis utitur, aeque ac cruce archiepiscopali, quae ante ipsum defertur, sicut etiam in omnibus provinciae locis populo benedictionem solemnem et simplicem impertire ac mozzettam et rochettum non coopertum gestare potest[4].

Praeterea ei competit, cathedrales ecclesias et dioeceses suae provinciae episcoporum canonice visitare, quod tamen nonnisi causa in concilio provinciali cognita et probata facere potest[5].

Ceterum cum Dominus dicat: *„Qui voluerit inter vos primus esse erit vester servus,“*[6] cumque omnibus provinciae episcopis cum una eademque sacra unctione, qua pro uno Iesu Christi populo constituti sunt pontifices, una eademque sit missio, qua ad vineam dominicam custodiendam et colendam vocati sunt: singuli uno animo in id enitentur, ut non tam principatus et subiectionis necessitudine, quam mutui amoris vinculo coniuncti, tanquam unius matris ecclesiae filii mutuo se adiuvent et eiusdem ecclesiae prosperitatem et gloriam viribus iunctis promoveant. Cum enim difficillimis his temporibus ecclesiae salus et stabilitas imprimis in unitate reposita sit, episcopi in gerendis, quae ad administrationem dioecesium attinent, negotiis gravioribus communem agendi rationem sequi studebunt, saepiusque communi congressu cum metropolita et inter se mutuo consilia conferent, quod compluribus inde ab annis cum fructu haud exiguo fieri iam apud nos consuevit.

Caput IV.

De synodo provinciali.

Ut arbor tota ex eadem radice succum haurit et vita eadem nutritur, singuli autem rami, cum frondes et folia explicant, aliam novamque quasi arborem, insertam communi stirpi, nobis exhibent,

[1] S. rit. c. decret. gener., datum die 27 sept. 1659; s. rit. c. die 15 iulii 1617 in Compostell., die 22 aug. 1722 in Sarsinaten., die 10 april. 1728 in Asculan., die 16 mart. 1833 in Mediolan., die 10 ian. 1852 in Colonien.; caeremon. episcop., lib. II, cap. 9.

[2] Can. apost. 33 [Mansi I, 35]; conc. Carthag. III, can. 26 [Mansi III, 884].

[3] Can. 4 [Mansi II, 679].

[4] Can. 9, apud Grat. can. 2, c. IX, quaest. 3, [Mansi II, 1331].

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 2; constit. Sixti V *Immensa*, data die 22 ian. 1587; conc. prov. Mediolan. IV, part. III, cap. 4, de conc. prov. [Mansi XXXIV, 291 B]; Fagn. in cap. *Antigonus*, 1, X, de pactis (I, 35).

[2] Cap. *Cum non ignoretis*, 1, X, de offic. legat. (I, 30).

[3] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 16.

[4] Clement., cap. *Archiepiscopo*, 2, de privilegiis et excess. privilegiat. (V, 7).

[5] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 3.

[6] Matth. XX, 27.

ita etiam ecclesia, forma vitaque perfectissima praedita, quamvis una sit unoque capite connectatur, in complures tamen provincias et quasi ramos sese dispandit, quae specie quidem minore illam, quam in ecclesia universa unitatem conspicimus, nobis ob oculos ponunt. Moris proin antiquissimi est, ut, quemadmodum urgente aliqua causa communi totius orbis episcopo praeside Romano pontifice vel eiusdem delegato in synodum oecumenicam, ita eiusdem provinciae praesules episcopo metropolitano praeside statis temporibus in synodum conveniant provincialem. Licet vero non toties, quoties prioribus saeculis, quamdiu non aeque facilis ac nunc ad sedem principem patebat aditus aliasque ob causas, concilia huiusmodi nunc cogendi urgeat necessitas, tamen morem illum antiquum et imprimis utilem retinendum, et ubi collapsus esset, „pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque ex sacris canonibus permissis“ renovandum statuit sacra synodus Tridentina atque exigit, ut quolibet saltem triennio concilia provincialia cogantur, quo episcopi omnes et alii, qui de iure vel consuetudine interesse debent, convenire omnino teneantur[1].

Et sane utilissimum esse per se et ecclesiae constitutioni maxime congruum conciliorum provincialium usum vel tunc maxime apparet, si conciliorum generalium canones et decreta aut quae alias a summo pontifice, communi omnium christianorum patre et doctore, constituta sunt, in iisdem promulgantur, urgentur, renovantur, ut hac ratione, quae e communi ecclesiae fonte aquae spirituales promanarunt, per quosdam quasi rivos in singulas provincias et provinciarum partes, hortum ecclesiae totum irrigaturae deducantur. Sed accidere etiam novimus, ut doctrinae catholicae capita, licet conciliis generalibus vel ecclesiae consensu satis iam definita et declarata, ab hominibus rerum novarum studiosis in dubium vocentur aut negentur. Malis huiusmodi, ne longius serpant, a synodis provincialibus communi studio et aptis remediis occurritur.

Quae porro naturae humanae est infirmitas, etsi triticum veritatis a zizaniis errorum purgatum est, tamen non semper bono semine illos bonorum morum progigni fructus dolemus, quos si terra cordis nostri apte esset disposita, certo proferret. Itaque si disciplina ecclesiastica alicubi detrimentum capere, si cultus divini et sacri ministerii partes non ea, qua par est, cura et diligentia obiri, si denique languor quidam et torpor corporis Christi mystici membra occupare vitamque debilitare videtur: tum vero pastorum est, malorum remedia circumspicere, desides hortari, impellere, urgere, et quod singulorum prudentia et vox non valeret, id omnium simul consilia vocesque effectura esse licet confidere. Nam, ut sancti Caroli Borromaei verbis utamur, „natura et ratione ipsa ducimur, ut in gravioribus rebus deliberandis aliorum consilia exquiramus, vel quod cautior deliberatio est, si ad nostrum iudicium multorum sententia accesserit, vel quia apud illos, quibus consulere maxime cupimus, maiorem auctoritatem et pondus habet consultatio, in quam plures consenserint.“[2]

Demum arctiore etiam vinculo omnes unius provinciae episcopi et qui eosdem comitantur consiliarii et sacerdotes obstringuntur, si eiusdem fidei testimonio, eadem sententia et eadem voluntate se teneri conspiciunt; promptiore etiam animo fidem illam, quam episcopos communi sententia profiteri audierint, profitebuntur Christi fideles et maiore studio et alacritate laborabunt, ut digna se membra exhibeant ecclesiae catholicae, quae, arboris procerae instar, per totum terrarum orbem ramos suos pandit. Unde quod dudum iam in votis erat, provincialium conciliorum usum, qui quo diutius, per tria videlicet et amplius saecula, intermissus erat, eo gravioribus premebatur difficultatibus, Deo propitio, renovare tandem licere laetamur.

Ad concilium provinciale per metropolitam iure vocandi sunt eidemque interesse debent imprimis omnes episcopi suffraganei; voto utuntur decisivo. Episcopi, qui nulli archiepiscopo subiiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant, cuius dein synodo provinciali interesse debent eiusque statuta observare tenentur. Episcopi auxiliares, capitula metropolitanum et cathedralia, ecclesiarum collegiatarum praepositi, facultates theologicae, seminariorum maiorum rectores, abbates, priores conventuales, praepositi provinciales regularium, qui animarum saluti vacant, iure aut consuetudine vocandi sunt votoque utuntur consultivo; et demum, si qui sunt alii, qui ut interessent, e re communi foret, aut quorum opera episcopi uti vellent. Concilii provincialis decreta, a sede Romana recognita et per metropolitam promulgata, per totam provinciam obligant.

Caput V.

De capitulis cathedralibus.

Primorum saeculorum presbyteriis canonicorum sub regula certa vitam communem agentium collegia, collegiis successerunt capitula, e mente ecclesiae senatus ut dignitate venerandus, ita virtute, scientia et meritis conspicuus, a quo cultui divino decor ac splendor, episcopo in rebus gravioribus consilii ubertas et fidelis alacrisque in negotiis ecclesiae gerendis, si postulaverit, opera[1] ac toti dioecesi sede vacante administratio canonica repetatur. Quae angelorum et beatorum omnium in coelis, laudes Deo iugiter concinentium, in aevum est felicitas, eam ecclesia, quae in terris quidem militat, cuius vero conversatio in coelis est, iam nunc praecipit, vocem suam coelestium choris iungendo Deoque *Sanctus, sanctus, sanctus* iugiter proclamando. Et quamvis christianis omnibus officium hoc sit commune, modo tamen peculiari clericorum est, quippe qui Domini sint peculium. Inter ipsos vero clericos singulari denuo praerogativa ecclesia partes tam insignes demandatas esse voluit illi coetui, qui, e sancti Ignatii martyris sententia, ita cingit episcopum, ut apostolorum collegium Iesum Christum[2]. Aequum porro erat, ut, cum cultus divinus reliquis rebus omnibus praestet dignitate, una aliqua esset ecclesia, quae hac in re ceteris praefulgeret exemplo. Nulli autem provincia haec iure potiori deferri poterat, quam ecclesiae totius dioeceseos principi, ecclesiae cathedrali. Et certius finis ille obtineri non poterat, quam si collegium aliquod integrum eidem vacaret.

Omni igitur, qua par est, dignitate, reverentia ac pietate officium divinum a canonicis et vicariis accurate persolvatur, quapropter omnes in choro semper modestos ac devotos se exhibeant, atque imprimis omni confabulatione abstineant, ut populo sint bono exemplo nec piis offensioni[3]. Officium missae solemnis totum semper cantandum est, nec quidquam omittatur aut mutiletur. Quando episco-

[1] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 2.

[2] Orat. hab. in conc. prov. I, [Mansi XXXIV, 2 B].

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12; diplom. restit. eccl. Colonien., § 18. Vide append.

[2] Epist. ad Smyrn., n. 8, *[Patr. graec.*, ed. Migne, V, 714 B].

[3] Conc. Trid., l. c.; Bened. XIV *Instit. eccl.* CVII, n. 25 et 29.

pus solemniter celebrat vel assistit in cathedrali, in aedibus episcopalibus vel pro loci ratione in porta primaria ecclesiae a capitulo recipiendus et post missam reducendus, praetereaque totum officium tum assistendo tum ministrando, aeque ac in omnibus aliis semper eo, quo in caeremoniali et pontificali Romano praescribitur, modo ad amussim persolvendum est. Insuper omnia, quae in caeremoniali episcoporum, libro I, cap. 7-11 et 15, de assistentia, cap. 26, de supplendis vicibus canonicorum, nec non quae libro II, cap. 8 et 9, de episcopo celebrante vel non celebrante notata sunt, observabuntur.

Missa conventualis quotidie persolvatur et applicetur pro benefactoribus ecclesiae cathedralis, et quidem per vices a dignitariis et canonicis, quippe quibus id ex beneficiis capitularibus canonica obligatione incumbit [1].

Ordo missarum omnium a canonicis et vicariis e serie, tam feriis, quam diebus dominicis et festis in cathedrali celebrandarum ab ordinario cum consilio capituli statuatur stricteque observandus est, ut dignitati ecclesiae primariae populique aedificationi satisfiat. Dum sermo habetur, nemini missam celebrare licet [2].

Omnes, sive dignitarii sive canonici sive vicarii, horis canonicis in choro recitandis ac missae conventuali quotidie intersint, nisi quis ex causis in iure expressis excusatus et impeditus vel etiam propter servitium ecclesiae aliasque ob causas ab ordinario, vi facultatum a sancta sede apostolica ad id concessarum, legitime dispensatus fuerit. Diebus vero dominicis et festis etiam qui pro diebus ferialibus ab ordinario dispensati fuerint, toti officio semper assistant nec ulli ad quaecunque in aliis ecclesiis officia suscipienda exire liceat.

Ad ordinem sustinendum capitulum aliquem praesentiarium, quem vocant, punctatorem e suo gremio aut e vicariis iuxta constitutiones ecclesiasticas designabit. Hic praestabit iuramentum, se fideliter officium suum adimpleturum, et referet capitulo et etiam ordinario, praesertim si is requirat, puncta absentium a servitio chori. Si canonici intra duos menses non seligant punctatorem, id faciat ordinarius: et si punctator non fideliter administraverit officium suum, ab ordinario removeatur, et ab eodem capitulo iuxta praedictam methodum alius seligatur [3].

Cum abusus intolerabilis irrepserit, ut populus, viri, immo et mulieres, quandoque in chorum usque penetrent, canonicos ac vicarios aliosque clericos officio divino inservientes impediant, adeoque eorum stalla ac scamna occupent atque ita modo importuno et prorsus indigno ordinem perturbent: ad tollendum hunc abusum puriori disciplinae et canonum sanctioni tam contrarium, mandamus et statuimus, ut deinceps tam viri laici quam feminae ab ingressu chori omnino et strictissime arceantur [4].

Cum ecclesiae cathedrales, ut in officio divino, ita praecipue in cantu ecclesiastico ceteris dioeceseos ecclesiis norma esse et bono exemplo praelucere debeant, ea omnia stricte observanda sibi ducant, quae de cantu ecclesiastico haec synodus statuenda et decernenda esse providerit [1]. Quamobrem episcopi, cum consilio capitulorum, scholas chorales, ubi iam sunt, augebunt, et ubi non sunt, instituent eum in finem, ut in sancto officio aeque atque in missa cantus choralis sive Gregorianus secundum ecclesiae leges et haec nostra decreta [2] quamprimum adhibeatur. Sumptus, qui in scholam choralem impendendi sunt, a capitulis sunt praestandi, sive e fundis ad cantores alendos iam comparatis et destinatis, sive ex fabrica ecclesiae cathedralis, si fundi particulares ei non destinati sunt. Summa annua, qua opus sit, ab ordinario cum consilio capituli, necessitatis et subsidiorum habita ratione, definietur, simulque eadem ratione eius distributio ad varias cantus partes, et inter illos, qui ad eum exercendum aut docendum adhibentur, determinabitur.

Episcopi curabunt, ut in singulis cathedralibus theologus, qui populo sacram scripturam pro concione exponat, secundam bullam *De salute animarum*, ubi non est, constituatur; et si ex iudicio episcopi unus theologus ob senectutem, infirmitatem vel quamcunque aliam causam ad id non sufficiat, alter ei addatur concionator auxiliaris, ab episcopo deputandus et a capitulo congrue remunerandus e fabricae fundis, salvo iure ordinarii approbandi ac reformandi remunerationem iuxta prudentiae et aequitatis regulas.

Secundum caeremoniale episcoporum, in quacunque ecclesia cathedrali et collegiata sacerdos constituendus est sacrista, qui ad huiusmodi officium fideliter et strenue exercendum idoneus et aptus censetur.

Capitula cathedralia singulis annis rationem ordinario reddere tenentur [3].

Episcopo mortuo, capitulum ecclesiae cathedralis anniversarium pro defuncto usque ad mortem successoris celebrabit. Episcopi comprovincialis obitum capitulum ceteris provinciae episcopis et capitulis annuntiabit, ex quo exsequiae solemnes pro defuncto in ecclesiis cathedralibus celebrabuntur.

Caput VI.

De parochis et rectoribus curatis.

Nobilem imprimis et fructuosam in dioeceseos procuratione opem ferunt parochi, qui ab episcopo constituti iure proprio populi sibi commissi curam habent. Ut essent, qui assidue cum eadem gregis parte degentes melius nossent oves et melius ab iisdem cognoscerentur, qui, hortulani diligentis instar, cura diurna et nocturna easdem plantas modo irrigarent, modo a solis ardoribus, modo a pruina defenderent, qui medici partes agentes e crebra consuetudine valetudinis vices omnes perspectas haberent; qui ceu paterfamilias solers et providus non modo quid tempus praesens exposceret, sed etiam quid aliquando e re futurum esset, explorarent et prospicerent: has ob causas parochi demum constituti sunt, cum antea ex ecclesia cathedrali in varias civitatis et dioeceseos partes ab episcopo presbyteri submitterentur, qui pro necessitate rem divinam procurarent. Parochi munus inde imprimis tam grave esse conspicitur, quod apud illam gregis, cui praeest, partem fere solus plerumque ecclesiae personam agat, et ipse sit, ex quo fideles et infideles religionis vim et efficaciam metiri soleant. Si vera est sententia, cui non raro suffragari videtur experientia, tanta passim in hominum animis religionem dignitate florere et auctoritate, quanta

[1] Conc. Trid., l. c.; constit. Bened. XIV *Cum semper oblatas*, data die 19 aug. 1744.

[2] Conc. prov. Mediolan. IV, part. I, cap. 25, de verbi Dei praedicatione, [Mansi XXXIV, 215 B].

[3] Conc. prov. Mediolan. I, part. II, cap. 42, de officio punctatoris, [Mansi XXXIV, 54]; Bened. XIV, *De syn. dioeces.*, lib. IV, cap. 4, n. 2; eiusdem *Instit. eccles.* CVII, n. 42-3.

[4] Diplom. restitut. eccles. Colonien., § 25; cap. *Ut laici*, 1, X, de vita et honest. cleric. (III, 1); can. *Sacerdotum*, 30, de consecr. dist., 2; conc. Roman. anno 1725, tit. XXVIII, cap. 4, [Mansi XXXIV, 1897-8].

[1] Conc. Trid., l. c.

[2] Cf. infra part. II, cap. 20.

[3] Conc. Trid., sess. XXII, *de ref.*, cap. 9.

sacerdotibus, eius ministris, defertur reverentia; certe id imprimis intelligendum est de delata parocho reverentia, quo nemo alius e sacerdotibus arctiore cum populo consuetudine nectitur.

Quam sollicita igitur cura providendum est parocho, ut ecclesiae personam eo, quo decet, modo gerat! Quam caute praecavenda sunt omnia, quibus oriri pusillis possit scandalum! Cum porro Deus, licet infinite potens et sapiens, tamen hominum, quibus mysteria sua dispensanda commisit, requirat solertiam: quanto studio parochis, qui quasi extremi sunt a sole, qui est ecclesia, ad populos illuminandos emissi radii et extremae illae arteriae, per quas sanguis et calor in remotissimas membrorum partes diffunditur, allaborandum est, ut populum sibi commissum docendo et ministrando illuminent et inflamment!

Parochorum est, diebus dominicis et festis, etiam festis abrogatis [1], missae sacrificium pro populo ipsis concredito offerre, verbum divinum exponere, sacramenta administrare, ita quidem ut baptismum, communionem paschalem, viaticum et extremam unctionem conferre proprii illorum iuris sit. Invalida sunt, nisi quatenus concilii Tridentini decreto ex summi pontificis dispensatione derogatum est, fidelium matrimonia, quae coram proprio parocho vel eius delegato non fiunt.

In parochiis, in quibus complures sunt presbyteri, missae tam diebus dominicis et festis, quam ferialibus eo tempore et ordine certo fiant, ut fidelibus commoda assistendi occasio praebeatur.

Diebus dominicis et festis semper missa solemnis celebranda est, canente sacerdote; cantus partem omittere vel truncare strenue prohibemus. Usus ille frequentior sanctissimum sacramentum exponendi in comprecationibus aliisque pietatis officiis abolendus et ab ordinariis accuratius ordinandus est. Missae coram sanctissimo sacramento exposito non permittuntur, nisi stricte secundum praescripta canonum et sacrae congregationis rituum decisiones.

In theophoriis, quae semper horis antemeridianis, nunquam vero post meridiem habendae sunt, imagines et reliquiae sanctorum ne gestentur, stricte interdicimus.

Supplicationes sive processiones solemnes secundum ecclesiae statuta et diebus praescriptis cum decore et pietate habeantur, nec ulli parocho in alium diem eas pro arbitrio et sine expressa ordinarii permissione transferre licet. A processionibus quivis armorum et tympanorum strepitus bellicosus clangorque tubarum excludendus est, excepto comitatu, quem guardiam honorariam vocant.

Novae imagines, statuae, picturae in vexillis nullibi perficiantur aut adhibeantur, nisi examinatae et approbatae prius fuerint ab episcopo.

Ubi complures missae diebus dominicis et festis celebrantur, in summo sacro concio uberior, in una autem alterave missa homilia etiam ad populum instituendum fiat. Concio autem uberior ut singulis diebus dominicis et festis secundum praeceptum concilii Tridentini accurate habeatur, serio mandamus, eademque semper cum missa solemni habenda est etiam in urbibus, et ubi consuetudo haec non viget, introducenda est. Concionatores vero studeant, ut verbum divinum sermone simplici, gravi et efficaci exponant, et, quantum fieri potest, nexu aliquo et serie secundum dogmatum et praeceptorum ordinem, non neglectis tamen iis, quae in missa leguntur [2]. Singulis etiam diebus dominicis catechesis in ecclesia pro iuventute provectiore habeatur hora pomeridiana.

Parochis nunquam sine iusta causa nec nisi constituto aliquo, qui absentium vices gerat, a parochia discedere licet. Quem vero pro se constituerint, non domesticis tantum, sed aedituo etiam indicabunt.

Quoties per tres dies feriatos, abitus et reditus diebus simul inclusis, absentia proroganda est, decanum, antequam itineri se committunt, itineris et meta et causa indicata, certiorem facient; ultra triduum vero absque licentia decani non absint. Per diem dominicum vel festum pariterque adventus et quadragesimae tempore, nonnisi licentia ab ordinario obtenta et litteris expressa, quam se impetrasse decano nuntiabunt, abesse licet.

Presbyteri curati auxiliares, etiam cum non usque ad tertium diem absentia producitur, licentiam a parocho, et cum diutius, per parochum a decano aut, ubi necesse est, ab ordinario petent.

Decani in relationibus annuis episcopo faciendis mentionem faciant de itineribus curatorum, annotantes, utrum licentia petita et concessa fuerit.

Caput VII.
De decanis.

Magni profecto momenti ad dioecesin bene administrandam est officium decanorum. Eliguntur enim atque in muneris episcopalis partem et sollicitudinis societatem advocantur ab episcopo, ut ex iis, tanquam vineae Domini custodibus, quae ad religionis incrementum necessaria et opportuna videantur, intelligat, et eorum ope omnia, in quibus parochiarum regimen deficiat vel minus perfectum reperiatur, emendare et ordinare possit. Decanorum igitur est, in regionibus curae suae commissis cleri et populi moribus formandis et reformandis studiose invigilare, seduloque intendere, ut non tantum abusus et excessus, si qui in vita fidelium exorti fuerint, tempestive detegantur ac salutari remedio sanentur, sed praecipue quoque, ut omnes, qui in sortem Domini assumti et sacerdotalis gloriae participes facti sunt, vitam agant nomini et dignitati consonam, ac praesertim ut parochi in officio divino persolvendo, in sacramentis administrandis et muniendis aegrotis, in verbo divino praedicando et scholis visitandis ceterisque rebus pastoralibus munere suo rite fungantur. Ad quod quidem opportune exsequendum summopere conducet, ut ipsi imprimis decani doctrina, vitae morumque integritate, zelo et pietate ceteris praecellere, maximeque parochis, quibus auctoritate et honore praesunt, obedientia praeire studeant, atque universe strenuos sollicitosque ecclesiasticae disciplinae ita sese praebeant excubitores, ut vere dicantur et sint oculi episcopi eiusque vicarii.

Quotannis decani, secundum modum ab ordinario praescribendum, singulas regionis sibi commissae parochias visitabunt, atque de earum statu, de abusibus in clero et populo deprehensis, de defectibus in persolvendis fundationum oneribus, in administratione bonorum parochorum et vicariorum vel fabricae ecclesiae inventis, de subortis inter pastores et parochianos difficultatibus ceterisque omnibus, quae corrigenda et ordinanda repererint, fideliter ad episcopum referent. Nec minus extra visitationem de iis omnibus episcopum certiorem facient, quotiescunque servandae disciplinae necessitas utilitasque id exegerit.

Praeterea, decani parochorum conventus saltem quotannis habendos dirigent atque in iis scientiae et fervoris pastoralis studium incitent et foveant. Quotiescunque facile fieri poterit, sacerdotes sibi

[1] Pii IX constit. *Amantissimi redemptoris,* data die 3 maii 1858. Vide append.

[2] Conc. Trid., sess. XXII, *de sacrif. missae,* cap. 8.

subiectos invisant, ad vigilantiam eos excitent, adiuvent, fraterna exhortatione moneant et consolentur, ac controversias inter illos exortas componant. Quos vero in officio suo negligentes et inertes vel dignitatis sacerdotalis oblitos bis vel ter admonitos, nihilominus exhortationibus suis recalcitrantes invenerint, aeque atque eos, qui graviter in disciplina deliquerint, episcopo deferant. Decanorum etiam est, parochos nominatos in possessionem introducere, iisdem morbo decumbentibus, si aegroto placuerit, sacramenta administrare, ac demum defunctorum sepulturae et exequiis praeesse, nec non curare, ut archivum parochiali successori tradendum observetur, ac demum parochiae vacantis administratorem constituere, donec ab ordinario fuerit provisum.

In vitae et conversationis clericorum populique morum custodia decani magna prudentia, maturo zelo et caritate procedant, ut neque facilius accusationes malignorum excipiendo incommodae explorationis suspicionem incurrant, et parochorum auctoritatem minuant, neque etiam cum delinquentibus dissimulent, aut propensione et nimia indulgentia aliave causa se duci patiantur, memores se ipsos tunc delinquentium et animarum ruinae rationem coram tremendo Dei iudicio esse reddituros.

Quo facilius episcopus decanos eos constituere possit, quos tum scientia rerumque gerendarum peritia, prudentia, pietas et ecclesiae honoris et animarum salutis zelus, episcopo tanquam idoneos adiutores in dioecesi administranda suosque vicarios probant, tum comitas et humanitas, benignitas et caritas et orta exinde auctoritas et fiducia fratribus commendant: parochis concedimus facultatem tres e gremio capituli per schedulas secretas episcopo designandi, e quibus sibi exhibitis ordinarius decanum nominabit, quem digniorem et aptiorem iudicaverit. Quod si nullus ex designatis, rebus gerendis satis idoneus sit, vel alia de causa conscientia episcopo interdicat, ne quem ex illis delegatum suum constituat, ipsi ex ceteris capituli parochis, quem dignum et idoneum putaverit, decanum nominandi facultatem reservamus [1].

Ut officium suum nullis ducti humanis rationibus liberius, atque diuturna experientia edocti maiori prudentia et gravitate explere valeant, decani ad dies vitae munus suum obtinebunt, nisi, aut de capitulo demigraverint aut ipsorum incuria et negligentia aliave necessitatis vel utilitatis ecclesiae et administrationis dioecesanae causa, episcopum obligaverit, ut delegationem suam revocet.

Duo pariter sint in singulis capitulis definitores, quorum alterum episcopus nominabit, alterum parochi capituli per schedulas secretas episcopo approbandum exhibebunt. Definitores fabricarum curam gerent, uterque in illa, quae ab episcopo sibi assignata fuerit, regionis parte. Praeterea, in omnibus negotiis, quae vel ad totum capitulum spectant, vel inter maiora et graviora numeranda veniunt, decano consilio et ope assistent, eiusque impediti secundum ordinem vices gerent.

Caput VIII.
De regularibus.

„Quantum ex monasteriis pie institutis et recte administratis in eccclesia Dei splendoris atque utilitatis oriatur," ut sanctae Tridentinae synodi patribus [2], ita et nobis compertum est. Et sane non potest non esse sanctum ecclesiaeque proficuum illud vitae genus, quod a Christo, consiliis quibusdam propositis, est commendatum; quod inde a primis saeculis floruit, plurimos coelo peperit sanctos, ecclesiae pastores, animarum saluti strenuos operarios; quod summi pontifices promoverunt et contra obtrectantes protexerunt; quod denique, quo maiora vita christiana in ecclesia universa, eo maiora et ipsum cepit incrementa. Hos autem fructus tunc solum proferre potest, si tam illa, quae ex ipsa professione vitae religiosae omnibus communia, quam illa, quae instituto cuilibet propria sunt, accurate observantur. Unde monet et praecipit sancta Tridentina synodus, „ut omnes regulares, tam viri, quam mulieres, ad regulae, quam professi sunt, praescriptum vitam instituant et componant, atque imprimis quae ad suae professionis perfectionem, ut obedientiae, paupertatis et castitatis, ac si quae alia sunt alicuius regulae et ordinis peculiaria vota et praecepta, ad eorum respective essentiam nec non ad communem vitam, victum et vestitum conservanda pertinentia fideliter observent." [1]

Regulares igitur spiritum sui ordinis nutrient, et praesertim vota ac regulas suas accurate observantes, populo pietatis, fervoris, obedientiae omnisque perfectionis praebebunt exempla.

Qui missiones in populo habere solent, ab episcopo vocati, omni, quo par est, fervore, et cura provida ac prudenti huic muneri satisfacere satagent. In conventuum suorum ecclesiis et foris, quoad omnia, quae ad cultum publicum et animarum curam spectant, ordinarii praescriptis ad amussim obtemperabunt [2]. Clerici regulares aeque ac saeculares admonentur, ut in vivendo et agendo pacem et concordiam fraternam conservent et foveant.

Quae a sancta sede de candidatis ad novitiatum admittendis constituta sunt, in omnibus observentur [3].

Moniales vitam vere spiritualem agant et ad finem ordini praefixum tendant. Sint vere virgines, verae Christi sponsae, ecclesiae ornamentum, secundum illud sancti Cypriani: „Flos . . . ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiae spiritalis, laeta indoles, laudis et honoris opus integrum atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi." [4]

Sorores congregationum recentiorum, ut a Sancto Francisco, a puero Iesu nuncupatarum aliarumque, licet moniales non sint sensu arctiore, tamen secundum sanctae sedis decreta, quod ad confessarium designandum et disciplinam sustinendam attinet, monialium instar habendae sunt.

Quamvis complures sorores quarundam congregationum conversationem cum hominibus omnino evitare non possint, tamen omnes vitam in Christo vere absconditam agant, omnemque familiaritatem cum personis tam laicis quam clericis sedulo fugiant.

Caput IX.
De synodo dioecesana.

Synodus dioecesana sive episcopalis est congregatio ab episcopo coacta ex presbyteris et clericis suae dioecesis, aliisve qui ad eam accedere tenentur, in qua de his, quae curae pastorali incumbunt, agendum et deliberandum est. De synodorum utilitate iam propterea ambigendum non est, quod eae, a sacris canonibus praescriptae, a concilio Tridentino singulis annis ut celebrentur praeceptum

[1] Conc. Roman. anno 1725, tit. VII, cap. 2, [Mansi XXXIV, 864].
[2] Sess. XXV, *de regular.*, cap. 1.

[1] Sess. XXV, *de regular.*, cap. 1.
[2] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 15.
[3] Decr. s. congr. sup. statu regular., datum die 25 ian. 1848. Vide append.
[4] *Lib. de habitu virginum*, [opp., ed. Baluz., p. 174].

sit [1]. Benedictus XIV in illo, quod de synodo dioecesana conscripsit, opere, ab hisce, quibus concilium provinciale Coloniense anno 1549 easdem commendavit, orditur verbis: „In synodis redintegratur unitas, studetur corpori in sua integritate conservando; ubi ea, quae in visitatione non dabatur, exsequi, exsecutionem studiis communibus assequuntur; ubi de capite et membris, de fide et pietate, de religione et cultu divino, de moribus et disciplina, de obedientia, de iudiciis et rebus omnibus ad bene christianeque vivendum commodis vel necessariis, tractatur atque statuitur.“ [2] Neque immerito idem summus pontifex id addit, in dioecesis visitatione non omnia, quae corrigere et emendare oporteat, deprehendere episcopum, sed multa etiam in synodo rescire posse a parochis, qui continue inter oves versentur. Huc faciunt, quibus sanctus Carolus Borromaeus in sua synodo XI clerum allocutus est verbis: „Est generalis quaedam visitatio synodus; alias enim per annum particulares quasdam ecclesias dumtaxat visitamus, hic vero generatim sacerdotes omnes et clericos atque in ipsis suo etiam modo populos eis commissos.“

Sed hierarchica etiam ecclesiae constitutio et corporis Christi mystici compages, quam provincialibus conciliis exhiberi antea diximus, synodis dioecesanis in ulterioribus suis veluti formis ob oculos omnibus ponitur. Cum enim in ecclesia a capite in membra vita descendat et ex uno fonte aquae scaturiant, postquam a concilio provinciali susceptae sunt, per synodos dioecesanas in singulas cuiuslibet dioecesis partes et parochias deducuntur. Unde etiam moris fuisse legimus, ut, quemadmodum concilio generali concilia provincialia, ita his succederent synodi dioecesanae, in quibus illorum definitiones et decreta promulgarentur [3].

Synodi dioecesanae etsi sunt utilissimae, „non idcirco tamen,“ Benedicti XIV sunt verba, „illis assentimur, qui eas absolute necessarias affirmant: quemadmodum enim concilia generalia, quamvis summopere utilia, non sunt tamen absolute et simpliciter necessaria, pro ecclesiae universalis regimine, . . . ita episcopales synodi, etsi maxime fructuosae, non tamen absolute necessariae dicendae sunt pro recta dioecesium administratione, cum alii suppetant modi assequendi eundem finem, ad quem synodi tendunt.“ [4]

Unde etiam providendum est, ut, ubi dioeceseos amplitudo aliaeve causae maiorem exhibent difficultatem, minor ex illis, qui adesse tenentur, numerus ab ordinario determinandus, qui ducentos tamen non excedat, convocetur. Interesse autem tenentur synodo omnes, qui in dioecesi dignitatem habent, personatum et officium, vicarius generalis, vicarii foranei, ecclesiae metropolitanae seu cathedralis canonici, parochi et omnes, qui curam animarum habent parochialem; rectores quoque saecularium ecclesiarum, etiam annexarum; praeterea canonici collegiatarum, abbates saeculares atque etiam regulares, qui generalibus capitulis non subduntur, cunctique exempti, qui alioquin, sublata exemptione, ad synodum venire deberent.

In synodo dioecesana solus episcopus est iudex et legislator; ipse suo nomine decreta facit et promulgat; constitutiones facere potest sine consensu et approbatione capituli et cleri. Capituli quidem consilium exquirere, non tamen sequi tenetur, nisi quatenus in iure exprimitur; et tunc, ubi de voto agitur, canonici unum tantum, id quidem capituli, votum efficiunt.

[1] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 2.
[2] *De synod. dioeces.*, lib. I, cap. 2, n. 2.
[3] Bened. XIV, *De synod. dioeces.*, lib. V, cap. 2, n. 1.
[4] Ibid., lib. I, cap. 2, n. 5.

TITULUS II.

De ministeriis ecclesiasticis.

Caput X.

De sacramentorum administratione generatim.

Cum omne aliud, tum vero sacramenta administrandi munus sanctissimum habendum est. Si enim illorum causam et originem spectas, Christus omnium auctor est; si vim et efficaciam, immensa per Christi mortem generi humano comparata merita et gratiae ex iisdem nobis promanant; si illos, quibus conferuntur, animae immortales et Christi morte redemptae iisdem sanctificantur; si demum finem intueris, aeterna hominis in coelo beatitudo aeternaque Dei gloria intenditur. Unde cum sacramenta christianae vitae initium sint et fundamentum, cum iisdem augenda sit et perficienda et tota suis quasi cardinibus vertatur; ecclesiae ministri non solum, quam immensa nobis bona ex illis proveniant, crebro et diligenter, ut christiani gratiis inde profluentibus recte uti et desiderent et sciant, explicabunt [1], sed etiam cum illa dignitate, pietate et reverentia, quae rebus tam sanctis congruit, eadem administrabunt. Sequendus semper est ritus ab ecclesia praescriptus et sancitus, qui in libris ritualibus reperitur. Parochis et rectoribus prohibemus strenue, ne in sacramentis administrandis pro lingua latina utantur vernacula, nisi in illis partibus, quibus illi, qui assistunt, alloquendi aut quaedam iisdem explicanda sunt. Ut vero fidelibus etiam illa, quae lingua latina proferuntur, innotescant, parochi eorum significationem tum in concionibus tum in doctrina christiana saepe exponant.

Caput XI.

De baptismatis sacramento.

Baptismatis sacramentum, cum ad salutem tam sit necessarium [2], parochi, quantum fieri potest, curabunt, ne quis infans ulla hominum culpa eodem privetur.

Quantocius conferendum nec unquam ultra tertium diem prolatandum est; et ut maturandum curent, saepius monendi sunt fideles. Cum sancta sancte, etiam quoad locum, peragenda sint, et cum aliunde aequum sit, ut fideles, immensos gratiarum thesauros sibi suisve expetentes, ecclesiam adeant, baptismi sacramentum tantum in ecclesia, nec unquam in domo privata conferendum est, nisi urgeat necessitas, vel ob causas graves ab ordinario expetenda videatur et concessa sit dispensatio.

Si dubium, validene baptismus sit collatus, exortum fuerit, in rem inquirendum est, et solum si ratio prudenter dubitandi reperiatur, sub conditione repetendus est, consulto tamen prius episcopo, nisi periculum mortis immineat.

Igitur cum nostris temporibus acatholici baptismum non raro ita conferant, ut de eiusdem valore merito dubitandum sit, pro re nata, locorum et personarum momenta diligenter attendenda et ponderanda sunt, et si dubium non evanescit, baptismus sub conditione iterandus est. Quoties vero agitur de baptismo a societatum, quae se germanocatholicas aut communitates liberas vocitant, ministris collato, semper est iterandus.

Ut aeternae infantium, qui periclitantur, saluti certius provideatur, parochi curabunt, ut obstetrices non aliae, nisi piae, honestae ac religiosae, quae

[1] Cf. supra part. I, cap. 29.
[2] Cf. supra part. I, cap. 30.

iis, quibus opus est, dotibus sint praeditae, instituantur, easque de illis, quae obstetrici christianae observanda et evitanda sunt, commonefacient.

Cum concilium Tridentinum sancierit, „ut unus tantum, sive vir sive mulier, iuxta sacrorum canonum instituta, vel ad summum unus et una baptizatum de baptismo suscipiant,“ [1] prohibemus, ne patrini plures adhibeantur. Tanquam patrini autem, cum catholicae prolis educatio, si a parentibus tutoribusve negligitur, illorum curae sit concredita, admittendi non erunt rudes, acatholici, excommunicati, manifesto impii publici peccatores, communionem paschalem et longiori tempore cultum divinum negligentes, et qui matrimonio mere civili coniuncti vivunt.

Usus infantem recens natum offerendi in ecclesia, ubi viget, retinendus ac fovendus, ubi desideratur, si fieri potest, introducendus est. Nonnisi in ecclesia benedictio post partum largienda est, neganda autem matri in matrimonio mixto viventi, cuius infans apud acatholicos baptizatus est; item neganda est semper et ubique matribus, quae prolem illegitimam ediderunt.

Caput XII.

De sacramento confirmationis.

Providendum est parochis et sacerdotibus omnibus curatis, ne confirmationis sacramento, quamvis ad vitam aeternam non sit aeque ac baptismus necessarium, quispiam careat, nostris praesertim temporibus, quandoquidem fidei pericula incurruntur plurima. Certius et diligentiori cum praeparatione christiani illud recipient, si brevi ante vel mox post primam communionem ad eius susceptionem invitantur; aliunde etiam decet, ut illa aetate, qua christianis complura parantur pericula, hoc sacramento muniantur [2]. Parochi autem ipsi, nisi legitime impediti, adducant suos et reducant invigilentque redeuntibus. Omnino vero curent, ne quis confirmandus post sacrae actionis initium accedat, neve, si forte, ea ob confirmandorum multitudinem diutius protracta, exire permissus fuerit, in eius fine absit.

Caput XIII.

De sanctissimae eucharistiae sacramento.

Uberrimorum sanctissimae eucharistiae fructuum fideles aliquando participes redditura ecclesia statuit, ut quilibet saltem semel singulis annis, scilicet in paschate, eucharistiae sumat sacramentum: alioquin, verba sunt concilii Lateranensis IV, „et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur et moriens christiana careat sepultura.“ Simul cum hoc praecepto fidelibus in propria ecclesia parochiali eucharistiam in paschate sumendi obligatio inculcanda est. Itaque, tempore quadragesimali, parochi gravissimum hoc ecclesiae de communione paschali, quae simul communionis cum ecclesia catholica professio est, praeceptum iterum iterumque fidelibus ob oculos ponant, monendo et hortando, ut omnes, qui ecclesiae catholicae membra viva et esse et haberi volunt, eidem morem gerant. Docebunt etiam, quas censuras ecclesia in illos, qui eidem non obsequuntur, intenderit, et quid recalcitrantibus sit eventurum, distincte exponent. Quos communionem paschalem negligere norunt, eos etiam atque etiam moneant; monitionibus autem in irritum cadentibus, episcopo denuntient, ut de iis, quid facto opus fuerit, statuat.

Sed cum de uberrimo gratiarum fonte, ex quo saepius hauriendum, et de pane coelesti, qui frequenter sumendus sit, agatur [1], et nos cum sancta synodo Tridentina omnes monemus et obsecramus, ut „haec sacra mysteria corporis et sanguinis eius (Christi domini nostri) ea fidei constantia et firmitate, ea animi devotione, ea pietate et cultu credant et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animae vita et perpetua sanitas mentis, cuius vigore confortati, ex huius miserae peregrinationis itinere ad coelestem patriam pervenire valeant, eundem panem angelorum, quem modo sub sacris velaminibus edunt, absque ullo velamine manducaturi“ [2].

Nonnisi a ieiunis, quoties non tamquam viaticum administratur, sanctissimum hoc sacramentum sumi potest, norintque sacerdotes, nonnisi penes summum pontificem ius esse dispensandi in lege universali et sanctissime servanda.

Quod ad animi praeparationem attinet, „communicare volenti revocandum est in memoriam ... praeceptum: probet seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram eucharistiam accedere debeat, quod a christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, ... sancta synodus (Tridentina) perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia confessoris; quod si, necessitate urgente, sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.“ [3] Illa autem particula „quamprimum“ non intelligitur: cum sacerdos suo tempore confitebitur [4].

Caput XIV.

De poenitentiae sacramento.

Fidelibus omnibus in memoriam identidem revocandum est praeceptum confessionis annuae, quod concilium Lateranense IV hisce promulgavit verbis: „Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio sacerdoti.“ Quod ad proprium sacerdotem, cui peccata confitenda sint, attinet, ecclesiae usum sequentes declaramus, confessionis praecepto satisfacere, qui peccata sua cuilibet sacerdoti approbato confiteatur [5].

Sed ut remedio hoc tam salutari, quo peccata commissa purgantur et novi lapsus praecaventur [6], quo, quidquid sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia summo Dei beneficio conspicitur, magna ex parte conservatum est [7], crebrius etiam utantur, fideles hortandi sunt. Itaque toties, quoties fieri potest, parochi et rectores fidelibus peccata deponendi occasionem praebeant. Quod ut fiat, mandamus et statuimus, ut omnes, quibus animarum cura commissa est, singulis diebus saltem sabbati et in vigiliis festorum, horis vespertinis, aeque ac diebus dominicis et festis mane in sacro tribunali praesto sint. Effugium autem, quo socordia quandoque excusatur dicendo, neminem esse, qui horis vespertinis ad confitendum accedat, proinde necesse non esse, ut sacerdos in sacro tribunali assideat, tanquam inane reiicimus, cum experientia

[1] Sess. XXIV, *de ref. matrim.*, cap. 2.
[2] Cf. supra part. I, cap. 31.

[1] Cf. supra part. I, cap. 32.
[2] Sess. XIII, de s. euchar. sacram., cap. 8.
[3] Conc. Trid., l. c., cap. 7.
[4] Prop. 39, damnata ab Alexandro VII, die 18 mart. 1666. Vid. append.
[5] Bened. XIV *Instit. eccles.* XVIII, n. 9.
[6] Cf. supra part. I, cap. 33.
[7] Catechism. conc. Trid., part. II, cap. 5, q. 32.

constet, fideles, ubi confessarios promptos ac paratos inveniunt, ad confitendum accedere.

Sacerdos ad audiendas confessiones deputatus, quo melius iudicis, doctoris et medici partes expleat, assiduo studio theologiae moralis peritiam e probatis auctoribus sibi comparet ac perficiat, et ferventi oratione prudentiae donum efflagitet. In ipso autem munere exercendo prae se ferat paternam quandam gravitatem iunctam cum benignitate. Comem se exhibeat potissimum illis, quibus, ut tam salutare remedium saepius adhibeant, animus addendus est, viris potissimum et iuvenibus. Poenitentem, ubi indigere videbitur, prudentibus et modestis interrogationibus adiuvet. Caveat sacerdos, ne imprudenti benignitate crudelis evadat in poenitentes, quod tunc imprimis accideret, si illis, qui in proxima graviter peccandi occasione libere et sua sponte versantur, absolutionem, nondum dimissa illa occasione, facile largiretur, vel si ad odia deponenda, restitutiones faciendas poenitentes omni, quo potest, modo non urgeret. Cum vero aliqui nondum satis dispositi ad sacrum tribunal accesserint, confessarius nolit credere, se muneris sui partes explevisse, si poenitentes huiusmodi sine absolutione dimittat: ipse potius eos disponere satagat, ne videlicet, absolutione acerbe negata, cadant animo et a sacramentis abstineant. Et hanc quidem cautelam cum viris et iuvenibus magis sciat esse necessariam. Caveat etiam confessarius, ne cum mulieribus, quae frequentius ad poenitentiae sacramentum accedunt, prolixos trahat sermones. Denique omnibus omnia fiat, ut omnes Christo lucrifaciat; sine acceptione personarum iudicet, pauperes et rudes aeque bene ac divites et cultiores excipiat, immo gaudeat, si Christi exemplo pauperibus potissimum religionis solatia exhibere sibi contingat.

Sigillum sacramentale quam stricte servandum sit, satis constat. Nec unquam quidpiam in concionibus proferat sacerdos, quod e confessionibus solum cognovisse videretur, et quo notari, qui peccata apud eum deposuissent, credi possent.

Ut fidelibus apud alios sacerdotes, si volunt, confitendi occasio praebeatur, parochi subinde per annum, praesertim vero tempore paschali, alios presbyteros externos ad confessiones audiendas vocare tenentur. Dominico autem die proxime praecedente, affuturum esse sacerdotem externum ad confessiones excipiendas, populo annuntiandum est.

Confessiones feminarum semper audiantur in ecclesia, in tribunalibus omnium oculis expositis, nunquam vero in sacristia nec in domibus privatis, nisi confitentis surditas, senectus vel infirmitas id postulent. Cum vero in sacristia feminae ob causam, quam diximus, confitentes audiuntur, id ne aliter atque ianua aperta fiat, strenue prohibemus. Ante vel post solis lucem, confessionale semper sit lumine illustratum.

Omnes presbyteri, cum confessiones audiunt, semper, quoties necessitas non eximit, induti sint stola ceterisque vestibus in rituali praescriptis; abusum igitur sedendi in tribunali sine stola et vestibus praescriptis, tanquam reverentiae externae, quam sacramenti administratio exigit, repugnantem abolemus.

Confessarii in confessionibus audiendis missarum stipendia nec imponant in poenitentiam, nec ea sponte oblata recipiant, ne turpis lucri suspicionem incurrant, et pusillis scandali occasionem praebeant.

Caput XV.

De extrema unctione.

Parochi munus est, monere fideles, ut in gravem morbum lapsi extremae unctionis salutare remedium mature expetant[1]. Cum vero sit vivorum sacramentum, communiter in suscipiente requirit gratiam sanctificantem; hinc, si fieri potest, peccatorum praecedat confessio, aut, si ea iam, qua par est, ratione fieri nequit, saltem absolutio. Fideles omnes, qui graviter decumbunt, modo olim rationis fuerint compotes, ut peccata committere potuerint, capaces sunt huius sacramenti; hinc etiam aetate iuniores, licet primam communionem nondum susceperint. Quod praebendum etiam est illis, qui sensibus destituti sunt, modo antea petierint aut verisimiliter petivissent[2]; denegandum autem illis est, qui in manifesta impoenitentia moriuntur.

Statuimus autem, ut ubique illud aeque ac viaticum publice administretur secundum rubricas. Quod si quis parochus loci rationem obstare putet, ea de re ad ordinarium perscribat, qui expensis rationibus, quid agendum sit, statuet.

Gravissimum sane est, quod parochis incumbit officium praeparandi moribundum, ut supremo se sistat iudici, sententiam irrevocabilem excepturus. Unde non solum prompte, cum primum vocantur, moriturum adeant, sed omni etiam solertia, prudentia, suavitate munere suo, ac si animae immortalis salus aeterna ab eo pendeat, fungantur. Sacramentis iam administratis, oviculam, cui lupus extremas fortasse parat insidias, minime, quasi omnia sint in tuto, deserant; sed saepius visitent aegrotum, consolentur, dolorem de peccatis commissis, fiduciam ob immensam Dei misericordiam in eo excitare, fovere et augere studeant. Cum morbus crucians imminensque mors, divina opitulante gratia, sincerae conversionis obstacula non raro removeat, dubitandum non est, quin animarum pastores, si recte officio hoc fungantur, Deo iuvante, oviculas non paucas damnationi aeternae sint erepturi.

Caput XVI.

De matrimonio.

Quoniam ardua res est matrimonium, quod vinculum perpetuum gravissimaque officia inducit[3], recte, ut maturiore deliberatione et animi praeparatione contrahatur, praemittuntur sponsalia seu futurarum nuptiarum mutua promissio; et quamvis sponsalia clam inita sint valida, tamen ut in facie ecclesiae tantum fiant, optandum est. Quae ritu caret solemni, leviter saepe fit promissio et sine parentum aliorumve, quos consulere maxime oporteret, consensu aut consilio, diuturnae consuetudinis et familiaritatis quasi honestum multis exhibet praetextum multorumque peccatorum et seductionis saepe est occasio; et demum ut leviter ineuntur, leviter etiam dissolvuntur sponsalia clandestina.

Quae vero publice et ritu religioso ineuntur sponsalia ecclesiaeque benedictione muniuntur, tanquam rem augustiorem et religiosam menti exhibent nuptias, quae piam requirant animi praeparationem; parentum consensu et apprecatione, cui tantam inesse vim scripturae sacrae testantur, Deo fiunt acceptiores sponsisque faustiores; parocho occasionem praebent tum de impedimentis, si quae forte sint, tum de sponsorum in lege christiana institutione inquirendi, tum potissimum salutaribus monitis et praeceptis eos imbuendi. Et sane haec primo semper loco reponenda est cura, ut, qui nuptias intendunt, a nimia illa et familiari consuetudine avocentur, quae tot parere solet peccata, tam funesta scandala, tot in perpetuum infausta

[1] Cf. supra part. I, cap. 35.
[2] Rituale Rom., de sacram. extr. unct.
[3] Cf. supra part. I, cap. 37.

reddit matrimonia. Congruum est, ut parochi parentum etiam, qui hac in re nimium, pro dolor! caeci esse solent, excitent et stimulent vigilantiam, quippe quibus de liberorum aeterna salute cura commissa sit.

Quod Tridentina synodus „hortatur, ut coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam . . . non cohabitent, et quod pariter coniuges hortatur, ut, antequam contrahant vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, et ad sanctissimum eucharistiae sacramentum pie accedant,“ [1] id ut ab omnibus praestetur, parochi sedulo allaborabunt, qui praeterea curabunt, ut praemittantur denunciationes ad formam Tridentini.

Matrimonio ut sua, quae sacramento inest, sanctitas vindicetur, solum in ecclesia contrahatur, nisi, ob causas extraordinarias, ab episcopo obtenta fuerit dispensatio. Curandum quoque est, ut nonnisi sub sacro, saltem tempore antemeridiano, contrahatur. Sponsi habitu honesto minimeque lascivo, qui cum semper, tum in ecclesia et in re sacra abesse debet, compareant, omniaque, quae domum Dei ac rem sacram dedecent, procul habeantur. Praecipue vero abusum subinde exortum, quo pro sponsis ditioribus ecclesia singularem in modum exornatur, dum tenuioribus quasi nuda relinquitur, prorsus interdicimus, cum fieri nequeat, quin populus graviter eo offendatur.

Caput XVII.

De matrimoniis mixtis.

Omni ope et studio animarum pastores arceant fideles sibi commissos a coniugiis cum acatholicis ineundis, quae ut connubia detestabilia „sancta mater ecclesia perpetuo damnavit atque interdixit [2]. Ab iis . . . ob plurimum deformitatis nec parum spiritualis periculi, quod prae se ferunt, abhorret ecclesia, iisdemque fere legibus, quibus christianis interdixit, ne connubia inirent cum infidelibus, catholicos pariter a sacrilegis nuptiis cum haereticis contrahendis deterruit“ [3]. Itaque ubi occasio tulerit, in mentem revocent fidelibus, graviter illa improbari tum iure naturali, quod suam prolisque fidem et salutem periculis obiicere vetat; tum iure divino, cum lex tam vetus [4] quam nova [5] ab huiusmodi societate et consuetudine avocet; tum vero prohiberi districte lege ecclesiastica, quemadmodum non tantum e concilio Chalcedonensi, sed e summorum pontificum ad nostra usque tempora repetitis declarationibus intelligimus. Doceant porro gravissimeque moneant, non aliter ecclesiam hac in lege, quod aegre tantum facit, dispensare, nisi ad graves dispensandi causas cautiones accedant et conditiones, quibus tum parti catholicae religionis exercitium praestetur salvum, tum catholica prolis universae educatio in tuto collocetur, atque ita ratio illa, ob quam lege naturali et divina adeo improbantur, quantum fieri potest, tollatur. Sed illud etiam monebunt, graviter peccare catholicos, qui illas conditiones aut sancte ac sincere spondendas non curant et requirunt, aut, ut sancte serventur, non invigilant omnique studio allaborant, aut denique, non obtenta ecclesiae dispensatione, nuptias istiusmodi ineunt. Neque irrita cadent monita, si fideles alte in animum demiserint illud de catholicae fidei atque unitatis ad consequendam salutem necessitate dogma gravissimum, quod, qui illas appetunt nuptias, saepe leviter obliviscuntur, aut ut non eo, quo ecclesia tradit, ambitu et rigore accipiant facile inducuntur [1].

Si iam arceri ab huiusmodi matrimoniis non possint, tum quidem sponsi monendi sunt, pro licentia impetranda adeundum esse episcopum, qui ex sedis apostolicae delegatione dispensandi facultatem habet. At vero, si non petita seu non impetrata ecclesiae dispensatione vel debitis cautionibus seu earum aliqua praetermissa, ad nuptias accedere volunt, tum quidem, ut sedes Romana declaravit, „abstinendum erit a catholica eadem persona censuris in illam nominatim expressis corripienda, ne tumultus aliquis excitetur, et graviora rei catholicae mala obveniant; sed alia ex parte abstinere etiam catholicus pastor debebit non solum a nuptiis, quae deinde fiant, sacro quocunque ritu honestandis, sed etiam a quovis actu, quo approbare illas videatur.“ [2]

Ut facilior parti catholicae ad poenitentiam pateret aditus et graviora mala praecluderentur, Pius VIII summus pontifex voluit et mandavit, ut matrimonia mixta, quae posthac in huius provinciae dioecesibus contraherentur „non servata forma a Tridentino concilio praescripta, si eisdem nullum aliud obstet canonicum dirimens impedimentum, pro ratis ac veris connubiis habeantur“ [3].

Quoad illos porro, qui, necessariis cautionibus non interpositis nec impetrata ecclesiae licentia, nuptias inierunt, summus pontifex singularem pastorum excitat sollicitudinem, dum ita prosequitur: „Insuper pastorum officium erit, catholicos quoslibet, praesertim vero catholicas mulieres, quae cum acatholicis validas quidem, sed tamen illicitas nuptias contraxerint, opportuno tempore admonere in caritate Dei et patientia Christi, ut de gravi patrato scelere poenitentiam agant, suisque satisfaciant obligationibus, ei praesertim, qua erga suos filios ipsae semper tenebuntur, ad catholicam videlicet illorum omnium educationem pro viribus seduloque curandam.“ [4] Unde intelligitur, catholicos huiusmodi tum solum, si et de culpa dolent, et se ad illa, quae ecclesia, dum mixta matrimonia permittit, nunquam non exigit, praestanda vere paratos exhibent, absolutionis esse capaces.

Caput XVIII.

De sacramentalibus.

Ut Christus ipse signis quibusdam sensibilibus gratias, quas ex opere operato efficiant, annexuit, ita etiam inde a primis saeculis ecclesia, quippe quae sciat omnem creaturam sanctificari per verbum Dei et orationem [5], alias etiam adhibuit sacras actiones rebusque sensibilibus benedixit, simul Deum rogans, ut, qui pie iisdem utantur, varia consequantur beneficia, imprimis gratiam copiosam, qua ad pietatem in Deum detestationemque peccatorum moveantur [6]. Recte igitur actiones resque huiusmodi, ut aqua lustralis aliaeque, cum sacramentorum aliquam exhibeant similitudinem, sacramentalia vocantur.

Variae eaeque non exiguae rationes Christi fidelibus pium sacramentalium usum magnopere

[1] Sess. XXIV, *de ref. matrim.*, cap. 1.

[2] Bened. XIV declar. sup. matrim. in Holland., data die 4 nov. 1741. Vide append.

[3] Pii VII breve ad episc. Galliae, datum die 17 febr. 1809. Vide append.

[4] Deut. VII, 3.

[5] Tit. III, 10.

[1] Gregorii XVI breve ad episc. Bavariae, datum die 27 maii 1832. Vide append.

[2] Pii VIII breve ad episc. Rhenan., datum die 25 mart. 1830. Vide append.

[3] Ibid.

[4] Pii VIII breve ad episc. Rhenan., datum die 25 mart. 1830. Vide append.

[5] I Tim. IV, 4-5.

[6] S. Thom. III p., q. 87, a. 3.

commendant. Si enim singulorum iam preces, quidquid recte petant, impetraturas esse docemur, numquid, quod ecclesia Christi sponsa petit, non obtinebitur? Praesertim cum ecclesia id potissimum a Christo petat, quod ut filiis suis obtineat, allaborare iussa est, aeternam animae salutem, et eo petat modo, quem a Christo edocta est. Sed praeterea pio sacramentalium usu aperte declarant fideles, Dei dona quanti faciant, quantaque ecclesiae matri, cuius se precibus illa obtenturos sperant, pietate adhaereant. Exigua quandoque sunt, quae maxima praestant emolumenta, si tamen exiguum dici potest, quod christianorum semper magni fecit pietas, quod apostolica exercuit antiquitas, quod ecclesiae commendat auctoritas.

Caput XIX.

De cultu divino sacrisque caeremoniis.

Quam gravi homo Deum colendi obligatione teneatur, id sacrae litterae innumeris locis maximaque vi inculcant. Et sane non poterat non satis commendari, ut homo supremam Dei maiestatem agnosceret eique devota animi submissione honorem exhiberet, cum iustiores illis, quibus ad id praestandum obligamur, tituli cogitari nequeant. Dei enim suprema effulget maiestas, cui homo et anima et corpore, utpote Dei donis, obstringitur. Porro qui totus, anima et corpore, beatitudinis reddendus est particeps, ut etiam totus, anima et corpore, eam mereatur par est. Nec potest esse verus et sincerus cultus ille, qui pectoris ambitu contineatur nec unquam erumpat foras. Nec potest diu in mente foveri illud, quod externis actionibus non incenditur et inflammatur. Sed ad cultum internum simul et externum publicus etiam accedat oportet, cum homo etiam tanquam in societate eaque religiosa constitutus Deo debeat honorem, aliis exemplum.

Cultus hic communis et publicus, quem ecclesia catholica, divinitus edocta, inde a suis exordiis tantopere promovit fovitque, et quem christiani primis ecclesiae saeculis, ne mortis quidem deterriti periculo, Deo exhibere satagebant, eo magis pastoribus cordi esse debet, quo latius religionis incuria eum vilipendere et imminuere contendit. Ea vivimus tempora, quibus non pauci, perversis imbuti sententiis, religionem sanctam, cui in solo pectore partes tribuunt, amovere student e vita publica et sociali, ut atheam eam faciant et huius tantum aevi finibus circumscriptam. Inculcanda igitur identidem est cultus divini necessitas, dies dominicos festosque sanctificandi obligatio. Inculcandum imprimis omnique modo urgendum est divinum ab operibus servilibus abstinendi mandatum. Iterum iterumque monendi sunt fideles, quam grave sit praeceptum, quo ecclesia omnes, ut sacrosancto missae sacrificio diebus dominicis ac festis assistant, obligat. Urgendi porro sunt, ut, quae diei dominicae aut festorum sanctitati repugnant, procul a se amandent, secus non benedictionem, sed maledictionem in se attracturi[1]. Et vero festorum sancta observatio inter ea praecipua est, quibus, quo loco tum apud singulos tum apud populos integros religio sit, certissime dignosci possit.

Augustissimus sane est cultus, quem ecclesia catholica Deo exhibet, non solum si finem, Deum unum et trinum, sed etiam si illud spectas, quo Deus colitur, incruentam Christi corporis et sanguinis oblationem. Fieri etiam non poterat, quin ecclesia caeremoniarum splendore et maiestate tum summae suae reverentiae sensus panderet, tum immensum, quem possidet, thesaurum quasi cingeret atque ornaret. Magnopere pietas in populo promovebitur, si caeremoniae et ritus eximia reverentia a sacerdotibus obeuntur, simulque eae, quae fidelibus in iisdem obveniunt partes, rite et devote peraguntur; quare eorundem significatio tam sancta et praestans populo saepe exponatur. Non levia sunt nec vilipendenda, quae ex apostolica traditione descendunt, cultus divini et imprimis sacrificii maiestatem commendant, fidelium mentes ad superna contemplanda erigunt, fidem ac pietatem nutriunt, unitatem catholicam ob oculos ponunt, arctiore omnes vinculo cum ecclesia coniungunt, denique publicam fidei professionem exhibent.

Caput XX.

De cantu ecclesiastico.

Cum, quaecunque ad pietatis sensus excitandos utilia esse possunt, merito adhibeantur ab ecclesia, musices, in qua magna ad animos commovendos vis est studium, non solum permittit, sed magnopere etiam promovendum censet. Sed cum hac in re sancta et profana se quodammodo tangant et facile misceantur, caute agendum esse arbitrati sunt ecclesiarum antistites, et identidem, quae profana videbantur, arcenda declararunt. Synodus quidem Tridentina ordinariis praecipit, ut ab ecclesiis musicas eas, ubi sive organo sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur, arceant[1]. Unde Benedictus papa XIV: „Hoc etiam, inquit, procul dubio ad episcopi officium pertinet, ut synodalibus decretis ecclesiasticae musicae rationem, quatenus in dioecesi sua opus esse cognoverit, ad certas regulas exigat atque componat, ut corda fidelium ad pietatem excitet, non aures solas, sicuti fit in theatris, inani voluptate demulceat.“[2] Sanctorum igitur praesulum vestigiis inhaerentes, ecclesiaeque obsequentes mandatis, capitula cathedralia et collegiata atque omnes parochos ceterosque rectores hortamur in Domino, ut bene advertere velint, quale quantumque discrimen intercedat inter musicam sacram ac christianam, quae animi sensus pios pandit piosque in aliorum animis sensus movet, et inter musicam profanam, quae profanos animi motus spirat et excitat; deinde ut perpendant, quid Dei domum deceat, quid dedeceat. Et sane nihil magis dedecet maiestatem templi Dei, nihilque divini officii sanctitati magis contrarium est, quam strepitus instrumentorum confusus et vocum magis conclamantium quam concinentium impetus et tumultus, quem subinde in ecclesiis audimus. Scandalum autem oritur, si theatrorum modi, qui opera vocantur, vel musicarum concertationum symphoniae cum omni suo strepitu suaque mollitie in templum Dei vivi transferuntur. Quare eiusmodi modos, animi distractionem profanosque sensus potius quam aedificationem pietatemque parientes, omnino ab ecclesiis excludendos volumus.

Post multiplices in musicam sacram inductas depravationes, illum antiquissimum cantum, qui Gregoriani nomine venit, vere ecclesiasticum esse et omnis cantus ecclesiastici fontem nullo alio supplendum, nemo facile diffitebitur. Nam cantum Gregorianum sanctius quid et sublimius spirare, quam omnes illos modos, qui labentibus saeculis in usum venerunt et musicae profanae inservire solent, rerum periti non negant. Statuimus ergo et mandamus, ut cantus ille Gregorianus suo restituatur iuri ac magis magisque colatur, et ut, qui

[1] Num. XV, 35.

[1] Sess. XXII, decr. de observ. et evit. in celebrat. missae.

[2] *De syn. dioec.*, lib. XI, cap. 7, n. 1.

in componendis novis melodiis occupantur, non tam chromaticis modulationibus, quam scalis sive tonis Gregorianis utentes et modis diatonicis, molle et lascivum quodcunque excludant. Cum autem res ista minime in superficie posita sit, et, nisi quis profundius ecclesiasticae et religiosae disciplinae leges perscrutatus mysteriisque, ut recte dicamus, regni coelorum initiatus sit in musica sacra vere proficere, vel illam promovere et docere non possit: hinc ordinamus et mandamus, ut in ecclesiis cathedralibus et collegiatis atque etiam in aliis, quantum fieri potest, scholae cantorum et organoedorum (pro organo enim eadem valet ratio) instituantur, quibus viri in scientiis et disciplinis ecclesiasticis optime versati et vere pii tanquam magistri praeficiantur. Quo fiet, ut quae, proh dolor! interrupta iam est ex longiore tempore sacri cantus traditio, denuo reviviscat, et per omnes dioecesium ecclesias successu temporis vera et sancta eiusdem principia rectaque exequendi methodus propagentur.

Quamvis ex rationibus gravibus tanquam regulam statuamus, ut per maiorem anni partem cantus Gregorianus locum habeat, minime tamen cantum harmonicum penitus arcere volumus, immo ad distinguenda festa maiora commendamus, dummodo, qui eligitur, ne recedat a natura et charactere cantus vere ecclesiastici. Redeant igitur chori rectores ad opera illa, quae ab auctoribus, quorum primus est Ioannes Aloysius Praenestinus, et illi vix secundus Orlandus Lassus, sublimi et devoto exarata sunt stylo. Abstineant a tot missis, quae dicuntur musicales, aliisque operibus musicis novissimorum temporum ad aures titillandas magis quam ad excitandos pios affectus aptis; singillatim vero nimia illa eorundem verborum repetitio et arbitraria collocatio vituperanda est. Omnino denique arcendus est ille mollis cantandi modus, quo pars cantorum murmurando solum cantum comitatur.

Similia dicenda sunt de instrumentis musicis ad cantum adhibendis. Per longam saeculorum seriem aliis in musica instrumentis ecclesia vix est usa, praeterquam organo. Quodsi praeter organum alia instrumenta musica cantui admisceri ex ecclesiae indultu libet, ea tamen certe instrumenta reiicienda sunt, quae nimis aspera, ut tympana et cymbala, vel nimis mollia, ut varii generis tibiae et fistulae [1]. In aliorum autem usu vitetur militaris quidam clangor nimiusque strepitus, qui efficit, ut cantantium verba intelligi non possint. Instrumentorum enim usus, e mente Benedicti XIV, finis praecipuus est, ut cantantium vocem corroborent et sustineant, minime vero opprimant et sepeliant [2].

Sed etiam in vocum usu considerandum est, quid ferant vel exigant ecclesiae consuetudo, cultus divini leges, cantus ecclesiastici dignitas et fidelium aedificatio. Notum satis est, usque ad recentiora tempora plane inusitatum fuisse, ut cantantium choro mulieres adlegerentur. Cum enim chorus, qui sacerdoti operanti respondet, liturgicae actionis partem constituat, mulieribus, quae ab altaris servitio excluduntur, locus in choro esse non potest. Ecclesiae consuetudini ipse pius fidelium sensus suffragatur, qui, quodcunque molle aliquid redolet in cantu ecclesiastico, cum loci sanctitate et divini cultus maiestate non congruere sentiunt. Unde volumus et mandamus, ut in posterum a choro ecclesiastico mulierum voces omnino excludantur [3].

[1] Conc. prov. Mediolan. I, tit. de music. et cantor., [part. II, c. 51, Mansi, XXXIV, 57].

[2] Constit. *Annus, qui hunc vertentem*, data die 19 febr. 1749, § 11-2.

[3] Synodus Firmana, celebrata ab eminentissimo cardin. Paracciano, anno 1773.

Ne tamen cantus harmonicus, quem minime removeri, sed iustis tantum limitibus restringi volumus, vocibus necessariis, quas sopranas dicunt, careat, pueri erudiantur et instituantur symphoniaci, quemadmodum supra iam de capitulis cathedralibus et collegiatis et parochis statuentes, diximus.

Cum muneris sit episcoporum, ut, qua possunt sollicitudine, aedificationem fidelium promoveant, prohibeant vero, quae illi sunt contraria, cumque non levia animabus inferantur damna, audiendo in loco sacro melodias mundano confectas spiritu: ordinarii dioecesium curabunt, non solum ne deinceps novae missarum compositiones, sive unisonae sive harmonicae, executioni dentur, priusquam ad eas cantandas expressa ordinarii licentia obtenta fuerit, verum etiam, ut missarum compositiones, quae hucusque usu veniebant, Gregorianis exceptis, examini accuratiori virorum rei peritorum et ab ordinariis deligendorum subiiciantur; quo facto episcopi decernent, quaenam dignae sint, quae adhibeantur in celebrandis sacris mysteriis, et quae indignae ab illis absolute arceantur.

Similiter et aliae cantiones, quae recedunt a cantu Gregoriano, examini submittantur, omnesque cantilenae, quae ad officium, quod agitur, non spectant, omnino removeantur [1]. In his, lingua vernacula plerumque exaratis, maxima etiam attentio adhibenda est verbis ac sententiis, ne quid in iis reperiatur, quod fidei, pietati vel rationi cantionis sacrae adversetur.

Ex gravibus, ut iam supra indicavimus, rationibus per maiorem anni ecclesiastici partem cantus Gregorianus ad missarum solemnia adhibeatur. Si quae sunt ecclesiae, quibus maior numerus cantorum praesto est, ut missas harmonicas ad regulas artis christianae compositas exsecutioni dare possint, elenchum dierum festorum, quibus id fieri optatur, ordinario proponant, ut ab ipso limites definiantur, qui quoad usum cantus firmi et harmonici observandi sunt, ne, quod lex esse debet, in exceptionem abeat, neve contra, quod exceptionis locum solummodo tenere licet, lex ipsa et consuetudo fiat. Id vero hic iam in memoriam revocare iuvat, adventus et quadragesimae tempore, summorum ecclesiae mysteriorum contemplationi sacrato, quae sine animi compunctione esse nequit, missarum musicalium et instrumentorum usum, ex praescripto caerimonialis episcoporum [2], locum habere non posse, quod etiam intelligendum est de omnibus missis pro defunctis. Permittuntur tamen in eodem caerimoniali missae harmonicae cum organo, exclusis vero instrumentis, in dominica tertia adventus, quae dicitur *Gaudete in Domino*, et in quarta quadragesimae, quae dicitur *Laetare Ierusalem*, sed in missa solemni tantum; item in festis et feriis infra adventum et quadragesimam occurrentibus, quae cum solemnitate ab ecclesia celebrantur, ut hic loci festum immaculatae Conceptionis et Annuntiationis beatae virginis Mariae, et quandocunque celebrandum est solemniter et cum laetitia pro re aliqua gravi, obtenta prius ordinariorum licentia [3].

Quoad usum organi plane eadem sunt eiusdem caerimonialis praecepta, quibus ut strictissime inhaereatur, hisce inculcamus. Quodsi pro illis pietatis exercitiis, quae dicuntur populi, quaeque praeter divina officia ab ecclesia praescripta ad fidelium aedificationem instituuntur, sive ab omni populo sive a sodalitatibus quibusdam, ob causas aliquas exceptio desideraretur, parochi ordinarium dioeceseos

[1] Caeremon. episcop., lib. I, cap. 28.

[2] Lib. I, cap. 28.

[3] Conc. Roman., anno 1725, tit. XV, cap. 6, [Mansi XXXIV, 1876]; circulare emin. cardinalis-vicarii Patrizzi datum die 18 nov. 1856.

adeant, a quo, rationibus propositis, licentiam petant. Praeterea, id quoque cum Benedicto XIV [1] monemus, organum alternando cum versibus decantandis in vesperis et completoriis adhiberi quidem posse, sed interludia saepe frivola atque nimis longa interdicimus. Qui vero non cantantur versus, ab uno vel altero cantore alta voce recitentur [2]. Demum monentur capitula cathedralia et collegiata, parochi et rectores, suum esse curare, ut cantores in ecclesia cum illa modestia et pietate, quae divinum cultum decent, se gerant. Prohibendae sunt confabulationes, indecens altari dorsum obvertendi mos, strepitus denique omnis, qui fidelium pietati possit officere. Praecipuam curam in id impendant ecclesiarum rectores, ut ii tantum in chorum admittantur cantorum, qui, quod ore cantant, corde credunt, operibus comprobant. Verba attendenda sunt synodi Aquisgranensis [3], quae tales eligi in ecclesia mandat cantores ac musicos, qui non superbe, sed humiliter et sapienter debitas Domino laudes persolvant, et suavitate lectionis ac melodiae et doctos demulceant et minus doctos erudiant, potiusque exoptent in lectione vel cantu populi aedificationem, quam popularem vanissimam adulationem.

Caput XXI.

De verbi divini praedicatione.

Gravissimum sane et plane eximium sacri oratoris est munus. Originem enim si attendis, prophetarum, apostolorum ipsiusque Christi premit vestigia; si finem, Dei omnipotentis gloriam et animarum provehit salutem; si res, quas enuntiat, divina pandit mysteria; si illos, ad quos loquitur, animae immortales et Christi sanguine redemtae vocem eius auscultant; si adversarios, contra quos nitendum est, portae inferi validissimas obiiciunt acies; si auxilia, quibus iuvatur, ecclesia opem divinam implorat, Spiritus sancti gratia, Christus ipse ei praesto est; si denique laborum praemium, *„fulgebunt ... qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates* [4]."

Munus gravissimum diligentissimam requirit praeparationem. Assidue tela paranda, cui cum hoste validissimo assidue committenda est pugna. Sacram scripturam, praestantissimos eius interpretes, sanctorum patrum, qui doctrinam coelestem tam alte imbiberunt, tanta ubertate tantaque vi effundunt, praestantiorum etiam, quibus ecclesia abundat, ascetarum libros multum et assidue orator legat necesse est, ut copiose et graviter ad populum verba facere possit. Lectioni vero adiungenda est meditatio, qua, quae intellectu percepimus et memoria tenemus, alte in animum descendant eumque commoveant et incendant, cum pectus sit quod facit disertos, nec facile alios inflammet qui friget ipse. Quamvis, quae oratores recentes apte dixerunt, in sua convertere non deceat, multum tamen orator a legendis et usurpandis illis sibi cavendum existimet, qui, ut ex ecclesiae catholicae deposito dicendi argumentum non hauserunt, ecclesiae spiritu non fuerunt afflati. Altiora, quam humana tantum quaedam morum praecepta et naturales ac vagi erga Deum animi sensus, catholicam decent cathedram.

Ut gratia non respuit naturam, quam potius elevat et perficit, ita etiam verbum divinum non recusat artem. „Quisquis," sancti Augustini sunt verba, „dicit, non esse hominibus praecipiendum, quid vel quemadmodum doceant, si doctores sanctus efficit Spiritus, potest dicere, nec orandum nobis esse, quia Dominus ait: Scit pater vester, quid vobis necessarium sit, priusquam petatis ab eo." [1] Unde censet sanctus doctor, omnem, qua orator uti debeat, artem eo spectare, „ut doceat, ut delectet, ut flectat," quo fiat, ut „intelligenter, libenter obedienterque audiatur" [2]. Sed labori et arti iungenda est pia ad Deum oratio, quod idem sanctus doctor monet, dum ait: „Agit itaque noster iste eloquens, cum et iusta et sancta et bona dicit, neque enim alia debet dicere; agit ergo quantum potest, cum ista dicit, ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiatur; et haec se posse, si potuerit et in quantum potuerit, pietate magis orationum quam oratorum facultate non dubitet, ut orando pro se ac pro illis, quos est allocuturus, sit orator ante quam dictor. Ipsa hora iam ut dicat accidens, priusquam exserat proferentem linguam, ad Deum levet animam sitientem, ut eructet quod biberit, vel quod impleverit, fundat." [3]

Nonnisi bene praeparatus rebusque, quas dicturus est, ad docendum et flectendum apte dispositis, orator suggestum ascendat. Plerumque is solum, qui per complures annos, quae dicturus est, diligenter stilo exarare consueverit, deinceps stili subsidio minus indigebit; eiusdem vero emolumenta expertus, non facile in posterum etiam adduci poterit, ut orationem scribendo saltem non adumbret.

Non solum morum praecepta, sed dogmatum etiam capita, et certo quidem, quantum fieri potest, ordine et serie pro concione populo exponenda sunt, tum ut morum praecepta firmiore nitantur fundamento, tum ut pleniore omnes fidei doctrina imbuantur et ab errorum praeserventur contagione. Ubi vero de erroribus agitur refutandis, cautus sit orator, ne in illis, qui argumentorum vim minus perspiciunt, moveantur dubia. Plerumque praestat, tacitis erroribus, nisi sint vulgatissimi, ita exponere ecclesiae doctrinam, ut fideles ad refellendos errores, si forte de illis audierint, ipsi sint muniti et instructi.

Nec omittat praedicator, tempore praesertim hodierno, quo tot falsae libertatis et licentiae doctrinae subversivae circumferuntur, obedientiam superioribus, tam ecclesiasticis quam saecularibus debitam, fidelibus saepius inculcare, in memoriam revocando et exemplum et verbum Domini: *„Reddite ... quae sunt caesaris, caesari,"* [4] nec non illud apostoli: *„Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi a Deo."* [5]

Nihil in dicendo prae se ferat immoderatum, nullum de causis propriis expostulandi, acceptas iniurias ulciscendi, laedendi vel exacerbandi studium. Atque ut a causis profanis, disceptationibus cum parochianis, rixis iniuriisque omnibus prorsus abstineatur, id, poenis etiam canonicis propositis, omnino et stricte praecipimus. Prudentiam iungens cum dicendi ardore, ubi de paucorum moribus agitur, diligenter perpendat, an non privata monitio praestet publicae reprehensioni. Quamvis dicendi genus pro argumenti, pro temporum et locorum diversitate, pro dicentis et audientium natura et indole varium esse et possit et debeat, nihil tamen habeat, quod ab apostolica simplicitate ac gravitate sit alienum. Multum sibi caveat concionator, ne hominum laudes vel applausum venari videatur; potiora sunt, quae prae oculis habere debeat bona,

[1] Constit. laud., § 13.
[2] Caeremon. episcop., lib. I, cap. 28.
[3] Anno 816, lib. I, cap. 137, [Mansi, XIV, 241 B].
[4] Dan. XII, 3.

[1] *De doctr. christ.*, lib. IV, cap. 16, [opp., ed. Bened., III, 77 B].
[2] *De doctr. christ.*, lib. IV, cap. 17.
[3] Ibid. cap. 15.
[4] Luc. XX, 25.
[5] Rom. XIII, 1.

aeterna animarum salus et summi Dei gloria. Denique quoniam verba movent, exempla trahunt, sane si in quovis alio sacerdote, tum vero in concionatore summa requiritur vitae honestas et integritas, ut scilicet vitae exemplum verbis non demat, sed addat pondus.

Caput XXII.

De ieiunii et abstinentiae praecepto.

Non exigua vitae christianae accedent incrementa, si parochi, concionatores et confessarii ecclesiasticum ieiunii et abstinentiae praeceptum crebris hortationibus urgent, eiusque praestantiam fidelium oculis proponunt[1]. Non potest non placere Deo et salutare esse hominibus illud, quod scripturae sacrae toties commendant, quod nullo non tempore sancti frequentarunt, quod Christus ipse exemplo suo sanxit. Ecclesia, quae Christi his in terris vitam continuat, quomodo magistrum suum imitandum non existimet, praesertim cum ipse dixerit: *„Venient ... dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt?“*[2] Cum porro ecclesia sancta sit suosque ad sanctitatem provehere quam ardentissime cupiat; quomodo efficacissimum sanctitatis subsidium non continuo commendet, immo et praecipiat? Novit enim, ieiunio hominis corpus Dei effici victimam, cupiditatibus imponi frenum, hominem, dum ieiunio infirmitatis suae sibi fit conscius, humiliari, pro peccatis commissis satisfacere, futura facilius praecavere, eumque, terrenis desideriis compressis, rebus coelestibus contemplandis et desiderandis fieri aptiorem, denique magnos meritorum sibi comparare thesauros. Unde merito ecclesia gratias agit Deo, qui corporali ieiunio vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur et praemia[3]. Sed illud etiam, nostro potissimum tempore, in memoriam frequenter revocandum est fidelibus, illam, quam sanctae matri ecclesiae debent obedientiam, omnino exigere, ut eius de ieiunio et abstinentia praeceptum sancte observent, et quidem animo tanto promptiore, qu[ant]o faciliorem suis filiis pia mater, abstinentiae praeceptum temperando, obedientiam hanc reddidit. Unde commonendi etiam sunt, ut, cum ob causas aliquas magis etiam sibi indulgendum aliqui existiment, saltem dispensationem et ieiunii in aliud pium opus, veluti precationes et eleemosynas, commutationem ab illis petant, quibus dispensandi et commutandi facultas competit; opera autem iniuncta diligenter persolvant. Omnes demum hortandi sunt, ut illam catholici nominis palam profitendi occasionem, quae cum huius praecepti observatione coniuncta saepe est, avide arripiant, memores illius sententiae: *„Omnis ... qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo, qui in coelis est.“*[4] Cum experientia doceat, complures inveniri fideles, qui, a praecepto abstinentiae dispensati, simul a ieiunio sese dispensatos existiment, itemque alios, qui ab esu carnis tantum abstinendo, se ieiunii praecepto satisfacere putent, parochorum est, in exponendo hoc praecepto sedulo semper discrimen ieiunium inter et abstinentiam inculcare.

Caput XXIII.

De scholis elementaribus.

Ecclesia, quae a Christo domino iussa est evangelium praedicare omni creaturae, divina praecepta et morum disciplinam tradere, omnes denique in viam salutis dirigere, non potest non maxime sibi cordi habere tenerae iuventutis tam in fidei, quam in litterarum rudimentis institutionem christianamque educationem. Irrita enim esset praesertim in tenera aetate religiosa institutio, si, quod haec aedificat, disciplinae profanae destruerent. Neque sufficit, ut religiosae institutioni nihil adversetur; iuvanda etiam et fulcienda haec est disciplinis profanis, quae arctissime cum illa nectendae et christiano spiritu imbuendae sunt, ut fides totam mentem penetret ac pervadat. Qui enim profanas docentur litteras, etiam ad christianam religionem educandi sunt, ipsaeque disciplinae educationis adminiculum praebere debent. Accedit et illud, si quam aliam aetatem, certe puerilem exemplis potius quam verbis impelli et trahi consuesse. Parum proin religiosa proficeret institutio, si illi, quibus profanae disciplinae commissae sunt, aut, quod absit, religionem parvi penderent, aut non eo, quo par est, loco eam se habere moribus profiterentur. Haec qui perpenderit, facile intelliget, merito ecclesiam scholae matrem censeri, non solum quia scholis christianis ortum dedit, sed ideo etiam, quia ecclesiae est, continuo eas fovere et fidei spiritu imbuere ac nutrire; proindeque gravissima incumbere parochis, qui ecclesiae vices gerunt, in scholas elementares officia.

Imprimis igitur parochi moneant parentes, ut liberos sedulo ad scholas publicas mittant, ne rudes adolescant careantque religiosa institutione, quae illis ut impertiatur, inter primas parentum curas esse debet. Neque enim vitae naturalis tantum et temporalis, sed supernaturalis etiam et aeternae parentes Deus eosdem esse voluit. Curent parochi, ut intelligant ludimagistri, se ecclesiae in pueris instituendis et educandis esse auxiliares, proindeque munus sibi commissum non modo nobilissimum esse, sed etiam gravissimum, cum ab eorum industria ac labore tum posterorum prosperitas, tum ecclesiae reique publicae salus quodammodo pendeant; suum igitur esse stimulare puerorum sollertiam in doctrina religiosa ediscenda, eoque, quem parochi ipsis indicaverint, modo in ea tradenda opem praestare; suum esse, a rebus noxiis et periculosis arcere discipulos, eos moderari, docere modestiam tum domi tum in schola summamque in ecclesia erga Deum reverentiam.

Instantissime admonentur parochi et rectores, ut scholis sibi subditis sedulo invigilent, easdem, si fieri potest, quotidie vel saltem bis singulis hebdomadibus adeant; idque eadem praescribimus lege et obligatione, qua concilium Tridentinum praedicationem verbi divini singulis diebus dominicis praescribit. Nec parochi et rectores sibi suoque officio se satisfecisse credant, cum scholas adeuntes ad fidei rudimenta explicanda sese restringunt; quin potius omnibus disciplinis per ludimagistrum tradendis invigilent, dispiciantque qua methodo utatur, quibus singula horis sint assignata, quos mores prae se ferant discipuli; excitent, doceant, adiuvent ipsos ludimagistros. Hanc scholarum curam officii pastoralis partem propriam, sine qua illius integritas salva non sit, esse declaramus, et eadem obligatione et disciplina, qua praedicationem, ab ordinario canonice sustinendam et urgendam.

Parochi pueros ad primam confessionem, praecipue vero ad primam communionem diligentissime praeparent. Ne autem haec prima confessio ultra nonum annum differatur, stricte prohibemus. Ac deinceps, quamdiu scholas frequentant, singulis trimestribus ad confessionem faciendam adducendi sunt. Abusum, quo subinde communio pueris, licet

[1] Cf. conc. Trid., sess. XXV, decr. de delect. cib., ieiun. et dieb. fest.
[2] Matth. IX, 15.
[3] Praef. quadrag.
[4] Matth. X, 32.

aetatem maturam attigerint, ob exiguum eorum numerum in alterum annum differtur, maxime improbamus et strenue prohibemus. Uno alterove die, ab ordinario pro qualibet dioecesi designando, prima communio locum habeat, quem diem nulli parocho in posterum sine episcopi dispensatione excedere liceat.

Tempus primae communionis confundendum non est cum tempore, quo pueri e schola dimittuntur; ubi enim de sanctissima eucharistia sumenda agitur, ingenii, indolis, profectus morumque ratio habenda est. Attendendus tamen est, qui pro sanctissima eucharistia primum sumenda assignatus fuerit ab ordinario aetatis terminus infimus et supremus; quare parochi illos, qui extremo hoc termino minus maturi videbuntur, speciali et privata cura disponere studebunt.

Consuetudo salutaris in multis locis observata, qua per duos vel tres post primam communionem annos singulis, si fieri potest, vel alternis mensibus ad sacram synaxin recipiendam omnes congregantur, ubi viget, retinenda, ubi desideratur, introducenda est.

Quam maxime congruere et utile esse censemus, ut omnes, cum e schola dimissi sunt, ad certum aetatis annum diebus dominicis doctrinam christianam audiant. Unde parochi qualibet die dominica pueros et puellas, signo dato, hora competenti in suis cogant ecclesiis, atque tum parentes, ut liberos mittant, tum hos, ut sponte accedant, urgebunt [1].

Nec minori demum cura et diligentia parochi illos, qui sanctum confirmationis sacramentum recepturi sunt, instituant et praeparent [2].

Caput XXIV.

De scholis superioribus.

Quicunque historiam ecclesiasticam aut profanam vel obiter tetigerit, ignorare non potest, quanta cura et sollicitudine scholas illas, quae sensim e cathedralium et monasteriorum scholis in eas, quae hodie gymnasiorum nomine veniunt, aut in alia instituta, quas scholas reales vocant, immutatae sunt, ecclesia, postquam ortum eis dedit, fovere ac promovere semper perrexerit et quam larga manu eas dotaverit.

Ecclesia enim intellexit, se maternam sollicitudinem huiusmodi scholarum alumnis non ideo solum debere, quod aetate infirma adhuc et lubrica in studiis litterarum multis periculis sint obnoxii, sed ideo etiam, quia iidem in ecclesia vel in civitate aliis aliquando regendis sint destinandi, aut saltem in aliorum vitam et mores haud exiguam vim et auctoritatem sint habituri; atque ita, quod illis impendatur, fidelium multitudini impendi censet. Unde ut simul cum litteris fidei doctrina imbuantur, ut pietate in Deum ac morum puritate praestent, ut, quidquid vel fidei adversetur, vel pietatem extinguat, vel mores pessumdet, ab iisdem arceatur, ecclesia etiamnunc exigere et pro viribus curare debet. Hinc etiam illius, cui hae partes potissimum nunc demandatae sunt, seu religionis praeceptoris officium gravissimum esse colligitur.

Cum fidei doctrinam tradendi munus a Christo ecclesiae soli commissum sit, de ecclesiae hic partibus agi non est dubium; idque eo magis etiam elucescit, quia religionis praeceptores munus quasiparochi alumnorum exercent, cum eorum sit officium divinum pro iisdem persolvere, sacramenta iisdem administrare, hinc animarum curam gerere. Hoc autem munus, utpote iurisdictionis potestatem delegatam, a solo ordinario, a quo iurisdictio emanat, conferri posse perspicuum est. Quibus perpensis, ordinarii sibi ius ac facultatem praeservant collationis canonicae proprio decreto exprimendae, quo religionis praeceptores in officium immittantur; nullusque deinceps, etiam aliunde designatus, huius officii partes sine nostra collatione et fidei professione coram nobis emittenda implere audeat.

Praeceptores hac ratione nominati memores semper sint, se ab ecclesia mitti ad munus exercendum gravissimum. Sedulo et sapienter adolescentes in religione instituant, neque solum doctrina illuminent intellectum, sed etiam pietate inflamment affectum. Omnibus enim et mentis et animi viribus Deo praestare debemus obsequium, et verendum est, ne fidei lumen extinguatur, quod pietatis oleo non nutritur; nec facile in lubrica illa aetate morum servabitur integritas, nisi pietatis fulciatur adminiculo. Itaque dum instituunt, simul etiam educent. Discipulorum vitae et moribus sedulo invigilent, arceant eosdem a legendis libris perversis et periculosis, excitent ad sacramentorum frequentem piumque usum, moneant denique, ut fide viva Deum praesentem timeant: nam *„initium sapientiae timor Domini"* [1]. Ipsi adolescentibus praeluceant sana doctrina, puris moribus, pietate. Officium divinum, cui alumni assistunt, omni pietate et aedificatione persolvant.

Ubi praeceptores tamquam quasiparochi vel rectores peculiares constituti sunt, ipsis communiter, nisi ob causas speciales ordinario aliter visum fuerit, alumnos ad primam communionem praeparandi eosque ad sacram mensam admittendi ius conceditur.

Ad doctrinam religiosam tradendam aliis libris manualibus uti non licet, nisi qui ab ordinario praescripti vel disertis verbis ad id approbati fuerint.

Caput XXV.

De seminariis puerorum.

Ecclesia, quanta sit sacerdotii dignitas, intime perspectum habens, summopere desiderat, ut, qui ad tantum munus aspirant, omnia sua studia omnemque vitae rationem mature secundum tantae dignitatis rationes disponant; et plerumque non melius id fieri censet, quam si sub ecclesiasticorum praepositorum cura constituti vita communi utantur et, Samuelis exemplo, in sanctuario educentur Sperat enim fore, ut multi, ad tam sanctum munus a Deo vocati, certius perseverent, utpote a mundi illecebris, quibus sancta desideria tam facile in tenera aetate exstinguuntur, remoti; simulque confidit fore, ut morum puritas, quae divinae gratiae sacerdoti in omni reliqua vita tantopere necessariae faciliorem praebet accessum, certius custodiatur, cum quaedam virtutes fuga tutius, quam in acie conserventur. Praeterea cum pro unoquovis vitae genere specialis et congrua requiratur praeparatio, in sacerdotii seminariis facilius, quam foris, pietatem quae praeter litterarum studia ad sacerdotium munire debet viam, coli posse existimat. Ipsa etiam obedientia, cui a teneris annis assuescunt, suaviorem sacerdotii alumnis reddet obedientiam illam, quam, quicunque sacrae militiae se mancipat, per omnem vitam praestare debet. Haec aliaque cum sacrosanctae Tridentinae synodi de puerorum seminariis erigendis decretum sapientissimum esse facile demonstrent, nostris tamen temporibus nova quaedam momenta sedulam decreti eiusdem exsecutionem urgent. Diffiteri enim non possumus, in domibus

[1] Synod. dioeces. Tusculan. celebrata ab eminentissimo cardin. Cagiano, anno 1858.

[2] Cf. supra part. II, cap. 12.

[1] Eccli. I. 16.

privatis pietatis exercitia minus iam coli, quam aliis temporibus fieri consuevit; maximam esse opinandi licentiam, quae ephemeridibus quotidie augetur, magnumque inde iuventuti imminere intellectus depravandi periculum; auctoritatem tum civilem tum ecclesiasticam parvipendi, in eamque passim exerceri effrenem diiudicandi et carpendi pruritum. Quae [cum] saeculi nostri mala cum a quovis alio, tum maxime a viro ecclesiastico longissime abesse debeant, summopere exoptandum est, ut talis sacerdotii alumnis provideatur educatio, qua a contagioso illo morbo praeserventur.

Huiusmodi rationibus ducti et ecclesiae imprimis commoti auctoritate, in dioecesibus nostris puerorum seminaria, quantum per subsidiorum tenuitatem licuit, instituere iam coepimus. Opus tam sanctum quo maiora capiat incrementa, enixe monemus clericos et laicos, ut, quibus possunt subsidiis, seminaria illa adiuvent, atque ita concurrant ad praeparandos Deo et ecclesiae dignos ministros, sibi ac posteris fideles pastores.

Caput XXVI.

De disciplinis sacris tradendis in academiis et universitatibus.

Ecclesia est, quae, fidei propagata veritate, superstitionis et ignorantiae tenebras discussit. Quemadmodum vero ecclesia cum bonis supernaturalibus huius etiam vitae terrenae multa bona confert, ita, dum coelestes veritates aperuit, veritates ordinis naturalis scientiasque humanas nullo non tempore coluit, promovit, auxit. Ecclesia etiam est, quae litterarum universitates condidit, decrevit, sancivit, beneficiis et privilegiis cumulavit. Itaque et nos, eiusdem votis accedentes, summopere desideramus et cupimus, ut sacrae imprimis scientiae studium in academiis et universitatibus maxime floreat, nostrisque dioecesibus sacerdotium variis disciplinis exornatum succrescat; idque ut fiat, sacrae theologiae professoribus tamquam nostris hac in re auxiliaribus strenue allaborandum est.

Primum igitur, quod a sacrarum litterarum professoribus iure exigitur, est, ut docendi munere fungantur ita, ut in iis episcopus ipse clerum suum instituere videatur. Quare mandamus, ne quis sacras scientias docendi munus suscipiat, nisi obtenta a nobis facultate litteris exprimenda et professione fidei coram nobis emissa; ne quis de quacunque materia lectiones instituat sine nostra approbatione; ne quis regiam traditionum viam deserens, tironum ingenia ad opiniones iusto liberiores trahere conetur. Absit, ut quis specioso scientiae titulo eam, quae vera est scientia, contemnens, in periculum incurrat semper discendi et numquam ad veritatis cognitionem perveniendi.

Quod ne fiat, sanctorum patrum et ecclesiae doctorum vestigia premant, ecclesiae sensum quam arctissime complectantur, sententiam quamcunque ecclesiastica auctoritate reprobatam etiam sibi reprobandam ducant, atque iudicio de quacunque doctrina a supremo controversiarum arbitro, summo pontifice, lato ex animo adhaereant. Caveant simul, ne, quod vehementer reprobamus, post decreta a sancta sede emissa nova effugia novasque ad obtegendam inobedientiam cavillationes, presbyteris indignas, excogitare sibi praesumant, sed iudicio apostolico pure et sincere se subiiciant, prae oculis habentes regulam illam cuilibet viro catholico sanctam: Roma locuta est, causa finita est. Atque hanc in omnibus ecclesiae sensum amplectendi promptitudinem etiam in alumnorum animis excitare ac fovere studeant, praeserventque eosdem a tetra illa carpendi et vilipendendi, quod priora protulerunt saecula, libidine, quae saepe ignorantiae maius quam immodestiae est documentum. Dum vero, quae priorum saeculorum ingenia summo labore parique saepe felicitate nobis pepererunt, sua facere, excolere et provehere student, simul etiam, quae nostrorum temporum exigant errores, ut iisdem occurratur, attendant.

Bene actum erit de scientia catholica et de singulorum eruditione ac profectu, si, qui sacras scientias colunt, priorum saeculorum labores non evertere, sed excolere et provehere student.

Sacrae scripturae libros ita interpretentur, ut non criticorum, grammaticorum, philologorum tantum, sed et theologorum imprimis partes agant. Curandum semper est, ut alumni probe distinguant, quid tamquam dogma definitum, quid cum fidei veritate connexum sit, quid opinionis fines non excedat. Quoniam philosophia multis in partibus cohaeret theologiae, et haec philosophicis quaestionibus saepissime facem praefert: qui philosophiam tradunt, a revelationis lumine numquam oculos avertant necesse est, ne, nimium sibi sapientes, a veritate aberrent. Vehementer etiam synodus haec multis ex causis desiderat et, quantum fieri potest, inculcat, ut in posterum praelectiones theologicae, praesertim vero exercitationes et disputationes theologicae, lingua latina habeantur.

Aequum porro est, ut, a quibus in ecclesiastica scientia instituendi sunt sacerdotii alumni, ab iisdem ecclesiasticae etiam disciplinae hauriant exempla. Unde quae circa vitae morumque honestatem clericis omnibus, eadem sacrae scientiae professoribus imprimis commendamus.

Et vero non in seminariis demum sacerdotii candidatis de spiritu clericali hauriendo cogitandum et allaborandum est. Quamprimum ad statum clericalem animum appellunt, et praecipue dum sacris litteris navant operam, mores etiam secundum tantae vocationis normam componant oportet. Quare, cum compertum nobis sit, haud exigua tum litteris tum moribus parari pericula ex associationibus quibusdam inter litterarum studiosos in academiis et universitatibus iniri solitis, theologiae candidatis, ne huiusmodi associationibus, quibus ad vitae licentiam provocentur, nomen dent, plane interdicimus.

Caput XXVII.

De seminariis clericorum.

Ut apostoli, quamvis sedula magistri cura per triennium instituti, tamen, priusquam Spiritum sanctum acciperent, singulari prorsus modo animum praeparare et sedere in civitate iussi sunt, donec induerentur virtute ex alto[1]: ita etiam sacerdotii alumni, licet eosdem a pueris ad munus tam altum praeparari cupiat ecclesia, tamen sub ipsum ordinationis tempus a mundi contagione magis etiam separantur, et variis virtutibus exercendi, altioribus meditationibus instituendi, ritibusque ecclesiasticis ac variis disciplinis accuratius initiandi curantur in clericorum seminariis. Eam in rem sanctus Carolus Borromaeus, illorum, quae Tridentina synodus de seminariis statuerat[2], executor quam maxime strenuus: „Sunt igitur," inquit, „ea potissimum de causa seminaria erecta, ut in iis boni strenuique operarii ad curationem animarum, quas suo sanguine pretiosissimo Christus redemit, instituantur; et ii quidem adolescentes .... in operibus virtutum erudiri debent, ut eam vitae perfectionem adipiscantur, quae in iis, qui doctores populorum futuri sunt, elucere debet, et severioribus disciplinae legibus coercendi."[3]

[1] Luc. XXIV, 49.

[2] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 18.

[3] Act. eccles. Mediolan., part. V, inst. sem., part. III, cap. 1.

Ad hunc finem gravissimum consequendum volumus, ut omnia, quae per canones et praesertim a patribus Tridentinae synodi et a sancta sede apostolica de seminariis statuta et praescripta sunt, omni cura et sollicitudine observentur. Propterea hortamur rectores et ceteros moderatores eosque omnes, qui in educandis clericis auxilium praestant, ut, assidue memores vocationis suae, in omnibus sese praebeant formam et exemplum, quod alumni imitentur. Rectores omni enitantur studio, ut seminarii leges seu statuta ad amussim impleantur; simul animum intendant, ut disciplina ab omnibus, qui in seminario degunt, observetur, ipsique tum mansuetudine et suavitate, tum gravitate et fortitudine praestent. Quod monitum est in synodo Aquileiensi anno 1569 celebrata, enixe inculcamus, ut „praefecti et magistri adsciscantur probatae vitae et spectatae virtutis et pietatis homines, qui non modo voluntate et studio in rei conservationem et incrementum propendeant, sed idonei ad provinciam impositam iudicentur; in quo sit episcoporum praecipue vigilantia et diligens sollicitudo".

In seminaria e concilii Tridentini praescripto illi solum recipiantur, „quorum indoles et voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros." Gravissimis id verbis sanctus Carolus Borromaeus monet, dum ait: „Maxima cautio adhibenda est in eo praecipue, ut idonei clerici in seminarium recipiantur; neque solum ingenium et habilitas ad studia litterarum functionesque ecclesiasticas exercendas spectetur, sed multo magis morum ac disciplinae in singulis ratio habeatur; quales enim ii fuerint, qui admittentur, tales prorsus e seminario fructus exsistent." [1] Nemo porro inter seminarii alumnos est alendus, qui sine spe solidi in pietate fundamenti hinc videatur discessurus, ne forte pravi unius alumni vita ea destruat, quae multorum in religione et pietate profectus aedificaverit: neque enim, quibus severitate poenarum opus est coercendis, digni sunt huius vitae instituto.

Omnes autem in seminario caritate fraterna devincti eisdem legibus vivant, modestia, obedientia et animi candore conspicui. Christianam pietatem et Dei timorem sibi primum et summum religionis studium propositum esse in animum inducant. Quare statim ac recepti fuerint, pietatis et ecclesiasticae vitae fundamenta sacris exercitationibus iaciant; divinum officium recitare et coelestia meditari discant; studiis praescriptis aliisque exercitiis, quae ad ecclesiasticam vitae institutionem pertinent, sedulam operam navent. Frequens sit sacramentorum usus et confessariorum etiam extraneorum copia, quod et de puerorum seminariis intelligi volumus.

Caput XXVIII.

De exercitiis publicis seu missionibus in populo.

Exercitia illa publica, missionum nomine appellari solita, quae a diversorum ordinum et congregationum religiosarum viris ut plurimum traduntur, ad fidem confirmandam vitamque christianam fovendam quam maxime salutaria esse, tum ecclesiae consuetudine, tum rei natura, tum denique experientia edocti declaramus. Non potest non praeparari ad divinam gratiam recipiendam seque spiritu mentis renovandum homo, qui per aliquot dierum intervallum, sepositis tantisper curis profanis, praecipuis fidei veritatibus morumque praeceptis ex ordine propositis animum intendit, vitae suae annos in amaritudine animae recogitat, salutis obstacula quasi uno obtutu contuetur, pio plurimorum († que) exemplo incenditur, demum animo contrito conscientiae maculas omnes, etiam quas sibi dissimulaverat, in sacro tribunali eluit. Unde etiam videmus, a multis pravas consuetudines corrigi, odia extingui, damna illata reparari, tepidos incendi, bonos ad meliora promoveri. Nec mirum proin, quod Pius papa VI hunc exercitiorum morem tamquam pium ac salutariter per ecclesiam frequentatum et in verbo Dei fundatum contra obloquentium iniurias protegendum duxit [1].

Vanum foret praeiudicium inaneque effugium opinantium, missionibus extraordinariis parochi proprii auctoritatem labefactari et in contemptum verti. Experientia enim constat, parochi iurisdictionem iisdem potius fulciri, auctoritatem crescere, operam pastoralem levari, et vinculum pastorem inter et gregem arctius constringi in utriusque commodum et salutem. Summopere proin parochis commendamus, ut has missiones, utpote maxime salutares, populo procurent, eum sedulo ad eas praeparent, iisque peractis satagant, ut fructus multiplices inde obtenti conserventur et augeantur.

Episcopi, qui nihil antiquius habere debent, quam ut vita christiana in populo ubique crescat et promoveatur, ius sibi reservant pro parochiis ubique missiones proprio motu deputandi, quoties quocunque in loco illas necessarias vel utiles et opportunas iudicaverint.

Caput XXIX.

De consociationibus ecclesiasticis promovendis.

Ut arbor, quo uberiore succo turgescit, eo plures similes sibi profert frondes, ita etiam ecclesia, quae Dei spiritu vivit et nutritur, novas continuo consociationes ut totidem quasi frondes parit et emittit. Cuius rei testes locupletissimi sunt non solum religiosi ordines, sed aliae etiam sodalitates, quae nullo non tempore ortae sunt in ecclesia. Atque ita in summa, qua ecclesia conspicua est, fidei et obedientiae unitate, summa simul efflorescit varietas, cum, qui communibus studiis ducuntur, communi etiam se vinculo connectant. Sed sicut arbor, quamdiu vivit, corticibus obductis vulnera inflicta reparat novisque continuo praesidiis contra aeris iniurias ipsa se defendit: ita etiam ecclesia damna sibi illata novis studiis resarcit, novisque contra nova pericula propugnaculis ipsa se tuetur. Hinc ortae identidem sunt consociationes, quae fidem bonosque mores tueri, ubi periculis exponi videbantur, in animo habebant. Quantum boni ex huiusmodi sodalitatibus et consociationibus oriri soleat, ecclesiae annales testantur et nostris etiam oculis cernimus. Unde etiam nostrum esse ducimus commendare animarum pastoribus, ut eas sedula et prudenti cura promoveant. Suadet id hodie vel illa ratio, quod, cum ecclesiae omnisque recti ordinis inimicos communi consilio directaque acie in bonos impetum facere constet, communibus ad pervertendum conatibus communes ad bona conservanda labores opponendi esse videantur.

Praeter varias iam pridem institutas et ab ecclesia non semel approbatas congregationes pro variis hominum ordinibus, quas ad antiquum splendorem, ubi deciderit, revocari quam maxime cupimus, illas potissimum commendamus consociationes, quae ad varia in rem communem ex ecclesiae mente praestanda in hac provincia vel recenter ortae sunt vel altiores iam egerunt radices. Quo in numero maxime sunt consociatio Sancti Francisci Xaverii ad fidem apud infideles propagandam; Sancti Bonifacii ad catholicos in regionibus acatholicorum dispersos sublevandos; Sancti Petri ad exorandam

[1] Ibid., inst. sem., part. I, cap. 9.

[2] Constit. *Auctorem fidei*, prop. 65. Vide Append.

a Deo omnium aberrantium in ecclesiae sinum revocationem; Sancti Sepulchri ad fidem catholicam in terra sancta tuendam; Sancti Caroli Borromaei ad libros bonos vulgandos; Sancti Vincentii et Sanctae Elisabethae, quae miseros eleemosynis alioque auxilio sublevant; temperantiae confraternitas sub titulo beatae Mariae virginis; consociatio iuniorum opificum, quae eosdem tum in opificii rebus, tum in doctrina christiana instituit; consociatio demum alia ad artem christianam in quibuscunque eius partibus promovendam inita.

Caput XXX.

De ecclesiis et supellectilibus sacris.

Cum domus Domini differat a domo hominum, et sanctitas ac maiestas sacri cultus sacrorumque rituum, imprimis vero sacrosanctum ac tremendum missae sacrificium longe excellentiorem locum exigant, quam habitatio operaque hominum: sedulo ab omnibus sacrorum ministris in id intendatur necesse est, ut loca et aedificia sacris destinata usibus formam et speciem omni ex parte aptam, dignam ac decoram exhibeant ipsaque specie visibili invisibilis Dei, quantum fieri potest, referant et exprimant maiestatem. Ex quo primum sedatis persecutionum procellis christianis facta est potestas erigendi basilicas et martyrum memorias, in quibus sacra peragerentur mysteria, obviae cuique minime acquieverunt aedificiorum formae, verum sedulo adlaboraverunt, ut ea ecclesiis daretur structurae forma, eaque adderentur ornamenta, quae excelsiorem aedificiorum illorum finem et mysteriorum sublimium, quibus inservirent, velut indolem cuivis intuenti ob oculos ponerent, characterem quasi mysticum prae se ferendo.

Quare mandamus et statuimus, ut ubicunque de nova ecclesia construenda agitur vel de parte iam constructae reparanda, parochi ante omnia prae oculis habeant, ut aedificium, quod intenditur, stilo, forma et structura fini suo respondeat et sit in omnibus ecclesia catholica. Aliam enim formam aliumque stilum requirunt iustitiae palatia, emporia, theatra et id genus aedificia, et aliam longeque diversam formam templum Dei vivi, in quo omnia ad excitandam et nutriendam pietatem adaptata esse oportet. Unde parochi architectos, priusquam ad ecclesiam adumbrandam seu formam describendam accedant, illud ut prae oculis continuo habeant, monebunt, adumbrationesque eiusmodi episcopo examinandas transmittant, qui de iis iudicabit, cum sine ordinarii examine et approbatione ecclesiam construere non liceat. Idem vero a parochis in reparandis ecclesiis observandum est, praecipue vero quando de erectione novi altaris vel eius reparatione, vel de loco, qui sacro tribunali assignandus est, agitur.

Cum secundum perpetuam ecclesiae consuetudinem alius presbyteris, alius laicis sit locus, prohibemus, ne in posterum nova subsellia vel scamna gentilitia laicis in choro cuiuscunque ecclesiae concedantur, quippe quae in navi collocanda sunt[1].

Habitaculum Dei vivi ut decenter exornemus, sacra scriptura nos commonet[2]. Quapropter parochi ceterique ecclesiarum rectores curabunt, ut ecclesiae, quantum fieri potest, non solum omni diligentia adhibita, sed etiam principiis et legibus artis christianae, cuius prototypa nobis sacra exhibet antiquitas, ubique observatis decorentur et exornentur. Arceatur, quod mundi redolet profanum usum. Adhibeatur, quod coelorum sapit sanctitatem sublimitatemque. Exornatio altarium vero, quae diebus dominicis et festis quam maxime commendanda est, secundum caeremoniale episcoporum ordinetur.

Quoad supellectilia varia, quae in sacris officiis adhibentur, omnes, ad quos attinet, eam sequantur legem, ut sint usui apta, nitida et munda, talique forma confecta, ut differant a supellectilibus profano cuivis usui destinatis.

In templis exornandis res omnium prima et maxime necessaria est mundities, quae omnis decoris quasi initium est. Quam ob causam parochi et rectores diligentissime curent, ne quavis immunditia unquam ecclesiae sordescant, sed partes omnes mundae nitidaeque serventur. Munda sint praecipue altaria, saepius per annum expolienda; candelabra, sacrae tabulae, imagines perpetuo niteant; pavimenta vero octavo quoque die verrantur. Ad quae obtinenda parochi aedituis vel quibuscunque id commissum est, strenue invigilent, ut perfectissime muneri suo satisfaciant[1]. Imprimis vero linteamina, quae in sanctissimae missae sacrificio vel in sacramentis administrandis adhibentur, praesertim quae sanctissimam eucharistiam immediate tangunt, mundissima semper sint et appareant, cum summopere dedeceat sacrilegiique instar habendum sit, corpus et sanguinem divini salvatoris in sordidis deponi linteaminibus, quae in domibus privatis et in usibus profanis non toleranda viderentur. Qua de re ecclesiarum parochi ordinario dioecesin visitanti rationem reddant.

Quae de linteaminibus diximus, eadem intelligenda sunt de illa utensilium parte, quae paramentorum nomine venit. Ut ne nimio usu trita, vel scissa, sed integra, munda et nitida sint, summa illa dignitas officii, in quo sacerdos et levitae iis induuntur, exposcit. Ea praeterea lex in iisdem conficiendis et parandis observanda est, ut, coloribus liturgicis stricte servatis, colores, qui texturae quasi fundamentum sunt, non eligantur ii, qui adhiberi solent in vestibus, tapetibus et stromatis profano usui servientibus, quique, quam plurimum mixti, leve et molle quiddam sapiunt. Quod de coloribus paramentorum, idem dicendum de signis seu figuris, quae sericis, e quibus vestes sacrae parantur, intertexuntur. Nil leve, nil molle, nil quod ad cogitationes profanas mentem perducere queat, in signis et figuris sericorum appareat.

Tabernaculum sive scrinium pro sanctissima eucharistia asservanda, sive in altari positum sive extra illud in turri sacramentali exstructum, semper secundum canones et sacrae rituum congregationis decreta sit comparatum, digne et pulchre ornatum et contra sacrilegam furum audaciam probe munitum. Claves tabernaculi nunquam laico tradantur, nec permittatur, ut ab ullo, qui non sit saltem in subdiaconatus ordine constitutus, illud claudatur vel aperiatur. Tabernaculum saepius sollicite inspiciatur, ut, si quid pulveris vel immunditiei aspersum sit, auferatur et omne periculum irreverentiae removeatur. Lampas ante altare vel turrim, in qua sanctissimum sacramentum continetur, continuo ardeat. Meminerint parochi ceterique ecclesiarum rectores, ipsorum esse, omni qua possunt cura invigilare, ut ante sacramentum corporis Christi, qui est lux indeficiens et candor lucis aeternae, nulla diei vel noctis hora lumen unquam deficiat. Eo tantum tempore, quo officium divinum celebratur, lampadem ante sanctissimum sacramentum accendi et finito officio extingui, abusus est

[1] Conc. Roman. anno 1725, tit. XXVIII, cap. 4, [Mansi, XXXIV, 1898].

[2] Ps. XXV.

[1] Synod. dioec. Tusculan. celebrata ab eminentissimo cardin. Cagiano, anno 1858.

minime tolerandus, quem prorsus prohibemus sub poena amittendi iuris vel privilegii asservandi sanctissimum sacramentum.

Caput XXXI.

De cura pauperum.

Quam sedulam ecclesia catholica pauperum semper curam gesserit, tum historia sive ecclesiastica sive profana, tum etiam xenodochia, nosocomia aliaque monumenta, quae ad nostra usque tempora post multiplices quidem clades supersunt, abunde testantur. Nec mirum. Norat enim ecclesia, non solum eleemosynis promissam esse vitam aeternam, sed etiam Christi membris ipsique Christo impendi, quidquid in pauperes erogatur.

Unde parochi tum ipsi, quantum per facultates licet, se pauperum patres exhibeant, tum in fidelibus Christi pauperibus succurrendi studium, quod cum vera pietate nunquam non viguit, nutriant ac promoveant, tum vero fabricarum consiliarios in operis tam pii partem vocent et ad bona pauperibus sublevandis destinata sedulo ac religiose administranda exhortentnr.

Caput XXXII.

De bonis ecclesiasticis.

Parochi et vicarii bona sibi addicta, quae ipsi administrant, quo certius ea conserventur, et tum ipsorum tum successorum veris commodis consulatur, et imprimis etiam sinistra quaecunque suspicio removeatur, nunquam sive ad longius sive brevius tempus aliis locent, nisi obtenta ecclesiasticae auctoritatis approbatione.

Ut variis incommodis occurratur et imprimis ut decoris ratio certius habeatur, domus parochorum et vicariorum neque integrae neque ex parte laicis locentur, nisi episcopus, intellecta locationis causa, eam approbaverit.

Cum subinde eveniat, ut de redituum e beneficiis et officiis provenientium distributione inter antecessorem et successorem disceptetur, hortamur strenue, ne eiusmodi lites, quod sine fidelium scandalo fieri vix posset, ad iudices saeculares deferantur.

TITULUS III.

De vita et honestate clericorum.

Caput XXXIII.

De vitae sanctimonia prosequenda.

Magnifica plane sunt verba, quibus sanctus Ephrem sacerdotii dignitatem extollit. „O miraculum," inquit, „stupendum! O potestas ineffabilis! O tremendum sacerdotii mysterium, spiritale ac sanctum, venerandum et irreprehensibile, quod Christus, in hunc mundum veniens, etiam indignis impertitus est. Genu posito, lacrymis atque suspiriis oro, ut hunc sacerdotii thesaurum inspiciamus, thesaurum, inquam, his, qui eum digne et sancte custodiunt. Scutum siquidem est refulgens et incomparabile, turris firma, murus indivisibilis, fundamentum solidum ac stabile a terra ad axem usque coeli pertingens. Quid dico, fratres, excelsos illos axes contingi? immo in ipsos coelos coelorum sine impedimento atque labore ascendit, et in medio angelorum simul cum spiritibus incorporeis facile versatur. Quid dico in medio supernarum virtutum? quin et cum ipso angelorum domino atque creatore datoreque luminum familiariter agit. Et quantum vult, confestim, quae postulat, facile et suo iure quodammodo impetrat. Non desisto, fratres, laudare et glorificare illius dignitatis profunditatem, quam ... Adae filiis sancta elargita est Trinitas, per quam mundus salvatus est et creatura illuminata."[1]

E dignitatis sublimitate sanctimoniae sublimitas, qua sacerdotii ministri praestare debeant, metienda est. Maiorem sanctioremque, quam a fidelibus, ecclesia catholica a suis sacerdotibus et ministris, pro eminentiore, quo sunt loco positi, iure postulat morum honestatem. Cum enim communem cum ceteris fidelibus assequendae iustificationis et aeternae beatitudinis finem sibi propositum habeant, sane paria officia eis praestanda sunt; at cum dederit eis Deus ministerium reconciliationis et posuerit in eis verbum reconciliationis[1], non modo amplior eorum est provincia, sed ipsi altiora etiam et praestantiora expetant necesse est. Quae homine christiano digna sunt, ea clariore intelligentia perspecta habeant, sincerioris animi fervore complectantur et summa fide perficiant oportet. Dominus enim: *„Numquid potest caecus,"* inquit, *„caecum ducere? Nonne ambo in foveam cadunt?"*[2] Unde sanctus Hieronymus: „Qualis enim," inquit, „aedificatio erit discipuli, si se intelligat magistro esse maiorem? Unde ... episcopi, presbyteri et diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui praesident, conversatione, sermone et scientia praecedant."[3] Siquidem non verbis tantum, sed et vitae suae exemplo fideles docere et ad sanctiores mores excitare debent, in his eos ceteris praeire et antecellere opus est, ne in eos cadat Domini obiurgatio: *„Et vobis legisperitis vae; quia oneratis homines oneribus, quae portare non possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas."*[4] Quae autem perdita nequitia, ut quis mysteria sacra peragat, quae ipse non ex animo veneretur, et ut alios ad morum sanctitatem commoneat, quam ipse negligat! Ministrorum ecclesiae conditio non humana atque mutabili ordinatione orta est, sed a Deo est in perpetuum instituta et immutabilis. Propter homines quidem, neque tamen hominum, sed Dei ministri sunt constituti, Dei legatione funguntur[5], ad quam non ad tempus sunt vocati, sed ut sempiterna sit eorum vocatio. Dominus enim: *„Nemo,"* inquit, *„mittens manum suam ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei."*[6] Ita irrevocabilem Dei militiam professi eiusque indelebili charactere insigniti, proprium, praestantia sua singularem et specialem, quem cum ceteris non habent communem, statum adepti sunt.

Meminerint omnes sacerdotes, quantam animae puritatem ac vitae perfectionem in laicis ipsi requirant, quos ad communionem quotidianam admittant, nec unquam obliviscantur, se pari certe, ni fortiori obligatione teneri ad conscientiae puritatem ac vitae sanctitatem prae aliis sectandam, quam maxima diligentia atque vigilantia necnon digno ac frequenti sacrae confessionis usu consequi studeant.

Caput XXXIV.

De rebus nonnullis, quae clericis sunt fugiendae.

Clericis vitae suae statum, quemadmodum deserere, ita cum aliis coniungere fas non est. Inde sanctus Paulus ad Timotheum suum: *„Labora,"* inquit, *„sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus, ut ei placeat, cui se probavit."*[7] Quae negotia non eo solo consilio ministris altaris, quo magis officiis status possent tempus et vires impendere, sed ideo potius prohibita sunt, quod ipsa eorum conditionis natura rerum mundanarum studia excludit. Curae

[1] S. Ephrem., *Serm. de sacerdotio,* [opp., ed. Assem., III, 1 A].

[1] II Cor. V, 18-9.
[2] Luc. VI, 39.
[3] Can. *Qualis* 21, c. VIII, quaest. 1, [opp. s. Hier., ed. Migne, VII, 590 C].
[4] Luc. XI, 46.
[5] II Cor. V, 20.
[6] Luc. IX, 62.
[7] II Tim. II, 3-4.

enim saeculares cum coelestibus sociari nequeunt, A sicut *„nemo servus potest duobus dominis servire: aut enim unum odiet et alterum diliget, aut uni adhaerebit et alterum contemnet“*[1]. Qui se ministerio Christi tradunt, communis et quotidianae vitae rebus renuntiant, et ad eos praecipue spectant Christi domini verba: *„Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus, et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.“*[2] Cui ipsi praecepto cum apostoli satisfecissent, sanctus Petrus eorum nomine respondens, dixit: *„Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te.“*[3] Ita ex divina institutione ecclesiae ministri abiectis temporalibus curis Deo sese dederunt, atque Dominum sibi partem haereditatis sortisque suae sumpserunt[4], ut militarent bonam militiam, habentes fidem et bonam conscientiam[5]. Quo proposito suo cum aeternae fidelium saluti sese victimam praebuerint, et assequendae summae, quam homines possunt B animis concipere et sustinere, honestatis opus in se susceperint, ad cacumen dignitatis et praestantiae elati sunt, in quo de levioribus etiam erroribus acrius iudicatur, nec culpa ex solo facto, sed magis ex loco facientis penditur. Imprimis igitur omnia, quae animi libertatem minuere vel frangere possint, eis fugienda sunt, ut sanctus Hieronymus docet: „Qui Dominum possidet et cum propheta dicit: *pars mea Dominus,* nihil extra Dominum habere potest. Quod si quippiam aliud habuerit praeter Dominum, pars eius non erit Dominus: verbi gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam supellectilem, cum istis partibus Dominus fieri pars eius non dignatur.“[6] Praeterea militibus Christi diligenter, quae speciem mali habeant, ac multo diligentius, quae vere mala sint, vitanda sunt, ne in vacuum gratiam Dei receperint[7], ne forte cum aliis praedicaverint, ipsi reprobi efficiantur[8], neve C fidelibus offensioni sint, qui non modo acrius de eis iudicare, sed etiam cum ministris ipsam ecclesiam contemptui et despectui habere, vel ex eorum culpa exemplum sibi in perniciem suam capere soleant. Unde sanctus Hieronymus: „Vehementer,“ inquit, „ecclesiam Christi destruit, meliores laicos esse, quam clericos[9], et sanctus Gregorius neminem ait in ecclesia nocere amplius, quam qui perverse agens nomen et ordinem sanctitatis habeat, et in exemplum culpam vehementer extendi, quando pro reverentia ordinis peccator honoretur[10]. Contra recolant propositi sui memoriam et sedulo secum considerent, quae sanctus Paulus carum discipulum hortatus est: *„Tu autem, o homo Dei,“* inquit, *„haec fuge; sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem; certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam, in qua vocatus es, et confessus bonam confessionem coram* D *multis testibus.“*[11] Perpetuo vigiles ita in omnibus laborent et ministerium suum impleant[12], ut in eis ordinationis gratia foveatur augeaturque, et ut sancte semper sancta tractent. Iam vero summopere eos monemus, ut praecipue vitent, quae sequuntur.

Cum ministrorum Christi animos et propriae et fidelum honestatis et sanctitatis studium debeat obtinere et regere, necesse est, ut non modo omnia ea abhorreant, quae, tametsi ipsa non sint mala, peccati tamen ansam praebere et scandalo esse possint, sed eis etiam supersedeant, quae virum gravem et sacerdotii dignitatem non deceant, aut eiusdem officiis rite exequendis obstent. Itaque clerici negotia saecularia ne tractent, atque etiam quodcunque munus vel officium sive publicum sive privatum suscipere ne praesumant, priusquam ordinarii licentiam impetraverint, vetamus. Dein etiam choreis, spectaculis et scenis ne intersint, neve unquam aleis, chartis aliove modo in locis publicis ludant, severe interdicimus.

Cauponas sine necessitate nec in itinere ingrediantur; ne vero eas, quae sint in propria parochia vel in locis proxime vicinis, nisi ministerii causa adire necesse sit, frequentent, graviter prohibemus. Ut autem prorsus sese a venatione abstineant, etiam atque etiam monemus. Omnis enim venatio mundum sapit, sanguinolenta est, nec convenit mansueto et leni animo, qui clericum decet.

Nimiam familiaritatem et frequens consortium cum mulieribus, piis licet ac devotis religiosisve, evitent. Animis casti etiam religiose attendant, ne fideles ineptia aliqua offendant. Quare ne quis famulam vel oeconomam ex quacunque causa unquam mensae vel itineris vel deambulationis sociam faciat, vel cum ea societates, convivia, nundinas adeat, serio interdicimus.

Caput XXXV.

De pietate in Deum.

Oratio et meditatio cum vitae animae sint nutrimentum, sacerdoti eae sint iucundissimae et quotidianae occupationes. Sanctus Bernardus: „Primum quidem“, inquit, „ipsum fontem suum, id est mentem, de qua oritur, purificat consideratio; deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat.“[1] Synodus vero Coloniensis anno 1536 habita pium meditandi usum gravissimis verbis commendat et urget: „Eos tantum“, inquit, „et re et nomine clericos reputamus, qui legem Dei die noctuque meditantur ac vitam agunt sacerdotio dignam.“ Iuvat etiam et apprime commendatur, ut omnes sacerdotes singulis vel saltem alternis annis aliquot dierum secessu exercitiis spiritualibus vacent, quibus detrimenta in vita spirituali accepta resarciantur, novae vires colligantur. Praesertim vero instanter omnes, qui in ordinibus maioribus sunt constituti, admonemus, ut breviarium rite persolvant, cuius obligationem, quibuscum ob causas sufficientes a sancta sede non fuerit dispensatum, denuo stricte inculcamus. Monemus omnes, quibus animarum cura incumbit, ut quotidie, nisi legitime impediantur, missam celebrent, qua et ipsimet et oves immensorum sacrosancti sacrificii fructuum quotidie fiant participes. Sacrificii autem sanctitas exigit, ut nonnisi cum debita animi praeparatione ad altare accedant, et postea tempus aliquod in gratiarum actione insumant; qua in re fidelium quoque aedificationis habenda est ratio, qui potissimum sacerdotum exemplo docendi sunt, sacra communione accepta non illico ex ecclesia esse recedendum.

Caput XXXVI.

De litterarum studiis.

Sacerdotes ut litterarum studiis diligentem operam dent, fortiter exhortamur. Ignorantiam enim, matrem cunctorum errorum, maxime in sacerdotibus Dei vitandam esse, ait concilium Toletanum[2],

[1] Luc. XVI, 13.
[2] Matth. X, 37.
[3] Matth. XIX, 27.
[4] Ps. XV, 5.
[5] I Tim. I, 18-9.
[6] Can. *Clericus* 5, c. XII, quaest. 1.
[7] II Cor. VI, 1.
[8] I Cor. IX, 27.
[9] Can. *Qualis* 21 cit., c. VIII, quaest. I.
[10] Can. *Nemo* 2, dist. 83.
[11] I Tim. VI, 11-2.
[12] II Tim. IV, 5.

[1] *De consider.*, lib. I, cap. 7, [opp., ed. Migne, I, 737 A].
[2] C. *Ignorantia* 1, dist. 38.

quod et praecipit: „Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas et canones, ut omne opus eorum in praedicatione et doctrina consistat, atque aedificent cunctos, tam fidei scientia, quam operum disciplina.“ Et vero evolvenda et fovenda continuo sunt, quae ante sacerdotium initum quasi iacta sunt semina, qua in re consuetae, quae vocantur, conferentiae adiumentum praebere possunt. Procul dubio in viro ecclesiastico ecclesiasticis studiis primae debentur partes. Cum vero litteras profanas, historiam imprimis et scientias naturales, multiplici errorum veneno infectas videamus, quo fidelibus maiora saepe, quam aliis libris perversis, qui de religione ex professo agunt, parantur pericula; et cum litterae profanae non raro aditum aperiant ad eximendos erroribus illos, qui religionem inter et scientiam discidium intercedere perperam sentiunt: etiam litterae profanae non praestans solum, sed utilissimum etiam, immo necessarium persaepe clerici sunt ornamentum et subsidium. Unde illi, quibus tempus et ingenii vires suppetunt, si ea, de qua dictum est, mente profanis litteris strenue incumbunt, rem Deo gratam ecclesiaeque et animarum saluti utilissimam se praestare sciant; praeterquam quod omne litterarum studium illud habet emolumenti, ut otio, quod omnium malorum est origo, praecludat aditum.

Caput XXXVII.

De corporis habitu cultuque.

Status sui officiorumque conscientiam et cultu et habitu clerici prodant. Quod ut servetur, stricte mandamus et ordinamus, ut semper induti sint veste talari in functionibus sacris, in quibus quidem usum vestium brevium omnino prohibemus; et extra functiones semper saltem veste breviori, sutanella, quae vocatur, induti prodeant, nec unquam vestes clarioris coloris, quas quidem penitus interdicimus, gerant; et ut, quando ex officio actui publico saeculari assistere debent, veste talari cum mantello oblongo nigri coloris ac bireto induti intersint. Quilibet clericus tonsuram canonibus praescriptam semper deferat.

Sacerdotum domus non sumtuosa, sed simplici et modesta supellectili sint ordinatae et absit mundana ostentatio. Etiam in cibo et potu sacerdotes sese praebeant moderatos et sobrios, nec lautis ac sumtuosis conviviis mundanos studeant aequare, vel adeo superare.

Caput XXXVIII.

De conversatione cum aequalibus et domesticis.

Optimo laicis solet esse exemplo, si sacerdotes mutuo caritatis vinculo teneri intelligant. Omnia igitur removenda sunt, quibus simultatum vel levissima oriri possit suspicio. Singuli aliorum aestimationi consulant, honorem defendant, administrationem haud gravate laudent; certumque habeant, se, si fratrum, suae quoque famae prospicere. Correctioni fraternae sedulo studeant, omni detrectatione semota. Honore se mutuo praeveniant[1], sint hospitales erga clericos peregrinos, curentque omnino, ut intelligant laici, arctiore quam fideles solo baptismi, sacerdotes ordinis etiam vinculo eademque vocatione sacra obstringi.

Sacerdotes domui suae bene praesint, domesticos habeant bonae famae, bene morigeratos, modestos et pios. Imprimis male notatas, suspectas vel lapsas feminas nunquam in domum suam recipiant. Curent autem serio, ne famulae nimio luxu vestitae et pretioso ornatu superbientes incedant, nec unquam iis permittant, ut choreis, theatris vel aliis eiusmodi oblectationibus intersint.

In domibus sacerdotum omnia fiant ordinate, modeste, sine strepitu et rixis. Sint eaedem laicis domus catholicae exemplum, quod imitentur. Nunquam in eis quidquam fieri permittatur, quod scandalo esse possit.

Omnia et singula supraposita decreta et statuta, quae a nobis in hoc provinciali concilio definita fuerunt, subscribimus atque ea, qua debemus, obedientia et reverentia iudicio sanctae Romanae ecclesiae, omnium ecclesiarum matris et magistrae, recognoscenda, emendanda et approbanda humiliter subiicimus.

Coloniae, in festo Ascensionis Domini, quae fuit dies 17 maii anni salutis 1860.

Nos Ioannes, tituli Sancti Laurentii in Viminali presbyter sanctae Romanae ecclesiae cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis et metropolita, definientes subscripsimus.

† Ioannes cardinalis de Geissel, archiepiscopus Coloniensis.

Ego Guilelmus, episcopus Trevirensis, definiens subscripsi.

† Guilelmus, episcopus Trevirensis.

Ego Ioannes Georgius, episcopus Monasteriensis, definiens subscripsi.

† Ioannes Georgius, episcopus Monasteriensis.

Ego Eduardus Iacobus, episcopus Hildesiensis, definiens subscripsi.

† Eduardus Iacobus, episcopus Hildesiensis.

Ego Conradus, episcopus Paderbornensis, definiens subscripsi.

† Conradus, episcopus Paderbornensis.

Ego Paulus, episcopus Osnabrugensis, definiens subscripsi.

† Paulus, episcopus Osnabrugensis.

Appendices in editione originali insertas omittimus, quia iam in variis aliis conciliis editae sunt. — Nota I.-B. Martin.

[1] Rom. XII, 10.

1860 maii 27-9. — SYNODUS DIOECESANA BALNEOREGIENSIS I.

Synodus dioecesana Balneoregiensis I in Italia, celebrata diebus 27, 28 et 29 maii 1860, sub Gaetano Brinciotti, episcopo Balneoregiensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Prima synodus dioecesana quam illustrissimus ac reverendissimus dominus Cajetanus Brinciotti, Dei et apost. sedis gratia episcopus Balneoregiensis et patricius, sanctissimi domini nostri praelatus domesticus ac pontificio solio assistens, in ecclesia cathedrali civitatis Balneoregii, regnante sanctissimo d. n. Pio papa IX, habuit diebus s. Pentecostes, 27, 28, 29 maji anno MDCCCLX. Viterbii, prelis episc. Sperandeo Pompei, 1862.

In-8°, XXXX-599 p. — Roma, libr. Bocca.

P. VII: „Eorum actorum (synodalium) regesta octo super decem nostra servat cancellaria. Pertinent praedictae synodi ad episcopos Umbertum Locati Placentinum anno 1573; Carolum Trotti Ferrariensem anno 1599; Lelium Ruina Bononiensem anno 1615; Carolum Bovio Bononiensem annis 1629, 1632, 1633, 1634; Petrum Paulum Febei Urbevetanum annis 1639, 1646, quo anno inscribitur haec in dioecesana synodo VI, Vincentium Candiotti Vadensem anno 1679; Uldericum Nardi Aretinum anno 1703; Honuphrium Elisei Fulginatensem annis 1710, 1718; Honuphrium Pini Auximanum anno 1745. Usque ad annum 1679 celebratae fuerunt in antiqua cathedrali S. Donati, deinceps in nova cathedrali SS. Donati, Nicolai, Bonaventurae.

1860 iulii 9. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS VII.

Synodus dioecesana Pictaviensis VII in Gallia, celebrata die 9 iulii 1860, sub Ludovico Francisco Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Œuvres de monseigneur l'évêque de Poitiers: discours, allocutions, homélies, panégyriques, éloges funèbres, lettres pastorales, mandements, instructions synodales, entretiens ecclésiastiques. Tome IV. *[Insigne.]* Poitiers, Henri Oudin, libraire éditeur, rue de l'Eperon, 4, 1867. *[In fine:]* Poitiers, typographie et stéréotypie Oudin.

In-8°, 2 f.-608 p. — Lyon, Fourvière.

P. 16-35, „Entretien synodal pour la publication des décrets du concile provincial d'Agen, et de quelques actes du siège apostolique, etc. adressé au clergé pendant les exercices de la retraite et du VIIe synode diocésain, MDCCCLX.“

1860 iulii 23. — SYNODUS DIOECESANA SIGNINA.

Synodus dioecesana Signina in Italia, celebrata die 23 iulii 1860, sub Aloysio Ricci, episcopo Signino.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodus dioecesana, ab illustrissimo et reverendissimo d. d. Aloysio Ricci, episcopo Signino, habita in cathedrali basilica Signiensi, X, IX, VIII kal. augusti 1860. *[Insigne.]* Velitris, ex typographia Cella. Sine anno (1860), in-8°, XVI p. (indictio, promulgatio)-235 p. — Roma, séminaire Canadien.

P. 165-230, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

P. IV: „Cum, a praedecessore nostro Antonio Luciani, ab anno videlicet 1825 ad hanc diem nulla amplius dioecesana synodus sit habita . . .“

1860 augusti 8. — SYNODUS DIOECESANA MOLINENSIS VIII.

Synodus dioecesana Molinensis VIII in Gallia, celebrata die 8 augusti 1860, sub Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, episcopo Molinensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

1) N° 115. Octava synodus dioecesana Molinensis, celebrata ab illustrissimo ac reverendissimo domino dd. Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, Dei et apostolicae sedis gratia episcopo Molinensi, anno Domini M.DCCC.LX. Molinis, ex typis U. Enault, dd. episcopi et cleri typographi, M.DCCC.LX.

In-8°, 2 f.-28 p.-1 f.-58 p. (appendix). — Roma, Maristes.

P. 1, haec synodus celebrata est die 8 augusti 1860.

De hac synodo confer etiam opus cui titulus:

2) Summa statutorum dioecesis Molinensis, ill^mi^ ac r^mi^ dd. Petri de Dreux-Brézé, episcopi, jussu edita. Molinis, typis A. Ducroux et Gourjon Dulac, dd. episcopi et cleri typographi, 1874.

In-8°, 2 f.-60 p. — Andora (Italia), canonici regolari.

Mentio sequentium synodorum Molinensium; P. 3, syn. Molinensis I, celebrata anno 1853. P. 9, syn. II anno 1854. P. 23, syn. III anno 1855. P. 6, syn. IV anno 1856. P. 10, syn. V anno 1857. P. 10, syn. VI anno 1858. P. 20, syn. VII anno 1859. P. 61, syn. VIII anno 1860. P. 35, syn. IX anno 1865. P. 21, syn. X anno 1866. P. 14, syn. XI anno 1867. P. 15, syn. XII anno 1868. P. 32, syn. anno 1871. P. 8, syn. anno 1873. P. 15, syn. anno 1874.

1860 augusti 23. — SYNODUS DIOECESANA AEDUENSIS V.

Synodus dioecesana Aeduensis V in Gallia, celebrata die 23 augusti 1860, sub Frederico Gabriele Maria Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus sexta et synodus septima ecclesiae Aeduensis, Cabillonensis et Matisconensis, annis 1861 & 1862 celebratae ab illustrissimo et reverendissimo dd. Frederico-Gabriele-Maria-Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi, Cabillonensi et Matisconensi, praelato solio pontificio assistente. *[Insigne.]* Aeduae, ex typis Michaelis Dejussieu, dd. episcopi typographi, 1862.

In-8°, 52 p. — Autun, séminaire; Paris, Bibl. nat. B 19729; Paris, Saint-Sulpice.

P. 5, mentio synodorum dioecesanarum, scilicet: synodi III [diebus 4 et 5 septembris] 1858; synodi IV [diebus 13 et 14 iulii] 1859; synodi V [die 23 augusti] 1860.

1860 septembris 1. — SYNODUS DIOECESANA AUGUSTAE PRAETORIAE.

Synodus dioecesana Augustae Praetoriae (Aoste) in Italia, celebrata die 1 septembris 1860, sede episcopali vacante.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodus dioecesana a rev^do^ admodum vicario capitulari indicta celebrataque Augustae-Praetoriae, kalendis septembris 1860, sede episcopali vacante. Ex typis Mensio.

In-8°, 24 p. — Aoste, vescovato. — Ipse non vidi.

1860 septembris 9-23. — CONCILIUM PROVINCIALE PRAGENSE V.

Concilium provinciale Pragense V in Bohemia, celebratum a die 9 ad diem 23 septembris 1860, sub Frederico von Schwarzenberg, archiepiscopo Pragensi.

Bibliographia:

1) Acta et decreta concilii provinciae Pragensis anno Domini MDCCCLX, pontificatus Pii papae IX decimo quinto celebrati. Pragae, in aedibus Caroli Bellmann, MDCCCLXIII.

In-8°, 2 f.-LVI-376 p. — Besançon, archevêché; Roma, collegio Belgico; Roma, Propaganda; Roma, séminaire Canadien; Roma, Vaticana; Strasbourg, université.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus quintus . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXIX, col. 383-596.

I. ACTA PRAEVIA.

1. Relationes ad sedem apostolicam de praeparatione concilii.

Beatissime pater.

Saluberrimae instructioni, qua sanctitas vestra literis apostolicis ad antistites Herbipolensis conventus, datis Caietae die 17 maii 1849, Germaniae archiepiscopos paterne monuit, ut praescriptae per sacros canones synodi provinciales rite celebrentur, filiali obedientia obtemperaturus, iam usque a suscepto in hac metropolitana ecclesia ministerio meo nihil ardentius in votis habui, quam ut exoletam a saeculis in hac provincia synodorum me-

moriam et praxim feliciter instaurare miseratione divina contingat.

Pastorali autem peramplae longeque diffusae archidioecesis meae sollicitudine nimis distentus, propriae prius ecclesiae, quam totius provinciae causis consulere aequum et iustum duxi, vetusque mentis propositum vel ideo quoque salva conscientia prorogandum censui, ut cum interea de certo ordine rerum rationumque ecclesiae catholicae constituendo inter sanctitatem vestram et augustissimum Austriae imperatorem ageretur, facta demum auxiliante Deo solemni conventione, sacra synodorum negotia eo maiori securitate sperandoque stabili successu expediri queant.

Cum itaque remotis pristini saeculi difficultatibus, et via Deo providente faustis conatibus strata, nil amplius impediat, quominus sancitus ab aevo synodorum usus in hac quoque provincia resuscitetur: implorato Dei auxilio, et exquisito episcoporum suffraganeorum consilio, concilium provinciale proximo mense augusto convocare intendo, ut quae summopere ex votis et verbis sanctitatis vestrae „conducunt ad catholicam religionem amplificandam, ad ecclesiasticam disciplinam retinendam et instaurandam, ad pietatem morumque honestatem fovendam et excitandam, ad grassantes errores radicitus exstirpandos atque ad vesanae incredulitatis pestem profligandam“, iuncto comprovincialium episcoporum studio ac fervore proponantur, fusis ad Deum precibus deliberentur, et deliberata supremo sanctitatis vestrae iudicio humillime subiiciantur.

Ad pie auspicandum tam grave tamque arduum negotium, apostolicam sanctitatis vestrae benedictionem devotissime petiturus, ut res agendae stabilito sacrorum canonum tenori et disciplinae ecclesiasticae nusquam adversentur, „methodum totius actionis,“ ad normam caeremonialis episcoporum et pontificalis Romani delineatam, consulta quoque potissimum synodali ecclesiae Beneventanae praxi per eminentissimum Vincentium Mariam cardinalem Ursini, postea summum pontificem felicis recordationis Benedictum XIII introducta, nec non elenchum generalem tractandorum, summa qua decet reverentia et submissione providissimo sanctitatis vestrae iudicio ac censurae substerno, enixe rogans, ut humillime proposita, prout in Domino consultum videbitur, paterno favore corrigere atque imbecillitati meae in tanto negotio, impigrae executioni mandando, benevole succurrere dignetur.

Interim rem omnem assiduis Deo precibus commendaturus, debita quoque vota persolvam, ut ad ecclesiae suae solamen ac tutelam sanctitatem vestram diutissime servet incolumem, ad cuius sedem apostolicam provolutus, paternam benedictionem pro suscipiendo opere, simulque gratias quasdam speciales ad fervorem cleri populique hac occasione excitandum, devotissime exoro.

Sanctitatis vestrae humillimus, devotissimus, obedientissimus

Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Pragensis.

Pragae, die 21 aprilis 1859.

Beatissime pater.

Eo ipso tempore, quo eẽus sacrae congregationis concilii praefectus cardinalis Cagiano, literis die 28 maii anni lapsi datis, faustissimum mihi nuntium retulit, quod sanctitas vestra consilium meum, celebrandi videlicet synodum provincialem, sedi apostolicae devotissimis literis meis de die 21 aprilis 1859 patefactum, clementissime probaverit, nefasti belli supervenerunt calamitates et seditionum pericula, quae cum et clerum et populum imperii Austriaci funestissimis auspiciis exagitaverint, prorogationem praefati concilii in dies tractandae rei tam gravi magis faventes suadebant adeo, ut collatis episcoporum comprovincialium consiliis, synodum in hunc annum differendam decreverim.

Etsi his quoque diebus admodum turbulentis non pauca timenda sint, quae congregandos ad synodum anxiare quodammodo videntur: nihilominus Deo fidens, publicato die 15 huius mensis convocationis edicto, concilium provinciae proximo festo sñi nominis Mariae, in diem 9 mensis septembris incidente, in nomine Domini aperiendum, omnibus et singulis, ad quos spectat, nuntiavi.

Restat, ut dum omnes huius provinciae episcopi una cum clero et populo ad gravissimum hoc negotium indefesso labore et impensis orationibus sese praeparare conantur, meo eorumque omnium nomine ad thronum beatissimi patris totius orbis catholici supplex confugiam, maxima qua decet humilitate postulans, ut sanctitas vestra mihi et omnibus in proxima synodo congregandis apostolicam benedictionem largiri dignetur, qua roborati sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, ut in nullo a Iesu Christo eiusque sancta ecclesia dissentiat voluntas nostra, sed semper rationabilia meditantes, quae Deo placita sunt, dictis exequamur et factis.

Pro quo benedictionis sperandae beneficio assiduis precibus a Deo postulabo ardenter, ut sanctitatem vestram ad ecclesiae catholicae solamen ac tutelam diutissime servet incolumem, detque, quam omnes Christi fideles hisce diebus flagitant, sedi apostolicae victoriam et pacem.

Sanctitatis vestrae humillimus, devotissimus, obedientissimus

Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Pragensis.

Pragae, die 1 augusti 1860.

2. Responsum sanctissimi domini nostri Pii divina providentia papae IX in forma brevis apostolici.

Dilecto filio nostro Friderico Iosepho, sanctae Romanae ecclesiae presbytero cardinali Schwarzenberg, ecclesiae Pragensis archiepiscopo,

Pius papa IX.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem. Cum primum nobis innotuit te aliosque venerabiles fratres istius provinciae Pragensis episcopos simul propediem conventuros, ut Pragae concilium habeatis, ingenti gaudio affecti fuimus. Hac enim ratione vos gregibus pastorali vestrae curae commissis continenter advigilare ostenditis, ut dum vestrarum ovium saluti ac felicitati sempiternae consulitis, vobis ipsis in coelis aeterna gaudia comparare adlaboretis. Quo vero res in huiusmodi concilio statuendae, Deo favente, plenum et auspicatum sortiantur effectum, nec non fideles vobis commissi suorum pastorum vocibus obsequentes, catholicae religioni firmius asserendae, sanctisque et incorruptis moribus servandis vigilantius incumbant, coelestes indulgentiarum thesauros, quorum nos altissimus dispensatores esse voluit, reserare censuimus. Quamobrem, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatissimorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, tibi, dilecte fili noster, die quo in civitate Pragensi synodus provincialis finem habitura erit, facultatem benedicendi populo cum plenaria omnium peccatorum indulgentia, auctoritate nostra apostolica tenore praesentium concedimus et

elargimur; ita ut omnes et singuli utriusque sexus Christi fideles, vere poenitentes, confessi ac sacra communione refecti, qui dicto die benedictioni a te impertiendae adstiterint, nec non ecclesiam metropolitanam Pragensem visitaverint, ibique pro christianorum principum concordia, haeresum exstirpatione, et sanctae matris ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem, quam etiam animabus Christi fidelium, quae Deo in caritate coniunctae ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicari posse impertimur, libere ac licite consequantur. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Praesentibus pro hac vice tantum valituris.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 24 augusti 1860, pontificatus nostri anno XV.

Pro domino cardinali Macchi,
Ios. B. Brancaleoni, cancellarius.

3. Edictum convocationis concilii.

Fridericus, sanctae Romanae ecclesiae tituli Sancti Augustini presbyter cardinalis Schwarzenberg, Dei et apostolicae sedis gratia ecclesiae Pragensis archiepiscopus et princeps, eiusdemque provinciae metropolita,

Revmis fratribus episcopis comprovincialibus, capitulis metropolitano, cathedralibus et collegiatis, abbatibus et praepositis regularium, et universo totius provinciae clero, salutem in Domino.

Nullum a sacratis ecclesiae primordiis tam solidum conservandae fidei catholicae fulcimen et vigilantiae pastoralis insigne documentum, nec aliud unquam patribus ad reformandos cleri populique mores visum est remedium magis opportunum, quam unita in synodis provida eorum solertia, quos *„Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei“* [1]. Hanc illmo apostolorum exemplo acceptam traditionem pia fide custodientes, primi proceresque ecclesiarum antistites fervescente potius spiritu, quam legis litera cogente, salutiferis conciliorum suppetiis eo citius crebriusque usi sunt, quo maius in mora periculum gregibus imminere et quo gravior communis formidinis causa videbatur, adeo, ut non nisi coniunctis studiis precibusque *„consolidare quod infirmum, sanare quod aegrotum, alligare quod confractum, reducere quod abiectum, et quod perierat quaerere“* maluerint [2]. Qualem autem et quantam exantlati laboris mercedem receperint: tum pretiosissimus actionum et decretorum synodalium thesaurus, tum ecclesiasticae historiae fasti abunde testantur, e quibus nimirum facile patet, vineam Domini saluberrimo potissimum conciliorum subsidio mirum in modum refloruisse, et iterum iterumque renovatam esse faciem terrae. Quapropter, profusis gaudiis omnes in orbe terrarum celeberrimi antistites synodos „fidei catholicae stabilimentum, ecclesiae salutem et hostium eius terrorem, officii pastoralis solamen, populi christiani medicinam, mox agri dominici praecipuam culturam, mox corporis ecclesiae nervos“ [3] appellare consueverunt; novissima autem oecumenica et generalis synodus Tridentina, in Spiritu sancto legitime congregata, id inter caetera censuit statuendum, ut cum tam luculenta ex uberrimo synodorum fonte in ecclesiae corpus ordinemque sacrum per saecula derivata fuerit utilitas, primum „provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis renoventur“ [1].

Quorum nos numquam non memores, cum primum Deo disponente ad huius metropolitanae ecclesiae munus admoti sumus, omnes industriae nervos in id intendimus, ut totius regiminis ecclesiastici rationem sacris canonibus ad amussim conformemus, et vel ideo sancitum quoque synodorum usum eo potiori pietate instauremus, quo gravius morem hunc salutarem saeculorum iniquitate in hac provincia exspirasse dudum lugebamus.

Remotis tandem, auxiliante Domino, omnibus et singulis, quae pro vicissitudine rerum hucusque supererant, obstaculis, divina miseratione confidentes, et sedis apostolicae, cui vota nostra devotissime patefecimus, clementia erecti, concilium provinciae Pragensis festo smi Nominis beatae virginis Mariae, hoc anno in dominicam XV post Pentecosten et diem 9 mensis septembris incidente, in sacra metropolitana ecclesia nostra inchoandum decrevimus, et per praesens edictum in nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti convocamus. Eapropter revmos fratres, provinciae coepiscopos, pariterque revmum episcopum ad personam suffraganeum et vicarium nostrum generalem ac officialem, item procuratores venerabilium provinciae capitulorum, nec non abbates et praepositos regularium, denique omnes et singulos, quibus, praeter isthoc indictionis decretum, literis singillatim per nos scriptis propositam in Domino concilii celebrationem denuntiavimus, quique de iure vel consuetudine synodo interesse iubentur, canonica metropolitici officii auctoritate publice ac sollenniter advocamus, legitime requirimus et in nomine Domini monemus, ut statuto tempore ad faciendam synodum compareant. Si autem eorum, quos requirimus, iusto quispiam impedimento se detentum existimaverit: excusationis legitimae causam opportuno tempore ad nos deferendam et iudicio nostro probandam esse meminerit.

Cum porro divino potius auxilio, quam ullo hominum conatu propositum in synodo spiritualis innovationis negotium provide inchoari et peroptata sorte expediri possit: omnes universim provinciae nostrae sacerdotes assiduis tum propriis precibus, tum fidelium suffragiis sacratam synodi actionem Deo bonorum omnium largitori humillime commendare non intermittant, ut „quibus dedit regimen disciplinae, Spiritum sanctum benignus infundat, quatenus in nomine eius collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, ut in nullo“ a Iesu Christo eiusque sancta ecclesia „dissentiat voluntas nostra, sed semper rationabilia meditantes, quae Deo placita sunt, dictis exsequamur et factis“; spemque habeamus, fore ut „de profectu sanctarum ovium fiant gaudia aeterna pastorum!“ [2]

Volumus insuper et praecipimus, ut praesens indictionis decretum in valvis cathedralium aliarumque per provinciam ecclesiarum insigniorum affixum pateat, quo publicationis modo ita omnes et singulos, qui ad synodum requiruntur, adstrictos esse pronuntiamus, ac si nominatim vocarentur.

In quorum fidem has literas propria manu subscripsimus, et ut sigillo huius sedis archiepiscopalis muniantur et rite publicentur, curiae nostrae cancellario hisce mandamus.

Datum Pragae, in octava Visitationis beatae virginis Mariae, die 15 iulii anni a salute per Christum reparata 1860.

Fridericus, cardinalis et archiepiscopus.

[1] Act. XX, 28.
[2] Ezech. XXXIV, 4.
[3] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, I, 2.

[1] Sess. XXIV, *de ref.* c. 2.
[2] Pontif. Rom., ordo ad synod.

Ex mandato eñi ac revñi ecclesiae Pragensis archiepiscopi metropolitae:

Adalbertus Hron, cancellarius.

4. Promulgatio celebrandi concilii in civitate et archidioecesi metropolitana.

Fridericus, miseratione divina et sedis apostolicae gratia sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis tituli Sancti Augustini et princeps archiepiscopus Pragensis, venerabili et dilecto archidioeceseos clero tam saeculari quam regulari, salutem et benedictionem in Domino.

Auxiliante domino Deo et salvatore nostro Iesu Christo concilium provinciae convocare prosperrima sorte nobis contigit. Quanto perfusi gaudio vobis publicum convocationis edictum communicemus, Deus ipse scrutans corda et renes nobis testis est, quippe cum ab ipsis metropolitici regiminis nostri primordiis assidue in eo versarentur cogitationes et preces nostrae, ut legibus ecclesiasticis non minus quam conspirantibus cleri nostri desideriis ex animo satisfacturi, avitam conciliorum praxim faustis auspiciis in hac provincia instauremus.

Cum autem sacrati operis instaurationem et fortunatum instaurationis fructum non nostris exiguis conatibus tribuere, sed vestris potius pietatis suffragiis ac meritis lubenter in acceptis referre desideremus: pias praeprimis caritatis vestrae et Christi fidelium preces ac postulationes in Domino requirimus. Orate fratres, ut Deus ac dominus noster „synodum visitare, disponere et benedicere dignetur". Hortamini, dilecti pastores, carissimos curae vestrae concreditos fideles, ut sacramentorum frequentatione purificati, eo uberiorem nobis opem de coelis supplicationibus, ieiuniis aliisque piis operibus impetrare mereantur, „hoc praecipue," monente sancto Carolo Borromaeo, „precantes, ut adiutrice Dei gratia, quae ad suam et ad illorum, quorum curae commissi sunt, salutem pertinent, pia religiosaque sollicitudine in concilio agantur." [1]

Quem in finem sanctiones et traditiones ecclesiasticas pie venerantes sequentia ordinamus:

1. Tertia ante indictum synodi exordium hebdomade, id est dominica XII post Pentecosten, praelectis primum ex ambone literis nostris pastoralibus, saluberrimam conciliorum institutionem nervoso sermone exponetis, populumque docebitis, quanta sit fidelium ad faciendas supplicationes obligatio, et bonorum operum, quorum exercitium supra commendavimus, redundans tum in synodum, tum in ipsos fideles meritoria utilitas.

2. Ab hoc tempore usque ad concilii terminationem, singuli sacerdotes missam celebrantes praescriptis tenore officii orationibus collectam de Spiritu sancto adiungant, exceptis duntaxat festis duplicibus primae et secundae classis; post missam autem parochialem, quinquies orationem dominicam et salutationem angelicam, nec non sequentes collectas lingua vernacula persolvent:

„Omnipotens sempiterne Deus, qui populis tuis et indulgentia consulis et amore dominaris, da Spiritum sapientiae tuae, quibus dedisti regimen disciplinae, ut de profectu sanctarum ovium fiant gaudia aeterna pastorum.

„Deus, qui facis mirabilia magna solus, praeteude super famulos tuos et super congregationes illis commissas spiritum gratiae salutaris; et ut in veritate tibi complaceant, perpetuum' eis rorem benedictionis infunde.

„Adesto, quaesumus, invocationibus nostris, auctor ipse pietatis et praesta, ut quod fideliter petimus, efficaciter consequamur. Per Christum dominum nostrum, amen."

3. Dominica XVI post Pentecosten, in quam hoc anno incidit festum sanctae Ludmilae, martyris et patronae regni, ruri a meridie ordinabitur processio fidelium ad vicinam vel ecclesiam filialem vel capellam aut publicam statuam, ibidemque, praeter orationes praefatas, litaniae maiores cum precibus consuetis peragantur. Pragae autem, eadem dominica, hora 6 matutina, communis omnium parochiarum processio ordinabitur ex basilica Teynensi ad sacram metropolitanam ecclesiam. In ea processione litaniae maiores pie decantentur, et peracto sacro sollenni, eaedem litaniae cum precibus praedictis dicantur.

Sic agite, fratres et filii in Christo carissimi, una cum populo assiduis orationibus synodo coniungendi; „ferit" enim „aethera cleri populique Deum collaudantium clamor" [1]. Ipse autem Deus, omnium in eo sperantium fortitudo, adsit propitius invocationibus nostris; et quia sine eo nihil potest mortalis infirmitas, praestet auxilium gratiae suae, ut in exsequendis mandatis divinis et voluntate ei et actione placeamus. Per dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto laudabilis et gloriosus sit in saecula saeculorum. Amen.

Datum Pragae, in octava Visitationis beatae virginis Mariae, die 15 iulii 1860.

Fridericus, cardinalis et archiepiscopus.

5 Norma celebrandi concilii ab eminentissimo metropolita definita.

Prooemium.

Actiones concilii provincialis, cuius celebrandi norma servato ordine caerimonialis episcoporum et pontificalis Romani [2], consulto ecclesiasticae traditionis more, et expetito insuper sacrae congregationis concilii iudicio, hisce exponitur [3], auxiliante Domino expedientur in congregationibus et publicis sessionibus eorum, qui legitime vocati ad faciendam synodum convenient.

I. Congregationes habebuntur:

1. privatae episcoporum in aedibus archiepiscopi metropolitae;

2. particulares in aedibus archiepiscopalis seminarii, praesidentibus videlicet episcopis et praesentibus illis synodi officialibus et sodalibus, qui ad singulas hasce congregationes vocabuntur;

3. generales, in ecclesia seminarii ad Sñum Salvatorem clausis valvis celebrandae, quibus praesidente metropolita patres et omnes synodi sodales atque officiales interesse iubentur.

Congregationibus generalibus interesse poterunt alii etiam viri ecclesiastici, quatenus pro singulis vicibus, annuente metropolita, admissi fuerint. Ut admittantur, immediate ante congregationem habendam in sacristia ecclesiae Sñi Salvatoris, veste talari et pallio induti compareant, et promotori concilii, petitionis instar, schedulam cum scripto suo nomine et officio, quo funguntur, exhibeant.

II. Sessiones, quae dicuntur publicae, celebrantur in sacra metropolitana ecclesia, et quidem in sacello sancti Wenceslai, martyris et patroni regni, praesentibus quippe omnibus et singulis, qui ad concilium vocati sunt.

---

[1] Edict. de conc. prov. V.

[1] Off. de translat. s. Viti, Adalb., in proprio Bohemiensi, lectio V.

[2] Caerem. episc., lib. I, cap. XXXI; pontif. Rom. part. III, ordo ad synodum.

[3] Literae eminent. card. Cagiano, s. congr. conc. praefecti, ad emin. archiep. metrop. Prag., de die 28 maii 1859.

De prima congregatione tum privata, tum generali.

I. Die 8 septembris, ipso festo Nativitatis beatae Mariae virginis, hora 10 ante meridiem, praevia habebitur congregatio episcoporum, adscitis concilii promotoribus et cancellario archiepiscopali.

Facta per metropolitam oratione *Adsumus Domine* [1], conferent antistites de synodi officialibus, de distributione materiae in congregationibus deliberandae, et de reliquis quae ad faustum actionis synodalis progressum conducere videbuntur. Quibus peractis fiet gratiarum actio.

II. Eodem die, hora 4 pomeridiana, prima congregatio generalis locum habebit.

1. Omnes ad synodum rite vocati, saeculares veste talari cum pallio, regulares habitu sui ordinis, officiales vero veste chorali induti, designata sua loca occupabunt.

2. Cum venerint patres rochetto et mozetta induti, metropolita, accepta stola rubei coloris, flexis genibus incipit hymnum: *Veni Creator;* quo alternatim recitato dicit orationem *Adsumus.*

3. Sequitur brevis allocutio metropolitae, qua finita, ex eius mandato praelegetur per archiepiscopalem cancellarium catalogus synodalis, exhibens nomina patrum et reliquorum membrorum concilii.

4. Idem cancellarius mox colliget instrumenta procurationis metropolitae exhibenda, et, eodem mandante, promulgabit decretum de iudicibus synodalibus et nomina reliquorum synodi officialium.

5. Facta promulgatione, notarius actionum synodalium accedit mensam praeparatam, munere suo functurus; secretarius autem, quem metropolita designaverit, praeleget instructionem seu agenda officialium.

6. Accedunt dein promotores, quorum unus, nomine eorum qui petierunt, ut ad praesentem congregationem admittantur, supplicat pro admissione concedenda. Admissos metropolita monet de officio servandi secretum.

7. Mox per secretarium promulgabitur decretum generale de servando secreto, et singuli pro ordinis dignitate accedunt ad metropolitam, sponsionem manu pectori admota edituri [spondeo et promitto, me secretum esse servaturum].

8. Sequitur praelectio reliquorum decretorum et ordinationum, quae formam concilii concernunt, dein indictio proximae sessionis publicae et gratiarum actio.

Eodem vespere, ab hora 7 usque ad 8, campanae omnium civitatis ecclesiarum pulsabuntur.

De precibus pro gratiarum actione peragendis.

Actiones synodales congregationum finiuntur in quolibet consessu precibus sequentibus per praesidem dicendis:

Antiphona: Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis a templo sancto tuo, quod est in Ierusalem.

Versus. Benedicamus Patrem et Filium cum sancto Spiritu.

Resp. Laudemus et superexaltemus eum in saecula.

Oremus. Deus, apud quem pro perceptis donis gratitudo secura, est alterius beneficii impetratio: da nobis dignas tibi pro collatis beneficiis gratias rependere, ut misericordiam tuam ad impertienda nobis nova bona provocemus. Per Christum dominum nostrum. *R.* Amen.

In honorem beatae virginis Mariae. Oratio ab omnibus recitanda: Sub tuum praesidium etc.

V. Vultum tuum deprecabuntur.

R. Omnes divites plebis.

[1] Ex ordine ad synodum.

Oremus. Defende, quaesumus Domine, beata Maria semper virgine intercedente istam ab omni adversitate familiam: et toto corde tibi prostratam ab hostium propitius tuere clementer insidiis. Per Christum dominum nostrum. *R.* Amen.

V. Divinum auxilium sit semper nobiscum. *R.* Amen.

De prima sessione publica.

I. Festo sñi Nominis beatae virginis Mariae, quod hoc anno incidit in 9 septembris, concilium provinciae prima sessione publica inchoabitur.

1. Hora fere dimidia octava matutina, patres convenient in sacello aedium archiepiscopalium; reliqui ad synodum vocati, et quotquot e clero civitatis, tum saeculari tum regulari, ad solemnitatem convenire poterunt, adibunt ecclesiam metropolitanam; unde, tertio quadrante ad octavam, ordinabitur processio cleri ad aulam metropolitae.

2. Interim campanae omnium civitatis ecclesiarum pulsabuntur usque ad dimidiam nonam.

II. Ordo processionis sequens erit:

Praeferentur vexilla cum umbella metropolitanae ecclesiae; procedent mox regulares eo ordine, prout in processione theophorica moris est; clerici saeculares, qui fors ad solemnitatem convenient, et parochi civitatis; subdiaconus cum cruce capituli metropolitani et duo ceroferarii; clerus sanctae metropolitanae ecclesiae; chorus cantorum; magister caeremoniarum, acolythi et ministri pro sacro pontificali; theologi patrum et procurator facultatis theologicae; notarii, secretarii et promotores concilii; superiores regularium provinciales eo ordine, quo familiae regulares procedere solent; procuratores capitulorum collegiatorum, dein cathedralium, iique secundum ordinem promotionis suorum antistitum; prior conventus Melitensium; abbates regularium, secundum ordinem suae benedictionis; generalis ac magnus magister ordinis Crucigerorum; praepositi capitulorum Vysehradensis, Veteroboleslaviensis et ad Omnes Sanctos; capitulum metropolitanum in corpore procedens [1].

III. Eodem modo, cum patres concilii, peractis in sacello archiepiscopali precibus praeparatoris clero se iunxerint, processio ex aula metropolitae ordinabitur ad ecclesiam metropolitanam.

Praeeunte clero procedent episcopi secundum ordinem suae promotionis rubeis pluvialibus induti, mitras auriphrygiatas deferentes; dein subdiaconus cum cruce archiepiscopali et ceroferarii; tandem metropolita, indutus amictu, alba, cingulo, stola, pluviali rubro, et mitram gestans pretiosam, assistentibus canonicis diaconis et archidiacono atque reliquis caeremoniariis [2].

IV. Ibunt praefati clerici et dignitates, prout caeremoniale Romanum monet, supplicantes et psallentes, prout in processionibus, quae litaniae appellantur, moris est.

Ecclesiam ingressi regulares, parochi et reliqui clerici, qui ad solemnitatem convenerunt, hinc inde pro opportunitate loca capiant; caeteri vero sacri

[1] Clerici saeculares, parochi civitatis, theologi patrum, notarii et secretarii superpelliceis et birettis, superiores regularium provinciales habitu sui ordinis, reliqui regularium praepositi et abbates, prout et promotores concilii, procuratores et praepositi capitulorum, canonici metropolitanae ecclesiae pluvialibus rubei coloris sine stolis induti sint. Usum pontificalium habentes, et quibus pro hoc actu concessum est, mitras simplices albi coloris deferent, prout caeremoniale Romanum praecipit.

[2] Idem modus servabitur in omnibus, quae habebuntur, sessionibus publicis. Quodsi vero aura non faveret, metropolita et episcopi convenient in ecclesia metropolitana: in capella Sancti Sigismundi sacris paramentis induentur, et processio ordine praefato fiet per ecclesiam.

faciendi ministri atque synodi officiales et sodales in choro maiori seu presbyterio designata loca occupabunt.

V. Paratis omnibus, quae ad sacrum requiruntur, metropolita procedens ad altare intonabit antiphonam: *Veni sancte Spiritus*, et absolutis versiculo, responsorio et oratione, celebrabit missam votivam sollennem de Spiritu sancto [1]. Sub sacrificio missae, communio cleri.

In fine non datur benedictio, sed, absoluto ultimo evangelio, metropolita, depositis paramentis missae propriis usque ad tunicellam inclusive, accipit pluviale rubrum cum mitra, et, promulgato fidelibus decreto de synodo aperienda, ordinatur processio ad sacellum Sancti Wenceslai, pro consessu solemni paratum, ubi singuli designata sua loca occupabunt.

VI. Metropolita, ante altare genuflexus, incipit antiphonam *Exaudi*, et persolventur preces, prout ritus pontificalis Romani praecipit [2].

His peractis, recedunt acolythi et reliqui ministri, remanentibus tantummodo iis, qui ad synodum vocati sunt.

1. Ostia sacelli clauduntur, et sessio inchoatur sermone synodali; quo finito, promotores, more in conciliis usitato, instant pro publicatione decretorum de aperienda synodo, de emittenda fidei professione, de promulgatione decreti Tridentini de residentia, de modo vivendi in concilio, de servando secreto, de praeiudicio non afferendo, de non discedendo et de indictione proximae sessionis publicae. Singula decreta, annuente metropolita, per secretarium praeleguntur, et, expetitis patrum votis ab ipso metropolita, sollenni declaratione publice confirmantur.

2. Promulgato decreto de emittenda fidei professione, metropolita, deposita mitra, conversus ad altare genuflectit, et manu libro evangeliorum admota, voce elevata professionem fidei emittit, caeteris eum communi recitatione sequentibus.

Dein sedens accipit mitram et librum evangeliorum; mox accedunt singuli episcopi et reliqui in synodo congregati, et manu libro evangeliorum admota formulam iuramenti finalem dicunt: „Ego idem spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia.“

3. Promulgatis promulgandis, instant promotores pro publicando actionis instrumento, quod ex mandato metropolitae per notarium actorum synodalium publicatur.

4. Mox aperiuntur sacelli ostia, pulsantur organa, et processio ordinatur ad altare maius, ubi per metropolitam solemnis benedictio impertitur.

5. Depositis in faldistorio sacris vestibus, metropolita accipit cappam, patres mozettas, et ordinatur recessus.

De congregationibus particularibus.

Actiones congregationum particularium expedientur per quatuor sectiones seu commissiones synodales, quarum singulae episcopum habebunt praesidem et insuper vicarium, quem ipse episcopus e membris suae sectionis designaverit.

Pro primo consessu die 10 septembris habendo, omnes synodi officiales et sodales, dimidia nona matutina, compareant in aedibus archiepiscopalis seminarii, ubi pro qualibet sectione peculiare conclave paratum erit, in quo eiusdem sectionis membra actioni synodali vacabunt.

Sessiones congregationum particularium, durante synodo, quotidie ante et post meridiem habebuntur, exceptis diebus illis, quibus congregationes generales et sessiones publicae celebrabuntur. Ceterum episcoporum erit, qui singulis sectionibus praesunt, determinare non tantum dies et horas pro consessu habendo, sed et totum ordinem, quo materia synodalis tractanda erit.

Actionibus congregationum praemittitur oratio *Adsumus* per praesidem dicenda; finita actione, praelegitur instrumentum ipsius actionis per notarium synodalem conficiendum, et persolvitur gratiarum actio.

De reliquis congregationibus generalibus et sessionibus publicis.

I. Congregationes generales tot celebrabuntur, quot sessiones publicae, et quidem diebus publicas sessiones proxime antecedentibus, hora 9 ante meridiem.

Ordo actionis fere idem erit, prout supra dictum est [1]. Praemissa nimirum oratione *Adsumus* et facta, prout in Domino expedire videbitur, brevi allocutione metropolitae, promotores primum instabunt pro admissione eorum, qui fors, ut admittantur, petierunt. Dein, instantibus iisdem concilii promotoribus, synodi materia successive praelegetur et discutienda proponetur. Absoluta lectione et discussione, promulgabitur decretum indictionis proximae sessionis publicae et congregatio gratiarum actione finietur.

II. Sessiones publicae, praeter primam, auxiliante Domino, celebrabuntur quatuor, et quidem feria V dominicae XV post Pentecosten, quae erit 13 septembris; dominica XVI post Pentecosten, in quam hoc anno incidit festum sanctae Ludmilae viduae, martyris et patronae regni; feria V eiusdem dominicae, quae erit 20 septembris, et sequenti dominica XVII, quae erit 23 septembris.

1. De hora et loco, de processione et ordine harum sessionum eadem valent, quae superius exposita sunt [2].

2. Missae solemnes in secunda, tertia et quarta sessione, alternatim ab episcopis provinciae coram archiepiscopo celebrabuntur, servatis omnibus, quae in caeremoniali Romano de omittenda in missa benedictione, quam finita sessione ipse metropolita impertiri debet, praescribuntur.

3. In sessione secunda, celebrabitur solemnis missa votiva de sm̃o Sacramento [3]; in sessione tertia, missa de festo diei; in sessione quarta, missa votiva solemnis de beata virgine Maria [4]; in sessione ultima, ipse metropolita missam votivam de sm̃a Trinitate pro gratiarum actione celebrabit [5].

4. Preces et evangelia, quae in pontificali Romano [6] posita sunt, peractis tribus sessionibus in reliquis statuto ordine repetentur.

5. Sermones synodales item per patres alternatim habebuntur; in sessione ultima vero, sermonem habebit ipse metropolita.

6. Ultimae sessionis ritus finalis sequens est:

Publicatis ultimis concilii decretis et absolutis omnibus, quae formam finiendae synodi concernunt

[1] Gloria, una orat., Credo, praef. de Sp. s., ult. evang. s. Ioannis.

[2] Ordo ad synodum.

[1] *Vide supra col.* 174.

[2] *Vide supra col.* 175. Cum dominica XVI post Pentecosten communis omnium parochiarum processio ad metropolitanam ecclesiam ordinanda sit, parochi civitatis processioni synodali hac vice interesse non poterunt, sed venientes cum parochianis in ecclesiam prope valvas processionem synodalem exspectabunt.

[3] Gloria, una orat., Credo, praef. de nativ. Dom., ult. evang. s. Ioannis.

[4] Gloria, una orat., Credo, praef. de b. Virg., ult. evang. s. Ioannis.

[5] Gloria, una orat., Credo, praef. de ss. Trin., ult. evang. s. Ioannis.

[6] Ordo ad synod.

ordinatur solita processio e sacello ad altare maius, ubi per metropolitam intonatur hymnus *Te Deum laudamus,* congruo versiculo, responsorio et oratione finiendus. His peractis, idem metropolita, servato ritu pontificalis Romani, dicit orationem *Nulla est Domine*[1], et dein solemniter omnibus benedicit. Sequuntur acclamationes per promotores alta voce legendae, patribus ceterisque membris synodi cum exultatione respondentibus. Mox patres ad metropolitam accedunt pro osculo pacis; eodemque osculo ceteri concilii sodales mutuo sibi gratulantur. Tandem primus diaconus metropolitae assistens alta voce dicit: *Recedamus in pace;* cunctisque acclamantibus: *In nomine Christi,* metropolita et patres deponunt sacras vestes, et ordinatur recessus.

Conclusio synodi.

1. Die 24 septembris, hora 7 matutina, convenientibus in metropolitana ecclesia patribus ceterisque synodi membris, archiepiscopus metropolita celebrabit sacrum pro defuncto totius provinciae clero et fideli populo. Ad sacrum istud faciendum invitantur etiam parochi civitatis et universim omnes, qui interesse poterunt clerici tum saeculares, tum regulares.

2. Acta et decreta concilii quantocius ad sedem apostolicam deferentur, sm̃i patris iudicio examinanda, corrigenda, et si ei in Domino placuerit, approbanda, ut demum more canonico ad laudem et gloriam Dei omnipotentis, et utilitatem cleri populique huius provinciae publicari queant[2].

6. Instructio officialium synodi ab eminentissimo metropolita edita.

a) Officia iudicum synodalium.

Etiamsi iudicum synodalium, qui alias iudices querelarum et excusationum appellantur, primum ac potissimum munus, excipiendi videlicet in synodo causas criminosas et lites civiles, atque summaria sententia de utrisque iudicandi, hodie passim conquieverit: non idcirco tamen, prout verissime notat Benedictus papa XIV, eorumdem iudicum electio censenda est superflua; tum quia adhuc possent, si qui vellent, constitutos adire iudices synodales eorumque iudicio acquiescere; tum quia ad eosdem iudices pertinet, aliis insuper ad utilitatem synodi vacare officiis, quae potissimum ad sequentia redeunt[3].

1. Iudicum erit, recognoscere literas procuratorum, et quaerere de patrum mandato, cuius tenore theologi ad synodum praesentem vocati sunt.

2. Examinabunt excusationes tum eorum, qui ad synodum rite vocati, iusto tamen impedimento detenti non comparuerunt, tum illorum, qui, eveniente fors casu necessitatis, libello supplici ad praesidem huius iudicii scripto deferendo postulaverint, ut synodo nondum finita in Domino dimittantur. Accepta discedendi venia, materiam concilii typis scriptam, quae singulis tradebatur, praesidi iudicii restituent.

3. Cum stante decreto de praeiudicio non afferendo provide alioquin cautum sit, ne quid de cuiuspiam iure vel maioritate detrahatur: confidimus in Domino, fore ut querelae de iure praesentiae vel praecedentiae nullae moveantur. Quodsi tamen huiusmodi quaestio moveretur, scripto ceterum ad praesidem iudicii deferenda: eiusdem iudicii erit, obortas difficultates brevi manu, prout Benedictus XIV ait, componere. De cetero sciant omnes et singuli ad synodum vocati, quod ad forum concilii spectet, de praecedentia seu maioritate in synodo habenda, omni recursu prorsus rescisso, pronuntiare.

4. Volumus tandem et mandamus electis iudicibus, ut, quantum poterunt, decreti de servando secreto vigiles custodes sint, et vindices discreti.

5. Praesidis erit curare, ut acta iudicii in peculiari instrumento, quod protocollum dici solet, consignentur, et, finita synodo, relatio de actis archiepiscopo metropolitae exhibeatur.

b) Officia promotorum concilii.

Promotorum, quos pro praesenti concilio provinciae duos constituimus, gravissimum munus paucis verbis exposuit Benedictus papa XIV, docens eorum esse, urgere actiones synodales, seu insistere, ut omnia, quae in synodo facienda sunt, celeriter et fructuose perficiantur. In specie, de eorum officiis sequentia ordinamus:

1. Promotorum erit, debito modo instare, ut materia in congregationibus generalibus et sessionibus publicis opportuno tempore parata et bene ordinata sit.

2. Eorum erit providere, ut quae formam actionis synodalis, potissimum in sessionibus publicis usitatam, concernunt, servato tum sacrae liturgiae ordine, tum traditionis ecclesiasticae more expediantur.

3. Rituali officio in congregationibus et sessionibus alternantes fungentur, praelegentque pariter cum secretariis concilii alternantes materiam decretorum in sessionibus publicandam.

4. Eorum tandem erit, colligere tum confecta a singulis notariis instrumenta seu protocolla actionum synodalium, tum illa decretorum exemplaria, quae ceu authentica publicatam concilii materiam continent.

5. Finita synodo, omnia actionum instrumenta, una cum congrua relatione, metropolitae exhibebunt.

c) Officia secretariorum.

Secretariorum, quos pariter pro huius concilii actione duos constituimus, erit:

1. Curare, ut saltem pridie, quam sessionis publicae celebrentur, edictum celebrandae sessionis valvis tum ecclesiae metropolitanae, tum ecclesiae ad Sm̃um Salvatorem affigatur.

2. Decreta ad formam concilii pertinentia alternando promulgabunt, materiam in congregationibus et sessionibus publicandam praelegent alternantes cum promotoribus et illis, qui e numero notariorum vel alias ad idem lectionis officium deputabuntur.

d) Officia notariorum.

Notarios pro synodo praesenti constituimus quatuor, quorum unum principalem actionis synodalis notarium designavimus. Officia notariorum hisce exponimus:

1. Eorum erit, conficere instrumenta actionum, quae in singulis sessionibus congregationum particularium expedientur. Instrumenta ista, quae prout praeses congregationis ordinabit, praelegentur, eidem praesidi tempore opportuno exhibebunt subscribenda et custodienda.

2. Quae per congregationis praesidem quoad actionis expediendae modum ordinabuntur, reliquis istius congregationis membris promulgabunt.

3. Excusationes eorum, qui una alterave vice iusto impedimento detenti sessioni particulari interesse haud poterunt, ad praesidem deferent.

[1] Ordo ad synod.

[2] In appendice huius normae typis datae et inter synodales distributae appositus erat integer textus Ordinis ad synodum, prout in Pontificali Romano habetur. Additae erant tres delineationes locorum, seu dispositiones consessus synodalium in congregationibus et sessionibus publicis.

[3] Bened. XIV, *De syn. dioec.,* lib. IV, cap. 2.

4. Finitis actionibus, quae per congregationem A particularem expediendae erunt, materiam synodi typis scriptam, cuius exemplaria in prima sessione particulari singulis concilii membris communicabuntur, colligent restituendam, et finita synodo cuncta exemplaria promotoribus exhibebunt.

5. Ille vero, qui e numero notariorum officio insuper notarii actorum synodalium fungetur, conficiet instrumenta quoque actionum, quae in congregationibus generalibus et sessionibus publicis expedientur, quorum instrumentorum tenorem in fine congregationum et sessionum promulgabit. Instrumenta ista exhibebit metropolitae pro subscriptione, et subscripta tradet promotoribus asservanda.

e) Officia caeremoniariorum et magistri eorum.

Eorum erit curare, ut in congregationibus generalibus et solemnitatibus publicis omnia et singula B secundum normam in celebrando concilio servandam et alioquin typis datam ordinentur et peragantur.

Datum Pragae, in festo sanctorum Angelorum custodum, die 2 septembris 1860.

Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus metropolita.

II. ACTIONES SYNODALES.

1. Acta congregationum generalium et sessionum.

[Excerpta.]

Catalogus synodalium

praeside eminentissimo metropolita congregatorum.

I. Reverendissimi et illustrissimi patres:

Carolus Borrom. Hanl, episcopus Reginaehradecensis.

Augustinus Barthol. Hille, episcopus Litomericensis.

Ioannes Valerianus Jirsík, episcopus Bohemo-Budvicensis.

Petrus Franc. Krejcí, episcopus Oropensis atque eñi metropolitae vicarius generalis.

II. Capitulorum cathedralium procuratores:

Capituli metropolitani Pragensis:

1. Wenceslaus eques de Wáclavícek, sanctae metropolitanae ecclesiae praepositus ac primus praelatus, sacrae theologiae doctor.

2. Nicolaus Tomek, sanctae metropolitanae ecclesiae decanus et praelatus, sacrae theologiae doctor.

3. Adolphus Würfel, sanctae metropolitanae ecclesiae canonicus et sacrae theologiae doctor.

Capituli cathedralis Reginaehradecensis:

1. Ioannes Rais, ecclesiae et capituli decanus.

2. Wenceslaus Hrdina, eiusdem capituli cano- D nicus, sacrae theologiae doctor.

Capituli cathedralis Litomericensis:

1. Iosephus Pfeifer, ecclesiae et capituli canonicus, illñi episcopi Litomericensis vicarius generalis.

2. Iosephus Akermann, eiusdem capituli canonicus.

Capituli cathedralis Budvicensis:

1. Adalbertus Mokry, ecclesiae et capituli canonicus, illñi episcopi Budvicensis vicarius generalis, sacrae theologiae doctor.

2. Ioannes Schawel, eiusdem capituli canonicus et civitatis Budvicensis decanus.

III. Praelati regularium:

1. Iacobus Beer, ordinis Crucigerorum cum rubea stella generalis ac magnus magister, sacrae theologiae doctor.

2. Hieronymus Zeidler, canoniae ordinis Praemonstratensis Strahoviensis abbas, sacrae theologiae doctor.

3. Franciscus Cástka, monasterii Montseratensis in Emmaus ordinis Sancti Benedicti abbas, sacrae theologiae doctor.

4. Marianus Heinl, canoniae ordinis Praemonstratensis Teplenae abbas, sacrae theologiae doctor.

5. Ioannes Rotter, archisterii Brevnoviensis et Braunensis ordinis Sancti Benedicti abbas, sacrae theologiae doctor.

6. Athanasius Bernhard, ordinis Cisterciensis monasterii de Osseco abbas, sacrae theologiae doctor.

7. Norbertus Sychrava, canoniae ordinis Praemonstratensis Siloensis abbas.

8. Leopoldus Wackar, ordinis Cisterciensis monasterii Altovadensis abbas.

9. Ioannes Jaresch, conventus ordinis Ioannitarum ad beatae Mariae virginis Pragae prior et magni prioratus vicarius generalis.

10. Antonius Joechlinger, congregationis Sñi Redemtoris per Austriam superior provincialis.

11. Theophilus Matejka, ordinis Praedicatorum prior provincialis.

12. Leopoldus Klose, ordinis Minorum sancti patris Francisci Conventualium minister provincialis.

13. Adeodatus Schütz, ordinis sancti patris Augustini Eremitarum prior provincialis.

14. Ioannes Diener, ordinis Minorum sancti patris Francisci Reformatorum minister provincialis.

15. Wolfgangus Köhler, ordinis Minorum sancti patris Francisci Capucinorum minister provincialis.

Superiores provinciales ordinis Piarum Scholarum, societatis Iesu, ordinis Servorum beatae Mariae virginis, qui ad synodum invitati erant, C propter impedimenta sese excusantes, ut legitime abesse possent, licentiam impetrarunt.

IV. Praepositi capitulorum collegiatorum.

1. Ioannes Padlesak, ecclesiae collegiatae Vetero-Boleslaviensis praepositus et praelatus, sacrae theologiae doctor.

2. Franciscus Czeschik, ecclesiae collegiatae ad Omnes Sanctos praepositus et praelatus, sacrae theologiae doctor.

V. Capituli collegiati Vysehradensis procurator:

Wenceslaus Sigmund, eiusdem capituli canonicus.

VI. Facultatis theologicae in universitate Pragensi procurator:

Ioannes Smutek, sacrae theologiae doctor et professor, canonicus capituli ad Omnes Sanctos.

VII. Theologi et canonistae:

a) Eñi metropolitae:

Ioan. Maran, sanctae metropolitanae ecclesiae canonicus, sacrae theologiae doctor; Franc. Xav. Plaucar, sanctae metropolitanae ecclesiae canonicus et sacrae theologiae doctor; Carol. Franc. Prucha, sanctae metropolitanae ecclesiae canonicus et sacrae theologiae doctor; Gabriel Güntner, sacrae theologiae doctor et in universitate Pragensi professor; Vincent. Náhlovsky, sacrae theologiae doctor et in universitate Pragena professor; Sales. Ant. Mayer, sacrae theologiae doctor et in universitate Pragena professor, ordinis Cisterciensis e monasterio Ossecensi presbyter; Eduardus Tersch, sacrae theologiae doctor et clericorum archiepiscopalis seminarii rector; Ioan. Gebhard, ecclesiae collegiatae Vysehradensis canonicus honorarius; Matthias Heinrich, parochiae principalis Vetero-Pragae beatae Mariae

virginis in Teyn parochus et canonicus honorarius Vysehradensis; Anton. Hlavan, archidiaconus Pilsnensis et vicarius foraneus archiepiscopalis districtus Pilsnensis; Bernard. Sorgenfrey, parochus Nebanicensis et vicarius foraneus archiepiscopalis districtus Egrensis; Ioan. Ludwig, parochus in Habelschwerd, archiepiscopalis per districtum Glacensem visitator; Ant. Jandaurek, concionator in universitate Pragensi; Ant. Reinwarth, in universitate Pragena theologiam docens pastoralem.

Alter, qui e comitatu Glacensi ceu theologus et canonista archiepiscopalis vocatus fuerat, Antonius Ludwig, vicarius archiepiscopalis et archidiaconus infulatus, morbo impeditus adesse non potuit.

b) Revm̃i episcopi Reginaehradecensis:

Ioan. Stárek, theologici instituti Reginaehradecensis professor et sacrae theologiae doctor; Franc. Pokorny, decanus Holohlavii et districtus Jaromerensis vicarius foraneus episcopalis.

c) Revm̃i episcopi Litomericensis:

Ioan. Rehák, capituli cathedralis Litomericensis canonicus, sacrae theologiae doctor; Ioan. Drbohlav, parochus Magno-Jesenikii et districtus Nimburgensis vicarius foraneus episcopalis.

d) Revm̃i episcopi Budvicensis:

Franc. Jechl, theologiae instituti Budvicensis professor, sacrae theologiae doctor; Franc. Kamaryt, decanus Kaplicii et districtus Kaplicensis vicarius foraneus episcopalis.

(In I congregatione generali.) Iam em̃o metropolita mandante, decretum eiusdem lectum est, quo tum iudices synodales tum ceteros synodi officiales constituit. Nominati sunt sequentes:

Iudices synodales: Wenc. Wáclavícek, uti praeses, Ioan. B. Maran, Ad. Mokry, Wenc. Hrdina. *Promotores concilii:* Fr. Xav. Plaucar, Carol. Franc. Prucha. *Secretarii concilii:* Ioan. Gebhard, Ed. Tersch. *Notarii concilii:* Sal. Mayer, Vinc. Náhlovsky, Ant. Jandaurek, Ant. Reinwarth. *Caerimoniarum magister:* Ed. Tersch. (In eius auxilium assignatus est: Wenc. Kratochvil, sanctae metropolitanae ecclesiae sacrista.)

I commissio. Praeses: Revm̃us episcopus Reginaehradecensis. *Vice-praeses:* Ioan. Rotter. *Consultores:* Franc. Czeschik, Ioan. Diener, Wenc. Hrdina, Ioan. Jaresch, Franc. Kamaryt, Ioan. Ludwig, Ioan. Maran, Sal. Mayer, Ioan. Rais, Ad. Schütz, Norb. Sychrava. *Notarius designatus est:* Sal. Mayer.

II commissio. Praeses: Revm̃us episcopus Litomericensis. *Vice-praeses:* Athan. Bernhard. *Consultores:* Franc. Cástka, Ioan. Gebhard, Ant. Hlavan, Ant. Jandaurek, Ant. Joechlinger, Wolfgang Köhler, Franc. Pokorny, Ioan. Rehák, Ed. Tersch, Wáclavícek, Ad. Würfel. *Notarius designatus est:* Ant. Jandaurek.

III commissio. Praeses: Revm̃us episcopus Budvicensis. *Vice-praeses:* Hieron. Zeidler. *Consultores:* Ios. Akermann, Ioan. Drbohlav, Matth. Heinrich, Leop. Klose, Ad. Mokry, Ioan. Padlesak, Franc. Plaucar, Ant. Reinwarth, Ioan. Schawel, Nic. Tomek, Leop. Wackar. *Notarius deputatus est:* Ant. Reinwarth.

IV commissio. Praeses: Revm̃us episcopus Oropensis. *Vice-praeses:* Marian. Heinl. *Consultores:* Iac. Beer, Gabr. Güntner, Franc. Jechl, Theoph. Matêjka, Vinc. Náhlovsky, Ios. Pfeifer, Carol. Prucha, Wenc. Sigmund, Ioan. Smutek, Bern. Sorgenfrey, Ioan. Stárek. *Notarius constitutus est:* Vinc. Náhlovsky.

Ceterum de materia distributa em̃us dominus summam curam esse habendam monuit, eamque, concilio finito, integram fore restituendam.

Quibus rebus constitutis, promotores accesserunt petentes, ut nonnullis presbyteris provinciae, qui ad istam congregationem admitti rogaverant, accessus concederetur. Cui petitioni lectis eorum nominibus, rm̃i patres annuerunt, admissosque em̃us metropolita de secreti servandi officio admonuit, atque nonnisi ad audiendum admissos esse iis significavit.

Summus Christi in terris vicarius, accepto de instante synodo Pragensi nuntio, suam et gratulationem et paternam benedictionem em̃o metropolitae significavit, simulque indulgentiam plenariam pro die conclusionis synodi concessit.

[Secundum ordinem praestitutum congregationes generales, post illam praeparatoriam die 8 septembris, habitae sunt diebus 12, 15, 19 et 22 septembris, sessiones vero diebus 8, 13, 16, 20 et 23 septembris. In I sessione] fere omnes synodales et alii quoque e clero Iesu Christi corpus e manibus em̃i metropolitae susceperunt. [In ultima sessione] em̃us metropolita fores sacelli [S. Wenceslai] aperiri iussit, et processione ad altare maius adornata . . . patres decretis propria manu subscripserunt. Em̃us metropolita mox sermone synodali omnipotentem Deum de exacto gravissimo opere magnificans, simul concilii patribus et consultoribus de eorum studio gratias egit.

2. Decreta eminentissimi metropolitae ad formam concilii pertinentia.

DECRETUM
de aperienda synodo.

Fridericus, Dei et apostolicae sedis gratia sanctae Romanae ecclesiae tituli Sancti Augustini presbyter cardinalis Schwarzenberg, metropolitanae ecclesiae Pragensis archiepiscopus [1].

Ad maiorem gloriam Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus sancti, in honorem immaculatae et gloriosae virginis et Dei genitricis Mariae, ac beatorum martyrum et patronorum nostrorum Cyrilli, Methodii, Viti, Wenceslai, Adalberti, Sigismundi, Ioannis Nepomuceni, Procopii, Cosmae et Damiani, Benedicti cum fratribus, Norberti, Iosephi atque Ludmilae, et omnium sanctorum, ad ampliandum decorem sanctae matris ecclesiae et sedis apostolicae, ad utilitatem et salutem cleri populique totius provinciae, implorato Spiritus sancti auxilio et coelestium intercessorum praesidio, consultis et consentientibus revm̃is confratribus nostris episcopis comprovincialibus, praesentem Pragensis provinciae nostrae synodum, auctoritate metropolitani nostri officii rite indictam et legitime convocatam, hac ipsa die 9 septembris, et dominica XV post Pentecosten, incidente simul die festo sm̃i Nominis Mariae aperiendam esse decernimus, et amodo apertam in nomine Domini pronuntiamus et declaramus. Ipse autem pater misericordiarum et Deus totius consolationis benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri; nostrasque actiones aspirando praeveniat et adiuvando prosequatur, ut synodus nostra dignum sortiatur exordium, felicem progressum et fructuosum exitum. Per Christum dominum nostrum.

DECRETUM
de professione fidei emittenda.

Cum inter omnes pastoralis officii sollicitudines illa potissimum prima esse debeat, ut fides catholica, quam sacrosancta Romana ecclesia tenet et quae solidissimo petrae fundamento nititur, incor-

[1] Ita incipiunt singula, quae sequuntur, decreta.

rupta in hac provincia vigeat et augescat: decernimus et statuimus, ut ab unanimi professione eiusdem fidei, quam salutis humanae initium et fundamentum praedicamus, praesentis quoque concilii actiones sumant exordium et incrementum. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Idcirco patrum exempla et sacri concilii Tridentini ordinationem pie venerantes, praecipimus et rm̃os confratres episcopos nec non omnes in hac synodo congregatos et actu praesentes invitamus in Domino, ut professionem fidei secundum formam a Pio felicis recordationis papa IV sancitam palam et publice nobiscum emittant. Deus autem det nobis fidei, spei et caritatis augmentum, et ut mereamur assequi, quod promittit, ipse nos faciat amare quod praecipit. Per Christum dominum nostrum.

Forma iuramenti.

Vide Mansi, XLVII, 9 B.

DECRETUM

de servando secreto.

Quoniam, quae, auxiliante Domino, in synodo praesenti tractabuntur et prout patribus visum fuerit, statuentur, ante sperandam sedis apostolicae approbationem publici iuris minime fieri poterunt: decet omnino, ut omnes et singuli ad synodum vocati, et ad singulas congregationes admissi communicatam decretorum materiam pio silentio celare studiosissime satagant. Cum insuper in actionibus synodalibus et materiae tractandae modo varia evenire possint, quae ad notitiam aliorum delata tum sinistras rei interpretationes tum maligna praeiudicia, immo et procaces cavillationes, nec non exinde oriundam rerum ac personarum vilipensionem provocare possent: idcirco, de consilio et assensu revm̃orum confratrum episcoporum, omnes et singulos synodi huius consultores et officiales pariterque illos viros ecclesiasticos, qui ad unam alteramve congregationem admittentur, strictissimo servandi secreti officio devinctos esse declaramus et palam pronuntiamus. Si quem iudices synodales deprehenderint secreti huius violatorem, causa examinata, reum ad nos deferant pro culpae gravitate puniendum.

Promittent itâque singuli hic praesentes per fidem sacerdotalem, se tenorem in congregationibus et sessionibus legendorum usque ad promulgationem publicam suo tempore faciendam, perfecto ac religiosissimo silentio esse celaturos.

DECRETUM

de praeiudicio non afferendo.

Providam a patribus accepimus traditionem, ut peculiari decreto de praeiudicio non afferendo fragilitatis humanae dubia solvantur, et singulorum, qui in synodo congregati sunt, iura atque privilegia publica declaratione salva denuntientur. Traditae huic ordinationi insistentes, auctoritate metropolitici muneris nostri decernimus et declaramus, quod, si forte contigerit, aliquem iure non suffragante adesse, vel stante iure abesse, aliumve debito loco non sedere sivè ordine non servato sententiam proferre, aliosque durante concilio quoscumque actus facere, nulli propterea praeiudicium generetur, nullique novum ius acquiratur; cum potius finito concilio omnia eodem iure firma et salva habenda sint, quo ante synodi huius celebrationem rata et legitime sancita habebantur.

DECRETUM

de modo vivendi.

Agnoscentes cum beato Iacobo apostolo, quod „omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a patre luminum, qui postulantibus sapientiam dat affluenter et non improperat eis“, memores quoque, initium sapientiae esse timorem Domini, prae ceteris omnes et singulos ad synodum vocatos atque praesentes exhortandos esse duximus, et in Domino exhortamur, ut assiduis piisque precibus, ieiuniis et eleemosynis, prout Spiritus suggesserit, has actiones synodales adiuvare studeant, et peccata anteactae vitae detestantes, corde et opere progrediantur in viam domini nostri Iesu Christi.

Imprimis desideramus ex animo, ut rm̃i confratres nostri episcopi et venerabiles sacerdotes, huius synodi consultores, singulis saltem feriis quintis durante synodo missam de Spiritu sancto celebrent, feriis sextis in memoriam Passionis dominicae ieiunent, aliisque piis operibus assidue incumbant.

Sed et reliquos civitatis huius clericos cuiuscunque ordinis et dignitatis, maxime vero parochos, et omnes omnino fideles obsecramus in Domino, ut laudes et preces Deo iugiter offerentes, et continuo bonorum operum exercitio congregatis in synodo patribus eorumque cooperatoribus pie suffragari satagant. Quo securius vero a Deo exaudiri mereantur, suademus omnibus et singulis, ut hisce potissimum diebus humili et candida peccatorum confessione conscientiam purificent, et digne accedentes ad mensam Domini divino huic apud Patrem advocato nostro, quem in sanctissimo sacramento praesentem et adorandum profitentur, felicem synodi progressum et exitum supplices commendent; quatenus in nomine eiusdem domini Iesu Christi collecti, illum ipsum in medio nostrum experiamur, qui cum Patre et Spiritu sancto laudabilis et gloriosus est in saecula saeculorum.

DERETUM

de non discedendo.

Dum a Domino enixe precamur, ut eorum, quos in hac synodo congregavit, exitum quoque custodire dignetur: caritate fraterna monemus et obsecramus rm̃os episcopos comprovinciales, ne antequam synodus legitimo more finita fuerit, ex hac metropoli discedant, nisi fors iusta evenerit discedendi causa. Qua a nobis probata, discessuri obligantur, idoneum constituere procuratorem, qui decreta concilii suo et antistitis sui nomine suscipiet, et propriae manus subscriptione suscepta declarabit. Ceteris autem in synodo congregatis mandamus, ut, eveniente necessitate discedendi, causam prius iudicibus excusationum proponant examinandam et a nobis probandam.

DECRETUM

de iudicibus synodalibus.

Ex antiqua iudiciorum episcopalium, quae adstante sacerdotum senatu exercebantur, disciplina, labentibus saeculis orta est traditio et norma, ut in synodis constituantur iudices pro cognoscendis clericorum potissimum causis ad forum contentiosum pertinentibus. Eorumdem iudicum insuper est, obortas fors querelas praeiudicium concernentes tutissima prudentiae et caritatis sententia componere, porro eorum excusationes examinare, qui ad synodum vocati non comparuerunt, vel in synodo congregati, urgente tamen causa gravi discedere cupiunt, antequam actiones concilii finitae sint.

Ut antiquae disciplinae pia servetur memoria, et actiones synodales sine retardatione et singulorum gravamine expediri queant: consultum duximus, constituere iudicium synodale, cuius praesidem de consilio revm̃orum confratrum episcoporum elegimus et hisce electum declaramus reverendum sanctae ecclesiae metropolitanae praepositum ac primum

praelatum Wenceslaum equitem de Wáclavícek, cui socios in obeundo munere deputamus et iudices synodales constituimus: Ioannem Maran, sacrae theologiae doctorem et sanctae metropolitae ecclesiae praelatum scolast.; Adalbertum Mokry, sacrae theologiae doctorem et capituli cathedralis ecclesiae Budvicensis procuratorem; Wenceslaum Hrdina, sacrae theologiae doctorem et capituli cathedralis ecclesiae Reginaehradecensis procuratorem.

Agenda iudicum in prima concilii congregatione generali rite publicentur.

DECRETUM

de synodi officialibus.

Ut actiones concilii provincialis, servato sacrae liturgiae tenore et traditionis ecclesiasticae more, rite et ordinatim in Domino peragantur: constituimus, consultis revm̃is confratribus nostris episcopis, sequentes synodi officiales [1].

Agenda officialium in prima synodi congregatione generali rite publicentur.

DECRETUM

de publicatione ordinationis Tridentinae quoad residentiam.

Quamvis Deo laetabundi gratias agamus, quod in hac provincia sapientissimae concilii Tridentini quoad servandam residentiam ordinationes minime negligantur: decretis tamen eiusdem sacrosanctae synodi fideliter insistentes, mandamus, ut, prout patres Tridentini sancierunt, decreta ab iisdem edita, quae servandam residentiam concernunt, in hoc praesenti concilio republicentur.

Praelegentur decreta sessionis VI, *de ref.*, cap. 1, et sessionis XXIII, *de ref.*, cap. 1.

DECRETUM

indictionis primae sessionis publicae.

Consultis et assentientibus rm̃is confratribus episcopis, decrevimus iterumque decernimus, ut prima huius concilii sessio publica habeatur dominica XV post Pentecosten, quae erit die 9 huius mensis septembris. Cum ea ipsa die, hoc anno, festum sm̃i Nominis beatae virginis Mariae celebrandum sit: gaudeamus in Domino, pie precantes, ut intercedente eadem gloriosa virgine et Dei genitrice Maria, sub cuius praesidium confugimus in cunctis necessitatibus nostris, synodum praesentem visitare, disponere et benedicere dignetur. Per Christum dominum nostrum.

Datum die festo Nativitatis beatae virginis Mariae, die 8 septembris 1860.

DECRETUM

indictionis secundae sessionis publicae.

Consultis et assentientibus rm̃is confratribus episcopis, decernimus in Domino, ut proxima huius concilii sessio publica celebretur feria V post hanc dominicam, quae erit die 13 huius mensis septembris. Actiones nostras ipse Dominus adiuvando prosequatur, ut quemadmodum de felici exordio gaudemus, de fausto quoque laetemur profectu. Per Christum dominum nostrum.

Datum dominica XV post Pentecosten, die 9 septembris 1860.

DECRETUM

indictionis tertiae sessionis publicae.

Consultis et assentientibus rm̃is confratribus episcopis, decernimus in Domino, ut tertia huius concilii sessio publica celebretur dominica XVI post Pentecosten, quae erit 16 mensis septembris, et in quam simul incidet festum sanctae Ludmilae viduae martyris et patronae regni. Quam dum in divino officio veri veris praedicamus primulam, exoremus Dominum, ut ea intercedente primi huius post saecula concilii provincialis actiones ceu reflorescentis vitae ecclesiasticae initium benedicere dignetur. Per Christum dominum nostrum.

Datum feria V infra hebdomadam dominicae XV post Pentecosten, die 13 septembris 1860.

DECRETUM

indictionis quartae sessionis publicae.

De consilio et assensu rm̃orum episcoporum comprovincialium, decernimus et declaramus, quartam huius concilii sessionem publicam celebrandam esse proxima feria V, quae erit 20 huius mensis septembris. Sanctificaturi his ipsis diebus ieiunium quatuor temporum, divinis rebus intenti, sic a culpa quoque ieiunemus, ut e propriae poenitentiae suffragio, et multiplicatis totius orbis christiani precibus adiuti, divinum nobis adesse auxilium sentiamus. Per Christum dominum nostrum.

Datum dominica XVI post Pentecosten, die 16 septembris 1860.

DECRETUM

indictionis ultimae sessionis publicae.

Consultis et assentientibus rm̃is confratribus episcopis, decernimus, ut proxima, videlicet ultima huius concilii sessio publica habeatur dominica XVII post Pentecosten, quae erit die 23 huius mensis septembris. Oremus Dominum ac Deum nostrum, ut actiones nostras, quas aspirando praevenire dignatus est, adiuvando propitius prosequatur; utque cuncta nostra oratio et operatio per eum coepta fructuose finiatur. Per Christum dominum nostrum.

Datum feria V infra hebdomadam dominicae XVI post Pentecosten, die 20 septembris 1860.

DECRETUM

de electis iudicibus synodi in partibus.

Ut, quod ex ordinatione sacrosancti concilii Tridentini, in hac synodo capite III, tituli VI, dedimus decretum de iudicibus, quos aiunt in partibus, sedi apostolicae proponendis, illico executioni mandemus: consultis et assentientibus rm̃is confratribus episcopis, sequentes elegimus, et prout oportet, sedi apostolicae commendabimus viros ecclesiasticos [1].

Horum erit causas spirituales et ad forum̃ ecclesiasticum pertinentes, quae eis fors a sede apostolica et a quolibet legato vel nuntio in partibus tractandae committentur, pro tenore particularis mandati fidelissimo obsequio expedire.

Ut autem demandando fors officio se paratissimos esse palam faciant: provocamus electos atque praesentes, ut fidelitatem suam iuramento in manus nostras emittendo testentur.

Absentes autem idem iuramentum, cum per episcopos ordinarios provocati fuerint, praestabunt; iidem vero episcopi de emisso electorum iuramento tempore statuto nos certiores reddere non dubitabunt.

Datum dominica XVII post Pentecosten, die 23 septembris 1860.

DECRETUM

de electis testibus synodalibus.

Introductam antiquitus conciliorum decretis consuetudinem, ut scilicet in synodis provincialibus ex qualibet provinciae dioecesi deligantur duo pluresve

[1] Vide supra col. 183 C.

[1] Nomina electorum recensentur in decreto originali.

viri ecclesiastici, doctrina et pietatis laude probati, A gravissimo testium synodalium officio devinciendi, solemni decreto capite III, tituli VI, in hac synodo edito innovandam et tenendam esse, in Domino statuimus et promulgavimus.

Ut innovandae huiusmodi praxis mora non interposita exordium fiat: de consilio et assensu rm̃orum confratrum episcoporum, testes synodales elegimus, et electos palam declaramus [1].

Horum erit, diligenter animadvertere, an aliquid in dioecesi, cui adscripti sunt, corrigendum seu emendandum sit, cognitumque in proximo provinciae concilio ad nos et comprovinciales nostros episcopos referre, ut si de rebus quibusvis minus provisum sit, rectius per synodum provideatur.

Uberiorem ceterum de munere demandato instructionem episcopi in hac synodo congregati electis hisce testibus opportuno tempore communicabunt.

Ut autem officio suo legitima et solemni ratione B devinciantur: provocamus electos et hic praesentes, ut ad praestandum iuramentum requisitum illico accedant. Iurabunt in manus nostras, se munus susceptum fideliter pro Deo et propter Deum esse impleturos, et, postposito quolibet affectu sinistro, relaturos, quae pro tenore suae instructionis indagaverint et correctione indigere noverint.

Datum dominica XVII post Pentecosten, die 23 septembris 1860.

DECRETUM

de finienda synodo.

Actis et absolutis omnibus et singulis, quae prout Spiritus suggessit, agenda et decernenda videbantur in Domino, ut fides orthodoxa, pietas et disciplina ecclesiastica in clero et populo huius nostrae provinciae Deo largiente conservetur et augescat: humillimas Deo omnipotenti, qui actiones C nostras aspirando praevenire et adiuvando prosequi dignatus est, gratias reddentes provinciali huic concilio, de consilio et assensu revm̃orum confratrum episcoporum, finem imponendum censemus, et impositum palam denuntiamus, ideoque congregatam synodum dimittimus in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

Datum dominica XVII post Pentecosten, die 23 septembris 1860.

DECRETUM

indictionis proximi concilii.

Legi morique in sancta Dei ecclesia vigenti toto corde insistentes, pro officio metropolitici muneris nostri, omnibus et singulis hic praesentibus notum facimus et declaramus, proximum huius provinciae concilium elapso triennio a celebranda in unaquaque dioecesi, prout sacri canones urgent, synodo dioecesana in hac ipsa metropoli tempore a nobis de- D signando celebrandum fore. Deus ipse pius ac clemens, qui dispersa congregat, et congregata conservat, benedicat nobis, ut prout in huius, sic etiam in futuri concilii diebus exultemus et laetemur. Per Christum dominum nostrum.

Datum dominica XVII post Pentecosten, die 23 septembris 1860.

DECRETUM

de subscriptione et interpretatione concilii.

Cum rm̃i confratres episcopi in sessionibus publicis, quas Deo auxiliante celebravimus, omnibus et singulis decretis rite promulgatis assensum praebuerint: metropolitici nostri officii est legitimum ac propria manu scriptum urgere praestiti huius assensus testimonium.

Idcirco, metropolitana auctoritate nostra provocamus eosdem episcopos et synodi huius rm̃os fratres, ut ad altare accessuri nobiscum omnibus et singulis subscribant, quae collatis fraternis consiliis decrevimus in nomine Domini.

Si quid autem obortum fuerit difficultatis in istis decretis interpretandis: decernitur ex unanimi voto eorumdem rm̃orum patrum, authenticam decretorum interpretationem usque ad proximum provinciae concilium metropolitae esse reservatam; salva tamen sanctae Romanae ecclesiae et sedis apostolicae auctoritate, cui videlicet omnia in hac synodo acta et decreta ea, qua decet, reverentia subiicimus interpretanda, emendanda, et prout in Domino consultum videbitur, confirmanda.

Datum Pragae, dominica XVII post Pentecosten, 23 septembris 1860.

3. Sermones synodales eminentissimi metropolitae.

1. Allocutio in prima congregatione generali.

Feliciter sane mihi vobisque omnibus, patres revm̃i, vosque ceteri fratres ac filii dilecti, hodierna illuxit dies. Quod enim diuturna anteactorum temporum iniuria, pro communi sanctae catholicae religionis in hac nostra provincia ecclesiastica conservandae et augendae bono ex voto omnium nostrum hucusque ad optatum finem perduci minime potuit: id, utique divino aspirante numine, hodie faustis inchoari auspiciis laetis videmus oculis; subindeque pie in Domino exultantes bonam in spem erigimur fore, ut conventus hic noster communis orthodoxae fidei promovendae, nec non disciplinae ecclesiasticae revocandae proficiat, prout ardentibus votis hactenus vobis omnibus eum iam pridem expetitum fuisse, non ignoramus.

Quapropter intimas iam Deo optimo maximo gratias ago, qui nos hic incolumes congregavit diemque istum laetissimum, quem multi cupierunt videre, non solum vivendum, sed etiam solemnissime celebrandum infinita sua bonitate concedit.

O felix Praga! cui vel id calamitosa hac tempestate solatii obtigit, ut post ducentos quinquaginta quinque annos iterum primus iste augustissimus coetus ecclesiasticus in sinu tuo fortunate sancteque inchoetur!

Felix! ad quam unam tot patres rm̃i, tot amplissimi viri, tot religiosissimi abbates et monasteriorum praepositi, tot egregii sacerdotes ex universo inclyto regno Bohemiae convenere, ut quasi in specula congregati de regno Christi in adamata patria nostra instaurando ac promovendo probata sua uniant consilia.

Salvete ergo, revm̃i patres, et iterum dico: Salvete! Vos enim ardenti domus Dei zelo imbutos, non aetas, non labor, non valetudo, non itineris molestiae retardarunt, quominus ad hanc synodum pia alacritate festinaveritis, cui certe spectata vestra praesentia et praesidio futuri estis et ornamento!

Salvete et vos, fratres ac filii carissimi: sane numeroso conventu, quo vestram erga nos observantiam testamini, magnam cordi nostro dulcedinem parastis et consolationem, cum ad primum edictum, ne dicam ad nutum nostrum faciles ac promtos vosmet exhibuistis, et, relictis domi sacris aeque ac profanis negotiis, ad hanc sedem metropolitanam advolastis, vestra cum nostris iuncturi consilia, omnemque sollicitudinem, curam et cogitationem ad sm̃ae religionis nostrae dignitatem in hac provincia tuendam atque augendam nobiscum hisce diebus traducturi.

Agite, revm̃i patres et fratres carissimi, magnis alacribusque animis ad primam hanc synodum, pro felici, Christo domino adiuvante, conciliorum in-

[1] Nomina electorum recensentur in decreto originali.

auguratione accedamus oportet; neque enim est, A quod rei novitate aut difficultate deterreamur; bonorum siquidem omnium parens et auctor Deus, cuius Spiritu totum corpus ecclesiae sanctificatur et regitur, coeptis nostris favebit piaque conanima pro gregis devoti salute ad optatum exitum perducet. Aderit conatibus nostris Christus dominus, qui verbo veritatis sese obstrinxit: „Amen dico vobis, si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo.“ Amen.

2. Allocutio in prima sessione publica.

Revm̃i patres. Filii dilectissimi.

Sancta Dei ecclesia, saluti prospiciens animarum, solertissima semper invigilabat cura omnemque indefesso labore movebat lapidem, ut reiectis erroribus, veritatis splendor latius illucesceret, utque vitiis exstirpatis candor morum in membris Christi coruscaret. Neminem autem vestrum latet, qualem ec- B clesia, hunc gravissimi momenti finem assecutura, elegerit, viam; nostis omnes, copiosa per saeculorum decursum convocata fuisse concilia, legemque sancitam, ut quotiescunque rerum temporumque ratio admitteret et postularet, synodi celebrarentur, sicque morem videtis in ecclesia enatum, qui antiquitate est venerabilis, experientia comprobatus, immo et necessitate nonnumquam praescriptus.

Antiquitate laudabilem dico conciliorum morem. Est enim huius in ecclesia instituti auctor Christus dominus, suntque magistri apostoli; nam eius certa quidem sane est illa promissio, cum suam opem suumque auxilium eiusmodi conventibus rite celebratis pollicetur et defert, dum ait: *„Amen dico vobis, ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio eorum.“* Apostoli vero, etsi doctore Spiritu sancto uberem sacrarum rerum cognitionem singuli acceperant, tamen si quid gravius C publice praesertim agendum noverant, hac consultandi ratione uti consueverunt; non alia ex causa, quam ut futuris temporibus posterisque ecclesiae rectoribus exemplum relinquerent et normam.

Horum aemuli exemplorum, iam altero aerae christianae saeculo concilia celebraverant episcopi, et finitis tandem, quibus Romanorum imperatores regnum Dei evertere intendebant, cruentis persecutionibus, ecclesia redditam sibi pacem eum in finem prae ceteris adhibuit, ut magnos illos et augustissimos coetus celebraret, quos nominasse iam laudasse est; sanctas videlicet et oecumenicas synodos, quarum supremam in rebus fidei ac morum auctoritatem tam Oriens quam Occidens venerabundus semper agnovit.

Praeter istos oecumenicos, in quibus totius a Christo instituti magisterii infallibiles resonabant voces, pariter antiquissimo iam aevo particulares D quoque reperimus sacros conventus, in quibus singularum regionum vel dioecesium antistites de salute gregis sibi commissi consultabant; donec Nicaena synodus hunc saluberrimum usum decreto munivit, ut nimirum duo quotannis in quaque provincia celebrentur concilia. Novimus innumerabiles deinceps sanctiones fuisse constitutas, ac promulgata tum summorum pontificum tum conciliorum decreta de retinenda aut certe repetenda hac synodorum consuetudine.

Si quis autem quaerat, cur a primis inde temporibus tam frequenter sint convocata concilia, et cur ecclesia, ne in desuetudinem abiret usus iste, tanto studio contenderit, respondemus: concilia antiquitate non solum sed et utilitate esse conspicua, eaque, irrigui fontis ad instar totum, ecclesiae organismum emolumento fecundare et vigore salutari replere.

Ipsi etenim sacri canones et acta synodorum vociferantur, quanta ex iis semper exundet utilitas. Converte oculos ad concilia, quae ad hoc usque tempus habita sunt: eorum alia orthodoxae fidei dogmata enuclearunt, eidemque oppositos errores damnarunt; alia haereticos in communis Christi fidelium matris sinum, aut schismaticos in unitatis centrum, a quo se ipsi seiunxerant, restituendos sibi proposuere. In id alia incubuere, ut cleri populique christiani mores in antiquum splendorem reflorescerent. Omnia tandem et singula eodem spiritu, eo videlicet veritatis, ordinis, Dei gloriae animarumque salutis zelo animata, ubique locorum, nullo non tempore desudavere: ut lites componerent, abusus tollerent, scandala et vitia evellerent, virtutes sererent; superque imperii daemonis eiusque errorum exitio Christi domini eiusque veritatis imperium propagarent firmarentque. Quapropter B summo iure concilia ceu nervi corporis ecclesiae, fidei fundamentum, salutis publicae basis et fulcrum, eiusdemque hostium terror, nunquam non sunt spectata.

Verum, quo salubriores fructus e conciliis rite celebratis in rempublicam christianam redundant, eo graviora ex eorum neglectu damna exsurgunt.

Inde iam sanctus Moguntinae ecclesiae archiepiscopus Bonifacius, in epistola ad Zachariam papam conqueritur, non alio magis ex capite profectam esse in Germania devastationen ecclesiae sive in spiritualibus sive in temporalibus, quam ex conciliorum cessatione.

Inde, ceu alter Ieremias, celeberrimus Mediolanensium praesul, sanctus Carolus Borromaeus, temporis sui morbos deplorabat, et ob oculos proponi iubet probaticam illam piscinam, atque in ea multitudinem languentium, caecorum, claudorum, exspectantium motum aquae, agitandae nimirum C synodali consultatione et pastorali officio.

Verumtamen cum tanta sint synodorum commoda, talisque eis competat auctoritas: in votis omnium vestrum censemus, immo necessarium existimamus, ut antiquissimum hoc ac saluberrimum institutum instauretur.

Hoc quippe ecclesia iubet mandatis tam urgentibus, ut reluctari eis possit nemo, nisi qui ecclesiae ipsius refragetur bono, cui concilia serviunt.

Ad hoc pulcherrime incitamur exemplo episcoporum Germaniae, Galliae, Americae aliarumque orbis catholici regionum, qui, igne zeli apostolici succensi, in Domino convenire iamiam coeperunt.

Hoc aevum nostrum calamitatibus plenum eiusque gravissimae indigentiae exoptant, immo strictissime postulant. Quam tristis etenim sit et rei catholicae inimica atque acerba temporum nostrorum conditio, vos ipsi quotidie nobiscum experimini. D Tempora proh dolor! dicimus nostra, quibus ingemiscere cogimur, esse foris pugnas, intus timores et pressuras; tempora, quibus irreligiositas huiusque indivulsa comes corruptio et dissolutio morum, non modo praealtas procerum aedes perrumpere, verum ipsas etiam infimas turbae casas inficere nefando ausu contendit.

Iubet denique vox sm̃i domini nostri ac summi in ecclesia pastoris Pii, qui ab ipso pontificatus sui exordio concilia, ceu firmissima disciplinae ecclesiasticae fulcra iterum iterumque commendat. Atque utinam paternae ipsius sollicitudini tanto uberiores laborum nostrorum synodalium fructus, praeclaras scilicet salutaresque huius concilii actiones, deferre possimus, quanto maiori temporis intervallo avitam synodorum praxim etiam apud nos interruptam fuisse, iustissimo dolore lugemus.

Sane olim beatissimae memoriae Arnestus, primus huius sedis archiepiscopus, quasdam constitutiones

provinciales edidit, quae hodiedum superstites memoriam sempiternam merentur; tum quod dignae sint tanto archipraesule sub glorioso principe Carolo IV pronuntiatae, et avitae religionis studium, sanctitatem et felicitatem vehementer commendent, posterisque ob oculos ponant; tum, quod fundamentum quasi praebeant et lumen celeberrimae synodo archidioecesanae, quam, deposito illo diuturnae viduitatis squalore, ac restitutis ecclesiae Pragensi legitimis pastoribus, felicis recordationis Zbigneus, archiepiscopus, solemniter peregit, ubi, praeter multa praeclare, dilucide ac breviter statuta id quoque districte mandatur, ut synodi Tridentinae non multo ante celebratae decreta veneranda fideliter serventur.

Haec itaque ultima synodus est, a maioribus nostris peracta; nam posthac inter varias turbas motusque Bohemi vivebant, quibus tam diu impedita sunt et prorsus antiquata concilia provincialia, et synodi dioecesanae neglectae, donec gloriosus Deus, qui facit mirabilia magna solus, suae munificentiae sinum nobis aperuit, nosque tandem, quo totis animi nostri viribus contendebamus, ipsius adiuvante misericordia, his ipsis faustissimis diebus pervenimus, videlicet synodum nostram in celeberrimo hoc Sancti Wenceslai sacello prima sessione publica aperientes.

Aggrediamur igitur actiones nostras conciliares, et ad piam hanc muneris nostri curam, patres revm̃i ac filii carissimi, toto pectore incumbamus, hoc enim singuli uniuscuiusque nostrum greges requirunt, hoc tota provincia re magis quam voce deposcit!

Hoc vehementer exoptat beatissimus pater, cuius piissima erga nos sensa hesterna die non sine commotione mentis excepimus; qui tanquam Aaron noster manus ad coelum pro nobis levat, ut ipsius benedictione armatus vincat Israel noster.

Hoc denique flagitat Christus Iesus, ut constet sibi ratio officii nostri erga oves, quas pretio sanguinis sui redemptas nostrae fidei prudentiaeque commendavit et concredidit; cuius gratia contendamus, ut populum nobis commissum purgemus, illustremus et perficiamus, atque tandem in coelestia tabernacula introducamus. Amen.

3. Allocutio in ultima sessione publica.

Revm̃i patres. Filii dilectissimi.

Sacris concilii nostri laboribus coronidem imposituri, ultima vice hanc ecclesiam ingressi sumus, ut, priusquam in osculo pacis ab invicem divellamur, respiciamus ad praeteritum, et prospiciamus ad futurum.

1. Quoad praeteritum, exaltare oportet voces nostras, et iubilante animo gratias agere domino Deo nostro, qui hanc primam synodi actionem inchoare feliciter et admirabili sua providentia terminare concessit.

Magnificate igitur, patres revm̃i, magnificate Dominum mecum; vere enim in synodo hac fecit nobis magna, qui potens est et nomen sanctum eius.

Dei auxilio terminatae sunt synodales consultationes nostrae; acta sunt omnia eo decore eaque maiestate, eo tandem animarum consensu, quem tanti conventus, uno animati spiritu, dignitas utique exigebat.

Quapropter post Deum, a quo omnis sufficientia nostra est, vobis, revm̃i patres, vobisque fratres carissimi, ex toto corde grates et gratias ago litoque intimas.

Debet profecto perennes tota provinciae ecclesia laudes vobis, revm̃i praesules, pro sincera et constanti et sancta paternaque teneritudine, quam in hoc pastorali negotio verae ac aeternae ipsius felicitati et saluti impendistis. Hanc etenim, etsi tacito silentio venerari velim, conatus, studia, labores vestri abunde loquuntur: immo, hunc zelum vestrum insignem, hanc exquisitam sollicitudinem, tempora futura narrabunt, hanc fasti synodales loquentur, et posteritas in annalibus huius Pragensis ecclesiae admirabunda grataque mente suscipiet.

Non minus vobis etiam gratias agere et gratulari optimo iure debemus, venerabiles fratres ac filii.

Quatuordecim dies a primo nostro conventu effluxerunt, et si post tam breve temporis spatium materiae synodalis, quam pertractastis, multitudinem et magnitudinem spectemus: omnia haec prudentissimam vestram mentem facunde testantur summis dignam encomiis!

Sane ego tanto gratiori affectu et dulciori memoria vestri laboris semper recordabor, quanto maiori laetitia vestro consortio per tempus sacrae huius synodi perfrui, vestram religionem, doctrinam, vestramque in commune ecclesiae bonum infatigabilem operam spectare ac venerari me potuisse, inter felicissimos vitae meae dies reputabo.

2. Verumtamen vero si diligentiam non minus atque prudentiam in exarandis decretis synodalibus praestitimus, fidem quoque et constantiam in exequendis servemus oportet, ut ipsi prius faciamus quae docemus, sicque absolutos bonorum pastorum numeros adimplentes, oves nobis conformando, pastorum prototypo conformemus Iesu Christo.

Hinc pastoralis officii cura prae ceteris me ac vos, revm̃i patres, admonet, et sacrorum canonum decreta exigunt, ut, quae in hoc conventu, iuvante Spiritu sancto, pro nostro gregisque dominici bono, verbis sancita, scriptaque lege exarata sunt; ea nos, ad suas singuli ecclesias angelo comite reduces, fidelium cordibus inaremus.

Cum autem nulla alia ad hunc finem assequendum rectior sit via, quam frequens synodi dioecesanae celebratio; nihil nobis in futurum poterit esse gravius, nil sanctius, quam ut citissime opportuneque ex praescripto ab ecclesia more dioecesanas congregemus synodos, et, Deo adiutore, omnia et singula, quae in hoc provinciali concilio statuta, decreta et ordinata sunt, iis quorum interest, rite et legitime annuntiemus, stricteque servanda ac exequenda promulgemus.

Quid enim prodesset synodum provincialem adunare et in concilio congregari, si quod sanctionibus saluberrime statutum est, opere non compleremus?

Quid quaeso, celeberrimae synodi Pragensis ultimae constitutiones, quoniam nimirum ob temporum iniquitatem ad effectum deduci nequivere, quid inquam ad rem ecclesiasticam promovendam, in cuius quippe gratiam conditae erant et sancitae, utilitatis attulere? Constitutiones dicimus praeclaras, in quibus nihil fuit a maioribus nostris omissum, quod cum ad recte credendum tum ad sancte vivendum pertineret. Leges profecto etsi optimae, mutae tamen res sunt; ut igitur loquantur et moveant, ut persuadeant et convincant, vita animandae, praxi exercendae sunt; haud secus ac cibus saluberrimus, sapide compositus sciteque paratus, ut corpus vegetet, sumendus utique est et per omnes venas diffundendus.

Vocate igitur, patres revm̃i, vocate, tanquam Iosue, omnem Israel, diciteque clero et populo: Estote solliciti, ut custodiatis cuncta quae scripta sunt in volumine legis istius. Monete, qui estis protectores salvationum Christi, maiores natu de ecclesiis vestris, monete genus electum, regale sacerdotium, et ad eloquia nostra synodalia corda eorum erigite.

Sed fiet illud, ut spero, a vobis, fietque a me; attamen priusquam et quo maiori fructu a nobis fiat, ante omnia memores obedientiae, reverentiae et submissionis, quam erga sanctam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum optimam matrem et tutissimam magistram, merito debemus, has easdem constitutiones nostras sm̃i salvatoris Iesu Christi in terris vicario humiliter subiiciemus, ut sedis apostolicae iudicio corrigantur, eiusque auctoritate fulciantur.

Hac summi in ecclesia patris ac pastoris auctoritate firmata, sancte salubriterque concilii decreta redundent in greges nostros, ut frondeant in gratiam dentque odorem suavitatis coram Deo et hominibus; ut videant omnes opera eorum bona, glorificentque Patrem nostrum, qui in coelis est.

Hoc tandem ultimum est ac unicum votum meum, quo etiam vos omnes amplector, qui hunc coetum synodalem labore iuvistis et praesentia ornastis, quodque vobis, iamiam discessuris ceu ultimum vale defero et acclamo, „ut videatis bona Ierusalem et accipiatis coronam laborum immarcescibilem ab aeterno pastore ac domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus, et cui sit omnis honor et gloria et imperium in omnia saeculorum saecula, amen."

4. Acclamationes in ultima concilii sessione publica factae.

Acclamatio: Sacrosanctae et individuae Trinitati, crucifixi domini nostri Iesu Christi humanitati, beatissimae et gloriosissimae, semperque virginis Mariae fecundae integritati, coelestium patronorum nostrorum Cyrilli, Methodii, Viti, Wenceslai, Adalberti, Sigismundi, Ioannis Nepomuceni, Procopii, Cosmae et Damiani, Benedicti cum fratribus, Norberti, Iosephi atque Ludmillae, et omnium sanctorum universitati sit sempiterna laus, honor, virtus et gloria per infinita saecula saeculorum.

Responsio: Sempiterna laus, honor, virtus et gloria ab omni creatura, nobisque remissio omnium peccatorum, per infinita saecula saeculorum.

Acclamatio: Beatissimo patri et domino nostro Pio papae IX, Iesu Christi in terris vicario, legitimo beati apostolorum principis successori et sanctae universalis ecclesiae pontifici, piissima urbis et orbis obedientia, felix de cruce crucis victoria, multi anni et aeterna memoria.

Responsio: Obedientia, victoria, multi anni et aeterna memoria. Dominus conservet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra, et non tradat eum in manus inimicorum eius. Esto ei, Domine, turris fortitudinis a facie inimici. Mitte ei auxilium de sancto, et de Sion tuere eum.

Acclamatio: Augustissimo imperatori et regi nostro Francisco Iosepho, pio ecclesiae catholicae filio et advocato meritissimo, principi apostolico, provide sollicito ut fides, pietas et omnis recti honestique vigor in Austriae imperio conservetur et augescat, pax a Domino, diuturna incolumitas, memoria in benedictione.

Responsio: Pax a Domino, diuturna incolumitas, memoria in benedictione. Salvum fac, Domine, imperatorem ac regem nostrum, et ab omnibus tuere adversis: quatenus et ecclesiasticae pacis obtineat tranquillitatem, et post huius temporis decursum ad aeternam perveniat haereditatem.

Acclamatio: Em̃o ecclesiae Pragensis archiepiscopo et provinciae metropolitae Friderico, sacrae Romanae ecclesiae cardinali, solertissimo antistiti, fideli pastori, pii Arnesti successori providissimo, primi post saecula provincialis huius concilii auctori et rectori, quem ordinis et regiminis synodalis in hac provincia restitutorem grata cordà praedicant et praedicabunt in aevum, gaudium in pace, prosperitas ad multos annos, cum multis annis magnae gratiae, grati greges, grata posteritas.

Responsio: Gaudium cum pace, prosperitas ad multos annos, cum multis annis magnae gratiae, grati greges, grata posteritas. Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, et inclinato super Fridericum metropolitam nostrum cornu gratiae sacerdotalis, benedictionis tuae in eum effunde virtutem.

Acclamatio: Revm̃is episcopis, synodi huius patribus, pietatis et laboris merces copiosa, felix ad greges reditus, et aeterna gaudia pastorum.

Responsio: Merces copiosa, felix ad greges reditus et aeterna gaudia pastorum. Da eis, quaesumus Domine, verbo et exemplo, quibus praesunt, proficere: ut ad vitam una cum gregibus sibi concreditis perveniant sempiternam.

Acclamatio: Omnibus et singulis hic praesentibus viris ecclesiasticis, venerabilibus et providis patrum cooperatoribus salus, benedictio et retributio a Domino.

Metropolita solus respondet, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus sancti descendat super vos, ut sitis benedicti in ordine sacerdotali, et fructum habeatis, et fructus vester maneat in aeternum.

Omnes respondent: Amen.

Acclamatio: Venerabili clero huius civitatis et totius provinciae messis multa, felix et fausta, et ipse Deus merces magna nimis.

Responsio: Messis multa, felix et fausta, et ipse Deus merces magna nimis.

Metropolita et patres prosequuntur, alta voce dicentes:

Praetende, quaesumus, Domine, super famulos tuos, quos nobis ordinis nostri dedisti cooperatores, spiritum gratiae salutaris; et ut in veritate tibi complaceant, perpetuum eis rorem benedictionis tuae infunde. Per Christum dominum nostrum.

Omnes respondent: Amen.

Acclamatio: Dilecto civitatis huius et totius provinciae populo fideli salus, pax et gaudium in Spiritu sancto.

Responsio: Salus, pax et gaudium in Spiritu sancto.

Metropolita et patres prosequuntur, alta voce dicentes:

Salvum fac populum tuum, et benedic haereditati tuae.

Acclamatio: Cunctis denique nostrae congregationis fratribus, propinquis et benefactoribus, qui ex hoc saeculo transierunt, et omnibus fidelibus defunctis lux perpetua et requies aeterna.

Responsio: Requiem aeternam dona eis Domine, et lux perpetua luceat eis.

III. ACTA SUBSECUTA.

1. Relatio ad sedem apostolicam de celebrato concilio.

Beatissime pater.

Vix ullum unquam novimus cordis nostri tam ardens desiderium et pastoralis officii nostri votum, continuis Deo precibus commendatum, quam ut, illo ipso largiente, interruptam temporis iniuria salutarem synodorum praxim instaurare in hac provincia faustissime nobis contingeret. Cui voto, acceptis vestrae sanctitatis literis die 17 martii 1856 ad congregatos Viennae antistites imperii Austriaci datis, novum accessit debitae pietatis desiderium, ut videlicet apostolicae exhortationi fidelissime obtemperaturi, celebrando quantocius concilio pro-

vinciali beatissimum patrem et supremum totius ecclesiae pastorem tot tantisque praeter omnium ecclesiarum sollicitudinem, Deo permittente, iniuriis saeculi pressum quodammodo solaremur.

Propositam anno 1859 huiusmodi concilii celebrationem supervenientis eodem anno, prout infra scriptus provinciae metropolita beatitudini vestrae devotissimis literis die 1 augusti 1860 moerens retulit, belli calamitates et seditionum pericula praepedierunt, quae cum et clerum et populum imperii Austriaci funestissimis auspiciis exagitaverint, prorogationem actionis synodalis suadere videbantur.

Tanto maiori cordis exultatione diu desideratam, et publico indictionis edicto legitime convocatam provinciae huius synodum festo sanctissimi nominis Mariae, die scilicet 9 septembris 1860, pie plaudente clero et fideli populo, in nomine Domini aperuimus, eidemque divino confortati auxilio, cuius auspicem laetabundi accepimus beatitudinis vestrae apostolicam benedictionem et indulgentiarum donum, faventissimis literis de die 24 augusti 1860 renuntiatum, dominica XVII post Pentecosten, quae incidit in diem 23 septembris 1860, concordissimis vocibus Deo gratias agentes, faustum, ut pie confidimus, finem imposuimus.

Unus tantummodo absolutis feliciter praefatae synodi actionibus dolor nobis accrevit; quippe qui, dum omnes vehementer optavimus et sperabamus fore ut concilii huius decreta et acta sive per ipsum provinciae metropolitam, sive per alium episcopum comprovincialem ad sacratum beatitudinis vestrae solium deferri possent, exoptatam tamen acquirendi huiusmodi solaminis occasionem frustra hucusque praestolati sumus. Cum iam tum pastoralis muneris nostri vigiliis, tum irrequieta per orbem vicissitudine rerum continuo detineamur adeo, ut nemo nostrum impraesentiarum, habiti concilii nuntius, limina apostolorum visitare queat: humillimam de rebus actis, quam sacri canones et ipsa corda nostra postulant, relationem diutius differre haud possumus.

Quapropter, ea qua decet religione et reverentia concilii huius provincialis acta et decreta ad sanctam beati Petri cathedram deponimus, sanctitatem vestram profundissima pietate precantes, ut quae ad maiorem Dei gloriam et instaurandam ecclesiastici ordinis in hac provincia disciplinam communi oratione et operatione in nomine Domini decernenda statuimus, recognoscere et examinare, quae pro fragilitate humana minus recte condidimus, corrigere et castigare, quae vero ad augendum Dei honorem apta et gregibus nobis concreditis proficua videbuntur, auctoritate apostolica probare, et ut probata publicari queant, licentiam benevole conferre dignetur.

Restat, ut ad beatos sanctitatis vestrae pedes provoluti, benedictione apostolica donari mereamur, quam pro nobis ipsis et pro huius provinciae clero et populo enixis humilitatis precibus efflagitamus.

Sanctitatis vestrae humillimus, devotissimus, obedientissimus

Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus metropolitanae ecclesiae Pragensis.

Pragae, festo sancti Adalberti, episcopi martyris et regni Bohemiae patroni, die 23 aprilis 1861.

2. Litterae sanctissimi domini nostri Pii papae IX de recognitis concilii actis et decretis.

Dilecto filio nostro Friderico, sacrae Romanae ecclesiae presbytero cardinali Schwarzenberg, archiepiscopo Pragensi,

PIUS PAPA IX.

Dilecte fili noster, salutem et apostolicam benedictionem. Summa quidem consolatione affecti fuimus, ubi primum novimus, te, dilecte fili noster, pro eximia tua pietate et episcopali sollicitudine salutare suscepisse consilium convocandi provincialem synodum iamdiu in Pragensi provincia tristissimis rerum vicibus intermissam. Neque minorem experti sumus iucunditatem, cum eiusdem synodi acta supremo nostro et huius sanctae sedis iudicio subiicienda curasti. Nos quidem, nulla interposita mora, nostrae congregationi concilii Tridentini decretis tuendis interpretandisque praepositae commisimus, ut eiusdem synodi acta ex more accurate perpenderet, ac deinde omnia sedulo ad nos referret, et congruum tibi responsum daret. Nobis vero temperare non possumus, quin meritas tibi, dilecte fili noster, ac venerabilibus fratribus episcopis tuis suffraganeis deferamus laudes, et ex animo vehementer gratulemur. Namque novimus, a te et ab eisdem venerabilibus fratribus in hac provinciali synodo habenda omnem concordissimis animis operam, industriam ac diligentiam adhibitam fuisse in iis ineundis consiliis, quae hisce praesertim luctuosissimis temporibus ad catholicae ecclesiae et huius apostolicae sedis causam, doctrinam ac iura tuenda et propugnanda, ad populorum mores formandos, honestatem fovendam, pietatemque augendam, atque ad rectam cleri institutionem ac sanctitatem procurandam, eiusque pro animarum salute zelum excitandum, atque ad tot perniciosissimos huius infelicissimae nostrae praesertim aetatis errores propulsandos, possint conducere. Persuasissimum autem nobis, te, dilecte fili noster, eosdemque venerabiles fratres divino innixos auxilio ea omnia maiori usque alacritate, vigilantia et studio semper esse praestituros, quae ad maiorem Dei gloriam et animarum salutem curandam quovis modo possunt pertinere. Nihil vero dubitamus, quin a te eisdemque venerabilibus fratribus ferventissimae Deo optimo maximo sine intermissione adhibeantur preces, ut exsurgat, et iudicet causam suam, ac praesentissimo suo auxilio adsit nobis, adsit ecclesiae suae, omnesque ecclesiae et huius apostolicae sedis hostes humiliet, eosque de iniquitatis via ad iustitiae salutisque tramitem reducat. Nos interim haud omittimus ipsum clementissimum bonorum omnium largitorem Deum humiliter enixeque orare et obsecrare, ut uberrima quaeque divinae suae gratiae dona super te et commemoratos venerabiles fratres propitius continenter effundat, quae in dilectas quoque oves tibi et illis commissas copiose descendant. Atque horum auspicem, et praecipuae, qua te complectimur, benevolentiae pignus apostolicam benedictionem ex intimo corde profectam tibi ipsi, dilecte fili noster, et eisdem venerabilibus fratribus episcopis istius ecclesiasticae Pragensis provinciae, cunctisque clericis laicisque fidelibus tuae et illorum curae concreditis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 7 augusti anno 1862, pontificatus nostri anno XVII.

Pius papa IX.

3. Literae eminentissimi cardinalis Caterini, sacrae congregationis concilii praefecti, de eodem argumento.

Eme ac revme domine observandissime.

Inter multiplices et assiduas negotiorum ecclesiasticorum curas, quibus haec sacra congregatio Tridentini iuris interpres ac vindex indesinenter distringitur, nihil gratius eidem accidere solet, quam actorum decretorumque recognitio, quae in synodorum provincialium celebratione promulgantur, probe sciens, veluti praeclare aiebat sanctae memoriae Alexander VII: „Nihil frequenti synodorum

celebratione populorum saluti, ac veteri disciplinae constituendae accommodatius est, eisque intermissis, magna in moribus continuo ad omnem improbitatem ac peccandi libidinem facta fuit immutatio."[1]

Porro cum sm̃us dominus noster conciliorum provincialium redintegrationem, veluti medendis huius aevi malis optimum remedium, sapientissime commendaverit, ac tu, em̃e domine, huiusmodi voci libenter obsecutus nedum anno 1860, suffraganeos tuos in synodalem conventum Pragae congregaveris, sed etiam illius acta et decreta expendenda ad sanctam sedem ex Sixtina lege detuleris, per te coniicere potes, quanta delectatione affeceris ipsum sm̃um dominum nostrum, cui hac de re speciatim facta est relatio, nec non em̃os patres sacrae huiusce congregationis, cuius ipse praeclara pars es, et quam egregia vicissim gratulationum testimonia per me tibi perhiberi merueris. Et sane si ea respiciantur, quae ab eminentia tua tuisque suffraganeis in concilio provinciali constituta sunt, auctior ampliorque laudum tuarum cumulus efficitur; illa siquidem decreta opportuna et efficacia visa sunt „pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis", qui, iuxta concilii Tridentini[2] verba, finis est huiusmodi conventuum.

Etenim merito sperandum est illud fore, ut in posterum, novis illis legibus istic in usum deductis, in primis qui vasa Domini ferunt, utique mundentur, et qui ad spem ecclesiae subcrescunt, tamquam lignum futuri sint, quod plantatum est secus decursum aquarum, quod fructum suum dabit tempore suo. Subinde fidei semen in puerorum animis mature ac diligenter insitum, et solerti assiduaque cura in adultis excultum uberrimas iustitiae fruges sine dubio progignet. Deo sanctisque coelitibus debitus cultus exhibebitur, unde maior quae debetur Deo gloria, maius populo vestro e coelo praesidium derivabit[ur]. Sacramenta insuper iuxta ritus ac caerimonias ab ecclesia approbatas administrata, potiori usque adiumento erunt ad gratiam accipiendam, acceptam confirmandam, ac perditam recuperandam. Aedibus Deo sacris provide consultum erit, refectionibus apte ac in tempore susceptis, sacra supellectile provisa, et omnibus aliis necessitatibus reparatis. Sacra hierarchia, admirabili sapientia ordinata et distincta, rectum sanctumque rei christianae regimen ita servabit atque custodiet, ut eadem coelestem hierarchiam, quantum rebus licet humanis, imitari quodammodo videatur. Ordo regularium, unde tam ingens in ecclesia Dei splendor ac utilitas dimanat, adiutricem clero saeculari in procuranda animarum salute diligentiorem in dies navabit operam. Denique bona ecclesiastica, quae cultui divino fovendo et ecclesiae ministris tuendis necessaria sunt, [ita administrabuntur, ut huic fini] apprime respondeant. Horum profecto bonorum fructus merito sibi ex hac vestra provinciali synodo adpromittit sm̃us dominus noster et sacra haec congregatio; quam quidem spem ut promptius et uberius impleatis, illud restat, ut speratas huiusmodi utilitates in vestras dioeceses effluere curetis indicta primo quoque tempore a vobis singulis dioecesana synodo, cui ex peracto provinciali concilio planior et facilior strata cuique vestrum est via. Ita enim sm̃i domini nostri auctoritati, ac patrum em̃orum voto cumulate satis per vos factum pro certo habere poteritis.

Ceterum quae pauca em̃i patres animadvertenda censuerunt, habebis ex pagella, quam una cum hisce literis accipies.

Haec habui nomine sacrae congregationis; ego vero singulatim impensos aestimationis et observantiae meae sensus ex animo testatos velim eminentiae tuae, cui manus humillime deosculor.

Romae, 12 augusti 1862.

Eminentiae tuae humillimus et addictissimus famulus

Prosperus, cardinalis Caterini, praefectus.

Petrus, archiepiscopus Sardianus, pro-secretarius.

Em̃o cardinali archiepiscopo Pragensi.

4. Promulgatio decretorum concilii.

Fridericus, sacrae Romanae ecclesiae tituli Sancti Augustini presbyter cardinalis Schwarzenberg, Dei et sedis apostolicae gratia metropolitanae ecclesiae Pragensis archiepiscopus et princeps.

Revm̃is fratribus episcopis comprovincialibus, atque totius provinciae clero et Christi fidelibus, salutem in Domino.

Iniunctum metropolitici regiminis nostri officium postulat omnino, ut in cunctis, quae ad maiorem Dei gloriam et provincialis ecclesiae nostrae utilitatem sacris innixi canonibus perficienda in Domino decrevimus, sanctae Romanae ecclesiae, omnium ecclesiarum matri, et legitimo principis apostolorum haeredi, omnium fidelium in orbe terrarum patri, salvifico fidei et obedientiae vinculo nos testemur adunatos.

Hinc cum, Deo auxiliante, synodum provincialem anno ab incarnatione Domini 1860 cum maxima cordis consolatione celebrasse nobis contigerit: laetabundi ad Petri, quam Pius haereditavit, cathedram confugimus, humillime precantes, ut concilii istius acta et decreta, quae supremo sanctae sedis arbitrio probanda subiecimus, beatissimus pater recognoscere, et recognita supernis apostolicae benedictionis fluentis irrigare dignaretur.

Utriusque huius voti compotes facti, praefati concilii decreta a sancta sede recognita, et prout in authentico exemplo reposito in archivo curiae nostrae exhibentur, typis evulgata, metropolitici muneris nostri auctoritate praesentibus literis per universam provinciam promulgamus et in nomine Domini promulgata renuntiamus.

Unica nos novum vitae spiritualis fontem aperientes, timoris subit cogitatio, ne scilicet, quae ad fidem amplificandam, ad pietatem fovendam, ad cleri populique salutem augendam condita sunt, ullius culpa frustrentur, adeoque illa ipsa, in quibus a Domino potius remunerari desideramus, incuriae reatum et damnationis periculum provocasse videantur.

Rogamus itaque revm̃os fratres coepiscopos, ut [in] exsequendis decretis, quae nobiscum votis concordissimis sancierunt, assidua sollicitudine intenti, uberrimos communis orationis et laboris fructus colligere mereantur.

Monemus in Domino venerabilem clerum, obsecramus sacerdotes Domini, ut tamquam providi cooperatores episcopalis ordinis nostri antistitum suorum depositum pie custodiant, et fidelissima decretorum synodalium observantia praelucentes, tum propriae sanctificationis augmentum, tum reflorescentis agri dominici solamen ac meritum acquirere connitantur.

Commonemus tandem et obtestamur dilectissimos Christi fideles per caritatem Dei, ut quod synodi patres gregibus sibi commissis suggerunt ad salutem, grati docilesque accipiant non ut verbum hominum, sed sicut ministrorum Dei.

Quae omnia ut ex communi voto fauste eveniant, pias totius ecclesiae nostrae preces requirimus ad efflagitandum divinum adiutorium, cuius firmissimum

[1] Const. 20, § 8 [die 26 maii anno 1656].

[2] Sess. XXIV, cap. 2, *de ref.*

pignus habemus benedictionem apostolicam, quam A sm̃us pater ac dominus noster Pius papa IX gratiosissimis literis die 7 augusti 1862 nobis ipsis, revm̃is fratribus episcopis cunctisque clericis laicisque fidelibus ecclesiasticae nostrae provinciae peramanter impertiri dignatus est.

Datum Pragae, in festo sanctorum Cyrilli et Methodii, confessorum pontificum et patronorum Bohemiae, quae est dies 9 martii, anni a nativitate domini nostri Iesu Christi 1863.

Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Pragensis et metropolita.

DECRETA CONCILII.

TITULUS I.

De sacerdotio.

Caput I.

De dignitate ordinis sacerdotalis.

Inter praeclarissima providentiae et miserationis divinae pignora, quibus ecclesia catholica pie gloriatur, novae legis sacerdotium eminet, sacrato levitarum ordine a saeculis praemonstratum, et flagrantissimo caritatis affectu in coena Domini solemnissime institutum.

Cuius ordinis et ministerii quanta sit dignitas et excellentia, tum ex eo patet, quod fidei christianae, quae omnium bonorum fundamentum est, praedicandae et conservandae officium sacerdotio concreditum fuit, tum quod cetera sacramenta sine illo partim confici et administrari nullo modo queunt, partim solemni caerimonia et religioso quodam cultu carere videntur [1]. Quaecumque enim labile genus humanum Dei miserantis munera poposcerit, sacratissimo Iesu Christi sacrificio promerita et impetranda, collata sacerdotibus potestate, videlicet hostiam offerendi et remittendi peccata, copiose suppeditantur; quae bina potestas humanam rationem et intelligentiam ita excedit, ut sacerdotali dignitati par aliquid seu simile in terris inveniri nequeat [2].

Inde divinae huius dignationis quapiam velut profusione abrepti, dum patres antiqui hanc miram C Dei dispositionem et praeclaram sacerdotum sortem considerarent, sacratum presbyterii ordinem summum Dei et Spiritus sancti munus, miraculum stupendum, ornamentorum maximum, et optabilium in terris veluti apicem et metam extremam laudare, atque dignitatem sacerdotii immensam ac infinitam, admirabilem et prorsus divinam praedicare minime veriti sunt [3].

„Sacerdotium,“ ore facundo inquiunt, „scutum est refulgens et incomparabile, turris firma, murus indivisibilis, fundamentum solidum a terra ad axem usque coeli pertingens.“ — „Super omnia celebria iactae sunt divinae in ecclesia sortes sacerdotum, qui typum Domini in pluribus habentes, Christi possessio sunt, primogeniti ecclesiae, in quibus flos eius gratior et aetas perfectior; mysteriorum latentium praesules, qui invisibili quadam vi animam in melius transformatam gerunt, qui a dominatore D universae terrae receperunt supremum dominium, et a diebus saeculi non solum hominibus, immo et angelicis spiritibus plane inauditum.“ [4] Eos profecto „unctos in sacerdotium, unctos in regnum, ipsis regibus praetulit Deus; potestas enim sacerdotibus credita non corpora, ut illa terrenorum principum, sed animam attingit. — Hos, quos Dei omnipotentis angelos appellamus, ipsis praetulit angelis; sicut enim non angelos, sed semen Abrahae apprehendit ad faciendam redemtionem: sic non angelis, sed hominibus, solisque sacerdotibus dominici corporis et sanguinis commisit consecrationem“ [1].

Cum autem tanta sit ordinis sacerdotalis dignitas: eo meliora procul dubio clericos decet aemulari B charismata, quo melioris testamenti sui eos elegit ministros ipse Dei filius, Christus dominus. „Noscamus quid simus, et quod professione sumus, actibus monstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondeat nomini.“ [2]

Cuius dignitatis et sacrae suae professionis tanto certius sacerdotes Domini memores sint oportet, quanto fortius hodierni ecclesiae inimici et divinae sacerdotii missioni obluctantur, et ex culpa sacerdotum vel levissima innumeras calumniandi causas lubentissime sibi confingunt.

Quae cum ita sint, cumque de ipso novi testamenti mediatore et sacerdote magno primum ac potissimum, quae coepit facere et docere, in evangeliis commemorentur, et quia idem pastorum princeps eum, qui fecerit et docuerit, magnum in regno coelorum praedixit: hinc et patribus in unitate fidei C congregatis gravissimum praesentis concilii negotium, opitulante Deo, sic expedire placuit, ut prae ceteris, quae congruam ordini sacerdotali perfectionem concernunt, clericis huius provinciae aemulanda mandare et commendare sibi proponerent.

Caput II.

De catholica clericorum fide et communione cum ecclesia servanda.

Quemadmodum patrum traditionibus inhaerentes primam huius synodi actionem ab unanimi fidei catholicae professione exordiendam duximus: sic pariter, quamcumque prae ceteris in sacerdotibus perfectionem requirimus, ex invicta et orthodoxa eorum fide metimur; quae prout salutis humanae initium, ita quoque sacerdotalis iustitiae origo est, sine qua nullus unquam Deum promeruit, nullus fastigium perfectionis ascendit; sine qua proinde D in nobis nihil sanctum, nihil castum, nihil vivum et dignum, quod sacro nostro famulatu Deo praesentare valeamus [3].

Ideo non frustra sancivit ecclesia, ut cum per eamdem fidem, quae caecos illuminat et iustos augmentat, sacerdotes quoque consecrentur, neopresbyteri in ipsa sacra ordinatione fidei profes-

[1] Catech. Rom., part. 2, cap. 7, quaest. 1.

[2] Cat. Rom., l. c., quaest. 2.

[3] Confer: S. Ambros., *De Spir. S.*, lib. I, cap. 8, num. 90, et *De poenit.*, lib. I, cap. 1, num. 8 [opp. s. Ambros., ed. Migne, III, 726 A, B et 468 C]. — S. Ephraem, *De sacerdotio*, [opp., ed. Assemani, III, 1 A]. — Theophylact. *Comment. in evang. s. Ioannis*, cap. XX, [opp., ed. Migne, II, 299 A]. — S. Gregor. M., *Epist.*, lib. 5, epist. 40, [opp. s. Greg. M., ed. Migne, III, 766 B].

[4] S. Ephraem, l. c. — Theophylact., *Comment. in Naum*, cap. 3, [opp., ed. Migne, IV, 1034 D]. — Pet. Bles., *Serm. 38, in synodo*, [opp., ed. Migne, 735 D etc.]. — S. Ambros., *Exhort. virginit.*, cap. 6, num. 41. — *Epist. ad Iren.*, num. 3. — *Consol. de obitu Valentinian.*, num. 7, [opp. s. Ambros., ed. Migne, III, 348 A, 1051 C et 1360 C]. — S. Greg. Nyss., *In Baptism. Ch.* [opp. s. Gr. N., ed. Migne, III, 582 D]. — S. Bonavent., *De eccles. hierarch.*, part. 2, cap. 1.

[1] S. Ambros., *De sacram.*, lib. IV, cap. 1, [opp. s. Ambr., ed. Migne, III, 436 D]. — S. Chrysostom., *De sacerdotio*, lib. III, cap. 4-6, [opp., ed. Montfaucon, I, 382-5]. — S. Ioann. Damasc., *Parallelor.*, lib. 2, cap. 25, [opp. s. Ioan. D., ed. Le Quien, II, 513 C]. — Dionys. Areop., *Epist. 8, ad Demoph. monach.* et *De hierarch. eccles.*, cap. 7 [opp., ed. Migne, II, 1091 B et 562 C]. — Pet. Bles., *Serm. 46 in synod.*, [opp. ed. Migne, 739 A, B]. — S. Bernardi, *Serm. past. in synod.*, num. 1, [opp. s. Bern., ed. Migne, III, 1086 D].

[2] Auctor libri *De dignit. sacerd.*, cap. 3, (in collect. opp. s. Ambros. [ed. Migne, IV, 570 B]).

[3] Confer conc. Trid., sess. VI, c. 8. — S. Leon., *Serm. 4, in nat. Dom.*, ad fin. [opp., ed. Ballerini, I, 82].

sionem emittant[1]; quo ritu solemni indubie declaratur, quantopere deceat, ut ii potissimum et primi lumine fidei clarescant, per quos totus in orbe terrarum mundus eiusdem fidei ac religionis sumit exordium et incrementum. Provide quoque, etiamsi sacrum nostrum ministerium perpetuum sit fidei exercitium, devota symboli apostolorum recitatione divinum praesertim officium et inchoare et terminare docemur, ut fidem esse primum et continuum perfectionis nostrae fulcrum, diu noctuque ruminemus.

Cuius divinae fidei praesidio et solamine nefastis praesertim hisce diebus indigemus, cum tantos ubique in orbe christiano effrenatae incredulitatis doleamus ausus protervos adversus Dominum et adversus Christum eius, ut vix magis apertum fidelibus seductionis periculum minari possit.

Sancti per fidem fortes facti sunt in bello; per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones. Haec hodieque est victoria, quae vincit mundum, fides nostra, cui ex divina promissione nihil impossibile erit[2].

Adiuramus itaque prae reliquis eos, quos ipse Dominus elegit milites suos, deditque nobis cooperatores ordinis nostri, ut militent bonam militiam, habentes fidem; per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu pro invicem, ut nec ullius deficiat fides; vigilantes etiam in obsecratione pro omnibus sanctis, ne fors credentium vel ullus, deficiente nostro fidei exemplo ac merito, naufragium circa fidem patiatur. Tales potius simus, prout nos officium subdiaconatus adeptūros monuit ecclesia, qui sacrificiis divinis et ecclesiae Dei digne servire valeamus, „in vera et catholica fide fundati; quoniam, ut ait apostolus, omne quod non est ex fide, peccatum est, schismaticum est, et extra unitatem ecclesiae est.“[3]

Unitatis huius studiosissimi, ut fidem, quam in baptismo suscepimus custodiendam, et sacerdotio initiati praedicandam, ab omni cuiuslibet erroris periculo et haereseos labe sartam tectamque servemus: vivam et vivificam communionem cum sancta ecclesia catholica ore et opere profiteamur; quippe quae „plena est fulgore ab Oriente usque ad Occidentem, praedestinata columna et firmamentum veritatis, domicilium fidei, incorrupta, casta et pudica fidelium mater et magistra, victrix omnis impiae haereticorum factionis, ipso coelo fortior. Domus Dei est, extra quam si quis comederit agnum, profanus est; templum Dei, a quo si quis exiverit, salutis aeternae alienus est. Quantum autem quisque amat ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum sanctum; ubi enim ecclesia, ibi et spiritus Dei“.[4]

Hanc cum sanctis patribus fidem profitenti haud sufficiet sacerdoti fido, ut quae ab ecclesia damnantur ceu haeretica et falsa, schismatica et ordinis hierarchici subversiva, quaeve ceu temeraria, male sonantia et minus recta ex eiusdem ecclesiae iudicio improbantur, reiicere pariter et improbare non dubitet. Ut potius quibuscumque vel votis et piis ecclesiae desideriis tenerrimo mentis obsequio satisfaciat, sanctae matris movet auctoritas, fides iubet et urget caritas.

Quo rectius autem propter salutem et vocationem nostram intimam communionem cum ecclesia Christi servare intendimus, eo certius sine dubio constitutam ab eodem Domino hierarchiam sacram piissime veneremur oportet.

Quoniam primatum Petro datum credimus, „ut una Christi ecclesia monstretur, et capite constituto schismatis tollatur occasio:“[1] rectissime cum sancto Ambrosio profitemur, ibi esse ecclesiam, ubi Petrus est[2]. Soliditatem illius fidei, quae in apostolorum principe laudata est, divino annitente praesidio perpetuam esse novimus; et sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet, quod in Petro Christus instituit[3]. Hinc beatissimum principis apostolorum haeredem, pontificem Romanum, totius ecclesiae caput, summum Christi vicarium, omnium fidelium in orbe terrarum patrem, et apostolicam sedem Romanam omnium ecclesiarum matrem agnoscimus et reveremur.

Vetustissima huius provinciae templa, nomine sancti Clementis Romani Deo sacrata, gloriosi martyris, quem ab ipso sancto Petro ordinatum, eiusdem in pontificatu mox successorem clarissimum veneramur, vivam a primordiis maiorum nostrorum communionem cum sancta sede Romana in hodiernum enarrant. Quorum praeclaram fidei haereditatem sortiti, Petro nos per eius successorem, beatissimum patrem Pium IX, unitos profiteamur, cui debitam obedientiam, reverentiam et exactissimam subiectionem concordissimis votis spondeamus. Ad Petri, quam Pius haereditavit, cathedram confugiamus, unde unitas sacerdotalis exorta est, quam per tot saecula docente Spiritu sancto nulla haeresis violavit, apud quam incorrupta patrum servatur haereditas, ex qua proinde nostrum est quaerere, quid credendum, quid sentiendum et quid tenendum sit. Huic qui cathedrae iungitur, noster est[4].

Eadem autem orthodoxae fidei et communionis cum ecclesia ratio, quae nos et omnes undique fideles ad sedem apostolicam confluere iubet, non minus exigit, ut clerici populique christiani duces et pastores fidelissimae obedientiae merito illis quoque consocientur, quos salvo Petri super apostolos primatu *„Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei“*[5]. „Hac certe mira varietate ecclesia sancta circumdatur, ornatur et regitur, cum alii in ea pontifices, alii minoris ordinis sacerdotes, diaconi et subdiaconi diversorum ordinum viri consecrantur, et ex multis et alternae dignitatis membris unum corpus Christi efficitur.“[6]

Cuius in fide unitatis piissimus praeco sanctus Ignatius martyr, Spiritu sancto monente, clamavit: „Omnes episcopum sequimini, ut Iesus Christus Patrem. Sine episcopo nemo quidquam faciat eorum, quae ad ecclesiam spectant.“ Sicut enim decet, ut episcopi per terminos terrae definiti in Iesu Christi

[1] Pontif. Rom., de ord. presb.

[2] Hebr. XI, 33-4; I Ioan. V, 4; Matth. XVII, 19.

[3] Pontif. Rom., de ord. subdiac.

[4] Confer: Orig., *Comm. in cap. XXIV Matth.*, tract. 30, n. 17, [opp. Orig., ed. Migne, III, 1668 A etc.]. — S. Aug., *In Ps. CIII*, serm. 1, n. 17 [opp., ed. Bened., IV, 1142 A]. — Lact., *Instit. div.*, lib. IV, cap. 30, [opp. Lact., ed. Migne, I, 543 A]. — S. Cypr., *Epist. 73, ad Iubai* [opp., ed. Baluzii, p. 132]. — S. Iren., *Adv. haeres.*, lib. III, cap. 4, num. 1, *[Patr. Gr.*, ed. Migne, VII, 855 B]. — S. Chrys., *Hom. ante exil.*, num. 1, [opp., ed. Montfauc., III, 415]. — S. Hieronym., *Epist. 15 ad Damas.* [opp. s. Hier., ed. Migne, I, 355]. — S. Aug. *Tract. 32 in Ioan.*, n. 8, [opp., ed. Bened., III, p. II, 528 F]. — S. Iren., *Adv. haer.*, lib. III, cap. 24, n. 1, *[Patr. Gr.*, ed. Migne, VII, 966 C].

[1] Confer: S. Cypr., *De unit. eccl.*, [opp., ed. Baluzii, p. 195]. — S. Hieronym., *Adv. Iovinian.*, lib. I, n. 26, [opp. s. Hieron., ed. Migne, II, 247 A].

[2] Confer: S. Ambros., *In Ps. XL*, n. 30, [opp. s. Ambr., ed. Migne, I, 1082 A].

[3] Confer: S. Leon., *Serm. 2*, cap. 2, [opp., ed. Ballerini, I, 12].

[4] Confer: S. Cypr., *Ep. 55 ad Cornel.*, [opp., ed. Baluzii, p. 86]. — Leon. M., *Serm. 2 et 4*, [l. c., et p. 16]. — S. Cyrill. Alex., *Dial. de Trin.*, lib. IV ad verba Petri: Tu es Christus [opp. s. Cyr. Al., ed. Migne, VIII, 866 A etc.]. — S. Hieronym., *Epist. ad Damas. 15*, num. 2, et 16 num. 2, [opp. s. Hieronym., ed. Migne, I, 355].

[5] Act. XX, 28.

[6] Pontif. Rom., de ord. presb.

sententia sint: ita ex eiusdem sancti patris voto reliquos sacerdotes in episcopi sententiam concurrere oportet, ut omnium ecclesiarum in orbe catholico „presbyterium memorabile sit, Deo dignum, ita coaptatum episcopis, ut chordae citharae“ [1].

Quo magis idcirco pretiosissimum fidei orthodoxae donum ac praemium in clero et per clerum in populo augeatur, et ex viva nostra communione cum una, sancta, catholica et apostolica ecclesia robur nobis accrescat, nec non in die malo coelestis paracliti solamen: sequentia in hac synodo statuenda censuimus:

1. Sacrosancti concilii Tridentini et summorum pontificum auctoritate mandamus, ut promoti ad canonicatus et dignitates in ecclesiis cathedralibus, ad minus intra duos menses a die adeptae possessionis, non solum in capitulo, sed etiam coram ordinario episcopo, vel eo impedito coram eius vicario generali seu officiali, secundum formulam a Pio papa IV praescriptam, orthodoxae suae fidei publicam professionem faciant et in ecclesiae Romanae obedientia se permansuros spondeant et iurent. Provisi etiam de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus idem coram episcopo seu eius officiali facere tenentur. Sciant praedicti omnes provisi ut supra, professionem hanc secluso procuratore per eos emittendam et iterandam esse, quoties ad alium canonicatum, dignitatem vel ad aliud beneficium parochiale promoveri contigerit. Contra facientes autem fructus non faciant suos, nec illis possessio triennalis suffragetur [2].

Quamvis congregatio sacri concilii Tridentini interpres et vindex iteratis vicibus declaraverit, provisos de canonicatibus et dignitatibus in ecclesiis collegiatis non teneri ad emittendam huiusmodi professionem ex decreto concilii, neque ex bulla Pii VI [3]: volumus tamen, et vigore huius decreti praecipimus, ut iidem quoque intra duos menses a die adeptae possessionis fidem suam praedicto modo publico profiteantur.

Ad eamdem fidei professionem faciendam obligamus pariter examinatores synodales, seminariorum etiam minorum rectores seu moderatores, sacrae theologiae et disciplinae catecheticae in quibuscumque institutis etiam regularium professores, item religionis doctrinam in gymnasiis, tum publicis tum privatis, tradentes.

Qui ad officium notarii episcopalis, vel ad gradum doctoris theologiae seu sacrorum canonum assumi voluerint, nullo modo admittantur, priusquam ipsi quoque fidei professionem emiserint.

Nemo tandem ad subdiaconatum promoveatur, nisi prius eamdem fidem ut supra professus fuerit.

2. Quia, monente sancto Gregorio magno, tanto humilior atque ad serviendum Deo promptior quisque esse debet ex munere, quanto se obligatiorem esse conspicit in reddenda ratione [4]: episcopi plenitudine sacerdotii et ecclesiasticae iurisdictionis clero praelati, non se existimabunt potestate dominante, sed caritate serviente felices. Cumque ad tuendam et servandam unitatem fidei promissam ab ordinatis sibi et successoribus suis reverentiam et obedientiam canonicam pro Deo et propter Deum postulare debeant, propriae etiam sponsionis suae non immemores: beato Petro apostolo, cui a Deo data est potestas ligandi et solvendi, eiusque vicario, pontifici Romano pro tempore exsistenti, eiusque successoribus fidem, subiectionem et obedientiam secundum canonicam auctoritatem [1] per omnia paratissimi exhibebunt, ut pax Domini sit semper cum eis. Hinc non tantum omnia ad personas et res ecclesiasticas pertinentia secundum ecclesiae doctrinam et disciplinam a sede apostolica approbatam dirigent et administrabunt, sed et providebunt, ut constitutiones Romani pontificis et decreta a sacris congregationibus seu edita seu edenda clericis innotescant, et in singulis huius provinciae ecclesiis, prout sanctae sedi placuerit, exsecutioni mandentur. Sequentes enim in omnibus sedem apostolicam et observantes eius omnia constituta speramus, ut in una omnium communione, quam apostolica sedes praedicat, esse mereamur, in qua est integra et vera christianae religionis soliditas [2].

3. Ut autem pietatis et vivae communionis, qua episcopi una cum universo suo clero et gregibus sibi concreditis cathedrae Petri iunguntur, publicum quoque documentum praestemus: statuimus, ut recurrente anniversario electionis summi pontificis in singulis huius provinciae ecclesiis cathedralibus, collegiatis et conventualibus, nec non, quantum fieri poterit, etiam in parochialibus, sacrum solemne cum hymno Ambrosiano celebretur; insuper mandamus, ut parochi et concionatores sacrum peragendum populo fideli annuntiaturi, data praesertim hac occasione, fideles ad reverentiam et obedientiam sedi Romanae debitam, et ad faciendas pro beatissimo patre pias preces recitare non intermittant.

Caput III.

De sacra clericorum scientia.

„Fides inexercitata,“ ait sanctus Ambrosius, „languescit et crebris otiosa tentatur incommodis. Remissas excubias callidus insidiator irrumpit. Pax ergo fidei corruptela est; quos bella non fregerant, otia tentant.“ [3] Ne, provocatis per otia periculis, clerici fidei suae ac salutis detrimentum patiantur, multifaria muneris sacerdotalis et curae pastoralis officia sponte praepediunt, quibus quippe pondus diei et aestus portare iubemur, sed et praeter agri dominici culturam, seu potius propter eam ipsam ad continuum pariter ac laboriosum sacrae scientiae studium provocamur. Quominus autem blandae paci indulgentes sopiamur, ipsa militantis ecclesiae conditio prohibet; cui cum continua sit colluctatio adversus carnem et sanguinem, illo instigante, qui ab initio mendax est, ad coercendam quoque carnis petulantem prudentiam et falsi nominis scientiam vigiles depositi custodes sacerdotes praesto sint oportet, spiritu sapientiae et intellectus repleti, doctrina et veritate loricati, divinorum scientia bene docti ad praelium. Anxius nullo non tempore dolor erat piae matri ecclesiae, „inscium vidisse presbyterum, cui congruit universum erudire populum et ad se confluentibus monita propinare salutis. — Sacerdos enim, qui legem Dei nesciendo delinquit, suis etiam populum peccatis involvit, et quos doctus relevare potuerat, secum simul per imperitiam gravat.“ [4] Accedit autem malis hisce diebus et alia doloris causa, cum alioquin neminem lateat, quibus et quantis conviciis superbientes profanae

[1] *Epist. ad Smyrn.*, num. 8, et *ad Ephes.*, n. 3 et 4. *[Patr. Gr.*, ed. Migne, V, 851 A et 647 A].

[2] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12. — Bulla Pii IV *Iniunctum nobis*, 9 dec. 1564.

[3] In Cathac., 9 febr. 1726, ad 1.

[4] S. Greg. M., *Homil. 9 in evang.*, [opp. s. Greg. M., ed. Migne, II, 1106 A].

[1] Pont. Rom., de consecr. episc.

[2] Conc. Constant., IV, act. 18, [l. 1, Hard. V, 774 D].

[3] *In Ps. CXVIII*, serm. 11, num. 21-2, [opp. s. Ambr., ed. Migne, II, 1357 C, D].

[4] Confer: S. Laur. Iustinian., *De spir. anim. inter.*, lib. I, et tract. *De compunct. et complanctu christ. perf.* — S. Petr. Damian., *Contr. inscit. et incur. cler.* opusc. 23 [al. 26, opp. s. Petr. Dam., ed. Migne, II, 504 A].

culturae fautores ecclesiam offendant, ac si humani ingenii conaminibus inimica eruditioni ac scientiae universim parum patrocinetur. Ne huius doloris causa clericorum culpa augeatur, maxima virium contentione cavendum est.

Cum serio ponderatis saeculi huius indigentiis summopere optandum sit, ut nullibi desint sacerdotes in humanis pariter ac divinis scientiis versati; magnam laudem merebuntur viri ecclesiastici, qui ingenio dotibusque eximiis a Deo praediti, utique non neglectis sacrae theologiae studiis et vocationis suae officiis, solidam scientiae omnis generis culturam acquisiverint, eum potissimum in finem, ut vel publicum in gymnasiis et universitatibus magisterium adepti, vel alias seu voce seu scripto monstrare et mundo persuadere valeant, quod cuncta humanae rationis et cognitionis tentamina ad supremam religionis christianae metam dirigenda sint.

Non minori honore ac praemio digni erunt clerici, qui acceptis quinque talentis alia quinque lucraturi, profundioribus ex professo theologiae studiis vires consecraverint adeo, ut scientiae ecclesiasticae probati magistri ac vindices esse mereantur, et oppositiones falsi nominis scientiae voce victrici perstringere et calamo dextero debellare sciant.

Tanto minus autem ea clerici quicumque sacrae scientiae et ecclesiasticae eruditionis copia carere poterunt, quam in divinae veritatis praeconibus et plebis christianae pastoribus sacrosancta synodus Tridentina requirit, ut idonei sint ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda sacramenta [1], et insuper potentes exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt, arguere.

Synodus praesens in nomine eius congregata, cuius scientiam apostolus eminentem commendavit, quo magis sacrae scientiae studium in omnibus et singulis huius provinciae clericis augeatur, sequentia censuit sancienda:

Virorum ecclesiasticorum conamina, qui, praeclaris ingenii dotibus praediti, divinis et humanis scientiis ad glorificandam Christi ecclesiam incumbere desideraverint, episcopi omni, quo poterunt, consilio et ope iuvabunt. Viris porro gratificaturi, qui in literario scientiae theologicae campo desudantes, editis libris egregiis pro fidei et ecclesiae catholicae integritate strenue dimicaverint, non recusabunt adire sedem apostolicam pro impetranda, si expedierit, facultate, ut eisdem in praemium probatae scientiae et indefessi laboris lauream theologicam auctoritate summi pontificis conferre queant [2].

Clerici in vinea Domini operantes, devitatis sollicite illis saecularium libris, qui „inebriant curiositate, non caritate, implent non nutrientes, inflant non aedificantes, ingurgitant non confortantes“ [3], sacram praecipue scripturam continuo studio suam faciant, utpote quae divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia. Praeter istum librum proprie sacerdotalem, catechismum ad parochos, sñi concilii Tridentini canones et decreta, libros sacrae liturgiae, positivas dogmatum et iuris canonici instructiones, et theologiae moralis institutiones, quas inter opus sancti Alphonsi de Liguori, titulo *Homo apostolicus* vulgatum, praeprimis commendamus, tamquam elementares libros et principales singuli habeant et assidue pervolvant. His imbuti necessariis, continuo satagant, ut uberiorem e scriptis sanctorum patrum limpidisque operibus theologicis eruditionem haurientes, assiduo scientiae sacrae studio sibi primum, moxque concreditis eo perfectius consulere queant.

Ut autem clerici in comparanda sibi utilium librorum supellectili quoquo modo iuventur: episcopi, quos noverint libros admodum commendabiles et proficuos, clero innotescere facient, et insuper curabunt, ut institutae per singulos dioecesium districtus bibliothecae communes non tantum recentissimis libris gravioris momenti locupletentur, sed et reapse in omnium clericorum usum deducantur.

Statuitur quoque, ut singuli clerici, occasione visitationis canonicae, episcopo aut eius vicario rationem reddant de libris, quos potissimum in erudiendo populo sequuntur.

Caput IV.

De collationibus cleri et congregationibus pro dilucidandis quaestionibus theologicis.

1. Ut, quem in viris ecclesiasticis scientiae sacrae fervorem desideramus, communi fratrum industria promoveri ac dirigi felices experiamur: communibus in hac synodo studiis ad promovendam concreditorum salutem intenti, illas non possumus collationes cleri silentio praeterire, quas ipsius filii Sirach eloquio commendare placet, dicentis: *„In multitudine presbyterorum sta, et sapientiae illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem Dei possis audire.“* [1] Vigilantium ecclesiae antistitum mandata et copiosa synodorum decreta talium collationum, quas more nostro pastorales passim appellare consuevimus, institutionem et fructum magnis encomiis enarrant. Sanctus Carolus Borromaeus congressus hosce nominat scholas atque exercitationes non solum studiorum, sed etiam officiorum ecclesiasticorum; in ultima archidioeceseos Pragenae synodo commendantur ceu optimum institutum, ex quo videlicet in ecclesiastica disciplina non modo retinenda, sed etiam instauranda uberrimi fructus percipi possint [2]. Novissime autem sñus pater, „ne in sacerdotibus, qui doctrinae et lectioni attendere debent, quique obstricti sunt officio docendi populum, sacrarum disciplinarum studium unquam restinguatur, aut languescat industria,“ optatissimum sibi declarat, ut in omnibus dioecesibus „instituantur opportunis regulis congressus de morum praesertim theologia ac de sacris ritibus, ad quos singuli potissimum presbyteri teneantur accedere, et afferre scripto consignatam quaestionis ab episcopo propositae explicationem, et aliquo temporis spatio inter se disserere, postquam aliquis ex ipsis presbyteris sermonem de sacerdotalibus praecipue officiis habuerit“ [3].

Apostolicum mandatum piissima mente et corde gratissimo venerantes, statuimus et praecipimus, ut tales congressus et collationes sive morales sive pastorales, tum in civitate quavis cathedrali, tum per singulos vicariorum foraneorum districtus restituantur et diligentissime frequententur. Uniuscuiusque episcopi erit, singulari pro clero suae dioecesis instructione prospicere, ut istiusmodi congressus copiosum ad utilitatem totius provinciae fructum afferant.

2. Aliud institutum, cuius ope sacrae scientiae fervorem in singulis huius provinciae sacerdotibus augere, tum optando collationum cleri successui consulere intendimus, congregationes erunt pro dilucidandis quaestionibus theologicis, in qualibet civitate cathedrali erigendae. Provide selectis ni-

[1] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 14.

[2] Lit. a plenip. c. r. maiestatis ad plenip. s. patris, dat. 18 aug. 1855, n. 3.

[3] S. Bern., *Serm. 9 in cant.*, n. 7, [opp. s. Bern., II, 818 C].

[1] Eccli. VI, 35.

[2] De archidiac. dioec.

[3] Lit. ad antist. imp. Aust., datae 17 martii 1856, *Singulari quidem*.

mirum viris ecclesiasticis, in divinorum scientia et disciplinis theologiae catholicae versatissimis, professione fidei et peculiari iuramento muneri devinciendis, constituent episcopi theologorum congregationem, ad quam singuli dioeceseos sacerdotes et animarum pastores tuto recurrere poterunt, quandocumque difficiliorum quaestionum dilucidationem, casuum conscientiae, salvo tamen sigilli sacramentalis officio, resolutionem, sacrorum rituum et iuris canonici profundiorem explanationem postulaverint. Totum istiusmodi congregationis negotium ipse episcopus diriget, sine cuius approbatione nulla quaestionum propositarum resolutio exaretur, nec elucubratio quaepiam publici iuris fiat. Informationem pro hisce congregationibus antistites huius provinciae collatis invicem consiliis exarabunt.

Caput V.

De sanctificatione clericorum.

Ille ipse scientiarum Dominus, qui per os Malachiae locutus est, dicens: „*Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est,*“ pridem iam ad Moysen dixit: „*Loquere ad sacerdotes, et dices ad eos: sancti erunt Deo suo; incensum enim Domini et panes Dei sui offerunt; sint ergo sancti, quia et ego sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos.*“ [1] Quaecumque sit sacrae scientiae necessitas et dignitas: dono destituta pietatis, pretio quoque ac merito carebit. Etenim ardere tantum parum est, sed et vanum, tantummodo lucere; lucere autem et ardere, procul dubio perfectum [2].

Unde quo maiori fandi copia sacerdotii nobilitatem, tanto potiori quoque sollicitudine verbis literisque praedicarunt patres antiqui, qualis et quanta praeter scientiam huiusmodi ministros deceat sanctitudo. „Eos, qui sacerdotum munere funguntur, sanctiores ac puriores illis esse oportet, qui ad montes se contulerunt; et qui in erudiendis ad virtutem populis occurrunt, necesse est, ut in omnibus perfecti, in nullo reprehensibiles habeantur. — Hoc est enim vere sacrificium primitivum, quando unusquisque se ipsum offert hostiam, et a se ipso incipit, ut postea munus suum possit offerre. — Purgari prius oportet, deinde purgare, sapientia instrui, atque ita demum alios instruere, lux fieri et alios illuminare, ad Deum appropinquare et ita alios adducere, sanctificari, et postea alios sanctificare.“ [3]

His aliisque sanctorum patrum eloquiis formati, ut in hac synodo non praetereamus, quae ad innovandum spiritum pietatis clero prodesse poterunt, sequentia potissimum monenda et praecipienda duximus:

1. Cum antiqui foederis levitis dictum sit: „*Mundamini, qui fertis vasa Domini;*“ [4] decet animo, ut qui quotidie dulces cibos capiunt in coena dominica, amplius laventur ab iniquitatibus suis. Singulare quidem ecclesiae praeceptum, quo sacerdotibus indicetur, quoties sacramentum poenitentiae suscipere teneantur, non adest; illud autem providissimum mandatum, quo missam celebraturi, et ministraturi sacramenta ad cordis et oris poenitentiam provocantur, neminem non urget, ut sacram confessionem frequentissime peragat [1]. Cumque sacrosancta synodus Tridentina decreverit, ut alumni militiae sacrae adscribendi singulis saltem mensibus confiteantur [2]: ex mente ecclesiae et traditiones eius pie venerantes ardentissime optamus, ut omnes provinciae huius clerici, salvo generali ecclesiae praecepto quoad praeparationem ad missam et ministranda sacramenta, salvisque constitutionibus regularium quoad frequentandam ab iis confessionem, saltem quolibet mense, et si fieri poterit, crebrius etiam contriti confiteantur.

2. Quemadmodum qui evitat discere, incidet in mala: ita qui nescit orare, non inveniet bona. Duplicem illum, quem Elisaeus sibi poposcerat, spiritum sacerdotes prae ceteris a Deo sibi impetrent oportet, ut in illius videlicet virtute et ipsi sancti sint, et alios sanctificent, pro se ipsis pariter, ac pro toto terrarum orbe deprecaturi. Monemus itaque et obtestamur viros huius provinciae ecclesiasticos ut orationi, non minus quam ministerio verbi instantes sint.

Ante omnia quidem sacris insistentes conciliorum decretis, clericos in sacris constitutos et quoscumque beneficiatos, cum ad persolvendas horas canonicas teneantur, hortamur in Domino, ut divino officio digne, attente ac devote satisfacientes, exaudiri mereantur ante conspectum divinae maiestatis.

Meminerint beneficiati quod, ex ordinatione generalis concilii Lateranensis V, „quilibet habens beneficium cum cura vel sine cura, si, post sex menses ab obtento beneficio, divinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officii et temporis, sed eos tamquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.“ [3]

Meminerint omnes, quocumque titulo ad peragendas horas canonicas teneantur, quod earum persolutio e mente ecclesiae non exiguam cultus divini, et in pastoribus curae animarum quoque partem constituat.

Nocte surgentes igitur vigilemus omnes, semper in psalmis meditemur, atque voce concordi Domino canamus dulciter hymnos. Et noctis cum tenuatur umbra luxque si rutilans coruscat, supplices rerum Dominum canora voce precemur [4]. Sic omnium in hac provincia psallentium laus sit plena, sit iucunda, sit decora mentis iubilatio.

Proderit plurimum, ubi fratres habitant in unum, si, quantum fieri poterit, sociati divino officio vacaverint. Qui socium non habuerit, vadat ad eum, cuius ipsa mira praesentia in sanctissimo eucharistiae mysterio nos orare docet, cuiusque precibus nostras iungere et commendare discamus.

3. Cum tantam clericis et ipsum sacri muneris exercitium, et divini potissimum officii persolutio meditandi causam et materiam praebeat: non possumus non omnes et singulos impensissime monere, ut studiose quotidie sacri eloquii praecepta meditantes, discant orare spiritu et mente [5]. „Istud me,“ inquit Ludovicus Granatensis, „ad tractandum de meditatione argumentum impulit, quod noverim, unam e praecipuis malorum causis esse defectum contemplationis, prout Ieremias deplorat, dicens: *Desolatione desolata est terra, quia nullus*

[1] Malach. II, 7; Levit. XXI, 1-8.

[2] S. Bernard., *Serm. in nativ. s. Ioan.*, n. 3, [opp. s. Bern., ed. Migne, II, 399 B]; confer: S. Laur. Iustinian., *De inst. et reg. praelat.*, cap. 7.

[3] Confer: S. Isid. Pelusiot., *Epistolar.* lib. II, epist. 284, *[Patr. Gr.*, ed. Migne, LXXVIII, 714 B]. — Isid. Hispal., *De offic. eccl.*, lib. II, cap. 5, [opp. s. Isid. H., ed. Migne, VI, 785 B etc.]. — S. Ambros., lib. II *De Cain et Abel*, cap. 6, [opp. s. Ambr., ed. Migne, I, 350 C]. — S. Greg. Nazianz., *Apologetic.*, orat. I (alias 2), n. 128, [opp. s. Greg. Naz., ed. Migne, I, 497 B].

[4] Isai. LII, 11.

[1] Miss. Rom., de praepar. sacerdot. I, 1; rit. Rom., de generaliter servandis.

[2] Sess. XXIII, *de reform.*, cap. 18.

[3] Sess. IX. Confer: constit. Pii V, *Ex proximo*, de die 20 sept. 1571. — *Homo apostol.* s. Alphonsi, append. 3, n. 60 et seq.

[4] Hymn. dominicae ad mat. et laud.

[5] I Cor. XIV, 15.

est, qui recogitet corde.“ [1] Cum omnibus etiam laicis meditationis exercitatio tantopere sit inculcanda, eo, quod sine hac mysteria fidei corde tenere, ut debent, vix possint: tanto magis profecto piae meditationis negotium viris ecclesiasticis proprium sit oportet, quanto maior in ipsis et sacrarum rerum cognitio et vitae spiritualis perfectio requiritur. „Absque meditationis exercitio enim nullus, secluso Dei miraculo speciali, ad rectissimam christianae religionis normam attingit. Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, devotio commendat orationem. — In meditatione exardescit ignis, depuratur animus, exhilaratur affectus, pascitur caritas, certioratur fides, convalescit spes, veritas aperitur, fugatur tentatio, abscedit tristitia, renovatur sensus, fervor excitatur, fugatur tepor, vitiorum rubigo consumitur, coelestium desideriorum scintillae emicant, et divini amoris flamma succrescit.“ [2] Optamus proinde et suademus in Domino, ut clerici, praeter meditandi materiam, quae ex assidua sacrae scripturae lectione et divini officii recitatione nobis vel invitis occurrit, optimos quosque eligant libros, contemplationis argumenta suppeditantes, quos in frequentissimo orationis mentalis exercitio duces sequantur. „Oratio et meditatio nobiscum surgat, transeat nobiscum in labore diurno, adsit in domo Dei, vigiletque in cubiculo, vespere nos a sordibus mundet, somno cedentibus claudat oculos, semperque habitet nobiscum; ut simus tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum dabit in tempore suo.“ [3]

4. Pie admodum vitae spiritualis et perfectionis sacerdotalis duces ac magistri illum augustissimi eucharistiae mysterii cultum, qui devota visitatione sanctissimi sacramenti exhibetur, ad augendam sanctificationis gratiam commendant. Ad frequentandum istiusmodi pietatis exercitium vel illa divini Salvatoris verba clericos provocare videntur: *„Si quis mihi ministrat, me sequatur; et ubi sum ego, illic et minister meus erit.“* [4] Exspectans exspectat nos, ut in adiutorium nostrum intendat; nec ullam habet amaritudinem conversatio illius.

Quo magis episcopis in hac synodo congregatis inter alia multa cordi est, ut pia praxis visitandi sanctissimum sacramentum industria pastorum fidelibus commendetur: eo impensius venerabilem clerum ad gustandos salutiferi huius exercitii fructus provocant, ut non oris tantum facundia, sed proprio potissimum exemplo plebem sibi commissam Deum absconditum adorare doceat.

Caput VI.

De spiritualibus exercitiis clericorum.

Sacra ipsis piis Christi fidelibus exercitia ad augendam perfectionem commendaturus, similitudinem sanctus Franciscus Salesius ab horologio repetit, quod etsi per singulos dies suis ponderibus, restituatur, nihilominus tamen interiecto longiori tempore dissolvi solet, ut, ablata aerugine et restauratis ferramentis diuturno usu laxatis, iterum rectiusque commodis nostris inserviat. Quanta sacerdotibus sit necessitas spiritualibus exercitiis recreari, ex ipso sancti Pauli apostoli eloquio colligere licet, quo nimirum admonemur, ut resuscitemus gratiam Dei, quae est in nobis per impositionem manuum.

Novissime autem beatissimus pater, epistola encyclica die 9 novembris 1846 data, omnes urbis et orbis monuit episcopos, ut, cum eis compertum sit, „ad ecclesiastici ordinis dignitatem et sanctimoniam retinendam et conservandam pium spiritualium exercitiorum institutum vel maxime conducere,“ pro episcopali zelo tam salutare opus urgere, omnesque in sortem Domini vocatos monere non intermittant, „ut saepe in opportunum aliquem locum iisdem peragendis exercitiis secedant, quo exterioribus curis sepositis, ac vehementiori studio aeternarum divinarumque rerum meditationi vacantes, et contractas de mundano pulvere sordes detergere et ecclesiasticum spiritum renovare possint, atque exspoliantes veterem hominem cum actibus suis, novum induant, qui creatus est in iustitia et sanctitate.“

Paternae huius exhortationis minime immemores episcopi piam peragendorum exercitiorum spiritualium praxim, ab annis inde ad augendam clericorum perfectionem per singulas huius provinciae dioeceses introductam, synodali hoc decreto religiose servandam declarant, et ad capiendos auxiliante Domino fructus uberiores, sequentia insuper decernunt:

Cum huius provinciae dioeceses nimis late pateant adeo, ut non pauci animarum pastores prohibeantur, quominus exercitia in civitatibus cathedralibus peragi solita adeant: curabunt episcopi, ut, quantum fieri poterit, in aliis etiam dioecesium civitatibus et locis opportunis, eadem exercitia haberi et commode frequentari possint.

Ne clerici nimis pauperes, qui longioris itineris aut sustentationis expensas solvere non possunt, sacri recessus beneficio priventur: providebunt antistites, ut pro sublevandis adeo pauperibus exercitiorum sodalibus, peculiarem paulatim Deo largiente fundum ex propriis et opulentiorum sacerdotum aliorumque benefactorum piis donationibus colligant et instituant.

Clericos denique, qui uno alterove anno ad communia exercitia spiritualia ex quacumque rationabili causa convenire non poterunt: paterne hortamur, ut eodem anno domi saltem per duos aut tres dies maxime opportunos sacrae cuidam recollectioni operam dent, et interroganti episcopo aut eius vicario de pie peracta recollectione, rationem reddant.

Caput VII.

De honesta clericorum vita et conversatione.

Illud, ex voto sanctae synodi Tridentinae, episcopis praecipue cavendum est, ne clerici criminosi sint, neve inhonestam vitam ipsis conniventibus ducant [1]; cum potius sic deceat omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque componere, ut levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugientes, nil nisi grave, moderatum ac religione plenum in omnibus et singulis prae se ferant. „Sobriam a turbis gravitatem, severam vitam et singulare pondus dignitas sibi vindicat sacerdotalis. — Illa vox namque lubentius auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat; quia tunc, quod loquendo imperat, ostendendo adiuvat, ut fiat. — Qua etiam libertate laicos corripere poterunt sacerdotes, cum tacite sibi ipsi respondeant, eadem se admisisse, quae corripiunt?“ [2] Hinc eadem sancta synodus provide statuit, ut quae alias a summis pontificibus et a sacris conciliis de

[1] In prooem. tract. *De orat. et med.;* Ierem. XII, 11.

[2] Gerson., *Tract. consolat. de medit.*, consid. 7.—Verba s. Aug. in *Pharet.* s. Bonavent., lib. IV, cap. 26. Confer: s. Laur. Iustinian., *De cast. connub.*, cap. 22; eiusdem tract. *De orat.*, cap. 10.

[3] *Memoriale vitae sacerdot.*, cap. 38; ps. I, 2-3.

[4] Ioann. XII, 26.

[1] Sess. XIV, *de ref.*, in prooem.

[2] Confer: s. Ambros., *Epist. XXVIII ad Iren.*, n. 2, [opp. s. Ambr., ed. Migne, III, 1051 C]. — S. Greg. M., *Reg. past.*, part. 2, cap. 3 (confer cap. 7), [opp. s. Gr. M., ed. Migne, III, 28 B, cf. 59 A]. — Verba s. Hieronym. in c. 6 D, XXV (confer *Comment. ad Tit.*, cap. 1, vers. 6 [opp. s. Hier., ed. Migne, VII, 564 A]).

clericorum vita et honestate copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem poenis, vel maioribus, arbitrio ordinarii imponendis observentur, et quae fors remissa fuerint, per antistites quam primum in usum revocentur[1].

Ne gravissimo huic officio et operi bono episcopi huius provinciae deesse videantur, neve subditorum neglectae emendationis ipsi condignas Deo vindice poenas persolvant[2]: maiorum vestigiis ingressi sequentia potissimum de vitae et conversationis clericalis honestate monenda duxerunt, et ab omnibus accurate custodienda praecipiunt:

1. Cum vitae caelibis et virginalis castimoniae professio proprium et angelicum sit ordinis sacerdotalis ornamentum, sed onus quoque humanis humeris valde formidandum, primum ac praecipuum clericorum studium in eo versetur oportet, ut coelesti dono meritoque castitatis conspicui candidum, ut ait sanctus Cyprianus, ecclesiae senatum efficiant, et ab omni illecebra carnis auxiliante Domino alieni, splendido pudoris exemplo eloquium Christi comprobent dicentis: *„Quae impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum."*[3] Ad cuius exempli praeconium divinorum ministri dolenda praesertim nostri saeculi perversitate eo magis provocantur, quo maior in dies accrescit tum incredulorum turba, qui carnalibus ipsi desideriis mancipati, nullius alterius castimoniae fidunt, tum male blandientium copia, qui clericos terrenis concupiscentiis implicare satagunt, ut perfidos mox tanto vehementius impugnare et contemnere queant.

Ne huius provinciae clerici talia tristes experiantur, vix ipsa oratio utut fervida cavebit, neque iuncta precibus occupatio, nisi in fuga simul salutem quaerentes, a mulierum praesertim consortio, quantum potuerint, abstineant.

Meminerint itaque, clericis non tantum conversationem cum mulieribus quoquo modo suspectis omnino vetitam esse, sed vitandum alioquin quodcumque inutile ac frequens mulierum consortium. „Utut enim castitas servari queat in muliebri consortio: raro tamen bonum nomen retineri potest."[4] Ne idcirco vel levem scandali aut sinistrae suspicionis occasionem praebeant, illam sancti Bonaventurae regulam sequantur, cum feminis non exceptis item ingenuis ac verecundis sermonem brevem et rigidum esse habendum[5].

Procuratrices domus et ancillas non eligant, nisi integerrimae famae sint, aetate et moribus, verecundia et sobrietate graves, ut qui ex adverso est revereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Mensae cum ipsis non assideant, in earum cubiculo seu loco, ubi rebus domesticis vacant, absque necessitate non morentur. Cum procuratrice numquam ad convivia invitati accedant, neque eodem cum ipsa, etiamsi consanguinea sit, curru vehi praesumant.

2. Honestatis et castae vitae laudem promerituri noverint clerici, „quod viro ecclesiastico, quacumque fulgeat dignitate, plus laudis afferat frugalitas in mensa, quam sumptus, plus dedecoris exquisitus apparatus, quam simplex. Sit ergo cultus in mensa et conviviis potius in sobrietate et sale conditis sermonibus, quam in deliciis, atque ita detestetur clericus comessationes, quae ventri sic serviunt, ut menti noceant[6]. Numquam ego ebrium," inquit sanctus Hieronymus, „putabo castum."[7]

Hortamur itaque provinciae nostrae clericos, ut temperantiae et mortificationis praedicatores, insatiabilem saeculi luxuriam suae sobrietatis exemplo redarguere sciant. Parca mensa contenti, frugalem invisuris fratribus parent annonam. Quo fortius praecipue bacchanalium et encaeniorum abusum impugnare queant, lauta nimis hac occasione convivia non faciant. „Clamant alioquin ubique locorum nudi," ait sanctus Bernardus, „clamant famelici; conqueruntur et dicunt: nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inutiliter expenditur."[1]

Eadem ex causa, clericos in frequentandis saecularium conviviis non parcos tantum esse volumus, sed et maxime cautos. Multum deorsum trahimur, dum saecularibus continuo admiscemur, et facile contemnitur clericus, qui saepe vocatus ad prandium, ire numquam recusat[2].

3. Recreationi honestae faventes, vetitas tamen per sacros canones relaxationis consuetudines omnes et singulas reprobamus.

Cum adire diversoria videlicet ad refectionem et hospitandum destinata, etiamsi ceteroquin honesta, clericis nonnisi itinerantibus vel alia refectionis opportunitate prorsus destitutis permissum sit: oneramus eorum conscientiam, ne deficientis huiusmodi necessitatis causas facile sibi fingant; monentes quoque, ut in his locis publicis temperantiam et modestiam ordini sacerdotali congruam prae se ferant. Tabernas autem frequentare, ut potui et lusui indulgeant, vel inhonestas adire popinas, omnibus viris ecclesiasticis severe interdicimus.

Pictis in domibus privatis ludere paginis, vel aliis honestis lusibus recreari, clericis liberum sit, modo nemini offensionem dantes, lusum neque nimis protraxerint, neque lucri cupiditati indulserint. Modicum quod modico lusui lucrum iungitur, pii fratres quandoque pauperibus destinare solent, ut vel ipsa mentis relaxatio opus bonum dici mereatur.

Venationes illicitas pro officio nostro reprobantes, optamus, ut clerici huius provinciae laudem potius sancti Caietani aemulentur, qui proximorum saluti assidue incumbens, propterea venator animarum dictus est.

Clerici, quos propter Christum spectaculum fieri oportet mundo et angelis et hominibus, maxime debent a spectaculis abstinere, quae Christum non sapiunt[3]. Prohibemus proinde, ne ludos scenicos aliave spectacula profana frequentent; praesertim autem severissime interdicimus, ne quascumque seu publicas, seu in aedibus privatis choreas agant, in inobedientes iusto rigore animadversuri. Primitiarum neopresbyteri profanationem per choreas, quibus hospites delectari fors desiderant, ceu pessimum abusum damnamus, et sicubi irrepserit, protinus tollendum praecipimus.

4. Vitae sacerdotalis honestas postulat quoque, ut domus clericorum tum quoad ordinem et munditiem, tum quoad domesticorum pietatem et modestiam emineant. Monemus itaque viros ecclesiasticos, ut in aedibus et habitaculis suis munditiae et disciplinae nitorem resplendere faciant. Supellectili utantur modesta, fastum in apparatu saecularem aeque ac sorditudinem abhorrentes.

Cum, qui suorum maxime domesticorum curam non habet, infideli deterior sit: videant sacerdotes, qui domui praesunt, ut domestici famulantes quotidiana christianae pietatis exercitia tum singuli, tum

[1] Sess. XXII, *de ref.*, cap. 1.
[2] Conc. Trid., loc. cit.
[3] Luc. XVIII, 27.
[4] Conc. prov. Camerac. anno 1565, VIII, cap. 3, [Hard. X, 588 C].
[5] *De purit. conscient.*, cap. 14 ad fin.
[6] Conc. Camerac. supra cit., VIII, cap. 2.
[7] S. Hier. *Comment. in epist. ad Tit.*, ad vers. 7, [cap. 1, opp. s. Hier., ed. Migne, VII, 567 A].

[1] *Epistol. 42*, alias tract. *De moribus et offic. episc.*, cap. 2, n. 7, [opp. s. Bern., ed. Migne, I, 815 D].
[2] Confer: S. Hier. epist. ad Nepot., n. 15, [opp. s. Hier., ed. Migne, I, 539].
[3] Conc. prov. Benevent. XIII, tit. 27, 14.

sociati fervide peragant, cultui divino devote intersint, et sacramentorum praesidio frequentius muniantur, quo certius cuncto parochiae vel loci famulitio vitae morumque integritate praeluceant. Famulis, ne tabernas frequentent, ancillis praesertim, ne choreas agant, rectores domus, quantum potuerint, invigilent. Famulas, quas experientur garrulas, cultus muliebris studiosas, non in silentio discentes cum subiectione, sed dominatrices, quaeque vel parochiali administrationi sese immiscere velint, vel immodesto consortio deliquerint, continuo dimittant.

Caput VIII.

De externo clericorum habitu.

Ea semper ecclesiae mens fuit et disciplinae ratio, ut quibus habitum sacrae religionis imposuit, ignominiam saecularis habitus se deposuisse palam profiteantur et non interna solum benedictionis divinae virtute, sed signis etiam externis clerici dignoscantur.

Hinc praesens synodus, menti ecclesiae et legi in omnibus satisfactura, sequentia quoad externum clericorum habitum in nomine Domini monet et praecipit:

1. Tonsuram clericalem omnes viri ecclesiastici ad eam formam, quam cuiuscumque ordinis ratio postulat, semper deferant conspicuam, ut similitudinem coronae Christi iugiter in capite gestantes, expetitae ultro haereditatis dominicae numquam non memores maneant. Cumque, prout ecclesia clericis faciendis lubens fidit, ad deponendum comas capitum suorum pro amore Iesu Christi festinaverint [1]: omnem in ordinando capite mollitiem, utpote clerico indignam, fugiant, supinum decoris neglectum ab inani capillorum cultu mundano probe discernentes. Coma adscita, modo formae honestae sit, servatis cautionibus ecclesiasticis uti liceat, extra tamen celebrationem missae [2]; barbam vero nutrire, clericis districtim interdicimus.

2. Etsi habitus non facit monachum, extrinseca tamen illius aut decentia morum honestatem intrinsecam ostendit, aut indecentia sacrae professionis contemptum prodit adeo, ut vel ex vestitu revelentur cogitationes cordium. Hinc, ex decreto concilii Tridentini, viri ecclesiastici, si honestum habitum clericalem, ordini ac dignitati congruentem, et iuxta episcopi ordinationem non detulerint, per suspensionem ab ordine et beneficio, nec non si semel correpti denuo in id deliquerint, etiam per privationem officiorum et beneficiorum coerceri possunt et debent [3].

Cum cleri saecularis propria sit vestis talaris nigri coloris, ad quam gestandam fere omnia, quae post Tridentinum celebrata sunt, concilia clericos adegerunt [4]: districte inhibemus, ne quis missam celebret aut aliquo sacro munere fungatur, quin veste talari indutus sit, cuius ceu vestis statui clericali maxime convenientis etiam extra ecclesiam usum summopere laudamus.

Qui autem extra functiones sacras brevioribus, prout temporis ratio fert, vestimentis utuntur: exquisitam indumenti elegantiam pariter ac affectatam negligentiam sibi cavendam esse meminerint. Praecipimus autem omnino, ut quaecumque eligantur breviora modestae huius formae indumenta, nigri aut subobscuri coloris sint, adeo, ut vel ex vestibus clerici dignoscantur ab omni servitute saecularis habitus emundati. Eapropter, usitatum in hac provincia clericorum collare cum fascia nigri coloris, nisi pro dignitate alius color competat, gestandum mandamus. Introductum autem novissime usum nigrae vestis superioris, a collo usque infra genua demissae, et unico globulorum tractu anterius clausae omnibus viris ecclesiasticis prae ceteris commendamus.

Caput IX.

De clericis educandis et instituendis.

Nihil unquam ecclesiae, honorem ac decorem ordinis sacerdotalis vindicaturae, tantopere curae fuit, quam ut idoneos piosque contingat ubivis acquirere augustissimi sacrificii ministros populique christiani fidos pastores. Magna enim sublimitas magnam habere debet cautelam, et honor grandis grandiori debet sollicitudine circumvallari [1]. Hinc potissimum patres in sancta synodo Tridentina congregati sapientissimis ordinationibus providerunt, ut ad ecclesiae ministerium eligendi coelesti sapientia, probis moribus et diuturna iustitiae observatione commendari mereantur. Quem in finem praecipue seminaria per singulas dioeceses erigenda esse, inter alia mandarunt [2].

Quanto successu, Deo iuvante, saluberrima hac ordinatione clero recte educando et instituendo providerint, nostra quoque provincia grate loquitur; siquidem pia sollicitudine maiorum et benefactorum, quorum nomina sunt in libro vitae, singulae dioeceses clericorum seminariis et scholis dudum provisae, novissime erectis etiam cleri populique liberalitate minoribus seu puerorum seminariis in Domino gloriantur.

Obsequium decretis ecclesiae debitum, et pro perceptis donis gratitudo patribus in hac synodo congregatis tantopere cordi est, ut ad ampliandum sacerdotii honorem et meritum sequentia quoad provinciae huius seminaria statuere censuerint:

1. Recenter erecta puerorum seminaria, cum plantationes sint adhuc tenellae, episcopi omni, qua poterunt, sollicitudine augebunt, provisuri, quantum Deo propitio fieri poterit, ne sufficiente dote careant, sed pedetentim abundantius habeant, quo maiorem puerorum numerum pro indigentiis dioecesium alere ac religiose educare contingat.

Omnis autem administrationis, educationis et institutionis ratio, quatenus et copia dotis et peculiares studii gymnasialis circumstantiae permiserint, supralaudato sacrosancti concilii Tridentini decreto innitatur. Hinc inter alia tales potissimum pueri suscipiantur, quorum indoles et voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum quoque filii praecipue eligantur, non exclusis utique ditiorum filiis, modo suo sumptu alantur, et studium prae se ferant Deo et ecclesiae inserviendi. Magnopere etiam proderit curare, ut pueri a teneris annis cantum ecclesiasticum et rituum ac caerimoniarum formas ediscant, utque adolescentes humanioribus literis erudiendi ecclesiasticas etiam disciplinas sapere incipiant.

Cum porro, hisce praesertim diebus, messis quidem multa sit, operarii autem pauci: monemus in Domino et impense rogamus parochos ceterosque sacerdotes, ut pueros bona indole praeditos, qui spem afferant, se, cum sacris initiati fuerint, ecclesiae ministros utiles fore, ad literarum atque ad ecclesiasticae vitae normam accurate informent, moribusque clericali religioni congruentibus erudiant, atque parentes ipsos moneant, ut filios suos ad suscipiendos ordines sancte inducant [3]. Qua solli-

[1] Pontific. Rom., de cler. faciend.
[2] Bened. XIV, *De synod. dioec.*, lib. XI, cap. 9.
[3] Sess. XIV, *de ref.*, cap. 6.
[4] Bened. XIV, *De synod. dioec.*, lib. XI, cap. 8.

[1] Auctor tract. *De dignit. sacerd.*, cap. 3, (in collect. opp. s. Ambros., [ed. Migne, IV, 571 A]).
[2] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 18.
[3] Archid. synod. Prag. anno 1605, *de ordin.*

citudine cum huius provinciae clerus avite excelluerit: nova meritis merita superaddere eo minus recusabit, quo magis opportunam ab erectis puerorum seminariis occasionem animadvertens, ab episcopis impetrare poterit, ut maxime idonei tales morigerique discipuli prae reliquis iuvenili seminariorum familiae aggregentur.

Adolescentibus tandem domibus hisce iam adscriptis, dum feriarum tempore extra seminarii septa morantur, vigiles animarum pastores manum paternam porrigant, sedulo hortantes, ut adolescentiam suam nulla sorde commaculent, sed potius, si Deo placuerit, suo tempore ad altare Christi quasi virgines de thalamo procedant[1]. Hinc eam quoque per singulas dioeceses legem dabunt episcopi, ut minorum seminariorum alumni parocho loci, ubi feriarum tempore morari voluerint, venientes se praesentent, et abeuntes per eumdem parochum testimonio probitatis commendari mereantur.

2. Quo certius pie sperare liceat, fore ut ipse Deus, quos sacris altaribus servituros elegerit, ostendat, solertissimam antistitum vigilantiam et industriam sibi vindicant maiora seu clericorum seminaria.

Cum melius profecto sit, prout sapientissime monuit Benedictus papa XIV, pauciores habere ministros, sed probos ac idoneos, quam plures, qui in aedificationem ecclesiae nequaquam sint valituri[2]: statuit haec synodus, ut, postposito respectu, ad deficientem cleri copiam maioribus seminariis nullo modo iuvenes aggregentur, qui vel ob exiguum in studio gymnasiali progressum ab ipsis etiam condiscipulis minus idonei et tardioris ingenii dignoscuntur, vel saeculi corruptelis sauciati, ne vix quidem optandae conversionis coniecturam praebent.

Nihil porro episcopis, ex voto beatissimi patris nostri, antiquius, nihil potius erit, quam instituta clericorum seminaria optimis moderatoribus et magistris instituere, ut inibi iuniores clerici in timore Domini et ecclesiastica disciplina sancte religioseque educentur, et sacris potissimum scientiis iuxta catholicam doctrinam ab omni prorsus cuiuslibet erroris periculo alienis excolantur, atque ecclesiastico spiritu praediti ac studiis recte instituti, valeant in tempore dominicum agrum diligenter excolere ac strenue proeliari proelia Domini[3].

Quod ut opitulante Deo fauste eveniat, seminaria in primis ac imis ad literam et mentem legis ecclesiasticae disposita sint adeo, ut clerici cumprimis spiritu ecclesiae animentur. Hinc non tantum quotidianis christianae pietatis, sed etiam officii sacerdotalis exercitiis, praeprimis horis canonicis debite persolvendis, frequentissimo sacramenti poenitentiae usui, devotissimo sanctissimo eucharistiae cultui, frequentandis recollectionibus sacris mature assuescant, et omnia insuper pietatis exercitia ab ecclesia approbata et commendata religiose tractare et adamare sciant. Eumdem in finem, praeter theologicas praelectiones, quae in scholis habentur, domesticas explanationes theoreticopracticas excipiant, quibus potissimum sacrae scripturae et sanctorum patrum, catechismi Romani et concilii Tridentini, totumque breviarii, missalis, ritualis, pontificalis Romani et caerimonialis episcoporum copiosissimum thesaurum bene nosse, diligenter colligere et pie venerari discant. Cum porro spiritus ecclesiae, quo clerici ardescant, zelosa praesertim administratione sacramenti poenitentiae probandus sit: plurimum interest, ut solidissima theologiae casuisticae doctrina imbuantur, et ad sedulo et lubenter excipiendas confessiones poenitentium, et promovendam sacramentorum frequentationem quoquo modo inflammentur. Optamus etiam, ut decorem domus Dei dilecturi, spiritu ecclesiae se animatos manifestent. Quo rectius in tempore huic officio sacerdotalis pietatis satisfaciant, praeter exactam sacrae liturgiae cognitionem archaeologiam quoque ecclesiasticam ediscant.

3. Systematicum totius theologiae studium, novissime stabilito per episcopos ditionis Austriacae ordine, annis quatuor sic absolvendum est, ut primo biennio institutiones biblicae et dogmaticae tradantur, quibus anno tertio studia theologiae moralis et historiae ecclesiasticae, anno demum quarto, praeter doctrinam pastoralem, institutiones iuris canonici et artis catecheticae superstruantur. Exceptis praelectionibus, quae practicam pastorum institutionem concernunt, reliquae idiomate latino habebuntur.

Ad presbyteratus ordinem, non absoluto cursus huius theologici quadriennio, episcopi neminem promovebunt, nisi casu peculiari aliter iis visum fuerit.

Cum sacrae theologiae tam late pateat campus, ut profundioris scientiae thesauri statuto quadriennii termino indicari potius, quam copiosius hauriri queant: volumus quidem, ut theologiae magistri reconditam in ecclesia divinae scientiae abundantiam tironibus qualibet occasione monstrare non omittant, attamen salva semper institutione explicita, qua iuvenes disciplinis theologicis, ad obeunda munia ecclesiastica scitu necessariis, accuratissime excolantur. Bonam enim et confertam solidae et necessariae doctrinae mensuram habentes, et sanam profundioris scientiae praelibationem experti, si studio divinorum sublimiori vires consecrare pro potiore ingenio desideraverint: episcopi alioquin curabunt, ut clerici tales eximiis dotibus praediti et magistrorum testimonio commendati, exactioris quoque eruditionis sacrae copiam acquirere possint.

Cum non raro ceterum eveniat, ut vel iuniores clerici, impetratis ab episcopo literis dimissoriis ad continuandum tirocinium theologicum, in alius dioecesis seminarium suscipiantur, vel viri ecclesiastici potissimum a patronis praesentati ad alterius dioecesis beneficium promoveantur: valde optandum est, ut omnes huius provinciae clerici pari modo et methodo educentur et instituantur. Episcoporum itaque erit, collatis quantocius procurare consiliis, ut tota dirigendorum provinciae huius seminariorum, nec non instituendi studii theologici norma et dispositio, quantum peculiares loci circumstantiae non impedierint, iisdem ordinationibus innitatur.

Caput X.

De clericorum in seminariis moderatoribus et theologiae magistris.

Si animarum pastores severo exagitantur iudicio de populo sibi concredito, cuius sanguinem exitialis diei iudex ab ipsorum manibus requiret, nemo non intelligit, quanto pavore coarctentur cleri duces et magistri vel leviter cogitantes, ab eorum manibus sanguinem et ovium et pastorum forsan repetendum.

Ne hos inter duces et magistros primi, videlicet ipsi sacrorum antistites tremenda supremi iudicis sententia perstringantur, cautissime procedent in seligendis iuniorum clericorum moderatoribus et studii theologici magistris, quorum vita senectute probata perfectior, quorum doctrina absque omni mendacio falsitatis clero et populo spiritualis medicina sit oportet.

[1] S. Hier. ad Rust. monach., n. 17, [opp. s. Hier., ed. Migne, I, 1082].

[2] Epist. encycl. *Ubi primum*, 3 decemb. 1740.

[3] Epist. encycl. Pii papae IX, de die 9 novemb. 1846.

Hunc in finem sequentia synodus in Domino congregata nominatim censuit statuenda:

1. Cum seminarii maioris moderatores clericos non tantum ad pietatem et vitae sacerdotalis perfectionem tutissime informare, sed et solidissimis explanationibus priori capite recensitis excolere et in studio theologiae quoquo modo iuvare debeant: par eorum exquisitae eruditionis et scientiae sacrae copia sit, quam in theologiae magistris postulamus. Hinc episcopi, non postposito respectu, ad vitae morumque candorem, eos tamen inter idoneos et experientia pastorali probatos potius eligant rectores et moderatores seminarii, qui vel doctorum theologiae aut sacrorum canonum laurea insigniti sunt, vel, editis scriptis aliove modo, publicam sanae doctrinae et exactae eruditionis theologicae laudem meruerunt.

2. Facta conventione inter sedem apostolicam et augustissimum Austriae imperatorem, nemo sacram theologiam, disciplinam catecheticam vel religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradere potest, nisi cum missionem, tum auctoritatem obtinuerit ab episcopo dioecesano, cuius eamdem revocare est, quando id opportunum censuerit.

Publici theologiae professores et disciplinae catecheticae magistri, postquam sacrorum antistes de candidatorum fide, scientia ac pietate sententiam suam exposuerit, nominabuntur ex iis, quibus docendi missionem et auctoritatem conferre paratum se exhibuerit.

Vacante autem cathedra publici in huius civitatis facultate theologica professoris, cuius quoque erit erudire seminarii clericos, archidioecesis antistes, si virum ecclesiasticum doctrinae laude alioquin celebrem et meritissimum praesto habuerit, cui vacans magisterium tuto concredi possit, audita professorum theologiae sententia, eumdem suae maiestati commendabit assumendum.

Quodsi autem, indicto concursu publico, cathedrae vacanti melius prospici visum fuerit, curabit antistes, ut interrogationes, quas pro subeundo tentamine scripto designaverit, legitimo modo professorum collegio communicentur. Lectioni de vacantis magisterii disciplina, quam concurrentes coram professoribus habebunt, vir ab antistite deputatus intererit. Audita dein sententia non huius tantum, sed et alterius cuiusdam facultatis theologicae professorum, et aliorum etiam, si visum fuerit, virorum doctorum, sua maiestas ex ambientium numero, si nullum aderit circa res politicas obstaculum, eum nominabit, quem antistes ad praedictum munus obeundum prae ceteris habilem censuerit.

Simili ratione, reliqui huius provinciae episcopi vacantibus cathedris theologici sui instituti prospicient. Nisi virum eligere praeferant probatae vitae ac scientiae laude conspicuum, quem alioquin noverint maxime idoneum: curabunt, ut, indicto per totam dioecesim concursu publico, aptissimum eligere theologiae magistrum contingat. Concurrentes non tantum designatis ab episcopo interrogationibus scripta elucubratione satisfaciant, sed et quadam lectione coram theologiae professoribus et viro ab antistite deputato docendi facundiam monstrabunt, nisi, probata aliunde unius alteriusve candidatorum dicendi dexteritate, dispensatio episcopi quoad praelectionem habendam interveniat. Dicta de singulorum tentamine sententia professorum tam eiusdem instituti theologici quam alterius cuiusdam, episcopus, modo mandato beatissimi patris quoad non eligendos viros propter res politicas minus acceptos satisfecerit [1], professorem constituat, quem inter concurrentes ad munus docendi maxime habilem ac promotione dignissimum censuerit.

3. Monemus tandem et in Domino obsecramus clericorum moderatores et studii theologici magistros, „ut stirpem leviticam, germen sacerdotale, propaginem sanctificatam,“ [1] tirones videlicet sibi concreditos omni, quo potuerint, fervore ac industria foveant, et quod facundo ore iis persuaserint, vivis propriae perfectionis operibus exponant.

Sed et reliquos omnesque huius provinciae viros ecclesiasticos per viscera misericordiae Dei nostri rogamus, ut qui spirituales sunt, et a rebus saeculi in altiorem locum sublati, iuniores ministerii divini tirones, data quavis occasione, verbo et exemplo doceant, quomodo oporteat clericos in domo Dei conversari, et ex sacerdotibus sumere, quod imitentur.

Imprimis autem parochi, ad quos, tempore feriarum, seminariorum alumni pervenerint, sedulo curent, ut illi, quo diligentius clericalis disciplinae vitaeque religiosae institutis imbuantur, ecclesias frequenter adeant, functiones clericales ceteraque id generis ministeria cernant, ecclesiasticorum hominum consuetudine utantur, atque multiplici ratione clericalis vitae officiis assuescant [2]. Vigilabunt etiam, ut qui tonsura clericali iam insigniti sunt, capitis coronam deferant patentem, vestibusque induti proprio ordini congruentibus „per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant“ [3]. Cum porro minoribus initiati ordinibus, etsi quandoque necessitate postulati, in solemni missae sacrificio sacri ministri vices gerere et lectionem dicere queant, e suggestu sacro tamen pro concione dicere prohibeantur: parochi istiusmodi damnabilem abusum minime patiantur. His omnibus intenti, testimonium, quo clericos ad sacros ordines promovendos, ceterosque seminariorum alumnos commendari volumus, parochi petentibus magis „pro merito, quam affectione aliqua“ tribuant oportet [4].

TITULUS II.

De fide et institutione catholica.

Caput I.

De fide sancte servanda.

Sanctam catholicam et apostolicam fidem humanae salutis initium et fundamentum praedicamus, sine qua impossibile est placere Deo. Hanc ab omnibus, qui per baptismum in sinum sanctae matris ecclesiae recepti sunt, firmiter tenendam esse, nemo sit qui ambigat.

Monemus itaque omnes et singulos fideles nobis concreditos, ut cum malis hisce diebus gravissima sit colluctatio non solum adversus carnem et sanguinem, sed adversus spirituales nequitias in coelestibus, confortati in Domino, armaturam Dei accipiant, ante omnia sumentes scutum fidei, in quo possint tela nequissimi ignea extinguere. Innumeri, proh dolor! errores et impiissima commenta de veritatibus maxime necessariis hodiedum inter fideles sparguntur, adeo, ut mendacium quasi thronum sibi in medio terrae erexerit; eoque passim seductorum perversitas devenit, ut non solum divinam veritatem quasi tenebras vel superstitionem traducere minime vereantur, sed, abiecto prorsus omni dignitatis humanae sensu, nullam plane exsistere iactitent revelationem, nullamve religiosae veritatis certitudinem et auctoritatem; quo asserto cunctorum

[1] Lit. apost. de die 5 novemb. 1855, *Optime noscitis.*

[1] Auctor tract. *De dignit. sacerd.*, cap. 2, in collect. opp. s. Ambros., [ed. Migne, IV, 569 C].

[2] Syn. archid. Prag., cap. supra citato.

[3] Conc. Trid., sess. XIV, *de ref.*, cap. 6.

[4] Pont. Rom., de ord. presbyt.

utique salus corruit et humani generis societas misere perit. Et quamvis, cum anima sit quodammodo naturaliter christiana, luxque veritatis etiam invitos percellat, iniquitas ipsa sibi mentiatur: tam astute nihilominus veris falsa inseruntur artibusque mendacia teguntur, ut praeter imperitos fraude deceptos in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi. Quo magis itaque fidelibus cavendum est, ne speciosis verbis seducti ab aeternae veritatis tramite aberrent: eo fortiori mente sanctae matri ecclesiae ceu columnae veritatis adhaereant oportet. Ipsa enim est, quae a Deo et Christo magisterium salutaris doctrinae tenet, divitias coelestis revelationis tamquam rorem fecundum desuper descendentem accipiens, et erroris nescia distribuens, unde omnes, qui ad Deum pervenire volunt, normam credendorum et agendorum securi hauriant. Hinc fideles instantissime et incessanter hortamur, ne omni spiritui credant, vel tamquam parvuli fluctuantes ab omni vento doctrinae moveantur et circumferantur, sed ut potius veritatem et veracitatem Dei intuentes, qui multifariam multisque indubie modis per saecula, novissime autem in Filio suo nobis locutus est, securi ea teneant et firmissime credant vera esse, quae ab ecclesia catholica docentur. Nemo ad Deum venire potest, in quem non crediderit; nemo vero credere potest, nisi praedicationem audierit eorum, qui a Deo mittuntur.

De hoc pretio catholicae veritatis, quae omnino una est et universalis, saepissime moneantur fideles a pastoribus, qui itidem firmissimas internas et externas rationes, quibus fides nostra nititur, solide exponant et persuadeant, ita ut vesana prorsus appareat oppositio eorum, qui clarissimis argumentis fidem praebere nolunt, sed suae vel pervicaciae vel levitati inhaerentes, dum in omnibus rebus se dociles praebent, in rebus maximi momenti institutionem divinissimi magistri impatienter ferunt. Commonstranda omnibus est ecclesiae catholicae divina origo, quam a fundatore suo et capite Christo trahit, mira eius tum propagatio et conservatio tum salutaris efficacia et vita, qua orbem terrarum collustravit, ad exemplum magistri sui benefaciendo transiens, ut omnes piam matrem amando cognoscant et cognoscendo diligant. Indagandi non minus sunt fontes incredulitatis, qui ex prava concupiscentia magis quam ex intellectus imbecillitate promanant, atque, dum prave libidines suffocantur, efficacissime obstruuntur. Ante omnia autem intentis precibus gratia credendi, quae a Deo est, exoretur, ut, dissipatis tenebris, mentes lucem coelestis veritatis capiant, et corda ad assentiendum verbo evangelii moveantur, verum non ad assentiendum tantum, sed ad retinendum, diligendum et tamquam pretiosissimum thesaurum, pro quo omnia venduntur, custodiendum.

Ea vero est divinarum veritatum altitudo et maiestas, ut a nobis penitus comprehendi minime possint, quippe qui peregrinantes a Domino per fidem ambulamus et non per speciem, ideoque nonnisi per speculum et in aenigmate videmus quae sursum sunt. Conari quidem ad coelestium intelligentiam et fidei claritatem, prout nativo rationis et cordis desiderio impellimur, sic pariter ipsa divinae veritatis dignitate et praestantia omnino iubemur. Optime insuper contra religionis hostes veritas fidei vindicatur, si internae rationes doctrinae catholicae, quantum fieri poterit, perspectae fuerint et confutatis adversariorum obiectionibus valide commonstratae.

Ne tamen huiusmodi negotio intenti binum incurrant scopulum, omnes, ad quos pertinet, paterne hortamur. Absit nimirum prorsus absonus haereticorum error, qui duplicem sibique contrariam esse posse veritatem, vel ea, quae in theologia sunt vera, in philosophia interdum falsa inveniri halucinantes contendunt. Una enim et consentiens sibi veritas est, neque revelatio veritatibus rationis, neque rationis veritates unquam revelationi contradicere possunt; prout beatissimus pater noster Pius papa IX clarissimis verbis exposuit, dicens: „Etsi fides sit supra rationem, nulla tamen vera dissensio nullumque discidium inter ipsas inveniri unquam potest, cum ambae ab uno eodemque immutabilis aeternaeque veritatis fonte, Deo optimo maximo oriantur, atque ita sibi mutuam opem ferant, ut recta ratio fidei veritatem demonstret, tueatur, defendat; fides vero rationem ab omnibus erroribus liberet, eamque divinarum rerum cognitione mirifice illustret, confirmet atque perficiat.“ [1] Absit non minus alter virorum quorumdam eruditione praestantium error, qui, ut verbis eiusdem sñi patris loquamur, „religionem munus esse fatentur longe praestantissimum a Deo hominibus datum, humanam nihilominus rationem tanto habent in pretio, tantopere extollunt, ut vel ipsi religioni aequiparandam stultissime putent. Hinc ex vana ipsorum opinione theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt; cum tamen illae fidei dogmatibus innitantur, quibus nihil firmius, nihil stabilius; istae vero humana explicentur atque illustrentur ratione, quae fallaciis ac praestigiis obnoxia est. Ita quidem reiecta ecclesiae auctoritate difficillimis quibusque reconditisque quaestionibus latissimus patuit campus, ratioque humana infirmis suis confisa viribus licentius excurrens turpissimos in errores lapsa est, qui in religionis et civilis rei detrimentum illudque maximum redundarunt. Quamobrem istis hominibus, qui plus aequo vires efferunt humanae rationis, ostendere oportet, plane id contrarium esse verissimae illi sententiae doctoris gentium: *„Si quis putet se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.“* Demonstrandum illis est, quantae sit arrogantiae pervestigare mysteria, quae revelare nobis dignatus est clementissimus Deus, eademque assequi complectique audere humanae mentis imbecillitate et angustiis, cum longissime vires excedant nostri intellectus, qui ex apostoli eiusdem dicto captivandus est in obsequium fidei [2].

Hinc omnis ratiocinatio, quae ex evidentibus ac certis principiis factisque indubitatis orditur, eum in finem tendat oportet, ut ea, quae ex internis rationibus cum certitudine probari possunt, reapse ac rectissime probentur, seclusis videlicet demonstrationibus, quae vel falsis principiis innituntur, vel veris admiscent falsa, vel in genere vitio aliquo laborant. Secus enim conamina haec in detrimentum fidei cedent, et in irrisionem hominum, qui quod ratiocinationis vitium est, infirmitati causae adscribere solent. Quicumque igitur in hac re auxilio esse religioni desiderant, non tantum limpidis semper fontibus probatisque magistris utantur, sed ante omnia infirmitatis mentis humanae bene conscii, doceri a revelatione et ab erroribus praeservari exoptent, et prout sincerissimo veritatis amore, ita humilitate quoque et caritate erga Deum moveantur, cum scriptum sit: *„Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.“*

Caput II.

Contra gravissimos huius temporis errores.

Quamvis, qui filiali pietate matri ecclesiae adhaerent, tutissime contra impios quosvis errores

[1] Epist. encycl. de die 9 novemb. 1846.

[2] Alloc. Pii papae IX in consist. secreto die 9 decemb. 1854.

muniti sint, tamen, quia nostris diebus sermo malus tamquam cancer serpit, immo aperto bello coelestem doctrinam impugnat, fidelibus nostris nefastos saeculi errores monstrare non desistimus, quo magis illos fugiendo abhorreant. Imprimis gravissima illa commenta, quibus omnis religio, probitas et humani generis salus evertitur, ceu catholicae veritati maxime contraria reiicimus et condemnamus.

De Deo. Inter perversissima systemata, quae e castris infidelitatis in populum christianum sparguntur, culmen iniquitatis doctrina attingit, quae nativum nisum animi humani, quo Deum sentit et ad Deum trahitur, adulterans, neque intelligens vocem creaturarum, unum Deum omnipotentem creatorem omnium dissimulare, immo negare audet. Et quia nudam atrocitatem huius mendacii animus humanus sponte horresceret, tectis verbis de divinitate aliqua vel de divino quodam loqui amant, quod ubivis in mundo appareat et evolvatur et vivat, cuius vi omnia regantur, cuius partem habeant omnes res hominesque, quod vero reapse nil aliud est, quam ipsa rerum exsistentium natura. Quocumque demum modo haec ulterius exponantur, sive per materialismum, qui nonnisi corporeas substantias esse asserit, sive per falsum spiritualismum, qui ad spiritualem substantiam omnia exsistentia reducit, vaferrimum in omnibus huiusmodi doctrinis deprehendimus atheorum vel pantheismi errorem; dum scilicet unica eademque Dei et creaturarum substantia asseritur, et ipsius Dei vivi ac veri essentia, omnia cetera infinite transcendens, negatur. Haec iam vesanae philosophiae systemata damnantes, cum ecclesia catholica confitemur, docemus et adoramus unum et trinum Deum, purissimum spiritum, qui spiritualem, corporalem humanamque creaturam ex nihilo fecit, liberrima quidem et sanctissima voluntate, qui sua potentia omnia conservat, et infinita simul benignitate, sapientia, sanctitate et iustitia gubernat.

De animae immortalitate. Non minus reiicimus alia commenta, quae de anima humana circumferuntur, quae eius spiritualem indolem et immortalitatem addubitant negantve, maxime dum eius substantiam cum corporis substantia confundentes, vitam spiritualem ad merum processum organicum detrudunt. Materialismi hic error pessimus deplorabilem indifferentismum gignit, cuius miseri asseclae ac servi de aeterna vita nihil, omnia vero de hac terrestri sperare iubentur. Immo cum expulsione religionis sanctorumque operum etiam veritatis et honestatis omne studium exulabit, et sensuum concupiscentia, regimine vitae arrepto, homines ad servitutem libidinis, divitiarum et miserae superbiae quasi captivos tradet. Instantissime fideles monemus, ut ab eiusmodi doctrinis remotissime recedant, et immortalis animae pretium iugiter considerantes, mentes suas ad desideria coelestia erigant.

De ordine supernaturali. Sed etiam illos tamquam nefarios salutis humanae hostes renuntiamus et reprobamus, qui Deum quidem et animae immortalitatem confiteri se dicunt, ast potentissima divinae caritatis et misericordiae opera diffitentur, dum divinam gratiam, redemtionem, sanctificationem et omnem ordinem supernaturalem negant. Sunt vere osores gloriae Dei, qui benignissimo caritatis consilio non tantum creavit nos, sed altioribus donis ornatos supra naturae creatae vires et exigentiam elevare constituit. Sunt hostes humanae dignitatis, qua non ad rationabilem tantum, sed ad sanctam vitam filiorum Dei vocamur, ad eximiam cum Deo unionem, quae vivo caritatis consortio in his terris inchoatur, et in coelis per Dei visionem coronatur. Sunt denique inimici crucis Christi, filii Dei, qui ineffabili dilectione hostia factus pro peccatis nostris et totius mundi, triste imperium mortis destruxit, miris donis gratiisque credentes locupletat, et vere bonus pastor oves suas ad pascua aeternae beatitudinis deducit. Christum itaque dominum et regem agnoscant omnes, in quem qui non crediderit, salvus esse non poterit. Nec enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri; et quicumque non confitetur Iesum Christum in carne venisse, seductor hic est et antichristus [1].

De ecclesia. Qui Christum non agnoscit, neque ecclesiam eius agnoscere potest, quae, prout unus dominus et unum baptisma, ita unum corpus est, quippe una et sola super apostolicam petram fundata, cui ministerium salutis aeternae creditum est. Suae originis et sui muneris conscia, ecclesia Romanocatholica omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis pervenire: inde minime mirum, si mundus, cum in maligno positus sit, prout Christum oderat, pari odio sanctam eius ecclesiam persequitur eamque calumniari, obstaculis vexare, premere undique vinculisque ligare, immo eam convellere et labefactare multiplici insidiarum genere molitur. Promissionis divinae memores, nec perversissimis contra ecclesiam ausibus saeculi, nec ipsius hostis antiqui, mendacis ab initio, motibus corda sua fideles turbari patiantur, sed vigilantes pariter, ut propriae saluti provideant, sedulo caveant a numerosis mendaciis, quae contra ecclesiae institutiones et vitam sparguntur, historiae non minus quam sanae rationi adversa.

Sed etiam errorem illorum reiicimus, qui de ecclesiae muneribus a Christo domino acceptis perverse sentiunt, dum vel solam praedicationem verbi et sacramentorum administrationem ei competere dicunt, minime vero fidelium regimen; vel cum collatam ecclesiae gubernandi potestatem penitus ignorare vix possint, illius tamen liberum exercitium ab arbitrio hominum dependere impie proclamant. Regnum Christi quidem non est de hoc mundo; ast conditum in mundo ad procurandam hominum salutem aeternam adeo, ut ab illo neque novae legis sacerdotium, neque sacra fidelium gubernatio abesse queat. Cumque ecclesia catholica perfectam societatis formam vi divinae suae institutionis obtinuerit: ea proinde libertate pollere debet, ut non tantum in sacro suo ministerio nulli civili potestati subiaceat [2], sed libera quoque et independens sit in regimine suorum ad vitam aeternam. Christus dominus, sicut ipse missus a Patre fuerat, alios elegit eosque misit apostolos, quos audiat grex fidelis, in quo et deinceps Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei. Apostolicae potestatis et libertatis haereditas sacerdotio credita, ordine hierarchico disposito, numquam deficere potest in ecclesia, quae super fundamento apostolorum aedificata fuit. Potens autem est Deus, qui etiam fragilem naturam humanam ad ministerium aeterni sui consilii corroboret, dum ecclesiae suae spirat incorruptionem. Si in ea caducum vel labile quid invenitur, ad hominum, quibus constat, infirmitatem vel etiam malitiam pertinet, nequaquam vero ad eam ipsam, quae immaculati agni sponsa, sine macula et ruga est, promissionem habens dominicae praesentiae et iugis auxilii Spiritus sancti.

De primatu Romani pontificis. Reiicimus porro errorem illorum, qui alicubi ecclesiam catholicam exsistere posse autumant absque unitatis vinculo cum ecclesia Romana, „in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab

[1] Act. IV, 12; II Ioan., 7.

[2] Lit. apost. Pii papae IX de die 26 martii 1860.

apostolis traditio“ [1]. Sciant neminem, qui extra unionem capitis est, censeri posse inter membra corporis ecclesiae, quam Dominus super Petrum fundavit et in eius auctoritate solidavit. Confiteantur potius nobiscum et cum orthodoxis per orbem terrarum fidelium turmis sanctae Romanae ecclesiae principatum et pontificis Romani primatum; summa, qua decet, pietate nobiscum venerentur colantque sanctissimum dominum nostrum Pium divina providentia papam IX ceu legitimum principis apostolorum successorem, Iesu Christi in terris vicarium, supremum fidei doctorem et navis Christi gubernatorem, cui fidelissima obedientia animique assensus ob omnibus, qui ad ovile Christi pertinere volunt, praestetur. Declaramus et docemus, hanc Romani pontificis auctoritatem a Christo domino descendere, a nulla proin hominum potestate vel concessione pendere, atque omni tempore et in atrocissimis Romanae ecclesiae afflictionibus perdurare illibatam, prout etiam in carceribus et martyriis beati Petri perduravit.

Sed non minus cum tota ecclesia confitemur et grato corde praedicamus, „singulari prorsus divinae providentiae consilio factum esse, ut cum Romanum corruit imperium, et in plura fuit regna divisum, Romanus pontifex, quem Christus totius ecclesiae suae caput centrumque constituit, civilem assequeretur principatum. Quo sane a Deo ipso sapientissime consultum est, ut in tanta temporalium principum multitudine ac varietate summus pontifex illa frueretur politica libertate, quae tantopere necessaria est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem et iurisdictionem toto orbe absque ullo impedimento exercendam. Atque ita plane decebat, ne catholico orbi ulla oriretur occasio dubitandi, impulsu fortasse civilium potestatum vel partium studio duci quandoque posse in universali procuratione gerenda sedem illam, ad quam propter potiorem principalitatem necesse est omnem ecclesiam convenire“ [2]. Cumque luctuosis hisce temporibus infestissimi ecclesiae catholicae et sedis apostolicae osores, proculcatis divinis humanisque iuribus, hanc ipsam sedem civili principatu spoliare nequiter ausi sint: nefanda eorum facinora improbantes, quamcumque civilis potestatis ac terrestris dominii, quo Romanus pontifex potitur, laesionem non tantum ceu rapinam et violationem certissimi iuris humani, sed etiam ceu sacrilegam iuris sacri usurpationem detestamur, ob quam in sontes iuste meritoque severissimae ecclesiasticae poenae infliguntur.

Et quia, prout sanctissimus dominus noster ipse docuit, tutela patrimonii beati Petri ad omnes catholicos pertinet: fideles nostros impense rogamus, ut illud ipsum omnino integrum inviolatumque servandum atque ab omni iniuria defendendum esse, concordissimo studio et virili fortitudine palam facere non intermittant [3].

De civili auctoritate. Fideles nostros etiam contra illos hostes humani generis praemunire cupimus, qui non tantum sacra religionis, sed et iura ordinis terrestris, sine quibus nulla salus, immo nec societas consistere potest, convellere gestiunt. Reprobamus falsas doctrinas perversorum hominum, qui factionibus pessimis lateque diffusis sociati, subiici civili potestati, quae legitime subsistit, contemnunt, immo sub variis praetextibus sive dolo sive aperta rebellione civiles principatus labefactare, dissolvere et destruere attentant. Tenemus verba apostoli: *„Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi a Deo: quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt.“* [1] Hinc simul damnamus mala subterfugia, quibus facinorosi homines delicta sua abscondere vel attenuare audent, praesertim asserentes iura legitimae potestatis communibus subditorum suffragiis aboleri posse, vel regna iure stabilita dissolvi debere, ut ad nationis et linguae unitatem recomponantur. Eo enim, quod potestati resistunt, Dei ordinationi resistunt et ipsi damnationem acquirunt. Potius rectus amor patriae cum amore reipublicae et pietate erga superiores coniunctus per eum operetur, qui nationum inimicitias in cruce confixit, dum omnes gentes in communione fidei univit, et veram hanc fraternitatem in orbe terrarum fundavit, ut meliora charismata aemulantes, bonum operemur ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

Ut autem, qui populis praesunt, quosque Dei ministros appellat gentium doctor, arduo suo et gravissimo muneri bona conscientia satisfaciant, divina videlicet gratia illuminati et confortati: obsecramus fideles cum eodem apostolo, fieri orationes et postulationes pro regibus et omnibus, qui in sublimitate sunt [2], ut imaginem divinae iustitiae, benignitatis et sanctissimae sollicitudinis in tuendis iuribus et in promovenda publica et privata prosperitate exhibentes nobis omnibus sint in bonum.

De vita sociali. Non minori denique detestatione reiicimus et ceu impias fraudes renuntiamus propugnata potissimum aevo nostro placita et systemata, quae, sub coloribus civilis culturae humanique progressus, nil nisi communismum vel socialismum sapiunt, quorumque fautores sanctitatem iuris proprietatis negant, vel inviolabile vinculum matrimonii et familiae sauciant, vel alio quovis modo iniustam violentiam aut effrenatam licentiam in socialem vitam introducere connituntur. Non progressus culturae, sed tristissimus in barbariem regressus huiusmodi doctrinis, († quod)si unquam ferri ab hominibus possent, societati humanae accideret. Dum ecclesia illam sanctam caritatem, quae nescit quae sua sunt, tamquam fastigium christianae perfectionis intuetur et prosequitur, iura tamen ceu fundamenta terrestris vitae sanctissime reverenda et inviolate custodienda esse semper docuit. Etsi porro laborum molestia cum omnibus vitae miseriis inde a primo peccato Adae salutaris poena generi nostro constituta sit, tamen ecclesia catholica, quae in pauperibus venerabunda Christum dominum agnoscit, qui quod minimis fratrum fecerimus, sibi praestitum et factum esse proclamat, vehementer desiderat et maxime allaborat, ut pauperies et afflictio plebis, quantum fieri poterit, leniatur. Ideo hanc pulcherrimam suam praerogativam tenet, ut fervidam erga afflictos caritatem filiis suis instillet, divitibus beneficentiam imperet, dum egenos patientiam et gratitudinem docet, laudibus celebrans generosa operum et facultatum sacrificia, quibus solatia divina et humana in miseros conferuntur, sed et cunctos commonefaciens, ut immunitatem a doloribus in aeterna demum beatitate desiderent et exspectent.

Denique ecclesia omni humano et vero progressui favet, sciens Deum dedisse terram in possessionem filiis hominum, ut exercendo vires suas dominarentur ei, eiusque viribus utentes fructificarent sibi. Monet tamen, ne per rerum temporalium studium cura aeternarum negligatur vel impediatur, et poscit, ut progressus fiat secundum

[1] S. Irenaeus, *Adv. haeres.*, lib. III, cap. 3, n. 2, *[Patr. Gr.*, ed. Migne, VII, 849 A].

[2] Confer supra cit. lit. apost. de die 26 martii 1860.

[3] Epist. encycl. de die 29 ianuarii 1860.

[1] Rom. XIII, 1-5.

[2] I Tim. II, 1-2.

pietatem, minime autem contra fidem, utque studia quaecumque humana per sanctam caritatem fecundentur. Nulla libertas sine lege, prout nulla lex sine libertate consistere potest; ubi vero spiritus Domini, ibi libertas [1].

Caput III.

De conversatione fidelium cum alienis a fide.

Vix necessum est, fideles nostros commonefacere, ut, quemadmodum erga domesticos fidei, ita etiam erga eos, qui thesauro catholicae veritatis carent, sese praebeant bonorum operum exemplum. Ea enim ecclesiae catholicae intima est persuasio et perpetua doctrina, quam etiam praxi monstrare semper studuit, ut veritas, iustitia et caritas sine acceptione personarum, quae apud Deum non est, cuivis proximo exhibeatur. Inde quascumque persecutiones alienorum a fide, praetextu religionis factas, numquam non condemnavit, et quantum poterat, cohibuit. Quamvis intime cupiat, ut qui in tenebris sunt et in umbra mortis sedent, ad veram fidem redeant, et ut convertantur, ferventer oret iugiterque laboret, violentiam tamen animis quomodocumque illatam aversatur omnino, atque persuadere veritatem ac corda flectere mavult. Non minus vero materna sollicitudine a filiis propriis omnia, quae pretiosum donum fidei in discrimen adducere possint, vigilantissimo studio semovere conatur. Quid enim prodesset homini, universa, etiam favores laudesque aliorum lucrari, si animae suae detrimentum pateretur?

Hinc fideles nostros pro Deo et propter Deum monemus prae ceteris, ut sanctam fidei suae confessionem ab omni contagionis corruptione vigiles humilesque custodiant. Meminerint, qua severitate, videlicet sub gravi reatu, prohibeantur actus religiosi, quibus cum haereticis in rebus fidei participatio seu communio in sacris exercetur. Inter alia haec synodus interdicit fidelibus, ne cultum religiosum acatholicorum quasi simul acturi adeant, eorumque concionibus in templis intersint. In baptismatibus eorum, etiamsi de veri baptismi administratione nullum dubium sit, non facile testes, numquam vero patrinos agant, cum praeter vetitam in divinis communicationem, catholici patrini officium promittere aut sperare de eius expletione non possint. Maxime vero caveant ab ineundis mixtis matrimoniis, quorum deploranda damna et pericula tristissima experientia abunde loquitur. Praeter communionem enim in sacris, non tantum ipsi catholici periculum fidei incurrunt, sed et procreandorum liberorum sortem in re gravissima salutis aeternae sat aperto discrimini exponunt; et quantum denique dedecus miserae indifferentiae tum in religione tum in mutuo animorum consortio coniugali, si in sanctissimis, quos pectus humanum nutrit sensus, nedum diversitas, sed etiam contradictio ultro admittitur!

Verum non solum a religiosa communione, sed a privatis quoque amicorum consortiis sine mora sese expediant fideles, quamprimum honor religionis et ecclesiae laeditur, maligne et stulte de rebus fidei tractatur vel sanctitati morum praeiudicium affertur. Et non tantum, qui eiusmodi sunt extra ecclesiam, fugiantur, sed omnes omnino, quicumque etiamsi nostri sint, catholicorum tamen cognomine plane indigni cernuntur, perfide blasphemantes quod intelligere nolunt. Hos oportet redargui, et saltem per aversionem fugientium doceri, quantopere inhonorent Deum et fideles scandalizent. Curam maxime gerant patres familias, ne suos apud talem herum, qui fidem vel mores adoritur, aut religionis cultum vel etiam praeceptorum ecclesiae observationem impedit, famulari patiantur.

Quia Iudaeorum gens toto coelo ab honore Iesu Christi filii Dei aliena est ac salutifera cruce scandalizatur, ecclesia communionem cum eis declinat et cavet. Nullam exinde inimicitiam, nullamve laesionem iustitiae et caritatis erga eosdem foveri vel concedi, fidelibus doctrina Christi imbutis alioquin notissimum est. Cum autem continuata hominum commercia animos et corda facile nectant: ecclesia utique illa opera, quae quotidiana et transeunte mercede in agris vel fabricis Iudaeorum fiunt, indiscriminatim quidem non prohibere solet; ast sapienter cavet, ne passim christiani famulentur Iudaeis, aut eorum contubernales sint, eorumque regimini subiecti periculum animae incurrant, neve christianae professionis mulieres lactent Iudaeorum infantes. Doceantur itaque fideles a pastoribus, quibus ex causis talia vetentur, sed et quibus in casibus quandoque, secluso tamen semper scandalo et propriae perversionis periculo, tolerari possint. Quodsi enim, prout nonnumquam tristis experientia fert, fideles per Iudaeos odium christianae religionis vel ecclesiae contemtum experiuntur, vel fidei morumve perversionem timere debent: tunc nullo modo, neque ipsius vitae necessitate, excusari potest continuus apud eos famulatus, sed omnino relinquendus est, ut, remoto periculo peccandi, anima salva sit in die Domini. Quodsi porro a Iudaeis premi et laedi se filii ecclesiae queruntur, noverint utique, contra [in]iustitiam tutamen legis quaerendum esse, et patienti non minus quam forti animo, suadente Benedicto XIV, auctum et coniunctum studium adhibendum, ne fideles Iudaeorum opibus auxiliisque indigeant [1]. Ceterum ecclesia, tot beneficiorum, quibus Deus populum Israel olim distinxit, numquam immemor, orare pro Iudaeis consuevit, ut, ablato velamine a cordibus eorum et ipsi agnita veritatis luce, quae Christus est, a suis tenebris eruantur.

Caput IV.

De lectione et editione librorum.

Admirabile pretium veritatis catholicae poscit omnino, ut error et mendacium ab ore et oculis christianorum removeantur. Sanctimonia vitae christianae non minus urget, ut tamquam venenum omne verbum, quod morum candori noceat, abhorreamus.

Inde fideles obtestari non cessamus, ut in tanta librorum multitudine tantoque legendi studio, quod hodiedum animos hominum tenet, ab omni lectione sibi sollicite caveant, quae pro veritate mendacium, pro aedificatione scandalum et perversionem seminat. Meminerint neminem inde strui posse, unde destruitur; neque ab eo illuminari, a quo contenebratur. Et quamvis in pessimis quoque libris aliquid veri bonique admixtum esse soleat: minime tamen fas erit, cum periculo vel etiam damno aeternae salutis, sparsa lumina penes tenebras quaerere, dum clarae lucis thesauri in tam multis praeclaris libris perfectissime et sine periculo veneni suppeditantur. Audiant itaque omnes matrem ecclesiam, quae, sanctae fidei secura custos et vitae aeternae infallibilis magistra, filios suos praemunire cupiens, perversos libros digito monstrat, ad instar sollicitorum parentum, qui venenatas plantas procul e manibus liberorum suorum ereptas proiiciunt.

Hinc divinas et ecclesiasticas leges fidelibus in mentem revocare, patres in synodo congregati necessarium censent. Sine dubio enim et proprii et

[1] II Cor. III, 17.

[1] Encycl. *A quo primum*, data 14 iunii 1751.

alieni peccati reos se faciunt, qui libros impios non tantum ipsi manibus tractant, sed et aliis legendos committunt, immo suadent. Praesertim illi severam iudici aeterno rationem reddent, qui libros eiusmodi vel etiam imagines lascivas exarare aut consulto divulgare audent, postquam de perniciosa eorum indole vel ultro, vel monente ecclesia constiterit. Cumque summorum pontificum cura, ut scripta sive haeretica, sive pietati et morum honestati adversa facilius dignoscerentur, catalogus librorum prohibitorum seu index praesto sit, cuius tenore fideles et maxime sacerdotes huiusmodi pericula vitare docentur: nemo, iuxta eiusdem praescriptum, damnatos ac reprobatos libros legere aut habere praesumat, nisi, propter graves et peculiares rationes licentiam legitime obtinuerit.

Pastores animarum in hac re non tantum bono suo exemplo fidelibus praeluceant, sed etiam verbis efficacibus eos et praesertim patres familias paterne doceant et saepe admoneant, ut ad salutem suam suarumque familiarum libros fidei et morum integritati nocivos caute devitent, neque tales per domos suas haberi et lectitari permittant. Sedulo porro et prudenter invigilent parochi, ne libri perversi et praesertim parvi tractatus veneno pleni, quibus religioni fideique contemtus et odium paratur, in gregem diffundantur sive per bibliopolas sive per alios mercatores maxime emissarios, sive e bibliothecis, unde libri mutuo accipiuntur. Si eiusmodi libri alicubi disseminantur, seriis monitis proprii pastoris non proficientibus, res, habita eius certitudine, ad episcopum deferatur, ut, invocato etiam magistratus civilis auxilio, perniciosa mercatura coerceatur. Similiter invigilent parochi, ne libri superstitionem redolentes, vel de dubiis prophetiis, incertis miraculis falsisve indulgentiis loquentes divulgentur, sub poenis ab ordinario statuendis. Specialis cura libris quoque precationum, quibus fideles utuntur, a sacerdotibus ita impendatur, ut tantum libri tenoris vere catholici, sinceram pietatem alentes, in manus fidelium perveniant.

Translationes bibliorum ab haereticis confectae, quae hodie passim sparguntur et ultro offeruntur, omnino prohibitae sunt. Catholicae et approbatae versiones cum adnotationibus ex sanctis patribus vel aliis doctis et catholicis viris, quantum opus est, abunde suppetunt.

Maxima denique sollicitudo tam fidelium quam sacerdotum in eo collocetur, ut libri salubres, sanae doctrinae, et qui vere prosunt legentibus, locum pravorum praeoccupent. Animarum curati itaque fideles probe adhortentur, ut libros bonos, qui a diversis piis societatibus eduntur et exiguo venduntur pretio, comparare studeant, et praemonendo plebem curae suae commissam contra suspectos librorum perniciosorum mercatores, fidelibus nominent commendentque bibliopolas, a quibus praestantes atque catholicos libros facilius accipiant. Porro studia tum fidelium tum sacerdotum conferantur, ut in variis parochiis, maxime oppidorum, bibliothecae ad mutuandos libros erigantur, unde fideles absque periculo salutis lectionem vere utilem tum de sacris tum de profanis rebus, et ad relaxandos quoque animos, vel gratis vel perexiguo pretio sumere possint. Et quoniam ephemerides quotidiano suo commercio una cum rerum novarum nuntiis animos doctrinis variis imbuunt et quasi satiando implent, summa cura adhibeatur, ut, eliminatis falsis et perniciosis foliis, ea potius habeantur et legantur, quae veritati pietatique profectum parant. Eos insuper viros sive clericos sive laicos, qui necessariis dotibus pollent, in Domino provocamus et invitamus, ut quocumque potuerint modo, sive scribendo, sive adiuvando scriptores, in propugnationem fidei et morum honestatis vires impendant, scientes, optimum et dignissimum opus esse invictae veritatis praeconium. Praefata christiani fervoris conamina optimum, coniuncta plurium operatione, Deo largiente, effectum sortientur: quapropter pie optamus et instantes commendamus, ut peculiares hunc in finem sodalitates per singulas provinciae nostrae dioeceses erigantur.

Secundum continuam ecclesiae catholicae doctrinam et praxim [1] monemus et clericis expresse iniungimus, ne libri de religione et rebus sacris tractantes edantur, nisi obtenta praevie licentia episcopi aut eius delegati, atque apud regulares simul superioris eorum. Libri precum et canticorum, ut secure a fidelibus adhibeantur, approbationem ordinarii in fronte gerant. Idem censendum de libris quibuscumque stricte liturgicis seu ritualibus, quos, nisi requisita prius et in scriptis obtenta ab ordinariis locorum licentia, typis excudere aut evulgare, constitutiones pontificiae districtim prohibent, quorumque proinde usum in sacris faciendis interdictum esse, omnes ad quos pertinet meminerint [2].

Caput V.

De praedicatione verbi divini.

Libenter et cum gratiarum actione confitetur haec synodus, tristem illam experientiam, quam libri Regum referunt, scilicet sermonem Domini fuisse pretiosum in diebus illis [3], in hac provincia locum non habere, quippe cum fidelibus nostris sat frequens verbum divinum audiendi occasio praebeatur. Optandum solummodo et cunctis viribus adlaborandum, ut evangelicae veritatis praecones intensissimo suo studio desideratos praedicationis fructus colligere mereantur. Quo magis itaque fideles conciones sacras avidis auribus excipiant, cordibusque audita retineant, et ut tepidi quoque ac socordes alliciantur: verbi dominici dispensatoribus praesertim, quae sequuntur, in memoriam revocamus:

Imprimis curam gerant, ut temporis decursu populum christianum de omnibus singulisque fidei mysteriis et mandatis divinis instituant. Quem in finem veritates christianas, respectu habito anni ecclesiastici, ita quidem tractent, ut mysterium diei, quod celebratur, fidelibus exponant, pericopasve modo epistolares, modo evangelicas, quae in missa leguntur, duces sequantur; simul vero, quantum fieri potest, ad catechismum dioecesanum recurrant, eius partes profusius explanantes. Non minus commendamus speciales de catechismo conciones sic dispositas, ut per spatium trium vel quatuor annorum integra eius materia sermonibus concionatoriis exponatur. Hac enim ratione fideles perceptam inde a iuventute Christi doctrinam memoriae altius impriment, plenamque eius cum expositionibus uberioribus concordiam magis perspicient. Item pretiosum liturgiae catholicae thesaurum concionantes populo adaperiant, et, mandante sancta synodo Tridentina [4], seu ipsius missae tenorem et ritum, seu sacramentorum caerimonias, aliasve liturgiae partes explicent, ut fidelis populus maiori cum reverentia et animi devotione sacris interesse discat. Cumprimis autem verbi divini praecones monitos esse volumus,

[1] Decretum Leonis papae X, datum 4 maii 1515, *Inter sollicitudines*, et decretum s. conc. Trid., de edit. et usu sacr. libror., sess. IV.

[2] Clem. papae VIII constit. *Cum in ecclesia*, de die 10 maii 1602; eiusd. pontif. constit. *Cum sanctissimum*, de die 7 iulii 1604; Urbani papae VIII constit. *Divinam psalmodiam*, de die 25 ian. 1631; eiusd. pontif. constit. *Si quid est*, de die 2 sept. 1634.

[3] I Reg. III, 1.

[4] Sess. XXII, cap. 8, *de sacrif. miss.*, et sess. XXIV, cap. 7, *de ref.*

ut indigentias temporis respicientes, specialibus ac solerter elucubratis concionibus mala, quae nostris diebus fidem et mores, ordinem ecclesiasticae et civilis societatis perturbare minantur, sapienter et intrepide propulsare, illa vero, quae vitam christianam promovere firmare [et] atque christianam societatem conservare possunt, claris fervidisque verbis monstrare et commendare satagant. Quo uberior autem verbi divini fructus obtineatur, consultum erit, ut concionatores religionis doctrinas eo nexu atque ordine proponant, quo se vicissim illustrent et confirment; quam praedicationis methodum praesertim ad instruendos auditores cultura potiores maxime commendamus. Cumque ruri potissimum, teste experientia, praecipuum sit momentum earum concionum, quae dominicis festisque diebus ad sacrum matutinum habentur, praedicatores huic muneri cum fructu satisfacturi paucis verbis multum dicere et alta docere plurimum collaborent.

In ipsa praedicatione concionatores caveant, ne verbum Dei ex proprio metiantur ingenio et ad suas coniecturas temere interpretentur, sed omnino ad intellectum illum, quem sancta mater ecclesia tenet, eumque sensum, qui fidei symbolis et definitionibus ad amussim respondet. Sacra scriptura, in qua, monente divo Augustino, „quisque invenerit omnia, quae utiliter alibi didicit, et multo abundantius inveniet ea, quae nusquam omnino alibi“ [1], porro sancti patres, quorum opera ditissimum doctrinae christianae thesaurum exhibent, tutissima praeconibus praebent vestigia, quibus insistant. Evangelizantes itaque regnum coelorum, missis opinionibus spuriique pietismi phantasmatibus, item dubiis vel fabulosis narrationibus quae ad rem non pertinent, et expositionibus de miraculis ab ecclesia nondum recognitis et approbatis, argumentisve vi contortis, potius cum brevitate et facilitate sermonis ea tradant, quae infallibili ecclesiae oraculo omnino vera et indubiis historiae testimoniis certa dignoscuntur, quaeque, prout synodus Tridentina monuit, scire omnibus necessarium est, ut poenam aeternam evadere et coelestem gloriam consequi valeant [2].

Quo magis autem fideles ad audiendam concionem eamque integram incitentur: optamus, ut antiquus ecclesiae mos, verbum Dei inter ipsam missam praedicandi, ubi hucusque viget, sedulo servetur. Volumus autem, ut si concio intra missam habetur, quaecumque promulgationes ad evitandam mentium distractionem usque ad finem missae differantur. Ceterum conciones saltem ordinariae, ne prolixitate onerosae sint, ultra horae dimidium non facile protrahantur.

In maioribus urbibus, et praesertim cathedralibus, providebunt episcopi, ut iteratis per decursum anni vicibus, nec non diversis in ecclesiis conciones tempore pomeridiano vel vespertino habeantur; cum, teste experientia, non solum magis frequententur, sed et non pauci eorum fidelium, qui alias in audiendo divino verbo negligentes sunt, alliciantur. Opportunam habendis hisce concionibus extraordinariis occasionem praebent sacrata adventus et maxime quadragesimae tempora, quibus sanctissima, quae recoluntur, mysteria et dogmata fidei morumque nexu systematico magno cum fructu exponi poterunt. Simili modo, mense maio, cultui beatae virginis Mariae prae ceteris dicato, singulis diebus devotio vespertina occurrit, quae convenienti sacro sermoni vel considerationi iuncta, recentissimo tempore in pluribus provinciae huius ecclesiis fieri et a fidelibus piissime frequentari consuevit. Concionibus extraordinariis ansam quoque praebent et materiam subministrant singulares maioris momenti eventus temporis locorumque, qui dum animos occupant, corda ad excipiendum praedicationis verbum promptiora reddunt.

Hortamur etiam animarum pastores, ut sacro quadragesimae tempore, secundum methodum in sacris missionibus usitatam, parochianos suos pro diversitate sexus et status ad excipiendas peculiares instructiones convocent, quibus potissimum de singulis status sui officiis opportune doceri, et ad peragendam confessionem fructuosam dignamque communionem paschalem optime praeparari poterunt. Pari modo illorum praxim magnopere laudamus, qui, singulis quadragesimae diebus, post missam evangelium diei praelegere et breves aliquas explicationes adiicere solent. Meminerint denique, optimam animarum curatis per catecheses pomeridianas offerri occasionem, qua etiam adultos pascere salutaribus verbis opitulante Deo continget.

Ut autem ad huiusmodi praedicationis officium salubriter exsequendum praecones recto animentur et agantur spiritu, divinum haud intermittant invocare veritatis doctorem et paraclitum, qui solus claves habet aperitque, quando vult, et potens est, ut verbis suis se insinuet fidelibus et corda penetret auditorum. Puram porro et sanctam iterum iterumque eliciant intentionem, ut solius Dei, non suam quaerant gloriam nec aliud sudoris praemium, nisi animarum salutem. Hunc in finem, oculos protinus ad suam infirmitatem convertentes, admodum caveant, ne dum aliis praedicaverint, ipsi reprobi efficiantur. Quo tutius denique confidere queant, fore ut ministerium rite adimplentes, partem habere mereantur cum iis, qui verbum Dei bene administraverunt ab initio: gregem Domini non verbo tantum, sed proprio quoque exemplo pascere et docere non desinant; „grandis enim condemnatio est componenti quidem sermonem suum, vitam vero et operam suam negligenti“ [1].

Quia vero publica e sacro suggestu institutio omnimodis fidelium indigentiis succurrere nequit, cum neque ab omnibus frequentari neque omnium captui et conditioni perfecte accommodata esse possit: privata institutio accedat necesse est. Pastor bonus de omnium et singulorum salute sollicitus, etiam hac in re vestigia divini Salvatoris sequetur, qui ipsa nocte Nicodemum spirituali animae cibo nutrivit, nec non sanctorum apostolorum, qui non cessabant in templo et circa domos docentes et evangelizantes Christum Iesum [2]. Omnibus omnia fieri satagens, quavis utatur occasione, eam etiam ultro, quantum fas est, quaerens, ut privatis colloquiis lucem veritatis ignaris ostendat, vitiorum tenebras dispellat, animosque in viam salutis dirigat. In hoc autem officii sui munere obeundo utpote non raro difficultatibus pleno, aetatem, conditionem et indolem eorum, quibuscum agendum est, cognoscere, agendique modum ipsis conformare, effectus faustos provehere, sinistris autem occurrere nitatur, ut zelo ac caritate pastoris devicti, etiam qui antea noluerint, benevoli docilesque reddantur.

Parum vero intensissima pastorum cura proderit fidelibus, nisi ipsis animo libenti verbum Dei audire placuerit. Inde non tantum patres matresque familias, ut in audiendo verbo divino suis bono exemplo praeluceant, in Domino provocamus, sed et omnes et singulos fideles commonemus, ut quidquid ad cooperandum fructui praedicationis praestare potuerint, fidelissime praestent. Multa in

[1] *De doctr. christ.*, lib. 2, cap. 42, [opp., ed. Bened., t. III, part. I, 44 C].

[2] Sess. V, cap. 2, *de ref.*

[1] Verba s. Chrysost. in *Pharetra* s. Bonav., lib. I, cap. 15.

[2] Ioan. III; Act. V, 42.

hanc rem quoad ordinem advenientium, silentium et commodum audientium et ipsam veritatis praedicatae cognitionem conferre poterunt. Maxime autem corda praeparentur et aptentur ad suscipiendam doctrinam evangelii tamquam verbum Dei ad salutem; ea vero, quae percepta fuerint, ad propriae vitae emendationem studiose et humiliter convertantur. Et quoniam omnes singulorum indigentiae, dubitationes vel etiam sparsi errores a pastoribus animarum ultro sciri non poterunt, cum fiducia ipsi fideles, si quid difficultatis in rebus fidei et morum habuerint, ad eosdem accedant et sincera dubii expositione de veritate rei et regula agendorum edoceri se postulent in nomine Domini.

Caput VI.

De catechizandis parvulis.

Sancta ecclesia, sicut adultis prospiciens, a praedicando verbo Dei vel inter maximas numquam destitit angustias, ita et iuventuti coelesti doctrina imbuendae inde a primordiis singularem navavit operam. Noverat quippe illud Siracidis effatum: *„Filii tibi sunt, erudi illos et curva illos a pueritia;“* [1] noverat exemplum Salvatoris parvulos advocantis, amplexantis ac peculiari discipulorum curae solemni verbo commendantis: *„Qui talem parvulum suscipit in nomine meo, me suscipit;“* [2] noverat, ad instar cerae molles esse parvulorum animas, formam quam imprimere libet, facile suscipientes, proinde terram bonam et optimam seminanti verbum Dei, et nonnisi ex infantibus bene educatis exsurgere populum fidelem, timentem Deum et ambulantem in viis eius. Quo minus idcirco scholae, quae, historia quoque teste, e sinu ecclesiae prodierunt et ea protegente et dirigente floruerunt, ab ipsa separari possunt et avelli, prout temporis iniuria et saeculi impietas passim tentarunt, et quo magis ecclesia, officii et iuris a Deo accepti sibi conscia, scholas omnes, in quibus catholica instituitur et educatur soboles, suae directioni et inspectioni subiectas esse profitetur: eo maiorem haec synodus in erudienda iuventute sibi commissa urget sollicitudinem et solertiam.

In primis ergo, ad tradenda fidei rudimenta pastores animarum sedulo incumbant tum in scholis tum in ecclesiis. Scholas saepius per hebdomadam pro tradenda religionis doctrina frequentent, et ubi id ob scholarum numerum, sacerdotum penuriam et locorum distantiam fieri nequit, omni meliori, quo poterunt, modo provideant, ne iuventus in religiosa ignorantia adolescat. In ecclesiis autem parochialibus iuventutem saltem diebus dominicis tempore pomeridiano congregent ad audiendam doctrinam christianam, quae non sit expositio evangelii dominicae vel festi, sed aliqua pars catechismi. Idem, in quantum vires suppetunt, in ecclesiis fiat filialibus, si quae adsunt, et per pagos a sede parochi remotiores, in schola vel alia decenti domo. Cum in plurimis huius provinciae scholis ea sit erudiendae iuventutis methodus ac dispositio, ut aliae disciplinae lingua discipulis vernacula, aliae autem idiomate altero in Bohemia occurrente tradantur: sedulo curandum est, ut catecheses lingua parvulis proprie vernacula habeantur, sed utique etiam cavendum, ne institutiones religiosae utcumque laudabilibus idiomatum exercitiis servire videantur.

Catecheses, tum in scholis tum in ecclesiis, unius horae spatium non excedant, et extra scholam peculiaribus precibus vel piis canticis et inchoentur et finiantur. Preces sint orandi formulae usitatae et scitu necessariae: ut, praeter orationem dominicam et salutationem angelicam, symbolum apostolorum, actus virtutum theologicarum, et similia. Hymni et cantica eo tendant, ut, adamato eorum usu, mundanae et lascivae cantiones ab ore et auribus fidelium magis magisque arceantur. Cum iuventutis in religionis doctrina bene instituendae tanta sit necessitas et gravitas, et sacerdotes, ob insufficientem, quo apud nos sunt, numerum, huic officio vix omnimode possint satisfacere, patres in hac synodo congregati vehementer exoptant et in Domino hortantur pastores animarum, ut, praeter ludimagistros, fideles ac pios utriusque sexus laicos inducant ad pueros et puellas in religione instituendos, erigendo vel resuscitando sodalitatem christianae doctrinae, ab ultima synodo Pragensi tantopere commendatam et a sanctae memoriae Pio papa V largis indulgentiis locupletatam. Sed et catechistas in genere nec non eos, qui catechizantur, indulgentiis ditare summorum pontificum paterna cura non intermisit [1].

Liber autem, cui in tradenda doctrina christiana omnino insistendum, catechismus est, ab hac synodo pro tota nostra provincia emendatius edendus, a quo recedere quemve alio commutare nemini licebit, ut una sit omnium institutio, et ne, dissentientibus verbis, ipsae veritates religiosae videantur esse diversae. Id eo magis requiritur, quod catechismus totius institutionis religiosae est quasi fundamentum, cui uberior per praedicationem verbi divini explanatio innititur et superstruitur, liber denique non parvulorum tantum, sed et adultorum, quem ad doctrinam salutis tenendam legant relegantque.

Proficua institutionis religiosae methodus poscit, ut verba catechismi fideliter memoriae mandentur; quibus videlicet definitae veritates revelatae instar pretiosi thesauri in congruente vase reconditae comprehenduntur. Memoriae autem impressa et imprimenda, ne verba sint mere sonantia, in suo sensu et nexu rite explanentur, quo facilius et firmius animis inhaereant, et cum fide retenta vere peculium animae spirituale efficiant. Quapropter diligenti studio adlaborabunt catechetae, ut modo rectissimo tam fidei intimam persuasionem et certitudinem, quam doctrinarum, prout aetas fert, intelligentiam parvulis ingerant. Huic fini intenti, illam tamen vitabunt methodum, quae ideas religiosas ex ipsis parvulorum mentibus, ac si omnes illis essent insitae vel ab iis ipsis inveniri possint, evolvere nititur; a Deo enim revelatae, semper etiam tamquam revelatae monstrari et doceri debent. Abstinebunt quoque ab omni demonstratione inadaequata argumentisque debilibus, quae fidem non firmant, sed potius labefactant. Meminerint, tradentes doctrinam religionis cooperari Spiritui sancto, qui per baptismum animis parvulorum habitum fidei infudit, quem ipsa sedula institutione, opitulante nimirum eodem sancto Spiritu, ad actum promoveri oportet. Cum autem finis legis sit caritas et fides operibus debeat monstrari, singulari cura studeant veritates religiosas non memoriae tantum et intellectui sed et cordibus parvulorum inserere et in eorum praxim et vitam deducere.

Quae omnia quo certius et salubrius fiant, catechetae ad instituendam iuventutem non nisi rite praeparati accedant. Resuscitantes gratiam quae in eis est per impositionem manuum, divinae missionis et gravissimi sui muneris conscii, prudenti fervore et patienti amore parvulis Christi frangant

[1] Eccli. VII, 27.
[2] Matth. XVIII, 5.

[1] Constit. Pauli V *Ex credito nobis*, de die 6 octob. 1607; constit. Clementis papae XII *Pastoralis officii*, de die 16 maii 1736.

panem vitae aeternae et lacte coelestis eos nutriant A doctrinae.

Tenellum gregem in doctrina religionis instituentes, non omnes muneris sui partes se putent explevisse. Ipsorum enim est, providere quoque, ut iuventus, quae in scholis didicerat, vita et moribus teneat. Quapropter occasionem illi praebeant exercitiorum vitae vere christianae eamque propria quasi manu in illa inducant; confessiones eius benigne excipiant, teneram devotionem erga sanctissimum sacramentum, deiparam virginem et angelos custodes, prout obedientiae et puritatis amorem cordibus instillent, fidei vero et innocentiae periculosa removeant; commercia atque scripta, quae religiosae et morali integritati eius perniciem minantur, prohibeant; in genere, invigilantes conversationi, bonos confortent, labentes erigant, malos coerceant. Pia eorum de iuventute bene educanda conamina multum iuvabunt selecti libri, adultioribus B porrigendi; hinc ad quamvis scholam, saltem in omni parochia, procuretur bibliotheca curae commissa catechetarum, qui libros indigentiis petentium congruentes distribuant. Libri comparentur non phantasiis, etiamsi piae videantur, nimium indulgentes, sed tenoris potius historici, vel qui aliis modis salubriter instruunt; simul autem continuo vigilandum, ne nimis frequenti librorum porrectione periculosus legendi pruritus excitetur, quo abrepta, labilis iuventus propinatum perversae lectionis poculum vix sciet declinare fortive brachio proiicere.

Caput VII.

De scholis elementaribus.

Finis scholis catholicis positus cum attingi nequeat, nisi omnia, quae ibi aguntur, cooperentur: hinc reliqua etiam iuventutis per ludimagistros C institutio episcopis in hac synodo congregatis summopere cordi est.

Decernunt propterea, ut in scholis sic dictis elementaribus nulli omnino pro tradendis materiis etiam profanis adhibeantur libri, nisi episcoporum quoque iudicio probati. Doctrina ipsa nil contineat rectae fidei bonisve moribus minus conforme; quin immo omnem parvulorum institutionem spiritus religionis penetret, ideoque singulae materiae, in quantum ferunt, ad religionem ceu educationis centrum referantur et nonnisi catholico sensu parvulis proponantur. Ludimagistri vero meminerint, principale muneris sui officium esse, ut in parochia primos se exhibeant et fidelissimos ecclesiae filios, quippe qui ab ea sumentes muneris sui dignitatem, animarum pastoribus proxime iuncti, eorum in pascendo adolescente Christi grege adiutores vocati sunt. Hinc docendi in scholis christianis provin- D ciam adgredientes, professionem fidei a concilio Tridentino praescriptam coram dioeceseos scholastico vel foraneo episcopi vicario emittant. Eadem ex causa sacerdotum catechesibus pie auscultantes intersint, easque puerorum memoriae diligenti repetitione imprimant, ac uberiori simul et firmiori eosdem historiae biblicae cognitione per frequentem in scholis lectionem imbuere satagant. Profanas autem tradentes materias, omni utantur occasione ad sensus religiosos in parvulorum cordibus promovendos et sanctae vitae proposita vel excitanda vel fulcienda. Institutioni, quae intellectum illuminat et voluntati motiva offert, rationabilem Deoque placitam iungant disciplinam, qua deficiente, videlicet ingenii petulantia intellectum, carnisque concupiscentia voluntatem infringit. Denique iuventuti sibi creditae pietatis omniumque vitae vere christianae virtutum praebeant exemplum, scientes illum tantummodo, qui fecerit et docuerit, magnum praedicari in regno coelorum.

Quae ut a ludimagistris ad amussim observentur, pastores animarum aeque ac vicarii foranei et scholarum inspectores invigilabunt, et omni solertia et caritate iuvando, immo et impediendo procurabunt. De iuventute bene meritos honore et praemio dignos habebunt, debiliores in implendo munere consiliis adiuvabunt, negligentius agentes impellent; si qui officio suo desunt, monebunt eos lenius primum et dein severius; inflexibiles vero, praeprimis fidei morumque violatores, missa indulgentia, quae non ex Deo est, episcopis denuntiabunt. Etenim „in ludimagistrum assumendi fides et conversatio intemerata sit oportet. Loco movebitur, qui a recto tramite deflexerit“ [1]. Ne autem solummodo officiorum videamur esse memores et socordiae vindices, cumque operarius dignus sit mercede sua, B omnes, quorum interest, serio hortamur et obtestamur in Domino, ut debita ludirectoribus stipendia, quae congrua et honesta sint, libenter atque fideliter reddant, miseriori vero plurium conditioni quoquo modo occurrant.

Gravissimi porro momenti efformationem ipsorum ludimagistrorum censemus, ideoque optamus, ut ludirectores ipsi praesertim ruri pueros in scholis ingenio, moribus necessariisque animi dotibus eminentiores, ad magistrorum munus, quantum fieri poterit, praeparare et instituere satagant. Quae autem in provinciae huius dioecesibus paedagogia seu ludimagistrorum seminaria eriguntur, episcopo omnino subsint, eiusque cura suam ad ecclesiae mentem accipiant et servent formam. Ludimagistris autem erudienda iuventute iam occupatis, quo peritius in dies et salubrius munere suo honorifico aeque ac meritorio fungantur, synodus praesens C spiritualia commendat exercitia, ad quae peragenda quotannis diebus ac locis opportunis praebeatur occasio, qua ut lubentes atque fervidi utantur, ab animarum pastoribus pie invitentur et excitentur. Item collationes magistrorum habeantur, prout ab episcopo ordinabitur. Cum recentiori tempore fratres et sorores regulares, qui a Scholis nomen habent, singulari suo in moderanda iuventute fervore et probata aptitudine maximas ubique laudes promeruerint: episcopi huius provinciae ardenter exoptant, ut, ubi fieri poterit, salvis utique ludimagistrorum saecularium iuribus iam acquisitis, ad regendas puerorum et puellarum scholas praesertim in maioribus dioecesium civitatibus advocentur.

Scholas optimo quoquo modo in singulis coetibus constitutas iuventus frequentet necesse est. Quare pastores animarum parvulos ad diligentem et continuam scholae nec non catechesium frequen- D tationem blandis verbis et vel praemiis alliciant; ubi episcopo expedire visum fuerit, dimidiato etiam die minores et maiores alternis vicibus congregent, tum publicis ex ambone concionibus tum privatis exhortationibus parentes officii sui moneant, reluctantibus leges civiles hac de re latas in memoriam revocent; declarantes, sponsos, deficientibus de frequentata schola et doctrina christiana testimoniis, difficulter et nonnisi acquisita demum ac severe explorata catechismi scientia promulgari posse; ubi haec non sufficiunt, auxilium regiminis civilis requirant. Si autem nihilominus alicubi invenirentur, qui institutiones in ecclesiis et scholas frequentare penitus non possent: hos diebus et horis opportunis ad elementa fidei addiscenda convocare et peculiari illorum instructioni operam impendere, bonos animarum pastores non pigebit.

[1] Conventio inter summ. pontif. et Austr. imp., artic. VIII.

Plane singulari eorum curae pioque zelo iuventutem in fabricis delitescentem commendamus. Studeant parochi fabricarum possessores ad erigendas in ipsis fabricis scholas peculiares movere, vel eo saltem inducere, ut statutis temporibus fabricas adire et iuventutem ad excipienda fidei morumque rudimenta congregare possint. Dominos autem fabricarum per amorem Christi obtestamur, ut illorum, quorum ad augenda huius vitae commoda utuntur laboribus, spirituali commodo paratissimi provideant, et vel ideo non tantum nulla pastoribus obstacula ponant, sed potius eorum conaminibus proprias vires coniungant, immo ipsi eorum desideria praeveniant. Meminerint quaesumus, omnes et singulos, quotquot in suis fabricis operarios et famulos numerant, ante omnia regi saeculorum famulari debere, et supremi quoque domini operarios appellari, nec non una nobiscum illi familiae adscriptos esse, pro qua dominus noster Iesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium et crucis subire tormentum. Hinc illos etiam in implendis christiani hominis officiis non solum nullo modo impediant, sed fidei et moribus eorum invigilantes, seductionis pericula avertant; omnia vero, quae saluti eorum prodesse possunt, paterna sollicitudine procurent.

Quae de scholis publicis statuta sunt, etiam quoad privata erudiendae iuventutis instituta, in quantum horum natura fert, observentur, cum non minus ac illae episcoporum et parochorum inspectioni subiecta sint. Hinc scholae privatae non erigantur, nisi de scientia et assensu episcopi; directores autem viri sint fide et conversatione probati, et in tesseram, quod bene praefuturi sint, professionem fidei emittant; in omnibus tandem huiusmodi scholis doctrina religionis a sacerdote tradatur per episcopum designato vel approbato.

Ut, quae de scholis sancita sunt, eo rectius observentur, praeter vicarios foraneos annuae visitationis officio satisfacturos, scholasticus dioeceseos, quoties episcopo visum fuerit, peculiari inspectione providebit.

Caput VIII.

De scholis mediis.

Quantum momentum sit scholis gymnasialibus aliisque, quae inter elementares et superiores intermediae sunt, vel ex eo liquet, quod in iisdem cultiorum classium maxima pars formatur omnesque ex iis prodeunt, quibus potissima tum ecclesiae, tum reipublicae munera creduntur, ad quos proin oculi omnium speculabundi diriguntur, quorumque exempla facillimos inveniunt imitatores. Accedit, mediarum scholarum discipulos eius aetatis esse, quae quoad fidem et honestatem morum, seductionis periculo maxime obnoxia esse solet. Saluberrime propterea concordiae actu inter summum pontificem et augustissimum Austriae imperatorem sancitum est, omnem iuventutis catholicae institutionem in cunctis scholis conformem fore doctrinae religionis catholicae, et episcopos, ex proprii pastoralis officii munere, religiosam iuventutis educationem in omnibus instructionis locis directuros et advigilaturos, ut in quavis tradenda disciplina nihil adsit, quod catholicae religioni morumque honestati adversetur. Antistites itaque huius provinciae, rationis Deo reddendae numquam non memores, omnium quae mediae dicuntur scholarum inspectionem summa solertia exercebunt vel ipsi, vel per sacerdotes delegatos; quorum erit, instructionem a suis episcopis scripto acceptam fideliter sequi. Suprema omnium, quae in his scholis aguntur, regula eodem concordiae actu provide sancita, postulat, ut omnis institutio ad vitae christianae legem cordibus inscribendam pro rei, quae tractatur, natura composita sit [1]. Quam normam ut omnes scholarum mediarum moderatores sincerissima fide custodiant, episcopi in hac synodo congregati pro officii sui gravitate ardentissime desiderant, et cunctorum, ad quos pertinet, religioni atque comitati in nomine Domini commendant.

Hinc praeprimis religionis catholicae magistri pro hisce scholis constituti paterne monentur, ut excelsam vocationem suam iugiter meditantes, muneris auctoritate episcopali collati ac demandati partes virili contentione implere nitantur. Cumque religio nequaquam in vagis, prout nonnulli praetendunt, imaginationibus obscurisve et tempore tentationis inefficacibus sensionibus consistat, et fideles maxime cultiores clara fidei cognitione et persuasione religiosa firmissimis rationibus innixa indigeant: iuvenes sibi creditos, provide pensatis eorum indigentiis et saeculi huius iniuriis, in doctrina religionis solidissime instituant, ut eorum fides inconcussa stet, fidemque voluntas sequatur firma et laetabunda. Libros autem, quibus doctrinam ecclesiae tradentes fideliter inhaereant, episcopi summa cura eligent, nullosque non praemisso rigoroso examine admittent.

Cum autem religio in adolescentium animis, nisi exercitio, firmari nequeat: catechetae officio suo rite satisfacturi, iuvenes ad fidem exercendam peculiari studio inducant oportet. Ut proinde studiosa iuventus quotidie sanctissimo missae sacrificio devote intersit, occasionem et motiva praebeant; dignitati et splendori cultus divini sedulo consulant, ipsosque iuvenes stimulent, ut communis adorationis loca et officia habeant dilectissima, etiam propriis studiis ornanda et augenda. Cum ad fidem et pietatem iuventutis firmandam religiosa sacramentorum frequentatio plurimum conferat: hinc plane singulari catechetarum curae confessiones iuvenum tamquam rem momenti gravissimi commendatas volumus. Solertissime curent, ne iuvenes sacerdoti cuivis obvio et modo huic, modo illi confiteantur, sed e probatis probatissimos confessarios eosque vitae suae spiritualis duces sibi eligant, quibus cum huiusmodi paternae directionis beneficia felices experti fuerint, saluti suae prospecturi etiam e schola egressi conscientias tuti pandent credentque ulterius dirigendas. Exercitia spiritualia ante communionem paschalem usitata omni meliori, quo fieri poterit, modo dirigantur, ideoque ut fructum plus afferant, per alium sacerdotem, pluribus quam hucusque horis et diebus, praemissa de recto eorum usu instructione et tradito iuvenibus servando exercitiorum ordine habeantur. Sed et his omnibus minime acquiescentes religionis magistri moribus et conversationi iuventutis ceu boni pastores invigilent; visitent studiosos in domibus, praesertim aegrotos, eosque de recipiendis sacramentis moneant; aetate maturioribus, si dubiis circa fidem vexantur vel quoad morum honestatem periclitantur aut iamiam lapsi fuerint, benigna et patienti caritate succurrant et in huiusmodi animarum cura nec tempori nec labori parcant. Ut porro finem muneri suo propositum uberius assequantur, pias inter studiosos sodalitates, prout olim moris erat, approbante episcopo erigant; quae si bene diriguntur, studiosis non tantum sat amplum exercitii in fidei caritatisque operibus campum aperiunt, sed et conservandos in vitae innocentia et integritate vel ideo plurimum adiuvant, quia communis plurium exercitatio animum addit, aemulationem excitat, actuosum iuvenum animum regulae et ordini subiicit et ad salutaria conamina dirigit. Accedit, illos, qui in scholis eiusmodi sodalitatibus nomen dedere,

[1] Artic. V et VII.

easdem in posterum vix derelicturos esse, vel ad religiosas virorum consociationes transituros.

Ceterum de scholarum statu sincere cum delegato episcopi conferant eiusque consilia sequantur. In relationibus exeunte anno per scholarum directores ad episcopum mittendis, viriliter postposito respectu humano, veritatem pandant, aliisque etiam occasionibus, prout in Domino opportunum videbitur, vota ac desideria sua quoad scholarum conditionem antistiti libera voce exponant. Cum autem catechetici muneris plura, quam reliquorum sint officia, tantaque religionis dignitas et gravitas, episcopi curam adhibebunt, ut religionis magistri reliquis studiosae iuventutis moderatoribus honore et stipendio pares habeantur, utque pro tradenda religionis doctrina, cuius praescripta materia temporis spatio hucusque concesso experientia teste absolvi nequit, plures per singulas scholarum classes horae assignentur.

Reliquos scholarum mediarum magistros, cum alioquin ex actu concordiae nonnisi viri catholici esse debeant, per viscera caritatis Christi obtestamur, ut in omnibus nobilissimos fidosque se exhibeant ecclesiae catholicae filios, et sacerdotalis in excolenda iuventute muneris cooperatores paratissimos. Nolumus monere, ut meminerint, stipendia, in mercedem laboris eis assignata, catholicorum pecunias esse, cum bona, quae fundos religionis et studiorum constituunt, prout conventio palam agnoscit, ex eorum origine ad ecclesiae proprietatem spectent et ecclesiae nomine administrentur [1]. Viris potius cultura ingenuis iisque catholicis ex corde fidentes, speramus in Domino, fore ut quanto magis scientiarum lumine clarescunt, tanto maiori auctoritate et fructu cooperari ad aeternam creditae sibi iuventutis salutem satagant.

Hinc, in religiosa et morali adolescentium efformatione magistros religionis, quibus hac in re primae partes debentur, fide non ficta et corde lubenti, quantum potuerint, iuvare non dubitent; sed etiam scientiarum, quibus ex officio proprio iuventutem excolunt, doctrinas spiritu et sensu catholico tradant, quippe quo variae mentis humanae cognitiones unius veritatis vinculo iunguntur. Cooperandi hoc modo ad vitae christianae legem cordibus iuvenum inscribendam quaelibet profecto disciplina copiosam et opportunam suppeditat occasionem magistro, fidei catholicae pariter ac scientiae lumine irradiato, qui vel ideo verbum incarnatum, prout totius mortalium vitae, sic etiam omnium scientiarum alpha et omega, principium et finem esse securus credere docensque profiteri didicit. Cum autem verbis utcumque persuasibilibus efficacius vivum vitae sit exemplum, studiosae iuventutis moderatores omni, qua pollemus, auctoritate hortamur, et pro sancta, qua omnibus obstringimur, caritate enixe rogamus, ut sincera et solida in religionem et ecclesiam pietate, cultus divini et sacramentorum veneratione rectoque usu, religiosa doctrinae et praeceptorum ecclesiae observatione, omni denique sua conversatione iuvenibus praeluceant. Qui muneri magistri vere christiani satisfecerint, omni aestimatione et honore digni sunt; nomina eorum non tantum in terris grata recolentur memoria, sed scripta simul erunt in libro vitae aeternae, testante scriptura: *„Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates.“* [2]

Quae cum magistris laicis diximus, eo magis dicta esse volumus sacerdotibus profanae scientiae magistris. Turpissima macula sanctum Christi sacerdotium dehonestarent, qui huic adscripti eo temeritatis progrederentur, ut christianam iuventutis catholicae educationem non solum non promoverent, sed doctrinis aut exemplis pessumdarent, et ita, quos Dominus vocavit non amplius servos, sed amicos suos, crucis inimicis sociarentur.

Haec de publicis gymnasiis et reliquis scholis mediis statuta, etiam ad scholas quae privatim habentur, extendimus, non mutatis, nisi quae harum indoles mutari poscit.

Caput IX.

De literarum universitate.

Iuventutis memores, cuius rectae efformationi omnis temporis futuri spes innititur, patres in hac synodo congregati ad almam literarum universitatem, quae in ista provincia unica exsistit, et cuius cancellarius metropolita est, oculos non convertere non possunt. Quanta ecclesiae sint de universitatibus merita, quanto studio quantisque favoribus eas ceu prae ceteris sibi dilectas filias inde ab earum origine prosequuta fuerit, historia luculenter loquitur; praesidio enim maxime ecclesiae tamquam scientiarum speculae in summo reipublicae collocatae fuerunt fastigio. Cum et huius urbis universitas a piissimo Carolo imperatore IV erecta, a Clemente papa VI confirmata, ad catholicos fines instituta sit et usque hodie catholicis bonis sustentetur: nil vehementius exoptamus, quam ut, Deo largiente, antiquissima haec et celeberrima per Germaniam scientiarum palaestra avitam suam conservet famam et gloriam, et incrementa in dies laetiora capiat, atque insigne regni Bohemiae decus semper appellari mereatur. Quod ut fauste et feliciter eveniat, speramus et spem nostram palam profitemur, fore ut catholicorum professorum iunctis conatibus characterem fundatione expressum religiose servet et comprobet. Arctissimo enim vinculo scientiae prout inter se, ita religioni copulantur. *„Omne datum optimum et omne donum perfectum,“* inquit apostolus, *„desursum est descendens a patre luminum;“* [1] Christus dominus, *„in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi,“* [2] mentem humanam a gravissimarum rerum incertitudine et errore liberavit, et Spiritus sanctus, quem nobis misit doctorem veritatis, per prophetam appellatur spiritus sapientiae, intellectus et scientiae. Idem vero Spiritus sanctus ait: *„In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.“* [3]

Exinde omnium, qui in universitate munere docendi funguntur, prima certe lex erit, ut supremum omnis scientiae principium videlicet veritatem suspiciant, quae pretiosissimum animi bonum et illud societatis vinculum efficit, quo omnis doctrina ingenuarum et humanarum artium continetur, et quae rivos suos ex uno fonte, Deo videlicet, et radios suos tamquam ex increati et divini solis splendore derivat, modo utique diverso et cuilibet scientiae peculiari. Veritati itaque, quae revelationi omnino consentit, indagandae et funditus acquirendae omnes impendant vires; ei cognitae et acquisitae, evitatis errorum commentis, fidele ac generosum verbo scriptisque testimonium praestent. Cognoscendae autem veritatis primum subsidium erit cor purum et rectum, quod nullam transactionem cum mendacio admittit, sed sincero et invicto amore veritatem iugiter profitetur. Eodem veritatis amore discipulorum suorum corda repleant, eos ad solida et indefessa studia inducant et vel ita contra adolescentis

[1] Artic. XXXI.
[2] Dan. XII, 3.

[1] Iacob. I, 17.
[2] Coloss. II, 3.
[3] Sap. I, 4.

aetatis crescentia pericula muniant; ab illicitis quibuscumque eos revocent, ad honestissima quaeque verbo et exemplo moveant, ad servanda praesertim fidei catholicae praecepta et ad vitae vere christianae exercitia tum salutaribus monitis tum propria religione eos inducere, non inter ultima muneris sui referant officia.

Studiosos autem iuvenes, almae nostrae universitatis alumnos paterne monemus in Domino, ut munium, ad quae obeunda proxime praeparantur, gravitatem numquam non prae oculis habentes, summam quidem industriam profectui in literis impendant; dum vero scientiis vacant, supereminentis scientiae Iesu Christi non obliviscantur, ex qua omnes reliquae disciplinae decorem et incrementum hauriunt. Ideo quaecumque bona et egregia in primo studiorum curriculo exercuerint, perseverantes custodiant et hominis christiani partes viriliter impleant, ut, quantum in scientiarum cultura, tantumdem et vel plus in virtutis studio profecisse dignoscantur. Haec enim est illa sapientia, de qua dicitur: *„Praeposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Super salutem et speciem dilexi illam et proposui pro luce habere illam; quoniam inextinguibile est lumen illius.“* [1]

TITULUS III.

De cultu divino.

Caput I.

De sanctissimo missae sacrificio.

Cultus divini praecipuus actus sacrificium est. In eo quippe omnia perfectissime comprehenduntur, quae Deo summo, bonorum omnium largitori, quem nihilominus tamen innumerabilibus peccatis et negligentiis offendimus, iustissime debemus. Quod vero desideria gentium efflagitare tantum et antiqui foederis figurae praesignare poterant, impletum fuit cruenta divini salvatoris oblatione, quam in ara crucis semel peregit, sed usque ad consummationem saeculi permanere decrevit, et incruento modo innovari et continuari iussit in ssmo missae sacrificio, ut salutares uberrimique suae passionis fructus in homines semper redundarent. „Quae quidem oblatio ineffabili prorsus fructuum ubertate redundans, praesentem aeque ac futuram vitam complectitur. Ea enim oblatione placatus Deus gratiam donumque poenitentiae concedens, crimina et peccata etiam ingentia dimittit, ac licet peccatis nostris graviter offensus, ab ira ad misericordiam, a iustae animadversionis severitate ad clementiam traducitur; ea temporalium poenarum reatus et obligatio dissolvitur; ea defunctorum in Christo animae nondum ad plenum purgatae sublevantur; ea obtinentur quoque temporaria bona, si tamen potioribus non officiant; et sanctis et imprimis immaculatae sanctissimaeque Dei genitrici virgini Mariae eximius quidam honor cultusque conciliatur.“ — „Idcirco sancta mater ecclesia sancto divini sui sponsi ditata thesauro, numquam destitit, omnem curam, operam diligentiamque in id conferre, ut tam tremendum mysterium a sacerdotibus, quanta maxima fieri posset, interiore cordis munditia et puritate perageretur, debitoque sacrarum caerimoniarum ac rituum apparatu cultuque celebraretur. Ac pari sollicitudine studioque ipsa pientissima mater numquam cessavit suos fideles filios commonere, hortari et inflammare, ut ea, qua oportet, pietate, veneratione ac devotione ad hoc divinum sacrificium frequentissime convenirent.“ [2]

Verbis hisce ssmi patris nostri Pii papae IX propriam consulto fidem testantes ad augendam honorificentiam augustissimo novae legis sacrificio debitam sequentia decrevimus innovanda:

1. Omnes et singulos sacerdotes propter Deum instanter provocamus, ut pari fide, qua se strictissima ieiunii corporalis obligatione devinctos agnoscunt, ab omni quoque culpa ieiunantes, divinam placationis hostiam puris manibus et mundo corde litare mereantur. Nemo propterea labis lethalis sibi conscius, quantumvis contritus sibi videatur, non praemissa sacramentali confessione, ad mensam coelestem accedere praesumat, excepto casu urgentis necessitatis, quo eveniente saltem contritionem cum sacramenti voto elicere conetur et quamprimum confiteatur [1]. Sed et de illis levioribus maculis, quibus humana fragilitas quotidie exponitur, sincero corde dolere Deumque piis precibus placare non omittant, priusquam ssma tractare mysteria aggrediantur. Cumque eos minime lateat, quanto mysterio divinum officium et missae sacrificium inter se cohaereant: illam non temere negligant missalis rubricam, qua ante missam etiam privatam, saltem matutinum cum laudibus, quantum fieri potest, persolvere iubentur.

Celebraturi pro opportunitate praeparationem in missali Romano descriptam devote persolvant, sacrisque paramentis induti omnia vitent, quae mentem distrahere possint, sed solliciti de peragendo tremendo mysterio, pia eius consideratione devotionem in se excitare satagant. Post missam autem praescripta gratiarum actio persolvatur, cui, quantum fieri poterit, pii sacerdotes ante discessum congruam meditationem iungere solent. Cum enim apud Deum pro perceptis donis gratitudo secura sit alterius beneficii impetratio: tanto plures salutiferi sacrificii fructus profecto colliget sacerdos, quo diutius et ferventius cum Domino et Deo suo benignissimo hospite fuerit collocutus.

Cum sacri ritus et caerimoniae, quibus ecclesia ex apostolica traditione et avita disciplina in sacramentorum administratione divinisque officiis utitur, magnam christiani populi eruditionem veraeque fidei protestationem contineant, fidelium mentes ad rerum altissimarum meditationem sustollant, et devotionis etiam igne inflamment [2]: gravi profecto peccato conscientiam suam macularet sacerdos, qui receptos et approbatos ecclesiae ritus notabiliter negligeret, pro libito omitteret et in novos immutaret [3]. Habet praeprimis sacrificium missae multos eosque maxime insignes et solemnes ritus, quorum nullus supervacaneus et inanis existimandus est, sed omnes eo spectant, ut et tanti sacrificii maiestas magis eluceat, et ad rerum divinarum, quae in eo sacrificio occultatae sunt, contemplationem fideles excitentur [4]. Quare omnibus sacerdotibus graviter iniungimus, ut ordinem, ritum et caerimonias, prout in missali secundum usum sanctae Romanae ecclesiae describuntur, in missis tum privatis tum solemnibus sedulo pieque custodiant, eo magis, cum in faciendis ritibus unitas eademque ubique locorum observantia ad promovendam fidelium aedificationem plurimum conferre dignoscatur. Abusus, qui fors sub nomine consuetudinum aut observantiarum praeter vel contra missale Romanum in hac provincia irrepserint, etiamsi longa praeteritorum annorum serie quasi stabiliti videantur, tum quoad ritus, tum quoad cantum, praesenti decreto de medio tollimus et abrogamus.

[1] Sap. VII, 8-10.

[2] Epist. encycl. Pii papae IX, *Amantissimi Redemptoris*, de die 3 maii 1858. Confer conc. Trid., sess. XXII, decret. de observ. et evit. in celebr. missae.

[1] Ibid., sess. XIII, *de euchar.*, cap. 7.

[2] Constit. Sixti papae V *Immensa aeterni Dei*, de die 22 ian. 1587.

[3] Conc. Trid., sess. VII, can. 13.

[4] Catech. Rom., *de euchar.*, part. 2, cap. 4, quaest. 79.

Ne quid autem in tanto mysterio celebrando per incuriam vel ignorantiam admittatur, quod cultui Dei contumeliam afferre possit, omnes sacerdotes paterne monemus, ut rubricas missalis saltem semel per annum cum industria perlegant, simulque decreta per sacrorum rituum congregationem publicata ad amussim observent, et ab eorum praescriptis nullo praetextu discedere audeant. Ut recentiora huiusce sacrae congregationis decreta quantocius clero innotescant, episcopi providebunt.

Quoniam in pristinis editionibus missalis Romano-Bohemici, quae in hac provincia hucusque typis prodierunt, nonnulla praecipue circa missas recentiores et Bohemiae proprias desiderantur, nova correctior editio missalis Romani constitutionibus apostolicis [1] perfecte respondens, procurabitur, cui missae sanctorum, quae ex immemorabili consuetudine vel ex indulto apostolico in nostra provincia celebrari solent, salvo corpore missalis, adiungentur. Conscientiis consulturi, episcopi sanctam sedem adibunt supplicantes, ut saltem in ecclesiis pauperibus usum missalium, quae quopiam modo imperfecta reperiuntur, benignissime concedere dignetur, usque dum consumantur.

Vehementer porro cupimus, ut divina mysteria ab omnibus et singulis sacerdotibus diligenter ac frequenter perficiantur, ne tantae dignitatis gradum otiose suscepisse videantur. Obsecramus itaque singulos, eosque virtute sacri concilii Tridentini [2] compellamus, ut, nisi alias quotidie obligentur vel legitime impediti fuerint, praeter dies dominicos et festivos sacrum missae officium frequentissime peragant, prout munus eorum, maxime curae animarum, exposcit, et caritas domini nostri Iesu Christi alioquin urget.

Cum nimia festinatio in celebratione missae religiosas aures oculosque offendat, et immodica prolixitas fastidium potius quam devotionem pariat, omnes celebrantes commonefacimus, ut utramque indecentiam vitantes, ordinarie mediam circiter horam missae privatae impendant.

Missa autem celebretur tantum in loco ad hunc finem consecrato vel benedicto, super altari rite consecrato saltem portatili, et cum omnibus requisitis, quae ad missam praescribuntur. In privatis sacellis et oratoriis numquam, nisi obtenta speciali facultate apostolica, sacrificium missae offeratur.

2. Fideles vero per reverentiam et amorem erga augustissimum religionis mysterium obtestamur, ut sacrosancto missae sacrificio saepissime et ardentissime intersint; non diebus tantum dominicis et festivis, sed et aliis, immo quotidie, quantum fieri possit, de fontibus Salvatoris hauriant aquam salientem in vitam aeternam. Nihil enim agere possunt, quo magis honoretur Deus; nec ullam novimus gratiam, quae non obtineri, nullum debitum, quod non solvi, nec infirmitatem, quae sanari non possit hoc mirando Christi sacrificio, nullumque opus bonum, quo vivi et mortui queant efficacius iuvari. Memores specialium fructuum, qui in pie adstantes derivantur, corde puro vel saltem poenitente, cum humilitate et fiducia accedant ad thronum divinae misericordiae, atque dum fide et timore pleni circumdant altare Dei, caritate ferventes mysterium caritatis devotissima mente concelebrent, se ipsos hostiam Deo immolantes, qui pro nobis hostia fieri dignatus est.

Denique, sicut Israelitae olim laeti sua dona offerebant ad digne construendam Dei habitationem, et prout primores christiani patresque nostri nihil antiquius habuerunt, quam maiestati cultus divini per omnia providere: ita nostri quoque fideles templa et altaria Domini alacri studio ornare, ac sacro zelo accensi ad nitorem domus Dei decusque sacrorum mysteriorum omnibus viribus conferre in deliciis habeant.

Caput II.

De externo ordine in celebratione missarum.

Cum omnes unum simus in uno corpore, quod est ecclesia, omnesque de uno pane participemus, convenit omnino, ut dum in sacrificio missae peragendo uno eodemque ritu ab ecclesia praescripto utimur, parem etiam ordinem externum servare studeamus, quem apostolus commendat monens, ut *„omnia honeste et secundum ordinem fiant“*.[1]

Rectores itaque ecclesiarum vigilabunt, ne vagi, ignoti aut aliunde suspecti sacerdotes, tam saeculares quam regulares, qui testimonium a suis superioribus exhibere non possunt, ad divina officia celebranda admittantur. Sacerdotes peregrini, idoneis documentis et non vetustioribus quam unius anni provisi, una alterave vice ad sacra facienda admitti possunt: diutius autem commoraturi ad episcopum, et in districtibus a sede episcopali nimis remotis, quando res urget, ad vicarium foraneum remittantur, qui, causa cognita, facultatem ad tempus largiri poterit, donec responsum episcopi superveniat. Stabile in dioecesi domicilium fixuri, pro licentia celebrandi episcopum adeant.

Ut ordo divinorum officiorum, qui neque in omnibus locis idem esse, neque proprio cuiusvis arbitrio relinqui potest, recte statuatur: ordinarii, adhibitis duobus canonicis, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo eligatur, lustrato ordine hucusque observato in singulis ecclesiis, definiant vel approbent ordinem sacrorum, pietati fidelium et decori domus Dei maxime convenientem. Praeterea, in unaquaque dioecesi magister liturgiae principalis deputetur, qui strictae observationi caerimoniarum sacrarum invigilet, dubia occurrentia solvat negligentesque officii admoneat. Pari modo functiones ecclesiasticae, in quibus maior clericorum numerus intervenit, per delectum caerimoniarum magistrum ordinentur.

Parochus ceu exemplum disciplinae et ordinis in obeundis sacris mysteriis, procul a nota cuiusvis indifferentiae, zeloso conamine suo ostendere debet, quomodo in domo Dei oporteat conversari, ut in omni actione ordo coelestis Ierusalem quasi per speculum appareat. Hinc officia divina ita ordinet, ut parochiani commode eis interesse possint. Idem fiat, si plures alicubi sunt sacerdotes; in locis maioribus autem, ubi plures ecclesiae patent, rectores earumdem mutua collatione in id conveniant, quod fidelibus utilissimum reputabunt. Hora statuta, pro arbitrio numquam mutanda, accurate servetur, ne cunctatione praesentibus taedium paretur, aut negligentibus causa excusationis praebeatur.

Pia fidelium devotio vix augetur, si uno eodemque tempore in eadem ecclesia plures missae succedentibus initiis simul celebrantur, quippe cum non pauci cuilibet missae aliquam attentionem impendere cupientes, hoc ipso mentem plurimum distrahant. Quapropter hortamur ecclesiae rectores, ut, nisi evidens necessitas aliud postulaverit, suam cuilibet missae horam assignent. Si vero eodem tempore plurium missarum celebratio necessaria fuerit, una externo apparatu quasi solemnior in altari ecclesiae maiori, reliquae autem, omisso saltem campanularum pulsu et, quantum fieri poterit, in capellis vel

[1] Clementis papae VIII const. *Cum sanctissimum*, de die 7 iulii 1604, et Urbani papae VIII const. *Si quid est in rebus*, de die 2 sept. 1634.

[2] Sess. XXIII, cap. 14, *de ref.*

[1] I Cor. XIV, 40.

altaribus ab ecclesiae choro paulo remotis celebrentur.

Animarum pastores, dum populum de significatione caerimoniarum et omnium, quae in sacra liturgia fiunt, edocent, eum etiam de modo instruant, quo domum Dei ingredi ibique honeste sese gerere oporteat. Etenim pietas interna corporis quoque habitu externo testatam se facit; unde fideles, cum reverentiam sm̃o mysterio et ipsi sacro loco debitam numquam non exhibere debeant, praesertim in sacrificio missae, maxime ab elevatione usque ad communionem sacerdotis, Iesum Christum super altari praesentem summa humilitate, et vel ideo flexis etiam genibus adorare non intermittant. Multo magis indecentem strepitum, indignam confabulationem vel somnolentiam, ubi coram facie aeterni regis comparent, plane abhorreant. Parochi idcirco de istis rebus fideles quandoque ex professo edoceant, vigilentque sedulo, ne quis tempore officii deambulare, nugas agere, ssm̃o aversus sedere, altaribus vel fonti baptismali insidere audeat.

Praeterea, ab ipso religionis christianae exordio et continua traditione receptum est, ut chorus pro sacris faciendis assignatus solis clericis pateret: quapropter assistentiam saecularium personarum cuiusvis conditionis et sexus, in ecclesiis etiam regularium, intra presbyterium et altarium septa, dum missae aliave divina officia ibi celebrantur, districte improbamus.

Caput III.

De applicatione missarum.

Missae fundatae cum consensu episcopi susceptae secundum conditiones in fundationis instrumento appositas diebus statutis et alioquin non impeditis, etiamsi constituta eleemosyna temporum iniuria sive incuria administratorum imminuta fuerit, ab omnibus stricte et religiose persolvantur, nisi numerus earum per sanctam sedem apostolicam vel per episcopum facultatibus apostolicis munitum circumscribatur[1]. Ecclesiarum rectores curabunt, ut missarum fundationes in peculiari libro descriptae reperiantur; eorum quoque erit, procurare librum, in quo missarum persolutio propria manu celebrantis notetur. Ne clerus fundationum onere nimis arctetur, vel ab officiis curae[2] animarum quotidianis impediatur, nova missarum onera, ubi alioquin sat magna antiquorum copia est, non facile suscipiantur. Cui rei episcopus, penes cuius curiam fundationes singularum ecclesiarum accurate recensitae sint, sedulo invigilabit.

Eleemosyna pro missis adventitiis non suscipiatur minor illa, quam ordinarius sive lege dioecesana praescripserit congruam, sive iuxta peculiarem loci, temporum et personarum qualitatem admittendam declaraverit. Sed neque maiori numero huiusmodi missae recipiantur, quam cui ex offerentium intentione infra modicum tempus satisfieri possit. Acceptionem stipendiorum, et obligationis susceptae persolutionem sacerdotes accuratissime in proprio missarum elencho adnotent. Pie solliciti, ut in re tam sancta non solum a vetitae pactionis labe, sed etiam ab omni quaestus et illiberalitatis specie longissime absint, recogitabunt utique, istis stipendiis inesse characterem eleemosynarum, quarum usus legibus ecclesiae conformis sit[3].

Cum omnis pontifex ex hominibus assumtus pro hominibus constituatur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis: neminem latere potest, sacrosanctum missae sacrificium ab animarum pastoribus esse applicandum pro populo eorum curae commisso, et huiusmodi obligationem ex divino praecepto descendere, iuxta concilii Tridentini doctrinam[1]. Ut de huius obligationis ambitu nullum omnino suboriatur dubium: saluti gregis dominici divinitus sibi commissi provisurus, sanctissimus pater et dominus noster Pius papa IX literas novissime dedit encyclicas, quibus exposita coelestium munerum uberrima copia, quae ex augustissimo missae sacrificio in orbem terrarum redundat, genuinam sedis apostolicae doctrinam de applicatione eiusdem sacrificii pro populo clarissimis verbis dilucidavit, certamque normam et legem universalem constituit, ab omnibus parochis sedulo diligenterque observandam. Quas literas debita reverentia suscipientes et in ipsa etiam hac synodo communi sollicitudine episcopali promulgantes, tenore eiusdem ordinationis apostolicae declaramus, cunctisque, ad quos pertinet, renuntiamus, parochos aliosque omnes animarum curam actu gerentes sacrosanctum missae sacrificium pro populo sibi commisso celebrare et applicare debere tum omnibus dominicis aliisque diebus, qui ex praecepto adhuc servantur, tum illis etiam, qui ex apostolicae sedis indulgentia ex dierum de praecepto festorum numero sublati ac translati sunt; quemadmodum ipsi animarum curatores debebant, dum Urbani papae VIII constitutio *Universa per orbem* in pleno suo robore vigebat, antequam festivi de praecepto dies imminuerentur et transferrentur[2]. Huiusmodi festa, quibus proinde sacrum pro populo applicare oportet, sunt: feria tertia Resurrectionis et Pentecostes; festum Inventionis sanctae crucis; Nativitatis sancti Ioannis Baptistae; sancti Josephi sponsi beatae virginis Mariae; sanctae Annae matris beatae virginis Mariae; dedicationis sancti Michaelis Archangeli; sanctorum apostolorum: Andreae, Iacobi, Ioannis, Thomae, Philippi et Iacobi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Iudae, Matthiae; sanctorum Innocentium; sancti Laurentii martyris; sancti Sylvestri papae.

Quod vero attinet ad festos translatos dies, id unum excipitur, ut scilicet quando una cum solemnitate divinum officium translatum fuerit in dominicam, una tantum missa pro populo sit a parochis applicanda: quandoquidem missa, quae praecipua divini officii pars est, una simul cum officio translata existimari debet[3].

Ut autem quis praefatae obligationi, utpote diebus statutis annexae, interdum alio per hebdomadem die satisfacere sine gravi culpa possit: legitima requiritur dispensatio, quam episcopi nonnisi parochis egentibus. quos revera tales esse noverint, concedere poterunt[4].

Caput IV.

De sanctificatione dierum festorum.

Etiamsi semper orare Deumque continuis fidei et pietatis exercitationibus colere oporteat, singularem tamen honorificentiam dies sibi vindicant, quos prae ceteris Deo sacratos et communi cultui divino divinisque rebus consecrandos novimus; ut

[1] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 4, *de rèf!*; sacra congr. conc. in Ferrarien. 3 mart. 1597; decr. sacrae congr. conc. de celeb. miss. ex mand. Urbani papae VIII editum 21 iunii 1625; confirmatum ab Innoc. papa XII die 23 dec. 1697.

[2] *Mendose* cura.

[3] Conc. Trid., sess. XXII, de observ. et evit. in celeb. miss.; constit. Benedicti papae XIV *Quanta cura*, de die 30 iunii 1741.

[1] Sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*

[2] Epist. encycl. *Amantissimi Redemptoris*, de die 3 maii 1858. Confer: Urbani papae VIII constit. *Universa per orbem*, datam idib. sept. 1642, et Benedicti papae XIV lit. encycl. *Cum semper oblatas*, de die 19 aug. 1744.

[3] Encycl. *Amantissimi*, supra cit.

[4] Encycl. *Cum semper oblatas*, supra cit.

dum ab aerumnis quotidianis huiusque saeculi laboribus respirantes, regi saeculorum immortali et invisibili, soli Deo honorem ac laudem referimus, tanto potiora pro donis oblatis divinae benedictionis pignora promereamus, spemque habeamus futurae requiei, quae adhuc est populo Dei [1]. Cum autem inter praecipuos fontes, e quibus manat aevi nostri perversitas, merito referatur procax dierum sacrorum violatio, et dolentes fateri cogamur, pestem illam etiam nostras regiones invadere ruinamque catholicae pietati minari in dies maiorem: sanctissimo muneris nostri officio et ardentissimo fidelium salutis desiderio ducti, malo huic omni, quo fieri potest, modo occurrendum decernimus. Quapropter, quae ad debitam diebus sacris honorificentiam pertinent, ecclesiae sanctionibus et beatorum patrum traditionibus innixi, clero populoque fideli in memoriam revocamus.

1. Meminerint itaque fideles, diebus sacris primum et omnino grave catholicae professionis officium esse, ut nisi vera excuset impossibilitas, sacrosancto missae sacrificio intersint. Edoceantur a pastoribus animarum, quam facile etiam lethalis peccati culpam incurrant, qui in hoc praecipuo et sanctissimo actu cultus divini leviter agunt, aut notabiles partes sacrificii praetermittentes, aut debita attentione et devotionis intentione carentes. Potius ea pietate augustissimo mysterio praesentes sint, ut tamquam veri adoratores, quos Pater quaerit, in spiritu et veritate eum adorent [2], devotionem suam simul externo corporis habitu palam facientes.

Non minus porro fideles gravissimis pastorum verbis moneantur, et ipsa haec synodus eos pro Deo et propter Deum commonet, ut eodem fervore, quo salutifera missae solemnia frequentare oportet, ad verbi divini quoque praedicationem festinent, cum et illam ipsam ex antiquissima ecclesiae disciplina sacrificio missae iunctam esse, et ad cultum divinum pertinere vix ignorare possint. Nihil profecto tam indignum christiano, quam Christi verba contemnere aut negligenter audire [3], praesertim cum non tantum instructione in religionis doctrina, sed etiam cohortationibus et monitionibus indigeat, ut in stadio virtutis firmetur et contra pericula salutis muniatur. Exinde catecheses quoque, quae pomeridiano tempore habentur, diligenter frequentent, hac occasione augendae scientiae religionis omni utentes industria. Graviter praesertim officio suo deesset, qui res ad salutem necessarias ignorans, doctrinae christianae pabulum incuriosus pariter ac ingratus recusaret. Monemus praeterea, ut fideles quantum fieri poterit, etiam reliquis, prout decet, dierum sacrorum officiis divinis, vesperis, benedictionibus et litaniis, lubenter ac devoti intersint. Hinc saltem alternatim ex singulis familiis aliqui accedant.

Sanctioni sacrae synodi Tridentinae paratissimo corde satisfacturi, fideles nostros cohortamur et obsecramus, ut quamvis in suis vicinis oppidis et suburbiis oratoria, capellas aliasve ecclesias habeant, ubi sanctissimo missae sacrificio interesse possint, frequenter tamen, dominicis saltem aliisque solemnibus festis diebus, ad suam quique parochialem ecclesiam conveniant, sed et omnes singulosque praesenti decreto instanter monemus, teneri unumquemque parochiae suae interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei [4]. Suis enim ovibus prae ceteris praeconium evangelii exhibet parochus, cum eo coniuncti partem gregis Christi efficiunt, ab eo itaque praesertim „audiant, qui dies festi per hebdomadem colendi, quae vigiliae ieiuniave servanda sint, quae supplicationes, processiones vel stationes, orationes, indulgentiae, iubilaea indicantur; quae matrimoniorum denuntiationes fiant; quae item pro ratione temporum admonitu iussuve episcopali ad diligentiorem eorum institutionem promulgentur“. Huius rei gravitatem perpendentes, meminerint, „non solum parochialem ecclesiam sibi datam esse, in qua primum baptismo suscepto Christo domino renati aliis († que) sacramentis aluntur ad perpetuam salutem, sed parochum etiam sacerdotem sibi loco parentis esse debere; hoc [sibi] proponentes, illum pro fidelibus sibi commissis apud Deum internuntium ac deprecatorem esse, divinae legis interpretem, a quo omne petant pie recteque agendi consilium et ministerium omnium fere, quae ad salutem eis necessaria sunt.“ [1]

Parochorum autem maxima cura sit, frequentationem divinorum officiorum omnibus modis promovere. Praeter institutiones et monitiones, quae saepius fieri debent, cultum divinum populo dignitate et decore suavem et dilectum reddant; fidelium necessitati et commodo inservientes divina officia hora praestituta exactissime et strictissime incipiant, nimia nec brevitate nec longitudine eos aut scandalizent aut fatigent; horas vero ita disponant, ut inter sacrum matutinum et missam summam sufficiens temporis intervallum intercedat, quo fideles commode vices alternare possint. Similiter pomeridianum cultum divinum hora nec nimis matura agant, nec nimis in serum trahant; in quo peragendo ceteroquin rituali pro hac provincia propediem edendo insistant.

2. Quo certius praeterea dies sacros devota sacramentorum susceptione, pio cultu domestico, oratione, lectione sacra, meditatione sive privata, sive per familiam communi, nec non omnimodis christianae caritatis operibus sanctificare oportet: eo impensius fideles nostros rogamus et per amorem Dei obtestamur, ut a terrenis huius saeculi desideriis et illecebris sollicite sibi caventes, alteram insuper legis sabbati partem religiosissime observent, quam Dominus his sancivit verbis: *„Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum domini Dei tui est: non facies omne opus in eo.“* [2] Cum enim finis legis sit, ut homo vacet rebus divinis, qui significatur verbis proxime praecedentibus: *„Memento, ut diem sabbati sanctifices,“* quodcumque divinum cultum impedire possit, et omne servilis operis genus sub gravi peccato prohibetur; non quidem ac si sua natura aut turpe aut malum sit, sed quoniam mentem nostram a divino cultu abstrahit [3]. Vitentur ergo opera forensia, quae mentes a Deo avocant et quietem dierum sacrorum strepitu turbant, vitentur illa servilia, quibus homo homini servit, quaeque a corpore exercita ad meram mortalis corporis utilitatem ordinantur.

Quia vero, dum opera haec recensentur, circa nonnulla, utrum lege vetita sint, anceps haerere possit iudicium: statuimus, ut ubi pietas fidelium pro more maiorum in honorem Dei et sabbatorum eius a talibus abstinere mavult, religiosa haec traditio et avita consuetudo retineatur et servetur. His de cetero non prohiberi opera, quae proxime ad cultum divinum spectant, vel quae necessitas sive propria sive aliena poscit, spiritus evangelicae

[1] Hebr. IV, 9.
[2] Ioan. IV, 23.
[3] Cat. Rom., part. III, cap. IV, quaest. 25.
[4] Conc. Trid., sess. XXII, de observ. et evit. in celebr. miss., et sess. XXIV, cap. 4, *de ref.* Confer: conc. prov. Mediol. VI, num. 6, de parocho et parochiis.

[1] Idem conc. Mediol., loco supra cit.
[2] Exod. XX, 9-10.
[3] Cat. Rom., loco supra cit., quaest. 21.

legis loquitur et exemplum ipsius Christi domini indubie docet.

Cum autem humana fragilitas excusationis causas in propriis praesertim necessitatibus, facile sibi confingere soleat, monemus fideles nostros, ut in casibus dubiis suo minime iudicio acquiescentes, parochi potius sententiam sibi expetant, per quem, alioquin urgente necessitate, ad pacandam conscientiam dispensationis beneficio donari poterunt.

Ipsi autem animarum pastores in largienda pro casibus particularibus dispensatione neque iusto faciliores neque etiam nimis severos se praebeant, et quo certius desiderata in huiusmodi remissionibus praxis aequalis vigeat, de principiis observandis consilia in collationibus pastoralibus communicabunt. Una eademque agendi ratio potissimum requiritur, si tempore messis dispensatio ad fruges colligendas propter graves causas publice de ambone promulganda videtur. Ceterum in casu non urgente, et si quis dispensationem longiori termino valituram impetrare velit, recurrendum est ad episcopum.

Cum diebus festis in laetitia sit populus Dei [1], fidelibus minime prohibentur oblectationes, quibus animum relaxent viresque reficere velint. Gaudia vero, quibus indulgent, sint innocua, quae neque peccatum includant, neque peccandi occasionem et pericula adducant. Cum enim omnium turpior sit servitus, qua homo peccato servit, secundum illud: *„Qui facit peccatum, servus est peccati:“* diebus Deo consecratis maiori adhuc diligentia, quam opera servilia, a fidelibus vitanda sunt peccata, quae non solum animum a divinarum rerum studio avocant, sed nos a Dei amore prorsus seiungunt [2].

Hortamur ideo praesertim caupones eorumque conscientias graviter oneramus, ne, turpis lucri gratia, tempore quo in templo panis coelestis fidelibus frangitur et fontes gratiae ad vitam aeternam aperiuntur, hospites potus lususve causa detineant, nec ullo tempore domum suam locum diaboli esse permittant, ubi lingua luxuriante, lusu exorbitante, ebrietate vel aliis vitiis fideles veste gratiae despolientur, et ad abyssum aeternae damnationis adducantur.

Coetus cuiusvis christiana conversatio maxima ex parte pendet a patribus matribusque familias. Hos itaque cumprimis in Christo obsecramus, ut, sicut ipsi sanctis Dei ecclesiae legibus prae ceteris tenentur, domesticorum suorum curam habeant, ne sint deteriores infidelibus. Provideant itaque, ne suorum ullus sanctificandi diem Domini tempore et occasione privetur; illicitos labores iis neque imponant neque permittant; septimanae negotia ita disponant, ut pridie festorum et quidem ex antiquae pietatis more aliquanto citius finiantur diesque sacri omnino feriati maneant; ad audiendam missam cum concione vel catechesi, nec non ad cultum domesticum liberos et famulantes verbo et exemplo adducant, a perniciosis vero voluptatibus avocent et arceant. Sit iis aurea regula, quam dux Israelitarum Iosue olim sibi posuerat: *„Ego autem et domus mea serviemus Domino.“* [3]

Quae cuncta etiam fabricarum possessoribus et directoribus dicta esse volumus, quos in nomine Domini monemus et rogamus, ne sanctificatos Deo dies, terreni quaestus causa violent aut violari patiantur, atque ita divinae benedictionis loco iudicis iustissimi iram et maledictionem sibi et industriae suae thesaurizent. Operarios autem, sorti eorum compatientes, per Salvatoris amorem rogamus, ut nisi strictissima urgeantur necessitate, aliquam egestatem potius sustineant, quam ut ad laborandum diebus sacris seduci se permittant. Fideles operarios non derelinquet Dominus, et ipse profecto erit merces eorum magna nimis.

Item omnes, qui in singulis fidelium gregibus munere, eruditione, opibus praevalent, propriae et alienae salutis causa monemus, ut, Deo gloriam dantes, sacris praesertim diebus sese fideles ecclesiae catholicae filios monstrent, ac perinde subditis suis, praesertim minus cultis et pauperioribus, in sanctificatione sabbatorum bono praeluceant exemplo.

Magistratus civiles insuper compellamus, ut, saltem cultus divini tempore, a negotiis forensibus abstineant, et potestate qua missi sunt ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum operum, propter Deum utantur, caventes videlicet, ne horis publico religionis exercitio dicatis diversoria aliaque emptionis et venditionis loca aperta maneant, neve servilibus in agris, officinis et fabricis operibus dies sacri dehonestentur populoque fideli scandala parentur. Vigilantes ut caesari dentur, quae sunt caesaris, iugiter meminerint, se strictam aliquando rationem reddituros, num et Deo dederint quae sunt Dei.

Parochis denique iniungimus, ut auctoritatem legis sabbati omnibus, quae praesto sunt, mediis ecclesiae tueantur, praesertim ex his et proprio pastorali conamine fructus sperantes. Fideles praeceptum graviter violantes, paterna monitione primum et adhibita omni cautela, corrigant; obstinaces vero, praecipue si publicum scandalum dederint, severe corripiant, et nisi resipuerint, ad nos deferant. Avitum pietatis morem per plurimos provinciae coetus vigentem, quo ducti fideles diebus quondam de praecepto festivis ad audiendum sacrum concurrere solent, animarum pastores sedulo conservare et promovere studeant, invitentque parochianos, ut cum hisce diebus magno poenitentium concursu vix detineantur, opportuna hac occasione salutifera sacramenta suscipiant.

Caput V.

De cultu sanctorum.

Deum adorandi officio obstricti, sanctos eius quoque veneremur oportet. Non enim est sanctorum veneratio nisi cultus Dei mediatus, quippe cuius maiestas et benignitatis donum mirifice in iis resplendet, cuique servire sanctorum exemplis efficacius adigimur, et intercessione iuvamur. Ideo Spiritus sanctus, idem qui ait: *„Soli Deo honor et gloria,“* praecepit: *„Laudate Dominum in sanctis eius.“* [1]

1. Inter beatos coelites una super omnes eminet sanctissima virgo Dei mater Maria, quam coelestium omnium charismatum copia mirifice cumulatam et „in primo instanti suae conceptionis singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu, salvatoris humani generis, ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem“, laetabundi profitemur. „Tota pulchra et immaculata, venenosum crudelissimi serpentis caput contrivit et salutem attulit mundo,“ et vel ideo plaudentibus populis salutatur „prophetarum apostolorumque praeconium, et honor martyrum omniumque sanctorum laetitia et corona, tutissimum cunctorum periclitantium perfugium et fidissima auxiliatrix ac totius terrarum orbis potentissima apud unigenitum filium suum mediatrix et conciliatrix, ac praeclarissimum ecclesiae sanctae decus et ornamentum firmissimumque praesidium“; quae cunctas

[1] Deut. XVI, 15.
[2] Cat. Rom., loco supra cit., quaest. 21.
[3] Ios. XXIV, 15.

[1] I Tim. I, 17; Ps. CL, 1.

semper interemit haereses, et fideles populos gentesque a maximis omnis generis calamitatibus eripuit, in qua proinde iure meritoque cum beatissimo patre Pio IX firmissimam reponimus spem fore ut, suffulta validissimo eius patrocinio, „sancta mater ecclesia catholica, cunctis amotis difficultatibus cunctisque profligatis erroribus, ubicumque gentium, ubicumque locorum quotidie magis vigeat, floreat ac regnet a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum, omnique pace, tranquillitate ac libertate fruatur, ut rei veniam, aegri medelam, pusilli corde robur, afflicti consolationem, periclitantes adiutorium obtineant, et omnes errantes, discussa mentis caligine, ad veritatis ac iustitiae semitam redeant ac fiat unum ovile et unus pastor.“ [1] Ex quibus liquet, cultum deiparae, sicut plane singulari dignitati eius debetur, ita quoque contra crescentia huius aevi mala efficacissimum praebere remedium. Etenim cultus ille profecto flos est tenerrimus vivae et salutaris fidei, qua mysterium incarnationis Domini amplectimur; dulcissimum ad omnes virtutes omnemque perfectionem christianam incitamentum, ac coelestis auxilii pignus certissimum. Inde magno cordis solatio commendamus ardentem pietatem populi nostri, qua virginem matrem venerari, et ad plurima eius, quae in hac provincia et viciniis habentur, sanctuaria et festa ab antiquis inde diebus confluere solet. Dum Deo gratias agentes enixe quaesumus, ut fidei ac pietatis huiusmodi libamenta propitius respicere et benedicere dignetur: ad firmandum et in dies augendum deiparae cultum sequentia censemus monenda:

Pastores animarum frequenter solidos et amore plenos de sanctissima virgine, de mysteriis, virtutibus et meritis vitae eius, prout de venerationis officio et modo sermones habeant, atque tenerrimos erga illam affectus ceu insigne fidei et innocentiae tutamen iam parvulis instillent.

Fideles inducant, ut festa eius per anni decursum redeuntia spirituali gaudio et magna devotione, divina praesertim sacramenta frequentando, digne obeant, et, quantum fieri poterit, mensem maii singulari beatissimae virginis cultui vel publico vel saltem privato dedicent.

Quotidianum et domesticum sanctae Mariae virginis cultum sedulo promoveant. In quavis domo christiana, una cum crucifixi imagine, adsit quoque imago piissimae matris eius, protectricis familiarum; benedicta haec inter mulieres sacratis angeli verbis frequenter, praeprimis cum ad salutationem angelicam campanae pulsantur, devote salutetur, litaniis lauretanis, hymnis aliisque piis obsequiis honoretur; sub eius praesidium confugiant fideles in omnibus necessitatibus suis, ut ab omni perturbatione securi, tandem et in hora mortis Virginis fideles auxilium felices experiantur. Cum porro precandi modum, rosarii nomine notissimum, tum ex origine pioque per universam ecclesiam usu, tum ex ipso tenore et fructu alioquin maxime sibi commendatum noverint: spiritu orantes discant studeantque salutis nostrae mysteria sanctissimo beatae Mariae virginis rosario ita recolere, ut et imitentur quod continent, et quod promittunt assequantur. Quod ut eo certius eveniat, pastores animarum illum prae ceteris coronam Marianam texendi modum inter fideles introducant et propagent, qui vivi rosarii nomine venit. Non minus suscitare conentur pium et antiquum morem, quo singulae familiae passim communi devotione, praecipue diebus Deiparae dicatis, rosarium persolvere solent.

[1] Lit. apost. Pii papae IX *Ineffabilis Deus*, de die 8 dec. 1854.

Ut autem singulorum crescat fervor et excitetur aemulatio et largiores obtineantur fructus, providi fidelium pastores in honorem deiparae pias in suis coetibus instituant sodalitates, quibus iuvenes praesertim et virgines communi pietatis vinculo iuncti, a fidei castitatisque iactura securius praeservantur, et in genere ingravescenti morum corruptelae fausto successu obex ponitur.

Cum denique Mariam omnes quidem generationes beatam dicant, singula tamen aevi christiani saecula eam sub speciali quodam titulo singulariter coluerint, cumque nostrae generationi insignis fuerit reservata gratia, immaculatam videlicet Dei genitricis conceptionem, quae pie semper credebatur, dogmatica certitudine celebrandi: peculiarem parochi et confessarii in fidelibus erga beatissimam virginem sine labe conceptam nutriant devotionem, qua tum fides in augustissima redemptionis mysteria exprimitur et augetur, tum corda ab omni peccandi libidine dulci quadam ac potenti virtute avocantur.

2. Cultui illi eximio, quo reginam angelorum et sanctorum prae ceteris honoramus, accedat pia veneratio reliquorum coelitum, qui adstant ante Deum et cum Christo regnant in aeternum.

Colant itaque sacerdotes et fideles nostri praesertim sanctum Michaelem, sublimem illum archangelum, qui, Deo fidem servans, in magno cum dracone proelio coelestem militiam sub gloriosa tessera nominis sui „Quis ut Deus“ ad victoriam duxit, qui princeps populi Dei in sacris literis appellatus, angelus tutelaris est sanctae Dei ecclesiae, animasque in Domino morientium Deo repraesentat in lucem sanctam, quam olim Abrahae promisit et semini eius; colant angelos custodes hominum, naturae fragili quos Pater addidit, coelestis comites, insidiantibus ne succumberet hostibus; colant beatum Ioseph, fidelem sanctissimae familiae custodem, singularem virginum, familiarum nec non moribundorum patronum; colant gloriosos apostolos, super quorum fundamento, ipso summo angulari lapide Christo, superaedificati, non amplius hospites sumus et advenae, sed cives sanctorum et domestici Dei; praesertim autem apostolorum principem beatum Petrum, pastorem ovium, cui traditae sunt claves regni coelorum. Quos dein maiorum pietas tenerrimo affectu coluit, sanctum Wenceslaum, fidei principem propagatorem; sanctum Ioannem Nepomucenum, sigilli sacramentalis martyrem in orbe terrarum celebratissimum: hos eadem pietate grati fidei haeredes praecipuos venerentur patronos, una cum reliquis Bohemiae tutelaribus, quorum partim sacra corpora, partim reliquiae potissimum insignes apud nos pie asservantur, ut sanctorum martyrum et patronorum nostrorum Cyrilli, Methodii, Viti, Wenceslai, Adalberti, Sigismundi, Ioannis Nepomuceni, Procopii, Cosmae et Damiani, Benedicti cum fratribus, Norberti, Iosephi atque Ludmilae pia et assidua intercessione ab omnibus semper protegantur adversis. Similiter colant ecclesiarum parochialium patronos, a patribus pie electos, qui gregi suo pupillari tot praestitis auxiliis numquam non adfuere; colant tandem sanctos illos, quorum nomina baptismo, confirmatione, professione religiosa sortiti sunt, quosve alio modo speciales sibi patronos habent, ut desideratam propitiationis divinae abundantiam multiplicatis intercessoribus consequantur.

Curatos autem et quoscumque ecclesiarum rectores monemus, ut propriae ecclesiae patrocinia ac singularia festa, maxima cura et digna celebrent solemnitate. Cumque festum tituli vel patroni ritu festi duplicis primae classis cum octava celebrandum sit, respectivas mutationes et translationes,

prout rubricae breviarii et missalis postulant, in directorio officii divini describant, ab omnibus eidem ecclesiae inservientibus observandas. Parochiani vero moneantur, ut a lusu et lascivia caventes, festa sua devote ac religiose celebrent[1].

Caput VI.

De sanctorum reliquiis et sacris imaginibus.

Non exiguum episcopis in hac synodo congregatis accrescit solamentum ex genuina pietate, qua fidelis huius provinciae populus, plurimas utique maiorum suorum sollicitudine sacras reliquias et imagines sortitus, nobilissimam hanc haereditatem gratus vigilansque custodit, et ecclesiae institutioni tuto fidens, sanctorum reliquiis sacrisque imaginibus religiosam venerationem et honorem deberi, libera voce profitetur[2]. Catholicae huiusmodi pietatis custodes constituti, curabunt praesertim parochi, ut omnis istius venerationis tum privatae, tum publicae ratio orthodoxae fidei et legibus ecclesiae exacte respondeat. Hinc sanctiones partim innovamus, partim renuntiamus sequentes:

1. Quae in singulis provinciae nostrae ecclesiis asservantur sanctorum reliquiae, nonnisi obtenta episcopi licentia in aliam ecclesiam transferri possunt; cumque omnino deceat, ut ad evitandum profanationis periculum quaecumque sacrae reliquiae potius in ecclesiis aliisve locis sacris custodiantur: monemus ecclesiarum rectores, ne reliquias etiam minores, earumve particulas inscio episcopo petentibus praebeant. Novae autem reliquiae neque in ecclesias, neque in domos recipiantur, nisi ab episcopo recognitae et approbatae. Authenticae approbationis literae in tabulario sive parochiali, sive illius ecclesiae, in qua sacrae reliquiae collocatae sunt, asserventur; recipientibus autem reliquias, ex indulto episcopi in aedibus privatis custodiendas, parochus seu ecclesiae rector concessionis istius et praefatae approbationis testimonium scripto exhibeat.

Sacrae reliquiae congruis thecis seu vasculis, quantum fieri potest, pretiosis muniendae in honestioribus tantum locis religiose asserventur[3]; in ecclesiis quamvis in altari potissimum ad eius ornatum collocari queant[4], nullo modo tamen neque super ssmae eucharistiae tabernaculo ponantur, neque una cum sanctissimo sacramento recondantur, etiamsi ipsius sanctae crucis particulae sint[5].

Solemnem reliquiarum expositionem, dummodo ratione avitae locorum consuetudinis, vel ob aliam gravem causam, sedulo tamen vitata quaestus suspicione fiat, non improbamus; volumus autem et mandamus, ut in huiusmodi expositione, et si quae hac occasione locum habet, publica processione instructio ritualis nostri, cum approbatione sedis apostolicae quamprimum edendi, stricte servetur.

Rogamus tandem ecclesiarum rectores per amorem sanctorum, quorum gaudemus reliquiis, ut piissima sollicitudine provideant invigilentque continuo, ne pretiosa eiusmodi ossa et divinae protectionis pignora ullo modo profanentur, seu hominum incuria pereant. Quod si autem reliquias quasdam aut earum particulas citra suam culpam repererint adeo corruptas, ut amplius nec publicae venerationi tuto ac decenter proponi, nec alias digne recondi possint: consulto episcopo comburant eas, cineresque in sacrarium mittant.

2. Sacrosancti concilii Tridentini et archidioecesanae synodi Pragensis edita de sacris imaginibus decreta innovantes, severe prohibemus, ne ullae falsi dogmatis imagines et rudibus periculosi erroris occasionem praebentes statuantur, ne procaci venustate pingantur vel ornentur, et, quod maxime absit, alterius hominis viventis effigiem ex artificis industria referant; ne apocryphas historias repraesentent aut aliquid falsi aut superstitiosi contineant, aut in iis quidquam, quod turpe, quod profanum vel inhonestum sit, appareat, quodve piorum oculis aliquam afferre possit offensionem. Nemini ergo liceat ullo in loco publico vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit; et, prout Pragensis synodus praeceperat, imagines pictae vel sculptae his regulis repugnantes statim omnino aboleantur, imagines autem vere piae, si fractae aut vetustate corrosae seu sordibus obductae sint, aptissimo modo restaurentur, vel si restaurari nequeant, auferantur convenienti loco reponendae.

Cumque sanctorum imagines, si rite pieque pictae aut sculptae sint, mirum in modum corda fidelium ad coelestia desideria erigere soleant: ardenter optamus, ut ecclesiarum rectores novas, quae ad ecclesiarum ornatum et in aedificationem populi comparandae sunt, sacras imagines nonnisi a piis ac peritis artificibus confici curent. Imagines, artis et pietatis pretio prorsus destitutas, etiamsi gratis seu ex voto offerantur, ecclesiarum rectores non recipiant.

Caput VII.

De cantu et musica sacra.

Ad decorem cultus divini augendum et religiosos animi affectus tum exprimendos tum fovendos, cantus fidelium plurimum confert, quem ipse beatus apostolus Paulus commendavit, desiderans, ut fideles loquantur sibimetipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus suis Domino[1]. Ecclesia prout ceteras artes, ita harmoniarum concentum ad laudem Dei admittit, immo musicorum quoque instrumentorum tolerat sonum et usum, in quantum videlicet ad promovendam Dei gloriam et fidelium aedificationem apta dignoscuntur. Quo facilius vero mentes auditu sonisque potissimum titillantibus abripiuntur, eo magis cavendum est, ne ex ista efficacissima arte impedimentum potius oriatur devotionis, quam auxilium. Hinc ecclesiae traditionibus legibusque insistentes, quae sequuntur, in Domino decrevimus et observanda praecipimus:

1. Cum cantus, qui planus, firmus seu Gregorianus dicitur, proprie ecclesiasticus sit[2], cultui divino adaptatus, et ad glorificandum Deum mentesque sursum ferendas aptissimus, adeo ut illius harmonia, si recta fuerit, castis auribus cordibusque piis maxime conveniat[3]: curabunt episcopi iisque sociati toto conamine adlaborabunt ecclesiarum rectores, ut praestantissimi cantus huiusmodi usus, quantum fieri poterit, foveatur, restituatur et promoveatur. Quam ob rem, ecclesiae praesertim cathedrales et per provinciam maiores rectissimo cantus Gregoriani usu emineant, in singulis autem saltem clericorum seminariis et ludimagistrorum

[1] Conc. Trid., sess. XXV, contin., *De del. cib., iei. et dieb. fest.* Confer eiusd. sess. decret. *De invoc. sanct.*

[2] Conc. Trid., sess. XXV, *De invoc. sanct.*

[3] Syn. archidioec. Prag. anni 1605.

[4] Rubr. miss., rit. celebr. miss., IV, 5.

[5] Decretum gen. s. rituum congr., de die 31 martii 1821, ad 6, confirm. a Pio papa VII, 3 aprilis 1821 et s. rituum congr. in Tridentin., de die 12 martii 1836, ad 1.

[1] Ephes. V, 19; Coloss. III, 16.

[2] Encycl. Benedicti XIV *Annus qui hunc*, de die 19 febr. 1749, § 5.

[3] Ibid., § 2.

paedagogiis solidissimae informationis et exercitationis occasio numquam desit [1].

His tamen moderatum cantus harmonici seu figurati, utpote a saeculis in ecclesiam introducti [2], usum minime reprobamus. Cum autem nullus certe sit, qui inter cantum sacrum et scenicas modulationes discrimen aliquod non desideret, sonosque profanos in ecclesiis tolerari non condemnet: volumus et mandamus, ut huiusmodi cantus sit gravis et castus, domui Dei et laudibus divinis adprime accommodatus [3].

2. Cantiones sacras lingua vulgari conditas praesertim in minoribus cultus divini solemnitatibus et officiis quotidianis non tantum admittimus, sed etiam summopere optamus, ut parochorum et chori rectorum pia sollicitudine in populo promoveantur. Tenerrime enim mentes afficiuntur, et fidei, amoris et compunctionis affectus uberrime eliciuntur, si fere totius coetus religiosi voces uno ore et corde sursum ascendunt ad thronum gratiae et divinae misericordiae. Ad exemplum maiorum, qui in canendis hymnis religiosis indefessi fuerunt, fideles nostri pietatis huiusmodi haeredes sacris ante et post officium divinum canticis delectari, a pueris iam assuescant. Communi studio et sedula in scholis exercitatione haud difficile erit, pie recteque cantantium vires requirere, et consociationes maxime instar earum formare, quae olim nomine literatorum in hac provincia floruerunt.

Animarum pastores pie curabunt, ut ea tantum cantica adhibeantur, quorum argumentum et melodia vere aedificet, utque falsae, ineptae vel ad modulum profanum compositae cantiones eliminentur. Invigilent praeterea, ut cantus ex mente ecclesiae solemnitati quae celebratur, et officio quod agitur, ad amussim conveniat [4]. Quod si populus sub sacrificio missae canit, saltem intra canonem nonnisi cantica adhibeantur, quorum tenor sacrae actioni respondet.

Ceterum, ut sacrorum canticorum copia nullibi desit, praeter hymnos liturgicos prudens et scita collectio illarum instituatur cantionum, quae a longo inde tempore in populo habentur, et suo tum argumento, tum sono maxime commendari possunt. Episcopi provinciae communi studio curabunt, ut utriusque linguae in hac re thesauri peculiari cantionali in lucem edantur.

3. Organa et reliqua instrumenta musica, monente Benedicto papa XIV, adhibenda sunt „solummodo ad vim quamdam verborum cantui adiiciendam, ut magis magisque audientium mentibus eorum sensus infigatur, commoveanturque fidelium animi ad spiritualium rerum contemplationem et erga Deum amorem incitentur“ [5].

Hinc organi sonus nec voces cantantium opprimat, nec mentes offendat eiusque moduli sint incessu graves, melodia casti, ab omni artificii vanitate alieni, divino tandem, quod agitur, officio rectissime convenientes [6].

Reliquorum musicae instrumentorum usus praesertim rure, rarus sit et ubique modestus. Late tonantia instrumenta, quae tumultu et strepitu cantum hominum opprimunt, auferantur ab ecclesia. Dum compositiones harmonicas cum instrumentis permittimus, volumus tamen et stricte poscimus, ut hac occasione caute vitetur, quod levitatem, nugas saeculares, theatralem sonum sapiat, seu voces et verba negligendo, mutilando vel premendo, sonis tantum alliciat, atque aures titillando sensui lenocinetur [1]. Violentae harmoniae et insolita intervalla, quae vehementes passiones pingunt, non audiantur in publico cultu Dei. Quae in hac re indigentiis et viribus singularum ecclesiarum conveniant, aut etiam eliminari omnino debeant, sollicite in collationibus cleri et rectorum chori considerentur.

Dominicis adventus et quadragesimae, usus instrumentorum musicorum in ecclesia prorsus prohibetur. In missa sub elevatione, ipsum etiam organum aut omnino sileat, aut graviori et dulciori sono cum omni melodia et gravitate pulsetur [2]. Sic dictas intratas, quae hinc inde adhibentur, parochus abolendas curet. Neque certae missae musicales et multo minus cantantium nomina publice quasi ad invitandum populum annuntientur. Ceterum cantores et musici rem suam devote et modeste tamquam Deo famulantes agant.

Caput VIII.

De sacris processionibus et peregrinationibus.

1. Gravissimae profecto sunt rationes, quibus innixa mater ecclesia processiones sacras approbandas censuit et commendandas, immo eas ipsi cultui divino inseruit. In processionibus enim congregati communionem sanctorum et militantem maxime ecclesiam repraesentamus, quae velut acies castrorum bene ordinata venerando sacrae crucis vexillo munita progreditur, Deumque continuis laudibus et humilitatis precibus venerans, insidiantes quoscumque visibiles et invisibiles inimicos fortiter in nomine Domini propulsat.

Pii huiusmodi cultus meritum et fructum ponderantes mandamus, ut processiones sive ritu sanctae Romanae ecclesiae praescriptae, sive provinciae nostrae ex antiquo more propriae, observatis ad amussim sacri ritualis regulis maxima religione agantur. Animarum pastores autem in Domino exhortamur, ut fidelibus, quo uberiorem inde fructum acquirant, rationem et momentum singularum processionum solerter exponant, omnia ad ordinem ac docorem religiosi huius obsequii necessaria opportune praeparent, preces et hymnos processioni congruos ipsi determinent, et proprio tandem, sacris precibus intenti, devotionis exemplo praeluceant.

2. Similiter peregrinationes sacras ceu pergratum devotionis catholicae exercitium et poenitentiae documentum, ecclesiae suffragio probatum summopere laudamus, Deumque deprecamur, ut ipse peregrinantium viam famulorum suorum in salutis prosperitate disponere dignetur.

Pastores animarum in nomine Domini rogamus, ut pro parochianis communem peregrinationem suscepturis hostiam placationis offerentes, si per rubricas licuerit, ipsam missam votivam pro peregrinantibus celebrent, vel saltem in missa diei collectam pro iisdem addant, post missam vero, praemissa congrua exhortatione, profecturis ex praescripto ritualis benedicant [3]. Optaret quidem haec synodus, ut sacrae peregrinationis ducem semet praebeat parochus, aliusve sacerdos, quo certius facile irrepentes abusus in germine suffocentur, et peregrinantium devotio aptissimis dirigatur et augeatur patris spiritualis consiliis atque auxiliis. Quod si fieri haud potuerit, animarum pastores ducem ac tutorem peregrinantibus commendent virum nonnisi gravem, pietate et prudentia pro-

[1] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 18, *de ref.*
[2] Constit. supra cit., § 3.
[3] Ibid., § 5 et 9.
[4] Constit. cit., § 13.
[5] Ibid., § 12.
[6] Caerim. episc., lib. I, cap. 28, n. 11.

[1] Conc. Trid., sess. XXII, decr. de evit. in celebr. missae; caerim. episc., lib. I, cap. 28, n. 12.
[2] Caerim. episc., loco cit., n. 9, et lib. II, cap. 8, n. 70.
[3] Benedictio peregrin.

batum, quem de commisso sibi officio providenter edoceant. Ceterum omnem itinerandi rationem ipsi disponentes maxima sollicitudine praecavere studeant, ne preces et cantiones ineptae, quae interdum ab inscitis praecentoribus proponi solent, aliaeve res inconvenientes agantur, quibus fidelium pietas vix augetur, impietati vero adversariorum nova calumniandi causa praebetur.

Sed et praesules ecclesiarum, ad quas fideles devotionis causa frequentius confluunt, impense rogamus, ut peregrinantium saluti pio zelo prospicientes, omnia et singula prudentissime disponant, quae ad augendum honorem locis sanctis debitum et ad fidelium aedificationem conferre in Domino iudicaverint. Quidquid superstitionem redolet, caute abrogent; quidquid turpis quaestus suspicionem movere possit, sedulo eliminent; ne probatorum desit copia confessariorum, sollicito fervore provideant.

Fideles tandem ad loca sancta profecturos paterne monemus, ut hac ipsa occasione dignos facere fructus poenitentiae contendant, et devota sacramentorum susceptione confortati, iugiter ad Deum peregrinari mereantur. Huiusmodi salutaris fructus et munerum coelestium pignus certissimum redeuntes, accipiant benedictionem ex ecclesiae praescripto peregrinis post reditum impertiendam [1].

Caput IX.

De ieiuniis ecclesiasticis.

Non erit aequus rerum aestimator, qui ambigat, fideles, dum ex praecepto ecclesiae ieiunant, opus bonum operari ipsa lege antiquius, naturae humanae per Adae peccatum sauciatae maxime consentaneum [2], et Deo miseranti pergratum, quippe qui corporali ieiunio vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur et praemia per Christum dominum nostrum [3]. Hinc religiosum ieiunii exercitium nec ipsis gentibus fuit ignotum, filiis autem Abrahae ex institutione divina, et Christi fidelibus ex augustissimo Salvatoris exemplo et mandato numquam non solitum, immo piae humilitati gratissimum.

Dolemus propterea, non paucos hisce diebus inveniri tum *„crucis Christi inimicos, quorum Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum“* [4], tum ipsius ecclesiae filios, professione tamen catholica haud dignos, qui, nonnisi terrena sapientes, et quaecumque ignorant, blasphemantes [5], saluberrimam ieiuniorum disciplinam ludibrio habere non verentur.

Ne itaque horum cavillationibus seducti tepescant fideles nostri, ut potius impietatem pietate resarcientes, et ferventissimo studio sacros ieiunii dies colentes, catholicam fidem suam et obedientiam ecclesiae debitam palam faciant: animarum pastores populum sibi commissum sedulo edocebunt, tum quae sit ieiunii praesertim ecclesiastici obligatio, tum quibus diebus et modis ei satisfacere oporteat. Imprimis hac ipsa occasione saepe saepius exponant antiquam et universalem ecclesiae disciplinam, qua diebus ieiunii parcissimi cibi, et tantum ad vesperam, carnes vero numquam sumebantur, monstrentque praecepti gravitatem, quae vel ideo nunc magis urget, quia ecclesia, ob temporum hominumque imbecillitatem, plurima de rigore pristino remittens, paucissima postulare solet. Dum insuper objectiones convellunt, quae contra salutarem istam legem proferri solent: moneant fideles, ut cum ciborum abstinentia orationis et eleemosynarum meritum iungere, et prout ab escis carnalibus, ita quoque ab omni culpa ieiunare discant.

Occurrentium per annum ieiuniorum causam et modum, una cum opportunis remissionibus peculiare episcopi mandatum exhibebit, initio anni fidelibus promulgandum, cuius tamen exemplum, ne quis defectum scientiae ceu causam excusantem praetendere possit, in cunctis per dioecesim ecclesiis loco decenti et conspicuo affixum continuo pateat. Nihilominus vero singula quoque per hebdomades occurrentia ieiunia dominica proxime praecedente populo annuntientur.

Cum, quae ratione ieiunii et abstinentiae fidelibus nostris praecipiuntur, vix cui[quam] austera videri possint: rogamus medicos ad eorum pietatem provocantes, ut in declaranda dispensationis necessitate sese non praebeant plus iusto paratos et faciles.

Tabernarios vero, ad quorum mensas diversissimae conditionis homines confluunt, quibusque propterea carnes parare et poscentibus apponere licet, nisi fors scandalosis verbis et in apertum legis contemptum poscantur, monemus in Domino ut pro sua erga ecclesiam reverentia omnibus in oppidis, in quibus parari possunt, cibos quoque diebus esurialibus convenientes, paratos habeant, sed ut alias talem refectionem poscentibus semper et ubique pia comitate parari faciant.

Instanter tandem suademus potissimum clericis et sacerdotibus, ut totum proprii ieiunii exercitium et abnegationis cuiuslibet sacrificium Deo simul offerant in satisfactionem pro plurimis peccatis et omissionibus, quibus ieiunii osores et legis ecclesiasticae contemptores maiestatem divinam offendere solent. Faxit Deus, ut huiusmodi satisfactionis sacrificium omnibus, pro quibus pie offeretur, fiat propitiabile per Christum dominum nostrum.

Caput X.

De missionibus et sacris exercitiis pro laicis.

1. Cum sacrae missiones ab idoneis operariis peractae summopere conducant ad fidei religionisque spiritum in populis excitandum, eosque ad virtutis ac salutis semitam revocandos [1]: meritas summasque laudes in Domino deferimus omnibus et singulis tum sacerdotibus, tum laicis fidis ecclesiae filiis, quorum piissima sollicitudine et liberalitate, consilio et labore tam salutare sacrarum missionum opus recentiori tempore per omnes huius provinciae dioeceses laetissimum sumpsit exordium et incrementum, ex quo, divina adspirante gratia, uberrimos iam perceptos fuisse fructus, Deo gratias agentes gaudemus.

Quo magis, hisce praesertim diebus, infensissimus generis humani hostis agro dominico zizania superseminare novisque in dies ausibus animos pervertere conatur: tanto frequentius profecto salutares missionum suppetiae quaerendae sunt, quibus videlicet quasi novo et extraordinario curae pastoralis conamine agrum Domini purgare et perficere oportet.

Quapropter, animarum pastores, quantum possumus, obtestamur et rogamus ad ipsius salvatoris caritatem provocantes, ut parochianos suos quantocius spirituali sacrae missionis beneficio recreare totis viribus contendant; sed et illorum omnino conscientiam oneramus, qui cum ad gregis sui renovationem media consuetae curae pastoralis nequaquam sufficere cognoverint, ingravescentibus malis sacrae missionis remedio occurrere tenentur [2].

[1] Rit. Rom., benedict. peregrin. post reditum.

[2] S. Basil., *Homil I, de iei.*, n. 3 et 4, [opp. s. Basil., ed. Migne, III, 166 C etc.].

[3] Praefat. quadrag.

[4] Phil. III, 18-9.

[5] Iud. 10.

[1] Lit. Pii papae IX, *Singulari quidem*, de die 17 martii 1856.

[2] Confer s. Alphonsi Liguorii, *Homo apost.*, tract. VII, cap. 4, n. 31.

Monemus et rogamus insuper non parochos tantum, sed et alios ecclesiarum rectores et quoscumque huius provinciae sacerdotes, immo et fideles nostros, ut, quantum singuli potuerint, exoptabilem sacrarum missionum progressum iuvare satagant.

Ne, ob deficientem operariorum copiam, coetus nostri salutifero missionum beneficio priventur, ardentissime desideramus in Domino, ut, praeter patres societatis Iesu, congregationis SSmi Redemptoris, et patres Capucinos, quorum peractos hucusque in missionibus per hanc provinciam labores grati commemoramus, aliorum etiam ordinum regularium, praesertim Sancti Francisci Seraphici et Praedicatorum sacerdotes muneri huic vere apostolico operam navare conentur. Deficiente copia ministrorum, qui religionis suae professione ad hoc munus vocati sunt, optime merebuntur ipsi presbyteri cura animarum diversis in locis occupati, si consociati, et collatis prius consiliis, sacras missiones vicissim in paroeciis suis habuerint. Nostrum autem erit, fundum peculiarem in dioecesibus singulis erigere, ex quo parochis, qui ad missionarios hospitio excipiendos haud sufficienti dotatione gaudent, sumtus necessarii compensari possint.

2. Prout missiones integro fidelium gregi, ita singulis laicis ad salutem exercitia spiritalia maximopere prodesse, dubitari nequit. Maxime cultioribus variae occasiones et motiva eorumdem, immo indigentiae et necessitates sese offerunt, praesertim si novam vitae conditionem inire vel generalem confessionem peragere volunt. Hunc in finem optamus, ut in oppidis maioribus et aliis locis, in quibus plures adsunt presbyteri, sic dictum sacrum triduum hebdomade sancta aut saltem intra tempus paschale peragatur. Ut porro singulis quoque laicis, qui privatam eiusmodi mentis renovationem cupierint, pie consulamus, ordinum regularium auxilium in nomine Domini requirimus, desiderantes, ut in monasteriis virorum maribus, in claustris monialium vero feminis, attamen citra periculum clausurae vel regularis disciplinae, sacram solitudinem quaerendi et inveniendi occasio praebeatur, simulque hunc in finem exercitiorum magister seu pater spiritualis ibidem in promptu sit.

Caput XI.

De christiana caritate.

„Finis praecepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta;“ quae autem nonnisi per Spiritum sanctum diffunditur in orbem terrarum[1]. Hac eadem caritate coelo terra nectitur, et renati in Christo coadunantur et coalescunt, ut multitudinis credentium sit cor unum et anima una. Quoniam vero crescente in dies huius saeculi superbia ac libidine, multorum refrigescit caritas: synodus haec, agnoscens cum egregio gentium doctore, dilectionem esse legis plenitudinem et caritatem vinculum perfectionis[2], nec non cunctorum, quibus premimur, malorum remedium; sequentia in Domino monet ac praecipit:

1. Ut prae ceteris caritate Dei repleantur corda fidelium, quam videlicet primum et maximum mandatum, et inexhaustum genuinae dilectionis fraternae fontem esse profitemur: pastores animarum imprimis ipsi sanctissimo Dei amore succensi, ignem hunc coelestem solertissimo studio in cordibus suis nutriant; fidelibus autem divinae huius virtutis dignitatem ac pretium facundo ore exponant, ambitum et fructum ostendant, motiva et subsidia suggerant; praesertim vero numquam non totis viribus populo sibi concredito persuadere studeant, quanta sit continuae orationis et piae sacramentorum frequentationis ad alendum amoris ignem necessitas. Confessarii item, maxime cum viderint poenitentes vivere immunes a peccatis mortalibus, omnem curam adhibeant, ut eos in viam perfectionis et divini amoris introducant[1].

2. Cum vero, qui non diligit fratrem suum, quem videt, neque Deum, quem non videt, diligere possit[2]: fideles nostros in nomine amantissimi Redemptoris commonemus et obtestamur, ut christianam proximi dilectionem corde et opere exercentes, veros Dei cultores dignosque Christo discipulos se exhibeant. Mirifica huiusmodi dilectionis, quae a speciosis meri philanthropismi studiis toto coelo distat, efficacia et fortitudo tristem cordis humani egoismum vincit, invidias, odia et quascumque lites deplorandas propulsat, atque desiderata generi humano pacis et unionis pignora praebet. Dilectionem hanc pastores animarum fraternae caritatis vinculo sibi invicem iuncti, continua sollicitudine promoveant; beneficentiam praesertim ceu caritatis comitem et sociam commendantes[3], sed et exemplum fidelibus, quod imitentur, per omnia praebentes. Cum autem ex institutione catechismi Romani[4], iniuriarum condonatio omnium longe praestantissimum et caritate plenissimum officium censendum sit: parochi et confessarii maximam in eo diligentiam ponant, ut iniurias aequo animo remittendas esse, non solum deceant, sed penitus etiam fidelibus persuadeant. Hac ratione optime impugnabunt impias iuris et caritatis laesiones, fraudes, violentias et praeprimis detestabiles usuras, quibus occurrere eo magis pastorum erit, cum ad eas supprimendas quaecumque leges civiles minime sufficiant. Quapropter gravissimis verbis populo ostendant, usurae labem ac vitium utriusque testamenti paginis, non minus quam ecclesiasticis sanctionibus damnari[5], gravissimumque semper fuisse hoc facinus etiam apud gentes et maxime odiosum[6]. Cumque illud varias species induere soleat, ut fideles Christi sanguine in libertatem restitutos rursus in extremam ruinam praecipites impellat[7]: „catechismo Romano innixi doceant, usuram esse, quidquid praeter sortem et caput illud, quod datum est, accipitur; sive pecunia sit, sive quidvis aliud, quod emi aut aestimari possit pecunia.“[8] Provocantes ad verbum Domini dicentis: *„Mutuum date, nihil inde sperantes,“*[9] moneant fideles, ut si pecuniam suam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate, omnium malorum fonte, rapiantur, sed potius ab illis, qui doctrina ac virtutis gloria super ceteros efferuntur, consilium exposcant[10].

3. Opus tandem bonum, immo praeclarissimum, in quo caritas erga Deum et proximum singulari modo refulget, commendamus, clerum videlicet et populum nostrum urgente eadem caritate rogantes, ut dum de vocatione sua ad fidem et ecclesiam grato corde in Domino laetantur, varia propagandae fidei catholicae instituta et sodalitia piis suffragiis atque eleemosynis, quantum poterunt, iuvent, aeternae illorum saluti provisuri, qui in tenebris sunt et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes

[1] I Tim. I, 5; confer Rom. V, 5.
[2] Rom. XIII, 10; Coloss. III, 14.

[1] S. Alph. Lig., *Homo apost.*, tit. ult., append. 1.
[2] I Ioan. IV, 20.
[3] Cat. Rom., lib. III, cap. 6, quaest. 17.
[4] Loco cit., quaest. 19.
[5] Conc. Lateran. III, cap. 25, [Hard. VI, 1683 A]; conc. Vienn., [Hard. VII, 1360 A]; Clementin., libr. V, tit. 5, cap. un.
[6] Cat. Rom., loco cit., cap. 8, quaest. 11.
[7] Const. Bened. XIV *Vix pervenit*, de die 1 nov. 1745.
[8] Cat. Rom., cap. et quaest. cit.
[9] Luc. VI, 35.
[10] Const. Bened. XIV supra cit.

eorum in viam pacis. Volumus itaque, ut quae per provinciam nostram publicae in ecclesiis eleemosynarum collectiones hunc in finem fieri solent, maxima sollicitudine promoveantur, utque in posterum etiam illae praesertim sodalitates sedulo propagentur, quae sub patrocinio beatissimae virginis Mariae missiones in Africa centrali iuvant, sub eiusdem immaculatae titulo rei catholicae per Orientem succurrunt, sub sancti Leopoldi nomine missionibus in America septemtrionali auxilia ferunt, sub sanctae Domini nostri Infantiae titulo congregatae expositis a Sinensibus infantulis gratiam baptismi et educationis christianae beneficium procurant, denique sub patrocinio sancti Bonifacii, nec non sanctorum Cyrilli et Methodii spiritualibus fidelium partim inter haereticos, partim inter schismaticos degentium necessitatibus subvenire satagunt.

Caput XII.

De benedictionibus et exorcismis.

1. Omnis quidem creatura Dei bona est, et nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Ut autem terrae huius dona piissime ad Deum largitorem referantur, et a peccati maledictione libera ad vitam aeternam fructificent, sanctificantur per verbum Dei et orationem [1]. Hinc omnino decet, ut res praesertim, quae sacro ministerio inserviunt, ab omni usu profano removeantur, et ad sancti operis efficaciam dedicata, virtute meritorum Christi nobilitentur. Inde sacrae benedictionis et consecrationis usum a divino magistro edocta, nihil unquam omisit ecclesia, ut etiam per huiusmodi sanctificationis virtutem et ritum, mentes fidelium ad coelestia erigeret.

Cum potestas benedicendi sacerdotibus quidem competat, nonnullae vero benedictiones, et praesertim consecrationes ad superiorem ecclesiae ordinem spectent: sacerdotes probe discernant, quarum benedictionum ius ad ipsos pertineat, et qualis ad alias benedictiones faciendas peculiaris potissimum episcopi facultas requiratur, ne dum ministerio ecclesiae fungi censentur, de rapina offerant holocaustum. Facultatis obtentae ambitus et tenor strictissime observetur. Huius altioris generis benedictiones plerumque sunt, quae passim constitutivae vocantur, quibus videlicet res vel personae in ordinem sacrorum transferuntur, et in eo constitutae sic permanent, ut profanus earumdem usus excludatur, cuiusmodi sunt ecclesiae, indumenta et vasa sacra, et alia. Res istae, quae per benedictionem aut consecrationem in ius Domini transierunt, religiose custodiantur, et digna veneratione semper tractentur. Aliae benedictiones vero, quae per parochos iure proprio vel etiam per quoscumque sacerdotes fiunt, plerumque sunt invocativae, quibus alicui rei vel personae per invocationem divini nominis spirituale bonum deprecando et intercedendo confertur, ut sunt benedictiones sponsorum, puerperarum, parvulorum, domus, frugum et aliae.

Meminerint omnes, qui aliquam benedictionem nomine ecclesiae impertiuntur, modum et formam rituali Romano et proprio provinciae praeceptam stricte servari debere, neque unquam licitum esse, singulari et excogitata aliqua ratione, novas benedictionum species efformare et adhibere. Benedictiones insuper recta et pia intentione peragant, ut suo quoque merito cooperentur ad salutarem earumdem effectum. Sed etiam populum sibi commissum erudiant, qua mente benedictionum virtutem requirere oporteat. Cum enim non pauci de benedictionibus minus recte sentiant, aut earum fructum vilipendendo, aut exaggerando virtutem: de sensu, utilitate et propria vi illarum diligentissime docendi sunt atque monendi, ut illas, quae in officiis divinis exhibentur, piissime recipiant, quae interdum per decursum festorum vel ob speciales indigentias offeruntur, sancte quaerant, et dum sacramentalibus utuntur, interna cordis devotione ea optime agant, quae per ritum externe significantur et per ecclesiam benedicendo exorantur.

2. Fide credimus, Deo permittente, malos daemones non tantum animabus, sed et corporibus hominum insidiari, immo et morbos in istis et damna in aliis creaturis efficere posse, et interdum occulto Dei iudicio revera operari. Victo per Christum redemptorem diabolo operibusque eius solutis, rarissime quidem tales in corpora operationes nequissimae obvenire possunt; ecclesia tamen exorcismum retinuit et adhibet, ut potentia Christi regis etiam externe fuget inimicum, quem interne insidiantem quotidie debellat. Neque dubium est, quin exorcismo rite adhibito potestas ecclesiae in daemones efficaciter demonstretur.

Quo occultiores vero operationes daemonis sunt, eo magis cavendum est, ne eius effectus existimetur, ubi morbi naturalis causa adest, vel phantasiarum tantum motus homines exagitant. Quapropter, nullo casu qualiscumque sacerdos eos, quos energumenos putat, exorcismo adiurare audeat, nisi re prius ad episcopum relata eiusque sententia accepta. Exorcismi vero, qui ab ecclesia in administratione sacrorum praescribuntur, numquam praetermittantur.

Cum in genere superstitionis sit, exspectare effectum a quacumque re vel persona, ad quem producendum a Deo non fuerit ordinata: sacerdotes curam omnem adhibebunt, ut superstitiosos ritus, mores et actus prudenter quidem, ast efficaciter a populo depellant et praepediant. Sacri canones graviter, etiam poenis infligendis, vetant omnia et singula divinationum commenta, prava sortilegia, aliasque vanas, impias et stolidas artes, quibus homines ad mala depellenda vel ad fortunas augendas fascinantur. Has itaque dum animarum pastor percellit, vera ostendat remedia, quae oratione et labore suppeditantur, quaeque, si in his terris patientiae necessitatem non auferunt, coelestem profecto consolationem praebent.

Caput XIII.

De sepultura ecclesiastica.

Ecclesia catholica, pia fidelium mater, etiam decedentes suos non derelinquit. Prout moribundos sacramentorum praesidio iuvat, et egredientem de corpore animam deprecationibus et pia commendatione sua comitatur, ita et mortuorum non obliviscens, iusta ac debita eis persolvit, dum corpora tamquam templa Spiritus sancti e pulvere aliquando resuscitanda, piis ritibus honorifice in loco sacrato condere, pro salute animarum vero supplicare, et sancta offerre sacrificia, inde ab antiquissimis temporibus consuevit. Hanc sepulturae ecclesiasticae liturgiam et exequiarum ordinem ad praescriptum ritualis et missalis Romani ea devotione et pietate peragant animarum pastores, ut ad aedificationem christianorum funus comitantium, ad consolationem moerentium atque ad salutem defunctorum huiusmodi sepulturae beneficium conferat. Ceterum sequentia in hanc rem monenda et recolenda censuimus:

1. Ecclesia catholica, dum neminem prohibet ut corporibus suorum pium sepulturae officium pie exhibeat, de ecclesiastica tamen sepultura, quae in loco sacro sacrisque ritibus peragitur, tamquam de suo actu et ministerio sacro disponere, eamque suis tantum fidelibus exhibere semper solita est. Quicum-

[1] I Tim. IV, 4-5.

que vero fide et opere membrum ecclesiae sese exhibuit et in communione eius defunctus est, christianae sepulturae honorem et beneficium iure meritoque sibi vindicat. Ideo numquam, neque sub ullo praetextu, exempli gratia non solutae stolae funeralis, sacram fidelium pie defunctorum sepulturam differre aut prorsus denegare, quisquam curatorum audeat. Memores, quod scriptum sit: „*Mortuo non prohibeas gratiam,*“ [1] pauperum corpora gratis sepeliant, iisque non obiter, sed pie et cum decenti apparatu istud christianae caritatis ministerium exhibeant. Laudamus etiam et fovendas commendamus sodalitates, quae pauperum tumulandorum curam specialem in se suscipiunt.

2. Cum quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare haud possimus: sacris canonibus cautum est, ne honore et beneficio ecclesiasticae sepulturae donentur, qui in ecclesiae communionem numquam fuerunt recepti, vel recepti quidem, attamen manifestis et publicis peccatis gravati, sine poenitentia perierunt. Provocantes proinde ad instructionem ritualis Romani [2], in specie legem de excludendis ab ecclesiastica sepultura, qui mentis compotes deliberata voluntate mortem sibi violentam intulerunt, „nisi ante mortem dederint signa poenitentiae,“ [3] in memoriam revocamus. Si parocho indubie constiterit, suicidam morbo laborasse usum rationis perturbante, sepultura ecclesiastica modo consueto detur: quodsi autem parochus, gravibus rationibus ductus, iudicio medicorum et civilium officialium acquiescere dubitaverit: res ad ordinarium deferenda est, et interim, necessitate urgente, corpus defuncti absque ritu ecclesiastico extra coemeterium humetur. Stante dubio, num suicida mentis compos fuerit an impos, ritu ecclesiastico sepeliatur, seclusis tamen propter scandalum fors oriundum solitis funerum solemnitatibus. Si tandem dubium occurrat, num quis semet ipse interfecerit vel casu obierit, favendum est defuncto, cum in dubio delictum tam grave de nemine praesumi debeat.

Expresse porro monemus, ne ad sepulturam ecclesiasticam admittantur, qui in duello, vel qui [in] alio peccato gravi et publico absque poenitentiae signis decesserunt, prout illi etiam, qui in manifesto mortis periculo omne spirituale ecclesiae auxilium pertinaciter et coram testibus recusarunt, et extrema morientium sacramenta respuerunt [4].

Acatholicorum in parochia defunctorum funera parochus, nullatenus sacris vestibus indutus, tamquam minister comitari potest. Tumulum defunctis acatholicis, si proprium coemeterium non habent, in coemeterio nostratum, loco quippe separato, toleramus; volumus tamen, ut, occasione huiusmodi funeris, tum parochi, tum fideles, quidquid communionem in sacris redolere videretur, caute declinent. Similiter ex mente sedis apostolicae toleratur, ut in sepulcris gentilitiis, quae videlicet privata et peculiaria pro catholicis laicorum familiis aedificantur, cognatorum et affinium etiam acatholicorum corpora tumulentur [5].

3. Caerimoniae, ritus et preces exequiales, quibus ecclesia in mortuorum sepultura utitur, secundum rituale a sepeliente sacerdote accurate et fideliter observentur. Hinc praecipimus quoque, ut, quantum fieri poterit, etiam in maioribus urbibus, corpus defuncti inferatur in ecclesiam, eoque praesente missa celebretur. Si, propter peculiares locorum rationes, corpus in ecclesiam deferri aut ante meridiem sepeliri non poterit: missa tamen non omittatur, sed, si non eadem die, saltem subsequenti non impedita, corpore absente celebretur.

Cum ex certissima ecclesiae doctrina animae defunctorum in purgatorio detentae nullo alio suffragio magis, quam acceptabili altaris sacrificio iuventur [1], sollicite agant parochi et omnes Christi fideles, ne istud refrigerii et aeternae salutis subsidium defunctis desit. Ecclesia non tantum in die commemorationis omnium fidelium pro cunctis offert sacrificium, ac pro singulis illico post obitum instituit oblationes, sed subsequentibus quoque diebus, tertio maxime, septimo et tricesimo innovat suffragia, et recurrentem anniversarium diem celebrandi antiquissimum habet usum, aliasque insuper missas pro defunctis offerendas libentissime concedit. Ad hoc pietatis officium rite persolvendum regulas, quas de celebratione missarum pro defunctis ecclesia praescripsit, accurate observare eo severius sacerdotes iubemus, quo magis adhuc eas praetermitti interdum experientia tulit.

4. Sermones funebres, ubi non sunt consuetudine introducti, non habeantur. Tanto ardentius autem desideramus, ut in die commemorationis omnium fidelium defunctorum sive in ipsis coemeteriis, si tempestas permittit, sive in coemeteriorum sacellis aut in ecclesiis parochialibus sacri sermones habeantur. Quodsi alias usus vel necessitas orationem funebrem poposcerit, laudes mortuorum non dicantur, sed potius fidelibus divinae ingerantur veritates, quae corda, dum triste imperium mortis sentitur, ad aeterna tabernacula erigant, iisque dum pium solamen praebetur, officia defunctis debita inculcent. Hic potissimum, ubi humana miseria oculis tam luculenter proponitur, viventes vigilare discant, ne cum venerit Dominus hora, qua non putarint, inveniat eos dormientes.

TITULUS IV.

De sacramentis.

Caput I.

De sacramentis in genere.

Virtutem, quae ex passione Christi manat, videlicet gratiam, quam Deus ac salvator noster in ara crucis meruit, in nos ipsos derivari oportet; aliter enim nemini ulla salutis spes reliqua esse poterit. Quoniam autem natura ita comparati sumus, ut ad earum rerum notitiam, quae mente atque intelligentia comprehenduntur, potissimum sensuum auxilio perveniamus: idem sapientissimus rerum omnium artifex, considerans humani ingenii imbecillitatem, eam ipsam virtutem aliquibus signis, quae sub sensum cadunt, pro sua in nos benignitate declaravit, ut, quae occulta Dei virtute efficiuntur, facilius intelligere possemus. „Si enim incorporeus esses,“ ait sanctus Chrysostomus, „nuda et incorporea tibi dedisset ipsa dona; sed quoniam anima corpori conserta est, in sensibilibus intelligibilia tibi praebet.“ [2] Quare clementissimus Dominus sacramenta verbo suo et promissione sancita in ecclesia reliquit, quae sanctitatis et iustitiae tum significandae tum efficiendae vim haberent, per quae passionis suae fructum nobis re ipsa communicari sine dubitatione crederemus, si modo unusquisque nostrum ad se eam curationem pie et religiose admoveret [3].

Cum haec sit sacramentorum indoles et tanta efficacia, tam grave et sanctum in iis dispensandis

[1] Eccl. VII, 37.

[2] De exequiis *Quibus non licet etc.*

[3] Loco cit.

[4] Confer const. Benedicti XIV *Detestabilem*, de die 13 [potius 10] novembris 1752.

[5] Decr. sacrae congr. inquis., de die 30 martii 1859 et 25 aprilis 1860.

[1] Conc. Trid., sess. XXV, decr. de purg.

[2] *Homil. 60 ad pop. Antioch., de sumentib. indigne divina mysteria* [al. hom. 82 in Matth., opp. ed. Montf., VII, 787 E].

[3] Confer cat. Rom., part. II, cap. 1, quaest. 8 - 9.

sacerdotum ministerium, tamque uberes fructus conspicui in iis, qui rite praeparati ea devote suscipiunt; canonicas sanctiones innovantes, statuenda ducimus, quae sequuntur:

Ad sacramenta administranda sic accedant sacerdotes, ut augusta sanctitatis mysteria corde puro tractent, ne aliis medicamenta vitae libantes, sibi damnationis poculum propinent; menteque orationis et meditationis pabulo refecta, dominicae pietatis dona ita dispensent, ut ex eorum frequenti tractatione et usu uberiorem in dies gratiam et ipsi consequantur. Quoniam vero externa hominis compositio primus est internae dispositionis nuntius: ipse vultus, incessus, corporis motus, vocisque temperatura animum divinae misericordiae veneratione imbutum, Deique gloriae et animarum salutis promovendae zelo inspiratum manifestet.

Sollicite attendant, ne in materia vel forma aut intentione admittatur defectus, qui vel integritatem sacramenti vitiet, vel administrantem irreverentiae arguat. Quare sacros ritus et caerimonias praescriptas religiose observent, in quibus peragendis, ut inoffenso pede procedant, unicum ducem rituale praescriptum sequantur, bene memores non posse receptos et approbatos ecclesiae catholicae ritus in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari [1].

Ut ritus, quos antiquus provinciae huius usus tenet, et quos temporum indigentiae exoptant, obtenta eorum a sede apostolica approbatione, in unum compendium redigantur, parabitur nova ritualis Romani editio, ritibus hisce locupletata. Paretur autem editio tantae exemplorum copiae, ut ritualis libri accrescenti ecclesiarum numero sufficiant, et exemplis longiori usu attritis nova substitui possint. Sic quoque occurri poterit sacerdotum votis, qui ritualis lectioni frequentius manum admoturi, illius exemplar apud se habere desiderant.

Cum sacramenta administrantes, aut sacris ritibus peragendis intenti, non suum, sed ecclesiae ministerium obeant, eiusque legatione fungantur, tamquam morigeri legati et fideles ministri, quemadmodum in exequendis rituum caerimoniis ritualis praceptis adstringuntur, ita et eius lingua uti iubentur. Nemo itaque aut maioris aedificationis et uberioris sacramentorum fructus obtentu, aut sub quocumque alio praetextu, a lingua ritualis declinare, eamque cum vernacula commutare praesumat. Horum etenim rituum vis et efficacia non in verborum intelligentia, sed in sacrorum actuum potestate et integritate residet, nec tam ideo sunt instituti, ut docendo aedificent, quam ut operando sanctificent. Ut eorum, quae agenda sunt et dicenda, intelligentiam consequantur fideles, sacerdos antequam administrat, vel alia data opportunitate cum uberiori ipsorum fructu, et absque suae inobedientiae culpa ea explanare satagat [2].

Ut autem fideles intelligant, quanto cultu et veneratione haec coelestia munera digna sint, quibus proin pie et religiose utantur, porro quo maiori christianae perfectionis desiderio sic exardescant, ut si poenitentiae praesertim et eucharistiae saluberrimo usu aliquamdiu careant, plurimum damni se fecisse existiment: rudimenta fidei docentes et verbi divini praecones, imprimis vero parochi, de sacramentorum divinitate et fructu, atque recta ad ea suscipienda accedentium praeparatione fideles studiosissime et frequenter instituant.

[1] Conc. Trid., sess. VII, can. 13, de sacr. in gen.
[2] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 7.

Caput II.

De sacramento baptismi.

Inter sacramenta a Christo domino instituta, ordine et necessitate primum sibi vindicat locum baptismus, per quem ex filiis irae efficimur filii adoptionis, haeredes Dei et cohaeredes Iesu Christi. Cum sit lavacrum regenerationis, fundamentum salutis et ostium ad ecclesiam, iuxta fidei regulam etiam parvuli, qui nihil quidem peccatorum in semetipsis committere potuerunt, in remissionem peccatorum tamen veraciter baptizantur, ut in iis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt.

Monendi sunt itaque a parochis parentes, ut parvulos, quamprimum fieri potest, ecclesiae offerant baptizandos, ne eorum culpa amittendae vitae aeternae periculo exponantur, a quibus ad hanc adipiscendam temporalis vitae exordium traxerunt. Quodsi mortis periculum immineat, statim etiam a laico baptizari poterunt: quare praesertim obstetrices, quae illud opportune dignoscere possunt, a parochis diligenter instruantur de baptismo in tali necessitatis casu administrando. Si in mortis periculo baptizati supervixerint, deferantur ad ecclesiam, ut sacrae caerimoniae suppleantur, cum baptismus in casu necessitatis etiam a sacerdote in domo privata collatus, absque sacris ritibus, qui essentiam actus solemniorem et augustiorem reddunt, ministrandus sit.

Baptismi conferendi locus proprius est ecclesia parochialis, ad quam ut parvuli deferantur, sollicite curabit parochus, nec patietur ut parentes ab hac canonica regula deflectant, persuadeatque iis, quantopere deceat, ut in domo Dei et salvatoris nostri regenerationis illuminatione donentur filii, quorum mater, ut eos in huius exilii lucem edat, propriam domum studiose requirit. Dolemus, diuturno usu invaluisse morem administrandi baptismum infantibus ad preces parentum in domibus privatis, quem, sicubi tolli omnino non possit, ad tempus quidem tolerandum existimamus; sed districte praecipimus parochis, eorum conscientias onerantes, ne hanc pravitatem deducant in usum, ubi illam communem non fecit abusus; ubi vero effeminati aevi mollitia morem effinxit pravum, suo studio et exemplis piorum catholicorum quantocius ad rectum satagant revocare tramitem.

In domo parochiali, aut in ecclesiae sacristia baptizare, prorsus vetitum est, nec tolerari potest, ubicumque talis abusus irrepserit; si graves et probatae causae exigant, ut sacellum aut oratorium privatum aut opportunum in aedibus parochialibus conclave huic sacro usui dicandum ecclesiae baptismali substituatur, id nonnisi obtenta ab ordinario licentia fieri poterit.

Cum parochus cognoverit, infantem iubente necessitate iam ab obstetrice aut alio laico fuisse baptizatum, et, re explorata de valore huius baptismi, dubium moveri non potuerit: quia hoc sacramentum iterari non debet, caveat ne illum, neque sub conditione, baptizet; alioquin sacrilegium committeret, et irregularitatem incurreret. Tunc enim solum preces ritusque ecclesiae consuetos supplebit. Quodsi vero rationabile dubium remaneat, utrum in collatione baptismi essentialia servata fuerint, baptismum sub conditione conferat consulto prius episcopo, nisi periculum mortis immineat; non enim haberi potest iteratum, quod non ostenditur gestum, nec temeritas intervenit praesumptionis, ubi est diligentia pietatis.

Expositi infantes eadem adhibita conditione baptizandi sunt, etiamsi inveniatur scriptum, quo baptizati significentur; nisi eo duce investigatio facta rite baptizatos probaverit.

Ab haeresi ad ecclesiam reduces si coetui adscripti erant, cuius baptismus ex prudenti dubio vitio vel materiae vel formae aut intentionis laborat, exquiratur sententia episcopi, vel imminente mortis periculo baptismus sub conditione conferatur.

Ecclesiae, quae infantium baptismum accelerat, cum praesertim propter aetatis imbecillitatem innumera pene vitae pericula illis impendeant, adultis, qui perfectum rationis usum habent, non consuevit baptismi sacramentum statim tribuere, sed ad certum tempus differendum esse constituit, gravibus ducta rationibus. Haec enim dilatio periculum, quod pueris imminere dictum est, coniunctum non habet, cum illis, qui rationis usu praediti sunt, baptismi suscipiendi propositum et male actae vitae poenitentia satis futura sit ad gratiam et iustitiam, si repentinus aliquis casus impediat, quominus salutari aqua ablui possint. Contra vero, quoniam ab ecclesia diligenter providendum est, ne quis ad hoc sacramentum ficto et simulato animo accedat, eorum voluntas, qui baptismum petunt, magis explorari et cura adhiberi debet, ut in fidei doctrina, quam profiteri volunt, et christianae vitae institutionibus perfectius erudiantur[1]. Quibus attendentes parochi, institutioni, examini et praeparationi adultorum catechumenorum singularem diligentiam adhibebunt, providentes ne qui christiana professione censeri volunt, inimicos huic nomini mores exhibeant, et ne sancto coetui, cui se copulatos gloriarentur, cum novi nominis iactantia antiquae conversationis maculam aspergant. Quare, facta solerti inquisitione, de iis quae requiruntur, testimonia fide digna ad ordinarium referant, atque licentiam baptizandi ab eo petant.

Nomen, quod baptizato imponitur, ab aliquo sumendum est, qui propter excellentem animi pietatem et vitae probitatem in sanctorum numerum relatus est. Ita enim facile fiet, ut quivis nominis similitudine ad virtutis et sanctitatis imitationem excitetur, ac praeterea, quem imitari studeat, eum quoque precetur, et speret sibi advocatum ad salutem tum animi tum corporis defendendam venturum esse[2]. Hinc illa tantum admittantur nomina, quae in martyrologio Romano inveniuntur, cuius exemplum in qualibet ecclesia baptismali praesto sit, et cum aliis parochialibus libris in ecclesiae inventarium referatur, ut delectus rariorum et insolitorum nominum probari, aut parentibus de seligendo haesitantibus congruum proponi possint. Quodsi parentes petant, liberos nomine insigniri, quod honestum quidem sit, sed sancti memoriam non referat, coniungatur semper cum nomine alicuius sancti, ne videantur nominis compellatione naturali tantum familiae proprii, qui regenerationis gratia familiae Christi adscripti sunt; cui dum nobiliori et firmiori, quam sanguinis vinculo iunguntur, tanti beneficii atque honoris memoriam etiam condigno nomine profiteantur.

Quemadmodum parentes nutricem et paedagogum adhibent, ut eorum ope et opera in educandis filiis utantur, ita ex vetustissima ecclesiae consuetudine ii, qui ex baptismi fonte vitam spiritualem vivere incipiunt, patrinorum fidei et prudentiae committuntur, a quibus ad omnem pietatis rationem institui possint, atque ita paulatim in Christo adolescere, donec tandem viri perfecti iuvante Domino evadant. Et quoniam hoc munus adeo negligenter passim tractatur, ut nudum tantum huius functionis nomen remaneat, quid autem sancti in eo contineatur, ne suspicari quidem homines videantur: parochi monebunt patrinos, quantopere deceat eum, qui aliquod officium suscepit, in eo diligenter exsequendo numquam defatigari; neque convenire, ut qui se alterius paedagogum et custodem professus est, illum ipsum deserat, quem in fidem et clientelam suam recepit, donec eum opera et praesidio suo egere intellexerit. Revocent illis in memoriam verba sancti Augustini, quibus susceptorum officia erga filios spirituales comprehendit: „Debent eos admonere ut castitatem custodiant, iustitiam diligant, caritatem teneant, et ante omnia symbolum et orationem dominicam eos doceant, decalogum etiam, et quae sint prima christianae religionis rudimenta.“ [1]

Ex quo patrinorum munere facile colligitur, cuinam hominum generi sanctae huius tutelae administratio committenda non sit, nimirum iis, qui eam gerere aut fideliter nolint, aut sedulo et accurate non queant[2]. Prohibendos itaque a munere patrinorum praecipit synodus infideles, haereticos, schismaticos, excommunicatos, interdictos, manifestos et notorios concubinarios aliosque peccatores palam notos, etiam illos fideles, qui matrimonium mixtum illicite contrahentes permiserunt, ut proles ex hoc matrimonio progignendae in alia praeterquam catholica religione educentur; porro mutos aut mente captos, sed et[3] pueros, qui non confirmati, aut saltem ad primam communionem nondum admissi sunt. Religiosos a patrinorum officio canones prohibent[4]; clericos vero in sacris ordinibus constitutos hortamur, ne illud facile suscipiant.

Quoniam ex patrinorum munere inter susceptores et levatos tam arctum nectitur vinculum, ut intra certos terminos matrimonium contrahi non permittat, contractumque dirimat, in memoriam revocat synodus legem concilii Tridentini, ut scilicet unus tantum sive vir sive mulier iuxta sacrorum canonum instituta vel ad summum unus et una baptizatum suscipiant. Parochus, antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos spectabit, sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de fonte sacro suscipiant, et eum vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, et in libro eorum nomine describat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant[5]. Plurium quam duorum patrinorum nomina in libros baptismales nullo modo inscribantur, cum praetextus, qui adduci solet, eos nimirum ut testes baptismi inscribi, omni ratione careat, quia huius fidem publicam parochi testimonium facit.

Multum sane iuvabitur studium christianae pietatis et sanctificationis, si fideles saepius publice vel privatim renovent foedus cum Deo creatore, redemptore et sanctificatore per baptismum initum, perpendant beneficia sibi collata, agantque pro illis gratias rogantes, ut iustitiam et sanctitatem, quam ex Dei liberalitate nacti sunt, illibatam custodiant, vel peccato foedatam poenitentiae lacrymis repurgare festinent. Ad quod saepius, praesertim revertente annuo baptismi die, iterandum, tum fideles hortabitur parochus, tum ipse praecipuis saltem per annum festivis diebus post concionem vel catechesim cum populo fideli iuxta formulam in rituali dioecesano exhibendam vota baptismalia Deo reddet.

Puerperas exacto feliciter partu gratias acturas et benedictionem specialem suscepturas, ecclesiam

[1] Cat. Rom., part. II, cap. 2, quaest. 35.
[2] Cat. Rom., loco cit., quaest. 73.

[1] Confer Can. 105, dist. IV, de cons.; Cat. Rom., part. II, cap. 2, quaest. 27.
[2] Cat. Rom., part. II, cap. 2, quaest. 28.
[3] *Mendose:* nec.
[4] Can. 103, 104, dist. IV, de cons.
[5] Sess. XXIV, cap. 2, *de ref. matrim.*

accedere, pia quidem et laudabilis est consuetudo, stricto tamen praecepto non iniuncta. Hortetur itaque parochus matres invitetque, ut ad exemplum beatissimae virginis Mariae ad ecclesiam veniant; benedictionem vero hanc extra ecclesiam conferre nullatenus praesumat, etiamsi mulier propter infirmitatem aliamve causam ecclesiam accedere impediatur; cum ritus et finis huius benedictionis praesentiam puerperae in ecclesia supponat, nec matri in lecto decumbenti vel accessum ad ecclesiam detrectanti benedictio haec conferri possit, quin ritus sacer ludibrio exponatur, et parochi benedictionem impertituri alacritas facile contemnatur.

Introductio puerperae utique catholicae, matrimonio mixto iunctae, fieri potest, si proles apud catholicos baptizata est et ecclesiae catholicae succrescit; quando vero apud catholicos baptizata ecclesiae subtrahitur, neganda est matri licet catholicae talis benedictio, quia non potest ecclesia benedictione approbare et cohonestare, quod in radice improbat et dolet. Ut autem catholica mater, hoc casu repulsam ferens, ex confusione sibi illata ab ecclesia catholica non avertatur, praevie de hoc disciplinae capite omni cum discretione admonenda est et instruenda, ne introductionem petitura ad ecclesiam veniat. Mulieres vero, quae ex illegitimo thoro pepererunt, ad hanc benedictionem nullo modo admittantur; nec enim potest esse laetus puerperae ad ecclesiam accessus, quam tristis matrem fecerat lapsus; nec potest invitari ad limina ecclesiae, ut ingrediatur templum Deo gratias persolutura, cum ad ea potius reducenda esset poenitentiam actura, quia violavit templum Spiritus sancti; neque aspergi aqua salutari ad pacem, cui subministrandae sunt lacrymae compunctionis ad tristitiam. Praeterea nulla praesto sunt exempla conciliorum aut probatorum ritualium, quae vel indulserint, ut talibus impertiretur benedictio, vel ritu etiam ad similitudinem approbati composito morum lasciviae medicinam ferre praesumserint.

Caput III.

De sacramento confirmationis.

Ne ii, qui baptismum susceperunt, quasi modo geniti infantes imbecilles essent ad viriliter contra spirituales hostes pugnandum: ideo Christus dominus, cum in nulla re suis militibus deesse voluerit, chrismatis sacramentum reliquit, quo muniti carnis illecebras mundique fraudes et invisibilium hostium insidias fortius propulsarent, et robur acciperent ad nomen domini nostri Iesu Christi non ore tantum, sed factis etiam confitendum semperque glorificandum. Quare, licet hoc sacramentum non adeo sit necessarium, ut absque eo salvus quis fieri nequeat: tamen a nemine sine magno peccato negligi potest. Etiamsi enim continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt confirmationis auxilia[1], quae tanto studiosius sunt a fidelibus quaerenda, quanto acriora diebus nostris mysterium iniquitatis parat certamina. Quapropter synodus hortatur fideles, ut, quod omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetatur.

Quamvis omnibus post baptismum confirmationis sacramentum administrari possit, minus tamen expedit hoc fieri, antequam pueri rationis usum acquisierint. Confirmatio enim praeprimis ad id ordinata est, ut eius virtute instructi et parati inveniremur, cum nobis pro Christi fide pugnandum esset; ad quod sane pugnae genus pueros, qui adhuc usu rationis carent, nemo aptos esse iudicaverit[1]. Parvuli rationis usum assecuti, quibus frequentior se offert suscipiendi huius sacramenti copia, absque rationabili causa non facile adducantur ad sancti chrismatis mysteria, antequam ad primam communionem admissi fuerint; e contrario non differatur confirmatio ultra decimum quartum aetatis annum, ne iuvenilis aetas in huius vitae arenam imbecillis descendat, tanto tristiori cladi obiicienda, quanto atrociorem pugnam illi tum propriae fragilitatis ignorantia parat, tum fallax mundi species intentat atque seductorum astutia molitur. Sed neque ruri, ubi non tam frequenter administrari solet confirmatio, facile admittendi sunt ad eam parvuli, priusquam ad sacram synaxim accesserint; neglecta enim hac cautione fieri potest, et accidisse dolemus, ut pro labili tenerae aetatis memoria obliviscerentur, se iam signaculo perfectionis esse munitos, atque sacri chrismatis munimentum denuo expeterent, quod praesertim tunc facilius evenire posset, quando de domo paterna mature evocantur. Ne vero festinatio ad hoc sacramentum suscipiendum non tantum excusari, sed et suggeri videatur, eo quod dioecesium amplitudo rariorem eius assequendi occasionem suppeditet: episcopi pro muneris obligatione curabunt, ut in dissitis quoque dioecesium partibus frequentior eius adipiscendi copia detur, expetituri etiam, si alio modo succurri non posset, sedis apostolicae auxilium, ut pro rerum adiunctis de remedio benignissime provideat.

Ne frustra in confirmandos divinum huius sacramenti beneficium collatum esse videatur, summa cum pietate et religione illud suscipiant. Itaque de huius sacramenti natura, vi et dignitate, nec non de condigna ad illud suscipiendum praeparatione solerter erudiantur a parochis vel aliis sacerdotibus, moneanturque, ut septiformem Spiritus sancti gratiam, corde per poenitentiae sacramentum a peccatis purgato et corporis dominici virtute ornato, devote excipiant. Et quoniam ad christianae militiae exercitium vocatos confirmatio armat et instruit ad agones, summopere decet, ut militaris tesserae argumentum accurate cognoverint. Quapropter serio et seorsim examinentur, an sciant distincte saltem preces consuetas, rudimenta fidei, praecepta Dei et ecclesiae, et priusquam admittantur, ea edoceantur. Nemini concedatur accessus, qui huic examini non satisfecerit. Ut episcopo constet, qui admissi fuerint, quilibet confirmandus exhibeat testimonium parochi vel alicuius sacerdotis de praeparatione peracta et admissione concessa. Monemus sacerdotes, eorum conscientias gravantes, ne tali testimonio provideant illos, de quorum praeparatione non constiterit. Testimonia haec, in quibus ceterum etiam nomen patrini pro confirmatione electi scriptum sit, administrato confirmationis sacramento reddantur parochis, ad quorum coetum confirmati pertinent.

Si ad suscipiendam confirmationem alia quam parochialis interdumque remotior ecclesia accedenda sit, processionaliter et pie orando vel etiam alternatim hymnos et cantica spiritualia concinendo procedendum est, cuius curam ludimagistri vel alii a parocho constituti gerent. Provida sollicitudine curabunt parochi aut catechetae, ut confirmandi mature conveniant, ne absint quando episcopus initialem extensis versus confirmandos manibus orationem dicit; nemo enim inungendus est, qui primae isti manuum impositioni non interfuerit; vigilabunt etiam, ne confirmati discedant, nisi absolutis precibus et finali benedictione episcopi accepta. Masculorum frons crinibus, feminarum vero coronis aliisque huiusmodi

[1] Can. 2, dist. V, de cons.

[1] Cat. Rom., part. II, cap. 3, quaest. 17.

ornamentis omnino vacua sit. Feminae praesertim hac occasione decenter et valde pudice sint ornatae, earumque caput, si tegitur, cooperiatur velo aut alio quodam tegumento tam simplici et plano, ut dum frontem inungit episcopus, simul manum capiti admovere valeat. Quo magis ipsa administrationis solemnitas confirmandorum piam dispositionem augeat et perficiat, videbunt episcopi, ut sermone nervoso, elicitis virtutum theologicarum actibus, renovato foedere baptismali aliisque piis exercitiis, prouti spiritus suggesserit et temporis ratio admiserit, confirmandi ad ferventioris devotionis affectus excitentur, ut et episcopi Spiritum sanctum invocantis, et huius adventum praestolantium idem sit desiderium idemque suspirium. Et quoniam caritas urget, ut signaculo dominico iam signati, et spirituali robore muniti etiam recentem, quae ad agonem armatur, aciem precibus suis et pietatis votis adiuvent: hinc dum confirmandi sacro chrismate inunguntur, alternatim in ecclesia cantentur hymni, psalmi vel cantica, aut rosarium recitetur.

Patrini, qui ad huius quoque sacramenti administrationem advocantur, tamquam duces ac monitores descendentium in spirituale certamen, tales solum admitti possunt, quibus non obstat, quod eos a patrinorum munere in baptismo prohibeat. Assumatur autem singulis confirmandis tantum unus, sive vir sive mulier pro sexu confirmandi, sitque confirmationis sacramento munitus, et, quantum fieri potest, diversus a patrino baptismi [1]. Ob dioecesium huius provinciae amplitudinem nonnumquam evenit, ut confirmatio in una alicuius territorii ecclesia administretur, ad quam confirmandi ex vicinis parochiis evocantur. Spectatis difficultatibus, quae ut singulis confirmandis singuli patrini assistant, saepissime praepediunt, concedimus, propter necessitatem, ut etiam aliquos tantum patrinos masculis, et aliquas feminis matrinas constituere liceat ex parochianis pietate conspicuis, immo si confirmandorum numerus valde exiguus esset, etiam unum tantum patrinum et unam matrinam adhiberi indulgemus; omnino autem prohibemus, ne plus quam uni paroeciae idem patrinus et eadem matrina assignentur, aut ex alia paroecia patrini deligantur, qui nullam cum parvulis consuetudinem habent; hac ratione enim eorum officium ad meram caerimoniam redigeretur. Cum interdum accidat, ut ad confirmationem venientes sine patrinis compareant, atque obvii dein homines plurium, quos nec nomine norunt, sponsores agant, ita ut huiusmodi munus vanae caerimoniae sit ostentatio, et officium inde susceptum nullius momenti habeatur: praecipimus iis, quibus confirmandorum praeparatio committitur, ut hos eorumque parentes, praesertim autem electos patrinos, de muneris suscipiendi gravitate sollicite admoneant; praeprimis vero parochi videant, ut fidelibus universim huius officii origo, obligatio et vinculum, quo innodat, clarius innotescat, ne a munere, cuius nomen et signum retinetur moribus, observantia exulet christianae caritatis, quae illud instituit et commendat.

Ad quamvis ecclesiam parochialem adsit etiam liber confirmatorum eorumque patrinorum, ex quo cognosci possit impedimentum cognationis spiritualis, quae contrahitur inter confirmantem et confirmatum, eiusque parentes ac patrinum, in praedicto testimonio nominatum, etiamsi in ipso confirmationis actu alius, tamquam huius patrini procurator, manum apposuerit.

Ut saepius renovetur memoria donorum, quae Spiritus sanctus in confirmatione elargitur, et crescat reverentia in signaculum perfectionis, atque reviviscat robur ad resistendum diabolo et tentationibus eius: excitent parochi tempore Pentecostes aliisque opportunis diebus festivis fideles iam confirmatos, ut, quibus aucti sunt, dona mente grata recolant, militiam, ad quam vocati sunt, ultro subeant, et proelia Domini, ad quae armati sunt, strenue proelientur.

[1] Can. 102, dist. IV, de cons. et can. 100, dist. IV, de cons.

Caput IV.

De sanctissimo eucharistiae sacramento eiusque cultu.

„Amantissimi redemptoris nostri Iesu Christi, unigeniti filii Dei, tanta fuit erga homines benignitas et caritas, ut humana indutus natura non solum saevissimos pro nostra salute cruciatus atrocissimamque crucis mortem perpeti, verum etiam in augustissimo suo corporis sanguinisque sacramento nobiscum semper morari, ac nos peramanter pascere et nutrire voluerit, quo ipse in coelum rediens ad dexteram Patris nos et sui numinis praesentia et tutissimo spiritualis vitae praesidio communiret.“ [1] In quo sanctissimo sacramento dum illum eumdem Deum praesentem adesse credimus, quem Pater aeternus introducens in orbem terrarum dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei, quem magi procidentes adoraverunt, quem denique in Galilaea ab apostolis adoratum fuisse scriptura testatur: nullus dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christi fideles pro more in catholica ecclesia semper recepto latriae cultum, qui vero Deo debetur, eidem exhibeant [2].

Ad hunc cultum praestandum ut subministraretur opportuna occasio et vividius incitamentum, publice et solemniter sanctissima eucharistia in templis proponi coepit. Quem morem dum universa servat ecclesia, nostrae praesertim regiones quasi domesticum frequentant, quoniam haeresis saeculo decimo sexto exorta episcopos et fideles eorum curae commissos vehementer excitavit, ut tanto manifestius coleretur et adoraretur apertius Deus sacramenti specie velatus, quanto acerbius doluerunt impugnari ipsius sacramenti veritatem, reverentiam cessisse cavillationibus, et cultum contemtui.

Quemadmodum certum est, summopere excitari fidelium animos ad reverentiam Dei filio debitam eucharistia in ostensorio venerationi patenter exposita, et corroborari fidem catholicam latriae cultu, quae est aperta contra haereseos mendacium protestatio: sic aeque non deest experientia, nimis frequenti sanctissimi sacramenti expositione nec gloriam Dei augeri, nec promoveri fidelium aedificationem, immo tepescere cultus fervorem et finem sacrae liturgiae impediri. Hinc multo melius est, ut non ita frequenter exponatur, et tunc cum debita reverentia, quam ut frequentius et sine debito obsequio et reverentiae significatione id fiat, quod cum magna animi commotione multis in locis fieri vidimus et invenimus [3].

Quae vero sanctissimi sacramenti expositio nimia dicenda sit, et quae spectatis locorum circumstantiis populique fidelis indigentiis utilis, ecclesia quidem lege communi non definivit, ast neque singulorum parochorum vel ecclesiarum rectorum iudicio definiendum reliquit, sed potius eorum commisit ordinariis, qui, convocatis ecclesiarum rectoribus tempus idoneum constituant, quo sanctissima mysteria in qualibet ecclesia exponenda sibi videantur [4]. Hinc patres in hac synodo collecti sanciunt quae sequuntur:

[1] Epist. encycl. Pii IX, *Amantissimi*, de die 3 maii 1858.
[2] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 5.
[3] Confer: Benedicti XIV, *Instit. eccl.* 30.
[4] Benedicti XIV const. *Accepimus*, [de] die 16 aprilis 1746.

1. Sanctissimum sacramentum publice et patenter amodo amplius non exponatur, neque in ecclesiis regularium, nisi eo tempore, modo et ordine, quem episcopus praescripserit, servato utique ritu externo, quem ecclesia in solemni expositione tenendum praecipit.

Quandocumque sanctissima eucharistia publice adoranda exponitur, accendantur ad minimum duodecim candelae, quae continuo ardeant[1], fiatque debita incensatio, atque si longiori tempore exposita remaneat, ecclesiae rector curabit, ut semper adsint aliqui clerici, qui illam flexis genibus adorent. Quodsi sodales confraternitatum in suis vel etiam in alienis ecclesiis id facere velint: scamnum ab ecclesiasticis seiunctum illis tribuatur, ut Deum precentur[2].

Consuetudinem passim vigentem, impertiendi benedictionem cum sanctissimo statim ac decantata fuerint hymni *Pange lingua* verba: *sit et benedictio,* ceu sacrae liturgiae adversantem reprobamus, praecipientes, ut in posterum, decantato per populum hymno praefato, celebrans orationem: *Deus, qui nobis sub sacramento,* praemisso videlicet competenti versiculo cum responsorio persolvat, moxque populo benedictionem sanctissimi, utique nil dicens, impertiat[3].

Si, praeter statutos et concessos casus, quibus augustissima eucharistia exponenda est, peculiaris aliqua causa publicam eiusdem expositionem in quacumque ecclesia desiderare videatur: sciant earum rectores, quod ob causae gravitatem minime faciendae expositionis facultatem habeant, sed omnino petendam esse ab ordinario licentiam.

Quod [ad] privatam attinet sanctissimi adorationem, quando scilicet eucharistiae sacramentum e tabernaculo non profertur, et ita velatum aut in ciborio reclusum est, ut ipsa sacra hostia videri non possit, porro quoad impertiendam benedictionem cum sanctissimo in ciborio recluso, ad ordinarios pertinet editis de his instructionibus digno Dei cultui et nutriendae fidelium pietati prospicere.

2. Pie et religiose in Dei ecclesia inductum fuisse praeterea morem constat, ut praecelsum hoc et venerabile sacramentum in processionibus reverenter et honorifice per sacra templa vel etiam per vias et loca publica circumferatur, quo christiani singulari ac rara quadam significatione gratos ac memores testentur animos erga communem Dominum et redemptorem pro tam ineffabili et plane divino beneficio, quo mortis eius victoria et triumphus repraesentatur[4].

Quae processiones, ne vel sua frequentia vilescant, vel caerimoniis pro libitu introductis solemnitatis magnificentiam obnubilent, statuimus, ut non instituantur aliis diebus intra vel extra ecclesiam, quam quos ritualis Romani et provincialis praecepta assignant; quodsi alia occasione celebrari velint, exposita causae gravitate, licentia ab ordinario petenda erit. Nec deferendum censemus consuetudinibus quantumcumque diuturnis, et quae praetenderentur privilegiis, sed praedictam normam adeo firmam servari volumus, ut ex huiusmodi titulo frequentari non liceat processiones, nisi illius valorem ordinarii probaverit examen.

Praecipimus quoque, ut in iis celebrandis ecclesiarum rectores stricte sequantur ritum a sacra liturgia praescriptum; hinc meminerint, semel tantum cum sanctissimo sacramento benedictionem impertiendam esse fidelibus, et quidem in fine processionis[1], exceptis feriis V et VI maioris hebdomadae, quibus a benedictione danda prorsus abstinendum est. Morem toties benedicendi populo, quoties absolutis hymni, qui decantari solet, partibus pausatur, ceu abusum eliminandum esse praecipimus, salvo utique ritu in processione theophorica a rituali praescripto.

Processiones autem cum tanta solemnitate atque tanto splendoris apparatu celebrentur, qui et laetitiam gratitudinis cum reverentia pietatis pro viribus aemulari demonstret, et victricem veritatem de mendacio et haeresi triumphum agere doceat.

Quo certius cultus tam augusto mysterio dignus conservetur et crescat, impense optamus, ut per parochias instituantur vel potius resuscitentur temporum iniquitate suppressae confraternitates sanctissimi Corporis Christi, tot indulgentiis a summis pontificibus nutritae et auctae, quae venerationis sanctissimo sacramento exhibendae curam gerant, vel adorando, dum proponitur colendum, vel comitando, dum in processione aut ad infirmos defertur, vel subministrando media ad honorem tali ac tanto Salvatore dignum, quantum fieri poterit, magnifico cultu externo contestandum.

3. Fides, quae Deum et salvatorem nostrum in augustissimo eucharistiae mysterio inter nos commorari absque dubio tenet, et pro immensa nostri dilectione denuo exinanitum laetitia gestiens miratur, suo ipsius impetu trahitur ad illum adorandum et tenerrimis gratitudinis testimoniis amplectendum. Haec autem fides, reverentia et gratitudo non ferunt, ut thronus eius longiori tempore destituatur adoratoribus, et ut Dominus, qui suos exspectat, ab iis derelinquatur. Quapropter admitti nequit, ut in ecclesiis filialibus sanctissimum sacramentum asservetur, nisi ad eas resideat sacerdos, vel in iis quotidie missa celebretur, et ab ecclesia parochiali vel virorum coenobio non nimis distent, adeo ut, emergente incendio vel inundatione, ad transferendam sanctissimam eucharistiam sacerdos tempestive adesse possit; ac nisi sanctissima eucharistia qualibet hebdomada renovetur, diu noctuque lampas coram ea colluceat, et iudicio episcopi adsit necessitas ad consulendum saluti animarum[2]. Quae obtenditur ratio, ut populus ad preces communiter persolvendas absente sacerdote coram sanctissimo sacramento convenire possit, repugnat praeceptis quae in obeundo cultu divino ecclesia sequitur.

Caput V.

De precibus quadraginta horarum et perpetua adoratione sanctissimi sacramenti.

1. Ingeniosa fidelium erga Salvatorem caritas, dum vitam et mortem eius grata mente recoleret, memoratu digniora utriusque momenta tanta pietate repetebat, ut ad eorum tempora etiam suae devotionis moram componeret. Saeculo decimo sexto, Mediolani preces solemnes ad quadraginta horarum spatium protrahi coeperunt in honorem quadraginta horarum, quibus Salvator post mortem in sepulchro requievit. Eodem saeculo summus pontifex Pius IV approbavit sodalitium, quod quadraginta horas precibus explere consuevit, ut orationis fervore imitaretur ieiunium, quod Dominus ad quadraginta

[1] Benedicti XIV *Instit. eccl.* 30; cf. decr. s. rit. congr. in Narnien., 15 martii 1698.

[2] Benedicti XIV, loco supra cit.

[3] Decr. s. rit. congr. in una ord. min. Capuc. prov. Helv., 23 maii 1835.

[4] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 5.

[1] Decr. s. rit. congr. in Monopolitan., de die 11 maii 1652 et in Volaterran., de die 23 septembris 1820.

[2] S. concil. congr. in Castanen., 11 iulii 1767, ad V dub. et in Asculan., 14 martii 1795; s. rit. congr. in Nucerina Pagan., 12 sept. 1626 et in una ord. Capuc. 22 aug. 1699; nec non s. Liguori, *Theol. mor.*, lib. VI, tract. 3, cap. 3, *de euch.*, dub. 5, ad fin.

dies protraxit. Cum paulo post ecclesia gravissimis undique affligeretur malis, Clemens papa VIII preces ad implorandum Dei misericordiam per ecclesias Romae continuandas ita disposuit, ut per quadraginta horarum spatium in una ecclesia a fidelibus persolutae, in alia eodem temporis spatio continuarentur[1]. Quo efficacius nutriretur orationis studium, solitae sunt preces hae fundi coram solemniter exposito sanctissimo sacramento. Haec precum supplicationumque regula brevi urbis Romanae terminos excessit, et per universum fere orbem christianum diffusa est, tanto quidem celerius, quo liberalius indulgentias suae approbationi summi pontifices addiderunt. Quoniam vero in nostris regionibus plura obstabant, quominus devotio continuis quadraginta horis deduci posset, benignitas apostolicae sedis difficultatibus istis condescendens, indulgentiarum gratiam precibus quadraginta horarum concessam etiam tunc impertitur, quando, stantibus causis gravibus, sanctissimum sacramentum continuis quadraginta horis non proponitur adorandum, dummodo expositio horis diurnis non interrupta quadraginta horarum spatium assequatur[2].

Quae devotio, quam calamitates turbulenti nostri aevi ita impense commendant, quemadmodum illam suspiria praeteritorum saeculorum pepererant, ut ubi introducta est, perseveret, et introducatur ubi desideratur, ex toto corde optamus.

Statuimus vero, ut sanctissimum sacramentum horis diurnis continuis expositum maneat usque ad consummationem quadraginta horarum. Quare expositio neque interrumpatur tempore meridiano, neque benedictione aliqua interdiu elargienda, ut fideles indulgentias devotioni annexas consequi possint. Volumus quoque ut, quantum peculiares ecclesiarum circumstantiae et vires permittent, etiam de externae solemnitatis apparatu provideatur, quem instructio Clementis papae XI de die 20 ianuarii 1705 praescribit, cuius tenorem rituale mox edendum in appendice exhibebit. Nullibi autem preces quadraginta horarum cum solemnitate patroni seu tituli ecclesiae coniungantur, sed alio, quo magis convenit, tempore celebrentur, quia sanctorum cultus, quem sibi illis diebus eorum memoria vindicat, haud apte conveniret cultui sanctissimo sacramento impendendo.

2. Quemadmodum ab ortu solis usque ad occasum et in omni loco sacrificatur et offertur Domino coeli et terrae oblatio munda, ita decet, ut grata redemptorum pietas Dei filium, qui post renovatam in hoc sacrificio sui oblationem nobiscum manet, etiam iugiter et in omni loco adoret. Quod ut assequeretur, multorum coetuum studium in unius sodalitii coronam ita coaluit, ut preces quadraginta horarum in una ecclesia absolutae inciperent in alia, et continuarentur per tot contiguas, quot ex temporis mensura requiruntur, ut totius anni circulus omnia coronae membra complecteretur. Ita dum renascens anni orbita ad primum coronae membrum revertebatur eodem cursu repetitura cetera, enata est perpetua sanctissimi sacramenti adoratio. In his per universum orbem sparsis sodalitiis enituit etiam instituta saeculo elapso in archidioecesi Pragensi confraternitas perpetuae adorationis sanctissimi sacramenti[3], quae benignitate summi pontificis Clementis XIV confirmata, atque archiconfraternitati sanctissimi sacramenti in Urbe aggregata, omnibus eiusdem indulgentiis aucta est[4].

[1] Const. Clement. VIII *Graves et diuturnae*, de die 25 novembris 1592.

[2] Const. Bened. XIV *Accepimus*, de die 16 aprilis 1746.

[3] Sub archiepisc. Antonio Petro, anno 1773.

[4] Breve Clementis XIV, de die 4 augusti 1773.

Antecessorum piis vestigiis inhaerentes, providebunt huius provinciae episcopi, ut non tantum confraternitas perpetuae adorationis sanctissimi sacramenti temporum iniuria neglecta resuscitetur, sed ut salutare hoc devotionis exercitium per universam provinciam propagetur, institutis per singulas dioeceses confraternitatibus, quae, ut archiconfraternitati Urbis aggregentur atque indulgentiis augeantur, beatissimum patrem Pium IX supplices adibunt, sperantes fore ut fideles indefesso pastorum zelo eruditi, in dies laetiores mirentur et gratiores agnoscant gloriae altitudinem, quae ex veneranda Christi praesentia ecclesiae Dei accedit. Hoc enim assiduo adorationis studio eveniet, ut fideles sibi gratulentur, illud nobis cum coelestibus esse commune, ut utrique Christum Deum et hominem praesentem habeamus; atque dum gaudentes agnoscent, illos Dei praesentis beata visione perfrui, ipsi eum, quem praesentem quidem, attamen oculorum sensui impervium firma et constanti fide veneramur, ita adorabunt, ut aliquando illum revelata cernere mereantur facie, beati visu eius gloriae[1].

Caput VI.

De sacra communione.

Dominus ac redemptor noster, qui, purgatione peccatorum facta, sedet ad dexteram Dei Patris in excelsis, pro immensa, qua nos diligit, caritate, non tantum Deus et homo, sacramentali modo in altari residens, in deliciis habet esse cum filiis hominum, sed sui oblationem quotidie renovans, ad huius vivificantis hostiae participationem nos invitat, corpus suum in cibum et sanguinem in potum nobis offerens. Cum per hoc vitae pabulum et pharmacum immortalitatis efficacissimo modo praestet, quod promisit dicens: *„Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos:“*[2] quis in hoc exilii deserto non laetus properet ad colligendum manna coeleste et hauriendas aquas de fontibus salvatoris? Sicut igitur omnium fidelium unus sit dolor hac esca angelica privari, ita animarum pastoris sit praecipua cura, ut oves sibi commissae illa reficiantur, atque corpore Domini nutriti de spiritu eius vivant; illa sit anxia sollicitudo, ne quis sibi iudicium manducet et bibat, non diiudicans corpus Domini.

Hinc animarum curam agentes praesertim parvulos ad primam communionem diligenter et accurate praeparent, nullique parcant studio, quo tenera corda ferventiori erga Christum incalescant amore. Si enim verum est, a christiana puerorum institutione ut plurimum pendere totius parochiae incolumitatem: non minus certum est, nil ad istam piam educationem conferre efficacius debita ad primam communionem praeparatione. Principium, ex quo totius praeparationis effectus sequitur, summa existimatio est, quam de sua prima communione concipere debent pueri. Ad quam ut tenera aetas perducatur, parochis et catechetis nil adeo cordi esse debet, quam ut pueros christiana doctrina imbuant et ad pietatem informent, ne, si ignari et leves accederent, praematura et propera admissio in diuturnum dignae communionis impedimentum verteretur. Quando solerter examinati admittendi censentur, persuadere ipsis conentur, diem primae communionis futurum esse totius vitae celeberrimum et sanctissimum, cum ex hac principali actione tamquam ex fonte derivari soleat reliqua sacrae communionis frequentatio, vita christiana et ipsa salus aeterna. Nil itaque intentatum

[1] Confer cat. Rom., part. II, cap. 4, quaest. 30.

[2] Matth. XI, 28.

relinquant, ut puerorum cordibus alte imprimatur scripturae commonitio: *„Opus grande est, neque enim homini praeparatur habitatio, sed Deo."*[1] Ipsa vero prima parvulorum communio, cui ut etiam parentes intersint ardenter optamus, sit dies sacrae laetitiae et desiderabilis solemnitatis; quapropter quo splendidiori poterit modo celebretur, ut animis adhuc integris alte imprimatur sacramenti maiestas, et sanctitatis atque reverentiae et pietatis, qua Dominum ad se divertentem exceperunt, memoria non possit facile obliterari. Qui post primam sacram communionem scholas frequentant, iis non exceptis, qui in privatis institutis educantur, duce parocho aut presbytero religionis magistro, quater per annum, praemissa sacramentali confessione, ad sacram synaxim accedant.

Ut non solum parvuli, sed omnes utriusque sexus fideles saepius per annum sacra communione reficiantur, sancta mater ecclesia vehementissime desiderat, immo optat, teste Tridentina synodo[2], ut in singulis missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiae perceptione communicent, quo ad eos sanctissimi huius sacrificii fructus proveniat. Cui voto et desiderio ecclesiae ut fideles saltem ex parte satisfaciant, omni adhibito studio et indefessa diligentia parochi allaborabunt. Quem in finem, in omni patientia et doctrina populo christiano saepius explicabunt et in memoriam revocabunt fidei articulos de sanctissimo eucharistiae sacramento, praesertim de nostrae infirmitatis indigentiis, quibus eius virtus et medicina succurrit, et quae de praestantissimis sacrae communionis effectibus ecclesia sentiendum declaravit et definivit. Et quamvis necesse sit, ut solerter inculcent, quam temerario ausu accedant et pernicioso ore gustent, atque sacrilego corde percipiant, qui mortali peccato gravati, mensae coelestis communionem non verentur: caveant tamen, ne dum illa doctrinae ecclesiasticae capita explanant, nimio rigore seducti, fideles a salutari refectione avocent, et debiles robore desiderabili privent, meminerintque sanos medico non indigere, sed aegrotos. Quapropter non suum sensum, sed decreti sacrae concilii congregationis, ab Innocentio papa XI approbati, sequantur iudicium, dicentis: „Frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus confessariorum secreta cordis explorantium iudicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate et frequentiae fructu et ad pietatem processu, laicis negotiatoribus et coniugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis praescribere debebunt."[3]

Sacra communio palam petentibus negari non potest, nisi publice indignis, quales sunt excommunicati, interdicti, manifestique infames: ut meretrices, concubinarii, foeneratores, magi, sortilegi, blasphemi et alii eius generis publici peccatores, si de eorum poenitentia et emendatione non constet, et publico scandalo prius non satisfecerint[4]; non tamen licet sacerdoti quemquam ex iis, qui arcendi non sunt, interrogare de peracta confessione, antequam eum ad communionem admittat.

Praecipue autem animarum pastor vigilabit, ne sint in grege, qui nec paschali tempore dominicae passionis et caritatis mysteria frequentare desiderent. Hinc, tempore quadragesimae legem ecclesiae in concilio Lateranensi IV latam et a Tridentino confirmatam, saepius promulget et explicet[5]. Cui praecepto ut omnes Christi fideles facilius satisfacere, et ut neque desides ullam excusationis causam praetendere possint: tempus paschale, seu terminum suscipiendae sacrae communionis paschalis ex diuturni moris usu a feria IV Cinerum usque ad dominicam Trinitatis inclusive extendimus. Optamus insuper, ut fideles communionem paschalem sumpturi, propriam ecclesiam parochialem adeant[1]; quamvis salutare istud necessitudinis parochialis vinculum temporum iniquitate laxatum, aspero praecepto constringere nolumus, paterne tamen fideles monemus, ut qui aegre ferrent, si membra familiae declinarent a convivio, quod communis familiaribus laetitia paravit, nec ipsi deflectant a mensa communi, quae illos fide domesticos, caritate familiares et supernaturali nutrimento consanguineos demonstrat.

In ipsa administratione huius augustissimi sacramenti sacerdos ea religiose observet, quae in missali et rituali de communione intra et extra missam fidelibus distribuenda praescribuntur, ad illud praecipue attendens, ut fideles ad sacram mensam accessuri, quantum fieri potest, intra missam post communionem celebrantis admittantur et advocentur. Mos passim introductus, communi videlicet voce recitandi lingua vernacula confessionem generalem, quam minister altaris lingua liturgica interim pronuntiat, laudem meretur et imitationem.

Qui infirmitate corporis praepediti ecclesiam accedere non possunt, refectione sacramentali propterea non sunt privandi, sed quo magis indigent medico, qui animo medetur et corpori, eo ferventius desiderent Salvatorem, eo reverentius excipiant venientem. Parochus vero aegrotis parochianis sacram communionem, non tantum prout lex postulat tempore Paschae, sed et votis eorum satisfacturus quoquo alio tempore paratissime ministret; immo coelestis medici desiderio, sanandi contritos corde et confractos dimittendi in remissionem, laetus occurrens, populum saepe docebit et singulos fideles paterne monebit, ut aegrotis, etiamsi vitae periculum non immineat, de medicina sacrae synaxis saepius, maxime si festi alicuius celebritas id suadeat, provideant[2].

Infirmis vero graviter decumbentibus, de quorum vita dubitatur, sacramentum eucharistiae ministretur per modum viatici, et quidem ordinarie a parocho eiusve vicario, ab alio autem sacerdote extra casum necessitatis nonnisi de parochi licentia. Itaque parochi memores praecepti ritualis Romani: „Viaticum sacratissimi corporis domini nostri Iesu Christi summo studio ac diligentia aegrotantibus opportuno tempore procurandum est, ne forte contingat illos tanto bono parochi incuria privatos decedere,"[3] parochianos pro pastoralis sollicitudinis zelo commonefacient, illorum esse, quandocumque quis familiarium vel domesticorum graviter decumbat, mature parochum vocare. Monstrabunt etiam, quae sit impietas, infirmum fraudare medicina coelesti, et quam saeva sit commiseratio, destituere afflictum divino consolatore, qui visitationis suae gratia illos erigit, quos vana hominum consolatio tristes relinquit. Sed et ipsi, quocumque modo cognita parochiani alicuius gravi infirmitate, etiam non vocati illum visitabunt, et ad suscipiendum sacrum viaticum allicient.

Sacra eucharistia ad aegrotos, sive illa refici velint ex devotione, sive muniri ut viatico, publice

[1] I Paral. XXIX, 1.
[2] Sess. XXII, cap. 6.
[3] S. concil. congr. decret. de die 12 februarii 1679.
[4] Cf. rituale Rom., de ss. euch. sacram.
[5] C. 12, X (5. 38); confer conc. Trid., sess. XIII, can. 9.

[1] Cf. rituale Rom., de commun. pasch.
[2] Cf. rituale Rom., de commun. pasch. et commun. infirm.
[3] De comm. infirm.

et honorifice deferatur a sacerdote, superpelliceo et stola induto, campanula adventum Domini sonitu suo annuntiante. Morem hic ibique vigentem, deferendi ssmum sacramentum sub baldachino cum maiori solemnitate et fidelium comitatu, grati laudamus, volumusque ut pia haec consuetudo, ubi adhuc desideratur, pro viribus inducatur [1].

Deferantur autem, quantum locorum et temporis rationes admittunt, plures particulae consecratae in parvo ciborio, proprio operculo cooperto, tum ut aegroto eucharistia iam refecto cum ssmo sacramento benedici possit [2], atque illud comitantes indulgentiarum a summis pontificibus concessarum [3] participes fiant, tum ut ipse sacerdos facilius evitet difficultates, si fors neganda esset infirmo sacra communio.

Occulte autem ssmum sacramentum ad infirmos numquam deferatur, nisi ordinarius facultate sibi a sede apostolica concessa ex gravissima causa dispensaverit [4].

Caput VII.

De sacramento poenitentiae.

Quemadmodum nobis nasci non profuit, nisi redimi profuisset, ita neque renasci profuit illis, qui post susceptam baptismi gratiam, seipsos in peccati servitutem et daemonis potestatem tradiderunt, nisi eis alterius insuper, utcumque laboriosi baptismi remedium praesto esset, sacramentum videlicet poenitentiae provida miseratione a Christo domino institutum [5].

Quodsi vero huius sacramenti medicina non secus lapsis post baptismum, ac baptismus nondum regeneratis, ad salutem prorsus necessaria dignoscitur [6]: procul dubio, cum humanae naturae fragilitas alioquin omnibus nota sit, maxime cavendum erit, ne, superveniente fors essentiali defectu ex parte ipsius ministri, salutiferi eiusdem sacramenti effectus frustrentur.

Idcirco patres in hac synodo congregati pari solertia, qua oves errabundas reducere ad gregem ardentissime exoptant, sequentia prae ceteris de legitima sacramenti poenitentiae administratione profiteri et statuere consultum ducunt in Domino.

Cum fideles praesertim hoc ipso poenitentiae sacramento ad sacram eucharistiam sumendam aptissime disponantur, divinus sacramentorum auctor pia et maxime consentanea dispositione providit, ut illi ipsi, qui soli verum eiusdem corpus conficiendi potestatem habent, accepta etiam altera sacerdotalis ordinis potestate, corpori Christi mystico salubriter prodessent, fidelibus videlicet sacramentum poenitentiae ministraturi, adeo ut omnes et singulos presbyteros in hac functione apostolis succedere verissime censendum sit [7]. Quoniam vero illius quoque iudicii, quod nomine et auctoritate Dei miserantis exercetur, natura et ratio exposcit, ut sententia in subditos duntaxat feratur: persuasum semper in ecclesia Dei fuit, et verissimum esse praesens quoque synodus palam profitetur, non illicitam solum, sed omnino invalidam, seu nullius momenti esse absolutionem, quam sacerdos profert in eum, in quem ordinariam aut delegatam non habet iurisdictionem [8].

Cui dogmati catholico ea, qua decet, fidelitate inhaerentes, districtim et severissime prohibemus, ne quis sacerdos, sive saecularis sive regularis, in quacumque huius provinciae dioecesi utriusque sexus fidelibus poenitentiae sacramentum ministrare praesumat, nisi legitimam ab ordinario loci facultatem obtinuerit, excepto tamen mortis periculo, quo imminente, si proprius desit sacerdos, alioquin quicumque presbyter quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris licite et valide absolvere potest [1].

Facultatem hanc seu iurisdictionem pro sacro tribunali antistites locorum, servatis concilii Tridentini sanctionibus [2], conferent aut ordinariam per collationem beneficii seu officii, cui cura animarum coniuncta est, aut delegatam, quam reliqui sacerdotes pro beneplacito ordinarii obtinebunt.

Quaecumque autem sit obtenta iurisdictio, et sive scripto ordinarii testimonio, sive vocis eloquio detur, strictissimae interpretationis habenda est tum ratione loci et temporis, tum ratione personarum et casuum reservatorum, adeo ut praesumptivi consensus excusatio nemini patrocinetur. Quodsi vel provisus iurisdictione ordinaria munus, cui adnexa est, dimiserit, vel delegata alterius sacerdotis iurisdictio ratione definiti tenoris et ambitus cessaverit: pro iterum obtinenda facultate ad ordinarium loci recurrendum est.

Ordinariam, qua parochi provisi sunt, iurisdictionem minime fas est sic interpretari, ut alios quoscumque sacerdotes, legitima facultate destitutos ad audiendas parochianorum suorum confessiones sine praevio consensu ordinarii loci delegare se posse existiment. Quod ne fiat, praesenti decreto aperte declaratur, episcopos huius provinciae collationem cuiuscumque iurisdictionis pro excipiendis fidelium confessionibus suo iudicio et beneplacito reservasse. Minime tamen impedimus, quominus parochi subditos suos in alia huius provinciae dioecesi fortasse commorantes, prout potissimum in peregrinationibus sacris contingere solet, licite et valide absolvere queant [3].

Concedimus quoque ut, ratione consuetudinis in hac provincia vigentis, vicini in confiniis dioecesium parochi eorumque adiutores, quando concursus poenitentium mutua confessariorum subsidia exigere videtur, in administrando poenitentiae sacramento ultro sibi invicem auxilio sint; cuius tamen ministerii causa distinctam casuum, qui in finitimis dioecesibus reservati sunt, notitiam habeant oportet.

Quanta olim religione in antiquissima ecclesia ius ordinarii sacerdotis conservatum fuerit, ex veteribus patrum decretis facile intelligitur; quibus cautum est, ne quis episcopus aut sacerdos in alterius dioecesi aliquid gerere auderet sine eius auctoritate qui illi praeesset, aut nisi magna necessitas cogere videretur [4]. Etiamsi, stante decreto concilii Tridentini [5], proprius poenitentium sacerdos non solus parochus, sed quilibet presbyter censendus sit legitima per ordinarium loci facultate praeditus, adeo ut sacerdotes ab episcopo ad audiendas confessiones per dioecesim constituti etiam invitis parochis quocumque tempore fidelibus poenitentiae sacramentum administrare queant [6]: multis tamen rationibus convenit omnino, ut saltem non inscio parocho confessiones praesertim aegrotantium ex-

[1] Cf. rituale Rom., loco supra cit.
[2] Cf. rituale Rom., loco cit. ad fin.
[3] Constit. Innocentii XI *Iniuncti nobis*, de die 1 oct. 1678 et Innocentii XII *Debitum pastoralis*, de die 5 ian. 1695.
[4] Decr. s. rit. congr. in Gandaven., 16 decemb. 1826.
[5] Conc. Trid., sess. XIV, de poen., cap. 1 et 2.
[6] Cat. Rom., part. II, cap. 5, quaest. 1.
[7] Cat. Rom., loco cit., quaest. 54.
[8] Conc. Trid., sess. XIV, de poen., cap. 7.

[1] Conc. Trid., loco cit.; cat. Rom., part. II, cap. 5, quaest. 55.
[2] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 15 et sess. XIV, de poen., cap. cit.
[3] S. concil. congr. in Posnanien., 3 decemb. 1707 (in lib. decret. 57 et apud Bened. XIV, *Instit.* 86).
[4] Cat. Rom., loco cit., quaest. 54.
[5] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 15.
[6] S. concil. congr. in Aretina, 26 oct. 1613 (in lib. decret. 11).

cipiantur; unde, prout regulares ex constitutione Clementis papae X[1], ita praesenti decreto saeculares etiam huius provinciae confessarii obligantur, parochum de ministrando vel ministrato huiusmodi infirmis poenitentiae sacramento illico certiorem reddere; sufficit tamen, ut haec certioratio fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.

Magnopere etiam ad christiani populi disciplinam pertinere patribus visum est, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis duntaxat sacerdotibus absolverentur; unde, prout merito pontifices maximi pro suprema potestate sibi in ecclesia universa tradita, ita episcopi quoque in sua quisque dioecesi causas aliquas criminum graviores suo possunt solentque peculiari iudicio reservare[2].

Episcoporum erit sedulo curare et vigilare, ut casus sedi apostolicae reservati, praesertim qui frequentius fors occurrere possint, a confessariis minime ignorentur, quibus etiam quantum conservandae disciplinae ecclesiasticae ratio permittet, facultatem a sede apostolica sibi datam communicabunt, adeo ut iidem a quibusdam huiusmodi casibus subdelegato modo valide absolvere queant. Sed et in statuendis casibus, quos suae iurisdictioni ordinariae reservare possunt, solertissime providebunt, ut reservationes eiusmodi fidelibus vere prosint. In hunc finem quamvis pro tradita sibi in subditos auctoritate iure praedicto semper et quandocumque voluerint, uti queant: potestatem reservationis potius in synodo, quam extra synodum exercebunt[3].

Ne confessarii in materia tam gravi facile errent vel multimodis dubiis angantur, providam locorum episcopi instructionem exarabunt, qua non solum singulos, quos statuerint, casus reservatos apertis et indubiis terminis annuntiabunt, sed insuper regulas interpretationis adiungent, quarum ope confessarii occurrentia dubia tuto solvere possint.

Lege denique sapientissima cautum est, ne confessiones in privatis aedibus excipiantur, nisi ex causa rationabili; quae cum inciderit, prout potissimum cura aegrotorum postulare solet, sacramentum poenitentiae decenti ac patenti loco ministretur. Honori tum eiusdem sacramenti, tum ipsius confessarii consulit rituale Romanum, pariter praecipiens, ut quae in ecclesiis habentur sedes confessionales, crate perforata inter poenitentem et sacerdotem sint instructae[4]. Legis huius ex officio muneris episcopalis custodes ac vindices constituti, patres huius synodi severissime prohibent, ne quis, excepto necessitatis casu, confessiones mulierum extra ecclesiam, immo neque in ipsa ecclesia, nisi sedes confessionalis praedicto modo aptata sit, excipere audeat; contra facientes gravibus, prout intolerabilis huiusmodi abusus meretur, poenis et ipsa etiam suspensione ab officio confessariorum mulctabuntur.

Caput VIII.

De proficua eiusdem sacramenti administratione.

Quidquid hoc tempore sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia summo Dei beneficio conservatum est, id magna ex parte confessioni tribuendum esse, omnes fere pii persuasum habent; ut nulli mirandum sit, humani generis hostem, cum fidem catholicam funditus evertere cogitat, per ministros impietatis suae et satellites hanc veluti christianae virtutis arcem totis viribus continuo oppugnare[1]. Exinde facile liquet, quantum curae et diligentiae in administrando poenitentiae sacramento pastores et confessarii ponere debeant, ut si opportuno eorum auxilio in corde poenitentium fuerit contritio, in ore confessio, in opere fructifera satisfactio, dignis his ipsis poenitentiae fructibus mendaces vivifici huius sacramenti adversarii confundantur.

Cum synodi huius patribus plurimum cordi sit, ut omnes et singuli provinciae confessarii inter dispensatores mysteriorum Dei fideles inveniantur: sequentia monere de proficua huius sacramenti administratione sibi proposuerunt.

Ut idonei habeantur confessarii, tales nimirum, qui, ex voto sancti Pii papae V, plenam, opitulante Deo, totius orbis christiani reformationem perficere queant, provide decrevit sancta synodus Tridentina, nullum etiam regularem posse confessiones saecularium audire, nec ad id idoneum reputari, nisi ab episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur[2]. Salutari huic decreto innixi, episcopi huius provinciae neminem neque ad beneficium parochiale promovebunt, neque delegata facultate ad excipiendas confessiones providebunt, nisi praedictum examen subierit et bonum idoneitatis testimonium meruerit. Noverint quoque omnes sacerdotes utut examinati et iurisdictione pro tribunali sacro provisi, episcoporum esse ius et officium, ut confessarios, quandocumque de eorum dexteritate prudenter dubitaverint, ad examen denuo subeundum requirant[3].

Cum ceterum ipsi fideles ecclesiastica catechismi Tridentini instructione moneantur, ut maximo studio eos sibi confessarios seligant, quos, praeter vitae integritatem, doctrina prudensque iudicium commendat[4]: vix plures necesse erit afferre rationes, ut confessariis persuadeamus, quomodo eos oporteat indefesso, praesertim positivae theologiae moralis studio, scientiae suae copiam continuo locupletare, ne gravissimo pariter ac periculoso muneri, quo ceu doctores, iudices et medici animarum funguntur, ulla ex parte desint. „Utinam non contingeret, merito conquestus est Benedictus papa XIV, quod tamen frequentissime videmus, aliquos nempe sacerdotes, qui initio praeclarissime confessarii munus susceperunt, inde, post diuturnum tempus omni studiorum cura neglecta, pristinam moralis theologiae scientiam amittere, ita ut qui in eiusmodi arte peritissimi fuerant, tandem exigua solum et confusa ipsius artis scientia primisque rudimentis instructi vix inter tirones adnumerentur[5].

Quia vero nil proderit scientiae, utut solidae et superabundantis, thesaurus, nisi ex illo ditare poenitentes confessariis maxime cordi sit: genuinum et ardentem animarum zelum requirimus in omnibus et singulis, quibus faustissima sorte obtigit, cooperari Deo ad reducendas animas pretioso Christi sanguine redemtas, quique vel ideo impendant et superimpendantur ipsi pro salute poenitentium.

Zeli huiusmodi et misericordiae primum exhibebunt documentum confessarii in eo ut, maximo affectu ad confessiones excipiendas ducti, nullo non tempore promtos facilesque se praebeant, prout alioquin rituale Romanum praecipit[6]. Imprimis vero monemus et per caritatem Christi obsecramus parochos eorumque adiutores, et alios qui ex

[1] Bulla *Superna*, de die 22 iunii 1670, § 4.
[2] Conc. Trid., sess. XIV, loco cit.
[3] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. V, cap. 4, n. 3.
[4] Ordo minist. sacram. poenit.

[1] Cat. Rom., part. II, cap. 5, quaest. 36.
[2] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 15; cf. bullam Innoc. XIII *Apostolici ministerii*, de die 13 maii 1723.
[3] Bulla Bened. XIV *Apostolica indulta*, de die 5 aug. 1744.
[4] Cat. Rom., part. II, cap. 5, quaest. 56.
[5] *Instit. eccl.* 32.
[6] Ordo minist. sacr. poen.

titulo iustitiae seu stricti officii ad audiendas confessiones obligantur, ut non tantum vocati, sed alias etiam ultro, praesertim diebus dominicis et festivis, sabbato a meridie, et in vigiliis festorum, statis horis in sede confessionali compareant, divinum pastorem imitantes, qui sedens ad fontem Iacob, salvandam exspectabat mulierem de Samaria peccatricem, et ultro veniens ad piscinam probaticam, cum hominem vidisset iacentem et cognovisset quia iam multum tempus haberet, prior ipse quaesivit ex illo num sanus fieri vellet. Erat autem sabbatum in illo die[1]. Non minorem ecclesiarum rectores curam gerant, ne fideles sacrum adituri tribunal, aedituorum aliorumque ministrorum morositate a salutari proposito deterreantur.

Meminerint porro confessarii, quod a poenitentibus patrum nomine compellantur, ut misericordia moti paternum eis affectum praebeant, recipiendo ipsos summa mansuetudine, sufferendo patienter tarditatem eorum, imbecillitatem, ignorantiam aliasque imperfectiones. Confitentes autem peccata sine increpatione audiant, timidos confirment, vacillantes instruant, nec ullo fastidii signo miseros et alioquin paventes confundant. Non enim egent, qui sani sunt, medico, sed qui male habent; neque venimus vocare iustos sed peccatores ad poenitentiam[2]. Quoniam vero sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi amplius non redeant: omni quo potuerint, prudentiae et benevolentiae studio allaborent confessarii, ut ex imparatis ad absolutionem, prout monuit Leo papa XII, faciant paratos[3].

Suscepti muneris partes non implent, immo vero gravioris, ut verbis utamur Benedicti papae XIV, criminis reos se faciunt confessarii, qui nulla tacti sollicitudine, poenitentes tantum audiunt, non monent, non interrogant; sed expleta criminum enumeratione, absolutionis formam illico proferunt[4]. Adiuramus igitur omnes huius provinciae confessarios, ut sospitem Samaritanum sequentes, sauciatis omni, prout prudentia et spiritus suggesserit, admonitionis et solaminis praesidio succurrant, et vinum caritatis et oleum misericordiae eorum vulneribus infundere non renuant. Blande suaviterque, immo, si opus fuerit, opportune et importune necessaria exquirentes, quae citra culpam taceri non possunt, caveant tamen summopere, ne vel imprudenti interrogandi modo, aut inutilibus, et curiosis quaestionibus poenitentes offendant. Imprimis vero sedis apostolicae auctoritate graviter et districte, divini interminatione iudicii atque in virtute sanctae obedientiae, omnibus et singulis utriusque cleri confessariis prohibemus, ne poenitentes, „qui peccatum seu crimen aliquod, cuius socium aut socios habuerint, ipsis in tribunali poenitentiae confiteantur, interrogare praesumant de nomine socii seu complicis, loco habitationis, vel aliis huiusmodi adiunctis sive circumstantiis, expressionem magisque individuam eiusdem complicis manifestationem concernentibus, eidem poenitenti si manifestare renuerit, sacramentalem absolutionem denegando; alioquin noverint sese, ultra peccati lethalis incursum, suspensioni ab officio audiendarum confessionum aliisque etiam gravioribus poenis fore subiiciendos.“[5]

In imponenda satisfactione sit amor, sed non emolliens, sit rigor, sed non exasperans, sit zelus, sed non immoderate saeviens, sit pietas, sed non plus quam expediat parcens[1]. Quodsi poenitentes iniunctam satisfactionis materiam nimis aegre ferant, quamvis confessarii in ea imponenda neque concilii Tridentini, neque ritualis Romani instructionem neglexerint[2]: valde proficuum erit, ut ad vetustam ecclesiae disciplinam et canones poenitentiales provocent, quorum notitiam sibi procurare haud omittant. Proderit de cetero, satisfactionem quidem graviorem suadere, sed eam tantum imponere, quae prudenter iudicetur a poenitentibus adimplenda, et, prout catechismus Romanus consulit, ultro repetenda[3].

Quoniam nulla res fidelibus adeo curae esse debet, quam ut frequenti peccatorum confessione animam studeant expiare[4], hinc parochis et confessariis, qui vero zelo accensi, nullum in terris quaerunt aliud praemium laboris, nisi peccatorum conversionem et animarum in via salutis profectum, vix necesse erit persuadere, quanta sollicitudine eos oporteat quavis occasione poenitentes instruere et monere, ut non semel tantum et iterum per annum, sed multo saepius et frequentissime, prout in Domino expedire videbitur, ad sacrae exomologesis lavacrum recurrant. Multum proderit hunc in finem ut pia sodalitia et confraternitates, quibus frequentior sacramentorum usus maxime fovetur, poenitentibus suis facundo ore commendent. Non minus expediet, ad indulgentiarum, quae sedis apostolicae largitate conceduntur, thesaurum provocare, et poenitentes pie allicere, ut ad lucrandam indulgentiae gratiam contrite confiteri non dubitent. Immo, si proficuum esse videbitur, hoc opus satisfactionis imponatur poenitentibus, ut repetitis vicibus divinae miserationis tribunal accedant et ultro accedere assuescant. Plurimum autem, auxiliante Domino, frequentiorem sacramenti poenitentiae usum promovebunt confessarii, sollicite allaborantes, ut poenitentes confessionis sic dictae generalis beneficium experiantur, et inde novo quasi vitae spiritualis fundamento gaudentes, casto perfectionis christianae desiderio exardescant.

Non possumus autem non monere confessarios, quorum industria fideles frequentius confiteri dicerunt, ut in dirigendis eiusmodi animabus minime fluctuantibus opinionibus privatis innitantur, sed constantem omnino ecclesiae catholicae traditionem, et piam ab auctoribus probatissimis commendatam praxim sequantur. Cavenda est enim „conscientia nimis larga et nimis stricta, quatenus prima generat praesumtionem, altera desperationem“[5], utraque autem spiritualem deviationem provocare solet, adeo ut animae salvandae misere perire possint.

Quamvis denique provinciae huius confessariis, qui invictum sacramentalis silentii vindicem et martyrem beatum Ioannem Nepomucenum sortiti sunt gloriosum praedecessorem et patronum coelestem, prolixo sermone huius officii sui gravitatem monstrare vix necessum habemus: eos tamen monitos esse volumus, ut ori suo custodiam ponentes, clarissimum eiusdem sancti sui patroni exemplum et meritum tenerrimo studio aemulentur. Hinc non tantum a quacumque sigilli infractione, quae severissimis ecclesiae poenis et ipso iure naturae et

[1] Ioann. V, 9.
[2] Luc. V, 31-2.
[3] Cat. Rom., loco cit., quaest. 58; encycl. iub. Leon. XII, *Caritate Christi*, de die 25 decem. 1825, § 5.
[4] Encycl. iubil. *Apostolica constitutio*, de die 26 iunii 1749, § 19.
[5] Constit. Benedicti XIV, *Ubi primum*, de die 7 iulii 1745 et 2 iunii 1746.

[1] Greg. M. *Reg. past.*, part. II, cap. 6, ad fin. [opp. s. Greg. M., ed. Migne, III, 38 C].
[2] Conc. Trid., sess. XIV, de poen., cap. 8; rit. Rom. ordo min. sacr. poen.
[3] Cat. Rom., lib. et cap. cit., quaest. 79.
[4] Lib. et cap. cit., quaest. 53.
[5] S. Bonav., *Comp. theol. verit.*, lib. II, cap. 52.

religionis condemnatur, cautissime abstineant, sed etiam citra periculum sigilli violandi et tecto nomine de rebus ex confessione cognitis absque gravissima causa mutuo minime conversentur. Immo, quia sacramentum regis abscondere bonum est, illicitum habeant dicere, aliquem apud eos confessum fuisse, nisi confessio haec alioquin publice peracta fuerit [1]. Multo magis a directa cuiusdam poenitentis laudatione, quasi indirectum aliorum vituperium sonante, caute abstineant. Eadem pietate tandem ignorantiam, ineptias scrupulosque confitentium sacerrimo silentio celent, neque de his aliisve iocari patiantur, ut beatis, qui lingua non sunt lapsi, etiam ratione piissime custoditi sigilli sacramentalis annumerentur. Quo religiosius vero sacramenti materiam coram hominibus occultare satagunt, tanto plus pro poenitentibus et cuncto populo sibi credito bona loquantur coram Domino, ut vel ipsi in arduo tribunalis sacri ministerio per Spiritum sanctum illuminari et adiuvari mereantur.

Caput IX.

De sacramento extremae unctionis.

Numquam firmiori Dei praesidio indigemus, quam, dum crescente infirmitate mortis, timor animum occupat, et praeteritorum delictorum memoria exagitati, persentiscimus impleri in nobis, quod scriptum est: *„Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum,“* [2] atque dum illa cura vehementer nos angit, imminere iudicium Dei, a quo de nobis iustissima, prout meriti fuerimus, sententia ferenda sit. Auxilii a solo Deo expectandi necessitatem auget impetus diaboli, calcaneo nostro hac praesertim occasione insidiantis. Nam etsi adversarius noster, ut aiunt patres Tridentini, occasiones per omnem vitam quaerat et captet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit; nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suae versutiae nervos intendat ad perdendos nos penitus et a fiducia etiam, si possit, misericordiae deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitae prospicit [3].

Quod certissimum auxilium et piissimum lenimen cum Dominus benignissime nobis praestet per sacramentum extremae unctionis, facile intelligent tum parochi, tum graviter decumbentes, eorumque familiares et medici, quanto studio debeant curare, ut periculose aegroti hoc exoptatissimo remedio muniantur, et ne quid sacramenti gratiam impediat, sollicite cavere.

Itaque parochos non tantum caritas Christi et tenera ovicularum dilectio urgebit vehementer, ut diu noctuve vocati, etiam cum suae vitae periculo, saltem hanc ultimam medicinam de vita periclitantibus subministrent, sed et pastoralis sollicitudinis zelus vigiles faciet, ut quam primum parochianorum aliquem graviter decumbere resciverint, ipsi ad eum festinent, illumque ad rite suscipienda sacramenta excitent et praeparent.

Ad quorum notitiam ut facile et mature veniant, docebunt parochianos, quantopere illos pietas in familiares et domesticorum cura obliget, ut memores mandati dominici [4] inducant presbyteros ad aegrotos, et eo tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens et ratio viget, ut ad uberiorem sacramenti gratiam percipiendam ipsi etiam suam fidem ac piam animi voluntatem conferre possint, dum sacro liniuntur oleo [5].

Et quoniam multorum ignorantia et segnities eo devenit, ut quanto celeriorem et delicatiorem infirmorum corporibus curam adhibent, tanto duriori manu spiritualem a languentibus medicinam retardent; ita quidem, ut sacerdos, quem vel pastoralis zeli angor ad decumbentem adduxit, vel sera moris christiani ratio ad agonizantem vocavit, idem et spiritualis medicus et mortis nuntius appareat: paterne monemus et in Domino obsecramus, ut infirmi etiam citra mortis periculum sacramenta poenitentiae et eucharistiae suscipiant, eorumque familiares hortamur, ut illos ad ea desideranda invitent; ne dum caduco spiritus tabernaculo reficiendo operam navant, eius dominus miser langueat et deficiat. Ita quidem fiet, ut infirmi pacis, quam mundus dare non potest, praeconio erecti et spirituali refectione recreati, tum morbi dolores cum maiori meriti incremento perferant, tum ingravescenti morbo absque pavore saluberrimum unctionis allevamentum multo cum profectu adhibeant.

Hinc praesertim carissimos in Domino medicos impense rogamus et obtestamur, ut dum restituendae infirmorum sanitati omnem artem et operam laudabiliter impendunt, in curanda quoque spirituali languentium salute auxiliatrices nobis manus praebeant. Pro expolita, quae apud medicos viget, humanae naturae cognitione neminem latebit, quantum conscientia pacata mensque inevitabilem aeternitatis sortem cum spe praestolans, ad restituendam corporis valetudinem conferat. Provide idcirco ecclesia non infirmis tantum, sed et ipsis medicis consulit, ardentissime desiderans, „ut medici ante omnia curent advocare medicos animarum, quo salubrius nimirum, postquam infirmis fuerit de spirituali salute provisum, ad corporalis medicinae remedium procedatur.“ [1] Pietati non minus ac scientiae medicorum fidentes, volumus ut ab infirmis, prout ipse altissimus praecepit, honorentur, maxime dum religionis et ecclesiae votis piissime satisfacturi, aegrotantium saluti non corporali tantum, sed et spirituali providere satagunt.

Cum ex apostoli verbis et ecclesiae doctrina ob eam rem instituta sit extrema unctio, ut non modo animae, sed etiam corpori medicinam afferat: idcirco iis tantum, qui adeo periculose aegrotare videntur, ut ne supremus illis vitae dies instet metuendum sit, hoc sacramentum praeberi debet, et iis, qui prae senio deficiunt et in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate; non vero iis, qui gravi morbo affecti non sunt, tametsi vitae periculum adeant, quales sunt: periculosam navigationem parantes, proelium commissuri, ultimo supplicio plectendi, feminae partui proximae, nisi alia insuper accesserit extraordinaria aut lethalis corporis aegritudo [2].

Pueris infirmis, cum ad eam aetatem pervenerint, in qua peccare potuerunt, quamvis nondum communicaverint, administrandum est hoc sacramentum; nec non adultis, qui amentes facti sunt vel delirant, si aliquando usum rationis habuerunt, minime vero amentibus, qui eius usum numquam adepti sunt. Moribundi, qui dum sana mente et integris sensibus essent, illud petierunt, seu verosimiliter petiissent, muniendi sunt hoc salutis praesidio, quoniam de quolibet fideli ecclesiae communione non destituto, nisi impoenitens sit aut in manifesto peccato mortali

---

[1] S. Alph. Lig., *Homo apost.*, tit. XVI, cap. 8, num. 156.
[2] Sap. IV, 20.
[3] Sess. XIV, doctrin. de sacr. extrem. unct., in prooem.
[4] Iac. V, 14-5.
[5] Ritual. Rom., de sacr. extrem. unct.

[1] Conc. Lateran. IV, cap. 22 [Hard. VII, 38 B]; confer C. 13, X (5. 38) et constit. Pii V *Super gregem dominicum*, de die 8 mart. 1566.
[2] Benedictus XIV, *De synod. dioec.*, lib. 8, cap. 5; rituale Rom., de sacram. extrem. unct.

decedat, praesumendum est, fuisse hoc sacramentum petiturum [1].

Caput X.

De sacramento ordinis.

Quoniam per sacramentum ordinis fideles mysteriorum Dei dispensatores constituuntur, et in regendis ecclesiis adiutores assumuntur, legibus propterea sapientissimis praeceperunt patres in sancta synodo Tridentina congregati, ut episcopi in conferendis sacris ordinibus summa circumspectione et exquisito delectu procedant. Legibus illis fideliter obtemperaturi, ut idem studium in exsequendo praestemus, quod in praecipiendo adhibitum intelligimus, sequentia in conferendis ordinibus constituimus servanda.

Cum illud maxime cavendum sit episcopis, ne vel ipsi de singulorum provectione, vel ordinati de sacri officii susceptione a Domino damnentur: hinc prae ceteris examinatores ordinandorum constituent, viros videlicet divinae legis peritos ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatos, quibus sibi adscitis, insistentes tum concilii Tridentini decretis, tum constitutionibus pontificiis, ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam et fidem atque factam de honesta sustentatione provisionem diligenter investigabunt et examinabunt; ne alicui ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinae cito manus imposuisse tristes experiantur [2].

Quia de vita et conversatione praesentandi, quod nonnumquam ignoratur a pluribus, scitur a paucis, cumque facilius ei quis obedientiam exhibeat ordinato, cui assensum praebuerit ordinando, non frustra fuit a patribus institutum, ut de electione illorum, qui ad regimen altaris adhibendi sunt, consulatur etiam populus [3]. Antistites huius provinciae, prout vel editum in hac synodo decretum de clericis educandis et instituendis loquitur [4], omni studio vigilabunt, ut ad ministerium sanctuarii adhibendi Deo et hominibus placeant, et vel ideo instante ordinum sacrorum collatione, praeceptis canonicis satisfacturi curabunt, ut cum promulgatione faciendae ordinationis, promovendorum ad ordines maiores nomina et desiderium tum in ecclesia cathedrali, tum in ecclesiis parochiarum, quae sunt in civitate episcopali, atque illarum, e quibus singuli oriundi sunt vel domicilium acquisierunt, publice denuntientur. Parochi autem hac occasione fideles monebunt, ut quid de ordinandorum actibus aut moribus noverint, quid de merito sentiant, libera voce pandant, et si aliquid contra illos habent, pro Deo et propter Deum cum fiducia dicant, verumtamen memores sint conditionis suae [5]. Relationes parochorum de peracta ordinandorum promulgatione curiae episcopali exhibendas, examinatores ordinandorum iusto iudicio probabunt.

Pie admodum in ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut statis diebus, quibus etiam solemnia ieiunia ex vetustissimo catholicae ecclesiae more indicuntur, ordinationes fiant, ut scilicet fidelis populus sacrorum ministros a Deo impetret, qui ad tanti ministerii potestatem recte et cum ecclesiae utilitate gerendam aptiores esse videantur. Quamvis cursus studii theologici et attemperata illi ad sacros ordines suscipiendos in seminariis clericorum praeparatio, in hac provincia morem induxerit, ut, adhibito dispensationis in angaria remedio, extra statuta a iure tempora ordinationes fiant: tamen quatuor temporum ieiunia augendo spirituali cleri profectui dicata manere volumus; tum quia fidelium preces, quas ecclesia istis diebus desiderat, ieiunio sanctificatae fient magis proficuae, tum ut ordinationes, quae sacratis his temporibus alibi per orbem catholicum aguntur, totius ecclesiae precibus suffulciantur, cum maxime deceat, ut communem causam communis prosequatur oratio.

Mandamus itaque, ut recurrentibus quatuor temporum ieiuniis, atque indictis antea publice diebus quibus sacrae ordinationes fient, preces communes ab episcopo praescribendae in omnibus per dioecesim ecclesiis peragantur, monentes simul ecclesiarum rectores, ut fideles ad frequentandum his diebus missae sacrificium et preces pro ordinandis et universis ecclesiasticis ordinibus devote persolvendas suaviter convocent. Proderit etiam, ut his vel aliis opportunis occasionibus de ordinis sacramento et tantis, quae ex illo in ecclesiam et societatem humanam universim diffunduntur, beneficiis populum instruant; unde tum ipsi ad excitandam gratiam, quam ex hoc sacramento adepti sunt, fortius movebuntur, tum fideles clarius intelligent, quo honore digni sint ecclesiae ministri, et quantopere oporteat rogare dominum messis, ut mittat operarios in messem suam, et ut mittantur opere allaborare.

Praecipimus tandem, ut praesertim maiores ordines magna cum solemnitate, et quidem in ecclesia cathedrali, vocato etiam eiusdem capitulo, conferantur; quodsi in alio dioecesis loco ordinationes fiant, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia eligatur [1].

Caput XI.

De sacramento matrimonii.

Quemadmodum matrimonium ut naturalis coniunctio ad propagandum genus humanum ab initio a Deo institutum est, ita deinde, ut populus ad veri Dei et salvatoris nostri cultum et religionem procrearetur atque educaretur, sacramenti dignitas illi tributa est. Cum enim Christus dominus vellet arctissimae illius necessitudinis, quae ei cum ecclesia intercedit, suaeque erga nos immensae caritatis certum aliquod signum dare: tanti mysterii dignitatem hac potissimum maris et feminae sancta coniunctione declaravit [2]. Foedus hoc, cuius indissolubile vinculum restituit, gratiae suae donis adeo liberaliter auxit, ut illis, quos iungit, mutuae esset sanctificationis adminiculum, et ex eo genus electum, gens sancta et populus acquisitionis exsurgeret. Propter quam sacramentalem foederis coniugalis dignitatem, ab ecclesia catholica perpetuo custoditam, matrimonium in ea numquam ceu merus contractus civilis considerari potest, a sacramento aliquo modo separandus, cum, ex verbis sanctissimi patris Pii IX „inter fideles matrimonium dari non possit, quin uno eodemque tempore sit sacramentum, atque idcirco quaelibet alia inter christianos viri et mulieris praeter sacramentum coniunctio, cuiuscumque etiam civilis legis vi facta, nil aliud sit, nisi turpis atque exitialis concubinatus ab ecclesia tantopere damnatus“ [3]. Quapropter ecclesia matri-

[1] Benedict. XIV, loco supra cit., cap. 6.

[2] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 4-17; sess. XIV, *de ref.*, cap. 2; sess. XXI, *de ref.*, cap. 2; constit. Pii II *Cum ex sacrorum*, de 17 novemb. 1461; decr. s. concil. congr. ex mand. Clementis VIII, de die 15 maii 1595; const. Innocent. XII, *Speculatores*, de 4 novemb. 1694; Benedicti XIII, *In supremo*, de die 23 sept. 1724.

[3] Pontif. Rom., de ord. presbyt.

[4] Tit. I, cap. 9.

[5] Pontif. Rom., loco supra cit.

[1] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 8.

[2] Cat. Rom., part. II, cap. 8, quaest. 15.

[3] Allocut. in causa reipubl. Neogranat. *Acerbissimum*, de die 27 sept. 1852.

nonium quoad essentiam et vinculum suis legibus perpetuo direxit, causasque matrimoniales ad forum ecclesiasticum pertinere docet[1].

Cum tanta sit matrimonii dignitas, tantaque beneficia ex illo non solum in singulos, sed etiam in ecclesiam et societatem civilem redundent, cum pia quoque sit ecclesiae sollicitudo, ut legum suarum de matrimonio observatio in sanctificationem fidelium cedat: vigilabunt parochi, omnesque ad quos spectat, ut et ipsi legibus istis satisfaciant, et fideles ad sanctificationem per matrimonium procurandam dirigant. Revocent itaque fidelibus in animum, quod filii sanctorum sint, et non possint ita coniungi sicut gentes, quae ignorant Deum[2]; praemoneant tum adolescentes de familiari cum altero sexu conversatione, ne fallax amicitia et humana fragilitas ad peccatum seducat, diuturno remorsu conscientiam afflictura; tum adolescentulas, ne falsis pollicitationibus deceptae cum irreparabili virginalis innocentiae iactura in laqueum libidinis incidant.

Cum in seligendo vitae huius comite et ad salutem aeternam consequendam, adiutore circumspecta et matura cautione, tanto magis opus sit, quanto certius constat, matrimonii consummati vinculum nonnisi morte rescindi posse: graviter dehortentur parochi et confessarii fideles, ne clandestina ineant sponsalia, quae rite facta matrimonii ineundi obligationem inducunt, et pericula non pauca involvunt. Qui enim Dei iudicium non verentur, clandestinis sponsalibus ad seducendas mulieres facile abuti possunt, si nulla suppetunt testimonia in foro iudiciali ad resilientem de fide fracta convincendum. Moneantur itaque nupturientes, ut nonnisi consultis parentibus, quorum assensum maximi faciant, et coram duobus vel tribus testibus, vel scriptis confectis de matrimonio contrahendo paciscantur. Ceterum meminerint parochi, impedimentum, quod ineundo matrimonio ex sponsalibus obstat, esse solum iuris privati, et excepto publicae honestatis casu, tantum actore petente diiudicari; quare nupturientem, qui fatetur se cum alia contraxisse sponsalia, ad fidem quidem servandam hortari tenentur, iure vero non pollent denegandi assistentiam contrahendo matrimonio, si non adsit qui de sponsalibus tuendis querelam moveat.

In examine sponsorum tum de fide, tum de requisitis ad valide et licite contrahendum matrimonium instituendo, summam curam et religionem ita adhibeant, ut, dum culturae, morum, famae, conditionis atque aetatis sponsorum rationem habent in instituendo, ab illo tamen faciendo se abduci nullo humano respectu patiantur. Quos itaque elementorum fidei ignaros cognoverint, ad nuptias non admittant, antequam ea edocti fuerint. In examine de requisitis faciendo, non acquiescant sponsorum verbis, sed documenta, quibus probentur, exquirant, factique examinis instrumentum secundum normam ab ordinario praescriptam conficiant.

Detecto aliquo impedimento, praesertim matrimonium irritante, dispensationis petendae consilium spemque obtinendae non facile suggerant, cum dispensationes legis sint vulnera, atque si facile et saepe concedantur, disciplinam ecclesiasticam enervent. Sint igitur in praestando ad dispensationem consequendam auxilio parcissimi, et quando, vel ab ordinario provocati vel a sponsis rogati, dispensationis obtinendae gratia testimonium aliquod exhibent, severe examinent quae testantur, ne simulata veritatis specie decipiantur. Causae non inducantur nisi canonicae. Pari diligentia observent in exsequenda dispensatione, quae a sede apostolica vel ab ordinario mandata fuerint, memores, ab accurata et fideli dispensationis exsecutione matrimonii valorem saepe dependere. Episcopi in tuendis ecclesiae legibus suo exemplo praelucebunt, et sollicite vigilabunt, ne nimia facilitate in dispensationibus concedendis vel procurandis, matrimonii sanctitati et fidelium saluti magis noceant, quam prosint.

Ut sponsi sacramenti gratiam rite parati et dispositi suo matrimonio procurent, religiose observent quae de suscipiendis poenitentiae et eucharistiae sacramentis, et de non cohabitando in eadem domo ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, synodus Tridentina praecepit[1]. Commendent itaque parochi et confessarii sponsis, ut generali peccatorum confessione animas suas purgent, quatenus novum statum novi homines aggrediantur, et qui communi conatu per temporale connubium ad aeternas Agni coelestis nuptias tendere volunt, communi quoque sanctissimae eucharistiae perceptione ad iter arduum se confortent.

Ad matrimonium contrahendum sponsi non admittantur eodem die, quo ultima eius proclamatio facta est. Ut valide contrahatur, ineundum est coram parocho proprio alterutrius sponsi et duobus vel tribus testibus. Statutum huius provinciae antiquae consuetudini innixum innovantes[2], definimus, ius nuptiis assistendi et stolae percipiendae ad parochum sponsae pertinere, licet matrimonium coram proprio parocho sponsi vel sponsae valide contrahi possit. Licentia matrimonio assistendi, quae a parocho proprio danda est, si sponsi coram alio sacerdote contrahere velint, in scriptis detur, ut matrimonii valide contracti documentum semper exhiberi possit. Testes, qui praeter parochum ad valorem matrimonii ineundi requiruntur, licet quicumque esse possint, dummodo, quae fiunt, percipere et testari valeant: propter reverentiam sacramento, benedictioni et aliis sacris ritibus debitam non facile admittantur, nisi catholici, qui communionis ecclesiasticae beneficiis ex integro fruuntur.

Quamvis tempore clauso communi lege ecclesiastica solemnitates nuptiarum solum prohibeantur, matrimonium autem omni tempore contrahi possit[3]: praecauturi tamen, ne contrahendo matrimonio etiam solemnitates, ut fieri solet, adiungantur, et praeceptum ecclesiae eludatur, synodi Pragensis statutum[4] iugi observatione firmatum innovamus, mandantes, ut si ob causam gravem matrimonium vetito tempore contrahendum sit, praevia episcopi licentia procuretur. Ex antiquissima et laudabili huius provinciae consuetudine nuptiales huiusmodi solemnitates triduo quoque ante Ascensionem Domini intermitti solent; quem usum, cum fideles nostrae curae concreditos excitare possit, ut iis diebus processionibus ac spiritualibus operibus diligentius vacent, eiusdem synodi Pragensis decreto[5] innixi, retineri volumus. Et cum pro diebus ieiunii et abstinentiae extra adventum et quadragesimam in nostra provincia praescriptis, eadem devotionis et sacrae disciplinae ratio militet: hos quoque dies, quos moris observantia tempori vetito iunxit, etiam in posterum a nuptiarum solemnitatibus vacare volumus, statuentes, ut ad contrahendum hisce

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, de sacram. matrim., can. 12.
[2] Tob. VIII, 5.

[1] Sess. XXIV, de ref. matrim., cap. 1.
[2] Rit. Rom. provinc. Prag., de sacram. matrim.
[3] Rit. Rom., de sacram. matrim.
[4] Synod. Prag. anni 1605, de matrim.
[5] Loco sup. cit.

diebus ex causis gravibus matrimonium sponsi ab episcopo facultatem petant. Quotiescumque ad contrahendum tempore vetito matrimonium legitima dispensatio concessa fuerit, contrahatur summo mane, ianuis ecclesiae clausis, omisso solemni comitatu et sine benedictione sponsorum intra missam; ipsa missa dicatur de die vel festo occurrente, prout ex rubricarum praecepto dicenda est, absque commemoratione pro sponso et sponsa [1].

Matrimonium celebretur tempore antemeridiano, ut missae sacrificio iungi, et sponsi benedictionis intra missarum solemnia impertiendae, quando illam leges ritus sacri permittunt, participes fieri possint. Dolentes inveniri sponsos, qui augendae insolitae pompae saecularis studio seducti, matrimonii celebrationem a sacrificio omnis gratiae et benedictionis fonte ditissimo separent, contrahentes tempore pomeridiano: statuimus, ut facultas matrimonium a meridie contrahendi, ab ordinario in scriptis petenda, rarissime et nonnisi ex gravissimis causis, quarum veritatem et pondus parochi religiose examinent, concedatur, addita conditione, ut sponsi die nuptiarum missae sacrificio intersint.

Ut matrimonium monstretur contractum, a parocho, coram quo initum est, statim referatur in librum matrimoniorum; utque necessitate emergente plena illius probatio afferri possit, documenta, quae leges de ineundo matrimonio postulant, quaeque a sponsis exhibita sunt, in tabulario parochiali ita custodiantur, ut petentibus numquam restituantur eorum authographa, sed tantum exempla parochi asservantis subscriptione et sigillo munita.

Caput XII.

De matrimoniis mixtis.

„Cum sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris. Si hoc in aliis, quanto magis in coniugio, ubi una caro et unus spiritus est. Quomodo autem potest congruere caritas, si discrepet fides? Et ideo cave, christiane, gentili aut Iudaeo filiam tuam tradere. Cave, inquam, gentilem aut Iudaeam atque alienigenam, hoc est haereticam, et omnem alienam a fide tua uxorem arcessas tibi. Saepe illecebra mulieris decepit etiam fortiores maritos, et a religione fecit discedere. Et ideo tu vel amori consule vel errorem cave. Primum ergo in coniugio religio quaeritur.“ [2] Discordiam, qua secundum haec sancti Ambrosii verba arctissimum coniugii consortium ex religionis discrepantia laxari solet, et seductionis a recta fide periculum formidans, ecclesia catholica semper prohibuit, ne catholici coniugali foedere acatholicis iungerentur. Tale matrimonium ideo quoque vehementer improbavit, quoniam salutis amittendae periculo praeter coniuges obiiciuntur etiam eorum proles, quae non raro a diversis parentum conatibus huc illuc iactatae, in tristissimo indifferentiae religiosae discrimine versantur. Ex quo planum est intelligere, mixta haec matrimonia a sede apostolica non permitti, nisi ex gravissimis causis et sub certis conditionibus; imprimis, ut coniux catholicus, remoto a se perversionis periculo, plena suae fidei profitendae libertate polleat, sciatque obligari se ad acatholicum ab errore pro viribus retrahendum, utque proles utriusque sexus ex matrimonio procreanda in catholica religione educetur [3]. Cum autem coniugia mixta etiam his cautionibus inita, non sint optanda, sed expavescenda, quoniam, etsi suggerant, quod speremus, tamen non removent, quod doleamus et timeamus: quid de iis dicamus connubiis, quae coniugem catholicum nullo fidei ab acatholico datae praesidio munitum, gravioribus tentationum et perversionis periculis circumdant?

Hinc quantacumque caritate prosequamur dissentientes a nobis in fide, non possumus tamen non dehortari fideles ab ineundis huiuscemodi matrimoniis, quia secus in tanto fidei et salutis eorum discrimine et tanto ecclesiae de multorum ruina moerore timenda esset nobis obiurgatio a Domino dicente: *„Curabant contritionem filiae populi mei cum ignominia dicentes: pax, pax, et non erat pax.“* [1]

Quapropter parentes catholicos in Domino rogamus et obtestamur, et tamquam pastores animarum de oviculis nostrae curae commissis tremendo iudicii rationem reddituri, mandamus etiam, ut prolem suam ab ineundis matrimoniis mixtis pro viribus praecavere et avertere studeant. Hinc quo gratiores verae fidei pretium ipsi agnoscunt et tuentur, tanto studiosius ad eamdem gratitudinem liberos educare, eamque in eorum cordibus verbo et exemplo ita confirmare nitantur, ut qualecumque lucrum, quod fidem in discrimen vocare possit, detrimentum arbitrentur. Praesertim filiarum consortio attendant, neque permittant cum iis frequentius versari, quibuscum coniugio aliquando copulari nefas esset.

Animarum pastores, praesertim qui coetibus praesunt, in quibus acatholici versantur, doctrinam ecclesiae de mixtis matrimoniis in publica et privata fidelium institutione, cum omni tamen discretione et mansuetudine proponant, dumque caritatem christianam ad omnes extendi docebunt, limites simul, quos divina lex posuit, demonstrare non omittant. Animarum zelo semper vigili et circumspecto, atque paternae inter suos conversationi etiam preces et oblationes iungant, ne illorum, quos Dominus in unitate fidei iis commisit servandos, quisquam in devia aberret, utque emergente matrimonii mixti periculo, verbis suis et adhortationibus vim atque successum concilient.

Quodsi paterna huiusmodi studia in irritum caderent, et sponsus catholicus ab ineundo matrimonio mixto abstinere nollet: parochus illis saltem cautionibus suppeditandis operam navabit, quas ecclesia catholica in indulgendis matrimoniis mixtis postulat. Si ad eas praestandas nupturientes invenerit paratos, curabit, ut de promissis conficiatur instrumentum, in quo inter alia etiam declaretur, prolem, si fors adsit, extra matrimonium procreatam in religione catholica esse educandam, et nupturientes omnino renuntiare iuri de mutando pacto, quo se ad prolem utriusque sexus catholice educandam obstrinxerunt; cum evenire possit, ut in illis ditionibus sedem figerent, quarum leges talia pacta mutare permittunt. Instrumentum autem subscriptione nupturientium, duorum testium et ipsius parochi, nec non apposito sigillo parochiali confirmetur. Cum matrimonium mixtum, praestitis etiam cautionibus, contrahere catholico minime liceat, nisi dispensatio sedis apostolicae vel episcopi facultate instructi accesserit: libello supplici ad hanc obtinendam adiungatur instrumenti de praestitis cautionibus autographum, ut de conditione, sine qua dispensatio concedi nequit, certo constet. Ut haec dispensatio conferri possit, meminerint parochi, adducendas esse rationes, ex quibus, vel ob maiora mala avertenda vel spiritualia bona procuranda, impedimenti mixtae religionis remissio expetitur. In proclamationibus matrimonii nonnisi obtenta dispensatione faciendis

[1] S. rit. congr. in Montis Pessul., de die 31 aug. 1839.

[2] S. Ambros., *De Abraham*, lib. I, cap. 9, n. 84 [opp. s. Ambr., ed. Migne, I, 450 D etc.].

[3] Literae Benedicti XIV *Magnae nobis*, de die 29 iunii 1748.

[1] Ierem. VI, 14.

nulla de nupturientium religione mentio occurrat. A Matrimonium valide contrahi nequit, nisi coram proprio partis catholicae parocho, qui quaecumque episcopus in responso ad relationem de singulis casibus e sanctae sedis ordinationibus mandaverit, ad amussim observet. Matrimonium contractum in libro matrimoniorum ita describatur, ut dispensationem et cautiones praestitas esse pateat, quod etiam in testimonio de inito matrimonio exhibendo fiat.

Quodsi autem cautiones praescriptae constanter negentur, et pars catholica a matrimonio ineundo averti nequeat, parochus cum omni mansuetudine, sed et gravitate exponat illi, quantopere non tantum in sanctiones canonicas, sed etiam in legem naturalem et divinam peccet; atque ad ordinarium accurate de tristi hoc casu referat, expetens, ut sibi vel quae ultra tentanda sint, mandentur, vel permittatur ex indulto sedis apostolicae contrahi matrimonium cum assistentia ut aiunt passiva[1]. Responso B accepto, si nullum praeter mixtae religionis impedimentum matrimonio obstat, praemittantur, indulgente itidem sancta sede trinae, promulgationes; quodsi aliud occurrat impedimentum, edoceatur pars catholica, non esse sperandam eius remissionem, cum immorigeris filiis dispensationis gratiam ecclesia elargiri non soleat. Si de peractis proclamationibus exarandum sit testimonium, id solum enuntiet, factis tribus denuntiationibus praeter vetitum mixtae religionis nullum tale impedimentum, ob quod matrimonium ab iis valide contrahi non posset, detectum esse, nihilque addatur, unde nuptiarum approbatio inferri possit. Institutio parti catholicae solertissime impertienda, intermedio promulgationum tempore continuetur; eique monstretur, quam indigna sit absolutionis sacramentalis, cum non suam tantum, sed etiam suae prolis salutem periculo exponat, addictura eam religioni, de cuius falsitate sibi per- C suasum esse debet. Quare etiam in sacro tribunali absolvi nequit; si vero in matrimonio constituta sincere resipiscat, et reatus sui poenitentia ducta ad mala, quantum poterit, reparanda paratam se exhibeat, absolutio ei non denegetur. Matrimonium ut validum sit, contrahendum est coram parocho partis catholicae et duobus vel tribus testibus, non in loco sacro, sed tamen decenti. Parochus his nuptiis praesentiam praestabit, excluso quovis ritu ecclesiastico, perinde ac si partes ageret meri testis, ut aiunt, qualificati seu authorizabilis, ita scilicet, ut utriusque coniugis audito consensu, deinceps pro suo officio actum valide gestum in matrimoniorum librum referre queat. Forma inscribendi matrimonii eadem servetur, ut in aliis praescripta est, nisi quod rubrica *Copulans* vacua remaneat, et praesentia parochi annotetur verbis: *Coram me N. N. parocho,* ad cuius tenorem etiam testimonium de D inito matrimonio exarandum est. Moneat coniuges, cum matrimonio valido iuncti sint, indissolubile eius esse vinculum, reliquosque perstare legitimi matrimonii effectus, partem vero catholicam dehortetur, ne reatum aggravando ministrum acatholicum accedat, ad ritum aliquem religiosum suscipiendum aut admittendum.

Caput XIII.

De causis matrimonialibus.

Causis matrimonialibus tractandis accuratam diligentiam et religiosum studium adhibendum esse, ipsa matrimonii dignitas et gravitas innuit. Cum sit vinculum, cuius sanctitas tenerrimam et inviolabilem Christi cum ecclesia coniunctionem adumbrat, et sacramenti splendore fulgeat, illius firmitas a coniugibus servanda est et a iudicibus tuenda. Quamvis enim maritalis sponsorum consensus illud nexuerit, coniugum tamen dissensus et impii eorum ausus illud dissolvere nequeunt; iudicibus autem, quibus sanctiones praescriptae sunt ex matrimonii dignitate repetitae, non est licitum in causis matrimonialibus tractandis ab iisdem deflectere, nisi velint et iustitiae laesae et sacramenti violati reatum incurrere.

Imprimis itaque noverint coniuges, non esse iis integrum, ut ab invicem discedant ante sententiam auctoritate rei iudicatae munitam, si agitur de rescindendo matrimonio contracto, neque absque licentia a iudice obtenta, quando res in eo vertitur, ut a thoro et mensa separentur. Meminerint quoque iudicis sententiam de rescindendo matrimonio latam, aut obstans impedimentum removentem non subsistere firmam, neque conscientiam eorum tutam reddere posse, si errore ductus eam tulerit. Caveant igitur, ne aut falsis depositionibus aut aliis quibuscumque artibus iudicem in errorem abducant; quia illis sententia iudicis humani errore infecta nil proderit, si matrimonii vinculum solverit, cum coram iudice falli nescio vinculum perseveret, atque etiam a iudice humano restitui debeat, quandocumque error detectus et probatus fuerit.

Iudices autem monemus, ut in causis matrimonialibus agendis prae oculis potissimum habeant constitutionem Benedicti papae XIV *Dei miseratione*[1], nec non instructionem pro iudiciis ecclesiasticis imperii Austriaci in causis matrimonialibus. ab eiusdem ditionis episcopis in conventu Vindobonensi anno 1856 adoptatam, et in singulis huius provinciae dioecesibus iam promulgatam, quam cum plurium annorum experimenta admodum commendent, praesens quoque synodus probat iterumque acceptat. Casus autem, quibus in hac instructione non provisum esse invenerint, ad iuris communis normam pertractent et decidant.

Curati, quibus ius quidem tractandae causae matrimonialis non competit, sed vigilantiae pastoralis officium incumbit, sedulo videant, ne suae paroeciae coniuges absque iudicii competentis licentia ab invicem discedant. Quodsi coniugatos, misso coniugali consortio, absque licentia seorsim degentes deprehenderint, moneant eos, ut ad vitae consortium revertantur, aut necessariam licentiam ab invicem discedendi sibi procurent; quicumque obedire detrectaverint, ad ordinarium deferantur.

Si matrimonii vinculo impugnato sola consensus renovatio medelam afferre potest, vel coniugum cohabitationi separatio a thoro et mensa minatur, parochi paternae commonitionis officio, quod illis aut sententia iudicialis iniunxerit, aut muneris obligatio imponit, assiduo studio satisfacere nitantur, atque considerantes arduum persaepe pensum eo collimare, ut Deus corda coniugum conciliet et familiam christianam integram conservet, nec labori parcant, nec cedant molestiis.

TITULUS V.

De fabrica et supellectili ecclesiastica.

Caput I.

Decretum generale.

Quemadmodum invisibilia Dei, testante apostolo[2], per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur: sic virtus quoque et divinitas ssmi redemptoris nostri in omnibus et singulis, quae ad externam cultus

[1] Instruct. Gregorii XVI ad archiepisc. et episc. Austr. dition., de die 22 mai 1841, *Cum Romanus pontifex.*

[1] De die 3 novemb. 1741.

[2] Rom. I, 20.

divini speciem et pulchritudinem provida ecclesiae dispositione ordinantur, mirifice refulget, piasque fidelium mentes condigna sponsi coelestis eiusque sponsae admiratione perfundit attollitque sursum. Etsi enim huius ipsius sponsae et filiae regis omnis gloria sit ab intus: placuit omnino sponso regali, ut „quam dilexit et tradidit seipsum pro ea“,[1] assistat „regina a dextris eius in vestitu deaurato, circumdata varietate“ [2].

Hinc avita fidelium pietas et religiosa liberalitas, quantum semper potuit, tantum ausa est, ut illo numquam Christi sponsa careat sacrae supellectilis thesauro et ornamento, cuius fulgore augustissima, quae in ecclesiis celebrantur et asservantur, Iesu Christi mysteria clarissime nitescant.

Pietatis huiusmodi et liberalitatis cum ecclesia auctrix ipsa sit et nutrix, multifariis institutionibus et decretis, externum cultus divini ornatum seu sacratam fabricam et supellectilem concernentibus, casti ingenii, candidi fervoris et artis religiosae dux quoque fuit et custos semper fidelis, ne zeli ac liberalitatis dona, vel ingenii artisque ministeria quidpiam redoleant, quod orthodoxae fidei ac aedificationis impedimentum potius quam fulcimentum foret.

Eapropter omnia et singula, quae tum per sacros canones et apostolicae sedis constitutiones, tum variis praesertim sacrae rituum congregationis decretis de fabrica et supellectili ecclesiastica sancita sunt, tenerrima fide observari iubemus.

Inter alia vero celeberrimi Mediolanensium antistitis sancti Caroli Borromaei et ultimae synodi archidioecesanae Pragensis [3] vestigia sectantes, ad augendum decorem domus Dei capita quaedam praecipua o decretorum ecclesiae et conciliorum thesauro delibare placuit, quae, instructionis instar, clero huius provinciae universim, potissimum vero ecclesiarum rectoribus proponimus, et ut religiose, quantum fieri poterit, exsecutioni mandentur, ardentissime optamus.

Caput II.

De ecclesiarum exstructione, conservatione et restauratione.

Servatis, quae iure canonico praescribuntur, quando de nova ecclesia aedificanda agitur, locus prae ceteris aptissimus et sacrae aedi omnino conveniens episcopi iudicio eligatur. Constans autem traditio, ab apostolis derivata [4], haec est, ut in memoriam Iesu Christi, qui cruentum oblaturus sacrificium Calvariae iugum ascendit, et ad significandam, quam in monte posuit, civitatem sanctam [5], ecclesiae, quantum fieri potest, in edito seu quodammodo prominenter collocentur. Hinc ecclesiarum, quae nonnisi in plano condi poterunt, fundamenta saltem super planitiem eleventur ita, ut per aliquot gradus numero tamen impares ascensio fiat ad aedis pavimentum.

Quo maior porro domui sacratae honor accrescat, more maiorum curabit episcopus, ut ecclesiae quoad situm insulae quamdam speciem repraesentent, et proinde non tantum procul omnino a clamosis sordidisque domibus erigantur, sed passim a quibuscumque aedibus aliquantum dissitae sint ac prorsus separatae. Quodsi vero clericorum vel aedituorum habitacula potissimum propter sacrae supellectilis custodiam penes ipsam ecclesiam aedificantur, cavendum est, ne istiusmodi domus structura prospectum ac decorem domus Dei impediat vel offendat.

Ad illud etiam ab ipso initio advertendum erit, ut ecclesia sat ampla et late patens praeter populum adscriptum, coetus quoque interdum ad festa peragenda confluentes capere possit; neque superfluum videtur, ut in eligenda area ampliandae quoque serius fors structurae provida ratio habeatur.

Architecturae forma seu dispositio cum multiplex esse possit: illa pro arbitrio episcopi eligatur, quae praesertim repraesentandis orthodoxae fidei mysteriis, et traditioni ecclesiasticae aeque ac arti, duce ecclesia excultae, apprime convenit. Iam vero illa ecclesiarum forma, apostolorum constitutionibus [1] quodammodo sacrata, maximopere commendari meretur, quae crucis, in qua salus mundi pependit, speciem quamdam exhibet, et positis duabus ab utroque latere capellis ad similitudinem brachiorum productis, forisque pro ratione architecturae prominentibus, significando crucis mysterio optime inservit. Quicumque ceterum sit structurae modus architectonum consilio propositus, pia episcoporum solertia cavebit, ne constructionis forma ingenio religionis catholicae et rerum divinarum indigna intrudatur, neve adornanda domus Dei profanis vel imperitorum vel impiorum artificum commentis deformetur.

Plurima novimus condita fuisse antiquitus templa versus orientem aequinoctialem; quam praxim auctores non pauci apostolorum iussu introductam asserunt, et summopere commendant, ut videlicet „ad paradisum, unde excidimus, antiquam patriam et regionem nostram respiciamus atque Deum oremus, ut ad locum, unde exules eiecti sumus, nos velit restituere“ [2]. Morem hunc apprime convenientem merito laudantes, ecclesias, nisi inevitabiles loci circumstantiae aliter urgeant, sic volumus aedificari, ut sacerdos in altari maiori missam celebrans orientem respiciat.

Frontispicium autem maiores nostri singulari semper ornatu donari adamarunt, ut vel promicans eminus sacrae structurae decor egregius domum Dei hic esse et portam coeli doceat. A quo more cum nefas esset discedere, curabunt episcopi, ut pro ratione architecturae et facultatum, frons aedis Deo dicatae formosis ornamentis emineat. Illud praeter alia ardenter desideramus, ut quae a fronte locantur ostia, ipso suo congruo ornatu effatum Christi quodammodo interpretentur, dicentis: *„Ego sum ostium.“* [3] Tribus autem, nisi alia obstent, a fronte ostiis aditum ad ecclesiam patefieri suademus; non tantum ob virorum mulierumque distinctionem ordinemque in solemnitatibus facilius servandum, sed adumbrandi praeprimis ssmae Trinitatis mysterii memores, cuius intuitu, asserente sancto Paulino, „alma Dei domus triplici patet ingredientibus arcu, testaturque piam ianua trina fidem“ [4]. Decet omnino, ut atrium quoque seu vestibulum in ecclesiarum fronte positum, pro ratione areae et structurae sacri aedificii solido ac industrioso artificum opere exornetur. Recte insuper monuit sanctus Carolus Borromaeus, ut in uniuscuiusque ecclesiae praesertim parochialis frontispicio, ac superiori scilicet parte ostii maioris extrinsecus pingatur aut sculpatur

[1] Ephes. V, 25.
[2] Ps. XLIV, 10-4.
[3] Act. eccl. Mediol., part. IV, libri 2, instr. fabr. et supell. eccl.; syn. Prag. anni 1605.
[4] Act. I, 13; XX, 7-9.
[5] Matth. V, 14; XVI, 18; Apoc. XXI, 10.

[1] Const. apost., lib. II, cap. 57 [*Patr. Gr.*, ed. Migne, I, 723 C].
[2] S. Isidor., *Originum*, lib. XV, cap. 4 [opp. s. Isid. H., ed. Migne, III-IV, 544 C]. — S. Athan., *Quaestion. ad Antioch. princip.*, quaest. 37 [opp. s. Athan., ed. Migne, IV, 619 B].
[3] Ioan. X, 9; confer Durand., *Rationale* lib. I, 4, 26.
[4] S. Paulin. episc., *Epistol. 32, ad Severum*, n. 13, [*Patr. lat.*, ed. Migne, LXI, 337 C].

decore religioseque imago beatae Mariae virginis, A Iesum Christum in complexu habentis; a cuius latere dextero exprimatur effigies sancti vel sanctae, cuius nomine illa ecclesia nuncupatur; a sinistro alia item sancti sanctaeve, cui prae ceteris parochiae illius populus venerationem tribuit; aut saltem, si totum id triplicis imaginis opus fieri non potest, sancti vel sanctae solius tantum figura fiat, cuius nomine ipsa ecclesia appellatur[1]. Etsi in parietibus, qui a latere et a tergo sunt, extrinsecus picturae et sculpturae minus desiderentur: volumus tamen, ut saltem in pariete sanctuarii, seu capellae ubi sanctissimum sacramentum reconditur, vel alio loco decenti, extrinsecus scilicet, congrua quaedam pictura vel sculptura pateat, qua augustissimum istud et adorandum religionis catholicae mysterium praetereuntibus iugiter in memoriam revocetur.

Externam, quam superius adumbravimus, ecclesiae dispositionem sponte sua sequitur locatio interna, B postulans, ut clerus populusque ad obeunda fidei mysteria congregatus in modum crucis Deo praesentetur. Quod quidem ut distincte figuretur mysterium, antiquissimis apostolorum constitutionibus innixi, volumus atque mandamus, ut pavimentum capellae maioris, seu chori sacerdotalis sive presbyterii solo ecclesiae altius exstruatur, ita ut locus iste ter sanctus non tantum cancellis septus ab ecclesiae navi separetur, sed per scalam quoque eminentiorem ipsius sanctuarii maiestatem commonstret. Gradus autem ad chorum ponantur vel tres ad figurandum ssmae Trinitatis mysterium; vel quinque ad significanda domini nostri Iesu Christi stigmata; vel septem plane, quibus et ascensio ad munus sacerdotale per septem ordinum gradus, et septem novae legis sacramenta repraesentantur, quae ceu divini sacrificii salutares rivuli omnem gratiae thesaurum in orbem terrarum diffundunt. C Accepimus quoque traditionem vetustissimam, ut navis pars australis masculorum stationi, feminis vero pars borealis assignetur[2].

Ne cultus divini exercitium unquam interrumpatur, vel ob ingravescentia damna graviora plane impossibile reddatur, conservandae aedis sacrae non minor quam struendae cura sit ac sollicitudo.

Primo quidem tecti, a quo aliarum partium conservatio dependet, sedulo habeatur ratio oportet. Provide sanctus Carolus Borromaeus iam quoad modum tegendae ecclesiae singularem poposcit architectonum industriam et cautionem, ut vel ipsa tecti proiectura eiusmodi fiat, qua stillicidia ab imis parietibus et pavimenti fundamentis, quantum arte praepediri possunt, arceantur. Tectum porro omnino firmum solidumque procuretur, fulcris ac trabibus necessariis bene munitum, cui deficientibus laminis aeneis tegulae e lapide fissili aliaeve pro D regionum usu diligenter imponantur.

Ut autem domus Dei undequaque sarta tectaque custodiatur, continuam praesertim rectoris ecclesiae vigilantiam provocamus, quippe qui illius tamquam sponsae suae carissimae curam gerens, frequentissima inspectione providebit, ut etiam tenuiores rimulae, per quas pluviarum guttulae penetrare solent, illico obstruantur, et sicubi gravius damnum in tecto temporis edacitate emerserit, quantocius reparetur, ne illo neglecto sensim putrescat maceries, labascant parietes, omnisque structura corrumpatur. Pari solertia prospiciet, ut prominentes parietum coronae ab herba graminis mature depurgentur, fruticesque et radicosae arbores evellantur, quibus non raro ipsa aedium fundamenta paulatim gravissimis damnis afficiuntur. In eo quoque omnis cura ponenda est, ne humorum iniuria parietes vel extrinsecus vel intrinsecus detrimentum capiant, ideoque procurandum ut, quae diuturna stillatione confluens aqua basibus ecclesiae praesertim loco humido positae officeret, secura ac celeri defluxione amoveatur.

Intus autem ecclesia congruis fenestris pro magnitudine aedificii sat longis latisque provideatur, ita tamen constructis, ut ad siccandos parietes et vapores arcendos sine difficultate aperiri, immo si quae fors minoris structurae et facile amovibiles fuerint, ob eundem finem quandoque amoveri possint. Pavimentum item ex nulla parte sit nudum, sed vel silice polito, vel lateribus vitreatis aut alio solido lapide bene stratum. Qualecumque autem pavimentum fuerit, debita sacris honorificentia ipsamet vetat, ne in illo figura vel sculptura sanctae crucis, sanctorum imagines vel historiae sacri cuiusdam mysterii typum gerentes exprimantur.

Ceterum conservationi eorum, quae ad sacrae aedis multimodam supellectilem et omnigenum ornatum pertinent, optime providebunt ecclesiarum rectores, instructionis studiose memores, quam e synodo Pragena derivamus, mandantes ut „ecclesiae summa munditie semper excellant; octavo quoquo die et saepius item scopis mundentur; pulveres e sedibus, parietibus, fenestris, altaribus ac picturis panno aliquo, vel scopis ad id aptatis abstergantur, atque aranearum telae undique studiose tollantur.“[1]

Ad restaurationem ecclesiarum tum externam tum internam fauste auspicandam sedula consultis artificibus peritis optandae innovationis delineatio ad episcopum deferatur, sine cuius licentia ecclesiarum rectores nil in aede sacra locare aut immutare praesumant. Obtenta vero licentia in cunctis minimisque approbatae delineationi insistant, vigilesque videant, ut restaurationis opus piis mentibus manibusque gnaris credatur. Si vetus ecclesia amplianda est, nova, quae additur, structura cum genere seu forma antiqui aedificii conveniat. Idem utique servetur in qualibet tum externa, tum interna ecclesiarum instauratione.

Optamus ardenter, ut parochi omnesque universim sacerdotes solidam praesertim archaeologiae ecclesiasticae peritiam et subtile de artis christianae principiis et ministeriis iudicium acquirant, ne sinistro eorum arbitrio, deficiente siquidem scientia et dexteritate, conservanda tollantur, abolenda retineantur, et instauranda sumptuose potius deformata, quam reformata merito vituperentur.

Quae de ecclesiarum aedificatione, conservatione et restauratione, eadem partim de turribus valent, quarum forma externa cum structura ecclesiae conveniat oportet. Ascensus ad locum campanarum et horologii, quantum fieri poterit, commodus sit, neque periculosus. Ostia turrium firmis valvis pessulisque munita et continuo clausa sint, nisi cum opus est campanas pulsari. Profana, quae domum Dei dehonestant, a turribus quoque sedulo arceantur.

Caput III.

De capellis viatoriis et oratoriis privatis.

1. Capellae, quas in viarum compitis pagisve, fovendae devotionis causa, fidelium pietas erigi desiderat, data nonnisi episcopi licentia condi possunt, ad quam impetrandam, praeter usitatas in

[1] Act. eccl. Mediol., p. IV, instr. fabr., lib. I, cap. 3; confer syn. Prag. 1605, de eccl. cultu.

[2] Amalar. (episc. Trevir.), *De eccles. offic.*, lib. III, cap. 2, [*Patr. lat.*, ed. Migne, CV, 1105 A]; confer const. apost., lib. II, cap. 57, de mulier. separ. [Mansi, *Concil.*, I, 362].

[1] Syn. archid. anni 1605, de ecclesiarum cultu.

hac provincia literas, obligationem pro futura struendi operis conservatione testantes, structurae delineatio exhibeatur. Decet autem prae ceteris, ut locus aedis aedificandae eligatur paulo editior et a vehiculorum actu aliquanto remotus; quo melius a sordibus et aqua lutulenta defendatur.

Capellae viatoriae bene tectae sint, ne sacrae picturae vel sculpturae pluviarum iniuria laedantur; foris opere tectorio incrustentur, intus autem pro ratione architecturae condigno saltem ornatu decorentur. Cavebunt idcirco locorum antistites, ne collocandae imagines vel statuae cumulentur, neve reliqua aedis ornamenta catholicae religionis genio utcumque adversentur. Fenestrulae vitreo [opere] clathrisque sint munitae, et, quantum fieri poterit, tota undique capella firmis sepiatur cancellis, ne vel luto sordeve extrinsecus inquinetur, vel iniuriose tractari possit.

Quodsi in talibus capellis, episcopo licentiam conferente, fixis per annum diebus missae sacrificium offerri poterit, curandum est, ut decenti altaris mensa et necessaria ad peragendum sacrum supellectili instruantur.

Ceterum pia parochorum sollicitudo providebit, ut etiam sacrae cruces, imagines et sculpturae in compitis viarum positae studiose conserventur.

2. Oratoria domestica, quae privatae tantum singulorum vel totius familiae devotioni inserviunt, quin in illis sacrum celebretur, cuivis pro arbitrio condere licet; immo summopere optamus, ut ad resuscitandum cultum Dei domesticum, iniuria temporum et saeculi iniquitate nimis, proh dolor, imminutum, deleta nobiliorum praesertim aedium sacella innoventur. Hortamur proinde ingenuos talium aedium haeredes, ut oratoria, quae maiorum pietas condidit et sacravit, sollicite conservent fidem facientes, se avitae quoque testatorum pietatis esse haeredes. Monemus etiam locupletiores patres et matres familias, ut ad nutriendam domesticorum suorum religionem singulare pro communi devotionis exercitio sacellum condere non erubescant; reliquos autem omnes obsecramus in Domino, ut venerando sacrarum iconum ornatu et cultu habitationem suam omnemque familiam Deo dicatam esse profiteantur.

Quodsi vero quis oratorium privatum ea cum intentione erigere velit, ut in eodem quandoque missae sacrificium celebrari possit: sciat utique, specialem ad eiusmodi erectionem sanctae sedis veniam esse impetrandam, pro qua, prout decet, procuranda ordinarium loci adeat oportet[1].

Obtenta canonica facultate, locus tali oratorio dicandus per episcopum examinetur, et cautio adhibeatur, ne in inferioribus aedium partibus eligatur ita, ut oratorio alia cubicula superaedificata sint. Decet etiam ut, quantum fieri potest, a reliquis cubiculis, ubi familia frequentius versatur, omnino separatum sit; nilque in eo de domestica supellectili collocetur, nilque fiat quod profanum videatur, aut a locis sacris alienum sit oporteat. Tale oratorium, cuius adumbratio episcopo exhibeatur, ad sacrae aedis formam et regulam disponendum est. Cuius altare, pavimentum, tectum, fenestrae et reliqua simili modo aptentur, prout leges ecclesiasticae de capellis altaribusve minoribus sanciunt. Ad altare ascensus fiat duobus gradibus, quorum alter ipsius altaris scabellum efficit. Fenestrae sic in altum exstructae seu aptatae sint, ut foris stantes introspicere nullo modo queant. Labrum quoque aquae lustralis prope ianuam intus positum sit. Congruum item praesto sit armarium asservandae sacrae supellectili inserviens[1]. Denique affixum pateat in sacello documentum, quo licentiam ibi sacrum faciendi concessam esse authentice declaratur.

Quia vero sacrum concilium Tridentinum episcopos severe monuit, ne missas celebrari et audiri extra ecclesias in domibus privatis patiantur: hinc indulta aut privilegia oratorii privati tam pro aegrotis quam pro aliis concessa strictissimae interpretationis esse, cunctis innotescat; ita quidem, ut vel ipsa oratorii ad alium locum translatio sine licentia superioris, ad cuius forum res spectat, fieri nequeat.

Caput IV.

De altarium qualitate et ornatu.

„Forma corporis altare est, et corpus Christi in altari," ait sanctus Ambrosius[2]; cumque imaginem corporis Christi teneat, simul et sepulcri, in quo sanguis Agni coelestis et per eum spirituales fidelium Deo hostiae immolantur: sponte colligitur, mensam sacris eucharisticis dicatam praecipuum ecclesiarum decorem constituere, partemque sibi vindicare principalem. Cum ipsum Christum altaria repraesentent, qui petra est et lapis ecclesiae angularis, deceret omnino ut, quemadmodum maiores nostri a saeculis commendarunt, et rubricis generalibus praecipitur[3], ex integro et solido exquisito et incorrupto lapide formentur. Qui si procurari non potèrit, novae, quae eriguntur altarium mensae, saltem latericiae sint, solidaque tegantur tabula lapidea, eaque ratione exstruantur, ut in ipsis nil subtus recondi aut poni possit, nisi forte pro reponendis sacris reliquiis locus aptetur. Gradus pariter altarium si minus e marmore, saltem e solido lapide vel lateribus tabula lignea tectis conficiantur, sintque tres, aut quando ecclesiae amplitudo postulat, quinque arae maiori inservientes: cum e contra unus in altaribus minoribus gradus sufficiat. Altaris mensa a superficie scabelli seu suppedanei, tabulis asseribusve ligneis decenter ornati, sic in altitudinem erecta sit, tamque longe et late pateat, ut sacerdotes celebrantes nulla impediantur angustia, et absque timore sacra facere queant.

De numero altarium antiquitus cautum est, ne in ecclesiis superabundet. Tres in parochialibus praesertim ecclesiis mensae communiter sufficere poterunt, ita locandae, ut quaecumque sit ecclesia, sive crucis instar formata, sive tribus navibus, aut ex una solum constans, versus orientem spectent. Ubi vero compluribus altaribus opus est, reliqua in utroque sacrae aedis latere condantur, sic tamen, ut sacerdotes sacra simul facientes ob nimiam altarium propinquitatem se invicem non impediant aut perturbent. Minime convenit, altaria sic locare, ut pilis seu ecclesiarum columnis quodammodo inhaereant. Quae in capellis minoribus erigitur altaris mensa, media fronte ponatur, non a lateribus. Ad instar maioris altaris, ceterae quoque mensae sacrae paulisper editius super pavimentum aedificentur, et clathris ferreis ornatisque munitae sint.

Videant ecclesiarum rectores, ut dum nova altaria eriguntur, vel vetustate consumta restaurantur,

[1] Conc. Trid., sess. XXII, decr. de observ. et evit. in celebr. miss.; confer lit. encycl. s. concil. congr., de die 10 mart. 1615, ex mand. Pauli V (in thesaur. resolut. s. c. congr. in Calateieronen., *orat. priv.*, 7 iul. 1855) porro s. c. congr. in Monasterien., 1 febr. 1847 (acta per summar. prec. refert. in supra cit. Calateieronen. § *Tandem*); confer etiam decret. Clementis XI, de die 15 decemb. 1703, confirm. ab Innoc. XIII in constit. *Apostolici ministerii* de die 23 maii 1723 et const. Bened. XIV *Magno cum animi*, de die 2 iunii 1751.

[1] S. Car. Borrom., loco cit., lib. I, cap. 30.

[2] *De sacram.*, lib. IV, cap. 2, [opp. s. Ambr., ed. Migne, III, 437 C].

[3] Missal. Rom., rub. gener. XX.

aedis architecturae optimo quoquo modo conveniant, neve tam arctata aut profusa condantur, ut vix a pulveribus commode purgari queant.

Ad essentialem altarium supellectilem et ornatum requiritur, ut tribus mappis seu tobaleis lineis et mundis operiantur, quarum superior longior ex utroque mensae latere decenter propendeat[1]. Circa angulos altaris nullae coronides nec ligneae, nec utcumque pretiosae ducantur, sed earum loco apponi poterunt fasciae ex auro vel serico confectae aut variegatae[2]. Pallia autem, quod et antipendium dicitur, pars mensae anterior, nisi ipsamet peculiari formositate picturae vel sculpturae alioquin emineat, ornari solet, cuius tamen pallii color, quantum fieri potest, officio diei respondeat.

Super altaris mensa collocetur crux in medio, quae utpote principalis sacri faciendi supellex quoquo modo decora sit, et sat alta, ut super celebrantis caput aliquantum promineat. Candelabra hinc et inde in utroque crucis latere locanda saltem duo praesto sint, quae cum structura et ornatu crucis, quantum res fert, conveniant. Infimo altaris maioris gradui cereostata seu phari, maiora videlicet candelabra, apponi solent, quorum usum, cum in missa solemni, alioquin duo saltem intorticia ad finem praefationis accendi debeant[3], ratione festi solemnioris, plurimum laudamus. Candelae vero, nisi e cera ceu opere apum sine ulla sebi admixtione compositae sint, incruento missae sacrificio minime conveniunt. Prohibemus proinde, ne praeter cereos, aliud candelarum genus utcumque solidum elegansque contra legem et traditionem ecclesiae adhibeatur.

Reliquiae sanctorum, quae statis diebus festivis exponi solent, congruis thecis vel vasculis pretiosis munitae et in peculiari armario reconditae sint. Convenit, ut illud armarium vel prope altare maius aut alio insigniori ecclesiae loco, vel si magis expedire videtur, in sacristia positum, extrinsecus et intrinsecus aptissime ornatum et bene clausum sit. Reliquiaria autem, quae potissimum in ara maiori continuo exposita sunt, sic proprie collocentur oportet, ut non tantum celebrantem nullo modo impediant, sed etiam, prout quandoque ritus postulat, facile amoveri possint.

Etsi vasa cum flosculis serico contextis adornando altari bene inservire queant[4], flores tamen horti frondesque odoriferae melius convenire videntur.

Tabellae secretarum modico tantum, sed utique decenti ornamento provideantur; ceterum textus secretarum pingui praesertim scriptura literisve potius maioribus exhibeatur, ut tabellae usui celebrantis commode inserviant.

Cussinus in cornu epistolae missali supponendus e solido texto conficiatur, et si fieri potest, coloris sit officio diei convenientis. Quodsi celebranti parvum pulpitum aptius inservire videtur, non obstamus; optamus autem, ut talia pulpita, polite confecta, fors panno quoque decenti ornata sint.

Imagines et altarium sculpturae, quae antiquitatis et piae artis pretio eminent, maxima solertia conserventur, neque aliis nisi peritissimis artificibus restaurandae credantur.

Denique altarium mensae, ne sordibus pateant, mundo panno operiendae sunt; quod tegumentum autem, quando sacra fiunt, non ex parte tantum replicetur, sed semper omnino tollatur.

[1] Missal. Rom., loc. cit.

[2] Caerim. episc., lib. I, cap. 12, n. 11.

[3] Missal. Rom., rit. celebr. miss. VIII, 8; confer rubr. gen. XX, et comment. Barth. Gavanti de parando cereo.

[4] Caerim. episc., lib. I, cap. 12, n. 12.

Caput V.

De tabernaculo sanctissimae eucharistiae.

Consuetudinem asservandi in ecclesiis venerabile sacramentum, cum adeo antiqua sit, ut saeculum iam Nicaeni concilii eam agnoverit, synodus Tridentina tum propter infirmos omnino salutarem et necessariam probavit, tum propterea quoque retinendam statuit, quia sanctissimum sacramentum „non ideo minus est adorandum, quod fuerit a Christo domino, ut sumatur, institutum“[1].

Quo rectius autem illum eumdem Deum in sacratissimo eucharistiae sacramento praesentem credimus, in cuius nomine omne genu flectatur coelestium, terrestrium et infernorum, tanto magis oportet omnino, ut locus mirificae habitationis eius, thronus gratiae et increatae sapientiae sedes, praecelsa novi foederis arca, turris divinae fortitudinis, salutiferi vitae pignoris pastophorium, tabernaculum Dei cum hominibus, novum hoc, quod angeli mirantur in terris, coelum, religiosissima devotione tractetur et singulari prorsus debitae gratitudinis industria ornetur. Quae hunc in finem pie partim suadere, partim sacris ecclesiae sanctionibus insistentes, districtim praecipere decrevimus, potissimum ad sequentia redeunt:

Cum corpus Domini in uno tantum eiusdem ecclesiae loco ab episcopo designando custodiri debeat[2], locus tabernaculi eligatur tum ratione totius sacrae structurae, tum ad exhibendam tanto sacramento venerationem aptissimus, omnino conspicuus et nobilissimus. Idcirco servetur ritualis Romani rubrica praecipiens, ut tabernaculum in altari maiori utpote loco ecclesiae digniori, vel alio quod venerationi et cultui sacrae eucharistiae commodius ac decentius videatur, sit collocatum; ita ut nullum aliis sacris functionibus aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur[3]. Hinc in ecclesiis cathedralibus propter functiones, quae fiunt versis ad altare renibus, in peculiari extra chorum sacello, ornatissimo tamen, collocetur[4].

Quae in antiquioribus huius provinciae ecclesiis passim reperiuntur tum sacra armariola ad dextrum cornu altaris maioris in pariete potissimum posita, tum pastophoria columnae vel turris instar pro modo architecturae medii aevi artificiose constructa, pie omnino retineantur, et restauranda probatae artificum dexteritati credantur, ne nobilis plerumque tanta maiorum haereditas incuria vel inscitia postumorum corrumpatur.

Ne distinctis de structura tabernaculi legibus fervorem ingenii Deo famulantis piamque fidelium liberalitatem limitare videamur, suadere potius malumus et obsecrare per viscera caritatis Christi nobiscum habitantis, ut, quantum vires suppetunt, tantum audeat unita cleri populique pietas, quo dignior paretur et pretiosissimo artis humanae apparatu exornetur sacratissima arca Domini. Pie admodum optarunt patres in concilio Aquensi congregati, ut tabernacula, si fieri posset, ex auro solido essent confecta et pretiosissimis gemmis religiose ornata[5]. Cuius voti non immemor quidem, sed et paupertati condolens sanxit archidioecesana synodus Pragensis, ut tabernaculum, si e laminis argenteis aut aeneis inauratis aliave ratione elegantius haberi non potest, saltem e tabulis sectilibus,

[1] Sess. XIII, cap. 5 et 6.

[2] S. rit. congr. in Augustae Praetoriae, de die 21 iul. 1696.

[3] Rituale Rom., de ss. euchar. sacram.

[4] Caerim. episc., lib. I, cap. 12, n. 8; s. rit. congr. in Roman. 14 iunii 1845.

[5] Conc. prov. Aquense, anni 1585, de euchar. sacram., [Hard. X, 1524 D].

quae humiditatem non gignant, polite tamen elaboratis, et religiosarum imaginum sculptura ornatis et inauratis decenti amplitudine construatur [1].

Si omnis ecclesiae structura, tanto plus praecelsi sanctuarii disposito et architectura peritissimis nonnisi manibus committatur, ut venerabili ac ingeniosa formositate emineat. Nova, quae in ecclesiis struentur, tabernacula sat ampla sint, ut in iis sacramentum ipsum cum ostensorio et hierotheca minori seu sacro ciborio commode reponi queat, neque tamen sic in alto vel a fronte seu coronide mensae nimis procul posita, ut ad depromendam et exponendam eucharistiam super altare ascendere necesse sit; neve potiorem sacrae mensae partem ita occupent, ut vix in ista, quae ad sacrum faciendum necessaria sunt, locari possint. Versatilibus, quae hinc inde inveniuntur, tabernaculis, antiquiorem merito praeferimus sanctuarii structuram, congruo ostio seu foribus muniti. Quae fores, si artificiosae formositatis causa perforatae fuerint, ab intus pretioso velo obducantur, ne muscis potissimum et araneis accessus pateat.

Sit autem tabernaculum etiam intus vel panno serico, aut tela quadam pretiosa albi coloris eleganter vestitum, vel saltem solide inauratum. Sit porro bene tutum, seris sat firmis custoditum, et continuo clausum, ne ad illud temeraria manus possit extendi; clavis autem inaurata et cordula decenti ornata nullo modo cum aliis clavibus colligetur, nec ulli unquam laico aut aedituo credatur, cum potius ipsius parochi vel ecclesiae rectoris honorificum sit officium et insignis praerogativa, ut clavem hanc et sanctuarium Christi pie semper custodiat, et si fidelis fuerit custos domini sui, glorificetur [2].

Quia tabernaculum nitido ceteroquin et mundo corporali stratum nonnisi asservandae eucharistiae inservire debet, intus ab omni alia re vacuum sit oportet, adeo ut neque reliquiae sanctorum ibi recondi queant [3]. Cumque ex decreto sacrae rituum congregationis super tabernaculo nec ipsius sanctae crucis reliquias collocare et exponere liceat, hinc minime tolerari potest consuetudo superimponendi pictas imagines, sculpturas, vasa florum aliaque ornamenta ita, ut idem tabernaculum pro basi inserviat [4]. Immo nec in ostiolo seu ipso aditu tabernaculi talia collocare convenit [5].

Essentialem denique pastophorii ornatum constituunt lampades, quae, prout rituale Romanum loquitur, plures sint, sed una saltem diu noctuque perpetuo colluceat [6]. Ut istud lumen Christi numquam deficiat, iugiter quippe oleo nutriendum: sollicitudinem et vigilantiam parochorum, omniumque qui ecclesiis praesunt, paterno affectu obtestamur, illorum conscientiam gravissime onerantes, quorum, quod absit, socordia vivificum lumen mundi lumine continuo ardenti venerari nesciat. Quodsi enim alendo igni sacro sumptus ecclesiae forent impares, bonus ac fidelis custos Domini oratione, verbo et opere exardescere faciat ignem in cordibus fidelium, quorum pia liberalitate mox sine dubio rutilans lampadum ignis sanctuarium Domini collustrabit, praedicabitque memoriam mirabilium eius.

Caput VI.

De supellectili in ambitu aedis sacrae disponenda.

Eminens et salutifera dignitas, quae sacramento regenerationis nostrae ex aqua et Spiritu sancto inest, poscit omnino, ut baptisterium, quo nulla ecclesia parochialis carere potest, decenti loco positum sit, et solidissimo materiae ac formae apparatu emineat. Pie proinde maiores nostri aut peculiare sacellum, nomine sancti Ioannis Baptistae passim insignitum, ministrando baptismi sacramento dedicarunt, aut in ecclesiae loco illustriori, videlicet a latere, ubi evangelium legitur, seu ad significandum mysterium in vicinia ostii maioris baptisteria condiderunt [1]. Antiquam hanc traditionem summopere commendantes, volumus quoque ut baptisterium, quantum fieri poterit, ab ecclesiae parietibus paulo remotius collocetur; decet enim, ut sacerdos, ministri, patrini ceterique conferendi huius sacramenti testes commode adstare queant. Si facultates suppetunt, fons baptismalis paretur ex marmore, aut alio lapide, attamen non spongioso, sed solido ac bene polito; sin minus, conficiatur e stanno; baptisteriis autem ex ligno confectis vas immittatur stanneum, bene aptatum, aut pelvis eiusdem materiae sat ampla et profunda, ut sufficientem pro baptizandorum multitudine copiam aquae capere possit. Cum ex praecepto ritualis Romani baptisterium sera et clave munitum, atque ita obseratum esse debeat, ut pulvis vel sordes intro non penetrent: congruo operculo pro ratione structurae decenter ornato provideatur, in eoque, ubi commode fieri potest, depingatur imago sancti Ioannis Christum baptizantis [2]. Convenit etiam, ut cancellis circumseptum, et apto armariolo instructum sit, in quo minora supellectilia ad ministrandum baptismi sacramentum necessaria commode asserventur. Ceterum fons baptismalis binis per annum vicibus, occasione nimirum novae benedictionis, sabbatis Paschae et Pentecostes faciendae [3], per ipsum parochum aut alium sacerdotem diligenter purgetur, aqua vero residua in sacrarium mittatur. Quodsi tempore intermedio sacra unda inveniatur ita imminuta, ut vix amplius sufficiat, aliquantula aquae non benedictae copia immitti poterit; si autem omnino defecerit aut prorsus fuerit corrupta, nova fiat fontis benedictio.

Sedes confessionales in singulis ecclesiis tot desiderantur, quot confessarii in frequentiori populi concursu adhiberi solent [4]. Quodsi, vel deficiente dotis copia, vel pro angustia loci plures haberi non possint, sedes quaedam parentur minoris structurae, quae casu necessitatis in ecclesia commode collocari et facile iterum amoveri poterunt, quae vero decenter aptatae et omnino laminis atque crate perforata inter poenitentem et sacerdotem instructae sint [5]. Iisdem laminis ab utroque latere confessarii interpositis, cratibusque perforatis provideantur maiores, quae in ecclesiis habentur sedes confessionales, conspicuo et apto loco disponendae. Sint autem non affabre solum, sed, quantum fieri potest, commode etiam conditae, ne confessarius praesertim, laborioso alioquin officio defatigatus, aliam ex incommoda sede molestiam experiatur. Ut non obstante poenitentium concursu liberius respirare queat, sedes confessionalis uno alterove gradu a superficie pavimenti elevata, et insuper aut asserculo versatili aut serico velo ductili provisa sit, cuius ope sacerdotis facies occultetur, ita ut proinde poenitentem loquentem facilius percipere, et vel ipse minus impeditus verba ad eum facere possit. Sed et confitentium commoditati aliquatenus consulere, non abs re est; unde consentaneum videtur, ut appositis laminis

[1] Syn. archidioec., anni 1605, de sacram. euchar.
[2] Prov. XXVII, 18.
[3] Rituale Rom. loco supra citat.
[4] S. rit. congr., decr. gen. de die 3 april. 1821, et in Tridentin. 12 mart. 1836.
[5] S. rit. congr., in congr. Mont. Coronae, 22 ian. 1701, ad 10.
[6] Loco supr. cit.

[1] Cf. s. Carol. Borrom., instr. fabr., lib. I, cap. 19.
[2] Rit. Rom., de sacr. bapt.
[3] Cf. missal. Rom., sabb. sancto et vig. pentec. — S. rit. congr. in Lucana, 12 april. 1755 et in Urbevetan., 7 decemb. 1844.
[4] Archid. syn. Prag. 1605, de eccles. cultu.
[5] Rituale Rom., de sacr. poenit.

versatilibus, in superiori parte perforatis, a circumstantibus separentur, et facie hac ratione occultata liberius confiteantur. Genuflexorium porro apte paratum sit, et crucis quaedam imago coram oculis poenitentium posita paventes et contritos soletur.

Suggestus pro concione dicenda, si elegantior non habetur, saltem ex tabulis sectilibus iisdem[que] firmioribus congrua, prout ecclesiae structura poscit, forma et apparatu decenti conficiatur, et ab evangelii latere loco conspicuo et aptissimo positus sit, ut fideles, etsi fors non omnes concionatorem videre, certe tamen verba eius facilius percipere queant[1]. Ambones a latere epistolae pridem collocati opportuna restaurationis occasione, quatenus fieri poterit, transferantur.

Sedilia laicorum in ecclesiis huius provinciae usitata sic disponantur, ut ecclesiae non sint impedimento. In choro seu capella maiori non collocentur, neque reliquis altaribus nimis prope apponantur. Propria singulis laicis sedilia nonnisi data rectoris ecclesiae licentia vel ratione antiquae consuetudinis tolerari possunt. Ceterum solido opere ligneo sic conficiantur, ut fideles genibus flexis sacro interesse queant.

Subsellia, quae in choro maiori usui celebrantis et ministrorum assistentium inserviunt, a cornu epistolae iuxta altare ponantur[2]; in eodem latere abacus quoque seu credentia collocetur, altaris instar decenter parata, mundo linteo alioque congruo ornatu provisa, et sat ampla, ut praeter crucem cum duobus candelabris supellectilia ad sacrum faciendum necessaria commode capiat[3].

Labra seu vasa aquae lustralis praeter gestatoria, quae in sacristia asservantur, in ecclesia praesto sint immobilia, totque, quot passim ostia ingredientibus patent, cum in vicinia valvarum pio fidelium usui inservire debeant. Si fieri poterit, parieti non inhaereant, sed potius e marmore aliove lapide solido confecta, congruo columellae scapo suffulciantur[4].

Chorus denique, in quo cantores et divinam musicam exercentes conveniunt, eius sit amplitudinis, ut illi ipsi pietatis suae officio absque omni divini officii perturbatione commode vacare queant. Ne autem vel inviti fidelibus in ecclesiae navi congregatis distractionis ansam praebeant, consultum videtur, ut chori huius septa cratibus ex ligno aliave materia eleganter confectis et decenter ornatis provideantur, quae crates quippe tam altae sint, ut cantores et musici, quantum fieri poterit, a populi conspectu occultentur. Organorum apparatus externus structurae et reliquo ecclesiae ornatui respondeat.

Caput VII.

De vasis, paramentis et supellectilibus sacrificii.

1. Cum inter vasa mystica illa sint prima et praestantissima, quae ad offerendum et consecrandum panem vitae aeternae et sanguinem salutis perpetuae requiruntur, hinc tenore missalis Romani distincte declaratur, calicem, ad quem omnino patena quoque pertinet, debere vel argenteum esse aut saltem habere cuppam argenteam, intus inauratam cum patena itidem inaurata[5]. Permittimus quidem, ut qui in ecclesiis sufficienti dote destitutis calices cum patenis supersunt ex aurichalco vel cupro confecti, dummodo bene inaurati sint, adhiberi interea queant, donec vel nova inauratione vel alia restauratione non indiguerint; simul autem monemus et praecipimus, ut data eiusmodi occasione saltem cuppae et patenae substituantur argenteae ab omni parte inauratae. Si enim ecclesiarum proventus ad tales sumptus faciendos haud sufficerent, lubentes confidimus fore ut, adunato pastorum et fidelium fervore, digna comparentur vasa Domini.

Eadem decoris ratio postulat, ut ciborium quoque saltem cuppa argentea, et ostensorium maius, quod vulgo monstrantiam appellamus, orbiculari lamina seu lunula ex auro vel argento confecta provideantur. Praeter ciborium maius, in quo eucharistiae particulae pro quotidiano usu fidelium ad mensam Domini accedentium asservantur, aliud quoque ciborium parvum, quantum fieri poterit, praesto sit, in usum quippe infirmorum, aliorumve qui ecclesiam adire nequeunt; convenit enim omnino, ut ssm̃um sacramentum praesertim ad infirmos, qui intra oppidum aut certe prope illud degunt, in ciborio potius quam in alio exiguo vasculo deferatur. Illud ipsum autem vasculum parvum, in quo vel deficiente minori ciborio eucharistia ad infirmos communiter, vel ad procul exsistentes deferri solet, si non argenteum, solide saltem auro illitum sit, et firmo cooperculo bene clausum, ut quodcumque eucharistiae profanandae periculum removeatur. Ceterum antiquiorem formam calicis, cuius basis videlicet latius patet, nec non vetustam structuram ostensorii maioris, ad instar tabernaculi seu turris compositi, admodum commendabilem censemus.

Pyxides, in quibus consecrandae particulae tum maiores tum minores asservari solent, mundae, bene clausae, eiusque amplitudinis sint, ut plures etiam hostiae commode immitti et sine laesione depromi queant. Urceolos crystallinos seu e vitro pellucido solide confectos plurimum probamus. Candelabra ex aurichalco vel ex aere campanarum confecta, stanneis et ligneis utcumque ornatis praeferimus. Cymbala seu tintinnabula gestatoria utique dignioris formae sint, quam illa quae usui profano passim inserviunt. Thuribulum non nimis magnum sit, sed potius, prout moris erat antiquitus, modicum et sat commodum, ut incensatio calicis potissimum et altaris sine difficultate fieri possit; basim naviculae commendamus firmam et ampliorem, cui quippe tuto innitatur.

2. Inter sacra paramenta praecipuum habemus vestem sacerdotalem, per quam caritas intelligitur[1], planetam seu casulam, „quae super omnes vestes est, ante pectus et post humeros, ut Deus ametur et proximus, amicus et inimicus; quae instar parvae casae est, quia totum hominem tegit caritas.“[2] Dolemus autem, impraesentiarum casulas esse adeo decisas contra debitam maiestatem et in aliam prope speciem deformatas, ut si cum prisca et propria huius indumenti forma componantur, vix suum tueantur nomen[3]. Quam degenerationem, ut verbis utamur clarissimi cardinalis Bona, nullo pontificum seu synodorum decreto stabilitam invenimus[4]. Antiquis proinde maiorum traditionibus innixi, innovamus decretum synodi archidioecesanae Pragensis, mandantes, ut quae amodo casulae novae comparabuntur, longe pateant ad minimum ulnas duas, et ab utroque latere infra humeros aliquatenus dependeant[5]; fas-

[1] Syn. arch. Prag., loco sup. cit.
[2] Missale Rom., rubr. gen. XVII, 6.
[3] Caerim. episc., lib. I, cap. 12, n. 19.
[4] S. Carol. Borr., *Instr. fabr.*, lib. I, cap. 21.
[5] Rit. celebr. miss., I, 1.

[1] Pontif. Rom., de ord. presbyt.
[2] Thesaur. ss. rit. a Barth. Gavant, p. II, tit. 1; confer Pet. Bles. [l. Petri Comestoris, cf. prol. in ed. Migne ad opp. Petri Bles., pag. XIX D], *Sermo 41 in syn. [Patr. lat.*, ed. Migne, CXCVIII, 1820 B].
[3] Confer Catalani, *Commentar. ad caerim. episc.*, lib. II, cap. 8, § 19, n. 3, et I. Fornici, *Instit. liturg. in usum semin. Romani*, p. I, cap. 11.
[4] *Rer. liturg.*, lib. I, cap. 24, § 8.
[5] Ulnae mensuram seu longitudinem extendimus ad tres palmas; per palmam autem intelligimus tantum spatii, quan-

ciam porro habeant decentis latitudinis assutam, ab anteriori et posteriori parte usque ad extremum dependentem, cui altera fascia transversalis crucis quamdam speciem exprimat [1]. Volumus étiam, ut in ecclesiis cathedralibus aliisque insignioribus, praesertim regularium, casulae plicatae praesto sint, et prout generales missalis Romani rubricae de qualitate paramentorum docent, adhibeantur [2].

Dalmatica diaconi eiusdem cum casula longitudinis sit, manicisque ad manum usque protensis et paulo amplioribus differat a tunica subdiaconi, veste videlicet simili quidem, ast paulo breviori, cuius manicae proinde breviores quoque et strictiores esse debent.

Pluviale duabus ulnis paulo longius, et pro semicirculi ratione late pateat. Inferiores huius indumenti, nec non dalmaticae ac tunicae extremitates congruis fimbriis seu laciniis, potius quam limbis ornentur.

Stola longitudinis sit ulnarum saltem quatuor, ita ut infra genua producatur; latitudine vero vix dimidium unius palmae attingat; ceterum ab utraque parte extrema sensim paululum latius patens praefato fimbriarum ornatu provideátur. Eiusdem latitudinis sit manipulus pariter fimbriis ornandus, cuius tamen longitudo duas palmas nullo modo excedat. Stolae et manipulo tres cruces, nisi panno intextae sint, annectantur, una in medio, reliquae in utraque parte extrema.

Prout stola et manipulus, sic etiam bursa et velum calicis ex eodem panno conficiantur, ut videlicet cum casula conveniant. Quodsi casula ex panno non serico confecta sit, velum saltem calicis debet esse sericum [3], coloris paramentorum, et sat longe lateque patens, ita ut calicem ex omni parte tegat, cum quippe sacerdos ad altare procedens calicem velo undique coopertum deferre debeat.

Cum item de praecepto sit, ut sacerdos capite cooperto accedat ad altare [4], singuli, qui birreto uti debent, proprium habeant, capiti decenter aptatum, tribus apicibus instructum [5], et ita imponendum, ut pars illa, quae apice caret, a sinistra sit.

Quae de colore paramentorum tum generalibus rubricis [6], tum variis sacrae rituum congregationis decretis sancita sunt, ad amussim observentur oportet. Nominatim igitur mandamus, ut eliminato pedetentim usu paramentorum caerulei coloris praescriptus color violaceus in usum deducatur. Eiusdem coloris violacei sint quoque vela seu linteamina, quibus tempore adventus et quadragesimae imagines altarium teguntur. Ex decreto praefatae rituum congregationis, etiam usum coloris flavi tam in sacrificio missae, quam in expositione ssmi sacramenti eliminandum esse declaramus [7]. Cum eadem sacra congregatio iterato edixerit, minime continuari posse usum illarum ecclesiarum, quae pro colore tam albo, quam rubro, viridi et violaceo, utuntur paramentis vel flavi coloris vel mixtis diversi coloris floribus: hinc sacra paramenta conficiantur potius ex panno seu textili unius tantum coloris, vel saltem unus color ita praedominetur, ut facile primarius dignoscatur, et paramenta unius potius quam alterius coloris dici possint [1]. Haecce ut in posterum serventur, districtim praecipientes, obtenta facultate indulgebunt episcopi, ut quae in ecclesiis huius provinciae supersunt paramenta, etiamsi praefatis decretis minus respondeant, licite tamen adhiberi possint, donec consumantur.

Velum humerale subdiaconi in sacro solemni adhibendum coloris sit convenientis missae diei; velum autem celebrantis in expositione ssmi sacramenti numquam alius nisi coloris albi sit; prout vela ciborii quoque, nec non bursae et baldachini deferendo venerabili sacramento inservientes ex albi coloris panno confecta sint oportet [2].

Prout in altari ad sacrum pro defunctis faciendum parato, sic etiam in paramentis nigri coloris cruces albae, vel mortis imagines, et multo minus ethnicorum symbola nullo modo appareant [3].

3. Ut porro, quod inde ab ecclesiae primordiis de reliquis indumentis sacris et sacrificii supellectilibus traditum est, pie custodiatur seu restituatur: generali supra laudatae congregationis decreto innixi, auctoritate sedis apostolicae praecipimus, ut amictus, albae, corporalia, pallae, purificatoria et altarium tobaleae ex lino aut cannabe conficiantur, non autem ex alia quacumque materia, etsi munditie, candore et soliditate linum aut cannabem aemulante et aequante. Pauperibus potissimum ecclesiis parcentes, permittimus quidem, ut amictus, albae, tobaleae et mappulae, si quae ex gossypio habentur, adhiberi interea possint, usquedum consumantur; districte vero iubemus, ut corporalia, pallae et purificatoria, post lapsum unius mensis a praesentis decreti publicatione, linea omnino sint vel ex cannabe, interdicto aliorum usu, quae ex gossypio supererunt [4].

Eadem traditionis continuae et mysticae significationis ratio exigit, ut etiam superpellicia et rochetta, item mappae dominicales, quibus nimirum mensa ad dispensationem sacrae communionis destinata tegitur, nec non reliqua textilis materiae supellectilia, quantum fieri potest, ex lino aut solida cannabe conficiantur, seclusis praecipue telis cuiuscumque generis, quae vel materiae vilis sunt, vel profanum ornatum redolent.

Signum crucis amictui in medio insuendum de praecepto est [5]. Ad exornandas albas texta reticulata non requiruntur, quae alioquin nisi pretiosa sint, vix commendari merentur; si vero solida quaedam adhibentur, rubrum supponere fundum minime licet [6]. Cingulum ex candido lino confectum serico praeferendum ducimus [7]. Pallae, cum omnino lineae esse debeant, studiose conficiantur et aptae sint, ut calici tuto imponi queant.

4. Monemus tandem et in Domino obtestamur ecclesiarum rectores et pastores, ut suscepti in sacra ordinatione officii sui numquam non memores, vasa Domini omni, qua decet, pietate tractare et custodire sciant; id sine dubio maximi habentes et quoquo modo aemulantes, ut omnia et singula vasa tum congruae materiae pretio, tum religiosae artis ministerio excelsae cultus divini dignitati respondeant. Pro conficiendis paramentis nisi pannus sericus vel qui damascenus appellatur, praesto sit, solidum saltem procurabunt textum, a quolibet profanae texturae genere omnino diversum, typis eccle-

tum vir maioris staturae expansa manu extremitate pollicis et medii digiti comprehendere potest.

[1] Synod. Prag. anno 1605, de sacrist. Confer *De imit. Christ.*, lib. IV, cap. 5, n. 3.

[2] Rubr. gener., XIX, 6.

[3] Missal. Rom., rit. celeb. miss., I, 1.

[4] Missal. Rom., loco cit., II, 1.

[5] S. rit. congr. in Venusin., 7 dec. 1844.

[6] Missal. Rom., rubr. gen., XVIII.

[7] S. rit. congr. in Marsorum, de die 12 novemb. 1831; et in Veronen., de die 16 mart. 1833; item in Firman. ad 8, 1, de die 22 septemb. 1837.

[1] S. rit. congr. in Vicen., de die 19 decemb. 1829, et in Marsorum, de die 7 april. 1832.

[2] S. rit. congr. in Taggen., 9 iul. 1678. — Ritual. Rom., de sacram. euchar. — Caerim. episc., lib. I, cap. 14, n. 1.

[3] Caerim. episc., lib. II, cap. 11, n. 1.

[4] Decret. gener. s. rit. congr., de die 18 maii 1819.

[5] Missal. Rom., rit. celeb. miss., I, 3.

[6] S. rit. congr. in una ordin. S. Ioann. de Deo, 17 aug. 1833.

[7] S. rit. congr. in una congr. Montis Coronae, ad 7, de die 22 ian. 1701.

siasticis adornatum, et non nimis rigidum sed materiae potius mollioris, ut indumenta sacra, prout alioquin in vestibus requiritur, commode aptata, corpus decenter ambiant, neque indutum quapiam rigiditate impediant. Meminerint praesertim, paramenta, prout rubrica loquitur, non debere esse „lacera aut scissa, sed integra et decenter munda ac pulchra“ [1]; unde a gravi culpa non excusabuntur illi praesertim viri ecclesiastici, ad quos sacrae supellectilis cura spectat, nisi studiose attendant, ne cuiuslibet immunditiae et indecentiae rerumque divinarum vilipensionis species in domo Dei reperiatur.

Cum ad sacerdotii dignitatem evecti, ab officio reliquorum ordinum minime se exemptos arbitrari possint, hinc potissimum ceu ostiarii agant quasi rationem reddituri Deo pro iis rebus, quae clavibus sibi commissis recluduntur [2]. Cumque subdiaconum inter alia oporteat pallas altaris et corporalia abluere [3], officii istius memores linteamina haec, itemque purificatoria ipsi prius in vase quodam nitido diligenter abluant, et tunc demum piis laicorum manibus lavanda committant.

Calix et patena solummodo per episcopum consecrantur, et si fuerint denuo inauratae, nova consecratione indigent. Reliqua vasa et paramenta sacra ab aliis quoque sacerdotibus benedici possunt, qui stante sedis apostolicae facultate ab ordinario deputati fuerint [4].

Caput VIII.

De sacristia.

Quae de recta dispositione sacristiae eiusque supellectilis ultima synodus archidioecesana Pragensis, legi et traditioni ecclesiasticae innixa, sapientissime statuit: patres in hoc provinciae concilio adunati grato assensu excipiunt, et praesenti decreto innovare minime ambigunt.

Prae ceteris igitur curabunt ecclesiarum rectores, ut a sacristiis loco fors uliginoso conditis, nisi alio loco magis idoneo reaedificari possint, nociva humiditas quoquo artificii et industriae modo arceatur. Quae autem novae struuntur sacristiae, quatenus fieri potest, versus meridiem vel orientem locentur, eiusque sint amplitudinis, ut et necessaria supellectilia commode disponi, et plures potius aptari queant fenestrae, clathris et vitreo opere munitae, coelo sereno facile aperiendae.

Quodsi in sacristia, ob angustiam loci, altare haberi non possit, armarium aliquod, in quo sacra supellectilia asservantur, sic aptetur, ut altaris quodammodo mensam repraesentet. In fronte huiusmodi armarii crux aliaeque sacrae imagines emineant, ab utroque latere autem tabulae ponantur, in quibus non tantum orationes, cum celebraturus paramentis induitur, dicendae, sed etiam missae per annum tenore fundationis persolvendae, item collectae ex ordinarii mandato sumendae, tandem et renovationes sanctissimae eucharistiae sedulo descriptae sint. Meminerint autem ecclesiarum rectores, sanctissimum sacramentum bis omnino per singulos menses esse renovandum.

Armaria tot sint commode constructa, quot et qualia vasorum et paramentorum sacrorum, nec non reliquorum supellectilium varietas et copia requirit, quae omnia congruo ordine distincta firmisque seris munita et clausa sint. Loculi ad asservanda sacra vasa destinati decentius in superiori parte illius armarii habeantur, quod, instar altaris, eminentiorem sacristiae locum occupat. Armaria paramentorum sic constructa, ut sacra indumenta potius suspensa asservari queant, prae ceteris commendamus; dummodo vero sat ampla sint adeo, ut vestes nullo modo rugis laedantur, quod et alias maxime cavendum est. Libri sacrae liturgiae, videlicet missalia et ritualia prout etiam libri evangeliorum, ordinis divinorum, aliique ex praecepto ordinarii in sacristia asservandi propriis loculamentis custodiantur. Decet enim omnino, ut potissimum sacrae liturgiae libri religioso decore emineant et summa solertia tractentur; unde expresse prohibemus, ne missalia et ritualia lacera et immunda in sacris adhibeantur.

Lavacro et sacrario, quod alii passim piscinam vocant, nulla ecclesia careat. Lavacrum in apto sacristiae loco parandum, nisi lapideum habeatur, e cupro vel stanno solide confectum et sic dispositum sit, ut aqua ex gutturnio in pelvim, et inde per fistulam in sacrarium, vel in aliud vas idoneum, parieti excavato appositum, defluat. Vas illud et pollubrum, si quo uti necesse sit, proiecta in sacrarium ablutione frequentissime purgentur, ne sordium colluvies foetorem causet. Mantilia ad manus abstergendas munda, ideoque saepius mutanda praesto sint duo, quorum uno soli sacerdotes utantur, altero ministri. Ipsum autem sacrarium, nisi aptius pone altare maius aut in sacristia construi possit, loco contiguo extra ecclesiam paretur. Fiat quippe fossa sat profunda et ampla, quae excepto fundo undique opere latericio vestita sit, operculo lapideo vel ligneo tuto claudenda.

Nisi decens quoddam receptaculum seu oratorium adsit, ubi sacerdotes ante et post functiones sacras piae recollectioni commode vacare possunt, scabellum saltem in sacristia paretur, cui crux et ex utroque crucis latere tabulae superponantur, in quibus orationes ante et post missam dicendae descriptae sint.

Permittimus quidem, ut in sacristiis praesertim amplioribus sedes quaedam confessionalis commode aptata, crate tamen instructa collocetur, quae excipiendis potissimum confessionibus surdastrorum, senum et infirma valetudine laborantium optime inservire poterit; ordinarie autem pro ministrando poenitentiae sacramento sedes confessionalis in ecclesia collocata adeunda est.

Denique non possumus non impense monere parochos et ecclesiarum rectores, ut sit eis fidelissima cura sacristiae diebus ac noctibus, prout in ipsum officium ostiariorum electi spoponderunt. Quae vel ideo ceu vigiles domus Dei custodes ab ipsa ecclesia omnino removere non dubitant, eadem quoque a sacristia arceri pro viribus contendant. Idcirco non tantum sollicite providebunt, ut sacristia quoque tempore munda, nitida et bene ordinata sit, sed vigilabunt etiam, ut ibidem, quantum negotia necessaria et ministrorum officia patiuntur, religiosum perpetuo servetur silentium: unde conventus et confabulationes aedituorum nugasque parvulorum, qui deficientibus clericis ad ministeria quaedam admittuntur, minime tolerabunt, et, quantum fieri poterit, praepedient ne populus per sacristiam indiscriminatim adire ecclesiam assuescat.

Caput IX.

De asservatione sacrorum oleorum.

Quanta cura et sollicitudine sacra olea tractanda et asservanda sint, vel ex eo facile colligitur, quod ab ipsis solum episcopis, sub sacrosancto in coena Domini sacrificio solemnissimo ritu consecrata, singulis per totam dioecesim fidelium turmis in

[1] Missal. Rom., rit. celeb. miss., I, 2.
[2] Pontif. Rom., de ord. ostiar.
[3] Pontif. Rom., de ord. subd.
[4] S. rit. congr. in Leodien. 14 iun. 1845. — Missale Rom., loco citato, de praep. sacerd., 1 et 2.

signum communionis ecclesiasticae offeruntur, ut novetur sexus omnis unctione chrismatis, ut sanetur sauciata dignitatis gloria, et uncta fronte sacrosancta influant charismata [1], ut tandem, qui baptismo renatos vivo olivae et chrismatis signo contra iura daemonum defendit, illis ipsis in agone constitutis per sanctam unctionem et piissimam misericordiam suam, quidquid fragiles deliquerint, clemens indulgeat.

Hinc in omnibus ecclesiis, quibus sacra olea creduntur, vascula praesto sint argentea intusque deaurata, aut saltem stannea bene obturata, quae vasa singula propriam habeant inscriptionem maiusculis literis incisam [2], nisi iam ipsa peculiari forma et diverso suo artificioso ornatu distincta sint; prout maiorum pietati olim moris fuit, vascula quoque pro diversitate oleorum vel turris instar aliove congruo modo ingeniose confecta aptissimis consecrati doni coelestis symbolis adornare. Praeter illa maiora vasa ut minora etiam ad usum quotidianum habeantur, pariter ex argento, si fieri potest, aut stanno, sive separata sive coniuncta, apte tamen distincta et bene cooperta, ipsius ritualis Romani instructione admodum commendatur [3].

Sacra olea, carissima haec divinae gratiae et misericordiae pignora, in loco proprio honesto ac mundo, bene clauso serisque munito asserventur, clave semper et ex officio ab ecclesiae rectore pie custodita, ne ab alio nisi a sacerdote temere tangantur, aut eis sacrilege quisquam abuti possit [4]. Etsi ceterum in ipsa sacristia locum talem decenter aptare liceat, magis tamen convenit, et idcirco optamus ardenter, ut pro digna sacrorum oleorum asservatione potius in ecclesiis congrua armaria struantur pio ornamentorum delectu interius exteriusque decoranda. Tale armarium, in quo scilicet tantum sacri chrismatis et olei catechumenorum vascula reconduntur, monente sancto Carolo Borromaeo, convenienter in ipso baptisterii sacello aut saltem prope baptisterium ab aliquo latere in pariete aut parieti adhaerens erigatur, foribus et seris bene clausum, exterius aptis sculpturis ornatum, intus autem panno serico albi coloris undique circumvestitum [5]. Alterum pro custodiendo oleo infirmorum armariolum, in altaris seu capellae vicinia, ubi augustissimum sacramentum asservatur, simili modo congruo aptetur; in quo, deficiente altero armario, cetera etiam olea sancta custodiri possunt.

Si unctionis medicina coelestis ad infirmos defertur, vasculum sacri olei panno serico violacei coloris coopertum sit, sciantque parochi ad religiosae sacrorum oleorum asservationis officium pertinere, ut ipsi vel alii ecclesiae ministri, non autem laici neque aeditui sacra olea, quantum fieri potest, honorifice deferant [6].

Caput X.

De coemeteriis et sepulcris.

1. Coemeteria ecclesiis contigua, sicubi praesto sunt, religiose conserventur, neque, nisi ob graves causas, ab episcopo probandas aboleantur. Convenit enim omnino ut, quatenus fieri potest, penes ipsam domum Dei, unde renati in Christo aquam vitae aeternae hauriunt, corpora quoque defunctorum in Domino beatae quietis locum inveniant. Nec illud praeterea parvi momenti censendum est, quod coemeteria in ipso vivorum prospectu posita, tum ad fovendam caritatem erga fideles in somno pacis dormientes, tum ad conditionis humanae memoriam continuo excitandam plurimum conferant.

Pro aedificandis extra vicos et urbes coemeteriis locus ex arbitrio episcopi eligatur quoquo modo aptissimus; non nimis dissitus, siccus, et quantum regionis natura permittit, aliquatenus saltem editior, sat commodus insuper, ut sacra funebria absque ullo impedimento fieri, et ipsa coemeteria, suadente devotione et christiana caritate, facile a fidelibus frequentari queant. Area porro maioris potius sit dimensionis, ita ut tumulandorum multitudini etiam tempore pestis sufficiat. Neque proinde abs re erit, providere iam in ipsa loci electione, ut coemeterium, si fors decursu temporis necessitas cogeret, commode ampliari possit.

Ut a coemeteriis utpote locis sacris cuiuscumque profanationis periculum facilius arceatur: firmis undique parietibus septa sint, valvisque bene munitis provideantur; quae quidem, nisi cum usus venerit, minime pateant. Quo melius autem clausis etiam valvis praetereuntes seu tumulos visitaturi piae suae devotioni satisfacere queant, patentes ex utraque ostii maioris parte fenestrae erigi poterunt, ferreis tantummodo clathris munitae, quibus ab exteriori parietis parte lapidea scabella apponantur, ut inspecturi commode flexis quoque genibus preces pro defunctis persolvere possint. In fronte portae maioris, vel Christi resurgentis imago, vel alius symboli christiani ornamentum, seu conveniens saltem inscriptio e sacris literis desumta emineat.

Ad essentialem coemeteriorum supellectilem pertinet potissimum crux in medio, quantum fieri poterit, collocanda, in altum erecta, solidissima basi suffulta et pro facultatum modulo decoranda. Quodsi opes suppetunt, decet omnino, ut in coemeterio sacellum etiam erigatur, congruo altari et necessaria supellectili pro offerendo missae sacrificio provisum. Sicubi ossuaria adsunt, curabunt animarum curati, ut defunctorum exuviae pia mente et apto ordine collocentur, ita ut viventium corda vel ipso ossium praeconio salubriter moveantur. Ceterum ossa quae, deficiente tumulorum copia, exhumari debent, in apto quodam coemeterii loco tumulentur, ut profanationis cuiuslibet periculum arceatur, et pax exuviis quoque eorum sit, quibus requiem aeternam a Domino precamur. Adsit denique decens repositorium, in quo tumulanda pauperum cadavera usque ad diem depositionis honesta ratione locari, et cenotaphia aliaque funeralia instrumenta tuto recondi queant.

Pia erga defunctos caritas coemeteria hic illic eum in modum condere et adornare solet, ut parietes intrinsecus ab omni parte congruis porticibus vestiti et sacris imaginibus ac epitaphiis religiose instructi appareant. Huiusmodi structurae modum et pietatis morem summopere laudamus, optantes ut, saltem in locis insignioribus, prout sanctus Carolus Borromaeus monuit [1], et opulentis recens erigenda coemeteria praefato modo aedificare liberalitati Christi fidelium placeat. Dispositio autem coemeterii quomodocumque conditi ea tamen sit, ut, nisi alia obstent, defunctorum cadavera orientem respiciant, unde vexillum regis crucifixi fulget, cuius lux perpetua luceat eis. Morem pietate catholica dignum, imponendi nimirum singulis tumulis crucem cum vasculo aquae lustralis, pro merito laudamus; solliciti ecclesiarum rectores vigilabunt, ne cruces aurae iniuria deciduae negligantur, vel irreligiose prorsus tractentur.

[1] Confer rit. consecrat. ss. oleorum.
[2] Rituale Rom., de baptism.
[3] Loco citato.
[4] Loco citato.
[5] Instruct. fabr., lib. I, cap. 19.
[6] Rituale Rom., de unctione extrema.

[1] Instruct. fabr., lib. I, cap. 27.

Non minorem pastorum vigilantiam et curam epitaphia sibi vindicant et tumulorum elogia, ne scilicet absona et profana compositione sua oculos auresque fidelium offendant, ideoque potius lapides offensionis, quam christianae fidei et caritatis monumenta dici mereantur. Volumus itaque, ut parochi ceterique viri ecclesiastici, quibus coemeteriorum cura concredita est, data eiusmodi occasione, petentibus sano consilio succurrant; artificibus autem et Christi fidelibus, qui defunctorum tumulos epitaphiis ornare cupiunt, suademus in Domino, ut vel dubio occurrente maturum sacerdotis iudicium et consilium sibi expetant, vel sponte oblatum grato corde excipiant.

Quoniam stipendia peccati mors, utique non decet, ut coemeteria instar horti ita colantur, ut visitantibus recreationis potius, quam religiosae aedificationis materiam praebeant. Quia vero speramus, fore ut mors absorbeatur in victoria, pariter cavendum est, ne sacrata christianorum coemeteria iusto decore et ordine destituta, nonnisi terram miseriae et tenebrarum significent, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Curabunt itaque ecclesiarum rectores, ut in coemeteriis omnia et singula bene ordinata, munda et loco sacro digna sint.

Sacerdotum et clericorum cuiuscumque ordinis sepulcra, ubi fieri potest, a tumulis laicorum separata sint, et prout rituale Romanum praecipit, decentiori loco sita. Optamus proinde, ut in civitatibus cathedralibus aliisque maioribus, ubi clerus numerosus est, locus in coemeteriis eligatur communis et dignior pro sepeliendis viris ecclesiasticis; decet enim, ut quomodo in vita dilexerunt se, ita et in morte non sint separati[1].

Pro vetusta et laudabili ecclesiarum consuetudine etiam infantes baptizati et parvuli, qui ante annos discretionis obierunt, speciales in coemeteriis et separatos ab aliis loculos et sepulturas habeant, quatenus commode fieri potest; alias enim, prout decisiones congregationum sedis apostolicae docent, sepeliri poterunt in sepulcris maiorum vel in promiscuis coemeteriorum tumulis[2].

2. Si cui locus sepulturae, episcopo quippe licentiam conferente, in ecclesia dabitur, humi tantum detur, ita ut defunctorum cadavera in tumbis profundis infra terram collocentur. Nullo autem modo sepulcra in choro seu capella maiori condantur, neque sub altarium predellis, a quibus potius adeo remota sint, ut ne quidem infimum altaris gradum seu scabellum attingant[3]. Stante porro decreto Pii papae V de non tolerandis conditoriis super terram elevatis, sepulcra et monumenta cum reliquo ecclesiae pavimento sic aptentur, († ita) ut neque e solo emineant, neque transeuntibus impedimento sint[4]. Ostia sepulcrorum securitatis causa duobus lapidibus contegantur; in quorum superiori, crucis signum aut aliud sacrum symbolum minime sculptum sit, ne vel luti inquinamento, vel invito transeuntium gressu profanari videatur; sed et alius generis sculpturae seu ornamenta et epitaphia nonnisi obtenta episcopi approbatione admitti poterunt.

Caput XI.

De institutis pro augmento decoris domus Dei erigendis.

Cum dispersa congregare et congregata conservare pia sit huius synodi intentio, patribus consilia de rebus ecclesiasticis conferentibus summopere in votis est, ut etiam decor domus Dei unitis cleri populique fidelis viribus in hac provincia promoveatur. Ad praeclarum finem hunc ipso Deo iuvante assequendam, praesenti decreto sequentia proponunt et sanciunt: in qualibet dioecesi et quidem in civitatibus cathedralibus erigatur sub auspiciis episcopi pia sodalitas pro decore domus Dei, christiana liberalitate et ministerio artis ecclesiasticae promovendo. Statuta huius unionis, cuius sodales tum sacerdotes tum pii laici esse poterunt, episcopi provinciae, collatis inter se consiliis, exarabunt.

Confraternitatibus, quae de sanctissimo sacramento appellantur, et sic dictis unionibus virginum maximum accrescet pietatis meritum, si ecclesias praesertim pauperes paramentis aliisque supellectilibus, quae devoti sexus feminei pia et docta manu optime confici solent, nec non congruo ornatu, prout lex, traditio et ars ecclesiastica abunde docent, provide satagent. Quod ut opitulante Deo eveniat, parochi et praedictarum confraternitatum rectores omni, qua poterunt, solertia adnitentur.

In quolibet vicariatus districtu constituetur ab episcopo vir ecclesiasticus, legis et traditionis catholicae, nec non artis christianae optime gnarus, qui ceu episcopalis antiquitatum sacrarum conservator, et fabricae ac supellectilis ecclesiasticae quodammodo magister, singulis ecclesiarum per totum districtum rectoribus in restauratione sacrarum aedium, in comparandis vasis et paramentis aliisque ad ornatum ecclesiasticis[1] pertinentibus a consiliis erit, et pro facultate ab ordinario sibi fors tradita providebit, ut decor domus Dei augeatur in longitudinem dierum.

TITULUS VI.

De regimine ecclesiastico.

Caput I.

De canonica regiminis norma.

Quoniam potestati ecclesiasticae, quam a domino nostro Iesu Christo apostolis eorumque successoribus traditam credimus et profitemur, divino iure competit, cuncta disponere et sancire, quae ad aeternam salutem fidelium conducunt: hinc omnes et singuli, qui christiana professione censentur, leges et sanctiones canonicas debita veneratione et obedientia prosequantur oportet. Imprimis autem omnes cuiuscumque ordinis et dignitatis sacerdotes, utpote electi ecclesiae ministri et populi christiani doctores, iique maxime, quibus regimen animarum creditum est, sacros canones tamquam praecipuam officii sui ecclesiastici et pastoralis muneris normam summo studio nosse et exsequi allaborent, ut in nullo eorum actu quidpiam adpareat, quo ab ordinationibus canonicis et patrum traditionibus atque a vigente ecclesiae disciplina, auctoritate sanctae sedis approbata, deflectere seu discordare videantur. Principalis haec prudensque sollicitudo, si nullo non tempore, nunc potissimum in viris ecclesiasticis requiritur, cum fausto tenore concordiae inter sanctam sedem et augustissimum Austriae imperatorem initae[2] multifaria regiminis canonici impedimenta remota fuerint, sed simul maior animorum commotio et infensus mundi spiritus ad ea prae ceteris subsidia oculos converti iubeat, quorum ope fideles inde ab octodecim saeculis modo licet diverso, eodem tamen unius fidei et caritatis spiritu ad salutem aeternam gubernatos fuisse novimus.

Quo melius autem vigens et approbata ecclesiae disciplina teneatur, ad ea praeprimis recurrendum

[1] Rituale Rom., de exequiis.

[2] Rituale Rom., loco cit. — S. concil. congr. in Novarien. funerum, 15 mart. 1704.

[3] Rituale Rom., loco cit. — S. congr. episc. et regul. in Interamnen. 13 sept. 1593 et 8 febr. 1599. — Confer eiusd. s. congr. decret. in Messanen. 2 maii 1601 et in una S. Dominici 15 iunii 1635.

[4] Constitut. *Cum primum apostolatus,* de die 1 april. 1566, § 6.

[1] [Legendum videtur *ecclesiarum.*]

[2] Confer art. XXXIV et XXXV.

erit, quae per sanctam synodum Tridentinam providissima sollicitudine condita et sancita sunt. Cuius concilii canones et decreta, una cum recentioribus summorum pontificum et sacrae congregationis eiusdem concilii interpretis et vindicis declarationibus certissimam normam praebent, cui cui totum animarum regimen saluberrime et tutissime innitatur. Sed et quaecumque alia decreta et constitutiones apostolicae a summo pontifice pro suprema eius in universam ecclesiam auctoritate emanaverint, pronissima fide et obedientia exsecutioni dentur. Quapropter, omnia eiusmodi mandata, sive ad omnes totius orbis episcopos, sive ad imperii Austriaci et huius provinciae antistites directa, a singulis dioecesium ordinariis clero publicabuntur, immo etiam fidelibus, quotiescumque literae apostolicae de fide et moribus gregis christiani immediate egerint, lingua vulgari diligentissime exponantur. Antiquiores quoque constitutiones apostolicae, quarum iterata promulgatio propter peculiares huius provinciae indigentias requiri videbitur, collatis episcoporum consiliis et potissimum in synodis denuo publicabuntur.

Cumque Romanus pontifex suam iuris dicendi potestatem, quam in universam ecclesiam iure divino tenet, plurimum per sacras cardinalium congregationes exserat, synodus praesens distincte praecipit, ut decisiones et decreta, quae a sacris istis congregationibus pro Urbe et orbe, pro dioecesibus ditionis Austriacae, aut pro hac provincia vel singulis eiusdem dioecesibus edentur, congruo modo mox ad cognitionem cleri perferantur, et secundum tenorem et vim aut universalem aut particularem religiose observentur. Eadem sollicitudo postulat omnino, ut etiam antiquiores interdum huiusmodi decisiones de rebus gravioribus prolatae clero innotescant, illae praesertim, quarum tenore et auctoritate praxis erronea, sicubi irrepserit, mox corrigi et disciplinae ecclesiasticae ad amussim conformari possit[1].

Caput II.

De episcopis.

Provide synodus Tridentina, duce Spiritu sancto, ecclesiae utilitati consuluit, cum episcopis et reliquo clericorum ordini certas officiorum vias rationesque praescripsit, quibus intelligerent, se, non ad propria commoda, sed ad labores et sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse, et in iis numerari, quos dedit Deus quosdam quidem apostolos, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi[2]. Et quamvis eadem synodus per Dei misericordiam, providamque ipsius Dei in terris vicarii solertiam, speraverit omnino futurum, ut ad ecclesiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, viri assumantur secundum venerabiles beatorum patrum sanctiones maxime digni: nihilominus tamen omnes ecclesiarum quovis nomine ac titulo praefectos, videlicet episcopos, expresse monitos esse voluit, ut attendentes sibi et universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere ecclesiam Dei, vigilent sicut apostolus praecipit, in omnibus laborent, et ministerium suum impleant[3].

Haec dum antistites in praesenti synodo congregati prona mente revolvunt, minime diffitentur, excelsi sui muneris professionem maxime postulare, ut qui in numero operariorum primi censentur, religionis et laboris exemplo ceteris praeluceant; qua in cogitatione obeundi sui officii illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab apostolo descriptam, assidue sibi proponunt: „oportet episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem; non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere.“[1]

Cumque in praesenti eo consilio convenerint, ut quae legis et traditionis ecclesiasticae auctoritate ad stabiliendam religionis catholicae disciplinam sancita sunt, in hac provincia ad communem cleri populique utilitatem conserventur aut innoventur: hinc de regimine ecclesiastico conferentes, ante omnia, quae suae sunt partes, lubentissimi agnoscunt, et vel ideo iterata et candida professione palam faciunt, nil sibi habituros esse antiquius, quam ut ipsimet in gravissimo gregis regendi negotio, sacrorum canonum auctoritate dociles gratique dirigantur. Emissi in consecratione sua iuramenti non immemores, „regulas sanctorum patrum, decreta, ordinationes seu dispositiones, reservationes, provisiones et mandata apostolica“ totis viribus observabunt et facient ab aliis observari[2].

Baculo pastoralis officii provisi, illud ecclesiae votum meditabuntur, „ut sint in corrigendis vitiis pie saevientes, iudicium sine ira tenentes, in fovendis virtutibus auditorum animos demulcentes, in tranquillitate severitatis censuram non deserentes.“ Annulo donati, fidei scilicet signaculo, illud sibi denuo proponunt, ut „sponsam Dei, sanctam videlicet ecclesiam, intemerata fide ornati, illibate custodiant.“ Evangelio instructi, paratissimi vadent „praedicare populo sibi commisso; potens est enim Deus, ut augeat eis gratiam suam“[3].

Quaecumque synodus Tridentina de visitationis canonicae officio sancivit, diligentissime observabunt; in id potissimum operam navaturi, ut facultatibus a concilio sibi concessis utantur; ne si forte remissius egerint, visitatio fructu ac fine suo careat, aut disciplinae ecclesiasticae nervus elidatur[4].

Ut porro in difficillimo pastoralis regiminis negotio mutui adiutorii solamina experiantur, et servandae unitatis dilecto suo clero exemplum praebeant: res praesertim gravioris momenti, collatis, quantum fieri poterit, consiliis tractabunt; optantes insuper et aemulaturi summopere, ut metropolitanae ecclesiae antistiti, cuius utpote provinciae praesulis iura canonica et metropoliticae dignitatis praerogativas piissime reverentur, sese intimo fidei et caritatis vinculo sociatos commonstrent.

Pium tandem sanctorum patrum morem quoad concelebrandas episcoporum exequias, praeeunte sancto Carolo Borromaeo revocaturi, statuunt, ut episcopo mortuo vel morti proximo, metropolita seu alius episcopus vicinior a capitulo cathedrali invitetur, qui statim veniens, si antistitem invenerit vivum, piissime eum consoletur, et quae ad animae salutem requiruntur, fraterna caritate praestet; defunctum vero debito more ad sepulcrum comitetur. Eiusdem capituli erit, episcopos provinciae de obitu antistitis confestim certiores reddere, qui in ecclesiis suis cathedralibus missam pro anima defuncti confratris celebrandam curabunt, Deumque

[1] Confer decret. huius concilii, tit. I, cap. 2, n. 2.

[2] Sess. XXV, *de ref.*, cap. 1. Confer conc. prov. Mediol. I, de vita episc. et cleric., n. 14.

[3] Sess. VI, *de ref.*, cap. 1. — II Tim. IV, 5.

[1] Conc. prov. Mediol. I, loco cit. — Tit. I, 7-9.

[2] Pontif. Rom., de consecr. electi in episc.

[3] Pontif. Rom., loco cit.

[4] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 3 et 9; sess. XXV, *de ref.*, cap. 6; sess. XXI, *de ref.*, cap. 8; sess. XXIV, *de ref.*, cap. 10.

pie deprecabuntur, ut orbato gregi pastorem dare velit secundum cor suum. Ceterum, anniversaria pro defuncto episcopo, praemisso officio defunctorum, fiant in ecclesia cathedrali, quamdiu proximus eius successor in episcopatu vixerit [1].

Caput III.

De synodis provinciae et dioecesium.

Communis et ardentissimi voti miseratione divina compotes facti antistites provinciae, dum huius ipsius concilii insigne beneficium et fructum sperandum gratissimo corde coram Deo expendunt, fusis precibus ab eodem patre luminum, a quo omne datum optimum et donum perfectum descendit, enixe postulant in fide, et nihil haesitantes confidunt, fore ut celebrandorum conventuum synodalium praxis, exoptatis praesentis concilii auspiciis inaugurata, auxiliante Domino, amodo stabiliatur et ad maximam totius provinciae utilitatem iunctis episcoporum potissimum studiis conservetur, atque conservata gratae posteritati custodienda credatur. Rei huic gravissimae consulturi, sequentia sanciunt in nomine Domini:

1. Cum, remotis lapsi temporis impedimentis, et stante concordia inter sedem apostolicam et augustissimum Austriae imperatorem synodis faciendis nil obstet [2], immo prorsus necessarium videatur, ut post plurimas saeculorum vicissitudines causae communes et graviores potissimum in conciliis provinciae componantur: curabit metropolita, seu, illo legitime impedito, coepiscopus antiquior, ut quolibet triennio synodus provincialis habeatur, praescripta ratione convocanda et celebranda [3]. Quodsi autem, cum dioeceses huius provinciae nimis late pateant, antistites ob gravem negotiorum molem diutius, prout actiones synodi provincialis passim exigunt, extra suas dioeceses morari non possent, vel reliquis etiam, qui de iure vel consuetudine interesse debent, nimis arduum foret, postposito altero urgente officio ad synodum convenire, adeo ut ob istiusmodi, seu si alia ex inopinato supervenerint, obstacula concilium provinciae statuto de iure tempore vix cogi queat: metropolita et episcopi comprovinciales, dum de causis maioris ponderis alioquin consilia conferent, materiam saltem in proximo concilio provinciali deliberandam continuo praeparabunt.

2. Pari solertia, qua episcopi conciliorum provincialium salutarem usum revocare intendunt, celebrandae etiam synodi dioecesanae praxim, diutina desuetudine interruptam, instaurare in hac provincia toto corde peroptant; cum persuasissimum sibi habeant, nihil frequenti animarum recognitione et synodorum celebratione veteri disciplinae constituendae et saluti tum cleri tum populi sibi concrediti promovendae accommodatius esse. In synodo dioecesana videlicet, quam sanctus Carolus Borromaeus rectissime generalem quamdam visitationem appellare solebat, episcopi clerum sibi commissum iterum recognoscunt, tum paterna illum caritate simul universum complectuntur, tum salutaribus monitis instruunt, tum quae pro recta universae dioeceseos administratione necessaria cognoverint, generatim statuunt, sanciunt atque decernunt [4].

Synodorum episcopalium utilitas satis superque evincitur a sacris canonibus et praesertim a providissima concilii Tridentini sanctione [1]. Nihilominus episcopi, si ob aliquod impedimentum suas synodos iuxta Tridentinum decretum cogere nequeant, non propterea animum abiiciant, sed iuxta monitum Benedicti XIV „alias sibi suppetere sciant artes succurrendi suarum ovium indigentiis earumque spirituali bono prospiciendi; atque ab aliorum exemplis modum addiscant, synodi defectum supplendi“ [2].

Quia, ob dioecesium huius provinciae et ipsarum ex parte parochiarum amplitudinem, ob parochorum non paucorum paupertatem atque itinerum difficultatem vix possibile erit, synodos quotannis dioecesanas cogere et legitima forma celebrare: praesenti decreto statuitur, ut saltem, quoties peractum fuerit concilium provinciae, toties infra proximum annum synodus in qualibet dioecesi habeatur, praescripto modo convocanda et facienda, in qua simul novissimi concilii provincialis decreta rite promulgentur oportet. Singulis autem annis, quibus synodus dioecesana cogi non poterit, curabunt episcopi facultatibus a sede apostolica muniti, ut convocatis tempore opportuno vicariis foraneis, qui collatis prius cum clero sui districtus consiliis, vota et desideria episcopo denuntianda exponent, et alterum quoque procuratorem istius cleri, suffragiis absolute maioribus eligendum, comitem habebunt, synodalis congregatio in civitate cathedrali celebretur, praesentibus etiam capitulo cathedrali, aliisque quos designaverit episcopus, viris ecclesiasticis. Congregationis huius actiones, prout antistiti expedire videbitur, universo dioeceseos clero promulgabuntur. Ceterum episcoporum erit, congruam celebrandae istiusmodi congregationis methodum, prout normam quoque exercitiorum spiritualium, si fors vel istis actionem quamdam synodalem iungere opportunum iudicaverint, pro modulo collatae sibi a sede apostolica facultatis exarare.

3. Exoptatam synodorum praxim innovaturis plurimum episcopis huius provinciae cordi est, ut canonica quoque officia testium, iudicum et examinatorum synodalium restituantur. Cum itaque concilium Lateranense IV expresse sanciverit, ut episcopi in synodis conferentes „per singulas dioeceses statuant idoneos viros, providos videlicet et honestos, qui per totum annum simpliciter et de plano absque ulla iurisdictione investigent, quae correctione vel reformatione sint digna, et ea fideliter perferant ad metropolitanum et suffraganeos et alios in concilio subsequenti, ut super his et aliis, prout utilitati et honestati congruerit, provida deliberatione procedant“ [3]: idcirco statuitur, ut in concilio provinciae a metropolita ex unaquaque dioecesi duo saltem, in synodo dioecesana autem ab episcopo loci septem e dioecesi eligantur viri ecclesiastici, aetate moribusque graves, qui testes synodales constituti in manus metropolitae et episcopi, a quo nominati sunt, iurabunt, se muneris demandati partes fideliter esse exsecuturos. Absentes a concilio provinciali episcopus ordinarius quantocius praescripto iureiurando obstringat, et praestiti iuramenti testimonium infra duos menses ad metropolitam mittat [4]. Ceterum metropolita et episcopi peculiarem pro obeundo testium synodalium munere instructionem exarabunt. Ut pari ratione decreto concilii Tridentini de iudicibus in synodo designandis satisfiat [5], patres in concilio provinciae congregati viros ex unaquaque dioecesi ecclesiasticos designabunt, in iure canonico

[1] Confer conc. prov. Mediol. I, de funer. episc.

[2] Confer art. IV.

[3] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 2, *de ref.* — Caerim. episc., lib. I, cap. 31. — Pontif. Rom., ordo ad synod.

[4] Confer Benedicti XIV, *De syn. dioec.*, lib. I, cap. 2, n. 1-2.

[1] Sess. XXIV, cap. 2, *de ref.*

[2] *De syn. dioec.*, lib. et cap. cit., n. 5.

[3] Cap. 6, de conc. prov.

[4] Conc. Mediol. prov. IV, de testib. syn.

[5] Sess. XXV, cap. 10, *de ref.*

versatissimos, morum probitate maxime commendabiles et omnimode qualificatos, quibus causae spirituales et ad forum ecclesiasticum pertinentes a sede apostolica et a quolibet legato vel nuntio in partibus, ut aiunt, delegandae tuto committi queant. Iudices isti in partibus constituendi, de quorum designatione illico ad summum pontificem relatio fiat, peculiari iuramento muneri suo devincientur. Tandem et pro examine promovendorum tum ad sacros ordines, tum praesertim ad beneficia parochialia idonei examinatores in synodo dioecesana ab episcopo vel eius vicario ad minus sex proponantur, qui synodo satisfaciant, et ab ea probati, singulari iuramento obstringantur [1].

Caput IV.

De iudiciis ecclesiasticis.

Ne disciplina ecclesiastica enervetur et sacrorum canonum auctoritas infringatur, oportet omnino, ut episcopi demandato sibi gravissimo iudicandi et coercendi officio sine haesitatione satisfaciant. Veritatis et iustitiae custodes ac vindices a Domino constituti religiosissimo studio cavebunt, ne iniustum iudicium iudicare unquam videantur. Memores se pastores, non percussores esse, atque ita subditis praeesse oportere, ut non in eis dominentur: continuo elaborent, ut hortando et monendo eos ab illicitis deterreant. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, rationis reddendae non immemores, rigorem cum mansuetudine, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitatem adhibebunt, ut sine asperitate salutaris disciplina conservetur, et qui correpti fuerint, emendentur [2].

Quo tutius autem in arduo huius sui muneris exercitio secundum sanctiones canonum procedant, tribunalia ecclesiastica constituent, quorum erit cognoscere de causis, quae pro tenore sacrorum canonum et secundum praesentem ecclesiae disciplinam a sancta sede approbatam, attentis porro legibus potissimum vigore concordiae inter summum pontificem et augustissimum Austriae imperatorem stabilitis et fors stabiliendis, ad forum ecclesiasticum pertinent [3].

Cum pro diiudicandis causis matrimonialibus iudicia ecclesiastica per singulas huius provinciae dioeceses iam constituta sint, episcopi illam ipsam instructionem, quam anno Domini 1856 in usum praefatorum iudiciorum auctoritate ordinaria rite promulgarunt, et in praesenti concilio iterum probaverunt, legem provinciae declarant [4].

In usum autem iudicii ecclesiastici, quod pro diiudicandis reliquis causis ad forum contentiosum pertinentibus in qualibet huius provinciae dioecesi vigore praesentis decreti constituendum est, peculiaris exarabitur instructio de processu ecclesiastico criminali et civili, quae cum, collatis episcoporum comprovincialium consiliis iisque assentientibus, per archiepiscopum metropolitam promulgata fuerit, eiusdem valoris et auctoritatis habenda erit, ac si in hoc ipso provinciae concilio approbata et publici iuris facta fuisset.

Caput V.

De capitulis cathedralibus et collegiatis.

Capitula cathedralia, cum a presbyteriis ecclesiarum episcopalium originem repetant, patres in hac synodo congregati nobilissimam primaevae ecclesiae stirpem et praeclaram maiorum haereditatem appellant salutantque in Domino. Licet temporum vicissitudo pristinam canonicorum vitam communem et ad religionis normam attemperatam dissolverit, capitulorum tamen cathedralium essentiam et finem non immutavit, ita ut retentis canonicalis vitae vestigiis in presbyteriorum, ex quibus orta sunt, locum successisse merito censeantur. Sunt enim collegia virorum ecclesiasticorum legitime instituta ad episcopum in dioecesis gubernatione adiuvandum et supplendum. Ab his canonicorum collegiis differunt capitula collegiata, quae ad augendum decorem et fructum cultus divini in aliqua ecclesia celebriori constituta, praebendis et aliis temporalibus proventibus in hunc finem sustentantur, quin de iure consilium episcopi et senatus ecclesiae dici possint. Hanc capitulorum destinationem et conditionem praesentem respicientes antistites huius provinciae eorum iura et privilegia lubentes, quantum poterunt, tuebuntur; sed et canonum sacrorum custodes praecipiunt, quae sequuntur:

Canonici capitulorum cathedralium quemadmodum honoris dignitate ceteros dioecesis clericos praecellunt, ita et doctrina, pietate morumque integritate insignes sint oportet, ut ecclesiasticae disciplinae, caritatis, castitatis, beneficentiae, ceterarumque sacerdotalium virtutum exempla dici mereantur. Imprimis in horum capitulorum coetum assumendi exactioris doctrinae laude polleant; quapropter impense optamus, ut dimidia pars canonicatuum et dignitates conferantur viris, qui ex ordinatione concilii Tridentini publicum eximiae scientiae testimonium consecuti sunt [1]. Ut etiam collegiata, quae in nostra provincia florent capitula, hanc regulam sequantur, synodus ardenter exoptat. Suis etenim officiis, ad quae ex huiusmodi collegiorum indole vocantur, laudabiliter iungunt partim continuam verbi divini praedicationem et animarum curam, partim scientiarum culturam atque iuventutis institutionem. Cumque ecclesiae collegiatae huius provinciae antiquitate et celebritate insignibus adnumerari mereantur, ad earum etiam capitula praefatam concilii Tridentini, prout illam quoque concordiae [2] dispositionem merito referimus, qua ad canonicatus ecclesiarum cathedralium promovendi insuper in cura animarum aut in negotiis ecclesiasticis seu in disciplinis sacris tradendis cum magna laude versati sint oportet. Instante eadem concordia [3], in ecclesiis metropolitana et episcopalibus canonicus poenitentiarius et theologalis, in collegiatis vero theologalis ad modum a sacro concilio Tridentino praescriptum et servata constitutione Benedicti papae XIII [4], quantocius constituantur. Ut omnis capituli actio et operatio certo ac firmo fundamento innitatur et iustus ordo contra singulorum arbitrium defendatur, quodvis capitulum sua habeat statuta secundum sanctiones concilii Tridentini aliasque constitutiones ecclesiasticas et peculiares relationes condita, atque ab episcopo approbata, cuius quoque est, capitulum visitare, et ut statuta rite observentur, invigilare.

Quoniam praecipuum canonicorum munus est, cultum Dei promovere, pietatem fidelium sua devotione alere, et tepescentes ad Domini laudem excitare: hinc tanto alacriori animo et assiduo studio divina ministeria obeant, quanto clarius ecclesia de hac eorum obligatione mentem suam aperuit, cum

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 18, *de ref.* Confer sess. XXIII, cap. 7 et 15, *de ref.*

[2] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 1, *de ref.*

[3] Conc. Trid., sess. VI, cap. 1, 3, *de ref.*; VII, cap. 14, *de ref.*; XIII, cap. 1-8, *de ref.*; XIV, cap. 1, 5, 6, *de ref.*; XXII, cap. 7, *de ref.*; XXIV, cap. 20, *de ref.*; XXV, cap. 14, decr. *de reg. et mon.*, et cap. 3, 10, 14, *de ref.* — Concord. Austr., art. X, XIV. — Lit. plenipot. caer. reg. maiest. ad plenipot. s. sedis, de die 18 aug. 1855, art. 10-3.

[4] Confer tit. IV, cap. 13.

[1] Sess. XXIV, cap. 12, *de ref.*

[2] Art. XXII.

[3] Art. XXIII.

[4] Sess. V, cap. 1, et sess. XXIV, cap. 8, *de ref.* Confer constitut. Benedicti XIII *Pastoralis officii*, de die 19 maii 1725.

quippe selectos sacri famulatus coetus dedicaverit laudibus Deo persolvendis et divinis mysteriis peragendis. Itaque canonici tum cathedralium tum collegiatarum ecclesiarum officium divinum in choro recitare, ac psalmis, hymnis et canticis Dei laudes concelebrare nobilissimum suae vocationis pensum habeant, eique ita vacent, ut suae devotionis exemplo etiam populi pietas incalescat et augeatur. Quo devotionis spiritu etiam illos animatos esse oportet, qui in adiutorium canonicorum vocati, eorum loco partem officii persolvunt. Cultus divini magnificentia in ecclesiis cathedralibus et collegiatis vividius exprimenda, atque debita dignitati episcopali reverentia postulant, ut canonici antistiti officia pontificalia celebranti et pro locorum consuetudine etiam aliis occasionibus assistant. Ut autem divina ministeria a canonicis gerenda ad normam sacrorum rituum accurate peragantur, deputetur in quolibet capitulo magister liturgiae, qui auctoritate polleat disponendi et ordinandi quaecumque sacrorum rituum regulae praecipiunt. Distributiones quotidianae praesentibus in choro praestari solitae, ubi vigent, in usu maneant; secus, iuxta concilii Tridentini normam instituantur et religiose observentur [1].

Capitula cathedralia, quae honorifico senatus ecclesiae nomine ad sacrorum canonum tramitem a concilio Tridentino [2] insigniuntur, episcopum in gubernanda dioecesi consilio et opera iuvare tenentur. Quare antistitem sanis ac sanctis consiliis ultro adiuvent; iudiciis, quibus adhibentur, intemerata fide adsideant; mandata sibi commissa religiose observent, et omnibus negotiis, ad quae expedienda deputantur, promtum animum et diligentiam exquisitam praestent. Quando ex iuris praecepto aut consuetudinis regula, capituli aut quorumdam de capitulo exquirenda sunt consilia, episcopi ea requirent, prout et pro rerum adiunctis capituli consensum, quem praesertim in negotiis ipsum capitulum attinentibus et in beneficiorum unione sacri canones postulant. Canonicorum opera et cooperatione, quam canonicae sanctiones praescribunt, lubentes utentur.

Sede episcopali vacante, iurisdictio episcopalis ordinaria, quae ad capitulum ecclesiae cathedralis devenit, exercenda est a vicario capitulari intra octiduum suffragiis absolute maioribus eligendo, nec fas est capitulo iurisdictionem illi committendam ullo modo restringere; sed nec vicario, quidquam innovare, vel de beneficiis liberae collationis episcopalis providere, aut iuribus episcopalibus praeiudicium afferre. Vicarius capitularis episcopo ad sedem vacantem promoto de administratione rationem reddere tenetur [3].

Caput VI.

De vicariis foraneis seu decanis ruralibus.

Episcopi a Spiritu sancto positi regere ecclesiam Dei, in regiminis sui adiutorium diversos ministros assumserunt, inhaerentes vestigiis Christi, qui in aedificationem corporis sui varios sacri famulatus gradus constituit. Quae adiutorii membra tanto plus augentur, genere et numero, quo laetius corpus ecclesiae crescit et augmentatur. Cum spatiosae, quae in hac provincia exsistunt dioeceses non admittant, ut episcopi parochis et clericis singulis per ampla territoria dispersis ipsimet invigilent, et iis, quae ad gubernandum fidelium gregem ordinata sunt, pro cordis ad omnia parati voto intendant: vicarii foranei seu decani rurales, quorum opera episcopi communiter utuntur, adeo necessarii dignoscuntur, ut nominis momentum, quod sint oculi et aures episcoporum, ex officiorum ambitu et muneris labore isthic vehementer ingravescat. Quo insigniori loco constituti sunt, tanto clariori conversationis exemplo illustrent eos, quibus praeficiuntur; et muneris sui auctoritatem ita tueantur, ut religiosa officiorum observantia, inviolata iustitia, assidua vigilantia et paterna gravitas primaria sint ipsius muneris praesidia. Officii vicariis foraneis concrediti limites definituri, omnes parochos et clericos quoscumque eorum auctoritati subditos monemus, ut eis debitam reverentiam et obedientiam praestent, quod et a ludimagistris pari nomine exigimus et merito exspectamus.

Vicarii foranei parochos, qui beneficium curatum in territorio suae inspectioni commisso canonice obtinuerunt, et alios curae animarum praeficiendos in muneris administrationem introducant. Quae de introducendis regularibus in administrationem parochiarum domui religiosae incorporatarum ius praecipit vel consuetudo tenet, etiam in posterum serventur. Diligenter praefati vicarii invigilent, ne quis sacerdos absque facultate ab ordinario in scriptis obenta, in curam animarum se ingerat, aut missam celebret. Peregrinis tamen presbyteris commendatitiis literis rite munitis licentiam celebrandi ad quatuordecim dies concedere poterunt, simul autem eos monebunt, prolongandi huius termini potestatem ordinariis competere.

Administrationi bonorum ecclesiasticorum ab iis, ad quos secundum canones spectat, gerendae ad normam sibi praescriptam tanto solertius et accuratius invigilabunt, quanto gravius et amplius pensum illis restituta canonica bonorum procuratio iniungit, et quo vehementius rerum adiuncta exigunt, ut provida vigilantia ingravescentibus ecclesiarum et cleri indigentiis succurrat.

Mandata antistitis ipsimet reverenter excipiant et religiose observent, et quae clero sui districtus vel singulis, ad quos pertinent, promulganda sunt, absque tergiversatione innotescere faciant, curentque, ut praecepta curam animarum attinentia etiam a parochorum adiutoribus resciantur, sicut etiam, ubi res fert, a reliquis sacerdotibus et clericis, qui intra fines sui tractus commorantur. In relationibus ad ordinarii officium faciendis probent se sinceros esse episcopi oculos, et aures nullo partium studio deceptas; in testimoniis sint eo discretiores et veraciores, quo tutiorem sibi fidem praestari exoptant.

Sedulo attendant, ut qui curae animarum mancipati etiam residentiae ligantur officio, suis ecclesiis quoque adsint; parochis tamen et qui his aequiparantur, ex rationabili causa concedere possunt, ut per sex dies absint, dummodo absentiae veniam petentes providerint, ne animarum cura detrimentum capiat. Eamdem licentiam etiam adiutoribus parochorum, audita horum sententia et debita de necessario adiumento provisione facta, impertiri poterunt.

Cum episcopi oculi et aures nuncupentur, gravi huic et meritorio officio ita satisfaciant, ut vigilantiam regat prudentia, gravitatem temperet comitas, zelum non deserat caritas. Itaque iuniores de clero dirigent et monebunt ut patres, seniores obsecrabunt ut fratres. In corrigendis cleri defectibus, quamvis ei sint praepositi, fraternae correctionis ordinem sequantur, sollicite curantes, ut dum consulunt morum candori et canonicae clericorum conversationi, parcant et famae corrigendorum integrae et muneris auctoritati. Quos monita cum minis non deterruerint, ad episcopum deferant.

[1] Sess. XXI, cap. 3, *de ref.*
[2] Sess. XXIV, cap. 1, *de ref.*
[3] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 16, *de ref.*

Caveant, ne socordiam pastorum sufferentes eorumque segnitiem dissimulantes, populum mortiferae tabis periculo exponant; meminerint debilem erga insanabiles indulgentiam, quae parcit in tempore, crudelem esse misericordiam, quatenus non removet, quod in aeternitate cruciat; videant, ne sint perfidi causae divinae proditores, dum sibi adulantur, arundinem quassatam a se non infractam et linum fumigans non extinctum.

Neque tantum clero invigilare tenentur, sed per universum districtum positi sunt speculatores. Quare solliciti sint, ut nulli irrepant abusus, et qui serpunt, ut evellantur. Unde cum libere ad eos recurrere eorumque consilium implorare ipsis laicis liceat, discidia inter hos et parochos vel ludimagistros summa prudentia ex aequo et bono componere satagant. Cum laeta doceat experientia, quantum valeant vicariorum conatus, ut in toto districtu pietas vigeat, perniciosi vel inutiles libri selectis cedant, ad aedificationem et instructionem compositis, et fides per caritatem operetur: omnes cum multo fidelium profectu his efficiendis studia et operam impendent; sedulo quoque curabunt, ut collectae ad causas pias commendatae fiant, et statuto tempore ad curiam episcopi deferantur.

Collationes cleri pastorales secundum instructionem episcopi tempore opportuno instituant atque dirigant, omni adhibito studio curantes, ut istud salutare scientiae sacrae promovendae et zeli pastoralis fovendi medium propria diligentia commendent, suo fervore vegetent, doctrina fecundent, pietate nobilitent, prudentia sustentent, mansuetudine et comitate custodiant.

Solerti et opportuna dispositione curabunt, ut totius districtus ecclesiis de sacris oleis in coena Domini recenter consecratis, ante sabbatum sanctum rite provideatur.

Quodsi iudicii ecclesiastici commissarii constituuntur, munere hoc secundum instructionem pro iudiciis ecclesiasticis in causis matrimonialibus iam editam, in causis aliis iuxta instructiones promulgandas et specialia iudiciorum mandata fungentur.

Quoniam amplae huius provinciae dioeceses prohibent, quominus episcopi concilii Tridentini praecepto [1] de visitandis dioecesibus intra biennium satisfacere valeant: vicarii foranei districtus sibi concreditos, quos episcopus vel ipse vel per vicarium generalem non visitaverit, singulis annis per se ipsos canonica visitatione lustrabunt; nec illis licitum est, oborto impedimento, ad visitationem exsequendam quemquam delegare. Ne, emergente aliquo obstaculo, visitationes omittantur vel incongrue differantur, episcopi per visitatores speciali mandato vocatos providebunt. De visitatione iuxta canonicas sanctiones et peculiarem instructionem peracta statuto tempore rationem reddent.

Parochos et parochiarum provisores, si graviter decumbant, invisent curam gerentes, ut sacramentis iusto tempore muniantur, et de stipendiis nondum persolutis, de computu peculii ecclesiastici reddendo atque de re domestica mature et iuxta sacros canones disponant. Si decumbentes careant adiutore, qui gregis curam gerat, vicarii providebunt de substituto, vel, si haberi non possit, deputabunt aliquem ex vicinioribus sacerdotibus, donec facta relatione ordinarius aliter disposuerit. Vita functos advocatis, quantum fieri poterit, districtus sacerdotibus, honorifice sepeliant. Parochiarum regularium administratores sepeliendi sunt a superioribus sui ordinis. Curam animarum vacantis beneficii interim administrandam, et quae sunt eiusdem ecclesiae et beneficii procuranda vicarii committent sacerdoti ab ordinario approbato, ulteriorem episcopi dispositionem praestolantes, ad quem, nulla interposita mora, de omnibus referre debebunt.

Cum officia vicariis foraneis concredita non ex proprio muneris iure, sed ex mandato pendeant, prout etiam iura eorum et praerogativae ex potestate nonnisi delegata repetuntur: ordinariis liberum erit, ad expendendos casus singulos, vel alios sacerdotes delegare, vel generalis mandati hoc decreto expressi tenorem et ambitum, prout in Domino opportunum videbitur, immutare.

Caput VII.

De parochis.

In grege Domini pascendo insignem locum tenent parochi, qui in partem sollicitudinis episcopalis vocati, curam animarum proprio nomine et officio exercent, ita ut ab iis potissimum fideles accipere debeant ministerium divini verbi et administrationem sacramentorum. Ob gravitatem muneris, quo animarum saluti vigilantes consulunt, et continuam praesentiam, qua in custodia sanctuarii et gregis dominici diu noctuque excubant, singularem paternae nostrae dilectionis testificationem sibi vindicant; quapropter eos tamquam carissimos curae nostrae pastoralis socios monemus et obsecramus in Domino, ut onus sibi impositum diligenter considerent, atque canonum sacrorum, prout et propriae salutis iugiter memores, gregem suum maxima virium contentione tueantur, oratione, verbo et opere pascant dirigantque in veritate et iustitia. Quod ut Deo opitulante fauste eveniat: praeter illa, quae in hac synodo sparsim de munere parochorum exposita sunt, quorumdam insuper officiorum adumbrare gravitatem consultum in Domino censemus.

Imprimis igitur in memoriam revocamus, parochos per se ipsos ad subeunda munia curae animarum obligari. Hinc legem de residentia [1], qua pastores ad gregem nectuntur, considerantes, cum nullum tempus assignari queat, quo quis fidelium adiutorio parochi non indigeat, cautissime curent, ne vel per diem domum deserant, quin casibus repentinis pie provisum sit. Districtim autem prohibemus, ne ultra tres dies sine praescitu et consensu vicarii foranei extra parochiam morentur. Si discedendi necessitas plures quam sex dies sibi vindicaret, licentia ab episcopo postuletur, qua data, parochus absque gravi culpa haud uti poterit, nisi curae animarum secure per vicarium providerit. Eveniente tandem casu periculi, nullus mercenariorum more gregem suum deserat, cum non sit pastor, qui fugiens permittit ut lupus rapiat et dispergat oves.

Licet parochus morum honestate atque vitae sanctae splendore fidelibus sibi concreditis viam excellentiorem monstrare debeat: aliis tamen insuper mediis pastor vigilans et constanti agens zelo indiget, ut gregem sibi creditum a noxiis arceat et ad salutaria pascua conducat. Humanum videlicet genus ad labem proclive, praeceps facile in peccandi fertur consuetudinem, atque si spirituali curatione malis non occurritur, sensim irrepunt perditorum morum corruptelae. Intima itaque [caritate] perfusus erga immortales et Christi sanguine redemtas animas, ad instar sancti Pauli cupiens omnes in visceribus Christi, hortationibus, monitis, immo et minis et redargutionibus non parcat in confortandis debilibus, in reprimendis audacibus, in

[1] Sess. XXIV, cap. 3, *de ref.*

[1] Conc. Trid., sess. VI, cap. 2, *de ref.*, et sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*

erigendis lapsis. Ad praeceptum apostoli, secundum indigentiam omnino temperet efficacia verba; maxime autem mansuetudine et patientia agendum est ei, qui tamquam servus Domini non debet litigare, sed mansuetus, docibilis, patiens, cum modestia corripere eos, qui resistunt veritati[1]. Paternae huius sollicitudinis et caritatis zelo, qui nec fervore nec prudentia caret, felicissime Deo auxiliante continget eliminare et exstirpare abusus, cantus inhonestos, turpes consuetudines, fornicationes, adulteria, concubinatus et omne immunditiae genus. His armis fortiter se opponet malitiae perversorum, ingravescenti vi infidelitatis et pravorum exemplorum ponderi, non tantum scandala removens, sed etiam scandalorum tristissimos fontes. Quando autem mitiora non proficiunt, ita ut malo alicui publico et magnum animarum detrimentum minanti publica auctoritate obviam eundum sit: parochus cum Deo consideret, num brachii saecularis auxilium salubrem efficaciam sit habiturum; et eo ipso, si expedierit, invocato, meminerit semper, tali remedio ad aedificationem, non ad destructionem fidelium utendum esse. Si vero ecclesiasticae poenae alicui fidelium adhibendae videntur, res ad episcopum deferatur, cuius est, tales externae iurisdictionis et graves actus exercere vel exercendos alicui demandare.

Non sufficit vero, ut parochi diligentia malum a grege avertat, praeservando a graviore labe et mundando ab omni inquinamento carnis et spiritus; indefessus eius conatus eo etiam dirigatur, ut sanctificationem in timore perficiat, ut qui sancti sunt, sanctificentur adhuc. Maxima sollicitudine incumbat, ut fideles in salutaribus quoque pascuis immorando proficiant, pueri ut obediant parentibus, adolescentes ut in honestatis lege versentur et christiana officia expleant, parentes ut in recta filiorum educatione sint solertes, aegroti ut non tantum corpore, sed et animo sanentur, pauperes ut paupertas sit spiritualium occasio divitiarum, domini ut bene praesint domui, servi ut sancte famulentur heris; omnes denique ut de die in diem gradibus ascendant ad sanctitatem spiritualis domus Dei.

Parochus ipsius Christi, qui benefaciendo transiit, minister et servus, in grege sibi commisso etiam caritatis erga omnes, qui indigentia sive spirituali sive corporali premuntur, censetur praedilectus dispensator. Pia mater ecclesia, memor verborum: *„Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor,“*[2] institutis caritatis pro oneribus pauperum sublevandis semper specialem adhibuit curam, eorum tamquam membrorum Christi dilectorum defensionem ceu pretiosum sibi impositum munus agnoscens. Quapropter parochos adhortamur, ut pauperum et afflictorum sollicitudinem paternam gerant, et, quantum potuerint, eos non spirituali tantum solamine fovere, sed et vitae temporalis auxilio erigere studeant, miseris consilio et eleemosynis succurrentes et opulentiorem gregis partem verbis et exemplo ad efficacem caritatem excitantes. Prudenti studio pauperum indigentiis succurrentes, illa misericordiae opera praeferant, quibus modo maxime opportuno singulis provideri poterit; uti si iuvenibus artem vel opificium addiscendi copia praebetur, si puellae ob paupertatem periclitantes honeste collocantur, si pauperibus laboris ad vitam sustentandam occasio suppeditatur. Neminem autem paupertatis nomine commendent, nisi quem certe sciant nulla fraude agere nec commendationis facturum esse abusum. In genere zelum eorum inflammet caritas, informet prudentia, firmet constantia. Praecipuae denique parochorum sollicitudini commendamus caritatis instituta, quae pietas maiorum vel continua fidelium generositas erexit et fovet. Haec saepe invisere, administrationis curae invigilare et profectum promovere eos ne pigeat. Optamus ceteroquin, ut quaevis parochia peculiare habeat institutum, pauperibus iuvandis destinatum; cui erigendo aut promovendo atque sedulo inspiciendo parochus gratissimam adhibebit operam.

Dum grato corde parochis et sacerdotibus gratulamur, quorum praeclaro fervore tum confraternitates lapsi temporis iniuria deletae per singulas huius provinciae dioeceses fauste in dies innovantur, tum variae pietatis sodalitates, recentissimo aevo sive ab ipsa sede apostolica approbatae sive ab episcopis plurimum commendatae eriguntur: ardenter optamus, ut eiusmodi praesertim piae uniones sedulo foveantur, quae ope piarum orationum, adhortationum, spiritualium exercitiorum et operum christianae caritatis augendae fidei et emendandis populi moribus maxime prodesse dignoscuntur. Novissimas uniones, quas catholicorum appellant, nec non sodalitates iuvenum opificum lubentes laudamus, et parochorum piae sollicitudini commendamus. Inhaerentes autem constitutioni Clementis papae VIII[1], statuimus, nullam confraternitatem aut sodalitatem esse in ulla huius provinciae dioecesi erigendam, nisi de consensu ordinarii et cum literis eius testimonialibus, quibus confraternitatis erigendae et instituendae pietas, et christianae caritatis officia, quae exercere cupit, commendentur. In singulis civitatibus, oppidis vel locis, una tantum eiusdem instituti, generis aut nominis confraternitas instituatur. Cum porro sodalitia pia vix quidquam proficiant, nisi congrue regantur, omnes et singulae confraternitates in dioecesibus huius provinciae legitime erectae supremo ordinariorum regimini sint subiectae. Statuta pro regimine illarum confraternitatum condita in usum deduci non possunt, nisi prius ab episcopo examinata et pro ratione loci approbata fuerint; quae nihilominus eiusdem episcopi decretis ac moderationi et correctioni in omnibus semper subiecta remaneant. Indulgentiae, facultates aliaeque spirituales gratiae et indulta, quae privilegiis apostolicis confraternitatibus concessa sunt, indigent praevia recognitione ordinarii, qui, adhibitis duobus de capitulo, illa secundum sacri concilii Tridentini decretum promulganda decernat[2]. Piarum sodalitatum ministri et officiales eleemosynas et alia oblata christianae caritatis subsidia nonnisi modo ab ordinario loci probato excipiant; eleemosynas autem sic collectas in reparationem et ornatum ecclesiarum aut in alios pios usus secundum proprii instituti finem et arbitrium ordinarii fideliter erogari procurent, ut omnes intelligant, coelestes ecclesiae thesauros non quaestus aut alicuius lucri causa, sed pietatis et caritatis excitandae gratia, ex apostolicae sedis benignitate, Christi fidelibus aperiri. Omnes confraternitates in ecclesiis parochialibus erectae sub regimine parochorum constitutae sint et maneant. Earumdem statuta ab ordinario approbata, prout literae authenticae erectionis, in archivo parochiali debent asservari, et de verbo ad verbum in libro memorabilium parochiae describi.

Nulli subest dubio, parochum omnes viros ecclesiasticos in parochia degentes eorumque in sacris facultatem rite nosse debere, eiusque officium esse, ut hosce ordinis sui confratres, sive laboris sui in vinea Domini quomodocumque socios, sive deficientes

[1] II Tim. II, 24-5.
[2] Ps. X (sec. Hebr.), 14.

[1] *Quaecumque*, de die 7 decembris 1604.
[2] Sess. XXI, cap. 9, *de ref.*

aut alias cura animarum minime occupatos veluti primos ac proceres inter parochianos singulari caritatis affectu amplectatur, pronissimo eis parochiali suo adiutorio, prout poterit, ministraturus. Pie confidentes, fore ut parochi religioso huic officio suo paratissimi satisfaciant, iusti quoque ordinis et parochialis iurisdictionis vindices, postulamus omnino et mandamus, ut clerici quocumque munere occupati, sive deficientes, parocho loci, ubi domicilium stabilierint, intra octo dies post adventum suum semet praesentent, eidemque testimonium facultatum, quibus quoad sacra facienda provisi sunt, exhibeant. Ceterum sui officii esse noverint, ut parochum debito honore prosequentes, ipsi quoque parochialis auctoritas et iurisdictionis patroni et vindices dignoscantur.

Aedituorum et ministrorum minorum tum delectus, tum in domo Dei conversandi modus vigilantiam parochi eo magis exposcit, quo arctius haud raro horum servitia cum sacro sacerdotum ministerio cohaerent, et quo funestiori experientia probatum est, quotidiana consuetudine tum ipsis eiusmodi personis res sacras pedetentim vilescere, tum aliorum vilipensioni et ludibrio exponi. Quapropter parochus neminem, qui vitam christianam vitiis palam violavit, ad hoc ministerium admittat; admissos autem saepius de conversatione prae ceteris fidelibus exemplari admoneat, de officiis peragendis diligenter instruat, debitam quoque externam reverentiam in exemplum parochianorum inculcans; eos vero, qui decentem corporis habitum et cultum, munditiam et ordinem officiorum negligunt, item avaros et a vitae honestate deflectentes facta prius admonitione a ministerio removeri procuret. Officiis eorum delineandis peculiaris instructio edenda inserviet. Sedulo quoque vigilandum est, ut e scholaribus nonnisi optimi, pietate et modestia commendati, bene instructi et precum gnari seligantur, qui sacerdoti sacra facienti ministrent. His exactissimam disciplinam in ecclesia et sacristia servandam parochi delineabunt, continuo invigilantes, ne immorigerorum petulantia cultui divino et devotioni fidelium impedimento sit.

In quavis tandem domo parochiali, et quidem loco contra incendii pericula aliosque funestos casus provide custodito, praesto sit armarium, sera munitum et apte loculatum, in usum archivi parochialis, quod universos libros parochiales secundum ordinationem episcopi et omnia documenta complectatur ad muneris parochialis exercitium quomodocumque pertinentia. Cum parochi alioquin iuramento obstricti sint, tuendi iura tum ecclesiae tum beneficii, proin et vigilandi ne authentica instrumenta huc spectantia pereant; cum porro parochialis iurisdictionis officio minime satisfacere queant, nisi in expediendis negotiis curae animarum forensibus seduli ac vigiles inveniantur officii episcopalis adiutores: districtim iubemus, in virtute obedientiae, ut quae per singulas dioeceses quoad rationem librorum in foro parochiali gerendorum ab episcopis sancita sunt, seu in posterum ordinabuntur, diligentissime et religiose observentur.

Caput VIII.

De parochorum adiutoribus.

Sacri canones, qui episcopis ius vindicant novas parochias constituendi invitis etiam rectoribus, quando, ob locorum distantiam sive difficultatem, parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta et divina officia audienda accedere non possunt: accrescenti fidelium numero tamen ita succurrendum statuunt, ut rectori tot ad hoc munus adiungantur sacerdotes, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda et cultum divinum celebrandum [1]. Sapientissima haec ordinatio dum fidelium prospicit saluti, cuius procurandae causa sacerdotes constituuntur, provida pietate etiam spirituale pastorum profectui consulit. Funesti enim lapsus periculum a solitariis pastoribus removens subministrat quoque ea perfectionis media, quibus praestandis communis virorum ecclesiasticorum vita utilis est, quam propterea ecclesia ad restaurandam clericalem disciplinam semper summopere commendavit. Episcopi in hac synodo congregati cavebunt quidem ne, deficientibus canonicis causis, solitarii pastores multiplicentur, sed etiam pro viribus curabunt, ut probatis populi indigentiis novis parochiis succurratur, atque ut nimium accrescenti parochianorum numero iusta etiam parochialium beneficiorum copia succrescat. Sed neque hac ratione sacerdotum, qui parochorum adiutores constituuntur, numerus in hac provincia haud exiguus facile imminuetur; quia potissimum augescens parochianorum multitudo plures quidem cooperatores postulat, quin tamen adeo invalescat, ut iustam et sufficientem causam innovandis beneficiis suppeditet. Ut itaque communis conatus, qui pascendis parochiarum gregibus frequentius adhibetur, concordi studio iuvetur, et ut arcta necessitudo, quae parochis cum suis adiutoribus intercedit, utrisque grata sit et salutaris, synodus sequentia statuit et praecipit:

Gravissimae rationes exigunt, ut lex dioecesana, diuturno usu probata, etiam in posterum servetur, ne parochi sibi adiutores eligant, sed quos episcopi constituerint, assumant. Ita enim fit, ut pensatis locorum indigentiis et rerum adiunctis, parochis maxime idonei cooperatores adiungi possint, et favoribus in eis seligendis aditus praecludatur. Salva maneant iura, quae in eligendis capellanis ab episcopo approbandis peculiarium fundationum instrumenta patronis vel parochis vindicant. Eaedem rationes postulant, ut etiam soli ordinario ius competat, parochorum adiutores avocandi eosque aliis ecclesiis assignandi; et ut neque parocho liceat adiutorem ex quacumque causa dimittere, nec adiutori, ab illo discedere.

Meminerint parochorum cooperatores, ordinariam in pascendo paroeciae grege iurisdictionem sibi non competere, sed ad parochos spectare, quorum tantum adiutores sunt. Unde nullam sibi vindicent auctoritatem disponendi de iis, quae ad parochum pertinent, nec novi quidquam alicuius momenti sine eorum assensu introducant. Quoniam vero adiutorium, quod parocho praestant, ad eumdem finem collineat, ad quem parochialis cura tendit: hinc si quae necessaria vel proficua existiment proponenda, modeste et salvo meliori parochi iudicio proferant, vel, si expedire videbitur, episcopi vel vicarii foranei examini subiiciant, quin tamen ante competentis superioris decisionem quidquam innovare praesumant. Cum ex adverso parochi sciant, adiutores nonnisi ad canonicam obedientiam sibi praestandam teneri, confidimus fore, ut nihil eis praecipiant, quod sacris canonibus, liturgiae praeceptis aut legibus dioecesanis adversetur.

Quoniam parochi et adiutorum conatus eiusdem gregis saluti dedicantur, exemplo mutuae necessitudinis eum aedificent. Vigeat itaque inter eos pacis studium et caritatis perfectio; sint sibi mutuo aedificationi, auxilio et honori; numquam invicem in iis, quae ad ministerium sacrum pertinent, invidiose aemulantes, sed supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis [2].

[1] Cap. 3, de eccles. aedif. (III, 48); conc. Trid., sess. XXI, cap. 4, *de ref.*

[2] Ephes. IV, 2-3.

Meminerint capellani, se inferiores esse munere, aetate et experientia; hinc reverentiam, quam parochis debent, filiali pietatis affectu eis exhibeant, suaque agendi ratione etiam aliorum reverentiam dilectionem et fiduciam parochis conciliare studeant. Parochi autem benigni sint et benevoli erga adiutores suos, quos alioquin sacerdotio Christi insignitos et laboris sui aeque ac messis socios sciunt. Eorum est, iuniores consiliis suis adiuvare; usu nondum peritos ad animarum et totius parochiae administrationem sensim instruere, eosque ceu sollicitudinis suae socios sincero corde aestimare, sed et omnimode procurare, ut ab aliis quoque, praesertim domesticis, condigne honorentur.

Quo securius autem humanae fragilitati occurramus, legem in singulis dioecesibus vigentem innovantes, statuimus, ut inter parochum et cooperatorem conventio fiat in scriptis exaranda, quam vicarius foraneus sua sententia illustratam ad ordinarii examen et confirmationem perferet. Cum locorum et adiunctorum diversitas non admittat, ut communi aliqua norma mutua parochum inter et adiutorem relatio stabiliatur, opportuno hoc remedio praecavendum est, ne alteruter labore praegravetur, et ubi plures adsunt adiutores, ut functiones sacrae ex aequo et bono dispertiantur. Haec conventio etiam definiat, quid parochus ad honestam adiutoris sustentationem e proventibus beneficii praestare possit et teneatur. Cooperatores, nisi necessitas aliud ferat, in domo parochiali habitent et communem cum parocho mensam habeant; cum maximopere deceat, ut, qui mensae coelestis dulces simul capiunt cibos et in domo Domini cum consensu ambulant, eiusdem tecti habeant consortium et refectionis corporalis communionem. Prohibemus itaque ne parochi eorumque adiutores absque praevio episcopi consensu separata mensa utantur, monentes parochos, ut cooperatoribus suis de honesto victu provideant; adiutores vero, ne sustentationem, quae beneficii vires excedit, immodesti postulent. Acerbus episcopis esset dolor si, exorta inter illos discordia, cogerentur vel propriam parocho mensam vindicare, ne adiutoris minus aequi murmurationibus et detrectationibus turbetur; vel adiutori aliam assignare, ne ob tenacitatem aut incuriam parochi animum despondeat.'

Caput IX.

De concursu parochiali.

Ecclesia semper sollicita fuit, ut, quibus parochiarum cura committitur, digni et idonei probentur. Concilium Tridentium, ut providae sollicitudinis dispositionem compleret, etiam ipsum modum, quo dignitas illa et aptitudo probanda sit, accurate determinavit, et quo meliores animarum pastores eligi et fidelibus praefici possent, parochiis liberae collationis atque iurispatronatus ecclesiastici nonnisi publice edicto concursu providendum esse sapientissime decrevit[1]. Praecipiente concordia cunctis parochiis providebitur indicto concursu publico et servatis concilii Tridentini sanctionibus[2]. Cum tamen ex eiusdem concilii norma in conferendis singulis beneficiis parochialibus instituendum sit examen tum quoad scientiam, tum quoad ceteras qualitates canonicas: episcopi huius provinciae, pensatis peculiaribus rei obstaculis, a sancta sede facultatem petierunt, examen candidatorum de scientia separandi ab examine de reliquis canonicis requisitis, eoque ad ipsum pro vacante parochia concursum remisso, examen de scientia alio magis opportuno tempore instituendi. Quibus precibus cum diuturna patrocinaretur in hac provincia consuetudo, qua candidati extra tempus concursus parochialis bis per annum de scientia solent examinari, et cum gravissima accederet ratio, haud alio modo impediri posse, quominus beneficia iusto diutius vacarent: ssmus pater Pius papa IX benignissime annuere dignatus est, concessa ad decennium facultate, ut praxis introducta, instituendi scilicet bis per annum examen generale de scientia sacerdotum, qui parochorum munus obire intendunt, servetur. Permisit insuper, ut candidati in tali examine quoad doctrinam approbati, vigore huius approbationis pro quocumque beneficio parochiali intra sex proxime sequentes annos vacaturo concurrere possint, et exeunte demum sexennio examini se denuo sistere teneantur, si beneficium parochiale obtinere velint.

Ista normae Tridentinae de examine quoad scientiam remissio ea tantum conditione facta est, ut hoc ipsum examen habeatur ab examinatoribus synodalibus ex praecepto sacrorum canonum constitutis, et quando hi desint, ab examinatoribus prosynodalibus, auctoritate apostolica ac episcopo designatis, diligenter praeterea observatis canonicis sanctionibus ac praesertim Benedicti XIV literis, quae incipiunt *Cum illud*[1]. Admittendi non sunt nisi iis dotibus pollentes, quas sacri canones et leges dioecesanae exigunt. Quaestiones, quibus tum voce tum scripto respondendum est, proponantur ab examinatoribus e theologicis disciplinis, praesertim e dogmatica positiva, theologia morali et iure canonico positivo. A lege, huiusmodi examen exeunte sexennio denuo subeundi, ab episcopo audita examinatorum sententia dispensari poterunt, qui in praesentia inter synodales vel prosynodales examinatores sunt assumti, aut qui propter muneris vel beneficii, quo fruuntur, dignitatem, vel propter diuturnam operam, qua ecclesiae cum laude servierunt, scientiae testimonium abunde praestant. Permittitur praeterea, ut, cum aliqua paroecia suo fuerit orbata rectore, per commemoratos synodales aut prosynodales examinatores habeatur de collatione beneficii concursus secundum normam Tridentinam, in quo ipsi eam adhibentes cautionem, quae in usu est, iudicent, quibus competitoribus spectata eorum dignitate parochiale beneficium conferendum sit, salvo utique semper episcopi iure, eligendi inter sic approbatos, quem ipse digniorem in Domino censuerit.

Cum sanctiones a patribus Tridentinis de concursu parochiali praescriptae tutissimam pastorum eligendorum regulam constituant, antistites in hac synodo congregati remissionis sibi concessae favore ita utendum esse decernunt, ut praestantissimae ordinationis Tridentinae utilitas atque efficacia conservetur et vigeat. Quod ut eo certius effectum sortiatur, episcopi in Domino adunati etiam ius, ab iisdem patribus sibi factum, providendi scilicet, si qua circa examinationis formam addenda remittendave censuerint[2], ita in usum deducent, ut salutaris instituti fructus augeantur.

Examen itaque quoad scientiam generale bis per annum et quidem tempore opportuno habebitur, diebus clero dioecesano inchoante anno publicandis atque etiam in directorio divini officii annotandis. Ad subeundum examen illi tantum admittentur sacerdotes, quorum fides et mores integri sunt, quique iam per triennium curae animarum laudabilem operam dederunt, aut a quinque saltem annis

[1] Sess. XXIV, cap. 18.
[2] Art. XXIV.

[1] De die 14 decembris 1742.
[2] Sess. XXIV, cap. 18, *de ref.*

approbatione et facultate pro excipiendis confessionibus gaudent. Quare, qui admitti cupient, statuto tempore ab episcopo licentiam petent, cuius est de eorum admissione iudicare. Quaestiones e disciplinis theologicis, prout supra dictum est, seligendae nonnisi circa ea versentur, quorum scientia ad munus pastorale rite exercendum requiritur; sed etiam in his eorum habeatur delectus, quorum scientia semper praesto esse debet, et quorum solutio communiter dilationem et maturiorem deliberationem non admittit. Solvendae sunt autem tum scripto, tum voce; interrogationes, quibus scripto respondendum est, omnibus eaedem eodemque tempore proponantur, solvendisque idem temporis spatium praefiniatur in conclavi, ad quod ante examinis finem nemini aditus pateat; sed neque examinandis praeter necessitatis casum egredi liceat. Ad responsa scripto expedienda nonnisi sacrae scripturae, concilii Tridentini, corporis iuris canonici, instructionis pro iudiciis ecclesiasticis in causis matrimonialibus et concordantiarum sacrorum bibliorum usus concedatur. Collectaneorum e disciplinis in examen assumtis sive aliorum scriptorum vel librorum usum, aut adiutorum operam ipsa iustitiae ratione vetari, quisque facile intelliget. Examini voce faciendo, praeter praesidem, saltem tres examinatores interesse debent[1].

Obtenta in hoc examine approbatio in sexennium valitura etiam tunc perdurare censenda est, si approbatus intermedio tempore beneficium adeptus fuerit. Qui ex aliqua materia approbari non meruerit, ex eadem tentamini ad summum intra annum repetendo se denuo sistat oportet; quod si felici successu subierit, favore sexennalis dispensationis a primo examinis peracti termino computandae non destituatur. Reprobationis nota e pluribus disciplinis obligationem examinis de integro repetendi importat.

Cum praecipue episcopis, tamquam in specula constitutis subditorum pateant excessus, iure pollet ordinarius repudiandi competitorem, cui foeda aliqua vitii labes ac criminis macula inusta est, omnibus praeterquam episcopo occulta, etiamsi ab examinatoribus huius ignaris, moribus quoque idoneus renuntiatus fuerit[2].

Caput X.

De provisione beneficiorum parochialium.

Quo certius assiduo parochorum studio populus perfectus Domino paratur, verum etiam ex illius incuria fidelium grex misere languet et tabescit: tanto providentiori cautione utendum est, ut beneficia parochialia nonnisi probatis conferantur. Circumspectionis necessitas augetur etiam eo nomine, quod beneficia parochialia ita conferuntur clericis, ut aliter quam interveniente delicto per sententiam in forma iuris latam illis privari non possint parochi rite instituti. Spectatis, quae pro rei gravitate canonicae praescribunt regulae, vel ingerunt provinciae huius indigentiae, de provisione beneficiorum parochialium haec statuimus observanda:

Ne paroeciae quomodocumque vacantes diu destituantur rectoribus, statim ac illas vacare officio episcopali innotuerit, per publicum edictum vacatio universo clero dioeceseos annuntietur, simulque concursus parochialis terminus definiatur; constituto interim vicario, qui onera vacantis ecclesiae sustineat, donec ei de rectore provideatur. Tempus, quo labente nomina sua profiteri teneantur, qui sibi de beneficio provideri desiderant, spectata dioecesium amplitudine retinendum constituimus usu diuturno probatum, quod a die decretae ab episcopo de faciendo concursu publicationis sex septimanarum spatium non excedat. Intermedio hoc tempore, qui ad beneficium promoveri cupiunt, si muneri alicui in districtu inspectioni vicarii foranei commisso vacant, per hunc, secus immediate officio episcopali testimonia exhibeant, quae illos ad vacantem ecclesiam gubernandam idoneos ostendant. Videant ne laudi apud homines magis quam meritis apud Deum intenti, honorifica testimonia conquirant. Quae illis a laicis in grati animi monumentum ultro offeruntur, non est quod recusent; sollicite autem caveant, ne illa quomodocumque aut sub qualicumque praetextu ambiant. Fervor constans et indefessa in adimplendis officiis diligentia, intemerata morum integritas, beneficentia ceteraeque sacerdotalis status virtutes, cum celari facile nequeant, neque episcopum latebunt. E contra testimonia studio augendorum meritorum procurata iudicium de dignitate competitorum pervertere non valent.

Peracto per examinatores synodales vel prosynodales eorum, qui descripti fuerint, legitimo examine[1], episcopus si ad ipsum collatio spectaverit, ex his, qui idonei renuntiati fuerint, digniorem eliget, cui beneficium conferat; si vero beneficium sit iurispatronatus ecclesiastici, aut ex fundo religionis vel studiorum derivantis, tres quos ceteris digniores iudicaverit, omissis aliis etsi descriptis et approbatis, patrono proponet, ut ex his unus seligatur[2]. Si denique beneficium iurispatronatus laicalis sit, omnes idonei renuntiati patrono significabuntur eo ordine, quo eos pensata dignitate episcopi sententia deducendos censuerit. Quamvis iurispatronatus laicalis possessoribus ex ordinationibus iuris ecclesiastici integrum sit, idoneum tantum praesentare, meminerint tamen, se mentem et intentionem ecclesiae, quae eos iure praesentandi donavit, minime assequi, si proposita illis competitorum serie, ex eorum dignitate deducta, dignum digniori praeferant.

Quoniam synodus vehementer desiderat, ut vacantibus beneficiis quantocius de rectoribus provideatur, decernit, ut patroni intra tempus a sacris canonibus statutum iuxta iurispatronatus indolem rectorem praesentent. Praesentationis perficiendae terminus computetur a die acceptae a patrono de propositis competitoribus notitiae[3]; praesentatio ipsa a patrono fiat in scriptis.

Praesentati, vel ad beneficia liberae collationis ab episcopo nominati, ex praecepto synodi Pragensis et usu iugiter observato[4], antequam instituantur, in manus ipsius episcopi vel eius vicarii orthodoxae suae fidei publicam faciant professionem, et in Romanae ecclesiae obedientia se permansuros spondeant ac iurent[5]. Insuper iureiurando se obstringant, episcopo et successoribus eius canonice intrantibus debitam obedientiam et reverentiam se praestituros, muneri promte vacaturos, et bona atque iura ecclesiae et beneficii fideliter tuituros, nec se in acceptando beneficio quidquam commisisse, quod simoniam redoleat.

Cum episcopo e sacrorum canonum definitione ius competat, novas parochias invitis etiam rectori-

[1] Confer praef. lit. apost. *Cum illud.*

[2] Constit. citat. *Cum illud.*

[1] Conc. Trid., loc. supra cit.; confer constit. Pii papae V *In conferendis,* de die 18 martii 1567, et Benedicti papae XIV epistol. encycl. *Cum illud,* de die 14 decembris 1742.

[2] Conventio Austriaca, art. XXIV et XXV; confer liter. plenipotent. s. c. r. maiest., de die 18 augusti 1855, art. XVII.

[3] Cap. 3, de suppl. neglig. praelat. (I, 10); cap. 4, de concess. praeb. (III, 8).

[4] Synod. Prag. anni 1605, de benef. collat.

[5] Confer concilii huius tit. I, cap. 2.

bus constituendi, beneficiati ex canonica institutione non acquirunt ius contradicendi, ne postulante necessitate paroeciae suae territorium imminuatur, et pars proventuum sui beneficii alii assignetur parochiae, dummodo eorum congrua salva permaneat [1]. Spectatis hisce iuris cautionibus, literae, quas reversales dicunt, a curatis canonice instituendis postulari solitae de non contradicendo innovationi parochiae obtentae, quae fors imminere posset, tamquam superfluae et inutiles antiquantur.

Diuturna experientia docuit, beneficio haud recte consuli, quando beneficiario, ob senium vel infirmitatem ad eius curam inhabili, vicarius adhibetur, qui beneficii administrationem in spiritualibus et temporalibus gerat, et fructus beneficii parocho in curanda valetudine interdum alibi agenti exhibeat, servata sibi portione ad sustentationem assignata. Ad evitanda, quae inde enasci solent mala, quae tanto difficilius et tardius reparantur, quanto diutius parochiis beneficiarii non praesunt, qui per se ipsos illarum curam gerere et iuribus beneficii invigilare possent, episcopi sanctam sedem apostolicam de adhibendo remedio communibus precibus supplices adibunt.

Beneficiati canonice intrantis institutio corporalis, quam installationem dicunt, ab episcopi delegato secundum ritum et ordinem praescriptum nulla interposita mora fiat, die collatis cum parocho consiliis a delegato determinanda. Vicarius episcopalis beneficiario etiam peculium ecclesiasticum procurandum tradet, adscitis ad actum pro beneficii conditione ecclesiae vitricis et patrono eiusve substituto. De peracta hac in beneficii curam introductione ex praescripto conficiatur instrumentum.

TITULUS VII.

De regularibus.

Caput I.

De status regularis dignitate et augmento.

Quamvis omnes christiani, quamdiu peregrinantur a Domino, saeculi desideria vincere, et ea quae sursum sunt quaerere iubentur, numquam tamen electiores in ecclesia Christi animae defuerunt, quae impedimentis vitae perfectioris fortiter abiectis et meliori electa parte, Deo sese per vota religiosa consecrarunt. Semper de iis gavisa est et adhuc gaudet ecclesia; vanitatem enim rerum terrestrium, et mundi, quae praeterit, figuram considerans, intime gratulatur omnibus, qui invitationem magistri audientes, a saeculo nequam se eripiunt, atque in peculiari servitio Dei, in sancto sacrificio voluntatis, in observatione votorum et regularum pacem illam, quam mundus dare non potest, quaeque omnem sensum superat, quaerunt et inveniunt.

Idem praesens synodus in Domino congregata profitetur, et eo magis edicendum censet, quo frequentiores nostris diebus in vitam religiosam declamationes audiuntur, et quo infensior spiritus mundi delere coetus regulares, si posset, allaborat. Vere pretiosa et potior pars dici debent gregis Christi, apostolicae vitae propago et militantis ecclesiae gemma, quae cum sanctitudine corporis Christi tam indivulse connexa est, quam ipsa invicta in Deum caritas et poenitentiae necessarius sensus. Immo numquam plus quam impraesentiarum tum ecclesia tum mundus indiguisse videtur vitae religiosae operibus et exemplis. Dominantem superbiam convincat illa regularis humilitas et obedientia, quae superiorum piis iussibus pie subditur; redarguat insatiabilem voluptatum et divitiarum sitim claustralis vitae severitas et sponte suscepta pauperies; et quibuslibet mundanis desideriis, quae militant adversus animam, occurrat illa coelestis religiosorum virtus, quae nescit nisi Deum et salutem animarum. Neque exemplis poenitentiae tantum aut virginalis candoris indiget mundus; indiget profecto etiam oratione atque assidua intercessione apud Deum, ut propitius det internam externamque pacem; eget ipsis studiis humilibus religiosorum, quibus serviatur veritati; indiget denique et quam maxime sacrificiis caritatis, quibus religiosi non sua tantum, immo et semetipsos fratribus impendunt.

Dum itaque synodus praeclaram dignitatem vitae regularis uberrimosque fructus, qui per ordines religiosos inde ab antiquissimo tempore in utramque rempublicam redundarunt, nec non singulorum huius praesertim provinciae monasteriorum insignia benefacta gratissimo mentis affectu agnoscit dignisque laudibus celebrat: vitam religiosam, qualem Iesus Christus et apostoli adumbrarunt, summopere commendat, et nihil exoptat magis, quam ut uberius laetiusque floreat tum in conventibus erectis tum in erigendis; atque ne ullis obstaculis retardetur, omnia, quae praesto erunt subsidia, adhibere constituit. Praeiudicatas praesertim opiniones, vulgo grassantes, ac si monasteria nullius sint utilitatis, vel eatenus tantum commendari mereantur, in quantum externe prosunt, sacerdotes corrigere studeant, piisque illis Christi fidelibus, qui ad perfectiorem istum statum vocatos se esse solide existimant, prudenti consilio succurrere ne omittant.

Dum insuper episcopi tum antiquiores sanctimonialium congregationes in hac provincia florentes, tum sacratas, quae recentissimis temporibus per singulas dioeceses Deo providente accreverunt, sororum Misericordiae et Scholarum pauperum familias pro merito collaudant: pie confidunt in Domino fore ut praesertim animarum pastores omnium et singularum congregationum moniales avito studio, benevolentia et honore prosequantur, totisque viribus allaborent, ut eiusmodi congregationes curae aegrotorum et puellarum institutioni insudantes, ad maiorem Dei gloriam novis in dies per totam provinciam incrementis augeantur.

Ceterum monasterium vel congregatio non erigatur, neque domus ulla vel schola congregationis instituatur absque praevia ordinarii licentia in scriptis obtenta, quae in archivo familiae religiosae asservetur. Nullum etiam pium in communi vivendi institutum inchoare licebit absque auctoritate episcopi et regulis ab eo approbatis vel saltem expresse admissis.

Caput II.

De regimine regularium.

Cum impedimenta, quae libero regiminis exercitio superiorum regularium in terris Austriacis hucusque obstare poterunt, recentissimo tempore cessaverint: patres in hac synodo congregati omnino desiderant et fore confidunt, ut quaecumque regularia instituta iam e sua regula superioribus generalibus et provincialibus subiiciuntur, aut in congregationes sua sponte vel ex mandato sanctae sedis consociantur, in posterum sedula et seria cura ab eiusmodi superioribus ordinis et congregationis regantur, visitentur et emendentur, sive id fiat per ipsosmet, sive per delegatos. Sed et omnes superiores meminerint, se dum non tantum regendi, sed et iudicandi suos et puniendi potestatem habent, in conscientia obligari, ut omnibus, quibus potuerint, modis regularem vitam inter suos alant,

[1] Conc. Trid., sess. XXI, cap. 4, *de ref.;* confer cap. 2, de reb. eccl. non alien. in Clement. (III, 4).

perficiant, abusus tollant, et internam pariter ac externam ordinis et conventus prosperitatem promoveant. Si quae monasteria virorum regulari nexu provinciae vel congregationis careant, in iisdem visitationem regularem tamquam apostolicae sedis delegatus habebit episcopus, et si non quotannis quidem, saltem tertio quolibet anno [1].

Dum superiores regulares omnino liberi sunt, secundum statuta suorum ordinum et sedis apostolicae praecepta, suos candidatos ad habitum recipere probatosque ad votorum professionem admittere: observandum esse meminerint apostolicum mandatum die 25 ianuarii 1848 emissum de testimonialibus ordinariorum literis ante receptionem novitiorum requirendis. Quapropter superior regularis, antequam candidatum ad habitum admittat, ab ordinaria tum originis, tum etiam loci, in quo postulans post completum decimum quintum annum aetatis ultra annum moratus fuerit, literas testimoniales expetat, in quibus, quantum ex conscientia affirmari poterit, referatur „de eius natalibus, aetate, moribus, vita, fama, conditione, educatione, scientia; an sit inquisitus aliqua censura, irregularitate, aut alio canonico impedimento irretitus, aere alieno gravatus, vel reddendae alicuius administrationis rationi obnoxius.“ [2] Alterum quoque decretum apostolicum die 19 martii 1857 editum servetur, quo novitiatu exacto, antequam solemnia vota emittantur, simplicia saltem per triennium praemitti iubentur [3]. Sub nullo praetextu quis ab hac lege sese eximat, et superiores, quando sacros ordines suis conferri rogant, ordinario simul indicabunt, a quo die et quamdiu ordinandus in votis simplicibus steterit, quia secus neque de charactere ordinandi neque de titulo ordinationis iudicari potest. Ante professionem quarumlibet monialium eo de negotio referatur ad ordinarium, ut sive per se sive per alium voluntatem virginis explorare eiusque sufficientem rei scientiam, plenam libertatem aliasque voti emittendi conditiones necessarias examinare possit [4]. Ceterum, de facta tum simplici tum solemni professione authentico instrumento, quod in archivo ordinis asservetur, cum subscriptione testium eiusdem conventus constet.

In administratione bonorum et gubernio domestico regulares suis legibus libere utuntur; sacra tamen lege cautum est, ne bona ecclesiastica immobilia vel pretiosi valoris mobilia alienari vel notabili onere gravari possint absque sanctae sedis beneplacito, cui secundum concordiae actum [5] etiam civilis gubernii consensus accedat. Quatenus regularium superiores huiusmodi consensum petunt, requiritur, ut istam petitionem per episcopum ad gubernium dirigant. Sed non minus ecclesiasticae potestatis licentia postuletur; quapropter aut sedem apostolicam, aut ab ipsa ad hoc delegatum pro obtinenda facultate adeant. Alienatio vero vel oneratio tantum ex evidentis necessitatis aut utilitatis causa fieri poterit. Quodsi in administratione oeconomica alicuius conventus vel domus religiosae abusus excessusve cum scandalo fidelium committerentur, episcopus, re comperta, sedula investigatione et postulata administrationis ratione, curabit ad formam constitutionis Clementis papae VIII [6], ut delictum coerceatur.

In monasteriis monialium, gubernatio personarum et administratio rerum penes superiorissas aliasque personas regulares est iuxta statuta quorumvis ordinum. Ast omnino pro quolibet ordine vel conventu requiritur superior quidam, qui superiorissae suo consilio auxilioque adsit. Quatenus in hac provincia vix reperiuntur monialium conventus, qui sub obedientia regularium eiusdem ordinis sint, episcopi in iisdem superiorem, qui eorum curam gerat, constituent, ceterum eo non obstante suas ordinarias visitationes sive per se, sive per delegatos frequenter habituri. Idem fiet in domibus et familiis congregationum, quae recentiori tempore feliciter oriuntur et augentur. Singulae suo ordinario immediate et exclusive subditae sint, ita ut parochus qua talis nullà in eas iurisdictione gaudeat, sed superior speciali delegationem in scriptis expressa ab ordinario constitui debeat. Quodsi plures domus in diversis dioecesibus ab una congregatione, cui generalis superiorissa praeest, eriguntur, sive per apostolicae sedis beneplacitum (quemadmodum ex decreto apostolico archiepiscopus Pragensis superior est sororum Caritatis a sancto Carolo Borromaeo), sive per consensum ordinarii, superior unus pro tota congregatione statuetur, ad quem locales singularum domorum superiores, cum a respectivis episcopis constituuntur, necessaria referre poterunt. Ceterum intacta sint ordinariorum iura, quae eis circa huiusmodi domos religiosas competunt, prout etiam specialia privatorum in fundatione expressa. Superiores eiusmodi vero in eas res, quae ad superiorissam pertinent, se non immisceant, cum non ad disponendum, sed ad adiuvandum vocentur; administrationi sese non ingerant, nisi ex fundatione vel propter gravem causam ab episcopo speciale mandatum habuerint. Ad expendendam maiorem pecuniae summam alioquin consensus ordinarii requiritur.

A superiore monialium distinctus semper sit confessarius earumdem, qui vir prudens et maturae aetatis specialiter deputatus, summam solertiam adhibeat ad spiritualem concrediti sibi religiose coetus profectum. Nullus presbyter, sive regularis sive saecularis, licet ad audiendas fidelium confessiones approbatus, sine speciali facultate ordinarii monialium, etiam novitiarum, confessiones audire praesumat. Extraordinarius, qui singulis conventibus ab episcopo assignatur confessarius, ter vel quater per annum eos accedat, cui omnes religiosae sine exceptione se sistere debebunt, etsi eidem non confiteantur [1]. Extraordinariis confessariis etiam illi presbyteri accensentur, qui episcopi auctoritate missi monialibus spiritualia exercitia tradunt, quibus durantibus regulares feminae libere et licite iis confiteri poterunt. Si quae monialis, maxime infirma, non ex animo levi vel indiscreto, sed ob singularem causam extra definita tempora extraordinarium confessarium vel etiam alium petierit, episcopus difficilem se non praebeat; providebit autem, ut pro casu urgente superior ex facultate sibi delegata alium confessarium approbatum et idoneum admittere queat.

Caput III.

De obligationibus regularium.

„Nemo mittens manum suam ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei.“ Itaque, *„si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; multo melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.“* [2] Severum hoc Domini effatum et Spiritus sancti praeceptum synodus regularibus com-

[1] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 8, *de regul.*
[2] Decr. s. congr. super stat. reg., de die 25 ian. 1848.
[3] Decr. s. congr. episc. et reg., de die 19 mart. 1857.
[4] Conc. Trid., loco supra citato, cap. 17.
[5] Art. XXX.
[6] *Suscepti muneris*, de die 8 mart. 1596.

[1] Conc. Trid., loco supra citato, cap. 10; confer bull. Benedicti XIV *Pastoralis curae*, de die 5 aug. 1748.
[2] Luc. IX, 62; Eccl. V, 3-4.

memorare paterno affectu non omittit, ut digne ambulent vocatione, qua vocati sunt, et ne, dum terrestribus thesauris valedixerunt, etiam amittant aeternos. Meminerint, se sub gravi teneri, ut aliquo saltem modo progrediantur in via perfectionis. Immo libentissime et omnibus viribus amplectantur praeclaram suam, quam elegerunt partem, et inextinguibili caritatis ardore, dilatato corde currant illam viam, cuius inenarrabilis dulcedo est, et quae per participationem passionum Christi ducit ad regni eius consortium.

Quia perfectio vitae regularis ante omnia consistit in observatione votorum, haec tum singulis religiosis tum superioribus cordi sint maxime. Dum castitas pulchritudinem et claritatem huius sanctae generationis efficit, dum obedientia maximum bonum et proprie formam regularis vitae constituit, qua non tantum rebus et carni, sed menti dominatur et animo[1]: paupertas impedimenta potissimum et pericula removet, quibus mens a sancta vocatione ad inutilia et nociva huius saeculi desideria detrahitur. Hinc patres in synodo congregati, intimis visceribus rogant et hortantur regulares, ut tam pretiosam virtutem religiosae abstinentiae, paupertatis maxime, summa dilectione foveant colantque, et praesertim, ut omnibus studiis perfectam communionem vitae, quae expertis tantae dulcedinis est et tam facile exercetur, introducant, ut dum omnia omnibus sunt communia, etiam cor unum sit omnibus et anima una.

Peculiaris regularium thesaurus sit ipsa regula, iuxta cuius praeceptum et accedentes in statutis explicationes singulae religiosorum familiae suo quaeque modo sanctos ordinum fundatores imitentur, in quibus varia Spiritus sancti dona diversissimos et pulcherrimos caritatis fructus protulerunt. Primum pensum ab omnibus habeatur divinarum laudum religiosa persolutio, e quarum quippe dignitate et excellentia claustra prae ceteris nobilitantur, cum, Moysis ad instar, in monte sancto sine intermissione ad Deum vertuntur, dum in valle contra salutis hostem reliquis dimicandum est. In quantum itaque statuta singulorum ordinum ferunt, volumus omnino, ut laudes divinae plene et digne in monasteriis persolvantur, prout et aliae cultus divini partes sollicite agantur ad ipsorum salutem et fidelium aedificationem. In ordine divinorum officiorum, prout in ceteris ministeriis, poscit haec synodus, ut regulares cum saecularibus sacerdotibus et animarum pastoribus amico et concordi animo ea agant vel etiam in iis horis conveniant, quae fidelibus maxime prodesse, regulari vero conventuum ordini minime obesse dignoscantur. Ceterum audiant vocem summi pastoris ecclesiae, qui cum vix gubernaculum navis Domini accepisset, nihil magis animo volvit et egit, quam ut regulares perfectissime vocationi suae satisfacerent; quos vel ideo hortatur, ut sine intermissione precationi, rerum coelestium commentationi, doctrinae, lectioni instent, in animarum salutem ex proprii ordinis instituto incumbant, et mortificati carne, vivificati autem spiritu, seipsos populo Dei exhibeant modestos, humiles, sobrios, benignos, patientes, iustos; integritate, castitate irreprehensibiles, caritate ferventes, sapientia honorabiles, ne cuipiam sint offensioni, sed omnibus praebeant exemplum bonorum operum, ut qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de ipsis[2].

Signum peculiaris vocationis externum, quo sese milites Christi ostendunt et humanae vanitatis contemtores, est regularis religiosorum habitus. Eum continuo, exceptis casibus in constitutionibus cuiuslibet ordinis provisis, deferri lex canonica tam graviter iubet, ut etiam poenis gravissimis contra transgressores det locum. Episcopi in hac synodo congregati dum illam praeceptionem solemniter iterando exprimunt, declarant, se contra non gestantes habitum, tamquam extra claustra delinquentes canonice esse processuros.

Similiter omnino efficient, ut clausura tum in monasteriis virorum tum mulierum, ubi ex regulae praescripto postulatur, stricte observetur. Non tantum loca, quae ad clausuram pertinent, ita adaptentur, ut continuo clausa sint et ingressus liber non pateat, quod intra duos menses a publicatione concilii in omnibus conventibus, ubi nondum locum habet, effectui detur; sed et sub nullo praetextu et sub poenis a iure statutis personae alterius sexus in clausuram admittantur. Poscit vero clausurae lex, ne etiam eiusdem sexus accessus sine sufficienti causa, et multo minus promiscue, ad claustrum et cellas regularium permittatur, atque ne ipsi regulares extra clausuram et monasterium absque licentia egrediantur, et multo minus extra domos suas vagantes, saecularium domos frequentent. Quibus rebus ut sollicite invigilent, superiores in Domino provocamus. Ut autem monialium, quae sub lege clausurae vivunt, saluti episcopi vigiles consulant, illius strictissimam et fidelissimam custodiam iuxta praeceptum sacrosancti concilii Tridentini procurabunt et tuebuntur[1].

Caput IV.

De regularium studiis et cura animarum.

Prout orationis fervor, ita laboris quoque patientia et assiduitas regulares decet. Non minus ista, quam silentium vel paupertas bene ordinatum monasterium monstrat, in quo videlicet sanctae caritatis zelus cum sui abnegatione coniungitur. Et cum multa sit messis, operarii autem pauci, adeo ut ipse mundus fervidos labores religiosorum exspectet, prout haec praerogativa iis inde ab omni tempore fuit, ita etiam nostris diebus ignis caritatis et zeli pro regno Dei ardere pergat et inardescat magis in familiis Deo sacratis, ut quaecumque necessitas saeculum premat, quaecumque indigentia operam fratris exoret, in claustris inveniat primos et paratissimos auxiliatores. Ne autem, cum ad omnia sese extendere vellet, insufficientior foret facultas virium, regulares probe discernant, in qua potissimum parte, secundum ordinis sui institutum, operam debeant collocare; huic vero impensissime se dedicent et tradant. Dum misericordiae et eleemosynae opus omnibus incumbit, dum specialem aegrotorum et infantium curam peculiares sibi proponunt congregationes, ad alios, ut plurimum, spirituale magis ministerium pertinet agri dominici cultura et spiritualium morborum sanatio.

Hanc potissimam partem ut bene adimpleant, studia literarum in monasteriis vigeant oportet. Hortamur quam maxime religiosos ut, secundum modum, quo ad instruendam iuventutem, ad praedicandum verbum divinum, ad auxilia curae animarum, vel etiam ad claustralem scientiarum cultum vocantur, sedulissime eas cognitiones sibi comparent, quibus muneri suo veritatisque profectui et augmento consulere possint. Superiores

[1] Cap. 1 in extravag. Ioann. XXII (14).

[2] Pii papae IX epist. encycl. ad supremos moderat. regul. ordin. *Ubi primum*, de die 17 iunii 1847.

[1] Sess. XXV, cap. 5, *de regul.*

praesertim curent, ut novitii bene educentur et instituantur, ne in propria ordinis regula et historia peregrini inveniantur; ut dein, qui clerici sunt et ad sacerdotium adspirant, solida, sufficienti, immo et ampliori theologiae scientia imbuantur, ceteris etiam non carentes praeparationibus, quae ad alia fors magistrorum officia requiruntur. In conventibus porro collationes et exercitia de materiis theologicis vel aliis utilibus saepius habeantur, et lector sanctae scripturae, iuxta praeceptum concilii Tridentini, numquam desideretur [1]. Monastica studia non tantum merito aequent ceterorum labores, sed et superent. Episcopi in hunc finem examina, quae pro sacra ordinatione et approbatione ad confessiones instituuntur, sollicite habebunt. Ut religiosi, qui fors studiorum causa ad universitatem missi, extra claustri sui septa morantur, vitae regulari intenti maneant, ex dispositione concilii Tridentini, in conventibus habitent [2], seu in resuscitatis fors, prout usus maiorum probatus habuit, regularium collegiis.

Quoniam regulares non tantum ad sacrum ministerium, missas scilicet, praedicationes et audiendas confessiones vocantur, sed in hac provincia etiam curam animarum, maxime in parochiis incorporatis, exercent: in omnibus utique, quae ad istam curam pertinent episcopis subditi, easdem gregem docendi et pascendi normas, quas saeculares presbyteri sequuntur, observare tenentur. Quoad regularem vitam vero suis praelatis omnino subditi sint, et ab his, prout domestici regulares, provide regantur.

In parochiis incorporatis, quoniam nomine praelati sui curam gerunt et vicarii sunt ad nutum amovibiles, non collocentur institutione canonica, sed ad curam tantum a superiore suo deputentur; approbationem vero, quam etiam iurisdictionem spiritualem vocant, ab episcopo accipiant. Huic approbationi examen pro cura praemittendum est, quod ab examinatoribus synodalibus vel prosynodalibus habebitur, nisi episcopus ex iusta ratione supersedendum et dispensandum censuerit. Quatenus vero probatio de scientia saecularium sacerdotum pro cura animarum ex indulto sanctae sedis in generali aliquo tentamine fit, poterunt etiam regulares, qui ad parochias incorporatas a superiore suo destinantur, ad generale eiusmodi examen mitti et in eo approbari.

Inter clerum denique saecularem et regularem quippe qui uni eidemque militiae nomen dedit eandemque cum eodem duce Christo Iesu causam agit, vera et dulcis regnet animorum consensio, qua nihil pretiosius, Deo gratius et fidelibus utilius. Semet invicem honore et caritate praeveniant, alter alterius iura reverentes, alter alterius operam ac efficaciam adiuvantes. „Cum summopere optemus," ait sanctissimus pater et dominus noster Pius papa IX, „ut omnes, qui militant in castris Domini, unanimes uno ore honorificent Deum et patrem domini nostri Iesu Christi, ac perfecti in eodem sensu atque sententia solliciti sint servare unitatem spiritus in vinculo pacis, a vobis etiam atque etiam efflagitamus, ut arctissimo concordiae et caritatis foedere summaque animorum consensione venerabilibus fratribus episcopis et saeculari clero coniuncti, nihil antiquius habeatis, quam in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi consociatis studiis vires omnes intendere atque aemulari semper charismata meliora." [3]

[1] Sess. V, cap. 1, *de ref.*
[2] Sess. XXV, cap. 4, *de regul.*
[3] Epist. encycl. supra citata.

TITULUS VIII.

De bonis ecclesiasticis.

Caput I.

De bonorum ecclesiasticorum administratione.

Ecclesia, quae coelestia hominibus munera dispensat, cum in terra militat, terrenis etiam indiget mediis. Quo certius cognoverunt fideles, omnem huius filiae regis aeterni gloriam esse ab intus, tanto gratiori studio contenderunt, ut species et pulchritudo eius omnibus clarius illucesceret; et quam veritate, mansuetudine et iustitia regnare felices experti et admirati sunt, tanto liberalioribus donis auxerunt, ut maternae pietatis virtutem et efficaciam pro dilectionis affectu exserere et in dies latius ac tutius propagare posset.

Bonorum temporalium proprietatem, quam ecclesiae coelestis eius vocatio in terris obeunda irrefragabili titulo adiudicat, aperta etiam donatorum voluntas docet, atque ecclesiasticae auctoritatis acceptatio obsignat. Horum bonorum alia, utpote ex pia donatorum mente cultui divino dicata, ad sacrarum aedium fabricam pertinent; alia ad cleri sustentationem destinata, beneficialium nomen sortita sunt; alia vero ex speciali fundatorum dispositione ecclesiae oblata, piarum fundationum nomine veniunt. Quorum omnium administrationem ad normam sacrorum canonum gerendam esse demonstrat ius proprii, quod ad ecclesiam spectat, et finis sacer, ad quem destinata sunt, cuiusque assequendi ius et obligatio ad ecclesiam pertinere dignoscitur. Quae, quamvis administrationem ecclesiarum rectoribus et beneficiariis committat, episcopis tamen ius vindicat et obligationem iniungit, administrantibus invigilandi et bonorum integritatem ac incolumitatem tuendi. Cui officio ut antistites in Domino congregati satisfaciant, decernunt quae sequuntur:

A. De bonis fabricae et fundationum piarum ecclesiae oblatarum.

1. Bona omnium parochialium ecclesiarum, etiamsi monasteriis domibusque religiosis sint incorporatae, item filialium atque capellarum publicarum nec non fundationum piarum, apud has ecclesias exsistentium, administrabit rector earundem spiritualis, adscitis in adiutorium parochianis duobus, vel, si approbata ab episcopo necessitas exigeret, pluribus. Ordinarius etiam diiudicabit, utrum bonorum et negotiorum administrationis moles postulet, ut illi operam peculiaris ratiocinatoris adhibeant. In administrando peculio ecclesiastico rector accurate observet normas sibi praescriptas, invigiletque, ut etiam a sociis administrationis ad amussim observentur. Ad procuranda administrationis negotia frequentiores instituat congressus eorum, qui in sui adiutorium vocati sunt. Rector spiritualis ecclesiae monasterio vel religiosae domui incorporatae, administrationi huic praeerit, salvo utique semper iure praepositi sui ordinis.

Parochiani in administrationis socios adsciscendi, quos vitricos vocant, sint viri catholici, pietate et vitae integritate insignes, et huic officio alias idonei, et, quantum fieri potest, opulentiores vel saltem non egeni, nec arcto sanguinis vel affinitatis vinculo aut inter se aut rectori iuncti, sed neque e servitiorum titulis huic subiecti. A rectore ecclesiae, attentis iustis desideriis a parochianis sibi patefactis, proponendi ab episcopo deputabuntur ordinarie ad triennium, quo elapso, nisi inhabiles vel indigni evaserint, iterum proponi et deputari poterunt. Ut ante elapsum triennale

spatium et domicilio non mutato munere se abdicare possint, episcopi requiritur assensus. Deputati ab episcopo, si experientia eos monstraverit ad munus inhabiles, eius auctoritate loco movebuntur, suffectis aptioribus. Vitrici a vicario foraneo vel alio viro ecclesiastico ab episcopo delegato in munus introducendi iureiurando spondebunt, se rectori spirituali in administrando peculio ecclesiae secundum normam praescriptam adiutorium praestituros, et ne bona fabricae, piarum fundationum et beneficialia detrimentum capiant, pro virili allaboraturos. Quemadmodum administratores iure pollent, de rebus in consessibus tractandis sententiam suam libere pandendi, et postulandi ut quae proficua monstraverint, exsecutioni mandentur atque arceantur nociva, etiam interpellata vicarii episcopalis vel, si opus fuerit, ipsius episcopi decisione: ita etiam detrimentum, quod bona ecclesiastica eorum culpa ceperint, ipsimet resarcient.

Cum patronorum intersit, ut bona fabricae et beneficiorum conserventur, generatim pertinet ad eos, ut ecclesiarum rectores in illis administrandis consilio iuvent, et si quae improbanda animadverterint, episcopo significent. Pro hoc ipsorum iure et consideratis peculiaribus, quae obtinent, rerum adiunctis, in specie patronis liberum erit, vel ipsis vel per delegatos interesse congressibus seu actionibus de administrandis fabricae bonis, et postulare, ut negotia, in quibus peculium ecclesiae administrantibus absque superioris licentia procedere integrum est, episcopo diiudicanda proponantur. Delegatus, qui vices gerat patroni, nonnisi vir catholicus et honestae conversationis admitti potest. Quodsi dictis consessibus patronus neque ipse neque per delegatum facile possit interesse, attamen vel ipse vel eius delegatus in dioecesi commorentur, sententiam ipsius scripto exponendam requirent administrantes, quoties agitur de bonis alienandis vel onere gravandis, de sorte legitime renuntiata vel censibus aliisque praestationibus actione iudiciali vindicandis, aut de negotiis, ad quae expedienda licentia et approbatione ordinarii indigent. Permittent praeterea episcopi, ut, postulante patrono, eoque vel eius delegato praesente, bona fabricae aut beneficii recognoscantur a viro ab antistite designato. Insuper, rationarium annuum, cui conficiendo interesse commode non potuit patronus vel per se vel per substitutum ipsi aut delegato, dummodo in dioecesi commorentur, unacum documentis illustrantibus communicabitur, debito tempore adiecta sua sententia remittendum; quod si protrahendo neglexerit, poterit illi, ex episcopi iudicio, in posterum negari rationarii communicatio. Neque negabitur patrono, ut, si velit, rationarii annui exemplum suis sumtibus sibi procuret. Quando, lite aliqua emergente, patronus ecclesiae vel beneficii causam suo aere agere paratum se exhibuerit, consentient episcopi; reservato tamen sibi iure, advocatum a patrono electum vel approbandi vel reiiciendi. Ut vero patronus de fabricae vel beneficii proventibus quomodocumque disponat, vel ut peculium ecclesiarum sui patronatus ceu communem substantiam consideret, vetantibus id sacris canonibus, admitti utique non potest. Si patronus probaverit, maiora sibi vi fundationis in administrando peculio ecclesiastico competere iura, quam quae illi decreti huius tenor adiudicat, eorum usus ei omnino concedetur.

2. Cum ad bona conservanda recteque administranda recensio illorum accurata requiratur: apud omnes ecclesias superius memoratas praesto sit inventarium forma hucusque praescripta confectum, in quo mutationes incremento vel decremento bonorum mobilium et immobilium enatae sedulo adnotentur, ipsumque inventarium singulis decenniis renovetur, nisi propter exiguas, quae evenerant, mutationes a renovatione dispenset episcopus. Inventarii tria fiant exempla, quorum ab episcopo approbatorum unum recondetur in tabulario curiae episcopalis, alterum in arca peculii ecclesiastici, tertium tradetur gubernio civili.

Custodia et securitas peculii ecclesiastici exposcit, ut ad asservanda inventaria, syngraphas, literas fundationum, rationaria approbata ceteraque documenta ad ecclesiae bona et iura spectantia quaelibet ecclesia habeat arcam firmam, in loco tuto fixam, tribus diversis seris munitam, quarum claves rector atque vitrici, et quidem, si plures sunt, duo seniores sollicite custodient, adeo ut suam clavem nulli claves tenentium sub quocumque praetextu committant; quare arca nonnisi a cunctis hisce aperiri recludique poterit. Quodsi quis eorum legitime impeditus cum sua clavi comparere non possit ad arcam aperiendam, clavem pro hac vice committet vel vitrico clave non proviso, vel de consensu rectoris viro spectatae probitatis. De arca peculii ecclesiae, quae est iuris patronatus, una clavis patrono, si velit, aut eius delegato committi potest, dummodo ipse vel substitutus in vicinia loci, in quo arca recondita est, perpetuo commorentur; quo casu tertia clavis vitricorum seniori tradetur.

Pecuniae paratae, iis exceptis, quae ad expensas quotidianas necessariae in manibus administrantium relinquuntur, in arca nonnisi ad tempus asserventur, donec elocentur, vel pro opere iam perfecto expendantur. Quodsi rerum adiuncta suadeant, ne tempore hoc intermedio in arca custodiantur, poterunt legitimis cassis, quas vocant parsimoniales, tradi asservandae.

In procurandis fabricae bonis ita procedent administrantes, ut bonorum substantia conservetur et tuta permaneat, proventus eorum vero ad indigentias cultus divini et reparationes fabricae minores sufficiant; sed et providebunt, ut prudenti redituum usu arceantur expensae maiores, et bona augeantur. Ut in his obeundis ordo servetur, atque peculii provisores administrationis suae rationem facile reddere possint, praesto sit diarium seu rationarium accepti et expensi, in quo reditus exacti et expensae erogatae sedulo adnotentur. Reditibus exigendis communiter operam navabunt vitrici de rectoris dispositione, ipsoque invigilante; apochis exhibendis subscribet rector cum uno vitricorum.

Praedia vel fundi peculii ecclesiastici, qui plerumque locantur, servatis legitimis locandi conditionibus ab administratoribus denuo locari poterunt in triennium[1] absque praevio episcopi consensu, adiecta tamen in redemtionis pacto vel protocollo locati conducti expressa conditione, ecclesiae obligationem ex hoc pacto dependere ab eiusdem approbatione episcopo reservata. Si fundus antea non fuit locatus, vel si aliquis administrantium sive patronus aut eius delegatus de locatione iteranda dissenserint, monstrantes magis proficuum esse ecclesiae, ut alio quam locationis modo fruatur suo fundo, aut si eorum sententia stet pro mutandis conditionibus legitimis: praevie exquirendus est, re accurate proposita, episcopi consensus. Aedificia ad peculium ecclesiasticum pertinentia locari non possunt neque in triennium, quin ab ordinario praevie expetatur licentia. Si vero praestationes a conductore debitae in antecessum percipiendae statuuntur, vel locationes et conductiones ultra triennium ineundae sunt, sciant

[1] Cap. un. de reb. eccl. non alienand. in Extrav. comm. (III, 4).

administratores observandas esse praescriptiones, quas, relate ad concordati articulum XXX, literae apostolicae de die 3 aprilis 1860[1] et lex civilis de die 20 iunii 1860 definiunt.

Silvae, quas ecclesiae possident, accurate describantur, et vices arborum succidendarum statuantur secundum leges saltuenses, neque assignentur arbores succidendae nisi adhibito viro rei saltuariae gnaro et publice approbato, cuius consilium quoque in silvarum cultura exquiratur. Si, emergente necessitate, arbores praeter legitimas vices succidendae essent, numquam id sine expressa ordinarii licentia fiat.

Pecuniae, si elocandae sunt, de consensu episcopi vel publicis nominibus seu fundis, vel personis privatis locari possunt, servata constitutione Benedicti papae XIV *Vix pervenit.*[2] Sors in fundo publico locata assignetur in nomen ecclesiae; privatis non elocentur, nisi adsint cautiones, quas lex civilis in pecuniis pupillorum elocandis exposcit, et nisi constet de bene composita mutuantis re domestica, atque nonnisi sub ea conditione, sortem habendam esse renuntiatam, si foenus e syngrapha solvendum elapsis sex septimanis solutum non fuerit.

Ad impensas e bonis fabricae faciendas utendum est tantum reditibus eorum et pecuniis parcendo acquisitis. Proxime provideatur indigentiis ecclesiae annuis, et reparationibus minoribus, quae neglectae nonnisi maioribus sumtibus perfici possent. In quo ut tuto procedere possint administratores, atque ut illis proventibus fors non suffecturis, indigentiis fabricae optimo consulatur modo, conficiant quotannis praevium conspectum annuorum redituum et expensarum.

Peculii ecclesiastici administratoribus licitum est erogare reditus eius in approbatas cultus divini necessitates, statutas impensas quotannis recurrentes, vel in extraordinarias et reparationes fabricae, quarum sumtus constitutam ab episcopo summam non superant, exquisito tamen de his patroni vel eius delegati consilio, quin ad episcopum recurratur; item sortem, cuius legitime renuntiatae persolutio difficultates parat, censusque annuos aliasve praestationes ecclesiae debitas implorato iudicis auxilio vindicare, dummodo de iure ipso lis non agatur. Ad sortem vero renuntiandam in casu, de quo in syngrapha provisum non est, vel ut liti de iuribus ecclesiae se immittant, indigent consensu episcopi; qui etiam tunc requiritur, si patronus eiusve delegatus postulaverit ne fiant impensae, quas sine praevia episcopi facultate fas est erogare administrantibus, priusquam ordinarius causam cognoverit.

Cum conventione inter ssmum patrem et augustissimum imperatorem inita cautum sit, bona ecclesiastica vendi vel notabili onere gravari non posse, nisi tum sancta sedes, tum sua maiestas, aut ii, quibus hoc munus demandandum duxerint, consensum tribuerint[3]: administratores nullo gaudent iure alienandi aut notabili onere gravandi bona ecclesiarum, nisi obtento consensu, qui ex literis apostolicis et decreto caesareo superius commemoratis requiritur. Quoniam vero sanctio ista apostolica episcoporum iuri in canone *Terrulas*[4] expresso nil innovare vult, eorumque facultas fundos exigui valoris alienandi salva manet, noverint ecclesiarum rectores, requirendum esse episcopi consensum, ut fundi, qui exigui valoris habentur, alienari possint, etiamsi non sit necessaria sanctae sedis auctoritas. Ne vero ancipites haereant, qui fundi exigui valoris habendi sint, sciant tales esse, quorum pretium centum florenos monetae Austriae non excedit[1]. Hoc autem praecepto de exquirenda ab episcopo alienandi fundos exigui valoris facultate innodantur non tantum ecclesiarum parochialium rectores, sed et ii, a quibus aliarum ecclesiarum, uti exempli gratia collegiatarum, regularium, bona administrantur. Pro singulari sanctae sedis apostolicae favore gaudent episcopi facultate concedendi, ut bonis ecclesiasticis onera imponantur, quae tamen summam mille florenorum non exsuperent. Quae facultas cum favorem iuri ex canone *Terrulas* derivanti annectat, facile est intelligere, integrum esse ecclesiarum rectoribus casu huiusmodi onerationis emergente ad episcopum recurrere. Meminerint autem quicumque peculii ecclesiastici administratores, ad obtinendam alienandi vel onerandi eius bona facultatem demonstrari debere necessitatem quae postulat, vel utilitatem quae suadet, ut canonicarum sanctionum de rebus ecclesiae non alienandis fiat relaxatio; exquirendamque esse pro rerum adiunctis etiam patroni sententiam.

Causam ecclesiae liti implicatae aget vel patronus suo aere, salvo episcopi iure advocatum ab ipso assumtum approbandi; vel administratores peculii intra limites facultatis ab episcopo definitos; vel si ecclesia sit iurispatronatus caesarei, sive ad fundum religionis aut studiorum spectantis, syndicus publicus, quo casu emergente ordinarius cum gubernio civili de causa agenda conferet.

3. Piae fundationes ecclesiae oblatae e sua natura et secundum apertas ecclesiasticas sanctiones ad forum ecclesiae spectare dignoscuntur. Quare unice ad ecclesiasticam auctoritatem pertinet definire, quae fundationes, et quibus conditionibus acceptari possint, et quomodo sit satisfaciendum dispositioni fundatorum nec satis clarae, nec alio modo interpretandae.

Ut dos erigendis fundationibus piis assignanda mutatis temporum adiunctis sufficiat, et occurratur difficultatibus, in quas fundationum persolutio dote plus iusto imminuta solet impingere: ordinarii praescribent regulam de dotis quantitate ad erigendas fundationes pias necessaria, et de fructibus eius distribuendis inter eos, qui ad persolvendam fundationem communi opera concurrunt; qua norma piam fidelium liberalitatem coarctare utique non intendunt.

Fundationes, quae secundum praecepta liturgiae sacrae et regulam de stipendio sancitam acceptari possunt, redigantur in literas fundationum, approbato prius instrumenti tenore ab episcopo. Peculii ecclesiastici administratores curabunt, ut tria exempla literarum fundationis exarentur et episcopo confirmanda proponantur, quorum unum in tabulario curiae episcopalis, alterum in arca ecclesiae, ad quam spectat, asservabitur, tertium notitiae causa gubernio civili exhibebitur.

Quoniam literae fundationum tunc potissimum necessariae intelliguntur, quando fundatio titulo oneroso erigitur, et dotis fixae fructus dividendi sunt inter plures, ad quos obligationi fundationis satisfacere pertinet: facile patet, supersederi posse exarandis fundationum literis, si titulo gratuito bona ecclesiis offeruntur, quorum fructus ad conservanda altaria, supellectilem sacram aliave similia destinantur. Ut in huiuscemodi casibus et dos conservetur atque fundationi piae satisfiat, sufficit, ut instrumentum donationis in tabulario episcopali et

[1] *De maiori ecclesiae utilitate.*
[2] De die 1 novembris 1745.
[3] Art. XXX.
[4] Can. 53, caus. XII, quaest. 2.

[1] Confer decretum s. concil. congr. in Forosempron. 21 iulii 1827, n. 3, ad sess. XXV, cap. 11, *de ref.*

arca ecclesiae, ad quam spectat, recondatur, et fundationis imputatio in rationibus peculii ecclesiastici distincta exhibeatur.

Ut illi, quorum interest, sciant, quando cultus divini ministeria fundata persolvantur, utque fideles ad ea celebranda frequentiores confluant: fundationes imminente hebdomade persolvendae diebus dominicis annuntiabuntur, promulgando fundatorum intentionem, diem et horam quibus celebranda sint.

Dotes fundationum piarum administrabuntur secundum easdem normas, quae procurando peculio fabricae praescriptae sunt, habita utique semper ratione ad peculiarem earum destinationem. Patronorum in acceptandis fundationibus piis ad ecclesias erigendis, in literis fundationum exarandis et dotibus earum administrandis nullae sunt partes, quia bona talium fundationum distinctum a peculio fabricae habent finem.

4. Rector spiritualis singulis annis rationes reddet de bonis fabricae et fundationum administratis. Rationes in conventu vitricorum et patroni vel eius delegati examinatas, adiectis, si ipsis necessariae videantur, animadversionibus, revidebit vicarius foraneus vel alius ab episcopo ad hoc deputatus. Rationes ab ipso revisae exhibebuntur antistiti recensendae, appositis documentis ad eas pertinentibus et accluso rationario elapsi anni approbato, adiecta simul sententia de peculio ecclesiae, fundationum et beneficii vel tutius conservando vel melius procurando. In remuneratione pro confectis et revisis rationibus tribui solita nil immutetur. Recensio rationum, quam episcopus per suos censores procurabit, fiet sumtibus peculii ecclesiarum totius dioecesis. Unacum rationario annuo exhibebitur a rectore spirituali conspectus incrementi vel decrementi, quod in peculio ecclesiae evenerit, ab iisdem recensendus, qui facta ab episcopo approbatione cum rationum summario gubernio civili communicabitur. Res inventario ecclesiae insertae, si ob decrementum, quod acciderit, ex eius tabulis expungendae sint, non poterunt expungi, nisi licentia quae requiritur obtenta, et notato in inventario permissionis decreto.

B. De administrandis bonis beneficiorum.

1. Bona tum immobilia tum mobilia iuraque temporalia beneficio ecclesiastico propria, vel in casu incorporationis ad sustentationem vicarii spiritualis assignata accurate conscribentur in inventario beneficii ad formam statutam exarando. In his praecipuam attentionem sibi vindicant sortes, quae successerunt in locum redemtarum decimarum aliarumque praestationum beneficiariis debitarum, cum ad dotem beneficiorum pertineant. Inventarii huius totidem conficiantur exempla, quot paranda sunt inventarii bonorum fabricae, eodemque modo ut haec asserventur. In his accurate adnotentur mutationes augmento vel imminutione bonorum emergentes. Quae decreverint, non expungantur ex inventario nisi obtenta et ibidem notata episcopi et pro rerum adiunctis competentis auctoritatis licentia. Ut hae mutationes ad scientiam episcopi rite perveniant, proponatur una cum conspectu incrementi vel imminutionis bonorum fabricae, rationario annuo adiungendo, eorum quoque recensio bonorum, quibus beneficium vel auctum vel imminutum sit. Etiam haec recensio communicabitur gubernio imperiali.

Bonorum beneficialium administratio pertinet ad beneficiarium, cui dum sacrorum canonum praescriptiones usum fructuum concedunt, districte etiam praecipiunt, ut beneficii substantiam incolumem conservet. Quapropter bonis et iuribus tuendis solertem curam impendet, secus damnum, quod eius culpa vel incuria beneficio illatum fuerit, compensaturus; minoribus reparationibus, ad quas procurandas usufructuarii tenentur, perficiendis mature providebit; in silvarum, quas beneficium possidet, usu faciendo easdem sequetur regulas, quae supra de silvis peculii ecclesiastici statutae sunt.

Ad sortes beneficio proprias elocandas, elocatas renuntiandas, ad litem de beneficii iuribus ineundam requiritur episcopi licentia, quae, si haec negotia respiciunt beneficium iurispatronatus, nonnisi exquisita patroni de iis sententia expeti potest. Sortem vero legitime renuntiatam, vel census annuos aliasve praestationes beneficio debitas, modo ius ipsum in litem non fuerit vocatum, actione iudiciali vindicare licet beneficio, quin ad episcopum recurratur.

Praedia vel fundos beneficiales elocare licitum est beneficiario absque praevio antistitis consensu in triennium, dummodo praescriptae observentur conditiones et approbatio instrumenti de locatione conductione conficiendi antistiti ita reservetur, ut eius valor ab hac approbatione dependeat. Spectatis in hac provincia rerum adiunctis, inter conditiones et illa acceptari debet, conducti mercedem pro trimestri modo anticipato solvendam esse, ita tamen, ut praestatio prima et altera vice pro semestri soluta asservetur in aerario peculii ecclesiastici, exacto demum locati conducti spatio locatori exhibenda, ne praeiudicium fieret successori, vel fundo religionis, si forte huic tradendi essent fructus intercalares. Quodsi in longius tempus locare intendat, aut conductorem obligare velit, ut praestationem laudata maiorem in antecessum solvat, expetenda erit facultas ab iis, qui eam impertiendi potestate gaudent ex literis apostolicis supra memoratis, vel pro re nata etiam a gubernio civili.

Cum de alienandis vel notabili onere gravandis beneficiorum bonis eadem norma ex concordia inter sanctam sedem et augustissimum imperatorem repetita valeat, quae supra de peculio ecclesiarum adducta est, sciant beneficiarii tali casu emergente observandas esse regulas ibidem praescriptas.

Valde optandum est, ut sortes ex decimis et aliis redemtis praestationibus enatae ad acquirendos fundos vel alia bona immobilia impendantur; quare beneficiarii non praetermittent uti faustis occasionibus, ut ex mente concordiae sortes ad comparanda bona immobilia impendi possint [1]. Item providebunt, ut disiectos beneficii fundos per communicationem viciniorum coadunent.

Ne beneficiarius aedificiorum reparationes, ad quas obligatur, negligat, vel beneficii substantiae pro officii penso conservandae et procurandae desit, invigilabit vicarius foraneus vel alius ab episcopo ad id deputatus. Qui si negligentem frustra monuerit, ad episcopum referat. Sed et vitrici et patroni obligantur defectus animadversos, in quibus tollendis desidem se exhibuerit beneficiarius, indicare episcopali vicario; patrono insuper liberum est, petere ab antistite, ut, ipso vel eius delegato praesente, mandet de aedificiis aut fundis inspiciendis vel rebus beneficii inventario illatis revidendis.

Fundationes in commodum beneficiorum oblatae acceptari nequeunt sine consensu episcopi. Literas fundationis, si conficiendarum necessitas adsit, exarabit beneficiarius ab ordinario approbandas et confirmandas, quo casu exemplar confirmatarum gubernio civili communicabitur.

2. Vacante ecclesia metropolitana vel cathedrali, administratio bonorum secundum concilii Tridentini

[1] Art. XXXIII.

dispositionem [1] procurabitur ab oeconomis a capitulo constitutis, qui, cum fructus intercalares fundo religionis inferendi sint, huius nomine a gubernio imperiali vel approbari vel adscito alio augeri poterunt. Ab his accurata fiat recensio bonorum mobilium et immobilium ad mensam episcopalem pertinentium; si quae desiderentur, absque tergiversatione vindicentur. Oeconomi tenentur administrationi secundum canonicas sanctiones fideliter vacare, illiusque rationem non tantum fundo religionis, sed etiam successori canonice intranti reddere.

Administrationem temporalium vacantis parochiae aut alius beneficii saecularis, quod non pertinet ad collegium beneficiatorum, communem bonorum administrationem habentium, geret administrator officii vel alius oeconomus ab episcopo designatus, qui nomine fundi religionis a gubernio approbari, cuique alius adiungi poterit. Cui officio ut rite satisfacere possit temporalium administrator, tradenda sunt ei bona procuranda a vicario episcopi iuxta inventarium accurate lustratum, et describatur aedificiorum ecclesiae et beneficii conditio, adscitis ad hunc actum patrono vel eius delegato atque vitricis ecclesiae nec non officii administratore, si non agat simul partes oeconomi. Si de rebus inventario illatis quidquam deficere deprehendatur, de resarciendo defectu necessaria disponet episcopalis vicarius, quin litem de beneficii vel ecclesiae iuribus absque facultate ab antistite obtenta ineat. Officii administrator, si non oeconomi simul munere fungitur, in procurando ecclesiae peculio parochi locum tenebit. Sustentationem, temporum indigentiis et beneficii reditibus attemperatam, integram percipiet officii administrator, qui simul temporalia beneficii procurat; dispertito inter plures utroque penso de remuneranda eorum opera providebit episcopus.

Cum fructus beneficiorum vacantium, in quantum hucusque consuetum est, disponente concordia [2] inferendi sint fundo religionis, reditus intercalaris anni dividentur ad normam, quae hucusque in usu est. Rationes reddantur iis, quibus fundi religionis administratio demandata est.

Quia ius percipiendorum beneficii fructuum ex canonica institutione derivat[ur], dies, quo ad beneficium promotus institutionem canonicam adeptus est, ab episcopo significabitur regimini fundum religionis administranti tamquam terminus, ad quem vacatio beneficii pertingit. Vicarius foraneus vel alius ab antistite deputatus peculium ecclesiasticum beneficiario procurandum tradet, eumque in beneficii possessionem introducet adscitis pro beneficii conditione ecclesiae vitricis et patrono eiusve delegato. Quodsi quis eorum, quorum interest, pro circumstantiarum indole poscat, ut conditio immobilium et mobilium ad ecclesiam et beneficium spectantium revisa describatur, eorum votis annuet vicarius episcopi.

De peracta beneficiati in bonorum administrationem introductione, conficiatur instrumentum exemplo duplici exarandum, omniumque, qui vocati intererant, subscriptione munitum, cui beneficiarius sponsionem adiiciat, se traditum sibi ecclesiae, piarum fundationum et beneficii peculium secundum canonica praecepta conservaturum et administraturum. Instrumenti exemplum alterum in tabulario curiae episcopalis, alterum in cista peculii ecclesiae recondatur.

Quae in hoc capite de bonorum ecclesiasticorum administratione quoad patronos traduntur, prudenti reverendissimi metropolitae consilio remittuntur, ut, quo magis fieri poterit, decretis concilii Tridentini [1], nec non praescriptionibus concordati accommodentur et respondeant.

Caput II.

De fundo religionis et studiorum.

Temporum invidia, quae saeculo elapso multa monasteria suppressit, et beneficia, quae genius aevi superflua habebat, sustulit, in regionibus ditionis Austriacae eorum saltem bonis ita pepercit, ut ecclesiasticis usibus dicata manerent. Ex possessionibus complurium monasteriorum et pretio bonorum divenditorum nec non beneficiorum simplicium dote conflatus est bonorum complexus, qui fundi religionis nomine venit; quorumdam religiosorum institutorum temporalia, educationi et instructioni iuventutis catholicae destinata, fundum, quem studiorum vocant, constituunt. Cum bona, e quibus dicti fundi coaluerunt, ex origine sua et primitiva donatorum voluntate ad ecclesiae proprietatem pertineant, pronum est intelligere, etiam concordia inter sanctam sedem et augustissimum imperatorem inita hanc ecclesiae proprietatem agnosci [2]. Quoniam horum fundorum administratio ecclesiae nomine ita gerenda statuitur, ut ad episcopos pertineat, debitam inspectionem exercere iuxta formam, de qua sancta sedes cum maiestate sua caesarea convenient: ideo patres in synodo congregati arbitrantur, non fore abs re, si quae spectatis rerum adiunctis desideranda videantur, candide exposuerint.

Subministretur episcopis accurata recensio bonorum tam immobilium quam mobilium, quae fundos religionis et studiorum constituunt, adiectis omnibus, quibus gravantur oneribus, usque ad originem suam deducendis, atque enumerentur exacte bona dicata fundationibus missarum vel aliorum pietatis exercitiorum atque horum obligationibus. Certiores quoque reddantur de ratione, iuxta quam hi fundi ad hoc usque tempus administrati sunt, ut de proventibus augendis et de proficua administratione sententiam suam dicere queant. Ab illa administrandi ratione, quae, collatis cum coepiscopis per metropolitanum consiliis, adoptata fuerit, ne recedatur inconsultis et non consentientibus episcopis.

Impensae, quibus e fundo religionis ecclesiae indigentiis satisfaciendum est, ita statuantur, ut ad sumtuum, qui requiruntur, descriptionem quotannis conficiendam delegati episcoporum provinciae advocentur. Communibus consiliis parata descriptio opportuno tempore proponatur episcopis, expositis simul casibus, in quibus eorum delegati a propositionibus administrationi fundi religionis praefectorum dissentiendum censuerint. Episcopi, rebus mature perpensis, mentem suam aperient eo quidem effectu, ut sumtus, in quos consenserint, reapse expendantur; impensae, de quibus hoc modo praevie conventum haud fuerit, ne fiant, exceptis iis, quas improvisa aliqua necessitas postulaverit, quaeque episcopis, quorum interest, non negentur. Ad has referendae sunt pensiones, quas episcopi requirendas ducunt pro ecclesiasticis viris, qui vel ad obeunda munera inhabiles facti sunt, vel alias muneri obessent, si diutius in officiis detinerentur.

Ne expensae in aedificia ecclesiastica vel supellectilem sacram erogandae augeantur, eligatur ad haec negotia expedienda simplicior methodus, ne, tractatu iusto diutius durante, defectus fiant gra-

[1] Sess. XXIV, cap. 16, *de ref.*
[2] Art. XXXII.

[1] Sess. XXIV, cap. 3, in fine, et sess. XXV, cap. 9, circa medium § *Patronos autem.*
[2] Art. XXXI.

viores; neque opus effectui dandum ea conditione committatur, ut quis spondeat, de approbatis sumptibus plus quam alii se remissurum; quo fieri solet, ut quod remiserat, viliori materia et opere perfunctorio resarcire nitatur.

Rationarium fundi studiorum quotannis exhibeatur episcopis, ut reditus ex eo perceptos et instituta catholica, in quorum usus conversi sunt, resciant, suamque de eo sententiam ferant.

Caput III.

De congrua cleri sustentatione.

Christus dominus, qui praeconibus regni sui mandavit, ut, missa de vitae necessariis sollicitudine, illi tantum fundando et dilatando insudarent, vicariam de eorum victu curam suscipiens, coelestis pacis praeconio salvandis iustitiae regulam praescripsit dicens: *„Dignus est operarius mercede sua."* [1] Quanta alacritate et quam fervido studio illi, quorum corda tetigit Deus, bona temporalia ministraverint, ut qui eis spiritualia seminarunt, eorum carnalia meterent [2], facunda est sacrae scripturae vox, luculentissima sunt fastorum ecclesiae testimonia.

Ne divini ministerii perennitas labili hominum aestimationi committeretur, provida fidelium gratitudo stabilem pastoribus dotem assignavit, legesque ecclesiasticae sanxerunt, ne stationes officiorum absque competenti dotatione erigerentur. Quanto numero quantaque liberalitate fidelium pietas in hac provincia cum magno utriusque reipublicae profectu ecclesias et beneficia fundaverit, diserto ore libri erectionum loquuntur.

Verumtamen funesta, quae illam a pluribus saeculis afflixerant, fata iterato impetu avitae pietatis monumenta diripuerunt, quorum rudera, ecclesiasticae et civilis potestatis indefessa cura restaurata, si cum pristini aevi gloria conferas, parcas tantum et paupertinas reliquias invenies. Sed nec illis deploranda temporum iniquitas pepercit; dumque, inducta caritate, annonae sustentationem vitae aggravat, praestationes naturales ecclesiis et beneficiis debitas in volubile pecuniae pretium convertit, atque decimas maxima parte consumsit. Quam misera eorum praesertim sit sors, qui in vinea Domini laborantes pondus diei et aestus portant, cum in ore omnium versetur, non est quod dolentes commemoremus.

Antistites huius provinciae pro pastoralis muneris officio, iam ante initam inter sanctissimum patrem et augustissimum Austriae imperatorem concordiam, sustentationi cleri pro temporum indigentiis augendae continuam curam impendisse, nisi alia prostarent documenta, eorum, quos capellanos locales vocant, aucta dotatio loquitur. In praedicta conventione autem statuitur, ut parochiis, quae congruam pro temporum et locorum ratione sufficientem non habent, dos, quam primum fieri potest, augeatur [3]. Ne vero remedium, cuius accelerandi necessitas in propatulo est, ingravescens temporum malitia retardet, praesens synodus in Domino congregata haec statuit et ordinat:

A beneficiorum patronis adiutorii exordium exspectamus, quibus in praeficiendis ministris ecclesiasticis tam insignis praerogativa concessa est. Eorum auxilium vel ideo quoque securi praestolamur, quoniam ex praeterita omnium rerum perturbatione, quae iurium nec possesssioni nec titulis pepercit, ius tamen patronatus intactum perseverat, et conventione inter sanctam sedem et augustissimum imperatorem inita stabilitum est. Cum eos non lateat, ius praesentandi ea lege concessum esse ab ecclesia, ut assignata muneri sacro dos sarta tectaque permaneat, et eius detrimenta ab illo avertantur, qui honorifico patroni nomine omnibus praefertur, sane intelligent, aequum et dignum esse, ut defectum, quem temporum iniquitas cum suo commodo doti intulit, alia ratione compensent. Minora profecto ab eorum aequitate exspectare non possumus, quam ut beneficiatis praestationes naturales, soluto quod beneficiariis ex earum redemptione obtingit pretio, denuo praebeant. His ab aequitatis lege derivatis praeiudicium utique inferre nolumus legibus illis, quae ad iustitiae tramitem iuxta conventionem statuentur, si patroni obligationibus eis a lege ecclesiastica impositis haud plene satisfecerint, et praesertim, quando parocho dos ex fundo religionis constituta fuerit. Dum tristis illa decimarum et aliarum praestationum redemtio animos nostros subit, non possumus reticere, quanto solatio nos in illa peculii ecclesiastici afflictione generosa illorum patronorum erexerit pietas, qui, spreta ancipitis lucri spe, divino ministerio et pauperum allevamento sacrata attenuare veriti sunt. Meritis laudibus istorum memoriam recolentes, cunctaque fausta et salutaria eis apprecantes, intimis votis iuges addimus preces et oblationes, ut ipse Dominus pro sua benignitate illis retribuat. Probata illorum religio et fides, quam pie a maioribus institutis intemeratam servaverunt, certae nobis est spei pignus, fore ut quos parcendo adiuverunt, etiam pro viribus augendo consolentur.

Parochianos impense monemus et per salutem animarum suarum obtestamur, ut pastoribus non tantum ea, quae illis de iure et officio debent, laeti et celeres praestent, et quae ad victum honeste sufficiant non rogati subministrent, sed et beneficii dotem augere studeant, ut qui, dicente sancto Paulo, pervigilant quasi rationem pro animabus eorum reddituri, cum gaudio hoc faciant et non gementes [1]. Meminerint, iusta quibus confidunt vota, ut pastores aeternae eorum saluti procurandae toti vivant, alterno iustitiae praecepto, dignum esse operarium mercede sua, sustentari, quod ipsius religionis suffragium confirmat et sanctificat. Meminerint, decimarum et praestationum naturalium redemtiones, quae multorum beneficiorum substantiam extenuarunt, in eorum mutatas commodum, aequitatis non sustulisse, sed innovasse legem, ut pastorum officia, quae eadem manserunt, immo in dies augentur, condigna etiam compensatio prosequatur. Meminerint, pietatem sacratae maiorum suorum munificentiae debitam non ferre, ut beneficia ceu dona Deo dicata Dei ministros egestati exponant; ceu pretia pro redemtione peccatorum oblata offerentes famelicos relinquant; ceu peculium pauperum nec dispensatoribus nec sublevandis sufficiant. Quapropter satagant praesertim ii, quos largiori substantia Deus auxit, ut tenui beneficiorum doti de benedictionibus succurrant; subveniant pastoribus maxime ii, quibus Dominus negatis haeredibus divitias concessit; consulant omnes egeno clero, eodem insigni studio, quod cum multo profectu augendis ludimagistrorum dotibus impenderunt; memores, hoc laudabile studium, ut fini recte prospiciat, illo esse consummandum, quo paedagogi filiorum et patres in Christo iuventur.

[1] Luc. X, 7.
[2] I Cor. IX, 11.
[3] Art. XXVI.

[1] Hebr. XIII, 17.

Ut in procurando hoc dotis augmento iustitiae ratio vigeat, praeter iam recensitos, ad contribuendum vocandi sunt etiam alii, quibus leges et consuetudo ex pristinis rerum adiunctis repetitae hucusque pepercerunt, scilicet fodinarum, fabricarum et aliorum huius generis possessores, qui multorum operariorum undique confluentium frequentia parochianorum numerum passim ita auxerunt et augent, ut eorum indigentiis spiritualibus neque aedium sacrarum et scholarum ambitus, neque pastorum vires sufficiant. Quemadmodum nefas esset, illorum salutem aeternam negligere, ita iustum est, ut ii, quorum commodo inserviunt, externa media subministrent, quae ad gerendam animarum curam requiruntur.

Cum concordia statuat, ut parochiis de dote temporum et locorum indigentiis attemperata, quam primum fieri poterit, provideatur, praecipit synodus, ut episcopi singularum parochiarum dotes sollicite examinent, et quas, spectatis rerum adiunctis, insufficientes repererint, absque dilatione augere nitantur. Quapropter deputati ad hoc negotium expediendum, sedulo exquisitis parandi augmenti fontibus, et auditis, quorum interest, sententiis et consiliis, ad episcopum omnia accurate referent, ut ipse sua auctoritate medelam afferre possit. Confidit synodus fore, ut gubernium civile, quando cum eo consilia conferenda erunt[1], prompta et efficaci opera causam tantopere gravem promoveat et ad finem exoptatum perducere allaboret, ut piis augustissimi imperatoris votis satisfiat, et praesidio, quo ecclesia iuvatur, etiam civilis societatis fundamenta stabiliantur.

In definienda portione sustentationis temporum et locorum adiunctis congrua, mittendam esse regulam a saeculo fere usitatam, nemo est, qui non intelligat. His etenim spectatis tam exigua deprehenditur, ut quod concilii Tridentini sanctio[2] a promovendis ad sacros ordines arcere voluit, de beneficiatis iure timendum sit. Etiam a discrimine faciendo inter parochias antiquae et recentioris fundationis, quod in dimetienda congrua hucusque servari dolemus, recedendum esse, mutatae ex integro temporum et imputationis rationes affatim docent. Episcopi maximam curam adhibebunt, ut servatis, quae de non imputandis e iure stolae et piarum fundationum proventibus, in usum deducta sunt, et detractis oneribus a beneficiato singulis annis ferendis, quae pridem defalcari solita sunt, congrua parochorum portio canonica saltem ad sexcentos florenos monetae Austriacae, adiutorum vero, quos capellanos seu cooperatores vocant, ad trecentos florenos monetae Austriacae assurgat, habita utique ratione locorum, quae portionem etiam maiorem exposcit.

Iustitiae ratio, quae sufficientem operariis in vinea Domini mercedem constitui praecipit, pari titulo exigit, ut illis de congruo victu provideatur, quorum vires diuturna servitia attriverunt, vel quos operosus vocationis labor, aut adversa sors ad opus Domini operandum praemature inhabiles reddidit. Episcopi summo studio curabunt, ut quibus sustentandis beneficii fructus facta de officio curando dispositione non suppetunt, stipendia constituantur exantlatis laboribus et meritis digna atque debilitati provectae aetatis sufficientia; providebunt etiam, ne sacerdotes deficientes, beneficia nondum consecutos, quos funesta iam fortuna affligit, nova inopiae afflictio urgeat. Quoniam vero iis, qui communem vitam degunt, minoribus expensis de vitae necessariis et opportuna, qua indigent, curatione melius provideri potest, quam qui solitariam agunt: antistites iunctis conatibus allaborabunt, ut una saltem domus emeritorum in hac provincia quantocius resuscitetur, ad illud quoque intendentes, ut saltem pars cleri deficientis, praeter sustentationis commoda, curae etiam spiritualibus indigentiis attemperatae solatium acquirat.

Ne autem dum de augenda cleri curati dote tractatur, non paucos populi pastores inopia circumveniat, episcopi, finito hoc concilio, mox manum admovebunt sorti seu fundo alicui per singulas dioeceses parando, qui urgentibus istius cleri indigentiis aliquam saltem opem ferat, et praesertim adversis fortunae casibus afflictos consoletur. Officio pastoralis sollicitudinis deesse arbitraremur, si primas commiserationis et alleviationis partes non deferremus iis, qui in pascendo grege adiutores nostri pondus diei portant et aestus. Quoniam vero in his rerum adiunctis vires nostrae utut promtae non sufficiunt, eorum etiam de clero misericordiae communionem cum fiducia imploramus et securi exspectamus, quibus laetior experimenti sors obtigit; beatius enim est magis dare quam accipere[1].

Caput IV.

De testamentis clericorum.

In testamento condendo, iustitiae et caritatis ratio semper et ab omnibus habenda, eo religiosius spectanda est a clericis, quo magis hi, qui in domo Dei versantur, affectu etiam terrenis renuntiarunt, coeleste lucrum exquirentes. Fideles sint usque ad mortem ei, qui potens est servare depositum nostrum in diem tremendi iudicii.

Ex antiquissima huius provinciae consuetudine et secundum novissimam conventionem[2], clerici saeculares omnes, etiamsi beneficia ecclesiastica cuiusvis generis obtineant, liberam quidem habent de his, quae mortis tempore relicturi sunt, disponendi facultatem. Cum autem libertas haec restricta sit conditione adiecta, ut dispositio fiat secundum sacros canones, videant clerici, ut in hoc gravi negotio menti ecclesiae et obligationi suae satisfaciant.

Mens autem ecclesiae semper fuit, cuncta quae fidelium pietas Deo dedicavit, vel ministerii sacri necessitatibus honeste sublevandis ordinavit, eo insigniri charactere, ut in alium, nisi sacrum et pium usum, illa convertere nefas sit. Sacri canones claris et gravibus verbis obligationem inculcant beneficiariis, ut fructus beneficii vel pensionis in beneficii locum suffectae, etiamsi a gubernio civili solvatur, a sustentatione decenti superfluos ad causas pias elargiantur. Quare concilium Tridentinum quibuscumque beneficia obtinentibus etiam interdicit, ne ex reditibus ecclesiae consanguineos familiaresve suos ditare studeant, quod ne fieret, iam apostolorum canones prohibuisse compertum est[3]. Ne igitur beneficia sint in ruinam et laqueum, sed potius proficiant ad salutem, meminerint beneficiati, ut non solum dum vivunt huic obligationi cum pietate satisfaciant, sed etiam nullo modo negligant bona ecclesiae debita a reliquo peculio provide separare, et in ultimae voluntatis declaratione pro ecclesiae Dei utilitate in pios usus convertere.

A causa pia autem nequaquam alienum est, ut beneficiarius consanguineos pauperes praeferat aliis pauperibus; sed reprobanda et detestanda est illa liberalitas, quae carni et sanguini adeo

[1] Conv. Austr., art. IV.
[2] Sess. XXI, cap. 2, *de ref.*

[1] Act. XX, 35.
[2] Art. XXI.
[3] Sess. XXV, cap. 1, *de ref.*

servit, ut etiam, imminente Dei iudicio, peculium Christi et patrimonium pauperum ditandis consanguineis impendere non vereatur. Licitum est etiam beneficiato de reditibus ecclesiasticis remunerari servitia accepta ultra debitam mercedem, ne qui diuturnum fidelemque famulatum illi praestiterint, post eius obitum egestatem patiantur. Huiusmodi famulatus remunerandi ratio ea commendari meretur, quae e sorte, piae causae destinata, famulis pensionem ad dies vitae assignat.

A libera dispositione eximuntur antistitum dioecesanorum ornamenta, utensilia sacra, vestes et libri pontificales, quae omnia velut mensae episcopali propria habenda, ad successores antistitis transeant, prout sanctissimus pater Pius IX expresse mandavit[1]. Pari modo in memoriam revocamus constitutionem sancti Pii papae V[2], quae praecipit ut singula ornamenta, paramenta ac vasa, nec non missalia aliaque cultui divino dicata, ex fructibus ecclesiasticis a beneficiatis acquisita ad singulas ecclesias et beneficia, in quibus resederunt, aut quibus praefuerunt, omnino relinquantur. Haec itaque nomine ecclesiae vindicanda sunt, cui rei vicariorum foraneorum vigilantia providebit.

De reliquis autem bonis, quae patrimonialium, industrialium et parsimonialium nomine veniunt, beneficialibus solum exceptis, beneficiati prout ceteri clerici saeculares plenam habent facultatem libere ac pro arbitrio disponendi. Vocationi tamen illorum attendentes, quae in clerum receptis Dominum partem haereditatis et calicis constituit, impense eis in Christo commendamus, ut etiam hanc substantiam in aedificationem corporis Christi convertere satagant. Maxime autem caveant, ne aliquid disponant, quod bonae clericorum famae adversum, offensioni aut scandalo ansam praebere possit.

Caput V.

De haereditate clericorum ab intestato defunctorum.

Quae clerici testandi iure pollentes relinquunt, quando ab intestato decedunt, invidiae et litibus fomitem facile subministrarent, si quolibet emergente casu separari vellent bona ecclesiastici iuris ab iis, quae, permittente etiam sacrorum canonum ordinatione, defunctorum consanguinei affectarent. Quibus ut occurratur, patres in concilio congregati statuunt, ut conservetur vigens in provincia vetustissima consuetudo, dividendi huiusmodi haereditates in tres partes aequales[3]. Quarum una competat ecclesiae, cui defunctus beneficii nomine inservivit, licet usque ad vitae finem ministerium non protraxerit. Si quis plurium simul beneficiorum usum obtinuit, ea pars dividatur inter ecclesias pro ratione fructuum inde perceptorum. Si pluribus successive beneficiis provisus fuit, ecclesiae tribuatur, cui ultima vice adscriptus erat. Ecclesiae opulentae autem alia ecclesia per dispositionem episcopi substitui potest. Pars talis, quae ab antistite vel canonicis ecclesiae cathedralis huic aut metropolitanae obtingeret, destinari poterit pro rerum adiunctis seminario sive clericorum sive puerorum. Altera haereditatis pars cedat pauperibus loci, ubi defunctus beneficiarius erat, eadem servata distributionis lege, prout de ecclesiis dictum est, si plura simul vel successive beneficia obtinuerat; nisi quod pauperibus assignata maneat portio, etiamsi ecclesiae opulentiori subroganda sit minus dotata. Residua demum pars tertia tribuatur consanguineis, quibus ius succedendi secundum legem civilem suffragatur. His, si vere pauperes sint, etiam pars, quae pauperibus obtingeret, ad inopiam sublevandam addici poterit. Deficientibus e sanguine haeredibus, pars iis assignanda ad ecclesiam perveniat. Quoad haereditatem clericorum non beneficiatorum ea observetur norma, ut duas bonorum relictorum partes consanguinei obtineant, unam vero pauperes loci decessus, quibus itidem consanguinei indigentes modo superius allato substitui possunt.

Hae praescriptiones secundum sacrorum canonum mentem et antiquam provinciae consuetudinem dispositae, etiam a legitimis haeredibus ab intestato defunctorum diligenter observentur; simulque inhibemus, ne quis sub quovis praetextu supellectilem remve aliam, seu scripta ad ecclesiam pertinentia, sed nec ipsius clerici defuncti bona cuiusvis generis invadat, asportet seu surripiat in perniciem suam, cum male parta etiam male dilabantur.

Ad praecavendas defraudationes, renovamus mandatum antiquum, ut quicumque sacerdos vel clericus, ubi primum de morbo periculoso aut morte alterius clerici cognoverit, vicarium foraneum, ad quem pertinet, quamprimum certiorem reddat. Quodsi casus tam cito ad eum deferri et vicarius foraneus tempore opportuno advenire nequeat, praesertim, si nullum testamentum sit factum, aut testamentarii haeredes non sint praesentes, aut ignorentur: ipse parochus proximus, aut alius sacerdos nomine ordinarii, intersit rerum obsignationi, seu sic dictae inventurae atque venditioni.

Quoniam, teste experientia, causae haereditariae clericorum longum in tempus protrahuntur, unde non solum haeredibus, sed praesertim piis causis magna detrimenta inferuntur: ideo ad haec mala arcenda, omnes ad quos bonorum ecclesiasticorum cura spectat, sollicite vigilabunt, ut haereditates aut legata ad causas pias, quo breviori poterunt, tempore expediantur; petituri, si opus fuerit, ordinarii auxilium.

Quae omnia et singula, auxiliante Deo et concordibus votis, in hoc provinciae concilio decernimus et sancimus, atque decreta et sancita esse, propriae manus subscriptione testamur.

Pragae, dominica XVII post Pentecosten, quae est dies 23 septembris anni salutis 1860.

Nos Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Pragensis, metropolita, definientes subscripsimus.

† Fridericus cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Pragensis.

Ego Carolus Hanl, episcopus Reginaehradecensis, definiens subscripsi.

† Carolus, episcopus Reginaehradecensis.

Ego Augustinus Bartholomaeus Hille, episcopus Litomericensis, definiens subscripsi.

† Augustinus Bartholomaeus, episcopus Litomericensis.

Ego Ioannes Valerianus Jirsík, episcopus Budvicensis, definiens subscripsi.

† Ioannes Valerianus, episcopus Budvicensis.

Ego Petrus Franciscus Krejcí, episcopus Oropensis et emi archiepiscopi suffraganeus, accepto per patres concilii voto decisivo, definiens subscripsi.

† Petrus Franciscus, episcopus Oropensis.

[1] Lit. apost. *Cum illud*, dat. 1 iun. 1847.
[2] *Romani pontificis*, de die 30 aug. 1567.
[3] Synod. Prag. anni 1605, de testam. cleric.

1860 septembris 24-8. — SYNODUS DIOECESANA SANCTI-DIONYSII III.

Synodus dioecesana Sancti-Dionysii III in insula dicta La Réunion, celebrata a die 24 ad diem 28 septembris 1860, sub Amando Renato Maupoint, episcopo Sancti-Dionysii.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli:

1) Ordonnances synodales de monseigneur Amand-René Maupoint, évêque de Saint-Denis, publiées à son troisième synode diocésain tenu les 24, 25, 26, 27 et 28 septembre 1860. Paris, imprimerie Simon Raçon et Cie, 1, rue d'Erfurth, 1861.

In-8°, 2 f.-134 p. — Paris, Bibl. nat. B 21251.

2) Discours synodaux prononcés par Mgr Amand-René Maupoint, évêque de St-Denis, à ses synodes de 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, accompagnés des convocations à ces mêmes synodes et de sa circulaire sur les études ecclésiastiques. Angers, E. Barassé, imp.-lib. de Mgr l'évêque et du clergé, 1863.

In-12°, 2 f.-IX-459 p. — Lyon, abbé Martin; Paris, Bibl. nat. B 19685.

P. 1, synodus celebrata anno 1858. P. 58, synodus [diebus 12-6 septembris] 1859. P. 101, synodus [diebus 24-8 septembris] 1860. P. 178, synodus [diebus 21-3 septembris] 1861. P. 277, synodus anno 1862.

1860 septembris 24-8. — SYNODUS DIOECESANA STRIGONIENSIS.

Synodus dioecesana Strigoniensis in Hungaria, celebrata a die 24 ad diem 28 septembris 1860, sub Ioanne Scitovszky, archiepiscopo Strigoniensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuta synodi dioecesanae Strigoniensis anno 1860, diebus 24 usque 28 septembris Strigonii celebratae. Pestini, typis Gustavi Emich, academiae Hungaricae typopraphi, 1860.

In-8°, 4 f.-218 p. — Roma, Vaticana; St-Gallen, Stiftsbibliothek.

P. 1, mentio concilii provincialis anno 1858.

1860. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS X.

Synodus dioecesana Buffalensis X in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, anno 1860, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus dioecesana Buffalensis vigesima quarta, die 30 octobris a. D. MCMI, in civitate Buffalensi habita, ab illustrissimo ac reverendissimo Jacobo Eduardo Quigley, s. t. d., episcopo Buffalensi. *[Epigraphe.]* *[Initio:]* Typis soc. cath. publ., Buffalone, N. Eb., 1901.

In-8°, xi-78 p. — Roma, S. Anselmo.

P. 56: „Annus 1860 habuit suam synodum, cuius tamen acta et decreta inventa non dantur."

1860. — SYNODUS DIOECESANA CATALAUNENSIS.

Synodus dioecesana Catalaunensis in Gallia, celebrata anno 1860, sub Ioanne Honorato Barat, episcopo Catalaunensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts et règlements synodaux publiés par Mgr l'évêque de Chalons. *Quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia.* Gal. 6, 16. *[Insigne.]* Chalons-sur-Marne, T. Martin, imprimeur de l'évêché, place du Marché-au-Blé. *(In fronte exteriori additur:* 1860.)

In-8°, VIII-71 p.-1 f. (index). — Orléans, séminaire; Paris, Saint-Sulpice.

P. VII, haec synodus dioecesana celebrata est anno 1860.

1861 aprilis 29-maii 4. — CONCILIUM PROVINCIALE CINCINNATENSE III.

Concilium provinciale Cincinnatense III in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebratum a die 29 aprilis ad diem 4 maii 1861, praeside Ioanne Baptista Purcell, archiepiscopo Cincinnatensi.

Bibliographia:

1) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 215-32 et 1233-48.

2) Acta et decreta quatuor conciliorum provincialium Cincinnatensium, 1855-1882, adjectis pluribus decretis, rescriptis aliisque documentis. Cincinnati, typis Benziger fratrum, summi pontificis typographorum, MDCCCLXXXVI.

In-8°, vii-319 p. — Roma, collegio Germanico; Roma, Propaganda; Washington, catholic university.

P. 101-55, concilium Cincinnatense III.

PROOEMIUM.

In lucem edituri acta et decreta concilii provincialis Cincinnatensis tertii, una cum decreto adprobatorio beatissimi patris nostri Pii papae IX, gloriose regnantis, nec non et epistolis emi cardinalis Alexandri Barnabo, praefecti sacrae congregationis Propagandae fidei, haud inutile videtur quaedam praenotare.

1. Indictio concilii fit singulis trienniis per literas ab illmo et revmo archiepiscopo, vernaculo sermone conscriptas, et una cum catalogo quaestionum in concilio tractandarum missas ad singulos episcopos comprovinciales, duobus vel tribus mensibus ante celebrationem concilii.

2. Patres concilii, conformiter canonibus et usui iam feliciter apud nos a pluribus annis instituto, conveniunt inter se de anno et die quibus proximum concilium erit celebrandum.

3. Ea semper mens fuit episcoporum provinciae, quam suam et ecclesiae esse animadvertit emus cardinalis, scilicet non esse restringendam libertatem poenitentium, sive puerorum sive adultorum, eligendi sibi, inter approbatos, confessarium; et non omnes qui duodecimum annum attigerunt et bene instructi esse deprehenduntur, sed eos solos, qui bonis moribus et pietate disponuntur et ornantur, ad primam communionem esse admittendos.

4. Ut autem, quod ad aedituos spectat, apprime intelligatur, in mentem iterum iterumque revocamus, quae in conciliis nostris hactenus celebratis et in literis pastoralibus statuta sunt, eos eo solo fine adhiberi ut pastoribus in cura et administratione

rerum temporalium ecclesiae sint auxilio. Nunc vero ut, in quantum praecaveri potest, nullus detur in re tanti momenti locus errori, decreto IV concilii provincialis nostri tertii, adiungere voluimus decretum VII concilii Neo-Eboracensis anno superiori habiti, cuius exemplar, aucti et emendati nobis benigne transmisit emus cardinalis praefectus sacrae congregationis Propagandae fidei. Cum vero literae apostolicae summorum pontificum Pii VII et Leonis XII, quarum etiam exemplaria recepimus, et in quibus graviter, ut par erat, condemnati fuerunt aeditui schismatici Neo-Aurelianenses et Philadelphienses, iam a longo tempore iuris publici factae fuerint eas hic iterum evulgare necesse non esse censuimus.

5. Ex actorum col. 359, constat omissam non fuisse lectionem decretorum concilii Tridentini de residentia et de professione fidei.

ACTA CONCILII.

Die sabbati 27 aprilis, hora 4 vespertina, convenerunt omnes provinciae Cincinnatensis praesules in domo illmi ac revmi metropolitani, et nominarunt concilii officiales postridie eligendos. Designati sunt: revmus ac illmus dominus dominus Martinus I. Spalding et admodum reverendus Iulianus Benoît, promotores; reverendus Sylvester H. Rosecrans, sacrae theologiae doctor, ac admodum reverendus Petrus Hennaert, vicarius generalis Detroitensis, secretarii; reverendi domini Casparus H. Borgess et Wilhelmus I. Halley, magistri caerimoniarum; admodum reverendi domini Iulianus Benoît, vicarius generalis, et Petrus Hennaert, vicarius generalis, cantores.

Theologi deinde distributi sunt in congregationes infrascriptas.

Congregatio prima: Admodum reverendi Ioseph Ferneding, vicarius generalis; Franciscus Xav. Weninger, societatis Iesu; I. F. Salaun; Edmundus O'Driscoll; Archangelus Gstir, ordinis Sancti Francisci.

Congregatio secunda: Admodum reverendi I. Benoît, vicarius generalis; I. F. Salaun; L. Brandt; F. Di Maria, societatis Iesu; Edmundus O'Driscoll.

Congregatio tertia: Admodum reverendi E. Sorin, C. S. C.; E. Stehle; I. Dwenger, societatis PP. S.; I. B. Elkmann; B. Hengehold, decretorum doctor.

Congregatio quarta: Admodum reverendi P. Hennaert, vicarius generalis; I. Conlan, vicarius generalis; F. X. Weninger, societatis Iesu; M. Marty, ordinis Sancti Benedicti; I. F. Salaun.

Congregatio quinta: Admodum reverendi E. T. Collins, vicarius generalis; P. Hennaert, vicarius generalis; S. H. Rosecrans, decretorum doctor; O. S. Jair, ordinis Sancti Francisci; I. B. Hutchins.

Congregatio sexta: Admodum reverendi I. Conlan, vicarius generalis; I. A. Kelly, ordinis Praedicatorum; M. Oakley, societatis Iesu; N. Young, ordinis Praedicatorum.

Specialis congregatio de gravaminibus, ex sequentibus praesulibus et theologis constituta est, nimirum:

Revmo M. I. Spalding, episcopo Ludovicopolitano; revmo M. de Saint-Palais, episcopo Vincennopolitano; revmo I. H. Luers, episcopo Wayne-Castrensi; admodum reverendis I. Ferneding, vicario generali Cincinnatensi; I. Conlan, vicario generali Clevelandensi; I. F. Salaun; I. B. Hutchins.

Dein supradictis theologorum congregationibus pro examine, discussione ac sententiae relatione, distributae sunt variae quaestiones a concilio tractandae.

Munus epistolas, concilii nomine, scribendi demandatum est praelatis sequentibus, nimirum:

Revmo episcopo Zelano, administratori dioecesis Detroitensis, ad summum pontificem;

Revmo episcopo Vincennopolitano, ad administratores pii operis de Propagatione fidei Lugduni et Parisiis;

Revmo episcopo Marianopolitano, ad administratores huiusmodi operis Monachii in Bavaria versantes;

Revmo episcopo Wayne-Castrensi, ad administratores operis similis Viennae in Austria degentes.

Munus concinnandi literas pastorales ad clerum et populum, demandatum est revmo episcopo Ludovicopolitano.

Ad concilium delata fuerat controversia quaedam inter congregationem ecclesiae Sancti Francisci Salesii ex una parte, et congregationem Sanctae Mariae ex altera parte, Toleti in dioecesi Clevelandensi, ex quadam divisione paroeciae exorta.

Revmi patres censuerunt audire hanc causam, modo partes litigantes paratae essent stare sententiae concilii; et partibus huic conditioni assentientibus, eam pro examine et discussione ad congregationem de gravaminibus remiserunt.

SESSIO PRIMA SOLEMNIS.

Die 29 aprilis, nempe dominica IV post Pascha, hora 9 cum dimidio ante meridiem, in aedes archiepiscopales convenerunt omnes revmi ac illmi praesules, qui concilio interesse debebant, cum superioribus ordinum religiosorum et theologis adductis aut designatis, multisque aliis ecclesiasticis viris.

Hora vero 10, processione solemni instituta, omnes, psalmos decantando, ad ecclesiam metropolitanam accesserunt. Missam solemnem de sancto Spiritu celebravit illmus ac revmus dominus dominus archiepiscopus, assistentibus admodum reverendo E. T. Collins, vicario generali archidiacono; admodum reverendo E. Purcell, vicario generali, diacono; reverendo L. Brandt, subdiacono; admodum reverendo I. Conlan, vicario generali, et reverendo I. B. Hutchins, diaconis ad thronum.

Post missam concionatus est illmus ac revmus dominus dominus episcopus Ludovicopolitanus, et, concione absoluta, aperta est prima sessio solemnis huius concilii iuxta ritus a pontificali Romano praescriptos.

Interfuere huic sessioni sequentes:

Illmus ac revmus dominus dominus Ioannes Baptista Purcell, archiepiscopus Cincinnatensis, huius concilii praeses;

Illmus ac revmus Petrus Paulus Lefevère, episcopus Zelanus, Detroitensis administrator;

Illmus ac revmus Amadeus Rappe, episcopus Clevelandensis;

Illmus ac revmus Martinus Ioannes Spalding, episcopus Ludovicopolitanus;

Illmus ac revmus Mauritius de Saint-Palais, episcopus Vincennopolitanus;

Illmus ac revmus Georgius Aloysius Carell, episcopus Covingtonensis;

Illmus ac revmus Fridericus Baraga, episcopus Marianopolitanus;

Illmus ac revmus Ioannes Henricus Luers, episcopus Wayne-Castrensis;

Huic sessioni etiam interfuere vicarii generales revmi archiepiscopi, reverendi domini E. T. Collins, Eduardus Purcell et Ios. Ferneding.

Ex religiosis autem: admodum reverendi I. A. Kelly, ordinis Praedicatorum provincialis; P. Otto Jair, ordinis Sancti Francisci custos; P. Oakley, societatis Iesu, praeses collegii Cincinnatensis Sancti Francisci Xaverii; A. Kunkler, o. PP. S.; Ed.

Sorin, C. S. C. superior; reverendus Ios. Dwenger, o. PP. S.; reverendus F. X. Weninger, societatis Iesu.

Theologi a patribus concilii adducti vel designati.

Admodum reverendus E. T. Collins, vicarius generalis, et admodum reverendus Ios. Ferneding, vicarius generalis, ab archiepiscopo designati;

Admodum reverendus P. Hennaert, vicarius generalis, ab revmo episcopo Zelano adductus et reverendus C. Vandendriesche designatus;

Ab revmo episcopo Clevelandensi adducti: admodum reverendus I. Conlan, vicarius generalis, et reverendus I. Salaun;

Ab revmo episcopo Ludovicopolitano adducti: reverendus Ed. O'Driscoll et reverendus I. B. Hutchins;

Ab revmo episcopo Vincennopolitano adducti: reverendus L. Brandt et reverendus M. Marty, ordinis Sancti Benedicti;

Ab revmo episcopo Covingtonensi adducti: reverendus F. Di Maria, societatis Iesu, et reverendus L. M. Fink, ordinis Sancti Benedicti;

Ab revmo episcopo Marianopolitano designati: reverendus D. Elkmann, et reverendus B. Hengehold, decretorum doctor;

Ab revmo episcopo Wayne-Castrensi, admodum reverendus I. Benoît, vicarius generalis, adductus et reverendus E. Stehle, designatus.

Aderant etiam multi alii sacerdotes tam saeculares quam regulares.

Decantatis itaque de more psalmis, litaniis et orationibus, uti in pontificali Romano praescribitur, rite electi fuerunt concilii officiales iam antea designati.

Deinde revmus episcopus concilii promotor postulavit, ut decreta concilii Tridentini de professione fidei et de residentia legerentur; cui petitioni, interrogante praeside, annuerunt patres concilii et lecta sunt.

Dein, alta voce professionem fidei legit illmus ac revmus dominus dominus archiepiscopus, caeteris praelatis eam voce paulo remissa post eum repetentibus, ad formam a concilio Tridentino praescriptam.

His absolutis, metropolitanus dedit benedictionem solemnem et omnes eodem quo venerant ordine, psalmos decantando, ad aedes archiepiscopales reversi sunt.

Post prandium, revmus promotor enunciavit aliquas quaestiones a theologis sequenti die discutiendas.

Hora 4 post meridiem, vesperas solemnes decantavit illmus episcopus Zelanus, ac post vesperas illmus episcopus Wayne-Castrensis concionatus est ad populum.

PRIMA CONGREGATIO PRIVATA,

Feria 2, die 29 aprilis habita.

Hora 9 ante meridiem, convenerunt omnes patres, rochetto et mozetta induti; aderant etiam secretarii.

Praemissa a revmo metropolitano praeside invocatione Spiritus sancti, illmus ac revmus archiepiscopus praeses, et omnes illmi ac revmi episcopi unanimiter iudicarunt non prius initium negotiorum faciendum, quam solemni aliqua ratione exprimerent sensum intimissimi doloris, quo quotidie afficiuntur in iis calamitatibus, quibus ssmus et augustissimus dominus noster papa Pius IX his diebus malis opprimitur impiissimis conatibus perditorum hominum; ac simul statuerunt unanimiter collectas pro sublevandis necessitatibus sanctae sedis, cuius angustiis omnes coarctantur, esse faciendas in singulis dioecesibus, ubi iam non sunt factae, quam primum opportunum, spectatis difficultatibus temporum, ipsis huiusmodi dioecesium ordinariis videbitur.

Patres statuerunt ea quae in literis pastoralibus ad clerum et populum essent tractanda.

Breviter quoque animadverterunt de erectione asyli pro sacerdotibus infirmis; sicuti etiam de praxi exigendi pecuniam ad fores ecclesiarum a fidelibus, ut eas ingredi divinisque officiis interesse possint; et lecta sunt varia documenta ad utramque hanc materiam spectantia.

Actum quoque est de modo conscribendi acta huius concilii; et tunc secretarii recesserunt.

PRIMA CONGREGATIO PUBLICA,

Feria 2, die 29 aprilis, hora 4 post meridiem, habita.

Aderant omnes praelati, viri religiosi et theologi. Lecta sunt responsa theologorum de quaestionibus sequentibus, nimirum: de cantu Gregoriano in scholis catholicis pueros et puellas edocendo; de conditionibus requisitis ut aliquis fiat ordinarii alicuius subditus, ita ut ab eo ad ordines sacros legitime promoveri possit; de asylo pro sacerdotibus infirmis providendo; de audiendis confessionibus puerorum utriusque sexus, qui nondum ad sacram synaxim admitti possunt; de societate sub auspiciis illmorum huius provinciae episcoporum formanda pro diffusione bonorum librorum; de uniformi quadam ratione stabilienda in concedendo dispensationes super impedimenta matrimonii; et de taxa in casu imponenda dispensandis. Paucis hic verbis animadvertit revmus archiepiscopus ad praxim, qua sacerdotes titulo missionis ordinati, [qui] dioecesim ordinationis cum debita licentia reliquerunt, sed nulli alii adhuc sunt aggregati, et ideo, ob carentiam tituli legitimi, sunt suspensi, in aliquibus tamen dioecesibus permittuntur sacrum ministerium exercere, qui abusus esset eliminandus.

Tunc disceptatum est de responsis receptis a theologis; et absoluta est haec prima congregatio publica.

SECUNDA CONGREGATIO PRIVATA,

Feria 3, die 30 aprilis, hora 9 ante meridiem, habita.

Invocato de more lumine Spiritus sancti, quod sive in publicis sive in privatis congregationibus nunquam praetermissum fuit, actum est de cantu Gregoriano in scholis catholicis pueros edocendo, et super hoc latum est decretum.

Deliberatum est de conditionibus requisitis, ut iuvenis ex aliena dioecesi oriundus possit ab ordinario, ad cuius dioecesim transmigravit, ad sacros legitime promoveri ordines. Censuerunt patres non requiri dimissoriales literas, modo iuvenis ille iam acquisiverit legitimum in hac dioecesi domicilium, ac literis testimonialibus de natalibus ac de probitate vitae sit munitus.

Actum est de erectione asyli pro sacerdotibus aetate vel alia de causa infirmatis; atque etiam pro iis qui sua causa vel ad tempus, vel in perpetuum, sunt exercitio ministerii sacerdotalis amoti. Revmi concilii patres nihil magis in animo habentes quam obsecundare benignissimis votis ssmi domini nostri Pii IX summi pontificis, et consilio emi cardinalis Alexandri Barnabo, praefecti sacrae congregationis de Propaganda fide, omnia quae ad hanc quaestionem spectant, maturo examine ponderarunt; attamen in difficillimis rerum adiunctis, in quibus versamur, iudicarunt erectionem huiusmodi asyli esse differendam.

Actum est de confessione puerorum qui nondum ad sacram synaxim admitti valent, et latum decretum.

Latum quoque est decretum, quo omnes praesules huius provinciae sub praesidentia illmi ac

revm̃i metropolitani ineunt societatem pro excusione et diffusione bonorum librorum, et pro praecipua generalique administratione rerum deputati sunt: revm̃us archiepiscopus; revm̃us episcopus Covingtonensis; admodum reverendus E. T. Collins, vicarius generalis; admodum reverendus Ios. Ferneding, vicarius generalis; reverendus S. H. Rosecranz, decretorum doctor; reverendus F. X. Weninger, societatis Iesu, cum duobus vel tribus aliis ab ipsis designandis, nimirum laicis, qui cum bibliopolis consilia conferant de ratione ac mediis quibus boni libri, parvo pretio, latius diffundi possint.

Deliberatum de ratione qua stabiliri posset uniformitas in dispensando super impedimenta matrimonii; ac etiam de congruitate imponendi taxam, per modum poenitentiae, iis qui egent dispensatione, praecipue in gradibus consanguinitatis vel affinitatis; sed nihil de hoc statutum fuit.

Tunc examinatae fuerunt aliquae facultates a sancta sede apostolica revm̃is episcopis horum Foederatorum Americae Statuum concessae.

Deliberatum quoque fuit inter patres de modo quodam opportuno exprimendi suam gratam aestimationem collegii Immaculatae Conceptionis, Lovanii in Belgiis liberali cooperatione illm̃orum Belgii episcoporum erecti: atque omnes censuerunt hoc esse praestandum in literis pastoralibus huius concilii; ac etiam hoc idem sibi gratissimum munus esse peragendum imprimis erga collegium americanum pia liberalitate ssm̃i domini papae Pii IX [in] alma urbe Romae fundatum; sicuti etiam erga valde laudandum collegium Omnium Sanctorum Dublinii in Hibernia conditum.

SECUNDA CONGREGATIO PUBLICA,

Feria 3, die 30 aprilis, hora 4 post meridiem, habita.

Relatae sunt sententiae theologorum: de praxi exigendi pecuniam a fidelibus ad fores ecclesiae, ut eam ingredi, divinisque officiis interesse valeant; de eligendis, in singulis paroeciis, viris probis ac rerum peritis, qui pastori auxilio sint in administratione rerum temporalium ecclesiae; de iureiurando a pastoribus, quibus cura animarum confiditur, requirendo quo sese obstringant ad fideliter ecclesiae tribuendum quidquid fideles ad utilitatem aut commodum sive ecclesiae sive congregationis ipsis elargiantur; de sponsione exigenda ab alumnis seminarii, qui ad statum ecclesiasticum impensis ordinarii educantur, restituendi, si ab ordinibus suscipiendis resiliant vel a dioecesi recedant, aut post susceptos ordines ampliores facultates acquirant, omnes sumptus huiusmodi educationis; de servandis ritibus in administratione sacramentorum, et in benedicendo populum cum ssm̃ae eucharistiae sacramento, ac de frequentia expositionis ssm̃ae eucharistiae; de obligatione fidelium contribuendi congruae sustentationi pastoris, ac utrum absolvendi sint ii sacramentaliter, in articulo mortis, qui valent, ast nolunt, hanc obligationem implere; quae omnia longa theologorum disceptatione elucidata fuerunt; tuncque absoluta est congregatio haec secunda publica.

TERTIA CONGREGATIO PRIVATA,

Feria 4, die 1 maii, hora 9 ante meridiem, habita.

Revm̃i patres concilii, obsequium praestantes votis em̃i cardinalis Alexandri Barnabo, sacrae congregationis de Propaganda fide praefecti, in eius literis die 19 februarii 1859, expressis, praxim pecuniam exigendi a fidelibus ad fores ecclesiarum ut eas ingredi divinisque mysteriis adesse possint, diligenti examini subiecerunt; auditisque variis theologorum sententiis, atque imprimis audito revm̃o episcopo Clevelandensi, in cuius dioecesi huiusmodi praxis existit, sed in tribus tantum oppidis maritimis, censuerunt difficultates quae contra hanc praxim, prout subsistit in dioecesi Clevelandensi, urgentur non existere; siquidem nullus ab ingressu ecclesiae arcetur, nec a susceptione sacramentorum vel ab audiendo verbum Dei impeditur; propterea, quin approbent praxim invectam, relinquunt prudenti sapientiae revm̃i episcopi Clevelandensis, ut, collatis consiliis cum clero et populo, eam in tribus oppidis supradictis, in quibus iam invaluit, vel retineat, vel relinquat, iudicantes tamen nullatenus expedire, ut ad alias ecclesias, in quibus nondum viget, extendatur.

De eligendis in unaquaque paroecia viris qui pastori auxilio sint in administratione rerum temporalium ecclesiae, latum est decretum.

Actum est de iuramento a pastore, curam animarum suscipiente, praestando, fideliter nempe applicanti ecclesiae quaecumque fideles in commodum ecclesiae aut congregationis, ipsi elargiantur; patres censuerunt non expedire exigere huiusmodi iuramentum.

Circa sponsionem a seminarii alumnis requirendam, latum est decretum.

Tulerunt quoque patres decretum circa expositionem ssm̃ae eucharistiae sacramenti, atque cum illo benedictionem populi, simul votum emittentes ut ederetur liber seu manuale, continens preces et rubricas ad haec necessarias.

Tractantes de congrua sustentatione pastoris, patres unanimiter censuerunt fideles teneri sub gravi eam pastori suo subministrare; atque etiam pastorem, qui vocaretur ad moribundum, qui hucusque potuit, ast noluit hanc obligationem implere, sub gravi teneri illum adire, ob gravem caritatis obligationem erga moribundum in hac extrema necessitate constitutum; sed praeterea nihil statuerunt, cum confessarii foret de ipsius dispositionibus in illa hora iudicare.

TERTIA CONGREGATIO PUBLICA,

Feria 4, die 1 maii, hora 4 post meridiem, habita.

Relatae fuerunt, uti de more, ac disceptatione elucidatae sententiae theologorum de sequentibus, scilicet:

1) Utrum inhibendi sint clerici omnes, ne edendi, bibendi aut ludendi causa, cauponas vel loca similia ineant, citra casus necessitatis aut itinerationis; ac ne ullatenus adeant theatra, quae vix sine scandalo frequentarent; 2) de obligatione sacerdotum sibi tempestive procurandi olea sacra ab ecclesia cathedrali, saltem per clericum in sacris constitutum; etiam de qualitate vasorum in quibus asservari debent ac deferri; 3) de receptione haereticorum in gremium ecclesiae cum debitis solemnitatibus, nimirum cum publica fidei professione atque absolutione ab excommunicationis vinculo quam ob haeresim professam incurrissent.

Hic patres statuerunt formam professionis fidei a ssm̃o domino nostro papa Pio IX approbatam, formamque absolutionis ab excommunicationis vinculo, quae omnia inveniuntur in compendio ritualis Romani, iussu concilii Baltimorensis provincialis III edito et a felicis recordationis ssm̃o domino nostro Gregorio XVI approbato, nuperque Baltimori iterum typis excuso, ut facile in manus omnium perveniant, integre inserendas esse in manuali libro de quo in tertia congregatione privata; atque ad calcem horum concilii actuum, quando publicabuntur, esse adiiciendas; simul rogantes illm̃um archiepiscopum ut dignaretur de suo clero deputare aliquos viros sacrae liturgiae peritos, qui impressioni huius

supradicti manualis invigilent; cui praesulum petitioni revm̃us archiepiscopus benigne annuit.

4) De aspersione populi cum aqua benedicta ante missam parochialem, et quibus diebus sit facienda.

SECUNDA SESSIO SOLEMNIS,

Feria 5, die 2 maii, hora 9 ante meridiem, habita.

Hora 9 matutina, convenerunt omnes patres [et] plerique theologi in ecclesiam metropolitanam, missamque solemnem pro defunctis praelatis et clericis in pontificalibus celebravit illm̃us ac revm̃us episcopus Clevelandensis, assistentibus admodum reverendo domino I. A. Kelly, ordinis Praedicatorum provinciali, presbytero assistente; reverendo domino B. Hengehold, decretorum doctore, et reverendo domino Ed. O'Driscoll, diacono et subdiacono.

Post missam concionatus est revm̃us episcopus Marianopolitanus, et, absoluta concione, metropolitanus fecit absolutionem super cenotaphium et celebravit secundam sessionem huius concilii solemnem secundum ritus in pontificali Romano praescriptos. Infra hanc sessionem nihil vel praelectum vel promulgatum fuit, ac, data ab illm̃o archiepiscopo benedictione solemni, omnes recesserunt.

Eadem die, patres ac theologi visitarunt seminarium provinciale theologicum, ac collegium humanitatis archidioecesis Cincinnatensis.

QUARTA CONGREGATIO PRIVATA,

Feria 6, die 3 maii, hora 9 ante meridiem habita.

Iterum considerata est praxis exigendi pecuniam a fidelibus ad fores ecclesiarum, de qua supra; sed nihil mutatum in iam decisis.

De receptione haereticorum in gremium ecclesiae latum est decretum.

Latum quoque est decretum de clericis cauponas et huiusmodi loca ingredientibus.

Patres, tractando de obligatione pastorum sibi tempestive olea sacra procurandi ab ecclesia cathedrali, censuerunt iam provisum esse iure communi et conciliis provincialibus hic vim legis obtinentibus, ideoque nihil amplius statuendum.

De aspersione populi facienda cum aqua benedicta, latum est decretum.

Actum est de controversia Toletana dioecesis Clevelandensis, de qua in congregatione praeparatoria. Lecta est conventio inter pastores utriusque congregationis ac nomine eorum congregationis respectivae inita, in scriptis, qua spoponderunt, quod starent sententiae concilii. Auditaque est relatio sententiae theologorum († ordinis) congregationis de gravaminibus, vocatique sunt admodum reverendus dominus I. Conlan, vicarius generalis Clevelandensis, ac reverendus dominus I. F. Salaun, dictae dioecesis seminarii theologici praeses, qui audierant partes litigantes, ad elucidandam relationem supradictam; lectaque sunt plura alia documenta ad causam spectantia.

Dein omnibus attente examinatis et mature ponderatis, congregatio praesulum ac theologorum de gravaminibus unanimiter censuit pro aequa solutione sufficere, ut congregatio ecclesiae Sancti Francisci Salesii solvat congregationi ecclesiae Sanctae Mariae, praeter quod iam solutum est, summam pecuniae ducentorum scutatorum americanorum, hoc scilicet modo: die primo ianuarii anno Domini 1862 proxime futuri, centum, et similiter die primo ianuarii 1863 iterum centum, sine ullo tamen fructu (vulgo *interest*), et ut causa in hoc omnino terminetur; quam sententiam patres unanimiter approbarunt, mandantes ut sententia haec in actis huius concilii inscribatur; et in scriptis supradictae utriusque ecclesiae pastoribus per concilii secretarios transmittatur.

Patres infra concilium acceperunt literas eminentissimi cardinalis A. Barnabo, praefecti sacrae congregationis de Propaganda fide, iussu ssm̃i domini nostri Pii IX transmissas [1], circa vinum in sacrosancto missae sacrificio adhibendum; et protinus tulerunt decretum in hac congregatione privata.

QUARTA CONGREGATIO PUBLICA,

Feria 4, die 3 maii, hora 4 post meridiem habita.

Auditae sunt ac ad longum disceptatae sententiae theologorum, nempe: de benedictione coemeteriorum et de pompa in funeribus adhibita; de clausura monialium; de coercendis pastoribus qui in concionibus suis statuunt regulas morum nimis rigidas, et ab auctoribus probis aut sanctis patribus non approbatas; de celebratione officii divini in triduo sacro maioris hebdomadae; de obligatione ordinarii applicandi missae sacrificii fructum pro subditis dioecesanis, de simili obligatione missionariorum huius regionis curam animarum habentium; de facultate erigendi viam crucis cum applicatione indulgentiarum a sancta sede concessarum.

QUINTA CONGREGATIO PRIVATA,

Die sabbati, 4 maii, hora 9 ante meridiem, habita.

Lecta sunt et revisa decreta I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X.

Actum est de benedictione coemeteriorum, deque numero curriculorum in funeribus adhibendo; ac de religiosa pietate erga mortuos ad quam adhortandi sunt fideles in literis pastoralibus huius concilii; atque latum fuit decretum.

De clausura monialium iudicarunt patres nihil praeter iam latas ecclesiae leges esse decernendum: hortantur tamen ordinarii, in quorum dioecesibus moniales claustratae degunt, ut strictae clausurae observantiae assidue invigilent.

De coercendis sacerdotibus regulas morum rigidiores stabilientibus, tulerunt patres decretum.

Revisae quoque et paulo mutatae sunt partes literarum pastoralium a revm̃o promotore concinnatarum.

De facultate erigendi stationes viae crucis, metropolitanus promisit sese rogaturum esse instructionem a sancta sede apostolica.

Pro instructione sacerdotum curam animarum habentium, circa obligationem applicandi ssm̃i missae sacrificii fructum pro ovibus suae curae commissis, patres censuerunt his actibus adiiciendam esse solutionem dubiorum a sacra rituum congregatione sub die [. . .] anno Domini [. . .] traditam.

TERTIA SESSIO SOLEMNIS,

Die 4 maii, dominica V post Pascha habita.

Hora 10 matutina, omnes praesules, religiosi ac theologi, processione solemni, ut in prima die huius concilii, instituta, ad ecclesiam metropolitanam psalmos decantantes accesserunt.

Missam solemnem de Spiritu sancto celebravit illm̃us ac revm̃us episcopus Vincennopolitanus, ministrantibus admodum reverendo domino I. Benoît, vicario generali, archidiacono; reverendo dño P. Oakley, societatis Iesu, et reverendo dño M. Marty, ordinis Sancti Benedicti, diacono et subdiacono.

Illm̃us ac revm̃us metropolitanus interfuit in pontificalibus ad thronum, ipsi assistentibus: admodum reverendo domino E. T. Collins, vicario generali, archidiacono; admodum reverendo domino I. Conlan, vicario generali, et reverendo domino F. di Maria, societatis Iesu, diaconis.

Post missam concionatus est revm̃us episcopus Covingtonensis, et absoluta est sessio tertia solemnis

[1] Die 10 martii anno 1861.

et ultima huius concilii provincialis Cincinnatensis tertii, cantatis omnibus quae de concludenda synodo a pontificali Romano praescribuntur; lecta, probata et confirmata fuerunt concilii decreta, atque a patribus subscripta. Dein, rogatis et annuentibus suffraganeis, illmus metropolitanus per decretum huic concilio finem posuit; et cantatae sunt acclamationes.

Acclamationes.

Archidiaconus. Sanctissimae Trinitati, Patri et Filio et Spiritui sancto, virtus, gloria et benedictio in saeculum saeculi.

Chorus. Benedicta sit sancta et individua Trinitas nunc et semper et per infinita saecula saeculorum.

Archidiaconus. Beatae Mariae virgini immaculatae deiparae, purissimae, stellae Iacob fulgidae et solis instar splendidae, honor et veneratio.

Chorus. Speciosa facta es et suavis in deliciis, sancta Dei genitrix.

Archidiaconus. Beatissimo patri domino nostro Pio, gregis Christi pastori supremo, sanctae Romanae ecclesiae matris et magistrae omnium ecclesiarum pontifici maximo, in angustiis impavido, amor sincerus, indivulsa fidelitas et debita obedientia cum multis annis.

Chorus. Dominus conservet eum et vivificet eum in terra, et non tradat eum in animam inimicorum eius.

Archidiaconus. Revmo domino archiepiscopo huius concilii provincialis tertii praesidi, salus, gratia et diuturna prosperitas.

Chorus. Imple eum, Domine, Spiritu sancto tuo, et fac ut multos annos cum pietate, sapientia, prudentia et dignitate sic praesidere continuet.

Archidiaconus. Venerabilibus dominis episcopis, qui hoc concilium doctrina sua illustrarunt et finem eius felicem fecerunt, magnae gratiae, bona memoria et omnia fausta.

Chorus. Benedicas Domine; illumina corda eorum et salvos redde ecclesiis suis.

Archidiaconus. Episcopis et sacerdotibus nostrae provinciae defunctis post labores suos in Christo quiescentibus, pax et misericordia in Domino nostro.

Chorus. Requiem aeternam dona eis, Domine, et beata retributio eos in terra viventium comitetur.

Archidiaconus. Superioribus ordinum religiosorum ac theologis, qui huic concilio doctrina sua et prudentia astiterunt, vita, felicitas, magnis cum gratiis.

Chorus. Pro omnibus his meritis, retribuat eis Dominus ex abundantia sua.

Archidiaconus. Clero et fidelibus nostrae provinciae gratia et benedictio in Christo Iesu.

Chorus. Eluceant, Domine, in omnibus virtutibus christianis, et in omni bono et perfecto opere permaneant.

Archidiaconus. Omnibus concivibus nostris pacem et prosperitatem.

Chorus. Bellum procul a finibus nostris pellat Dominus pacis, et donet nobis pacem. Da pacem, Domine, in diebus nostris, quia non est alius qui pugnet pro nobis nisi tu Deus noster, auspice Maria.

Archidiaconus. Hoc concilio provinciali tertio iam habito, et Deo adiuvante et auspice Maria concluso, Deo optimo maximo gratias reddamus, et in fidei unitate, fervore caritatis et vinculo pacis discedamus.

Chorus. Fiat, fiat! Amen, amen.

Post acclamationes, solemniter decantatus est hymnus *Te Deum laudamus* cum versu et oratione; ac dato osculo pacis benedictioneque solemni ab illmo ac revmo archiepiscopo metropolitano impertita, omnes eodem, quo venerant, ordine ad aedes archiepiscopales reversi sunt.

DECRETA CONCILII.

1. Ut novi, ne dicamus profani, arceantur canendi modi a Dei templis, statuimus, valde commendandam esse, et ubicumque id possibile fuerit in usum deducendam, praxim tradendi in scholis parochialibus disciplinas musicae Gregorianae atque pueros instructos adhibendi in divinis officiis celebrandis.

2. Omnibus pastoribus animarum iniungimus in Domino, ut saltem quater in anno, atque († per), quantum fieri potest, in quatuor temporibus, omnes pueros sub eorum cura pastorali constitutos, qui nondum ad sacram synaxim admissi sint, in unum colligant et per aliquot dies diligenter doctrinam christianam edoceant, confessiones omnium, qui ad septennium pervenerint, audiant, atque eos qui duodecimum annum inceperint ad primam communionem omni diligentia disponant.

3. Ad oppugnanda fere infinita mala, quae ex operosa et universali librorum acatholicorum diffusione exoriuntur, decreverunt patres ineundam esse societatem pro diffusione et excusione librorum catholicorum, quae ex omnibus episcopis provinciae sub praesidentia illmi ac revmi metropolitani constet, quaeque per commissionem optatum finem assequi satagat.

4. Ad tollenda fere innumera in bonorum ecclesiasticorum administratione incommoda, placuit patribus hanc normam in quavis paroecia vel quasi paroecia, quatenus fieri poterit, observandam. Ubicumque existunt bona ecclesiastica sive in ecclesiae fabricis, sive in scholis, sive in collectis in pios usus factis, ea omnia administrentur per commissionem seu comitatum, ita constituendum, ut pastor sit moderator ex officio; ut quatuor vel octo laici prudentes et pii, qui obligationi paschali satisfecerint a pastore nominentur ab ordinario approbandi, ex quibus populus duos vel quatuor seligat, si velit, sin minus, seligat pastor, qui cum pastore consilium administrationis constituent his restrictionibus circumscriptum: quod 1. nunquam nova in schola aut ecclesia, moliantur quae requirent plus quam centum scutata, sine licentia ordinarii in scriptis obtinenda; 2. nunquam talem licentiam petant nisi obtenta iam, vel subscripta maiori parte summae ad opus conficiendum necessariae; et quotannis scriptis rationem plenam et exactam administrationis suae ordinario reddant[1].

5. Decreverunt patres exigendam esse ab omnibus alumnis seminariorum, infra sex menses post inceptam philosophiam, seriam promissionem iuxta normam collegiorum pontificiorum, eos nempe constitutiones seminarii observaturos, ordines sacros suscepturos, quando superioribus visum fuerit, confectisque studiis, in propria dioecesi ad nutum ordinarii in divinis exercendis perpetuo mansuros. Insuper statuerunt ab iisdem exigendam esse eodem tempore promissionem scriptis exaratam, se proprio ordinario totam pecuniae summam, eorum educatione expensam, restituturos, si qua a suscipiendis ordinibus resilierint.

6. Quoniam ad ssmae eucharistiae maiorem venerationem confert, ne passim et sine causa publicae fidelium adorationi exponatur, nec licet regu-

[1] In editione Cincinnatensi hic additum est VII decretum concilii Neo-Eboracensis III, celebrati die 2 iunii 1861.

laribus, etiam in eorum propriis ecclesiis, ssm̃um illud sacramentum publice adorandum exponere nisi ex causa publica, quae probata sit ab ordinario. Et quoniam in re adeo gravi uniformitas summopere est desideranda, statuimus, ut nonnisi singulis diebus dominicis et festis de praecepto, sicut in festo principalis patroni ecclesiae, post missam vel post vesperas exponatur, et benedictio cum eo detur, sed semel tantum in eadem die in omnibus ecclesiis huius provinciae et in sacellis monasteriorum vel communitatum religiosarum. Licebit insuper illud augustissimum sacramentum similiter exponere et cum eo benedictionem dare bis hebdomade, tempore quadragesimali, et singulis diebus infra octavam corporis Christi, singulis diebus cum publice dantur missiones, in festo ssm̃i cordis Iesu, et ubicumque fit devotio pia dicta *Quarantore.* Illud autem haud exponendum dum missa celebratur vel vesperae cantantur censemus, nisi in festo corporis Christi vel per eius octavam, et nisi missa sit solemnis. Simul monemus esse ad rigorem observandum decretum concilii Baltimorensis VI, quo statuitur ritus sacros pro benedictione ssm̃i sacramenti in caeremoniali et manuali iam praescriptos, ab omnibus esse stricte observandos.

7. Ut finem imponamus iis abusibus, quos irrepsisse interdum novimus ex nimia facilitate et defectu solemnitatis in admissione neo-conversorum haereticorum ad fidem, iubemus sacerdotes ea omnia ad amussim observare, quae praescribuntur in instructione et forma a sacra congregatione sancti Officii die 20 iulii 1859 data.

8. Iuxta mandatum sanctae sedis apostolicae, die 10 martii anno Domini 1861 episcopis datum, monemus omnes huius provinciae sacerdotes, ut cautelam maximam adhibeant circa qualitatem vini quo in sacrosancto missae sacrificio utuntur, caveantque ne unquam illud admittant de quo prudens dubium existit an sit artefactum. Adhortamur quoque eos ut ab ipsis cultoribus vitis notae probitatis viris, ubi fieri poterit, vinum obtinere satagant.

9. Meminerint sacerdotes sanctitatis vocationis suae, et sciant, iuxta iuris canonici sanctiones, iis vetitum omnino esse ingressum in cauponas, tabernas, popinas vel hortos publicos, manducandi aut bibendi causa, extra casum necessitatis vel in peregrinatione; theatra esse Dei ministris prorsus interdicta, et similiter prohibitam iis esse suspectam cum mulieribus conversationem et in eadem domo commorationem.

10. Ut, quod sapientissime praescribit rubrica missalis Romani, ubique stricte observetur, iusserunt patres, aspersionem solemnem aquae benedictae singulis dominicis diebus in ecclesiis parochialibus ante missam principalem semper esse peragendam, quando episcopus solemniter non celebrat.

11. Enixe adhortamur omnes huiusce provinciae pastores, ut totis viribus studeant observare antiquissimum et piissimum morem exequias defunctorum mane peragendi cum missa *de Requiem,* praesente cadavere; simulque ut graviter et acriter exprobrent omnem luxum profanum et inanem pompam in funeribus fidelium.

12. Caveant sacerdotes ne in praedicando verbo divino aut in administrando sacramento poenitentiae, dum abusus ac scandala apostolica libertate insectantur, leges arbitrarias inducant ea repraesentantes velut lethalia et mortifera peccata, quae iudicio canonistarum et moralistarum non sunt nisi levia vel nulla; ut exempli gratia quidam ornatus muliebres, convivia festiva et alia huiusmodi.

1) EPISTOLA PATRUM AD PIUM IX.

Cincinnati, 5 maii 1861.

Beatissime pater.

Rationem reddituri concilii provincialis Cincinnatensis III nuper celebrati, oculos nostros et corda convertimus ad illam ecclesiam cui, teste sancto Irenaeo, „propter potiorem principalitatem oportet omnes qui sunt undique fideles convenire;“ et morem insuper gerentes monitis concilii Sardicensis, cui optimum et congruentissimum esse videbatur, ut ad caput, id est, ad Petri apostoli sedem, de singulis quibusque provinciis referant Domini sacerdotes, has praesentes beatitudini vestrae demississimas dirigimus literas, eo imprimis animo ut officii nostri munere erga sanctam sedem apostolicam ac vicarium Christi rite fungamur; sed praeterea, ut amorem et reverentiam specialem, quibus sacram sanctitatis vestrae personam prosequimur, propter insigne exemplum apostolicarum virtutum, praesertim heroicae fortitudinis in difficillimis rerum adiunctis, quod, sole spendidius, toti orbi catholico his infaustis annis praebet, exhibeamus.

Eo magis illud exemplum admirandum esse ac imitandum censemus, quo acerbiori nisu inimici sanctae ecclesiae eamdem aggrediuntur; atque, dum inferorum portae, quaqua versus apertae, sponsam Christi, in augustissimo eius capite, dilaniare et exterminare conantur, nos, benignissimi auctoris fidei nostrae providentia, ac immaculatae virginis patrocinio freti, arctiori vinculo ecclesiae petrae, ac unitatis centro, coniungimur; memoresque verborum felicis recordationis Felicis papae III: „Quibuslibet sit vallata ecclesia periculis, nunquam pondus vigoris sui censura Petri amittet; tanto non frangitur, sed potius erudita divinitus, crescit adversis,“ [1] secundum belli exitum fidenter expectamus.

Patimur et nos per iniquas temporum vicissitudines, sed eo strictius auctoritati sanctae sedis coniungimur, qua, ut scripsit sanctus Leo IX, „velut firmae anchorae subsidio, universalis ecclesiae status inconcussus retinetur.“ [2] Hoc igitur refugio tuti, cum apostolo nobis exclamare licet: „In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur; persecutionem patimur, sed non derelinquimur; deiicimur, sed non perimus.“ [3]

Hanc erga sedem apostolicam ac sanctitatem vestram piissimam fideique congruentissimam devotionem clero ac populo nostrae curae commissis ingerere, ingestamque fovere non cessabimus, ita ut internum animi amorem externis etiam subsidiis iugiter demonstrent.

Caeterum novimus nihil cordi beatitudini vestrae maius solatium afferre, quam praesulum zelum atque fidelitatem in adimplendis officii sui muneribus. Hocce quidem solatium acta atque decreta concilii nostri provincialis beatitudini vestrae allatura humiliter speramus; quae ad pedes sanctitatis vestrae demittimus, suppliciter petentes, ut errata apostolica sapientia corrigantur, et recte ac opportune facta apostolica auctoritate roborentur.

Interim, una cum gregibus nostris ad pedes sanctitatis vestrae provoluti, benedictionem apostolicam imploramus ut, quod dirigente sancta sede incepimus, et Spiritus sancti invocata illustratione agendum credidimus, etiam opere adimplere valeamus.

[1] *Ep. I ad Acacium Const.*, ed. Migne, LVIII, 897 D.

[2] „Quo dicto (Christus) demonstravit fidem fratrum ... inconcusso et indeficiente Petri veluti firmae anchorae subsidio figendam, et in fundamento universalis ecclesiae confirmandam.“ *Ad Caerularium.* Opp. s. Leonis IX, Migne, *Patr. lat.*, CXLIII, 765 B.

[3] II Cor. IV, 8-9.

Beatitudinis vestrae humillimi et obsequentissimi filii:

† Ioannes Baptista, archiepiscopus Cincinnatensis.
† Petrus Paulus, episcopus Zelanensis et dioecesis Detroitensis administrator.
† Amadeus, episcopus Clevelandensis.
† Martinus Ioannes, episcopus Ludovicopolitanus.
† Mauritius, episcopus Vinncennopolitanus.
† Georgius Aloysius, episcopus Covingtonensis.
† Fridericus, episcopus Amyzoniensis, et vicarius apostolicus pro Michigan superiori.
† Ioannes Henricus, episcopus Wayne-Castrensis.

2) DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Mensibus aprilis et maii anni 1861, in civitate Cincinnatensi borealis Americae, habita est synodus III provincialis, ab episcopis suffraganeis archiepiscopi Cincinnatensis, praesidente Ioanne Baptista Purcell, eorum metropolitano. Cum vero praedictae synodi acta et decreta sanctae sedi exhibita fuerint, cumque archiepiscopus et episcopi supralaudati ab eadem postulaverint, ut quae in illis emendanda forent apostolica sapientia corrigerentur, recte vero atque opportune facta apostolica auctoritate roborarentur, eñi ac reverendi patres sacri concilii Christi nomini propagando, in generalibus comitiis diei 2 decembris nuper elapsi, censuerunt acta et decreta synodi III provincialis Cincinnatensis digna esse quae ab apostolica sede adprobarentur, dummodo tamen nonnulla in ipsis ad tramitem instructionis, quae huic decreto inseritur, notentur aut emendentur.

Hanc vero sacrae congregationis sententiam cum reverendo patre domino Hannibal Capalti, eiusdem a secretis, retulisset ssño domino nostro Pio papae IX in audientia habita die 8 decembris 1861, ssñus eam in omnibus ratam habuit, ac praesens in rem decretum expediri praecepit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, IV nonas ianuarii 1862.

A. card. Barnabo, praefectus.

3) Illñe et revñe domine.

Hisce insertum literis mitto tibi decretum quo ab apostolica sede adprobantur acta et decreta synodi III Cincinnatensis, quae superiori anno, te praesidente, istic celebrata est. Ex tenore tamen eius decreti deprehendes petitam ab episcopis adprobationem datam fuisse, dummodo nonnulla in actis ac decretis supradictis animadvertantur aut emendentur, ad tramitem instructionis quae praesentibus literis continetur.

Itaque ad acta in primis quod spectat, notandum est deesse in illis literas convocatorias, itemque consueta decreta de methodo vitae, de non discedendo, de futuro concilio celebrando, nec apparere utrum, ex praescripto pontificalis Romani, lecta fuerint decreta concilii Tridentini de residentia ac de professione fidei.

Circa decretum 2, primam puerorum confessionem et communionem attingens, praestat observare, verba quibus parochis iniungitur ut confessiones omnium septennium puerorum audiant, non aliter intelligenda esse, quam ut eos ad confessionem accedere curent; parochi enim tenentur quidem in confessione audire fideles suae curae subiectos, qui apud ipsos confiteri velint, sed ius exclusivum non habent eorumdem fidelium confessiones excipiendi, cum integrum sit unicuique apud quemcumque adprobatum presbyterum confiteri. Item in eodem decreto parochis praecipitur, ut eos qui duodecimum annum inceperint ad primam communionem omni diligentia disponant. Rursus haec verba non ita intelligenda sunt, quasi per modum regulae generalis, pueri omnes duodecimo anno ad communionem sint admittendi, quandoquidem parochorum sit iudicare quandonam pueri ad discretionis annos pervenerint, ut ea, qua par est, reverentia ad eucharistiam valeant accedere, sed ita decreti praescriptio explicanda erit, ut nemini ultra duodecimum annum circa eucharistiae sacramentum instructio differatur.

Decretum 4, quod ad aedituos refertur, visum est eñis patribus exigendum esse ad normam decreti VII concilii Neo-Eboracensis superiori anno habiti, cuius tenorem in inserto folio n. 1 transcriptum reperies, quodque sacra haec congregatio, nonnullis adhibitis emendationibus atque additionibus, nuperrime adprobavit. Addo, sub numeris 2 et 3, exemplaria literarum apostolicarum Pii VII ac Leonis XII, de quibus agitur in laudato decreto synodi Neo-Eboracensis. Caeterum sanctae sedi non probatur aedituorum institutio, nisi ubi necessaria censeatur; gravia enim sunt incommoda quae exinde oriri solent, quaeque propterea, ubi existunt aeditui, sedulo praecavenda sunt ac devitanda.

In decreto 5 legitur „Decreverunt patres exigendum esse ab omnibus alumnis seminariorum ... iuramentum iuxta normam collegiorum pontificiorum". At vero sacra congregatio censuit praedictis verbis haec alia esse substituenda: „exigendam esse seriam promissionem."

Ad petitionem vero quod spectat quam exhibuisti ssño domino nostro de obtinendo episcopo coadiutore, ex insertis literis apostolicis in forma brevis deprehendes ssñum dominum nostrum tibi concessisse subsidium episcopi non quidem cum iure successionis, sed tantummodo auxiliaris, atque ad id muneris elegisse reverendum dominum Sylvestrum Horton Rosecrans, quem speciali ratione commendaveras. Post haec Deum rogo ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, XII kal. februarii 1862.

Amplitudinis tuae ad officia paratissimus

A. card. Barnabo, praefectus.

4) Illñe et revñe domine.

Post ea quae circa synodi acta per literas diei 21 labentis mensis tibi significavi, addendum superest ssño domino papae relata fuisse inter caetera quae in tertia congregatione privata synodi leguntur circa praxim exigendi pecuniam ad fores ecclesiarum in tribus oppidis maritimis dioecesis Clevelandensis. Porro, etsi sanctitas sua synodi Cincinnatensis decreta, iuxta modum a sacra congregatione iam expressum, confirmaverit, in eo tamen quod memoratam praxim attingit, declaravit hanc sibi minime placere, ideoque per literas sacrae congregationis moneri voluit episcopum Clevelandensem, ut intra spatium duorum annorum dictam praxim a sua dioecesi eliminare studeat, aliaque ratione provideat sustentationi parochorum. Quo quidem in sensu, dum hac ipsa die ad laudatum praesulem scribo, Deum rogo ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, VI kal. februarii 1862.

Amplitudinis tuae ad officia paratissimus

A. card. Barnabo, praefectus.

Revño patri domino Ioanni Baptistae Purcell, archiepiscopo Cincinnatensi.

APPENDIX.

Ritus servandus in expositione et benedictione sanctissimi sacramenti.

1. In sacristia parentur superpellicia pro sacerdotibus, si qui adsint pro assistentia, pro clericis et caeremoniario; funalia ad minus duo, et pro expositione solemniori sex; superpellicium et amictus et pluviale albi coloris pro sacerdote principali qui daturus est benedictionem; qui tamen decens est ut paretur amictu, alba, cingulo, stola et pluviali; stola item albi coloris pro sacerdote, si adsit, qui exponere debet ssm̃um sacramentum.

2. In altari accendantur ad minus duodecim candelae vel plures iuxta consuetudinem; praesto sit bursa continens corporale sternendum super mensa eiusdem altaris. Si autem in eminenti loco ipsius assurgat tabernaculum seu thronus, cum superimposito baldachino, in eius basi seu plano sternatur corporale. Crux ab altari moveatur.

3. In credentia sit liber vel charta orationum, superhumerale album, campanula.

4. Hora indicta conveniunt omnes in sacristia, ibique clerici assumunt superpellicia; sacerdos, qui debet populo cum sacramento benedicere, paratur superpellicio, amictu, stola et pluviali, seu, quod magis decet, amictu, alba, cingulo, stola et pluviali albi coloris;[1] aliquis alius sacerdos, si assistat, assumit superpellicium, et habet in promptu stolam item albi coloris, quam tamen tunc solum adhibet, cum debet aperire ostium tabernaculi, et pertractare ssm̃um sacramentum. Ita dispositi, facta cruci profunda reverentia, procedunt hoc ordine: thuriferarius, clerici cum intorstitiis accensis; sacerdos, capite cooperto, manibus ante pectus iunctis, inter assistentes, si adsint, elevantes extremitates pluvialis. Assistentes operiunt caput, si sint in paramentis dalmaticis.

5. Cum ad altare pervenerint, deposito bireto, omnes genuflectunt, loco quisque suo. Facta ab omnibus brevi oratione, sacerdos assistens, assumpta stola, seu diaconus, si adsint ministri sacri, ascendit ad altare, sternit corporale super mensam, aperit tabernaculum, genuflectit unico genu, extrahit capsulam, ex eaque educit sacram hostiam, vel lunam cum sacra hostia, quam reverenter adaptat et collocat in medio radiantis sphaerae, quam adiungit basi, ostensorium claudit, ac spinula firmat. Si sacram hostiam tetigit, digiti purificari debent. Clauso tabernaculi ostio, collocat ostensorium in medio corporali, genuflectit utroque genu, seu reponit illud in throno, si adsit, caeremoniario scalam graduatam offerente et ipsum adiuvante. Deinde ante infimum altaris gradum descendit, retrahens se aliquantisper ne terga sacramento vertat, ibique remanet genuflexus. Praemissa profunda reverentia, surgunt sacerdos et duo hinc inde assistentes, altero ministrante naviculam, altero dextram pluvialis fimbriam elevante; imponitur de more incensum sine benedictione et osculis; genuflectunt; sacerdos, accepto, sine osculis, thuribulo, statim incensat sacramentum triplici ductu, facta cum assistentibus profunda reverentia ante et post incensationem, reddit thuribulum et genuflexus manet usque ad finem litaniarum, psalmi vel hymni. Si cantatur *Te Deum*, omnes stare debent, genuflectentes tamen ad illa verba: *Te ergo quaesumus*, etc.

6. Finitis litaniis cum versiculis et orationibus ab ordinario approbatis, si quae sint dicendae, intonanda est a celebrante pars hymni *Tantum ergo sacramentum*, nisi adsint cantores, et praesertim chorus musicorum quorum munus est, ait Baruffaldus, in hoc casu illa verba intonare.

7. Ad initium sequentis strophae *Genitori genitoque* surgit sacerdos cum assistentibus, imponit incensum et thurificat ut antea; redditoque thuribulo, remanet genuflexus usque ad orationem exclusive.

8. Finito hymno, duo clerici sive cantores, sive sacerdos, intonant versiculum *Panem de coelo*, etc. (cui per totam octavam corporis Christi, et tempore paschali additur *alleluia*). Quo versu et responsorio cantatis, sacerdos surgit, et erectus cantat (sine *Dominus vobiscum*) *Oremus. Deus qui nobis*, etc. cum brevi conclusione *qui vivis et regnas in saecula saeculorum.*

9. His peractis, sacerdos, genuflexus utroque genu in infimo altaris gradu, accipit super humeros velum quod dicitur humerale. Interea, si ssm̃um sacramentum super thronum fuerit positum, sacerdos assistens vel diaconus, imposita sibi stola, ascendit ante thronum, profundam reverentiam facit, deponensque ostensorium, collocat illud in medio altaris super corporali. Quo facto, sacerdos ascendit, factaque genuflexione utroque genu, manibus coopertis extremitatibus praedicti veli, accipit manu dextera, „per se scilicet et sine alterius ministerio“[1] nodum, sinistra pedem ostensorii, et convertens se ad populum, benedictionem cum ssm̃o sacramento impertitur. Dum haec benedictio datur, ipse sacerdos nihil dicere seu cantare debet, neque licet aliquid interim a choro cantari; possunt tamen organa pulsari suavi ac gravi sonitu. Thuriferarius ter incensat, si id in more est, et per caeremoniarium vel clericum datur signum benedictionis cum tintinnabulo, ter illud pulsando.

10. In ipsa benedictione iste modus servandus est, scilicet: sacerdos ostensorium, ut supra descriptum est, manibus tenens, vertit se a parte epistolae, ita ut in medio altaris populum respiciat. Tunc illud elevat decenti mora, non supra caput, sed tantum usque ad oculos, et eodem modo illud demittit infra pectus; mox iterum recta illud attollit usque ad pectus: et deinde ad sinistrum humerum ducit, et reducit ad dexterum, nec ante pectus reducit, sed continuo se vertit ad cornu evangelii; perficiens circulum, nec tamen, dum crucem format, movens pedes[2].

11. Sacerdos, data benedictione, deponit sacramentum super altare, ita ut crucifixi imago in ipsa hostia populum respiciat, facit ibidem genuflexionem utroque genu, et statim velum humerale a caeremoniario amovetur; descendit retrahens se aliquantisper ad cornu evangelii, ne terga vertat sacramento, ad infimum altaris gradum, ubi manet genuflexus. Interim sacerdos assistens vel diaconus cum stola statim reponit sacramentum in tabernaculo, factis ante et post genuflexionibus unico genu;

[1] Si expositio sanctissimi sacramenti immediate sequatur aliud officium divinum, et sacerdos pluviali coloris respondentis officio diei indutus, non recedat ab altari, tunc, paramentis non mutatis, velum humerale albi coloris, tempore infra notando, assumatur. Quatenus vero recedat, et expositio habeatur tanquam functio distincta ab officio praecedenti, paramenta albi coloris adhibeantur. Si tamen libet, pluviale album assumere licet, etiam si ipsa immediate sequatur officium cui competit color diversus.

[1] Catalani II, p. 386, ad § 27. Si autem processio facienda sit, diaconus ssm̃um sacramentum accipit, et ipse stans episcopo seu celebranti genuflexo, ostensorium in manibus collocabit. Una tantum, et quidem in fine processionis, benedictio impertitur, et tunc rubrica, ut supra, servetur a simplici sacerdote. Episcopus vero a diacono, ut fere communis est sententia et praxis, semper sacramentum accipit.

[2] Ab episcopo benedictio trina impertitur, sed unica tantum a simplici sacerdote.

claudit ostium tabernaculi, et descendit ad locum suum. Surgunt omnes, genuflectunt, et operto capite, redeunt eodem ordine, quo progressi fuerant, ad sacristiam.

Quae in expositione Quadraginta horarum observanda sunt, inveniuntur in caeremoniali, Baltimori typis excuso anno 1852, p. 200, append. I; etiam quae de benedictione cum pyxide, p. 215, ibid. append. II.

MODUS

excipiendi professionem fidei catholicae a neo-conversis, iuxta formam a sacra congregatione sancti Officii, die 20 iulii 1859 praescriptam.

Sacerdos superpelliceo et stola violacei coloris indutus, sedet in cornu epistolae, si ssmum sacramentum asservetur in tabernaculo, sin minus in medio altaris, et coram illo genuflectit neo-conversus; qui codicem evangelii dextra manu tangens, emittit professionem fidei, prout inferius habetur; vel, si nesciat legere, sacerdos praelegit eidem tarde professionem, ut conversus eamdem intelligere, et cum sacerdote distinctis verbis pronuntiare possit.

PROFESSION OF FAITH.

I, N. N., having before my eyes the holy gospels, which I touch with my hand, and knowing that no one can be saved without that faith which the holy catholic apostolic Roman church holds, believes and teaches, against which I grieve that I have greatly erred, inasmuch as I have held and believed doctrines opposed to her teaching.

I now, with grief and contrition for my past errors, profess that I believe the holy catholic apostolic Roman church to be the only and true church established on earth by Jesus Christ, to which I submit myself with my whole heart. I believe all the articles that she proposes to my belief, and I reject and condemn all that she rejects and condemns, and I am ready to observe all that she commands me. And especially, I profess that I believe:

One only God in three divine persons, distinct from, and equal to, each other — that is to say, the Father, the Son, and the Holy Ghost;

The catholic doctrine of the Incarnation, Passion, Death, and Resurrection of our Lord Jesus Christ; and the personal union of the two natures, the divine and the human; the divine maternity of the most holy Mary, together with her most spotless virginity;

The true, real, and substantial presence of the body, together whith the soul and divinity of our Lord Jesus Christ, in the most holy sacrament of the eucharist;

The seven sacraments instituted by Jesus Christ for the salvation of mankind; that is to say, baptism, confirmation, eucharist, penance, extreme unction, order, matrimony;

Purgatory, the Resurrection of the dead, everlasting life;

The primacy, not only of honor, but also of jurisdiction of the Roman pontiff, successor of St. Peter, prince of the apostles, vicar of Jesus Christ;

The veneration of the Saints, and of their images;

The authority of the apostolic and ecclesiastical traditions, and of the Holy Scriptures, which we must interpret, and understand only in the sense which our holy mother the catholic church has held, and does hold;

And every thing else that has been defined, and declared by the sacred canons, and by the general councils, especially by the holy council of Trent.

With a sincere heart, therefore, and with unfeigned faith, I detest and abjure every error, heresy, and sect opposed to the said holy catholic and apostolic Roman church. So help me God, and these his holy Gospels, which I touch with my hand.

Postea, neo-converso genuflèxo manente, sacerdos sedens dicit psalmum *Miserere*, sive psalmum *De profundis*, cum *Gloria Patri* in fine. Quo finito, sacerdos stans dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, *secreto.*

Vers. Et ne nos inducas in tentationem.
Resp. Sed libera nos a malo.
Vers. Salvum fac servum tuum (ancillam tuam).
Resp. Deus meus, sperantem in te.
Vers. Domine, exaudi orationem meam.
Resp. Et clamor meus ad te veniat.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) quem (quam) excommunicationis catena constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat. Per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. R. Amen.

Deinde sacerdos sedet, et ad profitentem genuflexum versus, eum ab haeresi absolvit, dicens:

Auctoritate apostolica, qua fungor in hac parte, absolvo te a vinculo excommunicationis quam[1] incurristi, et restituo te sacrosanctis ecclesiae sacramentis, communioni et unitati fidelium, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.

Denique abiuranti aliquam poenitentiam salutarem iniungat, exempli gratia aliquas preces, visitare ecclesiam, aut similia.

[1] In dubio gravi aut levi utrum poenitens excommunicationem incurrerit per haeresim professam, sacerdos hic inserat vocabulum *forsan.*

LITERAE PASTORALES.

To the Clergy and Laity of the diocese. Venerable and beloved Brethren.

We find ourselves again called upon, for the third time, to fulfil the agreeable duty of addressing to you in council such words of advice and encouragement as we deem appropriate to the occasion.

I. Hopeful signs of progress.

We are happy to be able to say that since our last meeting the progress of religion throughout the eight dioceses composing this ecclesiastical province has been highly satisfactory, and that the prospects for the future are sufficiently encouraging. New churches, new schools, and new charitable institutions have sprung up in great numbers, and a considerable addition has been made to the body of our zealous and efficient collaborers in the Lord's vineyard — of the second order of the clergy. All this is a cheering evidence of the divine blessing sanctifying the zeal of the pastors and the generosity of the people; and it should stimulate us all to still greater industry, zeal and activity in the future.

II. The church and the pope.

Nor do the disastrous times upon which the world has fallen, both in Europe and in America,

present any valid cause for discouragement; for, as the entire history of God's dealings with his people abundantly proves, the church has never been more flourishing than when menaced with disaster, and surrounded by danger. God usually delights to draw light out of darkness — post tenebras lucem [1]. At the very moment when the storm is most lowering, and when it most threatens the bark of Peter with shipwreck, Christ usually arouseth himself, like a giant, from his seeming slumber, and commandeth [2] the winds and the waves, and suddenly there cometh a great calm! Were ours a merely human church, founded by men and prosperity upon the actions of men, it would be otherwise; it would then be necessarily affected by human causes, and it would share in all the manifold vicissitudes of human affairs. Such has been the history and fate of all the sects established by men outside, and in opposition to, the holy catholic church founded by Christ and build upon a rock. The older sects have changed or fallen, and new ones have arisen amidst their ruins, destined themselves in time to share the fate of their human predecessors. The number of sects now in existence, lamentably great as it is, is small in comparison with that of those which have long since perished and been forgotten. Like man, they have their youth, their manhood, their old age, and their consequent decrepitude — the harbinger of that coming and certain death, which is the lot of all human institutions.

Only the truth of God abideth for ever [3]. The catholic church has continued to exist, in undiminished beauty and vigor, during the eighteen centuries which have elapsed since Christ first sent forth his apostles to teach all nations, with the solemn promise then made to them that he would be with them all days even to the consummation of the world [4]. Heaven and earth may pass away [5], but his word will not — cannot — pass away. A most striking confirmation of this consoling promise is found in the great fact of modern history, that, while during the eighteen centuries past, dynasties have changed, thrones have tottered, sceptres have been broken, around the catholic church, and her whole pathway through history has been thus strewn with ruins, she alone has stood erect amidst the crumbling wrecks of human greatness, the only unchangeable and undying institution on the face of the earth! No one can question or even successfully obscure this great historical truth; no one can rob the church of this immortal glory, emanating from the throne of God, with whom there is no change nor shadow of vicissitude [6].

Clad thus in the panoply of God, and having her crown, wreathed with a thousand victories, gained over the powers of the earth and the gates of hell, glittering with undimmed splendor upon her prow, the holy catholic church can entertain no fear for her future. If God be for us, who shall be against us? [7] What if our beloved pontiff Pius IX, after having been treacherously and sacrilegiously robbed of the greater portion of his small territory, allotted for his support and independence a thousand years ago, is now encompassed with danger, under the protection of a false friend, who seeks to deliver him up to his enemies, and who at the same time, like pilate, washes his hands and declares that he is guiltless of the blood of the Lord's anointed; — even this sad condition of things should inspire no feelings of serious alarm for the final issue. The holy see has often before encountered and triumphed over similar, if not even greater dangers. The persecution of the sainted pontiffs Pius VI and Pius VII is still fresh in the memory of men, and so also is the brilliant and fitful history of the great military chieftain who was the principal agent in the oppression of the latter pontiff; the rock of St. Helena was but a fit, and we may add, a necessary sequel to the attack on the rock of Peter!

What we should do, beloved brethren, under these afflicting circumstances, is to sympathize with and to pray for our venerated and beloved pontiff, and to contribute liberally for his support, now that his ordinary resources have been cut off by treacherous men disguising their sacrilege under the mask of a zeal for liberty. And we earnestly recommend, that in all the dioceses of our province in which collections have not yet been taken up for the pope, this duty of filial piety should be discharged at as early a date as possible, the most appropriate time for each diocesan collection being previously fixed by the bishop. Well knowing, as we do, the piety and the noble generosity of our faithful people, we are convinced that they will cheerfully respond te the call, whenever it will be made. It is a question of supporting the common father of the faithful, who labors for the good of all his children troughout the world, and we feel quite assured that they will never permit him to endure any suffering which they can alleviate.

III. Our country. Invocation for peace.

But we have to deplore calamities, either present or imminent, still nearer home. Our beloved country, which has for three quarters of a century unfurled its spotless banner of civil and religious liberty over us and our fellow-citizens, is now divided and is threatened with still greater disasters, among which the most fearful of all is civil war. May God in his infinite goodness, avert or at least mitigate this awful calamity, which would arm brother against brother in fratricidal strife, and would result in wide-spread ruin to the whole country! May he, in his mercy, soothe the asperity of party feeling, soften the hearts of the men of opposing sections, and incline to fraternal love those who, heretofore brothers, may now easily be led by the passion of the moment to regard one another as enemies! Only God, who created and who governs the hearts of men, can accomplish this blessed result. How very insignificant now appears to all reflecting men the boasted philosophy of human wisdom! Now, God alone, in his divine power and majesty, can control the winds and the waves of human passion which have risen into a fearful storm. We are but poor creatures, bereft of all power, trembling, like undutiful children, before the throne of our well beloved, but all-powerful and dread father in heaven. We have sinned, and our iniquities are now heavily visited upon us and our children! [1] Let us repent in time, and thus turn away the divine anger from us and our beloved country.

Nineveh was threatened with destruction; but Niniveh clothed herself with sackcloth and ashes, fasted, and prayed to God in the fervor of a contrite and humble heart; and the anger of God was appeased, and Nineveh was spared from the dread

[1] Iob XVII, 12.
[2] Matth. VIII, 26.
[3] Ps. CXVI, 2.
[4] Matth. XXVIII, 20.
[5] Ibid. XXIV, 35.
[6] Iac. I. 17.
[7] Rom. VIII, 31.

[1] Exod. XX, 5.

doom which had been menaced. So we also, dearly beloved, may avert the threatened scourge by repentance, fasting, and prayer. Let us all at once seize upon these weapons of the spirit, and with our whole heart and soul pour forth prayers to God for that peace which this world cannot give, and which in the present agitated state of the country can come from God alone.

It is not for us to inquire into the causes which have led to the present unhappy condition of affairs. This inquiry belongs more appropriately to those who are directly concerned in managing the affairs of the republic. The spirit of the catholic church is eminently conservative, and while her ministers rightfully feel a deep and abiding interest in all that concerns the welfare of the country, they do not think it their province to enter into political arena. They leave to the ministers of the human sects to discuss from their pulpits and in their ecclesiastical assemblies the very exciting questions which lie at the basis of most of our present and prospective difficulties. Thus while many of the sects have divided into hostile parties on an exciting political issue, the catholic church has carefully preserved her unity of spirit in the bond of peace[1], literally knowing no north, no south, no east, and no west. Wherever Christ is to be preached and sinners to be saved, there she is found with her ministrations of truth and of mercy. She leaves the exciting question referred to precisely where the inspired apostle of the gentiles left it, contenting herself, like him, with inculcating in all classes and grades of society the faithful discharge of the duties belonging to their respective states of life, knowing that they will all have to render all strict account to God for the deeds done in the flesh, that this life is short and transitory, and that eternity never ends. Beyond this point her ministers do not consider it their province to go, knowing well that they are the ministers of God, who is not a God of dissension, but of peace[2] and love.

Had this wise and conservative line of conduct been generally followed troughout the country, we are convinced that much of the embittered sectional feeling which now unfortunately exists would have been obviated, and the brotherly love, the genuine offspring of true Christianity, instead of the fratricidal hatred which is obviously opposed to its essential genius and spirit, would now bless our fellow-citizens in one harmonious brotherhood. May God, in His abounding mercy, grant that the sectarianism which divides and sows dissensions, may gradually yield to the catholic spirit, which unites and breathes unity and love!

IV. System of communion schools.

We think that few candid observers will fail to have remarked the progressive demoralization among the youth of our country, and to regret that the system of common school education has not certainly succeeded in obviating this downward tendency, to which we may fairly ascribe much of the present alarming condition of our affairs. Under the influence of this plausible, but most unwise system, the rising generation has been educated either without any definite religious principles at all, or with false, at least, more or less exaggerated and fanatical principles. The system itself, if carried out according to its alleged intent of abstaining from any definite religious instruction, is well calculated to raise up a generation of religious indifferentists, if not of practical infidels; and if not thus carried out, its tendency is to develop false or very defective, if not dangerous principles. The facts, we believe, sufficiently prove that the influence of our common schools has been developed either in one or both of these directions. We can scarcely explain in any other way the manifest moral deterioration of country, which is probably the very worst feature in our present troubles. No candid man will deny, that public virtue is now very far below the standard to which it was raised in the earlier and purer days of the republic, when our fathers admired the moral heroism, and were guided by the political wisdom of a Washington.

We have not ceased, on all suitable occasions, to warn our countrymen against the dangerous tendency of this system as it has been practically carried out, not merely because its operation is very unjust to ourselves, but because we consider it radically defective and wrong: but our appeal has been made calmly and with due regard for the feelings and even what we might consider the prejudices of others. We feel it to be our most sacred and our most solemn duty to rear up our children in the knowledge, fear, and love of God; and we regard this as the essential element — as the very foundation, the life and soul of all sound education among christians; that which, in fact, distinguishes the latter from education among pagans. As this religious training is not possible in the public schools as at present organized and conducted, our children are necessarily excluded from them, as effectually as they would be by locks and bolts; unless, indeed, we were to become so dead to faith as to be willing to sacrifice the religious education of our children for a merely worldly convenience. But thank God! we have some faith yet left in the midst of this cold world of utilitarianism; and hence, after paying our due proportion of the common taxes for the support of schools which are thus virtually closed against us, we feel constrained to erect others, at enormous expense, for the christian education of our own children. Whatever else may be said of us in explanation or denunciation of our opposition to the common school system, our worst adversaries cannot but admit our sincerity, proved as it is by what is usually regarded as a conclusive argument in this age — the large expenditure of our money for this purpose.

In a country so divided in sentiment as ours is on the subject of religion, the only system which would be fair and equitable to all, would be that which would make education, like religion and like all other important pursuits, entirely free; and if taxes are collected from all for its encouragement and support, to apportion the amount of these taxes fairly among the scholars taught certain branches up to a certain standard, no matter under what religious or other auspices. This system would elicit educational industry and talent, by stimulating competition; and we have not a doubt that it would lessen the cost of education, greatly extend its blessings, and render it both sounder and more widely diffused. It would satisfy all classes, and it would render the schools really public and common — which they certainly are not at present except in name. The young State of Texas has already adopted this just principle in her public school system, and there is every reason to believe that its operation will be found to be so beneficial as to encourage other states to follow the equitable example. We earnestly commend these reflections to all the fair-minded and impartial among

[1] Eph. IV, 3. [2] I Cor. XIV, 33.

our fellow-citizens. Why should there be an odious and expensive state monopoly in education, any more than in religion? Why should the state undertake to monopolize education any more than commerce? Why should the sacred rights of parents over their children be disregarded and trampled under foot by salaried state officials — salaried too by moneys collected by force of law from the very parents who are thus deprived of their sacred and inalienable right of educating their children according to their consciences? In one word, why should education be less free in this republic than it is in the monarchies of Europe, even those which are usually represented as the most absolute and despotic? Why should our happy and free republic be behind England and even Austria in the matter of free education? Yet such is unhappily the fact, established by abundant evidence.

V. Other grievances.

We should not be tempted to discouragement, beloved brethren, even if we have still to suffer under the influence of this and of other grievances, such as the hampering of religious freedom in our public charitable institutions, which having been founded and supported by common taxation should obviously be open alike to all, without involving any abandonment of religious principle or practice in those who are admitted to share their benefits. Such being the manifest requirements of the most simple equity and iustice, it is plainly a violation of constitutional right virtually to exclude the ministration of catholic clergymen in favor of their coreligionists from such establishments; — as we are sorry to learn has been but too often the case. Our large confidence in the sense of right and of fair-play inherent in the American mind induces the belief — at least the hope — that this grievance too, when properly brought before the public, will be redressed, and that catholics will thus obtain, what alone they ask for, equal rights with their fellow-citizens, with whom they have to bear equal burdens. We seek no exclusive privileges, but only clear and undoubted rights which we freely accord to all others.

VI. Faith and sense. Time and eternity.

We must carefully avoid, dearly beloved, the great fault of this age, which is the habit of looking on all things not so much with the eye of faith, as with that of sense. This world is in the habit of preferring the present to the future, time to eternity. What is shadowy, uncertain, and evanescent, carries it over what is solid, certain, and permanent, and eternal. In judging of men and things, we are sorely tempted, by the perverted spirit of the age, to make our estimate from the stand-point of this world — as if another world of eternity did not exist; — as if the clear light of heaven was and is not constantly reflected on the dull things of earth! Woe to us, if we think, and move, and live for this miserable world alone! Professing to be Christians, we would be really worse than the pagans — we would be the most miserable of men; — miserable in this world, without any certain or well-grounded hope for immortal bliss hereafter!

Our philosophy is thus radically vitiated by the spirit of the age. If we are really and truly men of sound judgment and of correct calculation, eternity will far over-balance paltry time in our estimation. What is time? It is but a fleeting moment; it is valuable only, as being the price of eternity. Let us always remember the words of the immortal sacred orator of the twelfth century — Saint Bernard — that death is a moment on which eternity depends — „*Momentum a quo pendet aeternitas!*" Alas! that the men of this world seldom, or never, think of this, the most important of all truths, and the soundest principle of all philosophy. Truly, they „have changed the truth of God into a lie"; and „professing themselves to be wise, they have become fools".[1] Let us not imitate them, but rather pray for them, that they may be converted and be saved!

VII. Christian burial and funerals.

We exhort you, dearly beloved, to remember in your pious prayers those who have died in the faith, to have the holy sacrifice offered up for their eternal repose, and not to consider that you have discharged your duty to your deceased friends by merely performing over their remains the rites of a showy and expensive funeral. We also remind you of the pious and most commendable usage of the church, which we would earnestly desire so see everywhere introduced, of bringing the remains of the dead to the church in the morning and having the clean oblation offered up over them before they will be carried to the cemetery. We also feel it to be our solemn duty to protest against the abuse, which has obtained in some places, of conducting the remains of the deceased to the church and to the cemetery with a long and pompous procession of hacks, which practice induces an unnecessary and sometimes ruinous expense, opens the way to many serious abuses and scandals, and is certainly of no relief or advantage whatsoever to the departed soul. The money thus uselessly spent would be much better applied to the often destitute survivors, especially the orphans of the deceased.

VIII. Faithful discharge of all duties.

We exhort you, beloved brethren, in the name of Christ who will judge the living and the dead[2], to discharge faithfully all your duties as citizens and as Christians. Love the country, obey the laws, love your neighbors as yourselves. Do all this for the love of God, who is our father in heaven, and whose sun shineth equally upon the righteous and the wicked[3]. Give good example to all, and avoid all scandal, lest the name of Christ be blasphemed on your account. Let your light so shine before men, that seeing your good works they may glorify our father who is in heaven[4]. Forgive and love your enemies, do good to those who do evil to you, and thus overcome evil by good[5]. Show to all by your conduct that you are catholics, not in name alone, but in deed and in truth, knowing well that faith without works, even as the body without the soul, is dead[6]. Be good husbands, good wives, good fathers and mothers, good neighbors, good citizens of this noble free country; and above all, good Christians, dearly loving your religion and reducing to practice in your daily walk all its elevated and live-giving principles and maxims.

In one word, be good catholics, for this will include all else; and rather suffer the loss of property and of life itself than bring disgrace by your conduct on the church of Christ, that venerable and immaculate mother, that glorious spouse of Christ without spot, wrinkle, or blemish[7], who after giving you a new life in the laver of regeneration, has

[1] Rom. I, 22, 25.
[2] II Tim. IV, 1.
[3] Matth. V, 45.
[4] Ibid. V, 16.
[5] Rom. XII, 21.
[6] Iac. II, 26.
[7] Eph. V, 27.

reared you up in her maternal bosom, feeding you day by day with the heavenly manna of her life-giving sacraments, and constantly nurturing you with more than a mother's solicitude, tenderness, and love. Oh! whatever else you may do or suffer, do not bring reproach on this good and well-beloved spouse of Christ — this loving and immaculate mother of all his true children!

IX. Zeal for the church.

Nourish constantly in your hearts a generous zeal for promoting the interests and prosperity of this holy church. Love to see her sanctuaries rise up in beauty, decorated with the shining vesture of holiness, all over the land. Continue to encourage by your generous contributions the erection of orphan asylums and hospitals, for the rearing up of Christ's abandoned little ones under the shadow of his holy sanctuary, and for alleviating the pangs of sickness and soothing the agonies of death, especially among the poor, who are the special favorites of heaven. More especially, let us exhort you to promote everywhere, according to your means, the erection of schools where your children may be educated in learning and piety, free from the contagion of the dangerous example and corrupt or false principles of the world. The children are the hope of the republic and of the church in the next generation, after we ourselves shall have been gathered to the tomb; and as we will rear them up, so they will be in mature life, both as citizens and as Christians. God gave you these little ones, and he will demand their blood and their souls at your hands! Do not forget your solemn responsibility to him in their regard.

X. Supporting pastors.

We need scarcely remind you, dearly beloved, of your obligation to support your pastors, who break to you the bread of life, and who watch over you knowing that they must give an account of your souls [1]. You are bound by every law — the natural — the ecclesiastical, and the divine — to contribute generously according to your means towards the suitable maintenance of those who minister at God's altar, and who have a right to live therefrom [2]. Can you approach the holy communion with an easy or a safe conscience, if you should have been so unfortunate, or rather so criminal, as to have been guilty of depriving „the laborer of his hire"? Do you not know, that, as it is laid down in our catechisms, this is one of the sins which cry aloud to heaven for vengeance? And will you venture to appear before the dread bar of God's judgment with this sin upon your consciences? We beseech you, dearly beloved, to reflect seriously upon this duty while it is yet time, to repair that in which you may have been wanting in times past, and to resolve firmly before God never in future to neglect its strict performance. We are thus earnest and urgent, because we learn, with much surprise and regret, that in certain portions of this ecclesiastical province — happily not in the larger or better portion — this sacred duty has been hitherto lost sight of and neglected, and the pastors of souls have in consequence been left to suffer. This should not be, and we confidently trust to your sense of justice and to your generosity to remedy the evil.

XI. Ecclesiastical seminaries.

There is still another subject of great practical importance, to which we would beg briefly to call your attention. It is the training and education of suitable candidates for the holy ministry. Alas! the harvest is indeed great, but the laborers are few; and we should therefore earnestly pray the Lord of the harvest to send laborers into His harvest [1]. But to rear them up properly and to educate them for the priesthood is a work of time, involving a heavy expenditure. For the suitable education of each candidate, an outlay of at least from one to two thousand dollars is requisite. As the adequate supply of good priests is an object of paramount necessity for the general good, all should feel deeply interested in its promotion, and all should feel bound to contribute for this purpose according to the means with which they have been blessed by almighty God. By general and liberal concert of action in each diocese of the province, not only the local ecclesiastical seminaries could be easily supported, but sufficient means also provided for the proper maintenance of our two provincial establishments, the preparatory seminary of saint Thomas, and the theological seminary of mount saint Mary's. We are happy to be able to report that both these seminaries are now in a very satisfactory condition; and we earnestly bespeak your zeal and liberal donations towards rendering them and the other ecclesiastical seminaries of the province still more flourishing and useful.

In this connexion, we feel it to be our agreeable duty to return our most heartfelt thanks to the venerable pontiff who now sits on the chair of Peter for the munificent zeal which prompted him to promote the establishment of a college at Rome for the ecclesiastical education of American youth, and we anticipate great and manifold advantages from this institution located in the centre of unity. We also take much pleasure in thanking our venerable brothers, the cardinal archbishop and the bishops of catholic Belgium, for the truly christian and noble zeal which has prompted them to lend their aid to the establishment of the American college of the immaculate conception at Louvain, the seat of the ancient and illustrious catholic university which has shed so much glory on the catholic church. This college, founded with the praiseworthy concurrence of some bishops of province, has already sent eleven zealous and efficient missionaries to our church, and we anticipate much good to our holy religion as likely to result from its continuance and prosperity, of which we are well assured. We bespeak for it the continued benevolent interest of the Belgian prelates. And we would be wanting in our duty of gratitude, if we did not also thank our venerable brethren of the Irish hierarchy for the benefits bestowed upon our missions by the excellent missionary college of All-Hallows, established and still continuing to flourish under their fostering influence and protection.

XII. Conferences of the clergy.

We need scarcely remind our beloved collaborers of the clergy, of the signal advantages to religion which will certainly result from a faithful compliance with the decree enacted in our last council, enjoining upon them regular ecclesiastical conferences on matters connected with the exercise of the holy ministry. Such reunions of the clergy, besides promoting that fraternal feeling which is so sweet a bond of christian and clerical union, strongly tend to encourage the study of sacred

[1] Hebr. XIII, 17. [2] I Cor. IX, 13.

[1] Matth. IX, 37-8.

things, to elicit zeal for the salvation of souls, and to establish uniformity of practice in minor rites and observances. In view of such advantages, we earnestly exhort our venerable brethren to establish or continue such conferences, under the direction of the ordinaries, in all the dioceses of this province.

XIII. Prayer for peace.

Finally, venerable and beloved brethren, we exhort you all to pray fervently for peace and prosperity to our beloved country, now threatened with the manifold and unspeakable evils of dissension and civil war. We are the ministers and children of peace and of love, and the spirit of our holy religion should prompt us to pour forth earnest supplications to God, that he would vouchsafe to still the tempest raised by human passion, and restore to us that blessed peace wich the world cannot give, but which cometh down from our father who is in heaven.

And now, dearly beloved, we invoke upon you the peace and the blessing of almighty God, the Father, Son, and Holy ghost! Amen!

This pastoral will be read in all the churches of the province on the first sunday after its reception.

1861 iunii 2-9. — CONCILIUM PROVINCIALE NEO-EBORACENSE III.

Concilium provinciale Neo-Eboracense III in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebratum a die 2 ad diem 9 iunii 1861, praeside Ioanne Hughes, archiepiscopo Neo-Eboracensi.

Bibliographia:

1) Concilium provinciale Neo-Eboracense III, mense iunii anno 1861. New-York, Ed. Dunigan, 1862. In-12°, 38 p. — Washington, catholic university. — Ipse non vidi.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. I., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 291-302 et 1177-86.

LITTERAE CONVOCATORIAE.

Ioannes Hughes, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Neo-Eboracensis, omnibus et singulis revmis dominis episcopis, caeterisque ecclesiasticis viris qui, de iure vel de consuetudine, concilio provinciali Neo-Eboracensi interesse debent, salutem in Domino.

Per has praesentes litteras revmis fratribus nostris episcopis huius provinciae Neo-Eboracensis suffraganeis notum facimus et significamus, nos, ad Dei omnipotentis laudem et gloriam, synodum provincialem in urbe Neo-Eboracensi, ecclesiaque nostra metropolitana celebrare decrevisse; hancque synodum ad secundam dominicam post dominicam Pentecostes proxime futuram, scilicet ad diem secundam mensis iunii huius anni indicimus ac convocamus.

Quamobrem, omnes et singulos revmos episcopos monemus et adhortamur, ut quamprimum quaestiones praeparent, quas in tali concilio pertractandas existiment, easque ad nos in scriptis, ante diem primam mensis maii, mittant, ut omnia in ordinem redigere et in promptu habere possimus. Assignata igitur die, per se vel per legitimum procuratorem, si forte iustum obrepserit impedimentum, conveniant et compareant, ut, collatis consiliis, ea quae ad religionis decus et incrementum, nostramque et ovium salutem maxime spectant, adiuvante Spiritu sancto, decernamus et exequamur.

Illmos ac revmos episcopos rogamus ut in suis dioecesibus eos omnes de huius concilii indictione moneant, qui de iure vel de consuetudine vel de privilegio eidem interesse debent.

De mandato illmi ac revmi domini:

Franciscus McNeirny, secretarius.

Datum Neo-Eboraci, die 14 aprilis 1861.

ACTA PRIDIE CONCILIUM.

Die 1 iunii, quae fuit sabbato, anno a partu Virginis 1861, concilium Neo-Eboracense III exordium habuit. Hora post meridiem quinta, illmi ac revmi praesules, quos per litteras in concilium convocaverat illmus ac revmus antistes Neo-Eboracensis, convenere in sacristia aedis metropolitanae. Aderant ibi cum illmo ac revmo archiepiscopo, episcopi suffraganei sex, nempe:

Illmus ac revmus Ioannes McCloskey, episcopus Albanensis;

Illmus ac revmus Ioannes B. Fitzpatrick, episcopus Bostoniensis;

Illmus ac revmus Ioannes Timon, episcopus Buffalensis;

Illmus ac revmus Ioannes Loughlin, episcopus Brooklynensis;

Illmus ac revmus David G. Bacon, episcopus Portlandensis;

Illmus ac revmus Franciscus P. McFarland, episcopus Hartfordensis.

Illmus ac revmus Iacobus R. Bayley, episcopus Novarcensis, nondum advenerat, cum in conventum patres sese receperunt. Aberat etiam illmus ac revmus Ludovicus de Goesbriand, episcopus Burlingtoniensis, quem adversa valetudo longum in Europam iter suscipere iusserat.

Illmo ac revmo archiepiscopo proponente, officiales insequenti die publicandi, designati sunt communi patrum consilio, videlicet:

Promotor concilii: illmus ac revmus episcopus Albanensis;

Notarius: reverendus dominus Ieremias W. Cummings, sacrae theologiae doctor;

Secretarii: pater Antonius F. Ciampi, societatis Iesu, et reverendus dominus Thomas S. Preston;

Magistri caeremoniarum: reverendus dominus Franciscus McNeirny et reverendus dominus Christophorus Farrell;

Cantores: pater Hector Glackmeyer, societatis Iesu, et reverendus dominus Ioannes Doyle.

Subinde in eam sententiam iverunt patres, ut in publicis comitiis invitati interessent illmus ac revmus dominus Petrus Espinosa, episcopus Guadalaxensis, et illmus ac revmus dominus Petrus Baraias, episcopus Sancti-Aloisii Potosiensis, qui Mexicanae reipublicae civilibus discordiis ab sua sede exacti, Neo-Eboraci tum exulabant. Illmi ac revmi domini praesulum invitationem grato et libenti animo exceperunt.

Quaestiones in concilio agitandae et definiendae, quaeque antea patribus fuerant tempestive submissae, traditae tum primo sunt reverendo domino Francisco McNeirny, secretario archiepiscopi, ut eas tabellis inscriberet.

Deinceps superiores ordinum regularium qui in provincia Neo-Eboracensi versantur, et queis sive iure sive consuetudine locus est in concilio, una cum episcoporum theologis appellati sunt, scilicet:

Reverendus dominus Rupertus Seidenbusch, prior monasterii ordinis Sancti Benedicti.

Admodum reverendus pater Pamphilus de Maleano, custos provincialis ordinis Sancti Francisci in America septentrionali.

Admodum reverendus pater Edmundus de Pauw, vice-commissarius ordinis Minorum Conventualium.

Reverendus pater Remigius Ios. Tellier, societatis Iesu, vice-superior generalis missionum provinciae Franciae societatis Iesu in America septentrionali.

Reverendus pater Laurentius Holzer, rector domus congregationis SSmi Redemptoris.

Admodum reverendus dominus Thomas Lynch, vicarius generalis dioecesis Burlingtoniensis.

Theologi designati:

Ab illmo ac revmo archiepiscopo Neo-Eboracensi: admodum reverendus dominus Gulielmus Starrs, vicarius generalis; admodum reverendus dominus Michael McCarron, archidiaconus; reverendus dominus Iacobus McMahon.

Ab episcopo Albanensi: admodum reverendus dominus Ioannes I. Conroy, vicarius generalis.

Ab episcopo Bostoniensi: reverendus pater Augustus I. Thebaud, societatis Iesu; reverendus pater Isidorus Daubresse, societatis Iesu.

Ab episcopo Buffalensi: reverendus dominus Michael Credan; reverendus pater Ioannes B. Bandinelli, congregationis Passionis Domini nostri.

Ab episcopo Brooklynensi: admodum reverendus dominus Ioannes Raffeiner, vicarius generalis; reverendus dominus Carolus C. Pise, sacrae theologiae doctor.

Ab episcopo Portlandensi: admodum reverendus Eugenius Müller, vicarius generalis.

Ab episcopo Hartfordensi: reverendus dominus Matthaeus Hart; reverendus dominus Gulielmus Quinn.

Tandem, ipso illmo ac revmo archiepiscopo proponente, indixerunt praesules conventus sive publicos sive privatos habitum iri hora 10 cum dimidio ante meridiem usque ad horam 1 cum dimidio a meridie; itemque ab hora 4 ad 6 pomeridianam.

ACTA CONCILII.

SESSIO PRIOR PUBLICA SOLEMNIS,

die 2 iunii.

Advenerat superiori nocte illmus ac revmus dominus Iacobus R. Bayley, episcopus Novarcensis, una cum admodum reverendo Patritio Moran, eius theologo et vicario generali.

Dominica die, quae erat secunda post Pentecosten, ex aedibus archiepiscopi, supplicatione solemni, bini ac bini, theologi, officiales, illmi ac revmi praesules, sacerdotali aut episcopali cultu quique distincti, processere ad aedem metropolitanam Sancti Patritii. Coetum comitabatur illmus ac revmus archiepiscopus, qui missam honori Spiritus sancti Dei pontificio ritu celebravit. Sacris ministrabant admodum reverendus Gulielmus Starrs, presbyter assistens; reverendus dominus Gulielmus P. Morrogh, sacrae theologiae doctor, diaconus; reverendus dominus Iosephus P. Woods, subdiaconus. Archiepiscopum laeva et dextera assidebant admodum reverendus dominus Michael McCarron, archidiaconus, reverendus dominus Thomas S. Preston, cancellarius. Re divina absoluta, illmus ac revmus Buffalensis sermonem habuit ad populum. Dein officiales concilii renuntiati; psalmi decantati cum precibus et hymnis ad normam pontificalis Romani. Decreta concilii Tridentini de professione fidei et de residentia episcoporum perlecta fuerunt de suggesto. Subinde professio fidei, iuxta formulam a Pio IV pontifice optimo maximo prolatam, emissa fuit ab illmo ac revmo archiepiscopo, quo coram illmi ac revmi coepiscopi eandem fidei professionem recitarunt.

Tandem episcopis, clero, populoque revmus archiepiscopus solemnem benedictionem de altari impertivit.

Formula professionis fidei.

[Vide supra Mansi, t. XLVII, col. 9-10.]

CONGREGATIO PRIMA

habita privatim, feria II, die 3 iunii.

Hora ante meridiem 10 cum dimidio, praesules revmi, rochetto et mozzetta induti, aderant in sacristia ecclesiae metropolitanae. Concilii ambo secretarii unice admissi.

Illmo ac revmo archiepiscopo promovente, consensere patres:

1. Epistolam ad summum pontificem scribendam esse nomine concilii ab episcopis Albanensi et Bostoniensi.

2. Litteras pastorales ad clerum et populum provinciae Neo-Eboracensis exarandas ab episcopis Buffalensi et Novarcensi.

3. Munus quaestiones elucidandi theologis concilii committendum esse episcopis Brooklynensi, Portlandensi et Hartfordensi.

Theologi deinde omnes in sex veluti coetus partiti fuerunt, quorum singulis singulae quaestiones forent examinandae et agitandae, antequam de iisdem coram patribus referrent. Cum totum ferme tempus huiusce primi conventus in id operis impensum fuisset, recessere patres.

CONGREGATIO PRIMA,

Publice incepta, hora post meridiem 4 eiusdem diei, in ipsa aede metropolitana. Praesules et theologi omnes intererant. Revmus archiepiscopus conventum alloquens, primo est patribus congratulatus, quod concilium provinciale III rite et feliciter essent auspicati, eosque adhortatus ut in propositum finem summe contenderent. Videant quantum inde levaminis et voluptatis sibi hauriet ssmus dominus et parens omnium Pius, pontifex optimus maximus, hisce praesertim temporibus, queis inimici homines et rebelles subditi tot ac tanta in ipsum moliuntur. Profecto modis omnibus esse enitendum ut parenti ac duci ecclesiae ssmo, quantulacumque arte valemus, praesto simus. Theologos deinde admonitos voluit ut in muneris ipsis commissi magnitudinem oculos intente defigerent, studerentque sapientiae suae nervos atque artus eo flectere, ut sedulam atque utilem operam episcopis conferrent. Ii enim ex theologorum suorum scientia et disquisitionibus maximum sibi praesidium pollicentur in iis definiendis ac statuendis, quae Dei gloriam et animorum salutem promovebunt.

Ad haec revmus archiepiscopus perlegit quaestiones privatim a theologis agitandas, easque, pro opportunitate, declaravit.

Atque heic ab episcopo Buffalensi propositum, luberetne revmo archiepiscopo et patribus conventum dimittere, ut plus vacui temporis relinqueretur theologis, quo praestitutum ipsis pensum facilius absolverent. Consensere ad unum patres, precibusque de more adhibitis, omnes alio concesserunt.

CONGREGATIO SECUNDA PRIVATA,

mane hora 10 cum dimidio, die mensis 4.

Quae supererant quaestiones illmus ac revmus promotor in concilio recitabat, ut earum summam

patres pensantes viderent, cuinam potissime ex theologis forent assignandae. Subinde praesules in secretum conventum discessere, secretariis dimissis.

CONGREGATIO SECUNDA PUBLICA,
hora post meridiem 4.

Prece initio facta, revm̃us metropolitanus iussit nominatim theologos quaestionibus respondere, quas die proxime superiori acceperant investigandas. Quam quisque tunc sententiam dicere et argumenta proferre de scripto, et pugillare secretario tradere, quod patrum oculis et iudicio subiiceretur congregatione insequenti. Residuae quaestiones iam inter theologos dispertiuntur, quas ipsi dirimant perendie.

SESSIO ALTERA SOLEMNIS,
die 5 iunii.

Mane hora 10, in aede metropolitana, illm̃i ac revm̃i praesules, theologi officialesque una simul convenere, ut parentalia cum supplicationibus offerrent pro demortuis episcopis provinciae huius Neo-Eboracensis.

Revm̃um antistitem sub throno assidebant eius vicarius et archidiaconus; coepiscopi rochettis et mozettis induti; presbyteri autem superpelliceo, circumstabant. Sacris est operatus illm̃us ac revm̃us episcopus Portlandensis, adsistente admodum reverendo Eugenio Müller, vicario generali, reverendis dominis Arthuro I. Donnelly et Iosepho P. Woods, diaconum et subdiaconum agentibus. Subinde revm̃us antistes, ecclesiae more, iusta persolvit; idemque laudatione ad populum scite meminit, quam praeclare de catholica ecclesia hac in provincia meriti fuerint episcopi, quorum manibus pientissimis hodierno conventu litatum est.

Funereis ritibus absolutis, praesules illm̃i ac revm̃i, mitris et pluvialibus contecti, hymnos, psalmos et preces ad normam pontificalis Romani decantant, et postquam archiepiscopus bene omnibus adprecatus est, finem sessioni imponunt.

CONGREGATIO TERTIA PRIVATA.

Hora post meridiem 4, aderant episcopi in sacristia aedis metropolitanae, ubi quaestiones ab theologis agitatas et expositas iam ipsi susciperent propius examinandas et definiendas. In hunc finem theologorum argumentationes coram perlegebat episcopus Albanensis, ut earum momentum dispicerent patres, et consilia de singulis conferrent. At cum singula quaestionum capita non eam portenderent magnitudinem, ut singula sancirentur, visum est patribus ea tantum decernere quae christianae rei utilius inservirent.

Quatuor igitur decreta hodie lata sunt patrum suffragio, eademque litteris per secretarium consignata.

Hora 6, conventum dimisit archiepiscopus.

CONGREGATIO QUARTA [PRIVATA],
die 6 iunii.

Privatim iterum hodie mane conveniunt patres statis horis, ut de decretis ferendis deliberent adhuc, et videant num praestet novas quaestiones in medium proferre, ac theologorum sententiam de iis rogare. Aliquot numero superadditae.

CONGREGATIO TERTIA PUBLICA.

Ab theologis habita est coram archiepiscopo et episcopis, post meridiem huius diei, ad duas continentes horas; quo temporis decursu in id unum aures atque animos intendebant patres, ut theologorum argumenta et rationes probe arriperent.

CONGREGATIO QUINTA PRIVATA,
die 7 iunii, mane hora 10 cum dimidio.

In decreta adhuc conficienda praesules iterum incubuere. Primo quidem multis inter se consiliis disceptarunt, qui tandem ecclesiis opitularentur, ut earum bona, seu mobilia seu immobilia, ac simul possessionis iura adserantur et sarta tecta in posterum serventur. Tres solidas ferme horas transegere patres, opinionibus et sententiis rem pensando atque hinc inde agitando, quin certum fixumque aliquid ad litem dirimendam sese ipsis praeberet. Quaestionem igitur in subsequentem diem referunt. Tutius interea visum est eorum patrum inire consilium, qui, futuras temporum vices iam ante et tanquam e specula prospicientes, expedire suadebant, ut quando de re adhuc dubia nullam legem iubet synodus, methodus saltem aliqua praestitueretur, decreti ad instar et tempore suo urgenda, qua suffulti rectores ecclesiarum obviam ire possent atque obsistere hominum cupiditati. Assensere omnes, episcopum Novarcensem simul rogantes, ut in eam rationem regulas opportune delinearet.

CONGREGATIO QUARTA PUBLICA.

Hora consueta, in pomeridianum conventum theologi admissi, ut de quaestionibus quae supererant sententiam dicerent. Atque, hac postrema vice, in congressu ipsi consedere.

CONGREGATIO SEXTA PRIVATA,
die 8 iunii, mane hora 10 cum dimidio.

Aderant praesules, concilio finem iamiam facturi. In medium rursus adductae quaestiones quas decernere vel maxime intererat. Initio disputatum est, utilene an necessarium, anathemate in eos animadvertere, qui matrimonium inituri ministrum adhibent haereticum. Res, utut peccati et offensionis plena, adeo obtinet, ut vehementer ingemiscant patres reperiri multos, qui, de animarum suarum beatitate aut exitio ne tantulum quidem solliciti, tam exiguo in pretio habent sacramenti illius ssm̃i religionem, ut ab ecclesiae legibus facile desciscant. Re instanter perpensa, decretum V sancitum est a patribus, quod malo medicinam faceret.

Subinde ad aliam gravissimam quaestionem mentis aciem denuo patres converterunt; praestaretne an etiam oporteret aedituorum vulgo *trustees* operam suscipere in administrandis bonis ecclesiarum, nempe utrum viri aliquot spectatissimi seligendi sint ex quavis congregatione seu paroecia, qui, fiduciam accipientes, cum parocho de rebus gerendis deliberent, et in eius vicem, ipso tamen auctore vel certe duce, rationes ecclesiae negotiaque procurent, sive quae ad reditus sive quae ad impensas spectant. Legibus civilibus iam alicubi cautum esse, ne quis ecclesiasticorum bona ecclesiae, cui praeest, tanquam pro suo aut pro haerede possideat. Sin aliter, rectore seu parocho demortuo, bona illius ecclesiae publice erunt possidenda. Verum, ubi ecclesiastici titulo possessionis ita privantur, ius ratumque est, laicos, sive eorum coetum aliquem, ecclesiae bona habere ac possidere. Id etiam emolumenti aedituorum officio pastoribus accedit, quod, tot tantisque negotiis haud ita distenti ac districti, alacrius atque etiam felicius ovium suarum salutem promovebunt.

Contra vero periculosum nimis, laicos in partem tanti muneris vocare, quod ipsis ansam veluti praebet animo intumescendi, et praeposteram sibi auctoritatem arrogandi. Hisce ergo atque huiusmodi rationibus hinc inde versatis, in eam sententiam devenerunt patres, aedituos quidem creari in praesentia non expedire omnibus ecclesiis. Perutile ac porro necessarium autumant patres certas regulas,

uti hesterno in congressu rogatum est, exarare quae (si quando homines isti fiduciarii sint suscipiendi) ad amussim serventur. Descriptas regulas annotavit secretarius, easdemque decretorum tabulis inseruit.

CONGREGATIO SEPTIMA PRIVATA.

In supremum hunc conventum soli praesules consesserunt a meridie ut de litteris ad summum pontificem mittendis agerent, aliaque pertractarent remotis testibus, atque ipsis etiam secretariis.

SESSIO TERTIA SOLEMNIS.

Die 9 iunii, hora 10, ad aedem metropolitanam, omni cultu atque ornatu, antistes, pontifices, presbyteri, clerici incedebant, psalmum *Miserere* cantoribus praecinentibus. Ut ad aram ventum est, revm̃us archiepiscopus rem divinam fecit. Perlitanti ministrabant admodum reverendus dominus Gulielmus Starrs, presbyter assistens; reverendus dominus Gulielmus P. Morrogh, diaconus; reverendus Iosephus P. Woods, subdiaconus. Archiepiscopum in throno assidebant admodum reverendus dominus Michael McCarron, et reverendus dominus Gulielmus Quinn. Concionem ad populum habuit episcopus Albanensis. Sane nihil illa sapientius, vel augusto patre ecclesiae dignius.

Tum omnia iusta et solemnia sessionis in concilio supremae quae pontificali Romano continentur, summa cum caeremonia servata sunt. Precibus ad Deum actis, postulavit promotor, iuberet archiepiscopus finem concilio imponi et eius decreta firmari. Ad haec secretarius lata decreta recitavit, eademque altari imposita archiepiscopus et coepiscopi in suam quisque vicem obsignarunt, eaque rata esse per secretarium pronuntiavit archiepiscopus.

Laudationes tum et grates Trinitati augustae, et magnae Dei parenti labis nesciae, redditae; vota pro pontificis optimi maximi incolumitate, pro archiepiscopo et episcopis facta; fauste et feliciter precatum clero populoque. Tandem eucharistico hymno decantato, et benedictione solemni per archiepiscopum impertita, quo ordine in ecclesiam praesules et presbyteri fuerant ingressi, eodem in aedes archiepiscopales sese receperunt.

Faxit Deus, ut qui huiusce diei statas solemnesque caeremonias inspectarunt, eas memoria et recordatione saepe et diu recolant ac venerentur. Vel inde fiat, ut quae ad pietatis incrementum et bonorum morum praesidium patres pro suis in Christo liberis in votis habent, prospere eveniant.

ACCLAMATIONES.

Sanctae et individuae Trinitati sit sempiterna laus, honor, virtus et gloria.

Chorus: Benedicta sit, et nunc et semper et per infinita saecula saeculorum.

Immaculatae deiparae virgini honor aeternus.

Chorus: Piae matri honor aeternus, et beatam eam dicant omnes generationes.

Beatissimo Pio papae IX, et domino nostro, multi anni et aeterna memoria.

Chorus: Impleat eum Dominus spiritu consilii et fortitudinis; adversariorum ipsius elidat superbiam, eorumque contumaciam dexterae suae virtute prosternat.

Revm̃o archiepiscopo Neo-Eboracensi, huius concilii praesidi, cum multis annis plurimae gratiae.

Chorus: Plurimae gratiae, Dominus retribuat.

Revm̃is episcopis, qui huic concilio adfuerunt, felix ad ecclesias suas reditus.

Chorus: Deus mittat eis auxilium de sancto, et de Sion tueatur eos.

Episcopis et presbyteris huius provinciae, qui obdormierunt in Domino, sors inter sanctos.

Chorus: Requiem aeternam dona eis Domine, et lux perpetua luceat eis.

Clero ac fidelibus huius provinciae, universoque dominico gregi, pax a Deo patre et Christo Iesu.

Chorus: Pacem, quam mundus non potest dare, da illis Domine.

Decreta huius sanctae synodi assidua veneratione prosequamur, et fideliter custodiamus.

Chorus: Semper veneremur, semper custodiamus.

Nos, in omni opere bono ministerium nostrum explentes, digni reddamur misericordiis et gratia primi et magni sacerdotis, Iesu Christi Dei, intercedente simul beata eius genitrice Maria et omnibus sanctis.

Chorus: Fiat, fiat. Amen, amen.

DECRETA CONCILII.

1. Pastores animarum serio monemus eorum muneris omnino esse, curam scholae parochialis sibimetipsis reservare, nec magistrorum zelo aut studio, utcunque probatis, unice fidere. Item sibi animo alte defigant officii sui partem sane principem esse, ut ipsi per sẽ videant identidem, num pueri aut puellae scholam parochialem celebrantes christiánam doctrinam addiscant ac porro intelligant.

2. Decretis a sacra congregatione rituum hac super re editis inhaerentes, mandant patres ne quis sacerdotum, quovis titulo aut praetextu, missam continuet submissa voce, quamdiu *Gloria* aut *Credo* decantatur in choro.

3. Cum sancta mater ecclesia nihil magis cordi habeat, quam reverentiam et obsequium erga tremendum sacrificium exhibere: visum est patribus vetandum esse cantoribus vel offertorium missae, vel seraphicum hymnum *Sanctus, Hosanna* adeo in missis solemnibus per varios modulos protrahere, ut sacerdos cogatur moras sacrificio innectere, donec ipsi canendo finem fecerint.

4. Etsi nemo dubitet sonos musicos et cantus in templis divino cultui nitorem ac splendorem addere, et christifidelium pietatem promovere; norunt tamen patres sedulo esse praecavendum, ne qui profani moduli sacris ecclesiae concentibus immisceantur. Hinc praxin, quae alicubi obtinet, scenicos numeros et modos, verbis tantummodo immutatis, in officiis divinis adhibendi, penitus interdicunt.

5. Ut sanctitas nuptiarum inviolata servetur, decernunt et praecipiunt patres, ut si quis catholicorum, fidei suae immemor et ecclesiae leges detrectans, ausus fuerit matrimonium inire coram ministro haeretico, is sciat se ipso facto excommunicationem incurrere, a qua, in vim praesentis decreti, nonnisi per episcopum dioeceseos, ubi ipse domicilio vel quasi domicilio utitur, absolvi possit.

6. Ut forensibus litibus et iudiciis aditus praecludatur, hortamur presbyteros ut de bonis suis, si qua ipsis sint ulla, testamentum ad normam legum tempestive conscribant; ne forte ea quae, ipsis demortuis, pauperum aut ecclesiae usui addicenda forent, heredum, sive probati ii sint sive praesumpti, cupiditate diripiantur.

7. Quandoquidem hominum ac temporum inconstantia ac mobilitate eo res adduci possunt, ut necessitas sese ingerat in unam vel alteram provinciae huius nostrae dioecesim, laicos aliquot probatos, seu aedituos, parocho adiungendi, queis curae sit una cum parocho ecclesiae bona administrare; visum est patribus, praescriptionibus ac declarationibus in-

haerendo ab apostolica sede saepius editis, praesertim vero a summis pontificibus Pio VII et Leone XII in suis literis *Non sine magno,* die 3 aprilis 1823, et *Quo longius,* die 16 augusti 1828, regulas quasdam mature compingere, quae normam praebeant ac veluti formam tum aedituos eligendi, tum eorum acta moderandi. Sunt vero huiusmodi:

a. Ut ne ille aedituorum numero adsciscatur, de quo, sub ipsam electionem vel paullo ante, constiterit eum societati cuivis secretae nomen dedisse, vel sacramenta paschalia non suscepisse.

b. Probe intelligant aeditui nefas sibi omnino esse vel minimam bonorum ecclesiae partem in suos usus quovis titulo vel praetextu traducere, aut in extraneos, nisi de venia episcopi, ac servatis constitutionibus apostolicis de rerum ecclesiasticarum alienatione.

c. Ordinariis sumptibus exceptis, ne liceat aedituis pecuniae summam, ultra trecentos scutatos nummos, in ullum peculiare opus erogare, nisi episcopus de scripto assentiatur.

d. Norint aeditui, penes episcopum esse arbitrium nominandi et creandi parochum ecclesiae, eumque in officio detinendi vel contra. Ipsius quoque episcopi unice est, certam nummorum summam pastoribus animarum attribuere pro eorumdem sustentatione; neque licet aedituis stipendia eiusmodi retinere, vel imminuere, vel augere.

e. Pastoris est designare organistam, cantores, sacristam, custodem seu apparitorem, ludimagistrum (si qua schola in parochia exstat) et huius generis homines alios, qui altari vel templo inserviant.

f. Caveant aeditui ne, parocho inconsulto, quidpiam tanquam legem aut normam parochianis ipsi praefiniant. Si qua porro discrepantia pastorem inter et aedituos de rebus gerendis conferentes exoriatur, nec dissensionem componere ipsi per se valeant, controversiam dirimet episcopus, cuius iudicio et sententiae parebunt omnes.

† Ego Ioannes, archiepiscopus Neo-Eboracensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes, episcopus Albanensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes Bernardus, episcopus Bostoniensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes, episcopus Buffalensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes, episcopus Brooklynensis, definiens subscripsi.

† Ego Iacobus, episcopus Novarcensis, definiens subscripsi.

† Ego David Gulielmus, episcopus Portlandensis, definiens subscripsi.

† Ego Franciscus Patritius, episcopus Hartfordensis, definiens subscripsi.

Ieremias Gulielmus Cummings, notarius.

EPISTOLA
ad sanctissimum.

Beatissime pater.

In synodum provincialem collectis nihil sane iucundius accidere nobis poterat, quam ut sanctitati tuae fidem, devotionem atque obedientiam nostram voveremus denuo ac profiteremur.

Iam quae pro christifidelium, quorum cura nobis per te divinitus demandata est, bono et commodo duximus statuenda, ea tibi obsequentissime subiicimus, ut eadem tua auctoritate firmentur, et sapientia emendentur ac corrigantur.

Verum, haec inter, dolore afficimur praegrandi, te quem Dei nostri servatoris vice in terris fungentem toto animo veremur ac complectimur, nequissimorum perduellium artibus agitari, dolo et contumeliis vexari, tuaque sanctissima iura infringi ac proteri. At solatium maerori nostro inde capimus praesentissimum, quod sollicita Deum prece urgere non desistimus, ut te erigat, sospitet ac fortunet. Haud semel Christi ecclesiam aggressus est princeps huius saeculi; non semel impiam adversus Deum manum tetendit, et contra omnipotentem roboratus est. Verum stat adhuc ecclesia, et porro stabit immota, quippe cui coelitus est promissum fore, ut nullae unquam in eam potestates praevalerent. Te vero, beatissime pater, cui diuturnum adeo ac saevissimum certamen ferre datum est, micantior multo in aevum sempiternum manet corona.

Quod autem commissi nobis muneris partem spectat, gratulari utique nobis ipsis dat Deus, quod accessiones plures Christi domini familiae fuerint factae, ex quo supremas ad te literas obsignavimus. Catholicorum scilicet numerus adauctus, aedes sacrae plures a fundamentis exstructae, collegia et gynaecea instituta, ubi religionem, litteras et artes domesticas edoceantur iuniores, scholae diversis in paroeciis apertae, quas religiosi viri aut feminae moderentur. Brevi, illud dicere tuto possumus, nihil ferme nos hac in regione praepediisse quominus Dei et animorum causam promoveremus in dies magis ac magis. Id vero inceptis nostris moras aliquas innectere videtur multitudo propemodum infinita catholicorum, qui ex Europa in hanc foederatam Americam immigrant. Semper huc ipsi adventant omnium paene egeni, atque ea maxime spe freti, futurum ut labore diurno (cuius copiam omnibus heic, qui viribus valent, prostare sibi blandiuntur), vitae subsidia facile sibi suisque comparent. Verum sua ipsos spes decipit. Hinc fit, ut onus gravius multo subire cogamur, quo ipsis aeque atque aliis, qui huc antea appulerunt, suppetias feramus.

Immane et luctuosum bellum civile in hac nostra regione, florentissima nuper et quae fausta feliciaque omnia pollicebatur, iam exarsisse, haud te praeterit, pater beatissime. Quot ac quanta nobis mala inde immineant, heic describere copia non est. Id unum ergo abs te exposcimus, ut qua penes Deum principem pacis polles auctoritate, efficias, ne impendentes calamitates religionis nostrae ssmae incrementum retardent, neve animorum saluti officiant. Haec vota sunt nostra, haec unice avemus, tanquam indubium tuae in nos benevolentiae argumentum ac benedictionis apostolicae, quam dextera tua praepotenti nobis deprecabundis Deus elargitur.

Neo-Eboraci, in Statibus Americae Foederatis, ad diem IV idus iunias anno 1861.

VENERABILI FRATRI IOANNI,
archiepiscopo Neo-Eboracensi,
PIUS PAPA IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Nuper tuas accepimus litteras, IV idus proximi mensis iunii datas, atque intimo singularis tuae, et istorum venerabilium fratrum tuorum coepiscoporum erga nos et hanc Petri cathedram fidei, amoris et observantiae sensu exaratas, quibus acta concilii provincialis a te, eisdemque venerabilibus fratribus recens concelebrati supremo nostro, et huius sanctae sedis iudicio ipsorum quoque venerabilium fratrum nomine subiicere properasti. Quae quidem acta nostrae congregationi fidei propagandae praepositae ex more examinanda commisimus, ut postquam omnia accurate ad nos detulerit, congruum suo tempore det responsum. Ex eisdem autem tuis litteris novimus quam acerbus sit tuus et eorumdem venerabilium fratrum dolor ob teterrimum sane bellum, quod Dei hominumque hostes, ambulantes in impietatibus, catholicae ecclesiae, huic

apostolicae sedi nobisque inferunt. Intelleximus etiam quo ardenti studio a te, eisdemque venerabilibus fratribus ferventissime Deo optimo maximo pro ecclesiae suae sanctae triumpho, ac pro infirmitate nostra adhibeantur preces, et quo modo istic, divina adspirante gratia, catholicorum numerus fuerit auctus, et plures sacrae aedes a fundamentis exstructae et gynaecea ac collegia instituta, et catholicae scholae in diversis paroeciis apertae. Quae sane omnia non levi certe solatio nobis fuerunt inter maximas, quibus undique premimur, angustias et acerbitates. Non possumus autem non vehementissime dolere, venerabilis frater, exitiale civile bellum, quod istic exarsit, neque omittimus divitem in misericordia Deum exorare, ut tantum malum avertat, et pacem tranquillitatemque istis regionibus propitius restituat. Nihil vero dubitamus, quin pro eximia tua, et eorumdem venerabilium fratrum religione et zelo in hac tanta contra catholicam ecclesiam persecutione, omnis a te et ipsis venerabilibus fratribus, maiore usque studio impendatur opera in eiusdem ecclesiae causa strenue propugnanda, in animarum salute quotidie magis procuranda, atque in impiis nefariisque inimicorum hominum conatibus reprimendis, qui pravis quibusque molitionibus omnem, si fieri unquam posset, catholicae veritatis lucem extinguere, omniumque animos mentesque pestiferis omnis generis erroribus inficere, pervertere, et iura quaeque divina et humana delere, et tum christianae, tum civilis reipublicae fundamenta penitus evertere connituntur. Denique tibi persuade, praecipuam esse nostram erga te et ipsos venerabiles fratres benevolentiam, ac nos a clementissimo misericordiarum patre humiliter exposcere, ut uberrima quaeque suae bonitatis dona super te eosdemque venerabiles fratres propitius semper effundat, quae in dilectas quoque oves tuae et illorum fidei traditas copiose descendant, atque horum auspicem, et propensissimae nostrae in te eosdemque venerabiles fratres voluntatis pignus, apostolicam benedictionem toto cordis affectu, tibi ipsi et eisdem venerabilibus fratribus, cunctisque clericis laicisque fidelibus tuae et illorum vigilantiae commissis, peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 8 augusti anno 1861, pontificatus nostri anno XVI.

Pius papa IX.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Mense iunii anni 1861, in civitate Neo-Eboracensi, habita est synodus provincialis, praesidente revmo domino patre Ioanne Hughes, illius provinciae metropolitano. Cum vero acta et decreta praedictae synodi ad sacram congregationem de Propaganda fide transmissa fuerint, ut eorum examine instituto, iisdem apostolica approbatio tribueretur; emi ac revmi patres praelaudatae sacrae congregationis, generalibus comitiis diei 19 augusti 1861, omnibus mature perpensis, optatam adprobationem impertiendam esse censuerunt, ita tamen ut pauca emendentur ad tramitem epistolae, quae praesenti decreto inseritur. Hanc vero sacrae congregationis sententiam cum revmus pater dominus Hannibal Capalti, eiusdem secretarius, retulisset ssmo domino nostro Pio papae IX in audientia diei 25 augusti 1861, ssmus eam in omnibus adprobavit, ac praesens in rem decretum expediri mandavit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, 14 novembris 1861.

A. cardinalis Barnabo, praefectus.
Hannibal Capalti, a secretis.

LITERAE

ad reverendissimum dominum Ioannem Hughes, archiepiscopum Neo-Eboracensem.

Illme et revme domine.

In generalibus comitiis, habitis die 19 augusti 1861, emi et revmi patres sacri consilii christiano nomini propagando examen instituerunt concilii provincialis Neo-Eboracensis, quod illa in civitate ac sub tui praesidentia celebratum fuit mense iunii currentis anni. Porro sacra congregatio praedicti concilii acta ac decreta digna esse iudicavit quae apostolica adprobatione firmarentur, dummodo tamen pauca in iis emendentur ad normam instructionum, quae praesentibus literis continentur.

Ac primo quidem synodus ipsa quae in titulo inscribitur „secunda“, verius „tertia“ nuncupabitur. 2. In decreto V, supprimantur initio verba „inter catholicos“; sub finem vero, loco verborum „is ipso facto excommunicationem incurrat“, haec alia apponantur: „is sciat se ipso facto excommunicationem incurrere, a qua, in vim praesentis decreti, nonnisi per episcopum, etc.“ 3. In prooemio decreti VII, post verba „visum est patribus“, ita dicatur: „praescriptionibus ac declarationibus inhaerendo ab apostolica sede saepius editis, praesertim vero a summis pontificibus Pio VII et Leone XII, in suis literis *Non sine magno,* die 3 aprilis 1823, et *Quo longius,* die 16 augusti 1828, regulas quasdam mature compingere, quae etc.“ 4. In praedicto decreto VII, dispositio sub numero 2 ita concipiatur: „probe intelligant aeditui, nefas sibi omnino esse vel minimam bonorum ecclesiae partem in suos usus quovis titulo vel praetextu traducere, nec in extraneos, nisi de venia episcopi, ac servatis constitutionibus apostolicis de rerum ecclesiasticarum alienatione.“

Quod vero attinet ad supplicem libellum datum nomine episcoporum ad ssmum dominum nostrum papam, atque una cum actis et decretis concilii ad sacram congregationem transmissum, is relatus fuit sanctitati suae, atque ex rescripto quod hisce literis adiectum reperies, deprehendere poteris quo pacto relativae petitioni beatissimus pater annuendum censuerit. Rogo Deum ut te diu servet et sospitet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 14 novembris 1861.

Ad officia paratissimus:

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

LITERAE PASTORALES.

The Archbishop and Bishops of the province of New York, assembled in provincial council in the metropolitan church of New York, to the venerable clergy and beloved laity of their charge, health and benediction.

Venerable brethren of the clergy and beloved children of the laity.

The eternal father having made his incarnate son „head over all the church [1], which is his body and the fulness of him“, — having given to him „an everlasting priesthood“ [1], — and constituted him „the shepherd and bishop of your souls“ [2], — hath ever disposed, and still disposes of all events „for the perfection of the saints, for the work of the ministry, for the edification of the body of Christ, till we all meet in the unity of faith“ [3].

Hence, according to the holy providence of our God, prosperity and adversity, sickness and

[1] Eph. I, 22-3.

[1] Hebr. VII, 24. [2] I Petr. II, 25. [3] Eph. IV, 12-3.

health, life and death, „all will aid us, if faithful, A to grow up in all things, in him who is the head, even Christ.“ [1] For this, too, the eternal pastor has inspired your bishops, the human shadows of the never-dying bishop of souls, to assemble in council, with venerable rites and holy prayers, to implore his light, to seek his guidance, to learn his holy will, and announce it to you, dearly beloved, that you may be fruitful in every good work, and increase in the knowledge of God, strengthened with all might, according to the power of his grace, in all patience and long suffering with joy [2].

„I desire,“ says the Apostle, „first of all, that supplications, prayers, intercessions, and thanksgivings be made by all men.[3]“ Fervent, indeed, should be our thanks for the multiplied blessings which the divine pastor of souls has bestowed, and continues to bestow, upon the members of „his body, the church“ [4], in this ecclesiastical province. B Great, even within the last few years, has been the increase of churches, of communicants, devoted ministers, and institutions of piety, mercy, and christian instruction. But within the last year most wonderful has been the renewal of fervor in our catholic population. On every side, with more ardent and touching devotions, the faithful throng our churches, and crowd around the sacred table to receive the bread of life; whilst many, unhappily long estranged from the heavenly banquet, mourning, yet now glad, with a „holy joy of grief“, have returned, like the poor prodigal son, to taste the sweet abundance of their father's house. Others, too, „who were not of this fold,“ [5] moved by the divine call, and attracted by the good odor of Christ in the blessed renovation which they witnessed, have exchanged long perplexing doubts, for secure faith, and calm, assured rest on the C rock against which the gates of hell shall never prevail, for their late tossing on the waves of ever-changing doctrine. Whilst, for all this, with grateful hearts, we cry out, „thanks be to God for his unspeakable gift,“ [6] we must ask ourselves, has not our good and merciful father some special end in multiplying, with mysterious abundance, his graces, his calls, and his choicest gifts at this moment? Is he not preparing his people for something great and glorious for his honor and their salvation? It may have been in part to fit us better for discharging our duties as men, as citizens, and as christians, under a sad and most painful state of things, which now afflicts each patriot lover of his country. In our deep-felt grief at the present troubles which disturb our land we have one consolation: it is that no act of the catholic church, D no preaching of her pastors, contributed to bring about this fearful crisis. Leaving to public men the direction of public affairs, the ministers of the catholic church have preached love to God, for God's sake, brotherly love to all men, obedience to lawful authority and the laws, mercy, and peace. Still, civil war now stares us in the face. We mourn over drops of blood already shed; we mourn in fear of the torrents that yet may flow during this unhappy struggle.

Our spirit is deeply grieved at the clouds that now lower darkly over our land. „Yet let us not be sorrowful, even as those who have no hope.“ [7] Let us rather „persevere under discipline“. „God dealeth with us as with his sons; for what son is there whom the father doth not correct?“ [1] We have sinned; our loved country, too, has sinned. In war, as well as in years of peace, God wonderfully blessed this favored land, and we grew proud though our rapid, unexampled prosperity. We gave not due glory to God. We gave too much to ourselves. The eternal principles of right and justice began to bend before the consciousness of power. Just and holy will it be for us to humble ourselves, and with the prophet to pray thus to the Lord — „We have sinned, we have committed iniquity, we have done wickedly, and have revolted; we have gone aside from thy commandments and thy judgments. We have not hearkened to thy servants, the prophets, that have spoken in thy name. To thee, o Lord, justice, but to us confusion of face. But to thee, o Lord, mercy and forgiveness, for we heve departed from thee. O Lord hear, o Lord be appeased. Delay not for thy own sake, o my God, because thy name is invoked upon thy city and upon Thy people.“ [2] And whilst the redeemed of Christ thus confess their sins, thus seek in prayer to appease the just and holy God, the ministers of the most high will do their duty. Between the porch and the altar, the Priests, the Lord's ministers, shall weep and shall say: „spare, o Lord, spare thy people, and give not thy inheritance to reproach.“ [3]

Pray, then, most humbly and earnestly, dearly beloved brethren, „and turn to the Lord your God, for he is gracious and merciful, patient and rich in mercy. Who knoweth but he will return, and forgive, and leave a blessing behind him.“ [4] Oh! pray, that he may avert the dire calamity of protracted civil war. „Our help is in the name of the Lord, who made heaven and earth.“ [5] Pray, that he may teach all „to forgive and forget“ [6]. Pray, that he who commands us to love our enemies, to do good to them that hate us, and to pray for them that calumniate us, would at least teach us to love our brethren, to forgive their hasty impulses of anger, and to return to that union in which we so long have found prosperity, strength, and blessiug.

Dearly beloved brethren, the waves that now break with furious violence against the rock on which Christ has built his church, have often surged against it with as great or greater fury. The ship of Peter often before seemed drawn from her moorings and lost to hope, as she floated helpless on a boisterous ocean of sin and passion. But our Lord failed not, nor ever fails, to awake in time, and to calm the storm.

The generous heart of the saintly pontiff Pius VI is enshrined on the banks of the Rhone, in the noble cathedral of Valence, where, far from Rome, he died a prisoner, meekly, yet firmly, asserting the rights of the church and of man. His successor, Pius VII, because he would not mingle in the strife of worldly princes, was long a prisoner of that Napoleon whose last sorrows, on the lone rock of exile in the midst of the ocean, were consoled by the spiritual help which the forgiving pontiff sent to his late oppressor. In thus suffering, dying for the cause of justice, or truth, they have but just imitated the example of sainted predecessors. Ages before, that great pontiff, Gregory VII, drawn by violence from Rome, uttered when dying those memorable words, which at once

[1] Eph. IV, 15.
[2] Col. I, 10-1.
[3] I Tim. II, 1.
[4] I Col. I, 24.
[5] Ioan. X, 16.
[6] II Cor. IX, 15.
[7] I Thess. IV, 12.

[1] Hebr. XII, 7.
[2] Dan. IX, 5-7, 9, 19.
[3] Ioel II, 17.
[4] Ib., v. 13-4.
[5] Psalm. CXXIII, 8.
[6] Matth. V, 44.

express the hatred of the world against the church, and the fidelity of her pontiffs: „I have loved justice, and hated iniquity, therefore I die in exile.“ Similar persecutions now surround our holy father, and similar violence threatens his person; fidelity no less heroic, and a courage no less apostolic, shine forth in all his words and actions. He, too, like all his predecessors, and under circumstances perhaps even still more glorious, has shown himself the ardent friend of liberty, perilling his life and crown by his devotion to its cause — and only pausing when the liberal, enlightened policy which he thought to pursue was thwarted by the treachery and violence of wicked and designing men, whose real aim, under the false pretence of advocating liberty, was to overthrow the cause of order and religion, and to establish, like Robespierre and his associates, the reign of anarchy and license. Like Pius VI and Pius VII the meek and saintly Pius IX was repaid for noble confidence and general concession by oppression and exile. From that exile he returned, amidst universal applause and congratulations, to his throne, and with almost incredible energy and wisdom, had nearly repaired the immense evils which revolutionary misrule had caused, when another dark conspiracy in which sovereigns first secretly mingled, then openly acted, wrested from him in flagrant violation of justice, honor, and law, the patrimony of saint Peter — a patrimony the title to which is far more legitimate, just, and holy, than the title to any kingdom, possession, or estate in the whole world. Even the sacred soil of Rome is now coveted, and the holy father is invited to put himself under the protection of an excommunicated king, who has marked his career by seizing churches, imprisoning or banishing cardinals, archbishops, bishops, and holy priests, and driving from their own most lawfully possessed homes religions women who had consecrated their lives to prayer, to works of mercy, and to the instruction of youth.

Generous and learned men, most of them non-catholic, have been for many years engaged in re-writing history, which, to use the words of a distinguished author, has been for the last three hundred years a rash conspiracy against truth. Thus a pope, whose memory was buried under the load of obloquy and reproach, which their misrepresentations had heaped upon him, has been fully vindicated by the protestant historian Voigt, who pronounces him to have been a saintly man, and the saviour of the liberties of Europe. The character of other popes has been in a similar manner triumphantly vindicated.

Learned protestants, as all know, have eloquently enlarged on the benefits as to peace, protection of the oppressed, science, and liberty which the papacy has conferred on the christian civilized world — civilized, indeed, as they admit, by the catholic church, through its one visible head — the pope — and bearing the name of christendom in virtue of its unity under one head.

Oh! that men would now hear his voice, and that the prayer of Jesus, as he went to die for man, could now be realized: „holy father,“ says the Son of God, „keep them in thy name, that they may be one, as we also are one.“ [1] But let us, beloved brethren, whose peculiar blessing and privilege it is to belong „to the one shepherd“, cease not to pour forth our prayers and supplications to the eternal father in behalf of the vicar of his son on earth in these days of so bitter trial and affliction. Herod, as we read, killed James, the brother of John, yet the primitive christians are not said to have prayed for the deliverance of that apostle; they knew that the „blood of martyrs was the seed of christians“; but when he proceeded to take up Peter also, „prayer was made without ceasing by the church for him.“ [1] Te enemies of God have been for years laying their hands on venerable cardinals, holy bishops, and zealous priests; yet the church only waited on God in childlike confidence, knowing that the persecution of her ministers, their imprisonment, their death even, would but hasten the triumph of our holy mother the church. But when they attempted to lay hands on the sacred person of our beloved and venerated holy father, „prayer was made without ceasing by the whole church for him;“ and we now ordain, that in the mass, each priest continue daily the collect „pro papa“; and we also expect you, our dearly beloved of the laity, to offer up each night one „our father“ and one „hail Mary“, to invoke the protection of God upon the vicar of Christ, and add, from the responses at the litany of saints, the following: „Let us pray for our chief bishop, Pius IX. May the Lord preserve him life, and give him life, and make him blessed upon earth, and deliver him not to the will of his enemies;“ but with prayer add, according to your means, and as God may inspire you, sacred contributions to the support of your holy father, who has been deprived, by cruel violence and deceit, of his usual means of support.

Often has his holiness, with truly paternal solicitude, urged us, and you, dearly beloved, to watch over the catholic education of youth. Your dear children were made for eternity; they advance towards eternity; you, most likely, will reach it before them; it is all-important that their eternity be one of joy and glory; then, almost assuredly, the parents shall reign in bliss with their children, for whom, by a christian education, they prepared that blessing. But if, by sending them to schools in which the poor child will make shipwreck of faith, early become familiar with crime, and grow up in it, they become a curse to themselves and society, will not the eternal judge call the parent to an account for the loss of his child? Had not pride, or ambition, or a too eager desire to see his offspring rich, closed the ear and the heart of the parent against remonstrances the most venerable and touching, the child might have been formed to goodness, and after enjoying here below that peace which the world cannot give, might now be reigning with God. We cannot, dearly beloved, exaggerate the importance of this subject. We cannot too often say to you, in the words of scripture, „train up a child in the way in which he should go, and even when he is old he will not depart from it.“ [2]

We still have to deplore, that in most of the states comprised within this ecclesiastical province the rights, the faith, and the conscience of our children are not equally respected in the public schools, for the establishment and maintenance of which we have to bear an equal share of the burden with our fellow-citizens. We hope that a sense of justice will ultimately remove this evil. In the meanwhile we exhort you, beloved brethren, as a duty which you owe to God and your chil-

[1] Ioan. XVII, 11.

[1] Act. XII, 3, 5.

[2] Prov. XXII, 6.

dren, to establish and support, wherever it may be possible, schools in which the faith and morals of your children may not be exposed to the danger of perversion; your children will then be your consolation during this life, your crown of glory in the next.

We most earnestly exhort the venerable clergy not to rest satisfied with their zealous efforts to build school-houses and provide teachers, but frequently to visit those schools in person. The presence of the pastor, and words of encouragement from his mouth, will excite the children to greater assiduity, and animate the zeal and fidelity of the teachers. This we more especially urge, and urge in the Lord, upon all pastors of souls, as regards the sunday schools and catechism classes. For them there is no duty more sacred and more important, than to see that the children intrusted to their care are thoroughly instructed in the christian doctrine, and deeply imbued with the true spirit of catholic faith and piety. [1]In order to attain this end, the pastor should from time to time examine them himself, and aid them by explanations and instructions suited to their capacity, so that they may fully understand the lessons they have been taught. But the efforts of the most zealous pastor will be, and too frequently are, defeated by the negligence and bad example of parents. Our divine Lord pronounced, in awful terms, „woe unto him by whom scandal cometh.“ [1] But if that scandal be given by parents to their own children, alas, how terrible must be the woe! How fearful the crime of a parent who, by his evil conduct, brings spiritual ruin upon his own children! — „It were better for that man, that a millstone were tied around his neck, and that he were cast into the depths of the sea.“ [2] Christian parents, give good example to your children; have a horror of scandalizing them by cursing, by intemperance, by neglect of sacred duties; avoid domestic broils and quarrels; live so, that you may without blushing say to them — „Be ye followers of me, as I am of Christ“ [3]. They will then follow you in a virtuous life on earth, and they will rejoice with you for ever in Heaven.

One of the most fatal snares laid to entrap innocent youth are forbidden secret societaties. Inasmuch as we have reason to fear, that this danger is becoming daily more widespread, we deem it a duty to recall to your minds the admonitions which the church has so often addressed to her children upon the subject, and the censures she has pronounced upon those who hold fellowship with such unlawful associations. We would remind pastors of souls that they are bound to warn their flocks against this awful danger, and to explain to the faithful that all who join such societies are excluded from the communion of the church, and from her holy sacraments.

In all parts of our country, both clergy and laity have lamented the abuses which so frequently occur at funerals, by which a holy act of religion is degraded into an act of ostentatious and unseemly display, sometimes even into an occasion of revelry and rioting. We earnestly recommend, that pastors of souls preach from time to time against these abuses at funerals, and use every effort to restore the solemn, touching, and religious form of christian burial. The custom of the church, sanctioned and prescribed by her ritual, of bringing the body to the church without pomp or parade, and having the holy sacrifice of the mass offered up for the repose of the departed soul, which we earnestly desire to see restored amongst us, would contribute more than any thing else to do away with the evils and scandals we now deplore.

The decrees of our provincial council will be sent to Rome, there to receive the approbation or amendment of the successor of saint Peter, who, in virtue of his high prerogative, ever watches over holiness of discipline, purity of morales, and integrity of faith in „the church of the living God, which is the pillar and ground of truth“ [1]. When they return to us, with the sanction ground of the vicar of Christ, they will be made known to you, and, no doubt, cheerfully accepted by you as rules which you are faithfully to observe. Commending ourselves to your prayers, we most affectionately salute you, venerable Brethren of the clergy, cherished and beloved children of the laity, „our crown and our joy;“ we implore upon you every blessing, and, in the spirit of his own zeal and affection for each member of the church, we conclude with the words of the prince of the apostles:

„Be sober, and watch! because your adversary, the devil, as a roaring lion, goeth abouth seeking whom he may devour; whom resist ye, strong in faith, knowing that the same affliction befalls your brethren who are in the world. But the God of all peace, who hath called us unto his eternal glory in Christ Jesus, after you have suffered a little, will himself perfect you, and confirm you, and establish you [2].

„To him be glory and empire for ever and ever. Amen.“

We direct this pastoral letter to be read in all the churches of the province, the first Sunday after its reception.

Given at New York, this 8th day of June, the year of our Lord, 1861.

[1] Matth. XVIII, 7.
[2] Matth. XVIII, 6.
[3] I Cor. IV, 16.

[1] I Tim. III, 15.
[2] I Petr. V, 8-11.

1861 iulii 2-4. — SYNODUS DIOECESANA BELLUNENSIS.

Synodus dioecesana Bellunensis in Italia, celebrata diebus 2, 3 et 4 iulii 1861, sub Ioanne Renier, episcopo Bellunensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Constitutiones quas Joannes Renier, episcopus Feltriensis et Bellunensis, edidit in synodo dioecesana Bellunensi, habita diebus 2, 3, 4 julii anno MDCCCLXI. *[Insigne.]* Belluni, ex typogr. Antonii Tissi, 1861.

In-8°, 106 p.-1 f. (index). — Roma, séminaire Canadien.

1861 iulii 25. — STATUTA DIOECESIS BURDIGALENSIS.

Statuta dioecesis Burdigalensis in Gallia, promulgata die 26 iulii 1861, sub Ferdinando Francisco Augusto Donnet, archiepiscopo Burdigalensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts du diocèse de Bordeaux, suivis d'une instruction sur l'administration temporelle des paroisses, publiés par son ém. Mgr le cardinal Jean-Louis-Anne-Magdeleine Le Febvre de Cheverus,

promulgués de nouveau, avec des modifications, par son ém. Mgr le cardinal Ferdinand-François-Auguste Donnet, archevêque de Bordeaux, primat d'Aquitaine. *[Insigne.]* Bordeaux, imprimerie et librairie maison Lafargue, L. Coderc, F. Degréteau et P. Poujol, success^rs^, rue du Pas-Saint-Georges, 28, 1861.

In-8°, XXV-280 p. — Paris, Bibl. nat. B 18598.

P. VI, memorantur synodi dioecesanae celebratae annis 1836 et 1854.

P. XXV, haec statuta edita sunt extra synodum, decreto dato die 25 iulii 1861.

1861 augusti 31. — SYNODUS DIOECESANA REMENSIS.

Synodus dioecesana Remensis in Gallia, celebrata die 31 augusti 1861, sub Thoma Gousset, archiepiscopo Remensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts du synode de Reims, célébré par son éminence Mgr le cardinal Gousset, archevêque de Reims, le 31 août 1861. *[Insigne.]* Reims, P. Dubois, imprimeur de s. ém. Mgr le cardinal, M.DCCC.LXI.

In-8°, 19 p. — Paris, Bibl. nat. B 18561; Reims, ville.

De hac synodo confer etiam opus cui titulus:

Indices synodorum Remis habitarum annis 1850, 1851, 1853, 1858 & 1861. *[In fine:]* Remis, ex typis P. Dubois.

Sine anno, (1861), in-8°, XVI p. — Paris, Bibl. nat. B 20223.

P. III, index synodi anni 1850. P. IV, synodi anni 1851. P. VI, synodi anni 1853. P. VII, synodi anni 1858. P. IX, synodi anni 1861.

1861 septembris 16-9. — SYNODUS DIOECESANA NIVERNENSIS I.

Synodus dioecesana Nivernensis I in Gallia, celebrata diebus 16 et 19 septembris 1861, sub Theodoro Augustino Forcade, episcopo Nivernensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Decreta synodorum Nivernensium, sub illustrissimo ac reverendissimo in Christo patre Augustino Forcade, episcopo Nivernensi, ipsius mandato edita. *[Insigne.]* Niverni, apud Fay, dd. episcopi typographum, 1863.

In-18°, 2 f.-272 p. — Aix, séminaire; Roma, Maristes.

P. 3-28, synodus Nivernensis I celebrata diebus 16 et 19 septembris 1861.

1861 septembris 23-7. — SYNODUS DIOECESANA SANCTI-DIONYSII IV.

Synodus dioecesana Sancti-Dionysii IV in insula dicta La Réunion, celebrata a die 23 ad diem 27 septembris 1861, sub Amando Renato Maupoint, episcopo Sancti-Dionysii. Est synodus IV huius episcopi et VII huius sedis.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

1) Septième synode du diocèse de Saint-Denis. Paris, imprimerie Simon Raçon et Cie, 1, rue d'Erfurth, 1861.

In-8°, 2 f.-86 p. — Paris, Bibl. nat. B 18300.

P. 1: „L'an de grâce 1861, la quinzième année du suprême pontificat de notre très saint père le pape Pie IX, monseigneur Amand René Maupoint, évêque de Saint-Denis, a tenu son quatrième synode diocèsain, septième du diocèse, dans la chapelle des frères des Ecoles chrétiennes, les 23, 24, 25, 26, 27 du mois de septembre."

De hac synodo confer etiam opus cui titulus:

2) Discours, (1863, *titulus apud* Mansi XLVII, 1092, n. 2).

1861 septembris 24-6. — SYNODUS DIOECESANA ANDEGAVENSIS II.

Synodus dioecesana Andegavensis II in Gallia, celebrata diebus 24, 25 et 26 septembris 1861, sub Guillelmo Laurentio Ludovico Angebault, episcopo Andegavensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synode diocésain tenu à Angers, par Mgr Guillaume-Laurent-Louis Angebault, évêque d'Angers, les 24, 25 et 26 septembre 1861, compte rendu et discours synodaux. Angers, imprimerie-librairie de Eugène Barassé, imprimeur de Mgr et du clergé, 1861.

In-8°, 94 p. — Bourges, séminaire; Orléans, séminaire.

Synodus I habita est [diebus 27-9 septembris] 1859.

1861. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS XI.

Synodus dioecesana Buffalensis XI in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata anno 1861, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus, (1901, *titulus supra col.* 355).

P. 56: „Anno 1861, celebrata est synodus Buffalensis XI."

1862 iunii 8. — CONVENTUS EPISCOPORUM ROMANUS.

Conventus episcoporum Romae habitus, in solemni canonizatione martyrum Iaponensium, die 8 iunii 1862.

Bibliographia:

1) Acta sacrorum solemnium, quibus ss. d. n. Pius papa IX, 26 martyribus Iaponensibus ac beato Michaeli de Sanctis, sanctorum coelitum honores decrevit; opera Dominici Bartolini descripta ac digesta. Romae, 1864.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus sextus ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXXII, col. 851-92.

1862 iulii 8. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS VIII.

Synodus dioecesana Pictaviensis VIII in Gallia, celebrata die 8 iulii 1862, sub Ludovico Francisco Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi.

De hac synodo confer opera quibus tituli:

1) Instruction synodale de monseigneur l'évêque de Poitiers sur les principales erreurs du temps présent. Deuxième édition. Poitiers, Henri Oudin, libraire-éditeur; Paris, V. Palmé, libraire, rue Saint-Sulpice, 22; E. Giraud, libraire, rue Saint-Sulpice, 20, 1864.

In-12°, 2 f.-313 p.-1 f. — Grenoble, séminaire.

P. 1: „Troisième instruction synodale de Mgr l'évêque de Poitiers sur les principales erreurs du temps présent, juillet 1862 et août 1863.“

2) Mgr Pie, *Œuvres,* (1867, *titulus supra col.* 167).

1862 iulio. — SYNODUS DIOECESANA SANCTI-FRANCISCI.

Synodus dioecesana Sancti-Francisci in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata mense iulio 1862, sub Iosepho Sadoc Alemany, archiepiscopo Sancti-Francisci.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodus dioecesana Sancti-Francisci, habita mense julii 1862. San Francisco, Towne et Bacon, 1862.

In-12°, 16 p. — Washington, catholic university. — Ipse non vidi.

1862. — SYNODUS DIOECESANA NIVERNENSIS II.

Synodus dioecesana Nivernensis II in Gallia, celebrata anno 1862, sub Theodoro Augustino Forcade, episcopo Nivernensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodus, (1861, *titulus supra col.* 401).

1862. — SYNODUS DIOECESANA AEDUENSIS VII.

Synodus dioecesana Aeduensis VII in Gallia, celebrata anno 1862, sub Frederico Gabriele Maria Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodus sexta et synodus septima ecclesiae Aeduensis, Cabillonensis et Matisconensis, annis 1861 & 1862 celebratae, ab illustrissimo et reverendissimo dd. Frederico-Gabriele-Maria-Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi, Cabillonensi et Matisconensi, praelato solio pontificio assistente. *[Insigne.]* Aeduae, ex typis Michaelis Dejussieu, dd. episcopi typographi, 1862.

In-8°, 52 p. — Autun, séminaire; Paris, Bibl. nat. B 19729; Paris, Saint-Sulpice.

P. 5, mentio synodorum dioecesanarum, scilicet: synodi III [diebus 4 et 5 septembris] 1858; synodi IV [diebus 13 et 14 iulii] 1859; synodi V [die 23 augusti] 1860.

1862. — SYNODUS DIOECESANA AMBIANENSIS.

Synodus dioecesana Ambianensis in Gallia, celebrata anno 1862, sub Iacobo Antonio Claudio Maria Boudinet, episcopo Ambianensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts synodaux du diocèse d'Amiens, publiés par Mgr Jacques-Antoine-Claude-Marie Boudinet, évêque d'Amiens, assistant au trône pontifical. Amiens, Lambert-Caron, 1862.

In-8°. — Amiens, ville. — Ipse non vidi.

1862. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS XII.

Synodus dioecesana Buffalensis XII in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata anno 1862, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus, (1901, *titulus supra col.* 355).

P. 56: „De synodo Buffalensi XII, quae anno 1862 habebatur ...“

1862. — SYNODUS DIOECESANA SANCTI-DIONYSII V.

Synodus dioecesana Sancti-Dionysii V in insula dicta La Réunion, celebrata anno 1862, sub Armando Renato Maupoint, episcopo Sancti-Dionysii. Est synodus V huius episcopi et VIII huius sedis.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Mgr Maupoint, *Discours,* (1863, *titulus apud* Mansi XLVII, 1092, n. 2.

1863 martii 19. — STATUTA DIOECESIS MIMATENSIS.

Statuta dioecesis Mimatensis in Gallia, edita die 19 martii 1863, sub Ioanne Antonio Maria Foulquier, episcopo Mimatensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts synodaux du diocèse de Mende, publiés par monseigneur Jean-Antoine-Marie Foulquier, évêque de Mende. *[Insigne.]* Tours, imprimerie A^d Mame et Cie, 1863.

In-12°, 2 f.-XII-342 p. — Paris, Bibl. nat. B 19684.

P. 12, haec statuta edita sunt extra synodum, decreto dato die 19 martii 1863.

P. V, mentio synodorum dioecesanarum celebratarum anno 1738, sub [Gabriele Florentio] de Choiseul-Beaupré, et anno 1829, sub [Claudio Iosepho] Brulley de la Brunière, episcopis Mimatensibus.

P. 315-37, appendix documentorum ad haec statuta attinentium.

1863 maii 14-21. — CONCILIUM PROVINCIALE QUEBECENSE III.

Concilium provinciale Quebecense III in Canada, celebratum a die 14 ad diem 21 maii 1863.

Bibliographia:

1) Decreta tertii concilii provinciae Quebecensis, in civitate Quebecensi celebrati, a sancta sede revisa et recognita, anno pontificatus Pii papae noni XVIII, Domini MDCCCLXV. Quebeci, 1865.

Ipse non vidi.

2) Concilia provinciae Quebecensis I, II, III, IV, in Quebecensi civitate celebrata, et a sancta sede revisa et recognita. *[Insigne.]* Quebeci, apud P.-G. Delisle, typographum, 1, port Dauphin, 1870. In-8°, 320 p. — Avignon, séminaire; Lyon, abbé Martin; Roma, séminaire Canadien.

P. 99-133, decreta concilii Quebecensis III.

3) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 665-88.

EDICTUM

convocationis concilii provincialis III Quebecensis.

Carolus Franciscus Baillargeon, miseratione divina et sanctae sedis apostolicae gratia episcopus Tloanensis, administrator archidioecesis Quebecensis etc. Revmis fratribus episcopis, nec non venerabilibus B abbatibus, capitulis, aliisque provinciae Quebecensis ecclesiasticis, qui, de iure vel consuetudine, concilio provinciali interesse debent, salutem in Domino.

Cum sacrosanctae et oecumenicae synodi Tridentinae decreto sancitum sit, ut provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque ex sacris canonibus permissis, renoventur; atque propterea metropolitani, quolibet saltem triennio, post octavam Paschae resurrectionis domini nostri Iesu Christi, seu alio commodiori tempore, pro more provinciae, non praetermittant synodum in sua quisque provincia cogere, quo episcopi omnes et alii, qui, de iure vel consuetudine, interesse debent, convenire omnino teneantur[1]; cumque ssmus dominus noster Pius papa IX opportunum iudicaverit nobis concedere, per rescriptum die 15 iunii 1862 datum, facultatem concilium provinciale statutis a iure C temporibus indicendi, eidemque praesidendi, eo fine ut, in hac parte, sicut et in caeteris omnibus, revmi archiepiscopi aegritudine perdurante, vices eius implere possemus:

Nos, quantum in nobis est, officio nostro satisfacere volentes, iuxta mentem eiusdem ssmi patris nostri papae, expetita prius revmorum fratrum nostrorum episcoporum sententia, re mature perpensa, atque sacro Dei nomine invocato, ad maiorem Dei gloriam, et utilitatem ecclesiarum totius provinciae Quebecensis, provincialem synodum in ecclesia metropolitana Quebecensi celebrandam indicere et convocare decrevimus, illamque in dicta ecclesia, ad diem 14 mensis maii praesentis anni, in festo Ascensionis Domini incipiendam, ac postea usque ad finem prosequendam, per praesentes indicimus atque convocamus.

Quamobrem revmos in Christo ac venerabiles fratres Marianopolitanum, Ottawiensem, Sancti-Bonifacii (districtus Nord-Ouest), Trifluvianensem, Sancti-Hyacinthi, Hamiltonensem, Sandovicensem, Regiopolitanum, Torontinum, dictae provinciae Quebecensis episcopos, eorumdemque coadiutores cum futura successione, capitula et alios quoscumque, qui, de iure vel consuetudine, concilio provinciali interesse debent, hortamur, ac, in quantum opus est, mandamus atque praecipimus, ut ad praedictam synodum, et assignata die, conveniant et personaliter compareant, nisi forte iusto detenti fuerint impedimento; quod probare tenerentur per procuratores ab ipsis legitime electos, a quibus in synodo vices eorum repraesentarentur.

De hac convocatione synodi provincialis in ecclesia metropolitana Quebecensi celebrandae revmi episcopi provinciae monebunt suarum respective ecclesiarum cathedralium capitula, aliosque, qui huic synodo interesse tenentur.

Datum Quebeci, ex aedibus archiepiscopalibus, sub signo sigilloque nostris ac secretarii nostri chirographo, die 18 ianuarii, dominica secunda post Epiphaniam, in festo ssmi nominis Iesu, anno Domini 1863.

† C.-F., episcopus Tloanensis, administrator archidioecesis Quebecensis.

Locus † sigilli.

De mandato illmi ac revmi domini domini Tloanensis episcopi:

Edmundus Langevin, presbyter, secretarius.

[1] Sess. XXIV.

ACTA CONCILII.

PRIMA CONGREGATIO PRIVATA.

Iuxta decretum indictionis, die 18 ianuarii, dominica secunda post Epiphaniam, in festo ssmi D nominis Iesu, anno 1863, ab illmo ac revmo domino Carolo Francisco Baillargeon, episcopo Tloanensi, administratore archidioecesis Quebecensis, datum, convenerunt die 13 mensis maii, hora 10 ante meridiem, in aedibus palatii archiepiscopalis Quebecensis, cum praefato illmo ac revmo administratore, ad tertium provinciae ecclesiasticae concilium habendum, scilicet:

Revmus dominus episcopus Marianopolitanus, Ignatius Bourget;

Revmus dominus episcopus Ottawiensis (pridem Bypolitanus), Ioseph Eugenius Bruno Guigues;

Revmus dominus episcopus Trifluvianensis, Thomas Cooke;

Revmus dominus episcopus Sancti Hyacinthi, Ioseph Laroque;

Revmus dominus episcopus Hamiltonensis, Ioannes Farrell;

Revmus dominus episcopus Sandovicensis, Petrus Adolphus Pinsonnault;

Revmus dominus episcopus Kingstoniensis, Eduardus Ioannes Horan.

Aberant revmus dominus Alexander Taché, episcopus Sancti-Bonifacii, in territorio vulgo Nord-Ouest, nec non revmus dominus Ioannes Lynch, episcopus Torontinus, qui, legitima impediti causa, in civitatem metropolitanam nondum advenerant.

I. Illmus ac revmus administrator rescriptum apostolicum, die 15 iunii 1862 datum, quo sibi facultas concilium provinciale, statutis a iure temporibus indicendi eidemque praesidendi tributa est, perlegit.

II. Lecto instrumento delegationis revmi capituli ecclesiae cathedralis Marianopolitanensis, revmus canonicus Ioseph Octavius Paré, dicti cathedralis ecclesiae capituli primicerius, admissus est tanquam deputatus ab eodem capitulo.

III. Illmus ac revmus administrator, de consilio et consensu revmorum aliorum patrum concilii, se-

quentes officiales ad dictum concilium adiuvandum A eligit et nominat, nempe:

1. Promotorem concilii: admodum reverendum dominum Carolum Felicem Cazeau, vicarium generalem archiepiscopi Quebecensis;

2. Secretarium: revm̃um canonicum Ioseph Octavium Paré, capituli cathedralis ecclesiae metropolitanae primicerium; et prosecretarium: admodum reverendum dominum Ioannem Baptistam Antonium Ferland, in literis doctorem, xenodochiorum militarium capellanum;

3. Magistrum caeremoniarum: reverendum dominum Honoratum Lecours, prosecretarium archidioecesis Quebecensis; et adiutorem magistri caeremoniarum: admodum reverendum dominum Cyrillum Legaré, in literis licentiatum, minoris seminarii Quebecensis professorem;

4. Cantores: reverendos dominos Ioseph Auclair, Dominae Nostrae Quebecensis parochum; et Carolum B Honoratum Laverdière, seminarii Quebecensis presbyterum et Lavallensis universitatis bibliothecae custodem.

IV. Admisit quoque tanquam theologos et canonistas:

1. Illm̃i ac revm̃i domini administratoris: admodum reverendum dominum Elzearum Alexandrum Taschereau, in iure canonico doctorem, vicarium generalem archidioecesis Quebecensis, superiorem seminarii Quebecensis, nec non rectorem universitatis Lavallensis; reverendos dominos Ioseph Auclair, Dominae Nostrae Quebecensis parochum, Ludovicum Proulx, parochum a Sancta Maria *de la Beauce,* et Petrum Henricum Harkin, a Sancto Columbo *de Sillery* parochum;

2. Revm̃i domini Marianopolitani episcopi: admodum reverendum Dominicum Granet, vicarium generalem dicti episcopi ac superiorem seminarii C Sancti Sulpitii Marianopolitani; et reverendum dominum Norbertum Lavallée, parochum a Sancto Vincentio a Paulo;

3. Revm̃i domini Ottawiensis episcopi: reverendos dominos Ioseph Adolphum Tortel, congregationis Oblatorum Mariae immaculatae presbyterum, theologiae moralis professorem in maiori seminario dicti episcopi; et Ioseph Michel, a Sancto Paulo vulgo Aylmer parochum;

4. Revm̃i domini Trifluvianensis episcopi: admodum reverendos dominos Carolum Oliverium Caron, vicarium generalem et monasterii Sanctae Ursulae capellanum; et Thomam Caron, vicarium generalem et superiorem seminarii Nicoletanensis;

5. Revm̃i domini Sancti Hyacinthi episcopi: admodum reverendos dominos Ioseph Sabinum Raymond, vicarium generalem et seminarii Sancti Hyacinthi superiorem; et Isaac Stanislaum Lesieur D Desaulniers, artium magistrum et professorem philosophiae in dicto seminario;

6. Revm̃i domini Hamiltonensis episcopi: admodum reverendum Ioannem Holzer, societatis Iesu, vicarium generalem et collegii Sancti Ignatii moderatorem; et reverendum dominum Felicem Buteau, maioris seminarii Quebecensis moderatorem;

7. Revm̃i domini Sandovicensis episcopi: reverendum dominum Petrum Crinnon, decanum ruralem, civitatis Stratford pastorem; et reverendum dominum Ludovicum Griffa, civitatis Ingersoll parochum;

8. Revm̃i domini Kingstoniensis episcopi: admodum reverendum Aeneam McDonnell, theologiae doctorem, vicarium generalem, nec non collegii Regiopolitani praesidem; et reverendum Olivarium Kelly, decanum ruralem, et civitatis Peterboro parochum.

V. Statuitur eumdem ordinem servandum esse quoad praecedentiam, ac in primo concilio.

VI. Proposita et unanimiter admissa sunt a patribus quae sequuntur decreta, in prima sessione legenda, scilicet: 1. de aperienda synodo; 2. de modo vivendi in concilio; 3. de professione fidei.

VII. Quoad ordinem servandum, 1. ab omnibus qui interesse debent concilio, 2. in privatis congregationibus episcoporum, 3. in congregationibus generalibus, statuerunt patres easdem regulas esse sequendas, ac in primo concilio.

VIII. Sequentes ordinantur congregationes, ad expendendum diversas a patribus proponendas quaestiones:

Prima scilicet de decretis.

Revm̃o domino Sancti-Hyacinthi episcopo, praeside. Admodum reverendi domini Granet, A. McDonnell, ac reverendi O. Kelly et I. A. Tortel.

Secunda de doctrina.

Revm̃o domino Ottawiensi episcopo, praeside. Reverendi L. Griffa, F. Buteau et I. Auclair.

Tertia de liturgia.

Revm̃o domino Hamiltonensi episcopo, praeside. Admodum reverendi I. S. Raymond, Ol. Caron et reverendi N. Lavallée et I. Michel.

Quarta de disciplina.

Revm̃o domino Sandovicensi episcopo, praeside. Reverendi L. Proulx et P. Harkin.

Quinta de studiis.

Revm̃o domino Kingstoniensi episcopo, praeside. Admodum reverendi E. A. Taschereau, I. S. Desaulniers, T. Caron et I. Holzer.

IX. Statuitur primam congregationem generalem, eadem die, 3 hora post meridiem, in aula palatii archiepiscopalis habendam esse.

Quibus peractis, dicitur oratio *Sub tuum,* et recedunt patres.

Eadem die, hora 9 [?] post meridiem, conveniunt iidem revm̃i patres; et insuper revm̃i domini Sancti-Bonifacii episcopus, Alexander Taché, ac episcopus Torontinus, Ioannes Lynch.

Admittuntur ut theologi et canonistae:

1. Revm̃i domini Sancti-Bonifacii episcopi: reverendus Petrus Aubert, theologiae doctor, congregationis missionariorum Oblatorum Mariae immaculatae presbyter, ac superior dictorum Oblatorum Marianopoli degentium; et reverendus dominus Thomas Pepin, paroeciae Sacrae Familiae, vulgo *Boucherville,* parochus;

2. Revm̃i domini Torontini episcopi: admodum reverendus Ioannes Walsh, vicarius generalis, a Sancta Maria parochus, ac reverendus Georgius Richardus Northgraves, cathedralis ecclesiae Torontinae rector.

Statuitur reverendum P. Aubert addendum esse caeteris canonistis iam nominatis pro congregatione de doctrina; admodum reverendum Ioannem Walsh et reverendum T. Pepin, pro congregatione de disciplina; et reverendum G. Northgraves, pro congregatione de liturgia.

[Huius concilii duae sessiones die 14 et 21 maii celebratae, eodem tempore quinque congregationes generales, duodecim privatae habitae sunt.]

In congregatione privata die 14 maii.

Statuitur opportunum esse referre:

I. Ad congregationem de disciplina sequentes quaestiones:

1. Quid agendum erga venditores liquorum inebriantium, sine vel cum licentia?

2. Erga prodigos, et eos qui frequentant comoedias, choreas, conventus nocturnos, et qui in solitariis cum mulieribus versantur colloquiis, praecipue tempore nocturno?

II. Ad congregationem de doctrina:

1. Quid intelligendum, hisce temporibus, per verbum *usura?*

2. Qui considerandi sunt ut *usurarii,* et quid agendum erga istos homines?

III. Ad congregationem de studiis:

Estne opportunum relinquere usum theologiae dictae *de Bouvier* in seminariis, pro alumnis edocendis? si retinetur, quomodo emendanda est? si autem relinquitur, quis auctor theologiae accipiendus est?

Hora 10 cum media, recedunt patres.

QUARTA CONGREGATIO PRIVATA.

Feria sexta, die 15 maii, hora 10 ante meridiem, conveniunt patres.

Statuitur referre congregationi de liturgia diversas quaestiones:

1. Circa patronos et ecclesiae titulares in hac provincia, cum sanctus Joseph, beatae Mariae sponsus, unicus sit patronus canonice electus et a sancta sede approbatus; 2. circa missae retributiones; 3. circa sancti sacramenti processionem; 4. circa prophetiarum cantum in sabbato sancto ac in vigilia Pentecostes; 5. circa oleum coram ssmo sacramento in lampadibus comburendum; 6. circa missam pro populo; 7. circa benedictionem solemnem nuptiarum.

Hora 11 cum tribus quadrantibus, facta oratione, recedunt patres.

QUINTA CONGREGATIO PRIVATA.

Eadem die, hora 3 post meridiem, conveniunt patres.

Leguntur et admittuntur acta praecedentium congregationum.

Admittitur decretum renovans et confirmans decreta duorum priorum conciliorum.

Statuitur proponere congregationi de doctrina: 1. an, praeter casus reservatos summo pontifici, quorum mentio invenitur in antiquo Quebecensi rituali, necesse sit admittere, ut reservatos summo pontifici, multos alios casus reservatos a bullis *In coena Domini,* et caeteris; 2. an omnes bullae et omnia decreta a sancta sede emanantia vigeant in hac provincia, non tantum de iure, sed de facto.

Hora 6 cum dimidia, facta oratione, recedunt patres.

SEXTA CONGREGATIO PRIVATA.

Sabbato, die 16 maii, hora 9 ante meridiem, conveniunt patres.

Leguntur et admittuntur acta praecedentium congregationum privatarum.

Haec sequentia statuuntur:

1. Congregatio generalis habebitur hora 3 post meridiem;

2. Revmi patres et theologi, sequenti die, aderunt missae solemni et vesperis, in ecclesia cathedrali;

3. Revmi domini episcopi Sancti-Hyacinthi et Sandovicensis, cum facultate sibi adiungendi quosdam theologos, formulam component litterarum inscribendarum ad obsequentissimam reverentiam patrum concilii summo pontifici exhibendam;

4. Decretum de universitate Lavallensi submittitur congregationi de studiis.

Discutitur opportunitas erigendi cathedram theologiae in universitate Lavallensi, et eo mittendi alumnos dioecesium provinciae ecclesiasticae Quebecensis.

In secunda congregatione generali, die 16 maii,

Legitur et discutitur

1. Relatio congregationis de doctrina super usura.

2. Relatio congregationis de liturgia super patronis et ecclesiae titularibus, in hac provincia, cum sanctus Joseph, sponsus beatae Mariae virginis, unicus sit patronus canonice electus et a sancta sede approbatus.

In congregatione privata die 18 maii,

Proponitur et admittitur quoddam decretum de supplicatione pro methodo servanda in electione episcoporum dioecesium provinciae ecclesiasticae Quebecensis, et mittitur ad congregationem de decretis. Discutitur et admittitur supplex libellus ad ssmum pontificem mittendus, proponens duas methodos pro electione episcoporum in supradicta provincia.

In congregatione generali die 19 maii,

Legitur et discutitur secunda relatio congregationis de disciplina: de mediis proponendis ad augendum fovendumque quaedam opera pia, verbi gratia propagationem fidei, pauperum levamentum, ad stimulandum sanctuarii alumnorum zelum pro remotis missionibus, ad coercendos vagos otiososque, qui saepius secum trahunt vitia caeteraque huiusmodi ad depravandos mores idonea.

In congregatione privata die 20 maii,

Iterum discutitur opportunitas erigendi capitula, et statuitur vestem canonicorum futuram esse mozettam nigri coloris, non sericam, cum globulis et nervulis violacei coloris, et supplicem libellum a revmis patribus Romam mittendum esse ad petendum pro dictis canonicis usum rochetti, et memoratos canonicos quater in anno conventuros esse ad domum episcopalem.

DECRETA CONCILII.

I. De aperienda synodo.

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos, Carolus Franciscus Baillargeon, episcopus Tloanensis, ecclesiae metropolitanae Quebecensis administrator, ad laudem et gloriam Dei et salvatoris nostri Iesu Christi unigeniti Filii Dei, Patri consubstantialis, qui, pro nobis caro factus, unus est Dei et hominum mediator, et auctor salutis nostrae; sub tutela et praesidio matris eius beatissimae, immaculatae, ac semper virginis Mariae, sanctorum angelorum, nec non sancti Joseph, beatissimae virginis Dei genitricis Mariae sponsi, totius huius regionis Canadensis patroni, sancti Petri apostolorum principis, sanctorum quorum patrocinio ecclesiasticae istius provinciae Quebecensis cathedrales et dioeceses muniuntur, atque omnium sanctorum, statuimus ac decernimus, de consilio ac consensu revmorum episcoporum nostrorum comprovincialium, hac ipsa die 14 maii, festo Ascensionis Domini, inchoari atque adeo inchoatum esse concilium provinciale, quod ex facultate, per rescriptum sanctissimi domini nostri Pii papae IX, die 15 iulii 1862 nobis concessa, indiximus et convocavimus; Iesum Christum dominum et salvatorem nostrum humiliter deprecantes ut quod coepit ipse perficiat, ac quaecumque ad nostram

clerique et populi aedificationem stabilienda recognovimus, ab omnibus et singulis, Deo adiuvante, observentur.

II. De modo vivendi in concilio.

Ut in primo concilio ... [Mansi XLIV, 579].

III. De professione fidei.

Ut in secundo concilio ... [Mansi XLVII, 25].

IV. Decretum renovans et confirmans decreta duorum priorum conciliorum provinciae Quebecensis.

Haec synodus, omnia et singula duorum priorum huius provinciae conciliorum decreta, a sancta sede revisa et recognita, ac in omnibus dioecesibus iam promulgata, renovans atque confirmans, admonet et obtestatur in Domino omnes episcopos huius provinciae, ut sedulo invigilent, quatenus ab omnibus sibi subditis, in quantum fieri potest, fideliter observentur; quod ut certius faciliusque obtineant, curent ut omnes in sacris ordinibus constituti exemplarium supradictorum decretorum apud se habeant, et saltem semel in anno perlegant; curentque theologiae professores ut in iisdem instituantur eorum alumni.

V. De postulatione a sancta sede certae methodi servandae in commendandis sacerdotibus pro episcopali dignitate.

Huius synodi patres, magnopere desiderantes ut istius provinciae ecclesiis antistites iugiter praeficiantur qui vitae probitate, doctrina, zelo ac prudentia spectatissimi existant, censuerunt atque decreverunt supplicandum sanctitati suae pro concessione certae methodi in posterum servandae in electione episcoporum dioecesium provinciae Quebecensis.

VI. De episcopis.

§ 1. De dignitate et auctoritate episcoporum.

Magna certe sublimisque episcoporum dignitas! Hanc sancti patres doctoresque miris encomiis extulerunt, non equidem alicuius adulationis causa, sed ipsius religionis intuitu, quam episcopis, veluti quodam fundamento, divina dispositione inniti cernebant. Episcopos enim esse principes ecclesiae, apostolorum successores, ipsiusmet Christi legatos, passim et aperte docent.

Sed cum hisce luctuosis temporibus, non tantum dignitatem episcoporum, sed et potestatem quae fluit ex plenitudine sacerdotii in eis residente, quidam hostes ecclesiae temerario ausu aggressi fuerint, haec synodus censet praeclara ea de re sacrosancti concilii Tridentini verba in memoriam esse revocanda: „Si quis omnes christianos promiscue novi testamenti sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali praeditos affirmet, nihil aliud facere videtur quam ecclesiasticam hierarchiam, quae est ut castrorum acies ordinata, confundere; perinde ac si, contra beati Pauli doctrinam, omnes apostoli, omnes prophetae, omnes evangelistae, omnes pastores, omnes sint doctores. Proinde sancta synodus declarat, praeter caeteros ecclesiasticos gradus, episcopos, qui in locum apostolorum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere; et positos, sicut idem apostolus ait, regere ecclesiam Dei; eosque presbyteris superiores esse; ac sacramentum confirmationis conferre; ministros ecclesiae ordinare; atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent.“ [1]

Itaque ecclesiae catholicae firmissimum dogma est, episcopos presbyteris superiores esse non solum potestate ordinis, sed etiam iurisdictionis: nec eis ullo modo denegari potest ecclesiam suam regendi potestas, aut leges et statuta condendi, in iis quae iuri communi non adversantur.

§ 2. De episcoporum officiis.

Verum si magna sublimisque episcoporum dignitas, magna quoque et gravia sunt ipsorum officia. Audiant igitur haec ad ipsos concilii Tridentini monita: „Optandum est ut ii qui episcopale ministerium suscipiunt, quae suae sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad divitias aut luxum, sed ad labores et sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est, et fideles reliquos ad religionem innocentiamque facilius inflammandos, si praepositos suos viderent non ea quae mundi sunt, sed animarum salutem ac coelestem patriam cogitantes.“ [1]

Episcopis autem multum equidem est attendere sibi, iuxta beati Pauli ad Timotheum monitionem, eaque omnia a se removere, unde tam augustum eorum ministerium vituperari posset. Attamen ipsis, utpote speculatoribus, minime sufficeret se, moresque suos, ac totam domum ita composuisse, ut inde omnibus venerationis et aedificationis causa oriretur. Sciant igitur se in excelso positos, ut vigilantiae munus quod ipsis proprium est, et ecclesiae Dei tam necessarium, facilius adimplere valeant. Ante omnia, cum fides, ut ait concilium Tridentinum, sit humanae salutis initium fundamentumque, in illa orthodoxa fide, quam sancta ecclesia Romana colit et docet, tuenda stabiliendaque constanti studio invigilent. Et quia non minus in fidei ruinam vergit crassa illa culpabilisque catholicarum veritatum ignorantia, quam earum per errores et haereses depravatio, pari cura huic operi incumbant, ut et errores confutentur, et ignorantiae vitium, quantum fieri poterit, exstinguatur.

Invigilent nihilo minus episcopi, ne in proprias dioeceses abusus irrepant. Quocirca eos enixe hortatur eadem sacrosancta Tridentina synodus, „ut illi in commissis sibi ecclesiis eo libentius resideant, quo facilius et commodius sibi subiectos regere, et in vitae ac morum honestate continere possint; atque illud primum eos admonendos censet, ut se pastores, non percussores esse meminerint; et ita praeesse subditis oportere, ut non in eis dominentur, sed illos tanquam filios et fratres diligant; elaborentque ut, hortando et monendo, ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quos tamen si quid, per humanam fragilitatem, peccare contigerit, illa apostoli est ab eis servanda praeceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia, cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas. Sin autem, ob delicti gravitatem, virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, et qui correcti fuerint emendentur; aut, si resipiscere noluerint, caeteri, salubri in eos animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur.“ [2]

Haud secus ac vigilandi, episcopis etiam incumbit et praedicandi munus. Nec enim dubium

[1] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 4.

[1] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 1, *de ref.*

[2] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 1, *de ref.*

est unicuique ipsorum, sicut et Timotheo, ab apostolo dici: „*Opus fac evangelistae, ministerium tuum imple.*“ „Quia vero,“ inquiunt patres Tridentini, „christianae reipublicae non minus necessaria est praedicatio evangelii quam lectio, et hoc est praecipuum episcoporum munus; statuit et decrevit eadem sancta synodus, episcopos, archiepiscopos, et omnes alios ecclesiarum praelatos teneri per seipsos ad praedicandum sanctum Iesu Christi evangelium. Si vero contigerit eos legitimo detineri impedimento, viros idoneos assumere teneantur ad huiusmodi praedicationis officium salubriter exsequendum.“ [1] Quinimo, cupiens eadem sancta synodus illud ministerium, quo frequentius possit ad fidelium salutem exerceri, mandat ut episcopi in aliis ecclesiis per parochos, sive, iis impeditis, per alios ab episcopo deputandos, sacras scripturas divinamque legem annuntient [2].

Ut autem illa concilii Tridentini tam salutaris praescriptio efficacius observetur, episcopos hortatur haec Quebecensis provinciae synodus, ut praedicationi verbi divini constanter invigilent, ipsamque ita peragi curent, ut Christus in cordibus efformetur.

Curent etiam episcopi ut, quantum temporis aut locorum circumstantiae ferent, fiant identidem in ruralibus ecclesiis, per aliquos dioecesis suae aut etiam dioecesis alienae presbyteros, pia exercitia, cum clara expositione, sive veritatum fidei, sive praeceptorum Dei et ecclesiae, et vivida exhortatione, ut audientium corda quam primum ad Deum convertantur. In oppidis autem, eadem exercitia habeantur, sed cum luculentiore, si ita expedire videbitur, doctrinae aut officiorum explanatione. Sciant etiam episcopi se non inutili cura gravari, si in eligendis praedicatoribus pro huiusmodi exercitiis operam impendant; eosque moneant qualiter, pro temporum ac locorum exigentia, verbum divinum annuntiare conveniat. Quod si, in aliqua dioecesis parte, hi funestissimi errores, qui ad praesens inter populos diffunduntur, irrepere coeperint, eos confutari et praefocari, per evangelicae veritatis praedicationem, episcopos satagere necesse est. Meminerint tamen omnes ad hanc pugnam indiscriminatim non esse admittendos, ne forte errores debellati, sed non victi, per ipsam argumentorum debilitatem, firmius et tenacius animis audientium inhaereant: ideoque omnes parochos, aliosve ad quos praesens admonitio spectare potest, hortamur in Domino quatenus huic errorum hodierni temporis confutationi seriam praeparationem et fervidam orationem semper praemittant.

Aliud etiam episcopis gravissimum munus impositum, nempe populo christiano parochos praeficere. Cum enim, ut ait concilium Tridentinum, expediat maxime animarum saluti a dignis et idoneis parochis gubernari, ubi constiterit ecclesiam parochialem vacare, statim episcopus, inter eos quos, re mature perpensa, dignos cognoverit, eum eligat quem aetate, moribus, doctrina prudentiaque, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis, magis idoneum iudicaverit [3].

Similiter episcopi propriam dioecesim per seipsos aut, si legitime impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut per alios ad hoc officium deputandos, si quotannis totam, propter eius latitudinem, visitare non potuerint, saltem notabilem eius partem visitare non praetermittant. Visitationum autem omnium istarum praecipuus sit scopus, praeter sacramenti confirmationis administrationem, sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis haeresibus, inducere; bonos mores tueri, pravos corrigere; populum exhortationibus et admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendere; caetera, prout locus, tempus et occasio feret, ex visitantium prudentia, ad fidelium fructum constituere. Quae ut facilius feliciusque faciant, monentur praedicti omnes et singuli ad quos visitatio spectat, ut paterna caritate christianoque zelo omnes amplectantur, ideoque studeant, quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolvere [1].

Constanter etiam servent episcopi salutarem illam consuetudinem convocandi, singulis annis, dioecesis suae presbyteros, ut in aliquo sacro secessu, per aliquot dies, piis exercitiis vacent, et annos aeternos meditentur.

Verum, praeter multiplices gravesque episcoporum obligationes, quas hucusque retulimus, sunt etiam aliae quae ipsis maxime cordi esse debent: sed inter eas nulla, quae maiorum minorumque seminariorum curae anteponi debeat. Utraque enim episcopi eo maiori sollicitudine et affectu prosequi debent, quod in ipsis resideat, pro futuro, spes sacerdotii, divinique ministerii, id est, gloriae Dei, animarumque salutis. Ipsis itaque tales superiores magistrosque semper praeficere curent, qui alumnos pietatem innocentiamque vitae, ac humanarum sacrarumque litterarum scientiam accurate edoceant.

Sed quoniam, ut studia proficiant in melius et tandem floreant, nihil magis utile inveniri potest, quam ut recte prudenterque gerantur negotia temporalia seminariorum, et per hanc laudabilem administrationem omnis metus circa eorum existentiam aut prosperitatem, nec non circa superiorum ac magistrorum statum et conditionem, adimatur; omnem curam impendent episcopi in eligendis oeconomis idoneis qui, sub auctoritate superiorum, indefessa diligentia impensas dirigant et moderentur.

Praeterea episcopi, adiunctis sibi viris probatis, et hac in re experientia praeditis, quotannis seriam reddituum ac impensarum rationem exigent. Statuent etiam quae, in annum alterum, constructiones reparationesque aut acquisitiones suscipi poterunt; nec eis unquam consentient, quae nimiam, id est, excedentem consuetas dictorum seminariorum facultates, impensam exigerent.

Hinc, nullus superior aut oeconomus arbitretur sese posse, ratione officii sui, in incerta negotia aut non approbata immittere; cum, in hac parte, nihil alicuius momenti incipi debeat, absque expresso episcopi consensu, cuius est, consultis eisdem viris probatis et peritis, quae peragenda sint, statuere et determinare.

Praeterea, cum nihil sit quod magis conferat ad conservandam augendamque inter populos vitae christianae rationem, quam pia puerorum educatio, nihilque e contra promptius et magis radicitus fidem destruat, mores corrumpat, sicque societatis et familiae vincula disrumpat, quam eorumdem indisciplinata et irreligiosa institutio, episcopi huic tam gravi pastoralis sollicitudinis officio constanter incumbere studeant. Quapropter sedulo curabit unusquisque episcopus, ut parentes admoneantur de obligatione quam eis imponunt, in hac parte, natura simul et religio; et si per se ipsos huic officio educationis, ipsis divina dispositione imposito, satisfacere nequeunt, sciant saltem se, lege certissima, ad hoc adstringi ut pueros non nisi magistris probis, catholicis, religione sincera praeditis, ac tam gravi munere dignis, committant; nec ullum temporale commodum condignum haberi posse, non dicimus

[1] Sess. V, cap. 2, *de ref.*
[2] Sess. XXIV, cap. 4, *de ref.*
[3] Sess. XXIV, cap. 18, *de ref.*

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 3, *de ref.*

modo aeternae puerorum saluti, verum etiam bonis quae ex christiana educatione defluunt, cum ea sola vir probus et patriae devotus praeparetur.

Idcirco, ut in re tam gravis momenti familiis, quantum fieri poterit, adiumento sint, episcopi nihil omittent ut in suis dioecesibus instituantur aut multiplicentur scholae omni parentum fiducia dignae, videlicet in quibus, cum litteris, scientiam amoremque religionis iuvenes edoceantur, et ipsius praeceptorum adimpletioni accurate simul et leniter efformentur.

Tandem, si caritas, quae est perfectio legis, omnium fidelium, et maxime sacerdotum mentes accendere debet, quanto magis episcoporum, qui, cum erga omnes paternum affectum habeant, curas et dolores omnium longe vividius persentiunt. Continua igitur sollicitudine causam omnium miserabilium personarum episcopus inquirat, quasi a propheta ipsi dictum fuerit: *„Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor."* Quod si, impar egenorum necessitatibus, sibi deesse sentiat has dotationes quibus, in praecedentibus saeculis, pietas fidelium ditaverat ecclesiam, horum Tobiae verborum recordetur: *„Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude."* Praeterea utetur, si opus fuerit, ea libertate quae ipsi libenter ab omnibus conceditur, divitum erogationes pro pauperibus implorandi; nihilque praesulibus carius sit aut potius quam nomen patroni aut advocati pauperum. Ipsis igitur succurrendis omni modo et indesinenter invigilet, felicemque sese existimet quoties unum ex his operibus, quibus tot et tantae miseriae sublevantur, instituere potuerit.

VII. De functionibus quas parochi unius dioecesis possunt exercere in proxima dioecesi.

Opportunum censuerunt patres declarare antiquam regulam archidioecesis Quebecensis quoad loca ubi parochi invitari possunt, tum ad praedicandum, tum ad confessiones sive laicorum sive clericorum audiendas, servari posse in tota provincia ecclesiastica, etiam nunc divisione dioecesium facta, et in posterum, nisi placuerit ordinariis locorum aliter decernere.

VIII. De clericali habitu in Canada superiori.

Quoniam, in dioecesibus Canadae superioris[1], vestis talaris usus, in concilio provinciali secundo, decretis Tridentini inhaerente, praeceptus, non nisi cum magno incommodo retineri potest, et iam obsolescere incepit, huiusce regionis adiunctis circumstantiisque perpensis, dictam vestem talarem deponi posse, aliudque vestimentum, vulgo dictum *soutanelle*, nigri coloris, et infra genua descendens, sufficere in praefatis dioecesibus declaramus; volumus autem ut, in argumentum clericalis status, et gravitatis ecclesiasticae incitamentum, non nisi hoc vestimento ac collari Romano induti, earumdem dioecesium sacerdotes e domo vel ecclesia exeuntes in publico incedant.

IX. De modo providendi necessitatibus temporalibus ecclesiarum, sacerdotumque sustentationi in Canada superiori.

Attentis difficultatibus quae in dioecesibus Canadae superioris saepe assurgunt, dum sacerdotum sustentationi, ecclesiis erigendis, aliisque piis operibus providendum est, nihil potius, ad talia obvenienda incommoda, nobis visum est, quam decernere ut fideles huiusmodi necessariis expensis praesto semper sint; quod quo aequius obtineatur, et ut nemo suo muneri desit, pro norma sumatur elenchus ille municipalis, vulgo *assessment roll* dictus, qui in rebus civilibus, ista in regione, in usu est, ad statuendum quantum quisque pro rata sua parte, ad talia opera exsequenda, conferre teneatur.

X. Contra errores hisce temporibus ubique serpentes.

Cum summus pontifex noster Pius papa IX, quem Deus in sua ineffabili providentia posuit, ut in hac tanta temporum asperitate suam sanctam ecclesiam tam sapienter regeret ac gubernaret, horrenda errorum monstra quae ex apostolicae sedis altitudine, tanquam in arce religionis, per catholicum orbem hac difficillima aetate grassantia intuetur, nobis, qui custodes gregis Domini in his regionibus praepositi sumus et speculatores domus Israel, iterum atque iterum indicare, nosque instantissime adhortari, ut vires exerceamus nostras ad eadem forti animo debellanda, in sua vigilantissima ecclesiae universalis cura iudicaverit; nihil opportunius ac magis necessarium nobis, in hac synodo congregatis, visum fuit, quam ipsamet illius verba salutis plena, in allocutionibus suis 9 decembris 1854 et 9 iunii 1862 contenta, huius synodi decretis adiicere, ut oves nostris curis commissae, tam salutaria monita die ac nocte ob oculos habentes, ab omnibus erroris viis avertantur. Hac ratione nos, qui in sollicitudinis istius supremi pastoris partem vocati sumus, strenue dimicare debemus pro domo Israel, ut summo ipsi solatio ac consolationi simus. „Non possumus enim non vehementer dolere et angi cum patre nostro, cum videamus tristissima, et nunquam satis deploranda mala ac damna, quibus cum permagno animarum detrimento catholica nunc ecclesia, et ipsa civilis societas miserandum in modum premitur ac devastatur."

XI. De devotione patrum concilii, cleri secundi ordinis, plebisque christianae totius ecclesiasticae provinciae Quebecensis, erga summum pontificem Pium IX.

Nos provinciae Quebecensis episcopi, in provinciale concilium coadunati, una cum clero nostro, fidelibusque populis huius praedictae provinciae, sanctitati suae Pio papae IX pietatis nostrae filialis et sincerae atque ardentis devotionis erga sacram ipsius personam et sanctam sedem apostolicam solemne testimonium offerimus.

Declaramus insuper quod, certantibus studiis cum clero atque fidelibus populis praefatae provinciae, nostras facimus religione et pietate plenas protestationes in favorem sanctae sedis episcoporum, cleri secundi ordinis et plebis christianae, qui Romae aderant tempore canonisationis sanctorum Iaponensium, eisdemque mente, corde et ore adhaeremus.

XII. De universitate Lavallensi[1].

Intelligentes nihil magis aptum esse, quam universitatem catholicam, ad servandos mores fidemque studiosae iuventutis, post peractum in collegiis humaniorum litterarum et philosophiae curriculum; ad animorum unionem fovendam inter cives catholicos huius provinciae; ad sanctae religionis honorem promovendum, studiis iuniorum catholicorum maiorem impetum imprimendo, altioremque scopum proponendo, et tandem probos et

[1] Nomen civile est provinciae Ontario, quae complectitur dioeceses Kingstoniensem, Torontinam, Hamiltonensem, Sandvicensem et dimidiam partem Ottaviensis. — *Nota* Collectionis Lacensis.

[1] Haec universitas erecta est anno 1852, cui nomen datum primi episcopi Canadensis, domini Francisci de Montmorency-Laval, qui seminarium Quebecense fundaverat. — *Id.*

doctos cives informando; primi huiusce provinciae concilii patres decretum tulerunt his verbis:

„Nihil vero nobis non emoliendum erit, ut catholici, sua iura retinentes. scholis sibi propriis, sicut et collegiis universitatibusque, in tota nostra provincia fruantur.“ [1]

Cum autem seminarii Quebecensis moderatores, instantibus archiepiscopo et episcopis, favente summo pontifice, et obtentis amplissimis regiis literis patentibus, hoc primi concilii votum summo zelo, magnis impensis, et, Deo optimo iuvante, huc usque felici exitu, exsequi susceperint in universitate Lavallensi, nos Deo gratias agendas duximus, tanti beneficii auctori, et preces fundendas, ut supradicta universitas *„fiat sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus“* [2], *„ut magis ac magis abundet in scientia et in omni sensu, et repleatur fructu iustitiae per Iesum Christum in gloriam et laudem Dei.“* [3]

Insuper, inspectis variis huiusce universitatis regulis ac statutis, sive quae ad disciplinam, sive quae ad docendi modum spectant, nihil invenisse a recta fide et sanis moribus alienum declaramus.

Omnes igitur huiusce provinciae fideles, et praesertim parentes hortamur et obsecramus in Domino, ut, sui memores officii, filiorum suorum fidei moribusque conservandis invigilent et prospiciant, ac nonnisi in saluberrimo fonte doctrinae aquas requirant.

XIII. De publicatione decretorum huius concilii provincialis.

Decreta huius synodi provincialis nemo prelo subiiciat aut promulget, antequam a sancta sede apostolica, iuxta constitutionem Sixti V quae incipit *Immensa,* revisa et recognita fuerint. Litteris autem quibus illa confirmentur a sanctitate sua obtentis, ea statim imprimantur, impressaque, a singulis episcopis, vel in synodo dioecesana, vel, si celebrari nequeat, extra synodum, quam primum promulgentur.

XIV. De promulgatione testium synodalium.

Nos Carolus Franciscus Baillargeon, episcopus Tloanus, ex auctoritate apostolica administrator archidioecesis Quebecensis, antiquum atque probatum de testibus synodalibus institutum secuti, ad hoc officium, de consilio et consensu revm̃orum coepiscoporum nostrorum, deligimus, instituimus atque pronuntiamus eos quorum nomina sequntur:

Pro archidioecesi Quebecensi: admodum revedum Elzearum Alexandrum Taschereau, vicarium nostrum generalem, Lavallensis universitatis rectorem, iurisque canonici doctorem; et reverendum dominum Ludovicum Proulx, archipresbyterum, parochum a Beata Maria, in comitatu vulgo dicto La Beauce.

Pro dioecesi Marianopolitanensi: admodum reverendum Dominicum Granet, vicarium generalem dictae dioecesis ac seminarii Sancti Sulpitii superiorem; et reverendum dominum Norbertum Lavallée, parochum a Sancto-Vincentio a Paulo in insula Iesu.

Pro dioecesi Ottawiensi: reverendum patrem Ioseph Adolphum Tortel, missionarium Oblatorum Mariae immaculatae, professorem seminarii eiusdem dioecesis; et reverendum dominum Ioseph Michel, parochum a Sancto-Paulo vulgo Aylmer.

Pro dioecesi Sancti-Bonifacii: admodum reverendum Ioannem Baptistam Thibault, vicarium generalem; et reverendum patrem I.-I.-M. L'Estanc, oblatum Mariae immaculatae, missionarios istius dioecesis.

Pro dioecesi Trifluviana: admodum reverendos Thomam Caron, superiorem seminarii dioecesani; et Carolum Olivarium Caron, Ursulinarum monialium capellanum, utrumque dictae dioecesis vicarium generalem.

Pro dioecesi Sancti-Hyacinthi: admodum reverendum Eduardum Crevier, dictae dioecesis vicarium generalem parochumque a Beata Maria vulgo de Monnoir; et reverendum dominum Hilarium Millier, parochum a Sancto-Petro vulgo Sorel.

Pro dioecesi Sandovicensi: reverendum dominum Petrum Crinnon, missionis vulgo Stratford dictae pastorem; et reverendum dominum Ludovicum Griffa, missionis vulgo dictae Ingersoll pastorem.

Pro dioecesi Hamiltonensi: admodum reverendum Eduardum Gordon, dictae dioecesis vicarium generalem; et reverendum dominum Eduardum Heenan, Hamiltonensem presbyterum.

Pro dioecesi Regiopolitanensi: admodum reverendum Aeneam McDonnell, dictae dioecesis vicarium generalem; et reverendum dominum Olivarium Kelly, parochum a Sancto-Petro vulgo Peterborough.

Pro Torontina: admodum reverendum Ioannem Walsh, dictae dioecesis vicarium generalem; et reverendum dominum Georgium Northgraves, secretarium revm̃i antistitis.

XV. De invocatione et veneratione beatissimae Mariae virginis immaculatae.

Nos, apostolorum docendi et pascendi gregem Dei muneris haeredes, qui, hisce diebus, ad illuminationem sancti Spiritus accipiendam coadunati, perseverantes fuimus in oratione cum Maria matre Iesu, ipsa intercedente pro nobis in coelo, dum in terra supplicaremus, nunc ab invicem secessuri, huic synodo haud finem imponemus quin reverentiae et grati obsequium animi praestemus matri sapientiae, quae habitat in consilio et eruditis interest cogitationibus. Ad illius gloriam hoc offerimus decretum, exinde sperantes a coelo confirmationem, et aliarum sanctionum nostrarum felicem executionem. Confidenter deprecamur gloriosam virginem, quae cunctas haereses sola interemit in universo mundo, ut hanc doctrinae nostrae obtineat efficientiam, quae ab omni errore immunes servet, quos in unitatem fidei et agnitionem filii sui Deus voluit venire; et ipsa, in qua est omnis gratia viae et veritatis, et omnis spes vitae et virtutis, fideles per Dei et ecclesiae leges instructos super semitas iustitiae deducat.

Nos, quos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo, ssm̃ae matri Iesu personas nostras addicimus, et volumus filios nostros carissimos, in eiusdem sanguinis dispensatione nostros adiutores, se nobiscum toto corde et opere addicere devotissimo cultui Mariae, quae est fons purissimus istius saluberrimi fluvii pacis et vitae, in quo lavantur peccata mundi, ut in nos effluat, super alios transfundendus, quasi in canales nitidissimos, a sancta origine haud nimis absimiles.

Allecti venustate virginis immaculatae, quam Deus ipse vocat dilectam et formosam suam, saepissime eius sublimitatem, pulchritudinem et benevolentiam praedicabimus, hoc ipso amorem nostrum explentes, et aliorum mentes eadem erga illam caritate accensuri.

[1] Decret. XV, I conc. Queb., Mansi, XLIV, col. 585 C.
[2] Gen. XXVII, 27.
[3] Philipp. I, 9-11.

Volumus omnes fideles in numerosissimis necessitatibus suis, semper recurrere ad potentissimam dilectionem Mariae, quae mater hominum, omnia bona vult, et mater Dei, potest ipsis impertiri. Ad ipsam, a Deo refugium peccatorum constitutam, hi quos iniquitatis iugum tenet, clament firmissime sperantes se cito solvendos.

Nosmet hanc ineffabilem misericordiam, quam tam feliciter exhibet beatissima mater etiam desperatissimis, mirantes, et imitari cupientes, superimpendemur pro animabus quas aeternae perditioni proximas videbimus.

Sit benedicta virgo omnibus nobis, pastoribus et ovibus, dulcedo praesentis, et spes futurae vitae.

O Maria! ad te supplicantia referemus verba pontificis cordi tuo carissimi, cuius opera amplissima gloria effulsisti: „Adsis nobis, virgo sanctissima, ab origine immaculata, sis ipsa nobis in dubiis rebus consilium, in angustis levamen, in adversis auxilium!“

XVI. De indictione futuri concilii provincialis.

Cum sacrosanctae synodi Tridentinae decretis statutum sit, ut quolibet saltem triennio celebrentur concilia provincialia: ut ecclesiae menti obsequamur, nos, Carolus Franciscus Baillargeon, auctoritate apostolica archidioecesis Quebecensis administrator, de consilio et consensu revm̃orum episcoporum comprovincialium, proximum concilium huius provinciae, anno 1866 celebrandum, iam denuntiamus et indicimus omnibus qui praesentes adesse debent.

XVII. De fine concilii.

Cum placuerit omnibus patribus, huius concilii finem fieri, nos, Carolus Franciscus Baillargeon, archidioecesis Quebecensis administrator, provinciali concilio finem facimus, et iam nunc factum esse decernimus.

XVIII. De subscriptione.

Nos, Carolus Franciscus Baillargeon, huiusce archidioecesis Quebecensis administrator, admonemus revm̃os patres omnes, qui huic synodo iure intersunt et interfuerunt, ut post nos singuli, loco et ordine suo, ad altare accedant, et iis quae in hac synodo decreta sunt subscribant.

Nos, Carolus Franciscus Baillargeon, episcopus Tloanensis, auctoritate apostolica administrator archidioecesis Quebecensis, haec decreta a nobis definita subscripsimus.

† C. F., episcopus Tloanensis.

† Ego Ignatius, episcopus Marianopolitanensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioseph Eugenius, episcopus Ottawiensis, definiens subscripsi.

† Ego Alexander, episcopus Sancti-Bonifacii, definiens subscripsi.

† Ego Thomas, episcopus Trifluvianensis, definiens subscripsi.

† Ego Ios., episcopus Sancti-Hyacinthi, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes, episcopus Hamiltonensis, definiens subscripsi.

† Ego Petrus Adolphus, episcopus Sandovicensis, definiens subscripsi.

† Ego Eduardus Ioannes, episcopus Kingstoniensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes Ioseph, episcopus Torontinus, definiens subscripsi.

EPISTOLA

patrum concilii Romam una cum decretis eiusdem concilii post eius celebrationem ad summum pontificem missa.

Ssm̃e pater.

Nos, sanctitatis vestrae filii addictissimi, episcopi provinciae ecclesiasticae Quebecensis, feliciter peracto nostro concilio provinciali tertio, alacri animo festinamus ad vestram paternitatem mittere acta eiusdem synodi, ut ea revidere et recognoscere iubeatis.

Hanc secundam opportunitatem accepimus, ssm̃e pater, iterum vobis patefaciendi quantum doleamus propter vestras tribulationes multas et malas quas vobis suscitant infensissimi hostes Dei et ecclesiae; et ex alia parte quantum miremur et gaudeamus propter animi fortitudinem et patientiam, et mansuetudinem et invictam caritatem, aliaque Spiritus sancti pretiosa charismata, quibus vos ditavit pater luminum, a quo procedit omne donum perfectum.

Haec munera divina, sine intermissione deprecamur Deum omnipotentem, ut dignetur in vestram sanctitatem perpetuo atque magis ac magis effundere, ad gloriam summi pastoris eiusque dilecti gregis salutem.

Rogamus insuper, toto corde nostro, dominum coeli et terrae, ut si ipsi placuerit, aliquando finem imponat horrendae tempestati qua tamdiu exagitatur sancta mater ecclesia, restituatque beatitudini vestrae dona pacis et tranquillitatis magnae.

Tandem, utinam Deus optimus concedat vobis, ssm̃e pater, vivere diu satis ad videndum perfectum ecclesiae triumphum, integramque sanctae sedi restitutionem totius status ecclesiastici.

Ad sanctitatis vestrae pedes humiliter provoluti, apostolicam benedictionem nobis ovibusque nostris desiderantissime imploramus.

Sanctitatis vestrae obsequentissimi filii:

† C. F., episcopus Tloanensis.

† Ig., episcopus Marianopolitanensis.

† Ios. Eugenius, episcopus Ottawiensis.

† Alex., episcopus Sancti-Bonifacii.

† Ios., episcopus Sancti-Hyacinthi.

† Ioannes, episcopus Hamiltonensis.

† Thomas, episcopus Trifluvianensis.

† Petrus Adolphus, episcopus Sandovicensis.

† E. I., episcopus Kingstoniensis.

† Ioannes Ioseph, episcopus Torontinus.

Quebeci, die 21 maii anno Domini 1863.

PII PAPAE IX

litterae ad reverendissimos patres dominos C. F. Baillargeon, episcopum Tloanum, administratorem apostolicum metropolitanae ecclesiae Quebecensis, et reliquos episcopos provinciae Canadensis,

super actis tertii concilii Quebecensis.

Pius papa IX.

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem. Hisce diebus vestras libentissime accepimus litteras die 21 proximi mensis maii datas, quibus, venerabiles fratres, nobis misistis acta tertii provincialis concilii a vobis concelebrati, ut acta ista supremo nostro, et huius apostolicae sedis examini et iudicio, ex maiorum more et instituto, subiicerentur. Nos, nulla interposita mora, nostrae congregationi fidei propagandae praepositae eadem acta recognoscenda commisimus, ut omnia sedulo ex more perpendat, et accurate ad nos deferat, ac deinde congruum vobis det responsum. Interim vero vobis ex animo gratulamur de episcopali sollicitudine, qua commemoratum concilium peragendum curastis. Ex eisdem autem vestris litteris magis magisque agnovimus, quanta nos et hanc Petri cathedram fide, amore et observantia prosequamini, et quanto in dolore versemini, venerabiles fratres, propter gravissimas nostras acerbitates a Dei hominumque hostibus excitatas, qui ambulantes in impietatibus, et iura omnia divina et humana conculcantes, acerrimum catholicae ecclesiae, apo-

stolicae huic sedi nobisque inferunt bellum, et civilem nostrum atque eiusdem sedis principatum omnino destruere volunt. Qui quidem egregii vestri sensus omni laude dignissimi summo nobis solatio et consolationi fuerunt, inter maximas, quibus premimur, angustias et amaritudines. Nihil vero dubitamus, quin vos in hac praesertim tanta impiorum hominum contra catholicam ecclesiam conspiratione, velitis maiore usque cura studioque eiusdem ecclesiae causam, iura, doctrinam ac libertatem strenue tueri ac defendere. Et quoniam probe nostis monstrosa opinionum portenta, ac diabolicas prorsus artes, insidias et molitiones, quibus inimici homines omnium mentes animosque corrumpere, et a religione catholica avellere conantur, iccirco certi sumus, vos, venerabiles fratres, pro eximia vestra religione et sacerdotali zelo, nihil unquam inexpertum esse relicturos, quo adversariorum insidias detegere, errores coarguere, impetus frangere, et fideles curae vestrae commissos ab venenatis pascuis arcere, ad salutaria propellere, eosque magis in dies enutrire verbis fidei, et per gratiarum charismata confirmare, et omnes miseros errantes ad veritatis salutisque semitas revocare et Christo lucrifacere possitis. Pergite autem una cum vestro clero populoque fideli ferventissimas Deo optimo maximo sine intermissione adhibere preces, ut exurgat et iudicet causam suam, et omnipotenti sua virtute turbulentissimam hanc depellat tempestatem ex inferorum portis contra ecclesiam suam sanctam excitatam, utque omnes ecclesiae et apostolicae huius sedis inimicos humiliet, disperdat, illosque de perditionis via ad iustitiae, veritatis salutisque tramitem reducat. Persuasissimum autem vobis sit, nos paratissimos esse ad ea omnia peragenda, quae in maiorem vestram ac vestrarum dioecesium utilitatem cedere posse noverimus. Interim vero divitem in misericordia Deum orare et obsecrare non desistimus, ut uberrima quaeque divinae suae gratiae dona super vos propitius semper effundat, quae in dilectas quoque oves vobis traditas copiose descendant. Atque horum auspicem, et praecipuae nostrae in vos benevolentiae pignus, apostolicam benedictionem effuso cordis affectu vobis ipsis, venerabiles fratres, cunctisque clericis laicisque fidelibus cuiusque vestrum vigilantiae concreditis, peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 16 novembris anno 1863, pontificatus nostri anno 19.

Pius papa IX.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide,

pro decretorum approbatione.

Cum, vertente mense maio anni 1863, reverendi patres domini Franciscus Baillargeon, episcopus Tloanus, administrator apostolicus metropolitanae ecclesiae Quebecensis, et reliqui episcopi Canadenses tertiam provincialem synodum Quebecensem celebraverint, eiusque decreta iudicio et approbationi sanctae sedis subiecerint, sacra congregatio christiano nomini propagando praeposita, in generalibus comitiis habitis, diebus 30 ianuarii et 22 maii huiusce anni 1865, referente emo ac revmo domino cardinali Ludovico de Alteriis, post accuratum omnium quae in synodo gesta sunt examen, eius sollicitudine pro religionis incremento et ecclesiasticae disciplinae custodia plurimum commendata, illius decreta censuit esse approbanda.

Hanc autem sacrae congregationis sententiam, ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX ab reverendo patre domino Hannibale Capalti, secretario, in audientia diei 28 eiusdem mensis relatam, sanctitas sua benigne confirmavit, ac decreta de quibus agitur, in tota Quebecensi provincia promulgari ac servari iussit.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 19 augusti 1865.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

LITERAE

sacrae congregationis de Propaganda fide ad reverendum patrem dominum C. F. Baillargeon, episcopum Tloanum, administratorem apostolicum archidioecesis Quebecensis,

super approbatione decretorum tertii concilii provincialis Quebecensis.

Illme et revme domine.

Novum sacra haec congregatio argumentum habuit singularis sollicitudinis qua amplitudo tua aliique episcopi Canadenses religionis incrementum et ecclesiasticae disciplinae vigorem promovere student, in actis et decretis synodi tertiae provinciae Quebecensis anno 1863 celebratae. Quamobrem eadem sacra congregatio, singulis accurate perpensis, memoratam synodum dignam censuit, quae a ssmo domino nostro probaretur et confirmaretur, quod quidem a sanctitate sua benigne praestitum fuisse, ex adiecto decreto comperies.

Etsi vero hoc decretum absolutam praeferat approbationem, silentio tamen praetereundum non est nonnulla sive in actis, sive in synodi decretis occurrisse quae aliquam observationem, vel etiam emendationem mereri sacra congregatio iudicavit, quaeque per me tibi communicari voluit, pro certo habens Canadenses episcopos et libenti animo illa esse excepturos, et iuxta ea praescriptis in locis synodi decreta, antequam promulgentur, esse reformaturos.

Acta imprimis quod attinet, duo potissimum in iis notata fuere, nimirum 1. in tota Quebecensi provincia, si una excipiatur dioecesis Marianopolitana, cuius capitulum primicerium suum ad synodum deputavit, nullum aliud exstare cathedrale capitulum, etsi constet eius regionis episcopos, iam ab anno 1851, in prima provinciali synodo congregatos facultatem erigendi capitula enixis precibus a sancta sede impetrasse, et pontificium indultum hac in re obtinuisse per literas apostolicas in forma brevis insequenti anno datas die 16 iulii. 2. In congregationibus privatis III, V et IX, nec non in generalibus II et IV, nec paucas, nec levis momenti quaestiones agitatas fuisse, exempli gratia. „Quid intelligendum hisce temporibus per verbum *usura?* Qui considerandi sint usurarii, et quid agendum erga istos homines? An praeter casus reservatos summo pontifici, quorum mentio invenitur in antiquo Quebecensi rituali, necesse sit admittere ut reservatos summo pontifici multos alios casus reservatos a bullis *In coena Domini* et caeteris? An omnes bullae et omnia decreta a sancta sede emanantia vigeant in hac provincia non tantum de iure, sed etiam de facto?“ quin tamen de eiusmodi argumentis ullum editum fuerit decretum in sessionibus publicis. Iam vero sacra congregatio a te instrui cupit et de causis quae capitulorum erectionem in omnibus fere Quebecensis provinciae dioecesibus hactenus prohibuerunt, et de exitu quem praedictae quaestiones habuerunt.

In synodi decretis, quae sacra congregatio animadvertenda existimavit, non nisi ad decreta V, VI et IX referuntur.

Relate ad decretum V, quod est de postulatione a sancta sede certae methodi servandae in commendandis sacerdotibus pro episcopali dignitate, et relate ad supplicem libellum de eadem re conceptum, sacra congregatio declaravit pro nunc nihil esse innovandum, et interim ab amplitudine tua causas exponi voluit ob quas concilii patres novam methodum postulandam censuerunt pro commendandis candidatis ad vacantes sedes episcopales, posthabita methodo provinciae Quebecensi recenter indulta per literas circulares eiusdem sacrae congregationis diei 28 martii 1863.[1]

In decreto VI, eẽmi patres iudicarunt minus accurate dictum, quod legitur ad calcem capitis 1, „dogma itaque catholicum est episcopos iure divino presbyteris superiores esse," ac iusserunt ut isthaec propositio aliquantulum reformetur, adhibitis verbis, quibus in eodem dogmate declarando usus est Benedictus XIV.[2]

Attendentes tandem eẽmi patres ad decretum IX ubi agitur „de modo providendi necessitatibus temporalibus ecclesiarum, sacerdotumque sustentationi in Canada superiori," quanquam illud approbare non renuerint, sibi tamen in votis esse dixerunt, ut episcopi in urgenda huius decreti observantia a nimia severitate abstineant, et quadam potius moderatione utantur.

Superest modo ut de quatuor petitionibus nomine s̄ynodo ssmo domino nostro factis breviter dicam. Duas ex istis, scilicet primam pro obtinenda facultate impertiendi extra missam benedictionem nuptialem, et quartam, qua nonnullae indulgentiae pro quibusdam piis sodalitatibus postulabantur, sanctitas sua, de consilio sacrae congregationis, clementer excepit, prout decreta hic adiuncta demonstrant. Quoad secundam petitionem, quae facultatem respicit adhibendi in baptismo adultorum formam pro puerorum baptismo in rituali Romano praescriptam, memor sacra congregatio hoc idem indultum semel et iterum iam a se denegatum fuisse episcopis Canadensibus, cum illud et in prima et in secunda provinciali synodo postulassent, minime adduci potuit ad recedendum a decisis, cum nullas viderit a praesenti concilio rationes allatas in favorem novarum precum. Tertiam denique petitionem, qua facultas desideratur adhibendi in reconciliatione haereticorum brevem formulam, cuius usum sancta sedes Foederatis Americae septentrionalis Provinciis concessisse dicitur, sacra congregatio remittendam censuit ad supremam inquisitionem, eo vel magis quod ex actis sui tabularii nullum habere potuit indicium de eiusmodi brevi formula Foederatis Americae Statibus olim concessa.

Haec sunt quae de tertio provinciali concilio Quebecensi tibi a me erant significanda. Precor Deum ut te diu sospitem et incolumem servet.

Amplitudinis tuae, uti frater addictissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.

H. Capalti, secretarius.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 19 augusti 1865.

RESPONSIO

illustrissimi administratoris ad litteras eminentissimi cardinalis Barnabo[3].

Illmẽ, revmẽ, ac eme domine.

Accepi honorandas eminentiae tuae litteras super recognitione, correctione et approbatione tertiae huius provinciae synodi, die 19 augusti proxime elapsi datas, simul cum sacrae congregationis de Propaganda fide decreto approbationis decretorum eiusdem synodi: pro quibus humiles tibi, tum proprio, tum revmorum comprovincialium episcoporum nomine, gratias ago.

Omnes ac singulae correctiones emendationesve a sacra congregatione praescriptae aut indicatae, de quibus in iisdem tuis litteris, libenter atque diligenter perficientur in praefatis decretis, antequam publicentur.

Nunc autem, ut ad ea respondeam, quae eadem sacra congregatio iudicavit aliquam observationem mereri in actis istius synodi, et de quibus a me instrui cupit, videlicet:

1. „Quae causae capitulorum erectionem in omnibus fere Quebecensis provinciae dioecesibus hactenus prohibuerunt?"

2. „Quem exitum habuerunt quaedam quaestiones satis graves, in congregationibus privatis III, V et IX, necnon in generalibus II et IV agitatae?"

3. „Ob quas causas concilii patres novam methodum postulandam censuerunt pro commendandis candidatis ad vacantes sedes episcopales, posthabita methodo provinciae Quebecensi recenter indulta per litteras circulares eiusdem sacrae congregationis diei 28 martii 1863?" — dico:

Ad primum: Permultae sane sunt istae causae, ac, meo iudicio, admodum graves. Ut autem caeteras omittam, certe inter praecipuas memorari debent: 1. pro quibusdam ex illis dioecesibus, parvus numerus sacerdotum, eorumdemque quasi perpetuae peregrinationes de loco in locum, ut diversis missionibus sibi commissis deserviant; 2. pro pluribus aliis, ne dicam pro omnibus, episcoporum paupertas; 3. tandem, pro hac archidioecesi Quebecensi, gravis, ut nosti, et diuturna revmi infirmitas.

Ad secundum: Disputationes illae nullum habuerunt exitum. Episcopi libenter quidem permiserunt istas quaestiones tractari in congregationibus, tum privatis, tum publicis, ut quae definitae non erant, elucidarentur; et quae iam definitae, luculenter ac valide demonstrarentur. Perutilis enim ipsis visa est huiusmodi demonstratio: nam non omnes habent scientiam. Memores autem sapientissimae admonitionis Benedicti XIV, in admirabili suo tractatu[1], „De cavendis quoad quaestiones nondum definitas," prudenter abstinuerunt a iudicio ferendo circa primas, quae respiciunt usuras, usurarios etc.; quoad autem secundas, quae referuntur ad casus reservatos summo pontifici, ad receptionem et supremam vim ligandi bullarum omniumque decretorum a sancta sede emanantium, etc., utpote iam praecedenter a se definitas, iure ac merito censuerunt nihil declarandum aut definiendum esse de novo, atque sibi standum esse in decisis. Iam enim sensum suum patentissime aperuerant circa eadem quaestiones, atque fidem suam in supremam sanctae sedis auctoritatem, perfectamque omnibus eius decretis subiectionem suam professi erant in primo decreto primi concilii huius provinciae, his verbis: „Toto animo adhaeremus omnibus ac singulis apostolicis constitutionibus dogmaticis, uti et illis quae universalem ecclesiae disciplinam respiciunt; atque declaramus et docemus eas ab omnibus christifidelibus tenendas esse velunt credendorum normam, et conscientiae regulam, independenter prorsus ab omni potestatis saecularis sanctione."

Ad tertium: Respondeo eas causas esse duas: quarum prima est eminentiae tuae epistola, data die 25 maii 1859, soli archiepiscopo directa; qua

[1] Vide infra literas de quibus eẽus cardinalis hic loquitur, quae nonnisi peracto hoc tertio concilio acceptae sunt.

[2] *De synodo dioecesana*, lib. XIII, cap. 1.

[3] Utrasque literas ex prima editione concilii deprompsimus.

[1] *De synodo dioecesana*, lib. VII, cap. 1 et 2.

significabatur notabiles defectus occurrere in vigente his in regionibus systemate commendandi apostolicae sedi ecclesiasticos viros ad episcopalem dignitatem promovendos; secunda vero est grandis difficultas, ne dicatur impossibilitas pro episcopis, merita aut demerita candidatorum commendandorum cognoscendi iuxta methodum inductam, et hactenus servatam in hac provincia. Nondum enim pervenerant litterae circulares sacrae congregationis diei 28 martii 1863, quibus praescribitur et inducitur nova methodus provinciae Quebecensi.

Denique permitte ut me, cum venerabili archiepiscopo, ac tota archidioecesi, atque omnes huius provinciae episcopos, cum suis dioecesibus, tuis, sanctitatisque suae piissimis precibus humillime commendem, remanens eminentiae tuae, etc.,

† C. F., episcopus Tloanensis.

Quebeci, die 14 septembris 1865.

PETITIO

variarum facultatum et gratiarum.

Sanctissime pater.

Nos, episcopus Tloanensis, archidioecesis Quebecensis administrator, et alii eiusdem nominis provinciae episcopi, ob varii generis incommoda vitanda, et ad fovendam caritatem fidelium, humiliter postulamus sequentes facultates et favores:

1. Facultatem impertiendi extra missam benedictionem nuptialem solemnem iis sponsis, quibus eamdem, iure communi, licet intra missam impertiri;

2. Facultatem adhibendi, in baptismo adultorum, easdem caeremonias quibus utuntur in parvulorum baptismo;

3. Utendi, in reconciliatione haereticorum, brevi formula cuius sancta sedes usum concessit provinciis Foederatis Americae septentrionalis;

4. Indulgentiam plenariam, quater in anno lucrandam, ad promovendas pias sodalitates seu associationes, quarum nomina sequuntur: a) Sodalitas dicta de Sancto Hieronymo Aemiliano; b) Pauperum ancillulae; c) sodalitas de Sancta Infantia; d) Beneficentiae societas.

Insuper earumdem sodalitatum membris indulgentiam trecentorum dierum, quotiescumque alicui operi societati proprio vacabunt, quotiesque convenient ad fines suae respectivae sodalitatis.

† C. F., episcopus Tloanensis.
† Ig., episcopus Marianopolitanensis.
† Ios. Eugenius, episcopus Ottawiensis.
† Alex., episcopus Sancti-Bonifacii.
† Ios., episcopus Sancti-Hyacinthi.
† Ioannes, episcopus Hamiltonensis.
† Thomas, episcopus Trifluvianensis.
† Petrus Adolphus, episcopus Sandovicensis.
† E. I., episcopus Kingstoniensis.
† Ioannes Ioseph, episcopus Torontinus.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide

pro concessione facultatis benedicendi nuptias extra missam.

Cum, in generalibus comitiis sacrae congregationis de Propaganda fide habitis die 30 ianuarii 1865, referente emo ac revmo cardinale Ludovico de Alteriis, actum fuerit de supplici libello ab revmis patribus dominis Francisco Baillargeon, episcopo Tloano, administratore archidioecesis Quebecensis, et episcopis Canadensibus in tertia synodo provinciali Quebecensi anno 1863 celebrata subscripto, quo ssmum dominum nostrum precabantur ut, ad vitanda varii generis incommoda, facultatem pro omnibus illius provinciae dioecesibus concedere dignaretur, impertiendi extra missam benedictionem nuptialem solemnem iis sponsis, quibus eamdem, iure communi, licet intra missam impertiri: eadem sacra congregatio censuit ac decrevit supplicandum ssmo pro gratia, accedente tamen rationabili causa.

Hanc autem sacrae congregationis sententiam ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX relatam per reverendum patrum dominum Hannibalem Capalti, sacrae congregationis secretarium, in audientia diei 5 februarii 1865, sanctitas sua benigne approbavit, et gratiam prout supra benigne concessit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 19 augusti 1865.

Locus † sigilli. Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide

pro concessione quarumdam indulgentiarum.

Cum, in generalibus comitiis sacrae congregationis de Propaganda fide habitis die 30 ianuarii 1865, referente emo et revmo cardinale Ludovico de Alteriis, expositum fuerit revmos patres dominos Franciscum Baillargeon, episcopum Tloanum, administratorem archidioecesis Quebecensis et episcopos Canadenses in tertia synodo provinciae Quebecensis anno 1863 coadunatos, per supplicem libellum Romam missum ssmum dominum nostrum precatos fuisse ut concedere dignaretur „indulgentiam plenariam quater in anno lucrandam ad promovendas pias sodalitates seu associationes quarum nomina sequuntur: 1. Sodalitas dicta de Sancto Hieronymo Aemiliano, 2. Pauperum ancillulae, 3. sodalitas de Sancta Infantia, 4. Beneficentiae societas; insuper earumdem sodalitatum membris indulgentiam trecentorum dierum quotiescumque alicui operi societati proprio vacabunt, quotiesque convenient ad fines suae respectivae societatis“ — sacra congregatio respondendum censuit: Audito prius super indole piarum societatum de quibus agitur revmo patre domino episcopo Marianopolitano, nunc Romae degente, quatenus nihil in contrarium obstet, affirmative.

De hac itaque re praedictus episcopus requisitus opportunas non distulit exhibere notitias, quas cum sacra congregatio, in alio generali coetu, habito die 22 maii 1865, eodem emo ac revmo cardinale Ludovico de Alteriis referente, mature perpendisset, proposito tunc dubio: „An sit supplicandum ssmo pro concessione indulgentiarum de quibus agitur,“ respondit: Affirmative.

Hanc porro sacrae congregationis sententiam ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX relatam per reverendum patrem dominum Hannibalem Capalti, sacrae congregationis secretarium, in audientia diei 28 maii 1865, sanctitas sua benigne approbavit, petitasque indulgentias, prout sequitur, largita est.

Omnibus itaque confratribus et consororibus memoratarum piarum sodalitatum in Quebecensi provincia canonice erectaram, vere poenitentibus, confessis, ac sacra communione refectis, qui quamlibet ecclesiam seu capellam publicam, quatuor diebus, per unumquemque episcopum semel et in perpetuum relate ad sodalitates sibi subiectas designatis, a primis vesperis usque ad occasum solis dierum huiusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia, haeresum exstirpatione ac sanctae matris ecclesiae exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, quo die praedictorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et re-

missionem misericorditer in Domino concessit. Insuper omnibus praedictarum sodalitatum confratribus et consororibus, quoties alicui operi suae sodalitatis proprio vacaverint, nec non quoties iuxta regulas suae sodalitatis in unum convenerint, dummodo contrito saltem corde orationem dominicam, salutationem angelicam ac trisagium devote recitaverint, tercentum dies de iniunctis iis, seu alias quomodolibet debitis poenitentiis in forma ecclesiae consueta relaxavit. Quas omnes et singulas indulgentias, peccatorum remissiones, ac poenitentiarum relaxationes etiam animabus Christifidelium, quae Deo in caritate coniunctae ex hac luce migraverint, per modum suffragii applicari posse etiam in Domino concessit. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 19 augusti 1865.

Locus † sigilli. Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

LITERAE

sacrae congregationis de Propaganda fide ad reverendissimum patrem dominum C. F. Baillargeon, episcopum Tloanum, administratorem apostolicum archidioecesis Quebecensis,

de methodo servanda in electione episcoporum dioecesium provinciae Quebecensis.

Illm̃e ac revm̃e domine.

Cum, te petente, sacra congregatio, in conventu generali habito die 2 decembris 1862, decernendum censuerit ut praescriptiones etiam nuperrime sancitae circa methodum electionis episcoporum in Statibus Foederatis Amerieae, eaedem ad dioeceses Quebecensis provinciae extendantur; hanc autem sententiam ssm̃us dominus noster in audientia diei 7 decembris anni 1862 benigne approbaverit, mitto tibi exemplar literarum super iisdem decretis editarum, quae ad episcopos Foederatorum Statuum directae fuerunt.

Itaque memoratae literae, quae ad amplitudinem tuam et ad suffraganeos pervenient, normam praebebunt quoad ea quae efficienda erunt cum de novis episcopis eligendis agi debeat. Supervacaneum puto animadvertere quod ea tantummodo non possunt in usum deduci, quae diversarum provinciarum existentiam supponunt. Haec siquidem locum habebunt cum plures provinciae in Canadensi regione esse coeperint. Quod non longe futurum spero, Deo benedicente, sollicitudini episcoporum per quos plantatio vineae Domini feliciter crevit, et uberiores in dies fructus pollicetur. Interea Deum precor ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 28 martii 1863.

Amplitudinis tuae uti frater addictissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

METHODUS

in electione episcoporum dioecesium Foederatarum Americae septentrionalis Provinciarum servanda.

[Vide infra, ad annum 1866, concilium plenarium Baltimorense II, tit. III, cap. 3, de episcoporum electione.]

1863 maii 24 - iulii 19. — CONCILIUM PROVINCIALE QUITENSE I.

Concilium provinciale Quitense I in America meridionali, celebratum a die 24 maii ad diem 19 iulii 1863, praeside Iosepho Maria Riofrio et Valdivieso, archiepiscopo Quitensi.

Bibliographia:

1) Concilium provinciale primum Quitense habitum in sancta ecclesia metropolitana Quitensi anno 1863. Quiti, typis Joannis Campuzoni, per Julium Villavicentium, 1869.

(Partis II titulus:) Decretos del primes concilio provincial Quitense, celebrado en el año de 1863. Quito, 1869.

In-4° minori, 2 partes, 155 p. - 2 f., 72 p. - 1 f. — Lyon, abbé Martin; Roma, séminaire Français.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus sextus ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXXII, col. 375-426.

ACTA CONCILII.

COETUS PRAEPARATORIUS.

Anno Domini 1863, pontificatus autem ssm̃i patris nostri Pii IX, XVII, die 23 maii, in primaria reipublicae aequatorialis urbe Sancti-Francisci de Quito primus synodi provincialis conventus habitus est. In aedes archiepiscopales convenerunt illm̃us ac revm̃us dn̄us dn̄us Ioseph Maria Riofrio et Valdivieso, archiepiscopus Quitensis, illm̃us ac revm̃us dn̄us dn̄us Ioseph Thomas Aguirre, episcopus Guayaquillensis, itemque admodum venerandus decanus cum capitulo metropolitano; reverendi insuper dn̄us dn̄us Carolus Adolphus Marriot et dn̄us dn̄us Vicentius Daniel Pastor, doctoralis alter, alter vero theologalis ecclesiae Guayaquillensis canonicus, uterque autem pro venerabili illius ecclesiae capitulo apud concilium repraesentandi munere fungens; multi item venerabiles parochi ordinumque regularium moderatores religiosissimi, et utriusque cleri non pauci spectatissimi viri, ad concilium convocati.

Tunc reverendus dn̄us dn̄us Ioannes Antonius Hidalgo, ecclesiae metropolitanae thesaurarius, literas patentes coram patribus exhibuit, quibus ei illm̃us ac revm̃us dn̄us dn̄us Remigius Estéves de Toral, episcopus Conchensis, facultatem fecerat eius vices gerendi eumque apud concilium repraesentandi. Literis autem attente examinatis, legitimam illm̃i praesules, uti concilii iudices, facultatem praedictam iudicarunt; ideoque suffragium deliberativum admodum venerando procuratori Conchensi in rebus statuendis concedendum esse duxerunt.

Deinde illm̃i praesules de officialibus concilii creandis egerunt, proindeque ad huiusmodi officia hoc ordine designati sunt, nempe: secretarii: dn̄i dn̄i Raphael Maria Vázquez, parochus Sicalpensis, et Leopoldus Freire, paroeciae Sancti-Michaelis itidem parochus. Magistri caeremoniarum: dn̄i dn̄i Raphael Sanchez et Ioseph Vicentius Granados, metropolitanae ecclesiae alter, alter vero ecclesiae Guayaquillensis caeremoniarius. Notarius: dn̄us Nicolaus Garcia, archiepiscopalis curiae notarius. Ostiarii denique: domini Raymundus Acevedo et Iosephus M. Luzuriaga, ecclesiae archiepiscopalis diaconi.

Exinde theologi concilii hoc ordine assumpti sunt:

Dn̄us dn̄us Ioseph Chica, generalis archidioeceseos vicarius et ecclesiae metropolitanae poenitentiarius, ab archiepiscopo Quitensi designatus theologus;

Dñus dñus Antonius Thomas Iturralde, ecclesiae A metropolitanae doctoralis, ab archiepiscopo itidem designatus theologus;

Dñus dñus Ioachim Tovar, eiusdem ecclesiae metropolitanae archidiaconus, ab episcopo Guayaquillensi designatus theologus;

Reverendus pater Aloysius Segura, societatis Iesu, rector collegii seminarii Sancti-Ludovici, ab episcopo item Guayaquillensi designatus theologus;

Dñus dñus Ioseph Maria Freile, metropolitanae ecclesiae magistralis, a venerando procuratore Conchensi designatus theologus;

Dñus dñus Arsenius Andrade, ecclesiae cathedralis proparochus, ab ipso procuratore Conchensi designatus theologus.

Tandem revmi patres congregationem publicam in ecclesia metropolitana, ad vesperum hora 4, celebrandam indixerunt, et coetus dimissus est. B

Ioseph Maria, archiepiscopus.
Raphael Maria Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

Congregatio publica in ecclesia metropolitana habita.

Ipsa die 23 maii, hora 4 pomeridiana, congregatio publica habita est in ecclesia metropolitana Quitensi, cui praefuit illmus ac revmus dñus archiepiscopus. Aderant illmus ac revmus episcopus Guayaquillensis, admodum venerabilis procurator illmi ac revmi episcopi Conchensis, et caeteri venerandi viri in conventu praeparatorio recensiti.

Implorato divino auxilio, flexis genibus, per antiphonam *Veni sancte Spiritus* et orationem congruentem, illmus ac revmus dñus archiepiscopus ea denunciari iussit quae de theologis et officialibus concilii statuta fuerant in praedicto conventu prae- C latorum.

Quo facto, indicta est prima sessio ad diem proxime sequentem hora 10 celebranda, et dimissa fuit congregatio.

Ioseph Maria, archiepiscopus Quitensis.
Raphael Maria Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

SESSIO PRIMA.

Anno Domini 1863, die 24 maii, solemni festo Pentecostes sacra, prima sessio provincialis synodi Quitensis primae habita est. Hora 10 antemeridiana, in aulam archiepiscopalem convenientes illmi ac revmi praesules dñus dñus Iosephus M. Riofrio et Valdivieso, archiepiscopus Quitensis; dñus dñus Ioseph Thomas Aguirre, episcopus Guyaquillensis, et reverendus dñus dñus Ioannes A. Hidalgo, venerandus illmi ac revmi dñi dñi Remigii Esteves de Toral, D episcopi Conchensis, procurator, et ecclesiae metropolitanae thesaurarius, insuper reverendus dñus dñus Emmanuel Orejuela, ecclesiae metropolitanae decanus, simul cum venerando capitulo; reverendi dñus dñus Carolus A. Marriot, doctoralis ecclesiae Guayaquillensis, et dñus dñus Vicentius Daniel Pastor eiusdem ecclesiae theologalis, et uterque pro illius capitulo deputatus apud concilium designatus; multi item archidioeceseos vicarii foranei, parochi, ordinum regularium moderatores aliique vel ex seculari vel ex regulari clero non pauci, et ornamento congruenti habituque sacerdotali induti singuli in cathedralem ecclesiam suo ordine processerunt. Missam de Spiritu sancto pontificali ritu celebravit reverendissimus dñus archiepiscopus, eaque finita, concio latina habita est a reverendo patre Francisco X. Hernaez, societatis Iesu, missionis Aequatorianae moderatore.

His peractis, synodus inchoata est, et servatis omnibus, quae in pontificali Romano praescribuntur, revmus dominus archiepiscopus interrogavit: „Revmi patres, venerabiles fratres, placetne vobis ad Dei gloriam et honorem et ad catholicae ecclesiae amplificationem concilium Quitense, legitime convocatum et hic congregatum, hodierno die aperiri et inchoari?“ Et singuli alta voce responderunt: „Placet; aperiatur.“ Tunc revmus dominus archiepiscopus ad populum conversus, tam suo, quam praelatorum nomine, haec pronuntiavit: „Christi nomine invocato, decernimus sanctam synodum Quitensem esse apertam, et ita iudicamus.“ Deinde subsequens decretum secretarius alta voce pronuntiavit: „Illmus ac revmus archiepiscopus Quitensis una cum episcopis in hoc sacro concilio congregatis decernunt, hosce reverendos viros in officiales huius sancti concilii eligendos esse et legitime iam electos, nempe: promotorem reverendum dñum dñum Iosephum M. Freile, canonicum magistralem ecclesiae metropolitanae; secretarios“ (etc., ut supra col. 428 D). Decreto vero iam promulgato, reverendus promotor exposuit, secundum ostiarium infirmitate laborare, proindeque eius loco diaconus Raphael Torres suffectus fuit.

Tunc revmum dominum archiepiscopum his verbis allocutus est promotor: „Illme ac revme domine, peto ut legantur decreta concilii Tridentini de professione fidei et residentia.“ Et illmi praesules responderunt: „Placet, legantur.“ Praedicta ergo decreta ab archidiacono ecclesiae metropolitanae dño dño Ioachim Tovar alta voce lecta sunt: De professione fidei [1], de residentia [2].

Exinde fidei professionem emisit primus revmus dominus archiepiscopus coram revmo domino episcopo Guayaquillensi, iuxta formam in pontificali praescriptam; deinde revmus dominus episcopus Guayaquillensis itemque reverendus dominus procurator revmi domini episcopi Conchensis praedictam professionem coram revmo domino archiepiscopo emiserunt. Ceteri tandem subsequentes revmum archidiaconum, qui formulam alta voce pronuntiavit, in manibus illmi archiepiscopi eamdem singillatim emiserunt fidei professionem, quae sic se habet: „Ego N. N. recipio, promitto, spondeo, profiteor, detestor, anathematizo, voveo et iuro, ut in his decretis et formula professionis fidei ex bulla modo lecta, singula singulis referendo. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei evangelia.“

Textus autem professionis fidei iuxta formam a sanctae memoriae Pio IV sancitam et ex mandato sacrae congregationis Concilii his actis inserendam huiusmodi est:

„Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum scripturas. Et ascendit in coelum, sedet ad dexteram

[1] Sess. XXV, cap. 2 bis, *de ref.*
[2] Sess. VI, cap. 1, *de ref.*, et sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*

Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare A vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi. [etc. vide Mansi, XLVII, 26.]

Tandem, revm̃us dn̄us archiepiscopus clerum ac populum solemniter benedicens, in aedes suas, sicut prius processerat, se recepit hora 2 pomeridiana.

Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.
Raphael M. Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

SESSIO SECUNDA.

Die 5 iulii, dominica VI post Pentecosten, in festo B praetiosissimi sanguinis domini nostri Iesu Christi, sessio secunda habita est.

Praeter recensitos in prima sessione reverendos viros, aderat in praesenti: reverendus dn̄us dn̄us Iosephus A. Piedra, canonicus honorarius, paroeciae Sancti-Sebastiani rector, venerandumque capitulum Conchense repraesentandi gratia apud concilium deputatus.

Missam de Spiritu sancto pontificalibus indutus, celebravit revm̃us dn̄us episcopus Guayaquillensis.

Post missam, sacrae synodi reverendus promotor professionem fidei ab iis concurrentibus fieri, qui antea non emiserant, postulavit; et iuxta postulatum revm̃us dn̄us archiepiscopus illico fieri constituit. Unde professionem huiusmodi emiserunt; reverendus dn̄us dn̄us Thomas A. Iturralde, metropolitanae ecclesiae doctoralis, et theologus concilii designatus; reverendus dn̄us dn̄us Iosephus A. Piedra, C canonicus honorarius Conchensis, et pro eius ecclesiae capitulo deputatus ad concilium missus; admodum reverendus pater fr. Thomas M. Larco, ordinis fratrum Praedicatorum visitator generalis, et theologus concilii nominatus; admodum reverendus pater fr. Ioseph Concetti, ordinis eremitarum Sancti Augustini commissarius generalis, et concilii itidem theologus assignatus; ac demum reverendi patres Franciscus X. Hernaez et Aloysius Segura, societatis Iesu, theologi etiam concilii designati.

Postea antiphonam *Propitius esto,* et psalmum *Deus venerunt* concinuit chorus; exinde evangelium *Designavit Dominus* cantatum est, et tandem hymnum *Veni creator* intonuit revm̃us dn̄us archiepiscopus, choro subsequente; ac demum admodum reverendus pater fr. Thomas M. Larco latino sermone concionem habuit synodo congruentem.

Quibus praemissis, revm̃us archiepiscopus allo- D cutionem *Venerabiles consacerdotes,* iuxta pontificale, coram adstantibus pronunciavit.

Tunc reverendus promotor, iuxta Tridentinum [1], iudices designari postulavit. Postulato autem annuentibus patribus, lectum fuit decretum iudicum designationem continens, quod n. 1 insignitum est.

Postea, ipse promotor publice pronuntiari petiit decreta de professione fidei, de sacramentis, ac de vita et honestate clericorum, quae quidem de mandato patrum statim lecta sunt. Huiusmodi sunt decreta n. 2, 3 et 4 contenta.

Deinde revm̃us dn̄us archiepiscopus patrum iuditium rogavit his verbis: „Placetne vobis, venerabiles fratres, haec quae lecta sunt decreta approbare?“ Et singuli responderunt. „Placet, approbamus.“

[1] Sess. XXV, cap. 10, *de ref.*

Posthaec, diem ad sequentem celebrandam sessionem designari petiit ipse promotor; et dominica proxima, VII scilicet post Pentecosten, a patribus designata est.

Tandem illm̃us ac revm̃us dn̄us archiepiscopus clerum ac populum solemniter benedixit, et hora 12 in archiepiscopalem aulam, clero de more ipsum comitante, regressus est.

Ioseph Maria, archiepiscopus Quitensis.
Raphael M. Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

SESSIO TERTIA.

Die 12 iulii, dominica VII post Pentecosten, coadunatis hora 10 matutina illm̃is ac revm̃is praelatis, caeterisque in sessione praecedenti connumeratis, sanctae synodi provincialis sessio tertia habita est; aderant insuper reverendus dn̄us dn̄us Iosephus Chica, generalis archidioeceseos vicarius ac provisor; itemque dn̄us dn̄us Emmanuel Bustamente, a supremo gubernio deputatus apud concilium nominatus.

Missam solemnem de Spiritu sancto celebravit reverendus dn̄us dn̄us Antonius Hidalgo, revm̃i episcopi Conchensis procurator, assistente pontificali ritu revm̃o dn̄o archiepiscopo.

Post missam, antiphonam *Exaudi nos* et psalmum *Salvum me fac* chorus cantavit, revm̃o dn̄o archiepiscopo orationes prosequente. Deinde evangelium *Si autem peccaverit in te* [1] ac deinceps hymnus *Veni creator* pro more cantatus est.

Tunc revm̃us dn̄us archiepiscopus allocutionem *Venerabiles consacerdotes* pronuntiavit. Postea sacrae synodi promotor postulavit, ut publice legerentur decreta de visitatione episcopali et de synodo dioecesana, de parochis ac de regula con- C sueta pro ecclesiae Aequatorianae cathedralibus prima viginti capita. Cui postulato annuentibus patribus, praedicta decreta lecta sunt et tandem iudicium patrum rogavit revm̃us dn̄us archiepiscopus his verbis: „Placetne vobis, venerabiles fratres, haec quae lecta sunt decreta approbare?“ Quibus singuli responderunt: „Placet, approbamus.“ Unde decreta approbata fuere quae n. 4 et 5 notata sunt; insuper, ex regula consueta, prima viginti capita.

Quibus peractis, benedictionem revm̃us dn̄us archiepiscopus adstantibus impertitus, hora 12 de templo in palatium, clero comitante, translatus est.

Ioseph Maria, archiepiscopus Quitensis.
Raphael Maria Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

SESSIO QUARTA.

Die 17 iulii anno 1863, in metropolitana ecclesia, hora 10, congregati sunt revm̃i patres et caeteri in superioribus sessionibus recensiti, ac celebrata est quarta sessio synodi provincialis.

Sacrum fecit pro defunctis dn̄us dn̄us Vicentius Daniel Pastor, theologalis ecclesiae Guayaquillensis, et pro eius capitulo deputatus apud concilium designatus. Missae adstitit revm̃us dn̄us archiepiscopus pontificali ritu.

Sacro finito, antiphona *Propitius esto;* psalmus *Deus venerunt,* evangelium *Designavit Dominus;* ac dein hymnus *Veni creator* de more cantatus est.

Deinde allocutio *Venerabiles* a revm̃o dn̄o archiepiscopo pronuntiata est.

Quibus praemissis, sacrae synodi promotor decreta ad quartam sessionem spectantia in publi-

[1] Matth. XVIII.

cum exhiberi postulavit, ac, praelatis revmis annuentibus, lecta sunt ex regula consueta pro cathedralibus a capite vigesimo primo subsequentia capita usque ad finem; itemque decretum de officiis divinis. Quae quidem omnia, ut moris est, cum „Placet, approbamus“ probata fuere.

Tandem revmus dñus archiepiscopus adstantes solemniter benedicens, sessionem quintam ad dominicam subsequentem indixit et in aedes suas se recepit dimidia supra duodecimam hora.

Ioseph Maria, archiepiscopus Quitensis.
Raphael Maria Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

SESSIO QUINTA ET ULTIMA.

Anno Domini 1863, die 19 iulii, dominica VIII post Pentecosten, hora 10 ante meridiem, in cathedrali ecclesia, coadunatis patribus et praedictis viris venerandis, habita est concilii provincialis quinta sessio.

Missam de Spiritu sancto pontificaliter celebravit revmus dñus episcopus Guayaquillensis.

Deinde antiphona *Exaudi nos;* psalmus *Salvum me fac;* itemque evangelium *Si peccaverit in te*[1] et tandem hymnus *Veni Creator* pro more concentus est. Postea revmus dñus archiepiscopus adstantes allocutus est, iuxta formulam *Venerabiles* in pontificali praescriptam.

Tum sacrae synodi promotor decreta omnia in superioribus sessionibus a concilio approbata iterum publicari per summa capita postulavit, insuper et decreta novissime condita ad verbum publice exhiberi; et postulato annuentibus patribus, lecti sunt tituli decretorum, nempe: 1. *de causarum iudicibus;* 2. *de professione fidei;* 3. *de sacramentis;* 4. *de vita et honestate clericorum;* 5. *de visitatione episcopali et synodo dioecesana;* 6. *de parochis;* 7. *de divinis officiis.*

Decreta vero novissime condita et integre ad verbum lecta huiusmodi sunt: 8. *de clero;* 9. *de monialibus;* 10. *de regularibus;* 11. *de sedendi ordine in praesenti concilio servato;* 12. *de antecedentibus conciliis Limanis et synodis dioecesanis Quitensibus;* 13. *de huius concilii decretis promulgandis et exequendis;* 14. *de subsequenti provinciali synodo celebrando;* 15. *de confirmatione singulorum decretorum in hoc concilio latorum apud sanctam sedem impetranda.*

His peractis, reverendus promotor instabat pro ipsorum decretorum approbatione et confirmatione, his verbis: „Revme pater, ego Iosephus Maria Freile, magistralis, huius sancti concilii promotor, peto ut decreta haec, quae lecta sunt, a patribus huius concilii approbentur et confirmentur ad ecclesiae catholicae augmentum.“ Tum revmus dominus archiepiscopus sententiam patrum exquirens, sic eos affatus est: „Placetne vobis, venerabiles fratres, haec quae lecta sunt decreta approbare et confirmare?“ Quibus singuli responderunt: „Placet, approbamus et confirmamus.“ Tunc secretarius decretum de approbatione et confirmatione alta voce legit: „Nos Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis, aliique patres in hoc sacro concilio adunati, decreta haec quae modo lecta sunt, approbamus et confirmamus“. Quibus dictis, praelati omnes post revmum dominum archiepiscopum ad altare accesserunt et decretis subscripserunt, simul cum secretariis et notario.

Postea reverendus promotor pro conclusione synodi institit, dicens: „Revme pater, ego Iosephus Maria, huius sancti concilii promotor, peto ut huic concilio provinciali finis iam fiat.“ Tunc revmus dominus archiepiscopus a ceteris praelatis sententiam rogavit: „Venerabiles fratres, placetne vobis ad Dei omnipotentis laudem huius concilii provincialis finem iam fieri?“ Et singuli responderunt: „Placet.“

Tunc secretarius decretum de conclusione synodi legit: „Nos Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis, aliique patres, qui huic concilio provinciali interfuimus, cum absoluta sint, quae pro temporis ratione agi gerique posse videbantur, cumque pastoralis cura nos [ad] ecclesiarum nostrarum status et pastorales vigilias revocet, propterea huic sancto concilio finem imponi censuimus.

Deinde revmus dominus archiepiscopus sacerdotes congregatos his verbis allocutus est: „Fratres dilectissimi et sacerdotes Domini cooperatores .....“ Dein, versus ad altare et mitra deposita, cantavit orationem: *Nulla est, Domine.* Et tandem revmus archiepiscopus acclamationes de more, choro alternante, cantavit: *Soli Deo.*

Post acclamationes, praelatis pluvialibus albis et ministris dalmaticis eiusdem coloris indutis, expositum est ssmum, et, hymno *Te Deum* in gratiarum actionem concento, iterum reservatum.

Tunc venerandi patres sibi mutuo pacem dederunt; dein revmus dominus archiepiscopus solemnem benedictionem more solito adstantibus impertitus est, et tandem in aedes suas veneranda capituli et cleri corona stipatus, hora 12 processit.

Unde concilium provinciale Quitense primum finitum est.

Ioseph Maria, archiepiscopus.
Raphael Maria Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

LITTERAE AD PIUM PAPAM IX, pontificem maximum.

Ssme pater.

Ubi primum concordatum, die 26 septembris 1862 inter apostolicam sedem et rempublicam Aequatorianam initum, inter huius reipublicae leges recensitum est, nationalis ecclesiae Aequatorianae episcopatus, archiepiscopus videlicet cum suffraganeis suis, libertatem pro tunc temporis ecclesiae nostrae concessam ad rem catholicam promovendam maxime congruere cernens, provinciale concilium indicere statuit, prout iam opportuno tempore sanctitatem vestram certiorem feci.

Concilium tandem ecclesiae Aequatorianae provinciale primum, multis tunc ex parte hominum a sententia nostra discrepantium, tunc ex parte naturae ob hiemis intemperiem congregationem repellentis difficultatibus et obstaculis superatis, in metropoli nostra Quitensi congregatum est. Ad cuius celebrationem nos, prout archiepiscopus Quitensis, deinde illmus ac revmus episcopus Guayaquillensis dominus dominus Iosephus Thomas Aguirre, itemque delegatus ab illmo ac revmo domino domino Remigio Stephano Toral, ecclesiae Conchensis episcopo et graves ob causas absente, dominus dominus Ioannes Antonius Hidalgo, ecclesiae metropolitanae thesaurarius, in unum convenimus et sessiones statim aperiendas censuimus.

Inchoatum igitur est concilium die 24 maii, dominica Pentecostes sacratissima, finisque impositus est die 19 iulii, dominica VIII Pentecostes eodem anno ineunte. In perbrevi autem huius concilii curriculo, variae fuerunt privatae congregationes, in quibus quaestiones multae ad concilium spectantes agitatae sunt, sessiones tamen publicae quinque solummodo habitae sunt, ubi haec praecipue sunt statuta. Primo, regula consueta ad uniformitatem et disciplinam in ecclesiis cathedralibus servandam. Secundo, decreta nonnulla ad ecclesiam Aequatorianam spectantia, quo-

[1] Matth. XVIII.

rum executio magis urgere videbatur. Tertio denique, preces quaedam ad sanctitatem vestram afferentur, ut aliquas gratias pro maiori ecclesiae bono nobis concedere velit. In fine autem concilii nostram ad sanctam apostolicam sedem adhaesionem publicam invenire est, simulque dolorem exprompsimus nostrum ob invidiam ac malignitatem hominum ecclesiam Dei his diebus crudeliter insectantium, et temporalem summi pontificis auctoritatem inique ac ferociter impugnantium. Haec autem omnia in actis autographis, quae in hac curia nostra asservantur, reperire est.

Nos autem, ut ordinationi eiusdem concilii et sacrorum canonum praescriptis obsecundemus, ad sanctitatem vestram rem integram referimus, ut concilium primum Quitense approbationem, si ita placitum fuerit, obtineat et maius robur habeat. Nam licet multa alia et quidem gravissima, quae ad nostram ecclesiam spectant, ob varias rationes silentio praetereunda hodie visa sint, praesules tamen ecclesiae Aequatorianae confidunt, se uberrimos fructus ex hoc concilio excerpturos, et multis malis remedium efficax adhibitum iri.

Ideo sanctitatem vestram, ut has preces nostras pro sua benignitate exaudire velit, et apostolicam benedictionem tum pastoribus ecclesiae Aequatorianae tum populo illis commisso impertiri dignetur, humiliter deprecamur.

Datum Quiti, XIV kalendas augusti 1863.

Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

REGULA CONSUETA

sive statuta a prima Quitensi provinciali synodo pro cathedralibus ecclesiis Aequatorianis confecta.

Aequatorianae reipublicae episcopi in hoc provinciali concilio congregati, facultate utentes, quam sacrum Tridentinum concilium [1] conciliis provincialibus tribuit, ut ordinent et disponant, quae ad debitum in divinis officiis regimen spectant, atque ea, quae ab omnibus ecclesiae ministris praestanda et exequenda sunt; in nulla re ab eius facultatis norma recedendo, et adstante metropolitanae ecclesiae capitulo ceterarumque cathedralium ecclesiarum procuratoribus, diligentissimo examine praemisso, inter nos convenimus in his, quae sequuntur, edendis statutis.

1. *De campanis.*

Ministri, quibus campanarum cura fuerit commissa, diligentem navabunt operam, ut tam ipsae, quam earum et linguae et chordae in bono statu semper conserventur; ut clausa maneat porta turris campanariae, nec aditus ad illam pateat nisi illis personis, qui officio funguntur illas opportuno tempore pulsandi.

Iuxta ecclesiarum nostrarum consuetudinem, ad matutini temporis officium diebus ordinariis convocandus erit populus per horae dimidiae spatium, et interea primo quadrante pulsabitur mediae magnitudinis campana, binis et binis ictibus aliqua mora interiectis, secundo autem quadrante parva campana eisdem ictibus frequentius repetitis. Huic autem campanarum pulsationi initium dabitur hora 7 cum dimidia, nec in ea cessabitur usque ad 8. Diebus autem solemnibus ter interponetur lentis illis ictibus crebra et festiva pulsatio, quam hispanice „repique“ appellamus.

Cum iam hora fuerit, in chorum convenietur ad recitandas horas primam et tertiam, quam conventualis missa consequetur, atque ea finita sexta et nona recitabitur. Celebrans et ministri e choro non descendent ad sacristiam ut sacra induant vestimenta, nisi tertiae recitatione penitus absoluta, nec sexta in choro incipietur, donec in illum non redierint, qui in missae celebratione ministraverant. Sonante in ecclesia campanula, quando celebrans dicit *Sanctus,* in campanaria turri parva campana pulsabitur, ad singulos ictus aliqua mora interposita, et ad sm̃i sacramenti elevationem triplici ictu campana maior quatietur.

Ad vespertini temporis officium, eisdem campanis eodemque quo dictum est modo pro matutini temporis officio, populus convocabitur: ictus incipient hora secunda cum dimidia, et cum tertia hora sonuerit, omnes ingredientur chorum ad recitandas vesperas et completorium; quibus absolutis, diei sequentis matutinum cum laudibus recitabitur ex speciali indulto apostolico. Quoties vesperae cum cantu recitantur, crebra illa et festiva, quam supra diximus, pulsatio tribus vicibus pariter fiet.

Diebus ieiunii, ad primam pulsabitur hora sexta et dimidia matutina, et omnes chorum ingredientur hora septima ad recitandam primam et tertiam et ad missam conventualem sancti illius diei celebrandam; hora vero octava pulsabitur usque ad dimidiam, ut in chorum conveniant ad sextam nonamque recitandam et ad decantandam feriae missam conventualem. Si vero ante prandium vesperae recitantur, statim post elevationem, in missa maiori parva campana pulsabitur sola, quae pulsatio ad finem usque sacri perdurabit; tunc vesperae recitantur, quae vero non incipient, priusquam celebrans cum ministris ad chorum ex sacristia, exutis sacris vestibus, redierit.

Die nativitatis Domini nostri, noctu campanae per horam pulsentur, a nona initium sumendo, hac tamen lege, ut primis tribus quadrantibus crebra et festiva pulsatio consuetis ictibus interponatur, postremo vero quadrante parva campana quatiatur, donec tandem, hora 10, matutinum recitetur.

Feria quarta in hebdomada maiori, populus ad tenebras convocabitur ab hora 4 usque ad 5 consueta campanarum pulsatione; feriis autem quinta et sexta, eadem hora eodemque temporis spatio, campanarum loco, signum fit ligno crepitaculo.

Cum sabbato hebdomadae maioris et pridie dominicae Pentecostes *Gloria* canitur, parvae simul et magnae campanae quatientur. Quod similiter et in coena Domini fit, dum *Gloria* itidem canitur; ab hac autem hora campanae omnes silent ad sabbatum usque, quo die ecclesiarum nulla, antequam cathedralis incipiat, signum campanis faciat.

Vespere ante diem cinerum et hora circiter 6, sanctae quadragesimae ieiunium fidelibus, graviter et intermittenter duplicatis campanae maioris ictibus, per dimidiam horam nuntiabitur. Haec quoque campana simili modo quatitur, cum dioecesanus vel aliquis episcoporum concionem ad populum habet. Cum primum episcopus solemni aliquo officio perfuncturus ecclesiam ingrediatur, campanae omnes pulsentur, quo tempore organum quoque, nisi pro defunctis sacrum fuerit, pulsetur.

Singulis diebus sub noctem, pro animabus purgatorii, consuetis ictibus patrioque more campanae quatientur; a qua hora usque ad sequentem diem, absque praelati venia, minime campanae pulsentur. Singulis quoque diebus, usitatis horis, et prout fert usus, ter signum angelicae salutationis detur.

Cum aliquis e vita discedit aut eius funera persolventur in ecclesia, lugubri illa et usitata pulsatione campanae quatiantur, hac tamen lege, ut feminis duo, viris tres, religiosis quatuor, clericis quinque campanarum clamores ante solemnem pulsationem praemittantur. In episcopi obitu centies campana maior pulsetur; mors autem capitularium

[1] Sess. XXIV, cap. 12, *de ref.*

dignitatum quinquaginta, simplicium canonicorum quadraginta ac praebendariorum viginti et quinque ictibus campanarum lugebitur.

Rogationes et litaniae maiores vespere, post angelicae salutationis signum, nuntientur ictu plegariae nomine nuncupato, quique sub processionis ingressum in ecclesiam et ex eadem egressum iterabitur.

2. *Quo ordine in chorum ingredi et ex eodem egredi oporteat.*

Ministri omnes, qui ad chorum tenentur, ad ipsum confluere debent, priusquam parvae campanae pulsatio terminetur. Ingressus in chorum duplex est, solemnis videlicet et non solemnis. Ille, qui in magnis solemnitatibus locum habet et processionaliter fit, regulis in caerimoniali episcoporum cap. 15, lib. 1, traditis ordinatur. Hic vero, qui in profestis et ordinariis diebus peragitur, hoc sequenti ordine procedit. Canonici sub chori ingressum profunda capitis inclinatione crucem, si adsit, adorabunt; ceteri, canonicatus dignitate non condecorati, genuflectere debent, licet sacramentum in tabernaculo non exstet. Hac adoratione peracta, quisque in proprium locum conscendet, postquam episcopum et chorum reverenter salutaverit; si vero episcopus non adeat chorum, tantum unica inclinatione salutet. Cum autem in proprios situs omnes pervenerint, genuflectere debent sicque permaneant, quoadusque, signo a praeside facto, resurgentes officium incipiant, *Pater noster* recitando facie ad altare conversa, etc.

Si aliquis ex iis, qui ad chorum adesse tenentur, in ipsum ingrediatur, dum missa solemnis vel officium peragitur, nemine salutato coram altari genibus flexis, brevem ad Deum precem fundat, deinde surgat atque altare episcopumque, si adest, et chorum profunda capitis demissione salutet, neque in proprium sedile pergat, priusquam ab illis vicissim salutatus fuerit. Si vero aliquis denuo in chorum ingrediatur, omnia ex praescriptis modo, excepta reverentia altari et choro peragenda, omittat. Illi autem, qui ex eodem cum ingrediente ordine sunt, quique inferiores gradus occupant, stantes tenentur ad socium vicissim consalutandum; illi vero, qui ad superiores ordines pertinent, hac lege non obligantur.

Si quis in chorum ingrederetur sub horarum initium, cum vel *Deus in adiutorium* vel *Gloria Patri* vel hymnus vel epistola vel evangelium recitatur, aut verbo, dum adhuc choro adstantes, vel stant, vel inclinati sive genibus flexis adorant, ipse similiter stans aut inclinatus aut genuflectens medio in ambitu reverenter exspectabit, donec praesentium aptitudo commutetur. Tum, peractis consuetis salutationibus, in propriam sedem conscendet.

Omnes, qui ad chorum pervenerint iam dicto versiculo *Gloria Patri* primi psalmi horarum vel invitatorii matutini, amittent distributiones illius horae ad quam sero pervenerunt. Item si ad missam pervenirent ultimo *Kyrie* dicto, illius missae distributionem pariter amittent. Similiter hebdomadarius, qui per se ipse sacrum non faceret, sed alteri illud committeret faciendum, illi cui committit duo solvet scutata.

Egressus e choro alius solemnis, alius non. Cum solemniter egrediuntur, illud ipsum observabitur, quod in solemni ingressu. Cum autem solemnis egressus non fit, antequam ii, qui in choro hinc inde assident, e subselliis recedant, se invicem salutabunt, atque egrediendo digniores praecedent, facta cruci ab unoquoque debita reverentia.

3. *De dispositionibus, quibus adesse oportet in choro.*

Hae dispositiones dupliciter spectari possunt, aliae interiores, exteriores aliae. Primae sunt puritas intentionis, attentio ac devotio. Puritas intentionis in eo consistit, quod qui in chorum venit, habeat intentionem illius actus religionis propter Dei tantum gloriam faciendi, absque ulla proprii lucri spe aut vana complacentia. Attentio consistit in applicatione animi ad id quod agitur, omni alia impertinenti cogitatione depulsa, quae animum ab illo religioso actu distrahere possit. Devotio parit in nobis interiorem illum gustum, quem in exercitiis sanctae religionis experimur, quoque regulariter carent ii, qui huiusmodi exercitiis animum moleste negligenterque applicare solent.

Exteriores autem dispositiones sunt: 1. gravitas ac modestia. Magna scilicet membrorum sensuumque compositio in choro observanda est. Ac proinde ab omnibus cavendum, quod animi levitatem, dissipationem, indifferentiam, mollitiem atque irreverentiam ostendere possit: exempli gratia ut si quis dormiret, rideret, colloqueretur, immodeste reclinaret brachia, caput vel corpus super subsellia.

2. Praevisio eorum quae agenda sunt. Haec in eo sita est, ut qui ad chorum pergit, antequam in eum ingrediatur, omnia quae in divinis officiis observanda erunt, diligenter praevideat disponatque. Haec praevisio magnopere est necessaria, ut negligentiae illae praecaveantur, quae multorum defectuum causa esse solent. Itaque antequam in chorum veniant, debet quisque suum officium praevidere, instructiones, quae ad illud spectant, legere, easque aliquo temporis intervallo, in quo se serio recolligat, memoriae quam diligenter committere. Hacque ratione re gesta, nihil erit imparatum, nihil quod bene non succedat.

Nemo in choro adstabit sine ornamento et convenienti vestitu, quem neque assumere neque relinquere in eodem cuiquam fas erit. Dum divina officia peraguntur, nemini ex saecularibus in chorum ingredi licebit, exceptis cantoribus aliisque ad servitium eiusdem necessariis. Canonici in suis subselliis permanebunt, eaque neque commutare neque alicui cedere poterunt, nisi forte ius haberet ibi assidendi, exempli gratia vicarius aliquis generalis aut capitularis, canonici alicuius cathedralis, atque alii id genus ecclesiastici.

Nullus praeterea per chorum cursitabit, vel eundo vel redeundo vel subsellium permutando. Neque poterit ullus, absque praesidis venia et sine urgente necessitate, de choro discedere. Praeses autem diligentem adhibebit curam, ut haec omnia observentur, et infractores privatione distributionis illius horae, in qua defecerint, punientur, et circa haec omnia praeses conscientiam suam gravari posse intelligat.

4. *De silentio.*

Cum ex observantia silentii ordo et pulchritudo cultus divini magna ex parte dependeat, in choro, dum officia divina celebrantur vel dicuntur, de nulla re vel negotio loqui liceat, sed omnes diligentem attentionem praestabunt atque id quod dicere vel facere congruit, animadvertant. Praeses autem magnam adhibebit curam, ut silentium servetur; quod si quis mandatum irritum fecerit, praeses signum faciet et annotatorem admonebit, ut in illa hora privatione distributionis notetur, idque absque ulla veniae spe ad effectum ducetur.

Nemo praeterea, dum dicitur officium divinum, poterit in choro legere vel scribere, neque licebit calculum vel computationem neque distributiones nec scripturam aliquam facere, uno annotatore excepto, causa appingendi defectus in choro commissos. Externorum autem nemini ad colloquendum cum aliquo ingredi chorum licebit.

Praeses item nemimem ex hoc in alterum chorum A transire, neque hac illac mandatum vel nuntium ab aliquo afferri, neque sedilia ab ullo mutari, hinc inde transeundo, permittet, immo neque potestatem faciet, ut aliquis privatim cum libro aut sine illo oret, sed omnes canere vel recitare debent, attentionem ceteris canentibus vel recitantibus diligenter praestantes, et uniformitatem sive in recitatione sive in cantu, tam in pausis quam in tono vocis servantes. Curabit tandem praeses, ut omnes in choro se bene gerant; secus inobedientes, iuxta eorum demeritum et qualitatem delicti, unius vel alterius horae distributionis privatione puniantur.

5. *Quando capitulares stare debeant in choro.*

Capitulares in choro stare debent ab initio cuiuslibet horae canonicae usque ad psalmum primum incipiendum; in nocturnis, a versiculo usque ad finem absolutionis et sequentis benedictionis; in lectionibus, B ab evangelii lectione usque ad initium homiliae; ad *Te Deum,* ab initio usque ad primum psalmum laudum incipiendum. Praeterea standum est ad capitula, hymnos et responsoria brevia, item ad *Benedictus, Magnificat* et *Nunc dimittis,* necnon ad symbolum *Quicumque* et ad orationes et preces quotidianas. In prima, standum est a *Pretiosa in conspectu* usque ad finem huius horae. Ad antiphonam Virginis finalem, stare debent capitulares tempore paschali, itemque diebus dominicis a primis vesperis usque ad completorium diei dominicae.

Cum autem officium exposito ssmo sacramento dici debeat, cuncti singulis in horis capite aperto stare debent. Si autem sedere oportuerit, eo quod matutinum sat longum esset, id capite aperto facient.

Standum erit praeterea, quando ad conspectum chori in aliquo altari missa celebratur, et elevatur ssmum sacramentum; licet per sacram rituum con- C gregationem declaratum fuerit, minime congruere, missam privatam celebrari ad conspectum chori, quando in eo divina celebrantur officia. Similiter stare debent capitulares, quoties ad eorum conspectum sacra communio ministratur. Quod spectat ad modum se tenendi in choro, tam in missa quam in officio solemni, rubricae missalis et caerimonialis stricte serventur.

6. *Quando genuflectendum erit in choro.*

Genuflectendum erit in choro ad orationem *Aperi Domine,* dum incipit officium, deinde in invitatorio ad illa verba *Venite adoremus et procidamus ante Deum,* item in hymno *Te Deum* ad versiculum *Te ergo quaesumus,* necnon ad strophas *Ave maris stella, Veni creator, O crux ave,* et, quando expositum fuerit ssmum sacramentum, ad *Tantum ergo* et *O salutaris hostia.* Praeterea genuflectendum est in D precibus ferialibus, in quibus solus hebdomadarius ad orationem dicendam stabit. Antiphonae pariter Virginis ad finem officii genibus flexis dicendae sunt, exceptis diebus in superiore capite expositis. Tandem ad finem completorii, dum dicitur *Pater, Ave* et *Credo,* omnes genuflectere debent, nec ullus stabit, donec signum a praeside factum fuerit. Quoad genuflexiones vero, tam in missa quam in officio solemni, serventur rubricae missalis et caerimonialis.

7. *Quando in choro sedendum erit.*

Sedendum est in choro, quando dicuntur psalmi, exceptis diebus in capite 5 expositis. Item sedendum, dum lectiones in matutino leguntur cum suis etiam responsoriis; insuper ad martyrologium in prima, et tandem dum prophetiae leguntur. Quod attinet ad missam et officium solemne, rubricae missalis et caerimonialis etiam serventur.

8. *Quando faciem ad altare convertere debeant.*

Capitulares in choro faciem ad altare convertere debent in primis ab initio officii, simul ac datum a praeside signum ad incipiendum, quousque ad *alleluia* vel *Laus tibi Domine* perveniatur; deinde facies versus altare defigenda est in hymnis, dum ii ad Deum vel ad beatissimam virginem Mariam referentur, id autem ad primam tantummodo stropham; insuper in minoribus horis, a capitulo ad finem usque horae; in ceteris vero horis, ad capitulum solummodo et orationem; item ad matutinum, facies ad altare vertenda in singulis nocturnis ad versiculum, *Pater noster,* ad absolutionem et ad primam benedictionem; denique in missa, quoties in choro capitulares stare debent. His autem exceptis casibus, semper in choro facie ad faciem sese mutuo convertere debent.

9. *Quando caput inclinari debeat.*

Capitulares caput ad altare maius inclinare B debent, quoties chorum ingrediuntur vel ab eo discedunt, item quoties ad medium chori causa lectiones legendi perveniunt, et lectis iam lectionibus caput etiam inclinabunt, antequam ad proprium locum revertantur, dum verba proferuntur *Tu autem Domine.* Qui autem canonicatus dignitate non gaudent, in casibus supradictis genuflectent. Caput insuper ab omnibus inclinabitur atque aperietur, quoties ssmum Iesu nomen vel Mariae virginis vel sancti, cuius officium fit, vel regnantis etiam pontificis pronuntiatur; quod pariter observandum erit semper ac dicitur *Gloria Patri.* Praeterea ad primam et completorium, caput inclinabitur ad *Confiteor* et *Misereatur;* lector denique, quando benedictionem accipit, caput erga hebdomadarium inclinabit. Tandem in missa, rubricae missalis serventur.

10. *De aperiendo et cooperiendo capite.*

Ex regula generali, caput birreto cooperient C omnes, qui choro intersunt, dum sedeant; quando vero stare debeant, tum capite aperto stabunt. Caput insuper aperient, in primis dum chorum ingrediuntur vel ab eo discedunt, vel quando ad altare maius reverentia fit, item dum ad psalmorum finem dicitur *Gloria Patri;* praeterea in missa, dum dicitur *Gloria* et *Credo,* ministri assistentes ad altare caput aperiant simul cum celebrante, si sedeant; si vero in ipso altari inveniantur, caput inclinent necnon quotiescumque nomen Iesu et Mariae ssmae, vel sancti cuius celebratur officium, exprimitur; denique, quoties pro lectionibus legendis benedictio impertitur ab hebdomadario.

11. *Observationes in capita praecedentia.*

Omnes in choro maximam uniformitatem in D caerimoniis servabunt itemque in officii recitatione et cantu: quare nemo stare vel sedere vel genuflectere poterit, nisi cum id in choro omnes praestiterint; quoad executionem vero, alter alterum nec praecedat nec subsequatur. Nemo insuper voce elatiori vel demissiori recitet vel canat, neque ceteros festinatione praecedat vel tarditate subsequatur. Quod si huiusmodi uniformitatem nonnullus servare non possit, curet ita recitare, ut ceteros non interrumpat neque perturbet. Ad hanc vero uniformitatem facilius obtinendam, curam alicui caerimoniarum magistro demandare oportebit, qui signum opportuno tempore faciat, cuique omnes submisse et diligenter obedire teneantur.

Cum singulae caerimoniae distincte peragi debeant, curabit magister: 1. ut omnes morulam in breviario Romano per asteriscum praescriptam faciant; 2. ut cum sedentes debeant immediate genuflectere, aut viceversa genuflexi sedere, id faciant

cum quadam moderatione et gravitate, videlicet primum assurgendo ac deinde genuflectendo vel sedendo; 3. quando sedere debeant et simul caput operire, prius sedeant et deinde caput operiant; cum e contra assurgere debeant et caput aperire, prius caput aperiant et deinceps assurgant; 4. quando in choro stari debet, rectus unusquisque super se sistat, quin corpus inclinet aut incurvet vel in subselliis sustentet seu quolibet alio modo indecenter recumbat; 5. officiorum divinorum tempore, nullus seu motus seu actio sive signum admitti debet, quod in his statutis non praescribatur. Quaelibet insuper singularitas vel affectatio in modo ambulandi, genuflectendi, agendi, sedendi, operiendi capitis vel aperiendi etc., quantum fieri potest, vitari debet.

Contra haec autem si quis peccaverit, praesidis correctione vel reprehensione punietur.

12. *De tempore quo officium cantari debet.*

Matutinum et laudes in solemnitatibus Nativitatis domini nostri Iesu Christi, Resurrectionis et Pentecostes integre cantantur. In festis vero corporis Christi, Ascensionis, necnon Nativitatis beatae Mariae virginis, Assumptionis et Conceptionis, itemque in festo Sanctorum omnium et sanctorum Petri et Pauli, invitatorium, hymni, lectiones, *Te Deum*, capitulum, *Benedictus* et oratio solummodo canentur. Insuper matutinum et laudes in triduo maioris hebdomadae integre cantabuntur. Quoad ceteros autem dies, quibus officium cantari debeat, consuetudo uniuscuiusque ecclesiae servetur.

Cantabitur etiam tertia diebus supradictis, itemque in singulis dominicis et quolibet festo de praecepto.

Vesperae autem canentur in singulis festis domini nostri Iesu Christi et beatae Mariae virginis, quotiescumque de praecepto sint, itemque in festo sanctorum apostolorum Petri et Pauli et omnium sanctorum, quod pariter fiet integro octavario corporis Christi.

Quotiescumque vesperis praelatus assistat vel missam pontificali cum solemnitate celebret, tum tertia, tum vesperae canentur; ea omnia stricte observando, quae iuxta caerimoniale episcoporum praescribuntur [1].

13. *De missa conventuali.*

Missa conventualis applicanda pro benefactoribus in genere, iuxta constitutionem sanctae memoriae Benedicti XIV *Cum semper oblatas*, singulis diebus solemniter celebratur, idque post tertiam horam communiter fit; in festo autem semiduplici et in feriis ordinariis dicitur missa post sextam, idemque fit in vigiliis sine ieiunio, prout in vigilia Ascensionis. In adventu vero, quadragesima, quatuor temporibus, etiamsi ssmae Trinitatis sint, necnon in vigiliis cum ieiunio, licet de festo duplici celebretur, missa de sancto post horam tertiam, de vigilia vero vel de feria post nonam dicitur. In die Nativitatis Domini tres missae canuntur: prima ad mediam noctem post matutinum, finem per *Te Deum* et orationem faciendo; secunda, prima luce post horam tertiam; [tertia] ad horam quae de more quotidiano est. Omnes autem qui ad chorum pertinent, ad trium missarum assistentiam tenentur, iuxta decretum sacrae congregationis rituum, die 30 martii 1824. In pervigilio Ascensionis Domini, tres itidem missae canentur, quarum prima de sancto post tertiam; secunda de vigilia post sextam; tertia denique de Rogatione post nonam canetur.

Quoad diversitatem coloris in tribus his supradictis sacris, itemque quoad orationes, serventur rubricae missalis.

[1] Lib. II, c. 1 et 8.

Missa votiva pro re gravi, si quae occurrat, post nonam celebrabitur.

Singulis annis, in ecclesia cathedrali, anniversaria dies electionis et consecrationis viventis episcopi celebrabitur, idque, iuxta ritum a caerimoniali episcoporum praescriptum [1], cum missa solemni fieri debet.

Tenentur praeterea omnes capitulares, et quidem stricte et sub poena annotationis in libro distributionum, ad assistentiam et solemnem celebrationem in duplici casu: 1. cum anniversarium defunctionis ultimi dioecesani defuncti celebratur: quod iuxta sacrae congregationis rituum decretum 27 martii 1824, et caerimoniale episcoporum lib. II, cap. 27, in ipsa die, qua anniversarium defunctionis expletur, praestari debet; 2. in anniversario seu commemoratione praedecessorum omnium dioecesanorum necnon capitularium omnium eius ecclesiae defunctorum, quod quidem in die aliqua non impedita post commemorationem omnium fidelium defunctorum celebrabitur [2].

In diebus, quibus episcopus pontificali ritu celebrat, tenetur hebdomadarius ad missam conventualem ante vel post pontificalem privatim dicendam, iuxta decretum sacrae congregationis rituum 12 novembris 1831.

Tandem, in missis pontificalibus, magister caerimoniarum summopere curabit, ut caerimoniale episcoporum quam maxime observetur [3].

14. *Quando ministri de choro exire debeant ad altare profecturi.*

Hora canonica finita, quae immediate missam praecedit, exibit de choro celebrans cum ministris, acolythis, sacristis et bidello cum pertica. Cum autem ad sacristiam pervenerint, celebrans et ministri manus lavabunt; sacristae autem cum acolythis ad induendum sacra vestimenta tam celebrantem quam ministros adiuvabunt. Silentium tamen profundum in sacristia ab omnibus servetur, et celebrans orationes pro singulis ornamentis in missali praescriptas recitet.

Cum celebrans et ministri iam sacris ornamentis induti fuerint, in media sacristia sistent et faciem ad crucifixum vel ad imaginem principalem convertant; omnes autem absque pileo stabunt, celebrans medius, diaconus ad dexteram et subdiaconus ad sinistram. Postea celebrans in thuribulum incensum mittit, acerram diacono ministrante. Tandem profunda ad crucem facta reverentia et capite operto, ad altare hoc ordine procedent: primus exibit bidellus, deinde thuriferarius, postea ceroferarii cum lucernis, deinceps subdiaconus, exinde diaconus et tandem sacerdos celebrans. Quod si pluviali indutus fuerit celebrans vel ad aspersionem vel ad quamlibet aliam sacram functionem, tunc medius inter ministros procedat, diacono ad dexteram et subdiacono ad laevam fimbriam pluvialis ad partem anteriorem levantibus ac manu tenentibus.

Curent tamen ministri, ne pilei neque conspicilla neque alia quaecumque super altari ponantur, ipsi vero librum in manibus minime habeant nec ad legendum neque ad aliquas alias preces recitandas, sed singuli ad id quod dicere vel facere hic et nunc oportet et ad id quod dicendum vel faciendum sit in officio suo diligenter attendant.

Missa finita, ministri recedent ex altari et eodem ordine, quo exierunt de sacristia, in illam iterum revertentur. Quod spectat ad missae caerimonias, rubricae missalis et caerimonialis stricte serventur.

Ad *Asperges* autem quod attinet, servetur decretum sacrae congregationis rituum pro ecclesia

[1] Lib. II, c. 35.

[2] *Caerimoniale episcoporum*, lib. II, cap. 7.

[3] Lib. II, c. 8.

Aequatoriana datum, videlicet, quod *Asperges* ab ipso celebrante simul cum ministris, diacono scilicet et subdiacono, fiat, nisi casus detur, in quo dignitas aliqua ecclesiae cathedralis missam loco episcopi celebret in diebus, quibus ipse episcopus de pontificali celebrare deberet. In hoc solummodo casu *Asperges* fiet ab aliquo sacerdote cum superpelliceo et stola ex colore eiusdem diei, duobus acolythis illi ministrantibus. Dum episcopus de pontificali celebrat, *Asperges* omittitur.

15. *De matutino ac laudibus.*

Hora statuta, capitularibus in choro congregatis, ut signum datum fuerit, adstantibus omnibus aperto capite, *Pater noster, Ave Maria* et *Credo* recitabitur secreto; quo persoluto, hebdomadarius, pollice ori admoto, *Domine labia mea aperies* elata voce pronuntiabit, cui cum chorus responderit, a fronte ad pectus se signo crucis muniens, *Deus in adiutorium* incipiet, et chorus usque *alleluia* vel *Laus tibi, Domine,* iuxta tempus, respondebit. Duo interea cantores sive capellani ad consuetum locum accedunt, et, genuflexione altari facta reverentiaque choro, cum eo alternis vocibus invitatorium incipiunt. Ex *Venite adoremus* ad *Ploremus* omnes genuflectent; inde ad primi psalmi versiculum primum stabunt; hinc donec psalmus *Pater noster* praecedens recitetur, capite cooperto sedebunt; tum enim omnibus, eo aperto, stantibus, cui lectio legenda sit, in medium chorum procedet, ac reverentia altari canonicisque facta, et primo quidem illam chori partem versus, qua hebdomadarius est, dein ad alteram, ac demum ad locum lectionis accedens, huic operam daturus, caput inclinabit atque ab hebdomadario stante benedictionem accipiet, quod et in omnibus benedictionibus tenendum est.

Lectiones praesertim in festis a canonicis leguntur, incipiendo a minoribus; sin autem canonicorum numerus id adimplere haud sufficiat, clericis ad chorum pertinentibus primae legendae erunt, atque ita, ut unusquisque unam lectionem legat. Cum officium tribus absolvitur lectionibus, primam unus ex canonicis, alteram aliquis ex dignitatibus, tertiam hebdomadarius leget. His perfectis atque omnibus aperto capite adstantibus, hebdomadarius *Te Deum* incipiet, atque itidem omnes genua flectent, cum *Te ergo quaesumus* pronuntiabitur.

Hymno finito, hebdomadarius laudibus initium daturus, se signans, *Deus in adiutorium* incipiet, cui omnes in choro usque ad primum primi psalmi versiculum stantes respondebunt, ex quo ad capitulum cooperti sedebunt; hinc aperto capite stabunt, donec officio finis imponatur. Antiphona autem beatae Virginis, praeter celebrantem orationem dicturum, ab omnibus flexis genibus recitabitur.

Cum episcopus adsit, vel matutinum canatur, episcoporum ritus stricte servabitur.

16. *De prima, tertia, sexta ac nona.*

Tum primae, tum ceteris horis omnes capitulares adesse tenentur; quapropter ordinem in breviario quoad primam praescriptum tenendo, memoriae nonnulla speciatim commendanda veniunt, nimirum symbolum *Quicumque* nonnisi omnibus aperto capite in choro stantibus recitandum; martyrologium in tempore et loco consueto omnibus stantibus legendum; in vesperis autem Domini Nativitatis, pluviali violaceo atque ea vocis modulatione, quae in Romano martyrologio praescribitur, solemniter canendum.

In recitatione tertiae ac nonae, idem ordo servabitur quoad modum dicendi hymnos, psalmos, capitula, responsoria etc. ac in prima et matutino; animadvertendum tamen missae ministris exire choro non licere, donec tertia aut hora missam praecedens absolvatur; quae canetur, si episcopus pontificio ritu sit sacra facturus, episcoporum caerimonialis praescriptiones accurate servando. Quibus in festis tertia cani oporteat, capitibus praecedentibus traditum est.

17. *De vesperis et completorio.*

Cum vesperis solemnibus praelatus adfuerit, ordo in episcoporum caerimoniali[1] praescriptus ad litteram tenendus est; si vero his abfuerit, quae tradita fuere, adimplebuntur[2]. In diebus profestis vesperae recitabuntur iuxta ritum in ceteris horis traditum quoad sedendum, standum, sese cooperiendum, genua flectendum etc.; quod et in completorio servabitur; at si praelatus interfuerit, caerimonialis praescripta[3] illos exequi oportet.

18. *De officio defunctorum.*

In vesperarum matutinique officio, quod in omnium fidelium vita functorum commemorationem quotannis recitatur, cum episcopus sacrum solemniter sit facturus, praescripta cap. 3, lib. II, de episcoporum caerimoniali servabuntur: id est, ut vesperae ac matutinum defunctorum pridie post secundas vesperas festi Omnium Sanctorum, completorium vero, uti praecipitur in laudato caerimonialis capite, recitentur. Ast, absente episcopo, prohibet sacra rituum congregatio, ne in Omnium Sanctorum festo matutinum defunctorum canatur, ac praecipit, ut in ipso commemorationis die dicatur, quod ex hoc praecepto fieri debet.

In obitu praelati vel alicuius ex capitularibus, eius exequias capitulum et gratis et maxima, qua possit, solemnitate exequetur; ac praeterea unusquisque capitularium pro defuncto sive praelato sive capitulari tres missas celebrare tenetur, ad hoc et praelatus pro unoquoque ex capitularibus adigitur. Loci assignatio, in quo praelatus contumulandus sit, ipsius arbitrio permittitur; quod ni fecerit, id capitulum praestabit, locum huiusmodi dignitati consentaneum deputando.

Quando infra octavam Omnium Sanctorum nihil obstet, capitulum missam cum nocturno pro praelatorum capitulariumque defunctorum animabus gratis canet. Et cum praelatus vel capitularis aliquis in tanta decesserit egestate, ut eius funeris sumptus suppeditare nequeat, tum haec expensa praelato vel capitularibus vivis sustinenda erit. In omnibus sacris, quae praelatus et capitulares toto anno facient, in utroque *Memento* praelatos capitularesque tum vivos, tum mortuos in memoriam revocandos curabunt.

19. *De processionibus.*

Omnes capitulares, sub adnotationis poena, omnibus processionibus ab ecclesiae cathedralis capitulo ductis adesse iubentur; in eis, ornamentis episcoporum caerimoniali praescriptis uti oportet. Ab eo qui eis defuerit, ad episcopi arbitrium poena sumenda est.

Processionibus ssm̃i atque aliis generalibus, quas praelatus decreverit, parochi, cathedralis rectores cum suis crucibus interesse debent, et illis peractis, [cum] eisdem unusquisque ad propriam ecclesiam reverti.

20. *De praesidis officio.*

Praeses in choro atque in capitularibus officiis conveniendo primus erit, ut omnia pro ordine ac tempore recte fiant. Eius est in primis curare, ut missae, praesertim conventuales ac praescriptae,

[1] Lib. II, c. 1-2. [2] Lib. II, c. 3. [3] Lib. II, c. 4.

tempore consentaneo dicantur, atque in eos animadvertere, qui haec adimplere negligant.

Ad illum etiam spectat in ecclesia, praecipue autem in altaribus, in choro ac subselliis per aedituos ac famulos munditiem facere; necnon et operam dare, ut semper in labris aqua benedicta praebeatur, atque ut haec singulis dominicis benedicatur. Primus choro adfuturus, ut fiat silentium curabit ac ritus ab ingredientibus serventur; ut unusquisque proprio muneri satisfaciat tum in choro, tum in ecclesia, cum in ceteris partibus, in quibus capitulum sua munera sit exequuturum, quin in cuiuspiam locum alium suffici patiatur.

Cum ad rectam chori administrationem conferat plurimum silentium, in eius observantia praecipuam adhibebit curam; hinc si quisquam semel hoc infringat, primum eum admonebit, sin vero secundo, illum a notario inscribi iubebit, ut illius horae fructu privetur.

Nemini aut in choro se tenendi absque congruo habitu ac tonsura, aut ex eo, nisi ad cava loca, exeundi copiam faciet. Ipsi inhibendum est, ne quis in summo altari missam privatam celebret praeter praelatum et capitulares in sacris solemnibus, ac praelatos regulares, cum ex aliquo rationis momento id episcopus permittat. Omnis denique ecclesiae ordo atque administratio, tam formalis quam materialis, eius sollicitudini relinquitur.

21. *De scholae praefecti munere.*

Scholae praefecto incumbit, ne diaconus et subdiaconus epistolam atque evangelium nisi parati canant, vigilare. Eamdem curam adhibebit erga illos, qui matutinum, martyrologium ac prophetias in choro lecturi sunt, uti omnia recte dicantur ac pronuntientur; cum vero lector in aliquem errorem delabatur, a nemine nisi ab scholae praefecto vel ab eo, qui illius absentis personam gerit, corrigetur. Praeterea clericos linguam latinam iure docendi gaudet.

22. *De munere praecentoris.*

Munus praecentoris in choro vel illius vices gerentis, in officii ac missae maioris cantum moderando atque in illum una cum cantoribus et chori iuvenibus imperitis modulando, generatim continetur. Eius est cantum pro festo ac solemnitate temperare, quin aliquis illum immutare valeat, nisi praesidens, admonendo praecentorem, illum elatiori vel submissiori voce, festinantius aut lentius, uti deceat, edi iubeat. Cum ei aliquid modulandum sit, nunquam hoc ex sua sede, sed ex medio choro, praestabit. Si chorum deserere ei aliquamdiu contigerit, personam idoneam in suum locum substituet. Omnium librorum ad chori cantum pertinentium geret curam, atque ipse iuvenes operam choro praestituros cantu instruet. In choro, qui praecentore careat, subpraecentorem constituet. Ad illum attinet satagere, ut musicae et cantui addicti opportune adsint ac sua munera expleant.

23. *De officio cantorum.*

Cantores in omnibus missis conventualibus ad organum canere constringuntur, in festis autem, tertiae, vesperis, matutino solemni ac missae maiori interesse debent, in Nativitate, Paschate resurrectionis et Pentecoste, toti officio matutini ac missae; in festo corporis Domini, in octavario atque illius processionibus, ssmi sacramenti expositione, in 40 horis atque in hebdomada maiore, illis omnibus aderunt officiis, in queis cantorum opera requiratur. Denique canent in omnibus functionibus, in quibus hoc consuetudo praescripserit, quin pro eis aliquam mercedem, praeter stipendium, exigere possint.

Cantores in missis et officiis ecclesiasticis alia canere, quam ab ecclesia iussa aut permissa, prohibentur, et in eis melos et gravitas cantibus sacris consentanea servabuntur.

24. *De organistae officio.*

Organista suum munus explebit in omnibus missis conventualibus totius anni organum pulsando, dominicis ac feriis adventus et quadragesimae exceptis, in quibus organum interdicitur, praeter tertiam dominicam adventus *Gaudete* appellatam, et quartam quadragesimae *Laetare* dictam, sed in eis illo uti tantum in missa permittitur; queis accedunt feria quinta in coena Domini, in qua ad *Gloria in excelsis* pulsatur, et in missa ac vesperis sabbati hebdomadae maioris. In festis vero, quae in adventu et quadragesima celebrantur, tum in missa, cum in vesperis ac tertia, si hae canantur, ad organum fiet.

Quoties episcopus solemniter sacra facturus vel missae solemnibus in festis adfuturus, ecclesiam ingrediatur, organo accipietur, quod et ipso egrediente, pulsabitur. Hoc etiam locum habebit, cum delegatus apostolicus, cardinalis vel episcoporum aliquis, cui dioecesanus honorem praestitum voluerit, ingrediatur, ac tamdiu organum pulsabitur, quamdiu illorum perseveret oratio ac divina officia incipiantur. In matutini et vesperarum officio, si haec solemniter canantur, organo perficientur, caerimonialis episcopalis lib. 1, cap. 28, praescripta servando. Ceterae horae canonicae, ut in choro sine organo recitentur, consuetudo tenenda, a qua nihilominus excipientur hora tertia, quae omnibus dominicis atque anni festis canitur (praeter illas adventus et quadragesimae dominicas, in queis organum inhibetur); cantus ante missam pontificalem editi, dum episcopus paramenta accipit et in missae praeparationem recitat, iuxta praescripta in caerimonialis capite laudato cum animadversione ibi annexa, in quibus organum pulsatur. Missa solemnis (si symbolum excipiatur, intelligibiliter canendum) fere integra ad organum cantabitur.

Organistae magnopere cavendum est, ne alii cantus (maxime lubrici ac profani) edantur, quam ad proprium officium pertinentes, ac ne in harmonia sive vocis sive organi ad pietatis devotionisque augmentum instituta, quidquam levitatem lasciviamque redolens immisceatur; sed omnes pii et intelligibiles esse debent, ne audientium animos a rerum divinarum contemplatione avertant.

In missis atque officiis defunctorum alio cantu uti, quam Gregoriano firmo ac gravi, prohibetur, quod et in officiis nocturnis tridui hebdomadae maioris servabitur.

25. *De adolescentibus choro assistentibus.*

In cathedrali ecclesia nonnulli debent esse adolescentes choro inservientes, quos et fovere et in propria eorumdem disciplina instituere eadem ecclesia, dummodo necessitas ferat, curabit. Debent isti cantum discere, latinae grammaticae praeceptis studiose incumbere, ceterisque ad proprium munus pertinentibus quam plurimum eruditos esse oportet. Semper ac in ecclesia per singulos dies divina fiant officia, vel in altari vel in choro, cuncti, et inter omnes primi, ad uniuscuiusque munera obeunda adesse tenentur. Praesidis ac praebendatorum mandatis religiose obediant, quibuscum reverenter, modeste ac aperto capite agent, omnia, quae ab ipsis fuerint praecepta, libenter et quam primum adimplendo. Sacris privatis devote ministrabunt, et undecumque sit capitulum, ipsum proprii muneris exercendi causa prosequantur. Minores ordines, ut

exerceant suum ministerium, omnes accipiant; si vero nonnulli aliquando in obligationibus segniter se gerant aut ab ipsis abhorreant, poenam a praeside impositam sufferre teneantur.

26. *De bidello.*

Bidellus valde diluculo debet ingredi ecclesiam ibique curet, ne quid indecorum accidat; tumultus vitet, inquietudines caveat, loquaces cohibeat et inter sacrificandum vel orandum ecclesiasticis et saecularibus libere per templum vagare non permittat. Eiusdem erit muneris, neminem saecularium in presbyterio praesentem, nec ad altaria pronum aut ad eorum ambitum genuflexum, nec multo minus in confessionalibus sedentem aut in pulpito adstantem, ullo modo pati.

Cum hebdomadarius ex choro ad sacristiam causa celebrandi missam maiorem pergat, bidellus praeire eum debet, manu sceptrum gestando; idem faciat dum subdiaconus ad epistolam et diaconus ad evangelium canendum accedant, et similiter dum ad chorum veniunt et redeunt, ut fiat incensatio, paxque adstantibus detur; dum vero celebrans vestitus ad altare accedit aut ad sacristiam venit et in chorum pergit, bidellus ante eum incedat et sistat ad facistolium, ubi ad chorum pervenerit; ceterum dum sacrificatur, debet esse ante altare super gradus presbyterii.

Singulis diebus praesens erit, dum sacrificatur solemniter, fiuntque officia divina eadem solemnitate, tum matutino tum vespertino tempore, queis sacris rebus honesto dignoque habitu adesse curabit. Comitetur capitulum, quotiescumque integrum procedat, idemque congreget, cum sibi a praeside fuerit praeceptum, ipse vero permaneat forinsecus ad ianuam aulae capitularis, dum considunt capitulares de suis rebus agentes, et magnopere curet, ne quis absque permissione ingrediatur aulam aut aliquid de his, quae interius agitantur, curiose intelligat; his peractis sessionibus, poterit loco excedere iussu praesidis, cui his in rebus debet obsecundare. Si in aliqua re segniter agat, aut munus omnino non adimpleret, poenam a praeside sibi iniunctam subeat. Si aegritudine corripiatur, praesidem moneat.

27. *De his, qui sacristiae inserviunt.*

Praeter canonicum thesaurarium ecclesiae cathedralis, cuius est sacristiae et ecclesiae rebus prospicere, erunt etiam et sacristanus maior aliique duo vel tres minores, qui postremi res sibi in sacristia commissas immediate diligenterque curare debent, scilicet ornamenta omnia, vasa, libros, lampades, candelabra, thuribula, aquae benedictae fontes et cetera omnia, quae ad ecclesiam pertineant. Altaria nitore splendeant ornatuque iuxta dierum festorum diversorum diversum morem, et altarium lintea et palliola opportune aliis permutent. Singulis hebdomadis, bis ecclesiam et sacella verrant, tapeta pulvere ac cera foedata mundent; idem faciant cum ampullis, candelabris et thuribulis sacris celebrandis ornamenta praeparent, quaeque praebendatis deservire debent, nemo sibi arripiat. Peracto missae sacrificio ornamenta apte composita in loco designato reverenter collocabunt. Diu noctuque duae vel tres lampades, iuxta ecclesiae cuiusque consuetudinem, constanter ardere debent. Ipsis maxime commendatur, ut ad sacrificandum vinum, aquam hostiamque decenter adhibeant; hostias vero renovent semel in unaquaque hebdomada, easque nitidas, albas et tenues quam maxima diligentia conficiant. In sacristia erunt lavacra, ut sacerdotes manus emundent; vasa igitur, aqua et linteola erunt munda, et munditiei causa frequenter renovata.

Loco apte disposito ac separato aqua diebus dominicis benedicta reverenter asservabitur, unde ad aspersiones et ad pilas adimplendas, quae mundae esse debent, assumetur.

Semper ac thuribulo uti necessum sit, ignem in eo ponant et thus tritum offerant, quod aliis aromatibus, dummodo sit in parva quantitate, permisceri poterit. Lumina cerea opportune erunt in altaribus, dum aliquod in ipsis officium perfici oporteat; in altari maiori cereorum numerus sex esse debet pondere librae unius; ex his vel quatuor, vel omnes ardere iuxta solemnitatem debent, queis aliud itidem cereum lumen addendum erit, cum episcopus dioecesanus, et quidem ille solus, solemniter celebret; ceteris in altaribus, ut missae privatim sacrificium peragatur, cereorum tantum duo ardebunt dimidiae librae pondere, tertium etiam cereum lumen in unoquoque altari ponatur, ut elevato sacrae eucharistiae sacramento ardeat.

In omnibus festis diebus, pallia altarium mutari debent ante primarum vesperarum tempus, iuxta unicuique diei festo assignatum colorem, quae non debent iterum aliis permutari, quoad usque secundae vesperae et completae perficiantur.

Sacristani ecclesiae ianuas aperiant valde mane, peractisque officiis iterum easdem claudant, nec unquam noctu patefactas habere eisdem licebit; id ipsum praestent in choro et sacellis.

Sacristia debet esse munda et decenter composita, mensam a pulvere mundent, antequam ornamenta superponant; idem faciant in altaribus, confessionalibus et sedilibus tum chori, tum ecclesiae.

In sacristiam ingredi volentibus non consentiant, si sint saeculares, nec otiose immorari in ea sacerdotes patiantur; sic enim, vanis colloquiis exclusis, silentium servabitur; item haudquaquam ferant quemcumque tabacci fumum ex ore in hunc locum proiicere.

Dum ad festum aliquod celebrandum ecclesiam ornari videatur necessarium, oeconomus assignabit aliquos, qui opere et auxilio sacristas adiuvent, templum mundando et ea omnia, quae necessaria iudicentur, ordinando etc., etc.

Nullus, sit vel non sit sacristanus, poterit aliquid ad altare adducere aut ex ipso educere, nisi sit de praescripto more vestitus.

Nullo etiam pacto res ecclesiasticis propria auctoritate vel cuiuscumque rogatu, praeter episcopi mandatum, mutuo dare aut ad tempus offerre cuiquam poterunt. Tale praeceptum ipsis imponitur sub pecuniaria poena a praeside exigenda.

Sacristani gravantur obligatione conservandi ea omnia, quae ad ecclesiam pertinent; itaque si aliqua res aut amittatur aut omnino dispareat, eiusdem valorem dare tenentur. Secum ferant semper munditiem et in vestibus nitorem, bonisque erunt moribus et frequenter sacramentorum gratiam participabunt. Ut ea habeantur, quae ad divinum cultum necessaria arbitrentur, praemonere debent oeconomum ecclesiae, cuius est his necessitatibus satisfacere.

Sacristanus maior, ut eo magis sacrae eucharistiae, sancto oleo, purificatoriorum munditiei, corporalium nitori sacrisque vasis possit consulere, erit sacerdos. Ipse ceterorum sacristarum et inferiorum ministrorum ecclesiae princeps habendus et caput, quapropter omnes et obsequium et reverentiam praestare ipsi debent eiusdemque mandatis obtemperare. Toto matutino tempore, erit praesens in ecclesia. Ipse scripto accipere debet ornamenta, res aureas et argenteas et cetera omnia, quae canonicus thesaurarius sub eius cura et diligentia

apposuerit; singulis labentibus annis, hi duo capitulum doceant de statu omnium rerum sibi traditarum simulque de ipsarum augmento referant vel, si quae fuerit, diminutione. Uno verbo, rerum omnium ad ecclesiasticos usus pertinentium curam sibi incumbere intelligat.

28. *De munere thesaurarii.*

Ad thesaurarium ecclesiae ob suam institutionem spectat paramenta, supellectilem et quaecumque ad ecclesiam pertinent, servare et custodire. Proindeque ad eius munus spectat sacristas monere, praecipere, urgere in omnibus, quae ad sacristiam pertinent, illos instando, ut ornamenta cum omni munditie ac nitore praeparentur et diligenti cura ac custodia conserventur. Est etiam muneris eius, ecclesiae de rebus omnibus necessariis providere et expensas facere in ornamentis ceterisque ad ecclesiam spectantibus comparandis.

29. *De oeconomi munere.*

Ad oeconomum spectat reditus omnes ecclesiae colligere, et non solum eos, qui ad fabricam pertinent, sed census etiam, eleemosynas ceteraque ad ecclesiam quocumque modo pertinentia. Expensae etiam necessariae ad cultum et ad reparandam ecclesiam ad munus oeconomi attinent. Ad haec autem recte praestanda, librum oeconomus habeat, in quo dati et accepti ratio constet, omnibus adiectis circumstantiis, scilicet obiecto, die, mense, anno ceterisque ad maiorem claritatem et intelligentiam congruentibus.

Oeconomus ecclesiam frequenter adeat, ut per se ipsum de necessitatibus occurrentibus certior fiat eisque opportune providere possit, sive de templi reparatione agatur, sive de ceteris ad ecclesiam necessariis. Diligenter praeterea curet, ut ad missas celebrandas cera, incensum, itemque vinum et farina ad oblata conficienda, sint pura et bona. Solers tamen sit, ne in his expendendis aliqua profusio fiat; ideo sacristae haec omnia non sine mensura et ratione reddenda ab oeconomo tradantur. Specialem praesertim curam adhibebit, ut ornamenta reparentur, ita ut detrita, immunda et abiecta minime sint.

Dum vero festum aliquod solemne celebrandum sit, oeconomus ad ecclesiam praeparandam simul cum sacristis concurret cunctaque ad eam ornandam necessaria ministrabit; sumptus autem huiusmodi omnesque expensae communes et ordinariae ex fabricae reditibus fiant. Quando autem magnos et extraordinarios sumptus fieri opus sit, ii non sine facultate praesidis et capituli fiant; tunc autem documento expensarum exponet oeconomus, ut de illis rationem reddat, et sumptus in libro comprobentur.

Oeconomus autem antequam huic muneri praeficiatur, cautionem firmam et ab episcopo simul cum capitulo approbatam praestabit, et quotannis, adhibitis documentis, rationem dati et accepti circa ecclesiae reditus et sumptus reddet.

Ad episcopum tamen spectat oeconomum seligere et nominare, postquam a capitulo propositus fuerit. Oeconomus vero quoad inversionem redituum sub immediata thesaurarii dependentia constituitur, et expensae absque eius consulto minime fiant.

30. *De caerimoniarum magistro.*

Ad officia altaris et chori dirigenda itemque ad omnia, quae in ecclesia cathedrali ad celebrationem et solemnitatem festorum spectant, caerimoniarum magister erit, qui ex gremio ecclesiae sacerdos sit. Is autem statura et vultu congruenti praeditus sit oportet, itemque scientia et moribus ornatus atque in sacra liturgia bene versatus.

Caerimoniarum magister erga personam episcopi praecipue sollicitus sit, necnon erga ceteros in dignitate constitutos, eritque promptus ad eis inserviendum, et ea quae agenda sunt opportune eis significandum. Quando autem officia solemniori ritu atque apparatu celebranda sint, ea omnia, quae ad celebrationem spectant, antecedenter disponere atque ordinare curabit, videlicet ecclesiam, altare, abacum (vulgo *credencia*), thronum ac subsellium episcopale, sedilia insuper canonicorum ac magistratuum, ceteraque ad celebrationem necessaria, prout sunt vestes, ornamenta, vasa sacra, itemque candelabra, candelas super altare aliaque utensilia, ita ut omnia iuxta rubricam ab ecclesia praescriptam rite disposita ac praeparata sint. Quod si id recte non praestiterit caerimoniarum magister, ei defectus vel error imputetur, et a praeside iuxta eumdem errorem mulctetur.

Ad munus suum perfectius obeundum, poterit caerimoniarum magister aliquem adiutorem sibi adiungere, dummodo clericus sit atque aliquo ordine sacro munitus. Eius autem cura specialis erit sacerdoti celebranti eiusque ministris inservire. Ambo tamen, antequam officia divina initium sumpserint, in his, quae facere quemque oportet, concordi animo conveniant, ministeria altaris sibi invicem distribuendo, ut in sacris solemnitatibus unanimiter procedant. Si tamen alteruter errorem nonnullum commiserit, alter cum modestia suppleat et erratum reparet, ne ipsi ab alio notentur et reprehendantur.

Eorum autem habitus honestus sit et clericalis, et, si commode fieri potest, coloris violacei sit vestis talaris, super quam cottam induent aut superpelliceum, quod nitidissimum praecipue erit, dum officia sacra celebrantur. Ad magistrum caerimoniarum spectat, iuxta cap. 5, lib. 1 caerimonialis, praesertim ubi non est magister chori, curam adhibere, ne in choro privata colloquia, risus aut quid incongruum vel minus honestum sit, quod sacra officia perturbet; item curam ponet diligentem, ne ullus in choro dormiat, scribat, legat vel librum aliquem, neque breviarium ipsum aut diurnum ad horas vel alias preces privatim recitandas, manu teneat, sed ut eas alta voce simul cum choro cantent vel dicant; librumque tunc solum eis liceat in manibus habere. Curet praeterea, ne ullus in choro aliquid agat, quod ab actionibus ceterorum discrepet, prout sedere aut genuflectere, cum ceteri non sedent neque genuflectunt, sed ut omnes ritu uniformi, attente, devote ac reverenter ad officia divina assistere curent, ita ut eorum corda in divinis contemplandis solummodo occupari videantur. Tandem magister caerimoniarum silentium praecipue quam diligentissime servari curabit.

Ad munus autem suum sine ulla offensione obeundum, episcopus tum canonicos, tum ceteros ad chorum spectantes admoneat oportet, ut in his, quae ad cultum divinum spectant, magistro caerimoniarum sine ulla resistentia obediant, neque voci solummodo eius, sed cuilibet indicio parere teneantur.

Cetera vero, quae ad magistri caerimoniarum munus spectant, veluti: episcopo inservire dum celebrat vel ordinationes facit aut aras consecrat, itemque thuribulum ad altare vel ad episcopum deferre, diaconum, subdiaconum aliosque ministros et acolythos ducere, necnon silentium in ecclesia inter celebrandum imponere, in caerimoniali episcoporum suis respectivis locis invenientur.

Ut autem magistri caerimoniarum congruenti sustentationi et indumento prospiciatur, itemque ut studio sacrae liturgiae suoque muneri adimplendo

vacare possit, curabit episcopus, ut illi stipendium certum ac competens assignetur, nonnullaque adscribantur extraordinaria emolumenta, necnon privilegiis ac praerogativis ipse decoretur, ut prompte et alacriter munera sua obire, auctores relegere et congruenti librorum liturgicorum copia se instruere possit, exempli gratia: pontificale Romanum, caerimoniale episcoporum, mysteria missae ab Innocentio III edita, rationale divinorum officiorum, Durandus de ritibus ecclesiasticis, decreta authentica sacrae congregationis a Gardellini collecta, aliique id genus auctores tam veteres quam recentiores de divinis officiis tractantes, quorum ope magister caerimoniarum in re liturgica peritissimus evadat et de suo agendi modo rationem reddere sciat.

Spectat tandem ad caerimoniarum magistrum calendarium, ad officium divinum in tota dioecesi recitandum, post approbationem ordinarii, edere et publicare; stipendium proinde illi pro singulis calendariis, iuxta taxam ab episcopo assignatam, adscribi congruentissimum est. Pertinet demum ad magistrum caerimoniarum, ubi id consuetudo fert, oblatio in die parasceves facta, iuxta declarationem sacrae congregationis rituum, die 29 novembris 1603.

31. *De officiis in genere illorum qui sunt praebenda donati.*

Decanus primum tenet locum post episcopalem dignitatem. Ipsius proprium est curam habere divini officii ac in id incumbere, quod ad cultum ecclesiae spectat, tum in choro, tum in altari, in processionibus, in capitulo ac in qualicumque ipsius ecclesiae et capituli congregatione, ut sacra officia ad amussim decenter peragantur cum silentio, modestia ac illa devotione, quae istorum propria est. Praeterea ad decanum pertinet veniam dare illis, qui iusta de causa absunt e choro; attamen necesse est, ut patefaciant motiva, quorum causa licentia petatur ac concedatur, quae quidem motiva illa esse debent, quae in iure praescribuntur.

Archidiaconus, ratione sui officii, oportet examinet illos, qui ad ordines sunt promovendi, ministret praelato, cum ordines conferat; civitatem dioecesimque visitet, cum praeceptum habeat a suo praelato, ac tandem illa omnia exerceat, quae ex communi iure ad illum spectant. Insuper praeditus sit oportet laurea seu gradu in aliquo athenaeo, saltem gradu baccalaurei in aliquo iurium vel theologia.

Psaltes (vulgo *chantre*) sui muneris ratione dirigat necesse est concentum musicum in choro, ac in ordinem disponat, emendetque omne id quod ad divinorum officiorum cantum spectat et attinet. Quapropter in compertum habeat necesse est notas musicales, ac saltem in cantu Gregoriano sit instructus.

Magister scholarum tenetur vel per se vel per alios idoneos iudicio episcopi selectos, grammaticam latinam docere non tantum clericos, verum etiam ecclesiae servientes omnesque dioecesanos, ipsam addiscere quaerentes. Sit laurea donatus conveniens est in theologia vel in aliquo iurium vel artibus in publico aliquo gymnasio.

Thesauri custos (vulgo *tesorero*) asservare tenetur sacerdotales vestes, supellectilem reliquaque ecclesiae utensilia, necnon curam de sumptibus habere, qui ad constructionem impenduntur, deque omni re cultui divino necessaria.

Theologus ratione sui officii obligationem contrahit, iuxta sacros canones et constitutionem sanctae memoriae Benedicti XIII *Pastoralis officii,* sacram scripturam clero et populo explicandi, necnon scholasticam theologiam docendi. Canonicus munere theologi qui fungitur, inter praesentes in choro cen-

setur distributiones aliaque emolumenta lucrifacit, pro ea die, qua publice legit. Necesse est sit in theologia laureatus.

Poenitentiarius, propter officium quod est sibi commissum, praefectus est, ut fidelibus in cathedrali ecclesia poenitentiae sacramentum administret, et cum fidelium confessiones excipiat, praesens censetur in choro, distributiones ac humationum eleemosynas vere lucrifacit. In theologia iureve canonico laurea sit donatus oportet.

Doctoralis actor est ecclesiae causarum; sui muneris proprium est ipsi patrocinari in omnibus suis negotiis litigiisve. De omnibus negotiis ad ecclesiam cathedralem spectantibus tenetur, verbis vel scripto, quid sentiat, patefacere. Dum hoc fungitur munere, a choro eximitur, et quidem quatuor diebus, si scriptis suam declarat petitionem, duobus vero, si verbis solummodo. Praeterea capituli membra certiora reddat oportet de omnibus causis relatis ad episcopalem dignitatem, nisi vero controversia episcopum inter et capitulum versetur; etenim tum adhaerat corpori, cuius est membrum, necesse est. Oportet sit doctor vel licentiatus in iure canonico.

Magistralis officium est curam gerere vel ministerium praedicationis verbi Dei exercere. Quamobrem oportet, habeat in cathedrali ecclesia omnes illas conciones ipsi a statutis uniuscuiusque ecclesiae praecriptas ac ab episcopo comprobatas vel ab antiqua consuetudine, ac praeterea populo fidei verbum faciat, quoties hoc ipsi ab episcopo praecipitur. Esse debet canonicus magistralis doctor vel licentiatus in sacra theologia.

Maiores praebendarii officium diaconorum in omni sacro conventuali, quod in cathedrali ecclesia celebratur, exercere tenentur, ac insuper vel per se aut per alios passionem domini nostri Iesu Christi in maiori hebdomada canere.

Minores autem praebendarii munere subdiaconorum fungi tenentur in cathedrali in eodem sacro conventuali, ac quoque prophetias lamentationesque canere.

Praedicti omnes, qui aliquo gradu in sacra theologia vel iure sacrorum canonum insigniri debent, eum assequi teneantur a legitima auctoritate.

32. *De capitulo in ecclesia cathedrali existente.*

Canonicorum collegium ecclesiae cathedralis bis in hebdomada, diebus martis et veneris scilicet, conventum capitularem habeat necesse est. Die martis de rebus temporalibus ad damna ac ecclesiastica negotia spectantibus, die veneris autem de rebus tantum spiritualibus deque instauratione divini cultus pertractabit. Si vero statutis diebus propter festivitatem agi nequeunt huiusmodi conventus, pridie locum habebunt. Praeterea si propter peculiare negotium pertractandum necesse sit, ut in unum coeant, qualicumque die intra hebdomadam conventus indici potest. Omnis capitularis conventus ordinarius, signo campanae dato, in aula capitulari locum habebit; extraordinarius autem per dicam membris capituli datam. Convocatio fit semper decano mediante, attamen in ipsius absentia per dignitatem vel antiquiorem canonicum.

Adventante hora statuta ad sessionem inchoandam, omnes cum modestia ac silentio, veste chorali induti, in aulam capitularem se conferant, ubi ingressi ante imaginem, quae ibidem invenitur, genibus devote flexis, primam stropham hymni *Veni creator* persolvent, qua completa, conventus praeses, praeposito versiculo *Repleti sunt omnes Spiritu sancto,* responso: *Et coeperunt loqui,* oratione *Deus qui corda fidelium,* devotas absolvet preces. Quibus ab-

solutis, sedeat unusquisque proprio in scamno birreto coopertus.

Praeses negotium pertractandum, sive spirituale sit sive temporale (iuxta diem in quo pertractatur), in medium offert. Si vero alicui ex capitularibus aliquid dicendum occurrerit, bona petita venia a capitulo et capite detecto, adhibita reverentia et iterum caput birreto tegendo, rem exponat suam, et postquam finem dicendo imposuerit, acta eadem reverentia ut antea, sedeat. Si aderit praesul, antequam suam dicat sententiam, surgat oportet et, detecto capite exhibitaque praesuli reverentia, sedeat deinde remque in medium ponat, ac fine imposito, eamdem agat reverentiam quam ab initio, sedeatque. In praesulis absentia ad praesidem verbum semper dirigatur.

Negotia die veneris pertractanda erunt de cultu ad chorum ac altare spectante: ut defectus, qui in choro etc. committuntur, corrigi emendarique possint, ut ab omnibus propria officia ad amussim compleantur (sciant vero huius legis violatores debere puniri), ut omnes congruam cum omni decore ac honestate vestem gestent, ut silentium, attentio ac devotio omnibus officiis debita in choro ac altari urgeatur ac commendetur, ut omnes ministri ac ecclesiae ministrantes, si in aliquem incurrerint defectum, commonefieri, corrigi ac quoque castigari possint; et ut presse agant conventus membra, delinquentes ad conventum citabuntur, admonitionem ut recipiant ac condignam delicto a praeside impositam poenam suscipiant.

Praeter dicta negotia similiave, legi etiam potest suggesta regula vel aliqua eius pars, ante oculos exhibendo auctores, qui in ipsa citantur, ut meliori modo instrui possint in capitibus, quibus dictae auctoritates referuntur.

Die martis, de rebus negotiisque ecclesiae temporalibus disseretur, quemadmodum sunt refectio, conservatio ac templi ornatus, sacrae vestes reliquaque utensilia; praeterea de reditibus, divitiis deque similibus rebus, quae ad decus et ad cultum maiestatis spectant.

Omnibus in conventibus oportet, ut a capitularibus silentium observetur, attento animo considerando audiendoque, quid ab illis proponatur vel narretur, minime orationem illius interrumpendo, qui sermonem habet ante canonicorum consessum, nec isti tamen in suis orationibus maledicae odiosaeque allusiones permittuntur, quae quidem et mortificare et existimationem nonnullorum praesentium offendere possint. Et si aliquis ex adstantibus verba minus decentia contumeliasve adversus alium proferret, erit cum amissione stipendii hebdomadae unius plus minusve iuxta qualitatem vel gravitatem delicti mulctandus.

Postquam autem negotium, de quo tractatur, sufficienter examinatum ac perpensum fuerit, suffragia colligentur, initium a praeside ducendo, qui suum breviter ac summatim proferet; eodem fere modo, reliqui omnes sequentur iuxta ordinem et antiquitatem. Collectis suffragiis, vota aequiparantur, et praeses id, quod a maiori parte membrorum deliberatum fuit, statuat, quin aliquis conqueratur vel aegro animo ferat suam opinionem vel sententiam non vicisse vel praeponderasse. Si autem negotium pertractandum arduum vel difficile ad resolvendum urserit, quin animum despondeant atque turbentur, motiva pacato animo perpendantur, ac absque vociferationibus altercationibusque loquantur, ut melius percipi possit pondus ac rationum meritum. Et si negotii genus tale esset, ut derogationem nonnullorum dierum requireret, ut maiori cum maturitate ac consilio tractari possit, ad aliam diem, si maior pars capituli in id convenerit, differri possit.

Concluso vel non negotio, notarius vel capituli secretarius in acta illius diei id, quod resolutum fuit, referat. Si aliquis graviter ferret suffragiorum effectum, flagitare poterit, ut a secretario in actis contrarium suum iudicium vel opinio ponatur, ut manifestetur, coram quo et quo iure fieri hoc debeat; et si testimonium exposceret, secretarius hoc perhibebit, quin minimam pecuniae partem petat.

Cum, sede vacante, negotia aliqua ad iustitiam spectantia pertractanda veniunt, consilia peti possunt ad praestandam ipsis sanctionem, ab uno alterove docto, qui locum in sessione minime habent; attamen cum praesul adest, similibus in eventibus ab ipso consilia petantur.

Nemini capitularium egredi absque venia ab aula capitulari permissum est, nec praeterea suo scamno surgere, ut cum alio verba faciat, sed omnes quieto animo suis in locis permanebunt, et si aliquis absque licentia e loco egrederetur, cum amissione stipendii horae unius poenam iure debitam solvat.

Si aliquis arma ad ecclesiam ferat vel illis se praecingat in capitulo, poena mulctabitur, cum amissione stipendii diei unius, et si armis manuve iniuria aliquem afficiat, punietur iuxta delicti gravitatem cum amissione unius, duorum vel trium mensium plus vel minus, pacto vel eiusdem capituli iudicio.

Cum maiori parti capituli in aliquo negotio pertractando videbitur secretum grave et particulare servandum, ab omnibus capitularibus iuramenti renovatio servandi secretum exigi potest, et si aliquis ad hoc praestandum renuerit, exeat statim ab aula cum poena amissionis suffragii ad mensem in capitulo.

Diebus ordinariis ad conventum habendum, illi, qui hora statuta praesentes inveniuntur, negotia pertractanda statuere queunt, absentibus non spectatis. Cum maioris momenti negotium erit, ad quod pertractandum necesse sit, ut omnes inveniantur praesentes, omnes capitulares in scriptis a praeside convocabuntur, ut capitulo adesse queant; adhibita dicta diligentia, ex illis, qui praesentes sunt, fiat conventus, et isti decernere ac statuere possunt id, quod ab omnibus erat statuendum.

Cum particulare negotium erit pertractandum, quod vel capituli membrum vel eius fratrem vel eius respiceret parentem intra quartum consanguinitatis vel secundum affinitatis gradum, suffragationi non aderit ille, cuius tale negotium aliquo modo interesse potest, ne quidem cum aliquis poena erit mulctandus, vel querelam adversus alium in medium posuerit.

Si iniuste vel decanus vel praeses vexasset vel aliquem mulctasset, tum neque offensor, nec quidem offensus suffragationi adesse possint.

Si aliquando contingeret diem ad conventum habendum statutum spectari non posse, et decanus vel praeses capitulum a nonnullis capitularibus efflagitatum (qui negotii necessitatem in propatulo ponere debent) indicere convocareque renuisset, tunc isti, etiamsi duo vel tres sint, ab iis, qui in ordine dignitatum sequuntur, petant, ut senatum indicant, ne perturbetur negotiorum ordo, quem extra casum nemini permissum est illum convocare.

Cum vero notae exarentur, vel enodationes exscribantur, vel quid simile quod subscribi oportet et acta iudicialia non sint, eas praeses solummodo suo subsignabit nomine, ac de illis in libro hunc ad finem parato exemplar remanebit.

Capitulares omnes ad complenda omni cum diligentia negotia, quae a capitulo demandentur, penitus devinciuntur; si hoc negligant, poena mulctabuntur, nisi vero legitima fiat delicti purgatio.

Decanus vel ille qui praeest, diligens ac solers sit oportet in illis omnibus negotiis, quae ordinantur ac constituuntur, ut observentur vel compleantur ab omnibus et praecipue ab ipso decano; quod si praetermitteret, poterunt capitulares propriam praelato dioecesano remittere querelam. Perlegere notas et acta capitularia habere extra eumdem senatum vel capitulum, sciant omnes vetitum esse.

Decanus multa urbanitate ingenuitateque omnibus cum capitularibus atque beneficiatis gaudeat necesse est, et isti eodem modo magnifaciant ac debitum ipsi praestent honorem oportet.

33. *De notario deque capituli secretario.*

Scriba ac capituli secretarius sit praesens oportet in omnibus capitularibus consessibus, accedens diebus ordinariis ad capitulum, quin necesse sit ipsum vocare, et ante omnes in aulam se conferat capitularem. Librum actorum capitularium in archivio quod ibi ad hunc scopum habetur, reponat; in actorum codice, omne id quod in capitulo pertractatum decretumque fuerit, inscribat, ac ibi nomina praeterea capituli canonicorum praesentium signet.

Silentio tegat omne, quod in capitulo audivit; quamobrem necesse est, antequam munus suum ingrediatur, iuramentum servandi secretum praestet, ac in casibus particularibus secretum ipsi, quemadmodum reliquis capitularibus commendatur, committitur.

Cum extraordinarii conventus habentur, quemadmodum reliqui capituli capitulares advocabitur, et si sua culpa deesset, tam in ordinariis quam in extraordinariis conventibus, amissione stipendii diei unius mulctabitur.

Referat in acta omne quod ad capitulum spectat, quin aliquid extra proventum ipsi assignatum percipiat. In distributionibus rationibusque confectis, quae in capitulo habentur, praesens sit oportet, unde et illas in actorum volumine inscribat cum computatoribus coniunctim ad hoc a capitulo selectis, ac praeterea sit praesens in contractibus, qui ad locationem pertinent, transferens deinde omnia in publicas tabulas, propter quod et actorum codicem in capitulari archivio retinebit.

Tessera nummaria data ad tricliniarchem et ad alias personas et illa, quae ad fabricae restaurationem impensa fuere, ab ipso ferri debent; referat omnia ista in actorum codicem, ut in memoriam revocari possint. Demum cum aliquid alicui personae nomine capituli indicandum fuerit, prompto animo absque verborum iteratione hoc agat sub poena a praeside statuenda.

34. *De praebendatorum receptione.*

Cum novus, qui pensione donatus fuerit, sit a capitulo recipiendus, assistat ad capituli conspectum oportet ac per syngrapham possessionem beneficii petat documentumque huic societ, quod receptam a praelato canonicam institutionem comprobet. Praeses mittat, ut notario mediante et secretario, ista legantur documenta, ac petitioni provideat, horam diemque ad receptionem notando, atque caerimoniarum magistro, mediante notario, indicat, ut res ad receptionem necessarias paret. Hora adventante et capitularibus in aula capituli in unum collectis, in ipsorum conspectu habitu chorali indutus, sistat postulans et flexis genibus fidei professionem emittat ac ante praesidem sacramentum dicat observandi constitutiones ordinationesque cathedralis ecclesiae omnes, studendo debito ipsius honori ac praestantiae, ac eodem modo animum intendendi ad amussim fideliterque ipsi ecclesiae serviendi, insuper in omnibus capitularibus negotiis ac in aliis quibuscumque rebus servandi secretum. Hisce absolutis, praeses scamnum, quod ad ipsum in capitulo pertinet, designabit, ac in ipso eum collocabit, sui beneficii ut possessionem recipiat.

Hisce positis, in sacrarium se conferant omnes ac novus praebendatus, peristromata, quae proventui respondent, sumens, hoc est, pallium, si dignitate fuerit insignitus, casulam, si praeditus canonicatu, dalmaticam, stolam et manipulum, si portionarius fuerit, et dalmaticam et manipulum solum, si nondum portionarius; gradum faciant omnes, birreto capite cooperto, ad chorum, ubi praeses scamnum dicto praebendato assignabit, et pauca post momenta versiculum, si dignitarius fuerit vel canonicus, *Deus in adiutorium* etc. praecinat, dum chorus sequendo finem facit. Hoc absoluto, novus praebendatus ad sacram aram pergat ac, si dignitate vel canonicatu fuerit insignitus, de more thure adoleat altare, et si portionarius vel nondum portionarius, evangelium vel epistolam legat. Redeat deinde ad chorum ac in suo scamno sistat, ac, si potest, pacis osculum omnibus det capitularibus ac vicissim ab istis illud recipiat. Postquam omnia persoluta videntur, eodem ordine, quo a sacrario exiere, ad ipsum redeant oportet, depositisque sacerdotalibus vestibus, in proprias se recipiant habitationes. Tempore quo haec peraguntur in choro alto, musicorum organum pulsabitur.

Notarius in actorum codice huiusmodi inscribat receptionem, ac thesauri custodem vel proventuum collectorem edoceat de hora dieque, quo novus praebendatus canonicam recepit institutionem ac inter canonicorum numerum fuit admissus, ut annuos reditus ipsi solvere incipiat. Novus praebendatus altari ac choro inserviat per hebdomadam a die suae receptionis, etiamsi vicem suam non spectet.

Nullus praebendatorum praeparet tantum prandium ad ipsius concelebrandam receptionem, nec minimam pecuniae partem vel qualemcumque gratificationem alicui ecclesiae inservientium hoc motivo porrigat.

35. *De vacationibus.*

Canonici habere poterunt vacationem per illud temporis intervallum, quod iuxta uniuscuiusque ecclesiae cathedralis erectionem concessum fuerit, per tres videlicet menses, neque vero id cuipiam prius licebit, quam capitulum moneat, ut dies, quo id fiat, in libro ad hoc destinato a censore adnotetur. Ne autem numerus ad chorum necessarius deficiat, episcopus et capitulum districte inhibentur, ne vacationes plus quam tertiae canonicorum parti simul concedant. Prohibentur etiam vacationes tempore adventus et quadragesimae, necnon solemnioribus anni festis cum suis octavis. Hi menses vacationum continui esse poterunt vel interpolati; distributiones autem et reliqua subsidia, quae forte occurrent hoc tempore, otiantes canonici amittent, eaque illi potius, qui cathedrali adfuerunt, lucrabuntur.

Quotiescumque aliquis extra dioecesim vacationum tempus traducere velit, veniam ab episcopo necessario postulabit, itemque de hac re capitulum opportune admonebit.

36. *De distributionibus quotidianis.*

Sancta Tridentina synodus [1], episcopis, etiam tanquam apostolicae sedis delegatis, facultatem fecit convertendi in distributiones quotidianas, quae proprio eorum arbitrio dividentur, tertiam partem quorumcumque proventuum, obventionum etc. tam dignitatum quam personatuum et canonicatuum cuiusvis ecclesiae cathedralis, ne ii, qui divinis non intersint,

[1] Sess. XXI et XXII, cap. 3 utriusque.

accipiant distributiones respondentes diei, in quo proprium munus obire detrectaverint. Quapropter in hac consueta praxi iniungere visum est, ut tertia pars stipendii uniuscuiusque capitularis in hac ecclesia cathedrali separetur, postmodum in distributiones quotidianas, quas divinis interessentes lucrabuntur, convertendo. Quoad distributiones autem illorum, qui absque ulla causa legitima abfuerint, eae, servata graduum et dignitatum proportione, inter praesentes iuxta iura distribuentur.

Ut autem huiusmodi praescriptiones debitum effectum nanciscantur, aliquem chori censorem (vulgo *apundator*) capitulum constituet, qui demandata sibi provincia fideliter ac religiose functurum se iureiurando polliceatur. Quo facilius censor officium adimpleat, nulli parcendo, connivendo nihil, ipse capitularis esse debebit, quem religio exornet et auctoritas. Censor nunquam patietur canonicos proprios ad invicem condonare defectus vel distributiones quotidianas, cum Tridentina synodus quamlibet remissionem vel collusionem se velle exstirpatam radicitus expresse pronuntiaverit.

37. *De infirmis.*

Cum infirmorum visitatio praesertim inter fratres opus sit misericordiae sanctum et pium, quotiescumque aliqua dignitas aut canonicus aut beneficiarius aegrotaverit, censor post triduum id praesidi deferet, qui duos deputabit capitulares, infirmum adituros verbisque solaturos salutaribus, quin etiam ceteri omnes Deo infirmum enixe commendabunt. Praeterea duo capitulares a praeside deputati diligenter inquirent, utrum aliquid sit opus infirmo, ut eidem capitulum, quoad possit fieri, subveniat. Quod si eo usque progrediatur infirmitas, ut viatico infirmus muniendus videatur, tunc totum capitulum viaticum comitabitur, quod quidem moribundo administrabit capitularis post infirmum primus dignitate.

Demortuo socio, ipsius funeri, exequiis et sepulturae totum capitulum aderit, eaque omnia servabuntur, quae in hac consueta praxi alias praescribuntur.

38. *De triduo maioris hebdomadae.*

Tribus maioris hebdomadae diebus, quatuor horae minores hora septima matutina submissa voce et lentissime recitabuntur. Feria V, si praelatus consecraturus sit sanctum oleum et chrisma, ordo pontificalis omnino tenendus erit. Hoc die omnes capitulares, beneficiarii et ecclesiae ministri eucharistiam accipient a praelato, cuius manum communicaturi deosculabuntur; sin vero praelatus haud celebraverit, omnes quidem in maiori missa communionem accipient, quin manum celebrantis deosculentur. Peracto sacro, instituitur processio ad asservandam ssmum sacramentum, cui adesse debent omnes in paramentis propriis: scilicet dignitates pluviali, canonici casulis, portionarii et medii-portionarii dalmaticis induti. Comitabuntur etiam processionem omnes ecclesiae beneficiarii, sacerdotes, diaconi et subdiaconi, qui olei consecrationi inservierunt, eadem retinentes paramenta. Asservato sacramento, sera depositi claudetur clavi, quae tradetur ei, qui die sequenti officia celebrabit, minime vero cuipiam personae saeculari, quamvis nobili magnique nominis, retento in omnibus ordine pontificalis. Post haec vesperae in choro recitantur, quibus finitis, exuentur altaria iuxta ordinem huic praescriptum caerimoniae.

Hora 3 post meridiem, signum dabitur aliquo instrumento ad mandatum. Si praelatus illud celebraturus sit, ad ecclesiam veniet omnibus capitularibus ceterisque ministris stipatus, et, decantato evangelio iuxta ritus usitatos, perget ad locum, in quo pedum lotio habenda sit, ubi erunt tredecim pauperes, quorum ipse pedes lavabit, aliquam eisdem erogans eleemosynam.

Finitam iuxta ritus caerimoniam concio de mandato subsequetur. Quibus peractis, recitabitur matutinum, sicuti die praecedenti. Duobus sequentibus diebus, servabuntur omnino ritus pontificalis et missalis Romani.

39. *De concionibus.*

Omnes canonici intererunt concionibus, quae habeantur in ecclesia cathedrali, quin ullus concionis tempore choro vel ecclesia egredi possit, sub poena amittendae distributionum partis aliisque itidem poenis, quae episcopi arbitrio relinquuntur.

Anno quolibet ineunte, episcopus catalogum faciet concionum in cathedrali toto anni curriculo habendarum, subiectis nominibus eorum, qui easdem habituri sint, quin aliquid detrahatur magistralis concionandi muneri, quod ei iure competit, et ad quod explendum iam ab initio in posterum magistralis deputandus erit.

40. *De* Salve regina *decantanda.*

Ut omnes Deiparam virginem nostramque dominam debito honore prosequantur, orationem *Salve regina* sabbato quoque post officium vespertinum pie atque devote ad organum decantabunt. Qua in re hic erit ordo tenendus: hebdomadarius pluviali indutus cum ceteris omnibus ad altare progredietur, ibique in genua provoluti orabunt aliquantulum, deinde vero, stantibus omnibus, hebdomadarius incipiet *Salve regina*, quam ipse simul cum ceteris et aliquis cantor a choro alternis vocibus persolvent. *Salve* decantata, omnes flexis genibus eodem modo cantabunt litanias lauretanas, quas cantores vel capellani claudent versiculo: *Ora pro nobis sancta Dei genitrix;* cui cantor ad organum respondebit: *Ut digni efficiamur* etc.; deinde hebdomadarius recitabit orationem beatae Virginis, dictoque *Benedicamus Domino* etc. ad sacristiam ordinatim regredientur, et vestibus ibi depositis, domum repetet unusquisque suam.

41. *De sede episcopi et canonicorum in ecclesia.*

Sedes episcopi in altari duplex est, cathedra scilicet et subsellium. Prior, vulgo dicta sedes cathedralis, quiescere debet super throno tribus constante gradibus peripetasmate instructis. Cathedra haec dorsuariam habebit crepidinem, cuius superior pars ovata esse debebit, ipsaque ornanda erit operimento serico, eiusdem coloris ac paramenta diei, necnon pulvinaribus dorsuario sedique affixis.

Subsellium est sedes sine dorsuario, serico instructa operimento eiusdem coloris ac paramenta, quod ad terram usque quaquaversus descendat, et sub quo pulvinar apponitur. Quando episcopus uti debeat subsellio, id in presbyterio collocabitur ad cornu epistolae eadem positura, quam praescribit episcoporum caerimonialis [1].

Episcopus dioecesanus nunquam cedet thronum episcopo extraneo, nisi cardinalitia et ipse dignitate fulgeret. Si vero dioecesanus solemnis missae celebrationem alii episcopo committat, hic sacra faciet in subsellio, prope eum assistentibus diaconis missae et presbytero.

Praeter sedem cathedralem et subsellium habebitur etiam in ecclesia genuflexorium, ubi episcopus, eamdem ingressus, exoret aliquantulum. Genuflexorium istud cooperietur panno vel stragulo viridi aut violaceo, prout tempus tulerit, habebitque duo

[1] Lib. I, cap. 12.

pulvinaria, supra unum pro brachiis, alterum infra pro genibus. Erunt praeterea duo genuflexoria, unum in altari, ubi asservatur ssm̃um sacramentum, ut ibi oret epïscopus primum ecclesiam ingressus, alterum vero in loco ad vestes sacras induendas deputato.

Si vero episcopus assistat solummodo a throno, pluviali indutus, tunc unum sufficiet genuflexorium in medio positum presbyterio, ut genuflectatur quoties liber caerimonialis praescribit.

Pro sede canonicorum episcopi throno assistentium, scabella disponentur vel sedilia dorsuaria crepidine brachiisque carentia. Horum duo ad cathedrae latera pro gremialibus collocabuntur et aliud pro presbytero propinquius throno adstante. Iisdem utentur sedibus tam diaconi, qui intra missarum solemnia epistolam et evangelium canent, quam quilibet alius presbyter coram episcopo solemniter celebrans.

Canonici, qui episcopo a throno sacra facienti immediate non administrant, subsellium occupabunt, quod nihil est aliud quam scamnum quoddam longum, dorsuaria crepidine instructum atque opertum laneo stragulo viridi et suppedaneo requiescens. Duo erunt huiusmodi subsellia, duo chori latera referentia, ideoque e regione in presbyterio ponentur iuxta altaris pulpita vel abacos.

Absente episcopo, celebrans sacrique ministri intra missarum solemnia utentur scamno, id est, sedili sine brachiis, sed dorsuariam habente crepidinem, quod laneo viridi peripetasmate vestietur; hoc super scamno pro celebrantis sede pulvinus esse debebit ex lana aut corio confectus.

42. *De modo recipiendi praelatum ipsique in sacris functionibus inserviendi.*

Quotiescumque episcopus ad aliam sacram functionem adire debeat ecclesiam, sive demum ipse, sive alius celebraturus sit, canonici omnes in choricis vestibus ad episcopum venient, eumdem ad ecclesiam conducturi. Capellanus, vel caudatarius aliquis ordinaria veste ecclesiastica indutus, episcopi caudam a tergo tenebit; quod si episcopus ipse celebraturus esset aut a throno, pluviali indutus, functioni adfuturus, tunc caudatarius in superpelliceo proprium munus exequetur.

Porro in comitando episcopo sequens servabitur ordo: primi progredientur ipsius familiares, deinde episcopus, quem bini et bini canonici consequentur. Si praelatus sit archiepiscopus vel aliquis, qui cruce signo utatur, hanc immediate defert ante ipsum capellanus, ita ut imago crucifixi praelatum respiciat, nec potest quisquam progredi inter praelatum et crucem, quandoquidem crux ipsius existat insigne.

Hoc ordine procedetur usque ad magnam ecclesiae ianuam, ubi capitularis, maiore praeditus dignitate, post deosculatam episcopi manum, ipsi porriget instrumentum (vulgo *aspersorio*) ad aquam benedictam aspergendam; quo accepto, episcopus, caput aperiens, se ipsum asperget, deinde canonicos iuxta dignitatum ordinem et tandem reliquos circumstantes. Interea ecclesiae campanae solemniter quatiuntur (et in festis solemnioribus etiam organum pulsatur), quae quidem omittentur in officiis pro defunctis.

Episcopus ecclesiam ingressus ibit ad altare vel sacellum, in quo ssm̃um sacramentum asservatur, ibique super genuflexorio orabit aliquantulum; ut autem debitum ssm̃o sacramento obsequium deferatur, episcopus tum ante, tum post orationem nudo plano genuflectet. Inde se conferet in altare vel locum in quo sacras induet vestes, et postquam crucem reverenter salutaverit, rursus orabit super genuflexorio ibi ad rem parato. Finita oratione, iterum crucem salutat suamque sedem occupat.

Si episcopus pontificali ritu celebraturus sit, ipsi erunt a latere canonici duo in amictu et dalmatica super rochetto et superpelliceo, deinde presbyter assistens in amictu et pluviali et denique diaconi epistolam et evangelium cantaturi in propriis officiorum paramentis.

Quod si episcopus a throno sacro solum intersit in pluviali aut magno pallio, tunc presbyter et diaconi assistentes choricis utentur vestibus.

Cum episcopus solemniter celebrat vesperas alicuius festi, in quo ipse sacra faciet more pontificio, diaconi assistentes dalmaticis, presbyter autem pluviali induentur. Quod si missam ipse celebraturus non sit, tum presbyter et diaconi comitabuntur ipsum in veste chorica ordinaria, etiamsi episcopus vesperis praesit in pluviali, aut solum intersit in pallio magno.

Quando episcopus sacro aut divinis officiis intersit in humerali amiculo, non occupabit thronum, et, quod consequens est, eum canonici comitari non tenentur.

Si aliquando contigerit obviam ire episcopo aut legato alicui vel praelato episcopalem civitatem adventuro, servabuntur omnino, quae praescribuntur [1].

43. *Executionis mandatum.*

Cum patres concilii, hae omnes ordinationes et capita cultum divinum, rectam gubernationem spiritualem atque ecclesiastici status perfectionem spectantia, ut plene exsecutioni mandentur, vehementer exoptent, declaramus nostramque esse voluntatem testamur, ut omnia et fideliter impleantur, atque eadem omnes curent inviolabiliter adimplenda, quin eorum aliquid immutetur, aut ulli liceat eisdem statutis vel in toto vel in parte contraire; quo vero perfectius haec omnia serventur, nec oblivioni tradantur, praesidem, qui nunc et in posterum erit cuiusvis capituli et chori uniuscuiusque ecclesiae cathedralis, quem in huius consuetae praxeos tenore solum Deum respicientem demandato sibi munere diligenter, recte et accurate functurum confidimus, ea qua pollemus auctoritate, iudicem propriae ecclesiae constituimus, ut ipse nostro nomine, sarta tectaque nostra iurisdictione manente, procedere possit et procedat adversus omnes canonicos ceterasque personas et ecclesiae ministros, qui haec statuta et praescriptiones, ecclesiastica munia attinentes, transgredi aut infringere audebunt; utque omnia, quae necessaria sunt et ex his pendent statutis, provideantur, amplam ipsi potestatem facimus creandi notarium, fiscalem ceterosque ministros necessarios, reservata tamen (quam nobis nostrisque vicariis revera reservamus) facultate in praedictis causis et negotiis procedendi avocandique eadem et transferendi ad alia tribunalia, quoties id nobis placuerit atque expediens videbitur; salva interea atque illaesa iurisdictione nostra, ut, omnibus sicut oportet impletis, nostrae conscientiae tranquillitati, Dei obsequio sanctaeque ecclesiae decori consulamus.

Datum Quiti, XIV kalendas augusti 1863.

† Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.
† Iosephus Thomas, episcopus Guayaquillensis.
Ioannes Antonius Hidalgo, sanctae metropolitanae ecclesiae Quitensis thesaurarius et procurator revm̃i episcopi Conchensis.

In quorum fidem, infrascripti concilii secretarii subscripsimus.

Raphael Maria Vazquez, secretarius.
Leopoldus Freire, secretarius.

[1] Caeremoniale et pontificale, lib. II, cap. *De ordine recipiendi processionaliter praelatum vel legatum.*

DECRETA CONCILII.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

I. De causarum iudicibus.

Quoniam ad causas ecclesiasticas breviter terminandas a sacrosancta Tridentina synodo[1] statutum est, iudices pro singulis dioecesibus in conciliis provincialibus designandos esse, qui a sede apostolica delegentur, et quibus causae spirituales seu ecclesiasticae committantur, hos pro qualibet dioecesi huiusmodi causarum iudices designare et constituere censuimus.

Pro archidioecesi Quitensi designantur:

Dñi Emmanuel Orejuela, sanctae metropolitanae ecclesiae decanus; Ioachim Tovar, eiusdem metropolitanae ecclesiae archidiaconus; Paulus Guevara, praecentor; Ioannes Antonius Hidalgo, thesaurarius.

Pro dioecesi Conchensi:

Dñi Ignatius Ordonnez, ecclesiae cathedralis archidiaconus; Vincentius Cuesta, poenitentiarius; Michael Pius Arteaga, portionarius; Iosephus Antonius Piedra, parochus et canonicus honorarius.

Pro dioecesi Guayaquillensi:

Dñi Marianus Saenz de Viteri, cathedralis ecclesiae decanus; Emmanuel García Moreno, canonicus parochus eiusdem cathedralis ecclesiae; Carolus Adulphus Marriot, doctoralis; Vincentius Daniel Pastor, theologalis.

II. [Professio fidei.]

Cum sacrosancta synodus Tridentina disposuerit atque mandaverit, ut omnes beneficium aliquod curatum obtinentes, necnon dignitatem aliquam vel canonicatum in cathedralibus ecclesiis assequentes, publicam catholicae fidei professionem emittant, ne huiusmodi mandata parvipendantur, et ut defectus in eorumdem observatione, si qui fuerint, reparentur, sequentia praecipiuntur.

1. Ecclesiasticus omnis, qui ad episcopalem dignitatem fuerit evectus, statim ac bullas institutionis suae receperit, iuxta illarum tenorem, antequam consecrationem suscipiat, professionem fidei coram aliquo catholico episcopo, gratiam et communionem cum apostolica sede habente, emittere debebit; secus nequeat omnino sedis episcopalis possessionem capere.

2. Qui in cathedralibus ecclesiis ad dignitatem vel canonicatum fuerint promoti, intra duos saltem menses a die quo dignitatis vel canonicatus possessionem obtinuerunt, ad fidei professionem emittendam coram episcopo aut eius vicario nec non coram capitulo, tenebuntur. Quod si id non praestiterint, poenam fructus beneficii minime faciendi suos incurrent.

3. Qui ad beneficium aliquod, cui animarum cura annexa sit, provecti fuerint, ad emittendam pariter publicam fidei catholicae professionem coram episcopo vel eius vicario obstringentur, intra duos saltem menses post susceptam beneficii possessionem. Quod si praestare omiserint, suos nequaquam faciant beneficii fructus.

4. Omnes praeterea, qui ex iure vel consuetudine concilio provinciali vel dioecesanae synodo prima vice intersint, professionem fidei in ipso concilio vel synodo emittere debent, ne poenas a sacris canonibus constitutas incurrant.

5. Iuxta declarationes sacrae congregationis concilii et decisiones sacrae Romanae rotae, omnes, qui ad publicam fidei professionem emittendam quoquomodo tenentur, minime per procuratorem, sed per se ipsos id praestare necessario debent.

6. Praelati dioecesani exactam harum ordinationum observantiam curabunt, et si quid in suis dioecesibus omissum fuisse compererint, ad apostolicam sedem pro convenienti sanatione recurrent.

7. Curabunt praeterea episcopi, ut ab omnibus professoribus publicisque scholarum magistris annis singulis in initio scholastici cursus emittatur fidei professio a sanctae memoriae Pio IV praescripta.

III. De sacramentis.

Cum sacramenta novae legis purissimi sint salvatoris fontes, unde ad purgandas animas easque sanctificandas aquae difluunt salutares, nulla in re maior cura maiorve sollicitudo adhibenda est, quam in eorum recta administratione et digna receptione. Ad obtinendos igitur hos tanti momenti fines et nonnullos simul, qui in hac re pedetentim irrepsere, abusus exstirpandos, haec praecipiuntur ab omnibus praestanda.

1. In administratione sacramentorum rituali Romano necessario ab omnibus utendum erit, cum plena in omnibus ad eius praescriptiones conformitate.

2. In sacramentis sancti olei unctionem petentibus, fiet haec pollicis manus dexterae immediato contactu, non autem medio instrumento, nisi quando periculum fuerit contagii.

3. In administratione sacramentorum, praeter vestem talarem, utentur sacri ministri paramentis in rituali designatis, cuiusmodi sunt superpelliceum, stola conveniens etc. In administratione vero sacramenti poenitentiae nihil agatur, quod ab eiusdem ritualis Romani praescriptionibus fuerit alienum.

4. In baptismo aquam, quae supra baptizandum effunditur, fons baptismalis minime recipiet, sed alio in vase recepta proiicietur in piscinam, qua nulla ecclesia carere debet.

5. Cum baptismi minister ordinarius sit proprius parochus, nullus ab ipsis parochis admittetur baptizandus, qui ad eorum paroeciam non pertineat, excepto tamen casu necessitatis vel delegationis in scriptis a proprio parocho; tunc vero a baptizante res integra, rescripto adnotato, ad proprium baptizati parochum mittetur, ut de baptismo collato in libris utriusque parochiae constet.

6. Baptismus infantium ultra sex dies ab eorum ortu differri non potest.

7. Nomina obscoena, fabulosa, ridicula vel quae inanium deorum aut ethnicorum hominum propria sint, baptizandis minime imponantur, sed sanctorum nomina, quantum fieri poterit, illis sunt imponenda conformiter ad rituale Romanum.

8. Pro administratione sacramenti confirmationis, cum solemniter ministrabitur, episcopus supra rochetum (vel superpelliceum, si regularis fuerit) utetur amictu, cruce pastorali et stola cum pluviali coloris albi, mitra simplici et baculo. Cum vero minori solemnitate administratur, paramentis supradictis, exceptis pluviali et baculo, utetur.

9. Quod ad sacramentum poenitentiae spectat, ad directionem confessariorum catalogus casuum reservatorum synodalium seu episcopalium in singulis confessionalibus affigetur.

10. Iuxta sacrorum canonum prohibitiones, nullo pacto licebit emolumenti quidquam exigere pro administratione sacri baptismatis, nullo ad id

[1] Sess. XXV, cap. 10, de *ref.* bis.

quaesito colore seu praetextu, neque occasione vel motivo administrationis poenitentiae.

11. Iuxta dispositionem concilii IV Lateranensis, in canone *Omnes utriusque sexus*, parochi ceterique sacerdotes curabunt, ut parvuli et Indi ad sacram communionem quamprimum admittantur. Qua de causa, illos omni studio et diligentia instruere ac disponere conabuntur.

12. In administratione sacri viatici, cum illud deferre oportuerit ad infirmos, qui per agros longe ab ecclesia parochiali commorantur, episcopi suas dioeceses visitantes, locis ceterisque circumstantiis bene perspectis, modum et formam sanctissimi viatici deferendi atque comitandi determinabunt.

13. Sacramentum extremae unctionis non ministrabitur, nisi post sacramentalem confessionem, et, si fieri potest, etiam viaticum, vel saltem postquam moribundus absolutus fuerit, si forte ab eo integritas aut aliqua saltem confessio exigi non potest. Parochi vero hoc sacramentum parvulis nequaquam negabunt, qui ad usum rationis iam pervenerint et malitiae capaces existimentur.

14. Parochi, antequam matrimoniis assistant, contrahentes circa fidei rudimenta interrogent, et, si ignorantiam in eis detegant, diligenter instruant. Insuper eosdem adhortabuntur, ut sese sacramentali confessione disponant, iuxta sancti Tridentini concilii et ritualis Romani mandatum. Curam insuper adhibebunt, ut publicae proclamationes praecedant, et ut non differatur nuptiarum benedictio, nisi tempus obstet.

15. Missarum stipendium et emolumenta parochialia ob festivitates ecclesiasticas, funera, matrimonia etc. taxabuntur in dioecesanis edictis, cunctis perspectis locorum temporumque circumstantiis.

IV. De vita et honestate clericorum.

Cum provinciale concilium in votis habeat, clerum vita, moribus et scientia lucem esse mundi et salem terrae, inque eius agendi atque in omnibus se gerendi simulque vestiendi ratione nihil invenire profanum et reprehendendum, ut ex illo fideles desumant vivendi formam virtutumque exempla, quae sibi ob oculos ad imitandum proponant, ab omnibus, quae hic sequuntur, decernit observanda:

1. Nulli clerico fas erit, etiam in ruralibus parochiis, in publicum prodire sine clericali tonsura vestituque sibi convenienti, sub canonicis poenis a Tridentino concilio statutis [1]. Locorum ordinarii praescribent clericalis vestimenti formam illudque etiam, quod induere debeant parochi apud montana loca degentes, vulgo *curas de montaña*.

2. Nullus clericus in eadem simul domo cum feminis habitare poterit, exceptis avia, matre et propinquis consanguineis aut affinibus usque ad secundum gradum inclusive, vel eis quae iam quadragesimum saltem aetatis annum compleverint, atque illis, quae propinquis inserviunt et famulantur, itemque uxoribus famulorum; modo tamen omnes hae recensitae mulieres probatis sint moribus et fama.

3. Ecclesiastici viri omni diligentia cavebunt domos adire, quae suspicionis praebent occasionem; profanis pariter spectaculis interesse vitabunt et deambulationibus, quae offendiculo sint pudori, honestati statusque decori.

4. Concubinarii poenis plectentur iuxta praescripta in sacro Tridentino concilio [2], et in curia episcopali asservabitur liber, in quo consignentur monitiones illis factae, qui eiusmodi vitio se coinquinaverint.

5. Clericorum nemini licebit larvatum incedere vel in choreis, relicto proprio sui status vestitu, alienam personam simulare, neque alteri sub quolibet praetextu suas dare vel commodare vestes, ut eis ille, clerici personam simulans, indutus incedat. Qui contraire praesumpserint, ordinarii iudicio pecuniae summa mulctabuntur viginti saltem scutatorum, quae vulgo *pesos* dicimus.

6. Ecclesiastici, si qui forte ebrietati se dederint, suspensione ab officio punientur et reclusione per annum, neque in officium, ut prius, restitui poterunt, nisi iudicio ordinarii documenta praebuerint verae emendationis.

7. Nullus ecclesiasticorum illicitis ludis interesse poterit, neque loca illis destinata domi suae habere, neque illum coetum hominum ludendi consuetudinem habentium in propriis aedibus admittere.

8. Ecclesiastici viri neque per se neque per alios negotiationem ullam exercere poterunt; ne agros quidem aut decimas per modum negotiationis conducere, eis licitum erit.

9. Omnes ecclesiastici saeculares, et regulares, si fuerint curati, necnon ceteri regulares, in quorum conventibus non fiant collationes casuum conscientiae, tenentur adesse collationibus casuum conscientiae seu conferentiis moralibus, sub poenis in singularum statutis imponendis.

10. Ad renovationem ecclesiastici spiritus et ad fidelium aedificationem, omni studio ac diligentia curabunt episcopi, ut singulis annis clero suo tradantur exercitia spiritualia, quibus omnes aderunt clerici, absque ulla omnino excusatione; si vero ob parochiarum a loco, in quo traduntur, distantiam, difficile nonnullis fiat una cum aliis in provinciae metropolim convenire, episcopus dioecesanus viciniorem vicariatum vel alium locum idoneum designare poterit, ubi sacer secessus ab his nihilominus habeatur.

V. De visitatione episcopali et synodo dioecesana.

Cum visitatio episcopalis et dioecesana synodus ecclesiasticae disciplinae veluti nervus sint et fidei morumque munimen, his etenim adiunctis doctrina sana fideles instruuntur atque informantur, depravati mores corriguntur nec non et abusus exstirpantur, qui in cultu divino et in sacrae religionis praxi irrepere solent: ut episcopi, iuxta sanctam Tridentinam synodum [1], huiusmodi obligationibus pastoralis sui muneris satisfacere valeant, sequentia praescribuntur:

1. Perspecta locorum et parochiarum distantia minime exigua nec non asperitate viarum bene perpensa, quae hiemali tempore propter inundantes aquas evadunt imperviae, episcopi suarum dioecesum visitationem intra duos annos integram perficient. Quodsi quis forte ad eam perficiendam praepeditus fuerit, visitatores designabit, studio, diligentia et zelo praestantes, qui vices eius gerentes, integram dioecesim perlustrent; ita tamen, ut visitatio dioeceseos semper intra biennium expleatur.

2. Synodum dioecesanam singulis annis convocabunt episcopi; ad eam vero cogendam opportunissimum seligetur tempus, exempli gratia immediate post spiritualia exercitia, quae ab ipsis episcopis simul cum proprio clero quotannis per octiduum sunt peragenda. Hoc etiam pacto absentia parochorum levior fiet, cum non bis, sed semel solummodo in anno a suis parochiis abesse debeant.

---

[1] Sess. XIV, cap. 6, *de ref.*

[2] Sess. XXV, cap. 14, *de ref.*

[1] Sess. XXIV, cap. 2 et 3, *de ref.*

VI. De parochis.

Cum parochi non solum instrumentum ad animarum sanctificationem, sed pietatis ac religionis exemplar fidelibus suis imitandum esse debeant, dumque eorum, eheu! nonnulli sint, qui a sacris sacerdotii legibus longe deflectentes, huic tam superno muneri minime satisfaciant: non potest fieri, quin sequentium ordinationum strictam observantiam ipsis iniungamus.

1. Parochi stricto cum rigore residentiam a sacro Tridentino concilio [2] praescriptam servabunt, nec a propriis suis ecclesiis ullo modo abesse poterunt, quin legitima causa, ab ordinario cognita et in scriptis approbata, intercedat. Idoneos insuper sacerdotes in ecclesiis suis relinquent, qui vices eorum suppleant, cum cognitione tamen et approbatione ipsius ordinarii. Transgressores autem, qui arbitrario modo egerint, dum fuerint absentes, fructibus beneficii mulctabuntur, quin tamen ordinationes Tridentini in sessione praedicta contentae aliquo modo derogentur.

2. Parochi vel eorum vices gerentes, singulis dominicis aut diebus festis, frequentius autem tempore adventus et quadragesimae, muneri suo evangelii fidelibus annuntiandi et doctrinae christianae edocendae satisfaciant. Negligentes, si tertio deliquisse deprehendantur, viginti et quinque scutatorum poena punientur, quae fabricae ecclesiae eorum applicabuntur.

3. Tenentur insuper parochi fideles suos, praesertim obstetrices, de modo et forma administrandi in casu necessitatis baptismum instruere, ne earum inscitia infantium animae pereant. Ad eiusmodi necessitatibus melius prospiciendum, nonnullae personae in singulis pagis vel oppidulis ab ipso parocho designentur, quae sufficienter peritae atque instructae, baptismum, dum urget casus, ministrare valeant.

4. Diligentes praeterea parochi sint in missa singulis diebus dominicis et festis etiam suppressis ad normam constitutionis summi pontificis Pii IX sub die 3 maii 1858, quae incipit *Amantissimi Redemptoris,* pro populo exacte applicanda, hanc obligationem quibuscumque aliis devotionis purae motivis praeferentes. Quodsi parochus, ob beneficium eius maxime exiguum, paupertate laboret, vel necessitas urgeat celebrandi ob aliquam festivitatem stipendio donatam, dum non adsit alius sacerdos, nihil obstat quominus parochus celebret accepto stipendio, dummodo in aliqua ipsius hebdomadae feria missam pro populo applicet.

5. Parochi facultatem celebrandi missam in suis ecclesiis nemini faciant, quin sacerdos licentiam a praelato, in cuius dioecesi celebrare exoptat, prius exhibeat, quod praecipue observandum erit, si huiusmodi sacerdos extradioecesanus fuerit.

6. In libris parochialibus baptismorum, confirmationum, matrimoniorum et mortuorum tenendis atque servandis, parochi sint observantissimi. Duos insuper libros apud se habeant, alterum pro mandatis, pro informationibus autem matrimonialibus alterum. Si id non praestiterint, poena illis quatuor scutatorum imponetur.

7. Cum parochus infirmitate gravi correptus, ultima religionis auxilia petierit, vicinioris ecclesiae parochus ei sacramenta ministrabit. Si autem vita functus fuerit, ipse parochus funeris exequias perficiet, quin maiores, quam pro funere parochiani primae classis, exequiarum sumptus exigat.

[2] Sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*

VII. De divinis officiis.

Cum ab ecclesia determinati et praecepti sint cultus divini ritus et caerimoniae, nec praelatis ipsis permittatur illos ullatenus mutare aut in alios convertere: ad nonnullos abusus et perniciosas praxes exstirpandas, quae in sacrorum mysteriorum celebratione cum divini cultus dignitatis non minimo dedecore irrepserunt, sequentia ad amussim servanda synodus provincialis decernit.

1. In omnibus ecclesiis cathedralibus observabitur regula consueta, quae hoc ipso concilio sancita est ad divinorum officiorum celebrationem.

2. A sancta sede apostolica impetrabitur gratia, ut in ecclesiis cathedralibus perpetuo divina officia horis celebrentur in eadem regula consueta designatis.

3. Diligenter curabunt episcopi ut, iuxta praescripta in sacro Tridentino concilio, quotidianae distributiones quantocius constituantur et conserventur.

4. Nulla sedes in cathedralium choris ultra sex menses vacabit, hisque delapsis, ius provisionis ad illum, ad quem de iure pertinet, transibit.

5. Canonicatus de officio providebuntur per examen et concursum, iuxta Tridentinum concilium et apostolicas constitutiones.

6. Inter ministros altaris, nemini rocheto manicas angustas habente uti liceat, sine speciali sedis apostolicae indulto, et si qui eiusmodi fruantur privilegio, dioecesano praesuli illud exhibeant necesse est.

7. Prohibetur in posterum privatorum oratoriorum erectio ad celebrandum missae sacrificium, sine praevia apostolicae sedis licentia; atque in eorum nullo, quod cum hac praevia licentia erigatur, missae sacrificium fiet, donec ab episcopo illud visitante, iure et legitime et tenori brevis concessionis modo prorsus consentaneo erectum declaretur; hoc autem breve ad instructionem sacerdotum, qui in oratorium celebraturi accedant, fixum in illo constanter permanebit.

8. Prohibentur pariter festa et solemnitates, quas *romerías* vulgo dicimus, in sacellis celebrari solitae, quae etsi publica, idonea tamen ordinarii iudicio et decentia satis non sint, ut ea, qua per est, dignitate et reverentia sacrae functiones in illis obeantur.

9. Altare portatile in ecclesiis nullum erigetur absque episcopi permissione, aut vicarii foranei, cui ab episcopo data fuerit facultas illius concedendi. Neque tria in mensa maioris altaris statuentur altaria ad tres in illis eodem tempore missas celebrandas.

10. Nullus sacerdotum duas uno die missas celebrare poterit absque licentia ab episcopo in scriptis habita, quae ne parochis quidem concedetur, nisi ad illos casus et cum illis conditionibus, quas exigunt facultates, quae *solitae* vocantur, et bulla *Declarasti* Benedicti XIV, nec praelatis licebit huiusmodi licentiam praebere, ut altera missa in oratorio privato celebretur.

11. Prohibetur etiam frequens ssm̃i sacramenti expositio, quae, exceptis casibus communibus ab ecclesia determinatis et approbatis, fieri non poterit nisi de episcopi licentia, quae tamen non concedetur nisi cum aliqua legitima causa intervenerit.

12. Nullatenus licebit candelis uti ex sebo, adipe, balaenae pinguedine, aliave eiusmodi animali materia confectis, neque ad missarum celebrationem, neque ad ssm̃i sacramenti illuminationem.

13. Inhibetur etiam, ne in processionibus ssm̃i sacramenti exhibeantur aut deferantur imagines

sanctorum aut reliquiae, non excepto ligno crucis; in nulla autem processione choreae, homines personati aut aliqua huiusmodi permittentur.

14. Nulla extra ecclesiam eiusve septa fiet processio ssmi sacramenti praeter eas, quas legitimus usus fert in festo corporis Christi, in dominica in Albis, et quando viaticum ad aegrotos deferri contingit.

15. Cantica omnia vulgari lingua conscripta vetantur in missa solemni, neque musicorum instrumentorum concentum adhibere licebit in funeribus, exequiis atque in officiis hebdomadae maioris. In ceteris autem missis solemnibus aliisque sacris functionibus usus instrumentorum musicorum non permittitur, nisi qui gravis fuerit et cohaereat praescriptionibus constitutionis *Annus* Benedicti XIV, anni 1749.

16. In ornatu ecclesiarum prohibentur picturae profanae, ridiculi tapetes et quidquid denique quod ecclesiasticum vel sacrum non sit.

17. In nulla licebit ecclesia funebres tumulos intra maioris arae presbyterium constituere.

18. Festa celebrabuntur propriis diebus ab ecclesia designatis; si quando autem hoc fieri nequeat, ordinarii praescribent dies, quibus oporteat ea celebrari.

19. Meminerint ecclesiarum rectores omnesque religionis ministri, domum Dei non solum sanctitudinem decere, sed decus etiam et pulchritudinem, ideoque diligentissime curabunt, ut altaria munda sint rubricisque accommodata, idque simul de sacris vasis et paramentis est intelligendum, ut caerimoniae exacte, attente et digne pro virili fiant, ut ad honorem et reverentiam augustissimi sacramenti et ad fidelium aedificationem, gratiarum actionem in ipso templo, ubi sacrum faciunt, adhibeant; atque ita haec faciant, ut videantur a fidelibus, ut et hi glorificent Deum, qui in coelis est.

VIII. De clero informando.

Ut in ecclesia sancta Dei digni ministri et iuxta spiritum ecclesiasticum informati semper existant, utque illi, quibus sacra ministeria iam commendata fuere ad maiorem Dei gloriam animarumque salutem, tanto munere dignius fungantur, sequentium ordinationum executio episcopis demandatur.

1. In seminariis ecclesiasticis iuvenes, qui ex legitimo matrimonio orti non sint, itemque illi, qui ad Deo serviendum et ecclesiam sanctam iuvandam nullum vel modicum seu ingenii seu virtutis specimen dederint, non admittentur.

2. Quod attinet ad scholasticos, qui in seminario dioecesano instruuntur, sanctae Tridentinae synodi ordinationes quoad habitum clericalem et frequentem sacramentorum usum stricte serventur.

3. In seminariis dioecesanis et in privatis conventualium religiosorum scholis, lectiones tum philosophiae rationalis, tum disciplinae ecclesiasticae universae idiomate latino tradantur.

4. Nemo ad sacros ordines ascendere praesumat, quin prius per triennium saltem in seminario episcopali, vel in aliqua domo ad id deputata, argumenta non dubia praebuerit, se non solum scientiis ecclesiasticis excolendis, sed etiam virtutibus acquirendis serio operam dedisse. Bonum insuper, vel a proprio parocho, vel a studiorum magistro, de honestate et probitate vitae testimonium exhibeat. Ad conscientiam tamen praelati spectat cum aliquo ordinando dispensare, dum illum doctrina, virtute et vocatione sufficienti praeditum esse cognoverit.

5. Praelati sacerdotibus iunioribus ad audiendas mulierum et monialium confessiones facultatem negabunt. Immo sacerdotibus ipsis aetate iam provectioribus facultas ad audiendas confessiones non concedetur absque praevio examine, et licentia ad definitum tempus et in scriptis exarata.

6. Sacerdotes tamen quadragenarii, qui quater examen synodale subiissent et singulis canonicam approbationem obtinuissent, insuper sacerdotes nondum quadragenarii, quorum scientia, prudentia et virtus iudicio praelati sat perspecta sit, superioris articuli ordinationi non subiiciuntur.

7. Confessarii cum mulieribus, quarum confessiones excipiunt, nullam familiaritatem vel consuetudinem contrahant, nec ullo pacto domum frequentare vel sese mutuo visitare poterunt, nisi forte contrarium urbanitas vel christiana caritas suaserit.

IX. De monialibus.

Ut remedium aliquod adhibeatur malis, quibus afficitur evangelicae perfectionis status, quo vivere debent virgines illae, quae Deo se penitus voverunt et consecrarunt, concilii huius provincialis patres strictam sequentium dispositionum observantiam decreverunt.

1. Ordinarii pro parte, quae ipsis competit ad normam Tridentini concilii,[1] et praesertim constitutionis Gregorii XIII quae incipit *Deo sacris*, in singulis monasteriis numerum religiosarum iuxta reditus cuiuslibet monasterii determinabunt. Quod si monasterium egestate laboret, et religiosarum numerus maior, quam pro omnibus alendis requiritur, existat, nulla admittatur in posterum, donec ad numerum ab ordinario determinatum propter vacantes reducantur.

2. Habitum religionis nulla ex postulantibus induere poterit, quin prius in habitu saeculari ad tres menses in eodem monasterio permanserit; interea novitiarum magistrae subiicietur et propriis expensis in monasterio vivet.

3. Ordinarii omnem constantiam, zelum atque operam suam ponant, ut vita communis in omnibus monasteriis, si forte non viget, introducatur, idemque studium ac diligentiam adhibeant ad eam perficiendam et solidandam, ubi iam coepit vigere.

4. Visitationem monasteriorum semel in anno faciendam ordinarii nullo pacto omittant, atque iuxta mentem sancti Tridentini concilii et doctorum de hac re fuse tractantium, eorum spirituali bono prospiciant, quin rem temporalem negligant.

5. Ingressus in monasteria nemini, cuiuscumque generis, dignitatis, sexus, aetatis vel conditionis sit, concedatur, nisi vera ex parte monasterii adsit necessitas, vel ius naturale aut divinum id exigere videatur.

6. Praeter moniales nemo in monasteriis degere potest, cuius servitium in illis necessarium non sit; in huiusmodi autem necessitate solus ordinarius licentiam concedere poterit. Quam quidem nec ipse concedet, quin prius de vita et moribus ingredientium diligenter inquirat, et pariter constitutiones cuiuslibet monasterii ad hanc rem spectantes consulantur et serventur. Quodsi quae persona hoc pacto admissa fuerit, egredi illi de claustro minime liceat; si autem fecerit, ius ad novum ingressum amittat.

7. Moniales ad tecta vel solaria domus superiora nequaquam ascendere possint, neque eis liceat extra primam chori cratem exire; si quae autem contra id facere praesumpserit, se excommunicationem per canones latam incurrere sciat. Fenestrae insuper ad viam publicam vel domorum externarum atria, vulgo *patios*, respicientes, statim occludantur.

[1] Sess. XXV, cap. 3, de regul.

8. Tempore adventus et quadragesimae ceterisque diebus a constitutionibus designatis, locus ad colloquendum cum monialibus, vulgo *locutorio,* maneat obseratus, eiusque clavis ab ipsa praelata custodiatur. Reliquis vero anni temporibus huiusmodi loca non aperiantur, nisi ab hora decima matutina ad duodecimam usque; vespere autem ab hora tertia usque ad quintam. Nunquam vero in hoc loco deerit monialis aliqua auscultans, hispano sermone *escucha,* quae si desideretur, nulla ex monialibus ad colloquendum cum externis accedere poterit.

9. Monasterii ianuae clausae semper sint, nec ullo pacto, nisi ad ea suscipienda vel tradenda, quae per turnum communem immitti non possunt, aperiantur.

10. Ordinarii in suis visitationibus modum determinabunt, quo religiosa festa in monasterio celebrari debeant, summamque pecuniae, quae in illis expendi poterit.

11. Monialibus, absque cognitione praelatae, licentia seu facultas ulla minime concedatur, nisi aliter iudicaverit earum legitimus superior.

12. Ipsa praelato solummodo et non alia, quaecumque sit monialis, de rebus ad cultum templi attingentibus curam geret.

13. Si qua processio in ecclesiis monialium habenda sit, extra eiusdem monasterii muros non egrediatur.

14. Moniales officio seu munere aliquo in monasterio fungentes, nullam omnino per se expensam faciant, sed ex reditibus eiusdem monasterii sumptus, cum necesse fuerit, exsolvendi sunt.

X. De casibus, in quibus regulares sunt episcopis subiecti.

Cum valde expediat nonnunquam casus quosdam scire, in quibus regulares subduntur episcopis, sive iure proprio, sive iure delegato, eos hic seligendos censuimus.

Regulares subduntur episcopis: 1. quoad expositionem solemnem ssm̃i sacramenti; 2. quantum ad insolitas imagines et novas reliquias ponendas et exponendas in suis ecclesiis quomodolibet exemptis; 3. quantum ad publicationem indulgentiarum; 4. quantum ad erectionem confraternitatum, cum possit eas cogere episcopus ad reddendam rationem administrationis earumdem, salvis privilegiis ordinum religiosorum ab apostolica sede concessis; 5. quoad renuntiationes et obligationes novitiorum, quae nullae sunt, nisi fiant cum licentia episcopi vel eius vicarii infra duos menses ante professionem. 6. Subduntur regulares episcopo in conventibus, qui numerum religiosorum per sacros canones designatum non habent et regularem disciplinam non servant. 7. Potest episcopus contra regulares procedere eosque punire in duobus casibus: si nempe eorum aliquis delictum patraret degens extra monasterium, et si degens in monasterio vel in illo vel extra illud delinqueret cum publico populi scandalo, et superior eum non punierit intra tempus ab episcopo praefigendum. 8. Subduntur etiam regulares episcopis et ab ipsis puniri possunt, si in oratoriis privatis celebrent missas diebus exceptis, vel postquam eodem die fuit ibidem iam celebrata altera missa. 9. Item subduntur regulares episcopis quoad locutionem cum monialibus, etiam sibi subiectis, et in his pariter, quae concernunt clausuram monialium, etiam sibi subiectarum, possuntque si delinquunt ab ipsis puniri. 10. Potest itidem puniri ab episcopo regularis, qui sine obedientialibus litteris sui superioris a conventu culpabiliter recesserit et in tali statu ab ipso fuerit repertus. 11. Denique regulares incedentes per civitatem et domos sine iusta et legitima causa et sine socio, praesertim tempore nocturno aut indecenter vestiti et sine debita modestia religiosa, possunt per episcopum puniri ad formam constitutionum apostolicarum et praesertim sanctae memoriae Clementis VIII.

Conficiatur elenchus continens casus omnes, in quibus regulares subiecti sunt episcopis sive iure communi, seu per apostolicam delegationem, et in curia episcopali asservetur, ut pro casibus occurrentibus usui esse possit.

XI. De loco personarum, quae huic concilio interfuerunt.

Concilium hoc provinciale I Quitense expresse declarat, ex loco assignato illm̃is ac revm̃is episcopis comprovincialibus, capitulis seu procuratoribus cathedralium reliquisque ecclesiasticis, tam saecularibus quam regularibus, qui huic concilio interfuerunt, in sedendo, vota proferendo aut quibuscumque aliis actibus, nullum cuiquam eorum praeiudicium esse factum, sed omnia, tam sui quam personarum, quas ipsimet repraesentarunt, iura et praerogativas illaesas et salvas esse eodemque in statu permanere prout ante praesens concilium reperiebantur.

XII. De superioribus Limensis provinciae conciliis et Quitensis dioecesis synodis.

Quoniam longissimo temporis decursu, trecentorum circiter annorum synodales constitutiones Quitenses necnon decreta provincialium conciliorum Limae, cui antea ex metropolitico iure suberat tota haec respublica Aequatoris, in desuetudinem devenerint, his omnibus dispositionibus debito respectu servato, provinciale Quitense I concilium declarat nullam vim iis posthac fore, nullamque eas inducturas esse obligationem hac in nova Aequatoriana ecclesiastica provincia nullisque in eam componentibus dioecesibus.

XIII. De promulgandis et servandis omnibus huius provincialis concilii decretis.

Cum a sacris canonibus constitutum sit, ut quae in provinciali concilio definiuntur, unusquisque episcoporum in sua dioecesi publicanda et observanda curet, sequentia statuuntur:

1. Infra sex menses post huius concilii decretorum censuram et approbationem a sancta sede apostolica obtentam, omnes episcopi et vicarii tenebuntur omnia et singula huius concilii decreta tam in cathedralibus quam in parochialibus ecclesiis publicare et promulgare facere.

2. Parochi omnesque ecclesiastici iudices transumptum seu pagellam eorumdem decretorum, cum episcoporum approbatione typis editam, penes se habebunt. Qui mandato huic non obedierint, pecuniaria summa, arbitrio episcopi taxanda, mulctabuntur.

3. Episcopi, provisores, vicarii, visitatores ceterique huius provinciae ecclesiastici iudices quicumque monentur de obligatione, qua secundum haec decreta seu constitutiones tenentur iudicare, ecclesiasticas causas finire, poenasque in his appositas legitimas declarare.

4. Episcopi omnes ceterique Aequatorianae reipublicae praelati curabunt strictam observantiam et executionem omnium et singulorum decretorum, constitutionum seu statutorum huius provincialis Quitensis I concilii, quin eorum et singulorum omnium legitima exsecutio cuiusque appellatione suspendi possit, et non obstante quacumque, licet immemoriali, consuetudine.

XIV. De celebratione proximi provincialis concilii.

Decernimus proximum provinciale concilium habendum esse intra tres annos, nisi ob gravem aliquam causam post triennium illud differri expediat.

XV. De confirmatione decretorum.

Confirmationem eorum omnium quae in hoc nostro concilio provinciali decreta sunt, ab apostolica sede, cuius examini et iudicio subiiciuntur, petendam statuimus.

† Ego Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis, definiens subscripsi.

† Ego Iosephus Thomas, episcopus Guyaquillensis, definiens subscripsi.

† Ego Ioannes Antonius Hidalgo, thesaurarius sanctae metropolitanee ecclesiae Quitensis et procurator revm̃i episcopi Conchensis, subscripsi.

In quorum fidem, infrascripti concilii secretarii subscripsimus:

Doctor Raphael M. Vazquez, huius concilii secretarius.

Doctor Leopoldus Freire, huius concilii secretarius.

RESCRIPTA PETITA.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense a sanctitate vēstra humiliter petit, ut quaedam circa ovorum et lacticiniorum abstinentiam dispensentur.

I. Per breve, a sanctitate vestra die 20 maii 1862 datum, fideles omnes huius reipublicae Aequatorianae ovorum ac lacticiniorum abstinentiae adstringuntur in nonnullis anni diebus, videlicet in feria IV cinerum, in singulis quadragesimae sextis feriis, a feria IV usque ad sabbatum inclusive hebdomadae maioris, itemque in vigilia Nativitatis Domini, Pentecostes, Assumptionis beatae Mariae virginis, necnon sanctorum apostolorum Petri et Pauli. Attamen in precibus nostris, quibus indultum per breve praedictum obtinere exspectabamus, nulla mentio facta est de gravissima hac lege pro nostra republica absolute detrahenda, neque causa ulla adducta est ad hanc gratiam a sede apostolica impetrandam. Huius autem causa multiplex est: 1. olei simul et piscium inopia, ita ut neque in oppidulis, neque in metropoli ipsa oleum et pisces saepissime invenire sit; 2. magna paupertas, qua fideles Aequatoriani ut plurimum laborant, ideoque maxima illis est difficultas ad oleum et pisces pro congrua familiae sustentatione obtinendum; 3. denique consuetudo et usus immemorialis, quo populus Aequatorianus per privilegium bullae cruciatae huiusmodi praecepto exemptus fuit. Quamobrem concilium provinciale Quitense a sanctitate vestra suppliciter petit, ut fideles omnes, tam saeculares quam ecclesiasticos, ab hac lege dispensare velit.

II. Sed quoniam communitates regulares itemque collegia ac seminaria nostra non parvo aere aggravarentur, si singuli vel religiosi vel moniales vel alumni ad bullam in primis cruciatam, deinde ad bullam carnis, postea ad bullam lacticiniorum assumendam adigerentur, petit concilium, ut una bulla cruciata itemque unica bulla pro unaquaque communitate vel pro ipsius moderatore sufficiat; id etiam prae oculis habens, quod, iuxta declarationem sacrae poenitentiariae die 16 ianuarii 1834, omnes commensales in diebus abstinentiae possunt capiti familiae legitime ab abstinentia excusato sese in prandio accommodare. Attamen cum id de communitatibus religiosis itemque de seminariis et collegiis non sit adhuc expresse declaratum, ad multas anxietates tollendas a sanctitate vestra humiliter petitur dispensatio.

Velit sanctitas vestra binae huic petitioni annuere, quae in rationibus fundatur desumptis ex circumstantiis in quibus huius reipublicae fideles versantur, quaeque violationes contra sanctae ecclesiae praecepta impedire intendit.

Datum Quiti, XVI kal. augusti 1863.

† Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense debita animi reverentia ac demissione a sanctitate vestra petit, ut privilegia Indis seu indigenis per plures summos pontifices olim concessa confirmare pro hac nostra republica Aequatoriana et vigentia declarare dignetur.

Huiusmodi enim privilegia propter indigenarum hebetudinem, ignorantiam et abiectionem concessa sunt. Cum autem his temporibus in eodem statu plus minusve miseri versentur, valde necessaria videtur talis erga illos dispensatio, ne ecclesiasticae leges frequenter violentur. Velit sanctitas vestra huiusmodi petitioni benigne annuere, qua concilium Quitense spirituali fidelium bono prospicere intendit.

Datum Quiti, XIV kal. augusti 1863.

† Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense humiliter a sanctitate vestra petit, ut parochiae quae in hac republica ad religiosorum communitates spectant, auctoritati episcopali in posterum mancipentur.

Dum enim huiusmodi animarum cura nonnisi condignis ministris demandari queat, neque id ab episcopo praestari possit, quando ad ipsum parochum creare non spectat; item cum de reformatione regularium hodie in hac republica agatur, et ad id obtinendum non parvi detrimenti sit praedicta animarum cura eis commissa: ideo huiusmodi transactio necessaria evadit. Velit igitur sanctitas vestra huiusmodi postulationi annuere, qua religiosarum communitatum et ecclesiae Aequatorianae ornamentum et decus concilium sibi proponit.

Datum Quiti, XIV kal. augusti 1863.

† Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense, magna animi summissione sanctitatem vestram precatur, ut ad conversionem et reductionem infidelium, missionem integram et nostrae necessitati competentem ex patribus societatis Iesu in rempublicam Aequatorianam mittere dignetur.

Amplissimae enim regiones apud nos sunt, quae ab innumeris sylvicolarum tribubus hodie incoluntur, ad quas sonus apostolorum nondum pervenit, et in umbra mortis misere pereunt. Et quoniam experientia docti, operarios ad hoc ministerium aptiores, quam patres societatis Iesu, non inveniri cognovimus, ideo conversionem tot infidelium ipsis committendam esse iudicavimus.

Velit sanctitas vestra huic accedere petitioni, qua concilium sibi proponit reductionem ad vitam catholicam et socialem ac demum salutem aeternam innumerae infidelium turbae, quae in tenebris et in umbra mortis sedet.

Datum Quiti, XIV kal. augusti 1863.

† Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense a sanctitate vestra suppliciter poscit, ut monasterium moni-

alium Sanctae Catharinae, in urbe nostra existens, atque ordinis Sancti Dominici, archiepiscopali iurisdictioni subiicere dignetur.

Reverendi patres Dominicani, quorum inspectioni ac directioni subiacet praedictum monasterium, integre satisfacere non valent muneri suo, neque monialibus dispensare possunt spiritualem illam alimoniam ac directionem, quam conventus virginum Deo consecratus a directoribus suis exigit. Quae cum ab ordinario dioecesano facilius praestari possint, visum est in Domino ad iurisdictionem archiepiscopalem conventum Sanctae Catharinae subiicere oportere.

Faveat sanctitas vestra huic supplicationi annuere, qua concilium Quitense spiritualem profectum in virginibus Deo dicatis promovere intendit.

Datum Quiti, XIV kal. augusti 1863.

† Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

Beatissime pater.

Inter potissimas curas, quibus primi provincialis concilii Aequatorianae ecclesiae patres in eiusdem ecclesiae negotiis pertractandis detinentur, illa profecto postrema non fuit, qua erga beatitudinem tuam distringuntur. Vixdum adunaremur, haec mentem nostram primo subiit cogitatio, ut eius acta et decreta sanctitatis tuae nomini nuncuparemus, deinde ut solemni conciliari testimonio significaremus, quanto moerore nos et omnes curae nostrae concrediti in praesenti temporum et rerum luctuosissima conditione, in qua versatur ecclesia, afficiamur. Si labores nostros beatitudo tua benigno vultu dignabitur aspicere, quam maximum beneficium a te consecuturos fore censemus; in altero autem nihil aliud optamus, quam ut filiorum tuorum in te et in apostolicam sedem amoris, reverentiae et studii sensa cognoscas.

Tum ex publicis ephemeridibus, cum ex his, qui ad hanc a veteri orbe longissime seiunctam rempublicam adveniunt, tum etiam maxime ex frequentibus encyclicis a beatitudine tua ad universae ecclesiae episcopos datis, plane novimus, quas in angustias violenter adducta, quantove moerore excruciata sit eadem tua beatitudo ob infensissimum bellum, quod non paucis abhinc annis contra tuum adeoque sanctae sedis civilem principatum, concitatum est et usque adeo invaluit, ut impii hostes, conatu sacrilego uberioribus Romandiolae, Piceni et Umbriae usurpatis provinciis, ceteras, quae tibi remanent, urbemque ipsam Romam impetant, teque de tua sede ssm̃a sub episcopi Romani nomine in privatam conditionem deiicere scelerate concupiscant.

Aeque novimus, ssm̃e pater, quantum ex hisce nefariis ausibus universus catholicus se commoverit orbis. Laetanti animo profecto intelleximus omnes fere, quotquot per orbem dispersi sunt, catholicae ecclesiae episcopos in publicum editis monumentis bellum hoc scelestissimum fuisse detestatos tuamque causam strenue defendisse. Episcopis quoque concinuere plurimi ingenio, literis omnique doctrinae genere pollentes. Nostram admirationem excitarunt praesertim antistites Galliarum, qui evangelica prorsus libertate ante omnes vocem extulerunt, tum ut solamen aliquod cordi tuo afferrent, tum etiam ut errantium sophismata retundendo principes et magnates ac populi omnes edocerentur de tui et ecclesiae legitimo temporali principatu. Demirati quoque fuimus, quod omnis ordinis viri et iuvenes ex unaquaque natione, relictis parentibus et domibus, in eius defensionem militiae tuae nomen dederint, nobiliores se putantes evasuros, si vitam et sanguinem pro Petri sede funderent, quemadmodum se eorum pluribus effectum fuisse legimus, qui ad Fidardi arcem in bello percussi gloriose obierunt. Sed [quod] illuc admirationis impellit, ut quis prae animi commotione a lacrymis temperari nequeat, illud sane est, quod ex totius orbis unaquaque regione et plaga, ex rupibus et montibus quoque inaccessis, non modo principes praedivites et cives, sed villici et rusticani, viri et mulieres, tum etiam infantes, inopes licet et pauperrimi, suum quisque obolum, uti vocant, Sancti Petri ad sanctitatis tuae pedes transmittat. In quo factum illud, quod olim in templo Salomonis a servatore nostro commendatum in evangelio legitur, temporibus nostris erga sanctam sedem cernimus renovatum, ut et divites suas opes, et viduae pauperculae duo tantum aera sibi residua in gazophylacium mitterent. Scimus namque et matronas sibi sua pretiosa monilia et viduas panem sibi ex ore ademisse, unde haberent quo fidem ac in te amorem suo qualicumque dono demonstrarent.

Commotio haec, sanctissime pater, tam universalis, tam intima, tam aperta, tam flagrans aliquid magni et valde magni prae se fert et significat. Cur enim dum vix tuum civilem principatum oppugnari intelligitur, cur ad eius periculum omnium populorum corda tam subito, tam facile infremunt et animi tam potenter fervent et concitantur? Id non ab humano sensu aut ratione profecto efficitur, sed ab illo Spiritus sancti instinctu provenit, quo imbutus populus christianus absque ulla mentis contentione aut ratiocinio, sed subito et sponte, quin sibi rationem reddere valeat, in eiusdem sanctae sedis temporalis dominii oppugnatione aliquid aliud, aliquid altius, aliquid scelestius sibi pertimescendum sentit et putat. Equidem Spiritus ille divinus, qui ex speciali promissione Petro facta, pater beatissime, tibi docenti assistit et quae doceas suggerit, idem ille Spiritus est, qui corda quoque discipulorum et fidelium sua illustratione invadit et penetrat, adeo ut et ipsi e regione in idem ac tu mirabili consensione colliment.

Etenim si illi, qui in tuum civilem principatum tam impium et ferox bellum commoverunt, autumantes illum praesenti civilitati et progressui unicum impedimentum et obstaculum esse, vera aequa et solida civilitate et progressu, prout ipsi crepantibus buccis praedicant, contenti esse vellent, quid pro eis ex inaudita liberalitate non effecisti? Uno atque eodem verbo poenas eis remisisti, processus obtruncasti, eos exules in patriam revocasti, eosque ad omnia antiqua iura et etiam munia evexisti, atque libertates, quas optabant, concessisti. Haec ideo memoramus, non ut aut praedecessores tuos inmoderatae severitatis, aut beatitudinem tuam nimiae clementiae insimulemus. Nam et decessores tui numquam ab iustitiae, aequitatis et prudentiae tramite in rebellium decernendis infligendisque poenis nec hilum sese avocarunt, et beatitudo tua in his relaxandis libertatibusque concedendis non nisi divino instinctu ducta id egit. Siquidem omnibus fere in Europa adversus sanctae sedis in perduelles severitatem, quam nimiam et fortassis iniquam appellabant, conclamantibus, oportebat ut exemplum clementiae eis exhiberetur; non tamen illud, quod civilis prudentia aut humanitatis sensus suggerere valet, sed illud, quod evangelium Christi et caritas christiana universalis ecclesiae pastoris pectori inspirare tantum potest, nimirum ut perduellibus plena venia daretur, eorumque crimina perpetua oblivione delerentur, et ipsi, quemadmodum in evangelio cum filio prodigo actum fuit, paterno sinu tamquam filii complecterentur pristinisque iuribus et honoribus restituerentur.

Id omnipotentis Dei sapientissimo consilio et tuo actum praedicamus. Quandoquidem eorum subsecuta ingratitudo et proditio effecit, ut et decessorum tuorum severitas ab nimietatis nota in conspectu universae Europae absolveretur, et clementia tua aureola illius ornata cerneretur, qui ab iis ipsis, in quos peculiaria beneficia effudit, proditus et cruci affixus fuit, et huius saeculi potestates facto agnoscerent, veri regiminis principia non esse illa, quae huius saeculi philosophia, sed catholica religio docet, et orbis universus obstupesceret se sentiens ab erumpenti perduellionis vulcano liberatum; uno verbo effecit, ut apostolicae sedis iustitia, sanctitas et prudentia magis elucesceret, tua clementia suis splendoribus decoraretur, principes illuminarentur, omnes instruerentur populi perduelliumque incorrigibilitas apud omnes in comperto poneretur.

At hi non incorrigibiles modo sunt, sed eo nequitiae pervenerunt, ut tuum civilem principatum, non ideo quia civilis principatus tantum sit, odio habeant, sed quia in mundo religionis, simul iusti et aequi omnis, unicum est et praesidium et sustentaculum. Etenim cum Romanus pontifex, ut ipsi per novemdecim circiter saeculorum experimentum bene norunt, ex dispositione divina religionis cunctarumque virtutum simulque iuris omnis tam humani quam divini unicus in orbe sit legitimus assertor et vindex, ideo illi terrenum principatum auferre moliuntur, ut ab orbe omnis idea virtutis, boni et aequi penitus evanescat, simulque sibi licitum faciant omnia quaeque sive divina, sive humana susdeque vertere et omnino delere. Haec nobis cogitantibus obviam venerunt praeclara illa verba, quae in allocutione die 18 martii 1861 a beatitudine tua habita cum gaudio perlegimus: „Romani pontificatus oppugnatio non solum eo spectat, ut haec sancta sedes et Romanus pontifex legitimo suo civili principatu omnino privetur, sed eo etiam tendit, ut infirmetur et, si fieri unquam posset, plane tollatur salutaris catholicae religionis virtus."

Quae cum ita sint, laudes et gratias immortali Deo toto corde a nobis rependendas censemus, quod sapientia sua effecerit, ut sanctae sedi temporale regnum adiudicaretur atque coniungeretur, et ut Romanus pontifex ipse idem esset et princeps et rex. Consociatio haec aut coniunctio tam gravis est et tantam necessitudinis intimitatem cum ecclesia ipsa habet et prae se fert, ut eo spiritu et conatu, quo quis civilem sanctae sedis principatum tuendum, defendendum et sustinendum susceperit, ipsam quoque ecclesiam sustineat, defendat et tueatur.

Etenim si, ex ipsorum ecclesiae hostium pharisaica concessione, summus pontifex suum honorem suamque in spirituali animarum regimine et auctoritatem et libertatem et independentiam habere debet, quis honor quaeve auctoritas sive libertas ac independentia inesse illi potest, si libero etiam atque usquequaque independenti non potiatur civili principatu? Aliud ab eo, si valent, aliud medium excogitent, quo inter tot regna et principes, qui sunt in mundo, non solum apud christianam plebem, sed etiam apud imperatores et reges et magnates, qui utpote christiani ei subiiciuntur, auctoritas eius et libertas ac independentia sarta tecta servetur. Nobis profecto nullum magis aptum, nullum dignius, nullum magis accommodatum est, quam illud, quod sapientissimo et peculiarissimo divinae providentiae consilio manifeste constitutum, quod plurium saeculorum decursu confirmatum, quod populorum summa gratitudine acceptum, quod iuristarum doctorumque rationibus comprobatum, quod regum et imperatorum omnium perpetua consensione recognitum, quod in solemnibus inter nationes conventionibus demum sancitum et commendatum et veneratum perpetuo reperitur, scilicet Romanae ecclesiae et sanctae sedis civilis principatus. Mirum sane est, quod nihil sibi facessat, utrum acatholicarum sectarum religiosa negotia omnia in unam eamdemque personam, quae simul caput religionis sit et civilis princeps, coeant, id tantum in unum Romanum pontificem coire posse negent. Hoc agendi modo, sanctissime pater, istiusmodi antiqui iuris recentissimi subversores nec opinantes comprobant et aperte declarant, se nullum regem aut imperatorem quemvis, nisi Romanum pontificem tantum agnoscere religionis, iustitiae, aequitatis ceterarumque virtutum legitimum assertorem et vindicem; idcirco illum tantummodo verendum et timendum esse, licet inviti, fatentur.

Dicant porro, Christi regnum non esse de hoc mundo. Quid inde? et nos praedicamus Christi regnum non a mundo rationem et originem suam ducere. Fatemur et nos libenter, quod non eiusdem naturae sit ac mundus. Quid profecto? ex eo quod a mundo non oriatur et de natura mundi non sit, ideo naturae auctor in mundo et in mundum amplius non habet potestatem, ut suum vicarium in terris principem civilem constituere nequeat? Fatemur quoque materiam, qua calix conficitur, etsi auream et argenteam, longe inferioris et deterioris naturae esse, quam Christi sanguinem, in quem in eucharistia vinum transsubstantiatur, et tamen quomodo absque calice vinum consecrari et sacratissimus Christi sanguis consummari et sumi potest? Quemadmodum igitur ad sacratissimum Christi sanguinem consecrandum, sumendum atque deferendum necessarius est materialis calix, ita sanctae sedis civilem principatum necessarium esse ducimus ad auctoritatem potestatemque illam spiritualem, pro salute mundi in terris a Christo domino constitutam, efferendam, sustinendam et manifestandam. Quandoquidem spiritualis Romani pontificis auctoritas, ut finem, pro quo instituta fuit, consequatur, oportet quod non solum libero et independenti sui exercitio fruatur, sed etiam quod ab omnibus cognosci et discerni possit, ad eamque quicumque ad regnum coelorum vocatus, ex quocumque loco absque ullius impedimenti genere accedere et recurrere valeat. Quodsi non libera, quanam ratione et modo sua salutaria monita vulgabit aut decreta edet? Quodsi non omnibus conspicua, quomodo quis eam cognoscere et in tanto numero falsas religiones praedicantium distinguere aut discernere poterit? Quod si non accessibilis, quomodo indigentium spiritualibus necessitatibus consuletur? Quonam pacto haec obtineri possent, nisi in fastigio societatis civilis cum civili principatu coniuncta ipsa resideat et consistat?

Huc, pater beatissime, huc spectant moderni hostes tui civilis principatus, ut si Romanum pontificem in privatam conditionem deiicere et sanctae sedis temporale dominium de medio tollere datum illis esset, quod Deus numquam pro certo sinet, ecclesiam ipsam labefactare eamque a mundo penitus eliminare sibi putent.

Petra namque illa, in qua Christus salvator suam fundavit ecclesiam, illa civitas, quam in monte sitam in evangelio legimus, tabernaculum illud, quod psalmorum liber in sole collocatum describit, ecclesia demum, quae, declarante Augustino, non in occulto, sed in manifestatione posita est, connexionem et quamdam intimitatem pro certo habet et prae se fert cum civili sanctae sedis dominio, quam connexionem et intimitatem hostes profecto ita accipiunt, ut temporali dominio abolito et petram

ipsam infringere, et civitatem de monte diruere, et tabernaculum tenebris obvolvere, et ecclesiam ipsam penitus delere posse sibi facile persuadeant.

Quale spectaculum de se in mundo praebet temporale dominium sanctae sedis? Si regiones, in quas protenditur, aut provinciae, quibus coalescit, inspiciantur, sunt adeo parvae et exiguae, ut in universi orbis amplitudine non nisi punctum appareat, et tamen tantam de se famam et celebritatem in toto universo excitat, ut nullum aliud, gloriosum licet, quantumvis magnum, potens et opulentum, imperium aut regnum sit, quod parem sibi admirationem et famam assecutum unquam fuerit. Bellum ipsum nefarium, quo impetitur, efficit, ut illud in Europae totiusque mundi conspectu in sua parvitate gloriosius et admirabilius evadat. Putandumne erit, ut cum Dominus in extremo iudicii die iudicaturus gentes advenerit, reperiantur, qui in suae infidelitatis excusationem afferre possint, se portam coeli et ecclesiam Christi, in qua tantum salus aeterna invenitur, non novisse? Ideo fit, ut ecclesia ab omnibus distinguatur, omnibus facile accessibilis sit in suo supremo capite. Ideo fit, ut eius civilis principatus repraesentet petram, in qua fundata surgit ecclesia, et civitatem illam, quae in monte posita omnium oculis patet, et tabernaculum illud, quod in sole collocatum omnes illuminat, et demum ecclesiam ipsam, quae non in tenebris, sed in manifestatione sita, suae sanctitatis et sapientiae vim ad omnium salutem expandit. Unde civilis principatus ipse sit sedes et subsellium illud, in quo cum residet Romanus pontifex, resideat oportet quoque suprema auctoritas et divina maiestas ecclesiae, quia ubi Petrus ibi ecclesia.

Idcirco moderni veteratores nihil intentatum relinquunt, ut te de tua ssm̃a sede exturbent, quia pastorem percutientes, se oves facile dispersuros putent, teque in obscuram conditionem deiecto, societatem quoque catholicam subversuros et penitus deleturos se credant, eamdem illi sortem parantes, quam impiissimo deicidio sibi miserrime comparavit populus Iudaicus, qui absque civitate et templo, sine sacerdotio et regno, sine altari, cum ubique sit, nullibi reperitur, omnibus peripsema factus, in toto orbe vagus et profugus, infandum spectaculum suae deiectionis se exhibet.

Haec ideo memorabamus, pater ssm̃e, ut videatur quanti catholicae ecclesiae intersit civilis sanctae sedis principatus, quove necessitudinis vinculo ei consocietur, adeo ut ipsa in eo, veluti in proprio solio consistens, in animarum spirituali regimine plena libertate potiatur, maiestatemque suam divinam et speciositatem omnibus conspicuam faciat, atque veritatem, qua a falsis secernitur, demonstret, seque tandem ad salutem imis et summis accessibilem facile praebeat.

Quapropter primi provincialis concilii ecclesiae Aequatorianae patres laeto animo sanctitati tuae gratulamur de constantia, de fortitudine deque singulari prudentia, qua sanctae sedis et ecclesiae catholicae temporalia iura adversus invasores asseruisti et sustinuisti. Omnipotenti Deo et Christo gratias agimus, quod in te talem pontificem ecclesiae suae dederit, qualem et temporum adversitas et rerum necessitas expostulabat, quique suis virtutibus et recte factis tempestatem, quae in ecclesiam conflata est, dissipare possit et dissipabit. Interim aequo animo tuis moeroribus et nos moeremus, eisdem angustiis, quibus tu, et nos angimur, tuismet afflictionibus affligimur, tuis lacrymis nostras commiscemus, sperantes fore ut brevi, pace ecclesiae reddita, de tuo triumpho gaudere possimus, quem ut Deus quantocius acceleret, non desistimus a precibus fundendis, interponentes merita ssm̃ae Mariae virginis, a te novo praeconio immaculatae suae conceptionis dogmatica definitione nuper commendatae, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, necnon nostrarum ecclesiarum patronorum, qui apud misericordiarum patrem et ipsi supplices adsint, ut illa laeta dies tibi, nobis, ecclesiae universae cito illucescat.

Sensa haec nostra, beatissime pater, et concilii acta et nos ipsos ad tuos pedes ponimus, eos deosculando, apostolicam tuam benedictionem super nos et gregem nostrum postulantes.

Datum Quiti, XIV kalendas augusti 1863.

Iosephus Maria, archiepiscopus Quitensis.

Approbatio concilii.

Archiepiscopo Quitensi.

Perillustris ac revm̃e domine uti frater. — De mandato ssm̃i domini nostri Pii IX ac ex instituto decessorum suorum, em̃i patres qui praepositi sunt Tridentini concilii decretis interpretandis atque tuendis, recognoverunt et expenderunt concilium provinciale istius Aequatorianae ditionis [ab] amplitudine tua ac tuis suffraganeis medio anno 1863 celebratum, quod litteris ad sanctitatem suam XIV kalendas augusti eiusdem anni datis remittendum curavisti. Sedula diligentia et maturitas consilii, quae in hisce negotiis ponderandis et expediendis pro eorum gravitate interponi solent, obstiterunt, ne celerius illiusmodi examen institui et accurate numeris omnibus absolvi posset. Modo vero expletis omnibus, quae rite agenda, vehementer gaudeo, me, qui sacrae huic congregationi praesum, de auctoritate pontificis optimi maximi, cui speciatim de more relata res est, ac de sententia collegarum meorum, has amplitudini tuae dare litteras, quibus magnam animi delectationem, qua in huiusmodi officii munere obeundo perfusi fuimus, [significem].

In primis, tametsi eiusdem concilii acta minime transmiseris, certissime tamen habent em̃i patres, quod eadem rite locum habuerint. Subinde iisdem mirifice placuit, vos, aemulatos memorabilia maiorum vestrorum vestigia, qui pluribus istic habitis et memoriae traditis provincialibus conciliis inclaruerunt, simul ac concordatum inter sanctam hanc sedem et rempublicam Aequatorianam initum et inter eiusdem reipublicae leges recensitum est, plena statim libertate usos esse, ut in synodalem conventum coiretis, in quo, collatis una consiliis, de re istic sacra consultaretur et gravioribus ovium vestrarum necessitatibus unanimi consensu ac ratione uniformi provideretur.

Porro normae et ecclesiastici ritus, quos vestri loquendi more *regulae consuetae* nomine nuncupatis, eo certe et indubie conducent, ut officia divina iuxta praescriptum concilii Tridentini[1] nedum omni cum diligentia, sed et ampliori dignitate et spirituali christifidelium bono ordinentur et absolvantur. Quae vero dein decreta circa disciplinam, de causarum iudicibus, de fidei professione, de sacramentis, de vita et honestate clericorum, de sacra dioeceseon visitatione ac synodo dioecesana, de parochis, de divinis officiis, de ecclesiastica cleri institutione ac religiosis utriusque sexus personis aliisque rebus edidistis, huiusmodi visa sunt, ut plurimam ovibus vestris utilitatem et non mediocre rei sacrae incrementum in posterum tempus allatura sint.

At quoniam opus est ei, qui ecclesiastici regiminis gubernaculo sedet, cum fortiter, tum suaviter omnia gerere, ut facilius ad salutis aeternae portum

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 12, *de ref.*

animas suae curae concreditas perducere queat, A pro vestra prudentia atque iudicio consultissime existimavistis, nonnullas ab apostolica sede gratias expostulare, quibus planior sternatur via ad ecclesiasticam disciplinam, remotis impedimentis, facilius promovendam ac latius propagandam. Qua super re amplitudini tuae significare non omitto, ea singula postulata singulis sacris congregationibus amandata fuisse, quibus peculiariter competit eadem pertractare et pro sua auctoritate id constituere, quod melius in Domino visum fuerit. Itaque suo tempore, quae cuique postulato dabitur, responsionem accipies.

Post haec non sine peculiari iucunditate exceptae sunt significationes impensi studii ac pietatis, quas in exitu synodalium decretorum exprimere studuistis ob teterrimum bellum, quod a perditissimis hominibus in civilem apostolicae sedis principatum atque adeo in ipsam catholicam religionem nefarie infertur B ac pertinacissime fovetur. Etenim si communis fidelium pater ingratum ac pervicacem aliquorum ex filiis suis errantium animum per summam indignitatem experitur, solatium saltem capit et virtutem ex alto augeri persentit, dum maxima filiorum suorum pars, ac speciatim eorum, qui in longe dissitis catholici orbis regionibus distinentur, in suae aegritudinis partem veniunt suisque subsidiis difficultates et angustias, in quibus versatur, levare et erigere certatim gestiunt. Coelestis misericordiarum pater ac Deus totius consolationis studiosam hanc vestram voluntatem custodiat, eamque in aeternam animarum vestrarum salutem derivare uberrime tribuat. Potissimum vero idem ipse, qui vestris laboribus incrementum solus dare potest, saluberrimas eas in synodali conventu editas constitutiones gratiae suae rore fecundet, et in dies magis atque magis earumdem fructum amplificet. C Illud insuper indesinenti suo beneficio faciat, ut non modo, quae probe statuistis, re praestare possitis, sed et alia, quae ad maius ecclesiarum vestrarum bonum, praesertim ad errores circa fidem et mores convellendos, reliqua sint, in futuro concilio provinciali opportune decernere et executioni mandare valeatis.

Haec generatim dicta habe, dum synodalia decreta recognita et expensa ad amplitudinem tuam remitto. Ceterum, quae speciatim emi patres rescribenda duxerint, habebis ex ea pagella, quam hisce literis adnexam reperies.

Hisce nomine perscriptis sacrae huiusce congregationis, quae ad maiora usque pro vestris ecclesiis capessenda animum vobis addit, simulque uberiora vobis in Domino gratulandi argumenta sibi adpromittit, ad me quod singulatim pertinet, omne meum studium ex animo testatum facio amplitudini D tuae, cui fausta quaeque ac salutaria a Domino precor.

Amplitudinis tuae uti frater studiosissimus.

Romae, 21 decembris 1865.

† Cardinalis Catarini, praefectus.

Petrus, archiepiscopus Sardianus, prosecretarius.

In selecta congregatione emorum ac revmorum patrum concilii Tridentini interpretum, iussu ssmi domini nostri Pii papae IX habita die 28 septembris 1865 ob examen decretorum concilii provinciae Quitensis anno 1863 celebrati, iidem emi patres, ex iniuncto sibi officio, ea, quae sequuntur, animadvertenda ac moderanda esse duxerunt. — Adnotarunt prae primis non fuisse transmissa sacrae congregationi acta concilii. Nihilominus pro certo habuerunt omnia rite ac recte ad normam sacrorum canonum et morem omnium conciliorum pertractata ac absoluta fuisse, praesertim quoad fidei professionem, quae procul dubio tum ab episcopis, tum a ceteris in synodo congregatis iuxta ordinationem sancti concilii Tridentini et secundum formam a sanctae memoriae Pio IV sancitam palam et publice emitti debuit, cum ceteroquin in ipsa synodo, sub decreto 2, eiusmodi praescriptio clare aperteque edicatur. Qua tamen de re, ne ullo unquam tempore ambigi queat, optimum factu duxerunt, si textus praefatae fidei professionis actis concilii edendis fideliter inseratur.

P. 2, lin. 1, verbis „vim obligandi“ haec subroganda: „maius robur.“ [1]

P. 3, § Ad vespertini, lin. 6, post verbum „recitabitur“, adiiciatur: „ex speciali indulto apostolico.“

P. 10, cap. 13, lin. 1, post verba „missa conventualis“, addantur: „applicanda pro benefactoribus in genere iuxta constitutionem sanctae memoriae Benedicti XIV: Cum semper oblatas.“

P. 24, § Theologus, lin. 2, expunctis verbis „sacram“ usque ad „legendi“, haec substituenda duxerunt: „iuxta sacros canones et constitutionem sanctae memoriae Benedicti XIII *Pastoralis officii*, sacram scripturam clero et populo explicandi.“

Ibid., lin. 4, post verbum „lucrifacit“ haec addenda: „pro ea die, qua publice legit,“ deletis verbis „si suum“ usque ad „satisfecerit“.

Ibid., lin. 6, expungantur verba „vel in iure canonico“.

P. 25, in fine cap. 31, haec addenda duxerunt: „praedicti omnes, qui aliquo gradu in sacra theologia vel iure sacrorum canonum insigniri debent, eum assequi teneantur a legitima auctoritate.“

P. 38, decretum 2, § ecclesiasticus lin. 5, expunctis verbis „nec ullum“ usque ad „satisfecerit“, haec subroganda: „secus nequeat omnino sedis episcopalis possessionem capere.“

Ibid., in fine eiusdem decreti haec addi cupiunt: „7° Curabunt praeterea episcopi, ut ab omnibus professoribus publicisque scholarum magistris annis singulis, in initio scholastici cursus, emittatur fidei professio a sanctae memoriae Pio IV, praescripta.“

P. 39, num. 7, post verbum „imponenda“ addatur: „conformiter ad rituale Romanum.“

P. 40, lin. 2, post verbum „confessionem“ poni: „et, si fieri potest, etiam viaticum.“

Ibid., sequenti num. 14, lin. 2, post vocem „contrahentes“ adiicienda haec alia: „circa fidei rudimenta interrogent et, si ignorantiam in eis detegant, diligenter instruant. Insuper eosdem adhortabuntur“ etc., cum iis quae sequuntur.

P. 41, num. 9, post verbum „regulares“, dempta voce „itidem“, sententiam hac ratione esse vertendam: „regulares si fuerint curati; nec non ceteri regulares, in quorum conventibus non fiant collationes casuum conscientiae, tenentur adesse“ etc.

P. 43, num. 4, verba „singulis diebus festis“ per haec alia vertenda: „singulis diebus dominicis et festis etiam suppressis, ad normam constitutionis summi pontificis Pii IX, sub 3 maii 1858, quae incipit *Amantissimi redemptoris.*“

P. 45, ad calcem num. 15, addenda haec sunt: „in ceteris autem missis solemnibus aliisque sacris functionibus usus instrumentorum musicorum non permittitur, nisi qui gravis fuerit et cohaereat

[1] Textus decretorum impressorum supra col. 461-71, correctus fuit ad mentem observationum sacrae congregationis concilii. — *Nota I.-B. Martin.*

praescriptionibus constitutionis *Annus* Benedicti XIV, anni 1749.

P. ead. De clero informando §. In seminariis lin. 4: tollentur verba „attamen“ usque ad „particularibus“.

Pag. 46, decret. 9, num. 1, post primam vocem „Ordinarii“ haec addenda: „pro parte, quae ipsis competit ad normam Tridentini concilii, sess. XXV, cap. 3, de regul. et praesertim constitutionis Gregorii XIII, quae incipit *Deo sacris*.“

P. 47, num. 11, expuncta voce „consensu“ haec alia ultimis verbis addenda: „nisi aliter iudicaverit earum legitimus superior.“

P. 48, decret. 10, sub initio post verbum „episcopis“ addendum: „sive iure proprio, sive iure delegato.“

Ibid., ad finem num. 4, haec inserenda: „salvis privilegiis ordinum religiosorum ab apostolica sede concessis.“

Ibid., sub num. 6, auferenda verba „sedis apostolicae delegato“.

Ibid., sub num. 10, verbo „recesserit“ praemittenda vox „culpabiliter“.

Ibid., num. 11, ita exprimendum: „denique regulares incedentes per civitatem et domos sine iusta et legitima causa et sine socio, praesertim tempore nocturno, aut indecenter vestiti et sine debita modestia religiosa, possunt per episcopum puniri ad formam constitutionum apostolicarum et praesertim sanctae memoriae Clementis VIII.“

In epistola autem a patribus concilii ssmo dño nostro conscripta atque ad eiusdem concilii calcem relata, proponunt ut loco „martyres obierunt“, ponatur „gloriose obierunt“.

Tandem opportunum censent, ut ad calcem synodi referantur per extensum, quoad fieri possit, praecipuae constitutiones dogmaticae, encyclicae et allocutiones pontificiae ac praesertim nuperrima, quae incipit *Quanta cura* cum syllabo propositionum, die 8 decembris 1864, evulgato.

Petrus, archiepiscopus Sardianus, prosecretarius.

Rescriptum ad preces circa lacticinia etc.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense a sanctitate vestra humiliter petit, ut quaedam circa ovorum ac lacticiniorum abstinentiam dispensentur.

1. Per breve a sanctitate vestra die 20 maii 1862 datum, fideles omnes huius reipublicae Aequatorianae ovorum ac lacticiniorum abstinentiae adstringuntur in nonnullis anni diebus, videlicet in feria IV cinerum, in singulis quadragesimae sextis feriis, in hebdomada maiori a feria IV, pro viris autem ecclesiasticis a feria II usque ad sabbatum inclusive, item in pervigiliis Nativitatis Domini, Pentecostes, Assumptionis beatae Mariae virginis, nec non sanctorum apostolorum Petri et Pauli. Attamen in precibus nostris, quibus indultum nomine gubernii huius reipublicae postulatum est, nulla mentio facta fuit de huiusmodi abstinentiae lege pro nostra republica absolute detrahenda, neque causa ulla adducta est ad hanc gratiam a sede apostolica impetrandam, quae quidem multiplex est: 1. olei simul et piscium inopia, ita ut neque in oppidulis neque in metropoli ipsa oleum et pisces saepissime invenire sit; 2. magna paupertas, qua fideles Aequatoriani ut plurimum laborant, ideoque maxima illis est difficultas ad oleum et pisces pro congrua familiae sustentatione obtinendum; 3. denique consuetudo et usus immemorialis, quo populus Aequatorianus huiusmodi praecepto per privilegium bullae cruciatae exemptus fuit. Quamobrem concilium provinciale Quitense a sanctitate vestra suppliciter petit, ut fideles omnes, etiam ecclesiasticos et regulares, qui propria regula vel voto ad id observandum adstricti non fuerint, ab hac lege absolute dispensare velit.

2. Sed quoniam communitates regulares, nec non collegia ac seminaria nostra non parvo aere aggravarentur, si singuli vel religiosi vel moniales vel alumni ad bullam imprimis cruciatam, deinde ad huius indulti bullam assumendam adigerentur, petit concilium, ut una bulla cruciata itemque unica huius indulti, quod vocant quadragesimale, pro unaquaque communitate vel pro ipsius moderatore sufficiat: id etiam prae oculis habens, quod, iuxta declarationem sacrae poenitentiariae die 16 ianuarii 1834, omnes commensales in diebus abstinentiae possunt capiti familiae, ab abstinentia legitime excusato, sese in prandio accommodare. Attamen cum id de communitatibus religiosis itemque de seminariis et collegiis non sit adhuc expresse declaratum, ad multas anxietates tollendas, a sanctitate vestra, quoad utramque eleemosynam spectat humiliter petitur modo supra dicto dispensatio.

Velit sanctitas vestra binae huic petitioni annuere, quae in rationibus fundatur desumptis ex circumstantiis, in quibus huius reipublicae fideles versantur, quaeque violationes contra sanctae ecclesiae praecepta impedire intendit.

Feria 4, die 11 maii 1864.

Ssmus dominus noster dominus Pius divina providentia papa IX, in solita audientia reverendo domino adsessori sancti Officii impertita, audita relatione suprascripti supplicis libelli, una cum emorum et revmorum dominorum cardinalium generalium inquisitorum suffragiis, quoad 1^m postulatum, attentis expositis, benigne annuit pro gratia iuxta preces, durante indulto quadragesimali de quo in precibus. Quod vero spectat ad 2^m postulatum, sanctitas sua communicandam mandavit episcopis ecclesiasticae provinciae Quitensis declarationem datam die 6 augusti 1860, a sacra poenitentiaria, quae est huiusmodi: „Sacra poenitentiaria numquam censuit, dispensato ob legitimam causam patrefamilias ab abstinentia carnium in diebus esurialibus, dispensatos hoc ipso esse filios sub eius potestate positos, sed declarationem tantummodo seu instructionem dare intendit confessariis, posse iis permitti, iustis concurrentibus causis a vera necessitate petitis, quando aliter se sustentare non possunt, uti cibis patrifamilias indultis, firma semper obligatione de non permiscendis licitis atque illicitis epulis et de unica comestione in die pro iis qui ieiunare tenentur.“ Ex qua declaratione constat responsionem alias datam ab eadem sacra poenitentiaria, die 16 ianuarii 1834, et in precibus allegatam, ad rem non facere, ac proinde singulos teneri solvere eleemosynas in apostolicis brevibus praescriptas. Nihilominus, perdurantibus expositis rerum adiunctis et perdurante indulto quadragesimali, ssmus pater benigne remisit preces in hoc secundo postulato contentas prudenti arbitrio et conscientiae episcoporum oratorum, cum facultatibus necessariis et opportunis, ut communitatibus vere indigentibus aliquas eleemosynarum remissiones facere valeant, prout congruum eisdem ordinariis videbitur. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Angelus Argonti, sacrae Romanae et universalis inquisitionis notarius.

INDULTUM

ad divina officia in cathedralibus celebranda.

Beatissime pater.

Concilium provinciale Quitense a sanctitate vestra suppliciter exposcit, ut horarum designationem ad divina officia in ecclesiis cathedralibus celebranda in *regula consueta,* ab eodem concilio statutam approbare dignetur. Ex usu remotissimo, divina officia, in his ecclesiis cathedralibus, in aliis quam a sacris canonibus praescriptis horis celebrantur. Cum autem haec consuetudo absque multis obstaculis minime derogari possit, dispensationem a sanctitate vestra petit concilium, ut huiusmodi horarum mutatio canonica existat. Et Deus . . . .

Die 22 ianuarii 1866. — Ssm̃us dominus noster, audita relatione infrascripti pro-secretarii sacrae congregationis concilii, suprascriptis precibus benigne annuit iuxta petita, per decennium proximum tantum.

P., cardinalis Caterini, praefectus.

Petrus, archiepiscopus Sardianus, pro-secretarius.

BREVE

ad suppressionem festorum et ieiuniorum spectans.

Pius papa IX.

Ad futuram rei memoriam. Relatum est nobis apostolicum indultum, quo dierum festorum numerum in ditione reipublicae Aequatoris, gravibus permoti causis, alias imminuimus, cum iusto tempore prorogatum non fuerit, iamdiu exspirasse, cumque vel in praesens illae rationes maneant, quae nos primo ad indultum eiusmodi concedendum impulerunt, supplices adhibitae sunt nobis preces, ut idem indultum in aliud temporis protendere de benignitate nostra velimus. Nos igitur, pro pastorali nostro officio de universi dominici gregis salute solliciti, et ad christifidelium bonum vastis illis in regionibus maxime intenti, votis huiusmodi adnuendum ultro censuimus. Quamobrem omnes et singulos, quibus hae litterae favent, peculiari beneficentia prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiaticis sententiis, censuris et poenis quovis modo vel quavis de causa latis, si quas forte incurrerint, huius tantum rei gratia absolventes et absolutos fore censentes, de apostolicae nostrae potestatis plenitudine, venerabili fratri archiepiscopo Quitensi opportunas necessariasque facultates hisce litteris tribuimus atque impertimus, ut, quoties res ita se habent, prout expositae, et in Domino expedire censuerit, eadem auctoritate nostra apostolica numerum dierum festorum, qui in reipublicae Aequatoris ditione cum praecepto adstandi sacrosancto missae sacrificio et ab servilibus operibus abstinendi celebrantur, ad eos tantum reducere possit, qui infra scripti sunt, nempe ad omnes per annum dies dominicos, ad quinque festa anniversaria : Circumcisionis, Epiphaniae, Ascensionis, ssm̃i Corporis Christi et Nativitatis domini nostri Iesu Christi; insuper ad quinque festa beatae Mariae virginis immaculatae, scilicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis et Conceptionis, necnon ad festa sanctorum apostolorum Petri et Pauli et celebritatis Sanctorum Omnium. Die festo vero sancti Iosephi, beatae Mariae virginis sponsi, impleto per christifideles praecepto audiendi missam, eis licebit in familiaria et servilia opera incumbere. In ceteris autem festis quibuscumque, sive ab hac apostolica sede praeceptis, sive a conciliis generalibus, provincialibus et dioecesanis, sive a consuetudine vel alia qualibet causa praescriptis, quibus huius nostri indulti vi festivitas erit abroganda, omnes et singulos fideles commemoratae ditionis a praecepto audiendi missam servilibusque operibus non vacandi, idem venerabilis frater archiepiscopus Quitensis pro sua prudentia et arbitrio declarare poterit immunes et prorsus liberos. Quod vero attinet ad ieiunia per annum occurrentia et in dicta reipublicae Aequatoris ditione servari solita, ea, admotis hac de re nobis precibus obsecundantes, ad omnes et singulas sacri adventus ferias sextas missa facimus. Ceterum de iis omnibus, quae sacram liturgiam spectant in ecclesiis custodiendam, illis qui suppressi sunt festis diebus et in vigiliis eos praecedentibus, eadem vel diligentissime, nulla prorsus facta immutatione et innovatione, servari praecipimus et mandamus, ac propterea servitium chori, missarum celebrationes aliasque ecclesiasticas functiones eodem modo et ritu peragi volumus ac si nulla dierum festorum imminutio fuisset concessa. Denique animadvertentes locorum et temporum rationes, eidem venerabili fratri necessarias conferimus facultates, ut eadem auctoritate nostra apostolica cum parochis aliisque animarum curatoribus in Aequatoriana republica existentibus dispenset super onere missarum pro populo festis diebus, quibus fideles ab obligatione illas audiendi huius concessionis indulto exempti et soluti erunt, adiecta tamen lege ut iidem parochi aliique animarum curatores in missa, quam praefatis diebus erunt celebraturi, peculiari modo pro suis ovibus orare teneantur. Haec ad decennium tantum concedimus et indulgemus, volumus et mandamus, non obstante Urbani papae VIII, praedecessoris nostri felicis memoriae, constitutione incipiente *Universa,* die 20 septembris anno 1632 edita, aliisque apostolicis ac in universalibus, provincialibus ac synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, necnon eiusdem Aequatoriae reipublicae etiam iuramento, confirmatione apostolica vel alia quavis firmitate roboratis statutis, legibus, consuetudinibus, privilegiis in contrarium praemissarum quomodolibet concessis, confirmatis seu innovatis, quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro plene ac sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 20 mensis maii anno 1862, pontificatus nostri anno decimo sexto.

B. cardinalis Barberinus.

BREVE

quoad indultum quadragesimale.

Pius papa IX.

Ad futuram rei memoriam. Iam alias haec apostolica sedes peculiaribus circumstantiis perpensis gravibusque adducta rationibus, indultum, quod vocant quadragesimale, diversis in locis ad praefinitum tempus de sua benignitate concessit. Iamvero hoc ipsum postulatum a nobis in praesentia est nomine gubernii reipublicae Aequatoris pro ditionum illarum incolis, nosque gravibus permoti causis huiusmodi supplicationibus annuere censuimus, quemadmodum ad easdem preces annuimus pro indulto bullae cruciatae praefatis incolis concesso per similes litteras nostras hoc ipso die datas. Igitur omnes et singulos, quibus nostrae hae litterae favent, a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis quovis modo vel quavis de causa latis, si quas forte incurrerint, huius tantum rei gratia absolventes et absolutos fore censentes, auctoritate apostolica tenore

praesentium concedimus et indulgemus, ut ab eo A die, quo hae litterae in singulis reipublicae Aequatoris dioecesibus publicabuntur usque ad dominicam quinquagesimae anni millesimi octingentesimi septuagesimi, Christi fideles utriusque sexus inibi commorantes sive laici sive ecclesiastici, exceptis tamen regularibus, qui propria regula vel voto ad peculiarem toto anno abstinentiam obstringuntur, in quadragesima aliisque anni temporibus et diebus, quibus carnium, lacticiniorum et ovorum usus est prohibitus, dummodo eleemosynam solverint, quae pro alio supradicto bullae cruciatae indulto statuta est, ac insuper aliam eleemosynam pro hoc indulto ab infra designatis praesentium executoribus iniungendam, aut, si pauperes, certas ad Deum preces ab iisdem executoribus praescribendas pie recitent, libere ac licite carnibus, salubribus ovis et lacticiniis vesci possint, exceptis tamen feria IV cinerum, feriis sextis cuiuslibet hebdomadae quadragesimae, qua- B tuor postremis diebus maioris hebdomadae, necnon pervigiliis Nativitatis domini nostri Iesu Christi, Pentecostes, Assumptionis beatae Mariae virginis, et sanctorum Petri et Pauli apostolorum, quibus quidem diebus abstinentiae obligationem ex communi ecclesiae lege ab iis etiam, qui hoc indulto usuri sunt, servari volumus; pro viris autem ecclesiasticis duos alios huic exceptioni dies adiicimus, scilicet feriam secundam ac tertiam maioris hebdomadae, ita ut quiqui de clero sunt, sive saeculares sive regulares, abstinentiae legem integra ea hebdomada servare teneantur. Porro ad huius indulti executionem deputamus venerabilem fratrem archiepiscopum Quitensem, cum potestate subdelegandi episcopos suffraganeos suos et in eorum defectu vicarios capitulares canonice electos pro eiusdem indulti promulgatione et executione, cum omnibus facultatibus, quae nostris hisce litteris continentur, nec non statuendi ut pro C collectione eleemosynarum, ut supra, ratione huiusce indulti iniungendarum in singulis dioecesibus peculiaris commissio ab ordinario constituatur et nominetur, eaedemque eleemosynae collectae ad praefatum archiepiscopum per singulos annos transmitti debebunt, eum in usum erogandae, quem hic ibidem praefiniemus. His autem omnibus, ut demandato sibi muneri satisfacere valeant, concedimus eas ipsas facultates, quas felicis recordationis Pius papa VII, praedecessor noster, similis indulti executori concessit in suis apostolicis litteris hac eadem forma datis die 7 mensis augusti anni 1801. Ceterum proventus, id est summam eleemosynarum ex huius indulti usu obventuram, erogari mandamus in bonum sanctarum missionum. In reliquis prae oculis habenda et observanda decernimus ea, quae in memoratis litteris dicti praedecessoris nostri expressa sunt, praesertim ut omnes, qui hoc indulto D utentur, eo etiam perdurante meminerint integras manere atque observandas alias ecclesiae regulas et illas nominatim, quae sunt de non permiscendis paschalibus et esurialibus epulis et de unica tantum comestione permissa diebus ieiunio consecratis. Haec concedimus atque decernimus, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis etiam speciali et individua mentione dignis, ceterisque contrariis quibuscumque. Ceterum ista accessio apostolicae benignitatis christifideles quotquot sunt promoveat ut studio peculiari erga religionem et exercitatione virtutum magis ac magis ea compensent, quae huiusmodi indulto secluso praestare debuissent.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 20 maii anno 1862, pontificatus nostri anno decimo sexto.

B. cardinalis Barberinus.

BREVE

ad privilegium bullae cruciatae attingens.

Pius papa IX.

Ad futuram rei memoriam. Supplicatum est nobis nomine gubernii reipublicae Aequatoris, ut incolis ditionum eiusdem reipublicae privilegium bullae cruciatae denuo de nostra indulgentia concedamus. Nos igitur prosperitati et incremento sacrarum per ea loca missionum prospicere volentes, attentis expositis et peculiaribus illius dominici gregis rationibus, huiusmodi votis annuendum ultro censuimus. Quapropter omnes et singulos, quibus nostrae hae litterae favent, a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis et poenis quovis modo vel quavis de causa latis, si quas forte incurrerint, huius tantum rei gratia absolventes et absolutos fore censentes, auc- B toritate apostolica, tenore praesentium indultum, quod dicitur bullae cruciatae, pro ditione reipublicae Aequatoris ad eum tamen modum, qui mox declarabitur, concedimus, tribuimus et impertimus, illudque ad decem annos, a die, quo prima vice publicabitur, computandos, duraturum decernimus. Ad executionem vero huius indulti deputamus venerabiles fratres archiepiscopum et episcopos ecclesiarum reipublicae Aequatoris et, ubi aliqua vel aliquae ex illis ecclesiis vacaverint, vicarios capitulares in illis canonice deputatos. Hinc archiepiscopo et episcopis seu vicariis capitularibus opportunas facultates tribuimus, ut, praefato decennio perdurante, unusquisque in commissa sibi dioecesi bullam seu indultum illud congruo tempore, postquam nostras hasce litteras acceperint, et aliis deinde consuetis temporibus publicare et pagellas seu eiusdem indulti gratiarumque et favorum in eo contentorum C summaria edere ac distribuere et cetera omnia decernere et perficere valeant, quae necessaria sunt, ut haec concessio nostra plenum promptumque habeat effectum. Abstinere tamen debebunt in publicatione summariisque illis ab enuntiando suspensionem indulgentiarum omnium seu aliarum similium vel dissimilium gratiarum, quae olim ab generali cruciatae commissario decerni ita poterat, ut iisdem ii solummodo frui valerent, qui cruciatae pagellam accepissent. Hanc enim alias gratias suspendendi facultatem, utpote mutata nunc temporum causa, minus opportunam in praesenti concessione volumus exceptam, atque adeo statuimus, ut Christi fideles, qui cruciatae indultum non acceperint, destituantur quidem omnibus favoribus eo in indulto elargitis, sed minime priventur aliis indulgentiis et gratiis, quibus aliter, servatis servandis, frui potuissent. Exceptam pariter ab hac concessione declaramus facultatem illam, qua Christi fideles cruciatae D indulto gaudentes eligere sibi poterant confessarium quemlibet ex approbatis ab ordinario loci atque ab illo absolvi ab omnibus casibus eidem ordinario reservatis ac nonnullis vicibus etiam a casibus pene omnibus, qui apostolicae sedi sunt reservati. Itaque haec etiam excipienda erit et delenda facultas in publicationibus indulti et in eiusdem summariis, praesentis concessionis vi, per ordinarios edendis. Ceterum, ad eiusmodi absolutiones quod attinet, provisum est, nedum facultatibus, quibus episcopi communi iure potiuntur, sed etiam illis, quibus iidem in ditione reipublicae Aequatoris ab apostolica sede donari solent. Iam vero iis exceptis, quae nostris hisce litteris speciatim inmutata aut aliter provisa sunt, renovamus in reliquis omnibus atque ad supradictum tempus denuo concessa decernimus quaecumque habebantur in praecedenti bullae cruciatae indulto, quo illarum regionum incolae ex

sanctae huius sedis concessione fruebantur e novissimo tempore, antequam Hispanica illic dominatio cessaret. Ad eleemosynas quod attinet proventusque omnes ex hac memorati indulti concessione obventuros, toto decennio perdurante, supradicti venerabiles fratres archiepiscopus et episcopi, conscio reipublicae praeside, modum statuent, quo eaedem obventiones erunt colligendae et administrandae; statuimus autem atque decernimus ut illae, praeter quinque millia annua scutatorum nummum pro apostolica delegatione, [quae] penes illam rempublicam propediem instituetur, excipienda, erogentur ex integro in bonum sanctarum missionum ad infideles sive etiam ad fideles ordinariis ecclesiae subsidiis carentes, qui intra vel prope fines reipublicae Aequatoris commorantur. Quod vero attinet ad tertiam earum partem, quae huic sanctae sedi est reservata, duas illius partes pro sanctis item missionibus ut supra, tertiam autem partem in bonum seminarii Americani in hac alma urbe nostra erecti erogari mandamus. Et quoniam, iuxta constitutionem felicis recordationis Gregorii papae XV praedecessoris nostri incipientem *Inscrutabili divinae providentiae arcano,* datam 10 kalendas iunii anno 1622, omnes missiones per universum orbem, quibus evangelium et catholica doctrina praedicatur, curae et auctoritati congregationis Propagandae fidei sunt demandatae, hinc venerabilium fratrum episcoporum, maxime autem ipsius metropolitani archiepiscopi Quitensis partes erunt, ut ad eamdem sacram congregationem suo tempore accuratam relationem mittat, ex quo necessitates cuiusque missionis et subsidia illis distributa plene innotescant. Haec concedimus et elargimur, volumus et mandamus, non obstantibus [constitutionibus et ordinationibus apostolicis] speciali etiam et individua mentione dignis aut derogationem in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Quod reliquum est, hortamur omnes, quotquot huiusmodi indulto usuri sunt, ut quae nostra fuit mens in concedendo, eadem sit illorum in fruendo, videlicet haec privilegia et gratiae ita adhibeantur, ut in sempiternam animarum salutem faciant, et hac occasione omnibus, qui in republica Aequatoris sunt, Christi fidelibus apostolicam benedictionem impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 20 maii 1862, pontificatus nostri anno decimo sexto.

B. cardinalis Barberinus.

Laus Deo virginique immaculatae.

1863 maio. — SYNODUS DIOECESANA BALTIMORENSIS.

Synodus dioecesana Baltimorensis in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata mense maio 1863, sub Francisco Patricio Kenrick, archiepiscopo Baltimorensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodus dioecesana Baltimorensis, mense maio 1863 habita. Baltimori, 1863.

In-12°, 18 p. — Washington, catholic university. — Ipse non vidi.

1863 iunii 28-30. — SYNODUS DIOECESANA VERULANA.

Synodus dioecesana Verulana in Italia, celebrata diebus 28, 29 et 30 maii 1863, sub Caietano Pedini, episcopo Verulano.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Prima dioecesana synodus Verulana, ab illustrissimo ac reverendissimo d. d. Fortunato Maurizj, episcopo, in cathedrali ecclesia habita, diebus 28, 29, 30 junii anno MDCCCLXIII. *[Insigne.]* Velitris, ex typographia Aloysii Cella.

Sine anno, (1863), in-8° maiori, XIV p. (indictio) - 1 f. - 190 - 72 p. (appendix) - 1 f. (errata). — Roma, Vaticana.

Parte II, p. 67-70, episcoporum Verulanorum series.

P. 67: „Benedictus Salino, Firmanus, episcopus Verulanus, 1560-7, synodum celebravit?“

P. 67, Hortensius Battisti, e Frusinone, episcopus Verulanus, 1567-94, duas dioecesanas synodos habuit.

P. 67, Eugenius Fucci, e domo Tibure, episcopus Verulanus, 1594-608, duas dioecesanas synodos coegit.

P. 67, Hieronymus Astei, ex ordine Minorum Conventualium, Portuensis, episcopus Verulanus, 1608-26, dioecesanam synodum advocavit.

P. 68, Balio Caratori, Fanensis, episcopus Verulanus, 1626-7, dioecesanam synodum habuit.

P. 68, Vincentius Lanteri, e domo Albigona, e congregatione S. Philippi, episcopus Verulanus, 1627-49, synodales leges edidit.

P. 68, Franciscus Angelucci, Spoletanus, episcopus Verulanus, 1660-75, synodum adunavit et evulgavit.

P. 68, Dominicus Zauli, Faventinus, episcopus Verulanus, 1690-708, dioecesanam synodum coegit.

P. 68, Laurentius Tartagni, Novandolanus, episcopus Verulanus, 1715-51, dioecesanam synodum celebravit.

1863 augusti 25. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS IX.

Synodus dioecesana Pictaviensis IX, celebrata die 25 augusti 1863, sub Ludovico Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli:

1) N. 95. Oratio synodalis habita ab illustrissimo et reverendissimo dd. episcopo Pictaviensi, in sessione solemni nonae suae synodi dioecesanae, die XXV augusti MDCCCLXIII, qua condemnatur liber cui titulus: Vita Jesu, auctore Ernesto Renan. *[Insigne.]* Pictavii, ex typis et stereotypis Oudin, via dicta de l'Eperon, 4, 1863. *[In fine:]* Poitiers, typographie de Henri Oudin.

In-4°, 1 f. - 20 p. — Paris, Bibl. nat. B 3118.

2) Instruction synodale (1864, *titulus supra col.* 403, n. 1), p. 1.

3) Troisième instruction synodale de monseigneur l'évêque de Poitiers à son clergé diocésain, assemblé pour la retraite et le synode, juillet 1862 et août 1863, sur les principales erreurs du temps présent. Poitiers, Henri Oudin, imprimeur-libraire-éditeur, rue de l'Éperon, 4, 1864. *[In fine:]* Poitiers, typographie de Henri Oudin.

In-4°, 132 p. — Paris, Bibl. nat. B 3123.

4) Mgr Pie, *Œuvres,* V, 210, 219.

1863 septembris 1-3. — SYNODUS DIOECESANA BUDVICENSIS.

Synodus dioecesana Budvicensis in Bohemia, celebrata diebus 1, 2 et 3 septembris 1863, sub Ioanne Valeriano Jirsik, episcopo Budvicensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Acta et statuta synodi dioecesanae Budvicensis, anno Domini MDCCCLXIII celebratae. Budvicii-Bohemorum, typis episcopalibus F. Zdarssa, MDCCCLXIII. *[In fronte exteriori:]* MDCCCLXIV.

In-8° maiori, 92 p.-1 f. — Roma, Vaticana.

P. 5-33, haec synodus celebrata est, sub Ioanne Valeriano, episcopo Budvicensi, diebus 1, 2 et 3 septembris 1863.

P. 67-92, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

1863 septembris 1-3. — SYNODUS DIOECESANA PRAGENSIS.

Synodus dioecesana Pragensis in Bohemia, celebrata diebus 1, 2 et 3 septembris 1863, sub Friderico Schwarzenberg, archiepiscopo Pragensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Acta et statuta synodi dioecesanae Pragensis, anno Domini MDCCCLXIII, pontificatus Pii papae IX decimo octavo celebratae. Pragae, in aedibus Caroli Bellmann, MDCCCLXIV.

In-8° maiori, 2 f. (index) - LII p. (acta) - 74 p. — Roma, Angelica; Roma, Casanatense; Roma, collegio Boemo; Roma, séminaire Canadien.

P. XIX-XXIII, haec synodus celebrata est, praeside Friderico, tituli S. Augustini cardinali presbytero et archiepiscopo Pragensi, tribus sessionibus, diebus 1, 2 et 3 septembris 1863.

1863 septembris 1-3. — SYNODUS DIOECESANA QUINQUE-ECCLESIENSIS.

Synodus dioecesana Quinque-Ecclesiensis in Hungaria, celebrata diebus 1, 2 et 3 septembris 1863, sub Georgio Girk, episcopo Quinque-Ecclesiensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Acta et decreta synodi dioecesanae Quinque-Ecclesiensis, anno Domini MDCCCLXIII, diebus 1ma, 2a et 3a septembris celebratae, sub excellentissimo, illustrissimo ac reverendissimo domino domino Georgio Girk, Dei et apostolicae sedis gratia episcopo Quinque-Ecclesiensi, sanctissimae caesareae ac regio-apostolicae majestatis actuali intimo status consiliario, ss. theologiae doctore collegiato. Quinque-Ecclesiis, typis lycei episcopalis Quinque-Ecclesiensis, MDCCCLXIII.

In-8° maiori, 4 f. (index) - XXXVI p. (acta) - 105 p. — Roma, Vaticana.

P. VIII: „Centum quadraginta novem anni effluxerunt, a quo synodus dioecesana isthic celebrata haud fuit.“

P. 79-105, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

1863 septembris 8-20. — CONCILIUM PROVINCIALE COLOCENSE.

Concilium provinciale Colocense in Hungaria, celebrata a die 8 ad diem 20 septembris 1863, praeside Iosepho Kunszt, archiepiscopo Colocensi.

Bibliographia:

1) Acta et decreta concilii provinciae Colocensis, anno Domini MDCCCLXIII, pontificatus Pii papae IX decimo octavo, in metropolitana ecclesia Colocensi celebrati. Coloczae, 1864, procudebant Malatin-Holmeyer, typographi archi-episcopalis.

In-4°, VII-391 p. — Roma, séminaire Canadien; Roma, Vaticana; Roma, Vittorio Emanuele; St. Gallen, Stiftsbibliothek.

2) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus quintus ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXIX, col. 597-722.

I. ACTA CONCILIUM PRAECEDENTIA.

1. Edictum indictionis concilii provincialis.

Ioseph Kunszt, Dei et apostolicae sedis gratia metropolitanarum ecclesiarum Colocensis et Bacsiensis canonice unitarum archiepiscopus, insignis ordinis Leopoldi imperatoris magnae crucis eques, sacratissimae caesareae et regio-apostolicae maiestatis actualis intimus status consiliarius;

Revmis fratribus episcopis comprovincialibus, venerabilibus capitulis metropolitano et cathedralibus, abbatibus praepositisque realibus, et religiosorum ordinum provincialibus, ceterisque nostrae Colocensis provinciae personis ecclesiasticis, quae de iure vel consuetudine concilio provinciali interesse debent, salutem in Domino.

Sacri muneris imbecillitati nostrae a supremo animarum nostrarum episcopo crediti, stimulante conscientia, urgenteque alienissimorum horum temporum conditione, quantum in nobis est satisfacere cupientes, ad antiquissimum sanctissimumque ecclesiae catholicae, synodi quippe provincialis celebrandae usum a bmo patre nostro Pio papa IX identidem commendatum confugimus, ob tristes rerum ac temporum vicissitudines non sine gravi rei catholicae damno longissima annorum serie omissum, et in vetusta nostraque usum tempora multo ampliore, atque nunc est, hac provincia, quoniam historiae monumenta eatenus nil certi produnt, adusque vix adhibitum.

Facto hoc, synodi oecumenicae Tridentinae, sess. XXIV, cap. 2, sancientis ut „provincialia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque ex sacris canonibus permissis renoventur,“ dictamen secuti, firma spe tenemur, quod Deus immortalis, a quo bona cuncta procedunt, huiusmodi provincialis synodi adminiculo opportunissimam rationem per Spiritum suum sanctum nobis suggeret, qua invalescenti morum corruptelae obviare, mala item ex irreligionis et impietatis contagione latius iamque ad ipsa ruricolarum mappalia serpente redundantia, depellere, atque priscam disciplinam apud clerum et populum revehere valeamus.

Quare, implorato prius auctoris et consummatoris fidei Iesu Christi clementissimo auxilio et matris eius virginis Mariae potentissimo praesidio, auctoritate nostra metropolitana utentes, ad maiorem Dei omnipotentis gloriam, in honorem item beatae Mariae virginis sine labe conceptae omniumque sanctorum, nec non in ecclesiarum universae provinciae nostrae utilitatem, synodum provincialem convocandam statuimus, quam in ecclesia nostra metropolitana Colocensi, labente anno, celebrandam harum tenore litterarum indicimus, illamque in diem octavum mensis septembris, quo gloriosae virginis Mariae natalem recolemus, solemniter aperiendam decernimus et convocamus.

Sanctionum igitur canonicarum de conciliis provincialibus editarum tenoribus ad amussim insistentes, imprimis reverendissimos fratres episcopos comprovinciales nostros Magno-Varadinensem latini ritus, Transsylvaniensem et Csanadiensem, revmum item Tinniniensem in partibus infidelium episcopum, provinciae huius perinde suffraganeum una auxiliarem nostrum, ut ad concilium a nobis indictum praestituto tempore compareant provocamus et requirimus. Provocamus porro venerabilia capitula, nostrum scilicet metropolitanum Colocense, cathedralia item

Magno-Varadinense latini ritus, Transsylvaniense et Csanadiense, ut e primo quidem tres, e reliquis vero singulis capitulis duo suffragiis absolute maioribus eligendi procuratores ad synodum hanc compareant. Provocamus demum perinde ad comparendum venerabiles abbates ac praepositos reales, religiosorum item ordinum provinciales, in quorum monasteriis domibusque beneficia curata provinciae nostrae incorporata existunt. His autem praememoratis venerabilibus capitulis, abbatibus item et praepositis realibus, necnon ordinum religiosorum provincialibus haec nostra indictio per reverendissimos fratres episcopos comprovinciales nostros eatenus hisce requisitos, facta illis, quorum interest, quive ad dioecesim ipsorum attinent, praesentis decreti copia, opportunissime nota reddetur. Hortamur autem ac monemus omnes et singulos ad indictam hanc synodum convocatos, ut triduo ante diem 8 mensis septembris anno currentis, Coloczam personaliter compareant, designata isthic pro singulis opportuna hospitia occupaturi, ac synodo sub praesidio nostro celebrandae conclusionem usque interfuturi. Quodsi vero quemcunque legitimo obice ab aditu synodi prohiberi contigerit, is rationem absentiae efficacem nobis reddere tenebitur eritque obstrictus.

Quamvis autem in certam spem erigimur, dominum nostrum Iesum Christum, auctorem et consummatorem fidei, in cuius nomine congregabimur, quemadmodum promisit, in medio nostrum adfuturum; quia tamen maximi momenti opus est, quod suscipere intendimus, ipsi vero nihil possumus nisi in eo, qui nos confortat pater luminum; idcirco nostram per archidioecesim publicas supplicationes a dominica XIII post Pentecosten usque synodi conclusionem instituendas curabimus, plene de eo persuasi, quod reverendissimi fratres comprovinciales episcopi nostri hoc ipsum per dioeceses suas ordinaturi, una nobiscum misericordiam Dei implorare gratiamque sancti Spiritus, qui mentes nostras illuminet et inducat in omnem, sicut Dominus promisit, veritatem, impetrare adnitentur.

Datum Coloczae, in aedibus residentiae nostrae archiepiscopalis, festo ssmae Trinitatis in dominicam I post Pentecosten, [et] diem 31 mensis maii incidente, anno salutis 1863.

Iosephus, m. p., archiepiscopus et metropolita.

2. Litterae ad clerum dioecesanum dimissae, quibus pro felici synodi provincialis successu preces indicuntur.

Gravia mala ex irreligionis et impietatis contagione in dies latius serpente in sacram non minus ac civilem rempublicam redundantia, quantum in me est, reprimere, priscamque apud clerum ac populum disciplinam pro muneris et conscientiae dictamine revehere maiorem in modum cupiens: auctoritate metropolitae usus, concilium provinciale isthic Coloczae celebrandum ac die 8 mensis septembris anni currentis, qua gloriosae virginis Mariae natalem recolemus, inchoandum indixi et convocavi.

Quoniam vero magnum sane opus hoc suscepturi, in spiritu humilitatis cuncti recognoscere cogimur non esse nos sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientiam nostram ab eo esse, qui dives est in omnes qui invocant illum, et a quo omne datum optimum desursum est descendens a patre luminum: idcirco, cunctis sacerdotibus saecularibus aeque ac regularibus intra limites archidioecesis huius existentibus, paterna cum caritate praecipio, ut a dominica XIII post Pentecosten in diem 23 mensis augusti anni currentis incidente, usque concilii huius provincialis conclusionem, in missis sive lectis sive cantatis, post orationes de praecepto collectas, primam quidem ex feria IV quatuor temporum Pentecostes, alteram vero ex orationibus *ad diversa, pro praelatis et congregationibus eis commissis,* tertiam denique *pro concordia in congregatione servanda,* prout hae in missali Romano sub his titulis deprehenduntur, quotidie assumere; praeterea autem curati, populo eatenus praevie convenienter edocto, post sacrum conventuale aut parochiale, eas ipsas orationes in linguam vernaculam vertendas, subiunctis tribus *Pater* et *Ave* cum *Gloria Patri,* devote cum populo singulis feriatis diebus orare, diebus vero dominicis et festis post sacrum cantatum, prout et post litanias a meridie coram exposito sanctissimo, easdem preces absolvere, praememorata attamen dominica XIII post Pentecosten tum sacrum cantatum tum litanias sub exposito sanctae eucharistiae sacramento celebrare, dictasque preces subiungere teneantur, unitis cum fideli populo piis suffragiis deprecaturi: ut dominus noster Iesus Christus, princeps et auctor pacis et amator veritatis, det nobis omnibus idipsum sapere in aedificationem ecclesiae suae sanctae.

Coloczae, die 1 augusti 1863.

Iosephus, m. p., archiepiscopus.

3. Litterae de celebranda synodo provinciali ad suam sanctitatem exaratae.

Beatissime pater.

Sollicitudo de tuenda provehendaque crediti nobis in ecclesiastica Colocensi et Bacsiensi provincia gregis dominici salute, nos obstrinxit, ut ad synodum provincialem isthic Coloczae celebrandam et propediem, festo quippe Nativitatis beatae Mariae virginis, occipiendam congregati, mutuis consiliis ac suffragiis stabiliremus, et decerneremus ea, quae in sensu canonum et sanctae sedis apostolicae constitutionum, ad cleri populive profectum, ad vindicandas ab erroribus fidei veritates, ad roborandam ecclesiae disciplinam censebimus profutura. Hoc coepto consilio viam sumus ingressi, quam antiqua ecclesiae praxis velut saluberrimum religionis tutandae corroborandaeque medium fuisse comprobat, quam patres Tridentini sanxerant, et quam nostro quoque tempore, haud cum modico ecclesiae Dei incremento, plurimi in diversissimis provinciis antistites secuti sunt. Eo autem alacrius hanc viam ingredimur, quo minus constat, usum in hac Colocensi et Bacsiensi provincia salutaris illius religionis fovendae remedii adusque factum fuisse. Licet enim sedes episcopales provinciae huius ut plurimum cum exordio regni Hungariae exsurgerent, licet haec provincia, successu temporis, plurium regnorum, tunc ad Hungariam pertinentium, episcopatus complecteretur, licet illius antistites ad conservandam veram religionem difficilibus Turcarum imprimis dominii temporibus plurimum praestiterint, fueritque signanter provincia haec antemurale christianitatis, licet denique depulsis post semialterum seculum e regno Hungariae Turcis, provinciae huius episcopales cathedrae ipsaque metropolitana sedes sensim instauraretur: subsequae attamen rerum temporumque calamitates impedimento erant, quominus maioribus nostris salutari conciliorum remedio uti integrum fuisset.

Nostris tandem temporibus reservatum est, ut, Deo propitio restituta ecclesiae in Austriae imperio libertate, quae imprimis providae sanctitatis vestrae sollicitudini et augustissimi imperatoris regisque nostri apostolici pietati non minus ac aequitati in acceptis est referenda, synodum provincialem secundum concilii Tridentini praecepta celebrare possimus. Cuius causa isthic iam congregati, ante-

quam illam in Domino ordiremur, ad cathedram Petri, in qua est sita ecclesiae unitas, confugimus, ut sanctitatis vestrae paternam benedictionem filiali cum veneratione exoremus. Facimus id eo fidentius, quo magis credimus omnem benedictionem venire ab alto per Christum dominum nostrum, cuius vestra sanctitas est in terris vicarius.

Quod ad normam celebrandae synodi obiectorumque in ea tractandorum rationem attinet, sequemur potissimum morem, quem concilia in diversis provinciis celebrata et a sanctitate vestra iam recognita ac approbata observarunt. Non morabimur autem decreta synodi huius provincialis subinde sanctitati vestrae pro apostolica revisione et approbatione filiali cum observantia substernere.

Quod reliquum est, alacriter occasionem hanc arripimus ad profitendam patrum decessorumque nostrorum intemeratam fidem, qua cathedrae Petri inter quaevis rerum discrimina semper firmissime adhaeserant; ad significandam filialem venerationem, qua sanctitatem vestram ceu christiani orbis patrem prosequimur; ad contestandum ingenuae subiectionis sanctissimum officium, quo sanctitati vestrae ceu apostolorum principis successori et Iesu Christi in terris vicario ad pedes provolvimur, Deum omnis consolationis auctorem enixius deprecantes, ut inter diuturnas aerumnas et afflictiones ecclesiae laetiora tribuat tempora, quibus sanctitas vestra de felici in conversione et sanctificatione animarum successu atque de ecclesiae haereditate ac independentia in tuto collocata gaudere possit. Quod ipsum ex animo aventes, nos, una cum clero et fideli populo curae nostrae creditis, sanctitati vestrae enixe commendamus, ac in reverentissimo pedum osculo emorimur.

Coloczae, die 5 septembris 1863.

Sanctitatis vestrae humillimi et obsequentissimi filii:

Iosephus m. p., archiepiscopus et metropolita Colocensis ac Bacsiensis.

Franciscus m. p., episcopus Magno-Varadinensis, latini ritus.

Ludovicus m. p., episcopus Transsylvaniae.

Alexander m. p., episcopus Csanadiensis.

Ioannes m. p., episcopus Tinniniensis.

4. Litterae eminentissimi cardinalis Caterini, sacrae congregationis concilii praefecti.

Perillustris ac reverendissime domine uti frater. Litteras amplitudinis tuae, die 5 labentis septembris, quibus brevi provincialem synodum habere te statuisse nuntias, sacro huic ordini Tridentino iuri interpretando ac vindicando praeposito remisit summus pontifex dominus noster. Porro huiusmodi consilium mirifice probarunt eminentissimi patres, ac ipse summus pontifex, cui hac de re relatum est. Nec aliter se res habere poterat, quandoquidem uti singulare pietatis tuae ac devotionis documentum erga hocce unitatis centrum habuerunt, te ante synodi celebrationem illud adire voluisse; et recogitarunt maxima emolumenta religioni, clero ac populo ex huiusmodi sacro conventu, opitulante Deo, obventura. Ceterum cum morem ab aliis conciliis, neotericis temporibus hisce in regionibus celebratis observatum, circa methodum ac res tractatas sequi proponas, nihil quoad hoc animadvertendum habent eminentissimi patres: id unum tamen optimum factu existimant, si amplitudo tua ac coepiscopi istius provinciae ob oculos habeant etiam quae ad rem in suis respective locis tradit doctissimus pontifex sanctae memoriae Benedictus XIV in suo opere *De synodo dioecesana*. Et cum primum, ut mones, advenient acta et decreta, iucundum erit sacro ordini eas partes explere, quas sanctae memoriae Sixti V constitutio ipsi imponit.

Hisce amplitudini tuae significatis, ad me quod attinet, impensos observantiae meae sensus tibi ex animo profiteor et fausta omnia precor a Domino. Amplitudinis tuae uti frater studiosissimus:

P. cardinalis Caterini, praefectus.

Petrus, archiepiscopus Sardianus, prosecretarius.

Romae, 28 septembris 1863.

II. CATALOGUS SYNODALIUM.

1. Catalogus eorum qui synodo provinciali interfuerunt.

Metropolita provinciae:

Iosephus Kunszt, archiepiscopus Colocensis et Bacsiensis.

Episcopi suffraganei provinciae:

Franciscus Szanisló, episcopus latini ritus Magno-Varadinensis.

Ludovicus Haynald, episcopus Transsylvaniensis.

Alexander Bonnaz, episcopus Csanadiensis.

Ioannes Baptista Nehiba, consecratus episcopus Tinniniensis, metropolitani capituli Colocensis praepositus maior et canonicus.

Praepositus infulatus:

Iosephus Répásy, ordinis canonicorum regularium Praemonstratensium praelatus, Sancti Stephani protomartyris de Promontorio Magno-Varadinensis praepositus infulatus.

Capitulorum procuratores:

Metropolitani capituli Colocensis: Ioannes Zombory, electionis episcopus Serbiensis, lector et canonicus.

Iosephus Kovács, abbas, praepositus Sancti Pauli de Bács et canonicus.

Michael Kubinszky, canonicus theologus et archidiaconus.

Cathedralis capituli latini ritus Magno-Varadinensis: Franciscus Com. Haller, praepositus Beatae Mariae virginis de Adony, canonicus.

Ioannes Nogáll, abbas Beatae Mariae virginis de Valle, canonicus.

Cathedralis capituli Transsylvaniensis: Adamus Hubacsek, custos et canonicus.

Franciscus Lönhart, suae sanctitatis praelatus, canonicus theologus.

Cathedralis capituli Csanadiensis: Paulus Szalay, canonicus magister iunior.

Superiores ordinum religiosorum:

Clemens Schrader, delegatus praepositi provincialis societatis Iesu, in universitate Viennensi theologiae dogmaticae professor.

Simon Károsy, delegatus ministri provincialis ordinis Sancti Francisci, provinciae Ssmi Salvatoris, ex-minister provincialis.

Paulus Nagy, delegatus ministri provincialis ordinis Sancti Francisci, provinciae Capistranae, ex-minister provincialis.

Theologi et canonistae:

Franciscus Lopussnyi, abbas Sancti Pantaleonis de ins. Ráczkeve, canonicus theologus latini ritus Magno-Varadinensis, sacrae theologiae doctor.

Iosephus Dankó, in scientiarum universitate Viennensi theologiae professor, sacrae theologiae doctor.

Paulus Palásthy, in scientiarum universitate Pestiensi theologiae professor, sacrae theologiae doctor.

Aloysius Ebner, in lyceo episcopali Csanadiensi theologiae professor, sacrae theologiae doctor.

Mauritius Gócs, canonicus regularis ordinis Praemonstratensis aa. ll. et philosophiae ac sacrae theologiae doctor.

Athanasius Bosizio, societatis Iesu, sacrae theologiae doctor.

2. Catalogus eorum, qui e synodo provinciali legitime impediti abfuerunt:

Ignatius Fábry, episcopus Cassoviensis, ceu abbas Beatae Mariae virginis de Sancta Dextera sancti Stephani regis Hungariae seu de Szent-Jobb in dioecesi Magno-Varadinensi.

Carolus Husly, praepositus Sancti Ladislai regis de Magno-Varadino et cathedralis capituli Magno-Varadinensis latini ritus canonicus.

Iosephus Purgstaller, praepositus provincialis Scholarum Piarum.

Damascenus Gaal, patrum Minorum conventualium provinciae Sanctae Elisabeth minister provincialis.

Iosephus Keresztes, ordinis Minorum provinciae Sancti Stephani minister provincialis.

III. ACTA CONGREGATIONUM GENERALIUM ET SESSIONUM.

[Excerpta.]

Congregationes generales habitae sunt diebus 7, 12 ante et post meridiem, 17 et 18 septembris; sessiones vero diebus 8, 13 et 20 septembris in metropolitana ecclesia.

In prima congregatione, catalogo synodalium lecto, illmus metropolita, revmis coepiscopis praevie consultis, officiales et congregationes particulares constituit:

Synodales iudices: Revmus dominus Ioan. Nehiba, Ios. Répásy, Franc. Com. Haller, Adam. Hubacsek. *Concilii promotores:* Ios. Kovács, Franc. Lopussnyi. *Secretarii concilii:* Franc. Lönhart, Ioan. Antunovich, Franc. Lichtensteiger. *Notarii concilii:* Ios. Dankó, Paul. Palásthy, Aloys. Ebner, Maurit. Gócs. *Caerimoniarum magistri:* Const. Schuster, Ioan. Maiorosy, Franc. Mladoniczky, Lad. Palotay, Ios. Németh.

Congregatio particularis I. Praeses: Revmus dominus Franciscus Szanisló. *Consultores:* Revmus dominus Ioannes Nehiba, Ioan. Nogáll, Adam. Hubacsek, Clem. Schrader, Sim. Károsy, Ios. Dankó. Deputationi huic obiecta pro discussione assignata sunt: titulus I „De fide et doctrina ecclesiae“, item titulus II „De potestate et gubernatione ecclesiae“.

Congregatio particularis II. Praeses: Revmus dominus Ludovicus Haynald. *Consultores:* Ios. Répásy, Ios. Kovács, Mich. Kubinszky, Franc. Lönhart, Franc. Lopussnyi, Paul. Palásthy, Maurit. Gócs. Deputationi huic obiecta pro discussione assignata sunt: titulus IV „De perfectione cleri“ et titulus VI „De provehendis populi moribus“.

Congregatio particularis III. Praeses: Revmus dominus Alexander Bonnaz. *Consultores:* Ioan. Zombory, Franc. Com. Haller, Paul. Szalay, Paul. Nagy, Aloys. Ebner, Athan. Bosizio. Deputationi huic pro discussione assignata sunt obiecta: titulus III „De sacramentis“, titulus V „De regularibus,“ titulus VII „De disciplina“.

Praeter synodales, ad congregationes generales quidam e clero a patribus admissi sunt, sine facultate tamen proloquendi et cum obligatione secretum strictim servandi.

In prima sessione, omnes synodales e manu excelmi metropolitae sacram communionem susceperunt, qui missa, litaniis et precibus absolutis, eloquentem orationem ad concilium habuit. Ecclesiae Colocensis calamitates, quae synodorum celebrationem impediverant, gravibus verbis deploravit, et Turcas hanc provinciam durissimae servituti subiecisse, illis vero expulsis, connatam ecclesiae libertatem in dies magis fuisse coarctatam pessimaque nequissimorum hominum molimina eo tandem collineasse, ut Christi sponsam ad ancillae conditionem deprimerent, breviter exposuit. Tandem his verbis peroravit:

At vero tristes hae rerum vices et aliae ex aliis ortae calamitates, quae concilio in provincia hac Colocensi adusque celebrando obstiterunt, iustasque decessorum meorum vindicas efficiunt, tandem cessare, laetioraque tempora miserante Domino ingruere videntur. Vinculis enim, quibus universi constringebamur, inita anno 1855 solemni inter sacerdotium et imperium conventione solutis, ecclesia catholica per totam, qua late patet, Austriae monarchiam pro ingenti omnium bonorum gaudio avitae libertati est restituta. Cuius quidem libertatis, quam apostolicae ssmi patris Pii IX sollicitudini et augustissimi imperatoris ac regis nostri apostolici Francisci Iosephi aequitati non minus ac pietati debemus, usum facturi, ad praesentem synodum provincialem convenimus, in qua, secundum concilii Tridentini praecepta, nostri muneris laborisque est: impietati valida repagula opponere, serpenti latius morum corruptelae ssmis institutis obviare, nutantem apud clerum et populum disciplinam firmare aut uspiam nefors collapsam erigere, verbo: *„parare Domino plebem perfectam.“* Ea enim inde ab ipsis ecclesiae christianae incunabulis semper et ubique et apud omnes valuit sententia viguitque consuetudo, ut quoties sancto fidei deposito pericula imminebant, vel mores fidelium ab evangelica norma palam deflexerant, ea res ad episcoporum concilium deferretur, eorumque suffragiis, quos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei, transigeretur.

Lorica igitur iustitiae, scuto fidei, galea salutis et gladio spiritus communiti, opus provinciali huic concilio praestitutum auspicemur, flectentes genua nostra ad patrem domini nostri Iesu Christi, ut emittat in nos septiformem Spiritum suum sanctum paraclitum, et actiones nostras aspirando praeveniat et adiuvando prosequatur, atque per intercessionem ssmae virginis ab origine immaculatae, cuius nativitatem hodie recolimus, omniumque tutelarium provinciae Colocensis sanctorum, cuncta synodi huius conamina ad laudem et gloriam nominis sui et utilitatem ecclesiae suae sanctae directa, praepotenti numine suo propitius confirmet, et quos hodie uno pane coelesti satiavit, sua faciat pietate concordes. Amen.

In II sessione, excelmus episcopus latini ritus Magno-Varadinensis sermonem habuit de adorando divinae providentiae decreto, et eius admiranda oeconomia in vera religione et ecclesia per Iesum Christum et in ipso praeparata, subin fundata, celerrime et latissime propagata et usque ad consummationem saeculorum conservanda.

In ultima sessione, excelmus episcopus Transsylvaniensis de unione spiritus cum Deo et clericorum secum ipsis sermonem habuit. Denique, omnibus decretis lectis, metropolita concilium his verbis alloquebatur:

Revmi comprovinciales episcopi, venerabilis synodus provincialis.

Arduo ac multiplici synodi provincialis operi, quod nuper Deo auspice adgressi sumus, eodem auxiliante hodierna die finem imponimus. Haec profecto est dies, quam fecit Dominus, exultemus et laetemur in ea, quia fecit nobis magna qui potens est et sanctum nomen eius.

Provincialium etenim conciliorum in Colocensi hac provincia posthac celebrandorum, quibus fidei tuendae moribusque corrigendis efficacius consuletur, postliminio initium fecimus, quod ideo etiam maximi esse momenti reputo, quia inter omnia, quibus ecclesia ad salvandas, pietate imbuendas, virtutibusque muniendas animas utitur media, equidem nullum, quod magis idoneum foret atque sint concilia, reperiri existimo. Nam Spiritus Dei, qui mirabiliter in cordibus hominum operatur, ipse per concilia loquitur, ipse morum decreta suggerit, ipse statuta dirigit in utilitatem decusque ecclesiae sancita. Quapropter cunctis retro saeculis christiana societas omni virtutum sanctitatisque genere ideo potissimum floruisse videtur, quoniam iis temporibus per synodos frequentatas Spiritus sanctus replevit orbem terrarum.

Ut autem nos, fiducia in Deo locata, salutares idmodi effectus, synodo nostrae divinitus tribuendos, sperare possimus, imprimis apostoli ad Colossenses scribentis monitum: Regnum Dei non esse in sermone sed in virtute, menti nostrae alte imprimamus est necesse. Legum enim quantumvis sanctissimarum, quas sive maiores nostri olim tulerunt, sive nos in hocce concilio condidimus, fructus potissimum a vigore ac illa animi fortitudine illaque constantia pendet, quam episcopi regendis ecclesiis a Spiritu sancto praepositi in effectu illarum procurando, propulsandisve qui hunc remorantur obicibus exerere adnituntur.

Nos profecto, venerabiles fratres, qui ad continuandum apostolorum opus ac praelia Domini praelianda missi sumus, vigilantissimos oportet esse legum ecclesiasticarum custodes, a quibus utique non solum bene conditis, verum quam maxime rite observatis, salus illorum pendet, pro quibus latae fuerunt. In praesenti autem laborantis ecclesiae calamitate neutiquam est cedendum malo, immo, sanctissimorum antistitum exemplo, audentius in tuenda asserendaque Dei causa est nobis progrediendum, atque doctrina, precibus, obtestationibus, arguendo item et increpando diligentius quam unquam alias agendum, ut laxatae disciplinae vigorem reparemus, sanctionibus canonicis vim et efficaciam restituamus, nostramque provinciam ne in praedam cedat incredulitati effusaeque morum licentiae opportunis muniamus praesidiis, eo quidem magis, quo evidentius est, quod leges temporis diuturnitate obsolescant, quodve per falsi nominis scientiae oppositionem pugnamque a rectoribus tenebrarum suscitatam, infirma prorsusque inania evadant elementa. In assiduam vero quarumvis legum ecclesiasticarum custodiam conatus nostros strenue conversuri, certa fide teneamus oportet, incrementum ab alto, quemadmodum non defuit hactenus, nec posthac defuturum esse.

Quod reliquum est, cunctis quae secundum praesentis temporis indigentias concilio huic provinciali fuerunt praestituta argumentis ad sanctionum canonicarum amussim pertractatis et per decreta synodalia definitis, bonorum omnium largitori in spiritu humilitatis piissimam referamus gratiarum actionem; vobis autem, reverendissimi comprovinciales episcopi, pro singulari, qua synodi huius opus iunctis mecum viribus perfecistis, scientia, sollicitudine, diligentia, caritate ac animorum consensione fraternas habeo gratias agoque maximas; caeteris denique omnibus, qui ad concilium hoc de iure et consuetudine convocati alacriter comparuistis, illudque sapienti consilio et assidua opera succollastis, perpetuam gratitudinem meam ex animo profiteor. Gratia domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Allocutione finita omnes surrexerunt, atque episcopis cum mitra et facie ad synodum versa stantibus, instituebantur sequentes

ADCLAMATIONES.

Adclam. Sanctae et ineffabili Trinitati, uni Deo, laus sit, et honor et gloria.

Resp. Benedicamus Patrem ingenitum, Filium unigenitum, et procedentem ab utroque sanctum Spiritum in saeculorum saecula. Amen.

A. Generis nostri salvatori, uni Deo-Homini, laus sit, et adoratio et perpetua gratiarum actio.

R. Dignus est agnus, qui pro nobis occisus est, accipere benedictionem et honorem et potestatem in saecula saeculorum. Amen.

A. Mariae gloriosissimae, soli virgini-matri, veneratio sit, et pietas, obsequium ac perfecta animae devotio.

R. Magnam Hungarorum dominam, immaculatam semper matrem nostram colamus ac benedicamus, invocemus atque exaltemus nunc et in perpetuum. Amen.

A. Beatissimo papae nostro Pio IX, totius ecclesiae capiti ac magistro, ovium et agnorum pastori, obedientia, reverentia ac constans omnium adhaesio.

R. Virginis immaculatae declaratori supremo, ecclesiasticae unitatis ac concordiae conciliatori, immobili contra hostium impetus petrae, perennis glorificatio, invicta animi fortitudo et plenus tandem triumphus. Amen, amen.

A. Augustissimo imperatori et regi nostro apostolico Francisco Iosepho, iuris ac libertatis ecclesiae restitutori, iusto ac forti, salus, prosperitas et contra hostes iustitiae victoria.

R. Concedat illi Dominus vitam longaevam, imperium securum, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, et quaecunque christiani hominis et caesaris vota sunt.

A. Excellentissimo ac reverendissimo ecclesiarum Colocensis et Bacsiensis archiepiscopo, et provinciae metropolitae Iosepho, primae huius provinciae synodi sapientissimo praesidi, aeterna iustitia, corona et cumulata coelestis benedictio.

R. Praestet omnipotens Deus, qui per nostrum metropolitam in hac prima istius provinciae synodo nos congregavit; ut idem huius operis fructus uberes adhuc in terris videat, et amplam laborum suorum mercedem in coelis referat. Amen.

A. Reverendissimis praesulibus suffraganeis assidua vigilantia, in laboribus constantia, et salutaris eorum successus.

R. Deus Pater luminum, illustra faciem tuam super servos tuos, et dirige gressus eorum in viam pacis ad dandam scientiam salutis plebi eorum.

A. Solertibus patrum huius synodi adiutoribus, omnibusque concilii ministris benedictio desuper.

R. Misericors Deus, gratiarum tuarum dona super servos tuos multiplica.

A. Venerabili provinciae Colocensis clero et populo, omnibusque fidelibus christianis tranquillitas, salus et divinarum gratiarum abundantia.

R. Benedic Domine filios tuos, et esto in circuitu populi tui ex hoc nunc et usque in saeculum.

A. Decretorum huius concilii provincialis observantiam salutarem, per intercessionem deiparae virginis Mariae sine labe originali conceptae dominae nostrae, cum sanctis patronis nostris, sancto Michaele archangelo, sancto Stephano, sancto Ladislao, sancto Gerardo ac omnibus sanctis a Deo bonorum omnium largitore humiliter imploramus.

R. Fiat, fiat, fiat. Amen.

Adclamationibus peractis atque dato a reverendissimis concilii patribus sibi invicem pacis osculo, metropolita *Te Deum laudamus* intonavit, et post orationem *Nulla est* etc. e pontificali dictam, solemnem benedictionem impertitus est.

Tandem diaconus alta voce dixit: „Recedamus in pace," atque omnibus „In nomine Christi. Amen" respondentibus, synodo provinciali finis impositus est.

IV. DECRETA CONCILIUM CONCERNENTIA.

Decretum de aperienda synodo.

In nomine sanctissimae ac individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Iosephus Kunszt, Dei et apostolicae sedis gratia ecclesiarum Colocensis et Bacsiensis canonice unitarum archiepiscopus et metropolita etc. etc. [1]

Gratias agentes Deo Patri per Iesum Christum, Deum et mediatorum nostrum, concessum esse nobis, saluberrimum synodorum provincialium usum in hac provincia metropolitana aperire: ad laudem et gloriam sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti; ad honorem beatissimae, immaculate conceptae, semperque virginis Dei genitricis Mariae, magnae Hungarorum dominae et regni patronae; sanctorum item Michaelis archangeli, Stephani et Ladislai regum nec non Gerardi provinciae huius tutelarium, in decorem et emolumentum ecclesiae Dei, salutisque animarum incrementum, post praeviam cum nostris comprovincialibus in Christo episcopis suffraganeis, Magno-Varadinensi latini ritus, Transsylvaniensi, Csanadiensi et Tinniniensi deliberationem, de eorumdem consilio et consensu, decernimus: hac ipsa die Nativitatis immaculate conceptae beatissimae virginis, seu 8 septembris, in feriam III incidentis, initium fieri atque adeo factum esse concilii provincialis, quod nostra metropolitana auctoritate legitime indiximus et congregavimus; Iesum Christum dominum et salvatorem nostrum humiliter deprecantes, ut qui dedit velle, det etiam perficere consilia sancta et laetari de amplissima sollicitudinum segete.

Decretum de professione fidei emittenda.

[Vide supra, col. 52 C, decretum Coloniense, quocum hoc fere consentit, omissa laude fidelitatis ecclesiae metropolitanae Coloniensi.]

Decretum de praeiudicio non afferendo.

[Vide Mansi XLVII, 765 A.]

Decretum de modo vivendi.

Cum omne datum optimum et omne donum perfectum desursum descendat a patre luminum: non nostris viribus sed divinae clementiae confisi, ad Deum omnipotentem recurrimus, ut qui dedit velle, det nobis et perficere pro bona voluntate; instantius obsecrantes comprovinciales episcopos nostros, quatenus una nobiscum patrem luminum non cessent ardentissimis exorare precibus, ut pro sua clementia sit nobis praesul et custodia. Porro metropolitanae nostrae, cathedralium item ecclesiarum canonicos procuratores, singulosve qui ad hanc synodum provincialem sunt convocati, paternis exhortamur affectibus, ut pro sua pietate, fervore et alacritate in tam grandi opere nobis subveniant; quo fine quidquid a Deo scientiae, dexteritatis, zeli acceperunt, in commodum huius sancti operis convertere contendant. Universum denique clerum enixius rogamus, ut quemadmodum semper, ita et nunc, in fervore et pietate fidelibus exemplo praeeant, sacramento poenitentiae semet restaurent, sacrificium missae singula die offerant et causam nostrae synodi Deo altissimo ferventissimis precibus commendent, cunctos fideles sua sancta conversatione aedificent, et domesticos suos in omni probitate et pietate custodiant.

Quia vero par est causa fidelium cum synodi patribus, in fidelium quippe salutem patrum curae intentae sunt: idcirco et populum fidelem obsecramus enixius, ut ab omni malo abstineant, cor suum per sacramentum poenitentiae emundent, sacramento eucharistiae animam suam reficiant, sacrificio missae quantum possunt intersint, pia opera caritatis praestent, Deum omnipotentem deprecentur, ac beatam Mariam virginem necnon sanctos Dei potentius interpellent: ut largiatur nobis Dominus spiritum consilii, scientiae et fortitudinis, ut cuncta, quae ad salutem fidelium pertinent et sancte statuantur et felici cum fructu in effectum deduci valeant.

Decretum de non discedendo.

[Vide Mansi XLVII, 766 A.]

Decretum de servando secreto.

[Vide supra col. 47-8, decretum Coloniense, quocum hoc consentit, nisi quod paululum contractum est.]

Decretum de ratione deliberandi.

Quoniam synodi provincialis scopus est, ut conciliorum summorumque pontificum decreta renoventur custodianturque: omnes huic concilio praesentes sedulo incumbant in vias modosque excogitandos, quibus intentiones synodi recte dirigantur, et ad optatum effectum provehantur. In quo quidem summopere curandum, ut a mente sanctae Romanae ecclesiae, omnium ecclesiarum matris ac magistrae, in nullo recedatur; tum in promendis sententiis nihil per contentionem et inanem gloriam dicatur agaturve, sed singuli meminerint, iuxta concilii Toletani [1] statutum, in loco benedictionis et non colluctationis considentibus Domini sacerdotibus, nullum debere aut immodestis vocibus perstrepere aut tumultibus perturbare; nullis etiam falsis vanisve, aut obstinatis disceptationibus contendere, sed quidquid dicitur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti iudicii acies perturbato animo inflectatur [2]. Quapropter declaramus: omnibus quidem synodalibus, secundum ordinem in quaestionibus examinandis libertatem plenam sententiam suam aperiendi concessam esse; meminerint tamen singuli, ut quaecunque ad dilucidandam examinationem apta et opportuna compererint, omni cum caritate afferant. Praeterea, ad servandum in deliberationibus debitum ordinem, statuimus et monemus, ut quae quis addendo, mutando, restringendo proponenda esse censuerit, propositione articulata, cum rationibus illam fulcientibus, succincto tenore, latino sermone conscripta, congregationis praesidi vel notario a secretis fungenti exhibeat. Pro omnibus vero his consultationibus et pertractationibus linguam ecclesiae latinae eligimus, atque ex praevia deliberatione patrum decretum est ut, tam in generalibus quam in particularibus congregationibus, omnia latino sermone tractentur.

Decretum de iudicibus synodalibus.

Ut in hoc concilio provinciali nihil occurrat, quod sive unitatem aut concordiam turbaret, sive deliberationis felicem progressum impediret, sive deni-

[1] Hac ratione singula, quae sequuntur, decreta incipiunt.

[1] Conc. Tolet. XI, c. 3, cap. V, qu. 4, [Mansi XI, 137 C].
[2] Conc. Trid., sess. II.

que expeditum rei cursum retardare posset: iuxta A antiquum conciliorum usum, quosdam querelarum et excusationum iudices constituendos decrevimus, qui procuratorum documenta examinarent, querelas et excusationes, quae nefors proferendae essent, diligenter exquirerent, pacifice componerent, et de omnibus una cum suo praevio iudicio ad nos referrent, ut de iis cum patribus iudicemus et definiamus.

Quapropter, cum assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum nominamus et deputamus iudices synodales:

Proto-iudicem: Ioannem Nehiba, episcopum Tinniniensem.

Tum iudices: Ioannem Répásy, ordinis canonicorum regularium Praemonstratensium de Jászó praelatum et praepositum.

Franciscum comitem Haller, cathedralis ecclesiae Magno-Varadinensis latini ritus canonicum. B

Adamum Hubacsek, cathedralis ecclesiae Transsylvaniensis canonicum.

Decretum de synodi officialibus.

Ad actiones concilii rite dirigendas et accurate promovendas, ad decreta item praelegenda et acta legitime conficienda, nec non ad alia quae ad concilii ordinem spectant procuranda, quibusdam adiutoribus opus est; quapropter quosdam officiales concilii deligere et nominare decrevimus. Nominamus vero et deputamus:

In concilii promotores: Iosephum Kovács [etc. vide supra col. 495 C].

Decretum de indictione sessionis secundae et tertiae.

De consilio et assensu reverendissimorum coepiscoporum, decernimus ac statuimus, ut proxima sessio habeatur dominica XVI post Pentecosten, C quae est dies 13 mensis septembris; tertia autem et ultima celebretur dominica XVII post Pentecosten, quae est dies 20 septembris; ita tamen, ut dicti termini in congregatione generali contrahi aut prorogari libere possint, prout scopo concilii conducere videbitur.

Decretum de proximo provinciali concilio.

Antiquum morem secuti, quo in ultima sessione conciliorum provincialium proxime celebrandi concilii tempus praefigitur, de consilio et assensu nostrorum comprovincialium episcoporum, decernimus et statuimus: sequens concilium provinciale post triennium celebrandum esse; ita tamen, ut hic terminus prorogari et contrahi possit, prout utilitati ecclesiae conducere videbitur.

Decretum de concilio finiendo. D

Cum, auxiliante Deo, omnia quae pro huius concilii provincialis argumento fuerunt praestituta, iam pertractata, expensa et statuta sint, et patres synodales ad gregis sui curam reverti optent: de consilio et assensu reverendissimorum comprovincialium episcoporum statuimus et decernimus, praesens concilium conclusum et iam finitum esse. Deo gratias!

V. ACTA CONCILIUM SUBSECUTA.

1. Litterae metropolitae Colocensis, quibus acta et decreta concilii sanctissimo domino recognoscenda transmisit.

Beatissime pater.

Ecclesiasticae provinciae Colocensis et Bacsiensis concilium, antequam occiperet, sanctitati vestrae a me comprovincialibusque episcopis reverentissime annuntiatum, Deo propitio duarum hebdomadum intervallo est transactum.

Quantum in nobis est, invocato Spiritus sancti auxilio, omnimode adnitebamur provincialis huius concilii decretis concordi voto conditis ea sancire, quae hac praesertim temporum calamitate ad fidei depositum conservandum, ecclesiae causam propugnandam, mores corrigendos, pietatem et caritatem in populis sollicitudini nostrae creditis excitandam et alendam, eorumque spiritualem salutem procurandam maxime idonea fore reputavimus.

Qua quidem in re, nulli parcentes labori, ea cum fiducia versabamur, quod si in salebroso ac multiplici hoc opere nonnulli irrepsissent errores, hi irrefragabili sanctae sedis apostolicae iudicio, cui acta synodi subiici debent, sint corrigendi. Cum igitur ideo, tum quam maxime ut intemeratam ac filialem erga Christi in terris vicarium meam non minus ac suffraganeorum huius provinciae episcoporum venerationem, obedientiam et devotionem facto quoque perhibeam: acta et decreta concilii nostri, hisce advoluta, cathedrae Sancti Petri, omnium ecclesiarum matris et magistrae, examini et iudicio humillime submitto, tunc utique promulganda vigoremque nactura, dum suprema sanctitatis vestrae auctoritate fuerint sancita et approbata.

Quod reliquum est, non cessat universa haec provincia Deum ardentissimis exorare precibus, ut ad ostendendas gratiae suae divitias, sanctitatem vestram diu multumque servet sospitem et incolumem, ad cuius pedes provolutus pro me et coepiscopis meis, totius item provinciae Colocensis et Bacsiensis clero populoque, apostolicam benedictionem humillime efflagito, ac in devoto beatorum pedum osculo summa cum veneratione emorior.

Sanctitatis vestrae humillimus et obsequentissimus filius:

Iosephus, m. p., archiepiscopus et metropolita Colocensis ac Bacsiensis.

Coloczae, die 29 septembris 1863.

2. Responsum sanctissimi domini Pii papae IX ad metropolitam Colocensem.

Pius papa IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. Libentissimo quidem animo tuas nuper accepimus litteras III kalendas proximi mensis octobris datas, quibus, venerabilis frater, nobis misisti acta provincialis concilii a te et a venerabilibus fratribus istius ecclesiasticae provinciae episcopis tuis suffraganeis recens celebrati, ut acta ipsa supremo nostro et huius apostolicae sedis iudicio ex more institutoque maiorum subiicerentur. Nos eadem acta nostrae congregationi Tridentinis decretis tuendis interpretandisque praepositae, cuius auxiliaria opera, quemadmodum optime noscis, ad huiusmodi cognoscenda negotia uti solemus, examinanda statim commisimus, ut ipsa congregatio omnia accuratissime perpendat et ad nos deferat, ac deinde congruum tibi det responsum. Interim vero tibi ac tuis suffraganeis summopere gratulamur, de eximia erga nos et hanc Petri cathedram, omnium ecclesiarum matrem et magistram, fide, amore et observantia, quae in te ac in tuis suffraganeis enitet. Singulari autem voluptate ex tuis litteris agnovimus, qua cura, studio, labore in hoc celebrando concilio omnis a te ab eisdem tuis suffraganeis opera fuerit adhibita, ut concordissimis animis ea ederentur decreta, quae in hisce praesertim tantis rerum asperitatibus tantaque temporum iniquitate possint in istis regionibus sanctissimae fidei nostrae depositum integrum inviolatumque custodire, et catholicae ecclesiae causam, iura, doctrinam tueri et cleri disciplinam sartam tectamque servare, et populorum religionem, pietatem, morumque honestatem, probitatem quotidie magis excitare ac mutuam eorum

caritatem fovere et inflammare. Itaque hanc egregiam tuam et tuorum coepiscoporum pastoralem sollicitudinem debitis meritisque laudibus prosequimur. Certi autem sumus, te ac tuos suffraganeos divino auxilio fretos nihil unquam intentatum esse relicturos, ut divina nostra religio eiusque salutaris doctrina in istis dioecesibus magis in dies vigeat, floreat ac dominetur, ut fideles isti populi quotidie magis enutriti verbis fidei, et per gratiarum charismata confirmati, alacriori usque pede incedant per semitas Domini, ut adversariorum detegantur insidiae, profligentur errores, atque ut miseri errantes ad salutis tramitem revocentur. Optamus autem vehementer, ut a te, venerabilis frater, atque ab episcopis tuis suffraganeis, una cum universo isto clero populoque fideli, ferventissimae diviti in misericordia Deo sine intermissione offerantur preces, ut exsurgat et iudicet causam suam, et ecclesiam suam sanctam a tot tantisque eripiat calamitatibus, eamque novis ac splendidioribus ubique terrarum triumphis exornet et augeat, atque omnes ecclesiae et huius apostolicae sedis hostes humiliet, eosque de perditionis via ad iustitiae, veritatis salutisque semitas reducat. Pro certo autem habe, nos in humilitate cordis nostri ab ipso clementissimo Domino enixe exposcere, ut uberrima coelestis suae gratiae dona super te et episcopos tuos suffraganeos propitius semper effundat, quae in dilectas quoque oves tuae et illorum curae traditas copiose descendant. Atque horum auspicem et certissimum praecipuae nostrae benevolentiae pignus, apostolicam benedictionem effuso cordis affectu tibi ipsi, venerabilis frater, aliisque venerabilibus fratribus sacrorum istius ecclesiasticae provinciae antistitibus, tuis suffraganeis, cunctisque clericis laicisque fidelibus tuae et illorum vigilantiae commissis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 26 novembris anno 1863, pontificatus nostri anno XVIII.

Pius papa IX.

3. Litterae eminentissimi cardinalis Caterini, sacrae congregationis concilii praefecti, ad metropolitam Colocensem, de recognitione actorum et decretorum concilii.

Perillustris ac reverendissime domine uti frater.

Acta et decreta synodi provincialis Colocensis et Bacsiensis redeunt ad amplitudinem tuam accurate ab hoc sacro consilio Tridentini iuris interprete ac vindice ex instituto expensa ac recognita. Porro gratissimum mihi accidit amplitudini tuae ceterisque suffraganeis antistitibus significare, huiusmodi vestrum opus tum sanctitati suae, cui specialiter de more relatum est, tum huic sacrae congregationi, cui praesum, admodum sane placuisse, nec dubitant, quin Christi fideles vestris curis commissi uberrimos sint exinde fructus collecturi. Etenim si generatim uno veluti sub intuitu totum legum harumce synodicarum corpus inspiciatur, nihil sane non suis partibus pulchre distributum, nihil non suo loco aptissime positum et sedulo pertractatum apparet: si autem singulatim membra omnia spectentur, ubique locorum et quae sunt bona corde pleno sectanda, et quae sunt mala, sive palam sive clanculo serpentia, omnino cavenda, omnium oculis indigitantur et proponuntur.

Et re quidem vera, agitur in primis de catholicae ecclesiae fide, quae humanae salutis initium est ac fundamentum et radix iustificationis [1]. Eam profecto ante omnia totis viribus religionis hostes aperte oppugnant, vel per insidias maculis aspersam fidelium animis obtrudere satagunt; at vero vos optimo consilio de huius temporis erroribus vestras oves admonuistis, libros scriptaque prava moribus corrumpendis comparata alta voce damnastis, ac nihil nisi ecclesiastica auctoritate approbatum legendum praescripsistis. Subinde res est de Romano pontifice, quem iidem tenebrarum filii, iniqua inter se societate coniuncti, utpote mystici ecclesiae corporis caput, suis praerogativis ac iuribus non modo a Christo Domino acceptis, sed iis etiam, quae ex divina providentia accesserunt, quaeque in hoc rerum statu ad auctoritatem suam in universa ecclesia libere exercendam tuendamque necessaria sunt, exturbare, spoliare, et si fieri posset, funditus evertere commoliuntur. Quocirca in sacris ecclesiasticae hierarchiae ordinibus enumerandis et vindicandis, omnibus ecclesiae membris firmitatem incolumitatemque sartam tectamque servastis, cum duplex summi pontificis auctoritas, sacra et civilis, per vos adserta fuit, eamque fidelium animis alte imprimendam et ab omnibus religiose custodiendam adlaborastis. Praeterea sacramentorum, quae humanae imbecillitati ad aeternam salutem consequendam subsidia a Deo data sunt, doctrina per omnes partes recte exposita fuit, quaeque in eorum administratione servanda vel fugienda sollicite a vobis commonstrata fuerunt. Ut ecclesiastici ordinis coetus immaculatum se custodiat ab hoc saeculo praeliaque Domini praeliari scite calleat, clericalis adolescentiae institutionem in seminariis tum magnis tum parvis providentissime commendastis, et qua ratione pietatis studium et scientiarum cultus in omni vitae cursu nedum servari, sed et in dies augeri queat, sedulo curastis. Quoniam vero ecclesiasticus ordo non solum membrorum suorum sanctitatem curare, sed et populi sibi concrediti religionem probitatemque tueri et in melius quotidie adducere debet, [id] perbene a vobis factum est, tam indicatis morbis, qui gregem per haec tempora inficiunt, quam propositis remediis, quibus puellaris aetas in primis, omnesque dein adulti homines servari queant incolumes ac etiam validiores effici, praecipue per frequentiorem sacramentorum usum piumque in sanctos coelites ac beatam Mariam virginem affectum et devotionem.

At vero sicuti gnaro industrioque agricultori satis non est ad laetam uberemque segetem percipiendam, bonum frumentum iacere, nisi agro omnem operam ac laborem iugiter usque ad messem impendat, ita nec vos spiritualium, quas vobis proposuistis, utilitatum fructum recolligetis, nisi absque intermissione synodicorum decretorum executionem et observantiam omni studio ac diligentia curetis ac perseveranter urgeatis. Quam ad rem certissime assequendam, inter alia praecipue conducet dioecesanarum synodorum celebratio, quibus primo quoque tempore, quando strata iam via est, serio incumbere debebitis, ac necessariam hanc vestris inceptis coronidem imponere non retardabitis. Ex quo profecto facilis et commoda vobis occasio praebetur, ut id quod in provinciali concilio desiderandum videtur (nempe poenalis legum latarum sanctio, quae quidem omnis legis complementum est), in synodi dioecesanae decretis peculiariter adiiciatis ac suppleatis.

Quod superest, ex adiecta pagella edoceberis, amplissime domine, quae sacra congregatio speciatim animadvertenda et corrigenda censuit.

Denique hisce de mandato sacrae congregationis perscriptis, quod singulariter ad me pertinet, impensos animi mei sensus testatos velim amplitudini tuae, cui fausta quaeque ac salutaria a Domino precor, amplitudinis tuae uti frater studiosissimus:

Prosper cardinalis Caterini, praefectus.

Petrus, archiepiscopus Sardianus, pro-secretarius.

Romae, 30 septembris 1864.

[1] Conc. Trid., sess. VI, *de iust.*, cap. 8.

DECRETA CONCILII.

TITULUS I.

De fide et doctrina ecclesiae.

Caput I.

De Deo.

Cum ab eo inde tempore, quo pater mendacii portentum illud blasphemiae *„eritis sicut dii“* [1] protoparentibus suggesserat, nunquam defuissent, qui in cordis sui impietate veritatem Dei in iniustitia detinerent: nostro aevo quorumdam superbia et pravitas eousque processit, ut omnis veritatis tam rationalis seu naturalis, quam revelatae seu supernaturalis fundamentum attentarent evertere; ipsum quippe Deum, existentiam eius atque essentiam in dubium advocare, vel etiam penitus negare non erubescerent, et super astra solium suum exaltando dicerent: *„similis ero altissimo.“* [2] Enimvero quin invisibilia ipsius a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta conspicerent, sempiternam quoque eius virtutem et divinitatem: evanuerunt in cogitationibus suis et in hac mentis aberratione mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium [3], et insipientes, quales sunt, comminiscuntur seipsos esse deos, et omnia esse Deum et Deum esse omnia ceu animal quoddam universale, ex hac rerum universitate conflatum, quod continua quadam indefinitaque evolutionum serie ac progressione vitam suam explicat. Pantheismi hae blasphemiae sunt ad evertendam universam religionem pietatemque erga Deum creatorem omnium, tum vero maxime ad illam fidem subruendam, quam Christus dominus in Deum Patrem habendam hisce commendat verbis: *„Haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum.“* [4]

Immane hoc figmentum, quod non unus error est, sed errorum immensa congeries, in omnium fidei morumque praeceptorum ruinam et humanae societatis salutisque publicae subversionem ac interitum comparata, synodus exhorrescens non tam haereticum, quam insanum censet, reprobat et damnat, et cum concilio Lateranensi [5] firmiter credit et confitetur: Deum summe simplicem, prorsus indivisibilem, substantia sicut et perfectione infinitum, et de se dicentem: *Ego sum, qui sum,* [6] qui licet sibi sufficiens et a se ipso beatus, in principio libera voluntate creator fuit, non autem plasmator tantum, et ordinator coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium; qui utraque non ex propria substantia per emanationem emisit, sed vere e nihilo creavit, quique per hanc creationem nec limitatus dici potest, nec divisus, nec imminutus, nec ulla ratione mutatus, sed idem in aeternum permanens et ab operibus suis omnibus distinctus atque diversus, licet cunctis tum substantiae immensitate, tum potentiae influxu, tum sapientiae regimine, ita intime praesens sit, ut verissime in ipso vivamus, moveamur et simus.

Pari modo reprobat synodus et damnat idealismi commenta, quibus Deus asseritur veluti *ego universale* absolutum, a quo pendeat *non ego,* quibusque inducitur proprius scepticismus, et verissimus porro nullismus.

Reprobat perinde pseudophilosophorum aut etiam quorumdam theologorum insaniam, qui falsi traditionalismi principiis abrepti, veri Dei existentiam speculative seu ex ratione demonstrari posse negant. Perhorrescit et illorum impias blasphemias, qui augustissimum Trinitatis mysterium volunt esse symbolum systematis pantheistici, quo ens unicum sibi fingunt, constans e Deo, natura et humanitate, aut qui idem sanctissimum mysterium inanibus verborum sonis: „infinitum finitum et finiti ad infinitum relatio“ traducunt magis quam evertunt.

Verbo: „reprobat et damnat omnia sacrilega commenta, nuperrime proscripta a supremo ecclesiae catholicae doctore atque pastore Pio IX,“ [1] quae, evacuata vera creationis e nihilo notione, divinam substantiam sive directe sive indirecte negant esse vere, absolute et sub omni respectu a quacunque alia substantia, tam visibili quam invisibili, diversam et distinctam.

Caput II.

De domino nostro Iesu Christo.

Posteaquam multi exivissent seductores in mundum, qui non confitentur Iesum Christum filium Dei Patris unigenitum, quem ipse ante saecula genuit, venisse in carne: eo insaniae progressi sunt, ut historiae temerario ausu contradicendo vitam Iesu Christi in evangeliis descriptam, mythicam, aut humanis figmentis ornatam fuisse contenderent. Scilicet quia repleti iniquitate non probaverunt Deum habere in notitia, ideo erraverunt in cogitationibus et secundum insipiens cor eorum defecerunt in scrutationibus suis, cumque se sapientes dicerent, stulti facti sunt. Nihil enim esse potest ita insanum et absurdum, quam octodecim saeculorum fidem, aereis marmoreisque vetustatis monumentis, quae nova iugiter de martyrum sepulchris in lucem protrahuntur, in hanc usque diem tutam et oculis manibusque contrectabilem, fallacibus coniecturis et praeconceptis opinionibus posthabere.

Ab huiusmodi blasphemiis abhorret haec synodus, innixa ecclesiae Dei, quae est columna et firmamentum veritatis, quaeque habet testes fideles, qui annuntiarunt nobis, quod ipsi viderunt oculis suis, quod perspexerunt et manibus suis contrectaverunt de verbo vitae [2], quod caro factum habitavit in nobis, habens insuper immensam nubem testium [3] martyrum, confessorum et patrum, qui serie nunquam interrupta semet exceperunt, quae tandem omnis tam sacrae quam profanae historiae irrefragabile habet testimonium; confitetur autem dominum nostrum Iesum Christum vere apparuisse in carne, et visam fuisse gloriam eius quasi unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis [4], tum potentiae, cui venti et mare ad nutum obediebant et portae inferi subiiciebantur, qui potestatem habebat animam suam ponere et propria virtute de morte triumphare, captivamque ducere captivitatem nostram; ac ideo haereditavit a Patre nomen quod est supra omne nomen, ut in eo omne genu flectatur coelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris [5].

Porro damnat synodus eorum errorem, qui per inanem philosophiam seducti, unigeniti Filii Dei gloriam evacuare nefarie praesumentes, eundem sophistarum numero accensent, qui doctrinam a se traditam, non a Patre, qui eum misit, ut illuminet mundum, acceperit, sed e veteris sapientiae promptuariis in sua redegerit. Cum vero haec impia fidei in dominum nostrum Iesum Christum perversio ad mentes fidelium corrumpendas eo magis

[1] Gen. III, 5.
[2] Isaiae XIV, 14.
[3] Rom. I, 20-3.
[4] Ioan. XVII, 3.
[5] Conc. Later. IV, cap. 2, [Mansi, XXII, 983 D].
[6] Exod. III, 14.

[1] In allocut. 9 iunii 1862.
[2] I Ioan. I, 1.
[3] Hebr. XII, 1.
[4] Ioan. I, 14.
[5] Philipp. II, 10-1.

comparata sit, quo homines nostri temporis proniores inveniuntur ad aures praebendas magistris mendacibus, qui semper discunt et nunquam ad agnitionem veritatis perveniunt; nil vero magis a fide alienum sit, quam ab illorum testimonio discedere, qui notam nobis fecerunt domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam, ipsi speculatores facti magnitudinis eius, audierunt vocem huiuscemodi delapsam ad eum a Deo Patre: *„Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite;“* [1] audiverunt et ipsum affirmantem „qui misit me, verax est, et ego quae audivi ab eo, haec loquor in mundo“ [2], et *„si mihi non vultis credere, operibus credite“* [3]; synodus plena fide profitetur Iesum Christum Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, qui venit in mundum, ut illuminaret omnem hominem venientem in hunc mundum, ut enarraret quae vidit in sinu Patris [4], atque vocaret nos in admirabile lumen suum [5]; reprobat vero et damnat illos, qui negant hanc esse vitam aeternam, ut agnoscamus unum verum Deum et quem misit Iesum Christum, ut doceret nos Deum adorare in spiritu et veritate, et purgationem peccatorum faciens, sederet ad dextram maiestatis in excelsis [6].

Caput III.

De Spiritu sancto.

In professione mysterii ssmae Trinitatis catholica fides admittit et cum Patre et Filio veneratur Spiritum sanctum. De hoc synodus cum praeclarissimo symbolo fidei in concilio Toletano XI, anno 675 edito, confitetur: „Spiritum quoque sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, unum atque aequalem cum Deo Patre et Filio credimus esse Deum, unius substantiae, unius quoque esse naturae: non tamen genitum vel creatum, sed ab utrisque procedentem, amborum esse spiritum. Hic etiam Spiritus sanctus nec ingenitus, nec genitus creditur: ne aut si ingenitum dixerimus, duos patres dicamus, aut si genitum, duos filios praedicare monstremur: qui tamen nec Patris tantum, sed simul Patris et Filii Spiritus dicitur. Nec enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul ab utrisque processisse monstratur; quia caritas sive sanctitas amborum agnoscitur. Hic igitur Spiritus sanctus missus ab utrisque creditur, sed minor a Patre et Filio non habetur: sicut Filius propter assumptam carnem minorem se Patre et Spiritu sancto esse testatur.“ Insuper, ut habet idem concilium: „Confitemur igitur et credimus sanctam atque ineffabilem Trinitatem, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unum Deum naturaliter esse unius substantiae, unius naturae, unius quoque maiestatis atque virtutis.“ Denique hanc de ssma Trinitate doctrinam concludimus verbis eiusdem concilii: „Hoc tantum orandum nobis est et petendum, ut cum peracto finitoque iudicio tradiderit Filius regnum Deo Patri, participes nos efficiat regni sui, ut per hanc fidem, qua illi inhaesimus, cum illo sine fine regnemus.“ [7]

Caput IV.

De ecclesia.

Quamdiu ecclesia diluvio huius saeculi innatat, pulsatur fluctibus, exagitatur tempestatibus, nec unquam quiescit ventus contrarius, et inter consolationes Dei et persecutiones mundi peregrinando procurrit. At vero adulta hac in omni nequitia et iniquitate mundi aetate atrocissimi plane in eam furunt hostes, quibus nomina mille, mille sunt nocendi artes. Sed maior est, qui interpellat pro nobis [1], et locutus est ad Petrum: *„Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam.“* [2] Item: *„Et ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.“* [3] Et rursus: *„Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.“* [4] Unde cum statori ecclesiae mare et venti obediant: ideo novit illa beneficio Domini de suis cladibus triumphare, atque hoc habet proprium, ut dum persecutionem patitur, floreat; dum opprimitur, crescat; tunc stet, cum superari videtur. Nempe cogitationes Dei non sunt sicut cogitationes hominum.

Exinde sane ecclesiam catholicam divinum opus esse, ipsa historia octodecim saeculorum atque quotidiana experientia tanto magis perhibet, quanto evidentius est, quod a nullis tumultuantium errorum fluctibus passionumque impetibus, quibus hostes veritatis ac virtutis illam continuo oppugnant, unquam subverti potuerit; ut adeo arca haec, pro salute generis humani divina manu constructa, aequori mortalis vitae usque finem saeculorum innatet, portumque salutis quaerentibus securum semper transitum offerat. Quo vero eam singuli mortales possent agnoscere, insignita est per Dominum quibusdam dotibus notisque, quibus demonstrata cunctis se in ea salvare volentibus materna viscera exhibet. Unde fecit eam Dominus unam, quae ubique gentium eadem praecepta morum et fidei exhibet, iisdem utitur salutis mediis, idem incruentum sacrificium immolat, atque eundem supremum pastorem venerando in unitate Petrae consurgit. Constituit eam sanctam. Ipse sanctus, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior coelis factus, tradidit ei sacramenta, quibus omnis iustitia confertur, vel accepta augetur, vel amissa recuperatur; contulit ei sanctorum infinitum numerum, qui vel ut in duodecim tribubus Israel orbem iudicantes apostoli, vel ut purpureis victoriae coronis rutilantes martyres, vel ut in sanguine agni dealbati confessores, vel ut candida serta gestantes virgines gaudiis merentur perfrui sempiternis. Fecit insuper Dominus hanc ecclesiam catholicam, eam per cuncta saeculorum tempora, omniaque locorum spatia diffundendo, simulque certa spe recreando, venturum tempus, ubi quemadmodum unus est pastor Iesus Christus, ita unum fiat ovile ex omnibus, quos cunctos et singulos idem redemit Christus auctor ecclesiae, ut omnes in optatum sinum ecclesiae confluant.

Suam demum Dominus ecclesiam apostolorum fundamento superimposuit, in quo et successionis legitimorum pastorum non interruptam conservat seriem, et suae doctrinae integritatem Spiritus sancti assistentia iugiter custodit. His notis instructa una, sancta, catholica et apostolica ecclesia Romana, non potest non se solam salvificam agnoscere; immo veritati et caritati nihil conformius, quam manifeste profiteri unam esse veram ecclesiam, et in hac sola exhiberi viam, quae cunctos in ea ambulantes ad salutis metam perducat, dicente sancto Cypriano: „Aqua ecclesiae fidelis et salutaris et sancta corrumpi et adulterari non potest, sicut et ipsa ecclesia incorrupta et casta et pudica est [5].“ „Nam Christus arbitrio et nutu ac

[1] II Petri I, 16-7.
[2] Ioan. VIII, 26.
[3] Ioan. X, 38.
[4] Ioan. I, 18.
[5] I Petri II, 9.
[6] Hebr. I, 3.
[7] Concil. Toletan. XI, prooem., [Mansi, XI, 133-7].

[1] S. Aug., *Sermo 24 in evang. Matth.*
[2] Matth. XVI, 18.
[3] Luc. XXII, 32.
[4] Matth. XXVIII, 20.
[5] *Ep. 73, ad Iubai.*, n. 8, opp. V, 1, pag. 219.

praesentia sua et praepositos ipsos et ecclesiam cum praepositis gubernat[1]:" *„quem dedit Pater caput super omnem ecclesiam, quae est corpus ipsius et plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur*[2]." *„Oportet enim illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius*[3]."

Unde manifeste constat, quanta fideles erga ecclesiam catholicam adhaesione, reverentia, gratitudine, obedientia atque amore ferri debeant velut suam matrem, et velut illam salvatoris institutionem, in qua maximum suae salutis negotium largiente Domino perficiunt. Quapropter confitetur haec synodus ecclesiam Christi esse columnam et firmamentum veritatis, et quemadmodum non est sub coelo datum hominibus aliud nomen, nisi Iesus, in quo oporteat nos salvos fieri, ita ab ipso nonnisi una instituta fuit ecclesia, in qua haec salus obtineri possit. Confitetur praeterea eandem ecclesiam esse magistram veritatis infallibilem, quae doctrinam suam divina auctoritate praedicat, mysteria salutis divina missione dispensat, sua virtute operatur, sua libertate gaudet, suo iure vitaque superna vivit; esse societatem externam, visibilem, perfectam, indefectibilem, supra petram aedificatam, quae divini iuris auctoritate et potestate, quam mundus nec dare potest nec accipere, fideles verbo Dei et sacramentis pascit, per episcopos sub dependentia Romani pontificis regit, coercet et ad vitam aeternam perducit; cumque ecclesia sit a Christo instituta ad formam regni iure nativo: eidem omnia et singula competunt, quae ad existentiam suaeque vitae explicationem ipsa iudicat sive necessaria sive opportuna.

Ex adverso damnat et reiicit synodus omnes doctrinas et illorum studia, qui somniantur ecclesiam a deposito fidei defecisse, ac iam in se ipsam collabascere, iam huic saeculo conformari vane sibi blandiuntur; porro qui mira quadam idearum ac rerum confusione omnia miscent, neque, ut par est, inter cultum et cultum, doctrinam et doctrinas, aeternas Dei veritates hominumque commenta distinguunt, vel qui docent ecclesiam esse invisibilem, e solis quos vocant spiritualibus constantem, vel qui illam in fidei morumque dogmatibus perfectibilem praetendunt, vel qui eandem ab humanis originibus repetunt, vel potestati civili aliive cuicunque humanae potestati obnoxiam faciunt; damnat praeterea et reiicit eos, qui affirmant ecclesiae potestatem non esse desuper, sed a populo vel imperio temporali tributam; tum qui docent omnes christianos esse potestate spirituali pares, quasi nulla daretur distinctio ordinis et iurisdictionis inter laicos et clericos, et rursum quasi nulli darentur gradus sive ordinis sive iurisdictionis inter illos, quos Spiritus sanctus ab initio posuit regere ecclesiam Dei, quibusque Petrum praeposuit, ut pasceret agnos et oves, et inter eos qui secundi ordinis dignitate insigniti sunt, et eos qui in operis ministerium adleguntur, quique ecclesiasticam hierarchiam divina ordinatione institutam, velut aciem bene ordinatam constituunt.

Huc denique refert synodus perversas doctrinas in synodo Pistoriensi contra hierarchicam ecclesiae constitutionem, eique debitam obedientia met subiectionem prolatas, et a Pio VI papa, bulla quae incipit *Auctorem fidei,* variis censuris perstrictas, eandemque dogmaticam constitutionem tamquam veram et irreformabilem credendorum normam veneratur atque tota mente amplectitur.

[1] S. Cypr., *Ep. 69,* n. 9, ed. Migne, IV, 406.

[2] Ephes. I, 22-3.

[3] I Cor. XV, 25.

Caput V.

De quibusdam erroribus huius temporis.

In novissimis diebus instabunt tempora periculosa, erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, scelesti, sine affectione, sine pace, proditores, protervi, tumidi et voluptatum amatores magis quam Dei, semper discentes et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes, errantes et in errorem mittentes[1]. Haec per apostolum adumbrata tempora advenisse colligimus ex errorum colluvie, quos perversi vel incauti homines contra quodvis humanitatis bonum latissime dispergunt.

Quidam carnis illecebris irretiti asserere non erubescunt: praeter materialem nullam substantiam existere, sicque abiudicato homini spiritu seu anima rationali, quae ad imaginem et similitudinem Dei creata est, eius dignitatem infra brutorum conditionem deiiciunt. Perversa non minus ac vesana isthaec sententia conceptum hominis destruit, discrimen boni et mali moralis tollit, fundamenta societatis et omnis religionis, ipsam quippe Dei existentiam et animae nostrae immortalitatem subvertit. Apparet etiam sententiae huiusmodi virus ex fonte, voluptatum quippe sensualium consectatione, quo velut foecundo alveo nascitur. Unde synodus haec cum sancta matre ecclesia affirmat et asserit: Deum, qui ipse est purissimus spiritus, duplicis generis creasse substantiam, „spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu et corpore constitutam[2]."

Alii ius proprietatis personalis oppugnantes, bona privata tamquam furtum considerant, in quae cuique aequale itidemque directum ius vindicant. Perversa isthaec sententia sacrarum scripturarum doctrinae, rectae rationi et iuri naturae adversa, utriusque reipublicae basim, societatem quippe civilem ac domesticam penitus subruit, ordinis moralis cardines evertit, atque sapientissimae creatoris oeconomiae contraria est.

Non minus repugnat veritati eorum sententia, qui verum propriumque possessionis subiectum unicum volunt esse, scilicet hominum societatem; quive in privata prorsus singulorum bona absolutum ius eidem soli tribuunt, et privatas possessiones omnes illius administrationi resignandas contendunt, e quibus deinde pro ratione sua cuique pars obtingat. At enimvero quis non exsecretur sententiae perversitatem, qua Deo altissimo mortalium substituitur societas, quis non abominetur sacrilegum hocce commentum, quo sacerrima domesticae societatis vincula rumpuntur, quis non detestetur hocce absurdum imaginationis figmentum, quo societas absque inaequalitate bonorum et iurium constituenda perhibetur? Unde haec synodus profitetur Deum esse omnium largitorem bonorum, in cuius manu sunt iura omnium, singulorum aeque ac regnorum, qui dat omnibus affluenter, qui aperit manum suam et implet omne animal benedictione, cui derelictus est pauper et orphano ipse est adiutor, qui vult, ut singuli in vultus sudore vitae suae media comparent, et habentes alimenta his contenti sint, et qui furari ac rapere vetat non singulis tantum hominibus, verum etiam hominum societatibus.

Accedit et alia perversitas hominum, magnum fidei beneficium non aestimantium, vel etiam ignorantium, qui ea, quae captum rationis superant, e religionis ambitu reiiciunt, malentes in iis, quae

[1] II Tim. III, 1 et seq.

[2] Concil. Lateran. IV [c. 1, de fide cath., Mansi, *Concil.,* XXII, 981].

positivae divinae revelationi innixa sunt, luce supernaturali destitui, quam finitae rationis limites agnoscentes coelestis sapientiae lumine instrui. Quae quidem sententia non modo intimo cuiusvis sanae mentis hominis sensui contraria esse dignoscitur, quo fit, ut plurimae semet quaestiones offerant, quarum solutio naturalis rationis viribus nunquam praestatur: sed imprimis ingratissimi in Deum animi monstrum est, qui, sicut omnis historia ipsam sanam rationem certam reddit, multifariam multisque modis olim loquens patribus, novissime locutus est in Filio; qui sicut ab origine humani generis pater exstitit et institutor, ita deinceps gentem iudaicam singulari electione segregavit, continuis prodigiis protexit et fovit, et inter varia rerum discrimina tamdiu gubernavit et rexit, donec oeconomia praeparationis impleta, in plenitudine temporis mediator Deum inter et homines appareret, qui nos a maledicto redimeret et in perfectam salutem assereret. Scelus sane immane et certissima foret aeterna perditio tantam salutem negligere, immo plane respuere ea, quae Dei Filius e coelo descendens, carne humana assumta in temporalem non secus ac aeternam nostram salutem instituit atque dispensanda sanctae matri ecclesiae commisit.

His illi addendi, qui, ut divinae in Christum dominum et doctrinam illius fidei fundamenta latentioribus cuniculis suffoderent, sacras scripturas excogitatis novis non minus absonis ac perversis, quam impiis et blasphemis interpretandi modis detorquent, ac veritates evangelii divinas in ipsius plane communismi et socialismi patrocinium, aliorumque errorum defensionem exsecrabili impietate pertrahunt, perversa infatuati cordis sui placita in sacras scripturas inferendo verbum Dei adulterantes. Quoniam vero *„omnis prophetia scripturae propria interpretatione non fit, non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines“*[1]; et Dominus ipse apostolis suis aperuit sensum, ut intelligerent scripturas[2]; „ab illis utique discere oportet veritatem, apud quos est ea quae ab apostolis ecclesiae successio, illi autem scripturas sine periculo nobis exponunt“[3]; idcirco synodus reiicit et damnat quaslibet scripturarum sacrarum interpretationes et expositiones, quae sunt contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum scripturarum, quemve unanimis consensio sanctorum patrum tenet; cum nihil utique sanae rationi magis adversum sit, quam in divinorum eloquiorum interpretatione hominem finitae mentis, vel unicum vel supremum arbitrum summae rationis divinae statuere.

Damnat porro synodus etiam novissimum infelicium quorumdam hominum commentum, qui se Nazarenos dictitantes, ea quae positiva religio suggerit utplurimum reiiciunt, et suo duntaxat sensui innixi, sacrarum scripturarum effata ad suorum phantasmatum succollamen detorquent, atque perversitatem suam per exitiale odium exhibent, quo a sacerdotio Iesu Christi abhorrent, illamque nefariam aversionem, qua sacrificium incruentum refugiunt, ac cultum publicum divinum contemnentes privata duntaxat conventicula sua adeunt. Beatam virginem, hanc mortalium inter fluctus procellosae huius vitae securam ancoram, tanquam mulierem ceteris Adae filiabus prorsus aequalem traducunt, impie blasphemant. Salutarem animarum, quam Christi domini misericordia exhibuit, secundam post naufragium tabulam, sacramentalem utpote confessionem aversantur, ipsumque regenerationis fontem cum animae prolium suarum periculo vel ad longius tempus differendum, vel prorsus negligendum impie statuunt; legem denique pro iusto non esse positam, seque iustos et Spiritu Dei singulariter illuminatos iactantes, civili ac sacrae reipublicae bellum indicunt. Commenta haec sunt aberrantis ingenii, immo diversorum diversis locis et vicibus damnatorum somniorum congeries, quam synodus, utpote veritati adversam ac animarum immortalium saluti extimescendam, execratur et damnat; omnem vero paternam sollicitudinem ad salvandas eorum animas adhibendam statuit, qui quocunque infelici nexu his hominibus associati, huiuscemodi decepti erroribus, eo manifestius aeternae suae salutis periculum adeunt, quo luculentius constat difficillimum fore, homines incultos, se ipsis plenos, in suo sensu pertinaces, sine extraordinario Spiritus sancti rebelles eorum voluntates validius compescenti succursu, humano labore ad meliora posse converti. Unde cumprimis precum suffragia adhibenda abundantiori sollicitudine exposcimus, quo infelices hi homines luce divinae misericordiae irradiati, videant barathrum, cuius semet faucibus devorandos offerunt, cum in quorumdam seductorum gratiam recedunt ab infallibili ecclesiae Romanae magisterio, quod ubi fidelibus articulos fidei credendos proponit, credentium temporali et aeternae felicitati optime prospicit. Quoniam vero infelices tales seductores exinde solent ad decipiendas animas laqueos extendere, quod mentientes asserant, se per istiusmodi novae consociationis ligamen obtinuisse, quod a gravioribus quibusdam criminibus, uti furto, blasphemia, ebrietate abstineant, quibus antea irretiti vixissent; quasi non sua culpa peccaverint, sed defectu favorum ecclesiae, quos nunquam in suum usum converterant: agendum cumprimis, ut non modo veritates fidei, hisce commentis contrariae, luculentius exponantur, sed et ut virtutum peccatis actu vigentibus oppositarum splendor in fidelium grege manifestus compareat, unde etiam ii qui stant ex adverso, videntes opera fidelium bona, glorificent unum Patrem, quem nobiscum communem habent, per auctorem nostrae sanctae fidei, cuius virtus ex fructibus optime noscitur.

Caput VI.

De libris scriptisque malis et artibus corrumpendi mores.

Inter diversa insidiarum genera, inquit summus pontifex[1], quibus vaferrimi ecclesiae humanaeque societatis inimici populos seducere adnituntur, illud certe in praecipuis est, quod nefariis consiliis suis iam diu paratum in novae artis librariae pravo usu invenerunt. Itaque in eo toti sunt, ut impios libellos et ephemerides ac pagellas mendacii, calumniarum ac seductionis plenas, edere in vulgus ac multiplicare quotidie non intermittant. Sane merito „perhorrescimus, ut inquit Gregorius XVI summus pontifex[2], intuentes, quibus errorum portentis obruamur, quae longe ac late ubique disseminantur, ingenti librorum multitudine, libellisque et scriptis, mole quidem exiguis, malitia tamen permagnis, ex quibus maledictionem egressam illacrymamur super faciem terrae.“

„Immo eousque progressa est iniquitas, ut, praeter colluviem perniciosorum librorum religioni per se infestam, in religionis detrimentum vertere nitantur

[1] II Petri I, 20-1.
[2] Luc. XXIV, 45.
[3] S. Iren., *Adv. haer.*, I, 4, cap. 26, ed. Migne, col. 1055.

[1] Encycl. Pii IX, die 8 decembris 1849.
[2] Gregor. XVI, const. *Mirari.*

etiam sacras litteras, ad religionis ipsius aedificationem divinitus nobis datas[1]." Conformiter his summorum pontificum verbis, vix aliud malum tanta in utraque republica producit detrimenta ac multitudo malorum librorum, qui religioni et societati adversa principia insinuant, atque veritatem iam aperta fronte oppugnant, iam cuniculos latenter suffodiunt, unde facilius cordibus hominum suum virus infundant. Quod vel maxime nostra aetate evenit, dum tanta librorum frequentia cernitur, dumque quaelibet conditio hominum promiscuis lectionibus curiosius inhiat. Hinc est, quod multorum fides naufragium patiatur, hinc quosdam principia omni ordini adversa inficiunt, quosdam universalis erga res divinas tarditas, immo taedium occupatos tenet, hinc non paucos sensuum irritamenta captivos detinent, hinc complures secum ipsis atque cum suis relationibus incontentum animum contrahunt, quia videlicet cogitant et sentiunt, quemadmodum suos antesignanos, pravorum quippe librorum auctores, cogitare sentireve advertunt. Exinde modestia, pudor, morum simplicitas atque obedientia domestica non secus ac publica vapulat, quia aetas iam immatura avide arripit libros, quorum scopus est indulgere omnia sensibus, incautam iuventutem adultorum docere vitia, singulis ea quae appetunt sub exoptato colore sistere, morum repagula penitus confringere, timorem Domini conculcare, sanctam ab ipso Deo inculcatam erga divinae potestatis vicarios subiectionem e cordibus subditorum evellere, et sic acquisitis permultis lectoribus, aliorum salutis dispendio suo temporali lucro prospicere, ad imaginarias quasdam spes fovendas aggregare malecontentos socios, ordini stabilito damna irrogare, atque ecclesiae quantas possunt inferre iniurias. Quo graviora sunt haec mala, quae ex hac librorum moralitati ac religioni adversantium incauta lectione proveniunt: eo maiori sollicitudine adnitamur hanc pestem, quantum fieri potest, ab ovili dominici gregis avertere. Recta ac religiosa iuventutis institutio ad hunc quoque scopum plurimum efficit, quo videlicet mature instillato religionis sensu, meliora edocti iuvenes sensualia minime appetant. Cum immatura cumprimis aetas semper prona sit in vetitum, cupiatque negata: ideo synodus animarum curatoribus et magistris scholarum iniungit et mandat, quatenus a similium librorum lectione incautam iuventutem omni meliore modo avocare contendant; ad idipsum provocat etiam parentes, quos quidem ad suas proles ab impiorum ac malorum librorum lectione arcendas natura et religionis vinculum obligat. Pariter agendum, ut ephemerides et quaedam periodica scripta ac fasciculi, ut plurimum dogmatibus ecclesiae castisque moribus adversi, a fidelium coetu arceantur. Quidquid enim lege civili nunc aut postea sanciatur circa scribendi et in vulgus scripta spargendi libertatem, nemini attamen integrum est infitiari, quod pastoribus ecclesiae, quibus docendi munus a Christo creditum est[2], non solum ius competat, sed sancta etiam incumbat obligatio libros, religionis vel morum quaestiones quacunque demum ratione tangentes, assidua prosequi attentione, eosque si ad fidem labefactandam, aut mores corrumpendos conducant, reprobare, atque ceu venenata pocula a labiis fidelium arguendo, obsecrando, increpando abstrahere. Haec enim fuit vel ab apostolorum aetate disciplina[3], cui apprime concordant leges in synodo Lateranensi V, eam in rem latae, nec non constitutio a Leone X edita[1] et a Tridentinis patribus innovata[2], insuper et epistola encyclica Clementis XIII de noxiorum librorum proscriptione[3], quae cuncta luculenter confirmat felicis recordationis Gregorius XVI[4].

Quapropter declarat synodus, quaevis sacrae congregationis indicis, relate ad libros prohibitos, sancita plenum apud nos quoque obtinere vigorem, atque ab omnibus debite observanda esse[5]. Inter perversa molimina, quibus hostes ecclesiae contra eam consurgunt, haud immerito refertur eiusmodi tractatuum quovis modo suscepta divulgatio, in domus fidelium illatio, qui scripti sunt ad corrumpendum sensum catholicae fidei, ad subvertendas pio saeculorum usu probatas devotionum praxes, ad removendum salutarem sacramentorum usum, ad suscitanda et fovenda in rebus fidei dubia, ad congerendas contra religionem atque ecclesiam criminationes et calumnias. Huc item pertinent speciosae, fictis dolosisve approbationibus famosae bibliorum editiones a sic dictis societatibus biblicis vulgatae, circa quas eo maior adhibenda est cura, quod interpolata similia biblia levi admodum vendantur pretio. Unde curatores animarum solerter prospiciant, quo sacrarum scripturarum ea sola editio fidelium usibus serviat, cuius a sede Romana approbatio nulli subiacet dubio. In genere omnia observentur, quae ecclesia catholica de legendis sacris bibliis in linguis vernaculis praecipit.

Ingemiscendum etiam summopere est nullo unquam tempore sincerae pietati et morum integritati maiora quam nunc structa fuisse pericula quibusvis artium productis, praesertim turpibus imaginibus et obscoenis schematibus, impressis paginis quae plenae dolo venenoque mortifero proh dolor! nimium per urbes et oppida vicosque ipsos sparguntur. Ne igitur fideles, maximeque iuventus in improbitatis et immoralitatis laqueos incidat, vigilantissimam pastores animarum curam gerant, admonendo, increpando, nullique labori parcendo, ut a populo christiano et imprimis a iuventute, pestifera huius furfuris opera arceantur; adversus eiusmodi operum confectores christiana pietas gladio spiritus, quod est verbum Dei, acrius etiam propugnanda est, et quo studiosius inimicus homo seminat zizania, eo solertius divini eloquii seges spargenda est, ut improbitati probitas, impietati pietas opponatur.

Caput VII.

De approbatione librorum.

Quoniam e perverso preli usu multum detrimenti capit ecclesia per impios conatus eorum, qui pravis libris disseminandis solertes manus applicant: oportet, ut ex propagatione bonorum librorum non minus emolumenti lucretur per eorum assiduam curam, qui ad veritates etiam scripto defendendas Deo volente semet vocatos sentiunt. Hanc ad retundendos adversariorum impios conatus viam summus in terris animarum pastor[6] sequentibus commendat: „Ad reprimendam pravorum librorum contagionem perutile erit, ut quicunque penes vos sint insignis sanaeque doctrinae viri, alia parvae item molis scripta, a vobis scilicet antea probata, edant in aedificationem fidei ac salutarem populi

[1] Leo XII, const. *Ubi primum.*
[2] Matth. XXVIII, 20.
[3] Act. XIX, 18-9.

[1] Conc. Lat. V, sess. X, [Mansi, *Conc.*, XXXII, 912-3].
[2] Conc. Trid., sess. XVIII, de libror. delectu, et sess. XXV, de iudic. libr.
[3] Encycl. Clem. XIII, bullar. t. III, p. 225.
[4] Encycl. *Mirari*, 15 aug. 1832.
[5] Decret. conc. prov. Tolos. 1850, p. 65, [Mansi XLIV, 388-9].
[6] Pius IX, encycl. 8 dec. 1849.

instructionem. Ac vestrae hinc curae erit, ut eadem A scripta, uti et alii incorruptae pariter doctrinae probataeque utilitatis libri ab aliis conscripti, prout locorum aut personarum ratio suggesserit, inter fideles diffundantur." Quare omni meliori modo agendum est, ut cum hostes religionis in conscribendis articulis, tractatibus ac libellis noctes diesque improbo labore insumunt, ii quoque quos ad atria sua custodienda Dominus posuit, similem, immo maiorem ac certe sanctiorem, ad tuendam veritatem curam adhibeant. Ut tamen conatus iste debitum modum teneat, ut legitimae auctoritati cunctorum rem bonam promovere volentium studia pateant, ut superiorum approbatione liber maius pondus coram fidelibus amplioremve benedictionem pro legentibus a Deo obtineat, ut satisfiat desiderio matris ecclesiae, quae optat ut episcopi solertes omnino vigilias in grege dominico instituant: necesse est, ut opera, quae religionis argumentum B pro obiecto habent, typis vulganda exhibeantur ordinario, et nonnisi subsecuta eiusdem permissione, vel obtenta approbatione, ad illorum impressionem procedatur. Unde episcopus pro suo iudicio viros quosdam deputabit, quorum subsidio in hoc munere utatur. Agendum vero imprimis, ut nil quod ad pietatem pertinet, quocunque vocetur nomine, quantumvis speciosos titulos exhibeat, absque ordinarii approbatione vendatur. Unde maiorem in modum fidelibus est commendandum, ne emant a mercatoribus foraneis libros, nisi consulta et approbante auctoritate ecclesiastica. Parochis vero, verbi divini praedicatoribus, confessariis ac iuventutis educatoribus et institutoribus committendum, ut edoceant curae suae creditos, ne libellis narratiunculas aut exaggeratas precum formulas continentibus inhient, qui rectam pietatem, et cultum Dei atque sanctorum cum humanis fictionibus so- C ciant; verum potius seligant tales, qui solidam devotionem adiuvant, cunctisque in amore Dei proficere volentibus, morum sanctificationem, caritatis incrementum et pacem animae tribuunt.

Caput VIII.

De professione fidei.

„Qui me erubuerit et meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua," [1] dicit salvator. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Quapropter imbecillis est illa fides, quae publicam professionem renuit; nec facile in vitam influit, quae de sua vita testimonium ferre tergiversatur. *„Quid autem proderit, si quis dicat fidem se habere, opera vero non habeat?"* [2] Cumprimis requiritur ut ii, qui ecclesiasticis officiis admoventur, manifestam de fide sua professionem eliciant, dum eiusmodi muneris D exordia capiunt. Quam in rem concilium Tridentinum ita loquitur: „Provisi de beneficiis quibuscunque curam animarum habentibus teneantur . . . in manibus ipsius episcopi, vel eo impedito, coram generali eius vicario seu officiali, orthodoxae suae fidei publicam facere professionem, et in Romanae ecclesiae obedientia se permansuros spondeant ac iurent." [3] Auctoritate et exemplo huius sacrosancti concilii statuit synodus: quicumque aliquam dignitatem in ecclesia obtinet, vel officium quoddam aut munus, cui animarum cura aut verbi divini praedicatio annexa est, adipiscitur, fidei professionem intra duos menses nuncupet iuxta formulam a Pio papa IV datam; alioquin effectu careat eius titulus, donec huius obligationi satisfecerit. In specie vero ad hanc fidei professionem eliciendam teneantur:

1. Qui ad canonicatus, dignitates, personatus in capitulis cathedralibus promoventur, et hi quidem coram episcopo, et in capitulo hanc professionem faciant.

2. Omnes parochi et parochiarum administratores.

3. Superiores seminariorum in muneris sui exordio.

4. Professores, cumprimis theologiae.

5. Verbi divini praecones, adeoque omnes neosacerdotes post obtentam iurisdictionem, qua ad sacramentum poenitentiae administrandum deputantur.

6. Hoc ipsum ludimagistri praestare obligabuntur.

TITULUS II.

De potestate sacra et gubernatione ecclesiae.

Caput I.

De Romano pontifice.

Cum visibilis ecclesia visibili capite indigeat: Dominus et Salvator noster Petrum universi fidelium gregis caput et pastorem constituit, dum illi oves suas pascendas verbis amplissimis eoque modo commendavit, ut successores illius eandem plane totius ecclesiae docendae, regendae et gubernandae potestatem habere voluerit. Unum nempe oportuit pro una ecclesia eligi, ut capite constituto schismatis tolleretur occasio; sed et unam constitui cathedram, ad quam propter potiorem principalitatem omnem necesse sit convenire ecclesiam [1], ut unitas ab omnibus servaretur. „Huius unitatis sacramentum," attestante sancto Leone papa [2], „ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere C voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo [capite] praecipue collocarit; et ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exsortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere." Hanc porro cathedram unam et principalem apostolorum princeps Petrus Romae suo sanguine dedicavit. Cum enim, ut ait sanctus Leo papa [3], duodecim apostoli imbuendum evangelio mundum suscepisset, beatissimus Petrus princeps apostolici ordinis ad arcem Romani destinatur imperii, ut lux veritatis efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Hinc in Romano pontifice maximo, quem Cyrillus Alexandrinus in Ephesina synodo archiepiscopum totius orbis terrarum, patrem et patriarcham appellat, summum pontificalis dignitatis culmen et potestatis plenitudinem, non ullis synodicis aut aliis humanis constitutionibus attributam, sed divinitus collatam semper venerata est catholica ecclesia.

Quemadmodum ergo Petrus erat petra seu fundamentum ecclesiae, et invisibilis ecclesiae capitis Christi visibilis in terris vicarius, doctrinae fidei magister irrefragabilis, pro quo ipse Dominus oravit, ut non deficeret fides eius [4], regni coelestis clavicularius, cui traditae sunt claves regni coelorum, denique gregis dominici pastor supremus in terris, qui et oves et agnos pascendos ita accepit, ut etsi hoc esset Petrus, quod erant ceteri apostoli, non tamen essent hoc ceteri, quod erat Petrus, cui soli dictum est: „Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam:" [5] pari

[1] Luc. IX, 26.
[2] Iac. II, 14.
[3] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12.

[1] S. Iren., *Contra haer.*, lib. III, cap. 3, n. 2. [V. coll. Lac. tom. IV, pag. V, ss.]
[2] S. Leo, *Ep. 10, ad episcopos.*
[3] S. Leo, *Serm. 1, de s. apost.*
[4] Luc. XXII, 32. [5] Matth. XVI, 18.

modo legitimi eius in cathedrae Romanae culmine A successores, in quibus semper vivit et loquitur et praesidet, nihilo sunt ipso inferiores, sed pari potestatis plenitudine et omnium ecclesiarum sollicitudine ceterorum apostolorum in episcopatu successoribus praevalent, eosque in partem legitimae sollicitudinis admittunt, depositum fidei summo et irrefragabili oraculo custodiunt, concilia oecumenica cogunt, praesidio regunt, oraculo confirmant, atque iisdem succenturiati ita faciunt plena, ut eadem capite truncato sint nulla. Unde propositiones cleri Gallicani anno 1682 editas, quas iam piae memoriae Georgius Szelepcsényi, archiepiscopus Strigoniensis, una cum ceteris Hungariae praesulibus eodem adhuc anno publice proscripsit [1], itidem reiicimus, proscribimus, atque cunctis provinciae huius fidelibus interdicimus, ne eas legere vel tenere, multo minus docere auderent.

Porro summi pontifices causas maiores cog- B noscunt, leges pro universa ecclesia rogant et relaxant, censuras pro utroque foro in coelis perinde ratas infligunt, et, nulla inter iura sua in accidentalia seu adventitia et essentialia seu nativa facta distinctione, omnem potestatis plenitudinem ex uno unitatis fonte habent. Verbo profitemur cum concilio Florentino: „Sanctam apostolicam sedem et Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri apostolorum principis et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem, et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam domini nostri Iesu Christi plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.“ [2]

Quapropter synodus, hanc patrum Florentinorum C fidem toto mentis assensu amplexa, et speciatim singulas apostolicas constitutiones quae huc attinent renovans, reiicit et damnat quaecunque placita et doctrinas his oppositas, prout sunt signanter in constitutione *Auctorem fidei* [3] reiecta, perstricta et damnata; una reverentissimi amoris, firmissimae adhaesionis, integerrimae unanimitatis, sanctae et salutaris subiectionis atque obedientiae religionem ac fidem palam profitetur, omnibusque suis fidelibus praedicat et praecipit. Damnat porro in specie eos omnes, qui sedi apostolicae non consentientes, ab eius et ideo totius ecclesiae communione se sequestrant [4]; qui extra hanc domum agnum comedit, profanus est, et qui non colligit cum Petro, spargit [5]. Damnat denique eos, qui solum nomine, pontificis primatum retinentes, hunc ut merum unitatis symbolum habeńt, non autem ut verum munus et officium divinitus collatum pascendi uni- D versalem ecclesiam, quasi ceteris episcopis honoris tantum gradu, non autem supremae potestatis amplitudine antecellat [6]. Nos igitur maiorum nostrorum exempla sectantes, statuimus, praeter causas maiores apostolicae sedi reservatas, in aliis gravioribus et ancipitibus, quae suboriri possent, quaestionibus, nihil a nobis decernendum, quin huius supremae sedis oraculum consuluerimus. Cuncta etiam eius responsa atque mandata, veluti ab apostolico culmine [7], vel potius ab ore patris patrum [1] delapsa humiliter accipiemus, quam diligentissime exequemur, totis viribus observabimus et faciemus ab omnibus observari [2].

Quamvis autem salvator noster claves non terrenae sed coelestis potestatis Petro eiusque successoribus tradiderit: singulari tamen divina providentia factum est, ut terra ac regio, quam apostolorum principum ac martyrum in spirituale incrementum ecclesiae profusus humectaverat sanguis, subin etiam ceu terrestris principatus successoribus sancti Petri obtingeret, quo cum necessitatibus ecclesiae universalis ut oportet provideretur, tum dignitati divinitus acceptae, humanae quoque venerationis congruum tribueretur homagium; atque ut ii, quos universa ecclesia veneratur patres, non servorum instar penderent ab alieno arbitrio, sed magis pro sui ratione muneris omnibus humanis altiores respectibus in suis ferendis decretis nec spe nec metu moveri debeant, neque in suis exequendis consiliis ullo detinerentur externo imperio. Quare concilium hoc provinciale non sufficit cum beatissimo patre satis ingemiscere super illatis recentissimo tempore sanctae sedi apostolicae ipsique in Petri successore universae ecclesiae irrogatis gravissimis iniuriis, quibus contra ius naturae, quod suum cuique relinquere praecipit, contra ius gentium, quod regna aliena invadere vetat, contra ius ecclesiasticum, quod bona ecclesiae rapere prohibet, et contra ius sacrum et divinum, quo rem Deo dicatam profanare sacrilegum est, nefando scelere insurgitur. Contra huiusmodi ausus concordia pastorum omnium suffragia, cunctarum ecclesiarum decreta, atque universorum Christi fidelium mens et sententia clamant. Damnat proin synodus haec in Spiritu sancto congregata nefarium sacrilegium, quo capiti ecclesiae ea subrepta sunt, quae ad maiorem Dei gloriam consecrata, absque immani scelere gravissimoque crimine rapi, raptaque retineri nequeunt; una attamen orat, ut sit omnipotens Deus misericors atque propitius infelicibus sanctae matris ecclesiae filiis, quorum sacrilega manus in patrem optimum extensa est, quatenus superno irradiati lumine, suorum delictorum serio ac sincero dolore contriti, poenitentiam agant, matrique ecclesiae, cui perduelles intulere manus, compuncti reddantur.

Caput II.
De metropolita.

Metropolitae a primis ecclesiae saeculis exordia ducunt. Mira nempe, ut ait sanctus Leo papa, dispositione provisum est, ut inter fratres episcopos esset distinctio, et in singulis provinciis essent singuli, quorum haberetur prima sententia, et rursus quidam in magnis urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliorem [3].

Varia, variis temporibus atque locis, metropolitarum erant iura, vel magis protensa vel magis restricta. Hodie toti provinciae suae eximia auctoritate et iurisdictione praesunt, nec paris in parem imperium admittunt; gaudent enim iure proprio pallii, quo significatur et confertur pontificalis sui officii plenitudo, episcopos suffraganeos mandato apostolico ad hoc instructos consecrant, tempore statuto pro facultate synodum provincialem convocant, non tamen convocatam suo arbitrio solvunt, ei praesident, communi consilio ac mutuo consensu et statuta ferunt et interpretantur, salva sedis apostolicae auctoritate; dioeceses suf-

[1] Cf. Péterffy, *Conc. Hung.*, II, 438-41. [Coll. Lac. I, 836.]
[2] Conc. Florent. apud Coleti, XVIII, 526-7.
[3] Pius VI, const. 28 aug. 1794.
[4] Formula Hormisdae, ep. 51, [Mansi VIII, 467-8].
[5] S. Hieron. *ad Damas.*
[6] Breve *Super soliditate*, § 4.
[7] *Epist. episc. African. ad Theodor. papam* [Hardouin III, 734].

[1] Conc. Rom. de anno 531, sess. I, [Mansi VIII, 741 B].
[2] Pontif. Rom. in forma iuramenti, de consec. electi in episc.
[3] Apud Nicol. I epist. *Quamvis* ad episcopos Galliae.

fraganeorum, causa in synodo provinciali prius cognita et probata, visitant, residentiae suffraganeorum tenore legis Tridentinae intendunt[1]. Servatis constitutionibus Urbani VIII *Sancta synodus* de [die] 12 decembris 1634, et Benedicti XIV *Ad universa* de [die] 3 septembris 1746, negligentiam eorum iure devolutionis supplent, appellationes a sententia suffraganeorum recipiunt, atque recursus contra gravamina admittunt; vicarium capitularem dioecesis suffraganeae episcopo orbatae nominant, si capitulum infra octo dies eligere neglexerit. Metropolita porro iure gaudet, ut per quaevis loca etiam exemta suae provinciae faciens transitum aut ad ea forsitan declinans, crucem ante se libere portari faciat, benedicat populo, divinis officiis privatim vel publice adsit et ea etiam in pontificalibus celebret. Episcopi suffraganei vero, uniformitatis studio, generales suas ordinationes dioesesanas pro notitia cum metropolita et invicem communicabunt. Generatim suffraganei metropolitae adhaereant „ut unanimes, idipsum sentientes, consummati in unum, Iesum Christum pastorum principem glorificent, ecclesiamque eius dilectam sponsam, fortes in fide, sicut acies castrorum ordinata, laetificent ac tueantur“[2].

Caput III.

De episcopis.

Episcopos apostolorum successores esse legitimos non ambigit, qui eorum in ecclesia seriem ab ascensione Christi Spiritu sancto duce continuam novit. Hi sunt enim quos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo; hi sunt, qui pro patribus apostolis nati sunt filii, et constituti sunt principes super omnem terram[3], ad ecclesiam in Christi doctrina regendam; qui in partem sollicitudinis divinitus vocati, gregem dominicum intra fines suarum dioecesium veluti legitimi ac proprii pastores pascunt, immediatam habentes tum in clerum tum in populum auctoritatem. Ecclesiae salus ab eorum dignitate pendet, quibus si non exsors quaedam et ab omnibus eminens detur potestas, tot in ecclesia efficientur schismata quot sacerdotes[4]. Quare sanctus Cyprianus magnus inter alia inquit: Inde schismata et haereses obortae sunt et oriuntur, dum episcopus, qui unus est et ecclesiae praeest, superba quorumdam praesumtione contemnitur, et homo dignatione Dei honoratus indignus hominibus iudicatur ... Scire debes episcopum in ecclesia esse et ecclesiam in episcopo, et si quis cum episcopo non sit, in ecclesia non esse[5]. Unde et sacrosancta Tridentina synodus[6], eandem divinam episcoporum auctoritatem edocens, declarat: „Si quis omnes christianos promiscue novi testamenti sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali praeditos affirmet; nihil aliud facere videtur, quam ecclesiasticam hierarchiam, quae est ut castrorum acies ordinata, confundere; perinde ac si contra beati Pauli doctrinam omnes apostoli, omnes prophetae, omnes evangelistae, omnes pastores, omnes sint doctores. Proinde sancta synodus declarat, praeter ceteros ecclesiasticos gradus, episcopos qui in apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere, et positos, sicut idem apostolus ait, a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei; eosque presbyteris superiores esse, ac sacramentum confirmationis conferre, ministros ecclesiae ordinare, atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent.“

Quamobrem episcopis tamquam sibi praepositis subiaceant sacerdotes, eos ut patres diligant, honore et reverentia prosequantur[1]. Sunt enim episcopi presbyteris, quos in subordinatam administrationis divinae cooperationem sibi adsciscunt, iure divino superiores[2]. Unde, dicente sancto Irenaeo: Eis qui sunt in ecclesia presbyteris obedire oportet, his qui successionem habent ab apostolis, qui cum episcopatus successione charisma veritatis certum secundum placitum patris acceperunt[3]. Neque unquam obliviscendum quod magnus ille sacerdotalis dignitatis assertor sanctus Hieronymus animadvertit: Suscipiendos episcopos tamquam parentes animae; quanta enim ipsorum dignitas, tantum ipsis portandum incumbit officiorum onus vel angelicis humeris formidandum.

Ad episcopos proinde, quorum summa, ad tramites tamen sacrorum canonum exacta, est in suis dioecesibus omnium rerum agendarum auctoritas, pertinet: docere tum per se, tum per alios, tum voce, tum scriptis ad populum instructionibus; sacramentum ordinis iure exclusivo, sacramentum vero confirmationis iure ordinario conferre; statuta tum in synodo provinciali suo assensu decisivo tum in synodo dioecesana, vel extra illam non rogato cleri suffragio, condere, exceptis casibus, in quibus de iure consilium vel consensus capituli requiritur; capitulum et dioecesim visitare[4], in foro interno et externo tam per se, quam per alios pro mensura potestatis indicare et poenas canonicas irrogare, ecclesias et beneficia canonice erigere et supprimere, conferre et adimere, bona ecclesiae temporalia administrare, monasteriorum[5] erectioni et regularium conversationi locisque piis intendere[6], servatis tamen in omnibus praedictis sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum dispositionibus ac limitationibus. Porro episcopi depositum fidei custodiunt, et omni ope atque opera multiformes inimicorum hominum errores et insidias fideli populo detegunt, atque hunc ab haereticorum et incredulorum familiari consortio eorumque pestiferis libris diligenter avertunt. Quos in mandatis Domini delinquentes inveniunt, haud omittunt paternis monitis corripere, obsecrare, increpare in omni bonitate, patientia et doctrina. In promovendo ecclesiastici ordinis decore sollicite intendunt episcopi, ut apud universum clerum eluceat vitae integritas, doctrina atque ecclesiastica disciplina. Ab ipsis, praevio concursu, eliguntur ad curam et regimen animarum presbyteri moribus ac scientia atque prudentia commendabiles et qui magis idonei fuerint iudicati[7]. Nemini cito manus imponunt[8], sed eos tantum sacris initiant ordinibus, qui accurate exquisiteque fuerint explorati. Denique ad episcopos pertinet omnia procurare et agere, quae ad salutem animarum et rectam dioecesis administrationem pro dictamine canonum in Domino conducere dignoverint. Cum iure divino ac vi institutionis habeat episcopus potestatem iudiciariam pro

[1] Conc. Trid., sess. VI, cap. 1, *de ref.*

[2] Conc. prov. Auscit. 1851, tit. II, cap. III, [Mansi XLIV, 610-1].

[3] S. Aug., *In ps. 44*, apud Migne, *Patr. latin.*, XXXVI, 513.

[4] S. Hieronym., *Dial. adv. Luciferian.*

[5] S. Cyprian., *Ep. 66, ad Papiam.*

[6] Sess. XXIII, de ord., c. 4.

[1] Conc. prov. Ausc. 1851, pag. 47, [Mansi XLIV, 609 C].

[2] Benedictus XIV, *De synodo dioec.*, lib. XIII, cap. I, n. 1 et 2; conc. Trid., sess. XXIII, de sacram. ordinis, cap. 4, et can. 6-7; item bulla Pii VI *Auctorem*, § 9 et 10.

[3] S. Irenaeus, lib. IV *Adv. haer.*, cap. 26.

[4] Conc. Trid., sess. VI, cap. 4, item sess. VII, cap. 7, *de ref.*

[5] Conc. Trid., sess. XXV, de regular. et monialib., cap. 3.

[6] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 8, 9, 11, 12, 14.

[7] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 18, *de ref.*; item constitutio *Cum illud* Benedicti XIV, 14 decembris 1742.

[8] I Tim. V, 22.

foro externo sibi propriam, qua nec spoliari neque semet abdicare potest, damnat synodus illos, qui causas a iudice ecclesiastico in foro competenti iudicandas ad forum civile avocant, aut iudicatas, declinato appellationis canonicae remedio, ad illud deducunt.

Et quoniam integritas praesidentium salus est subditorum [1], oportet episcopos, ut monet apostolus, vigilare et, „quemadmodum dignitate et praerogativa ceteros praecellunt, iisque primi honores debentur, ita omnes vitae sanctitate ac morum integritate, strenua in exercendis suis officiis cura, sustinendisque suorum episcopatuum, quae angelicis humeris etiam formidanda sunt oneribus, assiduis vigiliis, indefesso labore, alacri studio, summa diligentia debent superare, ac caute curare, ne a recta vivendi via et officii sui ratione deflectant.“ [2] Quare etiam apostolus vult episcopum irreprehensibilem, sobrium, suis gregibus invigilantem, tamquam pro animabus eorum rationem redditurum. Unde, quemadmodum Tridentini patres monent: sicut supra omnes gradus sunt constituti, ita factis etiam ipsis ac vitae actionibus, ceu perpetuo praedicandi genere, se muneri suo conformes ostendant episcopi, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiae, continentiae, ac quae nos Deo tantopere commendat sanctae humilitatis exempla petere possint [3]. Insuper divinis imprimis negotiis mancipati, a terrenis alieni, caritate in pauperes praecipui, omnibus affectu patres, domui suae sint bene praepositi [4].

Episcopi consecrati, qui dioecesim propriam non habent, et iurisdictione in populum carent, in consecratione tamen characterem episcopalem sortiuntur, cum ceteris episcopis eundem ordinis gradum tenent.

Caput IV.

De canonicis.

Capitula, quae ceu collegia cathedralia clericorum ad priora ecclesiae saecula referuntur, episcopis ab auxiliis sunt hodieque constituunt episcoporum senatum, cuius illi iam consilium exquirunt, iam consensu utuntur aut pro iure et consuetudine ligantur, cuique fatis functo episcopo dioecesis providenda relinquitur. Capitula ad synodum provincialem vocantur et ad eam per deputatos libere electos, ad dioecesanam vero singillatim admittuntur et in utraque voce consultiva gaudent. Ab obitu episcopi intra octiduum vicarium ita eligunt vel existentem confirmant, ut elapso sine electione octiduo, ius constituendi vicarium devolvatur ad metropolitam, vel antiquiorem episcopum provinciae [5]. Statuta ab episcopis probanda pro seipsis condunt. Exequias defuncti episcopi, datis ad comprovinciales episcopos et capitula significationibus, ad praescriptum ceremonialis episcoporum procurant. Tempore intercalari, sequestratis patrimonialibus episcopi defuncti, bona mensae episcopalis, constituto ad mentem synodi Tridentinae oeconomo [6], ad rationes fundi religionis administrant [7], et succedenti episcopo rationem reddunt. Bona vero capitulo propria secundum statuta canonum et capitularia ab episcopo aprobata suo iure administrant.

Praeclaris his iuribus non inferiores correspondent obligationes. Canonici nimirum sicut honore praestant, ita virtute, pietate et doctrina eaque morum integritate praecellant oportet, ut aliis exemplo sint, et merito senatus episcopi dici possint. Imprimis tenentur lege residentiae ad praescriptum synodi Tridentinae. Suarum esse partium censeant: in ecclesia cathedrali divina officia obire, missam conventualem pro benefactoribus in genere quotidie applicare [1], divinas laudes in choro psalmis et canticis reverenter, distincte et devote quotidie persolvere, episcopo celebranti aut alia pontificalia exercenti assistere et inservire, eique sicut membra capiti debita reverentia et obsequio adunari, eius praescriptis ex animo morem gerere, canonicae visitationi parere, denique providere Dominum in conspectu suo semper atque profana negotia et vanitates huius saeculi vitare, ut modestia illorum nota sit omnibus hominibus [2]. Unde et sanctus Carolus Borromaeus canonicos monuit: Omnia agite pace mutua, concordi voluntate, et fraterna caritate vos invicem diligite. Canonici enim estis, qui sicut pro collegii ratione et antiquo instituto una in collegiata ecclesia, unoque item in canonicali domicilio collocati fuistis: ita uno pacis et caritatis foedere unaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis ecclesiae ministri, quorum erat cor unum et anima una, experiendo videte, sicut in psalmo scriptum est, „quam bonum et iucundum sit habitare fratres in unum.“ Nam, ut aiunt patres Auscitani concilii, „quo maiorem canonici inter fratres adepti sunt gradum, eo maiores esse debent in eis virtutum clericalium splendor, pietas, zelus, humilitas, sacrarum litterarum cultura et disciplinae ecclesiasticae iuxta sanctos canones observantia.“ [3]

Iam concilium Lateranense IV salubriter providit, ut praebenda theologalis in capitulis constituatur. Patres Tridentini [4] idipsum innovantes, inculcant, ut canonicus theologus per seipsum, si idoneus fuerit, alioquin per idoneum substitutum, ab ordinario eligendum, sacram scripturam exponat; una praecipiunt ut praebenda huiusmodi nonnisi idoneis personis, et quae per seipsos idmodi munus explere possunt conferatur; neque ad huiusmodi lectionis officium admittatur qui prius ab episcopo loci de vitae moribus et scientia examinatus et approbatus non fuerit. Personae autem pro huiusmodi praebenda instituendae electio spectat ad episcopum. Potest vero, ad praescriptum concilii Tridentini [5], theologalem praebendam obtinens compelli, ut muneri per se, non per substitutum, satisfaciat [6]. Quibus omnibus synodus morem haberi vult, hortaturque canonicos theologos, ut pro ampliore honoris gradu primas in fundata cognitione scientiae partes tenere connitantur.

Patres concilii Tridentini in omnibus cathedralibus ecclesiis constitui iusserunt ab episcopo etiam poenitentiarium canonicum, qui magister vel doctor aut licentiatus sit in theologia vel iure canonico et annorum 40, ac eo ipso quod sit poenitentiarius, habet facultatem audiendi confessiones et iurisdictionem ad absolvendum a peccatis. Non potest tamen absolvere a papae aut ab episcopo reservatis sine expressa ad hoc obtenta facultate, neque obtentam alteri subdelegare. Debet vero matutino tempore etiam non vocatus sedere in confessionali, temporibus ab episcopo destinatis,

[1] Conc. Trid., sess. VI, cap. 1, *de ref.*
[2] Cf. conc. Turon. anno 1583.
[3] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 1, *de ref.*, item sess. XXIII, cap. 1, *de ref.* et sess. XXV, cap. 1, *de ref.*
[4] I Tim. III, 4.
[5] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 16, *de ref.*
[6] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 16.
[7] Art. 30 et 32 concordati.

[1] Constitutio Benedicti XIV *Cum semper oblatas.*
[2] Conc. Trid., sess. V, c. 1, *de ref.*, 24, 8, ibid. [sess. XXIV, c. 12.]
[3] Conc. prov. Auscit. 1851, tit. II, cap. 5, [Mansi XLIV, 612 B].
[4] Conc. Trid., sess. V, cap. 1, *de ref.*; item constitutio Benedicti XIII *Pastoralis officii.*
[5] Sess. XXIV, cap. 12, *de ref.*
[6] In Placent., 29 martii 1607.

uti adventus, quadragesimae, quatuor temporum, item diebus festis solemnioribus, praesertim cum indulgentiarum fit copia in cathedrali. Non expedit ut sit vicarius generalis episcopi, nec absit tempore quod episcopus praestituit. Synodus itaque canonicos poenitentiarios obtestatur et obsecrat in Domino, ut recogitantes corde, quod secundum omnium piorum persuasionem quidquid adhuc sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia conservatum est, id magna ex parte sacramenti poenitentiae virtuti tribuendum sit: demandati sibi muneris partes omni diligentia et animarum zelo implere satagant.

Archidiaconi origine primam ecclesiae aetatem attingunt, quorum magna olim fuere iura et ampla potestas; ast his per concilia arctatis, tanta duntaxat hodie singulis competit agendorum sphaera et auctoritas, quanta ipsis seu episcopi mandato, seu ecclesiae statuto, seu denique diuturna consuetudine est concessa.

Caput V.

De archipresbyteris seu vicearchidiaconis.

Olim archipresbyteri alii urbani, alii rurales; hodie rurales tantum cum iurisdictione limitata constituuntur per episcopum et nomine vicearchidiaconi vel decani vel vicarii foranei audiunt. Iure communi praecipitur, ut non solum imperiti vulgi sollicitudinem gerant, verum etiam presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugi circumspectione custodiant, et qua unusquisque industria divinum opus exerceat, episcopo referant, nec contra huius decretum aliquid ordinare praesumant[1].

Hodie illorum potestas et officia ab episcopo definita his potissimum absolvuntur. Ab archidiacono nefors delegati neo-parochos in sua beneficia introducunt seu installant, benedictiones paramentorum cultui divino deservientium, capellarum item coemeteriorum, crucum ac statuarum e delegatione episcopi apostolico indultu suffulti[2] peragunt, exceptis tamen benedictionibus in quibus sacra unctio adhibetur[3]; a casibus reservatis, obtenta ab apostolica sede vel respective ab episcopo speciali facultate, absolvunt; ordines per ordinariatum editos cum clero districtuali communicant, districtum curae suae creditum visitant, congregationes districtuales celebrant; omnibus quae ad curam animarum et legum ecclesiasticarum observantiam attinent universim intendere obligati, praecipue invigilant, ut districtuales sacerdotes dignos semet praebeant vocatione qua vocati sunt, et cunctas pastoralis officii partes summa diligentia obeant. Vice-archidiaconis incumbit, ut fratres a recto tramite devios admoneant, emendare studeant, immorigeros episcopo deferant, defectibus aut excessibus in administratione spiritualium et temporalium congrue mederi nitantur; sartis tectis ecclesiarum ac parochiarum fundisque immobilibus conservandis intendant, annuas ecclesiarum rationes revideant, scholis parochialibus superinspiciant; fratres gravi morbo decumbentes adeant, et in vitae periculo constitutos ad animae saluti atque domui suae providendum admoneant, reflectendo eos ad stipendia missarum fortassis nondum persoluta; funus defuncti fratris procurent et exequias pro illo ordinent; parochiae autem pastore orbatae indigentiis, donec administrator per episcopum nominatus fuerit, opportune consulant. Populi moribus in qualibet parochia formandis et emendandis invigilent, seduloque agant, ut tum excessus tum abusus in vita fidelium invalescentes tempestive detegantur ac salutari remedio sanentur. In matrimonialibus denique causis, acta, quae ipsis nefors ab ordinario committuntur, ad tramites constitutionis Benedicti XIV *Dei miseratione* conficiant, et secundum normas instructionis sive pro singulis casibus datae sive universim stabilitae exacte et conscientiose versentur.

Ad vice-archidiaconum cumprimis attinet: a) bonum exemplum et inviatio condistrictualium sacerdotum, b) congregationes districtuales, c) visitatio parochiarum et d) scholarum.

a) Ad bonum exemplum pertinet, ut vita ipsius, zelus in cura animarum et disciplina domestica speculi instar serviat, ecclesia, schola et omnia ad curam animarum pertinentia de illius sollicitudine et zelo testimonium perhibeant; conversatio eiusdem non modo irreprehensibilis sit, sed virtutibus et pietate praecellat, verbo quidquid a sacerdote, mysteriorum divinorum dispensatore ac animarum pastore deposcitur, id conscientiose adimpleat. Quod inviationem fratrum condistrictualium concernit, requiritur: ut iis, cumprimis autem iunioribus, in omnibus muneris pastoralis partibus consilio adsit, atque in iis, quae ad salutem animarum procurandam pertinent, uti in cultu divino, in frequentandis sacramentis, in verbo Dei annuntiando, in catecheticis institutionibus impertiendis, scholis quotidianis et dominicalibus asservandis, in tollendis populi naevis vice-archidiaconus concordem assiduumque universo districtui zelum ingeneret.

b) Quod ad coronas seu congregationes districtuales attinet, has praescripto opportunoque tempore ac semper in alia et alia parochia celebrandas vice-archidiaconus convocat eisdemque praesidet. Agendum, ut quantum locorum et muneris pastoralis ratio tulerit, omnes districtuales sacerdotes pro congregatione tempestive conveniant et, invocato praevie Spiritu sancto, missae sacrificio intersint. Postmodum vero sacerdotali cum gravitate ad consultationem concedant, cuius obiectum constituunt ea omnia quae ad rem ecclesiae catholicae promovendam, munus pastorale animandum ac salutem fidelium procurandam pertinent. Ordo in celebrandis congregationibus per statuta dioecesana praescriptus ad amussim observetur.

c) Visitatione vice-archidiaconali quotannis in singulo districtu secundum praevigentes ordines peragenda, rem gravis momenti vice-archidiaconus exequitur ac episcopo per ingenuam conscientiosamque de compertis relationem, in recto dioeceseos regimine opportunam praestat operam. Quare huiusmodi visitationem omni cum solertia peragendam synodus exigit. Vice-archidiaconus proinde defixo tempore ad visitandam parochiam quamlibet compareat. Ingressus in ecclesiam, assumto rocheto, stola, pluviali, exposito sanctissimo et trisagio angelico decantato, benedictionem cum eodem sanctissimo in monstratorio impertiatur, aut pro opportunitate missae sacrificium celebret. Peracta devotione: ciborium, monstratorium, lapidem altaris, tobaleas, cussinos, tabellas canonum, crucem arae, tegumentum mensae altaris, fontem baptismalem, imagines, vexilla, laterales aras, ambonem inspiciat, tum obiecta sacristiae censurae subiiciat. Exinde, dum fieri potuerit, ad coemeterium progressus, statum crucis maioris vel capellae, item ordinem praevigentem expendat, illicque pro defunctorum requie oret. Tum ad domum parochialem reversus, ibidem in cuncta quae ad pastoris

[1] Cap. 4, de off. archipresb.

[2] S. rituum congregatio in Brixien. 28 iunii 1642, in Tirasonen. 16 maii 1744 et Benedict. XIV, *Instit. eccles.* 21, n. 9 et 10.

[3] S. rituum congregatio in Calaguritana, et Calceaten. die 17 maii 1760.

animarum rationem pertinent indaget, matriculas et ecclesiae peculium revideat, sarta tectaque fabricae domus et ecclesiae inspiciat, pro re nata cum advocatis ecclesiae syndicis ac patronorum repraesentantibus, si oportuerit, consilia ineat. Parochi iudicium de cooperatore, huius autem sensa de ipsius adiunctis exquirat, deque omnibus quomodo compertis ac peractis fide dignam relationem ordinario praestet.

d) Quod denique ad scholas parochiales attinet, has in districtu curae suae credito perinde quotannis una alterave vice lustrabit, in illis maxime observaturus, quomodo magistri suis satisfaciant officiis per exemplum bonum, immaculatam vitam, subordinationem et erga parochum obedientiam, sobrietatem, mansuetudinem, in divinis frequentandis promptam assiduitatem, in munere vero docendi conscientiosam exactitudinem; segnes et inobedientes commonebit eorumque futurae emendationi sedulo intendet. Agat cumprimis, ut nemo magistrorum contra spiritum ecclesiae quidquam inter scholares spargere attentet, immo potius omnes et singuli legum ecclesiasticarum et civilium postulato exacte respondere adnitantur. Si vero extraordinariae indigentiae in suo districtu emergerent, de iis tempestive episcopum edoceat, ubi vero periculum versaretur in mora, agat pro sphaera sua delegatae potestatis; idque quod evenit, sine mora ad notitiam ordinariatus perferat.

In summa, vice-archidiaconi parochiis, pastoribus, fidelibus item ac scholis sollicita cura intendant, sintque reapse, quod olim erant archidiaconi, oculus et manus episcopi, memores utique iuramenti, quod conscientiae sacerdotalis voce deprompt um in aditu muneris sui nuncuparunt. Deo non hominibus placere studentes agant, sine acceptatione personarum, quae coram Deo agenda cognoverint, ac muneris sui implemento concurrant ad tollenda scandala, ad revehendum disciplinae ecclesiasticae vigorem, ad sacerdotalem pietatem resuscitandam, ad accendendum scientiae sanctorum amorem, ad salutem denique suorum fratrum utilitatemque totius ecclesiae sanctae provehendam.

Caput VI.

De parochis.

Parochi in adiutorium episcoporum assumti, officium procurandi bonum spirituale animarum in determinata gregis dioecesani portione, per verbi divini praedicationem et sacramentorum administrationem ita exercent, ut spiritualibus fidelium necessitatibus praesto sint. Parochiis omnibus providetur publico indicto concursu, et servatis concilii Tridentini et constitutionum apostolicae sedis[1] ad locorum adiuncta accommodatis praescriptionibus.

Provisi beneficiis quibuscunque curam animarum habentibus, priusquam investituram obtineant, tenentur in manu episcopi vel vicarii generalis orthodoxae fidei professionem publicam, iuxta formulam a Pio IV papa praescriptam, elicere, et in Romanae ecclesiae obedientia se permansuros[2], ac legitimo suo ordinario parituros, temporalia beneficii et ecclesiae parochialis conservaturos nec ullo modo alienaturos iuramento spondere.

Legitime praesentati et canonice instituti seu investiti, ex constitutione Pii V[3], intra bimestre corporalem quoque sui institutionem seu installationem procurare obligantur. Haec installatio per archidiaconum, aut vice-archidiaconum suscipienda praevie significetur populo; termino installationis adveniente cum allocutione convenienti praesentetur novus parochus fidelibus, perlecto decreto ordinarii, in symbolica clavium ecclesiae ac libri evangeliorum traditione iurisdictio eius in gregem et magisterium commendetur; invocato postmodum Spiritu sancto, missa cum exposito sanctissimo celebretur. Hac ratione in beneficii possessorium introducti, ius in temporalibus, nunquam vero dominium obtinent. Quare synodus irritos et invalidos declarat omnes privatos tractatus vel conventiones circa congruam legitimis pactis defixam seu in re seu in modo alterandam, quasvis item investitiones onerosas, nisi ab ordinario praevie fuerint adprobatae.

Exercitium iurisdictionis et muneris parochialis auctoritatem ex assignatione gregis per episcopum obtinent et intra congruos limites, salva immediata episcopi in ipsos populumque auctoritate, exercent. Parochiarum administratores temporanei, a regularium collegiis pro parochiis quae illis sunt incorporatae erga praevium examen et episcopi approbationem delegati, ab episcopo amoventur ex causa legitima et probata, propter quam etiamsi essent perpetui amoveri possent[1], collegiis habitualem curam retinentibus, ultra quam ad actualem sese ingerere nullo casu possunt. Ius dandi ex causis canonicis parocho administratorem temporaneum episcopo competit, qui debet etiam invito dare, quando parochus ex aliqua perenni corporis vel animi infirmitate ultro parochiam suam debite regere nequit, aut senio gravatus vel alias adeo impeditus perpetuo sit, ut officium suum utiliter exercere non valeat[2]; potest vero dari administrator illi parocho, quem episcopus necessaria ad officium suum scientia destitutum compererit[3]. Portionem congruam administratori per parochum cedendam[4], partes item agendorum in cura pastorali definit episcopus.

Cum bonum pastorem oporteat ovibus suis iugiter advigilare easque non verbo solum Dei pascere, sed etiam diebus ac noctibus singulis horis atque momentis praecinctum esse ad eas sacramentis reficiendas, officium residentiae curatus religiose custodiat est necesse. Quocirca synodus, insistens legi Tridentinae[5], sub poenis canonicis praecipit, ne quis pastorum qui careat cooperatore, quin gregi suo providerit, noctem extra parochiam agere aut triduo[6], quod in diem dominicum et festum nequaquam incidat, sine vicearchidiaconi annutu et facta de idoneo substituto provisione transigere possit; diuturnioris absentiae facultas ab ordinariatu peti obtinerique debet, atque vicearchidiaconi quoque, nisi in officio versentur, parochias suas absque indultu ordinarii ultra triduum perinde non deserant. Lege hac residendi obstringuntur non solum parochi, sed etiam parochiarum administratores et capellani. Veniam absentiae, scripto et gravi duntaxat ex causa dandam, ultra bimestre concedere neque episcopo integrum est[7]. Cooperatoribus parochus ad biduum solum discedendi, nullo vero die noctem in parochia extra aedes parochiales agendi veniam tribuat, et in hoc vel semel exerrantes ad ordinariatum corrigendos deferat. Quodsi gravis necessitas urgeat ante im-

[1] Bened. XIV *Cum illud semper*, 14 decembris 1742.
[2] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 2, *de ref.*
[3] Pius V, *In conferendis*, 18 martii 1567.

[1] Benedictus XIV, *De synodo dioec.*, lib. XII, cap. 1, n. 2.
[2] Decretal., cap. 6, de cleric. aegrot. vel debilit. III, 6 et cap. unico, eod. tit. III, 5, in VI.
[3] Conc. Trid., sess. XXI, cap. 6, *de ref.*
[4] Cap. 3, de cleric. aegrot. III, 6, et cap. unico, eod. tit. in VI et conc. Trid., sess. XXI, cap. 6, *de ref.*
[5] Sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*
[6] Conc. Rom. biduum solum concedit, [tit. XVII, c. 6, Mansi XXXIV, 1885].
[7] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*

petratam licentiam discedendi, id nonnisi causa ordinariatui ante abitum scripto relata, curaque animarum, quarum salus suprema lex est, debite provisa, fieri poterit. Residentia vero non moralis duntaxat, sed formalis, id est, laboriosa sit oportet[1], ad quam tenentur ordinarii contumaces per censuras ecclesiasticas etiam usque ad privationem compellere.

Obligantur tam seculares quam regulares, qui curam animarum actualem seu perpetuo seu temporali titulo exercent, ad offerendum per seipsos pro populo in ecclesia parochiali sacrae missae sacrificium diebus dominicis et festis de praecepto, et quidem illis etiam qui iuxta constitutionem Urbani VIII[2] reducti sunt. In horum censum veniunt: feria III Paschatis et Pentecostes, festa Inventionis sanctae Crucis, Dedicationis sancti Michaelis archangeli, Nativitatis sancti Ioannis Baptistae, sancti Andreae, sancti Iacobi, sancti Thomae, sanctorum Philippi et Iacobi, sancti Ioannis evangelistae, sancti Bartholomaei, sancti Matthaei, sanctorum Simonis et Iudae, et sancti Matthiae, Christi domini apostolorum, sanctorum Innocentium, sancti Laurentii martyris, sancti Sylvestri papae et confessoris, sancti Iosephi sponsi et sanctae Annae matris beatae Marie virginis. Satisfacit vero parochus huic obligationi etiam per missam privatam[3]. Si vero parochus legitime absit aut sit impeditus, vel si sit simul canonicus et ad eum spectet missam conventualem celebrare, tenetur aliquem sibi substituere, qui missam applicet pro populo[4].

In praedicatione verbi Dei primas curas deposcit solertissima institutio parvulorum in rudimentis fidei, praeparatio ad primam communionem, tum catechesis ecclesiastica et institutio sponsorum, quam synodus per viscera misericordiae Iesu Christi inculcat et urget, et sub poenis congruis per ordinarios infligendis demandat et praecipit. Cum porro fides per auditum, auditus autem per verbum Christi sit: ad sanctissimas obligationes referant parochi, doctrinam catholicam, non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis seipsos, sed in ostensione spiritus et virtutis Christum et hunc crucifixum praedicando, puram et orthodoxam populo annuntiare, quod tunc fiet, si imprimis dogmata fidei luculenter et fundate, methodo simplici et homiletico catechetica magis et saepius, quam formali dictione explanaverint, quae ad praecepta morum religiosius observanda animos fidelium ultro obstringent. Meminerint etiam doctrinas salutis, exemplo magistri, magis orando quam perorando animis fidelium admovendas, et cordibus infigendas esse. Ne igitur defectu necessariae instructionis catecheticae vox illa horroris et confusionis plena audiatur in hac metropolitana provincia: *„parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis*[5]*“* et incuriis propriae et alienae salutis occini possit illud propheticum: *„O pastor et idolum derelinquens gregem*[6]*“*: praecipit synodus, ut omnes et singuli pastores eorumque cooperatores officium catechizandi tum in scholis, tum in ecclesia veluti primum et essentiale fundamentum muneris pastoralis praecipua sollicitudine adimpleant. Verbo cuncta ea, quae concilium Tridentinum hac de re praecipit, diligenter observent[7]. Suorum omnium, imprimis vero pauperum aliarumque miserabilium personarum, ex eiusdem concilii praescripto curam paternam gerant. Omnia haec munia pastoralia a parochis nequaquam praestari et impleri possunt, qui crebro absentes et incurii gregi suo non invigilant neque assistunt, sed mercenariorum more illum deserunt[1].

Denique, quemadmodum sacrosancta synodus Tridentina, ita provincialis haec eosdem admonet et hortatur, ut divinorum praeceptorum memores, factique forma gregis, in iudicio et veritate pascant populum et regant[2].

Capellanis velut suis fratribus congruam characteri sacerdotali provisionem praebeant, eos mansuetudine, benevolentia et ministro Dei debito honore prosequantur, illosque instruant, adiuvent, moneant, et pro re nata in omni patientia et doctrina arguant, atque de ipsis conscientiosas, iuxta praescripta per ordinarium puncta, relationes praestent.

Caput VII.

De capellanis.

Capellanus seu cooperator, quamvis parocho ordine presbyteratus, non tamen munere et officio par, eidem velut suo tum ex officio fraternae correctionis, tum ex iure pastoris principalis immediato superiori et monitori subordinatur, debitamque reverentiam et observantiam exhibeat. Ambos nihilominus vinculum caritatis in fraternum consortium coniungat; fratres enim sunt, alter alterius onera supportantes ac donantes invicem, si quid aliquis habet adversus alium.

Parochi est in cura animarum actiones capellani dirigere, capellani vero ad eundem scopum unitis studiis et laboribus cooperari. Est autem potestas pastoralis regiminis capellanorum non modo subordinata, sed etiam delegata, ita quidem, ut capellanus neque matrimonio sine expressa parochi licentia assistere, neque hanc subdelegare possit, nisi expressam subdelegandi potestatem acceperit.

Capellanus parocho debiti obsequii promtitudine et observantia ac in iis, quae ad regimen parochiae, ordinem domesticum et residendi officium pertinent, obedientia obstringitur. Quaecunque de honestate vitae sacerdotalis sanciuntur, haec cooperator quoque sibi esse dicta existimet; quo magis autem expositus est hominum dicteriis et illecebrarum laqueis, eo solertius curet ea quae Domini sunt, diligentiusve utatur iis virtutum clericalium subsidiis, sine quorum praesidio perfectio suae vocationis obtineri nequit.

Quamobrem capellani meditationi, orationi, lectioni eo uberius incumbant, quo administratione parochiae minus gravati, suae conscientiae uberiorem curam habere possunt. Studeant virtuti, sed et bonae famae rationem habeant, et nullam iustae suspicioni causam praebeant. Aetas eorum atque modestiae ratio exigit, ut a suis parochis se non modo circa pastoralia munia informari sinant, sed simul eorum consilia in omnibus dubiis fidenter expetant. Paucis contenti, desideria sua moderentur, et ad monitum sancti Pauli: habentes alimenta et quibus tegamur his contenti simus, reflectant. Nolint porro oblivisci, se parochorum curae eo quoque sensu subordinari, quod de ipsorum vita et actionibus referre illi ad episcopum teneantur. Absit autem ut in exequendis quibusvis vocationis officiique partibus peccaminoso tepori indulgeant, utpote de suis actibus non modo Deo, sed

[1] Bened. XIV, *Institut.* 17, n. 16.
[2] *Universa per orbem,* 1642 idibus septembris; encycl. Pii IX, die 3 maii 1858.
[3] S. rituum congr. in Ruremond., 27 febr. 1847.
[4] S. congr. conc. in Fanens., 11 maii 1720.
[5] Thren. IV, 4.
[6] Zachar. XI, 17.
[7] Sess. XXIV, cap. 4, *de ref.*

[1] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*
[2] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 1, *de ref.*

et coram hominibus rationem reddituri. Oportet enim ministrum Christi esse operarium irreprehensibilem, bonaque providere non modo coram Deo, sed et coram hominibus.

Generatim vero, quod ad correlationem parochi et capellani attinet, synodus peroptat et hortatur, summa salutis animarum et caritatis lege, cuius ambos praecones et exemplar esse oportet, mutuam ipsorum vicissitudinem ita temperari, ut illa ambobus dominetur, et acuat sollicitudinem servandi unitatem spiritus in vinculo pacis, tam inter se invicem quam inter fideles suae curae creditos.

Caput VIII.

De concilio provinciali.

Concilium Tridentinum malis, quibus eo tempore affligebatur ecclesia et abinde premitur, remedium salutare volens adferre, provide constituit: „Provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis renoventur. Quare metropolitani per seipsos, seu, illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior quolibet saltem triennio non praetermittat synodum in provincia sua cogere: quo episcopi omnes et alii, qui de iure aut consuetudine interesse debent, convenire omnino teneantur.“ [1] Salutari huic patrum Tridentinorum decreto conformiter, divina clementia favente, non modo praesentem sacram synodum in Domino indiximus eamque celebravimus, sed et futuris vicibus eandem in hac metropoli celebrandam decernimus.

Caput IX.

De synodo dioecesana.

Gravissimis verbis inculcat sacrosancta Tridentina synodus salutarem synodorum dioecesanarum usum: „Synodi quoque dioecesanae,“ inquiunt Tridentini patres, „quotannis celebrentur. Quodsi in his suprascripti negligentes fuerint, poenas sacris canonibus sancitas incurrant.“ [2] Salutare hoc ecclesiae institutum praesentissimum remedium esse dignoscitur ad cleri populique mores reformandos, ad disciplinam ecclesiasticam instaurandam, et ad fidem pietatemque augendam, atque nunc cumprimis necessariam, ubi omnis generis congregationes convenerunt adversus Dominum et adversus Christum eius [3]. Quapropter in qualibet provinciae huius dioecesi revehendam edicimus synodorum dioecesanarum celebrationem, ad quas capitulum cathedrale, abbates et praepositi titulares, canonici honorarii, nec non superiores provinciales monasteriorum, quibus parochiae sunt incorporatae, convocantur; liberum praeterea manet episcopo adsciscere in synodum dioecesanam sacerdotes scientia, pietate et rerum gerendarum experientia insignes ita, ut omnes fateri debeant neminem deesse, qui ceteros meritis, modestia, discretione et aliis animi dotibus antecellat. Quamvis vero iure communi ad synodum dioecesanam omnes sacerdotes convenire possint, immo et debeant, cum tamen omnes illi, qui paroeciis praesunt, absque animarum periculo abesse nequeant, si episcopo facultate a sede apostolica impetranda utendum videatur, qualem facultatem sanctissimus pater se concessurum etiam promisit [4], convocabit decanos, seu vicearchidiaconos actuales, quorum erit: fratrum districtualium habito pro hoc fine congressu vota, petitiones et sententias de iis, quae pro sua et fidelium utilitate ac salute conductura in Domino iudicaverint, colligere et scripto ad episcopum perferre, ac pari modo quaecunque in synodo acta fuerint et decreta, ad eosdem deferre et promulgare. Si quis districtus latius pateat, aut nullus praeter vicearchidiaconum inveniatur seu canonicus ad honores, aut abbas vel praepositus titularis, addatur senior districtualis parochus, quo sic duo saltem de quolibet districtu vicearchidiaconali synodo interveniant. Seniorem talem parochum utique episcopus, habitis prae oculis dotibus ad huiusmodi scopum necessariis, designaturus est. Etsi vero pro paterno affectu, sacerdotum consilium episcopus exquirat, noverint tamen sacerdotes se in synodo nullum habere ius quo debeant ab episcopo consuli, multoque magis se carere omni potestate sive voce deliberativa sive decisiva decernendi; contrariamque huic sententiam tum saepius fuisse ab ecclesia reprobatam, tum a summo pontifice Pio VI diserte reiectam [1]. Curabunt episcopi, ut saluberrimum synodorum dioecesanarum institutum omni meliore modo reflorescat, et statuta pro dioecesi rogata salutarem effectum nanciscantur.

TITULUS III.

De sacramentis.

Caput I.

De sacramentis in genere.

Septem sunt signa externa invisibilis quam conferunt gratiae, ad animarum nostrarum sanctificationem per Christum dominum instituta, quae novae legis sacramenta dicimus [2]; a legis veteris sacramentis non modo in eo diversa, quod ceremonias et ritus externos habeant alios [3], sed vel maxime quia gratiam quam significant continent, atque obicem non ponentibus conferunt [4].

Ex his baptismus, confirmatio et ordo in anima characterem, hoc est signum quoddam spirituale et indelebile imprimunt, unde ea iterari non possunt [5].

Tria vero requiruntur ad sacramenta rite perficienda: res exterior quae materiae, verba ministri quae formae vicem gerunt, et minister, eam ob causam in ecclesia institutus, ut intentione faciendi quod facit ecclesia, sacramenta tum conficiat, tum iis qui parati ad ea accedunt conferat. Adeoque falsum est, omnes christianos in omnibus sacramentis administrandis potestatem habere [6]. Quamvis autem hi ministri sive boni sint sive mali, omnia essentialia, quae ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servando, illud omnino conficiant et conferant: minime tamen satis sibi esse arbitrentur, posthabita morum integritate ac conscientiae munditia, illud tantum cogitare, quomodo sacramenta ab illis rite ministrentur [7], sed dum aliorum sordes diluere curant [8], propriae suae conscientiae puritati studeant, piis affectibus et brevi reflexione ad devotam sacramentorum dispensationem animam suam disponant; in ipsa vero administratione omnem corporis motum, vultus compositionem, vocis modulationem, incessum omnemque agendi rationem ita instituant, ut cunctis praesentibus devotionem et venerationem inspirent. Quo magis porro fideles ad sacramen-

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 2, *de ref.*
[2] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 2, *de ref.*
[3] Psalm. II, 2.
[4] In brevi ad episcopos Austriae, 5 novembris 1855.

[1] In bulla *Auctorem fidei.*
[2] Conc. Trid., sess. VII, can. 1.
[3] Conc. Trid., sess. VII, can. 2.
[4] Conc. Trid., sess. VII, can. 6.
[5] Conc. Trid., sess. VII, can. 9.
[6] Conc. Trid., sess. VII, can. 10.
[7] Catech. Rom., parte II, cap. 1, n. 26.
[8] S. Greg. magn., tom. II, p. 508, ed. 1705, Paris.

torum usum alliciantur, synodus haec hortatur ministros, ut — ne pestis quidem tempore dempto — alacri semper promptoque animo hos divinae misericordiae thesauros dispensent. Agendum etiam, ut iidem fideles ad sacramenta suscipienda nunquam non bene dispositi compareant, et probe intelligant atque adferant idmodi requisita, quae cuiuslibet sacramenti susceptionem salutarem efficiunt. Quapropter necesse est, ut ministri sacramentorum ea, quae fides de divina sacramentorum institutione, materia, forma, effectibus proponit, diligenter ipsi revolvant, theologiae dogmaticae studio se assiduo forment, catechismum Romanum e decreto concilii Tridentini editum solerter relegant; populi christiani intuitu vero in publicis aeque ac privatis institutionibus pastoralibus eo adnitantur, ut fideles de sacramentorum divina institutione, natura, fine, effectu probe instructi, eorundem magno desiderio et veneratione repleantur. Iuvabit eum in finem, etiam ad mandatum concilii Tridentini[1], in sermonibus sacris et institutionibus catecheticis, sacrorum rituum et ceremoniarum in collatione sacramentorum adhiberi solitarum, sensum exponere.

Locus, in quo sacramenta dispensantur, a pietatis affectu non abstrahat, vasa item sacra nitida serventur.

Ordinat denique synodus, ut in administratione sacramentorum ubique rituale praescriptum adhibeatur, et preces latinae illic contentae rite absolvantur; cavens insimul, ne materia vel forma ullo sub praetextu substantialiter immutetur, eique quidpiam addatur vel detrahatur. Matriculae baptizatorum, confirmatorum, copulatorum et mortuorum exacte scribantur, hoc est, functionis actus non in disiectis chartis, aut diuturniori mora interposita, sed in protocollo authentico suo modo indilate adnotentur, et incorruptae conserventur.

Caput II.

De baptismo.

Primum maximeque necessarium sacramentum, immo reliquorum omnium fundamentum et quaedam quasi ianua, per quam patet ad Christum via, est baptismus, secundum illud Salvatoris apud Ioannem: *„Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.“*[2] Unde ecclesia catholica semper docuit baptismum non esse liberum, sed ad salutem necessario requiri.

Quamvis sacramenti huius solemniter conferendi ministri ordinarii sint episcopi et presbyteri, extraordinarii autem diaconi, in casu tamen necessitatis omnis homo, etiam haereticus et infidelis, potest valide baptizare, modo ea, quae ad substantiam baptismi pertinent, debite servet.

Cum porro ad salutem aeternam consequendam omnes debeant a peccato per carnalem generationem contracto, spirituali regeneratione liberari: falsum est omnino et periculosum, infantium, quia actum proprium credendi non habent, baptismum omitti debere, aut neminem esse baptizandum nisi ea aetate, qua Christus baptizatus est[3]; potius requiritur, ut etiam infantes, quia sicut ex origine noxam contraxerunt, ita per Christum dominum possunt gratiam et iustitiam consequi[4], quantocyus regenerationis lavacro mundentur. „Nam cum pueris infantibus nulla alia salutis comparandae ratio, nisi eis baptismus praebeatur, relicta sit, facile intelligitur, quam gravi culpa illi sese obstringant, qui eos sacramenti gratia diutius, quam necessitas postulet, carere patiantur; cum praesertim, propter aetatis imbecillitatem, infinita pene vitae pericula illis impendeant“.[1] Idcirco hortandi sunt magnopere fideles, ut liberos suos, quamprimum id sine periculo facere liceat, ad ecclesiam deferendos et solemnibus ceremoniis baptizandos curent[2].

Ut infantium, qui mox ac nati sunt aut nativitate ipsa in periculo vitae versantur, aeternae saluti consulatur, curabunt parochi, ut obstetrices modum rite conferendi in necessitate baptismi apprime notum habeant, quae nonnisi piae, honestae ac, quantum fieri potest, catholicae adhibeantur, sollicite commonefaciendae, ne culpa ipsarum ullus infans sine baptismo, ulla puerpera sine sacramentis decedat, neve incuria aut conniventia earundem, alia quam vera parentum infantis nomina et cognomina matricae baptizatorum inferantur, aut infans ex illegitimo thoro natus ceu legitimus inscribatur.

Instante mortis periculo, a laico baptizati, si in vivis manserint, in ecclesia per parochum sub conditione iterum baptizandi sunt, nisi testimonio fide digno constet baptismum rite fuisse collatum[3], quo casu tamen ritus in administratione baptismi adhiberi soliti in ecclesia suppleantur. Infantes expositi, etiamsi apposita schedula de eorum baptismo testetur, sub conditione baptizandi veniunt, nisi certa habeatur notitia personae a qua schedula sit exarata, aut aliunde indubitatum desumatur iudicium baptismatis collati[4]. Circa baptismum ab haereticis collatum, cum ad ecclesiae gremium convertuntur, inquirendum est, an servata fuerit debita materia et forma, in casu affirmativo de baptismi validitate iudicium proferendum est; at si peracta inquisitione adhuc rationabiliter dubitatur, tunc baptisma iterandum erit sub conditione. Generatim quoad hoc serventur ea, quae habet Benedictus XIV[5].

Dum adulti gratiam baptismi petunt, exacte informentur de omnibus iis, quae pro susceptione baptismi instar dispositionis praecedere debent; tum, sabbato sancto vel in vigilia Pentecostes, nisi episcopo aliter opportunum videatur, eis sacramentum regenerationis cum congrua solemnitate conferatur.

Sacramentum hoc in ecclesia solum, nec unquam in domo privata administretur, nisi necessitas id exposcat, aut ob causas graves ab ordinario expetenda videatur et concessa fuerit dispensatio.

Baptizandis imponantur nomina sanctorum, quos ecclesia colit et martyrologium habet, non vero profana aut e fabulis gentilium desumta.

Cum ad sacram et salutarem ablutionem celebrandam, ex vetustissima ecclesiae catholicae consuetudine, patrini seu fideiussores soleant ac debeant adhiberi, parochi priusquam ad aliquem baptizandum accedant, quantum fieri poterit sciant, quot et quales susceptores a parentibus electi fuerint, ne forte indigni, inepti admittantur, vel quod aegre ferent, publice repellantur[6]. Imprimis sanctae huius tutelae administratio non est committenda iis, qui eam gerere aut fideliter nolint aut sedulo et accurate non queant. Naturalibus parentibus non licet hanc curationem accipere, ut ex eo magis appareat, quantum haec spiritualis

[1] Sess. XXIV, cap. 7, *de ref.*
[2] Ioan. III, 5.
[3] Conc. Trid., sess. VII, de bapt., can. 12.
[4] Catech. Rom., part. II, cap. 2, n. 32.

[1] Catech. Rom., part. II, cap. 2, n. 34.
[2] Ibidem.
[3] Conc. prov. Aquense, tit. VII, cap. 2, n. 2, [Mansi, XLIV, 330].
[4] Benedictus XIV, *De synodo dioeces.*, lib. VII, cap. 6, n. 5.
[5] Benedictus XIV, op. c., lib. VII, c. 6.
[6] Conc. prov. Aquense, tit. VII, cap. 2, n. 3, [Mansi ibid.].

educatio a carnali distet. Admitti non possunt Iudaei, infideles, haeretici, schismatici, excommunicati, interdicti, manifesti et notorii concubinarii, aliique scandalosi peccatores, ne christianam pietatem morumve sanctitatem in regeneratis quoque evertant[1]. Arcendi sunt pariter, qui sana mente non sunt et qui rudimenta fidei ignorant. Religiosos a munere patrini canones excludunt. Baptizans patrinum agere non potest. Eos, qui nondum sunt confirmationis sacramento muniti, patrini munus suscipere minime convenit. Praeterea, unus tantum sive vir sive mulier iuxta sacrorum canonum instituta, vel ad summum unus et una baptizatum de baptismo suscipiant[2].

Vult autem et mandat haec synodus, ut parochi doceant patrinos, quam cognationem et affinitatem contraxerint, et ad quid obligentur erga infantes, quos de sacro fonte levarunt. Officia patrinorum divus Augustinus sequentibus comprehendit: debent patrini levatos admonere, ut castitatem custodiant, iustitiam diligant, caritatem teneant, et ante omnia symbolum et orationem dominicam eos doceant, decalogum etiam et quae sunt prima religionis christianae rudimenta[3].

Quamvis autem baptizati parvuli, cum adoleverint, non sint eo fine de sponsione in baptismi receptione nuncupata interrogandi, an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine dum baptizarentur polliciti sunt[4], et ubi se nolle responderint, suo arbitrio haud sint relinquendi[5]: oportet tamen adolescentes et iuvenes, immo et adultos provocare, ut pro variis opportunitatibus fidem in baptismi susceptione nuncupatam voluntario mentis assensu renovent, beneficium regenerationis rite ponderent, nuncupataque Deo vota iugiter impleant. Quapropter meminerint pastores animarum, ut in administratione huius sacramenti multam operam et studium collocent, atque occasiones captent de hoc sacramento disserendi praecipue cum multitudinem populi fidelis in collatione baptismi convenisse animadverterint. Tali enim occasione multo facilius erit unum vel alterum caput ad hoc sacramentum attinens persequi, cum fideles earum rerum doctrinam, quam auribus percipiunt, simul etiam sacris baptismi ceremoniis expressam vident, pioque et attento animo contemplantur. Ex quo fiet, ut unusquisque de iis rebus admonitus, quas in alio geri videat, secum recordetur, qua se sponsione Deo deobligaverit cum baptismo initiatus est, simulque illud cogitet, an vita et moribus talem se praebeat, qualem ipsa christiani nominis professio pollicetur.[6]

Fons baptismalis sabbato sancto et in vigilia Pentecostes solemniter benedicatur, et dum necessitas tulerit renovetur. Liquores sacri seu olea sacra in mundis vasis nitide serventur.

Laudabilis est consuetudo, ut mulieres puerperae, exemplum beatissimae virginis imitantes, post partum speciatim templum adeant, ut Deo gratias agant et sacerdotis benedictionem excipiant. Haec benedictio fit in ecclesia, nunquam vero in domibus privatis, nec datur mulieribus quae non sunt legitimo matrimonio iunctae.

Caput III.

De confirmatione.

Proximum baptismo sacramentum est confirmatio, per quam vita spiritualis in baptismo accepta augetur et perficitur, ut fortius cum adversario nostro satana, qui nos circuit tamquam leo rugiens quaerens quem devoret[1], depugnare valeamus. Sacri nimirum chrismatis inunctione, eis qui confirmantur, Spiritus sanctus ad fidei robur confertur, ut novis in dies aucti, vitae spiritualis incrementis crescant in virum perfectum, in aetatem plenitudinis Christi.

Hoc confirmationis sacramentum omnibus quidem post baptismum administrari potest, minus tamen expedit illud dispensare etiam pueris, qui usum rationis nondum habent. Moneant proin curatores animarum parentes, ne proles teneras ad hocce sacramentum excepto casu necessitatis offerant, magis vero curent, ut pueri illud congrue suscipiant, cum primum advertere valeant quid agant. Si vero sint forte adulti, semet ad recipiendum hoc sacramentum cum omni pietate disponant, peccata sua confiteantur, sacramento eucharistiae semet reficiant, et pastorum cohortatione ad ieiunia et alia pietatis opera suscipienda invitentur, admoneanturque laudabilem ecclesiae antiquam consuetudinem renovandam esse, ut ieiuni hoc sacramentum recipiant[2]. Quapropter monet synodus, ut curati, quoties episcopus sacramentum confirmationis collaturus eos desuper edocuerit, servata praevia per aliquod tempus instructione, fideles suos de divina huius sacramenti institutione, eius natura, effectu, de requisitis dispositionibus, de modo hoc sacramentum pie suscipiendi et obligatione exinde secutura diligenter edoceant. Sub administratione sacramenti de congruo ordine prospiciant, et moneant confirmandos, ut impositioni manuum intersint, Spiritum sanctum devote expetant, et benedictionem episcopi orationi intenti exspectent. Si contingat fideles ad vicinas possessiones pro recipiendo sacramento confirmationis inviatos esse, oportet ut confirmandi in forma processionis reverenter et devote orantes ad praefixum locum concedant, et moneantur ut pari modestia redeant. Agant porro parochi, ut tanti beneficii memores confirmati, coeleste hoc donum summe aestiment, strictamque exinde probe vivendi deducant obligationem; iuvabit etiam confirmatos pro opportunitate reflectere, ut foedus, quod occasione huius suscepti sacramenti quoad fidem intrepide profitendam coram facie ecclesiae cum Domino inierant, alacriter servent, atque operibus compleant, memores dictorum Domini: *„Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo, qui in coelis est: qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo, qui in coelis est.“*[3] Patrinus sit unus, mas mari, foemina foeminae, alter in confirmatione quam fuit in baptismo. Qui in sacramento baptismi sponsores agere nequeunt, hos nec pro confirmatione admittere integrum est.

Caput IV.

De eucharistiae sacramento.

Ex omnibus mysteriis, quae nobis tamquam divinae gratiae certissima instrumenta Dominus salvator noster commendavit, nullum est quod cum sanctissimo sacramento comparari queat[4]. Cum enim Dominus dilexisset suos, in finem dilexit eos[5], cuius quidem amoris ut divinum aliquod atque admirabile pignus daret, sciens horam iam advenisse ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, ne ullo un-

[1] Catech. Rom., part. II, cap. 2, n. 29.
[2] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 2, *de ref. matr.*
[3] Catech. Rom., part. II, cap. 2, n. 27.
[4] Catech. Rom., part. II, cap. 2, n. 29.
[5] Conc. Trid. de baptismo, sess. VII, can. 14.
[6] Catech. Rom., part. II, cap. 3, n. 1.

[1] I Petr. V, 8.
[2] Catech. Rom., part. II, cap. 3, n. 19.
[3] Matth. X, 32-3.
[4] Catech. Rom., part. II, cap. 4, n. 1.
[5] Ioann. XIII, 1.

quam tempore a suis abesset[1], inexplicabili consilio, quod omnem naturae ordinem et conditionem superat, perfecit. Etenim celebrata cum discipulis agni paschalis coena, ut figura veritati, umbra corpori cederet, panem accepit, Deoque gratias agens benedixit et fregit, deditque discipulis suis et dixit[2]: Accipite et manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem accepit postquam coenavit dicens: Hoc facite quotiescunque bibetis in meam commemorationem[3]. Nullus itaque dubitandi locus relinquitur[4], quin omnes Christi fideles pro more in catholica ecclesia semper recepto latriae cultum, qui vero Deo debetur, huic ssmo sacramento in veneratione exhibeant. Nam illum eundem Deum praesentem in eo adesse credimus, quem Pater aeternus introducens in orbem terrarum dixit: *„et adorent eum omnes angeli Dei,“*[5] quem magi procidentes adoraverunt[6], quem denique in Galilaea ab apostolis adoratum fuisse sacra scriptura[7] testatur[8]. Unde consuetudo[9] pro adoratione asservandi in sacrario sanctam eucharistiam ecclesiae coaeva est.

Proinde ssmum eucharistiae sacramentum in omnibus parochialibus ecclesiis non modo pro sumtione, sed et pro adoratione iugiter asservetur, particulae consecratae alternis saltem hebdomadibus renoventur, omne vero corruptionis periculum solerter avertatur. Ara tamquam gloriosi sepulchri Christi imago saepius purgetur, tabernaculum velut ssmus in orbe terrarum locus decenter ornetur, ciborium, monstrantiae lunula (quae benedicuntur), calicis cuppa et patena (episcopali etiam consecranda unctione) debite deaurata sint oportet, tabernaculum sit semper occlusum, clavis vero eius diligenter custodiatur. Lampas, quam avita fidelium in ssmum sacramentum devotio accendit, diu noctuque ardeat. Si ecclesia pro alendo lumine perpetuo necessarios sumtus suppeditare non posset, interpellanda est fidelium pietas, ut collatis obolis hocce adorationis tributum Domino omnium bonorum largitori pie retribuant. Dum quaepiam festivitas cum exposito ssmo recolitur, ecclesia quandam solemnem induat faciem. Quadraginta horarum devotio qua par est pietate peragatur. Processiones cum ssmo in dominicis novilunaribus pro temporis opportunitate servare licebit, et tali occasione cantetur missa coram exposito ssmo. Quando ssmum ad infirmi domum portatur, praeferatur lumen, transeuntes genu flexo adorent Dominum, adsint, quantum fieri potest, quipiam comites, pulsetur campanula, et ubi opportunitas tulerit, ssmum sub baldachino portetur. Excipiuntur loca, in quibus, ob profanationis periculum, hucusque obtinuit indultum, ut viaticum secreto ad infirmos deferatur. Insuper pie et religiose admodum in Dei ecclesiam inductum fuisse hunc morem agnoscimus, ut singulis annis peculiari quodam et festo die praecelsum hoc et venerabile sacramentum singulari veneratione ac solemnitate celebraretur[10]. Quapropter optamus, ut in singulis provinciae huius ecclesiis festum theophoriae seu solemnitas corporis Christi summa qua par est devotione celebretur, in diversis communitatis partibus construantur arae, servetur nervosus sermo, omniumque mentes dirigantur in hoc plane singulare Dei beneficium, quo mortis dominicae victoria et triumphus repraesentatur. Iuvenes et virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini, qui erexit cornu salutis nobis, visitavit ac fecit redemptionem plebis suae. Scholares iam in tenera aetate assuefaciendi sunt, ut erga Christum dominum in eucharistiae sacramento praesentem omni qua decet pietate et veneratione ferantur. Immo provocandi sunt saepe fideles, ut Dominum in solio tabernaculi residentem pro sua pia fide accedant, ab eo coelestium et terrestrium bonorum copiam expetant, peccatorum suorum veniam supplices postulent, supremamque eius maiestatem humili corde adorent. Imprimis, tempore publicarum calamitatum aut contagiosi morbi, belli, seditionum, famis, caristiae et alterius publicae afflictionis, aperiantur fores ecclesiae, quatenus quivis oneratus et afflictus inveniat requiem in eo, cui derelictus est pauper, qui orphano erit adiutor, qui omnes paterno amore ad sinum misericordiae invitat: *„Venite ad me omnes,“* inquiens, *„qui laboratis et onerati estis et invenietis animabus vestris requiem.“* Ut vero fideles haec omnia rite intelligant, pastores animarum saepius de sacramento eucharistiae sermones habeant, proles in catechesibus de eucharistiae sacramento solerter instruant, et ad primam communionem pie suscipiendam diligenter praeparent, agantque ut piae confraternitates et sodalitates, quas veneratio erga ssmum produxit, rursum refloreant.

Caput V.

De sacra communione.

Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum eucharistiae instituit, in quo divitias divini sui erga homines amoris velut effudit. Sumi autem voluit sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur et confortentur viventes vita illius qui dixit: *„Qui manducat me et ipse vivet propter me,“* et tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis et a peccatis mortalibus praeservemur[1]. Cum Deus se hominibus tanto commendaret amore, quid mirum, si primis christianis gravissime sane acciderit hac esca privari, et nonnisi successive factum sit, quatenus canonibus concilii Lateranensis et Tridentini sanciretur, ut omnes utriusque sexus fideles cum ad annos discretionis pervenerint, praemissa debita dispositione, sacrosancto eucharistiae sacramento adminus semel in anno, idque circa festum Paschae reficiantur. Salutare hoc decretum et synodus praesens exactissime servandum statuit. Moneantur itaque fideles de hoc ecclesiae praecepto et provocentur saepe, qui huic suo officio deessent. Hortentur pastores animarum cunctos, ne hunc cibum coelestem imparati sumant, quin potius discernant mensam a mensa. sacram a profana, coelestem panem a communi, ut pacem habeant cum proximis, et illud centurionis in cordibus sentiant: *„Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum,“* meminerintque ad sacram mensam a dimidia antecedentis diei nocte usque ad tempus sacrae communionis ieiunos debere accedere. Condolendum est illis, qui vel semel per annum ad sacramentum eucharistiae accedere renuunt, optandum vero maxime, ut cuncti fideles illud frequentius adeant. Nil est animabus salubrius, nullum in probitate progrediendi subsidium efficacius, nulla methodus aptior qua prisca fidelium

[1] Matth. XXVIII, 20.
[2] Luc. XXII, 19, 20; Marc. XIV, 22; I Cor. XI, 24.
[3] Catech. Rom., part. II, cap. 4, n. 2.
[4] Conc. Trid., sess. XIII, de euch., can. 6.
[5] Psal. XCVI, 7. Cf. Hebr. I, 6.
[6] Matth. II, 11.
[7] Matth. XXVIII, 17; Luc. XXIV, 52.
[8] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 5.
[9] Conc. Trid., sess. XIII, can. 7.
[10] Conc. Trid., sess. XIII, de euch., cap. 5.

[1] Conc. Trid., sess. XIII, de euch., cap. 2.

sanctimonia revehatur, quam frequentior communio. Exinde dormiunt multi et velut de vite secti palmites arescunt, quia obliviscuntur comedere panem qui est vita mundi, de quo ipse salvator dixerat: *„Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis."* Optat haec synodus cum Tridentinis patribus, ut nulla festiva dies, immo, si fieri potest, nulla omnino dies transeat, qua non adminus aliqui fidelium ad sacram communionem accederent.

Cum vero diligens ad primam communionem praeparatio ad debite frequentandum eucharistiae sacramentum plurimum conferat; ideo statuimus, ut proles pro prima communione solerter praeparentur, et ubi de huius mysterii dignitate congrue informatae atque coelestem hunc cibum probe distinguere edoctae fuerint, ad eam admittantur. Ad festivitatem primae communionis spectabit voti baptismalis renovatio, publica fidei professio, de mysterio eucharistiae institutio et in fine pia gratiarum actio. Provocentur parentes et patrini, ut huic festivitati et ipsi intersint et proles suas edoceant annua gratiarum actione hanc primam communionem recolendam esse.

Aegre decumbentes pastor animarum saepius visitet, supernis consolationibus erigat et debite dispositos saepe pane angelorum confortet.

Caput VI.

De missae sacrificio.

Cum salvator noster sacramentum eucharistiae parte ex una instituisset, ut coeleste animae nostrae alimentum esset, quo vitam spiritualem tueri et conservare possemus, altera ex parte voluit, ut ecclesia perpetuum sacrificium haberet, quo peccata nostra expiarentur, et coelestis Pater sceleribus nostris saepe graviter offensus, ab ira ad misericordiam, a iustae animadversionis severitate ad clementiam traduceretur[1]. Quia videlicet sacerdotium per mortem Domini extinguendum non erat, idcirco in coena novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectae sponsae suae ecclesiae visibile sicut hominum natura exigit relinqueret sacrificium, sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum constitutum declarans, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit, et apostolis eorumque successoribus ut offerrent praecepit per haec verba: *„Hoc facite in meam commemorationem,"* uti semper ecclesia catholica intellexit et docuit. Haec est illa munda oblatio, quae nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari potest, quam Dominus nomini suo in omni loco mundam offerendam praedixit, quae per varias sacrificiorum naturae et legis tempore similitudines figurabatur, utpote quae bona omnia per illa significata velut illorum omnium consummatio et perfectio complectitur[2].

Sacrificium itaque quod in missa peragitur et quod in cruce oblatum est, unum atque idem haberi debet, quemadmodum una est et eadem hostia, Christus videlicet dominus noster, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit sola offerendi ratione diversa[3]. Fideles igitur sacrificium missae ita considerent, ut sacrificium crucis, intelligantque per missae sacrificium fructum crucis, sacrificio partum, iugiter applicari. Valet proin missae sacrificium ad adorandam maiestatem Dei, ad impetrandam pro peccatis veniam, ad obtinendas gratias, ad referendas pro perceptis beneficiis gratiarum actiones. Praecipuas missae sacrificii partes attente prosequantur fideles, et affectus congruos excitent. Sub missae sacrificio omnes se ad pietatem componant, orando vel canendo se occupent. Locus sacrificii servetur mundus, et dum festivitates ingruunt ornetur. Hora sacrificii ab episcopo praescripta exacte servetur. Sedulo invigilent porro et parochi, ut materia sacrificii pura et apta sit, hostiae sint e tritico puro, recentes ne fractae dissiliant, vinum non sit acidum nec aliena materia permixtum. Candelae, quae ad aram pro missae sacrificio serviunt, sint e cera; ornamenta, altaria, calices, indumenta munda sint atque decentia. Missae sacrificio non inserviant pueri nisi qui ob pietatem commendabiles, et de actionis, ad quam assumuntur et in qua angelos socios habent, sanctitate sint instructi.

Caput VII.

De sacramento poenitentiae.

Deus dives in misericordia illis etiam vitae remedium contulit, qui sese post baptismi gratiam in peccati servitutem tradidissent, sacramentum videlicet poenitentiae, quo lapsis post baptismum beneficium mortis Christi applicatur[1]. Huius sacramenti ea est efficacia, ut praeterita peccata deleat tum quoad culpam tum quoad poenam aeternam. Immo non modo a peccatis liberat, sed pro contritionis fervore et quo saepius quis confiteatur, poenam temporalem diminuit et interdum tollit, tribuitque hominibus, qui hoc sacramentum sancte et religiose percipiunt, maximam conscientiae pacem ac serenitatem cum vehementi spiritus consolatione[2]. Confert hoc sacramentum sanctificantem gratiam; ubi vero solum venialia exposita fuerunt, gratiae sanctificantis augmentum tribuit. Unde merito catechismus Romanus[3] habet: quidquid sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia summo Dei beneficio conservatum est, id magna ex parte confessioni tribuendum esse, ut nulli mirandum sit, humani generis hostem hanc veluti christianae virtutis arcem totis viribus oppugnare conatum esse. Cum tantum sit sacramenti poenitentiae momentum, pastores animarum populum fidelem de eius natura et fructu diligenter edoceant commendentque cum omni energia fidelibus, ut semet ab omni sacrilegio contineant, conscientiam excutiant, dolorem supernaturalem in se excitent, nil malo consilio abscondant, serium semet emendandi propositum concipiant, et obligationibus e confessione contractis satisfacere studeant; exponant in publicis sermonibus officia status, commendent virtutes, quibus quaelibet aetas et conditio indiget.

Dum confessariis e re esse videbitur, suadeant poenitentibus generalem vitae exomologesim, quo sic errata anteactae vitae compensent, in humilitate semet exerceant, fragilitatem suam clarius videant, misericordiae divinae dona amplius aestiment, uberiorem compunctionis gratiam obtineant, bonis operibus alacrius incumbant, radices vitiorum suorum perfectius noscant, et defectus praecedentium confessionum debite resarciant. Ubi vero confessarii similem generalem confessionem plane necessariam esse adverterint, eam non modo suadeant, sed et impensius iniungant, et methodum eam bene persolvendi edoceant.

Confessarius ad sacramenti poenitentiae administrationem semper promptus accurrat, accessurus vero ad tribunal poenitentiae ferventibus precibus

[1] Catech. Rom., part. II, cap. 4, n. 70.
[2] Conc. Trid., sess. XXII, de miss. sacr., cap. 1.
[3] Conc. Trid., sess. XXII, de miss. sacr., cap. 2.

[1] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 1.
[2] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 3.
[3] Catech. Rom., part. II, cap. 5, n. 36.

supernum lumen expetat, poenitentem in detegendis suis erratis imperitum aptis quaestionibus adiuvet, dolorem poenitentium, subministratis supernaturalibus motivis, perficiat, satisfactiones criminis gravitati et confitentis facultati congruas assignet. In satisfactionum operibus assignandis ecclesiae intentionem ac scopum prae oculis habeat, atque poenitentium indolem ac admissorum delictorum naturam exactius ponderet, simulque poenitentem moneat, ut quidpiam boni operis in satisfactionem sponte sua offerat, et contritionis affectus de admissis peccatis saepius renovet.

A bene impleto munere confessarii multum pendet fidelium salus; in tribunali namque poenitentiae instituitur regimen conscientiarum, et vita spiritualis christianorum plerumque ad eam normam decurrit, quam confessarii in administrando sacramento poenitentiae tenent. Exinde satis advertitur, quanta in ministris huius sacramenti scientia et caritas requiratur. Iuniores cumprimis sacerdotes hortamur, ut moralium librorum lectione semet debite percolant, pro examinibus iurisdictionalibus semet assidue parent, casus pontifici et ordinariis reservatos debite intelligant, ex parte una ab immoderato rigore caveant, humanae fragilitatis rationem habeant, et adiuncta personarum debite perpendant; ex altera vero parte, christianam moralem non emolliant, animabus pulvillos molles non consuant, satisfactionem eiusmodi assignent, quae emendationem optatam adferat; legem Christi, dum revera urget, venerentur absque hominum respectu, ast linum fumigans non exstinguant et arundinem quassatam non confringant; absolutionis gratiam solum dignis et bene dispositis conferant, iis vero qui de suis peccatis non dolent, qui propositum non peccandi nec quidem concipiunt, qui satisfactionis opera praestare renuunt, qui praecipuos religionis articulos ignorant, qui rem alienam restituere vel cum inimicis in pacem redire nolunt, absolutionem differant, eosve pro recipienda absolutionis gratia disponant, ne secus sanguis Christi profanationi exponatur, et presbyteri iteratarum prolapsionum atque illorum malorum se reos constituant, quae ex indebitis nascuntur absolutionibus, quibus perit tum presbyterorum tum poenitentium multitudo infinita [1]. Erga eos qui prava consuetudine detinentur, magna caritas adhibenda est, atque diligenter disponendi sunt, ut in eis vel aliquod adminus emendationis vestigium appareat.

Quo ardentius synodus desiderat, ut fidelium nullus inveniatur, qui adminus paschali tempore sacramentalem confessionem cum omni qua par est devotione non persolveret: eo magis dolet reperiri nonnullos, qui salutem animae suae tam parum curant, ut per annum nec semel quidem reconciliationis sacramentum suscipiant. Poenis solum et censuris contra hoc genus hominum procedere intentioni sanctae matris ecclesiae minime convenit. Ante omnia coelestis animarum pastor pro iis exorari debet, nam et hi creaturae Dei sunt et pretioso Christi sanguine empti, Christus eos quaerit, et a nobis quaeri ac amari vult. Compassio magna erga tales homines habenda est, quia miseriam suam nesciunt, animae suae pretium non attendunt, valorem gratiae sanctificantis non aestimant, iacturam aeternae felicitatis non reputant, et damnationis pericula non formidant, sicque haud sciunt quid faciant. Quanto vero magis confessarii perspiciunt et sciunt quidnam hi homines negligant, tanto maiori caritate eosdem paterne foveant. Quidam horum hominum iam in tenera aetate iacturam suae fidei passi sunt, alios excaecavit passio, quosdam ignorantia, aliquando sacerdotum incuria fota, occupat. Proinde removenda sunt impedimenta, quae eosdem a sacra confessione detinent: discordiae sufferendae [1], incredulitas subvertenda, restitutionis et reconciliationis negotium adiuvandum, et agendum prout speciales occasiones exigunt. Maxime vero consulitur eorum saluti per hoc, si confessarius patrem se exhibeat ad omnia eorum vulnera, quamvis gravia, sananda paratum. Generatim confessarius nil ex parte sua relinquat intentatum, quo talium conversio adiuvetur. Quicunque enim converterit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte et operiet multitudinem peccatorum [2].

Reliquum est, ut confessarios paterne provocemus et hortemur, ut qui alienae conscientiae iudicium sustinent, suae ante omnia prospiciant, nec facile mensem elabi sinant, quin sacramentali confessione semet a quotidianis delictis mundent, contra gravia praemuniant.

Caput VIII.

De indulgentiis.

Cum potestas conferendi indulgentias a Christo domino ecclesiae concessa sit, atque huiusmodi potestate divinitus sibi tradita antiquissimis etiam temporibus usque ad recentissima usa fuerit: indulgentiarum usum christiano populo maxime salutarem, sacrorum conciliorum auctoritate probatum, retinendum esse, sacrosanctum concilium Tridentinum edixerat. Unde in potestate indulgentias largiendi, quam salvator noster ecclesiae contulit, praecipuum divinae misericordiae testimonium suspicimus. Agendum ut haec doctrina de indulgentiis clare annuntietur populo, ne quisquam ex ecclesiae indulgentia peccandi occasionem sumat, et alibi quam in compunctione cordis ac poenitentiae operibus virtutem poenitentiae reponat. Clare proponendum est, remissa in sacramento poenitentiae culpa, poenas quidem aeternas remitti, ast iustissima Dei dispositione manere poenas ferendas in tempore, quarum relaxationem ex infinitis Iesu Christi meritis, habito respectu etiam ad supererogatoria sanctorum opera, vere contrito poenitenti ecclesia sub certis conditionibus tribuit, quatenus peccator maiora expertus divinae misericordiae beneficia, alacrior fiat ad vitae huius vicissitudines ferendas, quas iam in meritorum augmentum, non vero in poenam tolerat. Itaque indulgentiae minime peccandi occasionem praebent, sed potius ad detestanda delicta excitant, non incitant ad augendam criminum copiam, sed provocant ad quaerendam veniam, in salutis cura non segniores, sed infusa superna consolatione alacriores efficiunt. Quapropter necesse est, ut in sacris sermonibus indulgentiarum natura earumque in morum perfectionem influxus sedulo proponatur, fideles ad indulgentiarum usum excitentur, simul attamen praecaveatur omnis, quoad fieri potest, circa indulgentias erronea opinio, aut in earundem usu aberratio. Festa quibus iunctae sunt indulgentiae debito tempore annuntientur fidelibus, precum formulae et devotionum praxes reddantur notae, quibus per sanctam sedem apostolicam indulgentiarum thesaurus adnexus est.

Caput IX.

De purgatorio.

Doctrinam ecclesiae de purgatorio synodus haec provincialis verbis concilii Tridentini [3] profitetur,

[1] Synod. Geben., part. IV, tit. IX, cap. 5.

[1] Legendum: *Tollendae.*
[2] Iac. V, 20.
[3] Sess. XXV, *decret. de purgatorio.*

iisdemque praecepta debitae observantiae causa in memoriam revocat, quorum tenor est sequens: Cum catholica ecclesia Spiritu sancto edocta ex sacris literis et antiqua patrum traditione in sacris conciliis et novissime in hac oecumenica synodo docuerit, purgatorium esse [1], animasque ibi detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio iuvari: praecipit sancta synodus episcopis, ut sanam de purgatorio doctrinam a sanctis patribus et sacris conciliis traditam [2] a Christi fidelibus credi, teneri, doceri et ubique praedicari diligenter studeant. Apud rudem vero plebem difficiliores ac subtiliores quaestiones, quae ad aedificationem non faciunt [3], et ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur. Incerta item vel quae specie falsi laborant, evulgari ac tractari non permittant. Ea vero quae ad curiositatem quandam aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala et fidelium offendicula prohibeant. Curent autem episcopi [4], ut fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosynae aliaque pietatis opera, quae a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum ecclesiae instituta pie et devote fiant, et quae pro illis ex testatorum fundationibus vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a sacerdotibus et ecclesiae ministris et aliis, qui hoc praestare tenentur, diligenter et accurate persolvantur.

Caput X.

De sacramento extremae unctionis.

Clementissimus redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in sacramentis aliis praeparavit, quibus christiani conservare se integros dum viverent ab omni graviori spiritus incommodo possent: ita extremae unctionis sacramento finem vitae tamquam firmissimo quodam praesidio munivit [5]. Nam etsi adversarius noster occasiones per omnem vitam quaerat et captet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit: nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suae versutiae nervos intendat ad perdendos nos penitus, et a fiducia etiam, si possit, divinae misericordiae deturbandos, quam cum impendere nobis exitum perspicit. Cum tam salutares sint sacramenti huius effectus, synodus pastoribus animarum iniungit, ut doctrinam de extremae unctionis natura, divina institutione, atque de eius effectibus solerter exponant, fidelesque omni alacritate persuadeant, quatenus salutare hoc aegrotantium remedium non ad illud tempus differant, quo morbi vehementia adeo invaluit, ut anima sacramenti huius exiguum fructum reportare possit. Solliciti sint porro pastores animarum, ne ullus nisi inopinata mortis specie occumberet, ad aeternitatem sine huius sacramenti subsidio transeat, ne destituatur salutaribus illis fructibus, quibus per hoc sacramentum aegroti anima repletur, siquidem sacramentalis unctio delicta, si quae adhuc expianda manent, ac peccati reliquias abstergit, aegroti animam alleviat et confirmat, magnam in eo divinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus sublevatur ac morbi incommoda ac labores levius fert, et tentationibus daemonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit, et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animae expedierit, consequitur [1]. Agant proinde pastores animarum, ut fidelium aegre decumbentium rationem habeant, quos si expedierit suscipiendi huius sacramenti obligationis paterne admoneant. Amentibus tamen, qui nunquam rationis usum habebant, puerperis hoc solo titulo decumbentibus, poena capitali plectendis, iis qui ad usum rationis nondum pervenerunt, iter maritimum vel proelium ingressuris, hoc sacramentum non dispensatur. Non denegetur tamen senibus, qui viribus exhausti in dies mori videntur. Si aegroti e vitae periculo in quo hoc sacramentum receperant convaluerint, redeunte morbi vi rursus ungendi sunt. Pueris etiamsi ad primam sacram communionem nondum accesserint, beneficium sacrae unctionis denegandum non est, si modo circa huius sacramenti virtutem paucis informari possint. Qui, cum sanis essent sensibus, christiano more vixerant, etsi suam voluntatem externe testari nequeant, sacram unctionem recipiant; redeunte animi praesentia ceteris quoque sacramentis providendi. Interim sacerdotum circa infirmos cura non ad extremam unctionem solum restringatur; nam infirmitas est tempus acceptabile, cum Dominus viam parat iis adhortationibus, quas animarum medicus ad lenienda cordium vulnera prudenter adhibet. Dum enim infirmum affligit corporalis dolor, dum eum sollicitudo familiae premit, dum eum amicorum huius saeculi terrena consolatio gravat, et dum quandoque anteactorum dolor cor eius sauciat: tunc ei exoptatus occurrit animarum pastor, qui spem ac patientiam suggerit, affectus piae contritionis excitat, et quod antea longis adhortationibus obtinere non potuit, pro aeterna aegre decumbentis salute et magno coelestium spirituum gaudio paucis verbis consequitur. Immo bonus pastor, quantum fieri potest, fideles suos ad ultimum usque spiritum adiuvando prosequatur. In hac siquidem ultima agonia totum reponitur, lucta gravior imminet, praesentis mortis timor occupat, proximi iudicii incerta sententia animum suspensum tenet, suggestiones satanae vires animae minuunt, ut adeo nisi adsit qui afflictae animae supernam spem suggerat, sub pondere huius extremae luctae facile corruat. Itaque non prius animam ad finem suum redire volentem pastor animarum auxilio destituat, quam ab hostibus defensam et pietatis affectibus plenam in manus sui creatoris et iudicis resignaverit.

Caput XI.

De sacramento ordinis.

Sacrificium et sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, ut utrumque in omni lege exstiterit. Cum igitur in novo testamento sanctum eucharistiae sacrificium visibile e Domini institutione catholica ecclesia acceperit, fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Hoc autem ab eodem Domino salvatore institutum esse, atque apostolis eorumque successoribus in sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi et ministrandi corpus et sanguinem eius nec non et peccata dimittendi et retinendi cum patribus concilii Tridentini profitemur [2]. Cum autem divina res sit tam sancti sacerdotii ministerium: consentaneum fuit, quo dignius et maiori cum veneratione exerceri posset, ut in ecclesiae ordinatissima dispositione plures et diversi essent ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deservirent; ita distributi, ut qui iam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad

[1] Sess. VI, can. 30, sess. XXII, de sacrif. miss., can. 2 et can. 3.
[2] Greg. *Dial.* IV, 39 (c. 4, d. XXV), *Lib. de poen. qui dic. Augustini*, c. 18 (c. 5 ib.), conc. Florentin. circa fin.
[3] I Tim. I, 4.
[4] Sess. XXV, *de ref.*, c. 4.
[5] Conc. Trid., sess. XVI, prooem. de sacr. extr. unct.

[1] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 2, de sacram. extremae unct.
[2] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 1.

maiores adscenderent [1]. Cum autem par sit causa populi, ut bonos sacerdotes accipiat ecclesia: monendi sunt fideles, ut ieiunia praecipue quatuor temporum iuxta antiquam horum ieiuniorum significationem solerter observent, atque etiam per annum ad Dominum saepius fervidas preces dirigant, ut dominus vineae, quam suo pretioso acquisivit sanguine, strenuos operarios mittat. Quo vero fideles de illis sane maximis gratiis debite instruantur, quae in universum genus humanum per sacerdotii ministerium profluunt, iam in catechesibus informentur pueri de momento et dignitate sacramenti ordinis, atque idipsum in sacris sermonibus pro rei merito tractetur.

Clerici sacerdotibus celebrantibus reverenter ministrent, altiores functiones, quas vi sui ordinis tractare prohibentur, non exerceant; subdiaconi ad breviarium persolvendum et caelibatum servandum se in conscientia obstrictos esse probe intelligant. Ordinandi per decem dies vacare debent spiritualibus exercitiis, antequam ad unumquemque ex maioribus ordinibus promoveantur. A neomystis cumprimis exigitur, ut primam, quam in memoriam mortis dominicae celebraturi sunt missam, nulla saeculari dissipatione profanent. Hac potissimum die neomystae conversentur cum Deo, quia ad delicias agni admissi sunt. Praemissa praevia sacramentali confessione, piis meditationibus sanctisque affectibus disponant se ad primum sacrificium. Sub celebratione, pleni esse contendant gratitudinis et pietatis sensu, gratiarum actionem post sacrum nullatenus omittant, devotionem pomeridianam asservent, choreis diversisque conversationibus promiscuis nullam occasionem praebeant, distractionem in noctem non protrahant, et quod canonibus ecclesiae semper vetitum est, saltum videlicet, sibi nullatenus indulgeant. Genuinum gaudium in grato erga Deum animo residet, quod ut plenum sit, praesentiae Domini oblivisci non licet. Sumtus in convivia quasi nuptialia destinati convertantur potius in libros vel supellectilem, quibus neosacerdos necessario eget. Curandum porro, ut primum missae sacrificium, cum ecclesiastica solemnitate ad aedificationem et consolationem fidelium celebretur. Iuvabit terminum seu diem eiusmodi sacrificii notam reddere tam in loco quam in vicinis communitatibus; adveniente primitiarum die, ubi moris est, deducatur neosacerdos inter consuetas ceremonias e paterna vel parochiali domo in ecclesiam; ibi habeatur intra missarum solemnia de dignitate sacri ordinis vel de simili obiecto sermo; cognati et fideles sacramento poenitentiae praevie mundati, ad sacram communionem accedant; in fine sequatur benedictio a neomysta, quantum fieri potuerit, singulis impertienda; persolutis denique Deo gratiarum actionibus declaretur benedictionem per octavam continuandam fore. Dies primo sacrificio sacra, annua recollectione et gratiarum actione recolatur, quod ipsum tanti beneficii ratio postulat.

Caput XII.

De sacramento matrimonii.

Matrimonium unum esse e septem novae legis sacramentis ecclesia manifeste docet [2]. Gratiam enim, quae naturalem coniugum amorem perficeret et indissolubilem unitatem confirmaret coniugesque sanctificaret, ipse Christus, venerabilium sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit. Quod Paulus apostolus innuit dicens: *„Viri, diligite uxores vestras sicut Christus dilexit ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea,“* mox subiungens: *„Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et ecclesia.“* [1] De hoc proinde magno sacramento pastores animarum doctrinam e sensu ecclesiae desumptam fideles solerter edoceant, tanto quidem magis, quia hoc sacramentum humanae consociationis fundamentum constituit. Ipsi apostoli non solum ea quae ad dignitatem, sed etiam quae ad officium matrimonii pertinent, pluribus locis accurate scripta reliquerunt [2]. Divino enim spiritu afflati optime intelligebant, quanta et quam multa commoda ad christianam societatem pervenire possent, si fideles matrimonii sanctitatem cognitam haberent et inviolatam servarent; contra vero ea ignorata vel neglecta plurimas maximasque calamitates et detrimenta in ecclesiam importari [3]. Advertant fideles matrimonium christianum ad dignitatem sacramenti elevatum esse, per quod novus status initur, cui se coniuges mutuo consecrant; nec enim humana inventio, sed Dei institutum in matrimonio resplendet. Eadem huius matrimonii sanctitas hanc vitae coniunctionem nonnisi indissolubilem admittere potest; siquidem Dominus ait: *„Quod Deus coniunxit, homo non separet.“* Vinculum hoc nullo divortio solvitur, monente salvatore: *„Omnis qui dimittit uxorem suam et alteram ducit, moechatur,“* [4] et dicente apostolo: *„His qui matrimonio iuncti sunt, praecipio, non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere; quodsi discesserit, manere innuptam aut viro suo reconciliari.“* [5] Alioquin haec indissolubilis sanctitas vinculi ipsis fidelibus prodest, cum sic homines in coniungendis matrimoniis virtutem potius et morum similitudinem, quam divitias et pulchritudinem spectandam esse intelligant; qua quidam re communi societati maxime consuli nemo dubitare potest [6]. Ne vero matrimonia propter subversantia impedimenta dirimentia invalide contrahantur, pastores animarum fideles de impedimentorum natura rite instituant, attendantque sedulo, ut omnia ad normam canonum peragantur. Curent porro parochi, ut ea quoque serventur, quae a potestate civili praescripta sunt, ne matrimonium effectibus civilibus frustretur. Monendi sunt iuvenes utriusque sexus, ne, invitis et repugnantibus parentibus, atque inconsultis iis in quorum fide et potestate sunt, matrimonia ineant [7], inculcandumque iis, ne immatura aetate sponsalia privata contrahant, eo minus falsis circa futurum matrimonium pollicitationibus semet demulciant. Sponsorum institutio solerter servetur; decentiae ratio postulat, ne sponsae pro hac institutione solae compareant. Durante hocce institutionis tempore, sponsi de iis omnibus debite informentur, quae [ad] coniugum officia et prolium educationem, nec non ad vitam christiano more instituendam attinent. Hortatur cum sacrosancto concilio Tridentino haec synodus, ut coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam non cohabitent, et ut antequam matrimonium contrahant sua peccata diligenter confiteantur, et ad smãe eucharistiae sacramentum pie accedant [8]. Benedictiones nuptiarum serventur mane, et non diebus ab ecclesia vetitis. Pia viget in ecclesia consuetudo, ut fideles sanctum coniugalem statum intra missarum solemnia iuxta ritus in missali

[1] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 2.
[2] Conc. Trid., sess. XXIV, can. 1.

[1] Ephes. V, 25, 32.
[2] I Cor. VII; Ephes. V, 22; Coloss. V, 15.
[3] Catech. Rom., parte II, cap. 8, n. 1.
[4] Luc. XVI, 18.
[5] I Cor. VII, 10-1.
[6] Catech. Rom., parte II, cap. 8, n. 21.
[7] Catech. Rom., parte II, cap. 8, n. 32.
[8] Conc. Trid., sess. XXIV, de ref. matr., cap. 1.

Romano praescriptos suscipiant, quae pia consuetudo eo facilius observari potest, cum missa pro sponso et sponsa, servando solummodo convenientes ritus, prò alia etiam intentione offerri queat. Si occasione nuptialis benedictionis pastor animarum brevi sermone praesentes alloqui e re iudicaverit: moneat eos de sanctitate et inviolabili vinculo huius matrimonii, adhortetur coniuges ad implenda status sui officia ipsisque commendet, ut acceptam a Deo gratiam in anniversario suae copulationis die per sacramentorum devòtam susceptionem pie restaurent. Neonupta, si secus nil obstet, altera post benedictionem die introducatur in ecclesiam, ut benedictionem prolium exoret a Domino.

De mixtis matrimoniis.

Quo magis optat haec synodus, ut sacramentum matrimonii fideles nonnisi animo, mente, piis moribus et sanctis desideriis sibi similes contrahant: eo magis veretur omnem talem coniunctionem fidelium, in qua externis solum considerationibus pro fundamento sumtis, felix vitae coniugalis consortium exspectari nequit. Huc imprimis refert synodus mixtae religionis impedimentum, dum catholici cum acatholicis matrimonium ineunt. Reprobat haec synodus in Deo congregata coniunctionem partium in statum vitae, dum haec coniunctio non in unione animorum, non in una vera religione sua fundamenta quaerit. Praecipua proinde conditio, quae ad prosperum et sanctum matrimonium requiritur, in mixtis matrimoniis manifeste deest. Quam quidem veritatem tristis experientia probat, qua teste inter coniuges religionis principiis dispares altercatio, aegritudo et aversio animorum frequenter obtinet; si vero coniuges erga omnem religionem adeo indifferentes sint, ut nec de sua nec de sui consortis religione curent, tunc et coniugum et prolium salus temporalis ac aeterna in praesentissimum adducitur discrimen. Horret proin ecclesia — haec felicitatis aeternae non secus ac temporalis custos — inter personas diversae religionis vitae consortium, nec aliter patitur nisi ex dispensatione apòstolica praemissis cautionibus, „non modo ut coniux catholicus ab acatholico perverti non posset, quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viribus ab errore retrahendum: sed insuper ut proles utriusque sexus ex hisce coniugiis procreanda in catholicae religionis sanctitate omnino educaretur.“ [1] Si has cautiones pars acatholica non serio promittat, nec quidem pro dispensatione in impedimento mixtae religionis recurrere licebit. Quapropter parentes saepissime de tristibus sequelis monendi erunt, quae e mixtis matrimoniis originem habent, ut proles suas indifferentiam erga religionem dedoceant. Quodsi sponsa catholica, non obstante eo quod sponsus acatholicus requisitam ab ecclesia cautionem non praestiterit, mixtum matrimonium inire paret, in trina promulgatione nulla fiat religionis sponsi mentio, institutione tamen consueta privari non debet, immo omni cum caritate et mansuetudine pro more instruenda est; in hac vero erga ecclesiam inobedienti dispositione et salutis incuria constituta, cum ante contractum matrimonium ad confitendum accesserit, gratia absolutionis indigna censebitur; at si contracto matrimonio de hoc suo facto sincere doleat, malumque pro viribus reparare et ecclesiae reconciliari studeat, absolutio illi deneganda haud erit. Tali matrimonio parochus passive assistat, partium consensum congruis verbis significatum in loco privato, attamen decenti, praesentibus duobus vel tribus testibus, sine omni ritu apparatuque ecclesiastico excipiat, et huiusmodi matrimonium matriculae copulatorum praescripta cum observatione inserat, sponsosque hac ratione copulatos de matrimonii huius quantumvis ope passivae duntaxat assistentiae contracti indissolubili vinculo edoceat. Si talis sponsa, spreta parochi admonitione, ad nuptias coram alterius confessionis ministro contrahendas dimitti petat, monenda erit de censuris quas incurrit, et non dimissoriales, sed testimoniales duntaxat litterae de praemissis tribus promulgationibus eidem dandae erunt. Sponsam vero de obligatione circa suam sponsique nec non generandarum vel maxime prolium salutem opportune edocere, parochus ad praecipuas officii partes referat. Neonupta, quae sine reversalibus mixtum matrimonium iniit, non introducitur, ast puerpera post partum prolis, quae apud catholicos baptizata est, introduci debet, quia proles ecclesiae nascitur.

Ceterum, quo maius est in connubiis mixtis defectionis a fide et amittendae salutis periculum, eo magis intendendum erit, ne id quod praemetuitur reapse subsequatur. Quare curatores animarum, data quavis opportunitate, reflectant concernentes coniuges ad officia, quae ipsis ceu catholicae ecclesiae fidelibus incumbunt, eisque serio inculcent, ne cultum divinum aliaque pietatis et religionis exercitia negligant, praecepta ecclesiae rite observent, nolintque promtas aures praebere illis, quae a fide catholica alieni, nefors contra ecclesiae fidem, disciplinam et cultum calumniose prolaturi sunt; immo si dubia quaepiam circa fidem in animis ipsorum oriantur, plena cum fiducia pastorem suum adeant, qui pro muneris sui dictamine promte dubia oborta dissipare, atque opportuno doctrinae ministerio turbatam conscientiae tranquillitatem restituere conabitur. Porro sollicite invigilabunt animarum curatores, ne proles catholicae religioni addictae alibi quam in ecclesia catholica baptizentur, neve scholas vel oratoria acatholicorum frequentent, omnemque dabunt operam, immo si necessum fuerit, etiam auctoritatem iurisdictionis civilis interpellabunt, ut huiusmodi proles secundum legis quoque civilis tenores in religione catholica debite educentur et instituantur. Si autem pastoralia curatorum conamina in irritum reciderent, eiusmodi casus pro medela ordinariatui erunt substernendi. Denique si mixti coniugii partem catholicam aegre decumbere contigerit, parochus etiamsi non fuerit vocatus, illam adeat, in aegritudine consoletur, ad officia hominis catholici cumprimis in infirmitate explenda reflectat, et si necessum videbitur, etiam ad moribundorum sacramenta pie suscipienda disponat, ne quo casu improvisa e vivis decedat; si autem defuncta fuerit, prolium, quae fidem catholicam sequi obligantur, catholicae educationi eo magis intendat, quo minus hanc ii, qui a sacris catholicis alieni sunt, etiamsi vellent, iisdem prolibus impertiri possunt.

TITULUS IV.

De perfectione cleri.

Caput I.

Destinatio et gravitas muneris sacerdotalis.

Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, qui, in plenitudine temporum caro factus, genus humanum Adae peccato perditum in ara crucis redemit. Ut vero fructus redemptionis dominicae cunctis quae sibi succederent generationibus communicetur, benignus salvator e terris discessurus ecclesiam usque ad consummationem saeculorum perennaturam fundavit, quae apertos

[1] Breve Gregor. XVI papae ad archiep. et episc. Hung., 30 aprilis 1841.

gratiarum thesauros auctoritate divina dispensaret. Scopo hoc redemptor divinus triplex munus suum, magisterium quippe, ministerium et regimen in ecclesiam transtulit, et sacerdotes primi ac secundi ordinis vices suas acturos tunc instituit, dum ad Patrem discedens apostolos his verbis est allocutus: *„Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.“* [1] Sacerdos etenim verbo Dei mentium tenebras dispellit, et boni exempli virtute ad patriam aeternam ducit. Sacerdos dum missae sacrificium offert atque suis precibus deprecatur Dominum, inter Deum et homines mediatorem agit. Sacerdos tanto cum effectu solvit vel ligat peccatorum vincula, ut quod in terris solverit vel ligaverit, id solutum aut ligatum sit in coelis. Profecto infelix illa aetas, quae muneris sacerdotalis in beandas gentes influxum non secundum meritum aestimat. Administrato quippe salutari munere sacerdotali tolluntur errores, suggeruntur recte vivendi leges, exstirpantur dominantia vitia, perficiuntur mores. Sublimis haec sacerdotalis muneris destinatio e ratione temporum, quae vivimus, maius adhuc pondus consequitur. Dum enim hodie perversa quidquid sentiendi et agendi libido sub praetextu progredientis culturae omni veritati et auctoritati bellum indicit, multiplicibus illis, quibus aetas haec ob suam magnam a veritate fidei defectionem adeo vexatur malis, nemo nisi sacerdotium medebitur, quod altiore auctoritate et virtute ideo a Domino instructum est, ut reipsa sit lux mundi et sal terrae. Si igitur hi ipsi, quorum manibus voluit Deus salutem generis humani operari, deficerent, quid non praetimendum esset? Foret haec calamitas maxima, quae ad tantorum malorum cumulum accederet. Requirit itaque praesens vel maxime aetas sacerdotes, qui, posthabita proprii commodi ratione temporalisque vitae prosperitate, omnes suas facultates et vires, immo et vitam, si Deo placet, pro salute fidelium ultro offerant, qui nec ingratitudine hominum, nec sua pusillanimitate victi, pro causa Dei inconcusso et alacri animo pugnent, qui, sepositio omni humano respectu, Deo magis quam hominibus obediant, qui pietatis et constantiae merito fulgeant, scientia et morum gravitate emineant, qui canonum et sanctionum ecclesiasticarum tenaces compagi hierarchicae conformiter obedientiam religiosam praecipuae instar virtutis habeant, et confisi Deo ab amore unius, sanctae, catholicae, apostolicae Romanae ecclesiae nec in hora tentationis recedant, immo eidem etiam vilipensae et afflictae firmiter adhaereant; verbo qui non hominibus, sed Deo placere et vocationi suae sanctae, magna quantumvis hac temporum calamitate, apprime respondere contendant. Unde synodus haec cuiuscunque ordinis aut dignitatis ad sortem Domini vocatos graviter admonet, ut si quando, his profecto difficilibus rerum adiunctis, sacrae vocationi suae ad amussim respondere satagant, memores [sint] verborum Domini: *„Nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei.“* Imprimis vero cupit haec synodus, ut in electione ad ministerium ecclesiae omnis diligentia adhibeatur. Non habeatur ratio carnis et sanguinis, nec ullius patrocinii, sed illi tantum suscipiantur, quos ad hoc munus a Deo vocatos esse manifesta argumenta probant. Dignis digniores praeferantur. Et qui vocationi minus responderint, non permittantur ad sacros ordines accedere. Omnia vero adhibeantur media, quae ecclesia fine eo statuit, ut in ministris altaris accendatur et foveatur zelus.

[1] Matth. XXVIII, 18-20; Ioan. XX, 21.

Caput II.

De seminariis minoribus.

Ad sublimem illum finem, cuius causa munus sacerdotale institutum est, obtinendum, experientia teste, multum confert, si ii qui suae ad ministerium sacrum vocationis specimina dederint, iam a teneris annis ad scientias et disciplinam ecclesiasticam formati fuerint, et iugum Domini portare ab adolescentia didicerint. Qua de re concilium Tridentinum sapientissime monet: „Cum adolescentium aetas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, et nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseveret: sancta synodus statuit, ut singulae cathedrales et metropolitanae ecclesiae certum puerorum numerum in collegio ad hoc eligendo religiose educare et ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur.“ [1] Hanc patrum Tridentinorum piam sollicitudinem summi pontifices repetitis monitis et cohortationibus in effectum deducere adlaboraverunt. Ita gloriose Dei ecclesiam gubernans pontifex Pius IX in sua ad omnes patriarchas, archiepiscopos et episcopos encyclica scribit: „Cum, venerabiles fratres, vestram sapientiam minime fugiat, idoneos ecclesiae ministros nonnisi ex optime institutis clericis fieri posse, magnamque vim in recta horum institutione ad reliquum vitae cursum inesse: pergite omnes episcopalis vestri zeli nervos in id potissimum intendere, ut adolescentes clerici vel a teneris annis tum ad pietatem solidamque virtutem, tum ad litteras severioresque disciplinas rite informentur.“ [2] Idem beatissimus pater, Italiae archiepiscopos et episcopos ita monet: „Pergite, venerabiles fratres, omnem impendere industriam atque operam, quo sacrae militiae tyrones a teneris annis, quoad eius fieri potest, in ecclesiastica seminaria recipiantur, atque inibi tamquam novellae plantationes succrescentes in circuitu tabernaculi Domini, ad vitae innocentiam, religionem, modestiam et ecclesiasticum spiritum conformentur; simulque litteras et minores maioresque disciplinas, praesertim sacras, addiscant a selectissimis magistris, qui scilicet doctrinam sectentur ab omni cuiusque erroris periculo alienam.“ [3] Huius apostolicae sollicitudinis gravissimas rationes in praesenti rerum conditione oculis nostris manifestius cernimus. Neglecta domesticae pietatis cura, religioni inimicus saeculi genius, rarior et frigidior sacramentorum frequentatio, paupertas propter quam miserorum parentum filii scholas publicas adire nequeunt, item illicia mundi adolescentulos quosdam iam in tenera aetate ab atrio Domini retrahunt. Exinde minuitur sanctuarii custodia, quam inter tanta mala augere potius et roborare oportet. Praeterea cum gravissima sacerdotalia officia longam et exactam praeparationem, item debite formatum characterem mentemque omni scientiarum sacratiorum genere subactam merito postulent: necesse est ut adolescentes, quos Dominus ad ministerium altaris vocavit, iam tenera aetate a mundo segregati, in ministros Iesu Christi formentur. Finis hic per seminaria puerorum facillime obtineri potest, in iis siquidem ad unicum clericalis educationis scopum diriguntur omnia; amor status ecclesiastici, modestia ac pietas

[1] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 18.

[2] 9 nov. 1846.

[3] Encycl. Pii IX ad archiepiscopos et episcopos Italiae, 8 dec. 1849.

clericalis mature discuntur, linguae latinae usus familiaris redditur, liturgia sacra et cantus ecclesiasticus iugi exercitio coluntur, ea vero, quae ad clericalem vocationem stricte non attinent, cum magno necessariarum disciplinarum commodo utiliter linquuntur. Quapropter haec seminaria minora, velut fovendae pietatis ac formandi characteris sacerdotalis incunabula, sacrosancti concilii Tridendentini et sanctissimi patris verbis conformiter quantocyus in alma hac provincia partim erigenda, partim stabilienda, et in pleniorem formam deducenda decernimus. In quem finem, ubi episcopis videbitur, paterne provocabunt cunctos, qui lege Tridentina ad hunc scopum conferre obligantur.

In seminariis minoribus formentur pueri alacres et sereni in omni modestia, pietate, obedientia, verecundia, candore, sinceritate cunctisque virtutibus, quibus eos quondam fulgere in sanctuario oportebit. Doceantur sacramenta pie frequentare, beatissimam virginem devote colere, sanctissimum sacramentum adorare, missae sacrificio debite assistere, cum fructu meditari et spirituales libros legere. Foveatur in eis conscientiae stimulus, ut iam in tenera aetate non tam humano respectu quam potius amore Dei cunctas suas actiones perficiant. Saepius vero examinentur circa suam vocationem, et quibus seu facultates seu animus pro statu clericali deesse cognoscitur, multo magis autem dyscoli et disciplinae impatientes dimittantur. Omnia quidem fiant in caritate, et ratio habeatur imbecillis aetatis, erroribus tamen nunquam conniveatur, neque vitia dissimulentur, non sit rigor immoderatus, sed nec mansuetudo dissoluta. Cum vero adolescentes magis exemplo quam praeceptis formentur, solerter curabunt cuncti qui eisdem praesunt, ut virtutes, quas in adolescentibus excolere cupiunt, ipsi exerceant, animum sorte sua contentum operibus doceant, in obedientia, pietate, castitate exemplo praeeant. Postquam autem ab huiusmodi instituti recto ordine atque vere ecclesiastico spiritu totus eius dependet fructus: eorum curam praesules iugi vigilantia comitentur, quatenus in hisce seminariis maior semper religio floreat, et nil eorum desideretur adminiculorum, quibus pueri in bonos sanctuarii ministros excrescant.

Caput III.

De seminariis maioribus.

Cum sacerdos pastor sit animarum, scientia fidei et bonorum operum exemplo fulgeat est necesse, ut populus fidelis ab illo audiat quod credat et faciat, et in illo videat quod sequatur, aut quod in suis moribus corrigat. Nullus autem fit idoneus novi testamenti minister, nisi sub disciplina proborum moderatorum in praeceptis fidei et in omni pietate sese usque ad ipsa sanctuarii limina assidue exercuerit. Ideo, post impensas seminariis minoribus curas, circa seminaria maiora episcopis maxima sollicitudo habenda, ut electa et in his disposita Dei soboles ad tam perfectam vitam educetur, ut, antequam ad impositionem manuum episcopo sistatur, iam formetur in ea Christus. Idcirco in seminarium maius nonnisi tales recipiantur, circa quorum vocationem prudens praesumtio habetur. Recepti ad seminarium doceantur hoc institutum esse scholam Iesu Christi, in qua ad procurandam salutem fidelium ministri parantur ecclesiae. Si quis vero alumnorum vocationem suam non probet, ad saeculum mittatur. Agendum cumprimis, ut seminarium illi fini deserviat, quo vetus homo cum operibus suis exuatur, et induatur Christus. Quapropter modestia, verecundia, mentis serenitas, cordis humilitas, amor recti ordinis iugiter implantentur juvenum cordibus. Excitetur et foveatur scientiarum sacratiorum amor, materiae proponantur e libris ab episcopo probatis, tempus praelectionum exacte servetur, rudimenta disciplinarum theologicarum e genuinis deprompta fontibus ita tradantur, ut spiritum clericalem firment, atque ad formandos idoneos animarum pastores deserviant. Theologicae scientiae lingua latina proponantur; quapropter id quoque curandum erit, ut clerici etiam in commercio familiari quo ampliorem huius linguae usum faciant; illae porro ea ratione tractentur, ut iuvenes quae discunt plene intelligant, connexionem rerum advertant, scientiae fundamenta penetrent, et ita in animis eorum firma nascatur de veritate doctrinae catholicae convictio. Ut vero in studiis theologicis iustus obtineatur fructus, episopis curae erit, ut candidati ad studia theologica prius necessariis philosophicis notionibus solide imbuantur. Magister sacrae scripturae, vindicata singulorum sacrorum librorum authentia et auctoritate canonica, omnes suos eo diriget conatus, ut auditoribus venerationem erga biblia sacra ingeneret, et psalmorum praesertim ac pericoparum epistolarium et evangelicarum intelligentiam practica expositione promoveat. In apologetica christiana fundamentales de religione, revelatione christiana et ecclesia catholica veritates sic proponantur, ut in cordibus alumnorum altas figant radices, et errorum figmenta systemati doctrinae christiano-catholicae opposita refellantur. Dogmatica, singulorum dogmatum determinate conceptorum sensum, evolutionem historicam, definitionem ecclesiasticam et necessarium cum aliis catholicis doctrinis nexum clare exhibeat, tandem veritatem eorum argumentis stringentibus, quae e genuinis fontibus erunt promenda, solide vindicet. Procurabunt episcopi, ut in seminariis selecta sanctorum patrum opera defixis vicibus legantur. Theologia moralis, philosophiam ethicam et fonte et ambitu praecellens, sit vere catholica, dogmati per extensum superstructa, evolvat autem diligentius ea, quae ad sanctimoniam vitae et officii sacerdotalis attinent, aut quorum usus in sacro tribunali occurrit, nec ullus approbationem e theologia morali ferat, nisi circa munera sacerdotalia solidam scientiam sibi comparaverit, et in illis bene se instructum probaverit, quae ad confessionem fidelium cum fructu excipiendam inomisse requiruntur. Historia ecclesiastica ex ipsa ecclesiae fundatione et celeri propagatione divinam huius originem vindicet, dogmatum veritatem argumentis in facto et liturgia positis ob oculos sistat, teneros iuvenum animos propositis sanctorum exemplis ad eorum imitationem excitet, copiosos in operibus sanctorum patrum thesauros aperiat, exhibeat denique, quomodo ecclesia e pugnis semper victrix et hostibus suis superior prodierit novis decorata triumphis. Ius ecclesiasticum, cuius ignorantia ordini sacro admodum funesta, indolem et finem ecclesiae ceu societatis externae, media item ad sacrum suum finem consequendum necessaria exponat, genuinos et limpidos iuris sacri fontes designet et excutiat, mutuas membrorum correlationes, iura quippe singulorum ac obligationes explicet, canones de ordinibus, beneficiis et sacramento matrimonii solertius tractet, ac ea praecipue deligat, quae ad praesentem ecclesiae disciplinam spectant, commonstrando, quam veneranda auctoritate, quibusve maximi momenti rationibus cuncta in ecclesia sanciantur. Theologia demum pastoralis, non neglectis eloquenter dicendi principiis, quorum ductu praecones sacri digne et decenter ad concionem dicant, praecipue tamen exercebit alumnos, ut sciant elementa fidei rudibus

evolvere et per homiliam evangelium explicare. Institutiones catecheticae sub manuductione moderatoris per alumnos serventur, ut iidem sedulo assuescant tam salutari muneri, a cuius efficaci implemento salus generationum pendet. Quo vero in sermonibus sacris elaborandis et dicendis quandam dexteritatem acquirant, singuli alumnorum loco et tempore defixo publice dicendi periculum facient. Nihil porro eorum negligatur, quae ad sacram liturgiam rite peragendam pertinent, praecipue vero agendum, ut sacrificium missae celebrandi modum alumni exacte calleant, neque in hac sanctissima actione quidquam toleretur, quod Romanae ecclesiae ritibus foret adversum. Doceantur alumni preces, quae per sacerdotes publice sunt peragendae, distincte et articulate pronuntiare; omnis denique opera adhibenda erit, ut ritus, quorum usum ecclesia adhibet, et noscant et intelligant.

Praecipuum vero ad quod in seminariis reflecti debet, est vocationis sacerdotalis cultura, cordis puritas et iugiter increscens mentis pietas. Ante omnia necesse est, ut quae clericalem educationem quoquo modo impedirent, studiose removeantur, ea vero, quae finem educationis adiuvant, sollicite adhibeantur. Hoc fine alumni sanctuarii quotidianas matutinas et vespertinas preces ardenti pietate persolvant, meditationibus ad purgandam mentem et colendos affectus solerter utantur, missae sacrificio pia mentis ac corporis compositione quotidie adstent, sanctissimi sacramenti adoratione fidem suam novis semper incrementis firment, per piam sacramentorum frequentationem conscientiae puritati ac perfectioni suae consulant, beatissimae virginis Mariae cultum exerceant, praecipue mensem maium more in ecclesia recepto honoribus eiusdem consecrent, sanctos apostolos et sanctos apostolica virtute fulgentes, uti sanctum Carolum Borromaeum, sanctum Franciscum Salesium, sanctum Vincentium a Paulo etc., item patronos iuventutis, sanctos Aloysium, Emericum, Stanislaum, adhibitis pietatis exercitiis per ecclesiam approbatis, diligenter colant. Sacra exercitia tam ad exordium anni, quam initium hebdomadae maioris, ad recolendam patientis Christi memoriam, quantum fieri potest, methodo sancti Ignatii serventur. Nemo ad ordines sacros admittatur, nisi de cuius sincera vocatione manifesta aderunt indicia. Qui vero circa obedientiam, sinceritatem, disciplinae ecclesiasticae amorem, sufficientis scientiae gradum, pietatem clericalem vel animarum zelum gravia de seipso praebuerit dubia, a sanctuario removeri debet. Illi vero qui ad sacros ordines promovendi sunt, exercitia sacra per Innocentium XI pontificem defixa pie absolvant.

Caput IV.

De seminariorum superioribus et moderatoribus.

Quoniam integritas praesidentium salus est subditorum, dare vero nemo potest quod non habet: nulla prior potiorque circa seminaria cura est habenda, quam ut eorum directio viris concredatur, qui vere sint secundum cor Dei, in scientia sanctorum et in omni opere bono perfecti. Posteaquam episcopi in seminariis suis studia et disciplinam iuxta sacrorum canonum normam pleno et libero iure moderantur, suaque plantaria plena potestate gubernant, administrant et veluti pupillam oculi custodiunt: idcirco pro seminariorum superioribus et disciplinarum magistris nonnisi tales viros et deputatos eligant ad tramites concilii Tridentini[1], quos fide, moribus et omni sentiendi ratione probatissimos deprehenderint. Requiritur in eis fides recta, quae in omnibus sensum ecclesiae ut normam respiciat, debita scientia, intemerata vita, quae alumnis speculi loco praefulgeat, assiduitas in executione muneris, quod sibi, singulari Dei beneficio praesulisve benevolentia, ad comparanda de salute multarum animarum merita obtigisse grati recognoscant, demum sacerdotalis abnegatio in iis omnibus, quae clericalis perfectionis ordini minus conveniunt. Meminerint moderatores et superiores eam esse rectae educationis legem, ut lac praebeant parvulo, nec posse seminarii educationem melius provehi, quam si, alumnorum suorum infirmitatibus compatientes, paterna eos regant caritate, nec dominationis, sed exemplaris conversationis praerogativa iis imperent. Agant porro, ut experientias circa rectam educationem comparatas in muneris sui exercitio adhibeant et observent, remunerationibus terrenis non multum inhient, semet totos muneri suo consecrent, in suis officiis se iugiter perficiant, mutuum animorum et principiorum consensum foveant. Quod ut tanto certius auxilio gratiae divinae obtineatur, episcopi e sacerdotibus ad hoc officium illos tantum eligent, quos maxime idoneos in Domino cognoverunt, nec electos diutius in hoc munere retinebunt, quam quousque eorum vitam et studia huic sancto fini correspondere animadverterint. Quoniam vero dies in quos incidimus mali sunt, neque spes meliorum affulgere potest nisi ab illis, qui praeparant cogitationes suas Deo, ut sint lux mundi et sal terrae: seminariorum moderatores omni opera in id connitantur, ut unusquisque, quem pro impositione manuum episcopis commendaverint, perfectus sit homo Dei et bonus miles Iesu Christi, potens verbo et doctrina rationem reddere fidei, et eos qui contradicunt arguere, atque ministerium suum ceu bonus dispensator implere, ad omne opus bonum instructus. Malumus enim paucos, sed idoneos promovere ad sacerdotium, quam manus imponere talibus, circa quos fundata subversantur dubia, ne ex eorum provectione nos una cum ipsis damnari mereamur. Quamobrem assidue exorandus est pastor aeternus, ut idoneos sufficientesque in messem suam mittat operarios, qui mereantur portare manipulos fletus et doloris, subin autem cum exultatione recipere mercedem laboris.

Caput V.

De honestate clericorum.

Sacrosanctum oecumenicum concilium Tridentinum de vita et honestate clericorum sequentia statuit: „Nihil est, quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus saeculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos tamquam speculum reliqui oculos coniiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus, nil nisi grave, moderatum ac religionis plenum prae se ferant; levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.“[1] Quare provocat eadem sancta synodus episcopos, ut moneant suos clericos in quocunque ordine fuerint, ut conversatione, sermone et scientia commisso sibi Dei populo praeeant, memores eius, quod scriptum est: *„Sancti estote, quia et ego sanctus sum.“* Et iuxta apostoli effatum, nemini dent ullam offen-

[1] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 18.

[1] Sess. XXII, cap. 1, *de ref.*

sionem, ut non vituperetur ministerium ipsorum, sed in omnibus exhibeant se sicut ministros Dei, ne illud prophetae dictum impleatur in eis: sacerdotes Dei contaminant sancta et reprobant legem[1]. Grande est sane mysterium, et magna dignitas sacerdotum. Hoc namque illis praerogatum est gratiae, quod nunquam datum est angelis, ut soli potestatem habeant corpus Christi consecrandi et mysteriorum omnium divinissimum, ceu medii coelum inter ac terram pro universo genere humano intercessores, tractandi. Unde angelicam potius quam humanam, dicente sancto Laurentio Iustiniano, habere debent conversationem. Necessum profecto est, ut expendant corde tantam vocationis suae altitudinem, et mysterii quod in ipsa latet immensam profunditatem, rationum item de tantae electionis et ministrationis gratia olim reddendarum onus iugiter animo revolvant. Nullus enim est efficacior stimulus, nullumque calcar validius ad incitandum sacerdotis animum, ut parem se dignitati praestet ac sanctissimo muneri suo sancta conversatione respondeat, quam ipsa dignitatis munerisque sui pia et sollicita consideratio ac notitia. Tanti nempe aestimamur ab aliis, quanti nos ipsos habuerimus; nullis vero magis curandum est, qualem famam habeant, quam qui qualemcunque meruerint, magnam habituri sunt, utpote positi super candelabrum, qui non possunt abscondi sub modio, sed necesse est, ut aut luceant omnibus qui in domo Dei sunt, aut audiant quod comminatus est Dominus per os prophetae: *„Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas."*[2] Namque, teste sancto Gregorio Magno, nullum ab aliis maius praeiudicium tolerat Deus, quam quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; quando ipsi peccant, qui compescere aliorum peccata debent, nulla animarum lucra quaerunt, sed quotidie ad sua studia vacant, terrena concupiscunt et humanam gloriam intenta mente captant. Quare ab apostolicis inde temporibus nulla, post fidei depositum, ecclesiae maior habenda videbatur cura, quam ut ministros suos non irreprehensibiles modo haberet, sed dominum nostrum Iesum Christum indutos, omnium etiam formam virtutum in habitu, gestu aliisque omnibus, fidelibus exhiberet, probe gnara, multo efficaciorem esse doctrinam operum quam sermonum.

Quare synodus omnes, quos in vineam suam Dominus operarios conduxit, cum gentium apostolo hortatur et obsecrat in Domino, ut memores vocationis qua vocati sunt, nemini dent ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeant semetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei per arma iustitiae a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, quasi tristes, semper autem gaudentes, sicut egentes, multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes, et omnia possidentes[3]. Itaque in sacerdotibus, quorum immensa pene et dignitas, nihil plebeium, sit, nil commune cum studio, usu et moribus inconditae multitudinis. Quomodo enim poterit observari a populo, si quae in se erubescit, in ipsis, quos reverendos arbitratur, offendat[4]. Quae ut certius tutiusque evitentur, singuli, ad mentem concilii Tridentini, honestum habitum clericalem suo ordini et dignitati congruentem semper deferant, nisi causa per episcopum probata aliud suadeat, nunquam autem sine collari in publicum prodeant. Merito namque sanctum Tridentinum concilium asserit: „Etsi habitus non faciat monachum, oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant."[1] Quod ad supellectilem domesticam attinet, meminerint sacerdotes, proventus beneficiorum post honestam sustentationem superfluos esse patrimonium pauperum; quare in supellectili domestica ordini ac dignitati convenientem quidem decorem observent, luxum attamen mundanum, qui cordatis viris piisque fidelibus offendiculo foret, devitent, atque potius religiosis imaginibus et symbolis testatum reddant, quod pessimam indifferentismi contagionem vel in his perniciosam reputent. In delectu et conversatione familiae domesticae sacerdotes eam curam adhibeant, quae non tantum sancitis canonum congruat, sed etiam cultus privati domestici ad legem christianae pietatis in familiis instaurandi documenta praebeat. Quare ad clericorum in maioribus ordinibus constitutorum contubernium aut servitium in sensu sacrorum canonum assumantur mulieres adultioris aetatis, probatorum morum, et bonae famae ac existimationis testimonium habentes. Personae vero in peccatum carnis prolapsae aut in divortio arbitrario viventes, quantumvis consanguineae aut affines, ad domum sacerdotum nunquam recipiantur. Servientes apud sacerdotem mulieres non vestiantur sumtuosius, nec choreas vel ludos publicos frequentent. Quidquid familiarius commercium redolet, longe absit. Ancillam commensalem sacerdos non habeat, neque cum ea deambulet, vel aliorum domos adeat, aut eodem curru vehatur. Neque unquam patiatur, ut rebus, quae ad ipsam non pertinent, semet immisceat vel sibi arroget dominatricis partes[2]. Quamvis parentes, praesertim si egeni sint aut aetate fracti, negligi non debeant: hortatur tamen synodus, ne suorum nimiae sollicitudini indulgeant, nec eos augere ditareque studeant, aut in parochialis officii administrationem sese ingerere permittant. Quod apostolus monuit: *„nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus,"* synodus, patrum sancitis conformiter, inculcat et prohibet, ne quis clericorum emtione et venditione quaestum cuiusvis generis exercere praesumat. Abstineant etiam a spondendo seu cavendo pro aliis. Ne autem iustae sollicitudini locus sit, fore ut senio confecti vel viribus fracti aliquando necessariis destituantur, curabunt episcopi, ut emeritis sacerdotibus fundi subsidiarii dioecesani opportunos praebeant succursus. Licet vero ecclesia permittat sacerdotibus saecularibus bona temporalia possidere, ut necessitatibus vitae facilius providere possint, quia tamen Dominum specialiter pro parte haereditatis suae assumserant, caveant ne bonis quae possident cor apponant, et sibi labem avaritiae consciscant, memores eorum, quae Paulus apostolus ad discipulum scripsit: „Est quaestus magnus pietas cum sufficientia; nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum et per-

[1] Sess. XIV, *in proemio de ref.*
[2] Malach. II, 9.
[3] II Cor. VI, 3-10.
[4] S. Ambros., *Epist.* 6, libr. I.

[1] Sess. XIV, cap. 6, *de ref.*
[2] Decr. conc. prov. Vienn. 1858, tit. V, cap. 6, [Mansi, XLVII, 822 C].

ditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis."[1] Vitandum proin in administratione bonorum quidquid ordinis sacerdotalis dedecori vel laicis offensioni esset, cavendumque sacerdotibus, ne expensas ultra vires faciant ac propterea aere alieno graventur. Testamentum tempestive condere non negligant, et quod e reditibus ecclesiasticis ultra honestam sustentationem remanet, tempestive ad pias causas applicent, ne post mortem ab haeredibus ad profanos usus convertatur[2]. Sacerdotes mutuam inter se caritatem colant, alter alterius onera libenter portent, se invicem honore praeveniant, cum aestimatione de se invicem loquantur, in adversis sibi mutuo solatio esse studeant, mutuos defectus patienter ferant, coram aliis excusent, et, ubi fieri potest, silentio tegant; solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, omnem dissensionem ut pestem fugiant ac praeveniant[3]. Hospitalitatem sincera caritate exerceant vel maxime erga pauperes et muneris socios. Temperantia in cibo et potu sacerdotem distinguere debet, nam intemperantia incontinentiae fomes et maximum officiorum impedimentum est. Si accideret, ut sacerdotibus ad animum relaxandum concurrentibus compotationes et lusus in mediam noctem protraherentur, pessimum et prorsus intolerabile scandalum esset[4]. Modestia clericalis productionibus scenicis interesse vetat. Comoediis aliisque profanis spectaculis non intererunt sacerdotes, ne aures et oculi sacris officiis addicti ludicris, impuris actionibus sermonibusque distracti polluantur[5]. Choreas frequentare canones sacri prohibent. Quapropter ecclesiastici viri choreis interesse caveant, et si unquam contingeret, ut eorum quemdam in choreis saltare non puderet, poenis condignis coerceatur. Sacerdotes talem animi relaxationem adhibeant, quae eorum ordini convenit[6]. Generatim e lusibus nimio ardore peractis plurima et lugenda oriri solent mala, scilicet mentis avocatio, devotionis imminutio, notabilis perditio temporis atque pecuniae pauperibus erogandae iactura, iurgiorum occasio, populi scandalum, gravis officiorum quorumlibet neglectus[7]. Sacerdotes in diversoriis, tabernis, aut aliis huiusmodi locis cibum vel potum non sumant, praeterquam in itinere necessitatis causa[8]. Armorum gestatio et clamorosae venationes omnino prohibentur[9]. Convivia nuptialia vel baptismalia, nisi peculiaria adiuncta quodammodo cogant, multa cautione declinanda sunt. Vitanda pariter nimia cum saecularibus consuetudo et familiaritas. Sacerdotes solitudinem diligant; etsi enim in mundo vivere cogantur, mundo mortui esse et vitam absconditam cum Christo in Deo ducere tenentur, neque aliter in virtutibus et scientiis proficere possunt. Domesticos igitur parietes et templum Dei diligant, neque in publicum prodeant, nisi ratio officii vel alia iusta causa requirat[10]. Qui continuo ante oculos hominum versatur, eum fideles pro negligente in suis officiis habent, videtur eis ut vulgaris homo, eiusque defectus observant, et eidem reverentiam negant. Igitur nomen suum perfecte norint clerici, et a mundo segregati, haereditas et tribus Domini nominari et esse mereantur, nolentes huic saeculo conformari; quoniam quicunque voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus Dei constituitur[1]. Angelicam puritatis virtutem sacerdotes adeo cordi habere debent, ut omne peccatum ei oppositum sedulo caveant; quamobrem, ut praecipua clerum criminose proscindendi occasio subtrahatur, scandalisque tempestive occurratur, non tantum incontinentiam, sed vel minimam eius umbram unusquisque maxima cum sollicitudine vitare imprimis officii sui esse noverit. Postquam autem hac iniquitate temporum societas cum sacra tum profana plurimis divexatur malis, et contentio animorum in rebus politicis fideles in partes contrarias trahit: synodus verbis sancti Chrysostomi monet, quod „sacerdos, qui pro tota civitate, immo pro universa terra oratorem agit, sic ad Deum accedere debeat deprecans, tanquam pater omnium factus sit, ut quidquid ubique bellorum est, exstingui, tumultus sedari, pacem et felicem reipublicae statum restitui, denique maturum malorum omnium unicuique imminentium remedium postulet".[2] Quapropter clerici a quibusvis politicis moliminibus quam longissime absint est necesse, noverintque id sibi congruere, ut regem honorificando ac intaminata fide eidem adhaerendo, quae sunt humanae potestatis reddant illi, ne in iis quae Dei sunt inveniantur debitores. Prae oculis autem et pro norma ab omnibus habeatur, quidquid circa libertatem tum conscientiae tum artis librariae Gregorius papa XVI suis litteris encyclicis 15 augusti 1831 datis declaravit. Imprimis clerici de selectu ephemeridum a se recipiendarum consiliariam adhibeant fidem, reiiciendasque ac fidelibus quoque omni meliore modo dissuadendas meminerint illas ephemeridum pagellas, quae doctrinas religioni et moribus inimicas praedicant aut ecclesiae instituta insectantur. Universe autem sacerdotes legendis ephemeridibus multum temporis, melius utiliusve carpendi, insumere caveant.

Caput VI.

De studiis in sacerdotio prosequendis.

Compertum est apud omnes, tantam esse scientiae sanctorum amplitudinem et profunditatem, ut optimis licet tum discipulorum tum magistrorum studiis et conatibus effici haud possit, ut egressi e seminario neomystae disciplinarum theologicarum compagem ultra fundamenta educerent. Ea etiam est temporum nostrorum calamitas, ut ambiguum sit, num a multitudine aut perversitate magis notandi sint inimici veritatis. Quapropter omnino necesse est, sacerdotes fundata et solida rerum divinarum cognitione esse subactos, et expeditos ad docendum et arguendum et erudiendum omnes, propter quos missi sunt, ut haereditatem capiant salutis. Preli porro increduli frequens in arcem veritatis assultus, in arenam litterariam Dei ministros magis ac magis in dies evocat. Imprimis professores et moderatores seminarii officii sui esse noverint, ceteros ampliore sacrarum litterarum scientia antecellere, illarumque amorem in discipulorum animis qua hortationibus, qua collationibus, qua item suppeditatis opportunis libellis et exercitationibus omni meliore modo alere et firmare. Eodem spiritu et studiis animari oportet vice-archidiaconos, omnem in eo curam locaturos, ut in districtibus bibliothecae tum districtuales, tum parochiales instruantur, ac in vicem inanium ac passim hostilium ephemeridum ac libellorum, in quae aes

[1] I Tim. VI, 6-10.
[2] Synodus Mechlin. 1852 in congr. 18, IX.
[3] Synodus Mechlin. 1852 in congr. 18, XI.
[4] Decr. conc. prov. Vienn., tit. V, cap. 7, [Mansi, XLVII, 823 C].
[5] Conc. prov. Mediol.
[6] Decr. conc. prov. Vienn., tit. V, cap. 7, [l. c.]
[7] Conc. Albiense 1850, tit. II, decr. 5, [Mansi, XLIII, 914 C].
[8] Conc. Auscit. 1851, tit. IV, cap. 1, [Mansi, XLIV, 630].
[9] Conc. Mediol. 1643.
[10] Synod. Mechlin., anno 1852, in congr. 18, n. 3.

[1] Decr. conc. Auscit., anno 1851, tit. VI, cap. 1, [tit. IV, cap. 1, l. c.].
[2] S. Chrysostomus, *De sacerd.*, libr. VI, cap. 4.

profundere res est proditioni causae Dei proxima, pagellae catholicae litterariae comparentur, inter fratres condistrictuales circulandae; ut porro assignata themata seu casus pastorales et scripto ab omnibus resolvantur, et in corona fratrum ea solertia discutiantur et ventilentur, ut pro re nata prelo mandari mereantur. Quod ut succedat e voto, imprimis sacrae scripturae diurna et nocturna manu versandae, libri olim manuales revolvendi, traditionum monumenta, patrum scripta, conciliorum imprimis Tridentini et provincialium decreta, statuta dioecesana, canonum sancita, liturgici commentarii relustrandi et terendi sunt. Oportet namque illos, quos Deus misit in mundum universum praedicare evangelium omni creaturae et instare ministerio verbi opportune et importune, formam habere sanorum verborum, quae audierunt in fide[1], et sapientiam omnium sanctorum exquirere ac meminisse praepositorum suorum, qui locuti sunt verbum Dei[2], obarmatos scuto fidei, in quo et ignea tela nequissimi possint exstinguere, et arguere, increpare, obsecrare, et in omni doctrina refellere eos, qui pro luce, ut ait sanctus Bernardus, tenebras effundunt et pro melle venenum propinant, novum cudentes populis evangelium.

Ut vero profectus in theologico-ecclesiasticis studiis amplius provehatur, egressi e seminario neosacerdotes, provisi necessaria libraria supellectili, semet iis laboribus praecipue impendant, qui ad vocationis ipsorum sphaeram pertinent, catecheses, sermones sacros diligenter elaborent, dum per vicearchidiaconum postulati fuerint, eidem exhibendos, sibique de augenda parva quam e seminario adferunt bibliotheca prospiciant. Concursus denique pro obtinendis beneficiis a patribus Tridentinis[3] praescriptos omnino subeant.

Caput VII.

De pietatis sacerdotalis studio.

Ardor pietatis, quo sacerdos alios accendere debet, continuo in corde alendus est, immo quo plurium fidelium curam pastor animarum sustinet, quo maioribus laboribus gravatur, et a pluribus impugnatur salutis hostibus: eo maiori pietatis subsidio eget. Humilis ac fervens matutina vespertinaque oratio, preces item ante et post missam sacramentorumve administrationem dicendae nunquam negligantur. Merito namque sanctus Bonaventura ait: Cum videro quempiam non amantem orandi studium, nec huius rei fervida vehementique cura teneri: continuo mihi palam est, eum nihil egregiae dotis possidere. Animus in examine conscientiae quotidie ad rationem reddendam vocandus est, monente Salvatore: attendite et videte et vigilate, quia nescitis quando tempus est. In biographia etiam sancti Salesii scribitur: vespere, peracta lectione spirituali, conveniebant domestici, ut litaniarum recitationi interessent, tum instituebatur examen conscientiae, quo primus ipse defungebatur. Ad promovendam et conservandam puritatem cordis, sacramentalem confessionem, sacerdotum quivis crebrius peragat, ut scilicet citra peccati imprimis mortalis culpam, quemadmodum est necessum, quo purius ad divinas res tractandas accedere possit. Lectionem sacrae scripturae et piorum librorum sacerdotes non negligant, cum ex his nutriatur devotionis ardor, et sacerdotalis vocationis zelus incrementa capiat. Ad solidas sacerdotalis pietatis praxes pertinet vel maxime ssmi sacramenti pia visitatio, quam summa reverentia et assiduitate frequentare et Christum in mirabili hocce sacramento praesentem adorare, cum saltem fieri potest, nullus clericus omittat, maiorem exinde fructum percepturus, quam ex omnibus exercitiis spiritualibus totius diei[1]. „Non enim habet amaritudinem conversatio illius, sed laetitiam et gaudium.“[2] Passionis dominicae iugem alant memoriam, qui huius passionis dominicae mysterium quotidie celebrant. Porro beatissimam virginem Dei genitricem, quae unigenitum Patris sancti Spiritus obumbratione concepit, et virginitatis gloria permanente, Iesum Christum dominum nostrum lumen aeternum mundo effudit, omni pietatis filialis affectu ament, colant et venerentur, eiusque cultum et venerationem provehere omnibus modis adnitantur. Sed et angelum custodem, nutricium Iesu Christi sponsum beatae virginis, tutelarem item quem per baptismi gratiam acceperunt patronum, et alios sanctos pie venerentur, nec intermittant expetere eorum suffragia, quorum nos excitant exempla.

Caput VIII.

De meditatione.

Ut sacerdotis zelus perduret, meditationis praesidio carere nequit. Nec enim sufficeret divinae legis studio incumbere, nisi meditationis subsidio ea, quae intellectus tenet, ad cordis et voluntatis usum deserviant. Rerum divinarum eo fit perfectior cognitio, quo magis veritates fidei quotidianis vitae casibus applicantur. Meditationis subsidio pastor animarum ea, quae in sermonibus sacris et catechesibus publice proponit, praevie digerit, instructioni a se propositae unctionem et claritatem conciliat; quidquid vero sine praemissa meditatione dicitur, est tantum sonus, qui non de corde profectus, non penetrat corda, sed aerem verberat. Per meditationis subsidium vita sacerdotalis quandam coelestem suavitatem consequitur, et sacerdos, qui in lege Domini meditanda est constans, in ssmis pastoralibus functionibus saporem coelestem invenit, missae sacrificium cum singulari animi solatio offert, infirmis salutari cum affectu providet, et poenitentibus unctione plenas adhortationes suggerit, invenitque semper modum quid cuique dicat, quaenam subsidia cuique commendet, et qualia remedia contra errorum vitia suggerat. Vel maxime ssmi missae sacrificii dignitas exigit, ut sacerdos ante celebrationem tanti operis de aeternis veritatibus cogitet. Sane qui ad hominum in dignitate positorum conspectum admittendi, sedulo ea recogitamus, quae nostram ad eos relationem decent, in procinctu ad regem regum accedendi merito de eiusdem incomprehensibili celsitudine et de nostra vilitate quaepiam recogitabimus. Defectu meditationis *„desolatione desolata est terra“*, inquit propheta, *„eo quod non sit qui recogitet corde.“* Si vero in omnibus operibus suis meminerit homo novissimorum suorum, inquit Siracides, in aeternum non peccabit. Idcirco Dominus ipse solus ad mentalem orationem in desertum recesserat, ut suo ssmo exemplo nobis imitandi suggereret normam. Unde et synodus Coloniensis confidenter ait: „Eos tantum et re et nomine clericos reputamus, qui legem Dei diu noctuque meditantur ac vitam agunt sacerdotio dignam.“ Quod ipsum et experientia docet; eos scilicet vel maxime zelo suae vocationis inflammari, qui de momento suae dignitatis et de officiorum suorum gravitate serio reflectunt. Nam, docente sancto Bernardo, medi-

[1] II Tim. I, 13.
[2] Hebr. XIII, 7.
[3] Sess. XXIV, cap. 18.

[1] S. Alphonsus de Ligorio.
[2] Sap. VIII, 16.

tatio mentem purificat, regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat. Quapropter summi quoque pontifices piam meditandi praxim promovere volentes, cunctis, qui singulis diebus quidpiam temporis meditationi consecrant, pro una in mense vice plenarias indulgentias concesserunt. Exoptat proinde haec synodus, ut sacerdotes quotidie, vel maxime ante missae sacrificium, quidpiam de coelestis doctrinae lumine menti suae subiiciant, atque de vita, doctrina vel passione Domini pie meditentur, quo sic ad tantum mysterium congrua semper accedant mentis dispositione. Inservient in hunc finem libri, quales passim omnis parochialis bibliotheca habet: Imitatio Iesu Christi, Philothea, Lectiones in usum cleri, Memoriale vitae sacerdotalis, Clericus instructus, Vita et doctrina Iesu Christi, auctore p. Avancini, Meditationes Ludovici de Ponte, opera p. Neumayr, s. Alphonsi de Ligorio, nec non Aloysii Schlör.

Caput IX.

De offerendo missae sacrificio.

Anima sacerdotis non minus igne coelesti accendenda et inflammanda ut ardeat, quam mens instruenda ut illuminetur et illuminet. De altari succenditur iste ignis, et alitur ligno crucis. Quare per sacratissima Iesu Christi vulnera hortatur et obsecrat synodus sacerdotes, ut, quemadmodum concilium Tridentinum iubet: „Sacrosanctum missae sacrificium omni cum religionis cultu et veneratione celebrent; maledictus enim est, qui facit opus Dei negligenter. Quodsi necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari posse quam hoc ipsum tremendum mysterium: evidens est omnem operam ac diligentiam in eo ponendam esse, ut, quanta maxima fieri potest, interiori cordis munditie et puritate, atque exteriori devotione et pietatis specie peragatur.“ [1] Porro „communicare volenti revocandum est in memoriam apostoli praeceptum: *‘Probet autem seipsum homo.’* Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram eucharistiam accedere debeat. Quod a christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, haec sancta synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia confessoris. Quodsi, necessitate urgente, sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur“. [2]

Immensa huius sacramenti dignitas, et infinita Domini, quem hic tractamus ac recipimus, maiestas omnino requirit, ut singulari plane cura ac praeparatione res tam sublimis peragatur. „Opus enim grande est, neque enim hominibus praeparatur habitatio, sed Deo.“ [3] Hinc in ipsa cibi coelestis copia manent famelici, in potus affluentia sitibundi, in mediis opibus inopes, qui ad divinum hoc mysterium accedunt indispositi, imparati. Officium proinde boni sacerdotis, quod vehementer inculcat synodus, debet esse, depositis ad fores templi omnibus terrenis curis et sollicitudinibus, ac semetipso quodammodo derelicto, praeparare animam suam piis amoris, timoris, humilitatis, fiduciae ac resignationis affectibus, antequam accedere praesumat ad tremendum missae sacrificium offerendum. Non recedet anima veste nuptiali amicta, nisi sola accesserit et corpore quodammodo nudata seu privata. „Cum sacerdos fuerit totus alteratus et divinus effectus, ita ut nihil videat nisi Deum, tunc accedat.“ [1] Dum igitur sacerdos sacrum facturus in sacristia induitur, nemo ibi confabulari praesumat, unde ipsius devotio interturbetur [2].

Ita qui acceperit [3], accepto sacramento non exibit continuo; sed benedicet et magnificabit Dominum, et deliciabitur et exultabit in Deo salutari suo. Nullum vero pietatis sensum habere convincitur, qui non libenter fuerit cum Deo suo commoratus, qui venit ut maneat, qui sese dat ut teneatur. Redibit quotidie, qui ita accesserit ac recesserit, et ut redeat hortatur haec synodus, immo obsecrat per infinitum eius amorem, qui concessit hoc ssmum privilegium sacerdotibus, quod non est concessum angelis, ut auctorem vitae, salvatorem generis humani quotidie offerre valeant. Pastores autem obstringit quoque, ut notam hanc filiorum Dei in se non exstinguant, sed foveant et nutriant, et quia semper infirmi sunt, semper accipiant medicinam, ut vitam de pane illo participent, qui est pro mundi vita.

Sed mutet etiam vitam, qui vult accipere vitam. Nam, si non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam, et magis ex ipsa corrumpitur quam sanatur, magis occiditur quam vivificatur [4]. Scriptum est enim: *„Sacerdotes, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos.“* [5] Ipse autem Dominus ait: *„Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus, et separavi vos a ceteris populis ut essetis mei.“* [6] Mutat vero vitam: commissa plangendo, et plangenda non committendo; mutant plangenda lacrymae de corde contrito et humiliato, mens quotidie reflexa et in causam apud semetipsam vocata ac ad divinum tribunal adducta, quamprimum lethale vulnus animam contigerit sauciasse. *„Impius enim, at multo magis sacerdos peccans, cum in profundum venerit peccatorum contemnit.“* [7] Quare non modo non tardent sacerdotes Dei converti ad Deum et differant de die in diem [8], sed saepius conscientiam suam emundent. Itaque, e consilio sancti Laurentii Iustiniani: „Mundemus nos compunctionis ac lacrymarum lavacro, carnis lumbos castitatis funiculo succingamus, devotionis affectu nos componamus, virtutum nos ornemus gemmis, sicque memores dominicae passionis ad sanctum accedamus altare, divina suscepturi mysteria.“ [9]

Relate ad stipendia et persolvenda sacra, sollicita est adhibenda cura. Notentur in libello intentiones cum suis stipendiis, diebus item quibus acceptae et persolutae sunt, ne quidquam oblivioni detur, vel si sacerdotem ante absolutas intentiones mori contingeret, animae suffragiis priventur. In omnem vero casum caveatur, ne quidquam contra statuta pontificum, signanter Benedicti XIV, ratione stipendiorum edita, peccetur.

Caput X.

De breviario.

Ssma est cuiuslibet christiani hominis obligatio Deum, quem per fidem veram perfectius noscit, piissima mentis subiectione colere, eidem pro acceptis

[1] Sess. XXII, *de sacrificio missae,* decretum de observandis et evitandis in celebratione missae.
[2] Sess. XIII, *de euch.,* cap. 7.
[3] I Paralip. XXIX, 1.

[1] S. Bonavent.
[2] Synod. Trev., tit. de miss.
[3] Scribendum *accesserit.*
[4] S. August., *Serm.* 1 *de temp.*
[5] Exod. XIX, 22.
[6] Levit. XI, 44.
[7] Prov. XVIII, 3.
[8] Eccl. V, 8.
[9] S. Laurent. Iustin., *De casto connub.,* cap. 24, n. 6.

beneficiis gratias agere, eum pro delictis deprecari et pro impetrandis novis beneficiis filiali cum fiducia accedere. Sacerdos largioribus divinae clementiae muneribus eget; quocirca mater ecclesia eidem in ordinatione ad subdiaconatum breviarium tradit, ut sibi et fidelibus a Domino efficaces impetret gratias. Est hic liber precum antiquitate, partium nexu, psalmorum selectu, eorum ad annum ecclesiasticum relatione omnium longe praecellentissimus. Libri huius vinculo coelum et terra amico foedere iunguntur, beati spiritus et sanctorum animae devote coluntur, patiens ecclesia solatium ac suffragia accipit, ministri vero militantis ecclesiae sancto quodam foedere ad mutuum adiutorium et Dei laudem conspirant. Huius orationis subsidio pro omnibus muneris pastoralis functionibus Deus copiosas gratias tribuit, et fidelitas in harum precum persolutione adhibita, ceteris quoque sacerdotalis vitae actionibus quandam fidelitatem et efficaciam indit, humanis conaminibus rorem benedictionis affundente Deo. Quapropter synodus haec in memoriam revocat cunctis promotis ad sacros ordines, quod concilium generale Basileense sanxerat: „Quoscunque beneficiatos vel in sacris constitutos, cum ad horas canonicas recitandas teneantur, admonet haec sancta synodus, ut sive soli, sive associati, diurnum nocturnumque officium reverenter verbisque distinctis peragant.“ Quod quidem non monet duntaxat synodus, sed in virtute sanctae et salutaris obedientiae, sacrorum canonum sanctionibus innixa, praecipit quoque et mandat, sub peccati mortalis reatu obstrictos declarans omnes in maioribus ordinibus constitutos, maxime beneficiatos, qui et ordinis et beneficii ratione, duplici proin titulo obstrici sunt ad horarum canonicarum persolutionem, qua neglecta beneficiati iure excidunt proventus beneficiales pro rata temporis suos faciendi; quod ipsum perinde sanxit synodus Lateranensis V: „Quilibet habens beneficium cum cura vel sine cura, si intra sex ab obtento beneficio menses, divinum officium, cessante omni legitimo impedimento, non dixerit: beneficii fructus non faciat suos pro rata omissionis et temporis, sed illos tanquam iniuste acceptos vel in fabricas beneficii vel in pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit: legitima monitione praecedente, beneficio ipso privetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligitur autem officium omittere quoad hoc, ut beneficio privari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen ultra praemissa de dicta omissione redditurus rationem.“ [1] Stringit vero restitutio indebite perceptorum beneficialium proventuum in conscientia et ante sententiam declaratoriam iudicis, neque suppleri potest per quascunque eleemosynas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit. Sententias contrarias damnavit Alexander VII, die 12 septembris 1665. Quem enim deceat magis esse virum orationis, quam qui pro universo terrarum orbe legatus intercedit apud Deum, ut inter vestibulum et altare oret et ploret pro suis et populi peccatis? Iungant sensum verbis, affectum sensui, exultationem affectui; non enim soli sunt, sed omnis ecclesia cum illis in commune orat, et vocem coniungit ad angelorum, Deum incessabili voce laudantium, opus et coelestis hymnodiae praeludium in terris peragendum.

Nemo autem sibi persuadeat, quod in conscientia sua eo ipso sit absolutus a persolutione huius officii, quia se quaepiam argumenta offerunt, quae legitimae dispensationis speciem exhibent. Dispensatio, virtute cuius ab huius officii persolutione quispiam permanenter relaxari possit, a sede Romana petenda est, nec conceditur nisi cum validissima rationum momenta suppetunt. Concursus vero consuetorum vitae pastoralis laborum dispensationis causam minime constituit; alioquin quando pastorales labores increscunt, tunc etiam ferventioribus precibus, nam et maiori egemus gratia, exemplum suggerente Domino, qui diurnis laboribus fessus, noctis partem in nostram institutionem ad orandum converterat.

Informentur clerici in seminariis de persolvendi conscientiose breviarii momento, utilitate et necessitate, instruantur ad psalmos recte intelligendos, atque exerceantur practice in isthoc pietatis officio rite absolvendo. Contendant vero vel maxime neopresbyteri, ut has preces ecclesiae mox cum exordio suae vocationis sancto cum amore ac eo diligentius persolvant, quo magis ceu novelli in agro Domini operarii precum subsidio indigent.

Caput XI.

De sacris exercitiis.

Nil magis ad animum sacerdotis restaurandum, confortandum et sanctificandum conducit, quam reverti certis vicibus ad piam mentis solitudinem, in qua admissa damna resarciuntur, et zelus sacerdotalis novos stimulos acquirit. Haec erat salvatoris nostri ad informandos suos discipulos pia exercitatio, ut licet hominum coelestem eius doctrinam audire volentium multitudine pressus, ipse tamen recederet in montem orare solus, ut nos suo ssmo erudiret exemplo: laboribus pastoralibus et curis quotidianae vitae succedere debere recollectionem animae, ne pulveres de squalore saeculi huius menti nostrae adhaerescentes cor nostrum obruant. Apposite in hanc rem sanctus Leo papa loquitur: „Dum carnis fragilitate austerior observantia relaxatur, dumque per varias actiones vitae huius sollicitudo distenditur: necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere. Quapropter,“ continuat idem summus pontifex, „magna divinae institutionis salubritate provisum est, ut ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas et pia opera redimerent et ieiunia casta decoquerent.“ [1] Idipsum edicit ssmus dominus noster Pius papa IX, suis apostolicis litteris [2] sacrorum exercitiorum causam praecipua laude sequentibus, prosecutus: „Cum compertum sit ad ecclesiastici ordinis dignitatem et sanctimoniam retinendam et conservandam pium spiritualium exercitiorum institutum vel maxime conducere: pro episcopali zelo vestro,“ inquit ad totius orbis catholicos praesules, „tam salutare opus urgere, omnesque in sortem Domini vocatos monere hortarique ne intermittatis, ut saepe in opportunum aliquem locum iisdem peragendis exercitiis secedant, quo, exterioribus curis sepositis, ac vehementiori studio aeternarum divinarumque rerum meditationi vacantes, et contractas de mundano pulvere sordes detergere, et ecclesiasticum spiritum renovare possint, atque exspoliantes veterem hominem cum actibus suis, novum induant, qui creatus est in iustitia et sanctitate.“ Sane naturae humanae fragilis conditio, ex altera parte sacer-

[1] Conc. Lat. V, sess. IX; Pius V, constitutione *Quod a nobis*, item constitutione *Ex proximo Lateranensi* data 20 septembris 1571.

[1] S. Leo, *Serm. 4 de quadrag.*, ordine 42.

[2] *Qui pluribus*, die 9 novembris 1846.

dotalis dignitatis sanctitas atque singularis prorsus eminentia iure merito exigunt, ut inter tot difficultates muneris pastoralis animarum pastor quaepiam momenta sibi sumat, quibus propriae animae saluti exclusive vacet. Exinde ssmus pater rursum in suis anno 1856 editis apostolicis litteris ita praesules monarchiae Austriacae alloquitur: „Quam vehementer ad ecclesiasticum spiritum tuendum et fovendum atque ad salutarem constantiam retinendam conferant spiritualia exercitia, innumeris idcirco per Romanos pontifices praedecessores nostros ditata indulgentiis, quisque vestrum optime noscit.“ Et in laudem sacrorum exercitiorum procurrendo continuat: „Ubi sacerdotes, quavis humanarum rerum cura abiecta, omnia sua facta, dicta, cogitata coram Deo quam diligentissime reputantes, et annos aeternos assidua meditatione habentes in mente, ac maxima beneficia sibi a Deo collata recolentes: studeant contractas de mundano pulvere sordes abluere et resuscitare gratiam, quae ipsis data est per impositionem manuum.“ [1] Ea profecto fuit omnium piorum virorum sententia, quod in sacra solitudine Deus ad cor hominis propius loquatur, sancta consilia manifestius suggerat, maioremve humani cordis cognitionem donet atque coelestium gratiarum largiorem fontem aperiat. Quapropter norma sacrorum exercitiorum per sanctum Ignatium redacta summorum pontificum [2] disertam tulit approbationem, simulque communis [3] A in servandis sacris exercitiis per universum catholicum orbem zelus exarsit, atque invaluere in multis provinciis statuta, quae singulum sacerdotem adminus omni secundo anno sacris exercitiis interesse volunt. Salutarem horum sacrorum exercitiorum fructum abunde docuit experientia in tot piorum virorum sanctificatione, qui ipsimet ultro asserebant, se per sacrorum exercitiorum usum viam perfectionis fuisse ingressos [1]. In sacris etenim exercitiis, quae pia cum animi recollectione instituuntur, excitatur et perficitur sacerdotalis vocationis sensus, reassumuntur sancta proposita, accedit maior proprii cordis cognitio, atque exempli vis in fratres, immo in ipsos quoque fideles promanat. Quae commoda spiritualia Clemens XI pontifex in compendio complexus, asserit: „Cum diuturna experientia compertum sit, ad retinendam conservandamque sacerdotalis ordinis dignitatem B et sanctimoniam magnopere conducere, ut ecclesiastici viri exercitiis aliquando vacent, quibus quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergitur, ecclesiasticus spiritus reparatur, mentis acies ad divinarum rerum contemplationem extollitur, recte sancteque vivendi norma vel instituitur vel confirmatur.“

Quapropter providebunt episcopi huius provinciae, ut, quantum per adiuncta licuerit, omni anno, opportuno loco et tempore sacra haec exercitia pro clero dioecesano asserventur, qui pro suo in salutem propriam studio hanc occasionem et tempus gratiae ferventer adhibeat, atque ardenti cum pietate maiore numero confluat. Quod ut eo facilius feliciusve obtineatur, educatio iam in seminario ita instituatur, ut alumni de utilitate sacrorum exercitiorum plene convicti, felices se reputent, si his vacare possunt.

C Huc spectat recollectio paschalis in quovis districtu vice-archidiaconali per sacerdotes in unum congregatos instar sacrorum exercitiorum annue asservanda, et quidem sub initium sacrae quadragesimae, dum confessio paschalis fidelium aut nondum coepit aut vix inchoata est, ne si tardius servaretur, privata sacerdotum devotio necessarium ministerium populo subtrahat. Ad congregatos hac ratione, rocheto stolaque vestitos sacerdotes a vice-archidiacono aut a quopiam e senioribus habeantur sermones sacri ante et post devotionem, quae in sacramentorum poenitentiae et eucharistiae pia receptione consistit et ad aedificationem fidelium multum confert.

Caput XII.

De caelibatu.

A primis ecclesiae catholicae incunabulis in- D valuit praxis, ut qui ministerio ecclesiae fungerentur, vitam caelibem ducerent. Auctor quippe nostrae religionis Iesus tum matrem tum nutricium elegit virgines, et discipulum castitatis praerogativa conspicuum prae ceteris dilexit. Universim religio christiana magnam dignitatem et singularem

[1] Encycl. ad episc. monarchiae Austriacae, datae 1856.

[2] Paulus pontifex huius nominis III normam per sanctum Ignatium redactam positiva approbatione sequentibus munivit: „Nos igitur, qui documenta et exercitia huiusmodi (nempe sancti Ignatii) examinari fecimus, et quae pietate ac sanctitate plena ad aedificationem et spiritualem profectum fidelium valde utilia et salubria esse et fore comperimus: documenta et exercitia praedicta, ac omnia et singula in eis contenta, tenore praesentium ex certa scientia nostra approbamus, collaudamus ac communimus, hortantes plurimum in Domino omnes et singulos Christi fideles ubilibet constitutos, ut tam piis documentis et exercitiis uti et illis instrui devote velint.“ Bulla *Pastoralis officii* de 31 iulii 1548. Alexander vero VII omnibus clericis et laicis, qui similibus sacris exercitiis uti et illis devote instrui velint, plenarias indulgentias concessit. In brevi apostol. de 12 octobris 1657.

[3] Concilia quaeque ubique gentium celebrata honorificam sacrorum exercitiorum mentionem faciunt. Patres concilii Auscitani anno 1851 habiti, tit. IV, cap. 2, gravissime ac verissime inquiunt: „Post saluberrimum seminariorum institutum, quod providente Domino in ordinis levitici informationem decrevit sacrosancta Tridentina synodus, nihil certe clero utilius esse potest, quam secessus ecclesiastici annuales. Ambo haec optime cohaerent, quod prius format, posterius fovet, conservat aut collapsum instaurat. Providebit proin episcopus, ut quotannis seminarii aedes presbyteris ex dioecesi convenientibus pateant, ut ibi per aliquot statos dies sacris vacent exercitiis in silentio et quiete. Immo et enixe hortamur in Domino presbyteros omnes, ut, cessantibus negotiis quibuscunque, annualis secessus fiant participes; dies tot curis et officiis oneratos coram Domino recogitent; si quid saecularis contagionis ipsis adhaeserit, hoc totum abluant, ut, resuscitata gratia quae ipsis data est, immaculatum deinceps ministerii sui donum custodiant. Cum autem non raro contingat, quod tempore praefixo quidam impediti fuerint, postea privatim, quo meliori poterunt modo, annuali recollectioni vacent, ne ullus labatur annus, de quo rationem non referant coram Domino ante diem districti iudicii.“ Concilium prov. Tolosanum anno 1850 celebratum, tit. IV, cap. 4, ait: „A sacerdotibus, ab iisque etiam, qui provectiore aetate sunt, omnino praestari peroptamus, ut spiritualibus exercitiis operam dare non praetermittant, quo diligentius in via salutis sibi prospiciant.“ Concilium vero prov. Colon., tit. III, cap. 35: „Iuvat etiam et apprime commendatur, ut omnes sacerdotes singulis vel saltem alternis annis aliquot dierum secessu exercitiis spiritualibus vacent, quibus detrimenta in vita spirituali accepta resarciantur, novae vires colligantur.“ Conc. porro prov. Vienn. 1858 habitum, tit. V, cap. 9, de sacris exercitiis sequentia statuit: „Ne tanta nostris beneficia desint, hac in provincia quotannis haberi solent sacra exercitia sacerdotibus recreandis destinata: quod ut diligenter retineatur, synodus haec in Domino congregata desiderat et statuit, immo pro dioecesium ambitu necessarium esse decernit, ut ubi locus opportunus haberi possit, bis singulis annis instituantur. Sacerdotes autem magno studio confluant, et Spiritui sancto cordis templum sedulo parent, ut apud eos habitationem faciat et prout aquilae renovetur iuventus eorum.“ Concilium demum provinciale Strigoniense de anno 1858, spectata hac sacrorum exercitiorum salutari efficacia, statuit: „Curabimus, ut sacra cleri curati exercitia in omnibus huius provinciae dioecesibus instituantur.“ Eadem synodus magna sollicitudine commendat et inculcat clero annuam recollectionem sacro tempore quadragesimae peragendam, tit. VI, cap. 3. [Mansi, *Concil.*, XLIV, 630-1, 403, et XLVII, 825.]

[1] R. P. Tobias Lohner, in opere suo: *Institutiones theologiae mysticae*, complura exempla adducit.

beatitatem in cordis puritate repositam docet. Exinde mox inter primos christianos singularis pro vitae castimonia veneratio invalescere coepit, quam virtutem ab eis vel maxime requirebant, quos omnium virtutum genere praeclaros esse desideraverant, dominico dicto conformiter: *„Vos estis sal terrae; vos estis lux mundi."* Neque ullius in sacerdote virtutis defectu fidelium sensus magis offenditur, quam si eundem puritatis amore videant destitui. Ipsa muneris sacerdotalis sanctitas manus puras et cor sanctum exigit. Sed et copia sacerdotalium laborum tanta est, ut inter congeminatas pastoris animarum spirituales curas eis, quae sollicitudo patrumfamilias deposcit, nec tempus suppetat. Sacerdos enim per baptismi et poenitentiae sacramentum Deo animas generat et reconciliat, et harum sollicita cura omnium facultatum usum totiusque vitae sacerdotalis impendium postulat. Insuper ea est sacerdotalis muneris indoles, quod subinde graviora sacrificia exigat, quibus ferendis animus coniugali thoro et parentali nexu ligatus minime sufficit. Infirmorum contagioso morbo infectorum provisio animum sane ex omni parte solutum et domesticorum questibus minime turbatum merito exigit. Ad annuntiandum pariter barbaris et infidelibus evangelium minus aptum est vitae familiaris consortium, sed heroicus animus requiritur. Quid etiam supernaturale in supernaturalis religionis ministris populus cerneret, si eos in abnegatione sui non videret se perfectiores? Porro libertas ecclesiae manifeste postulat, ne clerus ullo coniugali nexu ligetur, sed divinae potestatis non impedito regimine gubernetur.

Quid igitur mirum, si haec sancta et rationabilis vitae continentia, quae pro sacrorum ministris primum quidem invaluit usu, dein vero firmata est lege, dum ob ferocientes tempore migrationis gentium mores a multis negligeretur, postmodum rursus restabilita atque conciliorum et pontificum decretis firmata fuit? Salutarem hanc disciplinam longe ante Gregorium VII viguisse vel ex iis evidenter constat, quae idem summus pontifex, acerrimus disciplinae ecclesiasticae vindex, ad archiepiscopum Coloniensem de revehendo cleri caelibatu scripsit: „Novit enim fraternitas tua, quia praecepta haec non de nostro sensu exsculpimus, sed antiquorum patrum sanctiones, Spiritu sancto prolatas, officii nostri necessitate in medium propalamus; ne pigri servi subeamus periculum, si dominicam pecuniam, quae cum foenore reposcitur, sub silentio abscondamus." Immo disciplina haec adeo propria semper fuit orbi catholico, ut edictis quoque caesarum Orientis et Occidentis compluribus ante Gregorium VII saeculis muniretur [1]. Synodus vero Tridentina, nec potentissimae haereseos impetu vexata, nec principum precibus sollicitata, antiquae disciplinae tenori quidquam derogari passa est, sed sessionis XXIV canone 9, anathemate illos ferit qui dixerint: „Clericos in sacris ordinibus constitutos ... posse matrimonium contrahere, ... qui non sentiunt se castitatis habere donum; cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id quod possumus tentari." Hinc est, quod ad universae Christi ecclesiae gubernacula in cathedra Petri residens Pius papa IX, in encyclicis ad universos urbis et orbis catholici antistites cum aditu sacri principatus dimissis, foedissimam contra sacrum caelibatum clericorum conspirationem gemebundus execretur.

Sed et ipsae gentes, quae deorum adulteria et probra venerabantur, virgines tamen diis olympiis inserebant, ac nomen ipsum caelibatus, observante sancto Hieronymo, a coelo mutuatae sunt. Ipsis legibus XII tabularum apud Romanos sancitum erat: ad divos adeunto caste. Eadem lex apud omnes fere gentes de sacrorum ministris obtinet. Ut adeo nil insoliti ecclesia egerit, sed sensum populorum divina sanctione consecraverit, dum a ministris sanctuarii continentiam virginalem deposcebat. Merito proinde inter ministros religionis ter sanctae pro praecepto habetur illud sancti Pauli caelibem vitam commendantis ad universos fideles consilium: *„Volo enim vos esse sicut meipsum."* [1]

Quapropter curandum est, ut alumni in tyrocinio clericalis vitae constituti, momentum huius disciplinae probe perspiciant, sublimem status ecclesiastici destinationem debite apprehendant, et in amore castitatis solidati succrescant. Cum vero virtus haec difficultate haud careat, cuncti ad sanctuarium Domini vocati eandem ardentibus a Deo efflagitent precibus, praesidia fovendae castitatis diligenter adhibeant, sacramentis semet solerter muniant, a promiscuis conversationibus caveant, otium continentiae maximum hostem fugiant, divinae praesentiae memoria cor suum firment, beatissimam virginem filiali cum fiducia colant, praecipuos sanctae virginitatis patronos in veneratione habeant, atque omnem vitae rationem ita instituant, ne in ea quidquam admittatur, quod castae pudicitiae laqueo esse posset.

Caput XIII.

De canonica obedientia.

Deus, societatis auctor, omnis simul potestatis et subordinationis stator est, dicente apostolo: *„Non est potestas nisi a Deo."* [2] Unde et Christus dominus, divinus ecclesiae fundator, dedit eidem quosdam quidem apostolos, alios prophetas, alios pastores et doctores, ut omnes quidem unum corpus eodem spiritu repletum constituerent, unicuique tamen diversa daretur gratia secundum mensuram donationis Christi [3]. Hanc in ecclesia membrorum inferiorum ad superiora subordinationem sacra ordinatio luculenter sistit, in qua scilicet neoordinatus presbyter episcopo et eius successoribus in facie ecclesiae obedientiam spondet. Ipsam proin dignitatem sacerdotalem, quam sacerdos per manus episcopi accipit, non debite aestimaret, qui se episcopo suo non omni cum pietate ac reverentia subordinaret. Quia obedientia Deo magis placet quam victimae, ecclesiastica certe subordinatio gratiae divinae donis non carens, aptissima est ad salutares sacerdotalis villicationis fructus progerminandos; ubi vero genuina erga praesulem adhaesio laxatur, ibi, ut experientia docet, omnis quantumvis strenuus zelus in irritum cadit. Neque enim illos ad derivandas in animas fidelium gratias Dominus constituit, qui semet ab obedientiae praesuli debitae vinculo eximunt. Haec salutaris obedientia vitae sacerdotali quandam securitatem praestat, in adversis solatium

[1] Inter alia, lex Iustiniani praecipit: „Sacris canonibus neque Deo amatissimos presbyteros, neque revmos diaconos et subdiaconos nuptias contrahere post huiusmodi ordinationem permittentibus; animadvertimus quosdam despicientes quidem sacros canones, generantes autem ex quibusdam mulieribus, quibus coniungi secundum sacertotalem censuram non possunt. Quoniam igitur poena facinoris huius in sola sacerdotii erat amissione; sacros autem canones non minus quam leges valere, etiam nostrae volunt leges: sancimus, obtinere in illis, et quae sacris visa sunt canonibus perinde ac si civilibus inscriptum esset legibus."

[1] I Cor. VII, 7.
[2] Rom. XIII, 1.
[3] Ephes. IV, 4-7; I Cor. XII, 4-11.

praebet, discipulorum Christi tesseram efficit et aciem ecclesiastici ordinis peculiari fortitudine munit. Ipsa denique praesentis temporis difficultas poscit, ut exemplo doceatur obedientiae virtus, cuius defectus ipsius iam societatis publicae fundamenta subruit, pacem familiarum tollit ac quasvis subditos inter ac praepositos correlationes convellit. Sane si apostolus universos Christi fideles ab obediendum suis praepositis, etsi gentilibus vel dyscolis, expressis verbis provocaverat: dignum omnino est, ut qui evangelium Iesu Christi aliis praedicant et obedientiam velut fundamentalem societatis christianae legem palam annuntiant, ipsi quoque subordinationis habeant spiritum, atque sanctae obedientiae vinculo connexi, fiant unum, quemadmodum pater et filius unum sunt, pro quo subordinationis et concordiae dono magister divinus in amarissimae suae mortis vigilia ad Patrem coelestem instantius oraverat. Quapropter etiam canones ecclesiae virtutem obedientiae eximiis celebrant laudibus: „Dispensationis divinae provisio gradus diversos et ordines constituit esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret, et ex diversitate contextio, et recte officiorum gereretur administratio singulorum.“ [1] Alio vero canone dicitur: „Obedientia victimis iure praeponitur; quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero propria voluntas mactatur.“ [2] Unde, utut canones reverentem causarum expositionem indulgeant, stricte nihilominus praecipiunt, mandato superioris, etsi observatu difficili et oneroso, obtemperandum [3], et correctionem patienter tolerandam esse. Alioquin correctio de caritate veniens iam minor iam maior est pro culparum diversitate [4], in quarum medelam vel vindictam infligitur; ast cum minores non sufficiunt et inobediens in malitia perseverat, excommunicari iubetur [5].

Quamobrem hortatur et in Domino monet haec synodus, ut canonicam hanc obedientiam iam alumni in seminario discant, in sacris vero constituti eandem diligenter colant. Absit, ut aliquis e clero sive in sacerdotum sive in laicorum praesentia contra suorum superiorum ordinationes amara verba proferat, aut talia ab aliis prolata quacunque demum ratione approbet. Eo magis cavendum, ne quis suo agendi modo fidelibus in partes scindendis occasionem praebeat, ita ut audiatur: „*Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephae.*“ [6] Quin e contrario quivis ecclesiasticus obedientiae et reverentiae in ordinatione promissae conformiter praesulis sui dispositioni ex animo acquiescat, officio, gradu et loco sibi assignato contentus vivat, cunctaque sibi imposita onera ex animo supportet, non ad oculum serviendo, quasi hominibus placere studens, sed ut servus Christi faciens voluntatem Dei.

Caput XIV.

De beneficiis.

Prima christianorum aetate, pia fidelium oblata succurrebant altaris ministris, quibus postea stabili ratione provisum fuit. Aequum enim videbatur, ut qui altari inservit, de altari vivat. Fixi huiusmodi reditus certis officiis ecclesiasticis in perpetuum coniuncti beneficium ecclesiasticum efficiunt, quod clerico per investituram canonicam ita confertur, ut illo, nisi in delicti poenam ac mediante sententia in forma iuris lata, privari [non] possit. Si attamen officium animarum curam concernit, beneficiatus, huic exequendo impar, potest immo debet adigi, ut e beneficii reditibus, in quantum suppetunt, parochiae administratorem sustentet.

Redituum beneficii percipiendorum ius propter officium spirituale illi adnexum tribuitur. Quoniam vero laici nec officia spiritualia instituere, neque eorum peragendorum potestatem alicui committere possunt: eapropter beneficia tum erigendi tum conferendi ius ad potestatem ecclesiasticam pertinet, adeoque patronorum est, clericum dotibus requisitis praeditum episcopo ceu collatori praesentare, neutiquam vero beneficium conferre.

Caput XV.

De emeritis presbyteris.

Qui, ex indultu apostolico, in servitium dioecesis absque titulo ordinantur presbyteri, servire dioecesi obligantur, usquedum ex causa canonica inhabiles fiant aut declarentur. Causa cessante, eadem obligatio reviviscit. Idipsum valet de presbyteris clero dioecesano adlectis.

Emeriti aut quoquo modo ad quietem redacti ab obligatione sanctae et salutaris obedientiae ordinario debitae minime solvuntur, manentque canonicis et dioecesanis statutis, maxime quae vitam et honestatem clericorum concernunt, obnoxii, et in his parocho loci, in quo domicilium figunt, subordinantur.

Providebunt praesules, ut iis qui laboribus in vinea dominica iam exantlatis dignam quietem agunt, e fundo ad hunc finem conflato, prout adiuncta dioeceseos ferunt, prospiciatur. Quos vero culpa sua officio privatos esse contingeret, eorum mansioni et correctioni destinetur locus, ad quem pro tempore defixo relegati, aut emendati et compuncti ad sacrum ministerium redeant, aut sapere nolentes a mundi huius oculis prorsus remoti, in solitudinis sacro silentio aeternitatem efficacius meditentur.

Caput XVI.

De servitoribus ecclesiae.

Secundum veterem ecclesiae disciplinam, omne servitorum ecclesiae genus, quamquam ordine et charactere haberetur clero longe inferius, quandam tamen a saeculari discretam ecclesiasticae disciplinae speciem, non solum habitu externo, sed etiam vitae morumque ratione prae se ferebat. Quamobrem synodus, veteribus institutis revehendis intenta, de iis quoque providere cupit, quae ad servitorum ecclesiae honestatem et integritatem, augendumque cultus divini decorem conducant.

Scholarum quarumvis gymnasiis inferiorum magistros seu ludirectores, tum quod subsidiariam catechetis in institutione religiosa iuventutis scholasticae operam navandam habeant, tum quod, uti passim obtinet, ecclesiae cantorum munere fungantur, denique quod in administratione quorundam sacramentorum et functionibus pastoralibus peragendis ministris ecclesiae subserviant, in censum servitorum ecclesiae vocat synodus, atque decernit, ut officio huic seu definitive seu provisorie admovendi, antequam in munus suum introducantur, professionem fidei Tridentinae eliciant, atque debitam suis ecclesiasticis superioribus spondeant obedientiam. Haec ipsa valere iubet synodus de institutorum privatorum utriusque sexus moderatoribus et moderatricibus, omnesque et singulos ad religiose observandas et effectui dandas quas-

[1] Cap. VII, dist. 99.
[2] Cap. X, caus. 8, qu. 1.
[3] Cap. III, dist. 19.
[4] Cap. XVII, caus. 24, qu. 3.
[5] Cap. XI et XIV, caus. 11, qu. 3.
[6] I Cor. I, 12.

vis circa doctrinam et exercitia religionis per episcopos editas vel edendas praescriptiones normales obligat.

Choriregentes, musicos et cantores non christianos vel non catholicos ab arte sua in servitio ecclesiae exercenda arcet synodus; ast huiusmodi etiam catholicos ea in Deum pietate, vitae integritate vult esse praeditos, quae deceat sanctae ecclesiae Dei servientes.

Syndici ecclesiae, aeditui, campanatores, denique vespillones in suorum officiorum aditu sponsionem eliciant de iis, quae ad partes agendorum suorum pertinebunt, fideliter et religiose implendis et christianam vitae honestatem ita operibus testatam reddant, ut exemplo aliis esse possint, velut servientes Deo viventi, qui corda et renes intuetur. Optat denique synodus, ut et aedituus et pueri ministrantes, dum sacris inserviunt, destinata ad id veste utantur.

TITULUS V.

De regularibus.

Caput unicum.

De regularibus generatim.

Magnis et salutaribus illis rerum conversionibus, quas religio christiana in orbe terrarum produxit, merito adnumeratur etiam institutio status vitae perfectioris, qui licet variis sub formis, viguit tamen semper in ecclesia Christi, vigetque hodiedum ac sub nomine ordinum religiosorum notus est. De huius perfectioris vitae status praestantia sanctissimus dominus noster Pius papa IX, in suis ad moderatores religiosorum ordinum die 17 iunii 1847 datis encyclicis, sic loquitur: „Religiosae familiae ad maiorem Dei gloriam et animarum salutem procurandam a sanctissimis viris, divino afflante Spiritu institutae, atque ab apostolica sede confirmatae multiplici earum forma pulcherrimam illam varietatem efficiunt, quae mirifice circumdat ecclesiam, ac lectissimas illas auxiliares Christi militum turmas constituunt, quae maximo tum christianae tum civilis reipublicae usui, ornamento atque praesidio semper fuerunt. Et hoc quidem ideo, quia ad evangelicae sapientiae consilia profitenda vocati, iis egregiis operibus insistere gloriosisque laboribus perfungi semper visi sunt, quibus de catholica ecclesia civilique societate optime meruerunt. Nemo siquidem ignorat vel ignorare potest, religiosas familias, vel a prima earum institutione, innumeris pene claruisse viris, qui omnigenae doctrinae atque eruditionis copia insignes, omnium virtutum ornatu et sanctitatis gloria fulgentes, amplissimis quoque dignitatibus illustres, atque ardenti in Deum et homines amore flagrantes, et spectaculum facti mundo, angelis et hominibus, nihil aliud in deliciis habuere, quam omni cura, studio, contentione in divinarum rerum meditatione dies noctesque haerere, mortificationem Iesu in suo corpore circumferre, catholicam fidem ac doctrinam a solis ortu usque ad occasum propagare, ac pro ea fortiter pugnare, et cuiuscunque generis acerbitates, tormenta, supplicia alacriter perpeti, ac vitam ipsam profundere, rudes barbarosque populos ab errorum tenebris, morum feritate, vitiorum coeno ad evangelicae veritatis lucem, omnemque virtutis et civilis societatis cultum traducere, litteras, disciplinas, artes excolere, tueri atque ab interitu vindicare, teneras iuvenum mentes et cerea corda ad pietatem et honestatem mature fingere, sanisque doctrinis imbuere, errantes ad salutis tramitem revocare. Neque id satis, namque induti viscera misericordiae nullum est heroicae caritatis genus, quod cum propriae etiam vitae discrimine ipsi non exercuerint, ut captivis carcere inclusis, aegrotantibus, morientibus, cunctisque miseris, egenis, periclitantibus opportuna quaeque christianae beneficentiae et providentiae subsidia amanter praebere, eorumque dolorem lenire, lacrymas detergere, ac necessitatibus omni ope et opera consulere possent.“ [1] Cumprimis hisce luctuosis in quae delapsi sumus temporibus, ubi princeps huius mundi regnum suum omni virium contentione stabilire nititur, ad praelia Domini praelianda omni spiritualis militiae genere opus est, quae velut acies bene ordinata super muros Ierusalem dies ac noctes excubet, et dum alii praelia cominus miscent, alii, Moysis adinstar, in monte sancto elevatis in coelos oculis et manibus pugnantium robur ab alto sustentent, et victoriam crucis quae vincat mundum accelerent. Hos autem praeclaros fructus ferre non poterunt religiosae familiae, nisi ea, quae tum ex ipsa religiosae vitae professione omnibus communia, tum cuilibet instituto propria sunt, fideliter observentur. Unde nec synodus haec alia de regularibus fovet vota, quam ut quotquot in ambitu provinciae censentur religiosorum ordines, stabiles iugiterque persistant, immo in vocationis suae agnitione, membrorum numero ac profectu nova eaque maiora semper incrementa capiant, sanctimoniae morum aeque ac bonae famae diligenter studeant, ordinis sui disciplinam, quam sibi in professione sponte elegerant, ad amussim impleant, quemadmodum sacrosancta synodus Tridentina monet et praecipit: ut omnes regulares, tam viri quam mulieres, ad regulae, quam professi sunt, praescriptum vitam instituant ac componant, atque imprimis quae ad suae professionis perfectionem, ut obedientiae, paupertatis et castitatis, ac si quae alia sunt alicuius regulae et ordinis peculiaria vota et praecepta ad eorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum et vestitum conservanda pertinentia fideliter observent [2]. Quare ordinis sui statuta, maiorum item traditiones et disciplinam omnes et singuli, quemadmodum Deo voverunt, religiose custodiant, atque per illorum vestigia gradientes, ad eandem mereantur pervenire repromissionem aeternam. Ecclesia catholica nativo pollet iure ordines ad fines quosdam pios et salutares conflatos approbandi, et episcopis omnium terrarum et gentium, et natura rei illud iuris competit, ut societates religiosas ab ecclesiae capite approbatas in suas dioeceses inferant, stabiliant, muniant. Ubicunque proinde episcopis pro salute suorum fidelium proficuum videbitur regularium societates, congregationes ab ecclesia approbatas introducere, utantur iure quod eisdem in hoc merito ipse Dominus contulit; e contrario autem nulla religiosorum coenobia instituantur, vel de iis instituendis pacta fiant sine expressa ordinarii praevie obtenta licentia. Regulares, qui secundum ordinis sui constitutionem subiecti sunt praepositis generalibus penes apostolicam sedem residentibus, ab iisdem regantur ad praedictarum constitutionum normam, salva episcoporum auctoritate iuxta canonum et praecipue concilii Tridentini sanctiones, ideoque etiam generales illi cum ordinis sui superioribus liberam, quantum ad ordinis gubernium attinet, communicationem habeant. Candidati, iuxta sanctae sedis apostolicae praescriptiones, ad novitiatum et professionem religiosam admittantur; observato signanter etiam illo sacrae congregationis super statu religiosorum decreto, die 25 ianuarii 1848 edito, quo statuitur,

[1] Ep. encycl. ad moderatores regul. ord., 17 iunii 1847.

[2] Conc. Trid., sess. XXV, de regular. et monial., cap. 1.

ut in receptione illorum, qui ad statum religiosum amplectendum admitti postulant, ubique locorum testimoniales litterae ab ordinario requirantur. Omnis, quae monialis fieri cupit, antequam ad professionem admittatur, ab ordinario vel huius speciali delegato super vocatione debite est examinanda [1]. Regulares cuiuscunque ordinis atque instituti, antequam ordines sacros suscipiunt, de sufficiente doctrina diligenter examinare oportet. Idem observabitur relate ad approbationem pro tribunali poenitentiae [2] et exercitium curae animarum. Quoniam firma est bonorum omnium sententia, omnem a scholis et salutem promanare et proruere reipublicae tam sacrae quam profanae perniciem: synodus in Domino congregata impensius hortatur cunctos informandae iuventuti destinatos ordines, quatenus momentoso hoc munere ita perfungantur, ut spiritum Christi scientiae copulent, nilque intentatum relinquant, quod ad mentes pariter ac corda coelestis patriae desiderio inflammanda conferat. Magnopere vero curandum, ut ubi religiosi in publicis gymnasiis magisteria exercent, vitae religiosae statuta fideliter custodiant. Regulares ordines ad subsidiariam quoque in cura animarum operam se destinatos esse noverint, ideoque ad indigentias spirituales sublevandas pro facultate concurrant. Religiosi ad parochias monasteriis suis incorporatas administrandas per suos superiores destinati, praevio examine synodali seu concursuali, habilitatis suae documenta dabunt, antequam ad munus pastorale admittantur, eodem prorsus modo, quo id cum clero saeculari usu venire solet. Examen porro approbatorium ad effectum iurisdictionis pro sacro poenitentiae tribunali impetrandae omnes periclitabuntur, qui ambitum dioeceseos ingrediuntur [3]. Administratores parochiarum incorporatarum seu pleno iure unitarum, legi dioecesanae in omnibus, salva ordinis sui regula, subordinantur, et episcopo visitanti in omnibus quae parochialia sunt morem gerent, et de peculio ecclesiae, quod distincte administrabunt, statutis dioecesanis conformiter rationes ordinario reddent, appellationibus et privilegiis minime suffragantibus [4]. Bona temporalia monasterii, conventus vel collegii, quorum acquirendorum et possidendorum iure potiuntur [5], sua lege administrabunt. Generatim de relatione inter ordinarios et regulares clerumque saecularem, signanter in cura animarum constitutum, servanda sunt statuta, quae summi pontifices, signanter Benedictus XIV, Clemens X, Gregorius XV, tulerunt, quaeve sine magno recti ordinis, ne dicamus salutis animarum detrimento, negligi non possunt [6]. Cum beatissimo patre nostro Pio papa IX summopere optat synodus, ut omnes, qui militant in castris Domini, unanimes uno ore honorificent Deum patrem domini nostri Iesu Christi, ac, perfecti in eodem sensu atque sententia, solliciti sint servare unitatem spiritus in vinculo pacis, utque arctissimo concordiae et caritatis foedere, summaque animorum consensione episcopis et saeculari clero coniuncti nihil antiquius habeant, quam in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi consociatis studiis vires omnes intendere, atque semper charismata meliora aemulari [7].

[1] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 17, *de ref.*
[2] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 12 et 15, *de ref.*
[3] Bulla Pii V, *Ad exequendum*, § 5, 1 nov. 1567.
[4] Conc. Trid., sess. VII, cap. 7.
[5] Concordati 18 aug. 1855, art. 29-30.
[6] Bened. XIV, constitutio *Firmandis*, de 1744; declaratio congreg. eppor. et regular., de 31 aug. 1668; Clemens X, *Superna*, die 11 kalend. iunii 1670; et Gregor. XV, constitutio *Inscrutabili*, edita nonis februarii 1622.
[7] Epist. encycl. ad moderatores reg. ord., 17 iunii 1847.

TITULUS VI.

De provehendis populi moribus.

Caput I.

De quibusdam praesentis temporis malis.

Ecclesia catholica, temporalis non secus ac aeternae hominum felicitatis custos, condolet omnibus malis, quibus genus humanum premitur, et materna sollicitudine suggerit media, quae ad illa lenienda et tollenda deserviunt. Gravissima scilicet imminent filiis Adae mala, quoties religionis beneficium non satis adhibent; neque prosperitas publica vel privata salva potest subsistere, nisi omnis agendi vivendique ratio placitis religionis concordet. Idcirco quamvis grato in Deum animo agnoscamus bona, quae Spiritus sanctus de praesenti quoque operatur in plurimorum sollicitudini nostrae creditorum fidelium cordibus, et glorificemus Deum largitorem omnium munerum propter fidem sui populi, qui avitam religionem intrepide profitetur, Deum pie colit, ecclesiae fideliter adhaeret, summo pontifici intemerata pietate addictus est, pastores suos colit, verbum Dei libenter audit, sacra et sacramenta devote frequentat, beatissimam Virginem ceterosque sanctos cum Christo regnantes assidue veneratur, pias confraternitates cum solatio amplectitur, ieiunii disciplinam amore prosequitur, eleemosynas in pios fines et pauperum levamen promte tribuit, potestatibus a Deo constitutis semet subordinat, legibus obtemperat, iura suspicit, pacem amat, caritatem fovet et ab omni huius saeculi labe se immunem custodire studet: condolemus nihilominus quibusdam malis, quae praesentis aetatis vulnera efficiunt.

Detestamur imprimis apud sat multos nostrorum quoque fidelium spiritum illum inobedientiae, qui hodie sub specie libertatis aut independentiae longe lateque diffusus, nullis legibus teneri, nulli auctoritati parere, nemini subesse, sed duntaxat sibimet-ipsi, id est, corruptae naturae servire vult. Unde deplorandus ille rerum humanarum praesens status, quo, laxatis omnibus fere societatis vinculis, cuncta in discrimen adducuntur. Dum enim proles suis parentibus, iuventus moderatoribus, famuli dominis, inferiores superioribus, subditi praepositis in lege Dei et natura fundatam obedientiam et reverentiam negant: necessum est, ut ipsa consociatio humana, cuius fundamentum iusta subordinatio constituit, periculo dissolutionis exponatur. Quapropter universos fideles per viscera misericordiae Dei ac salvatoris nostri obsecramus et monemus, ne perversi huius spiritus, qui mendax erat ab initio, dictamina sequantur, sed memores verborum apostoli, omnem animam sublimioribus potestatibus subiectam esse, cunctis quos Deus ipsis praeposuit, parentibus et superioribus, dominis et principibus, id est, omni legitimae auctoritati, ceu vices Dei gerentibus christianam obedientiam praestent. Curatores vero animarum provocamus, ut spiritum subiectionis et humilitatis, qui est radix et fundamentum totius vitae christianae, in cordibus suorum fidelium restaurare et restauratum firmare omnibus viribus adlaborent. Quem in finem, fidelibus exponere oportebit, quantum sit obedientiae christianae pretium, quantave eius necessitas, utpote sine qua nec familiarum nec societatis prosperitas potest salva subsistere. Exhibeatur his exemplum salvatoris, qui erat parentibus subditus et patri obediens usque ad mortem crucis, propter quod et Deus exaltavit illum. Proponantur pericula, quibus se [in] hac et altera vita illi exponunt, qui Dei ordinationi resistunt. Generatim implantanda est

fidelium cordibus profunda veneratio et reverentiae sensus erga omnes, quos Deus reverentia dignos constituit, quibusve prae aliis eminentiorem dignitatem et potestatem contulit.

Non absimiliter deploramus defectum veri spiritus religiosi et pietatis, qui se hodie potissimum in profanatione dierum festorum, cultus divini, sacrorum item et sacramentorum neglectu, proterva violatione disciplinae ieiunii et generatim legum ecclesiasticarum vilipensione manifestat, cum tamen sine his nec pietas, nec religio, nec ulla virtus christiana subsistere queat. Quare monemus omnes curae nostrae pastorali commissos fideles, ut dierum festorum sanctificationem cordi habeant, cultum divinum festis et dominicis diebus non negligant, et nihil prorsus suscipiant, quod profanationem dierum festorum involveret. Adhortamur porro et paterne provocamus illos, ut legibus ecclesiae etiam disciplinaribus pie obtemperent, sacramenta poenitentiae et eucharistiae velut salutis aeternae praecipua adminicula solerter adeant, et inter vitae huius calamitates per pium sacramentorum usum divinis gratiis semet muniant.

Condolemus porro malo eorum, qui, in vestituum specie nimium luxum secuti, modestiam christianam respuunt, semet inutilibus expensis gravant, supra conditionem suam se efferunt, educationi prolium suarum necessaria media subtrahunt, pacem domesticam suis exactionibus turbant et felicitatem matrimonii impediunt. Meminerint fideles vestem stipendium peccati esse, eamque praeter tutamen corporis contra inclementiam aeris solummodo ad conditionem cuiusvis designandam destinari, ita proinde in eius usu decoris et convenientiae rationem habendam esse, ut nil contra modestiam et verecundiam christianam peccetur.

Reprobamus vel maxime parentum incuriam, qui suis maturioribus prolibus plenam promiscuae conversationis licentiam concedentes, avitam gentis nostrae gloriam, intemeratae quippe pudicitiae virtutem, contra pericula non satis praemuniunt. Quapropter provocamus et hortamur parentes, ut proles suas in omni verecundia nutriant, a vespertinis imprimis conventiculis, promiscua item ludorum scenicorum non secus ac chorearum frequentatione arceant, praematuram futurorum sponsorum designationem inhibeant, atque amorem sanctae pudicitiae in eorum cordibus firment ac foveant, memores mandatorum Domini, qui animas prolium e manu parentum repetiturus est.

Compatimur perinde illorum sorti, qui ob transitoria bona vel saecularia illicita suam salutem adeo negligunt, ut fine nectendi vel rumpendi vinculi matrimonialis ipsam apostasiam committere non perhorrescant; utinam forent memores dicti dominici: *„quid prodest homini si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?“* Ingemiscimus super illis quoque, qui illecebris sensualitatis capti, concubinariam vitam agunt, vel contra omnem recti et honesti sensum adulteriis impliciti sunt. Quae futura est prolium ex infelici tali nexu progignendarum religiosa educatio et moralis existimatio? quomodo tales homines propter grave idmodi scandalum Deo, hominibus et ecclesiae satisfacere poterunt? quam difficilis eorum ad Deum conversio et quis tandem, si in malo perseveraverint, ipsorum ex hac vita exitus? Quapropter cum synodo Tridentina merito ingemiscimus: „Grave peccatum est, homines solutos concubinas habere, gravissimum vero et in huius magni sacramenti (matrimonii) singularem contemtum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere et retinere.“[1] Ne igitur infelix ac grande hoc peccatum apud Christi fideles locum obtineat aut plane, quod Deus avertere velit, maiora incrementa capiat: omnes nervi pastoralis prudentiae ac zeli eo intendendi sunt, ut idipsum quibusvis congruis opportunisve modis e medio fidelium tollatur, ac prisca morum puritas et sanctimonia in familias christianas revehatur; quodsi vero pastoralia monita optatum effectum non consequerentur et scandalum manifestum foret, casus pro medela episcopo substernatur.

Condolemus etiam quorundam intemperantiae, qui in sumendis potibus spirituosis modum excedentes, famae, fortunae et animae suae bona prodigunt, necessaria vitae media familiae suae subtrahunt, aliis scandalum praebent et prolium educationem impie negligunt. Inculcent his pastores animarum christianam temperantiam; inducant, si opportunum videbitur, confraternitatem temperantiae, quae per summum pontificem indulgentiis provisa est, hortentur eos verbis Spiritus sancti, ut attendant sibi, ne forte graventur corda eorum in crapula et ebrietate, et superveniat in eos repentina dies irae[2]. *„Non est enim regnum Dei esca et potus.“*[3] Ingeminent apostoli monitum, quo Galatas excitaverat: *„Manifesta sunt opera carnis, quae sunt ... ebrietates, comessationes, quae praedico vobis, sicut praedixi quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.“*[4]

Aversamur eorum quoque depravationem, qui alienis bonis inhiant, pacem et fiduciam inter homines minuunt, manus ad aliorum proprietatem extendunt, furtove et rapinis publicam perturbant securitatem. Huic malo non alia media possumus obvertere, quam religiosam iuventutis educationem et diligentem christianam institutionem, quae laboris studium inculcet, animum paucis contentari doceat, sanctitatem iuris proprii cordibus hominum insculptam contra omnes detorsiones malorum hominum vindicet. Monendi sunt fideles, ut pensantes bonorum operum altius meritum caducis rebus non nimis inhient, ut providentiae divinae semet concredentes sorte sua contenti vivant, familiam suam benevole ac pacifice tractent, ut aeternorum curam temporalibus praeponentes ab usuraria pravitate abhorreant, aliena bona non concupiscant, in officiis sibi concreditis christianam fidelitatem exerceant.

Ingemiscimus porro super eorum temeritate, qui vitae huius beneficium contemnentes sibi ipsis violentas manus inferunt, atque praeter irrogatam auctori vitae gravissimam iniuriam semetipsos manifesto damnationis periculo exponunt, suisque notis et cognatis gravissimam afflictionem et humanae societati perniciosum scandalum praebent. Docendi sunt proinde, ut vitae huius temporalis cursum velut ad impendentem aeternitatem praeparationis sphaeram religiose aestiment, ab omnique violentia abhorreant, qua seu lex caritatis erga proximum laeditur, seu propriae vitae infertur dispendium.

Damnamus denique nonnullorum vehementiam et perperam intellectum honoris tutamen, qui propter vel levem quandam famae laesionem violentas sibi mutuo inferunt manus, et duello confligentes plane vita proximum suum privando vel saltem corpus ipsius mutilando tollunt interdum id, quod rapere non licet. Damnamus pariter ac detestamur illa quoque rixarum et certaminum genera, queis indomita cumprimis iuventus inflictis mutuo verberibus variisque cruentationibus se de illatis vel

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref. matr.*, cap. 8.
[2] Luc. XXI, 34.
[3] Rom. XIV, 17.
[4] Gal. V, 19-21.

praetensis duntaxat iniuriis vindicare studet; cuiusmodi violentiae conflictusque non solum [1] animum nimis ferocem produnt, verum etiam ordini a Deo stabilito plurimum adversantur. Qui enim dixit: *„Mihi vindicta, ego retribuam,“* [2] ius illatas iniurias secundum aeternae iustitiae legem vindicandi non cuivis privato homini, sed auctoritati duntaxat publicae tribuit; actumque esset de salute publica, si cuique ius illatas iniurias vindicandi competeret. Quapropter monemus et adhortamur cunctos sollicitudini nostrae pastorali concreditos fideles, ut a similibus violentiis privatisque vindictis eo magis abstineant, cum hoc non modo caritas christiana, quae inimicos quoque diligere praecipit, exigat, sed etiam sanctiones canonicae [illas] sub gravissimis censuris prohibeant [3]. Curatores vero animarum eo omnimode agant, ut in animis fidelium lenitas et mansuetudo christiana altas figat radices, qua dominante vindictae studium indubie minuetur; atque ad Christi exemplum reflectant, utpote qui pro suis etiam inimicis oravit, et cunctis ad se venire cupientibus ingeminavit: *„Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris.“* [4]

Caput II.

De blasphemia.

Ad praecipua temporis praesentis mala etiam merito refertur peccatum blasphemiae. Huius mali gravem impietatem vel historia amplioris eiusdem propagationis abunde docet. Etenim Patareni, quidam Manichaeorum surculus, solebant cuncta diris devovere, quae mali cuiusdam principii producta et homini inimica elementa opinati sunt. De praesenti pariter blasphemia nonnisi ex impietate, infidelitate et haeresi originem trahit. Incentiva vero blasphemiae sunt effrenes irae, superbiae, intemperantiae, odii et inobedientiae passiones. Quanta hoc peccatum abominatione dignum sit, patet etiam ex ipsa natura eiusdem; namque donum loquendi ideo potissimum Deus homini contulit, ut ipsum laudare, suam vero ac aliorum salutem cum aeternam tum temporalem promovere possit; qui finis facultatis loquendi manifeste evertitur, cum hoc singulare Dei donum in divinae gloriae contemtum convertitur, et unde oportebat se aliosque salvare, inde propriae damnationis et dati scandali gravissimi petitur occasio. Animum ostendit extreme ferum et rudem, cum quis non veretur Deum sanctissimum, auctorem suum, conservatorem vitae suae, huiusque optimi patris domesticos, proximos quippe suos, verbis protervis adoriri; neque iam poterit ulli auctoritati sua constare sanctimonia, cum ipsius Dei sanctissima maiestas indignissime contemnitur. Per impiam hanc blasphemandi consuetudinem suffocatur omnis in Deum gratitudo ac pietas, conculcatur omnis religio, sanctimonia legis divinae de non assumendo in vanum nomine Dei spernitur, et quaedam iniuriantium contra Deum acies consurgit. Idcirco apud christianas gentes horrificum hoc peccatum publicis legibus vetitum est, et maiores nostri publicae prosperitati consulturi, illud velut atrocissimum christianae reipublicae domesticum hostem civilibus etiam poenis ideo persequendum decreverant [5], quoniam grave hoc delictum quosvis probos cives scandalo afficit, et quandam publicam verae religionis illusionem et contemtum constituit. Nefandi quoque sunt blasphemiae effectus, imprimis gravissimae contentiones, lites, quae corda christianorum quandoque per annos ab invicem separant; unde repetendum quod sacramentales confessiones quandoque frequententur sine emendatione et compunctione cordis, pax et tranquillitas domestica exulet, increscant prava exempla, atque evanescat christiana caritas.

Quapropter animarum pastores sollicite curent, ut huic gravissimo malo efficacia opponant media, et si radicitus evelli non possit, saltem in dies minuere assidua virium contentione satagant; signanter vero in catecheticis instructionibus atque sacris sermonibus saepius proponant foeditatem blasphemiae, eius perniciosos fontes, gravitatem illatae per eam Deo iniuriae et funesta blasphemiae consectaria. Monendi sunt iam parvuli in catecheticis institutionibus, ut ab omni huius enormis peccati specie solerter caveant, blasphema verba si quae audierint exhorreant. Cumprimis vero patres ac matresfamilias hortamur in Domino, ut suis prolibus ac famulis optimo exemplo praeeant, blasphemandi proterviam in suis domesticis nullo modo tolerent, omnesque famulos blasphemiae deditos nec emendari volentes e suo servitio dimittant, ne propter dyscolos servos benedictio Dei a tota ipsorum familia avertatur. Curandum insuper erit, ut piae confraternitates, imprimis illa, quae speciatim ad exstirpandam blasphemiam in dioecesi Lingonensi coalescens a summo pontifice approbata est, ad tollendam [1] infelicium blasphemandi consuetudinem adhibeantur. Meminerint denique cuncti, quibus ligandi et solvendi potestas a Domino concessa est, iis qui in graviora blasphemiae peccata iterato relapsi sunt, quin se emendare serio studuissent, absolutionem sacramentalem eousque differendam esse, donec emendatio subsecuta fuerit. Verbo adhibenda sunt omnia salutaria media, ut tandem exterminetur de christiana gente hoc pessimum scelus, quod tam multorum gravissimorum publicorum aeque ac privatorum malorum fontem constituit.

Caput III.

De pietate domestica.

Cum Deus, omnium creator, sit etiam domesticae vitae auctor et gubernator, idcirco merito postulat, ut non modo cultu publico, sed etiam in privata familiarum vita debita pietate colatur. Domesticus eiusmodi cultus eo cumprimis directus sit oportet, ut in familiis tum spiritum verae pietatis et timoris Domini conservet, foveat et augeat, tum sanctificationem quoque familiarum promoveat, atque sic fontem et scaturiginem multiplicium illorum bonorum constituat, quae e bene ordinatis piisque familiis in utramque rempublicam redundant. Quae enim familia cultum privatum domesticum negligit, seipsam quadamtenus profanat, et cum Deum e sui habitaculi sacrario exulare facit, privat se omnibus illis benedictionibus, quas Dominus promisit timentibus se. Quare synodus haec in Deo congregata patres et matresfamilias per suam suorumque salutem impensius provocat, ut priscum domesticae pietatis cultum, si quo casu neglectus est, in familiis suis revehant, et restitutum omni meliore modo perficere studeant; instituantur in his piae comprecationes, legantur libri religiosi et ad aedificationem idonei, colatur filiali cum pietate beatissima Virgo, invocentur

[1] Mendose *saltem*.

[2] Hebr. X, 30.

[3] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 19; Dist. I, cap. 19, 24, 28 de poenit.; Libr. V decret., tit. 36, de iniur. et dam. dat.

[4] Matth. XI, 29.

[5] Corpus iuris Hungarici, editio Budensis 1779, tom. I, pag. 506, item tom. II, pag. 166; praxis crim., pag. 20, 1563, art. 42; 1723, art. 110; praxis crim., part. 2, art. 59.

[1] Mendose *sufferendam*.

sancti, cumprimis patroni, quorum sacrae imagines ornent parietes cubilium; imprimis vero non negligantur preces matutinae ac vespertinae, benedictio ante et gratiarum actio post mensam et quotidianum conscientiarum examen. Oportet vero vel maxime, ut in his omnibus ipsi patres et matresfamilias bono suis praeeant exemplo; sed et pastores animarum curent, ut ipsorum imprimis domus, utpote sacerdotalis, hoc etiam obtutu exempli instar praeluceat non tantum ideo, quia exempla trahunt, sed quia famulitium, in domo sacerdotum quotidianis pietatis exercitiis assuetum, subin bonos patres ac matresfamilias praebebit. Ceterum sollicite praecavendum est, ne privatae huiusmodi devotiones quoquo demum modo degenerent, agendumque, ut in his quoque fidei nostrae obsequium sit rationabile, spiritui ecclesiae rite congruum. Quapropter si curatores animarum defectus quospiam aut plane graviores abusus observarent, hos omnino corrigere satagant, attendentes tamen ne cum zizaniis triticum quoque evellatur.

Caput IV.

De annuntiando verbo Dei.

Ad promovendos populi mores nil magis conducit quam verbi divini assidua praedicatio. Idcirco Salvator noster, cum discessurus ad Patrem apostolis suis Spiritum sanctum communicaret, ait: *„Euntes in mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae*[1]. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis.“*[2] Huic mandato Domini conformiter primi praecones fidei ubique annuntiaverunt opera Dei: *„In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum.“*[3] Omnis enim quicunque invocaverit nomen Domini salvus erit; ast quomodo invocabunt in quem non crediderunt, quomodo credent ei quem non audierunt, quomodo audient sine praedicante?[4] Quapropter ecclesia verbum Dei solerter annuntiat infidelibus quidem, ut ad agnitionem veritatis perveniant, fidelibus vero, ut in doctrina salutis et piis moribus semper magis proficiant. Adhortamur proinde pastores animarum cum Tridentinis patribus, ut „quicunque curam animarum habentes, diebus saltem dominicis, plebes sibi commissas pro sua et earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiando eis, cum brevitate et facilitate sermonis, vitia quae eos declinare, et virtutes quas sectari oportet; ut poenam aeternam evadere et coelestem gloriam consequi valeant“[5]. Hac sane verbi divini praedicatione opus est, ut corrigantur errores, compescantur vitia, promoveantur boni mores, foveantur virtutes, cunctique christiani suae religionis consolationem habeant. Hoc vel maxime tempore agendum, ut fideles praemuniantur adversus nequissima tela hostium, qui suos perversos errores omni modo insinuant, et corda fidelium, quantum possunt, pessimarum doctrinarum labe inficiunt. Vel hi hostium religionis impigri conatus sufficienter docent, quantum in verbo divino momentum lateat, cum eius salutarem effectum tam improbo labore impedire velint.

Quapropter, per salutem immortalium animarum, haec synodus in Deo congregata cunctos pastores animarum obsecrat et monet, ut verbum divinum diligenter annuntient et munus docendi pastorale magna cum alacritate adimpleant. Exponant vel maxime dogmata fidei, atque ex his deducant moralia praecepta christianae vitae. Ad probandam doctrinam Iesu Christi argumentis e fontibus revelationis petitis utantur, alia vero tantummodo clarificationis gratia adferantur, quo sic vita fidelium non construatur super arena, nec radicetur in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed superaedificetur super firmam petram, ipso summo angulari lapide Christo Iesu. Cavendum, ne praecipua quaedam religionis divinae dogmata per plures annos intacta maneant, immo de quibusdam veritatibus fidei, uti de redemptionis beneficio, de sanctificantis gratiae pretio, de sacramentorum virtute, de necessitate gratiae divinae, de missae sacrificio, de eucharistiae et poenitentiae sacramento, de cultu beatae Mariae virginis aliorumque sanctorum, de recto indulgentiarum usu, de hominis destinatione et fine, de pretio animae, de quatuor novissimis et similibus frequentius agendum est. Respicienda sunt etiam praesentis aetatis vulnera, et ideo contra inobedientiam, contemtum sacrae et civilis auctoritatis, blasphemiam, discordiam, detractionem, festorum profanationem, indifferentismum saepe insurgendum est. In sacris sermonibus omnia tendant ad unum scopum, quem sibi pastor animarum praestituit: elocutio sit clara et intelligibilis, adhibeantur expressiones quae fidelibus notae sint; veritates proponantur sine respectu hominum, ast discretionis et prudentiae ratio habenda est. Ut pastor animarum bene instituat, ipse iugiter legat et discat, materiam assumptam per piam meditationem in succum et sanguinem convertat, eamque fidelium usibus congrue applicet. In sermonibus concinnandis iustus labor adhibendus est, ut assumpta veritas solide probetur, et fideles propositas doctrinas suae memoriae imprimere possint; non tamen nimis productis sermonibus fidelium attentio fatigari debet. Nullo die Domini et festo negligatur publica pastoralis institutio; ubi vero duo aut plures sunt sacerdotes, ibi, praeter consuetum sermonem sacrum post primam missam, quantum saltem per adiuncta fieri potest, mane servetur homilia, quae pericopam illius diei explanet. Tempore vero quadragesimae, in civitatibus quidem dogmatici, ruri vero catechetici sermones, potissimum de fine et destinatione hominis, de peccati turpitudine et gravitate, mysterio redemptionis, passione Domini et recto usu sacramentorum, omni feria sexta vel alia die, prout magis opportunum videbitur, praeter consuetum sermonem dominicae diei asserventur. Ceterum zelus suggeret alias quoque occasiones, quibus pastores animarum pro ratione opportunitatis congruis verbis suos fideles cum fructu instituent.

Cum vero neque qui plantat sit aliquid, nec qui rigat, sed qui incrementum dat Deus[1]: idcirco recurrendum est ad Patrem luminum, ut pastoris animarum et fidelium mentes illuminet. Agendum vel maxime, ut veritates quae proponuntur, ipsius sacerdotis vitam efficiant. „Illa namque vox lubentius auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat, quia tunc quod loquendo imperat, ostendendo adiuvat ut fiat.“[2] Alioquin „si virtutibus splendere curemus, ad nos trahemus omnes, qui venire elegerint ad salutem. Omni tuba documenta operum clariora sunt. Si mansueti, misericordes, pacifici, humiles ac mundo corde fuerimus:

[1] Marc. XVI, 15.
[2] Matth. XXVIII, 19.
[3] Psal. XVIII, 5.
[4] Rom. X, 14.
[5] Conc. Trid., sess. V, cap. 2, *de ref.*

[1] I Cor. III, 7.
[2] S. Greg. M., *Libr. past.*, part. II, cap. 3.

non minus efficaciter quam per miracula spectatores nostros ad veritatem trahemus“ [1].

Caput V.

De elementari et catechetica institutione.

Tenerae aetatis educatio institutioque singularem deposcit pastorum curam et sollicitudinem. Aetas namque parvulorum tempus sementis est, quo tenellis animis semina fidei et virtutum eo facilius feliciusque inseri possunt, quo alacrius haec ab illis suscipiuntur firmiusque tenentur, atque in laetam mox succrescunt segetem. Summa igitur res est, ut anima a Deo et pro Deo creata in ipsis intelligentiae auspiciis praeveniatur monitis salutis, mature imbuatur rebus divinis, ne subintrent mundus et diabolus, suisque illecebris eam occupent captivamque teneant.

Tenellae huic plantationi providetur per scholas elementares parochiarum, quas ecclesia filias suas censet, sibique pleno semper iure vindicavit, non solum quia scholis christianis ortum dedit, sed etiam ideo quia eo semper omnia studia direxit, ut sub provida curatorum inspectione proles iam a tenera aetate tum in fide timoreque Domini et omnigena pietate, tum in salutarium cognitionum elementis informatae, in probos christianos utilesque reipublicae cives educarentur.

Quapropter synodus haec, in nomine eius qui parvulos ad se venire iussit, pastores animarum instantissime admonet, ut memores semper, quod in sollicita hac circa scholas cura ipsos vices ecclesiae gerere oporteat, parochialibus scholis sedulo invigilent, easdem, si fieri potest quotidie, vel saltem bis quavis hebdomade adeant; neque sibi suoque hac in re officio satisfecisse credant, cum scholas adeuntes ad doctrinam religionis explicandam semet restringunt, sed universae institutioni intendant, dispiciendo, quosnam mores prae se ferant discipuli, numve magistri exemplo quoque praeluceant, in conversatione vitaque irreprehensibiles, in domo Dei devoti, in sacramentorum usu frequentes sint; quos quidem ceu in parvulis Christi erudiendis adiutores quodammodo ministerii sacri, benigne et prudenter dirigant, patienter instituant corrigantve, ast si in destructionem nefors vergerent, id nec tolerent nec dissimulent. Hanc circa elementares scholas curam ad praecipuas officii pastoralis partes curatores animarum adeo referendam habent, ut ea non ad amussim expleta (†se), nec pastoris munus implevisse censeri possint; qui praeterea parentes quoque monere, immo stringere debent, ut liberos sedulo ad scholas mittant; neque enim naturalis tantum et temporalis, sed supernaturalis etiam atque aeternae vitae parentes Deus eos esse voluit. Parochis hoc in munere sociam operam capellani praestent et parvulis religiosam institutionem sollicite impertiantur; qui vero ob plures nefors in quadam parochia scholas distinctim in catechetas earumdem constituuntur, in sancto hoc officio solerter et integra fide versari noverint.

Magnum perinde momentum in eo situm est, ut puellarum educatio et institutio quam religiosissima sit; in his namque adolescunt futurae matresfamilias, ad quarum ssmam obligationem pertinebit, Dei notionem cultumque soboli suae ab incunabulis instillare, atque domesticam quoque pietatem fovere promovereque, ut adeo, si hanc suam vocationem rite impleverint, melior sanctiorque progenies sperari possit. Cumque in puellarum huiusmodi educatione institutioneque congregationes cumprimis sanctimonialium de Domina nostra scholae sororum, filiarum item Sancti Vincentii a Paulo, ad normam vocationis suae utilissimam navare operam comperiantur: idcirco optamus, ut quemadmodum hae sanctimoniales in pluribus provinciae huius locis religiosam puellarum institutionem egregie iam procurant, ita instituta earum quo maiora in hac provincia pro salute animarum incrementa capiant.

Pastoralem sollicitudinem magnopere requirunt etiam *Asyla prolium*. Cum enim primae in animo impressiones sint validissimae: non raro tota parvulorum salus a recta asylorum dispositione pendet. Sint igitur asyla non philanthropica duntaxat, sed imprimis religiosa instituta; omnis eorum directio viris aut mulieribus probis religionisque sensu animatis, si fieri potest, virginibus Deo dicatis concredatur, prospiciendo ut preces, cantica omnesque parvulorum occupationes catholicum spiritum redoleant, atque ab ipsis adeo lusibus omne quod inverecundum, absit; eo suapte intellecto, quod in his etiam, quemadmodum in quibusvis scholis pueros a puellis prorsus seiunctos esse oporteat.

Adolescentes scholas parochiales iam egressi pluribus adhuc indigent ad sectandam porro vitam religiosam adminiculis. Hi etenim in doctrina religionis, quam in schola primis duntaxat labiis gustarunt, uberius excolendi, ad officia hominis christiani tum in genere tum relate ad illam quoque vitae conditionem ad quam pertinent rite informandi, atque adversus pericula salutis quibus circumdantur praemuniendi sunt. Haec est destinatio tum scholarum dominicalium, tum catecheticae institutionis in ecclesia impertiendae; illas quidem adolescentes, hanc vero adultior iuventus diebus Domini et festis frequentare tenetur. Quo igitur salubriores sunt hae ad percolendam ultro praeservandamque iuventutem institutiones, quove certius, hausta in scholis fidei morumque rudimenta, si non recolantur, in irritum recidere: eo minus, nulloque prorsus pacto tolerandum, ut egressi e scholis adolescentes ulteriore in fide moribusque institutione destituantur, secus ignorantiae, errorum et passionum fluctibus ad devia et perversa agendi.

Quapropter indefesso zelo providendum, ut egressi e scholis elementaribus aliudque vitae genus amplexi adolescentes, diebus Domini et festis scholas dominicales diligenter adeant, illicque uberius in veritatibus fidei et morum, necnon in aliis cognitionibus, quae ipsis pro conditione vitae necessariae vel utiles sunt, instruantur. Fiant ibi exercitia in cantu ecclesiastico, explicentur libri precatorii, doceatur modus sacramenta debite frequentandi, missae sacrificium audiendi, quomodo item oporteat dies festos sanctificare et sermones sacros cum fructu audire. His provide inserenda sunt ea quae conducunt, ut adolescentium aetas praeservetur a morum corruptela, praemuniatur contra seductiones, assuescat obedire praepositis et parentibus, fugiat consortia prava, omnemque vitae rationem sanctae religionis placitis conformare discat.

Pari ratione procedendum in catechetica institutione diebus Domini et festis in ecclesia asservanda, eo solum cum discrimine, quod haec ad iuvenum iam adultiorum, qui cum ceteris fidelibus ibi conveniunt, aetatem vitaeque conditionem accommodanda, hisque una etiam de sanctimonia matrimonii obligationibusque parentum instructio impertienda sit. Quantum vero in hacce institutione catechetica momentum reponat ecclesia, patet e monito sacri concilii Tridentini, dum dicit: „Curabunt etiam, saltem dominicis et festis diebus,

[1] S. Chrysost., *Hom. 15 in Matth.*, cap. 5.

episcopi, pueros in singulis parochiis fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum et parentes, ab iis ad quos spectabit doceri, et, si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent.“ [1] Quod ipsum patet etiam e diversis gratiarum donis, quae summi pontifices quibusvis in catechetica institutione tum docentibus tum discentibus elargiti sunt, e quibus signanter Clemens XII doctrinam christianam in ecclesia proponentibus et discentibus, ipsis etiam qui eidem intersunt adultis, indulgentias concessit [2].

Quod reliquum est, curae erit episcopis ut pro omni hac institutione unus idemque catechismus in universa provincia adhibeatur. „Nihil enim,“ ut Benedictus XIV de catechismis sapientissime dicit, „uniformitate optabilius, nihil ad praecavendos, qui in multiplicem catechismorum varietatem irrepere possunt, errores conducibilius atque opportunius, quam ut unus idemque modus in docendo christianam doctrinam ab omnibus teneatur.“ [3] Quare, monente etiam beatissimo patre Pio IX, in apostolicis litteris ad episcopos imperii Austriaci 5 novembris 1855 datis, nulla quoad libros catechismi fiat mutatio, nisi gravis adsit causa et collatis semper inter antistites consiliis.

Caput VI.

De gymnasiis et scholis mediis.

Homo ad imaginem Dei sic conditus, ut versus centrum suum, quod Deus est, suapte natura gravitaret, ac irrequieto corde ad summum bonum tenderet, ssme obligatur omnes facultates suas ea ratione colere, omnesve vires suas ita impendere, ut Dei in se imaginem, quae peccatis quidem fuscari, nunquam tamen obliterari potest, progressive perficiat et ectypon suo prototypo in dies similius fiat.

Absoluto huic hominis officio connatum ius respondet, et cavendi ne ad supremum finem suum nitenti obices ponantur, et a primis cunis ea media adhibendi, quorum usu aliquando perfectus homo Dei et ad omne opus bonum instructus esse possit.

Quia vero ecclesia sollicita mater est cunctorum fidelium, quos in sacro baptismatis fonte filiorum suorum numero adunavit; quia ecclesia est mediatrix Deum inter et hominem, ut hunc sanctificaret, ad originem suam reduceret et in eo vivam Dei imaginem exhiberet; quia denique ecclesia est universalis et erroris expers veritatis magistra, auctoritate divini salvatoris instituta: nullus dubitabit ei vices Dei ac parentum gerenti per eminentiam et ius competere et obligationem incumbere, succrescentis imprimis generationis omnem educationem moderari, et institutionem religiosam, moralem ac intellectualem ita dirigere, ut et impedimenta removeat, et sua subsidia adhibeat, et tanto operi manum propriam admoveat.

Firmiter igitur tenet haec synodus in Domino congregata, ecclesiam, quae scholas mixtas aut indifferentes calculo suo probare non potest, iuri divinitus sibi collato insistere, dum cunctas scholas catholicas, inferiores et superiores, publicas et privatas, quibus omnis societatis salus nititur, sibi vindicat et auctoritate sua regendas tanto fidentius defendit, quanto certius saeculorum usu constat, quod ipsa etiam respublica civilis nemini tutius suam iuventutem educandam concredere possit, quam maternis manibus eius ecclesiae, quae ad reparandum ordinem mundi moralem, inobedientiae delicto turbatum, a Iesu Christo constituta, cunctis suis fidelibus debitam erga potestates etiam sublimiores subiectionem non propter iram, sed propter conscientiam commendare et urgere non cessat.

His, in ipsa rei natura fundatis, novum pondus inde accrescit, quod gymnasia patriae nostrae plurima e bonis ecclesiae provisa, spectata origine, ad sanctam huius proprietatem pertineant; cum vero fundationis iuxta mentem fundatoris tractari oporteat, suapte patet, episcopis intuitu gymnasiorum sensu etiam articuli VII conventionis inter sanctam sedem apostolicam et suam maiestatem ssmam initae, omnia illa iura, quae tum ad ipsam docendi rationem, methodum item et studiorum systema fini ecclesiae convenienter ordinandum, tum eadem ex ratione ad magistrorum institutionem aut destitutionem, aut demum ad librorum scholasticorum delectum attinent, competere.

Imprimis igitur curabunt episcopi, ad quos vi iuris et muneris sui scholarum directio cumprimis pertinere dignoscitur, ut omnis iuventutis catholicae institutio in gymnasiis et scholis, quas medias vocant, doctrinae religionis catholicae sit omni ex parte conformis, adeoque nihil doceatur, quod directe aut indirecte sanctae fidei, bonis moribus et recto ordini adversetur. „His enim scholis praeformantur, qui altari aliquando inservient, res civiles administrabunt, magisteria tenebunt, causas in iudiciis agent, artem medicam exercebunt, omnes demum quibus uberior in animos aliorum agendi facultas erit et copia: unde communis ecclesiae et reipublicae causa est, eximia cura cavere, ne litterarum humaniorum disciplinae venena immisceantur.“ [1] Hoc fine episcopi suos habeant penes singula gymnasia commissarios, e presbyteris virtutis et scientiarum laude rerumque gerendarum experientia clarissimis delectos, qui praelectiones interdum adibunt, examinibus et professorum consultationibus interveniendi iure gaudebunt, vitam et doctrinam magistrorum vigili oculo comitabuntur, libros demum scholasticos diligenter lustrabunt et pro re nata suis antistitibus referent.

Optat autem maiorem in modum haec synodus, ut institutio in gymnasiis, quantum possibile, plurimis familiarum religiosarum membris committatur, quae sub evictione ac vadimonio ordinis sui sacri auctoritate et missione ecclesiastica gaudentis, iuventutem erudiant, speciatim vero in gymnasiis societatis Iesu omnis institutio fiat ex proprii ordinis more institutoque. Enimvero sodales societatis Iesu, ut verbis ssmi patris nostri Pii IX prosequamur, „nihil potius, nihil antiquius habere dignoscuntur, quam singulari cura, studio, industria, consilio, labore et maiorem Dei gloriam ubique promovere, et sempiternam hominum salutem procurare, et sanam tueri ac propagare doctrinam, et iuventutem pietate ac litteris imbuere cum maximo christianae et civilis reipublicae bono, ornamento atque praesidio.“ [2] Cum vero synodus persuasum habeat religiosos ordines vi suae quoque obligationis, hisce per synodum enuntiatae, ad publicam evidentiam curaturos esse, ut sui professores ea scientia et in docendo dexteritate polleant, qua alii in publico status examine approbati sunt praediti: conveniens fore censet et etiam desiderat synodus, ut cuncti ordinum religiosorum professores a simili approbatorio examine, quod alioquin cum disciplina eorum religiosa aegre con-

[1] Sess. XXIV, cap. 4, *de ref.*
[2] Constit. 27 iunii 1735 et 17 maii 1736.
[3] Constit. *Etsi minima.*

[1] Conc. prov. Vienn. de anno 1859, pag. 164, [tit. VI, c. 7, Mansi, XLVII, 831-2].
[2] Litter. apost. quibus ssmus pater Senogalliae gymnasium societati Iesu commisit, in actis Pii papae IX, pag. 526.

ciliari potest, eo cum effectu dispensentur, quo gymnasia ipsorum iuris publici fiant, et data ab illis maturitatis testimonia ubique locorum vigeant.

Donec autem id fieri poterit, episcopi in singulis gymnasiis et scholis mediis tot religionis magistros et catechetas instituent et missione ecclesiastica providebunt, quot pro iuventutis frequentia et classium numero necessarios iudicabunt; horum erit etiam cultum divinum publicum pro iuventute celebrare, consueta religionis ac pietatis exercitia moderari, nova vero cum consensu episcopi introducere, et toti disciplinae communibus cum directore consiliis intendere. Tam gravi autem munere occupatos catechetas et exhortatores vix expedit ultra onerare simulque ad scientias profanas tractandas adhibere. Nullus puerorum vel iuvenum, privata institutione usus, ad publicum examen admittatur, qui in doctrina religionis a sacerdote per episcopum designato debite non fuerit instructus.

Curabunt porro, quantum in ipsis est, episcopi, ut in professores et magistros profanae etiam eruditionis nominentur tantum viri catholici, iique et pietate et morum probitate insignes, quos, si a recto tramite defecerint monitisque parere recusaverint, a munere docendi amovendos efficaciter urgebunt.

Ad episcoporum perinde sollicitudinem attinet libros scholasticos, sive illi religiosas sive alterius cuiuscunque generis institutiones contineant, scrutinio subiicere et cavere, ne alii quam omnino approbati in praelectionibus adhibeantur. Unde classicae quoque litteraturae auctores ea ratione tradantur, ne pietas christiana inde detrimentum patiatur; habeatur igitur prae oculis, quod ssmus dominus noster Pius papa IX supremo suo oraculo sanxit, ut quippe iuvenes in gymnasiis „germanam dicendi scribendique elegantiam et eloquentiam tum ex sapientissimis sanctorum patrum operibus, tum e clarissimis ethnicis scriptoribus ab omni labe purgatis addiscant“ [1].

Optat insuper synodus multumque commendat saluberrimam sodalitatum Marianarum et Aloysianarum, quae olim florebant, in gymnasiis et scholis mediis instaurationem; item, ut liturgiae praecipua capita diligenter tractentur, doceantur iuvenes sub missae sacrificio debite assistere et cantica sacra cum pietate canere. Gymnasiorum et scholarum omnium mediarum discipuli quotidie cum magistris suis sacro missae sacrificio, diebus dominicis et festis etiam concioni seu exhortationi atque divinis pomeridianis intersint. Adorationem 40 horarum, ubi triduo antecinerali servatur, solemniter peragant. Hebdomada sancta, exercitiis spiritualibus, a religionis magistro vel alio sacerdote eatenus deputando habitis, sedulo vacent; sacra exomologesi singulo adminus bimestri conscientiam suam expient, et sacra synaxi reficiantur. Plurimum vero interest, ut etiam profanarum scientiarum professores adolescentibus pietatis exemplum verbis factisque praebeant. Legem ecclesiae de paschali communione ad aliorum aedificationem observent; immo maior eorum scientifica cultura et qua pollent auctoritas requirit, ut in pie frequentandis sacramentis iuventuti exemplo praeeant. Meminerint denique publicis supplicationibus et devotionibus ecclesiae adesse. Curandum est omni meliore modo, ne catholici parentes proles suas ad scholas non catholicas mittant; item, ne paedagogorum non catholicorum, eo minus a religione christiana alienorum opera pro privata institutione utantur. Praemissa omnia etiam de quibusvis privatis educationis institutis suo modo valent.

[1] Encycl. Pii IX ad episcopos Galliae, 21 martii 1853.

Caput VII.

De scholis praeparandorum ad magisteria.

Quoniam recta pubis in scholis elementaribus institutio ac educatio potissimum a magistrorum peritia et religiosa cultura pendet: plurimum interest, ut ii qui ad magisteria in scholis ad hunc finem destinatis praeparantur, talem nanciscantur institutionem, quae et mentem eorum salutaribus cognitionibus imbuat, et animum ad omnem pietatem informet. Quamobrem synodus haec saluti animarum per omnia prospicere cupiens, in Domino statuit, ut in huiusmodi scholis, quae sub provida ordinariorum cura constituuntur, praeter paedagogicas, didacticas item atque alias scopo respondentes disciplinas cumprimis fidei et morum doctrina, historia biblica et ecclesiastica, liturgica sacra, cantus ecclesiasticus et pulsus organi, methodus catechizandi et modus sacerdotibus sacra operantibus assistendi ea ratione tradantur, ut dum mens salutaribus cognitionibus perficitur, in animis de fidei veritatibus firma persuasio et in sanctam matrem ecclesiam filialis pietas ac reverentia oriatur. Quod ut eo facilius feliciusque succedat, necessum erit, ut institutioni intime nectatur religionis exercitium. Quare ordinat haec synodus, ut discipuli ad magisteria praeparandi quotidie sacro missae sacrificio, diebus vero Domini et festis etiam sermoni sacro attente ac devote intersint, omni saltem altero mense conscientiam suam sacramento poenitentiae expient et animam sacra synaxi reficiant, cunctis ecclesiae solemnitatibus adsint, nec ullus eorum testimonio habilitatis ad docendum etiam chirographo commissarii episcopalis muniendo provideatur, nisi se in religiosa pietate morumque probitate distinxerit. Oportet enim, ut ii, quibus religiosa pubis educatio concredenda est, ante omnia ipsi sint pii et bene morati, cum nemo possit alteri id communicare, quod ipse non habet.

Quia vero sollicitudo pastoralis quantumvis intensa optatum haud referet fructum, nisi his praeparandiarum scholis omnimode idonei praeficiantur magistri: idcirco synodus haec exigit, ut non alii quam auctoritate etiam ecclesiastica probati hisce in scholis munere docendi fungantur, sintque ecclesiasticae iurisdictioni subordinati, nec ullus illic docens, toleretur, qui se ad amussim vitae christianae legibus ecclesiasticisque statutis non conformaverit. Agant autem magistri hi, ut in suorum discipulorum animis amorem ac zelum officii animumque sorte sua contentum, imprimis vero spiritum humilitatis et subiectionis excitent et alant, cum sine his virtutibus potius detrimento quam emolumento sint futuri. Quod autem verbis docent, operibus exprimant, ut sic discipuli in eorum vita speculum quoddam habeant, unde bonorum christianorum magistrorum imaginem sibi debite efformare possint.

Caput VIII.

De audiendo missae sacrificio.

Ad pietatem et fidem populi nutriendam praecipue confert pia sacri missae sacrificii frequentatio. Sanctissimo enim hocce mysterio non tantum pie recolitur passionis dominicae memoria, cultus Deo debitus peragitur, sed etiam fructus redemtionis nostrae iugiter in nos dimanant. Licet autem incruentum istud novi testamenti sacrificium quotidie offeratur pro cunctis fidelibus vivis atque defunctis, speciales tamen gratiae nonnisi in eos diffluunt, qui sub huius mysterii celebratione mente

et corpore praesentes, ipsi quoque ministerio sacerdotum offerunt sanctam hanc et immaculatam victimam, qua Deus placari voluit. Quapropter synodus haec admonet cunctos curae suae creditos fideles, ut non tantum diebus Domini et festis, quando sub reatu peccati mortalis huic sacrificio interesse iubentur, sed aliis quoque per hebdomadam diebus, quantum saltem per adiuncta licebit, eidem pie assistere velint. Quod ut facere possint, curatores animarum provocamus, ut hocce ssm̃um sacrificium, nisi legitime impediti, quotidie statuta hora celebrent, populumque edoceant, quanta emolumenta supernaeque gratiae ex hac sacrorum frequentatione in eos, qui iis devote et attente intersunt, dimanant. Volumus una, ut decretis concilii Tridentini conformiter, crebrius ex iis quae in missa leguntur, populo aliquid exponant, et inter cetera ssm̃i huius sacrificii mysteria explicent, diebus praesertim dominicis et festis; ne, ut iidem patres Tridentini loquuntur, oves Christi esuriant, neve parvuli panem petant, et non sit qui frangat eis[1]. Insuper eo quoque pastoralis zelus intendendus erit, ut, secundum vota ecclesiae et in specie patrum Tridentinorum, in missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiae perceptione communicent, uberiorem sic huius ssm̃i sacrificii fructum percepturi. Quem in finem erigendae aut erectae eiusmodi confraternitates aut piae sodalitates plurimum conferent, quarum membra se obstringunt, quod saepius intra missarum solemnia ad communionem quoque sacramentalem accedere velint. Piam ceterum hanc ssm̃i sacrificii frequentationem multum promovebit, si ecclesiae sint mundae ac nitidae, nihilque in iis toleretur, quod devotionem fidelium quaqua demum ratione turbare posset. Quamobrem procul absint in ecclesiis confabulationes, aut huc et illuc variae ministrorum cursitationes, fiant omnia debito tempore et recto ordine. Adolescentes sub vigili parentum aut moderatorum oculo teneantur, mares a feminis, iuvenes a senioribus caute segregentur, denique pastores animarum in his quoque omnibus suis fidelibus optimo praeluceant exemplo.

Caput IX.

De frequentiori sacramentali confessione.

Ad perficiendos christianorum mores nil magis conducit, quam sacramenti poenitentiae frequentior usus. Cum enim anima a subrepentibus venialibus erratis purgetur, praeservatur simul, ne in graviora peccata proruat, salutaria proposita saepius in mentem redeunt, increscit peccati horror, cor ad omnem gratiae divinae motum fit promptum, innotescunt dominantes affectus, et in officiis vocationis exequendis maior succedit fidelitas. Iam ipsa humilis peccatorum expositio mentem providam reddit, pravas affectiones debilitat, et malos habitus non sinit in sinu cordis radices figere. Accedunt monita, consilia et adhortationes confessarii, praesertim gratia divina, cuius nova semper augmenta accrescunt et contra hostes invictum suppeditatur robur. Qui consuetudine quadam prava detinentur, per frequentationem sacramenti poenitentiae voluntatem suam in bono firmant, et ad perseverandum copiosiores gratias obtinent. Pueri et adolescentes huius sacramenti subsidio semet Deo consecrare, illecebras fugere et pietatem colere discunt. Parentes ad ferenda vitae huius onera, divino freti praesidio, potentius iuvantur. Rudes opportune instruuntur, tristibus accedit consolatio, pusillanimes eriguntur, infirmi sanantur, sani roborantur et perseverantiae donum obtinent.

[1] Conc. Trid., sess. XXII, cap. 8, de sacr. miss.

Quapropter pastores animarum doctrinam ecclesiae de sacramento poenitentiae, eius utilitate et fructibus crebrius exponant, et ad illud administrandum semper prompti compareant, immo in festorum vigiliis, diebusve dominicis et festis, vespertinis ac matutinis horis, in tribunali poenitentiae, etiam nemine vocante consideant. Promotis confraternitatibus obtinebitur, ut membra confraternitatum suis opportunitatibus ad sacram confessionem accedant, unde facile eveniet, ut singulis festis et dominicis diebus aliqui adminus inveniantur poenitentes, qui suo publico exemplo alios quoque allicient. Indulgentiae, quae quibusdam festis annexae sunt, praecedenti dominica annuntiandae erunt, agendumve, ut festa patrocinialia fideles per sacramentorum susceptionem magis sibi fructuosa reddant. Prima parvulorum confessio praecipuam curam exigit, ut pueri assuescant diligere hoc sacramentum, e quo debite frequentato per vitae cursum plurimas lucrari poterunt gratias. Assuefacienda est scholastica iuventus, ut sacramentum poenitentiae diligat et aestimet, sicque per annum frequentius recipiat. Indigitandae in privatis et publicis institutionibus occasiones, quae ad suscipiendum sacramentum poenitentiae suapte excitant: dies anniversaria primae communionis, electionis status, initi foederis matrimonialis, obtentum notabile beneficium, instans longius iter, aversum vel imminens vitae periculum, maiora ecclesiae festa, totidem sunt occasiones ad piam christianorum fidem sacramentis nutriendam opportunae.

Caput X.

De frequentiori usu sacramenti eucharistiae.

Alendae fidelium pietati insigniter inservit frequentior quoque sacramenti eucharistiae sumtio. Ipse salvator nos tenerrime ad se vocat: „*Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.*[1] *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo.*“[2] Apostoli et primi ecclesiae fideles perseverantes erant in fractione panis, nec poterat eis quidquam gravius accidere, quam carere hoc spirituali cibo, quem quotidie desiderabant sumere. Immo nec persecutionum furor impedire potuit, quominus primi fideles coelestis huius cibi amore ducti, in subterraneis convenerint locis, ibique, licet inter discrimina vitae, semet Iesu Christi corpore et sanguine communiverint. Haec in frequentando divino epulo pietas laetissimos fidei ac caritatis fructus produxerat, erat quippe omnium credentium cor unum et anima una. Quapropter ecclesia Christi semper sollicite desideravit, ut fideles divinum hocce epulum diligenter adeant, nec sine dolore illius factum est, quod subin statuere debuerit, ut singulus, adminus semel in anno, idque circa festum Paschae, corpus Christi sub reatu mortalis culpae sumere teneatur, remanente semper ardentissimo illo ecclesiae desiderio, ut fideles panem angelorum frequentius sumant. Quod ipsum etiam patres Tridentini sequentibus monent: „Paterno affectu admonet sacra synodus, hortatur, rogat et obsecrat per viscera misericordiae Dei nostri, ut omnes et singuli, qui christiano nomine censentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo caritatis, in hoc concordiae symbolo conveniant et concordent, memoresque tantae maiestatis et tam eximii amoris Iesu Christi domini nostri, qui dilectam animam suam in nostrae salutis pretium, et carnem suam nobis dedit ad manducandum: haec sacra mysteria corporis et sanguinis eius ea fidei constantia et firmitate, ea animi devotione,

[1] Matth. XI, 28. [2] Ioan. VI, 57.

ea pietate et cultu credant et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animae vita et perpetua sanitas mentis."[1] Quapropter etiam catechismus Romanus monet: „Parochi partes erunt fideles adhortari, ut quemadmodum corpori in singulos dies alimentum subministrare [necessarium] putant, ita etiam quotidie hoc sacramento alendae et nutriendae animae curam non abiiciant; neque enim minus spirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere perspicuum est."[2] Nec mirum tantum esse sollicitudinem ecclesiae, ut fideles sacra communione frequentius reficiantur. Hoc enim sacramentum vigorem quemdam spiritualem tribuit quo tentationibus obsistimus, quodve venialia delet, a mortalibus praeservat, fidem auget, spem roborat, caritatem perficit, supernam consolationem et gratiae sanctificantis incrementa tribuit, adversus tentationes praestat robur, mentem afflictam erigit, in adimplendis vocationis officiis efficaciter iuvat, domesticam pietatem alit, universae denique ecclesiae laetiorem indit faciem.

Quapropter indolemus causis, quae defectum frequentioris sacramentalis communionis producunt. Quosdam ignorantia tenet, qui non pensant magnitudinem beneficii, quod Christus humano generi in ssmo eucharistiae sacramento contulit, quosdam incuria salutis a mensae coelestis frequentatione retrahit, apud non paucos terrenarum rerum praedilectio spiritualis huius cibi amorem impedit, alios humanus respectus et imbecillis hominum timor ab hoc publico religionis exercitio detinet, iuventus vero nonnunquam ob defectum religiosae educationis exiguo mensae coelestis desiderio tenetur.

E quibus quidem causis prognatos tristissimos effectus dolenter experimur. Nam fides in dies languescit magis, exercitia christianae pietatis negliguntur, multis hominibus omnis devotio desipit[3], quorundam cura circa sola terrena vertitur, caritas sensim refrigescit, pietati succiduntur nervi, humanus respectus publicam fidei professionem impedit, luctantibus tentationes praevalent, negligitur conscientiae dictamen, erga maxima Dei beneficia indifferens animus subnascitur, quorundam corda sub duro peccati iugo gemunt, quidam infirmi languent et dormiunt multi, quia panem vitae edere negligunt.

Quare omni cum caritate et discretione zeli agendum, ut frequentior communio reflorescat. Hunc in finem prima prolium communio ita adornanda est, ut, praecedente diligenti praeparatione, ea animi pietate eoque sancto gaudio illam adeant, ut perseverantem huius coelestis cibi amorem contrahant. Scholares semper debite praeparati, et per pietatis affectus dispositi, ad sacram synaxin quotannis crebrius accedant. Hoc perinde fine commendandus est frequentior indulgentiarum usus; de mysterio eucharistiae sacramenti, et de sacrae communionis saluberrimis fructibus saepe sermo habeatur. Praeeant in communione exemplo patres ac matresfamilias, doceatur fidelis populus quomodo praeparatio rite sit instituenda, suggerantur libri, qui devotam communicandi rationem suadent, item preces, quae congruos affectus ante et post communionem continent.

Caput XI.

De provehendo cultu sanctissimi sacramenti.

Magna Iesu salvatoris in nos caritas est, quod in eucharistiae sacramento ipsum Iesum Christum habeamus semper praesentem, ut illum adorare et ab illo gratias impetrare possimus. Quare moneantur fideles, ut ecclesiam et tabernaculum velut habitaculum et thronum summi regis respiciant, Christum in altaris sacramento praesentem in ecclesiam ingressi profunda genuflexione adorent, sub missae sacrificio vitent omnem inconvenientiam, cultui divino decenter adstent, et transeuntes coram ecclesia Christum in eucharistiae sacramento praesentem congrue venerentur. Commendat synodus laudabilem multarum dioecesium praxim, vi cuius ssmum eucharistiae sacramentum totius anni decursu in parochialibus et aliis ecclesiis successive se excipientibus quovis die pro adoratione fidelium exponitur. Sicubi in dioecesibus adoratio quadraginta horarum dominica quinquagesimae et duabus subsequis feriis adusque obtinet, porro quoque servetur. Pia praxis, vi cuius in certis locis statuto tempore post missae sacrificium et in pomeridianis devotionibus exponitur sanctissimum in ciborio, approbatione ordinarii munita sit oportet. Pro solemnitate vero Corporis Christi, quae ubivis locorum maxima pietate celebretur, omnes fideles conveniant, cantentque laudes Deo, qui memoriam fecit mirabilium et escam dedit timentibus se. Per octavam Corporis Christi sacrum coram exposito sanctissimo servetur, et ubi episcopo videbitur, sub eadem octava instituatur vespertina devotio cum exposito ssmo, ut fides haec in ssmum nova semper incrementa capiat. Dum ssmum exponitur, aut ad infirmum defertur, id semper cum omni decore et gravitate fiat.

Ceterum admonendi sunt fideles, ut ssmum sacramentum, etiam extra missae sacrificium, dum vacat, pie invisere velint; hic enim ad scabellum sacri tabernaculi invenient in adversis consolationem, in prosperis moderamen, in dubiis consilium, in tentatione robur; verbo hic aperiuntur omnes thesauri gratiarum, cum modo incomprehensibili ipse sit ibi Deus-homo praesens, qui est fons omnis gratiae et veritatis. Cultui ssmi sacramenti opportune iungi potest etiam cultus ssmi cordis Iesu, cuius festum post octavam Corporis Christi universa celebrat ecclesia; item cultus ssmi Nominis Iesu, in quo coelestium et terrestrium et infernorum genua curvantur, quod est nomen super omne nomen.

Caput XII.

De cultu beatissimae virginis Mariae et aliorum sanctorum.

A quo Iesus Christus aeterni Patris Unigenitus ex Maria virgine naturam humanam assumsit, hanc ceu matrem Dei ecclesia catholica peculiari semper veneratione prosecuta est. Fundamentum huius cultus praecipuum fidei nostrae dogma, incarnationis quippe mysterium constituit. Per beatissimam enim virginem credentibus salus mundi adparuit; sed nec ulla unquam creatura ad tam admirabilem cum suo creatore venit nexum, sicut beatissima haec virgo, quae mater fieri meruit illius, qui est a saeculo Deus. Unde etiam talibus supernis ditatur gratiis, quae sicut Dei omnipotentis summum in genus nostrum amorem, ita Dei genitricis excelsam inter creaturas dignitatem depraedicant. In matrem Dei ab aeterno praeelecta, intuitu meritorum Christi Iesu salvatoris humani generis in sua conceptione ab omni labe originalis culpae praeservatur; in vita vero eximitur a communi illa naturae fragilitate, qua nec iusti quidem citra speciale privilegium omnia per totam vitam peccata etiam venialia vitare possunt, ac tantis talibusque ornatur virtutum splendoribus, ut ipsa ceu speculum iustitiae et sanctitatis exhiberi queat. Praeterea,

[1] Conc. Trid., sess. XIII, de euch., cap. 8.
[2] Catech. Rom., part. II, de sacr. euch., n. 60.
[3] Mendose *dissipit*.

quia est mater Dei, mater Christi, in Christo simul mater est nostra; utpote per quam in Filio suo abundantius recepimus, quod in Heva tristes perdidimus; unde sanctissima quoque ipsius destinatio est, ut sit apud patrem misericordiarum deprecatrix, patrona, advocata et mediatrix nostra, sentiantque omnes ipsius iuvamen, quicunque implorant maternum eius auxilium.

Quamobrem synodus haec, sanctorum patrum doctrinae fidei innixa, praecelsae Dei genitricis piissimum cultum eo ardentius promovere exoptat, quo certius persuasa est, uberrimos exinde gratiae fructus in Christi fideles esse redundaturos. Quare probat omnes in ecclesia catholica usitatas preces et alia pietatis exercitia quibus mater Dei condigne laudatur et invocatur; probat pariter diversas sodalitates et confraternitates, quae sub invocatione beatae Mariae virginis eo fine coaluerunt vel coalescunt, ut non modo pietas erga Deiparam in cordibus fidelium magis invalescat, sed speciales quoque fines salutares tanta sub protectione facilius obtineantur. Praecipit attamen haec synodus, ne quis in hac provincia sive insolita adusque pietatis exercitia, sive sodalitates vel confraternitates sine expressa ordinariorum licentia introducere audeat. Cavendum enim est, ne praetextu pietatis aut indigna superstitio exerceatur, aut mores eo corrumpantur, quo corrigi debuissent. Cum vero sanctissima virgo optime colatur earum virtutum exercitio, quae in ipsa resplenduerunt, curatores animarum eo maxime opem suam conferant, ut populus fidelis has virtutes praecipue imitari studeat, apprime edoctus, vanam esse religionem, quae virtutibus vacua est.

Post matris Dei cultum promovenda est angelorum pia veneratio; assuescant pueri scholares semet in suis indigentiis ad angelum custodem convertere. Castissimum sponsum beatae Mariae virginis, sanctos apostolos, omnesque Dei sanctos, cumprimis quos communitates sibi in patronos elegerant, invocent et pie venerentur fideles. Praecipue apostolici proto-regis ac statoris regni nostri sancti Stephani, cuius laus per omnem celebratur ecclesiam, nec unquam in catholica Hungara gente deficiet, promovendus est cultus, ut suo apud Deum potenti interventu ecclesiae Iesu Christi, cuius his in terris propagator fuit, nunc gloriosus propugnator sit in coelis, ut nimirum ipso intercedente, per quem Deus unam veram salvificam ecclesiam et religionem genti huic communicaverat, auferat Dominus ab omnium cordibus scissionis, erroris, praeiudicii et incredulitatis velamen, cunctique ad unitatis centrum, ad salutis metam, in maternum ecclesiae gremium confluant. Ceterum synodus haec omnia illa in memoriam revocat, quae a patribus Tridentinis [1] tam salubriter constituta sunt.

Caput XIII.

De confraternitatibus.

Ad promovendos pios religiosos fines exortae sunt confraternitates ab ecclesia approbatae, quarum aliae religionis propagationem, aliae pauperum levamen, aliae peccatorum conversionem, aliae ignorantium instructionem, aliae oppressorum defensionem vel infirmorum curam sibi pro scopo praefixerant. Confraternitates has venerandas facit ipse sublimis earum finis, tum salutaria media quae adhibent, nec non approbatio ecclesiae, atque indulgentiarum lucra et singulares gratiae, quas Deus confraternitatum membris largiri solet.

Inter confraternitates praecipuam attentionem meretur, quae Immaculati Cordis beatissimae virginis nomine insignita pro peccatorum conversione orat. Optamus, ut haec confraternitas fidelibus innotescat, ne occasione destituantur tam pio operi semet associandi. Perutilis est fidelibus etiam confraternitas de Vivo Rosario, de Monte Carmelo et Agonia Domini. E re porro futurum est de eo sollicitari, ut ad exstirpandam immanem blasphemiae consuetudinem vel confraternitas ad hunc finem a sede apostolica approbata et indulgentiis provisa ubique invalescat, vel aliqua e beatissimae virginis confraternitatibus simul ad eliminandum blasphemiae peccatum adhibeatur. Quo vero receptae confraternitates uberius firmentur, praescriptae earum devotiones solerter servari debent; signanter in recurrentibus illarum solemnitatibus habeatur brevis adhortatio, ut commembra ad maiorem semper accendantur zelum. Denique directio confraternitatum semper penes sacerdotes sit.

Ad confraternitates accedunt consociationes, quae pietati christianae fovendae, morum integritati provehendae et conversioni gentium procurandae deserviunt, inter quas imprimis commemoranda est ea, quae a Sancto Ladislao rege nuncupata, in Hungaria fine eo coaluit, ut aerarium pontificium praesenti cumprimis rerum temporumque iniquitate nimis attenuatum symbolis sublevaret, religiosis item catholicorum, signanter Hungarorum, Turciae oras incolentium indigentiis succurreret, nec non egentiores patriae nostrae ecclesias institutaque catholica pecuniariis succollaret subsidiis. Praeter hanc aliae quoque apud nos vigent consociationes utpote duae sub patrocinio immaculatae Virginis, quarum una missiones Africae centralis, altera vero orientis catholicos sublevat; porro Leopoldina in memoriam defunctae eiusdem nominis imperatricis Brasiliae, natae archiducis Austriae, ad provehendam in America septemtrionali rem catholicam coadunata; consociatio item pro succollandis ad Sanctum Sepulchrum Hierosolymitanum missionibus; nec non de Sancta Pueritia Iesu, quae conversionem imperii Chinensis, imprimis autem prolium per ethnicos parentes expositarum ab omnimodo interitu redemtionem pro scopo habet; demum Sancti Bonifacii ad succollandos catholicos in protestanticis Germaniae ditionibus dispersos. Attentionem meretur etiam illa, quae nomine Consociationis altaris ad sanctissimi eucharistiae sacramenti adorationem et ad decorem domus Dei promovendum coaluit.

Huc denique referenda est unio Sancti Stephani protoregis in Hungaria eo fine coalescens, ut idonei libri catholico spiritu redacti sociis obtingant, levique pretio venui prostent; unio item sodalium, quae, nexu et disciplina coetuum cessante, sub manuductione zelosi sacerdotis, multis malis socialibus aevo nostro vitam religiosam misere depopulantibus mederi valebit.

Praerecensitas autem consociationes ac uniones synodus haec in Domino congregata clero et populo maiorem in modum commendat.

Caput XIV.

De promovendo indulgentiarum usu.

Indulgentiarum usus christiano populo utilis admodum et salutaris est. Per hunc enim non modo poenae temporales pro peccatis subeundae in parte vel in toto, virtute clavium ecclesiae concessarum remittuntur, sed insimul beneficiorum religionis maior honorificentia, sacramentorum item eucharistiae et poenitentiae pia frequentatio promovetur, necnon orationis, ieiunii, eleemosynae aliorumque piorum operum exercitio praebetur occasio.

Curandum proinde, ut in singulis communitatibus populus fidelis, die dominica patrocinium ec-

[1] Sess. XXV, de cultu et invocatione sanctorum.

clesiae praecedente, edoceatur de indulgentiarum natura, usu et conditionibus, excitentur fideles ad pium sacramentorum usum, cuncta denique ita disponantur, ut nil a sacerdotibus desideretur, quod ad pietatis incrementum conferre possit. Adlaborabunt animarum pastores, ut dum populus ad loca gratiosa seu thaumaturga, vel pro celebrandis festis patrociniorum ad vicinas possessiones, quantum possibile est, duce sacerdote vel saltem probato seniore viro procedit, sacramentis pie reficiatur, cultui divino intersit, et fine lucrandarum indulgentiarum solitas preces persolvat, atque debito ordine, quo venit, ac sub eadem inspectione redeat. Fovenda est pietas erga ssmum nomen Iesu, sub cuius octava ecclesia indulgentiarum thesauros offert, edocendique sunt fideles de obviis occasionibus, quibus salutarium indulgentiarum fieri possunt participes. Membra diversarum confraternitatum attenta reddantur ad imminentes confraternitatis indulgentias. Dum vero indulgentiae iubilares conceduntur, pastores animarum omnem suam sollicitudinem in id convertant, ut populus fidelis earum momentum intelligat, ad poenitentiam excitetur, et omnes indulgentiarum eo tempore lucrandarum conditiones debite impleat.

A

B

Caput XV.

Missiones populares et conferentiae.

Increscentibus hac aetate animarum periculis, omnia salutaria adhibenda sunt remedia, quae ecclesia ad perficiendos fidelium mores benigne suggerit. Inter haec missiones populares praecipuam attentionem sibi vindicant, quarum necessitas eo evidentior esse dignoscitur, quo magis debita pietatis exercitia apud quosdam exolescunt, alii vero ad extraordinarias devotiones peculiariter pronos se exhibent. Multi erga religionem indifferentes sunt, multorum mentes praeiudicia tenent, multi sacramentorum usum negligunt, ad sermones sacros audiendos passim pauper duntaxat populus adcurrit. Quapropter sollicita mater ecclesia his malis salutare sacrarum missionum remedium opponit, et per illud pios roborat, languentes erigit, tepidos excitat, frigentes refovet, et cordibus ad compunctionem dispositis excusso vetustae servitutis iugo vitam spiritualem restituit. Diuturna discordia separati redeunt in sanctam pacem, aliena proprietate gravati, quam reddere tenentur, prompte restituunt, consuetudine prava per annos ligati movente gratia animum sumunt, et semet illius exuunt compedibus. Publica sanctissimi sacramenti deprecatio, quae occasione sacrarum missionum institui solet, corda compunctorum fidelium singulariter movet. Renovatio foederis baptismalis, sermo de beata Virgine, missa solemnis pro animabus defunctis, crux quae sub finem sacrarum missionum benedicitur, haec omnia, ut experientia docet, corda fidelium saluberrimis affectibus replent. Tota denique missionum sacrarum series ita composita est, ut credentium firmetur fides, peccatores ad Patrem coelestem redeant, sacramentorum promoveatur frequentior usus, singulave aetas, sexus et conditio doceatur ad implenda sui status officia. Experientia universim docet, quanta in eiusmodi communitatibus secuta sit morum conversio, in quibus sacrarum missionum salutare opus servatum est.

C

D

Agendum vel maxime, ne ruri per praedia dispersi fideles divina institutione careant, sed his potissimum, qui sine pastore errant, annuntietur Christus. Signanter tempore paschalis communionis, quantum fieri potest, instituantur sacrae missiones in filialibus et praediis, quae cum matre difficiliorem communicationem habent. Alias eligantur loca, ad quae episcopus mittet saeculares vel regulares missionarios, qui, defixo per ipsum tempore, omnem impendent operam, ut dominantes errores et grassantia vitia perstringant, veritatum aeternarum splendore fidelium mentes illuminent, lapsos erigant, iustos perficiant, verbo et exemplo omnes aedificent. Sacerdotes curati missionarios ut in Christo cooperatores omni cum caritate recipient, eorumque piis laboribus, quantum in ipsis est, sociam operam impendent. Quo autem fructus sacrarum missionum stabilis maneat, necesse est, ut earum quaedam renovatio subsequatur.

Quia vero veritas fidei per eiusdem hostes non exiguo saepe scientifico apparatu oppugnatur, ideoque summopere optandum est, ut et tales, qui consuetos sacros sermones non audiunt, uberiorem de religione cognitionem hauriant, et in vera fide amplius firmentur: desiderat synodus, ut in civitatibus et maioribus communitatibus, si episcopis ita videbitur, habeantur per eruditos sacerdotes religiosae conferentiae, in quibus veritates fidei scientifice et clare proponantur et vindicentur, errores refellantur, adversariorum argutiae detegantur, tristes eiusmodi doctrinarum signanter in socialem etiam vitam sequelae exhibeantur, incautorum vero corda contra omnem seductionem praemuniantur.

Caput XVI.

De sacramentalibus.

Humanae naturae indolem et redemptionis scopum prae oculis mater ecclesia habuit, dum de mediis prospexerat, quae hominem christianum cum Deo arctius uniunt. Voluit nimirum pia mater ecclesia per huiusmodi salutaria media suos excitare filios, ut salutis suae curam alacriori modo perficerent, omnique data occasione suae fidei exercitium nanciscerentur. Quod ipsum per sacramentalia obtinetur, quorum nomine veniunt ritus quidam et ceremoniae sacrae ab ecclesia institutae, opera item pia, quibus sacrae scripturae effata gratiae divinae promissionem adiungunt. Ad huiusmodi referuntur: oratio dominica aliaeque preces, quibus Deum in spiritu et veritate adoramus; aquae benedictae aspersio, qua ad pias cogitationes provocati, sanctificamur ac mundamur; idipsum valet relate etiam ad unctiones sacras; panis ciborumque benedictio, qua oramus ut manducantium mentis et corporis saluti cedant; confessio peccatorum non sacramentalis, qualis in missae sacrificio et in divino officio recitatur atque alias quoque utiliter vel ideo fit, quia dolorem de peccatis et pro iis satisfaciendi studium auget; eleemosyna, quae, sacra scriptura docente, nos ab omni peccato et a morte liberat; denique benedictio episcopi, quem Deus fons totius benedictionis dispensatorem domui suae praeposuit; benedictiones item candelarum, cinerum et palmarum, quae ecclesiae institutioni conformi modo peractae, nos ad divinarum rerum iugem memoriam efficaciter monent. Omnia haec sequenti versiculo comprehenduntur: „Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens.“ Cum vero sacramentalia secundum institutionem ecclesiae ex opere operantis impetrent gratias, agendum, ut populus fidelis ex iis intentum fructum percipiat, nec temere in iis praefidendo, nec ea incurie negligendo.

TITULUS VII.

De disciplina.

Caput I.

De dierum festorum sanctificatione.

Conditor huius universi, cum sex diebus opus creationis complevisset, septimo die quievit, et de-

mandavit hominibus, ut in creationis memoriam diem septimum sanctificarent. Alia quoque beneficia priscis indulta patribus per festivitates solebant recoli, ne oblivioni darentur, quae divina providentia ad reparandum genus humanum mirabili modo disposuit. Ecclesia catholica inde a suo exordio redemptionis mysteria totidem festivitatibus recoluit, atque in vicem sabbati diem dominicae resurrectionis festivum statuit. Vita Iesu Christi totius anni ecclesiastici centrum constituit. Quae quidem festivitates ecclesiae adlatorum per Christum beneficiorum non modo memoriam continent, sed eorum pariter virtutem ac fructus annuntiant. Fovetur hac festorum celebratione christianorum pietatis sensus, accrescit mutua aedificatio, impetrantur a Deo beneficia, pro impetratis redduntur grates, expetitur venia et concordi christianorum animo homagium adorationis Deo persolvitur. Salus animarum, hominum conditionis ratio ac reipublicae prosperitas dierum [festorum] sanctificationem necessario poscit. Idcirco etiam civilis potestas huic ecclesiae intentioni semper adstipulata est, memor, eos tantum ceu bonos patriae cives potestati a Deo positae fideliter obtemperaturos, qui adorationis tributum praestare Deo non negligunt.

Quapropter animarum pastores omni cum solertia contendant, ut dies festi debite sanctificentur. Hisce diebus rurales labores et quaecunque opera servilia cessent, forenses actiones non tractentur cum cultus divini dispendio, missae sacrificio quicunque insuperabili obice non detinentur intersint; ab omnibus vero excessibus, et quidquid sanctificationi dierum festorum repugnat, sollicite abstineant. Exhortamur pariter, ut fideles sacros sermones, catecheticas, homileticas institutiones solerter adeant, sacramenta, ut opportunitas tulerit, devote percipiant, semet cultui pomeridiano non subtrahant, domesticam pietatem hisce vel maxime diebus colant, et omnia christiani hominis officia solerter impleant.

Praecipuae festivitates, uti Nativitas, Epiphania, Resurrectio, Ascensio Domini, Pentecostes, solemnitas Corporis Christi, maxima qua par est devotione serventur. Item festa beatissimae virginis, uti immaculata Conceptio, Nativitas, Annuntiatio, Purificatio, Assumptio, et quas beatissimae virginis festivitates pietas fidelium celebrare suevit, debite recolantur. In his vero et omnibus servetur is devotionis ordo, quem episcopus pro dioecesi praescribit. In locis denique ad vias ferreas sitis, quantum possibile fuerit, habeatur ratio eorum qui iter instituunt, ut hi quoque tempus pro sacro audiendo idoneum nanciscantur.

Caput II.

De ieiunio et abstinentia.

Cum Dominus primos homines in proprietatem paradisi induceret, legem eis de non comedendo vetitae arboris fructu, intentata mortis sententia munitam, dedit. Cuius mandati transgressio continuarum ac etiamnum perseverantium calamitatum fontem aperuit. Idem Dominus per prophetas ieiunium velut opus sibi acceptum annuntiaverat. Salvator vero noster licet nullis poenitentiae subsidiis egeret, tamen ante inceptum munus publice docendi quadraginta diebus ieiunavit, simulque praedixit, suos quoque discipulos dum auferretur sponsus ieiunaturos esse. Quapropter in ecclesia catholica usu invaluit, ut fideles dies quosdam ieiunio sacrarent, eodemque semet ad festa celebranda praepararent, et carnis illecebras frangendo facilius pietati vacarent, atque egentioribus stipem liberalius largirentur. Praeiverunt exemplo apostoli, quos una cum ceteris christianis ieiunio vacasse sacrarum litterarum testimonium perhibet; sancti patres in laudem ieiunii integros libros conscripserunt, ecclesia catholica vero ieiunium ex apostolica traditione subin in seriem canonicae disciplinae retulit, et cunctis fidelibus ante Pascha quadraginta dierum ieiunium praescripsit. Quantopere ieiunandi praxis Deo semper placuerit, singularia Dei dona manifeste probant: ad preces etenim ieiunantium Deus urbes obsidione liberavit, civitates ad interitum destinatas in gratiam recepit, animabus ieiunio humiliatis peccata remisit; unde etiam ecclesia canit, quod ieiunio Deus vitia comprimat, mentem elevet, virtutem largiatur et praemia.

Quapropter summopere curandum est, ut haec disciplina inter fideles iugiter vigeat, proponatur saepius ieiunii momentum et virtus, doceaturque modus, quo ieiunium Domino placeat. Qui ieiunant a cibo, ieiunent affectu et mente. Nemo sibi in ieiunio complaceat, sed id praecipue agat, ut cuius amore ieiunat, eidem etiam opere placeat. Ieiunio orationem et eleemosynas ecclesia iungendas desiderat, ut cum caro ieiunando subiicitur menti, mentis humilitas in orando exerceatur, et caritas in operibus misericordiae perficiatur. Illud vero indubium certumque est, quod publicae exhilarationes, saltus, choreae, tripudia spiritum ieiunandi perimant, mentem dissipent, compunctionem cordis imminuant et spiritui ecclesiae tempore sacri ieiunii omnino adversentur. Hortamur itaque parentes cunctosve praepositos, ut idmodi offendicula et impedimenta removeant, immo suo salutari exemplo usum ieiunii efficaciter adiuvent. Si qui autem vel propter invaletudinem, vel ob alia rerum adiuncta legem ieiunii aut abstinentiae ita, prout praecipitur, observare nequirent, his pro beneficio dispensationis recurrendum erit; nemo enim se a vinculo obligationis auctoritate propria solvere potest, benigna vero mater ecclesia, quae suos supra vires onerare non vult, precibus eorum faciles praebebit aures, dummodo adducta rationum momenta sint gravia et veritate nitantur. Ieiunium strictum servare praecipit ecclesia quadraginta diebus ante Pascha, quarta et sexta feria adventus, quarta et sexta feria ac sabbato quatuor temporum, item in vigiliis Nativitatis, Pentecostes, sanctorum apostolorum Petri et Pauli, assumptae beatae Mariae virginis nec non Omnium Sanctorum. Inculcamus etiam fidelibus abstinentiam a carnis eduliis, quae ab ecclesia vetita sunt, et quidem per anni decursum qualibet feria sexta ac sabbato, dominicis item tempore quadragesimae occurrentibus.

Caput III.

De communione cum acatholicis.

Ecclesia catholica a Christo Iesu constituta magistra veritatis se solam salvificam esse aperte profitetur, et sincere exoptat ut omnes in maternum suum sinum confluant, atque ad metam perveniant salutis. Erga eos attamen, qui secum uniri et sibi reddi nolunt, sinceros caritatis et compassionis affectus exhibet, et dum diversarum sectarum placita ac errores damnat, errantes omni prosequitur patientia et benignitate; pro omnibus, licet extra suum gremium constitutis, orat, et ardenter petit, quod Filius a Patre suo coelesti petiit, quatenus agnoscant omnes Patrem et quem misit Iesum Christum, ut omnes servent unitatem pacis, et fiat unum ovile et unus pastor.

Quemadmodum vero ecclesia, quae erga veritatem divinitus sibi traditam indifferens esse nequit, coram universo orbe palam annuntiat, non esse

aliam hominibus spem quam Iesum Christum, incarnatum Deum-hominem, qui suo nobis pretiosissimo sanguine emit ecclesiam, in qua pro cunctis mortalibus securam salutis ancoram posuit: ita suis quoque fidelibus materna semper caritate et sinceritate inculcat, ne se negent esse hoc, quod sibi e maximo divinae misericordiae beneficio obtigisse gratissimo corde recognoscendum habent, ne ritus aut consuetudines religionis catholicae vel tunc negligant, quando cum sectarum asseclis versantur, illorum sacra non frequentent, matrimonia mixta non contrahant, sanctaeque religioni verbo et opere adhaereant, et in via, in qua ad aeternam se salutem perventuros non vane confidunt, omnibus vitae suae diebus ambulent.

Quapropter monentur parentes, ut proles suas quae famulari coguntur, ad bene moratas et, quantum fieri potuerit, catholicas solummodo familias collocent, ne propter temporalis servitii lucrum aeterni regis servitium negligant; obices etenim, quos catholici relate ad exercitium religionis suae in domo non catholicorum, praecipue vero non christianorum experiuntur, adeo notabiles sunt, ut cum temporali e servitio huiusmodi profluente lucro nullatenus possint comparari aut commutari. Meminerint huiuscemodi famuli famulaeve ipsorumque parentes, verborum salvatoris: *„Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?“*

Cautum quoque sit proles catholicas ad scholas acatholicorum mittere, aut quod non minus periculosum foret, munus nutricis, praecipue vero moderatoris aut gubernatricis concredere individuis a sacris catholicis alienis. Notum est enim per hos animis iuvenum, sub specie disciplinae, sat mature diversissima praeiudicia, immo et aversionem erga religionem catholicam instillari. Commendat quoque synodus, ut famuli religionis alterius in domum non facile recipiantur, nisi certo constet exinde nullum domesticis circa religionis principia exsurgere periculum. In genere volumus fideles ab omni eiusmodi cum acatholicis commercio abstinere, per quod illi fidei iacturam possent facere.

Ex his iam satis intelligent ecclesiae ministri, quanta sollicitudine oporteat eos, in quos, dicente concilio Tridentino, tamquam in speculum reliqui oculos coniiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur, omnem cum dissidentibus in rebus sacris et divinis communionem devitare. Quare a cunctis iis concedendis aut perficiendis cavebunt, a quibus dictamine sacrorum canonum, decretis item summorum pontificum prohibentur. Noverint igitur sacerdotes missae sacrificium, cum id bonum sit communioni sanctorum proprium, nomine ecclesiae offerri non posse pro illis, qui ab ecclesia catholica alieni ex hac vita decesserunt, neque funera ipsorum ritu ecclesiastico celebrari, quod ipsum rituale Romanum atque summi pontifices Martinus V et Gregorius XVI sub interminatione etiam censurae prohibuerunt. Ab exacta disciplinae huius observantia nullo se sinant humano respectu, pollicitationibus aut blandimentis abduci, quoniam inter dispensatores mysteriorum, dicente gentium apostolo, plurimum quaeritur ut fidelis quis inveniatur.

Caput IV.

De coemeterio et sepultura.

Ecclesia ceu sollicita mater, posteaquam filios, quos vivos fovit, ad exitum ex hac vita deduxisset, non desistit animam a corpore divulsam adiuvare piis suffragiis, et corpori exanimi congruum honorem tribuit. Dignum sane arbitratur, ut corpus, quod immortalis animae habitaculum, Iesu Christi membrum et Spiritus sancti templum constituit, atque in spe resurrectionis seminatur in terram, ad locum quietis reverenter deducatur. Similia dormitionis loca, coemeteria dicta, iam prisca fidelium pietas sacraverat, factumque est, ut antehac defuncti potissimum intra cinctorium ecclesiarum tumularentur. Sepeliebantur olim tempore persecutionum etiam in subterraneis catacumbis, ad quas, fine celebrandorum mysteriorum, fideles confluxerant. Hoc pietatis sensu invaluit, quod coemeteria fidelium a communi profanoque usu segregare et ecclesiastico ritu benedici coeperint atque cuncti, qui in ecclesiae gremio fuere mortui, in benedictum locum fuerint sepulti. Ad spem christianam designandam invaluit etiam pia consuetudo tumulos salvificae crucis simulacro signandi, in medio vero coemeterii pro vivorum et mortuorum consolatione crux maior collocata est. Ad avertendum omne profanationis periculum, coemeterium sepimento vel adminus latiore fossato segregetur. Eligatur locus a communitate non multum dissitus, neque aquarum inundationi expositus. Adsit in coemeterio mundities, ordo, congrua dispositio; tumuli pro facultate et pietate fidelium ornentur, nulla tamen vanitas admittatur, nec quidquam occurrat, quod fideles in hoc agro defunctorum a pia et salutari mortis cogitatione abstraheret. Inscriptiones sepulchrales nihil contineant, quod principiis fidei esset contrarium, vel fidelibus offendiculo foret. Sollicite curandum, ne tumuli aut cryptarum cellulae ante effluxum triginta annorum aperiantur. Coemeterii ager iam non sufficiens novo fundo amplietur, neque nisi fors epidemiae tempore admittendum, ut in unam eandemque fossam plura corpora condantur. Ubi fidelium pietas in coemeteriis capellam sacro celebrando idoneam posuit, offeratur in ea die commemorationis omnium fidelium defunctorum missae sacrificium, fiatque adhortatio ad fideles, ut pro defunctis orent.

In coemeterio solummodo catholicorum in communione ecclesiastica defunctorum corpora adhibitis sacris ritibus inhumentur. Antiquae ecclesiae praxi conforme est, ut sacerdotes a laicis seorsive sepeliantur. In funebrali comitiva praescriptus cantus servetur, fideles vero devote comprecentur. Optandum, ut consociationes defunctorum dictae de agonia Christi vel Sancti Iosephi ab Arimathia aut Sancti Iosephi coalescant, et, praeter funeris expensarum, provisionem pro animarum requie orent ac missae sacrificia offerri curent.

Quod ad sepulturae negationem attinet, sacris canonibus sancitum est, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis, careantque ecclesiastica sepultura, qui prius erant ab ecclesiastica unitate praecisi, nec in articulo mortis ecclesiae fuerunt reconciliati[1]; careant perinde eadem sepultura omnes non baptizati, haeresi item aut schismate ab ecclesia alieni, necnon apostatae[2] et excommunicati[3]. Porro ritu ecclesiastico haud sepeliantur, qui in peccato gravi impoenitentes decedunt[4], qui per annum non confitentur[5], qui in articulo mortis moribundorum sacramentis provideri pertinaciter reluctantur[6], qui seipsos voluntarie occidunt, nisi fortassis aliquo tempore superstites

[1] Cap. 12, *de sepult.* (III, 28).
[2] Can. 1, caus. 24, qu. 1.
[3] Cap. 12, *de sepult.* (III, 28), can. 1, caus. 24, qu. 2.
[4] Cap. 16, caus. 13, qu. 2.
[5] Cap. 12, *de poenit. et remiss.* (V, 38).
[6] Cap. 16 et 21, caus. 13, qu. 2.

poenitentia tacti fuerint[1]; qui autem in duello vel e vulnere in duello accepto occumbunt, etiamsi haud incerta poenitentiae signa dederint, atque a peccatis et censuris absolutionem obtinuerint, ecclesiastica sepultura careant, sublata episcopis et ordinariis locorum super hac poena interpretandi ac dispensandi facultate[2]; qui denique quacunque ratione vita privatus reperitur, huic ecclesiastica sepultura deneganda non est, quia haud praesumendum est tam grave delictum, nisi manifeste constet, quod quis semet mente sana ac sponte sua occiderit[3].

Ceterum praevigentes circa sepulturam ordines per curatos ad amussim observentur et relate ad sepulturae ecclesiasticae denegationem, si fieri potest, ordinarii iudicium praevie requiratur.

Caput V.

De cantu et musica.

Ad promovendam pietatem et dignius recolenda religionis mysteria, antiquissima iam aetate invaluit usus sub cultu divino cantum adhibendi. Pia haec consuetudo communem devotionem efficaciter alit, mentem pio sensu replet, in corde devotos affectus excitat, dogmata ecclesiae memoriae fidelium imprimit, et cultus divini maiestatem auget. Quapropter agant pastores animarum, ut scholastica imprimis et adultior iuventus in cantu ecclesiastico debite formetur. Cantica adhibeantur, quae pietatis sensum non quaesitis expressionibus, sed accommodis dogmaticis terminis exprimunt. Modus canendi exquisitus, productus, abruptus, lassus ac singularis vitetur; antiqui canendi modi, in quantum ad pietatem animant, cum prisco devotionis sensu repristinentur. Liber ab ordinario approbatus determinabit, quae cantica sint adhibenda. Cantus vero profani in ecclesia nullo modo tolerentur.

Ad augendam cultus divini maiestatem, invaluit etiam in ecclesia usus musicorum instrumentorum et figuralis cantus. Oportet tamen, ut omnis, quae in divino cultu adhibetur musica et cantus, ad fovendum devotionis sensum conferat. Quidquid proinde profanam vanitatem sapit, quidquid pietatem fidelium turbat, sollicite vitetur. In missis solemnioribus musica et figuralis cantus pietatem ecclesiasticamque gravitatem prae se ferat; secus autem pro more recepto adiunctorumque ratione cantus popularis maiorem in modum commendatur comite organo. Generatim vero praecipimus, ut adhibeatur cantus populo notus; nec unquam tolerandum, ut ludirectores suo solitario cantu se ostentare volentes, tum sacerdotem ssmae actioni intentum, tum populum orantem, productis nimium sub missae sacrificio modulationibus, turbent.

Caput VI.

De tollendis abusibus.

Quandoque evenit, ut quaedam devotionum praxes male intellectae, quae genuinam fidem debuissent nutrire, in animarum laqueum vertantur; quod tunc potissimum fit, dum rei cuipiam maior vel prorsus alia tribuitur virtus, quam sive ex se sive e divina institutione annexam habet. Huiusmodi abusus tanto magis sunt tollendi, quod genuinam pietatem offendant, et alienis a recta fide veram religionem cavillandi occasionem praebeant. Quapropter attendendum est precum formulis, quas circumforanei bibliopolae vendunt, quae si fidei catholicae placitis repugnent et generatim ab ecclesia non sint approbatae, prohibeantur. Arcendae sunt vel maxime certae precum formulae, quae verborum ac sententiarum numero ac qualitati singularem virtutem tribuunt, et mirabiles effectus perperam spondent.

Ecclesiae authenticas reliquias possidentes, eas debite colant, sunt enim particulae sanctorum, qui dum viverent Spiritus sancti habitaculum erant, et asservantur in felicem illum diem, cum hoc corruptibile incorruptionem induet. Laudabilis est fidelium consuetudo in honorem beatae Mariae virginis imagines iconesque benedictas peculiari in veneratione habere secumque gestare; ab hoc nihilominus pio ingenuoque reliquiarum atque imaginum cultu prorsus diversum est, dum homines ineruditi frustis chartarum tantam efficaciam tribuunt, ut iis sublatis gravissima sibi impendentia discrimina anxie metuant.

Conventicula comprecationum in privatis domibus, si scopo devotionis non congruant, interdicenda decernimus; adsunt enim approbatae per ordinarios devotionum praxes, quarum usu fideles pios affectus suos exerceant.

Informentur itaque fideles riteque edoceantur, et prudenti zelo subministrentur ea, per ecclesiam approbata, pietatis adminicula, quae nullam superstitionem continent, sed pium devotionis fervorem alunt.

In omnibus spiritus ac doctrina ecclesiae pro regula habeatur; si vero dubia emergant, ad ordinariatum recurrendum erit.

DECRETUM

de subscribendis statutis.

Iosephus Kunszt, Dei et apostolicae sedis gratia metropolitanarum ecclesiarum Colocensis et Bacsiensis canonice unitarum archiepiscopus et metropolita etc. etc.;

Omnibus, quae in provinciali hoc concilio pertractanda, deliberanda et statuenda suscepimus, Deo auxiliante, ad finem iam perductis: reverendissimos episcopos suffraganeos nostros isthic praesentes fraterne requirimus, ut post nos singuli ad subscribenda in ara maiore, suo loco et ordine, eiusdem concilii decreta accedant.

Nos Iosephus, metropolitanarum ecclesiarum Colocensis et Bacsiensis canonice unitarum archiepiscopus et metropolita, de consilio et assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus:

Iosephus manu propria, archiepiscopus et metropolita Colocensis ac Bacsiensis.

Ego Franciscus, episcopus latini ritus Magno-Varadinensis, definiens subscripsi:

Franciscus manu propria, episcopus Magno-Varadinensis latini ritus.

Ego Ludovicus, episcopus Transsylvaniensis definiens subscripsi:

Lodovicus manu propria, episcopus Transsylvaniae.

Ego Alexander, episcopus Csanadiensis definiens subscripsi:

Alexander manu propria, episcopus Csanadiensis.

Ego Ioannes Nehiba, consecratus episcopus Tininiensis, provinciae Colocensis ac Bacsiensis suffraganeus et archiepiscopi auxiliaris, interfui et subscripsi:

Ioannes manu propria, episcopus Tininiensis.

[1] Cap. 12, caus. 23, qu. 5.

[2] Conc. Trid., sess. XXV, cap. 19, *de ref.*; Benedict. XIV, const. *Detestabilem*, 10 novemb. 1752, § 9.

[3] Cap. 11, *de sepult.*

1863 septembris 12-4. — SYNODUS DIOECESANA BITURICENSIS.

Synodus dioecesana Biturícensis in Gallia, celebrata diebus 12, 13 et 14 septembris 1863, sub Carolo Amabili de la Tour d'Auvergne, archiepiscopo Biturícensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodi dioecesanae diebus XII, XIII et XIV septembris anno Domini 1863 habitae, acta et decreta, de mandato illustrissimi ac reverendissimi in Christo patris d.d. Caroli-Amabilis de la Tour d'Auvergne, archiepiscopi Biturícensis etc., edita. *[Insigne.]* Biturigibus, E. Pigelet, typographus rr. dd. archiepiscopi, via des Arènes, 33.

Sine anno, (1865), in-8°, 2 f.-125 p. — Chambéry, séminaire; Paris, Bibl. nat. B 19649.

P. 73-125, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

1863 septembris 14-6. — SYNODUS DIOECESANA NIVERNENSIS III.

Synodus dioecesana Nivernensis III in Gallia, celebrata diebus 14 et 16 septembris 1863, sub Theodoro Augustino Forcade, episcopo Nivernensi.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli:

1) Synodus III, anno 1863. *[Insigne.]* Niverni, ex typis Fay, patris et filii, typographorum dd. episcopi.

Sine anno, (1863), in-32°, a pag. 54 ad pag. 74-1 f. — Besançon, archevêché.

P. 53: „Duabus sessionibus haec synodus absoluta est ... 14 septembris et 16; utraque vero in sacello maioris seminarii celebrata fuit."

2) Synodus *(titulus supra* ad diem 16 septembris 1861), p. 53-75.

1863 septembris 16-8. — SYNODUS DIOECESANA EBROICENSIS.

Synodus dioecesana Ebroicensis in Gallia, celebrata diebus 16, 17 et 18 septembris 1863, sub Ioanne Sebastiano Adulpho Devoucoux, episcopo Ebroicensi.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli:

1) Acta synodi dioecesanae anno 1863, mense septembri Ebroicis habitae, ab ill. et rev. dd. Joanne Sebastiano Adulpho Devoucoux, episcopo Ebroicensi. *[Insigne.]* Ebroicis, A. Herissey, typogr. ill. et rev. dd. episcopi, MDCCCLXIII.

In-8°, 2 f.-64 p. — Bayeux, chapitre; Besançon, archevêché; Paris, Bibl. nat. B 19858 et 20975.

P. 7, 41 et 49, haec synodus dioecesana celebrata est diebus 16, 17 et 18 septembris 1863.

P. 15, mentio statutorum editorum Parisiis, anno 1576.

2) Statuta synodalia publicata in synodo Ebroicis habito *(sic)* ab ill. et rev. dd. Ioanne-Sebastiano-Adulpho Devoucoux, episcopo Ebroicensi, anno Domini MDCCCLXIII, mense septembri. *[Insigne.]* Ebroicis, Leclerc, bibliop. ill. et rev. dd. episcopi, MDCCCLXVI.

In-8°, VIII-315 p. — Autun, séminaire; Bayeux, chapitre.

P. 7, 41 et 49, haec synodus dioecesana celebrata est 3 sessionibus, diebus 16, 17 et 18 septembris 1863.

P. 231-307, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

3) Statuta synodalia publicata in synodo Ebroicis habito *(sic),* ab ill. et rev. dd. Joanne-Sebastiano-Adulpho Devoucoux, episcopo Ebroicensi, anno Domini MDCCCLXIII, mense septembri. *[Insigne.]* Ebroicis, A. Herissey, typog. ill. et rev. dd. episcopi, MDCCCLXVI.

In-8°, VIII-315 p. — Bayeux, chanoine Deslandes.

1863 septembris 22-4. — SYNODUS DIOECESANA ANDEGAVENSIS.

Synodus dioecesana Andegavensis in Gallia, celebrata diebus 22, 23 et 24 septembris 1863, sub Guillelmo Laurentio Ludovico Angebault, episcopo Andegavensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts synodaux donnés au clergé du diocèse d'Angers par Mgr Guillaume-Laurent-Louis Angebault, évêque d'Angers, après le synode tenu les 22, 23 et 24 septembre 1863. Troisième partie. Angers, E. Barassé, imp.-lib. de Mgr l'évêque et du clergé, rue Saint-Laud, 83, MDCCCLXIV.

In-8°, XIV p. et a pag. 267 ad pag. 360. — Lyon, séminaire.

1863 septembris 23-4. — SYNODUS DIOECESANA AEDUENSIS VIII.

Synodus dioecesana Aeduensis VIII in Gallia, celebrata diebus 23 et 24 septembris 1863, sub Frederico Gabriele Maria Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodi ecclesiae Aeduensis, Cabillonensis et Matisconensis tertia, quarta, quinta, octava et nona, annis 1858, 1859, 1860, 1863 et 1864 celebratae, ab illustr. et rever. dd. Frederico Gabriele Maria Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi, Cabillonensi et Matisconensi, praelato solio pontificio assistente. *[Insigne.]* Aeduae, ex typis Michaelis Dejussieu, dd. episc. typographi, 1867.

In-8°, 2 f.-192 p. — Autun, séminaire; Paris, Bibl. nat. B 21600.

P. 3-48, synodus dioecesana III celebrata diebus 4 et 5 septembris 1858.

P. 5-99, synodus dioecesana IV celebrata diebus 13 et 14 iulii 1859.

P. 117-28, synodus dioecesana V celebrata die 23 augusti 1860.

P. 133-54, synodus dioecesana VIII celebrata diebus 23 et 24 septembris 1863.

P. 159-75, synodus dioecesana IX celebrata diebus 21 et 22 septembris 1864.

1863 septembris 26-8. — SYNODUS DIOECESANA GRATIANOPOLITANA.

Synodus dioecesana Gratianopolitana in Gallia, celebrata diebus 26, 27 et 28 septembris 1863, sub Iacobo Maria Achillaeo Ginoulhiac, episcopo Gratianopolitano.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

1) Statuts du diocèse de Grenoble. *[Insigne.]* A Grenoble, Baratier frères et fils, imprimeur de l'évêché, 1864.

In-8°, XIX-180 p. — Besançon, archevêché; Grenoble, séminaire; Lyon, abbé Martin; Paris, Bibl. nat. B 21246.

P. 163, haec statuta edita sunt in synodo dioecesana celebrata ab Iacobo Maria Achillaeo Ginoulhiac, episcopo Gratianopolitano, diebus 26, 27 et 28 septembris 1863.

De hac synodo confer etiam opus cui titulus:

2) Statuts du diocèse de Grenoble. Grenoble, Baratier frères et Dardelet, imprimeurs de l'évêché, 1875.

In-8°, XIX-248 p. — Besançon, archevêché; Chambéry, séminaire; Grenoble, séminaire; Lucca, Grande-Chartreuse; Lyon, abbé Martin; Roma, séminaire Français.

Haec statuta edita sunt in synodo dioecesana celebrata diebus 5, 6 et 7 septembris 1874.

P. V: „Dans un synode tenu par notre prédécesseur, au mois de septembre 1863, des statuts furent rédigés."

1863 septembris 26-8. — SYNODUS DIOECESANA NEMAUSENSIS.

Synodus dioecesana Nemausensis in Gallia, celebrata diebus 26, 27 et 28 septembris 1863, sub Claudio Henrico Augustino Plantier, episcopo Nemausensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Acta et statuta synodi Nemausi, habitae anno MDCCCLXIII ab ill. ac rr. Claudio-Henrico Augustino Plantier, episcopo Nemausensi. *[Insigne.]* Nemausi, typis Soustelle, dd. episcopi typographi, 1865.

(P. I, titulus secundus:) Instruction pastorale de monseigneur l'évêque de Nîmes sur la sagesse de la discipline de l'église et mandement portant publication des statuts arrêtés et promulgués dans le synode de 1863.

In-8°, LII-131 p. — Paris, Bibl. nat. B 20787.

Passim, mentio sequentium synodorum:

Raimundus III Cavalesi, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1592.

Claudius II de Saint-Bonnet-de Thoiras, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1627.

Antimus Dionysius Cohon, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1670.

Spiritus Fléchier, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam quocumque anno [id est annis 1692-709].

Ioannes VII Caesar Rousseau de la Parisière, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1713.

Claudius Franciscus Maria Petit-Benoit de Chaffoy, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1835.

Claudius Henricus Augustinus Plantier, episcopus Nemausensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1863.

Ebrardus I, episcopus Ucetiensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1139.

Bonaventura Bauyn, episcopus Ucetiensis, celebravit synodum dioecesanam annis 1745 et 1775.

Carolus de Bannes d'Avejan, episcopus Aletensis, celebravit synodum dioecesanam anno 1724.

1863. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS XII.

Synodus dioecesana Buffalensis XII in Statibus Foederatis Americae septentrionalis, celebrata anno 1863, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus, (1901, *titulus supra col.* 355).

P. 56: „De synodo [Buffalensi] XII, anno 1863 celebrata, nihil remansit."

1863. — STATUTA DIOECESIS MELDENSIS.

Statuta dioecesis Meldensis in Gallia, edita, extra synodum, anno 1863, sub Augusto Allou, episcopo Meldensi.

De his statutis confer opus cui titulus:

Statuts du diocèse de Meaux, publiés à la retraite ecclesiastique de 1863, par Mgr Auguste Allou, évêque de Meaux. Meaux, A. Dubois, imprimeur de l'évêché, 1863.

In-8°, viij-271 p. — Avignon, séminaire; Paris, Saint-Sulpice.

P. VI, mentio synodi celebratae anno 1850.

1863. — STATUTA SYNODALIA DIOECESIS SANCTI-DIONYSII.

Statuta synodalia dioecesis Sancti-Dionysii in insula dicta La Réunion, edita anno 1863, sub Amando Renato Maupoint, episcopo Sancti-Dionysii.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts et ordonnances synodales de Mgr Armand-René Maupoint, évêque de St-Denis, pour son diocèse. Deuxième édition. Angers, E. Barassé, imp.-lib. de Mgr l'évêque et du clergé, 1863.

In-12°, XX-331 p. — Lyon, abbé Martin; Nevers, evêché; Paris, Bibl. nat. B 21239; Paris, Saint-Sulpice.

1863. — SYNODUS DIOECESANA TORONTINA II.

Synodus dioecesana Torontina II in Canada, celebrata anno 1863, sub Ioanne Iosepho Lynch, archiepiscopo Torontino.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Acta et decreta primi concilii provincialis Torontini, in ecclesia metropolitana Sti. Michaelis celebrati, mense septembris MDCCCLXXV, a sancta sede revisa et recognita anno III° pontificatus Leonis p. p. XIII, additis quibusdam aliorum conciliorum decretis. Toronto, typis Hunter, Rose et Co., 1882.

In-8°, 163 p. et a pag. 148 ad pag. 151 (index). — Avignon, séminaire.

P. 149, mentio synodi Torontinae II celebratae anno 1863.

1864 iulii 11. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS X.

Synodus dioecesana Pictaviensis X in Gallia, celebrata die 11 iulii 1864, sub Ludovico Francisco Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Oeuvres de Mgr l'évêque de Poitiers, V, 340, 346.

1864 iulii 21. — CONVENTUS BAMBERGENSIS EPISCOPORUM.

Conventus Bambergensis episcoporum in Germania, habitus die 21 iulii 1864.

Bibliographia:

Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus quintus ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCC.LXXIX, col. 1189-1200.

I. EPISTOLA EPISCOPORUM DE HOC CONVENTU.

Allerdurchlauchtigster, Grossmächtigster König!
Allergnädigster König und Herr!

Der in Bamberg zur Besprechung dringender Zeitfragen versammelte Episcopat konnte sich einer eingehenden Erwägung der in unsern Tagen mit besonderer Vehemenz angeregten Schulreformfrage nicht entschlagen. Gleichzeitig mit der daraufbezüglichen Beschlussfassung der Badenschen Kammern ist auch innerhalb Bayerns eine Denkschrift der Volksschullehrer erschienen, welche, so sehr dies auch von einzelnen Unterzeichnern dieser allerhöchsten Ortes eingereichten Denkschrift in Abrede gestellt werden will, in ihren an die Staatsregierung gebrachten Anträgen auf das nämliche Ziel lossteuert, welches in Baden mit aller Entschiedenheit angestrebt wird — nämlich Trennung der Kirche von der Schule mittelst Errichtung von Communalschulen. Gleichzeitig ist auch von unserm Königlichen Staatsministerium eine Zahl von sachkundigen Männern zu einer Berathung über Schulwesen, Reformen etc. einberufen worden, die jedoch zur Zeit, wie wenigstens öffentliche Blätter sagen, auf die Reformfrage der derzeitigen Schullehrer-Seminarien beschränkt blieb.

Die Bewegung in Bayern wie in Baden steht nicht vereinzelt da; dieselbe ist vielmehr eine nach wohl überdachtem Plane angelegte universelle, welche, mit der derzeitigen Geistesrichtung enge verbunden, in der überhandnehmenden Feindschaft gegen die Kirche und ihre positiven Lehren und Institutionen ihren eigentlichen Ausgangspunkt hat.

Wir verkennen es nicht, dass für den Stand unserer Volks-Schullehrer und den Stand des Volks-Unterrichtes manches Zweckmässigere zu geschehen habe, sowie wir dem Lehrerstande eine möglichst sorgenfreie Lebensstellung zur freudigen Ausübung seines Berufes gerne wünschen; aber eben so entschieden müssen wir gegen ein Streben protestiren, welches an die Stelle unseres gegenwärtigen Schulwesens ein sogenanntes Communalschulensystem setzen möchte oder auch in seinen Consequenzen allmählich setzen könnte.

In Bayern hat man bis zur Stunde den confessionellen Charakter der Volksschule seitens der Staatsregierung festgehalten, und wir vermögen auch nicht dem Gedanken uns hinzugeben, daß die Königliche Staatsregierung diese confessionelle Natur der Schule zu nehmen gedenke. Was wir in Folgendem auszusprechen uns gedrungen fühlen, soll eine Vertheidigung und Wahrung dieses bis jetzt behaupteten Standpunktes sein.

Wir müssen daraufbezüglich die Versicherung noch voranstellen, dass das katholische Volk, die katholischen Gemeinden durchaus nichts von einer Errichtung sogenannter Communalschulen wissen wollen, und dass zu befürchten steht, eine Umwandlung der Confessionsschulen in Communalschulen dürfte zum Wenigsten eine grosse Beunruhigung der Gemüther zur Folge haben.

Welches aber die Anschauungen des Episcopates in dieser so wichtigen Frage sind, erlaubt sich derselbe ehrfurchtsvollst des Weiteren darzulegen.

Der Kampf, welchen die Kirche gegen den Unglauben und den Irrthum für die herrlichsten und heiligsten Güter des menschlichen Geschlechtes und dessen zeitliches und ewiges Heil zu bestehen hat, ist ein uralter; er ist so nothwendig und naturgemäss mit der Aufgabe der Kirche verwachsen, dass die Kirche auf Erden, welche sich desshalb mit Recht die streitende nennt, ohne Kampf nicht gedacht werden kann. Niemand aber kann es entgehen, dass in unserer Zeit dieser Kampf heiss entbrannt ist, und die Angriffe auf die Kirche und ihre Institutionen und Rechte in mannigfach sehr erbitterter Weise sich von Tag zu Tag mehren und häufen. Je mehr es den Gemüthern klar wird, dass die Stunden eines Entscheidungskampfes näher und näher heranrücken, desto klarer treten auch die Absichten der Feinde der Kirche an das Licht, desto unverhohlener enthüllen sich die finstern Pläne jener Partei, welche die Freiheit und das Recht zur Losung genommen, aber zu aller Gewaltthat schreitet und vor keiner Ungerechtigkeit zurückbebt, welche in ihrem letzten Ziele darauf ausgeht, nach einem gewissen Systeme die Grundpfeiler der kirchlichen Ordnung anzugreifen und zu zerstören, damit schliesslich der Glaube selber ausgerottet werde.

So ohnmächtig sich dieses frevelhafte Unternehmen an der Kirche im grossen Ganzen, welche als die katholische den ganzen Erdkreis umfasst, erweisen muss, da diese die Verheissung ihres ewigen Fortbestandes aus dem untrüglichen Munde ihres göttlichen Stifters und Meisters selber hat: so unheilvoll können solche Pläne für einzelne Nationen, für Geschlechter und Jahrhunderte in der Weltgeschichte werden. — Solchen Plänen entgegenzutreten und deren Verwirklichung, wenn es möglich ist, im Keime unschädlich machen, bleibt daher nicht minder die Aufgabe der von Gott bestellten Wächter des heiligen Glaubens und der kirchlichen Ordnung, als es für den Staat dem tiefsten Kerne nach zu einer Lebensfrage wird, die daraus entspringenden Gefahren zu erkennen und zu beseitigen, da von denselben nicht nur das Heil des christlichen Volkes, sondern auch der Bestand des christlichen Staates bedroht erscheint. Als eine solche Gefahr ist offenbar in der Gegenwart der Kampf zu bezeichnen, welcher in offenkundigem Zusammenhang mit vielen andern Anfeindungen der Kirche gegen die Stellung der Volksschule, insoweit dieselbe eng mit der Kirche verbunden ist, unternommen wird.

Zunächst scheint sich zwar dieses kirchenfeindliche Unternehmen nur zum Endzwecke gesetzt zu haben, die confessionelle Trennung der Schüler in den einzelnen Gemeinden zu beseitigen und durch Herstellung von sogenannten Communalschulen — dieser Erfindung der französischen Revolution, welche in Frankreich, Nordamerika und auch in Deutschland mehr oder minder Eingang gefunden hat, — den angeblichen Anforderungen des neuesten Staatsrechtes, gemeindeökonomischen Rücksichten und pädagogischen Principien Rechnung zu tragen. Jene staatsrechtlichen Grundsätze sind aber bis jetzt nur Theorien Einzelner, welche bei Weitem noch keinen Anspruch

auf allgemeine Geltung machen können, und dies um so weniger in Bayern, als sie hier mit den staatsgrundgesetzlichen Bestimmungen, namentlich mit jenen, welche auf die Kirche Bezug haben, in mannigfacher Weise in unlösbarem Widerspruche ständen. Gemeinde-ökonomische Rücksichten, wenn sie bei dem blühenden Zustande der Finanzen eines Landes irgendwo von größerem Belange sein können, müssen aber sicherlich weichen, wenn sich Fragen von viel höherer Bedeutung in den Vordergrund stellen; sowie auch im Ernste von pädagogischen Gesichtspunkten, welche für die Communalschulen sprechen sollen, keine Rede sein kann, wenn man das wahre, geistige Bedürfniss der zu erziehenden Jugend auch nur flüchtig, aber immerhin unbefangen in's Auge fasst.

Wenn so die Gründe, welche für die Communalschulen aufgeführt zu werden pflegen, ihre Haltlosigkeit und gänzliche Unberechtigung an der Stirne tragen, so muss die Erscheinung, dass sich so Viele für den Gedanken, Communalschulen zu errichten, gewinnen lassen, durch den überaus zu beklagenden religiösen Indifferentismus erklärt werden. Dieser wird mit Recht als ein förmlicher Hohn auf die menschliche Vernunft bezeichnet; er verletzt das heilige Anrecht auf Anerkennung, welche die Eine Wahrheit von der Vernunft zu fordern berechtigt ist. So erscheint er als ein Krebsschaden der wahren geistigen Entwicklung unseres Jahrhunderts und trägt auch in der Schulfrage seine beklagenswerthen Früchte.

Die Vorkämpfer der Communalschulen, wie dies in Schriften von ihnen hinlänglich beurkundet ist, bleiben jedoch bei den Forderungen, wie sie sich der gedankenlose Indifferentismus in den Communalschulen zugestanden und verwirklicht denkt, nicht stehen, — ihr Ziel in diesem Unternehmen ist ein weitaus anderes, die Tragweite ihrer Bemühungen auf viel bedeutendere Erfolge berechnet. Die confessionslose Schule soll ihnen nur den Übergang bilden zu einer Erziehung, welche des Glaubens überhaupt entbehren kann. Der Volksunterricht, bei welchem die Kirche bei Seite geschoben wird, wird auch bald der positiven Religion überhaupt nicht mehr bedürfen; die Communalschule wird die Brücke herstellen, welche zur entchristlichten Schule führt.

Für Jeden, welcher die in die Öffentlichkeit gelangten Gedanken der Führer jener kirchenfeindlichen Richtung kennt, muss dies eine feststehende Thatsache sein, welche von Jenen theils offenherziger, theils vorsichtiger zugestanden zu werden pflegt, je nachdem sie mehr oder weniger Muth oder Klugheit besitzen. — Der Standpunkt, welchen dabei diese Vertreter der religionslosen Schulen einnehmen, ist ein klarer. Nur von ihm aus, aber von ihm aus vollkommen, läßt sich begreifen, warum man mit solchem Ungestüme und wieder mit so mannigfachen, aber beharrlich wiederkehrenden Umtrieben die Sache der Communalschulen zu fördern sucht, welche an und für sich eine Einrichtung wäre, die für die Absichten jener Partei von sehr geringem Interesse bliebe.

Die verschiedenen den Kampf gegen die Kirche mit klarem Bewusstsein aufnehmenden Vertreter dieser beklagenswerthen Richtung nämlich stehen offenbar mit an der Spitze der glaubenslosen Strömung unseres Jahrhunderts, welche, wenn sie zu dem ersehnten Siege über die Kirche und das positive Christenthum gelangen würde, zu gleicher Zeit der christlichen Cultur und Civilisation ein Grab bereiten müsste. Diese von Christus und seiner Kirche getrennten, dem Glauben entfremdeten Christen leugnen nicht nur das ganze Gebiet der Offenbarung und des Uebernatürlichen, sondern sie reden auch von dem Jenseits und der Ewigkeit überhaupt in einer Sprache, welche zu der Vermuthung drängt, dass ihr Zweifel an der Unsterblichkeit ein sehr tief gehender sei. Demnach wird die Kirche vorweg als ein veraltetes Institut vergangener Jahrhunderte bei Seite gesetzt, der Staat aber als eine Anstalt hingestellt, dessen Zweck lediglich auf das irdische Diesseits sich beziehen könne. Naturgemäss muss nach dieser Auffassung auch die Erziehung und Bildung seiner Angehörigen, wie sich dieselbe dieser Staat als ausschliessliches Recht anzueignen gedenkt, sich lediglich auf diese Irdischkeit beschränken. Der Bürger dieses Staates wird einzig und allein für das Leben hienieden erzogen, die Aufgabe der Bildung des Menschengeschlechtes als eine rein irdische betrachtet. Die Phasen, welche eine solche, auf crassen Materialismus hinsteuernde Auffassung der Bestimmung des Menschengeschlechtes durchlaufen wird, sind unschwer zu bestimmen, zum Theil stehen sie schon vor unsern Augen. Von der Leugnung des übernatürlichen Zieles wird zur Leugnung des Jenseits und der Unsterblichkeit der Seele fortgeschritten; mit dem Verneinen der Unsterblichkeit des Menschengeistes ist aber dieser nothwendiger Weise selbst aufgegeben, und das Menschengeschlecht in die oberste Klasse des Thierreiches versetzt. Es gehört viele Verblendung dazu, nicht zu erkennen, an welchem Abgrund die durch das Christenthum civilisirten Nationen der Erde angelangt sein werden, wenn jene Ansichten allgemeine Verbreitung, Anerkennung und praktische Anwendung gefunden haben: die Geschichte der Zersetzung und Auflösung der alten heidnischen Welt gibt darüber den vollständigsten, zur ernstesten Betrachtung auffordernden Aufschluss. Unheil und Verderben werden aber bei dieser schmachvollen Rückkehr zu den Grundsätzen des Heidenthums in eben dem Maasse gewaltiger und furchtbarer sein, in welchem die Zurechnungsfähigkeit der christlich gewordenen Völker grösser erscheint als jene der noch nicht erlösten antiken Welt.

Ueberraschend könnte es beim ersten Anblicke scheinen, wenn man sieht, wie bei der Befürwortung der Communalschulen es unbedingt zugegeben wird, dass der religiöse Unterricht der Jugend in die Hand der Kirche gelegt bleibt. Nur die Aufsicht der Kirche über die Schule soll modificirt werden, und die Religion nicht mehr ein eigentlicher Lehrgegenstand der Volksschule sein, wobei der Lehrer — beim rechten Licht betrachtet, offenbar zur Herabwürdigung seines Berufes — mehr oder weniger von der Betheiligung beim Religionsunterichte befreit würde. — Doch nur ein befangener Blick und kaum zu entschuldigende Unerfahrenheit kann sich mit einem solchen Zugeständnisse beruhigen lassen. Dass der Religionsunterricht noch in einer gewissen Verbindung mit der Volksschule verbleibe, dass der Kirche noch ein Schein von Aufsicht über dieselbe eingeräumt werde, sehen die Stimmführer jener Partei nur als ein zur Zeit noch nothgedrungenes Zugeständniss für den noch nicht ganz überwundenen Standpunkt des gläubigen Volkes an. Aber es ist nach ihrer Meinung und Hoffnung nur ein vorübergehender Standpunkt, dessen Vorurtheile vor dem Lichte der angeblichen Aufklärung gänzlich fallen müssen. Denn wie auch die Ansichten der Gegner der geoffenbarten Wahrheiten bezüglich des Menschen und seiner wesentlichen Bestandtheile und Be-

schaffenheit nicht nur sehr verschieden, sondern auch oft sehr unklar sein mögen: so viel räumen doch Alle, welcher Schule des Unglaubens und des Materialismus sie auch angehören mögen, ein, dass das Menschengeschöpf eine geistige Einheit bilde, in welcher alle seine Kräfte und Fähigkeiten ihr Centrum finden. Desshalb muss es ihnen Allen auch feststehen, dass es, beim rechten Lichte betrachtet, einen sinnlosen Widerspruch enthalte, wenn man den einen Menschen doppelt erziehen wolle; es muss ihnen klar sein, dass es ein grober und höchst verderblicher Missgriff wäre, wenn die Seelenkräfte der Jugend principiell von zwei Seiten her bearbeitet würden. Aber sie halten das christliche Moment in der Erziehung für ein entschieden zufälliges, welches noch abgestreift werden müsse und könne. Deshalb erachten sie die vorübergehende Betheiligung der Religion und Kirche an der Jugenderziehung als ein um so erträglicheres Provisorium, als ihnen dadurch Gelegenheit gegeben wird, den noch immer in den Gemüthern — nach ihrer Ansicht — bestehenden religiösen und kirchlichen Vorurtheilen kluge Rechnung zu tragen und die Massen des Volkes nicht durch vorzeitige Uebereilung zum Argwohn und zur Abneigung gegen die Pläne ihrer neuen Cultur-Periode aufzuregen.

Dabei rechnen sie ohne Zweifel auf eine Thatsache, welche jetzt schon in den Volksschulen zu den begründetsten Klagen Anlass gibt, dass nämlich die Ueberbürdung der Kinder mit andern, nicht selten problematischen Lehrgegenständen den Religionsunterricht ungebührlich beeinträchtigt. Man brauchte in den Communalschulen nur noch Einen Schritt weiter zu gehen, und der Religionsunterricht wäre nicht de iure, aber factisch verdrängt. Ueberdies trägt man sich selbstverständlich mit der Hoffnung, dass durch die starken Gegensätze, welche in einer solchen unnatürlichen doppelten Erziehung wirksam werden können und müssen, die jungen Gemüther wie auf wohlgebahntem Wege frühzeitig und sich selber unbewusst zu den Grundsätzen des Indifferentismus und zu dem Unglauben hinübergelenkt würden. So würde diese doppelte Erziehung in ihrer Weise dazu beitragen, die Principien des Unglaubens in den Massen zur Geltung zu bringen und endlich die völlig religionslose Schule, aus welcher Gott und die Ewigkeit nach dem Grundsatze der sogenannten Gewissensfreiheit endlich gänzlich verdrängt sein würden, herzustellen. Nicht nur vom christlichen Standpunkte aus, sondern auch vom Standpunkte der Vernunft gibt es aber keine Pädagogik ohne Religion, keine Bildung ohne religiöse Seite. Die religionslose Schule ist wahrhaft gottlos und unvernünftig.

Wie unsäglich unheilvoll solche Pläne sind, wie sie in sich den Keim des Verderbens für die christlichen Nationen tragen, wie sie mit beweinenswerther Verblendung der barmherzigen Führung Gottes, womit er seit Jahrtausenden und zuletzt in seinem eingeborenen Sohne dem Menschengeschlechte die Wege des Heiles gewiesen, Hohn sprechen: das kann Niemandem entgehen, welcher gewohnt ist, die Weltgeschichte im Lichte der Offenbarung zu betrachten und durch das unerschütterliche Band des Glaubens das kurze Diesseits mit seinen Prüfungen an das ewige Jenseits mit seinem Lohne und seiner Strafe zu knüpfen. Was selbst das in den tiefsten Abgrund der Sünde versunkene Heidenthum der alten Zeiten als eine gefährliche Verirrung, als ein sinnloses Unding von sich gewiesen hätte, das streben diese bedauerungswürdigen Menschen, die noch den Namen Christen tragen, an: den Staat ohne Religion, die bürgerliche Gesellschaft ohne religiöse Grundlage. Sie wollen lebenskräftige Nationen schaffen, und erkennen in ihrer Verkehrtheit nicht, dass die Fundamente der Völkerwohlfahrt Recht und Sitte sind, die ohne Religion und bestimmte religiöse Wahrheiten eben gar nicht gedacht werden können. Sie gehen so weit, den persönlichen Gott und damit die bestimmten Forderungen seines Sittengesetzes in Zweifel zu ziehen oder gänzlich in Abrede zu stellen, und wähnen in ihrem beweinenswerthen Unverstande, die Völker der Erde für einen Verein der brüderlichen Humanität gewinnen zu können, während sie auf dem besten Wege sind, das Menschengeschlecht, dessen Leidenschaften sie ohne Scheu entfesseln, in die Barbarei und den Zustand der Wilden zurückzuführen. Das würden über lang oder kurz die Ausgänge und letzten Erfolge der Weltverbesserung sein, an welche man heutzutage, in ausgesprochener feindseliger Stellung gegen die Kirche, nach mannigfachen Richtungen hin die Hand anlegt.

Die Communalschule, d. h. die confessionslose Schule, aus welcher baldmöglichst die ganz glaubenslose Schule werden soll, diese herabgewürdigte, ihres höchsten Adels und ihrer günstigsten Seite entkleidete Schule, gehört zu den Mitteln, welche man als die tüchtigsten zu diesem Zwecke ausersehen hat.

Bei solcher ernsten Verwirrung der Geister, welche früh oder spät von den schwersten Folgen begleitet sein könnte, muss die Kirche ihren heiligen Beruf mit um so grösserer Entschiedenheit erfüllen! Sie muss den falschen Grundsätzen der modernen Zeit die ewigen Wahrheiten entgegenhalten, sie muss die Völker hinweisen auf die Gefahren, welche über sie kommen, wenn sie die Wege des geoffenbarten Glaubens verlassen und sich den Systemen des Menschenwitzes anvertrauen. Sie muss aber auch, soviel an ihr ist, mit allen ihr zu Gebote stehenden Mitteln dem um sich greifenden Uebel sich entgegensetzen und wenigstens feierliche Verwahrung einlegen, wenn sie sieht, wie man es nicht an Versuchen fehlen lässt, jene Principien praktisch zu machen und zu leitenden Gedanken in der Regelung der bürgerlichen Gesellschaft und des öffentlichen Lebens zu erheben.

So sehen auch wir uns gedrängt, Eurer Königlichen Majestät in tiefster Ehrfurcht, aber in aller Unumwundenheit, wie es die oberhirtliche Pflicht gebietet, zu erklären, dass wir gegen alle und jede Grundsätze und Anordnungen, welche in irgend einer Weise die Volksschule zu einer confessionslosen Schule machen wollen, vor Gott und vor der Kirche feierliche Verwahrung einlegen. Wir sind zu dieser Verwahrung um so mehr berechtigt, als nicht nur das Concordat die Rechte der Kirche in dieser Beziehung hinlänglich wahrt, sondern auch die Verfassung des Königreiches in ihren staatsgrundgesetzlichen Bestimmungen keinen Anhaltspunkt dafür bietet und keiner gesetzlichen Gewalt im Staate die Befugniss zuspricht, solche Principien in die bestehende Ordnung des öffentlichen Unterrichtswesens hineinzutragen. Wir als katholische Bischöfe sind nicht gegen zeitgemässe Reformen des Schulwesens, gegen Abstellung von Missständen und Mängeln im öffentlichen Unterrichte, — denn die katholische Wahrheit hat nirgends die Abstellung wahrer Missbräuche und die Beseitigung der Vorurtheile zu fürchten, deren entschiedenste Gegnerin sie von jeher gewesen.

Vor allem aber wünschten wir, dass heutzutage in A der Schulfrage auf zwei Dinge das Augenmerk gerichtet werde, welche uns zu den Grundbedingungen einer wohlgeordneten und segensreichen Volksbildung zu gehören scheinen. Es ist die tüchtige und praktische, auf entschieden religiöser und kirchlicher Grundlage beruhende Erziehung der Lehrer selbst und dann die Begründung einer Lebensstellung für dieselben, wie sie dem ebenso wichtigen als mühevollen Lehramte entspricht. In letzterer Beziehung kann nicht geleugnet werden, dass die Gehalte der Lehrer an den Volksschulen nicht selten sehr viel zu wünschen übrig lassen und in keinem auch nur annähernd billigen Verhältnisse zu den Leistungen und Opfern stehen, welche von dem Lehrer gefordert werden.

Was die Erziehung und Bildung der angehenden Lehrer betrifft, so sind wir für Beibehaltung der Seminarien, welche unter einer guten B Leitung hoffentlich um so besser sich bewähren dürften, als noch ein drittes Erziehungsjahr hinzugefügt werden soll. Was die Stellung der Lehrer angeht, so würde dieselbe zweifelsohne neben einem die Wichtigkeit und die Mühe entsprechend lohnenden Gehalte entschieden dadurch eine würdigere und ansehnlichere werden, wenn die Lehrer nach Kenntnissen und Verdienst fortan von der Regierung und nicht durch die Gemeinden unter mannigfachen Missständen angestellt würden.

Die Kirche müsste aber auf ihren Beruf, auf ihr Wesen und ihre Existenz verzichten, wenn sie auch nur im Entferntesten die Grundsätze annehmen oder billigen würde, welche jener Agitation für die Communalschulen zum eigentlichen Ausgangspunkte dienen. Die Kirche fasst den Menschen als jenes mit einer unsterblichen Seele ausgestattete Geschöpf auf, welches auch im Falle C aus der ursprünglichen Herrlichkeit das natürliche Ebenbild Gottes bewahrte, und durch die Gnade der Erlösung zum erneuten und erhöhten übernatürlichen ewigen Ziele berufen ist. Dieses Eine höchste Ziel muss der Christ erreichen, wenn er seine Bestimmung nicht verfehlen will; für dieses Eine höchste Ziel muss er erzogen und gebildet werden, und alle Gegenstände der Erziehung und der Bildungsstufen können und dürfen nur Mittel zu dem Einen höchsten Ziele sein. Es ist einleuchtend, dass von dem Standpunkte des Christenthums aus eine andere Auffassung der Erziehung des Menschen durchaus unzulässig und unberechtigt ist. Für den Christen wird es eine Forderung der Vernunft, keine Nebenzwecke des menschlichen Daseins gelten zu lassen, soviel davon mit dem Hauptzwecke in Widerspruch gerathen und sich nicht als Vorstufen zu jenem höchsten Ziele er- D weisen, noch als untergeordnete Mittel zu dem letzten ewigen Zwecke behandeln lassen.

Es hiesse dabei die offenkundigsten Tatsachen der Geschichte der letzten zwei Jahrtausende leugnen, wenn man, was allerdings versucht worden, leugnen wollte, dass die Kirche stets und immer die treueste und gesegnetste Fürsorge für die irdische Wohlfahrt der christlichen Völker geübt hat. Von solchem Standpunkte der geoffenbarten Wahrheiten aus hat die Kirche die Erziehung des Menschengeschlechtes in jenen Jahrhunderten in die Hand genommen, wo die Cultur der alten heidnischen Welt in Trümmer ging, und die jugendlichen Völker der Erziehung und Civilisation bedurften, wenn sie ihrem Berufe zum Christenthum entsprechen sollten. So ward sie im grossartigsten Sinne des Wortes die Lehrmeisterin des Menschengeschlechtes, welches sie erneuerte und für sein ewiges Ziel umbildete. — Was die Schule für diese Bildung werden müsse, erkannte die Kirche bald. Es ist nur oberflächliche Unkenntniss der Geschichte oder willkürliche Entstellung derselben, wenn man es leugnet, dass die Kirche die eigentliche Mutter der Schule, dieses Wort im Sinne von Bildungsanstalten der Massen genommen, geworden. Denn so wie die Armenpflege, dieses Werk der leiblichen Barmherzigkeit, eine neue Schöpfung der Kirche ist, für welche der antike Staat keine Stätte und keinen Namen hatte, so ist auch die Volksbildung, dieses Werk der geistlichen Barmherzigkeit, eine der Blüthen, welche nur auf dem Boden der Kirche zu spriessen und zu gedeihen vermochten. Die Schule ist eine rein christliche Anstalt, und blieb es fast zwei Jahrtausende, bis man in unserem Jahrhunderte zuerst es unternahm, diese Tochter der Kirche der heiligen Mutter zu entfremden, das B uralte Band, welches der Glaube um beide geschlungen, zu lockern und sich mit den unheilvollen Plänen zu beschäftigen, welche nicht nur die völlige Trennung der Schule von der Kirche, sondern ihre Entchristlichung selbst zum Zielpunkte haben. Was die Kirche auf diesem Felde durch die Jahrhunderte herab geleistet, was sie für die wahre Bildung des Volkes und für die echte Civilisation in ihren Schulen gethan, wie sie hier die Vorkämpferin der wahren Aufklärung und des echten Fortschrittes gewesen, das kann nur einem Auge entgehen, welches sich absichtlich vor den tausendfältigen Zeugnissen der Geschichte verschliesst oder so blöde ist in seinen Vorurtheilen, dass ihm über den kleinlichen Schwächen der Menschen die Grossartigkeit der Ideen, deren Träger jene nur sind, abhanden kommt, dass es die unvermeidlichen Mängel im Einzelnen und C Kleinen bemäkelt und darüber die bewunderungswürdigen Erfolge im grossen Ganzen verkennt. Möge der Staat, welcher jetzt die Sache der Volksbildung in die Hand genommen, nun ähnliche Erfolge erzielen in den kommenden Jahrhunderten, wie deren die Kirche in den verflossenen so viele auf dem Gebiete der christlichen Erziehung eingeerntet; dann werden die künftigen Geschlechter glücklich zu nennen, ihre Geschicke gesegnet und vor Verderben gesichert sein.

Wenn aber der Staat sich an der Schule betheiligt, so muss er es in entschieden christlichem Sinne thun, das heilige Anrecht, das die Kirche an der Schule hat, vor allem ihr Aufsichtsrecht, muss gewahrt, der religiöse Unterricht muss die Grundlage jeder andern Bildung bleiben.

Wenn vom Staate in nicht zu rechtfertigender Weise Hand angelegt wird an die von Gott ver- D ordnete Mission der Kirche in der Schule, so werden die gegen die Kirche gerichteten Waffen früher oder später auf den Staat selber sich zurückkehren. Das ferne der milden Zucht der Kirche erwachsene Volk wird mit seiner Zuchtlosigkeit zur Geissel Jener werden, welche dies Volk von der Kirche zu emancipiren beschlossen; der religionslosen Schule wird mit unerbittlicher Consequenz der religionsbare Staat folgen und der Gräuel der gesetz- und gewissenslosen Zustände, die furchtbare Strafe allgemeiner Verwilderung, wird nicht allzulange auf sich warten lassen. Wenn den Umtrieben der Partei des Unglaubens nicht entschieden gesteuert, wenn den falschen Doctrinen über Staat und Kirche nicht mit allen Waffen des Geistes und der Wissenschaft entgegengetreten wird, so werden und müssen jene Zeiten kommen. Sie können bald kommen; wenn aber auch vorauszusetzen wäre, dass die Saat des Unheiles lang-

sam wachse, so verriethe es von uns eine unverantwortliche Grausamkeit und Pflichtvergessenheit gegen die Nachwelt, wenn wir etwa glauben wollten, den Versuch der Entchristlichung der Schule gewähren lassen zu dürfen, da die völlige Herrschaft dieses Principes und die Ausgestaltung aller seiner schrecklichen Folgen erst nach Menschenaltern eintreten könnte.

Was wir hier gesagt, gilt im Grunde von allen Schulen, den höheren wie den niederen, und wir müssen es vom christlichen Standpunkte aus sehr beklagen, dass im Königreiche Bayern die Trennung der Schulen nach Confessionen nicht vollkommen durchgeführt ist. Nur befangene Kurzsichtigkeit oder eine flache Religionsgleichgiltigkeit kann etwa den Vorwurf der Unduldsamkeit erheben, wenn wir dies hier unumwunden aussprechen. In Sachen der Wahrheit, welche nur Eine sein kann, gibt es kein Zugeständniss an den Irrthum, und die Frage nach der katholischen Bildung der katholischen Jugend ist eine viel zu ernste, als dass man nicht auf alle Mängel und Missstände bei dieser Bildung fortwährend aufmerksam machen dürfte. Zudem lehrt schon die Erfahrung zur Genüge, welche mannigfache Schattenseiten die Vermengung der Confessionen auf dem Gebiete des Unterrichts habe und zu wie viel Unfrieden und Irrungen dieselbe fast nothwendiger Weise Anlass geben müsse. Sind doch auch die eigentlichen Ausgangspunkte so vieler theilweise sehr ernster Irrungen, welche wir in der Gegenwart auf dem Gebiete des höheren Unterrichtswesens zu beklagen haben, gerade darin zu suchen, dass der entschieden confessionelle Charakter dieser Bildungsanstalten nicht gewahrt und der gesetzmässige Einfluss der kirchlichen Autorität auf dieselben gehemmt und verkümmert ist.

Bei dem Elementarunterrichte aber wird die Frage der Trennung der Confessionen eine offenbare Lebensfrage für die Kirche. Was soll aus dem Kinde werden, dessen Erziehung sich nicht auf dem einen sicheren Fundamente des christlichen Glaubens erbaut? In welche unverantwortliche Lage bringt man nicht die Seele des Kindes, welches schon im zarten Alter darauf hingewiesen wird, das irdische Dasein als eine Sache für sich und ohne nothwendigen Zusammenhang mit Gott, mit Christus, mit seiner Kirche und der Ewigkeit zu betrachten? Welche unverantwortliche Behandlung, ja sagen wir es, welche grausame Misshandlung der jugendlichen Gemüther, die jeder Autorität sich willig fügen, in der Communalschule im besten Falle mit den seichten Schlagwörtern eines armseligen Deismus bedient und fast nothwendig darauf hingeführt zu werden, den Inhalt des kirchlichen Religionsunterrichtes, den Glauben an den menschgewordenen Gott und seine Kirche, welcher das Fundament der religiösen Erkenntniss bilden sollte, für eine blosse Zuthat zu halten, worauf man schliesslich auch verzichten kann! Das christliche Herz wenigstens sträubt sich vor solchem Erziehungssystem, und das katholische Bewusstsein stösst dasselbe mit heiliger Entrüstung zurück.

Die Kirche muss aber ausserdem hier die Frage aufwerfen, ob irgendwie zu solchen antikatholischen Zwecken das alte katholische Schulgut benützt werden wolle? Ob es der Gerechtigkeit und Billigkeit entspreche, dass man die Mittel des Staates und der Gemeinde, welche auch aus katholischem Vermögen fliessen und theilweise dazu dienen müssen, für das durch die Revolution und Säcularisation entzogene kirchliche Schulvermögen einzutreten, in solcher Weise gegen die Kirche benütze?

Den katholischen Vätern und Müttern Bayerns aber, welche den Schutz und die Achtung ihrer religiösen Ueberzeugung von Seite des Staates mit ebenso gutem Rechte in Anspruch nehmen, als sich die Vertreter der confessionslosen Schulen auf ihre verfassungsmässigen Rechte berufen — den katholischen Eltern wird die Frage erlaubt sein: ob der Staat seine Pflicht gegen sie und ihre religiösen Bedürfnisse erfülle, wenn er ihren Kindern solche Schulen bietet, welche ganz dazu gemacht sind, den Glauben, diesen theuersten von unsern katholischen Voreltern ererbten Schatz, den Herzen der Kinder zu entreissen und sie dem jammervollen friedelosen Zweifel der ungläubigen Welt und dem Schiffbruche an Sitte und Zucht zu überantworten? Die katholischen Eltern werden laut fragen dürfen: ob man sie irgendwie verpflichten könne, ihre Kinder solchen Erziehungsanstalten anzuvertrauen? Und der Glaube und das Gewissen der katholischen Eltern wird darauf die richtige Antwort geben.

Von solchen Erwägungen gedrängt, deren weitere Ausführung wir uns, sofern es nöthig sein wird, ausdrücklich vorbehalten, erscheinen die Erzbischöfe und Bischöfe des Königreiches Bayern vor den Stufen des erhabenen Thrones Eurer Königlichen Majestät.

Möchten die dargelegten Erwägungen gegenstandslos, die schweren Besorgnisse unbegründet sein! — Möchten wir bald durch Thatsachen belehrt werden, dass es bei den so wohlgeordneten Zuständen Bayerns, bei der Weisheit seiner Regierung, bei der Gewissenhaftigkeit und Umsicht der Landesvertretung nicht möglich sei, solche Pläne bezüglich der Schulfrage zur Geltung zu bringen, wie sie anderswo einen heftigen Kampf zwischen der Kirche und dem Staate schon heraufbeschworen haben! Sollte aber dennoch Aehnliches ohne alle Noth, ohne jegliche Veranlassung von Seite der am meisten Betheiligten, auch in Bayern angestrebt werden wollen: dann ist es unser Gebet zu Gott, dass er den Geist des Königs erleuchte, damit dieser die Unbill erkenne, welche man der Kirche und der katholischen, ja jeder christlichen Ueberzeugung überhaupt anzuthun im Begriffe steht; damit ihm die Gefahren nicht entgehen, in welche man unvermeidlicher Weise den Staat selber bringen wird, sofern man ihm die letzten Pfeiler des Christenthums entzieht; damit er klaren Blickes den Standpunkt würdige, bei welchem wir in unsern Tagen in der Geschichte angelangt sind.

Die Kirche, und sie allein, hat der christlichen Welt Cultur und Civilisation gegeben, ihr allein verdankt diese die Errungenschaften auf allen Gebieten der Wissenschaft und der Kunst. Sie ward die Lehrmeisterin der Völker, welche sie aus der Nacht der Barbarei und des Heidenthums zu dem beseligenden Lichte des Christenthums führte; sie ist die Gründerin der Schulen, sie war Jahrhunderte lang die treue, unermüdliche Pflegerin des Unterrichtes und der Erziehung. Sie huldigt auch auf diesem Gebiete, wie überall, dem wahren Fortschritte und der naturgemässen Entwicklung. Sie will stets freudig jedes Mittel anerkennen und benützen, welches wahrhaft heilsam erfunden wird, um bei der erhabenen Aufgabe der Erziehung des Menschengeschlechtes auf jeder Stufe dieses grossartigen Bildungswerkes zu dienen. Sie will, dass heute noch, wie sie es die Jahrhunderte hindurch gethan hat, heute noch so lebenskräftig und fähig,

eine Welt zu regeneriren und zur christlichen Cultur zu führen, wie sie es vor fast zweitausend Jahren gewesen ist.

Dieser Kirche soll jetzt die Schule entfremdet werden; wie eine unnütz gewordene Anstalt, die sich überlebt hat, will man sie bei Seite setzen. Die Schule, die herrliche Pflanze des heiligen Bodens der Kirche, soll aus dem ihr eigenthümlichen Erdreich herausgerissen und in ein anderes versetzt werden, wo ihr die Bedingungen des Gedeihens gänzlich fehlen! Wird es ihr anders ergehen, als der Pflanze, welche man ihrem Boden entzogen hat? Und werden die Nachtheile je wieder zu ersetzen sein, welche ein so unverantliches Unternehmen im Gefolge hat, — wenn man endlich — zu spät — einsieht, welchen Grundsätzen man Anwendung gestattete, welche Geister man gewähren ließ? Wen aber wird am Ende die ganze Fülle des Unheils und des Verderbens treffen, welches in solchen Principien beschlossen liegt, um sich in ernsten Gerichten über die Geschlechter zu entladen? Die Kirche wird Kampf haben, wie sie ihn immer gehabt, aber aus jedem Kampfe wird sie um so herrlicher hervorgehen; der Staat dagegen flösst ein zersetzendes Gift in die Adern seines Organismus, wenn er solche Grundsätze anerkennt und aufnimmt. Der Augenblick seiner völligen Entchristlichung wird dann der Augenblick seiner völligen Auflösung sein.

Desshalb bitten die allerunterthänigst unterzeichneten Erzbischöfe und Bischöfe des Königreiches Euere Königliche Majestät in der dringendsten Weise, in der Frage der Schulorganisation Alles entschieden abzuwenden, was den Rechten der Kirche entgegen ist, was das katholische Gewissen verletzen, was irgend dazu beitragen könnte, die Volksschule der Kirche zu entfremden, sie confessionslos zu machen und allmählich völlig zu entchristlichen.

Darum geht der allerunterthänigste Antrag des Episcopates, welchen derselbe gegebenen Falles weiter zu vertreten entschlossen ist, vor Allem dahin, dass sowohl das Princip der kirchlichen Ueberwachung und Leitung der Volksschule, als auch jenes der confessionellen Trennung derselben völlig aufrecht erhalten bleibe, und wo diese Principien bis jetzt irgendwie eine grundsätzliche Verletzung erfahren haben, deren Unantastbarkeit wieder zur Geltung gebracht werde.

In der tiefsten Ehrfurcht Euerer Königlichen Majestät allerunterthänigst treugehorsamste Diener

Gregor, Erzbischof von München-Freysing.
Michael, Erzbischof von Bamberg.
Heinrich, Bischof von Passau.
Ignatius, Bischof von Regensburg.
Pancratius, Bischof von Augsburg.
G. Anton, Bischof von Würzburg.
Nicolaus, Bischof von Speyer.
Georg, Bischof von Eichstätt.

Bamberg, den 21. Juli 1864.

II. EPISTOLA PII PAPAE IX.

Venerabilibus fratribus Gregorio, archiepiscopo Monacensi et Frisingensi, Michaeli, archiepiscopo Bambergensi et episcopis eorum suffraganeis,

Pius papa IX.

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Maximae quidem consolationi nobis fuerunt inter gravissimas, quibus affligimur, curas et angustias, vestrae gratiosissimae literae, quas XIII calendas huius mensis ad nos dedistis, venerabiles fratres, in congressu a vobis Bambergae habito, ut, collatis inter vos consiliis, ea statueretis, quae hisce praesertim asperrimis temporibus ad catholicae ecclesiae causam, doctrinam, iura tuenda, et ad istorum fidelium salutem procurandam quotidie magis conducere possint. In eisdem enim literis undique enitet egregia et explorata vestra erga nos et hanc Petri cathedram fides, amor et observantia, ac mirum sane studium, quo incensi estis ad omnia peragenda, ut fideles vestrae potissimum vigilantiae commissi summa ac debita reverentia et obedientia nos et eandem Petri cathedram prosequantur, quae catholicae unitatis est centrum, omniumque ecclesiarum non modo caput, sed mater et magistra, quaeque erroris tenebras undique dispellit, et omnium fluctuantium tutissimus est portus.

Itaque hac eximia vestra episcopali virtute et sollicitudine vehementer gaudemus, vobisque maiorem in modum gratulamur, venerabiles fratres, quod vestro facto vestrisque pastoralibus ad istos fideles cuiusque vestrum curae concreditos datis literis, haud omiseritis debitis meritisque laudibus efferre arctissimam illam et admirabilem omnium totius catholici orbis sacrorum antistitum coniunctionem, quae luctuosissimis hisce temporibus cum Christi his in terris vicario et hac apostolica sede singulari Dei beneficio tantopere viget, ac tot splendidissimis factis magis in dies refulget. Ac vel maxime laetamur de conventu, quem Bambergae habuistis, in quo vos omnes, venerabiles fratres, concordissimis animis pro gravissimi episcopalis vestri ministerii officio ea suscepistis consilia, quae hisce potissimum temporibus magis opportuna esse existimastis ad ecclesiae causam tutandam eiusque rationes curandas, atque ad nefarios inimicorum hominum reprimendos conatus, qui unanimi constantique episcoporum studio ac vigilantia sunt profligandi.

Et sane, si unquam alias, hac praecipue nostra tristissima aetate, episcoporum est, veluti apprime intelligitis, contra ssm̃ae nostrae religionis hostes strenuissime pugnare. Quocirca, sacrorum antistites divino auxilio freti, debent intentissimo studio episcopalem suam attollere vocem, et omnibus praedicare evangelium, ac sapientibus et insipientibus aeternas divinae fidei nostrae veritates et augustae religionis dogmata, doctrinam, praeceptiones nuntiare, tradere, explicare et inculcare. Ac pari contentione iidem sacrorum antistites tenentur exponere et ostendere tum summis principibus tum guberniis funestissima et numquam satis deploranda mala et damna, quae in populos et in ipsos principes redundant ex hodierno religionis contemptu et incredulitatis spiritu, qui sub fallaci socialis progressus specie e tenebris emissus, cum maximo christianae civilisque reipublicae detrimento ubique magis in dies invalescit ac dominatur, et hominum mentes animosque miserandum in modum pervertit et corrumpit.

Atque iccirco gratissimum nobis fuit agnoscere, vos, venerabiles fratres, isti carissimo in Christo filio nostro Bavariae regi illustri vestras pro sanctissimae nostrae religionis eiusque iurium defensione misisse literas, et ea spe nitimur fore ut idem serenissimus princeps pro animi sui pietate, iustitia, aequitate, iustissimis vestris desideriis postulationibusque perlibenter obsecundare studeat.

Neque vero ignoratis, venerabiles fratres, esse praeterea aliud, quod sacri pastores omnibus studiis et contentionibus agere debent. Siquidem oportet ipsos summa constantia et fortitudine defendere

catholicae ecclesiae libertatem, quam ei suo sanguine peperit unigenitus Dei filius, ipsius ecclesiae sponsus, ac viriliter propugnare omnia veneranda ipsius ecclesiae iura ei divinitus tributa. Opus quoque est, ut episcopi numquam cessent qua voce, qua scriptis, ad omnium memoriam revocare, ecclesiam ipsam semper fuisse et esse salutari sua doctrina et vi, ac sapientissimis suis legibus et institutis non solum virtutum omnium matrem et magistram, omniumque vitiorum expultricem, verum etiam verae omnium gentium humanitatis, honestatis, civilitatis, libertatis, progressus, prosperitatis tranquillitatisque conditricem ac moderatricem, et ipsam solam posse firmiter constabilire et servare publicum humanae societatis ordinem, qui impietate et rebellione hisce diebus ubique tam vehementer perturbatur.

Debitas autem meritasque laudes vobis tribuimus, venerabiles fratres, quod vestris literis ad istud gubernium scriptis, de popularium scholarum bono et regimine maxime solliciti, catholicae ecclesiae hac super re doctrinam, auctoritatem et iura omni rationum genere scite ac strenue propugnastis eo sensu, quo nos in nostra epistola ad venerabilem fratrem Hermanum, archiepiscopum Friburgensem in Brisgovia, die 14 iulii huius anni missa, coacti fuimus eiusdem ecclesiae iura in tanti momenti negotio sarta tecta tueri et vindicare, contra ecclesiae hostium conatus et molitiones, qui in Magno Badensi ducatu eo iam pervenerunt, ut leges proponerentur, quae christianam scholarum indolem plane destruunt ac delent.

Etsi vero in pretio habeamus causas, quibus, venerabiles fratres, ecclesiae iura quoad populares tantum scholas nunc propugnanda curastis, tamen haud possumus, quin hac occasione egregiam vestram episcopalem sollicitudinem etiam atque etiam excitemus, ut sedulam strenuamque operam detis, quo eadem ecclesiae iura recognoscantur quoque ac serventur circa superiores literarum severiorumque disciplinarum scholas. Etenim pro vestra sapientia optime nostis, ex eisdem scholis ab ecclesiae doctrina, auctoritate et vigilantia amotis graviora oriri damna et mala, quandoquidem erroribus falsisque doctrinis ii praesertim honestioris classis homines inficiuntur, qui ad publica gubernii munera obeunda destinantur, quique ad communem civilis societatis spiritum formandum tantopere valere solent.

Atque hic, venerabiles fratres, a vobis exposcimus, ut prae oculis habere velitis, quae nos A isti venerabili fratri Gregorio, archiepiscopo Monacensi et Frisingensi, per nostram epistolam die 21 decembris anno superiore significavimus de philosophicis ac theologicis disciplinis tradendis; ac vos impensissime hortamur, ut vestras omnes curas cogitationesque in accuratam cleri institutionem educationemque quotidie magis promovendam indesinenter conferatis, nihilque intentatum relinquatis, ut vester clerus plenam illam solidamque habeat institutionem, quae ex puris incontaminatisque fontibus hausta, et communi catholicae ecclesiae docendi ratione innixa, illa omnia removeat pericula, quibus nova hodierna docendi systemata, super scientiae libertatem vel potius licentiam fundata ac tantopere iactata, sunt necessario obnoxia.

Quamobrem vel maxime optamus, venerabiles fratres, ut memoria repetere et exsequi velitis ea omnia, quae iam alias vel omnibus vel singulis B vestri episcopalis ordinis significavimus vehementerque commendavimus, quoad clericorum seminaria ex providentissimis concilii Tridentini praescriptis erigenda et moderanda.

Persuasissimum autem nobis est, vos, venerabiles fratres, pro spectata vestra religione et episcopali zelo, naviter esse defensuros alia ecclesiae iura, quae nondum in Bavaria plene sunt recognita, et pro quibus Bavariae sacrorum antistites, in Frisingensi praecipue conventu, suas protestationes emittere haud omiserunt. Ac propterea summopere probamus consilium a vobis susceptum habendi quotannis inter vos congressus. Id vero nullo modo impedire debet, quominus, venerabiles fratres, omnia conemini, ut quam primum, veluti nostris in votis est, provinciales synodos ex sacrorum canonum praescripto concelebrare possitis, quemadmodum alii in Germania sacrorum antistites in suis ecclesiasticis C provinciis cum summo animi nostri gaudio et suorum fidelium utilitate egerunt. Nihil certe nobis gratius erit, quam in hac re omnem vobis opem auxiliumque ferre.

Denique pro certo habeatis velimus, peculiarem esse, qua vos prosequimur, benevolentiam. Cuius quoque certissimum pignus accipite apostolicam benedictionem, quam ex intimo corde profectam vobis ipsis, venerabiles fratres, cunctisque clericis laicisque fidelibus cuiusque vestrum curae commissis peramanter impertimus.

Datum ex arce Gandulphi, die 18 augusti anno 1864, pontificatus nostri anno decimo nono.

Pius papa IX.

1864 septembris 19-21. — SYNODUS DIOECESANA NIVERNENSIS IV.

Synodus dioecesana Nivernensis IV in Gallia, celebrata diebus 19, 20 et 21 septembris 1864, sub Theodoro Augustino Forcade, episcopo Nivernensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:
Synodus, (1864, *titulus supra col.* 600), p. 77-92.

1864 septembris 21-2. — SYNODUS DIOECESANA AEDUENSIS IX.

Synodus dioecesana Aeduensis IX in Gallia, celebrata diebus 21 et 22 septembris 1864, sub Frederico Gabriele Maria Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:
Synodi, (1867, *titulus supra col.* 599), p. 159-75.

1864. — STATUTA DIOECESIS IMAE-TELLURIS (BASSE-TERRE).

Statuta dioecesis Imae-Telluris (Basse-Terre) in insula Guadalupensi, edita anno 1864, sub Antonio Boutonnet, episcopo Imae-Telluris.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts ou règlements du diocèse de la Basse-Terre, publiés par Mgr Antoine Boutonnet, évêque de la Basse-Terre (Guadeloupe). „Haec meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. I ad Timoth. IV, 15.“ *[Insigne.]* Basse-Terre, imprimerie du gouvernement, MDCCCLXIV.

In-16°, 116 p. — Lyon, abbé Martin.

1864. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS XIV.

Synodus dioecesana Buffalensis XIV in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata anno 1864, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi. A

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus, (1901, *titulus supra col.* 355).

P. 57: „Synodi XIV, anno Domini 1864 celebrata, exstant decreta."

1864. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS XV.

Synodus dioecesana Buffalensis XV in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata anno 1864, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus, (1901, *titulus supra col.* 355).

P. 57: „Anno 1864, facta est [in synodo dioecesana Buffalensi XV] collectio decretorum quae in synodis Buffalensibus superioribus promulgabantur." Ex hoc textu patet duas synodos celebratas fuisse anno 1864.

1865 februarii 2. — STATUTA DIOECESIS RHEDONENSIS.

Statuta dioecesis Rhedonensis in Gallia, edita die 2 februarii 1865, sub Godefrido Brossais-Saint-Marc, archiepiscopo Rhedonensi. B

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuta dioecesis Rhedonensis, rr. dd. Godefrido Saint-Marc, archiepiscopo Rhedonensi, edita. *[Insigne.]* Rennes, imprimerie de H. Vatar, impr. de Mgr l'archevêque, 1865.

In-12°, vij-178 p. — Paris, Bibl. nat. B 20577.

P. vij, haec statuta edita sunt, extra synodum dioecesanam, decreto dato die 2 februarii 1865.

P. 115-73, appendix documentorum ad haec statuta attinentium.

1865 maii 24. — SYNODUS DIOECESANA BALTIMORENSIS VI.

Synodus dioecesana Baltimorensis VI in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata die 24 maii 1865, sub Martino Ioanne Spalding, archiepiscopo Baltimorensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Acta synodi dioecesanae Baltimorensis sextae una cum constitutionibus ab illustrissimo ac reverendissimo Martino Joanne Spalding archiepiscopo Baltimorensi latis ac promulgatis die 24 maii anno Domini 1865. Baltimorae, Kelly et Pics, 1865.

In-12°, 22 p. — Washington, catholic university. — Ipse non vidi.

1865 iulii 10. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS XI.

Synodus dioecesana Pictaviensis XI in Gallia, celebrata die 10 iulii 1865, sub Ludovico Francisco Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi. C

Exstant constitutiones in opere cui titulus;

Oeuvres de Mgr l'évêque de Poitiers, V, 433, 440.

1865 iulii 18-9. — CONVENTUS PASSAVIENSIS EPISCOPORUM BAVARIAE.

Conventus Passaviensis episcoporum Bavariae, habitus diebus 18 et 19 iulii 1865.

Bibliographia:

Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus quintus . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXIX, col. 1201-4.

EPISTOLA EPISCOPORUM DE HOC CONVENTU.

Allerdurchlauchtigster, Grossmächtigster König!
Allergnädigster König und Herr!

Es nahen sich die Erzbischöfe und Bischöfe des Königreiches dem erhabenen Throne Euerer Königlichen Majestät, um in tiefster Ehrfurcht und mit festem Vertrauen Vorstellungen und Bitten in D einer Sache vorzutragen, welche, wie sie für alle katholische Unterthanen Euerer Königlichen Majestät von grösster Bedeutung ist, so den Bischöfen in höchstem Grade am Herzen liegen muss. Wir meinen nämlich den Unterricht in der Geschichte an den höheren Lehranstalten Bayerns.

Es wäre eine arge Täuschung, wenn man glauben würde, der grosse Kampf zwischen Christenthum und Antichristenthum, welcher fast identisch ist mit dem Kampfe zwischen der katholischen Kirche und dem, was ausser ihr ist, werde bloss auf theologischem Gebiete gestritten. Im Gegentheile trägt das gegenwärtige Stadium dieses Kampfes gerade die Signatur, dass der Unglaube sich der weltlichen Wissenschaften zu bemächtigen sucht, in sie sein zerfressendes Gift legt, und durch diese ungläubige und widerchristliche Wissenschaft den unbefangenen Jüngern derselben den religiösen Glauben aus dem Herzen reisst. Es ist nur zu bekannt, wie die Natur-Wissenschaften in unseren Tagen zu Werkzeugen der Befeindung der göttlichen Offenbarung geworden sind, wie die philosophische Speculation die religiöse Erkenntniss untergräbt; und es ist nicht minder bekannt, wie auch auf dem Wege der Geschichtsforschung und Geschichtsschreibung das Christenthum und dessen Stifter, die Kirche und ihre Institutionen in der ungerechtesten und unbegründetsten Weise befehdet werden, und wie letzteres insbesondere auch von öffentlichen Lehrern in Bayern, bisweilen in der anziehenden Hülle einer vollendeten Darstellung und, was noch gefährlicher ist, mit dem Scheine der unbefangensten Unparteilichkeit, geschieht.

Die Erzbischöfe und Bischöfe des Königreiches Euerer Majestät sehen sich mit Bedauern allerdings nicht in der Lage, Maassnahmen der Staatsgewalt gegen die falsche Wissenschaft, der concordatsmässigen Stellung der Kirche entsprechend, zu verlangen. Sie müssen vielmehr dem Entwickelungsgange der menschlichen Wissenschaften mit ruhigem Vertrauen auf Gott zusehen. Denn der Irrthum, so scheint es, muss nach der Zulassung Gottes sich in allen Wendungen erst erschöpfen; aber die Wahrheit wird doch am Ende triumphiren.

Auch fehlt es nicht an Kämpfern der Wahrheit, A die dem Irrthume schlagfertig nachgehen und ihn siegreich überwinden, wenn auch diese Kämpfer vielleicht noch nicht so zahlreich sind, als es zu wünschen wäre, wie ja nach der allgemeinen Erfahrung auch im Staatsleben die Elemente des Umsturzes und der Zerstörung stets viel rühriger sind, als die schaffenden und aufbauenden Kräfte.

Aber etwas ganz Anderes wäre es, wenn von Seite des Staates den Vertretern der umstürzenden Wissenschaft oder wenigstens der unkatholischen Wissenschaft ein, wenn auch vielleicht nicht beabsichtigter, Vorschub geleistet würde.

In Bezug auf das Fach der Geschichte hätten wir es nun tief zu beklagen, wenn sich, was man hört, bestätigen sollte, dass nämlich an der Hochschule zu München das von einem protestantischen Geschichtsprofessor geleitete historische Seminar B sich besonderer Privilegien erfreue, und dass eben dieser Geschichtslehrer auch für katholische Candidaten bei Anstellungs-Prüfungen derselben die Prüfung abzuhalten und die entscheidende Stimme abzugeben habe.

In noch höherem Grade müssten wir es aber schmerzlich empfinden, wenn auch an den Mittelschulen, wo eine freie Wahl des Lehrers für den Lernenden ganz unmöglich ist, der geschichtliche Unterricht katholischen Schülern von Männern ertheilt werden würde, die, aus einer specifisch protestantischen historischen Schule hervorgegangen, ihren eines selbstständigen Urtheiles noch fast gänzlich entbehrenden Schülern kirchenfeindliche Grundsätze auf dem Wege der geschichtlichen Unterweisung einpflanzen würden.

Euere Königliche Majestät! Die Geschichte ist kein neutrales Gebiet, auf welchem sich gläubige C und ungläubige Forscher, katholische wie protestantische Schriftsteller, in allweg friedlich die Hand reichen könnten. Nach uralter und immer gleichmässiger Erfahrung prägt sich, abgesehen von gewissen weniger feststehenden Thatsachen, in jedem geschichtlichen Erzeugnisse die persönliche Richtung des Autors aus, und es giebt darum — und wird es immer geben — eine christliche und eine unchristliche, eine katholische und eine unkatholische Geschichtsauffassung und Geschichtsdarstellung [1].

Daraus folgt aber der begründete Anspruch der katholischen Kirche, nicht nur, dass die katholische Geschichtsforschung und Geschichtsschreibung vollkommen frei gelassen, sondern auch, dass keinem Katholiken protestantischer Geschichtsunterricht gleichsam aufgedrungen werde.

D

[1] Wir erlauben uns hier nur auf sechs Artikel hinzuweisen, welche von einem anerkannt billig denkenden historischen Forscher in Bayern in der Zeitschrift *„Katholik"* erschienen sind: *„Protestantische Elemente in Giesebrechts Kaisergeschichte."* Jahrg. 1863, Seite 221—230; 318—331; 439—460. Jahrg. 1864, Seite 329—364; 568—584. Jahrg. 1865, Seite 191—209.

Wir erlauben uns darum in aller Unterthänigkeit und Ehrfurcht die Bitte zu stellen, dass an den Hochschulen alle jene Privilegien und Prärogative beseitigt werden möchten, welche direct oder indirect auch die katholischen Hörer in die Lehrsäle der ungläubigen oder protestantischen Geschichtslehrer führen müssen. Insbesondere bitten wir dringend und angelegentlich, dass bei den Prüfungen für das höhere Lehramt die katholischen Candidaten stets nur von katholischen Lehrern im Fache der Geschichte geprüft werden möchten.

Was aber die Mittelschulen betrifft, so fürchten wir keinen Widerspruch, wenn wir behaupten, dass die katholische Kirche das Recht hat, zu verlangen, dass ihre noch unmündigen Glieder gegen die Gefahren, die ein unkatholischer Geschichtsunterricht mit sich führt, durchaus gewahrt werden; B dass die Bischöfe Bayerns darum die Pflicht haben, dieses Recht mit allem Nachdrucke für die katholischen Schüler in Anspruch zu nehmen; und dass es ein schreiendes Unrecht namentlich auch gegen die katholischen Eltern wäre, wenn ihre Kinder an den Anstalten, welchen sie dieselben vertrauensvoll zur Bildung übergeben haben, durch einen unkirchlichen Geschichtsunterricht an ihrem katholischen Glauben gefährdet und des frischen katholischen Lebens allmählich verlustig gemacht würden.

Mit Rücksicht darauf erlauben sich die ehrerbietigst unterfertigten Erzbischöfe und Bischöfe des Königreiches die allerunterthänigste Bitte zu stellen, Euere Königliche Majestät möge die geeigneten Veranstaltungen treffen, dass an allen lateinischen Schulen, Gymnasien, Gewerbschulen und Realgymnasien der Unterricht in der Geschichte, C wo es bisher noch nicht geschehen ist, den betreffenden Religionslehrern übertragen werde, welche bei der innigen Verbindung der beiden Fächer, der Religionslehre nämlich und der Geschichte, allein die nöthigen Garantien zu bieten vermögen, dass die katholischen Schüler in die katholische Geschichtsanschauung eingeführt und darin gefördert werden. Wir sind dabei bereit, in jeglicher Weise zu sorgen und mitzuwirken, dass die betreffenden Priester vor Antritt ihres Lehramtes möglichst für diesen Unterrichtszweig vorgebildet werden.

Genehmigen Euere Königliche Majestät auch bei dieser Gelegenheit den Ausdruck der unterthänigsten Huldigung, welchen in tiefster Ehrfurcht darbringen Eurer Königlichen Majestät unterthänigst gehorsamste Diener

Gregor, Erzbischof von München-Freysing.
Michael, Erzbischof von Bamberg.
Heinrich, Bischof von Passau.
Ignatius, Bischof von Regensburg.
Pancratius, Bischof von Augsburg.
G. Anton, Bischof von Würzburg.
Nicolaus, Bischof von Speyer.
Georg, Bischof von Eichstätt.

1865 augusti 3. — SYNODUS DIOECESANA MOLINENSIS IX.

Synodus dioecesana Molinensis IX in Gallia, celebrata die 3 augusti 1865, sub Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, episcopo Molinensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Nona synodus dioecesana Molinensis, celebrata ab illustrissimo et reverendissimo dd. Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, Dei et apostolicae sedis gratia episcopo Molinensi, anno Domini MDCCCLXVI. Molinis, ex typis A. Ducroux et Gourjon Dulac [episcopi] et cleri typographorum, MDCCCLXVI.

In-8°, 1 f.-8 p. — Besançon, archevêché; Roma, Maristes.

P. 2, haec synodus convocatur celebranda die 3 augusti 1865, non autem 1866 ut mendose habetur in titulo.

1865 septembris 16-8. — SYNODUS DIOECESANA TURONENSIS.

Synodus dioecesana Turonensis in Gallia, celebrata diebus 16, 17 et 18 septembris 1865, sub Iosepho Hippolyto Guibert, archiepiscopo Turonensi.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli:

1) Ordonnances synodales du diocèse de Tours, promulguées dans le synode de 1865. *[Insigne.]* Tours, imprimerie A. Mame, 1865.

In-8°, 2 f.-XVI-356 p. — Lyon, abbé Martin; Paris, Bibl. nat. 21001.

P. 327, haec statuta promulgata sunt in synodo dioecesana celebrata diebus 16, 17 et 18 septembris 1865.

P. 273-326, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

2) Ordonnances synodales du diocèse de Tours, promulguées dans les synodes de 1865, 1876 et 1878. *[Insigne.]* Tours, imprimerie A. Mame, 1880.

In-8°, 328 p. — Paris, Bibl. nat. B 21001.

P. 19, mentio synodi dioecesanae celebratae die 18 septembris 1865.

P. 253-308, appendix documentorum ad haec statuta attinentium.

1865 septembris 18-20. — SYNODUS DIOECESANA NIVERNENSIS V.

Synodus dioecesana Nivernensis V in Gallia, celebrata diebus 18, 19 et 20 septembris 1865, sub Theodoro Augustino Forcade, episcopo Nivernensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus: Synodus, (1861, *titulus supra col.* 600), p. 93-122.

1865 septembris 24-octobris 4. — CONCILIUM PROVINCIALE ULTRAIECTENSE.

Concilium provinciale Ultraiectense in Batavia, celebrata a die 24 septembris ad diem 4 octobris 1865, praeside Ioanne Zwijsen, archiepiscopo Ultraiectensi.

Bibliographia:

1) Sagra congregazione di Propaganda fide. Ponente l'eminentissimo e reverendissimo sig. cardinale Prospero Caterini. Ristretto con sommario e voto, sopra gli atti e decreti del sinodo provinciale d'Olanda. Giugno 1866.

S. l. n. typ., (Roma), in-4°, 3 partes, 8 p. (ristretto)-24 p. (sommario)-7 p. (sommario addizionale o voto). — Roma, Assomptionnistes.

2) Acta et decreta synodi provincialis Ultrajectensis, inchoatae die vigesima quarta mensis septembris anni millesimi octingentesimi sexagesimi quinti, pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri Pii divina providentia papae noni anno vigesimo, et die quarta mensis octobris ejusdem anni conclusae, praesidente in ea r^mo^ et ill^mo^ in Christo patre ac domino Joanne Zwijsen, archiepiscopo Ultrajectensi. Gestel St. Michaelis, ex typographia dioecesis Buscoducensis, in instituto Surdo-Mutorum.

Sine anno, in-8°, LIII-338-172-XXVIII p. (index). — Besançon, archevêché; Roma, Assomptionnistes; Roma, Vaticana.

3) Acta et decreta synodi provincialis Ultrajectensis, inchoatae die vigesima quinta mensis septembris anni millesimi octingentesimi sexagesimi quinti, pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri Pii divina providentia papae noni anno vigesimo, et die quarta mensis octobris eiusdem anni conclusae, praesidente in ea rmo et illmo in Christo patre ac domino Joanne Zwijsen, archiepiscopo Ultrajectensi. Romae, typis s. congreg. de Propaganda fide, soc. eq. Petro Marietti administro, MDCCCLXVI.

In-8°, 296 p. — Roma, Assomptionnistes.

4) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus quintus ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXIX, col. 723-932.

I. ACTA SYNODO CELEBRANDAE PRAEVIA.

1. Litterae, quibus licentia synodum convocandi et celebrandi a sancta sede postulatur.

Buscoduci, in festo Paschatis anni 1865.

Beatissime pater.

Ex quo sanctitas vestra sacram ordinariorum episcoporum hierarchiam hoc in Neerlandiae regno, maxima plane cum rei catholicae apud nos utilitate summaque fidelium gratulatione, providentissime instauravit, nihil ardentius in votis habui, quam ut pro debito metropolitani muneris, mihi, omnium licet minimo, commissi, concilium provinciale, ad praescriptum sacrorum canonum, prima, quae data esset, occasione congregarem. Numquam enimvero exploratum habere desii, sanctum ac salutarem synodos habendi morem copiosissimam praebere segetem eorum fructuum, quos ex restituto penes nos iuxta canonicas universales sanctiones ecclesiastico regimine percipere licet.

Postquam proinde in huius provinciae dioecesibus, auxiliante Domino, expletum primo fuit magni sane ponderis negotium circumscriptionis paroeciarum; tum vero etiam perfectum deinceps, de mandato sanctitatis vestrae, eiusque nomine et auctoritate, aliud non minus grave negotium erectionis capitulorum; eo praecipue studia curasque meas convertere potui, ut captum iam synodi provincialis convocandae consilium ad optatum exitum perducerem.

Ipsius rei gravitas, ac ceterae haud paucae officii mei sollicitudines impedimento erant, quominus convocationem ipsam illico, ceu desiderassem, exequerer: at ne diu differretur, suffraganeos episcopos de re monere non omisi, eosque anno proxime elapso una mecum adunatos, repetitis vicibus, conspicere potui, ut, post peculiare examen ab unoquoque institutum de commissae dioeceseos indigentiis, studiis coniunctis ea determinaremus, quae accuratiori deliberationi in concilio subiicienda essent. In his vero ipsis praeparatoriis conventibus concordi voto communique omnium laetitia resolutum est, ut synodus provincialis currente hoc anno 1865 celebraretur.

Meum esse duco, beatissime pater, summa qua decet reverentia ac pietate, susceptam hanc decisionem sanctitati vestrae hisce devotissimis litteris significare: quod quidem filialis observantiae meae officium erga universi catholici orbis patrem gestiens expleo, atque eo lubentiori animo, quo certius mihi constat, monitis ac desideriis sanctitatis vestrae me obsequi, moremque gerere in ipsa synodi convocatione et celebratione. Ac profecto illud etiam voluptate me replet, quod convenientissimum appareat, ut quemadmodum sanctitas vestra singularem prorsus ac peramantissimam de

catholicis Neerlandiae curam gessit ac constantissime gerit, ita etiam restitutarum ab ipsa hac in regione episcopalium sedium antistites facto ipso ostendant, sibi maxime cordi esse ea praestare, quae ad tuendam in nostra provincia salutiferam catholicae ecclesiae doctrinam, Dei cultum augendum, cleri disciplinam servandam, populi pietatem promovendam magis magisque conducant.

Tria hoc ipso anno complentur saecula, ex quo, post erectam per felicis recordationis Paulum IV summum pontificem ecclesiasticam Ultraiectensem provinciam, a primo Ultraiectensi archiepiscopo Friderico, prima etiam inter nos habita est provincialis synodus: illi tamen nulla succedere potuit altera, prouti etiam nullus alius, pro illa aetate, constitui potuit in ea sede metropolita: maximae enim ac nunquam satis lacrymandae in hac florentissima vineae dominicae parte supervenerunt iacturae. Sed post tristissimas quae volverunt temporum vicissitudines, faustiores dies novissime rediisse visi sunt, ac per te fieri potuit, beatissime pater, ut Ultraiectensis ecclesia pristino decori redderetur. Per te etiam fit, ut obsoleta, ab annis tercentis, synodorum praxis iterum inaugurari queat!

Spem itaque foveo acceptissimam, beatissime pater, quod Deo opem ferente, et sanctitate vestra annuente et approbante, proximo autumnali tempore provinciale concilium indicere possim ac celebrare, eaque postea, quae in illo deliberata ac decreta fuerint, supremo sedis apostolicae iudicio statim humillimo obsequio subiicere.

Dum vero negotium tam arduum ab apostolica approbatione pie auspicari percupio, illud simul profiteor, me circa ea quae ordinem ad synodum respiciunt, religiose sequuturum esse, quantum sinit rerum conditio in his regionibus, illa omnia, quae in pontificali Romano et in caeremoniali episcoporum hac de re disponuntur. Ut tutius tamen ac securius in omnibus procedam, submissis precibus peto a sanctitate vestra, ut dispensationem mihi largiri velit ab iis solemnitatibus observandis, quas, cum externae sint et publicae, exequi in his locis non possemus. Cum praeterea, ob rationes quae sanctitatem vestram non latent, prae civitate metropolitana, opportunior videatur ad synodum convocandam Buscoducensis civitas, in qua, pro munere administrationis mihi creditae huius quoque dioeceseos, residentiam meam constitui; humillime etiam rogo, ut facultatem mihi facere velit sanctitas vestra, synodum ipsam habendi in Buscoducensi cathedrali, sancto Ioanni evangelistae dicata. Tandem, ad cleri populique fervorem hac occasione excitandum, sanctitatem vestram exorare audeo, ut pro accepto ab omnipotenti Domino fidelibus dispensando indulgentiarum thesauro, favores aliquos spirituales, si quidem opportunum censuerit, finito concilio consequendos concedere pro hac provincia dignetur.

Restat, beatissime pater, ut ad thronum sanctitatis vestrae supplex provolutus, mihi, coepiscopis meis, omnibus qui ad synodum convenient, clero et fidelibus nostris apostolicam benedictionem devotissime expostulem, qua roborati operi ipsi ferventius intendere possimus, omniaque illa bona consequi, quae pro gloria Dei et animarum salute ex eo, per divinam misericordiam, nobis pollicemur. Pro quo benedictionis sperandae beneficio, assiduis Deum precibus enixe flagitamus, ut sanctitatem vestram ad ecclesiae catholicae solamen ac tutelam diutissime servet incolumem, ac brevi assistere tribuat pleno sedis apostolicae triumpho, quem omnes Christi fideles indubitanter exspectant.

Sanctitatis vestrae humillimus et obedientissimus filius

† I., archiepiscopus Ultraiectensis.

2. Responsio sacrae congregationis de Propaganda fide ad litteras praecedentes.

Beatissime pater.

Archiepiscopus Ultraiectensis post tria saecula, ab erectione Ultraiectensis ecclesiasticae provinciae per sanctae memoriae Paulum IV summum pontificem, convocaturus hoc anno 1865 primam synodum provincialem post illam unam a primo Ultraiectensi archiepiscopo Friderico celebratam, licet in animo habeat sequi [ad] amussim, quantum sinit rerum conditio in illis regionibus, ea quae ordinem ad synodum respiciunt, et ea omnia, quae in pontificali Romano, et in caerimoniali episcoporum hac in re disponuntur, ut tutius tamen ac securius in omnibus procedat, submissis precibus a sanctitate vestra petit, 1. ut dispensationem illi largiri velit ab iis solemnitatibus absolvendis, quas cum externae sint et publicae, exequi in illis locis non potest. Praeterea cum ob varias rationes, prae civitate metropolitana, opportunior videatur ad synodum convocandam Buscoducensis civitas, in qua pro munere administrationis sibi creditae illius quoque dioeceseos, residentiam suam constituit, humillime etiam rogat, 2. ut facultatem illi facere velit sanctitas vestra synodum ipsam habendi in Buscoducensi cathedrali sancto Ioanni evangelistae dicata. 3. Ad cleri populique fervorem hac occasione excitandum sanctitatem vestram exorare audet, ut pro accepto ab omnipotente Domino fidelibus dispensando indulgentiarum thesauro favores aliquos spirituales, siquidem opportunum censuerit, finito concilio consequendos concedere pro hac provincia dignetur. Tandem 4. expostulat pro se suisque suffraganeis a sanctitate vestra benedictionem apostolicam, atque pro omnibus illis qui ad synodum convenient, clero et fidelibus, qua roborati operi ipsi ferventius intendere possint omniaque illa bona consequi, quae pro gloria Dei et animarum salute ex ea per divinam misericordiam sibi pollicentur, orando omni, qua possunt, efficacia et perseverantia omnipotentem Deum, ut sanctitatem vestram ad ecclesiae catholicae solamen ac tutelam diutissime servet incolumem ac brevi assistere tribuat pleno sedis apostolicae triumpho, quem omnes Christi fideles indubitanter exspectant.

Ex audientia sanctissimi habita die 4 maii 1865.

Sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX, referente me infrascripto sacrae congregationis de Propaganda fide cardinali praefecto, ad 1. et 2. benigne annuit pro gratia iuxta petita; ad 3. benigne concessit indulgentiam plenariam lucrandam in die ultima concilii, visitando ecclesiam cathedralem, ibique orando pro fidei propagatione, et iuxta mentem sanctitatis suae, ceterisque servatis de iure servandis: ad 4. denique petitam benedictionem benigne concessit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die et anno ut supra.

Gratis sine ulla omnino solutione quocumque titulo.

Al. c. Barnabo, praefectus.

3. Edictum convocationis synodi.

Ioannes, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Ultraiectensis, provinciae Ultraiectensis metropolita, dioecesis Buscoducensis administrator apostolicus, sanctissimi domini nostri Pii divina

providentia papae IX praelatus domesticus et solio pontificio assistens;

Revm̃is fratribus episcopis, venerabilibus capitulis metropolitano et cathedralibus, abbatibus, praepositis et superioribus regularibus, ceterisque ecclesiasticis personis, quae de iure vel consuetudine concilio provinciali interesse debent, salutem in Domino.

Synodorum celebrationem ab apostolis primum in ecclesia Dei inductam, iugique sacrorum antistitum usu frequentatam, maximam ac summopere salutarem vim constanter exeruisse ad fidem tuendam et inflammandam, ecclesiastici ordinis disciplinam servandam et augendam, populi mores efformandos et corrigendos, neminem sane latere potest, qui ecclesiasticae historiae fastos non penitus ignoraverit. De iis proinde sacris conventibus praescribendis urgendisque impenso semper studio sollicitae fuerunt canonicae leges ac Romanorum pontificum constitutiones. Praecipue vero sacrosancta oecumenica Tridentina synodus, utilitates innumeras prae oculis habens, quae ex susceptis communi consilio decisionibus ab episcopis unius eiusdemque ecclesiasticae provinciae in singulas eiusdem provinciae dioeceses defluunt, Spiritu sancto affiante decernendum censuit, ut „provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis, renoventur“ [1].

Instauratae nostris in regionibus ssm̃i domini nostri Pii papae IX providentissima sollicitudine sacrae ordinariorum episcoporum hierarchiae et istud eximium plane bonum in acceptis referendum est, ut synodales coetus, qui tribus iam a saeculis penes nos conticuerunt, instaurentur et reintegrentur. Ac certe id in primis animo nobis insidebat, ex quo metropolitanae sedi Ultraiectensi, pristino redditae decori, Dei et apostolicae sedis gratia praepositi fuimus, ut nimirum regimini ecclesiastico ad communem canonum normam restituto, in synodi quoque provincialis convocatione et celebratione prorsus conformaremur. Id namque et officii nostri rationem postulare, et erectae denuo hoc in regno per gloriosissimum pontificem episcopalis hierarchiae complementum veluti et coronidem esse debere probe noveramus.

Peculiari itaque cura in id intendere non cessavimus, ut quae ad negotium istud gravissimum sane ineundum absolvendumque necessaria et opportuna dignoscerentur, accuratiori studio ac labore disponeremus et ordinaremus. Et quo omnia felicius et efficacius cederent, revm̃os fratres episcopos comprovinciales nostros una nobiscum iterato iam collegimus, ut de decretis in ipsa synodo edendis, collatis consiliis concordissimisque animis in antecessum deliberaretur. Nec porro omisimus, eo quo par erat obsequio ac devotione, vota nostra sanctae Romanae sedi manifestare, cuius approbationis testimonia incitamento nobis fuerunt, et vires animumque addiderunt ad tantum opus aggrediendum; a qua etiam veniam accepimus, ut, loco metropolitanae ecclesiae, in cathedrali dioecesis Buscoducensis, cuius, apostolico nomine, administrationem gerimus, provinciale concilium habere nobis liceret.

Cum igitur iam nihil prohibeat, quominus ad concilii ipsius convocationem, sine ulteriori mora, deveniamus, implorato prius sacratissimo nomine salvatoris nostri Iesu Christi, qui se iugiter cum sua ecclesia adfuturum esse promisit, et beatissimae matris eius ab origine immaculatae omniumque sanctorum praesidio, concilium provinciae Ultraiectensis in dominicam XVI post Pentecosten, 24 die mensis septembris proxime futuri, ad maiorem Dei gloriam et beatae Mariae virginis sanctorumque provinciae nostrae patronorum honorem, nec non in utilitatem ecclesiarum universae huius provinciae, in cathedrali Buscoducensis civitatis templo sancto Ioanni evangelistae sacro, Deo bene iuvante, hora 5 pomeridiana inchoandum decrevimus, et per praesentes edictales litteras indicimus et convocamus. Revm̃os itaque provinciae coepiscopos, Ruraemundensem, Bredanum, Harlemensem, episcopum coadiutorem antistitis Bredani, episcopum auxiliarem nostrum in administratione dioecesis Buscoducensis, episcopum coadiutorem nostrum in archiepiscopatu Ultraiectensi, ut concilio a nobis indicto, praefixo tempore, adsint monemus et requirimus. Pro eodem insuper designato tempore in synodum ipsam vocamus venerabilia capitula ecclesiae metropolitanae et ecclesiarum cathedralium, quae per duos procuratores suffragiis absolute maioribus eligendos comparere tenebuntur. Advocamus vero etiam venerabiles abbates, praepositos regulares, praesides seminariorum et ceteras omnes personas ecclesiasticas, quae, vel iure vel consuetudine, concilio provinciali interesse debent, et quibus omnibus, in quantum opus fuerit, praecipimus et mandamus, ut ad concilium statuto tempore accedant. A qua re ii dumtaxat excusati habebuntur, vel per procuratorem comparere permittentur, quos, ex legitima causa per nos cognoscenda et approbanda, impeditos iudicabimus.

In ipsa synodi celebratione, praeter solemnes congregationes, ordinem solemnium sessionum, quantum pro locorum circumstantiis fieri poterit, iuxta ea sequemur, quae de ordine ad synodum in pontificali et caeremoniali Romano disponuntur. Quoad res autem in synodo tractandas, post emissam ab omnibus in prima sessione solemni fidei professionem, de iis ex catholica doctrina agetur, quae ad religionem revelatam et Christi ecclesiam referuntur adversus errores nostrorum temporum; tum vero de iis pertractabitur quae Christus ad hominum salutem efficiendam in sua ecclesia posuit, hoc est, de hierarchia primum ac regimine ecclesiae, deinde de iis quae sacris ministris commissa fuere, scilicet de praedicatione, de sacramentorum administratione, de cultu divino; succedet et de fructibus sanctificationis qui in Christi membra dimanant, quique sunt fructus pietatis et caritatis in omnibus, fructus perfectionis evangelicae in regularibus, fructus sanctimoniae sacerdotalis in cunctis clericis; ac statuetur demum de mediis promovendi institutionem ecclesiasticam et catholicam, deque aliis ad ecclesiasticam disciplinam spectantibus, prouti nobis et coepiscopis nostris expedire in Domino videbitur.

Atque ut in tanti ponderis negotio omnia fauste et e sententia succedant, et vota nostra, studia, consilia optatum exitum consequantur, adeamus oportet cum fiducia ad thronum gratiae, et auxilia necessaria ardentissimis precibus a patre luminum exposcamus, ut coelesti eius gratia illustrati, quae magis recta, magis utilia, magisque consentanea sancienda sint, mentibus nostris perspecta fiant. Eapropter orationem de Spiritu sancto in missis omnibus quotidianis addendam usque ad synodi exitum, iubemus sacerdotibus omnibus archidioecesis nostrae nec non dioecesis Buscoducensis, et ut idem mandent episcopi comprovinciales nostri in Domino ipsos hortamur. Volumus autem ut

[1] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 2.

primo post acceptas hasce litteras dominico die, A in parochialibus omnibus ecclesiis praesens convocationis edictum solemniter e suggestu promulgetur ac vernacula lingua fidelibus exponatur, qui simul excitandi et inflammandi erunt ad suas preces cum nostris sociandas, ut quae ad ipsorum salutem spectent, pia religiosaque sollicitudine, divina aspirante gratia, constituere valeamus, ac de profectu ipso sanctarum ovium fiant gaudia aeterna pastorum.

Quo vero et cleri et populi fervor magis ac magis augeatur, notum etiam facimus ac fidelibus praenuntiandum praecipimus, Christi in terris vicarium Romanum pontificem, non modo optatissimam apostolicam benedictionem, coelestium omnium donorum auspicem, nobis nostrisque suffraganeis, atque omnibus illis qui ad synodum convenient, clero et fidelibus benignissime concessisse; verum etiam impertiri dignatum esse indulgentiam plena- B riam lucrandam in die ultima concilii, visitando ecclesiam cathedralem, ubique orando pro fidei propagatione, et iuxta mentem sanctitatis suae, ceterisque servatis de iure servandis; quemadmodum nobis per litteras humanissimas eminentissimi praefecti sacrae congregationis de Propaganda fide innotuit.

Edicimus tandem, ut hoc indictionis concilii provincialis decretum, praedicta ratione promulgatum, atque ad valvas metropolitanae et uniuscuiusque cathedralis ecclesiae, ad interiorem tamen templorum partem affixum, perinde valeat, ac si omnibus et singulis ad quos pertinet personaliter denuntiatum exhibitumque fuisset.

Datum Buscoduci, in festo sancti Iacobi apostoli, die 25 iulii, anno reparatae salutis 1865.

† Ioannes, archiepiscopus Ultraiectensis.

II. CATALOGUS SYNODALIUM.

Episcopi ordinarii.

Illmus et revmus dominus Ioannes Zwijsen, archiepiscopus Ultraiectensis et metropolita, dioecesis Buscoducensis administrator apostolicus.

Illmus et revmus dominus Ioannes Augustinus Paredis, episcopus Ruraemundensis.

Illmus et revmus dominus Gerardus Petrus Wilmer, episcopus Harlemensis.

Episcopi auxiliares.

Illmus et revmus dominus Ioannes van Genk, episcopus Adratensis in partibus infidelium, coadiutor et procurator illmi et revmi domini Ioannis van Hooydonk, episcopi Bredani.

Illmus et revmus dominus Ioannes Philibertus Deppen, episcopus Samensis in partibus infidelium, auxiliaris archiepiscopi in administratione dioecesis D Buscoducensis.

Illmus et revmus dominus Andreas Ignatius Schaepman, episcopus Esbonensis in partibus infidelium, coadiutor archiepiscopi.

Episcopi vicarii apostolici.

Illmus et revmus dominus Petrus Maria Vrancken, episcopus Colophoniensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Bataviensis in India orientali Neerlandica.

Illmus et revmus dominus Ioannes Fredericus Antonius Kistemaker, episcopus Uranopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus de Curaçao in India occidentali Neerlandica.

Illmus et revmus dominus Ioannes Baptista Swinkels, electus episcopus Amoriensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus de Surinam in India occidentali Neerlandica.

Praelati regulares.

Revmus dominus Henricus van den Wijmelenberg, magister generalis ordinis Sanctae Crucis.

Revmus dominus Adrianus Hubertus Manni, abbas Bernensis ordinis Praemonstratensis.

Canonici procuratores capitulorum.

Plurimum reverendus dominus Carolus Theodorus Schrijnen, camerarius secretus ssmi domini nostri, praepositus capituli cathedralis Ruraemundensis, pastor decanus Venlonae.

Plurimum reverendus dominus Ioannes Henricus Corstens, praepositus capituli cathedralis Buscoducensis, parochus ad Sanctam Catharinam Buscoduci.

Plurimum reverendus dominus Franciscus Antonius Hubertus Boermans, canonicus poenitentiarius ecclesiae cathedralis Ruraemundensis, pastor decanus Werthensis.

Plurimum reverendus dominus Wilhelmus Henricus Antonius van Bijlevelt, protonotarius apostolicus ad honorem, canonicus ecclesiae metropolitanae Ultraiectensis, decanus Nardensis et parochus in Maarssen.

Plurimum reverendus dominus Theodorus Brouwer, camerarius supranumerarius ssmi domini nostri, canonicus ecclesiae metropolitanae Ultraiectensis, decanus et parochus Arnhemii.

Plurimum reverendus dominus Michael Theodorus Timmermans, sacrae theologiae doctor, canonicus poenitentiarius ecclesiae cathedralis Buscoducensis, decanus plebanus.

Plurimum reverendus dominus Petrus Ioannes Werden, canonicus ecclesiae catholicae Bredanae, pastor ad Sanctam Catharinam Bredae.

Plurimum reverendus dominus Petrus Ioannes Gabriel, canonicus ecclesiae cathedralis Bredanae, C iuris canonici licentiatus, professor sacrae theologiae et litterarum.

Plurimum reverendus dominus Theodorus Iosephus Hubertus Borret, sacrae theologiae doctor, ssmi domini nostri cubicularius honorarius, canonicus ecclesiae cathedralis Harlemensis, ecclesiae metropolitanae par. canonicus honorarius, decanus et pastor in Vogelenzang.

Plurimum reverendus dominus Petrus Matthias Snickers, canonicus ecclesiae cathedralis Harlemensis, minoris seminarii regens.

Praesides seminarii.

Plurimum reverendus dominus Iacobus Cuyten, protonotarius apostolicus ad honorem, canonicus theologus ecclesiae cathedralis Buscoducensis, praeses seminarii episcopalis.

Plurimum reverendus dominus Cornelius van D Kints, sanctitatis suae ab intimo cubiculo, canonicus ecclesiae cathedralis Harlemensis, praeses seminarii episcopalis.

Plurimum reverendus dominus Cornelius van der Veeken, canonicus theologus capituli cathedralis Bredani, praeses seminarii episcopalis.

Plurimum reverendus dominus Franciscus Petrus van de Burgt, canonicus theologus ecclesiae metropolitanae Ultraiectensis, praeses seminarii archiepiscopalis, examinator prosynodalis.

Plurimum reverendus dominus Petrus Ioannes Hoefnagels, canonicus theologus ecclesiae cathedralis Ruraemundensis, praeses seminarii episcopalis, examinator prosynodalis.

Superiores ordinum.

Admodum reverendus dominus Augustinus Henriet, societatis Iesu, praepositus provinciae Neerlandiae.

Admodum reverendus frater Michael von der Mazen, fratrum Minorum minister provincialis.

Admodum reverendus frater Augustinus van Uden, commissarius generalis ordinis Carmelitarum calceatorum et prior conventus Boxmerae.

Admodum reverendus frater Thomas van der Heijden, prior provincialis sacri ordinis fratrum Praedicatorum.

Admodum reverendus Antonius Konings, congregationis ssmi Redemptoris in Hollandia superior provincialis.

Admodum reverendus Maria Franciscus Salesius de Beer, superior generalis congregationis fratrum beatae Mariae virginis matris Misericordiae.

III. ORDO AD SESSIONES.

Vide supra col. 35-44.

IV. VARIA DECRETA AD SYNODUM SPECTANTIA.

Norma celebrationis concilii.

Ioannes, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Ultraiectensis, provinciae Ultraiectensis metropolita, dioecesis Buscoducensis administrator apostolicus etc., salutem in Domino.

Communi consilio et assensu revmorum episcoporum comprovincialium, statuimus et mandamus, in pertractandis rebus synodalibus sequentem normam servari.

1. Ut maturae deliberationi decreta concilii subiiciantur, quadruplicis speciei conventus erunt, congregationes videlicet particulares, congregationes generales, congregationes privatae, et sessiones solemnes.

Congregationes particulares (etiam commissiones et sectiones dictae) ex certo synodalium numero componuntur. Singulae partem decretorum expendunt et discutiunt. Praesidet episcopus, cui adiungitur vice-praeses et notarius. Quisque synodalis interesse debet sectioni, cui adscriptus est.

Congregatio generalis coetus est, ad quem patres omnes ceterique synodi socii convenire tenentur. Praeside metropolita, in ea proponuntur et discutiuntur decreta, quae in congregationibus particularibus examinata sunt.

Congregationes privatae, in quibus patres concilii inter se deliberant, destinatae sunt ut, perspectis observationibus congregationum particularium et generalium, definiatur quid statuendum sit.

Sessiones inserviunt, ut solemniter legantur decreta, utque solemni modo excipiantur vota patrum. Iis adesse debent omnes quotquot ad synodum vocati fuerunt.

Congregationes et sessiones habebuntur diebus et horis a metropolita determinandis.

2. Ordo in sessionibus adhibendus a pontificali et caeremoniali Romano descriptus est; qui propterea in omnibus, quatenus speciales loci ac temporis circumstantiae permittunt, observabitur. Quo ordine congregationes particulares et generales habendae sint, peculiaris schedula indicabit.

3. Quod ad deliberationem in congregationibus attinet, cura unicuique sit, ut multa diligentia praeparatus accedat. Plena cuique libertas relinquetur animadvertendi circa decreta, quodcumque sibi utile et opportunum visum fuerit. Sincero usque animo, omni cum caritate et modestia quaestiones agitentur, ita ut vanis disceptationibus locus praecidatur et importunis animi motibus non impediatur recta rerum aestimatio.

Cum necessarium imprimis sit, ut clara et perspicua ratione proferantur quae quis animadvertenda esse duxerit, nec non de factis observationibus accurate patribus constare debeat, idcirco ea, quae in concilii constitutiones quis optaverit notare, rediget brevi compendio, lingua latina conscripto, ad propositionem bene articulatam, additis argumentis pro ea militantibus. Scriptam schedulam porriget notario vel praesidi congregationis. Propositionis et argumentorum oralis expositio atque discussio fieri potest vel vernaculo vel latino sermone, prout cuique magis placuerit.

4. Ius suffragii decisivi competit episcopis ordinariis provinciae. Procuratores ordinariorum legitime absentium pariter vocem decisivam habent. Placuit insuper patribus concedere suffragium decisivum episcopis auxiliaribus provinciae. Ceteri synodales votum consultativum exercent.

5. Immediate post metropolitam, concilii praesidem, locum in synodo occupant episcopi ordinarii, unusquisque iuxta ordinem consecrationis. Deinde episcopi auxiliares, atque his subsequentes revmi vicarii apostolici synodales honorarii, omnes secundum tempus promotionis. Succedunt praelati regulares usum mitrae habentes, praedicto ordine. (Quoties vero capitulum cathedrale Sancti Ioannis collegialiter synodo intervenit, praelati regulares post capitulum assident et procedunt). Sequuntur praepositi capitulorum cathedralium, iuxta tempus consecrationis proprii antistitis; deinde, eodem illo ordine, deputati reliqui a capitulis cathedralibus. Tandem praesides seminariorum; postremo superiores ordinum; omnes observato promotionis tempore.

6. In congregationibus generalibus, episcopi induti erunt rochetto et mozzetta; metropolita, stola insuper rubei coloris; synodales ceteri, saeculares veste talari, regulares habitu ordinis.

7. Inchoabuntur congregationes oratione *Adsumus,* a praeside vel alio episcopo ad hoc invitato recitanda. Finiuntur oratione *Deus cuius misericordiae,* a praeside vel alio antistite dicenda; cui subiungunt omnes antiphonam beatae Mariae virginis *Sub tuum praesidium*; addit praeses *Ora pro nobis,* et concludit oratione *Gratiam tuam.*

† Ioannes, metropolita Ultraiectensis [1].

Ordo ad congregationes particulares.

1. Inchoat illmus praeses congregationem oratione *Adsumus.*

2. Compendiaria per notarium legitur relatio praecedentis congregationis particularis.

3. Iubente revmo praeside, praelectio fit primi capitis e serie decretorum, de quibus deliberandum est.

4. Invitat illmus praeses consultores, ut quae notanda censuerint in praelectum decretum, palam proferant, observata methodo praescripta in norma celebrationis concilii sub n. 3.

5. Completa discussione primi praelecti capitis, eodem modo pertractantur sequentia capita.

6. Coetui finem imponit reverendus praeses indicendo diem et horam sequentis congregationis particularis, et recitando praescriptas preces.

Ordo ad congregationes generales.

1. Incipit illmus praeses conventum oratione *Adsumus.*

2. Promotor, cum necesse fuerit, insistit, ut legatur decretum et sponsio detur de servando silentio et restituendis decretis. Quod, iubente metropolita, peragitur.

[1] Eadem ratione singula, quae sequuntur, decreta subscribuntur.

3. Deinde instat promotor, ut notarius legat relationem compendiariam praecedentis congregationis generalis.

4. Facta relatione, promotor insistit, ut mandante illmo praeside, secretarius legat scriptas observationes respectivae congregationis particularis.

5. Invitantur synodales a metropolita, ut quae notanda censuerint in titulos decretorum, quae modo deliberationi subiiciuntur, vel in notationes congregationis particularis, servata praescripta norma, palam conferant.

6. Finita deliberatione, illmus metropolita patres interrogat, an placeat finem imponere congregationi.

7. Tandem promotor insistit, ut ab illmo praeside dies et hora determinetur sequentis solemnis sessionis.

8. Quo facto, congregatio absolvitur consuetis precibus.

Decretum de servando silentio et restituendis statutis.

Cum statuta concilii provincialis, antequam promulgentur, transmitti iusserit Sixtus V ad sacram congregationem concilii Tridentini, ut ab ea expendantur, et quae forte emendanda sint, corrigantur, pronum est inde inferre, conveniens maxime esse, ut, donec sancta sedes decreta concilii recognoverit, fuerintque postea ab episcopis ordinariis promulgata, alto religiosoque silentio tegantur.

Facile insuper et illud percipitur, recti bonique leges exigere, ut via praecludatur divulgationi eorum, quae in synodi congregationibus acta et dicta fuerint. Variis quippe diversisque incommodis ansa praeberetur, si quae in secretis comitiis quis proposuerit, si argumenta quae adhibuit, ratiocinandi modus quo usus est, responsa quae data fuerunt, aliis non synodalibus, sive clericis sive laicis, revelari libere possent et revelarentur.

Propterea, de consilio et consensu revmorum patrum comprovincialium, decernimus, ut in ultima congregatione generali statuta concilii restituantur; in prima autem congregatione praeparatoria synodales, a metropolita interrogati, spondeant, se de tenore decretorum, donec recognita et promulgata fuerint, nihil divulgaturos; de iis vero omnibus, quae in congregationibus peragentur, perpetuum et absolutum servaturos esse silentium. Quam sponsionem postea in sessionibus et congregationibus emittere tenebuntur, qui ad eas admissi huic obligationi nondum satisfecerint.

Decretum de concilii officialibus.

Quoniam, iuxta monitum caeremonialis episcoporum, officiales necessarii deputandi sunt in conciliis, ut scilicet cuncta recto ordine et optata dignitate peragantur, de consilio et assensu revmorum patrum, quosdam synodales ad varia officialium munera seligere decrevimus. Constituimus itaque:

1. Praefectum hospitiorum: plurimum reverendum dominum I. H. Corstens, capituli ecclesiae cathedralis Buscoducensis praepositum.

2. Concilii promotorem: reverendum admodum patrem A. Henriet, societatis Iesu superiorem provincialem.

3. Secretarium: plurimum reverendum dominum F. P. van de Burgt, ecclesiae metropolitanae Ultraiectensis canonicum, seminarii archiepiscopalis praesidem.

4. Lectores in singulis congregationibus generalibus nominabuntur.

5. Notarium: plurimum reverendum dominum C. van Kints, ecclesiae cathedralis Harlemensis canonicum, seminarii episcopalis praesidem.

6. Caeremoniarium: plurimum reverendum dominum C. van der Veeken, ecclesiae cathedralis Bredanae canonicum, seminarii episcopalis praesidem.

7. Iudicem querelarum et excusationum: plurimum reverendum dominum C. T. Schrijnen, capituli ecclesiae cathedralis Ruraemundensis praepositum; et plurimum reverendum dominum I. Cuyten, ecclesiae cathedralis Buscoducensis canonicum, seminarii episcopalis praesidem.

8. Concionatores: plurimum reverendum dominum T. I. H. Borret, ecclesiae cathedralis Harlemensis canonicum; reverendum admodum patrem A. H. Konings, congregationis ssmi Redemptoris superiorem provincialem; plurimum reverendum dominum T. Brouwer, ecclesiae metropolitanae Ultraiectensis canonicum.

Instructio officialium concilii.

1. Munia praefecti hospitiorum.

Omnem adhibet diligentiam, ut clerici, ad synodum venientes, honestis excipiantur hospitiis, aut diversoria in civitate inveniant, eorum statui congruentia.

2. Munia promotoris.

Promotor, cuius munus est, urgere actiones synodales, seu insistere, ut omnia, quae in synodo agenda sunt, celeriter et fructuose perficiantur, in primis in sessionibus et congregationibus generalibus, quoties propter accessum novorum synodalium requiritur, illmum praesidem rogat, mandare velit, ut legatur decretum et promissio fiat de servando silentio; deinde, ut legatur relatio praecedentis congregationis generalis cum animadversionibus propositis in particulari congregatione. Postea petit et insistit, ut pergatur ad deliberationem et decreta legantur, ad quae spectant observationes.

In sessionibus, tempore opportuno instat, ut praelegantur decreta et sequens indicetur solemnis sessio. Praeterea, in prima et ultima sessione, insistit, ut mandante metropolita singuli synodales nominatim vocentur. Tandem, in congregationibus generalibus et sessionibus, notarium invitat, ut de iis, quae gesta sunt, instrumentum conficiat.

Postremo, in fine ultimae congregationis, decreta restituenda colligit redditque illmo metropolitae.

3. Munia secretarii.

Ad secretarium spectat, primo, curare ut pridie quam synodus inchoetur et aliqua sessio habeatur, futurae sessionis edictum affigatur valvis ecclesiae: secundo, in prima et ultima sessione nominatim vocare omnes, qui ad synodum accedere debuerunt; tertio, legere una cum sociis, quae in congregationibus generalibus et in sessionibus legenda sunt; quarto, in sessionibus patres interrogare, „an praelecta decreta placeant," atque responsum deferre ad metropolitam.

4. Munia notarii.

Qui constitutus est notarius principalis, absentes a sessionibus et congregationibus generalibus notat; singulorum, qui fidei professionem emittunt, nomina scribit; comitatur secretarium patres interrogantem an placeant decreta; et in fine cuiuslibet congregationis generalis et sessionis, rogatus a promotore, ut de iis, quae gesta sunt, instrumentum conficiat, respondet se facturum. Confectum instrumentum praesidi subscribendum offert.

Notarii sectionum nomina absentium a congregatione particulari scribunt; allatas excusationes praesidi commissionis renuntiant; praelegenda in sectione legunt; actorum in congregatione particulari instrumentum faciunt, et praesidi sectionis subscribendum exhibent.

5. Munia magistri caeremoniarum.

Curam habet, ut in processionibus, in missa solemni et in sessionibus, omnia secundum pontificalis et caeremonialis Romani praescripta debito ritu, cultu et maiestate fiant.

6. Munia iudicum querelarum et excusationum.

Deputantur iudices, ut, contingente casu, criminales querelas et civiles lites audiant, ac summario iudicio de utrisque causis sententiam proferant. Ad eosdem iudices pertinet, quaestiones circa ordinem sedendi seu praecedendi inter congregatos forte excitatas, brevi manu, ut dici solet, ita componere, ut nulli praeiudicium inferatur; ad eos pariter deferendae sunt excusationes eorum, qui ad synodum non accesserunt, vel nondum completo concilio abire desiderant [1].

Decretum de inchoanda synodo.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Zwijsen, archiepiscopus Ultraiectensis, provinciae Ultraiectensis metropolita etc.

Invocato divino nomine, implorata Dei genitricis intercessione, ad maiorem gloriam Dei omnipotentis, ad laudem beatissimae virginis Mariae sine labe conceptae, et sancti Iosephi Deiparae sponsi, in honorem sancti Petri, principis apostolorum, sanctorum dioecesium nostrae provinciae patronorum, ad utilitatem cleri et populi, de consilio et consensu revm̃orum episcoporum comprovincialium, decernimus et declaramus, concilium provinciale metropolitana nostra auctoritate indictum et convocatum, hac ipsa die 25 septembris incipere et inceptum esse.

Decretum de emittenda professione fidei.

Semper in ecclesia Dei haec disciplina viguit, ut patres ad sacra comitia coeuntes, se catholicam fidem profiteri, et praecedentia oecumenica concilia recipere ac admittere, publice protestarentur. Ad haec, sacrosancta Tridentina synodus praecipit „omnibus, qui de iure vel consuetudine synodo provinciali interesse debent, ut in ipsa prima synodo provinciali ea omnia et singula, quae ab hac sancta synodo definita et statuta sunt, palam recipiant, nec non veram obedientiam summo Romano pontifici spondeant et profiteantur, simulque haereses omnes, a sacris canonibus et generalibus conciliis, praesertimque ab hac eadem synodo damnatas, publice detestentur et anathematizent". Nullam tamen specialem fidei formulam eum in finem adornavit Tridentinum concilium. Cum autem in formula, quam postea concinnavit Pius IV alia non contineantur, praeter illa, quae Tridentinum speciatim exprimenda praecepit, merito decisum fuit, illam ab omnibus esse adhibendam, qui Tridentini decreto obstringuntur ad fidei professionem [2]. Quare decernimus et mandamus, ut quicumque ad coetum synodalem convenerunt, modo usitato fidei professionem emittant iuxta formam a Pio IV praescriptam.

Decretum de non afferendo praeiudicio.

Ne, ex edicto convocationis ad concilium, aut ex statuto ordine sedendi, vel ex aliqua cuiusquam actione in synodo, quaestiones futuris temporibus oriantur de acquisito vel amisso iure aut privilegio, decernimus et declaramus, quod nulli propterea praeiudicium generetur, aut novum aliquod ius acquiratur.

[1] Cf. Bened. XIV, *De syn.*, lib. IV, cap. 1 et 2.

[2] Cf. Bened. XIV, *De syn.*, lib. IV, cap. 2.

A *Decretum de modo vivendi.*

Quoniam opus, ad quod accingimur, gravissima et sacratissima religionis negotia complectitur, vires autem humanae haud pares sunt, ut ea, quae sunt Dei, prout oportet, perficiant: ea propter statuimus, omnes et singulos, qui ad synodum accesserunt, maxima, qua valemus, affectione et instantia monendos esse, prouti in Domino monemus, ut, dum sacris concilii laboribus curas impendunt, abundantes sint in omni opere bono. Precibus et sacrificiis, ieiuniis et eleemosynis postulemus a Deo, ut det nobis assistricem sapientiam, ut mittat illam de coelis sanctis suis, ac nobiscum sit et laboret. Sic quippe, miserante Domino, continget, ut scientes quid acceptum sit apud Deum, tum verbo tum exemplo corrigamus semitas eorum, qui sunt in terris, et quae Deo placent, doceamus homines.

B *Decretum de non discedendo.*

Revm̃os episcopos, concilii patres, qui nobiscum congregati sunt, enixe in Domino hortamur, ne priusquam modo consueto conventus synodalis dimissus fuerit, discedant, nisi forte legitima urgensque ratio, a nobis diiudicanda et approbanda, exoriatur. Si quis propterea veniam abeundi receperit, idoneum procuratorem deputare tenebitur, qui decreta concilii suo et antistitis sui nomine suscipiat eisdemque subscribat.

Ceteris concilii sociis in virtute sanctae obedientiae prohibemus, quominus ante finem concilii recedant, nisi causa discessus a iudicibus querelarum et excusationum cognita et a nobis comprobata fuerit.

Decretum de subscribendo synodo.

Ordinant et praecipiunt sanctiones ecclesiasticae, in conciliorum provincialium celebratione servandae,
C ut ea quae communi patrum assensu constituta et definita fuerunt, singulorum patrum subscriptione firmentur. Adhortamur itaque singulos huius concilii patres, ut secundum ordinem statutum ad altare accedant et nobiscum manu propria subscribant concilii decretis.

Decretum de proximo concilio provinciali.

Antiquissimus ecclesiae mos est, ut antequam synodus provincialis absolvatur, sequentis concilii indicetur celebratio. Cupientes in omnibus venerandae traditionis vestigia premere, quemadmodum inde ab initio synodi mens nostra fuit, de consilio et consensu revm̃orum patrum decernimus et ordinamus, proximum concilium provinciale elapsis a praesenti synodo tribus annis, id est, anno 1868, implorata praevie sanctae sedis apostolicae venia, indicendum et convocandum esse. Quod si tem-
D pore statuto synodus provincialis non habeatur, episcopi ordinarii, facto verbo cum ssm̃o, ad metropolitam convenient, quemadmodum titulo II, cap. 4, praesentis synodi decretum est.

Decretum de finiendo concilio.

Singulari divinae clementiae favore pretiosum nobis contigit privilegium convocandi, celebrandi feliciterque ad exitum deducendi synodum provincialem, in qua unanimi patrum suffragio et salutaribus synodalium consiliis statuta sunt de fide, de moribus, de disciplina, quae pro temporum nostrorum indigentiis sancienda in Domino videbantur. Summas Deo optimo maximo gratias referentes pro universis beneficiis, quae durante synodo nobis omnibus conferre dignatus est, de consensu revm̃orum patrum decernimus et declaramus, ad laudem Dei omnipotentis, huic primo provinciae Ultraiectensis concilio finem imponi et iam impositum esse.

V. ACTA CONGREGATIONUM GENERALIUM ET SESSIONUM.

[Excerpta.]

Secundum ordinem praestitutum, habitae sunt congregationes generales in conclavi maiori domus pastoralis parochiae Sancti Ioannis, diebus 24, 26, 28 septembris et 3 octobris, sessiones vero diebus 25, 27, 29 et 4 octobris in cathedrali Buscoducensi. [In 1 congregatione] post allocutionem, illmus praeses coetui annuntiavit, literas procuratorias omnes rite examinatas fuisse, universos propterea deputatos recipi inter concilii socios ... [Dein] notificavit, de consensu episcoporum ordinariorum ius suffragii decisivi collatum fuisse episcopis auxiliaribus provinciae. Haec cum peracta essent, metropolita exposuit, quibus de causis fieri soleret, ut universus synodalium coetus distribuatur in sectiones seu congregationes particulares, et confectum pro praesenti synodo earum congregationum indicem publicavit. [In II sessione], ad exemplum Tridentini concilii, sessione 25, lectio [partis] decretorum in sequentem diem, hanc eandem sessionem continuando, dilata est. Sermones habiti sunt in prima sessione a plurimum reverendo domino Borret, de memorabili facto restauratae post saecula synodi provincialis et de maximis commodis conciliorum, necnon de damnis, quae ex eorum neglectu oriuntur; in secunda sessione ab admodum reverendo patre Konings de libertate ecclesiae, qua in regno Neerlandiae catholici fruuntur; et vespere 4 octobris ad populum.

ACCLAMATIONES.

Accl. Sempiterno omnipotenti Deo, uni et trino, laus et adoratio, honor ac gloria ab omni creatura in perpetuas aeternitates.

Resp. Amen, amen. Laudemus, glorificemus et superexaltemus eum in saecula.

Accl. Deo ac salvatori nostro Iesu Christo, regi regum et domino dominantium, omne genu flectatur, et adorent eum omnes tribus terrae.

Resp. Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi, qui es super omnia Deus benedictus in saecula.

Accl. Gloriosissimae coelorum reginae, virgini deiparae, sine labe conceptae, dulcissimae christianorum matri, laus et cultus perennis.

Resp. Tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri, monstra te esse matrem, et intercede pro nobis.

Accl. Beatissimo patri ac domino nostro Pio papae IX, Christi in terris vicario, pastorum pastori, episcopalis hierarchiae in provincia nostra instauratori, auxilium de sancto, gaudium in pace, multi anni et aeterna memoria.

Resp. Multi anni et aeterna memoria. Dominus conservet eum et vivificet eum, et beatum faciat in terra, et non tradat eum in animam inimicorum eius.

Accl. Vigilantissimo archiepiscopo et metropolitae Ioanni, primo post saecula in provincia nostra huius synodi auctori et praesidi, cum multis annis magnae gratiae, grati greges et gaudia aeterna pastorum.

Resp. Dilectum nobis antistitem, Domine, pro tua pietate diu sospitem serva, tecumque in aeterna beatitate corona.

Accl. Revmis episcopis, synodi huius patribus, gratiarum actio, merces copiosa laborum et felix ad ecclesias suas reditus.

Resp. Sapientissimis fidei ac morum magistris, gratiae et merces magna nimis.

Accl. Revmis episcopis, vicariis apostolicis, indefessis apud transmarinas gentes fidei praeconibus, salus et benedictio.

Resp. Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.

Accl. Venerabilibus abbatibus, dignitariis et canonicis, atque universis ecclesiasticis viris, saecularibus ac regularibus, qui in partem laborum suorum a patribus in hac synodo vocati sunt, gratia et merces plurima.

Resp. Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis, et dirige gressus nostros in viam pacis.

Accl. Omnibus huius provinciae utriusque cleri sacerdotibus ac universo populo fideli, salus et divinarum gratiarum abundantia.

Resp. Praetende, Domine, super famulos tuos spiritum gratiae salutaris, et perpetuum eis rorem tuae benedictionis infunde.

Accl. Civitati ac populo hospitali Buscoducensi gratiae et pax, dulcissimae matris tutela, et diuturna prosperitas.

Resp. Salva, Domine, populum tuum, et benedic haereditati tuae. Amen, amen.

Dein patres accesserunt ad osculum pacis a metropolita accipiendum. Tandem archiepiscopus gratissimi animi sensa synodalibus pandit, et quaecumque sint fausta, quaecumque bona a Domino apprecatus est.

Omnibus sic peractis, coetus conciliaris ritu processionali in sacristiam recessit.

VI. ACTA SYNODI CELEBRATIONEM SUBSECUTA.

1. Epistola sacrae congregationis de Propaganda fide ad reverendum patrem dominum archiepiscopum Ultraiectensem, de recognitione actorum et decretorum synodi.

Illme et revme domine.

In generalibus comitiis habitis die 18 iunii, sacrum consilium christiano nomini propagando acta et statuta synodi Ultraiectensis nuper Buscoduci, te praeside, celebratae examinanda suscepit. Ac primo quidem cum eminentissimis patribus ea considerate perpendissent, non potuerunt quin diligentem in fide exponenda curam, sollertem adversus recentiores errores declarationem, summam denique in confirmanda disciplina prudentiam commendarent, adeoque insignem pastorum erga dominicum gregem sibi commissum sollicitudinem summis laudibus extollerent. Easdem etiam ordinationes et statuta, si paucas correctiones atque animadversiones excipias, quas hac mea epistola amplitudini tuae significo, recognoverunt, atque ab omnibus inviolabiliter asservari mandarunt ...

Porro cum patres in eadem synodo congregati supplicandum ssmo domino nostro proposuissent [1], ut, cum provinciale concilium, attentis regionum illarum difficultatibus tempore a iure statuto haberi non possit, liceat episcopis ad metropolitam convenire, ut de rebus ecclesiae pertractent; itemque ubi synodus dioecesana iisdem de causis non celebretur, singuli antistites capitulum aliosque viros scientia ac pietate spectatos ad eundem finem convocare possint, sanctitas sua episcoporum voto annuit, perdurantibus in Neerlandia praesentibus christianae rei difficultatibus, uti ex alligato decreto manifestum est.

Praeterea, etsi ex capite 4 tituli IX, diversam methodum in parochiarum collatione adhiberi pateat ab ea quam, ad sensum Tridentini decreti [2], decla-

[1] Tituli II, cap. 4.

[2] Sess. XXIV, cap. 18, *de ref.*

rarunt summi pontifices Clemens XI, per literas sacrae congregationis Concilii die 10 ianuarii 1721, et Benedictus XIV constitutione *Cum illud,* die 14 octobris 1748, nihilominus eminentissimi patres attentis peculiaribus Neerlandiae circumstantiis, methodi hactenus adhibitae continuationem, facto verbo cum ssmo et donec aliter a sancta sede disponatur, permitti posse existimarunt. Porro sanctitas sua sententiae sacrae congregationis benigne accessit.

Quae cum ita sint, tuae nunc erunt partes ut, iuxta correctiones et animadversiones quas innui, eorundem decretorum volumen complementum accipiat... Quae ubi perfeceris ac in publicam lucem acta et decreta edi curaveris, duo exemplaria ad sacram congregationem dare non praetermittes. Post haec Deum precor ut te diu sospitem et incolumem servet.

Amplitudinis tuae ad officia paratissimus:

(Sign. erat:) Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
(Sign. erat:) H. Capalti, secretarius.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 19 iulii 1866.

Reverendo patri domino Ioanni Zwijsen, archiepiscopo Ultraiectensi.

2. Decretum sacrae congregationis de Propaganda fide, circa acta et decreta synodi.

Postquam constituta a sanctae memoriae Paulo IV ecclesiastica Neerlandiae provincia prima Ultraiectensis provincialis synodus anno 1565 habita fuerat, adeo miserandum in modum, grassante calviniana haeresi, religionis status in iis regionibus subverti coepit, ut, occisis eiectisve pastoribus, catholicoque nomine pene intermortuo, nulla sive ecclesiasticae disciplinae constabiliendae, sive celebrandis ad id conciliis ratio plane superfuerit. Verum ubi primum a ssmo domino nostro Pio divina providentia papa IX in eodem Hollandiae ac Brabantiae regno ordinariorum episcoporum hierarchia, de apostolicae auctoritatis amplitudine iterum suscitata est, nihil ipsi potius fuit quam ut eosdem pastores ad eam sollicitudinem ac studium hortaretur, quo catholicam religionem magis in dies roborari, laetiusque florescere curarent; decernentes ea quae ad iuris communis executionem disciplinamque confirmandam pertinerent.

Itaque, cum nuper reverendus pater dominus archiepiscopus Ultraiectensis, ceterique episcopi suffraganei Neerlandicae provinciae, impensis sanctitatis suae votis obsequentes, pro salubri directione suarum ecclesiarum, divinique cultus augmento et populorum sibi commissorum salute, summorum quoque pontificum et concilii Tridentini decretis inhaerentes, synodo provinciali celebrata, plures ordinationes ac statuta ediderint, eaque ut examini subiicerentur ad sacram congregationem de Propaganda fide transmiserint: eadem sacra congregatio, in generali conventu habito die 18 iunii 1866, curam et sollicitudinem archiepiscopi et episcoporum praedictorum circa fideles sibi commissos plurimum in Domino commendans, eiusmodi ordinationes et statuta diligenti perquisitione adhibita expendit, paucisque exceptis correctionibus atque animadversionibus, quas in adiecta epistola iussit eidem archiepiscopo significari, eadem summis laudibus prosecuta est, atque in eum finem ut ab omnibus ad quos spectat inviolabiliter observentur recognovit.

Quam sacrae congregationis sententiam cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius ssmo domino nostro, in audientia habita die 1 iulii eiusdem anni retulisset, sanctitas sua in omnibus probavit, eaque de causa decretum hoc expediri iussit.

Locus † sigilli. Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 16 iulii 1866.

3. Decretum sacrae congregationis de Propaganda fide, circa synodum provincialem et dioecesanam celebrandam.

Cum reverendus pater dominus archiepiscopus Ultraiectensis, aliique Neerlandiae episcopi in provinciali synodo congregati [1], attenta difficultate cogendi concilia illis in regionibus, proponendum iudicassent, ut cum provincialis synodus tempore a iure statuto haberi nequeat, episcopi huiusmodi defectum supplere possint, ad metropolitam conveniendo ut de ecclesiasticis negotiis pertractent: itemque ubi synodus dioecesana non possit celebrari, eidem defectui occurrant singuli antistites, capitulum aliosque viros scientia ac pietate spectatos ad eundem finem convocando: sacra congregatio de Propaganda fide, in generalibus comitiis habitis die 18 mensis iunii, propositione synodi diligenter considerata, eidem suffragio suo adstipulata est, ac ssmo domino nostro supplicandum censuit, ut episcoporum voto benigne pro nunc assentiri dignaretur.

Quam sacrae congregationis sententiam cum infrascriptus sacrae congregationis secretarius eidem ssmo domino nostro in audientia habita die 1 iulii retulisset, sanctitas sua benigne probavit.

Locus † sigilli. Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 16 iulii 1866.

4. Litterae illustrissimi archiepiscopi metropolitae, quibus acta et decreta synodi provincialis promulgantur.

Ioannes, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Ultraiectensis etc. etc.;

Rvmis fratribus episcopis, venerabilibus capitulis metropolitano et cathedralibus, decanis, parochis, praepositis et superioribus regularibus, ceterisque nostrae provinciae personis ecclesiasticis, laicisque fidelibus, salutem in Domino.

Quod vehementer in votis erat, post instauratam in nostris regionibus a summo pontifice Pio IX, qui ecclesiae gubernacula gloriosissime tenet, ordinariam episcoporum hierarchiam, licuit nobis, nulla certe nostra, unius at vero Dei coelesti ope virtuteque adiutis, primam ab eo laetissimae memoriae eventu provincialem synodum Ultraiectensem superiore anno indicere ac celebrare. Nihil sane potius pastoralis nostra sollicitudo habuerat, ex quo erecta denuo metropolitana sedes adsignata nobis fuit: nihil porro etiam iucundius, nihil magis faustum contingere nobis poterat.

Equidem non pauca sunt nec parvi ponderis quae ad Dei gloriam animarumque salutem promovendam, initis consiliis cum venerabilibus nostris in episcopatu fratribus ac matura multorum deliberatione rite omnibus perpensis, pro muneris nostri episcopalis officio, peragenda in ea synodo ac decernenda censuimus. Quo sana professionis catholicae doctrina a maioribus accepta inter

[1] Tit. II, c. 4, *de syn.*

fideles curae nostrae commissos inviolata servetur, A in tantis, aetatis praesertim nostrae, contra religionem sanctam Deique ecclesiam monstrosis opinionum portentis, solliciti plane fuimus indeclinabilem fidei regulam demonstrare, doctrinam de vera Christi ecclesia tradere, inconcussa eiusdem ecclesiae dogmata identidem exponere. Quoad ecclesiasticam autem disciplinam, nihil omisimus quod necessarium opportunumque videretur ad salutis media digne dispensanda, sacrorumque ministeriorum officia recte exercenda, ad cleri sanctimoniam doctamque institutionem fovendam, ad morum honestatem pietatemque in populo excitandam, ad divini cultus splendorem et dignitatem augendam. Atque illud in hisce curavimus sedulo, ut, prouti, iuxta iuris communis leges, regiminis ecclesiastici forma penes nos restituta fuit, ita etiam ad earundem legum praescriptum omnia exigerentur ac praestarentur.

Pandere itaque non dubitamus, fructus ex cele- B brata synodo pro universa ecclesiastica provincia copiosissimos nobis, Deo benedicente, polliceri. Et haec quidem firmissima spes eo maior et gratior evadit, quo magis antiquum et solemne habuimus in iis omnibus, quae docuimus statuimusque, Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem et magistram, ducem sequi, et quo plenior fuit illa, quam omnes in synodo publice professi sumus luculenterque obtestati, erga Petri cathedram reverentia et concordissima adhaesio. Non modo enim maiorem eo ipso synodi decreta sibi vindicant vim et auctoritatem, sed insuper ubi integra ac immota manet observantia et submissio in sedem principem, quae unitatis origo est ac fundamentum, cetera quoque bona, quae Christus ecclesiae suae super firmam petram aedificatae abundanter largitur, deesse non possunt.

Quod rem nostram iam vero respicit, quae C acta decretaque omnia in ipso provinciali concilio (†a) nobis, una cum venerabilibus fratribus episcopis, fuit auspicatissime condere tributum atque praefinire; ea, religiosa veneratione, velut apprime nostrum noveramus, utque traditum est lege lata in summorum pontificum constitutionibus, supremo ipsius apostolicae sedis arbitrio recognoscenda subiicere properavimus. Cumque eadem expensa et revisa rursus ad nos transmittenda ssmus pater disposuerit, iam nihil nos retinet quominus illa tamquam provinciae leges, nulla mora interposita, nota faciamus. Quare, implorato divino numine, beatissimae Mariae virginis sine labe originali conceptae et omnium sanctorum patrocinio, ad maiorem Dei laudem et honorem, praefati concilii nostri provincialis Ultraiectensis decreta in volumen apposite edita, et prouti a sancta sede recognita fuere, per praesentes litteras auctoritate nostra metropolitica solemniter promulgamus, atque ut ab omnibus ad quos spectat fideliter observentur mandamus ac sancimus.

Sacerdotalium virtutum spiritus, quo provinciae clerus informatur, compertaque fidelis populi religio certo nobis argumento sunt, decreta ipsa non tantum volenti, verum etiam gratissimo animo ab omnibus exceptum iri. Ac profecto, dum id, gaudio perfusi, animo reputamus, nulli sunt salutares effectus quos ex concilio nostro non exspectemus. Quemadmodum enim ad nihilum valerent sancitae leges, nisi fierent vitae regula actionumque norma; ita nullum eis validius fulcimentum, nulla meliora earundem auspicia, nisi cum idipsum, quod iubent, amore et caritate prosequimur. Amemus itaque et diligamus quae per episcopos a Spiritu sancto positos regere ecclesiam Dei, statuta sunt ac mandata, ut eo etiam suavius sit eadem servare atque moribus exprimere.

Faxit Deus optimus maximus, intercedentibus beata Maria virgine Deipara omnibusque provinciae patronis coelestibus, ut vota ac desideria nostra plenum consequantur exitum, ac super fideles nostros, Dei testamentum legesque paternas custodientes, uberrimae principis pastorum Christi Iesu benedictiones constantissime diffundantur. Id autem ut obtineamus a Domino, adeamus cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Ita equidem ingerit nobis excelsus vires necessarias, tribuit elargiturque fausta et bona rogata, utpote abunde repromissa instanter orantibus.

Datum Buscoduci, in festo sanctae Annae, matris beatae virginis Mariae, die 26 mensis iulii 1866.

† Ioannes, archiepiscopus Ultraiectensis.

DECRETA.

TITULUS I.

De religione revelata et ecclesia Christi.

Caput I.

De revelatione atque ordine supernaturali.

„Omne dogmatum nostrorum principium radicem desuper ex coelorum Domino accepit,“ [1] nostraque sacrosancta religio, quae non hominum, sed Dei D opus est, supernaturali revelatione tota innititur. Ut itaque, quo profundius iactum fuerit fundamentum, eo solidius aedificium consistat in ipso angulari lapide Christo Iesu: a supernaturali revelatione initium sumit provincialis haec synodus, in nomine Domini congregata.

Si primordia ipsa humanitatis recolimus, Deus supernaturali ratione semet revelavit protoparentibus, quos in iustitiae ac sanctitatis statu constituit praestantissimisque donis locupletavit. Eosdem, misericordia motus, iterum sua voce consolatus est Deus, cum, donis illis, quae naturae indebita erant, per culpam perditis, missurum se esse reparatorem promisit [2].

Incepta hac ratione redemptionis oeconomia, non desiit Deus revelatione sua supernaturali hominibus adesse: et ea quidem adfuit patriarchis a Noe usque ad Moysen, eademque, singulari prorsus ratione, praesto fuit populo Israelis, non interrupta prophetarum serie; et postquam multifariam multisque modis loquutus esset patribus in prophetis, novissime, ubi venit plenitudo temporis, loquutus est nobis in Filio suo unigenito, quem constituit haeredem universorum, quemque in mundum misit, ut Iudaeos qui sub lege erant redimeret, gentes quae non sectabantur iustitiam, iustitiam apprehenderent, et omnibus fieret magister veritatis ac salutis via.

Deus ergo non est solummodo auctor naturae, sed fieri etiam dignatus est auctor gratiae. Tamquam auctor naturae, „non sine testimonio semetipsum reliquit“ [1] humanaeque rationi manifestatur per ipsam creatarum rerum universitatem. *„Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur:“* [2] tamquam auctor gratiae, aliam superaddidit longe praestantiorem manifestationem sui ipsius, quae nempe consistit in revelatione supernaturali.

[1] S. Ioan. Chrysost., *Interp. in Isai.*, cap. 1, [opp., ed. Montfauc., VI, 4 C].

[2] Gen. III, 15.

[1] Act. XIV, 16. [2] Rom. I, 20.

Certe nonnisi divinae liberalitati ac benignitati eximium huiusmodi revelationis donum in acceptis referendum est; sed si ratio habeatur naturae nostrae prouti illam conspicimus in deterius commutatam per peccatum originale, apprime congruum summae Dei in genus humanum providentiae ostenditur, ut necessitatibus imbecillitatis nostrae aliquo supernaturalis revelationis praesidio succurreret. Compertum namque est obscurissimis errorum ac ignorantiae tenebris, circa ipsam naturalem Dei finisque hominis notionem, obvolvi ac depravari non solum quidem nationes, cum revelationis lumine destitutae sunt, verum etiam singulos homines, cum nativis tantummodo intelligentiae viribus sese insipienter committunt.

Tantum Dei beneficium non agnoscunt et in illud ingratissimi sunt perditi illi homines, divinae gloriae osores, qui id omne quod naturae limitibus non continetur spernendum atque amandandum esse audent affirmare, quique non erubescunt asserere „divinam revelationem non solum nihil prodesse, verum etiam nocere hominis perfectioni“ [1].

Commendamus animarum pastoribus, ut saepe in fidelium mentes revocent sollicitam peculiaremque curam, quam Deus gessit humani generis, illud instituens supernaturali ratione. Exponant sedulo, non satis habuisse Deum animam rationalem in nobis creasse, sed lumen etiam supernum revelationis addidisse, atque ita per semetipsum tradidisse quae agenda et credenda a nobis sunt, ut divinae eius maiestati accepti esse possimus. Dum vero ista diligenter explicant, omni studio curent, ut grati animi sensus magis semper magisque in fidelium cordibus foveantur, divinaeque nostrae religionis amor in ipsis crescat et augeatur.

Sed ut id fructuosius praestent, altius adhuc assurgendum est in enarranda divina in homines benignitate. Etenim supernaturalis revelatio non simpliciter ceu praesidium et auxilium rationis data est, sed in illa agnoscimus medium necessario connexum cum naturae elevatione ad finem supernaturalem. Divinae autem largitatis veluti centrum in hoc elevationis beneficio reperitur, aliaque nobilissima dona, quae hominibus contulit clementissimus Deus, ab illo dependent et cum illo coniunguntur.

Etsi, videlicet, naturae suae viribus atque exigentiis, ad eam solummodo felicitatem tamquam ad finem tendere homo possit, quae consistit in naturali coniunctione cum Deo, naturali scilicet cognitioni naturalique amori proportionata ac respondente: illi tamen praestitutum voluit Deus longe altiorem ac praestantiorem finem, qui nempe consistit in coniunctione cum Deo ultra cuiusvis naturae creatae facultates posita, et de qua Ioannes ait [2]: *„Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam ‚videbimus eum sicuti est‘.“* Posito autem libero Dei decreto hominem evehendi ad finem adeo excelsum, revelatio supernaturalis necessaria erat, tum ad annuntiandam homini altissimam huiusmodi destinationem, tum ad veritates pandendas quae ad illam referuntur, tum denique ad media ostendenda quibus ad eandem possit perveniri. Hisce vero omnibus, aliisque quae cum his cohaerent, ordo ille constituitur qui supra naturam est; contra quem catholicae ecclesiae christianique nominis hostes, hac nostra praesertim aetate, bellum saevissimum indixerunt. Ipsorum blasphemias totis viribus reiicimus ac detestamur.

Quod nominatim spectat ad media beatitudinis supernaturalis acquirendae, cum ambigendum non sit esse illa oportere tanto fini proportionata, non in naturae viribus reperire illa possumus, sed ea unice obtinemus ex gratiae supernaturalis auxiliis. Per gratiam quidem, qua abunde ornati erant, fiebat, ut ad eum finem tendere possent protoparentes adhuc stantes: post praevaricationem vero nonnisi per gratiam quam nobis comparavit novus Adam, redemptor noster Iesus Christus, salutis opera edi possunt, instauratumque est quod in primo Adamo ceciderat. *„Nec enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri,“* [1] et *„ubi abundavit delictum, superabundavit gratia“* [2].

Caput II.

De fidei necessitate et praestantia.

Qui gratia salvati sumus, ad aeternam salutem pervenire non possumus, nisi per fidem, et in eos qui fidem respuunt, mediator ipse Dei et hominum homo Christus Iesus supremam denuntiat terribilemque sententiam: *„Qui non crediderit, condemnabitur.“* [3] „Nullae quippe sunt maiores divitiae,“ inquit Augustinus [4], „nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius maior substantia, quam est fides catholica, quae peccatores homines salvat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, poenitentes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, caecos illuminat, virgines, viduas et coniuges casto Dei pudore conservat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, regnis coelestibus praeparat, in aeterna haereditate cum angelis sanctis communicat.“

„Sine fide impossibile est placere Deo.“ [5] Profecto enim, cum revelationem agnoscimus, obligationem credendi una simul profitemur. Nihil est ipsi rationi magis consentaneum, quam Deo, qui nec falli nec fallere potest, fidem habere, nihilque magis rationi repugnans, quam Deo fidem detrectare. Per fidem ergo, ceu sapientissime docet apostolus [6], rationabile obsequium Deo revelanti exhibetur.

„Fides est,“ ipso apostolo teste [7], *„sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium,“* quia nimirum, non interna rerum perspecta evidentia nititur, sed tota immobiliter subsistit Dei revelantis, suaeque sapientiae ac bonitatis thesauros aperientis, auctoritate. Quemadmodum vero nihil altius nihilque firmius concipi potest quam Dei auctoritas; ita etiam nihil nobilius nihilque praestantius quam fides homini in hac mortali vita concedi poterat.

Stultum proinde est non minus quam impium, religione quae fide innititur despecta, temere affirmare, sive „humanam rationem, nullo prorsus Dei respectu habito, unicum esse veri et falsi, boni et mali arbitrum, sibi ipsi legem esse et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficere“ [8]; sive „ex rationis nativa vi, omnes religionis veritates derivare, ac principem normam rationem esse, qua homo cognitionem omnium cuiuscumque generis veritatum assequi possit ac debeat“ [9]; sive demum „liberum esse cuique homini eam amplecti ac profiteri religionem quam quisque rationis lumine ductus veram putaverit“ [10].

[1] Prop. 6, inter damnatas a Pio IX, 8 decembris 1864.
[2] I Ioan. III, 2.
[1] Act. IV, 12.
[2] Rom. V, 20.
[3] Marc. XVI, 16.
[4] *Serm. 84, de Trinitate,* [opp., ed. Bened., V, 1486 F].
[5] Hebr. XI, 6.
[6] Rom. XII, 1.
[7] Hebr. XI, 1.
[8] Inter propp. a Pio IX damnatas 8 dec. 1864, prop. 3.
[9] Ibid. prop. 4.
[10] Ibid. prop. 15.

Itaque, ad consummationem usque saeculorum verissime semper dicetur: *„Iustus ... ex fide vivit,“* [1] nec minus vera manebunt verba illa apostoli: *„Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi: et nos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex fide Christi, et non ex operibus legis, propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.“* [2] Quousque enim a Domino peregrinamur, lucernae lucenti in caliginoso loco, quae nobis civitatem praemonstrat itineris nostri metam, attendamus oportet. Adveniente autem quod perfectum est, praemium fidei erit, ut lucifer oriatur diesque elucescat in cordibus nostris: nunc siquidem videmus per speculum et in aenigmate, tunc autem facie ad faciem.

Atque hic praetermittendum non est, non fidei cuiusvis, sed fidei divinae ac supernaturalis necessitatem ac praestantiam nos praedicare: illius nempe fidei, quae a coelesti principio gratiae excitatur ac fovetur. Qua quidem gratia Deus, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, omnibus praesto est atque ut credant adiuvat, prouti etiam omnibus finem supernaturalem praefixit et evangelium praedicari voluit. Fidei ratio ac meritum est, ut libere ad illam moveamur; sed certe hominis culpa erit, si Spiritui sancto ac veritati resistit. Ut enim verbis luculentissimis utamur ssmi patris nostri Pii IX, „nihil fide nostra certius, nihil securius, nihil sanctius ... et quod firmioribus innitatur principiis. Haec scilicet fides vitae magistra, salutis index, vitiorum omnium expultrix ac virtutum fecunda parens et altrix, divini sui auctoris et consummatoris Christi Iesu nativitate, vita, morte, resurrectione, sapientia, prodigiis, vaticinationibus confirmata, supernae doctrinae luce undique refulgens, ac coelestium divitiarum ditata thesauris, tot prophetarum praedictionibus, tot miraculorum splendore, tot martyrum constantia, tot sanctorum gloria vel maxime clara et insignis, salutares proferens Christi leges, ac maiores in dies ex crudelissimis ipsis persecutionibus vires acquirens, universum orbem terra marique, a solis ortu usque ad occasum, uno crucis vexillo pervasit, atque idolorum profligata fallacia, errorum depulsa caligine, triumphatisque cuiusque generis hostibus, omnes populos, gentes, nationes utcumque immanitate barbaras, ac indole, moribus, legibus, institutis diversas, divinae cognitionis lumine illustravit, atque suavissimo ipsius Christi iugo subiecit, annuntians omnibus pacem, annuntians bona.“ [3]

Caput III.

De mutuo foedere rationis et fidei.

„Etsi ... fides sit supra rationem, nulla tamen vera dissensio nullumque discidium inter ipsas inveniri unquam potest, cum ambae ab uno eodemque immutabilis aeternaeque veritatis fonte Deo optimo maximo oriantur, atque ita sibi mutuam opem ferant, ut recta ratio fidei veritatem demonstret, tueatur, defendat; fides vero rationem ab omnibus erroribus liberet, eamque divinarum rerum cognitione mirifice illustret, confirmet atque perficiat.“ [4] Haec sunt praeclarissima verba a summo pastore ac patre nostro Pio IX adhibita, ad mutuam concordiam connexionemque exprimendam fidem inter et rationem, quae nostra haec synodus adversus illos repetit, qui vel pugnare inter se fidem et rationem contendunt, vel genuinam necessitudinem, quae inter eas intercedit, labefactant atque evertunt.

Fides quidem supra rationem est: innititur enim motivo, quo nullum certius, divinae auctoritatis, atque ideo ea etiam proponit, quae captum humanum prorsus exsuperant: regitur praeterea atque constituitur principiis dogmatibusque altissimis, atque ideo absurdum foret illam pari vel inferiori in gradu habere cum ratione [1], sed necessario ista debet ad illam referri habitu dependentiae ac subordinationis: adeo ut „ratio in rebus fidei non dominari, sed ancillari debeat“ [2], fides vero ceu norma princeps sit habenda, cui quidquid opponitur, eo ipso veritati opponi censendum sit.

Sed non ideo fides contradicere unquam potest iis quae vera esse perspicue ratio dictat: non enim veritas, sed unice falsitas veritati opponi potest [3]. Fides non excludit rationem, neque cum ratione pugnat, sed rationem immo necessario praesupponit. Credere non possemus nisi rationales animas haberemus, inquit Augustinus [4], et nos ultro subscribimus propositioni quae statuit: „Rationis usus fidem praecedit, atque ad eam hominem ope revelationis et gratiae conducit.“ [5]

Ratio namque intelligit revelationis possibilitatem, ac mysteria etiam accensenda esse inter ea quae ab infinita Dei sapientia revelari hominibus possunt. Revelatione autem supposita, intelligit praeterea firmissimo assensu sibi adhaerendum esse iis omnibus quae per illam traduntur. Atque hinc est quod princeps rationis munus illud sit, ut in factum ipsum revelationis diligenter inquirat: nisi enim certo [6] ei constet Deum esse loquutum, fidei assensus locum habere nullatenus posset. Ad hunc vero finem adsunt rationi, magna copia, argumenta illa quae dicuntur credibilitatis motiva, quaeque eo ipso quod sint tam multa, tam varia tamque splendida, „alia semper pro alia hominum conditione, aetate, indole mentisque cultura praesto sunt, ipseque puer, dum a parentibus fidem docetur, aliqua, quae ei quidem sufficiunt, haurit.“ [7]

Insuper, rationis partes sunt ut ea quae credenda proponuntur, aliquo modo, notitiis scilicet sive propriis sive analogicis, apprehendat, sine quo fides ipsa ad inanem verborum sonitum revocaretur. Sed nobilissima adhuc officia rationi reservantur, tunc etiam cum fides animo suscepta iam fuit. Postquam enim captivatus fuerit intellectus in obsequium Christi, rationis est perfectiorem intelligentiam quaerere eorum quae fides exhibet, fidemque ipsam tueri ac defendere.

Profecto, si, ut inquit angelicus doctor, „sacra doctrina non est nisi quaedam impressio divinae scientiae, quae est una simplicissima omnium;“ potest procul dubio humana ratio circa illam versari ad multiplices admirabilesque nexus percipiendos inter veritates ad illam spectantes. Quod cum fit, lex illa comprobatur quam sancti patres cum Augustino passim enuntiant, cum aiunt: credendum esse ut intelligamus, fructumque fidei antevertentis esse intelligentiam subsequentem. Quae fidem intelligentia eo erit praestantior, quo magis illustramur supernaturali lumine fidei, sine quo intimior illa cognitio rerum divinarum, quae dono intellectus continetur, non potest haberi.

Longissime sane aberrant qui aiunt: „Ineffabiles veritates ab ipsa divina revelatione propositas

[1] Rom. I, 17.
[2] Gal. II, 16.
[3] Epist. encycl. *Qui pluribus*, 9 nov. 1846.
[4] Encycl. nuper cit.

[1] Prop. 8, inter damnatas a Pio IX, die 8 dec. 1864.
[2] Epist. Pii IX ad archiep. Coloniensem, 15 iunii 1857.
[3] Conc. Lat. V, sess. VIII, [Hard. IX, 1719 E].
[4] Epist. 120 ad Consent., n. 3, [opp., ed. Bened. II, 347 C].
[5] Prop. 3, inter propos. emissas a congr. indicis, 11 iunii anno 1855.
[6] Prop. 21, inter damnatas ab Innoc. XI, [die 2 martii] anno 1679.
[7] Conc. prov. Colon., part. I, tit. I, cap. 5.

humanae rationis investigationibus supponi, perinde ac si illae veritates rationi subiectae essent, vel ratio suis viribus et principiis posset consequi intelligentiam et scientiam omnium supernarum ssm̃ae fidei nostrae veritatum et mysteriorum:“ [1] sed, ubi ista abest temeritas, nec „fidei mysteria humanis examinantur ponderibus“, potest profecto humana mens veritates plurimas, „quas fides etiam credendas proponit, per argumenta ex suis principiis petita demonstrare, vindicare, defendere atque hoc modo viam munire ad haec dogmata fide rectius tenenda, et ad illa etiam reconditiora dogmata, quae sola fide percipi primum possunt, ut illa aliquo modo a ratione intelligantur.“ [2] Qua in re exempla praeclarissima nobis reliquerunt sancti ecclesiae patres, necnon piissimi et sapientissimi illi viri, quibus scholasticae theologiae initia et incrementa debemus.

Fides ergo non modo non spernit, sed maximi omnino facit humanarum disciplinarum consortium: illas immo considerat ceu sepimentum aliquod, quo dogma ipsum vallatur, uti nominatim de philosophia expressit Basilius, cum ait: „Facultas dialecticae muri instar est dogmatibus, quod ea non sinit facile diripi et quorumlibet incursioni patere.“

Ex consortio humanarum disciplinarum fit, ut aliquis veri nominis profectus admittendus sit constanter fieri in fidei doctrina: ille nempe profectus qui in eo consistit, quod apertius ac distinctius doctrina fidei eruatur ex instrumentis revelationis, quodque ea magis in dies evoluta ac definita proponatur per ecclesiasticum magisterium: ille, dicimus, profectus de quo ait Vincentius Lirinensis [3], „crescit et multum vehementerque proficit tam singulorum quam omnium, tam unius hominis quam totius ecclesiae, aetatum ac saeculorum gradibus intelligentia, scientia, sapientia, sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu eademque sententia.“

Alterius prorsus indolis profectum ii homines excogitarunt, qui non dubitarunt asserere „divinam revelationem imperfectam esse, et ideo subiectam continuo et indefinito progressui, qui humanae rationis progressioni respondeat“ [4]; sed perversam istorum doctrinam summi pastoris voce iam damnatam, nos etiam, pro nostro munere, proscribimus, reiicimus ac reprobamus.

Reiicimus etiam sententiam illam, quae docet rationem fieri posse idoneam ad mysteria ipsa intelligenda ac demonstranda suis viribus ac ex naturalibus suis principiis, omniaque prorsus dogmata religionis christianae obiectum esse naturalis scientiae aut philosophiae [5]; et cum sancto Leone Magno proclamamus: „Neminem ad cognitionem veritatis magis propinquare, quam qui intelligit, in rebus divinis, etiam si multum proficiat, semper sibi superesse quod quaerat.“ [6]

Enumeratis iam emolumentis, quae fides capit ex rite exculta ratione, nolumus ea praetermittantur quae ex fide in ipsam rationem obveniunt.

Equidem nulla alia re magis perficitur ratio, quam cognitione veritatis: fides vero non quavis ratione veritatem exhibet, sed veritatem proponit, absolutam et infallibilem: veritatem quae abscondita fuit a saeculis et generationibus, quae nobis enarrata fuit per ipsum unigenitum Dei filium in sinu Patris manentem, quae est ipsa Dei sapientia revelata per Spiritum sanctum qui ipsa profunda Dei scrutatur, quae demum ab eodem Dei Spiritu in ecclesia custoditur ad consummationem usque saeculi.

Mirifica huiusmodi veritatis manifestatio ac in rebus divinis rationis illustratio, aptissima sine dubio est ad rationem ipsam roborandam ac sustinendam, ne in multiplices gravissimosque errores prolabatur circa eas ipsas notiones Dei et mandatorum illius, quae humanae mentis limites non praetergrediuntur. Falsum quidem esse tenemus, nullam nisi ex fide haberi posse Dei creatoris, bonorum ac malorum retributoris notitiam, nullamque praesto esse cognitionem eorum quae ad Dei cultum morumque honestatem pertinent: immo tuemur, testimonio ipso conscientiae iusti ac honesti principia innotescere, nosque ad Deum adduci; necnon „ratiocinatione probari posse Dei existentiam, ad quam contra atheum ostendendam fides non posset allegari“ [1]: sed tamen una simul agnoscimus, difficile et non sine errorum admixtione rationem humanam, lumine fidei destitutam, ad cognitiones illas eluctari, prouti nominatim compertum facit historia gentium, quas dimisit Deus ingredi vias suas, quaeque gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium immutaverunt.

Fides numquam desinit praeclarissimum hoc beneficium in rationem exercere, ut eam ab erroribus liberet: sed si tale est fidei munus, iam manifesto patescit illud esse ex alia parte rationis debitum, ut in iis, in quibus ipsa deviare posset, auctoritate fidei se regi permittat, eique plene subiiciatur [2]. Rectus ergo usus humanarum disciplinarum ac in primis philosophiae nullo pacto declinare potest a fide eiusque doctrina per ecclesiam proposita [3]. „Quamvis enim naturales illae disciplinae suis propriis ratione cognitis principiis nitantur, catholici tamen earum cultores divinam revelationem veluti rectricem stellam prae oculis habeant oportet, qua praelucente a syrtibus et erroribus caveant, ubi in suis investigationibus et commentationibus animadvertant, posse se illis adduci, ut saepissime accidit, ad ea proferenda, quae plus minusve adversentur infallibili rerum veritati, quae a Deo revelatae fuere.“ [4]

Ea propter, falsum omnino ac temerarium est asserere aut ecclesiam corrigere non debere falsa philosophiae placita in iis quae fidei depositum directe vel indirecte attingunt [5], aut impediri verum scientiae progressum, dum hoc munus ecclesia praestat per sacrarum congregationum decreta [6]. „Ecclesia enim, ex potestate sibi a divino suo auctore commissa, non solum ius, sed officium praesertim habet non tolerandi, sed proscribendi ac damnandi omnes errores, si ita fidei integritas et animarum salus postulaverint, et omni philosopho, qui ecclesiae filius esse velit, ac etiam philosophiae officium incumbit, nihil unquam dicere contra ea quae ecclesia docet, et ea retractare de quibus eos ecclesia monuerit.“ [7]

Haec autem dum proclamamus, summi pontificis Pii IX oraculis inhaerentes, rationis dignitatem non imminuimus, sed vindicamus: errare enim non dignitatis est, sed fragilitatis ac imbecillitatis humanae.

---

[1] Epist. Pii IX ad archiep. Mon. et Frising., 21 dec. 1863.
[2] Epist. Pii IX ad archiep. Mon. et Frising., 11 dec. 1862.
[3] Comm., cap. 23, *[Patr. lat.*, ed. Migne, L, 668].
[4] Prop. 5, inter damnatas a Pio IX, 8 dec. 1864.
[5] Prop. 9, inter citatas.
[6] *Sermo 9, de nativ. Dom.*, [opp., ed. Ballerini, I, 102].

[1] Prop. 2, inter emissas a congr. indicis, 1855.
[2] Prop. 10, inter damnatas a Pio IX, 8 dec. 1864.
[3] Prop. 14, inter damnatas a Pio IX, 8 dec. 1864.
[4] Epist. Pii IX ad archiep. Mon. et Frising., 21 dec. 1863.
[5] Prop. 11, inter damnatas die 8 dec. 1864.
[6] Prop. 12, ibid.
[7] Epist. Pii IX ad archiep. Mon. et Frising., 11 dec. 1862.

Caput IV.

De plenitudine revelationis ecclesiae in perpetuum commissa.

Unigenitus Dei filius homo factus et cum hominibus conversatus, postquam per semetipsum salutaris vitae doctrinam ac disciplinam annuntiaverat, sibique auctoritatem legati divini ac fidem conciliaverat; hisce e terris discedens et ad Patrem rediens, testes praeordinatos, quos apostolos nominaverat, in mundum universum misit, ut suum evangelium praedicarent omni creaturae, sub charismate Spiritus sancti edocentis omnia et in omnem veritatem adducentis. Apostoli, pro Christo legatione fungentes, divini magistri mandatum exequuti sunt, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis: atque ita in Christo et in apostolis revelationis depositum obsignatum est.

Equidem revelatio divina ab Adam usque ad Moysen per repetitas theophanias, et a Moyse usque ad Christum per novos sibi succedentes prophetas et inspiratos scriptores, nova decursu temporis incrementa suscepit; idque ex eo quod foedus antiquum universum ad novum ordinaretur, et quaedam praeparatio ac veluti manuductio esse deberet ad promissum et exspectatum redemptorem. At ipsius redemptoris adventus plenitudo temporis a Paulo appellatur [1], quo nempe factum est ut prophetiae implerentur, promissiones perficerentur, typis ac figuris substitueretur veritas, inchoationi succederet consummatio. Quare, novi testamenti revelationem per Christum et per Spiritum sanctum in apostolis factam, pro hac mortali humani generis conditione, ultimum ac supremum esse agnoscimus supernaturalis divinae manifestationis complementum, adeo ut illud semper repeti possit: „Nihil detrahi, nihil addi potest coelesti dogmati, quod semel revelatum esse sufficiat." [2]

Quo vero revelatio christiana, quae non iis solum destinabatur qui facto ipsi revelationis coaevi erant, sed et omnibus hominibus futuris, integra et inviolata ad finem usque saeculorum conservaretur, ac per eam ad finem usque saeculorum homines ad salutem adducerentur, suam ecclesiam Christus instituit, cui revelationis plenitudinem custodiendam commisit, et „apostoli quasi in depositorium dives plenissime in eam contulerunt omnia quae sunt veritatis, uti omnis quicumque velit sumat ex ea potum vitae" [3].

Itaque dominus noster Iesus Christus, a Patre missus, *„ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum,"* [4] voluit, ut homines suam divinam religionem amplectentes, unam societatem efformarent professione eiusdem fidei, communione eorundem sacramentorum, subiectione eisdem pastoribus. Haec vero societas, ex sese visibilis suaque forma determinata, ecclesia est, quam ipsemet salvator alloquens Petrum [5], a se aedificandam esse aperte testatus est, quamque reapse sibi coniunctam ac Spiritu sancto informatam, instituit primum ex apostolis, quibus suam communicavit auctoritatem magisterii, imperii, sacerdotii, ac ex ceteris fidelibus. Huc proinde spectant sacramenta a Christo instituta, ligandi ac solvendi potestas apostolis collata, mandatum ipsis traditum docendi omnes gentes et credentes baptizandi. Hinc etiam apostoli, Christi praeceptum exequutioni mandantes, ministerio suo et auctoritate praedicationis per spiritum veritatis instructi, non modo ecclesias congregarunt eisque totam doctrinam revelatam, velut haereditatem, transmiserunt, sed etiam alios discipulos in ministerium assumptos et operis apostolici adiutores electos sibi substituerunt, ac fidelium communitatibus praefecerunt. Proprium istorum munus apostoli exprimunt, cum illos impense hortantur, ut, „attendentes universo gregi in quo positi sunt a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei, permaneant in doctrina quam didicerunt, eam praedicent et fidelibus hominibus commendent qui idonei sint et alios docere, depositum custodiant ac mandatum servent usque in adventum domini nostri Iesu Christi."

Ex voluntate ergo Christi, fidei nostrae auctoris et consummatoris, etsi revelatio per apostolos fuerit completa, praedicatio tamen apostolica per successores apostolorum continuari ac perdurare debet. Ipsis porro verbis, quibus Christus designavit apostolos tamquam authenticos suos legatos ad doctrinam ac disciplinam evangelicam, docente Spiritu sancto, ecclesiis tradendam, intelligimus successionem legatorum perpetuam esse debere in ecclesia, et per illam intemerate custodiendam atque integram inviolatamque ad posteros transmittendam esse revelationem ab iisdem apostolis acceptam. Cum enim Dominus suis apostolis ait: *„Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi;"* [1] ac rursus: *„Et ego rogabo Patrem, et alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis,"* [2] eo ipso ostendit potestatem apostolis a se collatam iugiter in ecclesia exercendam esse per successionem apostolicam, quae illis eisdem verbis instituitur, et ad quam etiam in suo munere exercendo assistentia Christi et spiritus veritatis promittitur.

Est igitur ecclesia pactum illud sempiternum, quod initurum se esse cum hominibus Deus in prophetis spopondit. Ecclesia est civitas illa Dei viventis, Ierusalem coelestis, quae immobiliter manet [3]. Ecclesia est regnum illud Christi, de quo Angelus ait: *„Et regni eius non erit finis."* [4] Cessavit quidem, ceu prophetae praedixerant, synagoga, eique ecclesia successit: ecclesiae vero nulla alia nova Dei institutio cum effusiori Spiritus sancti revelatione substituenda unquam erit. Quin immo in ea nihil ex nostro arbitrio inducere licet . . . Apostolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi quidquam ex suo arbitrio quod inducerent elegerunt, sed acceptam a Christo disciplinam fideliter nationibus adsignaverunt [5]. Alia numquam esse poterit ab ea ecclesia, quae a Christo instituta et ab apostolis propagata fuit. Ubi immutatio fiat, schisma aut haeresis aderit, non autem ecclesia Dei, pro qua Christus semetipsum tradidit, et quam acquisivit sanguine suo. Ecclesia in scripturis dilecta Christi sponsa appellatur ac unum corpus cum Christo capite efficere dicitur. Per eam scilicet ipse redemptor noster Iesus Christus salutis ministerium prosequitur ad finem usque mundi ac *„donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi"* [6]. Manet itaque ecclesia quousque homines Christo inserendi sunt, et cum ea inseparabiliter manet verbi Dei plenitudo. Cum vero Christus secundo apparebit expectantibus se

[1] Gal. IV, 4.
[2] Vinc. Lirin., *Comm.* [c. 21, *Patr. lat.*, ed. Migne, L, 666].
[3] Irenaeus, *Adv. haereses*, lib. III, cap. 4, [opp., ed. Migne, 855 B].
[4] Ioan. XI, 52.
[5] Matth. XVI, 18.

[1] Matth. XXVIII, 20.
[2] Ioan. XIV, 16.
[3] Hebr. XII, 22, 28.
[4] Luc. I, 33.
[5] Tertull., *De praescript.*, cap. 6, [opp., ed. Migne, II, 18 B].
[6] Eph. IV, 13.

in salutem, tunc huius vitae militia ac visione per fidem cessante, auctori suo tota coniuncta, in sempiterna felicitate conquiescet.

Ut haec in ipsorum instructionibus diligenter exponant atque explicent, parochis vehementer commendamus: maxime namque interest, amantissimae matris ecclesiae institutionem et finem, dotes ac dignitatem, a fidelibus rite cognosci.

Caput V.

De scripturis et traditione.

Universum verbum Dei revelatum duplici fonte consignatum esse docet fides catholica: „libris (videlicet) scriptis et sine scripto traditionibus, quae ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab ipsis apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditae ad nos usque pervenerunt.“ [1]

Verbum Dei contineri primum in libris divinitus inspiratis veteris et novi testamenti, nullatenus ambigimus: hoc ipso enim quod inspirati sunt, Deus vere ac proprie habetur illorum auctor, qui nempe, ad ea omnia eaque sola scribenda quae in inspirato libro continentur, hominis voluntatem movit et confirmavit, eiusdemque mentem superno charismate illustravit. Hinc Christus ipse et apostoli, cum scripturarum textibus usi sunt, saepe illos, scriptoris nomine non memorato, Spiritui sancto tribuunt, atque hinc etiam quod apostolus Petrus ait: *„Non voluntate humana allatam esse prophetiam, sed Spiritu sancto inspiratos loquutos fuisse sanctos Dei homines;“* [2] iis respondent quae leguntur initio epistolae ad Hebraeos: Deum ipsum loquutum esse patribus in prophetis.

Illos solummodo libros inspiratos profitemur et pro sacris atque canonicis integros et cum omnibus suis partibus suscipimus, quorum index, antiquam referens ecclesiae persuasionem, in decreto Tridentino [3] adscribitur, quique legi in ecclesiis consueverunt et in veteri vulgata latina editione habentur. Quoad hanc ipsam vero veterem et vulgatam editionem, eandem ex omnibus latinis editionibus pro authentica habendam esse, ex ipsius Tridentini concilii decreto [4] retinemus. Cui quidem Tridentinae declarationi refragaretur, qui libros dictae versionis identicos esse, quoad rei summam, cum originalibus negaret, vel in textibus ad fidem et morum regulam spectantibus verbum Dei sincere non exhiberi affirmaret.

Quod autem ecclesia catholica de scripturarum canone tradit, illud tradit ceu fidei dogma, quod firmiter credendum est, quodque adeo innititur testimonio divino, sine quo profecto de inspiratione ipsa constare non posset. Huiusmodi divinum inspirationis testimonium, si sermo sit de integro librorum catalogo, in apostolicis scripturis non habetur: atque idcirco librorum inspiratorum canon demonstrari, sicuti oportet, non posset, si scripturae essent unicus verbi Dei fons. At catholica doctrina inspirationem omnium et singulorum librorum, quos ecclesia proponit, ex divina traditione repetit, ex testimonio videlicet revelationis ab apostolis ad nos usque transmisso, et a patribus Tridentinis authentice ac infallibiliter expresso. „Evangelio non crederem, inquit Augustinus, nisi me catholicae ecclesiae commoveret auctoritas.“ [5]

Sancti ecclesiae patres ac doctores catholici, vel ex ipsis scripturis, ob auctoritatem veracitatis quam habent, praecisione etiam facta ab inspiratione, optime quidem ostendunt, non modo inspirationem divinam aliquorum librorum, sed ipsum etiam divinitus constitutum traditionis fontem: at una simul indubitanter tenent, traditionis principium scripturis anterius esse, et ad ecclesiae indolem ac naturam ita spectare, ut ex eo non scripturae tantum, sed et id omne, quod spectat „ad disciplinam qua fiunt christiani“, [1] recipiendum sit. Ecclesia enim, prouti a Christo fundata fuit, non haberetur sine iis, qui constituti ab eo sunt custodes ac testes fidei sub assistentia Spiritus sancti, et quorum auctoritate, proposita primum ac demonstrata in apostolis, verbum fidei de generatione in generationem transmittitur ac praedicatur.[2] Hic vero modus transmittendi ac praedicandi in sua integritate ac sinceritate universam doctrinam et disciplinam revelatam, traditionis fontem constituit, qui merito appellatur: „praedicatio ecclesiae undique constans et aequaliter perseverans....“; regula veritatis immobilis ad quam haereses et falsae scripturarum interpretationes dignoscuntur [3]; „regula quam ecclesia ab apostolis, apostoli a Christo, Christus a Deo tradidit;“ [4] regula coelestis ecclesiae Iesu Christi secundum successionem apostolicam [5]. Veritates ergo per hanc regulam traditae, seu traditiones, uti revelatae habendae sunt, et „illa sola credenda est veritas, quae in nullo ab ecclesiastica et apostolica discordat traditione“ [6].

Peculiari quidem Dei providentia factum est, ut inspirati etiam libri ecclesiae dati fuerint. Etenim *„omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad eruidendum in iustitia“* [7]. Id tamen non postulabat natura ipsa institutionis a Christo factae, ut apostoli aliive discipuli evangelicam doctrinam litteris comprehenderent; qui proinde, sic disponente divina providentia, scripserunt ex oblata occasione et ad scopum particularem. Nec ulli eorum propositum fuit, omnia conscribere quae ad doctrinam, disciplinam et cultum religionis christianae spectarent, ut innotescit ex ipsa ratione scribendi. Quin immo, multa sunt quae universa tenet ecclesia, et ob hoc ab apostolis praecepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiantur. Mansit enim immobiliter Christi mandatum, quo universam revelationem auctoritate divinitus tributa legatorum suorum in perpetua successione praedicandam esse praescripsit. „Quid autem, inquit Irenaeus, si neque apostoli quidem scripturas reliquissent nobis; nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt iis quibus committebant ecclesias?“ [8]

Haec sane fuit constans patrum nostrorum praxis, ut ex doctrina, per apostolicam successionem tradita, haereses damnarentur ac fidei quaestiones definirentur. Ad demonstrandam doctrinam revelatam, erroremque oppositum confodiendum, eo semper usi sunt argumento: Sic credit quae sub coelo est catholica ecclesia, et omnes episcopi consentiunt nobiscum [9]; „traditio est, nihil quaeras amplius.“ [10] Atque hinc principia illa tantopere inculcata: „Id verius quod prius, id prius quod et ab

[1] Conc. Trid., sess. IV.
[2] II Petr. I, 21.
[3] Conc. Trid., sess. IV.
[4] Sess. IV.
[5] *Cont. epist. Manich.*, cap. 5, [opp., ed. Bened., VIII, 154 A].

[1] Tertull., *De praescript.*, cap. 19, [opp., ed. Migne, II, 31 B].
[2] Cf. supra cap. 4.
[3] Iren., *Adv. haereses*, lib. III, cap. 40 [al. 24] et cap. 2, [opp., ed. Migne, 966 A, 846 A].
[4] Tertull., *De praescript.*, cap. 37, [opp., ed. Migne, II, 50 B].
[5] Origen., *De princip.*, lib. IV, n. 9, [opp., ed. Migne, I, 360 B].
[6] Origen., *De princip.*, lib. I, n. 2 [l. c. 116 B].
[7] II Tim. III, 16.
[8] *Adv. haereses*, lib. III, cap. 4, [opp., ed. Migne, 855 B].
[9] Conc. Antioch. cont. Paul. Samosat. [Mansi, I, 1034 D].
[10] S. Ioan. Chrysost., *Hom. 4 in epist. II ad Thess.*, [opp., ed. Montfauc., XI, 532 B].

initio, id ab initio quod ab apostolis;“ [1] „nihil innovetur, nisi quod traditum est;“ [2] „nihil ultra liceat novitati, quia nihil adiici convenit vetustati.“ [3]

Quoad ipsum traditionis testimonium, illud agnoscitur ex conciliorum decretis et definitionibus, ex iudicio suffragioque ecclesiae Romanae, ex consensione et communione ecclesiarum, sive inter se, sive cum ecclesiis apostolicis et in primis cum cathedra Petri; tum vero etiam illud ad nos transmitti retinemus historicis publicisque monumentis, ecclesiasticis usibus ac liturgia, sanctorum patrum operibus, ac iis praesertim documentis quae fidei custodes nobis reliquerunt. Ex ipsa etiam fidelium consensione, cum ex sese referat catholicum sensum, doctrinam testium authenticorum eruimus. Maximi vero facienda est regula illa: „Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, hoc est vere proprieque catholicum.“ [4]

Caput VI.

De infallibili ecclesiae magisterio.

Cum universa revelatio custodiae ac praedicationi successionis apostolicae in ecclesia commissa sit, eo ipso institutum esse profitemur authenticum ecclesiae magisterium, cuius auctoritate quae credenda sunt proponantur, et cui plenissima fidei obedientia praestanda sit. „In ecclesia posuit Deus apostolos, prophetas, doctores et universam reliquam operationem Spiritus, cuius non sunt participes omnes qui non concurrunt ad ecclesiam ... Ubi enim ecclesia, ibi et spiritus Dei; et ubi spiritus Dei, illic ecclesia et omnis gratia: spiritus autem veritas ... Ubi igitur charismata Domini posita sunt, ibi discere oportet veritatem, apud quos est ea quae est ab apostolis ecclesiae successio.“ [5] Ii, quibus incumbit cura animarum, omni studio ac diligentia in regula ista catholicae fidei exponenda et explicanda versentur oportet, nostra praesertim aetate, qua sentiendi ac de omnibus iudicandi effrenata licentia adeo mentes animosque depravat, ac tot incautos in erroris laqueos inducit.

Ecclesia missionem docendi a Christo ipso habuit, et infallibilis prorsus est in suo magisterio. Quin immo, alia non est magisterii ecclesiastici auctoritas ab ea quae Christo ipsi docenti debetur; nititur enim verbis illis Domini: *„Sicut misit me Pater, et ego mitto vos;“ „Qui vos audit me audit: et qui vos spernit, me spernit;“ „Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi; Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem; alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.“* [6] Quare, cum ab ecclesia verbum auditus Dei accipimus, illud accipimus, *„non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum Dei.“* [7] Ecclesia dicitur a Paulo *„columna et firmamentum veritatis“* [8], deque eius praesertim doctrina promisit salvator: *„portae inferi non praevalebunt.“* [9]

Ex accepti magisterii munere, scripturarum ac divinarum traditionum et custos et interpres ecclesia est: „ubi enim apparuerit esse veritatem et disciplinae et fidei christianae, illic erit veritas scripturarum et expositionum et omnium traditionum christianarum.“ [1] Magisterio autem ecclesiastico, et non singulis individuis, universum revelationis depositum commissum est, cum assistentia Spiritus sancti et infallibilitatis praerogativa. Ecclesiae igitur esse credimus „iudicare de vero sensu et interpretatione scripturarum sanctarum“ [2], adeo ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem fidei christianae pertinentibus, ecclesiasticus sensus suprema norma ac regula esse debeat verae ac legitimae interpretationis.

Profecto scripturae non sunt ita comparatae ut propria sua quisque inquisitione fidem ex eis sibi construat, independenter a magisterio authentico per Christum instituto. Monuit iam sanctus Petrus de epistolis apostoli Pauli: *„In quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant, sicut et ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem.“* [3] Facto vero ipso novimus „neminem haereticorum esse qui se ... non secundum scripturas praedicare ea quibus blasphemat, mentiatur“ [4]; immo eo etiam deveniri, cum scripturae singulis individuis committuntur, ut scripturae ipsae eaque omnia, quae ad christianam religionem pertinent, reiiciantur ac denegentur. „Quia ergo scripturam sacram pro ipsa sua altitudine, non uno eodemque sensu universi accipiunt ... idcirco multum necesse est, propter tantos tam varii erroris anfractus, ut propheticae et apostolicae interpretationis linea secundum ecclesiastici et catholici sensus normam dirigatur.“ [5] Ex eo autem quod per infallibilem praedicationem ecclesiasticam constet sive de sensu qui scripturis non potest tribui, sive de sensu qui in nonnullis locis est expressus, non solum non impeditur scientia sacrae interpretationis, sed ea vicissim maxime iuvatur et promovetur.

Suum infallibile magisterium, ad totius veritatis revelatae integritatem servandam divinitus institutum, ecclesia exercet non modo cum scripturas et traditionis monumenta authentice interpretatur, verum etiam cum de aliis iudicat cum ipsa depositi fidei conservatione coniunctis, ac nominatim cum sanas verborum formas praescribit, eaque amovet ac eliminat quae vel fidei adversari, vel animarum salutem quovis modo in discrimen adducere possunt. Solemniter exercetur authenticum ecclesiae magisterium, cum in concilio generali, approbante summo pontifice, quae credenda sunt decernuntur, nec non cum per ipsum summum pontificem, pro suprema auctoritate per Petrum in ipsum transmissa, fidei controversiae dirimuntur. Non tamen ex iis tantum, quae solemni definitione successoris Petri aut conciliorum generalium constituta sunt, magisterii ecclesiastici sententia nobis innotescit; sed ea etiam manifestatur aliis ecclesiasticae auctoritatis actis minoris solemnitatis, ac in primis sensu traditionis. Haeresis quidem nota non incurritur nisi cum negantur dogmata solemniter definita [6]; sed non ideo libere contradici potest aliis, quae, licet definita non sint tamquam fidei dogmata, per episcopos tamen greges suos docentes in unione et consensione cum Romano pontifice,

[1] Tertull., *Contra Marc.*, lib. IV, cap. 5, [opp., ed. Migne, II, 366 C].
[2] Steph. pont. apud Cypr., *Epist. 74*, [opp. s. Cypr., ed. Baluz., p. 138].
[3] Xystus III, *Epist. ad Ioan. Antioch.*, *[Patr. lat.*, ed. Migne, L, 609 C].
[4] Vinc. Lirin., *Comm.*, cap. 2, *[Patr. lat.*, ed. Migne, L, 640].
[5] Iren., *Adv. haereses*, lib. III, cap. 40 [al. 24], et lib. IV, cap. 45 [al. 26], [opp., ed. Migne, 966 B, 1056 A].
[6] Matth. XXVIII, 20; Luc. X, 16; Ioann. XIV, 16; XVI, 13; XX, 21.
[7] I Thess. II, 13.
[8] I Tim. III, 15.
[9] Matth. XVI, 18.

[1] Tertull., *De praescript.*, cap. 19, [opp., ed. Migne, II, 31 B].
[2] Conc. Trid., sess. IV.
[3] II Petr. III, 16.
[4] Hil. Pict., *ad Const. Aug.*, lib. II, [opp., ed. Migne, II, 569 C].
[5] Vinc. Lir., *Comm.* I, n. 2, *[Patr. lat.*, ed. Migne, L, 640].
[6] *Haeresis nota* sensu strictiore hic accipitur; nam haeresis crimen incurreret, qui catholicam fidei doctrinam, ab ecclesia ad credendum propositam, etsi non *solemniter definitam*, pertinaciter negaret aut in dubium vocaret, veluti Arius ante Nicaenam definitionem. — *Nota editorum* Collectionis Lacensis.

scilicet per ordinarium magisterium ecclesiae in toto orbe dispersae, uti revelata traduntur, atque idcirco fidei nostrae obsequium et subiectionem expostulant. Hinc a summo pontifice Pio IX damnata est propositio quae asserit: „Obligationem qua catholici magistri et scriptores omnino adstringuntur, coarctari in iis tantum, quae ab infallibili ecclesiae iudicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur.“ [1]

Commendamus itaque fidelibus omnibus, ut prae oculis semper habeant monitum sapientissimum sancti Vincentii Lirinensis hisce verbis expressum [2]: „Ille est verus et germanus catholicus, qui veritatem Dei, qui ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui divinae religioni, qui catholicae fidei nihil praeponit, non hominis cuiuspiam auctoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, non philosophiam: sed haec cuncta despiciens, et in fide fixus, stabilis permanens, quidquid universaliter antiquitus ecclesiam catholicam tenuisse cognoverit, id solum sibi tenendum credendumque decernit.“

Caput VII.

De unitate ecclesiae deque communione cum Romano pontifice.

Quemadmodum unum est divinum evangelium, una christiana religio, una apostolica successio cui Christus suam potestatem contulit; ita etiam unum est regnum Dei et Christi, una civitas supra montem posita, una Christi ecclesia, quae unum praedicat Dominum, unam fidem, unum baptisma. Equidem nulla alia esse potest ecclesia praeter illam, quam ipse Christus supra firmam petram aedificavit, quaeque in universo mundo diffusa, suam ab apostolis pandit originem, ac Dei spiritu vivificata, sanctitatis fructus edit et manifestat.

Hanc Christi ecclesiam praerogativa unitatis semper distingui credimus ac profitemur. Una semper atque eadem eius auctoritas, unum atque idem eius magisterium, una eademque fidei professio, una eademque sacramentorum participatio. „Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit: unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur; nec unitas corporis separatur; ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit; unum tamen caput est, et origo una, et una mater foecunditatis successibus copiosa. Illius foetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur.“ [3] Christus dominus pro hac unitate rogavit, cum pro iis, qui crediturì essent in eum, in oratione ad Patrem inquit: *„Omnes unum sint, sicut tu Pater in me, in ego in te.“* [4] Apostolus autem Paulus vehementer fidelibus commendat, ne sint in ipsis schismata [5], ac solliciti sint „servare unitatem spiritus in vinculo pacis: unum corpus et unus spiritus“. Etenim, inquit, *„in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus.“* [6]

Non solum itaque unitas spiritus, qua fideles inter se iunguntur vinculo gratiae et caritatis, in ecclesia agnoscenda est, sed unitas etiam corporis profitenda. Fideles scilicet unius eiusdemque corporis membra sunt, atque ita donorum spiritus, quae in toto corpore diffunduntur, consortes atque participes fiunt. Id non semel, similitudine accepta ex humani corporis membris, sacrae litterae declarant [1]. Prouti enim in corpore multa sunt membra, quae tamen omnia unum idemque corpus constituunt quaeque singula, ex uno eodemque vitae principio, proprio funguntur munere, ac mutua opera se fovent in communem totius corporis utilitatem: ita hoc ipsum contemplari licet in ecclesia. Vos autem, subdit Paulus, *„estis corpus Christi et membra de membro.“* [2]

Equidem ecclesiae unitas in Christo invisibili capite perficitur et consummatur: ipsum enim aeternus Pater *„dedit caput supra omnem ecclesiam, quae est corpus ipsius et plenitudo eius“* [3]. „Cum tamen visibilis ecclesia visibili capite egeat; ita salvator noster Petrum universi fidelium generis caput et pastorem constituit, cum illi oves suas pascendas verbis amplissimis commendavit, ut qui ei successisset, eandem plane totius ecclesiae regendae et gubernandae potestatem habere voluerit. Loquutus est Dominus ad Petrum: Ego, Petre, dico tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Super unum aedificat ecclesiam: et quamvis apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat et dicat: „Sicut misit me Pater, et ego mitto vos; accipite Spiritum sanctum;“ tamen ut unitatem manifestaret, ... unitatis eiusdem originem ab uno incipientem auctoritate sua disposuit.“ [4] Atque haec quidem est omnium patrum concors sententia: visibile caput ad ecclesiae unitatem constituendam et conservandam necessarium fuisse.

Credimus ergo primatum Petro datum fuisse a Christo, „ut una Christi ecclesia et cathedra una monstretur; unum electum fuisse, ut capite constituto, schismatis tolleretur occasio, atque ita in cathedra unitatis doctrinam positam esse veritatis.“ [5] Quemadmodum vero perpetua esse debet ecclesiae unitas, ita etiam perpetuo manet unitatis centrum: „Sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit.“ [6] Agnoscimus itaque et profitemur beatissimum principis apostolorum successorem Romanum pontificem „in universum orbem tenere primatum, verum esse Christi vicarium, totiusque ecclesiae et omnium christianorum patrem ac doctorem existere“ [7].

Longe absumus ab illorum doctrina qui aiunt, veram Christi ecclesiam ex diversis ac inter se oppositis sectis coalescere, quarum singulae, licet sub varia forma, religionem Christi profitentur [8].

Reiicimus etiam ac reprobamus errorem illum, qui alicubi ecclesiam catholicam existere posse autumat, absque unitatis vinculo cum Romano pontifice [9]. Non enim qui extra unionem capitis est, censeri potest inter membra corporis ecclesiae. „Ubi Petrus ibi ecclesia: Petrus autem per Romanum pontificem loquitur, ac semper in suis successoribus vivit et iudicium exercet.“ [10] Ea igitur tantum, quae cum Romano pontifice communione coniungitur, vera dici potest Christi ecclesia, quam

[1] Syll. prop. 22.
[2] *Comm.*, cap. 20 [l. c. 665].
[3] Cypr., *De unitate eccl.*, [opp., ed. Baluz., p. 195].
[4] Ioann. XVII, 21.
[5] I Cor. I, 10.
[6] Eph. IV, 3-4 et I Cor. XII, 13.

[1] Nominatim I Cor. XII.
[2] I Cor. XII, 27.
[3] Eph. I, 22-3.
[4] Ambrosius, *Epist. 16* [?] et Cypr., *De unit. eccl.*, [opp., ed. Baluz., p. 195].
[5] Cypr., *De unit. eccl.*, n. 4; Hieron., *Adv. Iovin.*, lib. I, n. 26, [opp., ed. Migne, II, 247 A]; Ambros., *Epist. 16* [vel potius Aug., *Epist. 105*, n. 16, opp., ed. Bened., III, 303 D].
[6] S. Leo, *Sermo 2* [al. 3], c. 2, [opp., ed. Ballerini, I, 12].
[7] Conc. Flor. in litt. union., [Hard. IX, 986 E].
[8] Prop. 18, inter damnatas die 8 dec. 1864.
[9] Alloc. Pii IX, *Multis gravibusque*, diei 17 dec. 1860.
[10] Ambros., *In Ps. 40*, n. 30, [opp., ed. Migne, I, 1082 A]; conc. Chalced., act. 2; synod. Ephes., act. 3, [Mansi, *Conc.*, VI, 971 A].

Dominus super Petrum fundavit, et in eius auctoritate solidavit[1]. Non modo enim haec tantum ecclesia sua unitate praefulget, unum agnoscens fundamentum visibile, quo singulae aedificii partes fulciuntur ac inter se mutuo connectuntur; verum etiam haec sola ecclesia sancta est, quae virtutum et charismatum donis indesinenter claret; sola catholica, quae et in toto orbe diffusa est, et regnorum limitibus non continetur, et catholicae nomen semper retinuit; sola apostolica, quae episcoporum cum Romano pontifice coniunctorum seriem exhibet usque ad Petrum ascendentem.

Docemus itaque „ad Romanam ecclesiam propter potiorem principalitatem necesse esse omnem convenire ecclesiam, hoc est, qui sunt undique fideles; confugiendum esse ad Petri cathedram, unde unitas sacerdotalis exorta est; nostrum esse ex ea quaerere quid credendum, quid sentiendum et quid tenendum sit“[2]. Munus quidem confirmandi fratres Romanus pontifex a Petro haereditavit, atque adeo „si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri“[3], eiusque magisterium in iis, quae ad fidem moresque spectant, infallibile esse indubitanter retinemus. Singulis etiam episcopis munus docendi ex apostolis devenit, quod tamen ab ipsis authentice non exercetur, nisi in unione et consensione cum ecclesiae capite Romano pontifice. Atque hinc etiam haberi non posse agnoscimus concilium universale, totam ecclesiam repraesentans, sine Petri successore, „qui praestat quaerentibus fidei veritatem“[4] et „cuius in fidei quaestionibus per se irreformabile est iudicium“[5].

Maiorum nostrorum coniunctionem cum apostolica sede, sacra omnia huius provinciae monumenta commemorant atque enarrant. Apostolici viri Willibrordus et Suitbertus, qui christianam fidem in regiones nostras primi introduxerunt, a beatissimo pontifice Sergio missionem acceperunt. Eam vero quam ipsi praedicarunt cum pastorum principe necessariam communionem, mansisse in filiorum animis, et ecclesiae nostrae maxime salutarem fuisse compertum habemus. Quod si in agro isto, postquam florentissimus longo iam tempore extiterat, inimici hominis opera factum est ut zizania percrebuerint; non tamen eradicatum est bonum triticum, ac patrisfamilias curae in ipso agro diligentissime excolendo numquam intermissae fuerunt. Faxit Deus ut fratres errantes ad illud fidei ac unitatis vinculum redeant, quod nobis monstraverunt patres nostri! Horum nos exempla et fidem sequentes, Romanae sedi, apud quam incorrupta patrum servatur haereditas[6], nosmetipsos unitos profitemur per ssm̃um dominum nostrum Pium IX, qui gloriosissime eam tenet, et cui plenissimam obedientiam, subiectionem et observantiam votis concordissimis spondemus. Atque illi quidem peculiari etiam ratione nos obligari ultro ac libentissime agnoscimus; per ipsum namque factum est, ut sacra episcoporum hierarchia, maximo bonorum gaudio ac religionis nostrae utilitate, hac in provincia restituta fuerit. Pro quo eximio beneficio, cuius gratissima semper esse debet recordatio, et nostro et universi gregis nostri nomine, sincerissimos grati animi sensus, quibus intime perfundimur, summa qua decet pietate promimus ac testatos facimus.

Dum vero unionem nostram cum Petri successore maxima, qua par est, veneratione pandimus ac declaramus, parochis committimus ut omni studio de huius unionis necessitate fideles edoceant, reverentiam et obedientiam sedi Romanae debitam in ipsis foveant, filialem amorem erga patrem universalem credentium in ipsis excitent. Qui nobiscum Romano pontifici adhaeret, „ipsi Petri cathedrae consociatur: huic vero cathedrae qui iungitur noster est: qui cum ea non colligit spargit, hoc est, qui Christi non est, antichristi est.“[1] Ea omnia quae a summo pontifice constituuntur et approbantur, nos etiam obsequentissimi recipimus et approbamus, atque ab omni clero et populo nobis commisso recipienda esse praecipimus et observanda; ea vero omnia quae ab ipso damnantur ac proscribuntur, nos etiam damnamus ac proscribimus, et ab omnibus fidelibus nostris pro reprobatis et proscriptis habenda esse mandamus.

Caput VIII.

De salute in una Christi ecclesia consequenda.

„Horrendum ac vel ipsi naturali rationis lumini maxime repugnans de cuiuslibet religionis indifferentia systema“ hac nostra praesertim aetate longe lateque diffunditur. Multi sunt qui „omni virtutis et vitii, veritatis et erroris, honestatis et turpitudinis sublato discrimine, homines in cuiusvis religionis cultu aeternam salutem assequi posse comminiscuntur, perinde ac si ulla unquam esse posset participatio iustitiae cum iniquitate aut societas luci ad tenebras, et conventio Christi ad Belial“[2]. Praetextu autem ementitae cuiusdam tolerantiae decepti, incauti etiam catholici mortiferum doctrinae venenum quandoque excipiunt, nec verentur affirmare „gratum Deo esse posse quempiam in sectis ab unitate catholica divisis non secus ac in ipsa catholica ecclesia; et bene sperari posse de salute aeterna eorum qui in sinu verae ecclesiae nequaquam sunt“[3]. Maximo proinde studio animarum pastoribus advigilandum est, ne errores isti rei christianae perniciosissimi inter fideles ipsis commissos introducantur, utque ab eorum mentibus penitus arceantur atque amandentur.

Itaque ex fide catholica „una vero est fidelium universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur“[4]. Retinemus quidem „eos qui invincibili circa ssm̃am nostram religionem ignorantia laborant, quique naturalem legem eiusque praecepta in omnium cordibus a Deo insculpta sedulo servantes, ac Deo obedire parati, honestam rectamque vitam agunt, posse, divinae lucis et gratiae operante virtute, aeternam consequi vitam, cum Deus, qui omnium mentes, animos, cogitationes habitusque plane intuetur, scrutatur et noscit, pro summa sua bonitate et clementia, minime patiatur quempiam aeternis puniri suppliciis, qui voluntarie culpae reatum non habeat“. At simul credimus et profitemur „catholicum dogma, neminem scilicet extra catholicam ecclesiam posse salvari, et contumaces adversus eiusdem ecclesiae auctoritatem, definitiones, et ab ipsius ecclesiae unitate, atque a Petri successore Romano pontifice, cui ‚vineae custodia a salvatore est commissa‘, pertinaciter divisos, aeternam non posse obtinere salutem“[5].

[1] S. Leo, *Sermo 2* [al. 3, opp., ed. Baller., I, 12].

[2] Iren., *Adv. haereses*, lib. III, cap. 3, [opp., ed. Migne, 849 A]; Cypr., *Epist. 54* ad Corn. [al. 55, opp., ed. Baluz., pag. 86]; Hieron., *Epist. 15 ad Damas.*, [opp., ed. Migne, I, 357].

[3] Conf. fidei Mich. Palaeol. prop. a Clemente IV, [Hard., VII, 695 E].

[4] S. Petr. Chrysol., *Epist. ad Eutych.*, *[Patr. lat.*, ed. Migne, LII, 71 C].

[5] Art. cleri Gallic. reiect. ab Innoc. XI, [Alex. VIII, die 4 aug. 1690, vide coll. Lac., I, 89, 829 ss.].

[6] S. Leo, *Sermo 4*, [vel potius Hieron., epist. 15 ad Damas.].

[1] Hieron., *Epist. 15 ad Damas.*, n. 2, [opp., ed. Migne, I, 359, 356].

[2] Encycl. Pii IX, diei 9 novemb. 1846.

[3] Propp. 17 et 18, inter damnatas 8 dec. 1864.

[4] Conc. Later. IV, cap. 1, [Mansi, XXII, 982].

[5] Encycl. Pii IX ad episc. Italiae, die 10 aug. 1863.

Christus sane suam ecclesiam instituit, ut in ea et per eam homines, usque ad consummationem saeculi, veritate, iustitia et sanctitate potiantur: ut in ea et per eam redemptionis suae fructum quamdiu mundus perdurat filii Adam reciperent: nec reliquit libertati uniuscuiusque ad illam pro lubitu pertinere, sed solemniter praecepit omnibus sub poena damnationis in illam per baptismum ingredi: de iis vero, qui recusant ac foris manent, expresse ait: *„Qui vos spernit, me spernit; qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me. Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicamus.“* [1] Quemadmodum ergo impium esset dicere ad salutem aeternam pervenire posse qui per aliud ostium intrare vellet ac illud sit quod nobis Christus aperuit; ita non minus impie asseri potest, extra ecclesiam dari salutem. Eos proinde homines, qui extra ecclesiam pertinaciter manent, apostolus Paulus dicit „subversos ac proprio iudicio condemnatos“, et apostolorum princeps illos appellat „magistros mendaces, qui introducunt sectas perditionis, Dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem“ [2].

Maximam utilitatem habent in huiusmodi dogmatis expositione gravissimae sententiae ac praeclarissimae similitudines quibus illud nobis tradunt sancti ecclesiae patres. „Si quis“, inquiunt, „schisma facientem sectatur, regni divini haereditatem non consequitur; habere iam non potest Deum patrem qui ecclesiam non habet matrem; non est particeps divinae caritatis, qui hostis est unitatis. Non habent itaque Spiritum sanctum qui sunt extra ecclesiam ... Quisquis ille est et qualiscumque ille est, christianus non est, qui in Christi ecclesia non est; omni enim homini, qui catholicae ecclesiae non tenet unitatem, neque baptismus, neque eleemosyna quamlibet copiosa, neque mors pro Christi nomine suscepta, proficere potest ad salutem, quamdiu in eo haeretica vel schismatica pravitas perseverat.“ [3] Ecclesia cum arca Noe assimilatur: „Si quis autem in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio.“ Ecclesia urbis Ierusalem nomine in scripturis significatur. Nimirum in illa sola offerre Deo sacrificia licebat, quia „sola etiam catholica ecclesia est, per quam sacrificium Dominus libenter accipiat“, neque extra eam unquam verus cultus verumque sacrificium reperitur, quod Deo placere ullo modo possit. „De agni hostia dominus praecepit, dicens: In una domo comedetis, nec efferetis de carnibus eius foras: In una namque domo agnus comeditur, quia in una catholica ecclesia vera hostia redemptoris immolatur. Quicumque extra hanc domum agnum comederit profanus est.“ [4]

Quae cum ita se habeant, maxime certe interest errorem omnem removere, qui forte occurrere posset, circa catholicam doctrinam de iis qui extra communionem ecclesiasticam positi sunt, deque iis quos ecclesia in sua communione complectitur. Docendi itaque sunt fideles, ecclesiam non bonos solummodo, sed et malos complecti: quod in sacro evangelio multis parabolis effertur, atque iis nominatim quibus ecclesia similis dicitur sagenae in mare missae, et areae in qua frumentum cum paleis admixtum continetur [1]. Nec mirum cuipiam videri debet ecclesiam dici sanctam, etsi multos peccatores contineat: sancti enim vocantur fideles, qui populus Dei effecti sunt, quive se fide et baptismate suscepto Christo consecrarunt, quamquam in multis offendunt, et quae polliciti sunt non praestant. Bonorum tamen ac malorum diversa admodum ratio est. Divinis muneribus illi fruuntur qui in caritate vitam christianam degunt, iustique et cari Deo sunt. Membra vero mortua, nimirum homines sceleribus obstricti et a Dei gratia alienati, hoc quidem bono non privantur, ut ecclesiae corporis membra esse desinant; sed cum sint mortua, fructum spiritualem, qui ad iustos et pios homines pervenit, non percipiunt. Tametsi, cum in ecclesia sint, ad amissam gratiam vitamque recuperandam ab iis adiuvantur, qui spiritu vivunt, et eos fructus capiunt, quorum expertes esse dubitari non potest, qui omnino ab ecclesia sunt praecisi. Homines vero isti, ab ecclesiastica communione exclusi, triplicis generis sunt: primo infideles, deinde haeretici et schismatici, postremo excommunicati [2]. De hoc ergo triplici hominum genere repeti possunt verba illa gravissima Augustini: „Quisquis ab hac catholica ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod a Christi unitate disiunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum.“ [3] Quoad haereticos tamen rite monendum, quod non ut primum quisque in fide peccavit, talis habendus est. Prouti autem inquit idem Augustinus: „Quis ententiam suam, quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, praesertim quam non audacia suae praesumptionis pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quaerunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter haereticos deputandi.“ [4] Haereticus ergo non fit qui, licet in impias opiniones inciderit, credit tamen sanctam ecclesiam catholicam, cuius auctoritati se submittit; nec haereticus est qui, licet auctoritati ecclesiae non obediens, non tamen pertinaci animo in errore versatur. Qua de re diligenter edocendi sunt fideles, hinc quidem ut validius contra adversarii artes muniantur et in fidei veritate perseverent, inde vero ut sciant, iudicium de illorum qui errant culpa, Deo reservatum esse, qui solus singulorum corda scrutatur.

Atque hic commemoranda sunt insignia verba ssmi patris nostri Pii IX: „Absit,“ inquit [5], „ut catholicae ecclesiae filii ullo unquam modo inimici sint iis, qui eisdem fidei caritatisque vinculis nobiscum minime sunt coniuncti; quin immo illos sive pauperes, sive aegrotantes, sive aliis quibusque aerumnis afflictos, omnibus christianae caritatis officiis prosequi, adiuvare semper studeant, et in primis ab errorum tenebris, in quibus misere iacent, eripere, atque ad catholicam veritatem et ad amantissimam matrem ecclesiam reducere contendant, quae maternas suas manus ad illos amanter tendere, eosque ad suum sinum revocare nunquam desinit, ut in fide, spe et caritate fundati ac stabiles, et in omni opere bono fructificantes, aeternam assequantur salutem.“ Haec vera est caritas quae sola christianum hominem decet, quaeque erga errantes quidem fratres fertur, sed errorem ipsum detestatur. De vero fratrum nostrorum bono, quantum in nobis est, curando nullam habere

[1] Luc. X, 16; Matth. XVIII, 17.

[2] Tit. III, 11; II Petr. II, 1.

[3] Ignat. Mart., *Epist. ad Philad. [Patr. gr.*, ed Migne, V, 699 A]; Cypr., *de unit. eccl.*, [opp., ed. Baluz., p. 195]; Aug., *Epist. 185*, alias 50, n. 50, et *Serm. 181 de temp.*, cap. 12, [opp., ed. Bened., II, 663 C, et V, 1048 A]; Fulgent., *De fide ad Petr.*, cap. 39, *[Patr. lat.*, ed. Migne, LXV, 704 B].

[4] Hieron., *Epist. 4 ad Damas.*, [opp., ed. Migne, I, 355]; Aug., *Serm. 181 de temp.*, cap. 12; Greg. Mag., *Moral.*, lib. XXXV, cap. 8, n. 13, [opp., ed. Migne, II, 756 C].

[1] Matth. XIII.

[2] Cat. Rom., part. I, art. 9, §§ 11, 12, 17 et 27.

[3] *Epist. 152 ad Donatistas*, [al. 141, opp., ed. Bened., II, 458 A].

[4] *Epist. 42*, [al. 43, ed. Bened., II, 88 G].

[5] Encycl. ad episc. Ital., 10 aug. 1863.

sollicitudinem, aut pro eodem habere si veram aut falsam religionem quis profiteatur, nihil aliud esset quam bono malum, veritati falsitatem aequiparare: quod certe non caritatis, non pietatis, non tolerantiae esset, sed indifferentismi, incredulitatis et impietatis. Dum ista docebunt parochi et concionatores, non omittant fideles excitare ad gratias summa pietate Deo agendas, qui pro immensa sua clementia et bonitate, eos in sua vera sanctaque ecclesia recepit, ac *„dignos fecit in partem sortis sanctorum in lumine“* [1]. Haec sane est vita aeterna, ac vera hominis felicitas, et qui in hac sanctorum communione sunt, vere illud dicere possunt: *„Beati qui habitant in domo tua, Domine! Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit et deficit anima mea in atria Domini.“* [2]

Caput IX.

De nonnullis aetatis nostrae erroribus in religionem et in ecclesiam.

Nostri huius temporis incredulitatis praecones, qui, post reiectam omnem fidei regulam, ad indifferentismum religiosum et ad negationem cuiusvis revelationis devenerunt, neque hic sistunt, sed ulterius adhuc abeunt et progrediuntur. Etenim „eo impietatis et impudentiae deveniuut, ut coelum petere, ac Deum ipsum de medio tollere conentur. Insigni enim improbitate ac pari stultitia haud timent asserere, nullum supremum, sapientissimum providentissimumque numen divinum existere ab hac rerum universitate distinctum, ac Deum idem esse ac rerum naturam, et idcirco immutationibus obnoxium, Deumque reapse fieri in homine et mundo, atque omnia Deum esse, et ipsissimam Dei habere substantiam, ac unam eandemque rem esse Deum cum mundo, ac proinde spiritum cum materia, necessitatem cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et iustum cum iniusto. Quo certe nihil dementius, nihil magis impium, nihil contra ipsam rationem magis repugnans fingi et excogitari unquam potest“ [3]. Ubi Dei personalis existentia tollitur, ibi nulla amplius, ne latissime quidem accepta religio haberi potest. Homo autem sine religione brutis animantibus comparatur. Ac reapse qui tantam proferunt iniquitatem, vix sanae mentis dici possunt. Nam Deum esse ita conspicuum est, ut nativo veluti nisu animus humanus eum sentiat et in eum trahatur, qui nisus a Tertulliano appellatus est „testimonium animae naturaliter christianae“ [4]. Quamvis enim Dei maiestas incomprehensibilis sit, ipseque Deus lucem inhabitet inaccessibilem; suae tamen existentiae veritatem omnibus reddidit manifestam: *„Invisibilia enim ipsius a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur.“* [5]

Atque hinc est quod ne ii quidem, qui Deum ab hominum animis excludere vellent, eius existentiam aperte negare audent; quia nempe sciunt, sponte homines horrescere ab huiusmodi immanitate. Loquuntur itaque de aliqua divinitate quae in mundo indefinite evolvatur, a qua omnis substantia emanet, quaeque sit vis illa quam in natura et in seipso homo experitur. At nihil prodest, immo improbitatem auget, Dei nomen retinere, si cum finita, mutabili et contingenti rerum universitate, infinita, immensa, simplicissima ac immutabilis natura divina confunditur, et, horribili prorsus blasphemia, ipsamet hominum facinora in Deum reiiciuntur. Et id tamen non erubescunt docere, qui recentioris theologiae apostoli dicuntur!

Iam vero mirum non est, si homines, qui a tanta errorum atrocitate non reformidarunt, Deum excludentes, abominabiles facti in studiis suis, et in propriae superbiae poenam, materiae cultores et adoratores existant. Asserunt videlicet, nihil aliud praeter materiam existere, et animam a corpore non distingui; atque ita, monstroso prorsus aberrationum humanarum exemplo, cogitationem cogitando negant. Addunt vero nullam aliam homini, post praesentem, vitam reservari, in qua praemiis donetur, vel poenis plectatur; sed immo nec ullum agnoscunt moralitatis fundamentum, nisi quod in materialibus viribus consistat, nullam morum honestatisque disciplinam, nisi quae reponatur in cumulandis et augendis quovis modo divitiis et in pravis cupiditatibus explendis. Haec autem talia sunt, ut merito ad homines istos referantur ea verba: *„Homo, cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis.“* [1] Hisce enim „nefariis abominandisque principiis, reprobum carnis spiritui rebellis sensum tuentur, fovent, extollunt, illique naturales dotes ac iura tribuunt, quae per catholicam doctrinam conculcari dicunt, omnino despicientes monitum apostoli clamantis: *„Si secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.“* [2]

Contra gravissimos istos errores, ubi eos irrepere viderint, clamare non omittant sacerdotes ministerii nostri cooperatores. Ad periculum vero avertendum, ne gregem nostrum eorundem errorum pestis attingat, nunquam desistant sanae doctrinae pabulum fidelibus dispensare, ipsorumque mentes, rerum divinarum consideratione, ad coelestia desideria erigere. Agant diligenter de sublimissimis fidei nostrae dogmatibus, quibus errores illi opponuntur, ac nominatim de Deo, in cuius potestate cuncta sunt posita, deque eius omnipotentia ac infinitis perfectionibus; de incomprehensibili Trinitatis mysterio, quo in unitate divinae naturae tres distinctas personas agnoscimus, „non ita ut essentia divina distincta in personis putetur, quam fides catholica sic unam in personis distinctis confitetur, ut eam simul profiteatur in se prorsus indistinctam,“ [3] sed ita „ut quaelibet trium personarum sit illa res, videlicet substantia, essentia seu natura divina“ [4]; de creatione rerum omnium visibilium et invisibilium, ex nihilo et sola Dei virtute, atque ita ut „Pater, Filius et Spiritus sanctus non tria principia creaturae sint, sed unum principium“ [5]; de hominis natura ex duplici substantia, spirituali et corporea, ita simul coniuncta, ut rationalis anima sit vere ac proprie immediata corporis forma [6]; de beatitudine demum sempiterna quae, uti praemium virtutis, homini reposita est in altera vita, non solum scilicet animae immortali, sed et corpori etiam, quod in fine saeculi resurget ut immortalitatem induat. Haec enim maxime valent ad fidem, spem et caritatem excitandam, fovendam et confirmandam; tum vero etiam ad ostendendam caecitatem eorum qui, rebus coelestibus neglectis, nonnisi terrenis incumbunt et finem illum altiorem obliviscuntur, cuius gratia terrena omnia hominibus sunt concessa. Qua in re, ut hic etiam ssmi patris

---

[1] Col. I, 12.
[2] Ps. LXXXIII, 2, 3, 5.
[3] Alloc. Pii IX, die 9 iunii 1862.
[4] *Apol.*, cap. 17, [opp., ed. Migne, I, 377 A].
[5] Rom. I, 20.

[1] Ps. XLXVIII, 13.
[2] Alloc. Pii IX, die 9 iunii 1862.
[3] Pii VI, const. *Auct. fidei*, in fine.
[4] Conc. Lat. IV, cap. 2, [Hard. VII, 18 B].
[5] Conc. Flor., decret. pro Iacobit., [Hard. IX, 1023 D].
[6] Conc. Vienn., cuius definitio innovatur etiam in conc. Lat. sub Leone X, [Hard. VII, 1359 C et IX, 1719 D].

nostri opportunissima verba repetamus, „meminerint huiusmodi homines, ac serio meditentur gravissima illa Christi domini verba: *‚Quid prodest homini si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?‘* et animo sedulo reputent quae apostolus Paulus docet: *‚Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli et desideria multa inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes, erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis.‘* Equidem homines iuxta propriam ac diversum cuiusque conditionem suis laboribus necessaria vitae praesidia sibi comparare debent, seu in litteris ac scientiis excolendis, seu in artibus tum ingenuis, tum vulgaribus exercendis, seu in publicis privatisque muneribus obeundis, seu in rerum commercio habendo; sed omnino oportet, ut omnia cum honestate, iustitia, integritate et caritate agant, et Deum prae oculis semper habeant, eiusque mandata ac praecepta diligentissime observent.“ [1]

Impiae doctrinae, contra quas parochorum vigilantiam pro munere nostro excitavimus, non sunt nisi ultima explicatio systematis illius quod naturalismi nomine appellatum est, quodque eo tendit, ut plena naturae sufficientia absolutaque rationis ac voluntatis humanae independentia stabiliatur, omnis vero supernaturalis ordo atque omnis immo Dei actio in homines et in mundum reiiciatur et de medio tollatur. Impii huius systematis, quod nostra infelici aetate tantopere grassatur, nulla plenior expressio nisi cum Deus ipse excluditur, aut natura ipsa Deus proclamatur. Adsunt tamen plures qui ab impudentissimis istis blasphemiis se alienissimos esse aiunt, atque interea pessima naturalismi principia pravis cuiusvis generis artibus disseminare curant. Fideles proinde tanto maiori sollicitudine praemuniendi sunt, quando maius evadit periculum in errorem incidendi.

Nefarii illi homines, superbe delirantes, non modo religionem divinam inter praeiudicia alterius aetatis amandandam esse docent, sed nec verentur iactare „prophetias et miracula in sacris litteris exposita et narrata, esse poetarum commenta, et sacrosancta divinae fidei nostrae mysteria, philosophicarum investigationum summam, ac divinis utriusque testamenti libris mythica contineri inventa, et ipsum dominum nostrum Iesum Christum, horribile dictu! mythicam esse fictionem“ [2]. Haec tamen plures non impediunt, quominus prodigiosa ac mira, superstitiosis ac daemoniacis evocationibus, a satana ipso exspectent et exquirant, ut merito de ipsis repetatur: *„Mentita est iniquitas sibi.“* [3]

Quae vero comminiscuntur de plena naturalium virium sufficientia ad hominum et populorum bonum curandum, ita efferunt, ut fundamentalium dogmatum, quibus innititur redemptio Christi, nullum maneat vestigium. Etenim fide tenemus, primum hominem in sanctitate et iustitia fuisse constitutum, et hunc iustitiae originalis statum supernaturalem fuisse ac nullatenus naturae humanae debitum, prouti nec debita erant dona immortalitatis atque immunitatis a concupiscentia et ab aerumnis, quae pariter a Deo accepit. Confitemur praeterea, Adamum, cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, sanctitatem et iustitiam, in qua constitutus fuerat, cum ceteris donis amisisse non sibi soli, sed et nobis eius posteris, eumque, cum semetipsum inquinasset in omne etiam humanum genus transfudisse non tantum mortem et poenas corporis, sed et peccatum quod est mors animae, atque ita singulos homines, propagatione ex Adamo, peccatum originale nascendo contrahere. Per Iesu Christi domini nostri gratiam, quae in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti credimus, ac tolli totum id quod veram et propriam peccati rationem habet; manere tamen ipsius peccati originalis effectus. Factum denique profitemur per peccatum originale, ut natura humana in deterius commutata quoad animam et corpus, spoliata gratuitis et vulnerata in naturalibus, non modo impotens prorsus evaserit ad finem supernaturalem, cui a Deo misericorditer destinata fuerat et ad quem restituitur redemptione per Christum, verum etiam non possit totam legem naturalem constanter observare sine speciali Dei auxilio, nec eo quo opus est modo, brevi tempore et sine falsitate admixta, veritates ipsas religionis naturalis cognoscere sine revelatione [1]. Atqui ista omnia derisioni sunt naturalismi sectatoribus. Aiunt enim ab initio hominem creatum fuisse qualis nunc nascitur; nullam in ipso reperiri inordinationem, a qua debeat per gratiam reparari; nullo auxilio opus habere ut ad suum finem perveniat, qui ceteroquin, iuxta ipsos, alius esse nequit nisi naturae proportionatus. Addunt honestatis normam plenam ac sufficientem ipsi esse debere solum rationis lumen, ac liberum arbitrium ei datum esse, ut suimet dominus, se a nemine pendere agnoscat. Neque desunt qui asserunt, id solum ab ipso cavendum ne in excessus deveniat; verum tamen propriumque peccatum ab eo admitti posse nullum, si naturae inclinationibus obsequatur. Quae certe fidei non minus quam rectae rationi contraria sunt. Cum tamen naturae insufficientiam in iis quae sunt ad Deum, contra naturalismi errores, praedicamus, longe absumus ab illorum errore qui naturam ipsam nimium deprimunt, sive liberum arbitrium destruendo, sive asserendo quod omnia infidelium opera sunt peccata. Licet enim hominis natura per peccatum originale infirmior evaserit, non tamen omni vi et efficacia vel libero voluntatis arbitrio privata est, talisque mansit ut plura etiam bona in suo ordine praestare possit.

Ordinis supernaturalis osores nullam agnoscere possunt supernaturalem societatem, quae iure proprio divinitus accepto semet constituat suamque actionem exerat in homines. Omnes proinde conatus eo convertunt, ut ecclesiae Christi constitutionem ac potestatem deleant ac subvertant: nec pauci sunt, hac nostra infelici aetate, qui ipsorum doctrinis contra ecclesiae iura ac salutiferam actionem, praetextu libertatis ac falsi cuiusdam progressus, miserabiliter abripiuntur, maximo sane cum detrimento christianae non minus quam civilis reipublicae. Pravae itaque impiorum machinationes sedulo detegendae sunt fidelibus, ac adlaborandum in primis, ut de ecclesiae constitutione deque potestate, quae illi divino iure competit, rite edoceantur.

„Ecclesia nempe ut vera et perfecta societas a divino auctore suo fuit instituta, quae nullis circumscripta regionum finibus, nulli etiam civili subdatur imperio, suamque potestatem ac iura ubique terrarum in hominum salutem libere exerceat. Nec sane aliter indicant solemnia illa Christi domini

[1] Epist. encycl. Pii IX ad episc. Italiae, 10 aug. 1863.
[2] Alloc. Pii IX, *Maxima quidem*, 9 iunii 1862.
[3] Ps. XXVI, 12.

[1] Conc. Trid., sess. V, decret. de pecc. orig. nec non propp. 21, 26, 35, 55, 78, ex damnatis in Baio [a s. Pio V in const. *Ex omnibus afflictionibus*, 1 oct. 1567]; s. Thomas, lib. II, q. 85, art. 3, et *cont. Gent.*, lib. I, cap. 4.

ad apostolos verba: *‚Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra, ite, docete omnes gentes ... docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis.‘“* [1]

Non est ergo minor ecclesiae potestas quam quae perfectae societati competit. Potestas autem huiusmodi, quae ligandi ac solvendi verbis ab ipso Christo specialiter Petro et apostolis in communi collata fuit, ex sese complectitur ius ferendi leges ac ipsarum observantiam exigendi adhibitis etiam salutaribus poenis, ad devios et contumaces coercendos. Qui coactivam potestatem ecclesiae denegant, incidunt in sententiam alias iam damnatam uti haereticam [2]. Huius potestas exercitium in eos, qui in ecclesiae corpus per baptismum admissi sunt ac libere in ecclesia manserunt, auctoritatis ecclesiasticae prudentia regitur: at nullatenus eo pertinet ut fidem ipsam per vim imponat, ceu, ad invidiam in ecclesiam creandam, malitiosissime blaterant ecclesiae inimici. Constans enim ac nunquam immutata ecclesiae doctrina fuit, persuasione ac praedicatione adducendos esse homines ad salutem, „nec religionis esse cogere religionem, quae sponte suscipi debet.“ [3]

Ex eo quod ecclesiae propositum sit spirituale hominum bonum curare, non consequitur, ad ipsam unice spectare ut pro hominum salute orationes Deo dirigat, aut ad summum, ut verbum Dei annuntiet et sacramenta administret. Perversam hanc doctrinam prorsus reiicimus. Non enim meris spiritibus ecclesia constat, sed hominibus viatoribus; auctoritas vero, quae ipsi a Christo data est, exerceri debet in homines, atque ea ratione quam Christus ipse constituit, quamque finis ecclesiae assecutio postulat. Regnum Christi non est de hoc mundo, sed tamen in mundo constitutum est. Atque hinc etiam tenemus, ius bona temporalia acquirendi et possidendi nullo pacto ecclesiae denegari posse [4]. Ad hoc enim ut ipsa, prouti eius natura exigit, subsistat, ac, prout finis sibi praestitutus requirit, spirituale hominum bonum promoveat, media temporalia non modo utilia ipsi sunt, sed prorsus necessaria. In ecclesiam ergo iniurii sunt, qui asserunt „conforme esse sacrae theologiae iurisque publici principiis, bonorum proprietatem quae ab ecclesiis, a familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili gubernio asserere et vindicare“ [5].

Errores isti, atque alii plures, qui contra amplissimam imperii potestatem, ecclesiae collatam ad regendos et gubernandos fideles, sparguntur, ex falsissima illa doctrina originem ducunt, quod ecclesia sit in civili imperio quoddam veluti collegium, nullisque proinde polleat iuribus, praeter ea quae concessa illi sunt atque attributa a civili potestate; huius potestatis esse definire limites intra quos ecclesia exercere queat iura ab ipsa concessa; reipublicae vero statum omnium iurium originem esse ac fontem, ac proinde iure quodam pollere nullis circumscripto limitibus [6]. Ecclesia quidem constantissime docuit, Deum ipsum auctorem esse societatis civilis, atque adeo saecularem etiam potestatem a Deo repetendam esse, erga quam obedientiam ac submissionem semper praecepit et commendavit, iuxta illud Pauli: *„Non est potestas nisi a Deo ... qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.“* [1] Sed simul agnovit aliam etiam potestatem in mundo existere, quae competit societati ecclesiasticae, quaeque non a civili imperio, sed a Christo ipso immediate originem duxit. Ecclesiae semper solemne fuit asserere ac tueri, nihil sibi, sed totum civili potestati tribuendum esse circa ea, quae finem temporalis felicitatis unice respiciunt; atque adeo, respectu huius finis, potestatis civilis plenam independentiam agnoscere et proclamare. Simul tamen hanc ipsam independentiam ac plenam libertatem sibi vindicavit in iis, quae ad finem salutis aeternae referuntur. Docuit quidem, civili potestati competere, ut ecclesiasticam tueatur secundum quod possibile fuerit; sed ius quodvis in sacra, quod ipsa sibi per se tribueret, ei prorsus denegavit. Reprobandus itaque ac damnandus est error illorum, qui „perverse comminiscuntur, civilem potestatem posse se immiscere rebus quae ad religionem, mores, et regimen spirituale pertinent, atque etiam impedire, quominus sacrorum antistites et fideles populi cum Romano pontifice, supremo totius ecclesiae pastore divinitus constituto, libere ac mutuo communicent“ [2].

„Falsa est, temeraria, ecclesiae ac spiritui Dei iniuriosa ac ad minus erronea“ [3] sententia illorum qui, ut civili potestati submittant quae ad ecclesiasticam pertinent, ecclesiam potestate sua abuti posse docent, ad constituendam disciplinam periculosam et noxiam. Ecclesiam ipsam impudentissime calumniantur qui affirmant, potestatem ac independentiam, quam ipsa sibi vindicat, ad bonum duntaxat mundanum prosequendum tendere; niti confusione quadam ordinis spiritualis ac mere politici; essentialia iura potestatis civilis usurpare ac invadere [4]. Qui in potestatem civilem insurgunt, eamque infirmant, alii non sunt quam ii ipsi qui ecclesiae potestatem oppugnant, quique omnia legitima iura conculcant et labefactant. Ecclesia vero, quae probe noscit, sine saeculari potestate ac debita illi obedientia ac submissione nullum terrestrem ordinem atque nullam proinde societatem possibilem esse, iis, qui civilem ipsum principatum destruere ac dissolvere attentant, firmiter resistit, eorumque errores damnat [5].

Duae istae potestates, ecclesiastica et civilis, quarum una a Christo immediate procedit, altera vero a Deo auctore ordinis naturalis, etsi distinctae ac diversae mutuoque independentes sint, positae tamen fuerunt ut per ipsas perfecta hominis felicitas producatur. Ecclesiae propositum est curare felicitatem sempiternam, quae est finis omnium supremus: civili vero societati, felicitatem temporalem, quae adinstar medii ad sempiternam refertur. Pertinet ad ipsam felicitatem temporalem religionis ac probitatis curam habere: immo verum hominis temporale bonum non est, quod a bono omnium maximo abducit. Atque hinc est, quod „regia potestas non ad solum mundi regimen, sed maxime ad ecclesiae praesidium sit collata“ [6]; ita quidem ut eius auxilium, in ecclesiae bonum conferendum, non praeiudicare praesumat, sed potius quae Deo sunt placita exequatur [7].

[1] Alloc. Pii IX *Multis gravibus*, 17 dec. 1860.

[2] Ioan. XXII, const. dogm. *Licet* adv. Marsilium Patav., 1327, [apud Martene, *Thesaurus nov.* II, p. 713]; const. *Auct. fidei* Pii VI, prop. 4. et 5; cf. etiam Syllab., prop. 24.

[3] Tertullianus, *[ad Scapulam*, cap. 2, opp., ed. Migne, I, 699 A].

[4] Syllab., prop. 26, collatis etiam 24, 25, 27.

[5] Encycl. *Quanta cura*, [die 8 dec. 1864].

[6] Alloc. Pii IX *Multis gravibusque*, 17 dec. 1860; Syllab., prop. 19, 39.

[1] Rom. XIII, 1 et seq.

[2] Alloc. Pii IX *Maxima quidem*, 9 iunii 1862; cf. etiam Syllab. prop. 20, 25, 28, 29, 30, 44, 45, 68, etc.

[3] Const. Pii VI *Auctorem fidei*, prop. 78.

[4] Encycl. *Quanta cura*, [die 8 dec. 1864].

[5] Syllab., prop. 63.

[6] S. Leo, *Epist. 156*, [opp., ed. Baller., I, 1323].

[7] Cap. 1, de off. iud. ordin.

Inter finem utriusque societatis non oppositio adest, sed coniunctio, concordia atque coordinatio: hanc proinde coniunctionem, concordiam et coordinationem inter ipsas etiam earundem societatum auctoritates adesse debere, negandum non est. Huiusmodi amicum consortium ecclesia quam maxime optat, vehementerque detestatur pravas illorum opiniones, quae eo spectant, „ut impediatur et amoveatur salutaris illa vis, quam catholica ecclesia, ex divini sui auctoris institutione et mandato, libere exercere debet usque ad consummationem saeculi, non minus erga singulos homines, quam erga nationes, populos summosque eorum principes, utque de medio tollatur mutua illa inter sacerdotium et imperium consiliorum societas et concordia, quae rei cum sacrae tum civili fausta semper exstitit ac salutaris.“ [1] Scimus quidem, ad praxim quod spectat, plurimum in hac re pendere ex facti circumstantiis, in quibus aliqua natio reperitur; sed non idcirco generatim ac absolute asseri potest „optimam societatis publicae rationem civilemque progressum omnino requirere, ut humana societas constituatur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non existeret“, prouti docent ii, „qui civili consortio impium absurdumque naturalismi principium“ applicare vellent. Eorum itaque errorem, cum ssmo patre nostro Pio IX, reiicimus et condemnamus [2].

Atque hic illorum etiam calumniam totis viribus reiicimus, qui aiunt ecclesiam catholicam inimicam esse progressus et civilitatis. Si enim vera rebus vocabula restituantur, ecclesia non solum non adversatur progressui et civilitati, sed veri progressus fuit semper patrona et altrix, veramque civilitatem in dissitas quasque nationes ipsa adduxit atque conservat. Progressus ac civilitatis nomine, luctuosis hisce temporibus designatur effraenata vivendi licentia, iurium omnium subversio, religionis spretus: at cum huiusmodi civilitate ecclesia nunquam conveniet, eiusmodi progressui constanter adversabitur [3]. In illorum etiam studiis, qui res corporales perscrutantur, ut eas variis humanae vitae usibus applicent, si in se quidem spectentur, ecclesia nihil videt quod laudem non mereatur. Scit enim terram datam fuisse a Deo in possessionem hominibus, ut vires illius propria industria exercerent ac sibimet-ipsis fructificarent. Eos unice reprehendit, qui propter rerum temporalium studium aeterna negligunt, quique ipsorum inventa in rerum corporalium natura exploranda, praepostere credunt ad doctrinam salutis calumniandam transferri posse.

Contra insidias itaque ac fallacissimas artes inimicorum veritatis, eo directas ut perniciosissimi illi errores, contra quos vocem extulimus, aliique etiam peiores quaquaversus diffundantur, atque ita religio obliteretur, societas convellatur, ecclesia debilitetur ac si fieri posset destruatur, parochi ceterique sacerdotes ministerio addicti, pro ipsorum zelo ac prudentia indesinenter vigilabunt. Ut vero et tutius sciant quae a fidelibus vitanda sunt, et facilius muneri proprio satisfaciant, tamquam normam habebunt epistolam encyclicam, quae haud ita multo ante a supremo gregis dominici pastore, vigilantissimo pontifice Pio IX, ad omnes episcopos data fuit, necnon adiectum eidem epistolae propositionum damnatarum syllabum. Hanc nos regulam secuti sumus in iis erroribus reprobandis, quos specialiter parochorum vigilantiae designandos esse censuimus: illi ipsi apostolicae regulae fideles nostri omnes meminerint omni veneratione ac pietate esse adhaerendum.

[1] Encycl. *Quanta cura;* Syllab., prop. 55.
[2] Encycl. *Quanta cura;* Syllab., prop. 77 et seq.
[3] Syllab., prop. 80, coll. etiam prop. 40.

Caput X.

De invisibili ecclesiae capite, Dei et hominum mediatore.

Qui catholicam Dei ecclesiam credimus, eius auctorem et institutorem supremumque rectorem et gubernatorem dominum ac salvatorem nostrum Iesum Christum, *„qui est super omnia Deus benedictus in saecula,“* [1] agnoscimus, profitemur ac veneramur. A Christo enim christiani sumus et nuncupamur, illeque solummodo christianus dici potest, qui Christum agnoscit et, sicuti oportet, adorat. Scriptum quippe est: *„Adorent eum omnes angeli eius,“* [2] et apostolus Paulus ait: *„Non ... iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, et hunc cruxificum.“* [3] Hic est lapis quem reprobaverunt aedificantes, et qui factus est in caput anguli [4]. Superaedificati sunt fideles *„super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu“* [5]. Nihil altum, nihil firmum, nihil durabile, nisi quod in Christo incipit, aedificatur, assurgit. *„Ex ipso enim, et per ipsum, et in ipso sunt omnia.“* [6]

„Christus caput est ecclesiae: Ipse, salvator corporis eius ... Christus dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata.“ [7] Arctissima igitur unio est, et indissolubile amoris vinculum Christum inter et ecclesiam. Separari non potest ecclesia ab invisibili eius capite Christo Iesu. Neque Christus ab ecclesia, neque ecclesia unquam a Christo recedit. Christi corpus, Christique sponsa ecclesia est. „Ex latere suo,“ inquit Chrysostomus, „Christus aedificavit ecclesiam, sicut de latere Adam eius coniux Eva prolata est.“ [8] „Christus et ecclesia,“ inquit Augustinus, „unus homo et unus Christus.“ [9] *„De carne eius et de ossibus eius“* sumus, inquit Paulus. [10] Praeest itaque ecclesiae Christus, eam regit, et in eam interna gratiae subministratione, tamquam caput in membra et tamquam vitis in palmites, perpetuo influit.

Petrus a Christo accepit ut ecclesiae esset caput visibile: ipse tamen Christus supremum invisibile caput indesinenter est. *„Fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus.“* [11] Petrus, inquit Basilius, licet petra esset, non tamen petra erat ut Christus: nam Christus vere immobilis petra; Petrus vero propter petram. Hieronymus vero ait: „Sicut ipse lumen apostolis donavit ut lumen mundi appellarentur, ... ita et Simoni, qui credebat in petram Christum, Petri largitus est nomen. At secundum metaphoram petrae recte dicitur ei: Aedificabo ecclesiam meam super te.“ [12] Quae igitur Christo in ecclesiam ipsam potestate sunt propria, ea ecclesiae ac Petro visibili capiti facta sunt cum eodem Christo participatione communia [13].

[1] Rom. IX, 5.
[2] Hebr. I, 6.
[3] I Cor. II, 2.
[4] Ps. CXVII, 22.
[5] Eph. II, 20.
[6] Rom. XI, 36.
[7] Eph. V, 23 et seqq.
[8] *Serm. de pass.*, [opp., ed. Montfauc., III, 215 D].
[9] *Epist. 269* [?] et alibi passim, [opp., ed. Bened., II, 428 D].
[10] Eph. V, 30.
[11] I Cor. III, 11.
[12] *In cap. XVI ev. Matth.*, [opp., ed. Migne, VII, 117 D].
[13] S. Leo, *Serm. 4 de nat.*, [opp., ed. Baller., I, 17].

Imperium, magisterium ac sacerdotium in ecclesia esse credimus: supremum tamen regem, prophetam ac sacerdotem non nisi Christum praedicamus, quem regis, prophetae ac sacerdotis officia in ecclesia et per ecclesiam iugiter continuare confitemur. Equidem ipse est sensu perfectissimo unctus Domini, in quo *„inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter“* [1]. De ipso autem scriptum est: *„Constitutus sum rex ab eo super Sion ... Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae.“* [2] Eius regnum spirituale est atque aeternum: in terris inchoatur, in coelis perficitur. Ecclesiam militantem Christus rex tuetur ab hostium impetu et insidiis, ut eadem in aeterna beatitudine cum ipso triumphet, qui positus est super omne *„quod nominatur non solum in hoc saeculo, sed etiam in futuro“* [3]. Unus praeterea est magister noster Christus, qui est *„via, veritas et vita“* [4]. Ipse est lux vera, quae coelesti doctrina illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Huic omnes prophetae testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes, qui credunt in eum. Immo ipse pater testimonium perhibuit, voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria: *„Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.“* [5] Et quidem ad finem usque saeculorum audiendus est in iis, quibus ipse ait: *„Qui vos audit, me audit.“* [6] Christus item est pontifex noster *„sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus et excelsior coelis factus“*, non quidem ex eo ordine, ex quo fuerunt sacerdotes Levitici, sed ex eo, de quo David cecinit: *„Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.“* [7] De eo praecursor ait: *„Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.“* [8] Ipse enim est et sacerdos et victima. Et quae in singulos dies fit et futura est in perpetuum oblatio per Dei ministros, ipsum habet pontificem et sacerdotem Dominum, atque adeo ipsam hostiam [9].

„Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit coelos, Iesum filium Dei ... adeamus ... cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur.“ [10] Ipse est qui *„salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum“*, quique *„una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos“* [11]. Ipsum *„proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius“* [12]. „Nam sicut revera homines, nisi ex semine Adae propagati nascerentur, non nascerentur iniusti cum, ea propagatione, per ipsum dum concipiuntur, propriam iniustitiam contrahant: ita, nisi in Christo renascerentur, nunquam iustificarentur; cum ea renascentia per meritum passionis eius gratia, qua iusti fiunt, illis tribuatur.“ [13] Inquit proinde apostolus: *„In Adam omnes moriuntur, in Christo omnes vivificabuntur.“* [14] In regno mortis nemo sine Adam, subdit Augustinus [15], in regno vitae nemo sine Christo.

Christo autem incorporamur et in Christo renascimur per baptismum, iuxta illud: *„Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.“* [1] Ecclesia, mater nostra amantissima, per hoc regenerationis lavacrum nos Christo parit: ipsius tamen baptismatis virtus, sicuti et ceterorum sacramentorum, ex eius meritis est, qui dat nobis *„Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, pater“* [2]. Scribit vero apostolus: *„Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis.“* [3]

Homines nec propriae naturae viribus, nec per litteram legis Moysis, reconciliare se Deo potuissent: „vendere se potuerunt, sed redimere non potuerunt;“ [4] immo, nec ulla angelorum potestate sublevari potuissent ex eo statu, in quo per praevaricationem protoparentum conciderunt. Liberum Deo erat, in ea in quam incideramus conditione nos relinquere, nec in pristinum supernaturalem finem reparare. Poterat etiam, posita reparandi voluntate, vel solo omnipotenti verbo id exequi [5]. At *„sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret“* [6]. Noluit ut serpentis nequitia de victoria in homine relata ullo modo gloriari posset. Illud proinde selegit reparationis medium, quo iustitia non minus quam misericordia demonstraretur, et de quo ecclesia exclamat: „O felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere redemptorem!“ Scilicet pater misericordiarum et Deus totius consolationis filium suum unigenitum in mundum misit, ut salvetur mundus per ipsum, ut pacificaret per sanguinem eius sive quae in coelis sive quae in terris sunt, ut deleret chirographum mortis, quod erat contrarium nobis, ut pro omnibus gustaret mortem, ut propitiatio esset pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Unus itaque Deus, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire; unus mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, qui unus pro omnibus mortuus est, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, ut qui in ligno vincebat in ligno quoque vinceretur.

„Mediator autem inter Deum et homines oportebat ut haberet aliquid simile Deo, aliquid simile hominibus.“ [7] Itaque „et homo et Deus Christus, ex utroque genere concretus, ut mediator esse inter nos et Patrem posset“ [8]. Una est in Christo divina verbi persona, duae tamen naturae, divina scilicet et humana; inquit enim Ioannes: *„In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum ... et verbum caro factum est,“* et: *„Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet, et ipse in Deo; et omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est; et omnis spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo non est, et hic est antichristus.“* [9] Dogma catholicum profitetur „unum eundemque filium et dominum nostrum Iesum Christum, eundem perfectum in deitate et eundem perfectum in humanitate, Deum vere et hominem vere, eundem ex anima rationali et corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem

[1] Col. II, 9.
[2] Ps. II, 6 seqq.
[3] Eph. I, 21.
[4] Ioan. XIV, 6.
[5] Ioan. I, 9; Act. X, 43; II Petr. I, 17.
[6] Luc. X, 16.
[7] Hebr. VII, 26; Ps. CIX, 4.
[8] Ioan. I, 29.
[9] Cfr. Theophyl. *in cap. 5 epist. ad. Hebr.*, [opp., ed. Migne, III, 242D].
[10] Hebr. IV, 14-6.
[11] Hebr. VII, 25; X, 14.
[12] Rom. III, 25.
[13] Conc. Trid., sess. VI, decr. de iustif., cap. 3.
[14] I Cor. XV, 22.
[15] *Epist. 190 ad Opt.*, [opp., ed. Bened., II, 702C].

[1] Ioan. III, 5.
[2] Rom. VIII, 15.
[3] Gal. III, 27.
[4] S. Aug., *Enarr. in ps. 95*, n. 5, [opp., ed. Bened., IV, 1035B].
[5] S. Leo, *Serm. 63*, [opp., ed. Baller., I, 243]; s. Greg. Nyss., *Orat. cat.*, c. 15, [opp., ed. Migne, II, 47B].
[6] Ioan. III, 16.
[7] Aug., *Confess.*, lib. X, cap. 42, [opp., ed. Bened., I, 194B].
[8] S. Cypr., *Testimoniorum*, lib. II, cap. 10, [opp., ed. Baluz., pag. 288].
[9] Ioan. I, 1 seqq.; I Ioan. IV, 15; II, 3.

absque peccato ... unum eundemque Christum filium dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter unitionem." [1] Definitum porro est in concilio Ephesino [2]: „Carni secundum hypostasim unitum esse Dei Patris verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul et hominem." Natura humana Christi non ideo persona non est, quod aliquid ei desit, sed ideo tantum quod propria verbi per unitionem facta fuerit, atque adeo, non per se, sed verbi divini hypostasi subsistat. „Summa vero et sempiterna essentia, quae se ad humani generis inclinavit salutem, nos quidem in suam gloriam transtulit, sed quod erat esse non destitit." [3]

Longe absumus ab errore illorum, qui aiunt, eatenus solummodo unam personam in Christo praedicatam fuisse, quatenus persona divina, utpote nobilior, super humanam principatum tenet; aut eatenus solummodo duas personas ecclesiam in Christo negasse, quatenus, cum non recte constituta esset personae notio, duarum personarum professio perperam intellecta fuisset.

Ex professione catholica de una Christi persona in duabus naturis, tota redemptionis nostrae oeconomia dependet. Etsi Christus secundum carnem tantum sit in tempore ex muliere natus, pro nobis passus et cruci affixus; tamen, propter unitatem personae, vere beata Maria semper virgo Dei genitrix proclamatur, ac Deus ipse vere dicitur pro nobis natus, passus, crucifixus. Ex infinita pariter offerentis dignitate factum est, ut satisfactio, quam Christus in sua humanitate pertulit ac pro nobis Patri aeterno obtulit, non modo plenissima et cumulatissima fuerit, sed et acceptissima et pretii infiniti. „Inter redemptum et redimentem dispensatio fuit, compensatio non fuit" [4]: et nihilominus „magno et mirabili aequitatis iure certatum est, dum omnipotens Dominus cum saevissimo hoste, non in sua maiestate, sed in nostra congreditur humilitate" [5].

In Christi passione omnis spes nostra est, omnisque fiducia. Absit nobis gloriari, nisi in cruce Domini nostri. Ipsum propter passionem, quam pro nobis subiit, gloria et honore coronatum fuisse credimus. *„Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem ... propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur coelestium, terrestrium et infernorum."* [6] *„Non est in alio aliquo salus. Nec ... aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri,"* [7] nisi nomen domini nostri Iesu Christi Nazareni. Per ipsum filii Dei efficimur: *„Si autem filii, et haeredes; haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi; si tamen compatimur, ut et conglorificemur."* [8]

Etenim, etsi iustificationem nullis nostris operibus promereamur, sed illa gratis nobis tribuatur ex illius meritis *„qui factus est nobis sapientia a Deo, et iustitia, et sanctificatio, et redemptio"* [9], nostra tamen cooperatio necessario requiritur, ut ad beatitudinem sempiternam, ad quam per ipsum restituimur, pervenire possimus. Vita enim aeterna, quam dominus noster Iesus Christus sui sanguinis pretio nobis comparavit, merces est bene operantibus reposita, corona est legitime certantibus reddenda, bravium est ab iis accipiendum, qui ad metam usque currendo pertingunt. Non satis est fidem habere in efficaciam satisfactionis Christi: fides enim, nisi ad eam spes accedat et caritas, nec unit perfecte cum Christo, nec corporis eius vivum membrum efficit, nec proinde vitam aeternam praestare potest. Satisfactioni Christi nostra etiam satisfactio iungenda est, quae non obscurat Christi passionem, sed eam vicissim magis illustrat: virtus enim, quam tribuimus bonis iustificatorum actionibus, nonnisi ex eo repetitur, quod ea gratia fiant quam nobis Christus promeruit, et de qua scriptum est: *„Qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum; sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam."* [1] Sine Christi gratia, quae bona nostra opera semper antecedit, comitatur et consequitur, nec mereri salutem, nec Deo satisfacere ullo modo possemus.

Omnes itaque in timore et tremore propriam salutem operentur oportet, in laboribus et in vigiliis, in orationibus et in eleemosynis, in ieiuniis et in castitate. Reddet quippe Deus unicuique secundum opera sua. Iudex supremus in fine saeculi ille ipse erit, qui pro nobis passus est. Pater *„potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est"* [2]. Ipse *„iudex vivorum et mortuorum"* [3]. *„Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi."* [4] Signum filii hominis, crux ssm̃a, tanquam sceptrum magni regis, tunc in coelo apparebit [5]. Ille vero ipse qui, iniquissima hominum sententia, damnatus fuit morte, omnium hominum iudex sedebit, et ab omnibus conspicietur. Veniet expectantibus se in salutem, impiis autem in interitum aeternum. Qui inter eos esse voluerint, de quibus Paulus ait: *„Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria,"* [6] non obliviscantur eiusdem Pauli verba: *„Si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quae sursum sunt sapite, non quae super terram;"* [7] „Sanguis Christi," ut verbis Augustini utamur, „volenti est salus, nolenti supplicium." [8] Nam *„si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, et in tenebris ambulamus, mentimur, et veritatem non facimus. Si autem in luce ambulamus, sicut et ipse est in luce, societatem habemus ad invicem, et sanguis Iesu Christi filii eius emundat nos ab omni peccato"* [9].

Atque utinam agnoscant omnes ssm̃um illud Iesu Christi nomen, in quo vocavit nos Deus in admirabile lumen suum, illud semper in ore habeant, illud insculptum constanter ferant in cordibus suis! Sed non pauci falso aiunt: Ecce hic Christus, non autem ostendunt eum in ecclesia; sed multi eum quaerunt, ubi inveniri non potest; sed mundus eum non cognovit! De ipsis aiebat Dominus discipulis suis: *„De mundo non estis ... propterea odit vos mundus ... Me priorem vobis odio habuit ... sed confidite, ego vici mundum."* [10] Utinam omnes veniant, et videant, et gustent quam suavis est Dominus, et hauriant aquas in gaudio de fontibus salvatoris, et aliis etiam

[1] Conc. Chalced., definitio, [Hard., II, 455 C].
[2] Can. 2, [Hard., I, 1292 E].
[3] S. Leo, *Serm. 7, de nativit.*, [opp., ed. Baller., I, 92].
[4] S. Aug., *Serm. 41, dom. in palm. de passione Domini*, [opp., ed. Bened., V, append. 268 E].
[5] S. Leo, *Serm. 1, de nativit.*, [opp., ed. Baller., I, 64].
[6] Philipp. II, 6 seqq.
[7] Act. IV, 12.
[8] Rom. VIII, 17.
[9] I Cor. I, 30.
[1] Ioan. IV, 13-4.
[2] Ioan. V, 27.
[3] Act. X, 42.
[4] II Cor. V, 10.
[5] Matth. XXIV.
[6] Col. III, 4.
[7] Col. III, 1-2.
[8] *Serm. 344 alias 31*, n. 4, [opp., ed. Bened., V, 1332 C].
[9] I Ioan. I, 6-7.
[10] Ioan. XV, 18-9; XVI, 33.

dicant: *„Confitemini Domino, et invocate nomen eius.“* [1] Hoc nomen constantissime insonet fidelium nostrorum auribus, ut nunquam separentur a caritate Christi; ut amoris et grati animi sensus iugiter foveant erga eum, qui tantam in nos caritatem habet; ut ad eum in omni necessitate confugiant. Eius etiam „dulcissimum cor, flagrantissimae erga nos caritatis victimam, enixe iugiterque exorent, ut amoris sui vinculis omnia ad seipsum trahat, utque omnes homines, ssmo suo amore inflammati, secundum cor eius ambulent, digne Deo per omnia placentes, in omni bono opere fructificantes“ [2]. Ut fervens, firma ac sincera semper maneat ipsorum fides, spes et caritas, de iis quae ad redemptorem nostrum referuntur, oves sibi commissas indesinenter edoceant animarum pastores; agant vero peculiari studio de aeterna Christi generatione e sinu Patris. Homines enim, satanae spiritu permoti et incitati, nequissimas blasphemias veterum haereticorum renovantes, nostris hisce diebus, scelerata prorsus procacitate, Christi divinitatem oppugnare non verentur. Hanc impietatem una nobiscum et cum universa ecclesia fideles nostri sunt detestati. Eam semper uno ore detestentur, constanterque repetant, in tanti criminis reparationem, sive cum Petro: *„Tu es Christus filius Dei vivi;“* [3] sive cum Thoma: *„Dominus meus et Deus meus.“* [4] Dominus Iesus Christus, filius Dei vivi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto, per mortem suam mundum vivificavit, sit semper cum ipsis et cum omnibus nobis!

TITULUS II.

De hierarchia et regimine ecclesiastico.

Caput I.

De suprema iurisdictione Romani pontificis.

Dominus noster Iesus Christus, cui data est omnis potestas in coelo et in terra, omnibus quidem apostolis dixit: *„Sicut misit me Pater, et ego mitto vos;“* [5] unum tamen Petrum petram constituit, super quam aedificavit ecclesiam suam, ne portae inferi praevalerent adversus eam; unum Petrum iussit fratres confirmare; uni Petro agnos et oves pascendas commisit. Primatus vero honoris et iurisdictionis Petro collatus, ipso in urbe Roma, tamquam illius ecclesiae episcopo, pro fide martyrium passo, in eius successores pertransiit, et ad finem usque saeculi per Romanae sedis antistitem exercetur. Ea enim ipsa civitas, quae tot regna sub suo imperio complectebatur, divinae providentiae consilio electa fuit, ut imperium longe altius atque gloriosius obtineret, et „per sacram beati Petri sedem caput orbis effecta, latius praesideret religione divina, quam dominatione terrena“ [6].

Itaque Romano pontifici episcopalis iurisdictio competit in universam ecclesiam. Leges ipse condit, quibus omnes ecclesiae teneantur; legitimae autem regiminis formae atque administrationi ipse praeest atque invigilat: „in plenitudinem“ enim „potestatis“ ipse „vocatus est“, ceteri autem „in partem sollicitudinis“ [7]. Penes ipsum est dispensare in canonibus universalibus ecclesiae. Causas maiores, per sacros canones enuntiatas, ipse iudicat; a iudicio ecclesiastico inferiore ad eius iudicium provocare licet, sed ab eius iudicio, cum supremum sit, ad aliud provocare nefas est.

Credimus et docemus hanc Romani pontificis auctoritatem a Christo domino descendere, nec ab ulla proinde hominum potestate vel concessione pendere. Illibata illa perduravit omni tempore, et in atrocissimis etiam ecclesiae afflictionibus, cum illam nonnisi e catacumbis Romani pontifices exercere poterant. Qui asserunt Romanum pontificem non a Christo in persona Petri, sed ab ecclesia potestatem ministerii accepisse, haereticis adnumerandi sunt [1].

Retinentes ergo fidem universali ecclesiae professione et praxi semper manifestatam, de Romano pontifice cum sancto Bernardo verba illa usurpamus: „Tu princeps episcoporum, tu haeres apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noë, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es cui claves traditae, cui oves creditae sunt. Sunt quidem et alii coeli ianitores et gregum pastores; sed tu tanto gloriosius quanto et differentius utrumque prae ceteris nomen haereditasti. Habent illi sibi adsignatos greges, singuli singulos; tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum, tu unus omnium pastor.“ [2] Cum catholicis vero omnibus sincerissime amplectimur decretum editum a concilio oecumenico Florentino, quod sic habet: „Definimus Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri apostolorum principis et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem et doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.“ [3]

Plenissima igitur obedientia exhibenda est a fidelibus omnibus decretis et constitutionibus a Romano pontifice, pro suprema in universam ecclesiam auctoritate, vel iam editis vel in posterum edendis. Eius mandata pronissima semper fide et obsequio in huius provinciae dioecesibus executioni danda esse praecipimus. Vigens ecclesiae disciplina a sancta sede approbata ceu indeclinabilis norma constanter habebitur ab huius provinciae episcopis in dioecesium suarum regimine. Quas ipsi accipient apostolicas litteras, publicandas ac rite fidelibus explanandas curabunt. Providebunt etiam singuli episcopi, praesertim in synodo dioecesana, ut illae quoque antiquiores constitutiones apostolicae denuo publicentur et urgeantur, quarum iterata promulgatio, attentis peculiaribus circumstantiis, utilis reputetur.

Romanus pontifex suam potestatem plurimum exerit per sacras cardinalium congregationes; quarum proinde decretis ac decisionibus summa pietate adhaerendum erit ac parendum. Curabunt episcopi ut decisiones istae, sive cum pro urbe et orbe feruntur, sive cum dioecesim propriam aliquo modo attingunt, ad sui cleri notitiam adducantur, et iuxta earum vim ac tenorem religiose observentur.

Probe noscunt huius synodi episcopi, subiectionem, reverentiam atque inconcussam adhaesionem, qua cathedrae Petri consociantur, postulare,

[1] Isai. XII, 4.
[2] Encycl. *Quanta cura.*
[3] Matth. XVI, 16.
[4] Ioan. XX, 28.
[5] Ioan. XX, 21.
[6] S. Leo Mag., *Serm. 1 in nativit. ss. apost.*, [opp., ed. Ballerin., I, 322].
[7] Conc. Basil., sess. in resp. synod., [Hard. VIII, 1323 B].

[1] Pius VI, const. *Auct. fidei*, prop. 3.
[2] *De consid. ad Eug. III*, lib. II, cap. 8, [opp., ed. Migne, I, 751 D].
[3] In litt. union., [Hard. IX, 986 E].

ut iuxta canonicas praescriptiones [1], Romano pontifici referant de statu dioecesium suarum. Nunquam proinde sinent, ut tempora a iure statuta praetergrediantur, quin vel per seipsos apostolorum limina adiverint, vel pro ratione adiunctorum, per nuntios aut per litteras proprio officio satisfecerint.

Omni opportuna occasione episcopi utentur, ut per subditum sibi clerum, amorem et pietatem erga Romanam sedem in fideli populo foveant et inflamment. Iura quippe Romani pontificis ad universae ecclesiae bonum spectant, atque adeo ipsorum defensio, tuitio ac libera explicatio omnibus catholicis cordi esse debet.

Agnoscit haec synodus „in praesenti rerum humanarum statu, civilem sanctae sedis principatum pro bono ac libero ecclesiae animarumve regimine omnino requiri“ [2]. Confitemur proinde „singulari prorsus divinae providentiae consilio factum esse, ut, cum Romanum corruit imperium et in plura fuit regna divisum, Romanus pontifex, quem Christus totius ecclesiae suae caput centrumque constituit, civilem assequeretur principatum. Quo sane a Deo ipso sapientissime consultum est, ut in tanta temporalium principum multitudine ac varietate, summus pontifex illa frueretur politica libertate, quae tantopere necessaria est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem et iurisdictionem toto orbe absque ullo impedimento exercendam. Atque ita plane decebat, ne catholico orbi ulla oriretur occasio dubitandi, impulsu fortasse civilium potestatum vel partium studio duci quandoque posse in universali procuratione gerenda sedem illam, ad quam propter potiorem principalitatem necesse est omnem ecclesiam convenire“ [3]. Improbamus ac destestamur impia illorum facinora, qui, hac nostra illacrymanda aetate, Romanae sedis civilia iura aggressi sunt ac usurparunt, quique, ob sacrilegum ipsorum crimen, in poenas et censuras ecclesiasticas gravissimas incidisse iure meritoque declarati sunt [4].

Atque hic palam obtestamur acerbissimis afflictionibus ssm̃i patris nostri Pii IX „sic nos coniungi, ut quae ipsi pati contingat, eadem et nos amoris consensu patiamur. Deum interea supplices invocamus, ut tam iniquae rerum perturbationi finem ponat, ecclesiamque filii sui sponsam, tam misere expoliatam ac oppressam, pristino decori ac libertati restituat“ [5].

Ut una nobiscum ad Patrem coelestem preces pro capite ecclesiae ex toto corde fundant, clericos ac fideles nostros enixe hortamur. Pergant presbyteri, post absolutum missae sacrificium, flexis genibus ex altari recitare pias illas orationes, quae a nobis praescriptae fuerunt, ob gravissimas angustias, quibus premitur pater noster ssm̃us. Populum sibi commissum parochi excitent ad Deum pro Romano pontifice exorandum, occasione nominatim anniversarii electionis ipsius; quae proinde dies in calendario notanda erit, et in missa solemni dominicae diei proxime praecedentis, e suggestu fidelibus annuntianda.

Caput II.

De episcopis.

Ecclesiastica hierarchia, quae est ut castrorum acies ordinata, constat ex episcopis, presbyteris et ministris. Ea est divina ordinatione instituta, ceu definiunt patres Tridentini [1]. Qui praeterea declarant [2], „episcopos, qui in apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere, et positos, sicut apostolus ait, a Spiritu sancto, regere ecclesiam Dei; eosque presbyteris superiores esse; ac sacramentum confirmationis conferre, ministros ecclesiae ordinare, atque alia pleraque peragere ipsos posse; quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent.“ Quemadmodum ex sacro hierarchico ordine et ex populo fideli unum ecclesiae corpus componitur, eo quod unum sit supremum caput, unus episcopus episcoporum [3] Romanus pontifex; ita per communionem cum episcopo, „uni cathedrae Domini voce fundatae“ [4] adhaerenti, ipsi mystico Christi corpori fideles coniunguntur atque uniti manent: quia scilicet, ut ait sanctus Cyprianus [5], episcopus in ecclesia est, et ecclesia in episcopo, et si quis cum episcopo non sit, in ecclesia non est.

Non in sola sacerdotalis characteris plenitudine episcoporum praeeminentia reponenda est, sed in iurisdictione etiam et gubernandi auctoritate. Pascunt episcopi determinatam partem dominici gregis unicuique ipsorum, per canonicam missionem atque institutionem, creditam; et, assumpti licet Romani pontificis auctoritate, eo iure pascunt, quo episcopatus ipse institutus est, et ecclesiastici regiminis forma praefinita.

Sed et sacerdotum cooperatio maxime utilis, immo et necessaria episcopis est: qui proinde illa utuntur ad normam sacrorum canonum, atque eo maiori fructu quo maiori docilitate ac submissione praestatur. Tam clerici quam fideles meminisse constanter debent praeceptum apostoli: *„Obedite praepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes: hoc enim non expedit vobis.“* [6] Habenda semper prae oculis sunt sapientissima verba, quibus clamat sanctus martyr Ignatius: „Omnes episcopum sequimini, ut Iesus Christus Patrem. Sine episcopo nemo quidquam faciat eorum quae ad ecclesiam spectant.“ [7]

Attamen, iuxta praeceptum Domini [8], qui maior est, sicuti minor, qui vero praecessor, sicuti ministrator fieri debet. Id proinde omne quod episcopis confertur dignitatis et auctoritatis, non alio pacto ipsi acceperunt, quam ut in gregis utilitatem et salutem incessabili famulatu impendant. Fratrum bono se totos debent: ministri enim sunt illius, qui animam suam pro ovibus posuit, et cuius in terris vicarius servi servorum Dei appellatione gloriatur. Atque hinc episcopos omnes monitos voluit sacrosancta Tridentina synodus, ipsos „non ad propria commoda, . . . sed ad labores et sollicitudines pro gloria Dei vocatos esse“ [9].

Itaque, ceu monent ipsi Tridentini patres, qui episcopale munus, „angelicis etiam humeris formidandum, in se susceperunt, quae suae sint partes sedulo videre“ debent, ut omni studio exequi possint praeceptum apostoli: *„Vigila, in omnibus labora, opus fac evangelistae, ministerium tuum imple,“* [10]

[1] Can. 12, caus. 24, q. 1; Sixti V, const. *Romanus pontifex* [die 20 dec. anno 1585], et Bened. XIV, *Quod sancta*, 7, [die 28 nov. 1749].

[2] Episcoporum Romae adunatorum, anno 1862 die 8 iunii, ad Pium IX obtestatio.

[3] Litt. apostolicae *Cum catholica ecclesia*, 26 martii 1860.

[4] Litt. ap. citat.

[5] Episc. Romae adunator., anno 1862, ad Pium IX obtestatio.

[1] Sess. XXIII, can. 6.

[2] Ibid., cap. 4.

[3] Tertullian., initio libelli *De pudicitia*, [opp., ed. Migne, II, 981 A].

[4] S. Cypr., *Epist. 40*, [opp., ed. Baluz., pag. 53].

[5] *Epist. 69*, [l. c. pag. 123].

[6] Hebr. XIII, 17.

[7] *Epist. ad Smyrn., [Patr. gr.*, ed. Migne, V, 714 B].

[8] Luc. XXII, 26.

[9] Sess. XXV, *de ref.*, cap. 1.

[10] II Tim. IV, 5.

ac vere de ipsis usurpari possint verba Domini: *„Vos estis sal terrae, . . . vos estis lux mundi.“* [1]

Episcopis dictum est: *„Depositum custodi.“* [2] Ipsorum ergo est Dei eloquia, usque ad consummationem saeculi, in sua integritate ac puritate servare; catholicam fidem episcopali robore tueri; summa cura invigilare, ut grex ipsis commissus stabilis et immotus in eadem permaneat. Nec solummodo vigilare debent, ut praedicatio verbi per curatores animarum rite peragatur, sed et per seipsos, prouti declarat Tridentina synodus [3], ad praedicandum sanctum Iesu Christi evangelium tenentur; si vero contigerit eos legitimo teneri impedimento, viros idoneos assumere tenentur ad huiusmodi praedicationis officium salubriter exequendum.

Pro potestate quam habent ligandi ac solvendi, episcopis incumbit opportunas leges ferre, quibus, tanquam mediis aptissimis, fideles ipsis commissi in viam salutis dirigantur, eorum quae iure communi statuta sunt religiosa observantia curetur, omniaque circa divinum cultum vitamque christianam legitime ordinentur.

Iudices praeterea sunt episcopi, veritatis iustitiaeque custodes ac vindices a Domino constituti, quos qui audit Deum audit, et qui spernit Deum spernit. Ipsorum est legum transgressores intrepide redarguere et coercere, ut et ceteri timorem habeant, et scandalum de medio tollatur [4]; et baculum pastoralis officii ipsis concreditur, „ut iudicium sine ira teneant.“ [5] Ipsis namque dicitur: *„Obsecra, increpa in omni patientia et doctrina,“* [6] ut fortiter quidem, sed simul suaviter arguendum esse sciant [7].

Nam episcopi constituti etiam sunt patres in domo Dei et familia sanctorum. Ad ipsos proinde pertinet, quotquot in Iesu Christo per evangelium geniti et ex aqua et Spiritu sancto renati sunt, paterno affectu complecti, debiles in bono proposito sustentare, pusillanimes consolari, aberrantes reducere, infirmos consolidare, confractos alligare, depravatos convertere, eos qui perierunt quaerere, caritatem in omnes, praesertim in egenos et miseros, fovere atque exercere [8].

Dum haec omnia animo reputant antistites in hac provinciali synodo congregati, illa etiam apostoli verba summa religione perpendunt: *„Oportet episcopum irreprehensibilem esse:“* [9] nec diffitentur proprium ipsorum munus maxime postulare, ut qui in operariorum ordine primi censentur, primi etiam praeluceant exemplo bonorum operum, utque omni christianarum virtutum genere, praecipue vero igne caritatis, forma fiant gregis ex animo: et quidem dubitandum non est, „fideles reliquos ad religionem innocentiamque facilius inflammandos, si praepositos suos viderint animarum salutem ac coelestem patriam cogitare.“ [10] Gravissima itaque ipsorum officia, sancto terrore repleti, considerant ac mente revolvunt; at simul, coelesti auxilio freti, omni studio incumbent eorundem implemento: sciunt enim, quod ubi non valet humana debilitas, coelestis gratia supplet ac perficit.

In proprii muneris partibus obeundis sacrorum canonum praescriptiones [se] secuturos esse, huius synodi episcopi lubentissime spondent, ac nihil antiquius habituros esse profitentur, quam ut eorundem canonum apostolicarumque constitutionum auctoritate in omnibus dirigantur. Vicario generali in unaquaque dioecesi munia illa tribuentur, quae ex sacris canonibus huic officio competunt [1]. In iudicandis causis ecclesiasticis, forma a iure determinata, quantum sinit praesens rerum conditio in nostris regionibus, servanda erit. Visitationem canonicam dioecesium suarum, cuius scopus praecipuus est „sanam orthodoxamque doctrinam expulsis haeresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere“ [2], episcopi nullatenus intermittent, notabilem saltem dioeceseos partem vel per se ipsos, vel, si legitime impediti fuerint, per visitatores suos quotannis invisentes. Qua occasione, facultatibus a concilio Tridentino sibi concessis, ubi opus fuerit, utentur, ne, si forte remissius egerint, visitatio suo fructu careat, et nervus ecclesiasticae disciplinae elidatur [3].

Arduum pastoralis regiminis ministerium gravius etiam ac difficilius redditur ob saevissimum bellum, quod contra Christum et eius ministros indesinenter agunt filii tenebrarum; lucem enim et veritatem oderunt. Et huiusmodi quidem odium nostra hac praesertim aetate adeo excitatum est, ut nullo unquam tempore acrius quam nunc religio et ecclesia oppugnata fuisse videatur. At, ubi pericula crescunt, animus etiam augeatur necesse est eorum, qui confidentiam omnem ponunt in auxilio coelesti. Clerum nostrum vehementer hortamur atque in Domino adiuramus, ut adiutricem operam sincerissima subiectione nobis praebeat, praelia Domini nobiscum pugnet, atque intimo caritatis et fidei vinculo nobis consocietur. *„Haec est autem victoria, quae vincit mundum, fides nostra.“* [4]

Caput III.

De metropolita.

Licet par [5] sit in omnibus episcopis ordinis potestas, vi cuius et manus imponunt et confirmationem conferunt, licet etiam unius eiusdemque episcopatus a Christo instituti „a singulis in solidum pars teneatur“ [6], per legitimam missionem adsignata: quoad ipsam tamen potestatem iurisdictionis alii aliis praecellunt et praeponuntur. Quemadmodum enim unum supremum caput in potestate regiminis ceteris omnibus Christus ipse praetulit; ita diversi iurisdictionis gradus auctoritate ecclesiastica constituti sunt, et, tamquam radii e sole, luminis fonte, ex ipso privilegio Petri dimanarunt. „De qua forma,“ inquit sanctus Leo magnus, „episcoporum quoque est orta distinctio, et magna dispositione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia.“ [7] Ii qui praesunt in provincia ecclesiastica, archiepiscopi ac metropolitae dicuntur.

Quorum dignitatem, si non nomine, re profecto ipsa ad apostolos aut apostolica tempora assur-

[1] Matth. V, 13-4.
[2] I Tim. VI, 20.
[3] Sess. V, cap. 2, et sess. XXIV, *de ref.*, cap. 4.
[4] I Tim. V, 20; I Cor. V, 5; Philipp. IV, 8.
[5] Pont. Rom.
[6] II Tim. IV, 2.
[7] Conc. Trid., sess. XIII, *de ref.*, cap. 1.
[8] S. Hilar., *Comm. in Matth.*, cap. 27, [opp., ed. Migne, 1058 D].
[9] I Tim. III, 2.
[10] Conc. Trid., sess. XXV, *de ref.*, cap. 1.

[1] Cap. 15, de offic. et potest. iudicis ordinarii.
[2] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 3.
[3] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 3, 6 et 9; sess. XXV, *de ref.*, cap. 6; sess. XXI, *de ref.*, cap. 8.
[4] I Ioan. V, 4.
[5] Editio *paris.*
[6] Cf. s. Cyprian., *De unit. ecclesiae*, [opp., ed. Baluz., p. 195].
[7] *Epist. 14 ad Anast. Thessal.*, c. 11, [opp., ed. Baller., I, 691].

gere, ii qui in ecclesiasticis monumentis versati sunt, vix non certissime agnoscunt. Et quidem cum maxima utilitate ecclesiastici regiminis factum sapientissime est, ut archiepiscopalis dignitas variis aucta praerogativis, ab ipsis ecclesiae primordiis institueretur. Etenim per metropolitas totius provinciae maiori bono consulitur, vigori ecclesiasticae disciplinae in ea servando efficacius prospicitur[1], et unitati quam maxime favetur: siquidem, ut verbis sancti Leonis magni rursus utamur, „episcopi quidam sollicitudinem susceperunt ampliorem, per quos ad unam Petri sedem universalis ecclesiae cura conflueret, et nihil usquam a suo capite dissideret.“[2]

Non itaque titulo solummodo honoris metropolita in provincia distinguitur, sed peculiaribus etiam praeeminent iuribus ac praerogativis. Praerogativas istas omnes ac iura, quae ipsi competunt, iuxta praesentem ecclesiae disciplinam, et quae per sacrosanctum Tridentinum concilium ac apostolicas constitutiones determinata suis limitibus fuere[3], haec synodus agnoscit et veneratur. Ut aliqua ex eisdem memoremus, metropolitae est convocare concilium provinciale eique praesidere, ac sedulo invigilare ne quis eiusdem concilii decreta servare negligat. Dioeceses comprovincialium episcoporum visitare ipse potest, causa tamen cognita et probata in concilio provinciali. In casibus a iure determinatis appellationem suscipit a sententiis eorundem suffraganeorum, et in causa, qua ad ipsum appellatur, inquirit et agnoscit[4]. Ipsius est, sede episcopali vacante, vicarium capitularem constituere, si sedis vacantis capitulum, intra tempus a sacro concilio Tridentino praestitutum, eum non elegerit. Suae potestatis insignia metropolita habet, pallium quo in sacris faciendis, diebus et solemnitatibus designatis, per totam provinciam utitur, nec non crucem archiepiscopalem, quae in omnibus provinciae locis, etiam exemptis ante ipsum defertur. Benedicendi etiam ius per totam provinciam archiepiscopo tribuitur.

Dum vero episcopi omnes in hac synodo adunati metropolitani praesulis iura, ea qua par est reverentia prosequuntur, de eo maxime delectantur, quod per ipsum metropolitam arctiori optatissimoque nexu coniungi mutuo atque uniri possint. Ipsos enim nihil potius habere, quam ut intimo amoris et concordiae vinculo inter se constantissime socientur, palam solemniterque edicunt. In id uno animo adnitentur atque intendent singuli, ut, iunctis per omnia viribus, Dei gloriam et commissi gregis salutem incessanter promoveant. Et quo uberius alter ab altero iuvamen accipiat, de iis quae ecclesiarum suarum sollicitudinem respiciunt, consilia inter se conferre studebunt, et ad pertractanda gravioris ponderis negotia, quam saepius fieri poterit, cum metropolita convenient.

Caput IV.

De synodis provinciae et dioecesium.

Provincialia concilia tamquam medium efficacissimum fidei custodiendae ac propagandae, disciplinae promovendae ac vindicandae, unitatis servandae ac fovendae sacri canones maximopere commendant[5]. Eorundem celebratio antiquissimi usus in ecclesia est. Ut ea quolibet saltem triennio haberentur patres Tridentini decreverunt[1].

Dolentes animo revolvimus, quod post concilium provinciale Ultraiectense, iam inde a tribus saeculis prima vice habitum, nulli amplius, ob temporum vicissitudines, celebrati fuerint in nostris regionibus synodales conventus: at simul singulari sincerissimaque laetitia exultamus, quod, remotis lapsae aetatis impedimentis et restituta inter nos per summum pontificem Pium IX sacra episcoporum hierarchia, iterum nobis liceat salutarem provincialium synodorum praxim in Domino inaugurare. Et eo gratius id nobis est ac iucundius, quod voci etiam desiderioque ipsius patris nostri ssm̃i obsequi cognoscamus.

Curandum ergo erit a metropolita, seu, illo legitime impedito, a coepiscopo antiquiori, ut ad normam Tridentinae legis quolibet triennio synodus provincialis habeatur. Qua praesertim occasione, de iis quae ad sollicitudinem pastoralem pertinent, pro uniuscuiusque dioecesis totiusque provinciae necessitatibus et conditione, mutuo conferent episcopi, deque agendi ratione, quantum fieri potest, communi et uniformi, in gravioribus saltem administrationis negotiis, invicem tractabunt et opportuna consilia capient.

Quae in synodo provinciali ab archiepiscopo, suo nomine, cum consilio et consensu episcoporum comprovincialium, „pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque per sacros canones permissis,“[2] peragendis, statuta ac decreta fuerint, non antea promulganda erunt, quam a sancta sede fuerint recognita, iuxta constitutionem sanctae memoriae Sixti V quae incipit *Immensa;* promulgata vero per totam provinciam legis vim habent. Et si quid dubii circa eorundem sensum oboriatur, dioecesani antistitis prudentia consulere de re poterit, quae tamen, si gravius quidpiam aut difficilius habeat, deferenda erit ad metropolitam, qui de consensu ceterorum episcoporum rem ipsam definiet, salva semper apostolicae sedis auctoritate.

Synodorum etiam dioecesanarum instaurationem vehementer peroptamus. Confert enim maxime ad rectam dioeceseos administrationem, ut episcopus sacerdotes, quos in commisso grege pascendo adiutores habet, congregatos ad se intueatur, et ipsorum postulationibus votisque auditis, corrigenda corrigat et quae Dei gloriae et animarum saluti prosunt decernat et sanciat. „Generalis quaedam visitatio, inquit sanctus Carolus Borromaeus, est synodus: alias enim per annum particulares quasdam ecclesias duntaxat visitamus; hic vero generatim sacerdotes omnes et clericos, ac in ipsis, suo etiam modo, populos eis commissos.“[3].

Suam leges ferendi potestatem in synodo dioecesana episcopus solemniori ratione exerit. Qua in re expetit quidem adstantium consilia, non tamen cogitur ea sequi. Ipse enim solus iudex est et legislator, suoque nomine decreta facit ac promulgat[4].

Episcopis huius provinciae apprime cordi erit obsequi Tridentino decreto, quo synodum dioecesanam quotannis celebrandam esse praescriptum fuit. Convocabunt etiam dioecesanam synodum, post celebrationem concilii provincialis, ut decreta in eodem edita, et a sancta sede expensa, a singulis

[1] Cap. *Ex frequentibus* de instit.

[2] Epist. XIV, c. 11.

[3] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 2, 3 et 16; sess. XXIII, *de ref.*, cap. 1; coll. const. Bened. XIV, *Ad universae,* [3 sept.] anno 1746, *[Bullar.* XVII, 79], et cap. 18; sess. XIII, *de ref.*, cap. 1; coll. const. Urbani VIII, die 6 decembris 1634, etc.

[4] Legendum *cognoscit.*

[5] Can. 86, ex apostolicis; can. 5, conc. Nicaen., [Mansi, *Concil.*, I, 35 E; II, 670 D]; can. 7, dist. 18, cap. *Sicut olim,* de accusationibus.

[1] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 2.

[2] Conc. Trid., loc. cit.

[3] Concio in synodo dioec. XI habita, *[Acta eccl. Med.,* ed. Lugd., anno 1683, II, 1231].

[4] Bened. XIV, *De syn. dioec.,* lib. III, cap. 12, n. 7.

episcopis rite promulgentur[1], et alia statuantur quae in synodo dioecesana de iure statuenda sunt, vel quae, ob peculiares circumstantias, opportune inculcanda esse videantur.

Tam in synodi provincialis quam in synodi dioecesanae convocatione et celebratione ea omnia servanda erunt, quae sacri canones praescribunt, ac inhaerendum nominatim, quantum circumstantiae permittunt, iis quae in pontificali Romano et in caeremoniali episcoporum de ordine ad synodum continentur. Ii omnes convocandi sunt, qui de iure vel consuetudine interesse debent. Nemini autem abesse permittitur absque legitima causa, ab archiepiscopo cum de synodo provinciali, ab episcopo cum de dioecesana agitur, probanda. Prima vero synodi tam provincialis quam dioecesanae sessione, omnes qui convenerunt emittere tenentur fidei professionem[2] iuxta formulam Pii IV in constitutione quae incipit: *Iniunctum nobis.*

Non ignorant huius synodi episcopi, celebrationem synodorum dioecesanarum singulis annis, aut etiam provincialis singulis trienniis ob dioecesium amplitudinem, exiguum ministrorum numerum, parochorum non paucorum paupertatem, aliasque rationes, quae non facile sinunt pastores diu abesse a suis residentiis, in hac ecclesiastica provincia difficultate non carere. Itaque memorandum est etiam, synodorum celebrationem, etsi utilissimam, non tamen ita necessariam esse, ut alia media eius loco substitui non possint ab episcopis, ad succurrendum ovium indigentiis[3]. Perspectas ergo habentes praedictas difficultates statuimus ac decernimus, ut cum provinciale concilium tempore de iure statuto non habebitur, episcopi ad metropolitam conveniant, ut de rebus ecclesiasticis pertractent et fraterna consilia conferant; quando non celebrabitur synodus dioecesana, antistes, convocato capitulo aliisque viris ecclesiasticis scientia et pietate insignibus, ordinationes edat, quas pro suo munere et dioecesis utilitate requiri intellexerit, quaeque legum synodalium vim habebunt. Haec vero ipsa convocatio a dioecesis ordinario peragenda erit, postquam ad se collegerit decanos omnes, et ab ipsis relationem susceperit eorum quae singuli animadvertenda censuerunt, tum in visitatione proprii districtus, tum in congregatione quam habuerunt cum parochis. Dum vero haec ita disponimus, prae oculis etiam habemus, quod, cum aetate nostra aditus ad sedem principem pateat facilior quam saeculis praeterlapsis, pro definitione controversiarum graviorum, si forte exurgant, apostolicae sedis iudicium postulabimus. Ceterum de ipsa illa nostra dispositione verba cum ssmo facienda erunt.

Caput V.

De capitulis.

Capitula, seu collegia canonicalia, pro ecclesiasticae disciplinae conservatione et augmento divinique cultus splendore ac dignitate instituta, eximium sunt ecclesiae metropolitanae et cathedralium decus atque ornamentum. Ut sedes nostrae episcopales a summo pontifice Pio IX restitutae capitula haberent, eiusdem amantissimi patris nostri peculiaris sollicitudo disposuit. Eiusdem nomine ac mandato, et ex delegata ab ipso auctoritate per apostolicas litteras diei 23 iulii 1858, huius provinciae episcopi, in sua quisque dioecesi, capitulum constituerunt, ex una dignitate praeposito titulo ditata, et ex octo canonicis constans; atque ita restitutam apud nos ordinariam episcopalem hierarchiam, capitulorum instauratio veluti complementum secuta est.

Iuxta easdem apostolicas litteras pro capitulorum erectione ad episcopos datas, capitula apud nos instituta „omnibus frui debent iuribus, omnibusque oneribus teneri, quae metropolitani aut cathedralis cuiuscumque capituli ex communi sacrorum canonum iure propria sunt“. Profecto, quamdiu durant adiuncta, in quibus dioeceses nostrae praesenti tempore versantur, omnia, quae in iure canonico de capitulo ecclesiae cathedralis constituta habentur, executioni mandari non possunt: sed hac de causa decretum sacrae congregationis de Propaganda fide a sanctitate sua approbatum et die 17 iulii 1858 editum, una cum ipsis apostolicis litteris ad episcopos transmissum fuit, ut ea, quae attentis circumstantiis remissa haberi possunt, perspecta iisdem episcopis essent. Quod quidem decretum religiose servandum esse praecipimus, donec aliter ab apostolica sede provideatur.

Annuitur in eo decreto, ut ab onere residentiae penes cathedralem et sacra officia persolvendi canonici eximantur: desunt enim canonicales praebendae, et canonici ipsi curae animarum, iuventutis institutioni, aliisque muniis pro religionis bono, attento etiam sat mediocri sacerdotum numero, per unamquamque dioecesim vacare debent. Attamen eiusdem decreti praescriptioni obsecundantes, statuimus ac mandamus, ut semel in mense quolibet canonici in ecclesia cathedrali chorum adeant atque officia divina peragant, utque apud episcopum advocati congregentur pro tractandis praesertim negotiis, circa quae ex canonibus capituli sententia est perquirenda[1]. Ordo dierum, quibus canonici chorum adire atque officia peragere teneantur, habita ratione praesertim festorum, qui impedimento esse possunt quominus canonici curae animarum vacantes convenire queant, in una ex ultimis anni sessionibus a capitularibus pro sequenti anno conficietur, et respectivi ordinarii subiicietur approbationi, nisi ipsi ordinario eiusmodi dierum designationem capitulo facere ac praescribere placuerit.

Praeter dignitatem praepositi, deesse non debent officia canonici theologi et canonici poenitentiarii, quorum electio iuxta canones fiet[2]. Poenitentiarius, quoad fieri potest, penes cathedralem residebit. Quoad lectiones vero a canonico theologo iuxta canones habendas[3], pro facultatibus nobis concessis a sancta sede in praefato decreto sacrae congregationis de Propaganda fide, permittimus ob dioecesium nostrarum circumstantias, ut canonicus theologus, si parochus sit, aut de mandato episcopi iuventutis institutioni addictus, hisce muneribus vacans, suae obligationi habendi lectiones sacrae scripturae satisfacere valeat.

Capitula cathedralia honorifico senatus ecclesiae nomine, ad sacrorum canonum tramitem, a concilio Tridentino[4] insigniuntur. Canonici enim esse debent episcopi consiliarii et praecipui ipsius adiutores in dioecesis administratione. In nostra quidem provincia, pro praesenti rerum conditione, sancta sedes disposuit, ut „integrum administrationis tum temporalis tum spiritualis cathedralis ecclesiae ius maneat apud unumquemque episcopum“[5]: manet

---

[1] Cap. *Sicut olim*, de accusationibus.

[2] Conc. Trid., sess. XXV, *de ref.*, cap. 2, et const. Greg. XIV, *Onus apostolicae*, [die 15 maii anno 1591].

[3] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. I, cap. 2, n. 5.

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12.

[2] Conc. Trid., sess. V, *de ref.*, cap. 1, et sess. XXIV, *de ref.*, cap. 8.

[3] Conc. Trid., sess. V, *de ref.*, cap. 1.

[4] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12.

[5] Decr. s. congr. de Prop. fide, die 17 iulii 1858.

tamen canonicis obligatio iuvandi episcopum in gubernanda dioecesi, nec aufertur capitulo praerogativa ex qua est ecclesiae senatus. Episcopi itaque singuli, quibus maxime cordi est, ut capituli iura et praerogativae serventur et pro maiori dioecesium bono explicentur et exerceantur, canonicos, quoad fieri poterit, ex praescripto canonum consulent, et ipsorum cooperatione utentur. Canonicorum autem erit, episcopo libentissime praesto esse consilio et opera, ac in omnibus negotiis, ad quae expedienda deputantur, prompto animo, summa religione ac diligentissima cura se gerere.

Episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti, canonici assistere et inservire tenentur[1]. Cum itaque de huiusmodi officio requirentur, alacres aderunt, et ea qua par est reverentia ac dignitate, muneris sui partes explebunt.

Sede episcopali vacante, si nemo est cui a sancta sede ecclesiae administratio fuerit demandata, iurisdictio episcopalis ordinaria ad capitulum transit[2]; a quo tamen transmitti debet absque ulla limitatione ad vicarium capitularem, infra octiduum, maioritate absoluta suffragiorum eligendum. Si capitulum in mora fuerit, vicarium nominandi ius ad metropolitam, vel, ecclesia metropolitana vacante, ad episcopum suffraganeum antiquiorem devolvitur. Vicario autem capitulari nihil innovare fas est, nec episcopi iuribus ullo modo praeiudicare ipsi licet. Tenetur autem de administratione rationem reddere novo episcopo ad sedem vacantem promoto. Capituli est de morte antistitis, et postea de electo vicario capitulari metropolitanum aut episcopum antiquiorem, pro casuum diversitate certiorem facere. Immo de episcopi obitu ad omnes provinciae ordinarios nuntium a capitulo mittendum erit, ut in singulis ecclesiis cathedralibus solemnes exequiae pro defuncto celebrentur.

Cum capitulariter eligendus erit novus episcopus, praepositus cum canonicis in unum congregabuntur, deque re agent iuxta instructionem per sacram congregationem de Propaganda fide, die 17 iulii 1858 pro Neerlandia editam, circa commendandos ad episcopatum, quae instructio ad episcopos transmissa fuit, una cum decreto respiciente capitulorum erectionem.

Promovendi ad canonicatum scientia ac pietate in primis commendari debent[3]. Ipsi autem canonici constantissime meminerint, quod sicuti honore et dignitate ceteris clericis praecellunt, ita etiam doctrina, morum integritate atque omnium sacerdotalium virtutum exemplo praefulgeant oportet. Omni virium contentione cultum divinum promoveant, et irrepentem animis fidelium erga sacra teporem salubriter devotione sua confundere studeant. Iis diebus, quibus in chorum convenient ad sacra officia peragenda, tanto maiori devotione ac pietate huic nobilissimo muneri vacent, quanto apertius constat ex mente ecclesiae capitula peculiari ratione designata fuisse laudibus et obsecrationibus publice Deo offerendis, et ipsius ecclesiae nomine persolvendis. Beneficentiam erga pauperes, caritatem erga proximos exercere non desinant. Sed et caritate etiam inter se eo magis consocientur quo certius est primam canonicorum institutionem huic virtuti innixam fuisse; atque ideo sanctus Carolus Borromaeus hisce verbis canonicos monuit[4]: „Omnia agite pace mutua, concordi voluntate, et caritate fraterna vos invicem diligite. Canonici enim estis, qui sicut pro collegii ratione et antiquo instituto una in collegiata ecclesia, unoque item in canonicali domicilio collocati fuistis; ita uno pacis et caritatis foedere, unaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis ecclesiae ministri, quorum erat cor unum et anima una, experiendo videte, sicut in psalmo scriptum est, quam bonum et iucundum sit habitare fratres in unum.“ Insuper canonici ceteris praelucere debent sacrorum canonum et dioecesanarum legum observantia et custodia. Pro peculiari autem ipsorum conditione, qua sunt consiliarii nati et praecipui administri episcoporum suorum, exemplum seipsos praebere debent filiali obsequio, obedientia et veneratione erga eosdem episcopos, quorum gaudium et corona esse debent, et qui praeterea gloriantur illos veluti fratres habere.

Ut omnia in capitulo iusto ordine fiant ac firmo fundamento innitantur, unicuique capitulo mandamus, ut statuta capitularia habeat, quae secundum decreta Tridentina et ecclesiasticas constitutiones erunt conficienda et ab episcopo approbanda. Episcopus ipse statutorum observantiae invigilabit.

Denique cum congruum sit ut capitulorum cathedralium canonici habitu etiam aliqua ratione distinguantur; iuxta indulta a sacra congregatione de Propaganda fide[1], nulla facta distinctione dioeceseos aut gradus, induent ipsi, supra superpelliceum, mozettam nigri coloris, non tamen sericam: cuius forma, quam sacra congregatio episcopis in synodo provinciali praefiniendam reliquit, ea ipsa erit quae a capitulo metropolitano iam adoptari incepit ac in posterum retinebitur.

Caput VI.

De parochis et rectoribus paroeciarum.

In partem pastoralis sollicitudinis, ex sacrorum canonum praescripto, parochi advocantur. Sacrosanctum concilium Tridentinum episcopis omnibus mandavit, ut in iis civitatibus ac locis, ubi nullae essent ecclesiae parochiales, quamprimum fieri curarent; ubi certos fines non haberent, sed earum rectores promiscue petentibus sacramenta administrarent, populum in certas propriasque parochias distinguerent, et unicuique suum perpetuum peculiaremque parochum adsignarent, aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, providerent[2].

Insignem locum inter ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei occupant parochi, sed et maximis gravissimisque tenentur obligationibus erga populum fidelem, ipsis ab episcopo commissum. Si enim, ut ait sanctus Gregorius, „ars artium est regimen animarum,“ parochus, qui proprio nomine et officio animarum curam exercet, nobilissimum sane munus obtinet, sed simul eiusmodi, de quo strictam rationem redditurus est iustissimo iudici. Tamquam providus paterfamilias in domo Dei, et quae praesens tempus postulat, et quae in futurum familiam ipsam praeservare apta sint, sedulus praestare parochus debet. Tamquam vigilans custos ovilis Christi, et rapaces lupos ab eo arceat, et oves ad pascua salutaria adducat oportet. Tamquam bonus agricola vineae Domini, non tantum rectas et fructuosas arbores cólere debet, sed et depravatas etiam vel adminiculis erigere, vel circumcidendo castigare, vel latentibus sub umbra coelum aperire, vel solis radiis adustas opportunis aquis irrigare. Ut itaque muneris sui partes parochi

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12; cf. etiam s. c. concilii decr. apud Bened. XIV, *Inst.* 107, n. 60.
[2] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 16.
[3] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 12.
[4] Orat. synodalis, [Hard. X, 923 B].

[1] Decr. diei 17 iulii 1858.
[2] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 13.

adimpleant, facti forma gregis ex animo in doctrina, in integritate, in gravitate, praeter ea quae in aliis huius synodi decretis de ipsorum muniis dicuntur, hic enucleatius de propriis officiis eos admonendos esse censuimus.

Parochis, uti carissimis curae nostrae pastoralis sociis, peculiaris dilectionis nostrae testimonium hic pandere non dubitamus: at illos una simul hortamur ac in Domino obsecramus, ut diligenter considerent ac serio meditentur gravissima haec concilii Tridentini verba: „Praecepto divino mandatum est omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini praedicatione, sacramentorum administratione ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere et in cetera munia pastoralia incumbere: quae omnia nequaquam ab iis praestari et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt.“ [1]

Obstringuntur in primis parochi sub gravi obligatione lege residentiae. Perpetuo igitur et personaliter resideant in parochia sua, nisi aut christiana caritas, aut urgens necessitas, aut debita obedientia, aut alia quaevis legitima causa illos abesse sinant; tunc vero attente provideant, ut ex absentia, quantumvis brevi, nullum detrimentum patiantur parochiani; quod si intra tempus absentiae comprehendatur dies festus vel dominicus, prius petatur et obtineatur episcopi licentia [2]. Decanus attendit, an tempore absentiae rite provisum fuerit parochiae per alium sacerdotem, qui tamen, si facultas abscedendi ultra quindenum producitur, ab episcopo approbandus erit. Omnibus, qui parochialibus muniis intendunt, commendamus, ut quoties domo absint, domesticis indicare non omittant ubinam, pro casuum exigentia, adiri ac inveniri possint.

Iuxta exemplum summi pastoris Christi dicentis, „*Cognosco (oves) meas, et cognoscunt me meae,*“ [3] qualitas pastoris boni est „agnoscere vultum pecoris sui“ [4]. Anniti ergo debet parochus, ut, quantum fieri potest, animarum sibi concreditarum statum, indolem et dispositiones perspectas habeat, ut omnium ac singularum necessitatibus succurrere valeat docendo et corrigendo, admonendo ac sublevando. Primo tempore quo parochiae curam susceperit, parochianorum familias visitabit; singulis vero annis, circa solemnia paschatis, suam visitationem repetet, vel ipse personaliter vel legitime impeditus per vicarium suum, ut sciat quot in unaquaque familia adsint communicantes, confirmati, aut ad scholam catechisticam admittendi. Censum capitum suae parochiae quotannis accuratissime conficiet in libro, qui de „statu animarum“ inscribi solet. Libros etiam habebit apte et diligenti opera compactos, in quibus seiunctim et iuxta ordinem dierum quibus occurrent, et baptizatos, et confirmatos, et matrimonia, et obitus perspicue accurateque ex praescripta in rituali Romano ratione describet.

Eo spectat plebis cognitio tantopere parocho necessaria, ut paterna pastoris cura neminem e parochianis praetereat. Auctoritate illa interposita, quam ex munere sacerdotali depromit, allaborare debet parochus, ut parentes christianae filiorum educationi non desint, filii ut parentibus obediant et in honestate crescant, domini bene praesint famulis, isti autem dominis suis sancte famulentur, omnes aedificationi sibi mutuo esse contendant. Si odia vel dissensionum fomenta in sinu familiarum excitari compererit, omnem suam curam conferat ad ea extinguenda, et in spiritu lenitatis, prudentiae et caritatis concordiam reducendam. Studiose investiget, an malum sit aliquod, quod plebi immineat, an exitiales libri circumferantur, an scandala vel abusus irrepant, an ulla impietatis molitio in religionem excitetur, an lascivum quidpiam aut impudicum et contra bonos mores inter suum populum serpat. Pro varietate autem naturae ingeniorumque ratione, suum erit opportuna remedia adhibere, ut ea, quae animarum saluti officere possunt, avertantur et compescantur. Ad mala ipsa praecavenda, parochi est, quae recta sunt ac bona fovere ac promovere. Atque huc sane referuntur pia opera ab ordinario commendata, devotae exercitationes in honorem beatae Mariae virginis ac patronorum coelestium, et piae potissimum associationes et confraternitates, quae, cum legitime ordinatae sunt, fructus exquisitos pietatis et operum misericordiae regi gloriae afferunt.

Oratione assidua gregem sibi creditum adiuvare parochi obligantur; sed et cunctis dominicis festisque diebus, etiam suppressis [1], nisi dispensatio a sancta sede obtenta fuerit, missae sacrificium pro populo offerre tenentur, tum quoque cum solum precario titulo parochiale munus gerunt. Ordinarii curabunt, ut in calendario dioecesano index pagina habeatur eorum dierum, in quibus, praeter dominicos, sacrificii pro populo celebrandi obligatio parochis incumbit. Sacrificium pro parochianis applicandum in alium diem propria auctoritate transferre parochis non licet.

Inter parochorum officia gravissimum sane illud est, quo ad verbum Dei praedicandum obstringuntur. Hortamur enixe animarum curatores, ut huic obligationi omni diligentia satisfaciant, illud animo reputantes, „quod sacerdotes pro populorum iniquitate damnantur, si eos aut ignorantes non erudiant, aut peccantes non arguant.“ [2] Sequantur autem religiosissime Tridentinorum patrum hac in re praescriptiones [3], atque ea quae de verbi Dei praedicatione hac in synodo disponuntur.

Administrationi sacramentorum sedulitate et caritate impensissima a parochis intendendum est. Ipsorum est non modo petentibus riteque dispositis absque ulla personarum acceptione sacramenta conferre, sed et fideles sollicitare, ut ad hos salutis fontes frequenter properent et religiose accurrant. Indefessi sint in confessionibus audiendis, praesertim festis diebus, ac maxime solemnitatibus Domini nostri ac beatae Mariae virginis recurrentibus. Prae oculis vero habeant baptismum, communionem paschalem, viaticum et extremam unctionem conferre, proprii ipsorum iuris esse; invalida vero, nisi quatenus concilii Tridentini decreto [4] ex summi pontificis dispensatione derogatum est, fidelium matrimonia esse, quae coram proprio parocho vel eius delegato non fiunt.

Cum ad sacramenta administranda aegrotis parochi appellantur, promptissimi accurrant. Sed et cum primum noverint aliquem e paroecia graviter aegrotare, non expectent ut vocentur, sed ultro ac festinanter ad eum accedant. Pluries ad ipsum redeant, quatenus opus fuerit, atque in eius assistentia et consolatione, etiam post administrata sacramenta, quam diutissime fieri potest, maneant.

[1] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 1.
[2] Concilium prov. Colon. anni 1860.
[3] Ioan. X, 14.
[4] Prov. XXVII, 23.

[1] Encycl. 3 maii 1858, *Amantissimi redemptoris.*
[2] Conc. Aquisgran. sub Steph. IV, [lib. I, cap. 36, Mansi, *Concil.*, XIV, 193 D].
[3] Sess. V, *de ref.*, cap. 2, et sess. XXIV, *de ref.*, cap. 4.
[4] Sess. XXIV, *de ref. matr.*, cap. 1.

Aegrotorum enim peculiaris cura parocho esse debet, ac non raro tempus infirmitatis, propitiationis ac salutis tempus pro decumbentibus est.

Oportet praeterea animarum rectores, egenorum, et praesertim eorum, qui verecundia paupertatem celant, parentum vice altores esse, ut, qua eleemosynis, qua consiliis eos iuvare et consolari procurent. Pia mater ecclesia, iuxta verba illa: *„Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor,“*[1] habuit semper tamquam acceptissimum munus sibi peculiariter impositum indigentium levamen: atque adeo expectat omnino ex parochorum ministerio, ut de personis indigentibus ipsi inquirant eisque pro viribus opitulentur, et alios ditiores suo exemplo et hortatione ad id officium incitent atque sollicitent.

Ut officia ista omnia uberiori cum fructu implere possint animarum curatores, non modo boni nominis testimonium virtutibus omnibus comparatum habeant necesse est, verum etiam studere debent, ut prudentia, mansuetudine, caritate suorum sibi animos devinciant. Id sane requiritur, ne ad spernendam parochi vocem ac ministerium nostrum vituperandum fideles adducantur; qui cum parochum amore et existimatione prosequuntur, bona omnia de parochia ipsa sperare licet. Sint itaque parochi comitate et humanitate commendabiles, in conversatione mansueti ac bene morati, in loquendo discreti, nemini offensionem praebentes, omnibus, non verbis solummodo, sed et morum honestate sanctaeque vitae splendore virtutis viam commonstrantes. Disceptationibus, quae res mere temporales spectant, non se immisceant. Peculiarem cum paucis familiaritatem non habeant: ea enim nocet caritati, qua complecti debent omnes. Eas ipsas personas, quibus ad ecclesiae vel pastoralis domus servitium utuntur, ab omni seligant pravi nominis suspicione immunes. Temporales commoditates ne inquirant; beneficentia vero ac liberalitate excellant. Caveant vel a levissima avaritiae suspicione, et in fidelium oblationibus suscipiendis pastores se, non mercenarios demonstrent. Decorem domus Dei et cultus divini dignitatem cordi habeant maxime. Animarum saluti toti incumbant.

Sed et meminerint parochi ad ipsos peculiariter referri apostoli verba: *„Obedite praepositis vestris;“* tum vero prae oculis habeant ad ovium salutem ipsis commissam procurandam, necessariam in primis esse pastorum sanctificationem. Instent itaque cum fiducia coram Deo orationibus et obsecrationibus, ut mittat auxilium ex alto ad procurationem fructuose ac diligenter exequendam, ut reposcenti Domino depositum sibi traditum integrum reddant.

Caput VII.

De decanis.

Cum episcopi non possint sua praesentia adesse, ac per seipsos intendere iis omnibus, super quae sollicita sacrorum antistitum vigilantia exeri debet in commissi gregis salute procuranda, vicarios foraneos, decanos apud nos nuncupatos, in regiminis sui adiutorium assumpserunt. His probatae fidei sacerdotibus ab episcopo deputatis committi solet, ut, intra limites regionis uniuscuiusque curae commissae, „de clericorum et laicorum vita et moribus, et quomodo parochi aliique animarum rectores in pastorali officio se gerant, diligenter inquirant, et in laternis scrutentur, ad episcopos fideliter delaturi, num clerus et populus ut decet vivant, num proprius in ecclesiis cultus adhibeatur, num suppellex sacra praecipue debito nitore conservetur, et visitationum decreta suae sint executioni mandata.“[1] Decanorum tamen officia ac praerogativae non ex proprii muneris iure, sed ex mandato ac ex delegatione pendent ac repeti debent.

Quae munia decanis tribuimus ex recepto in nostris dioecesibus usu, eo plura sunt, quo magis solers atque efficax eorundem cooperatio necessaria nobis est ob dioecesium ipsarum amplitudinem. Decanos enixe hortamur, ut proprii officii partes, quas hic determinamus, quasve speciali episcopi mandato definitas accipere poterunt, perspectas constanter habeant, expendant sedulo, atque omni studio adimpleant; a clero autem et fideli populo expectamus, ut eam, quam proprio decano debent obedientiam et reverentiam, illi praestent ac exhibeant.

Oculi atque auris loco antistiti esse in adsignata singulis dioeceseos parte decani dicuntur: quia nempe speculatores positi sunt in iis omnibus, quae [ad] curam animarum et ecclesiasticarum legum observantiam attinent, ut per eos episcopi, quae ad religionis incrementum conducunt, intelligant, quaeque emendatione et ordinatione indigent, salutari remedio sanent. Mandata episcopi parochis et aliis, ad quos pertinent, innotescere faciunt, et ut religiose observentur, sollicita cura prospiciunt. Sacrae disciplinae vindices, aeque ac legum episcopalium adsertores, abusus ne introducantur satagunt, aut si serpant, ut evellantur. Excubitores constituti per universum districtum, populi etiam moribus formandis et reformandis invigilant: laicos autem ad se recurrentes excipient et audient, illosque consilio iuvare omnique alia ratione iis praesto esse curabunt. Discidia, quae forte cum parochis iidem habuerint, ex aequo et bono componenda studebunt. In eo vero intendere praecipue debet decanorum vigilantia ut omnes, qui in sortem Domini vocati sunt ac sacerdotalis gloriae participes facti, vitam ducant vocationi plane respondentem, nomini ac dignitati consonam; praesertim vero parochi in praedicatione verbi Dei, sacramentorum administratione aliisque pastoralis muneris partibus explendis recte diligenterque versentur.

In hisce gravissimis officiis obeundis decani alios consiliis adiuvant, alios monitis et exhortationibus excitant, alios corrigunt et arguunt. Magna ipsis hunc in finem opus est prudentia, ut vigilantiam dirigat consilium, gravitatem temperet comitas, zelum non deserat caritas. Ipsis in primis necesse esse meminerint, ut doctrina vitaeque sanctitate praecellant, et ut virtute obedientiae parochis praeeant. Modestissime se gerant in omnibus, ne cuipiam oneri aut scandalo existant[2]. Cum delinquentibus ne dissimulent, nec indulgentia nimia, aut personarum acceptione, aut partium studio se duci patiantur. In corrigendis cleri defectibus, fraternae correctionis ordinem sequantur, ut dum consulunt morum candori et canonicae clericorum conversationi, eorundem famae et muneris auctoritati parcant. Quos vero in officio suo negligentes et inertes, vel dignitatis sacerdotalis oblitos bis vel ter admonitos, exhortationibus suis recalcitrantes nihilominus invenerint, ad episcopum deferent. Graviora quoque omnia quae contingant, omni mora semota, episcopo nuntiare debent decani. Iis vero commendamus vehementer, ut crebram cum ipso episcopo habeant rerum con-

[1] Ps. IX, 35.

[1] Conc. Rom., anno 1725, tit. VII, cap. 2, [Mansi, XXXIV^{B}, 1864 B].

[2] Cap. 6, de officio archidiaconi.

siliorumque communicationem, ex qua unice fieri potest, ut, quae ad parochiarum procurationem spectant, fauste feliciterque succedant.

Decanorum est de vacante ecclesia parochiali sui districtus illico certiorem reddere ordinarium, atque interim administratorem designare, si nullus ab episcopo constitutus fuit. Parochis quoque cum decumbunt, si adiutorem sacerdotem non habeant, substitutum deputant. Advocare proinde possunt ad parochias, quae necessitate urgentur, presbyteros iis parochiis addictos, in quibus minor est necessitas, vel, si id fieri nequeat, alicui ex vicinis sacerdotibus vicinae quoque ecclesiae curam committere. Semper tamen festinare debent rem episcopo referre, et ulteriores ab eo dispositiones praestolari.

Ubi intelligunt decani aliquem e clero sui districtus graviter aegrotare, ad eum invisendum accedent, curamque gerent ut sacramentis iusto tempore muniatur, ac de stipendiis nondum persolutis, aliisque de re domestica vel ecclesiastica ordinandis, mature et iuxta canones disponat. Clerico vita functo, parochialia iura sepeliendi ac celebrandi exequias decano competunt. Aegrotante autem et obeunte decano ipso, hisce iuribus ac officiis fungitur decanus vicinus aut alius sacerdos ab ordinario deputatus.

Parochialia archiva aliave ad ecclesiam spectantia, quae ipse recenset custoditque obeunte pastore, tradi ab ipso successori debent.

Ut ecclesiarum ac piorum institutorum bona, iuxta sacros canones et dioecesanam normam rite administrentur, decani invigilant.

Ubi aliqua necessitatis causa postulat, ut die dominico vel festo sacerdos bis sacrum faciat, atque interim ad ordinarium recurri nequit, facultatem istam tribuit decanus. Pro singulis tamen casibus, in quibus decanus hac potestate utitur, ad episcopum referre tenetur.

Iis presbyteris, qui licentia per dioecesim celebrandi careant, cum idoneis documentis probent sacerdotes se esse nulla censura irretitos, potest decanus facultatem facere, ut ad quindecim dies missam celebrare valeant in ecclesiis sui districtus. Diutius commoraturi ad episcopum remittendi sunt.

Quoad alias facultates, quae decanis tribuuntur solum pro foro conscientiae, sicuti etiam quoad ea quae respiciunt rationem agendi in aliquibus causis, quae forte ipsis tractandae committantur, specialis in unaquaque dioecesi instructio ab episcopis fiet.

Ut sui officii partes rite explere possint decani, proprium districtum ipsi visitant. Hoc munus decanis commissum maximi momenti est in nostra praesertim provincia, in qua cum dioecesium limites latius extendantur, earum visitatio tempore a iure statuto[1] absolvi ab episcopis non potest. Volumus itaque, ut decani visitationem istam, singulis annis, in parochiis omnibus sui districtus aliisque locis, visitationi ordinarii subiectis, solemniter peragendam, nunquam praetermittant; de ea vero, iuxta canonicas sanctiones et peculiarem instructionem peracta, episcopo, statuto tempore, rationem reddant. Quod si aliquo obstaculo impediantur quominus illam exequi possint, ipsis quidem non licet alium delegare, sed ne visitatio omittatur aut incongrue differatur, episcopum tempestive monebunt, qui per visitatorem speciali mandato vocatum providebit.

Laeta experientia cognovimus maximas etiam utilitates obvenire ex more illo in nostris dioecesibus vigente, habendi quotannis conventus parochorum penes decanum, qui et eos convocat et eisdem praeest. Opportunam itaque operam impendant decani, ut praedicti conventus, iuxta praescriptiones ordinarii, singulis annis habeantur, tum ad pastoralis fervoris studium incitandum, tum ad examinanda, collatis rectorum consiliis, sive quae corrigi sive quae promoveri in parochiis debeant. Quae autem in conventu ipso tractata ac resoluta fuerunt, decanus ipse fideliter communicabit episcopo.

Et quoniam decani convocandi erunt singulis annis ab ordinario, ut super ea quae decursu anni observarunt, opportunas dispositiones edat, meminerint decani, exactam et plenam de rerum statu in suo districtu relationem, tempore quo ante ipsam congregationem indicabitur, transmittendam ab unoquoque ipsorum ad episcopum esse.

Caput VIII.

De vicariis seu sacellanis parochum assistentibus.

Etsi parochi teneantur, quantum fieri potest, per seipsos praestare non modo ea quae privative ad eos pertinere ius ecclesiasticum decrevit, verum etiam alia quae ex pastorali officio eisdem incumbunt, possunt tamen, sive quia omnibus sufficere nequeunt, sive ob alias legitimas causas, aliorum quoque sacerdotum ministerio uti. Ut in animarum procuratione gerenda pares esse possint parochi sacramentis exhibendis et cultui divino peragendo, episcopis commissum est[1], alios sacerdotes eis adsignare et adiungere, qui ipsis animarum curatoribus iuvamen praestent, quique ideo parochorum adiutores seu etiam vicarii nuncupantur.

Meminerint in primis vicarii non sibi, sed parocho animarum curam vi officii incumbere; ipsorum autem munus in eo consistere, ut parochum adiuvent in adimplendis suis obligationibus, ac eius etiam vices gerant, cum necessitas aut iusta ratio id requirit. Nullam ergo sibi vindicent auctoritatem disponendi de iis, quae ad parochum pertinent, nec immutent quidquam in paroeciae consuetudinibus sine eius consensu. Parocho obedientiam praestent in omnibus, quae munus pastorale spectant, et si plus aequo gravari se existiment, quod tamen ne eveniat confidimus, ipsi pastori placide et opportune gravamen exponant, et si opus fuerit, decanum aut etiam ordinarium de re certiorem reddant, quin nihilominus interea ab obedientiae debito se solutos credant. Abusus aliave mala, si quae deprehendant, parocho revelent, et nonnisi ipso annuente et dirigente corrigere aggrediantur. Media, quae apta et proficua ipsis videantur ad consulendum parochianorum bono, modeste et salva meliori parochi sententia proferant, vel, si magis expedire cognoscatur, episcopi vel decani iudicio submittant.

Maximi momenti est in paroeciae gubernatione, ut adiutores parochorum ea, quae ipsis committuntur, accurate adimpleant. Sint ergo in administrandis sacramentis, et praesertim in audiendis confessionibus diligentes et assidui; infirmorum visitationi, si ipsis demandetur, sive in domibus sive in nosocomiis, speciali cura intendant; spirituali autem aegrotorum bono solliciti prospiciant. Omnem etiam sedulitatem ponant in exercendo munere praedicationis. Incumbant diligentissime, primis praesertim sacri ministerii annis, concionibus et catechesibus conscribendis, ut ipsorum sermones quo aptius fuerint elaborati, eo libentius a fidelibus audiantur. Sciant tamen evangelium Christi ipsis

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 3.

[1] Conc. Trid., sess. XXI, *de ref.*, cap. 4.

praedicandum committi, non autem quae mundanam curiositatem allicere possint.

Quo vero utilius propria officia expleant, oratione assidua auxilium a Deo petant: tum vero etiam sacris studiis, tantopere ipsis necessariis, vacare non desinant. Qua in re prae oculis semper habeant, nos, in eorundem idoneitate dimetienda, strictam quoque rationem habituros esse de exitu examinum, quae, iuxta morem nostrarum dioecesium, singulis annis subeunda ab ipsis erunt.

Erga omnes parochianos urbanitate et comitate se gerant; caveant tamen in omnibus, ne quidquam agant, ex quo proprii ministerii dignitas et auctoritas in fidelium veneratione decrescat. Parochianorum domus, nisi ratione muneris, aut concomitante parocho, frequenter non adeant, illorum praesertim quos erga parochum minus bene affectos fortasse noverint.

Lege residentiae vicarios etiam, non aliter ac parochos, quibus semper praesto esse debent, teneri declaramus, praecipimusque ne sine parochi licentia unquam abesse possint.

Legem in provincia nostra vigentem innovantes et confirmantes, statuimus, ut presbyteri adiutores parochorum constituti, nisi aliter ordinario visum fuerit, ipsi parocho in parochiali domo cohabitent, communemque cum eo mensam habeant; maxime enim decet, ut qui mensae coelestis dulces simul capiunt cibos et in domo Domini cum consensu ambulant, eiusdem etiam tecti habeant consortium et refectionis corporalis communionem; notum vero est, innumera esse bona, quae ex domestica sacerdotis cum sacerdotibus consuetudine derivant. Atque utinam fieri posset in nostris dioecesibus, ut non modo in civitatibus, sed et in pagis nunquam solitarius parochus haberetur, sed unus saltem esset cum illo in eadem domo vicarius! Scriptum est enim: *„Vae soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se."* [1]

Vicarii rei domesticae se non immisceant. Indebita obsequia a servitio domus addictis non praesumant, quae vero debita sunt honeste petant.

Vicariis prohibemus, ne unquam laicos, praesertim vero mulieres, in suo cubiculo recipiant, nisi ad summum, ob gravem causam, cum aula parochialis, ad id destinata, fuerit impedita.

Parochos et ipsorum adiutores enixe in Domino hortamur, ut, prouti eorundem communes conatus in eundem finem tendunt salutis animarum, ita etiam unus sit in eis spiritus, quo inter se mutuo iuvamini et auxilio, fideli autem populo utilitati et aedificationi esse curent in vinculo pacis. Vicarii meminerint, se utpote inferiores munere, aetate et experientia, a quavis praesumptionis specie alienissimos esse debere; doceri ament, ut et ipsi ad alios docendos apti fiant; cum fiducia et docilitate parochi consilia petant, eique debitum honorem exhibeant; et siquidem defectum aliquem in illius agendi modo, pro humana fragilitate, observaverint, caveant ne idcirco eum minus reverenter habeant, neve defectus ipsos revelent, praesertim laicis, ad honorem parocho debitum imminuendum. Alia autem ex parte parochus, quos haberit in adiutorium officii vicarios, illos ut fratres et filios diligat, miti ac benevolo animo complectatur, ad pietatem et ecclesiasticas virtutes, aeque ac ad ministerium rite implendum informet, in dubiis consilio iuvet, in adversis consoletur, in laboribus, viribus additis, confirmet, maxime vero honore prosequendos coram fidelibus curet.

[1] Eccles. IV, 10.

In parochiis, ubi duo vel plures sunt vicarii, pari studio in id intendent, ut se invicem ad sanctificationem excitent, fraternaque concordia animarum bonum procurent. Officia tamen unicuique adsignata sine consensu parochi non commutabunt, nec alteri sacerdoti cedent.

TITULUS III.

De custodia et praedicatione verbi Dei.

Caput I.

De sana fidei doctrina in populo tuenda.

Eximium salutis opus, quod verbum caro factum explevit, cum omnia, sive quae in coelis sive quae in terra sunt, in seipso instauravit [1], per verbum fidei semper vivum et fructiferum in ecclesia iugiter continuatur. Id luculentissimis verbis expressit Paulus, cum ait: *„Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, ... et posuit in nobis verbum reconciliationis."* [2] Eorum itaque, qui pro Christo legatione funguntur, primum ac praecipuum munus illud est, ut, devitatis profanis vocum novitatibus et oppositionibus falsi nominis scientiae [3], fidei, quam sancta Romana catholica ecclesia tenet, thesaurus religiosissime in commisso populo custodiatur. Fides quippe humanae salutis initium, omnisque iustificationis radix est ac fundamentum, et sine ea impossibile est placere Deo, et ad filiorum eius consortium pervenire [4].

Nec deest profecto temporibus nostris quod vehementer doleat pastorum animus, ob illam quae a religionis civilisque societatis hostibus in fidem excitatur conspirationem. Etenim, si quovis tempore extiterunt magistri mendacii, qui sectas perditionis introduxerunt [5], aetate hac nostra magistri eiusmodi a veritate auditum avertentes et ad fabulas conversi [6], fidem universam amandandam esse blaterant, ac nullum non movent lapidem, ut illam in hominum cordibus enervent. Quare, inter tot scandala quae pusillis parantur, incessanter monendi sunt christifideles, ut ad tela nequissimi ignea extinguenda [7], forti animo sumant scutum fidei nostrae quae divina est, ac non sinant, vel vanis derisionibus concuti, vel speciosis verbis allici, vel inani scientia seduci; sed praedicationem retinentes ab iis acceptam qui a Deo missi sunt, fraudes repellant, audaces in veritatem machinationes proterant, vitam moresque ad fidei regulam componant. Eximium est fidei donum, quod divina misericordia acceperunt: illud itaque studiosissime custodiant, ac pia immo sollicitudine cogitent, ut idem fidei verbum aliis quoque populis, qui in tenebris sedent et in umbra mortis, annuntietur, utque errantes fratres, quos „dolor est, cum videmus ... praecisos (a vite) ita iacere" [8] ad veritatis Dei redeant unitatem, ac in vite inserantur.

Animarum curatores enixe hortamur in Domino, ut gravissimum sui muneris officium hac in re gnaviter adimpleant. Ea quae de fide, deque erroribus fidei oppositis hac in synodo enucleanda duximus [9], sedulo perspecta habeant, iisque in fidelium aedificationem utantur. Cum tamen agitur de

[1] Eph. I, 10.
[2] II Cor. V, 19.
[3] I Tim. VI, 20.
[4] Conc. Trid., sess. VI, cap. 8, et epist. ad Hebr. XI, 6.
[5] II Petr. II, 1.
[6] II Tim. IV, 4.
[7] Eph. VI, 16.
[8] S. Augustini, *Psalmus contra part. Donati,* [opp., ed. Bened., IX, 7 D].
[9] Cf. supra tit. I, cap. 2 et 9.

erroribus refutandis, videant, pro suo zelo ac prudentia, an non melius sit quandoque, tacitis erroribus minus forte vulgatis, ita exponere ecclesiae doctrinam, ut fideles ipsi, siquidem de erroribus audierint, ad eos refellendos instructi sint. Fideles edoceant nominatim de splendidis ac firmissimis internis externisque rationibus, quibus fides nostra eiusque divina origo nititur et commonstratur. Indubiam firmissimamque magisterii ecclesiastici regulam a Christo statutam, ne tamquam parvuli fluctuantes ab omni vento doctrinae moveamur et circumferamur, memorare ne cessent. Necessitatem vero audiendi ecclesiam, quae sanctae fidei vitaeque aeternae infallibilis magistra est, doceant atque inculcent.

Nulla (†non) sit opportuna occasio, qua parochi aliique sacri ministri non utantur, sive ad confirmandos fideles in doctrina sana, sive ad eos contra fidei pericula praemuniendos. Et quoniam maximi momenti est, ut ab ipsa iuvenili aetate tenerae adolescentum mentes in veritatis principiis informentur, et ab eorum cereis in vitium flecti cordibus omnia removeantur, quae morum disciplinae obesse possint[1]; curam assiduam gerant parochi de puerorum scholis ipsis commissis, tum vero etiam de christiana adolescentum institutione in sinu familiarum. Non omittant ipsi monere parentes, quanta sollicitudine se gerere debeant, ut fidem catholicam aut ipsi liberos suos mature doceant, aut per alios iidem doceantur. Maxime cordi sit parochis institutio suorum parochianorum in ipsis privatis colloquiis. Si quempiam ex illis in fide periclitari deprehenderint, peculiari ratione eum excolant, ne tantam iacturam patiatur. Commendamus vero ipsis fidelibus, ut si quid difficultatis in religionis rebus habuerint, ad parochum cum fiducia accedant, et sincera dubii expositione ab illo edoceri postulent.

Quemadmodum *„fides sine operibus mortua est“*[2], ita etiam ubi integra ac vivens custoditur fides, mores ad fidei normam aptantur. Est itaque rectorum animarum commissos subditos monere, ut non modo a falsis doctrinis caveant, sed et bonis operibus et frequenti sacramentorum usu fidei lumen sacro veluti oleo nutriant foveantque. Sed et ad verbum quoque Dei audiendum prompto lubentique animo ipsos frequenter in ecclesia accedere necesse est: quod et ipsis inculcabunt parochi, consolantissima etiam promissa Domini commemorantes: *„Beati qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud.“*[3]

Qui vero sacrum fidei depositum tuendi atque explanandi munus acceperunt, in eo primum intendant, ut a puris limpidisque fontibus illam qua gregem pascunt hauriant doctrinam. Frequentissime, iuxta Hieronymi monitum, sacram scripturam legant, indeque discant, quod doceant, et quod exhortari possint in doctrina sana[4]. In volvendis meditandisque sanctorum patrum et ecclesiae doctorum voluminibus assidue etiam versentur. Compertas habeant dogmaticas ecclesiae definitiones, et eas in primis quas Tridentina synodus complexa est. Inter dogmata et opiniones probe discernant, sed et doctrinam quoque noscant communi sententia praestantiorum theologorum traditam, ne ab illa declinent. Ipsis porro apprime commendamus, ut catechismum Romanum, iussu sancti Pii V et decreto sacri concilii Tridentini parochorum in usum editum, prae manibus constanter habeant, saepius attenteque perlegant. Liber namque est omnium auctoritate probatus, et eo fine propositus „parochis, iisque omnibus quibus docendi munus impositum est . . . ut quemadmodum unus est Dominus, una fides, ita etiam una sit tradendae fidei, ad omniaque pietatis officia populum christianum erudiendi, communis regula atque praescriptio“[1].

Prae oculis semper habeant pastores animarum omnesque qui sacram doctrinam exponunt, gravissimum Augustini monitum: „Nobis ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quae his significantur, impiam gignat opinionem.“[2] Sedulo etiam expendant quae sanctus Vincentius Lirinensis in illa verba Pauli, *depositum custodi*, sapientissime scribit[3]: „Quid est depositum? Id est quod tibi creditum est, non a te inventum; quod accepisti, non quod excogitasti; rem non ingenii, sed doctrinae; non usurpationis privatae, sed publicae traditionis; rem ad te perductam, non a te prolatam; in qua non auctor debes esse, sed custos; non institutor, sed sectator; non ducens, sed sequens. Depositum, inquit, custodi; catholicae fidei talentum inviolatum illibatumque conserva. Quod tibi creditum, hoc penes te maneat, hoc a te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro aliis alia subiicias; nolo pro auro aut impudenter plumbum, aut fraudulenter aeramenta supponas; nolo auri speciem, sed naturam plane. O Timothee, o sacerdos, o tractator, o doctor, si te divinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina, esto spiritalis tabernaculi Beseleel[4], pretiosas divini dogmatis gemmas exsculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adiice splendorem, gratiam, venustatem. Intelligatur te exponente illustrius, quod antea obscurius credebatur. Per te posteritas intellectum gratuletur, quod ante vetustas non intellectum venerabatur: eadem tamen quae didicisti doce, ut cum dicas nove, non dicas nova.“

Caput II.

De conversatione fidelium cum alienis a fide.

Tristi experientia compertum est, frequentiori ac intimiori commercio cum iis qui catholicae veritatis thesaurum non habent, fidei vigorem, nisi cum peculiari divinae gratiae auxilio sustentatur, sensim debilitari, tum ex eo quod continuata hominum commercia animos et corda facile nectant, tum vero etiam ex eo quod humanae imbecillitatis sit eo vehementius errore allici, quo magis perversis inclinationibus blanditur. Sancta mater ecclesia, quae nunquam desistit rogare ut regnum Dei adveniat[5], utque fiat, iuxta promissionem divini sui sponsi, unum ovile et unus pastor[6], filiis suis simul commendat, ut caritatis quidem officiis erga eos, qui fidem non habent vel a vera fide desciverunt, nunquam desint, ab eo tamen cum ipsis consortio, ex quo fidei detrimentum pertimesci potest, omnino caveant. Iis nominatim in locis, in quibus bonum maximum unitatis religiosae desideratur, suas adhortationes in filiorum suorum mentem revocat ecclesia, ut non modo damni occasionem exinde non habeant, sed magis immo magisque incitentur ad propriam fidei confessionem ab omni contagionis corruptione custodiendam, et ad ferventius christianam vitam ducendam in medio

[1] Litt. apost. Pii IX ad archiep. Friburg., die 14 iulii 1864.
[2] Iacob. II, 26.
[3] Luc. XI, 28.
[4] *Ad Nepot. epist.*, n. 7, [opp., ed. Migne, I, 533].

[1] Praef. ad catech. Rom., § X.
[2] *De civ. Dei*, lib. X, cap. 23, [opp., ed. Bened., VII, 258 B].
[3] *Comm.*, n. 22, *[Patr. lat.*, ed. Migne, L, 667].
[4] Exod., XXXI.
[5] Matth. VI, 10.
[6] Ioan. X, 16.

eorum, qui, ut in ecclesiam veniant, bonorum etiam operum exemplo trahendi sunt.

Memores in primis sint fideles nostri, ipsis nullo pacto licere eos religiosos actus, quibus cum haereticis in rebus fidei participatio seu communio in sacris exercetur. Prohibetur praeterea haereticorum vel schismaticorum concionibus in templis interesse, aut eorum cultui religioso, quasi simul cum eisdem agendo assistere[1]. Quoad reliqua autem, invigilabunt parochi, ut perversionis pericula removeantur. Ipsis nominatim committimus, ut studiose curent, ne catholici penes eos famulentur, qui in fidem linguam acuunt, aut religiosi cultus, vel etiam praeceptorum ecclesiae observantiam impediunt; utque insuper solliciti vigilent, ne unquam parentes liberos suos iis instituendos committant, a quibus fidei periculum immineret.

Nulli e clericis liceat, inconsulto ordinario, cum haereticis aut schismaticis publicam disputationem habere.

Cum Iudaeis, ab honore crucis Christi, quae scandalo ipsis est, alienissimis, communicationem et familiarem consuetudinem ecclesiasticae leges maxime interdicunt[2]. Vigilent parochi, ne christiani servitium suum Iudaeis assidue impendere audeant, ita ut fiant illorum domestici et familiares. Cum nulla timenda est fidei morumque perversio, permitti poterunt illa opera, quae quotidiana et transeunte mercede in agris vel fabricis Iudaeorum fiunt. Serio autem monendi sunt fideles, ne ad alia servitia cum animae periculo praestanda, lucri praesertim cupiditate, adducantur. Simul vero curandum, iuxta monitum Benedicti XIV, ne fideles Iudaeorum opibus auxiliisque indigeant[3].

Hortamur et obsecramus fideles, ut ab ipsis privatis consortiis, in quibus intellexerint res fidei stulte ac malignanter haberi, sine mora se expediant, ut hac saltem ratione, cum monere ac redarguere non possunt, suam aversionem ostendant. Apostolus praecipit: *„Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, et non secundum traditionem, quam acceperunt a nobis;“*[4] fugiant itaque illorum conversationem, qui, etsi catholici sint, perfide tamen blasphemant quod intelligere nolunt. Ac si aliquando similia audire accidat, et opportunitas sit corrigendi, meminerint Augustini praeclara verba: „Consentientes ne sitis malis ut approbetis, neque negligentes ut non arguatis, neque superbientes ut insultanter arguatis.“[5]

Caput III.

De lectione et editione librorum.

Maxima est aetate nostra legendi cupiditas, ingens quoque librorum colluvies. Proficua illa esset semper, si in iis legendis expleretur quae ad instructionem et aedificationem spectant; optimi isti forent omnes, si nonnisi virtutis veritatisque ductu scriberentur. At, dolentes commemoramus, innumera pene in vulgus diffunduntur scripta ad fidem bonosque mores labefactandos et corrumpendos; homines vero, quibus arcta via est quae ducit ad vitam[6], lubricis ac noxiis facile se abripi sinunt vehementerque delectantur. Fidei ergo morumque integritati periculo est vel maximo pravorum librorum pestis; ad quam proinde arcendam materna semper sollicitudine vigilavit ecclesia. Ut scripta sive haeretica sive pietati ac morum honestati adversa facilius dignoscantur, librorum prohibitorum catalogus seu index Romanorum pontificum cura proponitur. Ordinariis vero ecclesiarum praesulibus vehementer commendatum est ab apostolica sede, „ut, . . . quia prorsus impossibile est libros omnes noxios incessanter prodeuntes in indicem referre, propria auctoritate illos e manibus fidelium evellere studeant, ac per eos ipsimet fideles edoceantur, quod pabuli genus sibi salutare, quod noxium ac mortiferum ducere debeant, ne ulla in eo suscipiendo capiantur specie, ac pervertantur illecebra.“[1]

Pro gravissimo officio quod nobis incumbit doctrinae morumque integritatem custodiendi, divinas et ecclesiasticas leges in fidelium nostrorum mentes revocamus, ut a pravorum lectione librorum quam longissime abhorreant. Nemini liceat absque facultate legitime obtenta, eos perlegere vel retinere libros, qui ab apostolica sede per sacram indicis congregationem damnati et reprobati sunt, ac sub gravissimis censuris prohibiti. Ut i proscripti vero ac damnati ii etiam habeantur libri, qui propter legentis scandalum ac subversionis errorisque periculum a iure ipso naturali ac divino prohibentur, uti profecto sunt ii omnes, qui de obscoenis aut contra religionem et bonos mores ex professo tractant. Qui ab huiusmodi libris legendis non abstinet postquam vel ab episcopo vel ab apostolica sede ipsorum pravitas fuerit indigitata, is de suo gravissimo peccato nullam praetexere poterit excusationem. Sed et iis etiam iudicium severissimum fiet, qui pestiferis ipsis libris exarandis vel diffundendis suam operam impendunt; scriptum est enim: *„Vae homini illi, per quem scandalum venit.“*[2]

Cum autem nostris diebus non tam voluminibus aliquo scientiae apparatu elaboratis, quam et pravis qui minimi veneunt libellis, et per publicas nominatim ad hoc confectas ephemerides, virus corruptionis insinuetur, quo facilius omnem hominum classem et incautam praesertim iuventutem pervadere possit; ne infectas istas scriptiones, vel lasciviis refertas, vel calumniis in ecclesiam scatentes, vel sacra christiana dogmata blasphemantes, vel socialis ipsius consuetudinis fundamenta impetentes, fideles nostri legant, aut, quod gravitatem peccato adderet, propria pecunia sustentent, illos instantissime monemus, ac pro Deo et propter Deum obtestamur.

Parochis et sacramenti poenitentiae ministris enixe commendamus, ut nihil omittant eorum, quae prudens zelus suggerat ad venenata pocula a fidelium labiis removenda. Vigilent animarum rectores, ne exitiales libri in familiis lectitentur, per parochiam circumferantur; diligenter curent, ut a fidelium manibus auferantur. Omnem vero operam in eo conferant, ut boni ac salutares libri, qui non modo pietati et instructioni, sed et honestae etiam relaxationi absque ullo salutis periculo inserviant, fidelibus suppetant ac legentium desiderio praesto esse facile possint. Concursu sodalitatum optimorum, etiam laicorum, hunc in finem iuvari possunt, et bibliothecas quoque ad libros mutuandos erigere, iis praesertim in locis, ubi maior fit pessimarum scriptionum propagatio. Ii omnes, qui sive propriis scriptis, sive auxilium ferendo scriptoribus, in id vires ac talenta a Domino accepta impendunt, ut impiis quae in vulgus eduntur

[1] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VI, cap. 5, n. 1-2.
[2] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VI, cap. 4, n. 2.
[3] Encycl. *A quo primum*, 14 iunii 1751.
[4] II Thess. III, 6.
[5] *Sermo 18 [al. 88] de verbis Dom.*, cap. 18, [opp., ed. Bened., V, 479 E].
[6] Matth. VII, 14.

[1] Mandatum Leon. XII, diei 26 martii 1825.
[2] Matth. XVIII, 7.

lucubrationibus sese opponant, de religione, de pietate, de veritate optime merentur.

Iuxta constantem ecclesiae catholicae doctrinam et praxim[1], omnes monemus, clericis autem expresse mandamus, ne libros edant de sacris rebus pertractantes, antequam ab antistite dioecesano rite licentiam obtinuerint. Typographis ac bibliopolis nefas est praedictos libros typis mandare aut vendere, nisi obtenta ab episcopo facultate. Quod et intelligi debet de libris, precum formas, aut devotionis exercitia, aut miraculorum narrationes continentibus, nec non de libris ritualibus vel liturgicis, qui, ut edi, vulgari et in ecclesiasticum vel fidelium usum adhiberi possint, ordinarii approbationem in fronte gerant necesse est[2]. Scripturam sacram veteris vulgatae editionis imprimere non licet, absque auctoritate dioecesani antistitis, cuius est invigilare ut ea quam emendatissime typis mandetur.

Quoniam vero fieri constat, ut per versiones sacrorum bibliorum in vernacula lingua ipsi veritatis fontes, hominum temeritate vel inscitia, in erroris occasionem saepe pervertantur, ecclesia catholica, cuius est verbum Dei custodire et scripturas interpretari, et cui unice debemus bibliorum conservationem, earum versionum impressionem ac lectionem indiscriminatim non permittit. Moneantur in primis fideles a parochis et confessariis, tamquam omnino prohibitas habendas esse versiones ab haereticis confectas, quae hodie passim sparguntur et ultro offeruntur. Doceantur praeterea et alias omnes prohiberi, quae legitima ecclesiastica approbatione careant. Eas tantum legere ac retinere licet, quae vel ab apostolica sede approbatae fuerunt, vel, cum notis desumptis ex ecclesiae patribus aut ex doctis ecclesiasticis viris, approbante ordinario editae. Et quidem abunde suppetunt versiones istae ecclesiastica auctoritate approbatae et sapientissimis ditatae adnotationibus: cum tamen neque obvius plane esse possit illarum intellectus eis, qui in rerum sacrarum studio versati non sunt[3], consulendum erit fidelibus, ut et pro illis legendis retinendisque a parocho vel confessario licentiam expostulent.

Caput IV.

De catholicae fidei professione.

Quoniam *„corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem“*[4], satis non est christifidelibus susceptam fidem animo tenere ac interioribus actibus fovere, nisi eam externa quoque expressione palam fateantur ac manifestent. „Oportet enim fideles eum spiritum habere, quo fretus propheta dixit: *Credidi, propter quod locutus sum;* imitari apostolos, qui ad principes populi responderunt: *non possumus quae vidimus et audivimus non loqui;* divi Pauli praeclara illa voce excitari: *non erubesco evangelium; virtus enim Dei est in salutem omni credenti.*“[5] Ac certe qui fidem suam catholicam pandere erubesceret, vel illam, cum profitenda est, [dis]simularet, gravissima comminantis redemptoris verba merito formidare deberet: *„Qui me erubuerit et meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, et patris, et sanctorum angelorum;“*[6] et rursus: *„Qui negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui in coelis est.“*[1]

Gaudio sane maximo perfundimur, cum fideles cernimus gloriosam patrum nostrorum fidem gestienti fortique animo quavis occasione ostendere ac profiteri; dolore autem conficimur, si qui adsint aliquando a gloriosa illa fide, quam eximio Dei dono ac beneficio acceperunt, manifestanda alienissimi, vel in ea prorsus frigescentes. Omnes erudiant constanterque hortentur animarum curatores, tum ut officium profitendae fidei agnoscant; tum ut eam alacres praedicent iis occasionibus, in quibus, si ab ea profitenda abstinerent, vel Dei honor parvipenderetur, vel spiritualis proximorum utilitas detrimentum caperet; tum ut eam patefaciant universa agendi vivendique ratione, nominatim vero publico sacramentorum usu, ecclesiasticarum legum observantia aliisque religionis pietatisque exercitiis; tum demum ut vel saepissime, in Dei obsequium et in virtutis fidei significationem, patrum symbolum, quod et salutis pignus est, ore promant ac repetant.

Nonnulli etiam sunt casus, in quibus externam fidei professionem exigit ius ecclesiasticum. Decretis concilii Tridentini[2] inhaerens et obsequens, statuit ac praecipit haec synodus, ut fidei professio sub forma praescripta a summo pontifice Pio IV, coram episcopo vel eius delegato edatur ab omnibus et singulis qui parochialem curam obtinent, infra duos saltem menses a suscepta parochiae possessione; nec non, infra idem tempus a die adeptae possessionis, ab omnibus et singulis qui ad canonicatum promoventur, qui praeterea professionem eandem emittere debent coram canonicis capitulariter congregatis. Ad tramites constitutionum Romanorum pontificum[3] decernimus insuper, eiusdem professionis fidei actum edendum esse ab omnibus seminariorum nostrorum professoribus, a lectoribus regularibus, et ab aliis magistris ac praeceptoribus in gymnasiis ecclesiasticis. Praecipimus etiam ut eadem fidei professio eliciatur a clericis, cum ad sacros ordines promovendi veniunt.

Caput V.

De praedicationis ministerio.

„Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.“[4] Nequit proinde viva ac firma conservari fides, ubi divinum verbum assidue non annuntiatur. *„Praedica verbum,“* inquit Paulus Timotheum alloquens: atque ut tanti muneris magnitudinem ac praestantiam, utilitatem ac necessitatem indicaret, extremum Dei iudicium commemorat, et per Christi adventum eiusque regnum obtestatur, scribens: *„Testificor coram Deo et Iesu Christo, qui iudicaturus est vivos et mortuos, per adventum ipsius et regnum eius, praedica verbum.“*[5] Quae certe sedulo reputanda sunt ut intelligatur, quanta alacritate et sollicitudine gravissimum praedicationis ministerium obeundum sit in omni patientia et doctrina.

„Praecepto divino mandatum est omnibus quibus animarum cura commissa est, oves suas verbi divini praedicatione pascere.“[6] Constituit vero sacrosancta Tridentina synodus, ut qui „parochiales, vel alias curam animarum habentes ecclesias quo-

---

[1] Decret. Leon. X, *Inter sollicitudines,* quarto nonas maii 1515, [Mansi, *Concil.,* XXXII, 912 C] et conc. Trid., decret. de edit. et usu sacror. libror., sess. IV.

[2] Const. Urb. VIII, *Si quid est,* die 2 sept. 1634.

[3] Encycl. Gregor. XVI, *Inter praecipuas,* die 8 maii 1844.

[4] Rom. X, 10.

[5] Catech. Rom., part. I, art. 1, § 5.

[6] Luc. IX, 26.

[1] Matth. X, 33.

[2] Sess. XXIV, *de ref.,* cap. 12.

[3] Const. s. Pii V, *In sacrosancta,* die 3 novembris 1563, et Leonis XII, *Quod divina sapientia,* 26 septembris 1825.

[4] Rom. X, 17.

[5] II Tim. IV, 1 et seq.

[6] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.,* cap. 1.

cumque modo obtinent, per se vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis et festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua et earum capacitate pascant salutaribus verbis; docendo quae scire omnibus necessarium est ad salutem; annuntiandoque eis cum brevitate et facilitate sermonis, vitia quae eos declinare, et virtutes quas sectari oporteat, ut poenam aeternam evadere, et coelestem gloriam consequi valeant". Mandat praeterea idem sacrosanctum concilium, ut frequenter, diebus praesertim dominicis et festis, „ex iis quae in missa leguntur aliquid exponant parochi, ac ssm̃i huius sacrificii mysterium aliquod declarent," [1] atque ut tempore ieiuniorum quadragesimae et adventus Domini, „quotidie vel saltem tribus in hebdomada diebus, si episcopi ita oportere duxerint, sacras scripturas divinamque legem annuntient." [2]

Haec Tridentinorum patrum decreta prae oculis habentes, praecipimus ut omnibus dominicis et festis, in missa, quae solemniori ritu celebratur, concio uberior fiat de iis, quae ad virtutem incitamento sint, et a vitiis quae dominantur abhorrere faciant; in aliis autem missis, quae statutis horis celebrantur die dominico, si non est primae classis et festum in populo feriandum non occurrit, brevis instructio habeatur ad populum in fide christianisque obligationibus instituendum, aliave explicanda quae ad sacramenta ac pretiosum ecclesiasticae liturgiae thesaurum pertinent. Ubi vero solus est parochus, concionem vel instructionem in prima vel secunda missa saltem alternatim habeat. Si locorum circumstantiae id postulent vel aliae legitimae rationes suadeant, poterit ordinarius subinde concedere, ut concio et instructio omittantur.

Concionem vel instructionem praecedat lectio in lingua vernacula earum sacrae scripturae partium, quae in missa leguntur, et a quibus saepe assumet concionator suarum exhortationum argumentum, et explicationem eorum quae ad mysterium diei referuntur. Laudamus et approbamus consuetudinem illam, quae in aliquibus locis huius provinciae obtinet, legendi post missam, vernacula lingua, singulis diebus quadragesimae et adventus, eas scripturae partes, quae in missa feriae continentur, additis, brevi sermone, aliquibus explicationibus. Meminerint tamen parochi sacris his adventus et praecipue quadragesimae temporibus, ipsis nos committere ipsorumque adiutoribus, ut sanctissima redemptionis mysteria, extraordinariis concionibus opportune accurateque confectis, pietati fidelium recolenda proponant.

Infra annum etiam, cum maiores recurrent solemnitates, animarum rectores curabunt, ut extraordinarii habeantur ad populum sermones, in officio praesertim pomeridiano. Ipsa diei solemnitas, ubi aliae circumstantiae id exigant, sicut et tempus quadragesimae, ratio esse potest transferendi ad horas pomeridianas instructionem vel concionem, quae in missa fieri debuisset. Et quoniam apprime utile est, pro commoditate etiam plurium ex fidelibus, si sacri isti sermones pomeridianis horis habiti, quoad fieri potest, frequentes sint: parochis vehementer commendamus, ut nullam praeterire faciant occasionem, quin et ad pia exercitia et ad verbum Dei audiendum, suos parochianos infra annum vespertino tempore convocent. Id nominatim eos praestituros confidimus omnes occasione mensis maii, qui beatae Mariae virginis cultui peculiari ratione dicatus est, et opportunissimus ad ssm̃am Dei genitricem ab origine immaculatam honorandam piissima illa praxi, quae cum maximo animarum fructu pietatisque augmento in pluribus huius provinciae ecclesiis introducta iam fuit.

Monemus verbi Dei dispensatores et eos nominatim qui ruricolis praedicant, ut illam praedicationis partem, quae respicit institutionem populi, tum circa fidei mysteria, tum circa singula divinae et ecclesiasticae legis praecepta, tum demum circa sacramenta ac ritus ecclesiae, tamquam praecipuam maximique momenti constanter habeant. Per eam namque fit, ut fideles memoriae altius imprimant perceptam inde a iuventute salutiferam Christi doctrinam, quae nisi ipsis quoque adultis apte explicetur, virtus suo solido fundamento destituitur, et ea quae de recte vivendi ratione deque vitii foeditate concionibus comprehenduntur, exoptatum fructum producere nequeunt. Qui fructus ut uberior etiam sit, curabunt verbi Dei ministri, ea quae ad instituendum populum et ad promovendam morum disciplinam infra annum disserent, certo ordine, atque illo quo inter se vinciuntur nexu proponere ac declarare.

Nemo, nisi qui parochus vel parochi adiutor legitime constitutus fuit, praedicare praesumat inconsulto episcopo [1]. Qui vero ad praedicandum legitimam acceperunt missionem, serio meditentur qua ratione adimplendum sit munus adeo grave, ne inanis fiat praedicatio nostra. Necessarium in primis est, ut longa, diligens et apta praeparatio praemittatur, atque ita ea, quae praedicantur, ex sapientia, doctrina rerumque cognitione efflorescant. Probe calleat necesse est sacer orator divinae scripturae vel singulas paginas, sanctorum patrum eloquia et explanationes, ecclesiasticum fidei sensum, rerum ecclesiasticarum scientiam. Quemadmodum vero lectione et meditatione in his versari debet, ita etiam vel maxima utilitate uti potest scriptis virorum qui pietate et doctrina in ecclesia nullo non tempore praecelluerunt. In suis elucubrandis sermonibus, studium omne in eo ponat oportet, ut talis esse possit eius oratio, quae, iuxta monitum sancti Augustini, „et doceat, et delectet, et flectat, quaeque adeo intelligenter, libenter, obedienterque audiatur." [2]

Verum, prouti apostolus monet, *„non in sublimitate sermonis, nec in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis,"* [3] altissimum praedicationis ministerium exercendum est. Attingendae non sunt inutiles ac subtiliores quaestiones, quae populi captum praetereunt, devitandae profanae vocum novitates; fugienda ea omnia quae ab apostolica simplicitate et gravitate aliena sunt. Christus crucifixus, Dei virtus et Dei sapientia, sincera evangelii doctrina per catholicam ecclesiam tradita, ea quae virtutis amorem, reverentiam erga sacra, pietatem in Deum, caritatem in proximum excitant, augent ac fovent, planis lucidisque verbis, brevi facilique sermone praedicanda. Abiecta quidem, vel rei dignitati non respondens, nunquam esse debet oratio: ornatiorem etiam ac politiorem stylum, quin respuat, magni immo facit sacra eloquentia; sed sedulo cavendum ne in verborum splendore ponatur praecipuum orationis pretium, ac ponderanda in primis indoles ingeniumque audientium, ad quorum animas lucrandas cuncta sunt componenda.

[1] Sess. XXII, de sacrif. missae, cap. 8.
[2] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 4.

[1] Conc. Trid., sess. V, *de ref.*, cap. 2, et sess. XXIV, *de ref.*, cap. 4.
[2] *De doct. christiana*, lib. IV, cap. 17, [opp., ed. Bened., III, 78 A].
[3] I Cor. II, 1, et I Tim. VI, 20.

Circumstantias ac indigentias temporum et locorum attente pariter respiciant evangelii praecones, ut videant quaenam peculiari ratione ipsis tractanda atque inculcanda veniant, atque ita suis concionibus apte opportuneque elaboratis, mala quibus magis inficitur societas, strenue sapienterque propulsent. Debitam ecclesiasticis et saecularibus superioribus obedientiam saepe repetant, hac praesertim aetate, qua licentiae ac falsae libertatis tot subversivae doctrinae circumferuntur: ab iis tamen quae civilis gubernationis negotia respiciunt, quaeve inter laicos non sine partium studio de rebus saecularibus disputantur, omnino abstineant. Profanae cuiusque rei promulgatio, occasione sermonis, ipsis gravissime interdicitur.

Sacerdos Christum praedicans, non quae sua sunt quaerat, sed quae Iesu Christi. Sedulo caveat ne unquam e sacro suggestu de seipso loquatur, aut (†semet) querendi de iniuriis, quas forte acceperit, occasionem sumat. Dum in ipsa scandala et peccata invehitur, non ita id praestet, ut particularibus allusionibus invidiam creet in individuo. Nunquam vero obliviscatur non de sua gloria quaerenda agi in hoc sancto et salutari ministerio, sed de fidelibus spirituali cibo nutriendis; non de hominum plausibus laudibusque captandis, sed de Dei honore animarumque salute promovenda. Sive magnus sive parvus suis laboribus concedatur fructus, in mentem semper revocet verba illa Bernardi: „Fac tu quod tuum est . . . Planta, riga, fer curam, et tuas explevisti partes. Sane incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. Ubi forte noluerit, tibi deperit nihil, dicente scriptura: *Reddet Deus mercedem sanctorum suorum.*“ [1]

Et quoniam verba movent, exempla trahunt, et maxime indecorum esset, ut opera sacerdotis eius sermonem confunderent, non verbo tantum, sed propriis etiam operibus ac exemplis gregem Christi pascere non desinat qui evangelium annuntiat. Neque certe aliter fieri potest, ut partem habeat cum iis, qui verbum Dei bene administraverunt ab initio. Nihil porro in propria infirmitate confidat verbi divini minister, sed constanter meminerit vires ac lumina, quae ab alto descendunt, sibi plane necessaria esse ad munus gravissimum salubriter exequendum. Paraclitum spiritum veritatis doctorem, a quo est omne datum optimum et omne donum perfectum, invocare non intermittat, ut suo coelesti igne animus incendatur, atque ita possit ex imo pectore ea depromere, quae ad audientes quoque inflammandos conducant. Ita sane licebit oratorem sacrum talem habere, qualem Bernardus illum postulabat, nempe: „Regibus Ioannem . . ., Aegyptiis Moysen . . ., Eliam idololatris, Eliseum avaris, Petrum mentientibus, Paulum blasphemantibus, negotiantibus Christum.“ [2]

Caput VI.

De catechizandis pueris.

Peculiarem pastoris sollicitudinem sibi vindicat puerorum in Christi doctrina institutio atque educatio, ne fiat ut recti bonique messis inter homines deficiat, eo quod fidei morumque semina in iuvenilibus cordibus non assidue spargantur. Ex pueris rite institutis et in christianae sapientiae viam manuductis, populus Deo acceptabilis ac societas sancta prodit atque efflorescit: copiosissimos vero salutis fructus puer ipse colliget in tempore suo, cum iam ab ineunte aetate recte credendi recteque agendi normas novit, et in lege Domini ambulare assuevit. Hominis proinde sanctificatio ab ipsius primitiva institutione maxime dependet, in qua etiam rei cum sacrae tum publicae felicitas tantopere continetur. Quod cum probe noverint ecclesiae humanaeque societatis inimici, in id artes omnes conferunt, ut iuvenum mentes et corda, prima ipsa aetate pervertant, atque omnibus qua valent mediis religiosam puerorum institutionem praepedire conantur.

Omni itaque diligentia ministri ecclesiae in id incumbent, ut parvuli mature rudimentis fidei imbuantur. Curam habeant, ut parentes aliique, qui tutoris personam gerunt, pueros suos statutis diebus et horis ad catechismum mittant. Solliciti sint, ut in omni caritate et patientia instructionem ad captum tenelli ingenii accommodent. Praecipuam vero operam in eo collocent, ut, pueri bene attendant ad ea quae dicuntur, ut propositis explicationibus, exemplis, comparationibus, auditae veritates spiritui et cordi alte inhaereant, et, indicato practico usu, moribus quotidie exprimantur.

Ad tramitem eorum quae concilium Tridentinum [1] mandat, haec synodus decernit ac praecipit, ut pastores et rectores ecclesiarum parochialium, nisi causa administrationis sacramentorum aut ob aliam iustam rationem ab ordinario probandam legitime impediti fuerint, singulis diebus dominicis, ac bis ad minus infra singulas hebdomades, pueros elementa fidei et obedientiam erga Deum et parentes diligenter doceant, vel a cooperatoribus in sacro ministerio doceri curent. Puerorum ac puellarum duos aut plures ordines, quos aetas ipsa et capacitas postulaverit, constituant, usumque commendandum, a veteri ecclesiae consuetudine profectum, mares a foeminis secernendi, omnino servari iubeant. Eos quos negligentiores deprehenderint corripere in omni mansuetudine non omittant; simul tamen maximi se facere omni industria ostendant diligentiorum frequentiam, vultus modestiam, animi sagacitatem in responsionibus edendis circa ea de quibus pueri edocti fuerunt. Quin ullam ipsis afferat molestiam gravissimi istius muneris implementum, iucundum ipsis erit maximo zelo in eodem versari, si prae oculis habeant exemplum Christi, peculiaris caritatis argumento pueros prosequentis, cum ait: *„Sinite parvulos ad me venire: talium est enim regnum coelorum;“* [2] nec non alia divini magistri verba: *„Qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit.“* [3]

Cum parentes primi a Deo ipso dati sint filiorum institutores, cumque virtutis formis, sub patris ac matris ductu concipiendis, apprime prona sit puerilis aetas, monendi sunt patres matresque familias, ut filiis suis a teneris annis imprimant doctrinae rudimenta, iustitiae sensum, recte vivendi normam, nec non ut omni studio curent eosdem interrogare circa ea quae in catechismo audiverunt, quaeque de vita christiana ac de religione scitu necessaria sunt. Non raro enim, quae sacerdos edocuit, a pueris obliterari contingit, si ad illa extra ecclesiam etiam recolenda non excitentur; et quod ab ipso sacro ministro multo labore aedificatum fuit, destruitur, si intra domesticos parietes omnis prorsus christiana institutio negligatur.

Curabunt parochi, ut in unaquaque familia catechismi liber reperiatur, et tamquam fundamentum omnis religiosae institutionis constanter perlegatur ac meditatione ab omnibus recolatur. Etenim, prouti ad pueros erudiendos catechismus inservit, ita illum perspectum semper habere debent adultiores, ad uberiores verbi divini explanationes rite

[1] *De consid.*, lib. IV, cap. 2, [opp., ed. Migne, I, 773C].
[2] *De consid.*, lib. IV, cap. 4, [l. c. 781B].

[1] Sess. XXIV, *de ref.*, cap. 4.
[2] Matth. XIX, 14.
[3] Matth. XVIII, 5.

intelligendas, et ad doctrinam illam firmiter retinendam, de qua salvator ait: *„Haec est vita aeterna, ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Iesum Christum."* [1]

TITULUS IV.

De novae legis sacramentis.

Caput I

De septem ecclesiae sacramentis generatim.

Quemadmodum nihil maius excogitari potest beneficio redemptionis Christi, ita nihil excellentius, nihil pretiosius, nihil sanctius quam septem novae legis sacramenta. Instituta enim ab ipso Domino redemptore nostro fuerunt, ut per ea passionis eius fructus in nos derivaret, et gratia illa, quam ipse in ara crucis promeruit et sine qua nemini spes salutis esse potest, nobis communicaretur. Per sacramenta vita omnis ac supernaturalis virtus in ecclesia diffunditur, quae *„terribilis ut castrorum acies ordinata"* in Cantico salutatur: „et quidem terribilis, quia fortis, munita per sacramentum confirmationis; acies, quia coniuncta et unita per sacramentum eucharistiae; ordinata per ordinem. Ex hac acie quidam subtrahuntur per mortem; ad hos restaurandos est matrimonium; quidam prosternuntur per culpam; ad hos relevandos est poenitentia; hanc aciem quidam ingrediuntur ut praelientur, et hoc per baptismum; quidam egrediuntur ut coronentur, et hoc per extremam unctionem." [2]

Sunt itaque sacramenta promissionum divinarum certissima pignora, ecclesiae militantis conspicua ornamenta, nobilissimae christianorum tesserae. Invisibilium, quae Spiritus sanctus operatur in nobis, visibiles formae sacramenta sunt, iuxta Augustini expressionem [3]. Per ea „omnis vera iustitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur" [4]; et „sine iis ad vitam, quae vere vita est, non intratur" [5]. Nec in eo reponi aut restringi potest sacramentorum vis, ut fidem nutriant ac pietatis sensus externo ritu excitent; sed gratiam, quam significant, reipsa continent et ex virtute, Dei ordinatione ipsis insita, seu ex opere operato conferunt et efficiunt, dummodo valide administrentur, neque suscipientes operationi Spiritus sancti obicem ponant. Tria vero sunt, quibus sacramenta ipsa perficiuntur, „videlicet, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi quod facit ecclesia; quorum si aliquid desit non perficitur sacramentum. Inter ipsa sacramenta tria sunt, baptismus, confirmatio et ordo, quae characterem, id est, spirituale quoddam signum, a ceteris distinctivum, imprimunt in anima indelebile. Unde in eadem persona non reiterantur. Reliqua vero quatuor characterem non imprimunt et reiterationem admittunt." [6]

Sacerdotes, qui sancta haec mysteria dispensant, quibus divina virtus sub rerum corporearum tegumentis occulte salutem efficit [7], sedulo perpendant quanta veneratione et pietate pertractanda illa sunt ac ministranda. Habeant in primis prae oculis Tridentini concilii canonem illum [8]: „Si quis dixerit

[1] Ioan. XVII, 3.

[2] S. Bonaventura, *Antilog.*, part. III, sect. 47.

[3] *Epist. 2* [al. 105], et *De civ. Dei*, lib. X, cap. 5, [opp., ed. Bened., II, 301 B, VII, 241 E].

[4] Conc. Trid., sess. VII, decr. de sacr., in proœmio.

[5] Aug., *Tract. 120 in Ioan.*, [opp., ed. Bened., III, 804 D].

[6] Conc. Florent. in decr. pro Armenis., [Mansi, *Concil.*, XXXI[A], 1054 E].

[7] S. Gregor., *In I Reg.*, cap. 16, v. 13, [opp., ed. Migne, V, 459 D].

[8] Sess. VII, de sacr. in genere, can. 13.

A receptos et approbatos ecclesiae catholicae ritus in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit." Eos itaque ritus ad praescriptas leges Romani ritualis religiose summaque cum attentione observent. Maxime vero caveant, ne materiae vel formae aliquid desit, et in ipsa sacramenti administratione actualem intentionem habere studeant, aut saltem virtualem, efficiendi id quod sancta facit ecclesia. Verba distincte et articulatim pronuntient. Sacri ministri incessus et exterior compositio nihil nisi grave prae se ferat, ut vel ex hoc agnoscant circumstantes divinum esse quod peragitur, et ad coelestia illorum mentes erigantur. Locus in quo sacramenta administrantur, vasa, libri, vestes quae adhibentur, eo nitore sint, qui rei dignitati ac sancti- B tati conveniat.

Sed et magna requiritur sanctitas in ipso ministrante, ac nonnisi conscientia pura ad sacramenta conferenda accedere ipse debet, ne dum aliis coelum aperit, ipse sibi viam sternat ad gehennam. Meminisse enim semper debet, sacramenta divinam quidem virtutem, quae illis inest, nunquam amittere; at vero impure ea ministrantibus aeternam perniciem et mortem afferre. Nam, iuxta Paulum, si sine ulla miseratione mori debuit qui irritam fecit legem Moysis: deteriora meretur supplicia, qui filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et Spiritui gratiae contumeliam fecerit [1].

Etiam ab iis, qui sacramenta suscipiunt, sancta habenda sunt augusta haec salutis mysteria. Crebro itaque moneantur fideles, ut rite praeparati, mente devota, ac toto corporis habitu ad omnem externam C pietatem et munditiem compositi, ad sacramenta accedant. Quocirca parochi ceterique ecclesiae ministri de sacramentorum virtutibus, dignitate, caeremoniis atque animorum praedispositione populum diligenter erudiant, ac, ut monet catechismus Romanus [2], duo potissimum efficere omni studio conentur. Primum est, ut fideles intelligant quanto honore et cultu et veneratione haec divina et coelestia munera digna sint; alterum vero, ut iis pie et religiose utantur, atque ita christianae perfectionis desiderio exardescant, ut, si poenitentiae praesertim et eucharistiae saluberrimo usu aliquamdiu careant, plurimum damni se fecisse existiment.

Si qui vero sacramenta petant, quos ecclesia a sacris repellendos esse iure declarat, omni prudenti severitate utendum est mysteriorum Dei dispensatoribus, ad illos, nisi obstacula removeant, a D sacramentorum participatione arcendos: urget enim dominicum praeceptum: *„Nolite dare sanctum canibus."* [3] At quoniam in huiusmodi casibus plura omnino sunt quae perpendi debent, parochis praecipimus, ut si res moram patiatur, ordinarium antea consulere non omittant.

Cum ex Christi domini iussu, gratis accepta gratis sint dispensanda [4], nullumque in sacerdotibus tetrius sit vitium quam avaritia, districte eis interdicimus, ne pro sacramentis aliquid, quavis de causa vel occasione, directe vel indirecte exigant aut petant. Serventur tamen laudabiles consuetudines, quarum vigore oblationes, ex occasione celebrationis sacramentorum, a fidelibus altaris ministris fiunt, ut prae-

[1] Hebr. X, 28 seq.

[2] Part. II, de sacr., n. 32.

[3] Matth. VII, 6.

[4] Matth. X, 8.

scripsit concilium Lateranense sub Innocentio III anno 1215 habitum. Nulla vero hac in re habeatur legitima consuetudo, nisi quae ab episcopo probata fuerit. Abusus, si qui existant tam in quantitate quam in exactione huiusmodi oblationum, episcopi diligentissime corrigant, modum ubique aequum imponendo.

Omnes, quibus commissa est sacramentorum administratio, per viscera Domini hortatur haec synodus, ut gnavi ac diligentissimi sint in hoc munere obeundo, ne ipsorum culpa contingat aliquando perire animam pretioso Christi sanguine redemptam. Quacumque diei aut noctis hora vocabuntur ad sacramenta ministranda, nullam officio suo praestando moram interponant, maxime si necessitas urgeat. Pro paupere aeque ac pro divite sint solliciti, cum personarum acceptio, quae penes Deum non est, nec penes Dei ministros esse debeat. Nulla sint quibus deterreantur incommoda, ne ipsum quidem contagii contrahendi periculum; cum e contra eo in casu magis assiduam praestare debeant operam, quia bonus pastor non fugit mercenarii more, cum periculum instat, sed animam etiam suam pro ovibus ponit.

Caput II.

De sacramento baptismi.

„Primum omnium sacramentorum locum tenet sanctum baptisma, quod vitae spiritualis ianua est: per ipsum enim membra Christi ac de corpore efficimur ecclesiae.“ [1] Natura ex Adamo filii irae nascimur omnes; per baptismum vero in Christo filii misericordiae renascimur: siquidem dedit hominibus *„potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt“*.[2] Hoc itaque regenerationis sacramentum, quod per aquam in verbo perficitur, de necessitate medii est ad salutem. De eo Dominus ait: *„Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.“* [3] Atque hinc, iuxta fidei regulam, etiam parvuli, qui nihil quidem peccatorum in semetipsis committere potuerunt, in remissionem tamen peccatorum veraciter baptizantur, ut in iis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt.

Cum tanta sit baptismi necessitas, maxime interest ut fideles ea cognoscant quae ad illum referuntur. Quare parochi nunquam se satis multam operam et studium in exponenda ecclesiae de hoc sacramento doctrina, collocasse arbitrentur. Summa etiam ad idem sacramentum opportune riteque administrandum et suscipiendum diligentia adhibenda est.

Parochi, quantum in ipsis est, studiosissime invigilabunt, ne quis infans ulla hominum culpa baptismo privetur, atque ita, sine eo decedens, a supernaturali beatitate perenniter arceatur. Monebunt eos ad quos haec cura pertinet, ut recenter nati, quamprimum fieri potest, ac nunquam tardius tertia a nativitate die ad ecclesiam deferantur baptizandi; etenim non convenit gratia sacramenti tantopere necessarii eos diu privari, cum praesertim infinita pene vitae pericula, propter aetatis imbecillitatem, illis impendeant.

Ne quispiam sine salutari remedio de hoc saeculo avocetur, eo quod defuerit minister, quisque mortalium etiam a Christi fide alienus et extorris, baptismum valide confert, dummodo traditam formam et materiam adhibeat, et id facere sibi proponat quod in ea administratione facit ecclesia. Parochis incumbit vigilare, ut praesertim obstetriciam artem exercentes baptismi rite conferendi rationem optime calleant, ac de officiis edoceantur quibus obstringuntur cum infanti periculum mortis immineret.

Cum nulla urget necessitatis causa administrandi domi baptismi sacramentum, parochus dumtaxat, vel qui ab episcopo vel parocho facultatem acceperit, peculiari baptizandi iure fruitur. Ipsum vero baptismum, nonnisi in parochiali ecclesia penes fontem baptismalem administrandum esse, ad normam sacrorum canonum [1], districte praecipimus, nisi propter iustam causam, ab episcopo recognoscendam, exceptio admittatur. Infantes vero, qui ex legitima causa, interveniente dispensatione episcopi domi baptizati fuerunt, quamprimum fieri potest in ecclesiam deferendi erunt, ut ecclesiasticae caeremoniae ac ritus, in baptismo privatim collato omissi, in eis suppleantur. Illis etiam, qui, propter periculum mortis, ablutionem baptismalem privata ratione receperunt, caeremoniae omissae, cum convaluerint in ecclesia supplendae sunt, postquam tamen parochus de collati baptismi validitate diligentissime perscrutatus fuerit. Si enim prudens dubium de hoc haberi posset, iterum infans abluendus esset sub conditione.

Adhibita etiam conditione, expositi infantes baptizandi sunt, si eos rite baptizatos esse suspicari quidem possit, plene tamen non constiterit. Schedulae, qua forte baptizati significentur, acquiesci nequit, nisi, investigatione facta, testimonio omni fide digno rem ita se habere comprobetur [2].

Propter gravia dubia, quae generatim obstant validitati baptismi nostris in regionibus, diligentia pietatis exigit, ut qui ex haeresi ad ecclesiam redeunt ut plurimum sub conditione rebaptizentur. Verum, ne temere id fiat, extra casum imminentis mortis periculi, sententia episcopi exquirenda semper erit, qui iudicabit in casibus particularibus, an aliquod probabile dubium de validitate subsit.

Pro adultis par ac pro infantibus baptismum properandi ratio non militat. Pueris quippe infantibus nulla relinquitur salutis comparandae via, nisi baptismi sacramentum re suscipiant; adultis vero baptismi suscipiendi propositum et malae actae vitae poenitentia satis futura est ad gratiam et iustitiam, si repentinus aliquis casus impediat quominus salutari aqua ablui possint. Ecclesia proinde iis, qui in adulta aetate sunt ac perfectum rationis usum habent, non consuevit baptismi sacramentum statim tribuere, sed ad certum tempus differendum esse constituit, ut interim ipsorum voluntas exploretur, in fide instituantur, et ad sacramentum ipsum digne recipiendum magis ac magis praeparentur. Cum itaque quis adultus in ecclesiae sinu recipi postulat, singulari diligentia providebunt parochi, ut omnibus, quae ecclesiae praxis exigit [3], satisfactum fuerit antequam ad baptismum ille admittatur.

Ex vetustissima ecclesiae consuetudine ad levandum e baptismali fonte eum, qui regenerationis lavacro vitae spirituali nascitur, patrini seu susceptores adhibentur, qui, baptizati fideiussores constituti, catholicae eiusdem educationi, si a parentibus vel tutoribus negligatur, intendunt, sollicite curantes ut in iis quae ad mores informandos attinent, erudiatur, et in sancto Dei timore adolescat. Hoc officium nimium negligenter habetur nostris

[1] Conc. Florent. in decr. pro Armen., [Mansi, *Concil.*, XXXI^{A}, 1055 A].

[2] Ioan. I, 12-3.

[3] Ioan. III, 5.

[1] Clementina unica de baptismo.

[2] Bened. XIV, *Inst.* 8 et 84.

[3] Rit. Rom. de baptismo adultorum.

diebus, deque eo vix cogitant, sive ii quibus patrini inducendi cura est, sive ii ipsi qui sanctam hanc curationem in se suscipiunt. Non itaque omittant parochi, quae sint patrinorum partes in mentem revocare iis qui hoc munus acceptant, ac nominatim exponere quantopere dedeceat, ut, qui se alterius paedagogum et custodem professus est, illum ipsum deserat quem in fidem et clientelam suam recepit, donec opera et praesidio suo eundem egere intellexerit. Ipsa vero susceptorum officia explicantes, fideles edoceant sanctae huius tutelae administrationem committendam nullatenus esse iis, qui eam gerere aut fideliter nolint, aut sedulo et accurate non queant.

A munere patrinorum arcendos praecipit haec synodus infideles, haereticos, schismaticos, excommunicatos, manifesto impios aut ad aliquam ex damnatis societatibus pertinentes, communionem paschalem et longiori tempore cultum divinum negligentes, aliosque notorios peccatores, in specie etiam illos fideles qui mixtum matrimonium illicite ineuntes, consensum dederunt ut proles in haeresi educentur: quos omnes ne quidem tamquam alterius procuratores, ad baptizatum e sacro fonte suscipiendum admittendos esse praescribimus. Porro, nec muti, aut sanae mentis non compotes, nec pueri qui ad primam saltem communionem admissi nondum fuerunt, uti patrini eligantur. Religiosos ab hoc munere suscipiendo canones arcent [1]; clericos autem haec synodus hortatur, ut idem munus, ad vitandum specialiorem cum familiis nexum, aliasque ob rationes declinent.

Si parochus ante baptismum intelligat, indignum electum fuisse a parentibus ad patrini munus, illos tempestive doceat legem ecclesiae, atque prudenter inducat ut eligant alium. Si indignus inopinato se praesentet, sacerdos ipsi honesto modo significet, legem ecclesiae non permittere ut admittatur, ipsum vero coram aliis nullatenus obiurget; quinimmo facile permittat ut ceu testis assistat; et ne, in aliud tempus baptismo dilato, infans exponatur periculo sine eo decedendi, absque ullo etiam susceptore baptizet.

Ne plures baptizatum de baptismo suscipiant, sed ut unus tantum sive vir sive mulier, vel ad summum unus et una, Tridentino concilio statutum est [2]; tum quia disciplinae atque institutionis ordo a multitudine magistrorum perturbari poterat, tum quia providere oportebat, ne, ob cognationem spiritualem, quam patrini contrahunt cum baptizato baptizatique parentibus, inter plures eiusmodi affinitates coniungerentur, quae impedirent quominus legitimo matrimonii vinculo hominum inter homines societas latius diffunderetur.

Apprime decet ut qui in admirabile Christi lumen per baptismum producuntur, a sanctis etiam cum Christo regnantibus in eo nuncupentur. Ita etiam facile fiet, ut quivis nominis similitudine ad virtutis et sanctitatis imitationem excitetur, ac praeterea quem imitari studeat, eum quoque precetur et speret sibi advocatum ad salutem tum animi tum corporis defendendam venturum esse [3]. Quare prohibemus ne fabulosa, obscoena et ridicula nomina baptizandis imponantur, atque praecipimus coelitum tantum nomina illis fore assignanda, quae in martyrologio Romano, aut in aliis probatis menologiis reperiuntur.

Ex more antiquitus tradito et ad exemplum beatissimae virginis genitricis Dei, mulieres puerperae, exacto feliciter partu, ad ecclesiam accedant, ut benedictionem recipiant, et de prole quam susceperunt, quamque in legitimo matrimonio amantissimae matri nostrae ecclesiae genuerunt, Deo omnipotenti tum gratias agant, tum pro incolumitate commendent.

Recepti autem baptismi commemoratio iugis resonet in auribus filiorum, tantique beneficii memoria colatur, tum religiosis actibus piisque operibus recurrente praesertim anniversaria die concelebratis, tum vero etiam renovatis saepius publice ac privatim solemnibus promissionibus Deo creatori, redemptori et sanctificatori in baptismo factis, cum nos in filios adoptionis recepit.

Caput III.

De sacramento confirmationis.

Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum praestat ad gratiam [1]. Qui enim per baptismum christianus effectus est, quasi infans modo genitus teneritatem adhuc et mollitiem quandam habet, ac deinde chrismatis sacramento adversus omnes carnis, mundi et diaboli impetus robustior fit, eiusque animus in fide firmatur ad confitendum et glorificandum nomen domini nostri Iesu Christi. „Ideoque in fronte, ubi verecundiae sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, et praecipue crucem eius, quae Iudaeis quidem est scandalum, gentibus autem stultitia; propter quod signo crucis signatur.“ [2] Chrisma vero ipsum, ex oleo et balsamo solemni episcopi consecratione confectum, et gratiae plenitudinem et bonarum virtutum odorem exprimit ac significat.

Quamvis hoc sacramentum non sit de necessitate medii ad salutem, qui tamen, cum ad confirmationem possint accedere, id facere praetermittunt, a gravis peccati reatu vix excusantur [3]. Cum enim in hoc mundo contra nequissimos hostes certandum sit, et inter pericula gradiendum, regenerationis quidem beneficia continuo transituris sufficiunt, victuris autem confirmationis auxilia necessaria sunt [4]. Omnibus illa proponit benignissimus Deus ad sanctificationem: ab omnibus etiam avide appetenda, atque eo maiori studio quo frequentiora imminent temporibus nostris tentationum pericula.

Quemadmodum episcopus, qui ordinarius est confirmationis minister, copiam facere tenetur huius sacramenti adipiscendi suae dioeceseos fidelibus [5]; ita ad parochos pertinet allaborare in iis quorum curam spiritualem gerunt, ut par est, erudiendis, ac summo studio praeparandis, ne illud negligant, sed ut illud digne ac fructuose suscipiant. Nemini testimonium praebeant quo ad confirmationem admittatur, nisi in rudimentis fidei et in iis quae naturam huius sacramenti spectant edoctus fuerit ac ad illud recipiendum rite praeparatus. Et quoniam sacramentum confirmationis, quia vivorum est, in statu gratiae recipi debet, impensam dent operam parochi, ut confirmandi omni pietatis sensu ac debita dispositione prius accedant ad poenitentiae sacramentum, expiatique ab animae sordibus, si forte ad primam communionem admissi iam fuerunt, pane etiam angelorum reficiantur.

Si quis, nondum confirmatus, in periculo mortis reperiatur, ei, cuiuscumque sit aetatis, confirmatio

[1] Caus. 103-4, dist. IV, de consecrat.
[2] Sess. XIV, de ref. matr., cap. 2.
[3] Cat. Rom., part. II, de bapt., n. 61, in fine.

[1] Cat. Rom., part. II, de conf., n. 17-8.
[2] Conc. Florent. in decr. pro Armen., [Mansi, *Conc.*, XXXI A, 1056 B].
[3] Bened. XIV, const. *Etsi pastoralis*, § 3, n. 4, [die 26 maii anno 1742] et *Inst.* 6, n. 10.
[4] Verba Melchiadis pontificis in causa 2, dist. V, de consecrat., [Mansi, II, 431 A].
[5] Conc. Trid., sess. XXIV, *de ref.*, cap. 3.

utiliter semper confertur, vel ob id solummodo, ut, confirmatus decedens, maiorem gloriam consequatur[1]. Nisi autem pro particulari casu aliter episcopo visum fuerit, nemo ante septennium absolutum ad sacramentum confirmationis admittatur. Neque enim confirmatio ad salutis necessitatem instituta est, sed ut eius virtute optime instructi et parati inveniremur, cum nobis pro Christi fide pugnandum esset: ad quod sane pugnae genus pueros, qui adhuc usu rationis carent, nemo aptos esse iudicarit[2]. Sed neque diutius confirmatio differenda est, ne adolescens superno Spiritus sancti robore destitutus sit, cum illud vitae stadium ingreditur, in quo tanto magis coelestibus donis indiget, quanto maioribus illecebris ac fallaciis expositus est.

In huius quoque sacramenti administratione, confirmandi a sponsoribus seu patrinis offeruntur, qui ducis ac monitoris partes adimplent erga illos qui in spirituale certamen descendunt. Unus vero tantum adhibeatur patrinus, sive vir sive mulier iuxta sexum confirmandi, sitque confirmationis sacramento ipse munitus et diversus a patrino baptismi[3]. Sponsores vero in confirmatione esse nequeunt, qui hoc munere in baptismo fungi prohibiti fuerunt.

Solemnis confirmationis administratio omni decora pompa celebrabitur, quae apta sit ad fidelium pietatem excitandam fovendamque. Mature convenient in ecclesia confirmandi omnes, ut omnia ordinatim disponi possint. Caeremoniae initio omnes intererunt, neque ab ecclesia discedent, usque dum episcopus postremam benedictionem super populum fuerit impertitus. Ritibus omnibus, quibus sacramenti administrandi ordo absolvitur, devotis orationibus animoque in religionem composito assistent. Si ecclesia, in qua confirmationis administratio locum habet, diversa sit a parochiali confirmandorum, curent parochi, ubi commode fieri potest, ut ad illam accedant confirmandi distinctis ac ordinatis agminibus, piarumque precum recitationi intenti. Curandum denique maxime, ut in adolescentum animis alte defixum maneat coeleste donum ipsis collatum, utque agnoscentes militiam, cuius tesseram receperunt, in agonem strenue descendant ac praelia Domini, ad quae armati et instructi fuerunt, invicte praelientur.

Caput IV.

De sanctissimo eucharistiae sacramento.

Ex omnibus sacris mysteriis, quae tamquam divinae gratiae certissima instrumenta amantissimus redemptor noster Iesus Christus nobis reliquit, nullum est quod cum augustissimo admirabilique eucharistiae sacramento comparari queat in cuius institutione divitias divini sui erga homines amoris Dominus salvator noster velut effudit, ut probe intelligeremus, quod cum dilexisset suos in finem dilexit eos. Etenim eucharistia fontem ipsum coelestium charismatum et donorum, omniumque sacramentorum auctorem Christum dominum admirabili modo in se continet: a quo, tamquam a fonte, ad alia sacramenta, quidquid boni et perfectionis habent, derivatur.

„Commune hoc quidem est ssmae eucharistiae cum ceteris sacramentis, symbolum esse rei sacrae et invisibilis gratiae formam visibilem; verum illud in ea excellens et singulare reperitur, quod reliqua sacramenta tunc primum sanctificandi vim habeant, cum quis illis utitur; at in eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est: nondum enim eucharistiam de manu Domini apostoli susceperant, cum vere tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod praebebat. Et semper haec fides in ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem, verum Domini nostri corpus, verumque eius sanguinem, sub panis et vini specie una cum ipsius anima et divinitate existere; sed corpus quidem sub specie panis et sanguinem sub vini specie, ex vi verborum, ipsum autem corpus sub specie vini, et sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis et concomitantiae, qua partes Christi domini, qui iam ex mortuis resurrexit non amplius moriturus, inter se copulantur; divinitatem porro propter admirabilem illam eius cum corpore et anima hypostaticam unionem.“[1] In conficiendis praeterea ceteris sacramentis nulla fit materiae atque elementi in aliam naturam mutatio: in eucharistia vero panis et vinum in ipsum Domini corpus et sanguinem per consecrationem ita mutantur, ut panis et vini substantia omnino esse desinant, manentibus licet mira et inexplicabili ratione accidentibus: „quae conversio convenienter et proprie a sancta catholica ecclesia transsubstantiatio est appellata.“[2]

Sacrosanctum corporis sanguinisque dominici sacramentum sancta mater ecclesia antiquissimo instituto asservari et adhiberi iussit, ut coelestis cibi copia fidelibus, qui eo refici petant, praesto sit, ut aegrotantibus praebeatur, ut in tabernaculis habeatur velut in throno gratiae, ut demum populi adorationi proponatur. At sacris canonibus constitutum est, in solis ecclesiis parochialibus, aut regularium, sanctissimam eucharistiam assidue servari posse et debere; in aliis vero ecclesiis vel oratoriis, nonnisi ex privilegio apostolico[3]. Quae enim erga tantum sacramentum reverentia debetur, non sinit, ut indiscriminatim in quavis ecclesia retineri possit, ubi etiam diu sine adoratoribus maneret, aut cetera venerationis documenta deessent.

Eucharistiae sacramentum decentissime collocetur in tabernaculo in medio altaris posito, apte ornato ac serico panno albi coloris intus circumvestito. Pyxis sit ex solida materia, intus auro perlita, alboque cooperta velo, et insideat corporali mundo, quod alternis mensibus sit mutandum. Adsit et argenteum vasculum, in quo maior hostia asservetur, cum pro ssmi sacramenti expositione adhibenda est. Quoad ostensorium, optandum ut ea pars, in qua exponitur sacra hostia, sit ex argento deaurato. Lunula ex argento prorsus sit et undequaque deaurata. Tabernaculi ostiolum clavi diligentissime obseretur, quae fideliter custodienda est a parocho vel rectore ecclesiae. Duplicem illam esse consultum erit, ut, una forte amissa, altera ad manus habeatur. Nihil in ipso tabernaculo, quantumvis sanctum et sacrum, praeter divinum sacramentum, reponatur[4].

Ubicumque sacramentum dominici corporis asservatur, lampas coram eo diu noctuque perpetuo colluceat, tum in reverentiae demonstrationem, tum ut significetur ardens caritas, qua Christus dominus ibidem colendus est, tum ut ecclesiam ingressi ad venerationem tanti mysterii excitentur. Oleum, quo huiusmodi lampas nutritur, ex olivis esse debet, neque licet, inconsulto ordinario, alia olea ex materiis praesertim non vegetalibus confecta, in hunc usum adhibere[5].

---

[1] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VII, cap. 10, n. 6.
[2] Cat. Rom., part. II, de conf., n. 15.
[3] Caus. 100 et 101, dist. IV, de consecrat.

[1] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 3.
[2] Ibid., cap. 4.
[3] Bened. XIV, const. *Quamvis iusto*, § 24, [die 30 aprilis anno 1749].
[4] S. rit. congr. 8 aprilis 1628.
[5] Resp. s. rit. congr. die 9 iulii 1864.

Particulae consecratae toties renoventur, quoties pro locorum conditione necessarium sit, ut omne corruptionis periculum sollicite avertatur. Earundem renovatio alternis saltem fiat hebdomadibus, nullibi tamen ultra mensem differatur.

Christus Dei filius, non modo ut nos sui numinis praesentia communiret, in sacramento altaris iugiter nobiscum commorari voluit, sed ut etiam sacratissimo sui corporis cibo suique sanguinis potu spiritalem nostram vitam aleret ac pasceret. Doceantur assidue fideles de summa ineffabilique tanti beneficii magnitudine. Ac licet nulla oratione explicari unquam possit eximium hoc amoris mysterium, quae tamen de eius virtute ac fructibus dici queunt, a nemine fidelium ignorentur. Maximum in omnibus ardeat desiderium frequenter accedendi ad hanc angelorum mensam. Etenim eucharisticus cibus antidotum est, quo a culpis quotidianis liberamur et a mortalibus praeservamur: pignus futurae gloriae et perpetuae felicitatis; symbolum unius illius corporis, cuius Dominus ipse caput existit, cuique nos, tamquam membra, arctissima fidei, spei et caritatis connexione adstrictos esse voluit[1]. Qui eo cibo fruitur, vere cum Paulo dicere potest: *„Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus;“*[2] inquit enim ipse Dominus: *„Qui manducat me, et ipse vivet propter me.“*[3] Ac certe, uti ad vitam corporis naturalis cibus necessarius est; ita etiam ad vitam animae cibo isto supersubstantiali indigemus.

Parochi, confessarii et concionatores efficacioribus verbis ad huius sacramenti frequentiam fideles excitent. Simul tamen eos moneant de praeparatione eidem praemittenda, ut non modo veste nuptiali ornati, sed et magna humilitate, modestia et exteriori decentia sistant ad sacratissimam coenam agni immaculati Christi. Quo enim altius est mysterium, cui participamus eucharistiam sumentes, eo maior requiritur cordis puritas et reverentiae obsequium ad illam recipiendam. Talem vero se exhibebit Deus animae, sacramentum vitae suscipienti, qualem se illa praeparaverit Deo, et quantum quisque apposuerit ad diligentiam, tantum Deus adiiciet ad gratiam.

„Quare communicare volenti, iuxta monitum Tridentinorum patrum, revocandum est in memoriam praeceptum apostoli: *„Probet seipsum homo.“* Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram eucharistiam accedere debeat, quod a christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus quibus ex officio incubuerit celebrare, ipsa sacra synodus Tridentina perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia confessarii; quod si, necessitate urgente, sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.“[4]

In sacrae synaxis administratione observet sacerdos religiose summaque cum reverentia, quae de communione intra vel extra missam fidelibus distribuenda in rituali praescribuntur. Sacrae liturgiae sanctitati ac dignitati non convenit, ut presbyter eucharistiam dispensaturus ad altare accedat, dum alius sacerdos sacrosanctum missae sacrificium in eo peragit. Et quoniam iste abusus, obtuitu inserviendi fidelium commoditati, in nonnullis huius provinciae ecclesiis introduci coepit, haec synodus praecipit, ut, ubi invaluit, sine mora tollatur. Ne autem fideles longius exspectare cogantur, cum praesertim missa solemnis celebratur in altari, in quo Christi corpus asservatur, poterit pro eo tempore ssmum sacramentum alio in altari collocari.

Prohibitum quoque est in sacellis privatis cuiquam, vel aegrotanti, sacram eucharistiam impertiri, nisi expressa huius rei licentia obtenta fuerit.

Diurno dumtaxat tempore, nempe ab aurora usque ad meridiem, communio administranda est; nunquam vero in sacratissima nocte nativitatis dominicae, nisi ex apostolico privilegio. Ubi missa celebrari consuevit antequam aurora lucescere incipiat, in ea sacra communio dispensari potest atque immo et ante eam, si mora gravis esset fidelibus, qui forte etiam minori tempore minorive pietatis emolumento in gratiarum actione permitterentur manere, cum ad sacram mensam nonnisi post communionem sacerdotis appellarentur.

Caput V.

De prima communione puerorum.

Singularem parochorum solertiam exigit prima parvulorum communio, a qua saepe totius vitae ratio ac uberrimi fructus, ex aliis quoque successivis communionibus percipiendi, maxime dependent. Qui enim pueri puellaeque rite convenienterque edocti ac praeparati ad corpus dominicum manducandum prima vice accedunt, tanti sacramenti sanctitatem ac maiestatem alte in animo impressam servabunt, ac non modo amplissima Dei munera, quae ex unaquaque communione rite suscepta dimanant, abunde consequentur, verum etiam agnoscent in fortitudine cibi illius ambulandum ipsis esse in huius miserae peregrinationis itinere, ut ad coelestem patriam pervenire valeant; tum deinceps sedulo cavebunt, ne absque congruis dispositionibus ad hoc divinum convivium unquam accedere praesumant.

Nulli itaque studio parochi parcant ad tenera puerorum corda ferventiori erga Christum amore incendenda, maximamque cibi eucharistici existimationem in ipsis infundendam. Habeant quotannis, sacro adventus tempore ineunte, puellarum ac puerorum delectum, quos, non ante quartam quadragesimae dominicam nec post festum ascensionis, prima panis angelorum refectione alendos arbitrentur, quosque interim certis statisque horis accurate et patienter quotidie, exceptis sabbatis, festivitatum pervigiliis et festis in populo feriandis, instruant in christiana doctrina et in iis nominatim quae ad ssmam eucharistiam spectant.

Regulariter non admittantur pueri ad sacram synaxim ante annum duodecimum inceptum: sed nec differatur ipsis fidei mysterium et caritatis vinculum ultra annum decimumtertium expletum. Nullus autem ad primam communionem admittendus erit, nisi, examinatus circa doctrinam et mores, idoneus repertus fuerit: et hoc quidem examen parocho ipsi reservatum volumus. Parochis praeterea iniungimus, ut sine iusta causa nemini licentiam concedant primam communionem ab alio sacerdote suscipiendi.

Qui pueris praeparandis incumbunt, ut cum debitis dispositionibus mensae ssmae assideant, sedulo allaborare debent corrigendis illorum defectibus, illisque ad praxim virtutum, maxime obedientiae et pietatis assidue informandis. Saepius vocandi illi sunt ad sacramenti poenitentiae tribunal, et quo propius accedit dies, qua prima vice auctorem vitae in anima recipient, eo magis inflammandi ad conscientiam generali etiam confessione purgandam, et ad ornandam habitationem in quam Deus ipse

[1] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 2.
[2] Gal. II, 20.
[3] Ioan. VI, 58.
[4] Sess. XIII, cap. 7.

ingressurus est. Magnopere iuvabit ultimis ante communionem diebus in aliquo pío secessu illos congregare, ut utili lectioni ac meditationi communibusque precibus ibi aliquamdiu intendant.

Splendidiori qua fieri potest solemnitate sacramentalis mensae encaenia celebrentur, ut non solum pueri, sed et circumstantes omnes licet provectiores, ad religionis sensa excitentur erga magnum caritatis divinae sacramentum. Intersint, si fieri potest, puerorum parentes, etiam horis pomeridianis, cum ad vota baptismi renovanda et beatissimam virginem Deiparam in matrem et specialem patronam solemniter eligendam, iuxta laudabilem morem in hac provincia introductum, pueri rursus in ecclesiam convenient. Grandis ac memorabilis sit tenellis animis primae communionis dies. Nulla nimia pompa, nulla nimia sacrae laetitiae significatio, cum de die illa celebranda agitur, in qua parvulorum animas possessor ingreditur dominus noster Iesus Christus, ut illas a daemonum fraudibus et a peccati morte praeservet.

Caput VI.

De communione paschali.

Omnes fideles rationis usu praediti praecepto divino tenentur ad eucharistiam, quae cibus est animae, saepius in vita sumendam. Inquit enim Dominus: *„Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum;“* et *„Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis“*[1]. Sancta mater ecclesia, quae vehementer optat ut fideles frequentissime, ac praesertim recurrentibus maioribus anni solemnitatibus, sacram communionem repetant, utque omnes, iuxta Augustini normam[2], „sic vivant ut quotidie possint sumere;“[3] certa aliqua regula non praescribit utrum id unoquoque mense vel hebdomada vel die expediat, sed pii ac prudentis confessarii iudicio pro singulorum fervore et in pietate profectu, hoc decernendum relinquit[4]. Non patitur tamen amantissima mater, ut ullus sit inter eius filios, qui semel saltem singulis annis paschali tempore non communicet.

Gravissimo culpae reatu obstringuntur, qui paschalis communionis legi non satisfaciunt, prouti gravissima etiam est poena, quae in eosdem pronuntianda statuitur. Lex ista, qua eucharistiae perceptio praecipitur, his concilii Lateranensis[5] verbis exprimitur: „Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur, a proprio sacerdote suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, eucharistiae sacramentum; nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eiusmodi susceptione duxerit abstinendum; alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, et moriens christiana careat sepultura.“ Hoc praeceptum, quod concilii etiam Tridentini sanctione renovatum fuit[6], praecipimus quadragesimali tempore, ad praescriptum ritualis Romani, quotannis e suggestu promulgandum esse ac rite fidelibus explicandum.

Parochis summopere commendamus, ut omni ardore et industria ecclesiasticam hanc praescriptionem inculcent, omnemque adhibeant sollicitudinem, ne quispiam e suis parochianis eidem morem gerere negligat. Serio moneant ab omnibus huic praecepto obediendum esse, si ecclesiae catholicae membra viva et esse et haberi velint. Ob oculos ponant quantopere conveniens sit ad coelestes agni dapes accedere, cum altissima commemorantur agni immaculati mysteria in hominum salute restauranda: quantus sit dolor sanctae matris ecclesiae, si ne hoc quidem tempore, ad coelestis sponsi convivium quis accedere festinet. Exempla enarrent primorum saeculorum fidelium, qui tanta caritate ardebant, ut vel quotidie in missa, invitante sacerdote, sacra dominici corporis mysteria summa cum religione sumerent: quae caritas pietatisque studium nisi adeo refrixisset, opus non habuisset ecclesia, paschalem communionem speciali decreto praecipere ad segniores excitandos. Salutaria incitamenta proponant, adhortationibus atque etiam redargutionibus non parcant.

Cum paschalis communio professio quaedam sit communionis cum ecclesia, cumque huius communionis vinculum per submissionem superioribus legitime datis manifestetur; idcirco convenientissime praeceptum est, ut a proprio pastore, in communi familiae mensa, paschale sacramentum accipiatur. Notum itaque esse debet fidelibus, atque adeo ipsis una cum lege communionis paschalis inculcandum, huic praecepto satisfaciendum esse in propria paroecia, neque eidem satisfieri ab iis, qui in alia qualibet ecclesia eucharistico pane reficerentur, nisi quis ordinarii aut parochi licentia muniatur. Nefas proinde est sine hac licentia alienum parochianum ad communionem paschalem admittere. Permittimus autem ut omnes, qui commorantur in seminariis, collegiis ecclesiasticis, aliisque congregationibus, ab episcopo speciali directori vel rectori concreditis, aut ab eo approbatis, in ipsius domus sacello, a rectore ipso vel ab eius delegato communionem paschalem recipere valeant.

Caput VII.

De communione infirmorum.

Qui corporis infirmitate impediuntur quominus ad ecclesiam accedant, non ideo sacris mysteriis privandi sunt, quae immo eo frequentius praebenda et ab ipsis expetenda erunt, quo magis indigent coelesti vitae auctore, qui et animae simul et corpori mederi potest. Et quidem, ea est vis eucharistiae, ut ad adversa sustinenda robur maximum impertiatur, ac tamquam coeleste medicamentum animam praeparet, ne alicuius mortiferae perturbationis veneno facile infici ac corrumpi queat. Hinc etiam ille fuit vetus in ecclesia mos, ut fidelibus ad martyrium raptis, ne dolorum acerbitate victi in salutari certamine deficerent, dominici corporis et sanguinis sacramenta ab episcopis praeberentur[1].

Sedulo ac paterne hortandi sunt infirmi, ut etiamsi non graviter decumbant, nec vitae periculum immineat, de eucharistica alimonia saepius suscipienda cogitent, maxime si festi alicuius celebritas id suadeat. Sacerdotes vero paratissimi semper sint ipsorum votis obsecundare, ac vitae aeternae cibo illos reficere quoties pro sua quisque devotione id exoptet.

Paschalis communionis praeceptum etiam quoad infirmos vires suas exerit: quare parochorum erit, id eis in memoriam revocare, eosque rite disponere ad hoc praeceptum implendum, nec non eucharistiam ad eos omnes deferre.

---

[1] Ioan. VI, 52, 54.

[2] *De verbis Domini sermo 28*, [opp., ed. Bened., V, append. 153 A].

[3] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 8, nec non cat. Rom. de euch., n. 63 et seqq.

[4] Decr. s. c. concilii die 12 febr. 1679 ab Innoc. XI approb.

[5] Cap. 21, [Mansi, XXII, 1007 E].

[6] Sess. XIII, can. 9.

[1] S. Cypr., *Epist. 54 ad Cornel.*, [opp., ed. Baluz., p. 77].

Qui domi, ob infirmitatem, non tamen per modum viatici, communionem recipiunt, a ieiunii naturalis lege servanda non solvuntur.

Cum aegrotus in periculo mortis constitutus est, praeceptum divinum sumendi eucharistiam illum sine dubio urget, ut nempe ad extremum agonem, coelesti pane ad iter aeternae vitae roboretur. Tunc itaque eucharistiae sacramentum per modum viatici administratur.

Viaticum ministrare munus parochi est, qui et vicariis illud delegat; extra casum necessitatis sine parochi aut ordinarii licentia nulli alii sacerdoti licet. Summo studio ac diligentia vigilare debent pastores, ut opportuno tempore viaticum sacratissimi corporis domini nostri Iesu Christi aegrotantibus procuretur, ne forte contingat illos tanto beneficio ex culpa aut negligentia parochi defraudari.

Perseverante periculo mortis, iterari potest viatici administratio: quin etiam parochi tenentur ssmam eucharistiam iterato deferre ad aegrotos, qui, morbi periculo, probabili et proximo, licet non actuali et imminente, minime cessante, illam saepius per modum viatici, cum naturale ieiunium servare nequeant, percipere cupiunt [1].

A lege recipiendi viatici non eximitur qui, sive devotionis causa, sive ut praeceptum paschale impleret, corpore Domini assumpto, altera saltem die in gravem morbum inciderit.

Eucharistia per modum viatici conferri potest pueris, qui primae communionis aetatem nondum adepti, ad usum tamen rationis pervenerunt, ac coelestem supernumque eucharisticum cibum a vulgari et materiali discernere queunt [2]. Si convaluerint, ad primam communionem solemniter celebrandam consueta tantum aetate postea admittentur.

Qui divinam eucharistiam ad aegrotos deferunt, numquam obliviscantur, se rerum omnium creatorem gestare, ac sincerissima devotione, maxima veneratione summaque reverentia iter percurrant, quod ex ecclesia ad infirmi domum intercedit. Cum vero, pro locorum circumstantiis, sancta haec actio publice ac solemniter peragi nequit, servatis iis omnibus quae Romanum rituale praescribit; non omittat tamen sacerdos, et stola sacra, saltem sub pallio, indui, et alia, prouti potest, convenienter praestare; illud etiam curans, ut in domo, quam salvator ipse ingredi debet, maiori quo fieri potest cultu recipiatur.

Caput VIII.

De sacramento poenitentiae.

Divina erga homines misericordia et clementia, quae per sacramentum baptismi ab omni culpa nos ablui et regni coelestis haeredes fieri voluit, figmentum nostrum agnoscens, poenitentiae etiam sacramentum instituit in remissionem peccatorum, quo nempe, post regenerationis gratiam in culpam lapsis, vitae remedium praeberetur, ac meritum passionis Christi ad iustitiam recuperandam applicaretur. Etenim a morte excitatus, dominus noster Iesus Christus, insufflavit in discipulos suos, dicens: *„Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt* [3]*:* quibus verbis potestatem contulit apostolis et eorum legitimis successoribus remittendi retinendique quaecumque peccata, non arbitrarie quidem, sed iudiciali ratione, in unam partem vel alteram exercendam, atque adeo in eos tantum adhibendam, qui iam ecclesiam ipsam per baptismi ianuam fuerint ingressi, ceu etiam universorum patrum consensus semper intellexit. Haec vero ipsa potestas est, vi cuius, ex fide catholica, sacerdotes in sacramento poenitentiae peccata condonant ac vere remittunt. Et singulari profecto divinae bonitatis beneficio factum id esse agnoscitur, ut absolutione sacerdotis, qui hanc potestatem legitime exercet, peccata remissa nobis esse, ob fidem quae sacramenti virtuti habenda est, absque ulla dubitatione crederemus, cum secus de remissione ipsa vehementer anxios ac sollicitos iugiter nos esse oporteret.

Quandoquidem peculiare hoc salutis medium Christus ipse determinavit, per quod de peccatis post baptismum commissis, remissio et venia obtinenda sit; omnibus plane baptizatis hanc legem factam esse credendum est, ut, quoties in crimina lapsi fuerint, ante hoc tribunal tamquam reos se sistant, ac per sacerdotis sententiam ab eisdem liberentur. Sacramentum itaque poenitentiae lapsis post baptismum ita est ad salutem necessarium, uti nondum regeneratis ipse baptismus [1]. Alteram post naufragium tabulam sancti patres poenitentiam appellant: prouti enim confracta navi, unum vitae servandae perfugium reliquum est, si forte tabulam aliquam liceat arripere, ita, post amissam baptismi innocentiam, nisi quis ad poenitentiae tabulam confugiat, sine dubio de eius salute desperandum est [2].

Laboriosum tamen baptismum iidem sancti patres poenitentiam dicunt [3]. Etenim sine magnis nostris fletibus ac laboribus, divina id exigente iustitia, peccatorum remissionem per illam obtinere non possumus. Et tres quidem poenitentis actus ipsius sacramenti poenitentiae quasi materia sunt: „nempe contritio, confessio et satisfactio. Qui quatenus in poenitente ad integritatem sacramenti, ad plenamque et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione poenitentiae partes dicuntur.“ [4] Primum locum tenet contritio, quae est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero, et sine qua impossibile est divinam veniam unquam obtinere. Recensetur deinde confessio, sine qua causae cognitio, in hoc sacramento adinstar actus iudicialis instituto necessario praerequisita, haberi non posset, quaeque ideo semper necessaria est, tum etiam, in voto saltem, cum perfecta de admisso peccato contritio habetur. Succedit demum satisfactio per ieiunia, eleemosynas, orationes et alia pia spiritualis vitae exercitia; quae a ministro sacramenti poenitentiae irrogatur, „non quidem pro poena aeterna, quae vel sacramento vel sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro poena temporali, quae, ut sacrae litterae docent, non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur illis, qui, gratiae Dei quam acceperunt ingrati, Spiritum sanctum contristaverunt, et templum Dei violare non sunt veriti.“ [5]

Nulla sane res adeo curae esse debet fidelibus, quam ut saepius sacramento poenitentiae animae sordes purgent. Pluries labimur, pluries sublevemur oportet, ac vires nancisci ut a novis lapsibus praeservemur. Ea vero sincera est peccatoris poenitentia, quae, ut loquitur Chrysostomus [6], „omnia eum libenter sufferre cogit: in corde eius contritio,

[1] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VII, cap. 12, n. 4.
[2] Bened. XIV, loc. cit., n. 1-2.
[3] Ioan. XX, 22-3.

[1] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 2.
[2] Tertull., *De poenit.*, [opp., ed. Migne, I, 1233 B, 1241 B], et Hieronym., *In 3 cap. Isaiae*, nec non *epist. 8*, [opp., ed. Migne, IV, 65 D; I, 1113].
[3] Tertull., *De poenit.*, [l. c. 1243 B etc.]
[4] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 3.
[5] Conc. Trid., sess. VI, cap. 14; cf. etiam sess. XIV, cap. 8.
[6] *Hom. 11* [?]

in ore confessio, in opere tota humilitas vel fructifera satisfactio."

Provincialis haec synodus non potest non maxime eos deflere, qui tantum caritatis divinae beneficium indifferenter respiciunt aut etiam plane negligunt. Omnes itaque provocat, hortatur ac suaviter invitat, ut in hoc salutari lacrymarum lavacro, quod medicus animarum nostrarum benigne offert, conscientias suas mundare frequentissime satagant, et tunc praesertim sine ulla mora ad illud confugiant, cum reatu aliquo, qui ad mortem est, se pollutos sentiant. Id inculcare non desinant animarum pastores, ea etiam Tertulliani verba ingeminantes: „Pigeat sane peccare rursus, sed rursus poenitere non pigeat: pigeat iterum periclitari, sed non iterum liberari."[1] Si qui vero sint in propriae salutis cura ita desides, ut vel integrum annum agant, quin sacramenti poenitentiae beneficia quaerant, in mentes illis revocent atque inculcent ecclesiasticum praeceptum, quo semel saltem in anno approbato sacerdoti peccata confitenda esse praescribitur[2].

Et quoniam confessio pro iis omnibus instituta est, qui peccata committendi capaces sunt, etiam pueri, cum ad aetatem discretionis pervenerunt, praecepto confessionis tenentur. Quare summa solertia et prudentia illos instituant parochi, ut confiteri assuescant, et confessio eorum integra sit. Absit ut propter incuriam primi institutoris ad sacrilegas in posterum confessiones via ipsis paretur. Nulla omittatur cura, ut animae innocentis candor in ipsis servetur, ac per vitam puram sanctamque ad ssmam eucharistiam recipiendam ipsorum corda praeparentur.

Cum iudicialis sententia nonnisi in subditos ferri possit, etiam in iudicio illo, quod in sacramento poenitentiae exercetur, praeter ordinis potestatem, potestas quoque iurisdictionis requiritur in eiusdem sacramenti ministro: adeo ut non illicita solum, sed omnino invalida sit absolutio, quam sacerdos profert in eum, in quem ordinariam aut delegatam non habet iurisdictionem[3]. Districte proinde ac severissime prohibemus, ne quis sacerdos, sive saecularis sive regularis, in quacumque huius provinciae dioecesi, utriusque sexus fidelibus poenitentiae sacramentum ministrare praesumat, nisi legitimam ab ordinario loci facultatem obtinuerit. Episcopi vero hanc facultatem concedunt, ordinariam quidem in nominatione parochi, delegatam vero in aliis casibus, ad normam canonum[4].

Cum iudicii ratione consonum praeterea est, ut quaedam maiores causae ab inferiorum iudicum iurisdictione subtrahantur et superiori reserventur. Receptum itaque ex antiquo instituto in ecclesia est, ut atrociora quaedam et graviora crimina, non a quibusvis, sed a summis dumtaxat sacerdotibus absolverentur; unde, prouti merito pontifices maximi, pro suprema potestate sibi in ecclesia universa tradita, ita episcopi quoque in sua quisque dioecesi causas aliquas criminum graviores suo possunt solentque peculiari iudicio reservare[5]. Confessarii sedulo cavere debent, ne limites concreditae sibi iurisdictionis praetergrediantur, neque ultra quam concessum est sumant, a reservatis etiam casibus absolvere audentes absque speciali facultate. Curabunt episcopi ut, quantum disciplinae ecclesiasticae servandae ratio permittit, non desint e clero, qui facultates opportunas habeant ad absolvendum ab aliquibus saltem ex hisce casibus, quos iurisdictioni ordinariae reservare censuerint, atque adeo aliquibus confessariis, prout in Domino expedire iudicaverint, facultates etiam communicabunt a sede apostolica ipsis datas, ut a quibusdam saltem casibus summo pontifici reservatis, qui frequentius occurrere possint, subdelegato modo absolvere valeant.

Omnis reservatio cessat, si mortis periculum immineat: quo in casu, si approbatus confessarius non possit haberi, cuilibet sacerdoti sancta mater ecclesia necessariam iurisdictionem concedit, ad reservata ac non reservata delicta remittenda. Quod vero de adempta absolvendi complicis facultate constitutionibus apostolicis praescriptum est[1], provincialis haec synodus omni obsequio recipit, ac stricte observandum esse sancit.

Magnum profecto est confessariorum munus: „iis namque datum est ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque angelis neque archangelis datam esse voluit; neque enim ad illos dictum est: quaecumque alligaveritis in terra, erunt alligata et in coelo."[2] Sed et arduum quoque est munus istud, in quo non hominis, sed Dei ipsius iudicium exercetur in salutem animarum. Itaque enixe adhortamur sacramenti poenitentiae dispensatores, ne antea sacrum tribunal adeant, quam animum ad superna attollentes, patris luminum auxilia impetraverint. Iugiter vero ipsorum menti obversetur, triplex esse officium ab ipsis diligentissime explendum, doctoris scilicet, iudicis et medici. Triplicis eiusmodi personae muneribus satisfacere sane non poterunt, nisi omni cura studiis intendant, quibus in sancta regiminis animarum scientia proficere possint, probatosque moralis theologiae auctores continuo consulant et prae manibus habeant.

Poenitentes omnes paterna excipiant benignitate, admonitionis ac solaminis praesidio blande suaviterque eis succurrant, et ad confessionem integre riteque faciendam opportunis, ubi opus fuerit, interrogationibus eosdem adiuvent. Ab inutilibus tamen et otiosis et multo magis a periculosis interrogationibus prorsus abstineant. Attente ac sedulo videant quando et quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio; quidve ipsis agendum, ut ii ipsi poenitentes, qui imparati venerunt, parati fiant. Qua in re aptissima sunt verba, quibus pontifex maximus Leo XII eorum confessariorum agendi rationem redarguit, qui, ut gravius aliquod audiunt peccatum, aut aliquem sentiunt multiplici peccatorum genere infectum statim pronuntiant se non posse absolvere. Isti nempe, inquit sapientissime summus pontifex[3], „iis ipsis mederi recusant, quibus maxime curandis ab eo sunt constituti, qui ait: *non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.*" Sed et eos reprehendit idem pontifex, quibus vix ulla scrutandae conscientiae diligentia aut doloris ac propositi significatio satis videtur, ut absolvere se posse existiment; ac tum demum tutum se cepisse consilium putant, si homines in aliud tempus absolvendos dimiserint. „Si enim, scribit, ulla in re servanda est mediocritas, in hac potissimum servetur necesse est, ne vel nimia facilitas absolvendi facilitatem afferat peccandi, vel nimia difficultas alienet animos a confessione et in desperationem salutis adducat. Sistunt se quidem multi sacramenti poenitentiae

[1] *De poenit.*, n. 7, [opp., ed. Migne, I, 1242 A].

[2] Cap. 21, conc. Lat., [Mansi, XXII, 1010 A]; cf. conc. Trid., sess. XXIII, cap. 15.

[3] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 7.

[4] Conc. Trid., loc. cit., et sess. XXIII, cap. 15; nec non Bened. XIV, const. *Apostolica indulta*, 5 augusti 1744.

[5] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 7.

[1] Bened. XIV, in const. *Sacramentum poenitentiae*, [die 1 iunii 1741], et in alia *Apostolici muneris*, die 8 febr. 1745].

[2] S. Ioan. Chrysost., *De sacerdotio*, lib. III, cap. 5, [opp., ed. Montfaucon, I, 383 C].

[3] Encycl. de extensione iubilaei, anno 1825.

ministris prorsus imparati, sed persaepe tamen huiusmodi, ut ex imparatis parati fieri possint; si modo sacerdos viscera indutus misericordiae Christi Iesu, qui *non venit vocare iustos, sed peccatores,* sciat studiose, patienter et mansuete cum ipsis agere. Quod si praestare praetermittat, profecto non magis ipse dicendus est paratus ad audiendum, quam ceteri ad confitendum accedere. Imparati enim illi tantummodo sunt iudicandi, non qui vel gravissima admiserint flagitia, vel qui plurimos etiam annos abfuerint a confessione; *misericordiae* enim Domini *non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus;* vel qui rudes conditione aut tardi ingenio non satis in seipsos inquisierint, nulla fere industria sua id sine sacerdotis ipsius opera assecuturi; sed qui, adhibita ab eo necessaria, non qua praeter modum graventur, in iis interrogandis diligentia, omnique in iisdem ad detestationem peccatorum excitandis, non sine fusis ex intimo corde ad Deum precibus, exhausta caritatis industria, sensu tamen doloris ac poenitentiae, quo saltem ad Dei gratiam in sacramento impetrandam disponantur, carere prudenter iudicentur. Quocumque autem animo sint qui accedant ad ministrum poenitentiae, nihil ei magis cavendum est quam ne sua culpa diffisus quispiam Dei bonitati, aut sacramento reconciliationis infensus discedat. Quare si iusta sit causa cur differenda sit absolutio, verbis, quoad poterit, humanissimis persuadeat confessis necesse est, id et munus officiumque suum, et eorum salutem omnino postulare, eosque ad redeundum quamprimum blandissime alliciat, ut iis feliciter peractis, quae salubriter praescripta fuerunt, vinculis soluti peccatorum gratiae coelestis dulcedine reficiantur."

Etsi pro certo habeamus approbatos in hac provincia confessarios hoc sublimi ministerio functuros esse in salutem ac medelam animarum, non autem in earundem perniciem et ruinam; non omittimus tamen pro nostro pastorali munere in omnium memoriam revocare constitutionem Gregorii XV, quae incipit *Dominici gregis,* et alteram Benedicti XIV; quae incipit *Sacramentum poenitentiae,* nec non decretum sancti officii diei 5 augusti 1745: quae omnia in provincia nostra observanda esse volumus contra eos, qui sacramento poenitentiae abuterentur.

Cum summi momenti sit confessarii electio, pastores aliique confessarii ita se gerant, ut eorum poenitentes ne quidem suspicari valeant aegre eos ferre, quod alteri confiteantur. Econtra pastores, quoties id fieri poterit, occasione alicuius missionis, iubilaei, patroni loci, adorationis perpetuae vel pii exercitii quadraginta horarum, etc. suis confessarios extraordinarios procurare satagant; hoc enim maxime conducet, ut obvietur sacrilegiis, quae, proh dolor! saepe perpetrantur.

Non praesumat confessarius poenitentium bonis temporalibus administrandis se immiscere; experientia enim constat, rem esse periculi plenam.

Quam sancta sit silentii sacramentalis religio exploratum est. Oportet igitur sacerdotes summis omnino curis devitare, quae vel remotissimam eius violandi occasionem praebeant. Deus enim sibi soli reservavit [illuminanda] in die iudicii abscondita tenebrarum.

Excepto infirmitatis casu, vel nisi alia rationabilis causa adsit, sacramentum poenitentiae ministrandum est in locis sacris ad id destinatis; mulierum vero confessiones in ecclesia ipsa audiendae sunt ac in tribunalibus patenti loco in ea dispositis atque ad normam ritualis Romani aptatis; quae ante ortum solis et post eius occasum lumine illustranda sunt. Cum vero ob surditatem, mulieris confessio in ecclesia ipsa audiri nequit, decenti, ac, quoad fieri poterit, patenti loco id fiat.

Si in unoquoque sacramento dispensando cavendum est sacerdotibus, ne quidquam causa et intuitu administrationis ipsius exigant; imprimis ac maxime vitare debent, ne quid in confessionibus audiendis exigant vel recipiant, non modo ne videantur materiali pretio peccata redimere, verum etiam ne fideles a sacramento tantopere necessario saepius ac saepissime frequentando vel minimum retineantur, non sine maximo animarum detrimento[1]. Haec synodus severissime etiam prohibet missarum stipendia in poenitentiam imponere, ne pusillis scandali occasio praebeatur, atque ut omnis turpis lucri suspicio removeatur.

Monemus ac per caritatem Christi obsecramus confessarios, ut nullo non tempore ad confessiones excipiendas promptos ac faciles se praebeant. Parochi et sacerdotes eosdem adiuvantes non solum advocati, sed ultro etiam, diebus praesertim dominicis ac festis, nec non in sabbatis ac vigiliis festorum, ad audiendas confessiones assidui adsint, divinum magistrum imitantes, qui ad fontem Iacob mulierem Samaritanam exspectabat, ut e fonte aquae salientis in vitam aeternam illi potum suppeditaret. Humani generis hostis, cum fidem catholicam funditus evertere cogitat, per ministros impietatis suae et satellites, hanc veluti christianae virtutis arcem, quae in confessione reperitur, totis viribus oppugnare conatur. Id confessariis vires et incitamenta addat, ad sacramentum hoc in omni patientia et doctrina administrandum, et ad fideles ad illud alliciendos; ut ita magis semper ac magis confirmetur, quod omnibus fere piis persuasum est, quidquid scilicet, hoc tempore, sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia, summo Dei beneficio, conservatum est, id magna ex parte confessioni tribuendum esse.

Caput IX.

De indulgentiis.

Quas, post remissa peccata poenasque aeternas illis debitas, luendas adhuc manere temporales poenas divina iustitia constituit, illas satisfactione quae a ministro sacramenti poenitentiae imponitur, aliisque poenitentiae operibus sponte susceptis ad iniuriam Deo illatam, quantum valemus, compensandam, ac ipsis calamitatibus aerumnisque patientia christiana toleratis, effugere ac redimere ex fide catholica possumus[2]. Sed et pretiosissimo indulgentiarum thesauro in satisfactione ipsa pro peccatis praestanda nobis succurrit sancta mater ecclesia. Cum enim dubitari nequeat amplissimam illam potestatem Petro collatam[3] solvendi ea omnia, quae a coeli ingressu impediunt, ad remittendas quoque temporales peccatorum poenas sese extendere, eo ipso indulgentias conferendi facultas in ecclesia est. Quarum indulgentiarum usum, ab antiquissimis iam temporibus in ecclesia adhibitum

[1] Ad quaestionem, sacrae congregationi de Propaganda fide propositam circa prohibitionem aliquid exigendi vel recipiendi in confessionibus audiendis, „utrum (nempe) tolerari posset, quod missae in sede confessionali accipiantur", dicta sacra congregatio respondit: „profecto tolerandum minime videtur. Dedecet enim ut ubi iudicium sacramentale exercetur, sacerdos qui pro tribunali sedet, quovis sub titulo vel praetextu pecunias accipiat; praesertim cum in gravissimo hoc negotio ab omni avaritiae suspicione, nedum a crimine abstinendum sit: quare in Romana ecclesia, quae in his dux et magistra ab omnibus merito habetur, nihil simile unquam attentatum auditumve fuit." Epist. ad archiep., datae die 24 augusti 1866.

[2] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 8.

[3] Matth. XVI, 18.

et conciliorum auctoritate probatum, uti maxime christiano populo salutarem, sacrosancta Tridentina synodus retinendum esse decrevit, eos damnans qui aut inutiles esse illas dicerent, aut easdem conferendi potestatem in ecclesia esse negarent[1].

Iam vero, quemadmodum nullius valoris essent satisfactionis opera ab hominibus praestita, nisi dignitas ac virtus eisdem obveniret ex gratia quam nobis promeruit passio Christi; ita etiam indulgentiae nullae esse possent absque plenissimo cumulatissimoque pretio, aeterno Patri per Christi satisfactionem pro nobis persoluto. Infinitae Christi satisfactioni merita etiam cumulantur beatissimae Dei genitricis Mariae ac omnium electorum a primo usque ad ultimum[2], non quidem ita ut satisfactionis Christi valorem augeant, sed rursus ita ut vim ac virtutem, qua pollent, totam ab illo repetant praeter quem salvator non est[3]. Magnus iste ac superabundans meritorum cumulus ab ecclesiae capite eiusque membris comparatus, ecclesiae ipsius iure meritoque censetur esse thesaurus: nam et ipsi sancti satisfactoria opera ultra debitorum suorum mensuram in communi pro universa ecclesia operati sunt, iuxta illud apostoli: *„Adimpleo ea, quae desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore eius quod est ecclesia."*[4] Quapropter, sicuti unaquaeque societas opum suarum partem sociis aliquibus impendere potest, ita ecclesia, seu caput eius visibile, inexhaustum illum divitiarum fontem in suorum membrorum utilitatem opportune adhibere potest.

Et quidem non pro iis tantum, qui in hac vita degunt, sed, per modum suffragii, pro iis etiam, qui in purgatorio detinentur, indulgentiae applicari possunt: cum et ipsi, licet mereri per semetipsos non amplius possint, ad eandem pertineant corporis Christi societatem, eademque fruantur sanctorum communione.

Poenam remitti posse per alterius satisfactionem indubitatum est: non itaque minus certum esse debet, eandem remissionem obtineri, si satisfactio ab alio praestita, per auctoritatem ad id faciendum aptam, quae in casu est auctoritas ecclesiastica, ei, qui poenarum solvendarum debito obstringitur, applicatur.

Commendamus enixe sacris ecclesiae ministris, ut ea, quae ad indulgentiarum doctrinam et usum spectant, rite diligenterque fidelibus exponant, cum praesertim insigne hoc iudulgentiarum nomen tot blasphemiis fuerit dehonoratum. In eo insistant, indulgentias non ad peccatorum, ne venialium quidam, reatus, sed ad poenas tempore definitas, quae ipsis adhuc debentur, remittendas praesto esse, atque adeo neminem sibi lucrari illas posse, nisi in statu gratiae reperiatur. Saepius resonare faciant fidelium auribus, non desidae, sed infirmitati nostrae ecclesiam subvenire per indulgentias sive plenarias sive partiales: cum enim nonnisi conversis illas offerat, ad poenitentiae studium, et ad satisfaciendum pro viribus iustitiae divinae per easdem incitamur. Quodsi non iuxta ecclesiae mentem indulgentiis uti quis vellet, doceant illum nullo pacto consequi posse indulgentiarum fructum, qui est ut apud ipsam Dei iustitiam a temporali poena luenda liberemur[5]. Cum vero ea fiunt quae pro indulgentia consequenda ecclesia praecipit, non omittant praedicare remissionem ab eo ipso fieri, cui quotidie orantes dicimus: *„Dimitte nobis debita nostra,"* et qui apostolorum principi ait: *„Quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in coelo."*

Ad abusus tamen in re tam sancta avertendos, prohibet haec synodus, nec quis ullas novas aut ignotas indulgentias populo commendet, nisi prius ab ordinario fuerint recognitae et approbatae. Parochis vero praecipit, ut populum suum diligenter admoneant, ne foliis aut libellis quibusvis temere fidem adhibeant, qui saepe ex levibus, vanis et superstitiosis causis exorbitantes indulgentias pollicentur.

Quoad probatas vero indulgentias, quae ab ecclesia offeruntur, parochi et concionatores fideles frequenter hortentur, ut ad illas lucrandas omni ardore enitantur, et ex illis studiosissime quaerant temporalium poenarum remissionem. Ac certe, si, ut par est, indulgentiis promerendis fideles intendant, non modo pro debitis, cum divina iustitia contractis, acceptissima ratione Deo satisfacient, sed et de maximo in via virtutis christianaeque perfectionis ipsorum profectu ecclesia laetabitur.

Caput X.

De sacramento extremae unctionis.

Extremam unctionem inter sacramenta a Christo domino instituta ecclesia catholica constanter adnumeravit. Hoc sacramentum apud Marcum insinuatum[1], per Iacobum apostolum ac Domini fratrem fidelibus commendatum et promulgatum fuit. Legitur enim in eius catholica epistola: *„Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus; et si in peccatis sit, remittentur ei."*[2] Sacra haec unctio, de qua Iacobus loquitur, iuxta eiusdem apostoli verba, per sacerdotem fit, praescripta forma super infirmum deprecantem, atque oleo ab episcopo solemni benedictione consecrato[3]. Unctio ista vocatur etiam sacramentum exeuntium. Et enim „redemptor noster clementissimus, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in sacramentis aliis praeparavit, quibus christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint; ita extremae unctionis sacramento finem vitae tamquam firmissimo quodam praesidio munivit"[4]. Cuius effectus est, ut „delicta, si quae sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergat, et aegroti animam alleviet et confirmet, magnam in eo divinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, et morbi incommoda ac labores levius fert, et tentationibus daemonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit, et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animae expedierit, consequitur"[5].

Cum ii tantum qui morbo laborant, curatione indigeant, administrari non debet extrema unctio nisi iis qui adeo periculose aegrotare videntur, ut ne supremus illis vitae dies instet metuendum sit, prouti etiam iis qui senio confecti in dies mori videntur; numquam vero iis qui gravi morbo affecti non sunt, tametsi vitae periculum adeant[6]. Praeterea qui rationis usu carent, quemadmodum nulla admittere potuerunt peccata quorum reliquiis sa-

[1] Sess. XXV, decr. de indulgent.
[2] Clem. VI apud Raynald. ad annum 1349, n. 11, [exstat etiam in corp. iuris can. Extrav. comm., lib. V, tit. 9, n. 2].
[3] Os. XIII, 4.
[4] Col. I, 24.
[5] Pii VI const. *Auctorem fidei*, prop. 40-1.

[1] Marc. VI, 13.
[2] Iac. V, 14-5.
[3] Conc. Trid., sess. XIV, de extr. unct., cap. 1.
[4] Conc. Trid., sess. XIV, de extr. unct. in prologo.
[5] Ibid. cap. 2.
[6] Bened. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VIII, cap. 5.

nandis extrema unctione opus sit, ita ad hoc sacramentum suscipiendum apti non sunt. Pueris tamen infirmis, quandocumque censentur capaces sacramenti poenitentiae, extrema etiam unctio, quae est illius complementum, ministranda est, licet nondum ad eucharistiam admissi fuerint. Ungendi quoque sacro oleo adulti, qui amentes facti sunt vel delirant, si aliquando usum rationis habuerunt [1].

Cum extremae unctionis administratio muneris parochialis sit et cuilibet sacerdoti prohibita, nisi licentiam ordinarii vel parochi obtinuerit, ad parochum spectat, quantum fieri potest, paterna sollicitudine curare, ut nemo unus ex iis, qui ad sacram unctionem recipiendam idonei sunt, ab hac vita migraturus sit sine huius sacramenti praesidio. Cum vero constet, ad uberiorem eiusdem sacramenti gratiam percipiendam, plurimum valere si aegrotus, cum in eo adhuc integra mens et ratio viget, fidemque et religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur: parocho animadvertendum erit sedulo, ne ipsius socordia fiat, ut licet infirmum noverit vita periclitari, eiusdem tamen unctionem ad illud tempus retardet, in quo, omni iam salutis humanae spe amissa, sensibus carere inciperet.

Sed et parochiani ipsi saepe monendi sunt atque edocendi, quantopere illos pietas in familiares et domesticorum cura obliget, ut mature inducant presbyterum ad eum qui morbo laborat, quo fiat ut consolatione quae e coelo est reficiatur, et sensibus adhuc integris spirituali medicina roborari possit. Etenim nimis saeva commiseratio est, ex humanis solum rationibus, quae pacem dare non possunt, infirmi consolationem exquirere, extremam luctam, quae ei impendet, tunc solum aperire, cum amplius occultari nequit, atque eum interim fraudare illis auxiliis, quae non modo animae prosunt et cum Dei gratia veram tranquillitatem largiuntur, sed ad corporis etiam vires reficiendas apta sunt.

In sacramenti extremae unctionis administratione ecclesiastica praxis praemittendi pariter sacramentalem infirmi confessionem et ssmae eucharistiae per modum viatici receptionem, observanda semper erit, nisi forte festinatio vitalis extremae horae immineat et pulset. Moribundus sensibus destitutus, qui, dum sana mente et integris sensibus esset, extremam unctionem petiit, vel verosimiliter petiisset, salutari oleo ungendus est, etiamsi solum in articulo mortis absolvi queat: nam de quolibet fideli, ecclesiae communione non destituto, nisi impoenitens sit aut in manifesto peccato mortali decedat, praesumendum est fuisse hoc sacramentum petiturum, cuius proinde beneficio privandus non est [2].

Quamvis sacramentum istud ex iis sit, quae iterari possunt, in una tamen eademque aegrotatione, cum aeger in eodem vitae periculo positus est, semel tantum ungendus erit. Quodsi post susceptam hanc unctionem aeger convaluerit, quoties postea in id vitae discrimen inciderit, toties eiusdem sacramenti subsidium ei poterit adhiberi [3].

Sacrum oleum infirmorum in tuto ac honesto loco, et vasculo, si fieri potest, argenteo, peculiari inscriptione signato, asservandum est. Sacculus sericus violacei coloris illud suo vase inclusum excipiat, quoties ad infirmos deferendum erit; nec, sacramento administrato, relinquatur unquam sive in aedibus infirmi, sive postea in ipsius sacerdotis domum redeuntis conclavi, sed omnino ad locum suum deferatur.

[1] Bened. XIV, loc. cit., cap. 6.
[2] Bened. XIV, loc. cit.
[3] Cat. Rom., de extr. unct., n. 22.

Meminerint vero parochi et eorum adiutores, partes quae ipsis incumbunt in aegrotorum assistentia tantae gravitatis esse, ut nisi illas recte diligenterque expleant, strictissimam supremo iudici reddere debeant rationem. Ex earum namque implemento, animarum salus vel aeterna perditio non raro dependet. Caveant itaque ne, sacramentis administratis, infirmum, cui forte nequissimus hostis, omnes suae versutiae nervos tunc intendens [1], extremas insidias parat, quasi omnia in tuto sint, relinquant ac deserant: quin immo ei iugiter praesto sint, ac omni pietatis officio succurrant. Dolorem de admissis peccatis, fiduciam erga immensam Dei misericordiam in eo excitare, fovere et augere non desistant, ut ita, si eum ex hac vita decedere divina voluntate disponatur, praeclarae illius vocis fructum ipse percipiat qua scriptum est: *„Beati mortui, qui in Domino moriuntur."* [2]

Caput XI.

De sacramento ordinis.

Dominus noster Iesus Christus, sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, in sua etiam ecclesia sacerdotium adesse voluit, ac flagrantissimo caritatis affectu in ultima coena solemnissime instituit. Etenim corpus suum comedendum et sanguinem bibendum apostolis praebens, eos hoc in ipsius commemorationem facere iussit, atque adeo potestate auxit faciendi quae ipse fecerat. Cum vero aeternitatis nobis aditum devicta morte reserasset, eisdem apostolis remittendi et retinendi peccata potestatem contulit. Quae bina potestas, conficiendi scilicet et offerendi corpus et sanguinem Domini, nec non peccata remittendi ac retinendi, humanam rationem et intelligentiam ita excedit, ut sacerdotali dignitati par aliquid seu simile in terris inveniri nequeat [3].

Haec sacerdotalis dignitas non christianis quibusvis competit, sed iis solummodo qui peculiari ratione ad illam instituti fuere ac solemni religione consecrati: quae quidem consecratio ordinis sacramentum vel sacra ordinatio appellatur. Cum enim in hoc ministerio multi sint gradus, per quos, certa ratione distributos et collocatos, ad sacerdotium tenditur, recte et commode ordinis nomen ei impositum est. Cum praeterea scripturae testimonio [4], apostolica traditione, et patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram ordinationem, quae verbis et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet ordinem esse vere et proprie unum ex septem sanctae ecclesiae sacramentis [5].

Soli episcopi, qui sacerdotii habent plenitudinem, ministros ecclesiae ordinandi potestate gaudent. Ipsis tamen dictum est: „Manus cito nemini imposueris," [6] scilicet, ut inquit sanctus Ioannes Chrysostomus, „non post primam probationem, nec post secundam vel tertiam, sed postquam saepius circumspexeris, et accurate examinaveris." [7] Gratia enim fidei omnibus praestatur, gratia autem clericatus non omnibus, sed dignis, quia in illa causa salutis est, in ista autem dispensatio ministerii. Huic itaque praecepto inhaerentes huius provinciae episcopi, exquisito delectu summaque circumspectione in re tam gravi, procedent, ne sanctuarii

[1] Conc. Trid., sess. XIV, de extr. unct., in prol.
[2] Apoc. XIV, 13.
[3] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 1; et cat. Rom., de ord., n. 2.
[4] II Tim. I, 6; I Tim. IV, 14.
[5] Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 3; cf. etiam cap. 2.
[6] I Tim. V, 22.
[7] *Hom. 16 in I Tim.*, [opp., ed. Montfauc., XI, 642 F].

ianuas illis aperiant, qui non sunt de eo genere unde salus facienda est in Israël.

Ad normam constitutionis summi pontificis Innocentii XII, quae incipit *Speculatores,* nullus episcopus quempiam ad tonsuram vel ad ordines admittet, qui non sit proprius subditus, nisi quatenus dimissorialibus aut formatis litteris sui ordinarii fuerit munitus[1]. Quoad illa vero quae respiciunt ordinandorum aetatem ac institutionem, mores ac doctrinam, nec non tempus quo in suscepti ordinis exercitio versari debent, ac immunitatem ab irregularitatibus, singuli episcopi decretis concilii Tridentini et constitutionibus apostolicis[2] insistent ac religiosissime morem gerent. Ne autem qui divino ministerio mancipantur, cum ordinis dedecore quandocumque cogantur mendicare, cavebunt episcopi ne ad sacros ordines quispiam promoveatur, quin ei, iuxta ecclesiasticas sanctiones[3], de congruo sustentationis titulo provisum fuerit.

Ut sacri ministri Deo et hominibus placeant, pie admodum institutum fuit a patribus, ut de electione eorum, qui ad regimen altaris adhibendi sunt, populus etiam consulatur[4]. Servantes itaque canonicas praescriptiones, decernimus ac praecipimus, ut, instante ordinationis tempore, nomina eorum qui ad ordines maiores promovendi sunt, inter missarum solemnia promulgentur in ecclesia parochiali, ad quam ipse ordinandus vel ratione originis vel ratione domicilii pertinet. Parochi autem hac occasione monebunt fideles, ut libera voce et cum fiducia, humanae tamen conditionis non immemores, pro Deo et propter Deum pandant, si quid noverint, quod aliquem ex ordinandis removendum a sacris ordinibus suadeat; tum etiam eisdem fidelibus commendabunt, supplices omnipotenti Deo preces evehere, ut dignos ac apostolico spiritu plenos operarios mittat in messem suam. In re autem tanti ponderis, omnibus qui super scientia, moribus, idoneitate et qualitate promovendorum ex officio interrogati fuerint, praecipimus, ut ex debitae obedientiae iure, animi sensa ex conscientia aperiant, nec ecclesiae incolumitatem Deique honorem humanae cuilibet conniventiae, assentationi aut obsequio posthabeant.

Dum vero, pro pastorali munere, signa vocationis cuiuslibet postulantis, non sine implorato divini luminis auxilio, ordinarii antistites scrutantur, probent interea et ipsi qui initiari vel ad ordines promoveri desiderant, utrum coelestis vocationis indubia argumenta in seipsis sentiant et experiantur. Memores illius apostolicae sententiae: *„Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron,“*[5] sedulo cogitent qua innocentia vixerint, quosnam contraxerint virtutum habitus, quo animarum zelo teneantur, qua polleant capacitate ad ministeria sacerdotalia obeunda, qua causa quove intento fine ecclesiae ministris accenseri percupiant. Summum quippe malorum esset, tum ipsi ecclesiae ministro, tum fidelibus administrandis, si quis sanctuario se intruderet dotibus illis carens, quas Deus iis quos elegit non denegat. Perpendentes autem an divinae vocationis donum habeant, qui divino cultui in ecclesiastico statu addici optant, non proprio iudicio, quod saepe decipit, seipsos committant, sed superioris ac prudentis confessarii iudicio se dirigi sinant. Et ne quis ad tonsuram vel ad aliquem sacrum ordinem admittatur, quin antea serio meditatus sit officia gravissima, quibus mancipatur, praeparationemque diligentissimam praemiserit: mandamus, ut qui clericali militiae adscribi petunt, et ii omnes in primis qui cum maioribus ordinibus maiores etiam obligationes, pro toto vitae tempore suscipiunt, per aliquos dies ante ipsam ordinationem, spiritualibus exercitiis vacent, et in sancta solitudine, ad exemplum apostolorum, in secessu adventum Spiritus sancti expectantium, ab omnibus aliis curis et occupationibus liberi, precibus, meditationibus, piorum librorum lectione, anteactae vitae discussione et conscientiae per sacramentalem confessionem plena expurgatione, ad praefatum statum seu ordinem se disponant[1].

Postremo parochorum solertiam impense excitamus ad invigilandum studiose, feriarum tempore, clericis extra seminarium morantibus, ut, si quis forte vitam et mores ad normam clericalis disciplinae non componat, de ea re possit episcopus rationem habere. Sed et aliud etiam est, quod ipsis parochis maxime commendamus, ut nempe oculos attentionemque convertant ad eos suae parochiae adolescentulos, qui a teneris annis bonam prae se ferunt spem, egregios fore eventuros ecclesiae ministros, quique velut fertiles novellae olivarum in domo Domini inserendae ut fructum reddant in tempore suo, in pietate ac doctrina interim excolantur. Gaudium erit episcopis, sin minus multos, tales saltem hac ratione consequi posse operarios, ut et utiles sint, et Dei opus digne exercere valeant. Qui, si quovis tempore necessarii fuerunt, nostris praesertim diebus tot calamitatibus oppletis, enixis votis expetendi a Deo sunt.

Caput XII.

De sacramento matrimonii.

Matrimonium, magnum utique foedus, quo nullum inter homines dignitate excellentius, firmitate arctius, sanctitate inviolabilius, Deus ipse instituit, cum humani generis protoparentes coniunxit eisque benedixit[2]. Quam divinam institutionem salvator noster Iesus Christus apud Matthaeum commemorans, ut matrimonialis vinculi unitatem ac indissolubilitatem ab Adamo iam pronuntiatam restitueret atque confirmaret: *„Itaque,“* inquit, *„iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.“*[3]

Quamvis ipso iure naturae indissolubile sit matrimonii vinculum[4], longe tamen praestantius veteribus connubiis est in nova lege matrimonium christianum. Foedus enim ab initio institutum ad propagandum genus humanum, cum ad procreandos veri Dei ac salvatoris nostri adoratores destinatum fuit, amplissimis gratiae suae donis Christus locupletavit et ad sacramenti dignitatem evexit. Ea gratia, quam Christi passio hominibus promeruit, amor naturalis inter virum et uxorem perficitur et ad altiorem ordinem elevatur, indissolubilis unitas confirmatur, et coniuges sanctificantur ad filios gignendos et educandos, qui genus electum, gens

[1] Conc. Trid., sess. XIV, *de ref.*, cap. 2.

[2] Conc. Trid., sess. XXIII, *de ref.*, cap. 4-17; Bened. XIII, const. *In supremo*, 23 septembris 1724.

[3] Conc. Trid., sess. XXI, *de ref.*, cap. 2.

[4] Pont. Rom., de ord. presbyt.

[5] Hebr. V, 4.

[1] Sacrae congregationis de Propaganda fide „votum est ut exercitia spiritualia quae sacrae ordinationi per aliquot dies synodus praemitti iubet pro clericis ad sacros ordines promovendis, ad decem dies protrahantur, quemadmodum pro Urbe praescriptum fuit ab Alexandro VII, constit. 126, quae incipit *Apostolica sollicitudo*, [die 7 augusti anno 1662], et pro Italia per encyclicam sacrae congregationis episcoporum et regularium die 9 octobris 1682, iussu Innoc. XI editam“. Epist. sacrae congregationis de Propaganda fide die 19 iulii 1866 ad archiepiscopum data.

[2] Gen. I, 27-8.

[3] Matth. XIX, 6.

[4] Syllabi prop. 67.

sancta et populus acquisitionis futuri sunt. Quanta fiat maritalis amoris per gratiam nobilitati sanctitas ac necessitudo, Paulus apostolus innuit, dicens: *„Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea;“* ac mox subiungens: *„Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo et in ecclesia.“* [1]

Cum tanta sit matrimonii dignitas ac sanctitas, nihil sane a christiano instituto magis alienum esset, quam illud indifferenter iniri, profane celebrari, ac more etiam gentium, quae Deum ignorant [2], a filiis sanctorum contrahi. Sedulo itaque monendi ac erudiendi sunt fideles circa catholicam de hoc magno sacramento doctrinam eiusque gratia et significatione, nec non de obligationibus coniugum christianorum. Quemadmodum enim matrimonii sanctitate ignorata vel neglecta, plurimae maximaeque calamitates in ecclesia et in civili societate importantur; ita nihil aptius ad familiarum disciplinam reformandam, et ad ecclesiae civilisque reipublicae utilitatem et commoda augenda et multiplicanda, quam, uti par est, perspecta habere verba illa Pauli: *„Honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus.“* [3] Praedicator tamen castitatis, ut ait sanctus Ambrosius, non sit conciliator nuptiarum: propterea pastores ceterique sacri ministri non se immisceant negotiandis vel componendis nuptiis suorum parochianorum; unde oriri quoque nata sunt gravia incommoda, sacro ministerio animarumque bono non parum obfutura. Quos autem ad celebrandum matrimonium parochi admittunt, antea examinabunt, an rite edocti sint de iis, quae ad hoc sacramentum digne suscipiendum scienda sunt.

Lege Tridentina [4] praescriptum est, ut „antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis, in ecclesia inter missarum solemnia, publice denuntietur inter quos matrimonium sit contrahendum.“ Matrimonium post ultimam proclamationem non diu differatur; si infra duos menses post factas proclamationes non contrahitur, denuntiationes repetantur, nisi aliter episcopo videatur. Institui debent proclamationes in parochia utriusque sponsi, etiam in ea, quam reliquerunt, nisi iam a sex mensibus eam deseruerint. Nisi itaque ab his denuntiationibus, vel ab aliqua earum, episcopus vel eius delegatus dispensaverit, parochi, illis non praehabitis, ad matrimonii celebrationem non procedant. Suo tamen effectu istae denuntiationes carerent, nisi quisque agnoscat grave munus quod habet manifestandi impedimenta ecclesiae, quibus forte, qui matrimonio uniri cupiunt, detinentur. Parochi proinde ad populum verba facientes, huius obligationis memoriam et observantiam excitabunt. Si qui forte nupturientes sub eodem tecto habitent et a cohabitatione separari nolint, procedere ad banna prohibemus. Quoad eos qui vagantur et incertas habent sedes, antequam parochi illos ad matrimonium admittant, diligenti inquisitione facta et re ad ordinarium delata, ab eo id faciendi licentiam expectabunt [5].

Magna parocho opus est prudentia atque solertia, cum, qui matrimonium inire petunt, impedimento aliquo innodantur, a quo auctoritate ecclesiastica dispensari vellent. Caveat in primis ne ad haec matrimonia inter impeditos ipse ansam praebeat, dispensationem petendi consilium ac spem illam obtinendi nimis facile suggerens. Tum vero, cum causas canonicas petitioni dispensationis suffragari noverit, diligenter invigilet, ut in supplici libello omnia fideliter exponantur, quae exponenda sunt, sine quo ipsa obtenta dispensatio vitio inficeretur. Quem in finem apprime perspecta habere satagat, quae probati canonum tractatores de hac dispensationum materia scriptis consignarunt. Ipsis vero parochis opportunas hac super re instructiones dare, prout in Domino expedire censuerint et pro singularum dioecesium conditione, episcopi non omittent. Qui in exercendis facultatibus sibi ab apostolica sede concessis ad dispensationes indulgendas a quibusdam impedimentis nihil solemnius habe[bu]nt, quam ut neque nimia facilitate ecclesiastica disciplina relaxetur, neque nimio rigore saluti animarum officiatur in iis casibus, in quibus sancta mater ecclesia misericordiam adhibendam esse suadet. Ii, quibus dispensatio exequenda ab apostolica sede vel ab ordinario commissa fuit, sedulo intendent demandato muneri rite explendo, memores quod ab accurata dispensationis executione ipsius matrimonii validitas non raro dependeat.

Ipse matrimonii contractus coram parocho proprio et duobus vel tribus testibus, iuxta formam Tridentinam ineundus est, sub poena nullitatis [1]. Quemadmodum vero ea forma servata, quae a concilio Tridentino praescribitur, validus est contractus, ita nonnisi in eo casu verum habetur sacramentum, quod inter christianos a valido contractu nunquam separatur [2]. Nihilominus, ob legum necessitatem et ad plura damna vitanda, quae hominum malitia quandoque evenire possent, caveant parochi ne eorum matrimonio intersint, qui antea coram civili magistratu civilis connubii actum non emiserint. Si quis autem, postquam civile connubium contraxit, matrimonium coram ecclesia celebrare renueret, non omittant animarum curatores illum admonere de gravissimo concubinatus crimine, in quo manet, quamdiu legi ecclesiae, a qua unice sacramentalis vinculi validitas regitur [3], non satisfecerit.

Cum ad diversam paroeciam sponsi pertinent, etsi matrimonium celebretur valide, sive coram parocho viri, sive coram parocho mulieris, volumus tamen servandum esse usum commendabilem huius provinciae, matrimonium contrahendi coram parocho sponsae; a quo proinde assensus obtinendus erit, si coram parocho sponsi iniri velit. Ceterum parochus proprius potest etiam facultatem concedere matrimonium celebrandi coram alio quopiam sacerdote: qua tamen in re licentia praesumpta non sufficit, sed ea esse debet expressa [4].

Ut sponsi rite parati ac dispositi sacramenti gratiam in matrimonio suscipiant, peccatorum suorum confessionem praemittent; quae tempestive facta, id est, si fieri potest, octo diebus saltem ante matrimonium, detegendis quoque impedimentis est utilissima. Perspicuum vero est, electionem confessarii in ordine ad confessionem antenuptialem omnino liberam esse relinquendam. Maxime autem optandum esset, ut, quantum fieri potest, matrimonii celebratio locum habeat ante vel post missam pro sponso et sponsa oblatam, in qua etiam eucharistico cibo ipsi reficerentur, iuxta antiquam ecclesiae disciplinam et laudabilem praxim.

[1] Eph. V, 25, 32.
[2] Tob. VIII, 5.
[3] Hebr. XIII, 4.
[4] Sess. XXIV, de ref. matrim., cap. 1.
[5] Conc. Trid., sess. XIV, de ref. matrim., cap. 7.

[1] Conc. Trid., loc. cit., cap. 1; cf. Syllabi prop. 71.
[2] Syllabi prop. 66 et 73.
[3] Syllabi prop. 68.
[4] S. congr. concilii quae cit. apud Fagn., *De cland. desponsat.*, cap. *Quod nobis*, n. 32; cf. etiam syn. II Buscod., tit. X, cap. 21.

Ceterum celebrandi matrimonii ritum eum observandum praescribimus, quem Romani ritualis norma exhibet, aliis quibuscumque abrogatis, si qui forte in quibusdam locis adhibiti inveniantur.

Nuptiis celebratis, parochi quoque est prudenter ac discrete agere, ut munda in omnibus ac Deo grata sint consortia, ad quorum onera sustinenda copia divinae gratiae praesto fuit, utque vir et uxor mutua benevolentia et caritate se assidue prosequentes, atque ab omni iniuria, acerbitate, tristitia exhorrentes, sanctam societatem, quam iniverunt, conservent. Dominus praecipit, prout scribit apostolus, *„uxorem a viro non discedere: quodsi discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari; et vir uxorem non dimittat.“* [1] Itaque si qui essent coniuges propria auctoritate separati, illos serio monere ac redarguere parochus debet, et a participatione etiam sacramentorum arcere, nisi aut mutuo reconcilientur, aut separationis sententiam ab ecclesia obtineant. Etenim causa ista, sicut et causae omnes quae ad matrimoniale vinculum referuntur [2], nonnisi auctoritate ecclesiastica iudicari potest ac debet. Ecclesia, ob gravissimas rationes, separationem istam a thoro et habitatione quandoque permittit; at non raro prudens parochus suis studiis impense opportuneque adhibitis, tristem sententiae huius necessitatem impedire potest, coniuges ipsos aptis idoneisque commonitionibus mutuo amori restituens. Non cesset autem parochus, sive dum has muneris sui partes explet, sive omni alia opportuniore occasione, indissolubilitatem explanare et inculcare unionis illius, quam Paulus cum ipso sanctissimo vinculo, quo Christus suae ecclesiae coniungitur, comparare non dubitavit. Etenim matrimoniale vinculum nulla alia re nisi morte disrumpi apostolus etiam confirmat, cum ait: *„Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit: quodsi dormierit vir eius, liberata est: cui vult nubat, tantum in Domino.“* [3]

Caput XIII.

De matrimoniis mixtis.

Matrimonium ex ipsa sua institutione postulat, ut, qui hoc vinculo iunguntur, non solum coniugii nexu, sed etiam religionis sensu una caro, unum cor et una quasi anima sint, quo et mutuae sibi aedificationi esse, et filios in Dei timore educare communi studio valeant. Quoniam vero ibi congruere nequit caritas ubi discrepat fides [4], nihil discordat magis a vinculi nuptialis indole, quam ut fideles cum alienis a fide connubium ineant. Itaque ecclesia catholica mixtas eiusmodi nuptias semper detestata est, ac ut maxime perniciosas prohibuit et improbavit. Illam vero nunquam destitisse filios suos avertere ac deterrere ab iisdem nuptiis iungendis, perantiqui conciliorum canones et repetitae Romanorum pontificum sanctiones plane demonstrant [5].

Sanctae huius severitatis rigor maximis gravissimisque innititur rationibus. Nam, praeter flagitiosam in divinis communionem, quam coniugia ista prae se ferunt, damna non minima ex eis impendent animarum saluti, tum ob periculum amittendi fidem, vel prorsus in ea frigescendi, cui obiicitur pars catholica, tum ob pravam institutionem sobolis, quae, nisi vel ex proposito in errore educetur, diversis tamen parentum conatibus et exemplis huc illuc iactata, non raro in tristissimo indifferentiae religiosae discrimine versetur oportet.

Sancta mater ecclesia in peculiaribus casibus de canonum severitate aliquid qnandoque remittit, ab impedimento isto mixtae religionis dispensationem concedens: at gravibus dumtaxat de causis aegre admodum id facit, ac nonnisi sub expressa conditione de praemittendis necessariis opportunisque cautionibus, quibus scilicet, tum primum coniugi catholico religionis exercitium praestetur salvum, ac non modo omne periculum ab eo hac ratione amoveatur, verum etiam teneri se sciat ad acatholicum pro viribus ab errore retrahendum; tum vero prolis universae educatio in sanctitate catholicae religionis in tuto collocetur. Neque certe aliter relaxare posset ecclesia sanctissimum canonum interdictum, nisi iis, quantum fieri potest, remotis, ob quae coniugia ista coram ipsa lege naturali ac divina tantopere improbantur. Si vero illas ipsas dispensationes, quas indulget, cum requisitis omnibus conditionibus satisfactum fuerit, non sine tristitia ecclesia concedit; maximus profecto est amantissimae matris dolor, si quis catholicus divinas ipsas leges infringens, mixtas nuptias temere contrahere, seque et prolem futuram maximis periculis committere, gravissima plane culpa non reformidaret.

In tanti momenti negotio omni ope ac studio agendum est animarum pastoribus, „ut catholicos utriusque sexus ab huiusmodi nuptiis in propriarum animarum perniciem ineundis, quantum possint, absterreant, easdemque nuptias omni meliori modo intervertere atque efficaciter impedire satagant.“ [1] Itaque parochi, tam publicis quam privatis sermonibus, omni tamen cum discretione, caritate et mansuetudine, doctrinam ecclesiae de mixtis connubiis opportune proponant, ne unquam fiat, ut ob ipsorum negligentiam, illa a fidelibus respiciantur ac si nihil haberent deformitatis, cum praesertim eorundem numerum adeo in dies excrescere doleamus. Quos de talibus nuptiis contrahendis cogitare noverint, moneant atque adhortentur sedulo, ne id exequantur. Neque facile irrita erunt ipsorum parochorum monita adhortationesque, si alte defixum maneat in fidelium cordibus, verum Dei cultum unice in catholica religione reperiri, ac fidem unitatemque catholicam servandam omnino esse et custodiendam, tamquam unicam salutis viam. Absit ut dissentientes a nobis in fide caritate non prosequamur: sed edocendi sunt fideles hanc ipsam caritatem, quae ex sese universalis est, limites habere a Deo praefixos, qui praeteriri nequeunt, quin ipsa caritas in vitium degeneret.

Rogat vero in Domino haec synodus, obsecrat atque obtestatur parentes catholicos, ut pro cura ipsis commissa de aeterna liberorum salute, totis viribus studeant prolem suam a promiscuis coniugiis avocare. Mature inserant filiorum cordibus quae de catholicae fidei pretio, deque cura adhibenda ad illam a periculis praeservandam quisque fidelis agnoscere debet. Verum ipsorum officium praeterea est, omni aptiori medio malum ipsum praecavere, atque in id in primis vigili oculo intendere, ne filii, ac potissimum filiae, occasioni exponantur, sive domi sive extra domum, (†semet)

[1] I Cor. VII, 10-1.
[2] Syllabi prop. 74.
[3] I Cor. VII, 39.
[4] S. Ambros., *De Abraham*, lib. I, cap. 9, n. 84, [opp., ed. Migne, I, 451A].
[5] Conc. Chalced. [can. 14, Mansi, *Concil.*, VII, 397A] et litt. Bened. XIV *Magnae nobis*, diei 29 iunii 1748, atque eiusdem declaratio, diei 4 novembris 1741, nec non litt. Pii VIII ad archiepisc. Colon. et episc. suffraganeos, diei 25 martii 1830 etc.

[1] Declar. supra cit. Bened. XIV.

cum iis familiarius versandi, cum quibus matrimonio aliquando copulari nefas est.

Si iam in peculiari casu, gravibus accedentibus rationibus, dispensatio ab apostolica sede petenda videatur, ad episcopum mittendum erit instrumentum cautionum praestitarum, subscriptione sponsorum, duorum testium ac ipsius parochi, nec non parochiae sigillo confirmatum.

Cum vero, conditionibus necessariis a sponsis adimpletis, dispensatio ex gravi causa conceditur, meminerint parochi sanctae sedis dispositionem esse, ut, ad conservandam in fidelium animis memoriam tum canonum, qui istiusmodi mixta matrimonia detestantur, tum constantissimi illius studii, quo sancta mater ecclesia filios suos ab eisdem avertit, coniugium ipsum extra ecclesiam, absque benedictione sacerdotali ulloque alio ecclesiastico ritu celebretur [1].

At si nonnunquam contigerit, quod Deus avertat, perversum suscipi consilium matrimonium ineundi non petita seu non impetrata legitima dispensatione super mixtae religionis impedimento, vel debitis cautionibus seu earum aliqua praetermissa, nec ulla ratione effici possit, ut pars catholica a tanto scelere recedat; tunc quidem sacri pastoris officium erit, a matrimonio vel sola sua praesentia honestando, et ab alio quovis actu, quo illud approbare videatur, prorsus abstinere [2].

Ex percelebri declaratione Benedicti XIV circa matrimonia contracta ab haereticis nostris in quibusdam tractibus huius regionis non servata forma a concilio Tridentino praescripta, notum est, mixtum etiam matrimonium, ea forma non servata, initum, „alio non concurrente canonico impedimento, validum habendum esse, et neutrum ex coniugibus, donec alter eorum supervixerit, ullatenus posse, sub obtentu dictae formae non servatae, novum matrimonium inire.“ Addit vero praefata summi pontificis declaratio, „id debere sibi potissimum in animum inducere coniugem catholicum sive virum sive feminam, ut pro gravissimo scelere quod admisit, poenitentiam agat, ac veniam a Deo precetur, coneturque pro viribus alterum coniugem a vera fide deerrantem ad gremium catholicae ecclesiae pertrahere, eiusque animam lucrari, quod porro ad veniam de patrato crimine impetrandam opportunissimum foret.“

De poenitentia ista obtinenda, de qua summus pontifex loquitur, et ad quam ipsa matrimonii adeo illicite celebrati validitas faciliorem aperit aditum, desperare nunquam debet animarum curator. Nullis quin immo studiis ipse parcat, ut sua diligentia, prudentia ac solertia errantem ovem in ovile reducere queat. Catholicos, qui dictas nuptias temere iniverunt, ac praesertim catholicas mulieres, opportuno tempore admoneat in caritate Dei et patientia Christi, ut ad poenitentiam illam excitentur, suisque satisfaciant obligationibus, ei praesertim, qua erga suos filios semper tenebuntur, ad catholicam videlicet illorum omnium educationem pro viribus curandam [3]. Quousque catholici huiusmodi de culpa non doleant, et se vere paratos non exhibeant ad ea praestanda quae ecclesia, dum mixta matrimonia permittit, nunquam non requirit, procul dubio absolutionis prorsus incapaces ipsi sunt. Si tamen in cor suum aliquando redeant, ac sincera reatus sui detestatione, quantum in se est, malum, cuius causa extiterunt, reparare pollicentur, absolutio eis deneganda non est. Nam sancta mater ecclesia suae misericordiae viscera vere poenitentibus nunquam praecludit: ministra est enim illius, qui venit quaerere et salvum facere quod perierat.

[1] Instructio sedis apostolicae ad omnes ordinarios, quae incipit *Etsi sanctissimus,* die 15 novembris 1858.

[2] Litt. Pii VIII ad archiep. Colon. et episc. suffraganeos, diei 25 martii 1830.

[3] Litt. Pii VIII sup. cit.

Caput XIV.

De sponsalibus.

A sponsalibus clandestinis ineundis graviter dehortandi sunt fideles per parochos et confessarios. Etenim futuri matrimonii promissio, licet absque testibus facta et absque scriptura, nisi alia obsint, valida sane est: sed multa sunt mala et magna animarum pericula, quae ex sponsalibus clanculo initis oriri noscuntur [1]. In iis namque usuvenit, ut matura, quae requiritur, deliberatio facile absit, cum neque parentum, neque aliorum quos consulere maxime oportet, consensus vel consilium accesserit. Infrequens porro non est, ut, qui Deum iudicem non timent, occultis hisce matrimonii pollicitationibus, quae coram humano iudice probari nequeunt, ad decipiendas ac seducendas adolescentulas nefarie abutantur.

Cum vero, ne gravissima sponsalium obligatio leviter suscipiatur, occulte illa contrahi improbamus; non ideo tamen requirimus neque volumus sponsalia solemnia coram parocho et testibus inita matrimonio praemitti, abrogato, ubi existat, usu sponsalia eiusmodi contrahendi.

Si in omni alia re, in nectendo praesertim matrimonii vinculo filii-familias obediant oportet praecepto illi: „*Honora patrem tuum et matrem tuam.*“ Qui proinde, parentibus insciis vel iustis de causis dissentientibus, de futuris nuptiis sibi duceret paciscendum, malos suo matrimonio pararet effectus. Difficile enim bono peraguntur exitu, quae sunt malo inchoata principio; et quae absque terrestris patris apprecatione fiunt, patris etiam coelestis benedictione destituuntur. Itaque parochi filios-familias ac puellas nuptias cupientes non omittant monere, parentum consensum exquirendum in primis ab ipsis esse. Parentes vero etiam monendi erunt, ut filiorum vota iuxta vias et praecepta Domini secundent, neque ex causa alterius maioris lucri aut propositi praeconcepti, iis se opponant. Si quando tamen perseveranter ipsi renuant nuptiis a filiis expetitis assentire, curabunt parochi ut de re tota ordinario referatur.

Si quis vero matrimonio obstet, eo quod contendat alterutram partem contrahentium sibi ob promissionem vel alio modo obstrictam esse, parochus rem indagare, et si veram esse repererit, componere satagat. Sed si opponens reluctari pergat, ad ordinarium recurratur.

Non omittant pastores diligenter inquirere super requisitis omnibus notatis in rituali Romano [2], ac opportune etiam hortari sponsos, ut se frequenter muniant sacramentorum et orationis auxilio, quo fiat ut procul ab ipsis absint profana desideria, procul mundani affectus et sordes, sed, prout pudicos fideles decet, in sanctitate vitae ac in gratiae plenitudine sacramentali foederi obfirmando se disponant.

Ac certe in eo primum reponenda cura atque assidua sollicitudo, ut nimia illa sponsorum consuetudo et familiaritas, quae tot malorum origo est, tot scandala ac peccata parere solet, tot in perpetuum infausta reddidit matrimonia, prorsus recidatur et inter honestos catholicos abrogetur. Huic itaque rei invigilabunt parochi studiosissime,

[1] Bened. XIV, *Inst. eccl.* 46.

[2] De matr., in initio.

neque monitionibus neque redargutionibus parcentes[1]. Ipsis vero praecipit haec synodus, ut qui abusus huc illuc invaluerunt, si forte in propria parochia reperiantur, episcopo quamprimum innotescere faciant, ut omni efficaciori medio de iis exstirpandis providere possit. Non cessent autem ipsi animarum curatores parentum etiam vigilantiam, nimium quandoque in re gravissima inertem, excitare atque excutere, ne proles, in iuventae praesertim annis constituta, innumeris Dei gratiam amittendi periculis maximisque damnis, quae ob corruptos hominum mores timeri possunt, illorum culpa exponatur, quibus eiusdem aeternae salutis cura in primis incumbit. Equidem, si de filiorum bono vere solliciti sunt parentes, nemo melius quam ipsi abducere eosdem possunt ab omni periculosa familiaritate, quae inter sponsos ante matrimonii celebrationem est devitanda, et prae eorundem oculis ponere, non hanc esse viam qua faustas nuptias sibi auspicentur, aut qua benedictionem in filiis consequantur[2].

TITULUS V.

De cultu divino.

Caput I.

De cultus necessitate ac decore.

Quamvis infinitae illi gloriae, qua Deus circumdatus est in sua essentia, nulla obvenire possit accessio ex laudibus creaturarum: de suis enim bonis dat omnibus affluenter et bonorum nostrorum ipse non eget[3]; nihilominus rerum omnium Dominus, qui gloriam suam alteri non daturum obtestatus est[4], nequit non velle ut quos ad sui imaginem liberrima benignitate creavit, summum quem possunt creatori honorem deferant, atque, ut par est, exhibeant. Cultus, quem homo Deo praestare obstringitur, ut humanae ipsius naturae conformis sit, non intimis solum animi sensibus contineri, sed et externis actibus manifestari debet. Animam et corpus a Deo accepit; anima et corpore beatitudinis reddendus est particeps; anima etiam et corpore suam Deo gratitudinem pandat, sibique salutis merita comparet necesse est. Sed et ut huic debito Deum colendi interno externoque cultu plene satisfaciat, non quavis ratione adimplere illud debet, sed ea prorsus quam postulat socialis status, ad quem naturaliter creatus est factusque, palam scilicet, iunctisque cum aliis hominibus viribus, quia qui fecit hominem religiosum, religiosam etiam esse voluit societatem.

Nec in statu naturae, nec post latam legem, religio unquam fuit sine cultu communi et publico: neque enim vel concipi, eo cultu carens, religio ipsa posset. Verum, si in religione per Christum instituta consistamus, venit Christus in mundum, ut suam ecclesiam aedificaret, hoc est, ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum[5]; venit ut non singulos modo homines, sed societatem ipsam restauraret, iuxta illud: *„dabo tibi gentes haereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae."*[6] Non itaque cultum religiosum publicum solvere venit, sed perficere et adimplere in spiritu et veritate[7]. Atque hinc ecclesia catholica, divino spiritu edocta, inde a suis exordiis huiusmodi cultum promovit maximeque fovit, in catacumbis etiam, cum aliter non posset, filios suos adunans, qui Deum in communi adorandi tanto ardore succensi erant, ut ne mortis quidem periculis a sacris conventibus frequentandis deterrerentur.

Apprime cordi esse debet animarum curatoribus, ea praesertim qua vivimus aetate, cultus religiosi publici eorumque omnium, quae illum comitantur eiusque splendorem constituunt, necessitatem et utilitatem identidem inculcare. Non desunt enim qui, perversis imbuti doctrinis, ab omni sacri cultus pompa abstinendum esse, congregationesque fidelium Dei adorandi gratia convocatas, tanquam superstitiosas reiiciendas asserere audent, adeo ut templo ipsi atque altari bellum indixisse videantur. Nec verentur homines isti, Dei opus pervertere cupientes, temere docere ssm̃am religionem individua solummodo ad summum respicere, amovendam vero esse a publica et sociali vivendi ratione, eo quod societas nonnisi de huius vitae bono sollicita esse debeat: ac si videlicet prima hominum obligatio non esset, sic transeundi per bona temporalia ut non amittant aeterna, vel cultus religiosus a concordi hominum societate Deo exhibitus non princeps esset conditio felicitatem ipsam temporalem rite auspicandi. Hos quidem errores quam longissime a grege nostro abfuturos non dubitamus; at quoniam in tanti ponderis re, nunquam nimia esse potest diligentia in id adhibita, ut mali germinis semen removeatur: nullo uti omittant parochi opportuno medio, quo sanctae ecclesiae fides ac praxis a populo venerationi habeatur serveturque intemerate, et fidelium studium Deum publice et in communi adunatione colendi in augustissimis religionis nostrae mysteriis, et semper ardentissimum sit et in dies augeatur.

Quae laudes gratesque a collecta fidelium multitudine Deo persolvuntur, plurimum valent ad pietatis religionisque sensus alendos et confirmandos: alter enim alterum suo exemplo excitat ad aemulanda charismata meliora et ad glorificandum Patrem qui in coelis est. At sua dignitate ac decore cultus ipse publicus fulgeat oportet. Res enim magna est, benedicere Deo coeli et coram omnibus viventibus confiteri, quia fecit nobiscum misericordiam suam[1]. Hinc Christi ecclesia de sacri sui cultus maiestate ac splendore sollicita semper fuit vehementissime, nihilque magis a suis ministris flagitat quam ut eximia, quae exercenda acceperunt ministeria, omni exteriore obsequio ac reverentiae attestatione pertractent, divinaque officia ita peragant, prouti sacratissimi ritus ac caeremoniae ab apostolica traditione et ab avita disciplina acceptae consentaneum esse ostendunt. Inter praecipua ipsorum munera habeant provinciae huius sacerdotes, hunc cultus catholici splendorem conservare, augere et promovere, constanter memores quod universa ecclesiae liturgia altissimo fini inserviat, ad obtestandam nempe nostram Deo subiectionem, gratitudinem, amorem; ad id quod credimus publice profitendum; ad mentem per visibilia signa ad invisibilium rerum meditationem sustollendam devotionisque igne inflammandam; ad arctius ecclesiae membra inter se iungenda unitatemque catholicam ob omnium oculos ponendam; ad manifestandam denique religionem a Christo domino institutam, quae, sicuti sola fidei veritate consistit, ita etiam sola veri cultus decore ac maiestate splendescit.

Caput II.

De sacrosancto missae sacrificio.

Decore ac maiestate splendescit catholicae religionis cultus; quia ssm̃um ac divinissimum ipsa

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, de ref. matr., cap. 1.
[2] Tob. VI, 22.
[3] Iac. I, 5; Ps. XV, 2.
[4] Is. XLII, 8.
[5] Ioan. XI, 52.
[6] Ps. II, 8.
[7] Matth. V, 17; Ioan. IV, 23.

[1] Tob. XII, 6.

possidet sacrificium. *„Venit hora et nunc est,“* inquit Christus Samaritanam alloquens [1], *„quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate.“* Venit namque hora, et per Christum venit, quando figuris successit veritas, atque agnus apparuit occisus ab origine mundi. Praedictum iam fuerat apud Malachiam [2]: „Ab ortu solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.“ Hoc vero sacrificium, de quo propheta loquitur, quodque veteris testamenti sacrificia omnia praefigurarunt, Dominus salvator noster ecclesiae suae reliquit, tanto praestantius et perfectius hostiis legalibus, quanto excellentior Deoque acceptabilior est victima, quae in eo immolatur.

Etenim „in divino hoc sacrificio, quod in missa peragitur, idem ille Christus continetur et incruente immolatur, qui in ara crucis semel seipsum cruente obtulit. ... Una eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa“ [3]. Incruentum porro istud, aeque ac illud cruentum, quod ad finem usque saeculi quotidie instauratur in unaquaque missa, latreuticum et eucharisticum, propitiatorium et impetratorium sacrificium est: et quidem soli Deo offertur, licet in honorem et memoriam sanctorum missa celebretur: non solum vero pro vivis, sed et pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis offerri potest, ac pro certis etiam personis vel ordinibus, qui specialem eius fructum percipiant [4].

Verum, cum nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari possit, cumque maledictus in sacris litteris [5] vocetur qui facit opus Dei negligenter: satis apparet quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum missae sacrificium omni religionis cultu et veneratione celebretur [6]. Quare „sancta mater ecclesia, tanto divini sui sponsi ditata thesauro, nunquam destitit omnem curam, operam diligentiamque in id conferre, ut tam tremendum mysterium a sacerdotibus, quanta maxima fieri posset interiore cordis munditia ac puritate perageretur, debitoque sacrarum caeremoniarum ac rituum apparatu cultuque celebraretur, ut ipsius mysterii magnitudo et maiestas vel externa quoque specie magis eluceat, et fideles ad rerum divinarum, quae in tam admirabili ac venerando sacrificio occultae continentur, contemplationem excitentur [7]. Ut ecclesiasticarum legum sanctiones, in re tam gravi, religiosissime serventur, a sacerdotibus omnibus et in primis ab ecclesiarum rectoribus provincialis haec synodus postulat ac flagitat.

Non licet, ex canonum praescripto, sacrum facere nisi in ecclesiis consecratione vel saltem benedictione Deo dicatis, ac in publicis tantum oratoriis, quae prius visitaverit episcopalis auctoritas [8]. In sacellis privatis, nonnisi obtento apostolico indultu missa celebrari poterit [9]. Altare consecratum esse debet, decens eius ornatus, et crux cum crucifixi imagine in medio eius ita posita, ut facile a sacerdote celebrante videri possit. Quoad numerum candelarum rubricae exacte serventur. Candelae sint cereae, non autem sebaceae vel ex alia materia confectae [1]. Maxima exquiritur mundities in mappis ceterisque altaris ornamentis, praecipue vero in corporalibus, pallis ac purificatoriis, quae in sacrificii actione propius inserviunt. Gossipii usus in sacris linteaminibus conficiendis plane excludatur, et quae a sacra rituum congregatione ad rem decreta sunt [2], apprime serventur. Calix, vel saltem eius cuppa, et patena ex argento sint; semper autem calicis interna facies, prouti et superficies patenae, quae sacras species tangit, recenti auri inductione renideat.

Sacrae etiam sacerdotis celebrantis vestes nonnisi nitorem prae se ferant: illa autem adhibeatur et servetur sacrarum vestium forma, quae in ecclesia Romana aliisque latini ritus per orbem ecclesiis in usu est: nihil quippe in his, absque sedis apostolicae venia, innovare licet, uti pluries summi pontifices in suis edocuere constitutionibus, et nuperrime sacra rituum congregatio, in litteris ad locorum ordinarios transmissis, die 21 augusti 1863, approbante ssmo domino nostro Pio IX, declaravit. Quae vestes eam formam non referunt prohibentur; quae lacerae sunt aut scissae, vel reficiantur, vel si obsoletae sint amoveantur. Quoad ipsum vero sacri ministri habitum, cum in omnibus sacris functionibus veste clericorum propria sacerdos uti debet, tum vero praesertim ut illam habeat dum missam celebrat, tanti sacrificii maiestas postulat atque exigit. Decernimus itaque nemini omnino licere absque talari veste sacrum peragere.

Omnes autem sacerdotes enixe commonemus, ut in missae celebratione ritus omnes ac caeremonias, ab ecclesia constitutas, ad amussim expleant; tum scilicet in iis attente ac devote dicendis, quae elatiori vel submissiori voce legenda sunt, tum in iis studiose agendis, que facienda praecipiuntur. Ne quid autem per incuriam vel ignorantiam admittatur, quod a sacrae liturgiae praescriptis vel minimum abscedat, meminerint sacerdotes omnes se obligatione teneri saepius legendi diligenterque considerandi, quae, in synopsim redacta, de sacrificii celebrandi ratione missalis Romani rubrica complectitur.

In missis etiam solemniori ritu celebratis, diebus dominicis et festis, praescriptae caeremoniae eo strictius servandae sunt, quo magis id requiritur, ut solemnitatis augmentum fidelium quoque aedificationi augendae inserviat. Quae in iis a sacerdote canenda esse missale praescribit, integre semper graviterque sacerdos canat: ea vero canat chorus quae ab ipso canenda sunt, neque ulla sacra cantica, brevitatis studio, inabsoluta relinquantur. Quaevis hisce contraria consuetudo tamquam abusus abrogetur.

Curent ecclesiarum rectores, ut qui sacerdoti in ministerio altaris inserviunt, tum in ratione qua hoc munus explent, tum in ecclesiasticis vestibus quibus induuntur, eam pandant devotionem, modestiam ac reverentiam, quae sacrificii dignitati respondeat. Quos ad hoc officium seligent, adolescentuli pietate ac morum honestate commendabiles sint, riteque instructi tum de sacris caeremoniis, tum de sanctitate actionis, ad quam assumuntur et in qua angelos socios habent. Mulierem altari inservire vetitum est: urgente vero necessitate permittitur solum, ut extra presbyterii septa sacerdoti celebranti respondeat [3].

[1] Ioan. IV, 23.
[2] Mal. I, 11.
[3] Conc. Trid., sess. XXII, de sacr. missae, cap. 2.
[4] Conc. Trid., loc. cit. et cap. 3, nec non const. Pii VI *Auctorem fidei,* prop. damnata 30.
[5] Ier. XLVIII, 10.
[6] Conc. Trid., sess. XXII, decr. de obs. et vit. in cel. missae.
[7] Litt. encycl. Pii IX *Amantissimi redemptoris,* die 3 maii 1858.
[8] Conc. Trid., decr. de obs. et vit. in cel. missae.
[9] Bened. XIV, encycl. *Magno,* § 11, [die 2 iunii 1751].

[1] Decr. s. rit. congr.
[2] Decr. gen. diei 15 maii 1819.
[3] S. rit. congr. in Veronen., die 27 augusti 1836.

Ne irrita unquam fiat aut illicita, materiae defectu aut vitio salutaris sacrificii celebratio, sedulo invigilent parochi aliique ecclesiarum rectores, ut panis ad missam necessarius seu hostia, ex tritico sit omnino puro, recens, et praescriptam formam referens; vinum autem e vite expressum, nulla aliena materia admixtum, neque acidum aut alia quavis ratione corruptum. Ab iis tantum ista emant, quorum fidem exploratam habent, nullumque diligentioris inquisitionis studium adhibere omittant.

Tridentini patres gravissimis omnino verbis episcopis omnibus prohibendas mandant[1] „cuiusvis generis mercedum conditiones, pacta, et quidquid pro missis novis celebrandis datur, nec non importunas atque illiberales eleemosynarum exactiones potius quam postulationes, aliaque huiusmodi, quae a simoniaca labe, vel certe a turpi quaestu non longe absunt". Etenim, etsi aequum sit, ut qui altari inservit de altari vivat, nihilque nisi laudabile reperiatur in usu illo, quo fideles, de peculiari sacrificii fructu applicationem petentes, sacram stipem, non quidem in sacrificii pretium, sed unice pro sacerdotis sustentatione, ultro eidem offerunt; execrabilius tamen, in re adeo sancta, nihil committi posset, quam de ipsis piis oblationibus, quibus eleemosynae character inest, mercimonium facere.

Pertinet ad episcopum ordinarium missarum stipendium vel eleemosynam determinare, pro locorum adiunctis[2]: quare nec parocho, nec fabricae concilio licet, ne in missis quidem cum cantu, stipendium lege dioecesana definitum, vel pro peculiari loci consuetudine admissum, inconsulto ordinario augere, vel alia quavis ratione immutare. Gravissimis sub poenis vetatur, exceptis tamen excipiendis legitimis casibus, alteri sacerdoti missam celebrandam committere retenta parte acceptae eleemosynae, licet pars quae traditur modum attingat lege dioecesis praefinitum[3]. Quod quidem illicitum quoque est in eo casu, quo partem eleemosynae retinens sacerdoti missam celebranti et consentienti se maioris pretii stipendium accepisse indicasset[4]. De stipendiis missarum, quas celebrant vicarii cohabitantes cum parocho, cum sedes apostolica pro aliquibus tractibus peculiaria quaedam statuerit, quisque ordinarius illud negotium iuxta decreta sanctae sedis ordinabit. Illud etiam cavetur, ne sacerdos maiorem recipiat missarum celebrandarum numerum, ac ille sit, cui ex offerentium intentione intra modicum tempus satisfacere possit[5]. Exhortatos autem vehementer volumus sacerdotes, ut suscepta stipendia, prouti etiam assumptae obligationis implementum, sedulo atque accurate in proprio missarum elencho adnotent.

Ecclesiarum rectoribus et sacerdotibus omnibus interdicitur, ne contra expressam vel tacitam offerentis voluntatem, in alia ecclesia ab illa ad quam ipse, pietatis et religionis stimulis ductus, eleemosynam confert, missas celebrare faciant[6]. Nominatim vero prohibemus missas celebrandas dare extra uniuscuiusque dioecesis ambitum absque ordinarii permissione.

Nulla in posterum suscipiantur perpetua vel ad longum tempus missarum onera absque dioecesani antistitis approbatione[7]. Quae autem iam existunt missarum fundationes, iuxta conditiones in fundationis instrumento positas, religiose in unaquaque ecclesia persolvantur. Exstet vero in ecclesiae sacristia, omnium oculis perspicua, index eorundem onerum tabella, fundatorum largitatis ac pietatis perpetuum documentum[1]. Nec quisquam praesumat privata auctoritate missarum numerum in fundationibus constitutum imminuere, etsi fundi relicti absque administratorum vel possessorum culpa detrimentum susceperint: piorum namque onerum reductiones ex canonicis causis concedere, ad apostolicam sedem unice pertinet[2].

Cum in hac provincia, ob exiguum sacerdotum numerum, evenire possit, ut causae a sacris canonibus probatae requirant, permittendum esse eidem presbytero, ut bis eadem die sacrum peragat: meminerint rectores omnes ecclesiarum, licentiam sacrificii celebrationem iterandi ab episcopo, vel, si necessitas urgeat, a decano districtus obtinendam esse, et sacerdotes, quibus haec facultas collata fuerit, tamdiu ea uti posse quamdiu causa perduret, nec alius suppetat presbyter qui sacris operari possit. Cum vero licentia ista conceditur, firmum semper manet, pro unica tantum missa stipendium accipi posse; nullam autem recipi posse eleemosynam, cum sacerdos ad missam pro populo applicandam teneatur, nisi episcopus, iusta et gravi causa intercedente, ex acceptis ab apostolica sede facultatibus[3], dispensandum censuerit.

Superest, ut omnes provinciae huius fideles ex animo cohortemur et per viscera misericordiae Iesu Christi obsecremus atque obtestemur, ut non modo semper prae oculis habeant immensae caritatis pignus, quod nobis dedit salvator noster, divinum hoc sacrificium ecclesiae relinquens; sed et grati animi sensa in Deum excitent ob tantum beneficium, et fructus coelestium gratiarum, quae ex illo dimanant, alacres percipere satagant. Equidem, si ecclesia sollicita semper fuit, ut maxima reverentia hoc sacrificium a sacerdotibus pertractaretur, „pari etiam sollicitudine studioque pientissima mater nunquam cessavit suos fideles filios commonere, hortari et inflammare, ut ea qua oportet pietate, veneratione ac devotione ad hoc divinum sacrificium frequentissime convenirent."[4] Non itaque solum diebus festis, sed et quotidie, si fieri potest, missae sacrificio intersint, cum nihil aliud sit, quo magis Deus honoratur, nec ullum efficacius medium haberi possit ad misericordiam consequendam in auxilio opportuno. Etenim in hoc omnium maximo religionis nostrae mysterio, vivifica illa hostia, qua Deo patri reconciliati sumus, immolatur, atque ille ipse in altari per sacerdotes offertur, de quo coelestis vox audita est: *„Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui."*

Caput III.

De cultu sanctissimae eucharistiae eiusque solemni expositione.

Cum in ssmo eucharistiae sacramento illum eundem Deum praesentem adesse credamus, quem Pater aeternus introducens in orbem terrarum dicit: Et adorent eum omnes angeli eius, quem magi procidentes adoraverunt, quem denique in Galilaea ab apostolis adoratum fuisse scriptura testatur; nullus dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christi fideles, pro more in catholica ecclesia semper recepto, latriae cultum, qui vero Deo debetur,

[1] Decr. de obs. et vit. in cel. mis.

[2] Bened. XIV, *Inst.* 56.

[3] S. congr. conc. iussu Urbani VIII, die 21 iunii 1625; prop. 9 inter damnatas ab Alex. VII, 24 sept. 1665; Innocent. XII, const. *Nuper* [die 23 nov. 1697].

[4] Bened. XIV, const. *Quanta cura*, 30 iunii 1741.

[5] Const. *Nuper* Innocent. XII.

[6] Bened. XIV, in cit. const. *Quanta cura.*

[7] Decr. Urb. VIII, 21 iunii 1625, et const. Innocent. XII sup. cit.

[1] Decr. et const. cit.

[2] Urb. VIII in decr. cit.; item, cap. *Quia contingit*, de rel. dom. in Clement.

[3] Decr. s. congr. de Prop. fide, 15 oct. 1863.

[4] Encycl. Pii IX *Amantissimi redemptoris.*

eidem exhibere debeant[1]. Ac profecto, quemadmodum Ierusalem coelestis habitatores nunquam cessant clamare in altissimis Deo, sanctus, sanctus, sanctus!, ita homines viatores, quibuscum Deus habitare dignatus est, cives coelestes in adorationis obsequio aemulentur oportet. „Hoc enim nobis cum coelitibus commune est, ut utrique Christum Deum et hominem praesentem habeamus; sed, quo uno gradu ab eis distamus, illi praesentes beata visione perfruuntur, nos praesentem, et tamen ab oculorum sensu remotum, sacrorum mysteriorum admirabili integumento se occultantem, firma et constanti fide veneramur.“ [2]

Haec ipsa fides, qua Deum nostrum in altaris tabernaculo residere, ibique nos expectare profitemur, ut veniam, gratiam, consolationem omnemque suae caritatis effusionem filiis hominum impertiat, nullatenus fert hominum corda ita tepescere, ut non maxime percupiant coram ipso Domino, in sacramento denuo exinanito, perquam saepius morari, et, quam frequentissime possunt, ad illum visitandum concurrere. Solatio nobis est haud mediocri, quod ex eo capite fideles nostri arguendi non sint. Sed non possumus, quin ipsorum pietati magis ac magis hanc in ssm̃um sacramentum devotionem ex animo commendemus. Meminerint maiorum nostrorum fidem et incensum eorum eucharistiam adorandi ardorem, in signum protestationis contra insurgentium haeresum blasphemias: meminerint [contra] haeresum ipsarum incursus fidem istam realis Christi praesentiae in eucharistia, cui martyres Gorcomienses, sanguine effuso, testimonium reddiderunt, firmam atque immotam in filios transiisse, ac filios esse degeneres qui iuxta illam non operentur. Non cessent sacerdotes in publicis privatisque sermonibus fideles studiosissime commonere, ac proprio etiam exemplo eos excitare, ut ad Christum in amoris sede adorandum etiam atque etiam accedant, ac preces, sincera fide ardentique devotione ante ipsum fundentes, aquas haurire possint de fontibus salvatoris.

Ad maiorem ciendam animarum pietatem erga ssm̃am eucharistiam, opportunamque praebendam occasionem debitum latriae cultum eidem exhibendi, publice ac solemniter hostia eucharistica proponi coepit in templis Christi fidelium adorationi. Ex quo ssm̃o universalis ecclesiae more, uberrimi sane fructus fervoris et Deo acceptissimae devotionis colligi ab omnibus possunt, si iuxta eiusdem ecclesiae mentem, eo quo par est splendido apparatu, ac venerationis significatione, ssm̃i sacramenti expositio fiat. Id ergo apprime praecipit haec synodus rectoribus ecclesiarum, ut nempe cum ssm̃a eucharistia exponitur, ita omnia peragantur prouti solemnis ista cultus divini actio requirit, utque in ipsius expositionis ritu, in ardentium cereorum numero, in sacris canticis et orationibus, ac demum in benedictione impertienda, ritualis praescriptiones ac sacrae rituum congregationis decreta serventur.

Et quoniam vel ipsa nimis frequens sacrae hostiae expositio fidelium fervorem ac reverentiam quin promoveat, imminuere haud raro posset, ecclesiae sanctiones huic etiam incommodo praecavendo prospiciunt: melius namque habendum est non ita frequenter, sed cum debita reverentia, corpus Christi exponi, quam frequentius, sed non ita ut omnia ad maiorem cultum et reverentiam excitandam ducant ac pertrahant[3]. Verum ecclesia communi aliqua lege non definivit quaenam ssm̃i sacramenti expositio nimia dicenda sit, quaenam vero, spectatis locorum circumstantiis populique fidelis indigentiis, utilis; sed in ordinarii iudicio statuendum et in unaquaque dioecesi decernendum reliquit[1]. Meminerint itaque parochi omnes rectoresque ecclesiarum, etiam regularium, integrum ipsis non esse solemnem hanc ssm̃i sacramenti expositionem, cum libuerit, peragere, sed tempus, modum et ordinem ab episcopo praescriptum retinendum esse. Si quae autem peculiaris causa in aliqua ecclesia adsit ad expositionem faciendam praeter statutos et concessos dies, quantumvis gravis causa illa videatur, licentia ab ordinario semper petenda erit.

Justa ac rationalibis causa parocho sufficiens erit pro privata tantum sacramenti eucharistici expositione, quae fit patefacto dumtaxat tabernaculi ostiolo, ita ut velo suo cooperta pyxis, quae sacramentum continet, oculis ac venerationi adstantium exhibeatur. Attamen benedictio, etiam, quae cum sacramento in velata pyxide recluso populo datur, nunquam sine thure ac praescripto cereorum numero, excepto casu benedictionis dandae occasione viatici, nunquam sine velo humerali vel strophio, et praescriptis aliis caeremoniis non servatis, impertienda erit. Et ne vel nimis rarae vel nimis frequentes sint benedictiones eiusmodi ac privatae expositiones, norma sequenda erit, quam unusquisque ordinarius, opportunis editis instructionibus, duxerit determinandam.

Magnis laudibus extollitur atque indulgentiarum copia cumulatur a Romanis pontificibus[2] exercitium quadraginta horarum, quo scilicet in memoriam horarum quadraginta, quibus salvator post mortem in sepulchro requievit, per totidem horas expositus solemniter manet in sacramento, et assiduis precibus adoratur. Maxime cordi est huius synodi episcopis, ut exercitium tam sanctum et salutare, in hac provincia non sine magno pietatis emolumento frequentatum, in dies progagetur et reverentiae cultu augeatur. Calamitates, quibus ecclesia affligebatur praeterito aevo, illius primam institutionem pepererunt: nostri etiam temporis mala incitamento sint, ut ab eo remedium quaeramus.

In nostris regionibus plura obstant quominus haec Deo gratissima praxis continuis quadraginta horis deduci possit. Quoniam tamen apostolicae sedis benignitas indulgentias, precibus quadraginta horarum concessas, etiam tunc impertitur, cum, stantibus gravibus causis, ssm̃um sacramentum continuis quadraginta horis non proponitur adorandum, dummodo expositio horis diurnis non interrupta, quadraginta horarum spatium assequatur[3]; praecipimus ut iis in ecclesiis, in quibus hoc exercitium episcopo approbante locum habet, hostia sacratissima horis diurnis continuis in ostensorio exposita maneat usque ad horarum quadraginta consummationem, quin ulla quavis de causa fiat interruptio. Missa in altari expositionis unica, eaque solemnis, singulis expositionis diebus celebrabitur, omniaque iuxta praescriptos ritus peragentur. In id quoque diligentem operam adhibebunt rectores ecclesiarum, ut praeter populum, qui in ecclesiam convenit, nunquam desint aliqui clerici aut etiam pii laici, in scamno tamen ab ecclesiasticis seiuncto[4], qui, alternis inter se horis, adorationis officium flexis genibus devotissime expleant.

[1] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 5.
[2] Cat. Rom., de euch., n. 31.
[3] Bened. XIV, *Inst.* 30.

[1] Bened. XIV, const. *Accepimus*, 16 aprilis 1746.
[2] Clem. VIII, const. *Graves et diuturnae*, 25 novemb. 1592; decr. Clem. XIII, 23 iulii 1765.
[3] Bened. XIV, const. *Accepimus*, 16 aprilis 1746.
[4] Bened. XIV, *Inst.* 30.

Pie etiam et religiose in Dei ecclesia inductus fuit mos, reverenter ac honorifice in processionibus circumferendi praecelsum hoc atque venerabile sacramentum, vel, ubi nihil obstat, per vias et loca publica[1], vel saltem per sacra ipsa templa. Ut processionum usus, ad normam ritualis Romani, in hac provincia retineatur, haec synodus et exoptat et praescribit. Vetat tamen ne novae fiant processiones, nisi cum ab ordinario, exposita causae gravitate, licentia obtenta fuerit. Insignis vero solemnitatis apparatus in eisdem processionibus servandus, ne secus suo fine frustrentur, qui est ut pietatem foveant et Dei cultum augeant.

Curent diligentissime parochi piissima haec omnia ecclesiae instituta, quibus ssmae eucharistiae cultus tantopere promovetur, fidelibus sibi commissis rite exponere et explicare, quo maioris devotionis sensu ad illa conveniant, maioresque ex iisdem capiant coelestium donorum fructus. Alia etiam media non omittant adhibere, quibus in singulis parochiis ardentissimum conservetur admirabile eucharistiae sacramentum adorandi studium: ad quod tam apte conducunt piae sodalitates a ssmo sacramento nuncupatae, tot indulgentiis a summis pontificibus auctae et ditatae. Illis adscribendos curabunt parochi vel ab ipsa prima aetate adolescentulos occasione primae communionis. Commendatum ipsis volumus nominatim, ut inter eas sodalitates illam instituant, vel institutam excolant, quae adorationis perpetuae dicta est, et per quam associatione singulorum obtineri potest, quod hominum debito erga ssmam eucharistiam adeo convenit, ut videlicet regi gloriae, qui in deliciis habet cum filiis hominum iugiter habitare, iugiter etiam adorationis et gratitudinis obsequium offeratur. Dignus quippe est dominus Deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem[2].

Caput IV.

De cultu beatissimae Mariae virginis et sanctorum.

Qui regi saeculorum[3] immortali et invisibili soli Deo honorem et gloriam per latriae cultum tribuimus, eundem, ut propheta concinit, in sanctis eius laudamus[4]. Altissimi enim bonitatem et maiestatem, quae in sanctis tanquam in speculo resplendet, honoramus et veneramur, cum illos religiose colimus, quos supernaturalia dona, sanctitatem et gloriam a Deo recepisse profitemur. Ipsi praeterea sancti, qui, ecclesiae triumphantis membra, cum Christo capite regnant, ecclesiae militanti deprecatores et intercessores dati sunt, ut passionis Christi merita in eis clarificentur, et gratiae praesidia in nobis augeantur: docet proinde catholica fides „bonum atque utile esse suppliciter eos invocare, et ob beneficia impetranda a Deo per Filium eius Iesum Christum dominum nostrum, qui solus noster redemptor et salvator est, ad eorum orationes, opem auxiliumque confugere“[5].

Prae omnibus coelitibus et electis Dei una eminet ssma virgo Dei genitrix Maria, quam Deus ipse „longe ante omnes angelicos spiritus cunctosque sanctos, coelestium omnium charismatum copia de thesauro divinitatis deprompta, ita mirifice cumulavit, ut ipsa ab omni prorsus peccati labe semper libera, ac tota pulchra et perfecta eam innocentiae et sanctitatis plenitudinem prae se ferret, qua maior sub Deo nullatenus intelligitur, et quam praeter Deum nemo assequi cogitando potest“[1]. Hanc gloriosissimam virginem ab omnibus generationibus glorificatam iugiterque glorificandam, etiam „in primo instante suae conceptionis, singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu salvatoris humani generis, ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem“, prouti summi pontificis Pii IX infallibile oraculum, coram magno episcoporum consessu, orbe catholico plaudente, solemniter definivit, gestientes profitemur. Gratissimum est in hac synodo recolere laetitiae significationes, quas, ob expetitam hanc saeculorum votis definitionem, istius quoque provinciae fideles ediderunt; tum vero toto corde gaudemus, quod faustissimo hoc eventu, aetati nostrae divina providentia reservato, tanta accesserit gloria praecelsae genitrici Dei Mariae, eiusque cultus tantopere adauctus fuerit. Dum itaque solemne habemus fidei nostrae obsequium iterum pandere atque obtestari erga immaculatam virginis conceptionem, a saeculo in ecclesia Dei retentam, atque uti fidei dogma, voce Petri in summo pontifice Pio IX loquentis, orbi universo annuntiatam; fideles nostros omnes una simul excitamus, ut nobilissimam omnium creaturarum, mundi coelique reginam Mariam semper virginem honorare et collaudare non intermittant, ac nobiscum proclament: „Tota pulchra es, Maria, et macula originalis non est in te. Ave gratia plena, Dominus tecum.“

Fides, qua eximium amoris mysterium incarnationis dominicae complectimur, quemadmodum postulat ut Christum adoremus, ita requirit ut maximo quo fieri potest filialis devotionis affectu illam veneremur, quae nobis edidit salvatorem. Eadem namque celsissima virgo, quae ab initio et ante saecula electa et ordinata fuit, ut esset mater sui creatoris, mater quoque nostra constituta fuit per Christum, qui tanto illam prosequutus est amore, et adeo in illa propensissima voluntate sibi complacuit, ut omnia nos habere voluerit per Mariam. Contra adversa omnia Mariae patrocinium nos tuetur, bona omnia ab illa consequi possumus: advocata enim nostra est ac mediatrix, potentissima et clementissima. Totis ergo medullis cordium, totis praecordiorum affectibus et votis omnibus Mariam colere pergant[2], invocare, exorare fideles nostri, „atque ad hanc dulcissimam misericordiae et gratiae matrem in omnibus periculis, angustiis, necessitatibus, rebusque dubiis ac trepidis cum omni fiducia confugiant. Nihil enim timendum, nihilque desperandum ipsa duce, ipsa auspice, ipsa propitia, ipsa protegente, quae maternum sane in nos gerens animum, nostraeque salutis negotia tractans, de universo humano genere est sollicita, et coeli terraeque regina a Domino constituta, ac super omnes angelorum choros sanctorumque ordines exaltata adstans a dextris unigeniti filii sui domini nostri Iesu Christi, maternis suis precibus validissime impetrat, et quod quaerit invenit, ac frustrari non potest.“[3]

Nulli studio, nulli labori parcant parochi ceterique sacri ministri, ut beatissimae Mariae virginis cultui maiora semper incrementa in hac provincia accedant: etenim exploratum est nullum esse efficacius medium ad homines a peccatis retrahendos eosque ad virtutem excolendam dulci quodam ac potenti incitamento alliciendos. Excelsas virginis

---

[1] Conc. Trid., sess. XIII, cap. 5.
[2] Apoc. IV, 11.
[3] I Tim. I, 17.
[4] Ps. CL, 1.
[5] Conc. Trid., sess. XXV, decr. de invoc. et ven. reliq. sanct. et sac. imag.

[1] Litt. apost. Pii IX, de dogm. def. imm. conc., die 8 decembris 1854.
[2] S. Bernardus, *Sermo de nativ. Mariae*, [opp., ed. Migne, II, 441 B].
[3] Litt. defin. dogm. imm. conc.

matris praerogativas in publicis potissimum sermonibus, quos festis eidem virgini sacratis diebus ad populum habebunt; ita exponant atque edisserant, ut omnium corda ardentissimo amoris affectu perfundantur. Festa ipsa per anni decursum redeuntia omni maiori devotione atque insigniori apparatu celebranda curent; quibus etiam praemittere consultum erit sacras novendiales supplicationes, quae et augendo devotionis fervori, et animis ad sacramenta rite suscipienda praeparandis, tantopere conferunt. Pium mensis maii exercitium, iuxta normam ab episcopo praescriptam vel approbatam, peragendum ac promovendum studeant. Probatas ab apostolica sede sodalitates, quibus Deiparam colere propositum est, sedulo foveant, vel, ubi coadunatae non sunt, inducendas satagant. Ut omnes familiarem habeant probatissimam illam precandi formam, quae Rosarii dicta est, quaeque tantos protulit salutis fructus, omni ope efficiant, cultumque Virginis quotidianum ac domesticum apud unumquemque parochianum, apud singulas familias propagare et promovere nunquam intermittant. Nulla ipsis magis convenit sollicitudo, nullum unigenito Dei acceptabilius obsequium, quam ut eius mater honoretur, nulla hominibus ad salutem consequendam tutior via quam illius intercessionem auxiliumque quaerere et experiri, quae ait: *„Fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen eius.“* [1]

Angelorum sanctorumque praecelsam reginam cultu eximio honoramus, quo post latriae cultum, Deo soli praestandum, nullus altior. Sed et ipsos sanctos angelos ac coelites omnes, quibus datum est, ut summis et aeternis in regno Dei bonis affluant, et cum Christo domino semper coniunctissime vivant, supplices veneramur. Doceant itaque assidue pastores animarum colendos atque uti patronos adhibendos beatos illos coelestis Ierusalem habitatores, *„qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones,“* [2] ut per ipsos gratiam obtineamus apud Deum auxiliaque opportuna ad eorum exempla sectanda, idemque praemium a patre coelesti consequi possimus. Etenim, ut inquit Augustinus, multa Deus non concedit nisi mediatoris ac deprecatoris opera et officium accesserit [3]. Doceant praeterea honorandos atque invocandos angelicos spiritus, qui *„semper vident faciem Patris .. qui in coelis est“* [4], et quorum opera non modo ad ecclesiae suae, sed etiam ad reliquarum rerum gubernationem Deus utitur, quorumque ope maximis tum animae tum corporis periculis quotidie liberamur [5]. *„Omnes enim administratorii spiritus sunt propter eos qui haereditatem capiunt salutis;“* [6] patrocinium vero salutis nostrae sibi delatum libentissime suscipiunt, nostrasque preces et lacrymas Deo offerunt [7].

Communis omnium catholicorum causa et peculiaris singulorum est, impense colere sanctum Michaelem archangelum, ecclesiae tutelae praepositum, qui bellum cum dracone victor commisit et in ultimi discriminis tempore defensor aderit, nec non angelos in singulorum custodiam datos, insidiantibus hostibus ne succumbamus. Praecursori Domini, quo non surrexit maior inter natos mulierum; beatissimo ac purissimo virginis sponso, quem Christus uti patrem habere non est dedignatus; sanctis omnibus apostolis ac in primis apostolorum principi et pastori ovium, cui traditae sunt claves regni coelorum, cultum exhibeat clerus noster ac populus universus sincerum, devotum, fiducia plenum. Unusquisque colat tenerrimo affectu sanctum illum, quem tunc primum in protectorem accepit, cum in lavacro regenerationis supernaturali vitae renatus est. Gloriosi autem illi viri, quibus nostrae istae regiones tantopere debent, Willibrordus, Bonifacius, omnes sancti nostrates et nominatim beati martyres Gorcomienses beatusque Petrus Canisius, qui non cessant in coelo pro hac ipsorum patria intercedere, peculiari obsequio ab omnibus colantur, cum sint protectores a divina providentia dati dioecesibus nostris. Nutriant etiam parochi ac foveant speciali diligentia devotionem in eos sanctos, quos maiorum pietas in ecclesiarum suarum titulares elegit. Festos eorum dies omni pompa dignaque solemnitate concelebrandos curent. Caveant vero, „ne sanctorum celebratione ac reliquiarum visitatione homines ad comessationes atque ebrietates abutantur; quasi festi dies in honorem sanctorum, per luxum ac lasciviam agantur;“ [1] sed id semper in fidelium mentes revocent, ut „imitari non pigeat, quod celebrare delectat“ [2].

Caput V.

De sanctorum reliquiis et sacris imaginibus.

Iuxta praxim in ecclesia catholica, inde a suis primordiis constantissimam, fidemque a Tridentinis patribus definitam, profitemur ac docemus: „Sanctorum ... martyrum et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quae viva membra fuerunt Christi et templum Spiritus sancti, ab ipso ad aeternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quae multa beneficia a Deo hominibus praestantur.“ [3] Huius autem provinciae fideles enixe hortamur, ut hanc ipsam fidem nunquam manifestare ac libere pandere omittant, genuina illa pietate qua iugiter sanctorum reliquias, magna etiam copia a maioribus acceptas, venerationi habuerunt. Si enim magni facere homines consueverunt virorum mundana fama illustrium exuvias, vel alia quaevis spolia, quibus eorundem inanis memoria recolatur et celebretur; multo magis decet ecclesiae filios, sanctorum, qui de mundo et daemone splendidissimum egerunt triumphum, et quorum mors pretiosa fuit in conspectu Dei, reliquias venerari et honorare, quae, ut Nicaeni patres [4] aiunt, „morbos fugant, infirmis medicantur, caecis visum impertiunt, lepras emundant, tentationes et moerores solvunt.“

Pro officio nobis commisso assidue advigilandi, ut istius venerationis, quae ad sanctos ipsos refertur, ratio rectae fidei et ecclesiae legibus respondeat [5], severe interdicimus novas reliquias recipere ac venerationi exponere, nisi episcopo recognoscente et approbante; eas vero reliquias, quae pro authenticis recognitae fuerunt, atque ut a fidelibus veneratione honorentur, approbatae, praecipimus congruis thecis muniendas esse, quantum fieri potest, pretiosis, et in honestioribus tantum locis religiose asservandas.

Monemus vehementer parochos aliosque ecclesiarum rectores, ut pretiosa, quae suae ecclesiae possident sacrarum reliquiarum deposita piissima,

[1] Luc. I, 49.
[2] Hebr. XI, 33.
[3] *Quaest. 149 sup. Exod.*, [opp., ed. Bened., III, 465 F].
[4] Matth. XVIII, 10.
[5] Cat. Rom., de I praec. decal., n. 18.
[6] Hebr. I, 14.
[7] Tob. XII, 12, et Apoc. VIII, 3.

[1] Conc. Trid., sess. XXV, decr. de invoc., ven. et rel. sanct. etc.
[2] Aug., *Sermo 47 de sanctis*, [opp., ed. Bened., V, append. p. 370 F].
[3] Decr. de invoc., et ven. reliq. sanct. et sac. imag.
[4] Syn. Nic. II, oec. VII, [Hard. IV, 150 B].
[5] Decr. cit.

sollicitudine custodiant, ac debito reverentiae cultu veneranda fidelibus exhibeant, caventes tamen ne illas vel in altari exponant, dum expositum in eodem est sanctissimum sacramentum, vel supra tabernaculum collocent, vel in ipso tabernaculo recondant[1]. De eo etiam curam gerent, ut authenticae earundem reliquiarum approbationis litterae in ecclesiae tabulario diligentissime asserventur.

Sanctum quoque habemus gratique animi erga Deum et electos eius certissimum argumentum sacras imagines venerari. Quod et licitum et pium esse tot apostolicorum temporum monumenta, tot sanctissimorum doctissimorumque patrum inter se consentientium scripta confirmant, atque uti iam pridem synodus Nicaena II[2], ita etiam Tridentina synodus solemniter declarat, cum docet: „Imagines ... Christi, deiparae virginis et aliorum sanctorum in templis praesertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam; non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas vel virtus, propter quam sint colendae, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quae in idolis spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa quae illae repraesentant, ita ut per imagines, quas osculamur et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur.“[3]

Verum quia ssm̃um quodque institutum hostis humani generis suis fraudibus et fallaciis depravare contendit[4]; ne ullus hac in re abusus irrepat, solertem parochorum vigilantiam excitamus exquirimusque. Inhaerentes concilii Tridentini praeceptis[5], severissime prohibemus, ne ullae falsi dogmatis imagines, et rudibus erroris occasionem praebentes statuantur, ne procaci venustate pingantur vel ornentur, ne apocryphas historias repraesentent, aut aliquid falsi vel superstitiosi contineant, ne quidquam demum vel turpe, vel profanum, vel inhonestum, vel quod piorum oculis offensionem utcumque afferre possit, in eisdem appareat. Nemini vero liceat insolitas imagines venerationi proponere, aut etiam novas supplicationum formas coram imaginibus publice faciendas inducere, absque ordinarii approbatione.

Quod autem ad fructus attinet ex imaginum veneratione dimanantes, et a fidelibus omni studio capessendos, sedulo omnium animis insculpta esse volumus quae iidem Tridentini patres sapientissime complectuntur, cum aiunt: „Per historias mysteriorum nostrae redemptionis, picturis vel aliis similitudinibus expressas, erudiri et confirmari populum in articulis fidei commemorandis et assidue recolendis; tum vero ex omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi, non solum quia admonetur populus beneficiorum et munerum quae a Christo sibi collata sunt, sed etiam quia Dei per sanctos miracula et salutaria exempla oculis fidelium subiiciuntur, ut pro iis Deo gratias agant, ad sanctorumque imitationem vitam moresque suos componant, excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam.“[6]

[1] Decr. gen. s. rit. c. die 31 martii 1821, et s. rit. c. in Trident., 12 martii 1836.
[2] Oecum. VII, [Hard. IV, 455 A, B].
[3] Sess. XXV, decr. sup. cit.
[4] Cat. Rom., de I praec. decal., n. 39.
[5] Decr. cit.
[6] Decr. cit.

Caput VI.

De cantu ecclesiastico.

A primo illo maximoque mandato Deum ex toto corde diligendi, praeceptum non disiungens Deum ex toto corde glorificandi, catholica Christi ecclesia, cum eorum quae ad Dei laudes solemnius concelebrandas et ad fidelium affectus vehementius in coelestia erigendos apta sunt, nihil unquam a sua liturgia exclusit; tum nominatim melodiarum concentibus, quibus tanta inest vis ad animos commovendos, quique in laudibus divinis in veteri etiam lege tantam partem habebant, constanter usa est. De hoc uno sollicita semper fuit ecclesiastica auctoritas, ut qui cantus ad divinae maiestatis cultum excitandum et augendum adhiberetur, tanto fini apprime accommodatus esset, eique penitus responderet. Atque hinc, non modo Tridentini patres sacris omnibus antistitibus praecipiunt, ut „ab ecclesiis ... musicas eas, ubi, sive organo sive cantu, lascivum aut impurum aliquid miscetur, ... arceant“[1]; verum etiam Romanorum pontificum decreta[2] abusibus, qui in cantu ecclesiastico irrepere possent, e domo Dei prorsus arcendis constantissime prospiciunt.

Cantus gregorianus, a sancto Gregorio magno ita appellatus, quia eiusdem restaurator et promotor fuit, sensu maxime proprio dicitur ecclesiasticus, atque ideo vehementer cupit haec synodus, ut eius usus in cultus divini officiis foveatur ac promoveatur. Graviter praeterea monemus clericos omnes, ut illi addiscendo sedulam navent operam, ne, dum sacra solemniori ritu celebrant mysteria, iis rite canendis, quae a sacerdote cantanda sunt, inepti inveniantur, non sine magna fidelium offensione reique divinae dedecore. In re sacris ministris tantopere necessaria, scholas gregoriani concentus in seminariis omni ope fovendas augendasque, et ab alumnis assidue diligenterque adeundas opportunis ordinationibus episcopi curabunt.

Cantus, quem harmonicum seu figuratum appellant, ubi adhibetur, ad regulas artis christianae compositus sit oportet, ne a charactere cantus ecclesiastici, quem semper prae se ferre debet, abscedat ac longe absit. Nullus itaque cantus musicus unquam seligatur, nisi qui huic legi ad amussim conveniat, quique proinde gravitate et decore, puritate et maiestate distinguatur et excellat. Invigilent rectores ecclesiarum studiosissime, ut huic praescriptioni mos geratur, et ne ullae introducantur in ecclesia modulationes, vel levitatem redolentes, vel scenicos modos imitantes, vel profanos animi motus concitantes, vel denique tales, quae nimio vocum conclamantium potius quam concinentium strepitu, pietatis affectus in fidelibus turbent ac dissipent potius quam excitent ac nutriant. Illud etiam cavendum, ne fiant verborum transpositiones neque plures longaeque repetitiones, et illud in primis, ne nimia prolixitate sacer concentus protrahatur, cum indubitatum sit, non modo id non conferre ad fidelium aedificationem, sed immo animi pietati ac devotioni haud parum nocere ac fastidio esse.

In ecclesiasticis functionibus cantiones omnes in lingua vulgari prohibemus, ac praescribimus ut cuiusvis cantici verba ex receptis ecclesiae antiphonis vel hymnis et ceteris liturgiae precibus semper desumantur; solum cum ipsa ecclesiastica functio explicit, cantica vernaculae linguae con-

[1] Sess. XXII, decr. de observ. et vit. in cel. missae.
[2] Const. Alex. VII, 23 aprilis 1657; decr. Innoc. XII, 20 augusti 1692; litt. encycl. Bened. XIV, *Annus qui hunc*, 19 febr. 1749.

cinere in choro licebit. Pie tamen vigilabunt A sacerdotes, qui ecclesiae praesunt, ut ea tantum cantica adhibeantur, quorum argumentum et melodia vere aedificet, utque falsae, ineptae vel ad modulum profanum compositae cantiones prorsus eliminentur.

Quoniam per anni decursum, pro diversitate mysteriorum, quorum memoriam ecclesia recolit, alia quidem sunt tempora, in quibus sanctis gaudiis pia mater exultat, alia vero in quibus ad gemitus et ad poenitentiam invitat: piissime inductum est maiorum instituto, ut cantus etiam, prouti et universa ecclesiastica liturgia, spiritu ecclesiae informetur, et pro temporum diversitate vel festivus sit et ad laetitiam evehens, vel moestus ac sanctam animi compunctionem inspirans. Hanc legem rigorose servandam ecclesiarum rectores satagant.

Organo utitur ecclesia tamquam instrumento sibi proprio maximeque accommodato cantus eccle- B siastici indoli ac naturae. Attamen, prouti monet caeremoniale episcoporum [1], organi sonus nec voces cantantium opprimat, nec mentes offendat, eiusque moduli sint incessu graves, melodia casti, ab omni artificii vanitate alieni, divino tandem, quod agitur, officio rectissime convenientes. Quoad cetera vero instrumenta, absque venia ordinarii in unoquoque peculiari casu, rationibus expositis, petenda, illa in ecclesiam inducere vetamus. Pro casibus autem, in quibus episcopus permittenda illa censeat, ob oculos habendum est monitum summi pontificis Benedicti XIV [2], musica scilicet instrumenta adhiberi „solummodo ad vim verborum cantui adiiciendam, ut magis magisque audientium mentibus eorum sensus infigatur, commoveanturque fidelium animi ad spiritualium rerum contemplationem, et erga Deum divinarumque rerum amorem incitentur."

Quemadmodum cantus ecclesiastici scopus plane C pessumdatur, si eo dirigitur ut aures solum inani voluptate demulceat: ita cultus divini maiestas non servatur, nisi cantores etiam tales sint, qui ecclesiam non dedeceant. Mulierum voces in cantantium choro ecclesiae usu non recipiuntur, quia illas et cultus divini leges et cantus ecclesiastici dignitas plane arcendas edicunt. Sicuti enim ab omni participatione in sacrae liturgiae ministerio mulieres removentur; ita etiam quidquid molle aliquid sapit, ab ecclesiastico cantu omnino abesse debet; atque hinc mulierum praesentia in ecclesiastico choro ipsi pio fidelium sensui refragatur. Decernimus itaque et mandamus, excludendas prorsus arcendasque esse mulieres ab odeo cantorum, nisi tantum in ecclesiis vel capellis virginum Deo devotarum. Quodsi aliqua in posterum fuerit ecclesia, in qua, contra hanc provincialis synodi interdictionem, mulieres ad canendum vel D ad organa pulsanda adhibeantur, sciant earundem ecclesiarum rectores, se ob eiusmodi transgressionem strictissimam ordinario reddituros esse rationem.

Laici viri, qui ad officium canendi in ecclesia seliguntur, religiosi sint ac vitam vere christianam ducentes; tales nimirum, qui quod ore cantant, corde credant et operibus comprobent [3]. Proprio autem munere pie decenterque ipsi fungantur, et illius sanctitatem nunquam non prae oculis habeant. „Quid enim beatius," inquit Basilius [4], „quam in terra concentum angelorum imitari, in hymnis et canticis creatorem laudare?"

[1] Lib. I, cap. 28, n. 11.
[2] Encycl. cit., § 12.
[3] Conc. Carthag. IV, can. 10, [Mansi, *Concil.*, III, 952 A].
[4] *Epist. I ad Greg.*, [opp., ed. Migne, IV, 226 D].

Caput VII.

De ecclesiis.

Sanctarum ecclesiarum maiestas et decor tum cultui divino splendorem servat ac dignitatem, tum fidei nostrae documentum extat luculentissimum. Est enim sacrum templum tabernaculum Dei cum hominibus ideo positum, ut ipse Deus habitaret cum eis; sic itaque omnia in eo esse debent, ut vel ob oculos ponant ac elucescere faciant locum habitationis gloriae Dei. Est praeterea domus orationis, in qua orat sacerdos pro populo, et populus vicissim colloquia miscet cum Deo, eius gratiae dona consecuturus; in eo igitur nihil [sit] nisi sanctum, nisi ad pietatem trahens, nisi ad venerationem excitandam aptissimum.

Divinarum aedium cura et custodia parochis ceterisque ecclesiarum rectoribus concredita est; B atque ideo studiosissime allaborare ipsi debent, ut, quam optime fieri possit, eaedem venustate splendescant, et ornatu fulgeant, utque semper ac in omnibus munditia, decentia ac nitore resplendeant. Munda sint altaria eorumque mappae, illustriorique forma ac debito, pro ratione temporis [1], ornatu emineat altare maius, sacrumque ssm̃i sacramenti tabernaculum. Candelabra, sacrae tabulae, imagines perpetuo niteant. Mundissima sit ac rite custodita pelvis baptismalis, e solido lapide, si fieri potest, potius quam e cupro confecta. Sedes confessionales, eo vel magis quod propatulae in ecclesia esse debent, politioris operis mundaeque sint. Suggestus etiam, e quo verbum Dei annuntiatur, apta sit forma, rite in templo dispositus, iugiter nitidus. Ecclesiae pavimentum quam saepissime, integram vero, temporibus statutis, ecclesiae faciem, ab omni pulvere ac sorde C mundandam iubebunt qui ipsi ecclesiae praesunt; aeditui quoque ecclesiae in hisce omnibus sedulo advigilabunt. Equidem, si sumptuositas ac magnificentia in auro vasisque pretiosis, qualis desiderari posset, non suppetat: nunquam certe non longissime absit, quidquid indecentiam vel immunditiem indicaret.

Nihil magis decet sacerdotem, quam ut domus Dei decorem diligat; sed et idem decor cordi esse debet fidelibus omnibus, quantum ad ipsos spectat; qui proinde ut propria opera religiosaque largitate ad illum augendum concurrant, et hortationibus et in primis exemplo alliciendi sunt. Filii filiaeque Israel ad faciendum opus tabernaculi testimonii, vestesque sanctas et omnem cultum componendum, mente promptissima ac devota, armillas suas, inaures, annulos et dextrariola, vasa aurea, purpuram, byssum, et lapides pretiosos D Domino obtulerunt [2]. „Si enim, ut inquit sanctus Felix papa, Iudaei, qui umbrae legis deserviebant, haec faciebant, multo magis nos, quibus veritas patefacta est, . . . templa Domino aedificare, et prout melius possumus, ornare . . . debemus." [3]

Quamvis ecclesias exstruere pium et laudabile opus sit, ne tamen absque necessaria dote, qua instaurari, ornari, conservari valeant, aedificentur, aut alicui iuri praeiudicium contingat, vel aliis incommodis occasio detur; vetitum est ecclesias aut oratoria publica erigere [4], novis constructionibus amplificare vel mutare, nisi praehabita dioecesani antistitis licentia, cuius iudicio et approbationi novae ecclesiae vel oratorii publici adumbratio subiicienda

[1] Caer. episc., lib. I, cap. 12.
[2] Exod. XXXV, 21 seq.
[3] *Epist. ad omnes episcopos*, cap. 1, *[Patr. lat.*, ed. Migne, LXV, 20 D]; ap. Gratian., de consecr., dist. I, cap. 2.
[4] Can. 9, de consecr., dist. I, can. 10, cap. 18, quaest. 2.

est. In restaurandis, amplificandis, aut alia ratione mutandis sacris aedibus, id semper prae oculis sit, ut instituenda mutatio fiat observato genere seu stylo aedificii. In delineanda nova ecclesia, chorus seu presbyterium, quatenus locorum dispositio permittit, vertatur in orientem, in occidentem vero porta principalis, a cuius latere dextero, si fieri potest, fons baptismalis constituatur.

Ecclesiarum integritati et incolumitati vigilandum porro est diligentissime. Sui muneris esse meminerint earum rectores, tectum aedificiorumque parietes in integro statu servandos, et quae reparatione indigeant mox instauranda solerter ac studiose curare. Absque consensu ordinarii nulla altaria fixa diruere licet, nullas picturas, statuas aliasve sculpturas amovere et cum aliis immutare, nulla monumenta demoliri. Prohibemus pariter, monumenta, mausolea, vel alia id genus erigere, titulosve lapidi consignatos inscribere, absque venia ordinarii.

Quod apostolicae sanctiones cavent [1], ne scilicet in fornicibus aut tectis ecclesiae vel oratorii, in quo sacra fiunt, ambulacra sint, vel conclavia ad profanos usus, vel cubicula dormientibus destinata, stricte observandum edicimus.

Quoniam sacristia aedium sacrarum pars censetur et est, de ea etiam peculiaris cura habenda, ut et nitida servetur, et integra custodiatur, et nullo eorum deficiat[ur] quae praesto esse in illa debent. Sit in unaquaque sacristia loco conspicuo crucifixi imago, sit et mensa cruce instructa, in qua extendantur sacrae vestes pro missae sacrificio vel alia sacra functione peragenda necessariae. Habeatur insuper tabella indicans nomen sancti in oratione *A cunctis* exprimendi, ac nomen episcopi ordinarii; tum vero etiam perspicua adsit tabella orationes exhibens ante et post missam dicendas, nec non genuflexorium, in quo sacerdos, sacrum celebraturus et sacrificio expleto, pias preces peragat. Adsit vas aquarium cum duobus manutergiis, ad manus abluendas abstergendasque. Prope illam vero sacristiae portam, quae ad ecclesiam ducit, vas ponatur aquam benedictam continens. Sacristiae amplitudo accommodata sit ecclesiae magnitudini, numero ministrorum et copiae sacrae supellectilis. Praeterea in apto ecclesiae loco sit sacrarium, in quod proiicienda est aqua, qua res sacrae ablutae fuerunt.

Dilecta fidelibus nostris sint tabernacula Domini, et in atria eius frequentissimi convenire concupiscant, ut divinae benedictionis copiosa munera recipiant. Sedulo perpendant quam magnum sit ac Deo gratum preces ac laudes in coelum extolli ab hominibus in domo Domini congregatis, qui licet diversae sint aetatis et conditionis, omnes tamen Dei filii sunt ac membra Christi. Pro fidelium commoditate sint in ecclesia scamna vel subsellia, sed nonnisi eius formae, quae loci sancti dignitati conveniat. Quae de pauperibus habenda est sollicitudo plane requirit, ut in eorum usum conveniens non desit scamnorum numerus. Intra presbyterii septa, quae solis clericis patere debent, laici non admittantur, nisi forte populi frequentiae sufficere aliter non valeat sacrae aedis angustia. Sed et animi devotio ac exterior modestia maxima esse debet in iis, qui ad ecclesiam conveniunt. Iubeant parochi, exemplo non minus quam verbis, reverentiam, religiosam pietatem, externam ipsam corporis compositionem, in templis, ut par est, servari et custodiri. „Saeculares omnes actiones," ceu mandant patres Tridentini [2], „vana atque adeo profana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceant, ut domus Dei vere domus orationis esse videatur et dici possit."

[1] Ex cap. decr., lib. III, decr. in 6, [cap. 2, *Decet*, tit. XXIII, de immunit.? Cf. etiam coll. Lac. I, 176].

[2] Sess. XXII, decr. de obs. et vit. in cel. missae.

Caput VIII.

De funeribus et sepulturis.

Sancta mater ecclesia, quae nobis vix in lucem editis ad vitam aditum patefacit per baptismum, quaeque per totam mortalem nostram peregrinationem sanctae doctrinae pabulo ac sacramentorum virtute nos fovet ac nutrit; etiam post obitum piam ac maternam sollicitudinem in suos filios impendit. Cum enim Spiritu sancto edocta credat et profiteatur tum carnis resurrectionem, tum etiam „purgatorium esse animasque ibi detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio iuvari" [1]: non modo sancta ac salubri cogitatione exorat pro animabus defunctorum fidelium ut a peccatis solvantur, expeditioremque ad patriam, in qua nihil coinquinatum ingreditur, viam habeant, sed etiam eorundem corpora, „quibus tamquam organis et vasis ad omnia bona opera sanctus usus est Spiritus" [2], in terra sancta, veluti in loco dormitionis, e quo rursus in resurrectionem excitanda sunt, condit ac deponit.

Prae oculis habentes singularem illam curam, quam iam inde a primis aevi christiani temporibus sepulturae suorum filiorum ecclesia gessit, maximo studio commendamus parochis, ut iusta funebria defunctis in communione ecclesiastica fidelibus persolvant in spiritu misericordiae et pietatis, utque illorum inhumationem religiose peragant, iuxta sanctas ecclesiae leges, in cunctis caeremoniis ac ritibus, in quantum fieri potest, ad tramites Romani ritualis operantes. Etenim caeremonias istas ac ritus, quibus catholica ecclesia ex antiquissima traditione et summorum pontificum institutis in filiorum suorum exequiis uti solet, summo studio servandos atque usu retinendos ipsa praecipit, tamquam vera religionis mysteria, christianae pietatis signa, fidelium mortuorum saluberrima suffragia [3].

Ne defunctorum animae suffragiorum ecclesiasticorum subsidio diutius careant, solliciti erunt parochi, ne exequiae plus aequo differantur. Porro caveant omnino parochi, aliique sacerdotes, ne sepulturae, vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant: sed iis eleemosynis contenti sint, quae aut probata consuetudine dari solent, aut ordinarius constituerit [4]. Illud quoque devitent, ne ex nimia exequiarum pompa, aut ex aliqua consueti ritus omissione suspicio avaritiae oriri possit. Pauperes, quibus mortuis nihil, aut ita parum superest, ut propriis impensis sepulturae mandari non possint, gratis omnino sepeliantur eorumque exequiae decenti apparatu fiant. Pium ac laudandum praedicamus earum confraternitatum institutum, quae eleemosynas colligunt, ut debito honore egenorum corpora inhumentur, quaeque de sacrificiis pro egenis litandis curam gerunt. Confidimus autem animarum curatores allaboraturos, ut insigne hoc misericordiae opus in dies augescat.

Caveant etiam parochi, et reliqui omnes ad quos pertinet, ne occasione funeris iura aliena laedantur. Parocho, qui talis est ratione domicilii vel quasi domicilii, salva sit semper canonica

[1] Conc. Trid., sess. XXV, decr. de purgat.

[2] Aug., *De civ. Dei*, lib. I, cap. 13, [opp., ed. Bened., VII, 13 G].

[3] Rit. Rom., de exequiis.

[4] Rit. Rom., loc. cit.

portio funeralis[1], iis in casibus, in quibus in alia parochia funus et inhumationem locum habere, ad normam canonum, contingeret. Qua in re, tum omnibus parochis concordiae studium apprime commendamus, tum vero ut quaestionum occasio removeatur, et respicientes ad consuetudinem in hac provincia vigentem, decernendum duximus, ut parochus, in cuius paroecia defunctus domicilium vel quasi domicilium habebat, nihil ultra exigere possit, cum missam de die depositionis, praesente, si fieri potuit, cadavere, ipse celebravit, etsi deinceps in alia paroecia, ad quam cadaver ipsum transferendum est, novae exequiae celebrentur. Quod attinet ad advenas, parochi proprii ius non extinguitur; sed cum illud non exercetur, plenum ius ad funeralia habet parochus, intra cuius paroeciae fines mortui sunt, etiam (nisi aliter ordinarius concesserit vel consuetudo statuerit) cum in religioso aliquo loco, in quo contubernales erant, decesserint.

Requietionis locus defunctorum corporibus paratus, congruus semper esse debet, ac qualis respondeat piae sollicitudini, quam ecclesia de iisdem habet, in obsequium etiam mortalium exuviarum Christi fidelium, in angeli tuba resurrectionem expectantium. Locus itaque qui, episcopo approbante, ad coemeterium constituendum electus fuit, lustrali benedictione initiandus erit, vel ab episcopo ipso, vel a presbytero per eum delegato, servatis caeremoniis in rituali Romano praescriptis; atque ita loci religiosi rationem induit, ac ab omni profano usu prorsus exemptus, recipiendis unice fidelium cadaveribus destinatur. Ad cuiuscumque profanationis periculum facilius ab eo arcendum, ita septus pariete, sepe vel fossa, riteque obclusus sit, ut liber in eo non pateat ingressus sive hominibus, sive animantibus. Crucis insigne in medio coemeterii fulgebit, ut sub eo requiescant a laboribus suis, qui sub eodem crucis vexillo militarunt in vita. Sit etiam, si fieri potest, in coemeterio sacellum congruo altari et supellectili sacra instructum, in quo, statis temporibus, pro refrigerio defunctorum, sacrosanctum missae sacrificium offerri possit. Sacerdotum sepulcra, ubi nullum impedimentum obsit, a laicorum tumulis separata sint, atque, uti praecipit rituale Romanum, loco decentiori sita. In eodem coemeterio locus eligatur, quo transferendae et colligendae erunt cadaverum reliquiae, quae, tumulis ad eas continendas non sufficientibus, post certum tempus, petita ab ordinario venia, in ossuariis reponendae sunt. Assiduam circa coemeterium vigilantiam exerceant parochi, utque omnia in optimo statu sint ac serventur, diligentes curent.

Sepeliendis infantibus, qui sine baptismo decedunt, aliisque quos ecclesiastica sepultura privandos canonicae sanctiones iubent, pars non benedicta areae coemeterii destinabitur, quae a reliquo spatio benedictione sacrato, muro, vel sepe, vel fossa disiuncta erit. Quinam sint ii, quibus sepulturam ecclesiasticam dare non licet, parochi ex rituali Romano edocentur[2], a quo praeterea commonefiunt, id ipsos ignorare non debere, ne quemquam, contra canonum decreta, ad sepulturam ecclesiasticam admittant. Id vero meminerint, quod nempe inter publicos peccatores ipso iure excludendos ab ecclesiastica sepultura, ambigendum non sit illos recenseri, quos alicui societati, a sede apostolica damnatae, nomen dedisse notorium est. Verum quodcumque exstiterit hominis catholici crimen, ob quod a sepultura ecclesiastica excludi deberet, si ante mortem signa poenitentiae dedit, et per eum non stetit quominus ab excommunicatione, quam forte incurrerat, absolveretur, in terra benedicta rituque ecclesiastico inhumari poterit, praemissis quidem, si forte excommunicatione ligatus erat, caeremoniis quas ecclesia praescribit, ad eundem, post ipsam mortem, ab ea censura absolvendum[1]. Excipitur tamen casus, quo ex vulnere in duello accepto quis decesserit; siquidem in tanti criminis odium, et ad homines magis magisque ab eo deterrendos, sacri canones exigunt, ut licet ante mortem indubia ille dederit poenitentiae signa, et a peccatis censurisque absolutionem obtinuerit, sepultura tamen ecclesiastica privari debeat[2], sive decesserit in loco conflictus, sive extra illum locum, ex vulnere tamen in duello illato. Quoties de neganda vel concedenda sepultura ecclesiastica dubium occurrit, ordinarius consulatur. Eius sententiam semper exquirendam esse volumus, cum de eo agitur qui per annum integrum non est confessus, et tempore paschali sacram synaxim, sine iusta causa, non suscepit, quique absque ullo signo contritionis obiit.

Non omittant parochi ceterique verbi Dei praecones populum identidem edocere de pietatis officiis, quibus erga defunctos tenemur, deque alacritate qua iustum est illa implere. Rite explicent quam arcta adhuc sit nostra cum illis societas, quamvis oculis nostris mortui ipsi ac disiuncti a nobis fuerint. Credimus namque, illos, nisi letali culpa polluti obierint, Deo vivere, fide et caritate nobis coniungi, pro nobis Deum rogare, at simul a nobis flagitare ut orationibus, eleemosynis aliisque bonis operibus illis, nondum plene purgatis, praesto simus. Saepius per annum, praecipue vero in commemoratione omnium fidelium defunctorum, excitentur fideles ad coemeterium visitandum, ut ipsa sepulcrorum praesentia ad suffragia pro defunctis maiori pietate Deo offerenda, aeternamque requiem ferventius ipsis precandam commoveat. Iis aspectum Dei suffragiis suis accelerare fideles gaudeant; cum iis in aeternitate sociari sperent. Ipsi enim nos praecesserunt, sed et nos expectat aeternitas. Iugiter id meminerint fideles omnes, ut peccati etiam horror crescat et augeatur in cordibus eorum; scriptum quippe est: *„Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis."*[3]

Caput IX.

De benedictionibus et exorcismis.

Clementissimus rerum omnium creator Deus operibus manuum suarum saepius benedixisse legitur[4], ut creaturis suis, maxime vero homini, foecunditatem, prosperitatem, copiam multorum bonorum impertiretur. Voluit autem benedictionis suae efficaciam hac ratione manifestare, ut nempe homo intelligeret, id omne quod ipse est, ipsumque circumstat, e divinae benedictionis virtute sibi obvenire. Atque hinc, ut in electum populum suum abundantiam bonorum temporalium et spiritualium Deus infunderet, cunctique recordarentur ac conspicerent omnia illa dona nonnisi Domino ipsi in acceptis referenda esse, sacerdotibus a se constitutis potestatem ac praeceptum dedit benedicendi nomine suo filiis Israel[5].

---

[1] Conc. Trid., sess. XXV, *de ref.*, cap. 13; cf. etiam cap. 1, de sepult., cap. *Is qui*, de sepult. in VI.

[2] Sub. tit. de exeq.

[1] Cap. 28, de sent. excomm. s. c. ep. et reg. in Nolana, 19 iulii 1619, (apud Barbosam iur. ecc., lib. II, cap. 10, n. 40).

[2] Bened. XIV const. *Detestabilem*, [die 10 nov.] anno 1752. Cf. etiam cap. 2, de haeret. in VI.

[3] Eccli. VII, 40.

[4] Gen. I, 22, 28; IX, 1.

[5] Num. VI, 23 seq.

Etiam in nova lege sacerdotem oportet benedicere. Divinorum namque beneficiorum fons non est occlusus, sed in eo plenissime patefactus, per quem Deus omnia nobis donavit[1], et qui in coelum ascendens, apostolis, et in iis universae ecclesiae, elevatis manibus suis, benedixit[2]. Nos autem in hoc vocati sumus, ut benedictionem haereditate possideamus[3].

Etenim Christus dominus, in plenitudine potestatis spiritualis, quam dedit ecclesiae suae, contulit ei auctoritatem benedicendi tum hominibus, tum creaturis aliis, quae in hominis ipsius usum et utilitatem datae sunt, ut invocata divina benignitate et clementia, per merita passionis suae omnigenis bonis a Deo impleantur. Propterea benedictio fit per sanctae crucis signum, quia divina beneficia per mortis Christi merita nobis contingunt; benedictionis autem ipsius vis non in ritu ipso, sed in eo est, quod Deus precibus ecclesiae, dilectissimae Christi sponsae, rogatus, creaturae bonum illud concedat, quod eidem ecclesia apprecatur. Uti enim scribit sanctus Petrus Damiani, „sacerdos Dominum super hominem verbis invocat, sed ipse super eum Dominus benedictionem efficaciter format.“[4] Apostolus autem de benedictione omnis generis ciborum ait: *„Sanctificatur enim per verbum Dei et orationem.“*[5]

Danda opera est, ut benedictionum naturam et potestatem fideles rite intelligant, certoque sibi persuadeant plurimi eas faciendas, magnoque in honore esse oportere. Id vero tum dignitas et sanctitas ecclesiae, cuius nomine benedictio a Deo petitur, tum operatio divina concedens petitum effectum, tum denique ipsum quod benedictione impetratur salutare beneficium satis edicit. Excitetur itaque et augeatur in fidelibus sincerae pietatis desiderium advocandi in seipsos, in suas familias suasque res omnes, benedictiones divinas per benedictionem et apprecationem sacerdotis. Simul autem edoceantur de obsequio ac veneratione, qua tractandae sunt personae ac res divino cultui sacratae per peculiarem illam benedictionem, quae constitutiva passim dici consuevit, quia persona vel res in ordinem sacrorum transfertur, et in eo permanet. Neque omittent parochi, fideles eosdem instruere, quantopere conveniens sit ac deceat, ut hoc benedictionum genere ecclesia ab usibus profanis segreget ac meritorum Christi virtute nobilitet, quae ministerio sacro inserviunt ac mancipantur.

Ne quando ministri sacri in impertienda benedictione a Deo petant quae haud petenda sunt, vel aliqua alia ratione deflectant a natura, sanctitate et fine benedictionis, ecclesia certas formulas ac caeremonias proponit ac praescribit, quae in benedictionibus dandis servandae sunt. Quamobrem ministri sacri iis dumtaxat formulis utantur, quae in missali, in rituali Romano, in pontificali leguntur, vel alias a sacra rituum cengregatione aut a sede apostolica approbatae fuerunt. Praescriptis induti sint vestibus, et reliquas accurate servent liturgicas de benedictionibus ordinationes. Maxime sibi cavebunt, ne ecclesiasticas benedictiones quocumque praetextu ad alios fines adhibeant, quam ad quos ab ecclesia institutae sunt, et ne imprudenti earum usu ssñam institutionem despectui exponant, aut superstitionis vel inhonesti lucri fama commaculent.

Cavebunt etiam sacerdotes, ut fines facultatis suae non excedant, cum quaedam sint benedictiones, quae communi iure et usu ecclesiae a presbyteris concedi possunt, quaedam vero a solis episcopis, nisi competente auctoritate aliis sacerdotibus facultas committatur; facultatis, quam forte obtinuerunt, ambitum ac tenorem strictissime observent.

Christi potestatem in daemonem, quem in cruce ipse vicit ac debellavit, ecclesia, Christi sponsa, vel solo crucis signo, contra eundem humani generis hostem exercet. Ad daemonum fraudes superandas aptissime conducunt benedictiones. Verum ecclesiastico etiam instituto inductum est, ut benedictiones quaedam sine exorcismis non fiant; quibus videlicet vel daemon expellatur, vel impediatur quominus creaturas benedicendas obsideat, et in damnum salutis et incolumitatis nostrae iis rebus abutatur. Sacerdos, qui facultatem habet rem illam benedicendi, poterit eo in casu et exorcismos adhibere.

Non licet tamen simplici sacerdoti exorcismo adiurare personas, quae a diabolo obsessae reputantur, nisi obtenta ab episcopo licentia. Nullus certe est alius actus, in quo ecclesia acceptam a Christo contra daemonem auctoritatem visibilius ostendit, nisi cum illum, per exorcismum rite adhibitum, ab energumeni corpore depellit. Sed quoniam quo nequior est antiquus serpens, eo maiores timendae sunt fraudes; et quo occultiores sunt daemonis operationes, eo magis cavendum est, ne eius effectus existimetur quod morbo vel phantasiarum motibus quandoque adscribendum est; idcirco exorcismi eiusmodi nonnisi postquam res per episcopum examinata fuit, permitti poterunt. Parochus, exorcismi instituendi venia accepta, fide firma ac vehementi, oratione ac ieiunio, nec non conscientiae ab omni sorde emundatione, ita se praeparare satagat, daemoni, Christi nomine, expellendo ac fugando, ut corporum animarumque nostrarum insidiator nihil inveniat, quod sibi vindicare possit vel Christi ministro improperare. Memor sit verbi Domini, discipulos non potuisse daemonium eiicere *„propter incredulitatem, et esse genus, quod non eiicitur, nisi per orationem et ieiunium“*[1].

Commendamus tandem parochis, ut sedulo invigilent, ne commissi sibi fideles, quocumque in eventu aut afflictione, vel superstitiosis impiisque ritibus, in quibus daemonis opera intervenit, indulgeant, vel ad divinationum commenta, prava sortilegia aliasque vanas ac stolidas artes recursum habeant. Illos autem constanter doceant de infinita Dei erga homines benignitate, deque summa quam ipse gerit rerum omnium providentia, ut implorata divini auxilii manu assistrice, omnem spem in Deo reponant. Nam *„adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram“*[2].

TITULUS VI.

De pietate et caritate christiana.

Caput I.

De morum sanctimonia promovenda in populo.

Solemnibus aeque ac suavissimis verbis morum sanctimoniam christianorum propriam apostolus Paulus ad Titum scribens expressit, cum ait[3]: „Apparuit . . . gratia Dei salvatoris nostri omnibus

[1] Rom. VIII, 32.
[2] Luc. XXIV, 50 seq.
[3] I Petr. III, 9.
[4] *Epist. ad cives Florentin.*, opusculum XXX, cap. 2, [opp., ed. Migne, II, 526 C].
[5] I Tim. IV, 5.

[1] Matth. XVII, 20.
[2] Ps. CXXIII, 8.
[3] Tit. II, 11-5.

hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem et saecularia desideria, sobrie et iuste et pie vivamus in hoc saeculo, exspectantes beatam spem et adventum gloriae magni Dei et salvatoris nostri Iesu Christi; qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum." Haec ipsa porro verba adinstar normae proponuntur animarum pastoribus, iuxta quam commisso sibi populo a vitiis retrahendo et in christianas virtutes adducendo contendant ac allaborent; equidem unicuique eorum dictum esse reputandum est quod idem apostolus subdit: *„Haec loquere, et exhortare, et argue cum omni imperio."*

Humiles ex intimo corde persolvimus gratiarum actiones bonorum omnium largitori, cuius misericordia, ampla virtutum exempla inter carissimos nostros in Christo filios non desunt. Multos namque conspicimus, qui christianae fidei et caritatis spiritu animati, Christi bonum diffundunt odorem; quod sane vehementer nos recreat in multis maximisque muneris nostri curis et difficultatibus. At probe etiam novimus sine intermissione nobis invigilandum esse, ut virtus ipsa conservetur, foveatur, augeatur; vitia autem constantissime arceantur, removeantur, exstirpentur. *„Adversarius enim noster diabolus, tamquam leo rugiens, circuit quaerens quem devoret."* Qui autem illi non resistunt fortes in fide, prouti praecipit princeps apostolorum [1], passionibus et tentationibus facile abripiuntur. Atque utinam id nostris curis laboribusque consequi possemus, ut in hac gregis dominici parte ii penitus deessent, qui ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei [2]; utinam dilectos omnes in Domino filios spiritu vivere, spiritu et ambulare cernere possemus [3]! Et quoniam id maxime dependet ex ardenti zelo assiduaque operositate sacerdotum, eorum praesertim qui parochiis praesunt: etiam atque etiam obtestamur nostros omnes cooperatores, ut in honestate morum christianaeque vitae disciplina promovenda in populo, lubentissime ac studiosissime seipsos impendant ac superimpendant.

Impietas sane turpis atque infanda blasphemia est: qua nihil horribilius, inquit sanctus Hieronymus [4], quia ponit os suum in excelsum. Licet autem scelus istud tam atrox provinciae huius populus, Dei operante gratia, merita detestatione prosequatur, non possumus tamen contra illud vocem non attollere in hac synodo, ut, si qui sunt in divinis laudibus muti, in blasphemiis autem ac maledictis faciles ac prompti, de maximo quo rei fiunt crimine commoneantur, et ab eo emendentur. Ac certe si rite omnes perspectam habeant summam, quae divino nomini debetur, venerationem quin unquam in illud lingua peccent, iugiter labiis suis divinam maiestatem colent et glorificabunt.

Sed et aliud vehementissime insectamur vitiorum genus, quod per saecularia desideria enuntiatur, effraenatam nempe rerum materialium ac voluptatum sensualium libidinem, quae aetate praesertim nostra tantopere invalescit ac malorum fere omnium, quae sacram civilemque rempublicam funestant, causa est et origo. Passim namque videre est homines, qui omnem de religiosis officiis sollicitudinem abiicientes, hoc unum solemne habent ut divitias colligant et cumulent, ut vestibus ac supellectili luxum immoderatum efferant, ut id quod sensus delectat unice quaerant. Inde autem sponte sua dimanant tum quidem fraudes, usurae, latrocinia; tum vero crapulae, ebrietates, impudicitiae; tum denique adulteria, lenocinia, fornicationes. Ingemiscimus animo ac dolore conficimur, recogitantes inter ipsos ecclesiae filios, pastorali nostrae curae concreditos, vitia haec foedissima reperiri ac radices agere. Parochos itaque ceterosque sacerdotes enixe excitamus, ut in iis propulsandis nunquam satis multam operam se posuisse reputent, ac tum publicis sermonibus, tum privatis hortationibus, tum occasione administrationis sacramenti poenitentiae, apostolica fortitudine in illa clament ac depraedicent.

In mentem fidelium revocent vitia carnis ea esse, ob quae Sodoma et Gomorrha deletae, et ira Dei venit in filios diffidentiae [1]. Saepius vero recolenda proponant altissima illa Pauli verba: *„Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? . . . An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate Deum in corpore vestro."* [2] Porro neque ebriosi regnum Dei possidebunt, ut idem apostolus scribit [3]. Constanter itaque inclamandum in teterrimum hoc ebriositatis vitium, quod tantam rationali naturae iniuriam irrogat, hominem a suo statu deiicit, in brutorum conditionem illum redigens, at tot mala, tot aerumnas, tot peccata secum fert. *„Radix autem omnium malorum est cupiditas; quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis:"* [4] ea scilicet cupiditas quae divitiarum abundantiam, vitae huius commoda, sensualia gaudia et oblectamenta infrunito desiderio optat et quaerit, quaeque hominem mergit in interitum et perditionem. Edisserant ministri sacri, quantopere dedeceat eos, qui regenerati sunt *„in spem vivam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in haereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem, conservatam in coelis"* [5], terrenis iis vilissimisque desideriis abduci. Non desistant christianae modestiae laudes texere, mortificationis necessitatem urgere, spiritualium deliciarum super corporales praestantiam enarrare, terrenarum omnium rerum contemptum edocere. Praecipiant vero divitibus *„non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo (qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum) bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam"* [6].

Cum memorata hactenus vitia a christiano populo abesse contigerit, Deus, qui dives est in misericordia, efficiet ut opera bona in fidelibus abundent, ac Spiritus sanctus in ipsis uberrime fructificet. *„Fructus autem spiritus est,* inquit Paulus [7], *caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas;"* quae virtutes omnes promovendae omni studio sunt in christiano populo. Beatus enim est populus, in quo illae splendescunt. Confessariis insuper commendamus, ut peculiarem plane curam adhibeant in iisdem

[1] I Petr. V, 8-9.
[2] Eph. IV, 17 seq.
[3] Gal. V, 25.
[4] *In Isai.*, lib. VII, cap. 18, [opp., ed. Migne, IV, 247 C].

[1] Eph. V, 6.
[2] I Cor. VI, 15, 19, 20.
[3] I Cor. VI, 10.
[4] I Tim. VI, 10.
[5] I Petr. I, 3-4.
[6] I Tim. VI, 17-9.
[7] Gal. V, 22 seq.

virtutibus excolendis nutriendisque, in iis, qui divinis gratiis uberiori copia donati eisque fideliter respondentes, a mortalibus peccatis immunes vivunt, ac spem non dubiam praebent magis semper magisque in perfectionis viam esse progressuros.

Illud quidem primo loco ponitur et commendatur super omnia, ut caritatem habeamus, *„quod est vinculum perfectionis."* [1] Longe ergo sint a fidelibus nostris iurgia et iniustitiae, odia et inimicitiae, sed omnes mutua dilectione iungantur, supportantes invicem, et donantes sibimetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam [2]. Etenim *„si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et caritas eius in nobis perfecta est . . . Qui vero non diligit fratrem suum, quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere"* [3]?

Caritas patiens est [4], atque idcirco disiuncta ab ea non erit christiana patientia. Si proinde caritas vigeat inter fideles nostros, cernere etiam eosdem erit huius peregrinationis calamitates et afflictiones, aequo fortique animo, pro Deo et in expiationem peccatorum tolerare, quod verae virtutis indicium est apertissimum. Quapropter demonstrandum ipsis erit, cum tangit nos manus Domini, minime id hostiliter facere Dominum, verum percutiendo sanare, et plagam a Deo venientem esse medicinam [5]. Tum vero verba Petri ingeminanda: *„Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis: omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis;"* ac insuper: *„communicantes Christi passionibus gaudete, ut et in revelatione gloriae eius gaudeatis exultantes."* [6] Testis porro est apostolus Paulus, quod *„omnes, qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur"* [7].

Pietatem in Deum fovebunt assidue omnes, qui in nostris dioecesibus sacerdotali ministerio funguntur; ubi enim religiosa pietas regnat, ibi vitiorum corruptio non praevalet. Iam vero sincera pietas, qualis exigitur in iis qui pretioso Christi sanguine redempti sunt, nutritur et servatur oratione constanti, qua rursus nullum aptius ac efficacius medium ad vitia fuganda, ad tentationum pericula superanda, ad divina beneficia consequenda. De christianae orationis utilitate et necessitate saepe verba faciant parochi et confessarii, Domini praeceptum commemorantes: „Oportet semper orare et nunquam deficere;" *„Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum."* [8]

Arduum non erit animarum curatori, moribus fidelium a corruptela praeservandis incumbere, ac populum Domino exhibere sectatorem bonorum operum, si spiritus pietatis, religionis sanctique amoris et timoris Dei in ipsis familiis dominetur et filiorum educationem regat. Dolendum sane quosdam aliquando exstare parentes, qui vel ex ignorantia, vel ex socordia, vel ex perversitate, id quidem curant ut profanis cognitionibus filii imbuantur, ita ut mundo placere possint, nullatenus autem solliciti sunt ut erudiantur de eo quod unum est necessarium ad placendum Deo. Certo terra ista deserta et inaquosa nonnisi tribulos et spinas germinare potest. Pastores itaque non cessent monere patres matresque familias de gravissimo quo obstringuntur officio inserendi mature in filiorum cordibus virtutis christianae amorem eosque educandi *„in disciplina et correptione Domini"* [1]. Edoceant praeterea ipsos, qui familiae praesunt, media ad christianam disciplinam in familiis conservandam accommodata, et ut eadem adhibeantur invigilent. Illud inculcent praeprimis parentibus, ut non modo hortando ac docendo in virtutis viam filios adducant, sed et exemplis potissimum illis normam ostendant regulamque vivendi. Incredibile dictu est quantam habeant vim exempla parentum: bonis moribus familia universa sine dubio splendescet, si parentes ipsi practice exequuntur christiana officia, de quibus filios edocuerunt.

Restat, ut fideles ipsos nostros paterne moneamus ac per Christi passionem adiuremus, ut non iuxta veterem hominem ambulent, qui corrumpitur secundum desideria erroris, sed iuxta novum, *„qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis."* [2] Meminerint immensa Dei in homines beneficia, atque ex iis intelligant quem amorem ac pietatem, quam obedientiam ac venerationem ei praestare oporteat, qua spe ac fiducia illum invocare. Meminerint ac meditentur beneficium praesertim summum atque inenarrabile redemptionis humanae, quo clementissimus Deus parensque noster eximiam in nos benignitatem cumulatam illustravit; maxima ac pretiosa promissa nobis donans, ut per haec efficiamur divinae consortes naturae, fugientes eius, quae in mundo est, concupiscentiae corruptionem [3]. Meminerint demum verba illa Pauli: *„Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam;"* [4] et: *„Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra."* [5]

Caput II.

De festorum dierum sanctificatione.

Iam ab initio *„benedixit Deus diei septimo, et sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo"* [6]. Postmodum vero in Sinai monte ad Moysen loquens dixit: *„Videte ut sabbatum meum custodiatis . . ., sanctum est enim vobis;"* [7] ac in tabulis lapideis ipsi Moysi consignatis digito suo insculpsit: *„Memento ut diem sabbati sanctifices."* [8] Cum enim ipsa naturae lex edoceat aliquod tempus a creaturis impendendum esse creatori, religioso cultu colendo, cumque alia ex parte facile accidere posset, ut homines, vitae occupationibus detenti, id praeterirent: Deus ipse unum in hebdomade diem sibi sacrum suoque honori dicandum selegit dicens; *„Sex diebus facietis opus; in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino."* [9]

In ecclesia Christi diei sabbati cultus et celebritas translata fuit, auctoribus apostolis, in primam ipsius hebdomadis diem, tum quod in ea Dominus resurrexerit, unde et dominica dicta est, tum quod Spiritus sanctus apostolis ea die datus fuerit ad renovandam faciem terrae. Dominicae autem diei alia festa accesserunt, tum ad recolenda per annum religionis nostrae mysteria gratiasque Deo agendas pro maximis suae caritatis beneficiis, tum in memoriam et honorem beatissimae Mariae

[1] Col. III, 14.
[2] Ib. V, 13.
[3] I Ioan. IV, 12, 20.
[4] I Cor. XIII, 4.
[5] Cat. Rom., de orat. dominica, § 1, n. 21.
[6] I Petr. V, 6-7, et IV, 13.
[7] II Tim. III, 12.
[8] Luc. XVIII, 1; Ioan. XVI, 24.

[1] Eph. VI, 4.
[2] Eph. IV, 22, 24.
[3] II Petr. I, 4.
[4] Rom. VI, 22.
[5] I Thess. IV, 3.
[6] Gen. II, 3.
[7] Exod. XXXI, 13 seq.
[8] Exod. XX, 8, coll. XXXI, 18.
[9] Exod. XXXI, 15.

virginis, sanctorum apostolorum ac martyrum aliorumque coelitum cum Christo regnantium. Festis proinde huiusmodi ac dominicis diebus „cessandum est ab opere mundano, ut liberius ad ecclesiam ire, psalmis et hymnis et canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquiis divinis intendere, eleemosynas indigentibus mittere valeat christianus“ [1].

Quo loco sit religio sive apud singulos homines, sive apud nationes, ex observantia dierum festorum, indubitata quadam ratione intelligi potest. Aevum nostrum, rerum labilium cultui adeo intentum, festos dies spernit, atque hinc perversi mores et inducuntur et foventur. Non sine cordis amaritudine conspicimus pestem hanc violationis et profanationis festorum nostras quoque regiones invadere ac ruinas in dies maiores catholicae pietati minari. Itaque fideles nostros omnes monemus vehementissime, ut a tanto scelere abhorreant, ac, Dei ecclesiaeque vocem audientes, dominicis aliisque festis diebus sancte pieque observandis sedulo incumbant; memores, quod sicuti divinae benedictiones promissae sunt iis qui festa sanctificant [2], ita divinae ultionis maledictiones reservantur in sacrilegam festos dies profanantium impietatem [3]. Peculiari vero ratione verba nostra dirigimus patribus-familias, ut domesticorum suorum hanc praeprimis curam habeant, quod festos dies, uti par est, sanctificent; nec non opificiorum possessoribus ac directoribus, ut operarios, quos sub potestate habent, non modo ab hoc praecepto observando nullatenus impediant, sed hortationibus etiam et exemplo ad illud implendum excitent. Provocamus etiam atque obtestamur toto corde optimates, magistratus et eos omnes, qui eminentiori loco in societate sunt, ut, quoniam maximam vim habent, hac praesertim in re, ipsorum exempla, dierum festorum sanctificationem religiosissime observent.

Cum praecepti huius finis sit, ut homo vacet rebus divinis, postulat in primis festorum sanctificatio, ut ab operibus, ut aiunt, servilibus quisque prorsus abstineat: etenim talia illa sunt, ut mentem a divino cultu abstrahant. Quodsi ad aliquod istiusmodi opus praestandum necessitas aliquando cogat, prouti praesertim tempore frugum colligendarum contingere potest, venia ab ordinario, aut a parocho, qui auctoritatem per eum acceperit, petenda est, ne quisque imperitus iudicium in propria causa de necessitatis casu ferat, dum reapse necessitas non urget [4].

At si religionis officia Domino diebus festis tribuenda omne servilis operis genus prohibendum exegerunt, multo magis iis ipsis diebus, peccatis vitandis intendendum est, quae non modo animum a divinarum rerum studio avocant, sed nos a Dei amore prorsus seiungunt [5]. Maximus proinde est animi nostri dolor, cum videmus ebrietatibus ac luxuriis multo magis quam servilibus operibus dies Domini deturpari. Excessus istos totis viribus a populo propulsandos et arcendos parochi curent, et contra abusus, quos forte in parochia invaluisse contigerit, inclamare non cessent. Doceant vero, non vetari quidem die festo animi relaxationes ad vires praesertim reficiendas; at honestas illas esse oportere, et quae nullam peccandi occasionem aut periculum includant; primam vero sollicitudinem de Deo pie colendo, oratione et gratiarum actione honorando, esse debere.

Vehementer sane reprobanda est desidia eorum, qui ad otium et ad delicias dies Domino consecratos sibi praesto esse reputant: neque enim intelligunt homines isti quae et quanta sint ea, quibus christiani diebus festis exercere se debent, ut sanctificent eos. Explicita in primis sanctione [1] ecclesia praecipit, ut fideles iis diebus, sincera piaque animi attentione, sacrosancto missae sacrificio interesse non omittant, monetque ut frequenter, saltem diebus dominicis et maioribus festis, ad suas parochias accedant [2]. Cuius praecepti observantiam parochi inculcantes, in mentem fidelium revocabunt, gravi culpa illos se reos facere posse, qui vel per notabilem missae partem non adsunt, vel non eo quo oportet modo augustissimo huic mysterio assistunt.

Ad ecclesiae mentem, in aliis adhuc piis actionibus transigendum est dierum festorum tempus, quod Deo eiusque cultui debetur. Attente diligenterque verbi divini praedicatio audienda, cum et illam ex antiquissima ecclesiae disciplina sacrificio missae iunctam esse et ad cultum divinum pertinere compertum sit, et per eandem fideles, divinas iustificationes edocti, illud etiam consequantur, ut ex toto corde custodiant legem Domini. Quocirca parochi omni opportuniore medio satagent abrogandum penitus, sicubi inolevit, abusum illum intolerabilem, ab ecclesia egrediendi eo tempore quo concio vel instructio inter missae celebrationem habetur. Nihil quippe tam indignum christiano, quam Christi verba contemnere, aut etiam negligenter audire [3]. Parochi praeterea est crebro monere et hortari fideles, ut diebus festis in christianae doctrinae rudimentis ac praeceptis vel percipiendis vel revolvendis assidue versentur; ut occasione eorundem festorum confessionis et ssm̃ae eucharistiae sacramenta frequentent, cum nihil opportunius aut melius christianis hominibus fieri possit; ut opera etiam misericordiae exerceant, de quibus scriptum est [4]: *„Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem haec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum;“* ut praeterea demum divinis etiam officiis pomeridianis, aliqui saltem e singulis familiis alternatim accedant, dum alii, qui id non possunt, domi orantes, non negligunt Deo solvere votum ac reddere pensum servitutis [5].

Ad augendam divinorum officiorum frequentationem, parochi studiosissime curabunt, ut pii fidelium affectus erga illa magis magisque inflammentur, tum debita dignitate ac devotione mysteria ipsa sacra peragentes; tum domum orationis, pro rerum conditione, propensiori cura et ampliori cultu adornantes [6]; tum quoque caventes, ne nimia eorundem officiorum prolixitate fideles ipsos fatigent. Quoniam vero refert maxime divinorum officiorum celebrationem recto modo dispositam esse, parochi officia tam matutina quam pomeridiana iis horis celebrari curabunt, quae parochianorum commodo magis conveniant. Sufficiens quoque relinquant temporis intervallum inter missam matutinam et sacrum solemne, ut fideles commode vices alternare possint. Semper autem divina omnia officia iis praecise horis, quibus praestitutum fuit, exordiantur.

Quantopere animae atque etiam corporis necessitatibus et utilitatibus festorum dierum institutio

[1] Nicol. I, *In resp. ad Bulg.*, n. 11, *[Patr. lat.*, ed. Migne, CXIX, 985 B].
[2] Deut. XVI, 15.
[3] Num. XV, 32 seqq. et II Esdr., cap. XIII.
[4] Bened. XIV, *Inst.* 65, n. 24.
[5] Cat. Rom., de III praec. decal., n. 31.

[1] De consecr., dist. 1, cap. *Missos*, et cap. *Omnes fideles* etc.
[2] Conc. Trid., sess. XXII, decr. de obs. et vit. in celeb. missae.
[3] Cat. Rom., de III dec. praec., n. 35.
[4] Iac. I, 27.
[5] August., *Sermo 251 de tempore*, [opp., ed. Bened., V, append. 467 D].
[6] S. Leo Magnus, *Sermo 3 de quadrag.*, [opp., ed. Baller., I, 153].

consentanea sit, sacerdotes non praetermittant explanare, cum de eorundem sanctificatione populo sermonem habeant. Magnae proinde temeritatis indicium esse ostendant huius praecepti legem recusare, cum praesertim Deus non labores nobis per illud imponat, quos vel difficillimos eius causa suscipere deberemus, sed quietos et a terrenis curis liberos illis diebus nos esse iubeat[1]: ut scilicet, quantum in hac vita conceditur, sabbatum illud aeternum, de quo apostolus ad Hebraeos disserit[2], praeoccupemus, ac pignus eiusdem iam in terris recipiamus. Quare iis etiam eiusdem apostoli verbis hortandi erunt fideles et a pastore incitandi: *„Festinemus ingredi in illam requiem."*[3]

Caput III.

De ieiunii et abstinentiae praecepto.

Christianae morum sanctitati haud exigua incrementa accedunt ex ieiuniorum atque abstinentiae disciplina. Per eam namque caro crucifigitur cum vitiis et concupiscentiis eius, mens ad orationem rerumque coelestium contemplationem expeditior redditur, Deo pro admissis peccatis satisfacimus, et eius clementiae favores ab ipso impetramus. Propterea ecclesia Deo gratias agit, qui corporali ieiunio vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur et praemia[4]; illumque supplex invocat, qui et iustis praemia meritorum, et peccatoribus per ieiunium veniam praebet[5]. Ieiunium sane est, per quod tot beneficia concessa a Deo fuisse in sacris litteris legimus; quod sancti viri nullo non tempore frequentarunt; quod ipso suo exemplo sacravit ac sanxit dominus noster Iesus Christus. Qui, ut inquit Basilius, cum per ieiunium carnem, quam pro nobis assumpsit, munivisset, sic in ipso diaboli insultus sustinuit, quo et nos erudiret, ut per ieiunium ungamus ac exerceamus nos ipsos ad certamina in tentationibus[6].

Inde ab exordio in ecclesia introducta est ieiunii praxis piissimeque servata; accesserunt vero ecclesiasticae sanctiones, ne, tepescente fervore, minor esset in ea sectanda fidelium sollicitudo. Tridentini patres maxima instantia pastoribus omnibus praecipiunt, omni diligentia uti, ut fideles iis praecipue ecclesiasticis legibus sint obsequentes, „quae ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus et ieiunia"[7]. Quod gravissimum Tridentinae synodi monitum prae oculis habentes, parochos, concionatores, confessarios enixe obtestamur, ut fidelibus saepe saepius commendent ieiunii necessitatem et utilitatem, eosque edoceant quantum sit crimen, legi ecclesiae, ieiunium aut abstinentiam statutis diebus praecipienti, obedientiam detrectare. De antiquo praecepti ipsius rigore plurimum temperavit piae matris benignitas ob temporum iniquitatem hominumque imbecillitatem: sed id ipsum obediendi debitum adauget. Ingemiscere proinde cogimur, tot reperiri aetate nostra huius praecepti transgressores, et qui illud ludibrio etiam habere non verentur. Singulos nostros in Christo filios in visceribus paternae caritatis, qua illos amantissime complectimur, instanter rogamus, ut, ad meritum etiam obedientiae lucrandum et in propriae fidei manifestationem, obligationi isti ieiuniorum atque abstinentiae ecclesiasticae numquam non exactissime satisfaciant.

Non omittant animarum curatores die dominico, qui ieiunia in hebdomada recurrentia antecedit, populum de eisdem praemonere. Cum vero agitur de ieiuniis quatuor anni temporum, quae ex vetustissimo ecclesiae more indicuntur, ut Deus ecclesiae suae concedere dignetur sacrorum ministros, qui ad eius gloriam animarumque salutem, uti par est, promovendam apti sint; id in fidelium mentes interdum revocent, quo maiori etiam pietate ieiunia ipsa suscipiant et observent. Parochi praeterea erit distincte explicare in quo ieiunii ipsius obligatio consistit; tum scilicet id quod respicit unicam in die comestionem, tum etiam id quod refertur ad abstinentiam a cibis vetitis[1].

Quoniam ecclesia eo suavissimo spiritu filios suos regit, qui scit compati infirmitatibus nostris, quosdam ex iusta causa a lege ieiunii eximit, quos aut aetas incurvat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat[2]. Iudicium vero de legitima causa dispensationis, prouti etiam dispensationis ipsius indultum concedere, ad ordinarium spectat. Qua in re parochi vigilabunt, ne sine causae gravitate petitiones fiant, neve medici, quorum consilium praerequiri debet, plus aequo faciles se praebeant attestationibus dispensationum tradendis. Eos in omni prudentia et caritate monebunt, ut, ceu ipsis perpendendum proponit sanctus Carolus Borromaeus[3], „meminerint, ita suarum esse partium corporis incolumitati prospicere, ut non obliviscantur potiorem haberi debere animarum salutem. Quapropter caveant diligenter, ne alienae culpae participent, nimia facilitate sua, in fide facienda necessitatis utendi cibis vetitis".

Qui ab alterutra tantum legis ieiunii parte dispensati fuerunt, vel nimirum a sola obligatione unicae comestionis, vel a sola obligatione abstinendi ab esu carnium, sedulo docendi sunt, ne existiment, se eo ipso ab alia quoque legis eiusdem parte dispensatos esse[4]. Omnes vero qui dispensationem obtinuerunt cavere insuper debent, ne in dispensationis usu scandalum aliquod proximo ingerant, ac memores praeterea esse, debitum ipsis incumbere, ut aliis bonis operibus abundantius vacent: nam, prouti scribit sanctus Caesarius Arelatensis: „Pro eo tamen, quod quis non potest ieiunare, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata, quae non potest ieiunando curare, possit eleemosynas dando redimere."[5]

Disciplinam abstinentiae a carnibus, quae expresse praecipitur singulis feriis sextis, in memoriam dominicae passionis, et pro locorum consuetudine singulis etiam per annum sabbatis[6], parochi omni diligentia fovebunt ac nutrient. Dum vero dolemus non deesse qui hanc disciplinam facile negligunt, cum gaudio maximo aspicimus plures nostris in dioecesibus esse personas, quae non modo praescriptam abstinentiam observant, sed ipsum quoque ieiunium diebus sabbatis et in vigiliis festorum beatissimae virginis Deiparae peragunt. Qui mos apprime laudabilis, cum animarum saluti saluberrimus sit, ac devotioni erga ssmam Dei genitricem maxime proficuus; ut maius semper inter fideles incrementum capiat, pastorum zelo commendatum volumus. Atque ut eorum, qui illum retinent, fervor augeatur, aliique etiam ad illum amplectendum alliciantur; operam dabunt episcopi, ut pecularia

---

[1] Cat. Rom., loc. sup. cit., n. 39.
[2] Hebr. IV.
[3] Hebr. IV, 11; cf. etiam cat. Rom., loc. sup. cit., n. 23.
[4] Praef. quadrag.
[5] Orat. fer. IV, infra hebd. IV quadrag.
[6] *Hom. 1 de ieiun.*, [opp., ed. Migne, III, 178 D].
[7] Ses s. XXV, decr. de delect. cib. etc.

[1] Bened. XIV, const. *Si fraternitas*, [die 8 iulii anno 1744], et const. *Non ambigimus*, [die 30 maii 1741].
[2] Cap. 2, de observ. ieiun; nec non Bened. XIV, *Inst.* 15.
[3] Edict. super observ. quadrag., datum die 4 febr. 1581.
[4] Bened. XIV, *Inst.* 15.
[5] *Hom. 2*, [inter opp. s. Aug., ed. Bened., V, append., pag. 252 B].
[6] Cap. Consilium, *de observatione ieiuniorum.*

gratiarum spiritualium munera a ssmo domino nostro Romano pontifice obtineant, pro iis qui dictis diebus ieiunium servant.

Quoniam, docente sancto Leone, „non in sola abstinentia cibi stat nostri summa ieiunii, nec fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate revocetur, et ab obtrectationibus lingua cohibeatur;“ [1] sollicite monendi atque hortandi sunt fideles, in eo insistant atque adnitantur, ut qui „affligendo carnem ab alimentis abstinent, sectando iustitiam a culpa ieiunent.“ [2] Tunc nobis proderunt suscepta ieiunia, si vitia abhorreamus, si a peccati noxis abstineamus, si ab animae periculis caveamus, si in spiritu filiorum Dei iisdem intendamus. Hoc est quod inquit Paulus: *„Si secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.“* [3]

Caput IV.

De missionibus et sacris exercitiis pro populo.

Si et illi, qui in perfectiori statu viventes sese totos divino servitio devoverunt, necesse habent diu non manere, quin in sacro secessu vires suas reficiant ardoremque spiritualem excitent: multo profecto magis extraordinario aliquo stimulo, ad mores iuxta christianae vitae normam componendos, indigent, qui in mediis mundi illecebris ac periculis dies agunt. Experientia autem docet, ad vitia corrigenda, quae vel serpere incipiunt, vel nimis iam invaluerunt, nihil magis conferre quam sacrarum missionum salutare remedium. Quot homines, per acceptabile illud tempus, in virtutis tramite roborantur, quot vacillantes collapsas vires recuperant, quot longo peccatorum habitu depravati a letali somno evigilant, quot errantium circa fidem corda ad resipiscentiam adducuntur, quot scandala tolluntur, quot odia extinguuntur, quot abusus exstirpantur! Magna namque est multitudo benedictionum et misericordiarum, quas clementissimus Dominus in diebus illis salutis immittit in populum suum. Atque hinc summi pontifices plus semel episcopos monitis excitarunt, ut pro dioecesibus suis missiones indicerent, illasque ceu medium aptissimum ad fidei religionisque spiritum in populis augendum commendarunt [4].

Gratias Deo agere non cessamus pro indefessis laboribus, quibus animarum saluti incumbunt sacerdotes parochiali ministerio addicti in hac provincia: at simul ipsis omnibusque ecclesiarum rectoribus non possumus non maximopere commendare publica sacrarum missionum exercitia, eosque vehementissime hortari, ut oves sibi commissas hoc pabulo salutari identidem nutriendas satagant. Noscant itaque gratissimas semper futuras esse episcopo preces, quas ipsi mittent ad missionis instituendae facultatem obtinendam; meminerint autem, nos ipsorum conscientiam onerare, si id facere praetermittant, cum forte videant consuetae pastoralis curae media haudquaquam sufficere ingravescentibus malis propulsandis.

Auctoritati nostrae reservamus, motu etiam proprio missionarios accersere missionesque indicere, quotiescumque ad Dei gloriam et animarum salutem necessarium vel utile nobis visum fuerit. At non possumus sacerdotes non excitare, ut missionum ipsarum efficaciam ac progressum adiuvare ac promovere allaborent. Hic vero debitum laudis praeconium libenter tribuimus iis tum regularibus tum saecularibus vineae Domini operariis, qui arduos missionum labores omni diligentia amplectuntur. Sciant ipsi omnes, nos propensissimo animo, tum concedendo opportunas facultates, tum, prouti adiuncta postulabunt, aliis quoque mediis, opem auxiliumque collaturos, ut praeclarissimum opus ipsi feliciter ad exitum ducant.

Accidit non raro, ut fideles laici, sive viri sive mulieres, exoptent in sacram secessus solitudinem se recipere, ut per dies aliquot, seiuncti ab hominum societate, divinarum rerum meditationibus piisque lectionibus instantes, conscientiam suam ab omni inquinamento peccati abluere, vel spiritum fervoris in se renovare, aut de statu amplectendo decernere, vel alium in finem divinae benedictionis abundantiam implorare valeant. Percupimus vel maxime, ut iste spiritualium exercitiorum usus, qui tot inaestimabiles fructus adiunctos habet, inter singulos fideles omni studio promoveatur, utque saepe per eum singuli in Christo filii anteactae vitae errores reparare ac semetipsos spiritu mentis renovare studeant. Rogamus itaque in Domino superiores praesertim regulares, ut, in quantum domorum suarum dispositio permittit, piis personis, quae exercitiis spiritualibus vacare cupiant, commoditatem praebeant ea sub perito duce ac moderatore instituendi; ut ita ipsi quoque cooperentur malis illis a populo nostro avertendis, de quibus propheta ait: *„Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde.“* [1]

Caput V.

De piis laicorum sodalitatibus.

Cum Christi fideles omnes, in spiritu unitatis coniuncti, eadem credentes, eadem sperantes, Dei gloriam proximique salutem et incolumitatem diligentes, in una veluti societate ac familia constitutos se agnoscant; eo ipso ad bonum in communi operandum, ac non ad suam tantum, sed ad communem ipsam utilitatem sollicite curandam destinatos se esse sentiunt. Maxima vero alacritate ad omnigena pietatis et misericordiae opera exercenda, tum propriae sanctificationis, tum proximorum utilitatis promovendae causa, adducuntur, cum inter se mutuo consociati in sodalitium conveniunt, quo alter alteri incitamento et adiuvamini esse possit. Sodalitia proinde seu confraternitates singulari foecunditate in ecclesia omni tempore floruerunt, atque uberes ex eis fructus fideles constantissime perceperunt. Ideo etiam sancta mater ecclesia easdem confraternitates ab antiquissimis temporibus benignissime semper excepit et fovit; omnes per orbem episcopi illas magnopere commendarunt; Romani pontifices multis privilegiis ac indulgentiis easdem ditarunt, atque ut salutaribus ordinationibus regerentur prospexerunt.

Gratissimum nobis est cernere in provincia ista veterem sodalitatum laicorum splendorem iterum excitatum, atque non paucas illas esse in unaquaque dioecesi, quarum aliae sibi proponunt peculiari cultu honorare ssmae nostrae religionis mysteria, in primis sacrosanctum altaris sacramentum; aliae finem habent implorandi beatissimae virginis Mariae protectionem aliorumque sanctorum in coelis regnantium opem; aliae pauperibus et infirmis auxiliantur, vel de honesta egenorum sepultura curam habent, aut suffragiis suis succurrunt animabus in purgatorio detentis, aut aliis indulgent piis operibus christianisque virtutibus excolendis. Ad amussim tamen observanda esse flagitamus quae de sodalitatibus ipsis ecclesiasticae sanctiones atque in primis con-

[1] *Sermo 4 in quadrag.*, c. 2, [opp., ed. Baller., I, 157].
[2] Oratio in fer. II infra hebd. II quadrag.
[3] Rom. VIII, 13.
[4] Bened. XIV, const. *Gravissimum*, 8 sept. 1745; Pius VI, const. *Auctorem fidei*, prop. 65; Pius IX, in litt. *Singulari quidem*, 17 martii 1856.

[1] Ierem. XII, 11.

stitutio Clementis papae VIII[1], providentissime decreverunt.

In singulis itaque civitatibus, oppidis vel aliis locis una dumtaxat eiusdem instituti et generis confraternitas institui potest; nulla vero in quibusvis ecclesiis, domibus vel oratoriis huius provinciae confraternitas erigatur, nisi de consensu ordinarii loci[2]. Nec poterunt confraternitatum statuta in usum deduci, „nisi ea prius ab episcopo dioecesano examinata, et pro ratione loci approbata fuerint; quae nihilominus eiusdem episcopi decretis et moderationi et correctioni in omnibus semper subiecta remaneant.“[3] Privilegia etiam, indulgentiae, facultates aliaeque spirituales gratiae et indulta huiusmodi favore sodalitatum, praevia recognitione ordinarii loci indigent[4]. Eleemosynae et alia oblata christianae caritatis subsidia iuxta modum et formam per ordinarium loci praescribendam excipi solum poterunt. Eleemosynae autem sic collectae „in reparationem et ornatum ecclesiarum ... aut in alios pios usus, arbitrio ... ordinariorum locorum respective, fideliter“ erogandae erunt, „ut omnes intelligant, coelestes ecclesiae thesauros, non quaestus aut alicuius lucri causa, sed pietatis et caritatis excitandae gratia ex apostolicae sedis benignitate Christi fidelibus aperiri.“[5]

Non modo confraternitates omnes auctoritati episcopi subiiciuntur, et supremo eius regimine moderandae sunt; verum ordinarii iuris quoque est, praeesse, vel per se vel per suum delegatum, sodalium conventibus, qui de rerum ad sodalitium spectantium administratione adunantur[6]. Immo et quaevis confraternitas, erecta etiam in ecclesiis regularium exemptorum, ab episcopo visitari potest in iis, quae confraternitatis administrationem respiciunt[7]. A synodo autem Tridentina constitutum est[8], teneri confraternitatis officiales de administratione bonorum sodalitii ipsius episcopo, singulis annis, rationem reddere.

Ut sapientissimae hae dispositiones, per quas tot abusibus, qui in re sanctissima irrepere possunt, aditus praecluditur, sedulo in effectum perducantur, ad parochos omnesque ecclesiarum rectores sermonem convertimus, quorum regimini subiicimus sodalitates in ipsorum ecclesiis institutas. Maximam in ipsis exquirimus sollicitudinem, ut statuta observentur, ut ipsi sodalibus praeluceant pietate et caritate, ut sodales diligentia et religione praestent, ut confraternitatis festa congrua solemnitate celebrentur, ut cuncta sine animorum aemulatione procedant.

Et quoniam experientia docet, quanta sit saluberrima vis, quam in parochias universas exercere natae sunt confraternitates, in quibus statis diebus et horis sodales, simul adunati, pias obeunt exercitationes, et parochi, vel directoris ab eo deputati, sacra instructione, divini verbi pabulo nutriuntur, quales sunt congregationes a beatissima Dei genitrice Maria et a ssma Familia nuncupatae, animarum curatores singularis divinae benedictionis praemio dignos se reddent, ubi erigendis eiusmodi confraternitatibus operam dabunt easque cunctis excellere facient christianae pietatis virtutibus. Id vero semper suis erga confraternitates curis efficere sibi proponant, ut vel ipsa haec recte ordinata sodalitia oculis omnium veluti obiiciant, in ecclesia catholica reapse impleri quod dilectus Domini discipulus ait: „Si in luce ambulamus, sicut et ipse est in luce, societatem habemus ad invicem.“[1]

Caput VI.

De institutis caritatis.

Catholica Christi ecclesia, quae in pauperibus aliisque miserabilibus personis divini sui sponsi personam agnoscit, sollicitam de ipsis planeque peculiarem curam constanter gessit, caritatemque erga eosdem in filiis suis omnibus excitare nunquam desiit. Haec eiusdem ecclesiae pietas ac sollicitudo apprime fulget tum in erectione et fundatione aedium, quae destinatae sunt egenis, orphanis, senibus, aegrotis, peregrinantibus, surdo-mutis, mente captis, ceterisque corporali et spirituali solatio indigentibus, et quas, ubi primum a persecutionibus cessatum et pax rei christianae data fuit, magno numero apparuisse ecclesiae annales testantur; tum in mirabili illa abnegatione qua ipsius ecclesiae filii difficillimae saepeque ingratae illorum institutorum ministrationi usque se devoverunt, dicentes cum apostolo: *„Ego autem libentissime impendam, et superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens, minus diligar.“*[2]

Pia maiorum traditio, exstantes hic illic ruinae, conservata aedificiis, viis, agris nomina alte enarrant, quot catholicae beneficentiae institutis floruerint olim religiosissimae istae regiones. Sed quamvis temporum calamitate tot veneranda pietatis avorum monumenta perierint, munifica tamen catholicorum in egentes liberalitas et cleri atque religiosarum congregationum zelus, semper antiquus semper novus, plura pauperibus hospitia resuscitanda curavit. Quod dum gratissimo animo cernimus, futurum esse speramus, ut coepto caritatis itinere pergatur. Atque eo maiori confidentia hanc spem fovemus, quo luculentius compertum habemus, fideles nostros, in ea, quae undique annuntiatur, ipsorum in misericordiae opera largitate, paratissimos semper esse, pro suis quemque facultatibus, auxilia necessaria nobis conferre.

Parochis nominatim committimus, sollicite diligenterque videant, ut in civitatibus aliisque locis, ubi vel nosocomia, vel orphanotrophia, vel gerontocomia, aut aliae similes catholicae paupérum aedes desiderantur, atque ubi collatis viribus fundari et construi queunt, pedetentim talia hospitia exsurgant. Quodque maximi momenti est, in quantum fieri potest, praestent, ut videlicet uterque sexus suum proprium hospitium habeat. Quodsi exigui proventus id efficere non sinant, aedificia ea ratione interius ordinentur, ut partes plane disiunctae utrique sexui destinatae sint.

Caritatis institutis praepositi prospiciant sedulo, ut bona temporalia, fructus, reditus, obventiones, religiosa cura et parsimonia administrentur; ut aedes munditie niteant, disciplina domus sancte servetur, incolis sive sanis sive aegrotantibus de necessariis omnibus debite convenienterque provideatur. Vigilent etiam ut orphani ea, quae ipsos decet, in litteris instructione informentur, utque in honestis artibus instituantur, ex quarum exercitio vitae necessitatibus sibi possint quandocumque consulere.

Cum autem animarum immortalium salus terrenis quibuscumque commodis longe antecellat; idcirco ii omnes ad quos spectat auxilia spiritualia hospitiis praestare, assiduo studio operam impendant oportet, ut domus illae religionis ac solidae pietatis cultura

[1] Const. *Quaecumque*, 7 decembris 1604, [coll. Lac. I, 446].
[2] Cit. const., § 2.
[3] Cit. const., § 5.
[4] Cit. const., § 7; cf. etiam conc. Trid., sess. XXI, *de ref.*, cap. 9.
[5] Cit. const., § 8.
[6] S. congr. concil. in Troiana, 24 aug. 1709, et in Lancianen., 21 sept. 1710.
[7] Bened. XIV, *Inst.* 105.
[8] Sess. XXII, cap. 9.

[1] I Ioan. I, 7.
[2] II Cor. XII, 15.

florescant. Frequens sit catechetica instructio pueris et puellis, in christianae vitae norma instituendis, tradita; omnes ad domum pertinentes ad poenitentiae et ssm̃ae eucharistiae sacramenta quam saepissime vocentur; exercitia spiritualia singulis annis in hospitiis habenda plurimum commendamus. Hac et aliis quoque per annum occasionibus, confessarium extraordinarium adeundi facultas fiat. Peculiari tandem cura studioque visitentur aegroti, sive in nosocomiis, sive in aliis hospitiis, ne consolatione, qua in infirmitate ipsi egent, aut praesertim sacramentorum subsidio destituantur.

„Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus!“ [1] Dominus quippe ait: *„Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.“* [2]

Caput VII.

De collectis quae ad pias causas fiunt.

Divinae caritati, quam Christus in mundum accendere venit, et Spiritus sanctus diffundit in cordibus nostris, hoc proprium est, ut, quo maior est temporalis auxilii necessitas ad proximorum inopiam sublevandam, ad Dei gloriam amplificandam, ad divini cultus decus provehendum, eo plus etiam beneficentiae, pietatis ac largitatis conferat. Ecclesia proinde, quae in terris militans, coelestibus rebus unice intendit, temporalia media, quibus in hac peregrinatione ad suam missionem exercendam opus habet, ex filiorum suorum liberalitate obtinuit semper ac sibi iugiter confidenterque pollicetur. Ac nunquam reapse defecisse eiusmodi caritatis officia in ecclesia catholica, ostendunt abunde maxima atque innumera opera, quae, pro Dei gloria et hominum salute, in ipsa constanter fiunt, inter continuas etiam quibus iactatur persecutiones. Etsi autem frequentius ipsi fideles pias oblationes ita faciant, ut ecclesiae necessitatem praeveniant, non raro tamen, ubi maior est indigentia, ecclesia ipsa necessitates suas fidelibus pandens, illos ad subveniendum invitat, et eorum, qui id sponte velint, oblationes recipit, non illarum vim aestimans, sed pietatem ex qua dimanant.

Istae eleemosynarum collectiones, ad pias causas factae, nihil profecto habent quod non plane consentaneum sit religionis sanctitati, et nonnisi convenientissimum videri debet, filios in iuvamen accurrere matris in necessitate positae, e qua tot altioris ordinis bona recipiunt, et cui si quid offerunt, totum refunditur in ipsorum et aliorum fratrum ulilitatem. Meritis itaque laudibus fideles nostros ornare gaudemus, qui religionis sensu egregie animati, illico ac de pia re collectam fieri noscunt, pro facultatibus respondere satagunt. Neque possumus eos non enixe hortari, ut in eiusmodi studio ac alacritate opem ferendi piis operibus in unaquaque dioecesi ab episcopo propositis vel approbatis, magis semper ac magis inflammentur, cum aliunde sufficientia media ad ipsa illa opera praestanda dioecesibus nostris non suppetant.

Sollicita cura erga pauperes, quos semper habemus nobiscum, quosque omni ope iuvandos redemptoris praeceptis et exemplis edocti sumus, speciali ratione nos urget, ut fidelibus nostris primo loco illas commendemus collectas, quae pro egenis per annum fiunt, quaeque pro institutis a christiana caritate erectis subinde instituuntur. Misericordiae viscera induant filii nostri in Christo, ad inopum fratrum miserias erigendas, ac divites praesertim meminerint, divitias a Domino dari, eiusque voluntatem esse, ut ex superfluis debitae eleemosynae pauperibus erogentur. Prae oculis etiam habeant, pauperes coeli ianitores constitutos esse ab ipso Domino, cum ait [1]: *„Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.“* Parochi vigilantem operam adhibeant, ut bona, ad succurrendum indigentibus oblata, religiosa diligentia administrentur, et in distributione observetur quod eleemosynarum dispensatoribus proponit sanctus Gregorius, scribens: „Necesse est, ut sollicite perpendant, ne commissa indigne distribuant; ne quaedam quibus nulla, ne nulla quibus quaedam, ne multa quibus pauca, ne pauca praebeant, quibus impendere multa debuerunt; ne praecipitatione hoc quod tribuunt inutiliter spargant; ne tarditate petentes noxie crucient.“ [2]

Ubi antistitum mandatis stabilitum est in hac provincia, ut fixis diebus collecta habeatur in ecclesiis pro seminariis clericorum, ut largi ac benefici sint, fideles excitamus; quippe per illa fit, ut ecclesiasticis disciplinis uti par est informentur, qui sacro ministerio in ecclesia Dei exercendo destinantur, et ex quorum recta institutione religionis bonum adeo dependet.

Iam vero christianae caritatis est locorum ac spatii limitibus non contineri, sed ad loca omnia, sine ulla exceptione, se extendere ubi adsunt homines adiuvandi, misericordiae opera exercenda. Ex inscrutabili Dei iudicio multi adhuc sunt populi, qui Christum nesciunt et in tenebris et in umbra mortis sedent, quique adeo miseria detinentur qua nulla maior. Nos qui Dei beneficio in verae fidei confessione nati sumus, et mediis omnibus operandae salutis locupletati, in illorum auxilium advenire properemus, et qua orationibus, qua laboribus, qua eleemosynis fovere et adiuvare satagamus opus praeclarissimum propagationis fidei, per quod tot fratres ab aeterna morte eripiuntur, et in sacrosancta nostra religione suscipiuntur, „quae est unica veraque norma, qua filii hominum in hac mortali vita omni virtute instituti, ad beatae aeternitatis portum perducuntur.“ [3] Dilatentur itaque spatia caritatis fidelium nostrorum, et collectae, quae in sanctum hunc finem propagationis fidei iuvandae instituitur, pro viribus participare non omittant. Maxime nobis cordi est, ut eleemosynis etiam promoveantur illae quoque institutiones, quae sub titulo Sancti Spiritus vel Sancti Francisci Xaverii missionibus succurrunt, necnon illa quae sub titulo Sanctae domini nostri infantiae expositis a Sinensibus infantulis baptismi et educationis christianae gratiam procurat. Commendamus vero et vehementer fidelibus omnibus eam collectam, quae pro terra sancta in hebdomada maiore facienda praescribitur: pro locis scilicet quae a Domino, cum visibilis inter homines conversatus est, sanctificata fuerunt, quaeque a gente Christi nomini infensissima occupata, vix est quod christianorum eleemosynis a profanatione praeservari possint.

Sed et alia est quam temporibus nostris maxime fovendam ac augendam cupimus collatitiae pecuniae institutio, quae denarii Sancti Petri denominatione distinguitur. Bellum sane atrox in catholici orbis patrem et in apostolicam sedem aliquot abhinc annis indictum, occulto divinae providentiae consilio, hodiedum perdurat: sacrilega ac nefaria spoliatio in ipsum admissa efficit, ut supremus ecclesiae pastor sine ope auxilioque fidelium maximis et in dies crescentibus, sui muneris ac sedis apostolicae in-

[1] Ps. XL, 2.
[2] Matth. XXV, 40.

[1] Luc. XVI, 9.
[2] *Reg. past.*, part. III, cap. 20, [opp., ed. Migne, III, 84 A].
[3] Pii IX alloc. *Iamdudum*, 18 martii 1861.

digentiis occurrere nequeat. Catholici totius christiani orbis, fortitudinem demirati, qua summus Romanus pontifex, in angustis etiam rebus, impiam persecutionem patitur, ac sanctae sedis iura suique ministerii libertatem invicte tuetur, indigentiis illis gravissimis succurrere posse gestiunt. Multum abest, ut dilecti in Christo huius provinciae fideles minorem in communem patrem adiuvandum liberalitatem adhibeant: immo, ut filii amantissimi, nihil gratius, nihil gloriosius, nihil religiosius sibi ducunt, quam ut piis largitionibus eius egestatem sublevent, sive cum pro re tam sancta collecta in ecclesia indicitur, sive sacram stipem in sodalitium a Sancto Petro nuncupatum conferendo, sive aliis alia ratione factis filialis pietatis oblationibus.

Sancta mater ecclesia, quae studiose semper devitandum curat quod vel speciem habere posset fideles plus aequo gravandi, collectas ipsas fieri non sinit, nisi cum et de operis, ad quod instituuntur, necessitate et utilitate constiterit, et alia media ad illud explendum desint. Ad omnem itaque aditum abusibus praecludendum, qui admitti forte in re ista possent, statuimus ac iubemus, praeter collectas ab ordinario praescriptas et commendatas, nullas prorsus alias, a quavis persona, fieri posse in provincia Ultraiectensi sacras eleemosynarum collectiones, absque ipsius dioecesani antistitis licentia. Parochis ea propter mandamus, ut severe invigilent, ne ulli in suis parochiis circumeant quaestores, eleemosynas a fidelibus pro quacumque religiosa causa quaeritantes, nisi licentiam scriptis exaratam a dioecesano antistite obtinuerint; tum vero etiam, ne quaestuationes fiant a sodalitatibus, licet canonice erectis, nisi in earumdem ab episcopo approbatis statutis facultas id faciendi concedatur, aut alias episcopi venia obtenta fuerit. Facile patet hic non agi de ordinibus mendicantibus.

Sacrorum antistitum erit ea omnia, quae ad haec caritatis officia efficacius in propria dioecesi dirigenda spectant, opportunis legibus constituere. Parochorum tamen cooperationem gnavam ac sedulam, necessariam nobis apprime esse intelligimus, illamque proinde enixe efflagitamus. Dominico die, qui collectam faciendam proxime praecedit, de illa fideles commoneant, ac de dignitate operis in cuius societatem vocantur, instituant. Susceptas oblationes ad decanum vel ad episcopum, non serius ac statutum fuerit, deferendas curent; dioecesanarum aliarum legum rem hanc respicientium observantiae invigilent. Non omittant vero et omnibus uti occasionibus, ad commissos sibi fideles in caritatem et misericordiam et beneficentiam incitandos, munificentissima etiam Domini promissa commemorantes: *„Date et dabitur vobis:“* [1] accipietis *„centies tantum nunc in tempore hoc . . . et in saeculo futuro vitam aeternam“* [2].

constituunt, quae maximo tum christianae, tum civili reipublicae usui, ornamento atque praesidio semper fuerunt“ [1]. Nostris autem nominatim in regionibus, perquam optime de catholica ecclesia religiosas istas familias meritas fuisse, laetissimo sane gratissimoque animo commemoramus.

Iam vero fructus eximios religiosa haec instituta tunc solummodo producere possunt, cum „regulares, tam viri quam mulieres, ad regulae, quam professi sunt, praescriptum vitam instituant et componant, atque in primis quae ad suae professionis perfectionem, ut obedientiae, paupertatis et castitatis, ac si quae alia sunt alicuius regulae et ordinis peculiaria vota et praecepta, ad eorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum et vestitum conservanda, pertinentia, fideliter observent“ [2]. Haec proinde synodus religiosam perfectionem servandam et in dies augendam cupit, ac regularibus ipsis maxime commendat.

„Indefessum proficiendi studium,“ inquit Bernardus, „et iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur: quodsi studere perfectioni esse perfectum est, profecto nolle proficere deficere est.“ [3]. Alte defixa habeant regulares singuli verba illa Domini: *„Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei,“* [4] atque opere praestent, quod suscepta ab ipsis vitae ratio peculiarissime postulat, ut omni scilicet virium contentione adnitantur, in ipsa perfectionis semita quotidie magis proficere. Manentes in vocatione quo vocati fuerunt, perpetuo ante oculos habeant divini magistri exempla, atque ad eorum normam vitam exigant, sintque vere ex iis, qui reliquerunt omnia et secuti sunt Christum. Moribus et evangelicis gestis patrum suorum vestigia premant, dignos eorundem imitatores se exhibeant, religiosae vitae, cui, electa meliore parte, se addixerunt, gloriam ac praeclaram dignitatem teneant suisque actionibus annuntient.

Cordi erit maxime religiosis omnibus votorum observatio, in qua religiosa perfectio prae primis consistit: ac sane *„multo melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere“* [5]. Eidem votorum observationi ut impensissime vigilent superiores regulares adhortamur. Eos instantissime monemus, ut ad mentem Tridentini concilii [6], omni studio retinendam, colendam ac fovendam satagant in conventibus sibi subiectis vitam perfecte communem, abusus omnes qui forte in eam irrepserint exstirpantes atque abolentes. Respicit id quidem sanctae paupertatis professionem, qua nihil magis convenit iis, qui, terrestrium rerum vanitate ac perfectioris vitae impedimentis omnibus abiectis, praeter Deum et salutem animarum nihil quaerunt. Verum, dum per strictam paupertatis observantiam pericula removentur ad inutilia et nociva desideria detrahentia, angelica etiam virginalis castitatis virtus, quae nobilissima gloria est eorum, qui se totos Christo consecrarunt, fideliter sancteque custodienda, et contra pericula omnia sollicite munienda. Virtus autem maxime propria eorum, qui ut Dominum sequerentur semetipsos abnegaverunt, est profecto obedientia, qua proprio iudicio et sensui renuntiant, ac non tantum rebus et carni, sed menti dominantur et animo [7].

TITULUS VII.

De regularibus.

Caput I.

De perfectione religiosa.

Summo honore ac benevolentia prosequimur venerabiles regularium ordinum coetus, singulari Dei beneficio ad evangelicam perfectionem excolendam profitendamque congregatos, de quibus, ceu de eximiis ornamentis, queis ad agni nuptias se praeparat ecclesia, Christi sponsa purissima, gavisa est semper et constanter gaudet. Ipsi enim „lectissimas illas auxiliares Christi militum turmas

[1] Luc. VI, 38.
[2] Marc. X, 30.

[1] Litt. Pii IX *Ubi primum* ad omnes supremos moderatores ord. reg., 17 iunii 1847.
[2] Conc. Trid., sess. XXV, de reg. et mon., cap. 1.
[3] *Epist. 254 ad abb. Guarinum*, n. 3-4, [opp., ed. Migne, I, 460 D].
[4] Luc. IX, 62.
[5] Eccles. V, 4.
[6] Loc. supra cit.
[7] Extrav. Ioan. XXII, de verb. sign., tit. XIV, cap. 1.

Homines, qui aliud nihil propositum habent, nisi scopum comparandi cumulandique opes, nullamque aliam in suis actionibus legem sequuntur, „nisi indomitam animi cupiditatem inserviendi propriis voluptatibus et commodis,“ nostris praesertim temporibus, „acerbo sane odio insectantur religiosas familias, quamvis de re christiana, civili ac litteraria summopere meritas, et blaterant, easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita haereticorum commentis plaudunt“ [1]. Obtrectantium calumnias et ipsi redarguant religiosi omnigenis bonis operibus incumbentes, iuxta regulae statuta propriique ordinis spiritum, et patefaciant omnibus diversissimos et pulcherrimos fructus, quos per eos Spiritus sanctus in divinae religionis et societatis bonum producit. Indiget sane plurimum ipsorum auxilio praesentis praesertim aetatis societas, indiget et ipsorum orationibus ad divina flagella avertenda ac Deum propitium hominibus reddendum, indiget demum ipsorum exemplis. Demissa religiosa obedientia erubescere faciat eos, qui propria superbia iactati, potestatibus a Deo constitutis subiici renuunt; immunditiem saeculi castitas virginalis condemnet; effraenam divitiarum cupiditatem sectatorum saeculi confundat inaestimabilis paupertas.

Obtestamur itaque regulares sapientissimis monitis, quibus eos, vix atque ecclesiae gubernacula suscepit, paterne allocutus est ssmus dominus noster Pius papa IX [2], de religiosi status perfectione ac splendore tantopere sollicitus, ut nempe „sine intermissione precationi, rerum coelestium commentationi, doctrinae, lectioni instent, in animarum salutem ex proprii ordinis instituto incumbant, et mortificati carne, vivificati autem spiritu, seipsos populo Dei exhibeant modestos, humiles, sobrios, benignos, patientes, iustos, integritate, castitate irreprehensibiles, caritate ferventes, sapientia honorabiles, ne cuipiam sint offensioni, sed omnibus praebeant exemplum bonorum operum, ut qui ex adverso est vereatur, nihil habens malum dicere de ipsis“.

Caput II.

De regularium regimine et disciplina.

Licet ad sacrorum canonum normam plura sint, in quibus regulares ab ordinariorum iurisdictione eximuntur, episcopis tamen, qui speculatores in ecclesia Dei sunt constituti, grande manet officium sedulo vigilandi, ut ecclesiasticae leges ab eisdem regularibus observentur, neque pauca sunt quae circa regularium regimen et disciplinam ad ipsorum episcoporum partes spectare Tridentini patres sanxerunt [3]. Haec synodus nihil potius habet, quam ut regularium privilegia, provido sapientique Romanorum pontificum consilio concessa, sarta tectaque tueatur, integra inviolataque servet ac revereatur. Ne proprio tamen desit muneri, commemoranda, commendanda urgendaque existimat, quae praecipue, vel ab episcopis ipsis, vel ab institutorum regularium superioribus praestanda sunt, pro ipsorum institutorum splendore religiosaeque vitae dignitate et incremento.

Ad regularem vitam alendam et perficiendam, ad abusus tollendos et praecavendos, ad internam externamque ordinis domusque religiosae prosperitatem promovendam, apprime conferunt praescriptae conventuum visitationes. Confidit haec synodus, fore ut quaevis hac in provincia existentia monasteria exempta, praepositis generalibus vel provincialibus subiecta, non modo diligenti cura ac sollicitudine regantur, sed et sedulo visitentur, et, ubi opus sit, emendentur, sive id per seipsos faciant iidem superiores, sive per suos delegatos. Si quae monasteria virorum regulari nexu provinciae carent, nec generalibus capitulis subsunt, in iisdem visitationem regularem tamquam sanctae sedis delegatus peraget episcopus, quolibet ad minus triennio [1]. Visitabit quoque episcopus et reget, uti apostolicae sedis delegatus, monasteria sanctimonialium eidem sanctae sedi immediate subiecta. Quae vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus reguntur, sub eorum cura et custodia relinquentur [2].

Tam episcopis, quoad monasteria quaevis vel domus ipsis subiectas, quam superioribus regularibus solemne erit, ut in iisdem monasteriis vel domibus religiosis omnibus regulae et constitutiones a sancta sede approbatae strictim et in omnibus observentur, nec eis licebit quidquam immutare. Si quid vero a primitiva regula deflexum repererint, nulla mora interposita, pristinam observantiam restituendam curabunt.

Vigeant profecto oportet in monasteriis litterarum ac severiorum disciplinarum, praesertim sacrarum, studia quae omni aetate in iis floruerunt, et per quae factum est, ut ex iisdem viros doctrina eminentes ac strenuos operarios pro agri dominici cultura, ecclesia constantissime habere potuerit. Superiores vigilantissimi sint, ut, iuxta uniuscuiusque ordinis leges, recta studiorum ratio in conventibus servetur et promoveatur, utque collationes et exercitationes de theologicis materiis, vel de aliis utilibus rebus saepius inter religiosos alumnos instituantur. Episcopi autem, pro ipsorum munere, examina, a regularibus etiam subeunda pro admissione ad ordines, pro approbatione ad audiendas confessiones, pro exercitio sacri ministerii in parochiis, sollicite habebunt, nisi ex iusta causa dispensandum censuerint.

Maximi momenti est observatio eorum, quae ecclesiasticae sanctiones exigunt de novitiorum admissione ad habitum et ad professionem; indubitatum namque est exinde imprimis pendere bonum vel malum religiosi cuiusque instituti. Praepositis regularibus secundum statuta suorum ordinum et sanctae sedis praecepta, liberum est postulantes ad habitum recipere probatosque ad professionem admittere; sed antea de illorum indole, ingenio, moribus inquirere debent ac sedulo investigare quo consilio, quo spiritu, qua ratione ad regularem vitam ineundam ducantur. Quocirca servandum esse meminerint apostolicum mandatum, die 25 ianuarii 1848 editum, de testimonialibus ordinarii litteris requirendis, ante receptionem illorum, qui ad habitum religiosum admitti petunt [3]. Alterum quoque apostolicum decretum, die 19 martii 1857 emissum, observandum stricte erit, iuxta quod, novitiatu exacto, ante vota solemnia, simplicia saltem per triennium praemittenda esse edicuntur [4]. Ceterum non antea admittendi erunt novitii ad professionem, quam in tirocinio probati fuerint per totum illud tempus, quod sacri canones et instituti constitutiones exigunt. Probatio autem ipsa ea ratione facienda, quae institutionibus super receptione et educatione novitiorum in monasteriis et conventibus designatis vel designandis, Clementis VIII iussu editis, determinatur [5].

[1] Encycl. *Quanta cura*, 8 dec. 1864.
[2] Litt. sup. cit. ad omnes supr. moder. ord. reg.
[3] Sess. XXV, de regul. et mon.

[1] Conc. Trid., loc. cit., cap. 8.
[2] Loc. cit., cap. 9.
[3] Decr. s. congr. super statu reg., dicta die.
[4] Decr. s. congr. ep. et reg. dicta die.
[5] Const. *Cum ad regularem*, 19 martii 1603.

Enixe monemus rogamusque regularium ordinum superiores, ut exquisitissimam in tironum probatione adhibeant et adhibere faciant diligentiam atque industriam. Severius potius agant in probandis admittendisque candidatis ad votorum professionem, quam ob nimiam facilitatem eos admittant, qui divina vocatione haud ducti, instituto religioso damno et dedecori, fidelibus autem scandalo esse possunt.

Maxima plane atque eximia esse etiam debet diligentia in probandis instituendisque virginibus, quae Deo devoveri cupiunt in statu religioso. Porro, ante quarumlibet monialium professionem, concilium Tridentinum statuit, ordinarium ea de re certiorem faciendum esse, ut sive per se, sive per alium, voluntatem virginis explorare, sufficientem eius scientiam, plenam libertatem, aliasque voti emittendi conditiones necessarias examinare possit[1].

Clausurae legem quoad sanctimoniales haec synodus, ad praescriptum sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum[2], plane servandam custodiendamque requirit. Dioecesani antistites huic rei studiosissime vigilent: a Tridentino enim concilio, sub obtestatione divini iudicii et interminatione maledictionis aeternae, episcopis commissum est, „ut in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinaria, in aliis vero sedis apostolicae auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, et ubi inviolata est, conservari maxime procurent[3]. Quoad illas religiosarum mulierum domus, quae strictae clausurae lege non tenentur, omni studio et solertia agant episcopi, ut pericula quibus forte obnoxiae sint amoveantur, vel quae timeri possent praecaveantur.

Quod spectat gubernationem personarum et administrationem rerum in singulis sanctimonialium monasteriis vel sororum domibus, ea est penes antistitas seu superiorissas aliasque personas regulares, iuxta uniuscuiusque instituti leges suis temporibus eligendas. Superior tamen vel rector, qui aptis ad id dotibus praeditus, iis adsignatus fuerit, consilio auxilioque suo superiorissae adesse non recuset. Rectoribus vero eiusmodi, quibus magna in omnibus opus est prudentia, modestia ac morum gravitate, cavendum nominatim erit diligentissime, ne iis quae ad superiorissam pertinent se immisceant, obedientiam et fiduciam eidem debitam imminuentes, neve proprii officii partes limitesque ulla ratione praetergrediantur, ea disponentes vel immutantes, quae rite iam disposita et legitime ordinata fuere.

Confessarius monialibus vel sororibus est adsignandus vir prudens et maturae aetatis, qui summam solertiam adhibeat in concrediti sibi religiosi coetus spirituali profectu procurando. Nulli sacerdoti, etsi ceteroquin approbationem receperit ad fidelium confessiones audiendas, regularium foeminarum confessiones, extra casus a iure vel a constitutionibus seu regulis legitime approbatis praevisos, excipere licet, nisi ab episcopo fuerit specialiter approbatus, vel uti confessarius earundem ordinarius, vel uti confessarius extraordinarius. Ter vel quater in anno confessarii extraordinarii copia omnino facienda est sanctimonialibus[4]; quod, monente summo pontifice Benedicto XIV in sua constitutione, quae incipit *Pastoralis curae*[5], et erga sorores non claustrales servandum erit. Neque tamen praeceptum est confessario extraordinario confessionem sacramentalem peragere; hoc unum requiritur tam a superiorissa, quam a ceteris professis et novitiis, ut extraordinario confessario se sistant, vel ad peccata confitenda, vel ad salutaria monita extra confessionem ab eo accipienda. Porro episcopi et praepositi regulares non se difficiles praebeant erga moniales, quae, ex legitima causa, vel extra definita tempora confessarium extraordinarium petunt, vel alium confessarium cupiunt ab eo qui est monasterii ordinarius[1].

Non raro accidit, ut directio ac spiritualis cura sororum, quae praesertim puellarum institutioni vel infirmorum assistentiae dedicantur, parocho, in cuius parochia domum habent, ab episcopo committatur. Cum id obtineat, meminerit parochus quanti momenti sit istiusmodi munus, eique diligentissime implendo omni cura studioque incumbat. Ceterum, cum istarum omnium congregationum domus, sive mulierum sive virorum, immediate et exclusive ordinario loci sint subditae, parochus, vi suae iurisdictionis, in earum directionem sese ingerere non poterit, nisi ab ipso ordinario peculiare mandatum acceperit ac superior constitutus fuerit.

Ut ad singulos iam universosque regulares sermonem convertamus, memoria ipsi teneant constanterque meditentur, quanta eos teneat obligatio disciplinam, quam professi sunt, strictim observandi, proprii ordinis spiritum nutriendi ac iuxta illum laboribus intendendi, bonis omnibus operibus praefulgendi. Fugiant saeculi strepitus, fugiant vanas ac periculosas conversationes. Moysis adinstar, in monte sancto sine intermissione orent, et in divinarum rerum contemplatione dies noctesque haereant. Ita demum fiet, ut sint religiosi viri, quod de ipsis praedicavit Hieronymus: lapides pretiosissimi, „de quibus in Apocalypsi civitas magni regis exstruitur;“[2] religiosae vero mulieres, quod de ipsis expressit Cyprianus: „flos ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiae spiritalis, . . . Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi.“[3]

Caput III.

De regularibus parochiali animarum curae addictis.

Cum regularium familiarum alumni ad verbum Dei praedicandum, sacramenta administranda aliaque auxilia pastoribus animarum praestanda vel ad parochiale ministerium exercendum destinentur, regulares praelati meminerint, ut eos episcopo praesentent approbandos, quos scientia, prudentia, morumque honestate, tantis officiis rite ac fructuose adimplendis revera idoneos cognoverint.

In iis omnibus, quae ad ipsam animarum curam et sacramentorum administrationem pertinent, regulares subditi plane erunt episcopi iurisdictioni, visitationi et correctioni[4], easque leges in grege pascendo et docendo sequi tenebuntur, quae et ceteri saeculares presbyteri observare obligantur. Quoad illa autem, quae respiciunt regularem observantiam, superioribus suis regularibus omnino subiecti manent, ab eisque provide sapienterque regendi sunt ac moderandi, prouti alii omnes religiosi[5]. Illud urgendum atque inculcandum haec synodus ducit, religiosos parochiali ministerio addictos ne

[1] Sess. XXV, de reg. et mon., cap. 17.
[2] Const. Bened. XIV, *Salutare in catholica*, 3 ianuarii 1742.
[3] Sess. cit., cap. 5.
[4] Conc. Trid., loc. cit., cap. 10.
[5] Die 5 aug. 1748.

[1] Const. *Pastoralis curae*, sup. cit.
[2] *Epist. 14 ad Heliod. 1*, [opp., ed. Migne, I, 354].
[3] *Lib. de habitu virgin.*, cap. 1, [opp., ed. Baluz., pag. 174].
[4] Conc. Trid., sess. XXV, de reg. et mon., cap. 11.
[5] Cf. const. Bened. XIV *Apostolicum ministerium*, diei 30 maii 1753, cui pro peculiaribus huius provinciae circumstantiis, inhaerendum esse decrevit sacra congregatio, de Propag. fide, 29 aug. 1856.

praetereat unquam, se, quantum pro suscepto officio licet, non solum ad votorum, sed ad universae regulae quam professi sunt observationem, ligatos constanter atque omnino esse, neque adeo ultra id quod animarum cura requirit, posse se dispensatos reputare.

Porro, cum summopere optemus, ut in opus ministerii et in aedificationem corporis Christi consociatis studiis concordissimisque animis vires intendant omnes, qui in castris Domini militant: clericos regulares, aeque ac saeculares, etiam atque etiam monemus, ut de servanda fovendaque mutua consensione et fraterna caritate sint in primis vehementissimeque solliciti. Unum corpus et unus spiritus sint, sicut vocati in una spe vocationis suae; illud solum quaerant, ut alter alteri levamen ac subsidium conferat in Dei gloriam et animarum salutem. Cum enim „una sit regularium et saecularium, praelatorum et subditorum, exemptorum et non exemptorum universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una fides et unum baptisma; decet, ut omnes, qui eiusdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis, et sicut fratres ad invicem vinculo caritatis sint adstricti“ [1].

Caput IV.

De novis institutis novarumque domorum erectione.

Canonum sanctiones in novis monasteriis ac domibus, vel novis religiosis congregationibus erigendis prae oculis habendas atque omnino servandas esse haec synodus edicit.

Quemadmodum novus ordo regularis in ecclesia fundari non potest absque consensu et approbatione Romani pontificis, ita nulla nova congregatio virorum vel mulierum, sive ad educationem iuventutis, sive ad curam aegrotantium, sive ad alia pietatis opera, nullum pium in communi vivendi institutum inchoari potest, nisi cum licentia episcopi et regulis ab eo approbatis vel saltem expresse admissis. Eapropter, vota quae, quocumque modo, in gratiam aut intuitu alicuius congregationis instituendae fierent, renitente aut inscio episcopo, prorsus interdicimus. Nam quod concilium Lateranense statuit per ea verba: „Ne nimia religionum diversitas gravem in ecclesia Dei confusionem inducat, prohibemus, ne quis de cetero novam religionem inveniat,“ [2] id ad instituta etiam votorum simplicium, ob idem quod vitari debet confusionis periculum, extendi agnoscimus.

Statuit sacrosancta Tridentina synodus, ne monasteria vel conventus tam virorum quam mulierum erigantur sine episcopi, in cuius dioecesi erigenda sunt, licentia prius obtenta [3]. Id quoque servandum erit quoad domus congregationum religiosarum, quae iurisdictioni ordinariae episcopi in omnibus subiiciuntur, salvis iis quae respiciunt regulas ab apostolica sede approbatas. Nulla itaque nova communitas instituatur, nulla domus vel schola congregationis religiosae erigatur absque ordinarii auctoritate et licentia.

Ceterum episcopi, memores quod religiosa instituta „multiplici eorum forma pulcherrimam illam varietatem efficiunt, quae mirifice circumdat ecclesiam“ [4], quantum in ipsis est curabunt, in frequentioribus saltem dioecesium locis, aliquam harum congregationum domum, pro iuventutis praesertim institutione, non deesse. Laeta namque experientia hac in provincia iam novimus, et istas religiosas fratrum vel sororum congregationes „iis egregiis operibus insistere gloriosisque laboribus perfungi, quibus de catholica ecclesia deque civili societate optime meruerunt“ [1].

TITULUS VIII.

De vita et honestate clericorum.

Caput I.

De vitae sanctimonia clericis prosequenda.

Quemadmodum sacerdotalis dignitas omnem aliam quae sub coelo est aut concipi potest dignitatem antecellit, ita qui illa eminent aut ad illam destinantur, non ea tantum quae nulli non praecipitur, sed excellentiori prorsus ac peculiari morum honestate vitaeque sanctimonia praefulgeant necesse est. Si enim et in antiquo foedere praecepit Deus Moysi: *„Loquere ad sacerdotes, et dices ad eos: Sancti erunt Deo suo; incensum enim Domini et panes Dei sui offerunt; sint ergo sancti, quia et ego sanctus sum Dominus, qui sanctificio eos;“* [2] si per prophetas inculcatum est continenter: *„Mundamini qui fertis vasa Domini:“* [3] multo sane magis sanctae et immaculatae vitae obligatione urgentur novae legis sacerdotes, qui non iam panes propositionis, sed ipsum sacrosanctum Christi corpus ac sanguinem eius pretiosissimum aeterno Patri offerunt; qui non sacrata solummodo vasa, sed ipsum agnum immaculatum manibus excipiunt, eoque pascuntur ac nutriuntur; qui non figuris inserviunt, sed per ipsam veritatem, sacerdotem aeternum novique testamenti mediatorem Christum Iesum, mediatores inter Deum et homines, ac secundum ordinem Melchisedech sacerdotes constituuntur. Ille ipse, pro quo legatione funguntur, exemplo eis proponitur, quod sequantur, ut cum Paulo dicere possint: *„Imitatores mei estote, sicut et ego Christi.“* [4]

Equidem „nihil est quod magis alios ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus saeculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos, tamquam in speculum, reliqui oculos coniiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur“ [5]. Verum „uti ipsorum praeclara gesta multis prosunt ad simile studium evocantia, sic et ipsorum vitia alios ad virtutum exercitium segniores efficiunt, et ad bonorum operum laborem torpere faciunt; quamobrem animae eius pulchritudinem splendere oportet, ut spectatorum animos oblectare simul et illustrare possit“ [6]. Ait proinde sanctus Gregorius Magnus, neminem in ecclesia nocere amplius, quam qui perverse agens, nomen et ordinem sanctitatis habet: pastorem namque per abrupta gradientem, grex, pro humanarum rerum conditione, ad praecipitium facile sequitur [7].

Sedulo haec perpendenda proponimus omnibus huius provinciae clericis, ut et illud in seipsis compleant, quod Tridentini patres exigunt, cum inquiunt: „Sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac reli-

[1] Clem., lib. V, tit. VI, cap. unic. de excess. praelat.; cf. etiam litt. Pii IX ad omnes supr. mod. ord. reg., 17 iunii 1847.
[2] Later. IV sub Innoc. III, [Mansi, XXII, 1002 E].
[3] Sess. XXV, de reg. et mon., cap. 3.
[4] Litt. Pii IX ad omnes sup. mod. ord. reg., 17 iunii 1847.

[1] Litt. cit.
[2] Lev. XXI, 1 seqq.
[3] Isa. LII, 11.
[4] I Cor. XI, 1.
[5] Conc. Trid., sess. XXII, *de ref.*, cap. 1.
[6] S. Ioan. Chrys., *De sacerdot.*, lib. III, cap. 14, [opp., ed. Montfauc., I, 391 A].
[7] *Reg. past.*, lib. I, cap. 2, can. *Nemo*, dist. 83, [opp. s. Greg., ed. Migne, III, 16 A, 15 C].

gione plenum prae se ferant; levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.“ [1] Non quavis virtutum mediocritate contenti sint, sed in sanctitate quotidie proficere, in terrenorum contemptu de die in diem crescere, pietatem in Deum, salutis animarum zelum, cordis puritatem in se magis ac magis fovere, ac demum fide viva, firma spe atque ardenti caritate ad vitae perfectionem pervenire adnitantur.

Quod ut consequi possint, meminerint primum, studium corrigendi quotidianos defectus et nosmetipsos a gravibus peccatis praeservandi postulare prorsus, ut ad salutare poenitentiae lavacrum perquam saepe accedamus. Haec synodus, in Domino congregata, ardentissime exoptat, ut omnes huius provinciae clerici unaquaque hebdomada, vel saltem bis in singulis mensibus, cum vero dolore sacramentalem exomologesim peragentes, conscientiam suam illibatam conservent; salvis quidem constitutionibus regularium, quae frequentiorem confessionem iubeant, et salvo etiam generali ecclesiae praecepto quoad praeparationem ad missam et administrationem sacramentorum.

Maxime praeterea cordi sit clericis piae meditationis quotidiana exercitatio: nemo enim in divinorum intellectu et amore proficere potest, nisi in illa assidue mentis aciem convertat; exemplar a nobis imitandum sequi non valemus, nisi eius vestigia a praesepi usque ad crucem frequenti cogitatione recolamus. Sacerdos edocere alios debet rectam meditandi normam: praestare id non poterit, nisi ipsemet in ea sit versatus. Nullus sacerdos pertingere potest ad eam perfectionis metam, ad quam specialiter obligatur, nisi mentem nutrire, vires fovere, lumina coelestia consequi satagat iugi meditatione. Non omittant itaque clerici, tum quidem nullo non tempore Deo coniuncti animo manere per rectam in omnibus intentionem, tum vero nominatim mentem illi aperire per meditationem in matutinis, primitias cogitationum et actionum supremo omnium domino consecrantes, cui primum ante omnia et super omnia creatura servire debet. Si ad colloquendum cum Deo alacres simus, Deus vicissim nobis aderit, et nobiscum libenter colloquetur, suique amoris in cordibus nostris ignem accendet.

Sed et assidue orationes obsecrationesque adiungendae sunt meditationi. Si enim omnibus dictum est: *„Oportet semper orare et nunquam deficere,“* [2] id in primis praestare debet sacerdos, qui, ut ait sanctus Petrus Chysologus, „ante Dominum stat iugiter, versatur inter altaria semper, neque a Dei oculis recedit unquam; peccatorum causas, dolores populi suscipit, offert; ingerit preces, accipit, refert, restituit impetrata, ex homine totus in angelum substitutus.“ [3] Ipsa autem oratio lectione convalidanda ac fovenda est, quae rursus vehementer clericis commendatur, iuxta illud Pauli: *„Attende lectioni.“* [4] Instent in primis lectioni scripturae sacrae, quae utpote divinitus inspirata, prae ceteris, *„utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus,“* [5] Recondant vero sibi librorum spiritualium thesaurum, quos frequentissime volvant: siquidem ubicumque fuerint libri spirituales, inquit sanctus Ioannes Chrysostomus [1], „illinc omnis expellitur vis diabolica.“ Studium ponant intensissimum in vita ac virtutibus sanctorum, ex quibus hauriant quid sectandum quidve fugiendum viro ecclesiastico sit, quaeve fidelibus exempla porrigenda praestolari debeant.

Unusquisque clericus alte in animo infixum habeat, se non ad otium et ignaviam, sed ad salutares pro ecclesia, pro bono animarum, pro Dei gloria labores obeundos esse vocatum. Teterrimum ergo otiositatis vitium, quod ceterorum malorum fons est et origo, fugiat ac detestetur. Neque in illud certe incidet, si eam, ad quam eniti debet, vitae sanctitatem prae oculis habere non desinat et sacra studia, quae sacerdotem tantopere decent, nunquam sibi intermittenda esse persuasum habeat.

Commendamus enixe clericis omnibus salutarem praxim instituendi quotidie propriae conscientiae examen, quod tantopere valet ad emendanda ea quae correctione indigent, et ad peragenda in dies alacrius quae a viro, perfectionis cupido, opere complenda sunt. In propriis viribus ne confidant: sufficientes enim non sumus ex nobis quasi ex nobis, ad quidquam eorum quae [ad] salutem attinent; sed sufficientia nostra ex Deo est, et si humilibus precibus necessarias nobis gratias ab eo petamus, omnia possumus in eo qui nos confortat.

Quo vero omnia facilius ac secundum ordinem praestare possint sacerdotes, illud consultissimum procul dubio est, ut unusquisque vitae normam sibi conficiat, ad quam quotidianas suas actiones exigat, ac iuxta quam sui muneris officia adimplens, vere possit in omnibus seipsum praebere *„exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate“* [2]. Prouti autem Deo vivit, ceu inquit sanctus Gregorius Nyssenus, qui regulae vivit; ita econtra valde timendum, ne qui sine ordine vivit, Deo vivere non perseveret, sed spernendo modica paulatim decidat.

Clerum nostrum universum, quem peramanter in Domino prosequimur, quemque religionis spiritu probe animatum libenter et gratias Deo agentes nos agnoscere profitemur, obsecramus et obtestamur vehementissime, ut hisce omnibus servandis, virtutibusque apostolicis augendis, sanctimoniae sui ordinis propriae sectandae et conservandae, sedulam operam adhibere nunquam cesset. Audiant ecclesiastici omnes viri gravissima Hieronymi verba: „Clerici ita vocantur, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est, pars clericorum est. Qui autem vel ipse Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut et ipse possideat Dominum, et possideatur a Domino.“ [3] Itaque „digne noscamus, quid sumus, et quod sumus professione, actione potius quam nomine demonstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondeat nomini“ [4]. Ac certe, ut verbis concludamus ssmi patris nostri summi pontificis Pii IX: „Neminem latet quantopere ecclesiae, hisce praesertim temporibus, intersit idoneos habere ministros, qui vitae sanctitate, et salutaris doctrinae laude praestantes ac potentes in opere et sermone, valeant Dei eiusque sanctae ecclesiae causam strenue tueri et aedificare Domino domum fidelem.“ [5]

---

[1] Loc. sup. cit.
[2] Luc. XVIII, 1.
[3] *Sermo 26 de fideli dispensatore, [Patr. lat.,* ed. Migne, LII, 273 A].
[4] I Tim. IV, 13.
[5] II Tim. III, 16-7.

[1] *Conc. 3 de Lazaro,* [opp., ed. Montfauc., I, 739 A].
[2] Tit. II, 7.
[3] *Epist. 52 ad Nepot.,* n. 5, [opp., ed. Migne, I, 531].
[4] Auct. lib. *De dignit. sacerd.,* c. 3, (int. opp. s. Ambros.) [opp., ed. Migne, II, p. 2, 570 C].
[5] Litt. *Singulari quidem,* 17 martii 1856.

Caput II.

De missae celebratione et horarum canonicarum recitatione.

Sancta ac divina mysteria sacerdoti peragenda commissa, prouti maximam in eo postulant sanctimoniam, ita ex divinae bonitatis consilio hanc ipsam vitae sanctitatem in ipso efficere destinata sunt, si eo quo par est reverentiae sensu pertractentur. Patent ipsi divinarum gratiarum thesauri, ac nulla sunt coelestia dona, quae impetrare sacerdos nequeat per sacrosanctum illud sacrificium, quod, Christi personam suscipiens, ipse conficit, per quod filium unigenitum Deo Patri offert; in quo eo pane reficitur, quem qui manducat vivet in aeternum. Aliud porro medium, quo sacerdotes et omnes clerici in sacris constituti ex ecclesiae praecepto ad vitam sancte agendam muniuntur, est officii divini quotidiana persolutio. Experientia docet sacerdotem, B qui rite debitaque cum pietate missam celebrat et horas canonicas recitat, ceteris omnibus suis muniis rectissime fungi ac sacerdotalis vitae virtutibus omnibus ornari; eum vero sacerdotem, qui de devota missae celebratione divinique officii recitatione minus sollicitus est, et ceteras sui muneris partes valde negligere et a sacerdotali perfectione admodum recedere.

Cleri nostri sacerdotes in Domino dilectissimos monemus instanterque rogamus, ut serio recogitent, quod Tridentina synodus ait, omnem operam et diligentiam in eo ponendam esse, ut sacrosanctum missae sacrificium quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia et puritate atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur[1]. Oblaturi itaque victimam omnium mundissimam, accedant ante regis Dei maiestatem non ab omni modo culpa purissimi atque mundissimi, sed pietatis spiritu acti, C humilitatis sensu repleti, caritatis ardore succensi. „Accedat sacerdos ad altaris tribunal ut Christus, assistat ut angelus, ministret ut sanctus, populorum offerat vota ut pontifex, interpellet pro pace ut mediator, pro se oret ut homo“.[2] Et quoniam tanta sunt beneficia, quae per hoc divinissimum mysterium obtinentur, hortamur in Domino sacerdotes omnes, et eos maxime quibus cura animarum incumbit, ut nulla die, absque rationabili causa, a missa celebranda abstineant, sed quotidie sacrosanctum hoc sacrificium Deo offerre satagant, summa quidem qua decet reverentia et cordis puritate.

Ea qua par est devotione et gravitate missa profecto ab iis non celebratur, qui aestu quodam rapti, in id intendere videntur ut sacrum altaris opus brevissimum faciant. Ne nimia festinatione peccetur, tertiam ad minus horae partem missae celebrationi adhibendam esse, communis fert regula. D Verum prouti ecclesiae sensus culpa non expertem eum asserit, qui citius quam tertia parte horae missam absolverit; ita nullatenus probat nimiam in agendis tarditatem et in dicendis linguae debilitatem, quam quidam adhibent, et quae fidelibus taedium affert ac molestiam. Monitos proinde volumus sacerdotes nostros decere plane ne ultra dimidiam horam sacrificii celebrationem protrahant[3].

Ante missae celebrationem, debitam tantae actioni praeparationem agens, pie recogitet sacerdos tremendi mysterii quod tractaturus est excellentiam suamque propriam vilitatem ac miseriam; propositas vero ab ecclesia preces devotissime recitet, sciens tanto maiores ab altaris sacrificio suscepturum se A esse fructus, quanto ferventiori studuerit praeparationi. Gratiarum quoque actionem post sacrum peractum, maxima qua potest devotione ac pietate persolvat, ut a Iesu, secum manente, verba vitae aeternae audiat, et ei benedicens, ab eo etiam benedictionem recipiat.

Omnibus, qui ad breviarii recitationem tenentur, commendatum etiam intelligi illud apprime debet: *„Ante orationem praepara animam tuam.“*[1] Hoc munere fungentes sedulo diligenterque perpendant, quanta sit proprii officii dignitas. Ab ecclesia enim, cuius nomine agunt in horis canonicis persolvendis, deprecatores pro populo constituuntur, et in debito laudum tributo Deo rependendo angelicis choris consociantur. Divinas psalmodias congruo tempore atque loco recitent, et in id intendant toti, ut non modo externa corporis compositio ac modestia cum actionis sanctitate collineet, sed B et mens ad Deum attollatur, ac digne, attente ac devote in psalmis, hymnis et canticis laudes divinae maiestati persolvantur. Monita vero Augustini sollicite sequantur: „Si orat psalmus, orate; et si gemit, gemite; et si gratulatur, gaudete; et si sperat, sperate; et si timet, timete.“[2]

Orandi legi, qua sacri ministri peculiarius tenentur, nullo sane meliori modo satisfacere ipsi possunt, quam per devotam piamque missae celebrationem et officii divini persolutionem. Etenim praestantissimae omnium sunt precationes in sacrosancto missae sacrificio et in horis canonicis a nobis prolatae; quippe quas non ipsi nos selegimus, sed Deus per ecclesiae ministerium nobis proponit ac suggerit, ad religionem nostram fovendam et ad faciendam nobiscum misericordiam suam. Pabulum quotidianum plane exquisitum spiritui nostro orationes illae praebent, si intimo cordis affectu eisdem C coniungamur. Per illas a terrenis desideriis solutis et ad coelestia evectis, vere cum David dicere licebit: *„Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis et nomen Domini invocabo. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius, in atriis domus Domini, in medio tui, Ierusalem.“*[3]

Caput III.

De exercitiis spiritualibus.

„Cum diuturna experientia compertum sit, ad retinendam conservandamque sacerdotalis ordinis dignitatem et sanctimoniam, maxime conducere ut ecclesiastici viri spiritualibus exercitiis aliquando vacent, quibus, quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergitur, ecclesiasticus spiritus reparatur, mentis acies ad divinarum rerum contemplationem extollitur, recte sancteque vivendi norma vel instituitur vel confirmatur“[4]; idcirco Romanorum pontificum adhortationibus[5], ac paternis nominatim monitis a ssmo domino nostro Pio papa IX novissime episcopis omnibus factis[6], debita reverentia obsequentes, opus tam salutare, ab omnibus vitae spiritualis magistris ipsis laicis tantopere commendatum et a piis omnibus semper frequentatum, non possumus non maxime urgere, nostrisque omnibus sacerdotibus etiam atque etiam inculcare.

Praxim exercitiorum spiritualium pro sacerdotibus, per singulas huius provinciae dioeceses intro-

[1] Sess. XXII, decr. de obs. et vit. in cel. miss.

[2] S. Laurent. Iustiniani, *In sermone de corp. Christi.*

[3] Conc. Rom., anno 1725, [coll. Lac. I, 440 A]; Bened. XIV, *Inst.* 34, et *De sacr. miss.*, sect. II, § 218.

[1] Eccli. XVIII, 23.

[2] *In Ps. 30*, enarr. 2, serm. 3, n. 1, [opp., ed. Bened., IV, 162 A].

[3] Ps. CXV, 16 seqq.

[4] Epist. encycl. a s. congr. iussu Clem. XI edita, 1 febr. 1710.

[5] Litt. cit. Clem. XI; Bened. XIV litt. encycl. ad omnes ep. in sui pontific. init., [const. *Ubi primum*, die 3 dec. 1740].

[6] Encycl. *Qui pluribus*, 9 nov. 1846.

ductam, dum retinendam confirmandamque sancimus, promovendam etiam augendamque ac certa lege disponendam percupimus. Itaque dioecesani antistites, singulis annis, sacerdotes propriae dioecesis opportuno loco convocandos providebunt, ut sacris exercitiis sub sapienti prudentique spirituali directore in Domino vacent. Singulos autem, qui sacro ministerio funguntur, alternis saltem annis ad exercitia ista per ordinarium indicta convenire debere decernimus, nisi ob infirmam valetudinem aut provectam aetatem aut aliam rationabilem causam ab antistite recognitam, excusatus quis fuerit. Confidimus vero fore, ut iunioribus sacerdotibus ampla seniorum ac maiorum exempla nunquam desint.

Qui veniam legitime obtinuerunt non accedendi sacri recessus causa in eum locum, in quem ordinarius sacra exercitia indixit, non omittant eisdem per aliquot dies incumbere vel privatim a saeculi strepitu prorsus semoti, vel in aliqua pia domo ad id rite praestandum accommodata. Quod etiam ut faciant sacerdotes omnes, eo anno intermedio quo ad exercitia non accesserunt, ipsis vehementer enixeque commendamus.

Nullum quidem est tempus quo sacerdoti instandum studiose non sit divinorum meditationi ac veritatum aeternarum considerationi; sed quo certius est pium fervorem, qui semper sacerdotem comitari debet, vel solo humanae infirmitatis pondere paulatim tepescere; eo magis necesse est extraordinario aliquo modo, ac interrupto veluti consuetae vitae tenore, singulis annis per dies nonnullos eidem resarciendo et inflammando efficaciter operari. Perficiant itaque alacres magnoque studio sacerdotes nostri sacri recessus exercitia: per ea namque „spiritu mentis suae renovabuntur, et induentur virtute ex alto ad ea impensius peragenda, quae suarum partium sunt pro divini Numinis gloria et spirituali proximorum utilitate et salute“ [1]: per ea languorem omnem exuent, gratiam quae in ipsis est per impositionem manuum resuscitabunt, ut ita per bona opera certam vocationem suam faciant.

Caput IV.

De honesta clericorum conversatione.

Non ea solum quae mala sunt vel malo ansam praebent, sed et quae mali speciem habere et fidelibus offensioni esse possunt, quae sacrum ministrum a suis officiis rite explendis abstrahunt, quae virum gravem ac sacerdotii dignitatem non decent, tametsi ipsa mala non sint, clericis ex canonum praescripto prorsus prohibentur. Et quoniam ministerium ecclesiasticum contemptui obiiceretur et maxima plane damna ecclesiae imminerent ex non servata hac in re canonum disciplina, ea propter sacrosancta Tridentina synodus gravissimis omnino verbis praecipit, „ut quae alias a summis pontificibus et a sacris conciliis de clericorum vita, honestate, cultu doctrinaque, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus ac quibuscumque criminibus, nec non secularibus negotiis fugiendis copiose et salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum, iisdem poenis vel maioribus, arbitrio ordinarii imponendis observentur;“ ac si quae forte remissa fuisse contigerit, ea per ipsos ordinarios in usum quamprimum revocentur, „ne subditorum neglectae emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant.“ [2]

Huic Tridentinae legi strictim nos instituros esse profitentes, monitos in primis volumus huius provinciae clericos, omnium plane canonicarum dispositionum, honestam ecclesiasticorum virorum conversationem respicientium, plenam exactamque observantiam nos ab ipsis efflagitare. Et ne quidquam in eisdem peccent, meminerint constanter, conversationem clericorum normae adinstar esse debere fidelibus; ipsorum vitam librum esse laicorum [1]; clericalem dignitatem vilescere nisi a mundana omni consuetudine alienissimi sint.

Virginalis castimoniae virtus maxima sacerdotalis ordinis gloria est atque ornamentum. Non tantum ergo florere in clericis praeclara haec et angelica virtus ita debet, ut suum longe lateque diffundat odorem, sed et absit etiam ab eis oportet id omne, ex quo vel levissima exoriri posset sinistrae suspicionis vel obloquii occasio. Fugiant clerici mulierum conversationem et familiaritatem, non earum modo quae fama forte non bona notantur, sed et earum, quae pietatis ac modestiae laude merito potiuntur. Omnis enim inutilis cum eisdem consuetudo non potest non scandalo esse aut etiam periculo. Quoties vero cum mulieribus ratione officii agere obligantur, meminerint sancti Bonaventurae regulam, brevem et rigidum cum eisdem habendum esse sermonem [2]. Cohabitationem cum feminis ecclesiasticae leges expresse vetant, nisi proximiori gradu consanguineae vel affines sint, et quas fama optima comitetur. Porro ancillae, quibus sacerdotes indigeant ad rem domesticam agendam vel procurandam, nonnisi maturioris aetatis permittuntur, et in quas nulla cadit saevi criminis suspicatio. Cum itaque hac praesertim in re vigilandum sit sedulo, non modo ut pericula quam longissime amoveantur, sed etiam ut insinuationibus inhonestis, quibus catholicae ecclesiae ministri, ubi potissimum catholici vivunt cum alienis a fide, expositi sunt, praetextus nullus subministretur: famulas non alias habere volumus sacerdotes nisi quae in aetate sint saltem triginta annorum, nec dispensationi hic locus sit nisi ob causam gravem, de cuius iudicio conscientia ordinarii gravatur; et quae moribus non minus quam aetate graves, famae sint integerrimae, non luxui servientes, non garrulae, non mundana oblectamenta exquirentes; sed prudentes, castae, sobriae, domus curam habentes [3]. Caveat vero sacerdos ne dominatrices illae sint, aut in administratione parochiali se immisceant, quod auctoritatem parochi penes suos vix non destrueret. Ab iis vero omnibus, quae familiarius cum eisdem ancillis consortium redolerent, plane abstinendum ipsis esse sacerdotes meminerint; quare, quamvis a clero nostro abusum hunc remotum confidimus, vestigiis tamen aliorum conciliorum insistentes, serio interdicimus, ne quis famulam seu ancillam ex quacumque causa unquam mensae vel itineris vel deambulationis sociam faciat, vel cum ea societates, convivia, nundinas adeat [4]. Sed neque illas sinant quidquam agere, quod domum sacerdotalem non plenissime deceret. Cui quidem rei tum etiam advigilabunt, cum forte consanguineam mulierem domi habeant, memores illius Augustini effati: „Etsi propinquae mulieres suspectae non sint, tamen quae ad eas ventitarent posse suspicionem efficere.“ Ceterum ut *„is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis“* [5], statuimus, quod ea quae de ancillis supra ordinata sunt, etiam valeant pro quibuscumque mulieribus, quae apud sacerdotes inhabitant, exceptis matre, sorore et amita sacerdotis nec non puellis infra aetatem sedecim annorum.

[1] Bened. XIV, litt. ap. sup. cit.
[2] Sess. XXII, *de ref.*, cap. 1.

[1] Hieron., *Epist. ad Heliod.*, [opp., ed. Migne, I, 599].
[2] *De purit. consc.*, c. 14.
[3] Tit. II, 5.
[4] Conc. prov. Coloniense 1860.
[5] Tit. II, 8.

Continentiae ac pudicitiae sociae, temperantia, mortificatio, modestia, et ipsae splendere et elucescere in clerico debent, ac ne tenui quidem macula obscurari. Frugali itaque mensa sacerdotes utantur; in frequentandis laicorum conviviis parci et cauti sint. Plurimum eos hortamur, ut ab adeundis conviviis nuptialibus et coena apud laicos, praecipue vero cum in multam noctem protrahitur, abstineant. Lauta convivia nulla de causa nec ipsi presbyteri unquam parent; ab usu adusti vini, aut aliorum similis generis liquorum, iuniores praesertim sacerdotes abstinendum sibi ducant. Etenim nisi haec serventur, fieri nequit quin clericalis honestas pessumdetur. „Temperantia temperantem facit abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, serium, verecundum. Haec virtus si in animo habitat, libidines fraenat, affectus temperat, desideria sana multiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinata corroborat, cogitationes pravas removet, inserit sanctas, ignem libidinosae voluptatis extinguit, animi teporem desiderio futurae remunerationis accendit, mentem placida tranquillitate componit et totam semper ab omni vitiorum tempestate defendit.“ [1] Si sobrietas desit, „sacerdos spiritum sanctitatis extinguit.“ [2]

Gravitas ac mortificationis professio clericorum propria non sinit in tabernas vel cauponas edendi vel bibendi causa eos ingredi. Hinc ne in illas accedant, nisi in itinere constituti necessitatis dumtaxat causa, sacri canones expresse prohibuere, quos rursus a clericis omnibus servandos haec synodus omnino requirit.

Insuper et a saeculari fastu alienissimi esse debent clerici omnes. Ipsae eorum domus modestiam sacerdotalem annuntient oportet. Honesta quidem omnia atque ordinata in eis sint, sed absque ulla sumptuositate ac mundana ostentatione: non sordida, sed immo mundissima supellex, simplex tamen. Turpe sane esset luxum prosequi eos, quorum est contra immoderatum aevi nostri fastum vocem attollere. Prae oculis ipsi habeant, quod sanctus Bernardus ait: „Quidquid praeter necessarium victum ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est ... Clamant nudi, clamant famelici, conqueruntur et dicunt: nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur quod inutiliter expenditur.“ [3]

Sint ministri Dei patres pauperum, sint viduarum et orphanorum patroni; in eleemosynis distribuendis, in operibus piis suis largitionibus adiuvandis exemplo Christi fidelibus praeeant; ab omni avaritiae specie sedulo fugiant penitusque declinent. Avaro quidem „nihil scelestius; nihil iniquius quam amare pecuniam“ [4]: in clerico autem et tetrius adhuc esset hoc vitium, quod cum duritie et immisericordia iungi solet; nihilque aliud tantopere minuit fidelium fiduciam, quam immoderata in sacerdote habendi cupido. Vana est eorum excusatio, qui ignorantes licet *„quid erit in crastino“* [5], per sollicitudinem de futuro avaritiam suam obtendunt. Intolerabile est, sacerdotem futuras et imaginarias necessitates proprias praesentibus Christi membrorum indigentiis anteponere.

Turpe atque indecorum esset clericum, ad quaestum faciendum, negotiatorem agere. Negotiationes enim et mercaturae omnes non modo a propriis officiis exequendis illum abducerent, sed et repugnant conditioni eorum qui rerum temporalium curas abiecerunt et Dominum haereditatis partem sibi elegerunt. Caveant clerici nostri omnes, ne in re tam gravi canonum praescripta transgrediantur, sive per se sive per aliam interpositam personam quaestuosam negotiationem gerentes [1].

Huc etiam referenda sunt cetera saecularia negotia, quae clericis prohibentur, iuxta illud Pauli: *„Nemo militans Deo, implicat se negotiis saecularibus, ut ei placeat, cui se probavit.“* [2] Non licet eis munus vel officium quodcumque publicum exercere; pro aliis fideiubere aut alterius negotiorum gestionem suscipere; non testimonium coram saeculari iudice dicere, sine ordinarii venia, quam requiri etiam statuimus ad saecularem ipsam auctoritatem adeundam, ne levi de causa litibus implicatos reperiri clericos contingat. Sedulo ipsi devitent, ne, de politicis rebus solliciti, quae ad regimen animarum pertinent negligant. In politicis data opera versari, nemini eorum liceat, absque peculiari dioecesani antistitis facultate. Ars medendi corporibus omnibus omnino clericis interdicitur, utpote minus decens eos qui animabus curandis incumbunt.

Scenicis theatrorum ludis, choreis ac saltationibus aliisque profanis spectaculis clerici nunquam intererunt: ne aures et oculi sacris officiis addicti, ludicris et impuris actionibus sermonibusque distracti polluantur. Ab aleis clericis abstinendum est. Si honestae relaxationis ergo pictis chartis ludere ament, vel aliis honestis lusibus recreari id ea solum lege ipsis licebit, ut neque lusum nimis protrahant, neque lucri cupiditati indulgeant, neque ulla ratione moderationis limites transcendant. Ubi ad mediam usque noctem, vel etiam longius, lusus istos, non sine aliqua compotatione, perduci contingeret, id in sacerdote, qui sacrum mane peracturus est, exosum esset pessimumque scandalum gigneret. Omnes ecclesiasticis viris venationes haec etiam synodus interdicit atque, nisi legitima ordinarii dispensatio accesserit, a clericis fugiendas exigit. Permittit vero solummodo, modeste et cum moderamine, aucupio vacare tempore autumnali.

Quemadmodum saecularium mores, ita et nimia cum ipsis consuetudo clericis vitanda est. Facile enim contemnitur sacerdos, qui ita laicis se admiscet, ut fiat tamquam unus ex illis. Cavendum vero praesertim a conversatione cum hominibus levibus, in quibus nihil singularis pietatis et virtutis christianae elucet; ac multo magis fugiendi illi, quorum vita scelerata in vulgus nota est, nisi conversatio cum eisdem ineatur eo quod spes vere fundata affulgeat emendationis eorum.

„Sobriam a turbis gravitatem, inquit Ambrosius, dignitas sibi vindicat sacerdotalis.“ [3] Ea tamen ipsa gravitas ab urbanitatis et humanitatis officiis divelli nunquam debet, tum ne clerici tamquam ignari politioris honestiorisque vitae insimulari possint; tum quia affabilitas et suavis agendi ratio multum quoque valet ad animarum salutem efficacius procurandam.

Porro clericus, sedulus vigilet oportet sermonibus suis, ne quidquam unquam ex eius ore prodeat scurrile, aut minus castum, aut non honestissime sonans, siquidem, ut inquit Bernardus, „nugae in ore laici nugae sunt: in ore sacerdotis, blasphemiae.

[1] Iul. Pomerii, *De vita contempl.*, lib. III, cap. 19, *[Patr. lat.*, ed. Migne, LIX, 502 B].

[2] S. Petr. Chrysol., *Sermo 26*, *[Patr. lat.*, ed. Migne LII, 278 B].

[3] *Epist. 2* et *42*, [opp., ed. Migne, I, 86 C, 815 D.

[4] Eccli. X, 9-10.

[5] Iac. IV, 14.

[1] Clem. XIII, encycl. *Cum primum*, 17 sept. 1759, et Bened. XIV, const. *Apostolicae*, [die 25 febr. anno 1741].

[2] II Tim. II, 4.

[3] *Epist.* 28.

Quod evangelista Ioannes discipulis indicebat: „*Diligite alterutrum;*“[1] id primi omnium clerici, eiusdem ordinis et eiusdem vocationis vinculo obstricti, in seipsis referre debent. Optimo exemplo laicis erit, si fraterna se caritate complectentes atque honore se invicem praevenientes, singuli bono aliorum nomini consulant ab omni detractione alienissimi, officiis omnibus se mutuo iuvent, cor unum sint et anima una, idipsum sentientes, *„nihil per contentionem neque per inanem gloriam, sed humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quae sua sunt singuli considerantes sed ea quae aliorum.“*[2]

Reverentiam et obedientiam, quam proprio episcopo debent, quamque ei initiati sacris ordinibus promiserunt, haec synodus clericis omnibus commendat et inculcat. Meminerint pastorem illum esse Dei ordinatione constitutum, parentem ac fratrem inter eos positum, cuius ideo paternam vocem tamquam amoris insigne semper auscultare, cuius monita ac mandata reverenter excipere ac operibus complere debent. „Magnum est scandalum in ecclesia Dei clerici inobedientia: pergrande malum contumax in resistentia voluntas. Absint haec mala a clero huius provinciae: absint cetera omnia quae clericos ipsos a spiritu vocationis alienos ostendere possent. Tu autem, o homo Dei, haec fuge; ut unumquemque eorum compellamus verbis Pauli ad carissimum discipulum: *„sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem: certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam ... Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate.“*[3]

Caput V.

De habitu ecclesiastico.

Ad cleri dignitatem conservandam et debitam reverentiam sacerdotibus conciliandam summopere confert conveniens ac decens corporis institutio, quam homines intueri et contemplari plurimum solent. Tales igitur vestes clericis esse debent, quae gravitati ac sanctitati coetus apprime respondeant, „ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant.“[4] Haec semper fuit ecclesiae mens et disciplinae ratio, ut qui militiae sacrae adscripti fuere, proprii ducis atque ordinis insignia deferre gloriae habeant, ac ab omni servitute saecularis habitus emundati, saeculi etiam ignominiam se deposuisse publice profiteantur[5]. Sacrosancta proinde Tridentina synodus gravissimis poenis per episcopos feriendos illos decernit, qui „honestum habitum clericalem, illorum ordini et dignitati congruentem et iuxta ipsius episcopi ordinationem et mandatum non detulerint“[6].

Prouti verissime notavit summus pontifex Benedictus XIV[7], „fere omnia quae post Tridentinum celebrata sunt concilia, clericos adegerunt ad gerendam vestem talarem nigri coloris:“ quae quidem vestis „unice clericorum propria eorumque statui maxime conveniens,“ ab eodem sapientissimo pontifice appellatur. Vehementer itaque optamus clericos huius provinciae vestem illam quotidiano constantique usu, ubi fieri potest, adhibere: at cum noscamus locorum adiuncta passim non ferre, ut ecclesiastici viri, quando in publicum prodeunt, ad talarem vestem gestandam indiscriminatim obligentur: idcirco pru- A denti uniuscuiusque episcopi arbitrio relictum manet, id in sua dioecesi, hac super re, decernere, quod attentis circumstantiis, magis expedire in Domino iudicaverit. Postulamus tamen ac districtim praecipimus, ut talari veste induti prorsus sint sacerdotes sacris operaturi, aut administraturi in ecclesia sacramenta, et sacramentalia aut rituales alias actiones quascumque, sive in ecclesia sive extra ecclesiam, ubi nihil obstat, obituri. Extra functiones vero ecclesiasticas nunquam fas esse volumus clericis huius provinciae viris alio habitu uti, nisi eo qui episcopis permittentibus ut ecclesiasticus adhiberi consuevit. Ubi itaque vestem breviorem adhibere liceat, ea ad medias saltem tibias semper pertinget; habitus vero universus nigri vel subobscuri coloris omnino erit, excluso penitus usu femoralium super caligas usque ad pedes demissorum, ac retento ecclesiastico collari.

B Singuli ad clerum spectantes praescriptam canonibus tonsuram, extra casum legitimae dispensationis, nunquam non deferant: ac certe digni haud essent regali sacerdotio, qui venerandum hoc coronae signum erubescerent. Capillis simplicem prorsus atque omnino modestum cultum adhibeant. Coma vero adscititia, vel in casu necessitatis, non aliter quam obtenta dispensatione utantur, illud simul caventes, ne quidquam leve aut inane illa prae se ferat[1].

Neque ratione itineris, neque occasione feriarum, neque alio quovis praetextu, fas erit cuicumque clerico in ecclesiastico habitu ac tonsura non incedere, nisi in peculiaribus casibus venia ab episcopo concessa fuerit. Verum cum iter a sacerdote, vel a clerico in sacris ordinibus constituto, suscipi contigerit, desideramus plane et exquirimus vel prorsus retineri ecclesiasticum habitum, saltem breviorem, C vel certe clericalia vestimenta non ita immutari (nisi in casu rarissimo ab ordinario probando), ut non amplius possit illico ceu clero adscriptus ab omnibus agnosci qui eisdem indutus est.

Luxum ac exquisitam indumentorum elegantiam clerici constanter fugiant: simplicitati tamen ac modestiae indulgentes, munditiem ac decentiam solliciti prosequantur; cum praesertim ex ea cordis etiam mundities vel sordes, revelari et diiudicari soleant. Quidquid offensioni esse posset fidelibus, quidquid saecularem morem saperet, in externo ipsorum habitu penitus devitent. „Talia debent esse vestimenta servorum Dei,“ inquit Bernardus, „in quibus nihil possit notari novitatis, nihil superfluitatis, nihil vanitatis, nihil quod pertineat ad superbiam et ad vanam gloriam.“[2]

TITULUS IX.

De institutione ecclesiastica, deque scholis.

D

Caput I.

De necessaria sacerdotibus scientia.

Perfectam sacri operarii imaginem Dominus ac salvator noster proposuit, cum ait: *„Vos estis sal terrae .... vos estis lux mundi.“*[3] Lux quidem mundi non aliter erunt sacerdotes, nisi illud divini magistri praeceptum explentes: *„Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est.“*[4] Sed et insuper sal terrae illos esse oportet „per doctrinae virtutem“[5], ac inter eos numerari de quibus dictum

[1] I Ioan. III, 11.
[2] Philipp. II, 2 seqq.
[3] I Tim. VI, 11 seqq. et IV, 12.
[4] Conc. Trid., sess. XIV, *de ref.*, cap. 6.
[5] Pont. Rom., de clerico faciendo.
[6] Loc. sup. cit.
[7] *De synod. dioec.*, lib. XI, cap. 8.

[1] Bened. XIV, *De synod. dioec.*, lib. XI, cap. 9.
[2] *De modo bene vivendi*, cap. 9, [inter opp. s. Bern., ed. Migne, III, 1214 C].
[3] Matth. V, 13-4.
[4] Ibid. V, 16.
[5] S. Hilarius, *Comm. in Matth.*, cap. 4, [opp., ed. Migne, I, 935 A].

est: *„Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno coelorum.“* [1] Ipsi enim positi sunt „rerum coelestium praedicatores, immortalitatem omnibus corporibus, quibus eorum sermo aspersus fuerit, conferentes“. [2]

Fidelis divinarum veritatum custos, interpres legis ac voluntatis Dei, dux hominibus in itinere ad patriam coelestem sacerdos esse debet, iuxta id quod Dominus ait per os Malachiae: *„Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est.“* [3] Nequit autem gravissimis hisce muniis satisfacere nisi scientiae ac doctrinae praesidiis apprime instructus. „Ignorantia, mater cunctorum errorum, maxime in sacerdotibus Dei vitanda est:“ [4] sacra vero scientia eo vel magis fulgere ipse debet, quod aetate praesertim nostra nefarii homines, falsi nominis scientiae studentes et tenebras magis quam lucem diligentes, nihil non moliuntur ut, lumine evangelicae doctrinae extincto, mundum operiant caliginosa nocte erroris et impietatis, atque animas pretiosissimo Christi sanguine redemptas a fide et disciplina christiana avertant. Haec itaque synodus, in nomine eius congregata, qui *„Deus scientiarum“* [5] est, sacerdotibus omnibus iterum iterumque commendat, nihil potius habere, quam ut armis lucis induti, gladio verbi et doctrinae accincti, catholicae veritatis scientia commissos sibi fideles erudire valeant, et a fraudibus eorum qui contradicunt defendere.

Sacris studiis, sine quibus scientia ipsa non acquiritur, et iis quidem assiduis, vacent necessum est sacri ministri. Divinarum litterarum lectioni sociam adiungant operam e sanctis patribus et interpretibus et ecclesiae conciliis: probatissimos theologiae, tum polemicae tum moralis, auctores, rerum liturgicarum expositores, sedulo attenteque discurrant; in ecclesiasticae historiae annalibus aliisque ecclesiasticis studiis accurate diligenterque versari non omittant. Caveant ne tantae huius studiis vacandi obligationis obliti, et turpi otio torpentes, animabus sibi concreditis fiant in ruinam, in lapidem offensionis et in petram scandali.

Etsi porro studiis sacris primae semper debeantur partes in ecclesiastico viro, profanae tamen disciplinae negligendae non sunt, sed et plurimum excolendae, cum non perutile tantum, verum et subinde necessarium praesidium conferant in veritatis divinae illustrationem ac defensionem. Nostris praesertim temporibus, in quibus tantus fit nominis philosophiae ac scientiarum naturalium abusus, proderit sane maxime, ad blasphemantes redarguendos et fideles confirmandos, divinarum rerum studiis humanarum quoque disciplinarum peculiarem scientiam studiumque coniungere.

Utilibus studiis incumbentes ecclesiastici viri in vinea Domini laborantes, satagant in necessaria ipsis scientia in dies proficere, eaque uti pro suis quisque facultatibus, in fidelium bonum atque errantium utilitatem, memores quod *„omni . . . cui multum datum est, multum quaeretur ab eo.“* [6] Temporis iacturam non faciant in iis libris legendis, qui „inebriant curiositate, non caritate, implent non nutrientes, inflant non aedificantes, ingurgitant non confortantes“ [7]. Sed et ab eorum lectione plane abstineant, quae bene agendi studium, morum disciplinam, timorem caritatemque Dei laedere vel imminuere possunt. Qui peculiaribus ingenii dotibus a Deo ditati, non modo verbis, sed etiam scriptis religionis ac veritatis causam defendendam suscipient, laudem sane merebuntur eximiam, omnemque opem a nobis obtinebunt. Atque ut alacriores etiam in eo consilio exequendo reddantur, contra pravos praesertim libellos, qui passim in vulgus eduntur, audiant qua ratione consilium ipsum promovendum censuerit summus pontifex Pius IX, ad Italiae episcopos scribens: „Ad ipsam vero, inquit, pravorum librorum contagionem comprimendam perutile erit, venerabiles fratres, ut quicumque penes vos sint insignis sanaeque doctrinae viri, alia, parvae item molis scripta, a vobis scilicet antea probata, edant in aedificationem fidei ac salutarem populi instructionem.“ [1]

Dum sacras scientias aliasque utiles disciplinas excolent clerici, petere non intermittant a patre luminum, ut det illis sedium suarum assistricem sapientiam, ut mittat illam de coelis sanctis suis, et a sede magnitudinis suae, ut cum ipsis sit et laboret, ut sciant quid sit acceptum apud Deum [2]. Meminerint constanter quod apostolus Iacobus ait: *„Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, et non improperat, et dabitur ei.“* [3]

Caput II.

De institutione clericorum in seminariis.

Inter sapientissima decreta a Tridentinis patribus, Spiritu sancto afflante edita, illud sane apprime salutiferum recensendum est, quod legem continet de erigendis seminariis episcopalibus, pro ecclesiastica iuniorum clericorum educatione et institutione [4]. Cum enim idonei ecclesiae ministri nonnisi ex optime institutis clericis fieri possint [5]; cumque „adolescentium aetas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas; et nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseveret“ [6]; interest profecto plurimum [ad] religionis incolumitatem et incrementum, ut rectae huic clericorum educationi peculiari cura et instituto provideatur. Praestant id vero seminaria: quae, dum illud utilitatis conferunt, ut, ceu inquit Benedictus XIV, ingressus in clerum et ad sacras ordinationes aditus, quantum fieri potest, immerentibus interclusus maneat [7]; scaturigines praeterea sunt ac veluti fontes unde hauriuntur salutis aquae ad irrigationem dominici agri, loca insuper ac palaestrae, a quibus praeparantur et exeunt primo mane boni ac strenui operarii ad vineam Domini excolendam custodiendamque.

Ut e seminariis nostris, de quorum institutione in omnibus iam huius provinciae dioecesibus facta maxime gratulamur, uberes ac laetissimos eos fructus percipere liceat, quos referre destinata ipsa sunt, volumus ac districte postulamus, ut ea quae in sacrosancti concilii Tridentini decretis et summorum pontificum constitutionibus, de hisce clericorum collegiis praescripta sunt, impenso studio observentur et adimpleantur.

[1] Matth. V, 19.
[2] S. Hilarius, loc. cit.
[3] Malach. II, 7.
[4] Conc. Tolet. IV, anno 633, c. 25, [Mansi, X, 626 E].
[5] I Reg. II, 3.
[6] Luc. XII, 48.
[7] S. Bernard. *Sermo 9 in Cant.*, n. 7, [opp., ed. Migne, II, 818 C].

[1] Litt. encycl. *Nostis et nobiscum*, 8 dec. 1849.
[2] Sap. IX, 4, 10.
[3] Iac. I, 5.
[4] Sess. XXIII, *de ref.*, cap. 18.
[5] Pius IX, encyl. *Qui pluribus*, 9 nov. 1846.
[6] Conc. Trid,, loc. cit.
[7] *De syn. dioec.*, lib. II, cap. 2, n. 12.

Fiat itaque in primis diligens selectus adolescentium alumnorum, et ii soli in seminarium puerorum admittantur, „qui ad minimum duodecim annos, et ex legitimo matrimonio nati sunt, ac legere et scribere competenter noverint, et quorum indoles et voluntas spem afferat eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.“ [1] Pueri autem inter seminarii alumnos cooptati, grammatices, cantus aliarumque bonarum artium disciplinis diligenter erudiantur. Sollicita adhibeatur cura, ut pietatis exercitia iuxta seminarii regulas peragant, ut potissimum singulis diebus missae sacrificio intersint, ut singulis saltem mensibus ad sacramentalem confessionem accedant, et iuxta confessoris iudicium sumant corpus domini nostri Iesu Christi, utque demum quotannis sacro recessui in seminarii solitudine per dies aliquot vacent [2].

Moderatores et magistri omni solertia adnitentur, ut de cuiusque alumni indole, moribus, vocatione et in pietate studiisque profectu optime certiores fiant, non modo ut emendationi consulatur eorum qui a recto deflectunt, sed etiam ut tempestive amoveri possint inhabiles ministerio et arrogantem aut pertinacem indolem prae se ferentes, quippe qui divina vocatione destitutos se esse ostendunt. Curas in id convertentes, ut futuri ecclesiae ministri a prima pueritia ad sanctimoniam et ecclesiasticum spiritum mature fingantur, maxima sollicitudine eos praeservabunt tum a lectione librorum, qui doctrinam omnino puram non praebeant vel argumenta tractent, quae magnopere adolescentium animos labefactant vel a seriis studiis nimis avocant; tum ab omni conversatione et consuetudine, qua ipsorum mentes et corda inquinari utcumque possint.

Commendata haec ipsa volumus moderatoribus et professoribus altioris seminariorum sectionis. Quos praeterea omni qua valemus instantia exhortamur obtestamurque, ut nihil intentatum relinquant, quo, collatis viribus, gnavos atque industrios operarios efforment, „qui ecclesiastico spiritu praediti ac studiis recte instituti, valeant in tempore dominicum agrum diligenter excolere ac strenue praeliari praelia Domini.“ [3] Cumque nihil sit quod ad clericalis vitae perfectionem efficacius excitet, quam exemplum eorum qui duces et magistri constituti sunt: idcirco vitae suae ratione integerrimam ecclesiasticae virtutis formam referentes, studeant implere apostoli monitum: *„In omnibus teipsum praebe exemplum bonorum operum.“* [4]

Praecellenti sollicitudine ac perindustria simul discretione vigilent moderatores, ut de sacerdotii candidatorum dotibus ac progressu plenam episcopo interroganti rationem reddere possint, ne ad ordines promoveantur qui vocationis et aptitudinis suae indicia minime dubia non praebuerint, neve illud tristissimum impleatur: *„Vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus praeceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.“* [5] Eisdem praeterea alumnis solida sacerdotali virtute imbuendis, in omni patientia et mansuetudine allaborent. Sermonem ad illos, in unum congregatos, identidem habeant, „non tam concionando, quam instructionis et catechismi ritu, iis demonstrando quibus dotibus atque virtutibus instructos esse oporteat illos, qui ad sanctuarii ministeria digne accedere cupiunt; quaenam sint vera ecclesiasticae vocationis indicia, quae ratio vitae, tum ex ipso clericalis professionis debito, tum ad proximorum aedificationem servanda ipsis erit, postquam in clerum adlecti, vel ad minores aut maiores ordines promoti fuerint.“ [1] Frequenti sacrae exomologesis et ssmae eucharistiae usu, spiritualibus exercitiis singulis annis rite tradendis, ac aliis pietatis exercitationibus per seminarii regulas praescriptis, adolescentes veterem hominem deponere satagant, novumque induere, qui secundum Deum creatus est. Advigilent ut in ecclesiasticis caeremoniis practice etiam versentur, ac interstitiorum tempore in suscepti ordinis ministerio se exerceant. Neque omittant moderatores, accedente feriarum tempore, suos alumnos instruere, qua ratione in omni modestia et sanctitate debeant inter consanguineos et concives versari, quae pericula fugere, ut immaculatos se custodiant ab hoc saeculo; quibus exercitiis pietatis quotidie indulgere, ut clementissimus Deus, quemadmodum diem benedixit quo requievit ab omni opere quod patrarat, ita et tempus benedicere dignetur, quo alumni post exantlatos labores feriarum quiete fruuntur.

Quod ad sacras disciplinas iam attinet et ad modum eas tradendi, haec synodus solemnia ista prae oculis habet summi pontificis Pii IX verba: „Imprimis omnem adhibete diligentiam ut cum dogmaticam tum moralem theologiam, ex divinis litteris sanctorumque patrum traditione et infallibili ecclesiae auctoritate haustam ac depromptam, ac simul solidam divinarum litterarum, sacrorum canonum, ecclesiasticaeque historiae, rerumque liturgicarum scientiam, congruo necessarii temporis spatio (adolescentes clerici) diligentissime addiscant. Ac vobis summopere cavendum in librorum delectu, ne in tanta grassantium errorum colluvie a sanae doctrinae semita ecclesiastici adolescentes temere abducantur.“ [2]

A professoribus itaque strictim exigimus, ut in tradendis, iuxta dioecesanae legis normam, sacris disciplinis a summo pontifice indigitatis, catholicam studiorum suorum rationem in primis sequantur. Investiget unusquisque quid de disciplina sua doceant sacrae scripturae intelligendae iuxta eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, quidque doceat traditio, quid decernant sacrarum congregationum decreta. Addictissimi scriptis sanctorum patrum et doctorum ecclesiae, incumbant simul operibus theologorum scholasticorum aliorumque recentiorum doctrinam sacram ad catholicam normam apprime explanantium. Ita, Domino opitulante, continget, ut sanae doctrinae pabulo adolescentes nutriant, et ab omni errandi periculo in defensione catholicae fidei morumque regulae se suosque alumnos praeservent. Quod eo certius eveniet, quo altius in adolescentium animis imprimere satagant sincerissimos pietatis ac obsequii sensus erga Romanum pontificem, „verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem et doctorem.“ [3]

Institutioni alumnorum non alia proponentur auctorum compendia et volumina, nisi quae antea fuerint ab ordinario approbata, quo et praesidio et profectui discentium consulendum erit. Praelectiones theologicae omnes latina lingua tradentur, iis exceptis quae ad pastoralem disciplinam pressius referuntur, uti eloquentia sacra et catecheticae praecepta. Disputationes in forma, uti aiunt, scholastica multam utilitatem conferunt, atque ideo, de consilio ordinarii, professorum erit efficere, ut

[1] Conc. Trid. loc. cit.
[2] Conc. Trid. loc. cit.
[3] Encycl. *Qui pluribus* supra cit.
[4] Tit. II, 7.
[5] Thren. I, 10.

[1] Ben. XIV, *De syn. dioec.*, lib. II, cap. 2, n. 12.
[2] Litt. *Singulari quidem*, 17 martii 1856.
[3] Conc. Flor., in dec. union. [Mansi, XXXI, 1697 D].

adolescentes eisdem assuescant. Disciplinis theologicis per quatuor saltem annos incumbendum esse edicimus; et ne hoc ipsum quadriennii spatium, nimis iam breve si amplissimus theologicae scientiae campus respiciatur, insufficiens prorsus reddatur, necessariis utilia cedent, et inter utilia ipsa, quae magis utilitate praestant, professores seligent. Alia vero ex parte episcopi, quantum circumstantiae sinent, quos ingenio et doctrina potiores ad rerum divinarum scientiam noverint, profundiori eruditionis sacrae copia imbuendos ornandosque curabunt.

Postremo alumni ipsi paterne compellandi veniunt: eorum animis nunquam excidat finis nobilissimus, ob quem in seminarium recipiuntur, quique est ut ceu novellae ecclesiae plantationes fructus copiosissimos pietatis et sapientiae suo tempore edant, et in ecclesiae utilitatem religionisque subsidium succrescant. Ecclesiasticae vivendi rationis ex proprii ordinis et conditionis officio sint apprime avidi, religionis sensus fovere semper et augere studeant, rebus divinis vacare ardentissime ament, pudicos ac verecundos mores sectentur, modestiae ac obedientiae virtutibus emineant, caritate fraterna sese invicem diligant. Institutores omnes reverentia et obsequio prosequantur. Moderatorem ea animi affectione habeant qua parentes: suos eidem sensus libere exponant, ut per illum, prouti opus fuerit, eisdem consulatur, scientes nihil esse difficilius, quam immoderatis animi affectionibus per se moderari[1]. Seminarii regulas sancte religioseque observent, eius disciplinam lubentissime ferant: etenim *„omnis disciplina in praesenti quidem videtur non esse gaudii, sed moeroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiae“*[2].

Caput III.

De conferentiis a clero habendis.

„Ne in sacerdotibus, qui doctrinae et lectioni attendere debent, quique obstricti sunt officio docendi populum, sacrarum disciplinarum studium unquam restinguatur, aut languescat industria,“ ssmus dominus noster Pius papa IX apprime commendatum voluit; ut in dioecesibus „instituantur opportunis regulis congressus de morum praesertim theologia ac de sacris ritibus, ad quos singuli potissimum presbyteri teneantur accedere“[3]. Nihil sane aptius quam congressus isti ad scientiae sacrae fervorem communi sacerdotum industria excitandum et conservandum, ad compertissima habenda et memoria, uti par est, retinenda quae [ad] pastoralem animarum curam praesertim attinent. Quos proinde coetus et episcoporum mandata et provincialium synodorum decreta passim commendarunt et praescripserunt.

Iam pridem in Ultraiectensis provinciae dioecesibus exercitationes istae sive conferentiae sacerdotum enodandis theologiae morum quaestionibus et sacris ritibus enucleandis, usu adhiberi consueverunt. Synodus haec in Domino congregata eximiam earundem utilitatem exploratam habens, non retinendas modo confirmandasque illas decernit, sed et stabili lege dirigendas ac promovendas. Consulent itaque antistites, ut in omnibus dioecesium suarum districtibus illae instituantur, ad quas convenire teneantur clerici omnes, qui sacro ministerio perfunguntur in parochiis; utque opportunis et, quantum fieri potest, per omnes dioeceses uniformibus statutis, quorum observationi decani invigilent, norma eisdem exercitationibus praefigatur, iuxta quam haberi debeant ad uberiores ex eis fructus capessendos.

Caput IV.

De examinibus subeundis ab iis qui sacro ministerio funguntur.

Praeter theologicas exercitationes clero praescriptas, pro iis indesinenter recolendis quae [ad] pastorale ministerium attinent, aliud medium excitandi sacerdotes omnes ad scientiam qua indigent assiduis studiis fovendam et nutriendam, sunt procul dubio experimenta, quae de ipsorum peritia suscipiuntur, opportunis examinibus ab ordinario indictis. Hac in provincia obtinet, ut qui parochis in animarum cura, vicariorum vel assistentium titulo, cooperantur, semel in anno ad examen per episcopum advocentur, quo et de eorum idoneitate constet, et de scientia eorum, qui ad paroecias regendas destinari possunt, ratio habeatur. Hunc morem, utpote maxime salutarem, provincialis haec synodus confirmat ac servandum praecipit, salvo semper ordinarii iure, et ipsos parochos ad examen vocandi ob rationes canonicas, et pluries etiam in anno ceteros sacros ministros examine probandi, et scientiae tentamen nominatim peragendi occasione parochialis ecclesiae alicui ex iis decernendae.

Praedictum examen, scripto instituendum aut viva voce habendum coram examinatoribus synodalibus vel prosynodalibus, ab adiutoribus omnibus parochorum, sive saecularibus sive regularibus subeundum erit, nisi in casu quo ordinarius quosdam eximendos censuerit, de quorum scientia ex longo praesertim tempore, quo in ecclesiae servitio cum laude versati fuerint, testimonium habeat.

Facultas audiendi confessiones, ex generali regula, arctata manebit inter tempus quod decurrit ab uno ad aliud examen; ita quidem, ut pro illis, qui examini adfuerint, iurisdictio eo ipso protrahatur, quamdiu alia eis sententia ordinarii non significetur; eorum vero qui, absque venia ordinarii, ad examen non accesserint, iurisdictio omnis expiret post mensem a peracti annui examinis tempore, nisi ordinarius ipse, re cognita, aliter disponat.

Qui in examine sufficientis peritiae indicia non dedit, uti et qui, indicta per antistitem die, illi interesse non potuit, proxima alia die, doctrinae suae periculum facere iubebitur.

Illorum examinum materiae e theologia aliisque sacris disciplinis, in directorio divini officii, vel alia apta ratione, singulis annis clero denuntiabuntur, una cum designatione diei qua examina locum habebunt. Resolutio si scriptis danda sit, in uno vel pluribus conclavibus examinandi omnes congregabuntur, et sub directoris ab episcopo deputati vigilantia, intra certum temporis spatium, omni ablegata fraude, et debita attentione accurataque diligentia adhibita, responsiones quisque suas conscribet ac deputato directori obsignatas tradet.

De ipsis responsionibus ab unoquoque editis, eo severiori ratione episcopus in conscientia et coram Domino iudicabit, quo graviora sunt curae parochialis officia, quo maior ordinario obligatio est arcendi eos qui necessaria scientia careant, quo demum severius insonant verba illa Domini: *„Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.“*[1]

Caput V.

De scholis elementaribus.

Quoniam ecclesia „columna et firmamentum veritatis a divino suo auctore fuit constituta, ut omnes

[1] *Acta eccl. Med.*, instit. semin., part. III, cap. 1-4.
[2] Hebr. XII, 11.
[3] Litt. *Singulari quidem*, 17 martii 1856.

[1] Os. IV, 6.

homines divinam edoceat fidem, eiusque depositum sibi traditum integrum inviolatumque custodiat, ac homines eorumque consortia et actiones ad morum honestatem vitaeque integritatem iuxta revelatae doctrinae normam dirigat et fingat“[1]; idcirco fieri non poterat, quin singulari ratione vim illam salutiferam, quam ex divina sua institutione semper exercuit et in humanae societatis instituta exercere debet, circa iuventutis institutionem sibi duceret adhibendam. Non modo enim homo edocendus ab ipsa est, ubi primum evangelicae doctrinae audiendae capax est, sed et eo profundius descendunt eius praecepta quo teneriori aetate imprimuntur, ac, ceu testatur Spiritus sanctus, *„adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.“*[2] Summa proinde cura studioque ecclesia prosecuta iugiter est puerorum scholas, quibus ipsa ortum dedit, et quas ad iuvenilem aetatem litterarum rudimentis simul ac morum disciplina informandam destinatas semper habuit.

Morum honestas „unice a fide nostra sanctissima producitur, alitur et augetur“[3], atque ideo ecclesia nullam aliam agnovit puerorum institutionem praeter eam, quae cum scientia rerum naturalium et cognitione finis atque officiorum vitae socialis religiosam instructionem coniungit, eique primas cedit partes. Quin immo in hisce scholis in quas[4] omnibus cuiusque e populo classis puerulis aditus patet, „religiosa praesertim doctrina, prouti docet summus pontifex Pius IX, ita primarium in instructione et educatione locum habere ac dominari debet, ut aliarum rerum cognitiones, quibus iuventus ibi imbuitur, veluti adventitiae appareant.“[5] Proscripta proin fuit per eundem gloriosissimum pontificem propositio, quae asserit: „Catholicis viris probari posse eam iuventutis instituendae rationem, quae sit a catholica fide et ab ecclesiae potestate seiuncta, quaeque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenae socialis vitae fines tantummodo vel saltem primario spectet.“[6]

Qui hodierna praesertim tempestate nihil inexpertum relinquunt, quo a supernorum consideratione homines abducant, ac totos terrenis rebus involvant, funestissima omnia conamina adhibent, ut educationem et institutionem iuventutis vel ecclesiae eripiant, vel ab eius magisterio et vigilantia quotidie magis amoveant. Probe enim norunt quantopere ex recta adolescentes instituendi ratione verus ille christianus societatis spiritus dependeat, „qui unus potest et publici ordinis tranquillitatisque fundamenta stabiliter servare, ac verum utilemque civilitatis progressum efficere ac moderari, et ea omnia hominibus praebere subsidia, quae ad ultimum suum post mortalis huiusce vitae statutum finem assequendum, scilicet ad aeternam salutem obtinendam sunt necessaria.“[7] Ut itaque, quae ex perniciosissimis eorum artibus reipublicae tum sacrae tum civili imminent calamitates, quantum fieri potest, arceantur, nihil potius, nihil solemnius sit ecclesiae ministris, quam ut de scholis puerorum ad catholicam normam instituendis moderandisque sollicitam ac impigerrimam curam agant.

Memores sint parochi sibi, ex proprii officii conditione, demandatum esse, ut puerorum in scholis institutioni quam solertissime invigilent. Ubicumque igitur deprehenderint scholas, in quibus iuventus exponitur damno circa fidem aut bonos mores, non omittant parentibus ob oculos ponere, eas scholas haud posse in conscientia frequentari[1]. Simul vero, ne parentibus catholicis minus plura sint media prolem ad religionem civilemque vivendi rationem efformandi, omni ope allaborent scholis in propriae parochiae ambitu erigendis, vel iam erectis amplificandis, efficiantque, quantum vires permittent, ut aliae quidem sint scholae pueris destinatae, aliae vero in quibus puellae instituantur. Parentes vero ipsos, cum opus fuerit, moneant ac excitent, ut liberos suos ad scholas mittant, tum ne rudes adolescant, tum ne religiosa institutione priventur.

Maxima assiduitate ac fidelitate in id incumbant parochi, ut scholae ipsi fini, ob quem institutae sint, plenissime respondeant. Iubeant itaque, ut debito ordine, statis horis et temporibus, instructio religiosa detur et litteraria. Adeant saepius scholas ipsas, inspecturi quae sit magistrorum docendi ratio, qui libri, quae cantilenae adhibeantur; exploraturi etiam singulorum puerorum mores eorumque in religione et litteris profectum. Laudanda ab ipsis erit diligentiorum frequentia, benigne corripiendi qui reprehensione aliqua aliquando indigeant; aliquo remunerationis praemio illis identidem tributo, qui maioris assiduitatis ac solertiae specimen dederint, aliorum omnium proficiendi studium alliciendum et excitandum.

Princeps vero sollicitudo in illud conferenda est, ut non alii constituantur institutores et institutrices, nisi litterarum officiique sui peritia optime pollentes, et bonis moribus apprime commendabiles. Magnae sunt ludimagistrorum partes, nobilissimum, at simul gravissimum ipsorum munus. Ecclesiae auxiliatricem operam ipsi praestant in pueris instituendis et educandis, et ab ipsorum industria ac labore maxime dependet, ut scientia sanctorum in iuvenilibus mentibus laete efflorescat, ac sancta religio virgineis fulgeat honoribus. Institutoribus, qui munus suum graviter obeunt, benevolum semper ostendant animum parochi: erga optimas etiam puellarum magistras maiori tamen, qua erga ipsas opus est, prudentia, discretione et modestia, humanissime se gerant. Comiter benigneque cum iis semper agant; indefesse eos dirigant atque instituant, et si quando quis correctione egeat, patienter ac mansuete puerisque absentibus id faciendum prospiciant, atque ita eius emendationi ac instructioni consulant.

Non minimum nostri temporis infortunium est, pueros mature nimis, non sine maximo culturae corporalis et spiritualis detrimento, addici officinis et fabricis operariorum. Tenella membra noxio labore et aere comprimuntur, dum necessariae instructionis defectu anima hebescit. Parochi tantae miseriae suis in parochiis testes, infelicium sortis misereantur, et ita agere studeant apud possessores officinarum atque opificiorum, ut nulli in eisdem recipiantur pueri, qui primam non iam peregerint communionem. Et quia innumera saepe sunt seductionis pericula, quibus iidem adolescentes in officinis exponuntur, omni virium contentione laborandum insuper parocho erit, ut officinarum disciplina ad normam christianam constituatur. Cum vero scholae dominicales, in quibus prima religionis principia, et ars legendi, scribendi et computandi traduntur, non parum utilitatis huic potissimum iuventutis parti, quae officinis addicitur, afferre soleant, ac remedium apprime efficax sint contra mala eidem impendentia: idcirco erectionem earum scholarum, separatis quidem locis pro utroque sexu habendarum, in parochiis praesertim in quibus opificia

[1] Litt. Pii IX *Cum non sine,* 14 iulii 1864.
[2] Prov. XXII, 6.
[3] Pii papae IX litt. sup. cit.
[4] *Editio mendose* quibus.
[5] Litt. cit.
[6] Syll. prop. 48.
[7] Litt. cit.

[1] Litt. cit.

reperiuntur et in maioribus omnibus provinciae oppidis vel civitatibus, vehementissime desideramus enixeque commendamus.

Viris piisque foeminis, qui dominicalibus scholis praeerunt, ceu et aliarum omnium scholarum magistris, necessaria auxilia non deesse, parochi curabunt, qui et animum eisdem addent in summi ponderis munere obeundo. Monebunt tamen magistros ipsos omnes et magistras de obligatione etiam praelucendi in primis exemplo pueris et puellis quibus instituendis incumbunt; quippe nulla res discipula tam perniciosa, quam vita magistri contumeliosa. Alacriores quoque eos reddent, uberem quam assecuturi sunt in aeternitate mercedem ante oculos eisdem ponentes: nam *„qui ad iustitiam erudiunt multos,* (fulgebunt) *quasi stellae in perpetuas aeternitates“* [1].

Caput VI.

De scholis superioribus.

Puero in iuvenem succrescente, dum exquisitior paratur illi institutio, aut institutioni ipsi extrema admovetur manus, allicientibus interim mundi illecebris carnisque cupiditatibus blandientibus; non potest ecclesia religiosas illas curas deponere, quibus puerilem aetatem complectitur, ac inexpertam iuventutem in medio discrimine relinquere, quin eidem salutari sua moderatrice auctoritate adesse pergat, coelestique suo lumine ac robore eam usque comitetur. Itaque ipsa ecclesia duce et comite, iuventus in scholis etiam superioribus erudienda est: ac neminem profecto latet, quantam ecclesia ipsa de istis quoque humaniorum litterarum et disciplinarum scholis, quas ipsa et primum fundavit et constanter sua ope fovit, curam omni aetate gesserit, ac qualem maternam plane, de illis habuerit sollicitudinem. Equidem ne venena erroris vel impietatis hisce in scholis immisceantur, eo industrius cavendum, quo magis interest, ut qui, potiora in ecclesiastica et civili societate officia gesturi, iis in scholis praeformantur, ad eadem officia iuxta christianam normam adimplenda, rite fuerint praeparati. Quemadmodum proinde ex illa educatione quam ecclesia exigit et procurat in his etiam superioribus scholis, poterit respublica christiana optimos cives, providos administratores et magistratus sperare ac iure sibi polliceri; ita econtra institutio, „quae sine christianae doctrinae morumque disciplinae auxilio adolescentium mentes informat, non potest non parere progeniem, quae pravis cupiditatibus propriisque rationibus tantum permota et impulsa, maximas tum privatis familiis, tum reipublicae affert calamitates.“ [2]

Haec synodus in nomine eius congregata, *„in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi“* [3], omnibus qui altiorem adolescentiae institutionem commissam habent, proprii officii rationem serio meditandam exhibet, ac de regula, quam prae oculis habere semper debent, gravissime monet et cohortatur. Ei, qui alumnorum suorum profectui ac saluti consulere cordi habet, a ssmae fidei nostrae mysteriis ac praeceptionibus declinare non licet. Prouti enim omnis institutio recta ac stabilis non est, nisi veritate ac virtute innitatur, ita veritatis ac virtutis suprema regula fides est ac religionis sanctae cultus.

Qui gymnasiis, collegiis aliisque similibus institutis praesunt, memores apprime sint gravissimi oneris, quod ipsis impositum est, omnique studio efficiant, ut educatio, qua iuvenes informantur, doctrinae christianae conveniat, utque alumni piae religiosaeque vivendi rationis observantissimi sint. Quidquid morum puritatem labefactare, fidem obscurare, pietatem restinguere in adolescentibus posset, ab eisdem quam longissime amovendum vigilent. Ad frequentem vero piumque sacramentorum usum eos excitent, ac ne iusto diutius maneant quin sacramentali confessione conscientias suas purgaverint, ac pane eucharistico refecti fuerint, non permittant. Aliis pietatis exercitiis, catechesibus et instructionibus religiosis, assiduos illos esse ac diligentes exigant.

Sacri ministri, qui religionis doctrinam in memoratis institutis tradendam recepere, maxima diligentia, prudentia ac suavitate adolescentes dirigant, et divinarum rerum amorem in ipsorum animis instillent ac foveant. Quotquot porro sunt, qui docendi munere in eisdem institutis funguntur, sedulo perpendant, quanti momenti sit, omni qua valent solertia et religione partes suas implere, iuvenum non solum mentes doctrina illuminare, sed et affectum ad virtutem inflammare. Pro rei igitur quam pertractant indole ac natura, non praetermittant utiles interserere considerationes cohortationesque, quibus religionis sensa alantur excolanturque, atque ipsae humanae litterae ad vitae christianae legem cordibus inscribendam, uti par est, componantur. Caveant vero attentissime, ne vel levissimum unquam immisceant verbum, quod candidi ingenii adolescentibus offensionis occasio esse posset, vel in religionis contemptum interpretari.

Parochos demum, in quorum parochiae ambitu aliquod sit instructionis institutum, subsidiis carens quibus ad vitam christianam adolescentes incitentur, sive illud pertineat ad instructionem quam mediam appellant, sive spectet ad instructionem stricte superiorem; hortamur vehementer ac in nomine Domini iubemus, totis viribus adnitantur, adolescentibus catholicis, qui gymnasia illa vel illas universitates frequentant, opportune prospicere; a periculis in quibus implicantur eos incolumes servare; esca spirituali eosdem pascere ac indefesse monere, ut, dum de rebus ad vitae temporalis commoda et ornamenta pertinentibus erudiri quaerunt, nunquam prae oculis habere desinant, quod *„initium sapientiae timor Domini“* [1].

TITULUS X.

De bonis ecclesiasticis.

Caput I.

De rebus ecclesiae non alienandis.

Ecclesia, a Christo domino fundata et instituta tamquam societas perfecta, cum ad salutis ministerium in terris exercendum terrenis etiam egeat praesidiis, temporalia bona, iure sibi proprio, acquirit ac possidet. Deo dedicata, ecclesiastica bona splendori cultus, pietatis operibus, ministrorum sustentationi impenduntur, et sacra eo ipso sunt, quod ad hos religiosos usus destinantur. Nefas est, nisi legitima accedente auctoritate legitimisque suffragantibus causis, ab usu ad quem adhibenda sunt illa distrahere.

Incolumitati bonorum ecclesiasticorum piorumque locorum, ad quae illa pertinent, maxima sollicitudine prospiciunt sacri canones et Romanorum pontificum constitutiones. Omnis eorundem bonorum alienatio prohibetur ac nulla declaratur per ipsas ecclesiasticas leges, nisi et causa adsit, et praescriptae a iure solemnitates fuerint servatae. Cum vero huic synodo apprime cordi sit, ut hac etiam in re iuris communis

[1] Dan. XII, 3.
[2] Litt. Pii IX *Cum non sine*, 14 iulii 1864.
[3] Coloss. II, 3.

[1] Eccli. I, 16.

disciplina in provincia Ultraiectensi religiose servetur, ecclesiasticis sanctionibus eandem disciplinam respicientibus morem in omnibus gerendum esse declarat et postulat.

Ordinarii, et pro diversis adiunctis, eorum etiam quorum interest consensus, exquirendus est semper [1] pro rerum ecclesiasticarum facienda alienatione. Etsi vero consensus iste satis sit, cum de re vel fundo exigui valoris alienando agitur [2]; extra hunc tamen casum, sedis apostolicae beneplacitum necessarium prorsus est, ad praescriptum constitutionis summi pontificis Pauli II, quae incipit *Ambitiosae* [3]. Quisque itaque sibi caveat, ne rem ecclesiasticam, sive immobilem sive mobilem pretiosam absque requisita apostolica venia alienans, gravis delicti reatu conscientiam suam commaculet, restitutionis obligationem contrahat et excommunicationis poenam, una cum eo qui rem alienatam recipit, incurrat.

Quod attinet ad causas, ex quibus alienationis faciendae venia peti potest, non aliae a sacris canonibus admittuntur, nisi vel urgens necessitas, quae ad alienationem cogat, vel evidens utilitas, quae eandem alienationem suadeat [4]. Curandum in primis, ut ecclesiae necessitatibus aliò quam alienationis remedio succurratur. Utrum ad illam recurrendum sit, legitima auctoritas iudicabit. Porro si alicuius fundi administratio difficilis et minus fructuosa sit, illius alienationem, solemnitatibus praescriptis servatis, canones non improbant.

Quae de vetita bonorum ecclesiasticorum alienatione canonicae sanctiones disponunt, ea non de venditione tantum vel permutatione, sed et de quavis iuris ecclesiae imminutione, de quovis rei ecclesiasticae imposito gravamine, intelligenda veniunt. Amplissimam namque alienandi vocabulum in sensu canonum significationem recepit [5]. Rerum etiam ecclesiae locatio, si ultra triennium utile facienda sit, solemnitates requirit in Pauli II constitutione determinatas.

Res ecclesiasticae sub eiusdem constitutionis prohibitione cadentes, non ea solummodo bona sunt, quae ad ecclesiae fabricam vel ministrorum sustentationem spectant; sed et quaecumque alia ad monasteria, hospitalia aliave quaevis pia vel religiosa loca pertinentia: quae bona omnia, utpote Deo oblata a fidelium pietate, sancta Domino facta fuerunt.

Caput II.

De bonorum ecclesiasticorum administratione.

Etsi penes nos notabilis patrimonii ecclesiastici pars sunt pietatis fidelium, quae numquam extinguitur, oblationes quotidianae, et vix quidpiam, tristitia temporum, ecclesiae relictum fuit ex iis, quae avita maiorum religio munificentissime in illam contulit; haec synodus tamen, in nomine Domini congregata, de iis inculcandis, quae a sacris canonibus circa bonorum ecclesiasticorum administrationem praescribuntur, non minus est sollicita. Quin immo religiosissime eisdem insistendum esse agnoscit, ut eo efficacius maioribus occurri possit necessitatibus.

Quoniam bona, quae ad divini cultus splendorem aliasque pias causas, nec non ad ministrorum sustentationem offeruntur, Domino consecrantur ac in ecclesiae potestatem transeunt, episcopi, qui ecclesiae divina ordinatione praesunt, sunt pariter in unaquaque dioecesi, salva suprema Romani pontificis auctoritate, primi eorundem bonorum administratores, quibus [1] ceteri administratores subsunt, et subesse debent. Id et antiquissimae ecclesiasticae disciplinae documenta proclamant et sanciunt. Apostolorum namque canonibus statutum est, ut omnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat, et ea veluti Deo contemplante dispenset [2]: ut praeterea oeconomi, quibus episcopi utebantur, res ecclesiasticas dispensent secundum sententiam episcopi proprii [3]. Ecclesiarum ergo rectores, beneficiarii omnes, fabricae aeditui, praefecti locorum piorum, et ceteri quotquot sunt clerici vel laici rerum ecclesiasticarum administratores, dum suo munere ad normam canonum funguntur, ordinarii auctoritate ac vigilantia regi eique subdi, nisi in quantum sedis apostolicae privilegio exempti fuerint, nunquam prae oculis habere desinant.

Ad ordinarium spectat, opportunis editis statutis, regulas praefinire iuxta quas, pro locorum circumstantiis, administratio ipsa diligenter ac fructuose geratur. Ut illae regulae illaque statuta, sive iam edita, sive in posterum edenda, a praedictis administratoribus omnibus, in quantum illos respiciunt, summa religione observentur, praesens synodus exigit ac decernit. Et quoniam maxima sunt negotia iis nominatim commissa, qui in bonorum fabricae administrationem vocati sunt; ideo illis peculiari ratione statutorum, [ad] ipsorum officium attinentium, observantiam enixe commendamus, quo fiat ut quae omnia, hac in re, timeri possent incommoda devitentur et praecaveantur. Quo vero aeditui ad agendum sub ordinarii ductu alacriores reddantur, in memoriam ipsis revocamus praeclara haec summi pontificis Gregorii XVI verba [4]: „Iam vero," inquit, „ad eorum munus quod attinet, neminem ignorare volumus, illud pendere omnino ex auctoritate episcopi, nihilque ab aedituis ecclesiae geri unquam posse, nisi quod fuerit iis ab antistite demandatum."

Omnibus praeterea administratoribus „tam ecclesiasticis quam laicis fabricae cuiusvis ecclesiae, etiam cathedralis, hospitalis, confraternitatis, eleemosynae montis pietatis et quorumcumque piorum locorum", iuxta id quod statuit Tridentinum concilium [5], obligatio incumbit administrationis suae ordinario singulis annis rationem reddendi. Quod ut ab ipsis fiat, episcopi vigilabunt et requirent. „Quodsi ex consuetudine aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam ordinarius; et aliter factae liberationes dictis administratoribus minime suffragentur" [6].

Administrator ipse ecclesiasticarum rerum, accuratissimam earum recensionem, seu inventarium, ad canonum praescriptum [7], conficiat, quo ad bona ecclesiae rite conservanda, ac, iuxta eorundem destinationem, opportune eroganda, nihil salutarius.

In administratione rerum ecclesiae, locorum piorum, vel quocumque alio titulo sacrarum eximiam plane religiosamque diligentiam sacri canones adhibendam requirunt. Pro virili itaque allaborandum administratoribus erit, non modo ne res ipsae detrimentum patiantur, sed ut pro earum conditione

---

[1] Cap. *Irrita*, 1, et cap. *Continebatur*, 2, et cap. *Cum nos*, 3, de his quae fiunt a praelato.

[2] Can. *Terrulas* 53, caus. 12, quaest. 2. Cf. etiam decret. s. cong. conc. in Forosempron. 21 iulii 1827.

[3] Cap. un. de reb. ecc. non alienandis in extrav. comm.

[4] Cap. *Tua* 6, de ecclesiis aedificandis et reparand. et cit. extrav. *Ambitiosae*.

[5] Cit. extrav. *Ambitiosae*.

[1] *Editio mendose:* cui.

[2] Conc. Lat. I, can. 4. [Mansi, XXI, 282 E] et can. ap. 40. [Mansi, I, 38 C].

[3] Can. ap. 40.

[4] Litt. ad episc. Heliopolit. vic. ap. Gibraltariae, 12 aug. 1841. [Coll. Lac. III, 549.]

[5] Sess. XXII, *de ref.*, cap. 9.

[6] Conc. Trid. loc. cit.

[7] Cap. *Quia contingit* de relig. dom. in Clement. et const. Pii V, kal. april. 1566.

et natura incrementum recipiant [1]. Omnes profecto, qui res ecclesiasticas administrant, officium suum ad hanc normam naviter implebunt, si constanter prae oculis habeant patrimonium pauperum illas esse et peculium Christi [2].

Caput III.

De ecclesiastica supellectili rite asservanda.

Omnis ecclesia instructa esse debet certo apparatu, quo decenter ornetur, et supellectili, quae numero ministrorum ac sacris functionibus in ea celebrandis sufficiens congruensque sit. Prae omnibus vasa sacra, ornamenta et reliquus apparatus, qui in celebratione incruenti sacrificii et in ssmi sacramenti expositione adhibetur, eiusmodi sint oportet, ut tanti mysterii maiestatem commendent, animisque fidelium magnam ingerant divini cultus aestimationem et reverentiam. Neque ea debet pretiosior deesse supellex, qua ecclesia diebus solemnioribus diligentius exornetur, quo fiat ut spiritualis populi exultatio, ipsis amplioris ritus cultusque altaris ornamentis sacrorumque ministrorum vestibus, magis magisque augeatur, et mentes intuentium iis potissimum diebus efficacius erigantur ad coelestium bonorum cogitationem.

Porro haec synodus, cum notum exploratumque habeat clerum huius provinciae, tam saecularem quam regularem, fide viva ardentique amore erga sacratissimum altaris sacramentum, diligere decorem domus Dei et locum habitationis gloriae eius, quamplurimum etiam confidit, omni cura studioque a parochis rectoribusque ecclesiarum provisum iri, ne ea desint ecclesiis singulis, quae sanctitati et dignitati cultus domusque Dei maiestati necessaria sunt et conveniunt. At ad eorum praeterea munus ac sollicitudinem spectare declarat, ut omnia, quae ad ipsam ecclesiae supellectilem pertinent, fideliter retineantur studiosissimeque custodiantur.

Decreta sacrorum canonum de rebus ecclesiasticis non alienandis, ad ecclesiae etiam imagines, statuas, vasa, indumenta omniaque alia ornamenta protendi compertum est. Ea itaque omnia nefas est alienare, nisi, iustis accedentibus causis, cum licentia ordinarii, si sint valoris exigui, et cum sanctae sedis beneplacito, si sint pretiosiora vel propter materiem, vel propter artem, vel propter antiquitatem.

Ad ecclesiae vasa, vestes et ornamenta asservanda et custodienda, tot haberi debent armaria solide commodeque constructa ac recto ordine disposita, quot ecclesiasticae supellectilis copia et varietas requirit. Et quoniam obiecta magis pretiosa peculiari diligentia a periculo furti tueri oportet, idcirco laudamus et retinendum esse praecipimus usum in hac provincia receptum exstruendi in sacristia vel apto ecclesiae loco decens abditum, porta ferrea, vel ad intus saltem ferro contecta, munitum, in quo reponantur vasa sacra et omnis supellex aurea et argentea.

Libros sacrae liturgiae, aliosque qui in divinis officiis inserviunt, propriis etiam loculis custodire opus est, eum etiam in finem, ut cum adhibendi veniunt, religioso decore ac munditia niteant. Non minori autem cura in sacristia, vel domo parochiae, asservandi sunt parochiales libri vel registra ad ritualis romani praescriptum conficienda, aliique libri omnes ex praecepto ordinarii in unaquaque ecclesia habendi, atque ille nominatim maximae utilitatis ac necessitatis et a singulis parochis diligentissime tractandus, qui registrum memoriale parochiae ipsius appellari consuevit.

Unusquisque praeterea parochus sigillum suae parochiae habeat diligenterque custodiat, quo scripta authentica muniantur.

Supellectilis et sacri aedificii custodiae praeficiendus est sacrista. Cum autem sancta sit domus Dei, pretiosa multa contineat, ac mundissima specie in Dei habitaculo lucere omnia debeant; custos aedium sacrarum earumque apparatus non alius eligatur, nisi vir Deum timens, honestae famae et conversationis, boni ordinis atque munditiae apprime studiosus. Custodis munia sunt ecclesiae, altarium, sacristiae, armariorum totiusque supellectilis nitori prospicere, devote et graviter officia sua in domo Dei praestare, clero obsequiose ministrare, parocho in omnibus obedire. Et quia nullatenus decet ad ministeria ista mulieres advocari, eas ad sacristae partes explendas admitti prorsus prohibemus, nisi agatur de monialibus in earum capellis.

Monemus et obtestamur in Domino ecclesiarum rectores et pastores, ut dum sacrae supellectilis asservationi advigilant, de illa reficienda, vel renovanda, vel augenda, prouti cultus divini excelsa dignitas exigit, et ipsi sint solliciti, et religiosam sollicitudinem in fidelibus sibi commissis excitare satagant. Sedulo prospiciant, ut omnia et singula vasa tam congruae materiae pretio, quam religiosae artis ministerio, liturgicis praescriptionibus sint respondentia. Meminerint praesertim paramenta non debere esse „lacera aut scissa, sed integra et decenter munda ac pulchra“ [1]. Nihil unquam nimium esse reputent, quod pro cultus divini splendore et augmento praestiterint et in ecclesiae decus contulerint. Etsi enim huius filiae regis aeterni decus et pulchritudo tota sit ab intus, placuit tamen regi ipsi, qui eam dilexit et tradidit semetipsum pro ea, ut assisteret ceu *„regina a dextris eius in vestitu deaurato, circumdata varietate“* [2].

Caput IV.

De bonis parochialibus.

Quoniam *„dignus est operarius mercede sua“* [3], et qui altari inservit de altari vivere debet, iis qui in animarum ministerio in parochiis laborant, certa quaedam ex ecclesiastico peculio bona designantur. De quibus, cum quaedam sint specialiter prae oculis habenda religioseque observanda, ea ut vel ordinentur vel iam ordinata firma maneant et urgeantur praesens synodus decernit.

Consultissime inductum est servatumque hac in provincia, ut animarum curatores, et qui omnes eorum locum tenent, parochialem domum ad habitationem habeant, in qua et habitare obligentur. Ius habitationis in parochiali aede ea lege parocho competit, ut in eiusdem conservationem debitam curam impendat. De servanda itaque parochialis domus integritate studiose sollicitus, parochus celeri reparatione reficienda satagat quae restauratione indigent: nam cum damna adhuc levia sunt, facili negotio reparantur, et graviora quae enasci possent praecaventur. Ipse parochus tenetur compensare detrimentum, quod sua culpa aut negligentia aedibus parochialibus evenerit. Quae autem pro reparationibus impendi debeant, prouti et tributa domui ipsi incumbentia, ab ecclesiae fabrica ferenda sunt, nisi fundationis tabulae aut legitimae conventiones aliter habeant. In domus pastoralis dispositione notabiles reparationes vel immutationes facere absque ordinarii venia parocho interdicitur.

Quoad alia etiam bona, quae ipsi parochiali curae forte competant, illud retinendum, ut nempe

[1] Cap. *Fraternitatem*, 2, de donationibus.

[2] Cap. 13, de testamentis, et cap. 19, caus. 12, quaest. 1. et cap. *Cum secundum*, de praebendis et dignitatibus.

[1] Rubr. miss. rom.

[2] Ps. XLIV, 10-4; Eph. V, 25.

[3] Luc. X, 7.

parochus, iuxta statutas in fundatione conditiones et ad normam canonum, fructibus potiatur, sub onere tamen rei substantiam integre servandi et custodiendi. Bona ipsa locare, servatis ecclesiae legibus, poterit, prae oculis tamen habens, locationes, quae anticipatis solutionibus fiunt, nullatenus in praeiudicium successoris validas intelligi [1]. Ligna caedua, quae in fundo pastorali reperiantur, caedenda iubere annis consuetis parochus potest. Arbores fructiferas demortuas, vel casu confractas ipse capiet, at sub onere novellas earum loco plantandi.

Quascumque parochus aedibus aliisque bonis pastoralibus ameliorationes fecerit, beneficio seu officio accrescunt, quin ullum ipsi, vel haeredibus eius, ius competat compensationis a successore exigendae. Illa solummodo antiquo parocho eiusve haeredibus tollere licebit, quae, ad ornatum apposita, salva rei substantia distrahi possunt, atque id ipsum ea quidem lege, ut, ornamentis ablatis, res in pristinum statum restituatur. Si vero anterior parochus ipsas quidem reparationes, ad quas tenebatur, facere neglexerit, successor iure ab eo vel eius haeredibus repetere potest quidquid ipse expenderit, ut ea quae neglecta fuerunt et quae exinde secuta sunt damna reficerentur [2].

Porro ut circa perceptionem fructuum, cum novus alicui parochiae praeficitur sacerdos, omnis removeatur contentionis occasio, canonum praescriptis, fundationum legibus et consuetudinibus legitime existentibus stricte inhaerendum erit. Quoad fructus, quos naturales ac industriales aiunt, tunc tantum suos illos facit parochus, cum fuerint a solo seiuncti; si proinde post eius obitum, vel abdicationem, vel translationem in aliam parochiam, pendentes adhuc sint vel a solo non separati, successoris fient, qui nullius faciendae compensationis obligatione tenebitur. Ligna etiam, quae vel caedi non debebant, quia consuetum caedendi tempus nondum advenerat, vel parochi omissione succisa suo tempore non fuerunt, ad successorem pertinent, quin anteriori parocho aut haeredibus eius compensationem solvere teneatur, nisi fundatio aliud ferat. Quoad mercedes autem ex locationibus, in illas ius competit parocho pro ratione temporis, quo parochiam ipsam rexit.

Emolumenta quae parocho, vel aliis ministris in parochia laborantibus adsignantur, uti pensio et tributa quae a gubernio, a communitate, aut ecclesia solvuntur, pro ratione pariter temporis gesti muneris competunt, quippe quae intuitu quotidiani laboris tribui intelligantur. Et quia collectae etiam in ministrorum beneficium, approbante ordinario fieri solitae, institui censendae sunt in compensationem praestiti quotidiani obsequii: idcirco, si collecta facienda sit post parochi vel vicarii obitum, vel abdicationem, vel translationem, partitio eius fiat, habita ratione ad tempus quo officium in ea ecclesia perduravit, nisi aliter habeat peculiaris consuetudo.

Quae omnia bona pastores ceterique omnes ecclesiae ministri ex ecclesiastico habent officio, ea pro honesta quidem sustentatione sibi acquirunt, at Christi, cui oblata fuerunt ad redimenda peccata, esse non desinunt. Illa itaque, non ut avaritiae, non ut luxui, non ut carni et sanguini inserviant, sibi obvenisse meminerint sacerdotes, sed ut id, quod post congruam statui sustentationem supererit, ad pias causas elargiantur, et Christo ipsi in ecclesia et in pauperibus restituant. Apertis id urgent verbis ecclesiastici canones; aperta etiam sunt quae sacrosanctum Tridentinum concilium omnibus beneficia ecclesiastica obtinentibus inculcanda duxit, ne ex reditibus ecclesiae consanguineos familiaresque suos ditare studeant [1]. Quare cavendum quoque sedulo ab ecclesiasticis ministris, ne a mente ecclesiae et sacrorum canonum dispositionibus abscedant in conficiendis testamentariis tabulis; sed eo religiosius iustitiam et caritatem eo in negotio sectari debent, quo strictior ab ipsis de Christi et pauperum peculio, reddenda est ratio supremo iustissimoque iudici vivorum et mortuorum.

Ut illi fideles usque ad mortem maneamus, qui potens est depositum nostrum servare in tremendum illum iudicii diem, boni ac parci administratores simus familiae eius. Faciamus nobis, iuxta Domini ipsius praeceptum, *„sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in coelis, quo fur non appropiat neque tinea corrumpit. Ubi enim,* inquit, *thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit. . . . Beatus ille servus, quem cum venerit dominus invenerit ita facientem. Vere dico vobis, quoniam supra omnia, quae possidet, constituet illum.“* [2]

Quae quidem universa a nobis, Deo adiuvante votisque concordibus, in hoc provinciali concilio statuta et decreta, obsequentissimo quo debemus animo, sanctae Romanae ecclesiae, omnium ecclesiarum matri et magistrae, recognoscenda, emendanda firmandaque subiicimus. Ea vero ipsa omnia ac singula, quae statuimus et decrevimus, ita statuta decretaque a nobis fuisse subscribentes declaramus atque attestamur.

Nos Ioannes Zwijsen, archiepiscopus Ultraiectensis, administrator apostolicus Buscoducensis, provinciae Ultraiectensis metropolita, definientes subscripsimus.

† Ioannes, archiepiscopus Ultraiectensis.

Ego Ioannes Augustinus Paredis, episcopus Ruremundensis, definiens subscripsi.

† I. A. Paredis, episcopus Ruremundensis.

Ego Gerardus Petrus Wilmer, episcopus Harlemensis, definiens subscripsi.

† G. P. episcopus Harlemensis.

Ego Ioannes, episcopus Adratenensis, coadiutor episcopi Bredani, meo et antistitis mei Ioannis episcopi Bredani nomine, definiens subscripsi.

† Ioannes, episcopus Adratenensis, in partibus infidelium.

Ego Ioannes Philibertus Deppen, episcopus Samensis, in partibus infidelium, adiutor archiepiscopi Ultraiectensis, definiens subscripsi.

† Ioannes Philibertus, episcopus Samensis in partibus infidelium.

Ego Andreas Ignatius Schaepman, episcopus Esbiensis, in partibus infidelium, coadiutor archiepiscopi Ultraiectensis, definiens subscripsi.

† A. I. Schaepman, episcopus Esbiensis in partibus infidelium.

Litterae ad beatissimum patrem Pium IX, ab universo conciliari coetu subscriptae, ad filiale obsequium et observantiam significandum.

Buscoduci in festo sancti Francisci, 4 octobris 1865.

Beatissime pater.

Hoc ipso momento, quo omnipotenti Deo gratias effusissimas solemniter peregimus eo quod provincialem Ultraiectensem synodum, ad quam Buscoduci congregati fuimus, faustissime absolvere concessum sit, in sanctitatem quoque tuam incenso vehementissimoque amoris gratique animi affectu omnium nostrum mentes et corda perferuntur.

[1] Conc. Trid., sess. XXV, *de ref.*, cap. 11.
[2] Cf. Bened. XIV, *Inst.* 100, n. 22.

[1] Sess. XXV, *de ref.*, cap. 1.
[2] Luc. XII, 33-4, 43-4.

Equidem, beatissime pater, restitutae per te in hisce regionibus sacrae episcoporum hierarchiae synodorum celebrationem fructum esse intelligimus inter ceteros praeclarissimum, et prouti paternae providentissimaeque sanctitatis tuae erga nos sollicitudini in acceptis referimus, quod Ultraiectensis sedes post tristissimas rerum vices dignitati pristinae reddita sit, ita nonnisi per hunc gratissimae recordationis eventum, factum esse laetamur, ut, post tria integra saecula, ex quo conciliorum praxis penes nos conticuerat, nobis tandem provincialem hanc synodum celebrare contigerit. Tanta quibus rem catholicam hoc in regno auxisti benefacta, nostrum erga te devotionis pietatisque debitum singulari ratione sibi vindicant, ac illud in primis exigunt, ut primum hoc instauratae a te metropolitanae ecclesiae concilium, iure veluti suo tibi sacrum habeamus.

Dum vero sanctitati tuae sincerissimas rependimus gratiarum actiones, et illud solemne habemus hic declarare, nihil nobis optabilius esse, nihil iucundius, quam unitos nos indissolubiliter et ex intimo corde profiteri apostolicae sedi, apud quam incorrupta patrum servatur haereditas, ceu loquitur magnus Leo, et ex qua, sicut inquit Cyprianus, tamquam ex unico communionis catholicae centro episcoporum ordinatio et ecclesiae ratio decurrit. Romanae autem ecclesiae obsequentissimi filii, tibi ipsi, beatissime pater, qui Petri successor, verus Christi vicarius constitutus es, totius catholicae ecclesiae caput atque omnium christianorum pater et doctor, firmissime adhaerere atque obstringi gloriamur. Amaritudines quibus animus tuus affligitur ob nequissimum bellum in sanctam sedem excitatum, acerbissimo dolore nos pariter conficiunt; mala, quibus undique iactatur societas nostra hac illacrymanda aetate, et nos profundissime ingemiscimus. Sapientiam vero, fortitudinem, constantiam, quibus sanctitas tua cathedrae Petri iura tuetur, inimicorum tela obtundit, errorum tenebras propulsat, conspicimus, demiramur, veneramur. Quaecumque omnia a te reprobantur et nos condemnamus; quaecumque omnia tu doces, beatissime pater, et nos inconcusse tenemus. Faxit Deus, ut infelices quoque illi, qui in viam perditionis abierunt, ad rectum hunc salutis tramitem revertantur! Hoc nos ferventissimis supplicationibus a Deo implorare non cessabimus, et deprecatricem etiam apud illum adhibebimus beatissimam virginem deiparam ab origine immaculatam, a qua, sicut tu, pater ssme, ita et nos pacem mundi plenumque ecclesiae triumphum omni fiducia expectamus.

Eiusmodi sensa, quae non nostra tantum sunt, sed et omnium quotquot exstant in Neerlandia catholicorum, non semel in synodi sessionibus pandimus: sed ad propria iam reversuri, ea ardentissime in nobis denuo excitari sensimus, ac facere non potuimus, quin eadem peculiari testimonio tibi absque mora exprimenda obtestandaque adniteremur. Id in votis habemus omnes, ut synodalis conventus, te auspice convocatus, te duce ac magistro coeptus, in tuo etiam nomine concludatur. Suavissimum est in hoc, quo communi parenti iungimur, arctissimo communionis vinculo osculum pacis ante separationem mutuo excipere.

Ne dedigneris, beatissime pater, obsequii nostri ac filialis observantiae significationes, ea qua soles benignitate, accipere, dum nos ad sacros sanctitatis tuae pedes summo venerationis cultu provoluti, apostolicam benedictionem nobis ceteroque clero ac fideli populo enixis precibus efflagitamus.

Beatissime pater, sanctitatis tuae devotissimi filii.

Responsio Pii IX.

PIUS PAPA IX.

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Maximae quidem consolationi nobis fuerunt litterae die 4 huius mensis datae, et a vobis atque a venerabilibus fratribus Petro episcopo Colophoniensi, vicario apostolico Bataviensi, Ioanne episcopo Uranopolitano, vicario apostolico de Curaçao, Ioanne Baptista electo episcopo Amoriensi, vicario apostolico de Suriname, et a pluribus dilectis filiis utriusque istius cleri ecclesiasticis viris subscriptae, cum post ordinariam episcoporum hierarchiam a nobis in isto Hollandiae et Brabantiae regno restitutam, fuit prima Ultraiectensis provincialis synodus Buscoduci celebrata, quae ob tristissimas istarum regionum vicissitudines tribus abhinc saeculis fuerat intermissa. Namque in eisdem litteris undique se produnt gratissimi in nos sensus ob eandem redintegratam hierarchiam, et omni ex parte elucet eximia vestra, et eorundem venerabilium fratrum dilectorumque filiorum religio, ac singularis erga nos et hanc Petri cathedram catholicae unitatis centrum et omnium ecclesiarum matrem ac magistram, fides, amor et observantia. Luculentissimis enim verbis cum a vobis, tum ab ipsis venerabilibus fratribus ac dilectis filiis declaratur, nihil gratius, nihil potius singulis esse posse, quam nobis et huic apostolicae sedi firmiter constanterque adhaerere, ac damnare quae a nobis et ab eadem sede proscribuntur ac damnantur. Atque etiam in eisdem litteris apparet acerbissimus vester, et eorum omnium dolor ob gravissimas nostras acerbitates a Dei hominumque hostibus excitatas, qui luctuosissimis hisce temporibus acerrimum catholicae ecclesiae, huic apostolicae sedi, nobisque bellum nefariis quibusque modis inferre non disinunt. Equidem huiusmodi egregiae vestrae, et eorundem venerabilium fratrum, ac dilectorum filiorum declarationes omni certe laude dignissimae non mediocre nobis attulerunt solatium inter maximas, quibus affligimur amaritudines. Itaque ea profecto spe sustentamur fore, ut Deo auxiliante, tum a vobis, tum ab ipsis venerabilibus fratribus vicariis apostolicis, nec non a dilectis filiis, qui commemoratas subscripserunt litteras, pro cuiusque muneris ratione omnis opera strenue impendatur in sanctissima nostra religione eiusque doctrina tuenda, in animarum salute procuranda, atque in adversariorum insidiis detegendis, et in perniciosissimis eorum profligandis erroribus. Libentissime autem excipiemus memoratae provincialis Ultraiectensis synodi nuper habitae acta, quae postquam ad nos pervenerint, ex more recognoscentur. Interim coelestium omnium munerum auspicem et praecipuae nostrae benevolentiae pignus apostolicam benedictionem intimo cordis affectu vobis ipsis, venerabiles fatres, ac praedictis venerabilibus fratribus vicariis apostolicis, cunctisque clericis, laicisque fidelibus, vestrae eorumque curae commissis, ac dilectis utriusque istius cleri ecclesiasticis viris, qui easdem subscripserunt litteras, peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 19 octobris anno 1865, pontificatus nostri anno vicesimo.

ACTA ET DECRETA CONVENTUS,

qui triennio post celebratum concilium provinciale Ultraiectense 1865, habitus fuit in eadem civitate Buscoducensi, diebus 22 et 23 mensis iulii 1868, iuxta indultum apostolicum [cf. supra col. 679 B et 638, n. 3].

I. Primo loco actum fuit de instructione elementari seu scholis, et optimum medium iudicatum fuit, ut circulares ab omnibus episcopis provinciae Neerlandicae ederentur.

Ea occasione actum fuit de erigendo instituto normali, formandis ludimagistris destinato. Multa erectioni huiusmodi instituti videbantur obstare, unde praeferendas iudicarunt scholas normales particulares, in quibus pauci aut plures alumni aspirantes ab excellente ludimagistro instituantur et efformentur. Methodus ista commendata fuit.

II. Modificationes, quae in ritualis Romani usu pro specialibus harumce regionum adiunctis desiderantur, per excellentissimum dominum internuntium ad sanctam sedem delatae fuerunt.

III. Quaedam puncta dubia proposita fuerunt et pro uniformitate praxeos resoluta sunt, scilicet:

1. Quae in concilio provinciali, titulo III, capite 5, [supra p. 697 B] de praedicatione seu concione diebus dominicis et festis solemnibus dicuntur, ita intelligenda esse statutum fuit: ubi agitur de certis festis solemnibus, quae per binos dies continuos celebrantur, puta Paschatis, Pentecostes et Nativitatis Domini, obligatio concionandi restringi potest ad alterutrum istorum dierum, cum bini isti dies quasi unum festum constituant.

2. Quae ibidem exponuntur de concione vel instructione habenda diebus dominicis et festivis, in locis, ubi solus est parochus, ita accipienda sunt, ut satisfaciat obligationi, dummodo sub prima vel secunda missa praedicet, id est, concionem vel instructionem habeat; quamvis in hoc casu alternata exercitia praescribantur, ita ut, si concio hac dominica aut festo habita sit, sequenti instructio fiat. — Vehementer tamen, ubi valetudo parochi id permittit, commendatur, ut in singula missa diebus dominicis instructionem aut concionem habeat.

3. In concilio provinciali, titulo V, capite 2, [supra p. 734 C], praescribitur: „In missis etiam solemniori ritu celebratis diebus dominicis et festis. . . . Quae in iis a sacerdote canenda esse missale praescribit, integre semper graviterque sacerdos canat: ea vero canat chorus, quae ab ipso canenda sunt.“

Quaeritur:

Quid intelligatur per „missas solemniori ritu celebratas diebus dominicis et festis?“

Responsum fuit unanimi calculo, hic intelligendas esse missas, quae celebrantur „adsistentibus diacono et subdiacono“; item quae sine iis cantantur diebus maxime solemnibus, puta festis Nativitatis Domini; Epiphaniae; Paschatis; Pentecostes; ssmi Sacramenti; Assumptionis beatae Mariae virginis; Omnium sanctorum etc.

4. Titulo IV, cap. 12, de sacramento matrimonii [supra col. 725 C] ex Tridentino praescribitur ut proclamationes seu denuntiationes fiant inter missarum solemnia.

Quaesitum fuit: an huic praecepto satisfieri censendum sit, si dictae denuntiationes diebus dominicis etc. fiant in alia quam in missa solemni cantata (Hoogmis)?

Responsum fuit: satisfieri, dummodo fiat in missa, quae hora fixa populoque annuntiata celebretur; non vero si in missa privata, verbi gratia a sacerdote aliquo hora incerta celebrata, denuntiationes fierent.

5. Quaesitum fuit, an pro uniformitate praxeos non expediret, ut aliquid praescribatur quoad incensum postquam benedictio cum ssmo Sacramento data fuit?

Cum incensatio ista non sit contra legem rubricarum, sed duntaxat praeter legem, usus iste, ubi invaluit, conservari posse censetur.

Omnes, ad quos pertinent, sese hisce conforment.

Archiepiscopus episcopus Buscoducensis,
† I. Zwijsen.

1865. — SYNODUS DIOECESANA BUFFALENSIS XVI.

Synodus dioecesana Buffalensis XVI in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebrata anno 1865, sub Ioanne Timon, episcopo Buffalensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Synodus, (1901, *titulus supra col.* 355).

P. 57: „Synodus anni 1865 duo genuit decreta.“

1865. — SYNODUS DIOECESANA MOLINENSIS IX.

Synodus dioecesana Molinensis in Gallia, celebrata anno 1865, sub Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, episcopo Molinensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Summa statutorum dioecesis Molinensis, ill^mi ac r^mi dd. Petri de Dreux-Brézé, episcopi, jussu edita. Molinis, typis A. Ducroux et Gourjon-Dulac, dd. episcopi et cleri typographi, 1874.

In-8°, 2 f.-60 p. — Andora (Italia), canonici regolari.

Mentio sequentium synodorum Molinensium:

P. 3, syn. Molinensis I celebrata anno 1853. P. 9, syn. II anno 1854. P. 23, syn. III anno 1855. P. 6, syn. IV anno 1856. P. 10, syn. V anno 1857. P. 10, syn. VI anno 1858. P. 20, syn. VII anno 1859. P. 61, syn. VIII anno 1860. P. 35, syn. IX anno 1865. P. 21, syn. X anno 1866. P. 14, syn. XI anno 1867. P. 15, syn. XII anno 1868. P. 32, syn. anno 1871. P. 8, syn. anno 1873. P. 15, syn. anno 1874.

1865. — SYNODUS DIOECESANA VENETA.

Synodus dioecesana Veneta in Italia, celebrata anno 1865, sub Iosepho Aloysio Trevisanato, patriarcha Veneto.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Constitutiones ab eminentissimo et reverendissimo d. d. Josepho tituli S. Bernardi ad Thermas s. R. e. presbytero cardinali Sarto, miseratione divina s. metropolitanae ecclesiae Venetiarum patriarcha, in synodo dioecesana diebus VIII, IX, X mensis augusti anno MDCCCXCVIII habita, promulgatae. Venetiis, ex typ. patriarchali olim Cordella, MDCCCXCVIII.

In-8°, 247 p. — Roma, Vittorio Emanuele.

P. 11, mentio synodi dioecesanae, celebratae anno 1865, a Iosepho Aloisio cardinali Trevisanato, archiepiscopo Venetiarum.

1866 augusti 10. — SYNODUS DIOECESANA MOLINENSIS X.

Synodus dioecesana Molinensis X in Gallia, celebrata die 10 augusti 1866, sub Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, episcopo Molinensi.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli:

1) N° 170. Decima et undecima synodi dioecesanae Molinenses, ab illustrissimo et reverendissimo dd. Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé,

Dei et apostolicae sedis gratia episcopo Molinensi, annis Domini M. D. CCC. LXVI et M. D. CCC. LXVII habitae. Molinis, ex typis A. Ducroux et Gourjon-Dulac, il. ac rr. episc. et cleri typographorum, MDCCCLXVIII.

In-8°, 2 f.-20 p. — Besançon, archevêché.

P. 2-6, acta synodi dioecesanae Molinensis X, celebratae 10 augusti 1866.

P. 7-11, acta synodi dioecesanae Molinensis XI, celebratae 9 augusti 1867.

2) N° 170. Decima et undecima synodi dioecesanae Molinenses, ab illustrissimo et reverendissimo dd. Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, Dei et apostolicae sedis gratia episcopo Molinensi, annis Domini M. D. CCC. LXVI et M. D. CCC. LXVII habitae. Molinis, typis A. Ducroux et Gourjon Dulac, dd. episcopi et cleri typographorum, M. DCCC. LXXVIII.

In-8°, 24 p. — Roma, Maristes.

P. 6-10, synodus X, celebrata die 10 augusti 1866. P. 11-24, synodus XI, celebrata die 9 augusti 1867.

De hac synodo confer etiam opus cui titulus:

3) Summa, (1874, *titulus supra col.* 803), p. 21.

1866 augusti 23. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS XII.

Synodus dioecesana Pictaviensis XII in Gallia, celebrata die 23 augusti 1866, sub Ludovico Francisco Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus: *Œuvres de Mgr l'évêque de Poitiers,* V, 572, 590.

1866 septembris 8-10. — SYNODUS DIOECESANA BITURICENSIS II.

Synodus dioecesana Bituricensis II in Gallia, celebrata diebus 8, 9 et 10 septembris 1866, sub Carolo Amabili de la Tour d'Auvergne, archiepiscopo Bituricensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Synodi dioecesanae secundae, diebus VIII, IX et X septembris anno Domini 1866 habitae, acta et decreta, de mandato illustrissimi ac reverendissimi in Christo patris dd. Caroli-Amabilis de La Tour d'Auvergne, archiepiscopi Bituricensis etc., edita. *[Insigne.]* Biturigibus, E. Pigelet, typographus rr. dd. archiepiscopi, via des Arènes, 33.

Sine anno (1866), in-8°, 1 f.-62 p. — Chambéry, séminaire.

1866 septembris 14. — CONCILIUM ARMENORUM.

Concilium Armenorum[1], celebratum apud Bzommar, die 14 septembris 1866, pro electione Petri IX in patriarcham Armenorum Ciliciae.

[1] Cum in textu quandoque inveniatur *Armenus* et quandoque Armenius, melius esse putavi adhibere semper vocem *Armenus*. — *Nota I.-B. Martin.*

Bibliographia:

Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus secundus . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXVI, col. 576-76 (ex opere: *Acta . . . apud s. sedem,* III, 337 seq.).

Postquam novissimus Ciliciae Armenus patriarcha Gregorius Petrus VIII vita functus est, legitimoque ac certo vacantis patriarchatus regimini fuit provisum per vicarium apostolicum patriarchalem a ssmo domino nostro Pio divina providentia papa IX constitutum, episcopi patriarchatus Ciliciae die decima quarta mensis septembris anni 1866 in Armenam ecclesiam Sanctae Mariae in coelum assumptae Montis Libani synodaliter convenerunt, una cum reverendo patre domino Iosepho Valerga, patriarcha Hierosolymitano atque apostolico Syriae prodelegato; quem extraordinaria quoque auctoritate munitum sanctitas sua huic episcoporum conventui adesse iusserat. Tum iidem sacrorum antistites sperantes, Constantinopolitanam Armenorum provinciam ex benignitate sanctae sedis uniendam fore cum patriarchatu Ciliciae, eaque ratione tum iurisdictionis tum disciplinae unitatem atque ordinem restituendum esse, postularunt in patriarcham reverendum patrem dominum Antonium Hassun, archiepiscopum primatem Armenorum Constantinopoleos, quem recepto apud eos more Petrum IX nuncupaverunt. Deinde datis litteris ad ssmum dominum nostrum peractam, uti supra, electionem significaverunt, autographam quoque syngraphum transmittentes.

Beatissime pater.

Ad pedes sanctitatis vestrae subscripti episcopi patriarchatus Armeni Ciliciae provoluti, humillime significamus, nos apostolica sanctitatis vestrae benedictione munitos, in Libanum convenisse ad canonicam electionem successoris defuncti nostri patriarchae Gregorii Petri VIII rite peragendam. Et postquam sedulo perpendimus tum spirituales tum temporales utilitates Armenae catholicae ecclesiae atque universae nostrae nationi ex unione duarum iurisdictionum, patriarchalis scilicet et primatialis, obventuras, praeviis obsecrationibus ac divini sacrificii celebratione, quod nos nosterque clerus litavimus, ut divinae gratiae lumen obtineremus, sponte et concordibus animis reverendum patrem dominum Antonium Hassun, archiepiscopum primatem Constantinopolitanum, imposito illi nomine Petri IX, elegimus et proclamavimus Ciliciae patriarcham et successorem iurium et privilegiorum praelaudati nostri defuncti patriarchae.

Canonicum electionis actum hisce adnexum litteris humillime exhibemus; ac reverendo patri domino Iosepho Valerga, patriarchae Hierosolymitano ac Syriae apostolico delegato, curam relinquimus accuratissime narrandi, qua ratione memorata electio peracta fuerit.

Gaudentes in Domino rem catholicae Armenorum ecclesiae tantopere utilem a nobis confici potuisse, sanctitatem vestram adprecamur, ut opus ipsum apostolica benedictione et confirmatione perficere dignetur. Equidem providissimus Deus, qui tot gloriosa facinora aeternaque digna memoria, vobis pontificiam cathedram moderantibus, est operatus, profecto beatitudini vestrae ordinationem catholicae Armenorum nationis reservavit, quae paternae vestrae sollicitudinis beneficia [in] aeternum extollet, postquam a vestra sapientia decus atque ordinem unitatis tam quoad iurisdictionem, quam circa disciplinam fuerit assecuta.

Haec sunt nostra flagrantia vota, hic scopus nostrae deliberationis. Interea nostrum desiderium exprimimus, ut novus electus patriarcha quamprimum ad Libanum accedat, nationalis ritus caeri-

moniis ad patriarchale solium evehendus, idque ob eiusdem sedis honorem nostramque, qui eum elegimus, consolationem.

Iterumque ad osculum sacri pedis advoluti, apostolicam benedictionem humillime imploramus.

E Monte Libano, die 15 septembris 1866.

Humillimi famuli et obsequentissimi filii:

† Melchior Nasarian, archiepiscopus Mardensium, vicarius apostolicus patriarchalis.

† Gregorius Balithian, archiepiscopus Aleppensis.

† Ignatius Kalibgian, archiepiscopus Amasiae.

† Petrus Apelian, archiepiscopus Marascenus.

† Iacobus Bahtiarian, archiepiscopus Diarbekiriensis.

† Ioannes Hagian, archiepiscopus Caesareae.

† Leo Korkoruni, archiepiscopus Melitenus.

† Basilius Gasparian, archiepiscopus Cypri.

FORMULA ELECTIONIS.

Nos subscripti, in unum congregati in ecclesia principe huiusce patriarchatus apud Bzommar, anno salutis nostrae 1866 die 14 septembris, ad liberam electionem novi patriarchae peragendam, matura deliberatione ac libera voluntate canonice elegimus in patriarcham Ciliciae illustrissimum et reverendissimum dominum Antonium Hassun, primatem Constantinopolitanum, nuncupantes eum Petrum nonum uti successorem felicis memoriae Gregorii Petri VIII.

† Melchior Nasarian, archiepiscopus Mardensium, vicarius apostolicus patriarchalis.

† Gregorius Balithian, archiepiscopus Aleppensis.

† Ignatius Kalibgian, archiepiscopus Amasiae.

† Petrus Apelian, archiepiscopus Marascenus.

† Iacobus Bathiarian, archiepiscopus Diarbekiriensis.

† Ioannes Hagian, archiepiscopus Caesareae.

† Leo Korkoruni, archiepiscopus Melitenus.

† Basilius Gasparian, archiepiscopus Cypri.

Litterae apostolicae, quibus Constantinopolitana Armenorum provincia, exstincto primatiali atque archiepiscopali titulo, patriarchatui Ciliciae coniungitur, et praecipua quaedam disciplinae capita constituuntur.

Pius episcopus, servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Reversurus ex hoc mundo ad Patrem, unigenitus Dei Filius ecclesiae suae divinam ordinationem ita constituit, ut, quemadmodum beatus Leo papa I decessor noster monuit[1], inter beatissimos apostolos in similitudine honoris quaedam fuerit discretio potestatis, omniumque cum par esset electio, uni tamen, scilicet beatissimo Petro, datum fuerit, ut ceteris praeemineret. Huic enim soli a Christo domino suprema potestas fuit attributa pascendi nedum agnos verum et oves, hoc est regendi et gubernandi universam ecclesiam, ut iam in grege Christi non sit, qui Petrum pastorem non agnoscat. „De qua forma," ut ait idem beatus Leo, „episcoporum quoque est orta distinctio et magna dispositione provisum est, ne omnes omnia sibi vindicarent; sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; et rursus quidam in maioribus urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri sedem universalis ecclesiae cura confluueret, et nihil unquam a suo capite dissideret." Quibus sane verbis metropolitarum ac patriarcharum ecclesiastica institutio aperte designatur.

[1] Epist. ad Anastasium Thessalonicensem, [Mansi, V, 1185A].

Hinc factum est, ut in iis tantum amplioribus urbibus patriarchalis dignitas antiquitus constiterit, quarum ecclesias beatus Petrus fundaverat. Hinc factum est, ut patriarchis ipsis vix electis nil magis cordi fuerit, quam confirmationis litteras ab hac beati Petri sede obtinere, per quam sciebant, largiente Domino, omnium solidari dignitatem sacerdotum, et ab eadem ipsam patriarchalem auctoritatem promanare; hinc factum est, ut graviores ac difficiliores causae tam fidei quam disciplinae ad eamdem sedem deferrentur, quae sola cunctas haereses etiam ante conciliorum generalium definitiones auctoritate sua interemit, et universalis ecclesiae disciplinae, cum opus fuit, latis etiam legibus providissime consuluit. Atque hanc constitutionem semper in ecclesia fuisse religiosissime custoditam, universalium conciliorum acta, sanctorum patrum institutiones atque universae ecclesiasticae historiae monumenta tam perspicue demonstrant, ut nemo ante funestissimum Orientis schisma praesumperit hanc supremam Romanorum pontificum auctoritatem in dubium revocare.

Etsi autem schisma illud omnes ferme orientales ecclesias ab unitatis centro divulserit, haud tamen potuit hanc veritatem catholicam in ecclesia obscurare, vel saltem ex orientalium animis penitus eradicare. Etenim praeterquam quod innumerabiles gentes in agnitionem veritatis ex idololatriae vel haereseos tenebris vocatae, ad hanc Romanam ecclesiam propter potentiorem principalitatem undique convenerunt, aliaeque in dies conveniunt, ipsae etiam orientalium ecclesiae, quoties ad bonam frugem divina aspirante gratia reversae sunt, primatum nedum honoris, verum et iurisdictionis beato Petro eiusque in Romana cathedra successoribus a Iesu Christo domino nostro attributum solemniter professae sunt. Quem primatum, licet a vetustioribus etiam conciliis et ab universa ecclesia semper agnitum et summo in honore habitum, oecumenica synodus Florentina, in qua Graeci sacrorum antistites cum Latinis convenere, solemni dogmatico decreto asseruit, ut magis magisque inexcusabiles fierent, qui tam perspicuam veritatem vellent infitiari.

Atque utinam hoc fidei christianae dogma orientales antistites constanter tenuissent! Neque enim eorumdem ecclesiae in miserrimam illam conditionem cecidissent, in qua post conflatum vel instauratum schisma versantur. Siquidem praeter asperrimas calamitates, quae earumdem defectionem ab hac apostolica sede consecutae sunt, etiam vigor canonum et ecclesiasticae disciplinae honestas et sacrae hierarchiae ordo et maiestas apud eas miserrime defecerunt. Et inscrutabili Dei iudicio factum est, ut antistites earumdem ecclesiarum, qui supremi ecclesiae pastoris divinitus institutam auctoritatem contempserunt, laicorum, quin et infidelium iugo premantur, ut neque ordinaria atque immediata episcoporum iurisdictio in suas dioeceses, neque patriarcharum in suos episcopos canonica auctoritas sarta tecta manserit: quos, contra monitum apostoli suis clericis praeter canonum statuta dominantes, clerus ipse ac populus, contra eorumdem canonum statuta, vel a sua dignitate deiiciunt vel eidem renuntiare numquam satis lugendo exemplo audacter compellunt.

Tantam infelicitatem orientalium ecclesiarum miserati, Romani pontifices praedecessores nostri nihil intentatum reliquerunt, ut aberrantes oves in unicum Christi ovile reducerent. Quod assequi conati sunt plurimis datis ad Orientales litteris etiam encyclicis, conciliis etiam generalibus celebratis, ac potissimum missis ad Orientales plagas

apostolicis viris, quorum sudore, laboribus atque aerumnis vineae illae, olim florentissimae, tandem aliquando reflorescerent. Quodsi curis atque laboribus cumulate non respondit fructus, haud tamen res in irritum cessit: siquidem multi, agnito errore, schismate eiurato, ad ecclesiae unitatem reverti festinaverunt, quos inter, ut ceteros hic praetereamus, Armeni recensendi sunt. Etsi autem propter humanam infirmitatem, hominum nequitiam ac temporum acerbitatem haud semel eorum antistites in errorem reversi fuere, ex ipsis tamen Armenis non defuerunt praeclarissimi viri, qui divina ope suffulti, catholicam veritatem et unitatem restituendam curarent. Talis fuit Abrahamus Petrus primus, quem multis aerumnis pro catholica fide probatum Benedictus papa XIV decessor noster patriarcham Ciliciae renuntiavit; quem deinde non interrupta patriarcharum series huic apostolicae sedi firmiter adhaerentium, subsecuta est. Praeclarum quoque fidei specimen exhibuerunt Armeni Constantinopolim finitimasque provincias incolentes, qui, licet persecutionibus exagitati, adduci tamen numquam potuere, ut a catholica fide recederent, pro qua asperrima quaeque perpeti non dubitaverunt.

Placuit tandem omnipotenti Deo hisce malis finem imponere; qui, dans vocem virtutis inclytis christianorum principum legatis, eam mentem summo Turcarum imperatori iniecit, ut catholicos Armenos a schismaticis omnino separaret, eosque ab omni qua antea tenebantur erga schismaticum patriarcham subiectione, obedientia, parendique obligatione, vel sacris vel civilibus in rebus, perpetuo eximeret.

Tunc, reddita catholicis Armenis ecclesiastica libertate, placuit sanctae memoriae Pio papae VIII decessori nostro, primatialem atque archiepiscopalem Armenorum sedem Constantinopoli erigere apostolicis litteris *Quod iamdiu,* die 6 iulii anno Domini 1830 sub annulo piscatoris expeditis, eamque huic bm̃i Petri cathedrae arctius coniungere, ut, quo magis illi adhaereret, eo firmius et fructuosius in catholicae veritatis professione permaneret atque proficeret. In Petro enim, uti iam memoratus sanctus Leo docuit, omnium fortitudo solidatur, et divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis ceteris conferatur [1].

Re autem catholica per memoratae sedis primatialis institutionem sic opportune constituta, potuimus nos post aliquot annos episcopales quoque sedes erigere [2], quarum antistites Constantinopolitano Armenorum archiepiscopo primati suffragarentur. Quin etiam Hispahanensem Armenum episcopatum, extra fines Constantinopolitanae ecclesiasticae provinciae in Perside a nobis erectum, eiusdem primatis suffraganeum provisoria ratione decrevimus [3], donec catholicorum numero, Deo iuvante adaucto, opportuniori ratione providere liceret.

Etsi vero tam feliciter Armenis Constantinopolitanae provinciae consultum fuisset, iisdem tamen satius esse videbatur, primatialem Constantinopoleos et patriarchalem Ciliciae sedes in unum coniungi, quam unionem a felicis recordationis Gregorio papa XVI, etiam praedecessore nostro, et a nobis praefati Armeni non semel efflagitaverunt. Sed graves iustaeque causae obstiterunt, quominus haec eorum vota possent expleri. Novissime autem post obitum bonae memoriae Gregorii Petri VIII, postremi Ciliciae patriarchae, episcopi eiusdem patriarchatus synodaliter convenientes ad successoris electionem peragendam in eamdem sententiam devenerunt, atque huic fini assequendo venerabilem fratrem nostrum Antonium Hassun, hactenus archiepiscopum primatem Armenorum Constantinopoleos, in patriarcham Ciliciae elegerunt seu postulaverunt, nos humillime obsecrantes, ut nedum hanc electionem confirmare, verum et memoratam coniunctionem earumdem Armenarum sedium indulgere dignaremur, et hac ratione catholicis Armenis decus atque ordinem unitatis tam quoad iurisdictionem quam circa disciplinam tribueremus.

Re itaque per venerabiles fratres nostros sanctae Romanae ecclesiae cardinales congregationis christianae fidei Propagandae pro orientalium ecclesiarum negotiis praepositae, accurato examine perpensa, nos Armenorum votis annuendum esse censuimus.

Quapropter, exorato ad tanti momenti negotium definiendum divinae gratiae praesidio, ad laudem et honorem omnipotentis Dei et ssm̃ae genitricis Dei Mariae sine labe conceptae ac beatorum apostolorum Petri et Pauli, nec non in catholicae fidei exaltationem, apostolica, qua pollemus in universam ecclesiam, auctoritate, tenore praesentium, exstinguimus et abolemus titulum primatialem atque archiepiscopalem, quo memoratus Pius praedecessor noster supradictis apostolicis litteris Armenam Constantinopolitanam ecclesiam decoravit. Deinde, pari auctoritate, Constantinopolitanam ecclesiasticam Armenorum provinciam patriarchatui Ciliciae perpetuo unimus; mandantes, ut novus patriarcha eiusque successores titulo fruantur patriarcharum Ciliciae Armenorum; ut iidem in urbe Constantinopolitana resideant, eamdemque Constantinopolitanam ecclesiam ordinaria iurisdictione gubernent. Volumus autem, ut praedictus patriarchatus iisdem limitibus coerceatur, quibus Ciliciae patriarchatus et primatiatus Constantinopolitanus in praesentiarum continentur.

Quo vero haec ferme nova patriarchatus Armeni constitutio in bonum cedat animarum, atque ut gravissima damna, quae ex incerta vel minus apte constituta ecclesiastica disciplina solent derivari, propulsentur atque arceantur, motu proprio, certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine praecipua quaedam eiusdem disciplinae capita (salvis tamen ritibus Orientalium a sanctis patribus institutis et ab hac apostolica sede probatis) [1] in memorato patriarchatu perpetuis futuris temporibus

[1] *Sermo 3 in annivers. assumptionis suae.*
[2] Litt. apost. *Universi,* 30 aprilis 1850; *Assidua,* 9 maii 1865.
[3] Litt. apost. *Ad supremum,* 30 aprilis 1850.

[1] „Fidelibus ... inculces ... omnes, qui catholico nomine gloriantur, non solum debere cum illo [Romano pontifice] communicare quoad fidem et dogmata, verum etiam subesse quoad ritus et disciplinam. Qua in re ne praetermittas Armenos omnesque Orientales edocere, quantum discriminis disciplinam inter et ritum intercedat, cuius utriusque rei confusio illorum fidelium mentem perturbat, pluribus iniustisque querimoniis occasionem praebere non cessat, eaque maxime abutuntur ad conflandam contra apostolicam sedem invidiam ii omnes, qui salutarem eiusdem sedis actionem et vim in orientales ecclesias impedire aut imminuere minime verentur. Equidem nos una cum praedecessoribus nostris orientales ritus servandos esse declaravimus, quoties neque fidei et unitati catholicae repugnarent, neque ecclesiasticae derogarent honestati. Quod quidem minime impedit, quominus, in his praesertim quae ecclesiae regimen respiciunt, canonica disciplina quoad praecipua saltem capita ubique cohaereat, et, ubi inversa vel collapsa fuerit, restituatur. Neque ab hoc umquam deflectemus, prout apostolici nostri ministerii munus omnino postulat. Atque idcirco eo consilio nostram constitutionem edidimus IV idus iulii anno 1867, cuius initium est *Reversurus;* quam in suo robore manere volumus, et ab omnibus, ad quos pertinet, diligenter observari." Pii IX litt. apost. *Non sine gravissimo,* 24 febr. 1870. (*Acta apud sanctam sedem,* V, 446.)

inviolabiliter observanda tenore quoque praesentium constituimus atque sancimus.

Ac primo quidem praetensum quoddam capitulum, quod, ante triennium, a nonnullis Armenis presbyteris primo expetitum defunctus patriarcha Gregorius Petrus VIII anno Domini 1851, uti accepimus, illegitime erexerat, cui etiam quaedam praetensa iura seu privilegia attributa fuerant episcopali quin et patriarchali dignitati iniuriosa, itemque alia praetensa capitula, si quae fortasse intra fines eiusdem patriarchatus uti supra instituta sint, praedicta nostra apostolica auctoritate abolemus; prohibentes, ne in posterum similia capitula in Armeno patriarchatu umquam instituantur.

Vacante sede patriarchali, nemini umquam, qui episcopali charactere non fulgeat, fas sit suffragium ferre in electione vicarii, qui vacantem patriarchatum gubernet atque administret.

In electione autem patriarchae solis episcopis ius erit suffragii ferendi, exclusis omnino clericis et sacerdotibus, qui episcopali charactere non polleant. Nemo vero laicorum in eadem electione semet inserere ullamque partem possit habere, quovis quaesito colore vel praetextu.

Porro electum patriarcham neque, ut aiunt, inthronizari, neque ullum ius aut iurisdictionem, ne procuratorio quidem aut vicario nomine vel titulo, in patriarchatum habere volumus, nisi prius eiusdem electio seu postulatio a nobis vel a Romano pontifice pro tempore exsistente fuerit admissa et de more confirmata, atque apostolicae litterae confirmationis eiusdem fuerint expeditae, sublata qualibet contraria consuetudine.

Eidem patriarchae, quamvis ab apostolica sede uti supra confirmato, non licebit episcopos consecrare nec convocare concilium, nec chrisma conficere, neque ecclesias dedicare, nec clericos ordinare, antequam ab apostolica sede sacrum pallium obtinuerit.

Praedicto autem pallio patriarcha uti tantum poterit in missarum solemniis, intra fines et in ecclesiis sui patriarchatus, sequentibus dumtaxat diebus, videlicet: in Nativitate domini nostri Iesu Christi, in festis sancti Stephani protomartyris, sancti Ioannis apostoli et evangelistae, circumcisionis Domini, Epiphaniae eiusdem, dominicae in Palmis, feriae quintae in coena Domini, sabbati sancti, dominicae Resurrectionis cum duobus sequentibus diebus, dominicae in Albis, Ascensionis Domini, dominicae Pentecostes, sacratissimi corporis Christi, nec non in quatuor festivitatibus beatae Mariae semper virginis, videlicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis et Nativitatis eiusdem; quibus, id humillime postulante praefato venerabili fratre nostro Antonio Hassun electo seu postulato patriarcha Armenorum Ciliciae, addimus festum Immaculatae Conceptionis eiusdem Dei genitricis Mariae; item in festis Nativitatis sancti Ioannis Baptistae et Omnium sanctorum, nec non in festivitatibus omnium apostolorum, in dedicatione ecclesiarum, in praecipuis ecclesiae suae festivitatibus, in ordinationibus clericorum, in consecrationibus episcoporum et virginum, atque in diebus anniversariis tam consecrationis suae quam dedicationis ecclesiae.

Sacra limina beatissimorum apostolorum Petri et Pauli, singulis quinquenniis, patriarcha personaliter et per se ipsum visitabit, Romanoque pontifici pro tempore exsistenti rationem reddet de toto suo pastorali officio ac de rebus omnibus ad patriarchatus sui statum pertinentibus; eiusdemque monita et mandata humiliter excipiet ac diligentissime exsequetur. Possessiones vero pertinentes ad ecclesiam vel mensam suam, sive ad alias quascumque ecclesias, vel loca pia sui patriarchatus non poterit idem patriarcha vendere, aut donare, vel oppignerare, aut de novo infeudare, vel alio quocumque modo alienare, neque assentiri ut a quovis alienentur, inconsulto Romano pontifice, secundum formam iuramenti, quod electi patriarchae orientalis ritus in sua promotione emittere tenentur.

Verum nihil magis animum nostrum sollicitat atque angit, quam provida episcoporum electio, a qua praecipue pendent felicitas populorum, ordo ecclesiasticae disciplinae atque aeterna animarum salus. Animo igitur assidue recolentes, quod sanguinem ovium Christi, quae peribunt ex malo regimine pastorum negligentium et sui officii immemorum, de manibus nostris sit requisiturus dominus noster Iesus Christus, qui humilitati nostrae universae ecclesiae, quanta illa est, regimen et sollicitudinem demandavit, ea, quae sequuntur, circa electionem episcoporum Armeni patriarchatus, pro apostolici nostri ministerii officio ac de nostrae potestatis plenitudine, tenore praesentium, statuimus atque decernimus.

Quoties aliquam dioecesim memorati patriarchatus vacare continget, patriarcha quamprimum synodum indicat universorum episcoporum eiusdem patriarchatus; quo facto, ab eodem patriarcha et episcopis synodaliter congregatis tres idonei ecclesiastici viri, collatis consiliis, Romano pontifici pro tempore exsistenti proponantur, ut ex illis digniorem et magis idoneum eligere et vacanti episcopali sedi providere possit. Non dubitamus autem, quin iidem episcopi dignos ac vere idoneos viros proponere studeant, ne unquam cogamur nos vel successores nostri, pro eiusdem apostolici ministerii officio, alium, licet ab eis non propositum, episcopali dignitate augere, et vacanti ecclesiae praeficere. Quodsi, propter instantem necessitatem aut itineris longitudinem, universi episcopi ad synodum, uti supra, a patriarcha indictam accedere non poterunt, tres saltem episcopi propriam dioecesim cum iurisdictione habentes una cum memorato patriarcha in eamdem synodum omnino conveniant, absentibus ternariam suam propositionem scripto significantibus. Volumus autem, ut universa acta eiusdem synodi ad praefatam congregationem de Propapanda fide orientalium ecclesiarum negotiis praepositam, per nostrum et huius sanctae sedis apostolicum delegatum transmittantur, ut, diligenti primum trutina ab eadem congregatione expensa, demum nostro et successorum nostrorum iudicio subiiciantur [1].

[1] Pius IX ipse gravissimas, quae eum ad hanc legem ferendam impulerant, rationes exposuit in encyclica ad Armenos *Quartus supra*, die 6 ianuarii 1873. „Quod pertinet ad exclusionem laicorum ab eligendis sacrorum antistitibus, accurate distinguendum est, ne quid a catholica fide alienum efferatur, ius eligendi episcopos a facultate testimonii ferendi quoad eligendorum vitam et mores. Primum quidem ad falsas opiniones referendum esset Lutheri et Calvini, qui etiam asserebant iuris esse divini, ut episcopi eligerentur a populo, et falsam huiusmodi doctrinam a catholica ecclesia improbatam fuisse et improbari omnes norunt. Nulla enim neque divino neque ecclesiastico iure facta umquam fuit populo episcopos vel alios sacrorum administros eligendi potestas . . .

Nihilo tamen minus nos in electionis methodo praestituenda liberam reliquimus ipsi episcoporum synodo facultatem de dotibus eligendorum ea, qua magis vellent, ratione exquirendi, provocato etiam, si ita luberet, plebis testimonio. Et re quidem vera etiam post editam nostram constitutionem exquisitum illud fuisse ab Armenis praesulibus, cum ageretur de eligendo ante tres annos episcopo pro regionibus Sebastena et Tokatensi, missa ad hanc sanctam sedem acta testantur. Non ita vero statuendum censuimus neque censemus de patriarchae electione, tum propter dignitatis eius eminentiam, tum quod universis suae regionis episcopis praepositus sit, tum demum,

Dum autem haec pro Armenorum antistitum electione decernimus, haud obliviscimur reliquorum patriarchatuum ritus orientalis, pro quibus etiam hoc gravissimum de episcoporum electione negotium quamprimum moderandum curabimus, uti iam venerabilibus fratribus nostris patriarchis Maronitarum et Melchitarum aliisque orientalibus praesulibus Romae in praesentia commorantibus palam ediximus.

Haec volumus, praecipimus atque mandamus, decernentes irritum atque inane, si quid contra praemissa a quolibet quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari; ac reservantes nobis et successoribus nostris ea in posterum sancire, quae in memorato Ciliciae patriarchatu pro temporum, locorum ac personarum rationibus magis in Domino expedire dignoscentur.

Decernimus quoque praesentes nostras litteras semper et quandocumque validas et efficaces fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, et ab omnibus, ad quos spectat, inviolabiliter observari debere, quin ullo umquam tempore ex quocumque capite vel causa de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, vel de nostrae intentionis defectu notari aut impugnari possint; sicque et non alias per quoscumque iudices ordinarios vel delegatos quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere.

Non obstantibus nostra et cancellariae nostrae apostolicae regula de iure quaesito non tollendo, ac quibusvis aliis, etiam in synodalibus, provincialibus, generalibus universalibusque conciliis editis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; dictarumque ecclesiarum patriarchalis Ciliciae et primatialis Constantinopoleos, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis atque indultis et litteris apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis etiam insolitis clausulis et decretis concessis; quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, ad praemissorum omnium et singulorum validissimum effectum latissime et plenissime, ac specialiter et expresse, nec non opportune et valide harum quoque serie motu pari derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque etiam speciali mentione dignis.

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae exstinctionis, unionis, abolitionis, constitutionis, prohibitionis, inhibitionis, praescriptionis, praecepti, mandati, decreti, voluntatis, intentionis, reservationis et derogationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae 1867, IV idus iulii, pontificatus nostri anno XXII.

Franciscus Vici, subdatarius.
N. cardinalis Paracciani Clarelli.

Visa de curia:
D. Bruti.
I. Cugnonius.

(Loco † plumbi.)

Litterae apostolicae, quibus nonnulla disciplinae capita constituuntur quoad episcopi electionem in patriarchatu Babylonensi Chaldaeorum.

[Acta apud sanctam sedem, V, 615 ss.*]*

Pius episcopus, servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Cum ecclesiastica disciplina verae fidei sepimentum sit ac tutela firmissima, quippe quae sacro cohaereat dogmati[1], et ad eius puritatis conservationem maxime conducat, iamdudum nobis erat in animo hanc potissimum in ecclesiis orientalibus accuratius ordinare, ubi incerta ac minus apte esset constituta; ubi vero collapsa et fortasse etiam temporum asperitate obliterata, instaurare, salvis tamen earum ritibus a sanctis patribus institutis et ab hac apostolica sede probatis. Siquidem probe novimus, eamdem disciplinam, ubi semel depravata fuerit et corrupta, haeresum magna ex parte causam esse et originem[2]. Et quoniam sapientissimorum medicorum more, uti sanctus Basilius monuit[3], a praecipuis malis sumendum est initium, idcirco a rite ordinanda sacrorum antistitum electione exordiendum esse existimavimus. Etenim, quales sunt, qui praesunt, tales plerumque, ut idem inquit Basilius[4], et eorum, qui parent, mores esse solent; ac ferme impossibile est, veram catholicam fidem absque ulla erroris commixtione servari, sacramque ecclesiae disciplinam, quam illius retinaculum sanctus Cyprianus appellabat[5], inviolate custodiri, nisi optimi quique pastores excubias agant diligentissime super gregibus eorumdem curae commissis.

Qua in re ita canonum paternorum decreta libranda ac praedecessorum nostrorum praecepta metienda existimavimus, ut, quae in ecclesiae utilitatem praesentium temporum necessitas deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, sic temperaremus, ut nec in totum formam veterum videremur excedere regularum, et simul reparandae ecclesiasticae disciplinae consuleremus. Sicut enim quaedam sunt, quae nulla possunt ratione convelli, ita multa sunt, quae aut pro consideratione aetatum, aut pro necessitate rerum oporteat immutari, operante scilicet et proficiente usque in finem gratia Dei.

Hoc sane consilio factum est, ut, cum Constantinopolitanam Armenorum provinciam patriarchatui Ciliciae coniungeremus, oblatam hanc occasionem libenter arripuerimus, ut praecipua quaedam disciplinae capita, praesertim de episcoporum electione, in memorato patriarchatu perpetuo servanda sanciremus apostolica nostra constitutione, cuius initium est *Reversurus,* edita IV idus iulias anno 1867. In qua aperte ediximus, gravissimum hoc negotium de sacrorum antistitum electione in reliquis quoque patriarchatibus nos fore quamprimum moderaturos. Quod etiam significare non omisimus coram venerabilibus fratribus nostris patriarchis et

quia ex actis ad hanc apostolicam sedem allatis patet patriarcharum cuiusque orientalis ritus electiones a solis episcopis peractas fuisse, nisi forte cum peculiares atque extraordinariae circumstantiae aliud postularent . . .

Causae autem, gravissimae illae quidem, Deus testis est, diuque ante a nobis et vetera et recentiora recolentibus mature perpensae, nos impulerunt, ut ad hanc demum dispositionem, non ex alicuius suggestione, sed motu proprio et ex certa scientia deveniremus. Quisque enim facile intelligit a recta episcoporum electione pendere aeternam et cum ipsa quandoque temporalem populorum felicitatem; eique, attentis praesertim locorum ac temporum adiunctis, ea ratione consuli debuisse, ut ad apostolicam sedem, unde processit, instituendorum sacrorum antistitum auctoritas omnis revocaretur. Cuius tamen potestatis exercitium ita temperare visum est, ut episcoporum synodo maneret potestas patriarcham eligendi, eiusque simul esset tres idoneos viros ad vacantes sedes nobis proponere, ut in memorata nostra constitutione sancitum est." — *Nota editorum* Coll. Lacensis.

[1] Pius VI, apost. litt. *Quod aliquantum,* 10 martii 1791.
[2] Acta conc. Trid. apud Labbe, edit. Colet., t. XX, col. 75.
[3] Ep. 66 ad Athanas., episc. Alexandriae.
[4] Ad Amphilochium, ep. 190.
[5] De habit. virgin.

reliquis Orientalis ritus antistitibus, qui in saecularibus solemnibus beatorum apostolorum Petri et Pauli ad hanc almam urbem nostram convenerant.

Hos inter cum non adfuisset venerabilis frater Iosephus Audo, Babylonensis Chaldaeorum patriarcha, utpote qui in Curdistaniae montes, posthabitis longaevae aetatis ac difficillimae regionis incommodis, divertisset, ut nestorianis in ecclesiae sinum revocandis alacrem atque utilem pro suo more operam impenderet; universa acta consistorii praedicto iam die et anno habiti, una cum memorata constitutione, per nostram fidei Propagandae congregationem negotiis ritus Orientalis praepositam, missa fuere. Quae ubi accepit, primo quidem per venerabilem patrem nostrum Eliam, episcopum Akrae Chaldaeorum, quem ad hanc apostolicam sedem allegatum praedictis solemnibus suo nomine ac vice interesse iusserat, tum per suas litteras ad praefatam congregationem semel et iterum datas, significatum nobis voluit, se quoad certas regulas in episcoporum electione servandas minime a nostra voluntate dissentire, quam omni studio et obedientia excipiendam profitebatur, atque ex praemissa episcopalium electionum ordinatione bene sperare, si utilis nobis et opportuna videretur; velle autem, ut, quod gaudio et laetitiae nobis est, semper perficiatur. Inter haec vero aliud obsequentissimi nobis animi argumentum exhibere non distulit, propositis aliquot nominibus sacerdotum sui ritus, ut, quos digniores ac magis idoneos in Domino iudicaremus, eosdem Chaldaeorum ecclesiis Amidenae seu Diarbekirensis, atque Mardensi, quas pastoribus suis viduari contigerat, praeficeremus; quod a nobis actum est apostolicis nostris litteris editis sub annulo piscatoris die 22 martii huius anni. Quae omnia maximae profecto consolationi nobis fuere magnumque solatium in tribulationibus atque angustiis, quibus undique premimur, attulerunt; quandoquidem et eximium praedicti venerabilis fratris nostri Iosephi patriarchae zelum in procuranda commissi sibi gregis utilitate et singularem eius in nos et in hanc beatissimi Petri cathedram reverentiam ac fiduciam prae se ferebant; atque ita in pleniorem atque firmiorem spem nos adduxerunt, fore ut, recto demum in omnibus ordine constituto, Chaldaeorum ecclesia, tot sane nominibus insignis, in pristinum decus aliquando restitueretur.

Omnibus itaque mature perpensis, ac de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium praefatae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis, motu proprio, certa scientia ac de apostolicae nostrae potestatis plenitudine, ea, quae sequuntur, in memorato Babylonensi Chaldaeorum patriarchatu perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observanda constituimus atque sancimus.

[Iubet deinde ssmus pater a Chaldaeis in perpetuum servari eadem disciplinae capita, quae bulla *Reversurus* pro Armenis constituerat: 1. *In electione patriarchae* etc.; 2. *Porro electum* etc.; 3. *Eidem patriarchae* etc.; 4. *Praedicto autem pallio* etc.; 5. *Sacra limina* etc.; 6. *Quoties aliquam* etc.[1]; nisi quod inter dies, quibus patriarchae licet pallio uti, festum immaculatae conceptionis beatae virginis Mariae omittitur, et visitatio liminum apostolorum non singulis quinquenniis, sed statis a iure temporibus fieri iubetur; dein, ante caput 6 *Quoties,* omittur quidem versus *Verum nihil* etc., sed capiti additur: „Hanc vero methodum in electione omnium et quorumcumque episcoporum in Babylonensi Chaldaici ritus patriarchatu perpetuis futuris temporibus omnino servari iubemus;“ denique prohibitio, qua patriarcha bona ecclesiae, inconsulta sancta sede, alienare vetatur: *Possessiones vero* etc., tamquam capite 7, ad finem transfertur et his verbis enuntiatur:]

7. Ut autem, omni excluso laicorum arbitrio, sarta tecta serventur ecclesiae bona, quae canones[2] in potestate sacrorum antistitum esse voluerunt; atque ut regulae ab iisdem canonibus[3] sancitae ad diligentem eorumdem bonorum conversationem ac fidelem administrationem procurandam firmius custodiantur, edicimus patriarcham non posse vendere, vel donare, vel oppignerare, aut de novo infeudare, vel alio quocumque modo alienare possessiones pertinentes ad ecclesiam vel mensam suam, sive ad alias quascumque ecclesias vel loca pia sui patriarchatus; neque assentiri, ut a quovis alienentur, inconsulto Romano pontifice, iuxta formam iuramenti, quod electi patriarchae ritus Orientalis in sua promotione emittere tenentur.

Haec volumus, praecipimus etc.[4]

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Domini 1869, pridie kalendas septembris, pontificatus nostri anno XXIV.

C. Gori, subdatarius.

N., cardinalis Paracciani Clarelli.

Visa de curia

Dominicus Bruti, abbreviator.

(Loco † plumbi.) I. Cugnonius.

[1] Vide supra, col. 813.

[2] Can. apost. 37 [Mansi, I, 38 A]; conc. Antioch., can. 24, 25 [Mansi, II, 1318-9]; conc. Gangren., can. 7 [Mansi, II, 1102 B].

[3] Conc. Chalcedon., can. 26 [Mansi, VI, 1230 B]; conc. Nicaen. II, can. 11 [Mansi, XIII, 752 B].

[4] Vide supra, col. 811.

1866 septembris 19-21. — SYNODUS DIOECESANA REMENSIS.

Synodus dioecesana Remensis in Gallia, celebrata diebus 19, 20 et 21 septembris 1866, sub Thoma Gousset, archepiscopo Remensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuta synodalia dioecesis Remensis, revisa et emendata necnon quoad pleraque conciliorum decretis Romanorumque pontificum constitutionibus aucta atque roborata, in synodali conventu, diebus XIX, XX, XXI septembris anno MDCCCLXVI habito, ab eminentissimo ac reverendissimo dd. Thoma s. R. e. presbytero cardinali Gousset, archiepiscopo Remensi, necnon ab exc. ac rr. dd. Benedicti Mariae Langénieux, archiepiscopi Remensis, auctoritate confirmata. *[Insigne.]* Ex typis typographiae cooperativae, via Pluche, 24.

Sine anno, (1876), in-8°, 2 f.-VI-656 p. — Nice, séminaire.

P. I-VI, mandatum cardinalis Langénieux, sub data: Remis, die 15 augusti 1876.

P. 367-646, appendices XVII ad haec statuta.

P. 32, 26, 88 et 56, mentio synodorum Remensium celebratarum annis 1850, 1851, 1853 et 1858.

1866 octobris 7-21. — CONCILIUM BALTIMORENSE PLENARIUM.

Concilium Baltimorense plenarium omnium episcoporum in Foederatis Statibus Americae septentrionalis, celebratum a die 7 ad diem 21 octobris 1866, praeside Martino Ioanne Spalding, archiepiscopo Baltimorensi.

Bibliographia:

1) Concilii plenarii Baltimorensis II, in ecclesia metropolitana Baltimorensi, a die VII ad diem XXI octobris a. D. MDCCCLXVI, habiti, et a sede apostolica recogniti, acta et decreta, praeside illustrissimo ac reverendissimo Martino Joanne Spalding, archiepiscopo Baltimorensi, et delegato apostolico; secundis curis editum. Excudebat Joannes Murphy, summi pontificis atque archiepiscopi Baltimorensis typographus, Baltimorae, MDCCCLXVIII.

In-8°, cliv-346-xxviii p. (index)-XXVI (solemnia sæcularia martyrii ss. Petri et Pauli, Romae habita, mense iunio 1867). — Lyon, séminaire; Paris, Saint-Sulpice; Roma, Propaganda; Washington, catholic university.

2) Concilii plenarii Baltimorensis II, in ecclesia A metropolitana Baltimorensi, a die VII ad diem XXI octobris, a. D. MDCCCLXVI habiti, et a sede apostolica recogniti, decreta, praeside illustrissimo ac reverendissimo Martino Joanne Spalding, archiepiscopo Baltimorensi, et delegato apostolico. Excudebat Joannes Murphy, summi pontificis atque archiepiscopi Baltimorensis typographus, Baltimorae, MDCCCLXXV.

In-8°, viij-274-xxviij p. (index). — Avignon, séminaire; Lyon, séminaire; Paris, Bibl. nat. B 23727; Roma, Angelica.

3) Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J. e domo b. V. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 323-574, 1247-74.

PROOEMIUM

editionis Baltimorensis.

Quod diu in votis fuit, datur tandem, Dei ope, acta et decreta plenarii concilii Baltimorensis secundi in lucem proferre, ut per omnium, quorum praesertim interest, manus circumferantur. Acta quidem tribus omnino partibus continentur: quorum prima quae concilio viam sternunt, altera quae in eo gesta, tertia demum quae ipsum concilium subsecuta sunt, complectitur. In hisce literae Romanae omnes, quae tum a summo pontifice, tum a sancta congregatione de Propaganda fide datae, ad nos vel ante vel post habitum concilium pervenerunt; decreta vero ex concilii patrum sententia, et ad sanctae congregationis mentem mordicus exacta publicantur. Huc accedit appendix satis locuples, quae amplius triginta documentis coalescit, unde acta et decreta lucem mutuari, et ad nostrorum C hominum usum insigne commodum oriri videbatur. Verum cum haec Romam allata, et Romano iudicio subiecta fuerint, quo tempore solemnia saecularia martyrii sanctorum apostolorum Petri et Pauli ibidem incredibili populorum omnium concursu obirentur, praeclare vobiscum actum iri existimavimus, si praecipua quaedam, quae ad perpetuam tanti festi recordationem faciunt instrumenta, ad calcem attexeremus.

Quae omnia qua consuestis benevolentia, lectores, aequi bonique facite, iisque, ut par est, utimini.

N. B. — Notandum est, decretorum numeros, tam in concilii actis quam in instructionibus sacrae congregationis de Propaganda fide, eos esse qui in libello pro usu patrum concinnato inveniebantur, horum vero quamplurimos in alios esse mutatos in libro nunc typis exarato, quo et patrum votis et D sacrae congregationis instructionibus fieret satis.

DECRETUM PROMULGATIONIS.

Literae illustrissimi et reverendissimi delegati apostolici, acta et decreta plenarii concilii Baltimorensis II promulgantis.

Martinus Ioannes Spalding, archiepiscopus Baltimorensis, et delegatus apostolicus; omnibus metropolitis, episcopis, vicariis apostolicis, abbatibus, caeterisque synodalibus, sive qui adfuerint plenario concilio Baltimorensi II, sive qui legitime abfuerint: salutem in Domino.

Quod pontificiis constitutionibus cautum est, et perpetua consuetudine obtinuit, ut provincialium conciliorum acta et decreta Romani pontificis iudicio subiiciantur, hoc unanimi vestrum omnium suffragio factum fuisse nostis, cum Romam misimus quae- B cumque aut gesta aut constituta sunt in concilio nostro plenario Baltimorensi II, sanctae sedis auctoritate recognoscenda, et si quid forte minus recte subrepserit, corrigenda. Itaque „diligenti inquisitione adhibita, paucisque exceptis correctionibus et animadversionibus“, sacra congregatio de Propaganda fide, sapientissimi pontificis nomine, tandem rescribit, se eadem acta et decreta, „ut ab omnibus, ad quos spectat, inviolabiliter observentur, libentissime recognovisse.“ Hoc vero ut praestent, operae pretium est, ut quae vestro consilio sapienter sancita ac statuta sunt, et suprema deinceps auctoritate recognita, legitima promulgatione omnibus innotescant.

Quamobrem nostras esse partes sentimus, pro eo munere quod nobis est demandatum, ut acta et decreta concilii, ad mentem patrum et ad tramitem instructionis sacrae congregationis expolita atque accurate emendata, in vulgus prodeant; quod nunc fit, uti authentica testantur documenta in archivo nostro asservata. Officio igitur satis facturi, ea qua pollemus auctoritate, leges, quas patres in concilio coacti sanxerunt, et sancta Romana sedes recognovit, quae in libro nunc vulgato, cui titulus: „concilii plenarii Baltimorensis II acta et decreta“, etc., recensentur, legitime promulgamus, et ut legitime promulgatas ab omnibus, quorum interest, haberi iubemus. Atque hoc eo laetiores alacrioresque perficimus, quo certiorem spem animo fovemus fore, ut hisce fidei disciplinaeque praeceptis institutisque imbuta vitae ratio, rei catholicae in hac regione, qua late patet, provehendae magnopere conferat.

Verum, praeter has synodales sanctiones, quo ab omnibus serventur, promulgandas, ea quoque, quae quatuor capitibus continet specialis quaedam a sacra congregatione instructio, enixe venerabilibus in ecclesiarum cura fratribus commendare diserte a sacra congregatione monemur. Quae autem ea sint, instructio eadem, quam actis inseruimus, fuse docebit[1]. Ea vero est vestrum omnium in sanctam sedem observantia, ut nec minimum ambigendi locum faciat, quin gravissimis sacrae congregationis mandatis unusquisque pro virili parte morem gerere conetur.

Insuper hanc peropportunam nacti occasionem, pro munere nostro ea venerabilibus fratribus in mentem etiam revocamus, quae sacra congregatio instructione quadam generali statuit[2] de collegio Americano Romae Pii IX pontificis maximi humanitate et munificentia excitato; eosque in Domino obtestamur, ut tanto operi iuvando collata stipe

[1] Vide in actis.

[2] Confer articulum 20.

ne deficiant; et sicubi forte nondum collationes a fidelibus fuerint corrogatae, quod inter concilii patres convenit, eas quamprimum indicere ne graventur, et de pecunia hac ope redacta ad illm̃um ac revm̃um antistitem Philadelphiensem e vestigio referre, qui congregationi episcoporum huic negotio administrando, una cum metropolitis, iuxta patrum vota praepositorum, praeest [1].

Quae cum ita sint, illud superest, ut leges a patribus in concilio latas diligenter custodiamus, et naviter urgeamus, illisque plane imbui curemus adolescentes, qui in seminariis praecipue ad ecclesiae ministeria instituuntur. Quas enim animo tenent, et moribus exprimunt leges, facili ratione alios docebunt ad sacerdotium evecti, et catholicum nomen nova laude cumulabunt. Utinam et in hac re ecclesiarum praesules strenuam navent operam; nullum enim magis quam legum latores earum et custodes et ultores esse decet. Hoc iam lege ipsa provisum est, ut nimirum eadem plenarii concilii scita et provincialibus conciliis, et dioecesanis synodis promulgentur; et in dioecesium visitatione caveatur ne eorum vis umquam labefactetur.

Interea, omnipotenti Deo, patri luminum, qui nostrum omnium consiliis, conatibus, laboribus, eius gloriae amplificandae, adeo felicem exitum bonus indulsit, quam maximas agamus, immortalesque habeamus gratias, eique ex imo cordis affectu non impares omnino referre studeamus. Nec sua desit grati animi significatio Mariae virgini ab origine immaculatae, quam sibi Americana ecclesia principem patronam iamdiu laeta ascivit. Ipsa enim effusis precibus exorata filium, fidei nostrae auctorem et consummatorem Iesum, nobis nostroque operi conciliavit; et mater suavissima, adiutrixque potentissima omni ope semper adfuit.

Datum ex aedibus nostris, Baltimorae, in festo ascensionis Domini, anno Domini 1868.

Martinus Ioannes, archiepiscopus Baltimorensis, delegatus apostolicus.

Thomas Foley, cancellarius.

[1] Congregatio ista, quae *Executiva* venit, ex episcopis Philadelphiensi, Novarcensi, Carolopolitano, Hartfordensi, et electo Columbensi coalescit.

ACTA CONCILII.

I. Acta concilio praevia.

LITTERAE

eminentissimi cardinalis Barnabo.

Illm̃e et revm̃e domine.

Cum de negotiis in proximo concilio pertractandis ad amplitudinem tuam literas dedissem, huic sacrae congregationi relatum est, Chicagi, finitimisque [in] regionibus adeo exiguo numero Theutonicos sacerdotes commorari, ut impossibile prorsus sit, eos de catholicis nationis suae, quorum in dies frequentia augetur, necessariam in spiritualibus curam gerere. Ita quoque ex parte hominis fide digni, qui in statu de Montana versatus est, nunciatur regionem illam tanto naturalibus praesidiis praestare, quanto moralibus ac religiosis destituitur. Magnus enim catholicorum numerus in eo statu, praesertim in civitate Virginiae, eiusque viciniis commorari perhibetur, cui nulla ecclesia sit, nullus pastor; quin raro admodum a sacerdotibus visitantur. Altera vero ex parte, ut asseritur, materialia subsidia pro sacerdotum sustentatione non desunt, quin etiam enixe ab apostolica sede petitur, ut nova apud illos episcopalis cathedra erigatur. Qua quidem de re et ad apostolicum vicarium Nebraskae scripsi. Itaque cum de caeteris omnibus superiori epistola contentis, tum etiam de hoc agi in concilio, opportuneque provideri, ea qua par est diligentia cures, ne propter pastorum absentiam, christianus grex mercenariorum incursibus ac luporum vexationibus obnoxius evadat. Interea Deum precor ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 5 martii 1866.

P. S. — Hac occasione transmitto amplitudini tuae literas apostolicas, quibus potestatem tibi facit sanctissimus dominus noster praesidendi concilio proxime habendo.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Alex. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Revm̃o domino Martino Ioanni Spalding, archiepiscopo Baltimorensi, Baltimoram.

LITTERAE APOSTOLICAE.

PIUS PAPA IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolici ministerii munus humilitati nostrae divinitus commendatum efflagitat, ut ecclesiae universae sedulam geramus curam, atque ea inprimis praestemus, quae in regionibus ab hoc catholicae fidei centro longo terrae marisque tractu seiunctis christiano nomini benevertant. Cum itaque admotae nobis sint preces, ut omnibus venerabilibus fratribus Foederatorum Statuum Americae septentrionalis episcopis, impetrata a nobis venia, liceat plenum concilium habere, in quo ea conlatis consiliis proponantur, quae ad disciplinae uniformitatem inducendam, dioecesium statum ordinandum, fidei denique incrementum obtinendum opportuna fore videantur: nos tam salubre ac frugiferum studium commendantes, votis huiusmodi obsecundare voluimus. Quamobrem cum venerabilibus sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus negotiis fidei propagandae praepositis, sedulo re perpensa, in eam sententiam venimus, ut tibi, venerabilis frater, cuius pietas, doctrina et summa erga sedem apostolicam observantia apprime nobis comperta est, concilium istud convocandi, eique praesidendi officium delegaremus. Quae cum ita sint, te a quibusvis excommunicationis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, quovis modo vel quavis de causa latis, si quas forte incurreris, huius tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, tibi, venerabilis frater, hisce litteris, de eorundem sanctae Romanae ecclesiae cardinalium consilio, eas partes auctoritate nostra apostolica committimus, ut plenarium cogas omnium antistitum Foederatorum Americae septentrionalis Statuum concilium, in quo praesis; atque idcirco tibi omnes et singulas facultates necessarias et opportunas concedimus, tribuimus atque impertimus. Mandamus propterea [ad] omnes et singulos venerabiles fratres Foederatorum eorumdem Statuum episcopos, ut te, quem ad concilium istud convocandum deputavimus, in eiusdem praesidem et moderatorem excipiant, admittant, tibique pareant, faveant, praesto sint; tibique iubemus, ut acta, atque de-

ereta concilii eiusdem ad sanctam hanc apostolicam sedem, pro eorum revisione et recognitione, quamprimum cures transmittenda. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, necnon etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 16 februarii 1866, pontificatus nostri anno XX.

N. cardinalis Paracciani Clarelli.

LITTERAE INDICTIONIS CONCILII.

Nos, Martinus Ioannes Spalding, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Baltimorensis, et delegatus apostolicus.

Omnibus illmis ac revmis metropolitis et episcopis, ac revmis vicariis apostolicis, sub ditione horum Statuum Foederatorum Americae septentrionalis vitam degentibus, necnon et revmis abbatibus ac admodum reverendis ordinum seu congregationum religionis praepositis, caeterisque omnibus qui de iure vel de consuetudine conciliis provincialibus sive plenariis, interesse debent, pacem et salutem in Domino.

Quatuordecim iam sunt anni elapsi, ex quo Foederatorum horum Statuum antistites in plenarium I, quod fuit Baltimorense VIII, convenerunt concilium. Cum enim publicis perturbationibus a plenario secundo habendo anno 1862 fuerint impediti, pacata modo tempestate, summus pontifex Pius papa IX, feliciter regnans, et augusta Petri cathedra omnis sibi crediti gregis per totum terrarum orbem dispersi paterne providens saluti, clementer veniam indulsit ut illud hoc anno celebremus. Nam literis datis die 31 ianuarii anni currentis, emus Alexander cardinalis Barnabo, sacrae congregationis de Propaganda fide praefectus, nobis indicavit, summum pontificem nos, licet indignos, delegatum apostolicum designasse, cum plena potestate nomine suo, convocandi coetum hunc perillustrem omnium metropolitarum ac episcoporum sub ditione horum Statuum constitutorum, eique praesidendi, simulque, in literis sermone italico nobis conscriptis, apostolicum communicavit mandatum, nos in omnibus debere conformari[1] instructioni a sacra congregatione datae — cuius exemplar hisce literis adiectum habetur — eaque cum concilii patribus ratione agere, quatenus solerter considerent diligenterque observent quae in praedicta instructione, pro abusuum reformatione et disciplinae confirmatione, sapientissime suggeruntur[2].

Quare, invocato nomine sanctissimae et individuae Trinitatis, et implorato potenti auxilio beatissimae semperque immaculatae virginis Mariae, horum Statuum primariae electae patronae, nos, auctoritate nobis hac in parte commissa, hisce praesentibus literis indicimus ac convocamus secundum concilium plenarium Baltimorense, in metropolitana nostra ecclesia inchoandum dominica prima octobris anni currentis, in quam incidit festum ssmi Rosarii solemnitatis; atque ut tempore ac loco a nobis hic statutis conveniant omnes horum Statuum metropolitae, episcopi, abbates, caeterique omnes qui de iure vel de consuetudine eiusmodi concilio interesse debent, in Domino hortamur, et, in quantum opus est, praecipimus ac mandamus.

Quod si qui antistites fuerint legitime impediti, procuratores, instrumento procurationis authentico ac legitime confecto munitos, mittere poterunt, qui votum habeant decisivum; at nostrum patrumque concilii erit, iudicare et de impedimenti legitimitate et de procurationis validitate. Ex adiectis autem documentis videre facile erit, qua ratione omnia sint agenda. Demum in schemate materiarum et questionum, iam typis edito, omnibus erit perspicuum, quo ordine sint discutiendae ac dirimendae.

Cum autem pro tanto opere rite consummando vires nobis omnino deficiant, enixe in Domino rogamus venerabiles ac dilectissimos confratres nostros, metropolitas ac episcopos, quatenus sapientibus monitis et suggestionibus, atque etiam formulis decretorum et fidei expositionis scripto exaratis, nobis ante celebratum concilium, et quidem, in quantum commode fieri poterit, ante tertium diem maii proximi, in succursum nobis veniant; ut cooperantibus omnibus opus Dei haud negligenter, sed bene ac solerter, ad maiorem eius gloriam salutemque animarum, perficiatur, et ad finem desideratum feliciter perducatur.

Cum autem nihil nobis insit luminis, nisi a patre luminum in nos descendat, nihil virium, nisi ab eo veniat qui virtutem in infirmitate perficit, in quo omnia possumus, in Domino suggerimus ac rogamus, ut, mandantibus locorum ordinariis, a die assumptae in coelum beatissimae virginis Mariae usque ad finem concilii, preces publicae, ab iisdem ordinariis praescribendae, in omnibus horum Statuum ecclesiis singulis dominicis pie fundantur, utque die veneris concilii inchoationem praecedente ieiunium solemne proclametur; atque ita esse faciendum intra nostrae dioeceseos limites in Domino praecipimus ac mandamus. Instantes igitur orationi cum ieiunio, unanimes ac toto corde coram Deo prostrati supplicantes, imploremus principem pastorum, ut gregem suum, pro cuius salute sanguinem suum pretiosissimum fudit, misericorditer visitet, pastoresque suos in terris constitutos, quos ipse elegit ac posuit, ut fructum afferrent et fructus eorum permaneret, illuminare ac confortare dignetur, quatenus possint oves pascere sibi creditas, aliasque errantes in ovile reducere, ut sit ovile unum et pastor unus.

Datum ex aedibus nostris, Baltimorae, in festo sancti Ioseph, sponsi beatissimae virginis Mariae, anno reparatae salutis 1866.

Ex mandato illmi ac revmi archiepiscopi,

Thomas Foley, cancellarius.

INSTRUCTIO

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Illme et revme domine.

Cum Foederatorum Statuum praesules publicis perturbationibus a plenario concilio anno 1862 habendo impediti, a ssmo domino nostro veniam ad id conveniendi obtinuerint, eo vel magis quod civilis belli tempestate sedata, non modo aequum sit ut ea proponantur ac in disceptationem revocentur, quae ad inducendam, quoad fieri possit, disciplinae uniformitatem, dioecesium statum ordinandum, maius denique rei catholicae incrementum assequendum pertinent, sed potissimum ut damnis tanto tumultu veluti necessario exortis occurratur, atque aptiores modi excogitentur, quibus emancipatorum nigrorum bono provideri valeat; placuit eidem ssmo domino nostro ut, quoniam coetum

[1] Editio mendose *conformare*.

[2] „Perchè poi il concilio riesca di vero vantaggio nelle circostanze presenti di cotesti stati, le ordina nostro signore che ella debba conformarsi all' istruzione che qui se le aggiunge, operando che i padri abbiano in considerazione quanto in essa si suggerisce, a riforma degli abusi ed a rassodamento della disciplina."

convocandi ac praesidendi munus amplitudini tuae demandatum fuit, tibi nonnulla per hanc sacram congregationem demonstrentur, quae inter caetera ab episcopis mature considerari, vel huius sancti consilii instituta, vel superiorum synodorum decreta postulant.

1. Itaque vel in primis operae pretium erit patribus in memoriam revocare epistolam encyclicam ad universos borealis Americae praesules missam die 21 ianuarii anno 1861, qua, praeter antiquas regulas ab anteactis etiam conciliis expostulatas, novae quaedam eaeque aptissimae normae praescribebantur, ut commendationes sacerdotum ad vacantes episcopatus omni plane exceptione maiores evaderent. Equidem huius sacrae congregationis patres postremis hisce annis animadverterunt saluberrimas illarum literarum praescriptiones, praesertim in iis quae respiciunt notulas sacerdotum prae aliis commendabilium tertio quoque anno sacrae congregationi exhibendas, celebrationem conventuum ad candidatorum merita discutienda, propositum denique quaestionum modum pro eorum qualitatibus enucleandis, non semper fuisse servatas; nihilominus, temporum acerbitatem spectantes, non id praesulum voluntati, bene vero publicis perturbationibus tribuerunt. At nunc, placatis rebus, sanctum hoc consilium confidit episcopos apostolicae sedis studio obsequentes, singulis eius epistolae articulis sese plene conformaturos.

2. Nec minori diligentia praecedentium plenariorum conventuum decreta consideranda; ut si quae adhuc in communem observantiam adducta non fuerint, confirmentur; si quae vero novi aliquid addi vel commutari, attentis praecipue sacrae congregationis monitis, exigant, reformentur.

3. Qua in re illud omnino gravissimum videtur, quod clericorum vagorum receptionem spectat. Siquidem non omnes sacerdotes, praesertim qui ex Europa in Americam migrant, animarum lucrum spectant, at non pauci temporalis quaestus aviditate ducuntur; ut proinde mirum non sit, si ex his nonnulli, vestimentis ovium contecti, se sistant, intrinsecus autem rapaces lupi christiano gregi haud parcentes esse dignoscantur. Quod quidem optime patres superioris Baltimorensis synodi, anno 1852 habitae, animadvertentes, canone 9 decrevere: „Ne sacerdotes vagi et ignoti nimis facile admittantur ad sacra munera obeunda cum animarum periculo, nolumus sacerdotes ex Europa advenientes in clerum nostrum cooptari, nisi literis suorum episcoporum prius missis, consensum episcopi in cuius dioecesim transire desiderent obtinuerint.“[1] Imo patres VII synodi Baltimorensis, ut omnem vagandi viam clericis praecluderent, iam canone 5 statuerant: „Nullum harum provinciarum sacerdotem ad aliam dioecesim transire volentem a proprio episcopo dimittendum, nisi certo constet eum ab alio episcopo esse recipiendum. Si qui autem in posterum aliter dimissi fuerint, non recipiantur.“[2] Porro licet haec tam sancte prudenterque statuta sint, dolere tamen debuit sacra congregatio, ex iis quae sibi saepius nunciata sunt, alicubi nimiam hac in re indulgentiam adhibitam fuisse. Cavendum itaque episcopis, ut si quando, necessitate cogente, ad admissionem huiusmodi sacerdotum devenire opus fuerit, nonnisi habitis de eorum probitate ac doctrina indubiis testimoniis, recipiantur.

4. Quandoquidem vero ex defectu cleri uniuscuiusque ecclesiae proprii, haec necessitas enascitur advenas sacerdotes admittendi, ne christianus populus absque pastoribus relinquatur, in id quisque omne studium atque operam impendat, ut, cum primum fieri poterit, ecclesiastica seminaria, ubi adhuc desunt, erigantur, in quibus clerici educari, sacrisque disciplinis institui valeant. Quod quidem superiore concilio peculiariter constitutum, cum canone 14 decretum est: „Consulendum episcopis qui propria seminaria non habent, ut, collatis consiliis cum aliis episcopis eiusdem provinciae, unum saltem seminarium in unaquaque provincia constituant.“[1] Adhuc tamen, temporum iniuria, multi praesules prohibiti sunt ne id perficere possent. Verum modo, armis positis, dum regiones istae pace fruuntur, tanta bona suis ecclesiis provisuros minime dubitandum. Et quoniam huiusmodi collegia ideo institui Tridentini patres voluerunt, uti essent perpetua seminaria ministrorum Dei, qui sanctitate vitae in populi aedificationem deinde elucerent, ad id episcoporum studium convertendum erit, ut clerici alumni nedum in literis scientiisque proficiant, sed, quod maxime interest, ad sinceram pietatem morumque integritatem formentur.

5. Aliud etiam non exigui ponderis negotium absolvere curabunt patres, quod respicit festorum ac ieiuniorum observantiam. Neque enim sacram congregationem latet, adhuc inter aliquos istarum provinciarum praesules nonnullas de his controversias agitari, aliis antiquam dioecesium disciplinam, aliis necessitatem fidelium, aliis denique superioris concilii regulas a sacra congregatione sancitas obtendentibus.

Provideant itaque episcopi, quantum in ipsis erit, varias circa festorum ieiuniorumque numerum quaestiones componi. Si vero eam in sententiam venerint, ut placeat maiorem uniformitatem inter varias ecclesias quoad hoc negotium induci, rationem habeant eorum quae ab hac sacra congregatione de iisdem rebus in instructione super concilio plenario Baltimorensi anno 1852 habito praescribuntur. Cum enim episcopi, decreto XXV, ssmo supplicare statuissent, festa quidem reduci ad maiora quatuor, Natalis scilicet, Ascensionis, Assumptionis et Omnium Sanctorum; ieiunia vero et abstinentias, ad eos dies quibus in meridionalibus dioecesibus praeceptum servatur, abolito insuper ieiunio feriae VI adventus, sacrum hoc consilium addendum festis censuit diem Circumcisionis et Immaculatae Conceptionis beatae virginis; monuit vero episcopos, ne in inducenda disciplinae uniformitate quoad festa et ieiunia ecclesiae, omnes iis conformarentur, quae pauca servarent; nec studium patrum in eo collocandum, ut disciplinam in iis quae ab universali abhorrerent observantia redderent uniformem, quo nationalis ecclesiae species ingereretur, verum in eo, ut quod per indulgentiam fuerat relaxatum, paulatim ad universalis disciplinae tramites restitui valeat[2].

6. Cum autem plurimum intersit, ut securitati bonorum ecclesiasticorum sedulo prospiciatur, hinc, attenta Foederatorum Statuum conditione, patres antecedentium synodorum Americae omni studio curarunt, ut praesules ad eorumdem bonorum custodiam diligenter incumberent, atque ad id auctoritatis civilis, ubicumque haberi posset, praesidium quaererent. Potissimum canone 4 concilii VII Baltimorensis decernebant, „ecclesias omnes, caeteraque bona ecclesiastica, quae vel dono, vel fidelium oblationibus acquisita, in caritatis ac religionis operibus sunt impendenda, ad ordinarium pertinere, nisi appareat, scriptoque constet illa ordini alicui regulari, vel sacerdotum congregationi in ipsorum

[1] Mansi, XLIV, 675 B.
[2] Mansi, XLIII, 411 A.

[1] Mansi, XLIV, 675 C.
[2] Mansi, XLIV, 679, nota, ubi innuitur decretum illud XXV esse suppressum.

usum tradita fuisse."[1] Istae tamen normae, saepius licet a sacra congregatione commemoratae, minime impedire potuerunt, quin non paucae controversiae inter episcopos praesertim ac regulares super constituta bonorum inscriptione excitarentur. Videant itaque patres, ut contentiones huiusmodi penitus extinguantur, ac neque ecclesiae bonis, nec regularium iuribus detrimentum afferatur.

7. Gratissimum etiam sacrae congregationi accidet, si in proximo conventu, quae ad ordinandum aliquarum dioecesium statum pertinent, accurate ad examen revocentur. Siquidem licet ad supplicationem plenarii concilii Baltimorensis, anno 1852, plures episcopales sedes de novo erigi curatum sit, tamen aucto in dies fidelium numero in regionibus adeo inter se dissitis, iterum de eiusdem generis negotiis quaerere opportunum videtur. Sane relatum sacrae huic congregationi est, latissima regionum extensione Dubuquensem dioecesim contineri, ut prorsus difficile evadat episcopum super gregem suum vigilare, potissimum vero, debitam cleri curam gerere, atque adeo expedire ut de ea dividenda cogitetur. Supplicarunt praeterea nonnulli, ut erectioni novi vicariatus in vastissimo territorio Montana nuncupato, prope montes Saxosos provideretur, cuius maxima pars vicariatui Nebraskae adhuc subiicitur. Innumeros enim catholicos per eas plagas habitare fertur, quin ullos unquam sacerdotes viderint, ullas ecclesias aedificaverint, ipsum vicarium apostolicum neque finitimos episcopos prae nimia distantia illorum fidelium necessitatibus occurrere non posse. Insuper et de Columbiae Britannicae vicariatu controversiam exstare sacra congregatio accepit, de quo nimirum ambigitur, cuius metropolitani iurisdictioni subsit, et cuius ecclesiae disciplinam sequi debeat. Quamobrem, tuae erunt partes, ut de his et similibus negotiis quae in medium producuntur, patrum sententiam roges.

8. Demum ea est mens sacrae huius congregationis, uti Foederatorum Statuum praesules, pro concredito sibi pascendi dominici gregis munere, consilia sua conferant ad salutem et christianam educationem emancipatorum nigrorum uniformi ratione procurandam. De ea enim re agitur, quae summae prorsus necessitatis est; cui nisi statim provideant, tantam messem in horrea Christi colligendo, inimicorum hominum fraudibus ac cupiditati irreparabili plane damno obiicient.

Haec quidem ut inter caetera quae episcopi proponent diligenter considerentur, ac de iis opportunae in concilio edantur normae, satagendum pro viribus est. Ubi vero concilium absolutum fuerit, acta et decreta eiusdem ad sacram congregationem pro eorum revisione ac recognitione quamprimum transmittere cures.

Post haec Deum precor, ut te diu sospitem atque incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 31 ianuarii 1866.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Alex. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Revmo domino Martino Ioanni Spalding,
archiepiscopo Baltimorensi.

ORDO AGENDORUM.

I. Edictum valvis ecclesiae metropolitanae affixum.

Quod felix faustumque sit religioni, ac rei catholicae bene vertat.

Concilium plenarium Baltimorense II per revmum dominum Martinum Ioannem Spalding, archiepiscopum Baltimorensem, delegatum apostolicum, decreto facto, sancito, promulgato indictum et convocatum, festo beatae Mariae virginis die nonis octobribus, Deo propitio, auspice virgine Dei matre, in aede metropolitana Baltimorensi, inchoabitur, habebitur, celebrabitur.

Ex mandato illmi ac revmi archiepiscopi Baltimorensis, delegati apostolici.

Thomas Foley, cancellarius.

Baltimorae, 8 septembris, anno reparatae salutis 1866.

II. Oratio.

Deliberationes omnes oratio et praecedat et subsequatur. Ante congregationes episcoporum particulares publicasque synodalium, recitabitur oratio *Adsumus,* ut in pontificali; ante theologorum vero conventus dicentur orationes *Actiones nostras,* et *Veni sancte Spiritus:* in omnium demum fine, *Sub tuum praesidium.*

III. Deliberandi methodus.

Ut omnia secundum ordinem fiant, quae sequuntur regulae in omnibus congregationibus servabuntur:

1. Privatae theologorum congregationes per notarium ad episcopos in scriptis referent, suamque de titulis ipsorum examini subiectis sententiam latino sermone exponent. In hac expositione, quae brevis sit, neque extra rem vagetur oportet, omnia quae addenda, omittenda, corrigenda videntur clare significentur; in dubiis suffragiorum hinc inde numerus patefiat; et rationum momenta utrinque allata compendiaria ratione exhibeantur.

2. In privatis episcoporum congregationibus nulla de re deliberetur de qua non antea relatio, ut modo dictum est, per theologos facta fuerit, iis tantum exceptis, de quibus sermo est in titulis XIII ac XIV.

3. Quaecumque in congregationibus episcoporum geruntur, notis excipiant secretarii, et in tumultuariis tabulis perscribant. Haec deinde, melius digesta et in commentariolos relata, in proxima congregatione palam recitabuntur, ut probari aut corrigi possint. Idem dicendum de epistolis ad Romanum pontificem aut sacram congregationem exarandis, et de quibus parandis in coetu proxime praeterito actum est.

4. Regulae quaedam ex iis depromptae, quae apud nostros homines in senatu et publicis civium comitiis ac coetibus servari solent, quaeque vulgato nomine *parliamentary rules* appellantur, accurate servandae sunt, maxime in congregationibus episcoporum. Hasce autem hic breviter commemorabimus:

Quae cuique proponere placet, in scriptis tantum, et latino sermone proponantur. Quae tamen neque in deliberationem cadere, neque suffragiis committi possint, nisi proponenti accedat alter, qui ipsi in deliberatione postulanda suffragetur.

Nihil proponere liceat, quod ad titulos, de quibus agitur, haud pertineat.

Brevitas, quam tamen lucidus ordo comitetur, in proponendo, exponendo ac disputando servari debet. Ne quis inutili et vago sermone tempus terat, sedulo caveatur.

Concedendum omnibus, immo suadendum, ut liberrime quae sentiant loquantur, intra eos tamen, qui deceant, limites. Si quis nimium temporis insumi aut longius aberrari in disceptando arbitretur, ius habet quilibet palam conquerendi postulandique ut ad propositum redeatur;

[1] Mansi, XLIII, 410-1.

Promotoris erit ad has, quas commemoravimus, leges provocare, easque servandas urgere, quoties necesse erit, quo facilius atque expeditius res pertractentur: quod si dubium ortum fuerit, utrum in eas peccetur, necne, penes praesidem esto iudicium.

5. Antequam decreta in publica sessione promulgentur, congregationum publicarum examini et deliberationi subiicientur, in quibus unicuique theologo mentem suam libere aperire licebit, ea tamen lege, ut theologi specialium congregationum, quae titulos de quibus agitur examinandos antea acceperint, priores audiantur.

IV. Congregationes.

1. Singulis diebus, hora 9 antemeridiana, vel alia opportuniori a revmo uniuscuiusque praeside designanda, habebuntur congregationes theologorum particulares, usque dum cuncta sibi proposita examinaverint, deque iis ad coetum episcoporum retulerint.

2. Congregationes publicae bis in hebdomada tantum, diebus scilicet martis et veneris, hora 4 cum dimidio pomeridiana, habebuntur.

3. In prima seu praeliminari publica congregatione, cancellarius, annuente praeside, decretum de silentio servando ac statutis restituendis, promulgat, rogatque patres et synodales his verbis: „Promittitisne, silentium vos omnes sancte servaturos, et tradita vobis decretorum exemplaria fideliter restituturos?“ Singuli deinde, stantes et ad praesidem conversi, fidem dabunt hac formula: „Promitto sub fide sacerdotali.“

4. Congregationes episcoporum privatae singulis diebus, hora 10 antemeridiana, convenient.

5. Pro novarum sedium sive vicariatuum postulatione, candidatorumque ad sanctam sedem praesentatione, ordo deliberandi erit qui sequitur: 1. singularum provinciarum episcopi convenient cum metropolita, et quaestionem pro suis limitibus hinc inde discutient; 2. deinde congregationi metropolitarum referent; 3. demum, in privata episcoporum congregatione, collatis consiliis, scrutinio secreto res dirimetur.

6. Sessiones demum, numero quinque, diebus scilicet dominicis et iovis, celebrabuntur.

V. In sessione I.

1. Absoluta solemni supplicatione, cantatur missa pontificalis de Spiritu sancto. Post psalmum ac preces, delegatus apostolicus, concilii praeses, sedens in faldistorio, concionem ad patres et conciliares habet, de conciliis.

2. Instat promotor ut aperiatur concilium: „Illme ac revme in Christo pater. Quoniam dies faustissima in literis indictionis huius concilii plenarii aperiendi praesignata iam illuxit; cumque omnes qui de iure vel de consuetudine ei interesse debebant, hic in Domino praesentes conspiciamus: ego N. N., huius concilii promotor designatus, rogo ut decretum amplitudinis vestrae, de hoc concilio plenario secundo aperiendo, legatur.“

3. Praeses: „Mandamus ut decretum nostrum de concilio aperiendo promulgetur.“

4. Cancellarius accipit decretum a praeside, cuius annulum osculatur, idque lectori tradit promulgandum.

5. Post decreti lectionem, quam episcopi sedentes cum mitris, caeteri autem stantes, audiunt, cancellarius dicit: „Placetne vobis, illmi ac revmi patres, decretum, modo lectum?“ Illis respondentibus: „Placet“, idem refert praesidi: „Patribus placuit decretum.“

6. Praeses: „Consentientibus patribus, concilium hoc plenarium secundum Baltimorense nunc aperiendum, iamque apertum esse, declaramus ac decernimus.“

7. Instat promotor pro lectione decreti de fidei professione emittenda: „Ego N. N., huius concilii promotor, insto, ut promulgetur decretum de fidei professione emittenda.“

8. Praeses: „Ita decernimus ac mandamus.“

9. Praelecto praesidis decreto, necnon et concilii Tridentini constitutionibus de professione fidei et de residentia, emittetur professio fidei ordine designato, singulis librum evangeliorum supra genua praesidis apertum tangentibus ac dicentibus: „Ego hanc eamdem fidem profiteor, iuxta formulam modo lectam, atque idem spondeo, voveo, et iuro.“ Fidei professio cum actis evulgabitur, postquam fuerint a sancta sede recognita.

10. Promotor: „Iuxta antiquam conciliorum disciplinam, ego N. N., huius concilii plenarii promotor, rogo ut modo legantur decreta ab amplitudine vestra lata de praeiudicio non afferendo, de modo vivendi in concilio, de concilii officialibus, et de non discedendo.“

11. Praeses: „Ita decernimus ac mandamus.“

12. Cancellarius accipit ac lectori tradit decreta; quibus perlectis, dicit: „Illmi ac revmi patres, placentne vobis haec decreta?“ Quibus respondentibus: „Placet,“ refert praesidi.

13. Praeses: „Decreta patribus placuerunt; ideo Deo agendae sunt gratiae.“ Respondent patres: „Deo gratias!“

14. Promotor: „Illme ac revme praeses. Cum hodie, auspicante Deo, feliciter apertum sit hoc plenarium concilium, ut sacrorum canonum praescripto fiat satis, ego N. N., concilii promotor, rogo ut omnes tam patres quam presbyteri, qui ad concilium sunt vocati, quique eidem iure vel consuetudine interesse debent, nominatim vocentur, absentes notentur, procurationisque instrumenta amplitudini tuae examinanda tradantur.“

15. Praeses: „Ita decernimus ac mandamus.“

16. Dum nomina perleguntur, singuli surgentes respondent: „Adsum.“ Absentium vero nomina notantur, ac procurationum sive excusationum instrumenta cancellario traduntur; hic vero, mandante praeside, ea iudicibus excusationum tradit examinanda, qui quid de iis sentiant, opportuno tempore concilio significent.

17. Promotor: „Iuxta conciliorum usum, ego N. N., huius concilii promotor, rogo ab amplitudine tua, ut dies, hora ac locus pro secunda huius concilii sessione determinentur.“

18. Praeses: „Exquiratur patrum sententia.“

19. Cancellarius: „Placetne patribus ut huius concilii sessio secunda, die 11 huius mensis octobris, quae erit dies iovis, in ecclesia hac metropolitana, hora 9 antemeridiana, habeatur?“ Quibus respondentibus: „Placet“, cancellarius refert praesidi, qui dicit: „Ita indicimus ac mandamus.“

20. Promotor: „Ego N. N., huius concilii promotor, rogo eiusdem notarium, ut acta huius sessionis (primae, vel secundae, etc.) accurate conficiat.“

21. Notarius: „Conficiam.“

Atque hoc modo fiet in fine singularum sessionum, nec non et publicarum congregationum.

22. Denique surgens praeses, omnibus solemnem impertitur benedictionem, episcopis sine mitra stantibus, caeteris autem genuflectentibus; omnesque in pace recedunt.

Ex speciali summi pontificis concessione, omnes synodales indulgentiam plenariam in solita eccle-

siae forma per hanc benedictionem, quae erit papalis, sibi lucrari poterunt, tam in prima quam in ultima concilii sessione.

VI. In sessione II.

1. Nulla habetur solemnis supplicatio. Absoluta missa de requiem pro praesulibus defunctis, inchoatur sessio more solito; omnibusque in locis suis considentibus, habetur concio secunda ad conciliares, de sacerdotii dignitate, ab illmo ac revmo Sancti-Francisci metropolita.

2. Instat promotor pro decretorum lectione: „Cum post debitam deliberationem, ac in congregationibus tam privatis quam publicis discussionem ac consultationem, patres nonnulla iam sanciverint decreta, ego N. N., huius concilii promotor, rogo ut eadem legantur, ac, si patribus videatur, solemniter promulgentur."

3. Praeses: „Ita decernimus ac mandamus."

4. Cancellarius accipiens a praeside decreta tradit lectori; quibus perlectis, quaerit: „Placentne patribus illmis ac revmis decreta modo perlecta?" Quibus respondentibus, „Placet," refert praesidi, qui dicit: „Decreta placuerunt omnibus patribus; ideo agendae sunt Deo gratiae." Respondent omnes: „Deo gratias!"

5. Promotor, more solito, instat pro indictione tertiae sessionis, quae pro die dominica sequenti, 14 octobris, hora 10, determinatur.

6. Instat promotor pro actorum confectione, ut supra.

7. Demum, benedictio praesidis, omniumque in pace discessus.

VII. In sessione III.

1. Cantata missa pontificali de beatissima virgine Maria, omnia ut in pontificali peraguntur.

2. Instat promotor pro promulgatione decretorum, quae leguntur et, si placeant, probantur, ut supra.

3. Indicitur quarta sessio concilii pro die iovis, 18 octobris, hora 9 antemeridiana.

4. Benedictio praesidis, et omnium discessus.

VIII. In sessione IV.

1. Decantatur missa pontificalis de sanctis apostolis Petro et Paulo.

2. Inchoatur sessio, et fit concio tertia ad conciliares, de zelo animarum, ab illmo ac revmo Neo-Aureliae metropolita.

3. Promulgantur decreta, et indicitur quinta et ultima sessio, ad dominicam sequentem, diem octobris 21, hora 10 antemeridiana.

4. Benedictio praesidis.

IX. In sessione V et ultima.

1. Fit solemnis supplicatio, ut ante primam sessionem, et cantatur missa pontificalis de ssma Trinitate pro gratiarum actione.

2. Inchoata sessione, instat promotor pro decretorum, quae supererunt, promulgatione, ut supra.

3. Quibus promulgatis, dicit promotor: „Illme ac revme praeses, ac delegate apostolice. Cum opitulante Deo, et auspice Maria, harum provinciarum patrona primaria, plura iam sint a concilii huius plenarii patribus sancita decreta, quae, uti sperandum, valde reipublicae catholicae hisce in Statibus utilitati erunt atque decori, ego N. N., huius concilii promotor, rogo ut amplitudo vestra ab omnibus patribus decreta haec subscribenda, antequam discedant, iubeat ac decernat."

4. Praeses: „Ita decernimus ac mandamus."

5. Cancellarius decreta super altare ponit, quibus primum praeses, deinde archiepiscopi, demum episcopi, omnes, iuxta ordinem suae promotionis, subscribunt.

6. Promotor instat pro fine concilio imponendo: „Illme ac revme praeses. Cum omnia quae erant patribus deliberanda ac dirimenda, nunc, adiuvante Deo, ad finem sint feliciter deducta, ut patres possint ad greges sibi a Domino concreditos reverti, ego, huius concilii promotor, rogo ut huic secundo concilio plenario Baltimorensi finis imponatur."

7. Praeses: „Ita praecipimus ac mandamus, si sic illmis ac revmis patribus placeat."

8. Cancellarius: „Placetne vobis, patres, ad Dei omnipotentis gloriam, ut huic plenario concilio finis imponatur?" Respondentibus omnibus, „Placet", praeses pronunciat: „Placuit omnibus patribus; ita decernimus huic secundo concilio plenario Baltimorensi imponendum, et iam factum esse finem."

9. Fiunt acclamationes per archidiaconum, patribus cum mitra stantibus, ac cum caeteris synodalibus ad singulas respondentibus.

10. Omnes patres, ordine promotionis, accedunt ad praesidem, osculum pacis recepturi, quod et sibi mutuo dant.

11. Praeses dicit orationem in pontificali: *Nulla est,* etc.

12. Praeses solemnem benedictionem impertitur, cum plenaria omnibus synodalibus indulgentia.

13. Canit archidiaconus: „Recedamus in pace." Omnes respondent: „In nomine Christi. Amen."

14. Praeses intonat hymnum *Te Deum.*

15. Pulsantur organa et campanae, omnesque in pace ad sua recedunt.

X. Acclamationes.

Sequentes acclamationes tum ab archidiacono, tum a choro cantandae sunt, ad normam versiculorum, id est deprimendo vocem per tertiam, a *fa* ad *re.*

Archidiaconus. Sanctissimae et individuae Trinitati, aeterna gloria et gratiarum actio.

Chorus. Caritas Pater, gratia Filius, communicatio Spiritus sanctus, o beata Trinitas.

Archidiaconus. Beatissimae Mariae, ob praevisa Filii sui merita ab originali labe praeservatae, harum foederatarum provinciarum almae patronae, laus et veneratio.

Chorus. Benedicta sit Virgo deipara, sine labe originali concepta, quae est turris eburnea ex qua pendent mille clypei, omnis armatura fortium.

Archidiaconus. Beatissimo pontifici Pio papae IX, feliciter regnanti, totius ecclesiae capiti, ac vero Christi in terris vicario, illibata prosperitas, aeterna memoria.

Chorus. Impleat Dominus petitiones ssmi patris, et ita omne consilium ipsius adversus inimicos dilectissimae Christi sponsae confirmet, et ad nihilum deveniant tanquam aqua decurrens, et sicut deficit fumus deficiant.

Archidiaconus. Illmo ac revmo archiepiscopo Baltimorensi, apostolicae sedis delegato, cuius officio et opera hoc concilium plenarium coadunatum, directum, et ad felicem finem est perductum, cum multis annis magnae gratiae.

Chorus. Cum multis annis magnae gratiae! Dominus retribuat operum eius mercedem; immarcescibilem gloriae coronam percipiat.

Archidiaconus. Revmis archiepiscopis et episcopis, qui hoc concilium plenarium doctrina prudentiaque sua illustrarunt, felicem ad eorum greges reditum, vitam, et in Deo omnia fausta.

Chorus. Pax sempiterna, uberrima omnipotentis benedictio, et laborum beata retributio.

Archidiaconus. Revmis abbatibus, ac admodum reverendis religiosarum communitatum superioribus, necnon et theologis, qui sua doctrina suoque opere patres in tractandis negotiis iuvarunt, incrementum gratiae, aeterna felicitas.

Chorus. Det eis Deus, secundum suam bonitatem, omne donum perfectum. Deus scientiarum et veri luminis fons indeficiens, mentes eorum supernae claritatis lumine illustret, gratia foveat, virtuteque corroboret.

Archidiaconus. Clero istarum provinciarum, et universo Christi gregi, salus et benedictio a Domino.

Chorus. Vias tuas, Domine, demonstra illis, et dirige eos in veritate tua, ut non obliviscantur opera altissimi, et mandata eius exquirant.

Archidiaconus. Almae nostrae reipublicae, pax summa, prosperitas plena, ac Dei omnipotentis supereffluens benedictio.

Chorus. Da pacem, Domine, in diebus nostris, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster.

Archidiaconus. Universo harum provinciarum foederatarum populo, pax indeficiens, indissolubilis concordia.

Chorus. Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis, ut, qualibet perturbatione submota, corde uno et anima una libere tibi deserviant.

Archidiaconus. Omnibus fidelibus defunctis, qui nos praecesserunt cum signo fidei, et dormiunt in somno pacis.

Chorus. Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis.

Archidiaconus. Nos vero, ut iubet apostolus, praepositis nostris obediamus, eorumque mandatis pareamus, ut cum gaudio nobis invigilent, quasi rationem pro animabus nostris reddituri.

Chorus. Fiat, fiat. Amen, amen.

DECRETA PRAELIMINARIA.

Martinus-Ioannes Spalding, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Baltimorensis, atque delegatus apostolicus, huic plenario concilio Baltimorensi secundo praesidens.

Quo omnia secundum ordinem, et iuxta laudabilem ac probatam in huiusmodi conciliis consuetudinem, fiant atque peragantur, de consensu patrum, decreta quae sequuntur, vel ab ipso concilii initio, tulit ac promulgavit:

I. De aperiendo concilio.

Cum in die festo sancti Ioseph, sponsi beatae ac semper immaculatae virginis Mariae, iuxta sanctiones canonicas, literas pro concilio hoc plenario convocando ediderimus, quibus obtemperantes, illmi ac revmi metropolitae, episcopi, caeterique omnes intra horum Statuum Foederatorum limites degentes, qui de iure vel de consuetudine adesse debebant, huc rite convenerint: ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, et in honorem eiusdem immaculatae virginis Mariae, horum omnium Statuum primariae patronae, omniumque sanctorum: ad augmentum catholicae fidei, atque ad disciplinae sanctae decorem promovendum; decernimus concilium hoc plenarium Baltimorense secundum hac die 7 octobris, anno salutis reparatae 1866, in quam incidit festum solemnitatis ssmi Rosarii beatae virginis Mariae, esse aperiendum atque illud iam esse rite apertum, in Domino declaramus. „Qui coepit opus bonum in nobis, ipse perficiat, usque in diem Christi Iesu."

II. De fidei professione emittenda.

Tridentini concilii decretis[1] ac pontificiis constitutionibus[2] libenter ac reverenter obedientes, omnibus patribus huius concilii, qui id nondum canonice praestiterint, in Domino iniungimus, ut fidei professionem iuxta formulam a Pio papa IV concinnatam emittant; quod similiter praestabunt omnes sequioris sacerdotii ordinis synodales, qui vel curam habeant animarum, vel in aliqua sint dignitate constituti, vel instructionis munere in collegiis aut seminariis fungantur. Patres quidem bini ac bini, caeteri vero synodales terni accedent. Iniungimus etiam, ut iuxta eiusdem concilii praescriptum[1] prius legantur decreta de fidei professione et de residentia.

III. De praeiudicio non afferendo.

Normae a sacrosancto concilio Tridentino sancitae[2] morem gerentes, decernimus, „quod si forte contigerit aliquos debito in loco non sedere, et sententiam proferre, congregationibus aut sessionibus interesse, et alios quoscumque actus facere, concilio durante, nulli propterea praeiudicium generari, nullique novum ius acquiri;" adeo ut post conclusum concilium omnia circa praecedentiae quaestionem in eodem loco ac ante permaneant.

IV. De methodo vitae in concilio servanda.

Cum episcopi et sacerdotes sint lux mundi ac sal terrae a Domino designati, profecto deberent cum toto vitae decursu, tum vero praesertim quando in unum, afflante Spiritu sancto, sint congregati, lucere tanquam lucernae in domo Dei, et exemplo sancto, tanquam sale, corda inspectantium fidelium condire, ut videntes eorum opera bona, glorificent Patrem nostrum qui est in coelis. Quapropter, memores verborum psalmistae: *„Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui aedificant illam,"* studeant omnes huius concilii patres ac synodales, precibus assiduis ad patrem luminum effusis, ab eo efflagitare divinam illam sapientiam quam omnibus corde humili ac fide plena rogantibus dat affluenter, et non improperat; ipse enim pro bona voluntate operatur in nobis et velle et perficere.

Concilio igitur durante, omnes, singulis diebus, sacris vacent meditationibus; sacrosanctum sacrificium vel offerant, vel saltem eidem devote adsistant; in tota vitae ratione ita se gerant, ut omnibus sint aedificationi, bonumque Christi odorem circumquaque diffundant; quo omnes ad pietatem eorum aspectu moveantur.

Cumque magno nobis in hoc concilio imposito operi imparibus omnino simus viribus, confratres nostros in Domino rogamus, quatenus sapientissimis suis consiliis nos adiuvent, ut, nobiscum cooperante Spiritu sancto, quae ecclesiis nostris sint maiori bono, vel ad religionem sanctam amplificandam ornandamque, vel ad corrigendos abusus qui ex fragilitate humana forte irrepserint, atque ad disciplinam sanam roborandam, et nobis ipsis clare inno-

[1] Sess. XXV, cap. 2, *de ref., Cogit;* sess. VI, cap. 1, *de ref., Eadem s. synodus;* et sess. XXIII, cap. 1, *de ref., Cum praecepto.*

[2] Pius IV in bulla *Iniunctum nobis,* et s. Pius V in bulla *In sacrosancta.*

[1] Locis citatis.

[2] Sess. II.

tescant, et sapientibus firmentur decretis. De rebus in concilio pertractandis omnes igitur mentes suas plena libertate pandant, ea tamen ratione, ut „fraternam caritatem invicem diligentes“, „omnia nostra in caritate fiant.“ Uti enim monet, post Toletanum concilium, sacrosancta Tridentina synodus: „In sententiis dicendis, in loco benedictionis considentibus Domini sacerdotibus, nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere aut tumultibus perturbare, nullus etiam falsis vanisve aut obstinatis disceptationibus contendere; sed quidquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti iudicii acies perturbato animo inflectatur.“ [1]

„Et quoniam,“ monente eodem concilio, „oportet episcopos esse irreprehensibiles, sobrios, castos, domui suae bene praepositos, hortamur etiam, ut ante omnia quilibet in mensa servet sobrietatem, moderationemque ciborum; deinde cum in eo loco saepe otiosi sermones fieri soleant, ut in ipsorum episcoporum mensis divinarum scripturarum lectio admisceatur.“ [2] Singulis igitur diebus in mensa, praeter sacrarum literarum selectum caput, martyrologium etiam perlegetur Romanum. Demum, quo abundantius in nos, quae bono sint ecclesiae deliberantes, Spiritus sancti dona descendant, enixe in Domino omnes fideles in metropolitana nostra degentes urbe rogamus, ut die noctuque instent orationibus, ecclesias frequentent, peccata sua animo contrito confiteantur, sacraque communione digne reficiantur; ut placato Domino, peccata nostra vel parentum nostrorum non amplius reminiscatur, sed tam sacerdotibus quam concreditis ipsis gregibus omnia elargiatur bona.

V. De officialibus eorumque muneribus.

Quoniam ad negotia in conciliis expeditius pertractanda opus sit, ut ministri quidam sive officiales designentur, qui patribus variis in fungendis officiis praesto sint, valdeque intersit ut horum munera clare definiantur: ideo, de patrum consensu, decernimus pro hoc concilio plenario secundo Baltimorensi deligendos esse officiales qui sequuntur:

I. Cancellarium, qui et archidiaconus erit, iuxta normam in conciliis Mediolanensibus constitutam [3]. Huius erit, omnia concilii documenta caute custodire, sive sint typis impressa sive scripto exarata; eorundem exemplaria tempore opportuno patribus tradere, ac synodalibus prout opus erit distribuere, iis iterum, finitis deliberationibus, accurate collectis ac receptis; decretorum in publicis sessionibus promulgationi praesidere, delectis ex secretariorum ac notariorum numero lectoribus qui ea clara voce proclament; una cum secretariis interesse privatis episcoporum congregationibus, eisque in muneribus suis exequendis adiutor[em] esse; in omnibus concilii praesidi praesto esse; demum acta et decreta una cum notario firmare.

II. Secretarium, cui duo vel tres adsignabuntur coadiutores. Horum erit: acta omnia episcoporum, in privatis eorum praesertim congregationibus, accurate describere; quae a patribus suggeruntur, in formam, si opus fuerit, conciliarem redigere, eademque concilio perlegere discutienda; sessionum, et congregationum tam particularium quam generalium acta, a notariis accepta, una cum cancellario recognoscere, trutinae submittere, ac, ut decet, emendare; demum, omnia in unum collecta, adiuvantibus cancellario et notario, praeparare quae ad sanctam sedem transmittantur.

III. Notarium, cui tot adsignabuntur adsistentes quot erunt particulares theologorum congregationes, quarum hi erunt secretarii. Notarii vero primi erit: notariorum adsistentium relationes recipere, recognoscere ac cancellario tradere; quae acta fuerint in publicis sessionibus ac congregationibus describere, eaque ad cancellarium referre; quocum demum acta firmat et decreta.

IV. Promotores duos; quorum unus, iuxta Baltimorensium conciliorum praxim, erit episcopus, alter sacerdos in dignitate constitutus. Horum erit, actionem patrum tam in privatis quam in publicis episcoporum et synodalium congregationibus et sessionibus instando dirigere, atque urgere quo omnia ordinate ac expedite gerantur;

V. Iudices excusationem et querelarum quatuor, quorum duo erunt episcopi, duo vero ex sacerdotibus digniores. Iudicum excusationum erit, eorum in prima instantia causam iudicare, qui, cum concilio iure interesse debuerint, tamen abfuerunt; procurationum instrumenta ab absentibus confecta examini submittere omniaque ad concilium demum referre. Querelarum autem iudices „accusationes et querelas ipsis delatas audiant diligenter, et ad nos in concilio referant; controversias autem, antequam hoc ipsum concilium de more dimittatur, vel componere studeant, vel ex compromisso ad arbitros reiiciant, vel ad nos in concilio referant“ [1]. Iidem porro iudices pro excusationibus ac pro querelis constituentur, quo maiori in agendo simplicitati et expeditioni consulatur;

VI. Demum, *magistros caeremoniarum, praefectos hospitiorum, cantores,* aliosque, quorum obvia sunt munera.

Collatis vero cum patribus consiliis, officiales singulos suo tempore designabimus.

VI. De non discedendo.

Ut consentientibus omnibus ad finem feliciter perducantur nostrae in Domino deliberationes, districte ne quis synodalium discedat, nisi finito concilio et subscriptis eiusdem actis atque decretis, absque gravi ac iusta causa, a nobis post relationem excusationum iudicum in concilio probanda, prohibemus. Quod si huiusmodi obtinuerit licentiam, si fuerit episcopus, non prius discedat, quam procuratorem rite constituat qui eius gerat vices. Quod si quis, quod absit, secus egerit, poenas a sacris canonibus sancitas incurrere se sciat.

II. Acta in concilio.

I. Congregationes praeliminares.

Feria V, die 4 octobris.

Habita est congregatio privata metropolitarum praeliminaris.

Horum singulis revmus et illmus delegatus apostolicus libellum decretorum ab ipso theologisque ipsius, iuxta eorum vota paratum ac confectum, tradidit; omnibusque clare et ingenue scopum ac finem, necnon difficultates ac labores suscepti operis explicavit. Quibus auditis, omnes consilium eius maximopere probarunt. Deinde revmus praeses mentem suam aperuit de officialibus concilii designandis; quaeque patribus suggerere placuit, libenter excepit. Demum, cum de

[1] Sess. II. [Ex can. 3, *In loco.* C. v. qu. 4, ubi tamen legitur: ... *considentes Domini sacerdotes nullis debent* etc.].

[2] Ibid.

[3] Acta ecclesiae Mediol., tom. II, folio, edit. Lugdun., 1683; conc. prov. VI, p. 1272 sqq. [Hardouin X, 1128 E].

[1] Conc. VI prov. Mediol., acta Mediol. eccles., p. 1271, col. 2, sup. cit.

omnibus convenisset, significavit, se iterum crastina A die haec patribus omnibus congregatis expositurum, eorumque auditis sententiis, quid agendum esset definiturum.

Feria VI, die 5 octobris.

Convenerunt patres in aula maiori domus archiepiscopalis, tam metropolitae quam episcopi. Quibus revm̃us delegatus apostolicus totam libelli rationem ac scopum proposuit clarisque et apertis verbis explicavit, singulisque eiusdem exemplar tradidit. Deinde nomina officialium, quos designandos cum metropolitis conventum erat, significavit.

Omnibus, si quid contra haberent, liberam dedit dicendi facultatem.

Omnes, nemine contradicente, ab ipso exposita, et designatorum nomina probarunt.

Sabbato, die 6 octobris.

CONGREGATIO PUBLICA PRAELIMINARIS.

Hora 9 ante meridiem, convenere in ecclesiam metropolitanam illm̃i et revm̃i praesules, caeterique quotquot advenerant synodales, quos illm̃us ac revm̃us Baltimorensis, ex auctoritate ac mandato sedis apostolicae, ad concilium plenarium̃ Baltimorae habendum convocaverat.

Consessui patrum praefuit ipsemet antistes Baltimorensis, quippe qui per breve apostolicum die 16 februarii 1866 expeditum, constitutus fuerat delegatus apostolicus, ad concilium hoc plenarium convocandum atque habendum.

Invocato per recitationem orationis *Adsumus* Spiritus sancti adiutorio, illm̃us ac revm̃us praeses omnes praesentes allocutus est. Libelli typis impressi naturam ac scopum denuo explicavit, et de rerum agendarum numero et magnitudine opportuno et gravi sermone disseruit. Monuit, unicuique liberum esse animi sui sensa debito tempore C ac modo pandere. Deinde nomina officialium concilii, quos ab ipso constitutos praeviae metropolitarum et episcoporum congregationes probaverant, per unum ex secretariis publicanda iussit.

Recitatus quoque est per eundem elenchus archiepiscoporum, episcoporum, vicariorum generalium, abbatum caeterorumque superiorum religiosorum, rectorum seminariorum maiorum, et synodalium reliquorum.

Demum lectus est catalogus theologorum privatarum congregationum, quarum unicuique praefectus est episcopus cum suo vices-gerente, addito insuper notario, qui eiusdem congregationis gesta referret. Singulis congregationibus unus aut plures tituli, de quibus deliberarent, attributi fuerunt.

CONGREGATIO PRIMA.

Pro titulis I, *De fide orthodoxa, deque erroribus serpentibus;* et VI, *De cultu divino.*

Praeses: revm̃us Hartfordensis.

Vices-gerens: admodum reverendus F. Burlando, congregationis Missionis.

Notarius: P. Gulielmus Wayrich, congregationis Ssm̃i Redemptoris.

Theologi:

Revm̃us Benedictus, abbas ordinis Cisterciensis Gethsemani; admodum reverendi I. B. A. Brouillet, vicarius generalis; Martinus Marty, ordinis Sancti Benedicti; Kilianus Schlosser, ordinis Sancti Francisci; Antonius Varrina, congregationis Missionis; reverendi Nicolaus D. Young, ordinis Praedicatorum; Ioannes W. Norris, sacrae theologiae doctor; Io. Albertus Bokel, ordinis Praedicatorum; Augustinus I. McConomy; Iosephus Beehan; Petrus Defraine; Iulius Brent; Iacobus B. Donelan; Ioannes Hickey.

CONGREGATIO SECUNDA.

Pro titulis II, *De hierarchia et regimine ecclesiae;* et IX, *De iuventute instituenda pieque erudienda.*

Praeses: revm̃us Milwauchiensis.

Vices-gerens: admodum reverendus Isaac T. Hecker.

Notarius: admodum reverendus Michael Heiss.

Theologi:

Admodum reverendi Petrus Ios. Baltes, vicarius generalis; Gulielmus Gleason, vicarius generalis; Zephyrinus Drouon, vicarius generalis; Dionysius Abarth, ordinis Sancti Francisci; Ioannes Nepomucenus Reinbolt, provincialis fratrum Minorum; reverendi I. Alizeri, congregationis Missionis; Ioannes F. Brazil; Beda O'Connor, ordinis Sancti Benedicti; Antonius Langlois, ordinis Praedicatorum; Isidorus Daubresse, societatis Iesu; R. Holaind, societatis B Iesu; Thomas Daly; Matthaeus Hart; Kieranus O'Brannigan.

CONGREGATIO TERTIA.

Pro titulo III, *De personis ecclesiasticis.*

Praeses: revm̃us Vancouverensis.

Vices-gerens: admodum reverendus Ignatius Paoli, congregationis Ssm̃ae Passionis.

Notarius: reverendus Ioannes F. Foley, sacrae theologiae doctor.

Theologi:

Admodum reverendi Iosephus Melcher, vicarius generalis; Eugenius Mueller, vicarius generalis; A. M. Pelamourgues; Bernardus I. McQuaid, vicarius generalis; Gulielmus McCloskey, sacrae theologiae doctor; Iacobus O'Connor; reverendi Ioannes F. Hickey; Ioannes McMullen, sacrae theologiae doctor; Iacobus Rooney, ordinis Praedi- C catorum; F. Di Maria, societatis Iesu; Gulielmus F. Clarke, societatis Iesu; Nicolaus Cantwell; Ioannes F. Sullivan; Thomas Hendriken; Ioannes I. Dougherty.

CONGREGATIO QUARTA.

Pro titulis IV, *De ecclesiis, bonisque ecclesiasticis tenendis tutandisque;* et XII, *De societatibus secretis.*

Praeses: revm̃us Philadelphiensis.

Vices-gerens: revm̃us B. Wimmer, abbas ordinis Sancti Benedicti.

Notarius: reverendus T. I. Butler, sacrae theologiae doctor.

Theologi:

Admodum reverendi Iulius Benoit, vicarius generalis; Thomas Lynch, vicarius generalis; Gulielmus O'Reilly, vicarius generalis; A. Ravoux, vicarius D generalis; P. Dugan, vicarius generalis; Ferd. Coosemans, societatis Iesu; Iosephus Dwenger, congregationis Pretiosissimi Sanguinis; reverendi Ioannes McElroy, societatis Iesu; Carolus I. Carter; Eduardus Fitzgerald; Gulielmus Quinn; Eduardus McColgan; Sylvester Malone; Patritius I. Ryan; E. P. Wadhams; T. S. Reynolds.

CONGREGATIO QUINTA.

Pro titulo V, *De sacramentis.*

Praeses: revm̃us Montereyensis et Angelorum.

Vices-gerens: admodum reverendus H. B. Coskery, sacrae theologiae doctor, vicarius generalis.

Notarius: admodum reverendus F. S. Villarrasa, ordinis Praedicatorum.

Theologi:

Admodum reverendi Mathurinus F. Grignon, vicarius generalis; Alexius Carron, vicarius generalis; Thomas Mulvey, vicarius generalis; Pamphilus a Magliano, provincialis ordinis Sancti Francisci:

Stephanus V. Ryan, visitator congregationis Missionis; reverendi Iacobus Perron, societatis Iesu; Gustavus Lumpers, sacrae theologiae doctor; Thomas I. Gardner, sacrae theologiae doctor; Ioannes L. Spalding, sacrae theologiae licentiatus; Augustus Toebbe; Gulielmus Keegan; Ioannes B. Alerd; E. H. Brandts.

CONGREGATIO SEXTA.

Pro titulis VII, *De disciplinae uniformitate promovenda;* et VIII, *De regularibus et monialibus.*

Praeses: revm̃us Wayne-Castrensis.

Vices-gerens: admodum reverendus Angelus M. Paresce, societatis Iesu.

Notarius: reverendus Alexander Sherwood Healy.

Theologi:

Admodum reverendi Gulielmus Starrs, vicarius generalis; Ioannes Stibiel, vicarius generalis; Leopoldus B. Moczygemba, commissarius generalis ordinis Minorum Capuccinorum; Gulielmus D. O'Carroll, provincialis ordinis Sancti Dominici; I. Conlan, vicarius generalis; Iosephus Paulus Dubreul, sacrae theologiae doctor; Ioannes McCaffrey, sacrae theologiae doctor; reverendi Francis. Xav. Weninger, societatis Iesu, sacrae theologiae doctor; I. I. Giustiniani, congregationis Missionis; Bernardus I. McManus; Carolus Ziegler; Georgius H. Doane.

CONGREGATIO SEPTIMA.

Pro titulis X, *De salute animarum efficacius promovenda;* et XI, *De libris et ephemeridibus.*

Praeses: revm̃us Natchetensis.

Vices-gerens: Napoleo I. Perché, vicarius generalis.

Notarius: reverendus Michael Accolti, societatis Iesu.

Theologi:

Admodum reverendi Carolus Ign. White, sacrae theologiae doctor; Timotheus Birmingham, vicarius generalis; Iacobus M. Early, vicarius generalis; Tobias Mullen, vicarius generalis; E. Sorin, provincialis Ssm̃ae Crucis; Isaac T. Hecker, superior congregationis Sancti Pauli; Augustus Gaudet, oblatus Mariae Immaculatae, vicarius generalis; reverendi Ioannes Early, societatis Iesu; I. M. Coudert; Carolus F. King, societatis Iesu; Honoratus Bourion; Dominicus Manucy; Gulielmus A. Blenkinsop; F. X. Krautbauer, ordinis fratrum Minorum Capuccinorum; Franciscus Xav. Leray; Bernardus Chocarne, ordinis Praedicatorum.

Tempus quoque et locus pro privatis hisce theologorum comitiis assignata fuere. Hora scilicet 9 antemeridiana, singulis diebus hebdomadalibus, donec eorum labores absolvantur, coetus conveniunt in variis conclavibus aedium archiepiscopalium et sacristiis aedis metropolitanae. Modus denique procedendi delineatus pro iisdem.

Edictum est praeterea regulas quasdam ex illis depromptas[1], quae apud nostrates in senatu et publicis civium comitiis ac coetibus servari solent, quaeque vulgari sermone *parliamentary rules* appellantur, accurate esse servandas, maxime vero in privatis episcoporum congregationibus.

Dies porro horaque pro sessionibus et publicis congregationibus praestituta.

In praeliminari hac publica congregatione, cancellarius, annuente praeside, decretum de silentio servando ac libellis fasciculisve restituendis, promulgavit. Quod omnes sub fide sacerdotali se praestituros spoponderunt.

[1] Cf. supra col. 826 C.

II. Sessiones ac congregationes.

SESSIO PRIMA SOLEMNIS.

Die 7 octobris, anno salutis 1866, quae fuit dominica XX post Pentecosten, simulque festum ssm̃i Rosarii beatissimae Mariae virginis, hora 9 cum dimidia antemeridiana, congregantur omnes illm̃i ac revm̃i praelati in aula superiori, caeteri vero synodales in aula inferiori aedium archiepiscopalium; unde omnibus paratis, scilicet archiepiscopis, episcopis et abbatibus cum pluvialibus et mitris, omnibusque his praelatis baculos gerentibus; vicariis autem generalibus et ordinum religiosorum congregationumque, necnon seminariorum maiorum superioribus, ac concilii officialibus cum pluvialibus vel ordinis habitu ac biretis; theologis tandem concilii caeterisque sacerdotibus cum indumentis sacerdotalibus, stolis nimirum ac planetis; ordinata est processio per vias ecclesiae metropolitanae circumvicinas, inter densissimas populi turmas, societate iuventuti catholicae amica, de more suo, invigilante omniaque comiter disponente ad maiorem decorem solemnis huius supplicationis. Itaque, thure imposito ab illm̃o ac revm̃o concilii praeside, hymnoque *Veni creator Spiritus* intonato, synodales ex domo archiepiscopali procedunt ordine sequenti:

1. Thuriferarius, cum thuribulo et navicula, ad cuius dexteram tertius caeremoniarum magister; 2. subdiaconus tunicella paratus, crucem processionalem deferens inter duos ceroferarios; 3. presbyteri non synodales; 4. cantores, secundusque magister caeremoniarum; 5. theologi patrum; 6. notarii et secretarii; 7. rectores seminariorum maiorum; 8. ordinum religiosorum et communitatum praepositi; 9. vicarii generales; 10. procuratores episcoporum absentium; 11. revm̃i abbates mitrati; 12. revm̃i et illm̃i episcopi; 13. revm̃i et illm̃i archiepiscopi; 14. subdiaconus tunicella paratus, crucem archiepiscopalem deferens; 15. subdiaconus; 16. presbyter assistens, ad cuius sinistram diaconus; 17. illm̃us ac revm̃us concilii praeses, delegatus apostolicus, medius inter diaconos assistentes paratos; 18. capellani de libro, de candela, etc. etc.

Decantantes insuper hymnum *Ave maris stella,* et *psalmos* 80, 83, 86, petunt ecclesiam metropolitanam. Ubi vero ad ecclesiam perventum est, omnibus synodalibus sedes iuxta ordinem assignantur, archiepiscopis quidem et episcopis scamna hinc inde a dextris et sinistris altaris maioris, semicirculariter, senioribus nempe proximius ad altare vel centrum chori collocatis; deinde conduplicatis sedilibus caeteri proximiores vel remotiores consident, vel intra vel extra chori cancellos, pro graduum diversitate, et loci opportunitate.

Missam de Spiritu sancto solemni ritu celebravit revm̃us et illm̃us dominus archiepiscopus Cincinnatensis, cui adstiterunt archidiaconus, reverendus dominus Augustus M. Toebbe; diaconus, reverendus dominus Iacobus Gibbons; subdiaconus, reverendus dominus Urbanus Lequerré, societatis Sancti Sulpitii; presbyter assistens ad thronum praesidis, admodum reverendus H. B. Coskery; diaconi vero ad honorem, admodum reverendus Thomas Foley, et admodum reverendus Ioannes McCaffrey. Sacro absoluto, concionem ad populum habuit revm̃us et illm̃us dominus archiepiscopus Neo-Eboracensis super illa verba psalmi 86: *„Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei: sicut laetantium omnium habitatio est in te“,* applicans ea ad ecclesiam catholicam, praecipue in his partibus.

Publicata [sunt] deinceps nomina praedicatorum quos patres voluerunt habere conciones ad populum,

durante concilio, in ecclesia metropolitana, statis diebus, horis vespertinis. Sunt autem sequentes:

Die dominica, octobris 7, illmus et revmus dominus Carolopolitanus; die lunae, octobris 8, illmus et revmus dominus auxiliaris Cincinnatensis; die martis, octobris 9, illmus et revmus dominus Sancti-Pauli; die mercurii, octobris 10, reverendus I. Lancaster Spalding, licentiatus sacrae theologiae; die veneris, octobris 12, reverendus P. I. Ryan; die dominica, octobris 14, illmus et revmus dominus Richmondensis; die lunae, octobris 15, illmus et revmus dominus Philadelphiensis; die martis, octobris 16, admodum reverendus Isaac T. Hecker, congregationis Sancti Pauli; die mercurii, octobris 17, revmus et illmus dominus Natchetensis; die veneris, octobris 19, revmus et illmus dominus Chicaginensis.

His peractis, persoluti sunt psalmi et preces, iuxta pontificalis Romani praescriptum; delegatus apostolicus, concilii praeses, sedens in faldistorio, concionem habuit ad patres caeterosque synodales de conciliis, quorum originem, utilitatem, et ea regulariter celebrandi apud nos praecipue restauratam disciplinam exposuit. Institit assistens promotor apud praesidem, ut decretum de hoc concilio plenario secundo aperiendo legeretur, quod a cancellario acceptum et tertio secretario traditum, ab hoc, iubente praeside, lectum, et a patribus probatum est; ita ut concilium reapse apertum esse declaratum fuerit a delegato apostolico.

Hac eadem ratione, decretum de fidei professione emittenda praelectum et approbatum est; deinceps decretum de residentia eodem modo; atque emissa est professio fidei ab omnibus qui ad eam ex concilio Tridentino praescripto tenebantur, iuxta formam in pontificali Romano positam, prout sequitur:

PROFESSIO FIDEI.

[Vide Mansi, t. XLVII, col. 9.]

Perlecta sunt igitur a secundo secretario omnium synodalium nomina, una cum titulis et dignitatibus eorum. Qui autem ad vocationem nominum suorum responderunt, fuere sequentes:

PRAELATI PRAESENTES IN PRIMA SESSIONE.

Illmus et revmus dominus Martinus Ioannes Spalding, archiepiscopus Baltimorensis, ac sedis apostolicae delegatus.

Illmus et revmus dominus Franciscus Norbertus Blanchet, archiepiscopus Oregonensis.

Illmus et revmus dominus Petrus Richardus Kenrick, archiepiscopus Sancti-Ludovici.

Illmus et revmus dominus Ioannes Baptista Purcell, archiepiscopus Cincinnatensis.

Illmus et revmus dominus Ioseph Sadoc Alemany, archiepiscopus Sancti-Francisci.

Illmus et revmus dominus Ioannes Maria Odin, archiepiscopus Neo-Aurelianensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes McCloskey, archiepiscopus Neo-Eboracensis.

Illmus et revmus dominus Richardus Vincentius Whelan, episcopus Velingensis.

Illmus et revmus dominus Petrus Paulus Lefevère, episcopus Zelanus, et coadiutor administrator Detroitensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes Martinus Henni, episcopus Milwauchiensis.

Illmus et revmus dominus Augustinus M. A. Blanchet, episcopus Nesqualensis.

Illmus et revmus dominus Amedeus Rappe, episcopus Clevelandensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes Timon, episcopus Buffalensis.

Illmus et revmus dominus Modestus Demers, episcopus Vancouverensis.

Illmus et revmus dominus Mauritius de Saint-Palais, episcopus Vincennopolitanus.

Illmus et revmus dominus Ioannes McGill, episcopus Richmondensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes Baptista Lamy, episcopus Sanctae Fidei.

Illmus et revmus dominus Ioannes Loughlin, episcopus Brooklynensis.

Illmus et revmus dominus Iacobus R. Bayley, episcopus Novarcensis.

Illmus et revmus dominus Ludovicus de Goesbriand, episcopus Burlingtonensis.

Illmus et revmus dominus Georgius Aloysius Carrell, episcopus Covingtonensis.

Illmus et revmus dominus Thaddaeus Amat, episcopus Montereyensis et Angelorum.

Illmus et revmus dominus Augustus Martin, episcopus Natchitochensis.

Illmus et revmus dominus David Gulielmus Bacon, episcopus Portlandensis.

Illmus et revmus dominus Fridericus Baraga, episcopus Marquettensis et Marianopolitanus.

Illmus et revmus dominus Henricus Damianus Juncker, episcopus Altoniensis.

Illmus et revmus dominus Iacobus Duggan, episcopus Chicaginensis.

Illmus et revmus dominus Gulielmus Henricus Elder, episcopus Natchetensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes Henricus Luers, episcopus Wayne-Castrensis.

Illmus et revmus dominus Patritius N. Lynch, episcopus Carolopolitanus.

Illmus et revmus dominus Franciscus P. McFarland, episcopus Hartfordensis.

Illmus et revmus dominus Iacobus M. O'Gorman, episcopus Raphaneae in partibus infidelium, et vicarius apostolicus Nebraskae.

Illmus et revmus dominus Thomas L. Grace, episcopus Sancti-Pauli.

Illmus et revmus dominus Ioannes Quinlan, episcopus Mobiliensis.

Illmus et revmus dominus Iacobus Fredericus Wood, episcopus Philadelphiensis.

Illmus et revmus dominus Michael Domenec, episcopus Pittsburgensis.

Illmus et revmus dominus Eugenius O'Connell, episcopus Flaviopolitanus, et vicarius apostolicus Marysville.

Illmus et revmus dominus Augustinus Vérot, episcopus Savannensis.

Illmus et revmus dominus Petrus I. Lavialle, episcopus Ludovicopolitanus.

Illmus et revmus dominus Ioannes I. Conroy, episcopus Albanensis.

Illmus et revmus dominus Patritius Augustinus Feehan, episcopus Nashvillensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes I. Williams, episcopus Bostoniensis.

Illmus et revmus dominus Ioannes Hennessy, episcopus Dubuquensis.

Illmus et revmus dominus Sylvester H. Rosecrans, episcopus Pompeiopolitanus, et auxiliaris Cincinnatensis.

Admodum reverendus Ioannes D. Coady, administrator Eriensis, sede vacante.

Revmus M. Benedictus, abbas Cisterciensis.

Revmus Bonifacius Wimmer, ordinis Sancti Benedicti, abbas Sancti Vincentii, et praeses congregationis Americano-Cassinensis.

VICARII GENERALES.

Admodum reverendi Henricus B. Coskery, sacrae theologiae doctor, archiepiscopi Baltimorensis vi-

carius generalis; Napoleo I. Perché, archiepiscopi Neo-Aurelianensis vicarius generalis; Gulielmus Starrs, archiepiscopi Neo-Eboracensis vicarius generalis; Petrus Iosephus Baltes, episcopi Altoniensis vicarius generalis; Iulianus Benoit, episcopi Wayne-Castrensis vicarius generalis; Timotheus Birmingham, episcopi Carolopolitani vicarius generalis; Ioannes B. A. Brouillet, episcopi Nesqualensis vicarius generalis; Alexius I. Caron, episcopi Clevelandensis vicarius generalis; Iacobus Conlan, episcopi Clevelandensis vicarius generalis; Zephyrinus Druon, episcopi Burlingtonensis vicarius generalis; Petrus Dufau, episcopi Savannensis vicarius generalis; Iacobus M. Early, episcopi Buffalensis vicarius generalis; Gulielmus Gleason, episcopi Buffalensis vicarius generalis; Mathurinus Grignon, episcopi Natchetensis vicarius generalis; Thomas Lynch, episcopi Burlingtonensis vicarius generalis; Bernardus I. Mc Quaid, episcopi Novarcensis vicarius generalis, et superior seminarii Setoniensis; Tobias Mullen, episcopi Pittsburgensis vicarius generalis; Eugenius Mueller, episcopi Portlandensis vicarius generalis; Gulielmus O'Reilly, episcopi Hartfordensis vicarius generalis; Augustinus Ravoux, episcopi Sancti-Pauli vicarius generalis; Ioannes Stibiel, episcopi Pittsburgensis vicarius generalis; A. M. Pelamourgues, [episcopi] Dubuquensis vicarius generalis.

ORDINUM RELIGIOSORUM SUPERIORES.

Admodum reverendi fratres Gulielmus D. O'Carroll, provincialis ordinis fratrum Praedicatorum; Franciscus Sadoc Villarrasa, commissarius generalis ordinis fratrum Praedicatorum in California; Pamphilus a Magliano, provincialis ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci; Leopoldus B. M. Moczygemba, commissarius generalis ordinis fratrum Minorum Conventualium; Kilianus Schlosser, commissarius provincialis fratrum Minorum strictioris observantiae Sancti Francisci; Franciscus Xav. Krautbauer, locum tenens commissarii generalis ordinis Minorum Capuccinorum; Dionysius Abarth, custos custodiae fratrum ordinis Sancti Francisci Cincinnatensis; Angelus M. Paresce, societatis Iesu, provincialis provinciae Marylandiae; Ferdinandus Coosemans, societatis Iesu, provincialis pro-provinciae Missouriensis; Iacobus Perron, societatis Iesu, superior Missionis Neo-Eboracensis; Stephanus V. Ryan, visitator congregationis Missionis; Franciscus Burlando, congregationis Missionis, superior puellarum Caritatis; Iosephus Paulus Dubreul, sacrae theologiae doctor, superior sacerdotum et seminarii Sancti Sulpitii Baltimorensis; Iosephus M. Helmprecht, provincialis congregationis Ssmi Redemptoris; P. Ignatius Paoli, visitator congregationis clericorum regularium discalceatorum a Ssma Passione domini nostri Iesu Christi; Augustus Gaudet, superior oblatorum Mariae Immaculatae, et vicarius generalis episcopi Galvestonensis; Iosephus Dwenger, locum tenens superioris congregationis Pretiosissimi Sanguinis; Ioannes Nepomucenus Reinbolt, superior provincialis fratrum Mariae; Isaacus T. Hecker, superior presbyterorum missionariorum Sancti Pauli apostoli.

OFFICIALES.

Promotores: illmus ac revmus Carolopolitanus; admodum reverendus G. O'Hara, sacrae theologiae doctor, vicarius generalis Philadelphiensis.

Cancellarius: reverendus Thomas Foley, sacrae theologiae doctor.

Cancellarius assistens: reverendus Iacobus Gibbons, A. M.

Secretarii:

Admodum reverendus Iacobus A. Corcoran, sacrae theologiae doctor; reverendi Iacobus Keogh, sacrae theologiae doctor; Thomas A. Becker, sacrae theologiae doctor.

Notarii:

Reverendus Franc. Ios. Pabisch, sacrae theologiae doctor, et iuris utriusque doctor, rector seminarii Sanctae Mariae ad Montes Cincinnatensis; admodum reverendus Franciscus Sadoc Villarrasa, ordinis Praedicatorum; reverendi Michael Accolti, societatis Iesu; Michael Heiss; Gulielmus Wayrich, congregationis Ssmi Redemptoris; Ioannes S. Foley, sacrae theologiae doctor; T. I. Butler, sacrae theologiae doctor; A. S. Healy.

Iudices excusationum et querelarum:

Illmus ac revmus Velingensis; illmus ac revmus Buffalensis; admodum reverendus Iosephus M. Helmprecht, congregationis Ssmi Redemptoris; reverendus Carolus I. White, sacrae theologiae doctor.

Scriptores supplicationum ad sanctam sedem:

Flaviopolitanus et Pompeiopolitanus.

Scriptores literarum:

Ad Gallicam Fidei Propagandae societatem, Savannensis; ad societatem Sanctae Infantiae, Natchitochensis; ad Leopoldinam, Wayne-Castrensis; ad Monacensem, Milwauchiensis.

Magistri caeremoniarum:

Reverendi Franciscus McNierney; Stanislaus Ferté, Sancti Sulpitii, sacrae theologiae doctor.

Cantores:

Reverendi P. P. Denis, Sancti Sulpitii; Ioannes I. Dougherty; P. Chapon, Sancti Sulpitii; I. I. Keane; Thaddaeus I. Butler, sacrae theologiae doctor; Carolus Ziegler.

SUPERIORES SEMINARIORUM MAIORUM.

Admodum reverendi Gulielmus McCloskey, sacrae theologiae doctor, rector collegii Americani in alma Urbe; Ioannes McCaffrey, sacrae theologiae doctor, rector seminarii Sanctae Mariae ad Montes; Iacobus O'Connor, rector seminarii Sancti Caroli Borromaei, Philadelphiae; Antonius Varrina, congregationis Missionis, superior seminarii Neo-Aurelianensis; Franciscus Iosephus Pabisch, sacrae theologiae et iuris utriusque doctor, seminarii Sanctae Mariae ad Montes Cincinnatensis praeses; Iosephus Alizeri, congregationis Missionis, seminarii Sancti Vincentii in dioecesi Sancti-Ludovici rector; Michael Heiss, superior seminarii Sancti Francisci Salesii Milwauchiensis.

ABSENTES NOTATI IN HAC PRIMA SESSIONE.

Illmus ac revmus dominus Ioannes B. Miège, episcopus Messeniensis, et vicarius apostolicus Kansas, cuius adventus gravissimo morbo impeditus fuit.

Illmus ac revmus dominus Claudius Maria Dubuis, episcopus Galvestonensis, in Europa ob dioeceseos negotia detentus.

Illmus ac revmus dominus Ephraim McDonnell, abbas Cisterciensis, ob morbum excusatus.

Admodum reverendus Eduardus Sorin, provincialis congregationis Ssmae Crucis, in Europa detentus.

THEOLOGI.

A singulis archiepiscopis et episcopis vel secum adducti, vel Baltimorae designati:

A reverendissimo et illustrissimo archiepiscopo Baltimorensi:

Admodum reverendi Henricus B. Coskery, sacrae theologiae doctor, vicarius generalis; Iosephus

Paulus Dubreul, superior sacerdotum Sancti Sulpitii, sacrae theologiae doctor; reverendi Ioannes McCaffrey, sacrae theologiae doctor; Carolus Ignatius White, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo archiepiscopo Oregonensi:

Reverendi Aloysius Stephanus Valois; I. Lancaster Spalding, sacrae theologiae licentiatus; Ioannes Hickey.

A reverendissimo et illustrissimo archiepiscopo Sancti-Ludovici:

Admodum reverendus Iosephus Melcher, vicarius generalis; reverendi Patritius I. Ryan; Carolus Ziegler.

A reverendissimo et illustrissimo archiepiscopo Cincinnatensi:

Admodum reverendus Eduardus Fitzgerald; reverendi Franciscus Xav. Weninger, societatis Iesu, sacrae theologiae doctor; Augustus M. Toebbe.

A reverendissimo et illustrisstimo archiepiscopo Sancti-Francisci:

Reverendi Nicolaus Dominicus Young, ordinis Praedicatorum; Gulielmus Quinn; Aug. Antonius Langlois, ordinis Praedicatorum.

A reverendissimo et illustrissimo archiepiscopo Neo-Aurelianensi:

Admodum reverendi Napoleo Perché, vicarius generalis; Augustus Gaudet, superior oblatorum Mariae Immaculatae; reverendus I. I. Giustiniani, congregationis Missionis.

A reverendissimo et illustrissimo archiepiscopo Neo-Eboracensi:

Admodum reverendus Gulielmus Starrs, vicarius generalis; reverendi Isidorus Daubresse, societatis Iesu; Franciscus McNierney.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Velingensi:

Reverendi Ioannes Early, societatis Iesu; Ioannes Sullivan.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Zelano:

Reverendus Gustavus Lumpers, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Milwauchiensi:

Admodum reverendus Franciscus Xav. Krautbauer, ordinis Minorum Capuccinorum; reverendus Ioannes Guilielmus Norris, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Nesqualensi:

Admodum reverendus Ioannes Bapt. Brouillet, vicarius generalis; reverendus Eduardus Mc Colgan.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Clevelandensi:

Admodum reverendi Alexius I. Caron, vicarius generalis; Iacobus Conlan, vicarius generalis.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Buffalensi:

Admodum reverendi Gulielmus Gleason, vicarius generalis; Iacobus M. Early, vicarius generalis.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Vancouverensi:

Reverendi Ioannes Bapt. Alerd; Eduardus Brennan.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Vincennopolitano:

Reverendi Martinus Marty, ordinis Sancti Benedicti, prior Sancti Meinradi; Beda O'Connor, ordinis Sancti Benedicti.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Richmondensi:

Admodum reverendus Thomas Mulvey, vicarius generalis; reverendus Thomas A. Becker, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Sanctae-Fidei:

Reverendi I. M. Coudert; T. S. Reynolds.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Burlingtonensi:

Admodum reverendi Thomas Lynch, vicarius generalis; Zephyrinus Druon, vicarius generalis.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Brooklynensi:

Reverendi Sylvester Malone; Thomas I. Gardner, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Covingtonensi:

Reverendi Franciscus Di Maria, societatis Iesu; E. H. Brandt.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Novarcensi:

Admodum reverendus I. McQuaid, vicarius generalis, rector seminarii Setoniensis; reverendus Georgius H. Doane.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Montereyensi et Angelorum:

Reverendi Gulielmus F. Clarke, societatis Iesu; Michael Accolti, societatis Iesu.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Natchitochensi:

Reverendus Stanislaus Ferté, sacerdos Sancti Sulpitii, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Portlandensi:

Admodum reverendi Eugenius Mueller, vicarius generalis; Gulielmus Keegan.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Marquettensi et Marianopolitano:

Reverendi Honoratus Bourion; Iosephus Behan.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Altoniensi.

Admodum reverendus Petrus Ios. Baltes, vicarius generalis.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Chicaginiensi:

Reverendi Thaddaeus I. Buttler, sacrae theologiae doctor; Ioannes Mc Mullen, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Natchetensi:

Admodum reverendus Mathurinus Grignon, vicarius generalis; reverendus Franciscus Xav. Leray.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Wayne-Castrensi.

Admodum reverendus Iulianus Benoit, vicarius generalis; reverendus Augustinus I. Mc Conomy.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Carolopolitano:

Admodum reverendi Timotheus Birmingham, vicarius generalis; Iacobus A. Corcoran, sacrae theologiae doctor.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Hardfordensi:

Reverendi Matthaeus Hart; Thomas F. Hendriken.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Raphanensi, vicario apostolico Nebraskae:

Admodum reverendus Ioannes F. Brazil.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Sancti-Pauli:

Admodum reverendi Augustinus Ravoux, vicarius generalis; Bernardus Chocarne, ordinis Praedicatorum.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Mobiliensi:

Reverendi Dominicus Manucy; R. Holaind, societatis Iesu.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Philadelphiensi:

Admodum reverendi Carolus Henricus Carter; Nicolaus Cantwell.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Pittsburgensi:

Admodum reverendi Tobias Mullen, vicarius generalis; Ioannes Stibiel, vicarius generalis.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Flaviopolitano, vicario apostolico Marysville:

Reverendi Ioannes F. Hickey; Carolus F. King, societatis Iesu.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Savannensi:

Admodum reverendi Petrus Dufau, vicarius generalis; Paulinus Dissez, sacerdos Sancti Sulpitii.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Ludovicopolitano:

Reverendi Petrus Defraine; Ioannes Albertus Bokel, ordinis Praedicatorum.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Albanensi:

Reverendi Edgar F. Wadhams; Thomas Daley.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Nashvillensi:

Reverendus Iacobus Rooney, ordinis Praedicatorum.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Bostoniensi:

Reverendi Alexander S. Healy; Gulielmus A. Blenkinsop.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Dubuquensi:

Admodum reverendus A. M. Pelamourgues; reverendus Iacobus B. Donelan.

A reverendissimo et illustrissimo episcopo Pompeiopolitano, auxiliari Cincinnatensi:

Reverendi Ioannes McElroy, societatis Iesu; Bernardus I. McManus.

Ab admodum reverendo administratore Eriensi:

Reverendi I. I. Dougherty; Kieranus O'Brannigan.

Postea, ad instantiam promotoris, annuentibus patribus, dies 11 octobris, eiusque hora 9 ante meridiem, pro sessione secunda habenda a praeside indicta est. Omnibus his ex ordine absolutis, promotor institit pro actis sessionis huius conficiendis; eaque conficere promisit notarius.

Denique surgens praeses, omnibus synodalibus praesentibus impertitus est benedictionem papalem, una cum indulgentia plenaria, prout ei, ex speciali summi pontificis concessione, data die 5 maii anni currentis, fuerat ampliatum.

Dein cuncti eodem, quo venerant, ordine ad domum archiepiscopalem processionaliter redierunt.

CONGREGATIO PRIMA PRIVATA.

Die 8 octobris, in aedibus archiepiscopalibus habita.

Decretum de nuntio telegraphico (despatch) ad summum pontificem mittendo oblatum est ab archiepiscopo Sancti-Ludovici, cui accessit metropolita Cincinnatensis, et voce unanimi receptum est a patribus. Decretum his verbis conceptum est: „Patres huius concilii censent nuntium telegraphicum ad summum pontificem mitti oportere, ut sensus nostros erga sanctam sedem exprimamus.“

Archiepiscopus Cincinnatensis suggessit ut nuntius telegraphicus anglice scriberetur; cui accessit episcopus Velingensis.

Episcopus Sancti-Pauli proponebat ut lingua gallica aut latina, potiusquam anglica, in nuntio conficiendo adhiberetur, cui tamen patres minime assenserunt.

Episcopus Buffalensis votum emisit, ut in nuntio aliquid haberetur quod patres velle iura omnia pontificis sarta tectaque servari debere declararet. Episcopus Montereyensis accessit Buffalensi.

De hac propositione inter patres hinc inde disceptatum est. Patres deinde in eam sententiam iverunt.

Archiepiscopus Neo-Eboracenus suggessit, ut revm̃us delegatus apostolicus nonnullos praesules designaret, quibus nuntii scribendi munus committeret: id quod omnibus placuit.

Designavit deinde revm̃us delegatus apostolicus archiepiscopum Neo-Eboracenum et episcopum Buffalensem sibi assessores in hoc nuntio conficiendo; nam ipsi unanimi voce praesulum in primis id muneris commissum est.

Interea archiepiscopus Sancti-Ludovici suggessit administratores sedium vacantium ius strictum habere conventibus patrum ordinariis cum voto decisivo interesse, quin tamen aliquid iuris habeant vocem emittere in seligendis presbyteris qui ad sedes episcopales promoverentur.

Qui nuntii telegraphici conficiendi munus in se susceperant, formam his conceptam verbis retulere: „Seven archbishops and forty bishops, in council, unanimously greet your holiness, wishing long life, with preservation of all ancient and sacred rights of the holy see.“

Retulit archiepiscopus Sancti-Ludovici formam decreti, vi cuius abbates infulati invitandi essent ordinariis conventibus praesulum interesse, in iisque vocem decisivam emittere. Huius decreti examen metropolitis Oregonensi et Cincinnatensi et episcopo Buffalensi commissum est.

Archiepiscopus Sancti-Ludovici proposuit ut vox decisiva episcopo Pompeiopolitano et auxiliari archiepiscopi Cincinnatensis concederetur; id quod omnibus seriatim ea de re interrogatis visum est. Hic de novis sedibus erigendis agi coeptum est.

CONGREGATIO SECUNDA PRIVATA.

Die martis, 9 octobris, habita.

Hora 10 antemeridiana, convenerunt patres cum officialibus. Acta hesternae congregationis lecta sunt et probata. Buffalensem excusatum fuisse ab examine iurium quae abbatibus infulatis competunt, eiusque loco suffectum fuisse Velingensem, nuntiavit revm̃us delegatus apostolicus.

Cincinnatensis, consentiente Oregonensi, dissentiente Velingensi, retulit abbates infulatos non decisiva, sed tantum consultiva voce gaudere, ac decretum huius tenoris proposuit: „Censuerunt patres admittendos esse, cum voce consultiva, abbates ordinum religiosorum ad sessiones privatas episcoporum, non autem ad eas in quibus de novis sedibus erigendis, vel de presbyteris ad episcopatum commendandis agitur.“

Metropolita Sancti-Ludovici, cui accessit administrator Detroitensis, obtulit hoc decretum: „Visum est patribus abbates infulatos qui praesto sunt admittendos esse ad conventus praesulum cum voce decisiva, reiecto in aliud tempus examine de eorum iure stricto eam emittendi.“

Alii patres alia protulerunt iudicia. Ad suffragia demum cum ventum est, decretum a metropolita Sancti-Ludovici propositum coetui minime placuit; quod vero obtulerat Cincinnatensis receptum est, aientibus septem supra viginti, negantibus sexdecim.

Petente Savannensi, qui scriptor literarum ad societatem Gallicam fidei Propagandae designatus erat, revm̃us delegatus apostolicus Oregonensem et Neo-Aurelianensem rogavit ut illi adiutores esse vellent. Eodem delegato verba ad patres faciente, revm̃i abba[te]s Benedictinus Sancti Vincentii, in dioecesi Pittsburgensi, et Cisterciensis monasterii

Gethsemani, in dioecesi Ludovicopolitana, in coetum a cancellario introducti sunt.

Concilii notarius obtulit primam relationem primae congregationis privatae theologorum. A patribus hae mutationes decretae sunt. In pag. 1, linea 1, post „Revelatio“ addita sunt verba „homini ad finem suum ultimum consequendum“; et pag. 13, linea ab ima 11, loco „christiani“ positum est „homines“. Ad num. 17, pag. 7, voluerunt patres nominari duas praesulum congregationes, qui de meliori ex iam existentibus versionibus sacrae scripturae in linguis anglica et germanica eligenda agerent. Ad versionem anglicam eligendam nominavit revm̃us delegatus apostolicus metropolitas Sancti-Ludovici, Cincinnatensem et Neo-Eboracenum. Archiepiscopo Sancti-Ludovici se excusanti suffectus est Novarcensis. Pro versione germanica designati sunt Milwauchiensis, Altoniensis, et Wayne-Castrensis.

Proponentibus Savannensi et Philadelphiensi, num. 19, linea 2, post vocem „cooperatae“ haec addita sunt: „Et quamvis unica sit in Trinitate voluntas et operatio in omnibus ad extra, attamen speciales effectus unicuique personae tribuuntur ‚nuncupative‘, nempe creatio Patri, redemptio Filio, sanctificatio Spiritui sancto.“

Difficultatem movente Velingensi de doctrina quae traditur in num. 1, re diu discussa, tandem, proponente Montereyensi, cui fautor erat metropolita Sancti-Ludovici, inserta sunt verba „per se“ ante vocem „sufficientem“, in linea 7.

Cum de novis sedibus erigendis deliberare vellent patres, abierunt secretarii.

CONGREGATIO PUBLICA PRIMA.

Die martis, 9 octobris, habita.

Hora 4 cum dimidia post meridiem, in ecclesia metropolitana, praesidente illm̃o ac revm̃o domino Baltimorensi, delegato apostolico, adfuere patres omnes, qui mane adfuerant; praeterea ordinum religiosorum congregationumque praepositi, vicarii generales, seminariorum maiorum rectores, nec non theologi conciliares.

Themata discussionis proposita fuere titulus I, *De fide orthodoxa, deque erroribus serpentibus;* titulus II, *De hierarchia et regimine ecclesiae.* Praelectae sunt primum animadversiones theologorum primae congregationis, literis consignatae per notarium specialem; vocati deinceps eiusdem congregationis theologi, ut, quid sentirent de materia subiecta, liberrime exprimerent; verum omnes se adhaerere scripto tenus expositis fassi sunt. Animosior fuit disputatio super titulum II, sed singulorum vota in relatione notarii specialis eiusdem congregationis fuere sufficienter exhibita.

CONGREGATIO TERTIA PRIVATA.

Die mercurii, 10 octobris, habita.

Hora solita, convenerunt patres cum officialibus. Acta hesterna lecta et probata.

Congregatio querelarum et excusationum retulit per revm̃um Velingensem, revm̃um vicarium apostolicum Kansas, iam propter infirmitatem excusatum, designasse per literas procuratorem admodum reverendum Ferdinandum Coosemans, societatis Iesu, quae designatio congregationi iuxta formas canonicas facta visa est; qua de causa rogavit ut eidem liceret concilio adesse cum iisdem iuribus quae administratori competere decretum est. Annuerunt patres, auctoribus Sancti-Francisci metropolita et Zelano.

A cancellario in coetum inductus est admodum reverendus procurator.

Proposuit tunc, annuente administratore Detroitensi, revm̃us Sancti-Ludovici sequens decretum: „Placuit patribus sex prima capita tituli primi retineri, caput autem septimum omitti debere.“

Declaravit Cincinnatensis sibi certo constare, voluntatem esse sanctae sedis ut de erroribus inter nos serpentibus gravis in hoc concilio fieret sermo, quo certius a fidelibus arcerentur. Datis suffragiis, in sententiam propositam ire noluerunt patres.

Auctore Cincinnatensi, verba „per se“ addita in hesterno conventu, in pag. 1, linea 7, ante vocem „sufficientem“, omissa sunt. Proposuit Velingensis, accedente Natchetensi, ut ante vocem „sufficientem“ insereretur „in praxi“, quo clarius discrimen inter factum et doctrinam elucesceret; at noluerunt patres. Episcopus Sancti-Pauli suggessit ut verba „haud valuisse“ substituerentur iis „non fuisse sufficientem“. Sed Cincinnatensi melius videbatur ut, si qua mutatio fieret, tota sententia ita poneretur ut diceretur „rationem humanam non edocuisse“, etc. Patribus tamen id non placuit, et in sententiam episcopi Sancti-Pauli iverunt.

Buffalensis, fautore revm̃o Sancti-Ludovici, proposuit ut post vocem „quod“, quae ultima est in linea 1, num. 1, adderetur „post lapsum“. Patribus haud placuit propositum.

Volebat deinde Cincinnatensis, annuente revm̃o Sancti-Francisci, ut verba quae a Savannensi proposita addita fuere heri linea 2, num. 19, omitterentur. Coetui sententia haud arrisit, octodecim tantum aientibus.

Auctoribus Neo-Eboraceno et Richmondensi, statutum est servandam esse legem, qua cavetur, ne postquam suffragiis datis rem aliquam patres definierint, ea ad examen de novo deducatur, nisi proponente uno ex illis qui cum maiori numero suffragium tulerant, et annuente coetu.

Proposuit revm̃us Sancti-Ludovici, accedente Montereyensi, sequens decretum, quod plerique patrum probarunt: „Placuit patribus procedi ad examen eorum quae in titulis contenta ad praxim attinent, omissa in praesens discussione eorum quae ad doctrinam pertinent.“

Concilii notarius perlegit primam relationem secundae congregationis privatae theologorum.

Ea perlecta, hoc decretum propositum est a Pompeiopolitano, annuente revm̃o Sancti-Ludovici: „Placuit patribus res omnes dogmaticas, prouti occurrunt, deputare congregationi speciali trium episcoporum, quorum relatio inter acta, non autem inter decreta huius concilii locum habere possit.“

Re diu discussa, tandem proposuit Pompeiopolitanus, favente Neo-Eboraceno, primam partem, scilicet: „Placuit patribus res omnes dogmaticas, prouti occurrunt, deputare congregationi speciali trium praesulum.“ Annuerunt patres. Quoad secundam partem, explicavit Pompeiopolitanus per verba „locum habere inter acta, non autem decreta“ ipsum intellexisse non locum materialem, sed auctoritatem; ita ut quae ad rem dogmaticam spectant suis quidem locis (si correcta haud fuerint) manerent, ea vero auctoritate gauderent quae actis concilii, literis verbi gratia ad summum pontificem, tribui solet, sed ut decreta minuto et diuturno examini subiecta minime habenda essent. Cum disputatio in longum abiret, revm̃us praeses patribus significavit de ea re deliberandum fore postquam episcopi designati ad concilium retulissent; quod omnibus bene visum est. Insuper, omnium consensu, proposuit episcopis adiiciendos esse duos theologos.

Auctoribus revm̃is Sancti-Ludovici et Neo-Eboraci, decretum est crastino die non esse haben-

dam publicam sessionem, cuius in locum privata episcoporum congregatio substituta fuit. Hic, more solito, recesserunt secretarii et officiales.

Die iovis, 11 octobris.

Sessio secunda habita haud fuit, eo quod adhuc nulla essent parata decreta promulganda; convenere tamen praesules et presbyteri synodales omnes, hora 9 ante meridiem, in aede metropolitana. Abfuit revmus et illmus dominus Marquettensis, qui pridie huius diei subitaneo morbo correptus, et toto concilii tempore graviter decumbens, amplius concilio interesse non potuit.

Missam *de requiem* pro praesulibus defunctis, qui inde a primo concilio plenario habito e vita migraverant, celebravit illmus ac revmus dominus archiepiscopus Oregonensis, cui adstiterunt admodum reverendus dominus Ioannes Bapt. Brouillet, archidiaconus; reverendus dominus Edgarus Wadhams, diaconus; reverendus dominus Stephanus Avila Valois, subdiaconus. Missa finita, diserto sermone praelatos, hoc interstitio plus quam 14 annorum defunctos, laudavit illmus ac revmus dominus Novarcensis, nempe:

Revmos et illmos Franciscum Patritium Kenrick, archiepiscopum Baltimorensem; Ioannem Hughes, archiepiscopum Neo-Eboracensem; Antonium Blanc, archiepiscopum Neo-Aurelianensem; Michaelem Portier, episcopum Mobiliensem; Matthiam Loras, episcopum Dubuquensem; Richardum Pium Miles, episcopum Nashvillensem; Ioannem I. Chanche, episcopum Natchetensem; Andream Byrne, episcopum Petriculanum; Ignatium A. Reynolds, episcopum Carolopolitanum; Ioannem Bernardum Fitzpatrick, episcopum Bostoniensem; Iacobum O. Van de Velde, episcopum Chicaginensem, postea Natchetensem; Bernardum O'Reilly, episcopum Hartfordensem; Iosephum Cretin, episcopum Sancti-Pauli; Franciscum Xav. Gartland, episcopum Savannensem; Eduardum Barron, episcopum Eucarpiae in partibus infidelium; Ioannem Nepomuc. Neumann, episcopum Philadelphiensem; Ioannem Barry, episcopum Savannensem; Clementem Smyth, episcopum Dubuquensem; Iosue M. Young, episcopum Eriensem.

Absolutio ab ipso illmo ac revmo celebrante facta est; qua finita, omnibusque in locis suis considentibus, habita est concio secunda ad conciliares, de sacerdotii dignitate, ab illmo ac revmo Sancti-Francisci metropolita. Deinde omnes recesserunt.

CONGREGATIO QUARTA PRIVATA,

die iovis, 11 octobris, habita.

Absoluto sacro piaculari pro praesulibus defunctis a superiori concilio plenario, in congregationem privatam convenerunt patres.

Actis hesternis lectis et probatis, num. 91 examini subiectus est. Adnotavit Oregonensis visitationem episcopi ad viciniores ecclesias non esse restringendam, sed ad longinquiores etiam, si ea indigere videantur, extendendam. Episcopus Sancti-Pauli, favente Zelano, totum numerum prout iacet retinendum proposuit, in quod patres, suffragiis emissis, consenserunt. Revmus delegatus apostolicus ea quae habentur in num. 92 delenda censuit, quippe quae alio in loco repetantur, quod patribus placuit.

Item, auctoribus Philadelphiensi et Sancti-Pauli praesulibus, retentus est num. 96, prout in libro typis impresso habetur. Volebat Philadelphiensis cum Buffalensi capita 4, 5 et 6 tituli II nullatenus esse mutanda; verum cum suggereret Neo-Eboracenus in iis de rebus gravioris momenti agi, in crastinum diem dilata est deliberatio.

Hic, more solito, recesserunt secretarii, caeterique officiales.

CONGREGATIO QUINTA PRIVATA,

die veneris, 12 octobris, habita.

Hora solita convenerunt patres. Lectis et probatis actis hesternis, metropolita Sancti-Ludovici, annuente archiepiscopo Sancti-Francisci, hoc obtulit decretum a patribus adoptandum: „Placuit patribus ut decreta in hoc concilio ferenda conceptis verbis formam decretorum synodalium prae se ferentibus proponantur, et sententiae patrum uniuscuiusque provinciae, iuxta ordinem consecrationis in ista provincia, exquirantur. Placuit etiam ut abbates infulati simul cum episcopis, in quorum provinciis sita sint eorum monasteria, etiam interrogentur, quamvis eorum vota non sint in tabulas referenda. Patrum vota simul ac emissa fuerint, post rationem redditam, si voluerint eam rationum momentis fulcire, secretarii statim in tabulas referant."

Toto negotio, prout rei gravitas postulabat, discusso, ad suffragia ventum est. Patribus non placuit decretum propositum, aientibus duodecim, negantibus triginta et duobus. Metropolita Sancti-Ludovici protestationem obtulit, quam inter acta referri iussit revmus delegatus apostolicus, quaeque cum istis summo pontifici est missa.

De materia tituli II iterum agi coeptum est. Ad num. 49, linea 8, post verbum „Pauli" additum est „sive alio opportuno tempore"; linea 12 post „satagant" positum est „vel, si uni vel alteri ordinario magis placuerit, directe mittantur ad summum pontificem"; loco verborum „Hoc autem decretum vim legis per omnes nostras habebit provincias", linea 12 et 13, substituta sunt haec: „Hae autem collectae fient singulis annis per omnes nostras provincias"; ne scilicet volentibus in subsidium pontificis venire obligatio legis necessaria videretur.

Ad num. 59, linea 4, post „canonicis", additum est „etiam". Ad num. 68 omnia, incipiendo a „celebrare" linea 2 usque ad „curent" linea 6, omissa sunt, auctoribus Neo-Eboraceno et Velingensi. Iidem etiam, allatis rationum momentis, proposuerunt ut omitterentur numeri 73, 74, 75, 76, quod patribus bene visum est. Additi itaque sunt num. 71 et 72 numeris cap. VI, ita ut unum habeatur caput numero V, cui titulus sit, „de episcopi consultoribus, vicario generali, archidiacono caeterisque officialibus". Ad num. 81, linea 9, loco „decernimus", decretum est legi „vel cleri conventibus consulimus".

Caetera in titulo II prout prostant probata fuere, suffragiis de unoquoque capite exquisitis.

Hic, more solito, recesserunt secretarii et alii officiales.

CONGREGATIO PUBLICA SECUNDA,

die veneris, 12 octobris, habita.

Hora 4 cum dimidia, convenere in ecclesia metropolitana omnes praelati caeterique clerici synodales. Perlecta primo, iuxta morem, per notarium concilii, notarii congregationis specialis relatione revisa, super titulum tertium: *De personis ecclesiasticis,* denuo vocati sunt huius tertiae congregationis theologi, singillatim, ut non solum quod maiori numero placuerit, sed etiam quid quisque in animo haberet de materia subiecta panderent. Qua facultate data plures usi sunt ingenue, suaque vota, imprimis circa honestam sacerdotum morbo vel aetate confectorum sustentationem efficacius promovendam, manifestarunt.

CONGREGATIO SEXTA PRIVATA,
sabbato, die 13 octobris, habita.

Hora solita patres convenerunt, et acta hesterna lecta et probata sunt.

Velingensis ex congregatione excusationum et querelarum retulit prout sequitur: „Iudices excusationum et querelarum de absentia per aliquot dies illmi ac revmi Galvestonensis patribus concilii referunt, causas absentiae fuisse omnino sufficientes, scilicet cum transnavigare eo tempore vellet quo plures dies ante concilium aperiendum venisset, locus in navi non fuit. Et cum postea iter fuisset aggressus, tres vel quatuor dies ultra tempus ordinarie necessarium ad iter conficiendum in via est detentus. Propter easdem causas abfuit admodum reverendus E. Sorin, qui eodem tempore et in eodem navigio iter fecit."

Richardus Vincentius, episcopus Velingensis, testis.

Congregatio praesulum rebus dogmaticis examinandis deputata, relationem fecit, quae fuit huius tenoris: „Coetus, ex tribus patribus theologisque duobus constans, quatuor ante diebus in patrum congregatione privata designatus, ad ea examinanda quae in titulis ad doctrinam spectantia occurrunt, convenit iam ter apud revmum Neo-Eboracenum, qui eidem praeest. Audita sunt quae tanquam mutanda, corrigenda aut aliter emendanda a quibusdam ex patribus huius concilii oblata sunt, et accurate perpensa. Erant autem huiusmodi. Ad num. 22, linea 14, loco „puniendae" propositum est ut legeretur „puniendorum". Ad num. 25, ubi laudatur beata virgo Maria, propositum est ut membra quaedam huius sententiae transferrentur, ita ut locum invicem mutarent. Utraque mutatio cum de latino tantum sermone aut stylo ageretur secretariis commissa est, qui eam sub directione revmi delegati apostolici considerandam susciperent. Ad num. 44 fuit qui Cypriani textum eliminandum arbitraretur, ne fides populi Romani cum fide sedis confundi videretur. Coetus textum retineri posse iudicavit. Ad num. 45, linea 2, cuidam visum est verba „in eius cathedra sedentibus" delenda esse, ob periculum non improbabile, ne scilicet locus eius cathedrae ab intruso vel falsi nominis pontifice occupetur. Coetui non placuit mutatio: cum vero intellexisset eam a revmo delegato apostolico acceptatam fuisse, in eam consensere omnes. Proponente quodam ad trutinam revocata sunt verba num. 15, linea 5 et 6, „cum sacrosancta Tridentina synodo decernimus"; quae maioris modestiae causa ita emendata fuere, „nos vestigiis inhaeremus sacrosanctae synodi Tridentinae decernentis". Item comma seu incisum in fine, quod ita se habet: „Qui contravenerint, per ordinarios declarentur, et poenis a iure statutis puniantur"; omnium consensu tanquam inutile, quodque in praxim nunquam deducendum esset, deletum fuit[1]. Sub finem postremi conventus, maiori tamen parte remanente, discussa fuit mutatio quaedam altera proposita, scilicet in num. 5, linea 10, ubi habentur haec verba „si id foret possibile"; quae cum non manifestam ecclesiae doctrinam exponant, sed scholarum theologicarum placita attingere videantur, meliori consilio omittenda iudicatum est. Sentit igitur praedictus patrum ac theologorum coetus dogmatica omnia quae in titulis I et II, et in capitibus 1 et 2 tituli III habentur, acceptari ac probari posse, si patribus ita videatur, et ad ulteriora procedi.

[1] Ex instructione tamen sacrae congregationis, comma istud est retentum. Vide instructionem generalem, *infra*.

Praesules autem qui coetum efformaverant, erant Neo-Eboracensis, Savannensis et Pompeiopolitanus.

Cum metropolita Sancti-Francisci proponeret ut relatio congregationis probaretur, voluit Velingensis, favente Zelano, ut numeri titulorum seriatim patribus probandi submitterentur. Id plerisque visum est, aientibus triginta et duobus, negantibus undecim, quinque vel absentibus vel a suffragio ferendo excusatis. Relatio congregationis recepta fuit; et numeri titulorum I et II seriatim patribus propositi. Ad numeri 5 verba, linea 10, quae congregatio praesulum delenda voluerat, retineri debere autumabat Velingensis. In sententiam congregationis iverunt patres. De num. 17 agere noluerunt, donec referrent praesules scripturarum versionibus vernaculis seligendis designati. Ad num. 38, notarum instar, quosdam sacrae scripturae textus a Natchetensi et Buffalensi propositos addi voluerunt. Demum numeri omnes, 17 excepto, probati sunt, suffragiis de unoquoque capite habitis.

Ad titulum III ventum est. Contra numeri 83 secundam sententiam quaedam obiecit Buffalensis; totum tamen retinendum voluerunt patres. Ad num. 86 cum quaedam opponeret idem antistes, metropolita Sancti-Francisci et episcopi Milwauchiensis et Savannensis toti numero ad examen revocando designati sunt a revmo delegato apostolico.

Cum vellent patres de novis sedibus episcopalibus erigendis, et presbyteris ad episcopatum commendandis agere, abierunt secretarii et officiales.

Hora 4 pomeridiana, rursus convenerunt patres.

Nomine congregationis versioni anglicae sacrarum scripturarum seligendae, retulit Cincinnatensis, ipsi visam esse eligendam versionem a bonae memoriae Francisco Patritio Kenrick concinnatam, revisam tamen, cui addendae essent notae episcopi Challoner, et illae revisae quidem et emendatae. Contra quod vehementer obluctante metropolita Sancti-Ludovici, post multa hinc inde disceptata, tandem auctoribus Brooklynensi et Novarcensi totus num. 17 deletus est. Locus itaque non fuit relationi congregationis cui commissum fuerat negotium versionis germanicae.

Metropolita Sancti-Francisci ex congregatione num. 86 examinando suggessit, ut post verba „fuerunt", linea 3, periodus quae incipit „Ad quinque fere" sic legeretur: „Inter alia metropolitarum iura sequentia enumerari possunt:" et iis quae sub num. 1, 2 et 5 leguntur retentis, omitterentur ea quae num. 3 et 4 habentur. Patres quidam cum suam sententiam declarassent, et alii alia proposuissent, demum quae a congregatione suggesta sunt coetui placuerunt.

Quae habentur in titulo III seriatim per numeros considerata sunt; et omnia usque ad finem cap. 4, cum emendationibus quae sequuntur, probata sunt.

Proponentibus Richmondensi et Velingensi, totus num. 93, prima periodo excepta, deletus est, aientibus duobus super triginta, negantibus undecim, caeteris vel absentibus, vel a suffragio ferendo excusatis, et prima periodus retenta addita est num. 94, deleto „vero" post „minores".

Notarius ea quae a theologis ad num. 96 notata sunt, perlegit.

Proponente Neo-Eboracensi, decretum est, suffragia non exquirendo de legibus a conciliis Baltimorensibus iam latis, nisi quis ex patribus eas mutari vellet. Savannensis et Neo-Aurelianensis proposuere ut num. 109 omitteretur; sed noluere patres, quatuor tantum aientibus. Auctoribus Neo-

Eboraceno et Cincinnatensi, num. 110 deletus est. Idem de num. 111, Buffalensi et Pittsburgensi suggerentibus, decretum; quod etiam de num. 128 et 129 statuerunt patres, proponentibus Novarcensi et metropolita Sancti-Francisci. Volebat Velingensis, annuente Philadelphiensi, delendum num. 130. Noluerunt patres, negantibus triginta quatuor, aientibus octo, caeteris vel excusatis vel absentibus. Auctoribus Neo-Eboracensi et Novarcensi, verba numero insequentis a „iura haec sunto“ ad finem usque omissa sunt, reliquis in eodem numero probatis. Latis suffragiis, num. 132, 133, 134 deleti sunt; 135 probatus. Num. 136 deleri voluerunt Hartfordensis et Pittsburgensis. Id haud decreverunt patres, viginti et uno aientibus, negantibus viginti et uno, caeteris vel absentibus vel a suffragio dando excusatis. Proposuit metropolita Sancti-Francisci ut in fine numeri haec adderentur: „Quod quidem regulares qui quinque annos in Statibus Foederatis vixerint non attingat.“ Id placuit patribus, et suffragiis datis totus numerus cum additamento probatus est.

Hora iam tarda, finis coetui impositus est.

SESSIO SOLEMNIS SECUNDA,

die dominica, 14 octobris, habita.

Hora 10 antemeridiana, in ecclesia metropolitana convenerunt patres officialesque omnes in choro, pluvialibus albis induti; caeteri autem synodales in navi ecclesiae, saeculares quidem cum superpelliceis, regulares autem ordinis sui habitum gerentes.

Missam pontificalem de beata virgine Maria celebravit illm̃us ac revm̃us Sancti-Ludovici metropolita; cui adstiterunt reverendus dominus Patritius I. Ryan, archidiaconus; reverendus dominus Iacobus Gibbons, diaconus; reverendus dominus Urbanus Lequerré, sacerdos Sancti Sulpitii, subdiaconus. Ad thronum autem praesidis adstabant admodum reverendus Henricus B. Coskery, presbyter assistens; admodum reverendus Thomas Foley et admodum reverendus Ioannes McCaffrey, diaconi ad honorem. Absoluto solemni sacro, concionem ad populum habuit illm̃us ac revm̃us Cincinnatensis.

Habita est deinde sessio solemnis secunda, iuxta normam pontificalis Romani. Professionem fidei emiserunt ii, qui primae sessioni non adfuerant; scilicet illm̃us ac revm̃us Claudius Maria Dubuis, episcopus Galvestonensis; admodum reverendus Ferdinandus Coosemans, societatis Iesu, procurator vicarii apostolici Kansas, et admodum reverendus Eduardus Sorin, provincialis congregationis Ssm̃ae Crucis. Lecta sunt deinceps a secretario, prout in coetu metropolitarum convenerat, decreta tituli I *De fide orthodoxa;* tituli II *De hierarchia;* tituli III *De personis ecclesiasticis,* usque ad caput 4, *De sacerdotibus curam animarum habentibus,* inclusive. Quae omnia a patribus probata sunt.

Indicta fuit tertia concilii sessio ad diem iovis, octobris 18, hora 9 ante meridiem. Demum revm̃us praeses, impertita benedictione, finem sessioni imposuit.

CONGREGATIO SEPTIMA PRIVATA,

die lunae, 15 octobris, habita.

Patres convenerunt hora solita, et acta praecedentis congregationis lecta et probata fuere.

Lectum est a promotore hoc decretum: „Postquam omnia in libello typis impresso ab initio usque ad num. 136 inclusive patrum iudicio ab illm̃o et revm̃o delegato apostolico seriatim subiecta fuerint, et ab iisdem post quasdam emendationes probata; experientia compertum est, tempus huic plenario concilio praestitutum haud sufficere, ut reliqua omnia eidem minuto examini debita cum deliberatione subiici possint. Quapropter consultius duxerunt patres statuere ut, ex materia quae superest, per patrum quorumdam congregationem una cum delegato apostolico ea decreta seligantur, quae ad praxim tantummodo pertineant, aut maioris momenti esse videantur; atque haec quamprimum patribus examinanda proponantur. Quibus rite discussis, si tempus suppetat, caetera quoque examini subiicere liceat. Patres decretis practicis, si probata fuerint, eo sensu subscribent, ut iterum suis in locis (unde scilicet pro examine excerpta sunt) inserantur, inter caetera dogmatica aut pastoralia quae ob angustias temporis ad trutinam revocari forte nequeant, atque hoc modo omnia ad summum pontificem transmittantur, eius supremo iudicio corrigenda atque, si placeat, probanda.“

Suggerente Neo-Eboraceno, decretum divisum est in duas partes. Primam usque ad „subiicere liceat“ obtulerunt Neo-Eboracensis et Cincinnatensis. Patres singillatim interrogati consenserunt omnes, excepto archiepiscopo Sancti-Ludovici, qui a suffragio ferendo se abstinuit. Secundam partem proposuere Cincinnatensis et Zelanus. Interrogati patres, quisque pro se respondit affirmative, praeter revm̃um Sancti-Ludovici, qui suffragium dare noluit.

Ad ea decreta seligenda quae ad praxim pertineant, revm̃us delegatus apostolicus sibi consociavit Cincinnatensem et Neo-Eboracensem.

Ad decreta tunc ventum est. Quoad decretum sub num. 161, voluerunt Buffalensis et Velingensis ut verbum „hortamur“ insereretur ante „ne nutriant“ linea 1; haud tamen annuere patres. Mobiliensis cum metropolita Sancti-Francisci suggessit ut ante eadem verba ponerentur haec: „nisi ordinarii venia et iusta de causa.“ Quod patribus bene visum haud est. Proposuerunt deinde Albanensis et Velingensis ut vox „commendamus“, quae ultima est decreti, mutaretur in „mandamus“. Placuit id coetui; et decretum sic emendatum plerique patrum probaverunt.

Ad decretum sub num. 163, auctoribus Neo-Eboracensi et Richmondiensi, loco verborum „privatis vel“, linea 1, inserta est vox „praesertim“, viginti quinque aientibus. Proponentibus Philadelphiensi et Buffalensi, decretum hoc modo correctum probatum est.

Hic, more solito, recesserunt secretarii cum officialibus.

CONGREGATIO PUBLICA TERTIA,

die lunae, 15 octobris, habita.

Hora 4 cum dimidia post meridiem, convenere patres omnes, ordinum religiosorum superiores atque theologi.

Praelectae sunt a notario concilii relationes congregationum particularium super titulos IV *De ecclesiis bonisque ecclesiasticis tenendis tutandisque,* et V, *De sacramentis;* et vocatis auditisque prius theologis, IV et V congregationem componentibus, facta est omnibus promiscue theologis conciliaribus facultas, quidquid suggerendum existimarent, in medium proferendi.

CONGREGATIO OCTAVA PRIVATA,

die martis, 16 octobris, habita.

Hora solita convenerunt patres, et acta hesterna lecta et probata sunt.

Auctoribus Wayne-Castrensi et Zelano, decretum sub num. 168 a patribus probatum est.

Proposuerunt Mobiliensis et Philadelphiensis decretum sub num. 169, quod etiam a patribus probatum est.

Decreta sub num. 184 et 185 examini subiecta sunt, et multa hinc inde dicta; tandem Novarcensis, cum episcopo Sancti-Pauli, proposuit ut retinerentur prout iacent, quod patribus bene visum est.

Ad decreta sub num. 210 et insequentibus usque ad 223 exclusive cum plura fuissent disceptata; revm̃o delegato apostolico visum est congregationem trium episcoporum designare, quae plenam relationem crastino die afferret. Nominavit itaque Cincinnatensem, Philadelphiensem et Chicaginensem. Item, cum in decreto sub num. 223 de bonis regularium ageretur, quinque praesules ad negotium expediendum deputati sunt, et ipsi insequenti die relaturi; qui fuerunt revm̃i Cincinnatensis, Sancti-Francisci, Richmondensis, Montereyensis, et Clevelandensis. Se excusanti Richmondensi suffectus est Velingensis.

A patribus adoptatum est decretum sub num. 241, auctoribus Pompeiopolitano et Clevelandensi.

Item unum decretum ex num. 242 et 243 constans, postremo verbo num. 243 „debent“ in „decet“ mutato, patribus placuit, proponentibus Novarcensi et metropolita Sancti-Francisci.

Quae sub num. 257 prostant delenda voluere Richmondensis et Savannensis; quibus tamen haud consenserunt patres. Vicario apostolico Marysville et Philadelphiensi omittenda potius esse ultima periodus videbatur; et propositum coetus probavit. Aliam emendationem suggessit Montereyensis cum Nesqualensi, ut scilicet loco eorum quae ab initio usque ad „servandum decernimus“, linea 9, habentur, haec ponerentur: „Verum rebus in plerisque locis in melius mutatis, praecipimus ne sacerdotes extra ecclesiam hoc sacramentum conferre audeant, extra mortis imminentis casum, in urbibus unam vel plures ecclesias habentibus;“ et ut pro „privatim“, linea 13, legatur „cum omnibus ecclesiae caeremoniis“. Haec patribus placuerunt, et decretum ita emendatum probatum est.

Ad ea quae num. 263 et 264 habentur, pluribus de difficultate et incommodis longioris pro adultis baptismi formae prolatis, quae missionum experientia edocuerat, demum in eam sententiam ventum est, ut supplicatio fieret ad sanctam sedem, ut concederetur ad decem vel viginti annos facultas utendi etiam pro adultis forma quae pro infantibus in rituali ponitur. Decretum vero quod sub num. 265 habetur, patribus placuit.

Decretum sub num. 274 a patribus examini subiectum, probatum haud fuit, obiicientibus Richmondensi et Velingensi.

Auctoribus revm̃is Zelano et Sancti-Francisci, decreta duo 281 et 283 lecta et probata sunt.

Item, quae num. 285 habentur, Velingensi proponente cum metropolita Sancti-Francisci, patribus placuerunt. Zelano et eodem metropolita faventibus, decretum sub num. 287 probatum est, additis, ex sententia Cincinnatensis et Brooklynensis, verbis „super corporali“ post „est“ linea 2. Zelano itidem et metropolita Sancti-Francisci auctoribus, quae habentur sub num. 288 adoptata fuerunt.

Hic, more solito, officiales et secretarii recesserunt.

CONGREGATIO NONA PRIVATA,

die mercurii, 17 octobris, habita.

Hora solita convenerunt patres; et acta hesterna lecta et probata sunt, quibusdam factis emendationibus. Cincinnatensis, cui negotium de bonis regularium commissum fuerat, relationem congregationis specialis hac de re constitutae dedit, quae fuit huius tenoris:

„Cum religiosi in locum pastorum aut administratorum paroeciarum ab ordinario assumuntur, earundem ecclesiarum dominium penes ordinarium erit eodem modo ac lege, ac si a saecularibus pastoribus administrarentur. Quod si religiosi, praeviis licentiis et sanctae sedis et ordinarii in scriptis, talem communitatem formaverint, qualem sacri canones requirunt, ut ab ordinarii iurisdictione eximantur, tunc ordinarius eis tradet solemne documentum, sive scripturam sigillo munitam, cuius natura sit declarare ecclesias parochiales, ab iis administratas, administrandas fore etiam ab iisdem in futurum, debita pastorum per superiores praesentatione ac eorumdem per ordinarium acceptatione; nisi gravibus de causis a sacra congregatione de Propaganda fide probandis, laudatas parochias a dictis religiosis subtrahendas iudicet ordinarius.“

„Ecclesias autem non parochiales, sed communitatum sive monasteriorum praedictis licentiis institutorum, prout ipsa monasteria eorumque bona, ad regulares ducimus pertinere. Si vero huiusmodi bona ipsis religiosis accreverint per donationes intuitu dioecesis iisdem factas, vel ab ordinario, vel a christifidelibus, sive a societate ad Fidei propagationem Parisiis aut alibi vigente; tum huiusmodi bona, quamvis eorumdem titulum legalem penes religiosos esse sinamus, ad dioecesim pertinere iudicamus; ita ut si a dioecesi, vel a praecipuo earum donationum fine ipsi defecerint, ad ordinarium ea bona transferre teneantur. At si ita mixta sunt, ut eo adveniente casu, partim ex industria aut labore religiosorum, partim ex dictis donationibus coagmentata fuisse inveniantur; quid cuique tribuendum, definiatur arbitrio duorum, qui tertium vocare queant, ab utraque parte selectorum, a quorum sententia, si rei gravitas id postulaverit, appellationi ad sacram congregationem de Propaganda fide locus sit.“

„Quoad bona monialium declaramus, eadem ad ipsas pertinere, cum ipsae propriis sumptibus ea acquisiverint. Quae autem bona intuitu boni spiritualis dioeceseos ex fidelium oblationibus totaliter aut magna in parte ipsae obtinuerint, sint penes ordinarium, qui tamen iisdem sanctimonialibus formale tradet documentum, quo ipsis declarabit ea bona earum usui remansura, nisi gravis causa a sancta sede probanda aliter requisierit. Hoc ultimo modo servanda etiam decernimus quaecumque bona a sororibus Caritatis et similibus obtenta, nisi ea fuerint bona patrimonialia ad quamdam earum personaliter, non vero intuitu religionis pertinentia.“

Multis hinc inde disceptatis, auctoribus Pittsburgensi et Buffalensi, relationem hanc inter acta, non autem inter decreta, inseri iusserunt patres, viginti quatuor affirmantibus, septemdecim negantibus, caeteris vel absentibus, vel a suffragio ferendo excusatis.

Proponente metropolita Sancti-Francisci, patribus placuit addere, in decreto sub num. 223 post „superiorem“, linea 10, haec verba „etiam, si opus fuerit, generalem“; et post „provenientia“ linea 11, „et ad officia praestanda“; quibus emendationibus factis, faventibus Neo-Eboraceno et Buffalensi, decretum probatum est.

Philadelphiensis, ex congregatione speciali hac super re, favente metropolita Sancti-Francisci, num. 210 et 211 ut unum decretum habendos proposuit. Hae tamen mutationes ab illis oblatae, et ab ipso acceptae, patribus placuerunt. In num. 210 deletae sunt periodi, quae incipiunt „reipublicae“, linea 5,

et „huiusmodi“, linea 9; item verba „potius quam sectarum principia“ linea penultima, usque ad „dictamina“ linea ultima, inclusive. Rursus, proponente Buffalensi, in num. 211, linea 10, „optanda magis quam speranda videatur,“ omissa sunt, quorum loco posita sunt „nondum in Statibus quibusdam existat“; et post „ut“, linea 11, inserta sunt „ubi per leges civiles melius non fuerit provisum“, verbis „e legibus civilibus“, linea 12, mutatis in „ex nostris rerum adiunctis“. Ita emendatum decretum, auctoribus Buffalensi et Montereyensi, a patribus probatum est. Quae habentur num. 212 et insequentibus, usque ad periodum tertiam, num. 220, quae incipit „ut autem“, deleta sunt, proponentibus Philadelphiensi et archiepiscopo Sancti-Francisci. Ea vero, quae prostant num. 220, incipiendo a dicta periodo, cum num. 221 tanquam unum decretum proposuit Philadelphiensis. Mutata voce „praecipimus“ quae ultima est num. 220, in „consulimus“, propositum placuit patribus. Auctoribus Brooklynensi et Philadelphiensi decretum sub num. 222 adoptatum est. Voluerunt metropolita Sancti-Francisci et vicarius apostolicus Marysville ita num. 224 emendandum, ut tres haeredes unicuique episcopo constituerentur. Id non placuit, re iuris peritis relicta. Savannensi et Pittsburgensi auctoribus, decretum prout iacet probatum est.

Hic, more solito, abierunt secretarii et officiales.

CONGREGATIO PUBLICA QUARTA,

die mercurii, 17 octobris, habita.

Hora 4 cum dimidia, congressus factus est omnium praesulum, superiorum religiosorum, et theologorum synodalium.

Notarius concilii primum iussus est praelegere animadversiones et vota congregationum quibus tituli VI, VII, VIII et IX examinandi fuerant concrediti. Materia hac penitus discussa, scilicet *De cultu divino; De disciplinae uniformitate promovenda; De regularibus et monialibus; De iuventute instituenda pieque erudienda;* adscitus est coram patribus admodum reverendus Gulielmus Mc Closkey, collegii Americani in alma urbe rector, qui fecit relationem de statu oeconomico huius instituti, modumque proposuit pro hoc collegio dotando et stabiliendo.

SESSIO SOLEMNIS TERTIA,

die iovis, 18 octobris, habita.

Hora 9 antemeridiana, in ecclesia metropolitana convenerunt synodales omnes, praelati quidem officialesque in pluvialibus rubris, caeteri autem in superpelliceis vel habitu religioso. Missam solemnem de sanctis apostolis Petro et Paulo celebravit illm̃us ac revm̃us dominus archiepiscopus Sancti-Francisci; cui adstiterunt reverendus dominus Gulielmus Quinn, archidiaconus; reverendus dominus Carolus Lenoir, sacerdos Sancti Sulpitii, diaconus; reverendus dominus Ioannes Bapt. Alerd, subdiaconus. Assistentes autem ad thronum praesidis fuere admodum reverendus H. B. Coskery, presbyter assistens; admodum reverendus Thomas Foley et reverendus Iacobus Gibbons, diaconi ad honorem.

Inchoata est sessio, et facta est concio tertia ad conciliares „De zelo animarum“, ab illm̃o ac revm̃o Neo-Aureliae metropolita.

Lecta sunt a secundo secretario, et a patribus ratihabita decreta, incipiendo a tituli III, capite 5, *De verbi Dei praedicatoribus,* usque ad tituli V caput 4 inclusive. Promulgata itaque sunt decreta tituli III *De personis ecclesiasticis* omnia; tituli IV *De ecclesiis bonisque ecclesiasticis tenendis tutandisque;* et pars prior decretorum tituli V *De sacramentis.* Indicta demum ultima sessio, ad dominicam sequentem, diem octobris 21, hora 10 ante meridiem.

CONGREGATIO DECIMA PRIVATA,

die veneris, 19 octobris, habita.

Hora solita, convenerunt patres. Actis postremae congregationis lectis et probatis, haec quae sequuntur in medium protulit revm̃us delegatus apostolicus:

„Cum superiori die lunae, octobris 15, unanimi suffragio inter patres conventum fuerit, decreta nonnulla, quae ad theologiam dogmaticam et pastoralem attinent, ad accuratum satis ac minutum examen haud posse revocari, ideoque prout in libro habentur summi pontificis iudicio esse subiicienda; revm̃us delegatus apostolicus rogat omnes et singulos patres hic congregatos, ut si quis circa praedicta decreta aliquid exquirendum, suggerendum, proponendum habeat, id plene ac libere significare velit illm̃o ac revm̃o episcopo Natchetensi, quocum coniunguntur revm̃i Savannensis et Mobiliensis, quique secretarius ad hoc deputatur, ut omnes huiusmodi suggestiones ac propositiones excipiat, ad formam debitam redigat, atque ad delegatum apostolicum de iisdem referat. Hic vero suo nomine, tanquam delegatus apostolicus, eadem ad summum pontificem ut ab ipso examinentur, atque si opus fuerit corrigantur, transmittenda curabit. Praeterea rogantur patres, ut praedictae suggestiones breves sint, et appositis verbis conceptae.“

Atque haec quidem scripto consignata, et ad patrum notitiam deducta, ut modo factum est, iubet revm̃us delegatus apostolicus per secretarios inter acta referri.

Monuit insuper patres revm̃us praeses, iuxta instructionem sacrae congregationis de Propaganda fide, tertio quoque anno ad metropolitanum et ad sanctam sedem ab unoquoque praesule mittenda esse nomina eorum presbyterorum ex propria dioecesi, quos dignos autumant qui ad episcopatum evehantur.

Archiepiscopus Sancti-Ludovici proposuit quaedam dubia orta occasione decreti Roma ad episcopos huius regionis nuper missi, de potestate absolvendi in casibus summo pontifici reservatis in constitutionibus Benedicti XIV quae incipiunt *Sacramentum poenitentiae* et *Apostolici muneris.* Totum negotium commisit revm̃us delegatus apostolicus coetui trium praesulum, Sancti-Francisci scilicet Richmondensi, et Milwauchiensi, qui congregationi privatae die lunae insequenti referre deberent.

Ventum est ad decretum sub num. 344, quod auctoribus Zelano et Cincinnatensi probatum est. Proposuit insuper metropolita Sancti-Ludovici cum Wayne-Castrensi haec decreto addenda: „Supplicandum quoque censemus ut liceat ordinandis in posterum titulum missionis acquirere, quin iureiurando se obligare teneantur ad perpetuo missionibus inserviendum.“ Patribus haec placuerunt aientibus quinque supra viginti, negantibus novemdecim.

Decretum sub num. 402 a revm̃o praeside explicatum est, et post quaedam a diversis notata, a patribus probatum.

Ad decretum sub num. 409, primo Neo-Aurelianensis verba fecit de incommodis quae ex multiplicatis diebus festis in sua provincia orirentur; devotio enim quae iam viget vix augeretur, peccatis vero haud paucis daretur occasio. Buffalensi videbatur festos dies qui ex devotione tantum servari debent, bene fore servandos, si sacerdotes dominica antecedente eos e suggestu annuntiarent,

et commendarent fideli populo, itidem curarent ut ea qua decet solemnitate celebrarentur. Attamen decreto favebat prout in libello prostabat, praesertim quoad ea quae festum Immaculatae conceptionis spectant. Montereyensis dixit quatuordecim festos dies servari in sua dioecesi; subditos suos plerumque Mexicanos esse; huius nationis homines plus societatis et commercii cum suis habere, quam Americanos; ideoque si quod in libello proponitur pro sua dioecesi statueretur, specie uniformitatis fore ut maxima difformitas induceretur. Suggessit itaque quatuordecim illos dies ubique in hac regione servari debere.

Metropolita Sancti-Francisci censuit potius quinque dies festos qui in California solum et Novo Mexico celebrantur retineri debere, eo pacto ut sacerdotibus onus maneret pompam exteriorem servandi, sublata tamen obligatione missam audiendi et ab operibus servilibus abstinendi. His annuit Montereyensis. Philadelphiensis autumabat, non posse imponi ab hoc concilio novos festos dies iis provinciis quae indultis apostolicis hac super re gaudent, nec debere festa aboleri quae iuxta universalis ecclesiae legem in caeteris provinciis servantur. Unde nil hac in re agi posse putabat, nisi addendo festum Immaculatae Conceptionis ubique servandum ipso die 8 decembris.

Velingensis nullos festos dies addi voluit, nec Immaculatae quidem Conceptionis solemnitatem. Multiplicatis enim festis, otio inducto, peccata auctum iri dixit, iis praesertim in locis ruralibus, ubi ob defectum ecclesiarum missa audiri nequit.

Philadelphiensis, annuente Cincinnatensi, proposuit ut retineantur dies festi, quales nunc in unaquaque provincia celebrantur, cui suffragiis datis consensere patres.

Auctores fuerunt metropolitae Sancti-Francisci et Cincinnatensis ut decernerent patres festivitatem Immaculatae Conceptionis servandam esse de praecepto in universa hac regione ipsa die 8 decembris. Id fere omnibus placuit, quinque tantum negantibus.

Demum haec addi rogavit metropolita Sancti-Francisci, favente Zelano, quibus annuerunt patres: „Quo intelligatur a sancta sede dispensari obligationem aliorum festorum praeter commemorata, quoad praeceptum, non autem quoad devotionem et solemnitatem, in provinciis Sancti-Francisci et Oregonensi, et dioecesi Sanctae-Fidei, in quibus alia festa de praecepto vigere a plerisque creditur."

Ut igitur mentem patrum ad effectum perducerent, loco num. 409, hoc decretum substituendum curarunt secretarii:

„Patribus visum est festos dies quales nunc in unaquaque provincia servantur esse retinendos. Festum tamen patronale beatae Mariae virginis sine labe conceptae tanquam festum de praecepto ipso die decembris 8 per has provincias ubique celebretur. Quod ad provincias Sancti-Francisci, et Oregonensem, et dioecesim Sanctae-Fidei attinet, sanctam sedem orandam esse censemus, ut pro quinque illis festis diebus, quibus a Baltimorensi provincia discrepant, concedatur dispensatio quoad praeceptum missam audiendi et ab operibus servilibus abstinendi, non tamen quoad devotionem et solemnitatem externam."

Decretum sub num. 412 probatum est, auctoribus metropolita Sancti-Francisci et administratore Detroitensi.

De iis deinde quae habentur sub num. 414, agere instituerunt patres. Cincinnatensi videbatur posse exigi eleemosynam pro dispensatione a proclamatione bannorum seminario erogandam. Adnotavit Buffalensis inter alia, facultates a sancta sede episcopis concessas eleemosynam imponendam iniungere, et praxim etiam esse curiae Romanae taxam, cum dispensationes expediantur, exigere; insuper non paucos sic a dispensationibus petendis impediri. Cum quidam praesules in eundem sensum locuti fuissent, auctoribus Neo-Aurelianensi et Vilingensi, decreta sub num. 413 et 414 omitti iusserunt patres.

Decretum sub num. 367 adoptandum voluerunt Cincinnatensis et Savannensis. E contra optabat Buffalensis ut lex Tridentina ubivis in hac regione publicaretur. Non debere hoc concilium leges ferre nisi generales significavit metropolita Sancti-Ludovici. Rogante illius metropolita, excepta fuit provincia Neo-Aureliae, et decretum sic emendatum patribus placuit.

Ad num. 416 Buffalensis nihil omnino a concilio agi malebat. Sibi minime placere catechismum a doctore Mc Caffrey concinnatum allatis rationibus significavit, quod item praestitit Savannensis. Plerisque patrum nihil in re decernere placuit, ita proponentibus Philadelphiensi et Buffalensi.

Decretum sub num. 421 Richmondensis adoptandum proposuit. Voluit Albanensis adiicienda post „habuerint", linea 7, „in quo humata iam fuerint cadavera"; vocem „praesertim" linea 3 delendam esse suggessit Neo-Eboracensis. Quae omnia patribus placuerunt, et decretum sic correctum probatum est.

Auctoribus Neo-Eboraci et Sancti-Francisci metropolitis, omissa sunt quae habentur sub num. 422. Decretum sub num. 423 adoptarunt patres, proponentibus revmis Sancti-Francisci et Velingensi.

Ad num. 426 cum Cincinnatensis, Clevelandensis et Neo-Eboracensis quaedam explicassent, verba „si qua existat" post „praxim" linea 1 addita sunt, et „etiamsi nullus" 2 linea in „ita ut ullus" mutata. Decretum sic emendatum patribus placuit.

Dictis de more precibus, finis congregationi impositus est.

CONGREGATIO PUBLICA QUINTA,

die veneris, 19 octobris, habita.

Hora 4 cum dimidia pomeridiana, in pleno apertoque omnium synodalium conventu, ab ipso septimae congregationis notario praelectae sunt animadversiones et suggestiones theologorum circa titulos X, *De salute animarum efficacius promovenda*, et XI, *De libris et ephemeridibus*.

Evocatus est admodum reverendus Isaac T. Hecker, congregationis Sancti Pauli, qui relationem fecit de societate pro libris catholicis evulgandis.

Vocati sunt quoque admodum reverendus Napoleo Perché; reverendus Carolus I. White, sacrae theologiae doctor, et admodum reverendus Timotheus Birmingham, qui quid experientia eos docuerit de optimo modo salutem nigrorum efficacius promovendi, patribus communicarunt.

In fine huius ultimae publicae congregationis illmus ac revmus delegatus apostolicus industriam theologorum eximiis laudibus cumulavit.

CONGREGATIO PRIVATA UNDECIMA,

sabbato, die 20 octobris, habita.

Actis hesternis lectis et probatis, Cincinnatensis literas sequentes perlegit admodum reverendi Angeli M. Paresce, societatis Iesu, nomine superiorum religiosorum scriptas, quas in acta referri iussum est:

Illustrissimo et reverendissimo domino Martino Ioanni Spalding, archiepiscopo Baltimorensi, ac sedis apostolicae delegato.

Illm̃e et revm̃e domine.

Superiores ordinum regularium et congregationum religiosarum in Statibus Foederatis Americae existentium, ex mandato dominationis vestrae, una simul convenerunt, ut, iuxta desiderium dominationis vestrae, sua sensa manifestarent circa decretum de ecclesiis et bonis regularium, quod a speciali deputatione illm̃orum et revm̃orum patrum concilii plenarii Baltimorensis II propositum fuerat. Re disceptata, superiores supradicti non ausi sunt in re tam gravi opinionem ullam exprimere, inconsultis superioribus generalibus. Quapropter cum dominatio vestra iam benigne significaverat illm̃os ac revm̃os patres concilii plenarii Baltimorensis II in suis comitiis statuisse, decretum illud ex integro ad sacram congregationem de Propaganda fide definiendum referre, supradicti superiores, unanimi consensu, huic illm̃orum ac revm̃orum patrum sententiae acquieverunt, ea mente, ut superiores generales Romae, si quid ea in re animadvertendum iudicarent, id sacrae congregationi de Propaganda fide reverenter submitterent.

Supradicti superiores ordinum regularium et religiosarum congregationum in Statibus Foederatis Americae existentium, hanc occasionem nacti, suas partes esse duxerunt gratias maximas referre tum dominationi vestrae, tum illm̃is ac revm̃is patribus concilii plenarii Baltimorensis II, pro summa benevolentia et favore, quo religiosas familias hactenus prosecuti sunt.

Ex parte superiorum regularium et religiosarum congregationum, ad hoc specialiter deputatus, dominationis vestrae illm̃ae et revm̃ae humillimus servus in Christo.

Angelus M. Paresce, societatis Iesu, praepositus provinciae Marylandiae.

Decretum sub num. 366 adoptari proposuit Cincinnatensis cum metropolita Sancti-Francisci, quod patribus placuit. Coetui, triginta et tribus aientibus, bene visa est propositio metropolitae Sancti-Ludovici, cui favebat revm̃us Sancti-Francisci, ut adderentur decreto haec verba: „Patribus visum est expedire, si supplicatio ad sanctam sedem porrigatur, ut episcopis potestas fiat communicandi, prout ipsis in Domino visum fuerit, vicariis generalibus, et urgente necessitate aliquibus sacerdotibus facultates, quas ipsis concedere consuevit sancta sedes, dispensandi in impedimentis matrimonialibus.“ Probarunt insuper patres quod deinde proposuit Neo-Eboracensis, annuente Montereyensi, nempe supplicandam esse sanctam sedem ut facultates, quae in folio D pro matrimoniis mixtis contractis tantum dantur, ad contrahenda etiam extendantur.

Ad num. 361 rogarunt Cincinnatensis et Sancti-Francisci metropolitae, ut ultima verba post „facultates“ ita legantur, „benedicendi coemeteria, et etiam campanas, ritu in pontificali praescripto, et cum oleo ab episcopo consecrato“. Decretum sic emendatum coetui placuit.

Iisdem quoque rogantibus, consensere patres, orandam sanctam sedem ut dignetur concedere ad viginti annos vel in perpetuum, hisce provinciis, in locis ubi lex olim vigebat, dispensationem ab obligatione abstinentiae ab esu carnium in sabbatis, diebus in quibus ieiunatur exceptis. Decretum sub num. 410 reiiciendum censebat Velingensis fautore episcopo Sancti-Pauli; quod coetui bene visum est. Rogante metropolita Sancti-Francisci cum Zelano, duxerunt patres orandam esse sanctam sedem, ut facultas fiat provinciis Oregonensi et Sancti-Francisci se conformandi disciplinae quoad ieiunia, quae viget in provincia Baltimorensi.

Petenti Savannensi, patres annuerunt ut haec ad finem num. 332 adiicerentur: „Bene placuit patribus propositio Savannensis offerentis revm̃o abbati Cisterciensium apud Gethsemani in dioecesi Ludovicopolitana praedia satis ampla prope civitatem Sancti-Augustini in Florida, eo fine ut ibi instituatur communitas religiosorum qui oleum olivarum, vinum ex vite, et candelas ex operibus apum in usum ecclesiarum suppeditabunt.“

Post haec ad num. 479 ventum est. Ex congregatione praesulum in congregatione publica nominatorum, metropolita Sancti-Ludovici quaedam retulit de expensis collegii Americani in Urbe, et patribus, nomine eiusdem congregationis specialis, id consilii commendavit, ut nempe loco summae accumulandae scutatorum quater centum millium, quod propositum fuerat a collegii rectore, unusquisque episcopus se obligaret ad solvendam quotannis pecuniae summam, quae aequivaleret foenori annuo partis eiusdem sortis, quae ipsius dioecesi assignanda esset. Placuit id Cincinnatensi, Sancti-Ludovici, Baltimorensi, et Neo-Eboraceno praesulibus, qui se obligarunt ad id praestandum, dummodo alii idem facerent. Buffalensi tamen distributio a rectore proposita minime placebat, cum ille nil ferme de conditione dioeceseon hac super re scire posset. Proposuit itaque Pittsburgensis distributionem faciendam esse ab unoquoque metropolita, consilio cum suffraganeis inito. Philadelphiensis declaravit se propositum rectoris prorsus improbare; id nemini negotiorum quae ad pecuniam spectant perito acceptum esse posse. Consultius ipse ducebat pensionem annuam bis centum scutatorum Romanorum solvendam esse pro unoquoque alumno, et insuper summam quinquaginta millium scutatorum ab episcopis conflandam, ex qua foenus annuum scutatorum trium millium expensis aliis collegii solvendis erogari posset, si necesse foret.

Proposuit demum metropolita Sancti-Francisci, annuente Savannensi, ut decretum sub num. 479 a patribus probaretur, quod omnibus bene visum est.

Proposuit insuper idem, cui accessit Natchetensis, ut designetur congregatio praesulum cuius sit rectorem collegii Romani constituere aut dimittere, ab eo rationes postulare, et generali collegii administrationi, quatenus id sacrae congregationi de Propaganda fide gratum sit, invigilare; quod probarunt patres.

Perlegit tunc Cincinnatensis pollicendi formam, cui voluit ut in loco suo unusquisque surgens assensum daret. Per eam se obligabat quisque praesul ad certam summam a se statuendam quotannis collegio erogandam. Inter loquendum conventum est pensionem annuam bis centum nummos scutatos Romanos excedere haud debere, et unicuique episcopo qui huic formae assentiretur ius competere ut unum saltem alumnum in collegio habere posset. Patres alloquutus est Natchetensis, enixe eos rogans ut collegio in adiutorium venirent, antequam finis concilio imponeretur.

Rursus in medium protulit Philadelphiensis propositum suum, cui substituendum voluit Richmondensis, ut omnes episcopi qui collegio Americano subsidia dare vellent, collectas in suis dioecesibus quamprimum habendas curarent, pecuniae inde collatae ita collocarentur ut inde foenus

proveniret, totius vero negotii administratio penes praesulum congregationem collegio Americano curando esset. Id placuit Philadelphiensi, et patres omnes in eam sententiam iverunt. Ipsum Richmondensem designavit praeses, qui nomina exquireret antistitum, qui collectas instituere vellent.

Decretum sub num. 531 probatum est, auctoribus Velingensi et metropolita Sancti-Francisci. Propositum laudaverunt Natchetensis et Buffalensis, renuente Philadelphiensi. Voluit revmus Sancti-Francisci, ut penes Baltimorensem et duos alios metropolitas ius proprietatis quoad bona societatis resideret; sed delegato apostolico suggerente, melius iudicatum est nil quoad hanc rem in regulis societatis iam adoptatis mutandum.

Proponentibus Savannensi et revmo Sancti-Francisci, haec num. 357 addenda iussum est: „Insuper vehementer hortamur pastores, ut praxim benedicendi matrimonia intra missam ubique introducant."

Metropolitis Sancti-Francisci et Cincinnatensi rogantibus ut num. 359 omitteretur, consensit coetus, aientibus tribus supra viginti, negantibus octodecim.

Auctoribus Philadelphiensi et archiepiscopo Sancti-Francisci, idem de num. 364 decretum est, aientibus viginti quinque. Unde et num. 365, utpote cum antecedenti connexum, deleri iussit delegatus apostolicus.

Decretum sub num. 452 patribus haud placuit, se opponentibus Velingensi et revmo Sancti-Francisci. Proposuit hic antistes substituendum esse quod a theologis commendatum fuit, nempe ut dispensatio in votis simplicibus monialium, quae ex instituto vota solemnia profiteri deberent, sanctae sedi reservaretur; quod minime probarunt patres.

Decretum sub num. 551 a coetu adoptatum est, auctoribus Richmondensi et Neo-Aurelianensi. Philadelphiensi proponenti ut illi adderentur quae sub num. 552 prostant, annuerunt patres. Suggerente Hartfordensi cum metropolita Sancti-Francisci, omissum est decretum sub num. 553. Illi septemdecim favebant, contradicentibus viginti et septem.

Ad num. 423 haec verba addita sunt: „Ad pietatem erga defunctos magis fovendam, statuimus ut pastores animarum curent in praxim deducere quod habetur in rituali Romano de exequiis: „Quod antiquissimi est instituti, illud quantum fieri potest retineatur, ut missa, praesente corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturae tradatur.' Rem suggessit Wayne-Castrensis, favente Savannensi."

Ad num. 401 verba „aliis diebus ab ordinario designatis" addita sunt post „horarum", linea 16. Decretum sic emendatum probatum est, auctoribus Natchetensi et Zelano.

Proponentibus metropolitis Neo-Aureliae et Sancti-Francisci, decretum sub num. 403 probarunt omnes.

Deinde, cum de congregatione praesulum pro collegio Americano in Urbe ageretur, proposuit Cincinnatensis cum revmo Sancti-Francisci, ut delegatus apostolicus quosdam antistites nominaret huic negotio gerendo. Voluit potius Albanensis, ut alios praesules sibi idem adscisceret, quod patribus bene visum est. Nonnullis in utramque partem dictis, revmus praeses metropolitas omnes ad hoc nominavit, ea tamen lege, ut in coetu privato ii quosdam episcopos eligerent, qui simul cum ipsis agerent.

Surrexit tunc in loco revmus delegatus apostolicus, congregationibus privatis huius concilii plenarii finem impositurus. Modeste de se loquutus est, ac veniam a patribus, si quem vel inscius offendisset, petivit. Animorum omnium summum consensum, ac patrum in se benevolentiam laudavit: quantum denique opus anteactis diebus praestitissent, amplissimis verbis declaravit.

Adstitere congregationibus privatis assistens promotor, notarius, cancellarius cum assistente et secretarii.

Cuique congregationi initium factum, recitando orationem *Adsumus* ex pontificali, cum *Ave Maria;* ad eiusdem finem, dicta est antiphona *Sub tuum praesidium.*

Suffragia patrum, re quae in quaestionem venerat proposita, per promotorem exquirebantur; si dubium circa numerum ex una vel altera parte exortum esset, surgebant primo affirmantes, deinde qui parti neganti favebant; in negotiis vero gravioribus singulorum suffragia nominatim postulabantur, et in tabulas a cancellario et secretariis referebantur.

Decreta, quae patrum examini subiecta sunt, prius lecta sunt in pleno coetu per assistentem promotorem.

SESSIO SOLEMNIS QUARTA ET ULTIMA,

die dominica, 21 octobris, habita.

Hora 9 cum dimidio, quemadmodum ante primam sessionem, facta est solemnis supplicatio, cui interfuerunt patres omnes, ordinum religiosorum, congregationum, et seminariorum maiorum superiores, theologi, sacerdotes permulti, et inferioris ordinis clerici. Eodem ordine ac decoro ab aedibus archiepiscopi ad ecclesiam metropolitanam, iisdem psalmis hymnisque decantatis, processerunt.

Missam de ssma Trinitate pro gratiarum actione solemnem celebravit illmus ac revmus Novae-Aureliae archiepiscopus; cui adstiterunt archidiaconus, admodum reverendus Augustinus Gaudet, ordinis Mariae Immaculatae; diaconus, reverendus Iacobus Gibbons; subdiaconus, reverendus Iulianus Dujarié, sacerdos Sancti Sulpitii. Ad thronum autem ministri fuere admodum reverendus Henricus Coskery, presbyter assistens; admodum reverendus Thomas Foley, et admodum reverendus Ioannes McCaffrey, diaconi ad honorem.

Sacro peracto, concionem ad populum habuit illmus ac revmus Sancti-Ludovici archiepiscopus.

Deinde illmus et revmus Cincinnatensis, senior ordine consecrationis inter episcopos, praesidi de concilio plenario ad tam felicem exitum perducto amplissimis verbis gratulatus est. Cui paucis opportune respondit delegatus apostolicus, et gratias egit patribus ac theologis, quos habuerat laborum et consiliorum socios et adiutores.

Inchoata post haec, iuxta pontificale Romanum, ultima concilii sessione, institit assistens promotor pro reliquis decretis promulgandis. Secundus igitur secretarius clara voce praelegit, prout conventum fuerat, caetera omnia quae in libello typis impresso continentur: scilicet titulum V a capite eiusdem septimo; titulos deinde seriatim VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII et XIV. Rogata deinde patrum sententia, decreta omnibus placuerunt, et confirmata fuerunt.

Mox patres omnes, provinciarum ordine accedentes, decretis super altari positis sua quisque manu subscripserunt.

Quibus omnibus rite absolutis, promotor institit pro fine concilio imponendo, eo quod patrum deliberationes iam finem habuissent, decretaque pro-

posita lata essent et eorum subscriptione munita. Quod cum omnibus placeret, revmus praeses finem concilio factum esse declaravit, quoad eiusdem publicas sessiones; quoniam vero pauca quaedam expendenda supererant, ex patrum consilio, concilium quoad privatas episcoporum congregationes prorogavit ad horam nonam diei sequentis, octobris scilicet 22.

Tunc patribus cum mitris stantibus, factae sunt acclamationes, archidiacono praecinente, choro cum synodalibus respondente. Communicato deinde invicem pacis osculo, et recitata oratione *Nulla est,* revmus praeses solemnem nomine summi pontificis benedictionem, cum plenaria pro synodalibus indulgentia, impertitus est. Cantato postea hymno Ambrosiano, omnes solemni ordine incedentes ad aedes archiepiscopales reversi sunt.

Neque illud silentio praetereundum videtur, quod inter caeteros illustres viros, qui ad templum advenerant, solemnes huius supremae sessionis caeremonias spectaturi, adfuerit etiam summus reipublicae magistratus ac praeses.

CONGREGATIO PRIVATA EXTRAORDINARIA,

die lunae, 22 octobris, habita.

Cum heri, ex patrum consensu, ita finem concilio imposuisset revmus praeses, ut adhuc locus esset congregationibus praesulum privatis, ad quaedam quae adhuc supererant definienda, hora 9 ante meridiem convenerunt patres cum officialibus.

Retulit metropolita Sancti-Francisci, convenisse sex archiepiscopos, absente revmo Sancti-Ludovici eosque sibi consociasse Novarcensem, Carolopolitanum, Hartfordensem, Philadelphiensem, et Pompeiopolitanum, qui, subordinate ad sacram congregationem de Propaganda fide, de negotiis collegii Americani curam gererent; statuisse insuper pecuniam per collectas conflandam eorum prudenti iudicio collocandam esse eo modo, ut sortis securitati consuleretur, et foenus inde annuum proveniret.

Idem archiepiscopus, ex congregatione praesulum dubiis solvendis circa constitutiones Benedicti XIV *Sacramentum poenitentiae* et *Apostolici muneris*, retulit quaestioni propositae: „An episcopi possint absolvere sacerdotes a crimine sollicitationis," praesules respondendum duxisse, „affirmative, cum nullibi inveniatur reservatum"; alteri autem quaesito, „an possint absolvere qui complices in peccato gravi contra sextum absolvere attentarunt", respondisse „negative."

Hisce peractis, revmus delegatus apostolicus patribus obtulit consideranda quae habentur titulo X, capite 4, *De nigrorum salute procuranda,* enixe eos hortans, ut instructioni sacrae congregationis de Propaganda fide hac super re obsequentes, ea decernent quae nigrorum saluti pro futura ipsis in Domino visa fuerint.

Diu inter patres disceptatum est. Alacri quidem animo velle se mentem sacrae congregationis exequi significarunt; verum de meliori modo sua et sanctae sedis vota prosequendi, non una fuit opinio; quibusdam iis quae habentur num. 519 de viro ecclesiastico huic negotio praeficiendo faventibus, plerisque tamen ut res penes episcopos relinqueretur malentibus. Significavit tandem metropolita Neo-Eboracensis, negotii huius determinandi ius episcopis dioeceseon meridionalium potius competere, illisque lubenter alios praesules in adiutorium venturos, vel pecunias conferendo, vel alio modo, prout opus forte fuerit. Unde, auctoribus metropolitis Sancti-Francisci et Neo-Aureliae, cum patres declarassent se consentire prorsus iis quae in libello de gravitate et necessitate huius operis dicuntur, tota quaestio ad concilia provincialia proxime habenda remissa est; eo tamen pacto, ut interim officio suo episcoporum zelus haud sit defuturus.

Cum de novis sedibus erigendis, et de presbyteris ad episcopatum commendandis agere vellent patres, recesserunt secretarii.

Hisce negotiis determinatis, proposuit revmus Neo-Eboracensis gratias patrum habendas promotoribus, notariis, cancellariis, et secretariis huius concilii plenarii, necnon egregiae societati iuventuti catholicae amicae.

Deinde perlectae sunt ac probatae literae ad summum pontificem a patribus mittendae; necnon literae pastorales ad clerum et fidelem populum.

Demum, cum deliberationibus huius concilii plenarii finis iam esset feliciter imponendus, recessit, rogante coetu, revmus delegatus apostolicus, illiusque loco praefuit Cincinnatensis. Patribus omnibus visum est, in scriptis significandum esse quanta dignitate, doctrina et perspicacia, ab omni partium studio prorsus immuni, diuturnis sessionibus huius concilii praesederit ipse revmus delegatus. Omnia ab eo modo conciliorum consueto gesta fuisse testati sunt; omnesque in id consenserunt, ut ipsi gratiae maximae agerentur pro beneficiis quibus eos cumulaverat, praesertim quod, Deo optimo maximo opem dante, auspice immaculata Deipara harum provinciarum patrona, maximum hoc quod hucusque in hac terrarum parte habitum est concilium, ipso duce et praeside, feliciter coeptum, celebratum et absolutum sit.

III. Conciones synodales.

CONCIO I, DE CONCILIIS.

Ab illustrissimo ac reverendissimo praeside, in I sessione habita.

Venerabiles fratres, dilectique in Christo sacerdotes.

Quam splendida imperii specie, quam praeclaris coelestis sapientiae thesauris, quanta etiam auctoritate, potestate ac maiestate polleat ecclesia Christi, sponsa coelestis regis immaculata materque filiorum laetans, cum in aliis multis, tum in episcoporum conciliis elucet maxime; quae quidem frequentissima, tam in singulis fere terrarum orbis partibus, quam omnibus retro saeculis fuere celebrata. In his nempe, per viros doctrina ac pietate praestantes, adsistente et afflante Spiritu sancto, tradita semel sanctis fides fuit propugnata, haereses depulsae ac debellatae, irrepentes abusus pravaeque consuetudines coercitae ac repressae, sanctissimae simul leges latae, sapientissima decreta promulgata; ad labefactatam, hominum malitia vel infirmitate, disciplinam restaurandam, ad mores in melius emendandos, ad decorem divini cultus promovendum, pietatemque inter christifideles sincere et rite excolendam.

Atque ab ipsis profecto ecclesiae exordiis, apostolos et seniores Hierosolymis convenisse legimus, ut contentiones ac dissidia inter primos christianorum sacrorum cultores exorta, collatis invicem consiliis, componerent; ac, quemadmodum ipsis et Spiritui sancto visum fuisset [1], fidei unitati disciplinaeque integritati providerent. Tantorum virorum exemplis edocti atque animati, quoties deinceps ortae haereses deposito fidei perniciem vel detrimentum minitabantur, ecclesiarum pastores, apostolorum scilicet successores, episcopi summi

[1] Act. XV, 28.

pastoris auctoritate convocati, convenire solebant; qui fidei traditae et conservatae in suis ecclesiis testes essent, errorum monstra suo ac Christi nomine damnarent, fidemque sacrosanctam catholicam puram integramque tuerentur ac vindicarent. A quarto nimirum reparatae salutis saeculo, ad decimum usque sextum, octodecim circiter contra grassantes haereses episcoporum generales conventus habiti sunt; a Nicaeno nempe, qui Arium divinam Christi naturam perverse impugnantem damnavit, ad Tridentinum, qui Lutherum, Calvinum, impiosque eorum asseclas divinam eius ecclesiae in regendo ac docendo potestatem praefracte denegantes profligavit.

Quid de innumeris fere conciliis particularibus, plenariis, provincialibus dioecesanisque dicam? Quid de doctrinae sacrae, de castae disciplinae, morumque sanctissimorum ubertate plane coelesti, per hos piorum antistitum conventus inducta, custodita, propagata disseram? Quid mala ac scandala cohibita ac propulsata, maxima pietatis incrementa, vitam christianorum hominum ad evangelii normam compositam, commemorem? Infinitus profecto essem, si omnia quae ex sacris hisce sacerdotum conventibus in ecclesiam redundarint beneficia, vel obiter attingere studerem. Ut de caeteris taceam, quot ac quanta bona et emolumenta in ecclesiam, et in ipsam civilem societatem ex unis conciliis Africanis Toletanisque derivata sunt! Quorum posteriora non solum Hispaniae regionem ab Arianae haereseos labe depurgarunt, ac fidem catholicam moresque incorruptos tutata sunt, sed civilem societatem ipsam barbarorum incursibus labefactatam ac pene eversam restituerunt, vitaeque christianae institutis, quasi tutissimo praesidio, munierunt.

Sacrosancta synodus Tridentina, in Spiritu sancto legitime congregata, habendorum conciliorum particularium consuetudinem, sicubi per temporum iniuriam fuissent omissa, instaurandam decrevit. Statuit idcirco provincialia quidem omni triennio, dioecesana vero quotannis esse celebranda. Sapientissimo huic decreto morem gerentes, metropolitae plures per diversas Europae plagas concilia in suis provinciis coegerunt, in quibus Tridentinorum patrum definitiones legesque disciplinam spectantes, obsequentissimo animo receptae fuerunt et promulgatae. Inter haec facile eminent Mediolanensis ecclesiae concilia, quorum caput ac praeses erat sanctus Carolus Borromaeus. Nam, praeter synodos dioecesanas undecim ab illo congregatas, sex etiam habuit concilia provincialia, septimumque aggrediebatur, quod tamen morte praeventus absolvere non potuit. Plena quidem haec concilia sunt apostolica gravitate, plena coelesti sapientia, plena documentis ad ecclesiam moderandam, ad sancte vivendum, ad clericorum mores optime instituendos maxime opportunis. Quam insignia beneficia ex horum deliberationibus ac legibus ecclesia perceperit, ex ipsis Mediolanensis ecclesiae actis et illorum temporum documentis, manifestum est.

At temporum, quae subsecuta sunt, calamitatibus, per tria fere saecula post absolutam synodum Tridentinam, intermissa ut plurimum fuerunt huiusmodi concilia; donec tandem aliquando, largiente meliora Deo, in cuius manu sunt regum ac populorum corda[1], illa iterum hoc nostro saeculo celebrari contigerit. Inter ea vero, quae sunt superioribus annis convocata, primum omnino locum habuerunt septem harum provinciarum concilia, quae in urbe nostra metropolitana iam ab anno 1829 et subinde ad annum 1849 celebrari plerique nostrum vidimus. Quibus exemplis quasi patefactam viam alii quoque aliis in locis insistere coeperunt: ita ut plura deinde per Italiam, Gallias, Germaniam, Angliam, Hiberniam, episcoporum concilia coacta fuerint. Laudemus igitur viros gloriosos, patres ac decessores nostros, per quos ecclesiasticam hac in re disciplinam revocatam ac restitutam habemus. Iis siquidem debetur, quod, inscrutabili quodam divinae providentiae consilio, episcopis nostris in ultimis terrae finibus constitutis, totoque orbe a Romana sede divisis, id sponte ac libere peragere licuerit. quod Europae catholicae praesulibus, brevissimo ab urbe sacra intervallo disiunctis, per iniquas principum catholicorum leges, per invidiam, odia, suspiciones, nullo modo liceret.

Quae cum ita sint, venerabiles patres ac dilectissimi in Christo confratres, quonam meliori modo potero concilii nostri plenarii Baltimorensis II hac die adiuvante Deo feliciter inchoandi, dignitatem, finesque sanctos eidem celebrando praestitutos, vobis explicare, quam si verbis utar magni illius sanctique viri, Caroli Borromaei, qui huius generis conciliorum adeo insignis fuit coryphaeus?

„Omnis porro concilii actio formam illam exhibet apostolicae missionis et legationis. Dum enim nostras nostrarumque ecclesiarum res inter nos mutua caritate conferimus; dum de castissimo divinorum officiorum cultu disquirimus; dum de cleri populique disciplina investigamus; dum et nostrorum et apostolicae visitationis in primis decretorum executionem inspicimus; dum rerum multarum collapsam pene institutionem ob oculos ponimus; dum de instaurationis modo consulimus; dum constitutiones alias ad damna resarcienda recte accommodatas Spiritu sancto auctore conficere studemus; universa haec via et ratio eo spectat, ut istis adiumentis quae a Deo existunt mens nostra illustretur, caritas in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus nostris exardescat, animarum nostrarum episcopalis illa vis et ardor magis atque magis incendatur, et quasi novus quidam spiritus in nobis, qui decretorum provincialium virtute et auctoritate munimur, excitetur vehementius ad improbos omnes spiritus depellendos, ad vitiorum pestem propulsandam, ad sanandas spirituales aegritudines, ad afferendam denique populis curae nostrae commissis omnem curationem. O salutares episcopalium conciliorum labores! Adest vobis Christus dominus; actionum vestrarum dux est Spiritus sanctus; vos morum magistri, vos populorum moderatores, vos sanctarum legum auctores. Sapientia vestrae disciplinae, ratio omnis instauratur, prudentia controversiae sedantur, caritate dissidia tolluntur, studio eriguntur manus remissae, virtute genua debilia roborantur, animisque vires adduntur. Quid multis? Haec conciliorum actio nos ipsos, qui doctoris officio fungimur, qui ecclesiae medici sumus, docet, instruit, reficit, recreat, exsuscitat.“[1]

Quid pluribus vos, venerabiles consacerdotes, alloquar verbis? Vos portastis pondus diei et aestus[2]; vos bonum certamen certastis, fidemque servastis[3], sicut boni milites Christi Iesu[4]; vos omnia sustinuistis propter electos Dei[5]; vos omnia omnibus facti estis, ut omnes faceretis salvos[6].

[1] Prov. XXI, 1.

[1] Acta eccles. Mediol., conc. prov. VI [corrige V], p. 240, col. 2, [Mansi XXXIV, 335].
[2] Matth. XX, 12.
[3] II Tim. IV, 7.
[4] Ibid. II, 3.
[5] Ibid. II, 10.
[6] I Cor. IX, 22.

Quid dicam, nisi quae gentium declaravit apostolus? *„Existimo enim, quod non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis“* [1]; nam, *„si commortui sumus, et convivemus; si sustinebimus, et conregnabimus.“* [2] Superabundastis enim gaudio in omni tribulatione vestra.[3] Magno igitur corde ac generoso opus Dei exequi pergite, ut facitis. *„Attendite vobis et universo gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus, regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.“* [4] *„Pascite qui in vobis est gregem Christi, providentes non coacte, sed spontane secundum Deum: neque ut dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriae coronam.“* [5]

CONCIO II, DE SACERDOTIO, ATQUE DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

Ab illustrissimo ac reverendissimo Sancti-Francisci metropolita in II sessione habita.

Illme et revme delegate apostolice,

Venerabiles in Christo patres, dilectique in Christo consacerdotes.

Obedientia compellente, silentium servare mihi non licet; quod et ecclesiastica prohibet disciplina. Si enim, ista duce, sermones de rebus sacris fiunt in synodis dioecesanis; quanto magis sermones sacros proferre decebit in tanto presbyterorum, theologorum, collegiorum praesidum, ac religiosarum familiarum superiorum, maximeque tot episcoporum et archiepiscoporum praeclarissimo conventu? Et quidem ipsa spectatissimi coetus conditio specialiter menti suggerit sacerdotii dignitatem, vitamque et honestatem clericorum, de quibus pauca mihi dicenda incumbunt; seu potius, prout olim in sancti patris Dominici conventibus divini officii lectiones mihi aliisque legere solitus eram (quod iterum praestare liceat!), ita nunc quaedam ex sanctis patribus ac ecclesiasticis statutis, necnon scriptoribus sacris excerpta, mihi vobisque recolenda proponam, auspice Maria, patientique vestra attentione.

Grandem in primis cum divo Hieronymo dico dignitatem sacerdotum, qui non ab hominibus, sed ab ipso Deo assumpti sunt, non iam ad domus seu urbes construendas, non ad arma ad victoriam ducenda, aut reipublicae cives in negotiis saecularibus humana sapientia dirigendos, sed tanquam Aaron a Deo vocati ad ipsi Deo ministrandum in rebus divinis; ita ut, teste apostolo Paulo, ipsis Dei sint adiutores, ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Mirarentur homines (si hanc adducere liceat similitudinem), miraremur et nos, si Deus nos vocasset ad creandum cum ipso coelum et terram, et omnia quae universi fabrica continentur; et nihilominus ad aliquid altius nos sibi consociavit, aedificationem scilicet ecclesiae Christi. Cum enim altissimus vellet sibi aedificare templum, summa pulchritudine, ordine ac perfectione se dignum, in quo tota Trinitas in aeternum habitaret ac cultu perpetuo adoraretur: sibi sacerdotes ceu suos ministros et coadiutores adscivit, qui vivos lapides, nempe christifideles, ornarent, aptarent atque exstruerent in templum, orbi terrarum coextensum atque aeternitati coaevum, ad quod Dei Filius divinam eis virtutem subministravit, omnipotenti suo verbo aiens eis: *„Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes; ... sicut misit me Pater et ego mitto vos.“* Hinc merito Tridentini patres Christi vicarios vocant sacerdotes, adscitos ad redemptionis humanae opus perficiendum, opus quidem angelicis humeris formidandum.

At, ut clarius pateat laudatae dignitatis excellentia, praecipua sacerdotum munia aestimemus, quae Deo auctore in Christi verum ac mysticum corpus assiduo praestant. Itaque cum Deus sit omnium rerum creator ac conservator, omniumque munerum dator ac distributor, tenentur homines illius in omnia supremum agnoscere dominium, ac adorare virtutem per sacrificii oblationem. Hinc, ab initio mundi consueverunt homines Deo sancti immensae eius maiestati offerre sacrificia, nec ullum latet cultum Mosaicum, ipso Deo ordinante, in sacrificiis offerendis praecipue constitisse, neminemque latere deberet, Christum non venisse tollere legem, sed adimplere; ipsum non venisse summum religionis actum, nempe sacrificium, delere, sed veteribus typicisque Moysi sacrificiis reale ac excellentius sacrificium substituisse, perennem nempe sui corporis et sanguinis oblationem, iuxta propheticum vaticinium: „Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum; et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda; quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.“ Quae quidem pulchre breviterque tradunt patres Tridentini dicentes: „Sacrificium et sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, ut utrumque in omni lege exstiterit. Cum igitur in novo testamento sanctum eucharistiae sacrificium, visibile ex Domini institutione catholica ecclesia acceperit, fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est.“

Ex his omnibus in nostri excellentiam sacerdotii facile depromitur argumentum. Si enim Moyses magni fecit, quod Deus filios Levi separavit ab omni populo ac iunxit sibi; si, aiente apostolo, *„ministratio mortis, litteris deformata in lapidibus, fuit in gloria; ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quae evacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?“* Si comparatio fiat inter vetus et novum sacerdotium, docet Chrysostomus, videbit quisque omne quod fuit gloriosum in sacerdotibus Aaronis nihil omnino esse, si supereminens gloria aestimetur sacerdotum Iesu Christi. Mera enim animantia mactabant illi, carnes hircorum ac taurorum offerebant, eorumdem sanguine altaria populumque lustrabant, panes propositionis dicabant atque sumebant; at novae legis sacerdos ascendit ad altare, sumit panem et vinum, et, tanquam alter Christus, verbis consecrationis substantias illas in verum Christi corpus sanguinemque convertit, miranda quidem atque divina virtute a labiis omnipotentis filii Dei creata, dum ipse suis ministris dixit: *„Hoc facite in meam commemorationem.“*

Datur praeterea nobis in mysticum Christi corpus summa potestas, ea scilicet ligandi atque solvendi. Humilitate quodammodo oppressus fuit princeps apostolorum, cum in nomine Domini magnam cepit piscium multitudinem, nec minori humilitate et admiratione fuit procul dubio ipse affectus, cum in ipsius domini nostri Iesu Christi nomine ac virtute fecit paralyticum ambulare, ac mortuum reviviscere. At multo maiori deberemus

[1] Rom. VIII, 15.
[2] II Tim. II, 11-2.
[3] II Cor. VII, 4.
[4] Acta Ap. XX, 28.
[5] I Petr. V, 2-4.

nos humilitatis et admirationis sensu commoveri, dum infallibili noscimus fide, Dei Filium nos constituisse hominum piscatores, languentium quoque omniumque infirmorum medicos divina munitos virtute non tantum debiles claudosque sanandi, sed et mortuos per peccatum ad vitam gratiae revocandi, dicente nobis omnipotenti Deo: *„Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et, quorum retinueritis, retenta sunt.“*

Quae cum ita sint, merito inclamat Chrysostomus: „O miraculum! ... qui terram incolunt ... ad ea quae in coelis sunt dispensanda commissi sunt, potestatemque acceperunt, quam neque angelis neque archangelis dedit Deus.“ Cuinam enim angelorum subdidit Dominus hunc mundum novum, qui est eius ecclesia? Ad quosnam angelorum dixit ille, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, remittam in coelo id quod a vobis remissum erit in terra? Cuinam angelorum dedit ille potestatem consecrandi suum corpus et sanguinem? Miremur ob tam mirandam virtutem. Miremur itidem quod in novissimis diebus venerint homines in deceptione illusores, instabiles, depravantes scripturas in suam ipsorum perditionem, dominationem spernentes, nec verentes introducere sectas, qui, seipsos ecclesiae Dei reformatores constituentes, sacerdotium pro posse proscripserunt, templa altaribus spoliavere, sacrosanctum sacrificium a Christo institutum Deoque debitum extinxere, et loco ordinis sacri laicos ministrorum nomine decorarunt, qui carnalia et spiritualia miscentes sese inhabiles reddidere ad capiendum divinum institutum et gratiam, de quibus divo Timotheo scribit apostolus his verbis: „Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii.“

Nunc autem ex his de sacerdotii excellentia praemissis sponte fluit, amplissimi patres, venerabilesque consacerdotes, quanta esse debeat sacerdotum probitas, totiusque eorum vitae rectitudo. Clerici quidem nuncupantur, eo quod vocati sint in sortem Domini, qui est eorum sors, pars atque haereditas. Illius autem ministerium sortiti sunt, quem nemo umquam arguere potuit de peccato vel levissimo, quem sanctissima commendavit vita, qui bene omnia fecit, hominesque a mortis aeternae tenebris eripuit, eosdemque perduxit ad immarcescibilis vitae lumen splendore verbi atque exempli, quique tandem vitam dedit pro ovibus suis, non tamen antequam nobis diceret: *„Si quis mihi ministrat me sequatur.“* In primis, itaque, sanctitas illius, cui ministramus, a nobis etiam sanctitatem requirit; si enim omnibus Christi discipulis a principe apostolorum dicitur: *„Secundum eum, qui vocavit vos, sanctum et ipsi in omni conversatione sancti sitis; quoniam scriptum est: sancti eritis, quoniam ego sanctus sum;“* potiori utique ratione id Christi ministris denuntiatur. Si levitis ministrantibus litterae legis a propheta fuit iniunctum: *„Mundamini qui fertis vasa Domini“;* quanto potius mundos sanctosque esse oportebit ministrantes spiritui gratiae, qui non tantum vasa Domini ferunt, sed Dominum ipsum, Deum immensae maiestatis, quem omnes angeli et universae potestates ter sanctum incessabili voce proclamant! „Quid igitur mirum,“ ait sanctus Carolus Borromaeus, „si necesse est, accedentes ad illum sanctificari, ne purissimae illius maiestatis oculi maculis aut sordibus ullis offendantur?“ Si tandem omnipotens tanta sanctitate ornavit Deiparam, ut eam non tantum ab omni vel levissimo peccato atque originali labe praeservaret immunem, sed et omni gratia plenam omnibusque virtutibus gradu perfectissimo condecoratam instrueret, ut dignum filii sui habitaculum effici mereretur, quem concipere, portare et enutrire debebat, eamdemque miraculo ineffabili virginem conservavit dum matrem effecit; debemus et nos animas nostras puritate et sanctitate ornare, quibus datum est eumdem Dei Filium consecrare, manibus pertractare, eiusdemque pretiosissimo corpore et sanguine enutriri.

Tenemur igitur, non solum ab omni crimine, sed et ab omni specie mali, quinimo ab ipsa suspicione immunes nos praeservare; atque femineum sexum, quamvis devotum, pro posse vitare, exemplo Christi, qui, quamvis sanctitas infinita, ad nos edocendum, erga ipsum cautissimus fuit, ita ut mirati sint apostoli quod Samaritanam solus ad fontem sit alloquutus. Quod si clericos necessitas cogat, famulas pro re domestica domi retinere, id tantummodo tolerandum, cum illae et probatae fuerint virtutis et provectae aetatis, atque ordinario permittente. Nec clericis sufficere putandum, a pravo actu externo se abstinere, sed internae mentis et cordis puritati ab iis studendum, prout iis non sat esset ebrietatem vitare, sed ebriorum tabernacula ab ipsis etiam sunt vitanda, aiente canone: „Clerici, edendi et bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.“

Tenemur etiam a saecularibus nos abstinere negotiis, imo et ea fugere; iuxta expressionem Tridentinorum patrum, qui eodem edocebantur spiritu, qui iam dixerat per apostolum: *„Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus.“* Sacerdotes recte vocantur Christi castra seu milites. At „miles,“ ait sanctus Basilius, „non domos aedificat, non comparat agros, non vacat mercaturae. „Si ego pars Domini sum,“ ait divus Hieronymus, „nec accipio partes inter alias tribus, sed quasi levita et sacerdos, vivo de decimis, et altari serviens, altaris oblatione sustentor, habens victum et vestitum, his contentus ero; et nudam crucem nudus sequar.“

Tenentur presbyteri suis episcopis praestare reverentiam et obedientiam, necnon Romanum pontificem, beati Petri successorem, Christi vicarium, commune unitatis centrum, totiusque ecclesiae caput, summo amore prosequi totisque tueri viribus. Tenentur pariter, et quidem sub gravi, si non aliunde, saltem ex titulo ordinis sacri, ad divini officii recitationem.

Tandem tenentur ecclesiasticis studiis, praecipue vero sacrarum scripturarum assiduo incumbere; *„labia enim sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius.“* Huiusmodi studiis lux mundi nos esse oportet, non iam sub modio posita, sed super candelabrum, illuminans homines, praesertim nostrae curae commissos, non solum operibus nostris bonis, sed et constanti verbi Dei praedicatione; ita ut quivis pastor sibi dicere teneatur: *„Vae mihi est, si non evangelizavero.“* Languerent christifideles, nisi verbo Dei continuo reficerentur. Plerisque praeterea circumdamur ovibus, per falsos prophetas ab unitate gregis deceptione seductis; eas tamen supremus pastor vult per nos ad fidei unitatem adducere, ut fiat *„unum ovile et unus pastor“*.

Laudata vero munera sacerdotalia sacerdos adimplere nequibit, quin per orationis exercitium divino auxilio fulciatur, quin inter vestibulum et altare assiduo ploret. Dei ministro potius quam cuicumque alteri mente recogitandum illud angelici doctoris: „Post baptismum necessaria est homini iugis oratio.“ Dum enim arbor, coeli imbribus omnique irrigatione destituta, sterilis evadet et

arefiet, plantata autem iuxta decursus aquarum, fructum suum dabit in tempore suo; ita sacerdos ad crucifixi pedes vigilans et orans, Dei amore et proximorum salutis desiderio flagrabit, ignemque zeli apostolici e coelo descendere faciet, quo sacerdotii sui sacrificia igne ardescent divino, eiusque vita et opera erunt in conspectu Domini pretiosa; et quem sui partem fideliter fecit in terra, haereditatem aeternam inveniet in regno coelorum.

CONCIO III, DE ZELO SACERDOTALI,

ab illustrissimo ac reverendissimo Neo-Aureliae metropolita in III sessione habita.

Revm̃i fratres.

Cum nobis gratum incumbat officium de zelo sacerdotali tractandi coram hoc amplissimo piorum ac doctorum antistitum coetu, in illa tanti momenti materia, quae quidem vobis, revm̃i fratres, est apprime nota et familiaris, satis erit si ostendamus:

1. Quali et quanto zelo Christus, summus pontifex novae legis, et exemplar sacerdotum, accensus sit pro salute animarum;

2. Qualis sit obligatio pro sacerdote, qui est alter Christus, se vovendi saluti animarum sicut Christus ipse.

Porro perspicuum est quod Christus ab aeterno sinu Patris in virginis uterum venit, ut eripiat nos de potestate tenebrarum, ut salvificet mundum, ut auferat peccatum, quod est unicum saluti humanae obstaculum.

Et quidem omnia illa stupenda immensi amoris mysteria, quae Christus in vita sua mortali operatus est, ad salutem animarum directa sunt et ad hunc finem referuntur.

Propter nos homines et propter nostram salutem, ut proclamat sancta mater ecclesia, Iesus Christus, Filius Dei, consubstantialis Patri, descendit de coelis, et homo factus est. Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. In similitudinem hominum factus, paupertatem elegit, contumelias amplexus est, persecutiones sustinuit, pro nobis oravit, docuit, laboravit, fatigatus est; pro nobis cruci affixus est, et in cruce emisit spiritum; pro nobis resurrexit, in coelos ascendit, et de coelis misit Spiritum sanctum, per quem charitas Dei diffusa est in cordibus nostris.

Uno verbo, Christus se totum dedit, vovit, immolavit, pro nostra salute; et sic vere nobis factus est Iesus, id est salvator, nos transferendo de tenebris ad lucem, de morte ad vitam.

Porro sacerdos Christi est alter Christus. Locum Christi inter homines tenet, et vices illius gerit. *„Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.'*, Sacerdos a Christo eligitur et mittitur ad continuandum et perficiendum opus Christi, quod est salus animarum.

Sacerdos igitur debet, sicut Christus ipse, se totum et sua omnia saluti animarum vovere, consecrare, immolare. Ad hunc finem orationes, studia, labores, facultates mentis, et corporis vires referre tenetur, paratus etiam ad persecutiones, ad effusionem sanguinis, ad sacrificium vitae, iuxta exemplar boni pastoris, qui vitam suam posuit pro ovibus suis; ut veraciter dicere possit cum Paulo: *„Omnia sustineo propter electos; libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris.“*

Porro ut sacerdos gaudere possit illo zelo vere sacerdotali, quem in amantissimo corde Christi haurire debet, necesse est ut propriae saluti prius incumbat, et tunc saluti fratrum efficacius attendet. Zelus enim sacerdotalis procedit de amore Dei, et extenditur ad amorem proximi. Quomodo vero proximi dilectionem habebit sacerdos peccator, cum nec Deum diligat, nec se ipsum vere amare sciat? *„Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam.“*

Et quidem in sacerdote sancto zelus erit plane supernaturalis, et in se, et in suis motivis, et in suo fine. Nam omnia quae tractamus, tanquam legati Christi, omnia quae gerimus pertinent ad supernaturalem ordinem, et tendunt ad illam beatitudinem quae omnem ordinem naturalem transcendit.

Si vero zelus sit supernaturalis, erit purus et liber, non solum ab omni inordinata affectione, sed etiam ab omni humana consideratione. In omnibus hominibus, qualiscumque sit diversitas gentium, vel originis, vel coloris aut conditionis, nihil aliud videt, nisi animas pretio sanguinis Christi redemptas, et ad vitam aeternam perducendas.

Sacerdos illo zelo accensus non curat de vana opinione hominum. Omnibus omnia fieri conatur, ut omnes lucrifaciat, sed in multis meminit verbi apostoli: *„Si hominibus placerem, servus Dei non essem.“* Verus zelus non movetur desiderio mundanae famae et inanis gloriae, non cupiditate divitiarum, voluptatum, vel dignitatum, etiam ecclesiasticarum; qui enim talibus motivis aguntur *„quaerunt quae sua sunt, non quae Iesu Christi“*.

Zelus ille prudens erit et secundum scientiam, non ductus ad impetu caeco mentis vel indolis, non procedens ab alacritate naturali ingenii vel imaginationis, sed sciens quando et quomodo loqui vel agere debeat.

Scientia vero, quae in prudenti zelo requiritur, non est tantum scientia per humana media comparata, [† et] quae quidem in suis variis partibus tam multiplex et immensa est; sed est etiam scientia illa supernaturalis, quae in oratione et meditatione acquiritur.

Zelus ille fortiter et suaviter aget, ad exemplar divinae sapientiae, quae *„attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter“*.

Denique zelus ille patiens erit et perseverans, etiam inter difficultates, contradictiones, oppositiones, persecutiones. Non deiicietur propter inutilitatem conatuum vel propter ingratitudinem hominum; sciens quod Deus laborem, non successum, requirat.

Talis esse debet zelus sacerdotalis, et talis erit in illis qui non quaerunt semetipsos, nec sua commoda, sed gloriam Dei et salutem animarum.

Accendamur igitur illo zelo supernaturali, et dotibus illis supra memoratis praedito, ut digna fiamus instrumenta misericordiae Dei inter homines, et salutem omnium, quantum in nobis est, procurare satagamus.

Et si fideliter in hoc divino opere usque ad finem perseveraverimus, *„cum apparuerit princeps pastorum, percipiemus immarcescibilem gloriae coronam,“* et ex ore amantissimo dulcissimi Iesu haec audiemus suavissima verba: *„Serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.“* Amen!

IV. Literae patrum concilii

ad summum pontificem Pium papam IX.

Serius omnino, beatissime pater, quam nostrum omnium vota flagitabant, aliquando tamen, quam primum nobis id per tempora licuit, in concilium plenarium convocati sumus. Quo enim tempore illud ex proposito et instituto cogendum erat, ea

iam rerum publicarum conversio facta fuerat, ut nobis oves nostras relinquere, et in unum locum omnes ad deliberandum nos conferre, nullo modo liceret. Vix autem e mediis procellis dissidiisque civilis belli luctuosis emerseramus, cum in hac veteri atque catholica urbe convenimus, ut disciplinae, si forte opus esset, resarciendae operam daremus; atque ut caritatem, amorem, necessitudinem, sacrorum denique communionem, quam neque studia civium divisa, neque diuturni belli calamitates tollere aut minuere potuerant, iterum inter nos, redintegrata societate atque animorum coniunctione foveremus ac tueremur.

Cum vero nobis, beatissime pater, in concilio congregatis de Romana sede, catholicae veritatis magistra, custode ac vindice, saepius loquendum fuerit, nihil antiquius habuimus, quam ut te, tua iura ac dignitatem, tuamque beati Petri sedem profiteremur et praedicaremus ipsi, ac clero nostro vehementer praedicandam commendaremus. Et re quidem vera, cum rerum perturbationes inspicimus, quibus humana societas ubique fere vexatur; cum saevissimas mente cogitamus tempestates, quibus ecclesia Christi bonique omnes per universum orbem iactantur; plane exhorrescimus, animoque prorsus ac spe caderemus, nisi ad sedem ac cathedram tuam oculos atque animos converteremus. Hoc est enim, inter fluxa et caduca caetera, immobile quiddam, stabile, ac perpetuum. Est siquidem angularis illa petra, supra quam Christus ecclesiam suam exstruxit, quamque certissima et inviolabili promissione munivit, fore nunquam ut eam vincant superbae inferorum portae. Dum caetera mutantur in dies, immobilis et inconcussa haec petra firmitatem, quam a suo mutuata est fundatore, retinet, ac divina solididate consistit. Per octodecim quidem saecula, ex quo Christus, sapiens architectus, coelestem suam in terris domum super hac petra constituit, frustra toties vi immanium procellarum ac tumescentibus irati maris fluctibus impetita est: frustra *„descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit; fundata enim erat supra petram“* [1].

Ubinam iam, beatissime pater, sunt atrocissimi illi tyranni, qui Telesphoros, Fabianos, Cornelios, Xystos, aliosque ssmos decessores tuos trucidarunt, totque martyrum cruorem veluti aquam effuderunt? Ubinam viri illi famosi, saeculi sui gigantes, reges atque imperatores, nomine tenus catholici, sed osores et hostes sacri principatus infensissimi, qui sive astutia et artibus politicis, sive aperta vi id efficere studuerunt, ut Petri cathedra aut in foedissimam servitutem redigeretur, aut omnino interiret? Ubinam, demum, scelesti illi homines, philosophorum falso nomine gloriantes, qui vel patrum memoria, non solum mendacissimis scriptis, sed etiam bello et armis Petri sedem evertendam aggressi sunt, quorumque impia illa et insolens vox aliquando audita est, effecisse iam se, ut pontificis imperio summa dies advenisset? *„Periit memoria eorum cum sonitu; et nomen impiorum putrescet* [2]*: desiderium quoque peccatorum peribit.“* [3] Quare ergo insanae adhuc fremere pergunt gentes, *„et populi meditantur inania, adversus Dominum et adversus Christum eius? Qui habitat in coelis irridebit eos, et Dominus subsannabit eos.“* [4]

Neque profecto nulla fuit causa, beatissime pater, cur illud divini scriptores commemoratum reliquerint, Petrum aliquando super aquis obviam Iesu ambulantem, cum timore correptus fluctibus mergi coepisset, fuisse ab ipso porrecta manu apprehensum, salvumque et incolumem in naviculam reductum [1]; atque alio iterum loco, Christum dominum, postquam turbas e Petri navicula, quasi e suggestu, docuisset, suborta deinde magna tempestate, adeo ut navicula mox frangenda undisque haurienda videretur, e somno excitatum et a discipulis exoratum, imperasse ventis ac mari, coelique et aeris serenitatem et tranquillitatem continuo sua voce revocasse [2].

Tu quidem, beatissime pater, es beati Petri haeres in terris; tu illam ipsam Petri naviculam, in qua Christus etiamnum hominum turbas docet, regendam ac moderandam suscepisti. Te quoque, quemadmodum olim Petrum, in omni casu ac discrimine Christus protexit protegetque. Qua tu spe ac confidentia animatus, in dubiis rebus atque perturbatissimis nunquam dubius haesisti.

Quinimmo, dum navicula Petri, cuius tenens gubernacula, saevissimis iactaretur procellis, iamiamque aquarum gurgite absorbenda crederetur, tu Christo, servatori dicto, audiens tranquillam in fide et patientia animam tuam possedisti. Roma tua depulsus et Caietae exulans, eadem prorsus, qua antea fueras, mente constanti, serena fronte, apostolica maiestate eminebas. In te quippe exauditam et impletam agnoscimus illam Christi, tum orantis tum vaticinantis, pro Petro effusam precem; neque enim unquam defecit fides tua, qua divinitus roboratus fratres tuos vicissim roborare et confirmare deberes. Romam deinde auspicato redux, immemor periculorum quae tibi adhuc plurima imminebant, immemor hostium infensissimorum hominumque perduellium, qui tibi insidias ac perniciem moliebantur, immemor quodammodo tui ipsius, illud unum mente ac memoria tenebas, dieque ac nocte animo volvebas, qua potissimum ratione, quibus consiliis, industriis, adiumentis, rei catholicae ecclesiisque omnibus, quarum sollicitudine urgebaris, esset consulendum.

Ante omnia illud propositum tibi erat, ea servare praecepta, quae Petro eiusque haeredibus Christus dederat: *„Confirma fratres tuos; pasce oves meas, pasce agnos meos.“* Itaque protinus ex Romana beati Petri cathedra, tanquam ex summa terrarum arce et specula, totum orbem oculis perlustrasti, et ubique quid laudandum, quid corrigendum, quid cavendum esset, acri ac diligenti iudicio perspexisti. Atque optimo sanctoque consilio opus tuum ab alma virgine, Christi matre ac nostra, quae sola cunctas interemit haereses, auspicandum ratus, populo christiano cum ecclesiae primoribus laetitia gestiente atque universo orbe plaudente, ipsam nova coronide, immaculatae sciicet titulo, decorasti. Deinde coelestis huius virginis auspiciis atque auxilio, errores omnes contra fidem hodiernos, haeresesque quaquaversus grassantes, in unum quasi fasciculum congregatos, syllabo tuo, velut apostolici gladii mucrone, iugulasti. Tu subdolorum hominum, fictis et simulatis verbis sedis apostolicae iuribus insidias molientium, dolos et ambages et ipse perspexisti, et larva detracta, in luce atque omnium oculis collocasti. Contempsisti inimicorum quorundam blanditias; caeterorum minas vimque intentatam haud pertimescis. Hostibus ecclesiae, sive blandientibus sive saevientibus, apostolorum exemplo atque ipsa voce respondes: *„Non possumus;“* *„Oportet obedire Deo magis quam hominibus.“* [3]

[1] Matth. VII, 25.
[2] Ps. IX, 7; Prov. X, 7.
[3] Ps. CXI, 10.
[4] Ps. II, 1, 4.

[1] Matth. XIV, 29.
[2] Ib. VIII, 26.
[3] Act. V, 29.

Apostolicis hisce sententiis, quasi validissimis duobus telis, hostium audaciam retudisti, et nefarias eorum in te ac beati Petri sedem machinationes et impetus profligasti.

Quid plura? Fratres tui, beatissime pater, quos confirmasti, te venerabundi suspiciunt, maximoque, ut par est, honore et amore prosequuntur. Tecum in rebus tuis prosperis laetantur, in adversis condolescunt. Te duce, libenti atque alacri animo ea omnia aggredientur, quae tu ad augendam Dei gloriam, salutemque animarum procurandam magis idonea iudicaveris. Nos quoque, in extremis fere terrarum orbis finibus collocati, et longinquis a te regionibus divisi, patrem ac doctorem nostrum te libentissime agnoscimus ac profitemur; tibique coniunctissimis adeo cordibus adhaerescimus, ut, dum de Romana tua sede ac beati Petri cathedra cogitamus, vastissimi interiectorum marium terrarumque tractus mente ac memoria quasi excidant, videamurque tecum, velut in domo patris, ac dilectissimo animarum nostrarum tabernaculo ac sede, paullisper commorari.

Atque ex nationibus diversis ac dissitis oriundi, omnes et singuli uno corde, uno ore te alloquimur, verbis quibus olim Hieronymus Damasum: „Ego nullum primum quam Christum sequens, beatitudini tuae, id est, Petri cathedrae, communione consocior; supra illam petram aedificatam ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio."

Ex disiunctissimis regionis huius immensae plagis in concilio hoc plenario, te volente atque hortante, congregati, omnes te uno corde, animo atque ore veneramur, omnes eadem dilectione ac pietate prosequimur, omnes eadem tibi fausta ac felicia precamur. Neque tibi, beatissime pater, tot aerumnarum ac dolorum mole ac multitudine fere obruto, ingratum erit a nobis accipere, ssm̃am nostram religionem in his regionibus magna et mira in dies capere incrementa. Granum quippe sinapis, initio tenue atque humillimum, coelesti rore irrigatum, in procerissimam crevit arborem, cuius iam rami terram ornant obumbrantque fere universam. Septuaginta et quinque ante annis unus tantum erat apud nostros episcopos, sacerdotes numero paucissimi; nunc vero per septem ecclesiasticas provincias diffusi, cum duobus millibus quingentis circiter sacerdotibus stipati, episcopi quadraginta et septem numerantur. Ubique locorum exstructa sunt templa; ubique collegia, orphanotrophia, piae refugii domus, scholae pro pueris puellisque educandis constitutae. Omnes apud nos christifideles te unum patrem ac magistrum venerantur ac diligunt; pro te quotidie preces amanter effundunt, ut Deus te servet incolumem, suisque donis cumulatissime ornet augeatque.

Ex concilio hoc plenario domum discessuri, omnia eiusdem acta ac decreta ad beatitudinem tuam recognoscenda atque emendanda mittimus, tuam tanquam loquentis Petri vocem excepturi.

Demum, ad pedes sanctitatis tuae devote atque humillime provoluti, benedictionem apostolicam pro nobis gregibusque nostris efflagitamus.

Datum ex concilio plenario, Baltimorae, die 21 octobris, in quam apud nos incidit festum maternitatis beatissimae et immaculatae virginis Mariae, anno reparatae salutis 1866.

Martinus Ioannes Spalding, archiepiscopus Baltimorensis, ac sedis apostolicae delegatus.

Franciscus Norbertus Blanchet, archiepiscopus Oregonensis.

Petrus Richardus Kenrick, archiepiscopus Sancti-Ludovici.

Ioannes Baptista Purcell, archiepiscopus Cincinnatensis.

Ioseph Sadoc Alemany, archiepiscopus Sancti-Francisci.

Ioannes Maria Odin, archiepiscopus Neo-Aurelianensis.

Ioannes McCloskey, archiepiscopus Neo-Eboracensis; suo suffraganeorumque nomine.

III. Acta post concilium.

I. LITTERAE

summi pontificis Pii papae IX ad patres concilii.

Venerabilibus fratribus: Martino, archiepiscopo Baltimorensi; Francisco, archiepiscopo Oregonensi; Petro, archiepiscopo Sancti-Ludovici; Ioanni Baptistae, archiepiscopo Cincinnatensi; Iosepho, archiepiscopo Sancti-Francisci; Ioanni Mariae, archiepiscopo Neo-Aurelianensi; Ioanni, archiepiscopo Neo-Eboracensi, et episcopis eorum suffraganeis,

Pius papa IX.

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Verbis exprimere vix possumus, venerabiles fratres, summam consolationem, qua, inter maximas nostras molestias et acerbitates, affecti fuimus vestris gratissimis sane litteris, die 21 mensis octobris superiore anno datis, dum, Deo adiuvante, in plenario Baltimorensi concilio concelebrando congregati eratis. In eisdem enim litteris, undique mirifice elucet eximia vestra religio, pietas ac pastoralis sollicitudo. Etenim, venerabiles fratres, vixdum e mediis procellis, ac luctuosissimi civilis belli fluctibus emersi, nihil antiquius habuistis, quam in Baltimorensem civitatem convenire, ut mutuam inter vos caritatem magis in dies foventes, collatis consiliis et concordissimis animis, ea statueretis, quae ad Dei gloriam in vestris potissimum dioecesibus quotidie magis amplificandam, ad augustam nostram religionem promovendam, clerique disciplinam tuendam, et ad sempiternam hominum salutem procurandam, atque ad tot nefarias inimicorum hominum insidias detegendas, pestiferosque errores profligandos, asperrimis hisce potissimum christianae civilisque reipublicae temporibus, possint conducere.

Atque in eodem habendo concilio, nihil vobis potius fuit, quam luculentissimis verbis declarare et profiteri singularem vestram pietatem, amorem et observantiam erga nos et hanc Romanam beatissimi Petri apostolorum principis cathedram, catholicae veritatis et unitatis centrum, omniumque ecclesiarum matrem et magistram, in qua Christus dominus inexpugnabile ecclesiae suae fundamentum posuit, et adversus quam inferi portae praevalere nunquam poterunt. Eisdem autem litteris, venerabiles fratres, dum deploratis horribilem sane tempestatem, qua nunc ubique iactatur ecclesia, nobis etiam atque etiam vehementer gratulamini de iis omnibus, quae ad eiusdem ecclesiae causam, eiusque doctrinam, libertatem ac iura propugnanda, ad omnium fidelium salutem curandam, atque ad tot perniciosissimos huius praesertim infelicissimae nostrae aetatis errores eliminandos, Deo adiuvante, studiosissime peragere nunquam intermisimus, veluti gravissimum supremi nostri apostolici ministerii officium omnino postulabat. Non nobis, venerabiles fratres, non nobis, sed soli Deo omnem laudem date, qui infirmitatem nostram omnipotenti sua virtute, ac divina sua gratia adiuvare dignatur; et

eo auxiliante, nunquam tacebimus propter Sion, et nunquam desistemus sanare contritiones Israel, parati asperrima quaeque perpeti, et animam ipsam ponere pro Deo, eiusque sanctae ecclesiae causa, nobis ab ipso Christo domino divinitus commissa.

Iam vero per vos ipsi vel facile intelligere potestis, quanto gaudio cumulati fuerimus, noscentes istarum regionum fideles summa nos et hanc sanctam sedem devotione prosequi, et in ecclesiasticis istis septem provinciis episcopales sedes auctas fuisse, sacerdotum numerum mire amplificatum, et ubique locorum sacra templa aedificata, collegia, orphanotrophia, pias refugii domos, scholasque pueris puellisque in sanctissima nostra religione educandis institutas. Quae omnia luculenter ostendunt, quo episcopali zelo animati estis, venerabiles fratres, ad Dei cultum et honorem promovendum, et ad animarum salutem quotidie magis curandam. Quamobrem certi sumus, vos caelesti auxilio fretos nihil unquam intentatum esse relicturos, ut in istis regionibus divina nostra religio maiora semper incrementa suscipiat, ut ecclesiastici vestri viri virtutum omnium exempla christiano populo praebeant, ac proprii ministerii munia sancte, scienter ac diligenter obeant, ut fideles vobis commissi magis in dies nutriti verbis fidei, et per gratiarum charismata confirmati, crescant in scientia Dei et cognitione domini nostri Iesu Christi, et instent viam quae ducit ad vitam; ut miseri errantes, depulsis errorum tenebris, catholicae veritatis lucem adspiciant, agnoscant, amplectantur, et ad unicum Christi ovile confugiant. Atque inter angustias et difficultates, quae hisce praecipue temporibus ab episcopali ministerio abesse non possunt, nolite unquam animum despondere, sed confortati in Domino et in potentia virtutis eius, viriliter agite, memoria repetentes, quod qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates.

Quod autem attinet ad acta memorati concilii a vobis concelebrati, quae, ex more maiorum, supremo nostro et huius apostolicae sedis iudicio, pro eximia vestra erga nos et eamdem sedem observantia summis laudibus digna, subiicere gloriati estis, congruum de eisdem actis a nostra congregatione fidei Propagandae praeposita accipietis responsum. Vobis autem persuasissimum sit, nos libenter praestituros quidquid ad maiorem vestram et istarum dioecesium utilitatem pertinere posse noverimus. Nunc vero debitas vobis et istis fidelibus curae vestrae traditis agimus et habemus gratias, pro pecuniae summis, quae a vobis et ab eisdem fidelibus mittuntur ad gravissimas nostras et huius sanctae sedis sublevandas angustias. Denique nihil nobis gratius, quam ut hac etiam occasione utamur, quo iterum testemur et confirmemus potissimam, qua vos in Domino complectimur, benevolentiam.

Cuius quoque certissimum pignus esse volumus apostolicam benedictionem, quam ex intimo corde profectam, et cum omnis verae felicitatis voto coniunctam, vobis ipsis, venerabiles fratres, cunctisque clericis, laicisque fidelibus cuiusque vestrum vigilantiae concreditis, peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 2 septembris anno 1867, pontificatus nostri anno XXII.

Pius papa IX.

II. DECRETUM
sacrae congregationis de Propaganda fide, pro recognitione concilii.

In concilio plenario Statuum Foederatorum Americae septentrionalis anno 1852 celebrato, optima providentique praescriptione constitutum fuerat, ut, elapso decem annorum spatio, iterum generalis conventus episcoporum cogeretur, quo facilius unitati concordiaeque servandae, confirmandae disciplinae uniformitati, rei denique catholicae provehendae omnes sacrorum antistites illorum statuum in uno spiritu congregati adlaborarent. Porro concilium huiusmodi praefinito tempore ad executionem mandari minime potuit, quod fractis reipublicae vinculis Foederatorum Statuum populi luctuosissimum bellum inter se gererent. Verum ea civilis exitii tempestate sedata, nihil memoratarum regionum praesulibus potius fuit, quam ut demissas apostolicae sedi preces admoverent, quo sibi fieret in plenarium concilium conveniendi potestas.

Cum itaque ssmi domini nostri Pii divina providentia papae IX consensione obtenta, mense octobri anni 1866 dicta synodus, praeside reverendo patre domino Martino Ioanne Spalding, Baltimorensi archiepiscopo ac apostolicae sedis delegato, ab omnibus archiepiscopis, episcopis et vicariis apostolicis Foederatorum Statuum solemniter celebrata fuerit, multaque ad disciplinam, dioecesium statum, fidei denique incrementum plane utilia, in eo conventu determinata sint, eaque omnia, ut examini subiicerentur, ad sacram congregationem de Propaganda fide transmissa; eadem sacra congregatio, in generalibus comitiis habitis diebus 16, 23, 27 septembris anni 1867, eiusdem concilii acta et decreta diligenti inquisitione adhibita expendit, paucisque exceptis correctionibus et animadversionibus, quae in adiecta epistola memorato delegato apostolico significari iussit, eadem ut ab omnibus ad quos spectat inviolabiliter observentur, libentissime recognovit.

Quam sacrae congregationis sententiam cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius, sanctissimo domino nostro, in audientia habita die 6 octobris anni praedicti, retulisset, sanctitas sua in omnibus probavit, eaque super re decretum hoc expediri mandavit.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.

H. Capalti, secretarius.

III. INSTRUCTIONES SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE.

I. Instructio sacrae congregationis de Propaganda fide generalis, de decretis concilii corrigendis.

Illme et revme domine.

In generalibus comitiis, habitis diebus 16, 23, 27 septembris anni elapsi, sacra congregatio christiano nomini propagando acta et decreta concilii plenarii Baltimorensis II, mense octobri 1866 celebrati, accuratissime ad examen revocavit, et quibusdam exceptis, quae hac epistola continentur, integrum concilii textum, prout a patribus emendatum et propositum est, accedente sanctissimi domini nostri sententia, plane recognovit, uti ex alligato decreto amplitudo tua intelliget. Quae vero in eodem textu vel immutanda, vel delenda, vel addenda sunt, sequentibus continentur:

1. Tit. I, cap. 1, num. 5, lin. 5, post verba „salvi fieri“ usque ad num. 6, omnia corrigantur hoc modo: „Non modo nunquam extra ecclesiam degentibus salutem promisit, verum etiam aeternam damnationem comminatus est iis, qui propria culpa extra ecclesiam decedunt ex hac vita. Quod si invincibiliter errent, nec per ipsos steterit quominus ad verae ecclesiae agnitionem venirent, profecto Deus, qui neminem absque propria culpa punit seu damnat, quamvis ipsi hac inculpabili ignorantia

detenti extra ecclesiae corpus maneant, tamen si, gratia A divina opitulante, obsecuti fuerint divinis mandatis, atque illis christianae fidei veritatibus quas agnoscunt, eorum miserebitur, ne in aeternum pereant."

2. Eodem tit. I, cap. 3 [de] scriptura sacra, num. 15, verba decreti Tridentini eo loco citati: „Qui contravenerint, per ordinarios declarentur, et poenis a iure statutis coerceantur," integra in praedicto numero placuit referri debere.

3. Relate ad num. 17 eiusdem cap. 3, quem concilii patres suppresserunt, sacra congregatio voluit ut, firma eiusmodi suppressione, per hanc epistolam amplitudini tuae significaretur, attento gravi catholicorum periculo in Statibus Foederatis biblia ab haereticis corrupta prae manibus habendi, recognitionem versionis anglicae Duacensis opportunam videri; et licet sancta sedes ab huiusmodi versionibus sua approbatione firmandis aliena sit, te tamen rem utilem atque etiam concilii Balti- B morensis anni 1858 votis consonam facturum, si adscitis viris theologicis, rerum biblicarum peritis, comparatis inter se nedum variis editionibus versionis Duacensis, sed etiam aliis versionibus Anglicis, si quae exstent praeter Duacensem, catholico spiritu elaboratis, reliquisque diligentiis adhibitis in suppresso num. 17 propositis, praedictae versionis Duacensis emendationem aggredereris. Si enim nova haec editio nil desiderandum relinqueret, sperare licet aliarum dioecesium episcopos illi esse paullatim suffragaturos, atque ita futurum ut, re proposita in alio plenario concilio, pro communi fidelium usu, ad exclusionem caeterarum versionum, approbari mereretur.

4. Cap. 4, tit. I, num. 19. *De summa Trinitate,* verbis patrum: „Et quamvis unica sit in Trinitate voluntas et operatio in omnibus ad extra, attamen speciales effectus unicuique personae tribuuntur C nuncupative," placuit esse addendum, „per appropriationem."

5. Eod. cap., num. 21, ubi legebatur, „totumque ruere religionis christianae systema," legendum: „Universa penitus destrueretur christiana religio."

6. Locus sancti Augustini allegatus cap. 6, De pia veneratione sanctorum, initio num. 24, accuratius referatur, iuxta genuinam lectionem, hoc modo: „quorumque cum Deus coronat merita, nihil aliud coronat quam munera sua."

7. Tit. III, cap. 1, *De metropolitis,* num. 86, placuit duo metropolitarum iura, a synodi patribus suppressa, ita generatim enumerari debere: „III. Negligentiam suffraganeorum in casibus a iure statutis supplet. IV. Appellationes a sententiis suffraganeorum iuxta regulas a sacris canonibus definitas recipit."

8. Tit. eod., cap. 3, *De episcoporum electione,* D sequentes correctiones fiant: 1. In art. 103, quae leguntur inter primum et ultimum comma, a voce „antiquitus" usque ad voces „praebuerit ordinando", omnino supprimantur; 2. Initium art. 106 ita emendetur: „Ista methodus tamen, cum adhuc in melius mutari ac ulterius perfici posse videretur," eẽus praefectus dictae sacrae congregationis etc.; 3. Art. 109 omnino supprimatur.

9. Tit. eod., cap. VI, *De vita et honestate clericorum,* num. 163, initio post verbum „choreis" supprimantur verba „privatis vel publicis".

10. Tit. V, cap. II, *De Baptismo,* num. 248, ita ponendum est, „ad salutem vel in re vel in voto necessarius est." Ibidem, num. 250, subrogentur quae de amentibus et furiosis docet rituale Romanum, sub tit. *de baptismo adultorum,* ibi, „amentes et furiosi non baptizentur," etc., usque ad verba „sacerdos diligenter", etc.

11. Tit. eodem, cap. 3, *De confirmatione,* suppressus art. 274 retinendus erit, sed sub breviori verborum formula, et adhibitis vocibus hortationis, loco praeceptivarum, hoc modo; „Quamquam de necessitate huius sacramenti non sit, ut in eo recipiendo patrinus vel matrina adhibeatur, cum tamen id laudabilis ecclesiae consuetudo suadeat, sacrique canones praescribant, episcopi nullum non movebunt lapidem, ut disciplina huiusmodi, iam in nonnullis harum provinciarum dioecesibus invecta, ubique introducatur. Confirmati vero habebunt patrinos singuli singulos, nec tamen feminis mares, nec maribus feminae patrini officium praestabunt. Quod si hoc fieri omnino nequeat, saltem duo pro pueris patrini, et duo pro puellis matrinae adhibeantur."

12. Tit. eod., cap. 5, *De poenitentia,* art. 297, comma illud: „Quam secretae confessionis consuetudinem," etc., ita reformetur: „Cum autem Innocentius III, in magno concilio Lateranensi, suprema auctoritate sanciverit, a quibus et quo potissimum tempore peccatorum confessio facienda sit, monendi erunt fideles quotquot, etc. Insuper, in art. 299 supprimantur duo postrema commata, a voce *„omittimus"* usque ad finem eiusdem articuli.

13. Tit. eodem, cap. 8, *De ordine,* postrema verba art. 337, „Quod idem", etc., ita reformentur: „Idem quoad scientiae periculum cum regularibus qui ordinandi sistuntur, servandum decernimus." Insuper supprimatur ultimum comma art. 340, „Quae tamen facultas", etc.; atque in art. 355, verbis „Apud nos haberi voluerunt", haec alia subrogentur: „Apud nos haberi curaverunt."

14. Eodem cap. 8, num. 344, ubi sermo est de facultate ordinandi ad titulum missionis, voluerunt eẽmi patres, ut supprimantur postrema verba, „ad viginti annos, vel in perpetuum", etc., necnon tres insequentes articuli 345, 346, 357; ac de his omnibus ratio habebitur in instructione super ordinationibus ad titulum missionis, quam, ubi in promptu fuerit, ad te mittere curabo.

15. Cum vero eẽmi patres diligenter expendissent additionem, quam episcopus Wayne-Castrensis textui num. 347 inserendam proposuit, circa iura missionariorum ex titulo ordinationis acquisita, nec non circa modum eis satisfaciendi, illius quidem sententiam admittere noluerunt; placuit tamen ipsis ut per hanc epistolam institutio pro sacerdotibus pauperibus sustentandis, a Wayne-Castrensi praesule insinuata, amplitudini tuae caeterisque episcopis commendaretur.[1]

16. Circa art. 397, tit. VI, cap. 1, *De sacrosancto missae sacrificio,* mandarunt eẽmi patres, ut ibidem

[1] Propositio seu institutio Wayne-Castrensis, pro sustentandis pauperibus sacerdotibus infirmis, titulo missionis ordinatis, de qua est hic sermo, huiusmodi fere erat tenoris:

„Ordinarii locorum, in quibus eiusmodi versantur sacerdotes, annuale quoddam stipendium ad eorum decentem sustentationem sufficiens ab illis congregationibus seu districtibus missionariis, in quibus prius operam impenderunt, exigant, iisdemque sacerdotibus statis temporibus distribuant. Sed cum haud raro sit pertimescendum, ne haec provisio vel sit insufficiens, vel haud facile executioni dari possit, ideo decernimus insuper, ut per ordinarios fundus quidam specialis ex taxis singulis uniuscuiusque dioeceseos congregationibus pro rata et aeque imponendis constituatur, unde sacerdotes, de quibus est sermo, victum competentem habere possint. Modus autem fundum huiusmodi colligendi et administrandi a respectivis dioecesanis synodis ordinetur. Praedicti vero sacerdotes plena gaudeant libertate utendi pecunia modo hic exposito recepta, ubicumque illis magis commorari placuerit, modo in omnibus, uti sacerdotalem decet dignitatem, sese gerant. Quinimmo ex eodem fundo, ordinarii iudicio, poterunt saltem aliquatenus sustentari illi etiam sacerdotes, qui quidem sunt vel recenter fuerunt indigni, sed de quibus spes effulgeat illos ad meliorem frugem esse reducendos."

addantur pauca ad insinuandam observantiam constitutionis Innocentii XII, *Nuper a congregatione,* citata a Benedicto XIV[1], hac ratione:

„Quo vero magis distincta ratio habeatur de obligatione onera missarum, cum manualium, tum ad indefinitum tempus, accurate adimplendi, sancimus ut in singulis ecclesiis, saecularibus ac regularibus, adsit catalogus sive tabella onerum, quae ad perpetuum vel ad certum praefinitumque tempus imposita ipsis ac respective acceptata fuerunt; utque ibidem in sacrario asserventur libri, in quorum altero perpetua huiusmodi sive temporaria onera, in altero vero missae manuales et adventitiae inscribantur, una cum fideli ac distincta adnotatione subsecuti utrorumque implementi."

17. Mandavit praeterea sacra congregatio ut ad calcem num. 421, in quo de sepultura catholicorum in coemeterio profano fit sermo, addatur comma quod sequitur, ad tramitem illorum quae pluries a Romanis congregationibus circa huiusmodi casum constituta sunt, nimirum: „Praeterea, si in coemeterio profano separata terrae pars obtineri nequeat, in qua corpora catholicorum exclusive inhumentur, saltem loculus ubi cadaver deponitur benedicatur, ea oratione adhibita quae in Romano rituali expresse praescribitur, tit. de exequiis: *Deus cuius miseratione animae",* etc.

18. Ea quoque ad examen revocarunt eẽmi patres quae tit. VII, cap. 2, *De uniformitate in aliis promovenda,* num. 426, a synodo disputata sunt et constituta, mentique inhaerentes a summo pontifice alias pansae, dum declaravit praxim exigendi pecuniam ad fores ecclesiarum ut fideles ingredi possint, minime sibi placere, mandarunt, ut morem huiusmodi universim abolere episcopi satagant, ac proinde priorem partem numeri citati ita emendari voluerunt: „Praxim pecuniam exigendi ad fores ecclesiarum, ut fideles ingredi possint et divinis mysteriis adesse, declaravit summus pontifex", etc.

19. Articulum 451 synodi, ubi supponitur per epistolam huius sacrae congregationis sub die 26 aprilis 1866, agnitam fuisse in episcopis facultatem dispensandi vota simplicia monialium, eẽmi patres pro nunc supprimi voluerunt, ut particulariter in alio generali conventu examinari queat.

20. Expenderunt quoque eẽmi patres ea quae, occasione num. 479, tit. IV, a concilii patribus circa collegium Americanum Foederatorum Statuum in alma urbe erectum, discussa et proposita sunt. Ac relate ad pensionem annuam scutatorum bis centum pro unoquoque alumno, quem episcopi ad collegium missuri sunt, designatam, iusserunt tibi esse significandum, eam sufficere minime posse regulari collegii ipsius administrationi, nisi episcopi de congrua dotatione in fundis fructiferis illi Romae constituenda solliciti praeterea sint; idque tanto magis urgere, quod collegium, tota iam pene consumpta pecuniae summa, quam in aerario sacrae congregationis depositam habebant, eo devenerit, ut nisi celeriter eidem episcopi succurrant, brevi interiturum sit. Quod vero spectat ecclesiasticam alumnorum educationem, interiorem collegii disciplinam, ac superiorum nominationem, sacram congregationem libentissime excepturam esse, si quid habeant episcopi quod in hac parte proponere arbitrentur; sibi tamen exclusive reservare regularum iuxta quas sit collegium moderandum definitionem, nec non ius earumdem regularum observantiae invigilandi. Interim attendentes eẽmi patres praedictum collegium nullo hucusque solemni actu a sancta sede approbatum fuisse; quo id a ssmo domino nostro obtinere aliquando possit, iusserunt, ut in alio sacrae congregationis conventu specialis positio exhibeatur de disciplinari eiusdem collegii regimine.

21. Cum vero sacra congregatio ad examen revocasset consilium synodi, admittendi videlicet, ut socios honorarios, in societatibus a sancto Vincentio a Paulo nuncupatis viros acatholicos, animadvertit nihil quidem obstare, quominus etiam ab acatholicis spontaneae eleemosynae a societate recipiantur, verum ut iidem in socios recenseantur, omnino non expedire. Quapropter art. 5, num. 511, tit. X, omnino supprimendus est.

22. Circa subscriptiones appositas decretis a patribus, mandavit sacra congregatio, ut in iisdem decretis edendis hoc ordine subscriptiones efferantur, ut nimirum post delegatum apostolicum qui concilio praefuit, primum omnes archiepiscopi iuxta prioritatem consecrationis, dein vero omnes episcopi, servata eadem prioritatis methodo, exhibeantur. Quod vero pertinet ad subscriptionem episcopi auxiliaris Cincinnatensis, duxit sacrum consilium, illam hac ratione concipiendam esse: „Ego NN. episcopus, etc., accepto per patres concilii voto decisivo, definiens subscripsi".

Haec sunt, quae circa concilii textum animadvertenda erant; et precor Deum, ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Revmo patri domino Martino Ioanni Spalding, archiepiscopo Baltimorensi.

II. Instructio sacrae congregationis de Propaganda fide specialis, circa quaedam concilii decreta.

Illme et revme domine.

Praeter ea quae eẽmi patres sacrae congregationis de Propaganda fide, in generalibus comitiis dierum 16, 23, 27 septembris 1867, circa synodi plenariae secundae Baltimorensis textum animadvertenda duxerunt, quaeque alia mea epistola complexus sum, nonnulla exstant, quae speciatim amplitúdini tuae per epistolam significari iusserunt, ut ea omnibus coepiscopis tuis in ipsis Foederatis Statibus, sacrae ipsius congregationis nomine, manifestes.

1. Itaque ipsos commonefieri volunt, sacram congregationem omnino decernere, ut omnimoda diligentia serventur literae circulares ab ipsa editae die 21 ianuarii anni 1861, tum in caeteris earum partibus, tum etiam in ea praescriptione qua mandatur, omnes et singulos Foederatorum Statuum praesules tertio quoque anno, tum metropolitano provinciae suae, tum sacrae congregationi de Propaganda fide, nomina sacerdotum quos dignos atque idoneos ad munus episcopale obeundum existimaverint, profundo mysterio servato, ostendere debere.

2. Ut in dubio de morte prioris coniugis expendendo, episcopi melius adiuvari ac tutius procedere valeant, sacra congregatio censuit omnibus memoratorum Statuum praesulibus communicari debere integram instructionem supremae inquisitionis, latam sub Clemente X, tum resolutionem dubiorum super eadem re deinceps editam; demum et aliam eiusdem supremae inquisitionis instructionem, quae incipit *Ingentes bellorum clades*[1], easque ubi in promptu fuerint ad te mittere satagam.

[1] *De synodo dioecesana,* lib. XIII, cap. 25, § 4.

[1] Instructio haec in appendice iam prostat.

3. Cum vero eṁi patres animadverterint, non obstantibus expressis apostolicae sedis prohibitionibus in formulis facultatum contentis, disputatum fuisse inter concilii patres, an in concedendis dispensationibus matrimonialibus aliquae taxae exigi valeant, et praesertim cum putent easdem alicubi de facto exigi solere, mandarunt ut omnibus episcopis istarum regionum inculcetur memoratae praescriptionis observantia, qua pro dispensationibus ab impedimentis matrimonii pecuniam nullo omnino titulo accipiendam esse iubetur; iis tantum exceptis casibus, in quibus apostolica sedes eleemosynam oratoribus iniungendam monet, in pium aliquod opus impendendam.

4. Voluerunt quoque eṁi patres, ut amplitudini tuae significaretur, episcopos istarum regionum esse commonendos de observantia mandati a summo pontifice facti circa societates secretas; quo nimirum cavetur, si in executione decreti sacrae congregationis, feria IV die 15 augusti 1846, circa praedictas societates, dubia exoriantur, expositis omnibus rerum adiunctis, esse ad sanctam sedem recurrendum.

Post haec precor Deum, ut amplitudinem tuam diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Revṁo patri domino Martino Ioanni Spalding, archiepiscopo Baltimorensi.

III. Instructio sacrae congregationis de Propaganda fide, circa postulata a patribus concilii.

Illṁe et revṁe domine.

Cum sanctum consilium christiano nomini Propagando, in generalibus comitiis habitis diebus 16, 23, 27 septembris anni elapsi, ad examen revocasset acta et decreta plenarii Foederatorum Statuum concilii, anno 1866 Baltimorae celebrati, rationem de singulis patrum petitionibus habere non praetermisit; ac sacrae congregationis sententiae de iisdem latae sanctissimi domini nostri approbatio accessit, prout ex adiectis decretis amplitudo tua perspiciet.

I. Occasione num. 298, tit. V, cap. 5, *De poenitentia,* ostenderunt patres in synodo congregati, uti ex actis videre est, se plane indigere facultate absolvendi a casibus reservatis in constitutione Benedicti XIV *Sacramentum poenitentiae.* Itaque ad supplices preces sacrae congregationis, ssṁus dominus noster eamdem singulis episcopis pro quindecim casibus concedere dignatus est, uti ex adnexo decreto num. 1 intelliges.

II. Cum praeterea eṁi patres postulationem synodi num. 364 positam expendissent, circa indultum ordinandi sacerdotes ad titulum missionis, censuerunt ssṁo supplicandum, ut illud singulis Foederatorum Statuum episcopis usque ad terminum unicuique eorum pro aliarum facultatum exercitio assignatum prorogaret; ac summus pontifex annuere dignatus est, uti alligatum decretum num. 2 docebit. Quapropter suppressa sunt in decretis postrema verba „ad viginti annos", etc., uti in epistola correctionum textus concilii monui.

III. Postulatum quoque a synodo propositum, tit. VI, cap. I, num. 395, accurate expensum est, quo nimirum petebatur ut sacra congregatio apertius declararet, an missionarii Foederatorum Statuum ubi paroeciae canonice erectae nondum existunt, ad missam pro populo festis diebus applicandam teneantur. Itaque sacra congregatio respondit, posito quod non exstent paroeciae canonice erectae, provisum esse per decretum eiusdem sancti consilii 18 augusti 1866; quod his meis addo, num. 3.

IV. Supplicarunt concilii patres num. 263, tit. V, cap. 2, *De baptismo,* ut facultatem adhibendi in adultorum baptismo formulam breviorem pro parvulis constitutam, quae usque ad annum 1870 illis concessa est, summus pontifex usque ad decem vel viginti annos extendere dignaretur. Porro sacra congregatio censuit episcopos recurrere debere, expleto tempore postremae concessionis.

V. Supplicarunt, num. 264 eiusdem capitis, uti apud eos morem inducere liceat qui apud Anglos viget, baptizandi sub conditione privatim cum aqua tantum lustrali, et absque caeremoniis, adultos ab haeresi ad ecclesiam conversos, de quorum baptismate prudenter dubitatur. Quoad hoc postulatum, sacra congregatio censuit respondendum, pro nunc non expedire.

VI. Postulatum fuit praeterea, ut episcopis liceret communicare suis vicariis generalibus, aliisque sacerdotibus sibi benevisis, facultates in impedimentis matrimonialibus dispensandi. Itemque, ut eis liceret, missionariis commorantibus in partibus longinquis delegare facultates sanandi in radice, vel rehabilitandi matrimonia bona fide contracta, sed propter impedimentum disparitatis cultus invalida. Relate ad haec duo postulata, voluerunt eṁi patres standum omnino esse formulis facultatum, ubi determinantur personae quibus memoratae facultates communicari possunt.

VII. Cum vero synodales postulassent, tit. V, cap. 9, num. 367, ut in omnibus provinciis Foederatorum Statuum, excepta Neo-Aurelianensi, impedimentum clandestinitatis ablatum declararetur, ssṁus pater postulationi huic minime censuit annuendum.

VIII. Supplicandum ssṁo placuit, ut preces synodi admittere dignaretur, quibus petierunt ut solemnem ritum quadraginta horarum eadem forma peragendum, qua dioecesis Baltimorensis ex pontificia concessione utitur, reliqui omnes ordinarii in suas possint dioeceses introducere; ac ssṁus dominus noster benigne adnuit, uti ex adnexo decreto, num. 4, manifestum erit.

IX. Iussit idem ssṁus dominus noster, ut, iuxta synodi petitionem, festum immaculatae conceptionis pro omnibus indiscriminatim dioecesibus Foederatorum Statuum sit declarandum de praecepto; uti ex alligati decreti, num. 5, tenore perspicies.

X. Quod autem attinet ad postulatum patrum circa dispensationem ab abstinentia a carnibus in sabbatis; iussit sanctitas sua, episcopos qui eiusmodi indulto indigere se putant, expositis rationibus, in particulari recurrere debere.

XI. Placuit etiam eṁis patribus, ut circa uniformitatem in ieiuniis ac festis in provinciis Sancti-Francisci et Oregonensi necnon dioecesi Sanctae-Fidei cum Baltimorensi provincia inducendam, recurrant episcopi quorum interest, in particulari, expositis suae petitionis rationibus.

XII. Voluit quoque sacra congregatio, ut ssṁo supplicaretur pro facultate a patribus petita, communicandi sacerdotibus licentiam benedicendi coemeteria et campanas; sanctitas vero sua benigne adnuit, novamque hanc facultatem singulis Foederatorum Statuum episcopis, usque ad terminum unicuique eorum pro aliarum facultatum exercitio assignatum, concessit; prout ex adiecto decreto, num. 6, liquet.

XIII. Ad examen quoque revocatum est postulatum synodi, quo petebatur ut decretum sacrae congregationis episcoporum et regularium, 3 septembris 1864, circa moniales quae vota solemnia

nuncupant, ita reformetur, ut intervallum quinque annorum inter emissionem votorum simplicium et solemnium ad decem annos protrahatur. Ac sanctitas sua ad preces sacrae congregationis annuendum censuit; uti adnexum decretum, num. 7, docebit.

Haec quidem, circa postulata patrum plenarii concilii, amplitudini tuae significanda erant; Deumque precor, ut te diu sospitem atque incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Ad officia paratissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Revmo domino Martino Ioanni Spalding, archiepiscopo Baltimorensi, Baltimoram.

DECRETA SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE.

I. DECRETUM

de censuris latis in constitutione circa sacramentum poenitentiae.

Cum in generalibus comitiis sacrae congregationis de Propaganda fide, habitis diebus 16, 23, 27 septembris 1867, relata fuissent quae ab episcopis Foederatorum Statuum Americae septentrionalis, in secundo Baltimorensi concilio plenario congregatis, proposita erant, ut instruerentur de modo sese gerendi cum confessariis misere prolabentibus in casus reservatos a constitutione sanctae memoriae Benedicti XIV, quae incipit *Sacramentum poenitentiae,* nec absque evidenti periculo provocandi fidelium scandalum censuras in eadem constitutione latas observare valentibus, donec pro beneficio absolutionis ad sanctam sedem confugientes illud obtinere potuerint, emi patres, expositae difficultatis gravitate perpensa, ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX supplicandum censuerunt, ut praedictorum antistitum angustiis opportuno remedio succurrere dignaretur.

His itaque sacrae congregationis supplicibus precibus beatissimo patri per subscriptum secretarium relatis, in audientia habita die 6 octobris 1867, sanctitas sua singulis archiepiscopis, episcopis ac vicariis apostolicis Statuum memoratorum, facultatem benigne concessit, qua illorum quisque pro quindecim casibus in propria dioecesi vel vicariatu uti possint, sive per se, sive per suum vicarium generalem, sive per idoneos confessarios, a se vel a dicto vicario ad hoc specialiter, et cum expressa mentione apostolicae auctoritatis deputandos, absolvendi nimirum a censuris et poenis ecclesiasticis sacerdotes, qui personae complicis in peccato turpi confessiones excipere, eamque absolvere ausi fuerint, et cum iisdem super irregularitate a violatione dictarum censurarum quomodocumque contracta misericorditer dispensandi; sub ea temen lege, ut sic absoluti et dispensati infra duos menses, vel aliud congruum tempus a dispensante decernendum, directe, vel per medium proprii confessarii, suppressis nominibus, ad sacrae congregationis de Propaganda fide recurrere, eique explicare, quot personas complices in re turpi, et quoties a peccato complicitatis absolverint, et mandatis eiusdem sacram congregationem desuper ferendis obedire teneantur; sub reincidentia in easdem censuras et poenas, si contravenerint; iniuncta singulis pro modo culparum congrua poenitentia salutari, quodque ab audiendis personae complicis confessionibus omnino abstineant, aliisque iniunctis de iure iniungendis.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

II. DECRETUM

de ordinatione titulo missionis.

Cum patres concilii plenarii secundi Foederatorum Statuum, Baltimorae anno 1866 habiti, enixe postulassent, ut omnibus earum provinciarum episcopis facultas ordinandi subditos suos ad titulum missionis confirmaretur, emi patres sacrae congregationis de Propaganda fide, in generalibus comitiis habitis diebus 16, 23, et 27 septembris 1867, re mature perpensa, supplicandum ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX censuerunt, ut singulis illorum Statuum praesulibus concedere dignaretur indultum promovendi clericos sibi subditos ad subdiaconatum aliosque maiores ordines usque ad presbyteratum inclusive, titulo missionis, praestito tamen ab iisdem clericis antequam subdiaconi ordinentur iuramento, quo, ad instar pontificiorum alumnorum, spondeant suae dioecesi vel missioni sese perpetuo inservituros; usque ad terminum unicuique eorum assignatum pro exercitio facultatum formulae I.

Hanc vero sacrae congregationis sententiam, cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius sanctitati suae, in audientia habita die 6 octobris anni 1867, retulisset, summus pontifex omnino probavit, ac de re huiusmodi praesens decretum expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

III. DECRETUM

de missa pro populo.

Post datam a ssmo domino nostro Pio divina providentia papa IX, die 3 maii anni 1858, epistolam encyclicam incipientem *Amantissimi redemptoris,* dubitari coepit an per ea, quae inibi habentur de obligatione parochorum aliorumque curam animarum actu gerentium celebrandi et applicandi missam pro populo omnibus dominicis festisque aliis diebus, haud exceptis iis, qui ex apostolicae sedis indulgentia e dierum de praecepto festorum numero sublati vel translati sunt, derogatum fuerit prioribus aliis laudatae sanctae sedis declarationibus, quibus nunciatum fuerat in missionum locis, ubi neque parochi neque paroeciae rite adhuc institutae inveniuntur, vicarios apostolicos et missionarios, licet animarum curam exercentes, supradictae obligationi implendae „tantummodo titulo caritatis, non vero ex iustitia“ obstringi. Porro quamvis, annuente sanctitate sua, sacra congregatio de Propaganda fide, die 5 augusti anni 1860, *negative* responderit, nonnulli tamen vicarii et missionarii apostolici, rati non omnem prorsus ambigendi rationem hoc responso amotam fuisse, sequentes proposuerunt quaestiones:

1. An vicarii apostolici ac missionarii, qui quovis modo curam animarum in certo aliquo loco assumunt, omnes indistincte obligentur „ex iustitia“ ad applicandam missam pro populo in diebus festivis.

2. An vero de illis, qui ex iustitia non obligantur, dici debeat „decere“ ex caritate, aut „teneri“ ex caritate, ad applicandam missam pro populo in diebus festivis.

Iam vero cum de his quaestionibus actum fuerit in generalibus comitiis eiusdem sacrae congregationis habitis die 23 martii anni 1863, emi patres respondendum censuerunt:

„Ad 1. negative, dummodo non agatur de locis, in quibus sedes episcopales ac paroeciae canonice erectae iam sint, atque ad eas vicarii apostolici et missionarii missi sint ut legitimorum pastorum vices gerant.

„Ad 2. Vitandam esse locutionem „teneri ex caritate", dicendum vero († esse) decere ex caritate", idque ita ut proprie dictae obligationis significatio appareat."

Has autem sacrae congregationis resolutiones ssmus dominus noster Pius papa IX, referente infrascripto secretario, in audientia [habita] die 29 martii, benigne in omnibus approbavit.

Datum Romae, ex aedibus praefatae sacrae congregationis, die 18 augusti anni 1866.

Alexander cardinalis Barnabo, praefectus.
Hannibal Capalti, secretarius.

IV. DECRETUM

de expositione quadraginta horarum.

Cum patres concilii plenarii secundi Foederatorum Statuum Baltimorae anno 1866 habiti, enixe postulassent, ut ad omnes dioeceses illarum provinciarum extenderetur privilegium utendi more dioecesi Baltimorensi concesso, in exponendo ssmo sacramento, atque in devotione quadraginta horarum: quo scilicet, 1. expositio horis nocturnis non fit; 2. processio omittitur, prudenti pastoris iudicio; ac pariter petierint, ut fidelibus ecclesiam in qua ssmum sacramentum ita exponitur visitantibus eaedem indulgentiae concedantur, quas consequuntur peragentes hanc devotionem iuxta constitutionem Clementis VIII, quae incipit *Graves et diuturnae,* emi patres sacrae congregationis de Propaganda fide, in generalibus comitiis habitis diebus 16, 23, 27 septembris 1867, re mature perpensa, ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX supplicandum censuerunt, ut praedicta privilegia et indulgentias omnibus memoratorum Statuum dioecesibus extendere dignaretur.

Hanc vero sacrae congregationis sententiam, cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius sanctitati suae, in audientia habita die 6 octobris 1867, retulisset, summus pontifex benigne in omnibus annuit iuxta preces, ac praesens decretum eadem super re expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

V. DECRETUM

de festo immaculatae conceptionis.

Cum subscriptus secretarius sacrae congregationis de Propaganda fide preces patrum plenarii concilii secundi Foederatorum Statuum, Baltimorae anno 1866, celebrati, ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX, in audientia habita die 6 octobris 1867, retulisset, quibus enixe postulabant, ut festum immaculatae conceptionis beatissimae virginis Mariae, earundem provinciarum patronae, de praecepto pro omnibus memoratis Statibus declararetur ipsa die 8 decembris, dempto privilegio hucusque concesso solemnitatem in dominicam infra octavam transferendi; sanctitas sua, audito voto ea de re emisso a laudata sacra congregatione de Propaganda fide, in generalibus comitiis dierum 16, 23, 27 septembris anni 1867, petitam gratiam iuxta synodi preces benigne concessit, ac praesens in rem decretum expediri iussit, contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

VI. DECRETUM

de benedicendis coemeteriis et campanis.

Cum in generalibus comitiis sacrae congregationis de Propaganda fide, habitis 16, 23, 27 septembris 1867, relatae fuissent preces patrum concilii plenarii secundi Foederatorum Statuum, Baltimorae anno 1866 celebrati, quibus demisse petebant, ut omnibus illarum provinciarum episcopis conferretur potestas communicandi sacerdotibus facultatem benedicendi coemeteria et campanas; emi patres, omnibus diligenter expensis, censuerunt, quoad coemeteria satis provisum in rituali Romano, titulo qui inscribitur: *Ritus benedicendi novum coemeterium per sacerdotem ab episcopo delegatum;* quoad campanas vero, consulendum ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX, ut singulis Foederatorum Statuum episcopis concedere dignaretur, usque ad terminum unicuique eorum assignatum pro exercitio facultatum formulae I, potestatem delegandi benedictionem campanarum, quandocumque eam ipsi absque gravi incommodo perficere nequeant, sacerdotibus sibi benevisis, servato ritu pontificalis Romani, atque adhibitis oleis et aqua ab episcopo benedictis, nec non etiam sine aqua ab episcopo benedicta, si gravis causa concurrat.

Has vero sacrae congregationis supplices preces, cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius ssmo domino nostro in audientia habita die 6 octobris anni 1867 retulisset, sanctitas sua petitam gratiam, iuxta modum ab eadem sacra congregatione expressum, benigne concessit, eademque super re praesens decretum expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

VII. DECRETUM

de votis monialium solemnibus.

Cum patres concilii plenarii secundi Foederatorum Statuum, anno 1866 Baltimorae celebrati, demisse postulassent, ut in iis illarum provinciarum asceteriis in quibus moniales ad vota solemnia admittuntur, probatio quinque annorum, quae iuxta decretum sacrae congregationis episcoporum et regularium, die 3 septembris 1864 datum, ab emissione votorum simplicium ad solemnem professionem decurrere debet, ad decem annos, attentis gravibus earum regionum adiunctis, protraheretur; emi patres sacrae congregationis de Propaganda fide, in generalibus comitiis habitis diebus 16, 23, 27 septembris anni 1867 petitione huiusmodi diligenter considerata, supplicandum ssmo censuerunt, ut preces patrum admittere dignaretur.

Has vero sacrae congregationis supplices preces, cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius ssmo domino nostro, in audientia habita die 6 octobris, anno 1867, retulisset, sanctitas sua benigne adnuit pro gratia, iuxta petita, firmo in reliquis praedicto decreto sacrae congregationis episcoporum et regularium; atque ea super re praesens decretum expediri iussit, contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

LITERAE SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE,

de sedium et vicariatuum novorum erectione episcoporumque nominatione.

Illm̃e et rm̃e domine:

Cum in generalibus comitiis, habitis diebus 16, 23, 27 septembris anni elapsi, sacrum consilium Christiano nomini propagando mature expendisset postulationes patrum concilii plenarii II Baltimorensis, quae de novis erigendis sedibus episcopalibus, novisque vicariatibus apostolicis constituendis agebant; ssm̃us dominus noster voto inhaerens eiusdem sacri consilii, sequentes novas sedes erigere dignatus est, iis vero, aliisque sedibus iam constitutis, et in praesentiarum vacantibus, sacerdotes quorum nomina hic recensentur praefecit.

Itaque, in Baltimorensi provincia sedem Wilmingtoniensem (Wilmington, Delaware) erexit, cui praeposuit reverendum dominum Thomam Becker, sacerdotem dioecesis Richmondiensis; Scrantoniensem (Scranton, Pennsylvania), ad quam assumpsit reverendum dominum Willelmum O'Hara, sacerdotem dioecesis Philadelphiensis; Harrisburgensem (Harrisburg, Pennsylvania), cui praefecit reverendum dominum Ieremiam Shanahan, missionarium eiusdem Philadelphiensis dioecesis.

In provincia Neo-Eboracensi, idem ssm̃us dominus noster decrevit Buffalensem dioecesim ita in duas partes dividi, ut ex territorio a patribus concilii descripto nova dioecesis Rossensis (Rochester, New-York), in Statibus Foederatis, constitueretur, reliqui terrae tractus episcopatui Buffalensi subiecti remanerent. Porro eidem Buffalensi dioecesi reverendum Vincentium Stephanum Ryan, ex dioecesi Sancti-Ludovici, praesulem dedit; ad novam autem sedem Rossensem reverendum Bernardum McQuaid, e dioecesi Novarcensi, assumpsit.

In provincia Cincinnatensi, novam dioecesim Columbensem (Columbus, Ohio) instituit, iuxta votum expressum a metropolitis in conventu Romae habito; porro ad ipsam transtulit reverendissimum dominum Sylvestrum Rosecrans, hactenus episcopum auxiliarem Cincinnatensem.

In provincia Sancti-Ludovici, erexit sequentes episcopatus: Greenbay (Wisconsin), nomine dioecesis Sinus Viridis, ad eumque regendum reverendum Ioseph Melcher, sacerdotem provinciae Sancti-Ludovici, nominavit; La Crosse (Wisconsin), Crossensem, cui praeposuit reverendum dominum Michaelem Heiss, sacerdotem Milwauchiensem; Sancti-Iosephi (Missouri), eumque episcopatum contulit in reverendum Ioannem Hogan, sacerdotem dioecesis Sancti-Ludovici.

In provincia Sancti-Francisci, vicariatum apostolicum Marysvillensem in novam dioecesim, sub nomine episcopatus Vallispratensis erexit.

Praeter haec, ad vacantem sedem Eriensem reverendum Tobiam Mullen, sacerdotem Pittsburgensem, nominavit; ad sedem vero Ludovicopolitanam vacantem, reverendum dominum Willelmum McCloskey, collegii Americani in alma urbe moderatorem, assumpsit.

Denique eos, qui hic recensentur, vicariatus apostolicos constituit: 1. Carolinae Septentrionalis (North Carolina), eique gubernando reverendum Iacobum Gibbons, sacerdotem Baltimorensem, praefecit; 2. vicariatum Territorii Idaho, cui praeposuit reverendum Ludovicum Lootens, sacerdotem dioecesis Sancti-Francisci; 3. vicariatum Territoriorum Colorado et Utah, ad quem regendum nominavit reverendum Ioseph Proiectum Machebeuf, sacerdotem dioecesis Sanctae-Fidei; 4. vicariatum Territorii Montana, cui praefecit reverendum Augustum Ravoux, sacerdotem dioecesis Sancti-Pauli de Minnesota.

Caeterae patrum petitiones, quae hisce non continentur, in aliud tempus remissae sunt. Earum vero erectionum ac nominationum, quas supra retuli, litteras apostolicas in forma brevis, ut primum paratae fuerint, ad te mitti curabo. Interea his meis alligo totidem epistolas, quas singulis qui ad novos episcopatus, vicariatus ac vacantes sedes nominati sunt, tradere satages, una excepta epistola ad reverendum dominum McCloskey, quam ipse ad illum mittam.

Duo tantum animadvertenda supersunt: 1. em̃i patres, quamvis designationem coadiutoris cum iure successionis episcopo Marianopolitano et Marquettensi admiserint, personae tamen electionem differri mandarunt, donec ad normam quaestionarii accurata singulorum candidatorum informatio ad sacram congregationem mittatur; 2. ad preces episcopi Nashvillensis, eidem concedendum censuerunt, ut illi liceret episcopalem sedem in urbem Memphis transferre, servato tamen etiam veteri titulo ecclesiae Nashvillensis.

Post haec, precor Deum ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 24 ianuarii 1868.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
H. Capalti, secretarius.

Reverendissimo patri domino Martino Ioanni Spalding, archiepiscopo Baltimorensi.

DECRETA CONCILII.

TITULUS I.

De fide orthodoxa, deque erroribus serpentibus.

Caput I.

De revelatione divina; et de unica Christi ecclesia, extra quam nulla est salus.

1. Quam utilis quamque necessaria fuerit divina revelatio homini ad finem suum ultimum consequendum, vel ex eo patet, quod ignorantiae tenebrae ac vitiorum immunditiae totum obduxerant orbem, antequam per viscera misericordiae Dei nostri visitaret nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris sedebant et in umbra mortis, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis [1]. Tristissimae enim ac luctuosissimae per saecula quadraginta experientiae humanae documenta luculentissime probaverant, rationem humanam, prout hominum inerat universitati, haud valuisse ad illos edocendos viam veritatis et rectae vitae quae ad Deum duceret, hominesque qui se maxime sapientes philosophosque iactitabant nec potuisse, nequidem voluisse, huic mederi communi populorum ignorantiae.

Philosophi quippe pagani nec inter se conveniebant vel de primariis ipsis religionis principiis, nec sibi proponebant in populum, quem profanum vocabant vulgus, sua spargere systemata, ipsique omnis generis erroribus involvebantur, omnibusque vitiis inserviebant. Uti enim ait Cicero, antiquorum philosophorum disertissimus: „Simul atque in lucem editi ac suscepti sumus, in omni continuo pravitate et in summa opinionum perversitate versamur, ut pene cum lacte nutricis errorem suxisse videamur.“ [1] „Ita variis

[1] Luc. I, 78-9.

[1] *Tuscul. disp.*, l. III, c. 1, n. 2.

imbuimur erroribus, ut vanitati veritas, et opinioni confirmatae natura ipsa cedat.“ [1]. Et saniores quidem gentilitatis philosophi in eam pervenerunt sententiam: „docere pietatem neminem posse, nisi Deus tanquam dux et magister praeiverit.“ [2] Alii autem, iuxta gentium apostolum, „evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes enim se sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.“ [3]

2. Tantae miseriae humanae spectaculo in compassionem motus Deus *„dixit de tenebris lucem splendescere, et illuxit ipse in cordibus nostris“* [4], *loquens nobis in Filio, quem constituit haeredem universorum“* [5], quemque fecit nobis *„viam, veritatem et vitam“* [6]. Et certe, uti clamat summus pontifex Pius IX:

3. „Quam multa, quam mira, quam splendida praesto sunt argumenta, quibus humana ratio luculentissime convinci omnino debet, divinam esse Christi religionem, et „omne dogmatum nostrorum principium radicem desuper ex coelorum domino accepisse;“ [7] ac propterea nihil fide nostra certius, nihil securius, nihil sanctius extare, et quod firmioribus innitatur principiis. Haec scilicet fides, vitae magistra, salutis index, vitiorum omnium expultrix, ac virtutum foecunda parens et altrix, divini sui auctoris et consummatoris Christi Iesu nativitate, vita, morte, resurrectione, sapientia, prodigiis, vaticinationibus confirmata, supernae doctrinae luce undique refulgens, ac coelestium divitiarum ditata thesauris, tot prophetarum praedictionibus, tot miraculorum splendore, tot martyrum constantia, tot sanctorum gloria vel maxime clara et insignis, salutares proferens Christi leges, ac maiores in dies ex crudelissimis ipsis persecutionibus vires acquirens, universum orbem terra marique, a solis ortu usque ad occasum, uno crucis vexillo pervasit; atque idolorum profligata fallacia, errorum depulsa caligine triumphatisque cuiusque generis hostibus, omnes populos, gentes, nationes utcumque immanitate barbaras, ac indole, moribus, legibus, institutis diversas, divinae cognitionis lumine illustravit, ac suavissimo ipsius Christi iugo subiecit, annuncians omnibus pacem, annuncians bona. Quae certe omnia tanto divinae sapientiae et potentiae fulgore undique collucent, ut cuiusque mens et cogitatio vel facile intelligat, christianam fidem Dei opus esse. Itaque humana ratio, ex splendidissimis aeque ac firmissimis argumentis clare aperteque cognoscens Deum eiusdem fidei auctorem existere, ulterius progredi nequit, sed quavis difficultate ac dubitatione penitus abiecta ac remota, omne eidem fidei obsequium praebeat oportet, cum pro certo habeat a Deo traditum esse, quidquid fides ipsa hominibus credendum et agendum proponit.“ [8]

4. Ad custodiendam pretiosissimam hanc revelationem, eamque usque ad mundi consummationem inviolatam conservandam, Christus dominus ecclesiam suam fundavit, in qua, tanquam in veritatis arce ac securo propugnaculo, omnes religionis suae veritates, sacramenta sancta, caeteraque omnia, quae ipse docuerat, instituerat vel mandaverat pro hominum salute, secure conservarentur. Ecclesiam hanc ipse, tanquam sapiens architectus, supra petram aedificavit, eamque in basi solida constitutam divina sua promissione, quae nunquam fallere poterit, licet coeli et terra transeant, quod *„portae inferi adversus eam non praevalebunt“*, [1] ipse firmavit. Omnibus autem districtum dedit praeceptum hanc ecclesiam audiendi, sub comminatione omnimodae gratiae suae privationis: *„Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus“*. [2] Est quippe ipse constitutus *„caput super omnem ecclesiam, quae est corpus ipsius, et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur“*. [3]

5. Cum catholica vero ecclesia Deum vivum ac verum habeat auctorem et caput, sit oportet, sicut ipse Deus, necessario unica ac divina; et qui illi voluntarie resistunt, Dei ipsius auctoritati resistunt, sibique damnationem adquirunt. Cum nimirum plane omnibus praeceperit Christus, ut ecclesiae suae obtemperent, eiusque membra fiant ac obedientes filii, si velint salvi fieri; non modo nunquam extra ecclesiam degentibus salutem promisit, verum etiam aeternam damnationem comminatus est iis qui propria culpa extra ecclesiam decedunt ex hac vita. Quod si invincibiliter errent, nec per ipsos steterit quominus ad verae ecclesiae agnitionem venirent, profecto Deus, qui neminem absque propria culpa punit seu damnat, quamvis [ipsi] hac inculpabili ignorantia detenti extra ecclesiae corpus [maneant], tamen si, gratia divina opitulante, obsecuti fuerint divinis mandatis atque illis christianae fidei veritatibus quas agnoscunt, eorum miserebitur, ne in aeternum pereant.

6. Uti enim egregie hac super re disserit beatissimus pater Pius papa IX: „Errorem alterum nec minus exitiosum aliquas catholici orbis partes occupasse non sine moerore novimus, animisque insedisse plerumque catholicorum, qui bene sperandum de aeterna illorum [omnium] salute putant, qui in vera Christi ecclesia nequaquam versantur. Idcirco percontari saepenumero solent, quaenam futura post obitum sit eorum sors et conditio, qui catholicae fidei minime addicti sunt, vanissimisque adductis rationibus responsum praestolantur, quod pravae huic sententiae suffragetur. Absit, venerabiles fratres, ut misericordiae divinae, quae infinita est, terminos audeamus apponere; absit ut perscrutari velimus arcana consilia et iudicia Dei, quae sunt abyssus multa, nec humana queunt cogitatione penetrari. Quod vero apostolici nostri muneris est, episcopalem vestram et sollicitudinem et vigilantiam excitatam volumus, ut, quantum potestis contendere, opinionem illam impiam aeque ac funestam ab hominum mente propulsetis, nimirum quavis in religione reperiri posse aeternae salutis viam. Ea qua praestatis solertia et doctrina, demonstretis commissis curae vestrae populis, miserationi ac iustitiae divinae dogmata catholicae fidei neutiquam adversari. Tenendum quippe ex fide est, extra apostolicam Romanam ecclesiam salvum fieri neminem posse, hanc esse unicam salutis arcam, hanc qui non fuerit ingressus, diluvio periturum; sed tamen pro certo pariter habendum est, qui verae religionis ignorantia laborent, si ea sit invincibilis, nulla ipsos obstringi huius rei culpa ante oculos Domini. Nunc vero, quis tantum sibi arroget, ut huiusmodi ignorantiae designare limites queat, iuxta populorum, regionum, ingeniorum, aliarumque rerum tam multarum rationem et varietatem. Enimvero, cum soluti corporeis hisce vinculis videbimus Deum sicuti est, intelligemus profecto quam arcto pulchroque nexu miseratio

[1] Ibid.
[2] Plato, in Epimenide [n. 42, opp., ed. Paris., II, 514.
[3] Rom. I, 21 seqq.
[4] II Cor. IV, 6.
[5] Hebr. I, 1.
[6] Ioan. XIV, 6.
[7] S. Ioannis Chrysost. *Homilia I in Isaiam.*
[8] Encyclica, 9 novembris 1846.

[1] Matth. XVI, 18.
[2] Ibid. XVIII, 17.
[3] Ephes. I, 22-3; Coloss. I, 18.

ac iustitia divina copulentur; quamdiu vero in terris versamur, mortali hac gravati mole quae hebetat animam, firmissime teneamus ex catholica doctrina, unum Deum esse, unam fidem, unum baptisma; ulterius inquirendo progredi nefas est. Caeterum, prout caritatis ratio postulat, assiduas fundamus preces, ut omnes quaquaversus gentes ad Christum convertantur, communique hominum saluti pro viribus inserviamus; neque enim abbreviata est manus Domini, gratiaeque coelestis dona nequaquam illis defutura sunt, qui hac luce recreari sincero animo velint et postulent."[1]

7. Animarum vero pastores ardenti zelo pro errantium conversione et salute anhelent. Dum nequidem apicem unum sacri fidei depositi omittere, etiam pro totius mundi salute, illis licebit, studeant se omnia omnibus exhibere, ut omnes faciant salvos[2]; et alliciendo magis quam comminando omnes ad viam veritatis reducere satagant, atque tam verbo quam exemplo errantibus suadeant, quam pulchra et immaculata sit Christi ecclesia, vera et unica sponsa Christi, et *„quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum"*[3]

8. Dum fortiter in re, suaviter tamen in modo cum haereticis et deviis pertractent, memores Pii papae IX moniti: „Notum nobis vobisque est, eos qui invincibili circa sanctissimam nostram religionem ignorantia laborant, quique naturalem legem eiusque praecepta in omnium cordibus a Deo insculpta sedulo servantes, ac Deo obedire parati, honestam rectamque vitam agunt, posse, divinae lucis et gratiae operante virtute, aeternam consequi vitam; cum Deus, qui omnium mentes, animos, cogitationes habitusque plane intuetur scrutatur et noscit, pro summa sua bonitate et clementia minime patiatur quempiam aeternis puniri suppliciis, qui voluntariae culpae reatum non habeat. Absit vero, ut ecclesiae catholicae filii ullo unquam modo inimici sint iis, qui iisdem fidei caritatisque vinculis nobiscum minime sunt coniuncti; quinimmo illos sive pauperes, sive aegrotantes, sive aliis quibusque aerumnis afflictos, omnibus christianae caritatis officiis prosequi, adiuvare semper studeant, et in primis ab errorum tenebris, in quibus misere iacent, eripere, atque ad catholicam veritatem et ad amantissimam matrem ecclesiam reducere contendant, quae maternas suas manus ad illos amanter tendere, eosque ad suum sinum revocare nunquam desinit, ut in fide, spe et caritate fundati ac stabiles, et in omni opere bono fructificantes, aeternam assequantur salutem."[4]

Caput II.

De fidei natura ac necessitate.

9. *„Est fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium,"*[5] certa nimirum et immobilis animi convictio, auctoritate Dei ipsius revelantis nisa, quae omne prorsus excludit dubium animique incertitudinem. Donum Dei est praecipuum, descendens in mentes et corda nostra a patre luminum, includens secumve trahens omnia alia bona spiritualia. Nemini denegatur, qui a Deo, qui dat omnibus affluenter et non improperat, hanc sapientiam corde humili ac sincero postulat in fide nihil haesitans;[6] nemini vero obtruditur invito. Cooperari enim necesse est liberum hominis arbitrium cum summa Dei bonitate, „ita ut, tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam et abiicere potest, neque tamen sine gratia Dei movere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit."[1]

10. Rationem vero humanam fidemque divinam minime esse sibi contrarias, potius autem esse inter se consentaneas, vel ex eo apparet, quod utraque ex Deo proveniat auctore, qui in donis ac operibus suis sibi plane contradicere non potest. „Etsi enim fides sit supra rationem, nulla tamen vera dissensio nullumque dissidium inter ipsas inveniri unquam potest, cum ambae ab uno eodemque immutabilis aeternaeque veritatis fonte, Deo optimo maximo, oriantur, atque ita sibi mutuam opem ferant, ut recta ratio fidei veritatem demonstret, tueatur, defendat; fides vero rationem ab omnibus erroribus liberet, eamque divinarum rerum cognitione mirifice illustret, confirmet atque perficiat."[2] Omnino igitur detestandus est error illorum philosophorum, qui infaustis in quos incidimus diebus scientiam vanam, quae inflat, iactitantes, evanuerunt plane in cogitationibus suis; et „religionem quidem munus esse fatentur longe praestantissimum a Deo hominibus datum, humanam nihilominus rationem tanto habent in pretio, tantopere extollunt, ut vel ipsi religioni aequiparandam stultissime putent. Hinc, ex vana ipsorum opinione, theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt, cum tamen illae fidei dogmatibus innitantur, quibus nihil firmius, nihil stabilius, istae vero humana explicentur ac illustrentur ratione, quae fallaciis ac praestigiis obnoxia est. Ita quidem reiecta ecclesiae auctoritate, difficillimis quibusque reconditisque quaestionibus latissimus patuit campus, ratioque humana infirmis suis confisa viribus licentius excurrens, turpissimos in errores lapsa est, qui in religionis civilisque rei detrimentum illudque maximum redundarunt."[3]

11. Contra scriptores varios, qui ultimis hisce temporibus circa fidei ac rationis limites veramque relationem huc illuc errarunt, sancta sedes apostolica sequentes statuit theses quatuor, quibus omnes fere, quae hinc enascuntur, difficultates enucleantur, quaeque contra iniquos alterutrius osores rem catholicam optime tuentur. Has igitur publice promulgandas duxerunt patres:

I. „Etsi fides sit supra rationem, nulla tamen vera dissensio, nullum dissidium inter ipsas inveniri unquam potest, cum ambae ab uno eodemque immutabili veritatis fonte, Deo optimo maximo, oriantur, atque ita sibi mutuam opem ferant."

II. „Ratiocinatio Dei existentiam, animae spiritualitatem, hominis libertatem, cum certitudine probare potest. Fides posterior est revelatione; proindeque, ad probandum Dei existentiam contra atheum, ad probandum animae rationalis spiritualitatem ac libertatem contra naturalismi ac fatalismi sectatorem, allegari convenienter nequit."

III. „Rationis usus fidem praecedit, et ad eam hominem, ope revelationis et gratiae, conducit."

IV. „Methodus qua usi sunt divus Thomas, divus Bonaventura, et alii post ipsos scholastici, non ad rationalismum ducit, neque causa fuit, cur apud scholas hodiernas philosophia in naturalismum et pantheismum impingeret. Proinde non licet in crimen doctoribus et magistris illis vertere, quod methodum hanc, praesertim approbante vel saltem tacente ecclesia, usurpaverint."[4]

---

[1] Allocutio in consist. secreto, 9 dec. 1854.
[2] I Corinth. IX, 22.
[3] Psalm. CXXXII, 1.
[4] Encyclica ad cardinales, archiepiscopos et episcopos Italiae, 10 aug. 1863.
[5] Heb. XI, 1.
[6] Iacobi I, 5-6.

[1] Conc. Trid., sess. VI, c. 5.
[2] Pii papae IX encyclica, 9 nov. 1846.
[3] Allocutio Pii papae IX in consist. secreto, 9 dec. 1854.
[4] Decretum s. congr. indicis, 11 iunii 1855, a Pio papa IX probatum 15 iunii eiusdem anni.

Hisce adiicere iuvat propositionem Raymundi Lulli a papa Gregorio XI damnatam:

„Fides est necessaria hominibus rusticis, insciis, ministralibus, et non habentibus intellectum elevatum, qui nesciunt cognoscere per rationem et diligunt cognoscere per fidem; sed homo subtilis facilius trahitur ad veritatem christianam per rationem quam per fidem.“ [1]

12. Fidei utilitatem omnimodamque ad salutem necessitatem declarat gentium apostolus, scribens: *„Sine fide autem impossibile est placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator sit.“* [2] Eiusdem autem eximias divitias miro compendio exponit sanctus Augustinus: „Nullae sunt maiores divitiae, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius maior substantia, quam est fides catholica; quae peccatores homines salvat, caecos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, poenitentes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, virgines et viduas et coniuges casto pudore conservat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, regnis coelestibus praeparat, in aeterna haereditate cum angelis sanctis communicat.“ [3]

13. Pastoribus igitur animarum nihil altius, nihil sanctius esse deberet, quam ut gregem sibi creditum catholicae fidei pretium inaestimabile edoceant, eiusque sancta principia omnium cordibus, opitulante Deo, magis magisque pro viribus imprimant; simulque pericula quae illam ubique labefactare minitantur, praesertim vero apud iuventutem incautam, demonstrare omni industria ac sollicitudine satagant. „Praedicent verbum; instent opportune, importune; arguant, obsecrent, increpent in omni patientia et doctrina; erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros, prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.“ [4] Hortentur fideles, ut „in omnibus sumant scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi extinguere“ [5]. Moneant omnes praesertim, ut sectentur „fidem quae per caritatem operatur“ [6]; scientes quod „fides, si non habeat opera, mortua sit in semetipsa“ [7]. Omni zelo collaborent, ut eos qui misere errant, vel qui fidei naufragium fecerunt, ad viam veritatis, verbis mansuetudinem et caritatem spirantibus, precibusque Deo pro eorum salute instanter fusis, feliciter perducant; ut omnes „unum Dominum, unam fidem, unum baptisma“ [8] agnoscentes, et „in uno ovili sub uno pastore“ [9] vitam tranquille degentes, tandem in gaudium Domini aeternum ingrediantur.

Caput III.

De scriptura sacra.

14. Sancta Christi ecclesia „perpetuo sibi ante oculos proponens, ut, sublatis erroribus, puritas ipsa evangelii conservetur, quod promissum ante per prophetas in scripturis sanctis, dominus noster Iesus Christus, Dei Filius, proprio ore primum promulgavit, deinde per suos apostolos, tanquam fontem omnis et salutaris veritatis et morum disciplinae, omni creaturae praedicari iussit; perspiciensque hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis, et sine scripto traditionibus, quae ab ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab ipsis apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt; orthodoxorum patrum exempla secuta, omnes libros tam veteris quam novi testamenti, cum utriusque Deus sit auctor, necnon traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel oretenus a Christo, vel a Spiritu sancto dictatas, et continua successione in ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit et veneratur.“ [1]

15. Cum autem plurimum intersit, ut quae in sacris scripturis continentur rite intelligantur, ne pro verbo Dei verbum hominis seu nostrum tantum capiamus, sicque in errores gravissimos, scripturarum praetextu inducamur, memores praesertim moniti apostolici in ipsis *„quaedam esse difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant ad suam ipsorum perditionem“* [2]; ideo vestigiis inhaeremus sacrosanctae Tridentinae synodi decernentis, „ad coercenda petulantia ingenia, ut nemo suae prudentiae innixus, in rebus fidei, ac morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat; etiamsi huiusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendae forent. Qui contravenerint, per ordinarios declarentur, et poenis a iure statutis puniantur.“ [3]

16. „Cum sacrarum“ etc. (Concilium Baltim. I anni 1829, cap. IX, apud Mansi, t. XXXIX, col. 296.) [4]

Caput IV.

De summa Trinitate; et de Deo creatore, redemptore, ac sanctificatore.

17. Inprimis „fides catholica haec est, ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur; neque confundentes personas, neque substantiam separantes“; ita ut „Patris, et Filii, et Spiritus sancti, una sit divinitas, aequalis gloria, coaeterna maiestas.“ [5] „Nullus enim alium aut praecedit aeternitate, aut excedit magnitudine, aut superat potestate. Aeternum quippe et sine initio est, quod Filius de Patre extitit; et aeternum ac sine initio est, quod Spiritus sanctus de Patre Filioque procedit.“ [6] Animo humili cordeque sincero, auctoritati infallibili Dei ipsius revelantis innisi, „firmiter credimus et simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus, ... Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; tres quidem personae, sed una essentia, substantia, seu natura simplex omnino.“ [7] Personae vero divinae, quamvis inter se distinctae, non tamen realiter distinguuntur a divina essentia: nam „in Deo est Trinitas solummodo, non quaternitas; quia quaelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura divina.“ [8]

18. Omnes vero tres augustissimae Trinitatis personae in bonum ac salutem hominum sunt cooperatae. Et quamvis unica sit in Trinitate voluntas et operatio in omnibus ad extra, attamen speciales

[1] Damnata 7 cal. febr. 1376.
[2] Hebr. XI, 6.
[3] *Sermo 1, de verbo Dei,* [opp., ed. Bened. V, 1486 F.]
[4] II Tim. IV, 2-3.
[5] Ephes. VI, 16.
[6] Galat. V, 6.
[7] Iac. II, 17.
[8] Ephes. IV, 5.
[9] Ioan. X, 16.

[1] Conc. Trid., sess. IV, decret. de canonicis scripturis.
[2] II Petr. III, 16.
[3] Sess. IV, decretum de edit., etc. Retinetur ultimum comma, ex instructione generali I. s. congreg., supra col. 881 A.
[4] Balt. conc. summarium, num. 9. Confer quae hac super re monentur in I instructione generali s. cong., num. 3, supra col. 881 A.
[5] Symb. Athan.
[6] Conc. Florent., decret. pro Iacobitis. [Hardouin IX, 1023 C.]
[7] Conc. Lateran. IV, c. 1. [Hardouin VII, 15.]
[8] Ibid. c. 2, de errore abbatis Ioachim.

effectus unicuique personae tribuuntur nuncupative, per appropriationem, nempe creatio Patri, redemptio Filio, sanctificatio Spiritui sancto. Pater enim de nihilo solaque sua volitione creavit coelum et terram, angelos et homines, omnesque omnino creaturas, visibiles ac invisibiles; Filius vero, „propter nos homines et propter nostram salutem, descendit de coelis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est,“ [1] vitamque suam dedit sanguinemque in cruce amantissime fudit, ad expianda omnium hominum peccata; Spiritus demum sanctus, dominus et vivificans, qui a Patre Filioque procedit, qui locutus est per prophetas [2], fons est luminis, gratiarum et amoris, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, quique dulcis est noster comes ac paràclitus in via nostra tenebris obducta, illuminans ac confortans in hac lacrymarum valle, donec nos tandem ad regna feliciter perducat coelorum.

19. Caveant autem pastores ac doctores, ne fallaci humanae scientiae nimis fidentes, et a fidei simplicitate, et ab intellectu quem Deus dat parvulis [3] deflectentes, plus sapiant quam oporteat sapere [4]; memoresque sint sapientiae divinae moniti: *„Qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria* [5]. Potius vero arma arripiant „militiae nostrae, non carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.“ [6]

20. Haec est „fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.“ [7] Sublato enim sanctissimae Trinitatis dogmate, nullus esset redemptor, sanctificator animarum nullus; nulla maneret gratia supernaturalis, dempto ipsius fonte vivo ac perenni; nulla forent sacramenta gratiam conferentia: uno verbo, nihil supernaturale remaneret, universa penitus destrueretur christiana religio, hominesque adhuc in eodem forent statu, ac si non fuisset promissus nec advenisset redemptor, qui altiorem securioremque illis ad salutem demonstraret viam.

Caput V.

De altera vita.

21. Semper docuit ac docet sancta catholica ecclesia, iustos qui in Christo dormiunt, in vitam aeternam in coelis esse ingressuros; impios vero qui peccato mortali foedati moriuntur, in inferno igni aeterno, *„qui paratus est diabolo et angelis eius,“* esse deputandos, iuxta sententiam a domino nostro Iesu Christo solemniter in iudicio ultimo proferendam; testante evangelista de malis, *„et ibunt hi in supplicium aeternum“*, de bonis vero, *„iusti autem in vitam aeternam.“* [8] Iusti igitur cum Christo et angelis in perpetuas aeternitates regnabunt, et inebriabuntur ab ubertate domus eius, et torrente voluptatis eius potabuntur; [9] impii autem in ardoribus sempiternis [10], ubi erit fletus et stridor dentium, [11] poenas peccatorum suorum sine fine duraturas luent.

Illorum autem penitus damnamus neotericorum errorem, qui, divinam praetexentes misericordiam, vel poenarum in inferno aeternam denegant durationem, vel adeo earundem mitigant severitatem, ut vix atrocitati peccatorum, iustissimo Dei iudicio puniendae, idoneae ac dignae videantur; monemusque catholicos scriptores omnes, quatenus in eiusmodi arcanis Dei consiliis pertractandis ab omni speculationis novitate sedulo abstineant, sanaeque doctrinae forma verborum utantur.

22. Qui autem non peccato lethali, sed veniali tantum culpa maculati vita decedunt, vel qui nondum pro peccatis iam remissis divinae iustitiae satisfecerint, profecto non in ignem aeternum, diaboli angelorumque eius consortio sociandi, tradentur; nequidem illico poterunt Ierusalem coelestem ingredi, in quam non intrabit aliquod coinquinatum; [1] sed per ignes piaculares, donec divina fuerit propitiata iustitia, transeuntes, ipsi salvi erunt, sic tamen quasi per ignem [2]. Sic et iustus iudex reddet unicuique secundum opera eius [3]. Nam, uti synodus Tridentina declarat, „cum catholica ecclesia, Spiritu sancto edocta, ex sacris literis et antiqua patrum traditione, in sacris conciliis, et novissime in hac oecumenica synodo docuerit, purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio iuvari; praecepit sancta synodus episcopis, ut sanam de purgatorio doctrinam, a sanctis patribus et sanctis conciliis traditam, a christifidelibus credi, teneri, doceri, et ubique praedicari diligenter studeant. Apud rudem plebem difficiliores ac subtiliores quaestiones, quaeque ad aedificationem non faciunt, et ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur. Incerta item, vel quae specie falsi laborant evulgari ac tractari non permittant. Ea vero quae ad curiositatem quandam aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala et fidelium offendicula prohibeant. Curent autem episcopi, ut fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosynae, aliaque pietatis opera, quae a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum ecclesiae instituta pie et devote fiant.“ [4]

Caput VI.

De pia veneratione et invocatione beatissimae et immaculatae virginis Mariae, sanctorumque cum Christo regnantium.

23. Sanctos cum Christo regnantes, utpote praecipuos Dei amicos, qui eius sanguinis pretiosi meritis vitam assequuti sunt aeternam, quorumque cum Deus coronat merita, nihil aliud coronat quam munera sua [5], ecclesia catholica semper est venerata, eorumque potentia per Christum Dominum suffragia semper pie invocavit. Sancta synodus Tridentina igitur „mandat omnibus episcopis, et caeteris docendi munus curamque sustinentibus, ut iuxta catholicae et apostolicae ecclesiae usum, a primaevis christianae religionis temporibus receptum, sanctorumque patrum consensionem, et sacrorum conciliorum decreta, in primis de sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore et legitimo imaginum usu, fideles diligenter instruant, docentes eos, sanctos una cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus offerre; bonum atque utile esse suppliciter eos invocare, et ob beneficia impetranda a Deo per Filium eius Iesum Christum dominum nostrum, qui solus noster redemptor et salvator

[1] Symbol. Nicaeno-Constantinop.
[2] Ibid.
[3] Psalm. CXVIII, 130.
[4] Rom. XII, 3.
[5] Prov. XXV, 27.
[6] II Cor. X, 4-5.
[7] Symb. Athan.
[8] Matth. XXV, 31-45.
[9] Psalm. XXXIII, 9.
[10] Isai. XXXIII, 14.
[11] Luc. XIII, 28.

[1] Apoc. XXI, 27.
[2] I Cor. III, 25.
[3] Matth. XVI, 27.
[4] Sess. XXV, decret. de purgatorio.
[5] S. Augustinus, *Ep. 194 ad Sixtum*, n. 19, [opp., ed. Bened., II, 720 G.]

est, ad eorum orationes, opem auxiliumque confugere; illos vero qui negant sanctos aeterna felicitate in coelo fruentes invocandos esse, aut qui asserunt, vel illos pro hominibus non orare, vel eorum, ut pro nobis etiam singulis orent, invocationem esse idololatriam vel pugnare cum Verbo Dei adversarique honori unius mediatoris Dei et hominum Iesu Christi, vel stultum esse in coelo regnantibus voce vel mente supplicare, impie sentire."[1] Sapientissime autem episcopos monet, quatenus curent, ut „omnis superstitio in sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione et imaginum sacro usu tollatur, omnis turpis quaestus eliminetur."[2] Caveant igitur animarum pastores aliique sacerdotes, ne in concionibus ad populum habitis vel in scriptis, exaggerationibus indulgeant, quae nedum sanctorum debitae venerationi conferrent, magis vero obessent; potius doctrinae ab ecclesia traditae simpliciter adhaereant, illamque fidelibus sine verborum ambiguitate diligenter et amanter explicent.

24. Inter omnes vero Dei caros, in coelesti habitatione pro iis parata regnantes, facile praeeminet beatissima illa ac immaculata virgo, flos domus regiae David, quam Gabriel plenam gratiae salutavit; quam Elisabeth Spiritu sancto plena matrem Domini sui est pie venerata; quam, iuxta ipsius vaticinium, omnes generationes beatam praedicant in aeternumque praedicabunt; quam rex ipse regnum et dominus dominantium, cui omnis potestas est tradita in coelo et in terra, in dulcem et purissimam suam matrem elegit, cuique ipse, Verbum caro factum, erat in terris subditus; quam angeli et archangeli, Cherubim et Seraphim in coelis venerantur; quam in cruce pendens, et pro nobis moriens, dominus noster Iesus Christus, mediante discipulo suo dilecto, nobis omnibus ceu matrem tenerrimam tradidit; quamque pro matre omnes sancti Dei vel a christianae religionis exordio pie susceperunt. Hanc, ob praevisa Filii sui merita, fuisse ab omni labe originalis peccati exemptam, vel a primo conceptionis suae instante, solemniter definivit ecclesia; hancque demum patres concilii Baltimorensis provincialis VI, ardentibus votis, plausu consensuque unanimi, sine labe conceptam, in patronam Americae Foederatae Statuum elegerunt[3].

Placet autem in re tam gravi verba ipsa referre, quibus immaculatam conceptionem beatissimae virginis Pius papa IX solemniter definivit, orbe catholico universo plaudente, ac vocem eius tanquam Petri et ipsius Christi oraculum lubenter ac reverenter audiente et acceptante: „Quare, postquam nunquam intermisimus in humilitate et ieiunio privatas nostras et publicas ecclesiae preces Deo Patri per Filium eius offerre, ut Spiritus sancti virtute mentem nostram dirigere et confirmare dignaretur, implorato universae coelestis curiae praesidio, et advocato cum gemitibus paracleto Spiritu, eoque sic adspirante, ad honorem sanctae et individuae Trinitatis, ad decus et ornamentum virginis Deiparae, ad exaltationem fidei catholicae et christianae religionis augmentum, auctoritate domini nostri Iesu Christi, beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra, declaramus, pronunciamus et definimus, doctrinam, quae tenet beatissimam virginem Mariam in primo instanti suae conceptionis, fuisse, singulari Dei omnipotentis gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu salvatoris humani generis, ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem, esse a Deo revelatam, atque idcirco ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam. Quapropter, si qui secus ac a nobis definitum est, quod Deus avertat, praesumpserint corde sentire, ii noverint ac porro sciant, se proprio iudicio condemnatos, naufragium circa fidem passos esse, et ab unitate ecclesiae defecisse, ac praeterea, facto ipso suo, semet poenis a iure statutis subiicere, si quod corde sentiunt verbo aut scripto aut alio quovis externo modo significare ausi fuerint."[1]

Caput VII.

De erroribus serpentibus.

I. Sectarum colluvies.

25. Cum reiecissent novatores auctoritatem a Christo domino pastoribus ecclesiae suae traditam *„ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi:"*[2] inde secutum est, ut unusquisque post consilium suum abierit, tanquam ovis sine pastore, et proinde sectae ac dissensiones in terris pullulaverint, ubi prius pax et unitas abundaverant; factique sint homines sicut parvuli fluctuantes et circumlati omni vento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.[3] Iugum enim Christi et ecclesiae sponsae eius immaculatae de humeris suis reiicientes, et falsam libertatem iactitantes, non amplius attulerunt fructus Spiritus, qui sunt caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas; sed potius operibus carnis se manciparunt, quae sunt manifesta, nempe, *„fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, invidiae, ebrietates, comessationes et his similia."*[4]

Hi sunt nimirum illi homines, quos gentium apostolus clare praedixit in novissimis diebus, quando instabunt tempora periculosa, esse venturos: „Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, et voluptatum amatores magis quam Dei; habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita."[5]

Hi sunt quos meminit idem apostolus, scribens ad Romanos, quorum obedientiam in omnem locum divulgatam esse testatur: „Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones et offendicula, praeter doctrinam quam vos didicistis, faciunt, et declinate ab eis; huiuscemodi enim Christo domino nostro non serviunt, sed suo ventri, et per dulces sermones et benedictiones, seducunt corda innocentium."[6] „Hi autem", ait sanctus Iudas, „quaecumque quidem ignorant, blasphemant; quaecumque autem naturaliter, tanquam muta animalia, norunt, in his corrumpuntur; ... nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur, ... fluctus feri maris, despumantes suas confusiones; sidera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in aeternum."[7]

[1] Sess. XXV, de invoc. ss.
[2] Sess. XXV, ibid.
[3] Balt., num. 69 [conc. prov. Balt. VI, decr. 1, Mansi, t. XLIII, col. 7A]; cf. etiam n. 73-4 [conc. prov. Balt. VII, decr. 1-2, Mansi, t. XLIII, col. 410C].

[1] Constitutio *Ineffabilis Deus*, 10 dec. 1854.
[2] Ephes. IV, 12-3.
[3] Ibid.
[4] Galat. V, 19 seqq.
[5] II Tim. III, 2 seqq.
[6] Rom. XVI, 17-8.
[7] Iud., 10 seqq.

26. Vestigia enim prementes haereticorum, qui a primis etiam ecclesiae temporibus pullulaverant, novatores hodierni magis odio quam amore moventur, zelumque habent non in aedificationem, sed potius in destructionem [1]; et quod Tertullianus de saeculi secundi sectariis scripsit, nostratibus etiam apprime convenit: „Quid dicam? cum hoc sit negotium illis, non ethnicos convertendi, sed nostros evertendi. Hanc magis gloriam captant, si stantibus ruinam, non si iacentibus elevationem operentur; quoniam et ipsum opus eorum non de suo proprio aedificio venit, sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, ut sua aedificent.“ [2]

27. Ad horum misere errantium conversionem, quorum plurimi sunt bene dispositi, sed ab hominibus nequam et astutis in circumventione erroris seducti, zelo flagrare debent vel maximo animarum pastores, fortiter quidem contra errorum duces eorumque principia pestifera invehentes, at leniter suaviterque cum multitudine pertractantes, qui magis persuasione quam denunciatione moventur. Ad unitatem et pacem omnes dulciter hortentur, annunciantes dictum apostolicum: *„Non enim est dissensionis Deus, sed pacis, sicut in omnibus ecclesiis sanctorum doceo;“* [3] et orationi continuae instantes, Deum omnipotentem magna fiducia invocent, ut, omnibus ubique terrarum sublatis erroribus, veritas Dei et pax Christi, quae omnem exsuperat sensum, hominum omnium mentibus cordibusque insideant ac dominentur. Cum dilecto enim Christi discipulo, bonus animarum pastor sentire ac dicere deberet: *„Maiorem horum non habeo gratiam, quam ut audiam filios meos in veritate ambulare.“* [4]

Spiritum summi pontificis feliciter regnantis hac in parte imitentur, eiusque verbis amorem paternum spirantibus saepius utantur: „Cum autem apostolica illa caritas, qua omnes populos et nationes in Christo complectimur, ita nos urgeat, ut nihil prorsus aliud tam vehementer optemus, quam ut omnes occurrant in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei, verba nostra ad illos omnes qui a nobis dissident, toto cordis affectu convertimus, eosque obtestamur in Domino, ut, depulsa errorum caligine, veritatis lucem aspiciant, et ad sinum confugiant sanctae matris ecclesiae, atque ad hanc Petri cathedram, in qua Christus eiusdem ecclesiae suae fundamentum posuit.“ [5]

II. Indifferentismus.

28. Quid mirum, si inter tot sectarum perpetuo variantium fluctus agitati homines, in indifferentismum quoad omnes sanctae religionis doctrinas cadant, eoque veniant usque dementiae, ut palam asserant, parum interesse quid credant homines, quamve religionem amplectantur, dummodo mores suos iuxta rectitudinis regulas atque ad honestatis ac iustitiae tramitem componere studeant? Hanc pestem nostris temporibus, sub specie caritatis ac benevolentiae late grassantem, gravibus verbis et monitis cohibere sategerunt summi pontifices, qui ultimis temporibus in Petri cathedra tam magno religionis profectu sederunt; illorumque declarationibus maiestate apostolica plenis, potius quam nostris, in re adeo gravi utemur:

„Alteram nunc persequimur causam malorum uberrimam, quibus afflictari in praesens comploramus ecclesiam, indifferentismum scilicet, seu pravam illam opinionem, quae improborum fraude ex omni parte percrebuit, qualibet fidei professione aeternam posse animae salutem comparari, si mores ad recti honestique normam exigantur. At facili sane negotio, in re perspicua planeque evidenti, errorem exitiosissimum a populis vestrae curae concreditis propelletis. Admonente enim apostolo, unum esse Deum, unam fidem, unum baptisma, extimescant qui e religione qualibet patere ad portum beatitudinis aditum comminiscuntur, reputentque animo, ex ipsius servatoris testimonio, esse se contra Christum, quia cum Christo non sunt, seque infeliciter dispergere, quia cum ipso non colligunt.“ [1]

29. „At quorsum haec?“ clamat alius pontifex. „Secta quaedam, vobis certe non ignota, philosophiae nomen sibi immerito usurpans, inordinatas omnium propemodum errorum phalanges e cineribus excitavit. Haec siquidem blandam pietatis et liberalitatis speciem prae se ferens, tolerantismum, (sic enim aiunt), seu indifferentismum profitetur atque extollit, non modo in rebus civilibus, de quo non est nobis sermo, verum etiam in religionis negotio, docens amplam unicuique libertatem a Deo factam esse, ut quae cuique secta iuxta suum privatum iudicium vel opinionem arriserit, eam quisque sine salutis periculo amplecti vel adoptare valeat.“ [2]

30. Nec minori vigore verborumque solemnitate contra hanc pestem invigilandum episcopos monet Pius noster papa IX: „Ignotum certe vobis non est, venerabiles fratres, multos hostium catholicae veritatis in id praesertim nostris temporibus conatus suos intendere, ut monstruosa quaeque opinionum portenta aequiparare doctrinae Christi, aut cum ea commiscere vellent, atque ita impium illud de cuiuslibet religionis indifferentia systema magis magisque propagare commoliuntur.“ [3] Et iterum: „Huc spectat horrendum, ac vel ipsi naturalis rationis lumini maxime repugnans de cuiuslibet religionis indifferentia systema, quo isti veteratores, omnis virtutis et vitii, veritatis et erroris, honestatis et turpitudinis sublato discrimine, homines in cuiusvis religionis cultu salutem assequi posse comminiscuntur, perinde ac si ulla unquam esse posset participatio iustitiae cum iniquitate, aut societas lucis ad tenebras, et conventio Christi ad Belial.“ [4]

III. Unitarianismus et universalismus.

31. Indifferentismus ad incredulitatem infidelitatemque parat viam; nam si, contra Domini apertam declarationem: *„Qui non crediderit, condemnabitur“* [5], omnis homo, quidquid credat, cuicumque adhaereat religioni, salvus nihilominus esse possit, parum interest, parumque eius saluti nocet, si ipsa etiam religionis christianae fundamenta subvertat, Christique domini divinitatem aperte neget; si aeternitatem poenarum in altera vita, vel ipsarum etiam poenarum existentiam, tanquam Dei bonitati repugnantem, penitus reiiciat; si demum, una cum divino auctore religionis christianae, ac principali eiusdem per poenarum comminationem sanctione, quidquid religioni ipsi inest supernaturale omnino respuat, eamque systematibus philosophicis et ethicis mere humanis in omnibus fere aequiparet. Huc tendunt unitarianorum ac universalistarum hodiedum vigentia systemata; quorum primum Christi divinitatem, alterum vel poenas inferni aeternas vel ipsum infernum negat. Atque infaustis quibus vivimus temporibus, hisque in Statibus nefandae istae haereses, seu potius impietates, quae radices ipsas

[1] II Cor. X, 8.
[2] *De praescript.*, c. 42, [opp. Tertull., ed. Migne, II, 57B.]
[3] I Cor. XIV, 33.
[4] III Ioan., 4.
[5] Allocutio, 20 maii 1850.

[1] Gregorii XVI encyclica, 15 aug. 1832.
[2] Leonis XII encyclica, 3 maii 1824. Citat etiam textum sancti Pauli ad Romanos, c. XVI, iam superius allatum.
[3] Allocutio, 17 dec. 1847.
[4] Encyclica, 9 nov. 1846.
[5] Marc. XVI, 16.

religionis penitus evellere conantur, magis magisque, eheu! in dies crescunt; ita ut doctiores cultioresque inter sectarios nostrates illis libenter nomen dent, aperteque opprobrio suo glorientur, tanquam ipsi maiori, caeteris minus in philosophia provectis sint lumine illustrati, sacrasque ipsas scripturas in partes suas detorquere laborent. Quorum blasphemiis, ne simplices decipiantur, fortiter resistant episcopi caeterique animarum pastores.

IV. Transcendentalismus et pantheismus.

32. Quae cum ita sint, quid mirandum si in dies eorum numerus augeatur, qui, vix speciem seu larvam ipsam christianitatis retinentes, in infidelitatem ruunt, sub nomine specioso et grandiloquo transcendentalismi vel ipsius pantheismi? Cum Deum ipsum throno suo impie detrudant, quid mirum si hominem Deum facere satagant; si omnia Deum, Deumque omnia esse stultissime delirent? Reiecta enim ecclesia Christi, reiecta summi pontificis auctoritate, quid supererat, nisi ut reiiceretur Christus ipse, et Pater qui illum misit? apostolis nimirum, primis suis in terris ministris, dixerat Christus dominus: *„Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit; qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.“* [1]

V. Magnetismi abusus.

33. *„Semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes,“* [2] sectarii hodierni, semper inquieto animo, ac in nova systemata quae progressui, uti somniant, religioso magis faveant anhelantes, nuper magnetismi scientiam in adiutorium suum advocare, eamque contra religionis sacra principia pervertere sunt conati. „Etenim compertum est, novum quoddam superstitionis genus invehi ex phaenomenis magneticis, quibus haud scientiis physicis enucleandis, ut par esset, sed decipiendis ac seducendis hominibus student neoterici plures, rati posse occulta, remota ac futura detegi, magnetismi arte vel praestigio, praesertim ope mulierculorum, quae unice a magnetizatoris nutu pendent.“ [3]

34. Ut magnetismi autem abusus eliminarentur, simplicesque eius praestigiis haud seducerentur, simulque scientiae verae iura indubia sarta tecta servarentur, sapiens haec regula agendi fuit a sancta sede constituta: „Remoto omni errore, sortilegio, explicita aut implicita daemonis invocatione, usus magnetismi, nempe merus actus adhibendi media physica aliunde licita, non est moraliter vetitus, dummodo non tendat ad finem illicitum, aut quomodolibet pravum. Applicatio autem principiorum et mediorum pure physicorum ad res et effectus vere supernaturales, ut physice explicentur, non est nisi deceptio omnino illicita et haereticalis.“ [4]

35. Propositae vero regulae explicationem eadem sacra congregatio tradit huiusmodi: „Quamquam generali hoc decreto satis explicetur licitudo aut illicitudo in usu aut abusu magnetismi, tamen adeo crevit hominum malitia, ut neglecto licito studio scientiae, potius curiosa sectantes, magna cum animarum iactura ipsiusque civilis societatis detrimento, ariolandi divinandique principium quoddam se nactos glorientur. Hinc *Somnambulismi,* et *clarae intuitionis,* uti vocant, praestigiis mulierculae illae gesticulationibus non semper verecundis abreptae, se invisibilia quaeque conspicere effutiunt, ac de ipsa religione sermones instituere, animas mortuorum evocare, responsa accipere, ignota ac longinqua detegere, aliaque id genus superstitiosa exercere ausu temerario praesumunt, magnum quaestum sibi ac dominis suis divinando certo consecuturae. In hisce omnibus, quacumque demum utantur arte vel illusione, cum ordinentur media physica ad effectus non naturales, reperitur deceptio omnino illicita et haereticalis, et scandalum contra honestatem morum. Igitur ad tantum nefas, et religioni et civili societati infestissimum, efficaciter cohibendum, excitari quam maxime debet pastoralis sollicitudo, vigilantia ac zelus episcoporum omnium. Quapropter, quantum divina adiutrice gratia poterunt locorum ordinarii, qua paternae caritatis monitis, qua severis obiurgationibus, qua demum iuris remediis adhibitis, prout attentis locorum, personarum temporumque adiunctis, expedire in Domino iudicaverint, omnem impendant operam ad huiusmodi magnetismi abusus reprimendos et evellendos, ut dominicus grex defendatur ab iniquo homine, depositum fidei sartum tectumque custodiatur, et fideles sibi crediti a morum corruptione praeserventur.“ [1]

VI. Spiritismi hallucinationes et pericula.

36. Demum, inter serpentes nostratium errores, in ruinam animarum invectos, locum principalem tenet *Spiritismus;* systema quoddam crudum et indigestum, ei de quo supra disseruimus, quodque *Magnetismi animalis* nomine vulgo venit, in quibusdam affine, in hisce Statibus, uti videtur, primo inventum, quo per signa quaedam praestituta, et mediantibus quibusdam nervosi temperamenti personis — praecipue autem feminis — cum spiritibus mundi invisibilis communicatio haberi praetenditur. Bene vero videtur esse exploratum, plura, quae in circulis spiritismi exhiberi phaenomena miranda dicuntur, esse vel omnino ementita et operatorum inter se collusione fraudulenta producta, vel personarum, quae dicuntur *media,* imaginationi et spectatorum credulitati esse praesertim adscribenda, vel demum manuali cuidam dexteritati, qualis apud praestigiatores usu venit, esse tribuenda. Vix dubitandum tamen videtur, quaedam saltem ex eis a satanico interventu esse repetenda, cum vix alio modo satis explicari possint. Nec mirum videatur, si novissimis hisce diebus, in quibus instant tempora periculosa [2], in nos descendat diabolus, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet [3]; et si antiquus ille humani generis hostis iterum magiae antiquae artem, sub aliis tamen formis, mundi conditioni praesenti magis convenientibus, ad hominum ruinam invehere studeat. Antiquum quippe illi est, qui *„tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret“* [4], ut se transfiguret in angelum lucis [5], maiorem boni ac mali scientiam, sicut olim primis nostris parentibus, praetendens ac promittens.

37. Ex scripturis sacris sanctorumque patrum documentis constat, angelos, tam bonos quam malos, in res humanas hominumque mentes et corda mirum sane in modum agere posse, eo potentius quo naturae sint quam homines subtilioris; nihil vero omnino in homines posse, nisi mandante seu permittente Deo, cuius supremo imperio omnia subiiciuntur. De bonis angelis nimirum clamat apostolus: *„Nonne omnes sunt administratorii spiritus. missi propter eos qui haereditatem capient salutis?“* [6]

[1] Luc. X, 16.
[2] II Tim. III, 7.
[3] Encyclica congregationis sancti Officii ad omnes episcopos, contra magnetismi abusus, 4 augusti 1856.
[4] Decisio congregationis sancti Officii, 28 iulii 1847.

[1] Decisio congregationis sancti Officii, 28 iulii 1847.
[2] II Tim. III, 1.
[3] Apoc. XII, 12.
[4] I Petr. V, 8.
[5] II Cor. XII, 14.
[6] Hebr. I, 14.

et psalmista: *„Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis; in manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.“* [1] De malis vero scribit sanctus Paulus: „Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in coelestibus; propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, et in omnibus perfecti stare.“ [2] Iacobus autem apostolus posse nos, adiuvante Dei gratia, insidias diaboli superare plane asserit: *„Resistite autem diabolo, et fugiet a vobis.“* [3] Familiare demum erat Christo domino nostro declarare, se ideo in mundum venisse, ut principem eius diabolum foras eiiceret: *„Nunc iudicium est mundi; nunc princeps huius mundi eiicietur foras.“* [4]. Dilectus autem eius discipulus idem asserit: *„Apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.“* [5]

38. Nihil igitur potest diabolus in membra Christi et filios Dei, qui illi resistunt fortes in fide [6]; quia, uti ait sanctus Augustinus, „ad hoc († ergo) ligatus est diabolus et inclusus in abysso, ut iam non seducat gentes, ex quibus constat ecclesia, quas antea seductas tenebat, antequam esset ecclesia.“ [7] „Non enim possunt daemones quod non sinuntur efficere; sinuntur autem alto Dei summi iustoque iudicio, pro meritis eorum quos ab eis vel affligi tantum, vel etiam subiici ac decipi iustum est.“ [8] Et iterum: „Quia etsi aliquid in his (hominibus) daemones possunt, tantum possunt quantum secreto omnipotenti arbitrio permittuntur.“ [9] In illos vero solos homines habet potestatem diabolus, qui servi sunt peccatis [10] et cupiditatibus subiiciuntur. „Non enim aliquem vincit, nisi societate peccati.“ [11] „Per hanc cupiditatem regnat in homine diabolus, et cor eius tenet. Tales sunt omnes qui diligunt mundum.“ [12] Pro caeteris autem Christi veris militibus, „daemon est quasi canis, a Christo ligatus: latrare potest, sollicitare potest, mordere non potest nisi volentem. Non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet a nobis consensum, sed petit.“ [13]

39. Quae cum ita sint, quid mirum, si infaustis hisce temporibus, quando mundo et cupiditatibus magis quam Deo serviunt homines, etiam ii qui christianos magis caeteris illuminatos sese iactitant, et quando *„mundus totus in maligno positus est“* [14], diabolus, pravorum hominum electione, sit iterum mundi huius princeps constitutus; et si dominium suum in eos qui morderi ab eo volunt, per spiritismi hallucinationes iterum plane asserat? Cum numerus adeo ingens eorum qui apud nos christianos se nominant, nequidem sacro baptismi lavacro sint mundati, et ideo nec de tenebris in lucem sint emersi nec Christum induerint, quid mirandum, si adhuc sub potestate principis mundi, tenebrarum harum, maneant, vel saltem eiusdem incursibus inermes exponantur?

40. De caetero, omnibus qui ephemerides librosque a spiritismi ducibus nuper concinnatos perlegerunt, perspicuum est, illos vel implicite vel etiam explicite Christum dominum eiusque sanctam respuere religionem, Christum Deum non esse, eiusque religioni nihil inesse supernaturale blasphemare, veramque ac altiorem philosophiam et sapientiam in spiritismi fallacibus manifestationibus seu revelationibus esse quaerendam insanire. Vere *„evanuerunt in cogitationibus suis; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti suns“*. [1] Velle enim videntur, cum ipso paganismo, magiae etiam paganae ritus impuros saeculo nostro, omni quo possunt modo, restaurare.

41. Gaudemus autem in Domino, dilectos nostros in Christo filios, catholicos fideles, haud fuisse hactenus peste ista infectos; hortamurque eos in Christo, ut nulla, vel indirecta ratione, spiritismo faveant, et ne quidem ex curiositate eius circulis unquam adsistant. Qui domum enim diaboli ingrediuntur, timeant ne machinationibus eius decipiantur imperioque subiiciantur. Contra nefandas nimirum horum hominum insidias, spiritu afflatus prophetico, nos monet apostolus: „Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatam habentes suam conscientiam.“ [2]

TITULUS II.

De hierarchia et regimine ecclesiae.

Caput I.

De Romano pontifice.

42. Patres huius concilii plenarii, ex omnibus Statibus Foederatis Americae septentrionalis congregati, praeside archiepiscopo Baltimorensi tanquam apostolicae sedis delegato, summum quo sedem apostolicam Romanam prosequuntur obsequium profitentur: agnoscunt quippe, iuxta definitionem in concilio Florentino promulgatam, Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem et doctorem existere, et ipsi, in beato Petro, pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse. Beatissimum igitur pontificem Pium IX, caput totius episcopatus agnoscunt divino iure constitutum, eiusque esse fratres in fide confirmare, cum unus sit omnium pastor. Doctrinam insuper, quam ab apostolis traditam in ecclesia Romana constat semper esse servatam per episcoporum successionem, profitentur integram, prout in conciliorum oecumenicorum, praesertim Tridentini, decretis, et in summorum pontificum constitutionibus explicata est. [3]

43. Inter acerrimas procellas ab impiis hominibus excitatas, quibus nunc agitatur Christi ecclesia, et inter errorum pessimorum deliramenta, quae ubique terrarum in animarum ruinam disseminantur, perlibenter oculos convertimus ad summum pontificem, beati Petri apostoli successorem, et ad illam Romanam ecclesiam ad quam, teste Irenaeo, „propter potiorem principalitatem, necesse est omnem convenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt

[1] Psalm. XC, 11-2.
[2] Ephes. VI, 12-3. Vide etiam Deut. XVIII, 9-12; et Act. XVI, 16-8.
[3] Iac. IV, 7.
[4] Ioan. XII, 31.
[5] I Ioan. III, 8.
[6] I Petr. V, 8.
[7] *De civitate Dei,* l. XX, c. 7, [opp., ed. Bened., VII, 582 E].
[8] Ibid., l. VII, c. 35.
[9] Ibid., l. II, c. 23.
[10] Videtur legendum *peccati,* sicuti Ioan. VIII, 34; Rom. VI, 16.
[11] *De civ. Dei,* l. X, c. 22, [opp., ed. Bened., VII, 257 C].
[12] Augustinus, *De agone christiano,* liber unicus, 1, [opp., ed. Bened., VI, 245 D].
[13] Sermo 37, *De David et Goliath,* inter supposit. s. Augustini, [opp., ed. Bened., V, appendix, p. 74 F].
[14] I Ioan. V, 19.

[1] Rom. I, 21-2.
[2] I Tim. IV, 1-2.
[3] Conc. Baltim. plen. I, num. 78, [Mansi, t. XLIV, col. 673 C].

undique fideles“ [1]; ad firmissimam „Petri cathedram atque ad ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est“ [2]; iuxta Cyprianum, quae est etiam ecclesiae catholicae radix et matrix [3]; ad quam Romanorum ecclesiam, „quorum fides apostolo praedicante laudata est, perfidia habere non possit accessum“ [4]; in qua, iuxta Augustinum, „semper apostolicae cathedrae viguit principatus“ [5]; atque Pio IX, pontifici feliciter regnanti, verba reverentiae ac obedientiae plena proferimus, quibus quarto ecclesiae saeculo Hieronymus Damasum est allocutus: „Ego nullum primum, nisi Christum, sequens, beatitudini tuae, id est, cathedrae Petri, communione consocior. Super illam petram aedificatam ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio.“ [6]

44. Petrum enim, a Christo domino petram constitutum super quam aedificata est ecclesia, adhuc vivere et loqui in successoribus in eius cathedra sedentibus, omnis antiquitas unanimi voce testatur. Romanus quippe pontifex pro tempore existens totius gregis, et agnos et oves in orbe terrarum complectentis, curam pastoralem et paternam semper habuit habetque; quod praeclare quidem explicat sanctus Leo magnus: „Quamvis singuli quique pastores speciali sollicitudine gregibus suis praesint, sciantque se pro commissis sibi ovibus reddituros esse rationem, nobis tamen cum omnibus cura communis est, neque cuiusquam administratio non nostri laboris est portio; ut dum ad beati apostoli Petri sedem ex toto orbe concurritur, et illa universalis ecclesiae a Domino eidem commendata dilectio etiam ex nostra dispensatione deposcitur, tanto amplius nobis instare oneris sentiamus, quanto cunctis maiora debemus.“ [7]

45. Quae cum ita sint, nos reverenti profecto amore ac filiali obedientia suscipimus, ac, opitulante Deo, fideliter observabimus, ac a nobis subditis observari curabimus, omnes et singulas constitutiones apostolicas, sive de fidei expositionibus ac declarationibus, sive de moribus ac disciplina tractent, quae hactenus a Petri cathedra emanaverunt, vel quae deinceps in lucem edentur; atque quo hae constitutiones omnibus quorum intersit melius innotescant, illas, vel earum saltem summam promulgare diligenter satagemus, vel in huius concilii appendice, vel in synodis nostris provincialibus ac dioecesanis, quae in posterum celebrabuntur.

46. Cumque pontifex Romanus primatus sui munera et iura, ut plurimum, mediantibus cardinalium congregationibus exerceat, mandant huius concilii patres omnes eiusmodi decisiones seu instructiones, quae vel pro universali ecclesia datae sunt, vel res ecclesiasticas in horum Statuum provinciis sive dioecesibus respiciunt, esse non solum debite publicandas reverenterque suscipiendas, sed rite et ad amussim ab omnibus observandas. Nam de iis disserens quae sunt ab ecclesia clare definita ac proinde de fide, deque aliis quae, licet non quidem de fide sint, tamen non sine temeritatis A nota a catholicis reiicerentur, haec sapienter scribit Pius papa IX:

„Sed cum agatur de illa subiectione, qua ex conscientia ii omnes catholici obstringuntur, qui in contemplatrices scientias incumbunt, ut novas suis scriptis ecclesiae afferant utilitates, idcirco eiusdem conventus viri recognoscere debent, sapientibus catholicis haud satis esse, ut praefata ecclesiae dogmata recipiant ac venerentur, verum etiam opus esse, ut se subiiciant tum decisionibus, quae ad doctrinam pertinentes a pontificiis congregationibus proferuntur, tum iis doctrinae capitibus, quae communi et constanti catholicorum consensu retinentur ut theologicae veritates et conclusiones ita certae, ut opiniones eisdem doctrinae capitibus adversae, quanquam haereticae dici nequeant, tamen aliam theologicam mereantur censuram.“ [1]

Hinc patres concilii sentiendi et agendi rationem B eorum reiiciunt et reprobant, qui omnia, quae non expresse sunt definita qua de fide catholica, parvipendunt, atque opiniones tenent et propositiones ventilant, quae a sensu catholicorum communi alienissimae sunt, ideoque scandalosae et piarum aurium offensivae.

47. Quamvis autem Romanorum pontificum dominium temporale in status ecclesiae, seu Petri patrimonium, nec fuerit ab initio a Deo collatum, nec sit de primatus essentia, attamen utilissimum, et in praesentibus rerum adiunctis quodammodo necessarium esse videtur, ad hoc, ut possit pontifex primatus sui iura et officia pro ecclesiae bono ubique terrarum libere exercere: quapropter perlubenter nos suffragia nostra totius episcopatus catholici votis addimus, quibus contra violentam Petri patrimonii spoliationem sacrilegam alte fortiterque protestabantur. „Namque“, uti ait Pius C papa IX, „ex omnibus totius catholici orbis regionibus innumerabiles pene accepimus, tum ecclesiasticorum tum laicorum hominum cuiusque dignitatis, ordinis, gradus et conditionis, litteras, etiam a centenis catholicorum millibus subscriptas, quibus ipsi filialem suam erga nos et hanc Petri cathedram devotionem ac venerationem luculenter confirmant, et rebellionem aususque in nonnullis nostris provinciis admissos, vehementer detestantes, beati Petri patrimonium omnino integrum inviolatumque servandum, atque ab omni iniuria defendendum esse contendunt.“ [2]

Nam „cum catholica ecclesia, a Christo domino fundata et instituta ad sempiternam hominum salutem curandam, perfectae societatis formam vi divinae suae institutionis obtinuerit, ea proinde libertate pollere debet, ut in sacro suo ministerio obeundo nulli civili potestati subiaceat. Et quoniam ad D libere, ut par erat, agendum, iis indigebat praesidiis, quae temporum conditioni ac necessitati congruerent, idcirco singulari prorsus divinae providentiae consilio factum est, ut cum Romanum corruit imperium et in plura fuit regna divisum, Romanus pontifex, quem Christus totius ecclesiae suae caput centrumque constituit, civilem assequeretur principatum. Quo sane a Deo sapientissime consultum est, ut in tanta temporalium principum multitudine ac varietate, summus pontifex illa frueretur politica libertate, quae tantopere necessaria est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem et iurisdictionem toto orbe absque ullo impedimento exercendam. Atque ita plane decebat, ne catholico

---

[1] *Adv. haereses,* l. III, c. 3, [opp. s. Iren., ed. Venet., I, 175].

[2] *Epist. ad Cornelium 55,* num. XIV, ed. Migne, [opp. s. Cypr., ed. Baluzii, p. 86].

[3] Id., *ep. 45,* [ed. Baluzii, p. 59].

[4] Id., paulo post verba citata; *Epist. ad Cornelium;* ed. Migne, [ed. Baluzii, p. 86].

[5] *Epist. 43, al. 162, ad Glorium,* cap. 3, ibid., [opp., ed. Bened., II, 91 E].

[6] *Epist. 15, alias 57, ad Damasum pap.,* ed. Migne [opp. s. Hieron., ed. Migne, I, 355].

[7] S. Leo, *Sermo 4,* al. 5, c. 2, *in anniversario assumpt. suae,* [opp., ed. Ballerini, I, 20].

[1] Literae ad archiep. Monac. et Frising., datae 21 dec. 1863, de conventu theologorum Germaniae, Monachii, mense sept. 1863 habito.

[2] Epist. encyclica, 19 ian. 1860.

orbi ulla oriretur occasio dubitandi, impulsu fortasse civilium potestatum, vel partium studio, duci quandoque posse in universali procuratione gerenda sedem illam, ad quam, propter potiorem principalitatem necesse est omnem ecclesiam convenire.'" [1]

„Infestissimi igitur Romanae ecclesiae temporalis dominii hostes, civilem eiusdem ecclesiae Romanique pontificis principatum, coelesti quadam rerum dispensatione, et vetusta per tot iam continentia saecula possessione, ac iustissimo quovis alio optimoque iure comparatum, et communi omnium populorum et principum vel acatholicorum consensione uti sacrum inviolatumque beati Petri patrimonium semper habitum ac defensum, invadere, labefactare, ac destruere connituntur; ut Romana ecclesia suo spoliata patrimonio, apostolicae sedis Romanique pontificis dignitatem maiestatemque deprimant, pessumdent, et liberius sanctissimae religioni maxima quaeque damna ac teterrimum bellum inferant, ipsamque religionem, si fieri unquam posset, funditus evertant." [2]

Praeclarissimis hisce summi pontificis verbis huius concilii patres plenum praebuerunt mentis cordisque assensum.

48. Spectata demum inopia qua, ex sacrilega maioris et locupletioris partis patrimonii sui spoliatione, laborat amatissimus pater Pius papa IX, aequum plane, dignum, iustumque omnino esse reputamus, si catholicus orbis universus, cuius bono spirituali totis viribus magnisque impensis die noctuque incumbit, illi in succursum perlubentissime veniat. Quapropter, ut etiam piae hac in parte fidelium nobis commissorum erga pontificem devotioni faciamus satis, statuimus, ut in singulis horum Statuum ecclesiis, ubicumque existant, omnibus annis, dominica infra octavam festi sanctorum Petri et Pauli, sive alio opportuno tempore, mandantibus locorum ordinariis, quorum mandatum dominica antecedente populo perlegetur a pastore, fiant collectae in subsidium confraternitatis sancti Petri; quarum summae, et quidem ante festum assumptae in coelum beatissimae virginis Mariae, ab ordinariis respectivis locorum ad metropolitas mittantur, qui illas quamprimum ad pontificis manus pervenire satagant; aut si uni vel alteri ordinario magis placuerit, directe mittantur ad summum pontificem. Hae autem collectae fient singulis annis per omnes nostras provincias; donec summus pontifex in iura sua feliciter restitutus, vel alia ratione a divina providentia sublevatus, amplius eiusmodi haud indigeat auxilio.

Caput II.

De hierarchia docente et regente.

49. Quo ecclesiae suae unitati, integritati, ac perpetuae durationi securius provideret Christus dominus, in ea constituit hierarchiam sacram, episcopos, presbyteros, et ministros complectentem[3], *„ad consummationem* nimirum *sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi"*,[4] *quae est ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis"*.[5] Ordinibus vero superioribus alii etiam gradus ministerii inferiores sunt additi, ut melius dispensationes mysteriorum omnes ad Dei honorem populique fidelis aedificationem ordinarentur. „Hac enim certe mira varietate ecclesia sancta circumdatur, ornatur et regitur; cum alii in ea pontifices, alii minoris ordinis sacerdotes, diaconi et subdiaconi, diversorum ordinum viri consecrantur; et ex multis et alternae dignitatis membris unum corpus Christi efficitur." [1]

„Si quis" autem „dixerit episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi; vel eam quam habent, illis esse cum presbyteris communem; vel ordines ab ipsis collatos, sine populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione, esse irritos; aut eos qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinati, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi et sacramentorum ministros, anathema sit." [2]

50. Auctoritas quippe ecclesiae, a Christo ipso domino instituta pro salute hominum promovenda, in omnibus illis definiendis moderandisque quae fidem, mores ecclesiaeque ipsius regimen ac disciplinam respiciunt, est prorsus divina, atque nullatenus a civilis potestatis nutu seu arbitrio pendet. Huic enim ecclesiae Christus dominus, qui est eiusdem caput supremum, plenam docendi, iudicandi ac regendi contulit potestatem, eique, suo nomine, docenti ac regenti ita sua praesentia ac adsistentia ad usque consummationem saeculi adfuturum se promisit,[3] ut nunquam adversus eam, in petrae soliditate fundatam, portae inferi praevalere possent[4]. Episcopi igitur, qui sunt successores apostolorum, quosque *„Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo"*[5], una cum suo in terris capite, Romano scilicet pontifice, Petri successore ac vicario Christi, consentientes ac iudicantes, sive in conciliis generalibus congregati, sive per orbem terrarum sint dispersi, ita dono inerrantiae divinitus sunt praediti, ut nec a fide possit eorum corpus seu collegium unquam deficere, nec quidquam contra doctrinam a Deo revelatam possit definire: secus enim homines, pro quorum salute Christus ecclesiam instituit suumque profudit sanguinem, omni quoad fidem certitudine carerent, et erroris ac ruinae aeternae periculo subiacerent; idque quidem Christi ipsius ordinatione, qui illis ut ecclesiam audirent, eiusque ministris tanquam sibi ipsi obtemperarent, solemniter mandavit: — quod plane et Dei sapientiae ac bonitati repugnat, totumque Christi consilium pro mundi redemptione destrueret, omnemque novae legis oeconomiam penitus subverteret.

51. Haec est nimirum ecclesia Dei, et varietate et unitate et divina plane soliditate mire distincta, quae per orbem universum diffusa, omniumque nationum, sicut et omnium saeculorum, populos ulnis maternis complectens, et sub uno capite visibili in caritate ac integritate firmiter consistens, omnes, sicut praeceperat Christus, adhuc docet nationes, omnibus easdem ubique ac semper doctrinas, eadem praecepta divina, eadem sancta tradit sacramenta. Ab infimis ad summum per varios ministerii gradus mirabili plane ordine ascendentis, tota eius constitutio imaginem unitatis ac divinitatis ita sibi exhibet impressam, ut nemo, qui animo humili ac sincero veram Christi quaerit ecclesiam, in errorem incurrere posse videatur. Huius autem soliditatis basis, ac unitatis firmamentum a Petri cathedra, quae est totius aedificii petra angularis ac inconcussa, sunt repetenda. Nam vel ab initio

[1] Literae apost., 26 martii 1860.

[2] Allocutio in consist. secreto, 20 iunii 1859. Iam recitaverat easdem fere rationes, quae in parte superius extracta suppeditantur.

[3] Definitio conc. Trid., sess. XXIII, can. 6.

[4] Ephes. IV, 12.

[5] I Tim. III, 15.

[1] Pontificale Roman., in ordinatione presbyteri.

[2] Conc. Trid., sess. XXIII, can. 7.

[3] Matth. XXVIII, 20.

[4] Matth. XVI, 18.

[5] Act. XX, 28.

ecclesiae, teste sancto Hieronymo, „inter duodecim (apostolos) unus eligitur, ut, capite constituto, schismatis tollatur occasio.“ [1]

52. „Atque hinc plane apparet, in quanto errore illi etiam versentur, qui ratione abutentes, ac Dei eloquia tanquam humanum opus existimantes, proprio arbitrio illa explicare, interpretari temere audent, cum Deus (ipse) vivam constituerit auctoritatem, quae verum legitimumque coelestis suae revelationis sensum doceret, constabiliret, omnesque controversias in rebus fidei et morum infallibili iudicio dirimeret, ne fideles circumferantur omni vento doctrinae, in nequitia hominum, ad circumventionem erroris. Quae quidem viva et infallibilis auctoritas in ea tantum viget ecclesia, quae a Christo domino supra Petrum, totius ecclesiae caput, principem et pastorem, cuius fidem nunquam defecturam promisit, aedificata, suos legitimos semper habet pontifices sine intermissione ab ipso Petro ducentes originem in eius cathedra collocatos, et eiusdem etiam doctrinae, dignitatis, honoris ac potestatis haeredes et vindices. Et quoniam ubi Petrus ibi ecclesia [2], ac Petrus per Romanum pontificem loquitur [3], et semper in suis successoribus vivit et iudicium exercet [4], ac praestat quaerentibus fidei veritatem [5]; idcirco divina eloquia eo plane sensu sunt accipienda, quem tenuit ac tenet haec Romana beatissimi Petri cathedra, quae omnium ecclesiarum mater et magistra [6], fidem a Christo domino traditam integram inviolatamque semper servavit, eamque fideles edocuit, omnibus ostendens salutis semitam, et incorruptae veritatis doctrinam.“ [7]

53. „Est autem singulorum episcoporum cathedrae Petri fidelissime adhaerere, depositum sancte religioseque custodire, et pascere qui in eis est gregem Dei. Presbyteri vero subiecti sint oportet episcopis, quos ,uti animae parentes suscipiendos ab ipsis esse, monet Hieronymus [8]; nec unquam obliviscantur, se vetustis etiam canonibus vetari, quidpiam in suscepto ministerio agere, ac docendi et concionandi munus sibi sumere, sine sententia episcopi, cuius fidei populus est creditus, et a quo pro animabus ratio exigetur [9]. Certum denique firmumque sit, eos omnes, qui adversus praestitutum hunc ordinem aliquid moliantur, statum ecclesiae, quantum in ipsis est, perturbare.“ [10]

54. Praeclare autem de ecclesiae Dei libertate ab omni mundano imperio vel gubernio independenti, deque ecclesiae ipsius erga gubernium civile officiis, disserit pontifex Nicolaus I, ad Michaelem imperatorem scribens: „Vos autem, quaesumus, nolite praeiudicum Dei ecclesiae irrogare; illa quippe nullum imperio vestro praeiudicium infert, cum magis pro stabilitate ipsius aeternam divinitatem exoret, et pro incolumitate vestra et perpetua salute iugi devotione precetur. Nolite quae sua sunt, usurpare; nolite quae ipsi soli commissa sunt, velle surripere, scientes quia tanto nimirum a sacris debet omnis mundanarum rerum administrator esse remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum et militantium Deo nullis convenit negotiis saecularibus implicari. Denique hi, quibus tantum humanis rebus, et non divinis praeesse permissum est, quomodo de his, per quos divina ministrantur, iudicare praesumant, penitus ignoramus. . . . Sed cum ad verum ventum est eundem regem atque pontificem, ultra sibi nec imperator iura pontificatus arripuit, nec pontifex nomen imperatorium usurpavit; quoniam idem mediator Dei et hominum homo Christus Iesus sic actibus propriis et dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, non humana superbia rursus in inferna demergi, ut et christiani imperatores pro aeterna vita pontificibus indigerent, et pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur; quatenus spiritalis actio carnalibus distaret incursibus.“ [1]

55. Quaenam sit demum ecclesiae catholicae agendi ratio, quamque benefica sint et multiplicia eius munera ac officia, praeclaro praeconio docet Augustinus: „Catholica ecclesia non solum ipsum Deum [purissime atque castissime colendum praedicat], sed etiam proximi dilectionem atque caritatem ita complectitur, ut omnium morborum, quibus pro peccatis suis animae aegrotant, omnis apud illam ipsam medicina praepolleat. Ipsa pueriliter pueros, fortiter iuvenes, quiete senes, prout cuiusque non corporis tantum, sed et animi aetas est, exercet et docet. Ipsa feminas viris suis, non ad explendam libidinem, sed ad propagandam sobolem, et ad rei familiaris societatem, casta et fideli obedientia subiicit; et viros coniugibus, non ad illudendum imbecilliorem sexum, sed sinceri amoris legibus praeficit. Ipsa parentibus filios libera quadam servitute subiungit, parentes filiis pia dominatione praeponit. Ipsa fratribus fratres religionis vinculo firmiore atque arctiore quam sanguinis nectit, omnemque generis propinquitatem et affinitatis necessitudinem, servatis naturae voluntatisque nexibus, mutua caritate constringit. Ipsa dominis servos non tam conditionis necessitate, quam officii delectatione docet adhaerere; et dominos servis, summi Dei communis domini consideratione placabiles, et ad consulendum magis quam coercendum propensiores facit. Ipsa cives civibus, gentes gentibus, et prorsus homines primorum parentum recordatione, non societate tantum, sed quadam etiam fraternitate coniungit. Docet reges prospicere populis, monet populos se subdere regibus. Quibus honor debeatur, quibus affectus, quibus reverentia, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus exhortatio, quibus disciplina, quibus obiurgatio, quibus supplicium, sedulo docet, ostendens quemadmodum et non omnibus omnia, et omnibus caritas, et nulli debeatur iniuria.“ [2]

Caput III.

De conciliis provincialibus.

56. Quam sint ecclesiae catholicae proficua concilia provincialia, quinam illis debeant interesse, qui sint fines illis celebrandis praestituti, et qua ratione sint convocanda ac habenda, satis indicat sacrosancta synodus Tridentina, antiquam ecclesiae legem et consuetudinem hac in parte renovans ac solemniter promulgans: „Provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis, renoventur.

[1] *Ad Iovin.*, l. I, c. 14, [opp. s. Hieron., ed. Migne, II, 247 A].
[2] S. Ambros., *In psal. XL*, [opp. s. Ambros., ed. Migne, I, 1082 A].
[3] Conc. Chalced., act. II, [Mansi, VI, 971 A].
[4] Synod. Ephes., act. III, [Mansi, IV, 1295 C].
[5] S. Petr. Chrysol., *Epist. ad Eutych.*, p. 38, ed. Mansi, [opp. s. Petr. Chrysol., ed. Migne, p. 71 C].
[6] Conc. Trid., sess. VII, de baptismo.
[7] Pii papae IX epist. encyclica, 9 nov. 1846.
[8] *Ad Nepot. epist. 2*, a. 1-24, [opp. s. Hieron., ed. Migne, I, 533].
[9] Ex can. apost. 38 [al. 40], apud Labbe, t. I [51 A, apud Mansi, I, 38 A].
[10] Gregorii XVI epist. encyclica, 15 aug. 1832.

[1] Epist. 8, in collect. regia, p. 171, anno 865, [Hardouin V, 171 C etc.; *Patr. lat.*, ed. Migne CXIX, 960 B etc.].
[2] *De moribus cath. eccles.*, lib. I, [opp., ed. Bened., I, 708 F].

Quare metropolitani per seipsos, seu, illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine praesentis concilii, et deinde quolibet saltem triennio, post octavam paschae resurrectionis domini nostri Iesu Christi, seu alio commodiori tempore, pro more provinciae, non praetermittat synodum in provincia sua cogere; quo episcopi omnes, et alii qui de iure vel consuetudine interesse debent, exceptis iis quibus cum imminenti periculo transfretandum est, convenire omnino teneantur. . . . Itidem episcopi, qui nulli archiepiscopo subiiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant, in cuius synodo provinciali cum aliis interesse debeant, et quae ibi ordinata fuerint, observent ac observari faciant." [1]

57. Quae quidem omnia, ut ad amussim hisce in provinciis observentur, statuimus. Conciliorum autem provincialium, quae in singulis nostris provinciis celebrabuntur, erit promulgare ac executioni dare fidei sanctae definitiones generalisque ecclesiae disciplinae statuta, ac nominatim huius plenarii concilii decreta, postquam fuerint a summo pontifice recognita ac emendata. Praecipuum quippe huiusmodi conciliorum, sicut et plenariorum, munus in eo consistit, ut non solummodo legum ecclesiae generalium in oecumenicis conciliis et pontificiis constitutionibus latarum promulgationi ac executioni efficaciter providere satagant, sed etiam ut abusuum, per fragilitatem humanam contra easdem invectorum, correctioni invigilent, ac fidei sanctae principia ab ecclesia definita contra novatorum machinationes sarta tecta tueantur; ne grex Christi, alimenti salutaris loco, errorum veneno inficiatur.

58. Cum vero membra capiti adhaerere in omnibus sit necesse, cumque qui pontificem Romanum audit Petrum audiat, quique Petrum, Christum ipsum Dominum audiat, supremum scilicet caput totius ecclesiae, quae est eius corpus, sapientissime canonicis etiam sanctionibus est provisum, ut eiusmodi conciliorum decreta robur nullum habeant, donec Romani pontificis iudicio fuerint rata ac recognita [2]. Hac enim agendi ratione maxime elucet admirabilis ecclesiae unitas, cum a fonte ipso communi et perenni veritatis ac sanctitatis aquae vivae salientes in vitam aeternam [3] in omnes vineae Domini effluant partes, rivulisque suis salutaribus palmites omnes ita irrigent, ut fructum afferant, fructusque eorum maneat [4]. Hinc nimirum est praesertim repetenda mira ecclesiae catholicae fertilitas, cum omnes ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei [5] in eo, qui est vitis vera [6], tanquam palmites stipiti adhaerentes, permaneant.

59. Quare studeant metropolitae ac eorum comprovinciales episcopi in concilio congregati, ut, collatis consiliis, ea statuant decreta, quae, perspectis rerum adiunctis, magis in Domino illis idonea videantur ad doctrinas ecclesiae contra errores serpentes tuendas, ad mores fidelium sibi commissorum corrigendos; demum ad disciplinae uniformitatem promovendam, ad tramitem disciplinae generalis ecclesiae catholicae, prout in pontificiis constitutionibus ac in conciliis generalibus declaratur ac definitur. Satagant vero praecipue, ut recentiores praesertim summi pontificis, qui est omnium christianorum pater et doctor, constitutiones et literae apostolicae ad omnium subditorum suorum notitiam quam citissime perveniant.

60. Provincialibus autem conciliis debent interesse, primum omnes episcopi suffraganei, dioecesium administratores a sancta sede constituti, legitime absentium praesulum procuratores, necnon et ii qui sede vacante dioeceses regunt, demum vicarii apostolici, qui intra provinciae limites iurisdictionem exercent [1]. Hi omnes et soli, iuxta ius commune, votum habent decisivum; deinde, cum voto consultativo, episcopi auxiliares [2], capitulorum si quae sint cathedralium procuratores, abbates, praepositi provinciales regularium, seminariorum maiorum rectores, si ita videatur patribus; aliique omnes, qui de iure vel consuetudine vocandi sunt; „et demum, si qui sunt alii, qui ut interessent, e re communi foret, aut quorum opera episcopi uti vellent." [3]

61. Concilii provincialis officiales a metropolitano, consentientibus patribus, seliguntur; nempe promotores, cancellarius, notarii, secretarii, iudices excusationum, iudices querelarum, magistri caeremoniarum caeterique minores.

Testes quoque synodales olim nominabantur. Horum testium officium gravissimum ab Innocentio III in concilio oecumenico Lateranensi IV praefinitum [4], a sancto Carolo Borromaeo in provincialibus suis conciliis est renovatum, legibusque sapientissimis munitum: „Viri ecclesiastici aetate moribusque graves, prudentes, ac virtutum christianarum studiosi, et spiritualis vitae amantes, in concilio provinciali a metropolitano ex unaquaque dioecesi duo saltem, in synodo dioecesana ab episcopo e dioecesi sua septem pluresve, prout expedire viderit, testes synodales deligantur." [5] Istorum erat munus, „discretas personas interrogando simpliciter et de plano, absque ulla iurisdictione," inquirere de modo quo in dioecesi sua leges ecclesiasticae, constitutionesque conciliares sive synodales observarentur, praecipue circa residentiam, verbi Dei diligentem praedicationem, divini cultus decus ac splendorem, sacramentorum rectam administrationem, animarumque debitam curam, praesertim vero parvulorum, a pastoribus gerendam; et si quos notaverint abusus, vel quae emendatione indigerent, ea omnia in scriptis metropolitano vel episcopo tenebantur referre, ante habitum concilium provinciale sive synodum dioecesanam; ac deinde, post eiusdem inceptionem, examen coram metropolitano vel episcopo, ad eiusdem arbitrium, privatum de iisdem rebus subire debebant, omnibusque sibi propositis quaestionibus sincere simpliciterque respondere, singulaque fideliter referre, quae ad gloriam Dei

[1] Sess. XXIV, cap. 2, *de reform.*

[2] Vide Bened. XIV, *De synod. dioec.*, lib. XIII, c. 3, ubi de constitutione Sixti V late discurritur.

[3] Ioan. IV, 11, 14.

[4] Ioan. XV, 16.

[5] I Cor. IV, 1.

[6] Ioan. XV, 1.

[1] Cum eiusmodi enim vicarii, licet a sancta sede immediate pendentes, et charactere episcopali sint insigniti, et iurisdictionem intra districtus praefinitos ex mandato apostolico habeant ab ordinariis locorum independentem, quaeque iurisdictioni ordinariae quodammodo aequiparari videatur; cumque eiusmodi districtuum negotia spiritualia ac temporalia in conciliis provincialibus repraesentent, aequum profecto videretur, si voto polleant decisivo; quod etiam praxi ac consuetudine hisce in provinciis firmatur.

[2] Nisi contigerit quod hi aliive episcopi titulares sine ordinaria iurisdictione intra fines provinciae degentes, unanimi patrum suffragio ad votum decisivum habendum admittantur; iuxta decisionem, per summaria precum, a sacra concilii congregatione, die 24 aug. 1850, in Aquensi redditam. Ad quaesitum nempe, utrum eiusmodi titulares „votum decisivum ferre in concilio provinciali possint ac valeant", respondit sacra congregatio concilii: „Negative, nisi omnes et singuli episcopi consentiant."

[3] Conc. Colon., anno 1860, [part. II, tit. I, c. 4, supra col. 130 B].

[4] Decretal., lib. V, tit. 2, de accus., cap. *Sicut olim.*

[5] Acta eccles. Mediol., p. 147, edit. Lugdun. 1683.

animarumque salutem promovendas magis ipsis videbantur in Domino opportuna.

At, iuxta Benedictum XIV, „synodales testes fere ubique desueverunt . . .: in eorumque locum suffecti sunt fiscales episcopi et vicarii foranei.“ [1] Uti enim scribit sapientissimus idem pontifex: „Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumstantiae, et quod uno tempore utile erat, postea inutile et quandoque perniciosum evadit. Prudentis autem praelati est, in iis ad quae superioris lege non adigitur, se loco et tempori accommodare, et quaedam quae olim in usu erant praetermittere, sicuti ad rectum suae dioecesis regimen magis expedire in Domino iudicaverit.“ [2]

62. Inter mala gravissima quae ecclesiam Dei ubique terrarum ultimis hisce temporibus misere affligunt, permagnum sane praesidium in episcoporum conventibus, iuxta sapientes ecclesiae leges ac praxim habitis, invenitur. Dum enim, Spiritu sancto invocato, episcopi consilia conferunt, se mutuo solantur adiuvantque in opere Dei exequendo, et in providendis quae efficacius animarum salutem promoveant. Nam, uti ait sanctus Carolus Borromaeus, huiusmodi conciliorum insignis patronus ac coryphaeus, „natura et ratione ipsa ducimur, ut in gravioribus rebus deliberandis, aliorum consilia exquiramus, vel quod cautior deliberatio est, si ad nostrum iudicium multorum sententia accesserit, vel quia apud illos, quibus consulere maxime cupimus, maiorem auctoritatem et pondus habet consultatio, in quam plures consenserint.“ [3]

Caput IV.

De synodis dioecesanis; deque sacerdotum pastoralium circa quaestiones theologicas collationibus statutis temporibus habendis.

63. Sacrosanctum Tridentinum concilium hac super re legem declarat ecclesiae generalem hisce verbis: „Synodi quoque dioecesanae quotannis celebrentur; ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere tenentur; ratione tamen parochialium aut aliarum saecularium ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse.“ [4]

64. Utilissimas autem esse dioecesanas synodos, cum ex canonicis praescriptionibus, tum ex eo constat, quod praeclarae doctrinae et sapientiae pontifex Benedictus XIV de iis opus eximium et eruditione ecclesiastica refertum ediderit, in quo tamen singulari qua eminebat moderatione scribit: „Non idcirco tamen illis assentimur qui eas absolute necessarias affirmant: quemadmodum enim concilia generalia, quamvis summopere utilia, non sunt tamen absolute et simpliciter necessaria pro ecclesiae universalis regimine, . . . ita episcopales synodi, etsi maxime fructuosae, non tamen absolute necessariae dicendae sunt pro recta dioecesium administratione, cum alii suppetant modi assequendi eundem finem, ad quem synodi tendunt.“ [5]

65. De fine vero dioecesanis synodis praestituto disserens, idem pontifex his utitur verbis: „In synodis redintegratur unitas, studetur corpori in sua integritate conservando; ubi ea, quae in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequuntur; ubi de capite et membris, de fide et pietate, de religione et cultu divino, de moribus et disciplina, de obedientia, de iudiciis et rebus omnibus ad bene et christiane vivendum commodis et necessariis, tractatur atque statuitur.“ [1] Et sanctus Carolus Borromaeus: „Est generalis quaedam visitatio synodus; alias enim per annum particulares quasdam ecclesias duntaxat visitamus, hic vero generatim sacerdotes omnes et clericos, atque in ipsis suo etiam modo populos eis commissos.“ [2]

66. Praeter sacerdotes curam animarum habentes, sive sint saeculares sive regulares, omnes etiam in dignitatibus quibuscumque constituti, rectores etiam seminariorum, huiusmodi synodis interesse debent. In iis autem solus episcopus est legislator ac iudex, qui proprio nomine leges synodales fert ac promulgat. Etsi vero constitutiones sola sua auctoritate, ac sine praevio cleri vel capituli consensu ac suffragio possit statuere episcopus, decet tamen, ut prius omnium synodalium sententiam exquirat, patienterque audiat ac diligenter consideret; ut quod omnium consensu perficitur maiorem sibi conciliet sanctionem, faciliusque efficaciusque executioni mandetur.

67. Quod si, ob locorum distantiam aliaque peculiaria rerum adiuncta, magno foret incommodo synodum quotannis celebrare, curent episcopi, ut saltem post habitum ac a sancta sede recognitum concilium provinciale sive plenarium, quam levissima interposita mora, synodum convocent dioecesanam, in qua statuta provincialia seu plenaria omnibus promulgentur atque executioni dentur.

68. In succursum synodorum dioecesanarum venient, vel earundem rarioris celebrationis defectum quodammodo supplere poterunt, sacerdotum de rebus theologicis frequentes collationes; quae scientiae sacrae rudimenta in omnium mentibus conservent, praxim sanam ac uniformem pro animarum directione promoveant, intellectus inertiam depellant, ac abusus eliminandi opportunam praebeant occasionem. In votis autem valde habemus, ut pro civitatibus, ubi facile convenire poterunt sacerdotes, quater in anno, vel in feriis secundis hebdomadas quatuor temporum antecedentibus, vel aliis diebus ab ordinariis accurate designandis; in districtibus vero ruralibus, ubi difficilius possent in unum venire, bis saltem in anno huiusmodi habeantur sacerdotum conventus; quibus omnes curam gerentes animarum, sive sint saeculares sive regulares, adsistere debeant. Normam etiam statuant episcopi pro hisce coetibus tenendis; materiasque suggerant in iisdem pertractandas, quae deberent esse potius eiusmodi quae ad praxim spectent, quaeque ad animarum salutem promovendum magis idoneae iudicentur.

69. Quae hactenus sunt tradita, tam de synodis dioecesanis quam de sacerdotum collationibus, non tantum sunt quoad omnia canonicis sanctionibus ac ecclesiae catholicae et spiritui et praxi consentanea, sed etiam verbis gravissimis a summo pontifice Pio IX episcoporum sollicitudini sunt nuper inculcata. Imperii enim Austriaci antistites alloquens, haec scribit pontifex: „Nec dissimilem diligentiam impendite in dioecesanis synodis iuxta sacrorum canonum normam celebrandis, ea praecipue statuentes, quae ad maius cuiusque vestrae dioecesis bonum spectare pro vestra prudentia duxeritis. Ne vero in sacerdotibus, qui doctrinae et lectioni attendere debent, quique obstricti sunt officio docendi populum ea quae scire omnibus necessarium est ad salutem, et ministrandi sacra-

[1] *De synod. dioec.*, lib. IV, c. 3.
[2] *De synod. dioec.*, lib. V, c. 3, n. 7.
[3] Act. eccl. Med., ed. cit., p. 49.
[4] Sess. XXIV, cap. 2, *de reform.*
[5] *De synod. dioec.*, lib. I, c. 2, n. 5.

[1] *De synod. dioec.*, lib. I, c. 2, n. 2.
[2] In allocut. in synodo 11, acta eccles. Mediol., ed. supra cit.

menta, sacrarum disciplinarum studium unquam restringatur, aut languescat industria, optatissimum nobis est, ut a vobis, ubi fieri possit, in omnibus vestrarum dioecesium regionibus, instituantur opportunis regulis congressus de morum praesertim theologia, ac de sacris ritibus, ad quos singuli potissimum presbyteri teneantur accedere, et afferre scripto consignatum propositae a vobis quaestionis explicationem, et aliquo temporis spatio, a vobis praefiniendo, inter se disserere de morali theologia, deque sacrorum rituum disciplina, postquam aliquis ex ipsis presbyteris sermonem de sacerdotalibus praecipue officiis habuerit." [1]

Caput V.

De consultoribus, vicario generali, archidiacono, caeterisque episcopi officialibus.

70. Cum episcopi, hisce praesertim in provinciis, sint adeo laboribus onusti, curisque in dioecesana administratione tam in temporalibus quam in spiritualibus distenti, ut gravibus quibus incumbunt muneribus rite adimplendis vix soli sufficiant, in adiutorium suum sacerdotes pietate, zelo, prudentia ac doctrina conspicuos vocare oportet, qui consiliis sapientibus eos adiuvent, nonnihilque gravissimi oneris ac sollicitudinis episcopalis in humeros suos libenter suscipiant. Huiusmodi quippe agendi ratione, secundus ordo sacerdotalis ordini primo in succursum venit, communique omnium consensu ac suffragio et unitas administrationis firmatur, et omnia suavius fortiusque, ad maiorem Dei gloriam animarumque salutem, peraguntur.

71. Quapropter concilii plenarii Baltimorensis I patres,

Hortandos episcopos censuerunt etc. [decr. 6]. Visum est [decr. 7, Mansi, XLIV, 674-5].

72. „In ecclesia (Romana) alii sunt vicarii generales episcoporum, alii vicarii foranei, et alii officiales." [2] Vicarius generalis, ab episcopo designatus, eandem cum eo moralem gerit personam, eandemque ecclesiasticam constituit curiam; atque cum sit archipresbyter, omnes alios in dioecesi presbyteros et dignitates praecellit. Nihil tamen potest sine episcopi delegata potestate; nec, iuxta sanctae sedis instructionem ultimam, potest uti facultatibus extraordinariis, nisi per unum integrum diem ordinarius absens sit futurus.

73. Uti praecipit sacrosancta Tridentina synodus, „archidiaconi, qui oculi dicuntur episcopi, sint in omnibus ecclesiis, ubi fieri poterit, magistri in theologia, seu doctores aut licentiati in iure canonico." [3] Eorum est, episcopis non solum in functionibus solemnibus peragendis, sed etiam in aliis obeundis administrationis suae muneribus, praesto esse, alacresque adesse adiutores.

74. Praeter vicarium generalem, poterit episcopus, magno religionis bono, quosdam etiam designare vicarios particulares, cum facultatibus delegatis plus minusve extensis, qui *vicarii foranei*, seu *decani rurales* vocantur, quique districtibus sibi ab episcopo adsignatis praesint, iuxta normam ab eo tradendam. Horum erit, infirmis sacerdotibus intra suum degentibus territorium impendere curam, mortuorumque exequiis adsistere; sacerdotibus iunioribus ac minus peritis suis adesse consiliis; collationibus sive congressibus sacerdotum pro rebus theologicis discutiendis praesidere; ecclesiarum ac bonorum ecclesiasticorum custodiae et conservationi invigilare; demum episcopo seu eius vicario generali, quae emendatione egere videantur, singulis annis, vel saepius si fuerit opus, referre. Eiusmodi vicarios constituendos ab episcopis, statuit sanctus Carolus Borromaeus: „Ut episcopus in urbe, etiam externum gregem facilius quasi praesens intueri et curare possit, deligat aliquot probatos sacerdotes, quibus singulis, imposito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones dioecesis suae. . . . Hi autem vicarii regionis sibi per episcopum commissae presbyteros cuiuscumque conditionis curam animarum habentes, semel singulis mensibus modo in unam, modo in aliam eius regionis parochialem ecclesiam cogant, idque in orbem eodem ordine semper faciant. . . . Deinde conferant inter se, quae ad boni pastoris officium, et ad curam animarum recte gerendam pertinent; et consulant de difficultatibus et incommodis suae parochiae, quorum explicatio vel remedium aliorum consilium et operam requirat." [1]

75. Praeter secretarium et cancellarium, necnon et notarium, quandocumque pro documentis conficiendis testimoniisque muniendis, actis synodalibus aliisque huiusmodi instrumentis firmandis erit opus, valde in episcopi solatium ecclesiaeque utilitatem verteret, si etiam oeconomum, seu in temporalibus rebus gerendis procuratorem, laicum sive clericum nominaret, cuius foret muneris domus episcopalis curam in temporalibus habere, necnon et ecclesiarum bonorumque ecclesiasticorum ad nutum episcopi temporalem gerere administrationem, eidemque statutis temporibus omnium sibi commissorum districtam reddere rationem. Cum enim, dicente apostolo Paulo, ad Timotheum episcopum scribente, *„Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus, ut ei placeat cui se probavit:"* [2] profecto deberent episcopi, in quos incumbit *„sollicitudo omnium ecclesiarum* [3]," quibusque *„non est aequum derelinquere verbum Dei et ministrare mensis"*, potius vero „orationi et ministerio verbi instantes esse," [4] ita in omnibus dioecesium suarum ordinare administrationem, ut curis rerum temporalium haud nimis distenti, liberiores sint qui muneribus spiritualibus pro animarum salute procuranda vacent [5].

76. Iuxta Tridentini concilii praescriptum, „examinatores singulis annis in dioecesana synodo ab episcopo, vel eius vicario, ad minus sex propo-

---

[1] Encyclica ad episcopos Austriae, 17 martii 1856.

[2] Concilium prov. Libanense, anno 1736 celebratum, edit. Romae, 1820, p. 206, [Mansi, XXXVIII, 172].

[3] Sess. XXIV, c. 12, *de reform.*

[1] Acta eccles. Mediol., ed. sup. cit., p. 21.

[2] II Tim. II, 2, 4.

[3] II Cor. XI, 28.

[4] Act. VI, 2, 4.

[5] Iuvat his adiicere, quae sanctus Carolus Borromaeus, de adiutoribus ab episcopo sibi assumendis in temporalium gerenda administratione sapienter statuit:

„Oeconomus exactionibus reddituum archiepiscopalium, et patrimonialium et pensionum, fideliter ac diligenter operam navet, iuxta mandati rationem, quod ab illmo domino episcopo accepit. Pari ratione litibus conservationibusque iurium mensae, locationibus item instaurationibusque possessionum necessariis sedulo incumbat." Act. eccles. Mediol., p. 719, col. 2.

Et iterum: „Sacrosancti concilii Chalcedonensis canon (act. XV, can. 2) iubet, ab episcopo oeconomum deligi et constitui, qui ecclesiae cathedralis praedia, bona resque de illius sententia et arbitrio administret, ut non modo illa non dissipentur, sed testis sit rectae administrationis et dispensationis. Id ut a provinciae nostrae singulis episcopis servetur, hoc decreto statuimus: nec vero solum, quo bonorum ecclesiae rectae administrationi ad illius concilii praescriptum consulatur, verum etiam quo studiosius episcopus, cum census, supellectilis, bonorumque curatorem administratoremque habuerit, in rerum spiritualium officiis, quae episcopalis muneris propria sunt, ipse omni consideratione totoque animo incumbat." Ibid., conc. prov. V, p. 231, col. 1, [part. III, c. 11, Mansi, XXXIV, 470 C].

Demum: „Episcopus procuratorem advocatumque constituere omni ratione curet, qui in bonorum iuriumque ecclesiasticorum recuperationem incumbat." Ibid., p. 83, col. 1.

nantur, qui synodo satisfaciant, et ab ea probentur." [1] A Quamvis autem examinatorum munus ad ea quae parochiales concursus respiciunt, qui hisce in provinciis haud adhuc obtinent, praecise spectet, tamen ad examina etiam, quae sacrorum ordinum collationem facultatumque confessiones excipiendi concessionem debeant praecedere, iure merito extendi poterit, necnon et ad literas testimoniales exarandas quae episcopo sint praevie tradendae. Hinc nominandos esse eiusmodi examinatores in dioecesanis synodis vel cleri conventibus consulimus. Ob sacerdotum vero hisce in provinciis inopiam, poterunt etiam inter consultores episcopi numerari, de quibus in decreto superiori erat mentio.

77. Demum, ex eorundem consultorum numero, si episcopo videatur, seligantur iudices causarum, qui sacerdotes criminis postulatos in prima instantia, ex episcopi delegatione, iudicent; iuxta normam quae in concilio provinciali Sancti-Ludovici, anno B 1855 habito, a sancta sede recognita, praescribebatur, quamque legis esse communis statuunt huius plenarii concilii patres. Decretum autem praedictum est huiusmodi:

Sacerdotes [2].

TITULUS III.

De personis ecclesiasticis.

Caput I.

De metropolitis.

78. Metropolitae nomen originem ducit a principaliori provinciae civitate, quae metropolis, quasi caeterarum urbium mater, vocabatur. Officium autem metropolitae vel ab ipsis temporibus repeti potest apostolorum, qui latiorem episcopo in insigniori urbe constituto iurisdictionem tribuebant. Quod ex verbis divi Pauli ad Titum scribentis C satis liquet: *„Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi."* [3] Sic etiam, ut ex historiae ecclesiasticae monumentis apparet, Timotheus Ephesi [4], aliique aliis in locis constituti sunt, qui caeteros earum regionum episcopos et dignitate anteirent, et in eos iurisdictionem ecclesiasticam exercerent.

79. Metropolitae dignitatem et potestatem vetus concilium his verbis commemorat: „Per singulas regiones episcopos convenit nosse, metropolitanum episcopum sollicitudinem totius provinciae gerere. Propter quod ad metropolim omnes undique, qui negotia videntur habere, concurrant. Unde placuit eum et honore praecellere, et nihil amplius praeter eum caeteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam ..." [5] Quemadmodum autem episcopi cuiusvis provinciae D metropolitano episcopo subiiciebantur, ita metropolita ipse Romano pontifici, sive directe sive indirecte, interveniente nempe primate aut patriarcha, subdebatur; adeo ut ab ipsius incunabulis ecclesia Christi formam unius ovilis sub regimine unius pastoris [6], vicarii scilicet Christi, exhibuerit. Miram hanc hierarchiae catholicae in media diversitate uno capiti cohaerentem unitatem optime sane perstrinxerunt concilii Montis Libani patres, quorum hic iuvat ponere verba, ut vox ab una orbis terrarum parte emissa in aliam etiam resonet extremitatem:

80. „Etsi ratione ordinis omnes episcopi sint aequales, at ratione iurisdictionis nonnulli sunt aliis superiores. Primum autem in ea praelatorum subordinatione locum tenet Romanus pontifex, utpote Christi domini ac Dei nostri in terris vicarius, et Petri apostolorum principis in potestate super universam ecclesiam eiusque praelatos successor; alterum locum tenent patriarchae; tertium primates seu catholici, qui et exarchae; quartam metropolitani sive archiepiscopi; ultimum episcopi simpliciter dicti. Nam ecclesiae a se institutae apostolos Christus dominus, et apostolis Petrum praefecit; episcopi autem in locum apostolorum succedentes, distributis per orbem terrarum ecclesiis praesunt, iisque omnibus praeest qui Petro in Romana cathedra succedit. Ut autem unus alteri episcopus subesset, ex eo factum est, quia etsi ab ipsis ecclesiae incunabulis, cum exiguus esset credentium numerus, pauci episcopi reperirentur, iis tamen semper aliquis maior episcopus superpositus fuit, quemadmodum apostoli praeerant illis episcopis quos ipsi in diversis urbibus consecraverant."

„Ecclesiasticarum dioeceseon in episcopales, metropolitanas, primatiales, et patriarchicas divisio, etsi non quoad nomen, certe quoad rem et potestatem, ipsa apostolorum tempora attingit, et ad sanctum Petrum, apostolorum principem, non immerito refertur. Nam apostolicis temporibus, Romani imperii, quod Europam, Africam et Asiam obtinebat, tres primariae urbes erant: Roma scilicet, totius mundi caput et regina; Alexandria, Aegypti et Africae metropolis; et Antiochia, totius Orientis et Asiae mater. Idcirco beatissimus Petrus, cui ecclesiae universae regimen a Domino commissum fuerat, Romam sibi sedem elegit. Reliquis duabus civitatibus, Alexandriae nimirum et Antiochiae, episcopos praefecit, qui tanquam ipsius vicarii et administri vastissimas illas dioeceses regerent. Horum autem praesulum commune ab initio episcopi seu principis sacerdotum nomen fuit; re tamen ipsa, potestate atque iurisdictione id unusquisque erat, quod subsecutis temporibus excogitata nomina clarius significarunt, patriarchae scilicet, primates et metropolitani: nam qui episcopos sibi subiectos habebat, metropolitanus; qui episcopos et metropolitanos, primas; qui demum primates, metropolitanos et episcopos, patriarcha sequiori aevo dictus est." [1]

81. Varia fuit variis temporibus metropolitarum iurisdictio; plura enim iis olim iura competebant, quae nostris temporibus aut desuetudine abrogata, aut positiva ecclesiae lege coarctata et certis limitibus circumscripta fuerunt. Ad quinque fere reducuntur iura, quae ex hodierna ecclesiae praxi metropolita in suffraganeos exercet:

I. Comprovincialem episcopum non residentem, et ultra tempus sacris canonibus concessum cum contumacia absentem, tenetur intra tres menses per literas seu nuntium sedi apostolicae denuntiare; ipsum vero metropolitam similiter absentem antiquior provinciae episcopus denuntiare tenetur [2].

II. Suffraganeos unoquoque saltem triennio ad concilium provinciale convocat; metropolita autem legitime impedito, coepiscopus antiquior id praestabit [3].

III. Negligentiam suffraganeorum in casibus a iure statutis supplet [4].

---

[1] Sess. XXIV, cap. 18, *de reform.*

[2] Conc. Sancti-Ludovici I, decr. 6, [Mansi, XLVII, 313].

[3] Tit. I, 5.

[4] I Tim. I, 3; V, 19.

[5] Conc. Antioch., anno 341, can. 9, conc. coll., ed. Hardouin, I, 596, [Mansi, II, 1323B].

[6] Ioan. X, 16.

[1] Conc. prov. Libanense, ed. Romae, 1820, p. 213-4, [Mansi, XXXVIII, 177-8].

[2] Conc. Trid., sess. VI, *de reform.*, cap. 1.

[3] Ibid., cap. 2.

[4] Cap. 8, de offic. iud. ordin. [I, 31]; cap. 7, de sent. excom. [V, 11] in sexto. Vide etiam cap. 1 de censibus [III, 20]

IV. Appellationes a sententia suffraganeorum, iuxta regulas a sanctis canonibus definitas, recipit.

V. Metropolitae licet ubicumque per provinciam crucem, iurisdictionis suae insigne, prae se ferre, populo benedicere et pallio uti, quotiescumque in ecclesia metropolitana illo uti posset[1].

Caput II.

De episcopis.

82. Episcopos posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo[2]. Omnem vero sacerdotii plenitudinem in se continet episcopatus. Dubitari enim nequit Filium Dei, humanae naturae consortem factum, universam a Patre accepisse sacerdotii plenitudinem; eamdemque in sinum Patris reversurum apostolis suis infudisse. *„Sicut misit me Pater, et ego mitto vos."*[3] Cumque episcopatus nihil aliud reapse sit, quam ipsum Christi sacerdotium, per apostolos in ecclesia propagatum, totam, quanta est, sacerdotii plenitudinem complectatur necesse est. Scribit Ignatius martyr: „Revereantur omnes episcopum ut Iesum Christum existentem Filium Patris."[4] Sanctus Cyprianus ex aequo episcopis omnibus idem tribuit sacerdotium: „Episcopatus unus est, cuius a singulis in solidum pars tenetur."[5]

83. Potestas episcopalis alia est ordinis, alia iurisdictionis. Quae ordinis est, characterem episcopalem postulat, nempe consecrationem. Quae iurisdictionis est ecclesiae administrationem respicit; et ab episcopo per summum pontificem confirmato, quamvis nondum consecrato, exerceri potest.

84. Episcoporum officium, quod oneris potius quam honoris loco pii homines semper habuerunt, adeo arduum est, ut vix ullus inter mortales reperiri queat, qui illud digne, id est perfecte et absolute exequatur. Laboriosissimum quippe est onus, quodque ob innumera fere pericula et molestias vel angelorum humeri ferre recusent. Diligentissime igitur perpendat episcopus, cuius in locum suffectus sit, qua dignitate et potestate fruatur, quot praestantissimarum rerum sibi curam demandatam habeat, et quam districtam suscepti muneris rationem summo iudici reddere aliquando debeat. Noverit se exemplar esse in monte positum, id est in loco alto ac sublimi collocatum, ad cuius normam caeteri homines mores suos vivendique rationem componant oportet. Imprimis domui suae bene praesit, eamque probe, recte, laudabiliter regat: secus enim quomodo ecclesiam Dei ea, qua decet, prudentia, consilio ac sapientia moderetur?[6] A terrenis negotiis et lucris turpibus abhorreat, sitque totus divinis negotiis mancipatus[7]. Eorum vero, quos Christus carissimos sibique coniunctissimos habet, pauperum scilicet, curam gerat singularem. Iisdem et peregrinis, omnibusque indigentibus affabilem ac misericordem se praestet[8], eorumque mala et aerumnas omni officiorum genere levet. Subditos suos, ex humana fragilitate in vitia lapsos, non minis et imperio terreat, non torvo vultu aut acerbo sermone repellat; sed, boni pastorum principis exemplo, quasi oves amissas laetus excipiat, et ad domum Patris gaudens reducat. Arguat quidem[1], ut par est, et increpet; sed obsecret simul in omni patientia, mansuetudine et bonitate. Saepe enim, ut loquuntur Tridentini patres, „plus erga corrigendos agit benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populi salutaris ac necessaria conservetur; et qui correcti fuerint, emendentur, aut si resipiscere noluerint, caeteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur: cum sit diligentis et pii simul pastoris officium, morbis ovium levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora et graviora remedia descendere."[2]

85. Gravitate muneris sui et dignitate non ad superbiam animo fovendam, sed ad humilius demissiusque de se sentiendum moveatur. Fastum et inanem huius mundi pompam contemnat, et a se domoque et familia sua procul arceat; neque specie tuendae dignitatis vana et splendida sectetur. Dignitatem enim suam non auget, sed minuit episcopus, qui divites et potentes saeculi luxu et magnificentia aemulari studet. Omnia sacris canonibus et lege, non arbitrio, moderetur; neque, quod vetat apostolus[3], ad morem dominantis in cleris se gerat: sed potius forma fiat gregis ex animo; et quanto caeteros loco antecedit, tanto maiori humilitate se deprimat, ut omnibus serviat ac prosit, omnes Christo lucrifaciat. Eum imitetur[4], qui cum Dominus esset ac magister, non tamen ministrari venit, sed ministrare, omniumque servus fieri voluit, ut omnibus redderet amissam filiorum Dei libertatem. Quotidie in mentem revocet ac meditetur episcopus ea plurima et maxima, quae ab ipso postulat apostolus[5]; ut sit nempe sine crimine, irreprehensibilis, sobrius, prudens, gravitate et modestia ornatus, pudicus, hospitalis, domui suae bene praepositus, benignus, iustus, sanctus, fidelis et orthodoxi sermonis sectator, potens exhortari in doctrina sana; is denique, qui in omnibus se bonorum operum exemplum praebeat. Verbo, sanctus ille Spiritus, quem aliis per sacramenta impertiendum ipse accepit, totum hominem perfundat, interiora eius repleat, exteriora circumtegat[6].

86. Meminerint episcopi se dioeceses suas frequenter ac regulariter visitare districte teneri, non solum ut confirmationis sacramentum statutis temporibus administrent, verum etiam ut gregem sibi creditum bene cognoscant, eaque omnia, quae spirituale eius bonum promoveant, melius providere possint. Quod si ob locorum distantiam et ecclesiarum numerum, quotannis haud possint omnes visitare ecclesias, visitent saltem principaliores et quae sint urbi episcopali propiores, eaque ratione visitationem ordinent, ut omni biennio, iuxta Tridentini praescriptum[7], vel si id fieri nequeat, omni saltem triennio singulas dioeceseos perlustrent partes. Gravissimum vero hoc munus episcopale haud praepropere vel perfunctorie, sed omni adhibita diligentia, ac zelo animarum ducti, perficiant; de iis omnibus solerter et de plano inquirentes quae in pontificali Romano praescribuntur.

§ *Notoria,* in sexto; conc. Trid., sess. XXIV, *de reform.,* cap. 3; ibid., cap. 16. Cf. decreta s. congr. conc., 19 dec. 1569 et nov. 1590, apud Zamb., *Coll. decl. s. cong. conc.,* tom. VI, p. 63.

[1] Clementin., cap. 2 *archiepiscopo,* de privileg. [V, 7].

[2] Act. XX, 28.

[3] Ioan. XX, 21.

[4] *Ep. ad Trall.,* c. III, *[Patr. Gr.,* ed. Migne, V, 678A.]

[5] *De unitate eccles.,* [opp., ed. Baluzii, p. 195.]

[6] I Tim. III, 5.

[7] Pontif. Rom., consecr. ep., in exam.

[8] Ibid.

[1] I Tim. IV, 2.

[2] Sess. XIII, de *reform.,* cap. 1.

[3] I Petr. V, 3.

[4] Ioan. XIII, 13; Matth. XX, 28.

[5] I Tim. III, 2-4; Tit. I, 7-9; II, 7.

[6] Pontif. Rom., post. unct. consecr. in episc.

[7] Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 3, *de reform.*

87. Causae criminales graviores contra episcopos, quae depositione aut privatione dignae sunt, ex Tridentino concilio [1], summi pontificis iudicio reservantur.

88. Minores vero criminales causae episcoporum in concilio tantum provinciali, vel a deputandis per concilium provinciale, cognoscantur et terminentur [2].

Sequentia praedecessorum nostrorum decreta, quibus episcoporum pro gregibus sibi commissis sollicitudo excitatur, ipsisque graviora quaedam sui muneris officia in memoriam revocantur, confirmare atque iterum promulgare placuit:

89. *Cum ex apostolico* [3].

90. *Ne sacerdotes* [4].

91. *Monitos* [5].

92. *Commendamus* [6].

93. *Censuerunt* [7].

94. *Ne turpis* [8].

95. *Praesules* [9].

96. Unusquisque episcopus acceptas a sancta sede facultates idoneis sacerdotibus qui in eorum dioecesibus laboraverint, communicare potest; et praesertim tempore sui obitus, ut sede vacante sit qui possit episcopi defuncti vices supplere, donec apostolica sedes certior facta, quod quamprimum fieri debebit, alio modo provideat [10].

97. Quod si archiepiscopo aut episcopo obeunte, nemo adsit qui praedictarum facultatum communicationem rite ab eodem obtinuerit, seu aliter quam per antistitis obitum dioecesim vacare contigerit, metropolitanus antistes, vel in ipsius defectu aut si de ipsa metropolitana ecclesia agatur, senior ex suffraganeis idoneum virum ecclesiasticum designet, qui dioecesis regimen gerat, cum usu facultatum, quae in prima formula recensentur, donec apostolica sedes certior facta secus de re non disposuerit [11].

98. Sanctae sedi vero supplicandum duximus, ob plurima incommoda, quibus aliter provideri vix potest, ut in supradictis casibus episcopus, aut, prout casus feret, metropolita vel senior episcopus, possit presbytero sedis vacantis administratori tribuere eas omnes facultates, tam ordinarias quam extraordinarias, quibus gaudent episcopi ex sanctae sedis concessione [12].

99. Administratores, qui ecclesiam sede vacante curant, sedulo monemus, ipsis non licere temere aliquid in dioecesi innovare, aere alieno dioecesim gravare, aut bona ecclesiastica alienare. Meminerint etiam se teneri accuratam administrationis suae episcopo ad vacantem sedem promoto rationem reddere. Porro ipse hanc rationem exigere potest ac debet; et ad ipsum spectat in eos animadvertere, si quid in officio suo seu administratione deliquerint [1].

100. Demum, cum aequum plane sit ac iustum, ut fideles omnes uniuscuiusque dioeceseos congruae contribuant sustentationi episcopi, qui omnium gerit sollicitudinem, censuerunt patres hac de re pertractandum in dioecesanis synodis, in quibus, collatis inter se consiliis, sacerdotes curam habentes animarum conveniant de certa pensione ordinario quotannis tribuenda, quae ex portione singularum ecclesiarum reddituum determinata coalescat. Eiusmodi autem assignatio vel distributio, cum fuerit ab ordinario recognita ac probata, ceu lex dioecesana ab omnibus servanda evulgabitur.

Caput III.

De episcoporum electione.

101. Non alios ad episcopalem dignitatem assumendos iubet concilium Tridentinum, quam „maxime dignos, quorumque prior vita ac omnis aetas, a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos, per disciplinae stipendia ecclesiasticae laudabiliter acta testimonium praebeat.“ [2] Cum autem sacra congregatio de Propaganda fide aliquot abhinc annis exquisierit, num aliquid in modo designandi presbyteros ad episcopatum promovendos mutari oporteret, censuerunt patres huius concilii plenarii rem adeo gravem iterum esse pertractandam.

102. Diversa fuit, pro temporum varietate, ratio eos deligendi, qui ad episcopales sedes promoverentur. Hodie vero ius eligendi episcopos, iure merito et sapientissimas ob rationes, summo pontifici reservatur; quae quidem disciplina a pluribus iam saeculis feliciter invaluit.

103. Modus, huc usque apud nos servatus, eos designandi, qui ad episcopatum promoveantur, indicatur in decreto sacrae congregationis de Fide propaganda, die 18 martii anni 1834 edito, „super methodo servanda in episcoporum dioecesium Foederatarum Americae septentrionalis provinciarum electione“, quod sic se habet: „*Cum ad religionis.*“ [3]

104. Huic autem decreto emi ac revmi patres sacrae huius congregationis, in conventu generali habito die 10 augusti 1850, et aliud addendum censuerunt sequentis tenoris: *Sacra congregatio* [4].

Mense tamen augusti anni 1856, idem sacrum consilium provinciis ecclesiasticis Baltimorensis, Sancti-Ludovici, Neo-Aurelianensi, ac Cincinnatensi indulsit, „ut de commendandis candidatis pro sedibus vacantibus agatur in coetibus episcoporum comprovincialium, addita tantum obligatione scribendi ad metropolitanum vel episcopum non comprovincialem, cum res sit de candidatis a provincia extraneis.“ In comitiis vero generalibus diei 7 augusti 1859, et illud decretum fuit, „ut cum novus archiepiscopus vel archiepiscopi coadiutor eligendus sit, omnes circa eiusmodi electionem Foederatorum Statuum metropolitani consulantur.“

105. Ista methodus tamen cum adhuc in melius mutari ac ulterius perfici posse videretur, emus praefectus dictae sacrae congregationis, per literas

---

[1] Sess. XXIV, *de reform.*, cap. 5.

[2] Conc. Trid., loco citato.

[3] Conc. Balt. III, decr. 1, [Mansi, XXXIX, 349].

Balt. d. 40. Pius papa IX, die 3 octobris 1852, benigne concessit singulis Foederatarum Provinciarum episcopis facultatem, a die 1 ianuarii 1853 ad quinquennium duraturam, promovendi clericos titulo missionis ad sacros ordines usque ad sacerdotium inclusive. Postea extensa est haec facultas, uti inferius videre erit.

[4] Conc. Balt. III, decr. 2, [Mansi, XXXIX, 349].

[5] Conc. Balt. pen. I, decr. 5, [Mansi, XLIV, 674].

[6] Conc. Balt. IV, decr. 9, [Mansi, XXXIX, 368].

[7] Conc. Balt. VI, decr. 2, [Mansi, XLIII, 7].

In epistola emi praefecti de Propaganda fide ad archiepiscopum Baltimorensem, die 23 oct. 1852 scripta, inter caetera haec habentur: „Innotuit pariter aliquando evenire ut, absque licentia episcopi, presbyteri missionibus addicti ordines regulares ingrediantur, unde gravissimum isthic oriri solet detrimentum ob sacerdotum penuriam. . . . Non est praetereundum inter decreta concilii VI Baltimorensis peculiariter fuisse provisum quoad presbyteros, qui regulare aliquod institutum ingredi velint, ut nimirum proprii episcopi veniam assequi debeant: cumque decretum illud probatum cum reliquis fuerit, diligenter erit servandum.“ [Mansi, XLIV, 681-2; cf. conc. Balt. VI, decr. 2, Mansi, XLIII, 7.]

[8] Conc. Balt. IV, decr. 3, [Mansi, XXXIX, 367].

[9] Conc. Balt. I, decr. 30, [Mansi, XXXIX, 299].

[10] Facultates per sacr. congr. de Prop. fide episcopis nostris concessae, folio A.

[11] Ex brevi Pii papae IX, die 13 ianuarii 1854 dato.

[12] Vide appendicem.

[1] Conc. Trid., sess. XXIV, *de reform.*, cap. 16.

[2] Sess. VI, *de reform.*, cap. 1.

[3] Decr. s. congr. de Propaganda fide, [Mansi, XXXIX, 317-20].

[4] Decr. s. congr. de Propaganda fide, [Mansi, XLIII, 416].

die 25 maii 1859 ad archiepiscopos in his provinciis foederatis datas, eos rogavit ut „perpenderent coram Deo vigens systema antistitum eligendorum", atque ipsi proponerent „quae arbitrati fuerint profutura ad illud, ut par est, emendandum; quo videlicet in posterum ii tantum constituantur episcopi, qui doctrina, prudentia, locali peritia ac pietate fuerint idonei ad officium episcopale rite subeundum atque gerendum".

106. Quibus literis cum omnes ad unum archiepiscopi respondissent, sacra congregatio praelaudata, die 21 ianuarii 1861, censuit:

„Haud quidem recedendum esse a decretis supra relatis dierum 14 iunii 1834 nec non 10 augusti 1850, ac posterioribus declarationibus, quibus vigens per Americam electionum systema innititur, verum illis quae sequuntur adiicienda putarunt, atque ab omnibus ad quos spectat sanctae sedi proponere viros ecclesiasticos pro vacantibus dioecesibus Foederatorum Statuum, stricte servanda mandarunt:

I. „Omnes ac singuli Foederatorum Statuum antistites tertio quoque anno, tum metropolitano provinciae suae, tum sacrae congregationi de Propaganda fide nomina sacerdotum exhibebunt, quos dignos atque idoneos ad munus episcopale obeundum existimaverint. Id vero secretissime praestabunt, ne forte cuiuspiam ambitio excitetur [1].

II. „In notulis eiusmodi conficiendis maxima pro viribus utentur cura, ut de qualitatibus eorum qui commendantur certiores fiant.

III. „Cum aliqua sedes vacaverit, sive episcopalis sive metropolitana, antistites omnes ad quos pertinebit summo pontifici commendare viros ecclesiasticos, ut eorum unus vacanti ecclesiae praeponatur, in synodum aut in specialem coetum convenient, ut proponendorum qualitates discutiant, ad tramitem quaestionum quae hanc in rem typis impressae praesentibus literis apponuntur.

IV. „Antequam vero praedictus conventus convocetur, ad archiepiscopum vel seniorem provinciae episcopum eorum nomina transmittentur, quos singuli antistites commendandos esse putaverint.

V. „Qualitates candidatorum publice in coetu episcoporum discutientur, praesidente archiepiscopo vel seniore provinciae antistite; suffragia vero secreto in urnam immittentur.

VI. „Acta denique conventus ad sacram congregationem de Propaganda fide ab archiepiscopo vel episcopo provinciae seniore deferentur."

107. Sequuntur notulae, quarum mentio habetur in praedicto decreto, et quarum ratio in designandis presbyteris pro dignitate episcopali semper habenda est:

Notiones ac quaestiones circa qualitates quae necessariae sunt in promovendis ad episcopale munus ac dignitatem.

I. Nomen, cognomen, aetas, patria candidati.

II. Cuius dioecesis sit ac provinciae ecclesiasticae?

III. Ubinam studiis theologicis vacaverit, et quo profectu?

IV. An gradus assecutus fuerit, et quos?

V. An professor extiterit, et cuius facultatis?

VI. An et ubi missiones sacras obiverit, et quam in eis experientiam obtinuerit?

VII. Quot linguas calleat, et quas?

VIII. Quibus officiis sit perfunctus, et quo successu?

IX. Quam prudentiam exhibuerit in deliberationibus et agendi ratione?

X. An sit corpore sanus, frugi, patiens, atque in administratione rerum temporalium versatus?

XI. Utrum sit propositi tenax, an ingenio mutabilis?

XII. Num gaudeat fama honestatis, et an fuerit unquam in eo quid contra mores?

XIII. An in exercendis sacerdotalibus muniis sit attentus, compositus cum aedificatione, rubricarum studiosus observator?

XIV. An habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus gravitatem ac religionem prae se ferat?

Caput IV.

De sacerdotibus curam animarum habentibus.

108. Nonnulla de sacerdotibus decreta in prioribus Baltimorensibus conciliis lata confirmamus atque iterum promulgamus:

Quoniam saepius [1].

109. *Statuimus* [2].

110. *Enixe* [3].

111. *Cum repugnet* [4].

112. *Nihil innovantes* [5].

113. *Sacerdotes omnes* [6].

114. *Praesules omnes* [7].

115. *Moneant* [8].

116. *Iuxta praescriptum* [9].

117. *Statutum est* [10].

118. *Ne vagi* [11].

119. *Cum ex sacerdotum* [12].

120. Cum autem aliquando hisce in provinciis inveniantur sacerdotes vagi, quorum nonnulli ex Europa, magis turpis lucri quam animarum zelo ducti, huc advenerunt; monemus locorum ordinarios, ut perdifficiles sese exhibeant in eiusmodi recipiendis, memores decretorum in conciliis Baltimorensibus iam hac super re latorum, quorumque specialem mentionem facit instructio sacrae congregationis [13]. Decreta vero sunt huismodi:

121. *Ne sacerdotes* [14].

122. *Statuunt patres* [15].

„Cavendum itaque episcopis, ut si quando, necessitate cogente, ad admissionem huiusmodi sacerdotum devenire opus fuerit, nonnisi habitis de eorum probitate ac doctrina indubiis testimoniis recipiantur" [16].

123. Cum olim iure optimo, ut ait Tridentinum concilium, „distinctae fuerint dioeceses et parochiae, ac unicuique gregi proprii attributi pastores et inferiorum ecclesiarum rectores, qui suarum quisque ovium curam habeant," [17] optandum omnino esset, ut iuxta ecclesiae universae consuetudinem, parochi proprie dicti, quemadmodum in catholicis regionibus existunt, in nostrarum quoque provinciarum ecclesiis constituerentur. Verum ea sunt nostra rerum tempora, quae id fieri nondum patiantur. Patrum tamen

[1] S. congregatio (in speciali instructione, die 24 ian. 1868 data, art. 1, supra) „omnino decernit ut omnimoda diligentia serventur hae literae circulares", tum in caeteris earum partibus, tum etiam in iis, quae sub hoc numero continentur.

[1] Conc. Balt. I, decr. 1, [Mansi, XXXIX, 293].
[2] Conc. Balt. I, decr. 2, [Mansi, XXXIX, 295].
[3] Conc. Balt. I, decr. 3, [Mansi, XXXIX, 295].
[4] Conc. Balt. I, decr. 4, [Mansi, XXXIX, 295].
[5] Conc. Balt. IV, decr. 2, [Mansi, XXXIX, 367].
[6] Conc. Balt. I, decr. 29, [Mansi, XXXIX, 299].
[7] Conc. Balt. V, decr. 5, [Mansi, XXXIX, 393].
[8] Conc. Balt. plen. I, decr. 12, [Mansi, XLIV, 675].
[9] Conc. Balt. V, decr. 11, [Mansi, XXXIX, 393, *usque* donet absolutione].
[10] Conc. Balt. VI, decr. 4, [Mansi, XLIII, 7].
[11] Conc. Balt. II, decr. 10, [Mansi, XXXIX, 312].
[12] Conc. Balt. III, decr. 7, [Mansi, XXXIX, 351].
[13] 31 ian. 1866, art. 3.
[14] Conc. Balt. plen. I, decr. 9, [Mansi, XLIV, 675].
[15] Conc. Balt. VII, decr. 5, [Mansi, XLIII, 411].
[16] Cit. instr. s. congr., art. 3.
[17] Sess. XIV, *de reform.*, cap. 9.

huius concilii plenarii mens est, ut paullatim, et A quatenus per adiuncta liceat, disciplina nostra hac in re ecclesiae universae disciplinae conformetur.

124. Volumus igitur, ut per omnes hasce provincias, praesertim maioribus in urbibus, ubi plures sunt ecclesiae, districtus quidam, paroeciae instar, descriptis accurate limitibus, unicuique ecclesiae assignetur[1]; eiusque rectori iura parochialia vel quasi-parochialia tribuantur.

125. Parochialis iuris, paroeciae et parochi nomina usurpando, nullatenus intendimus ecclesiae cuiuslibet rectori ius, ut aiunt, *inamovibilitatis* tribuere; aut potestatem illam tollere seu ullo modo imminuere, quam ex recepta in his provinciis disciplina habet episcopus quemvis sacerdotem munere privandi aut alio transferendi. Monemus autem et hortamur, ne episcopi hoc iure suo, nisi graves ob causas et habita meritorum ratione, uti velint.

126. Cum animarum saluti maxime expediat B a dignis atque idoneis parochis regi, Tridentina lege[2] cautum est, ne quis ad parochialis ecclesiae regimen assumatur, nisi prius per concursum, coram episcopo et tribus saltem examinatoribus, idoneus probetur ac dignus qui id muneris suscipiat. Quod apud nos, etiamsi veri nominis parochos haberemus, servari vix posset. Ut tamen mentem ecclesiae haec praecipientis, quantum licet, sequamur, neminem parochiali ecclesiae praeponendum censemus, quin examen coram episcopo et duobus presbyteris ab episcopo designandis antea subierit. Neque ullus ad hoc examen admittatur, qui in dioecesi, ubi parochia sita est, sacris missionibus per quinquennium saltem operam non dederit. Quod si sacerdos ad parochialis ecclesiae curam assumatur, qui nondum in dioecesi quinque annos in sacris missionibus insumserit, tanquam paroeciae administrator tantum habeatur; neque, nisi expleto quinquennio, factoque C ut supra examine, parochi nomen et iura obtineat: quod quidem regulares, qui quinque annos in his provinciis vixerint, non attingat.

Caput V.

De verbi Dei praedicatoribus.

127. Cum fides, quae totam christiani hominis vitam moderatur ac regit, oriatur *„ex auditu, auditus autem per verbum Christi*[3]*;“* verbum hoc perpetuo in ecclesia proponatur ac praedicetur necesse est. *„Quomodo* enim, ait idem apostolus, *audient sine praedicante?“*[4] Verbum Christi seu evangelium praedicare, episcoporum praecipue[5] munus est; qui, si legitime impediti fuerint, idoneos viros eligere debent, per quos id muneris exequantur. „Archipresbyteri quoque, plebani, et quicumque parochiales vel alias curam animarum habentes ecclesias D quocumque modo obtinent, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis et festis solemnibus, plebes sibi commissas, pro sua et earum capacitate, pascant salutaribus verbis, docendo ea quae scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis, cum brevitate et facilitate sermonis, vitia quae eos declinare, et virtutes quas sectari oporteat, ut poenam aeternam evadere, et coelestem gloriam consequi valeant.“[6]

128. Atque episcopi diligenter populum monere debent, „teneri unumquemque parochiae suae interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Nullus autem saecularis sive regularis, etiam in ecclesiis suorum ordinum, contradicente episcopo, praedicare praesumat. Iidem etiam saltem dominicis et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta et obedientiam erga Deum et parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt; et, si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent, non obstantibus privilegiis et consuetudinibus.“[1] Praeterea ii, qui curam animarum habent, caeterique, qui ad praedicandi munus assumuntur, debent non solum dominicis et festis diebus, verum etiam „tempore ieiuniorum quadragesimae et adventus Domini quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerit episcopus, sacras scripturas divinamque B legem annuntiare, et alias quotiescumque id opportune fieri posse episcopus iudicaverit“[2].

129. De assidua Dei verbi praedicatione, haec sacerdotem monet concilium prov. Baltimorense V:

„Sit pariter assiduus in praedicatione verbi divini, iuxta modum quem concilium Tridentinum praescribit,[3] . . . docendo non vana vel intricata, sed quae scire omnibus necessarium est ad salutem; non quae admirationem erga loquentem provocent, sed quae ipsorum audientium aedificationem et pietatis incrementum promoveant: verbi gratia motiva et frequentem praxim actuum fidei, spei, caritatis et contritionis; dispositiones requisitas ad sacramenta utiliter recipienda; vitia quae declinare et virtutes quas sectari oporteat; det lac spirituale infantibus, adultis autem pietate solidum cibum; in sermone, sicut in opere, fiat omnia omnibus, ut animos rite dirigat in via salutis.“[4]

130. Itaque summa cura et diligentia sanctissimis hisce legibus obtemperet unusquisque, qui praedicationis munere insignitur, populoque statis diebus exponat ecclesiae docentis ac regentis auctoritatem et potestatem; ssmae Trinitatis et incarnationis mysteria; sacramentorum naturam, vim et numerum caeteraque quibus christianae fidei summa continetur. Neque omittat ea catholicae doctrinae capita fusius pertractare, quae haeretici et increduli, huius praesertim regionis ac temporis, vel praefracte negant vel in dubium revocant, vel, pro ineptissimo huius saeculi ingenio, iocis et irrisione potius quam argumentis adgrediuntur.

131. Haec igitur omnia clare et lucide explicet; non tamen quasi cum adversariis ageret, quemadmodum fit in scholis, aut apud polemicos, ut aiunt, theologos; non disputantis more, sed docentis. Liceat quidem iis, qui sectis christiano nomine falso D gloriantibus praesunt, sua opinionum commenta, dubiis et coniecturis involuta, timide et cum quadam haesitantia proponere. Veterum enim scribarum et pharisaeorum locum quodammodo obtinent, in quorum verbis, ut ex evangelio discimus[5], nullum pondus inerat, nulla auctoritas. Concionator autem catholicus, cum sibi probe conscius ipse sit, veritatis se divinitus acceptae custodem esse et praeconem, doceat, Christi exemplo, *„quasi potestatem habens;“*[6] neque tam patroni quam iudicis causam definientis partes agat. Quod si adversariorum obiecta et cavillationes undique corradat, nimiusque sit in iis exponendis an refellendis, timeri

[1] Hoc iam sapienter provisum fuerat a patribus in superiori concilio plenario, ut ex sequenti canone patet: *Valde expedit*, [conc. plen. Balt. I, can. 10, Mansi, XLIV, 675].

[2] Sess. XXIV, *de reform.*, cap. 18.

[3] Rom. X, 17.

[4] Ibid. X, 14.

[5] Fortasse *praecipuum*, sicut in Trid., sess. V, *de reform.*, cap. 2, [nota edit. Coll. Lac.].

[6] Conc. Trid., sess. V, *de reform.*, cap. 2.

[1] Ibid., sess. XXIV, *de reform.*, cap. 4.

[2] Ibid., loc. cit.

[3] Sess. V, cap. 2, *de reform.*

[4] Conc. Balt. V, decr. 11, [Mansi, XXXIX, 393].

[5] Matth. VII, 29; Luc. IV, 32.

[6] Ibid.

aliquando potest, ne sacrosanctam illam causam, quam tuendam assumpsit, labefactare potius quam confirmare videatur, suaque imprudentia efficiat, ut pro evangelii luce tenebrae ac dubia imperitorum animis offundantur. Poterit quidem praecipua haereticorum argumenta et obiecta breviter ac solide retundere, quin tamen eos nominet, aut ex professo id agere videatur. Quod si fecerit, remissoque, leni et urbano, non severo et acerbo dicendi genere usus fuerit, duplex inde commodum orietur. Haeretici enim, qui saepius concionibus interesse solent, nostra dogmata libentius audient, et paullatim vel inviti discent quam consentaneum rationi sit illud mentis obsequium, et quasi quaedam intelligentiae humanae captivitas, quam laudat apostolus, quamque a suis ecclesia catholica postulat[1]. Deinde fideles ipsi, catholicis doctrinis bene instituti, erunt *„parati semper ad satisfactionem omni poscenti“*[2]; id est, ad aequam et validam rationem de ea, quae in ipsis est, fide ac spe reddendam.

132. Quod vero omnium temporum ac locorum est, quodque praecipue ad concionatoris munus spectat, omnia et singula christiani hominis officia ipse, tanquam Dei legatus et praeco, sedulo exponat atque auditorum animis inculcet. Latissime quidem haec patent; respiciunt enim hominem ipsum, caeterosque humanae naturae consortes, Deum denique, legis, qua haec praecipiuntur, auctorem. Haec singillatim et accurate enarranda atque evolvenda sunt singulis dominicis aliisque statis diebus per annum aut biennium, donec omnia scitu necessaria pertractata fuerint.

133. Qua in re sacerdotes maximopere adhortamur, ut catechismi Romani, tanquam ducis optimi, vestigiis insistant. Neque nostris laudum praeconiis indiget celeberrimum hoc opus, concilii Tridentini, omnium maximi et gravissimi, auctoritate editum, et tot Romanorum pontificum suffragiis ac laudibus commendatissimum. Quorum unum aut alterum ut commemoremus, Clemens XIII id vocat „catholicae fidei et christianae disciplinae normam ... pastoribus propositam“, episcoposque cohortatur, ut iubeant eum „ab omnibus, qui animarum curam gerunt, in informandis catholica veritate populis adhiberi, quo tum eruditionis unitas, tum caritas, animarumque servetur concordia“[3]. Pius VI „librum aureum vocat, in quo christiana dogmata luculenter explicantur et aptissime enucleantur“[4]. Eumdem summopere commendat ssmus dominus noster Pius papa IX, iubetque parochos admoneri, ut illum „in suis sive ad pueros, sive ad reliquam plebem instructionibus ob oculos habere non omittant“[5]. Praestantissimum igitur hunc librum concionator prae manibus habeat, saepiusque legendo ac meditando terat, et ex eo tum optima et tutissima vitae christianae instituendae documenta, tum rerum tradendarum seriem hauriat. Qua ratione capita fidei catholicae ac morum integra et ordinata auditoribus suis explicabit. Nil tamen vetat, quin ordinem hunc abrumpere aliquando liceat, ad Deiparae ac coelitum laudes et exempla proponenda, ad Christi patientis et morientis historiam enarrandam, aut ad alia dicenda, quae festi dies, aut evangelii loca quae in sacris peragendis recitantur, aut alia temporis et rerum adiuncta suaserint.

134. Praecipuas quasdam concionatoris dotes attingit divus Paulus, dum Timotheum hortatur, ut verbum praedicet, instet opportune et importune, arguat, obsecret, increpet in omni patientia et doctrina[1]. Quibus verbis concionator monetur, ut assidue magnoque animi ardore in virtutibus commendandis vitiisque reprehendendis versetur; deinde ut, non uno dicendi genere contentus, tum obiurgatione ac minis, tum consilio, adhortatione, prece et obsecratione utatur, et nihil, quo pravi homines ad meliorem frugem revocari possint, intentatum relinquat. Idque faciat *„opportune, importune, in patientia“:* boni agricultoris exemplo, qui tam udo quam sudo tempore spargit semina, neque messem anxie et statim, sed patienter et suo tempore fruendam exspectat. Eodem plane modo divini verbi semina ipse iaciat, tam inter bonos volentesque, quam inter eos, qui mentem aversam aut alio distractam habere videntur. Neque doleat aut spe excidat, si non mox omnia secunda eveniant. Fieri enim potest, opitulante Dei gratia, ut pretiosum illud semen, solo quamvis durissimo mandatum, rore coelesti madescat, radices agat, et tandem aliquando in laetissimam uberrimamque segetem erumpat.

135. Dolendum quidem est, non semper e divini verbi praedicatione fructum illum et commoda derivari, quae sibi proposuit concionator. Quod verbo divino ipsi vitio vertere nefas esset. Est enim *„sermo Dei vivus et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti“*[2]. Neque id semper inscientiae auditorum aut pravitati et oscitantiae tribuendum. Conferenda plerumque est in ipsum concionatorem culpa, qui suo muneri imparem se gerit. Quemadmodum enim gladius quamvis optimus, quo miles ineptus utatur, parum valet ad hostem feriendum ac pellendum; sic verbum Dei, quantumvis per se efficax, inepti concionatoris ore prolatum, vires amittit, parumque aut nihil confert ad durissima impiorum hominum corda emollienda, convincenda ac corrigenda.

136. Studeat igitur quam diligentissime concionator ea omnia vitia declinare, quae verbi praedicationem, quominus optatos habeat effectus, impedire possunt. Atque imprimis nunquam prodeat ad concionem imparatus, nisi gravissima urgeat necessitas. Quotus enim quisque est, qui de tantis rebus digne disserat, quin antea animo ac cogitatione dicenda volvat atque perpendat? Neque legendo tantum et meditando, sed etiam praecipue, quod olim monuit Augustinus[3], orando parare se debet, ut fructus officii sui dignos ferat. Sacros oratores, quorum plurimos recentior aetas tulit, si quis consulat, non improbamus; hortamur autem maxime, ut venerandos ecclesiae patres, Ambrosium, Chrysostomum, Augustinum, Leonem, Gregorium, Bernardum aliosque, et praecipue sacram scripturam diurna et nocturna manu verset; quo propius enim ad fontem acceditur, eo magis illimes ac puriores aquae hauriuntur.

137. Iubent praeterea Tridentini patres, ut concionatoris sermo sit facilis, id est, auditorum captui accommodatus. Ea igitur tradat, quae sint facilia intellectu; non quibus ipse ingenii et acuminis laudem et famam assequatur. Quod si, ut in mysteriis accidit, res ad docendum proposita sit per se ipsa difficilis quaeque humanae mentis aciem effugiat, primo puram putam eiusdem definitionem, conciliorum aut symbolorum vocibus conceptam, exhibeat; eamque verbis suis, quam maxime fieri potest claris et apertis, amplius explicet. Deinde, per petitas ex rebus creatis et in quotidiano usu positis similitudines, rem, quatenus licet, uberius

[1] Cf. Rom. XII, 1; II Cor. X, 5.
[2] I Petr. III, 15,
[3] Constit. *In dominico agro,* 14 iun. 1761, § 6.
[4] In lit. apost. *In catholicae,* ad patriarch., archiep., ep. aliosque Orient., 22 dec. 1787.
[5] Encycl. *Nostis,* 8 dec. 1849.

[1] II Tim. IV, 2.
[2] Hebr. IV, 12.
[3] *De doctr. christ.* lib. 4, cap. 15, [opp., ed. Bened., III, 76 F.].

illustrare satagat. Sic enim per faciliora, quaeque ante oculos versantur, difficillima quaeque et divina non perfecte quidem, quod fieri nunquam potest, at ex aliqua parte tamen mens humana assequitur. Neque concionator hoc dicendi genus, quasi humile et abiectum, aspernetur ac negligat. Maximam enim habet utilitatem, fuitque omnibus saeculis maximo cuique et doctissimo ecclesiae scriptori in more positum. Neque alio modo Christus ipse, omnis sapientiae fons et origo, discipulos suos instituebat, ut sacrorum librorum monumenta testantur.

138. Quod si concionator, Pauli monitorum oblitus [1], velit *„huic saeculo conformari,* et *plus sapere quam oportet sapere“*, si abstrusiora quaeque et supra captum auditorum posita conquirat, eaque ingenio suo indulgens, subtiliori oratione persequatur, eveniet iterum infaustum illud, quod olim conquestus est Ieremias: *„Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis.“* [2] Meminerit verbi divini minister, se omnibus tam insipientibus quam sapientibus esse debitorem [3]. Non igitur *„in sublimitate sermonis, neque in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis“* [4], munere suo fungatur. Non fucato sermone inanique verborum pompa, non ambitiosae facundiae lenocinio auribus illecebram paret; sed panem vitae salutarem esurientibus frangat ac porrigat, ut decet Dei ministrum et fidelem mysteriorm eius dispensatorem [5]. Curet vero, ne unum vitium effugiendo in alterum incurrat, et sermo eius ex facili in humilem, rudem et incompositum delabatur. Neque, ut plebecula libentius atque attentius audiat, vocibus e platea et trivio haustis utatur, aut iocis et facetiis indulgeat. Cui enim ne domi quidem et inter suos scurram aut mimum agere licet, id eum in templo, ipsam prope aram, et sacro munere fungentem, facere, maximae impietatis est.

139. Cumque hominum animi efficacius per exempla, quam per praecepta moveantur, documentis suis et hortatibus exempla ex sacris libris et sanctorum historiis aptissime intermisceat. His enim tum mirum in modum delectantur, tum docentur ingenia, praesertim rudiora; quaeque simul traduntur morum principia in animis firmius inhaerescunt. In referendis autem miraculis et prodigiis summa prudentia utatur. Recentiora ac domestica, si qua circumferuntur, ne commemoret, nisi episcopi iudicio [6] recognita ac probata fuerint; antiquiora vero, modo in sanctorum patrum aut certissimorum auctorum libris legantur, laudabiliter atque utilissime afferre poterit. Caetera contemnat, quae nulla auctoritate nituntur, et a doctissimis quibusque catholicis viris inter dubia aut ficta reponuntur. Quod etiam de quamplurimis ineptis ac sublestae fidei narratiunculis dicendum est, quas rude et inficetum vulgus mirari et in deliciis habere solet. Sapientioribus quidem risum, haereticis vero offensionem pariunt aniles huiusmodi fabulae, quas vitari oportere iure monet apostolus [7], utpote quae nihil ad piorum hominum aedificationem Deique gloriam augendam conferant. Quaenam enim esse potest lucis cum tenebris, veritatis evangelicae cum fabellis, pietatis cum dolo ac fraude commercium? Aut quae Christo cum mendaciorum patre et auctore coniunctio? [8]

140. In vitiis insectandis, gravi quidem et, quoties expedit, acri sermone utatur. Neminem tamen adstantium, quae intolerabilis audacia foret, nominatim reprehendat, aut insidiosa verborum circuitione ita notet designetque, ut ab omnibus nosci facile possit. Quod si inter concionatorem et aliquos ex commisso sibi grege lites, simultates, iurgia forte extiterint, ipse tamen, rectene an perperam laesus fuerit, ad privatam iniuriam ulciscendam sacro loco et tempore abuti nequaquam audeat. Longe melior et felicior votis respondebit eventus, si de odiis ac simultatibus fugiendis, de malae linguae petulantia coercenda, de caritate in omnibus servanda, demum, si opportunum coram Deo iudicaverit, (quod rarissime tamen expedit) de honore ac reverentia ecclesiasticis viris exhibenda, graviter ac modeste disserat.

141. Non suum, non *„verbum hominis, sed, sicut est vere, verbum Dei“* [1] annuntiare debet concionator. Idcirco non dubia neque incerta, non sua placita auditoribus proponat, sed certa et vera, quae ex sacris libris, eorumque fidissimis interpretibus, conciliis nempe, patribus ac pontificibus depromuntur. In moribus docendis quam tutissimos duces sequatur, et peccatorum naturam et gravitatem non ingenio suo, sed sacris literis, Christi et sanctorum exemplo, et probatissimorum theologorum auctoritate metiatur. Hinc caveat, ne nimia indulgentia vitiis habenas laxet, prava quaedam tolerando, ne ditiorum aut insigniorum in coetu animos offendat. Contra caveat, ne austera sua ipsius indole, et rigidiorum scriptorum auctoritate motus, tanquam lethalia peccata facile quaedam damnet, quae piorum et gravissimorum antistitum et theologorum iudicio aut nulla reprehensione digna, aut toleranda, aut tantum venialia censentur. Unde mala maxima et plurima existunt: licita enim aut minus prava per falsam, ut vocant, conscientiam, crimina fiunt gravissima quae in mortem animae cedunt. Cum de fide catholica agit, depositum custodiat, devitetque profanas vocum novitates [2], quibus res ipsae paullatim facile corrumpuntur. Ut vetus auctor monet, „nove dicat, non tamen nova“ [3]. Quibus verbis significatur, ecclesiae doctrinam, modo pura, sincera et integra tradatur, semper novis fulciri argumentis, novisque eloquentiae luminibus ornari posse. Scilicet, haec sunt quodammodo aureae fimbriae, haec vestis variata, qua circumdatam et circumamictam superni regis filiam, id est ecclesiam coelo delapsam, mortalibus ostendere decet, ut gloria et pulchritudo eius, quae ab intus est, in omnium oculis magis magisque splendeat, omnesque in sui desiderium et amorem trahat, et rapiat vel invitos [4].

142. Tridentini patres, cum gregem salutaribus verbis pasci iubent, ea tantum proferri volunt, quae homines ad aeternam salutem consequendam hortentur et iuvent. Nihil igitur de rebus temporalibus aut quotidianis eventibus concionator loquatur. Multo minus se civilibus aut politicis rebus immisceat; aut de magistratibus vel rem publicam moderantibus ea, quae aeque an inique sentiat, in medium proferat. Quod quidem sine maxima bonorum offensione et sacri muneris dedecore fieri nunquam potest. Qui pro Christo legatione fungitur, ea tantum quae sunt Christi loquatur. Qui secus agit, officii proditor est, et suo aliorumque exitio veram facit tristem illam prophetae querimoniam: *„Egeni et pauperes*

[1] Rom. XII, 2-3.
[2] Lament. IV, 4.
[3] Rom. I, 14.
[4] I Cor. II, 1-4.
[5] I Cor. IV, 1-2.
[6] Conc. Trid., sess. XXV, decr. de invoc. ss., etc.
[7] I Tim. I, 4; IV, 7; Tit. I, 14.
[8] Cf. II Cor. VI, 14-5; Ioan. VIII, 44.

[1] I Thess. II, 13.
[2] I Tim. VI, 20.
[3] Vincent. Lirinen., *Commonit.*, cap. 22, *[Patr. lat.*, ed. Migne, L, 667.]
[4] Psalm. XLIV, 11, 15.

quaerunt aquas, et non sunt; lingua eorum siti aruit"[1]. Dumque vilissima haec et putida panem vitae et cibum spiritualem flagitantibus offert, patrem illum naturae iura violantem imitatur, qui filiis panem avide appetentibus lapidem aut serpentem porrigit;[2] pro bonis scilicet inutilia, noxia et mortifera.

143. Morem, qui aliquibus in locis viget, concionandi exequiarum tempore, pium ac retinendum esse censemus. Monemus tamen, ne sacerdos mortuum immodicis laudibus efferat, neque de omnibus promiscue, quos funebri oratione laudat, quasi de iam coelo receptis aut mox recipiendis loquatur. Sapit enim assentationem, quae cathedram veritatis dedecorat, fovetque in auditorum animis inanem spem, quocumque modo vixerint, fore tandem ut vel ultima vitae hora Deo reconcilientur, et coelestem gloriam adipiscantur. Qua spe freti, plurimi male vivunt et misere pereunt. Ne igitur concionator in vana et inani mortuorum laude immoretur; sed, quod longe utilius est, turbam superstitum adhortetur, ut eos precibus et suffragiis iuvent suis. Deinde, capta funeris occasione, in mentem revocet, quam brevis et fugax sit hominum vita, quam certa mors et ineluctabilis, quam tacito cursu properet, et nec opinantes invadat opprimatque. Ex fluxa et caduca vitae et terrestrium rerum natura documentum eruat, non bona humana et brevi peritura, sed diuturna et immortalia diligenda esse et appetenda. Vel de tremendo illo iudicio, quod mortem mox sequitur, si placet, verba faciat. Habent haec certe, ut sacrae literae docent, vim ad movendos terrendosque hominum animos maximam, ut totos virtuti se dedant, et vitia summopere detestentur ac fugiant. *„Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis"*[3].

144. Monent Tridentini patres, brevitatem cum sermonis facilitate coniungi oportere. Vix enim fieri potest, quin prolixitas taedium pariat, quo omnis vis ac virtus praedicationis amittitur. Quod potissimum a parochis, et aliis qui dominica quaque die concionem habent, cogitandum est. Quibus enim audiendis populus assuevit, hos plerumque minus attente, et si longiores fuerint, oscitanter animoque alia cogitante audire solet. Neque verendum est, ne cuipiam minus placeat brevitas, quam rerum dicendarum gravitas et grata quaedam orationis varietas comitetur.

145. Denique, qui vult dignus coelestium mysteriorum esse praeco, infinitam, quantum licet, Dei ipsius sanctitatem imitetur, cuius verba profert locumque obtinet. Christi praeceptoris divini more faciat et doceat;[4] quae scilicet praecepturus est, exemplo praemuniat suo, quaeque aliis agenda suadere vult, prius ipse vita sua operibusque exequatur. Hieronymum monentem audiat: „Non confundant opera tua sermonem tuum; ne, cum in ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur ergo haec, quae dicis, ipse non facis? .... Sacerdotis Christi os, mens manusque concordent"[5]. Improbos non tam argumentis quam exemplo vincendos ait Chrysostomus: „Sic ergo illos prosternamus et contra ipsos pugnemus; ac vita, prius quam sermone, impetamus illos. Hoc enim magnum certamen est, haec ratiocinatio est, cui contradici non possit, quae per opera procedit. Etiamsi enim innumera verbis philosophemur, si non meliorem, quam illi, vitam exhibeamus, nullum est lucrum. Non enim dictis attendunt, sed facta nostra examinant, et dicunt: Tu prior verbis tuis obtempera, et tunc alios admone. Credibiliora mihi sunt facta quam dicta tua. ... Etiamsi haec non dicant, haec cogitant et in mente versant. Et hoc impedit, quominus infideles christiani fiant. Inducamus ergo illos per vitam nostram. Venemur illos per vitae institutum."[1] Hoc sibi propositum habeat, non ut hominum laudem quae inanis gloriola est, concionibus suis aucupetur; sed ut omnia ad Dei laudem et gloriam, cuius minister est, referat et ab ipso praemia in coelis reposita exspectet. Populi non gratiam aut plausum, sed emendationem quaerat. „Non vocibus delectetur, ait vetus quinti saeculi auctor, populi acclamantis sibi, sed fletibus; nec plausum a populo studeat exspectare, sed gemitum."[2]

146. Praeclare scilicet suo se munere functum existimet, se felicem, se beatum reputet, si impiorum hominum animis praeteritorum criminum odium, metum ac ruborem incusserit; si spem vitaeque melioris propositum desperantibus instillaverit; si iurgia, dissidia, lites, odia restinxerit, Deoque et invicem inimicos reconciliarit; si frequentiorem et sanctiorem sacramentorum usum invexerit, denique, si nonnullos, ac vel unum quidem, foeda daemonis servitute liberarit. Quod si etiam labores exiguus aut omnino nullus fructus sequatur, ne animo ac spe cedat, nec labori parcat. Qua de re praestat iterum audire praeclarum illud eloquentiae sacrae lumen et ornamentum, Chrysostomum: „Etiamsi hodie non persuaseris, cras persuadebis; etiamsi nunquam persuaseris, perfectam habebis mercedem. Etiamsi non omnibus persuaseris, ex multis paucos attrahere poteris; quandoquidem apostoli non omnibus hominibus persuasere, omnes tamen alloquuti sunt, et de omnibus mercedem habent. Non enim ab exitu recte factorum, sed a mente recte operantium, coronas decernere Deus solet. Etiamsi duos ieceris obolos, accipit; et quod erga viduam fecit, hoc et erga doctores operatur. Ne autem, quia non potes orbem terrarum servare, paucos despicias; neque ex magnorum desiderio a minoribus te abstrahas. Si centum non potueris, decem cures; si denos non possis, ne quinos spernas; si quinos non possis, ne unum despicias; si unum non potueris, neque sic animo deficias, nec quae penes te sunt cohibeas."[3]

Caput VI.

De vita et honestate clericorum.

147. „Nihil est," ait concilium Tridentinum, „quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus saeculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos, tanquam [in] speculum, reliqui oculos coniiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum prae se ferant; levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant."[4]

148. Clericos a caeteris non solum statu ac conditione, sed etiam veste distingui oportet. Verum quidem est, quod sapienter monet sanctus quidam pontifex, eos esse „discernendos a plebe vel caeteris doctrina, non veste; conversatione, non habitu;

[1] Isai. XLI, 17.
[2] Matth. VII, 9.
[3] Eccl. VII, 40.
[4] Act. I, 1.
[5] *Ad Nepotian. de vita cler.*, cap. 8 [opp. s. Hier., ed. Migne, I, 533.]

[1] *In ep. I ad Cor.*, hom. III, § 5, ed. Montf., X, 21-2.
[2] Iulianus Pomerius, *De vita contempl.*, lib. I, cap. 23, inter opp. Prosp. Aquit., *[Patr. lat.*, ed. Migne, LIX, 439 A.]
[3] Loc. cit., p. 22-3.
[4] Sess. XXII, *de reform.*, cap. 1.

mentis puritate, non cultu“ [1]. Neque tamen ssmus ille vir censendus est hisce verbis habitum corporis exteriorem, qui clericum deceat, improbare. Magnam enim habet utilitatem; cum non solum animi munditiem morumque honestatem significet, sed etiam ad has servandas non parum conferat. Etenim clericis perpetuo in mentem revocat, quod sponte suscepere vitae sanctioris institutum; et plurimas in vitia labendi occasiones arcet amovetque. Itaque volumus, ut ecclesiae legem servent, domique agentes vel in templo, veste talari, quae clerico propria est, semper utantur. Cum foras prodeunt muneris vel animi recreandi causa, vel in itinere, breviori quadam indui liceat, quae tamen nigri coloris sit, et infra genua producatur. Venustiores quasdam et elegantiores vestium formas, quae novae in dies inveniuntur, aspernentur et respuant; cum vel graviores inter saeculares homines ab istis abhorreant. Memores tamen sint dignitatis suae; neque vestitu et habitu horridos et incultos se praebeant. Monet sanctus Carolus, eximius ille disciplinae sacrae restitutor et vindex, „ne in habitu clericali aut studiosius exquisita cultus elegantia, aut nimis abiecta negligentia et affectatae sordes appareant.“ [2]

149. Duo hac de re praedecessorum nostrorum decreta adiicimus:

Sacerdotibus [3].

150. *Quoniam* [4].

151. Comam et barbam studiose, aut laicorum more, ne nutriant [5]. Comam alere saepius a synodis vetitum est [6]. Barbam clericorum promissam nuper damnavit pontifex Pius papa IX [7]. Ecclesiasticis omnibus hac in re morem Romanae ecclesiae, tanquam normam sequendam, mandamus.

152. Ubicumque fuerint, sive iter agant, sive per vias deambulent, sive sermones inter se vel cum saeculo deditis misceant, tum incessu et gestu, tum vultu ipso et voce, modestiam quae decet ac gravitatem prae se ferant. Nimiam vocis elationem, risum immodicum, scurriles iocos, quidquid denique animi haud bene compositi indicium est, summo studio devitent. Verba liberiora, procacia, impia, ne aliorum quidem dicta referendo, proferant; alios ea proferentes, si aliter nequeunt, ore ac vultu reprimant coerceantque.

153. Ludis scenicis, spectaculis, choreis ne intersint [8]. Ab omni vetitae venationis genere se abstineant [9]. Medicinam et chirurgiam, nec lucri gratia nec caritatis specie, exerceant. Qua in re districte servanda praecipimus ea, quae a Benedicto XIV statuta sunt [10]. Clerici arma ferentes ecclesiae lege excommunicantur [11], Qui militiae nomen dant, fiunt irregulares, et in iure canonico praecipitur, ut „tanquam sacrorum canonum contemptores et ecclesiasticae sanctitatis profanatores proprii gradus amissione mulctentur“ [1]. „Clericorum arma sunt orationes et lacrymae. Idcirco edicimus, ne clerici arma cuiusvis generis ad offensionem vel etiam ad defensionem ferant, . . . nisi forte extra civitatem suspectis locis iter eis faciendum sit.“ [2]

154. Nonnulli sunt ludi, qui, licet privatim et domi fiant, clericum tamen dedecent. Alii sunt, in quibus aleae quidem et chartae, quas vocant, pictae adhibentur; verum, quatenus animum honeste recreare et oblectare possint, a sacris canonibus non vetantur. Ludos igitur clericus fugiat illicitos; licitis sic utatur, ut ne per excessum aut scandalum illiciti fiant. Qua in re haec statuit concilium Baltimorense I:

„Evitent diligenter sacerdotes omnem illicitum ludum; atque etiam ab omnibus quibuscumque ludis abstineant, etsi in animi diversionem, qui scandalo esse possint.“ [3]

155. Tribunalia profana negotii aut litis causa temere ne adeant. Ubi cum homine etiam saeculari et de rebus temporalibus difficultas oritur, ne quemquam in ius vocent, aut vocati sponte se sistant, nisi res aliter componi nequeat. Ecclesiae vero honorem temnit et sacros canones conculcat, quicumque personae ecclesiasticae vel religiosae, de rebus quae ad forum ecclesiasticum pertinent, coram profano iudice litem intenderit. Quo spectat decretum, quod sequitur, a praedecessoribus nostris latum:

156. *Cum grave* [4].

157. Sacerdotem, qui Pauli monita [5] oblitus, Deo ac mundo simul militare vult, divitiis inhiat, seque ideo negotiis saecularibus immiscet, non eadem, qua antea, frui libertate, non eadem vi et efficacia, qua opus est, pollere in laicis admonendis vel reprehendendis, experientia compertum est. Praeterea, ut minitatur apostolus, iam in eo est ut incidat *„in tentationem et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem“* [6]. Itaque quo longius ab hisce diaboli insidiis clerici removeantur, omnemque apud saeculares homines avaritiae notam effugiant, canonum praecepta renovantes, edicimus, ne rerum bonorumve quorumlibet aut pecuniae mercaturam faciant; ne quaestuosas suo nomine, vel sub alieni nominis involucro negotiationes exerceant; ne aliena praedia lucri causa conducant; ne pro aliis fide iubeant; ne aliorum in negotiis procuratores, inconsulto episcopo, fiant; ne cuiusvis curam ac tutelam, praeterquam suorum, nisi episcopo consentiente, suscipiant [7].

158. Ut suus clericali statui servetur honor et dignitas, vetamus ne sacerdotes inter concionandum, vel occasione concionis, vel quovis alio praetextu, e suggestu vel altaris loco, de suis redditibus, ho-

---

[1] S. Coelestinus I, *Ep. ad epp. prov. Vienn. et Narb.*, cap. 1, in coll. conc. ed. Hard., I, col. 1259 A, [Mansi, IV, 465 A].

[2] Acta ecclesiae Mediolanensis, Lugduni, 1682, fol., tom. I, p. 17.

[3] Conc. Balt. I, decr. 27, [Mansi, XXXIX, 299].

[4] Id., decr. 32, [ibid.].

[5] Acta ecclesiae Mediol., loc. cit.

[6] Inter caeteras vide conc. Carthag. IV, an. 390, can. 44 in conc. collect. ed. cit. [Hardouin] I, col. 982 A, [Mansi, III, 955 A]; capit. s. Mart. Bracar., an. 572, can. 66, op. cit. tom. III, col. 398 C, [Mansi, IX, 857 B]; conc. Rom. sub Zach. papa, an. 743, can. 8, ibid., col. 1929 A, [Mansi, XII, 384 A]. Cf. Decret., can. 21, dist. 23.

[7] Vid. epistol. revmi archiepiscopi Neocaesar. nuntii apost. apud aulam Bavar. ad episc. Frisingo-Monacen., anno 1863, in appendice.

[8] Acta eccles. Mediol., I, 18.

[9] Ibid., cf. Ben. XIV, *De syn. dioec.*, lib. XI, cap. 10, n. 6-10.

[10] *De syn. dioec.*, lib. XIII, cap. 10, n. 2-11; in appendice huius concilii. [Vide conc. Balt. IX, Mansi, XLVII, 586].

[11] Cap. 2 de vita et hon. cler.; Clement. cap. 1, § *Adversus*, de vit. et hon. cler.

[1] Cap. *Quicumque*, 23, qu. 8, et can. 5, dist. 50; cf. Ben. XIV, *Inst. eccl.*, 101.

[2] Acta eccl. Med., loc. cit.

[3] Conc. Balt. I, decr. 28, [Mansi, XXXIX, 299].

[4] Conc. Balt. III, decr. 6, [Mansi, XXXIX, 351].

[5] II Tim. II, 4.

[6] I Tim. VI, 9.

[7] Vide totum tit. *de vita et honestate cler.*; can. 9, dist. 88; 6, 14, qu. 4; Clement. I, § *Adversus*, de vita et hon. cler. [III, 1]; conc. Nicaen., can. 17, in conc. coll. ed. cit. [Hardouin] I, col. 435 D, [Mansi, II, 675 C]; conc. Arelat., can. 12, ibid. col. 265 D, [Mansi, II, 472 D]; can. apost. 44, ibid. col. 38 B, [Mansi, I, 56 B]; acta Mediol. eccl., loc. cit.; Ben. XIV, in const. *Apostolica*, 25 febr. 1740; Clem. XIII, in encycl. *Cum primum*, 17 sept. 1759 (in bullario pontif. s. c. de Prop. fide, Romae, 1841, tom. IV, col. 13). In hac encyclica, pontifex innovat confirmatque omnes praedecessorum suorum et sacrorum canonum hac de re sanctiones; episcoposque obsecrat, ut in delinquentes inquirant et animadvertant. Ibid., §§ 4-5.

norariis, stipendiis, collectis dominicis, aliisque huiusmodi ad populum saepe saepius verba faciant, queranturque, quasi non satis ampla, aut iusto minora essent. Dedecet enim hoc ministrum et locum sacrum, vim omnem et efficaciam praedicationis elevat, animumque prodit habendi cupidum, et de iis omnibus quae gentes inquirunt[1] sollicitum nimis et anxium. Neque huiusmodi querimoniae sine adstantium, inter quos non raro sunt acatholici, rubore, stomacho et scandalo audiuntur.

159. Reprobamus quoque et damnamus eum, qui haud paucis in locis inolevit, morem deponendi apud sacerdotes pecuniam, ea lege ut foenore aucta stato tempore recuperetur. Hinc enim, ex nonnullorum imprudentia, facile oriuntur malae suspiciones, iurgia, rixae, lites, calumniae denique, non sine gravi fidelium offensione et sacri ordinis dedecore. Praecipimus itaque, ne quis huiusmodi deposita in posterum accipiat, ne eo quidem praetextu, quod sint in ecclesiae temporale bonum, opera misericordiae aliosve pios usus convertenda, nisi prius episcopi venia, in scriptis concedenda, habeatur.

160. Clericos omnes in Domino hortamur, ut huius mundi, cuius figura praeterit, rebus ac bonis utantur quasi non utentes[2]; neque velint operam, laborem, curas, tempus auro pretiosius in opibus comparandis consumere, quas mors brevi rapiet, aut, si propinquis obtigerint, improbi haeredes et discincti nepotes, nullo ecclesiae aut religionis bono, maximo ipsorum detrimento ac crimine, cito disperdent ac dissipabunt. Eas potius longe meliores verique nominis divitias cupiant amentque, quae in coelo repositae sunt apud Deum, quem olim, dum clero adscriberentur, in partem et haereditatem suam in aeternum elegerunt[3].

161. Episcopos modesta mensa ac frugali victu contentos esse iubet concilium Tridentinum[4]. Quod etiam de parochis aliisque clericis, qui proprias domos habent, intelligendum est. Mensam tamen aliquando lautiorem instrui ob festos, qui intercidant, dies, aut hospitio invitatos, nil vetat. Caveant tamen omni studio, ne corda eorum et conscientiae graventur crapula et ebrietate[5]. Ebrietatem Chrysologus[6] vocat „in alio crimen, in sacerdote sacrilegium; quam ne auditu quidem attingere debet, ne, qui est forma virtutum, vitiorum inde fiat et inveniatur exemplum". Et sane fieri omnino nequit, ut sacerdos huic vitio deditus officii sui sacra munera exequatur; quemadmodum ait Isaias[7]: *„Sacerdos et propheta nescierunt prae ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium."* Hinc eam non solum quasi fomentum libidinis et incentivum insaniae, sed etiam tanquam venenum sapientiae damnat Ambrosius[8]. „A crapula et ebrietate", statuit concilium Lateranense sub Innocentio III, „omnes clerici diligenter abstineant; unde vinum sibi temperent et se vino; nec ad bibendum quispiam incitetur, cum ebrietas et mentis inducat exilium et libidinis provocet incentivum. . . . . Si quis super his culpabilem se exhibuerit, nisi a superiore commonitus satisfecerit competenter, a beneficio vel officio suspendatur"[9]. Iuxta canones apostolicos, „episcopus aut presbyter aut diaconus ebrietati deserviens, aut desinat, aut certe damnetur"[1]. Concilium Agathense, dum poenas clericis ebriosis irrogat, monet hoc vitium esse in clericis caeterorum omnium fomitem atque nutricem[2]. Quod de libidine potissimum, illa scilicet membrorum lege quae legi mentis repugnat, et in lege peccati captivat[3], dici potest. Hinc apostolus a vino caveri vult, in quo est luxuria[4]: et, Hieronymo teste, ubicumque saturitas et ebrietas fuerint, ibi libido dominatur[5]. Qui igitur summam illam, quae sacerdotem decet, corporis animique castimoniam servare student, caute diligenterque invigilent, quo melius vel prima foedissimae huius labis contagia vitare possint. Principiis obstent; neque enim ex improviso ac repente, sed paullatim, hoc vitium animos occupat atque inficit, crescitque in dies, donec progressu temporis totam, ut ait Chrysologus, sacerdotalis spiritus sanctitatem extinguat[6].

162. „Ut flagitii occasionem, quae in cauponis et tabernis deesse non solet, clericis adimamus, cauponarum aditu et usu eis omnino interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa."[7]

163. Quod sacros homines a profanis, clericos a laicis, potissimum distinguit, est sanctum illud vitae genus, quod servandae perpetuo castitatis legem consequi debet. Huic vitae sanctioris instituto qui se addixerunt, sic in terris agant oportet, quasi non iam inter homines, sed in coelo versarentur, inter beatissimos illos Dei famulos et amicos, qui, nullo corporis vinculo impediti, Agni inter lilia pascentis vestigia sequuntur, terrena nec vident nec curant, nil nisi Deum et divina cogitant. Iam vero quotquot sacerdotes sic inter mortales vitam degunt, ut eorum conversatio in coelis tota sit, oculique in futuram illam, quam inquirimus, perpetuo mansuram civitatem unice defigantur, ii profecto nullo se negotio immaculatos ab hoc saeculo custodient; et, sive divina eloquia annuntient sive divina mysteria dispensent, casta semper mente castoque corpore se Deo gratos et acceptos ministros exhibebunt[8].

164. Non solum curare debet sacerdos, ut animam corpusque in sanctificatione et honore, non in passione desiderii[9] ita possideat, ut nullo se crimine maculet; sed etiam sua prudentia et vigilantia efficere, ut omnem vel levissimam criminis speciem a se procul amoveat. Nil agat, nil loquatur, nil vultu aut gestu exprimat, quod honestati, modestiae, pudori minus consentaneum esse quis suspicari possit. Satius enim est nonnulla, quamvis Dei lege liceant, sacerdotem omittere, quam imperitorum suspicioni aut malevolentium obtrectationi aditum relinquere. Volumus igitur imprimis, ut saecularium mulierum, ne suis quidem exceptis, consortio et familiaritate nimia ne utatur; neque eas, licet propinqua cognatione coniunctas, in eadem secum domo commorari sinat, nisi fuerint vita et moribus spectatissimae, quaeque nullo modo, sive directo sive indirecto, se sacris muneribus gerendis aut rebus ecclesiae administrandis immisceant. Oeconomam, ancillam, aliamve famulam nullam habeat, nisi quae sit maturioris aetatis, famaque integerrima gaudeat. Nunquam coram illis aut propinquis, si quas apud se

[1] Matth. VI, 32.
[2] I Cor. VII, 31.
[3] Ps. LXX, 11; et pontif. Rom., in ord. clerici.
[4] Sess. XXV, *de reform.*, cap. 1.
[5] Luc. XXI, 34.
[6] Serm. 26 (et 37), *[Patr. lat.*, ed. Migne, LII, 273 BC.].
[7] Isa. XXVIII, 7.
[8] *De Elia et ieiun.*, cap. 16, [ita Rom. ed., aliae omnes: venenum *insipientiae*. Cf. opp. s. Ambr., ed. Migne, I, 718 A].
[9] Can. 15 in conc. coll. ed. Hard., VII, 32-3, [Mansi, XXII, 1003 D].

[1] Can. ap. 42 (ex interpr. Dionys. Exig.) in conc. coll. ed. Hard., I, 38, [Mansi, I, 56 A].
[2] Can. 41, an. 505, op. cit., II, 1002, [Mansi, VIII, 332 A].
[3] Rom. VII, 23.
[4] Ephes. V, 18.
[5] *Comm. in ep. ad Tit.* I, 7, [opp., ed. Migne, VII, 567 A.]
[6] S. Petr. Chrysol. serm. cit.
[7] Acta eccl. Mediol., loc. cit.
[8] Philip. III, 20; Hebr. XIII, 14; Iac. I, 27.
[9] I Thess. IV, 4-5.

habeat, de gregis regimine, de ecclesiae negotiis, de parochianorum vitiis aut defectibus verba faciat. Quod si huiusmodi mulierculis omnes animi sui sensus aliaque silentio tegenda imprudenter prodat; ipsae vero (quod plerumque accidit) fuerint quales Paulus describit, otiosae, quaeque per domos cursitant, et *„non solum otiosae, sed et verbosae et curiosae, loquentes quae non oportet“* [1]; tota sacerdotis docentis, monentis, praecipientis auctoritas et imperium corruat necesse est. Etiam cum foeminis pietatis studio deditis nulla sit ei familiaritas, nulla consuetudo, quam non caritatis aut officii ratio postulet.

165. Quo meliori et alacriori animo castitatem, quae est praecipuum sacerdotii decus, custodire velint, venerandum illud sacrificium, quod quotidie offerunt, coeleste illud convivium, cui quotidie intersunt, saepe saepius mente et cogitatione recolant. Quod si immaculatus ille Dei agnus socios ac comites nonnisi ex virginum choro deligit [2], quam magna sacerdotibus puritate opus est, quos ipse tanta familiaritate dignatur, ut eorum precibus quotidie coelo evocatus adsit, iisque virginei sui corporis membra et sanguinem manibus tractanda, ore gustanda praebeat! Nonne iis longe meliori iure inculcandum videtur, quod olim de sacerdotibus antiqui foederis Deus imperabat: *„Sancti erunt Deo suo et non polluent nomen eius; incensum enim Domini et panes Dei sui offerunt, et ideo sancti erunt, ... quia consecrati sunt Deo suo. ... Sint ergo sancti, quia ego sanctus sum, Dominus.“* [3]

166. Deinde hoc fixum immotumque animo propositum habeant, ut ea omnia, quae ad peccandum impellere, suadere vel allicere possint, sedulo devitent. *„Habemus“* enim, ut ait apostolus [4], *„thesaurum istum in vasis fictilibus,“* quae unaquaque fere hora periclitantur. Timide igitur ac diffidenter, quod christianae humilitatis est, de se suaque virtute sentiant; Deoque unice confidant, qui sacerdoti superbo et viribus suis meritisque glorianti resistit, humili autem gratiae auxilium abunde dabit [5], quo facilius ea omnia, quae castitati adversantur, superare ac debellare possit. *„Habe fiduciam in Domino,“* ut in sacris literis monemur [6], *„et ne innitaris prudentiae tuae. Ne sis sapiens apud temetipsum, time Deum, et recede a malo.“*

167. Denique, ut integram mentis corporisque puritatem servent, otium et desidiam, quasi pestem, fugiant. Si in caeteris hominibus, *„qui sectatur otium stultissimus est“* [7], sacerdos, qui id faciat, criminis potius quam stultitiae nomine accusandus est. Curet igitur unusquisque, ut, quoties diabolus insidias structurus accedat, ipsum semper inveniat occupatum. Si quem socordia et segnitie torpentem nactus fuerit, hunc facile vincet atque prosternet. Adeo verum est, quod olim sapientissimus ille dixit, *„multam malitiam docuit otiositas.“* [8] Misera sane et luctuosa est sacerdotis conditio, qui, oratione et lectione posthabita, omnibus horis per domos forumque cursat, ut nova quaeque audiat narretque; crebra etiam et diuturna cum laicis, praesertim foeminis, colloquia habet, in quibus nil grave, nil docto aut religioso viro dignum apparet, sed omnia vana, levia, minuta, ac frivola! Neque ille, qui sic vitam agit, mirari debet, quod ipsius animo nec opinanti vel invito foedissimae quaeque rerum species obversentur, mentemque turpissima desideria invadant atque ita fere obruant, ut rationem ipsam e sua sede et imperio dimovere et deiicere videantur. Ut hisce malis sacerdos occurrat, molle et ignavum vitae genus detestetur ac fugiat; et quod temporis divinis laudibus et sacro muneri persolvendo superest, ad literarum studia conferat. Neque disciplinis theologicis, canonicis, liturgicis semel operam dedisse sufficiat; semper aliquid habebit, quod ambagibus melius expediatur, vel quod novo lumine illustretur, vel quod memoria elapsum animo iterum altiusque imprimatur. Scientiis etiam profanis animum intendere poterit, quas colere sacerdotem maxime decet, cum non pauca ex iis ad sacram scientiam ornandam tuendamque haurire liceat. Humanioribus quoque literis animum excolat, et quando opus est, vel otium suppetit, concionibus ornatiori stylo pro festis diebus concinnandis det operam.

168. Ante omnia tamen opus est, ut horis omnibus sacerdos coram Deo ambulet, id est, ipsum semper praesentem animo intueatur ac diligat. Orando et meditando hic amor accenditur et fovetur. *„In meditatione mea,“* ait regius psaltes, *„exardescet ignis.“* [1] Hic scilicet ignis est, qui simul ac animum occupavit, caeteros omnes superbiae, cupiditatis, libidinis, ac terreni amoris igniculos restinguit. „Sacerdotium“, ait Chrysostomus, „in terra peragitur, sed coelestium ordinum classem obtinet; et iure quidem merito. Non enim homo, non angelus, non archangelus, non alia quaepiam creata potestas, sed ipse Paracletus hoc officium ordinavit, qui manentibus in carne auctor fuit, ut angelorum ministerium animo conciperent. Idcirco sacerdotium obeuntem ita purum esse decet, ac si in coelis inter potestates illas collocatus esset“ [2]. Atque alibi sic sacerdotem hortatur: „Sit omnibus magister et exemplar virtutum vitae tuae speculum, omnibus in medio propositum, quasi primitiva quaedam imago, quae bona omnia in se contineat, quae cum facilitate magna iis, qui se ipsi conformare voluerint, exempla bonorum operum exhibeat.“ [3]

169. Sacerdotalis officii munera et dotes compendiaria quadam ratione olim perstrinxerunt antecessores nostri sequenti decreto:

Abstineant a luxu [4].

Caput VII.

De seminariis ecclesiasticis constituendis et ordinandis.

170. Apostoli, quamvis rudes et illiterati homines, cum relictis retibus Iesum magistrum secuti essent, quaecumque ab eo acceperant, non solum invicte tueri, sed etiam caeteris docte luculenterque proponere et efficacissime persuadere potuerunt. Sapientia tamen, cuius ope id consecuti sunt, non ipsorum labore aut studio et exercitatione parta, sed divinitus concessa fuit. Iam vero singularis illa suadendi docendique vis ac potestas, quae mirando prodigio illis christianae religionis initio contigit, ab eorum successoribus, usitata divinae providentiae lege, non nisi arduo ac diuturno labore comparari potest. Hinc magna semper sollicitudine id egit ecclesia, ut scholae et collegia ubique constituerentur, in quibus traderetur sacra illa scientia, quam labia sacerdotis custodire debent et populo praebere qui legem requirit ab ore eius [5]. Praedecessoribus quoque nostris id maxime semper cordi

[1] I Tim. V, 13.
[2] Apoc. XIV, 4.
[3] Levit. XXI, 6-8.
[4] II Cor. IV, 7.
[5] I Petr. V, 5.
[6] Prov. III, 5-7.
[7] Prov. XII, 11.
[8] Eccli. XXXIII, 29.

[1] Ps. XXXVIII, 4.
[2] S. Io. Chrysost. *De sacerd.*, c. 3, ed. Montf., I, p. 382.
[3] Id., *Comm. in ep. ad Tit.*, cap. 2, ed. cit., tom. XI, p. 752.
[4] Conc. Balt. IV, decr. 10, [Mansi, XXXIX, 368].
[5] Malach. II, 7.

fuit, ut in hac regione seminaria existerent, in quibus clerici theologicis disciplinis rite imbuerentur. Quod, quae sequuntur, decreta Baltimorensia testantur:

171. *Episcopis commendant*[1].

172. *Consulendum*[2].

173. Neque unquam destitit sancta sedes eosdem commonere et adhortari, ut coepta via pergerent, nullumque hac in re laborem supervacaneum putarent. Nuperrime vero em̃us ac revm̃us sacrae congregationis de Propaganda fide praefectus, in sua ad apostolicum pro concilio hoc plenario habendo delegatum instructione, id ipsum gravissimis verbis iterum inculcavit[3].

174. Optandum quidem foret, ut suum quaeque dioecesis seminarium haberet. Verum id apud nos prohibet tum episcoporum quorumdam paupertas, tum sacerdotum paucitas, qui vix aut ne vix quidem ecclesiarum curae et sacris missionibus sufficiunt. Volumus tamen ac praecipimus, ut in unaquaque provincia unum saltem existat seminarium, quod episcopi, prout inter eos convenerit, collatis pecuniis erigant, aut iam erectum servent ac tueantur.

175. Valde etiam optamus, ut praeter maius hoc seminarium, aliud quod parvum aut praeparatorium vocant, in unaquaque dioecesi existat. Quod si nondum fieri possit, unum omnino pro unaquaque provincia constituatur. Non parva sane ex parvis hisce seminariis capitur utilitas. In iis enim adolescentuli certiora in dies indicia prodent, quinam clericali militiae adscribendi sint, quinam ab ea repellendi. Praeterea tenerrima puerorum aetatula a pravis exemplis et mundana conversatione tuta defenditur, dum doctrina et moribus se parant, idoneosque reddunt, qui in seminaria maiora admittantur. Habent etiam hoc commodi, ut cum in iis ea omnia, quae ad literas ac scientiam profanam pertinent, doceantur, in maioribus theologia tantum et disciplinae sacrae discendae supersint.

176. Principio igitur episcopus eos tantum in minora seminaria admittendos eligat, „qui ad minimum duodecim annos et ex legitimo matrimonio nati sint,“[4] quique sua pietate, modestia, caeterisque virtutibus spem praebeant fore, ut digni Dei ministri olim evadant, eique perpetuo in ministerio ecclesiastico inserviant. Pauperum filios praecipue eligi vult concilium Tridentinum[5]; ditiorum tamen non excludit, modo suo sumptu alantur, ac studium prae se ferant Deo et ecclesiae perpetuo inserviendi. Hi praeter linguam patriam, latinam et graecam, caeteraque quibus apud nos puerorum aetas imbui solet, addiscant etiam cantum gregorianum, et saltem prima elementa rei liturgicae et historiae tam biblicae quam ecclesiasticae. Quumque puerorum animi tenella hac aetate molliores sint ac quasi cerei, qui in utramque partem flecti facile possint, rectores seminariorum praeceptis, hortatu, exemplo, indefessa vigilantia fortiter id suaviterque efficiant, ut ad pietatem et sanctitatem fingantur.

177. In seminariis maioribus per optimos, quos habere liceat, magistros ea omnia tradantur, quae quemque scire decet, ut sacerdotali munere rite fungatur: ante omnia vero theologia tam quae mores quam quae dogmata respicit; canonici iuris rudimenta; hermeneutica, sive sacrorum librorum interpretatio; denique sacrae eloquentiae praecepta. Ac ne iuvenum animi otio tabescant, sed magis magisque ad optimos studiorum fructus percipiendos excitentur, singulis annis ante ferias aestivas vel autumnales, in unaquaque disciplina per episcopum, vel, eo absente aut impedito, per tres, quos ipse designaverit, presbyteros examinentur. Praeterea, quo melius eloquentiae sacrae praecepta non memoria solum, sed usu etiam et exercitatione teneant, ultimo saltem studiorum anno in refectorio aut aula communi theologi in vices conciones habeant, quibus intersint non alumni tantum, sed superiores etiam et professores. Horum erit post concionem vitia, si qua deprehenderint, notare et corrigere.

178. In seminariis maioribus, quae in commune totius provinciae bonum instituta sunt, aequum omnino est studiorum curriculum ita ordinari, ut non solum communia, quae in quovis seminario docentur, sed plura et praestantiora complectatur. In primis sacra exegesis pleniori et accuratiori ratione pertractetur. Cumque haec quadam linguae hebraicae cognitione et peritia indigeat, huic linguae addiscendae unum saltem annum, philosophiae postremum aut theologiae primum, impendere omnes cogantur; reliquis annis accedant aut abstineant, prout lubitum erit. Philosophorum etiam systemata, recentiorum praesertim, ita enucleentur, ut difficultates, quae inde contra sacri codicis auctoritatem vel ecclesiae doctrinam peti solent, facile refellantur. Luctandum enim quotidie nobis est, non iam cum haeresibus aut toties profligatis veterum erroribus, sed cum adversariis novis, incredulis, et, indolem si spectes, ethnicis magis quam christianis, qui nec Deum nec divina curant; cultissimis tamen et ingeniosis, qui omnia sive in coelo sive in terra ratione metienda dictitant, et sic insitam humanae naturae superbiam blandiendo fovent, quo melius imperitis fucum faciant. His, si veritas persuaderi non potest invitis, os obstruendum est tamen, ne rudiores inani verborum sono seducant.

179. Cum vero magna scientia sine sanctis moribus ad destructionem potius quam ad aedificationem proficiat, maximo quo possunt studio curent superiores seminariorum, ut alumni, dum progressus in sacris scientiis agunt, firma etiam ac solida vitae spiritualis fundamenta iaciant, et de virtute in virtutem progrediantur. Quid enim proderit, si quis in docendo ac disputando solers ac peritus, in concionando disertus evadat, nondum tamen se suasque cupiditates perdomare didicerit; si scientia excellat, pietate vero, humilitate, castimonia, caeterisque virtutibus non praestet? Magna quidem est ecclesiae militantis necessitas; multi sane parvuli qui panem salutarem lacrymis petunt, nec, qui frangat, inveniunt; multae regiones ad messem albae et paratae, quae messores non habent. Minus tamen infortunium est, oves christiani gregis fame interire, quam per lupos, pastorum veste indutos, disperdi atque mactari. „Melius profecto est,“ monet Benedictus XIV[1], „pauciores habere ministros, sed probos, sed idoneos atque utiles, quam plures, qui in aedificationem corporis Christi, quod est ecclesia, nequiquam sint valituri. Moribus igitur alumnorum superiores sedulo invigilent; indolem cuiusque exquirant, quo aptius ac felicius regant; regulas accurate observandas curent. Leni imperio, patrum more magis quam dominorum, omnia moderentur. Iis, qui non tam malitia quam infirmitate labuntur, animos addant; eos blandis hortatibus erigant, monitis consiliisque confirment. Dyscolos vero ac disciplinae osores salutaribus poenis coerceant; quod si nunquam corrigendos aut aliis exitio futuros praevideant, sine mora expellant. Demum nullo labori, nullae sollicitudini parcant, pro certo habentes

[1] Conc. Balt. II, decr. 8, [Mansi, XXXIX, 312].
[2] Conc. Balt. plen. I, decr. 14, [Mansi, XLIV, 675].
[3] Instr. 31 ian. 1866, § 4.
[4] Conc. Trid., sess. XXIII, *de reform.*, cap. 18.
[5] Ibid.

[1] Encyclic. *Ubi primum*, 3 dec. 1740.

se, officio bene functos, maximo apud Deum in honore olim habendos, maximo praemio donandos esse. *„Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates."* [1]

180. Experientia docet saepius evenire, ut alumni unius seminarii in aliud migrent, sive quia ad ministerium haud idonei iudicantur, sive disciplinae severioris fuga, sive tandem ex animi inconstantia et levitate. Praecipimus igitur, ut nemo huiusmodi in posterum in seminarium quodvis admittatur, nisi secum afferat literas testimoniales ab episcopo et superioribus seminarii, ex quo recens egressus est. Quod si eum hactenus episcopus ille aut superiores seminarii suis sumptibus aluerint, ex iustitia recuperare debent ab episcopo aut superioribus seminarii, ad quod transiit, tantum quantum in ipso educando impensum fuit.

181. In quacumque dioecesi aut provincia inveniantur catholici, qui Germanica tantum lingua utantur, expedit ut in maioribus vel minoribus illius dioecesis aut provinciae seminariis, hanc linguam alumni addiscant, ita saltem ut in casu necessitatis positos possint absolvere.

TITULUS IV.

De ecclesiis bonisque ecclesiasticis tenendis tutandisque.

Caput unicum.

182. Quo rectius rerum ecclesiasticarum ordinaretur administratio, aedituorumque laicorum reprimerentur abusus, concilium Baltimorense primum, quae sequuntur, tulit decreta:

183. *Cum saepius* [2].

184. *Quoniam graves* [3].

185. *Insuper vehementer* [4].

186. *Praeterea, si plebs* [5].

187. Patres vero concilii Baltimorensis tertii, pia moti sollicitudine, ne Deo dicata bona in alios diverterentur usus, haec decreverunt:

Ne fidelium [6].

188. Quo efficacius ecclesiasticorum bonorum securitati providerent, haec insuper statuerunt concilii Baltimorensis IV patres:

Praesules omnes [7].

189. Sacra congregatio de Propaganda fide, die 15 decembris 1840, decretum de bonis ecclesiasticis tuto servandis edidit, cuius summa est: debere episcopum unumquemque testamentum condere, quo unum ex suis huius regionis coepiscopis, quem magis idoneum in Domino iudicaverit, haeredem constituat, eo fine, ut sic constitutus haeres successori episcopi morte sublati omnia tradat bona, quae ipsi huiusmodi haereditatis iure obvenerint; id tamen in ipso testamento minime exprimendum, sed significandum haeredi sic instituto per literas, quas perlectas hic comburere debeat. Episcopus, qui coadiutorem habet, illum debet haeredem constituere. Quoad bona communitatum, sive ecclesiasticarum sive religiosarum, decrevit eadem sacra congregatio:

„Archiepiscopum et episcopos, post decreti istius receptionem, ad superiores, praefectos vel praesides communitatum, quae intra dioecesis suae fines reperirentur, scribere debere, illisque omnibus auctoritate sacrae congregationis, quae ipsis omnibus ad hoc specialiter delegata fuerit, praecipere, ut, quamprimum fieri potuerit, certiorem per literas episcopum facerent; 1. An, quae, et quo onere bona possideat communitas, cui praesit? 2. An suae communitati facultas seu ius a civili potestate datum fuerit, bona omnia vel eorum partem possidendi, et ad successores transmittendi? (If they have been incorporated, and empowered to hold all or any part of their property, and what?) 3. An bona omnia, vel aliqua eorum pars, a superiore vel ab aliquo communitatis membro, vel a pluribus coniunctim possiderentur? 4. An aliquem invenerint modum tuto ad successores bona praedicta transmittendi, et quis sit modus iste? An nullus alius haberetur modus praeter testamentum?"

190. Ulterius eodem decreto statutum fuit: episcopum, responso accepto, si nonnisi per testamentum bona ad successores transmitti possent, praecipere debere superioribus, vel illis qui suo proprio nomine communitatis bona possiderent, ut statim testamentum iuxta leges civiles duplici exemplari aeque authentico conficerent, quorum unum in communitatis scriniis diligenter asservaretur, alterum vero ad episcopum dioecesanum in archivio custodiendum mitteretur.

191. Huius sacrae congregationis decreti intuitu, quinti concilii Baltimorensis patres ita declararunt:

Perpenso decreto [1].

192. Ne ecclesiae aere alieno graventur, et ne earum bona male administrentur vel dissipentur, in eodem concilio his, quae sequuntur, decretis sapienter cautum est:

Monemus episcopos [2].

193. Moneantur sacerdotes, ne res suas rebus ecclesiae immisceant, cum famae suae discrimine, vel offensione fidelium, qui iniuriam fieri ecclesiae facile existimant. Idcirco habeant librum quo res omnes ecclesiae recenseantur; et si ipsi pecuniam in ecclesiae usum contulerint, id fiat probante episcopo, et cum virorum fide dignorum notitia, et in libro referatur, ut episcopus visitationem habens possit singula inspicere, et iura omnium tueri [3].

194. Ut ecclesiarum sanctitatem ab omni profano usu immunem servarent, ab eiusdem concilii patribus latum est hoc decretum:

„Statutum est, ne laicis personis unquam permittatur verba ad populum facere in ecclesiis, sine ordinarii licentia, postquam consecratae vel tantum benedictae fuerunt." [4]

195. De bonis ecclesiasticis, patres concilii septimi hoc statuerunt generale principium:

Statuerunt patres [5].

196. Demum, quae sequuntur, decreta circa eandem materiam promulgarunt patres plenarii concilii Baltimorensis primi:

Patres censuerunt [6].

197. *Quoniam quae* [7].

198. *Monemus* [8].

199. Cum in Statibus hisce Foederatis, civibus omnibus et incolis integrum sit, iuxta religionis suae praecepta libere et impune sese gerere, idque leges civiles agnoscant ac praedicent; nihil omnino obstare videtur, quominus eas ecclesiae leges accu-

[1] Dan. XII, 3.
[2] Conc. Balt. I, decr. 5, [Mansi, XXXIX, 295].
[3] Ibid., decr. 6, [ibid.].
[4] Ibid., decr. 7, [ibid., 296].
[5] Ibid., decr. 8, [ibid.].
[6] Conc. Balt. III, decr. 4, [ibid., 351].
[7] Conc. Balt. IV, decr. 8, [ibid., 368].

[1] Conc. Balt. V, decr. 1, [ibid., 391].
[2] Ibid., decr. 6, [ibid., 393].
[3] Ibid., decr. 7, [ibid., 393].
[4] Ibid., decr. 2, [ibid., 392].
[5] Conc. Balt. VII, decr. 4, [ibid., XLIII, 410].
[6] Conc. Balt. plen. I, decr. 15, [ibid., XLIV, 675].
[7] Ibid., decr. 16, [ibid., 675].
[8] Ibid., decr. 17, [ibid., 676].

rate servemus, quae ad bona ecclesiastica rite acquirenda et sarta tectaque servanda a conciliis et pontificibus huc usque latae fuerunt. Opant proinde patres, ut in oculis omnium et in plenissima civitatis luce suum ecclesiae ius vindicetur, liceatque catholicis civibus hac in re, nempe in obtinendis, habendis tutandisque bonis sacris, qualia sunt fundi in quibus templa exstruuntur, templa ipsa, presbyteria, scholae, coemeteria et caetera huiusmodi, ecclesiae catholicae leges et instituta ob oculos habere.

200. Haec autem plena libertas tunc tantum existere dici posset, si leges et provisiones ab ipsa ecclesia factae in foro quoque civili quoad haec admitterentur, iisque hoc modo vis civilis tribueretur. His omnium iura sarta tecta servantur; abusibus, si qui forte occurrant, abunde obviam itur; et potestas episcoporum nedum sic augeretur, minueretur potius per provisiones ab ipsa ecclesia factas. Ut enim se tutari possint ab indebita ingerentia tribunalium laicorum, quae ecclesiae leges vix et ne vix quidem in praxi agnoscerent, nil nunc remanet episcopis, ut omnia ad normam legum ecclesiasticarum fieri curent, nisi ut plenissimam rerum administrationem in facie potestatis civilis sibi vindicent. Cum autem illa legum et tribunalium ecclesiasticorum agnitio in Statibus quibusdam nondum existat, nostrum est ita res componere, ut, in locis ubi per leges civiles melius provisum haud fuerit, impedimenta quae libertati ecclesiae et bonorum securitati e legibus civilibus oriuntur, vel amoveantur prorsus, vel, in quantum fieri potest, minuantur [1].

201. Ut autem intra debitos limites cohibeantur aeditui laici, quocumque demum modo eligantur, haec iam in concilio provinciali Neo-Eboracensi III statuta, et ab apostolica sede recognita, ad omnes harum provinciarum ecclesias extendimus, et ubique servari consulimus:

Visum est patribus [2].

202. Declaramus enim universalem catholicae ecclesiae legem esse, omnes illos qui ecclesiae bona quocumque modo administrant, nonnisi consentiente sede apostolica vel episcopo, id licite facere, eosque in illorum administratione auctoritati et iurisdictioni episcoporum, vel si exempti sunt, auctoritati et iurisdictioni eorum, quos sedes apostolica designaverit, esse subiectos.

203. Quod spectat vero ad controversias, quae episcopos inter et regulares nonnunquam sunt exortae, de quibus in instructione ad huius concilii patres sacra congregatio de Propaganda fide loquitur [3], censuerunt patres facile eiusmodi difficultates esse componendas, si tam episcopi quam regularium superiores et canonicas sanctiones et decreta Baltimorensia hisce super rebus a sancta sede iam recognita, et bene intelligere studeant et accurate observare satagant. Omnis vero controversiae fere tolleretur occasio, si quoties congregatio quaedam religiosa, sive ordo religiosus, vel ecclesiam vel domum in aliqua fundare dioecesi velit, quod nunquam sine ordinarii consensu fieri poterit, toties debeat inter episcopum et eiusdem congregationis sive ordinis superiorem, vel si opus fuerit, superiorem generalem, in scriptis exarari contractus instrumentum, quo omnia quae ad fundationem, ad iura inde provenientia, et ad officia praestanda spectant, clare et sine ambagibus contineantur: cuius instrumenti duplex debeat esse exemplar, ut unum apud superiorem, alterum vero penes episcopum servetur. Quod si bene conficiatur, et sincero animo ab utraque parte, uti decet, observetur eiusdem tenor, nulla certe oriri deberet vel posset contestatio, etiam in casu quo religionis praedictae socii dioecesim relinquant [1].

204. Demum, quicquid sit de meliore methodo tenendi ac tutandi bona ecclesiastica, quaecumque in effectum deducatur, ad maiorem cautelam ac eorumdem securitatem, monemus episcopos, ut, iuxta sacrae congregationis praescriptum, testamenta sua, post consultum iurisperitum probatum, accurate et solerter conficiant, eaque duplici exemplari diligenter conservare satagant, eo fine, ut si quae, illis vita decedentibus, oriatur circa proprietatis titulum difficultas, iis palam productis in curia instrumentis ac legitime probatis, eliminetur, et sarta tecta contra omne discrimen bona ecclesiae custodiantur.

TITULUS V.

De sacramentis.

Caput I.

De sacramentis in genere.

205. Cum Christus Deus sua morte ac meritis humanum genus ex diuturna servitute in pristinam libertatem vindicasset, nosque, ex hostibus ac servis rebellibus, filios iterum atque amicos Patri suo reddidisset; ereptam olim iustitiam, sine qua nemo Deo acceptus esse potest, nobis redonavit. Novos tamen ac miros modos simul invenit, quibus iustitia illa sic potiremur, ut tum nomine tum re nostra esset; eamque integram adeo incolumemque servaremus, ut nunquam nisi nostra ipsorum culpa auferri vel minui posset. Sacra scilicet quaedam symbola, septem numero, instituit, nobisque tradidit, quae novae legis mysteria vel sacramenta nuncupantur. Atque horum quidem ratio ita comparata est, ut una ex parte sub sensum cadant, oculisque et auribus percipiantur; ex parte autem altera ita sensum effugiant, ut nonnisi animo et cogitatione ea intueri ac comprehendere liceat. Quo sane modo sapientissimus rerum omnium artifex, humanae naturae imbecillitati optime consultum voluit. Ob corporis enim concretionem anima rerum, quae sentiuntur, quasi adminiculo indiget, ut divina melius intelligat. „Nam si, ait haec ipsa pertractans Chrysostomus, incorporeus esses, nuda tibi illa et incorporea dona tribuisset; sed quia corpori coniuncta est anima, in sensibilibus spiritualia tibi largitur.“ [2] Iam vero nulla alia ratione [3], quam per haec sacramenta, „omnis vera iustitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur.“ [4] Non sunt igitur, quod haeretici comminiscuntur, signa tantum externa, quae pietatem vel in animo inesse et vigere ostendant, vel sopitam excitare ac fovere possint: sed eam habent vim et efficaciam, ut, quod foris declarant, intus operentur, et quod exteriori quadam actione vel ritu significant, id reapse in animo efficiant.

---

[1] Cf. Baltimor. num. 5, [conc. Balt. I, decr. 5, Mansi, XXXIX, 295].

[2] Conc. Neo-Ebor. III, can. 7, *[supra col.* 390 D].

[3] Art. 6 *[supra col.* 824-5].

[1] Vide infra, tit. VIII, De regul. et mon.

[2] *Hom. 82, al. 83, in Matth.*, § 4, ed. Montf., tom. VII, col. 787.

[3] Haec verba benigne interpretanda nec eadem ratione ad singula, quae sequuntur, referenda sunt, cum Tridentinum definierit, *iustitiam acceptam augeri* etiam *per bona opera* (sess. VI, can. 24). Similiter, quae supra (p. 899) de *appropriatione* dicta sunt, non eadem ratione ad singula, quae sequuntur, referuntur; non enim tantum per *appropriationem* dicitur *Filius incarnatus*.

[4] Conc. Trid., sess. VII, de sacr., in prooem.

206. Nobis propositum non est ea omnia hic recensere, quae de sacramentis docet ecclesia. Volumus tamen, ut ea fidelibus per concionatores sacros dominicis ac festis diebus per annum diligenter ac copiose explicentur. Pauca tantum attingimus, quae sacramentorum ritus ac ministrum spectant.

207. Ac primo quidem, quod ad eos attinet, qui sacramenta ministrant, sapientissimo Dei consilio factum videtur, ut haec non cuivis temere aut proprio arbitrio usurpare et sua facere liceat, sed tantum dignis quibusque et rite dispositis, et quidem per ecclesiae ministros, impertienda sint. Hos enim potissimum ipse elegit, per quorum manus pretiosa illa gratiae et salutis fluenta, ex Christi morientis latere manantia, in populum fidelem deriventur. Cum igitur Christi ministri sint, cuius vices gerunt, et dispensatores mysteriorum Dei, saepius secum recolant, qua singulari plane dignitate et honore fulgeant, quod quamque formidandum onus humeris gerant. Quotidie, et quoties sacramentis ministrandis inserviendum est, illud in mentem revocent, sancta sancte, id est, reverenter ac religiose esse tractanda. Summa igitur diligentia imprimis caveant, ne quid eorum desit, sine quibus sacramenti ratio non constat; et quoties de valore sacramenti agitur, reiectis opinionibus, quas probabiles vocant, tutiores amplectantur.

208. Dum sacramenta ministrant, „verba distincte et articulatim pronuntientur; incessus, vultus, corporis motus, vocis modulatio, rei sanctissimae, quae agitur, conscientiam exprimant, et fideles ad firmam fidem devotionemque intimam excitent. Praeterea pro viribus et rerum adiunctis curent sacerdotes, ut nitida et decora sint, quae ad sacramentorum dispensationem requiruntur. Pastores sibi commissum gregem de sacramentis et praeparatione religiosa his praemittenda, quoties occasio offertur, instituant.“ [1]

209. Cum in sacramentis conferendis non ea tantum, quae ad materiam, ut aiunt, formamque pertinent, accurate attendenda sint; sed et omnes sacrae disciplinae leges singulosque ritus ac caeremonias in unoquoque sacramento praeceptas, fideliter et sancte servare oporteat; idcirco valde optamus, ut ab omnibus animarum curam gerentibus rubricae ritualis Romani, saltem semel singulis annis, diligenter evolvantur.

210. Quanta vero diligentia praedecessores nostri adlaborarint, ut rituale Romanum accurate et ubique apud nos servaretur, et quanto studio caverint, ne ritus novi aut a sanctae Romanae ecclesiae consuetudine alieni inducerentur, patet ex pluribus eorum decretis, quae hic adiicimus, atque, quatenus opus sit, iterum confirmamus:

211. *Cum vehementer* [2].

212. *Reverendissimis episcopis* [3].

213. *Placuit* [4].

214. *Statuimus iuxta* [5].

215. *Patres unanimi* [6].

216. *Quoniam maxime* [7].

217. *Caeremoniale* [8].

218. *Rituale Romanum* [9].

219. *Manuale caeremoniarum* [10].

220. *Statuunt* [1].

221. Cum, iubente Christo domino, dona spiritualia gratis accepta gratis danda sint [2], cumque, teste apostolo, avaritia sit quaedam *„idolorum servitus“* [3], quae quidem in homine christiano gravis noxa, in veri autem Dei sacrorum ministro turpissimum facinus est; edicimus, ne quid pro sacramentorum administratione exigere, petere aut pacisci quisquam audeat [4]. Ea vero, quae pietatis studio, post collatum baptisma vel matrimonium, eleemosynae nomine, a fidelibus sponte offeruntur, sacerdos, si velit, accipiat. Hoc enim apud nos consuetudo tolerat, neque ecclesia improbat [5].

222. De regestis vero parochialibus, haec habet concilium provinciale Baltimorense I:

Missionariis [6].

223. Norma pro regestis baptismatum, confirmationum etc. texendis, iam a rituali Romano tradita est, quam si cuncti sacerdotes sequantur, facile uniformitas in re maximi momenti per omnes provincias haberi potest. Attamen, cum multis in locis magnum incommodum oriri posset, si integra formula, qualis in rituali habetur, semper exscribenda foret, regesta hoc, qui sequitur, modo confici possunt. In capite uniuscuiusque paginae ponatur formula communis, sub qua singulis, ut vocant, columnis suo quodque loco notetur. Cuius specimen, patrum examini subiiciendum, postea exhibebitur. Ob rationes satis graves, quasque per se quisque facile intelliget, haec regesta, praeter unum fortasse librum emortualem, latina lingua exarari docet.

Caput II.

De baptismo.

224. „Magnis nos mysteriis dignatus est unigenitus Filius Dei; magnis et quibus digni non eramus, sed quae decebat illum dare [7].“ Nobiscum enim agendo, non nostra miseria et pravitate, sed infinita ea, qua ipse est, clementia Christus omnia metitur. Inter haec mysteria primum locum obtinet baptismatis sacramentum; quo, tanquam aquae lavacro, mundamur et sanctificamur in verbo vitae [8]. Per hoc enim Christus veniam et merita, quae humano generi apud Patrem suum moriendo conciliavit, ita nobis impertitur, ut vere iusti et *„filii Dei nominemur et simus* [9].“ Natura quidem filii irae et filii Adami nascimur, baptismate autem filii misericordiae renascimur: omnibus enim qui Christum boni libentesque accipiunt et agnoscunt, quique credentes in nomine eius unda hac salutari abluuntur, ipse dedit potestatem filios Dei fieri [10].

225. Baptismus non solum culpae sordes, quas ex protoparentis scelere contraximus, et crimina, si qua sint actu patrata, omnia delet, iustitiaeque et sanctitatis dona confert amplissima; sed etiam adeo ad salutem, vel in re vel in voto, necessarius est, ut ad promissum Christi regnum alii, quam baptizato, non pateat aditus. Hanc scilicet ipse legem tulit: *„Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.“* [11] Quae Christi verba cum ita clara et aperta sint,

[1] Conc. Vienn., anno 1858, tit. 3, cap. 1, [Mansi, XLVII, 791].
[2] Conc. Balt. I, decr. 10, [Mansi, XXXIX, 297].
[3] Conc. Balt. II, decr. 7, [ibid., 311].
[4] Conc. Balt. III, decr. 5, [ibid., 351].
[5] Conc. Balt. I, decr. 20, [ibid., 298].
[6] Conc. Balt. V, decr. 8, [ibid., 393].
[7] Conc. Balt. I, decr. 31, [ibid., 299].
[8] Conc. Balt. III, decr. 3, [ibid., 351].
[9] Conc. Balt. plen. I, decr. 3, [Mansi, XLIV, 673].
[10] Conc. Balt. plen. I, decr. 4, [ibid., 674].

[1] Conc. Balt. plen. I, decr. 18, [ibid., 676].
[2] Matth. X, 8.
[3] Coloss. III, 5.
[4] Can. *Baptizand.*, caus. 1, qu. 1; et tit. de simonia, passim.
[5] Rit. Rom., sub init., de iis quae in sac. adm., etc.
[6] Conc. Balt. I, decr. 14, [Mansi, XXXIX, 297].
[7] S. Io. Chrysost., *Hom. 26, al. 25, in Ioan.*, § 1, ed. Montf., tom. VIII, col. 148.
[8] Ephes. V, 26.
[9] I Ioan. III, 1.
[10] Ephes. II, 3; Ioan. I, 12.
[11] Marc. XVI, 16; Ioan. III, 5.

quis non miretur, immo non lugeat miserandam A sectariorum nostrorum conditionem, qui ipsius nec minas formidant, nec oblata beneficia curant? In clarissima enim scripturarum, quas manibus assiduis terere se gloriantur, luce misere caecutientes, eloquia Domini oculis legunt, animo prorsus non intelligunt. Hinc adolescunt, senescunt, moriuntur denique, christianorum nomen falso prae se ferentes, quin unquam Christi ecclesiam per baptismum fuerint ingressi. Infantes quoque suos, quod sine lacrymis dici nequit, iure fraudant, quod Christus effuso sanguine iis comparavit, et quotidie passim e vivis excedere sinunt baptismo destitutos, sine quo Dei vultum, coelestis beatitatis fontem et originem, aspicere nunquam licebit. Detestabilem quoque parentum catholicorum socordiam, qui parvulorum aetatem tot casibus obnoxiam non statim baptismatis sacramento muniendam curant, volumus ut pastores animarum acerrime ac saepius repre- B hendant.

226. De ministro huius sacramenti, illisque qui id suscipiunt, nonnulla adiicere placuit, ex decretis praedecessorum nostrorum plerumque hausta.

227. Ordinarius baptismi minister est episcopus in sua dioecesi, parochus in sua paroecia. Hinc gravissima reprehensione digni sunt sacerdotes, qui infantes ab aliena sive paroecia sive dioecesi sibi oblatos temere baptizant, cum facile a proprio pastore baptizari potuissent. Abusum hunc, iam a concilio provinciali Baltimorensi VI notatum [1], iterum damnamus ac prohibemus.

228. Cum baptismus adeo ad salutem, vel in re vel in voto, necessarius sit, ut valide et licite ab omnibus, urgente necessitate, ministrari possit, curent sacerdotes, ut omnes fideles, praesertim medici, nutrices atque obstetrices privati baptismatis conferendi modum rite calleant. Sedulo etiam C explicent gravissimam, qua tenentur omnes absente sacerdote, obligationem illud infantibus vel adultis consentientibus, qui in proximo mortis periculo forte constituantur, impertiendi.

229. De acatholicorum infantibus ad baptismum oblatis, sic statuit concilium provinciale Baltimorense I:

Censemus infantes [2].

230. Amentes et furiosi non baptizentur, nisi tales a nativitate fuerint; tunc enim de iis idem iudicium faciendum est, quod de infantibus, atque in fide ecclesiae baptizari possunt. Sed si dilucida habeant intervalla, dum mentis compotes sunt, baptizentur, si velint. Si vero antequam insanirent, suscipiendi baptismi desiderium ostenderint, ac vitae periculum immineat, etiamsi non sint compotes mentis, baptizentur. Idemque dicendum est de eo, qui lethargo aut phrenesi laborat, ut tantum vigilans et intelligens baptizetur; nisi periculum mortis D impendeat, si in eo prius apparuerit baptismi desiderium [3]. Baptizandi etiam sunt adulti omnes moribundi, quoties prudenter iudicari potest, eos non certo respuere fidei gratiam; tunc enim sub conditione baptizari possunt. Adultus autem ratione utens, si nullum sit in mora periculum, baptizari non debet, quin prius ea quae necessario sunt credenda fuerit edoctus, et christiani hominis officio satis facturum se spondeat.

231. Sub gravi unus saltem patrinus, sive vir sive mulier sit, in baptismo solemni adhiberi debet. Neque licet plures quam duos adhibere, quorum unus sit vir, altera mulier. Patrinorum dotes ex rituali Romano recenset idem concilium:

Patrinos [1].

232. De nominibus imponendis, et de aqua in baptismate adhibenda, ab iisdem patribus sic decretum est:

De nominibus [2].

233. *Quando diversa* [3].

234. *Meminerint* [4].

235. Caeremonias, quae in baptismo ministrando ad maiorem pompam ac solemnitatem faciunt, ecclesia sapienti consilio invenit, et magno semper in honore habuit. Hinc eas in solemni, quem vocant, baptismo omittere, resecare, mutilare, praepostero ordine adhibere, aut in alias immutare, nefas est. „Neque enim, ut loquitur Benedictus XIV, sine gravi peccato negliguntur tam magni ponderis tantaeque antiquitatis ritus, atque ad reverentiam sacramento conciliandam maxime necessarii.“ [5]

236. De more, qui olim in hac regione invaluerat, B neque adhuc omni ex parte sublatus est, baptismum in privatis domibus conferendi, haec in supra commemorato Baltimorensi concilio habentur:

Ex praeteritorum [6].

237. Verum rebus plerisque in locis in melius mutatis, praecipimus, ne unquam sacerdotes extra ecclesiam hoc sacramentum conferre audeant, praeter mortis imminentem casum, in urbibus unam aut plures ecclesias habentibus. Qui ruri degunt, aut in pagis et oppidulis, ubi nulla est ecclesia, infantes ad ecclesiam propinquiorem vel stationem, in qua sacrum fieri solet, baptizandos adducant. Quod si ob aeris intemperiem, itineris difficultatem, parentum inopiam, vel alias graves causas hoc fieri nequeat, tunc missionarii prudentiae et conscientiae relinquimus, ut eos domi cum omnibus ecclesiae caeremoniis baptizet.

238. Cum baptismus privatus, ob mortis periculum, domi conferendus est, sacerdos, stola alba C indutus [7], omissis omnibus ante baptismum dicendis vel agendis, „catechumenum statim trina vel etiam una aquae infusione rite baptizet; postea vero si tempus adhuc suppetat, et chrisma secum habeat, liniat eum in vertice, et linteolum candidum imponat, candelamque accensam ei porrigat, sicut in ordine baptizandi traditur.“ [8]

239. In supplendis autem ritibus omissis, ille baptismi ordo servandus erit, sive parvulorum sive adultorum, qui servandus in catechumeno fuisset tempore, quo baptismum suscepit [9].

240. Notam seu characterem, qui deleri omnino nequit, in anima baptismus imprimit. Hunc igitur qui iterare praesumit, gravissimum crimen admittit. Haeretici autem plerique, cum de baptismo parum recte sentiant, eamque merae caeremoniae loco habeant, quae nihil ad animae salutem consequen- D dam iuvet, ritus quosdam, qui maximi momenti sunt, et sine quibus haud consistit sacramenti ratio, negligere saepissime solent. Ideoque eos, quos singularis Dei gratia ex illorum castris evocat atque educit, cum ecclesiae nomen dant, iterum baptizari fere semper oportet. Neque tamen omnes ab haereticis olim baptizati, statim temere a sacerdote ad

---

[1] Balt., num. 72, [conc. Balt. VI, decr. 4, Mansi, XXXIX, 7].
[2] Conc. Balt. I, decr. 17, [Mansi, XXXIX, 298].
[3] Ritual. Rom., rubr. de baptismo adult.

[1] Conc. Balt. I, decr. 11, [Mansi, XXXIX, 297].
[2] Conc. Balt. I, decr. 12, [ibid.].
[3] Conc. Balt. I, decr. 13, [ibid.].
[4] Conc. Balt. I, decr. 15, [ibid.].
[5] Const. *Inter omnigenas*, die 2 febr. 1744, § 19.
[6] Conc. Balt. I, decr. 16, [Mansi, XXXIX, 297].
[7] Decr. sac. congr. rituum, in Calaguritana, 23 sept. 1820, ap. Gardellini.
[8] Verba sunt constitutionis a sacra rit. congr. probatae, et in Philadelphiensi synodo VI nuper promulgatae. Vide append. huius conc.
[9] Ibid., § 2.

quem accedant, iterum baptizari debent. Hoc enim fieri vetatur, „dummodo non adsit probabile dubium invaliditatis baptismi.“ [1] Neque de omnibus, nullo discrimine, per principia quaedam, ut aiunt, generalia iudicandum est: sed in singulos, qui oblati fuerint, casus, non levi quidem aut perfunctorio, sed diligenti examine, inquirendum est explorandumque, num in singulis servata fuerit debita materia ac forma. Quod postulat tum sacramenti dignitas, tum verba ipsa legis ecclesiasticae [2], quae Roma paucos ante annos ad nos transmissa fuit. Si post accuratum examen, aliquid necessarium defuisse constet, baptismus absolute iteretur; si dubium aliquod adhuc supersit, iteretur adiecta conditione; si denique, perpensis omnibus, nihil omnino sacramenti substantiae defuisse appareat, baptismum iterare ne quis audeat, aut per alium iterari sinat. Secus enim contrahitur illa labes et macula, quam irregularitatis nomine theologi appellant.

241. Quod idem dicendum est, si forte dubium de valore baptismi ab obstetrice, aut alia persona laica administrati excitatum fuerit. Non illico, ob exortum dubium, iterandus est baptismus; sed tota res caute et diligenter investiganda, et testimonio eorum qui interfuerunt, definienda. Qua in re monet Benedictus XIV unum testem fide dignum sufficere ad validitatem baptismi probandam [3].

242. In conversis ab haeresi ad fidem excipiendis, volumus ut ad amussim servetur modus ille, qui in forma a sacra congregatione sancti Officii, die 20 iulii anno 1859 tradita, habetur, et iam in quibusdam libris ritualibus typis impressus invenitur. Hanc, ut neminem lateat, in appendicem referendam curabimus. Ibi enim explicite declaratur, quando baptismus absolute, quando sub conditione, quando denique nullo modo sit iterandus.

243. Concilii Baltimorensis plenarii primi vestigiis inhaerentes [4], censuerunt patres supplicandum esse sanctae sedi, ut privilegium, olim quibusdam huius regionis dioecesibus ad annum usque 1870 concessum, quo liceat pro adultis baptizandis formulam breviorem pro parvulis constitutam adhibere, summus pontifex ad decem vel ad viginti annos omnibus extendere dignaretur [5].

244. Sanctae sedi supplicandum pariter censemus, uti apud nos morem inducere liceat, qui apud Anglos viget et a Romano pontifice probatus fuit [6], baptizandi scilicet sub conditione privatim, cum aqua tantum lustrali et absque caeremoniis adultos ab haeresi ad ecclesiam conversos, de quorum baptismate prudenter dubitatur [7].

245. Pium illum ritum ac morem, qui apud christianas mulieres a partu recentes dudum invaluit, a nostris vero persaepe negligitur, accedendi ad ecclesiam ad gratias agendas et benedictionem petendam, commendent animarum pastores, eiusque originem et causas, data occasione, explicent. Contemnitur enim a multis, quia ignoratur aut male intelligitur. De huismodi benedictione inter decreta Baltimorensia hoc invenitur:

246. „Optant praesules huius provinciae ut benedictio mulieris post partum non promiscue, atque nulla ratione habita puerperae dispositionis, neque extra ecclesiam vel locum ubi sacrum fit, in posterum conferatur.“ [1]

Caput III.

De confirmatione.

247. „Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum praestat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota aetate victuris inter visibiles hostes et pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur, post baptismum roboramur; ac si continuo transituris sufficiunt regenerationis beneficia, victuris necessaria sunt confirmationis auxilia.“ [2] Itaque baptismatis fonte renascentes participes efficimur gratiae sanctificantis, et adoptionis filiorum Dei: sed praeclara haec Dei dona confirmatio roborat, auget, perficit, sigillo velut obsignat, atque contra vim minasque inimicorum defendit ac tuetur. Per Spiritum enim sanctum, huius sacramenti munere in corda nostra illabentem, adest profecto coeleste robur ac praesidium, quo magis magisque sincero corde credamus ad iustitiam, fidemque nostram intrepide ac libera voce profiteamur ad salutem. Tanta scilicet est huius sacramenti vis ac virtus, ut homo christianus eo munitus non solum mundi minas et illecebras contemnere, sed vel ipsam mortem et corporis cruciatus pro fide tuenda bono libentique animo tolerare possit.

248. Confirmationem esse vere ac proprie dictum novae legis sacramentum, definitum est a synodo Tridentina [3], quae simul anathemate perculit plures haereticorum de hoc sacramento errores, quos hic commemorare necesse non est [4].

249. Praeter effectus iam commemoratos, confirmatio characterem seu notam indelebilem animae imprimit, unde fit ut rite confirmatus nunquam iterum licite aut valide confirmari possit.

250. Licet vero hoc sacramentum non sit necessarium de necessitate medii ad salutem, nihilominus est necessarium de necessitate praecepti iis omnibus, qui iubentis Dei et ecclesiae praecepta intelligere et adimplere possunt. Quod praecipue valet de iis, qui persecutionem pro religione patiuntur, aut gravioribus contra fidem tentationibus mortisve periculo exponuntur. Quo enim gravius periculum, eo maior se muniendi necessitas.

251. Quae de huius sacramenti materia, ut loquuntur, et forma subtilius in scholis disseruntur, theologorum iudicio relinquentes, illud unum decernimus, omnia quae in rubricis de eo conferendo praecipiuntur, stricte et ad amussim esse servanda, ne dubium aliquod de sacramento rite collato oriri possit.

252. Decreta duo in prioribus conciliis Baltimorae habitis hic referre placet, atque iterum confirmare:

Statuimus [5].

Quandocumque [6].

---

[1] Decl. sac. congr. conc., 27 mart. 1683, apud Zamb. I, 210; decr. sac. congr. inquis., 17 nov. 1830.

[2] „Instituto diligenti examine.“ Instructio sac. congr. s. officii, 20 iulii 1859, in appendice huius conc. Cf. Ben. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VII, c. 6, § 7; et *Inst. eccl.* 84. Vide etiam recentissimam constitutionem a sac. congr. rit. probatam, et in syn. Philadelphiensi VI promulgatam, in append. huius conc.

[3] *Inst. eccl.* 8, 8; *De syn. dioec.*, lib. VII, c. 6, § 4.

[4] Decretum erat huius tenoris: *Quoniam gravissimae* [conc. Balt. plen. I, decr. 23, Mansi, XLIV, 676].

[5] Ad hanc supplicationem sac. congr. respondit: „Porro sac. congr. censuit episcopos recurrere debere, expleto tempore postremae concessionis.“ Cf. instruct. 3, art. 4, [supra col. 886].

[6] Conc. Westmonast., anno 1852, cap. 16, de bapt., can. 8, [Mansi, XLIV, 735].

[7] Quoad hoc postulatum sac. congr. censuit respondendum, pro nunc non expedire. Cf. instruct. 3, art. 5, [supra l. c.].

[1] Balt., num. 18, [conc. Balt. I, decr. 19, Mansi, XXXIX, 298].

[2] Hom. de Pentecoste, inter sermones olim Eusebio Emisseno adscriptos, *[Patr. lat.*, ed. Migne VII, 1119 C et CLXXXVII, 1855 C].

[3] Sess. VII, de conf., can. 1.

[4] Ibid., can. 1-2.

[5] Conc. Balt. I, decr. 21, [Mansi, XXXIX, 298].

[6] Conc. Balt. I, decr. 22, [ibid.].

253. Quanquam de necessitate huius sacramenti non sit, ut in eo recipiendo patrinus vel matrina adhibeatur, cum tamen id laudabilis ecclesiae consuetudo suadeat, sacrique canones praescribant, episcopi nullum non movebunt lapidem, ut disciplina huiusmodi, iam in nonnullis harum provinciarum dioecesibus invecta, ubique introducatur. Confirmati vero habebunt patrinos singuli singulos, nec tamen foeminis mares nec maribus foeminae patrini officium praestabunt. Quod si hoc fieri omnino nequeat, saltem duo pro pueris patrini, et duae pro puellis matrinae adhibeantur [1].

Caput IV.

De sanctissimo eucharistiae sacramento.

254. Amantissimus redemptor noster Iesus Christus, eximia qua est in homines benignitate et caritate, in augustissimo corporis ac sanguinis sui mysterio nobiscum semper esse, summoque amore nos pascere ac nutrire volens, id imprimis iussit, ut admirabile hoc sacramentum sumeretur tanquam verus animae cibus, quo tum vita conservaretur, tum vires adderentur, iuxta ipsius promissa: *„Qui manducat me, et ipse vivet propter me."* [2] Illud dedit insuper ut antidotum, quo liberaremur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservaremur. Pignus demum illud constituit futurae nostrae gloriae, ac perpetuae felicitatis, necnon symbolum unius illius corporis, cuius ipse caput, nos vero membra sumus. Quapropter in hoc praecipue boni pastoris incumbat studium, ut oves esca hac coelesti et divina alantur reficianturque, ut corpore Domini nutritae spiritu eius vivant.

255. Ne itaque in tanta re officio nostro deesse videamur, decretum illud celebre, quod patres concilii Lateranensis IV de annua communione sanxerunt, quodque voluerunt ut „frequenter in ecclesiis publicaretur, ne quispiam ignorantiae caecitate velamen excusationis assumeret," hic rursus ipsis eorundem patrum verbis promulgamus. „Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio sacerdoti, . . . suscipiens reverenter ad minus in paschate eucharistiae sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum; alioquin vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, et moriens christiana careat sepultura."

256. Quibus verbis, tum ex ipsamet rei de qua agitur natura, tum ex poenae, quam comminantur patres, gravitate, praeceptum eiusmodi dari patet, cui qui non obtemperaverit lethali se inquinasse peccato dicendus sit. Pastores itaque animarum in Domino etiam atque etiam hortamur, ut nullum non moveant lapidem, quo omnes ipsis commissi ad praeceptum hoc servandum adducantur. *„Instent* sane, *opportune, importune; arguant, obsecrent, increpent in omni patientia."* [3] Boni enim pastoris est, ut agnoscat oves suas, simulque efficiat ut et illae ipsum agnoscant. In eo autem omnem ponant operam, ut fideles digne ad tantum sacramentum accedant. Qui enim indigne manducat, non solum praecepto ecclesiae non satisfacit [4], verum *„iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus Domini"* [1]. Sancta itaque sancte tractentur; omnesque conentur ut tum interno animae candore, tum externo nitore corporis digni sint, qui sacro huic et coelesti convivio intersint.

257. Tempus, quo hoc praeceptum impleri possit, a dominica Palmarum usque ad dominicam in Albis protendi declaravit Romanus pontifex Eugenius IV [2]. Cum vero sacerdotum inopia et locorum distantiae ferme impossibile reddiderint, ut apud nos tam brevi temporis spatio omnes ad sacram synaxim accedere possent, praesules in primo concilio provinciali Baltimorensi suppliciter rogaverunt sanctam sedem, ut, pro summa illius in leges ecclesiasticas potestate, facultas illis fieret, „prorogandi tempus communionis Paschalis a prima dominica Quadragesimae ad dominicam ssmae Trinitatis inclusive;" [3] et illorum precibus benigne annuit Romanus pontifex Pius VIII. Si cui vero episcopo visum fuerit in eius dioecesi eam dari sacerdotum copiam, ut facile coarctato tempore omnes praecepto satisfacere possint, laudandus erit, si paullatim ac prudenter ad universalem ecclesiae disciplinam propius accedat.

258. Verum, quae de pane angelorum semel saltem in anno sumendo praecepit ecclesia, ita sunt accipienda, ut ille qui saepius sacrae coenae vestem nuptialem indutus se sistit, non solum non arcendus, sed maxima cum laude admittendus sit. Quare, ut verba usurpemus patrum Tridentinorum, „paterno affectu admonet synodus, hortatur, rogat et obsecrat per viscera misericordiae Dei nostri, ut omnes et singuli, qui christiano nomine censentur, . . . memores tantae maiestatis, et tam eximii amoris Iesu Christi domini nostri, . . . haec sacra mysteria corporis et sanguinis eius ea fidei constantia et firmitate, ea animi devotione, ea pietate et cultu credant et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animae vita et perpetua sanitas mentis." [4] Ne autem in re, in qua varia pro variis personis proferenda sunt iudicia, nimis vaga vel incerta sit moderatoribus animarum agendi ratio, sapientissimas regulas a sancta sede propositas rursus promulgare, ac omnibus quorum interest, quam maxime commendare iuvat. Illae vero exponuntur in decreto sacrae congregationis cardinalium concilii Tridentini interpretum [5], a Romano pontifice Innocentio XI probato. Haec in genere primo traduntur: „Multiplices sunt conscientiarum recessus, variae ob negotia spiritus alienationes; multae e contra gratiae et Dei dona parvulis concessa; quae cum humanis oculis scrutari non possimus, nihil certe de cuiusque dignitate atque integritate, et consequenter de frequentiori aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui." Tum de iis qui saeculi negotiis praepediti sunt, haec statuuntur: „Frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus, confessariorum secreta cordis explorantium iudicio est relinquendus; qui ex conscientiarum puritate, et frequentiae fructu, et ad pietatem processu, laicis negotiatoribus et coniugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis praescribere debebunt." Ad sacras virgines quod attinet, si quotidie sacram communionem petant, „admonendae erunt, ut in diebus ex earum ordinis instituto praestitutis communicent; si quae vero puritate mentis eniteant,

[1] Plurium patrum voto omissum erat decretum sub hoc numero; at ex sac. congr. instructione, supra allata, hac verborum forma est restitutum. Cf. inst. gen. sac. congr., [n. 11, supra col. 882].

[2] Ioan. VI, 58.

[3] II Tim. IV, 2.

[4] Prop. 55 inter damnatas ab Innocentio XI: „Praecepto communionis annuae satisfit per sacrilegam Domini manducationem."

[1] I Cor. XI, 29.

[2] In const. *Fide digna,* [8 iul.] an. 1440, [Magn. bull. Rom., I, 341.]

[3] Conc. Balt. prov. I, [Mansi, XXXIX, 304 B].

[4] Sess. XIII, c. 8.

[5] 12 febr. 1679. Integrum in appendice habetur.

et fervore spiritus ita incaluerint, ut dignae frequentiori aut quotidiana ssm̃i sacramenti perceptione videri possint, id illis a superioribus permittatur." In hoc demum invigilet diligentia pastoris, „non ut a frequenti aut quotidiana sacrae communionis sumptione unica praecepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur; sed magis, quid singulis permittendum per se aut parochos seu confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a sacro convivio, seu frequenter seu quotidie accesserit, repellatur; et nihilominus det operam, ut unusquisque digne pro devotionis et praeparationis modo rarius aut crebrius dominici corporis suavitatem degustet."

259. Hanc sapientissimam normam si servaverint animarum rectores, id assequentur, ut fideles ea, qua par est, animi devotione cibum coelestem sumant, iisque si non fiat panis quotidianus, saltem ita frequenter ab iis manducetur, ut ab eo roborati usque ad montem Dei pervenire valeant. Omnem itaque operam in eo ponant, ut ad sacram mensam crebro Christi fideles accedant, praesertim vero istis festis diebus, quos solemniori cum pompa ecclesia celebrare consuevit. Nihil enim hominibus utilius, nihil amantissimo Domino iucundius fieri potest, quam si ad „coenam magnam", ex divitiis eius amoris paratam, omnes vocati, quin ullam praetendant excusationem, laeti veniant.

260. Quoad pueros, qui prima vice ad sacram mensam accedant, praeclara patrum Ravennatensium verba in rem nostram adhibere liceat: „Haud potest, quin multum conferat ad totius vitae christianae rationem, ipsamque adeo aeternam salutem modus, quo quis prima vice sacram communionem recipiat. Hinc omnes animarum rectores sedulo curent ad illam disponere puellas et pueros, quos per aetatem ac sufficientem rerum spiritualium intelligentiam capaces diiudicaverint. Erudiant eos peculiari studio, inquirant diligenter in eorum vitam, et quos in christianae doctrinae rudimentis iam satis instructos esse, ac morum probitate ac pietate commendari intellexerint, ad sacram mensam admittant, caeteros in aliud tempus, omni humano respectu posthabito, remittentes. Per triduum autem ante communionem tum exercitationibus piis, tum generali potissimum confessione, praeparentur proxime ad illam; ipsa vero die solemnitate maxima divinum panem sumant, cuncto populo inspectante, et praesertim parentibus, quorum curae postea animae illae, coelesti convivio refectae, erunt ferventissimo caritatis zelo a parochis commendandae."[1]

261. Qua vero aetate pueri eucharistico cibo primo refici debeant, ab ecclesia haud est definitum. Sanctus Thomas, generali usus loquendi forma, docuit posse tunc hoc sacramentum iis conferri, „cum incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere huius sacramenti."[2] Pastorum itaque erit hac super re diligenter inquirere, ne quis vel per incuriam nimis cito admittatur, vel per severitatem diutius, quam par sit, arceatur. Haec vero regula generalis, quae tamen suas admittat exceptiones, statui videtur tuto posse, neminem scilicet, ordinarie loquendo, ante decimum annum angelorum panis participem fieri debere, nec post annum quartum decimum cuivis caeteroquin digno eum esse negandum[3]. Meminerint vero sacerdotes, „tantam non desiderari aetatem, ut quis in articulo mortis ssm̃o viatico possit et debeat muniri."[1] E contra, „male se gererent, nec leviter delinquerent, si pueros perspicacis ingenii sine viatico e vivis excedere sinerent, ea inepta moti ratione, quod nunquam antea ad eucharisticam mensam fuerint admissi."[2] Si qui igitur „pueri nondum satis edocti periculose decumbant, eos divini huius mysterii notitia imbuere studeant, neque dubitent illis divinum hunc cibum praebere, si divinum panem satis a vulgari discernere didicerint, atque aliquo erga illum pietatis sensu affici cognoverint".[3]

262. Cum ii, qui mortis periculum subeunt, sub gravissima obligatione sacram eucharistiam recipere teneantur, omnes sacerdotes quibus animarum cura incumbit, iterum atque iterum monemus, ne in re tanti momenti officio vel minimum desint. Cum igitur cuivis ex Christi fidelibus sibi commissis supremum videatur imminere discrimen, curent ut quantocius rite dispositus ssm̃o reficiatur viatico, quo fortius possit in ultimo agone *„omnia tela nequissimi"*[4] retundere, et tutus ad vitam pervenire aeternam. Gravissimi sane peccati reus esset animarum pastor, cuius ob oscitantiam vel una anima ex hac vita migraret coelesti cibo haud refecta. Si vero eadem perduret infirmitas, meminerint sacerdotes in ea „posse et debere ssm̃um viaticum iterum ac tertio administrari, praesertim si ipsimet aegrotantes coelestem illum panem esuriant".[5]

263. „Hortetur parochus infirmum, ut sacram communionem sumat, etiamsi graviter non aegrotet, aut mortis periculum non immineat, maxime si festi alicuius celebritas id suadeat; neque ipse illam ministrare recusabit. . . . . Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cuiusvis rei praetextu, ad ostendendum non deferatur."[6]

264. Dolendum sane est rerum adiuncta, quae apud nos obtinent, impedire quominus ea cum pompa, quam vult ecclesia, ad infirmos deferatur ssm̃um sacramentum. Studeant itaque sacerdotes, ut interna animi devotione huius pompae defectum suppleant, simulque haud negligant, quantum in ipsis est, reverentiae externae, quae Christo revera praesenti debetur, prospicere. Dum ssm̃um deferunt, vana et inutilia evitent colloquia; piae potius contemplationi vel precibus dent operam. „Delatio ssm̃i sacramenti ad urgentes tantum causas, atque ad actuale ministerii sacerdotalis exercitium coarctetur."[7] Quaenam vero sit urgens causa, ex loci, temporis aliisque adiunctis erit diiudicandum. Inculcamus „presbyteris strictam obligationem semper in hisce casibus sanctam hostiam super pectus deferendi".[8] Nunquam, nisi in extrema necessitate vel ipsam hostiam, vel vas sacrum in quo servatur, stola saltem non induti attrectent. Cum in ecclesia ssm̃um e tabernaculo extrahunt, semper superpelliceo et stola sint induti. Infirmis sacram eucharistiam ministrantes, praescripta ritualis Romani, in quantum rerum circumstantiae sinunt, diligentissime servent.

265. Externo obsequio ssm̃um sacramentum in ecclesiis, in quibus servatur, coli facile potest et omnino debet. Sacerdotes itaque, qui tanti pignoris custodes a Domino sunt constituti, nihil omnino omittant, quo munus honorificentissimum ipsis demandatum pie et rite exequantur, atque omnia

[1] Conc. prov. Ravennae habitum anno 1855, sub em̃o card. Falconerio, part. II, cap. 4, decr. 7, [Mansi, XLVII, 211].

[2] Sum. theol., part. 3, quaest. 8, art. 9.

[3] Vide syn. dioec. Sabinae, ab em̃o card. Lambruschinio, an. 1844 habitam, part. III, cap. 2, § 6-7.

[1] Ibid., § 16.

[2] Ibid., § 16.

[3] Ibid.

[4] Ephes. VI, 16.

[5] Ben. XIV, *De syn. dioec.*, lib. VII, cap. 12, § 5.

[6] Rit. Rom., de cura infirm.

[7] Ex lit. encycl. sac. congr. de Prop. fide, 25 febr. 1859; in app. huius conc.

[8] Ibid.

quae ea de re ecclesia praecipit, accuratissime A serventur.

Consuetudinem antiquissimam asserwandi in ecclesiis sacram eucharistiam, ut omnino salutarem et necessarium, retinendam esse decrevit concilium Tridentinum [1]. Conservari debet in ecclesia cathedrali, et in quavis ecclesia parochiali ut ad infirmos, data occasione, deferri possit. In aliis vero pluribus vel ecclesiis vel sacellis conservari potest vel ex lege, vel ex pontificio indulto. Qua in re ordinarios hortamur ut curent, uti, nonnisi debita praehabita licentia, hoc maximo privilegio quaevis aedes sacra utatur.

266. „Ssm̃um sacramentum asserwandum est uno tantum in loco cuiuscumque ecclesiae, in qua custodiri potest, solet aut debet." [2] Custodiendum vero est super corporali in tabernaculo decenter ornato, clavi obserato [3], quae clavis semper a sacerdote, qui ecclesiae vel sacelli curam gerit, custo- B diri debet [4]. „Tabernaculum conopaeo decenter opertum" vult rituale Romanum [5]. Consuetudinem illi „superimponendi sacras reliquias (etiam ssm̃ae Crucis, vel instrumenta dominicae Passionis), pictasque imagines, ita ut tabernaculum pro basi inserviat", dum in eo servatur ssm̃um, improbavit sacra rituum congregatio [6], neque posse „vasa florum, vel quid simile ante ostiolum retineri", [7] edixit. „Tabernaculum regulariter debet esse ligneum, extra deauratum, intus vero aliquo panno serico decenter contectum." [8] In eo servetur sacra eucharistia in pyxide seu ciborio „ex solida decentique materia, et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta [9]. Vasa sanctorum oleorum, reliquias vel aliud", [10] in eo reponere non licet. Abusus vero, qui alicubi irrepsit, habitandi vel dormiendi in ea parte domus religiosae quae supra altare est sita, non amplius tolerandus, sed prorsus eliminandus est [11]. C

267. Coram ssm̃o lampas semper accensa habeatur, ex oleo olivarum nutrita, vel saltem „ex aliis oleis quantum fieri possit vegetabilibus;" [12] nec citra veram necessitatem privilegio utendum, si quod fuerit concessum, illud sine lumine retinendi.

268. Rituale Romanum iubet particulas ssm̃ae eucharistiae frequenter renovari; et caeremoniale episcoporum id semel saltem in hebdomada faciendum praecipit [13]. Hanc regulam, quam sacra rituum congregatio nedum saepius confirmavit [14], verum „stricte et rigorose obligare" [15] declaravit, sacerdotibus omnibus fideliter servandam serio inculcamus. „Ubi sacerdos novas consecraverit hostias, veteres primo distribuat vel sumat," [16] minime vero in tabernaculo servet. Curet insuper, ut particulae consecrandae recentes sint.

269. Maxime tandem in votis habemus, ut fideles doceantur bona quamplurima ipsis obventura, si D Dominum sub speciebus sacramentalibus inter nos hospitem saepius invisant. Pastoris ergo munus erit, et verbis et exemplo ad hoc pientissimum officium suos incitare, atque hac ratione in omnium cordibus ignem amoris accendere et fovere erga amantissimum servatorem, *„quoniam magnifice fecit, quia magnus in medio nostri sanctus Israel."* [1]

Caput V.

De poenitentia.

270. Poenitentiae sacramentum „tunc praecipue instituit dominus noster Iesus Christus, cum a mortuis excitatus, insufflavit in discipulos suos, dicens: *„Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt."* [2] Quo tam insigni facto et verbis tam perspicuis, potestatem remittendi et retinendi peccata, ad fideles reconciliandos post baptismum lapsos, apostolis et eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum patrum consensus semper intellexit". [3]

271. Cumque Christus dominus Spiritum sanctum una cum potestate peccata remittendi apostolis largiturus, ante significarit, eos ita se missurum, ut ipse a Patre missus fuerat [4], id est [cum] eadem plane divina auctoritate et potestate; manifestum est, sacerdotis in hoc sacramento actum, sive absolutionem, esse vere iudicialem, non mere declaratoriam. Itaque sacerdos locum Christi tenens, eiusque personam gerens, dum absolutionis formam super poenitentem rite dispositum profert, non tantum praeconis aut narrantis in morem, sed veri iudicis instar, eumdem et voce declarat et iudicio reddit a reatu liberum.

272. Contritio, quae ad fructus huius sacramenti percipiendos potissimum necessaria habetur, nil aliud est quam animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de caetero. Quam etsi aliquando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, antequam sacramentum actu suscipiatur; hac tamen reconciliationem contritioni ipsi, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, adscribendam non esse docet synodus Tridentina [5].

273. Est et alia quaedam contritio, manca illa quidem et imperfecta, quaeque attritio vocatur. Haec in animo oriri solet, dum mens intimam peccati turpitudinem considerans, illud detestari incipit; vel amissa perpetuae beatitudinis gaudia, gehennae cruciatus, caeterasque, quas supremus ille scelerum vindex peccantibus constituit, poenas contemplans, timore percellitur. Contemnendus sane non est huiusmodi dolor, quantumvis imperfectus. Si enim, peccandi voluntate exclusa, spem veniae impetrandae secum ferat, est profecto Dei donum, et Spiritus sancti impulsus, „non quidem adhuc inhabitantis, sed tantum moventis, quo poenitens adiutus, viam sibi ad iustitiam parat." [6] Attritio quidem per se, sine sacramenti ope, ad iustificationem reos non perducit; disponit tamen ad Dei gratiam in sacramento obtinendam.

274. Quicumque autem de peccatis suis dolorem non fucatum et simulatum, sed verum atque sincerum animo conceperit, is procul dubio omnia, quae ad veniam impetrandam faciant, libenter praestabit, etiam si durissima quaeque exigantur. Verum longe aliter nobiscum, licet ingratis ac rebellibus, egit Dominus ac pater filiorum amantissimus, adeo ut etiam hic experiri liceat, quam suave sit Christi

---

[1] Sess. XIII, cap. 6.
[2] S. congr. episc., 13 oct. 1620.
[3] Rit. Rom., de sacr. euch.
[4] Vide indulta pontificia, passim.
[5] De sacr. euch.
[6] S. rit. congr., 31 mart. 1821, et maii 1836.
[7] 22 ian. 1701.
[8] S. congr. episc., 26 oct. 1575.
[9] Rit. Rom., de sacr. euch. Sac. congr. episc., 26 iul. 1588, hoc decretum edidit: „Ss. sacramentum teneri non debet in vasculis eburneis, sed in pyxide argentea intus deaurata."
[10] S. cong. episc., 3 maii 1693.
[11] S. rit. congr., 11 maii 1641, 26 apr. 1834, 12 mart. 1836.
[12] S. rit. congr., 9 iul. 1864.
[13] Lib. I, cap. 6, § 2.
[14] 5 apr. 1573, 3 sept. 1672, 16 dec. 1826.
[15] 7 sept. 1850.
[16] Rit. Rom., de sacr. euch.; s. rit. congr., 3 sept. 1672.

[1] Is. XII, 5-6.
[2] Ioan. XX, 22-3.
[3] Conc. Trid., sess. XIV, de poen. sac., cap. 1.
[4] Ioan. XX, 21.
[5] Conc. Trid., sess. XIV, de poen. sac., cap. 4.
[6] Ibid., cap. 4.

iugum, quam leve onus humeris nostris impositum [1]. Neque enim multa neque difficilia sunt ea, quorum ope homo christianus, quem criminum admissorum poenitet, noxam eluere, amissam iustitiam recuperare, et in Dei gratiam et amicitiam restitui potest. Atque ea ipsa quidem, quae sponte fit, peccatorum confessio, tantum abest ut, quod impii homines dicunt, cruciatus et carnificinae loco habenda sit, ut sit potius singulare quoddam et eximium aegri, afflicti, et turbati animi remedium ac levamentum. Quod experientia testatur, et facile prudens quisque intelliget, qui hominum vitam moresque perspectos habet.

275. Peccatorum confessio, qualem Christus instituit, ecclesiaeque suae perpetuo retinendam tradidit, integra esse debet. Oportet enim, ut omnia et singula mortalia peccata complectatur, quorum post diligens examen sibi quisque conscius sit; etiamsi occulta sint et ab hominum oculis remota; aut non re et actu patrata, sed mente tantum et voluntate concepta.

Venialia quidem et leviora, in quae naturae infirmitate saepe incurrimus, peccata non sunt necessario in confessione manifestanda. Neque enim per ea gratia tollitur, aut animae cum Deo coniunctio solvitur. Possunt igitur citra culpam taceri. Cum vero caritatis fervorem minuant, Deoque ingrata sint et invisa, recte et utiliter confessario exponuntur; idque apud pios homines ubique et quovis tempore in more positum fuit.

Praeterea in confessione, ut integra sit, exponendae sunt a poenitente circumstantiae, ut in scholis loquuntur, speciem mutantes, ea scilicet peccati adiuncta, quae eius malitiam ita augent, ut novum inde peccatum aut forte plura oriantur. Potest enim uno eodemque actu virtus aliqua aut Dei praeceptum, non uno tantum modo violari. Detegenda sunt igitur huiusmodi adiuncta, primo ne quid confessionis integritati desit; deinde ut sacerdos de poenitentis statu rectum et accuratum iudicium ferre possit, eamque, quae deceat, salutarem poenam imponere.

276. Potuisset quidem Deus hominibus post baptisma lapsis veniam omnino denegare; aut nonnisi adiecta durissima conditione impertiri; ea scilicet, ut coram universo ecclesiae coetu peccata quisque sua patefaceret. Verum ipse, qui apprime *„cognovit figmentum nostrum“*,[2] summa qua est benignitate et clementia, nostrae pepercit infirmitati; idque tantum a nobis postulavit, ut sacerdoti secreto et sine testibus conscientiae arcana panderemus. Cum autem Innocentius III, in magno concilio Lateranensi [3], suprema auctoritate sanciverit, a quibus et quo potissimum tempore peccatorum confessio facienda sit, monendi erunt fideles, quotquot ad annos discretionis pervenerint, urgendique per ecclesiae pastores, ut semel saltem singulis annis, ac praesertim „sacro illo et maxime acceptabili quadragesimae tempore“ [4], peccata sua rite confiteantur, lacrymis eluant, poenisque sibi impositis expient, quo dignius ad festa paschalia et regias agni dapes, nuptiali veste caritatis induti, accedant.

277. Poenitentiae minister est episcopus in sua dioecesi, aut presbyter ab eo habens iurisdictionem: sine qua, potestas illa dimittendi et retinendi peccata, quae in radice per ordinem sacrum confertur, neque licite neque valide exerceri potest. Iurisdictionem autem, sive ordinariam sive subdelegatam, A imminui et coarctari posse per superioris auctoritatem indubium est; in sacerdote quidem per episcopum, in episcopo per summum pontificem. Ac saepe quidem et prudenti consilio factum est, ut episcopus crimina quaedam sacerdotum iurisdictioni subduxerit, et sibi tantum etiam in foro conscientiae recognoscenda et diiudicanda reservarit: atque eadem ratione summus pontifex atrociora quaedam et graviora delicta ad suum ipsius tribunal deferri iusserit, vetueritque ea, qua pollet, suprema potestate, ne quis alius, sive sacerdos sive episcopus, de iisdem aut dimittendis aut retinendis iudicare posset. Et haec quidem casuum reservatio, ut vocatur, non solum coram ecclesia et in foro externo, sed etiam coram Deo vim habere, procul dubio credenda est [1].

278. Confessarii munere nihil est praestantius, nihil ecclesiae Dei et animarum saluti utilius. Sacro enim eius ministerio peccator delictorum onere B levatur, daemonis et cupiditatum iugo liberatur, amissaeque innocentiae stola rursum induitur; genua debilia roborantur [2], id est, imbecilles animo ac desides eriguntur; iusti denique ad perseverandum in bono, et repositam sibi iustitiae coronam [3] assequendam, admotis quasi calcaribus, concitantur atque incenduntur.

279. Quam vero magnum et arduum sit hoc munus confessarii, vel ex eo patet, quod iudex Christi loco constituatur, deque suis iudiciis sit aliquando accuratam rationem summo iudici redditurus. Sibi igitur dictum arbitretur, quod pientissimus ille Israelitarum rex iudicibus a se designatis olim dixit: *„Videte, quid faciatis; non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini; et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit.“* [4] In hoc autem tribunali, sacerdos non se quasi iudicem tantummodo respiciat, qui reos fatentes audiat, C corripiat, ac correptos poenaque adfectos dimittat. Pastoris etiam officio fungi debet, qui, boni pastoris exemplo [5], oves suas cognoscat, errantes inter spineta ac vepres ad caulam reducat, iisque salutari pabulo pastis ad aquas refectionis aeternae ducem se praestet. Medici quoque loco habere se debet, qui idonea remedia paret aegrotis, animique vulnera sollicita ac perita manu contrectet et sanet. Patrem denique agere decet, qui, evangelici patris instar [6], filium exulem, perditum, fame et squalore consumptum, libens osculo pacis redeuntem excipiat, prima stola induat, vitulo saginato exquisitissimisque epulis reficiat, atque in pristinum haeredis ac filii locum et dignitatem reponat.

280. Itaque sacerdos ad confessiones excipiendas accessurus, singulas, quas agere oportet partes, iudicis nempe, pastoris, medici ac patris serio mente recolat; singulasque, quantum in ipso est, D re et opere exequi studeat. Meminerit ante omnia, se Christi vices gerere, et quasi legatione pro Deo fungi, ut non semel monet apostolus. Atque in primis, promptum semper paratumque se exhibeat, cum fuerit ad hoc munus obeundum accersitus, praesertim ab egenis et vilioris conditionis hominibus, atque iis quos peccatorum sarcina onustos esse, aut a confessione diu abfuisse noverit. His sine mora, omni posthabito negotio, presto sit; et in horum gratiam, si necesse sit, divites huius saeculi,

[1] Matth. XI, 30.
[2] Ps. CII, 14.
[3] „Omnia sua *solus* peccata confiteatur;“ const. *Omnis*, cap. 21, de poenit. et remis., [Mansi, XXII, 1007-10].
[4] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 5, de conf.

[1] Pro facultate absolvendi in casibus reservatis in bulla Benedicti XIV *Sacramentum poenitentiae* [die 1 iunii a. 1741], vide decretum I sac. congr. 24 ian. 1868 [supra col. 887]. Vide etiam instructionem s. Rom. et univ. inquis., in appendice.
[2] Is. XXXV, 3.
[3] II Tim. IV, 8.
[4] II Paralip. XIX, 6.
[5] Ioan. X, 11; Matth. XVIII, 12; Ps. XXII, 2.
[6] Luc. XV, 20.

piosque ac devotos saepius confiteri solitos, praecipue autem mulieres, quibus tempus et otium abunde suppetit, aut negligat aut exspectare iubeat, donec male habentibus, qui medico magis egent, fuerit satisfactum. Poenitentes leniter ac paterno more excipiat, et quamdiu a sacro tribunali abfuerint, interroget; deinde peccata sua narrantes patienter audiat, neque, quod rituale Romanum monet, unquam interpellet, nisi ad obscurius dicta melius intelligenda. Etiam atrocia facinora aut turpissima fatentes immoto vultu audiat; neque suspiriis, aut aliqua voce vel gestu, corporisve aut oris motu, mirantis aut horrescentis animi indicia prodat. Quinimmo poenitentem, si timore aut metu laborare deprehenderit, humanissimis verbis adloquatur; horteturque, ut bono animo et magna fiducia peccata omnia in sinum clementissimi patris effundere non erubescat, summique praeceptoris exemplo, proposito sibi gaudio, confusionem contemnat[1]. Moneat hanc levem esse, quaeque momento temporis abeat, partum vero inde gaudium stabile fore ac diuturnum.

281. Raro confitentes, eosque qui vel tenera aetate vel rudiori ingenio sunt, praesertim si id ipsi petant, interrogando adiuvet, ut peccatorum numerus ac species clarius patescat. Ubi autem de parvulis agitur, sedulo caveat, ne imprudenter interrogando efficiat, ut maximo innocentiae periculo ea discant, quae eorum aetatem ignorare praestat. Interrogatus ipse a poenitente dubio et anxio, de iis quae ad sextum aut nonum praeceptum pertinent, paucis tantum verbis, iisque castissimis respondeat. Complicis in quocumque peccati genere nomen exquirere ne audeat[2]. Peracta peccatorum confessione, poenitentem, si opus fuerit, de eorum gravitate ac foeditate serio moneat; remedia quibus praecaveantur edoceat; iisque, quae opportuniora videbuntur, propositis rationum momentis ad dolorem odiumque peccati animo concipiendum, disponere conetur. Tempus vano et inutili sermone non terat, neque poenitentes id facere sinat; piarum praecipue mulierculum garrulitatem graviter ac moderate coerceat. Si quando (quod rarissime expedit, nec nisi in agrestibus et hebetioris ingenii hominibus), severa et acri reprehensione ac durioribus verbis utendum ipsi videbitur, id facere licebit; ita tamen, ut ne severitas in acerbitatem delabatur. Neque id faciat nisi absoluta iam confessione; secus enim rubore aut metu ab integra peccatorum narratione huiusmodi homines deterreri possent. Memor tamen sit officii sui, et minas consolatione, reprehensionem lenibus hortamentis misceat, quodque prudentem medicum decet, amara melle temperet. Demum, quos venia dignos iudicaverit, solito more absolvat.

282. Quibus vero neganda aut differenda sit absolutio, optime docet rituale Romanum his verbis: „Ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces; quales sunt, qui nulla dant signa doloris; qui odia et inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, et vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant et scandalum tollant; neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt superioribus reservata.“[3]

283. Nihilo minus confessario persuasissimum sit, ad officium ipsius spectare, ut eos qui imparati accedunt, sua, si possit, caritate et diligentia paratos reddat ac dignos, qui absolvantur. Sacro igitur muneri deest, qui, aut eo animo ut labori et molestiis parcat, aut rigidiora morum principia, quae a Christi doctrina et exemplo abhorrent, secutus, poenitentes praesertim illiteratos, rusticos aut ex plebecula, severa fronte excipit, acrius obiurgat, ac sine sacramenti beneficio dimittit; eo praetextu, quod conscientiam suam non satis accurate examinaverint, aut de peccatis a se patratis minus dolere videantur. Potest enim, ac pro virili debet eniti, ac Dei cooperante gratia efficere, ut, quod adhuc iis deest ad necessarium dolorem et confessionis integritatem, ipsius ministerio assequantur. Ac valde timendum est, ne huiusmodi homines nunquam redeant, si neque emendati neque absoluti dimittantur.

284. Studeat igitur confessarius summam illam, qua Christus dominus noster peccatores complecti solebat, clementiam ac benignitatem, quantum licet, aemulari. Homines enim quantumvis sceleribus cumulatissimos, caeterisque omnibus ob patrata crimina invisos et contemptos, ipse nunquam aspernabatur aut repellebat. Quod de se ipse testatur his verbis: *„Qui venit ad me, non eiiciam foras.“*[1] Neque timendum est sacerdoti, ne pastoris optimi hac in re exempla sectando, muneri suo desit. Haec quippe dispensatio non est severitatis ac rigoris, sed indulgentiae et misericordiae sacramentum. Et re quidem vera, qui Christi domini in agendo cum peccatoribus patientiam et caritatem imitandam sibi proposuerit, is non reprehensionem et poenam, sed laudem ac praemium ab eo feret, qui non ad bene habentes, sed ad aegros sanandos, in hunc mundum venit, quique publicanorum ac peccatorum amicus vocari dignatus est[2].

285. Qua in re praestat Romani, qui saeculo nostro floruit, pontificis verba afferre, plena illa quidem gravitate ac sapientia, quaeque summum in terris animarum pastorem et episcopum optime decent:

286. „Si ulla in re servanda est mediocritas, in hac potissimum servetur necesse est, ne vel nimia facilitas absolvendi facilitatem afferat peccandi, vel nimia difficultas alienet animos a confessione, et in desperationem salutis adducat. Sistunt se quidem multi sacramenti poenitentiae ministris prorsus imparati, sed persaepe tamen huiusmodi, ut ex imparatis parati fieri possint, si modo sacerdos viscera indutus misericordiae Christi Iesu, qui „non venit vocare iustos, sed peccatores“, sciat studiose, patienter et mansuete cum ipsis agere. Quod si praestare praetermittat, profecto non magis ipse dicendus est paratus ad audiendum, quam caeteri ad confitendum accedere. Imparati enim illi tantummodo sunt iudicandi, non qui vel gravissima admiserint flagitia, vel qui plurimos etiam annos abfuerint a confessione: *„misericordiae enim Domini non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus;“* vel qui rudes conditione aut tardi ingenio non satis in seipsos inquisierint, nulla fere industria sua id sine sacerdotis ipsius opera assecuturi; sed qui, adhibita ab eo necessaria, non qua praeter modum graventur, in iis interrogandis diligentia, omnique in iisdem ad detestationem peccatorum excitandis, non sine fusis ex intimo corde ad Deum precibus, exhausta caritatis industria, sensu tamen doloris ac poenitentiae, quo saltem ad Dei gratiam in sacramento impetrandam disponantur, carere prudenter iudicentur. Quocumque autem animo sint qui accedant ad ministrum poe-

[1] Hebr. XIII, 2.

[2] Bened. XIV in constit. *Suprema*, die 7 iulii anno 1745; et in altera constit. *Ubi primum*, die 2 iunii 1746. Vide in appendice.

[3] In ord. ministrat. sac. poen.

[1] Ioan. VI, 37.

[2] Luc. V, 31; Matth. XI, 19.

nitentiae, nihil ei magis cavendum est, quam ne sua culpa, diffisus quispiam Dei bonitati aut sacramento reconciliationis infensus discedat."[1]

287. Quotiescumque igitur, ob manifestum debitae dispositionis defectum, absolutionem concedere non licebit, caveat confessarius, ne id poenitentibus simpliciter ac iudicis more denuntiet. Quinimmo iis etiam significet ac persuadeat, se aegre quidem et invitum, nec nisi sacri muneris officio bonique eorum spiritualis amore cogi ut absolutionem differat; eos deinde quam humanissimis verbis soletur atque erigat; horteturque, ut quo adhuc carent, cor bonum et optimum, cor novum creandum in ipsis a Deo perpetuis precibus efflagitent: denique, ad quamprimum redeundum blandissime alliciat.

288. Satisfactio est, si verbi vis ac natura spectetur, rei debitae integra solutio, sive iniuriae alteri illatae compensatio. Quo sensu Christus dominus (neque enim alius potuisset), pro nostris et totius orbis sceleribus morte sua ac cruciatibus Patri plenissime satisfecit. Cum vero de poenitentiae sacramento sermo est, satisfactionis nomine intelligitur illa poena, quae homini contrito, confesso et criminibus absoluto, non ipsius quidem arbitrio, sed sacerdotis iudicio irrogatur. Atque hac ratione in nobis, ut ait apostolus, *„adimplemus ea quae desunt passionum Christi;"*[2] quodque in capite coeptum est, ut sancti patres hunc locum explicant, in corpore et membris impletur ac perficitur. Scilicet, per hoc sacramentum fit, ut unicuique proficiat illa satisfactio, quam pro omnibus Christus in cruce praestitit. Quoniam autem „poenitentiae fructus, sive opera a confessario iniuncta, sunt non solum testificatio doloris, quem ex peccatis commissis capimus, sed etiam poena quaedam, qua illatas Deo iniurias quasi ulciscimur, constat poenam noxae, quam expiatura est, parem esse oportere.

289. Hanc igitur irrogaturus, sacerdos rationem habeat status, conditionis, sexus et aetatis, et item dispositionis poenitentium. „Videatque" (verba sunt ritualis Romani) „ne pro peccatis gravibus levissimas poenitentias imponat; ne si forte peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id vero ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantum ad novae vitae remedium, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum castigationem. Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis poenitentias iniungat: veluti avaris eleemosynas, libidinosis ieiunia vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia. Rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut saepe, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur et, si expediat, communicent."[3] Attendenda est etiam catechismi Romani doctrina: „Universae satisfactionis modum culpae ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere, maxime convenit poenitentibus praecipere, ut certis aliquot et definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus et praesertim pro iis, qui ex hac vita in Domino decesserunt, preces Deo faciant."[4] Caveat confessarius, ne poenitentiam, quae sine maxima difficultate fieri non possit, imponat; aut quam prudenter iudicat fore, ut poenitens nequeat aut nolit exequi. Neque id, quod ab ecclesiae consuetudine maxime abhorret, temere exigat, ut poenitentiae opera peragenda sint, antequam absolutio impertiatur. „Poenitentias pecuniarias", ut in rituali Romano monetur, „sibi ipsis confessarii non applicent, neque a poenitentibus quidquam tanquam ministerii sui praemium petant vel accipiant."[1] Etiam ultro quocumque nomine oblata recusent; nec vel ipsam missae eleemosynam in hoc sacro tribunali offerri sinant. „Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam poenitentiam non imponant."[2]

290. Sapientissima, quae Deum ipsum auctorem habet, lege constitutum est, ut peccata in confessione Dei ministro exposita, aeterno silentio premantur. Atque adeo sancta est et inviolata huius arcani religio, ut quoscumque cruciatus mortemque ipsam perferre debeat sacerdos, potius quam confessionis secreta revelare. Itaque, regii vatis exemplo, ponat ori suo custodiam, et ostium circumstantiae labiis suis[3], ne sacrosanctam hanc legem vel in minimis violare videatur. Non solum cum aliis, clericis vel laicis, colloquendo, sed etiam concionando dum vitia reprehendit, qua maxima potest sollicitudine caveat, ne locus adsit suspicandi, ipsum scientia ex sacramenti huius administratione hausta abuti. Id enim iure merito haud parum scandali apud auditores parit, verbum Dei ludibrio exponit, et ipsum sacramentum reddit odiosum. Nunquam a poenitente petat, multo minus importunis precibus extorqueat veniam, quae in confessione audiit aliis revelandi, nec cum ipso quidem de iis extra tribunal loquendi. Si forte, vi legis divinae, vera et proprie dicta obligatio aliquid in confessione dictum revelandi exorta fuerit, id per ipsum poenitentem fiat, vel per alium quem ipse elegerit. Nullo modo sacerdos id oneris ultro suscipiat, neque nisi invitus poenitenti id ab eo postulanti morem gerat.

291. Cum tanta sit huius sacramenti necessitas, aequum sane est, ut ad illud omnes libere possint accedere, facilisque cuivis ad confessarium pateat aditus. Quod si boni pastoris est, oves etiam errantes et aufugientes sequi et reducere, quanto magis oportet sacerdotem se bonum volentemque, immo alacrem praestare in peccatoribus excipiendis, qui pacem et veniam a Deo petituri, ultro se sistunt. Ne qua igitur mora confiteri volentes praepediat, pastores animarum enixe hortamur et obsecramus, ut apud confessionalia ad poenitentes audiendos praesto sint singulis sabbatis, festorumque vigiliis, vespertino saltem tempore, et dominicis festisque diebus mane ante primam missam. His enim horis non deerunt poenitentes, modo confessarius suo ipse muneri non desit. Sin autem fidelium numerus maior sit, quam ut omnes, qui accedunt, uno die audire possit, alia etiam tempora, alios dies eligat, quos huic tam necessario operi impendat. Gravissimum quippe crimen foret, si pastoris negligentia aut desidia, vel unus e grege fidelium hoc sacramento fraudaretur. Neque ii facile animum inducent ut ad confitendum redeant, qui semel atque iterum hoc ministerium ipsi sacerdoti ingratum ac molestum esse deprehenderint.

Episcopos etiam in Domino adhortamur, ut per suas dioeceses, praesertim in urbibus, ubi maior est catholicorum frequentia, maximopere curent, ut pastores animarum suum in hac re munus quam diligentissime perficiant.

292. Qua potissimum aetate parvuli huic tribunali primum se sistere teneantur, nunquam fuit ab ecclesia definitum. Alii enim ocius, alii serius usum rationis acquirunt. Rem igitur pastorum

[1] Leo XII, in encycl. ad omn. patr., archiep. et ep., de extensione iubil., anno 1825.
[2] Coloss. I, 24.
[3] In rubr. de sacr. poen.
[4] De poen. sacr., sub fin.

[1] Catechism. Rom., loc. cit.
[2] Ibid.
[3] Ps. CXL, 3.

prudentiae et zelo committimus, qui facilius possunt ex singulorum indole, moribus et ingenio iudicare, utrum sint adhuc sacramenti huius capaces, necne. Monemus tamen, tam parvulis etiam prima vice confessuris quam adultis licere, quemlibet ab episcopo probatum confessarium adire.

293. Ad tribunal sacrum accedens confessarius, superpelliceo ac stola violacea, ad praescriptum ritualis Romani, sit indutus; eoque se gerat modo, ut tam sancto ministerio reverentiam conciliet.

294. Ut omni vel levissima suspicionis umbra careat sacerdotis ministerium in hoc tam frequenti et necessario sacramento, non semel a patribus superiorum conciliorum Baltimorensium provisum est; quorum verba adiungimus:

295. *Vehementer*[1].

296. *Confessionalia*[2].

Caput VI.

De indulgentiis.

297. Licet vere poenitentibus, confessis et absolutis, mortis aeternae supplicium, quo eorum scelera punienda essent, a Deo remittatur; temporalis tamen poena eos plerumque manet, quamvis tum reatu culpae tum poena gehennae sempiterna liberati fuerint; quod multorum in sacris literis vel sanctissimorum patrum historiae demonstrant; et sancta Dei ecclesia, vel ab ipso apostolorum aevo, semper docuit atque etiamnum docet. Huiusmodi autem debiti solutio ieiuniis, precibus, eleemosynis aliisque piis operibus perficienda est; ut iustitiae divinae fiat satis, et crimina, tam poenae quam culpae ratione, omnino deleantur. Verum enimvero, cum nostra poenitentiae opera, sive sponte suscepta, sive iudicio sacerdotis imposita, levia per se sint atque exigua, quaeque peccatorum nostrorum, si bene perpendantur, gravitati vix aut non omnino respondeant: clementissimo Deo et misericordiarum patri, ex infinito bonitatis thesauro et inexhaustis paternae caritatis divitiis, egestati nostrae alio modo providere placuit. Indulgentias nempe elargiendi potestatem ecclesiae suae fecit, quibus, validissimo velut subsidio, infirmam nostram imperfectamque poenitentiam iuvaret, suppleret perficeretque.

298. Indulgentiae autem nomine intelligitur poenae temporalis, peccatis absolutione deletis adhuc debitae, per thesaurum ecclesiae facta remissio. Porro ecclesiae thesaurus ille dicitur, quem Christus dominus, carnem nostram indutus, cruciatibus ac morte sua ecclesiae acquisivit; pretiosissima scilicet ipsius merita, quae ad Patrem reversurus, sponsae suae et in terris haeredi reliquit. His, cumuli instar, accedunt „merita beatissimae Dei genitricis, et omnium electorum, a primo iusto usque ad ultimum“[3]. Neque haec tamen, quod nefas dictu! Christi meritorum valorem augent; immo ex ipsis vim suam omnem et efficaciam repetunt. Siquidem haec per Christum oblata, eiusque meritorum intuitu, Pater amantissimus aequis oculis aspicit, grata et accepta habet, et nobis miseris et indignis ad veniam prodesse concedit. Tanta quippe est vis ac virtus, tam praeclari fructus communionis sanctorum; quo nomine vocamus arctissimum illud amoris ac pietatis vinculum, quo fideles in terris degentes ac coelestis patriae cives continentur.

299. Indulgentias conferendi potestatem ecclesiae a Christo concessam esse, earumque usum christiano populo esse maxime salutarem, a concilio Tridentino definitum est[1]. Credendum est etiam, quod universa tenet ecclesia, indulgentias non solum in *foro*, ut aiunt, *externo*, sed coram Deo quoque vim et robur habere; atque etiam animabus in purgatorio detentis, per modum suffragii, applicari posse.

300. Ut indulgentiam quis lucretur, primo loco oportet, ut Dei per gratiam amicus, et ab omni culpae lethalis reatu liber existat. Cui enim poena imminet sempiterna, quanam fronte temporalem sibi remittendam postulet? Aut qui maxima et plurima debet, qua ratione a minimis solvendis excusari velit? Hinc est, quod summi pontifices non nisi vere poenitentibus ac contritis indulgentias largiantur. Deinde opus est, ut opera iniuncta, qualia sunt oratio vocalis, eleemosyna, ieiunium, ecclesiae visitatio, aut alia huiusmodi rite peragantur.

301. Haec plebem fidelem doceant divini verbi praedicatores; neque certa et fixa ecclesiae dogmata theologorum opinionibus immisceant. Haec si solide et accurate pertractaverint, efficient sane, ut fideles sibi concrediti facillime ineptas et ad nauseam usque repetitas haereticorum cavillationes retundere possint; quorum multi ex ignorantia, plurimi ex malitia, in hanc doctrinam moremque ecclesiae quotidie debacchantur. Doceant etiam, quo grati animi affectu, quo mentis obsequio ac pietate excipienda sint munificentissima haec Dei et ecclesiae matris dona, quae in nos miseros homunciones, quorum nulla sunt merita, e thesauris coelestibus effunduntur.

302. Indulgentiae fictae aut dubiae ne in vulgus spargerentur, aut plebi fidelium e suggestu proponerentur, Romani pontifices gravissimis poenis vetuerunt. Caveant ergo parochi et concionatores, ne eas unquam ullove praetextu in medium proferant. Neque remotiora et abdita hac in re sectando, faciliora et prae manibus posita negligant. Iis indulgentiis potissimum insistant, easque populo maxime commendent, quas fideles frequentius, facilius et maiori cum fructu lucrari possint. Huiusmodi sunt, quae scapularia gestantibus, coronam beatae Virginis precatoriam, litaniasque lauretanas recitantibus, aliquid temporis in oratione mentali impendentibus, mensis Mariani exercitia peragentibus, stationibus viae crucis adsistentibus, ssmum sacramentum in ecclesiis reservatum visitantibus conceduntur; et aliae plures, quae omnibus ad manus sunt, quaeque pietatem maxime fovent, promoventque fidei, spei et caritatis augmentum. Ideo enim poenitentiae rigorem laxat, et indulgentiarum thesauros effundit ecclesia, „ut fidelium (verba sunt Clementis VI)[2] augeatur devotio, fides splendeat, spes vigeat, caritas vehementius incalescat.“[3]

Caput VII.

De extrema unctione.

303. Anima christiani hominis periclitatur tum maxime, cum in summo vitae discrimine versatur. Ut enim apostoli verbis utamur, *„descendit diabolus* ad eam, *habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.“*[4] Infirmitas quoque ac dolores cor-

[1] Conc. Balt. I, decr. 25, [Mansi, XXXIX, 298-9].
[2] Conc. Balt. V, decr. 9, [Mansi, XXXIX, 393].
[3] Clemens VI, in bulla *Unigenitus*, anno 1349.

[1] Sess. XXV, decr. de indulg.
[2] In bulla cit.
[3] Plures operibus piis precibusque apud fideles pervulgatis adnexae sunt indulgentiae, quae a plerisque ignorantur. Enumerantur hae diligenter in libro Italico, cui nomen „Raccolta di orazioni e pie opere“, etc., Romae typis edito, et a sacra congregatione indulg. probato. Opusculum hoc paucis abhinc annis anglice vertit et Londini edidit r. p. d. Ambrosius St. John, Oratorii sacerdos. Quae versio, cum a sancta sede probata fuerit, utiliter a parochis et concionatoribus evolvi potest, et fidelibus commendari.
[4] Apoc. XII, 12.

poris intellectum obscurant ac fere obruunt, vires- A que voluntatis minuunt et labefactant.

304. Cui periculo sapientissimus atque amantissimus salvator noster sacro extremae unctionis ritu misericorditer prospexit, quo per olei ab episcopo benedicti unctionem orationemque, seu formam praescriptam, baptizatis graviter aegrotantibus confertur, presbyterorum ministerio, gratia, cuius ope „delicta, si quae sint adhuc expianda, et peccati reliquiae absterguntur“ [1]; augentur vires ad insidias daemonis propulsandas, morbique incommoda fortiter toleranda; sanitas quoque corporis, uti saluti animae expedierit, restituitur.

305. Extremam vero hanc unctionem esse verum ac proprie dictum novae legis sacramentum, docuit sanctus Iacobus apostolus [2], et contra haereticos definivit sacrosancta synodus Tridentina [3]. Habet enim profecto suam ipsius materiam, quam vocant, formamque, quibus adnectitur suavissima Spiritus B sancti gratia ad animam invisibiliter inungendam, id quod visibilis exterior unctio aptissime repraesentat.

306. Cum igitur Christus dominus per apostolum loquens praecepto urgeat, cumque tam salutares effectus ex hoc sacramento profluant, curent omni, quo par est, studio animarum pastores, ut ex populo sibi commisso unusquisque, qui ad id tenetur, salutari hoc praesidio munitus de vita decedat. Seque coram summo iudice inexcusabiles fore meminerint, si quis eorum incuria, huiusmodi auxilio destitutus e vivis excesserit. Itaque fideles sibi concreditos, vel ab initio morbi gravioris invisant, et quanta fieri potest diligentia et caritate, ad sacramenta poenitentiae, eucharistiae, et, cum opus fuerit, extremae unctionis rite percipienda disponant. Neque dubium est, contra morem mentemque sanctae matris ecclesiae agere sacerdotem, C qui exspectat, donec aegrotus in agone mortis iaceat, ut eum sacro oleo inungat. Constat enim uberiores gratiae fructus in animas eorum derivari, qui huius sacramenti participes fiunt, dum in iis adhuc integra mens viget ac ratio. Qua de re haud inopportunum erit serio, blande tamen ac leniter, ipsum aegrotantem adloqui, propinquos quoque eius ac amicos commonere; et, si in arcessendo sacerdote negligentiores fuerint, pro officii sui munere increpare.

307. Cum vero, teste sancto Iacobo, inter praeclaros huius unctionis effectus, sit aliquando vel sanitatis corporalis restitutio, patet quam absurde sentiant non pauci nostrates, qui sacerdotis infirmos uncturi adventum, quasi mortis impendentis indicium atque augurium quoddam habent. Studeant igitur animarum moderatores improbam hanc et insulsissimam opinionem inter docendum concionan- D dumque gravissimis verbis reprehendere ac refellere, ut ex omnium animis penitus exstirpetur.

308. Illos, quibus hoc sacramentum praebendum sit, rituale Romanum satis clare indicat his verbis: „Debet hoc sacramentum infirmis praeberi, qui, cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant ut mortis periculum imminere videatur; et iis, qui prae senio deficiunt, et in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate. Infirmis autem, qui, dum sana mente et integris sensibus essent, illud petierint, seu verisimiliter petiissent, seu dederint signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint, vel amentes effecti sint, vel delirent, aut non sentiant, nihilominus praebeatur.“ [4]

309. „Non ministretur,“ dicit idem rituale, „praelium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula subituris, aut reis ultimo supplicio mox afficiendis, aut pueris rationis usum non habentibus.“ Item perpetuo amentibus non est administranda extrema unctio. Infirmus vero, qui ad tempus amens efficitur, quique „dum phrenesi aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam facere contra reverentiam sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino. Impoenitentibus vero, et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, et excommunicatis et nondum baptizatis, penitus denegetur“ [1].

310. „In eadem infirmitate hoc sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cum infirmus convaluerit et iterum in periculum mortis incidat.“ [2] „Si durante eadem infirmitate,“ ait Benedictus XIV, „post susceptam extremam unctionem morbus ita remittat, ut aegrotus mortis periculum evasisse videatur, sed, antequam convalescat, iterum in vitae discrimen relabatur, iuxta praesentem disciplinam poterit, sine scrupulo, denuo sacra unctione muniri.“ [3]

311. Oleum ex oliva ad hoc sacramentum administrandum requiri constat. Curandum est igitur omni studio, ne olea adulterina, quae circumferuntur hoc nomine falso insignita, ad ungendos infirmos adhibeantur. Cum vero manifesta res sit, id quod tanquam oleum ex oliva fere ubique venditatur, ita callide arte confici, vel aliis oleis ex cetis aut larido ita misceri et obrui, ut olivi nil nisi nomen habeat: excitanda est episcoporum sollicitudo et diligentia, ut per catholicos optimae fidei mercatores verum et purum olivum ab Europa quotannis advehendum curent, ea saltem quantitate, quae omnium dioeceseon necessitatibus pro huius et aliorum sacramentorum administratione sufficere possit.

Bene autem placuit patribus propositio Savannensis, offerentis revmo abbati Cisterciensium apud Gethsemane, in dioecesi Ludovicopolitana, praedia satis ampla prope civitatem Sancti-Augustini in Florida, eo fine ut ibi constituatur communitas religiosorum, qui oleum olivarum, vinum de vite, et candelas ex operibus apum, in usum ecclesiarum suppeditabunt.

Caput VIII.

De ordine.

312. „Si quis aliorum sacramentorum naturam et rationem diligenter considerarit, facile perspiciet, ea omnia ab ordinis sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici et administrari nullo modo queant, partim solemni caeremonia et religioso quodam ritu ac cultu carere videantur.“ [4] Quod potissimum affirmari potest de augusto illo sacrificio et munda per prophetam praenuntiata oblatione, quae per universum orbem christianum, a solis ortu usque ad occasum divino nomini offertur [5]. „Sacrificium enim et sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, ut utrumque in omni lege exstiterit. Cum igitur in novo testamento sanctum eucharistiae sacrificium visibile ex Domini institutione catholica ecclesia acceperit, fateri etiam oportet in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Hoc autem ab eodem Domino salvatore nostro institutum esse, atque apostolis eorumque successoribus in sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi et ministrandi corpus et sanguinem eius, nec non et peccata dimittendi et re-

[1] Conc. Trid., sess. XIV, cap. 2, *de extr. unct.*
[2] Iac. V, 14-5.
[3] Sess. XIV, cap. 3, *de extr. unct.*, et can. 1.
[4] Cap. de sacr. extrem. unct.

[1] Rit. Rom., cap. de sacr. extrem. unct.
[2] Ibid.
[3] *De syn. dioec.*, lib. VIII, cap. 9.
[4] Catech. Rom., de ord. sacram.
[5] Malach. I, 11.

tinendi. Sacrae literae ostendunt, et catholicae ecclesiae traditio semper docuit." Ita concilium Tridentinum [1].

313. Sacer ordo, qui, ob Christi institutionem, gratiaeque interioris per signa visibilia collationem [2], vere ac proprie dicti sacramenti rationem habet, non modo confert spiritualem potestatem sacramenta conficiendi et ministrandi, caeteraque munia ecclesiastica obeundi; sed etiam characterem seu notam animae imprimit, quae nec deleri nec auferri potest, quaque in aeternum is, cui manus sunt impositae, a laicali coetu separatur ac distinguitur. Unde iterari nequit hoc sacramentum.

314. Cum ecclesia, utpote spiritu Dei edocta, omnia sapientissime et ordinatissime agat, ministros suos, qui sacerdotio ex officio deserviunt, per diversos ordines, veluti per quosdam gradus, a minoribus ad maiora perducit. A prima enim tonsura, qua laici homines in clerum cooptantur, per ostiariatum aliaque officia sacra ad insigne presbyterorum munus ascendunt; ultimo loco episcopatum consequuntur, quo amplissimus sacerdotii honor et dignitas continetur. In episcopatu igitur, quem sacerdotii plenitudinem et apicem iure vocant, ad unitatem redigitur tota hierarchia ecclesiastica, quae est sicut castrorum acies, a coelesti duce sapienter ordinata. Hinc concilium Tridentinum de diversis ecclesiae ministris disserens, episcopos praecipue commemorare, de iis plura et praeclara verba facere, eorumque iura et potestatem adversus novatorum commenta et errores tueri necessarium duxit. Cum enim in apostolorum locum suffecti sint, illorum profecto est, sanctam Dei ecclesiam, quam suo sanguine acquisivit, regere; idque non iure humano aut ecclesiastico, non principum gratia aut plebis voluntate, sed ipsius quidem Spiritus sancti iussu et ordinatione [3]. Illis, et non aliis, licet sacramentum ordinis conferre, et „alia pleraque peragere, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent" [4].

315. Ut quis ex presbyterorum ordine ad episcopatum evehatur, sedis apostolicae auctoritas sola requiritur; neque ad hoc necesse est ut plebis suffragia exquirantur, aut consensus saecularis, quaecumque sit, potestatis accedat. Praeterea, qui asserere audent ordines a legitimis et veris episcopis, iis scilicet qui auctoritate Romanae sedis assumuntur, irritos esse, sine populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione, a Tridentina synodo anathematis poena plectuntur [5].

316. Cum sacerdotum munus et officium sit, populum christianum sanctae fidei mysteriis imbuere, et in via mandatorum Domini currentes incitare, vacillantes confirmare et lapsos erigere; satis inde patet, quanta sacrarum rerum scientia pollere, quanta morum sanctitate enitere debeant. Secus enim, quomodo poterit ecclesiae minister veram et sinceram Christi doctrinam, ab omni humani erroris luto ac veneno immunem, fidelibus propinare? aut qua fronte se gregi suo ducem et exemplar offerre, ad eas virtutes consequendas, ad quas ipse invitat et hortatur? Ne quis igitur in posterum ordinandus accedat, qui non sufficienti literarum et doctrinae sacrae supellectili sit instructus, volumus ut in singulis harum provinciarum dioecesibus quatuor vel tres ad minus in posterum ab episcopo constituantur examinatores, qui, facto ordinandorum scientiae periculo, perpensisque omnium, quibus testari competit, de eorum genere, persona, aetate et vitae honestate testimoniis, scienter et sincere de omnibus ad episcopum referant, suamque in scriptis de unoquoque candidato patefaciant sententiam; utrum scilicet dignus an indignus sit, qui ad ordines admittatur. Idem, quoad scientiae periculum, cum regularibus qui ordinandi sistuntur, servandum decernimus.

317. Iuxta ecclesiae mentem, quae ex saepe repetitis canonici iuris sanctionibus manifeste eruitur, unusquisque a proprio episcopo ordinandus est. Quo nomine appellatur episcopus, cui subditur ratione sive originis, sive domicilii. Locus originis dicitur urbs, oppidum aut pagus, ubi quis naturaliter ortus est, scilicet ubi pater verum domicilium habet. Si autem alibi per accidens nascatur, verbi gratia occasione itineris, legationis, mercaturae vel cuiusvis alterius temporalis morae, tum nullatenus huiusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum et naturalis patris origo erit attendenda. Quod si pater in alieno loco ubi filius nascitur, tamdiu eoque animo permanserit, ut inibi domicilium de iure contraxerit, tunc non origo patris, sed domicilium pro filii ordinatione attendi debet [1]. In neo-baptizatis, ex haeresi aut infidelitate conversis, locus originis censetur ille, in quo baptismum accipiunt. Ita enim a Paulo III constitutum fuit, et ita se habet praxis curiae Romanae [2].

318. Subditus autem ratione domicilii, ad effectum suscipiendi ordines, is dumtaxat censeatur, qui, licet alibi natus fuerit, illud tamen stabiliter constituit in aliquo loco, vel decennali habitatione, vel illuc maiorem bonorum partem cum aedibus instructis transferendo, ibique per notabile tempus commorando, atque insuper animum permanendi habere iureiurando affirmat [3]. Plura hinc ad domicilium vere dictum pro ordinandis constituendum lege positiva requiri patet, quam pro caetera sacramenta susceturis. Si quis duo habeat domicilia, poterit ab utriuslibet loci episcopo ordines petere, quia uterque proprii episcopi loco habetur.

319. Ab alieno episcopo nemo ordinari potest, nisi secum afferat proprii episcopi literas dimissoriales, et has quidem non generalibus verbis conceptas, sed quae clare et determinate exprimant ordinem vel ordines, pro quibus conferendis facultas datur.

320. Si quis ab episcopo proprio ad clericalem tonsuram seu etiam ad minores ordines promotus fuerit, non potest ab alio episcopo, ratione aut titulo beneficii cuiuscumque, ad ulteriores ordines promoveri, nisi antea literas testimoniales proprii episcopi, tam originis quam domicilii, super suis natalibus, aetate, moribus et vita episcopo ordinanti, in actis illius curiae conservandas, exhibuerit [4]. Quod ad quemcumque titulum extenditur a sacra congregatione concilii Tridentini interprete [5].

321. Si quis a propriae originis loco discesserit, tenetur literas testimoniales ordinarii suae originis episcopo ordinanti offerre; et de iis mentio expressa facienda est in literis susceptorum ordinum. Neque refert, utrum ordinandus a loco originis in ea aetate discesserit, qua potuerit canonico impedimento irretiri, an antea, cum huiusmodi impedimento ob

---

[1] Sess. XXIII, cap. 1, *de ord.*
[2] Cf. II Tim. I, 6.
[3] Act. XV, 28.
[4] Conc. Trid., loc. cit., cap. 4.
[5] Conc. Trid., loc. cit., can. 7-8.

[1] Innocent. XII, in const. *Speculatores,* §§ 9-10 [4 nov. anno 1694]; ubi tota haec materia amplissime pertractatur.
[2] Vide Honorante, *Prax. sacr. tribun. card. urb. vicarii,* Romae 1762, p. 21; Pauli III, const. *Cupientes* (31 martii 1542), quam Pauli constitutionem postea confirmavit ampliavitque Clemens XI, in const. *Propagandae,* edita die 11 maii 1704.
[3] Const. *Speculatores,* § 11.
[4] Const. *Speculatores,* § 7.
[5] In causa Pientina, die 18 iulii 1733, § 16; et in Messanensi, die 22 aug. 1739, § 4. Apud Zamboni, in *Coll. decl. sacr. congr. card. conc. Trid.,* Romae, 1816, tom. VIII, p. 46.

annorum defectum subiacere non posset. Praedictae literae testimoniales requiruntur, etiam cum episcopus ordinaturus est ratione domicilii proprius, aut est alioquin certus de moribus ordinandi [1]. Praeterea, si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo non naturaliter, sed ex accidenti, natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem canonicum aliquod impedimentum contrahere, tunc etiam testimoniales ab ordinario eius loci literas episcopo ordinanti exhibere teneatur, earumque in susceptorum ordinum testimonio mentio fiat [2].

322. Cum igitur ecclesia tot legibus ac decretis plane ostendat, providere se voluisse, ut tota, quam longa est, candidatorum anteacta vita episcopo ordinanti patescat, quo ipse tutiori conscientia et sine ullo legum canonicarum aut rei christianae detrimento, ad ordines conferendos procedat; cumque experientia constet apud nos nonnullos eorum qui sacros ordines ambiunt, huc illuc vagari, et ex uno collegio aut seminario in alterum saepius migrare solitos esse: statuimus ut episcopi eorumque examinatores in posterum ab omnibus huiusmodi, praeter caetera requisita, exigant insuper literas testimoniales a rectoribus aut superioribus collegiorum et seminariorum subscribendas, in quibus patefiat qualemcumque studiis operam dederint; necnon a parochis vel probatae vitae sacerdotibus aliorum locorum, in quibus per aliquod notabile tempus commorati fuerint.

323. Sacerdotes sine titulo ordinari non possunt, sive is ex patrimonio, seu beneficio, seu paupertate religiosa oriatur. Apud nos, sanctae sedis indulgentia, saeculares sacerdotes, nemine fere excepto, ad titulum missionis hucusque ordinati fuere. Cum vero quinquennium, per quod facultas ordinandi ad huiusmodi titulum concessa est, iam effluxerit, censemus sanctae sedi supplicandum esse, ut eadem harum provinciarum episcopis iterum concedatur, si summo pontifici visum fuerit [3]. Supplicandum quoque censemus, ut liceat ordinandis in posterum titulum missionis acquirere, quin iureiurando se obligare teneantur ad perpetuo missionibus inserviendum [4].

Caput IX.

De matrimonio.

324. „Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: *‚Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una.‘* “ [5]

„Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari et coniungi, Christus dominus apertius docuit, cum postrema illa verba tanquam a Deo prolata referens, dixit: *‚Itaque iam non sunt duo, sed una caro;‘* statimque eiusdem nexus firmitatem ab Adamo tanto ante pronuntiatam, his verbis confirmavit: *‚Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.‘* “ [6]

„Gratiam vero, quae naturalem illum amorem perficeret, et indissolubilem unitatem confirmaret, coniugesque sanctificaret, ipse Christus, venerabilium sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit, quod Paulus apostolus innuit dicens: *‚Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit ecclesiam, et semetipsum tradidit pro ea,‘* mox subiungens: *‚Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et ecclesia.‘* “ [2]

325. Hinc patet quantum in ipsam naturam peccent miseri illi homines, qui apud nos vagam effraenemque libidinem, specioso liberi amoris nomine cohonestare, ac illi naturae officio, quod generis humani parens agnovit, ac eiusdem redemptor sanctificavit, subrogare conantur. Neque ii ferendi sunt, qui legi a Christo latae repugnantes, polygamiam impuram rursus inducere volunt. Etenim „hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes; hi autem quaecunque quidem ignorant, blasphemant; quaecunque autem naturaliter, tanquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur“ [3].

326. Verum haec errorum portenta adeo sunt foeda, ut nullus vere christianus homo ea non detestetur, ac penitus exhorrescat. Dolendum tamen eam animis plurimorum ex nostratibus insedisse opinionem, posse per legis civilis auctoritatem penitus abrumpi matrimonii vinculum, ita ut coniugibus hoc modo separatis ad novas liceat convolare nuptias. Quod quantum a veritate sit alienum, patet ex verbis Christi relatis. Hunc pessimum errorem damnaverat iam synodus Tridentina [4]; verum crescente in dies hominum impurorum audacia, rursus in eum inclamavit Pius papa IX, feliciter regnans, qui in „Syllabum complectentem praecipuos nostrae aetatis errores“, suo iussu [5] editum, et hunc referri voluit: „Iure naturae matrimonii vinculum non est indissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest.“ [6] Ut enim matrimonium est naturae officium, eius fines perpetuam ac individuam coniugum vitae postulant societatem. Insuper sacramenti dignitas et gratia, qua Christus contractum naturalem decoravit, simul „eius indissolubilem unitatem confirmavit;“ ita ut christianorum matrimonium „ssm̃i illius vinculi, quo Christus dominus cum ecclesia coniungitur, sacramentum, id est, sacrum signum sit“ [7]. Quam ssm̃am doctrinam tueri, et in effectum perducere volentes patres concilii provincialis Baltimorensis V, decretum hoc tulerunt:

327. *Cum lege* [8].

328. Cum vero fieri possit, post luctuosas belli civilis vicissitudines, ut saepius dubia oriantur de morte coniugis, praesertim si militiae nomen dederit, opportunum ducimus hic instructionis partem inserere, quae a congregatione sancti Officii est edita, a Romano pontifice Clemente X probata [9], et deinde omnibus episcopis transmissa [10]: „Interrogetur (testis) de loco et tempore, quo sunt mortui (coniuges), et quomodo ipse testis sciat fuisse coniuges, et nunc mortuos. Et si respondeat mortuos fuisse in aliquo hospitali, vel vidisse sepeliri in certa ecclesia, vel occasione militiae sepultos fuisse a militibus, non detur licentia contrahendi, nisi prius recepto testimonio authentico a rectore hospitalis, in quo praedicti decesserunt, vel a rectore ecclesiae, in qua

[1] Const. *Speculatores*, § 12. Adde decl. s. congr. conc. Trid. in Pientina seu Ilcinensi, 8 aug. 1733, § 6: apud Zamb. loc. cit.

[2] Const. *Speculatores*, § 9.

[3] Hanc facultatem singulis Foederatorum Statuum episcopis, usque ad terminum unicuique eorum pro aliarum facultatum exercitio assignatum, s. pontifex benigne concessit, 24 ian. 1868. Cf. decretum II s. congr. de Prop. fide, supra col. 888.

[4] Hac de postulatione forsan pertractabit s. congr. de Prop. fide, in promissa nobis circa ordinationem titulo missionis instructione. Vide instruct. gen., supra col. 888.

[5] Gen. II, 23-4; Eph. V, 30-1.

[6] Matth. XIX, 5-6.

[1] Eph. V, 25 seq.

[2] Syn. Trid., sess. XXIV, decr. de sac. matr.

[3] Iud. 19 et 10.

[4] Sess. XXIV, can. 5 et 7.

[5] 8 dec. 1864.

[6] Prop. 67.

[7] Catech. Rom., part. II, c. 8, qu. 16.

[8] Conc. Balt. V, decr. 3, [Mansi, XXXIX, 392-3].

[9] Bullar. Rom., 21 aug. 1670.

[10] 25 dec. 1827.

humata fuerunt eorum cadavera, vel, si fieri potest, a duce illius cohortis, in qua descriptus erat miles. Si tamen huiusmodi testimonia haberi non possunt, sacra congregatio non intendit excludere alias probationes, quae de iure communi possunt admitti, dummodo sint legitimae et sufficientes." Qua in re prae oculis habendum illud iuris canonici praescriptum [1], iuxta quod mulieribus coniugatis non licet novum matrimonium contrahere, „donec certum nuntium recipiant de morte virorum, ... quantocumque annorum numero ita remanere" debeant. Constat itaque, antequam novae nuptiae licite iniri possint, requiri certam prioris coniugis mortis cognitionem, quae nonnisi ab ordinario, omnibus bene perpensis, probari iure debet [2].

329. Cum matrimonium sit magnum sacramentum, fideles qui illud sunt inituri maximam curam impendere debent, ut ea, qua par est, animi devotione digne Dei gratiam per illud collatam accipiant. Quapropter „admoneantur coniuges, ut antequam contrahant, sua peccata diligenter confiteantur, et ad ssmam eucharistiam, atque ad matrimonii sacramentum suscipiendum pie accedant" [3]. In eamdem sententiam patres concilii provincialis Baltimorensis I haec decreverunt:

330. *Pastores* [4].

331. Quo debitae huic praeparationi melius prospiceretur, et ii, qui ab ecclesia vetantur, ab hoc sacramento arcerentur, denuntiationes quas ante matrimonium faciendas praescripsit concilium Tridentinum [5], apud nos haberi curaverunt huius regionis praesules. Namque in concilio Baltimorensi VI ita decreverant:

Censuerunt patres [6].

332. In superiori vero concilio plenario hoc statutum est:

Statuunt patres in omnibus harum provinciarum dioecesibus, post festa paschalia anni proxime venturi 1853, banna matrimoniorum publicanda esse. Ordinarios vero hortantur, ut ne hac in re, nisi gravissimis de causis, dispensent [7].

333. Quam saluberrimam disciplinam, iam usu receptam, firmam manere omnino volumus. Insuper vehementer hortamur pastores, ut praxim benedicendi matrimonia intra missam ubique introducant [8].

334. Matrimonia catholicorum cum haereticis semper detestata est ecclesia. Neque hac in re officio suo defuerunt decessores nostri. Sic enim in concilio Baltimorensi provinciali IV statuebatur:

Sacerdotibus [9].

335. Moneantur tamen animarum pastores, ut in hisce promissionibus exigendis fortiter quidem in re, in modo tamen suaviter se gerant, ne *„aemulationem quidem Dei* habentes, *sed non secundum scientiam"* [10], utrumque sponsum exasperent, indeque mala oriantur graviora; quod eo magis praecavendum, cum constet raro hisce in regionibus ab episcopo vel sacerdote pro ineundis eiusmodi nuptiis dispensationem peti, donec res iam eo usque processerit, ut matrimonium per ecclesiae monita abrumpi posse vix sit sperandum.

336. Omnis opera in eo potius ponenda est, ut fideles a mixtis istis coniugiis omnino deterreantur. Hortamur igitur animarum pastores, ut semel saltem in anno, tempore praesertim adventus vel quadragesimae, gravi sermone greges sibi commissos mala quae ex iis pullulant, edoceant, simulque fidei pericula indicent, quae tum sponso catholico, tum proli suscipiendae imminent; gravissima ostendentes fuisse rationum momenta, quibus permota Christi ecclesia id genus nuptias acriter semper vetuerit, ac etiamnum vetet.

337. Ex istis coniugiis pessimus ille ortum habuit abusus, ut catholicus coram praecone haeretico contractum matrimonialem quandoque iniret. In quem animadverterunt patres concilii Baltimorensis VII, sequenti decreto:

Stricte prohibemus, ne sacerdotes matrimoniis eorum qui iam ab acatholico ministro vel coniuncti sunt, vel coniungi volunt, interesse praesumant [1].

338. Quod explicantes et confirmantes, prioris concilii plenarii patres sic statuerunt:

Decretum [2].

339. Haud raro accidit, ut in quibusdam locis paucae quaedam familiae catholicae degant, inter maximum acatholicorum numerum, quorum plerique baptismate haud sunt abluti [3]. Ob sacerdotum vero penuriam, loca huiusmodi raro a missionariis perlustrantur. Hinc evenit, ut catholici non pauci clam ecclesia matrimonia invalida propter impedimentum disparitatis cultus ineant. Cum vero accesserit sacerdos, eum confitendi causa adeunt, atque eo monente, petunt ut sua matrimonia, quae saepe valida esse bona fide putaverant, rehabilitentur. At acatholicus coniux consensum renovare plerumque omnino recusat: ob locorum vero distantiam et temporis angustias episcopus adiri vix potest; periculum autem manifestum est in mora. Hisce perpensis, censuerunt patres, orandam esse sanctam sedem, ut ipsis fiat potestas communicandi missionariis qui talia loca forte inviserint, facultatem sanandi in radice, vel alias rehabilitandi huiusmodi matrimonia in supra memoratis casibus, prout ipsis in Domino visum fuerit; hac tamen adiecta conditione, ut quamprimum episcopum certiorem facere debeant, quandocunque hac facultate usi fuerint.

Patribus etiam visum est expedire, ut supplicatio ad sanctam sedem porrigatur, ut episcopis potestas fiat communicandi vicariis generalibus, et urgente necessitate, aliquibus sacerdotibus, facultates quas ipsis concedere consuevit sancta sedes, dispensandi in impedimentis matrimonialibus, prout eis in Domino visum fuerit [4].

340. Decretum Tridentinum de matrimoniis clandestinis [5] in plerisque huius regionis dioecesibus promulgatum haud fuisse constat. Qua de re, haec fuit patrum concilii Baltimorensis V sententia:

Censuerunt patres [6].

Cum vero eadem perdurent rerum adiuncta, eidem et nos adhaeremus sententiae. Plura enim incommoda certo oritura nobis videntur, si proprii sacerdotis praesentia ad id necessaria esset, ut valide iniri possent catholicorum nuptiae. Si quo vero in loco dubium adhuc existat, utrum lex

---

[1] Decretal. lib. IV, tit. I, cap. 19 *In praesentia.* Cf. eiusdem lib. tit. XXI, cap. 2 *Dominus ac redemptor noster.*

[2] Vide integram congr. s. Officii instructionem, in appendice.

[3] Rit. Rom., de sac. matr. Vide conc. Trid., sess. XXIV, *de reform. matrim.*, c. 1, sub finem.

[4] Conc. Balt. I, decr. 26, [Mansi, XXXIX, 299].

[5] Conc. Trid., loc. cit.

[6] Conc. Balt. VI, decr. 3, [Mansi, XLIII, 7].

[7] Balt., num. 88, [conc. Balt. plen. I, decr. 11, Mansi, XLIV, 675].

[8] Cf. decreta s. congr. rit. circa missam pro sponso et sponsa, in appendice.

[9] Conc. Balt. IV, decr. 1, [Mansi. XXXIX, 365-7].

[10] Rom. X, 2.

[1] Balt., num. 77, [conc. Balt. VII, decr. 6, Mansi, XLIII, 411].

[2] Conc. plen. Balt. I, decr. 24, [Mansi, XLIV, 676].

[3] De haereticorum baptismi validitate relate ad matrimonium, vide declarationem sanctae sedis, in appendice.

[4] „Relate ad haec duo postulata, voluerunt emi patres standum omnino esse formulis facultatum, ubi determinantur personae quibus memoratae facultates communicari possunt." Instruct. s. congr. III, art. IV, supra col. 886.

[5] Conc. Trid., sess. XXV, *de reform. matrim.*, c. 1.

[6] Conc. Balt. V, decr. 4, [Mansi, XXXIX, 393].

Tridentina ibidem promulgata fuerit, rem ordinarii iudicio relinquimus dirimendam. Ut omnis tamen controversia auferatur, conscientiarum securitati consulatur, ac in re maximi momenti uniformitas habeatur, optimum fore nobis videtur, si summae sedis auctoritate, ea disciplina quae iam fere ubivis apud nos viget, universe in hac regione, excepta provincia Neo-Aurelianensi, instituatur [1].

Caput X.

De sacramentalibus.

341. Praeter sacramenta proprie dicta, alias quoque res sacras habet ecclesia, quae olim latiori quidem ac minus proprio sensu etiam sacramenta vocabantur. A multis autem saeculis in morem venit, ut sacramentalia appellentur. Origo nominis ex eo est, quod, sacramentis virtute ac meritis longe inferiora cum sint, ea tamen effectibus quodammodo imitentur. „Sunt quaedam in ecclesia," de sacramentalibus agens ait antiquus et optimae notae theologus, „in quibus etsi principaliter salus non constet, tamen salus ex eo augetur, in quantum devotio exercetur [2]. Sacramentalia scilicet gratiam ex opere operato, ut aiunt, seu propria virtute, non conferunt; illam tamen a Deo impetrant, pios motus devotionis, amoris, grati animi et peccatorum detestationis in nobis excitando. Ideoque vim habent, ut theologi docent, venialia peccata delendi. Sacramentalia ab aliis plura, ab aliis pauciora numerantur. Vulgatus hic versus, compendiaria veluti formula, pleraque complectitur:

„Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens."

342. Quibus vocibus innuuntur orationis dominicae recitatio, aquae lustralis aspersio, eulogiarum seu benedicti panis usus, confessio generalis coram ecclesia vel fratribus facta, eleemosynarum erogatio, et praesulis benedictio.

343. Quotidianae fidelium preces, praecipue oratio dominica, aliaeque ab ecclesia praescriptae vel a coetu fidelium in loco sacro congregatorum recitatae, maximam habent efficaciam, et, teste sancto Augustino, peccata leviora delent. „De quotidianis autem brevibus levibusque peccatis, sine quibus haec vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio satisfacit. Eorum est enim dicere: Pater noster, qui es in coelis. . . . Delet omnino haec oratio minima et quotidiana peccata." [3] Et alibi testatur „peccata, sine quibus hic non vivitur, operibus misericordiae et piis orationibus mundari" [4].

344. Aquae lustralis seu benedictae usus a primis ecclesiae temporibus repetendus est. Antiqui etiam sacramenti haud proprie dicti nomine saepe cohonestabant. Eius effectus laudat his verbis antiquus auctor, qui quis fuerit iam ignoratur: „Aquam sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur et purificentur. Quod et omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulae sanguine aspersus populum sanctificabat atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa, divinisque precibus sacrata populum sanctificat atque mundat. Et si sale asperso per Helisaeum prophetam sterilitas aquae sanata est, quanto magis divinis precibus sacratus sal sterilitatem rerum aufert humanarum, et coinquinatos sanctificat atque mundat et purgat, et caetera bona multiplicat, et insidias diaboli avertit, et a phantasmatum versutiis homines defendit." [1]

345. Eulogiae, seu panis benedicti fragmenta, in veteri ecclesia, deficiente paullatim pristinae caritatis fervore, baptizatis et aliquando catechumenis loco eucharistiae dabantur. Qui mos hodieque manet apud orientales, et in nonnullis etiam occidentis ecclesiis, ubi eulogiae intra missarum solemnia, ante vel post communionis tempus, fidelibus porriguntur. Eas etiam invicem mittebant veteres christiani, in symbolum communionis. Virtus eulogiarum ex ecclesiae benedictione, et ipsarum significatione tota pendet. Imitantur enim et quodammodo adumbrant sacrosanctum illum panem, qui manna longe praestantior de coelo descendit, quemque pie manducando multa membra unum Christi corpus efficimur.

346. Generali confessionis forma, quae missae initio et non semel in officio divino recitatur, labes animi ac peccata quotidiana, non sine magno christianae humilitatis profectu, coram Deo et ecclesia christifideles profitentur; atque ad ea magis magisque odio habenda et pia ultione punienda excitantur. Qua peccati detestatione et satisfaciendi voluntate, corda nostra a peccatis eorumque reliquiis mundantur.

347. Bona nostra temporalia in pauperes erogando, Christum in suis diligere nos ostendimus; amoremque, quem ore profitemur, re et opere comprobamus. Hinc fovetur augeturque caritas; et dimittuntur peccata in quae frequentius ex naturae infirmitate labimur. Ipsae sacrae literae manifeste docent, eleemosynam et in pauperes misericordiam nos ab omni peccato redimere ac liberare posse [2].

348. Benedictio praesulis, id est episcopi, (etiam presbyteri in missa, et multo magis cum venerabili sacramento,) et praecipue pontificis Romani, qui Christi et Petri in terris locum singulari modo obtinet, plurimum iis proficit, qui eam humili piaque mente suscipiunt. Confertur etiam huiusmodi benedictio rebus ad cultum divinum et fovendam pietatem destinatis, qualia sunt vestes, annuli, numismata, cruces, coronae precatoriae et plura huiusmodi.

349. Ad sacramentalia etiam revocantur supplex et humilis tunsio pectoris, cineres prima quadragesimae die capitibus adspersi, palmae benedictae, agnus Dei cereus, candelae, Romanae ecclesiae more die purificationis beatae virginis Mariae benedictae, altarium et templorum consecratio, aliaque plura, quae longiori oratione non egent.

350. Curent imprimis concionatores et animarum rectores, ut harum rerum naturam, significationem rectumque usum fidelibus exponant, ac saepius inculcent. Iis qui sapientiae et ingenio suo nimis innituntur, persuadeant haec, levia licet minutaque videantur, non esse contemnenda, cum ad pie vivendum et salutem consequendam non parum proficiant. Rudiorem vero plebeculam, quae contrario errore abripitur, etiam atque etiam moneant, ne rebus ipsis nimiam efficaciam tribuat, neque eas caeca quadam et immodica fiducia servet, et superstitiosa veneratione prosequatur, quasi ipsae per sese, sine pia mentis dispositione plurimum possent. Illos vero acerrime reprehendant, qui huiusmodi res sacras, ut ethnicis moris erat, amuletorum quasi loco habent, quae ipsos etiam foe-

[1] „Ss. pater postulationi huic minime censuit annuendum." Instruct. III, art. VII, supra col. 886.

[2] Hugo a s. Victore, *De sacr.*, lib. II, p. 9, [opp., ed. Migne, II, 471 D].

[3] *Enchirid. ad Laur.*, cap. 71, ed. Maur. VI, 223 B.

[4] *Ep. ad Hilarium*, ed. cit., II, 543 D.

[1] Haec, olim Alexandro I adscripta, ex vetusto quodam pontificali decreto aut rituali libro in corpus iuris canon. translata fuerunt. Can. 20, *Aquam*, dist. III, de consecr.

[2] Cf. Tob. IV, 11; Daniel IV, 24.

dissimo vitiorum coeno involutos ab ira Dei et ultione praestent immunes.

TITULUS VI.

De cultu divino.

Caput I.

De sacrosancto missae sacrificio.

351. Universi cultus divini summa et caput est sacrificium. Omnia enim complectitur officia, quae erga Deum, rerum omnium auctorem, conservatorem ac dominum, bonorum omnium largitorem, supremum vitae ac mortis arbitrum, scelerumque vel occultissimorum iudicem et ultorem, ab homine servari oportet. Quamobrem sacrificia ab ipso humanae gentis exordio divinitus instituta fuisse legimus. Neque tamen haec, utpote quae futurorum bonorum umbra tantum essent ac figura, poterant per se Deum placare ac propitium reddere; sed virtutem suam a maximo illo, quod ipsa praesignificabant, sacrificio, quodque Christus dominus, ubi venisset plenitudo temporis [1], erat Deo Patri oblaturus, totam repetebant. Sacrificium hoc a tot vatibus praenuntiatum, totque saeculorum votis exoptatissimum, Deus homo factus, sacerdos simul et victima, in ara crucis sua morte consummavit. Ut tamen cruentae huius oblationis perpetua apud suos memoria permaneret, ipse, quia *„manet in aeternum sempiternumque habet sacerdotium“* [2], sacrificium visibile iustituit, quo indesinenter, modo tamen incruento, crucis sacrificium in ecclesia repraesentaretur, eiusque singularis virtus quotidianis, in quae labimur, peccatis expiandis inserviret. Quod fecit supremo vitae tempore, qua nocte tradebatur [3], cum in novissima coena, ut ait concilium Tridentinum [4], „sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum constitutum declarans, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit; ac sub earumdem rerum symbolis, apostolis, quos tunc novi Testamenti sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; et iisdem eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecepit [5], per haec verba: *„Hoc facite in meam commemorationem.“*

352. Itaque sacrificium, quod in missa peragitur, a crucis sacrificio re non differt. Una namque et eadem est victima; idem quoque sacerdos, qui nunc per ministros, quos sacerdotii sui participes effecit, id ipsum offert, quod olim cruci affixus ipse obtulerat. Alius tantummodo est offerendi modus: qui enim iam in cruce effuso sanguine oblatus est, nunc super aris incruente immolatur. Nulla igitur ratione sacrificium missae, quod aiunt impii homines, derogat peracto in cruce sacrificio; quin immo eius merita ac beneficia quam latissime propagat, atque in omnes uberrime diffundit. Siquidem Christus in hoc sacrificio pro iis, quos redemit, omnibus eumdem pretiosum sanguinem et vulnera Patri suo ostendit ac offert, quibus ad dexteram eius in coelis sedens, gratiam nobis apud eum conciliat. Utrobique enim sempiterno sacerdotio fungitur, ut possit *„salvare in perpetuum accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis“* [6].

353. Magna igitur fiducia adeundus est magnus hic pontifex noster, Iesus filius Dei, qui in aris nostris tanquam in throno gratiae sedet [7]. Regnat quidem apud coelites, ex quo devicta morte coelos penetravit, rex regum et dominus dominantium; quotidie tamen, velut hostia pacifica, quae imis summa reconciliet, ad instaurandum perficiendumque nostrae redemptionis opus offertur. „Quoties enim (solemnia sunt Deum precantis ecclesiae verba [1]) huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur.“ Quae quidem oblatio inexhaustos in nostrum usum et commodum divinae misericordiae thesauros in se continet: neque praesentis tantum vitae limitibus circumscribitur eius fructus et utilitas; sed futuram etiam, alterumque, qui humanis oculis cerni non potest, mundum complectitur.

354. Non solum enim vivos ubique terrarum fideles attingit, sed etiam vita functos, quibus pie et religiose in pace Domini mortuis, culparum forte poena adhuc luendae supersint. „Hac quidem oblatione,“ ut loquitur ssmus dominus noster Pius papa IX [2], „placatus Deus, gratiam donumque poenitentiae concedens, crimina et peccata etiam ingentia dimittit; ac licet peccatis nostris graviter offensus, ab ira ad misericordiam, [a] iustae animadversionis severitate ad clementiam traducitur; ea temporalium poenarum reatus et obligatio dissolvitur; ea defunctorum in Christo animae nondum ad plenum purgatae sublevantur; ea obtinentur quoque temporaria bona, si tamen potioribus non officiant; ea sanctis et in primis immaculatae sanctissimaeque Dei genitrici virgini Mariae eximius quidam honor cultusque conciliatur.“ Quam late pateat divini huius sacrificii fructus, Cyrillus quoque Hierosolymitanus testatur, dum ait missam ex apostolorum traditione offerre sacerdotes, „pro communi ecclesiarum pace, pro recta mundi compositione, pro imperatoribus, militibus, sociis, pro iis qui infirmitatibus laborant, et pro omnibus generatim, qui inter nos vita functi sunt, maximum hoc credentes adiumentum illis animabus fore, pro quibus oratio defertur, dum sancta et perquam tremenda coram iacet victima.“ [3]

355. Agnoscat igitur ac reverenter suspiciat suam ipsius dignitatem sacerdos, quem Christus vicarium sibi in hoc sacrificio offerendo et adiutorem elegit. Haec quippe dignitas maximos ac praestantissimos huius saeculi honores longe superat. „Habemus enim nos sacerdotes, inquit Ambrosius [4], nostram nobilitatem praefecturis et consulatibus praeferendam;“ eamque, quam nec Angelis unquam licuit attingere, neque ipsi quidem beatissimae Dei genitrici Mariae, licet sanctitate et loco ipsa mortales caeteros antecellat. Itaque Christum, cuius sacerdotii particeps est, quemque offerendo repraesentat, totum in se exprimat; ita ut vere possit cum Paulo dicere: *„Vivo, iam non ego, vivit vero in me Christus.“* [5] Quod praecipue eo tempore, quo sacrificium missae peragit, facere debet. Non nisi corde et corpore ab omni criminis macula elutis, et candida innocentiae stola indutus, ad altare Dei se sistat. Fide et caritate totus ferveat oportet, qui hisce sacris operaturus accedat. Si enim ecclesiae lex christianum quemvis, qui Christi corpus suscipere velit, ab omni lethalis peccati labe liberum esse iubet, profecto longe maius quiddam a sacerdote postulabit, qui Christi corpus et sanguinem non suscipere tantum, sed etiam conficere et aliis ministrare aggreditur! Idcirco, ut ait idem Ambrosius,

[1] Gal. IV, 4.
[2] Hebr. VII, 24.
[3] I Cor. XI, 23.
[4] Sess. XXII, de sacrif. miss., cap. 1.
[5] Luc. XXII, 19.
[6] Hebr. VII, 25.
[7] Hebr. IV, 14-6.

[1] In secr. missae dom. IX post Pent.
[2] In ep. encycl. *Amantissimi redemptoris,* 3 maii 1858.
[3] S. Cyril. Hierosol., *Catech. XXIII, mistag. 5, de sac. liturg., [Patr. gr.,* ed. Migne, XXXIII, 1115 A B].
[4] S. Ambros., *Exhort. virg.,* § 82, ed. Maur., Paris, 1690, tom. II, col. 299, [opp. s. Ambr., ed. Migne, III, 360 C].
[5] Gal. II, 20.

non mediocris esse debet sacerdotis pro populo supplicaturi virtus, „cui cavendum non solum ne gravioribus flagitiis sit affinis, sed ne minimis quidem.“ [1]

356. Non igitur gravioribus tantum culpis, sed et maculis quibusque et vel ipsis cupiditatum humanarum vestigiis, quantum fieri licet, depurgari decet, qui Deum hoc sancto sacrificio colere, sibique et caeteris placatum ac propitium reddere studet. „Si enim“, ut loquitur magnus ille Gregorius [2], „interesse sacrificiis non audent, nisi sanctificati, quid de sacrificantibus censendum? Sanctificare enim purgare est. Quantum ergo puros decet esse, ubi invitatae ad sacrificium, nonnisi sanctificatae admittendae sunt plebes! Sanctificatio quippe corporis pudicitia est, sanctificatio mentis caritas et humilitas. Sanctificetur ergo ad sacrificium invitatus, sed magis ille cogitur, a quo invitatur.“ Atque praeclare iterum in rem nostram Ambrosius: „Qui Christo ministrat, oportet primo carere variarum illecebris voluptatum, vitare internum corporis animique languorem, ut corpus et sanguinem Christi ministret. Neque enim potest quisquam peccatis suis aeger, minimeque sanus, immortalium sanitatum remedia ministrare. Vide quid agas, sacerdos! nec febrienti manu corpus Christi adtingas. Prius curare; ut ministrare possis. Si mundos eos, qui ante fuerant leprosi, Christus iubet occurrere sacerdotibus, quanto magis mundum ipsum convenit esse sacerdotem.“ [3]

357. Sacrae literae, gravissima proposita poena, opus Dei, quod nominis sacrificium hoc proprio quodammodo iure sibi vindicat, fraudulenter fieri vetant [4]. Fraudulenter autem agit, qui debita dominum suum opera fraudat, imperfecte inscite, et negligenter agendo. Ex hoc igitur praecepto, quocum terribilis adeo comminatio coniuncta est, satis manifeste patet, quanta cura, diligentia ac sollicitudine sacerdotem hisce sacris operantem adlaborare deceat, ut omnes ab ecclesia praescriptos ritus ac caeremonias accuratissime servet. In his sane vel minimum quidem apicem adiicere, tollere aut ullo modo immutare, nefas est. Nullus enim in peragendo hoc sacrificio ritus adhibetur, nulla caeremonia, quae inanis aut supervacanea citra impietatem existimari possit. Ea enim pariter omnia, sive minima videantur sive maxima, sapientissima mater ecclesia instituit; quibus maiestas divini sacrificii magis eluceret, quibusque veluti adminiculis hominum animi ad altissimarum, quae hoc mysterio teguntur, rerum contemplationem attollerentur.

358. Volumus igitur districteque praecipimus, ut sacerdotes in hisce provinciis universi ea omnia, quae in Romano missali habentur, ad amussim sequantur. De quo libro haec a sancto Pio V pontifice praescribuntur: „Missam iuxta ritum, modum ac normam, quae per missale hoc traditur, decantent ac legant; neque in missae celebratione alias caeremonias vel preces, quam quae hoc missali continentur, addere vel recitare praesumant.“ [5]

359. Nonnulla quae ad missam debita decentia, honore et reverentia celebrandam a patribus superiorum Baltimorensium conciliorum statuta sunt, iterum promulgamus atque confirmamus:

360. *In divino* [1].

361. *Ut omnia* [2].

362. *Statuimus sacerdoti* [3].

363. „Sacerdos maxime curare debet, ut ea quae clara voce dicenda sunt, distincte et apposite proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit quae legit; nec nimis morose, ne audientes taedio afficiat; neque etiam voce nimis elata, ne perturbet alios.“ [4] Evitanda igitur festinatio est et praecipitantia quaedam, quae sine scandalo existere nequit; prolixitas quoque, quae adstantibus fastidium pariat. Itaque ne quis infra horae trientem missam absolvere audeat, nec ultra dimidiam horam producat [5]. Sacerdotes, qui incomposite, festinanter et praecipiti lingua sacrum peragunt, a missae peragendae munere arcendos iudicavit Benedictus XIV [6].

364. Sacerdotes, quamdiu missam legunt vel canunt, nunquam ab altari descendant, nisi quando id praecipit rubrica, aut ad concionem adstantibus habendam. Hinc nullo modo id facere licet, ad preces etiam ab ordinario quacumque de causa praescriptas seu latino seu vernaculo sermone recitandas. Hae namque ante vel post missam recitari debent. Fertur vero, quod non sine maximo animi dolore accepimus, nonnullos aliquibus in locis esse sacerdotes, qui ipsa intra missarum solemnia, ab altari recedant, aedemque sacram circumeant, a singulis fidelibus eleemosynam petentes. Quem turpissimum abusum, ecclesiae sacrisque eius ritibus iniurium, quique catholicorum ruborem et indignationem, acatholicorum vero irrisionem et contemptum provocat, reprobamus et prorsus exstirpandum decernimus. Qua in re singulorum episcoporum conscientia oneratur.

365. Vehementer etiam cupimus, ut animarum moderatores commissos sibi greges saepe ac diligenter doceant divini huius sacrificii dignitatem ac praestantiam, uberrimosque fructus, qui in pie ac devote sacris adstantes deriventur. Iis in memoriam non semel revocent, ac maximopere inculcent gravissimam illam, qua tenentur omnes christifideles, obligationem, singulis dominicis festisque de praecepto diebus missam audiendi. Quae quidem obligatio tam vetusta est, et ab ipsis ecclesiae incunabulis, tam parum remota, ut leges omnes, quae hac de re loquuntur, non ipsam primum inducere, sed iam pridem existentem supponere et declarare videantur [7].

Suos etiam moneant et cohortentur, ut singulis quoque, si fieri possit, per hebdomadem diebus, et praecipue in festis Domini nostri et beatissimae virginis, ubi nulla adest legis obligatio, missae sacrificio devote interesse velint.

366. *„Omnis pontifex ex hominibus assumptus,“* quemadmodum monet divus Paulus [8], *„pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.“* Quibus verbis edocta semper intellexit ecclesia, pontificum et sacerdotum esse, ut eucharisticum hoc et propitiatorium sacrificium pro iis offerant, quorum ipsis cura concredita est. Atque hanc obligationem ex divino praecepto descendere, concilium Tridentinum [9] disertis verbis

[1] *Ep. 63 ad eccles. Vercell.*, § 59, ed. cit., II, 1036, [opp. s. Ambr., ed. Migne, III, 1204 C].

[2] S. Greg. Mag., *In I reg.*, lib. VI, cap. 3, § 10, ed. Maur., Paris, 1705, III, 378, [opp. s. Greg. M., ed. Migne, V, 452 A].

[3] De viduis, cap. 10, § 65, ed. cit., II, 203, [opp. s. Ambr., ed. Migne, III, 254 A].

[4] Ierem. XLVIII, 10.

[5] S. Pius V in bulla *Quo primum tempore*, missalibus praeposita.

[1] Conc. Balt. I, decr. 24, [Mansi, XXXIX, 298]. Balt., num. 23.

[2] Conc. Balt. III, decr. 8, [Mansi, XXXIX, 351].

[3] Conc. Balt. I, decr. 23, [Mansi, XXXIX, 298].

[4] Rubr. gener. missal., § 16.

[5] Bened. XIV, *Instit.* XXXIV, 6, § 30.

[6] Ibid., § 32.

[7] Cf. c. 64 *Missas*, de consecr. dist. I; item c. 63; conc. Trid., sess. XXII, decr. de observ. et evitand. in celebr. miss., § *Moneant.*

[8] Hebr. V, 1.

[9] Sess. XXIII, cap. 1, *de reform.*

affirmavit. Quam Tridentinorum patrum mentem summi pontifices uberius explicarunt atque confirmarunt; ac praesertim Benedictus XIV, in constitutione *Cum semper oblatas*[1], qua clare et aperte gravissimisque verbis declaravit et constituit, parochos aliosque omnes animarum curam actu habentes debere missae sacrificium pro ovibus sibi commissis, omnibus dominicis aliisque festis de praecepto diebus, offerre.

367. Quod dies festos attinet, quibus catholici nostrates ab obligatione missam audiendi, et ab operibus servilibus abstinendi, apostolica auctoritate liberati sunt, nullo pacto existiment parochi animarumque rectores, se, vi huius permissionis, ab onere quoque missam pro suis applicandi solutos esse. Concessit tamen apostolica sedes harum regionum episcopis, ut parochos sibi subiectos, modo iusta et legitima causa concurrat, illis diebus ab hoc onere missam applicandi dispensent, dummodo pro gregibus sibi commissis in eiusmodi missa specialiter orent.

368. Cum vero sacra congregatio de Propaganda fide, in responsione ad dubia quaedam de missarum applicatione nuper proposita[2], statuerit missionarios, qui quovis modo suscipiunt curam animarum in aliquo determinato loco, neque iustitia neque caritate teneri ad missam pro populo festis diebus applicandam: patres opportunum duxerunt, supplicandum esse ipsi sacrae congregationi, ut mentem suam hac de re uberius declarare ac significare dignetur, utrum responsio praedicta complectatur, necne, missionarios huius regionis, ubi paroeciae canonice erectae nondum existunt[3].

369. Licite accipi potest stipendium iustum seu eleemosyna ad celebrandam missam, quam quis pro alio celebrare non tenetur; stipendium enim non datur tanquam pretium vel compensatio missae, sed uti medium ad sustentationem ministri. Ex lege autem naturali, qui alicui servit, aut in alicuius ministerio occupatur, ab eo etiam ali debet et sustentari: quod confirmatur ab apostolo scribente: *„Nescitis, quoniam, qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt, edunt: et qui altari deserviunt, cum altari participant?“*[4] Quantitas tamen stipendii iusti universaliter determinari vix potest. Sacra congregatio concilii interrogata, „quanta debeat esse eleemosyna missarum manualium, die 15 novembris 1698 respondit: attendendam esse consuetudinem loci, vel legem synodalem quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per episcopum eleemosynam competentem eius arbitrio.“ Sed in eo quod spectat ad quantitatem eleemosynae ab episcopo determinandam, non potest eadem et universalis regula statui pro omnibus locis in hisce tam longe lateque extensis provinciis, siquidem habito respectu ad locorum et temporum circumstantias, in diversis locis ea minor vel maior esse debet. Unde relinquentes singulis ordinariis, ut, rerum adiunctis bene consideratis, quantitatem stipendii, quae ipsis iusta esse videtur, pro clero suo determinent[1], hoc solum statuimus, ne quis plus neve regulariter minus exigat, quam episcopo suo opportunum ac iustum visum fuerit. Neque, accepto stipendio, missam celebrare, praesertim pro recenter defunctis, ultra tempus communiter admissum differat; secus iustitia commutativa violatur ac proinde obligatio restituendi contrahitur[2].

370. Similiter, ob easdem causas, stabilis quaedam et universalis ratio vix haberi potest in omnibus hisce provinciis, pro fundationibus vel in perpetuum vel ad certum annorum numerum; sed hoc ordinario loci relinquendum esse censemus, inhaerentes regulae canonicae, qua prohibetur, ne fundationes acceptentur absque praevio assensu episcopi, si de saeculari instituto agatur, vel praelati regularis, si fundatio in gratiam communitatis exemptae fiat[3]. Insuper omnes monemus, ut in huiusmodi rebus summa circumspectione et accurata deliberatione procedatur, earumque conditiones ad amussim adimplendae curentur. Neque hic possumus quin declaremus, esse abusum non tolerandum et rei sacrae profanationem, quod, quemadmodum pluries factum est, invitationes publicae et frequentes ad eleemosynas in huiusmodi fundationes erogandas, per plures menses continuos ephemeridibus popularibus inter alia negotia profana inserantur. Quem abusum sine mora per episcopos et praelatos tolli et in posterum praecaveri volumus.

371. Quo vero magis distincta ratio habeatur de obligatione onera missarum, cum manualium tum ad indefinitum tempus, accurate adimplendi, sancimus ut in singulis ecclesiis saecularibus ac regularibus adsit catalogus sive tabella onerum, quae ad perpetuum vel ad certum praefinitumque tempus imposita ipsis, ac respective acceptata fuerunt; utque ibidem in sacrario asserventur libri, in quorum altero perpetua huiusmodi sive temporaria onera, in altero vero missae manuales et adventitiae inscribantur, una cum fideli ac distincta adnotatione subsecuti utrorumque implementi[4].

372. Curetur omni studio, ut purissima aptissimaque sit materia, quae ad augustum hoc sacramentum conficiendum adhibetur. Hostiae sint ex tritici farina et aqua naturali confectae, recentes, macularum expertes, quaeque haud facile in fragmenta dissiliant.

373. Summa autem sollicitudo adhiberi debet in his provinciis, ut vinum certo genuinum ad sacrificium eucharisticum procuretur. Quoniam experientia compertum est, vini genera, quae in hisce regionibus sub nomine vulgari Port, Madeira, Sherry, Malaga etc. vaenire solent, maximam partem et plerumque substantialiter adulterari, imo saepe omnino artificiose confici, ea ad sacrosanctum sacrificium non facile adhibeantur; sed potius illa seligantur, quae vocantur vulgari sermone Sauterne, Bordeaux, Catawba, Isabella et alia, de quorum genuina natura nullum subest dubium rationabile. Praesertim tamen suadendum est, ut ab ipsis vitis cultoribus, qui catholici sint ac notae probitatis,

---

[1] Die 19 aug. anno 1744.

[2] Die 23 martii 1863, in op. cui titulus „Acta ex iis decerpta, quae apud sanctam sedem geruntur“. Romae (typis sacr. congr. de Prop. fide), 1866, tom. I, fasc. VII, p. 389-408.

[3] Huic supplicationi satis est factum per sacr. congr. decretum III, supra: ibi enim renovatur declaratio prius facta, per responsionem nempe huiusmodi ad duo quaesita:

„Ad 1, *negative;* non teneri, dummodo non agatur de locis, in quibus sedes episcopales ac paroeciae canonice erectae iam sint, atque ad eas vicarii apostolici et missionarii missi sint ut legitimorum pastorum vices gerant.“

„Ad 2, vitandam esse expressionem, *teneri ex caritate,* dicendum vero esse, *decere ex caritate;* idque ita ut nulla proprie dictae obligationis significatio appareat.“

[4] I Cor. IX, 13.

[1] Animadvertendum est, iuxta Ben. XIV sententiam, minime esse necessarium, ut stipendium missae tantum sit, ut integram sustentationem sacerdoti, ea die qua celebrat, suppeditet. Ben. XIV, *De sacrif. missae,* lib. III, c. 21, num. 11-2.

[2] De modo servando circa ordinem dicendi eadem die binas missas, vide instructionem s. rit. congr., in appendice.

[3] Decr. iussu Urbani VIII, a sacr. congr. conc. promulgatum: *Cum saepe contingat,* § 7; vide bullarium 21 iunii 1625. Vide etiam rescriptum sacr. congr. de Prop. fide, in appendice.

[4] Bened. XIV, *De synodo dioec.,* lib. XIII, c. 25, § 4. Additum est hoc decretum, ex instructione sacr. congr. generali, supra col. 883.

vinum ad sacrificium necessarium obtineatur; quod nunc temporis, cum vitis indigena fere ubique colatur, et magna sit vini inde facti copia, tanta plerumque facilitate fieri potest, ut nulla in re tam gravi negligentiae excusatio valere iam possit [1].

Caput II.

De benedictione sanctissimi, et de quadraginta horarum expositione.

374. Ssm̃am eucharistiam non solum tabernaculo conclusam pio cultu prosequi, sed etiam publicae fidelium venerationi pompa quadam exponere consuevit ecclesia. Quod fit, ut Filio Dei solemnes honores summusque cultus coram omnibus reddantur, animique adstantium in eius amorem incendantur atque inflammentur. Atque in hac quidem regione, habetur sic quasi publica quaedam fidei nostrae testificatio adversus haereticos et incredulos, inter quos versamur, quique inscrutabile hoc divinae caritatis mysterium aut ignorant aut irrident.

375. Quapropter, quoniam ecclesia lege communi non definivit, sed potius episcopis determinandum reliquit, quam frequenter, spectatis locorum circumstantiis populique fidelis indigentiis, ssm̃um sacramentum utiliter exponatur [2], nos certo sperantes fore, ut cultus erga tantum tamque venerabile sacramentum ad pietatem populi fidelis augendam, eiusque amorem in amantissimum redemptorem nostrum magis magisque inflammandum permultum conferat, statuere decrevimus, ut solemnis ssm̃i sacramenti expositio et benedictio, consueto ritu stricte observato, in omnibus nostrae ditionis ecclesiis et in sacellis monasteriorum et communitatum religiosarum, saltem quandocunque debita cum solemnitate fieri poterit, singulis totius anni dominicis diebus, festisque de praecepto, vel festis etiam primae et secundae classis non de praecepto, semel tantum in die dari possit. Per octavam vero corporis Domini licebit eam solemniter fieri tum in missa solemni, tum in vesperis, benedictione iterato data. Licebit insuper solemnem benedictionem dare bis in hebdomade tempore quadragesimali, singulis pariter diebus sacrarum missionum tempore, in festo ssm̃i cordis Iesu, et ubicumque fit devotio quadraginta horarum; et in aliis diebus ab ordinario designatis. Quod si ordini alicui religioso vel societati sancta sedes aliquid amplius indulserit, illud omnino incolume esse volumus. Extra autem huiusmodi privilegium, de quo certum ordinario exhibeatur documentum, nolumus benedictionem dari vel expositionem fieri, nisi prout supra, venia ordinarii expressa, salvis etiam in omnibus sacrae congregationis rituum hac in re decretis [3]. Omnes autem monemus et adhortamur, ne quid praetermittant, quod iuxta rubricas et rerum adiuncta ad debitae reverentiae significationem requiratur, siquidem multo melius est, ut non ita frequenter exponatur, et tunc cum debita reverentia, quam ut frequentius et sine debito obsequio id fiat [4].

376. Preces quadraginta horarum, quae saeculo decimo sexto, Pio papa IV approbante, in usum venerunt, ac deinde a Clemente papa VIII accuratius ordinatae [5], multis indulgentiis auctae fuerunt, longe lateque per orbem christianum et passim etiam in his provinciis solemniter haberi solent. Ac profecto nemo, qui naturam huius devotionis bene perpenderit, inficiabitur, ea rite servata, fidem saluberrimam, qua regem gloriae ac supremum dominum sub humili sacramenti huius velamine delitescentem agnoscimus ac profitemur, in christifidelium animis firmis roborari et suavissime nutriri et augeri, aliosque optimos in vitae spiritualis commodum et emolumentum fructus percipi uberrimos. Quoniam vero in nostris regionibus plura obstant, quominus omnia, quae instructione Clementina praescribuntur ad amussim observari queant, sedem apostolicam humillime supplicandam esse censemus, ut solemnem hunc ritum eadem forma peragendum, qua dioecesis Baltimorensis ex summi pontificis concessione iam utitur, reliqui omnes ordinarii in suas possint dioeceses introducere, videlicet [1]:

1. Ut, durantibus temporum locorumque peculiaribus circumstantiis, in omnibus ecclesiis et publicis oratoriis per universas hasce provincias alternis vicibus, semel vel bis quotannis, prout ordinariis satius in Domino visum fuerit, ssm̃um publicae adorationi per triduum, in forma quadraginta horarum, exponi possit horis diurnis tantum, a mane usque ad vesperam, de nocte autem recondatur;

2. Ut processionem omittere liceat, si commode fieri nequit, ita ut neque intra ambitum ecclesiae haberi valeat;

3. Ut universi utriusque sexus christifideles, qui illam ecclesiam, in qua venerabile per tres dies expositum manebit, devote visitaverint, et inibi pias ad Deum preces per aliquod temporis spatium effuderint, indulgentiam septem annorum totidemque quadragenarum, semel singulis huiusmodi diebus, lucrari possint et valeant;

4. Ut iis vero, qui confessi et sacra communione refecti ecclesiam visitaverint, in qua sacra eucharistia publico cultui exposita est, ibique pie oraverint, indulgentiam plenariam, semel per expositionis triduum lucrandam, quae applicari possit animabus fidelium defunctorum, sanctitas sua benignissime concedere dignetur, ea tamen lege, ut christifideles ecclesiam praedictam unoquoque tridui die visitent.

5. Ut omnia altaria illius ecclesiae, in qua alternatim fiet expositio, privilegiata, durante expositione, declarentur.

377. Mandant vero patres huius concilii, ut, iis exceptis, quae sedes apostolica modificare vel remittere indulserit, ea omnia sedulo serventur in huius devotionis celebratione, in ecclesiis tam regularium quam saecularium, quae exposita reperiuntur in libro, cui titulus: „Ceremonial for the use of the catholic churches in the United States ofAmerica.“ [2]

378. Ordinariis tandem definiendum pro suis singulis dioecesibus tempus relinquimus, ordinemque quo in diversis ecclesiis congrue per alternas vices expositio habeatur, aliaque praescribenda necessaria et opportuna, ut cultus exhibeatur Deo acceptior et ab omni abusu magis remotus. Ad quem finem optime assequendum, haud parum conferet sodalitium, si quod habeatur, ssm̃ae eucharistiae cultorum, qui id in se suscipiant, ut per horas certas in huius devotionis exercitio alternatim vigilent in ecclesiis in quibus expositio habetur. Huiusmodi igitur sodalitia, inter singularum ecclesiarum fideles, pastores instituenda curent.

Caput III.

De vesperis.

379. Vesperae integrae ut decantentur diebus dominicis festisque in omnibus ecclesiis, more eccle-

[1] Vide instructionem sacr. congr. de Prop. fide, in appendice.
[2] Bened. XIV, const. *Accepimus,* 16 apr. 1746.
[3] Cf. syn. dioec. Baltim. mense iunii 1857 habit., const. 1.
[4] Cf. Bened. XIV, *Inst. eccles.,* 30.
[5] Clement. VIII, const. *Graves et diuturnae,* die 25 nov. 1592.

[1] Huic supplicationi s. pontifex benigne annuit. Vide decretum IV, supra col. 889.
[2] Vide opusculum, cui titulus: Ordo in orat. quadrag. hor. in dioec. Baltim. servandus, edit. 1858.

siae Romanae, quatenus fieri potest, volumus et mandamus. Atque hae quidem nunquam omittendae sunt ob alia exercitia pietatis. Cultus enim solemnis ecclesiae pontificibus probatus, et per tot saecula vigens, Deo gratior censendus est. Ut autem etiam hac in parte uniformitas habeatur, omnino in praxim generalem deducenda esse ea volumus, quae de vesperis minus solemnibus et de missa cantata sine diacono et subdiacono in libro caeremoniali nuper Baltimorae edito habentur; ideoque monemus sacerdotes, ut vel ipsi, vel per alium quemdam bene expertum, pueros caeremonias in missis cantatis et vesperis rite peragendas diligenter doceant.

380. Insuper valde exoptandum esse censemus, ut rudimenta cantus Gregoriani in scholis parochialibus exponantur et exerceantur, sicque numero eorum, qui psalmos bene cantare valent, magis magisque increscente, paullatim maior saltem pars populi, secundum primitivae ecclesiae [1] adhuc in variis locis vigentem usum, vesperas et alia similia cum ministris et choro decantare addiscat. Qua ratione omnium aedificatio promovebitur, iuxta illud sancti Pauli: *„Loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus."* [2]

TITULUS VII.

De disciplinae uniformitate promovenda.

Caput I.

De uniformitate quoad festa et ieiunia.

381. Fidem catholicam, cum ex auctoritate sive docentis sive iubentis aut vetantis Dei tota pendeat, nullo temporum lapsu aut locorum varietate minui, obsolescere, aut ullo modo immutari unquam posse, luce clarius manifestum est. Disciplinam quoque suam sancta mater ecclesia, licet origine humanam, quamque sapienti usa consilio variare ac mutare aliquando solet, unam tamen perpetuo eandemque, ubi nulla contrarium suadet necessitas, ubique servari optat ac modis omnibus studet. Curandum igitur, quantum in nobis est, ut disciplina nostra vel ab universalis ecclesiae disciplina nullatenus discrepet, vel si id omni ex parte fieri nequit, saltem ad eam quam proxime accedat. Hac imprimis ratione consuletur uniformitati, quam inter omnes harum provinciarum ecclesias existere vehementer optamus.

382. Principio autem ut de iis, quae ad ecclesiae praecepta pertinent, loquamur, maximopere dolendum est tantam inter nos in festis ac ieiuniis observandis discrepantiam inveniri. Aliquibus enim in locis festa septem vel octo, in aliis vero quatuor tantum celebrantur. Ieiunii quoque, praesertim quadragesimalis, diversa est pro locorum diversitate observantia. Haud difficile quidem esset, festorum numerum ad minimum reducendo, et indulgentiorem, quae se offerat, ieiunandi rationem sectando, uniformitatem quandam inducere. Sed summopere cavendum est, ne falsa uniformitatis specie magis difformes ab universali ecclesia reddamur.

383. Patribus visum est festos dies, quales nunc in unaquaque provincia servantur, esse retinendos; festum tamen patronale beatae Mariae virginis sine labe conceptae, tanquam festum de praecepto, ipso die decembris 8, per has provincias ubique celebretur [3]. Quod ad provincias Sancti-Francisci atque Oregonensem et dioecesim Sanctae-Fidei attinet, sanctam sedem orandam esse censemus, ut pro quinque illis festis diebus, quibus a Baltimorensi provincia discrepant, concedatur dispensatio quoad praeceptum missam audiendi et ab operibus servilibus abstinendi, non tamen quoad devotionem et solemnitatem externam. Supplicandum quoque duximus, ut sanctae sedis auctoritate iisdem liceat se Baltimorensi provinciae in servandis ieiunii diebus conformare [4].

384. Volumus praeterea, ut in posterum festum patronale ecclesiae cuiusque consecratae solemniter et ritu debito celebretur. Quod in urbibus adeo facile fieri potest, ut, si negligatur, nullus sit excusationi locus. Idem faciendum erit, licet ecclesia fuerit tantum benedicta. Rure tamen et in oppidulis, ubi difficile esset per hebdomadam plebem fidelium congregare, poterit festum (quoad externam solemnitatem) in dominicam proxime sequentem transferri.

Caput II.

De uniformitate in aliis promovenda.

385. De dispensationibus pro matrimoniis ineundis agentes patres Tridentini, haec decreverunt: „In contrahendis matrimoniis vel nulla omnino detur dispensatio, vel rara, idque ex causa et gratis concedatur." [2] Cum vero disciplinae ecclesiasticae rite servandae valde obstet nimia dispensandi facilitas, curent ordinarii, ut potestate a legibus ecclesiasticis hac super re latis eximendi, quae ipsis a sede apostolica concessa est, nonnisi parcius, et causis bene perpensis utantur; praesertim quando de impedimentis in primo affinitatis, vel secundo consanguinitatis gradu agendum erit. Inter impedimenta occulta, et ea quae in publicam devenerint notitiam scite distinguant; atque cum gravior obstet prohibitio, nonnisi graviori de causa nubendi veniam concedant. Valde autem optamus, ut collatis consiliis, tam in hoc plenario concilio, quam in conciliis provincialibus, quae subsequentur, episcopi, illi praesertim qui comprovinciales sint, et conterminas habeant dioeceses, inter se de certa ac uniformi († agendi) ratione has dispensationes concedendi, quantum fieri possit, conveniant; ut querelarum de diversis ac saepenumero contrariis hoc in negotio agendi regulis tollatur occasio [3].

386. Patres Tridentini voluerunt ut dispensationes in causis matrimonialibus gratis omnino concederentur [4]. Illorum vestigiis inhaerentes, praesules in concilio provinciali Baltimorensi VIII decreverunt:

„Cum facultates extraordinariae episcopis huius provinciae a sancta sede collatae, sine ulla mercede exercendae sint, nulla exigenda est taxa pro dispensationibus ab impedimentis matrimonii." [5]

[1] Bona, *Rerum liturgic.*, cap. 25, num. 19.

[2] Ephes. V, 19.

[3] Pius papa IX ita benigne decrevit. Cf. decretum V, supra col. 889].

[1] Hisce duobus postulatis haud annuit s. pontifex, volens potius ut „recurrant episcopi quorum interest, in particulari, expositis suae petitionis rationibus". Instruct. III, art. XI, supra col. 886.

Ad supplicationem concilii patrum „circa dispensationem ab abstinentia a carnibus in sabbatis, iussit sanctitas sua, episcopos qui eiusmodi indulto indigere se putant, expositis rationibus, in particulari recurrere debere". Cf. instructionis III, art. X, supra l. c.

[2] Sess. XXIV, cap. 5, *de reform. matr.*

[3] Pro exceptione quoad Italos, vide rescriptum sacr. congr. de Prop. fide, in appendice.

[4] Loc. cit., vide sess. XXV, cap. 18, *de reform.*

[5] Decret. 4. Verba ipsa a sancta sede adhibita subiungere visum est. In folio E typis impresso facultatum extraordinariarum, quae per sacr. congregationem de Prop. fide episcopis huius regionis concedi solent, in quo dispensandi potestas in casibus quibusdam difficilioribus datur, haec habentur: „Voluit autem eadem sanctitas sua ac omnino praecepit, ut praedictus

Hac quippe super re, emi patres sacrae congregationis de Propaganda fide nuper „mandarunt, ut omnibus episcopis istarum regionum inculcetur memoratae praescriptionis observantia, qua pro dispensationibus ab impedimentis matrimonii pecuniam nullo omnino titulo percipiendam esse iubetur, iis tantum exceptis casibus, in quibus apostolica sedes eleemosynam oratoribus iniungendam monet, in pium aliquod opus impendendam.“ [1]

387. Ut iidem pro catechismo tradendo libri in omnibus dioecesibus, quantum fieri possit, adhiberentur, iam adlaborarunt decessores nostri. In primo enim provinciali concili. Baltimorensi ita decreverunt:

Quoniam multa [2].

388. Ecclesia catholica, ceu pia mater, fidelium suorum filiorum corpora adhuc post mortem officiis tenere prosequitur, eaque ritibus sacris in loco sacro recondit, donec tuba archangeli mirum spargente sonum resurgant, et animis coniuncta ante iudicis thronum cogantur. Pro iis vero debito honore reponendis, coemeteria parat ac sacris caeremoniis et precibus consecrat, atque ab omni profano usu segregat. Piaculare etiam pro fidelium defunctorum aeterna quiete sacrificium offerre non cessat, ut ab omni inquinamento, si quod eluendum supersit, mundati, gaudia sempiterna consequantur.

389. Porro sepultura ecclesiastica privantur infideles, haeretici et schismatici; excommunicati notorii et vitandi; qui mentis compotes sibi mortem consciverint, nisi aliquo forsan tempore superstites, resipiscentiae signa dederint; qui morti proximi obstinate et coram testibus sacramenta sibi oblata respuerint; qui notorie scandalosam degerint vitam, nec poenitentiae ullum dederint signum; demum, qui duello perierint, dederint vel non dederint resipiscentiae indicia. In dubio vero, an sint a sepultura ecclesiastica arcendi, consulendus erit ordinarius, cum id commode fieri poterit; secus autem, in partes lenitatis et misericordiae propendeat iudicium. Quod praestandum consulimus praesertim, quandocumque defunctus morte subitanea correptus nullum habuit poenitendi tempus; cum iuxta iuris regulam, odia sint restringenda [3]. „Ex mente sedis apostolicae toleratur, ut in sepulchris gentilitiis, quae videlicet privata et peculiaria pro catholicis laicorum familiis aedificantur, cognatorum et affinium etiam acatholicorum corpora tumulentur.“ [4]

390. Parvuli sine baptismo decedentes seorsim in loco non benedicto sunt sepeliendi; at infans in utero matris fidelis simul cum ea defunctus, simul cum ea sepulchrum habeat. Adulti vero qui morte correpti fuerint, dum baptismo recipiendo semet disponerent, sepultura ecclesiastica haud priventur; desiderii namque seu flaminis, ut aiunt, baptismo mundati esse rite existimantur.

391. In superiori concilio plenario de ritibus funereis haec decreta sunt:

„Ritus ecclesiasticos nolumus adhiberi in sepultura fidelium, quandocumque eorum corpora sepeliuntur in coemeteriis sectarum; vel etiam in coemeteriis profanis, quando adsunt coemeteria catholica.“ [1]

392. Cum tamen conditionem, in qua nostrates versantur, consideremus, legis huius rigor mitigari aliquantulum posse videtur. Si cuius itaque catholici defuncti, si fuerit ad fidem conversus, consanguinei superstites sint acatholici, et fundum in alieno coemeterio iam possideant, permittimus ut exequiae in domo vel etiam publice in ecclesia celebrentur, si pastori id eorundem bono spirituali profuturum vel alias expedire visum fuerit. Si superstites catholici sint, fundum vero in alieno coemeterio sine ulla fraude legis vel ab anno 1853 habuerint, in quo cadavera iam sint humata, pastoris arbitrio et conscientiae relinquimus, ut preces pro exequiis in rituali praescriptas privatim in domo recitet, antequam cadaver efferatur; at in ecclesia, ut nonnisi praehabita ordinarii venia exequiae fiant, praecipimus.

Praeterea, si in coemeterio profano separata terrae pars obtineri nequeat, in qua corpora catholicorum exclusive inhumentur, saltem loculus ubi cadaver deponitur benedicatur, ea oratione adhibita quae in Romano rituali expresse praescribitur, titulo de exequiis, „Deus cuius miseratione animae,“ etc. [2]

393. Ordinarios locorum in Domino enixe hortamur atque obsecramus, ut curent de sepulturis disciplinam quantocius, et quantum fieri possit, ad normam a sacris canonibus statutam, exigendam. „Pauperes, quibus mortuis nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur.“ [3] Si quis vero locum aliquem in coemeterio sibi et haeredibus suis in perpetuum reservatum velit, ita ut nullus alius ipsis nolentibus ibi sepeliri unquam possit, pro iure istiusmodi exclusivo, ut aiunt, pretium solvi potest. Ex pecuniis ita comparatis dubium haud est, quin ea habeatur summa, quae coemeteriis servandis, restaurandis et ornandis sufficiat. Si quid supersit, ad caritatis vel religionis opera promovenda ordinarii iudicio adhibeatur. Districte autem vetamus, ne unquam, quocunque sub praetextu, sine ordinarii venia, pecunias quae ex coemeteriis derivantur suas facere audeant viri ecclesiastici; id vero si attentaverint, poenis severissimis plectantur.

394. Ad pietatem erga defunctos magis fovendam statuimus, ut pastores animarum curent in praxim deducere quod habetur in rituali Romano de exequiis: „Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut missa praesente corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturae tradatur.“

395. Ne, ob locorum distantias, in mortuis ad coemeteria deferendis, nimia incommoda praesertim a pauperibus perferri debeant, consulimus ut in urbibus in quibus plures sint ecclesiae, plura etiam coemeteria habeantur.

396. Ut necessitatibus rei ecclesiasticae subveniatur, ecclesiae, scholae, aliaque opera pia vel incipiantur, vel incepta ad finem feliciter perducantur: saepius nobis datur occasio fidelem popu-

---

episcopus iisdem facultatibus, urgentissimis dumtaxat concurrentibus causis, et gratis utatur, iniuncta tamen aliqua congrua eleemosyna in pium opus eroganda.“ Eleemosynae nomine intelligi non potest fixa quaedam summa a quovis eroganda, sed ea, quam quisque, ratione habita suarum facultatum, commode dare potest. Eleemosyna autem cum sit, in pios usus omnino est impendenda.

[1] Instructio sacr. congr. II, seu specialis, data 24 ian. 1868, art. 3, supra col. 885.

[2] Conc. Balt. I, decr. 33, [Mansi, XXXIX, 299].

Balt., num. 32. In concilio plenario, anno 1852 habito, munus datum est quibusdam concilii patribus catechismum tam anglica quam germanica lingua conscribendi, qui per omnes dioeceses usu veniret. [Vide supra XLIV, 767 D.]

[3] Cf. rit. Rom., de exequiis.

[4] Ex decr. sacr. congr. inquisit., 30 martii 1859, 25 apr. 1860. Cf. conc. prov. Pragense, anno 1860, tit. III, c. 13, § 2, sub fin. [Mansi, XLVIII, 263].

[1] Balt., num. 80, conc. plen. Balt. I, decr. 3, [Mansi, XLIV, 673-4].

[2] Additum, ex instruct. I, sacr. congr. de Prop. fide, 24 ian. 1868, art. 17, supra col. 883.

[3] Rit. Rom. de exequiis.

lum hortandi ut media necessaria subministret. Quanta vero animi generositate et alacritate id semper praestiterint fideles, ipsis pauperioribus de penuria sua omnia quae habent mittentibus[1], verbis explicari vix posset. Quae cum ita sint, nulla excusatione contegi posse videtur praxis pecunias in usus ecclesiasticos iis mediis comparandi, quae peccandi directam praebeant occasionem, scandali publici causae sint haud infrequentes, et nomen catholicum alienorum ludibriis et opprobriis exponant. Huiusmodi nonnunquam esse videntur eae festivitates, quae prope populosas urbes haberi consueverunt quae vulgo *Pic-nics, excursions,* vel simili nomine veniunt. Ordinariorum itaque prudentem curam ad mala, quae ex hac causa oriuntur, in posterum praecavenda convertendam fore speramus. Vel enim prohibendum, ut tales festivitates religionis nomine cohonestentur, vel saltem omnino providendum ne, quod cordati iam lugent, peccatorum seminaria fiant. Sciant vero sacerdotes qui his modis pecunias in usus pios comparandi utantur, se districtissimum iudicium effugere haud posse, superioribus intentatum, quorum incuria vel negligentia inferioribus ansa peccandi datur.

397. Praxim, si qua existat, pecuniam exigendi ad fores ecclesiarum, ut fideles ingredi possint, et divinis mysteriis adesse[2], „sibi minime placere declaravit summus pontifex Pius papa IX, et eliminandam prorsus voluit.“[3] Supremi itaque pastoris iudicio obsequentes, huic consuetudini finem imponi omnino volumus. Cum enim alia ratione reditus satis amplos ecclesias percipere posse experientia constet, praxis ea improbanda videtur, quae pecuniae fixam summam, vectigalis instar, fidelibus imponendi, ut missae adstare vel verbum Dei audire possint, speciem prae se ferre videtur.

398. Apostolus voluit, ut *„fiant obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, et omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate“*[4]. Morem hunc orandi pro omnibus ordinibus, maxime pro iis qui in sublimitate sunt, semper solemnem sibi habuit ecclesia, ut libri liturgici testantur. Nunquam tamen maxima diligentia praecavendum non intellexit, ne religionis specie profana negotia in Dei sanctuarium gerenda inducerentur, neve precum ad Deum fusarum praetextu, de rebus humanis, circa quas in foro et in triviis disputatur, disserendi caperetur occasio. Cum vero res apud nos eo usque devenerint, ut sectarum praecones tum in earum templis, tum etiam in populi coetibus, politicis huiusmodi precibus, quae saepe ex iratis partium studiis proficisci noscuntur, Deum non honore, sed contumelia potius afficere fere quotidie audeant; volunt patres ut nullae preces publice in templis recitentur, praeter eas quas ecclesia ipsa probavit.

399. Si vero aliquando, ob publicas calamitates vel necessitates, preces vernaculo sermone recitari in fidelium coetibus visum fuerit, id nonnisi statuente ordinario fiat, eaeque tantum adhibeantur orandi formulae quas ipse praefinierit. Idem et de diebus pro gratiarum actione a civili magistratu designatis statuimus. In iis enim, nonnisi iubente ordinario, caeremonias ecclesiasticas haberi volumus; eae vero si celebrentur, ad normam a rubricis statutam peragantur. De rebus autem politicis ne unquam e suggestu fiat sermo districte vetamus.

400. Curam suam de catholicis, qui militiae vel classi nomen dederint, manifestarunt concilii plenarii I patres, sequenti decreto:

Cum sapientissimo[1].

401. Nunc autem, aucto istorum hominum numero, magis magisque episcopis in eumdem finem adlaborandum erit. Curent etiam, quantum fieri potest, ut sacerdotum ministerio iuventur, atque ut missae adstandi et verbi Dei audiendi dominicis diebus liberam habeant copiam. Neque negligant saluti prospicere orphanorum catholicorum, quorum patres vel in classi vel in exercitu occubuerunt, qui aluntur vel a gubernio, vel a privatorum benevolentia. Pro istis enim aut orphanotrophia catholica instituenda sunt, quod pro suis iam praestiterunt sectarii non pauci; vel in orphanotrophia iam instituta erunt colligendi; vel saltem conandum erit ut doctrina imbuantur catholica. Quod caritatis officium, cum urgentissimum sit, volumus ut quamprimum ab iis, ad quos spectat, suscipiatur.

402. Cum ob dioeceseon amplitudinem, multasque, quibus assiduo distinentur curas, difficile sit episcopis saepius omnia invisere loca suae iurisdictioni subiecta, censuerunt patres orandam esse sanctam sedem, ut ipsis liceat communicare sacerdotibus, prout opus fuerit facultates benedicendi coemeteria, et etiam campanas oleo ab episcopo consecrato, iuxta pontificalis Romani ritum[2].

403. Ut uniformitas vel in minimis quae sub fidelium oculos cadunt habeatur, consulimus praesulibus, ut quoad vestes episcopales vel in ecclesiis, sive intra sive extra propriam dioecesim, vel domi vel in itinere deferendas, quantum fieri possit, caeremonialis episcoporum[3] praescripta, et consuetudines in ecclesia Romana probatas servent.

404. Decreto Innocentii X[4], duobus ante saeculis emisso, cautum fuit, ne episcopi sacrae congregationi de Propaganda fide subordinati pontificalia in aliis praeterquam in propriis ecclesiis, etiam de consensu ordinariorum, exercere possent, sub poena suspensionis ipso facto incurrendae ac pontifici reservatae. Similia deinceps decreta a praedicta sacra congregatione prodierunt[5]. Quae decreta cum hactenus non fuerint ab omnibus eodem modo intellecta neque eadem fide observata; ut in posterum episcopi omnes uniformi regula utantur, declarandum censemus, horum decretorum rigorem a Pio VII[6], eadem sacra congregatione supplicante, ita fuisse relaxatum, „ut, quando rationabili causa vel urgente necessitate episcopi seu vicarii apostolici ad alienas dioeceses vel vicariatus se conferunt, possint sibi invicem communicare facultatem pontificalia exercendi, dummodo tamen semper accedat episcopi seu vicarii loci consensus, inviolatumque de caetero maneat residentiae praeceptum.“

TITULUS VIII.

De regularibus et monialibus.

Caput I.

De regularibus.

405. Permulta bona in religionem derivata esse ex eo quod viri religiosi in nostris dioecesibus

[1] Marc. XII, 44.

[2] Instructio sacr. congr. sup. cit., art. 18.

[3] Vide litt. emi card. Barnabo, VI kal. febr. 1862, ad archiep. Cincinnat., in actis conc. prov. Cinc. III, p. 40, cf. p. 17, ibid. [Vide supra col. 370 D.]

[4] I Tim. II, 1-2.

[1] Conc. plen. Balt. I, decr. 19, [Mansi, XLIV, 676].

[2] Huic petitioni annuit sancta sedes, prout continetur in decreto VI sacr. congr. de Prop. fidei, supra col. 890].

[3] Clemens VIII, in constitutione huic libro praefixa haec habet: „Caeremoniale episcoporum ... in universali ecclesia ab omnibus et singulis ... perpetuo observandum esse praecipimus.“

[4] Die 28 martii 1651.

[5] Die 26 iulii 1662 et 17 iulii 1725.

[6] Die 8 aug. 1819.

laborem impenderint suum, libenter profitemur. Ea profecto semper mens fuit antecessorum nostrorum, eaque nobis etiamnum insidet opinio, eorum adhibita opera multum levari onus episcoporum humeris impositum; auxilium opportunum praeberi clero saeculari pastoralibus officiis pene obruto; plura demum beneficia non uno ex capite a fideli populo percipi. Ut Viennensis concilii generalis verbis utamur, „quia una est regularium et saecularium, praelatorum et subditorum, exemptorum et non exemptorum universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una fides et unum baptisma, decet ut omnes qui eiusdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis, et, sicut fratres ad invicem, vinculo caritatis sint adstricti.“ [1]

406. Ut tamen optimi hi fructus colligantur, hoc omnino requiritur, ut stabiles ac permanentes fiant fundationes, quae in qualibet dioecesi a communitate religiosa instituantur. Iampridem enim conquestus fuit summus pontifex Bonifacius VIII, religiosos ordines, qui tunc temporis existebant, „domos vel loca de novo suscipere, vel olim suscepta dimittere, se ibidem ad alia transferentes;“ [2] idque omnino fieri apostolica auctoritate vetuit. In eamdem sententiam patres concilii Cincinnatensis provincialis I [3], quod a sancta sede recognitum est, caverunt ne religiosi a conventionibus cum episcopis factis resilirent, et ne pastores et rectores religiosi ab ecclesiis et locis, quibus praepositi fuerant, ab ipsorum superioribus amoverentur, nisi alii societatum sodales, cum consensu ordinarii, subrogarentur. Et sane maxime tum dioecesibus, tum ordinibus ipsis in bonum cederet, si haec regula omnino servetur.

407. Cum vero ea sint apud nos rerum adiuncta, ut non semper canonice vel permanenter erigi possint domus religiosae seu monasteria, id interdum, nolentibus ipsius communitatis superioribus; ut in talibus casibus omnis disputationibus et querelis locus auferatur, duxerunt patres huius plenarii concilii, hoc conditionis instar contractui ordinarium inter et religiosam communitatem appositae habendum, istam scilicet nullum collegium, paroeciam, congregationem, scholam aliudve opus pium deserere posse, ordinario invito, nisi sex saltem menses elapsi fuerint a tempore, quo de intentione ita agendi illum certiorem fecerit. Hoc enim temporis spatium requiri ad minimum videtur, ut episcopus alios idoneos operarios sufficere possit, et sic opera vel necessaria vel certe maxime utilia continuare. Haec vero de iis tantum communitatibus intellecta volumus, quae regenda assumunt opera proprie dicta dioecesana, sive ea quae per pecunias aliaque media ex dioecesi desumpta sustentantur, et ad tempus tantum, nulla perpetuo permanendi suscepta obligatione. Neque quidquam per ea, quae dicta sunt, ullo modo iis derogari censendum est, quae de monasterii canonice erecti bonis non alienandis, permutandis vel relinquendis, per venerandas summorum pontificum constitutiones sancita iamdudum fuerint. Salva etiam iura tertii volumus, praesertim vero eorum benefactorum, qui bona vel mobilia vel immobilia donaverint, ut in specie opus aliquod bonum in aliquo determinato loco, vel aliis praestitutis conditionibus, institueretur vel foveretur.

408. Curent tamen episcopi, ut, iuxta canonicas sanctiones, omnia iura ac privilegia regularium, sive congregationum religiosarum, intra limites suae iurisdictionis existentium tueantur, et cum iis ea ratione agant, ut nulla illis nedum discedendi, nequidem conquerendi iusta occasio suppeditetur. Quod efficacius fiet, si quo tempore in dioecesi considunt, omnia quoad tam spiritualia quam temporalia episcopum inter et illorum superiores accurate intelligantur, scriptoque instrumento consignentur. Tunc enim, si unquam ex dioecesi discedant, quid bonorum ad illos, quid vero ad dioecesim, ex iustitia vel aequitate pertineat intelligetur, adeoque insignis causa querelarum tolletur. Omnes Dei sacerdotes, tam regulares quam saeculares, in eundem laborant finem, ut nimirum gloriam Dei salutemque animarum pro viribus promoveant; ideoque nulla deberet esse inter illos dissensio, potius vero concors unitas amorque fraternus.

409. De caeteris, quae ad regulares pertinent, nullo modo nova decreta requiruntur; sed sufficere videtur declaratio disciplinae iamdudum tum a sancta sede apostolica, tum a conciliis institutae.

410. Legibus episcopi, qui est in sua dioecesi generalis pastor, ligantur quotquot incolunt illius dioecesim, cuiuscumque sint status et conditionis, nisi speciali privilegio ab eiusdem subtrahantur iurisdictione [1]. A potestate enim cuiuscumque inferioris praelati possunt plures eximi auctoritate summi pontificis, a cuius iurisdictione nemo exemptus esse potest. Attamen regulares per leges canonicas, eorum exemptione non obstante, parere coguntur episcopalium legum sanctionibus in iis quae respiciunt curam animarum, aut sacramentorum administrationem, iuxta decretum Tridentinum [2], atque apostolicas constitutiones concilii textum explicantes, et praesertim constitutionem *Firmandis* a Benedicto XIV editam [3].

411. Regulares, etiam exemptos, episcoporum iurisdictioni saltem delegatae subesse, canonica praecipiunt instituta, quoad domorum religiosarum fundationes [4], suorum alumnorum ordinationes [5], verbi divini praedicationem [6], sanctissimi sacramenti publicam expositionem [7], librorum de rebus ad religionem pertinentibus tractantium approbationem [8], confraternitatum erectionem [9], monialium confessiones [10], et quoad observanda et evitanda in celebratione missae.

412. Ex quibus omnibus luculenter patet, regulares in iis quae curam animarum et administrationem sacramentorum respiciunt, subesse iurisdictioni, visitationi et correctioni episcopi, in cuius dioecesi degunt; nihilque ipsos hac in parte privilegiis suis iuvari; eosdemque statuta omnia dioecesana, provincialia et plenaria, eadem plane ratione qua sacerdotes saeculares, districte teneri observare.

413. Dum haec et caetera a concilio Tridentino vel a summis pontificibus, de mutuis episcoporum regulariumque iuribus et officiis statuta, regulares religiose custodierint; necnon pari cura sartae tectae ab ipsismet episcopis serventur regularium exemptiones in iis quae ad regimen internum communi-

[1] Clement., cap. *Frequens,* de excess. praelat. [V, 6].
[2] Cap. *Ex eo,* de excess. praelat. et subd. in sexto.
[3] Decr. 18, [Mansi, XLVII, 184].

[1] Ben. XIV, *De syn. dioec.,* lib. XIII, c. 4, § 5.
[2] Sess. XXV, c. 11, *de regul.*
[3] 6 nov. 1744. Vide Ben. XIV, *De syn. dioec.,* loc. cit.
[4] Conc. Trid., sess. XXV, c. 3, *de regul.*
[5] Ibid., sess. XXIII, c. 12, *de reform.,* versus finem; Bened. XIV, constit. *Impositi nobis,* 27 febr. 1747.
[6] Ibid., sess. V, c. 2, *de reform.,* versus finem; Gregor. XV, constit. *Inscrutabili,* 5 febr. 1622; Clement. X, constit. *Superna,* 21 iunii 1670.
[7] S. rit. congr., 18 dec. 1647, 7 iunii 1681, et pluries alias.
[8] Conc. Trid., sess. V, de edit. et usu ss. libr.
[9] Clem. VIII, const. *Quaecumque,* 7 dec. 1604; Paul. V, constit. *Quae salubriter,* 23 nov. 1610.
[10] Greg. XV, const. *Inscrutabili,* 5 febr. 1622; Clem. X, constit. *Superna,* 21 iunii 1670.

tatis, ad missarum celebrationem intra coenobium, ad sacramentorum in favorem fratrum vel familiarium administrationem, eorumque sepulturam spectant; auctoritas episcoporum et monasteriorum immunitates facile conciliabuntur [1].

414. Maxime demum religiosis superioribus in Domino commendamus, ut accurate servent decretum sanctae congregationis episcoporum et regularium [2], probante ssmo domino nostro Pio papa IX editum, quo verbis expressis iis vetatur, ne quis „ad habitum admittatur absque testimonialibus literis tum ordinarii originis, tum etiam ordinarii loci, in quo postulans post expletum decimum quintum annum aetatis suae ultra annum moratus fuerit". Observata enim regula hac sapientissima, nullus eorum fraudibus supererit locus, qui ex una in aliam religiosam vagantes domum, dedecore maximo tum religiosos ordines, tum catholicum nomen haud raro afficiunt.

Caput II.
De monialibus.

415. Sanctimonialium sive feminarum religiosarum huius regionis praeclara in christianam rempublicam merita spectantes, non possumus quin agamus omnipotenti Deo gratias: qui harum tam utilium congregationum tantum numerum, tantamque varietatem in ecclesiae subsidium excitaverit. Hisce quippe congregationibus acceptum referimus, quod tot puellarum innocentiae servandae habeamus parata tutaque domicilia; his debet America nostra institutionem numerosae iuventutis tum in literis, tum in christianis moribus, atque adeo diffundendae catholicae fidei efficax adiumentum. Quin etiam, cum luctuosi belli tumultus academiarum nostrarum prosperitati magno damno essent; fecit tamen sororum caritas, ut ipsae belli calamitates in singularem ecclesiae commendationem verterent. Quis enim, etiam acatholicus, sororum nostrarum in nosocomiis inexhaustam patientiam, parem in omnes beneficentiam, singularem ubique modestiam, potuit non admirari; aut tantarum virtutum effectricem causam aliam cogitare, quam divini spiritus adiutorium illud, quo etiam inimicus homo cogatur fateri: *„Digitus Dei est hic!"*

416. Postulat igitur pastoralis officii nostri sollicitudo, ut tam eximiae portioni Dominici gregis subministrentur ea praesidia, quae sacratas Deo virgines in instituti sui vigore primitivo perpetuo sustentent; idque praesertim, cum a sacro concilio Tridentino virgines sacratae paternae sollicitudini episcoporum concreditae sint [3]. Quapropter opportunum visum est patribus quae sequuntur statuere, per quae monialium disciplina facilius ac maturius instauretur et constantius perseveret.

417. Ut de sacris virginibus apud nos Deo dicatis usurpemus verba fratrum nostrorum in concilio Ravennatensi, „sacrarum virginum confessionibus excipiendis eos tantum episcopi praeficiant, qui qua par est morum gravitate, prudentia, doctrina, et asceticae artis intelligentia praediti reperiantur. Meminerintque Tridentinos patres [4], ad opportunum solatium remediumque afferendum ipsarum animis, in afflictione interdum et angustia constitutis, praecepisse, ut ,praeter ordinarium confessorem, alius extraordinarius ab episcopo et aliis superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat'. Offerant itaque monasteriis omnibus suae iurisdictioni subiectis, instentque pro viribus, ut a superioribus etiam regularibus quoad sanctimoniales eorum regimini subiectas idem, iuxta formam a Benedicto XIV praescriptam [1], exhibeatur. Nec se iidem episcopi adeo difficiles praebeant [2] peculiaribus etiam monialibus confessarium extraordinarium aliquando petentibus; quin potius, nisi aut monialis postulantis, aut confessarii requisiti qualitas aliter faciendum suadeat, earum iustis precibus libenti animo obsecundent." [3].

418. Directores autem huiusmodi quam maxime allaborent ad conservandum in monasteriis spiritum vitae perfectioris, et strictam regularum observantiam; nihil in iis, neque in laudabilibus consuetudinibus, episcopo inconsulto innovantes. Invigilent insuper episcopi et directores, ut earum solitudo sancta, si non clausura, sarta tecta custodiatur, eaeque ad orationis et contemplationis sanctae amorem formentur.

419. Cum de natura trium votorum paupertatis, castitatis et obedientiae, quae a monialibus, praesertim quorumdam monasteriorum, heic in America emitti solent, dubitaretur: scilicet, utrum vota huiusmodi uti solemnia, an tantummodo uti simplicia essent habenda; et si uti solemnia, utrum, ratione habita temporum, locorum et aliorum huiusmodi adiunctorum, et ad varia incommoda praecavenda, consultius [esset] necne, ut in posterum moniales omnes simplicia tantum vota nuncupare permitterentur; cumque alii aliter sentirent, ad omne dubium amovendum, censuerunt patres antecessores nostri rem totam ad sanctam sedem esse deferendam. Hac autem re mature perpensa et rite examinata, tandem per decretum sacrae congregationis episcoporum et regularium, ad revmum archiepiscopum Baltimorensem transmissum, ita rescripsit sancta sedes [4]:

I. „Vota, quae a monialibus a Visitatione beatae virginis Mariae nuncupatis emittuntur in monasteriis locorum Georgetown, Mobile, Kaskaskia, St-Aloysii et Baltimorae, attentis rescriptis a sancta sede ab iisdem iam impetratis, esse solemnia.

II. „Quoad clausuram, praedictas moniales uti posse facultatibus sibi, in variis rescriptis a sancta sede Baltimorensi archiepiscopo concessis.

III. „Ratione habita ad locorum temporumque circumstantias, in posterum, ab iisdem monialibus Visitationis post expletum novitiatum, emittenda esse vota simplicia; exactisque quinque annis a votorum simplicium professione admitti eas posse ad vota solemnia nuncupanda, praeviis spiritualibus exercitiis per decem dies; professas autem votorum simplicium frui et gaudere omnibus et singulis gratiis et favoribus spiritualibus, quibus professae votorum solemnium fruuntur et gaudent.

IV. „Vota, quae ab aliis monialibus in monasteriis iam erectis emittuntur, esse simplicia, excepto casu quo rescriptum pro votis solemnibus emittendis ab apostolica sede obtinuerint.

V. „Tandem in monasteriis in posterum erigendis in singulis Statibus Unitis vota a monialibus esse emittenda simplicia."

420. Constat vero ea, quae in articulis quarto et quinto habentur, ad omnes huius regiones moniales, quocumque veniant nomine, applicanda esse, iis exceptis monasteriis de quibus in primo articulo fit sermo. Hoc vero tum ex iis manifestum est,

---

[1] Vide lit. emi card. Sterckx, archiep. Mechlin., in appendice.

[2] 25 ian. 1848. Integrum in appendice prostat.

[3] Pro privilegio ss. conservandi in sacellis monialium, vide appendicem.

[4] Sess. XXV, de regul. et monial., c. 10.

[1] Constit. *Pastoralis curae,* 5 aug. 1748; et Ben. XIV, *De syn. dioec.,* lib. XII, c. 12, § 17.

[2] Bened. XIV, loc. cit.

[3] Conc. prov. Ravennat., anno 1855, part. IV, cap. 7, num. 13. [Mansi, XLVII, 253-4.]

[4] 3 sept. 1864.

quae in ipsa sacra congregatione gesta sunt[1], tum per verba emi cardinalis sacrae congregationis de Propaganda Fide confirmatur.

421. Spectatis peculiaribus huius regionis circumstantiis, visum est etiam patribus opportunum supplicare sanctam sedem, ut in iis monasteriis in quibus vota sunt solemnia, probatio quinque annorum, quae iuxta rescriptum inter vota simplicia et solemnem professionem intercedere debet, ad decem annos usque protrahatur. Ita enim tum monialium vocatio, tum earum ad claustralem vitam aptitudo diutius probatur, tutiusque occurritur iis incommodis quibus hactenus ea monasteria fuerunt exposita[2].

422. Demum, cum omnino deceat ut moniales, sint vel non sint claustratae, in conventibus suis, quantum fieri possit, permaneant, atque in sancta solitudine spiritualibus exercitiis et operibus pietatis et caritatis secundum earum institutum sese devoveant, prorsus reprobamus morem illum, seu verius abusum, qui nuper invectus est, iuxta quem nonnullae ex istis piis feminis huc illuc circumcursant, et saepe ad loca ab earum monasteriis remota divertunt, causa pecuniae colligendae pro novis domibus fundandis, vel ab aere alieno iis quae iam sunt fundatae liberandis. Ordinarios vero locorum in Domino hortamur, atque enixe obsecramus, ne permittant, ne quidem tolerent istam consuetudinem, quae tum verae status religiosi indoli repugnat, tum gravibus periculis et publicis nonnunquam scandalis obnoxia est.

TITULUS IX.

De iuventute instituenda, pieque erudienda.

Caput I.

De scholis parochialibus ubique fundandis.

423. Christus dominus noster ad patrem suum iamiam ascensurus, ex plenaria illa potestate quae data ei fuerat in coelo et in terra, omnibus apostolis quos operis sui vicarios his in terris relinquebat, mandatum illud insigne, veluti supremae suae voluntatis testamentum et summi illius amoris, quo in homines flagrabat, pignus eximium edixit: *„Euntes, docete omnes gentes."*[3] Quo quidem divino eloquio, ecclesia eius seipsam intellexit non solum praeconem ac testem, sed et cunctorum insuper hominum matrem ac magistram coelitus institutam fuisse. Quamobrem nullo non tempore summa ubique terrarum cura invigilavit, ut salutarem doctrinam disseminaret ac custodiret. Factum inde etiam est, ut omnes errores tam contra fidem, quam contra morum honestatem semper impigre debellaverit.

424. Nihil sane in ecclesia innotescit magis, aut pulchrius splendescit, quam zelus ille atque ardor divinus, quo pia illa mater iuventutem, rei christianae spem firmissimam, semper et ubique est prosecuta. Memoria enim tenens et in corde conferens praeclara illa Domini sui verba: *„Sinite parvulos ad me venire"*[4], nullis unquam laboribus pepercit, ut tenellum illum hominum florem ab omni vitiorum afflatu arceret, et ab omni labe erroris iucolumem servaret. Hinc sacri antistites, iam inde ab exordiis ecclesiae, collatis viribus, magis magisque allaborarunt, ut christianam iuventutem tum in scholis tum extra scholas rite erudiret atque pie educaret. Quam profecto iuventutis institutionem ut omni discrimini subducerent, gymnasia circumquaque excitavere, privilegiis amplissimis auxerunt, et per varios scholarum gradus ad summum usque artium atque scientiarum fastigium evehere non dubitarunt. Ex quibus gymnasiis quot quantaque beneficia, quam uberrimi fructus in civilem societatem, atque adeo in ipsam ecclesiam redundarint, neminem praeterire arbitramur.

425. Itaque non possunt huius plenarii concilii patres ultro non agnoscere palamque profiteri, curam teneriori aetati atque adolescentiae christianis moribus informandae impendendam, inter praecipuas sollicitudinis pastoralis partes recenseri; eoque magis, quo hodierni religionis nostrae inimici suas omnes artes conferre connituntur, ut iuvenum animos vel a prima aetate depravent.

426. Experientia siquidem diuturna satis superque probavit, quam gravia sint mala, quam intrinseca etiam pericula, quae iuventuti catholicae ex frequentatione scholarum publicarum hisce in regionibus plerumque obveniunt. Vi enim systematis apud illas obtinentis, nequaquam fieri potest quin simul in magnum fidei morumque discrimen iuvenes catholici adducantur. Neque alia profecto ex causa repetendi videntur progressus, quos exitialis illa indifferentismi, ut vocant, labes hactenus in hac regione maximos habuit, habetque in dies; illa quoque morum corruptela, qua vel tenerrimam apud nos aetatem passim infici ac perdi non sine lacrymis videmus. Consuetudo enim eorum, qui aut falsam aut nullam religionem colunt, quotidiana etiam auctorum lectio et meditatio, qui sanctissimam religionem nostram et instituta, immo coelites ipsos incessunt, rodunt, nigroque sale adspergunt, paullatim in puerorum catholicorum animis vim ac virtutem verae religionis elevant. Deinde condiscipuli, quibus utuntur, iis plerumque sunt moribus et exemplis, ea loquendi agendique nefaria licentia, ut hoc commercio et usu familiari nostris adolescentibus (licet domi optime institutis) pudor omnis ac pietas, quasi cera admoto igne, cito absumatur ac pereat. Neque decessores nostros huiusmodi mala et pericula latuerunt, ut ex hisce eorum decretis videre est:

427. *Quoniam*[1].

428. *Cum non*[2].

429. *Cum constet*[3].

430. Optimum vero, immo unicum quod superest remedium, quo gravissimis hisce malis atque incommodis occurratur, in eo situm videtur, ut in singulis dioecesibus, unamquamque prope ecclesiam, scholae erigantur, in quibus iuventus catholica tam literis ingenuisque artibus, quam religione ac probis moribus imbuatur. Quod iam a patribus superioris concilii plenarii sapienti consilio provisum fuit:

Hortamur[4].

431. Decessorum igitur nostrorum vestigiis inhaerentes, pastores animarum vehementer monemus, ut pro viribus operam suam conferant ad scholas parochiales, ubicumque fieri potest, exstruendas. Hisce in scholis, sub pastorum oculis ordinatis, vitabuntur pericula quae gymnasiis publicis inhaerere iam diximus; defendentur pueri ab illo indifferentismo adeo nunc grassante; viam catholicam insistere, iugumque Domini ab adolescentia portare addiscent.

432. Quod ut facilius praestetur, magnopere commendamus multiplicationem adhibitarum pluri-

[1] Vide Acta ex iis decerpta quae apud s. sedem geruntur, vol. I, fasc. 12.

[2] Huic patrum supplicationi annuit sancta sedes, speciali edito decreto, supra relato, num. 7, col. 890 C.

[3] Matth. XXVIII, 19.

[4] Matth. XIX, 14.

[1] Conc. Balt. I, decr. 34, [Mansi, XXXIX, 300].

[2] Conc. Balt. I, decr. 35, [Mansi, loc. cit.].

[3] Conc. Balt. IV, decr. 6, usque ad *malo afferri*, [Mansi, XXXIX, 367].

[4] Conc. plen. Balt. I, decr. 13, [Mansi, XLIV, 675].

bus iam in locis sodalitatum sive congregationum piarum utriusque sexus, quae, iuxta peculiaris sui instituti regulas, pueros puellasque tum primis literarum ac artium rudimentis imbuere, tum praesertim coelestis doctrinae pabulo vel ab ipsis quasi incunabulis reficere et enutrire satagant.

433. Quod si, ob defectum huiusmodi sodalitatum saecularibus hominibus munus instituendae pueritiae committendum sit, ii tantum ad hoc operis eligantur, qui non tantum scientia praestent, sed etiam fide, moribus ac vita probatissima inter caeteros emineant. Quod de mulieribus quoque dictum volumus, quibus instituendarum puellarum cura credatur.

434. In re tanti momenti, serio etiam parentes monendi sunt, ut proli suae magis magisque invigilent, et pro recta eius educatione diligenter consulant ac sedulo laborent; cum suis pastoribus pie conspirent, suasque opes generose diffundant, ut scholae catholicae parochiales quantocius erigantur ac sustententur.

435. Cum autem omnibus in paroeciis scholae exclusive catholicae, propter rerum angustias, nondum haberi queant, et nullibi sit locus pro institutione quotidiana et necessaria nisi in gymnasiis publicis, eo magis oportet omnes cautelas adhibere, ut exinde quam minimum detrimentum iuventus catholica patiatur. Hunc in finem catecheses et scholae doctrinae christianae instituantur. Pueros puellasque in propriam ecclesiam, dominicis et aliis diebus festivis, et quandoque etiam saepius, pastores convocent, ut eos elementa christianae doctrinae studiose et diligenter edoceant.

436. Quod quidem non solum a patribus maxime commendatum atque usitatum fuit, sed etiam saepius, gravissimisque adiectis poenis, praesertim tribus hisce saeculis, quae disciplinam restitutam subsecuta sunt, plurimorum pontificum atque synodorum legibus constitutum. Inter praeclaros piissimi huius moris atque instituti restitutores ac vindices eminuit sanctus Carolus, ecclesiae Mediolanensis antistes, cuius hac in re labores, consilia ac praecepta digna sunt, quae ab omnibus animarum pastoribus assidue perlegantur. Ecclesiae igitur monitis ac praeceptis obtemperet animarum moderator; ac sanctorum hominum, immo ipsius Christi, pastoris optimi, exemplo animatus, parvulos, spem commissi sibi gregis, singulari amore prosequatur, summa cura custodiat, indefessa vigilantia et sollicitudine a luporum ac tartarei praedonis insidiis et incursibus defendat ac tueatur. Pulcherrimum illum integritatis et innocentiae florem, atque ineffabile, quo fruuntur, baptismalis gratiae donum, sanctum in illis inviolatumque, quasi oculi sui pupillam, servandum ipse curet. Eos ita instituat atque assuefaciat, ut Dei domum et atria sancta eius libenter frequentent; ibique congregatos sanctis vitae morumque praeceptis imbuat. Tennellis adhuc eorum animis ea instillet fidei ac pietatis rudimenta, quae postea aetate adultis firmamento ac robori, tutissimoque contra pravas daemonis ac malorum hominum insidias praesidio sint futura.

437. Parentes omnibus, quibus poterit, modis inducat, ut partes suas agant. Eos hortamentis excitet, minis terrefaciat, precibus exoret, ut liberos stato catecheseos tempore ad ecclesiam mittant. Hos autem ad alacrius adsistendum discendumque munusculis et praemiis alliciat. Quod enim quotidie faciunt haereseos magistri, ut pueros catholicos ad suas scholas trahant, veneno erroris imbuant, atque infortunio mactent sempiterno; id Dei sanctissimaeque nostrae religionis minister non studiose ac diligenter praestabit, ut suos servet, neque ex iis, quos dedit Christo suo pater, perdat quemquam [1]?

438. Neque hoc muneris per alios, ut negligentiores solent, sed per sese ipse exequatur. Onus enim pueros christianae fidei rudimentis instituendi adeo est cum pastorali officio coniunctum, ut qui ex ignavia vel desidia id ferre nolit, aut in alios reiiciat, violati officii poenas vitare nullo modo possit. Quod disertis verbis omnibus, ad quos spectat, in memoriam revocatur a patribus concilii plenarii superioris [2].

439. Dum pueros ad divinarum rerum scientiam educare studet, omnem in eo operam ponat, ut, quod in ecclesia catholica laudat Augustinus [3], „pueros pueriliter doceat;“ ea scilicet facilitate et simplicitate, quae eorum imbecillitatem et imperitiam deceat. Altissima fidei mysteria ita explicet, ut eorum aetati atque ingenio se accommodet. Etiamsi, quod saepe evenit, adulti haud pauci catecheseos tempore dicentem in templo circumstent, nunquam ipse verbis aut loquendi modis exquisitis et elegantioribus utatur; sed ea tantum adhibeat, quae simplicia, clara et apertissima sint, quaeque ab omnibus, etiam rudioribus, facile intelligantur. „Qui docet,“ monet apposite Augustinus [4], „non curet quanta eloquentia doceat, sed quanta evidentia. Cuius evidentiae diligens appetitus aliquando negligit verba cultiora, nec curat quid bene sonet, sed quid bene indicet atque intimet quod ostendere intendit. . . . Quid enim prodest locutionis integritas, quam non sequitur intellectus audientis, cum loquendi omnino nulla sit causa, si quod loquimur non intelligunt, propter quos ut intelligant loquimur?“

440. Sedulo laborent animarum pastores, ut parentes, qui ipsorum curae concrediti sunt, liberos suos qui ad annos discretionis pervenerint, ad sanctae eucharistiae et confirmationis sacramenta suscipienda rite paratos adducant; et ad hunc finem obtinendum, saepius per annum, praesertim appropinquante paschali tempore, populum publice in templis moneant de gravissimo hoc officio, quod qui non servaverint parentes se maximo salutis amittendae periculo exponunt, ac proinde a sacramentis arcendi sunt, donec resipiscentes officio suo satisfecerint [5].

441. Curent etiam animarum pastores, ut quotannis ordinarios certiores faciant de numero eorum, qui superiori anno prima vice ad sacrum synaxim admissi fuerint [6].

442. Omnibus animarum curam gerentibus in Domino iniungimus, ut saltem quater unoquoque anno, et praesertim, si fieri possit, quatuor temporum feriis, pueros omnes spirituali ipsorum regimini commissos, qui nondum sanctae eucharistiae participes facti sunt, in unum colligant, et per aliquot dies doctrinam christianam diligenter edoceant. Eos, qui ad septennium pervenerint, ad confessionem accedere curent; qui vero id aetatis attigerint, ut panem coelestem discernere valeant, ad primam communionem, omni adhibita diligentia, disponantur [7].

---

[1] Ioan. XVII, 12; XVIII, 9.

[2] Decr. 89, iam supra cit., in tit. III, [conc. Balt. plen., decr. 12, Mansi, XLIV, 675].

[3] S. Aug., *De moribus eccles. cath.*, lib. I, cap. 30; ed. Maur., I, 708.

[4] *De doctrina christ.*, lib. IV, cap. 9, § 23-4; ed. cit., III, 73.

[5] Cf. conc. Cincinnat. prov. II, anno 1858, decr. 12, [Mansi, XLVII, 1192].

[6] Ibid.

[7] Cf. conc. prov. Cincinnat. III, anno 1861, decr. 2, [vide supra col. 365].

Caput II.

De scholis industriae, seu reformatoriis constituendis.

443. Perpetuus ille humani generis hostis, qui ab ipso mundi exordio cum semine mulieris exercet inimicitias, Christi corpus, quod est ecclesia, nequit quidem violare ac perdere; at calcaneo tamen eius insidiatur, et nonnulla saltem membra vulnerare, et in interitum secum rapere quotidie studet. Quod eum felici nimis successu agere, non sine acerbo animi dolore fateri cogimur. Inter alia vero huius generis sane luctuosa, quae quotidie ante oculos obversantur, illud maxime deplorandum est, quod parvulos nostros, sacro baptismi fonte renatos Deoque ob innocentiam et sanctitatem acceptissimos, a sinu et complexu ecclesiae matris avellit, et ad sua cæstra transfert, ut de filiis hostes, de piis sanctisque impios faciat ac profanos. Atque hoc quidem cum per se ipse efficere nequaquam possit, nullo negotio inter mortales invenit, quorum ope et auxilio efficiat. Adsciscit enim sibi homines aut haeresis labe infectos, aut religionis omnis osores et contemptores, quibus in nefario hoc opere sociis et adiutoribus utatur.

444. Atque hi quidem sunt, qui puellas et pueros catholicos, aut parentibus vita functis orbatos aut a dyscolis derelictos, quasi lupi agnos nacti, statim arripiunt et in domos refugii dictas coniiciunt; ubi, velut in carcere quodam inclusi, ita caute custodiuntur, ut nec a coniunctis quidem reperiri et dignosci queant. Quin et ipsa nomina misellis istis mutantur, ne forte patriae religionis memoriam aliquando excitare possint. Aluntur splendide quidem, si prioris conditionis ratio habeatur; educantur tamen sedulo ad haeresim, ad avitae fidei odium et detestationem, ad interitum animae sempiternum. Atqui haec omnia specioso philanthropiae nomine geruntur; iamdiu enim apud istos homines obsolevit praeclarum illud nomen christianae caritatis!

445. Ad mala haec praecavenda et avertenda, vix ullum in civitatum legibus praesidium sperari potest; quinimmo, his saepe improbi homines ad haec scelera patranda ac tuenda foedissime abutuntur. Quamobrem nonnulli iam episcopi, caritate et misericordia permoti, in suis dioecesibus pias domos erexerunt, aut iam erectas in hunc usum converterunt, ut in eas pueri, quorum religio aut animae salus periclitatur, recipiantur, ut a lupis rapacibus tuti serventur, et christianae fidei morumque principia addiscant. Vocantur idcirco domus refugii seu protectionis, at frequentius scholae industriae; ibi enim docentur pueri agriculturam, aut fabriles aliasque vulgares artes, quibus olim exercendis sibi victum honeste comparare possint. Appellantur etiam nonnumquam scholae seu domus reformatoriae; quoniam in eas aliquando recipiuntur pueri, qui forte malis parentum ac propinquorum exemplis aut incuria, a recto tramite aberrarunt, quos tamen tempore et diligenti opera adhibita emendatum iri sperari merito possit.

446. Episcopos igitur enixe hortamur, ut omni, qua possint, cura et sollicitudine, tenellos hosce christiani gregis agnos ab avidis circumcursantium luporum faucibus defendant. Pias huiusmodi industriae seu refugii domus ubique constituant; idque praesertim maiores prope urbes, ubi maior est periclitantium numerus. Laudandi quidem sunt, qui summam in eo industriam ponunt, ut magnifica e marmore templa ubique in Dei honorem et cultum exstruantur. At longe melior atque utilior, in his vivis et electis lapidibus[1] ad aeternum divinae maiestatis habitaculum praeparandis, labor et cura impenditur.

[1] Miss. in dedic. eccles., in postcomm.

Caput III.

De universitate literarum fundanda.

447. Praeter plures, quae Dei optimi maximi beneficio in hac regione existunt, minores scholas, in quibus religionis ac literarum elementa pueris traduntur, habentur etiam scholae maiores, seu collegia, in quibus, in adultioris aetatis commodum, dum literae artesque ingenuae plenius ac perfectius docentur, catholicae quoque doctrinae capita fusius atque uberius explicantur. Quod quidem maximopere commendandum ducimus; virosque illos pios et eruditos, qui in hac palaestra huc usque cum laude desudarunt atque elaborarunt, de christiana republica optime meritos esse praedicamus. Quantum enim ab eorum opera pendeat, is facile intelliget, qui ex hisce academiis et collegiis eos prodituros sciat, qui deinceps sacrorum ministerio forte se addicant; qui in foro, in curia, in magistratu aliquando versentur.

448. Singulari Dei beneficio nobis obtigit, ut clericorum collegia non solum domi, sed etiam in Europa habeamus. Atque ante omnia commemorandum est collegium Americanum in Urbe sancta, omnium matre atque principe, prope ipsam apostolicae veritatis cathedram constitutum; quod ssmi domini nostri Pii papae IX paternae munificentiae acceptum referri debet. Hoc profecto ut, quotquot sumus huius regionis episcopi, tueamur, foveamus, ornemus, et, quantum in nobis est, collatis consiliis opibusque amplificemus, tum aequitas, tum grati animi officium postulat[1].

449. Commemorari quoque debet collegium alterum pro nostrae regionis missionariis, prope celeberrimum illud literarum scientiarumque domicilium, universitatem Lovaniensem, ab episcopis Belgii constitutum. Cuius iam fructus plurimos ac saluberrimos percepimus. Novennio enim, ex quo fundatum est, plusquam quinquaginta missionarios ad nos misit, qui in vinea Domini excolenda laborarent.

450. Neque ultimo loco praetereundum est collegium Omnium Sanctorum, viginti fere ante annis, Drumcondrae prope Dublinium in Hibernia erectum. Cuius collegii praesidibus et doctoribus gratias et habemus, et hanc nacti occasionem palam agimus maximas, eo quod pro nostris dioecesibus haud paucos sacerdotes maxima benevolentia et liberalitate educarint[2].

451. Atque utinam in hac regione collegium unum maximum, sive universitatem habere liceret, quod collegiorum horum omnium, sive domesticorum sive exterorum, commoda atque utilitates complecteretur; in quo scilicet literae et scientiae omnes, tam sacrae quam profanae, traderentur! Utrum vero universitatis huiusmodi constituendae tempus advenerit, necne, patrum iudicio, rem totam maturius posthac perpendentibus, relinquimus.

[1] Vide quae hac super re monet sacr. congr. de Prop. fide, in instructione generali, art. 20, supra col. 883.

[2] De collegio Barcinonae in Hispania constituendo, vide literas emi card. Barnabo, in appendice.

TITULUS X.

De salute animarum efficacius peomovenda.

Caput I.

De zelo animarum.

452. Quanto zelo saluti animarum procurandae incumbere debeant sacerdotes Christi, attentius consideranti, quis sit Christus, quis sacerdos, apparebit

clarissime. Christus, *„Filius Dei vivi,“* [1] splendor gloriae Patris, *„et figura substantiae eius,“* [2] „Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo vero, genitus, non factus, consubstantialis patri, propter nos homines, et propter nostram salutem, descendit de coelis, et homo factus est.“ [3] Ideo scilicet aeternus Dei Filius in tempore venit, ut hominum animas servaret; quapropter titulo insignitur salvatoris. Hoc enim illum olim prophetae salutaverunt: *„Aperiatur terra et germinet salvatorum;“* [4] et ideo, angelo iubente, vocatus est Iesus, quia *„salvum facturus erat populum suum a peccatis eorum“* [5]. Quod ut praestaret, nedum *„virginis non horruit uterum“* [6], sed *„factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis“* [7], *„dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.“* [8]

453. Christus tamen in terris modo visibili et naturali perpetuo haud erat mansurus, sed postquam *„opus consummasset quod dederat ei pater ut faceret“* [9], ad illum reversus est, ut *„nobis pararet locum“* [10]. Dum adhuc itaque cum hominibus versaretur, quosdam viros elegit, quibus *„dedit virtutem et potestatem super omnia daemonia, . . . et misit illos praedicare“* [11]. Eos misit ut fructum, qui maneret, afferent [12]; fructus vero ille idem erat, quem ut colligeret ipse coelestis agricola in mundum venerat. Sicut eum miserat pater, et ipse misit eos [13]; ac ea potestate, quae ipsi in coelo et in terra data fuerat, iis edixit ut docerent omnes gentes, ut omnes qui crediderint et baptizati fuerint, salvi fierent [14]. Qua igitur potestate ipse missus fuerat, etiam illi missi sunt, eo quidem aucti imperio, quo ad mundi usque finem opus perficere possent quod a se coeptum illis consummandum mandavit. Nec tamen ipsi apostoli omni aevo in terris mansuri erant; necesse igitur est, voluisse Christum, ut, decurrentibus saeculis, alii et alii sufficerentur, qui illorum et potestatis haeredes essent et officii.

454. Tales veros esse novae legis sacerdotes, semper tenuit ecclesia catholica. Illi scilicet *„ex hominibus assumpti, pro hominibus constituuntur in iis quae sunt ad Deum* [15]*; Dei sunt adiutores“* [16], Christi locum tenent, Dei vices in terris gerentes; Deus enim per eos veluti exhortatur, et in iis posuit verbum reconciliationis [17]. Quod adeo verum est, ut qui infelix eos spreverit, Christum ipsum sprevisse dicendus sit; qui autem lubens aurem iis praebuerit, idem, quod Christum ipsum audientibus promittitur praemium, certissime mereatur [18].

455. Recogitent itaque sacerdotes, ac attente animo volvant, debere se opus ipsis demandatum, salutem scilicet animarum, iugiter perficere; non enim sui, sed aliorum causa sacerdotes vocati et consecrati sunt. „Habemus duo quaedam“, ait praeclare Augustinus, „unum quod christiani sumus, alterum quod praepositi sumus. Illud quod christiani sumus propter nos est; quod praepositi sumus propter vos est,“ [19] fideles scilicet, quos alloquebatur.

456. Idem igitur quod fecit Christus, facere debent sacerdotes, et eadem potestate, eodem modo, iisdem mediis, eundem in finem. Potestas enim quae in Christo inest, eo quod Deus sit, ab ipso sacerdotibus communicatur. Dein, sicut ipse dilexit usque in finem suos qui in mundo erant [1], ita et illos *„zelus domus Dei comedere“* debet [2]. Quod ut praestent, viribus omnibus mentis et corporis incumbere debent ad sui immolationem, ac vitae consummationem, si necessarium fuerit, quemadmodum ait apostolus: *„Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris;“* [3] quae omnia eum in finem dirigenda sunt, ut voluntas Dei fiat, ac gloria ipsius augeatur, qui *„omnes homines vult salvos fieri“* [4], et *„glorificatur in consilio sanctorum“* [5].

457. Zelus sacerdotis, hoc modo instructus, supra humanas vires positus omnino dici debet. Insunt quidem hominum animis veritatis amor, altae cogitationes, desideria eximia; quae non semel fratrum bonum invicto robore, corde impavido, alacri labore quaerunt. Verum haec omnia sacerdoti christiano satis esse non possunt. Debent namque naturales illae dotes vitam viresque a Dei gratia accipere. Ea vero *„de fontibus salvatoris“* [6] hauritur. Ipse quippe *„vita“* [7] est, qui venit, ut sui *„vitam habeant, et abundantius habeant“* [8]. Adhibeantur itaque media naturalia, facultates scilicet mentis et corporis sensus, omniaque quae illis adiumento esse possunt; multo magis autem media supra naturam adhibere oportet, qualia sunt quae gratiae gratis datae vocantur, et virtutes acquisitae; omnia tamen a divina gratia informentur necesse est, quae ea adiuvet, dirigat attollatque.

458. Nec in mundo nec in iis quae in mundo sunt reponitur finis ille, ad quem moveri debet zelus sacerdotis christiani, sed ex *„fide quae per caritatem operatur“* [9] derivatur. Fides enim quis sit Deus nos docet; caritas vero, *„quae diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis,“* [10] efficit ut, sicut oportet, Deum diligamus. Qui ita Deum diligit, simili amore et se et proximum fovet, et nihil aliud vult, nisi ut semper et ubique Dei voluntas fiat, et omnibus ad salutem perductis, eius augeatur gloria. Quapropter, sacerdos zelo ductus conabitur in primis, ut *„certam suam vocationem et electionem faciat“* [11]; totus deinde in eo erit, ut alii eiusdem doni participes fiant. Christus enim, qui exemplar illi proponitur, *„dedit semetipsum redemptionem pro omnibus“* [12], ac ita opus perfecit quod ipsi a patre demandatum fuerat.

459. Ut vero rite exerceatur zelus, sacerdos ipse impollutus et sanctus esse debet. Ita enim vitam suam moresque informet necesse est, ut aliis non solum praedicando doctor, verum insuper agendo virtutum exemplar esse possit. Non sicut olim scribae et pharisaei, esse decet Christi ministrum, quorum quidem doctrina bona, opera mala fuerunt [13], sed plus quam eorum, ipsius iustitia abundet oportet [14].

460. Sit itaque sacerdotalis zelus purus ac omnis humanae sordis expers. Gentis nesciat diversitatem; nec originis, coloris vel conditionis differentias curet. Illi non sit *„gentilis et Iudaeus, barbarus vel Scytha, servus et liber; sed omnia et in omnibus Christus“* [15]. Non inani vanae gloriae fumo delectari, non humanae laudis desiderio abripi, non etiam de bona hominum opinione sollicitus esse debet. Curam habeat sacerdos de bono nomine [16],

[1] Matth. XVI, 16.
[2] Hebr. I, 3.
[3] Symbol. Nicaen.
[4] Is. XLV, 8.
[5] Matth. I, 21.
[6] Hym. Ambros.
[7] Phil. II, 8.
[8] I Tim. II, 6.
[9] Ioan. XVII, 4.
[10] Ibid. XIV, 2.
[11] Luc. IX, 1-2.
[12] Ioan. XV, 16.
[13] Ibid. XX, 21.
[14] Matth. XXVIII, 19-20.
[15] Hebr. V, 1.
[16] I Cor. III, 9.
[17] II Cor. V, 19-20.
[18] Luc. X, 16.
[19] *Serm. de temp.* 165, in edit. Maur. 46. [*De scriptur.*, t. V, 226 A.]

[1] Ioan. XIII, 1.
[2] Ps. LXVIII, 10.
[3] II Cor. XII, 15.
[4] I Tim. II, 4.
[5] Ps. LXXXVIII, 8.
[6] Is. XII, 3.
[7] Ioan. XIV, 6.
[8] Ibid. X, 10.
[9] Gal. V, 6.
[10] Rom. V, 5.
[11] II Petr. I, 10.
[12] I Tim. II, 6.
[13] Matth. XXIII, 2-3.
[14] Ibid. V, 20.
[15] Col. III, 11.
[16] Eccl. XLI, 15.

non ut gloriam habeat penes alios, sed ut melius Dei gloriam promovere possit, illius ad exemplum qui dixit: *„Non quaero gloriam meam."* [1] Saepius enim vel contemptum vel odium mundi experiatur necesse est sacerdos, qui zelo flagret; quod quomodo illi superare poterunt, *„qui gloriam ab invicem accipiunt, et gloriam quae a solo Deo est, non quaerunt?"* [2] Meminerint itaque Dei ministri eorum, quae dixit Paulus: *„Si hominibus placerem, servus Dei non essem;"* [3] ac maximopere curent, ut in omnibus se exhibeant *„sicut Dei ministros, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam"* [4].

461. Commodis et voluptatibus, etiam licitis, huius vitae capiendis animum non intendet suum, qui vero zelo ducatur sacerdos. Neque de favore vel honore, vel loci aut muneris praestantia sollicitus erit. Etsi enim licite his frui, eaque etiam qua decet modestia cupere possit, exinde tamen ad zelum exercendum non movetur, neque quae sua sunt quaerit, sed potius quae Iesu Christi [5] Abhorreat etiam a turpis lucri amore; avaritia enim simulacrorum servitus esse dicitur [6], et a sacrilegii et peccati illius, quod Simon magus in mundum invexit, specie non est aliena. Nec unquam metu cogatur aut ideo tantum agat, ut vel aliorum increpationes, vel alia incommoda vitet.

462. Prudens vero et secundum scientiam sit zelus sacerdotis omnino oportet. Quid, quando, quomodo loquendum vel palam vel privatim, doceat prudentia, quae sic cum dirigat, ut non mentis vel indolis impetu rapiatur, non agat animi impulsu vel phantasia ductus: sed, omnibus coram Deo mature perpensis, tempora exspectabit et momenta, ut, cum hora venerit agendi, quieta ac tranquilla mente ea, quae magis opportuna diiudicaverit, peragere possit.

463. Haec prudentia *„desursum est, descendens a patre luminum"* [7]. Scientia vero informatur, quae partim humana, partim divina est. Scientiam humanam acquirere debet sacerdos mediis ordinariis, assiduo scilicet labore, et perseveranti studio. *„Labia enim sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent de ore eius."* [8]. Circa quae potissimum versari debeat haec scientia, superius iam dictum est [9]. Caveant vero sacerdotes, ne nimium tempus insumant in legendis ephemeridibus, vel aliis nugatoriis libellis; nec querelis locum dent, quas olim emisit Hieronymus: „Sacerdotes Dei omissis, evangeliis et prophetis, videmus comoedias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere, Virgilium tenere, et quod in pueris necessitatis est, crimen in se facere voluptatis." [10] Monitis potius obtemperent patrum Toletanorum: „Sciant sacerdotes scripturas sacras et canones meditentur, ut omne opus eorum in praedicatione divina consistat, atque aedificent cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina." [11]

464. Adest tamen et alia scientia, humana illa multo praestantior, quae, si piae meditationi et orationi rite incumbat, in animum sacerdotis infunditur a Spiritu sancto, cum supernis donis intelligentiae et sapientiae, scientiae et consilii. Haec ut plenissime illi detur, diu noctuque efflagitet Christi sacerdos.

465. Zelus insuper patiens sit ac perseverans, in omnibus suaviter et fortiter agens, ac aequo animo ignorantiam, defectus et vitia aliorum sustinens. Cum quibusdam severus esse debet, Paulo Titum iubente: *„Increpa illos dure; argue cum omni imperio."* [1] At patientia temperandus est hic rigor, ut idem apostolus Timotheum monuit: *„Increpa in omni patientia et doctrina."* [2]

466. Eveniet forte, ut sacerdos vero zelo succensus, nullo unquam laetari possit successu; non tamen propterea animo deiiciatur, nec a labore cesset, neque in eo prosequendo remissus fiat. Saepius ad Deum pro peccatoribus preces fundat; ac suae potius quam illorum culpae infelicem rei eventum referat.

467. Quod Paulus praedixit, iam evenit: *„Hoc autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa;"* [3] *„a veritate auditum avertent homines, ad fabulas autem convertentur."* [4] Eorum tamen recordemur quae adiecit: *„Tu vero vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple."* [5] Haec itaque animo et opere teneamus. Si rei eventus prosperus sit, Deo reddamus gratias, nec nobismet gloriam, quae eius est, demus; si vero alii meliori nobis successu gaudeant, iis non invideamus, sed laetemur potius Christum annuntiari, et animas salvas fieri. Et si zelus noster aliis inutilis prorsus esset, nobis tamen maximam feret utilitatem; qui enim hoc zelo vitam informaverit suam, semper dicere poterit: *„Bonum certamen certavi, fidem servavi; in reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus."* [6] Fidelis et indefessus operarius in vinea Domini a dicto prophetae magnum solatium in omni difficultate capere poterit: *„Docti fulgebunt sicut splendor firmamenti; et qui erudiunt multos ad iustitiam, sicut stellae in perpetuas aeternitates."* [7]

468. In illud praecipue incumbere debet sacerdotum zelus, ut vitia quae in gregibus pullulant, forti manu reprimant, et, si fieri possit, radicitus evellant. Ea enim zizania sunt quae spargit inimicus homo, ut bonum semen suffocent. Quae si tollantur, uberrimae efflorescent virtutum segetes, fructum usque ad centesimum allaturae. Quae probe intelligentes decessores nostri, sequentibus decretis pastorum zelum excitaverunt:

469. *Dominici* [8].

470. *Cum immania* [9].

471. Novum etiam in dies experiuntur praesertim iuvenes peccandi periculum, cum modis omnibus conentur potestates tenebrarum harum, eos per sensuum illecebras ad ea, quae mundi et carnis sunt, Deo posthabito, allicere. Qua in re curare debent ordinarii, ut animarum pastores oves suas a malo cohibeant. A theatris itaque et scenicis ludis, iis praesertim qui mali et periculi pleni esse noscuntur, prudenter fideles avertant. Curent tamen, ne nimio rigorosas sectando sententias, libertatem evangelicam coarctent. Si qui enim huiusmodi sint ludi, qui nec peccandi periculo nec scandalo obnoxii sint, iis adstare laicis permitti potest. Inter concionandum vero, generalibus et gravibus verbis in eos animadvertant ludos, qui, ut plerumque fit, nonnisi peccandi ansam praebent.

472. Choreas immodestas, quae quotidie magis magisque frequentantur, insectentur ac prorsus damnent. Moneant fideles, quantum non solum in

---

[1] Io. VIII, 50.
[2] Ibid. V, 44.
[3] Gal. I, 10.
[4] II Cor. V, 8.
[5] Phil. II, 21.
[6] Col. III, 5.
[7] Iac. I, 17.
[8] Mal. II, 71.
[9] Tit. III, c. 4, de vita et honestate cler.
[10] *Epist.* CXLVI, *ad Damas.*, [opp. S. Hier., ed. Migne, I, 386.
[11] Conc. Tol. IV, c. 25, [Mansi, X, 627].

[1] Tit. I, 13; II, 15.
[2] II Tim. IV, 2.
[3] Ibid. III, 1.
[4] Ibid. IV, 4.
[5] Ibid. IV, 5.
[6] Ibid. IV, 7-8.
[7] Dan. XII, 3.
[8] Conc. Balt. IV, decr. 4, [Mansi, XXXIX, 367].
[9] Conc. Balt. IV, decr. 5, [Mansi, l. c.].

Deum, verum in societatem et familiam, seipsos A denique offendant, qui choreis hisce vel operam dant, vel saltem praesentia sua favere videntur. Parentes praecipue doceant, quam gravis iudicii rei fiant, si tenellam filiorum ac filiarum aetatem puritatis et animi candoris amittendi periculo obiiciant, tolerando ut hoc modo diaboli laqueis incauti irretiantur.

Caput II.

De missionibus instituendis.

473. Valde animarum saluti promovendae prodesset, si in unaquaque dioecesi missionarii instituerentur, quorum vel unicum vel saltem praecipuum officium esset missiones vel exercitia spiritualia, statis temporibus, variis per dioecesim congregationibus dare, praesertim vero tempore adventus et quadragesimae, ante puerorum primam communionem, et ante episcopi visitationem, ac sacra- B menti confirmationis administrationem. Ubicunque ab ordinariis constituti fuerint huiusmodi missionarii, pastores animarum in Domino hortamur, ut illorum ministerii beneficia suis ovibus procurent tempore opportuno. Si vero unquam pastorem aliquem hac in re suo officio deesse contigerit, ab episcopo cogendus erit ad missionarios accersendos; quod si non fecerit, ipse episcopus eos mittat [1].

474. Consultum vero erit, ut ad hoc opus vocentur vel regulares vel saeculares sacerdotes, qui animarum zelo succensi, tam praeclaro ministerio totos sese devoveant. Qua in re opportunum ducunt patres ordinarios locorum monere, ut qua meliori et efficaciori ratione iudicaverint ipsi, reditus provideant idoneos missionariis sustentandis, et cum actu missionibus dant operam, si quando congregationes illorum expensis solvendis impares forent, atque etiam cum domum redeunt ut vires renovent, C orationi insistant, ac studiis necessariis incumbant.

475. Meminerint vero viri illi, qui ad missionem vocantur, se in auxilium tantum pastorum arcessiri. In eo igitur toti sint, ut fideles per poenitentiam et bona opera ad sacram synaxim digne recipiendam praeparent, nec unquam desint, tum publicis concionibus, tum privatis hortationibus, aeternas veritates alte in omnium animis imprimere; simul vero ignaros doceant, errantes in viam revocent, ac omnibus media opportuna salutis praebeant. In rebus autem quae paroeciae curam vel administrationem respiciunt, ne se immisceant. Cum populo, dum agunt de eo quod laudandum est, disserant; quod ipsis censura dignum videtur, inconsulto pastore discrete taceant. Si quid vero corrigendum ipsis occurrerit, comiter illud pastori indicent eiusque audiant opinionem; vel, si necessarium iudicaverint, ea de re episcopum certiorem D faciant. Memores tamen sint conditionis suae; et caveant ne inopportuno vel incauto zelo, bonum, quod ex eorum laboribus provenire potest, vel praepediant, vel certe minuant.

476. Diligenter etiam praecaveant, ne illorum ratio agendi ullam vel levissimam turpis lucri speciem prae se ferat. Quapropter illa omnia sedulo evitent, quae populi mentibus huiusmodi suspicionem ingerere possent; quae quidem gravissimo foret missionis damno. Consultum igitur futurum duxerunt patres, si antequam praedicti missionarii collectas aggrediantur, vel etiam libros pios, rosaria, cruces, numismata aliaque huiusmodi, in congregationibus ubi fiunt missiones vel per se vel per alios vendant, tam pastoris praevium assensum, quam ordinarii obtineant approbationem.

[1] Vide constitutionem Benedicti XIV *Gravissimum*, [die 8 sept. a. 1745], de missionum utilitate, in appendice.

Caput III.

De confraternitatibus instituendis.

477. Zelus sacerdotis maxime in hoc exhibendus est, ut, omni industria adhibita, iis utatur mediis, quae ad homines a peccatis arcendos et ad virtutis exercitium alliciendos pertinent. Inter quae praecipuum locum habent piae illae sodalitates seu confraternitates, quae, ab ecclesia probatae, et ex indulgentiarum thesauro ditatae, nostri praesertim saeculi malis corrigendis aptissimae videntur. Viget nunc ubique associationis, uti aiunt, studium, per quod homines callidi alios quamplures in ruinam tam temporalem quam aeternam facillime trahunt. Si vero recte haec associationis notio intelligatur, ea catholica prorsus dici debet. Provenit enim ex principiis catholicae fidei, quibus omnes christianae gentes a primordiis imbutae sunt, quae illarum B mentibus alte infixa manent, etiam cum per haeresim ab ecclesia defecerint. Atque illis quidem praeclaris fidei saeculis, quae falso ignorantiae fuisse tempora quidam dictitant, undique vigebant societates; quarum quaevis duo commoda nunc plerumque ab invicem divisa praestabat, cum esset simul et pia confraternitas et mutui auxilii societas.

478. Cum ultimus ecclesiae finis sit salus animarum, fovere debent sacerdotes illas praecipue confraternitates, quae pietati conservandae vel augendae directe conducunt, et hanc ob causam plurimis indulgentiis ab ecclesia ditatae sunt. Huiusmodi vero sunt:

I. Confraternitates ssmi sacramenti, adorationis perpetuae, adorationis nocturnae, et aliae quae ad augustissimum eucharistiae mysterium referuntur; optarent patres, ut hae sodalitates apud nos in posterum maiori ubique studio foveantur.

II. Confraternitas sacratissimi cordis domini nostri Iesu Christi; cum ecclesia pronuntiaverit hanc devotionem modo speciali horum temporum necessitatibus convenire.

III. Confraternitates, quae omnibus in locis magno numero in honorem beatissimae virginis Mariae erectae sunt; inter quas generaliter loquendo antiquiores anteponere praestat; recentiores tamen minime negligantur, quas indulgentiis ecclesia locupletaverit, uti exempli gratia rosarii viventis societas.

IV. Alacriter item propagandae sunt piae societates honori sancti Iosephi, beatae virginis sponsi, augendo; eas enim sibi gratas esse non semel declaravit summus pontifex Pius IX.

V. Opportunum etiam videtur societates fovere sanctis angelis, maxime custodibus colendis; quam devotionem summopere omnibus inculcant patres.

VI. Simul, ut plura complectens bona, quae D tum ipsi precanti, tum omnibus hominibus, praesertim vero peccatoribus, Deo opitulante benevertent, commendant patres apostolatus, ut dicitur, orationis pientissimum opus, quod iam a ssmo domino nostro Pio papa IX probatum fuit per breve apostolicum Caietae [1] datum, dum ibi ab Urbe exul commoraretur, ac deinde per aliud breve Romae [2] editum. Ita enim consilio apostoli morem gerimus, qui voluit *„primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus“*.[3]

VII. Huic valde affinis est alia societas, precibus fundendis pro conversione ad fidem acatholicorum huius regionis instituta. Eam iam commenda-

[1] 19 aug. 1849.
[2] 26 febr. 1861.
[3] I Tim. II, 1.

runt patres superioris concilii plenarii, sequenti decreto:

Commendamus[1].

Tam pium opus, ad quod nos urget vel ipse amor patrius, maxime laudandum censuerunt patres, simulque vota exprimunt ut ubique in hisce provinciis instituatur.

VIII. Omni insuper studio prosequendas declarant illas societates quae simul et pietatem fovent, et augmentum religionis atque ecclesiae dilatationem. Inter quas eminet societas Fidei Propagandae, quae maxime catholica est, et a qua tot ac tanta bona in rem catholicam in his regionibus iam derivata sunt. Eam, ut par est commendarunt decessores nostri in primo concilio plenario, hisce verbis:

Hortantur[2].

Huic affinis est societas Sanctae Infantiae. Praecipue vero laude ac commendatione dignissimam duxerunt patres Sancti Petri archiconfraternitatem, cuius utilitatem, immo necessitatem alio in loco iam inculcarunt.

IX. His demum adiungendae sunt societates quae simul operibus pietatis incumbunt, et opera misericordiae, sive quae animas sive quae corpora iuvent, exercent. Inter illas primo venit societas a Sancto Vincentio a Paulo dicta, quae late diffunditur, temporum nostrorum adiunctis aptissima est, et uberrimos fructus non una in regione iam tulit.

479. Sunt plures ex supradictis societatibus quae tum viros tum feminas complectuntur, aliquibus mulieres excludentibus. Omnino itaque instituendae et fovendae esse videntur piae mulierum sodalitates, quae necessitatibus tum spiritualibus, tum corporalibus, maxime sequioris sexus, efficacius provideant, infantibus, pueris et puellis praesertim orphanis, aegrotantibus, senibus, pauperibus, omnibus demum egentibus vitae necessaria suppeditantes, et de iis praesertim curam gerentes qui vel de fide vel de praxi religionis periclitantur.

480. Cum vero manifestum patribus sit pias societates magno numero et diversa forma instituendas esse in unaquaque dioecesi, pro diversis locorum et temporum necessitatibus, haec, regulae generalis instar, in earum moderamen notare voluerunt.

I. Novae societates non instituantur, si veteres sufficiant. Si enim facilius aures praebeantur novitati, veteres societates certo periclitabuntur, novarum successus anceps erit.

II. Sacerdos novam non instituat societatem, nisi venia praehabita episcopi, quae in scriptis dari et servari debet.

III. Si novas societates instituere necessum sit, adhibeantur, in quantum fieri possit, veterum regulae et agendi praxis, ut indulgentias quibus istae auctae sunt, novi socii lucrari possint.

IV. Societas nova ab episcopo ne probetur, quam non constet esse prorsus catholicam, tum quoad finem quem sibi praestituunt socii, tum quoad leges quibus devinciuntur, et quae absolute auctoritati canonicae episcopi non subiaceat. Alias tolerare forte quandoque licet, ast minime probandae sunt.

481. Optimum etiam fore duxerunt patres si, ut mos erat avitae fidei saeculis, operariorum sodalitates, quae in mutuum auxilium inter ipsos coalescunt, reduci ad normam catholicam possent, et, ecclesia benedicente, institui. Sic enim quae saepe exinde oriuntur mala praecaverentur; plura vero bona spiritualia et temporalia perciperentur.

482. Demum, ut ad pias sodalitates fideles alliciantur, exteriora adhibeantur media oportet; celebrentur scilicet earum festi dies speciali cum solemnitate; appositae illis fiant instructiones; in processionibus et aliis ecclesiae caeremoniis, quantum per rubricas liceat, locus proprius illis detur; omnis tandem honoris illis deferendi occasio arripiatur. Sic enim iis dilatatis, bona obvenient quamplurima; magno vero adiumento pastoribus animarum piae illae sodalitates erunt.

Caput IV.

De nigrorum salute procuranda.

483. Cum pastorum sit totius gregis sibi crediti curam gerere, speciatim illis onus incumbit pro iis invigilandi qui vel maiori periculo exponuntur, vel, minori virtute praediti, difficilius satanae conatibus resistere possunt. „*Debemus* enim *nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere*“[1]; et, quantum in nobis est, omnibus, pro quibus Christus sanguinem fudit, redemptionis beneficia exhibere.

484. Libenter itaque iis assentimur, quae de salute et christiana educatione emancipatorum nigrorum uniformi ratione procuranda habentur in instructione ab emo cardinali praefecto sacrae congregationis de Propaganda Fide, data[2] ad revmum delegatum apostolicum pro hoc concilio plenario habendo. Ut enim ibi dicitur, „de ea re agitur, quae summae prorsus necessitatis est; cui nisi statim provideamus, tantam messem in horrea Christi colligendo, hominum inimicorum fraudibus ac cupiditati, irreparabili plane damno obiiciemus“. Et sane cum quotidie videamus heterodoxos homines nulli labori parcere, ut erronea de religione placita mentibus nigrorum inserant, nos, qui Christi boni pastoris ministri et adiutores sumus, vel per segnitiem vel per incuriam eos deserere, prorsus dedeceret. Haec enim est vera caritas, si non bona tantum temporalia hominibus augeantur, verum si participes fiant summi illius ac pretio omni maioris beneficii, libertatis scilicet illius verae, qua filii Dei nominamur et sumus, quam Christus moriens in cruce, veteri hoste profligato, omnibus nullo excepto hominibus comparavit.

485. At vero diu collatis, ut rei magnitudo postulabat, consiliis, id certum omnino videtur, non uno eodemque modo in omnibus nostris dioecesibus agi hac in re posse. Aliter enim alii homines iudicia ferunt; alia aliis in locis sunt rerum adiuncta, aliae difficultates quae erunt superandae, alia media quae forte praesto erunt. Vix igitur et ne vix quidem in tanta regionum amplitudine et diversitate regula generalis statui potest. Unde melius videtur si ordinariorum zelo ac prudentiae decernendum relinquatur, quid in diversis locis in bonum nigrorum sit agendum. Si itaque, omnibus bene perpensis, ordinario in Domino videatur saluti nigrorum profuturum, ut ecclesiae separatae pro ipsis construantur, omnino laudandus erit, qui hoc opus, debita cum licentia, fuerit aggressus. Si vero alibi consultius iudicabitur nigros potius invitare ad ecclesias iam erectas simul cum aliis frequentandas, curet ordinarius id ea fieri ratione, ut amplius nulli accusationi vel accusationis praetextui ecclesia subiiciatur. Hoc enim graviter onerat conscientiam nostram, ut omni ad Christum accedere volenti pateat aditus; omnibus petentibus praesto

[1] Conc. plenar. Balt. I, decr. 21, [Mansi, XLIV, 676].

Balt., num. 98. Pius papa IX petitioni superius expositae benigne annuit, atque indulgentias nonnullas in perpetuum concessit, die 5 septembris 1852. — Vide appendicem, num. 34.

[2] Conc. plenar. Balt. I, decr. 20, [Mansi, XLIV, 676].

[1] Rom. XV, 1.

[2] 31 ian. 1868. Refertur supra in actis.

sint, qui sacramenta ministrent; ac omni modo provideatur locus, in quo omnes, qui volunt, diebus dominicis ac festis missae tremendo sacrificio adstare possint. Quod si per socordiam praestitum haud fuerit, opprobrium maximum is merebitur, qui, officii oblitus, media salutis omnibus petentibus non praebuerit, sive nigri sint illi, sive alii, qui ob eius incuriam perierint. Iudicem enim olim habebit illum, qui pusillum et magnum fecit, et cui aequaliter cura est de omnibus [1].

486. Sed iam nos docuit Christus, pastori bono non satis esse de iis qui sunt in ovili curam habere, vel etiam ostium apertum tenere, ita ut omnes ingredi possint. Si enim vel unam ovem perdiderit, alias dimittens, eam quaerens per aspera vadit et montana loca, frigoris vel caloris intemperiem nihili facit, dura quaeque et ardua superat, donec tandem laetus redeat inventam super humeros ferens. Neque nos igitur contenti esse debemus, si volentibus praesto simus; sed et nolentes compellendi sunt, ut intrent, et cœnae magnae assideant [2].

487. Maxime itaque in votis habemus, ut viri apostolici missiones in locis ubi abundat multitudo nigrorum, instituant, ad quas istius coloris homines invitent. Si enim omnibus methodus ista verbi Dei praedicandi plura affert bona, iis potissimum proderit, qui, rerum divinarum ignari, et res omnes sensibus metientes, acriori indigent stimulo, ut ad coelestia percipienda se tandem erigant. Ordinarios itaque locorum animarumque pastores in Domino hortamur atque obsecramus, ut, nulla mora interposita, missionum beneficia nigris, qui illorum curae demandati forte sunt, omnino procurent.

488. Attamen probe novimus difficultatem maximam in eo esse sitam, quod sacerdotes tanto numero non habeamus, ut magnum hoc opus rite ubique instituatur. *„Parvuli petunt panem, et non est qui frangat eis.“* [3] Praecipue itaque curandum, ut operariorum numerus augeatur. Sacerdotes per viscera misericordiae Dei nostri rogamus et obsecramus, ut quantum in ipsis est, huic operi vires, tempus, seipsos denique totos, si fieri potest, devoveant. Superiores ordinum regularium aliquos ex suis alumnis designent, qui in auxilium veniant episcoporum; sacerdotes saeculares, quos in hoc opus Dominus vocaverit, omnibus aliis relictis, nigrorum saluti procurandae, debita praehabita ordinarii venia, se totos tradant. Si qui etiam ex sacerdotum copia, qua regiones Europae catholicae laetantur, Dei spiritu moti, nobis auxilio esse velint, illis in memoriam revocamus messem quidem multam hic esse, operarios autem paucos.

489. In hac autem re, sicut in aliis similibus apud nos, praesertim iuventuti ad veram pietatem educandae incumbendum est. Hi enim, si veritates religionis a teneris annis edoceantur, ac si eorum animi ad eam, quam decet, normam efformentur, primo pueri devoti, postea vero homines vere christiani erunt. In id etiam totum incumbit sectariorum studium, ut per scholas, quas vocant, libertorum, puerorum puellarumque animis errorum portenta, quae ipsi tenent, alte imprimant. His itaque conatibus pro virili est obsistendum. Quam rem zelo ac caritati commendamus ordinum religiosorum utriusque sexus, qui ex instituto pauperibus educandis operam dedunt. Seges namque uberrima ipsis colligenda offertur. Quod si tantam salutis alienae procurandae occasionem neglexerint, quomodo effugient! [4] Volumus itaque ut, ubicumque id fieri poterit, scholae catholicae pro nigris statuantur.

490. Ex peculiaribus vero rerum adiunctis in quibus versantur nigri emancipati, timendum etiam est, ne plures ex eorum parvulis orphani fiant, quibus providere omnino debemus. Locorum itaque ordinarios adhortamur, ut, ubi huiusmodi orta fuerit necessitas, opportunis caritatis christianae remediis illi occurrere satagant. Illi vero viri vel mulieres religiosi, qui orphanorum istorum curam gesserint, benedictionem uberrimam a Domino obtinebunt; Christum siquidem ipsum, in parvulis eius omnium maxime derelictis, hospitem collegerint ac nudum cooperuerint [1].

491. Demum de hisce omnibus, necnon et de meliori atque efficaciori methodo nigrorum salutem promovendi, cum varia variis in locis forent forte praescribenda, censuerunt patres, in conciliis provincialibus proxime habendis, maxime vero iis in provinciis ubi huiusmodi nigri maiori numero versantur, esse diligenter pertractandum.

TITULUS XI.

De libris et ephemeridibus.

Caput I.

De fugienda pravorum librorum lectione.

492. Ex arte typographica, quemadmodum ex tot aliis egregiis recentiorum saeculorum inventis, plurima et praeclara in literas, scientias, religionem ipsam, atque adeo in universam hominum vitam atque societatem commoda redundasse, nemo est quin compertum habeat ac libens fateatur. Atque utinam mirabili hoc opere et artificio, quo scripta pene incredibili celeritate multiplicantur et ubique locorum diffunduntur, studiosi ac periti homines unice ad augendam illius laudem, a quo descendit *„omne datum optimum et omne donum perfectum“* [2], ad animarum salutem promovendam, ad honeste delectandum ac docendum uterentur! Utinam ii tantum libri, qui ad pietatem ac sanctos mores instillandos tutandosque, ad artes literasque humaniores excolendas et ornandas, ad sacros codices et divina eloquia vulganda illustrandaque, denique ad sanctissimam nostram religionem praedicandam atque amplificandam facerent, praelo committerentur! Tunc enim, in evangelio pacis disseminando Deique regno in terris longe lateque propagando, sacrorum praeconum ac Dei ministrorum quasi socios et aemulos typothetas haberemus. Atque ita quidem facillima et tutissima omnibus pateret via ad coelestem illam sapientiam, quae optima est humanae vitae dux et magistra, assequendam et arripiendam. Haec quippe est sapientia vera, maxima, unica, quae nos Deo caros acceptosque reddit, quae tanquam clarior ipsa luce et sole speciosior a divinis scriptoribus praedicatur; quae hominem in operibus sobrie deducit, eumque potentia sua custodit; quae filiis suis vitam inspirat, inquirentes se suscipit et praeit in via iustitiae; quacum denique habitandum est ut a Deo diligamur, vitaeque aeternae haereditatem adipiscamur [3].

493. Verum, proh dolor! egregiam hanc artem, vel ab ipsis repertae typographiae exordiis, vaferrimus ille Dei hominumque hostis totam ad se rapere et in usus suos convertere studuit. Et sane vix credibile dictu est, quos saeculo decimo sexto progressus haereses habuerint, quot animarum strages ediderit infernus ille praedo et homicida, ingeniosae

[1] Sap. VI, 9.
[2] Luc. XIV, 16-23.
[3] Thren. IV, 4.
[4] Hebr. II, 3.

[1] Matth. XXV, 34-5.
[2] Iac. I, 17.
[3] Sap. VII, 28-9; IX, 11; Eccli. IV, 12-4.

huius ac prope divinae artis beneficio. Tanta est humanae naturae imbecillitas, tanta daemonis in perdendis hominibus a Christo redemptis constantia et malignitas! Quod si superioribus saeculis homines, daemonis astu illecti et abrepti, tam praeclaro Dei dono tam turpiter abusi fuerint; quid de pessimo hoc miserrimoque, quo vivimus, saeculo dicendum est, quo non iam libertas, sed effraenata scribendi quae libeat typisque imprimendi licentia, instar fluvii ruptis aggeribus ripas praetergressi, in immensum excrevit, totumque, qua late patet, orbem impiis, pestiferis, in probos mores, ecclesiam Deumque ipsum iniuriosis et contumeliosis scriptis inundavit?

494. Et re quidem vera, inter innumera, quae hac aetate quaquaversus grassantur, mala, nullum est quod magis lacrymis plorari debeat, nullum quod maius fidei ac moribus Christifidelium detrimentum inferat, quam „teterrima illa tot undique volantium et peccare docentium voluminum ac libellorum contagio, qui apte compositi ac fallaciae et artificii pleni, immanibusque sumptibus per omnia loca in christianae plebis interitum dissipati, pestiferas doctrinas ubique disseminant, incautorum potissimum mentes animosque depravant.“ [1] Etenim quotidie prostant sub omni forma, vilique pretio circumferuntur pravi libri, libelli, novellae nec non et ephemerides, quae ab omnibus fere teruntur. Quodque maximopere dolendum est, nonnulli ex his libris, novellis, diariis, foliis publicis, aliisque huiusmodi, quorum scriptores religionem ac morum honestatem, si non aperto marte, at insidiose et quasi cuniculis aggrediuntur et evertere student, a catholicis hominibus emuntur, aut eorum aere collato iuvantur et sustentantur, in eorum domos recipiuntur, et ab eorum liberis et domesticis lectitantur. Lugenda sane istorum parentum est caecitas, qui sibi suisque foveam suis ipsi manibus fodiunt ac ruinam parant! Quid mirum enim, si hinc, spreta religione et excusso quolibet modestiae et verecundiae fraeno, praeter peccata plurima et scandala, sequatur etiam casus in praeceps interitusque familiarum? Neque enim ita *„potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant.“* [2]

495. Cum igitur nostri muneris sit huic malo pro viribus mederi, hoc grave periculum, omni quo possumus studio, a gregibus nobis concreditis propulsare et avertere, singulos animarum pastores enixe hortamur et obsecramus, ut fideles sibi commissos ac praesertim patresfamilias saepe graviterque moneant, ut libros quoscumque, quibus religio aut boni mores laedi ac violari possunt, procul a se suisque domibus arceant, seduloque invigilent, ne filiorum aut domesticorum manibus terantur. Serio iis in mentem revocent beati Pauli verba, qui negligentes et ignavos parentes quasi eiuratae fidei reos arguit: *„Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior.“* [3]

496. Inter libros qui in scholis pro adolescentibus instituendis adhibentur, nonnullos saepe invenire licet, qui, caeteroquin praestantissimi, ecclesiam catholicam eiusque res gestas, mores, instituta, praeclaros viros aut inepte vellicant, aut foedissimis calumniis et contumeliis proscindunt. Hos, antequam ad puerorum manus deveniant, ne venenum incautis propinetur, diligenter expurgandos iussit concilium Baltimorense I:

„Statuimus, quamprimum edendos in scholarum usum, erroribus omnino expurgatos, atque iudicio episcoporum approbatos libros, quibus nihil contineatur quod catholicae fidei odium vel invidiam parere possit.“ [1]

497. Utque libris in scholarum usum aut veteribus emendandis, aut cudendis novis, certa quadam ac stabili ratione provideretur, in eodem [2] concilio decretum huius tenoris latum est:

Visum est [3].

Caput II.

De bonis libris disseminandis.

498. Quod si perversos libros et libellos omni, qua pollemus, vi e medio tollere debeamus, nihil ex parte nostra praetermittendum oportet, ut libri salubres, sanae doctrinae, et qui vere prosint legentibus, locum pravorum suppleant vel praeoccupent. Quod patrum concilii Baltimorensis I provida mens iam viderat, atque hoc lato decreto perficiendum curaverat:

Insuper [4].

499. Maxime igitur in votis habemus, ut piae huiusmodi societates ubique existant, ad libros bonos ac tractatulos, ut nostrates loquuntur, catholicos edendos et disseminandos, tam parva mole et exiguo pretio, ut ab omnibus facile comparari queant. Eos insuper viros, sive clericos sive laicos, qui necessariis dotibus pollent, in Domino provocamus et incitamus, ut, quocumque potuerint modo, sive scribendo, sive adiuvando scriptores, in propagationem fidei catholicae morumque honestatis vires impendere non detrectent.

500. Cum vero non multo ante societas quaedam, quae vulgo *Catholic Publication Society* seu pro libris catholicis evulgandis appellatur, Neo-Eboraci instituta fuerit, et hucusque laudabili diligentia, constantia et non mediocri utilitate hunc in finem laborarit, eam omnino dignam iudicamus, quae antistitum, sacerdotum et catholicorum omnium industriis, opibus studiisque foveatur. Quo melius igitur atque certius eius fructus et utilitates per universam hanc regionem propagentur, haud inopportunum ducimus praesules monere et hortari, ut in singulis dioecesibus eiusdem societatis aggregationes seu affiliationes constituantur, cuius praefecti, sive alius cuiuslibet nominis officiales, libris ibi in lucem edendis, aut aliunde allatis in vulgus disseminandis invigilent. Quoniam vero sine magna pecunia hae societates ali et sustentari vix possunt, ne deficiant et optato successu fraudentur, iis providendum erit, aut per collectas semel quotannis, tempore ab ordinario designando, in praecipuis ecclesiis faciendas, aut alio quocumque modo, quem ordinarius magis expedire iudicaverit.

501. Quas quidem societates nos eo maiori studio atque animi alacritate tueri, iuvare et propagare decet, quo magis in dies augentur conatus et prope incredibilis diligentia impiorum hominum et sectariorum, qui omne tempus, ingenium, pecunias, studia, labores eo conferunt, ut detestabiles contra Deum, sacrosanctam eius ecclesiam, moresque honestos, libellos, numero fere infinitos, ubique locorum disseminent. Ecquis est, qui nesciat nostros ex omnibus fere sectis haereticos eumdem in finem conspirasse, atque in immensam quandam coiisse societatem, linguis quidem inter se Babelitarum more discordes, at contra relictam in terris a Deo veritatis cathedram unanimi foedere coniunctos?

[1] Pius papa IX in encyclica *Qui pluribus*, die 9 nov. 1846.
[2] Prov. VI, 27.
[3] I Tim. V, 8.

[1] In fine decr. 35 Balt. I, iam sup. maiori ex parte allati [Mansi, XXXIX, 300].
[2] Verius in secundo concilio.
[3] Conc. Balt. II, decr. 9, [Mansi, XXXIX, 312].
[4] Decr. 36, [Mansi, XXXIX, 300].

qui hoc sibi propositum habent, ut quod infernus fur et homicida insidiis suis artibusque nondum est assecutus, ipsi libellis suis et tractatulis perficiant, animasque catholicorum, deleta fide, sine qua nemo Deo placere et iuste vivere potest, in perpetuum interitum aucupentur. Atque horum quidem opuscula, blasphemiis et mendaciis referta adversus ecclesiae doctrinam, ritus et instituta, ubique gentium videre licet vilissimo aut nullo pretio lectoribus exposita; neque inter heterodoxos tantum, sed et inter catholicos Europae populos, et inter Sinas, Indos, aliasque dissitas extremi orbis nationes. Documento igitur nobis sint hostes ipsi, qua diligentia, quo animi ardore, qua constantia *„bonum certamen fidei“* [1] certare debeamus. Haud multum sane laudis in eo est, ut, quod impii homines in causa pessima faciunt, nos in optima faciamus, quemque ii in perdendis animabus impendunt laborem, nos eundem in servandis impendamus; at eos ne ulla quidem ex parte aemulari, turpissimae ignaviae est.

Caput III.

De libris inter precandum adhibendis.

502. Libri precum, seu precatorii, apud nos eo numero iam circumferuntur, ut, si querelae locus sit, eorum potius abundantiam quam inopiam conqueri debeamus. Quod vero de multiloquio monent sacrae literae [2], nempe in illud facile vitia posse irrepere: id in maxima, qua obruimur, piorum librorum multitudine haud semel evenire experientia compertum est. Typographi enim suo genio indulgentes, aut imprudenti scriptorum pietati inservientes, nonnullos aliquando huiusmodi libros suo arbitrio ediderunt, in quibus reperiuntur quaedam ineptae et minus decentes, interdum etiam insulsae et inficetae orandi formulae et litaniae, quae cordatioribus nauseam et bilem moveant. Iam vero ecclesiae lege, libri ad religionem et Dei cultum spectantes sine ordinarii approbatione praelo committi vetantur; quod si, episcopo inconsulto aut invito, in lucem prodierint, eorum lectione abstinendum est. Quod omnibus in memoriam hoc decreto revocavit concilium Baltimorense I:

„Quoniam multa incommoda iam orta sunt, et in posterum oritura videntur, ex eo quod in diversis huius provinciae (regionis) dioecesibus diversi catechismi et libri precum adhibeantur, privata auctoritate editi, . . . moneant (episcopi) fideles ut a precum libellis, qui sine ordinarii approbatione a privatis quibuscumque in lucem editi circumferuntur, abstineant.“ [3]

503. Ne vero laudabilis typographorum industria, aut pius scriptorum animi ardor ac devotio extra debitos prudentiae limites vagaretur, sequenti decreto provisum voluerunt:

Consulendum [4].

Quod decretum iterum confirmamus, atque ita ampliamus, ut omnes episcopos obligandi vim habeat, in quorum dioecesibus sint praela aut typographea catholica.

504. Curetur etiam, ut in huiusmodi libris examinandis et corrigendis, theologi examinatores styli defectibus ac vitiis, quae nonnunquam graviora sunt, et nobis quandoque ab acatholicis vitio vertuntur, sanandis medicas manus adhibeant. Diligens quoque in eo ponatur opera, ut ne quaevis litaniae in honorem sancti cuiuslibet concinnatae temere admittantur: sed fiat delectus, et iis quae orthodoxae fidei maxime conformes fovendaeque pietati aptiores videantur, caeteris exclusis, locus concedatur. Quae tamen sedulo, ita ut discrimen facile ab omnibus dignoscatur, separandae sunt et distinguendae a tribus illis litaniis, sanctorum scilicet, beatae Mariae virginis, et sanctissimi nominis Iesu, quas probavit atque indulgentiis ditavit ecclesia.

Caput IV.

De ephemeridibus.

505. Quae superius de libris, sive bonis, sive malis diximus, ea pariter ephemeridibus seu foliis publicis aptari facile possunt. Harum quoque nonnullae impiae sunt et execrabiles, aliae quamplurimae ad mores corrumpendos maxime idoneae; paucae quaedam e contra, quae utcumque tolerari possint; paucissimae omnino, quae laudem et commendationem mereantur. Earum, quae improbae sunt, lectio a pastoribus animarum omnino cohibenda est; caute tamen et prudenter, neque semper nominatim, ne iuniorum aut rudiorum animi ad avidius legendum hac ratione inflammentur. Bonas vero et in bonum religionis animarumque spirituale emolumentum conscriptas sive consarcinatas commendent, et a suis sustentandas, legendas et disseminandas curent.

506. Evenire aliquando potest, ut folia publica a catholicis viris scripta aut directa, in bonum catholicae fidei indirecte vertant. Ne tamen ea, quae ipsi politicarum partium studio ducti conscribunt, religioni catholicae aut ecclesiasticae auctoritati tribuantur, ut a malignis quibusdam adversariis aliquando fit, id omnibus notum et manifestum esse volumus, nullam a nobis ephemeridem pro catholica agnosci, quae non ordinarii approbationem prae se ferat.

507. In pluribus dioecesibus exstant ephemerides quaedam, quae vel ipso nomine catholicas se profitentur, quaeque ordinarii approbationem quodammodo prae se ferunt. Iis enim veluti mediis et instrumentis utitur episcopus, quibus clero ac populo mentem suam ac mandata significet. Hinc vulgato apud nos loquendi more, organa officialia (Official Organs) vocantur; quasi singulis earumdem paginis ac lineis, ipse qui episcopali dignitate et officio fungitur, gregem suum alloquatur ac doceat. Quae sane opinio, falsa illa quidem, sed ex male intellecti nominis errore orta, fere omnium, praesertim haereticorum, mentes pervagata est. Ex quo nasci solet incommodum, neque leve, neque diutius ferendum: dum scilicet ea omnia quae ab harum ephemeridum seu foliorum scriptoribus, humani aliquid forte patientibus, falso, inconcinne, intemperanter dici possunt, ipsi episcopo quasi vi officii sui populos docenti tribuuntur.

508. Ut igitur in posterum episcopale officium ac munus hoc onere atque incommodo levetur; ut vera relatio, ut loquuntur, ordinarii ad folia ecclesiastica seu ephemerides catholicas recte et perspicue intelligatur; ut demum nullus aut nostris aut adversariis supersit dubitandi aut cavillandi locus, patres huius concilii plenarii profitentur atque declarant, approbationem ordinarii, quae de more foliis catholicis datur, nihil aliud sibi velle, quam iudicare episcopum nihil a scriptoribus contra fidem et mores proferri, spem quoque bonam se habere nihil in posterum proferendum, eosque esse redactores quorum scripta ad aedificationem utilia esse possint: episcopum vero neque posse neque debere respondere ac rationem reddere de iis universe, quae in huiusmodi foliis habentur, sed de iis tantum, quae vi officii sui docendo, monendo, iubendo aut vetando in vulgus ediderit, et quibus sua ipse manu subscripserit. Atque haec quidem posthac in pastorali

[1] I Tim. VI, 12.
[2] Prov. X, 19.
[3] Conc. Balt. I, decr. 33, [Mansi, XXXIX, 299-300].
[4] Plen. Balt. I, decr. 8, [Mansi, XLIV, 675].

huius concilii epistola anglico sermone conscribenda, ut ad omnium, ad quos spectat, notitiam deveniant, disertius ac fusius commemoranda atque explicanda decernimus.

509. Arbitrati sunt nonnulli e re catholica fore, si habeatur ephemeris quaedam religioni catholicae explicandae, illustrandae, vindicandae unice dedita, cuius dominium et administratio sint penes archiepiscopos Baltimorensem et Neo-Eboracensem, aliosque, si videbitur, metropolitas; quaeque omnium episcoporum studiis commendata et subsidiis adiuta, tandem numeris omnibus absoluta evadat. Reditus inde provenientes, si qui supersint, cedere possent in bonum societatis pro libris catholicis vulgandis (Catholic Publication Society), aut cuiusvis alius, quae in communem utilitatem fuerit instituta. Alii utilius futurum existimant, si loco ephemeridis hebdomadalis, maiori mole quater in anno edendam recensionem quandam (Quarterly Review), acta scilicet literaria scriptis recensendis castigandisque, haberemus. Ordinariorum iudicio res tota relinquitur.

510. Confirmantur haec omnia gravissimis ssmi domini nostri Pii papae IX verbis nuperrime prolatis, quibus mala ex pravarum ephemeridum lectione orta commemorat, eorumque studium commendat ac laudat, qui funestae huic pesti per bonas ac catholicas ephemerides remedium aliquod afferendum curant:

„Incredibili certe animi nostri moerore ... vidimus et lamentati sumus maxima et nunquam satis lugenda damna et mala, quae asperrimis hisce temporibus catholicae religioni, ac vel ipsi civili societati inferuntur ab omnis iustitiae ac veritatis osoribus, per pestiferos libros, libellos, et praesertim ephemerides perniciosissimis quibusque erroribus pravisque doctrinis plenissimas, ac acerrimo planeque diabolico contra divinam nostram religionem odio conscriptas, ac longe lateque in vulgus editas ac disseminatas. Itaque inter alia haud omisimus viros pietate, ingenio sanaque doctrina praeditos etiam atque etiam excitare, ut, sub proprii potissimum antistitis ductu, suis scriptis augustam nostram religionem defenderent, eiusque oppugnatores refutarent, ac tot monstruosa illarum opinionum portenta detegerent, refellerent, profligarent, et incautorum praesertim hominum, ac imperitae iuventutis, cereae in vitium flecti, mentes animosque veritatis lumine illustrarent.[1] Ac non mediocri certe afficimur laetitia, cum complures ubique surrexerint viri, qui nostris hisce exhortationibus ac votis perlibenter obsequentes, et egregio erga catholicam ecclesiam et hanc sanctam sedem studio animati, idoneis scriptis teterrimam tot serpentium errorum colluviem, ac funestam pravarum ephemeridum pestem propulsare, et veritatem iustitiamque tutari, cum sui nominis laude non desinunt.“[2]

TITULUS XII.

De societatibus secretis.

Caput unicum.

511. Societates secretas, quae in tenebris se occultant, ut adversus ecclesiae vel civilis societatis bonum securius moliantur, semper damnavit ecclesia catholica. Liberorum enim Muratorum sectam, seu Masonicam, iam inde ab anno 1738 edita constitutione apostolica Romanus pontifex Clemens XII[3] gravissima censura notavit; quae sententia deinde per sum-

[1] Alloc. 20 april. 1849.
[2] Literae apostolicae 12 febr. 1866.
[3] Const. *In eminenti*, die 28 april. 1738.

mos pontifices Benedictum XIV, Pium VII, Leonem XII, et Pium VIII specialibus constitutionibus renovata, confirmata et ampliata fuit.

512. Neque neglexit pontifex feliciter regnans huic gravissimo nostrorum temporum malo, omni quo posset modo occurrere. Nam, in speciali hac super re allocutione, eam esse ecclesiae mentem declarat, ut Masonica „aliaeque eiusdem generis societates, quae specie tenus diversae in dies coalescunt, quaeque contra ecclesiam vel legitimas potestates seu palam seu clandestine machinantur“[1], reprobentur prorsus ac condemnentur. Simul vero iis aggregati, vel quomodocumque faventes, gravissimis plectuntur ecclesiae poenis, nominatim vero excommunicatione, ipso facto incurrenda, a qua absolutionem, extra mortis articulum, nonnisi ab ipso Romano pontifice, vel ab illo delegatis obtinere possunt. Quas quidem cathedrae principalis declarationes debita cum reverentia suscipientes, harum provinciarum antistites, iam in concilio Baltimorensi IV, decreto VII, arcere conati erant fideles sibi commissos a tenebrosis huiusmodi sectis; quod decretum hisce verbis prolatum fuit:

513. *Propter gravissimas*[2].

514. Cum autem de sensu, quo constitutiones pontificiae intelligendae essent, omnes non prorsus convenirent, Franciscus Patritius Kenrick, Philadelphiensis tunc antistes, sanctam sedem consuluit de Sociis singularibus (vulgo Odd Fellows), necnon de „Filiis temperantiae,“ et aliis eiusmodi coetibus, hanc proponens dubitationem: „Utrum coetus illi pro vetitis habendi sint, qui profitentur se nihil adversus religionem moliri vel civilem rempublicam, licet occultum ineant foedus iuramento firmatum, vel alias se obligent ad arcanum?“ Sacra autem congregatio inquisitionis, die 21 augusti 1850, respondendum illi decrevit: „comprehendi bullis pontificiis“[3].

515. Verum cum difficultates apud nos exortae sint, ex eo quod plures sint operariorum, aliique huiusmodi coetus, de quibus dubitatur an comprehendantur sub damnatione saepius contra societates secretas a summis pontificibus lata, praestat rationes ob quas occultae societates huic iudicio subiectae sint, ipsissimis pontificum verbis referre.

516. Iam vero Benedictus XIV, in constitutione apostolica, quae incipit *Providas*[4], huius sententiae causas luculenter enarrat. Haec autem ex Benedicti constitutione depromuntur:

„Porro inter gravissimas praefatae prohibitionis et damnationis causas, in praeinserta constitutione[5] enunciatas, una est, quod in huiusmodi societatibus et conventiculis cuiuscumque religionis ac sectae homines invicem consociantur; qua ex re satis patet, quam magna pernicies catholicae religionis puritati inferri valeat. Altera est arctum et impervium secreti foedus, quo occultantur ea, quae in huiusmodi conventiculis fiunt, quibus proinde ea sententia merito aptari potest, quam Caecilius Natalis apud Minucium Felicem in causa nimirum diversa protulit: ‚Honesta semper publico gaudent, scelera secreta sunt.‘ Tertia est iusiurandum, quo se huiusmodi secreto inviolabiliter servando adstringunt, quasi liceat alicui cuiuslibet promissionis aut iuramenti obtentu se tueri, quominus a legitima potestate

[1] Ex allocut. Pii papae IX, in consist. secr., 25 sept. 1865.
[2] Decr. 7, [Mansi, XXXIX, 368].
Balt., num. 55. Iam inde ab anno 1810, in Baltimorensi conventu, damnatae fuerant huiusmodi societates. Vide appendicem.
[3] Vide responsum integrum, in appendice.
[4] Die 18 maii anno 1751.
[5] Scil. Clementis XII [die 28 april.] anno 1738.

interrogatus omnia fateri teneatur, quaecumque exquiruntur ad dignoscendum an aliquid in huiusmodi conventibus fiat quod sit contra religionis, aut reipublicae statum et leges ... Ultima demum, quod apud prudentes et probos viros eaedem societates et aggregationes male audirent, eorumque iudicio quicumque eisdem nomina darent, pravitatis et perversionis notam incurrerent."

517. Quibus quidem consentanea prorsus sunt, quae in allocutione in consistorio secreto, 25 septembris 1865 habita, in eamdem sententiam protulit summus pontifex, Pius IX [1].

518. Ut vero omnis prorsus dubitandi auferatur locus, hic promulgari volumus decretum sacrae congregationis inquisitionis, feria IV, 15 augusti 1846, de mandato ssmi domini nostri ab emo praefecto sacrae congregationis de Propaganda fide, sub die 13 iulii 1865 iam quibusdam ex nobis significatum, cuius tenor est is qui sequitur: „Societates occultae, de quibus in pontificiis constitutionibus sermo est, eae omnes intelliguntur, quae adversus ecclesiam vel gubernium sibi aliquid proponunt, exigant vel non exigant a suis asseclis iuramentum de secreto servando."

519. Quibus accurate perpensis, nobis quidem nulla apparet ratio, ob quam prohibitio ecclesiae adversus Masonicam aliasque occultas sectas, ad illas extendatur operariorum sodalitates, quas non constat aliud sibi proponere quam sociorum in propria arte exercenda mutuam tutelam ac iuvamen. Cavendum tamen, ne sub hoc praetextu quidpiam admittatur, quod sectis damnatis faveat; neve operarii, qui his societatibus nomen dant, pravis subdolisque malorum hominum artibus inducantur, ut contra iustitiae leges laborem ab ipsis debitum subtrahant, vel alio quovis modo, eorum quibus subiiciuntur iura laedant. Quae tamen omnia nullo modo ita intelligi volumus, ut vel toleratae habeantur illae societates, cuiuscunque naturae sint, in quibus socii ab ipso ingressu iureiurando se obligant ad obtemperandum iis, quae a coetus superioribus iussa forte fuerint, vel etiam secreti ineunt foedus, quod, neque interrogante legitima potestate, violari impune possit. Illi etiam coetus prorsus illiciti sunt, in quibus ita arcto foedere in mutuam defensionem coniunguntur socii, ut exinde oriatur turbarum vel caedium periculum.

520. In mentem insuper revocandam ducimus sapientissimam summi pontificis provisionem, quae literis iam citatis emi praefecti sacrae congregationis de Propaganda fide nobis communicata fuit: „Voluit praeterea sanctitas sua, ut tibi subiungeretur, recurrendum esse ad sanctam sedem, et quidem omnibus ad amussim expositis rerum adiunctis, si quae forte difficultates in applicatione praedicti decreti inveniantur." Quibus verbis, cum novas quaestiones quae de occultis sectis forte exurgere possunt, suo iudicio dirimi voluerit sancta sedes, nolumus ut in posterum ullus in hisce provinciis, in quavis ecclesiastica dignitate constitutus, nominatim societatem damnet, nisi certo et praeter omne dubium constet eam ex iis esse, quae constitutionibus pontificiis, prout a sacra congregatione inquisitionis applicatae sunt, comprehenduntur. Si vero eae fuerint circumstantiae, ut ulteriorem expositionem doctrinae iam traditae postulare videantur, pro ea, omnibus ad amussim expositis rerum adiunctis, recurrendum esse monemus ad sanctam sedem, cuius sapientissimo iudicio omnes pleno animo ac corde morem geremus [2].

[1] Supra cit. [col. 1017].

[2] Iuxta plurium patrum sententiam, decretum hoc numero positum omittendum erat: at ex voto sacrae congregationis videtur retinendum. Cf. instructionem sacrae congregationis specialem art. 4, [supra col. 885].

521. Monemus vero fideles nobis creditos, et in Domino hortamur et obsecramus, ut damnatis sectis praedictis omnino abstineant. Ut enim iam inclamavit Romanus pontifex Leo XII: „Pro certo habete, neminem earum participem sectarum esse posse, quin gravissimi flagitii reus sit; eorumque verba ab auribus repellite, qui, ut vestrae in gradus suarum sectarum inferiores cooptationi assentiamini, vehementer affirmant, nihil in gradibus illis admitti quod rationi, nihil quod religioni adversetur, imo nihil vel praedicari vel perfici, quod non sanctum, quod non rectum, quod non incontaminatum sit. Etenim iusiurandum illud nefarium, quod iam memoratum est, quodque in illa etiam inferiori cooptatione iurari debet, satis per se est, ut intelligatis nefas etiam esse levioribus illis gradibus adscribi, atque in iis versari. Deinde, quamvis quae graviora et scelestiora sunt, iis mandari non soleant, qui superiores gradus assequuti non sunt: perspicue tamen patet perniciosissimarum harum societatum vim et audaciam ex omnium qui iis nomen dederunt, consensione et multitudine coalescere. Itaque ii etiam, qui inferiores illos gradus non sunt praetergressi, scelerum illorum participes haberi debent. Et in eos cadit illud apostoli ad Romanos, cap. I: *‚Qui talia agunt, digni sunt morte, et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.‘* " [1]

522. Fideles itaque ecclesiae filii tenebricosos omnes coetus prorsus fugiant, eos etiam qui districtissimis ecclesiae censuris haud comprehendi videantur. Pro animabus enim periculi plenos et hos esse, dubitare non licet. Pias potius frequentent „fidelium societates, quae in ecclesia catholica florescunt"; in quibus „nihil retrusum atque abditum, patent omnibus leges quibus reguntur, patent quae iuxta evangelii doctrinam exercentur opera caritatis." [2]

523. In istis scilicet filii lucis quae lucis sunt opera faciunt, secretum et tenebras non amant, immo vero odio habent et exhorrescunt. Caveant itaque fideles, et omni studio curent, ne in re tanti momenti decipiantur, ne sub boni specie in pessimam captivitatem trahantur, ne demum „in tenebris et in umbra mortis" versantes, spretis legibus sanctissimis, eas ineant coniurationes, quae nostrae aetatis malum sunt maxime formidandum, quibusque unus tantum exitus esse posse videatur, ut scilicet omnia tum divina tum humana iura pessumdentur.

TITULUS XIII.

De novarum sedium episcopalium erectione, deque candidatorum praesentatione.

Caput unicum.

524. Diu matureque deliberarunt patres de novarum sedium episcopalium novorumque vicariatuum apostolicorum erectione a sancta sede postulanda. In eo vero convenere omnes, supplices ad summum pontificem mittendas esse preces, quatenus dignetur suprema sua auctoritate eos, qui sequuntur, erigere episcopatus ac vicariatus:

525. I. In provincia Baltimorensi:

1. Novam sedem ad civitatem Wilmington, in statu Delaware, quae totam complectatur peninsulam inter sinus dictos Chesapeake et Delaware iacentem; totum nempe statum Delaware, una cum comitatibus Marylandiae dictos Cecil, Kent, Queen Anne, Caroline, Talbot, Dorchester, Somerset et Wor-

[1] Literae apostolicae Leonis XII *Quo graviora*, 3 idus martii anno 1825.

[2] Allocutio Pii IX in consist. secret., 25 sept. 1865.

cester [1], atque in Virginiae statu, comitatus dictos Accomac et Northampton;

2. Novam sedem ad civitatem Scranton, in statu Pennsylvania, quae ad comitatus Bradford, Luzerne, Lycoming, Monroe, Pike, Sullivan, Susquehannah, Tioga, Wayne, et Wyoming extendatur;

3. Novam sedem in civitate Harrisburg, in statu Pennsylvania, quae complectatur comitatus Clinton, Centre, Mifflin, Franklin, Cumberland, Adams, York, Dauphin, Northumberland, Columbia, Lebanon, Lancaster, Montour, Union, Snyder, Juniata, Perry, et Fulton;

4. Novum vicariatum apostolicum in statu North Carolina, qui ad integrum statum extendatur.

526. II. In provincia Oregonensi:

Vicariatum apostolicum in territorio Idaho, qui etiam illam montanae partem quae ad occidentem montium Saxosorum iacet complectatur.

527. III. In provincia Sancti-Ludovici:

1. Sedem novam episcopalem in civitate Green Bay (Sinus Viridis), in statu Wisconsin, cuius sint limites: a parte occidentali fluvius Wisconsin, a meridie fluvius Fox, ab oriente lacus Michigan, et a parte septentrionali ea pars status Michigan, quae iacet inter fontes fluvii Wisconsin ad lacum Kattakittaken sese protendentis et praedictum lacum Michigan;

2. Sedem episcopalem in civitate Lacrosse, eiusdem status Wisconsin, cuius limites sint: ab oriente fluvius Wisconsin a lacu Kattakittaken, a meridie idem fluvius Wisconsin usque ad flumen Mississippi, ab occidente flumen Mississippi ac status Minnesota, a septentrione autem lacus Superior et ea pars Michigan, quae est inter lacum Superiorem et lacum Kattakittaken;

3. Novam sedem in civitate Sancti-Ioseph, in statu Missouri, quae eam eiusdem status partem complectatur, quae a meridie et ab occidente fluvio Missouri, ab oriente fluvio Chariton, a septentrione statu Iowa continetur;

4. Sedem episcopalem in civitate Omaha, in territorio Nebraska, cui huius territorii apostolicus vicarius praeficiatur;

5. Vicariatum apostolicum in territorio Montana, qui eam eiusdem territorii complectatur partem, quae ad orientem montium Saxosorum iacet;

6. Vicariatum apostolicum pro territoriis Colorado et Utah, qui ad eorum limites protendatur;

7. Vicariatum apostolicum pro territorio Arizona, cui etiam adiiciantur comitatus El Paso, in statu Texas, et comitatus Messilla atque Donnana, qui nunc episcopo Durangensi subiiciuntur.

528. IV. In provincia Cincinnatensi:

Novam sedem in civitate Columbus, in statu Ohio, quae a dioecesi Cincinnatensi dividatur per limites comitatus Morrow, Delaware, Franklin, ac deinde ad meridiem per fluvium Scioto usque ad flumen Ohio.

529. V. In provincia Sancti-Francisci:

Sedem episcopalem in civitate Grass Valley (Vallis Pratensis) in California, cui praeficiatur vicarius apostolicus Marysvillensis.

530. VI. In provincia Neo-Eboracensi:

Novam sedem in civitate Rochester, in statu New York, quae comitatus qui sequuntur complectatur: nempe, Monroe, Wayne, Livingston, Cayuga, Tompkins, Seneca, Yates et Ontario.

531. Pro sedibus vero istis atque vicariatibus nomina sacerdotum praesentarunt patres, tria pro singulis, cum notulis et responsis quoad eorundem dotes a sancta sede requisitis, praeterquam in casibus ubi praesentabantur episcopi, uti pro sedibus Columbus, Vallis Pratensis, et Omaha contigit. In postulatione tamen coadiutoris pro episcopo Marquettensi et Marianopolitano, ob infirmitatem gravem qua, vel ineunte concilio, erat venerandus ille antistes correptus, haud potuit illam quam oportebat suppeditare de candidatis notitiam, nec aderat alius qui defectum supplere posset.

532. Supplicarunt etiam patres, ut sedes Philadelphiensis et Milwaukiensis ad dignitatem archiepiscopalem erigantur; quarum prior omnes episcopos in Pennsylvania degentes haberet suffraganeos, altera vero, praeter novas sedes Lacrosse et Green Bay, etiam sedem Sancti-Pauli ex provincia Sancti-Ludovici, et Marquettensem et Marianopolitanam ex provincia Cincinnatensi, complecteretur. Petierunt insuper ut episcopus Nashvillensis ad provinciam Cincinnatensem transferatur. Supplicarunt demum, ut vicariatus apostolicus Columbiae Britannicae ad provinciam Oregonensem pertinere declaretur [1].

TITULUS XIV.

De efficaciori decretorum Baltimorensium executione promovenda.

Caput unicum.

533. Monemus episcopos, ut nullum non moveant lapidem, in visitatione nempe dioeceseos, atque in synodis tam dioecesanis quam provincialibus, necnon in coetibus sacerdotum pro disciplinarum theologicarum discussione, quatenus in omnibus executione mandentur huius plenarii concilii decreta; quorum collectio, prout nunc prostat, omnes complectitur et confirmat leges in praeviis etiam Baltimorensibus conciliis latas ac promulgatas, atque sanctae sedis iudicio recognitas.

534. Demum, quo melius ad omnium nostrorum sacerdotum notitiam perveniant, efficaciusque in praxim deducantur huius plenarii concilii decreta, statuimus ista, postquam a sancta sede recognita in lucem edita fuerint, in scholis nostris iuris canonici ac theologiae quasi norma quaedam adhibeantur, quam in docendo professores explicent et sequantur, alumnique omnes diligenter ac accurate addiscant [2].

Ego, infrascriptus, mutationes et correctiones decretorum in actis relatas fideliter ex secretariorum commentariis in pleno concilio probatis exscripsi.

Iacobus Andreas Corcoran, sacrae theologiae doctor, secretarius.

Ego testor exemplar esse genuinum, et cum originali concordare.

Franciscus Ios. Pabisch, sacrae theologiae doctor et iuris utriusque doctor, notarius.

Ego cancellarius subscripsi.

Thomas Foley, sacrae theologiae doctor, cancellarius.

[1] Quibus postea, per novam circumscriptionem, adiectus est comitatus dictus Wicomico, ex praedictorum partibus constitutus.

[1] Quae sub hoc continentur numero a sacra congregatione „in aliud tempus sunt remissa“; quod etiam de vicariatu in Arizona, necnon et de erectione sedis episcopalis in Omaha, et nominatione coadiutoris pro Marquettensi et Marianopolitano est factum. Caeteris vero postulationibus benigne annuit sancta sedes; uti constat ex literis sacrae congregationis supra relatis, in actis concilii [col. 891].

[2] De ratione relationis ad sacram congregationem de Propaganda fide statis temporibus faciendae, vide appendicem.

Ego Franciscus Ios. Pabisch, huius plenarii concilii notarius, testor acta omnia et decreta, quae in hoc libello, typis impresso, continentur, lecta fuisse et promulgata, quemadmodum prostant emendata, prout convenerat in congregatione metropolitarum, atque rite probata, in sessionibus solemnibus, in ecclesia metropolitana Sanctae Mariae Baltimorensi, diebus 14, 18 et 21 octobris, quae ultima fuit apud nos festum Maternitatis beatae Mariae virginis, anno Domini 1866.

Franciscus Ios. Pabisch, sacrae theologiae et iuris utriusque doctor, notarius.

SUBSCRIPTIONES PATRUM.

Ego Martinus Ioannes Spalding, archiepiscopus Baltimorensis ac sedis apostolicae delegatus, definiens subscripsi.

Ego Franciscus Norbertus Blanchet, archiepiscopus Oregonensis, definiens subscripsi.

Ego Petrus Richardus Kenrick, archiepiscopus Sancti-Ludovici, definiens subscripsi.

Ego Ioannes Baptista Purcell, archiepiscopus Cincinnatensis, definiens subscripsi.

Ego Ioseph Sadoc Alemany, archiepiscopus Sancti-Francisci, definiens subscripsi.

Ego Ioannes Maria Odin, archiepiscopus Neo-Aurelianensis, definiens subscripsi.

Ego Ioannes McCloskey, archiepiscopus Neo-Eboracensis, definiens subscripsi.

Ego Richardus Vincentius Whelan, episcopus Velingensis, definiens subscripsi.

Ego Petrus Paulus Lefevère, episcopus Zelanus et coadiutor administrator Detroitensis, definiens subscripsi.

Ego Ioannes Martinus Henni, episcopus Milwauchiensis, definiens subscripsi.

Ego Augustinus M. A. Blanchet, episcopus Nesqualensis, definiens subscripsi.

Ego Amadeus Rappe, episcopus Clevelandensis, definiens subscripsi.

Ego Ioannes Timon, episcopus Buffalensis, definiens subscripsi.

Ego Modestus Demers, episcopus Vancouverensis, definiens subscripsi.

Ego Mauritius de Saint-Palais, episcopus Vincennopolitanus, definiens subscripsi.

Ego Ioannes McGill, episcopus Richmondensis, definiens subscripsi.

Ego Ioannes Baptista Lamy, episcopus Sanctae-Fidei, definiens subscripsi.

Ego Ioannes Loughlin, episcopus Brooklynensis, definiens subscripsi.

Ego Iacobus R. Bayley, episcopus Novarcensis, definiens subscripsi.

Ego Ludovicus de Goesbriand, episcopus Burlingtonensis, definiens subscripsi.

Ego Georgius Aloysius Carrell, episcopus Covingtonensis, definiens subscripsi.

Ego Thaddeus Amat, episcopus Montereyensis et Angelorum, definiens subscripsi.

Ego Augustus Martin, episcopus Natchitochensis, definiens subscripsi.

Ego David Gulielmus Bacon, episcopus Portlandensis, definiens subscripsi.

Ego Henricus Damianus Juncker, episcopus Altoniensis, definiens subscripsi.

Ego Iacobus Duggan, episcopus Chicaginensis, definiens subscripsi.

Ego Gulielmus Henricus Elder, episcopus Natchetensis, definiens subscripsi.

Ego Iohannes Henricus Luers, episcopus Wayne-Castrensis, definiens supscripsi.

Ego Patritius N. Lynch, episcopus Carolopolitanus, definiens subscripsi.

Ego Franciscus P. McFarland, episcopus Hartfordensis, definiens subscripsi.

Ego Iacobus O'Gorman, episcopus Raphaneae in partibus infidelium et vicarius apostolicus Nebraskae, definiens subsripsi.

Ego Thomas L. Grace, episcopus Sancti-Pauli, definiens subscripsi.

Ego Iohannes Quinlan, episcopus Mobiliensis, definiens subscripsi.

Ego Iacobus Fredericus Wood, episcopus Philadelphiensis, definiens subscripsi.

Ego Michael Domenec, episcopus Pittsburgensis, definiens subscripsi.

Ego Eugenius O'Connell, episcopus Flaviopolitanus, et vicarius apostolicus Marysville, definiens subscripsi.

Ego Augustinus Verot, episcopus Savannensis, definiens subscripsi.

Ego Claudius M. Dubuis, episcopus Galvestoniensis, definiens subscripsi.

Ego Petrus I. Lavialle, episcopus Ludovicopolitanus, definiens subscripsi.

Ego Ioannes I. Conroy, episcopus Albanensis, definiens subscripsi.

Ego Patritius Augustinus Feehan, episcopus Nashvillensis, definiens subscripsi.

Ego Iohannes I. Williams, episcopus Bostoniensis, definiens subscripsi.

Ego Iohannes Hennessy, episcopus Dubuquensis, definiens subscripsi.

Ego Silvester H. Rosecrans, episcopus Pompeiopolitanus et auxiliaris Cincinnatensis, accepto per patres concilii voto decisivo, definiens subscripsi.

Ego Ioannes D. Coady, administrator Eriensis, sede vacante, definiens subscripsi.

Ego Ferdinandus Coosemans, societatis Iesu, procurator episcopi Messeniensis, vicarii apostolici Montium Saxosorum ad Orientem, definiens subscripsi.

Ego M. Benedictus, abbas Cisterciensis, definiens subscripsi.

Ego Bonifacius Wimmer, ordinis Sancti Benedicti, abbas Sancti Vincentii, et praeses congregationis Americano-Cassinensis, definiens subscripsi.

APPENDIX.

Literae apostolicae et conciliorum decreta, ab editoribus Baltimorensibus in hac appendice posita, quae iam in vulgatis collectionibus exstant, secundum ea, quae in praefatione nostrae collectionis diximus, hic omissa sunt.

I. Ex symbolo fidei concilii Toletani XI anno Domini 675.

(Ad titulum I.)

V. Hardouin, *Acta conciliorum*, III, 102.

II. Ex Innocentii III professione fidei *praescripta Valdensibus*.

(Ad titulos I, II.)

Epistolae Innocentii III die 15 kalendas ianuarii 1208, 4 idus maii 1210; lib. XI, ep. 196; lib. XIII, ep. 78. Migne, *Patr. lat.*, CCXV, 1510, CCXVI, 274.

III. Literae eminentissimi cardinalis Sforza. *De unione precum inter episcopos*.

(Ad titulum III, cap. 2.)

Illm̃e ac revm̃e domine.

Inter tot quibus episcopus quotidie detinetur labores, interque curas, quas secum affert pastorale ministerium, haud exiguum certe levamen erit, si omnes episcopi catholici sibi mutuo auxilium prae-

bere studeant, et assiduis orationibus invicem omnipotentem Deum exorent. Hinc aliqui episcopi, praesertim ditionis ecclesiasticae, operae pretium esse existimarunt, si plurimi episcopi, in spiritu Domini congregati, tria pietatis officia vellent exercere. Primum erga defunctos episcopos, secundum erga seipsos, tertium erga episcopos in coelis cum Christo regnantes esset persolvendum.

I. Ut primo fiat satis, quilibet episcopus vel per se, vel per alium sacerdotem, missam unam quolibet mense celebrabit pro episcopis recens vita functis, nec non alteram quotannis infra octavam omnium sanctorum pro omnibus episcopis catholicis in Christo quiescentibus.

Nec est cur ad hanc misericordiam fratribus impendendam rationes coacervandae sint. Neminem enim profecto latet quam districtum iudicium [1] populi principibus, id est episcopis, immineat; quam facillime ipsi omissionibus saltem in pastorali munere obeundo debita contrahant in purgatorio persolvenda; quam denique rarum sit, ut particularia suffragia defuncto episcopo, praeter illa in die obitus, et anniversaria brevi aliquando duratura, applicentur. Nec denique illud est silentio praetereundum, licet neminem fugiat, meritum haud exiguum ex tali pietatis officio unumquemque apud Deum consecuturum, et quo plures fuerint episcopi congregati, eo copiosius unicuique suffragium obventurum.

II. Secundum pietatis officium erga seipsos adimplendum, in eo situm est, ut omnes sint speciali modo in spiritu congregati coram Domino, dum orationi quotidie vacant, aliasque sanctas absolvunt actiones.

Sacra enim scriptura non semel innuit, quid quantumque valeat huiusmodi orationis unio [2]. Quare sive mentali orationi, sive piae lectioni vacent, sive missam celebrent, sive horas canonicas persolvant, sive preces supererogatorias recitent, sive sacras functiones peragant in ecclesia vel oratorio, omnia simul agere proponant. In sacro quoque faciendo, specialiter orent pro toto episcopatu catholico, et infra octavam sanctorum apostolorum Petri et Pauli unam missam celebrent pro incolumitate summi pontificis, omniumque episcoporum, et pro sanctificatione gregis unicuique commissi.

Ut autem haec pia unio firmior in dies evadat, reginae apostolorum tutelae et patrocinio commendanda erit, ac proinde neminem ex episcopis pigebit post horas canonicas vel alio tempore semel in die orationem illam venerabili Claudii Bernardi recitare: *„Memorare, piissima virgo,“* et ter deinceps illam invocare: *„Virgo immaculata, regina apostolorum, ora pro nobis.“*

III. Tertium denique pietatis officium postulat, ut speciali cultu prosequamur omnes episcopos, qui in terris degentes pastorali munere sanctissime perfuncti sunt, quique nunc in coelis degentes semper parati et prompti sunt ad interveniendum apud Deum pro his, qui, missi ad excolendam vineam Domini, in labores eorum introierunt. Quapropter in fine horarum canonicarum, commemorationem facient episcoporum, quorum illa die festum agitur, et omnium sanctorum episcoporum.

I.

Antiphona: Pastores optimi, qui animam posuistis pro ovibus, intercedite pro nobis et pro grege nostro ad Dominum.

Versus: Benedicite, sacerdotes Domini, Domino.

Responsum: Benedicite et superexaltate eum in saecula.

Oremus: Deus qui in sanctis tuis et exemplum et praesidium collocasti, concede nobis famulis tuis, sanctorum omnium antistitum, quorum memoriam hodie recolimus, et exempla sectari et protectione muniri. Per Christum, etc.

II.

Antiphona: Omnes sancti pontifices, estote memores nostri, deprecamini pro nobis filium Dei, sacerdotem magnum.

Versus: Benedicite Dominum, omnes electi eius.

Responsum: Agite dies laetitiae, et confitemini illi.

Oremus: Fiat, Domine, quaesumus super nos misericordia tua, et omnium sanctorum antistitum intercessione concede, ut, in pastorali officio obeundo, eorum experiamur suffragia, et vestigia prosequamur. Per Christum, etc.

Haec tria pietatis officia si adimpleantur, neminem praeterit quantum inde auxilii et meriti consequi possint episcopi, quin vel expensas vel molestias sustinere cogantur. Quapropter ego has tibi litteras scribendas duxi, dum tibi fausta omnia et felicia precor a Domino.

Datum Romae, die 6 aprilis 1866.

Dominationis vestrae illmae ac revmae addictissimus servus,

X. cardinalis Riario Sforza, archiepiscopus Neapolitanus.

Illmo ac revmo archiepiscopo Baltimorensi.

IV. De barba a clericis haud gestanda.

Literae illustrissimi ac reverendissimi domini domini Matthaei Eustachii, archiepiscopi Neo-Caesariensis in partibus, nuntii apostolici ad aulam Bavaricam; ad excellentissimum ac reverendissimum archiepiscopum Frising.-Monacensem; contra usum inter viros ecclesiasticos recenter introductum, barbam gestandi.

(Ad titulum III, cap. VI, num. 151.)

Excellentissime ac revme domine.

Ad aures beatissimi patris pervenit, in nonnullis Bavariae dioecesibus adesse ecclesiasticos viros, qui novitatis, vel potius levitatis spiritu perducti, usum iamdiu exoletum barbam gestandi iterum introducere, et exemplo suo alios ad illum imitandum allicere conantur. Quidquid de anteactis saeculis dici debeat, in confesso est, modernam et vigentem ecclesiae latinae disciplinam huic usui prorsus obstare, novamque consuetudinem, ut legitime introducatur, necessario requirere assensum, saltem tacitum, supremi ecclesiae pastoris. Hic autem huiusmodi novitatem omnino se improbare declarat; eo vel magis, quod tristissimis hisce temporibus spiritus omnia innovandi haud paucos seducat, et ex una novitate in aliam facile procedi possit. Quae cum ita sint, placuit sanctitati suae mihi in mandatis dare, ut omnibus Bavariae antistitibus suo nomine significarem, ab ipsis omnimode curandum esse, non solum ut praedictus usus expresse prohibeatur, sed etiam ut disciplinae unitas, et perfecta cum ecclesia Romana, omnium magistra, conformitas in omnibus, ac proinde in habitu et tonsura clericorum, servetur, vel si opus sit, restauretur; ac qualiscumque nova consuetudo vetetur, quae supremo ecclesiae capiti apprime cognita atque ab ipso probata non sit.

Dum haec excellentiae tuae illmae ac revmae, beatissimi patris iussu ac nomine scribo, illam rogo, ut me de huius epistolae receptione instructum reddens, mihi etiam indicare velit, quid excellentia tua opportunum facere existimaverit, ut praedictus usus, si forte in ista dioecesi manifestari incepit,

[1] Sap. VI, 6.

[2] Matth. XVIII, 20; Tob. XII, 8.

extemplo relinquatur, atque ut nemini unquam in mentem veniat illum introducere.

Sinceris interim observantiae et obsequii sensibus, persevero excellentiae tuae illmae ac revmae humillimus ac addictissimus servus,

Matthaeus Eustachius, archiepiscopus Neo-Caesariensis, nuntius apostolicus Monacensis.

[Ex Pastoral-Blatt ab admodum reverendo domino Ios. Giese edito, Monasterii, 16 iunii 1863.]

V. De medicinae a clericis exercitio.

Excerpta ex instructione Benedicti XIV, circa medicae artis exercitium. De synodo dioecesana, lib. XIII, cap. X.

(Ad titulum III, cap. VI, num 153.)

Vide Mansi, *Concil.*, XLVII, 586.

VI. Gregorii XVI breve ad episcopum Heliopolitanum, vicarium apostolicum Gibraltariae, de aedituis.

(Ad titulum IV.)

GREGORIUS PAPA XVI.

Venerabilis frater. Dudum nos sollicitos habent, quae istic contra ecclesiae ius, atque in tuam, venerabilis frater, tuaeque dignitatis iniuriam gesta comperimus. Quae quidem eo acerbiora cordi nostro acciderunt, quod in sacrae rei detrimentum conspirasse intelleximus nonnullos e catholico populo, qui, ob munia sibi demandata, antecellere aliis in officio debuissent. Scilicet laici quidam viri, cum non aliud unquam ius habuerint, quam quod ex concessione antistitis ad ecclesiae aedituos pertineret, insurgere ausi sunt adversus auctoritatem tuam, et decretum contemnere a te postea editum de pecuniis ob sacramentorum administrationem non exigendis; atque adeo contra sanctiones canonum, immo contra ipsam Christi domini ordinationem, usurpare sibi rerum divinarum regimen contenderunt. Qui etiam cum nostram Propagandae fidei congregationem contra te frustra sollicitassent, huius quoque auctoritate contempta, non sunt veriti appellare per summum nefas ad laicos, eosdemque acatholicos, magistratus; quorum porro interventu tu ipse, venerabilis frater, in carcerem coniectus fuisti, et ad initia usque mensis proximi ibidem detentus.

Haec cum ita contigerint, illud sollicitudini omnium ecclesiarum, et supremo, quo fungimur, apostolatus officio nos debere sentimus, ut e fastigio sanctae huius sedis vocem attollentes, [contra] illatam sacro ordini ac rei catholicae contumeliam nostris hisce litteris palam reclamemus. Quare auctoritate nostra apostolica solemniter declaramus, memoratos aedituos violasse et conculcasse libertatem sacrae potestatis, et in sanctissima eius iura invasisse. Itaque illos, utpote manifestae reos audaciae, dignissimos se exhibuisse decernimus, in quos, ad canonum normam, graviter animadvertatur. Interim admonemus ipsos atque obtestamur in Domino, ut meminerint censurarum poenarumque spiritualium, quae apostolicis constitutionibus, et conciliorum oecumenicorum decretis in omnes, qui talia audent, statutae ita sunt, ut facto ipso contrahantur. Et quoniam eius in terris vicem gerimus, qui venit quaerere et salvum facere quod perierat, nihil equidem optamus magis, quam ut iidem peccatum suum detestantes, ad obsequium et obedientiam fraternitatis tuae sincero animo redeant.

Iam vero ad eorum munus quod attinet, neminem ignorare volumus, illud pendere omnino ex auctoritate episcopi, nihilque ab aedituis ecclesiae geri unquam posse, nisi quod eis fuerit ab antistite demandatum. Quod vero pertinet ad sacramentorum administrationem, erit tibi curae, ut fideles, qui sub te sunt, sedulo admoneas, divina eiusmodi munera nullam omnino temporalis pretii aestimationem recipere; sed a Dei ministris, qui ea gratis acceperunt, gratis pariter esse dispensanda, nec posse istic ullam ad tramites canonum[1] probabilem consuetudinem obtendi, ad pecuniae quidpiam, alicuius sacramenti occasione, ali[qu]o titulo postulandum, quando id a te atque a congregatione Propagandae fidei, ex accepta a nobis potestate, ad tuendam sacramentorum sanctitatem, iure meritoque vetitum est.

Caeterum ea nos cogitatio consolatur, quod sub inclyto gubernio serenissimae ac potentissimae Anglorum reginae haud certe metuendum est, ne ulterior tibi molestia inferatur, frausque fiat sancitae iamdiu Ultraiectino foedere catholicae religionis apud vos libertati: cum praesertim in florentissimo etiam Britannico regno, pro aequitate maiestatis suae, catholici eorumque antistites libero sanctissimae nostrae religionis exercitio fruantur.

Denique, venerabilis frater, tuam istam vigilantiam, zelum, et eximiam animi firmitatem meritissimis laudibus honestamus; hortamurque in Domino, ut posthac pariter religionis causam non minori sedulitate constantiaque sustinere pergas. Nos autem, licet indigni, non desistimus Deo per Iesum Christum humillime supplicare, ut adsit tibi semper propitius in abundantia gratiae, atque in parte ista suae vineae tuis rigata sudoribus, adaugeat iustitiae fruges, et tranquilla omnia faciat. Ac nostrae in te, et fidelem, cui praees, clerum et populum studiosissimae caritatis pignus adiungimus apostolicam benedictionem, quam ex intimo corde depromptam tibi, venerabilis frater, atque illis peramanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, die 12 augusti anno 1841, pontificatus nostri anno undecimo.

VII. Instructio sacrae congregationis sancti Officii.

De neo-conversorum receptione.

(Ad titulum V, cap. II, num. 240.)

Proposito dubio reverendi patri domini episcopi Philadelphiensis circa professionem fidei, ac absolutionem haereticorum dum convertuntur, feria IV, die 20 iulii 1859, emi domini decreverunt dandam esse instructionem, prout sequitur.

In conversione haereticorum inquirendum est primo de validitate baptismi in haeresi suscepti. Instituto igitur diligenti examine, si compertum fuerit, aut nullum, aut nulliter conlatum fuisse, baptizandi erunt absolute. Si autem investigatione peracta, adhuc probabile dubium de baptismi validitate supersit, tunc sub conditione iteratur. Demum si constiterit validum fuisse, recipiendi erunt tantummodo ad abiurationem, seu professionem fidei. Triplex igitur in conciliandis haereticis distinguitur procedendi methodus:

1. Si baptismus absolute conferatur, nulla sequitur abiuratio, nec absolutio, eo quod omnia abluit sacramentum regenerationis.

2. Si baptismus sit sub conditione iterandus, hoc ordine procedendum erit:

a) Abiuratio seu fidei professio,

b) Baptismus conditionatus,

c) Confessio sacramentalis cum absolutione conditionata.

3. Quando denique validum iudicatum fuerit baptisma, sola recipitur abiuratio seu fidei professio, quam absolutio a censuris sequitur.

Notandum vero abiurationem, seu professionem fidei, aliam esse ab ea quae habetur in bulla Pii IV. Nam a suprema sacra congregatione sancti Officii praescripta fuit illa, quae adnectitur, pro conversione

[1] Cap. *Ad apostolicam 42,* de simonia.

haereticorum, eaque utetur episcopus orator, cum formula absolutionis, quae pariter adiungitur.

MODUS

excipiendi professionem fidei catholicae a neo-conversis.

Sacerdos superpelliceo et stola violacei coloris indutus, sedet in cornu epistolae (si sanctum sacramentum asservetur in tabernaculo; sin minus, in medio altaris) et coram illo genuflectit neo-conversus; qui codicem evangelii dextra manu tangens, emittit professionem fidei, prout inferius habetur; vel si nesciat legere, sacerdos praelegit eidem tarde professionem, ut conversus eamdem intelligere, et cum sacerdote distinctis verbis pronuntiare possit.

PROFESSION OF FAITH.

I, N. N., having before my eyes the holy gospels, which I touch with my hand, and knowing that no one can be saved without that faith which the holy, catholic, apostolic Roman church holds, believes and teaches, against which I grieve that I have greatly erred, inasmuch as I have held and believed doctrines opposed to her teaching,

I now, with grief and contrition for my past errors, profess that I believe the holy, catholic, apostolic Roman church to be the only and true church established on earth by Jesus Christ, to which I submit myself with my whole heart. I believe all the articles that she proposes to my belief, and I reject and condemn all that she rejects and condemns, and I am ready to observe all that she commands me. And especially, I profess that I believe:

One only God in three divine persons, distinct from, and equal to, each other: that is to say, the Father, the Son and the holy Ghost;

The catholic doctrine of the incarnation, passion, death and resurrection of our lord Jesus Christ, and the personal union of the two natures, the divine and the human; the divine maternity of the most holy Mary, together with her most spotless virginity;

The true, real and substantial presence of the body, together with the soul and divinity of our lord Jesus Christ, in the most holy sacrament of the eucharist;

The seven sacraments instituted by Jesus Christ for the salvation of mankind; that is to say, baptism, confirmation, eucharist, penance, extreme unction, order, matrimony;

Purgatory, the resurrection of the dead, everlasting life;

The primacy, not only of honor, but also of jurisdiction of the Roman pontiff, successor of St. Peter, prince of the apostles, vicar of Jesus Christ;

The veneration of the saints, and of their images;

The authority of the apostolic and ecclesiastical traditions, and of the holy scriptures, which we must interpret, and understand only in the sense which our holy mother the catholic church has held, and does hold;

And everything else, that has been defined, and declared by the sacred canons, and by the general councils, especially by the holy council of Trent.

With a sincere heart, therefore, and with unfeigned faith, I detest and abjure every error, heresy and sect opposed to the said holy catholic and apostolic Roman church. So help me God, and these his holy gospels, which I touch with my hand!

Postea, neo-converso genuflexo manente, sacerdos sedens dicit psalmum *Miserere,* sive psalmum *De profundus,* cum *Gloria Patri* in fine. Quo finito, sacerdos stans dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, secreto.

Versus: Et ne nos inducas in tentationem.

Responsum: Sed libera nos a malo.

Versus: Salvum fac servum tuum (ancillam tuam).

Responsum: Deus meus, sperantem in te.

Versus: Domine, exaudi orationem meam.

Responsum: Et clamor meus ad te veniat.

Versus: Dominus vobiscum.

Responsum: Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) quem (quam) excommunicationis catena constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat. Per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. *Responsum:* Amen.

Deinde sacerdos sedet et ad profitentem genuflexum versus, eum ab haeresi absolvit, dicens:

Auctoritate apostolica, qua fungor in hac parte, absolvo te a vinculo excommunicationis quam [1] incurristi, et restituo te sacrosanctis ecclesiae sacramentis, communioni et unitati fidelium, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.

Denique abiuranti aliquam poenitentiam salutarem iniungat, exempli gratia aliquas preces, visitare ecclesiam, aut similia.

VIII. De communione quotidiana.

Decretum sacrae congregationis sanctae Romanae ecclesiae cardinalium concilii Tridentini interpretum, circa communionem quotidianam.

(Ad titulum V, cap. IV, num. 258.)

IX. Literae encyclicae sacrae congregationis de Propaganda fide,

de sancta eucharistia deferenda.

(Ad titulum V, cap. IV, num. 264.)

Illm̃e et revm̃e domine.

Etsi sancta omnia sancte tractanda sint, propterea quod ad Deum pertineant qui essentialiter sanctus est, attamen augustissimum eucharistiae sacramentum, sicut sacris mysteriis omnibus absque ulla comparatione sanctitate praeeminet, ita maxima prae caeteris veneratione est pertractandum. Nil itaque mirum, si tot ecclesia diversis temporibus ediderit decreta, quibus ssm̃ae eucharistiae delatio pro adiunctorum varietate vel denegaretur omnino, vel ea qua par esset reverentia admitteretur; cum nihil antiquius fuerit ecclesiae Dei, quam ut animarum profectum atque aedificationem debito cum honore divinorum omnium divinissimi mysterii consociaret.

Haec porro prae oculis habens sacrum hoc consilium christiano nomini propagando, cum primum intellexit in quibusdam istius regionis dioecesibus consuetudinem, seu potius abusum, invaluisse, ut sacerdotes ssm̃um sacramentum a mane usque ad vesperam secum deferrent, ea tantum de causa quod in aliquem forte aegrotum incidere possent, ad metropolitanos censuit scribendum, tum ut consuetudinem illam ab ecclesiae praxi omnino abhorrere declararet, tum etiam ut eius extensionem accuratius deprehenderet. Responsa archiepiscoporum brevi ad sacram congregationem perveneruntex quibus

[1] In dubio gravi aut levi, utrum poenitens excommunicationem incurrerit per haeresim professam, sacerdos hic inserat vocabulum *forsan.*

innotuit, multis in locis de abusu illo gravem admirationem exortam esse, cum aliqua in dioecesi ne credibilis quidem videretur. Verum non defuerunt antistites, qui illius existentiam eiusque causas ingenue confessi sunt.

Quare eẽis patribus sacri huius consilii, in generalibus comitiis die 28 septembris elapsi anni habitis, omnia quae ad hanc rem referebantur exhibita sunt perpendenda, ut quid ssmi sacramenti debitus honor ac veneratio postularent in Domino decerneretur. Omnibus igitur maturo examini subiectis, statuerunt eẽi patres literas encyclicas ad archiepiscopos atque episcopos istius regionis dandas esse, quibus constans ecclesiae rigor circa eucharistiae delationem commemoraretur. Voluit insuper sacra congregatio, ut singuli antistites excitarentur, quemadmodum praesentium tenore excitantur, ad communem ecclesiae disciplinam hac in re custodiendam, quantum temporis ac locorum adiuncta, nec non inductarum consuetudinum ratio patiantur, ita tamen ut sedulam navent operam ad veros abusus corrigendos atque eliminandos. Quam quidem in rem censuerunt patres eẽi apprime conferre frequentem celebrationem sacrificii missae, quo videlicet sacerdotes facile necessitati occurrere possunt ssmam eucharistiam secum per multos dies retinendi.

Quae cum ita sint, hortor amplitudinem tuam, ut in eum finem rurales aediculas multiplicandas cures, atque talia edas decreta, ex quibus delatio ssmi sacramenti ad urgentes tantum causas, atque ad actuale ministerii sacerdotalis exercitium coarctetur, iniuncta vero presbyteris stricta obligatione semper in hisce casibus sanctam hostiam super pectus deferendi.

Denique decreverunt eẽi patres, ut de negotio isto gravissimo in provincialibus conciliis agatur, quo nimirum antistites eam in suis dioecesibus communem normam inducere satagant, quam augustissimum eucharistiae mysterium decere existimaverint. Tandem amplitudini tuae significare non praetermitto, omnia et singula quae superius decreta sunt ssmo domino nostro Pio papae IX per me relata fuisse in audientia diei 3 octobris elapsi anni, eaque a sanctitate sua in omnibus adprobata fuisse, atque apostolica auctoritate confirmata.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 25 februarii 1859.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Alexander card. Barnabo, praefectus.

Revmo domino patri Francisco Patritio Kenrick, archiepiscopo Baltimorensi.

X. Sanctae Romanae et universalis inquisitionis instructio *ad omnes archiepiscopos, episcopos aliosque locorum ordinarios, circa observantiam constitutionis summi pontificis Benedicti XIV, quae incipit: Sacramentum poenitentiae.*

(Ad titulum V, cap. V, num. 277.)

Quae supremus pontifex gloriosae memoriae Benedictus XIV, in constitutione die 1 iunii anno 1741 edita, cuius initium est *Sacramentum poenitentiae,* confirmavit ac decrevit, ea ad haec quatuor maxime capita reducuntur. In primis, quemadmodum iam antea sancitum fuerat, praesertim a Gregorio XV, constitutione quae sub die 30 augusti anno 1622 data, incipit *Universi,* omnes locorum ordinarii aeque ac inquisitores deputantur iudices ad inquirendum et procedendum et condignis poenis animadvertendum contra sollicitantes ad turpia in confessione, quamvis ab ordinaria iurisdictione quomodolibet exemptos. Itidem omnes sacerdotes ad audiendas sacras confessiones constituti, sicut antea quoque praescriptum erat, obligantur monere suos poenitentes, ut sollicitantes huiusmodi, quamprimum poterunt, inquisitoribus aut locorum ordinariis deferant; eosdemque poenitentes non absolvere, qui huic adimplendo muneri parere recusent. Praeterea, tertio loco, apostolicae sedi reservantur, excepto mortis articulo, eorum casus qui innoxios sacerdotes apud ecclesiasticos iudices falso sollicitationis insimulant, vel sceleste procurant ut id ab aliis fiat. Quarto denique, sacerdoti cuilibet omnis facultas et iurisdictio ad sacramentales confessiones personae complicis in peccato turpi contra sextum decalogi praeceptum commisso excipiendas adimitur, nisi extrema prorsus urgeat necessitas, nimirum si in ipsius mortis articulo alter sacerdos desit, qui confessarii munere fungatur, vel sine gravi aliqua exoritura infamia vel scandalo vocari aut accedere nequeat.[1] Et apostolicae sedi reservatur eorum confessariorum casus, qui complicem in peccato turpi absolvere ausi fuerint.

Nullum sane dubium est, quin hae praescriptiones, prohibitiones, reservationes omnes et singulae in cunctas nationes universim vires suas extendant, et ubique terrarum inconcusse ac inviolabiliter observandae sint. Quod quidem vel legenti Gregorii XV et Benedicti XIV constitutiones evidentissime patet; et idipsum consequentium pontificum suffragio, prout ac[2] dedit occasio, ad hanc usque diem confirmatum est. Et re quidem vera, vicario apostolico Cocincinae sciscitanti: 1. An constitutio Benedicti XIV adversus sollicitantes obliget etiam missionarios Franciscanos, qui ministerium exercent in Cocincina? 2. An eadem constitutio restringi possit ac moderari in aliquo casu, ob magnam confessariorum penuriam in eodem regno Cocincinae? iussu Pii VI anno 1775 opportuna instructione responsum fuit: ad 1. affirmative, ad 2. negative. Et proxime ssmus dominus noster Pius papa IX decreto huius supremae inquisitionis, sub feria IV die 27 iunii anno 1866, edixit, „in facultatibus quibus episcopi aliique locorum ordinarii ex concessione apostolica pollent absolvendi ab omnibus casibus apostolicae sedi reservatis, excipiendos semper in posterum, et exceptos habendos esse, casus reservatos in bulla Benedicti XIV quae incipit *Sacramentum poenitentiae*". Hoc decretum vero omnibus ubique terrarum ordinariis, praedicta absolvendi facultate donatis, absque ulla exceptione significandum mandavit.

Quamobrem omnibus locorum ordinariis enitendum summopere est, ne eorum vigor, quae in praedicta constitutione salubriter providentur, paulatim uspiam elangueat. At eẽi patres cardinales supremi inquisitores nuper cognoverant, eamdem constitutionem non ubique, sicuti par esset, executioni tradi, atque in aliquibus locis nonnullos tum in denunciationis onere adimplendo, tum in iudicio contra sollicitantes instituendo irrepsisse abusus, qui sine iustitiae ac providae severitatis discrimine tolerari minime possent. Itaque neque inopportunum, neque ipsis locorum ordinariis ingratum fore iudicarunt, si quae contra eosdem abusus ab hac suprema congregatione ad tramites sacrorum canonum decreta fuerunt, in unum collecta, prae oculis habeantur. Ad quem effectum praesentem instructionem edi mandarunt.

1. Personae sive mares sive foeminae, quaecumque illae sint, ad turpia sollicitatae in confessione, vel occasione aut praetextu confessionis, quemadmodum enucleate in memorata constitutione praecipitur, rem ad sanctam sedem vel ad loci ordinarium deferre debent.

---

[1] Constitutio eiusdem summi pontificis Benedicti XIV *Apostolici muneris,* die 8 februarii 1745.

[2] Corrige *se.*

2. Denunciare oportet quemcumque sacerdotem, etiam iurisdictione carentem, sollicitantem in confessione vel etiam poenitentis sollicitationi consentientem, quamvis statim dissentientem, de turpi materia loqui, illius complementum ad aliud tempus differentem, et non praebentem absolutionem poenitenti.[1]

3. Huiusmodi denunciationes a nemine absque culpa lethali omitti possunt. Qua de re poenitentes debent admoneri, neque ab iis admonendis instruendisque eorum bona fides excusat.

4. Sacerdotes ad sacras audiendas confessiones constituti, qui de hac obligatione poenitentes suos non admonent, debent puniri[2].

5. Poenitentes admoniti et omnino renuentes nequeunt absolvi; qui vero ob iustam causam denunciationem differre debent, eamque quo citius poterunt faciendam spondent serioque promittunt, possunt absolvi.

6. Denunciationes anonymae contra sollicitantes ad turpia nullam vim habent; denunciationes enim fieri debent in iudicio, nempe coram episcopo eiusve delegato cum interventu ecclesiastici viri, qui notarii partes teneat, et cum iuramento et cum expressione et subscriptione sui nominis; nec sufficit si fiat per apochas, vel per litteras sine nomine et cognomine auctoris[3]. Caeterum prohibetur, ne in recipiendis denunciationibus praeter iudicem et notarium, virum utrumque ecclesiasticum speciali et scripto exarata episcopi deputatione munitum, testes intersint. Cavendum quoque ne ex denunciatoribus quaeratur, num sollicitationi consenserint; et convenientissimum foret, si de huiusmodi consensu, quantumvis sponte manifestato, nihil notetur in tabulis[4].

7. Denunciationis onus est personale, et ab ipsa persona sollicitata adimplendum. Verum si gravissimis difficultatibus impediatur, quominus hoc perficere ipsa possit, tunc vel per se, vel per epistolam, vel per aliam personam sibi benevisam, suum adeat ordinarium vel sanctam sedem per sacram poenitentiariam, vel etiam per hanc supremam inquisitionem, expositis omnibus circumstantiis, et deinde se gerat iuxta instructionem quam erit acceptura. Si vero necessitas urgeat, se gerat iuxta consilia et monita sui confessarii. Ast si nullo impedimento detenta denunciationem omnino renuat, in hoc casu aliisque supra memoratis laudandus est confessarius, qui operam suam poenitenti non denegaverit, et vel ordinarium vel sanctam sedem pro opportunis providentiis consuluerit, suppresso tamen poenitentis nomine. Formulas autem hisce in casibus adhibendas tradunt probati auctores, quos inter Pignatelli, consult. 104, Carena, Albitius etc.

8. Non infrequenter occurrit casus, ut confessarius aliusque ecclesiasticus ab episcopis (quorum utique haec potestas est) deputetur ad denunciationes recipiendas in re ad sollicitationis crimen spectante, absque interventu notarii . . . Qui ad hoc gsavissimum munus viri maxime idonei destinantur, de actu denunciationis iudiciaria ratione assumendo instrui debent, ac moneri, ut statim a recepta denunciatione eam continuo ad ipsum episcopum a quo fuerunt deputati caute transmittant, neque confecti actus exemplum vel vestigium aliquod sibi retineant. Atque in hunc fere modum haud difficulter denunciandi munus adimpletur. Profecto a locorum ordinariis efficiendum est, ne ad loca suae iurisdictioni subiecta applicare oporteat quod pro missionibus Pernambuci in America, die 22 ianuarii anno 1627, declaratum fuit: „Mulieres videlicet sollicitatas non teneri ad denunciationem, si ministri inquisitionis et vicarii episcopi in longinquis regionibus degentes sine gravi incommodo adiri nequeant."

9. Si in denunciationibus, quod non raro contingit, aliae indicantur personae forte pariter sollicitatae, vel quae de hoc crimine testimonium ferre aliqua ratione possint, hae quoque omnes et seorsim iudiciaria forma superius enunciata examinandae sunt: et primo per generalia, deinde per gradus, quoad ita res ferat, ad particularia deveniendo interrogari debent, utrum et quomodo revera fuerint ipsae sollicitatae vel alias personas fuisse sollicitatas viderint vel audierint.

10. Accepta denunciatione non illico proceditur, sed a superiore ecclesiastico inquiri sedulo debet, utrum persona denuncians sit fide digna. Sollicitationis crimen ut plurimum secreto perpetratur; hinc privilegium est, ut in causis, quae contra hoc crimen instituuntur, ad plenam probationem faciendam attestationes etiam singulares admittantur. At in memoratis summorum pontificum constitutionibus praescribitur, ne cum testibus singularibus procedatur, nisi praesumptiones, indicia et alia adminicula concurrant. Pondus igitur cuiusque denunciationis, qualitates et circumstantiae serio accurateque perpendendae sunt, et antequam contra denunciatum procedatur, perspectum exploratumque iudici esse debet, quod mulieres vel viri denuntiantes sint boni nominis, neque ad accusandum vel inimicitia vel alio humano affectu adducantur. Oportet enim, ut testes huiusmodi singulares ab omnibus privatis affectionibus sint immunes, ut ipsis integra fides haberi possit[1].

11. Ea est huius supremae inquisitionis consuetudo, ut post unam alteramve denunciationem rescribatur, quod denunciatus observetur, ita videlicet super delato crimine suspectus habeatur, ut cum primum per novas denunciationes res explorata erit, in iudicium vocandus sit. Ut plurimum nonnisi a tertia denunciatione procedi solet. Ad formale examen vocantur parochi vel probatae fidei spectataeque virtutis viri, praesertim ecclesiastici, qui cum iuramento de veritate dicenda et de secreto servando super qualitatibus denunciantium et denunciati, et super mutuis eorum odiis et inimicitiis examinentur. Hisce peractis diligentiis, reus in iudicium adducitur, et coram iudice cum interventu ecclesiastici viri, qui notarii partes agat, super singulis cuiusque denunciationis et examinis adiunctis, iuramento dicendae veritatis obstrictus respondere debet. Cavetur solertissime, ne denunciantium nomina reo manifestentur, et ne sacramentale sigillum quoquomodo violetur.

12. Quando perspecta evaserit patrati criminis veritas, reo ad defensionem, prout iura exposcunt, admisso, deveniendum erit ad illi interdicendum in perpetuum, ne confessiones excipiat, subtrahendo omnes et quascumque facultates ad id muneris, eidem etiam per quodcumque privilegium vel ab ipsa sancta sede impertitas. Huiusmodi sententiam episcopus ipse, et non alius ab eo delegatus proferat; et pro modo culpae, atque omnibus attentis circumstantiis, caeteras quoque poenas reo irroget, quae in supradictis pontificiis constitutionibus decernuntur. Praeterea, si reus in iudicio crimen confessus fuerit, congruam debet emittere abiurationem, ut se ita purget ab ea, quam incurrit, haeresis

[1] Ex declar. diei 11 februari 1661, confirmata in const. *Sacramentum poenitentiae.*

[2] Ex declar. sub diebus 20 martii 1624 et 1 octobris 1626, penes Albit. *De inconst. in fide,* cap. 35, num. 17.

[3] Albit., loc. cit., n. 21.

[4] Ex declar. Urbani VIII sub fer. V die 17 aprilis 1624.

[1] Ex instr. iussu Pii VI, anno 1775 ad vicar. apost. Cocincinae data.

suspicione: et hac quoque poena in ipsa sententia mulctetur. Notandum est, poenas huiusmodi omnes, et ipsam inhabilitatem ad sacrosanctum missae sacrificium celebrandum, in decreto Benedicti XIV, die 5 augusti anno 1745 praescriptam, esse tantum *ferendae sententiae*. Abstinendum tamen erit ab infligenda degradatione et traditione brachio saeculari. Id nimirum a Gregorio XV statutum fuit: caeterum *ad terrorem* potius impositum haberi debet, quam ut executioni mandetur [1].

13. Qui nullis omnino super hoc crimine praeventi denunciationibus, conscientia victi, ordinario loci eiusve delegato se sistunt, patrata a se sollicitationis flagitia sponte confitentur et veniam petunt, dimitti debent cum congrua abiuratione et poenitentiis dumtaxat salutaribus, adiecto consilio vel praecepto, ut ab excipiendis personarum sollicitatarum sacris confessionibus se abstineant; nec caeteris poenis antea dictis, accedentibus licet postmodum denunciationibus, afficiantur. Qui vero iudiciaria forma iam praeventi, sed nondum citati, sua sponte se sistunt, et ii pariter, quos veritatem non integram, sed diminutam in spontanea apparitione confessos esse ordinarius loci ex acceptis postea denunciationibus deprehenderit, beneficio impunitatis non gaudent, verumtamen pro ipsius ordinarii prudentia mitius puniantur.

14. Quod in hisce causis, vel ex commissione apostolica vel ex iure episcoporum proprio tractandis, maiorem in modum curari et observari debet, illud est, ut eaedem causae utpote ad fidem attinentes secretissime peragantur, et postquam fuerint definitae et executioni iam traditae, perpetuo silentio omnino premantur. Omnes curiae ecclesiasticae administri, et quicumque alii ad has pertractandas vel patroni ad defendendas causas assumuntur, iusiurandum de secreto servando debent emittere, et ipsi episcopi aliique locorum ordinarii ad servandum secretum obstringuntur, prout in iure cautum est [2], et in Clementina [3]. Qui vero denunciationis oneri satisfaciunt, quique in hisce causis examini subiiciuntur, iuramentum ab initio de veritate dicenda, et, actu expleto, de secreto servando, tactis sacrosanctis Dei evangeliis, etiamsi sint sacerdotes, praestare tenentur. Haec si caute sancteque teneantur, nullum invidiae infamiaeque vel aliud quodvis periculum timeri potest, quod vel testes a dicenda veritate, vel competentes iudices ab investigando et condignis poenis animadvertendo sollicitationis crimine contineat.

15. Indultum fuit a Pio VI in instructione, de qua antea dictum est, anno 1775 ad vicarium apostolicum Cocincinae data, ut cum difficillimum sit in illis tam dissitis ac disparatis regionibus ea omnia ad amussim servare, quae in hisce causis servanda sunt; et cum si aliqua ex his omittantur, iustitia non patiatur, ut poenae infligantur adversus reos, de quorum crimine iudiciaria ratione adhuc sufficienter non constat, tunc consultius fortasse esset, si extra iudicii ordinem procedatur ad occurrendum tanto malo mediis et modis magis facilibus et expeditis, quos in casibus particularibus vicarii apostolici prudentia cum animarum zelo coniuncta suggeret. Iam vero quisque videt hanc indulgentiam pro locis adeo dissitis ac disparatis factam neque omnibus esse communem, neque absque apostolicae sedis auctoritate iure posse ubivis induci.

16. Caeterum si locorum ordinarii in conficiendis processibus, vel etiam, confecto processu, in proferenda sententia contra sollicitantes ad turpia in confessione, gravioribus involvantur difficultatibus, rem, transmissis actis, deferre poterunt ad hanc supremam congregationem, quae peculiares instructiones singulis casibus accommodatas, ut saepe fit, tradet, ac definitivam sententiam, si expediens fuerit, ipsa proferet.

Haec sunt quae ad praedictam pontificiam constitutionem caute recteque exequendam conducunt, quaeque utpote ubique locorum observatu facilia, sacra haec congregatio supremae et universalis inquisitionis pastorali ordinariorum zelo ac sollicitudini vehementer commendat.

Datum Romae, die 20 februarii anno 1867.

C. cardinalis Patrizi.

XI. Ex Benedicti papae XIV constitutionibus *contra confessarios exquirentes a poenitentibus complicum nomina* Ubi primum *et* Suprema omnium.

7 iulii 1745 et 2 iunii 1746.

(Ad titulum V, cap. V, num. 281.)

XII. Instructio sancti officii, *super qualitate probationis requirendae antequam secundae nuptiae ineantur.*

(Ad titulum V, cap. IX, num. 328.)

Vide Mansi, *Concil.*, XLVII, 286-7, num. VIII.

XIII. Decreta sacrae congregationis rituum, *quoad missam pro sponso et sponsa.*

(Ad titulum V, cap. IX, num. 333.)

In celebratione nuptiarum, quae fit extra diem dominicam, vel alium diem festum de praecepto, seu in quo occurrat duplex primae vel secundae classis, etiamsi fiat officium et missa de festo duplici per annum, sive maiori, sive minori, dicendam esse missam pro sponso et sponsa, in fine missalis post alias votivas specialiter assignatam; in diebus vero dominicis, aliisque diebus festis de praecepto ac duplicibus primae et secundae classis dicendam esse missam de festo cum commemoratione missae pro sponso et sponsa. (Die 30 decembris 1783).

Praefatum decretum, ssmus dominus noster Pius papa VI confirmavit, et ubique executioni dandum esse praecepit, die 7 ianuarii 1784.

Sacra rituum congregatio, die 28 februarii 1818, „decrevit († quod), firma remanente dispositione praefati decreti quoad designationem dierum, in quibus missa votiva pro sponso et sponsa celebrari potest, eamdem esse votivam privatam, proindeque semper legendam sine hymno angelico et symbolo Nicaeno, cum tribus orationibus, prima videlicet eiusdem missae votivae propria, ut habetur in fine missalis, secunda et tertia diei currentis, ut in rubric. tit. VII, num. 3 de commemorat., Benedicamus Domino in fine, et ultimo evangelium sancti Ioannis".

Eadem sacra rituum congregatio, die 20 aprilis 1822 declaravit, missam pro sponso et sponsa non esse dicendam iis in diebus, in quibus iuxta rubricas fieri nequit de festo duplici II classis, ut in octava Epiphaniae, et vigilia Pentecostes; sed tunc, sicut in dominicis et aliis festis de praecepto, et duplicibus primae vel secundae classis, sola commemoratio fieri debet, et quidem sub distincta conclusione et post alias commemorationes de praecepto.

Tandem, quoad missam pro sponsis tempore vetito, sacra rituum congregatio recenter quod sequitur solvit.

Dubium: An facta per episcopum licentia contrahendi matrimonium, temporibus a sacro concilio Tridentino vetitis, censeatur etiam permissa benedictio coniugum per preces et orationes in missa

[1] Albit., op. cit., cap. 15, n. 13; et Bened. XIV in privata epistola, die 11 novembris anno 1743, data ad Emmanuelem de Azevedo, societatis Iesu presbyterum.

[2] Cap. *Statuta* fine de haereticis, in 6.

[3] *Multorum*, § *Porro*, de haereticis.

pro sponsis contentas? Et quatenus negative, an possit episcopus in casu eam facultatem concedere?

Responsio: Negative in omnibus. Sacra rituum congregatio, Baltimorensis, 6 februarii 1858.

XIV. Instructio summi pontificis Pii papae IX.

Ad omnes archiepiscopos, episcopos aliosque locorum ordinarios, de dispensationibus super impedimento mixtae religionis quoad promiscua coniugia.

(Ad titulum V, cap. IX, num. 334.)

Etsi ssmus dominus noster Pius IX pontifex maximus, gravissimis causis impulsus, aliquid immutandum esse censuerit in formula dispensationum, quae ab hac apostolica sede conceduntur ad mixta ineunda matrimonia, veluti amplitudo tua ex adiecta formula intelliget, tamen idem summus pontifex de universi dominici gregis salute, sibi divinitus commissa, vel maxime sollicitus pro apostolici ministerii sui munere, non potest non summopere inculcare omnibus archiepiscopis, episcopis aliisque locorum ordinariis, ut sanctissima catholicae ecclesiae de hisce coniugiis documenta integra et inviolata religiosissime serventur. Omnes enim norunt, quid ipsa catholica ecclesia de huiusmodi catholicos inter et acatholicos nuptiis constanter senserit, cum illas semper improbaverit, ac tamquam illicitas, planeque perniciosas habuerit, tum ob flagitiosam in divinis communionem, tum ob impendens catholico coniugi perversionis periculum, tum ob pravam sobolis institutionem. Atque huc omnino pertinent antiquissimi canones ipsa mixta connubia severe interdicentes, ac recentiores summorum pontificum sanctiones, de quibus immortalis memoriae Benedictus XIV loquitur in suis encyclicis litteris ad Poloniae regni episcopos, atque in celeberrimo opere, quod *De synodo dioecesana* inscribitur.

Hinc porro evenit, ut haec apostolica sedes, ad quam unice spectat potestas dispensandi super huiusmodi mixtae religionis impedimento, si de canonum severitate aliquid remittens, mixta haec coniugia quandoque permiserit, id gravibus dumtaxat de causis aegre admodum fecerit, et nonnisi sub expressa semper conditione de praemittendis necessariis opportunisque cautionibus, ut scilicet non solum catholicus coniux ab acatholico perverti non posset, quin imo catholicus ipse coniux teneri se sciret ad acatholicum pro viribus ab errore retrahendum, verum etiam, ut universa utriusque sexus proles ex mixtis hisce matrimoniis procreanda in sanctitate catholicae religionis educari omnino deberet. Quae quidem cautiones remitti, seu dispensari nunquam possunt, cum in ipsa naturali ac divina lege fundentur, quam ecclesia et haec sancta sedes sartam tectamque teneri omni studio contendit, et contra quam sine ullo dubio gravissime peccant, qui promiscuis hisce nuptiis temere contrahendis, se ac prolem exinde suscipiendam perversionis periculo committunt. Insuper in tribuendis huiusmodi dispensationibus, praeter enunciatas cautiones, quae praemitti semper debent, et super quibus dispensari nullo modo unquam potest, adiectae quoque fuere conditiones, ut haec mixta coniugia extra ecclesiam et absque parochi benedictione, ulloque alio ecclesiastico ritu celebrari debeant. Quae quidem conditiones eo potissimum spectant, ut in catholicorum animis nunquam obliteretur memoria tum canonum, qui istiusmodi mixta matrimonia detestantur, tum constantissimi illius studii, quo sancta mater ecclesia nunquam destitit filios suos avertere ac deterrere ab iisdem mixtis coniugiis, in eorum et futurae prolis perniciem contrahendis.

Iam vero, quod attinet ad praedictas conditiones, de his nempe mixtis nuptiis extra ecclesiam et sine parochi benedictione, alioque sacro ritu celebrandis, cum conditiones ipsae in plurimis similium dispensationum rescriptis clare aperteque fuerint enunciatae, in aliis vero permultis rescriptis haud explicite expressae, quamvis iisdem rescriptis implicite continerentur, idcirco ssmus dominus noster pro summa ac singulari sua prudentia hanc formularum varietatem de medio tollendam existimavit, ac iussit in posterum, unam eamdemque formulam esse adhibendam ab omnibus congregationibus, per quas haec apostolica sedes dispensationes super hoc mixtae religionis impedimento concedere solet. Itaque, rebus omnibus maturo examine perpensis, temporumque ratione habita, et iis consideratis, quae a pluribus episcopis exposita fuere, atque in consilium adhibitis nonnullis sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus, idem ssmus dominus noster constituit, in harum dispensationum concessione utendam esse formulam illius rescripti, quo etiamsi conditiones praedictae de mixtis hisce coniugiis extra ecclesiam, et absque parochi benedictione, alioque ecclesiastico ritu celebrandis haud aperte declarantur, tamen implicite continentur. Ac sanctitas sua omnes archiepiscopos, episcopos, aliosque locorum ordinarios vehementer in Domino monet, hortatur et excitat, eisque mandat, ut cum ipsi in posterum huius rescripti formula ab hac sancta sede obtinuerint facultatem dispensandi super impedimento mixtae religionis, in eadem facultate exsequenda nunquam desistant omni cura studioque advigilare, ut sedulo quoque impleantur conditiones de mixtis hisce matrimoniis extra ecclesiam et absque parochi benedictione, alioque ecclesiastico ritu celebrandis.

Quod si in aliquibus locis sacrorum antistites cognoverint, easdem conditiones impleri haud posse, quin graviora exinde oriantur damna ac mala, in hoc casu tantum sanctitas sua ad huiusmodi maiora damna ac mala vitanda, prudenti eorumdem sacrorum antistitum arbitrio committit, ut ipsi, salvis firmisque semper ac perdiligenter servatis cautionibus de perversionis periculo amovendo a coniuge catholico, de conversione acatholici coniugis ab ipso coniuge catholico pro viribus procuranda, deque universa utriusque sexus prole in sanctitate catholicae religionis omnino educanda, iudicent quando commemoratae conditiones de contrahendis mixtis hisce nuptiis extra ecclesiam, et absque parochi benedictione impleri minime possint, et quando in promiscuis hisce coniugiis ineundis tolerari queat mos adhibendi ritum pro matrimoniis contrahendis in dioecesano rituali legitime praescriptum, exclusa tamen semper missae celebratione, ac diligentissime perpensis omnibus rerum, locorum ac personarum adiunctis, atque onerata ipsorum antistitum conscientia super omnium circumstantiarum veritate et gravitate. Summopere autem exoptat sanctitas, sua, ut iidem sacrorum antistites huiusmodi indulgentiam, seu potius tolerantiam, eorum abitrio et conscientiae omnino commissam, maiori, quo fieri potest, silentio ac secreto servent. Cum vero contingere possit, ut iidem antistites nondum fuerint exequuti illa similium dispensationum rescripta, quae ipsis ante hanc instructionem concessa fuere, idcirco ad omnes dubitationes amovendas, sanctitas sua declarandum esse iussit, eosdem antistites hanc instructionem sequi debere in commemoratis exsequendis rescriptis.

Nihil vero dubitat ssmus dominus noster, quin omnes sacrorum antistites ob spectatam eorum religionem, pietatem, et pastoralis muneris officium,

pergant flagrantiori usque zelo catholicos sibi concreditos a mixtis hisce coniugiis avertere, eosque accurate edocere catholicae ecclesiae doctrinam legesque ad eadem coniugia pertinentes; atque eidem ssmo domino nostro persuasissimum est, ipsos sacrorum antistites prae oculis semper habituros litteras et instructiones, quae a suis felicis recordationis praedecessoribus, ac praesertim a Pio VI[1], Pio VII[2], Pio VIII[3], et Gregorio XVI[4], de hoc gravissimo sane argumento, maximique momenti negotio ad plures catholici orbis episcopos scriptae fuerunt.

Haec amplitudini tuae erant significanda, iussu ipsius ssmi domini nostri Pii papae IX, cui nihil potius, nihil antiquius est, quam ut catholicae ecclesiae doctrina ac disciplina ubique illibata custodiatur ac servetur.

Datum Romae, die 15 novembris 1858.

I. cardinalis Antonelli.

Illmo ac revmo archiepiscopo Baltimorensi.

XV. Benedicti XIV declaratio, cum instructione, *super dubiis respicientibus matrimonia in Hollandia et Belgio contracta et contrahenda.*

(Ad titulum V, cap. IX, num. 340.)

XVI. De baptismo haereticorum quoad matrimonia.

(Ad titulum V, num. 339.)

Ssmus, in audientia habita die 20 decembris 1837 — audita relatione dubii, utrum scilicet in praesumptione baptismi invalide collati parti haereticae, matrimonium cum parte catholica a sede apostolica dispensata inire cupienti, conferri debeat iterum baptisma sub conditione, dixit:

Detur decretum latum die 17 septembris 1830, ut sequitur: Quaesitum erat, an Calvinistae et Lutherani in illis partibus degentes, quorum baptisma dubium et suspectum est, infideles habendi sint, ita ut inter eos et catholicos disparitatis cultus impedimentum dirimens adesse censeatur? Cui instantiae responsum fuit: 1. Quoad haereticos, quorum sectae ritualia praescribunt collationem baptismi absque necessario usu materiae et formae essentialis, debet examiniri casus particularis. 2. Quoad alios, qui iuxta eorum ritualia baptizant valide, validum esse baptisma. Quod si dubium persistat, etiam in primo casu, censendum est validum baptisma in ordine ad validitatem matrimonii. 3. Si autem certe cognoscatur nullum baptisma ex consuetudine actuali illius sectae, nullum est matrimonium.

Hisque omnibus ssmus superaddi mandavit: in tertio casu praefati decreti respiciente nullitatem certam baptismi in parte haeretica, recurratur in casibus particularibus.

XVII. Instructio sacrae rituum congregationis, *circa ordinem dicendi eadem die binas missas.*

(Ad titulum VI, cap. I, num. 369.)

Quando sacerdos eadem die duas missas dissitis in locis celebrare debet, in prima, dum divinum sanguinem sumit, eum diligentissime sorbeat. Exinde super corporale ponat calicem, et palla tegat, ac iunctis manibus in medio altari dicat: *„Quod ore sumpsimus“* etc., et subinde admoto aquae vasculo digitos lavet, dicens: *„Corpus tuum Domine“* etc., et abstergat. Hisce peractis, calicem super corporali manentem adhuc, deducta palla, cooperiat, ceu moris est, scilicet primum purificatorio linteo, deinde patena ac palla, et demum velo. Post haec missam prosequatur, et completo ultimo evangelio, rursus stet in medio altaris, et detecto calice, inspiciat an aliquid divini sanguinis necne ad imum se receperit, quod plerumque contingit. Quamvis enim sacrae species primum sedulo sorptae sint, tamen dum sumuntur, cum particulae, quae circum sunt, undequaque sursum[1] deferantur, non nisi deposito calice ad imum redeunt. Si itaque divini sanguinis gutta quaedam supersit adhuc, ea rursus ac diligenter sorbeatur et quidem ex eadem parte, qua ille primum sumptus est. Quod nullimode omittendum est, quia sacrificium moraliter durat, et superexistentibus adhuc vini speciebus, ex divino praecepto compleri debet. Postmodum sacerdos in ipsum calicem tantum saltem aequae fundat, quantum prius vini posuerat, eamque circumactam ex eadem parte, qua sanctum sanguinem biberat, in paratum vas demittat. Calicem subinde ipsum purificatorio linteo abstergat, ac demum cooperiat, uti alias fit, atque ab altari recedat.

Depositis sacris vestibus et gratiarum actione completa, aqua e calice demissa pro rerum adiunctis, vel ad diem crastinum servetur (si nempe eo rursus sacerdos redeat, missam habiturus), et in secunda purificatione in calicem demittatur, vel gossipio, aut stupa absorpta, comburatur, vel in sacrario si sit exsiccanda relinquatur, vel demittatur in piscinam.

Cum autem calix, quo sacerdos primum est usus, purificatus iam sit, si illo ipso pro missa altera indigeat, eum secum deferat; secus vero in altera missa diverso calice uti poterit.

De quibus, facta postmodum ssmo domino nostro Pio papae IX per subscriptum secretarium fideli relatione, sanctitas sua resolutionem sacrae congregationis approbare dignata est.

Die 11 martii 1858.

C. episcopus Albanensis cardinalis Patrizi, sacrae rituum congregationis praefectus.

H. Capalti, secretarius.

XVIII. De fundatione missarum in perpetuum.

Rescriptum sacrae congregationis de Propaganda fide.

Die 10 decembris 1857.

(Ad titulum VI, cap. I, num. 370).

Franciscus Patricius Kenrick, archiepiscopus Baltimorensis, ad pedes sanctitatis vestrae provolutus, humiliter exponit, quamdam testamento reliquisse quingentos nummos decessori suo, quos in rem ecclesiae impendit, onere imposito missas quotannis celebrandi pro usura legitima, scienter sexaginta; nam lex statuit sex pro centum nummis solvendos, et consuetudo habet ut nummi dimidium sacerdoti [in] eleemosynam detur. Alius quidam tercentos legavit nummos, pari conditione adiecta, adeo ut triginta sex missae sint quotannis pro eius requie celebrandae. Cum autem onus illud perpetuum grave nimis sit, supplicat orator, ut beatitudo tua suprema sua auctoritate declaret, sufficere ut mille missae pro priori legato, sexcentum pro posteriori celebrentur, nulla habita usurae ratione, et demptis his quae iam celebratae sunt; vel si visum fuerit perpetuum onus imponere, ut dignetur numerum missarum quotannis celebrandarum ad aequum numerum reducere.

[1] Epistola ad archiepiscopum Mechliniensem episcoposque Belgii, *Exequendo nunc,* die 13 iulii 1782.

[2] Epistola ad archiepiscopum Moguntinum, *Etsi fraternitatis tuae,* die 8 octobris 1803.

[3] Epistola ad archiepiscopum Coloniensem, et episcopos Trevirensem, Monasteriensem et Paderbornensem, *Litteris altero abhinc anno,* die 25 martii 1830. Instructio ad eosdem archiepiscopum et episcopos, die 27 martii 1830.

[4] Epistola ad archiepiscopos et episcopos Bavariae, *Summo iugiter studio,* die 27 maii 1832. Instructio ad eosdem, die 12 septembris 1834.

Epistola ad archiepiscopos et episcopos Hungariae *Quas vestro,* die 30 aprilis 1841. Instructio, die 30 aprilis 1841. Instructio ad archiepiscopos et episcopos Austriacae ditionis in foederatis Germaniae partibus, die 22 maii 1841.

[1] Alias *rursum.*

Ex audientia ssmi, habita die 10 decembris 1857, ssmus dominus noster Pius divina providentia papa IX, referente me infrascripto sacrae congregationis de Propaganda fide praefecto, benigne concessit archiepiscopo oratori necessarias ac opportunas [facultates] pro aequa et congrua reductione, cauto tamen pro securitate oneris perpetui meliori modo, qui per leges vel loci consuetudines practicari solet.

Datum Romae, etc.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.

Hisce literis idem illmus ac revmus antistes sua manu adiecit quae sequuntur: „His usus facultatibus, habita collatione cum consiliariis, die 1 februarii 1858, statui, celebrandas triginta tres missas quotannis pro N. N. anima, octodecim pro animabus N. N. et coniugis. Re autem melius perpensa, ad undecim pro priore et ad sex pro posteriore reduxi, die 18 maii 1863, iuxta aestimationem concilii secundi Cincinnatensis."

Iuvat autem hic decretum IV Cincinnatensis II referre: „Ut certa quaedam norma hac in provincia statuatur pro fundationibus missarum, quas pietas fidelium non raro postulat, censuerunt patres, eiusmodi fundationes, maxime quando sunt perpetuae, cum magna cautela, ob peculiaria in quibus versamur rerum adiuncta, et nonnisi in casibus specialiter ab ordinario approbandis, esse admittendas; ea etiam ratione, ut pro missa privata fundus saltem quinquaginta scutatorum, pro cantata vero centum scutatorum prius existat, curante quoque ordinario, ut conditiones fundationum ad amussim adimpleantur."

XIX. De vino genuino in missa adhibendo.

Rescriptum sacrae congregationis de Propaganda fide, die 10 martii 1861.

(Ad titulum VI, cap. I, num. 373.)

Illme ac revme domine.

Ex novis humani ingenii inventis, quibus aetas haec nostra caeteris antecellit, etsi commoda plus quam mediocria percipiantur, eorum tamen occasione abusus non pauci, iique in rebus gravissimis occurrere deprehenduntur. Cum igitur ex chimicae progressibus eo ventum sit, ut multa in naturae similitudinem componantur aut conficiantur, contingit frequentissime, ut in regionibus praesertim uvarum penuria laborantibus, vina quaedam fabricentur, quae musto ex uvis expresso minime constant. Hinc vero plures per ecclesiam antistites talia recenter edere decreta debuerunt, quibus vini artefacti usus prohiberetur omnino ab altaris ministerio, quo videlicet divini sacrificii securitati, ut par erat, consuleretur. Quam quidem in rem, sicut in ipsa urbe emus sanctitatis suae vicarius quaedam adsignavit loca, ubi vinum de vite tanquam tale recognitum ab ecclesiarum rectoribus aliisque sacerdotibus emi posset, ita aliis in locis ea episcopi in eundem finem statuerunt, quae pro sua prudentia expedire iudicarunt.

Porro vel in ipsa America res tanti momenti episcoporum vigilantiam non effugit, ideoque notum est sacrae huic congregationi, decreta quaedam in provincialibus conciliis fuisse condita, ut caveretur ne quis vinum artefactum in missae sacrificio adhiberet. Quandoquidem vero, hisce non obstantibus, nuper a ssmo domino nostro petitae fuerint sanationes super obligationibus missarum in quibus bona fide vinum arte confectum fuerat adhibitum, idcirco comperit sanctitas sua, antistitum curas aut decreta finem intentum haud plene atque ubique locorum fuisse consecuta.

Quae cum ita sint, iussit beatissimus pater, ut vigilantia omnium ac singulorum antistitum et vicariorum apostolicorum a sacra congregatione christiano nomini propagando praeposita dependentium (praesertim illorum locorum in quibus vites vel parum vel nullo modo coluntur), suo nomine excitaretur, ad eas edendas praescriptiones vel cautiones sacerdotibus praescribendas, quibus omne nullitatis periculum a sacrificio altaris, quod supremus est religionis actus, penitus arceatur.

Quod quidem dum ad mentem ssmi domini nostri amplitudini tuae significare non praetermitto, Deum precor, ut te diu sospitem servet incolumemque.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 10 martii 1861.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.

Revmo domino patri archiepiscopo Baltimorensi.

XX. De Italis haud dispensandis.

Rescriptum sacrae congregationis de Propaganda fide, die 30 augusti 1865.

(Ad titulum VII, cap. II, num. 385.)

Illme ac revme domine.

Relatum est apostolicae sedi abusum hunc non raro contigisse, ut videlicet Itali qui in exteras dioeceses proficiscuntur, atque in iis peregre versantur, dispensationes obtineant super impedimento mixtae religionis. Ne unquam igitur eiusmodi factum instauretur in posterum, ssmus dominus noster Pius papa IX, de consilio emorum ac revmorum patrum generalium inquisitorum, censuit in Domino praecipiendum, ut omnes et singuli episcopi, qui facultate instructi sunt dispensandi super dicto impedimento, certiores efficiantur, in eiusdem usu excipi Italos, de quibus non constet italicum domicilium omnino deseruisse.

Interea Deum precor, ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 30 augusti 1865.

Amplitudinis tuae, ad officia paratissimus,

Alex. cardinalis Barnabo, praefectus.

Revmo patri domino archiepiscopo Baltimorensi.

XXI. Literae eminentissimi ac reverendissimi domini cardinalis archiepiscopi Mechliniensis, *de regularibus.*

(Ad titulum VIII, cap. I.)

Universo clero archidioecesis Mechliniensis.

Reverendi domini.

Ut dubia praecaveamus, quae occasione restaurationis ordinum regularium exemptorum oriri possent, sequentia vobis communicare consultum duximus.

Ssmi domini nostri voluntas est, ut regularium, quos in Belgio iterum congregari contigerit, exemptio conservetur, „cuius utilitas (sunt verba eius), ecclesiasticis sanctionibus longaque saeculorum plurium experientia, et vel ipso haereticorum et incredulorum in illam odio comprobata est." Proinde superiores ordinum exemptorum gaudent ordinaria iurisdictione in sibi subditos religiosos, hisque sacramenta poenitentiae et eucharistiae, viaticum et extremam unctionem administrare possunt et tenentur. Superior cuiusque domus est parochus, ipsaque domus est quodammodo parochia religiosorum in ea habitantium; quare sepultura et exequiae eorum per superiorem in sacello vel ecclesia domus fieri debent. Si autem corpus ad ecclesiam vel coemeterium alicuius parochiae deferatur, pastor ius habet sepulturam faciendi ac ius suum percipiendi, licet omnino deceat, ut sinat religiosos hoc quoque ultimum obsequium defuncto fratri exhibere. Religiosis aequiparantur novitii, famuli et commensales continui, qui sunt sub obedientia superioris.

Abstrahentes a quaestione, quae inter canonistas controvertitur, an discipuli convictores commensalibus annumerandi sint, speciatim iustisque de causis concedimus et statuimus, ut regulares, qui cum consensu nostro scholas aut collegia aperuerint, discipulos omnes sive internos sive externos, certioratis tamen prius parochis, ad primam communionem et communionem paschalem in ecclesiis vel sacellis suis admittere valeant, nec non ut discipulis in scholis vel collegiis decumbentibus sacrum viaticum et extremam unctionem administrent, ac ibidem defunctis iusta persolvant.

De iure possunt regulares in suis ecclesiis et sacellis ssm̃um eucharistiae sacramentum ministrare omnibus christifidelibus, excepta sola die paschatis; ab ordinario approbati, possunt quovis die fidelium confessiones excipere, ita quidem ut per eas impleatur praeceptum annuae confessionis; quando autem confessionem infirmi exceperunt, tenentur parochum certiorem facere. Tandem fideles in regularium ecclesiis et sacellis verbum Dei audire, et praecepto audiendi missam satisfacere possunt.

Quamvis domus regularium, in quibus duodecim religiosi actu non habitant, maneant subiectae iurisdictioni ordinarii, provisorie tamen et donec aliter statuerimus, concedimus regularium superioribus, ut iurisdictione et facultatibus supra enuntiatis gaudeant, etsi dictus numerus religiosorum domum vel monasterium actu non inhabitet.

Optamus autem vehementissime, ut in dioecesi nostra inter clerum saecularem et regularem constanter vigeat pretiosa illa animorum consensio, qua nihil Deo gratius, nihil hominibus solet esse utilius. Omnes eidem militiae nomen dedimus, omnes eamdem causam agimus; arcte igitur laboris simul et concordiae vinculo nos esse coniunctos oportet.

Sicut religiosi clerum saecularem honore praevenire debent, neque illius iura infringere vel auctoritatem minuere possunt, ita quoque parochi et vicarii, et quotquot de clero saeculari sunt, tenentur religiosas familias, tanquam manum subsidiariam ad bellandum bella Domini divinitus datam, sincera caritate diligere et in honore habere; unum corpus et unus spiritus esse debent, sicuti vocati sunt in una spe vocationis suae [1], caritate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem praevenientes [2].

Caeterum, ut magis pateat quanta sollicitudine ecclesia hanc concordiam manutenere satagat, verba transcribimus concilii Viennensis, quae in corpus iuris canonici, Clementinarum libro V, tit. 6, relata sunt: „Quia una est regularium et saecularium, praelatorum et subditorum, exemptorum et non exemptorum universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una fides et unum baptisma, decet ut omnes qui eiusdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis, et, sicut fratres, ad invicem vinculo caritatis sint adstricti. Decet igitur, ut et praelati et alii tam exempti quam non exempti suis iuribus sint contenti, et alter in alterius iniuriam non prosiliat seu iacturam. Universis igitur praelatis ecclesiarum, praesentis sanctionis edicto districte praecipiendo mandamus, quatenus ... viros religiosos ... caritative tractent et foveant, et sua iura et privilegia inviolabiliter iis servent.“ Addimus verba Leonis X, in constitutione quae incipit *Dum intra:* „Fatres (regulares intellige) in virtute sanctae obedientiae monemus, ut episcopos loco sanctorum apostolorum subrogatos, pro debita et nostra ac apostolicae sedis reverentia, congruo honore et convenienti observantia venerentur; ... ipsos quoque episcopos hortamur, et per viscera misericordiae Dei nostri requirimus, ut fratres ipsos affectu benevolo prosequentes, caritative tractent ac benigne foveant, seque illis minime difficiles, aut duros vel morosos, sed potius faciles, mites, propitios piaque munificentia liberales exhibeant, ac in omnibus praedictis tamquam in agro dominico cooperatores eorumque laborum participes, prompta benignitate recipiant, eorumque iura omni cum caritate custodiant atque defendant.“ Tandem remittimus ad eximiam epistolam illm̃i Humberti a Precipiano, sedis apostolicae laudibus comprobatum, in qua concordia cleri et regularium multum commendatur [1].

Cum sincero affectu permanemus, reverendi domini, vester humillimus famulus.

Mechliniae, 15 ianuarii 1836.

† Engelbertus, archiepiscopus Mechliniensis.

XXII. Decretum sacrae congregationis super statu regularium,

auctoritate sanctissimi domini nostri Pii papae IX editum; de testimonialibus ordinariorum literis requirendis in receptione illorum, qui ad habitum religiosum admitti postulant.

(Ad titulum VIII, cap. I.)

Romani pontifices, pro eorum pastorali cura, qua semper regularium familiarum bono et splendori prospicere non omiserunt, illud superioribus pro viribus commendarunt, ut, antequam ad religiosum habitum postulantes reciperent, de illorum vita, moribus caeterisque dotibus et qualitatibus sedulo inquirerent, ne indignis ad religiosas familias, non sine maximo illarum detrimento, ostium aperirent. Verum quamlibet moderatores ordinum diligentiam adhibeant in informationibus exquirendis, in gravi tamen ut plurimum versantur periculo deceptionis, nisi ab locorum antistitibus testimonium exquirant circa eorum qualitates, qui ad religiosum habitum admitti postulant. Ordinarii enim, vi pastoralis officii, oves suas prae caeteris agnoscere possunt, et saepe saepius ea manifestare impedimenta, quae alios latent. Haec animadvertens ssm̃us dominus noster Pius papa IX, audito voto sanctae Romanae ecclesiae cardinalium huius sacrae congregationis super statu regularium, attentisque postulationibus nonnullorum episcoporum, praesenti decreto ubique locorum perpetuis futuris temporibus servando, haec, quae sequuntur, apostolica auctoritate statuit atque decernit.

I. In quocumque ordine, congregatione, societate, instituto, monasterio, domo, sive in eis emittantur vota solemnia sive simplicia, et licet agatur de ordinibus, congregationibus, societatibus, institutis, monasteriis ac domibus, quae ex peculiari privilegio etiam in corpore iuris clauso, vel alio quovis titulo, in decretis generalibus non comprehenduntur, nisi de ipsis specialis, individua et expressa mentio fiat, nemo ad habitum admittatur absque testimonialibus litteris tum ordinarii originis, tum etiam ordinarii loci, in quo postulans, post expletum decimum quintum annum aetatis suae, ultra annum moratus fuerit.

II. Ordinarii in praefatis litteris testimonialibus, postquam diligenter exquisiverint etiam per secretas informationes de postulantis qualitatibus, referre debeant de eius natalibus, aetate, moribus, vita, fama, conditione, educatione, scientia, an sit inquisitus, aliqua censura, irregularitate aut alio canonico impedimento irretitus, aere alieno gravatus, vel reddendae alicuius administrationis rationi ob-

[1] Eph. IV, 4.
[2] Rom. XII, 10.

[1] Synodicon Belgicum, II, 416.

noxius. Et sciant ordinarii, eorum conscientiam super veritate expositorum oneratam remanere, nec ipsis unquam liberum esse, huiusmodi testimoniales litteras denegare, in iisdem tamen super praemissis singulis articulis in tantum testari debere, quo ipsi ex conscientia affirmare posse in Domino iudicaverint.

III. Omnibus et singulis superioribus regularibus aliisque religiosis, ad quos spectat, cuiuscunque gradus sint et instituti, licet exempti et privilegiati ac de necessitate exprimendi, etiam in virtute sanctae obedientiae, huius decreti observantia districte praecipitur, et qui contra huius decreti tenorem aliquem ad habitum religiosum receperit, poenam privationis omnium officiorum, vocisque activae, et perpetuae inhabilitatis ad alia in posterum obtinenda eo ipso incurrat, a qua non nisi ab apostolica sede poterit dispensari.

IV. Vi cuiuscunque privilegii, facultatis, indulti, dispensationis, approbationis regularum et constitutionum, etiam in forma specifica, quam ab apostolica sede aliquis ordo, institutum, superior religiosus consequeretur, nunquam huic decreto derogatum esse censeatur, nisi ei expresse et nominatim derogetur, licet in concessione derogatoriae generales quantumvis amplae apponantur. Quod si alicui instituto expresse et nominatim dispensatio super eodem decreto aliquando concedi contigerit, aliis minime extendi poterit, vi cuiuscunque privilegii et communicationis privilegiorum.

V. Quolibet anno, die prima ianuarii, in publica mensa, hoc decretum legatur, sub poena privationis officii, ac vocis activae et passivae a superioribus ipso facto incurrenda.

Ne autem huius decreti observantia aliqua ratione, titulo, praetextu impediatur, sanctitas sua quibuscunque in contrarium facientibus constitutionibus, regulis, statutis cuiusvis ordinis, congregationis, societatis, instituti, monasterii, domus, etiam in forma specifica ab apostolica sede approbatis, necnon cuilibet privilegio, licet in corpore iuris clauso et apostolicis constitutionibus ac decretis confirmato, ac expressa, individua, speciali et specialissima mentione digno, aliisque contrariis quibuscunque, prorsus derogat et derogatum esse declarat.

Datum Romae, ex sacra congregatione super statu regularium, die 25 ianuarii 1848.

Andreas Bizzari, a secretis.

Die 6 februarii 1848 praedictum decretum affixum et publicatum fuit ad valvas ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis, basilicae principis apostolorum de Urbe, cancellariae apostolicae et curiae Innocentianae, ac in aliis solitis et consuetis urbis [locis], per me Aloysium Pittori, apostolicum cursorem.

Ioseph Cherubini, magister cursorum.

XXIII. De sanctissimo sacramento in sacello *apud quasdam communitates asservando.*

(Ad titulum VIII, num. 416.)

Beatissime pater.

Ssmam eucharistiam in domibus puellarum Caritatis, sororum Boni Pastoris, aliarumque religiosarum mulierum, asservandi consuetudo diu in hac regione invaluit. Patres concilii Baltimorensis IX nolunt hanc consuetudinem omnino tollere, cum ad bonum spirituale praedictarum communitatum, discipularumque et orphanarum, cuius curam gerunt, non parum conferat; neque tamen eam amplius tolerandam sine sanctae sedis permissione iudicant. Humillime igitur a sanctitate tua petunt, ut episcopis huius provinciae facultatem permittendi ut sanctum sacramentum apud praedictas communitates in congruo sacello asservetur, quando id expedire iudicaverint, benigne concedere dignetur.

Ex audientia ssmi, habita die 25 iulii 1858.

Ssmus dominus noster Pius, divina providentia papa IX, referente me infrascripto sacrae congregationis de Propaganda fide cardinali praefecto, benigne annuit pro gratia iuxta petita; dummodo ante ciborium lampas semper accensa die ac nocte retineatur, et ciborii claves ab aliquo presbytero custodiantur, servatis in reliquis de iure servandis.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die et anno ut supra.

Alex. cardinalis Barnabo, praefectus.

XXIV. De collegio missionario, Barcinonae in Hispania fundando.

Literae eminentissimi cardinalis Barnabo, ad illustrissimum ac reverendissimum Montereyensem episcopum.

(Ad titulum IX, cap. III, num. 450.)

Illme ac revme domine.

Accepi literas amplitudinis tuae, die 2 octobris ad me Parisiis datas, quibus enarras quae circa propositum erigendi collegium prope Barcinonam, ad missionum Hispanicae linguae in istis regionibus subsidia, gesseris. Ea quidem omnia acceptissima mihi ac prorsus optima visa sunt, eiusque naturae ipsum consilium sese prodit, quo maximum in rem catholicam emolumentum exspectandum sit. Quod itaque ex me est, idem consilium summopere laudo, ac plane probo. Studium vero amplitudinis tuae in iis omnibus, quae ad rem catholicam provehendam spectant, et suscipio, et novis stimulis excitare quotidie magis curabo. Interea Deum precor, ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 13 novembris 1867.

Uti frater addictissimus,

Alex. cardinalis Barnabo, praefectus.

Illmo ac revmo episcopo Montereyensi.

XXV. Benedicti XIV constitutio „Gravissimum", *de missionum utilitate,* die 8 septembris 1745.

(Ad titulum X, cap. II.)

XXVI. Literae sacrae congregationis indicis ad ordinarios dioecesium, *de malis libris a fidelibus avertendis.*

(Ad titulum XI, cap. I.)

Illme ac revme domine.

Inter multiplices calamitates, quibus ecclesia Dei luctuosis hisce temporibus undique premitur, recensenda profecto est pravorum librorum colluvies universum pene orbem inundans, qua per nefarios ac perditos homines divina Christi religio, quae ab omnibus in honore est habenda, despicitur, boni mores, incautae praesertim iuventutis, penitus labefactantur, et socialis quoque consuetudinis iura et ordo sus deque vertitur, et omnimode perturbatur. Neque ut vetus ipsorum mos erat, id praestare tantum nituntur libris magno apparatu scientiae elaboratis, sed et parvis qui minimi veneunt libellis, et per publicas, atque ad hoc confectas ephemerides, ut non litteratis modo et scientibus virus illud insinuent, sed rudioris cuiusque et infimi populi fidem simplicitatemque corrumpant.

Qui autem super gregem Christi vigilias agunt legitimi pastores, ut hanc perniciem a populis sibi commissis avertant, ad sacram indicis congregationem quoscumque ex iis libris de more deferunt, zelo adlaborantes, ut Romanae sedis habito iudicio, et proscriptione a vetita lectione talium librorum

fideles deterreant. Neque iis difficilem se praebuit, et praebet sacra congregatio, quae quotidianam operam studiumque impendit, ut officio sibi a Romanis pontificibus demandato satisfaciat. Quia tamen ex toto christiano orbe increbrescentibus denuntiationibus praegravatur, non id praestare perpetuo valet, ut promptum et expeditum super quavis causa ferat iudicium: ex quo fit, ut aliquando serotina nimis sit provisio, et inefficax remedium, cum iam ex lectione istorum librorum enormia damna processere.

Ad hoc incommodum avertendum non semel Romani pontifices prospexerunt, et ut aliarum aetatum exempla taceamus, aevo nostro per sanctae memoriae Leonem XII mandatum editum est, sub die 26 martii 1825, ad calcem regularum indicis insertum, et hisce litteris adiunctum, vi cuius ordinariis locorum praecipitur, ut libros omnes noxios in sua dioecesi editos, vel diffusos, propria auctoritate proscribere, et e manibus fidelium avellere studeant.

Cum autem huius apostolici mandati provida constitutio praesentibus fidelium necessitatibus, et tuendae doctrinae morumque incolumitati optime respondeat, ssmo domino nostro Pio papae IX placuit eius memoriam esse recolendam, tenorem iterum vulgandum, et ab ordinariis locorum observantiam exigendam, quod excitatoriis hisce nostris litteris, nomine et auctoritate apostolicae sedis sollicite praestamus. Queis si debita obedientia respondeat, sicut pro certo habemus, gravissima mala removentur in iis praesertim dioecesibus, in quibus promptae coercitionis urgeat necessitas. Ne vero quis praetextu defectus iurisdictionis, aut alio quaesito colore ordinariorum sententias et proscriptiones ausu temerario spernere, vel pro non latis habere praesumat, eis sanctitas sua concessit, sicut nomine et auctoritate eius praesentibus conceditur, ut in hac re, etiam tamquam apostolicae sedis delegati, contrariis quibuscumque non obstantibus, procedant. Ad apostolicum autem iudicium ea deferantur opera vel scripta, quae profundius examen exigant, vel in quibus ad salutarem effectum consequendum supremae auctoritatis sententia requiratur.

Interim tibi, illme et revme domine, copiosa divinorum charismatum incrementa ex animo precamur, et ad pergrata quaeque officia nos paratissimos exhibemus.

Datum Romae, die 24 augusti 1864.

Amplitudinis tuae addictissimus,

Ludovicus cardinalis de Alteriis, sacrae indicis congregationis praefectus.

(Loco † sigilli.)

Fr. Angelus Vincentius Modena, ordinis Praedicatorum, sacrae indicis congregationis a secretis.

Mandatum sanctae memoriae Leonis XII, additum decreto congregationis indicis, die sabbati, 26 martii 1825.

Sanctitas sua mandavit in memoriam revocanda esse universis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, aliisque in ecclesiarum regimen praepositis, ea quae in regulis indicis sacrosanctae synodi Tridentinae iussu editis, atque in observationibus, instructione, aditione, et generalibus decretis summorum pontificum Clementis VIII, Alexandri VII et Benedicti XIV auctoritate ad pravos libros proscribendos abolendosque, indici librorum prohibitorum praeposita sunt; ut nimirum, quia prorsus impossibile est, libros omnes noxios incessanter prodeuntes in indicem referre, propria auctoritate illos a manibus fidelium evellere studeant, ac per eos ipsimet fideles edoceantur quod pabuli genus sibi salutare, quod noxium ac mortiferum ducere debeant, ne ulla in eo suscipiendo capiantur specie, ac pervertantur illecebra.

XXVII. De liberis muratoribus,

decretum X conventus Baltimorensis, anno Domini 1810 celebrati.

(Ad titulum XII.)

Archiepiscopus et episcopi iniungunt omnibus sacerdotibus qui in ipsorum dioecesibus sacrum exercent ministerium, ut poenitentiae et eucharistiae sacramenta non administrent iis, qui publice cognoscuntur pertinere ad societatem liberorum muratorum; nisi positive promittant, se non amplius adituros fore illorum conventus *(lodges)*, nec unquam professuros se ad illas societates ullo modo pertinere. Insuper pastores saepe admonebunt populum fidelem ipsis commissum, ut inire consortium cum huiuscemodi societatibus caute devitet.

Ioannes, archiepiscopus Baltimorensis.
Leonardus, episcopus Gortynae.
Michael, episcopus Philadelphiensis.
Ioannes, episcopus Bostoniensis.
Benedictus, episcopus Bardensis.

XXVIII. Rescriptum sacrae congregationis sancti Officii,

circa societates secretas.

(Ad titulum XII.)

[Ex archivio ordinariatus Philadelphiensis.]

Articulus epistolae illustrissimi et reverendissimi Francisci P. Kenrick, episcopi Philadelphiensis, ad eminentissimum cardinalem praefectum sacrae congregationis de Propaganda, die 26 februarii 1848.

De societatibus secretis nunc iudicium sanctae sedis postulandum duxi: in hac quippe regione pullulant vigentque infinito pene numero. Liberorum Muratorum coetus damnatos novi, quos idcirco a sacramentis procul esse iubemus, licet plerique profiteantur, se nihil adversus ecclesiam moliri, et leges civiles eos immunes noxa habeant.

Sunt, qui dicuntur *socii singulares* (anglice Odd Fellows), qui occulto foedere coniunguntur, muratorum instar: alii *filii temperantiae* audiunt, hanc colere virtutem profitentes, sed signis inter se utentes, quibus se invicem internoscant. Quidam iuramentum non emittunt, sed pacto et promissione ad arcanum servandum se obligant, quamvis plerique nullum praeter agnitionis indicia arcanum se habere dicant. Hos omnes leges tolerant, vel etiam sanciunt, privilegia collegiorum eis tribuentes; et exploratum est eos nihil contra rem publicam moliri. Quod autem ecclesiae adversentur, negant plerique; quamvis enim cuiuslibet sectae homines in eas recipiuntur, de religione non agunt, nisi apud filios temperantiae scripturis sacris initio coetus aliquando perlectis, in reverentiae erga illas testimonium. Quae igitur Leo XII sanctae memoriae de societatibus secretis statuit, eis applicari non posse quidam contendunt. Equidem puto eos non id sibi proponere ut religioni noceant; sed cum mores componere studeant iuxta rationis lumen, et virtutes colant absque religionis subsidiis, videntur eo tendere ipsa vi sua, ut religio, quam dicunt naturalem, maximi habeatur, discrimine inter ecclesiam veram et sectas, tamquam de rebus minoris momenti, flocci habito. Hactenus coetus omnes secretos illicitos putavimus esse, prout liquet ex concilii Baltimorensis IV decretis: sed praesules nonnulli videntur subdubitare, utrum constitutionem Leonis XII rigidius aequo interpretati fuerimus, praesertim cum hi omnes in Anglia et

Hibernia liciti censeantur, prout fert fama. Vellem idcirco instrui, utrum coetus illi pro vetitis habendi sint, qui profitentur se nihil adversus religionem moliri, vel civilem rempublicam, licet occultum ineant foedus iuramento firmatum, vel alias se obligent ad arcanum.

Hisce litteris, cum nimis lente tardeque responderetur, praefatus illustrissimus praesul rei urgendae causa, sequentes sub die 24 maii 1848, scripsit eminentissimo cardinali Fransoni:

De societatibus secretis, quae iuramento vel sponsione obstringuntur, et a sancta sede nominatim non sunt damnatae, prioribus litteris iudicium exquisivi, utrum illicitae censendae sint, eo ipso quod arcanum se habere profiteantur, negantes simul se adversus rempublicam vel religionem quidquam moliri. Responsum sollicitiori animo exspecto, cum constet ex testimoniis Alexandri Smith, episcopi Pariensis, qui ex Scotia nunc nos invisit, omnes licitas censeri in Scotia, sicut et in Hibernia et Anglia. Certam normam agendi oportet nobis esse, ne temere a praesulum aliorum iudicio dissentire videamur.

Hisce litteris congregatio sancti officii ita respondit:

Feria IV, die 21 augusti 1850.

In congregatione generali sanctae Romanae et universalis inquisitionis, habita in conventu Sanctae Mariae supra Minervam, coram emis et revmis dominis sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus contra haereticam pravitatem generalibus inquisitoribus, proposito suprascripto dubio, et audito dominorum consultorum voto, eidem emi et revmi domini dixerunt: comprehendi in bullis pontificiis.

Angelus Argenti, sanctae Romanae et Urbis [1] inquisitionis notarius.

Responsum eminentissimi cardinalis Fransoni, praefatae epistolae illustrissimi domini Kenrick, episcopi Philadelphiensis.

Illme et revme domine.

Ex adiecto rescripto congregationis sancti Officii, amplitudo tua dignoscet, quid circa propositum dubium quoad societates nonnullas istic institutas sit retinendum. Iuvat porro animadvertere, secretum ac tenebras, quibus societates nonnullae obvolvuntur, praecipuam esse rationem, ob quam per apostolicam sedem contra ipsas damnatio fuit lata: inde vero facile regula deduci poterit, ut in praxi iudicium de iisdem efformetur. Precor Deum, ut te sospitem servet, meque profiteor amplitudinis tuae uti frater studiosissimus,

I. Ph. cardinalis Fransoni, praefectus.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 7 septembris 1850.

XXIX. Quaestiones

pro relatione ad sacram congregationem de Propaganda fide.

(Ad titulum XIV, num. 534.)

Vide Mansi, *Concil.*, XLVII, 280-2, num. III.

XXX. Indulgentiae,

quas summus pontifex, vel ab eo delegatus, benedicendo coronas, rosaria, cruces, crucifixos, parvas statuas, numismata, medaglie vulgo nuncupata, impertitur christifidelibus, qui secum habentes vel apud se retinentes aliquod ex praefatis, infrascripta pia opera implebunt.

Utriusque sexus christifideles in primis admonitos vult sanctitas sua, ut quis consequi valeat indulgentias, quas in praefata benedictione concedit, necessario requiri aliquod ex enunciatis numismatibus, coronis, etc., secum habere, aut apud se retinere.

Item orationes devotasque preces infrascriptas, uti conditiones pro indulgentiarum consecutione requisitas, unumquemque teneri recitare, vel secum deferendo coronam, crucifixum etc., vel si quis secum non habeat, eadem in cubiculo vel alio decenti loco suae habitationis retinere, et coram eis respectivas preces recitare debebit.

Praeterea ab huiusmodi benedictione sanctitas sua reiicit imagines sive impressas sive depictas, necnon cruces, crucifixos, parvas statuas, numismata, vulgo medaglie nuncupata, quae ex ferro, stanno, plumbo, vel ex fragili alia materia, facilisque consumptionis conficiuntur.

Vult denique sanctitas sua imagines et icones benedicendas repraesentare sanctos vel iam canonizatos, vel in martyrologio Romano descriptos.

His pro clariori intelligentia praenotatis, indulgentiarum series, quas quis consequi potest, nec non piorum operum implendorum elenchus recensetur, prout infra, videlicet:

Quicumque semel in singulis hebdomadis coronam Domini aut beatissimae virginis, vel rosarium, eiusve tertiam partem, aut officium sive divinum sive parvum eiusdem beatissimae virginis vel defunctorum, aut septem psalmos poenitentiales vel graduales recitabit; aut rudimenta fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicuius domus hospitalis aegrotos visitare, aut pauperibus subvenire, aut missam audire, vel, si sacerdos est, celebrare consuevit, si vere poenitens, et sacerdoti per ordinarium approbato confessus sanctissimum eucharistiae sacramentum sumpserit in quolibet ex diebus infrascriptis, nimirum diebus festis Nativitatis domini nostri Iesu Christi, Epiphaniae, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, sanctissimae Trinitatis, Corporis Christi; tum diebus Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis beatae Mariae virginis, necnon diebus Nativitatis sanctorum Ioannis Baptistae, sanctorum apostolorum Petri et Pauli, Andreae, Iacobi, Ioannis, Thomae, Philippi et Iacobi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Iudae, Matthiae, sancti Iosephi sponsi beatae Mariae virginis, atque Omnium Sanctorum, piasque ad Deum preces fuderit pro haeresum atque schismatum exstirpatione, fidei catholicae propagatione, pace et christianorum principum concordia, caeterisque Romanae ecclesiae necessitatibus, in unoquoque praefatorum dierum plenariam indulgentiam consequetur.

Qui eadem in aliis festis Domini, aut beatae virginis Mariae peregerit, in quolibet eorum participet indulgentiam septem annorum, ac totidem quadragenarum; qui vero quavis dominica vel alio anni festo, indulgentiam quinque annorum totidemque quadragenarum; qui demum in alio quocumque anni die ea praestabit, indulgentiam centum dierum.

Quicumque, saltem semel in hebdomada, recitare consueverit coronam aut rosarium aut officium beatae Mariae virginis vel defunctorum, aut vesperas, vel unum saltem ex nocturnis et laudes, aut septem psalmos poenitentiales cum litaniis [et] earumdem precibus, quo die id egerit indulgentiam centum dierum acquiret.

Quisquis animam suam Deo in articulo mortis devote commendans, ipsamque mortem aequo ac libenti animo de manu Domini suscipere paratus, et vere poenitens, confessus, ac sacra communione refectus, si valeat, alioquin contritus nomen Iesu ore, si potuerit, sin minus saltem corde invocaverit, plenariam indulgentiam consequetur.

Quicumque ante missae celebrationem vel sumptionem eucharistiae, aut recitationem divini officii

[1] *Forte* universalis.

vel parvi beatae Mariae virginis aliquam devotam praeparationem praemiserit, quinquaginta dierum indulgentiam, qualibet vice id egerit, percipiet.

Qui detentos in carcere, aut aegrotos in nosocomiis visitaverit, eos aliquo bono opere adiuvando, aut doctrinam christianam in ecclesia vel domi filios aut propinquos aut famulos docuerit, toties indulgentiam biscentum dierum consequetur.

Qui ad pulsum campanae alicuius ecclesiae mane aut meridie aut vespere consuetas preces *Angelus Domini,* etc., dicet, vel si eas ignoret, semel orationem dominicam et salutationem angelicam, vel dato signo sub horam noctis orandi pro defunctis psalmum *De profundis,* aut si hunc nesciat, orationem dominicam, et salutationem angelicam, recitabit, centum dierum indulgentiam qualibet vice adipiscetur.

Eamdem pariter consequetur indulgentiam, qui feria sexta devote cogitaverit de passione ac morte domini nostri Iesu Christi, terque orationem dominicam et salutationem angelicam recitaverit.

Quisquis vero poenitens peccata commissa emendare firmiter proponat, conscientiam suam excutiat, ter oratione dominica et angelica salutatione devote repetitis in honorem sanctissimae Trinitatis, et ob reverentiam quinque vulnerum Iesu Christi *quinquies* devote eamdem orationem et salutationem recitet, eamdem indulgentiam consequetur.

Omnes et singulas antedictas indulgentias unusquisque memoratis diebus poterit aut pro seipso adipisci, aut fidelibus defunctis per modum suffragii applicare.

Declarat insuper sanctitas sua, concessione praefata indulgentiarum nullo modo derogari indulgentiis, quas alii summi pontifices praedecessores iam concessere pro nonnullis ex supra indicatis piis operibus, volens easdem suorum praedecessorum concessiones in suo robore permanere.

In distribuendis autem huiusmodi coronis, crucibus etc., earumque usu, sanctissimus dominus noster servari iubet decretum felicis recordationis Alexandri VII, editum sub die 6 februarii 1657, nimirum, ut coronae, cruces, rosaria etc., ut supra benedicta, quoad indulgentias non transeant personam illorum, quibus concessa sunt, aut quibus ab iis prima vice distribuuntur; nec aliqua re ex praedictis deperdita, pro ea subrogari altera ullo modo possit, quacumque concessione aut privilegio in contrarium non obstante; nec non eadem commodari aut precario dari non possint pro indulgentiarum communicatione, alioquin amittant indulgentias iam concessas; tum etiam praefata post pontificiam benedictionem vendi non possint; iuxta dispositionem decreti sacrae congregationis indulgentiarum et sacrarum reliquiarum, editi die 5 iunii 1721.

Insuper sanctitas sua confirmat decretum felicis recordationis Benedicti XIV, datum die 19 augusti 1752, quo expresse declarat missas ad altare (in quo aliqua ex praefatis sive crucifixi sive numismatis imago quoquo modo collocata fuerit) lectas, sive a sacerdote huiusmodi imaginem secum habente celebratas, vigore dictae imaginis nullo prorsus gaudere privilegio.

Praeterea vetat ne quisquam, quem infirmis morti proximis assistere contigerit, benedictionem cum indulgentia plenaria in articulo mortis, vigore huiusmodi imaginis, illis impertiri audeat, sine speciali facultate in scriptis obtenta, quoniam ad huiusmodi effectum in constitutione Benedicti XIV incipiente *Pia mater,* satis provisum iam fuit.

XXXI. De praerogativa loci, *sedi Baltimorensi concessa.*

Decretum sacrae congregationis de Propagande fide.

Vide Mansi, *Concil.,* XLVII, 584 A.

XXXII. De militibus et nautis Americanis, *ab abstinentiae lege exemptis.*

De hoc privilegio ita scribit beatae memoriae Franciscus Patricius Kenrick, antistes Baltimorensis: „Concessit Pius IX, ad preces episcopi Buffalensis, ut milites et nautae Americani ab abstinentiae lege eximerentur universim, sex diebus exceptis: nempe feria quarta Cinerum, tribus ultimis hebdomadis sanctae diebus, et in vigilia Assumptionis beatae Mariae virginis et natalis Domini. Id intelligendum de iis qui actu inserviunt in castris, navibus, praesidiis, non autem qui ex venia absunt. Familiae cum iis communi victu utentes eo gaudent privilegio, non item quae procul degunt.“ — Theologia moralis, edit. Mechlin., vol. I, p. 133, num. 37.

XXXIII. De mixtis coniugiis, *sacrae congregationis de Propaganda fide novissima instructio.*

Illm̃e et revm̃e domine.

Post editam instructionem ad omnes archiepiscopos, episcopos aliosque locorum ordinarios, de dispensationibus super impedimento mixtae religionis quoad promiscua coniugia, cui sub die 15 novembris 1858 subscripsit em̃us ac revm̃us dominus cardinalis Antonelli, eae ad sacram hanc congregationem pervenerunt notitiae, non solum circa auctam nonnullis in locis facilitatem mixta coniugia absque iusta et gravi causa contrahendi, verum etiam circa dispensationes quae pro connubiis illis delegata potestate conceduntur, ut plane perspicuum sit laudatam instructionem non ubique locorum recte interpretari, sed potius ad erroneum sensum, eiusdem literae ac spiritui contrarium, alicubi detorqueri. Illa enim instructio expresse commemorat, quid catholica ecclesia de huiusmodi catholicos inter atque acatholicos nuptiis constanter senserit, cum explicite tradat ecclesiam eas semper improbasse ac tamquam illicitas ac perniciosas habuisse, tum ob flagitiosam in divinis communionem, tum ob impendens catholico coniugi perversionis periculum, tum ob pravam sobolis institutionem. Dein vero in ordinariorum memoriam revocat antiquissimos canones, nec non recentiores summorum pontificum sanctiones, quibus, etsi aliquid de severitate canonum remissum sit, adeo ut mixta coniugia quandoque permittantur, id tamen gravibus dumtaxat de causis atque aegre admodum fit, ac nonnisi sub expressa conditione de praemittendis necessariis opportunisque cautionibus in naturali ac divino iure fundatis; ut scilicet non solum catholicus coniux ab acatholico perverti non possit, quinimmo catholicus ipse coniux teneri se sciat ad acatholicum pro viribus ab errore retrahendum, verum etiam ut universa utriusque sexus proles ex mixtis matrimoniis procreanda in sanctitate catholicae religionis educari omnino debeat.

Quae cum ita sint, mirari omnino debuit sacra haec congregatio, quod nonnullis videri potuerit praedicta instructione principiis, quae semper sancta sedes circa mixta connubia tenuit ac docuit, aliquo modo derogari. Ac ne forte ex perperam intellecta instructione illa, quae tamen luculentissima est, commissus tibi populus quidquam detrimenti capiat, sollicitudinem tuam enixe adhortor in Domino, ut clero ac fidelibus tuae subditis iurisdictioni, data occasione, veram ecclesiae doctrinam ac praxim circa matrimonia mixta tradere atque inculcare studeas. Porro, quemadmodum probe cognoscis, ad

matrimonium mixtum permittendum minime sufficit, A ut sponsi cautiones, de quibus supra, admittere parati sint, nec non caeteras clausulas in rescriptis apostolicae sedis adhiberi solitas, sed omnino iustae gravesque requiruntur causae, ut facultas dispensandi super mixtae communionis impedimento licite executioni mandetur. Cautiones enim illae ideo naturali divinoque iure exiguntur atque exigi debent, ut pericula intrinseca quae mixtis insunt matrimoniis removeantur; at vero ut gravibus fidei ac morum periculis, etiam sub opportunis cautionibus, fideles se exponere permittantur, grave aliquod incommodum caeteroquin haud devitandum immineat necesse est. Quod si aliquando in memorata instructione mos adhibendi ritum pro matrimoniis contrahendis in dioecesano rituali legitime praescriptum, exclusa tamen semper missae celebratione, in mixtis coniugiis contrahendis tolerari posse perhibetur, id tamen nonnisi per modum exceptionis indulgetur, ac sub conditione, ut omnia rerum, locorum ac personarum adiuncta diligentissime perpendantur, atque B onerata episcoporum conscientia super omnium circumstantiarum veritate ac gravitate. Tantum abest ut inibi principiis, quae sedes apostolica circa mixta connubia quovis tempore professa est, vel minimum detrahatur.

Quamobrem enixe peto a caritate tua, ut, quantum cum Domino poteris, fideles tibi commissos a mixtis matrimoniis contrahendis arcere satagas atque contendas, quo gravissima, quae in iis continentur, pericula praecaveantur ac devitentur. Id autem facilius assequeris, si eos opportune instruendos curaveris circa peculiarem qua tenentur obligationem, ecclesiae vocem hac in re audiendi, nec non obsequendi praepositis suis, qui strictissimam aeterno pastorum principi rationem essent reddituri, si matrimonia mixta non tantum ob gravissimas causas aliquando permitterent, verum etiam facile atque ad petentium libitum a fidelibus contrahi cum acatholicis tolerarent.

Precor Deum, ut te diu sospitem servet incolumemque.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 25 martii 1868.

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.
Ioannes Simeoni, secretarius.

Revmo patri domino archiepiscopo Baltimorensi.

XXXIV. De instituenda sodalitate precum pro conversione acatholicorum, sacrae congregationis indultum.
(Ad titulum X, num. 478.)

Vide Mansi, *Concil.*, XLIV, 680-1.

LITERAE PASTORALES.

Pastoral letter of the archbishops and bishops of the united states, in plenary council assembled, to the clergy and laity of their charge.

Venerable brethren of the clergy, beloved children of the laity.

After the lapse of more than fourteen years it has again been permitted us to assemble in plenary council, for the purpose of more effectually uniting C our efforts for the promotion of the great object of our ministry: the advancement of the interests of the church of God. God, indeed, needs not human agency, although he vouchsafes to employ it. As in assuming our nature our divine Redeemer subjected himself to its conditions, and was made like unto us, sin only excepted [1]; so he has willed that in the establishment and maintenance of his church, human agency should be employed, and the means best adapted for the attainment of its great end should be selected.

Among these means the assembling in council of the bishops placed over the different portions of Christ's flock, in union with, and in obedience to the chief bishop, to whom he has committed the care of the whole—lambs and sheep, people and pastors—has always been reckoned as among the most efficacious. Hence the reverence with D which the christian world has ever regarded the councils of the church. Of these some are called general, because representing the universal church, the body of pastors in union with its head, and are therefore the highest expression of the authority which Christ has given to his church. Local councils, being but partial representations of the church, because composed of the bishops of one or more provinces, are of inferior weight, but still are embodiments of the same principle. Among these local councils those called plenary, because representing several ecclesiastical provinces, ordinarily under one civil government, and therefore sometimes called national, hold the highest place. They are assembled by express direction of the sovereign pontiff, who appoints a representative of his authority in the apostolic delegate he commissions to preside over them. Such councils have not ordinarily to define the doctrines of the church, although they furnish suitable occasions for making authoritative statements of them. Their principal object, however, is to regulate discipline, whether by the correction of abuses, or the establishment of such rules of conduct, as circumstances may require.

I. Authority of plenary councils.

The authority exercised in these councils is orginal, not delegated; and hence their decrees have, from the time of their promulgation, the character of ecclesiastical law for the faithful in the district or region subject to the jurisdiction of the bishops by whom they have been enacted. By a wise regulation, however, which combines the benefit of central authority with the advantages of local legislation, the decrees of such councils are not promulgated or published, until they have been submitted to the holy see. This is not only for the purpose of imparting to them a still higher authority, but also to guard against any inaccuracy in doctrinal statements, or any enactment not in conformity with the general discipline of the church, or that might be contrary to the spirit of ecclesiastical legislation.

II. Ecclesiastical authority.

The authority thus exercised is divine in its origin, the holy Ghost having „placed bishops to rule the church of God“ [1]. Obedience to it—whether there be question of „the faith once delivered to the saints“ [2], or of rules of conduct—is not submission to man, but to God; and consequently imposes on the faithful no obligation incompatible with the true dignity of man. It would be a gross error to confound the liberty „wherewith Christ has made us free“ [3], with the license which would reject the authority he has established. As obedience to law is the basis on which society

[1] Hebr. IV, 15.

[1] Act. XX, 28.
[2] Iud., v. 3.
[3] Ioann. VIII, 32 (Gal. IV, 31).

rests, and the only condition on which civil liberty can be enjoyed; so in religion, respect for the authority established by God, obedience to its commands, and reverence for those in whom it is vested, are not incompatible with christian freedom, but form, in fact, the condition of its existence. In neither order is liberty freedom from all restraint, but only from unjust and unauthorized control. In the temporal order, the limits of lawful power vary with the constitution of society in each particular nation, but in the church, the universal society—divine in its origin and constitution no less than in its object, and bounded by no local limit—it is determined by the will of God, made known to men by that revelation of which it forms a part, and of which the tribunal by whose authority it is exercised is the witness, the guardian, and the interpreter. To the apostles, as a ministerial body which was to have perpetual existence by the perpetual succession of its members, Christ gave the powers he himself had received from the Father: „As the father hath sent me, I also send you.“ [1] „He who hears you, hears me.“ [2] Hence saint Paul identifies the ministry established by Christ, with Christ himself, and accounts its acts as the acts of the Redeemer: „But all things are of God, who hath reconciled us to himself in Christ, and has given us the ministry of reconciliation. For God was in Christ, reconciling the world to himself, not imputing to them their sins; and he hath placed in us the word of reconciliation. For Christ we are ambassadors; God as it were exhorting by us.“ [3]

We have deemed it not unnecessary to recall these truths to your minds, from our knowledge of the false light in which the nature of ecclesiastical authority is so often presented to view. Civil society requires a supreme tribunal for the adjudication of controversies in the temporal order; and without such a tribunal no society could exist. Much more does the society, which Christ established, require that all controversies regarding the doctrines he taught, and the duties he imposed, should be determined by an authority, whose decision should be final, and which, as all are bound to obey it, must be an infallible oracle of truth.

Nor is this principle less conformable to the dictates of reason than to the inspired language to which we have referred. Religion, considered as a revelation, or extraordinary manifestation of supernatural truths, originally made to man by the ministry of men, necessarily implies the agency of men in its continued promulgation. When the eternal Word assumed the nature of man, he made an outward manifestation of those truths which men never could have known but from his testimony. „No man at any time hath seen God: the only begotten son, who is in the bosom of the father, he hath declared him.“ [4] What Christ made known to the apostles, he commanded them to make known to men: „teaching them to observe all things whatsoever I have commanded you.“ [5] He gave their teaching the sanction of his personal authority, and placed no limit to the continuance of the commission thus imparted: „Behold, I am with you all days, even to the consummation of the world“ [6] a phrase once before used by our Lord, and once by the same evangelist, saint Matthew [7], to designate the „end of the world“. To suppose that this commission was fulfilled by the preaching or writing of the apostles, so that after them, men were not to have living teachers, who no less than they should speak with the authority of Christ, is to suppose that Christ departed from the plan he originally traced out, and adopted another plan of which he made no mention. But such a supposition is irreconcilable with the plain and authoritative language he used, and incompatible with his divine character.

The apostles certainly did not so understand the words of their divine master. They „appointed priests in every city“ [1]: to these they gave the power of associating others with themselves in the office of teaching, as they themselves had been associated with the apostles, and as the apostles had been associated with Christ. Hence the charge which saint Paul gave to Timothy, was, no doubt, given to all who, like Timothy, had received the imposition of hands for the work of the ministry. „Thou, therefore, my son, be strong in the grace which is in Christ Jesus; and the things which thou hast heard from me before many witnesses, the same commend to faithful men, who shall be fit to teach others also.“ [2] Hence the principle, elsewhere enunciated by the same apostle, that „faith comes by hearing“ [3], is that by which the knowledge of Christ's religion was to be continued, as it was that by which it was first made known. The announcement of divine truth by preachers, who have a divine commission to preach, is clearly expressed by the same apostle in the series of questions which precede the words above quoted, and from which these words are a consequence. Having stated that all who call on the name of the Lord, whether Jew or Greek, shall be saved, he asks himself, for the purpose of answering a possible objection, the following questions: „How shall they then call on him in whom they have not believed? Or how shall they believe in him of whom they have not heard? And how shall they hear without a preacher? And how can they preach unless they be sent; as it is written: 'How beautiful are the feet of them that preach the gospel of peace, of them that bring glad tidings of good things!'“ [4]

Those who refuse to obey this authority, and who condemn it as an unwarranted assumption of power on the part of the church, deprive themselves of the only means by which they can learn with entire certainty the truths God requires them to believe, and the duties he imposes, in order to be saved. With such persons opinion is necessarily substituted for faith, which is firm and unwavering belief, on authority external to the believer. Nor can it be said, that those who reject the authority of the church believe, on the authority of God, what they find him to have revealed in his written word. The meaning of that word—whether it be supposed attainable by the exercise of the judgment aided by prayer for divine light, or by a supposed immediate inspiration of the holy Ghost,—in every such case, is ascertained by the individual whose judgment may err, and whose belief of a divine inspiration may therefore be an illusion. Experience shows that this must be the case in most instances; and reason suggests that it may be the case in all. The most contradictory conclusions are arrived at by men of great talent, vast learning, and undoubted sincerity of purpose. The

[1] Ioan. XX, 21.
[2] Luc. X, 16.
[3] II Cor. V, 18-20.
[4] Ioann. I, 18.
[5] Matth. XXVIII, 20.
[6] Ibid.
[7] Matth. XIII, 99; XXIV, 3.

[1] Tit. I, 5.
[2] II Tim. II, 14.
[3] Rom. X, 17.
[4] Rom. X, 14-5.

most absurd and blasphemous ideas have been regarded by many as the teachings of the holy Spirit, under the influence of the illusion, that what was the suggestion of their own imagination—if not the promptings of satan, who sometimes „transforms himself into an angel of light,“ [1]—was indeed the voice of God. The tradition of the church—that is the handing down from pastor to pastor, under the divine protection and guarantee, the doctrines originally received—is the only rational ground we can have for our belief that God has revealed the truths which we believe. „Although I,“ says saint Paul, „or an angel from heaven, preach to you a gospel other than you have received, let him be anathema.“ [2] The same tradition, joined with the authority of the pastors of the church, is the criterion by which saint John teaches us to try the spirits: „We are of God. He that knoweth God heareth us. He that is not of God, heareth us not. By this we know the spirit of truth and the spirit of error.“ [3]

What the plain words of Christ and reason itself establish experience confirms. The authority recognized in the catholic church „preserves the unity of the spirit in the bond of peace“ [4], and exhibits to the world one body and one spirit, because there is one faith, as there is but one Lord whose revelation it is. Outside of this one fold of the one shepherd, divisions arise and are perpetuated, because there is no supreme tribunal by which they might be extinguished; sects are multiplied, and religious indifference or unbelief is sought as a refuge from the contradiction of tongues [5]. Hence the principles of morality, which derive the only efficacious motives for their practice from the revelation of which they form a part, are weakened, if not entirely undermined; the believer is embarrassed and perplexed, and the unbeliever, who cannot always distinguish between the church and the sects, finds a plausible excuse for incredulity in the diversities of religious systems and the divisions of professing christians.

This authority is exercised not only in defining the truths of faith, and in determining whatever controversies may arise in relation of them, but also in warning the flock of Christ by seasonable admonitions, against whatever might interfere with the purity of christian morals, and by rebuke and reprehension, when they are found necessary for the correction of abuses. „Obey your prelates,“ says saint Paul, „and be subject to them; for they watch, as having to render an account for your souls, that they may do this with joy, and not with grief. For this is not expedient for you.“ [6] We cheerfully acknowledge, venerable and beloved brethren, the general and willing acceptance by you of this important principle of a living, guiding authority, which distinguishes the church as a divine institution, from the various sects that surround her. We wish, however, to impress upon the minds of all our spiritual children the obligation imposed on them of obeying their respective prelates—each in his own diocese—by receiving their directions as the expression of the authority which Christ has established in his church. So long as such directions are not set aside by superior authority, they are to be received as a *rule of conduct;* nor can they be evaded without transgressing the apostolic precept, „obey your prelates“. Ne motive derived from the possible misconception of the nature of that which is forbidden, or from the real or supposed difference of opinion—the action or inaction of other prelates—will excuse the catholic from the crime of disobedience towards his own bishop, if he refuse to be guided by him, and presume to dictate when it is his duty to obey. Hence when we warn you, either collectively, as in the present instance, or singly in our respective dioceses, to avoid secret societies and all associations which we deem unlawful, you cannot, on the peril of your souls, disregard our admonitions: because the authority we exercise in such cases is that of him who has said: „He who hears you hears me, and he who despises you despises me; and he that despises me despises him that send me.“ [1]

III. Relations of the church to the state.

The enemies of the church fail not to represent her claims as incompatible with the independence of the civil power, and her action as impeding the exertions of the state to promote the well-being of society. So far from these charges being founded in fact, the authority and influence of the church will be found to be the most efficacious support of the temporal authority by which society is governed. The church, indeed, does not proclaim the absolute and entire independence of the civil power, because it teaches with the apostle, that „all power is of God“ [2]; that the temporal magistrate is his minister, and that the power of the sword he wields is a delegated exercise of authority committed to him from on high. For the children of the church obedience to the civil power is not a submission to force which may not be resisted; nor merely the compliance with a condition for peace and security; but a religious duty founded on obedience to God, by whose authority the civil magistrate exercises his power. This power, however, as subordinate and delegated, must always be exercised agreeably to God's law. In prescribing anything contrary to that law the civil power transcends its authority, and has no claim on the obedience of the citizen. Never can it be lawful to disobey God, as the apostles, Peter and John, so explicitly declared before the tribunal which sat in judgment on them: „If it be just in the sight of God to hear you rather than God, judge ye.“ [3] This undeniable principle does not, however, entail the same consequences in the catholic system as in those of the sects. In these, the individual is the ultimate judge of what the law of God commands or forbids, and is consequently liable to claim the sanction of the higher law, for what after all may be, and often is, but the suggestions of an undisciplined mind, or an overheated imagination. Nor can the civil government be expected to recognize an authority which has no warrant for its character as divine, and no limits in its application, without exposing the state to disorder and anarchy. The catholic has a guide in the church, as a divine institution, which enables him to discriminate between what the law of God forbids or allows; and this authority the state is bound to recognize as supreme in its sphere—of moral, no less than dogmatic teaching. There may, indeed, be instances in which individual catholics will make a misapplication of the principle; or in which, while the principle of obedience to civil

[1] II Cor. XI, 14.
[2] Gal. I, 8.
[3] I Ioann. IV, 6.
[4] Eph. IV, 3-5.
[5] Ps. XXX, 20.
[6] Hebr. XIII, 17.

[1] Luc. X, 16.
[2] Rom. XIII, 1-5.
[3] Act. IV, 19.

authority is recognized as of divine obligation, A the seat of that authority may be a matter of doubt, by reason of the clashing opinions that prevail in regard to this important fact. The church does not assume to decide such matters in the temporal order, as she is not the judge of civil controversies, although she always, when invited to do so, has endeavored to remove the misconceptions from which disputes so often arise, and to consult for every interest while maintaining the peace of society and the rights of justice.

While cheerfully recognizing the fact, that hitherto the general and state governments of our country, except in some brief intervals of excitement and delusion, have not interfered with our ecclesiastical organization or civil rights, we still have to lament that in many of the states we are not as yet permitted legally, to make those ar- B rangements for the security of church property, which are in accordance with the canons and discipline of the catholic church. In some of the states we gratefully acknowledge that all is granted in this regard that we could reasonably ask for. The right of the church to possess property, whether churches, residences for the clergy, cemeteries, or school houses, asylums, etc., cannot be denied without depriving her of a necessary means of promoting the end for which she has been established. We are aware of the alleged grounds for this refusal to recognize the church in her corporate capacity, unless on the condition, that, in the matter of the tenure of ecclesiastical property, she conform to the general laws providing for this object. These laws, however, are for the most part based on principles which she cannot accept, without departing from her practice C from the beginning, as soon as she was permitted to enjoy liberty of worship. They are the expression of a distrust of ecclesiastical power, as such; and are the fruit of the misrepresentations which have been made of the action of the church in past ages. As well might the civil power prescribe to her the doctrines she is to teach and the worship with which she is to honor God, as to impose on her a system of holding her temporalities, which is alien to her principles, and which is borrowed from those who have rejected her authority. Instead of seeking to disprove the various reasons alleged for this denial of the church's rights in some of the states, we content ourselves with the formal protest we hereby enter against it; and briefly remark that even in the supposition which we by no means admit, that such denial was the result of the legitimate motives, the denial itself D is incompatible with the full measure of ecclesiastical or religious liberty, which we are supposed to enjoy.

Nor is this an unimportant matter, or one which has not practical results of a most embarrassing character. Not only are we obliged to place church property in conditions of extreme hazard, because not permitted to manage our church temporalities on catholic principles; but in at least one of these United States—Missouri—laws have been passed by which all church property, not held by corporations, is subjected to taxation; and the avowed object of this discriminating legislation, is hostility to the catholic church. In concluding these remarks, we merely refer to the attempt made in that state to make the exercise of the ecclesiastical ministry depend on a condition laid down by the civil power.

VI. Aid for the pope.

When last assembled in plenary council, we called on you to aid the holy father, by your contributions, and you generously responded to our appeal. Since then the richest and most fertile portions of the states of the church have been wrested from him by the hands of violence, and his position has become still more critical and embarrassed. In order to enable him to assist those who are dependent on him, and to carry on the affairs of the universal church, it is absolutely necessary that the children of the church in all parts of the world should come to his help. We have therefore felt it to be our duty to direct that an annual collection be henceforth taken up in all the dioceses in the country, on the sunday within the octave of the feast of saints Peter and Paul, or such other sunday as the ordinary may direct, to be devoted to this purpose. B

We need not remind you that the obligation of supplying the temporal wants of those who minister to your spiritual necessities applies in a special manner to the sovereign pontiff, who necessarily incurs great expenses in discharging the duties of his high office. We abstain from more than an allusion to the trials and humiliations to which the political changes in Italy, which have since occurred, have exposed him. However much the prevalence of false ideas, and an erroneous estimate of the real character of the charges referred to may mislead the judgment, all must admire the noble courage which the holy father has maintained, in the midst of these outrages; as all must be struck by that visible protection which providence appears to have afforded him, so that he alone of all the princes of Italy yet retains his sovereignity and his independence. The im- C minent dangers, to which he has been exposed in his long and eventful pontificate, have been hailed by the enemies of the church as a triumph, and they have awakened in the latter the liveliest exultation and the most extravagant anticipations. You know, brethren, how fallacious are such expectations; how delusive such hopes. You need not to be told, that the condition of the church of Christ on earth is one of trial and endurance; that the spouse of Christ is never more worthy of his love than when assimilated to him by walking in his footsteps: that the temporary triumph of her enemies is the forerunner of their ultimate defeat; and that every trial to which she is subjected is the preparation for her final victory. The more violent the storm, the more firmly, when it shall have spent its fury, will this tree of life be found to D have struck its roots into the soil, in which the right hand of the father hath planted it. A holy pope, who filled the chair of Peter in the year 494, wrote thus to the Greek emperor Anastasius: „What is of divine institution may be attacked by human presumption, but it cannot be overcome, no matter how great the power employed against it. Would that the impiety which impels them were as innoxious to its assailants, as that which God has established is superior to all violence. 'The sure foundation of God standeth firm.' Does not experience show that the church, when attacked, instead of being overcome, is rendered the more invincible by that which appeared to ensure its destruction?" Or, as saint Augustine forcibly expresses the same idea; the greater the violence with which earthly vessels strike against this rock the greater the destruction in which they are involved.

How consoling and encouraging the fact, that A we can adopt this language, and may learn from the eigtheen centuries of her eventful existence, that every successive trial of the church proves the truth of the prophet's promise: „When thou shalt pass through the waters, I will be with thee; and the rivers shall not cover thee: when thou shalt walk trough the fire, thou shalt not be burnt, and the flames shall not burn in thee." „O poor little one, tossed with tempest without all comfort: behold, I will lay thy stones in order, and will lay thy foundations with sapphires. And I will make thy bulwarks of jasper, and thy gates of graven stones, and all thy borders of desirable stones. All thy children shall be taught of the Lord, and great shall be the peace of thy children. And thou shalt be founded in justice; depart far from oppression, for thou shalt not fear: and from terror, for it shall not come near thee. No weapon B that is formed against thee shall prosper, and every tongue that resists thee in judgment, thou shalt condemn."[1]

V. The sacrament of matriomny.

To that sacrament of the church which is highest in its typical signification—the sacrament of matrimony—we feel it our duty to direct in a particular manner your attention. From the beginning, as we learn from saint Paul[2], the union of man and woman was a great mystery or sacrament; because, from the beginning, it prefigured the union of Christ with his church. In nothing perhaps is the influence of the spirit of truth more evident in the teaching of the church, than in the care with which she has protected this „great sacrament," which, by so many, agreeably to what saint Paul had foretold[3], was stigmatized as un- C lawful, while by others it was unduly exalted above sacred virginity, contrary to the express teaching of Christ and his inspired apostle[4]. The holiness of christian matrimony is connected with our most sacred associations and duties; and it cannot be lost sight of in however small degree, without entailing the most serious consequences. The church has shown in reference to this subject, a spirit of watchfulness and solicitude, which alone would entitle her to the gratitude of man, and cause her to be regarded as the most faithful guardian of public and private morality. Many of the innumerable contests in which she was compelled to engage with the depositaries of the civil power, during the Middle Ages, were in defence of the stability and sanctity of the mariage-tie; and, at a later period, she preferred to see England torn from her side, rather than yield compliance D with the will of a monarch, who sacrificed his country's faith to his unbridled passions. In this matter she knew no distinction between the private man and the monarch; contrary to what an apologist for the worst passions and most cruel deeds of this unhappy ruler insists should have been her line of conduct[5]. Even in our own days, her conservative authority has been exerted in the same cause; and the anger of the first Napoleon was incurred by the refusal of Pius VII, of holy memory, to declare invalid a marriage contracted between that ruler's brother and a protestant lady of the city in which we are now assembled. When this same monarch sought to break his first faith, he was obliged to have recourse to an extinct tribunal of the diocese of Paris—resuscitated for that special purpose,—which presumed to decide a question which the wisdom of the holy see has reserved for its own exclusive jurisdiction.

We recall these facts, because they most strongly express the principle of the church in regard to matrimony, and must be regarded by every well regulated mind as among the brightest jewels of her crown. We recall them, also, in order to enforce our solemn admonition to our flocks, to give no ear to the false and degrading theories on the subject of matrimony, which are boldly put forward by the enemies of the church. According to these theories, marriage is a mere civil contract, which the civil power is to regulate, and from which an injured or dissatisfied party may release himself or herself by the remedy of divorce, so as to be able lawfully to contract new engagements. This is in evident contradiction with the words of Christ: „What God has joined together, let no man put asunder."[1] As the guardian of God's holy law, the church condemns this false theory, from which would follow a successive polygamy, no less opposed to the unity and stability of christian marriage than that simultaneous polygamy, which, to the scandal of christendom, is found within our borders. No state law can authorize divorce, so as to permit the parties divorced to contract new engagements; and every such new engagement, contracted during the joint lives of the parties so divorced, involves the crime of adultery. We refer with pain to the scandalous multiplication of these unlawful separations, which, more than any other cause, are sapping the foundations of morality and C preparing society for an entire dissolution of the basis on which it rests.

If so many marriages become unhappy, and the bond which unites the married couple prove so often a galling yoke, this is to be attributed, in most instances, to the neglect and disregard of the church's laws in reference to this subject. These, as you know, forbid marriage between persons related to each other in certain degrees of consanguinity and affinity, as also between catholics and non-catholics. Whatever exceptions may be found to the general observation as to the result of such unions, they are in principle condemned by the church; and that from the most serious motives; which in the case of consanguinity, are founded in well ascertained physiological principles; in the case of affinity, in the danger to which possible unions may place parties who are necessarily D brought into fraternal relations; and in the case of mixed marriages, in the danger of perversion, to which the catholic party and the offspring of such marriages are exposed.

But something more than the observance of these laws of the church in relation to marriage is required in order that christians should discharge their entire duty, when about to enter the conjugal state. Its sacred character, and the obligations towards God's society which it imposes, should always be kept in mind. Purity of life, and affection that has better and more lasting grounds than the impulse of passion, are the only proper dispositions for entering upon a state of life which death alone can change, and which involves so many important consequences for time and eternity.

Who, asks Tertullian, can express the happiness of that marriage which the church approves, which

[1] Is. XLIII, 2. — LIV, 11, 12, 13, 14, 17.
[2] Eph. V, 32.
[3] I. Tim. IV, 3.
[4] I. Cor. VII, 29-40.
[5] Froude, I vol., chap. 2, p. 132, American edition.

[1] Matth. XIX, 6.

sacrifice (the mass) confirms, and which blessing seals-angels announce it, and the father ratifies?“ [1]

Bearing in mind the sanctity of marriage, and the time-honored usages of the church in the administration of the sacrament, we cannot too strongly urge upon you the importance of contracting it before the altar of God, and with the marriage mass, so as to receive that especial blessing which carries with it so many graces, to enable those who enter upon this holy state to fulfil its most important duties.

VI. On books and newspapers — the press.

The council of Trent requires [2], that all books which treat of religion should be submitted before publication to the ordinary of the diocese in which they are to be published, for the purpose of obtaining his sanction, so as to assure the faithful that they contain nothing contrary to faith or morals. This law is still of force; and in the former plenary council its observance was urged, and the bishops were exhorted to approve of no book which had not been previously examined by themselves, or by clergymen appointed by them for that purpose, and to confine such approbation to works published in their respective dioceses. The faithful should be aware that such approbation is rather of a negative than of a positive character; that it by no means imparts to the statements or sentiments such works may contain any episcopal sanction; but merely guarantees them as free from errors in faith or morals.

In many also of our dioceses there are published catholic papers, mostly of a religious character; and many of such papers bear upon them the statement that they are the „organs“ of the bishop of the diocese in which they are published, and sometimes of other bishops in whose dioceses they circulate. We cheerfully acknowledge the services the catholic press has rendered to religion, as also the disinterestedness with which, in most instances, it has been conducted, although yielding to publishers and editors a very insufficient return for their labors. We exhort the catholic community to extend to these publications a more liberal support, in order that they may be enabled to become more worthy the great cause they advocate.

We remind them that the power of the press is one of the most striking features of modern society; and that it is our duty to avail ourselves of this mode of making known the truths of our religion, and removing the misapprehensions which so generally prevail in regard to them. If many of these papers are not all that we would wish them to be, it will be frequently found that the real cause of their shortcomings is the insufficient support they receive from the catholic public. Supply and demand act and react on each other; and if in many instances the former produces the latter, in regard at least to catholic publications, demand must precede supply. We also wish to guard against the misapprehension, which frequently arises from the bishop's name being connected with such papers, in so far as they are recognized as ‚organs', that is, as mediums through which the ordinary communicates with his diocesans. This circumstance gives no sanction to the articles which appear in such papers, other than they may derive from the name of the writer when given: still less does it identify the bishop with the paper, so as to justify the conclusion that whatever appears in it has his sanction and authority. It merely designates the paper as one in which the bishop will cause to be inserted such official documents as he, from time to time, may have to publish, and in regard to which it is obviously desirable that there should be some regular mode of communication.

In connection with this matter we earnestly recommend to the faithful of our charge the catholic publication society, lately established in the city of New York by a zalous and devoted clergyman. Besides the issuing of short tracts, with which this society has begun, and which may be so usefully employed to arrest the attention of many whom neither inclination nor leisure will allow to read larger works; this society contemplates the publication of catholic books, according as circumstances may permit, and the interests of religion appear to require. From the judgment and good taste evinced in the composition and selection of such tracts and books as have already been issued by this society, we are encouraged to hope that it will be eminently effective in making known the truths of our holy religion, and dispelling the prejudices which are mainly owing to want of information on the part of so many of our fellow citizens. For this it is necessary that a generous cooperation be given, both by clergy and laity, to the undertaking, which is second to none importance, among the subsidiary aids which the inventions of modern times supply to our ministry for the diffusion of catholic truth.

VII. Education of youth.

We recur to the subject of the education of youth, to which, in the former plenary council, we already directed your attention, for the purpose of reiterating the admonition we then gave, in regard to the establishment and support of parochial schools; and of renewing the expression of our conviction, that religious teaching and religious training should form part of every system of school education. Every day's experience renders it evident, that to develop the intellect and store it with knowledge, while the heart and its affections are left without the control of religious principle, sustained by religious practices, is to mistake the nature and object of education; as well as to prepare for parent and child the most bitter disappointment in the future, and for society the most disastrous results. We wish also to call attention to a prevalent error on the subject of the education of youth, from which parents of the best principles are not always exempt. Naturally desiring the advancement of their children, in determining the education they will give them, they not unfrequently consult their wishes rather than their means, and the probable position of their children in mature age. Education, to be good, need not necessarily be either high or ornamental, in the studies or accomplishments it embraces. These things are in themselves unobjectionable; and they may be suitable and advantageous or otherwise, according to circumstances. Prepare your children for the duties of the state or condition of life they are likely to be engaged in: do not exhaust your means in bestowing on them an education that may unfit them for these duties. This would be a sure source of disappointment and dissatisfaction, both for yourselves and for them. Accustom them from their earliest years to habits of obedience, industry, and thrift: and deeply impress on their minds the great principle, that happiness and success in life, as well as ac-

[1] Ad uxorem, l. 2, c. ult.

[2] Sess. IV, Decr. de edit. et usu libr.

ceptance with God, do not so much depend on the station we fill, as on the fidelity with which we discharge its duties. Teach them that the groundwork of true happiness must be placed in habitual and cheerful submission of our wills to the dispensations of providence, who has wisely consulted for the happiness of all, without, however, bestowing on all an equal share of the goods of fortune.

VIII. Catholic protectories and industrial schools.

Connected with this subject of education, is the establishment of protectories and industrial schools for the correction or proper training of youth, which has of late years attracted universal attention. It is a melancholy fact, and a very humiliating avowal for us to make, that a very large proportion of the idle and vicious youth of our principal cities are the children of catholic parents. Whether from poverty or neglect, the ignorance in which so many parents are involved as to the true nature of education, and of their duties as christian parents, or the associations which our youth so easily form with those who encourage them to disregard parental admonition; certain it is, that a large number of catholic parents either appear to have no idea of the sanctity of the christian family, and of the responsibility imposed on them of providing for the moral training of their offspring, or fulfil this duty in a very imperfect manner. Day after day, these unhappy children are caught in the commission of petty crimes, which render them amenable to the public authorities; and, day after day, are they transferred by hundreds from the sectarian reformatories in which they have been placed by the courts, to distant localities, where they are brought up in ignorance of, and most commonly in hostility to the religion in which they had been baptized. The only remedy for this great and daily augmenting evil is, to provide catholic protectories or industrial schools, to which such children may be sent; and where, under the only influence that is known to have really reached the roots of vice, the youthful culprit may cease to do evil and learn to do good. We rejoice that in some of our dioceses—would that we could say in all!—a beginning has been made in this good work; and we cannot too earnestly exhort our venerable brethren of the clergy to bring this matter before their respective flocks, to endeavor to impress on christian parents the duty of guarding their children from the evils above referred to, and to invite them to make persevering and effectual efforts for the establishment of institutions, wherein, under the influence of religious teachers, the waywardness of youth may be corrected, and good seed planted in the soil in which, while men slept, the enemy had sowed tares.

IX. Vocations to the priesthood.

We continue to feel the want of zealous priests, in sufficient number to supply the daily increasing necessities of our dioceses. While we are gratified to know that in some parts of our country the number of youths who offer themselves for the ecclesiastical state is rapidly increasing, we are obliged to remark, that in the other parts, notwithstanding all the efforts and sacrifices, which have been made for this object, and the extraordinary encouragements which have been held out to youthful aspirants to the ministry, in our preparatory and theological seminaries, the number of such as have presented themselves and persevered in their vocations has hitherto been lamentably small. Whatever may be the cause of this unwillingness to enter the sacred ministry on the part of our youth, it cannot be attributed to any deficiency of ours in such efforts as circumstances have enabled us to make. We fear that the fault lies, in great part, with many parents, who, instead of fostering the desire, so natural to the youthful heart, of dedicating itself to the service of God's sanctuary, but too often impart to their children their own worldly-mindedness, and seek to influence their choice of a state of life, by unduly exaggerating the difficulties and dangers of the priestly calling and painting in too glowing colors the advantages of a secular life. To such parents we would most earnestly appeal; imploring them not to interfere with the designs of God on their children, when they perceive in them a growing disposition to attach themselves to the service of the altar. If God rewards the youthful piety of your sons by calling them to minister in his sanctuary, the highest privilege he confers on man, do not endeavor to give their thoughts another direction. Do not present to your children the priesthood in any other light than as a sublime and holy state, having, indeed, most sacred duties and most serious obligations, but having also the promise of God's grace to strengthen and sustain human weakness in their fulfilment, and the divine blessing, here and hereafter, as their reward. To those whom God invites to cooperate with him, in the most divine of all works, the salvation of souls, the words of Christ to his apostles are applicable: „Amen, I say to you, that you who have followed me, in the regeneration, when the son of man shall sit in the seat of his majesty, you also shall sit on twelve seats, judging the twelve tribes of Israel; and every one that hath left house or brother or sisters, or father or mother, or wife or children, or lands, for my name's sake, shall receive a hundredfold, and shall possess life everlasting."

And whilst speaking to you upon this subject, we would renew our exhortations to the faithful, to contribute to the extent of their means to the diocesan fund for the support of ecclesiastical students. Situated as the church is in this country, with a catholic population so rapidly increasing from emigration, there is no work of charity that can take precedence of it, and none which will bring so rich a reward.

X. The laity.

We continue to have great consolation in witnessing the advance of religion throughout the various dioceses, as shewn in the multiplication and improved architectural character of our churches, the increase of piety in the various congregations, and the numerous conversions of so many who have sacrificed early prejudices and every consideration of their temporal interests and human feelings at the shrine of catholic truth. We must, however, in all candor say, that we cannot include all, or indeed the greater part of those who compose our flocks, in this testimony to fidelity and zeal. Too many of them, including not unfrequently men otherwise of blameless lives, remain for years estranged from the sacraments of the church, although they attend the celebration of the divine mysteries, and listen to the preaching of God's word with an earnestness and attention in themselves deserving of all praise. There are, indeed, others who, carried away by the impulse of passion, and but too easily influenced by evil examples, oblige us to rank them, as we do, weeping, after

the example of the apostle, among „the enemies of the cross of Christ, whose end is destruction; whose God is their belly; and whose glory is in their shame; who mind earthly things“ [1]. It is impossible to estimate the injury of these unworthy catholics, and especially those who are the slaves of intemperance and its consequent vices, inflicted on the church. In the minds of but too many uninformed and unreflecting persons, these evils are taken as the confirmation of early prejudices; and the name of God is blasphemed among the nations [2] by reason of the evil acts of those who, whilst they bear the name of catholics, bring disgrace on their religion by their evil lives. Willingly would we have avoided reference to this painful subject; but we are not without hope that this our solemn protest against the evils we deplore may diminish, if not entirely remove, the scandal which they occasion; and that our united remonstrance may not be unheeded by those for whom „we watch, having to render an account of their souls“ [3]: that they may be roused from the fatal lethargy in which they live, and, by sincere repentance and the practice of every good work compatible with their condition, repair, in some measure, the scandals they have given and the injury they have inflicted on the church, by the irregularity of their past lives.

In this connection, we consider it to be our duty to warn our people against those amusements which may easily become to them an occasion of sin, and especially against those fashionable dances, which, as at present carried on, are revolting to every feeling of delicacy and propriety, and are fraught with the greatest danger to morals. We would also warn them most solemnly against the great abuses which have sprung up in the matter of fairs, excursions, and pic-nics, in which, as too often conducted, the name of charity is made to cover up a multitude of sins. We forbid all catholics from having anything to do with them, except when managed in accordance with the regulations of the ordinary, and under the immediate supervision of their respective pastors.

We have noticed, with the most sincere satisfaction and gratitude to God, the great increase among us of societies and associations, especially of those composed of young and middle aged men, conducted in strict accordance with the principles of the catholic religion, and with an immediate view to their own sanctification. We cannot but anticipate the most beneficial results to the cause of morality and religion from the conduct and example of those who thus combine together, to encourage one another in the frequentation of the sacraments, and in works of christian charity. We urge their extension, and especially of the society of saint Vincent of Paul and of young men's catholic associations, in all the dioceses and parishes of the country, not only as useful auxiliaries to the parochial clergy, in the care of the poor, and of destitute and vagrant children, but also as one of the most important means of diminishing the vices and scandals of which we have spoken.

XI. The clergy.

We exhort our venerable brethren of the clergy, who share our cares and responsibilities, to unremitting zeal in the great work to which they have been called. Let them honor their ministry, having ever before their eyes, „the high priest holy, innocent, undefiled, separated from sinners,“ whose representatives they are. By purity of life, exemplariness and devotedness, let them be „a pattern of the flock from the heart“ [1] — „the example of the faithful in word, in conservation, in charity, in faith, in chastity“ [2], — „giving no offence to any man, that our ministry be not blamed, but in all things exhibiting ourselves as the ministers of God“ [3]; so that „when the prince of pastors shall appear, they may receive a never-fading crown of glory“ [4].

XII. The emancipated slaves.

We must all feel, beloved brethren, that in some manner a new and most extensive field of charity and devotedness has been opened to us, by the emancipation of the immense slave population of the south. We could have wished, that in accordance with the action of the catholic church in past ages, in regard to the serfs of Europe, a more gradual system of emancipation could have been adopted, so that they might have been in some measure prepared to make a better use of their freedom, than they are likely to do now. Still the evils which must necessarily attend upon the sudden liberation of so large a multitude, with their peculiar dispositions and habits, only make the appeal to our christian charity and zeal, presented by their forlorn condition, the more forcible and imperative.

We urge upon the clergy and people of our charge the most generous cooperation with the plans which may be adopted by the bishops of the dioceses in which they are, to extend to them that Christian education and moral restraint which they so much stand in need of. Our only regret in regard to this matter is, that our means and opportunity of spreading over them the protecting and salutary influences of our holy religion, are so restricted.

XIII. Religious communities.

We are filled with sentiments of the deepest reverence for those holy virgins, who, in our various religious communities, having taken counsel of saint Paul, have chosen the better part, that they may be holy „in body and in spirit“ [5]. These serve God with undivided heart; and, like Mary, sit at the feet of Jesus in devout contemplation; or like Martha, devote themselves to the service of their neighbor, instructing youth or tending old age, ministering to the sick, or calming the remorses and encouraging the hopes of the penitent. To such the prophet's words are applicable: „I will give to them in my house and within my walls a place and a name better than sons and daughters.“ [6] Their state on earth is likened by Christ himself to that „of the angels in heaven“ [7]; and to those who embrace it is promised a special reward hereafter. Of these virgins it is written: „These follow the lamb withersoever he goeth“ [8]; and of these it is said: „No man could say the canticle, but those hundred and forty-four thousand; — for they are virgins.“ [9] „How great think you,“ asks a devout writer of the middle ages, commenting on these texts, „will be the glory that environs the virgins that follow Christ by purity of heart and mind? Alone they follow the lamb whither-

[1] Philipp. III, 18, 19.
[2] Rom. II, 24.
[3] Hebr. XIII, 17.
[4] Hebr. VII, 26.
[1] I. Petr. V, 3.
[2] I. Tim. IV, 12.
[3] II. Cor. VI, 3-4.
[4] I. Petr. V, 4.
[5] I. Cor. VII, 34.
[6] Isa. LVI, 5.
[7] Matth. XVII, 30.
[8] Apoc. XIV, 4.
[9] Ibid., v. 3-4.

soever he goeth, reflecting this glory of the sun of justice, as does the moon that of the orb of day. As the moon outshines the stars, so, in that heavenly kingsdom, they will shine more brightly than those who have not emulated their purity." [1] Great, indeed, are the privileges and great the rewards promised to these chaste spouses of Christ; and corresponding is the reverence with which they have ever been regarded in the church. „The glorious fruitfulness of our mother, the church," observes saint Cyprian, „rejoices and exults in them; and the more she entwines of these lilies in her crown, the deeper her joy, the more intense her exultation. These we address," continues the saint, „these we exhort; using rather the language of affection than of authority: not that we, the humblest, most deeply conscious of our own infirmity, have any rebuke to make, any reprehension to utter: but because of our obligation to be watchful, we are the more solicitous to guard them against the envy of the devil." [2]

We adopt this language of the great bishop and martyr of the third century. We discharge a grateful duty, in rendering a public testimony to the virtue and heroism of these christian virgins; whose lives shed the good odor of Christ in every place, and whose devotedness and spirit of self-sacrifice have, more perhaps than any other cause, contributed to effect a favorable change in the minds of thousands estranged from our faith. To each of them, however, we feel impelled to address the words spoken to the angel of the church of Philadelphia: „Hold fast that which thou hast, that no one take thy crown." [3]

Conclusion.

We have every confidence, venerable and dearly beloved brethren, that the council which is this day brought to a close, will exert a most beneficial influence in the cause of our holy religion.

We have taken advantage of the opportunity of the assembling of so large a number of bishops from every part of our vast country, to enact such decrees as will tend to promote uniformity of discipline and practice amongst us, and to do away with such imperfect observance of the rites and approved ceremonies of the church, as may have been made necessary by the circumstances of past times, but which no length of perscription can ever consecrate, and thus to give the services of our religion that beauty, and dignity, which belongs to them, and for which we should all be so zealous.

For the furtherance of these important objects, we have caused to be drawn up a clear and compendious series of statements upon the most essential points of faith and morals, with which we have embodied the decrees of the seven provincial councils of Baltimore, and of the first plenary council, together with the decrees enacted by us in the present council, which, when they have been examined and approved by the holy see, will form a compendium of ecclesiastical law, for the guidance of our clergy in the exercise of their holy ministry.

The result of our labors when thus returned to us, will be promulgated more fully in our provincial councils and diocesan synods, and we will then take advantage of the opportunity to bring more fully under the notice of the clergy, and the people committed to our pastoral charge, the details of what we have done, and the exact nature of the means by which we hope to give increased efficiency to the whole practical system of the church in this country.

We have also recommended to the holy see, the erection of several additional episcopal sees, and vicariates apostolic, which are made necessary by our rapidly increasing catholic population, and the great territorial extent of many of our present dioceses.

You will all rejoice, venerable and beloved brethren, in these evidences of the vitality and diffusion of our holy faith, in the midst of the difficulties and evils that surround us. We depend on your fidelity to its sacred teachings, and your zealous cooperation, to give effect to our labors in your behalf, that so, all that has been planned and done by us, may be to the glory of God, the exaltation of his holy church, and the salvation of souls for which Christ died.

„For the rest, brethren, whatsoever things are true, whatsoever modest, whatsoever just, whatsoever holy, whatsoever lovely, whatsoever of good fame; if there be any virtue, if any praise of discipline, think on these things. The things which you have both learned and received, and heard and seen, — these do ye, and the God of peace shall be with you." [1]

Given at Baltimore, in plenary council, on the feast of the Maternity of our Lady, october the 21st, in the year of our Lord 1866.

[1] *Vitis mystica* cap. 31, inter opera s. Bernardi (V, 125).
[2] *De disciplina et habitu virginum.*
[3] Apoc. III, 11.

[1] Philipp. IV, 8-9.

1866 decembris 1. — STATUTA DIOECESIS DIVIONENSIS.

Statuta dioecesis Divionensis in Gallia, edita extra synodum, die 1 decembris 1866, a Francisco Victore Rivet, episcopo Divionensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts du diocèse de Dijon, donnés par monseigneur François-Victor Rivet, évêque de Dijon. Deuxième édition. *[Insigne.]* Dijon, J. Peutet-Pommey, imprimeur de monseigneur l'évêque, 1866.

In-8°, XVI-300 p. — Besançon, archevêché; Paris, Bibl. nat. B 21069; Paris, Saint-Sulpice.

Pag. V: „A la suite des synodes de 1852 et de 1853, nous avons pu vous offrir la première partie des statuts diocésains, que la deuxième partie vint compléter en 1856."

Haec secunda editio publicata est sub die 1 decembris 1866.

P. 167-267, appendix documentorum ad hanc synodum attinentium.

1866 decembris 8. — STATUTA DIOECESIS NANCEIENSIS.

Statuta dioecesis Nanceiensis in Gallia, edita extra synodum, die 8 decembris 1866, sub Carolo Martiali Allemando Lavigerie, episcopo Nanceiensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Recueil des ordonnances épiscopales, statuts et règlements du diocèse de Nancy et de Toul, imprimés par ordre de monseigneur Charles-Martial-Allemand Lavigerie, évêque de Nancy et de Toul,

primat de Lorraine. *[Insigne.]* Nancy, librairie Thomas et Pierron, libraires de l'évêché, 1866.

In-8°, 2 f.-VII-359 p. — Metz, séminaire.

P. VI, haec statuta edita sunt, extra synodum, sub die 8 decembris 1866.

1866. — STATUTA DIOECESIS AEDUENSIS.

Statuta dioecesis Aeduensis in Gallia, edita anno 1866, sub Frederico Gabriele Maria Francisco de Marguerye, episcopo Aeduensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Statuts synodaux du diocèse d'Autun, Châlon et Mâcon. Première partie, de l'administration spirituelle du diocèse. *[Insigne.]* Autun, Michel Dejussieu, imprimeur de l'évêché, 1866.

In-8°, 1 f.-311 p. — Besançon, archevêché; Nevers, évêché; Nice, ville; Paris, Bibl. nat. B 20977; Paris, Saint-Sulpice.

1866. — COLLECTIO CONCILIORUM SCOTIAE, EDITORE ROBERTSON.

Collectio conciliorum Scotiae, edita a Robertson anno 1866, sub hoc titulo:

Concilia Scotiae. Ecclesiae Scoticanae statuta tam provincialia quam synodalia quae supersunt, MCCXXV-MDLIX. Tomus primus (secundus). Edinburgi, MDCCCLXVI. *[Initio:]* Edinburgh, T. Constable, printer to the queen and to the university.

In-4°, 2 vol., 2 f.-CCCXIV p., 3 f.-XXXII-311 p. — Milano, Ambrosiana; Roma, Vittorio Emanuele.

Contenta:

T. I, p. VII, praefatio.

P. CCXXIX, appendix praefationi, index.

P. CCXXXV, formulae saec. XIV, XV, XVI.

P. CCXLV, concilium legatinum, 1177.

P. CCXLV, concilium provinciale, 1465.

P. CCXLVII, conventiones generales et concilia generalia provincialia, 1536, 1543, 1545.

P. CCLXX, synodi dioecesis Sancti-Andreae 1515-21, 1544-6.

P. CCXCV, quaedam ad ecclesiam Scoticanam spectantia: epistola Iohannis, quondam archiepiscopi Lugdunensis, ad Wilelmum episcopum Glasguensem, 1202.

P. CCXCVII, bulla Innocentii papae III contra duellum cleri regni Scoticani et provinciae Eboracensis. 1216-7.

P. CCXCVIII, ecclesiae quas dedicavit David de Bernhame, Sancti-Andreae episcopus, 1240-9.

P. CCCIII, ecclesiae quas dedicavit Wilelmus Wishart, Sancti-Andreae episcopus, 1276.

P. CCCIV, taxationes beneficiorum regni Scotiae per Boiamundum, legatum Romani pontificis, 1275.

P. CCCVI, literae regis Iacobi I, pro ecclesia Candidae Casae, 1430.

P. CCCVII, institutio praepositurae capellae regiae Sanctae Mariae de Rupe, data per annulum regis 1496-1513.

P. CCCIX, additiones et errata.

T. II, p. 1, tabula chronologica.

P. 3, bulla Honorii papae III, 1225.

P. 3, formulae saec. XIII, XIV et XV.

P. 9, statuta generalia seu provincialia saec. XIII.

P. 30, statuta synodalia Aberdonensia, saec. XIII.

P. 44, statuta ecclesiastica saec. XIII.

P. 53, constitutiones Davidis, episcopi Sancti-Andreae, 1242.

P. 64, statuta synodalia Andreapolitana, saec. XIV.

P. 74, statutum provinciale et synodale, saec. XV.

P. 77, synodus provincialis et concilium generale, 1420.

P. 79, concilium generale, 1459.

P. 81, generalis conventio et concilium provinciale, 1549.

P. 128, concilium generale provinciale, 1552.

P. 140, concilium generale provinciale, 1559.

P. 181, variae lectiones.

P. 229, canones s. Adamnani, abbatis Hyensis, 679-704.

P. 231, synodus Aquinolanis Britanniae, ante saec. XI.

P. 232, decretalium Gregorii papae IX capitula, quae rescripta in causis Scoticanis continent, saec. XII et XIII.

P. 238, brevia regum Scotorum de rebus ecclesiasticis, saec. XIII.

P. 241, querela episcoporum Scotiae, 1749-53.

P. 242, mandatum Innocentii papae IV de gravaminibus ecclesiae Scoticanae emendandis, 1251.

P. 247, literae Iacobi I, regis Scotorum, pro seipso ac regno suo incorporandis concilio Basiliensi, 1433.

P. 249, epistola Mariae, Scotorum reginae, Franciae dotariae, ad concilium Tridentinum, 1563.

P. 251, rubricae quorundam statutorum in novissimis conciliis generalibus ecclesiae Scoticanae editorum, saec. XVI,

P. 255, notae.

1867 ianuarii 13. — CONCILIUM PORTUS HISPANIAE II.

Concilium II coloniarum Angliae, Hollandiae et Daniae, in Indiis occidentalibus, celebratum in civitate Portus Hispaniae in insula Trinidad, die 13 ianuarii 1867, a Ludovico Gonin, archiepiscopo Portus Hispaniae.

Bibliographia:

Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. I. e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus tertius. ... Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXV, col. 1107-16.

LITTERAE

sacrae congregationis de Propaganda fide ad reverendissimum patrem dominum Ioachim Ludovicum Gonin, archiepiscopum Portus Hispaniae, delegatum apostolicum.

Illm̃e et rm̃e domine.

Accepi litteras altitudinis tuae, datas die 6 iunii, de concilii coloniarum celebratione. Itaque, quod spectat ad hoc argumentum, ss̃mus dominus noster, concilium probans, iuxta decretum, quod hisce litteris adiectum transmitto, tibi titulum ac facultates delegati apostolici concessit, ut loco ac tempore a te designatis valeas indicere synodalem conventum eique praeesse, vocatis omnibus in eodem decreto memoratis, exceptis episcopis et praefectis coloniarum Gallicarum, ne exinde causae difficultatum excitari possint. Circa theologos ex clero saeculari et regulari deligendos, ut cum voto consultivo conciliaribus actibus intersint, poteris eam normam sequi, quae magis tibi aequa videbitur. Relate ad ea capita, quae pertractanda erunt praeter illud,

quod respicit novarum sedium erectiones, expendendum erit, utrum decreta superioris concilii observata fuerint, iuxta mentem et instructionem sacrae congregationis datam litteris diei 3 octobris 1855, et praeterea agendum erit de novis abusibus, si forte ii irrepserint, eliminandis, et de mediis investigandis, quae rei christianae incremento provehendo sint profutura. Caeterum spero, Deo opitulante, tuum studium tuamque auctoritatem ita omnia moderaturam, ut synodalis conventus uberrimos fructus religioni in istis regionibus afferat.

Precor Deum, ut te diu sospitem et incolumem servet.

Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 17 augusti 1866.

Altitudini tuae ad officia paratissimus

Al. cardinalis Barnabo, praefectus.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Cum in primo coloniarum concilio, quod celebratum fuit anno 1854, inter caetera propositum fuerit earumdem coloniarum concilium quarto quoque anno esse cogendum, idque fuerit probatum iuxta instructionem sacrae congregationis christiano nomini propagando datam die 3 octobris 1855, cumque reverendus pater dominus Ioachim Gonin modo postulaverit, ut eiusmodi nova synodalis conventus celebratio, quae usque ad hoc tempus ob vanas[1] causas dilata fuit, in urbe Trinidad, mense ianuario sequentis anni, locum habeat: ssmus dominus noster Pius, divina providentia papa IX, exhibitis precibus ultro annuens, statuit in praedicta urbe, tempore designato, synodum coloniarum esse habendam, cui interesse debeant, praeter archiepiscopum Portus-Hispaniae, episcopus Rosensis et reverendi patres domini vicarii apostolici Jamaicae et Guianae Britannicae seu Demerarae, necnon alii Surinamensis et Curaçaonensis regionis, atque hunc in finem oratori antistiti titulum et facultates concessit delegati apostolici, ut is, vi pontificiae delegationis, ad memoratos episcopos et superiores missionum convocatorias litteras mittat, et ut praesidentiam teneat synodalis conventus, in quo servanda erit, quoad licuerit, forma pro synodis provincialibus constituta in pontificali Romano, ac mandavit insuper, absoluta synodo, acta transmitti auctoritati eiusdem sacrae congregationis subiicienda, ac de omnibus supradictis praesens decretum edi.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 17 augusti 1866.

Alex. cardinalis Barnabo, praefectus.

(Sigillum.) H. Capalti, secretarius.

[1] Legendum *varias.*

ACTA CONCILII.

Ex litteris convocationis illmi et revmi domini patris Ludovici Hyacinthi Ioachim Gonin, archiepiscopi Portus-Hispaniae, delegati apostolici, Portum-Hispaniae convenerunt, et sederunt iuxta ordinem consecrationis suae praesules, quorum nomina sequuntur:

Illmus et revmus dominus archiepiscopus Portus-Hispaniae pater Ludovicus Hyacinthus Gonin, ordinis Praedicatorum, consecratus die 27 decembris 1863.

Illmus et revmus dominus Carolus Poirier, congregationis Iesu et Mariae, vulgo Eudistarum, episcopus Rosensis, consecratus die 13 februarii anni 1859.

Illmus ac revmus dominus Ioannes Baptista Swinkels, congregationis SSmi Redemptoris, episcopus Amonensis in partibus infidelium et vicarius apostolicus Surinamensis, consecratus die 15 octobris 1865.

Aberant autem illmus et revmus dominus Iacobus Etheridge, societatis Iesu, episcopus Toronensis in partibus infidelium ac vicarius apostolicus Demerariensis, qui, navi propter malam febrium opinionem Demerarae haud appellente, iter arripere tempore indicto prohibitus est;

Revmus dominus I. Schermer, administrator apostolicus in absentia illmi et revmi domini A. Kistemaker episcopi, vicarius apostolicus Curaçaonensis, in Hollandia infirmitate detentus.

Die autem 11 ianuarii, in conventu privato, proponente illmo et revmo archiepiscopo, et patribus assentientibus, officiales concilii electi sunt, videlicet:

1. Illmus et revmus episcopus Amonensis in promotorem fidei.

2. Reverendus pater Maria Albertus Bion, ordinis Praedicatorum, sacrae theologiae lector, vicarius generalis archidioecesis, in secretarium.

3. Reverendus dominus Thomas O'Callaghan, parochus Sancti Georgii in insula Grenada et decanus forensis, et reverendus dominus Forestier, ordinis Praedicatorum, in magistros caeremoniarum.

4. Reverendi domini Albertus Sundhauser et Ildefonsus Müller, sacerdotes congregationis Sancti Spiritus et ssmi cordis beatae Mariae virginis, in cantores.

Theologi consultores admissi sunt spectatissimi sacerdotes infrascripti:

1. Revmus dominus Iosephus Vincentius Farfan, camerarius honorarius ssmi patris domini Pii IX, a patribus ad concilium invitatus.

2. Reverendus dominus Fabius Maria Marchez, parochus Sancti Annae, ab archiepiscopo theologus designatus.

3. Reverendus dominus Clemens Ardvis, congregationis Iesu et Mariae, vulgo Eudistarum, vicarius generalis Rosensis, ab episcopo adductus theologus.

4. Reverendus dominus Maria Albertus Bion, ab episcopo Amonensi designatus theologus.

Tunc placuit patribus quasdam statuere regulas circa res in concilio tractandas, nempe: 1. Nihil decernendum quod exsecutioni mandari facile non possit in omnibus locis praelatorum iurisdictioni subiectis. 2. Nullum decretum praelo subiiciendum, quin prius sanctae sedis approbatione firmatum fuerit. 3. Alto silentio et sub obligatione stricta conscientiae premantur ea, quae in congregationibus vel aguntur vel dicuntur. 4. Quemlibet theologorum sententiam suam dicere per ordinem, iunioribus incipientibus.

CONVENTUS PRAEPARATORIUS.

Anno 1867, die 12 ianuarii, in aedibus archiepiscopalibus convenerunt praesules, qui sibi secretarium concilii adiunxerunt, invocatoque flexis genibus Spiritu sancto, illmus et revmus praeses patribus legendas proposuit:

I. Litteras ab emo cardinali praefecto sacrae congregationis de Propaganda fide, Romae die 9 maii 1865 datas, quibus quaestiones quaedam ab illmo episcopo Rosensi sacrae congregationi delatae, discussioni proximae futurae synodi provincialis subiiciendae declarantur.

II. Litteras ab eodem emo cardinali praefecto, Romae die 17 augusti 1866 datas, quibus transmittitur decretum sacrae congregationis de Propaganda fide de secundo concilio coloniarum sub praesidentia illmi et revmi archiepiscopi Portus-Hispaniae tamquam delegati apostolici, mense

ianuario anno 1867 habendo, quod decretum illm̃us praeses patribus communicavit.

III. Epistolas a vicario generali revm̃i vicarii apostolici Jamaicae die 9 novembris 1866 scriptas, necnon et a revm̃o administratore apostolico Curaçaonensi die 3 novembris scriptas, declarantes revm̃os vicarios apostolicos Jamaicensem et Curaçaonensem prohiberi, quin ad concilium accedere possint.

Item illm̃us praeses renuntiavit, quod admodum reverendus Iosephus Farfan, a patribus ad concilium invitatus, propter senium et infirmitates non possit accedere.

Deinde placuit patribus, proponente illm̃o promotore fidei, materiam in concilio tractandam eo ordine prosequi, nempe 1. de sacramentis, 2. de cleri disciplina, 3. de moribus publicis informandis.

Postea prima sessione solemni indicata pro die sequente, 13 ianuarii, quae erit dominica, et secunda pro die dominica subsequente, 20 ianuarii, patres statuerunt quasdam regulas circa praecedentiam simplicium sacerdotum sive saecularium sive regularium, qui sessionibus solemnioribus convenire debent.

[Huius concilii tres sessiones diebus 13, 20 et 23 ianuarii celebratae, eodemque tempore quinque congregationes privatae et sex generales habitae sunt, ex quarum actis haec excerpsimus.]

In I. sessione, die 13 ianuarii, decretis edictis, professionem fidei iuxta formam Pii IV in pontificali traditam emiserunt, primo illm̃us archiepiscopus, deinde illm̃i episcopi unus post alterum, et postea theologi insimul, secretario concilii formam alta voce legente.

Die 20 ianuarii, hora serotina, advenit illm̃us et revm̃us episcopus Toronensis in partibus infidelium, dominus Iacobus Etheridge, societatis Iesu, vicarius apostolicus Guianae Britannicae, iamdiu a patribus exspectatus, secum adducens theologum, admodum reverendum patrem Stephanum Bond, societatis Iesu, vicarium generalem Demerarensem.

V. Congregatio privata. Die 21 ianuarii, hora nona ante meridiem, loco consueto, habita est quinta congregatio privata, in qua illm̃us et revm̃us episcopus Toronensis, qui locum tenuit iuxta tempus consecrationis suae, nempe die 17 octobris 1859, professionem fidei emisit iuxta formulam a Pio IV editam. Deinde admodum reverendus pater Stephanus Bond, in theologum episcopi Toronensis adductus et admissus, similiter professionem fidei emisit et recessit.

In tertia sessione, die 23 ianuarii, cum sedissent omnes episcopi, theologi multusque clerus, excellentissimum ac admodum nobilem virum Arthur Hamilton Gordon, huius coloniae gubernatorem, concomitantibus quam plurimis e praestantioribus catholicis viris, illm̃us et revm̃us praeses recepit, et ad sedem praeparatam deduxit.

ACCLAMATIONES

[eaedem factae sunt ac in I concilio, excepta ultima (Nos Domine etc.)*, pro qua haec dicta sunt:]*

„VI. Fidelibus provinciae nostrae et populo christiano universo pax aeterna.

Chorus. Vias tuas, Domine, demonstra illis, et dirige eos in veritate tua, et pax tua eos semper et ubique custodiat.

VII. His decretis inhaerentes, misericordiam Dei omnipotentis et gratiam magni et primi sacerdotis Dei et domini nostri Iesu Christi, intercedente immaculata et ssm̃a Dei matre, cum sanctis Petro et Paulo et omnibus sanctis, consequemur.

Chorus. Fiat! Fiat! Amen! Amen!“

EPISTOLAE PATRUM CONCILII

ad sanctitatem domini nostri papae Pii IX, feliciter regnantis.

Beatissime pater. Synodi nostrae provincialis secundae acta et decreta nos metropolitanus et episcopi Toronensis in partibus infidelium, Rosensis et Amonensis in partibus infidelium, ad sacros beatitudinis vestrae pedes, quos humillime deosculamur, grati et laeti, sed et omni qua par est devotione et humilitate deponimus. Liceat enim nobis in Domino gaudere, quod, quam plurima obstacula superantes, in synodo congregari potuerimus, et ea summa cum caritate et dilectione statuere, quae ad cleri disciplinam populique spiritualem profectum summopere conducere speramus. Sex sumus ad concilium vocati, quatuor adfuimus: quatuor episcopi a beatitudine vestra creati; omnes quatuor religiosi, tamen omnes ordine diversi; quatuor uno animo unoque corde praediti, eidem operae, veluti fratres in unum, assidue et absque ullo partium studio incumbentes. Quaecunque in decretis nostris reperiuntur, ea omnia et singula iudicio et correctioni sanctae sedis subiicimus, ut demum, ipsius auctoritate roborata et sancita, vim acquirant. Quae si forsan suprema beatitudinis vestrae approbatione, aliqua saltem ex parte, non indigna reperiantur, non nos impensi studii et laboris pigebit, nec nos incassum laborasse reputabimus. Adiungimus supplices libellos, quasdam concessiones et gratias exposcentes, quas sanctitatis vestrae benignitati et paternae benevolentiae humillime commendamus. Nihil nobis antiquius est, beatissime pater, quam in omnibus cathedrae Petri, id est, beatitudini vestrae adhaerere, consentire et arctissimis obedientiae ac unitatis nexibus, maxime in hisce difficillimis temporibus, devinciri. Accipe, beatissime pater, ex his dissitis regionibus, protestationem sincerissimam filialis nostri affectus erga vos, quem patrem et centrum habere gloriamur; quem corde et animo et omnibus tam nostris quam gregum nostrorum viribus circumdare cupimus. Invidentes illm̃is praesulibus, quibus, tanquam corona, vestram sanctitatem anno 1862 in Urbe circumdare licuit, cum ipsis gubernium civile sedis apostolicae dignitati, honori et liberae eius in universum orbem actioni nostris temporibus perutile, sed et necessarium diiudicamus. Quare sacrilegas manus in hoc gubernium iniectas detestamur et condemnamus, Deum omnipotentem maximum enixe exorantes, ut eos humiliare et ad meliorem frugem perducere dignetur; vestram autem sanctitatem conservare et vivificare et beatam facere in terra et non tradere in animam inimicorum suorum velit. Quibus precibus clerus noster, in ssm̃o missae sacrificio, et populus, publicis precibus, sese consociant.

Hoc unum nobis restat, ut, beatitudinis vestrae sacros exosculantes pedes, summa devotione super nos et super fideles nobis commissos apostolicam imploremus benedictionem.

Sanctitatis vestrae humillimi et devotissimi filii et famuli:

P. Ioachim Ludovicus, archiepiscopus Portus-Hispaniae et delegatus apostolicus.

Iacobus Etheridge, episcopus Toronensis, vicarius apostolicus Guianae Britannicae.

Renatus Maria Carolus Poirier, episcopus Rosensis.

Ioannes Baptista Swinkels, episcopus Amonensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Surinamensis.

Portu-Hispaniae, die 23 ianuarii 1857.

Beatissime pater. Archiepiscopus Portus-Hispaniae et episcopi Demerarensis, Rosensis et Surinamensis, concilium provinciale in insula Trinitatis

habentes, et opus antecessorum suorum in concilio provinciali primo, anno 1854 habito, solidare et perficere exoptantes, beatitudinem vestram suppliciter exorandam iudicarunt ut sequentes facultates ipsis concedere velit.

1. Sanctitas vestra patribus praecedentis concilii benigne ad quinquennium concessit facultatem benedicendi breviori forma aquam baptismalem, hac ratione quod viae asperae sint et difficiles et omnia peragrantibus commoda desint. Quinquennium hoc effluxit: rationes vero permanserunt. Quinimmo abhinc factae sunt eo graviores, quo, accrescente numero fidelium, frequentiora sunt nostra itinera; quare facultatem hanc ad semper efflagitare ausi sumus.

2. Prioris concilii patribus sanctitas vestra concessit similiter ad quinquennium, ut in adultorum baptismo uti nobis liceat formula, quae in rituali Romano pro parvulis praescribitur. Rationes fuerunt sequentes: Catechumeni illi, ut plurimum crassioris sunt minervae: quapropter interrogationibus respondere non valent, et varii sunt ritus, qui sine parvulorum scandalo vel haereticorum subsannatione observari facile non possunt. Rationes vero illae et subsistunt modo et subsistent: quas ob causas vestram sanctitatem suppliciter exoramus, ut hanc facultatem nobis in perpetuum concedat.

3. Cum longe maxima nostrorum fidelium pars ab acatholicis dependeant et propterea dies festivos, qui infra hebdomadem celebrantur, celebrare non valeant, quod experimento a tempore prioris concilii constat, beatitudinem vestram humillime supplicamus, ut festa Assumptionis beatae Mariae virginis et apostolorum sanctorum Petri et Pauli non amplius obligatoria declaret, et horum festorum solemnitatem et etiam solemnitatem festi patronalis parochiae in dominicam sequentem transferri velit.

Pro qua gratia etc.

Portu-Hispaniae, in concilio provinciali, hac die 24 ianuarii 1867.

P. Ioachim Ludovicus, archiepiscopus Portus-Hispaniae et delegatus apostolicus.

Iacobus Etheridge, episcopus Toronensis, vicarius apostolicus Guianae Britannicae.

Renatus Maria Carolus Poirier, episcopus Rosensis.

Ioannes Baptista Swinkels, congregationis SSmi Redemptoris, episcopus Amonensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Surinamensis.

DECRETA CONCILII.

SECTIO PRIMA.

De sacramentis.

Articulus I. De baptismo.

Quoad hoc sacramentum statutum fuit:

1. Ut abusus longius differendi baptismum infantium tollatur, volumus, ut nostri sacerdotes instruant parentes se graviter peccare differendo ultra mensem, sine gravi ratione, huius sacramenti, infantium saluti tam necessarii, administrationem.

2. Parvuli, quorum ultra mensem dilatus fuerit baptismus, non baptizentur cum solemnitate, quae in hisce regionibus legitimorum [baptismum] concomitatur, verbi gratia cum campanarum sonitu.

3. Censemus infantes omnes, sive legitimos sive illegitimos, etiam acatholicorum, baptizandos esse, assentiente vel uno parentum, quotiescumque non adest periculum eorum fidei subversionis, adhibitis patrinis catholicis. Quodsi infantes huiusmodi in proximo aut probabili mortis sint periculo, sacerdotes, si occasio se obtulerit, eos baptizare absque ulla dubitatione debent.

4. Quoad adultorum baptismum suppliciter oranda est sancta sedes, ut renovetur et in perpetuum concedatur privilegium, cuius vi formula baptismi parvulorum in adultorum baptismo hisce in regionibus uti liceat.

5. Similiter sancta sedes supplicatur, ut nobis in perpetuum concedere voluerit facultatem breviori formula benedicendi aquam baptismalem.

6. Prohibemus ne sacerdotes, iurisdictioni nostrae subiecti, patrinorum officio fungantur sine licentia ordinarii.

Articulus II. De confirmatione.

1. Nisi adsit mortis periculum, aut alia iusta causa, pueros ante septennium ad confirmationem non admittimus.

2. Nemo ad hoc sacramentum admittatur, nisi in doctrina christiana sit sufficienter institutus; et curent parochi ut omnes doli capaces antea ad tribunal confessionis accedant.

Articulus III. De eucharistia.

1. Ad normam decreti Innocentii III in concilio Lateranensi editi, statuimus, ut magna cum cura et sub fideli custodia, clavibus adhibitis, ssma eucharistia conservetur.

2. Ne autem diutius asservatae corrumpantur particulae, a parochis et aliis sacerdotibus, ad quos spectat, quam frequenter renovandae sunt, et singula vice, qua renovantur, purificetur pyxis.

3. Parochi, si, longiori tempore avocati, a sua ecclesia absint, sacras consumant species, et pyxidem purificent antequam proficiscantur, ne sacra eucharistia exponatur irreverentiae.

4. Curent parochi, ut sub altaribus nihil omnino conservetur, et locus iste sit nitidissimus.

5. Benedictio cum ssmo sacramento dari non potest sine episcopi licentia; multo minus processiones, praeter eas quae a rubricis praescribuntur, vel expositio ssmi sacramenti haberi possunt nisi cum eiusdem permissu. In expositione et benedictione exacte servetur ritus ab episcopo approbatus.

Articulus IV. De poenitentia.

Pueri doli capaces non solum ad confessiones admittendi, sed attrahendi sunt, eisque rite dispositis absolutio danda. Quare reprobandus est usus absolutionem differendi, donec ad primam communionem admittantur; sed e contra, summa cum diligentia etiam rudiores et crassioris indolis pueri sunt ad hoc sacramentum disponendi.

Articulus V. De matrimonio.

1. Parochi nullum benedicant matrimonium, nisi contrahentes, vel saltem pars una, domicilium in suis parochiis habeant.

2. Non decet matrimonium contrahentes simul et astantes esse in sanctuario, dum administratur hoc sacramentum.

Articulus VI. De sacramentis in genere.

1. Sacerdotes in sacro tribunali minime negligant parentes et omnes, qui locum parentum tenent, interrogare et monere de eorum gravi obligatione curandi, ut illi pueri, qui aetatem habent, ecclesiam adeant in diebus de praecepto, ad catechesin veniant, peccata sua confiteantur, et quam primum ad susceptionem ssmae eucharistiae paratos sese praebeant.

2. Pastores moneant parentes de eorum sub gravi obligatione, ut filii sui vita periclitantes tempestive sacramento poenitentiae, extrema unctione et forsan sacro viatico muniantur. Pastores ipsi sciant ad hanc administrationem non minori obligatione sese teneri.

SECTIO SECUNDA.

De cleri disciplina.

1. Sciant omnes nostri sacerdotes, licet parochi, vicarii vel canonici honorarii vocentur, sese ad nutum ordinarii revocabiles esse, neque se ius ullum habere, ut, sede vacante, in administratoris seu susceptoris nominatione sese immisceant, cum in hoc a sancta sede per speciales constitutiones sit provisum, per constitutionem Benedicti XIV ad vicarios apostolicos et episcopos Indiarum orientalium, 2 ianuarii 1753.

2. Nullae a quocumque alicui ecclesiae praeposito sacerdote fundationes sacrae admittantur, nisi ex speciali licentia ab episcopo suo in scriptis obtenta, cuius erit conditiones statuere.

3. Volumus ut missionarii nostri nullatenus negligant, in libro ad hoc destinato, exacte inscribere missarum intentiones quas dicendas in se susceperunt, et signare eas quas celebraverunt.

4. Nullus nostrorum sacerdotum negligat quamprimum testamentum suum iuxta leges conficere. Consulimus nostris missionariis, imo et episcopis, ut executorem suum testamenti instruant de sua nominatione, et de loco ubi invenietur testamentum.

5. Stricte prohibemus missionariis nostris inter se lites ante iudicem civilem inire, nullas quascumque lites incipere ante licentiam a suo ordinario in scriptis obtentam, et sic se gerere, ne ulla contra eos, sua culpa, civilis actio intentetur.

6. Strictissimam nostris sacerdotibus obligationem imponimus, ne ullas maioris momenti expensas faciant, quibus suam gravare possent ecclesiam; quas autem si faciendas iudicarent († necesse), non faciant, nisi postquam in scriptis ab ordinario licentiam obtinuerint.

7. Parochiali administrationi et honori cleri consulendi causa, vetamus omnibus nostris sacerdotibus curam animarum habentibus suo individuali nomine bona immobilia quocumque titulo intra parochiae limites acquirere, non obtenta sui episcopi licentia.

8. Omnis sacerdos accuratum faciet catalogum duplicem (quorum unus in domo pastorali servetur, alter autem mittatur ad ordinarium) maiorum minorumque possessionum [ecclesiae], etiam earum quae in domo pastorali sunt. Qui quidem catalogus duos ante testes fide dignos conficiatur et ab eis signetur.

9. Cupimus, ut omnis parochus ad nos singulis annis in mensis ianuarii decursu, status suae paroeciae mittat exemplar.

10. Mittantur etiam ad episcopum descriptiones titulorum possessionum quarumcumque ecclesiae, sicut et titulorum benedictionum seu consecrationum et erectionum confraternitatum, quos oportet in archiviis haberi.

11. Collationes sacrae habebuntur, ubi et quando ad iudicium episcopi haberi commode possunt.

12. Pro nostris sacerdotibus spirituales peragentur recessus iuxta ordinarii sententiam.

13. Exercitia autem missionum spiritualia in favorem populi pro viribus commendamus, quae tamen haberi non possunt, nisi obtenta episcopi licentia.

14. Missali, breviario, rituali Romano, ordine autem dioecesano, omni alio vetito, omnes utentur.

15. Commendamus institutionem fabricae ecclesiarum ad minus trium aedituorum, qui ab episcopo ad biennium nominati, ab ipso attributiones suas accipiunt, et eiusdem ad nutum conservantur aut revocantur.

SECTIO TERTIA.

De publicis moribus informandis.

1. Meminerint sacerdotes suum esse arguere parentes, et ipsis absolutionem negare, qui causa sunt malae et inhonestae vivendi rationis filiorum filiarumque, praecipue matrimonium initurorum.

2. Missionarios nostros oramus, ut non omittant fideles suos in suggestu et in confessionali de eorum obligationibus circa usuram monere.

3. Quia longe maxima pars nostrorum fidelium ab acatholicis dependet, et propterea dies festos, qui infra hebdomadam celebrantur, vix celebrare valet, uti experimento facto post prius concilium constat, bene visum est sanctam sedem supplicari, ut festa Assumptionis beatae Mariae virginis et apostolorum sanctorum Petri et Pauli non amplius obligatoria declarentur, et horum festorum solemnitatem in dominicam proxime sequentem differri liceat. Transferatur etiam ad dominicam sequentem celebratio festi patronalis parochiae.

† Ego definiens subscripsi: P. Ioachim Ludovicus, archiepiscopus Portus-Hispaniae et delegatus apostolicus.

† Ego definiens subscripsi: Iacobus Etheridge, episcopus Toronensis, vicarius apostolicus Guianae Britannicae.

† Ego definiens subscripsi: Renatus Maria Carolus Poirier, episcopus Rosensis.

† Ego definiens subscripsi: I.-B. Swinkels, congregationis SSmi Redemptoris, episcopus Amonensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Surinamensis.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Cum anno 1867 reverendus pater dominus archiepiscopus Portus-Hispaniae in insula Trinitatis, aliique Antillarum episcopi ac vicarii apostolici, potestate coeundi in synodum ab apostolica sede eis facta, in memorata urbe Portus-Hispaniae convenissent, ac plura ad ecclesiasticam disciplinam restituendam, mores reformandos, concordiam fovendam salubri ordinatione constituissent; denique acta et decreta memoratae synodi ad sanctam sedem examinanda misissent: sacra congregatio, in generali conventu habito die 27 ianuarii 1868, sollicitudinem archiepiscopi et praesulum memoratorum plurimum in Domino commendans, eiusmodi acta et decreta, diligenti examine adhibito, expendit, paucisque exceptis animadversionibus, quas in alligata epistola eidem archiepiscopo significari iussit, eadem recognovit.

Quam sacrae congregationis sententiam, cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX, in audientia habita die 9 februarii anni praedicti retulisset, sanctitas sua in omnibus probavit, eaque de re decretum hoc expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 1 martii 1868.

Al. cardinalis Barnabo.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Cum in generalibus comitiis sacrae congregationis de Propaganda fide habitis die 27 ianuarii anno 1868, relatae fuissent preces patrum, qui concilio Antillarum anno 1867 in urbe Portus-Hispaniae celebrato interfuerunt, quibus demisse petebant, ut, attenta locorum distantia, qua saepe sacerdotes impediuntur, quominus aquam baptismalem sabbatis sancto et Pentecostes benedictam ex fontibus, ubi asservatur, ad sacramentum conferendum desumere ac secum ferre valeant, sibi concederetur in prae-

dictis casibus facultas benedicendi ipsam aquam baptismatis ex breviori formula, qua missionariis apud Indos summus pontifex Paulus III uti concessit, eẽmi patres, omnibus diligenter perpensis, censuerunt supplicandum ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX, ut memoratis episcopis facultatem praedictam concedere dignaretur usque ad terminum unicuique assignatum pro exercitio aliarum facultatum.

Has vero sacrae congregationis supplices preces cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius sanctitati suae in audientia diei 9 februarii retulisset, summus pontifex petitam facultatem iuxta modum a sacra congregatione expressum concessit, eademque super re praesens decretum expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 1 martii 1868.

Al. cardinalis Barnabo.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Cum in generalibus comitiis sacrae congregationis de Propaganda fide habitis die 27 ianuarii anno 1868, relatae fuissent preces patrum, qui concilio II Antillarum anno 1867 in urbe Portus-Hispaniae celebrato interfuerunt, quibus demisse petebant, ut sibi renovaretur facultas, alias ad tempus iisdem concessa, adhibendi in baptismo adultorum formulam praescriptam pro baptismo parvulorum; eẽmi patres, omnibus diligenter perpensis, censuerunt supplicandum ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX, ut praedictam facultatem memoratis episcopis, qui synodo astabant, concedere dignaretur usque ad terminum unicuique assignatum pro exercitio aliarum facultatum, iusta tamen causa concurrente.

Has vero sacrae congregationis supplices preces cum subscriptus sacrae eiusdem congregationis secretarius in audientia diei 9 februarii eiusdem anni retulisset, ssmus pontifex petitam facultatem iuxta motum a sacra congregatione expressum concessit, eademque super re decretum hoc expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 1 martii 1868.

Al. cardinalis Barnabo.

DECRETUM

sacrae congregationis de Propaganda fide.

Cum patres, qui concilio II Antillarum anno 1867, in civitate Portus-Hispaniae celebrato interfuerunt, enixe rogassent, ut festa Assumptionis beatae Mariae virginis et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, quae in superiori Antillarum concilio ad communem disciplinam festorum de praecepto restituta fuerant, attenta fidelium quoad maximam partem ab acatholicis dependentium conditione, qua illos ab eorumdem observantia impediri experimento compertum est, haud amplius obligatoria esse declararentur et horum festorum solemnitas in insequentem dominicam diem transferretur: sacra congregatio de Propaganda fide, in generalibus comitiis, habitis die 27 ianuarii 1868, re mature perpensa ssmo domino nostro Pio divina providentia papae IX supplicandum censuerunt, ut, praedictae patrum petitioni annuens, fideles illis subiectos ab obligatione missam audiendi et ab operibus servilibus abstinendi memoratis diebus festis eximeret, cauto tamen, ut in eiusmodi festis suppressis nihil de consueto divinorum officiorum sacrarumque caeremoniarum ordine et ritu intra ecclesiam innovetur.

Hanc vero sacrae congregationis sententiam cum subscriptus eiusdem sacrae congregationis secretarius sanctitati suae in audientia diei 9 februarii anni praeteriti retulisset, ssmus pontifex in omnibus confirmavit, eademque de re decretum hoc expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 1 martii 1868.

Al. cardinalis Barnabo.

1867 iunii 29. — CONVENTUS EPISCOPORUM ROMAE.

Conventus episcoporum qui Romae in natalitia post saecula XVIII, redeunte die apostolorum Petri et Pauli, canonizationem beati Iosaphat aliorumque sanctorum celebraverunt.

Bibliographia:

Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, collectio Lacensis, auctoribus presbyteris s. J., e domo b. v. M. sine labe conceptae ad Lacum. Tomus sextus . . . Friburgi Brisgoviae, sumtibus Herder, MDCCCLXXXII, col. 891-4.

Literae revmi domini Petri Giannelli, archiepiscopi Sardicensis, sacrae congregationis concilii pro-secretarii, ad antistites orbis catholici datae.

Eme ac revme domine obsme

vel

Perillustris ac revme domine.

Inter praecipuas gravioresque curas, quibus apostolicum summi pontificis ministerium afficiatur, ea iucundissima est, ut illustribus christianae religionis heroibus, quorum mors pretiosa fuerit in conspectu Domini, sanctorum honorem et publicum in ecclesia cultum rite decernat. Porro cunctis a sacra congregatione ritibus tuendis praeposita expletis actis, iuxta disciplinam ab apostolicis constitutionibus praescriptam, singulisque rationum momentis mature perpensis, ssmus dominus noster Pius papa IX in id consilii devenit, ut (quatenus tamen omnipotentis dextera, prout sperare licet, impendentem arceat disperdatque tempestatem) mense iunio futuri anni 1867 duo semipublica habeat consistoria. Iis vero peractis, Deo ac Deipara bene iuvantibus, die 29 eiusdem mensis, qua festum quotannis agitur beatorum apostolorum Petri et Pauli ac insuper eodem tempore illud singulare eveniet, quod maxima laetitia recoletur centenaria memoria illius diei, qua Roma sanctorum principum glorioso est purpurata sanguine, in sanctorum album solemni decreto referet beatos martyres, confessores ac virgines, videlicet:

1. beatum Iosaphat, archiepiscopum Polocensem Ruthenorum in Alba Russia, martyrem;

2. beatum Petrum de Arbues, ex ordine canonicorum regularium sancti Augustini, Hispaniarum inquisitorem et canonicum ecclesiae metropolitanae Caesaraugustanae, martyrem;

3. beatos novemdecim martyres Gorcomienses, ad varios ordines regulares ac etiam ad clerum saecularem pertinentes;

4. beatum Paulum a Cruce, confessorem, fundatorem congregationis clericorum excalceatorum Sanctae crucis et Passionis domini nostri Iesu Christi;

5. beatum Leonardum a Portu Mauritio, confessorem, missionarium apostolicum, ex ordine Minorum sancti Francisci strictioris observantiae;

6. beatam Mariam Franciscam a Quinque Vulneribus, virginem professam tertii ordinis sancti Petri ab Alcantara in ditione Neapolitana;

7. beatam Germanam Cousin, virginem saecularem in dioecesi Tolosana.

Itaque mihi, qui sacro consilio Tridentini concilii interpreti ac vindici praefectus sum, a sanctitate sua ex maiorum instituto mandatum est, ut sacris catholici orbis antistitibus has darem literas, quibus laetissimum huiusmodi nuntium afferrem, unaque significarem, gratissimam eidem sanctitati suae rem facturos illos episcopos, qui, dummodo ovibus sibi concreditis grave damnum non obveniat, nulloque alio peculiari ipsi distineantur impedimento, tempestive ad almam hanc urbem sese ferant, memoratis semipublicis consistoriis tantaeque celebritati interfuturi. Enimvero beatissimo patri periucundum erit videre fratres convenientes in unum, simulque sanctis hisce caelitibus in superna iam gloria receptis preces fundere, quibus iidem moti in tanto rerum civilium et maxime sacrarum discrimine et exitio victoriam de hoste maligno et perennem tranquillitatem ecclesiae militanti a Deo deprecentur et impetrent.

Ceterum animadvertere oportet, hanc esse mentem summi pontificis, ut quicunque huc proficisci putaverint, perinde habeantur, ac si Romanum iter suscipiant, ut officio visitandi sacra apostolorum limina ex praescripto sanctae memoriae Sixti V incipiente *Romanus pontifex* defungantur, idque eo magis, quod si ullum unquam tempus idoneum est, quo „patrum magistrorumque veritatis Petri ac Pauli sepulcra fidelium animas illuminantia", uti aiebat Theodoretus, adire ac venerari deceat atque delectet, hoc profecto est, quo festivitas celebrari debet, quae iuxta verba sancti Leonis Magni, „praeter illam reverentiam, quam toto terrarum orbe promeruit, speciali et propria nostrae urbis exultatione veneranda est, ut ubi praecipuorum apostolorum glorificatus est exitus, ibi in die martyrii eorum sit laetitiae principatus".

Haec de meo munere erant tibi, eme domine (vel amplissime domine), significanda; post haec nihil aliud mihi superest, nisi impensos observantiae meae sensus testatos facere eminentiae vestrae (vel amplitudini tuae), cuius manus humillime deosculor.

Datum Romae, ex sacra congregatione concilii, die 8 decembris, immaculatae deiparae conceptioni sacra, 1866.

Eminentiae vestrae (vel amplitudinis tuae) humillimus et addictissimus famulus (vel uti frater)

Petrus, archiepiscopus Sardicensis.

Sententia canonizationis:

Ad honorem sanctae et individuae Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicae et christianae religionis augmentum, auctoritate domini nostri Iesu Christi, beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra: matura deliberatione praehabita et divina ope saepius implorata, ac de venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum in Urbe existentium consilio, beatos Iosaphat Kuncewicz pontificem, Petrum de Arbues, Nicolaum Pichium cum eius sociis, videlicet Hieronymum, Theodoricum, Nicasium, Willehadum, Godefridum Mervellanum, Antonium Werdanum, Antonium Hornariensem, Franciscum, Ioannem, Hadrianum, Iacobum, Ioannem Osterwicanum, Leonardum, Nicolaum Poppelium, Godefridum Dunaeum et Andream sacerdotes, Petrum et Cornelium laicos, omnes martyres; Paulum a Cruce et Leonardum a Portu Mauritio confessores; Mariam Franciscam a Vulneribus domini nostri Iesu Christi, et Germanam Cousin virgines, sanctos esse decernimus et definimus, ac sanctorum catalogo adscribimus, statuentes ab ecclesia universa illorum memoriam quolibet anno, nempe Iosaphat die decima secunda novembris, Petri decima septima septembris, Nicolai et sociorum eius nona iulii inter sanctos martyres; Pauli die vigesima octava aprilis; Leonardi vigesima sexta novembris inter sanctos confessores non pontifices; Mariae Franciscae die sexta octobris; Germanae decima quinta iunii inter sanctas virgines pia devotione recoli debere. In nomine Pa † tris et Fi † lii et Spiritus † sancti. Amen.

1867 iulii 23. — SYNODUS DIOECESANA PICTAVIENSIS XIII.

Synodus dioecesana Pictaviensis XIII in Gallia, celebrata die 23 iulii 1867, sub Ludovico Francisco Desiderato Eduardo Pie, episcopo Pictaviensi.

De hac synodo confer opus cui titulus: *Œuvres de Mgr l'évêque de Poitiers*, VI, 71, 103.

1867 augusti 9. — SYNODUS DIOECESANA MOLINENSIS XI.

Synodus dioecesana Molinensis XI in Gallia, celebrata die 9 augusti 1867, sub Petro Simone Ludovico Maria de Dreux-Brézé, episcopo Molinensi.

Exstant constitutiones in operibus quibus tituli: 1 et 2) N° 170. Decima et undecima, (1868 et 1878, *tituli supra col.* 804-5, n. 1 et 2).

De hac synodo confer etiam opus cui titulus: 3) Summa, (1874, *titulus supra col.* 803 C), p. 14.

1867 septembris 13. — SYNODUS DIOECESANA CAMERACENSIS.

Synodus dioecesana Cameracensis in Gallia, celebrata die 13 septembris 1867, sub Renato Francisco Régnier, archiepiscopo Cameracensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Instructions, ordonnances et réglements de monseigneur l'archevêque de Cambrai, concernant la discipline ecclésiastique, la pratique du saint ministère et l'administration temporelle des paroisses. *(Insigne.)* Cambrai, Ed. Deligne, imprimeur de l'archevêché, 58, Grand' Place, 58, 1874.

In-12°, 509 p. — Nice, séminaire.

Mentio sequentium synodorum Cameracensium: P. 48, die 9 septembris 1853. P. 57, die 8 septembris 1854. P. 353, die 7 septembris 1855. P. 445, die 11 septembris 1857. P. 95, die 13 septembris 1867.

1867 septembris 28 - octobris 1. — SYNODUS DIOECESANA NAMURCENSIS.

Synodus dioecesana Namurcensis in Belgio, celebrata a die 28 septembris ad diem 1 octobris 1867, sub Victore Augusto Isidoro Deschamps, episcopo Namurcensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Acta et statuta synodi dioecesanae Namurcensis anni 1867. *(Insigne.)* Namurci, typis Ad. Wesmael filii, typographi episcopatus, 1867.

In-8°, 2 f.-126 p. — Namur, séminaire.

P. 64-72, haec synodus celebrata est, tribus sessionibus, diebus 28 et 30 septembris et 1 octobris 1867.

1867. — SYNODUS DIOECESANA BUSCODUCENSIS I.

Synodus dioecesana Buscoducensis I in Neerlandia, celebrata anno 1867, sub Ioanne Zwijsen, archiepiscopo, administratore apostolico dioecesis Buscoducensis.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Acta et statuta synodi dioecesanae Buscoducensis, primae post restitutam in Neerlandia hierarchiam ecclesiasticam, anno 1867 celebratae ab ill.mo et rev.mo d.no Joanne Zwijsen, archiepiscopo, administratore apostolico dioecesis Buscoducensis. Gestel St. Michaëlis, ex typographia dioecesis Buscoducensis, in instituto Surdo-Mutorum.

In-8°, XXVII p. (acta)-215-XIV p. (index)-2 f. (epistola circularis). — Louvain, université.

1867. — SYNODUS DIOECESANA GERUNDENSIS.

Synodus dioecesana Gerundensis in Hispania, celebrata anno 1867, sub Constantino Bonet y Zanay, episcopo Gerundensi.

De hac synodo confer opus cui titulus:

Disertacion histórica y canónica sobre los sínodos diocesanos de Gerona, publicada en la Revista de Gerona, por su director, el excelentísimo señor doctor d. Manuel Viñas y Graugès. Gerona, imprenta del hospicio provincial, 1881.

In-8°, 10 p. — Paris, Bibl. nat. Oe 165.

P. 5, mentio synodi dioecesanae Gerundensis anni 977, ex España sagrada, t. 43, append. 23.

P. 5, mentio synodi anni 1015, ex l. c., append. 27.

P. 6, in anno 1238 synodus dioecesana celebratur, feria quarta post festum s. Lucae.

P. 6, Arnaldus de Monrondon, episcopus Gerundensis, transtulit anno 1337 dioecesanam synodum ex feria quarta post festum s. Lucae ad feriam quartam post dominicam in Albis.

P. 6, anno 1344, idem episcopus edidit enumerationem eorum qui synodum adire tenentur.

P. 7, Iohannes Cassador, episcopus Gerundensis, edidit constitutiones synodales huius dioecesis, Barcinonae, typis Sebastiani de Cormellas, 1593, in-4°, 100 p.

P. 8, frater Michael Pontich, episcopus Gerundensis, edidit constitutiones synodales huius dioecesis, Geronae, apud Palol; 1691.

P. 8, mentio synodorum Gerundensis dioecesis celebratarum annis 1859 et 1867.

1867. — SYNODUS DIOECESANA PADERBORNENSIS.

Synodus dioecesana Paderbornensis in Germania, celebrata anno 1867, sub Conrado Martin, episcopo Paderbornensi.

Exstant constitutiones in opere cui titulus:

Acta et decreta synodi dioecesanae Paderbornensis, praeside C. Martin, episcopo, anno 1867 habitae. Paderborn., 1867.

In-4°. — Ipse non vidi.

Typis G. Uschmann Vimariensis.

GTU LIBRARY
3 2400 00639 9426

ALMA COLLEGE
BINDERY